הישיבה המאה=ושישים=ואחת של הכנסת הארבע=עשרה

יום ראשון, כ"ט בכסליו התשנ"ח (28 בדצמבר 1997)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

<u>הצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 - 1997 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח (קריאה שנייה וקריאה שלישית)</u>

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

היום יום ראשון, כ"ט בכסליו התשנ"ח, 28 בדצמבר 1997 - ישיבת הכנסת פתוחה.

אדוני יושב=ראש ועדת הכספים, לפני שאתה עולה, תקשיב לי. כדי לחדש את הדיון בחוק ההסדרים אני לא נזקק להחלטת ועדת הכספים, שיהיה ברור. כך שלא תטעה, ואם אתה תרצה עוד הפעם להכניס שינויים, אני יכול לחדש את הדיונים בחוק ההסדרים, בחוק להגברת הצמיחה גם ללא החלטת ועדת הכספים, זאת על סמך התקדים מלפני שנתיים=שלוש=וארבע שנים. בהנחה שוועדת הכספים עדיין דנה בנושא הזה, זאת אומרת בסעיף 127(א). הבנת מה שאני אומר? אני משאיר לשיקולך מה לעשות.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

אנחנו לא הבנו.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בעבר, כשהיתה בקשה של חבר הכנסת גדליה גל להפעיל את סעיף 127(א), אני נאלצתי להיכנע לתכתיב, שאמר: ועדת הכספים תחל לדון על=פי סעיף 127(א), והדיונים בחוק ההסדרים יימשכו במליאה.

אברהם שוחט (העבודה):

הם לא העבירו את כל החוק, העבירו פרק.

היו"ר ד' תיכון:

מה אתה אומר? את מה שבעתיד בוודאי לא העבירו. אנחנו מדברים על העתיד כרגע.

חיים רמון (העבודה):

אם אתה נסמך על התקדים, בתקדים ההוא הוציאו פרק מתוך החוק - - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, אני כבר הייתי בכל התקדימים. גם בדקתי את כל התקדימים ב=1989 עם מיכה חריש כיושב=ראש ועדת הכספים. שם העבירו את כל החוק. אבל דנו בפרק. דנו ב"הפרק".

אברהם שוחט (העבודה):

אבל היה תקדים ו - - -

היו"ר ד' תיכון:

מה? לא הפסיקו את הדיון. המשיכו להשמיע הסתייגויות.

חיים רמון (העבודה):

איך אפשר להביא הסתייגויות? אם לוקחים את כל החוק, לוקחים גם את ההסתייגויות.

היו"ר ד' תיכון:

אני צריך לשאול את גדליה גל איך אפשר היה. אתה יודע, לפי ההיגיון? מעניין שההיגיון אז היה היגיון אחר.

חיים רמון (העבודה):

זה בדיוק אותו דבר.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו מבחינים מתי אנחנו באופוזיציה ומתי אנחנו בקואליציה. כן.

אברהם שוחט (העבודה):

יש להבדיל בין שני מצבים. אם מעבירים פרק לדיון בוועדת הכספים, באופן מקביל אפשר לקיים דיון במליאה, בהמשך. אם מעבירים את כל החוק - אין מה לדון, כי החוק לא קיים.

היו"ר ד' תיכון:

אני רוצה שתדע, לא זה היה המצב. ברור לך שברגע שמעבירים פרק, הרי דנים על מה שיהיה בפרק הבא ולא על מה שהיה בפרק הקודם. נכון? אז אותו דבר חל כאן, אותו כלל חל כאן. הרי מה שקרה הוא, שנתבקשה הכנסת, על=פי סעיף 127(א), פעמים מספר, להעביר את הנושא, להחזיר אותו לוועדת הכספים. ועדת הכספים התכנסה. באותו רגע שאני ירדתי למטה, חבר הכנסת שבח וייס המשיך בדיון במליאה.

קריאות:

לא באותו פרק - - -

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, עם כל הכבוד, אם לוקחים את כל החוק אז אין על מה לדון. זה היה מקרה - - -

היו"ר ד' תיכון:

לדעתך - במה התחילו לדון אז?

קריאה:

בפרק הבא, שלאחריו.

חיים רמון (העבודה):

זה מה שדנו. הוציאו פרק אחד, ירדו למטה, והמשיכו לדון בפרקים אחרים. כאן לא היה במה לדון, כי לקחו את כל הפרקים וירדו למטה. עכשיו רוצה יושב=ראש הוועדה לחדש את הישיבה. יש על זה הסכמה בין הקואליציה לאופוזיציה - - -

היו"ר ד' תיכון:

טוב, אני לא מקבל. אני עוד אחזור, אני עוד אספר על עוד החלטות בנושא הזה שקיבלתם.

חיים רמון (העבודה):

אני פשוט לא רוצה להתווכח עם היושב=ראש. אבל מכיוון שיש הסכמה, אני מציע לא - - -

היו"ר ד' תיכון:

אבל כאשר ההסכמה נוגדת את התקנון?

קריאה:

לא - - -

חיים רמון (העבודה):

לדעתי, אדוני היושב=ראש, מה שאתה אומר נוגד את התקנות. אבל ודאי שמה שעושה יושב=ראש הוועדה לא נוגד את התקנות. הוא עולה עכשיו. הוא יגיד את מה שיגיד, לאחר שהוא יגיד ייפתח שוב הדיון, בשלב כלשהו הוא ירצה - - -

היו"ר ד' תיכון:

אני חוזר ואומר: הוא יכול לפתוח את הדיון גם אם הוא לא מוסר הודעה.

אברהם שוחט (העבודה):

על בסיס החלטה - - -?

היו"ר ד' תיכון:

על בסיס ההחלטה.

חיים רמון (העבודה):

לא, הוא צריך להודיע שהיה דיון בוועדת הכספים וועדת הכספים החליטה להחזיר את זה. היתה הצבעה בוועדת הכספים - - -

היו"ר ד' תיכון:

איך לדעתך הוא יכניס את השינויים שיבואו?

חיים רמון (העבודה):

יש גם על זה סיכום, אדוני היושב=ראש. הוא בשלב כלשהו יבקש לחזור לוועדה על=פי סעיף 127, לא על כל החוק, על חלק מהחוק. ולכן אנחנו - - -

היו"ר ד' תיכון:

טוב, אז אם כך, אני מבקש. אני לא יודע, אבל יש ועדת הסכמות?

אברהם שוחט (העבודה):

כן.

חיים רמון (העבודה):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

מן הראוי שאני אדע מה הן ההסכמות, מן הראוי שהמליאה תדע. יעלה לכאן מישהו וימסור מה הן ההסכמות.

חיים רמון (העבודה):

התפקיד הזה, אדוני היושב=ראש, הוטל על חבר הכנסת מאיר שטרית. הוא יושב=ראש הקואליציה והוא היה אמור להיות נציגנו. בתום השיחה של ועדת ההסכמות נאמר, שהוא אמר שהוא עומד לדבר עם - - -

היו"ר ד' תיכון:

הוא דיבר אתי, אבל אתה מגלה לי כאן עוד דברים - - -

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב=ראש - - -

היו"ר ד' תיכון:

אבל יש גם מליאה, יש עוד אנשים שאינם חברים בוועדת ההסכמות.

חיים רמון (העבודה):

אין כל בעיה, יושב=ראש הכנסת, אברהם שוחט, או אני, מוכנים לתת את כל ההסכמות - - -

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב=ראש - - - להגיד לך שההסכמות הובאו - - - לידיעת יושב=ראש ועדת הכספים, או כל מליאת ועדת הכספים, והוא אמר שהוא עומד לדבר אתך על העניין הזה.

היו"ר ד' תיכון:

הוא הלך לדבר אתי, ומסתבר שעל קטע מסוים הוא לא דיבר אתי.

חיים רמון (העבודה):

אנחנו מצטערים - - -

היו"ר ד' תיכון:

מה שאני אומר - והקפדתי על זה בכנסות הקודמות, עוד לפני שהפכתי להיות יושב=ראש - שלפחות המליאה תדע על ההסכמות. אם המליאה לא יודעת על ההסכמות, אין הסכמות, כי בצדק ישאל אותי חבר הכנסת דהאמשה: מה זה מעניין אותי מה אתם עושים כאן?

אברהם שוחט (העבודה):

- - -

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש - - -

היו"ר ד' תיכון:

כן, אני גם כן רוצה לדעת.

חיים רמון (העבודה):

נדמה לי, שיש ליושב=ראש ועדת הכספים הסכמות בכתב, ואתה יכול - - -

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה, אדוני יושב=ראש ועדת הכספים, מן הדין שכולם ידעו על ההסכמות.

חיים רמון (העבודה):

אתה צודק בהחלט.

מזכיר הכנסת א' האן:

צריך להודיע שהונח החוק, אחרת אי=אפשר - - -

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, הוא יודיע הכול. קודם הוא יודיע על ההסכמות, אחר כך הוא - - -

יעל דיין (העבודה):

- - -

חיים רמון (העבודה):

מאיר, היושב=ראש טוען שהוא לא יודע על כל ההסכמות.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

אני מבקש שתמסור הודעה על כל ההסכמות למליאת הכנסת, בכול מכול כול.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, שמעתי את קולך מלמטה, ולכן עליתי בריצה כדי למסור את ההודעה. בדיון שהתקיים בוועדת ההבנות בינינו לבין האופוזיציה סוכם כדלקמן:

1. הדיון במליאה יתחיל היום בשעה 16:00, כפי שאכן נפתח.

2. הדיון יתחיל בפרק ד', כאשר פרקים א', ב' וג' - - -

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, תתרחק בבקשה מהרמקול, כדי שגם נשמע אותך.

חיים רמון (העבודה):

הוא רץ - - -

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

בפרקים א', ב' וג' לא יידונו ההסתייגויות מחדש, ויצביעו עליהן מחר, יום ב', בשעה 15:00, לרבות הפרקים שיידונו עד אז, דהיינו: פרק נוסף אחד לפחות וכל פרק שיעברו בו, יעברו ממנו 60% מההסתייגויות.

3. אם הממשלה מבקשת שינויים על=פי סעיף 127, והצדדים מסכימים לתמוך במשיכת הפרק הרלוונטי לוועדה בלי פיליבסטר, תאושר הגשת הסתייגויות מהותיות אחדות לפרק הנדון.

4. צוות התיאום יתכנס מחר, בשעה 13:30, בחדר סיעת הליכוד להמשך המשא=ומתן.

אברהם שוחט (העבודה):

הצבעות.

היו"ר ד' תיכון:

זה דבר אחר.

חיים רמון (העבודה):

- - -

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אמרתי הצבעות, אמרתי מחר בשעה 15:00.

היו"ר ד' תיכון:

מחר ב=15:00, ושלא יהיו ההצבעות על ההסתייגויות.

אופיר פינס=פז (העבודה):

?- - -

היו"ר ד' תיכון:

שיהיו הצבעות על ההסתייגויות לגבי הפרקים שעברו, אבל לא יהיו נימוקים.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

לא יהיו נימוקים, רק הצבעות, אדוני.

חיים רמון (העבודה):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

זה קצת שונה ממה שידעתי.

חיים רמון (העבודה):

רק הצבעות - - -

היו"ר ד' תיכון:

אלה כל הסיכומים?

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אלה כל הסיכומים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אפשר לבקש שזה יונח - - -?

היו"ר ד' תיכון:

כן, אני מבקש להדפיס ולהניח.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני רוצה לקרוא את זה.

היו"ר ד' תיכון:

בצדק.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

אני לא - - -

חיים רמון (העבודה):

מאיר - - -

היו"ר ד' תיכון:

לא, חבר הכנסת רמון, זו בכל זאת כנסת.

חיים רמון (העבודה):

- - - תן לו.

היו"ר ד' תיכון:

זו בכל זאת כנסת, כשם שאני לא ידעתי על כמה פרקים - - -

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת גדעון עזרא - - -

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, אני מסכם.

חיים אורון (מרצ):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני מסכם. הנייר הזה יונח על שולחן חברי הכנסת.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

- - - כבר שלחתי לצילום.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, אני אומר לך שהוא אמר לי, אבל חלק מהדברים הוא לא אמר לי.

אברהם שוחט (העבודה):

אני מציע שתיתנו את זה - - - הסיעות - - - אנחנו יושבים כל יום - - -

היו"ר ד' תיכון:

אני לא רואה שאתם זזים, אני רואה שאתם יושבים. הייתי מקיים את זה בעמידה.

אברהם שוחט (העבודה):

- - -

חיים רמון (העבודה):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה, אדוני היושב=ראש. בסדר, אם יש על סעיף 127 עוד הפעם ועוד הפעם.

הודעה למזכיר הכנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

אולי לפני זה, אדוני. לפי התקנון צריכה להיות גם הסכמה שלך, של יושב=ראש הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, עכשיו שמעתי את כל הסיכום, אז אני יודע. למשל, לא ידעתי שאפשר לבוא עוד הפעם עם סעיף 127(א) למליאה בהסכמה, לא ידעתי.

חיים אורון (מרצ):

על החוקים של הבריאות - - -

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, אני מדבר על העתיד. אילו ידעתי, זה היה משנה את הכול.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

מזכיר הכנסת א' האן:

ברשות יושב=ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת החלטה מטעם ועדת הכספים בדבר הצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב 1997, בעניין החזרת החוק למליאה ללא-לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח שינויים ולהמשך הקריאה השנייה והקריאה השלישית היום. תודה.

הצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב 1997- לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

אגב, אני רוצה להעיר, שב=1989, כשהשתמשנו לראשונה בסעיף 127(א), יושב=ראש ועדת הכספים דאז השתמש בדיוק באותה לשון שהשתמש בה חבר הכנסת רביץ, והמובן היה שרק אותו פרק חזר לוועדה, אבל דיה לצרה בשעתה.

אברהם שוחט (העבודה):

?- - -

היו"ר ד' תיכון:

כן.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

- - - חוק התקציב, לא חוק ההסדרים.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בסדר, מה זה משנה? זה אותו דבר לגבי 127.

זו היתה הסתייגות שעלתה הרבה כסף, תאמין לי, רבע מיליארד שקל.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, ייתכן שאפשר היה להשתמש בתקדים שאתה הזכרת, ולא היה צורך בדיון בוועדת הכספים, ואתה היית יכול מתוקף סמכותך להמשיך את הדיונים במליאה. אבל, מכיוון שהדברים נעשו אחרת, העניין ירד לוועדת הכספים, והיום היה דיון בוועדת הכספים, וועדת הכספים החליטה להעלות למליאה את הצעת החוק כלשונה, ללא שום שינוי, על כל הסתייגויותיה. משום כך המהלך שאנו הולכים בו חייב להיות לפי החלטת ועדת כספים, שכן נתקבלה החלטה כזאת בוועדה.

אני רוצה רק לומר משפט אחד לגבי עצם ההורדה או הדיון המחודש על כל החוק בוועדת הכספים. להערכתי, ותוך כדי שמיעת דעות משפטנים, יש לתקן את נוסח סעיף 127.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

(א).

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

(א), כי 127(א) מדבר על שתי אפשרויות של העברת החוק לוועדת הכספים. האפשרות האחת היא: הוא מדבר על החוק, אם רוצה הממשלה, או יושב=ראש ועדת הכספים למשוך את החוק, להעביר אותו לוועדת הכספים, הוא יכול לעשות כן, באישור הכנסת, להעביר את החוק. האפשרות השנייה היא: אם יש שאלה לגבי החוק, הוא יכול להציג את השאלה הזאת בפני ועדת הכספים, שתדון בשאלה המסוימת.

אם כן, יוצא שלגבי האפשרות של דיון בפרק מתוך החוק, זה איננו מובן מאליו בסעיף 127(א), כי זה יכול להתייחס או לחוק, כפי שזה היה הפעם, או לשאלה, והשאלה היא כאשר דנים בפרק מסוים ורוצים להוריד פרק מסוים לוועדת הכספים, למה זה יותר דומה. האם זה דומה יותר לאלטרנטיבה הראשונה, לאמור החוק? או שזה דומה יותר לאלטרנטיבה השנייה, השאלה?

לפי עניות דעתי, כאשר מתכוונים להעביר פרק מסעיפי החוק, מפרקי החוק, לוועדה, צריך לומר: החוק. אם הכוונה היא לאותו פרק, בדרך כלל לאותו פרק הנדון, והייתי אומר שאם רוצים להעביר את כל החוק, ראוי שבמקרה כזה יושב=ראש ועדת הכספים יאמר במפורש: כל החוק. לכן זוהי הפרשנות שלי, שהיא איננה קובעת, אבל היא יכולה בהחלט להיות פרשנות מתאימה.

בוועדת הכספים הוחלט להעלות את כל החוק לדיון, וכפי שאמר יושב=ראש הקואליציה, חבר הכנסת מאיר שטרית, גם את הפרטים השונים בהחלטה הזאת. אני רוצה לומר משפט פתיחה לגבי פרק ד', פרק שאנחנו קוראים לו "המוניות", שעליו אנחנו עומדים לדון עכשיו בהסתייגויות לפרק הזה.

כולנו כאן היינו מוצפים במשלחות של בעלי המוניות, אשר חרדו שמא עומדים לנשל אותם מפרנסתם, כי אם יהיה ריבוי של מוניות שיטוסו על הכבישים, הרי יש חשש שפרנסתם תיפגע. כפי שאנחנו הבנו, גם בעזרת דעות של מומחים, יכול לקרות אחד הדברים המעניינים והמועילים בחברה, שדווקא ריבוי המוניות יביא להגדלת פרנסתם של בעלי המוניות. מכיוון שככל שיהיו יותר מוניות, כלי התחבורה הזה יהיה נגיש, אפשר יהיה להשיג אותו באופן מהיר ביותר, ולא יצטרכו להמתין למונית עד בוש, וכתוצאה מזה אזרחי המדינה יתרגלו שלא להשתמש יותר מדי במכוניות הפרטיות שלהם, כי הם ידעו שכאשר הם יוצאים לכביש הם פוגשים מונית. הדבר הזה יגרום לשינוי ההתנהגות של האזרחים בשימוש ברכב הציבורי הזה שנקרא מונית. זה כמובן יצמצם את השימוש בדלק

ויצמצם את עומס הרכבים הפרטיים על הכבישים, ובכך יפתור בהרבה את בעיית החניות במרכזי הערים. לכן אני מציע לחברי חברי הכנסת, לראות את הדבר הזה גם באור חיובי, אפילו מבחינת בעלי המוניות.

אנחנו נבוא לכאן מחר עם שימוש נוסף של סעיף 127(א). לא נעשה זאת היום, כי איננו רוצים לשבש את דיוני המליאה ולחזור על הדבר הזה פעם אחר פעם. בהתקבץ כל השינויים שיבואו אלינו מן הממשלה, ואולי מן הוועדה עצמה, אנחנו נפעיל את 127(א), נדגיש שזה לפרקים המתאימים, כדי שנוכל לחזור לוועדה ולהשתמש בתיקונים המתבקשים לפרקים המתאימים, והמליאה תוכל להמשיך בדיוניה לגבי הפרקים האחרים.

אני רוצה לשבח את האופוזיציה, שגילתה גם הפעם אחריות לדיוני המליאה והסכימה שלא להשתמש באותה טענה, שהיתה טענה קצת דחוקה, שיש לחזור על כל סעיפי החוק וללעוס דבר שהיה כבר לעוס, רק כדי לקיים את מצוות הפיליבסטר. האופוזיציה החליטה והסכימה שלא להשתמש בתרגיל הזה, אלא לדון לגופו של עניין, וגם עכשיו יתחיל הדיון בפרק ד' של החוק. תודה רבה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

תודה. למען הסדר אני מודיע, שאנחנו מחדשים את הדיון בהצעת החוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), 1997, קריאה שנייה וקריאה שלישית. הנושא הוא פרק ד' - מוניות.-התשנ"ח

חבר הכנסת משה גפני - אינו נוכח; חבר הכנסת רפי אלול - אינו נוכח; חבר הכנסת מאיר שטרית - אינו נוכח; חבר הכנסת שאול עמור - אינו נוכח; חבר הכנסת מיכאל קליינר - אינו נוכח; חבר הכנסת עוזי לנדאו - אינו נוכח; חברת הכנסת נעמי בלומנטל - אינה נוכחת; חבר הכנסת צבי ויינברג - אינו נוכח; חבר הכנסת חיים דיין - אינו נוכח; חבר הכנסת ראובן ריבלין - אינו נוכח; חבר הכנסת זאב בוים - ישנו. אחריו - חבר הכנסת גדעון עזרא.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

עשר דקות.

היו"ר ד' תיכון:

זה לא נקבע.

חיים רמון (העבודה):

עד מחר רבע שעה.

היו"ר ד' תיכון:

זה לא הולך כך. יש הסכמות. איפה חבר הכנסת מאיר שטרית? יש עוד הסכמות שלא אמרו לנו אותן. דברו עם חבר הכנסת מאיר שטרית.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

העניין לא עלה בוועדת הכספים.

היו"ר ד' תיכון:

קראתי בעיתון שפרק המוניות השתנה לגמרי. אז על מה דנים?

חיים אורון (מרצ):

על פרק המוניות הלא=משתנה.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

מדוע? אי=אפשר לדבר על פרק המוניות המשתנה?

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני חושב שאני יודע מה עומדת הממשלה להביא כתיקון בנושא של המוניות. הממשלה מבקשת גם במקור וגם בתיקון, למיטב ידיעתי, שתהיה אבחנה בין אנשים שהם היום בעלי מוניות והשכירים, ובין הרצון לפתוח את הענף הזה ולהכניס לתוכו כל מי שירצה להיכנס אליו, ואשר עומד, כמובן, בקריטריונים המתאימים מבחינת הכישורים שלו ומבחינת ההכשרה שלו לנושא הזה. ההצעה שתבוא בפני הבית הזה כתיקון להצעה המקורית תדבר מצד אחד על העלאת התעריף לרכישת רשיון למונית בסדר=גודל של כ=210,000 שקלים; זה לגבי כל מי שהיום לא נמצא בענף הזה וירצה להיכנס אליו. מצד שני, יש הקלה לגבי אלה מבין נהגי המוניות דהיום, שהם שכירים - הורדת מחיר הרשיון מ=135,000 שקלים לכ=110,000 שקלים.

התיקון הזה הוא תיקון חשוב, והוא יוצר את האבחנה בין אנשים אשר בעבודתם כשכירים נוהגים במשך שנים במוניות, נותנים את השירות הזה לציבור, ומכאן הרצון להקל עם השכירים על=ידי הורדת התעריף. זו הורדה משמעותית למדי, לכ=100,000 שקלים, לעומת הרעיון המקורי, שאומר 135,000 שקלים לאלה שעדיין לא בענף ומבקשים להיכנס אליו. זה יוצר פער נכון, מאוזן, בין אלה שעד עכשיו מתפרנסים ומבקשים להמשיך להתפרנס מהענף הזה, לבין חדשים אשר נכנסים אליו. פתיחת הענף חשובה גם מהבחינה העקרונית. כל הרעיון של הפתיחה הוא על רקע של מצב שהיה בענף כל השנים ושיצר פתח להחלטות שונות ומשונות, נעדרות, בדרך כלל, קריטריונים לחלוקת רשיונות וכל מה שהיה קשור בזה, סחר ברשיונות וכו', דבר שהרבה שנים הענף סבל ממנו, הציבור סבל ממנו, ועכשיו באים לעשות את התיקון.

אני שמח, ואני רוצה לברך את איגוד בעלי המוניות ונהגי המוניות, במיוחד את יושב=ראש האיגוד הזה, אברהם פריד, שנענו והבינו שיש הכרח לשנות את השיטה הקלוקלת שהיתה נוהגת ולפתוח את הענף הזה לכל דיכפין. אנחנו חיים בחברה פתוחה, במשק פתוח, מבקשים לבטל את השיטות שהיו קיימות של שיקולים זרים, של פרוטקציוניזם וכדומה, זה היה בכל הממשלות, אצל כל שרי התחבורה. הגיעה העת שהנושא הזה ייפסק מצד אחד; מצד שני - צריך להתחשב באלה שהם כבר בתוך הענף, במיוחד השכירים שבהם, שלגביהם צריך להקל, משום שהם נמצאים בפנים, ולתת להם העדפה כדי שפרנסתם לא תקופח.

נראה לי שזה התיקון שהממשלה עומדת, למיטב ידיעתי, להניח כאן בפני הכנסת כתיקון לחוק המקורי, כפי שבא לידי ביטוי בפרק הנוכחי, שבו אנחנו עוסקים היום. אני מקווה שלא ירחק היום והתיקון הזה אכן יונח.

אדוני היושב=ראש, עד כאן בעניין פרק המוניות.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

- - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

קודם כול, הוא יונח. אנחנו מקווים שאנחנו נאשר אותו. חבר הכנסת וליד צאדק, אף שאתה חובש את ספסלי האופוזיציה ואני את ספסלי הקואליציה, לעניין הזה נדמה לי ששנינו שותפים - על העמידה הטובה של הפתרון, שמצד אחד פתחה את הענף ומצד שני שמרה על זכויות מסוימות, הכירה בזכויות מסוימות של אלה שהיום נמצאים בענף לבל יבולע לפרנסתם.

עוד הערה אחת, ברשותך, אדוני היושב=ראש, לגבי הנושא עצמו שעל סדר=היום. כל החוק הידוע בלשונו הוותיקה יותר ממה שאנחנו זוכרים את הלשון החדשה שבה משתמשים, ועוד היה תיקון - ממילא כל התיקונים האלה, אני מבין, אדוני היושב=ראש, היו כלא היו, והכול יחזור מהתחלה. על כל פנים - - -

היו"ר ד' תיכון:

לא הכול יחזור מהתחלה. לפי ההודעה - - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

לפי ההודעה - שלושה פרקים ראשונים - - -

היו"ר ד' תיכון:

יחזור להתחלה רק עניין ההצבעות. כל הדיון לא יחזור.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

הדיון לא יחזור, אבל נצטרך לאשר או לאשרר מחדש החלטות קודמות - - -

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

גם זה, אם אתה שואל אותי, על=פי התקנון, אני לא רוצה להפעיל את התקנון בעניין הזה, אבל לא קרה בהיסטוריה של הכנסת שוועדה תוכל לבטל החלטות של מליאת הכנסת. זה עוד לא קרה, לפחות על=פי ניסיוני. במשך חמש קדנציות התנגדתי, ונדמה לי שבכל האירועים הקודמים זכיתי. אי=אפשר שוועדה תשב ותחליט לבטל את כל ההצבעות שהתקיימו במליאה. אבל כאן יש - איך אומרים?

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

יש כאן איזו פרצה - - -

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

אין פרצה, העניין ברור. הוא לא היה ברור לאלה שהגיעו להסכמות הללו, אבל כעיקרון דע לך, שאין דבר כזה שמישהו יכול לשבת בוועדה ולבטל את ההחלטות שהתקבלו במליאה. זה דבר שהוא בלתי סביר. הריבון הוא המליאה.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אין ספק שהעליונות באמת במוסד הזה - - -

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

גם אם הכנסת קיבלה החלטה להחזיר את כל החוק לוועדת הכספים, זו יכולה לחזור עם החלטה אחרת, שמאשררת את כל ההצבעות. אני אומר זאת, ואומר זאת לכשיתחדש הדיון לפני ההצבעות, אבל כדאי שיהיה ברור שכל ההליך לא סביר, לא תקין, נוגד את התקנון,

ואומר לך את זה מי שהתמחה בהפעלת סעיף 127(א).

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

יש בין חברי הכנסת כאלה שהם יותר חדשים, מכל מקום בכנסת הארבע=עשרה קיבלנו עכשיו שיעור מפרלמנטר ותיק, הפרלמנטר הראשון היום בבית, יושב=ראש הכנסת.

אני רוצה לומר לחברים פה, שלאור - או הייתי אומר בעברית נכונה "לנוכח", מנקודת ראותי כאיש הקואליציה - לנוכח מה שהתרחש בשבוע שעבר, ובסופו של דבר העובדה שלא היה אפשר להתקדם והיה צריך לעצור את התהליך הזה, על כל המשמעויות של זה, על כל המיקח=וממכר המתנהל מאחורי הקלעים, ודאי שלא בתוך הגוף הזה ובמליאה הזאת, אני חושב שזוהי חובה של חברי הכנסת, ופה אני קורא לכולם, גם מהקואליציה וגם מהאופוזיציה, בתוך ההתרוצצות הקיימת - וההתרוצצות הקיימת, הבה נהיה ישרים עם עצמנו, איננה חדשה, היא מתקיימת בכל עת בתקופה כזאת לקראת ההצבעה על התקציב, אולי היא מקבלת היום יתר עוצמה, נקרא לזה: היקף יותר גדול משידענו בעבר של התרוצצות, של ניסיונות למשוך את השמיכה הקצרה הזאת, שמיכת התקציב, מצד לצד, אבל גם אין להתפלא, הרי מעולם לא היתה ממשלה בישראל שמורכבת מקואליציה שיש בה שמונה מפלגות ותנועות שונות, ורק טבעי שכך יהיה.

אני רוצה לקרוא גם לחברי הקואליציה, במיוחד להם, אבל גם לחברי באופוזיציה, להתלכד סביב שני עקרונות שעליהם צריך לשמור מכל משמר גם לעת הזאת. העיקרון האחד הוא לא לפרוץ את מסגרת התקציב. פריצת מסגרת התקציב עלולה להמיט אסון על המשק. והעיקרון השני - באותה מידה של נימוק של חס וחלילה אסון על המשק - לא להטיל מסים נוספים. כלומר, כל ההתרוצצות צריכה להיות במסגרת שינוי בסדר העדיפויות בתוך מסגרת תקציב נתונה ובלי לגזור גזירות נוספות על הציבור.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

תודה. חבר הכנסת גדעון עזרא, ואחריו - חבר הכנסת דן מרידור. אם הוא לא יהיה - חבר הכנסת נסים דהן.

אברהם שוחט (העבודה):

כמה אתה נותן לכל אחד?

היו"ר ד' תיכון:

עשר דקות, אבל אנחנו לא שמענו על הסיכומים בעניין הזה. אני מציע לך לקרוא את מה שהיה כאן ב=1989, כמה ימים לפני שהפכת להיות יושב=ראש ועדת הכספים.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, בנושא המוניות אתחיל ואומר, שבהיותי חבר בקואליציה אני אתמוך בהצעת הממשלה, אבל אני מבקש גם לומר, שיש סעיפים שונים בנושא המוניות שלפי דעתי צריכים לבוא על תיקונם.

ממשלות ישראל דיברו על רפורמות. דיברו על רפורמה בענף הדלק, אך בפועל מספר תחנות הדלק של החברות החדשות הוא מזערי לעומת המספר הכולל של תחנות הדלק בישראל ולא הגענו לרפורמה. ממשלות ישראל דיברו על רפורמה בענף הגז, אך בפועל הציבור לא יכול להחליף חברת גז. רק בשבוע שעבר דנו בכך בוועדה בראשותו של חבר הכנסת רפי אלול. אדרבה, בשם הרפורמה הותר לחברות הגז לגבות כספים על סעיפים שלא גבו בעבר, הכוונה לדמי שימוש קבועים.

אשר לענף המוניות: לפני כ=15 שנה התחילו לפעול בישראל כלי רכב מסחריים להסעת נוסעים. פעילות רכבים אלה, טנדרים, לא היתה מוסדרת חוקית. בתקופת כהונתו של חיים קורפו כשר התחבורה מוסדה הפעילות שלהם. לאחר מכן, בתקופת כהונתו של ישראל קיסר, מוסדה שנית פעילותם של רכבים אלו, שקיבלו הגדרה של אוטובוס ציבורי זעיר. התקנות הגדירו את הפעילות שלהם ותיחמו את פעילותם. בהתאם לתקנות, הרכבים האלה חייבים לפעול במסגרת תאגיד. רשיון אוטובוס ציבורי זעיר ניתן בעצם לתאגיד, ועל התאגיד לחתום על הסכמי הסעה עם מוסדות, חברות, מפעלים ובתי=ספר. גופים אלה משלמים לתאגיד, דהיינו נהגי אוטובוס ציבורי זעיר אינם יכולים לגבות כסף ישירות מהנוסעים.

בפועל המצב הוא כדלקמן: חלק מהטנדרים מאורגנים במסגרת תאגידים והם בעלי

רשיון חוקי להסעה במסגרת ההגדרות דלעיל. אך לחלק גדול מהטנדרים אין כלל רשיון אוטובוס ציבורי זעיר, וכל פעילותם בהסעת נוסעים בשכר מנוגדת לחוק.

רבים מהאוטובוסים הציבוריים הזעירים מבצעים הסעות רבות שלא בהתאם לתנאי הרשיון שלהם, וזאת נוסף על כלי הרכב, שאין להם, כאמור, רשיון כלל.

יש הסעות נוסעים פרטיים בנסיעות מיוחדות, תמורת תשלום מזומן מהנוסעים; יש הסעות נוסעים בקווי שירות, כאילו היה מדובר במוניות או באוטובוסים.

משטרת ישראל ומשרד התחבורה אינם אוכפים את החוק בנושא זה, ולכן מספר הרכבים המפירים את החוק הולך וגדל. לרכבים אלה אין כמובן קופה רושמת, הם אינם נותנים חשבוניות ואינם "מורדים" על=ידי השלטונות. בתנאים כאלה מובן שקל להם להתחרות במוניות חוקיות. רכבים אלה מסיעים בדרך כלל 15 נוסעים, כאשר למונית מותר להסיע שמונה נוסעים בקו שירות.

הכיצד ניתן להגדיל את מספר המוניות כאשר אין מטפלים במסיעים בלתי חוקיים?

מנכ"ל משרד התחבורה מדבר, ובצדק, על הצורך במוניות רבות יותר בשעות הקריטיות, בין 07:30 ל=08:30. אני רוצה לומר, שהמוניות בשעות האלה תקועות בפקקים. אם משרד התחבורה רוצה לדאוג, כדבריו, לאזרחי המדינה, כדאי שידאג לתוספת נתיבים לתחבורה הציבורית ולאכיפת החוק, שלא ייסעו כלי רכב פרטיים בנתיבים אלה.

משרד התחבורה הוציא בשנים האחרונות תקנות שלפיהן הותר לבעלי המוניות לנסיעות מיוחדות לרכוש מוניות להסעת ארבעה נוסעים בלבד. תקנות אלו גרמו לכך שחברות מוניות שהסיעו במוניות גדולות של שבעה נוסעים פועלים למפעלים, חברות ובתי=חולים, הפסידו את העבודה לטובת תאגידים של אוטובוסים ציבוריים זעירים. הסעות אלו היו בעיקר בשעות הבוקר המוקדמות, שעות הערב והלילה, פיזור בשעות שהן "מתות" לכאורה בעבודה. תקנות אלו כבר גרמו הפסד גדול למוניות.

כידוע, מצב התיירות בשפל, והנפגעים המיידיים הם בעלי המוניות.

בעלי מוניות רבים הם פנסיונרים או אלמנות של בעלי מוניות. השכרת הזכות

הציבורית למונית מהווה את הפנסיה לאנשים האלה. אציין שבעבר, כאשר בעלי המוניות דיברו עם משרד התחבורה, תמיד אמר משרד התחבורה: השכרת המספר הירוק הזה היא הפנסיה שלכם. מה יהיה עתה, כאשר תהיה הצפה של מוניות?

רבים מבעלי המוניות הם נכי צה"ל ונכים אחרים, שקיבלו את רשיון הפעלת המוניות כשיקום. אני מקווה שהחוק החדש ידאג להם.

אני מבקש, מעבר לדברים הללו, לומר עוד כמה דברים שלפי דעתי הם משמעותיים.

במדינת ישראל, לצערי, השיטה הננקטת בדרך כלל היא, שלרבים מהנהגים במדינת ישראל יש רכב צמוד. כתוצאה מהעובדה שיש להם רכב צמוד, וכמובן משלמים להם גם על חניות עבור הרכבים האלה, אנחנו עדים לתופעה שכל בעל רכב צמוד נוסע בלי חשבון למקום עבודתו.

אם נעבור ונבדוק את האפשרות לבקש מכל הגורמים שקשורים לממשלה לעבור משיטה של רכב צמוד למימון החזקת רכב, לפי דעתי נצמצם בצורה משמעותית את צפיפות התחבורה ונגדיל את האפשרות שייסעו יותר ויותר במוניות.

באותה הזדמנות - נהגי המוניות אינם זוכים גם להעלאה קבועה במחירים שלהם, וכדאי שתהיה העלאה קשיחה, פעמיים בשנה, של המחירים האלו.

אני רוצה להגיד דבר נוסף, ואחרון: בשנה האחרונה היינו עדים לתקיפות רבות של נהגי מוניות. חשוב מאוד שנושא הביטחון של נהגי המוניות ייפתר בהקדם.

הייתי רוצה לגעת בהזדמנות זו בנושא כאוב, בעיקר היום, כאשר אנחנו מדברים על הצורך לסייע לשכבות החלשות. אני רוצה לדבר על נושא שהיה בתקשורת לאחרונה, שהוא לא כל כך פופולרי, ולמרות זאת אני מבקש להעלות אותו, וזה נושא החנינות.

אני חושב שלא אטעה אם אומר, שמרבית האנשים שיושבים בבתי=הכלא בישראל משתייכים בצורה כזאת או אחרת לשכבות הנמוכות, לשכבות הנחשלות. אני חושב שאנחנו יודעים היום, כאשר אנחנו קוראים להגברת החינוך בעיירות המצוקה, בשכונות המצוקה וגם בכפרים הערביים, שזה דבר שלא עשינו בעבר, וכתוצאה מכך נקלענו למצב שנדמה לי,

ואולי אני טועה במספרים, ש=90% מהאוכלוסייה בבתי=הכלא נמנית עם האנשים הללו.

בין האנשים שיושבים בכלא, או שהתחילו את דרכם הפלילית, יש צעירים רבים שעדיין לא הגיעו לגיל בגרות וכבר פתחו להם תיק, כזה או אחר, והדבר מפריע להם בניהול חיים תקינים לאחר שירותם בצבא.

אנחנו עדים לבתי=משפט עמוסים לעייפה, שאינם נותנים מענה על בעיות הניצבות לפנינו. כאשר אדם פונה לנשיא המדינה בבקשת חנינה - ותנאי לקבלת אישור מנשיא המדינה צריך להיות קבלת עמדת הפרקליטות ושר המשפטים - אנחנו עדים לעיכובים של חודשים בתשובות שנשיא המדינה יכול לתת, והוא רוצה לתת תשובות לאנשים, וזאת בשל העיכובים בפרקליטות ובמשרד המשפטים.

נדמה לי שיש צעירים רבים שבמהלך השירות הצבאי נפתחים להם תיקים כאלה ואחרים, והאנשים הללו גם הם, בגלל סעיף כזה או אחר, אחר כך סובלים במהלך חייהם.

אני יודע שיכול להיות שאם תהיינה חנינות במדינת ישראל יזכו לכך גם אנשים אחרים, אבל הדבר איננו צריך להרתיע אותנו, את כל חברי הבית, למצוא דרך על מנת שבשנת ה=50 למדינת ישראל כל עבריין שזו היתה העבירה הראשונה שלו, כל עבריין שלא נמנה עם הקבוצות האלה - שאיננו רוצח, סוחר סמים, שלא נכלא על עבירה של אלימות במשפחה, שוד מזוין, עבירה חוזרת, וכמובן מעלימי מס גדולים; אני חושב שמן הראוי שניתן דעתנו אחרי גמר התקציב לטיפול בבעיה הזאת. נקל בכך גם על תקציב שירות בתי=הסוהר. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שטרית, כמה זמן החלטתם להקצות לכל דובר?

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

זמני הדיון השבוע מתחלקים כדלקמן: משעה 15:00 ועד 23:00 - עשר דקות לכל דובר, ומשעה 23:00 ועד 15:00 למחרת - 15 דקות לכל דובר.

היו"ר ד' תיכון:

טוב שמישהו יודע. בבקשה, חבר הכנסת בייגה שוחט. לא נמצאים חברי הכנסת דן מרידור, נסים דהן ורפאל פנחסי.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, בניגוד לשלווה הסטואית שליוותה את נאומיהם של שני קודמי, והם התייחסו לבעיית המוניות בלבד, הרי שאי=אפשר להתעלם מהסיטואציה הבלתי=אפשרית, הבלתי=שגרתית, היוצאת דופן, אשר מתרחשת אל מול עיניהם של אזרחי מדינת ישראל.

כבוד היושב=ראש, יש לו הרבה יותר ניסיון מאשר לי בדיוני תקציב.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת דראושה.

אברהם שוחט (העבודה):

אם אינני טועה, 17 פעמים או משהו כזה, אבל לי נתגלגלה הזכות לראות את אישורי התקציב בשלושה תפקידים. העברתי תקציב במשך שנתיים כיושב=ראש ועדת הכספים, במשך שלוש שנים כיושב=ראש האופוזיציה בוועדת הכספים, לרבות בשנתיים האחרונות, וארבע פעמים בתור שר אוצר.

סהדי במרומים - ואני אומר לכם במלוא האחריות - ביזיון כמו השנה לא היה מעולם - בהיקפו, בדרך העבודה, במה שקרה כאן לפני 60 שעות; הממשלה, יש לה רוב של 12 חברי כנסת בקואליציה - כאשר את חבר הכנסת רחבעם זאבי ואותך, מר בני אלון, אנו שמים בצד שלנו מבחינת ההצבעה הזאת - והיא נפלה שלב אחרי שלב.

והבה נראה מה קורה עכשיו בחדרי האוצר, במשרד ראש הממשלה, בדרג הפוליטי, לא בדרג המקצועי - באוצר יושבים ודנים ברשימת תביעות של חברי המפלגות השונות והסיעות

השונות, והדברים הכתובים בעיתון אינם מצוצים מהאצבע; אינם מצוצים מהאצבע.

חוק ההסדרים עצמו כבר איננו חוק ההסדרים. יצא ממנו, או נפל והשתנה חוק עידוד השקעות הון, קצבאות הילדים "הלכו הביתה", הוותק בביטוח הלאומי לא קיים, ועכשיו - מחר, ככל הנראה - אם יסכימו עם גשר, יביאו לנו חוק בריאות מסורס לחלוטין, לשמחתי הרבה.

ואז אני שואל את עצמי את השאלה, איך ייתכן ששר האוצר בא לממשלה עם חוק כזה; הוא עבר בממשלה, הוא עבר גם כאן בקריאה ראשונה, חלקים חזרו הנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, חלקים אחרים שונו ונפלו לגמרי. ואני שואל אתכם: האם אנחנו, אזרחי מדינת ישראל, יכולים להסתכל על מסך הטלוויזיה, לשמוע ברדיו, לקרוא בעיתון, לצפות בדיונים בערוץ=33, ולשאול אם יש מלך בישראל, אם יש ממשלה בישראל, אם אנחנו לא נמצאים באיזו הוויה פוליטית, שלטונית, אשר גוררת אותנו לתוך התהום, גוררת אותנו למערכת דברים שבלתי אפשרי לחיות אתם.

אני לא רוצה להגיד את הפרטים שאני יודע על אופיים של חלק מהמשאים=ומתנים, אבל אני יודע שבאו ואמרו: אנחנו חייבים לגמור אתכם - מה המחיר? אנחנו חייבים שיהיה לנו רוב - מה המחיר? ידוע שגם בהיותי שר האוצר, הייתי צריך להתפשר פה ושם, אבל כולכם זוכרים - אלה שהיו בכנסת הקודמת - כולכם זוכרים את המאבק הנוראי שהיה לנו מול חבר הכנסת לשעבר אלי דיין, על 40 מיליון שקל ליום חינוך ארוך. 40 מיליון שקל היו פותרים את הבעיה, וראש הממשלה המנוח יצחק רבין ואני אמרנו: בשום פנים ואופן לא. נקים ועדה ונבדוק את העניין על כל הבעייתיות שהוא יצר.

והנה אנחנו נמצאים היום במצב שאני אומר לכם, רבותי חברי הכנסת, אינני יודע מה יבוא מחר לוועדת הכספים. ב=10:00, אחרי שדנו בתקציב מחודש אוגוסט, תראו מה קורה שלושה ימים לפני תום שנת התקציב - חוק מסורס לחלוטין, הכנסות הממשלה התמוטטו כבניין קלפים, ומה אמר פה שר האוצר? הוא אמר - אני בא עם חוק הסדרים; לא חוק הסדרים - חוק צמיחה במשק הישראלי. אם החוק יתמוטט, מה משמעות העניין? המשמעות שלא תהיה צמיחה. דרך אגב, היום הופיעה ידיעה, שבאוצר כבר אומרים - אין מה לדבר על 3% צמיחה בשנה הבאה, הלוואי שיהיה 1% של צמיחה.

אני אומר לכם: אנחנו מביטים בממשלה שאיננה יכולה לעשות שום דבר - לא תהליך

מדיני, לא העברת תקציב, ואפילו לא את חגיגות ה=50.

אני רוצה לומר מלה לשר האוצר, ומי שיקרא את קטעי העיתונות, את התקצירים או את דברי הסטנוגרמה מהמשדרים, יודע שכאשר נכנס השר יעקב נאמן לתפקידו, פרגנתי לו, כמו שאומרים, בכל לשון. אמרתי: בא מישהו שמכיר את המשק, איש שמערכות פוליטיות לא יכתיבו לו מה לעשות. לצערי הרב, במשך כשישה חודשים, אם אינני טועה, הוכח לחלוטין ששר האוצר, אם יש לו כבוד עצמי, יצטרך לסגור את המזוודה ולחזור למשרדו בתל=אביב בתוך יום=יומיים, שהרי לא ייתכן אחרת, כאשר נוצר חור כזה בתקציב כתוצאה מהתביעות - אנחנו כבר יודעים את סדרי הגודל - כשהוא אומר: הגירעון אצלי מקודש, ומסים אני לא מעלה. כלומר, אין פתרון.

הוא נכשל טוטלית בנושא הפנסיה, לשמחתי; הוא נכשל טוטלית בנושא של סגירת מפעל "גיבור", בעמדתו הבסיסית, ונכפה עליו הר כגיגית - לבוא לוועדת הכספים עם הקצבה למפעל; חוק ההסדרים, שהוא המנוע שצריך להוביל את התקציב, נקרע לגזרים והתמוטט לחלוטין. אז נשאלת השאלה: היכן המלה, היכן האמינות, היכן המינימום של הכבוד העצמי והאינטגריטי? איזה תשובות נוכל לקבל מחר בוועדת הכספים, כאשר נתחיל לדון בתקציב? הרי עוד לא התחלנו לדון בתקציב בוועדת הכספים. כלומר, דנו במשרדים, אבל בחוק התקציב עצמו, חבר הכנסת דן תיכון יודע - זה מעולם לא היה יומיים לפני הדיון.

מחר יום שני - עדיין לא ברור אם נדון בחוק, וביום רביעי הוא צריך להיות מובא למליאה. ותהיינה הסתייגויות - על שיקום שכונות, על הוסטלים לעולים, על תוכנית קרן=קרב, על תקציב למדען הראשי - אותם דברים שכל חברי הוועדה דיברו בגללם בגנות הממשלה, שאת חלקם היא גזרה מתוך התקציב.

ואז אני אומר לשר האוצר, ואנחנו ידידים, ידידים באמת, כי יצא לנו להיפגש בזמן כהונתי כשר האוצר, וגם קודם לכן, אבל מה שמתרחש עכשיו - הרי גם אזרחי מדינת ישראל ראויים שתהיה איזו חזות. אני לא יודע אם "פסאדה" זו חזות.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

פסאדה זו חזית. אתה הרי אדריכל, מהנדס.

אברהם שוחט (העבודה):

אני מהנדס. חזית זו מלה אחרת, אבל שהממשלה תיראה קצת לאזרחיה שהיא יכולה לשמור עליה; שלא יהיה השוק הביזנטי הזה שמתנהל היום - במיליארדים. המפד"ל רוצה תשתיות מים, בנייה, שינוי בחינוך, כסף לישיבות ההסדר; גשר הגישה בקשות מפליגות, ונראה מה יצא מהן; ש"ס חגגה כבר בסוף השבוע שעבר, כאילו הצליחה לעשות את כל מה שהיא רוצה, והנה היא מוותרת על הוועדה הפוליטית בחוק הבריאות, וטוב שהיא מוותרת. ואנחנו עומדים וצופים בעניין.

רבותי, כפי שאמר יושב=ראש ועדת הכספים, אנחנו החלטנו לנסות להגיע להסכמות כדי שבכל אופן יהיה איזה דיון, שבכל אופן אזרחי ישראל יראו וישמעו את מה שקורה, וננסה יחד לנתב את התהליך. אבל, שנת התקציב הזאת, של 1998, הליכי קבלת ההחלטות, הליכי החקיקה של חוק ההסדרים, הליכי החקיקה של חוק התקציב - כל אלה יירשמו לדיראון עולם בהיסטוריה הכלכלית של מדינת ישראל. לצערי הרב, אני חושש שהתוצאות יהיו חמורות מאוד לגבי כל השנה הבאה.

בנימין אלון (מולדת):

כמה, להערכתך, כשר האוצר לשעבר, כמה גמישות יש - - -

אברהם שוחט (העבודה):

הרזרבה ידועה. הרזרבה, אחרי שמורידים ממנה סכומים שהולכים לגופים מיועדים, היא בערך 2 מיליארדי ש"ח, וחלקה הגדול כבר מיועד. אני אומר לך, שאם יתממשו 50% מהתביעות, הוא גמר את כל הרזרבה מזמן, ואם הוא רוצה להיות כן עם עצמו, הוא צריך להגיד שני דברים: או מסים, שאני מקווה שלא יטיל, או לחלופין - שינוי יעד הגירעון, ומזה הוא מפחד.

לפי דעתי, הוא נמצא בתוך "תעלה" פוליטית, שלא יכולה להיפגש עם ההנחות התקציביות שהוא הניח מראש. מה שהתפרץ בסוף השבוע הזה, על מה שמדברים עכשיו, לא יכול להיות דבר שבא בהשלמה עם נתוני התקציב שהוא הניח מראש. תודה רבה, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת וקנין, ואחריו - חבר הכנסת הירשזון.

בקריאה ראשונה ציינו לשבח את העובדה ששר האוצר ליווה אותנו לאורך כל הדיון. בקריאה השנייה נציין לגנאי את העובדה שהוא לא הואיל בטובו לבוא ולו פעם אחת.

אתה נציג האוצר? תמסור להם שם שבעצם הייתי צריך להפסיק עכשיו את הדיון ולהמתין לשר האוצר כדי שישיב. בבקשה.

יצחק וקנין (ש"ס):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, חבל שבייגה שוחט יצא, הייתי שואל אותו כמה שאלות. אינני יודע מאין ההיתממות שלו, של שר האוצר לשעבר, הן לגבי חוק ההסדרים, הן לגבי כל הדיונים האחרונים על התקציב.

אין לי ספק, שהמחזה שראינו בימים האחרונים בהצבעות ובדיונים על חוק ההסדרים מביא אותנו, את חברי הכנסת, את כולנו יחד, לחשוב פעמיים אם חוק ההסדרים, כפי שהוא מובא לכנסת, זה לא זמן שהולך לבטלה. במקום שנדון דיונים עמוקים ורציניים על תקציב המדינה, אנו מעבירים את זמננו פה - ואני מרשה לעצמי להגיד את זה - בבטלה גמורה. זו בטלה לשמה - כך אני קורא לחוק ההסדרים - כאשר בסופו של דבר לא יישאר מאומה ממנו.

כפי שאמר בייגה שוחט, החוק הזה רוקן מתוכן. קצבאות הילדים כבר אינן; חוק הבריאות - אני בטוח שהוא לא יישאר במתכונתו; חוק לעידוד השקעות הון - לא השאירו בו מאומה. בשביל מה היינו צריכים את כל השבוע וחצי האחרון, ימים ולילות?

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

בשביל מה כל חוק ההסדרים?

<u>יצחק וקנין (ש"ס):</u>

בדיוק, זה מה שאני שואל. אני לא מוצא שום הצדקה בכל המנגנון הזה. לי ברור שהממשלה, ולא רק הממשלה הזאת - חבל שבייגה שוחט לא יושב פה, גם כשהוא היה שר האוצר, המתכונת הזאת היתה מוכרת, היא לא חדשה; חוק ההסדרים לא נולד אתמול ובממשלה הנוכחית, חוק ההסדרים קיים כבר יותר מעשר שנים, והוא שימש מנוף לממשלה להעביר דרכו את כל הדברים שלא היה ביכולתה להעביר בחקיקה רגילה. לכן זהו המפלט של הממשלה. בעצם, אנו רואים שהחוק הזה כולו רוקן מתוכן.

על כן, אני חושב שנכון יעשו גם שר האוצר וגם הממשלה, אם יחשבו כיצד לבטל את כל החוק הזה, ויביאו את תקציב המדינה בצורה מסודרת, בדיונים של שלושה וארבעה חודשים לפני ההצבעות בקריאה ראשונה, שנייה וגם השלישית, על מנת שלא נעבור את המחזות המבישים שראינו בשבוע שעבר.

אני חייב לגעת פה באיזה נושא. בשבוע שעבר סיקרה התקשורת את העיר אופקים, את הקטסטרופה שיש שם, את האבטלה הקשה שיש בעיירה אופקים. ואני רוצה להגיד לכם, אני לא יודע מי קרא בעיתון "ידיעות אחרונות" גם של יום שישי וגם היום, על המצב הקשה באחד מיישובי קו העימות, היישוב אביבים. אני מתגורר קרוב ליישוב הזה. היישוב מוכה באבטלה קשה מאוד. רוב התושבים שם יושבים בבית, ללא פרנסה. אני מכיר את התנאים האובייקטיביים הקשים ביישוב הזה הן מבחינה ביטחונית - היישוב צמוד לגדר המערכת - והן מבחינה כלכלית, מבחינת בעיות תעסוקה.

הפרנסה היחידה שיש ליישוב הזה היא מענף הלול, ענף ההטלה. מצב הענף הזה היום הוא בכי רע. עודפי הביצים הרקיעו שחקים - מעל 30 מיליון ביצים בגלל הברחות משטחי האוטונומיה. נוסף על כך, המחיר ירד. נוסף על כך, הממשלה הזאת החליטה לקצץ 15 מיליון שקל מהסובסידיה שנמצאת בחוק הגליל, חוק שחוקק בבית הזה לפני שש שנים. שוב, הממשלה, לא זו, הקודמת, מצאה לה מפלט דרך חוק ההסדרים, כדי להגביל את חוק הגליל ולסיים אותו בשנת 1998.

רבותי, אני אומר לכם, כמי שמתגורר באזור הזה, כל פגיעה בחוק הגליל תמיט אסון על 1,800 משפחות לאורך כל קו העימות. פקידי האוצר, שיושבים בתוך משרדי האוצר, אינם יודעים, כנראה, איך חיים ביישובי קו העימות, מה המצב האמיתי שם. אין מפעלים,

אין תעשייה. האנשים שם שומרים בגופם.

לכן אני אומר פה גם לשר האוצר וגם לממשלה: כדאי שעה אחת קודם להאריך את תוקף חוק הגליל כפי שחוקק בכנסת. כאשר החוק חוקק הוא לא הוגבל. הממשלה הכניסה את ההגבלה דרך חוק ההסדרים. החוק הזה חוקק ברוב מוחלט של 67 חברי כנסת, והיום באים לחסל את החוק הזה.

אני אומר מפה, מעל בימה זו: לא ניתן לפגוע בחוק הגליל. אנחנו נעשה הכול כדי שעד יום רביעי, בהצבעה על התקציב, יחזיר האוצר את 15 מיליון השקלים שהחליט לקצץ בחוק הזה. בשום פנים ואופן לא ניתן לפגוע בחוק הזה, כיוון שהפגיעה בו תמיט אסון על אנשים ששומרים בגופם לאורך כל קו העימות. תודה.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה. חבר הכנסת אברהם הירשזון, בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

מי אחריו?

היו"ר ש' בן=צור:

אחריו - חבר הכנסת דוד ראם. אחריו - סאלח טריף; והרשימה ארוכה, ארוכה.

אני מבין שחברי הכנסת של מפלגת העבודה לא נמצאים כאן.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

הם בוחרים מזכ"ל.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת - - -

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

גברתי ורבותי.

<u>אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):</u>

גברתי המכובדת, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שמקפידה מאוד מאוד גם לשבת במליאה, לשמוע ולהקשיב, וגם לומר דברי טעם מעל דוכן הנואמים. זה מספק אותך, חבר הכנסת בוים?

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

כן.

<u>אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):</u>

תודה רבה.

חברי הכנסת האחרים, גבירותי ורבותי, אינני רוצה להתייחס עכשיו לדברים שאמר חבר הכנסת בייגה שוחט, שר האוצר בממשלת העבודה. הוא דיבר על הוסטלים, הוא דיבר על עיירות פיתוח וכל הדברים האלה. אפשר לחשוב שזיכרונו של הציבור כל כך קצר. אם היה כל כך טוב בתקופתו, מעניין מדוע החליטו העולים לפני ארבע שנים, בתקופת המערך, להקים מפלגת עולים? הרי מפלגת העולים לא היתה לפני כן. והרעיון והמחשבה על הקמת מפלגת עולים כדי לדאוג לאינטרסים של העולים נולדו בזמן ממשלת העבודה, כשחבר הכנסת בייגה שוחט היה שר האוצר.

היום הוא בא, מופיע פה בחוצפה גדולה, ומדבר על הוסטלים ועל עולים חדשים. הרי כל העניין, כל הפער נוצר בתקופה הזאת; הוא חושב ששכחנו. כנ"ל עיירות הפיתוח, שלא הצביעו למפלגת העבודה. מדוע? משום שהיה כל כך טוב בזמנה? משום שהם שבעו משפע

כזה גדול?

צריכה באמת להישאל השאלה, כמה זמן ייקח לממשלה הזאת - ואני חושב שאולי היא לא עושה עבודה טובה דיה - לצאת מכל הקטסטרופות שחבר הכנסת בייגה שוחט עשה כשר האוצר בזמנו.

אבל, בהחלט, צריך חוצפה ועזות מצח להופיע פה בכנסת כשר אוצר לשעבר, שבאמת עשה דברים שהביאו את המדינה למצב גירעוני - וקשה מאוד, באופן אמיתי, על דעת מומחים, לצאת מהעניין הזה - ולשפוך ולומר דברים ללא שום אחריות. מאחר שהוא איננו נוכח, הוא הלך להצבעה, אינני רוצה להמשיך, כי אחרת, באמת אפשר היה להתמקח אתו בנושא הזה.

אני זוכר, אדוני היושב=ראש - ותתקן אותי אם אני טועה - לפני שבוע בערך, עשרה ימים, יזם חבר הכנסת אדרי מהמערך דיון בכנסת בנושא של פיוס לאומי, סובלנות; זה היה מעמד מאוד מכובד, בהשתתפות נשיא המדינה; גם הלכו לבית הנשיא וחתמו על מגילת קלף. ביקשו גם ממני לחתום לאחר מכן, כי לא הייתי במעמד הזה. חשבתי: באמת הגיעו ימות המשיח, אפשר סוף=סוף לדבר, ימין ושמאל, כפי שצריך להיות במדינת ישראל. הרי אפשר להיאבק מאבקים פוליטיים, קשים ונוקבים, ולומר דברים קשים על העניין, אבל זה לא מונע לא סובלנות ולא הקשבה של איש לרעהו.

אחרי כל התפאורה היפה והגדולה הזאת - אני רואה מודעה בעיתון. מצאתי לנכון לדבר על זה עכשיו, אדוני; אולי זה באמת לא קשור לחוק ההסדרים, אבל מצאתי הזדמנות לדבר על כך משום שקשה היה לי לעבור את השבת אחרי שראיתי את המודעה. אני קורא בעיתון "הארץ" מודעה שכתוב בה: "אנו תומכים בקריאה - חרם לאומי על תוצרת ההתנחלויות". הנה, אדוני היושב=ראש - חרם לאומי על תוצרת ההתנחלויות. בבקשה, רבותי חברי הכנסת, אני לא ממציא את זה, זה מעיתון "הארץ" של יום שישי.

<u>יצחק וקנין (ש"ס):</u>

מי אחראי לכתבה?

<u>אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):</u>

סליחה, אני אומר. תאמין לי, במסגרת הזמן המצומצם, אחרי שהיושב=ראש ביקש ממני - אני אומר את זה. מה זה חרם על תוצרת ההתנחלויות? זאת אומרת, שאם נניח יש בקרני=שומרון מפעל שמייצר דבש, לדוגמה - לא לקנות ממנו. רבותי, אל תקנו ממנו את הדבש. או יישוב אחר ביהודה ובשומרון מייצר תוצרת אחרת, אומרים פה אנשים: לא לקנות ממנו - חרם.

יצחק וקנין (ש"ס):

חרם דרבנו גרשום.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

אני רוצה לשאול אתכם, מה זה? זו סובלנות? - זו מלחמת אחים, מלחמת אחים כלכלית. זה יותר גרוע לפעמים מהנפת יד, משום שפה, בשקט, ברשעות, בעזות מצח ובמחשבה תחילה, אומרים: אנחנו מנתקים את העם הזה לשניים - יש אלה שיושבים בהתנחלויות ויש אלה שיושבים בצפון תל=אביב.

ואני קורא את השמות. אתה שאלת מי. אני אומר לך מי.

יצחק וקנין (ש"ס):

חשוב מאוד לדעת.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

ראשון - אורי אבנרי; שנייה - זיוית אברמסון; אחריהם שולמית אלוני, דן אלמגור, חיה אמיר, שמואל אמיר, שאול ביבר, ד"ר ענת בילצקי, פרופסור בנימין בית=הלחמי - - -

יצחק וקנין (ש"ס):

אלה יפי הנפש של המדינה.

<u>אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אתה תשמע, חכה. גילה בלס, שמעון בלס, יצחק בן=נר, אלמה בן=פורת, שייקה בן=פורת, חיים ברעם, עמנואל בר=קדמא, עמיקם גורביץ, פרופסור חיים גורדון, רבקה גורדון, מקסים גילן, ד"ר אבי גלזרמן, יהונתן גפן, יאיר גרבוז, אפרים דוידי, לטיף דורי, חברת הכנסת יעל דיין, ד"ר זמירה הייזנר, ד"ר אילנה המרמן, חיים הנגבי, מיכאל ורשבסקי, נתן זך, דוד טרטקובר - - -

<u>יצחק וקנין (ש"ס):</u>

- - -

<u>אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):</u>

יבי, פרופסור בנימין כהן, אבנר כץ - - -

<u>יצחק וקנין (ש"ס):</u>

- - -

<u>אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):</u>

תקשיב, יש חשיבות לכל שם. יצחק לאור, אברהם לוי, אורי ליפשיץ, ד"ר ישראל לף, פרופסור אורי מאור, לוי מורב, ד"ר ענת מטר, אלכס מסיס, בני נחשון, ד"ר יורן נירגד, גילה סבירסקי, מאירה סייג, מיכל סנונית - עוד מעט יגיע האביב עם מיכל סנונית כזאת - גדעון ספירו, בועז עברון, הורית פלד, יואב פלד, יהודית פניאל, מאיר פעיל - חבר הכנסת לשעבר - פרופסור משה צימרמן, מנשה קדישמן, דן קדר, אלי קינן, אדם קלר, ראובן קמינר, יורם קניוק, שמוליק קראוס, דני קרוון, פרופסור טובה רוזן, צבי שיסל, רות שלוס, כוכבי שמש, יעקב שרת, ועוד מאות אזרחים. טוב שלא אלפים.

אתם מבינים, רבותי? שמנה וסולתה של החברה בישראל - -

יצחק וקנין (ש"ס):

של השמאל בישראל.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

- - שיושבת בצפון תל=אביב - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

יצחק וקנין (ש"ס):

אוי ואבוי לנו אם זה השמנה וסולתה.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

- - באה ואומרת: חרם על תוצרת ההתנחלויות. מלחמת אחים כלכלית.

אני רואה את הרשימה הזאת ואני חושב לעצמי - רק לפני שבועיים פנה חבר הכנסת אהוד ברק, יושב=ראש האופוזיציה, ששואף להיות ראש ממשלה, לעיירות הפיתוח ואמר: סליחה, מחילה, מה שעשינו לא יהיה עוד. אדוני היושב=ראש, טוב שאתה יוצא, שמע לי, טוב שאתה יוצא, אתה עושה בשכל. אליטה אשכנזית מנופחת עם ספרדי אחד, שייפה את הרשימה, בדיוק כמו שהיה במשך כל השנים שהמערך היה בשלטון, עד שהליכוד קם ואמר: לא עוד שתי ארץ=ישראל; תהיה ארץ=ישראל אחת - של עיירות הפיתוח וצפון תל=אביב, וספרדים ואשכנזים ישבו בכנסת הזאת יחד.

יצחק וקנין (ש"ס):

ואנחנו נותנים להם 120 מיליון שקל - - -

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

- - -

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

- - -

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

ואני רוצה לומר לכם, רבותי חברי הכנסת - - -

קריאות:

- - -

היו"ר ש' בן=צור:

סליחה, אני חושב שאי=אפשר להתעלם מההערה של חבר הכנסת וקנין, היא ראויה לעיון מרבי ולתגובה רצינית - - -

יצחק וקנין (ש"ס):

- - -

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

- - -

יצחק וקנין (ש"ס):

והם תמיד נגד חבל ארץ - - -

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

- - -

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

ואני רוצה לומר לך, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואני מכיר אותך, ואני חושב שאת חברת כנסת ישרה והגונה, ואני רוצה לומר לך, אדוני חבר הכנסת יצחק וקנין, ואני חושב שאתה חבר כנסת חדש ומצוין - גם אתם וגם אתם צריכים לצאת בהודעת גינוי ולומר, שאתם מחרימים את האנשים האלה, כי לא ניתן היום, בסוף שנות ה=90, לקראת שנות האלפיים, שנידרדר 50 שנה אחורה ונפלג את העם הזה, בצורה כזאת או בצורה כזאת.

אפשר להתווכח, כל אחד יש לו דעות משלו, צריך להאזין, צריך להצביע, צריך להילחם על הדעות; אבל לפלג את העם? לומר: חרם לאומי על תוצרת ההתנחלויות - זה דבר שהדעת אינה סובלת. ואני מצפה ליושר אישי - אף שזה לא שייך לחוק ההסדרים - בכל הקשת של הקואליציה ושל האופוזיציה, שיושבת פה בכנסת. תודה רבה לך, אדוני.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה לך. חבר הכנסת דוד ראם - לא נמצא; חבר הכנסת סאלח טריף - לא נמצא; חבר הכנסת רפאל אדרי - לא נמצא; חבר הכנסת יונה יהב - לא נמצא; חבר הכנסת אורי אור - לא נמצא. חבר הכנסת אפי אושעיה, בבקשה.

יצחק וקנין (ש"ס):

זה היינו הך, מחר אני אגיד - - -

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אצל החרדים הכול מלא חרמות.

יצחק וקנין (ש"ס):

- - - זה לא העניין שלכם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

הם אלופי החרמות.

היו"ר ש' בן=צור:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שיבחו אותך. המכתב הזה שהתפרסם בעיתון "הארץ" הוא בושה למי שחתום עליו - זו דעתי האישית.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, הייתי בתל=אביב, הצבעתי, בשעה 15:00, בחרתי את מזכ"ל העבודה. אני נותן דיווח לאומה על מה שעשינו בשעתיים האחרונות.

מכובדי היושב=ראש, יש לנו אורח חשוב, הוראסיו גלוסר מרוסאריו שבארגנטינה. הוראסיו גלוסר, הוא יושב=ראש תנועת העבודה הציונית ברוסאריו שבארגנטינה, והוא בא לצפות בנבחרי העם.

היו"ר ש' בן=צור:

ברוך הבא.

אפי אושעיה (העבודה):

הוא מברך אותנו, ואנחנו מברכים אותו כאן.

אדוני היושב=ראש, רציתי לדבר על נושא אחר, אבל שמעתי את חבר הכנסת הירשזון, שהוא גם יושב=ראש הסתדרות העובדים הלאומיים. גם אני קראתי הבוקר את המודעה ב"הארץ", אבל לא הזדעזעתי כמוהו, משום שבלי להיכנס, אדוני היושב=ראש, למחלוקת הפוליטית, אני רוצה לדבר על מה שעשיתי בעבר ועל מה שאמור לעשות ידידי הטוב הירשזון היום.

יש מכבסות במדינת ישראל, מכבסות שמעסיקות בין 1,000 ל=1,500 עובדים. המכבסות האלה מצויות בסכנת סגירה, משום שמשרד העבודה ומשרד הבריאות ומשרדים ממשלתיים אחרים מעבירים את עבודות הכביסה של משרדי הממשלה למפעלים שנמצאים ביהודה ובשומרון.

<u>תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):</u>

מפעלים פלסטיניים?

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

לא, מפעלים של ישראלים שמעסיקים פלסטינים בשכר נמוך משכר המינימום.

מצד אחד, יש בין המתיישבים הללו חלוצים חדורי אמונה, שבאו לשם מתוך אידיאולוגיה והשקפת עולם, בין שהיא דתית בין שהיא אחרת, זה לא חשוב; הם הלכו ליישב את הארץ על=פי תפיסתם. אתם יש לי ויכוח, אבל אני מבין אותם, ואני מכיר בזכותם לעשות זאת. יש לי מחלוקת פוליטית אתם, ולפעמים אני גם מעריך אותם.

אבל, את המתעשרים החדשים שהולכים לפתוח מפעלים ביהודה ובשומרון, על מנת שיוכלו לנצל, בשכר של 1,000 ו=1,500 שקל בחודש, משפחות פלסטיניות שעושקים אותן יום יום, ולזה נותנים הגנה, ומהם רוצים שנקנה את התוצרת?

ואני אומר, נניח שמותר לנצל פלסטינים, נניח שמותר לעשוק אותם, נניח שהם בני אדם מסוג ב' ומסוג ג' - אבל למה מתעמרים באנשי אופקים, דימונה וירוחם, בצפון ובדרום? ממי לוקחים את הפרנסה? לוקחים את הפרנסה ממפעלים ותיקים במרכז או בדרום הארץ, ומעבירים אותם ליהודה ושומרון, במסווה של עבודה זולה. מה זה עבודה זולה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אבל זה שוק חופשי.

אפי אושעיה (העבודה):

כן, של הפרטה; הכול מותר להפריט.

אדוני היושב=ראש, אני יודע שאתה איש מתון בדעותיך, ואם מצאת לנכון להעיר את מה שהערת, זה היה מתוך השקפת עולם ואמונה, וזה בסדר מבחינתי. אבל אני יודע שיש לך צד אחר - אתה הומני, אתה סוציאליסט ביסודך, לגבי זכויות עובדים; אני יודע שכמזכיר הסתדרות המורים הדתיים דאגת לרווחת הפרט, לפרנסתם, לחופשתם, לכל צורכיהם. והנה פה לוקחים עבודה ממרכז הארץ, ואנחנו מחרישים. אני לא מדבר על המיליונים שמשקיעים ביהודה ובשומרון, ועל כבישים עוקפים וכבישים אחרים, ועל בתים - על כל זה אני לא מדבר. אני מדבר על פרנסה של יום=יום.

ראש הממשלה יוצא לאופקים. גם מנכ"ל בית הנשיא מופיע היום באופקים, וכולם עושים עבודה של שירות התעסוקה. אז במקום להיתמם ולהתחסד ולעבוד על האנשים החלשים הללו בעיניים - ותסלח לי שאני אומר זאת - צריך לעשות דבר אחד פשוט: לומר שהמפעלים שנמצאים ביהודה ובשומרון, זכויותיהם, אבל גם חובותיהם, הן כמו אלה של המפעלים בתחום "הקו הירוק", לא יותר ולא פחות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

זה נכון.

אפי אושעיה (העבודה):

אני לא רוצה יותר. אני אומר שמותר להם לחיות שם על=פי השקפתם; יש לנו השקפות עולם כאלה ואחרות. אבל בתחום של זכויות עובדים? כולנו - חוץ מחברים בודדים - לפחות מתיימרים לדבר בשם השוויון, אחוות העמים; כל אחד על=פי השקפת עולמו מציג

את הדברים באופן אחר.

אבל מה קרה למעשה בנושא המכבסות? ואני יכול לתת דוגמאות אחרות. בנושא המכבסות מוציאה מדינת ישראל מכרזים ומבקשת למצוא לעצמה את השכר הנמוך ביותר שישלמו תמורת העבודה שהיא מקבלת. זה בסדר. אבל הדרישות, על=פי תפיסתי - ואני מניח שעל=פי תפיסת רוב חברי הבית - צריכות להיות כאלה, שיש זכויות ויש חובות, ובתנאי המכרז צריכים להבטיח דברים מינימליים, כמו הפרשות לקרנות פנסיה, ביטוח לאומי, תשלום מס הכנסה - כמו כל אזרח במדינת ישראל. אלה דברים שקבועים בחוק במדינת ישראל. אבל לגבי המפעלים הללו אין דין ואין דיין.

לוקחים את העובדים האלה ומנצלים אותם בפחות משכר המינימום. בתחומי "הקו הירוק" זה בניגוד לחוק; זו עבירה ממשית. שם - הכול מותר. ואני שואל: איך נותנים לפורעי חוק כאלה, עבריינים ממש, עבודה, במיוחד שזה על חשבון ישראלים ותיקים? אף אחד לא רוצה להבין זאת. פנו לכל המשרדים הממשלתיים, והנה בג"ץ וצו על=תנאי, החליט מה שהחליט - לעכב את מסירת העבודות עד שהנושא יתברר.

ואני אומר, אדוני היושב=ראש, חבר הכנסת הירשזון קרא פה רשימה ארוכה ומפורטת של משוררים ואנשי רוח שקוראים להחרים את התוצרת מיהודה ושומרון. אומנם אני לא מסכים עם מה שעושים חברי בשמאל - אני לא מסכים לכל מה שהם עושים; לחלק כן, לחלק לא. אבל בתחום הזה של החרמת המוצרים - אתן לך דוגמה נוספת, אדוני היושב=ראש. אזור התעשייה בנתניה מתחיל להתרוקן מתוכן. עשר דקות מנתניה פתחו אזור תעשייה בברקן.

<u>תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):</u>

אזור עדיפות לאומית.

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

אזור עדיפות לאומית. הוא מקבל את משאבי המדינה. ומה עשינו? למעשה, מרוקנים את אזורי התעשייה של נתניה, הרצלייה, עמק=חפר, כל האזורים האלה שמפתחים עכשיו, ועוברים לברקן. מה, ברקן יותר טובה? למה לעשות כפל כזה? אנשים השקיעו במפעלים, בתשתיות, אבל הם לא יוכלים להתחרות, כי עשר דקות מהם מקבלים פטורים ממסים, מקבלים

עידוד, מקבלים מענקים והלוואות, ואחר כך מפטרים עובדים שאין להם מה לעשות.

אילו ידעתי שהעובדים מנתניה, מכפר=סבא, מהרצלייה, מרעננה, הולכים לעבוד בברקן - מילא. אבל מה עושים? סוגרים את המפעל, שולחים אותם הביתה בלי פיצויים, בתואנות כאלה ואחרות, או משלמים להם פיצויים על=פי ה=100%, וכשהם מועסקים שם, משלמים להם פחות משכר המינימום. אבל מעסיקים פלסטינים, וזה בשם האידיאולוגיה ותפיסת העולם.

מצאתי לנכון להתייחס לדברים של חבר הכנסת אברהם הירשזון, אף=על=פי שזה לא קשור בדיוק לעניין. בסופו של דבר, תקציב המדינה מושפע מהמעשים היומיומיים האלה.

אדוני היושב=ראש, אני שומע ברדיו, בדרכי לירושלים, שראש הממשלה נפגש עם הסיעות השונות בקואליציה, ולזה הבטיח בהסכם כתוב, ולשני הבטיח בתקיעת כף, ולשלישי אולי בתקיעת שופר. ואני מציע לחברי הטובים בקואליציה: אל תאמינו לו, תיקחו רק במזומן; מה שהוא מבטיח לכם, הוא לא ישלם. תודה.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה, חבר הכנסת אפי אושעיה, אמרת "תקיעת שופר" - זה ביטוי מעניין.

חבר הכנסת איתן כבל - לא נמצא; חברת הכנסת דליה איציק - לא נמצאת; חבר הכנסת רענן כהן - לא נמצא; חבר הכנסת יוסי כץ - לא נמצא; חבר הכנסת יוסי ביילין - לא נמצא; חברת הכנסת סופה לנדבר - לא נמצאת; חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר - לא נמצא; חבר הכנסת אלי בן=מנחם - לא נמצא; חבר הכנסת חגי מירום - לא נמצא; חבר הכנסת שלמה בן=עמי - לא נמצא; חבר הכנסת נואף מסאלחה - לא נמצא; חבר הכנסת עוזי ברעם - לא נמצא; חבר הכנסת אפרים סנה - לא נמצא; חבר הכנסת אהוד ברק - לא נמצא; חבר הכנסת אופיר פינס=פז - נמצא. בבקשה, חבר הכנסת פינס.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, ראשית, אני רוצה לומר שאני לא נלהב

מהסידור שהגענו אליו. אני חושב שאנחנו, חברי האופוזיציה, שגינו כשאפשרנו לקואליציה למשוך את חוק ההסדרים מוועדת הכספים ולהחזיר אותו לדיון הזה במליאה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

מה זה אפשרנו?

אופיר פינס=פז (העבודה):

לא קיימנו את הדיון כלל. ויתרנו על הדיון. לא התחלנו. היה לנו חוק שלם שירד בטעות של הקואליציה לוועדה, ויכולנו להתחיל לדון בו מתחילתו ועד סופו. היינו מצוידים בחוות דעת על כך, והיינו דנים אתם עד צאת הנשמה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אז מה קרה?

אופיר פינס=פז (העבודה):

מה שקרה הוא, שחברים שלנו חשבו שיותר חשוב לקיים את הדיון שאנחנו מקיימים במליאה עכשיו וכל הלילה. יש יתרונות לכך ויתרונות לדבר אחר. אבל בסופו של דבר, הנשק שהיה בידינו, או השוט שהיה בידינו, הוא הדיון בוועדה. כרגע אפשרנו לקואליציה להיחלץ ממנו. אני מצטער שכך עשינו.

היו"ר ש' בן=צור:

תדע לך שיושבים שם זקנים; שואלים זקנים. אם הגיעו שם להסכם - סמוך עליהם.

אופיר פינס=פז (העבודה):

נכון. יושבים שם אנשים ותיקים ממני בהלכות הכנסת, ויכול להיות שהם צודקים. אבל לי היתה תחושה, שהדרך הנכונה לנהל את המאבק הזה היא בוועדת הכספים, בוועדת

הכנסת, ולעלות למליאה רק כשיש על מה לעלות.

אדוני היושב=ראש, התבשרנו היום שראש הממשלה מחלק שיקים לשותפות הקואליציוניות. הוא מחלק שיקים ב=3 מיליארדי ש"ח. כך כתוב בעיתונים לפחות. אני לא יודע אם הוא מחלק 3 מיליארדי ש"ח, או 4 מיליארדים או 2 מיליארדים. אבל אני יודע דבר אחד, שבזה שהוא מחלק שיקים לסיעות הקואליציה הוא לא פותר את בעיית הבריאות. בעיית הבעיות של חוק ההסדרים ושל חוק התקציב היא מה קורה בתחום הבריאות. אנחנו בגירעון של 1.5 מיליארד ש"ח בתחום הבריאות. אני עדיין לא רואה כיצד הממשלה מצליחה להתמודד עם הגירעון האדיר הזה, שהוא נכון רק ל=1997. אנחנו עדיין לא יודעים כיצד הוא יתפתח בשנת 1998.

היום התבשרנו על פשרה בין מצא לנאמן, שנושא סל הבריאות אולי - ואני אומר אולי כי עוד לא ראינו שום נייר - סוף=סוף יישאר קשיח, ולא יהיה ניתן לסחיטות ולגמישויות שכולנו מתנגדים להן. אבל, עדיין לא שמענו שום בשורה בנושא התשלום לרופא, התשלום לבית=חולים, התשלום לרופא מומחה וכל התשלומים שהציבור יצטרך כנראה לשלם.

הממשלה אפילו לא אומרת לנו מה יהיה גובה התשלום. היא לא מוכנה לקבוע תקרה לתשלום. זה יהיה 10 ש"ח, אדוני היושב=ראש? אולי 50 ש"ח? אולי 100 ש"ח? אף אחד לא יודע מה הולך להיות הסכום של התשלום בעד ביקור אצל רופא. אנחנו מודים שאנחנו חושדים בשר האוצר, שהוא מתכוון לממן את הגירעון שלו בתקציב הבריאות בין היתר ובעיקר באמצעות התשלומים האלה לרופא. לפי הערכתנו, הוא בונה על כך שאנחנו נשלם לרופאים, לבתי=חולים ולשירותים רפואיים עוד כ=500 מיליון ש"ח בשנת 1998, וזה, כמובן, נוסף על מס הבריאות שאנחנו משלמים. אני אומר לכם, שאם הסעיף הזה יישאר בחוק הבריאות, אנחנו מטילים גזירה נוראה על עם ישראל.

אומנם חלק מחברינו בקואליציה כבר הצליחו או מנסו לפטור את הסקטורים שהם מייצגים. למשל, יש הסכמה של הממשלה הזאת, של האוצר הזה, שמשפחות שיש בהן יותר מארבע נפשות תהיינה פטורות מהתשלום לרופא. ומה אנחנו? עזים? מה אנחנו - כלום? אוויר? אנחנו לא במדינה? אם, חלילה, רחמנא ליצלן, לא הבאנו ארבעה ילדים, אלא רק שלושה, אז אנחנו נשלם הכול? ואם אנחנו משפחות חד=הוריות, אדוני היושב=ראש, נשלם הכול? ואם אנחנו עולים חדשים, נשלם הכול? ואם אנחנו גרים בעיירות הפיתוח

ובשכונות, נשלם הכול? למה? כי אין לנו יושב=ראש ועדת כספים? כי אין לנו אנשים בקואליציה שדואגים לנו? מה, אנחנו לא משרתים בצבא? מה, אנחנו לא ממלאים את החובות ולא נושאים בנטל שמוטל עלינו כאזרחים במדינה הזאת? למה אנחנו צריכים להיות מופלים לרעה?

אני אומר לכם: הסעיף הזה בחוק ההסדרים חייב להימחק. אני קורא לאנשי גשר, לאנשי ש"ס, לאנשי המפד"ל ולאנשי ישראל בעלייה, שלא לתת את ידם לסעיף הדרקוני הזה בחוק ההסדרים, כי הוא סעיף מפלה, הוא סעיף מעוות, הוא סעיף שלא ברורה גם מה המשמעות שלו, כפי שאמרתי - 20 ש"ח לביקור, 100 ש"ח לביקור, 50 ש"ח לביקור? אגב, גם לא כתוב בשום מקום שזה סכום אחיד. אם אני חבר בקופת=חולים כללית אשלם יותר או פחות ממקרה שבו אני חבר בקופת=חולים "מכבי", או "מאוחדת", או "לאומית"? רוצים לעשות מין תחרות כזאת, תחרות שמי שישלם את כל המחיר שלה הוא עם ישראל, הם תושבי המדינה.

אבל, לדברים אחרים יש כסף. ברוך השם, מצאו עוד כספים. ראינו את החבר'ה של סיעת המפד"ל חוזרים ביום חמישי להצבעה, בזה אחר זה, אפילו חברי שמריהו בן=צור. אומנם, לא בלב שלם ראיתי אותו חוזר, אבל חוזר.

היו"ר ש' בן=צור:

זה בגלל החינוך.

אופיר פינס=פז (העבודה):

מה היה המחיר, אדוני היושב=ראש?

היו"ר ש' בן=צור:

זה בגלל החינוך.

אופיר פינס=פז (העבודה):

מה היה המחיר? המחיר בחינוך?

היו"ר ש' בן=צור:

נכון.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אולי. אולי בהתנחלויות.

היו"ר ש' בן=צור:

לא, לא, בחינוך. אני אומר לך זאת ממקור מוסמך.

אופיר פינס=פז (העבודה):

או.קיי. קודם כול, אני שמח שיש קיצוץ בקיצוץ של החינוך. אני שמח, כי זה אמור לשרת את כל עם ישראל.

היו"ר ש' בן=צור:

נכון.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אני לא שמח על השמועות שאני שומע על 150 מיליון ש"ח להתנחלויות. אני גם לא יודע אם הם ניתנו או לא. אלה דברים שיצטרכו להיות מונחים בכתב על שולחן הכנסת. אני לא שמח על הרבה מאות מיליוני שקלים שיינתנו לכל מיני גורמים בתוך הקואליציה כדי לקבל את הקול שלהם. בסוף הכול קם ונופל על סעיפי הבריאות. מה יותר פשוט מאשר להסתלק מהסעיפים הדרקוניים בבריאות ולא לשלם שום דבר למרכיבים הקואליציוניים שרוצים כל מיני כספים לדברים שהם לא הכי נכונים והם לא בסדרי עדיפויות הכי נכונים של מדינת ישראל?

אמרנו שמצד אחד צריך לנהל מאבק איתנים עם שר האוצר על 2 מיליוני ש"ח, כדי להציל את "גיבור סברינה", ומצד שני - אין בעיה לחלק כספים כך כדי להשיג קולות, כשבעשר דקות גומרים על 100, 200, 300 מיליון ש"ח. מצד אחד, מקצצים בקצבאות הזיקנה של הביטוח הלאומי בלי רחמנות ובציניות, פוגעים בגמלאים כאילו שהם אויב העם; מצד שני - מחלקים כלאחר יד כספים לכל דורש, רק כדי לקבל את ההצבעה שלו. אני פשוט עומד כאן נדהם. עד היכן מגיעה הציניות של הקואליציה הזאת ושל הממשלה הזאת?

אסור להתחבא, אסור להסתתר ואסור להמציא המצאות חדשות. יש כאן סעיף אחד דרקוני, שהוא חוק הבריאות על מרכיביו השונים. זה סעיף שעם ישראל לא יכול לעמוד בו. זו גזירה שהציבור לא יכול לעמוד בה. את הסעיף הזה צריך להוריד. צריך להתנצל בפני שר האוצר, אולי תיפגע יוקרתו, אולי ייפגע כבודו, אבל בכל הכבוד לאדוני שר האוצר, כשמדובר בכבוד - זה עדיין פחות מאשר פגיעה בבשר החי, פגיעה באנשים שיצטרכו לשלם ולעשות הכרעות קשות לגבי תרופות, לגבי טיפול; יצטרכו ללכת פחות לרופאים, לקבל פחות תרופות, ולשלם בסך הכול בחיים שלהם, באיכות החיים שלהם, באורך החיים שלהם.

זה דבר שלא יעלה על הדעת במדינת ישראל. לשפל המדרגה הזאת אנחנו לא נסכים להידרדר. אני קורא לכנסת הזאת להתאחד ולמחוק את הסעיף הזה מחוק ההסדרים.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

תודה, תודה, חבר הכנסת אופיר פינס=פז. חבר הכנסת מיכה גולדמן - לא נמצא. חבר הכנסת שמעון פרס - לא נמצא. חבר הכנסת אלי גולדשמידט - לא נמצא. חבר הכנסת עמיר פרץ - לא נמצא. חברת הכנסת יעל דיין, בבקשה.

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

כבוד היושב=ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרחה לומר, שמה שקרה בין השעות האחרונות, שבהן דיברנו בשבוע שעבר, ובין רגעים אלה, זה נושא שאם הוא לא היה בבית=ספרנו, בבתינו, על חשבוננו ועל גבנו, אזי זו היתה יכולה להיות מעין בדיחה אדירה, בדיחה פוליטית, או משהו בסגנון המשחקים שאנחנו עדים להם. אני לא יודעת אם כבוד

היושב=ראש מכיר את הבובה הווירטואלית "טמגוצ'י". טמגוצ'י זו בובה יפנית, שתפסה את מקומה בכל העולם. למעשה זו פשוט בובה אלקטרונית, אלא שאתה מאכיל אותה, אתה משקה אותה, אתה נותן לה את כל צרכיה. אם אתה מפספס האכלה אחת - הטמגוצ'י בוכה, ואז אתה נרעש ונרגש. זה הגיע לבתי=הספר, ואז נשאלה השאלה: מה קורה אם הטמגוצ'י רעב באמצע השיעור? יש טמגוצ'י שהוא חיית מחמד, אבל יש גם טמגוצ'ים שהם תינוקות. מה קורה אם הוא חולה ואתה צריך מייד - והכול בכפתורים - להזעיק לו רופא, ופספסת את זה?

אני מרגישה שאנחנו עוסקים בטמגוצ'י, לא במציאות; אנחנו עוסקים במשהו לחלוטין וירטואלי. וכשהטמגוצ'י מת - חס וחלילה, כמובן, כי בדרך כלל ילד קטן נקשר אליו; אם לא האכילו את הטמגוצ'י, או שלא הביאו לו את הרופא בזמן, או שלא סיפקו את צרכיו - הוא מת. אבל יש טריק, היפנים בכל זאת התייחסו לזה כאל צעצוע, ואתה יכול להחיות אותו, ואז הטמגוצ'י קם לתחייה. ניתן לך עוד סיבוב ועוד מחזור חיים שבו אתה צריך, כמובן, להאכיל ולדאוג לבריאות, לחנך ולהוציא ולהכניס וכן הלאה.

אני רוצה לומר, שמה שקורה כאן זה מין אשליה כוללת, אלא שאת הטמגוצ'י שנותנים לנו, שאנחנו מאכילים כאילו, ומרפאים כאילו, ודנים בחוקים שכאילו יעזרו לו, אנחנו לא נוכל להחיות. וכאשר, חס וחלילה, הוא ימות, או חס וחלילה לא יהיה לו מרפא, או חס וחלילה הוא יהיה סתם מישהו שסובל מאבטלה - לא משהו ברמה של חיים ומוות, כי עדיין לא הגענו לסעיף שעוסק בחוק הבריאות. אנחנו מדברים על נהגי מוניות, ונאמר שזה לא עניין של חיים ומוות; בהמשך נדבר על ביטוח לאומי ועל קצבת קשישים, וזה גם כן לא עניין של חיים ומוות. אבל לא יהיה לנו הכפתור של הטמגוצ'י להחזיר אותו לחיים.

למה אני אומרת וירטואלי? חברי הכנסת הבודדים באולם מודעים לזה, אבל אולי הצופים בבית לא מודעים לזה. אנחנו דנים בחוק ההסדרים, שיאפשר את התקציב, כאשר אין תקציב ולמעשה אין גם חוק הסדרים. אנחנו דנים בהסדר מיוחד לנהגי מוניות, אבל זה לא ההסדר, זה הביטוי הווירטואלי שלו, זה הטמגוצ'י של הסדר המוניות; כי הסדר המוניות כבר נקבע, והוא שונה לחלוטין. אנחנו נדון אחר כך בהסדר הפנסיות ובהורדה מהפנסיה; אבל זה הטמגוצ'י של הפנסיות, כי האמיתי נמצא באיזו מגירה, והוא יוגש לוועדת הכספים, ומה שאנחנו דנים בו לא עבר לא ועדה ולא הסכמים, ובצד יש הסכמים.

אז יש לנו כאן איזו אשליה, ומולה, בראי מסוים, שרק מתי מספר יודעים מה מתרחש בו, יש בבואה, והבבואה הזו היא מציאות. אני מרגישה מרומה, משום שבכל הנושאים שאנחנו עוסקים בהם, שיש בהם מרכיב של חיים ומוות ויש בהם מרכיב של חינוך או לא=חינוך, אנחנו דנים בדברים שלא הם יהיו ההסדרים הסופיים, לא הם יהיו התקציב, לא בהם נדון כאשר נגיע להצבעה.

אני רוצה לומר משהו על פנים נפולות ופנים מאושרות, וגם זה איזה מחזה עוועים, מחזה של אווילים. אנשים נכנסים לבניין הזה או לבניין ראש הממשלה בפנים נפולות, ויש להם סיבה טובה, משום שהם נאבקים על דברים שהם צריכים להיאבק עליהם. וראה זה פלא - שעה שעתיים, לפעמים באישון לילה, לפעמים לפנות בוקר, אותן פנים נפולות פושטות צורה ולובשות צורה. ואז האנשים יוצאים החוצה, וראה זה פלא - אושר נסוך על פניהם. והאושר הנסוך על פניהם גם הוא אשליה, כי הבטיחו להם משהו בלי כיסוי. כי אמרנו, אפשר להגדיל את הגירעון ב=0.5 מיליארד, במיליארד, אבל לא ב=3 מיליארדים. וזה אושר של אשליה, משום שכמה שלא יבטיחו להם, הבעת הפנים שלהם תשתנה; ביד הם לא יצאו עם הדבר ששינה את הבעת פניהם.

אני מאוד מנסה לסמוך גם על גשר, גם על המפד"ל, גם על אחרים, שעם חלק מהמטרות שלהם אני מזדהה. אנחנו לא עושים כאן תרגיל של "אינסומניקים", שפשוט שמחים לעמוד כאן לילות שלמים. אנחנו עושים את הפיליבסטר הזה, כי אנחנו מאמינים בדרישות של האנשים שמעלים אותן, זה לא איזה דבר שאומרים: חה=חה=חה, בואו נפיל את הממשלה. אנחנו לא נפיל את הממשלה, אבל אם גם המפד"ל - ואני לא מדברת על הקטע של ההתנחלויות או של דרכים עוקפות, אבל שמחתי אישית כשהמפד"ל קיבלה את ההבטחה לגבי תוספת תקציב לחינוך, משום שזו גם התביעה שלי. אני אשמח מאוד כשגשר תקבל את תביעותיה, ואני אשמח אם לא מרמים אתכם, ואני אשמח אם לא משקרים לכם, ואני אשמח אם לא תתאכזבו, ואני אשמח אם זה לא רק מס שפתיים לצורך העברת התקציב.

ולכן אני רוצה, כנציגה של מפלגת העבודה, לומר שאנחנו לא משחקים כאן משחק של תמיכה בקבוצות משום שהן קבוצות לחץ, כי אנחנו נגד הממשלה הזאת. אנחנו תומכים כאן בדברים שאנחנו מאמינים בהם, ולא משנה אם זה החינוך או אפילו חלק מהנושא של דרכים עוקפות. לא הנושא של ההתנחלויות בכללו, אבל חלק מהנושא של דרכים עוקפות, לפחות המרכיב הביטחוני שבו - ודאי שאנחנו תומכים בו, וזה חלק מהשקפת העולם שלנו, ובכל מי שלא מוכן לקבל בסך הכול את כל הקטע של הבריאות בחוק ההסדרים.

אני מקווה שהדרישות לא ימעטו, אבל שיהיה להן כיסוי אפילו בכתב. אני יכולה להגיד, שאני אישית לא כל כך רואה באיזה הסכם כתוב שיק שלא יחזור, אבל לפחות זה. כי הבטחות בעל=פה - אנחנו בוודאי יודעים מה משמעותן.

אני אומרת גם לגשר וגם למפד"ל וגם לש"ס: לגבי סעיפים מסוימים - לא כולם - אנחנו אתכם. לא מפני שיש לנו מכנה משותף שהוא האויב שלנו - הממשלה; אנחנו אתכם על העיקרון, אנחנו אתכם על הדברים שהעליתם, אנחנו אתכם משום שאנחנו מאמינים שכאן נמצא צדק חברתי.

אמר חבר הכנסת אופיר פינס=פז לפני: יש דברים שבאמת אי=אפשר להזדהות אתם, כמפתח. לא יכול להיות מפתח שהוא משפחה מרובת ילדים; מרובת ילדים עשירה או ענייה, משום שזה מפתח בהחלט סקטוריאלי. אני יכולה לתת רשימה של 30,000 משפחות חד=הוריות שהן לא מרובות ילדים. לפעמים יש בהן רק ילד אחד. תאמינו לי, חוסר היכולת שלהן - -
-

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

לא מרובות ילדים, ברוכות ילדים.

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

ברוכות ילדים, מחוננים, מה שאתה רוצה. אני יכולה להביא לך רשימה של 30,000, 40,000 משפחות חד=הוריות, בראש רובן עומדות עולות חדשות, ויש בהן רק ילד אחד, שני ילדים. משום שזו משפחה חד=הורית, הם לא יכולים לקיים את מצוות "פרו ורבו" באותו קצב שמשפחות מסודרות יכולות. אבל המשפחות החד=הוריות האלה לא יכולות ללכת לרופא, לא ב=20 ש"ח ולא ב=30 ש"ח, אלא אם תעשו להן סידור מיוחד, ואז אנחנו נעשה למשפחות ברוכות ילדים סידור מיוחד, לחד=הוריות סידור מיוחד, לעולים סידור מיוחד. ואנחנו אומרים, אם אנחנו רוצים לשמור על אוניברסליות של החוק, אין סקטור בציבור שיכול לעמוד בגזירות מסוימות, בהשוואה לתשלום שהוא משלם. כי במסגרת של "ברוכות ילדים" יש גם עשירים, וב"מעוטות ילדים" יש גם עניים ומובטלים. ואת כל הסיפור הזה אני אומרת לגבי הדרישה של ש"ס, שהוציאו אותם בפנים שמחות מהדיונים.

היו"ר ש' בן=צור:

יש לך שיר?

יעל דיין (העבודה):

יש לי שיר, ואני מבקשת עוד דקה.

היו"ר ש' בן=צור:

מי המשורר?

יעל דיין (העבודה):

המשורר הוא נתן אלתרמן. נדמה לי שבפעם האחרונה שהיינו יחד זה היה ביאליק.
נכון?

היו"ר ש' בן=צור:

לא, נתן זך.

דוד טל (ש"ס):

היה ביאליק.

יעל דיין (העבודה):

היה ביאליק. חבר הכנסת רמון. זה של נתן אלתרמן.

דוד טל (ש"ס):

רק יהודה הלוי לא היה.

יעל דיין (העבודה):

גם יהודה הלוי יהיה. ותאמין לי, הספרות והשירה תמיד רלוונטיות. הרי גם לך מתאפשר לקרוא שירים, מ"כל כתבי" כלשהו. בזמנך, בבקשה - אני אשמח להשכיל.

שם השיר הוא בעצם משמעותו, והוא נקרא "לאן נוליך את החרפה".

"לנשכחים ירווח, ולחיים ירפא./ אבל לאן נוליך את החרפה?//

"תקרב נא חרפתי, אהיה לה כינוריה./ אזכור ואף אזכיר לה חסד נעוריה./ לכתה אחרי כרוכה כנגע בל יימור./ וזקנתה אתי, ורדת שנינו בור.//

"חרפת עוניי, מראי, בגדי אשר בלה -/ לא אסתר ממך בארץ אפלה./ חרפת גווי אשר נתתי למכים -/ לא אחבא ממך במים עמוקים./ חרפת פחדי ורפות ידי לאין עזור,/ ושקר ותחנון וחונף בעד עור,/ וזכר עלבונים על בן ובני בנים,/ ומקח ההרגל עם בושת הפנים - -/ חרפת חיי היית, חרפת מותי היית. בת יגעי היית ונוות ביתי היית./ כי בעפר אבוא,/ ואין ממך מחבוא./ ביאור אצלול כמטיל,/ ואין ממך מציל.//

"על כן דרוך דרוך אשכב על המשמר,/ וגם אזכור כל אלה וכזאת אומר://

" לנשכחים ירווח. ולחיים ירפא./ וארץ עוד תחליף קיצה וגם חורפה./ אבל לאן נוליך את החרפה?" תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה לחברת הכנסת יעל דיין.

הודעת היושב=ראש

היו"ר ש' בן=צור:

ראש הממשלה ביקשני להודיע, על=פי סעיף 36(א) לחוק=יסוד: הממשלה, כי -

א. השר מיכאל איתן מילא את מקומו של שר התיירות בעת היעדרו מהארץ, מיום כ"ג בכסליו התשנ"ח, 22 בדצמבר 1997, עד ליום כ"ה בכסליו התשנ"ח, 24 בדצמבר 1997.

ב. שר התיירות שב ארצה ביום כ"ה בכסליו, 24 בדצמבר 1997.

אני שואל, הודעה זו לשם מה? מדוע?

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, האם אפשר לדאוג שהמסך במזנון יפעל?

היו"ר ש' בן=צור:

הוא פועל; כך אמרו לי.

הצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 - 1997 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת שבח וייס.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, באמת, חברת הכנסת יעל דיין - לאן נוליך את החרפה של התקציב הזה? באמת איננו יודעים לאן נוליך את חרפתו של שר האוצר. לכך אני אייחד כמה מלים. אבל החרפה בהחלט מכסה את פני כולנו, על הדרך החובבנית, חסרת

האחריות, שגורמת לכולנו להתכסות בבושה על מה שקורה כאן בשבוע האחרון. אם אינני טועה, אני בוגר התקציב ה=15 שלי בכנסת. כן, מה לעשות, השנים חולפות.

היו"ר ש' בן=צור:

באיזה גיל התחלת? בגיל 17?

חיים רמון (העבודה):

התחלתי להיות בבית הזה בגיל מאוד צעיר, ואני אומר לך, אדוני היושב=ראש, ואני מגייס את מלוא האובייקטיביות שלי, ונדמה לי שזקני הבית, שאני נמנה עם העשירייה הראשונה שלהם כבר היום, אינם זוכרים מחזה תעתועים מן הסוג הזה. באמת אינם זוכרים.

אני רוצה לומר לשר האוצר: בשביל מה לך? זה לא בשבילך העניין הזה. זה באמת לא בשבילך, אדוני השר יעקב נאמן. תראה מה קרה: השוק הפרטי הפסיד עורך=דין מבריק ומדינת ישראל קיבלה שר אוצר כושל. עסקה לא טובה. באמת עסקה רעה.

בהתחלה, אדוני השר, התחלת גבוהה גבוהה. אפילו העזת לעשות מה שבאמת שרי אוצר חילונים לא העלו על דעתם, בדיבורים, כמובן - לומר על בחורי ישיבה שהם טפילים, ושהוא יקצץ במספרם, יגביל את מספרם. אנחנו פותחים את ספר התקציב, ואיפה הדיבורים ואיפה המעשים. לא רק שמספרם לא קטן, הוא עלה.

חבר הכנסת טל בוודאי זוכר את הדיבורים על פירוק המועצות הדתיות - נפרק את המועצות הדתיות, לא נשאיר מהן שריד ופליט, נחבר אותן לעיריות, כי זה בזבוז ואין בהן צורך וכו' וכו'. פותחים את ספר התקציב, פותחים את החוק המשונה הזה, חוק לאנטי=צמיחה וחוק לסדר את כולם, ורואים לא רק שלא פורקו, אלא חוזקו והתעצמו, ותקציבם גדל מעל ומעבר.

אמרת, אדוני השר, שתקצץ בקצבאות הילדים, כי זה לא בסדר - איך אמרת? לא בסדר שעשירים, רחמנא ליצלן, אלה שמרוויחים 7,000 ש"ח, כלומר ברוטו, זאת אומרת נטו 3,000 שקל; עשירים גדולים, מה זה - מיליונרים - ניקח להם את קצבאות-4,000 הילדים. והתקפלת.

וכך קורה בכל תחום ותחום. מכל החוק שהבאת לא נשאר דבר וחצי דבר, פרט לדבר אחד, שאת כל יוקרתך, אדוני השר, אתה מעמיד עליו. כבר נתת לכולם. נתת כל כך הרבה שהחור בתקציב יותר גדול ממה שיש בו. כבר השתמשו בגבינה שוויצרית, והגבינה השוויצרית יש בה כמעט אך ורק חורים. לא עכברים אכלו את הגבינה, חס וחלילה, אלא באמת אינטרסים מוצדקים אחד לאחד: עמק=הירדן, כבישים עוקפים, חינוך. כל הזמן. אין טענה. אבל אכלו בימים האחרונים, לא עכברים, חס וחלילה - אנשים מכובדים. אנשים מאוד מכובדים אכלו. יש יותר חורים בתקציב הזה מאשר תקציב, ואתה אומר: נשמור על מסגרת התקציב, אם לא - אני אטיל גזירות.

אף פעם לא איימתי את האיום של שר האוצר: אם לא תאשרו את התקציב - נטיל גזירות. וכי יש גזירות יותר קשות מאלה הקיימות בעצם התקציב הזה? לילדים? לבריאות? לחינוך? אפילו לכבישים העוקפים היו גזירות. לביטחון היו גזירות. לא היתה גזירה שלא היתה בתקציב הזה. כל מה שאנחנו עושים בימים האלה הוא להקטין את הגזירות ולעשות אותן יותר צודקות. אז מה הוא יעשה? והוא עוד חוזר על המלל הזה ומוכר אותו. איך אומר שר האוצר? מה שחשוב לי - שתישאר מסגרת התקציב. על איזו מסגרת הוא מדבר? נופצה, התרסקה, לא נשארה בה אבן על אבן.

אני באמת לא מבין. מילא, אנחנו פוליטיקאים, אנחנו חושבים שזה הדבר החשוב לעסוק בו. הוא כל הזמן אמר: אני לא פוליטיקאי. נראה שגם על זה צריך לחשוב. הוא היה אומר: אני לא פוליטיקאי, כאילו זו מלת גנאי. תאמינו לי, אם הלא=פוליטיקאים צריכים להיראות כמו יעקב נאמן, אני מעדיף את הנקלה שבפוליטיקאים. שום שר אוצר בשנים האחרונות לא עשה דברים כאלה, לא נכנע בצורה מבישה כל כך; לא דיבר גבוהה כל כך; לא היה פחות רגיש לצרכים חברתיים; לא היה יותר אטום. אם אלה המקצוענים - אויה לנו עם מקצוענים כאלו. מי צריך אותם? באמת אין מקום לחובבנות. זו חובבנות מהמדרגה הראשונה. כי תראה מה יקרה בין ההתחלה לבין הסוף, במה הוא התחיל ובמה הוא נגמר. כי חובבנים, טבעם שאין להם גבולות לא למעלה ולא למטה. המקצוענים פה בבית יודעים לעשות ממנו חוכא ואיטלולא. וזה מה שעושים ממנו בימים האחרונים.

אני באמת אומר ליעקב נאמן, בלי כעס ובלי זעם: קום, לך הביתה. זה לא בשבילך. כל הזמן אתה מאיים. יבוא שר אוצר אחר, אני מקווה שאפשר יהיה להידבר אתו. הוא יהיה קשוב יותר.

דוד טל (ש"ס):

חיים, יש לך איזה ספק או שאתה בטוח שיבוא שר אוצר יותר טוב?

חיים רמון (העבודה):

אני לא יודע אם יבוא שר אוצר יותר טוב או יותר נבון, יותר מציאותי, יותר ריאלי, יותר מבין את המערכת החברתית במדינת ישראל. כי לא יכול להיות יותר אטום.

אני רוצה להגיד דבר באמת חמור, שאני אומר עליו כל הזמן: פרט לענייני מסים, שר האוצר, נאמן, הוא בור בענייני כלכלה. בור. הוא מומחה גדול במסים. באמת, ההצעות שלו במסים מאוד נראות לי. למשל, להטיל חובת דיווח על כל אזרחי מדינת ישראל - זו הצעה מאוד טובה, שאני נלחם הרבה שנים למענה.

חיים אורון (מרצ):

חכה, נראה איך היא עוברת בממשלה.

חיים רמון (העבודה):

נראה איך היא עוברת בממשלה. אני עוזב את זה. אני כבר דיברתי על כך ואינני רוצה לחזור. לבוא אחרי חודש ולספר, שדין הבריאות כדין טלפונים; האנשים בבריאות - זה טלפונים, והתחרות בין קופות=החולים היא כמו התחרות בין "סלקום" ל"פלא=פון" והמפעיל השלישי. נו, מי שאומר דבר כזה מגלה את קלונו ברבים. יש אמירה אחת שבה אדם נחשף במלוא קלונו ובורותו. אפילו פקידי האוצר שדיברת אתם על זה צחקו בחוסר נוחות ובמבוכה. אפילו את המאמר של חיים פלץ על הבריאות, ויש לי אתו ויכוח קשה, שר האוצר לא קרא.

אותו דבר בנוגע לקצבאות ילדים. אותו דבר בנוגע לענייני פנסיה. איזה גיבור הוא היה בענייני הפנסיה. הפר הסכם. גם כן, איזה מנהג - להפר הסכם. לנסות לגנוב גם בזה משהו. הקים עליו את כולם, גרם לשביתה נורא, גרם לנזקים נוראיים. ומה קרה

בסוף? התכווץ והתקפל כמו קונצרטינה שמשאית או מכבש עבר מעליה. זה לא יקרה לשום שר אוצר.

זה לא יקרה לשום שר אוצר - תאמין לי; אני בכנסת מאז היה שר האוצר יורם ארידור. יורם ארידור, יגאל כהן=אורגד, יצחק מודעי, שמעון פרס, יצחק מודעי, בייגה שוחט - שישה שרי אוצר. נסים, משה נסים - שבעה. היו לי מחלוקות אתם, היו לי ויכוחים אתם, אבל אף פעם לא הרגשתי שאין עם מי לדבר. ואין על מה לדבר. היו מאבקים קשים. הייתי מרכז סיעת העבודה בוועדת הכספים, הייתי יושב=ראש סיעת העבודה, הייתי שר, עסקתי הרבה בדברים האלה. לא ראיתי דבר כזה. לא ראיתי תופעה כזאת. חוסר הבנה מוחלט, בסיסי, אטימות המלווה ברשעות ובהתנשאות.

אסיים בעניין הבריאות. אז מה קרה? מכל הדברים הוא נאחז בשאריות יוקרתו. את הבריאות לא נפצל; לא נפצל מחוק ההסדרים. חס וחלילה. למה? הנושא שאסור היה לו להיות בחוק ההסדרים, כבר לא נשאר גם מההצעה שהוא הציע כמעט דבר - אני מקווה, לפי מה ששמעתי היום בדיווחים - ועדיין הוא נאחז בזה בכל כוחו: בואו, רק אל תוציאו. שאלו אותו היום, לא נעים לי לפרט מי: למה אתה מתעקש. אז הוא אמר, לא הוא, אלא מישהו בשמו: זו יוקרתו, זה כבודו האבוד של שר האוצר. ואני אומר לשר האוצר: אין לך יותר כבוד בעניין הזה. איבדת את כולו בהתנהגות שלך, ולכן, אל תתעקש על העניין הזה.

יש במערכת הבריאות גירעון של 1.5 מיליארד. הוא היה בעת שהוגש; הוא נמצא כיום. בהתחלה הם דיברו על כך שהשוק יסדר את ה=1.5. בדברים הרבה יותר קלים הוא לא מסדר. עכשיו, אחרי שכבר שינו את הכול, השוק לא יכול לסדר. אז מה נשאר? אומרים: או.קיי. האוצר כל הזמן אומר: יש לנו לתת 0.5 מיליארד - - -

אני מסיים בדקה.

האוצר אומר: יש לנו לתת 0.5 מיליארד. בסדר. קופות=החולים יתייעלו, והן יכולות להתייעל בסדר גודל של 300, אולי אפילו 400 מיליון שקל. יש לנו 900 מיליון. מאין ניקח עוד 600 מיליון, שכלולות בהם גם התרופות המפורסמות לסרטן ולאיידס? מאין ניקח את זה? אז אומרים: נטיל מס על החולים. ואני אומר לשר האוצר: אם נותרה לך באמת שארית של כבוד - ביטלת את מס המעסיקים, ביטלת את השתתפות המעסיקים בבריאות -

דבר שאין בשום מקום בעולם כמעט. 0.3%, לא יותר. רק זה - 0.3%, אדוני היושב=ראש שהתחלף, אני מברך אותך. זה יגמור את העניין. אבל לא. הוא מעדיף להטיל מה שקרוי "מסי גולגולת". יש שם יפה למס גולגולת: "מס עתי". אף אחד לא יודע מה זה.

קריאה:

זה מס מעת לעת.

חיים אורון (מרצ):

אי. טי.

חיים רמון (העבודה):

יעקב נאמן, ולהבדיל חיים רמון, ולהבדיל המובטל באופקים - כולם ישלמו את המס העתי הזה. אותו סכום, אותו דבר. זאת הבשורה, זה מה שמופיע פה. עדיין מופיע. אני מקווה שזה יהיה טעון אישור של ועדת העבודה והרווחה. אין לי ספק, מתוך היכרותי עם היושב=ראש, חבר הכנסת טל, שבשום פנים ואופן דבר כזה לא יעבור, כי הוא לא יכול לעבור. הוא לא הגיוני. הוא לא סביר.

אני אומר לשר האוצר: די. תוציא את החוק, תוציא את שאריות החוק הלא=מכובד הזה מספר החוקים. נשב, נדון בו בצורה רצינית. יש בעיות הרבה יותר קטנות ממה שאתם מתארים. חלק גדול מהבעיות הן בעיות מלאכותיות, שאתם גורמים להן, כדי לעשות שינויים מבניים. אבל כבר אין שינויים מבניים. נגמר העניין של שינויים מבניים. אז בואו נדון בכובד ראש, ברצינות. אלה דברים שנוגעים לבריאותו של כל אחד מאתנו. נשב חודש, נשב חודשיים - לא רוצים סחבת, ונמצא את הפתרונות הרציניים והאמיתיים.

אבל מה זה, לעומת שאריות יוקרתו וכבודו האבוד של שר האוצר? כאין וכאפס. מה בריאותם של כל אזרחי מדינת ישראל אל מול שאריות כבודך, אדוני שר האוצר? אני מציע לך, אם אתה באמת חרד לשאריות כבודך, קום, קח את דבריך ולך אל משרדך, כמו שאתה אומר. אני מודיע לכולנו: יהיה לכל עם ישראל רווח כפול. גם השוק הפרטי ירוויח עורך=דין בהחלט מצטיין, בתחומים מסוימים, וגם מדינת ישראל תיפטר משר אוצר כושל

ולא טוב. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה, חבר הכנסת רמון. חבר הכנסת שבח וייס. חבר הכנסת משה שחל. חבר הכנסת נסים זוילי. חבר הכנסת שלום שמחון. חבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, מה בדיוק קרה? אדוני היושב=ראש, הרי אתה בקואליציה. מה אני רואה סביבי? מקסים, אתה בקואליציה או לא?

חיים רמון (העבודה):

מקסים בקואליציה אמיתית.

חיים אורון (מרצ):

חצי. מה בדיוק קרה מיום חמישי בלילה עד היום?

היו"ר ד' טל:

הרבה מאוד דברים. הרבה מים עברו בירדן.

חיים אורון (מרצ):

הרבה מים עברו בירדן? אשר לכמויות המים, יש לי הרגשה שאני יותר מומחה. בינתיים התמונה לא טובה. אבל אשר לכמויות המצלצלין - אני רואה את העיתונים של הבוקר - זה מה שעבר. עד יום חמישי אמר שר האוצר לכל מי שהיה מוכן לדבר אתו או לשמוע אותו: יש מסגרת לתקציב, היא לא תיפרץ. אף אחד לא יקבל שום דבר. אתם רוצים? תשבו בוועדת הכספים ותשחקו ב"שבץ נא" - תעבירו מימין לשמאל, משמאל לימין; לא אכפת לי. אגב, זו שאלה גדולה: מה פתאום "לא אכפת לי"? לשר אוצר לא אכפת מה עושים

במסגרת התקציב? הוא אמר: לא, שינויים במסגרת התקציב - לא אכפת לי; אבל שום פריצה לא תהיה.

ומה אני שומע הבוקר? אני מדבר עם חברים, עם חברי כנסת מסיעות הקואליציה, אני קורא בעיתונים, ואני רואה: הסכום עולה ותופח, מקסים לוי - כמו סופגנייה טובה של חנוכה. עם שמרים. עם הרבה שמרים. פתאום - אין בעיה. ותראה באיזה מצב משונה אני נמצא. מצד אחד, נאבקנו זה שלושה חודשים להוצאת שורה ארוכה של נושאים מחוק ההסדרים. חלקם כבר הוצאו, אני שמח שהם הוצאו, ואני מקווה שעד שנגיע לשעת הסיום של הדיון בתקציב יוצאו כל הנושאים. ומנגד, איזה מין תקציב זה? תגיד, אתה היית נותן לשיפוצניק - ואני לא רוצה לפגוע בשיפוצניקים, חלקם עובדי כפיים לתפארת - היית נותן לשיפוצניק לבנות גורד שחקים של 40 קומות?

איזה מין תקציב זה? איך הוא נסגר, עם מה הוא נסגר? מאין לקחו, לאן הובילו, כשבאים לכאן בקריאה ראשונה אומרים: אי=אפשר להזיז אבן. 50 מיליון ש"ח לדירות נ"ר, לקבוצה הכי חלשה? - אין אפשרות. אתם רוצים בוועדת הכספים - תורידו במקום אחר. 200 מיליון ש"ח לילדים בסיכון? תוכנית יפה מאוד של משרד העבודה והרווחה - אין מאין לקחת; תביאו ממקום אחר ונוכל לתת. 600 מיליון שקל קצבאות ילדים? - על זה עומד התקציב. זה בכלל מיותר, זה כסף שמקבלים העשירים, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, העשירים - 4,500 ש"ח מקבלים העשירים; צריך לקחת, להטיל עליהם מס של 100% על קצבת הילדים. באים הפקידים, ובא שר האוצר - אגב, שר האוצר די הדיר את רגליו מהכנסת בכל התקופה הזאת. אני לא יודע למה. יש לי הסברים, אבל אני לא רוצה לומר אותם פה. הוא באמת חשב שהעניין ייגמר כמו בקריאה ראשונה. הוא רק לא ידע, הניסיון הזה חסר לו, מקסים לוי, שבקריאה ראשונה שום דבר לא קורה. הכול קורה עכשיו. ופתאום - 2 מיליארדי ש"ח, 3 מיליארדי ש"ח.

<u>מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - -

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

יכול להיות. 3 מיליארדי ש"ח. מאיפה יכסו אותם? איך יכסו אותם?

היו"ר ד' טל:

אולי הוא שמע להצעתם של חברי מסיעת העבודה, שהציעו השבוע להגדיל את הגירעון בתקציב?

חיים אורון (מרצ):

מה קרה? חבר הכנסת טל מסיעת ש"ס, מה קרה? אני רוצה לשאול אותך: אם אפשר היה לתת תשובה ל=20,000, ל=30,000 מובטלים, אולי מותר להגדיל את הגירעון בשנה כזאת במיליארד שקל?

היו"ר ד' טל:

לא. אני אומר - אולי הוא קיבל את הצעתכם.

חיים אורון (מרצ):

אולי הוא קיבל? אבל כל זה עקום ומעוקם. הרי אף אחד באוצר - אני אומר לך מידע אישי - עד היום בשעה 18:00 אף אחד באוצר לא יודע על מה מדברים, לא יודע מאין מכסים. ואז יבואו פתאום בכל מיני הצעות - ואני כבר לא יודע מה רע יותר.

עוד הפעם יעלו מס עקיף ומע"מ, ומי שמשתכר 2,500 ש"ח יוסיף ל=17% עוד 1% למע"מ שלו. גם מי שמשתכר 25,000 שקל ו=250,000 יוסיף 1%. שמעתי פעם מישהו מוועדת הכספים אומר: מה אתה רוצה? 1% זה שוויוני. מאין יבואו המקורות?

אבל מה שחמור ביותר בכל התהליך הזה הוא, שלא נשמע שום נימוק חדש בימים האחרונים. כל הנימוקים הללו הושמעו בוועדת הכספים, במליאת הכנסת, במהלך החודשיים האחרונים. אבל היה כאן צירוף מאוד מיוחד של אטימות והתנשאות וביטחון עצמי, ובסופו של דבר יוציאו מהכנסת תקציב הרבה יותר גרוע מזה שנכנס אליה.

אני מצביע נגד התקציב הזה, לא משנה מה יש בו. איני רוצה להסתיר את עמדתי.

אבל גם בתוך המסגרת הזאת אפשר לעשות מהלכים נכונים, ואפשר לעשות מהלכים בלתי נכונים.

מה עלה למשרד האוצר הוויכוח שמתנהל עם חברת הכנסת תמר גוז'נסקי כבר שנים על הרפואה המונעת? מערכת, שלדעת כולם היא יעילה וטובה על=פי כל הפרמטרים שיש בעולם - בעלות שלה, בתוצאות הרפואיות שלה, באחוז החיסונים בקרב הילדים - מה שקוראים טיפת=חלב. מה זה הפריע להם? נלחמו, נלחמו; עוד לפני שבוע הציעו לוועדה איזו הצעה מפותלת, שאם שלוש קופות, שהן 60%, תתמוכנה בזה, תהיה להם זכות וטו. אבל אם במקרה, באיזה משא=ומתן לילי, יצליחו לכופף את קופת=חולים ולהביא את מנכ"ל קופת=חולים לתמוך בזה, כי יבטיחו לו משהו אחר, פתאום יתברר שבנגב לא צריך טיפת=חלב. ככה מנהלים מערכת בריאות? אם זה נכון - תיאבק על זה; אם זה לא נכון - רדו מזה.

הזכיר קודמי, חיים רמון, את הסיפור של המס העתי. אני רוצה לדווח לכם, חברי הכנסת, נכון ללפני חצי שעה - המס העתי לא ירד.

היו"ר ד' טל:

לא נכון.

חיים אורון (מרצ):

המס העתי לא ירד, מה זה נקרא מס עתי? איזה פטנטים. יש לכם "פעימה" - במקום לומר "נסיגה", יש "פעימה" - - -

היו"ר ד' טל:

זה יותר סובלימטיבי, חבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מרצ):

אני לא רוצה לעסוק כאן מעל הדוכן בסובלימציות. אדוני היושב=ראש, אני כבר לא

יודע מה זה, אני יודע רק דבר אחד פשוט. מה זה מס עתי? זה מס גולגולת לכל דבר.

אל תרחצו בניקיון כפיים, חבר הכנסת טל, אדוני היושב=ראש. העובדה ששחררו בלי מבחן הכנסה משפחות מרובות ילדים, מה היא אומרת? למה יש מבחן הכנסה כאשר מדובר בהבטחת הכנסה? נכון, אין מבחן הכנסה בהצעה הזאת כאשר מדובר בחולה כרוני; חולה כרוני צריך להיות משוחרר מתשלומים, בלי מבחן הכנסה. אבל למה משפחה מרובת ילדים צריכה להיות משוחררת בלי מבחן הכנסה? למה?

העניין הזה כולו בנוי עקום, כי צריך לגייס 2 מיליארדי ש"ח מהתושבים, לא כחלק ממס פרוגרסיבי, אלא כמס שמוטל או על החולים, או מס עתי, שמוטל על המבוטחים בקופות=החולים. בעוד העלאת סף המס בביטוח הלאומי, או במס בריאות, היא פרוגרסיבית, מס כזה הוא מס רגרסיבי מאין כמוהו.

איך אתם תומכים בזה, אנשי המפד"ל? עזבו את כל הוויכוח. אתם אומרים שצריך להוסיף למערכת הבריאות 1.5 מיליארד ש"ח - צריך להוסיף 1.5 מיליארד ש"ח. אם לא יוסיפו את הסכום הזה, אחת לשלושה חודשים יהיה משבר, ובכל פעם המשבר יהיה חמור יותר וקשה יותר.

היו"ר ד' טל:

אני מודיע לך, חבר הכנסת אורון, שכבר בינואר יהיה משבר בקופת=חולים הכללית.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, עם כל הכבוד, אתה לא צריך להודיע לי את זה.

היו"ר ד' טל:

לא, אמרת שלושה חודשים.

חיים אורון (מרצ):

תודיע לשריך בממשלה ולעשרת חברי הכנסת מסיעתך, ונגמר העניין. אין מס עתי, אין משבר, ואל תקבלו כל מיני פתרונות, אלא פתרון אחד - נייר שעד היום לא הוצג בשום מקום, למרות תביעות חוזרות ונשנות, ובו פירוט, איך מממנים 1.5 מיליארד ש"ח במערכת הבריאות: מה מוטל על האזרחים, מה מוטל על הממשלה, מה באמצעות מסים, מה בדרכים אחרות. כל דבר אחר הוא זריית חול בעיניים, כל דבר אחר הוא דחיית המשבר מ=31 בדצמבר לכל מועד קרוב שיהיה.

זו רק דוגמה. בימים האחרונים אנו עוסקים רבות בנושא מס הבריאות. מה שונה בנושא המשכנתאות? שמעתי שסיעת גשר דרשה עדכון המשכנתאות מ=1992; אם איני טועה - זה 42% עדכון, עדכון המשכנתאות מ=1992.

<u>מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):</u>

זה מה - - -

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

כולנו רואים מה שקורה במשכנתאות, האי=מיצוי גדל מחודש לחודש. אנחנו רואים מה קורה בדירות נ"ר. שלא יבואו ויאמרו לי: אין מקורות. כל המשבר במערכת הבריאות הוא תוצאה של מקורות ולא של שימושים; ואמרתי את זה מעל הדוכן כבר עשר פעמים. אם הממשלה היתה ממשיכה להשתתף בתקציב הבריאות, כפי שהשתתפה ב=1995, היה עודף מקורות בתקציב הבריאות. אם המס המקביל היה נגבה מהמעסיקים בשיעור שהוא נגבה באותן שנים, לא היה חוסר מקורות במס הבריאות.

אבל כאשר מדברים על זה, אי=אפשר לטעון מצד אחד: אנחנו לא רוצים להעמיס עומס נוסף על עלות העבודה, ומצד שני לומר: כאשר גובים מחולים 20 ש"ח לביקור אצל רופא, זה לא מס. מה זה? האם יש לחולה אפשרות שלא לשלם את זה? מה זה אם לא מס לכל דבר?

בשבועות האחרונים עסקנו רבות בכנסת בנושא הפנסיה. יש קשר ישיר בתפיסה בין ההחלטה של האוצר - שההסתדרות עמדה מולה וניצחה - להפר את ההסכם שנחתם אתנו בנושא קרנות הפנסיה, ובין ההצעה לקצץ את הצבירה של הגמלאים מ=2% לשנה ל=1%, שאני מקווה שגם היא "עפה" מחוק ההסדרים. מה המשותף לשתי ההצעות הללו? התפיסה שאומרת: הכלל,

המדינה צריכה להקטין ולהקטין את רמת המחויבות שלה לאזרחיה ולהשאיר רמת מחויבות ברמה של הסעד; וכל השאר - כל אחד לנפשו.

אני אומר לך, אדוני היושב=ראש, זה עדיין לא התבצע ממש - לא התבצע בפועל - שהשינוי בצבירת הגמלה של גמלאים בביטוח הלאומי יישאר במתכונת הקודמת. זהו מהלך שכל כולו מכוון לשינוי דמותה של מדינת ישראל כמדינת רווחה, כי המשמעות התקציבית שלו היא רק בעוד 20 שנה. המשמעות התקציבית שלו היא לא בעוד 20 שנה - היא תהיה משמעותית בעוד עשר שנים ומעלה, ובשיא זה יגיע למיליארד שקל בשנה. כך שלא מדובר עכשיו בצורך לסתום איזה חור בתקציב; מדובר עכשיו ברצון להוריד בחצי, פשוט לגמרי, את הרף שבו המדינה לוקחת על עצמה אחריות לגמלה של האדם כאשר הוא יוצא לגמלאות.

אני רוצה לסיים במה שהתחלתי בו. לא מדובר פה בחוסר כשרון לנהל את דיוני התקציב. מדובר בקריסה כפולה, בקריסה של התפיסה ששר האוצר הביא לכנסת, שהיתה ביסוד חוק ההסדרים וביסוד התקציב, ומדובר במהלך שנתקע, לשמחתי, על=ידי חלקים רבים בכנסת, בקואליציה ובאופוזיציה.

התשובה על הצירוף הזה היא רק תשובה אחת. 3 מיליארדי ש"ח אלה, שאנו עוסקים בהם עכשיו, אני עדיין לא יודע מאיזה מקורות האוצר עומד לכסות אותם, ואני מאוד מאוד חושש, שביום שלישי בלילה נקבל פתאום את הנייר של התקציב, שהוועדה עדיין לא דנה בו, הנייר הכולל, ובו נראה פתאום על מה נוחתים ועל מה מנחיתים אותם 3 מיליארדי ש"ח.

מדובר בכישלון שלא היה כמותו של שר האוצר, של ראש הממשלה. אנחנו מציעים כמעט אחת לשבוע אי=אמון בראש הממשלה, מתוך ביטחון שהוא לא מסוגל להוליך את המדינה הזאת לא בנושא הכלכלי, לא בנושא החברתי, ובוודאי לא בנושא המדיני לאיזה חוף מבטחים. מה שהתברר כאן עכשיו, בשבועות הללו, שגם שר אוצר, שבא והופיע ואמר: אני לא מפלגתי, אני לא פוליטי, אני אפעל באורח מקצועי, בעצם סיבך את עצמו, סיבך את כולנו בתבשיל שכל מה שלא יצא ממנו, הוא חמור מאין כמותו. אין לו מה לעשות, אלא להשאיר את המפתחות על השולחן לפני אישור התקציב. כל פתרון אחר עדיף, ואנחנו נמשיך להיאבק בממשלה ובתקציבה כפי שהאופוזיציה מחויבת לעשות.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

תודה רבה, חבר הכנסת אורון. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אחריה - חבר הכנסת אחמד סעד, אחריו - חבר הכנסת האשם מחאמיד, אחריו - חבר הכנסת עזמי בשארה, ואחריו - חבר הכנסת מקסים לוי.

<u>תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):</u>

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, קודמי התייחסו פה לעלילות התקציב, לתהפוכות ההודעות הנשמעות בתקשורת, שלא באות כלל לידי ביטוי בדיוני ועדת הכספים. אני רוצה להתחיל מדברים ששמעתי בשבת מפיו של מר אהרן פוגל, שהיה בעבר מנכ"ל משרד האוצר, והיום, כמו כל המנכ"לים והסמנכ"לים של משרד האוצר, הוא כמובן בעסקים. אהרן פוגל התראיין בקשר לענייני התקציב ואמר, שזו ממש שערורייה שעובדי מערכת הבריאות הכריזו שביתה בגלל חוק ההסדרים. הוא אמר, שזה מעשה אנטי=דמוקרטי, שעובדים במערכת ציבורית, במערכת הבריאות, מעזים לשבות כדי ללחוץ על חברי הכנסת, ושהם צריכים לדאוג רק לעניינים שלהם כעובדים, ושלא יתערבו בעבודת הכנסת, כי עבודת הכנסת, הסביר פוגל, זה פוליטיקה; מה להם ולפוליטיקה?

אהרן פוגל הציג את המערכה שמתנהלת. מחר בבוקר תיערך מול משכן הכנסת הפגנה גדולה של עובדי מערכת הבריאות, של נציגי הארגונים של החולים הכרוניים, של נציגי ההסתדרות, של כל מי שאכפת לו מגורל מערכת הבריאות. לא רק שזו חוצפה לקרוא להפגנה הזאת מחר, כמו לכל המערכה, כמו לכל המחאה כאן בגן=הוורדים, מאבק אנטי=דמוקרטי, אלא זו התמצית של המערכה שצריכה וחייבת להתנהל, ושהעובדים חייבים להיות חלק ממנה. כל הניסיון לעשות הבחנה בין מאבק חברתי, מאבק של עובדים, לבין מאבק פוליטי, בא להסתיר את העובדה הבסיסית, שמי שנמצא בממשלה, ראש הממשלה ושר האוצר, עם כל עוצמתם השלטונית, מנהלים מערכה פוליטית שיש לה השלכות חברתיות מרחיקות לכת. וכל הניהול של המדינה הוא ניהול של פוליטיקה, אבל פוליטיקה שמתערבת ביום=יום של האזרח וביום=יום של העובד וביום=יום של החולה וביום=יום של התלמיד. אז למדינה ולממשלה מותר להתערב, אבל לעובדים ולחולים ולתלמידים ולסטודנטים - להם אסור להתערב, כי להם אסור לעסוק בפוליטיקה.

מי שחושב, שמרגע שבחרו ממשלה, היא קדושה וצריך לאפשר לה לעשות מה שהיא רוצה, מי שחושב שלחץ ציבורי הוא דבר פסול, הוא שמעוות את מושגי היסוד של הדמוקרטיה. כל

מאבק חברתי הוא מאבק פוליטי, וכל מאבק פוליטי, אפשר בקלות לגלות את התוכן החברתי שלו. בתנאים של ישראל הדברים האלה ברורים ובולטים עוד יותר. הרי בשם השוק החופשי וחופש העיסוק, ובשם אי=התערבות של הממשלה, אנחנו עדים להתעללות של מעבידים בעובדים. אנחנו עדים לרמיסה של חוקי עבודה. אבל לממשלה הזאת, שכביכול עוסקת רק בפוליטיקה, אין כסף, למשל, לשכור את שירותיהם של מפקחי עבודה, שיבדקו היכן ממלאים את הוראות החוק.

אנחנו במדינת ישראל נמצאים בתנאים של אבטלה שהולכת וגדלה, ומולה אנחנו עדים לשחיקה מתמדת של השכר, בין היתר באמצעות העסקתם של עובדים בתנאים איומים, ובמיוחד אלה שעובדים בחברות קבלניות, ובמיוחד, כפי שהזכיר קודם חבר הכנסת אפי אושעיה, אלה שמועסקים במפעלים בשטחים, ובמיוחד אלה שמועסקים על=ידי החברות שמייבאות ומביאות לארץ עובדים זרים.

הממשלה קיבלה כל מיני החלטות חגיגיות להקטין את מספרם של העובדים הזרים. אז למה זה לא קורה? הרי הממשלה החליטה. שר העבודה והרווחה הקים ועדות, והוועדות המליצו כל מיני דברים. אבל מדוע קבלן, שניתנה לו יד חופשית על=ידי אותה ממשלה, יעסיק עובד ישראלי, כאשר במדינת ישראל קיימת מערכת של העסקת עובדים זרים, שכל מה שאתם יודעים עליה זה עוד פחות ממה שבאמת קורה בה? עובדים זרים מועסקים 11, 12 ו=13 שעות ביום, אבל רושמים להם שמונה שעות עבודה. למה? ככה. הם לא מקבלים שעות נוספות. לעובדים זרים מורידים מהשכר מה שהמעביד חייב לשלם. זה לא חובה של העובד, אבל המעביד מוריד להם מהשכר חובות שלו. למשל, הוא צריך לשלם ערבות במשרד העבודה, שהוא יחזיר את העובד הביתה אחר כך. הוא מוריד את הערבות הזאת מהשכר העלוב, והפועלים הזרים עובדים חודש שלם, 11 שעות ביום, ובסוף החודש מקבלים 500 שקלים, כי הורידו להם את כל מה שהורידו.

בתנאים כאלה, כשהממשלה מאפשרת למעבידים להתנהג כך, ברור שהאבטלה של העובדים הישראלים במדינת ישראל תגדל. מי יעסיק עובד ישראלי? ברור שהמעבידים ידחו עובדים ישראלים וייקחו במקומם עובדים זרים. אבל זו רק אחת הדוגמאות.

הממשלה טוענת שהיא לא יכולה להתערב, היה צריך להכריח אותה להתערב כדי למנוע סגירת מפעלים. והכול בשם הסמה, שאם החברה לא רוצה להעסיק, אם היא לא רוצה להמשיך ולהפעיל מפעל, מה לנו להתערב. אבל אותה ממשלה בדיוק, שאומרת שהיא לא רוצה

להתערב כאשר סוגרים מפעל, כותבת בחומר לקראת התקציב הזה שאנחנו דנים בו, שהיא תפעל נגד כל העלאה בשכר הריאלי של העובדים. זאת אומרת, שכאשר מדובר בשכר של העובדים, פתאום הממשלה מתערבת. שם היא צריכה לעצור את השכר. כאשר מדובר בחובות של מעבידים, כאשר מדובר בשיקולים של מעבידים, שם הממשלה לא מתערבת.

חברי הכנסת, אני חושבת, שכאשר אהרן פוגל אמר את הדברים האלה שהזכרתי אותם קודם, הוא ניסה לעשות מסע הפחדה כלפי העובדים במערכת הבריאות, כלפי ארגוני החולים, כלפי ההסתדרות, ואני חושבת שכולנו צריכים להיות גאים על כך שציבור שלם של רבבות עובדים ונציגים של ארגוני חולים, בגיבוי ההסתדרות, בגיבוי ההסתדרות הרפואית, יצאו למערכה להגנה על הזכות לרפואה ציבורית במדינת ישראל.

אין מעשה דמוקרטי יותר מההגנה על הזכות לבריאות, על הזכות לקבל שירות רפואי לא לפי היכולת שלך לשלם לרופא הפרטי, אלא לפי הביטוח הממלכתי שקיים במדינת ישראל. זה נפלא שקבוצה כל כך גדולה של עובדים תפסה, שמי שהיום יהרוס את ביטוח הבריאות כפי שהוא קיים, עם כל הבעיות שלו אבל כפי שהוא קיים, מחר יעשה את התאגוד של בתי=החולים, יהפוך את בתי=החולים הממשלתיים לחברות פרטיות, שגם הן יעסיקו עובדי קבלן. אפשר להעסיק גם רופאים ואחיות באמצעות קבלני כוח=אדם, ולכן, ובצדק, הם ראו ורואים את הקשר בין ההגנה על בריאות הציבור לבין ההגנה על הזכויות שלהם כעובדים.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

לכן אני חושבת שאנחנו צריכים לגלות את כל האהדה שלנו, כל הציבור במדינת ישראל, עם המערכה הזאת. תודה.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה. חבר הכנסת אחמד סעד, בבקשה, אחריו - חבר הכנסת האשם מחאמיד, אחריו - חבר הכנסת עזמי בשארה, ואחריו - חבר הכנסת מקסים לוי.

<u>אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, כבר יותר מ=30 שנה אני פעיל בזירה הפוליטית, ועוד לא היתה ממשלה אטומה, שמבזה את עצמה, כמו הממשלה הזאת. עוד לא היה ראש ממשלה ושר אוצר כמו שיש היום, שיצרו לעצמם תדמית שהם אטומים ואומרים לכל אחד: אל תאמינו לנו.

כבר יותר מחודשיים אנחנו, נציגי חד"ש=בל"ד והסיעות האחרות בוועדת הכספים, משתדלים לשכנע את שר האוצר, שההצעות שהוא מביא לעדכון כמה מהחוקים במסגרת חוק ההסדרים וגם בתוך התקציב המוצע, חוק התקציב, הן, מבחינת המהות וההשלכות, כאילו אומרים לאזרחי המדינה שהמטרה שלנו לרגל 50 שנה היא להרוס את כל ההישגים העיקריים במדינה הזאת; להרוס את מערכת החינוך, להרוס את מערכת הבריאות, להרוס את ההישג של קצבאות ילדים, להרוס את ההישג של קצבאות הגמלאים, וכאילו על=ידי ההתמוטטות הזאת וההריסה הזאת תשיג ישראל צמיחה והגברת התעסוקה. כאילו על כתפם, על שכמם של השכבות החלשות והשירותים הציבוריים אנחנו יכולים להתקדם לשגשוג כלכלי וחברתי.

ניסינו לשכנע אותם שזה לא נכון, לא מבחינה כלכלית ולא מבחינה אנושית, והיום, כמו שאומר הפתגם הערבי: ת'מוע'ד' אלג'בל פולד פאארן - ההר הוליד עכבר. אפילו לא הוליד עכבר. אפילו שרים בממשלה ראו את הסכנה האורבת מההצעה הזאת והתנגדו לה, והיום אנחנו שומעים על כל מיני עסקות שהממשלה - שר האוצר חזר בו בעניין קצבאות הילדים, אנחנו מברכים על כך שהוא חזר בו מהקיצוץ במשרד החינוך, התרבות והספורט, אנחנו מברכים על זה, ואם הוא לא יחזור בו מהעדכון שמרוקן את חוק ביטוח בריאות ממלכתי מתוכנו, אני אומר לכם שהדבר המהותי, הסכנה המהותית נשארת, וזה מה שצריך להיאבק נגדו.

לאור מה שאנחנו שומעים, לאור מה שמתרחש מאחורי הקלעים - והיום שום דבר לא סוד, כל עסקה מתפרסמת אחרי חמש דקות - אני רוצה להבהיר שלושה דברים.

דבר אחד - יש כמה מרכיבים שמנצלים את המצב שממשלה מתפרקת ומספסרים על חשבון התקציב כדי להגדיל את תקציב ההתנחלות. נכון שאנחנו עסוקים בתקציב, אבל אל נשכח

לרגע אחד שהבעיה המרכזית שעומדת בפנינו היא איך להתקדם בתהליך השלום, והגדלת תקציב ההתנחלות, אם בגדה ואם בגולן, משמעה שהממשלה מכריזה שפניה לא לשלום ולא להתקדמות בתהליך השלום.

הדבר השני - אנחנו שומעים על כל מיני עסקות, כאילו האוכלוסייה הערבית נמצאת מחוץ לתחום. האזרחים הערבים, שהם 20% מאזרחי המדינה, הם כאילו מחוץ לתחום. אני רוצה להגיד, שבחוק התקציב לא רק שיש לנו ויכוח עם שר האוצר, עם הממשלה כולה, אולי יהיה לנו מאבק ארוך. לא יכול להיות, אנחנו לא בני ערובה בידי הממשלה הזאת, כאילו אנחנו מבקשים נדבה או שיזרקו לנו משהו. בכל התקציבים, בכל תקציבי המשרדים, יש נסיגה, יש קיצוץ יתר במה שמוקצב לאוכלוסייה הערבית - 23% במשרד הבינוי והשיכון, 15% בתקציב החינוך לקידום המיעוטים, בכל התקציבים. אנחנו לא קיימים, אפילו מספר אחד בכל תקציב משרד התעשייה והמסחר. אנחנו לא בני ערובה, אנחנו ניאבק על זה, ויהיה לנו מאבק ארוך.

הדבר השלישי - אנחנו מקווים שמחר בשעה 10:00, בישיבת ועדת הכספים, יעמידו בפנינו על השולחן את השינויים שמציעה הממשלה כחלופה. יש דיבורים שהעסקות האלה שוות בין 2 ל=3 מיליארדי שקל. אז מה הן החלופות?

שר האוצר מכריז שהוא לא יעלה יותר מסים, אז מאיפה הם רוצים לקצץ? ועל זה יהיה מאבק. המאבק עוד לא נגמר.

אני אומר, אם הממשלה הזאת חשבה, על חשבון השכבות החלשות, על חשבון קריסת השירותים החברתיים, לפתור את בעיית הגירעון בתקציב, מה שהיא מציעה היום יגרום לגירעון עוד יותר גדול מזה שמתוכנן. כבר היום מנבאים, שבשנה הבאה שיעור הצמיחה לא יהיה יותר מ=1%. זאת אומרת, שאין באופק בשנה הבאה - לא תהיה התמודדות, מלחמה באבטלה. להיפך, יהיה כאן מיתון עמוק. יהיה משבר עמוק, שמשמעותו אבטלה רבה יותר והורדת רמת החיים. תודה רבה.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

תודה רבה, חבר הכנסת אחמד סעד. חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה; איננו. חבר הכנסת עזמי בשארה. אחריו - חבר הכנסת מקסים לוי.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, בימים האחרונים אני שומע הרבה את המלים "כדבר הזה עוד לא ראינו" וכו'. אני פטור מלצעוק את הצעקה הזאת, משום שלא הייתי חבר כנסת; אני חבר כנסת חדש, ולכן אני לא יודע, מבחינת כישוריו של שר האוצר וגם מבחינת כמות הסחיטות שהיו ומבחינת המשבר בקואליציה - אינני יכול לדבר מהניסיון בכנסת על חגיגת הסחטנות שהיתה בימים האחרונים, אם היה כדבר הזה או לא היה כדבר הזה. לדעתי, זה גם לא מעניין. אני חושב שכל פעם אומרים "לא היה כדבר הזה". בטח גם בפעם הבאה נגיד "עוד לא היה כדבר הזה".

היו"ר ש' בן=צור:

אבל בכל מקרה אם יש, אז לפי החוק צריך להניח את זה על שולחן חברי הכנסת.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

כן. על כל פנים, אני חושב שהסחטנות של מרכיבי הקואליציה מחולקת לשני חלקים. אולי, אדוני היושב=ראש, לא תסכים אתי בזה.

יש חלק שהתנהג כמו תנועות חברתיות - האמת, תנועות חברתיות סקטוריאליות. אין כאן, במדינת ישראל היום, תנועות חברתיות כלליות, אין מי שייצג את האזרח. יש אנשים שמייצגים סקטורים, וזה גם דבר מכובד, וככה הולכת מדינת ישראל ומתפתחת. אין נציגות לאזרח הישראלי שלא מתעסק בקומבינות, שקם בבוקר, הולך לעבודה ובערב חוזר מהעבודה הביתה. לאיש הזה, הממוצע, אין נציגים, אלא אם הוא שייך לעדה מסוימת, לעיר מסוימת, לאזורי פיתוח מסוימים, לקו עימות, אם הוא קיבוצניק או שייך להסתדרות וכו'. אבל האזרח הישראלי כאזרח, אין לו נציגים. לא הבחנו בכנסת, בכל הסחטנות הזאת סביב התקציב, במישהו שמייצג אותו.

אבל, בכל זאת אפשר להפריד בין שני סוגים של סחטנות. היתה סחטנות, אפשר להגיד, חיובית, טובה, בשביל שכבות מסוימות באוכלוסייה: בעניין קצבאות הילדים,

בעניין תקציב הבריאות. בעניינים האלה אני חושב שיבורכו הסחטנים, תבורך ש"ס ותבורך גשר, על הסחטנות החיובית.

דוד טל (ש"ס):

למה לקרוא להם סחטנים? תאמר: מגיני החלכאים והנדכאים.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

אני אומר "סחטנים" - במרכאות. אני משתמש במלה. אני אומר: תבורך. זה המושג שמשתמשים בו בעיתונות.

דוד טל (ש"ס):

אבל אתה מאמץ אותו.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

לא, אדוני חבר הכנסת טל, אני לא מאמץ אותו. אני אומר, אני משתמש במושג הנהיר.

אני אומר, בכל זאת יש להשתמש בשני מושגים.

ויש סחטנות, לדעתי, שהיא פוליטית וסקטוריאלית לגמרי. אם אני שומע, למשל, שהמפד"ל, וזה עניין פוליטי, סוחטת בשביל כבישים עוקפים, וגם מצליחה - ואני שמעתי כאן הרבה על כישוריו של שר האוצר, אבל לא שמעתי שום דבר על דעותיו הפוליטיות הימניות קיצוניות, שהוא בקלות נגרר לסחטנות בעניינים פוליטיים, כמו המפד"ל וסחטנותה בעניין.

היו"ר ש' בן=צור:

החינוך.

<u>עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):</u>

בעניין הכבישים העוקפים, בעיקר בשבילי כאן הכבישים העוקפים, אשר יהיו התשתית של משטר האפרטהייד הישראלי=הפלסטיני בעתיד - אלה הכבישים העוקפים שמשנים את כל המפה הגיאו=פוליטית באזור.

מצד שני - ישראל בעלייה.

צומת, שסוחטת בשביל היישוב בגולן, כאשר מדברים כאן על תהליך שלום עם סוריה בגולן ומתבכיינים שלא הם אשמים אלא סוריה. סחטו תקציבים בשביל הגולן.

מצד אחר - הדרך השלישית, גם בשביל יישובים, במסגרת חוק השקעות הון, וכו'.

הסתכם הסכום בסוף, על כל מרכיביו, ב=3 מיליארדי דולר. ובאמת כאן תהו חברי הכנסת מאין יביאו את זה. ואומנם נפוצו אתמול שמועות - דרך אגב, אגף התקציבים, עד השעה 17:00, ב"ערב חדש", עוד לא שמעו על הסכום ואיך ישיגו אותו, עוד לא שמעו באגף התקציבים באוצר איך זה יסודר.

אבל, מיום שישי כותבים שיכול להיות שזה יבוא מהעלאת מסים עקיפים - מחירי סיגריות, מס ערך מוסף וכו'. אני חושב, שגם מס הגולגולת הזה, שעליו מדובר בבית הזה, אפשר לשים אותו כסוג כזה של מס שבו אנחנו מדברים. הוא הסוג העדיף, כנראה, על האוצר כאן, במדינת ישראל, ואני חושב בדרך כלל על האוצר, ולא רק על שר האוצר הזה, שמעמיד את ישראל, לדעתי, במקום הראשון בין מדינות אירופה, במקום הראשון מבחינת המסים העקיפים, אשר בדרך כלל מגדילים את הפער בין עשירים לעניים, כי מבקשים מהעשירים ומהעניים לשלם אותו מס. מס הגולגולת, אפשר לראות אותו כמס עקיף מהבחינה הזאת, כי מדובר בתשלום אותו סכום על=ידי עשירים ועל=ידי עניים, דבר אשר מגדיל את הפער.

האוצר במדינת ישראל גם מנסה ככל האפשר שלא לעסוק במסים ישירים. לדעתי, מדינת ישראל נמצאת במקום ה=13 בין המדינות המפותחות מבחינת רמת המסים הישירים, כאשר אומרים שזה פוגע בצמיחה. בכל המדינות שיש בהן יותר מסים ישירים יש שיעור צמיחה

הרבה יותר גבוה משיעור הצמיחה במדינת ישראל, ומשלמים יותר מסים ישירים. לדעתי, זה קשור לתרבות עבודה ולתרבות במדינה. כאן לא מנסים לשנות את התרבות הזאת בכלל. חושבים שמסים ישירים פוגעים בצמיחה. זה לא נכון. אין חוק כזה בכלל בשום מדינה בעולם. אולי בארצות=הברית ובישראל בלבד יש חוק כזה. במדינות אירופה אין חוק כזה, גם אין תיאוריה כזאת; חוץ מאשר בתאצ'ריזם ובריגניזם, אין חוק כזה שאומר: מסים ישירים פוגעים בצמיחה.

כאן הולכים למסים עקיפים, ובמסים עקיפים, כפי שידוע, העשירים נהיים יותר עשירים והעניים נהיים יותר עניים, כי משלמים אותו סכום. אבל כאשר מדובר בתשלום אותה קצבת ילדים לעשירים ולעניים, פתאום מתקומם האוצר ואומר: לא, לא משלמים אותה קצבה לעשירים ולעניים. מסים כן, אותם מסים כן, מסים עקיפים, אבל לא אותה קצבה. מעניינת מאוד התורה הכלכלית סביב השולחן הזה, מאוד מעניינת.

אם אנחנו מדברים על סקטורים וסקטוריאליזם בחברה הישראלית, שכל קבוצה מייצגת סקטור מסוים ואין מי שייצג את האזרח הישראלי, בא לי, אדוני היושב=ראש, להזכיר לכם סקטור אחד. האמת היא, שיש לו נציגים, אבל הם חסרי אונים לגמרי. זה הסקטור הערבי. אני רוצה להגיד לך, אדוני היושב=ראש, שיש בית=ספר במגזר הערבי, אני לא יודע אם שמעת עליו, בכפר ערערה - ואתה איש חינוך - אשר שובת זה חמישה חודשים. האם שמעתם עליו? השביתה היא בגין אי=תשלום משכורות למורים. גם אם נשבות, לא נשפיע.

אומרים שאנחנו לא בקואליציה, לכן אנחנו לא משפיעים. גם הערבים בישראל כבר טוענים את זה - כשאנחנו נהיה בקואליציה אנחנו נוכל להשפיע. אבל מפלגת העבודה היא לא בקואליציה והיא כן משפיעה. הציבור שלה, הסקטור שלה, יכול להשבית את המשק, הסקטור של מפלגת העבודה יכול לחסום כבישים, תעשייה, תעשייה צבאית, תעשייה אחרת, הוא יכול להשבית את המשק אם הוא רוצה, והם השביתו את המשק כשרצו. שאר הסקטורים מיוצגים בקואליציה והם יכולים לסחוט, ובצדק, שיסחטו, כי אין תנועה אזרחית כלכלית שמייצגת את האזרח במדינת ישראל. זה התחלק לסקטורים. אבל האזרחים הערבים במדינת ישראל, בואו נגיד שהם ישבתו, אז מה יקרה? למי אכפת אם הם ישבתו?

לגדעון עזרא אולי, אבל מסיבות אחרות. אתה תדאג מעליית משהו פוליטי שם, ביטחוני וכו', אבל לא תדאג למצבם החברתי. אולי תתעניין במצבם החברתי, שמא יוביל לעמדות פוליטיות קיצוניות, אולי זה יעניין אותך, אבל לא באמת מצבם החברתי. אתה

תתעניין במצבם החברתי, שלא ישמעו מעזמי בשארה, בגלל זה תפחד.

אין מי שיתעניין בסקטור הזה שנקרא האוכלוסייה הערבית. נראה שאנחנו לגמרי מחוץ למשפחה הזאת, שעכשיו מתחלקת לסקטורים וכו'. אנחנו לא קיימים בתקציב. כשיבוא הדיון על התקציב, אראה לכם שחוץ מהתקציבים שהעולים החדשים מקבלים ממשרדי הממשלה, התקציב הנורמלי שהם מקבלים ממשרדי הממשלה, הם מקבלים תקציבים ייחודיים כפול מאלה שמקבלת האוכלוסייה הערבית - כפול במספרים אבסולוטיים. אנחנו אותו מספר של אנשים.

דוד טל (ש"ס):

אני שמעתי מעל הדוכן, בפורומים אחרים, שלא היה שר כשר הפנים אריה דרעי שדאג לאוכלוסייה הערבית. לא רוצה להגיד בכל הכפרים, ברוב הכפרים.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

אדוני חבר הכנסת טל, מעניין מאוד. לא אענה לך, יש לי תשובה. אבל מעניין למה אתה לא מדבר על שר הפנים הנוכחי. למה חזרת אחורה? למה לא אמרת: לא היה שר פנים כמו אלי סויסה? הרי גם הוא מתנועת ש"ס. זה מעניין מאוד.

דוד טל (ש"ס):

אני מציג עובדות. מה אתה רוצה, שאני - - -

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

על כל פנים, אדוני חבר הכנסת טל, אין ספק שהיו שינויים במשך השנים, אבל הנימה הפטרנליסטית - - -

דוד טל (ש"ס):

- - - מתוך הבנה ואמונה, אף אחד לא לחץ אותו.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

חבר הכנסת טל, נגיד שהיו יותר תקציבים בתקופתו של דרעי, והוא טיפל בנושאים יותר ברצינות - אם אתו, אם עם שר פנים אחר - היו שינויים במשך הזמן; אני לא אומר שלא היו שינויים. אבל אתה מסכים אתי שזו לא עשיית טובה, שצריך להודות עליה?

דוד טל (ש"ס):

לא.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

הנימה הפטרנליסטית - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

- - -

דוד טל (ש"ס):

- - -

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת בשארה, תשמור על עצמך.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

אני גומר. אני מודה לך, אדוני היושב=ראש.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

למה סויסה לא - - -

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת דראושה, ברוך בואך.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

- - - למה סויסה לא בסדר? - - -

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת דראושה, אתה רוצה שאני אתחיל להתרגז? רציתי לשאול אותך שאלה פשוטה באמת - אתה חבר ועדת החינוך של הכנסת. חבר הכנסת עזמי בשארה מדבר על בית=ספר תיכון, אני מתאר לי.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

כן.

היו"ר ש' בן=צור:

תיכון בערערה. חמישה חודשים - אני מתפלא על שלא העלית את הנושא הזה בוועדת החינוך.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

הוא העלה.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אנחנו העלינו.

היו"ר ש' בן=צור:

אני מאוד מתפלא. אני חבר ועדת החינוך של הכנסת, ואין ישיבה שאני לא יושב בה.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אדוני היושב=ראש - - - בוועדת החינוך, יש פתרון וראש המועצה מוכן לשלם למורים - - - הם במשא=ומתן.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

אם כבר העלית את הנושא הזה, ננצל זאת. הרי ממילא לא נשפיע הרבה על מבנה התקציב. הפרלמנט כאן הוא לא פרלמנט באמת, עזבו אותי. כל הדברים מתנהלים מחוץ לאולם הזה, אבל אם כבר, אולי באמת נעשה משהו קונסטרוקטיבי. יש כאן שני חברי כנסת מתנועת ש"ס שנלחמו ממש בציפורניים כדי להשיג הישגים לשכבות החלשות, אני מקווה, קצת גם לישיבות, אבל זה בסדר.

דוד טל (ש"ס):

לישיבות - - -

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

עזוב, למה אתה מתפלמס אתי על כל מלה? אני לא רוצה להתווכח אתך. הרי יש לי ויכוח כל כך ארוך אתך. למה?

דוד טל (ש"ס):

מקומם אותי, שאתה את הזכויות שלך כאזרח תובע, ואתה לא מבין את זכותו של האחר לקבל אותו דבר.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

ודאי שאני מבין. אתה לא מסתכל על הדבר החיובי, אתה מסתכל רק על חצי הכוס הריקה בדברי. אתה לא מוכן לקחת את הדבר החיובי. אני מציין לטובה ולזכות, ואמרתי - בסך הכול אתם מתנהגים כתנועה סקטוריאלית, וזה טבעי היום במדינת ישראל. ככה היום בנוי הפרלמנט הזה, ככה הוא בנוי. אתם דואגים לאינטרסים גם של השכבות שאתם מייצגים וגם שלכם כתנועה פוליטית וכעמותות, במיליון דברים. אז אני אומר, ככה זה בנוי, רק לי אין הזכות הזאת.

רציתי לנצל את ההזדמנות - בכפר שאנחנו מדברים עליו, מי שמונע הגעה להסכם, אולי תעזרו בזה - חמישה חודשים שביתה, חמישה חודשים. יש שם נציג של משרד הפנים - חשב במועצה הזאת, שבאמת מונע. רק תבררו זאת, אני מבקש מכם לשאול את זה.

דוד טל (ש"ס):

איזה כפר?

היו"ר ש' בן=צור:

ערערה.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

מישהו ממונה ממשרד הפנים, שמונע שיגיעו להסדר בעניין. רק תבדקו את זה. אני מבקש שתבדקו את זה. תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת עזמי בשארה, תודה. חבר הכנסת מקסים לוי, בבקשה. חבר הכנסת סאלח סלים - אחריו; חבר הכנסת יורי שטרן - אחריו; חבר הכנסת בני אלון - אחריו; חבר הכנסת אבנר חי שאקי - אחריו; אחריו - חבר הכנסת אמנון רובינשטיין; אחריו - חבר

הכנסת עבד=אלוהב דראושה. אף שזה לא מנוקד, אני קורא נכון.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

- - - אתה תימני.

היו"ר ש' בן=צור:

עשר דקות. בבקשה, חבר הכנסת מקסים לוי.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אולי זאת ההזדמנות - הרבה אנחנו מדברים בלילה וביום, ועדיין ועדת הכספים לא מתכנסת ועדיין החוק לא מתאשר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

היא התכנסה ל=30 שניות. 30 שניות היא ישבה.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

לכן, אולי טוב שאני אפנה אל אזרחי ישראל, כדי להסביר להם היום את המשא=ומתן שהתנהל בין גשר לבין שר האוצר וראש הממשלה, וחשוב שאזרחי המדינה ידעו מה הן הדרישות שלנו. גשר - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

חבר הכנסת מקסים לוי, שר האוצר היה שותף במשא=ומתן - -

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

נכון.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

- - או שלא משתפים אותו?

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

שש שעות ניהלנו משא=ומתן. דרך המשא=ומתן שניהלנו, בעצם אולי התייחסנו לאותו מסמך שביבי נתניהו חתום עליו והניח אותו כאן, על שולחן הכנסת.

דוד טל (ש"ס):

בשנה שעברה?

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

הונח כאן, ולמעשה נדונו הסעיפים האלה יחד עם נושא חוק הבריאות. למעשה, אני יכול לומר, שבחוק הבריאות, אחרי שעות של דיונים, היו שר האוצר יחד עם דוד מילגרום מוכנים ללכת בשעה הראשונה של הדיון, והתנאי הבסיסי היה שהוא לא יצא מחוק ההסדרים. לאחר שעות שניהלנו משא=ומתן הובהר, שיהיה סל אחיד ולא יפגעו בו, ואם יצטרכו לפגוע בו, יצטרכו הקופות להוסיף לסל דברים נוספים, באישור שר הבריאות וועדת העבודה והרווחה.

ובכן, יש לנו התרופות, יש לנו סל השירותים, ומה שנשאר - הרפואה המונעת, הוציאו אותה החוצה.

היו"ר ש' בן=צור:

סליחה, אני רוצה להבין. העניין של השינוי בסל יהיה על=ידי שר האוצר בלבד?

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

שר הבריאות ובאישור ועדת העבודה והרווחה.

דוד טל (ש"ס):

- - - בהתייעצות.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אני רוצה לסיים, אדוני סגן היושב=ראש. ולכן, כאשר מדובר על הרפואה המונעת בכלל - היא תהיה באחריות מדינה. הגירעון שהצטבר בקופות - למעשה הממשלה היתה צריכה למחוק אותו, אבל הוטל על הקופות להתייעל ב=350 מיליון ש"ח; על הממשלה לממן 500 מיליון ש"ח, ובסך הכול, יצטרכו אזרחי ישראל לשלם מס נוסף כדי לקבל תרופה או כדי ללכת לרופא. ועדיין לא ברור איך המס הזה יתחלק, אם על=ידי ביקור אצל רופא, או מחיר גולגולת.

אני יכול לומר בוודאות, לאחר הדיון הזה סיעת גשר עדיין איננה מקבלת את הדבר. אני אספתי את מנהלי הקופות אלי למשרד, דיברנו בנושא, ועדיין יש נקודות מחלוקת שנצטרך לתת את דעתנו עליהן; האם בהתנגדות שר האוצר למיסוי נוסף, מטרתו לפנות דרך למס עקיף כדי לגבות אותו ממשפחות מרובות ילדים וממשפחות אחרות? איך ייקחו אותו? על=ידי כך שיטילו על כל ביקור אצל רופא עוד 10 שקלים, או 10 שקלים פר=גולגולת, ויכניסו לנושא התרופות את 600 מיליון הש"ח בחזרה.

לכן, סיעת גשר עומדת על כך שלא להפסיק את המשא=ומתן, אבל בהחלט לו היה המשא=ומתן הזה מתנהל לפני כשבועיים, יכולנו לנהוג בצורה יותר אחראית. אבל, מה לעשות שמתקדמים אל סוף אישור התקציב ואז נכנסים למשא=ומתן, שנדמה לי שאולי הוא יהיה מאוחר.

ואז, באמצע הישיבה יוצא שר הבריאות ומפזר הבטחות ברדיו ובטלוויזיה כאילו אלה הישגיו.

יצחק וקנין (ש"ס):

- - -

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אני שמח מאוד שהוא השיג. הרי רק לפני יום, במוצאי=שבת, הוא ביקש להתנגד ותקף את נאמן ואת ראש הממשלה. אבל אנחנו עדיין לא סיכמנו את נושא הבריאות.

לגשר יש כמה נושאים חשובים. האחד, אלה המשכנתאות לזוגות צעירים. הקימו את ועדת=גדיש, ואמרו לנו אז שאכן ועדה זו תיתן פתרון לבעיית המשכנתאות לזוגות צעירים. מי מאתנו זוכר את ועדת=גדיש, שהתחילה לעבוד עוד בדצמבר 1996? לאחר שנה של עבודה, המסקנות שלה היו, שכל השייכים לשכבת הביניים ילכו לבנקים לקבל את המשכנתה, לא על חשבון המדינה. בזה שנחסוך, נוכל לתת למסכנים משכנתה עודפת. זה היגיון של ועדה שדנה שנה כדי לפתור את בעיית הזוגות הצעירים בארץ?

סיעת גשר תבעה היום ותתבע קודם כול לעדכן את המשכנתאות משנת 1992.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

היה חוק כזה והפילו אותו.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

ללא קשר לוועדת=גדיש, אנחנו לא מכירים לא ועדת=גדיש ולא ועדת=רבינוביץ, אנחנו תובעים שכל המשכנתאות במדינת ישראל יעודכנו - משנת 1992.

דוד טל (ש"ס):

ברשותך, האם אדוני יודע שגם קצבאות הילדים נשחקו. היום הן שוות בערך 35% מהערך - - -

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אני רוצה להזכיר לידידי מש"ס - 42% שחיקה.

אנחנו אמרנו היום, שאחד התנאים הבסיסיים בתוך הסעיפים של גשר הוא עדכון כלל המשכנתאות במדינת ישראל. איך יכול זוג צעיר לקנות ב=100,000 שקל או ב=80,000 שקל דירה?

הדבר השלישי שאנחנו מתייחסים אליו הוא הנושא של "בנה דירתך". מאז יולי 1996, מייד עם כניסתה של הממשלה הזאת, הוחלט להוריד מעל הפרק את נושא "בנה דירתך". נושא "בנה דירתך" נתן תשובה לזוגות צעירים באשר להוזלת הקרקע, באשר להוזלת הבנייה תוך כדי ארגון ומעורבות של הזוגות הצעירים בפרויקט הזה. ומה שהתחולל במשך השנים, דווקא בממשלה של מפלגת העבודה נבנו אלפי יחידות דיור לזוגות צעירים, ובחודש יולי 1996 ביטלה ממשלה זו למעשה את תוכנית "בנה דירתך". על סמך מה? על סמך הערותיה של מבקרת המדינה לגבי הוזלת הקרקע.

אנחנו מבקשים לחדש את תוכנית "בנה דירתך", כאשר מחיר הקרקע יעוגן במשכנתה מוגדלת לזכאים. אנחנו לא מדברים על אנשים שגרים בהרצלייה או ברעננה. אנחנו מדברים על אותן ערים שבהן יש צורך לפתור את בעיית הזוגות הצעירים, אבל יש צורך גם לקחת את מחיר הקרקע בהוזלה, לעדכן למשכנתה יותר גבוהה במחיר אחוז הנחת הקרקע ולתת לרוכש משכנתה ל=30 שנה, כדי שנוכל לפתור את בעיית הזוגות הצעירים.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

ואם יש זוג צעיר ברעננה, מה אדוני מציע?

<u>מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):</u>

הוא יוכל ללכת לאותן ערים שבהן אפשר שהפרויקט הזה יתקיים.

אבל מה מתחולל? המשפטנים של משרד השיכון ומשרד המשפטים לא יכלו להגיע לאיזה סיכום. ומהו הסיכום? דיור למשתכן. מי צריך את הדיור למשתכן? מה עושה הפרויקט הזה? הוא לא נותן תשובה לחלוטין. לכן נושא "בנה דירתך" הוא אחד הכלים החשובים ביותר לפתרון בעיית הזוגות הצעירים.

דיברנו על חוק ערי הפיתוח. חייבים לומר שמפלגת העבודה לקחה את החוק הזה ודחתה את ביצועו ל=1 בינואר 1999. אנחנו מבקשים להחיל את חוק ערי הפיתוח ב=1 בינואר 1998, כאשר תהיה הדרגתיות בדברים הכתובים בחוק ערי הפיתוח. והרי יש שם הרבה מאוד חוקים. אנחנו בהחלט מבינים שאי=אפשר ליישם את החוק בכללותו, אבל הממשלה הזאת, שדוגלת בעיירות הפיתוח וקיבלה את אמון הציבור בעיירות הפיתוח, היא דווקא צריכה לבוא ולהגיד, אנחנו נתחיל בצורה הדרגתית. באיזו צורה הדרגתית? אם אתם מדברים על מפעלים כושלים בענף הטקסטיל בעיירות הפיתוח ועל הנצחת התעשייה של שנות ה=50, מוטב שבחוק הזה יינתן לכלל הציבור בעיירות הפיתוח חינוך אוניברסיטאי חינם. אם רוצים לקדם, אם רוצים לתת עדיפות בחינוך, אפשר גם לתת גני=ילדים חינם. אפשר לתת חינוך חינם. זו הדרגתיות. אפשר ללכת על=פי החוק הזה, שיש בו הרבה מה לתת לערי הפיתוח.

מה יקרה, אדוני שר האוצר? ממשלה זו, שנה או שנתיים לפני הבחירות תבוא לכנסת ותגיד: אני לא רוצה להחיל את חוק ערי הפיתוח? אנחנו סבורים שכדאי לה להתחיל עם חוק ערי הפיתוח בהדרגה. אני מבין שיש בעיה תקציבית, אבל אם היא לא תתחיל עכשיו, אינני יודע אם בסופו של תהליך נעשה טוב עם ערי הפיתוח.

אני רוצה לסיים, אדוני היושב=ראש, בכמה נושאים חשובים. אנחנו קיבלנו הבטחה של יום חינוך ארוך, גם תמכנו בהצעת חוק ליום חינוך ארוך. התקציבים והמוכנות בבתי=הספר עדיין אינם. על איזה מסמך חותם בנימין נתניהו, על מסמך שהוא לא יכול ליישם? הוא חתם על מסמך, אדוני שר האוצר, עוד בשנה שעברה.

אנחנו רוצים מייד את הפעלתו של יום חינוך ארוך לילדי עיירות הפיתוח, אולי פרוגרמה של ארבע או שלוש שנים, כאשר בכל שנה נכנסים למסגרת הזאת כמה בתי=ספר כדי שנגיע בסופו של דבר, אחרי חמש שנים - - -

היו"ר ד' טל:

ומלה אחרונה.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

הפריעו לי קודם. אני רוצה לסיים.

היו"ר ד' טל:

בסדר, אני אוסיף לך.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

רציתי להרגיע את חבר הכנסת מקסים לוי. בקשתך בנושא יום חינוך ארוך תתבצע.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

גם אתה נהיית שר אוצר? אתם עוד לא קיבלתם את דרישותיכם, עד כמה שהבנתי מצבי הנדל. נא אל תפריע לדרישות גשר, אני מבקש ממך.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

אני לא יודע מה זה דרישות גשר. אני יודע מה זה דרישות המפד"ל, ואני שמח שאתם הולכים בעקבות המפד"ל. אני מעריך את זה. יש שם תלמידים טובים. פתאום אתם לוקחים לכם זרי דפנה שאינם שלכם כלל.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

סגן יושב=ראש הכנסת עומד כך?

היו"ר ד' טל:

אתה הזמנת את הדיאלוג, לא יכולתי למנוע זאת.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אני רק רוצה להזכיר - - -

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

אתה פוגע במפד"ל - - -

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

רק רגע, מה קרה? מה קרה לך?

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

לפני שנולדת נולדה המפד"ל - - -

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

שב, מה קרה לך?

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

מסמך זה התפרסם עוד בשנת 1997. מה עשתה המפד"ל לגבי יום חינוך ארוך?

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

היא עשתה רבות, אדוני.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

זאת השיטה?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שמריהו בן=צור, תאפשר לו לדבר. הוא שואל שאלה רטורית, מותר לו.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אני מבקש, סגן יושב=ראש הכנסת, מוטב שלא יתנהג כמוני.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

מותר קריאת ביניים, בתנאי שהיא מוצדקת.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אתה ממשיך ומפריע לי. זו דרישת גשר, לא דרישת המפד"ל, וחתום עליה בנימין נתניהו. מי שהציעו את יום חינוך ארוך אלה גשר עם חבר הכנסת מאיר שטרית, אם לא אכפת לך. אם הייתם נכונים לעשות זאת - - -

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני הצעתי זאת לפני כמה שנים.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אבל לא הצלחת להעביר, ואנחנו העברנו אותו.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

אנחנו ניישם זאת.

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, חדל. אדוני, אני מבקש לסיים. זמנך תם.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

נושא שיקום השכונות היה דגל של הליכוד, והוא התפאר בו במשך שנים ארוכות כמפעל חשוב. מנחם בגין, זיכרונו לברכה, קבע לאחר עלייתו לשלטון, שהדגל החשוב ביותר הוא נושא שיקום השכונות. מאז התגייסה לכך יהדות העולם הושקעו בפרויקט הזה למעלה מ=2.5 מיליארדי דולר, והממשלה תמיד התחייבה כלפי היהודים, אדוני היושב=ראש, לקחת על עצמה את המשך הפרויקט.

היו"ר ד' טל:

אני מבקש לסיים, חבר הכנסת לוי.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

ולאט לאט ראינו שהפרויקט הולך, ובעצם התקציבים נשחקים ומפעלים עומדים בפני סכנה. רק לפני שבוע ימים התקיים דיון בנושא שיקום שכונות עם כל מנהלי הפרויקטים, ויש חשיבות רבה לדרישה של גשר - -

היו"ר ד' טל:

תודה.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

- - בעצם להביא להכפלת תקציבי השיקום.

היו"ר ד' טל:

אני מאוד מודה לך, אדוני.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אני רוצה לסיים, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ד' טל:

אני מבקש שתסיים כבר.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

כבר אסיים. הדרישות של גשר הן לא דרישות לעצמה, אלה הן דרישות שהיו צריכות לבוא מפי הליכוד, משום שהליכוד נשא את הדגל החברתי הזה, ועל בסיסו הוא עלה כל ימיו. היו לו שני דגלים - דגל מדיני ודגל חברתי. הליכוד נטש את הדגל החברתי והפקיר את אנשי עיירות הפיתוח, ומי שנשארה בבית הזה כדי להגן על אותם אנשים שבחרו בליכוד לשלטון זו דווקא סיעת גשר. אם נצליח, הרי הבאנו בשורה טובה מאוד לרבבות ולאלפים של אנשים שלא יכולים לדבר, ולכן אנחנו מדברים.

היו"ר ד' טל:

תודה, אדוני. חבר הכנסת סאלח סלים. חבר הכנסת יורי שטרן. חבר הכנסת בני אלון. אחריו - חבר הכנסת שאקי, אחריו - חבר הכנסת רובינשטיין, ואחריו - חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

אם שר החוץ הוא בעל אוריינטציה חברתית, שיהיה שר האוצר או שר העבודה והרווחה.

היו"ר ד' טל:

אדוני מציע זאת כהצעה?

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

אנחנו לא זוכים לאותה חשיפה של "פופוליטיקה", שבכל פעם זוכה לה הנציג של האיש שדואג לשכבות החלשות. צריך לומר את הדברים האלה מכאן: מי שדואגים לשכבות החלשות הם הרבה חברי כנסת מכל הסיעות.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

חבר הכנסת בני אלון, בבקשה.

<u>בנימין אלון (מולדת):</u>

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, אני מזכיר לאנשים שאנחנו נמצאים בדיון על חוק ההסדרים פרק ד', שזה סעיף המוניות.

דבר ראשון, אגיד לכבוד השר, כי לדעתי יש כאן טעות טקטית שמזיקה לטיב העניין ולטיב הדיון. תשומת הלב היא רק לחוק ההסדרים, ולא לחוק התקציב, לרבות היעדים שלו, והדיון העקרוני על מקומנו במשפחת העמים המתוקנת לא מגיע בכלל לדיון. אחת הסיבות, ובזה אני מאשים את האוצר, היא דחיפת נושאים שלא ממין העניין לחוק ההסדרים.

המוניות - רוצים לעשות רפורמה ביחס למוניות. האם זה משנה מהותית את תקציב המדינה של 1998, או שזה כלי שמנצלים אותו כיוון שיש משמעת קואליציונית? - ואז אין לובי של נהגי מוניות, כן צודק לא צודק, יש נהגי מוניות שכירים שאוהבים את זה, ונהגי מוניות שיש להם מספרים, שמרגישים שהם מקופחים כלכלית ברגע אחד.

עצם הדחיפה הזאת של נושאים שונים לחוק ההסדרים, שלא כולם הם קדם=תקציב, אני חושב שטקטית היא מזיקה וגורמת גם להתפלגויות סיעתיות ומפלגתיות, שמחלישות את כוח האוצר כשהוא בא להיאבק על דבר שהוא מאמין בו - שישראל חייבת לשמור על עצמה שלא תיפול כ"שנוררית", כקבצנית, על מדינות אחרות, מה שיוצר, כידוע, תלות.

אם באמת אנחנו עוסקים בזה, אז המציאות היא כזאת שאנחנו צריכים לדעת - עם כל הכבוד לעניינים החברתיים, שגם אני שותף להם ורוצה כמובן הגדלה בשיקום שכונות

ובסעיפים נוספים - שיש גבול גם ליכולת הספיגה של האזרח הישראלי, שמשלם מס ברמה שהיא גבוהה יותר מאשר בכל מקום אחר בעולם המערבי. עם סף מס גבוה שכזה אי=אפשר להמשיך. הדברים מגיעים לאבסורד.

מציאות החלוקה של מי מחזיק את מי, גם היא תגיע בסופו של דבר למצבים בלתי אפשריים. שלושת העשירונים העליונים ממנים מעל ל=60% מדמי הביטוח הלאומי ומקבלים רק 12% מהתשלומים, ושלושת העשירונים התחתונים משלמים רק 5.4% מדמי הביטוח הלאומי ומקבלים קרוב ל=60% מן התשלומים. ודאי שצריך צדק, וצדקה היא מלשון צדק, וצריכה להיות איזו חלוקה הגיונית. אבל כשמותחים את החבל יותר מדי על שכבה מצומצמת מדי, כשהמס הוא גבוה מדי, והמס כולל כל מיני תשלומים - מס בריאות מנופח, ביטוח לאומי ועוד הרבה דברים, היכולת החברתית של המדינה וגם של אותה שכבה פוקעת בסוף.

היו"ר ד' טל:

סליחה, חבר הכנסת אלון, תסביר לי בבקשה. אני לא תופס את התיאוריה הזאת. אני לא כלכלן, אני לא תופס אותה. תסביר לי מה יקרה למי שמשתכר - נניח, היום, אדוני השר, תקרת מס הבריאות היא 15,000 או 20,000 שקל - 30,000, 40,000, 50,000 או 60,000 שקל, אם נעלה את תקרת המס מ=20,000 שקל ל=40,000 שקל? האם יבוא פחות אוכל לפיו? הילדים שלו יקבלו פחות חוגים? הם יאכלו פחות טוב? הוא יחיה בתנאים קשים? מה יקרה לו? לעומת זאת, ברגע שאתה חוסך מהשכבות האחרות, שם יכול לצמוח הפשע, שם יכולים לצמוח הסמים, שם הכול יכול לצמוח. אז, נכון, השאלה היא איזו חברה אנחנו רוצים.

בנימין אלון (מולדת):

חבר הכנסת, ברור שהמלה צדקה קשורה למלה צדק, והן באות משורש אחד בעברית, וכמובן צריכים לבטא ולשקף זאת. אין לי שום ספק, שזה רק צודק שאנשים שיש להם יותר יכולת יממנו יותר, ודאי וודאי גם במס הבריאות, ואני לא רוצה לראות את ישראל מידרדרת לרמה חברתית כמו באמריקה, אין לי בזה שום עניין. אבל, אתה צריך להבין, שאם לא תהיה מוטיבציה לחיות כאן, נוסף על שירות המילואים הקשה ונוסף על מס ההכנסה הגבוה, אנחנו נגדיל את רמת העלמות המס, אנחנו נוריד את החשק ואת המוטיבציה של אנשים לעשות. אני אומר דבר אחד, אם יש צדק שצריך להיעשות - ייעשה, אבל, אנא, חברי

הכנסת מותר להם לראות את התמונה הכוללת, ואין זו בושה לומר את זה. גם חברי הכנסת שמשקפים את הצדדים החברתיים צריכים לראות את התמונה הכוללת.

התמונה הכוללת היא כוללת קודם כול בתוך החברה הישראלית, ואחר כך מחוץ לחברה הישראלית. אני לא יכול לשאת את הבושה, שאנחנו מקבלים סיוע אמריקני של 3 מיליארדי דולר, כאילו זו גזירת גורל וגזירת טבע.

"נא אל תצריכנו", אדוני היושב=ראש, "לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלוואתם". איך אומרים הספרדים? - שלא ניבוש בעולם הזה ולא ניכלם בעולם הבא. להיות נזקקים לחסד קבוע של אומות אחרות זו בושה, בעולם הזה ובעולם הבא.

אדוני השר, כשמדברים על יעדים, הייתי רוצה לראות את אחד היעדים של השנה הזאת, כמו של השנים הבאות - השתחררות מהתלות בסיוע האמריקני, שהוא באמת לא מי יודע מה, הוא פחות מ=5% מן התקציב שאנחנו עומדים לאשרו מכספי משלם המסים הישראלי, ומשלם המסים הישראלי זה שכבה לא גדולה כל כך. כל אחד מנסה לשלם, אבל שכבה גדולה מאוד לא מסוגלת לשלם, ושכבה מצומצמת מאוד מחזיקה הרבה מאוד אחרים. אני לא מתלונן על זה, אבל יש מצבים קשים, עם 75% מהקשישים הערבים ו=45% מהקשישים בכלל החיים מקצבאות הביטוח הלאומי. אז מצד אחד זה נורא וזו בושה, וצריך לסייע לכולם; מצד שני, אתה לא יכול להחזיק כך חברה, לא לאורך זמן.

ולכן, אני יודע שהיעד שקבעתם לעצמכם הוא להגיע לאמנת מסטריכט, להשוות את התוצר הלאומי וכו', כל זה חשוב. אבל, אני רואה כיעד להגיע לעצמאות מדינית של שנת ה=50 ואני גם רואה את התוצאות של התלות המדינית - באים לאמריקה שתכריע בין מפת שרון למפת מרדכי; מכניסים אותם למטבח שלנו בעניינים של פיקוח נפש. וזאת למה? אנחנו לא מסוגלים להשתחרר מה=5% האלה? לא בשנה אחת, בהדרגה, במשך כמה שנים. וכשלא משתחררים, ואנחנו כולנו קבצנים, וכל ישראל הם קבצנים, האם אנחנו רק יכולים להתגאות ברמת הרווחה החברתית שלנו ולשכוח מה זה אומר מבחינת המחויבות שלנו להידוק חגורה?

ולכן, בדקות האלה שיש לי אסיים ואומר: אדוני השר, לצערי מתקיים כאן שוב אותו נושא, שאני לא מזלזל בו, אבל הדיונים ברובם הגדול היו על סעיפים שאינני בטוח שהם תנאי הכרחי להשגת היעדים של הצמיחה והקטנת הגירעון שהצבת לעצמך, כי חוק ההסדרים -

ואני פשוט מציע את זה לשנים הבאות עלינו לטובה - צריך להיות מצומצם להיותו חוק קדם=תקציב. רק חוקים שבלעדיהם אין אפשרות להגיע אל היעדים שהאוצר קובע אותם לשנת 1998 בתקציב המדינה, ללא טיפול מוקדם בחוק ההסדרים, רק הם אמורים להיכנס לחוק הזה, וממילא הדיון בחוק ההסדרים ובחוק התקציב ייסוב על העיקר, וזה על היעדים, על המטרות בראייה הכוללת. יכול להיות שבצורה כזאת יבינו אזרחי ישראל שמאזינים לנו, שאין בבית הזה אנשים שאוהבים את המסכנים ואנשים שבזים להם, אף שבכל חברה יש אנשים עם השקפה חברתית כזאת והשקפה חברתית אחרת.

יש כאן 120 חברי כנסת שכל אחד מהם אמור לדאוג שמדינת ישראל תגיע לשנת ה=50 כשהיא עצמאית בכלכלה שלה, וממילא עצמאית במדיניות שלה, עד כמה שהדבר ניתן בעולם המודרני שלנו. בל נשכח שגם מדינה עשירה ומשגשגת קשורה קשרים מסחריים עם מדינות אחרות, וגם יפן הגדולה, אם לא יקנו את התוצרת שלה, גם היא תסבול כמובן. אנחנו איננו מכניסים את עצמנו לבידוד ולחרם, אבל, "נא אל תצריכנו - לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלוואתם, כי אם לידך המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה, שלא ניבוש ולא ניכלם לעולם ועד".

<u>היו"ר ד' טל:</u>

אמן. חבר הכנסת אבנר חי שאקי, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת רובינשטיין. אחריו - חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה.

<u>אבנר חי שאקי (מפד"ל):</u>

אדוני היושב=ראש, אדוני השר, חוק הצמיחה והתעסוקה, שקודם היה ידוע כחוק ההסדרים, בא אכן להסדיר אותן שאלות שמשפיעות על התקציב של השנה הקרובה. אין ספק שהמורשת של גירעון תקציבי אדיר שירשה ממשלה זו מקודמתה עומדת ביסוד הקשיים הגדולים שבפניהם עומדת הממשלה הזו בבואה להתמודד עם בעיות הבריאות, עם בעיות החינוך, עם בעיות הרווחה.

אין לבוא בטענות לממשלה זו על הגירעון האדיר שהיא ירשה, ואנחנו יודעים איך נולד אותו גירעון, ואנחנו יודעים אילו מטרות שירת אותו גירעון ובאיזו תקופה הוא שירת. לכן, עם זה שיש לנו דרישות בתחום החברתי, ואנחנו עוסקים רק בתחום החברתי -

כל הנושאים שאני עוסק בהם בזמן האחרון בסיעה שלנו ובכלל, אני רואה את כל האחרים, הם באמת בעלי משמעות חברתית לפני שהם כלכליים. ובזה אני רוצה להשיב לך, ידידי, חבר הכנסת אלון, העצמאות הכלכלית היא יעד נפלא ושנת ה=50 היא הזדמנות מצוינת, אבל אתה מדבר על מדינה שקלטה אנשים מלמעלה מ=120 מדינות תבל, שחלקם הגדול באו עירומים וחסרי כול. לא היתה בהיסטוריה האנושית ואין בעולם הזה מדינה שאני יודע עליה שהוטל עליה להתמודד עם מצוקות כאלה, עם מצבים כאלה, עם קבוצות אוכלוסין כאלה, עם צרכים כאלה. זאת הציונות במיטבה.

ולכן, כשאני בא ואומר כי אין מנוס מהעלאת מסים מסוימים, אינני סבור שעלינו לחוס. הרי גם אותם עשירונים עליונים, גם הם חלק מאותה ציונות, הם באו לארץ הזאת ביודעם שיש לה בעיות, שיש לה צרכים, שהצרכים האלה כוללים עלייה וכוללים קליטה וכוללים נוער במצוקה וכוללים נשים מוכות וכוללים הרבה חולשות טבעיות הקיימות בכל חברה.

מכאן, אם אין מנוס ואין אפשרות לעזור לשכבות החלשות אלא על=ידי העלאת התקרה של תשלומי הביטוח הלאומי של העשירונים הללו, וכן, אפילו המס הישיר, אני אומר מעל במה זו, אני מרשה לעצמי לקרוא לאותו ציבור ולומר לו: אנא, תבינו את החומרה של המצב הכלכלי והחברתי שבו מצויה אומתנו. תבינו שאין כוונה חלילה לקצץ ברווחיכם, ולכן המוטיבציה לא צריכה להישחק אם הם יעלו מ=50% של מס הכנסה ל=52%-54%; אני יודע שיש עד 55%. אגב, הקביעה הזו שאין מדינה בעולם שהמסים בה גבוהים כל כך היא אגדה. בדקתי ומצאתי מדינות לא מעטות שמס ההכנסה בהן גבוה יותר. אין עיני צרה, שיבושם להם וירוויחו, ויכניסו ככל שאפשר. אבל אנחנו רואים שהתוצאה של המצב הזה של המיסוי היא כזאת, שעיירות הפיתוח נמצאות במצוקה איומה, שיש לנו בעיות איומות בבריאות, שבחינוך אנחנו סובלים מחסר גדול. ואני אגע בכמה דברים בעניין הזה.

יש מקום, מבחינה מוסרית, מבחינה ציונית, מבחינה יהודית לומר לאותו ציבור: תבינו, צריך לשאת בנטל עוד שנה, עוד שנתיים, עוד חמש שנים, עד שהחלשים יעלו במקצת, ואז, בעזרת השם, גם הם ישלמו מסים. הרי הציבור שאינו משלם מסים בכלל הוא גדול מאוד. ממילא מובן הדבר שהמיסוי צריך לעלות כדי להתמודד. אבל זו איננה תשובה, מכיוון שאנחנו לא נדע חלילה - יש קדושה במיסוי הזה ובגג הזה ובתקרה הזאת, לכן יישאר המצב כשהינו.

ארצות=הברית נותנת לנו 3 מיליארדי דולר, וכבר נעשו מחקרים נפלאים שהוכיחו, שמה שהרוויחה ארצות=הברית מקיומה של ישראל דמוקרטית במזרח התיכון, במשך 45 השנים האחרונות מתוך 50, שווה מאות מיליארדי דולרים. היינו והננו הדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון, עזרנו לה בהרבה מובנים ידועים ולא ידועים. שירתנו אותן מטרות נעלות שהדמוקרטיה המערבית של ארצות=הברית רוצה לשרתן. מכאן שאתה לא צריך לחוס על 3 המיליארדים האלה שהאמריקנים נותנים אותם לישראל. הם מרגישים שזו חובתם המוסרית; יש להם קהילה יהודית גדולה מאוד, שהיא כמובן עוזרת לנו בעניין הזה, וזה טבעי שהם עושים זאת, זה אח גדול, דוד שעוזר לבן אחיו.

הם גם היו פעם מדינה מתחילה, לפני 220 שנה; אנחנו - רק 50 שנה. אם הם הגיעו אחרי 220 שנה למה שהם הגיעו, ואנחנו הגענו אחרי 50 שנה למה שהגענו - הם בהחלט יכולים לראות אותנו בתוך 50 השנים הבאות מתקרבים לעצמאות כלכלית, בעזרת השם.

אני מציע לכולנו לא לדאוג יותר מדי לאחרים, אלא "וחי אחיך עמך". עניי עירך קודמים לעניי עיר אחרת. חז"ל היו חכמים מאתנו שבעים ושבעה מונים. הם הבינו שאם אתה רוצה לעזור לאנשים, לאפריקה, לאסיה, ואצלך בעיירות הפיתוח ובכפרים מסוימים, גם במגזר הערבי, יש עוני גדול - צריך להילחם בעוני, צריך לצמצם את הפערים, צריך לקדם את החינוך, צריך לחזק את החלשים. זה יכול להיעשות רק על=ידי העלאה מסוימת, בעיקר של מסים ישירים. אני מסכים שמסים עקיפים, מע"מ, סיגריות וכו', שהם מסים שווים, הם רגרסיביים ולא פרוגרסיביים. לעומת זאת, מס ישיר משלם אדם לפי יכולתו, לפי הכנסתו. כל כך יפה שאל אותך פה אחד החברים, חברי חבר הכנסת אלון: האם ייפגע אותו עשירון, או אותם שני עשירונים, אם יזוזו למעלה עוד ב=1%-2%, ובזה ישרתו צרכים כל כך מרובים? הם יקלו על כל כך הרבה מאות אלפים. אני לא רואה בזה שום דבר שצריך להכביד, להחליש מוטיבציה ולהבריח אנשים לחוץ=לארץ. לא מיניה ולא מקצתיה.

עכשיו, ברשותך, אדוני שר האוצר - אז עסקתי בבריאות ואני שמח לשמוע משר הבריאות שהגעתם להבנה. אני מקווה מאוד, בעזרת השם, שהדברים אכן הולכים ומוסדרים, כי זה נושא לאומי רחב. אין שום ספק שבריאות היא לא מגזר ימני, או שמאלי, או מרכזי. אין אדם שאינו נזקק לשירותי רפואה ובריאות. לכן, ככל שתגיעו להבנה שתספק את סל הבריאות ואת הצרכים האמיתיים - מה טוב.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

שר האוצר מבקש להעיר משהו.

<u>שר האוצר י' נאמן:</u>

העניין עדיין לא מסוכם.

<u>אבנר חי שאקי (מפד"ל):</u>

שמעתי ברדיו. טוב, אני שומע זאת.

מה שאני רוצה לומר, אדוני שר האוצר, אותך בוודאי יעניין. מורשת יהדות המזרח, מצד אחד, והתרבות התורנית, מצד שני - אלה שני דברים שנמצאים במצוקה, לצערי. כמי שבשעתו הביא לעולם את המרכז למורשת יהדות המזרח, היתה לי הזכות הגדולה לעבוד במחיצתו של יגאל אלון, זיכרונו לברכה, כסגן שר החינוך. הקמתי בעזרתו את המרכז למורשת יהדות המזרח, ואמרתי שתלמידי התיכון יודעים הרבה על סופרי מזרח=אירופה היהודים, אבל לא יודעים מלה על הרבנים, המנהיגים, המשוררים, הסופרים, המקובלים והחסידים של יהדות מרוקו, תוניסיה, אלג'יריה, תימן ועוד ועוד ועוד. אם רוצים שאדם יזדהה עם תרבותו, חייבים להראות לו את נכסיו ואת מורשתו הרוחנית. זו מורשת אדירה ועשירה.

לשמחתי הגדולה, מאז פורסמו עשרות ספרים שמגלים לציבור הרחב מה יצרה יהדות נפלאה זו במשך מאות השנים של הגלות. אלא מאי? בשנים האחרונות, כשהיתה שרת החינוך שולמית אלוני, ואחריה הפרופסור רובינשטיין, ידידי, ועכשיו זבולון המר, ואני שולח לו מפה איחולי החלמה בעזרת השם - קיצצו. היה נדמה להם שזה דבר משני. הנושא הוכנס לאגף שנקרא אגף לחינוך חברתי, וליד עוד ארבעה=חמישה פריטים יש "מורשת יהדות המזרח". העניין גומד, קוצץ, וזה לא כדין. זו מורשת אדירה. היו שיעורים, היו הרצאות, היו השתלמויות, היו פרסומי ספרים; הייתי אומר שהיתה להם ממש עדנה. אני מודה שהיה לי חלק קטנטן בזה, ברוך השם. והנה, אני רואה שהתקציב הולך וקטן, הולך וקטן.

אני מבקש ממך מאוד, דע, אדוני שר האוצר, שרבים רבים מיוצאי הארצות הללו,

שבז'רגון הפוליטי נקראות "ארצות האסלאם", גאים בעברם, גאים במורשתם, גאים ביצירות שיצרו אבות אבותיהם. ואילו היום, זה כמה שנים, יש ירידה - פחות מורים, פחות מדריכים, פחות סמינרים, פחות השתלמויות. למה? אין הצדקה. מדובר בסכומים קטנים בסך הכול. ויהיה רק לתפארת מדינת ישראל, בשנת ה=50 לקיומה, אם יעלו שוב את מורשת יהדות המזרח לדרגה של מרכז ליהדות המזרח, כפי שזה היה בימיו. כפי שאמרתי, היתה לי הזכות להיות ממקימיו. צר לי לראותו הולך ומתחסל.

אתה מפריע לי, חבר הכנסת אלון. הנושא יקר לי מאוד. אני מדבר באמת מתוך כאב.

הנושא השני - תרבות תורנית. אי=אפשר לתאר תרבות יהודית ראויה לשמה בלי תרבות תורנית. כשאני מסתכל בסעיף של תרבות כללית ואני רואה כמה עשרות מיליונים מוצאים לאופרה, כמה מיליונים מוצאים לתיאטרונים בישראל, אני שואל את עצמי: אבל מה נותנים כדי לקדם את התרבות התורנית ולהפיץ אותה? ספרים, מרצים, השתלמויות, הכרת יתר של היהדות. אמרתי לחברי זבולון המר, שבנושא לימודי היהדות כבר קבעה הפרופסור עליזה שנהר, שנתמנתה בשעתה לעמוד בראש ועדה ללימודי היהדות, והגיעה למסקנה שהרמה של לימודי היהדות בבתי=הספר הכלליים נמוכה ביותר. יש ידע אפסי בתנ"ך, ידע אפסי בתורה שבעל=פה, ידע מועט מאוד ועלוב בתולדות עם ישראל. מכאן שיש רבים דוברי עברית שיהדותם שקולה כמעט ללא כלום מבחינה רוחנית.

לכן התמקדתי בשני אלה - מורשת יהדות המזרח, מצד אחד; תרבות תורנית - מצד שני. אם שני נושאים אלה יקבלו את העידוד, את הסיוע ואת התקצוב הנאות, כל העם הזה יעלה, רמתו הרוחנית היהודית תעלה, רמתו התורנית תעלה, וממילא יעלה הוא עצמו כעם. תודה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

תודה. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה. אחריו - חבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה. אחריו - חבר הכנסת טלב אלסאנע. אחריו - חבר הכנסת תאופיק חטיב. אחריו - חבר הכנסת רן כהן.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

אדוני היושב=ראש, כבוד שר האוצר, חברי הכנסת הנוכחים, היום קיבלנו דף מוועדת הכספים, שאומר שהיא דנה בהצעת חוק ההסדרים במשק, והיא מחזירה למליאת הכנסת את הצעת החוק ללא שינויים להמשך הקריאה השנייה והשלישית.

אני רוצה לשאול: אם הצעת החוק הזאת מוחזרת ללא שינויים, מה קרה במשך היומיים הללו? האם לא היה משא=ומתן? מה עם כל ההבטחות? הרי אנחנו שומעים באמצעי התקשורת ומחברי הכנסת, שראש הממשלה ושר האוצר נענו להרבה דרישות של ש"ס, של המפד"ל, של גשר, של יהדות התורה, של חלק מהליכוד, של שר הבריאות.

אדוני שר האוצר, אני שואל אותך: מאין תכסה את התוספת הזאת של 3 מיליארדים? כך כתוב, כך מדברים. האם תפרוץ את מסגרת התקציב, שהבטחת שלא תפרוץ אותה? או שמא תטיל מסים חדשים כדי לכסות את הגירעונות הללו בגודל של 3 מיליארדים? או האם ראש הממשלה בכלל מתייעץ אתך בקשר למתן ההבטחות? הוא נתן למפד"ל הבטחות בהיקף של 275 מיליון ש"ח - כך לפחות שמענו היום באמצעי התקשורת; 225 מיליון ש"ח מהם לחינוך. אם אכן היתה הבטחה כזאת - אני מברך עליה, כי אני בעד ביטול כל הקיצוצים בחינוך. נושא זה הוא בנפש כולנו, יהודים וערבים. אסור לפגוע במערכת החינוך. צריך אפילו להגדיל את תקציב החינוך. ועוד 50 מיליון ש"ח יינתנו לכבישים עוקפים בהתנחלויות. כאילו שנחוץ עכשיו להקים כבישים עוקפים, כדי לתת למתנחלים אפשרות יותר גדולה להתנחל, וכך לפגוע בתהליך השלום.

<u>בנימין אלון (מולדת):</u>

אתה יודע כמה זה היה בממשלה הקודמת?

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

אני לא יודע.

<u>בנימין אלון (מולדת):</u>

זה היה 400 מיליון ש"ח לשנה.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

לא הסכמתי גם עם המדיניות של הממשלה הקודמת בקשר להתנחלויות.

בנימין אלון (מולדת):

בסך הכול זה היה 3 מיליארדי ש"ח.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

טוב, אני חושב שזו מדיניות מוטעית. אתה מכיר את דעתי. ההתנחלויות הן מכשול לשלום. הגדה המערבית ורצועת=עזה הן שטחים פלסטיניים. אבל לא על זה אני רוצה לדבר היום. אני רוצה לדבר על עניינים שקשורים בתקציב, עניינים שקשורים ליהודים ולערבים, אבל במיוחד לאוכלוסייה הערבית במדינת ישראל.

ואכן אני מתפלא, אם ראש הממשלה נותן את כל ההבטחות הללו, מה הוא ישאיר לך ליישם בחוק ההסדרים ובחוק התקציב? האם אתה יכול להיאבק נגד כל המפלגות הקואליציוניות המעלות את כל הטענות והדרישות הללו, שהן בעצם דרישות מוצדקות? אני תומך במה שש"ס וגשר דורשות, אבל האם יש לך תקציב, אדוני שר האוצר, לכסות את כל הדרישות הללו, או שבסופו של דבר תצטרך להטיל מסים, או תגדיל את הגירעון, שבלאו=הכי הוא גדול? אין לי תשובות, אני מצפה ששר האוצר יבהיר לציבור מאין יכסו את ההבטחות של ראש הממשלה ושל אנשי משרדו.

לפני כמה ימים באנו אליך, חברי הכנסת של סיעת מד"ע=רע"ם, כבוד שר האוצר - אנחנו תמיד באים בהרכב מלא. אנחנו מהווים רוב בבית הזה עכשיו, בינתיים - - -

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

80% מחברי הבית.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

בדרך כלל אנחנו הסיעה הפעילה ביותר בכנסת, יחסית למספר חברי הכנסת. יושב=ראש הכנסת, מר דן תיכון, גם ציין זאת לשבח, ואני משבח את חברי על הפעילות הנמרצת שלהם. כל הכבוד, אתם מצדיקים את הבחירה שלכם, את הכיסא שלכם, והציבור הערבי גם רואה אותנו. גם הציבור היהודי רואה שאנחנו פעילים, ואכן ממלאים את השליחות שלנו בנאמנות.

בכל אופן, אדוני השר, באנו אליך וביקשנו בסך הכול שתיישם את ההסכמים שנחתמו עם הרשויות המקומיות הערביות. מדובר בכמה עשרות מיליוני שקלים. תיישם את ההסכמים שנחתמו לפני כמה חודשים בין שר הפנים בשם הממשלה לבין נציגי הציבור הערבי. הממשלה לא מיישמת את ההסכם. אתה סירבת להתחייב ואמרת: אחרי שיאושר התקציב, אני מוכן לדון עם השרים הנוגעים בדבר. לא היית מוכן אפילו להתחייב בנושאים אחרים, יותר צודקים, כמו ביטול מס רכוש, שהוא בעיה כואבת ליהודים ולערבים בעלי קרקעות. לא היית מוכן להתחייב בשום דבר.

אבל אנחנו שומעים, שכל יום ראש הממשלה - ואני לא יודע אם אתה מעורב בהתחייבויות הללו או לא, אני באמת רוצה לשמוע על כך - מתחייב על מיליארדים לכל מיני מטרות, אבל לא הייתם מוכנים להתחייב לממש את ההסכמים שנחתמו אתנו. איזו אפליה, איזו בדלנות. אני חושב שעצם האפליה הזאת אומרת דורשני. זו גזענות לשמה. כאשר מפלים בין סקטור לסקטור רק על רקע עדתי ולאומי, לא מוכנים אפילו להבטיח. אני לא יודע אם ראש הממשלה ימלא אחר ההתחייבויות. יש לי ספק גדול אם הוא ימלא אחר ההתחייבויות, כי גם התחייבויות שהוא חתם עליהן, כמו הסכם חברון, והתחייבויות אחרות, כמו הסכם אוסלו שהממשלה הקודמת חתמה עליו, הוא לא מוכן ליישם. האם הוא יישם את כל ההבטחות שהוא נתן לש"ס, למפד"ל, לגשר, לחבריו בליכוד, לצומת?

כואבים לנו עניינים גורליים שקשורים לילדים שלנו במערכת החינוך הערבי במדינה. אדוני שר האוצר, אני רוצה לתת כמה נתונים שירעננו את זיכרונך בכמה בעיות גורליות בסקטור הערבי, ואתחיל בגיל הרך. 40% בלבד מגילאי שלוש=ארבע בסקטור הערבי זוכים לחינוך בתנאים תת=אנושיים. כמעט שאין מעונות ואין גנונים מוסדרים. יש גנים פרטיים ומעונות=יום פרטיים בחדרים שכורים בתנאים תת=אנושיים, ורק 40% מהילדים שלנו זוכים שם לחינוך אפילו בתנאים כאלה, בעוד בסקטור היהודי 98% מהילדים זוכים לחינוך טרום=חובה בתמיכה ממשלתית ובתמיכה של העיריות והרשויות.

אנחנו מהווים 23% מכלל התלמידים בבתי=הספר היסודיים והתיכוניים, אנחנו 20% באוכלוסייה, אבל במערכת החינוך האקדמי אנחנו מהווים רק 5%, וזה אומר דורשני. למה? כי יש פער גדול בין בית=הספר הערבי לבית=הספר היהודי. בית=הספר הערבי מפגר לעומת בית=הספר היהודי בגלל תנאים פיזיים, בגלל סיוע ממשלתי שניתן ביד רחבה לבתי=הספר היהודיים ולא ניתן לבתי=הספר הערביים באותה מידה. יש אפליה במערכת החינוך. הביקורת שלי היא לא על שר החינוך הזה או שר החינוך הקודם, כי שניהם שרי חינוך טובים, גם זבולון המר - ואני מאחל לו מכאן החלמה מהירה והרבה בריאות - וגם שר החינוך הקודם אמנון רובינשטיין. אבל, לצערי הרב, האפליה במערכת החינוך נמשכת.

עוד נתון ממערכת החינוך: 50% מהילדים שלנו עדיין לא מסיימים בית=ספר תיכון, וזה דבר נורא.

בעיה נוספת שהעלינו בפני שר האוצר - היישובים הלא=מוכרים. עדיין יש כ=80,000 נפש, מרביתם בנגב, חלקם בגליל, ביישובים לא=מוכרים. ואיזה פלא, התנחלויות קטנות 20 נפשות, אם זה ברצועת=עזה או בגדה המערבית, שהוקמו על קרקע-עם קומץ משפחות, 30 פלסטינית, מקבלות הכרה ונותנים להן את כל השירותים ואת כל התקציבים שבעולם. אבל יישובים ערביים שהוקמו לפני שהרצל חלם על הקמת מדינת ישראל, עוד בזמן הטורקים, עדיין לא זוכים להכרה שתיתן את שירותי המינימום, שתיתן להם בית=ספר, כביש, חשמל ומים. אין להם שום שירותים חיוניים, וזה דבר נורא.

אני רוצה לקרוא לך, כבוד שר האוצר, שתיישם לפחות חלק מהחלטות הממשלה הקודמת, שהחליטה להקציב 5 מיליוני שקלים לתוכניות לפיתוח היישוב החדש שהוכר - הוא יישוב ישן, אבל הכירו בו לאחרונה - היישוב עין=חוד, ועוד תקציב לתכנון שמונה יישובים שהיו לא=מוכרים, אבל הממשלה הקודמת הכירה בהם, והם עדיין נשארו באותו מצב כיוון שאף אחד לא הקצה להם תקציבים לתוכניות מיתאר ולתוכניות פיתוח למים, לחשמל ולכבישים.

הערה אחרונה, אדוני היושב=ראש. כולם מדברים על אופקים, וגם לבי עם אופקים. כואב מאוד לראות משפחות מובטלות, ולא משנה אם אלה יהודים או ערבים. אדם מובטל, הוא ומשפחתו סובלים, ולבי אתם. עיני אינה צרה במובטלים באופקים, אבל כולם מדברים על אופקים, הממשלה, הכנסת ועוד. אבל בסקטור הערבי יש לפחות עוד 50 או 60 אופקים כאלה, ואף אחד לא מדבר על אופקים הערבית. למה אתם לא מדברים על כסייפה, שאחוז

האבטלה בה הוא בדיוק כאחוז האבטלה באופקים? למה לא מדברים על רהט, שאחוז האבטלה בה הוא יותר גבוה מאשר באופקים? למה לא מדברים על עין=מאהל, שאחוז האבטלה הרשמי שם יותר גדול? למה לא מדברים על 88% מהנשים הערביות שלא מוצאות תעסוקה, ועל 12% מתוכן שעבדו במפעלי טקסטיל ועכשיו סוגרים את המפעלים ומוציאים אותן לאבטלה? אז תתחילו לחשוב גם על היישובים הערביים, ששיעור העניים בהם מהווה 50% מכלל האוכלוסייה הערבית.

בפעם האחרונה אני רוצה לומר, אדוני היושב=ראש, ברשותך, ואני יודע שיש לך רגישות לעניים, אם אלה יהודים או ערבים: הממשלה והכנסת חייבות לדאוג גם לעניים, למובטלים ולילדים הערבים כפי שהן דואגות לילדים היהודים. אני בעד מתן אפשרויות פיתוח גם ליישובים הערביים וגם ליישובים היהודיים.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה. אחריו - חבר הכנסת טלב אלסאנע. אחריו - חבר הכנסת תאופיק חטיב.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

כבוד היושב=ראש, כבוד שר האוצר, חברי הכנסת, לכאורה אפשר להגיד שנמאס לנו לעלות על הדוכן הזה, וכל יום וכל בוקר, ובצדק, בנתונים ובמספרים להעלות את מצוקתו של ציבור שלם במדינה הזאת, ציבור אזרחים, לכאורה שווה זכויות, ולמעשה מופלה לרעה במשך 50 שנה. אבל לא היא. לא נמאס לנו, לא יימאס לנו. חייב להימאס לזה שמפלה. חייבת להיות בושה לזה שמנהל מדיניות כזו פושעת. לעוול הזה חייב להיות תיקון. אנחנו נמשיך להעלות את הצעקה הזאת, ובצדק, כי הדברים זועקים. האמת זועקת לשמים. האי=צדק משווע.

כבוד השר, אני רוצה לתת דוגמה. אני אדבר על משרד הדתות. משרד הדתות, לכאורה, מטפל בענייני דת של כל אוכלוסיית המדינה. תקציבו הוא בן מיליארדים לא מעטים.

היו"ר ד' טל:

כמה?

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

מיליארדים.

היו"ר ד' טל:

לא. הלוואי עלינו. הייתי נותן לך מיליארד אחד אם זה היה מיליארדים לא מעטים.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

יגיד לנו שר האוצר.

היו"ר ד' טל:

שר האוצר יגיד לך.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

אני חושב, יותר ממיליארד אחד, שניים או שלושה. בכל אופן, אנחנו לא צריכים את כל המספר. ניקח את האחוזים. מהתקציב הזה, אם הוא 3 מיליארדים או מיליארד אחד, 1.6% מוקצים למגזר הערבי, בעוד האוכלוסייה הזו במדינה מהווה 20%. כאן החשיבות של הנושא.

זה לא התחיל היום, כפי שמרבים לומר, על דרך של כאילו להקהות את העוקץ ולהגיד, לא הממשלה הזו אשמה. הממשלה הזו כן אשמה. הממשלה הקודמת אשמה. כל הממשלות אשמות. זה לא מוריד כהוא=זה מחלקה של האשמה של הממשלה הזאת.

היו"ר ד' טל:

איך יכולת לתמוך בממשלה שזו היתה המדיניות שלה?

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

לא תמכתי בממשלה שזו המדיניות שלה, ואני לא אתמוך בה ולא תומך בה.

היו"ר ד' טל:

בקדנציה שעברה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

בקדנציה שעברה הערבים עזרו לממשלה בתהליך השלום, אבל לא תמכו בה. אנחנו, כבוד היושב=ראש, מוקצים במדינה הזאת. זו המציאות. גם בבית הזה. יש מין דה=לגיטימציה.

היו"ר ד' טל:

חס וחלילה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

אני רוצה לראות ממשלה שתיקח, כשהיא צריכה, כפי שהיה בממשלה הקודמת, שתיקח איזו מפלגה ערבית ותיכנס אתה למשא=ומתן קואליציוני, כפי שזה נעשה עם כל הסקטורים וכל המפלגות בבית הזה. אני רוצה לראות זאת. גם כאשר היו זקוקים לחברי הכנסת הערבים בקדנציה הקודמת, ולא היה ניתן לנהל את המדיניות ולא היה ניתן להגיע לרוב בלעדיהם, הם נשארו מחוץ לתמונה. הם נקראו תומכים מבחוץ. כבוד היושב=ראש יודע זאת יפה מאוד. הם לא התקבלו כחלק לגיטימי מכל הבית ומכל הקואליציה.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

הם היו גוש חוסם.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

גוש חוסם, תומכים מבחוץ, אבל חס וחלילה, בתוך הקואליציה או בתוך הציבור הלגיטימי - לא.

היו"ר ד' טל:

הבעיה היא אם כך שלכם, אם אתם תומכים מבחוץ. יכולת לומר: לא, אני מבחוץ לא תומך.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

עכשיו לא נתווכח מה עשו ומה לא עשו.

היו"ר ד' טל:

אני לא מתכוון להתווכח כאן.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

לא זה הוויכוח. המטבע שטבע בן=גוריון בזמנו - בלי חרות ומק"י - נמוג לגבי חרות ומק"י.

היו"ר ד' טל:

הוא לא אמר - בלי מד"ע ורע"ם.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

מק"י היא הסבא הגדול של חד"ש=בל"ד, ומד"ע=רע"ם הם גם כן חלק מהציבור הערבי.

מי שלא מקבל את מק"י, אני לא יודע אם הוא יקבל את מד"ע=רע"ם. אם היינו באותו זמן נמצאים במפלגה, ודאי שבן=גוריון היה מוסיף את הגורם הזה. כי זה מה שיוצא מההיגיון של דבריו ומהאמרה הזאת.

בכל אופן, אני אומר, שמדיניותה של הממשלה הזאת מבוססת על אפליה בתוך הארץ בפנים. היא מבוססת גם על אפליה מבחינת מדיניות כללית. הרי כאשר הממשלה מגישה לנו תקציב, התקציב למעשה מהווה את עמוד התווך, את עמוד השדרה של המדיניות כולה. במקום שיש פעילות חייב להיות תקציב. צריך לצאת כסף.

הממשלה הזו מרבה בפעילות בשטחים הכבושים. דווקא לשם מעבירים את הכספים. שם לא שבעו מלהקים התנחלויות חדשות. שם צריך לעשות כבישים. שם צריך לטפל בכפפות של משי באספסוף של פושעים קיצונים ימניים, אשר ידם הארוכה פעלה בתוך הארץ הזו גם כן, לא רק בשטחים הכבושים. כולנו ראינו איך הם רצחו לא אחת ולא שתיים אזרחים במדינה הזאת, לרבות ראש ממשלה בישראל. זו המציאות. זו ההיסטוריה הקרובה ביותר. בכל זאת, עד היום הזה מטפלים בהם בכפפות של משי.

רק לפני כשישה חודשים, ביוני שנה זו, הופץ הכרוז הידוע לשמצה של החזיר, שהיווה פגיעה חמורה ביותר לא רק בנפשם של כל המוסלמים בארץ ובעולם, אלא בנפשו של כל אדם ישר ושל כל אדם שהיושר והכבוד האנושי חשובים לו. כמה פעמים דיברתי מעל דוכן זה אל שר הביטחון ואמרתי: כבוד שר הביטחון, לא יכול להיות שסוסקין לבדה עשתה את הדבר הזה. היה מי שעיצב את הכרוז הזה, מי שתכנן אותו, מי שחישב את כל הדיאגרמות ועשה את התרשים, רשם את הדברים. היה מי שהדפיס, היה מי שהעביר, היה מי שהפיץ. יש פה לפחות קבוצה של אנשים שמעורבים במעשה הזה. אתם מסתכלים על קצה החוט, שהנערה הזו הלכה ברחובות חברון, חילקה כרוזים והדביקה, ואתם אומרים, תפסנו.

כל ילד קטן יודע, שחקירה רצינית וראויה לשמה חייבת להוביל אל כל המעורבים ואל כל הפושעים. אנחנו יודעים, הרי גם לפני כן, כל אלה שרצחו ערבים, מוצאים בלי עונש כמעט. נכנסים לכלא - אם הם נכנסים לאחר כל הבירורים ולאחר שאומרים שהוא משוגע ולא כשיר לעמוד לדין ולא מסוגל - אם בכל זאת הוא נכנס, נכנס לחודשים, לתקופה מסוימת ומשתחרר. מניתי פה מעל הדוכן הזה איך בחגים שוחררו כמעט כל האסירים היהודים שפשעם היה פגיעה בערבים. כאילו פגיעה בערבים היא דבר שלא צריך להעניש עליו, וגם כשמענישים, נותנים חנינה, לא צריך לשבת. בסופו של דבר זה חוזר

ופוגע בנו, פוגע במדינה הזאת, פוגע ברשויות האלה.

אנחנו עכשיו עדים לפרשייה מסעירה חדשה, פשע נורא וחמור, שתודה לאל, נבלם ולא בוצע עד הסוף. אני מתכוון לפעיל הימין הידוע, אותו אדם שהוציא את ה"פולסא דנורא" נגד ראש הממשלה המנוח. אותו אדם עדיין מתהלך חופשי ומקבץ מסביבו אנשים ופושע כל בוקר וערב. פשעו האחרון היה, שהוא רצה להעיף, בפעם הרביעית, ראש חזיר. הוא אדם חזירי כזה, שכל הזמן מעורב בחזירים: בהפגנה הוא לוקח חזירים, במוסקבה קיבל את ראש הממשלה עם ראש חזיר, גם בכרוזים. מתברר שהוא היה מאחורי כל העניין של סוסקין. עכשיו, אחרי שישה חודשים, נזכרו לחקור אותו על החזיר של סוסקין. עכשיו יש לו חזיר חדש משלו. הוא מטפל רק בחזירים. הוא רצה להעיף ראש חזיר אל תוך המסגד כאשר ציבור המוסלמים מתפלל בהר=הבית.

מה עושים עם כל העניין הזה? מפקד המשטרה במחוז ירושלים אמר בעיתונות ולכל העולם: אנחנו במשטרת ישראל יודעים שיש לא מעט אנשים, מאות אנשים, שעומדים לפגוע, מנסים לפגוע, כל בוקר וערב במסגדים בהר=הבית, במסגד אל=אקצה. הוא אמר היום, שלפחות 200 פעמים ניסו הקיצונים האלה לעלות באופן בלתי חוקי, באופן פושע ומסית ומזיק להר=הבית. הם ממשיכים לעלות וממשיכים לנסות, וכאילו אין דין ואין דיין. אין ממשלה, אין משטרה. כאשר הדברים מגיעים עד כמעט ביצוע ועולים על הדבר, עוצרים את הראש היחיד הזה. עוצרים במקרה ההוא את הבחורה, סוסקין, ובמקרה הזה את אסקין. סוסקין ואסקין, שמות דומים - ועוד בחור אחד.

ואני אומר דבר אחד: הגיע הזמן שייעשה צדק בכיוון הזה. הרי זה אינטרס משותף לכל המאמינים שבעולם, לא רק למוסלמים, שלא תהיה פגיעה במסגד אל=אקצה או במתפללים בציבור האסלאמי. אני חושב שגם לציבור המאמינים היהודי יש וחייב להיות אינטרס שלא תהיה פגיעה על רקע דתי וגזעני כזה. למדינת ישראל יש אינטרס שלא תהיה פגיעה כזו, כי פגיעה כזאת, אם חס וחלילה תהיה ותתרחש, תביא בעקבותיה סערה, ותבעיר בעקבותיה אש, שתתבע הרבה דם ותלבה הרבה אלימות. אני לא יודע מי מעוניין בדברים האלה חוץ מאותו פושע, אותו קומץ פושעים. למה אנשי החוק, אנשים האמונים על שמירת החוק לא מפעילים את סמכויותיהם, לא עושים את חובתם, לתפוס את הפושעים האלה ולמנוע מהם כל אפשרות לפעול? תופסים אותו, גם כאשר הוא זוכה למשפט אחרי שלוש שנים, נותנים לו מאסר על תנאי. זה מה שהיה עם שותפיו של חבר כנסת מסוים לפני שלושה חודשים - שגם כן נשפטו פה בירושלים. נראה מה אסקין הזה יקבל, ומתי הוא ישוחרר.

ואני אומר דבר אחד: הגיע הזמן שהדברים האלה יילקחו ברצינות הראויה, ושממשלת ישראל, באמצעות הזרועות החוקיות שלה, תשים קץ למעשים האלה ותמנע אסונות והבערת אש מבעוד מועד.

היו"ר ד' טל:

תודה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

כי בסופו של דבר, אם חס וחלילה לא כך יקרה - אני מסיים, כבוד היושב=ראש - העולם כולו, ובמיוחד העולם המוסלמי המאמין, בין שאלה ערבים, בין שאלה מוסלמים לא ערבים, לא ישקטו ולא ינוחו, והסכנה והשרפה והאלימות שיפרצו בעקבות פשעים כאלה - אף אחד לא יודע לאן יובילו.

היו"ר ד' טל:

תודה לך. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

כבוד היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, כבוד השר, אני רואה שאכן במליאה יש אך ורק חברי כנסת מטעם סיעת מד"ע=רע"ם, זאת אומרת שיש לנו רוב. אם נרצה עכשיו, נוכל לאשר את חוק ההסדרים במשק. אז אולי עכשיו זו ההזדמנות לשבת ולנהל משא=ומתן ענייני. כיוון שמחלקים את המיליארדים, אנחנו רוצים רק דבר אחד, והוא השוויון. אני חושב שזו לא זכות אלא גם חובה, חובתה של מדינת ישראל.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

זה לא עולה לדיון.

היו"ר ד' טל:

אני רוצה להבין: אדוני מבקש שנעבור להצבעה?

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

איך?

היו"ר ד' טל:

אדוני מבקש שנעבור להצבעה?

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

אני רואה שגם היושב=ראש מצטרף למד"ע=רע"ם, והוא מקבל את ההצעה.

היו"ר ד' טל:

לא, שאלתי אם אדוני מבקש שנעבור להצבעה.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

אני רוצה, ברשותך, אדוני היושב=ראש, לשאול את השר: איזו בשורה יש לך, כבוד השר, בהצעת התקציב, לגבי הילדים הערבים, לגבי מובטלים בסקטור הערבי. איזו בשורה יש לך לגבי תיעוש המגזר הערבי, להתמודדות האמיתית, לאחר 50 שנה של קיפוח, עם המדיניות של אפליה שממנה סבל המגזר הערבי, חוץ מאשר קיצוצים ועוד קיצוצים?

לפני ארבע שנים היתה איזו התחלה של מפנה אמיתי, וסברנו לתומנו שהמפנה לא בא כתוצאה מלחץ פוליטי, ולא משום שהממשלה הקודמת נזקקה לתמיכתנו, אלא מתוך מודעות שהאוכלוסייה הערבית היא חלק אינטגרלי של אזרחי המדינה, וזכותם לשוויון היא זכות מוחלטת, וגם אינטרס של כלל אזרחי המדינה, וגם אינטרס של הממשלה, ללא קשר להרכב הקואליציוני שלה. אולם התאכזבנו כשראינו שהמפנה שהיה הוא אך ורק תוצאה של חשש של

אותה ממשלה קודמת: מה יקרה אם היא לא תיענה לדרישתנו בכל מה שנוגע לקצבאות הילדים, לתקצוב הרשויות הערביות ולתחילתו של ניסיון להקים אזורי תעשייה, לפתח את החקלאות בסקטור הערבי? בעקבות זאת בא המפנה.

כשאין ההשפעה הזאת, אנו רואים שהממשלה מתנערת מאחריותה. החתימות אינן חתימות, ההסכמים אינם הסכמים, וראשי הרשויות הערביות מסתובבים בתוך הכנסת, כבוד השר, עם הסכמים חתומים. האם החתימה לא שווה כלום? האם אנחנו בעידן שבו חתמת ולא כיבדת הוא העיקרון המקובל? האם את חתימתו של ראש הממשלה מחזיקים באותו מסמך למזכרת, או חתימה ניתנה על מנת לקיים אותה?

אני שומע היום שראשי הסיעות בקואליציה, אם זה במפד"ל או בש"ס או בגשר - כל אחד מסתובב עם מסמך חתום בכיסו, וכל אחד מתחיל לדבר על ההישגים הסקטוריאליים, של הסקטור שלו.

היו"ר ד' טל:

אני יכול להודיע, בשם סיעת ש"ס, שאין לנו שום מסמך חתום.

שר האוצר י' נאמן:

גם אין הסכם.

היו"ר ד' טל:

אבל הוא מדבר על הסכמים חתומים, זה אני יודע שוודאי שאין.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

בעידן הזה זו לא האשמה ולא הטלת דופי. אם אין הסכמים - - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

לא רוצים לשים אותם - - -

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

אני רוצה לומר לך, כבוד השר, לפעמים אני באמת מופתע - מדוע חברי הכנסת מהקואליציה, בתחילת ההצבעה הם מצביעים בצורה אחת, או שהם נעלמים, ופתאום, באמצע ההצבעה הם נכנסים? מה קרה? מה זה, איזו השראה שבאה מן השמים? מה, הם משנים את עמדתם באופן מקרי לחלוטין? מה, הם מגלים משהו שאנחנו לא יודעים אותו? למה המפנה הזה, השינוי הדרסטי הזה לא בא, למשל, מצדה של האופוזיציה? אין ספק שיש כאן הבטחות, ויש כאן התחייבויות ויש כאן מסמכים. אבל יש, כנראה, חלוקת תפקידים. יש כאלה שחותמים ויש כאלה שעונים. יש כאלה שחותמים ויש כאלה שבאים ואומרים: אנחנו לא יודעים על קיום חתימות.

זה באמת לא מעניין אותי מאוד אם יש הסכמים חתומים. מה שמעניין אותי הוא הקיפוח, כבוד שר האוצר. אני רוצה לומר לך, שבזמן שבאופקים מדברים על 13% מובטלים, ביישובים הערביים יש 13% שהם מועסקים; 13% שעובדים ו=85% מובטלים.

אני רק רוצה לומר שהבעיה אינה בעיה של תקציב. התקציב הוא משהו שמבטא את הגישה של המדינה, או מדיניות כלפי המגזר הערבי. במשך כל התקופה שחלפה יש התייחסות לאוכלוסייה הזו כאילו היא לא שייכת, היא OUTSIDE - לא חלק , היא מחוץ מהאוכלוסייה של המדינה. אם מקצים להם תקציבים, אז נותנים להם, מנדבים להם, מקבצים להם; שיהיו לנו מקבצי נדבות במדינה הזאת. אני חושב שהגיע הזמן להתייחסות שוויונית לכלל ולצרכיה של האוכלוסייה הערבית, והגיע הזמן לראות שזה חשוב מאוד, על מנת ליצור חברה הומוגנית וליצור תחושת שייכות במקום תחושת הניכור.

העניין איננו רק עניין של תקציבים. יש היום במדינת ישראל תופעה חריגה במינה, מיוחדת, שלא קיימת בכל העולם. אנחנו מהווים 18%, וב=82% מהאוכלוסייה היא לא קיימת - התופעה של יישובים לא=מוכרים. היא קיימת אך ורק בסקטור הערבי. מה זה, גזירה מן השמים? ודאי שלא. זו תוצאה של מדיניות. מדיניות שלא רוצים להכיר ביישוב המונה 3,000 נפשות, על מנת לאלץ את התושבים שלו לעבור ליישוב קבע, ולאחר מכן להפקיע את האדמות, בטענה שזה האינטרס הציבורי, כאשר האינטרס הציבורי הוא בדרך כלל מצד אחד - הפקעה מצד אחד לצד האחר. היו מקרים, רבותי חברי הכנסת, שהופקעו שטחים

מאוכלוסייה שלמה, ואנשים נאלצו לפנות את האדמות שלהם, ולאחר שהופקעו האדמות והאנשים פינו אותן עקב צווי בית=משפט, הוקמו שם חוות של מתיישב בודד. 16,000 דונים ניתנו לאדם אחד. אז השאלה איננה שאלת גודל האוכלוסייה שיושבת באותו מקום. היו שם אלפים. השאלה איננה אם יש אינטרס ציבורי באותה אדמה, אלא מי ישב על אותה אדמה, מה השייכות הלאומית של אותו אדם. מה השייכות הדתית של אותו אדם. אם הוא שייך לאוכלוסייה הערבית, אז בוודאי צריך לרכז אותו ביישוב אחד.

אני רוצה לומר לכם: מדי פעם מניחים לנו על שולחן הכנסת הודעה, שמדינת ישראל חתמה על אמנה זו או אחרת; אבל כל האמנות שמדינת ישראל חתמה עליהן, כולן מדברות על זכות האדם לשיכון ולדיור. אמנה כמה אמנות כאלה.

כך, למשל, החלטת האו"ם מספר 43/81 - והחלטה זו ניתנה ב=20 בדצמבר 1988 - מדברת על הזכות לדיור הולם, והיא מוכרת בקרב כלל האומות. הממשלות מחויבות לשמר ולשפר בתים ושכונות, ולא להזיק לבתים או להרוס אותם. זו החלטת האו"ם בעניין, משנת 1988. דבר שני: הכרזה עולמית בדבר זכויות האדם קובעת: כל אדם זכאי לרמת חיים נאותה, לבריאותם ולרווחתם שלו ושל בני ביתו, לרבות מזון, לבוש, שיכון. דבר שלישי, האמנה הבין=לאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות בין=לאומיות. מדובר גם על איסור אפליה מטעמי גזע, מין, והיא מדברת ומדגישה את הצורך בשוויון, לרבות הזכות לשיכון. האמנה בדבר ביטול אפליה נגד נשים מתייחסת גם היא לזכות הזו - לשיכון.

לאחר שנים רבות שאין במדינת ישראל חוקה, היא אימצה את העיקרון של חוקי יסוד. חוק=יסוד שרוממו אותו ודיברו עליו גבוהה גבוהה, חוק כבוד האדם וחירותו. למרות קיום החוק הזה, ממשיכים במדיניות של הריסת בתים בסקטור הערבי, ויש היום יותר מ=20,000 בתים שעומדים בפני סכנת הריסה; 70,000 תושבים שחיים ביישובים לא=מוכרים, שבתיהם מאוימים בצווי הריסה.

כבוד היושב=ראש, אני רוצה לומר לכם, שאפילו בתורתו של ז'בוטינסקי, הוא דיבר על חמש המ"מים. שאלתי: מה זאת אומרת חמש המ"מים? כבוד שר האוצר, האם אתה יודע מהן חמש המ"מים של ז'בוטינסקי? - א. הזכות למזון, הזכות הבסיסית; ב. הזכות למדור - לשיכון; ג. זכות למורה - חינוך; ד. זכות למרפא - כנראה, לבריאות - - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

לא, למלבוש כנראה.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

גם מקצוע. אני יכול לומר שהסעיף החמישי זה גם מדינה לאותם אנשים שחיים תחת הכיבוש הישראלי, זכותם למדינה, וגם זה מתחיל במ"ם. אבל אנחנו רואים שבתורת היסוד של ז'בוטינסקי, אביו ומייסדו של הליכוד, הוא מדגיש עקרונות יסוד וזכויות יסוד, זה לא קשור לשייכות פוליטית או מפלגתית, אלא זה קשור להיותו של אדם אדם, ולהיותו של אזרח אזרח. זה ללא קשר לשייכות לאומית, לגזע, לדת או למשהו אחר.

זה גם חלק ממגילת העצמאות. ראה זה פלא. דברים שמופיעים במגילת העצמאות מלפני 50 שנה, עד היום לא מגשימים אותם. ובא לנו חוק התקציב, חוק ההסדרים במשק, שלא נותן לנו בשורה טובה, אלא מבשר רעות, כשהוא מודיע על קיצוץ בשיעור 13% במערכת החינוך בסקטור הערבי.

היו"ר ד' טל:

אני מבקש לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

לדעתי, חוק ההסדרים במשק לגבי התייחסות מדינת ישראל לאוכלוסייה הערבית בתוכה הוא בושה וחרפה, ולדעתי זה מבשר רעות, וטוב יהיה אם כולנו נצביע נגד הצעת החוק הזו.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת תאופיק חטיב, אחריו - חבר הכנסת רן כהן, ואחריו - חברת הכנסת מאור. חבר הכנסת חטיב, תפאדלו.

<u>תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):</u>

כבוד היושב=ראש, חברי הכנסת הנוכחים, כבוד השר, אתמול נפל בחלקי הכבוד להיות אורח בכנס של אימאמים ומואזינים מוסלמים מכל רחבי הארץ, שהתקיים בנצרת. נכחו שם כ=120 אנשי דת, אימאמים, שכנראה שייכותם הפוליטית היתה מכל מגוון הקשת הפוליטית במגזר הערבי, אבל היתה ביניהם אחדות. כאשר דיברו, נשמע בקולם כמעט טון אחד, טון של אנשים שהרגשתם שכל ממשלות ישראל עד היום הזה מתכוונות להשפילם.

שמעתי שם מלים קשות. אימאמים, שמכהנים בין שנתיים ל=20 שנים, אין להם קביעות, ושאלתי למה. אומרים - כי משרד הדתות לא מכיר במשרה של אימאם קבוע. זו מעין משרה כזו שאתה מקבל בסוף החודש מענק, לא משכורת, שעד לפני שנה עמד על 1,700 שקל, והיום הוא בסביבות 2,000 שקל בחודש, ומחדשים לך את הכהונה מדי שנה, כדי שאם ביום אחד לא ירצו אותך, אתה לא קיים. אין שום זכויות סוציאליות.

עם 2,000 שקל היום הם חייבים לקיים את משפחותיהם. וגרוע מזה, חלקם אמרו שהם מכהנים בתנאים של חצי משרה עבור 1,000 שקל, והרי הם מתייצבים חמש פעמים לתפילה במסגד. מה התרגום של חצי משרה? אין מענה, אין להם תשובה. התשובה היחידה היא, שפשוט אין כסף במשרד, זה מה שנותנים, אז מחלקים את זה בין המסגדים, וזה מה שיוצא, 1,000 שקל. קוראים לזה חצי משרה. אין מסגרת אחרת, אי=אפשר לקרוא לזה אחרת.

בעבר, לפני קום המדינה, כאשר לא היו תקציבים ולא היתה רווחה, לאנשים האלה היתה רווחה. הם קיבלו משכורת מההכנסות של ההקדש, מההכנסות של הווקף המוסלמי. היום, כאשר המדינה החליטה לגנוב את הווקף, זה 50 שנים הווקף נמצא בבעלות של מדינת ישראל, וזה 50 שנים שגונבים את ההכנסות של הווקף, ולאנשים האלה אין כסף.

יתירה מזו, ניסיתי ליצור הידברות עם המחלקה המוסלמית במשרד הדתות; אגב, האחראי למחלקה המוסלמית הוא יהודי. שאלתי אותו בנושא הזה של התקציבים. הוא אמר לי שאין לו מה לומר. נותנים לכל שירותי הדת המוסלמיים 1.6% מסך כל תקציב הדת במדינה, וזה פחות מ=10% של היחס של המוסלמים בכלל, והוא אומר זאת. הוא אומר, שהוא לא מבין איך אפשר לתמרן עם אחוז כזה, זה לא אחוז נמוך, זה סכום שכמעט אינו קיים - לשפץ מסגדים ולדאוג לתקינותם ולאחזקתם ולתת משכורות לאימאמים.

בתנאים האלה התוצאה היא כזאת. זה נושא שרק אתמול נחשפתי אליו ביתר שאת והצלחתי להבין קצת מהמצוקות הקיימות, קצת מהבעיות. הצלחתי להבין, רק לא הצלחתי להבין דבר אחד, איך האנשים האלה - באו 120, ו=120 לא הגיעו לשם - יושבים שנים על גבי שנים ולא קמים וזועקים ויושבים כאן מול משרד ראש הממשלה, או ברחוב כנפי=נשרים, מול המשרד החדש של משרד הדתות, ומחכים ורואים מה ייעשה אתם.

מה הם יכולים לעשות? - לשבת שם במסגדים, להמשיך לעבוד, והמשפחות ימשיכו לצבור חובות, ובסופו של דבר מגיעים לנשיא המדינה לפני שנה=וחצי, ומבטיחים להם שאחרי 48 שנים יש פתרון. השר שטרית מבטיח פתרון סופי, נשיא המדינה מאמץ את התוכנית, ושמים אותה באיזה קבר מאולתר, ונגמר הסיפור. אין תוכנית, אין תוצאות, אין כלום.

זה נושא שכנראה אף אחד אפילו לא דאג להעלותו בצורה שהולמת את הבעייתיות שבו. מעלים אותו בשוליים של כל הנושאים. החלטתי, אפילו אחרי שכתבתי כל כך הרבה דברים על שיכון וחינוך וכו'; ראיתי שחברי מעלים את הנושא הזה, אמרתי שאצמצם אותם, ודווקא בראשית דברי אעלה את הנושא הזה.

מתי אי=פעם יקום שר דתות ויאמר, במשך 50 שנה המוסלמים בארץ מקבלים פחות מ=10% ממה שמגיע להם. 1.6% מסך כל תקציב משרד הדתות - לזה אני לא מסכים, לא יכול להיות, זו ממש אפליה, זה גובל בגזענות, וצריך לקום ולשנות את המצב מהיסוד. מי צריך לקום ולעשות את זה? שר ערבי אין, לא היה, וכנראה לא יהיה בטווח הנראה לעין. ממשלת העבודה לא רצתה את הערבים בתוכה, היא רצתה אותם שישמרו עליה מבחוץ שלא תיפול. הליכוד רוצה את ההתנחלויות, לא אכפת לו מהערבים. איזו ממשלה צריכה לקום, כדי לדאוג לציבור הערבי?

אני מעלה רק נקודה אחת מסך כל הנקודות שצריך להעלות פה בנושא הערבים בארץ; נקודה שהוזנחה, ורק בגלל כנס שהייתי בו אתמול אני נחשף אליה ומבין אותה. האם אנחנו צריכים לקום, להבעיר צמיגים ולחסום כבישים? רק בדרך הזאת מבינים שיש בעיה? האם דרך המספרים שהשר עובר עליהם או הממשלה מאשרת והכנסת רואה אותם, אף אחד לא מעלה על הדעת שיש בעיה? שיש אפליה? מה צריך לעשות בדיוק?

הציבור הערבי בארץ מהווה היום 20% מתושבי המדינה. אני רוצה שיוציאו את ספרי

התקציב של כל המשרדים ויראו לי כמה אחוזים יש למגזר הערבי בכל הסעיפים, בהשוואה לשנת 1980 ולשנת 1990 ולשנת 1993; בהשוואה לכל שנה שאתם רוצים.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

פחות מ=2%.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

אני נותן לכם יד חופשית לעשות את ההשוואות האלה ולהעלות את זה פה ולהגיד שאולי יש פה משהו.

שלשום התקשר אלי חקלאי מהמגזר הערבי וסיפר לי, שכבר חמישה חודשים הוא מנסה להשיג את הפיצוי ששולם ליהודים בעבור ביטול מכסות תפוחי אדמה. מדובר בכ=2,000 ש"ח. הוא היה במשרד החקלאות, ושם אמרו לו שנכון הוא, שהם שילמו ליהודים, אבל לערבים הם לא נתנו מכסה קבועה. זה כמו האימאמים. זו היתה מכסה שנתית, שכל שנה היו מחדשים אותה, ולכן היא כנראה לא מקבלת קביעות. ולכן לא משלמים פיצוי על הביטול. הוא שאל למה, וביקשו ממנו שימלא טופס. מאז עברו חמישה חודשים, ואתמול הודיעו לו שהוא לא יקבל פיצוי, כי הם החליטו שרק אלה שיש להם המכסה הקבועה, כלומר היהודים, יקבלו את הפיצוי, ואלה שיש להם המכסה הזמנית, כלומר הערבים, לא יקבלו.

בשני הדברים שעברתי עליהם כאן מניתי רק את האפליה ואת הגזענות שיש. אני רוצה להעביר את הכדור לכנסת, לממשלה. אומנם, אין כאן ממשלה, אבל הם ישמעו ויקראו.

יוסי שריד (מרצ):

זה לא שאין ממשלה פה, אין ממשלה כלל.

ענת מאור (מרצ):

איך אתה בכלל מאמין שהם יקראו וישמעו - - -

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

אני רוצה להתפלל, מה אני אגיד לך.

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת מאור, קודם נטען שגם מפלגת העבודה לא קראה ולא שמעה, בימים היפים שלה, לפני קדנציה, למגזר הערבי, והמשיכה באפליה הזאת לאורך כל הדרך.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת תאופיק חטיב יודע כמה נעשה במגזר הערבי בתקופת הכנסת הקודמת.

יוסי שריד (מרצ):

- - -

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שריד, רק אמרתי דברים בשם אומרם, כדי לנסות להביא גאולה לעולם.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אמרתי שמערכת החינוך הערבית סובלת - - -

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

מניתי כאן שני נושאים קטנים, על קצה המזלג, והראיתי רק את הבעייתיות שקיימת, את האפליה הקיימת. אמרתי - אפילו גזענות, כי ראיתי שם ממש גזענות, כי יש באותם נושאים הבחנה הנוגעת לשייכות הלאומית של האדם. לא מניתי את כל הנושאים, אבל כנראה יהיו לכך הזדמנויות אחרות. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת רן כהן - בבקשה, אדוני. אחריו - חברת הכנסת מאור. אחריה - חבר הכנסת דוד צוקר. אחריו - חברת הכנסת נעמי חזן.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברות וחברי הכנסת, אני חייב לומר, לפני שאבכה על התקציב שהוגש לנו ועל הממשלה שיש לנו, שהיום היה לי רגע או שעה של נחת, של קורת רוח, הייתי אפילו אומר שמחה גדולה. וזאת מסיבה מאוד פשוטה - נפל בחלקי להיות, יחד עם כ=20 יוצאי צפון=אפריקה, במחסנים של הסוכנות היהודית בצריפין. הלכנו לקבל שם את הדרכונים שנלקחו מהאנשים הללו עוד בהיותם ילדים. כלומר, כאשר הם עלו עם הוריהם, הם היו רשומים בדרכונים הללו כילדים. היה שם מקרה שריגש עד דמעות, של גבר כבן 50, שבתמונה בדרכון מצולמים אביו ואמו, והוא כתינוק בזרועות האם.

הדרכונים הללו, 16,500 במספר, נלקחו אז מהמשפחות הללו בקהות=חושים רגשית ומתוך אטימות מוסרית. לאחר מאבק די גדול שניהלתי בעניין הזה, גם עם שר הפנים ובעיקר בהידברות עם ידידי, חבר הכנסת לשעבר אברום בורג, הם מוינו והיום עומדים אלפי דרכונים, של עשרות אלפי נפשות בישראל, מוכנים לכל דורש ולכל מבקש. יש רשימות. פעמים רבות הגענו שם להתרגשות עד דמעות, ברגע שבו אנשים זיהו את הדרכון של המשפחה ומצאו את עצמם רשומים בו, וגילו גם את תאריך הלידה שלהם, בפעם הראשונה רשום במסמך רשמי עוד מארץ הלידה.

בתעודה של 300,000 אזרחי ישראל לא מצוין תאריך, יום וחודש, אלא כתוב 00 במקום יום, 00 במקום חודש, ושנת לידה שלעתים היא נכונה ולעתים לא נכונה, ועל=פי המסמך הזה הם יוכלו לציין יום וחודש שבו הם נולדו. גם זה בעזרת שר הפנים, שהואיל בעניין הזה לעשות שינוי חשוב. הצלחנו להגיע למצב שבו, על=ידי הצגת תעודה או תצהיר בפני העורך=דין, אפשר לרשום את תאריך הלידה. 300,000 אנשים בארץ הזאת קיבלו ומקבלים את כבודם בחזרה, לאחר שפגעו פגיעה גסה, מיותרת, בזויה בכבודם וברגשותיהם.

אני מאוד שמח על כך שיכולתי לגרום בעניין הזה מעט נחת לאנשים הללו, שביזיון

שהם נושאים עמם עשרות שנים מתוקן בימים אלה, ואני ממליץ בפני כל מי שמתעניין בדרכון שלו ורוצה לרשום בתעודת הזהות שלו ובדרכון הישראלי שלו לא 00 אלא תאריך, שילך ויתקן את התיקון, כי ראוי שלכל אזרח יהיה תאריך לידה.

אדוני היושב=ראש, אני מוכרח לומר, שהממשלה הזאת הגיעה לשיאים מדהימים. בשבוע שעבר היה לנו ויכוח עם הממשלה, עם שר האוצר, עם ראש הממשלה, על מדיניות שעוד מעט גם אני אתווכח עליה.

באמת נדמה לי שחל איזה תהליך, שהריקבון הזה, שהביזיון הזה, חדר ועבר מראש הממשלה אל הממשלה עצמה. כלומר, עד השבוע שעבר ידענו שאף אחד לא מאמין לראש הממשלה. לא מאמינים לו בעולם, לא מאמינים לו השכנים שלנו, לא מאמינים לו במפלגתו, לא מאמינים לו בקואליציה שלו. אבל היום הגענו למצב שבו זה הפך בכלל נורמה לכל הממשלה. הרי, אדוני שר האוצר, חלקו עליך, אפילו טענו עליך דברים קשים, אבל אף אחד לא אמר שאתה לא אמין, שאתה לא דובר אמת, שמלה שלך היא לא מלה. מה שקרה היום ואתמול זה כמו נגע מתפשט מראש הממשלה לאחרים, ופתאום אתה רואה ששום גורם בתוך הממשלה הזאת כבר לא נותן אמון באיש. גם לא איזה אנשים שהם רחוקים מהממשלה הזאת. המפד"ל - מה, למפד"ל יש ממשלה אחרת? יש להם ראש ממשלה אחר? הם נלחמו שאתה תהיה שר האוצר. המפד"ל הזאת אומרת: אני לא מאמינה, אני רוצה כל מה שמסוכם אתי בכתב. אני רוצה שזה יהיה כתוב, אני רוצה מסמך, כי אני לא מאמינה. יהושע מצא, שר הבריאות, יש מישהו שיותר רודף אחרי ראש הממשלה בדבקות, חיכה לו כמעט שנה שלמה על מלה שלו כדי שהוא ימנה אותו לשר - - -

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מה המטרה שלך בהרצאה הזאת?

<u>רן כהן (מרצ):</u>

מה המטרה של מה?

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מה המטרה שלך בהרצאה הזאת?

רן כהן (מרצ):

אתה ממש מדהים אותי, חבר הכנסת גדעון עזרא. אתה יודע שכמו במערכת שאותה אתה מכיר מצוין, עניין האמינות הוא ממש לב לבה של הפעולה והעבודה. אתה מכיר את זה ממערכת הביטחון, ממערכות שירותי הביטחון, אתה יודע שבלי זה אין עבודה, אין כלום. שיהיו אנשים הכי מוכשרים, אם לא תהיה אמינות ואם לא יהיו דיווחים אמינים ואתה לא תאמין לחברך שעובד אתך - כאילו כל הארגון הזה לא קיים.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

רן כהן (מרצ):

רגע, רגע, עכשיו אני רוצה להגיד לך, שהייתי מעט מאוד זמן במערכת השלטון, הייתי סגן שר תקופה קצרה מאוד. אתה מאמין שיכולה להתקיים ממשלה בלי שיש בה מינימום אלמנטרי של אמון, האחד כלפי השני? אז אתה מגיע למצב שבו המפד"ל לא מאמינה להבטחה, היא רוצה אותה בכתב. יהושע מצא, האיש שהכי נמצא - - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

תסלח לי - - -

רן כהן (מרצ):

יש מישהו שיותר נגרר אחרי ראש הממשלה משר הבריאות יהושע מצא? הוא אומר: אני רוצה בכתב. דוד לוי כבר לא אומר: אני רוצה בכתב, משום שיש לו מכתב ביד והמכתב לא מיושם, אז מה עוזר לו שיש לו הבטחה בכתב?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

מה זה נגרר?

רן כהן (מרצ):

נגרר במובן הפוליטי. זה לא שקושרים לג'יפ, זה לא כמו בדמיונות התעתועים. נגרר, במערכת הפוליטית, הוא אדם שהולך בעיניים עצומות אחרי ראש הממשלה לכל דבר ולכל מקום, אפילו על חשבון כבודו האישי. ראית כמה זמן הוא חיכה לו.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אתה הלכת נגד ראש הממשלה כאשר היית בממשלה?

רן כהן (מרצ):

- - - תסלח לי, כשהיתה לי מחלוקת עם ראש הממשלה הלכתי

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

רן כהן (מרצ):

אני אתן לך שתי דוגמאות, עכשיו, ברגע זה, גם בענייני תקציב. על מה אתה מדבר? אתה יודע מה? בימים אלה אני פונה לשר האוצר הנוכחי בעניין של הפחתת עלות העבודה. אני מודיע לך שניהלתי מאבק נגד שר האוצר שלי, בייגה שוחט, בממשלה שתמכתי בה, בעניין הפחתת עלות העבודה, וכל הסיעה שלי הלכה אתי בעניין הזה, ולא רק בעניין הזה

- - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

הצבעת נגד התקציב?

רן כהן (מרצ):

הצבעה בתקציב? תסלח לי, יהושע מצא לא בא להצביע בעד התקציב.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

נגררת.

רן כהן (מרצ):

לא, לא, תסלח לי. בדברים שבהם אנחנו חלקנו, הלכנו אתם עד הסוף וגם השגנו את מה שרצינו. כשהיה עניין של ביטול האפליה של קצבאות ילדים - הלכנו עם זה עד הסוף וביטלנו את האפליה של קצבאות ילדים. אם זה לא היה קורה - היינו מצביעים נגד, אלא מה? על מה אתה מדבר? אבל היום הגעתם למצב, שיד שמאל מכה על יד ימין ויד ימין מכה את יד שמאל ואת הראש ואת הרגליים ואת החזה ואת הכתפיים, וגם אחרי כל המכות אתם לא מאמינים זה לזה. אז מה שווה כל הממשלה הזאת?

אני רוצה לומר, ברשות היושב=ראש - - -

היו"ר ד' טל:

בקצרה.

רן כהן (מרצ):

בקצרה, שני משפטים. אדוני שר האוצר, מאחר שאתה פה, באמת בשני משפטים אני חייב לומר לך, שהרי אי=אפשר ללכת בשתי מערכות טיעונים הפוכות בו=זמנית. אתם צועקים מכל הגגות, שיש לנו מערכת בריאות יוצאת מן הכלל, מערכת בריאות מהמשובחות בעולם; בין היתר, דרך אגב, הגענו אליה בעקבות העובדה שחוקקנו חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שרק שיקם אותה מהבחינה החברתית. היום באים לא לשנות איזה שינויים קלים וקטנים כאן ושם בחוק ביטוח בריאות ממלכתי. אתם הולכים לרסק את השיטה, כשהשיטה

מוכחת על=ידיכם כטובה. הרי ברור לחלוטין, שברגע שבו לא יהיה סל בריאות קשיח וברגע שבו אפשר יהיה שכל קופת=חולים תגבה מכל אחד מהמבוטחים שלה גבייה שונה, בזמן שהיא רוצה, כמה שהיא רוצה, ייווצרו קופות לעשירים וקופות לעניים. הרי זה שינוי טוטלי. זה ריסוק של השיטה. אז למה לרסק שיטה שאתם אומרים שהיא טובה? למה?

אז באים ואומרים לנו: אין כסף. אבל, אדוני השר, הרי אתה יודע שחוק ביטוח בריאות ממלכתי נשען על כך שהוא יתקיים על מס מקביל בקנה מידה מסוים, שאילו היה 500 מיליון שקל, ואילו הממשלה-נגבה היום הוא היה נותן למערכת הבריאות עוד כ=600 היתה עומדת בתקציבה המתחייב מחוק ביטוח בריאות ממלכתי, גם התקציב כולו היה בסדר ולא היתה בעיה.

היו"ר ד' טל:

אני מבקש לסיים.

רן כהן (מרצ):

זה לא מחייב שלא תדרשו מהקופות להתייעל, כמו שצריך לדרוש ממשרד האוצר שיתייעל, ממשרד הבינוי והשיכון שיתייעל, מצה"ל שיתייעל, מהשב"כ שיתייעל, כולם שיתייעלו כמו מערכת הבריאות. מערכת החינוך תתייעל, הכול צריך להתייעל, אני בעד, אבל למה כשרוצים להתייעל מרסקים את השיטה המצליחה?

עוד משפט אחד, ברשותך, אדוני היושב=ראש, אני מבטיח לא להאריך. אדוני השר, אני אומר לך, מה שקורה בנושא של תוספת הוותק זה פשוט עוול זועק לשמים. אלוהים אדירים, באמת מצאתם את האנשים הכי עשירים, הכי אמידים במדינה הזאת? 53% מהקשישים במדינה, 90% מהקשישים העולים החדשים, חלק ניכר מהקשישים העולים הוותיקים משנות ה=50, ה=60 וה=70 - 53% מתקיימים רק על הקצבה האומללה הזאת, שמגיעה ל=1,300 שקל. לאלה צריך להוריד 170 שקל?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת כהן - -

רן כהן (מרצ):

לאלה יש עודף?

היו"ר ד' טל:

- - יש לך עוד 27 הסתייגויות. אתה מדבר דברים ממש לעניין, שנעים לשמוע אותם, אבל אתה כבר 50% מעבר לזמן המקובל.

רן כהן (מרצ):

משפט סיום. אדוני השר - - -

היו"ר ד' טל:

אין קיצוצים. היום אני - - -

רן כהן (מרצ):

אדוני השר, התחלתי עם דברים שמחים מאוד - - -

היו"ר ד' טל:

בוא נסיים בנימה אופטימית.

רן כהן (מרצ):

אדוני השר, אני אומר לך: רדו מהקשישים. אני אומר לך שאנחנו מדינה שמתבזה בהתעללות בקשישיה. זה לא תרבותי, זה לא אנושי, זה לא יהודי, זה לא סביר משום בחינה. אלוהים אדירים, כשהבורסה חוגגת בלי אף אגורה מס, כשבעלי הכנסות עתק משלמים כמו אנשים שמרוויחים 15,000 שקל - מהם לא לוקחים יותר מסים - - -

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת כהן, תודה.

רן כהן (מרצ):

- - - אנחנו ניקח דווקא מהקשישים הללו?

היו"ר ד' טל:

תודה, נשמע אותך במשך הלילה.

רן כהן (מרצ):

תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת ענת מאור, אחריה - חבר הכנסת דוד צוקר, אחריו - חברת הכנסת נעמי חזן, אחריה - חבר הכנסת וליד צאדק חאג'=יחיא, ואחריו - חבר הכנסת אברהם פורז.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, לילות התקציב הם תמיד לילות קשים, אבל דומה שהשיאים שהממשלה הזאת שוברת בכישלונות, בביזיונות, היו מפרנסים לא רק את סיפורי "חסמבה", אלא את ספר השיאים של גינס.

יש פה שבר בתרבות השלטונית והדמוקרטית של ישראל, שעליו אין כפרה. ראש הממשלה מזמן כבר הפך את האי=אמינות לדרגה של אומנות. אנחנו כבר התרגלנו בהדרגה שבמקום הוגנות יש שרלטנות, במקום עובדות - הטעיות, במקום אמת - תדמית. הבעיה היא, חברי הכנסת, שהנושא הזה הולך ומשתכלל, הולך ומחריף, והציניות מחלחלת ומטפטפת. זה כבר

לא בהסוואה, זה כבר לא מתחת לשולחן, כבר אין בושה. זה הפך לשיטה ולמדיניות.

ראש הממשלה הוא מכזב כרוני, וזה מזכיר תרבויות טוטליטריות. כי הרי מה עומד מאחורי תרבות דמוקרטית? אמינות, שיש ערך למלה, שיש ערך להסכם. ברגע שמדיניות הופכת לשרלטנות וההסברה הופכת לתעמולה, והתעמולה - לשטיפת מוח, והכול יודעים שאלה חצאי אמת ולא מאמינים, אבל גם מחייכים במקום להזדעזע, זה צריך לזעזע אותנו.

לכן, אני רוצה להתקשר למאמר שרבות דיברו בו במשך השבוע, למאמר של ארי שביט, שמדבר רחמנא ליצלן על שנאת השמאל האומללה לראש הממשלה. הגיע הזמן שלאנשי שמאל תהיה יותר גאווה. הבעיה של השמאל - ושל הימין ושל כל המדינה - שהוא לא יוצא דיו נגד תרבות הכזב, נגד השרלטנות, נגד העובדה שהעומד בראש המדינה הינו ראש ממשלה שאיש לא יכול להאמין לו, ליד ימין או ליד שמאל; הוא ושר האוצר, שגורמים לדרדור כל התרבות הפוליטית.

ולכן אני אומרת, שלילות הדיונים הללו הם חשובים ביותר. עובדה שאנחנו, פעם ראשונה בתולדות המדינה, החזרנו את חוק התקציב, הסרנו את המסכה, את הניסיון להציג כאילו מקצועיות. אני מקווה שאנשי הקואליציה, שיודעים ואומרים שהם לא מאמינים לראש הממשלה ומבקשים ממנו מסמך בכתב - למה בדיוק המסמך בכתב, כשהם בעצם יודעים שהמסמך בכתב שניתן לגשר לפני שנה בדיוק לא כובד? - לא ייתנו ידם לקעקוע יסודות הדמוקרטיה.

עכשיו, אדוני שר האוצר, אני רוצה לנצל את ההזדמנות שאתה יושב אתנו ולהתווכח עם דברים שעולים בתקציב.

לכאורה יש עקביות. אני לא רוצה לבוא חשבון עם העניין העיקרי של הממשלה הזו. זה נקרא - "אני אחראי לתקציב של המדינה ואני לא אתן לו להידרדר"? הממשלה הזו אחראית לצניחה הכלכלית, שבהעדר מדיניות שלום ובהעדר שגשוג כלכלי, מ=6% צמיחה הורדתם, הובלתם אותנו, לא יד גורל, ל=2% צמיחה בלבד לשנה. העוגה קטנה, הסופגנייה של חנוכה מעוכה, זה המחדל הגדול של הממשלה.

אבל נניח, אדוני שר האוצר, שלזה אתה עוד לא אחראי, לא היית בממשלה, אתה לא ראש ממשלה, אין השקעות בין=לאומיות. אבל אז לבוא ולומר - המסגרת. בכלל, האליל

החדש - המסגרת. מדוע במדינות אירופה אפשריים 3% גירעון? איזו אטימות חברתית, איזו הטעיה. להופיע לכאורה - אכן, ישחקו הנערים לפנינו, תמשכו את השמיכה לפה, תמשכו אותה לשם, אני לא מתערב. אדוני שר האוצר, זו הטעיה, זה כיסוי לאטימות לב, זה כיסוי על מחדלי הממשלה. אם נגזר, אחרי שדרדרתם את הכלכלה, אחרי שהנגיד כבר לא מקבל ביקורת משר אוצר חדש, ושר האוצר כבר התפטר בגלל מדיניות; אין שלום, יש מדיניות מונטרית מטעה, אין צמיחה, ואז להתעקש על מסגרת? אז לפחות יש להגדיל את המסגרת, כמו במדינות אירופה מתוקנות.

דבר שני - לא להטיל מסים. יש לי רק שתי הגבלות: לא לפרוץ את המסגרת - האליל החדש; לא חשובים המובטלים באופקים, לא חשובים הגמלאים, לא חשובים הילדים, לא חשובים הקיבוצים, לא חשוב המגזר הערבי, רק המסגרת. הדבר השני - המסים. אדוני שר האוצר, אתה בפירוש מטיל מסים, מסים על החולים, מסים על הגמלאים, מסים על הילדים.

על מי לא מטילים מסים? על המילייה שכנראה מאוד מוכר לממשלה, על שני העשירונים הגבוהים, על העשירים. מה, אנחנו לא יודעים לקרוא תקציב? העם בישראל לא יודע לקרוא תקציב? אתם באמת חושבים שבגלל ההצהרות של "אנחנו דואגים לחלשים" אז המדינה לא יודעת שאתם פוגעים בחלשים ובמעמד הבינוני, כי רוצים להצמיח לנו צבא עניים?

אז אני אומרת, אם כשלתם בכלכלה ואין תקציב, ואם נגזר, אז לא מיסוי הבינונים ובוודאי לא מיסוי החלשים והחולים - תמסו את שני העשירונים העליונים. ומה עם ההון השחור, שאתם בכלל לא מדברים עליו? ומה עם הגבלת שכר לבכירים? חוקים שהצענו, חברי כנסת, ואתם לא נותנים להעביר אותם? זה המילייה שלכם - העשירים.

עכשיו אני רוצה לעבור לנקודה השלישית לגבי הבריאות. אדוני שר האוצר, אני בכל זאת מקווה ומאמינה שלכל אחד יש אינטגריטי. נושא הבריאות הוא כל כך יקר וחשוב וכל כך מורכב. כיצד ייתכן שכשר אוצר חדש תעשה מהפכה כזאת בחוק ביטוח הבריאות הממלכתי, ששקדנו עליו שנתיים? האם אסור לשר אוצר לומר, אני צריך ללמוד את הנושא? מדוע לעשות בחוק הסדרים, שכולנו יודעים שהוא חוק עוקף דמוקרטיה - נכון, לא המצאת אותו, הוא קיים כבר 12 שנים, מאז 1985 - אבל יש חוק שמן ויש חוק רזה. האם צריך בחוק הסדרים אחד להרוס הכול?

לכן אני חושבת, שזה לא מיותר, שבנושא כל כך חשוב, שהוא פילוסופיה שלמה על מדינת הרווחה ועל צמצום פערים ועל סל בריאות אחיד ועל טיפות=חלב, כל דבר כזה דורש התמחות, לימוד, ידיעה מהשטח - האם אפשר להיכנס למשרד האוצר, לקחת הצעות של פקידים ולהציע אותן בצורה רצינית ולגרום לקריסת מערכת הבריאות כולה?

ולבית=הדין לעבודה הגיעה פילוסופיה חדשה. הוא פונה לעובדים, שימו לב, על כל אנשי הבריאות לחכות להחלטת הממשלה והכנסת, והם ישבתו רק אם זה יפגע בהם, בתנאים שלהם. מה, זה הסכם עבודה?

יש פה אמירה של הציבור כולו. מחר ב=12:00 תעמוד פה קואליציה אדירה, של "אצבע על הדופק", כל ההסתדרות הרפואית, כל הרופאים, כל האחיות. לא במאבק על השכר שלהם - דבר שלא צריך להצטדק עליו, אגב, כשהאחיות נאבקו על שכר גיבינו אותן - אבל עומדים וזועקים על הרפואה הציבורית. אז זה נקרא סחטנות, שאנחנו מתנגדים לזה מן ההתחלה?

אני רוצה לעבור לנקודה נוספת, זה נושא החרדים. בעניין הזה, אדוני שר האוצר, היו לך התבטאויות. חשבנו שפה תבוא איזו תקווה, איזו בשורה; הקמת ועדת=נאמן להסדר עם הרפורמים והקונסרבטיבים - נקווה שאכן הפשרה הזאת תתקבל; דיברת על תלמידי הישיבות, שלא לומדים ורשומים ומקבלים כסף שלא כדין; על נושא של גיוס בני ישיבות - אגב, אנחנו נתנגד בכל התוקף שהגיוס שלהם לצבא יהיה פיקטיבי ויהיה לחודש=חודשיים בלבד, רק כדי שיוכלו אחר כך לקבל מימון מהמדינה ולעבוד. בני הישיבות צריכים להתגייס לצבא ולשרת בצבא באופן מלא, כמו שאני יודעת שחלק גדול מכם עשו ועושים, וחלק אדיר לא עושים.

והנה, אחרי ההצהרות האלה, אנחנו קוראים בתקציב המדינה ממש דברים הפוכים, שמוכיחים עוד הפעם חוסר אמינות באופן מוחלט, של ראש הממשלה, ועכשיו גם של שר האוצר.

כיצד ייתכן, אדוני שר האוצר, כאשר אתה עצמך הכרזת והטלת על אנשי משרדך לבדוק את תקציב תלמידי הישיבות והרישום הפיקטיבי, שאנחנו מתבשרים על גידול של כרבע בתקציב תלמידי הישיבות? כיצד ייתכן שבתקציב "אל המעיין" של החינוך החרדי, שאגב, גם בו צריך לבדוק את כל הקונצפציה והשיטה, כי, חברות וחברי הכנסת, יש פה כנראה משהו שלא היינו ערים לו מספיק. ביטלנו את הכספים הייחודיים, וטוב שכך, ומגיע

חינוך אחיד לכל ילד וילדה בישראל, נכון הוא - אבל חינוך אחיד.

לא יכול להיות שיהיה חינוך עצמאי בלתי מוכר, חבר הכנסת טל, ושהוא יהיה חינוך ללא שום עקרונות משותפים, ללא חינוך לדמוקרטיה, ללא חינוך לערכי המדינה, ללא פיקוח של משרד החינוך. ואז, מה קורה בחינוך מבחינה תקציבית? איך מעונות "נעמת", "ויצ"ו" ו"אמונה" נסגרים? והחינוך בגיל הרך, החינוך העצמאי, הולך ומתפתח. אגב, אותה תופעה קורית גם בחינוך בתנועה האסלאמית; במגזר הערבי אותו דבר. החינוך הציבורי הולך ויורד, והחינוך של התנועה האסלאמית הולך וגובר. לא מפני שהוא יותר טוב, אלא מפני שזהו יום חינוך ארוך - יש ארוחת צהריים, יש הסעות. מאין התקציבים, אדוני שר האוצר?

והתקציבים הללו הם בגין העובדה שיש ניידות בין חינוך בגיל הרך וחינוך בכיתות יסוד, שאינו מותר בחינוך הממלכתי. והתקציבים הללו, חלקם מאחר שעובדים אברכים, שלכאורה לא מתפרנסים וכן מתפרנסים, והם ללא השכלה וללא פיקוח. והתקציב עוד מגדיל את החינוך מעבר לגידול הטבעי.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

אני מבקש לסיים.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

מדוע, אדוני שר האוצר, מבין תקציבי משרדי הממשלה, במשרד החינוך מורידים, אחרי שהממשלה שלנו הוסיפה 70%, במשרד העבודה והרווחה בקושי שומרים על הקיים, במשרד הבריאות מורידים, אבל במשרד הדתות יש העלאה, יש תוספת?

אם כן, חברות וחברי הכנסת, הביזיון הכי גדול הוא השרלטנות וחוסר האמינות של הממשלה.

עשינו את עבודתנו נאמנה, וטוב שהחזרנו את חוק ההסדרים לוועדת הכספים. אני מקווה שאנשי הקואליציה לא יישברו ולא יחזרו עכשיו על כל הביזיון שהיה לסיעת גשר, ויקבלו הבטחות שווא שאין מאחוריהן מלה, והם יודעים זאת.

היו"ר ד' טל:

תודה.

ענת מאור (מרצ):

במקביל, ארבעת הדברים, אדוני שר האוצר - המסגרת, מיסוי העשירים בלבד, הוצאת חוק הבריאות לחלוטין מחוק ההסדרים, ולא לתת לחרדים ולהתנחלויות מעבר למגיע. זה לפתחך.

היו"ר ד' טל:

הוא נותן רק מה שמגיע.

חבר הכנסת יוסי שריד, בבקשה.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב=ראש, לשר האוצר ולי יש כנראה השקפות עולם מנוגדות לחלוטין כמעט בכל התחומים, על=פי מה שבא לידי ביטוי בהצעת התקציב ובחוק ההסדרים. ודאי וודאי שיש לנו חילוקי דעות נוקבים בתחום הכלכלי ובתחום החברתי. לו אני הייתי תחת שר האוצר, לא הייתי נוגע בילדים ובקצבאותיהם, לא הייתי נוגע בחולים, בקשישים. אבל מה זה תקציב? תקציב הוא ביטוי מובהק להשקפת עולם חברתית. זו השקפת העולם של שר האוצר, זו השקפת העולם שלנו, ויש ביניהן מרחב גדול, פער גדול, ונראה שקשה מאוד לגשר על פני הפער הזה.

אבל, אני מקדים את ההערה הזאת משום שאני רוצה - יש לי הרגשה שאני עומד לחלוק מחמאה לשר האוצר. נדמה לי ששר האוצר הוא כמעט השר היחיד - אני אומר כמעט ליתר ביטחון, נדמה לי שאני כמעט יכול לומר השר היחיד - כמעט השר היחיד שלא נדבק במחלת ה"שקרת". מחלת השקרת היא אגב לא מחלת הסכרת. סכרת זה סכרת, ושקרת זה שקרת.

שקרנות, פשוטה כמשמעה. פעם, אדוני היושב=ראש, בהזדמנות אחרת, בנושא אחר, אבל באותו עניין ועם אותם אנשים, תהיתי ושאלתי - בגלל ההתעניינות שלי במדיצינה - שאלתי איך עוברת המחלה הזאת שנקראת שקרת, איך נדבקים בה, כי ברור לגמרי שהיא מחלה מידבקת, כפי שאנחנו רואים עכשיו.

שאלתי: האם מחלת השקרת עוברת בדם, האם מחלת השקרת עוברת ברוק? והגעתי למסקנה, על=פי מומחיותי היחסית במדיצינה, שמחלת השקרת עוברת בהבל=פה, כנראה. זאת אומרת, יש לנו ראש ממשלה שיש לו הבל=פה, יש לו הרבה הבל=פה - - -

<u>רן כהן (מרצ):</u>

הרבה הבל.

<u>יוסי שריד (מרצ):</u>

הרבה הבל=פה, שהוא הרבה הבל, נכון. והבל=הפה הזה של ראש הממשלה מדביק את כל השרים במחלת השקרת. נדמה לי - אני לא בטוח בזה, שאני עדיין לא התמחיתי די הצורך במחלה החדשה - נדמה לי שמחלת השקרת היא אפילו מחלה יותר מידבקת משפעת הונג=קונג, שבזמן האחרון אנחנו שומעים עליה כל כך הרבה. ואם אני אומר שנדמה לי ששר האוצר לא נדבק במחלת השקרת, זו איננה מחמאה של מה בכך.

אשר על כן, אני בטוח - וזו מחמאה שנייה, ומותר לחלוק מחמאה לפעמים - ששר האוצר יראה את עצמו מחויב לדבר שבעינינו הוא מובן מאליו, למד מעניינו, שאם וכאשר יהיו הסכמים שתיכף נדבר עליהם, ההסכמים הללו יונחו רשמית על שולחן הכנסת, ובאמצעות הכנסת נדע כולנו, ידע הציבור הרחב, מהן ההתחייבויות, למי התחייבו מה, ובעיקר בכמה התחייבו; בעניין זה אני סומך עליך, אדוני שר האוצר, אם כי תהיה לך בעיה קשה, כי אני אפילו לא בטוח אם אתה תדע את כל האמת.

למה אני אומר שמחלת השקרת היא מידבקת? ולמה אני אומר דבר כל כך חמור שכל השרים, או כמעט כל השרים נגועים במחלת השקרת? משום שאני רוצה להזכיר לך, אדוני היושב=ראש, וגם לך יש שרים שם בממשלה הזאת, שחוק ההסדרים והצעת התקציב לא באו במישרין לכנסת. לא זו הפרוצדורה. חוק ההסדרים והצעת התקציב עברו בממשלה. ואני

רוצה להזכיר לך, אדוני היושב=ראש, שגם לך יש שרים בממשלה שמופיעים בטלוויזיה כמו תרנגולים זחוחי דעת ומקרקרים את ניצחונותיהם ואת תשואתם כהרף עין, כאילו היו אלוהים, ודואגים לשכבות החלשות, כידוע.

חוק ההסדרים, אם זיכרוני לא מטעה אותי, עבר פה=אחד בממשלה - - -

ענת מאור (מרצ):

לא פה=אחד.

יוסי שריד (מרצ):

אל תמהרי להגיד - לא, כי מה שאת מתכוונת הוא שהתקציב עבר בהתנגדות שני שרים.

שר האוצר י' נאמן:

שלושה.

יוסי שריד (מרצ):

שלושה שרים. הנה, אתם רואים - אני לארג', שלושה שרים. אבל חוק ההסדרים עבר פה=אחד.

עכשיו אני שואל - ריבונו של עולם, הרי חוק ההסדרים הזה הוא החוק שמונח עכשיו על שולחן הכנסת, זה החוק שאנחנו מדברים עליו כבר שבוע ימים. זה החוק שמונים בו כל כך הרבה חטאים ועוולות, ושרים יוצאים חוצץ נגד החוק הזה ומופיעים בטלוויזיה ומקרקרים את קרקורי ניצחונם.

אז אני צריך להניח אחת משתי הנחות: הנחה אחת, שהשרים - וגם לך, אדוני היושב=ראש, יש שרים בממשלה - לא הבינו במה מדובר.

היו"ר ד' טל:

הזכרת לי את זה בפעם - - -

<u>יוסי שריד (מרצ):</u>

לא הבינו במה מדובר. עניינים כל כך רציניים, שאנחנו כבר מדברים בהם שבוע ימים, שמסעירים את כל דעת הקהל בארץ, שאנחנו ורבים אחרים, אולי רוב הציבור, חושבים שאלו דברים מקוממים ובלתי נסבלים - כאשר הם הובאו לממשלה, השרים לא הבינו במה מדובר. אם יש לנו שרים כאלה, אנה אנו באים? שרים שלא מסוגלים לעבור מבחן פשוט של הבנת הנקרא.

אבל, אדוני היושב=ראש, הרי לא איש כמוני יזלזל באינטליגנציה של השרים. אתה יודע מי יושב שם בממשלה הזו, איזה אנשים אינטליגנטים. הם הבינו גם הבינו מה יש שם. אלא מה? כאשר הם הבינו, זה לא היה אכפת להם כלל, והראיה שהם הצביעו בעד.

אז מה קרה? הם חשבו שזה יעבור. הם חשבו שהארץ לא תרעש. הם חשבו שאף אחד לא יבחין. אבל מה? הארץ כן רועשת, והכול הבחינו והכול יודעים שמדובר בגזירות שהציבור לא יכול ולא רוצה לעמוד בהן, ואז, ורק אז, השרים האלה, שדואגים נורא נורא לשכבות החלשות, רק אז הם התעוררו. איזה מין ממשלה היא זו?

אני כבר לא רוצה להידרש לצד הפורמלי. הרי זו איננה ממשלה על=פי כל הגדרה, אבל בכל זאת, אולי נאמר משהו. יש כאן חוות=דעת של היועץ המשפטי לממשלה, לא שהיינו זקוקים לחוות=הדעת הזו, אנחנו כולנו יודעים, אבל בכל זאת כותב היועץ המשפטי לממשלה, הנוכחי, והוא לא כתב את זה בכדי, משום שהוא ידע למה הוא כותב עכשיו ולמה הוא כותב במיוחד לממשלה הזאת. סעיף 79(ב) לתקנון הממשלה קובע, כי לא יחלוק שר או סגן שר בעת הופעתו במליאת הכנסת או בוועדה מוועדותיה על החלטה של הממשלה, לא יסתייג ממנה ולא יבקר אותה. הוראה זו מהווה חלק מהתקנון שאושר וכו' וכו' וכו'. ובתקנון הממשלה כתוב, מאז ומתמיד, כי חובה זו יסודה בכך שהשר הוא בראש ובראשונה חבר הממשלה, אשר היא כגוף משמשת הרשות המבצעת של המדינה. הממשלה מכהנת מכוח אמון הכנסת - זו לא הציטטה, גם היא שייכת לעניין, אבל לא זו הציטטה שרציתי לקרוא.

מכל מקום, יש מחויבות מוחלטת של השרים להחלטות הממשלה, ועכשיו, השרים שהצביעו בעד חוק ההסדרים, והשרים שהצביעו בעד התקציב - ואני רוצה לומר לך, חבר הכנסת מקסים לוי, דוד לוי לא הצביע נגד חוק ההסדרים, ואריה דרעי - טוב, הוא לא שר בממשלה, אבל הוא מניע שם את השרים בממשלה, הרי שם מדובר במריונטות, מושכים בחוטים - שני שרי ש"ס הצביעו בעד חוק ההסדרים. מה אתם רוצים עכשיו?

דוד טל (ש"ס):

זה מונע מחברי הכנסת - - -

יוסי שריד (מרצ):

לא מחברי הכנסת, תסלח לי. השרים בממשלה. אין לכם דיון מוקדם בסיעה? אתם לא יודעים על מה מדובר? אבל מה? זו הצביעות, זו השקרת, שהיא מחלה מידבקת, שעוברת מאחד לשני.

אני רוצה לשאול, הרי כל אחד מן הנוגעים בדבר, כל אחד מחברי הממשלה כבר קיבל הבטחות מראש הממשלה. וכל אחד מחברי הממשלה, וכל אחת מן הסיעות הנוגעות בדבר והשותפות בממשלה יודעת שלהבטחות האלה אין שחר. טוב, כל אחד יש לו טעם מוזר ויש לו איזו נטייה משלו. יש כאלה שאוספים בולים, יש כאלה שאוספים מטבעות, יש כאלה שאוספים מדליות ויש כאלה שרוצים לאסוף הבטחות של בנימין נתניהו. זה יהיה אוסף מעניין, זה גם יהיה אוסף עשיר. אפשר יהיה להציג אותו בתערוכה של אוספים. הרי לכל אחד מכם כבר יש הבטחות בכיס, כבר הצגתם אותן בטלוויזיה, כבר התרנגולים קרקרו.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

מאיפה אתה יודע שהוא לא יקיים?

יוסי שריד (מרצ):

זו שאלה, מאיפה אני יודע שהוא לא יקיים, ותיכף אני גם אשיב עליה. אני מבין היטב את רוח השאלה.

אני אומר, יהיה לכם אוסף עשיר מאוד של הבטחות סרק, הבטחות כזב של ראש הממשלה.

שואל חבר הכנסת מקסים לוי, ובדין, שאלה טובה. אני רוצה לנסות ולהשיב עליה, אני לא בטוח שהתשובה תהיה כל כך טובה. אני שואל את עצמי: מי רוצה מה יותר? השאלה לא ברורה למשמע אוזן ראשון, מי רוצה מה יותר? עכשיו אני אפרש את זה. האם ראש הממשלה רוצה יותר לרמות, או השרים והסיעות רוצים יותר להיות מרומים? בעניין זה אני חלוק - אתם יודעים, אין אצלנו קולקטיביות רעיונית - על חברי חבר הכנסת רן כהן.

חבר הכנסת רן כהן הוא אדם הגון, הוא מתייחס לדברים כפי שהם. אבל אי=אפשר להתייחס לדברים כפי שהם. שואל חבר הכנסת רן כהן: איך אפשר להתייחס לכל כך הרבה הבטחות, שבאות מפיו של אדם שמעולם לא נתפס בדבר אמת. שאלה בהחלט נוקבת.

לא, חבר הכנסת רן כהן. השרים האלה, שנדבקו במחלת השקרת, רוצים להיות מרומים. מעולם לא ידעתי שיש לכל כך הרבה אנשים בארץ תאוות לוקשים, פאסטה. הם נורא נורא אוהבים לוקשים. הם נורא נורא אוהבים שמאכילים אותם לוקשים. למה הם אוהבים להיות מרומים? תשאל, איזה אדם נורמלי, איזה אדם סביר רוצה להיות מרומה?

<u>רן כהן (מרצ):</u>

למה?

<u>יוסי שריד (מרצ):</u>

גם זו שאלה, ועכשיו אני אסביר גם את השאלה הזו ואתן גם לה תשובה. במקרה הזה, כאשר אתה מרומה, אתה יכול לעשות שני דברים: אתה יכול להופיע בטלוויזיה ולקרקר כמו תרנגול זחוח דעת, כמו שהופיע חבר הכנסת אריה דרעי, להציג מסמך ולומר: הנה, הצלתי. הצלתי את החלשים, הצלתי את הדפוקים, הצלתי את האנושות. ומן הצד השני, או מאותו צד, אם אתה רוצה, להישאר בממשלה, כי הרי לא רוצים לעזוב את הממשלה. בגלל זה רוצים להיות מרומים. כל אחד רוצה גם את ההופעה בטלוויזיה וגם להישאר בממשלה. אבל

הוא יודע, המרומה יודע שהוא מרומה, והוא יודע שהוא לא יקבל דבר.

אז תשאל: איך זה יעבוד? פשוט מאוד, יופיעו בטלוויזיה, ינפנפו בנייר הזה, ימשיכו לשבת בממשלה, אחר כך שום דבר לא יקרה. ההבטחות, כמובן, אין להן כיסוי, הן גם לא ימומשו, אבל אז כבר לא צריך לפרק את הממשלה, כי כבר תשומת הלב הציבורית לא נתונה להפרת ההבטחה, זה כבר לא במוקד תשומת הלב, כבר אין איזה ויכוח גדול סביב זה. אתה ראית שפעם אחת פירקו ממשלה על איזו הבטחה שניתנה ולא נתמלאה לאחר שוך הסערה? כבר אף אחד לא מתעניין.

לכן, השרים רוצים להיות מרומים. הם מתחננים לפני ראש הממשלה: רמה אותנו, תן לנו איזה לוקש, תן לנו איזה נייר שלא שווה את הנייר, ואז נוכל להופיע בטלוויזיה. הרי כל העניין זה להופיע בטלוויזיה.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

ואחר כך לטעון: הנה, רימו אותנו.

<u>יוסי שריד (מרצ):</u>

וגם רימו אותנו, בוודאי.

עכשיו תשאל: אבל בכל זאת הרי לשקר זה דבר חמור, ולהיות קורבן לשקר זה גם כן דבר חמור? לא, גם בעניין זה אתה טועה. זה כבר לא חמור, כי כבר יש הבנאליזציה של השקר. כל כך הרבה פעמים השתמשו בשקר, שזה כבר לא נורא, זה גם לא מרעיש.

היום שמעתי בחדשות בערוץ=1 בטלוויזיה, אמר כתב נבון: בעבר כאשר התברר שראש הממשלה שיקר, זה היה פותח את החדשות, עכשיו זה כבר לא אייטם. לכן, גם אין סכנה גדולה, גם אין חומרה גדולה, לא תרעש הארץ אם יתברר שראש הממשלה שיקר עוד הפעם. וגם לא תהיה בהלה גדולה או התרגשות גדולה אם יסתבר שאותם אנשים רומו עוד הפעם.

עכשיו אתה מבין את השיטה, איך השיטה הזו עובדת?

רן כהן (מרצ):

לא חשבתי.

יוסי שריד (מרצ):

פשוט מאוד, ימשיכו לשבת בממשלה, ימשיכו להופיע בטלוויזיה, החולים יהיו חולים והדפוקים יהיו דפוקים. זו השיטה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת שריד. הנואם הבא - חבר הכנסת וליד צאדק. אחריו - חבר הכנסת דוד צוקר, אחריו - חבר הכנסת מיכאל נודלמן.

אנחנו נעבור ל=15 דקות לכל נואם, לפי החלטה שהיתה בוועדה של ההסכמים על - -
-

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

גברתי היושבת=ראש, רציתי להגיד אדוני השר, אבל השר כבר איננו; אני מקווה שהוא יחזור. ואם הוא התמהמה ולא בא, אני רוצה לספר.

אתמול היה משפט - אשם או לא אשם, והופיע שר המשפטים צחי הנגבי. ובין יתר הדברים שהוא רצה לסתור בהסכם אוסלו, מה הוא אמר? הוא אמר, שרבין, זיכרונו לברכה, ופרס, ייבדל לחיים ארוכים, נגררו על=ידי המפלגות הערביות וחברי הכנסת הערבים, וחברי הכנסת הערבים בכנסת נגררו על=ידי אש"ף, עוכר מדינת ישראל. זה שר המשפטים של מדינת ישראל, שאומר שהערבים הישראלים נגררים אחרי אש"ף, והם אלה שגררו והטעו 1992, כך שהיא תוכל לחתום על הסכם אוסלו-ואילצו ואנסו את ממשלת רבין בשנים 1996 האומלל, כפי שהוא הגדיר.

אני חושב ששר המשפטים חזר לסורו, לימים שהיה סטודנט באוניברסיטה, עת שלח את כנופיותיו להכות בסטודנטים הערבים בשרשראות. הוא היה צריך להתבייש לעמוד בפני פרס

ולפני האנשים האלה. צריך להגיד לו: של נעליך מעל רגליך, כי המקום אשר אתה נמצא בו קדוש הוא. אבל, בכל זאת, נראה שהחוצפה לא יודעת גבולות, גברתי היושבת=ראש; הוא המשיך לזלזל לא רק בהסכמי אוסלו, שהממשלה הזאת מנסה בכל כוחה, לפחות לחקות מה שהיה, בלי הצלחה. הממשלה הזאת ממולכדת בראשה וממולכדת בצדה וממולכדת מעליה ומתחתיה באנשים שלא רוצים בשלום ולא רוצים באחוות עמים. שר המשפטים היום לא רק שהוא מזלזל, אלא הוא חוזר ומסית נגד ערביי ישראל.

מה פירוש הדבר שאנחנו עושי דברם של אש"ף? מה פירוש הדבר? הדבר הזה הוא הסתה פרועה, ויש לקרוא אותו לסדר, ואולי אפילו להגיש נגדו תלונה על העניין הזה. לא כדאי שבמת הכנסת ובמות ציבוריות יהיו פרוסות ופתוחות ופרוצות לכל מיני אנשים מסיתים כדוגמת שר המשפטים הנוכחי. זו טבעה של הממשלה הזאת. זה טבעו של ראש הממשלה. זה טבעם של השרים.

אני חושב שהעניין הזה מאוד=מאוד מדאיג, כי לא מדובר על איש בתוך משפחתו שמשקר לאשתו או משקר לשכנים, הוא אחראי לגורלם של אנשים אזרחי מדינת ישראל. הוא אחראי לאנשים, וגורלם תלוי בהחלטות שלו, אם הן טובות או לא. הוא לא אחראי רק לאזרחי מדינת ישראל, הוא אחראי גם לשלומם של עמי המזרח התיכון, כיוון שמשחק אומלל כזה, משחק מסוכן כזה, עלול להבעיר תבערה שהרבה מאוד חכמים לא יוכלו לכבות אותה.

גברתי היושבת=ראש, שמעתי פה חברי כנסת. חברי הכנסת הערבים דיברו על מצוקתם של ערביי ישראל, וזה טבעי. חברים שלי מהמפלגה שלי, התנועה שלי, דיברו באופן כללי על דברים שנוגעים לבריאות ולעוני ולפנסיות ולוותק, ומכל הדברים האלה ייהנו גם ערביי מדינת ישראל, כיוון שזה דבר אוניברסלי לכל הפועלים.

אני מחשיב את המלה הזאת - "פועלים", ואת מאבקם. אני רואה במאבק של פועלים יהודים ופועלים ערבים את המקום והאמצעי היחיד אולי, נוסף על חינוך, שאפשר לעשות בו מאבק משותף, מאבק על זכויות שהן משותפות לשני העמים. פועלים - עובדים ערבים, עובדים יהודים, הם אנשים שיש להם מצוקות ויש להם מכנה משותף, אינטרס משותף - להילחם נגד ניצול, להילחם למען תנאי עבודה טובים יותר, שכר עבודה הוגן, ואני חושב שבנקודה הזאת לא צריך להיות הבדל בין יהודים לבין ערבים; וזה מה שחברי עשו.

הדבר השני, לדעתי, אם חפצי חיים אנו, ואם אנחנו באמת רוצים להקים מודל

לדו=קיום יהודי=ערבי במזרח התיכון, שיחקו אותו מדינות אחרות, ויגידו "יש במדינת ישראל ערבים ויהודים שיכולים לחיות יחד", תלוי בחינוך. הפגיעה, גברתי היושבת=ראש, בנושא החינוך, היא קשה.

לא רק בחינוך הפגיעה קשה; יש חירשים, אילמים - רק היום קיבלתי מכתב על פיטורי עיוורים ממרכזות טלפונים במשרדים השונים, כיוון שהחליפו את המרכזת; על אלה קמה חמתם של המשרדים השונים, ופיטרו אותם. תארו לעצמכם שאנחנו מפטרים עיוורים שנמצאים בעבודה, שהוכשרו לעבודה הזאת. אי=אפשר למצוא להם עבודה חלופית ולתת להם הסדרים כדי שיוכלו לחיות בכבוד ובגאווה. הממשלה הזאת לא נותנת לחירשים, לא נותנת לאילמים, והיום בא גם תורם של העיוורים. ובחינוך, בעניין של אנשים בעלי צרכים מיוחדים, העניין יותר כאוב.

גברתי היושבת=ראש, כנסת נכבדה, אני חושב שדיברו לפני על עניין משרד הדתות. אני חייב להגיד כאן, שבתקופת ממשלת רבין ופרס, ממשלת העבודה=מרצ, בתי=הדין השרעיים אוישו כולם. אוישו כולם, ואני חוזר על זה. היו שלושה שופטים שרעיים. בתקופתו של רבין - והייתי עד להוראה שהוא נתן. הוא אמר: אני לא מוכן לקבל שלבית=דין שרעי אחד יבוא שופט מעכו כדי לנהל ישיבה בירושלים; או שבית=משפט לערעורים יהיה בית=המשפט הראשון, ואחר כך יזמינו אותם שופטים, שמקבילים לשופטי בית=משפט השלום, בבית=משפט לערעורים. יש שופטים מיוחדים, אך ורק לערעורים. זה היה בתקופתו של רבין. והיום, בתקופה של הממשלה הזאת, קיצצו את תקציב משרד הדתות. התקציב מגיע ל=1.3. זו חרפה ובושה לעניין הזה.

אני חושב, שכשאנחנו בודקים מה קורה במגזר הערבי, השלטון המקומי גוסס, ואני אומר "גוסס" - בלי שירותים, בלי שום דבר. ראשי המועצות המקומיות שבתו ובאו לכנסת, אבל נראה שהממשלה הזאת לא שומעת ולא רואה את הכאבים והמכאובים של האנשים האלה.

גברתי היושבת=ראש, אני חבר בוועדה למלחמה בנגע הסמים, ואני רואה את הצעקה והבקשה של אנשים המכורים לסמים, וצריך רק כמה מיליונים - אני מדבר על מעט מיליונים, לא עשרות מיליונים - כדי לחזק את הרשות למלחמה בסמים. הממשלה הזאת קיצצה השנה 17% מתקציב הרשות למלחמה בסמים.

אני חושב שזו בושה וחרפה לעשות את הדברים האלה על חשבון האנשים האלה. לצערי

הרב, האחוז הגדול ביותר, 34%, בין המכורים לסמים בארץ הם ערבים; 38% מעברייני הנוער הם ערבים. יש קשר בין מצב החינוך והמצב הבלתי=נסבל בכפרים הערביים ובעיריות הערביות לבין מה שקורה היום. בכפרים הערביים אין מקומות תרבות, אין מקומות בידור. בטייבה, למשל, 28,000 אנשים, אין בית=קולנוע, אין בית=תרבות, אין שום מקום שבו ילדים יכולים למצוא מקלט באווירה תרבותית וטובה.

ואחר כך נתפלא, למה יש גזענות אצל הנוער? מכיוון שהם שומעים את שר המשפטים צחי הנגבי, ושומעים את ראש הממשלה, שלא מזכיר את הערבים ומקצץ להם בהישג שהשיגו 1992 הוקפאו ונשכחו במגירות-1992, ופרויקטים שהיו ואושרו בשנים 1996-בשנים 1996 שלהם. כל הדברים האלה מטפטפים, והנוער שואל את עצמו: למה אני צריך להאמין? למה אני - אם אחרים מנצלים אותו, אם אחרים מפלים אותו לרעה? ועל אחת כמה וכמה הילד, שנושם את השנאה באוויר.

לבסוף, אני רוצה לומר כמה משפטים על החקלאות. בזמן האחרון אנחנו אומרים: אל תגיד שלום לחקלאות. חברים, יש בארץ חקלאים טובים, שמייצרים כל טוב לארץ ולתושבים, ומייצאים גם כן. בשנה שעברה ייצאו לשוק האירופי יותר ממיליארד פרחים, וזה הכניס הרבה מאוד דולרים. אבל האם מהסכומים האדירים שמקבלים מגיע הרבה לכיסם? לא ולא. האם ההכנסות מהפרי הטרי שמייצאים לחוץ=לארץ מגיעות לכיסים של החקלאים? לא ולא. וזאת, מכיוון שההוצאות אדירות, והסובסידיות, במיוחד באזור המרכז, הורדו, התמיכות ועידוד השקעות בחקלאות ובתוצרת החקלאית ירדו פלאים. כל אלה משפיעים מאוד על החקלאות, וזו התוצאה - שאנשים שבאמת מגיע להם לקבל את השכר הנקי, שאותו הם מרוויחים בזיעת אפיהם, מקופחים היום, והם עומדים לנטוש את החקלאות.

ולכן, גברתי היושבת=ראש, אני חושב שהגיע הזמן שראש הממשלה יראה באוכלוסייה הערבית, המהווה 20% מהאוכלוסייה בישראל, חמישית - פעם אמרנו שמכל שישה יש ערבי, היום מכל חמישה יש ערבי - גורם שיש צורך להיטיב עמו. אנחנו לא מתקפלים, אנחנו לא מתכופפים, אנחנו לא מרכינים ראש, אנחנו דורשים את הזכות שמגיעה לנו בתוקף זכות ולא בחסד. תודה רבה.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת דדי צוקר - לא נמצא, וכן חבר הכנסת מיכאל נודלמן, גם לא חבר הכנסת רחבעם זאבי. אם כן, חברי הכנסת, אנחנו מתחילים את הרשימה מחדש. חבר הכנסת משה גפני - איננו. חבר הכנסת רפי אלול, בבקשה. אחריו - חברי הכנסת מאיר שטרית, שאול עמור, מיכאל קליינר ועוזי לנדאו.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

גברתי היושבת=ראש, חברי חברי הכנסת, האמת היא שהתלבטתי. כבר כמה ימים אני חושב, ונזכרתי בהרבה סיפורי אגדות על הממשלה הזאת, וכך ישבתי ושרבטתי כמה מלים, איך נראית לי הממשלה הזאת.

ובכן, בממשלת הגמדים רעש מהומה. נתניהו לובש מדים יוצא למלחמה. ובראש הגדוד צועד נאמן המתלמד, הוא חובש קובע פלדה ובידו קופת צדקה.

גברתי היושבת=ראש, חברי חברי הכנסת, יש לנו ממשלת גמדים וראש ממשלה ננס. ותשאלו אותי, למה? יש לנו ראש ממשלה קטן, הוא כל כך קטן משום שהוא לא מסוגל להוביל, לא מסוגל להנהיג, וגרוע מזה, לא מסוגל לנהל.

זהו ראש ממשלה שרלטן, שנוסף לו שחקן משנה, גם הוא קטן קומה, אבל בשונה מראש הממשלה הוא גדול אמונה. שחקן המשנה של ראש הממשלה הוא השר נאמן. אל הזירה ספק נשלח ספק נזרק שר האוצר. ראש הממשלה, הדרדס נתניהו, שלח את הגמד "טוב טוב" לחפש מוצא. נו, ואיך מחפשים מוצא בממשלת הגמדים? אספר לכם.

אוסף הגמד נתניהו את הגמדים האחרים לישיבת הגמדים העונתית - -

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אבל בממשלה יש יותר משבעה שרים, לא?

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

18 שרים.

- - או=אז מדבר ראש הממשלה על סלע קיומנו, או אולי נכון לומר סלע כיסאנו. ואז אוספים הגמדים אומץ: גמד החינוך מאיים, וזה של התחבורה מאיים אף יותר. גמד העבודה מחרים וגמד הבריאות רוקע ברגליו הקצרות. ורק הגמד "טוב טוב" לוטש את עיניו לשמים וממלמל תפילה חרישית. ואז מתפזרים הגמדים לדרכם במכוניות הצעצוע, והגמד "טוב טוב" אורז את חפציו ויוצא למסע הקניות הגדול.

רבותי חברי הכנסת, הגמד "טוב טוב" לא קונה מצרכים לנזקקים. הגמד "טוב טוב" לא מייצר מקומות תעסוקה למובטלים. הגמד "טוב טוב" לא עושה למען חינוך שווה לכל נפש. הוא לא עושה למען בריאות נקייה. הגמד "טוב טוב" אוהב את הצבע האפור והשחור: חינוך אפור ובריאות שחורה.

רבותי, אני שואל אתכם, בשבוע שעבר עמדו כאן, מול בניין הכנסת, מאות רופאים, עובדי מינהל ומשק, אחים ואחיות, וניסו לשכנע אותנו, לא כי הם רוצים יותר שכר, לא כי הם מבקשים הטבות סוציאליות - הם משכנעים אותנו, שהבריאות של ילדינו תלויה בנו, שהבריאות של עם ישראל תלויה בנו.

ואנחנו - אני מודה, בטיפשותי הרבה גם אני - חשבנו שטוב נעשה אם ניאבק למען קצבת ילד ראשון וילד שני, ואמרנו שאת המאבק לבריאות נדחה למועד מאוחר יותר. בדיעבד, היינו צריכים קודם כול להתחיל את המאבק על הבריאות, ואחר כך על קצבות הילדים. כי מאבק על הבריאות - אין בית שלא נפגע; אין בית.

אני אומר לכם, שכאשר מובטלים - ואגב, אנחנו שומעים כל יום על מובטלים נוספים, וזה מדהים - יצטרכו לבוא ולשלם מס בריאות משלים, האם מישהו מהם יוכל לעמוד בזה? אם מישהו מהם, חס וחלילה, יהיה חולה וילך לרופא, יגידו לו: אדוני היקר, אנחנו מצטערים, יש תרופה בשבילך, אבל אתה לא יכול לקבל אותה, כי לא שילמת ביטוח משלים; היא במגירה, אפשר להציל אותך, אבל מאחר שלא שילמת - אין לך יותר חיים. וראש הממשלה ושריו - הם אדישים.

אני אולי יכול להודות לשר הבריאות שעשה שריר. אני מאוד מקווה שלא קנו אותו בחצי מיליארד שקל, כי אין שום סיכוי שזה יביא את 1.6 מיליארד השקל שחסרים למערכת הבריאות.

אני אומר לכם, אני אומר לך, גברתי היושבת=ראש, שאותו דבר קרה בחינוך. שנינו חברים בוועדת החינוך. שנינו יודעים שיום חינוך ארוך לא יכול להתחיל ב=1 בינואר. אבל מה עשו? לקחו מעשה רציני של קרן=קרב, ועל חשבון תשלום עתידי הלכו וביטלו 40 מיליון שקל. 40 מיליון שקל.

היו"ר נ' חזן:

ליתר דיוק, אם אני לא טועה, מדובר ב=44 מיליון שקל.

רפאל אלול (העבודה):

44 מיליון שקל, אבל זה רק של המדינה. צריך להוסיף לזה פי=שניים. צריך להוסיף את מה שההורים נותנים ואת מה שהרשויות המקומיות נותנות. זאת אומרת, הלכו וקיצצו 100 מיליון שקל בחינוך. קיצוצים בהיקף של 100 מיליון שקל בחינוך משמעם לפטר 2,000 מורים, בתוכם 700 מורים עולים יוצאי ברית=המועצות. מדובר בפגיעה בכ=100,000 תלמידים במדינת ישראל. זאת כאשר מול עיניהם עומדת תמונה - - -

היו"ר נ' חזן:

אם אתה כבר נותן את הנתונים, אולי כדאי שתוסיף שמדובר ב=80 יישובים.

רפאל אלול (העבודה):

נכון, מדובר ב=80 יישובים. זה יותר גרוע. על מנת להשתיק את כל ארגוני המורים, ההורים והתלמידים, אמרו: רבותי, מה אתם דואגים? ב=1 בינואר אנחנו נכנסים לתוכנית גרנדיוזית של יום לימודים ארוך. אגב, כבר לפני שנה אמרו שמשקיעים בכך 400 מיליון שקל. אלה היו דיבורים. לא היתה השקעה של שקל אחד. השנה באו עם תוכנית מסודרת ליישובים. אני בדקתי ארבעה בתי=ספר רשומים, שקיבלנו עליהם דיווח בוועדת החינוך, גברתי היושבת=ראש. נציגי כל ארבעת בתי=הספר האלה אמרו: אנחנו לא ערוכים, אנחנו לא מוכנים, אין מורים, אין שום סידור שלפיו הילדים יישארו וימשיכו ללמוד.

אני שואל: האם ראיתם את "טוב טוב" הגמד? אם לא ראיתם - אתאר לכם מה עשה הגמד נאמן. הוא יצא לסיבוב קניות. הוא התחיל במפלגתו, הרי זוהי ש"ס. סנטה נאמן חילק מעות חנוכה וש"ס יצאה מרוצה. כעת פנה נאמן להשלים את המלאכה: נתן לזה, ונתן לזה, קצת דייסה לאחד ומעט לאחר. וראש הממשלה שלנו בשלו - מבטיח, מבטיח ומבטיח, ולא מאמינים לו.

רבותי חברי הכנסת, לאזרחי המדינה מגיע שלטון ראוי, ולא שלטון של גמדים. למדינת ישראל מגיע שר אוצר, ולא סנטה קלאוס מדומה. די לנו מממשלת הגמדים. די לנו מאותו סיפורון של ראש הממשלה וממשרתו הנאמן.

גברתי היושבת=ראש, בסיפור של שלגייה היו באמת שבעה גמדים, אבל אצלנו יש 18. 18 גמדים יש בממשלת ישראל, 18 אנשים קטנים, 18 חובבי כיסאות. 18 מי יודע?

במדינת היהודים רעש מהומה, ממשלה של גמדים יצאה למלחמה.

גברתי היושבת=ראש, ברשותך, אני רוצה לקרוא מכתב.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אחרון.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

כן, אחרון.

זה מכתב שהגיע אלי לוועדה לפניות הציבור, ששנינו חברים בה: "לכבוד מר בנימין נתניהו, ראש ממשלת ישראל". לא אקרא את שמו של האדם. אשמור על פרטיותו. "הנדון: פיטורי משירות התעסוקה בבני=ברק. אני אדם עיוור, נשוי לאשה עיוורת ואב לשני ילדים בגיל העשרה, עובד כמרכזן בשירות התעסוקה בבני=ברק מתאריך 1.12.92, עת נכנסתי לשירות לאחר מאמצים רבים, בסיועו של ראש הממשלה דאז יצחק רבין ז"ל.

"כאדם עיוור העבודה היא סם חיים עבורי, ואפשרות לפרנס את בני משפחתי בכבוד

ולהוות עבורם דוגמה שניתן להתגבר גם על נכות כה קשה.

"בתאריך 28.1.97, לאחר סיום יום העבודה ובדרכי הביתה, מעדתי בחצר הלשכה בגלל מכשול שהיה בדרכי ושברתי את ירכי. נזקקתי לניתוח ולקיבוע של פלטינה. לאחר מנוחה של כמה חודשים, שבהם הייתי צריך ללמוד ללכת מחדש, שבתי לעבודתי בשירות התעסוקה, ושמחתי במנת חלקי.

"לפתע היום, 24.12.97, נר שני של חנוכה" - אור לעיוור - "קיבלתי לאסוני הגדול מכתב פיטורים המצ"ב, ובו נאמר שתופסק עבודתי בשירות החל מ=31.12.97 - שלושה ימים הודעה מראש - מסיבה של צמצומים.

"מיותר לציין ששכרי הוא מבין הנמוכים בשירות המדינה, מאחר שאיני זוכה לכל הטבה שהיא. מה ניתן כבר לחסוך ממשכורת שכזו, ומדוע שאפול לנטל על החברה ואת הכסף אקבל מכיס אחר, הרי כל רצוני הוא לשמור על כבודי כאדם עובד.

"אני, שמכיר את המערכת, יודע שפיטורי נעשו בשרירות, ומתוך מניעים לא ענייניים. לפיכך, אבקש עזרתך והתערבותך למעני בתקופה קשה זו של אבטלה, כי מי יודע אנה אגיע. מכבד אני אותך כאדם, ויודע את רגישותך.

"מודה לך מראש ומאחל חג אורים שמח לך ולכל בית ישראל."

אם ראש הממשלה שומע את הנאמר במכתב הזה ויש לו לב, שיעשה מעשה, יקרא לעיוור הזה חזרה וייתן לו חג אורים שמח. זו אולי מצווה אחת עבור כל החטאים שהוא עושה.
תודה רבה.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת אלול.

חברי הכנסת, אני חייבת לקרוא את הרשימה. אעשה זאת. נראה לי שהדובר הבא יהיה חבר הכנסת פינס, אבל אקרא את הרשימה כדי לתת אולי שהות לקודמים. חברי הכנסת מאיר שטרית, שאול עמור, מיכאל קליינר, עוזי לנדאו, נעמי בלומנטל, צבי ויינברג, חיים

דיין, ראובן ריבלין, זאב בוים, גדעון עזרא, דן מרידור, נסים דהן, רפאל פנחסי, יצחק כהן, דוד אזולאי, יצחק וקנין, דוד טל, פיני בדש, אבי יחזקאל, אדיסו מאסלה, אברהם הירשזון, דוד ראם, אברהם שוחט, סאלח טריף, רפי אדרי. חבר הכנסת אופיר פינס. אחריו - חבר הכנסת יונה יהב, ואחריו - חבר הכנסת אורי אור.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

גברתי היושבת=ראש, חברי חברי הכנסת, האמת היא שהיריעה כל כך רחבה ומה שאנחנו רוצים לדווח לציבור הוא כל כך מסעיר, מכעיס ומקומם, שלפעמים מרוב עצים קשה מאוד לראות את היער. לכן, נדמה לי שבמעט הזמן שעומד לרשות כל אחד מאתנו מן הראוי באמת להביא כמה דוגמאות שימחישו באיזה עולם אנחנו חיים.

לאחרונה קיבלתי מכתב מיושב=ראש ארגון נכי צה"ל, שבו הוא פונה אלי כחבר ועדת הכספים ומספר לי, שהממשלה החליטה לבטל את הפטור מארנונה שהיה לנכי צה"ל בשיעור שני=שלישים מגובה התשלום.

עם ישראל אולי לא יודע, אבל במדינת ישראל יש עשרות רבות של פטורים מארנונה. רבים=רבים זוכים לפטורים מארנונה, בצדק ושלא בצדק. פטור אחד הולכים לחתוך מספר החוקים, זה הפטור לנכי מלחמה, נכי צה"ל. לאנשים שחיים חפר אמר עליהם, שאנחנו חייבים להם את כברת הארץ הזאת ואת ההקרבה בקרבות האימים ואת העובדה הפשוטה שבנכותם אנחנו שלמים - מתוך המקאמה "החוב" של חיים חפר.

עם מצוקות מהסוג הזה אנחנו צריכים להתמודד. כל הביטול של הפטור לנכי צה"ל שווה אולי 250,000, אולי 300,000 שקלים - לא מאמין שזה שווה יותר - מתוך פטורים בעשרות מיליוני שקלים, אם לא מאות מיליוני שקלים, שיש לאנשים מארנונה.

היום גם התבשרנו, אני לא יודע עד כמה המידע נכון, כי המידע זורם בהיקפים גדולים מאוד ובצורה מאוד אינטנסיבית, אבל התבשרנו על תוספת של 50 מיליון שקלים לתקציב הכבישים העוקפים בשטחים במסגרת ההסכמים הקואליציוניים עם המפד"ל. אני חושב שזה מספר מדויק. יש לנו גם מידע על הקמת אזורי תעשייה חדשים במסגרת אזור פיתוח א' החדש בשטחים, אזור תעשייה מצפון לקריית=ארבע, אזור תעשייה תל=מרים, אזור תעשייה

אלון=מורה, וכדומה וכדומה.

ואני שואל: האם באמצעות הזרמות הכספים המלאכותיות האלה אנחנו נפתור את בעיות התעשייה של מדינת ישראל? הרי התעשיינים מתפוצצים מצחוק, זו בדיחה. זה לא מכניס כסף, זה לא יוצר צמיחה, זו פוליטיקה נטו. אין לזה שום דבר עם כלכלה, אין לזה שום דבר עם אחריות למשק המדינה. זו פוליטיקה. ואחר כך מלינים שאין כסף לדברים האמיתיים. אם אין כסף לדברים האמיתיים, ואין כסף לדברים האמיתיים, מדוע מוצאים לנכון לזרוק כספים למטרות פוליטיות מובהקות? הרי אנחנו מתמודדים על עיקר העיקרים, על הדברים החשובים באמת: על בריאות לעם ישראל, על חינוך לעם ישראל, על רווחה. איך אפשר, בלי להניד עפעף, להוריד סכומים כאלה לדברים לא נחוצים, רק כדי לרצות כמה מתנחלים? האם זה תפקידה של הממשלה לרצות את ציבור המתנחלים, שכבודם במקומם מונח, אבל האם הם מנהלים את עם ישראל ואת מדינת ישראל?

אני הייתי מצפה, גברתי היושבת=ראש ואדוני שר האוצר, שכסף ילך לטיפול באבטלה; שכסף ילך לטיפוח תשתיות, רכבות וכבישים; שכסף ילך לתרופות - לא במאבק, אלא כדבר המובן מאליו; שכסף ילך ל"גיבור סברינה". התווכחנו על 2 מיליוני שקלים. על מה התווכחנו? על 2 מיליוני שקלים.

אני מצפה, אדוני שר האוצר, שכסף ילך גם לפרויקט הר=איתן, פרויקט ההנצחה הלאומי לחללי צה"ל. איך מבטלים פרויקט כזה ואיך מוחקים אותו בהינף יד מספר התקציב? כמה העניין משמעותי וחשוב למשפחות החללים. מה, אנחנו איבדנו צלם אנוש? האם אנחנו עד כדי כך ציניים?

ואז אנחנו מגיעים לתקציב הפוליטי. אני מדגיש את התקציב הפוליטי, משום שאני, כחבר ועדת הכספים, מודע עד כמה התקציב מתוח ועד כמה היעדים האמיתיים, הריאליים של מדינת ישראל, הם גדולים. אני מצפה מממשלה אחראית, שכשהיא מתמודדת עם היקף כזה של אבטלה, עם נתונים כאלה בצמיחה, עם בעיה גדולה בהשקעות ובתשתית, שלפחות את האתננים הפוליטיים היא לא תיתן בשנת 1998. שום אסון לא יקרה לעם ישראל. ומה אני מגלה? שהתקציב היחיד שצמח מעל השיעורים הריאליים שלו, כתקציב משרד, הוא תקציבו של משרד הדתות. ולא סתם צמח. תקציב משרד הדתות צמח בשנת 1998, או לקראת שנת 1998, ב=17.5% ריאלית. וזו הצעת התקציב. אינני יודע כיצד יסתיים העניין, כי יש עוד רזרבה כללית ויש דברים בלתי צפויים ויש גידול בלתי צפוי במספר התלמידים בישיבות,

שאף אחד לא יודע עוד לכמת אותו ולדעת את השפעתו על תקציב המדינה ב=1998.

אני רוצה לקרוא לציבור כמה פנינים מספר התקציב של משרד הדתות, כדי שכולנו נדע. לא יכול להיות שזה יישאר בדל"ת אמותיה של הכנסת בלבד. ראשית, תקציבו של משרד הדתות לשנת 1998 הוא 1,550 מיליון שקלים. התוספות המרכזיות בתקציב הן בשירותי דת, קפיצה מ=184 מיליון ל=210 מיליון שקלים; בתקציב שנקרא הלכה, מחקר ולימוד תורני - מ=816 מיליון שקלים ל=960 מיליון שקלים, שזה כולל את תקציב הישיבות; תקציב המקומות הקדושים, שקפץ מ=53 מיליון שקלים ל=77 מיליון שקלים; ותקציב הרזרבה הכללית, שקפץ מ=66 מיליון ל=80 מיליון שקלים. ובפנים אין=סוף סעיפים ותת=סעיפים. למשל, סעיף המועצות הדתיות, שקפץ מ=119 מיליון ל=143 מיליון.

אני רוצה להזכיר, ששר האוצר הציע הצעה מבורכת, שלפי דעתי היה לה רוב לא קטן בכנסת, בכלל להעביר את המועצות הדתיות לטיפול הרשויות המקומיות. אז לא די שלא העברנו את המועצות הדתיות לטיפול הרשויות המקומיות ולא ייעלנו את עבודתן, עוד הגדלנו את תקציבן בצורה שמעט מאוד סעיפי תקציב בספר התקציב הגדול של מדינת ישראל גדלו כמוה - מ=119 מיליון ל=143 מיליון שקלים.

ויש עוד סעיפים כאן, שקטונתי מלהבין את כל פשרם. למשל, סעיף טיפוח והווי דתי, הכולל טיפול בעולים וגרים, חינוך דתי ומשלים, קשרים עם הגולה, תמיכה במוסדות דת יהודיים נוספים, פעולות לקליטה רוחנית, הווי דתי.

יש, למשל, קפיצה גדולה מאוד בתקציבי תמיכה ומענקים למוסדות תורה. נושא סעיפי שכר גדל מאוד, למשל, בבתי=הדין הרבניים. הוועדה הבין=משרדית להקמת מבני דת - כשאני מניח שמדובר בעיקר בבתי=כנסת, אבל לא רק - הכפילה את תקציבה מ=1997 ל=1998. הכפילה את תקציבה.

אני רוצה להזכיר לכם את יתר סעיפי התקציב שאנחנו מתווכחים עליהם. אני רוצה להזכיר לכם את כל הסעיפים, איזה מאבק יש בתקציב החינוך, איזה מאבק יש בנושא הביטוח הלאומי על הגמלאות של הזקנים, להוריד להם עוד 200 שקלים בברוטו. אילו מאבקים - ופה אין שום מאבק. פה הכול בסדר, פה הכול ניתן ביד רחבה ובנפש חפצה.

ולא שלבי מר, חלילה. אני מבין את הצרכים, אבל אני לא מקבל דבר אחד. אני

בשום פנים ואופן לא מקבל, שבשנה שאנחנו יודעים שהיא קריטית לתקציבה של מדינת ישראל ולכלכלה הישראלית, בשנה של מיתון, בשנה של האטה, בשנה של אבטלה, בשנה של העדר צמיחה, יש כסף לצרכים פוליטיים. לא מקובל עלי. לא מקובל עלי. זה חוסר יושר אינטלקטואלי להציג כאן את הדברים בצורה זו.

לכן, אם מדינת ישראל חסרה, והיא חסרה במשאבים, אני מבקש קודם כול לקצץ בתקציבים הפוליטיים, בתקציבים הגמישים, בתקציבים שאם לא יינתנו לא ייגרם שום נזק לעם ישראל ולמדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך. חבר הכנסת אורי אור - איננו באולם. חבר הכנסת אפי אושעיה, בבקשה. אחריו - חברי הכנסת איתן כבל, דליה איציק, רענן כהן וחגי מירום.

אפי אושעיה (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, אני צריך להגיד "חברי הכנסת" כשאין אף אחד במליאה?

היו"ר נ' חזן:

לא. אני גם חברת כנסת, אז יש לפחות שניים.

אפי אושעיה (העבודה):

גברתי היושבת=ראש חברת הכנסת נעמי חזן, אנחנו כאן דנים במשך שעות ארוכות בנושא תקציב המדינה. אני לא בטוח שהציבור מבין את הסוגיות השונות שאנחנו מעלים כאן בשם הציבור. יש פה מאבק אמיתי מול ממשלה אטומה, שמתנכרת דווקא לציבור החלש שבחר אותה.

אבל, גברתי, ברשותך, אני מבקש הפעם לדבר על הטרדות היום=יום שמעסיקות את אזרחי מדינת ישראל, מעבר לנושאים הפוליטיים, הציבוריים. במערכת הפוליטית שלנו יש הרבה רשעות וציניות. אני מבקש להביא דוגמה של היישוב פרדס=חנה. היישוב פרדס=חנה

נמצא במרחק של רבע שעה מביתי.

לפני ארבעה=חמישה חודשים פניתי כאן במליאת הכנסת לשר האוצר ולשר הפנים, והצגתי בפניהם את הבעיה הסוציו=אקונומית הקשה מאוד של פרדס=חנה, שכתוצאה ממנה המועצה המקומית פושטת רגל - אוכלוסיות קשות מאוד, עם בעיות שמאפיינות יישובים שקלטו עלייה גדולה מאוד. דיברתי על בעיות החינוך, על העובדה שעובדי המועצה לא קיבלו שכר. אבל היום אני מבקש לדבר על ההשתלטות של החרדים בשכונת נווה=רותם בפרדס=חנה.

אני חייב לומר כבר בפתח דברי, שאני אדם מסורתי. יש לי כבוד גדול מאוד לדת, ובוודאי לדתיים. אני מבקר בשבתות בבתי=כנסת, לא באדיקות, לא כל שבת, אבל משתדל לעשות זאת. אני לא נוסע בשבת. אני רוצה מאוד לצאת לגינה בשבת בבוקר ולהשקות את הפרחים שלי, אבל אני לא עושה זאת, כי יש לי שכנים דתיים ואני מכבד אותם מאוד, והם מכבדים אותי, ואין בינינו שום מחלוקת.

אבל, בשכונת נווה=רותם יש תופעה, שכבר שלושה חודשים מנסים תושבי נווה=רותם במאבק עיקש להילחם נגד השתלטות של קבוצת חרדים על שכונתם. לאחר שעברו תושבים חילונים לבתיהם בשכונה החדשה, שבפאתי פרדס=חנה, גילו התושבים כי צמוד לשכונתם מנסה קבוצת חרדים, המובלת על=ידי אדם המכונה הרב בובליל, רפאל בובליל, שטוען שהוא נתמך על=ידי ש"ס וטוען שהוא מקבל גיבוי מהמועצה המקומית - הקבוצה החרדית הזו מנסה להשתלט על שטחי קרקע ציבורית במטרה להקים מרכז חרדי בלב אזור חילוני.

אני אומר שצריכים להיות מרכזים חרדיים, ואני אומר שמותר וצריך להקים ישיבות, אבל למה, לכל הרוחות, באמצע יישוב חילוני, בסמוך לבתים של אנשים שהם חילונים לגמרי, שבאו לקנות לעצמם קצת שלוות חיים, להקים קריה חרדית?

לא רק קריית חינוך אלא גם קריית מגורים חרדית, מרכז מסחרי לחרדים, בית=כנסת, שזה חשוב, אבל גם "כולל", ובתוך כל הקומפלקס הזה, ראו זה פלא, משרד לתיווך נדל"ן.

אותו רב, הרב בובליל, מתווך נדל"ן חרדי, המגדיר עצמו כרב - יכול להיות שהוא רב, אינני יודע - מה שבטוח, הוא רב עם שכניו בשכונת נווה=רותם. זה בטוח. הציב אותו רב שם שלושה קרוונים, קרוונים שהוצבו שלא כחוק. הקרוונים הללו מופעלים

כ"כולל" על שטח הגובל עם שכונת נווה=רותם. זאת כשלב ראשון לקראת הפיכתו של השטח לקריית חינוך חרדית.

בקרוונים לומדים רק 18 ילדי חרדים, המוסעים בכל בוקר מיישובים שונים. אילו היו תושבי פרדס=חנה שצמחו וגדלו שם, לא היה לי ויכוח אתם. יכלו לחיות חרדים לצד חילונים. אבל יש שם רק שלושה ילדים שהם תושבי פרדס=חנה.

בתי מגורים אחרים בשכונה החילונית נהפכו לבית=כנסת ו"כולל", ולמשרד המיועד לרב בובליל, לניהול עסקי הנדל"ן שלו, במגמה למכור שם דירות לחרדים. בשטח הוצב שלט המודיע על הכוונה להקים באתר גם קריית מגורים חרדית ומרכז מסחרי לחרדים.

למעשה, הרב בובליל מנסה לכפות על שכונת נווה=רותם אופי חרדי באמצעות הצבת שלטי חוצות לא חוקיים עם מסרים חרדיים בדבר שמירת השבת והליכה בלבוש צנוע ונאומים מוקלטים ברחבי השכונה ובהם הטפות לחזרה בתשובה.

שתי משפחות שהתאכזבו למעשה מההבטחות של הרב בובליל כבר פרשו. בתוך כך שכר בובליל בנווה=רותם 15 בתי מגורים, אשר בחלקם שיכן משפחות חרדים, שאותם שכנע בדרכים לא כשרות להתגורר בשכנות לקריית=החינוך שהוא מתכנן. יש תצהיר בשבועה של משפחה חרדית שעברה משם בעקבות השקרים הללו.

לצערי הרב, המועצה המקומית, אולי בגלל איומים, אולי בגלל הפחדות, אולי בגלל חוסר ברירה - ידידי הטוב שלום ברזילי נכנע לגורמים אינטרסנטיים ונתן אישור להקמת הקריה הזו. תלונות שהוגשו למשטרת חדרה לא זכו אף הן למענה של ממש. עד עתה לא בוצעה כל פעולה כנגד פעילותם הבלתי=חוקית של חרדים. שמישהו מאזרחי ישראל ינסה לפתוח חלון אצלו בבית, הרשות המקומית מייד קונסת אותו, לוקחת אותו לבית=המשפט, כאילו הוא עבריין פלילי. פה מקימים קריה חרדית שלמה ללא פעולה של משטרת ישראל.

המועצה המקומית החליטה, שלא תהיה קריית חינוך חרדית. שישה מחברי הנהלת מועצת פרדס=חנה-כרכור, שעמדו על חומרת המצב והבינו כי הטעו אותם בכל הנוגע להליך אישור קריית החינוך החרדית, התפטרו מחברותם בהנהלת המועצה. התפטרותם הובילה למהלך נוסף: הצבעה חוזרת של מליאת המועצה והחלטתה על ביטול קריית חינוך חרדית ופינוי הקרוונים לאלתר.

לאחר שהחרדים חיבלו ברכושם של החילונים, תושבי השכונה הקימו לעצמם משטרה פרטית. הם למעשה מגינים על עצמם בתורנויות יום ולילה. ביתו של האדם מבצרו, אבל לא בנווה=רותם שבפרדס=חנה. כל שבת מגיעים מאות אזרחים להזדהות עם התושבים. הייתי נוסע להזדהות אתם בשבתות אבל איננו נוסע בשבת. אבל אני מציע לחברי החילונים בשכונת נווה=רותם, שאתם אני מזדהה ובשמם אני זועק כאן במליאת הכנסת, לא להגיע להקצנה, לתגרות ידיים. אני חושש שעלולה להיות שפיכות דמים.

אני רוצה לספר לחברי הכנסת כמה נתונים על פרדס=חנה. בפרדס=חנה כ=24,000 תושבים, מתוכם 147 משפחות חרדיות בלבד. בשכונת נווה=רותם 111 יחידות דיור צמודות קרקע בבעלותן של משפחות חילוניות, למעט משפחה חרדית אחת. 70 בתים כבר מאוכלסים. אני יכול לתת את כל הנתונים, אבל, גברתי היושבת=ראש, ראיתי שזמני תם.

אני מבקש לומר לסיום, שפניתי אישית לרב עובדיה יוסף. אני חייב לומר כאן, שהרב עובדיה יוסף מכיר את הבעיה. הוא שלח את שר הפנים פעמים מספר לפתור את העניינים בנווה=רותם. לצערי הרב, בלי החלטה. בלי החלטה משום שההצעות של שר הפנים היו כאלה, שהייתי אומר בלשון המעטה שהן זרות ומוזרות.

אני קורא מכאן לרב בובליל: אם תורת ישראל ועם ישראל חשובים לך, עשה טוב לעם ישראל, פנה את עצמך משכונת נווה=רותם. אני קורא לשר הפנים, לשלום ברזילי, ראש המועצה בפרדס=חנה: הקצו להם קרקע, אם יש דרישה כזו. אם יש משפחות חרדיות, הן צריכות להתגורר גם בפרדס=חנה, אבל לא במרכז יישוב חילוני, כי ההסלמה שם יכולה להיות קשה מאוד. תודה.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לך, חבר הכנסת אושעיה, ומזמינה את חבר הכנסת איתן כבל. אחריו - חברי הכנסת דליה איציק, רענן כהן ויוסי כץ. אני מבינה שחזרנו לסדר המקורי.

אם חבר הכנסת שבח וייס יעשה עמי חסד, אני עליתי לנהל את הישיבה, והוא מוכן להחליף אותי, אני אדבר אחרי חבר הכנסת כץ.

שבח וייס (העבודה):

אני יכול עד22:45.

היו"ר נ' חזן:

בסדר. יש לנו עוד זמן.

שבח וייס (העבודה):

אפשר לנהל משא=ומתן כך?

היו"ר נ' חזן:

לא, אבל אולי ניתן לחבר הכנסת כבל לנאום?

שבח וייס (העבודה):

זה אנושי, אני יכול עכשיו, אם תרצי - - -

היו"ר נ' חזן:

זה תלוי בחבר הכנסת כץ, שהוא הנואם הבא, אם הוא יסכים.

שבח וייס (העבודה):

מה שאת - - -

היו"ר נ' חזן:

אני אעשה דברים, ומייד נתחלף בחזרה.

שבח וייס (העבודה):

אני פה.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה לך, אדוני.

איתן כבל (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, חברי חברי הכנסת - מי שנמצא באולם. הקופה הרושמת עובדת.

שבח וייס (העבודה):

היא עוד לא משלמת.

איתן כבל (העבודה):

אבל היא עובדת, הקופה הרושמת. אני חושב שזה השם החדש שאפשר לתת לראש הממשלה, בנימין נתניהו. הקופה הרושמת. האמת היא, חברי חברי הכנסת - ונוח לי לדבר אתכם, חברי מן הסיעה - שיש פה איזו בעיה. תראו, בשבוע שעבר גרמנו להם לא להעביר את התקציב, ובעצם הכנסנו אותם למצב שהקופה הרושמת לא תמשיך לעבוד. והקופה רושמת ורושמת ורושמת, מתוך כוונה ומחשבה שבסופו של עניין - - -

שבח וייס (העבודה):

כדי לעשות רושם, היא רושמת.

איתן כבל (העבודה):

את הרעש של הקופה כולם שומעים. את הצלצול של הקופה כולנו שומעים, אבל בסופו של עניין, כל מי שחושב שהוא יקבל משהו באמת, פשוט טועה. מאוד התפלאתי לראות,

ואפילו במידה רבה חסתי עליו, על שר החוץ דוד לוי, שהוא אדם שאני מאוד מעריך, שמופיע בטלוויזיה בערב שבת בפני כל עם ישראל, ומתבכיין על המסמך שראש הממשלה לא עמד בו, בהתחייבויות ובכל מה שהוא כתב שם. אני אומר לכם, לא כחבר כנסת, אלא כאזרח, וגם לא כאזרח שתומך בליכוד או בגשר - זה פשוט היה מחזה מביך. עומד ראש תנועה, איש נכבד, שר חוץ, ומבכה את העובדה שראש הממשלה, שאשרר לו אותו מסמך ביולי - זה לא הסכם קואליציוני ראשון, זה מסמך שאושרר בפעם השנייה על=ידי ראש הממשלה, והוא לא עמד שם בשום התחייבות.

אז נכון. גם הפעם הוא עושה רעש של קופה רושמת, אבל אין לו שום כוונה לעמוד בהתחייבויות שלו. הוא משקר בלי להניד עפעף. זה לא מעניין אותו כלל. הוא בתחושה שהוא יעבור את זה. הוא בתחושה שלא יכול להיות שהתקציב לא יעבור. הוא יבטיח פה, יבטיח שם, ובסופו של עניין הכול יהיה בסדר. גם אותם הוא יעבור. אבל אני אומר לכם: שר האוצר, שהוא הממונה על הקופה הרושמת, לעניין הזה הוא לא הקופה הרושמת; בסופו של דבר בנימין נתניהו נאלץ להיכנס לעניין הזה ולעסוק בכל ההסכמים הקואליציוניים.

ראו, לפני כמה חודשים נכנס, איך אומרים? בקול תרועה רמה, שר אוצר חדש, שכל העיניים היו נשואות אליו. כולנו זוכרים את הסופרלטיבים שהוא זכה להם מכל חלקי הבית. מימין ומשמאל - כולם דיברו בשבחו. אני גם בטוח שהדברים שנאמרו הם אמיתיים. האיש משכמו ומעלה, בעל יכולות מאוד גבוהות. אבל נכון לרגע זה הוא מגלה ביצועים מאוד מאוד נמוכים. גם מתברר שהביצועים שלו בפוליטיקה הם לא ביצועים גבוהים במיוחד. בסופו של עניין, כאשר אתה מסתכל על התקציב הזה, זה תקציב כל כך חלוש, כל כך מסכן, כל כך דל.

בסופו של עניין עצוב לי לראות את זה, הרי בסופו של עניין זה התקציב של מדינת ישראל. התקציב הזה אמור להוליך את מדינת ישראל שנה שלמה אל שנות האלפיים, ואין בו שום דבר. יש בו גזירות ואין בו תקווה. יותר מכל דבר אחר, אולי, זה מה שחסר לי בתקציב הזה. יש תקציבים שהם תקציבים קשים. אני זוכר שבשנת 1984, כאשר שמעון פרס הוליך את התוכנית הכלכלית, היתה תוכנית קשה - קשה מאוד לציבור, אבל הציבור ידע שיש תקווה בסופה; בסופה יהיה יותר טוב; בסופה הדברים ייראו אחרת.

כשאתה בא ובודק את התקציב הזה - זה תקציב בלי תקווה; תקציב שמי שכתב אותו לא מאמין בו. ויותר מכל דבר אחר, אולי זו הבעיה הגדולה של התקציב, מעבר לאותם

סעיפים קטנים, שנוגעים בקבוצה כזו או אחרת. זה תקציב שאנו - לא כאופוזיציה, אלא עם ישראל, אזרחי מדינת ישראל, פשוט לא מאמינים בו, ולא מרגישים שאחרי התקציב הזה נזכה לראות דברים אחרים. בסופו של עניין אתה נכנס פנימה, אל אותם סעיפים קטנים, שכאשר אתה אומר: או.קיי. לעתים עם צריך להתאחד כדי שתהיה לו משימה, כדי שבסופו של עניין נעלה על דרך המלך, במקרה הנדון - בנושא הכלכלי. אבל כשאתה הולך ובודק במי פוגעים, במי נוגעים, אצל מי חותכים, אתה רואה שכבר איבדנו את כל הגבולות.

דיברתי על זה בשבוע שעבר, ודיבר על זה גם חברי, אופיר פינס, על הביטול של הארנונה לנכי צה"ל. נדמה לי שדוד היה כאן, והראה את הסעיף ליושב=ראש הישיבה, שלא בדיוק מצא את הסעיף, שאומר, שאחרי 50 שנה, נכי צה"ל, שהיו זכאים לקבל פטור מהארנונה, או יותר נכון, הנחה - גם את זה לוקחים להם. האם כלכלת מדינת ישראל תיוושע מהעובדה שיבטלו את ההנחות בארנונה לנכי צה"ל? זה נראה כל כך מגוחך. זה נראה יותר תקציב של מכולת מאשר תקציב של מדינה.

האמת היא שאני לא יודע לאן נעלמו חברי הכנסת של ישראל בעלייה. הם, בהסכם הקואליציוני שלהם עם הליכוד ועם ראש הממשלה, אפילו עשו את החישוב של המשכנתאות, עד השקל האחרון. אני פשוט לא שומע אותם, הם נעלמו לי לגמרי. שום התחייבות. אני אומר את זה כמי שמכיר את הנושאים האלה מקרוב - ראש הממשלה לא עמד בשום התחייבות כלפיהם. פשוט כלום. איפה כל אותם מאות הוסטלים שהיו אמורים להיבנות?

לא מזמן ראיתי באיזה עיתון, שבמשרד השיכון אומרים: הגיע תקציב מיוחד של 50 מיליון ש"ח לדירות נ"ר. אמרתי: וואללה, כל הכבוד, איזו רגישות מיוחדת במינה מגלה האוצר. התברר שזה פשוט מיחזור של הודעה; זה לא תקציב חדש. מיחזור של הודעה. אז הם ממחזרים את ההודעות, ממחזרים את כל ההסכמים הקואליציוניים שלהם. אבל הקופה הרושמת תמשיך לרשום.

אני אומר לכם בהן צדק: אנו כאופוזיציה, התפקיד שלנו הוא להיאבק, ולהיאבק בכל הכוח מול הקואליציה ומול העומד בראשה; אבל לעתים, כאשר אתה יושב בתוך חבורה סגורה, אתה אומר: אתה יודע מה, עם כל זה שאנו נאבקים נגדו, הוא צודק פה. לעתים דברים נאמרים בחדרים סגורים. אבל הפעם אני לא מרגיש שיש בי איזה שמץ של עקצוץ כזה בתוך הנשמה, שאני אומר: זה לא הוגן מה שאנו עושים לו. אני אומר לכם: זה הוגן ועוד איך, כי זה פשוט תקציב של אין תקציב, בלי שום תקווה. תודה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת איתן כבל. אחריו - חבר הכנסת יוסי כץ; אחריו - חברת הכנסת נעמי חזן; ואחריה - חבר הכנסת יוסי ביילין, ואם הוא לא יהיה - אז חברת הכנסת סופה לנדבר, ליישר קצת את ההדורים. חבר הכנסת כץ, בבקשה.

יוסי כץ (העבודה):

תודה רבה. גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, אני מוכרח לספר לכם, והפרופסור שבח וייס בוודאי מכיר את האיש. כמו שרואים, הסתפרתי הבוקר.

היו"ר נ' חזן:

לא שמתי לב, אדוני, אבל בהחלט יפה.

יוסי כץ (העבודה):

חשוב מאוד שהציבור יחוש קצת את הדברים האלה.

היו"ר נ' חזן:

אבל מתי היה לך זמן בדיוני התקציב?

יוסי כץ (העבודה):

הספר שהסתפרתי אצלו הוא בשר מבשרה של תנועת הליכוד.

היו"ר ש' וייס:

אני מכיר אותו.

יוסי כץ (העבודה):

קוראים לו מרק, ומדובר בשני אחים.

היו"ר ש' וייס:

קודם כול אני אומר לך "ספיחס".

יוסי כץ (העבודה):

הם באמת ובתמים אנשים שמצביעים תמיד ליכוד. אגב, הם הסמיכו אותי לומר את הדברים גם לראש הממשלה, וביקשתי את רשותם.

היו"ר ש' וייס:

בסדר גמור.

יוסי כץ (העבודה):

היום באתי אליהם, ואף פעם לא התקבלתי בקבלת פנים כזו. זו בשבילי איזו אינדיקציה למה חושב הציבור. יש כאלה שהולכים לנהגי המוניות, ואני חושב שלספרים יש יתרון, כולם באים אליהם נינוחים, לחצי שעה, ומדברים.

הוא מספר לי: נמצאים אצלי רופאים, בשבוע האחרון דיברו רק על נושא אחד - חוק הבריאות. זה משהו איום ונורא, מה עושים כאן? הוא אומר, ואני משתמש בביטוי שלו: הכלכלה "על הפנים", זה משהו איום. לא הרגשנו בעבר את הדברים האלה, ועכשיו אנו פשוט מרגישים. הלקוחות שלו: בעלי בתי=מלאכה, סוחרים, אנשי עסקים. הוא אומר שהמצב קטסטרופלי. ההאטה היא דבר שהם מרגישים בו יום יום.

אמרתי לו: טוב, אבל הממשלה הזו היא ממשלה שאתה בחרת, ממשלת הליכוד, היא שומרת על הביטחון, היא מונעת מסירת שטחים. הוא אומר לי: עזוב, על מה אתה מדבר? הוא אומר: שמע, אנחנו צריכים את קברי הצדיקים בשכם? שמע, אני נוסע למרוקו, אני

מבקר שם את קברי הצדיקים, יש שמירה נאותה, זה מסודר, כמו שצריך. הוא אומר לי: עם כל הכבוד, אין שום סיבה בעולם שקברי הצדיקים שלנו לא יישמרו בצורה מסודרת על=ידי הפלסטינים. נקבל רשות, יהיו יחסי שלום, זה ייראה אחרת.

לא ידעתי בדיוק איפה אני נמצא. אמרתי לו: זה סיפור יפה, אבל כאשר נגיע לבחירות, היד שלך תרעד, בסוף תשים ביבי נתניהו. הוא אומר לי: השתגעת? האם אני יכול להצביע ביבי נתניהו אחרי שמתרחש דבר כזה? האם אתה חושב שאני לא רואה ערוץ=33? האם אתה חושב שאני לא רואה מה מתרחש פה?

תאמינו לי, זה דבר שמחלחל לאט לאט, אבל הציבור רואה אותו. הציבור רואה את תרבות השלטון, הציבור רואה בדיוק מה שמתרחש כאן. לא לחינם שר האוצר התייאש, הוא היה כאן ועזב. מה הוא צריך לשמוע את זה? הלך.

שאלתי את עצמי, האם שר האוצר הזה פעם אחת בשנה=שנתיים האחרונות עמד בתור בקופת=חולים כמו שאני עומד? האם הוא ישב מחוץ לדלת בקופת=החולים וחיכה בתור? האם הוא נכנס לבית=המרקחת של קופת=החולים וקנה שם תרופות? פשוט קשה לי להאמין שמי שעושה את הדברים האלה ומי שפוגש את הקשישים שנמצאים וצורכים פי=חמישה שירותים רפואיים מסוגל להציע הצעות כאלה. האם מי שהשתמש בעצמו בשירותי הבריאות הציבוריים מסוגל להציע הצעות כאלה? זה פשוט נבצר מבינתי.

אני לא תופס את זה, וכנראה גם אנשים שהצביעו עבור ביבי לא תופסים את זה. גם אנשים שבחרו בו כראש הממשלה לא מבינים את זה, הם לא רצו לחיות במדינה כזו, הם לא רצו לחיות במדינה שבה כל סיעה תופסת את הסיעה השנייה, מתחרה מי ייטיב עם העם.

יש לנו דוגמה נהדרת, שר בריאות אמיץ, יהושע מצא, קם, מגן. מתי הוא התחיל לעשות את זה? לפני שבועיים הוא התחיל להתנגד לתיקונים בחוק ביטוח הבריאות הממלכתי שלנו? לא, הוא התחיל לעשות את זה כשהוא ראה שהשבשבת שמונעת על=ידי גשר, על=ידי העבודה, על=ידי מרצ, על=ידי סיעות אחרות, נעה בכיוון של קריסת כל ההצעות האלה, ביטול כל התיקונים האלה. הוא ראה שהשבשבת נעה בכיוון הזה - פתאום הוא קופץ לראש התור, כל הכבוד. יותר טוב מכלום.

אבל למה? הוא רוצה גם שהביטול של חוק הבריאות, של התיקונים בחוק הבריאות,

יירשם גם על שמו, למה לו לתת את זה לאחרים? ובכן, צריכים להסתכל על זה טוב טוב ולראות מה המניעים של כל אחד.

עצוב, עצוב מאוד, משום שאתה פוגש סוחרים, בעלי בתי=מלאכה, ואתה רואה שיש צמצום דרסטי, ירידה עצומה בהיקף המכירות, בהיקף הפעילות. אנשים לא יודעים מה ילד יום, והאנשים האלה מבססים את כל הפעילות שלהם על אשראי, על הון, והם מוצאים את עצמם על סף תהום, ואם, חס וחלילה, יתחילו עסקים לקרוס, זה יהיה רע מאוד. האבטלה היא לא בשער, זו כבר לא סטטיסטיקה, אלה כבר לא כיסים של אבטלה, זו כבר מתחילה להיות מכת מדינה.

עבור המובטלים - אנחנו יכולים לדבר כאן כמה שאנחנו רוצים, אבל עבורם, עבור כל אחד מהמובטלים, זה 100% אבטלה, ולפעמים זה 200% אבטלה, כי זה גם הבעל וגם האשה. פירוש הדבר עבורם זה לומר לילדים שלהם: אין לנו כסף, אנחנו לא יכולים לשלוח אתכם לחוגים, אנחנו בוודאי לא יכולים לתת לכם דמי כיס, אנחנו לא יכולים לתת לכם להתלבש כמו החברים שלכם. מתחיל להיווצר פער עצום בין כאלה שיש להם לבין כאלה שפשוט אין להם, הם לא מסוגלים לתת לילדים שלהם מה שמי שיש לו כסף יכול לתת. אנשים שלא עברו את זה לא מסוגלים לתפוס. מי שיושב במכונית השרד שלו הרבה הרבה שנים לא מסוגל לתפוס מה זו מצוקה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

או מי שטס לשום מקום ב=300 שקל בשעתיים. עכשיו זה בדיוק הזמן.

<u>יוסי כץ (העבודה):</u>

זו פשוט נבזות להתנהג בצורה כזו. ממשלה שמתנהגת בצורה כזו אומרת דבר כזה לאנשים בשכונות, לפועלים שעובדים קשה בבתי=החרושת ולחבריהם שמובטלים: אתם אצלי בכיס, אני לא צריכה אתכם. להיפך, אתם יודעים מה? סיפר לי חבר מהליכוד ואמר לי דבר 200,000-פשוט: שמע, המובטלים ממילא מצביעים ליכוד, מה אכפת לנו שיהיו 250,000 מובטלים? טוב מאוד. יהיו 250,000 מובטלים, יצביעו כולם לליכוד.

תפיסה מעוותת. מתי יקומו אותם מובטלים ויגידו: קדחת, לא נצביע לכם, נעניש

אתכם בקלפי? מתי יגידו את זה? מדיניות כזו היא פשוט בלתי נסבלת, זה פשוט צפצוף על הציבור, זה כאילו אומרים: אתם ממילא מונחים בכיס, אנחנו נגזור גזירות, ניתן הטבות למי שאנחנו רוצים, נשקיע בשטחים, כבישים עוקפים, בתי=ספר, נרחיב התנחלויות, זה מה שחשוב לנו. לא חשוב אם יש אנשים שמועסקים בבתי=חרושת, אם פותחים בתי=חרושת חדשים, אם מביאים תעסוקה. מה אכפת להם? אז לא יהיה לך כסף, אז תשב מובטל.

לא תופסים שלהיות מובטל זה לא רק לא לתת כסף לילדים, זה גם משבר בחיי הנישואים, משבר במשפחה, זה מביא לאלימות מפני שאנשים עצבנים, אין להם כסף, הם לא מסוגלים לספק את הצרכים של בני המשפחה. למה רוצים להביא אותם? ואחרי זה מתפלאים?

היינו צריכים לעמוד כאן ולשתוק, כי פשוט אי=אפשר לתפוס את התופעה הזו. זו תופעה שלא היתה ידועה לנו במשך שנים.

כל פעם שאני רואה את ראש הממשלה יושב כאן, ליד השולחן, אדוני היושב=ראש, אני מתגעגע לבן=אדם אחד, ואתה יודע למי.

היו"ר ש' וייס:

כן, כולנו.

יוסי כץ (העבודה):

אני אומר לעצמי, רוצח אחד, מטורף, מטומטם, שינה את פני ההיסטוריה. פשוט, שינה את פני ההיסטוריה והביא עלינו אסון כזה. לא ייאמן. בן=אדם לקח את האקדח, ירה שתי יריות והפך אותנו ליתומים. אבל לא רק אותנו, הוא הפך את המדינה הזאת למדינה שמיטלטלת בצורה מבזה, כלכלה לא כלכלה, מדיניות לא מדיניות, אנה אנו באים? וכשאתה רואה את הדברים האלה, וכשאתה שומע את האסונות, את האבטלה, כשאתה מסייר בצפון ורואה את האבטלה באביבים, או כשאתה פונה דרומה ואתה רואה את אופקים, אתה שואל את עצמך, עד מתי? עד מתי? תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת יוסי כץ. חברת הכנסת נעמי חזן. לאחר מכן - חברת הכנסת סופה לנדבר.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב=ראש. הרשה לי, קודם כול, להודות לך על שהסכמת להחליף אותי.

היו"ר ש' וייס:

זו סולידריות של הנשיאות.

נעמי חזן (מרצ):

ברגע שאסיים לנאום אחליף אותך. מעניין מאוד שנשארנו שנינו במליאה, שאנחנו אנשי מדע המדינה.

היו"ר ש' וייס:

אפשר לפתח שיחה על בחירה ישירה.

נעמי חזן (מרצ):

בדיוק על זה חשבתי לנאום. אבל רציתי קודם לשאול אותך שאלה, כי אתה היסטוריון של כנסת ישראל, ולי לא זכור שאי=פעם הוחזר חוק ההסדרים כולו או חוק התקציב לוועדה. פרקים שלו ודאי שכן, אבל לא החוק כולו. עד כמה שזכור לי, דבר כזה לא ראינו ב=49 שנות הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני לא יודע אל מי יש לך טענה, לממשלה או לעייפות של חבר הכנסת רביץ, שהוא יקירנו. יכול להיות שהוא התכוון לפרקים מהחוק.

נעמי חזן (מרצ):

אבל הוא משך את כל החוק.

שבח וייס (העבודה):

כן, כי יושב=ראש הכנסת הקפיד על תוכן הדברים ונהג בצורה נאותה.

נעמי חזן (מרצ):

מכאן השאלה, הכיצד הדבר הזה קרה בפעם הראשונה, למיטב זיכרוני, ולא רק בגלל עייפות החומר ביום חמישי בלילה? האם ייתכן שהדבר קשור בצורה זו או אחרת לחוק הבחירה הישירה? טענתי היא שכן. אתחיל לפתח את התיזה הזאת. אתה יכול, כמובן, להפריע לי, אם יש לך הערות או הארות. אם לא אספיק לטעון את כל טיעוני בסבב הזה, אמשיך אותם בפעם הבאה.

היו"ר ש' וייס:

אני לא זוכר שיעור באוניברסיטה בהשתתפות שני פרופסורים וללא שום תלמיד. זה הדבר המרתק פה. אולי דוד לב יסכים להיות תלמיד, אבל הוא כבר מזמן בוגר האוניברסיטה.

נעמי חזן (מרצ):

אני חושבת שזה טוב גם לדוקטורט, ואם סגן מזכיר הכנסת, דוד לב, מוכן להתחיל את הדוקטורט, נעלה את הרמה וננסה.

היו אי=אלו טיעונים בעד הבחירה הישירה. אחד הטיעונים המרכזיים שהועלו בזמנו כדי לעודד את חקיקת חוק=יסוד: הממשלה החדש, היה הטיעון של יעילות. דמוקרטיה פרלמנטרית, כידוע, היא דמוקרטיה רב=מפלגתית, כמעט על=פי הגדרה, כשמדובר בשיטת בחירות יחסית, ובהחלט כשמדובר בשיטת בחירות יחסית מאוד מאוד קיצונית, כפי שקיימת אצלנו, עם רף מאוד נמוך. אלה שרצו לחוקק את החוק הזה אמרו, אם יש לנו ראש ממשלה

שנבחר ישירות, אין ספק שזה ייעל בצורה רצינית מאוד את כל מערכת קבלת ההחלטות במדינה, ועל כן הטענה הראשונה שנשמעה כדי לעודד בחירה ישירה של ראש ממשלה, טענה שלא שומעים אותה בשנה וחצי האחרונה, היא שזה חיוני לייעל את מערכת הממשל במדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

נניח שהיינו הולכים על=פי השיטה הקודמת, פרופסור נעמי חזן, סגנית יושב=ראש הכנסת, ומפת המפלגות היתה דומה לזו שקיימת, וראש הממשלה היה מכונן, על=פי השיטה הקודמת, קואליציה שמורכבת נניח משבע מפלגות שהן סקטוריאליות. האם לא יכול היה להתרחש מצב דומה?

נעמי חזן (מרצ):

קלעת בדיוק לכיוון מחשבתי. בעקבות הבחירות, בגלל פיצול הקולות, נוצר מצב ששתי המפלגות הגדולות, העבודה והליכוד, לפי סדר גודלן, ירדו בכוחן בצורה ניכרת. מפלגות קטנות הפכו לבינוניות, כפי שאתה יודע, ועלה מספר המפלגות בכנסת הנוכחית.

בממשלה הזאת, בקואליציה בלבד, יש שמונה מפלגות, שזה מספר עצום. בדקתי ולא מצאתי בעבר ממשלה שהורכבה משמונה מפלגות, אפילו לא ממשלות האחדות הלאומית, לא הראשונה ולא השנייה. זאת אומרת, נוצר מצב, תחת המעטה של יעילות, אבל עם פיצול הקולות, של ריבוי מפלגות, של ירידה משמעותית בכוחה של המפלגה המרכזית שיצרה את הקואליציה הזאת, קרי הליכוד, שהיא בעצמה מורכבת בעצם משלוש מפלגות, מהליכוד, מגשר ומצומת. נוצר מצב שיש לנו ממשלה עם שמונה מפלגות, כאשר כוחה היחסי של המפלגה המובילה בתוך הממשלה הוא רק שליש מהקואליציה, 22 מתוך 66 חברי קואליציה.

היו"ר ש' וייס:

מה הוודאות שבשיטה אחרת לא היינו מגיעים ל"ריסוס" פרלמנטרי כזה? זאת רק השערה.

נעמי חזן (מרצ):

עצם פיצול הקולות בשיטת בחירות, שהיא עדיין שיטת בחירות יחסית, גורם למצב הזה. איך אפשר להיות יעיל, כאשר המפלגה הראשית, המובילה בתוך הקואליציה, מהווה רק שליש מחברי הקואליציה, וצריך בכל שלב ושלב לעשות סחר=מכר עם השותפות לקואליציה עצמה? זאת אומרת, הטיעון הראשון, המרכזי, של הבחירה הישירה, היה טיעון של יעילות. אבל עם התוצאות של הבחירות, עם פיצול הקול, הקול הכפול, נוצר מצב של עודף מפלגות בתוך הקואליציה, ולכן במקום יעילות יש בדיוק ההיפך. אז איך אפשר להגיד, בעקבות הניסיון הקצר והמר שלנו, שהבחירה הישירה מייעלת את מערכת הממשל? לדעתי, היא לא מייעלת. אני רוצה לקחת את הטיעון הזה, לשים אותו בצד ולומר שהוא לא קביל.

ייתכן מאוד שתרצה, אדוני היושב=ראש, להתווכח אתי בנקודה הזאת, ואני לא אוכל להשיב על שאלתך, כי שאלתך היא שאלה של אם - אז, אבל משום שזה לא מה שקרה, קרה משהו אחר, עם השיטה החדשה, אני צריכה להתייחס לעובדות ולא למה שיכול היה לקרות אילו נשארנו בשיטה הקודמת.

היו"ר ש' וייס:

יהיה לנו יותר קל ללמוד מן העניין כאשר שנינו נתבגר באותו קצב ויהיה לנו, נניח, תיאורטית, עוד הפעם שינוי שיטה, נשוב לשיטה הקודמת, לאותה תרבות פוליטית, ונראה - אולי אז יהיה עוד יותר גרוע.

נעמי חזן (מרצ):

אף=על=פי שאני מהאסכולה הסטרוקטורלית, ואני באמת חושבת שמבנים משפיעים על התנהגות; אם תרשה לי, אני פשוט אעלה טיעון נוסף - - -

היו"ר ש' וייס:

כך נוכל עד הבוקר לקיים סמינר בהפסקות.

נעמי חזן (מרצ):

אני חושבת, אגב, שזאת אחת המטרות של פיליבסטר, עד כמה שהמושג הזה נהיר לי, אבל לפחות, אם תרשה לי, אני אעלה עוד טיעון אחד נוסף - - -

היו"ר ש' וייס:

תתחילי בטיעון ונמשיך בסיבוב הבא.

נעמי חזן (מרצ):

נמשיך בהמשך. מכאן הטיעון השני, הרציני, שניתן לבחירה הישירה לראשות הממשלה, שבחירה ישירה לראשות הממשלה תמנע סחטנות של מפלגות קטנות. אני רוצה להזכיר לכולנו גם את הרקע ההיסטורי של הבחירה הישירה. הרעיון עלה מייד אחרי "התרגיל המסריח", ובקונטקסט הזה, הטיעון החזק ביותר, אגב, האמוציונלי ביותר, היה בדיוק העניין של הסחטנות.

היו"ר ש' וייס:

מכאן נמשיך בהרצאה הבאה שלך, אבל יש לי הצעה, תרומה צנועה של האקדמיה, לטרמינולוגיה הפוליטית. אולי נבטל את המונח "תרגיל מסריח", ונאמר: תרגיל? זה לא יפה להגיד, אנחנו משתמשים בזה - - -

נעמי חזן (מרצ):

אני מסכימה אתך. לצערי הרב - - -

היו"ר ש' וייס:

זה לא "פייר" כלפי אנשים שניסו אז לעשות את זה.

נעמי חזן (מרצ):

אני באמצע הטיעון של הסחטנות. אולי תרשה לי עוד דקה?

היו"ר ש' וייס:

אני אוסיף לך עוד שתי דקות, ברשותה של סופה לנדבר, ואחר כך נמשיך שוב.

נעמי חזן (מרצ):

אם תרשי לי. אני אעשה זאת באמת בקצרה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

מתי באמת הופעלה הסחיטה הקשה ביותר בשיטה הפרלמנטרית שהיתה קיימת קודם? בזמן הרכבת הקואליציה. ולכן אותו תרגיל, בלי המשך, היה תרגיל בעייתי, משום שדובר על הרכבת קואליציה. אף אחד לא העלה בזמנו על הדעת את האפשרות שהמעבר לבחירה ישירה בעצם יגדיל את מספר התחנות לסחיטה. תחנה ראשונה - ערב הבחירות, וראינו את זה, אגב, בבחירות האחרונות. תחנה שנייה, ידועה - התחנה של הרכבת הקואליציה. והתחנה השלישית, הכי הכי בעייתית לסחטנות פוליטית - בכל שלב שאחת משמונה המפלגות רוצה משהו.

מתי כל שמונה המפלגות רוצות משהו? בזמן התקציב, והמשך יבוא. אני מודה לך, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, זה היה מעניין מאוד. הייתי אומר שהתקציב ממש נועד כדי שכך זה יהיה. זו ההזדמנות לאיזון כוחות ולאיפוס כוחות.

גברתי חברת הכנסת סופה לנדבר, אחרי המאמץ הקשה שהשקעת בבחירתו של חבר הכנסת

רענן כהן למזכיר מפלגת העבודה - -

סופה לנדבר (העבודה):

המאמץ היה נעים.

היו"ר ש' וייס:

- - אני רוצה לברך אותו ואותך. ראיתי אצלך את הסמל. לרשותך עשר דקות.

סופה לנדבר (העבודה):

כבר מזמן, מאז נבחרנו בעצם לכנסת, אנחנו חוזרים ומדברים על איזה מסמך, שכנראה הפך להיות מיסטי בכנסת. זה חוזה על עלייה, מסמך שישראל בעלייה חתמה עם העלייה.

החלטתי היום להביא את המסמך ולהציג אותו פה בכנסת. זה חוזה עם העלייה. זה המסמך המיסטי, הגדול, המלא, עם כל ההתחייבויות של מפלגה, שכנראה, עכשיו - - -

היו"ר ש' וייס:

דגבור - - -

סופה לנדבר (העבודה):

דגבור ס'אוליאוי, זה מסמך שנקרא: חוזה עם העלייה, ואני אקדיש לו את הנאום שלי. אגב, אתם רואים שבדף הראשון נמצאת אשה צעירה, שזה בעצם העתיד שלנו, והעלייה היא העתיד של המדינה, ופה, על החול מול הגלים - אתם יודעים מה הפירוש כאשר אנחנו עומדים על חול רטוב וכותבים משהו; מגיע גל והוא שוטף את זה ומנקה את זה, וכל המלים שכנראה נכתבו נמחקו יחד עם גל המים.

כאשר נפתח את החוזה עם העלייה אני אצטרך לתרגם אותו. יש פה פנייה של נתן שרנסקי, מנהיג תנועת ישראל בעלייה. אני לא ארחיב את הדיבור ולא אתרגם את כל הפנייה שלו, אבל הוא פונה לחברים, לעולים חברים, שיצטרך אחר כך, אחרי שייבחר יחד עם חברים שלו, להציג אותם בכנסת, ופה נתן שרנסקי, שר בממשלה, אומר: "אנחנו נקים את הציונות לתחייה ונעמיד את העלייה בראש סדר העדיפויות של החברה. אנחנו ניצור אינטגרציה בחברה הישראלית ונאפשר לעולים החדשים להרגיש גאווה". איזו מלה יפה - גאווה. "לא נאפשר הקמתה של מדינה פלסטינית עצמאית"; על זה לא נדבר עכשיו, נדבר על דגל חברתי של המפלגה הזאת, שהעלתה אותו מעל לראש העולים החדשים. "נפעל למען הפרטה וכלכלה חופשית ובו בזמן נדאג להגן על השכבות החלשות"; ואיך ישראל בעלייה היום דואגת לשכבות החלשות, אנחנו כבר מרגישים ואנחנו רואים.

אגב, לפני כמה ימים הייתי בכנס של פנסיונרים, אנשים שעברו את מלחמת העולם השנייה, הם נקראים וטרנים, אלה שעקבות המלחמה בזיכרונם, ואני חושבת שהם היו גיבורים אז, היום הם פי=שניים גיבורים בגלל מה שהם עברו אז במלחמה ומה שהם עוברים היום, אחרי כל ההבטחות. מגיע להם פרס לאומי, כנראה. אלה הם אנשים מבוגרים, אנשים קשישים, אנשים שבעצם כל הרצון שלהם הוא להגיע לדירה, כל הרצון שלהם הוא שיהיה להם גג מעל לראש, והם נושאים את העיניים ומסתכלים על מפלגת ישראל בעלייה, ואחר כך פונים אלי, והם יודעים שבסך הכול אני חברת כנסת באופוזיציה, הרצון שלי גדול, הוא באמת גדול, הוא באמת אמיתי, אבל אני לא מחלקת דירות, אני אפילו לא בונה אותן; אומנם היום, אם לחזור אחורה - אני חושבת שיש לי ניסיון והייתי עושה את הדברים קצת אחרת משעושים חברי בישראל בעלייה.

האנשים האלה פנו ואמרו: אבל הבטיחו לנו, ובשבילם, אנשים מבוגרים, קשה להבדיל מי הבטיח להם. לא רציתי להסביר להם שמי שהבטיח היה ביבי נתניהו ומי שחיזק אותו בהבטחות, בחוזה עם ישראל בעלייה, זאת ישראל בעלייה, ומי שקם ואמר בכל הכנסים של העולים החדשים - אלה היו אנשים מישראל בעלייה, והם אמרו: גג מעל הראש למאות אלפי עולים יהיה, אנחנו נעשה, אנחנו נבנה, ובמסמך הזה כתוב: נעשה אנחנו, אבל לא עשו. אני כבר רואה שלא יעשו.

אחר כך היו שם אנשי צ'רנוביל, ליקווידטורים, שאתם גם חתמו את ההסכם, ואת יודעת, כבוד היושבת=ראש, שדאגנו לליקווידטורים, ולא פעם אחת את ואנחנו, כולנו דיברנו על האנשים הגיבורים האלה, אלה שבעצם ניסו להציל את החיים שלנו, מפני שכל

המדינות שהיו בגבול - אני חושבת שהם הצילו. הם הצילו מול האסון של צ'רנוביל, מגיעה להם איזו הטבה ממדינת ישראל, ואף אחד, מי שהבטיח להם, היום לא מוכן לעמוד בזה. לא אחת פנינו לשר הקליטה, וכאשר הוא היה במעמד אחר הוא הבטיח, הוא הבין, והיום פתאום משהו קרה לו. הוא נמצא בממשלה הזאת, ואני לא רוצה לדבר על הממשלה, אני לא רוצה היום לפגוע בממשלה, בסך הכול חנוכה, נסים, אני עוד מאמינה שיכול לקרות איזה נס; אומנם בנסים מאמינים אנשים שנמצאים בגיל הרך, או ילדים קטנים, אבל אנחנו, המבוגרים, קשה לנו להאמין בנסים ובנפלאות.

ופה, עם זה, הם מבטיחים לנו עוד כמה דברים. הם מבטיחים לנו במסמך הזה "שבועת אמינות ונאמנות לדרך שבחרנו". איזה משפט יפה, שבועה, כמו רופא, כשהוא מסיים אוניברסיטה ואז הוא נשבע. וגם החברים בישראל בעלייה נשבעו "שבועת ישראל בעלייה" מול העלייה, "עלייה מסיבית וגדולה מברית=המועצות". היתה שבועה ומה התוצאות? אנחנו רואים היום.

פה במסמך יש תמונות של כל אחד מהם, מי שנבחר אחר כך ומי שלא נבחר: נתן שרנסקי ויולי אדלשטיין, שני שרים בממשלה, ומיכאל נודלמן ויורי שטרן, ומרינה סולודקין ורומן ברונפמן, ושלמה בורוכוב, שהוא היום מנהל בבנקים, וצבי ויינברג, יצחק חן, דניאל גלאי ואחרים. הם נשבעים "לשנות סדר עדיפויות לעלייה הזאת". הם, החתומים למטה, אומרים: "אנחנו נשבעים לקדם את כל החוקים שהתחייבנו, ביניהם חוק קליטת עלייה" - אגב, אני הכנתי והבאתי אותו לכנסת, הם נשבעו אבל אני הבאתי, אבל אני מאמינה שהם יתמכו בחוק הזה משום שהחוק הזה חשוב לעלייה וחשוב למדינה.

והם מדברים פה על בנייה ציבורית, ואנחנו יודעים היום ששנתיים לא היה בתקציב גרוש לבנייה ציבורית. ואני מתפלאה איך היום מפלגת ישראל בעלייה, שנשבעה, לא קמה ולא אומרת לראש הממשלה: כבוד ראש הממשלה, לפני שנתיים אתה הבטחת לבנות, אתה הבטחת לבנות לאלה שחיים באופקים, לאלה שנמצאים באשדוד, לאלה שנמצאים במרכז המדינה ובפריפריה, לעולים חדשים ולזוגות צעירים, לאלה מהציבור שמגיעה להם בנייה ציבורית ואין, ולא תהיה.

הם גם אומרים שכאשר בן=אדם, עולה חדש, מגיע ארצה בגיל 60, אף אחד לא רוצה לקבל אותו לעבודה. ואז הם אומרים שצריך למחוק את גבול הפנסיה, צריך להעביר מגיל 65 לגיל 60 אצל גברים, ואצל נשים לגיל 55, משום שהאנשים האלה כך או כך עומדים

בתור בביטוח הלאומי ובלשכת העבודה. אז יכול להיות, מפני שאנחנו מכבדים אותם ומבינים שיש מצוקה במדינת ישראל, שצריך לתת להם תמיכה ולהגיד: אנחנו מכבדים את הגיל ואנחנו מבינים שפנסיה צריכים לתת בגיל קצת יותר מוקדם.

יש להם חוק בנושא משכנתאות, ואנחנו יודעים מה קורה. השנה אלפי עולים חדשים לא מימשו את זכאותם לקבלת משכנתה. ולמה? משום שכאשר הם צריכים להתחיל להחזיר את המשכנתה, מתחילים עם סכומים כל כך גבוהים שהם לא עומדים בזה. הם לא לקחו משכנתה ולא קנו דירה, והיום הם נמצאים במצוקה, אבל בקופת מדינת ישראל יש החזר של משכנתאות שלא מימשו עולים חדשים. איך זה שבישראל בעלייה אף אחד לא קם ולא שאל למה זה קרה. היום, כאשר הם "עובדים" על כל הציבור, הם אומרים: אנחנו נדאג, אבל אף אחד כבר לא מאמין. אנחנו נגדיל את המשכנתה - ואף אחד לא חושב שכאשר מתחילים לשלם משכנתה יש סכום שממנו צריכים להתחיל לרוץ ולהחזיר את המשכנתה.

פה יש דברים שמתייחסים לחינוך. הם מבטיחים חינוך לכולם ומקומות תעסוקה לפי דיפלומה, לפי הניסיון, לפי ידע. אנחנו יודעים, ראינו שהממשלה הקודמת פתחה 28 חממות למדענים, והיום היה קיצוץ, יש רק 20, ושמונה נסגרו. ואף אחד מישראל בעלייה לא קם ולא שאל: למה המדענים האלה, שהמדינה השקיעה בהם, לא עובדים היום בחממות האלה. ולמה פרויקט קמ"ע - קליטת מדענים עולים - שוב ושוב חוזר לוועדת העלייה ולוועדות אחרות? ולמה על הפרויקט הזה בכלל צריכים לדבר? הרי אתם חתומים פה במסמך הזה, חברים.

חבל שאתם לא נמצאים באולם. אבל בעצם יש כמה לילות, צריכים להילחם, והמלחמה היא גדולה, אז תקבלו עוד כמה גרושים. יכול להיות שראש הממשלה יקנה אתכם, אבל אתם צריכים לדעת, החובה וההתחייבות כלפי כל העלייה היא דבר קשה, שבן=אדם רציני נושא בו באחריות רבה.

הם גם אומרים במסמך הזה: "היום אנחנו מפלגה שתילחם עבור מאות אלפי עולים. היום אנחנו נלחמים ומחר אנחנו כוח פוליטי בכנסת". והיום הם כוח פוליטי בכנסת.

והם אומרים: "עולים מברית=המועצות רגישים במיוחד. הם רגישים לדמגוגיה ולשקרים. אנחנו יודעים שהיום אתם, עולים חדשים" - זה היה לפני שנתיים, לקראת הבחירות - "לא מאמינים יותר בהבטחות ריקות. לראשונה בהיסטוריה של הפוליטיקה

חותמים אנחנו עם הבוחרים שלנו הסכם שיש בו דברים, שבמקרה שאנחנו לא נעמוד בהתחייבות אנחנו נתפטר".

"נתפטר", אומרים חברים בישראל בעלייה, "אנחנו מתחייבים להעביר חקיקה, לפתור בעיות דיור, לדאוג לביטוח ממלכתי לרפואת שיניים, זאת אומרת רפואת שיניים חינם, לפרוגרמה מיוחדת לנפגעי צ'רנוביל", ועל נפגעי צ'רנוביל אני כבר דיברתי, "לפיתוח רפואה, היגיינה וסניטריה", זאת אומרת פרופילקטיקה, ועל זה גם דיברנו. כאשר אני הכנתי חוק והבאתי אותו לכנסת היו באולם כמעט כולם, אבל לא היה כמעט חבר אחד, לפחות שרים לא היו באולם, ממפלגת ישראל בעלייה.

לפני כמה ימים דיברנו על מקוואות, בוועדה לפניות הציבור, בראשות חבר הכנסת רפי אלול. היה שם נציג משרד הבריאות, שאמר לנו שמצב המקוואות במדינת ישראל מבחינת משרד הבריאות הוא די קשה. הוא אמר לנו: אנחנו בעצם צריכים לנקוט סנקציות נגד המקוואות האלה, ואנחנו צריכים לסגור אותן, אבל אנחנו לא סוגרים, משום שסגן שר הבריאות הוא בן=אדם דתי, והוא בעצם לא מאפשר לנו לסגור את המקוואות. אני חושבת שאם קבוצה כל כך גדולה שהגיעה למדינת ישראל, רופאים עם תואר שני, שנקראים רופאים להיגיינה וסניטריה, היו יכולים לבדוק גם מזון, גם איכות הסביבה, גם מקוואות, אני חושבת שהמצב במדינה היה הרבה יותר טוב.

פה אני אמשיך, ויש לי עוד מה לומר. אני מבינה שהזמן שלי כבר מגיע לסופו.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

הוא למעשה הסתיים.

<u>סופה לנדבר (העבודה):</u>

אני רוצה לומר עוד כמה משפטים. במסמך הזה כתוב, וחתומים עליו חברים בכירים מישראל בעלייה, ש"אם אנחנו לא נעמוד בהבטחות שלנו, אם לא נצליח לעמוד בהתחייבויותינו, לא נחפש תירוצים, נעזוב את הכנסת ונחזיר את המנדט". זה משפט שעליו חתום כל חבר כנסת מישראל בעלייה. אני מבקשת, אל תעזבו את הכנסת, תישארו פה, אבל להילחם עבור העלייה מותר ואפשר גם באופוזיציה. כאשר מדברים על גאווה מדברים

גם על גאווה של חברי כנסת. כאשר מדברים על אמינות, זו מלה מאוד מאוד גבוהה, ואני חושבת שאנחנו כולנו צריכים להיות אמינים. אבל מי שחתום על המסמך הזה צריך להיות הרבה יותר אמין מכל חבר כנסת אחר.

ועוד דבר אחד, אני הצבעתי על תמונה ואמרתי שאת המלים "עלייה" ו"עתיד" כתבתם על חול רטוב. כנראה גל העלייה שלא הספיק להגיע מברית=המועצות מחק את המלה. אבל חבל לי שהמלה "נאמנות" גם נמחקת. תודה.

היו"ר נ' חזן:

אני מאוד מודה לך, חברת הכנסת לנדבר. חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר - לא נמצא, וגם חבר הכנסת אלי בן=מנחם נעדר. אם כך, חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה. אחריו - חברי הכנסת שלמה בן=עמי, נואף מסאלחה ועוזי ברעם.

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, חברי חברי הכנסת, ריק פה לחלוטין.

היו"ר נ' חזן:

סליחה, זה לא מדויק, יש פה לפחות - - -

חגי מירום (העבודה):

רגע, אבל את לא נותנת לי להמשיך. ההתערבות שלך נראית לי זריזה מדי.

היו"ר נ' חזן:

אני עירנית לחלוטין.

חגי מירום (העבודה):

ריק כאן לחלוטין סביב שולחן הממשלה, ריק כאן לחלוטין בכיסאות הקואליציה, כאילו לא מעניין אותם, כאילו הרימו ידיים, ואילו במושבי האופוזיציה יש חברים, והאופוזיציה תמשיך ותעסוק במשך הלילה הזה כולו ובלילות הבאים בביקורת על תקציב המדינה, על חוק הסדרים במשק המדינה, ואנחנו נהיה כאן. הבטחנו שנהיה כאן. היו שסברו שנהיה זמן=מה, שנישבר, שלא נעמוד במשמרות הדרושות לנו כאן בשעות הלילה, ואני אמרתי: אנחנו נעשה את זה, אנחנו נביא את הביקורת לציבור הישראלי, ואנחנו לא נשלים עם הנעשה בתחום של חוק התקציב והחקיקה הנלווית. ואכן, אנחנו עומדים בכך.

אין לי ספק, כמי שמשתתף פה במאמץ הזה, שהנבחרת הזאת שנמצאת היום כאן באופוזיציה, מסוגלת לעמוד בכך ותרים כאן לילות על גבי לילות של דיונים, ככל שיהיה צריך. אין לי ספק, שמי שהיה סקפטי בעבר באשר לפיליבסטר ובאשר לדיונים המתמשכים, מבין היום באופן חד=משמעי, שהמכשיר הפרלמנטרי הזה הוא מכשיר שמביא אתו יכולת הבקעה אל תוך הקואליציה, יכולת לנטרל, ואפילו להשיג ניצחונות נגד קואליציה שנחזית כיציבה אבל היא אינה כזו.

גברתי יושבת=הראש, חוק הסדרים במשק המדינה, המכונה השנה החוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998, הפך להיות - - -

היו"ר נ' חזן:

אם מותר לי רק הערה - הרי שם החוק לא עבר, ולכן היה שינוי כאן.

חגי מירום (העבודה):

אבל הצעת החוק היא זו, והניירות המונחים לפנינו כאן מכילים את השם הזה, וזה שם שהממשלה עדיין מתיימרת להעביר אותו כאן. ואף אם החוק לא עבר - - -

היו"ר נ' חזן:

שם החוק.

חגי מירום (העבודה):

שוב אני רוצה להזכיר לך שהחוק עבר בקריאה ראשונה.

היו"ר נ' חזן:

שם החוק.

חגי מירום (העבודה):

גם שם החוק עבר בקריאה ראשונה, יחד עם החוק כולו. הוא לא עבר, לשמחתך ולשמחתי, בקריאה שנייה ונמשך אל תוך הוועדה, ואני מוכן לנחש שהוא גם יחזור לכאן בחזרה.

החוק הזה, המכונה החוק להגברת הצמיחה והתעסוקה להשגת יעדי התקציב לשנת הכספים, הפך להיות חוק ההפקרות וההסכמים במשק המדינה. הוא הפך להיות החוק להגברת הצמיחה ולהשגת יעדי הסיעות הקואליציוניות במדינת ישראל, ולא להשגת היעדים של המדינה עצמה.

הבה ונפרוס לפנינו את מפת העניינים, כפי שהיא נראית ברגע זה מבחינה פוליטית. ש"ס קיבלה רבבות, אם לא מאות מיליוני שקלים, למוסדות דת, ובעיקר למשרות כוח אדם. זו השיטה שם אצל ש"ס. מחכים עד שהממשלה תעמוד בפני משבר גדול, עד אשר ספר התקציב יעמוד על עברי פי=פחת, ואז נכנס רב האשף, חבר הכנסת אריה דרעי, וביכולת המשא=ומתן שלו, ביכולת העמדת הדברים והליכה על החבל הדק, ובהיותו למעשה שר האוצר בפועל, אריה דרעי גורם לכך שש"ס תקבל מאות מיליוני שקלים למוסדות הדת שלה, למוסדות הצדקה, ל"אל המעיין", לתנועות השונות הקשורות בה, והא לנו ש"ס מרוצה; ואכן, ש"ס מרוצה.

אגודת ישראל מרוצה, מרוצה מאוד. ריבואות מיליוני שקלים המועברים לקהילותיה באמצעות השפעתו השקטה והקואופרטיבית של חבר הכנסת רביץ, יושב=ראש ועדת הכספים - באיזו אלגנטיות הוא עושה את זה, באיזה שקט, איש לא מבחין כלל שהקהילות שיהדות התורה מייצגת משומנות בשמן כספי אדיר; והאיש יושב לו, מנהל את ענייני ועדת הכספים

באחריות לאומית שאין למעלה ממנה, ותנועתו, מפלגתו, מרוצה ביותר.

הייתי אומר ששתי אלה - ש"ס ואגודה, חברי חברי הכנסת, משנות אט אט את פניה של המדינה. לאט לאט ובאין רואה צומחת לה קהילה חרדית דתית, חשוכה, המאיימת על אופייה הפלורליסטי והציוני של מדינת ישראל.

שעה שהתמוטטו כל מוסדות תנועת העבודה, בהעדר מימון, בשעה שהליכוד כתנועה גדולה שנייה במדינת ישראל לא יכול למצוא לעצמו מקורות מימון לגיטימיים כדי להצמיח את התנועות הנלוות שלו, שעה ששתי הגדולות, שנראה כאילו הן כול=יכולות לעסוק בתקציב ולקבל מהתקציב ולמשוך אמצעים אליהן, שעה שכך - החוגגות הגדולות בכספי מדינה הן המפלגות החרדיות הדתיות.

הדבר הזה גורם לכך, שבכל יישוב בארץ הזו, אנשים טובים, ישרי לב, תמימים, שהם ממוצא מסורתי, לעתים מסורתי דתי, פוגשים את נציגי הקהילה של ש"ס, הבאים אליהם לבתיהם ומציעים להם עבור ילדיהם בית=ספר, הסעות חינם, ארוחה חמה, חינוך של יום ארוך, שעה שאין יום לימודים ארוך במדינה במקום אחר, וההורה קשה=היום, שעולה לו כל כך הרבה כל מה שעולה לו סביב החינוך, אפילו זוכה לקבל גם את הספרים, את האמצעים, את מכשירי הכתיבה ואת הטיולים - מה שבכל מקום אחר ובכל קהילה אחרת, חילונית, בארץ, הורים משלמים מכספם הם, לש"ס ולאגודה, מכוח הכספים האלה שאנחנו מעבירים אותם פה בתקציב המדינה, יש לתת כמה שרוצים להורים האלה.

ואז אותו אדם קשה=יום בעיירה אופקים ובשכונות ברמת=גן, במגדל=העמק או בקריית=שמונה, שבאים אליו ואומרים לו: יש לנו הצעה כזו וכזו שתוכל לכלכל את ילדיך ולתת להם חינוך נפלא, ארוך יום, רב אמצעים, כשאתה לא צריך לשאת בזה, ההורה הזה אומר: נשלח את הילד. זאת הקלה גדולה, זה סיוע רב. וכך לאט לאט, צומחת לה קהילה הולכת וגדלה של ילדי ישראל, שמתחנכים ב"כוללים" ובמוסדות החינוך של ש"ס חינוך ברוח "אל המעיין" ואנחנו - אנה אנו באים?

<u>עוזי ברעם (העבודה):</u>

ואין גורם חילוני שיכול להתחרות.

חגי מירום (העבודה):

אין שום גורם חילוני שיכול להתחרות כלכלית, משום ששום גורם חילוני לא ניצב פה בבית הזה כלשון מאזניים ותובע לעצמו את הכספים האלה, כי אין גם שום גורם חילוני שתרבות הסחיטה והמיקח וממכר הקואליציוני כל כך מרשימה אצלו כמו אצל המפלגות החרדיות.

ואז מתעוררים בוקר אחד ומוצאים שש"ס עלתה לעשרה מנדטים, ויהדות התורה מחזיקה כבר 14 מנדטים - - -

היו"ר נ' חזן:

סליחה, לא - ארבעה מנדטים.

חגי מירום (העבודה):

סליחה, כמה אמרתי?

היו"ר נ' חזן:

14 מנדטים.

חגי מירום (העבודה):

יחד הם 14, סליחה. עשיתי את החשבון. ויהדות התורה הולכת על ארבעה מנדטים. ובבחירות הקרובות אנחנו נתעורר לבוקר שבו ש"ס תציג פה מפלגה של 15 מנדטים, ואגודת ישראל תהיה עם חמישה, שישה מנדטים - והרי הם כבר מעל 20. וכך הדבר הזה ילך ויגבר אם התרבות הקואליציונית שלנו - זו שאנחנו רואים פה היום.

ובואו נאמר את האמת: היא לא נעלמה מעינינו גם בממשלות העבודה. אבל ההתפתחות, האבולוציה של הסחטנות והאבולוציה של הכניעה של הממשלה גדלה בטורים 10 שנים, בוקר-גיאומטריים. אנחנו פשוט לא שמים לב כיצד אנחנו נקום לבוקר, בעוד 15

אחד שבו מדינת ישראל תהיה יותר חרדית, דתית, לא פלורליסטית, לא חילונית, לא ציונית וללא כל מסורת הערכים שעליה חשבנו ובה האמנו כשהורינו באו לארץ הזאת והתחילו את המפעל הציוני.

גברתי היושבת=ראש, גם המפד"ל לא טומנת את ידה בצלחת ותרבות ההשתלטות על כספים אצלה מפותחת מאוד. הנה מחר, אם יהיה גילוי נאות, יונח על שולחן הכנסת הסכם עם המפד"ל, שנוטל מקופת המדינה 300 מיליון שקל, על=פי דרישות המפד"ל. מה יש ב=300 מיליון השקלים האלה? - 240 מיליון שקל לחינוך. זה נשמע נפלא, ואנחנו כבר חושבים שאולי מחר בבוקר יגבירו שעות לימוד בבתי=הספר החילוניים. גבירותי ורבותי, חברי הכנסת - פתאום זיהיתי שחברת הכנסת יעל דיין הגיעה לכאן - אנחנו לא יודעים לאן 50-ילכו 240 מיליון השקלים האלה במשרד החינוך. עליהם יש תוספת מאוד מרשימה של 60 מיליון שקל לכבישים עוקפים ביהודה ושומרון ולחיבור כמה התנחלויות שמספר המשפחות החיות בהן הוא בערך כמו מספר האצבעות של שתי הידיים לצנרת המים.

באותה שעה, אותה ממשלה ערלת לב לא מוכנה להעמיד 2 מיליוני שקל ערבות מדינה למפעלים כמו ""גיבור סברינה", על מנת להציל מפני פיטורין של 1,000 עובדים.

את זה, את הסיפור הזה של אובדן הציונות, שהממשלה הזאת נותנת לו את ידה, את הסיפור הזה אנחנו נספר כאן ימים ולילות במעגלים, עד שהציבור הישראלי אולי יבין לאיזו קטסטרופה הממשלה הזו מובילה. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת מירום. אני מזמינה את הנואם הבא - חבר הכנסת נואף מסאלחה.

חברי הכנסת, עברנו את השעה 23:00. על כן, אתם רשאים לנמק שלוש הסתייגויות, אם ברצונכם בכך. יש עד 15 דקות לנואם או נואמת. אחרי חבר הכנסת מסאלחה - חבר הכנסת עוזי ברעם.

נואף מסאלחה (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, הרי אני אמרתי ביום שני בלילה, בנאום הראשון שלי, שאנחנו מקיימים דו=שיח או רב=שיח של חירשים. אנחנו מדברים עם עצמנו. חוק ההסדרים נפל ועם ישראל ראה זאת. חוק ההסדרים נפל לא רק בגלל טעות טכנית של יושב=ראש ועדת הכספים, הרב רביץ, שרצה למשוך את כל החוק. אחר כך כשהסבירו לו את הדברים, הוא חשב שהוא רצה למשוך שלושה פרקים, כלומר את שלושת הפרקים שהצבענו עליהם, ונפל.

לי היו נאומים חצי=ממלכתיים, אף שאני מהאופוזיציה, לא רציתי לתקוף אישית. תקפתי בעיות, התרכזתי בנושאים החברתיים, בנושא הבריאות ובנושא הגמלאים שרצו לפגוע בהם, ובוודאי התרכזתי בנושאים חברתיים אחרים. דיברנו על תרופות והזכרנו את הנושאים החברתיים החשובים מאוד לכולנו, שהצעת התקציב פגעה בהם. התרכזתי בנושא הערבי, שאחזור אליו עוד הפעם. אמרתי בכל הנאומים שלי קודם לכן, שכל הבעיה של המגזר הערבי לא נפתרת, והיא לא נפתרת - אדבר כאן אפילו אם אדבר אל כנסת ריקה, או אפילו אם אדבר אל אנשים חירשים, ואני מדבר על הקואליציה ועל הממשלה הזאת.

שמעתי חברים שאומרים פתאום, שראש הממשלה בנימין נתניהו, אחרי מאמר מסוים בעיתון מסוים, התחיל לפרוח. ראו אותו הלילה בהדלקת נר חנוכה כשהוא פורח. לדעתי, הוא כדור פורח מלא אוויר, ואני לא מדבר רק על האיש. הוא ניצח ברוב לגיטימי, אבל הרוב הלגיטימי הזה הוא חצי העם. הוא לא מתחשב בחצי העם השני. הוא בונה התנחלויות כדי להכשיל את השלום. אנחנו מדברים על סדר עדיפויות.

מה שמפליא אותי זו העובדה - המלה שלום במדינות ערב היתה מלה אסורה. אני זוכר - והייתי אז עלם צעיר - כשחביב בורגיבה, נשיא תוניסיה, שהיה שפוי כל הזמן, בא, נדמה לי שזה היה ב=1965 או ב=1966, למזרח=ירושלים כאורח של המלך חוסיין. זה היה לפני מלחמת ששת הימים. כשהוא אמר במזרח=ירושלים שצריך לעשות שלום עם ישראל, כמעט הרגו אותו, עד שהבריח אותו המלך חוסיין מירושלים המזרחית דרך רבת=עמון.

התהפכו היוצרות. זאת אומרת, בעבר במדינות ערב המלה שלום היתה מלת גנאי והיו מכנים את המשתמשים בה "בוגדים". הייתי שומע אז, במלחמת ששת הימים, את "רדיו קהיר" או את "סאות' אל=ערב", שדיברו על היהודים והים, על כך שיש לזרוק אותם. שמעתי אז דברים על אי=השלמה עם קיומה של מדינת ישראל. פתאום הערבים השלימו. מה זה משנה לי למה הערבים השלימו עם קיומה של מדינת ישראל? אולי זה בגלל האיום האסטרטגי של

ישראל עליהם מנשק זה או אחר? יכול להיות. אולי זה משום שהם שבעי מלחמות וקורבנות. זה גם יכול להיות. אולי זה משום שהם מפולגים. אולי זה משום שברית=המועצות קרסה. אבל סאדאת בא לכאן ונאם מעל לדוכן הזה ב=1977, לפני 20 שנה. ברית=המועצות קרסה # של ארצות=הברית לא צפה קריסה#C#Iאפילו לא עשר שנים לאחר מכן, ב=1987. גם ה= מהירה. וסאדאת בא לכאן. זאת אומרת, הערבים, מדינות ערב, מנהיגיהן, שלא מתיימרים להיות הדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון, כמו שאנחנו כל הזמן אומרים, הבינו את השיעור. זאת אף שחלק מהם באמת לא נבחרו. המלכים, הנסיכים והרבה נשיאים לא נבחרו. ואם הם נבחרו על=ידי העם ב=99.9% - אנחנו צוחקים מהם. אגב, פרס אצלנו, בצורה דמוקרטית כמעט, הגיע לזה - - - זה כמעט הגיע בצורה דמוקרטית. אני אומר שהם השלימו. גם הפלסטינים אומרים: אנחנו רוצים שלום.

אבל אצלנו, אצל הממשלה הזאת, לשר התשתיות החדש, אריאל שרון, לא מספיקות המלחמות שהיו. אריאל שרון לא שבע מלחמות. הרי מי ראה דם יותר ממנו? ואולי אז זה היה בצדק, כי הוא לחם למען הגנת ישראל. הוא לחם בכל מלחמות ישראל, הוא לחם במלחמת יום הכיפורים. הוא ראה את מיטב הבנים, את חבריו שנהרגו במלחמה. מלחמת יום הכיפורים היתה מלחמה אכזרית. הוסיפו על זה את מלחמת לבנון, שהוא יזם אותה; הוא והמנוח מנחם בגין. הוא יזם אותה וסיבך אותנו. לא מספיק ההרג? הרי ניסו להרוג שם את הפלסטינים והוא קיבל את ערפאת כאן, בעזה וברמאללה. רמאללה מצויה על יד ירושלים. היא לא רחוקה. אותו ערפאת עובר במסוק בשמי ישראל. זה אותו ערפאת ואלה אותם אנשים. לא מספיק השיעור הזה?

לא מספיק שכל פעם המפד"ל סוחטת? על מה? על התנחלויות? על חשבון מי? הרי יש עם פלסטיני שם. יש עם פלסטיני, ודבר לא יעזור לאיש. כמו שהעם הפלסטיני השלים עם קיומה של מדינת ישראל, כך צריך להשלים עמו. העם הפלסטיני לא הפך להיות ציוני. הוא התחיל להיות קצת פיקח, אומנם מאוחר מדי, והוא שילם את כל המחירים שבעולם גם באדמה, גם במים. ההכנסה לגולגולת בישראל היא פי 20 מאשר אצל הפלסטינים, אף שהם מלומדים לא פחות מאתנו - מבחינת חינוך. האנשים האלה סובלים.

50- באה ממשלה לגיטימית במדינת ישראל, לא אחראית, ומתפארים שהם נותנים 60 מיליון שקל לכבישים עוקפים. אגב, אנחנו היינו אבות הכבישים העוקפים. אני בוודאי בעד השלום. תמכתי בשלום והייתי חבר כנסת שתמך בשלום ובהסכם אוסלו. אבל גם רבין, זיכרונו לברכה, וגם פרס, ייבדל לחיים ארוכים, כל הזמן מתפארים ואומרים: לא הורדנו

התנחלויות. בגין הוריד התנחלויות. בגין הורה לאריאל שרון להוריד את מי שמכהן היום כשר המשפטים, צחי הנגבי, שהיה בכלוב. אריק שרון הוריד אותו מהכלוב, בגוש=קטיף. ואנשים לא לומדים. אנחנו לומדים אולי בדרך הקשה.

לכן, כשאתה מתייחס לתקציב כזה, לממשלה, תחשוב: מה לא עבר בנימין נתניהו? כמה סקנדלים היו? איזה מחדלים היו? היה האירוע בספטמבר 1996, שבו נהרגו ישראלים, קצינים, נפצעו חיילים, נהרגו עשרות פלסטינים ונפצעו מאות. מה לא עבר עם הסקנדל של בר=און? והוא אומר: זוכיתי. אף אחד לא זיכה אותו. אמרו שאי=אפשר להגיש נגדו כתב אישום. מה לא עבר במשבר היחסים עם ארצות=הברית? הוא התפאר כאן לפני הפגרה, יום לפני היציאה לפגרת הכנסת, בחודש אוגוסט, שבגללו ובגלל המדיניות שלו לא היו פיגועים. אנחנו שמחנו שלא היו פיגועים. מה זה משנה אם נתניהו התפאר בכך? אבל למחרת היה פיגוע, והיה עוד פיגוע. ואז הוא אמר: אהה, עשיתם פיגוע, אני לא נסוג, אני עוצר את התהליך המדיני. זה בלתי אפשרי. מצד אחד, הוא לא כמו חבר הכנסת עוזי לנדאו, שנכנס עתה ואני מברך אותו, שהוא כל הזמן נגד נסיגה, אבל הוא עקבי. בנימין נתניהו קיבל את ההסכם אוסלו והוא לא מבצע אותו. הוא קיבל את הסכם חברון, הוא חתם עליו, והוא לא מבצע אותו.

לכן, לדעתי, הממשלה הזאת אומנם נבחרה בצורה לגיטימית, אבל היא לא מתפקדת לא בנושא המדיני, לא ביחסים שלנו עם מדינות העולם ולא בצמיחה הכלכלית. יש האטה במשק. לאיזו מדינה יש אבטלה שהולכת וגוברת? וראינו זאת באופקים ובמקומות אחרים. עכשיו כולם רצים פתאום כדי למצוא להם ג'ובים. מה עם נצרת=עילית? מה עם רהט? מה עם נצרת הערבית? מה עם אזרחי ישראל? יש המון מובטלים. שמעתי שאומרים עכשיו ברדיו, שהאבטלה בגליל היא בהיקף של 30%. אבל לא האמנתי.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

בגליל המערבי.

<u>קריאה:</u>

יש גידול ב=30%.

נואף מסאלחה (העבודה):

אתה צודק. יכול להיות שזה מתקרב ל=12%-14%. זאת אומרת, שם האבטלה היא מעל לממוצע בארץ, שהוא 7%-8%. המצב קטסטרופלי. באים אלינו לכאן ומנהלים סחר מכר. אגב, העם שמביט בנו, לפעמים לועג, לפעמים צוחק: מה עושים להם שניים=שלושה חברי כנסת עד הבוקר, כשהם מחזיקים צוותות טלוויזיה ויושב=ראש מליאה עד הבוקר? הם מדברים ומספרים לנו סיפורים. מצד אחד, גם להצעה של שר האוצר הזה אנחנו התנגדנו והגשנו אלפי הסתייגויות. עד עכשיו התנגדנו, לפני שנפרץ התקציב בגלל דברים שחשבנו שהם חשובים. עכשיו, כששר האוצר נענה - אנחנו נגד. אנחנו נגד בגלל סדר העדיפויות שהוא נקט.

גברתי היושבת=ראש, אני חוזר לנושא הערבי. החרדים קיבלו. ש"ס ניצחה. המפד"ל קיבלה גם לחינוך. הרי אני שמעתי את השר יצחק לוי מדבר עם סלומינסקי והנדל בפרוזדור. באתי לחגי מירום - - -

היו"ר נ' חזן:

הוא דיבר עם חברי הכנסת.

נואף מסאלחה (העבודה):

חברי הכנסת. שמעתי אותם מדברים ובאתי ומסרתי לחגי מירום על 250 מיליון שקל שהובטחו לחינוך. אגב, טעיתי ב=25 מיליון שקל, או שכנראה ראש הממשלה נתניהו לא נתן זאת להם. הובטח כסף לכבישים העוקפים. ש"ס קיבלה. גשר קיבלה. נכון, זה לא לכיסים שלהם. אבל זה בסדר העדיפויות? שר הבריאות טוען שהבריאות ניצלה. הלוואי שהבריאות תהיה בריאה, שמשרד הבריאות יהיה בריא ושטיפות=חלב תישארנה ברשותו.

שמעתי דבר מדהים מאחד מחברי הכנסת - שר האוצר אמר לו הלילה: וואללה, אני תכננתי שגם אם יפרצו את התקציב ב=3 מיליארדי שקל, אני יכול לסבול זאת, לא כמו בייגה שוחט שעשה יותר. כך ציטטו את נאמן. וזה לא סתם חבר כנסת שרוצה להשמיץ.

תראו, אנחנו חיים בחברה דמוקרטית. האם אנחנו מעכלים את מה שאנחנו שומעים?

ומי הפסיד? הערבים. מי הפסיד? ערביי ישראל. הרי אותה ש"ס קיבלה אלפי קולות מערביי ישראל. הרי אותו ליכוד קיבל 19,000 קולות, שהיו לשון מאזניים. אבל נניח שהוא לא קיבל מאתנו אף קול. האם אנחנו לא אזרחי מדינת ישראל?

2- לא נעשה שום דבר לצמצום הפערים במגזר הערבי. הנה, התקציב תפח ב=3 מיליארדים. למה לראשי המועצות ולראשי הערים הערביות לא ניתן מאום? אמרתי זאת שלוש פעמים בשלושה נאומים בשבוע שעבר. הם באו לכאן, לנו אתנו כאן עד הבוקר. במשך שישה חודשים אין להם כסף לשלם משכורות לעובדי הוראה ולגננות. לא מדובר סתם בהלנת שכר. מדובר בשכר הבסיסי. תגידו לי: איזו חנות נותנת להם בהקפה יותר משישה חודשים? תגידו לי: איך הילדים שלהם לומדים?

עכשיו, בשבוע הזה הבא עלינו לברכה, בא חודש הרמדאן. עוד מעט ייגמר חג החנוכה ויבוא חג המולד. הרי כולנו חוגגים יחד. לצערי הרב, כולנו צריכים להיות עצובים יחד. למה? אני שואל: למה? מה זה צריך להיות? עוד פעם צריך להיות מהפך של מפלגת העבודה, שהערבים יתמכו בה ואחר כך יתחילו לבקש, לפעמים להתחנן ולפעמים "לסחוט"? וזוהי השיטה במדינת ישראל. כשאין חוקה - אני לא שווה בפני החוק. אני אומר לכם זאת. שלא יספרו לי שזו לא האמת. יש הבדל בין חוק לבין ביצוע החוק. אני מדבר עכשיו על התקציבים ולא על דברים אחרים.

היתה התקדמות. אבל היחס בין ההתקדמות לבין הפער הקיים רב. נפער פער בין שתי אוכלוסיות במדינת ישראל. הפער הטכנולוגי הוא כמעט בלתי ניתן לגישור. מטבעי אני אדם שלא אומר אף פעם לא יהיה. אני לא מאמין בזה. אבל שימו לב, התקרבתי גם אני לקו הייאוש. הפער מהבחינה הטכנולוגית בין רוב עדות המזרח לבין אוכלוסיית השמנת במדינת ישראל כמעט שלא ניתן לגישור. אז לוקחים להם 200 משרות - - -

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

על סמך מה אתה קובע זאת?

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

אם אתה לוקח את ההיי=טק בכפר=הוורדים - והייתי שם, אני אוהב זאת ואני גאה

בזה כמו חבר הכנסת עוזי ברעם וכמו חבר הכנסת לנדאו - אם אתה לוקח את התעשיות עתירות המדע, אז אתה רואה פה מהנדס ערבי ושם מהנדס יוצא עדות המזרח. אני לא מסית נגד עדות. אני מדבר על אחוזים. אתה רואה שבאופקים נשארו אותן בעיות. אתה רואה שברהט נשארו אותן בעיות. אתה רואה את כפר=קרע, הכפר שלי, שנשארו בו אותן בעיות. אתה רואה גם את רוב הערים הערביות האחרות. אתה לא רואה בהן תעשייה. אתה יודע מה? רוב תעשיית הטקסטיל, למי היא? ומה שאומר עתה זה בדוק. ברוב תעשיית הטקסטיל מועסקות ערביות, מחוסר ברירה, רוסיות מהעלייה הרוסית וקצת אנשים מעיירות הפיתוח, לדוגמה ב"פולגת".

גברתי היושבת=ראש, אני חושב שהאוכלוסייה הערבית תלך להפגין. אמרתי לראשי המועצות ביום שני שעבר - ואני לא נביא, אבל אני נמצא כבר שנה תשיעית בדיוני 1992, אבל גם אז לא השתנה-התקציב - ששום דבר בסיסי לא השתנה, למעט אולי ב=1996 הרבה.

אמרתי להם: בואו לכאן, אני לא מייאש אתכם. סיפרתי להם על המשחק הפרלמנטרי, שהוא לגיטימי. יש מי מאתנו שמרוצה ויש מי מאתנו שאיננו מרוצה. אבל זו הדמוקרטיה. אמרתי להם: תראו את ההצגה הדמוקרטית, שום דבר לא יצא מזה. כולם היו בקומה ארבע, וישבתי אתם. אמרתי להם: תלכו למאיר שטרית, תלכו לקואליציה, תלכו לדרעי. והם הלכו לכולם, כי אנחנו לא מדברים כאן על מפלגות. אמרתי להם: תלכו למרצ, למפלגת העבודה. הם הלכו לדרך השלישית. למי הם לא הלכו? הם הלכו לישראל בעלייה.

אמרתי להם: תלכו אליהם ותסבירו להם את המצוקות שלנו, תסבירו להם שברוב הכפרים והעיירות שבהם מתגוררים חברי כנסת אין ביוב מסודר, לא בטייבה, שגר בה חבר הכנסת חאג'=יחיא, ולא במקומות אחרים. אני מדבר על ביוב. אני לא מדבר על היי=טק. אני, סגן יושב=ראש הכנסת, מכפר=קרע. תלכו לאכסאל, הכפר של עבד=אלוהב דראושה, שגם בו אין ביוב. תלכו לכפר=כנא, של חבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה. תלכו לעיירה הקטנה לקיה, של חבר הכנסת טלב אלסאנע. אין שם אפילו מבנים. יש שם פחונים שעומדים להרוס אותם, בלקיה. מזל שיש טלפון סלולרי. אחרת זה היה עולה לכנסת מאות אלפי שקלים כדי להתקין לו טלפון לפי החוק. אנחנו מדברים על דברים שהם בבחינת א'=ב'. אנחנו מדברים על יום לימודים ארוך, על שעות העשרה.

אני כבר מסיים. בנאומי הקודם הזכרתי את הדברים, וזה רלוונטי אחרי כל

העסקאות שנעשו, חבר הכנסת צוקר. לא שמעו לא לך ולא לנו. גם עוזי ברעם דיבר. אתה דיברת על הסקר של "מרכז אדוה". לא הבאת את הדוגמאות של השיכון. אנחנו מממשים 2.3%. זו דוגמה. זאת אף ש=22%-23% מהזוגות הצעירים שנישאים הם ערבים. הובאו הרבה דוגמאות בעניין החינוך ובעניין דברים אחרים. אבל שום דבר לא קורה. אנחנו מדברים אל הקיר.

תני לי לסיים במשפט אחד. חבר הכנסת עוזי לנדאו, אני לא מתחנף כאן. אני לא הכרתי את ז'בוטינסקי. אני לא מדבר על "שתי גדות". אני מדבר על הבחינה החברתית והאנושית. ישבתי כאן כסגן יושב=ראש גם בקדנציה הראשונה. דן מרידור היה אז שר המשפטים. הוא היה מדהים. מה זה מדהים? הוא היה מדהים כשהוא היה מדבר על תורת ז'בוטינסקי. הוא דיבר על האזרחים הערבים. האם הליכוד הולך בדרך ז'בוטינסקי? האם השתנתה דרכו של ז'בוטינסקי? האם ז'בוטינסקי אמר: תעשו אפליה בין ערביי ישראל ליהודים? תרחיקו אותם? מה זה משנה מה היא דעתנו הפוליטית? תודה רבה.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת מסאלחה. אני מזמינה את חבר הכנסת עוזי ברעם. אחריו - חברי הכנסת אפרים סנה, אהוד ברק, יונה יהב, מיכה גולדמן. אדוני, יש לך שלוש הסתייגויות.

<u>עוזי ברעם (העבודה):</u>

גברתי היושבת=ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת נואף מסאלחה ציין עכשיו את מצוקתה של האוכלוסייה הערבית. זה כמעט הפך פה למנהג, שמי שמעלים את מצבה של האוכלוסייה הערבית הם כמעט תמיד חברי הכנסת הערבים. אנחנו יוצאים כמעט מנקודת הנחה, שהיות שהם מייצגים את הציבור הזה ואנחנו מייצגים ציבור אחר, כאילו אנחנו מדברים בשם "הציבור שלנו", והם מדברים בשם "הציבור שלהם".

לאחרונה אני מוצא את עצמי פעם אחר פעם עולה על הבמה הזאת ומדבר על המצב החמור הקיים בקרב האוכלוסייה הערבית. אני נמנה עם חברי הכנסת שמסיירים הרבה בקרב האוכלוסייה הערבית. יש לי חברים רבים שם. לאחרונה הייתי שם ביום חמישי, באותו

יום חמישי נורא של הכנסת ושל הממשלה. נפגשתי עם אנשים בכפרים נוצריים. באתי לברך אותם לקראת חג המולד.

אני רואה שאנחנו מדברים על אבטלה ואנחנו מעלים, בצדק, את אופקים כסמל, כדוגמה, ומדברים על אחוזי האבטלה הגבוהים. "טלעד" נמצא באופקים. ראש הממשלה באופקים. אהוד ברק באופקים. אני שואל: מי נמצא בכפר=כנא? מי הולך לטורען? מי הולך לפרדיס? ולמה אנחנו לא הולכים לשם? מדוע אנחנו לא שם? שם העזובה ורמת האבטלה הגבוהות ביותר. אחת מן השתיים: אם אתה ליברל, נניח איש שמאל נאור, אתה אומר: שמע, אני גם רואה שותפות פוליטית עם הערבים. אבל אם אתה איש ימין, ויש לך אפילו שאיפות סיפוח, אתה אפילו מדבר על יהודה ושומרון כעל נכס ישראלי לתמיד, מדוע אתה לא מחפש את הנתיבים לערביי ישראל, על מנת ליצור איזו מציאות אחרת בארץ, בשביל ליצור איזו חומה ערבית=יהודית בארץ למימוש השאיפות שלכם?

אני מסתכל על מה שאמר חבר הכנסת נואף מסאלחה. הוא נגע ללבי בנקודה אחת: בשבוע שעבר היו כאן ראשי הרשויות הערביות והדרוזיות. הם נפגשו עם כל מי שרצה לדבר אתם. הם לא מקבלים ביטוי, לא בספר התקציב, לא בחוק ההסדרים, ושום שינוי שנעשה עכשיו לטובה לא נוגע בהם. כאילו הם לא קיימים, כאילו שאין קבוצת לחץ לגיטימית שנקראת ערביי ישראל. משום שהסיעות הערביות בכנסת הן מחוץ לגדר לכל שותפות קואליציונית, לכן הם לא יכולים לבוא. הם לא כמו ש"ס, הם לא כמו גפני והם לא כמו אף אחד אחר. הם ממשיכים לחזר על הפתחים. הפער בין ערביי ישראל לבין הציבור בארץ ילך ויגדל. לפי דעתי, מבחינת הראייה הדמוקרטית, הראייה הליברלית והאפשרות לשמור את אזרחי ישראל כאזרחים שווי זכויות ונאמנים - אנחנו עומדים בקו של רגרסיה.

גברתי היושבת=ראש, לאחרונה, בימים האחרונים, קראנו בעיתון "הארץ" מאמר שכתב ארי שביט. זה מאמר חשוב. הוא חשוב משום שהוא כתב אותו. הוא עיתונאי שקוראים לו עיתונאי עומק. הוא לא כותב מאמרים שטחיים. הוא כבר כתב מאמרים על כמה אישים. המאמר הוקדש הפעם כולו לשנאת נתניהו, והנחות היסוד שלו היו: א. נתניהו אינו חריג, הוא מתפקד בעצם כמו ראשי ממשלה קודמים; ב. הוא גם לא מעלים את האמת יותר מאחרים. הדבר השלישי, והוא החמור ביותר, הוא העובדה, שאדם כמו ארי שביט מקבל את הנחת היסוד שנתניהו מעז לטוות, שאומרת שנתניהו מנע אסון מדיני, כי אם נתניהו לא מנע אסון מדיני, כל הדברים שהוא אמר אחר כך הם לא ישימים, כי אם הוא עצר את פרס ורבין בריצת האמוק המטורפת שלהם לקראת השלום המיוחל והבלתי=אפשרי, הוא עשה דבר נכון.

לכן, הוויכוח האמיתי עם אדם כמו ארי שביט הוא לא על שפת העובדות ולא על העובדה שהוא נשבה בקסמו המזויף של נתניהו. הבעיה העיקרית היא הבעיה בראייה שלו את הסכם השלום.

אנחנו הרי יודעים שנקודת ההנחה שלנו לכל הסכם השלום היא נקודת ההנחה של האינטרס הישראלי. לא דיברתי על ההגדרה העצמית של הפלסטינים רק משום שחשבתי שלכל עם מגיעה הגדרה עצמית. אילו חשבתי שההגדרה העצמית של הפלסטינים מנוגדת לאינטרס האמיתי של עם ישראל בארצו ולא נותנת לו את האפשרות לממש אותה, הייתי מתנגד לכך.
אבל אני רואה את כל העניין כולו דרך העיניים הישראליות והאינטרס הישראלי.
האינטרס הישראלי במהלך של פרס ורבין היה אינטרס אדיר. אם אתם שואלים אותי היום מה היה ב=50 השנים האחרונות המהלך הגדול ביותר והאמיץ ביותר שעשתה ממשלה בישראל, הרי המהלך היה פתיחת המסך ליחסים בינינו לבין הפלסטינים. כל מה שנתניהו מנסה לעשות עכשיו, לטוב ולרע, זה רק משום שמישהו שתל את השתיל והשתיל התחיל לצמוח.

לכן, לא רק שרבין ופרס עשו מהלך מדיני נכון, אלא הם עשו מהלך אחראי, משום שהם ראו את עתידה של המדינה לשנים והם הבינו שמדינת ישראל היא לא עם לבדד ישכון. אם אין לו אפשרות להקים קואליציה לפחות עם חלק מהעולם הערבי, סכנת הקיום של ישראל קשה ביותר. לכן, האינטרס הוא שלנו.

אבל היה ניסיון להגיד שראש הממשלה הוא בעצם ראש ממשלה רגיל. אנחנו ניקח עכשיו את נושא התקציב, שאנחנו מדברים עליו. אני חבר כנסת ותיק, מ=1977. אני כבר עברתי את הערבים האלה לא פעם אחת ולא פעמיים. היו משברים, היו שגיאות, היו כניעות של שרי אוצר, אבל לא היתה קריסה מוחלטת של כל המערכת, כפי שאנחנו רואים עכשיו לנגד עינינו.

לפני כמה חודשים אישרה הממשלה את התקציב. אז אמרו כמה שרים, ביניהם יהושע מצא: אנחנו לא נקבל את התקציב הזה. אמרו כמה סיעות, ביניהן הסיעה של מקסים לוי: אנחנו לא נקבל את התקציב הזה. ועמד ראש הממשלה, ירום הודו, בכל הכוח ה"ארי שביטי" שלו ואמר: אנחנו לא נשנה מלה, כולם יצביעו אתנו. ראש הממשלה הזה אפילו לא הקים לעצמו איזה מערך חירום, איזו קבוצה של פעילים. הוא ישב בשבוע שעבר כאן בכנסת וראה שכל המערכת קורסת. כל התקציב היה כלא היה. חוק ההסדרים כבר לא קיים. הוא לא קיים לא בנושא הקצבאות, לא בנושא הבריאות, לא בנושא הביטוח הלאומי. הוא יקרוס

במשך הימים הבאים הלאה והלאה. ועומד ראש ממשלה עם שר אוצר ואומר את הדברים הבאים: מעולם לא היה תקציב כל כך מקוצץ. מעולם עוד לא היו השקעות ברמה הזאת.

היות שהייתי שר וטיפלתי בהשקעות באופן ישיר, אני יכול להגיד שבמלונאות יש היעלמות מוחלטת של השקעות חדשות. יש נסיגה. ההשקעות הכלכליות שמדובר עליהן, כמעט כולן השקעות שהיו ב"פייפ ליין" קודם, וחלק מהן מקבלות עכשיו מימוש. אבל אין השקעות חדשות שבאו ביסודה של ממשלת נתניהו. לכן, הוא מכר שקר לארי שביט כשאמר: אני עושה מהלך פוליטי אחר, אבל ההשקעות נמשכות. שום השקעה לא נמשכת. מה שקורה זה המשך ההשקעות שהיו קודם לכן, שמחלחלות אט אט גם בימים האלה.

עכשיו, כאשר אנחנו רואים את כל הדברים האלה ולנגד עינינו מתפורר משטר שלם, אנחנו צריכים לראות מה הן הבעיות האמיתיות שאנחנו יכולים לראות אצל ביבי נתניהו. ראשית, רמת אמינות שהיא לא קיימת. אבל רמת האמינות שלו חלחלה גם לציבור הרחב. גם בקרב הציבור הרחב, שמגיב היום נגד הממשלה - ואנחנו רואים את מעמדו של בנימין נתניהו בסקרי דעת הקהל - חלחל חוסר האמינות. חוסר האמינות התחיל אצל האופוזיציה, עבר לממשלה, עבר למפלגת הליכוד, ועכשיו הוא נחלתו של הציבור הרחב.

אני מעז לומר, שגם הציבור שעדיין רוצה את נתניהו, איננו רוצה את האלטרנטיבה, אין לו האמון באיש כמי שיכול להמשיך להנהיג את ממשלת ישראל. רמת עקביות אצלו לא קיימת. היא לא קיימת בשום דבר. היא לא קיימת בנושא מדיני, היא לא קיימת בנושא כלכלי, ובעצם איש מאתנו וגם מחברי הממשלה אינו יודע מה ילד יום.

תסתכלו על שולחן הממשלה. בשבוע שעבר, כאשר ישב כאן ראש הממשלה, איש משרי ממשלתו לא נחלץ להושיט לו עזרה. איש מאנשי הקואליציה לא נחלץ להושיט לו עזרה. זאת משום שראש הממשלה הזה הגיע מבחינה מוסרית לשפל המדרגה. תראו מה קורה היום. זו לא פעם ראשונה שראש ממשלה מבטיח. כולם הבטיחו בעבר. אבל היום אומרים: לא, אין הבטחה, אנחנו רוצים חתימה, ולא חתימה סתם, אנחנו רוצים חתימה בספר התקציב. פירוש הדבר, שגם נערי אגף התקציבים יכרעו ברך לפני מקסים לוי, לא רק בנימין נתניהו ולא רק משה ליאון.

אני חושב שסיפור התקציב מוכיח כמה מופרך הסיפור שניסה לטוות ארי שביט על האיש הרציונלי, השקול, איש האמונה האלוהית שנצרף באמונתו. יש הנחת יסוד כוזבת בכל

העניין, כי איש שהולך בדרך שאין בה אמינות ואין בה עקביות לא יכול להגיע לשום מטרה. אבל יש לבנימין נתניהו מטרה, ומי שלא הבין את הדברים שהוא אמר לארי שביט, לא הבין את הבעיה הפוליטית.

בנימין נתניהו מנסה היום להיכנס למרכז הפוליטי. בשביל לכבוש את המרכז הפוליטי הוא צריך לבוא ולומר, שמה שהיה קודם זו תבוסתנות אדירה. אם כל הספסלים האלה כאן הם ספסלים תבוסתניים, הם לא יכולים לכבוש את המרכז, כי המרכז באופיו הוא לא תבוסתני. המרכז רוצה להתקדם, המרכז רוצה ליצור, המרכז רוצה לשמור על ביטחון ישראל. והוא רוצה להיכנס למרכז.

כאן אני מוכרח לומר גם מלה להבנת העמדה של אהוד ברק. אהוד ברק, במאמץ הפוליטי שלו, מנסה ליצור מעמד של שמירה על המרכז. נכון שהשמירה שלו על המרכז עולה לו לא מעט גם מהספסלים שלנו. במפלגת העבודה יש יוסי ביילין, יש יעל דיין, יש חיים רמון, יש מי שמדבר עכשיו ויש גם חברים ממפלגות אחרות, שהם הרבה יותר אמינים בהעברת המסר לציבור שלהם. אני חושב שהמאבק על המרכז הוא מאבק נכון, כי מי שיפקיר את המרכז, אין לו סיכוי אמיתי לשמור על ההגמוניה בבחירות הבאות.

לכן, אנחנו צריכים לדעת שיש לנו יריב ערמומי, מסוכן, במיוחד כשהוא זוכה בלגיטימציה מאנשים שההערכה שלנו אליהם רבה ביותר.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לחבר הכנסת ברעם. חבר הכנסת אפרים סנה, בבקשה. אחריו - חברי הכנסת אהוד ברק, יונה יהב, מיכה גולדמן ואלי גולדשמידט.

<u>אפרים סנה (העבודה):</u>

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, היום בשעה 12:00 אמורה היתה להתכנס בבניין הזה מסיבת עיתונאים מיוחדת במינה. היו אמורים להיות בה ארבעה שרי בריאות - שר הבריאות המכהן, יהושע מצא, ושלושה שרי בריאות לשעבר, אהוד אולמרט, חיים רמון ואנוכי. הכוונה היתה, ששלושת שרי הבריאות הקודמים, ששניים מהם היום באופוזיציה,

ייתנו לשר הבריאות הנוכחי גב ציבורי מוסרי, מקצועי, ענייני במאבקו למען מערכת הבריאות. והנה, כשעתיים לפני המועד קיבלנו הודעה כי המסיבה הזאת, מסיבת העיתונאים הזאת מתבטלת, שכן שר הבריאות יושב בשעה זו עם ראש הממשלה והוא יקבל ככל הנראה את כל חפצו.

בשעת הצהריים באמת הסתבר שהוא קיבל ממנו כמה דרישות. נראה מה הוא קיבל באמת. ועדת השרים לענייני בריאות תבוטל. אבל מה יישאר במקומה? יישאר במקומה כוח הווטו של שר האוצר על הוספה של תרופות חדשות לסל הבריאות. זה אומר שאומנם הפסדנו כאילו את המיקח=וממכר הפוליטי שהיה צפוי להיות מנת חלקה של מערכת הבריאות על תוספת של כל תרופה חדשה לסל, אבל המשכנו לקבל את הווטו האכזרי והקבוע של האוצר על כל תרופה חדשה שמוגשת לאישורו. וזה מה שיהיה.

לכן, ברשימת ההסתייגויות מצויה ההסתייגות שלי האומרת: להעביר את זכות הווטו הזאת משר האוצר לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. כך ניתן יהיה להוסיף תרופות לסל בהמלצת שר הבריאות, אבל באישורם של חברי כנסת, של ועדת העבודה והרווחה, ולא להשאיר זאת בידי האוצר, שתמיד מתנגד להוספת תרופות חדשות. והפעם יש רשימה ארוכה של תרופות שהוא מסרב לאשר אותן.

הדבר השני שקיבל שר הבריאות מראש הממשלה הוא הסכמה לסל בריאות קשיח; לא הכוונה המקורית שלהם לתת לכל קופה לקבוע את הסל שלה. אבל הדגש הוא במלים סל בסיסי. מה זה אומר - בסיסי? בסיסי, הווי אומר: יותר נמוך מהקיים. בוודאי זה אומר שיהיה קשה מאוד, בעיקר בגלל זכות הווטו של שר האוצר, להוסיף עליו דברים נוספים.

הדבר השלישי - אומר שר הבריאות שהוא קיבל מקורות לתקציב הבריאות בסך חצי מיליארד שקל. ואני שואל: האם שר הבריאות יהושע מצא עודנו האחרון שמאמין לראש הממשלה? הוא מאמין שהוא יקבל זאת? הוא ראה זאת בכתב? הוא שמע התחייבות?

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

ואם זה יהיה בכתב, נוכל להאמין לזה?

<u>אפרים סנה (העבודה):</u>

גם לא, גם לא. אבל אפילו זה אין לו. מה עוד שאומרים אנשי האוצר במסדרונות, מפה לאוזן: אנחנו לא יודעים על מה הם מדברים. אנחנו לא קיבלנו שום הוראה לתת. והם אלופים בלמרוח ולמסמס הוראות שניתנות להם, שהם לא אוהבים אותן. אני מדבר כבעל ניסיון. אין כמוהם, כפקידי האוצר, בטרפוד החלטה שלא מוצאת חן בעיניהם.

אני אומר לשר הבריאות מצא, שלא נמצא פה: עובדים עליך. לא תקבל. ואם הוא כן יקבל, נניח שהוא יקבל - הלוא זה שליש מהסכום החסר. חסרים לפחות 1.5 מיליארד שקל. מאיפה הוא יקבל זאת? מאיפה עוד מיליארד? מכיסם של החולים, מכיסם של האזרחים. זאת אם באמת מתכוונים למצוא את הסכום הזה באיזה מקום. ולא - יהיה גירעון מתמשך, מצטבר, מתנפח ככדור שלג. אבל ישלחו שוב את היד לכיסם של האזרחים.

מה שיש כרגע זה בלוף, הבטחות חסרות משמעות, שכבר ביום חמישי בבוקר, אם זה יאושר, יוכחו כדברים שאין להם שום שחר ושום כיסוי. אם מישהו מטיל ספק בהטלת הספק שלי, אביא דוגמה. כשדיברו על תקציב הביטחון, מה היה בסוף הפתרון? הפתרון היה, שצה"ל ימכור נכסי דלא ניידי ובזה יממן את מחסורו. בעוד שר הביטחון יוצא מלשכת ראש הממשלה עם הסיכום הזה, בפנים כבר צחקו מאחורי גבו אנשי לשכת ראש הממשלה, איך הוא קנה את ה"לוקש" הזה. שר האוצר עוד אומר בריאיון ל"הארץ": אם לא ימכרו אדמות, לא יהיו להם פגזים. מה זה, פגזים של הסבתא שלהם? זה איזה עניין פרטי של קציני הצבא, של האלופים, של הרמטכ"ל? זה לא דבר שנוגע לכל עם ישראל? האם הוא מאיים על מישהו? כשבדקו את הדבר הזה בצה"ל, הסתבר שזה עניין מסובך, שלוקח שנים, אם בכלל. כל העניין הזה של לאלץ את הצבא להפוך לחברה לנכסי דלא ניידי, שמוכרת מחנות כדי לממן את הביטחון השוטף - זה דבר מתועב ובזוי. איפה נשמע דבר כזה בעולם? הלוא האדמה היא אדמת הלאום, אדמת המדינה. אם מישהו רוצה - האוצר ימכור ויחליט מה הוא עושה עם זה. אבל לעשות הפרטה של הצבא, הפרטה של המחנות? צריך לחשוב מה זה אומר מבחינה מוסרית, מה זה אומר מבחינה ערכית. האם זה עניין סקטוריאלי?

לכן, כאשר בדקו את העניין, מה זה אומר לעשות את ההמרה הזאת של מכירת מחנות במרכז הארץ והפניית התמורה לתקציב הביטחון, הסתבר שמשפטית ועסקית זה תהליך של שנים רבות - שבע, שמונה, עשר שנים - עד שיראו שקל אחד מזה. ומה יקרה בינתיים? ושיהיה ברור, על זה מתבסס תקציב הביטחון. זה לא איזה סכום בונוס, שאו שהוא יהיה או שהוא לא יהיה; יהיה - טוב, לא יהיה - לא נורא. כשהציגו לראש הממשלה ולשר

האוצר בעיות אקוטיות של המשך שימור הקיים, עוד לא התעצמות, עוד לא חידוש המלאים, אלא דברים של אחזקת הקיים, של מוכנות למלחמה, רשמו את זה בתקציב כאילו הכסף הזה כבר קיים. שקר וכזב. שקר וכזב.

מה מלמד העניין הזה? והגעתי לזה כי ציינתי שעובדים על שר הבריאות. שמעתם איך עובדים על שר הביטחון. איזו ממשלה היא זו שעובדת על שריה, שיכולה להגיד כך לשר הבריאות ולשר הביטחון, שני שרים שתחומיהם עוסקים בחיי אדם, ולתת להם איזו הבטחה שאין לה שום כיסוי?

מה המשוואה? - חוסר אחריות. מי שאומר לשר הביטחון: תתכנן את הביטחון השוטף, תתכנן את רכש הציוד הדרוש על בסיס כסף שלא קיים, סימן שלא אכפת לו מביטחון ישראל. מי שאומר לשר הבריאות: יהיה בסדר, יהיה לך כסף, ואין, סימן שלא אכפת לו מחיי אדם. זה הפרצוף של הממשלה הזאת. זה הפרצוף של מי שעומד בראשה. הכול כשר כדי לשמר את הקואליציה.

בימים הבאים, עד יום רביעי בחצות, נראה פסטיבל של שיקים ללא כיסוי. תכלית אחת יש להם: לשמור את החבילה הזאת עד ליום חמישי בבוקר, עד להצבעה. אחרי זה - אלוהים גדול.

אבל זו שיטתו. אמר עליו חבר הכנסת בני בגין: מה זה אצל ראש הממשלה אסטרטגיה של טווח קצר? - עד מהדורת "מבט". מה זו אסטרטגיה ארוכת טווח? - עד עיתוני סוף השבוע. ואכן כך. להרוויח עוד יום, להרוויח עוד שבוע. אחרי זה יספרו סיפור חדש לאולברייט.

לעם ישראל מגיעה ממשלה אחראית, שאכפת לה מהאזרחים, שאכפת לה מהביטחון. אני בתחושה שגברה בי השבוע הזה, שימיה באים סוף סוף ומתקרבים אל קצם. תודה רבה.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לחבר הכנסת אפרים סנה. חבר הכנסת יונה יהב לא נמצא. לכן ידבר חבר הכנסת מיכה גולדמן. אחריו - חברי הכנסת שמעון פרס, אלי גולדשמידט, עמיר פרץ ויעל דיין. חברי הכנסת, אנחנו בסבב של שלוש הסתייגויות. על כן, רשות הדיבור ניתנת

לזמן של עד רבע שעה, אם יש כוח.

<u>מיכה גולדמן (העבודה):</u>

גברתי היושבת=ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה להתייחס בזמן שהוקצה לי לנושא החינוך. אני חושב שאחד מן הדברים שאנחנו צריכים לתת להם משקל מיוחד ונכון - זה קודם כול לעשות את המאמץ כדי שנוכל באמת לראות שמערכת החינוך היא זאת שנותנת את הגיבוי הנכון למדינה מתקדמת. כשאנחנו מדברים על מדינה נאורה, ודאי שאנחנו רוצים לראות את מערכת החינוך שלנו מכינה את הדור הבא לכל המערכות המתאימות. כשאנחנו מדברים עכשיו על חינוך לטכנולוגיה, להיי=טק, ודאי שלמערכת החינוך יש תפקיד חשוב ומרכזי.

מנגד, אנחנו רואים את הממשלה הזאת מטפלת בצורה השלומיאלית שלה בנושאים כמו הכבישים, כמו התחלות בנייה. אני חושב, שלו היינו רואים היום ממשלה שממשיכה לבנות 20,000, לו היינו רואים את-40,000 דירות לשנה, ולא רק התחלות של 50,000-25,000 תקציב מע"צ לסלילת כבישים, לתשתיות, בהיקפים של 2 מיליארדים, כמו שראינו בארבע שנות שלטונה של מפלגת העבודה, בראשותם של יצחק רבין, זיכרונו לברכה, ושמעון פרס, 500-ולו היינו רואים שתקציב מסילות הרכבת היה השנה לא 70 מיליון שקל, אלא 600 מיליון שקל - לא היינו מתבשרים היום על=ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שאנחנו נמצאים עם 170,000 מובטלים. כמו שאמרתי לפני ימים מספר, מה היתה הבשורה של שר האוצר על ההודעה הזאת? - אנחנו נגיע גם ל=200,000 מובטלים.

אז ודאי שממשלה לא מתייחסת לאותם דברים שיוצרים את הצמיחה. אנחנו כולנו יודעים שמדברים על צמיחה של 2% ב=1998; וכשמדברים על צמיחה של 2%, עם גידול טבעי ועם עלייה של 50,000 עולים - למעשה יש כאן עמידה במקום, וזוהי נסיגה. לכן, אנחנו גם מוצאים את עצמנו במציאות של אבטלה גדולה.

שוחחתי עם לא מעט מנהלי בתי=ספר, ראשי ערים ומנהלי מחלקות חינוך ברשויות המקומיות. גם הבשורה שאומרת, אנחנו הולכים לקראת יום לימודים ארוך - למעשה יש בהודעה זו רמייה, משום שאנחנו נמצא מערכת חינוך שיש בה נסיגה גדולה מאוד. מהי הבשורה של מערכת החינוך ומשרד החינוך בממשלה הכושלת הזאת? - כל תוכניות ההעשרה

שבאו לצמצם את הפערים, אם תוכניות של מועדוניות לאותם ילדים בערי הפיתוח, בשכונות ובאותם בתי=ספר שיש בהם צורך לסייע לילדים בתום יום הלימודים בהכנת שיעורים במסגרת הבית=ספרית, אם בתוכניות כמו קרן=קרב, שקראנו לה "משך ב'", כדי לאפשר פעילות של העשרה בבתי=הספר, תוכנית שבאמת עשתה וצמצמה את הפערים, אם בריכוז המאמץ בקליטת מורים עולים ובעיקר אותם מורי מקצוע שבעבר הרחוק היה קשה להשיג אותם, בעיקר בבתי=הספר שנמצאים בפריפריה, המורים למוזיקה והמורים לאמנות - בכל הנושאים האלה בא הקיצוץ. בנושאים האלה יש קיצוץ, וזו הבשורה לעם ישראל.

למעשה מדברים, מצד אחד, על הודעה של ראש הממשלה ושר החינוך במסיבת עיתונאים, שבה נאמר: אנחנו יוצאים במבצע ב=70 בתי=ספר, ב=70 יישובים, בסכום של 250 מיליון שקל; אנחנו יוצאים בבשורה של יום חינוך ארוך. מצד שני, מקצצים בכל תוכניות ההעשרה. ומודיעים על כך באיחור של שלושה חודשים, היום, כשאנחנו נמצאים בסוף חודש דצמבר.

קראתי היום את המאמר ב"ידיעות אחרונות". אני רואה את הכתבה של תמר טרבלסי. היא למעשה נותנת ביטוי למציאות הקשה של הרשויות המקומיות ושל בתי=הספר, שלא מסוגלים להיות ערוכים כדי להתמודד עם יום חינוך ארוך. מדוע ולמה? כשאתה בא לבית=ספר בסוף חודש דצמבר ואומר לו: אנחנו מוסיפים לך שעות ליום חינוך ארוך, בית=הספר לא יכול להתארגן עם מציאת מורים טובים. מנהל בית=ספר מסודר - ומנהלי בתי=הספר שלנו הם מנהלים טובים - מתארגן בתקופת הקיץ עם מחלקות החינוך של הרשויות המקומיות, כדי לשבץ את המורים בבתי=הספר, כדי להיערך על=פי התוכנית היישובית, באופן שיודעים את מספר התלמידים בכל כיתה, מספר התלמידים בכל בית=ספר, על=פי שכונות, על=פי אותם האזורים וכו'. המציאות של היום היא כזאת, שהמורים חסרים בשטח ובאזורים. לך תיקח היום מורים.

אתייחס ליישוב כמו כרמיאל, שבו מצויה אחת מן העיריות המסודרות בארץ; ודאי שבין ערי הפיתוח זו מערכת מסודרת וטובה. אבל אתה קורא באותה כתבה, שמנהלי בתי=הספר שם לא מסוגלים היום, בחודש דצמבר, למצוא את סגל המורים שיהיה מסוגל להתמודד עם לימודים ביום לימודים ארוך, עד השעה 15:30. זה מחייב דאגה לכלכלה לילדים. ילד שיוצא מהבית בשעה 07:30 כדי להגיע ללימודים לקראת השעה 08:00, בוודאי לא מסתפק בשקית עם הסנדוויץ', משום שאתה מדבר על יום לימודים ארוך עד השעה 15:30, וזה אומר שיש צורך להיערך. אתה צריך להחזיק צוות של מינהלה בשעות נוספות.

אז הרשויות המקומיות אומרות: מי יממן את החלק הזה? זה שאתה מוסיף שעות לבית=הספר - זה לא מוסיף כסף לגבי הפתרון של הרשויות המקומיות שצריכות להתמודד עם כוח=אדם נוסף בבתי=הספר, כדי שאפשר יהיה לקיים ולהפעיל את מערכת החינוך הזאת במסגרת יום לימודים ארוך.

אם אני מדבר על בתי=ספר במועצות האזוריות, שאלה בתי=ספר אזוריים, מי יכסה את הוצאות הנסיעה? מי יכסה את ההוצאות של השומרים בשעות האלה?

לכן, למעשה יש כאן רמייה נוספת של ראש הממשלה, באמצעות הצהרות שאין להן כיסוי.

לפני שבועות מספר ראינו את ראש הממשלה בא, מופיע בביקורים ומדבר על הכנסת מחשב, פרויקט "מחשב לכל תלמיד". ברגע שאתה בא ומדבר על מחשב לכל תלמיד, גם כאן יש משום הטעיית הציבור. לא נותנים מחשב באופן שהממשלה נותנת 100% כיסוי לעלות המחשב. באים ואומרים: הרשות תיתן "מצ'ינג", כסף מקביל. שמענו רק על אופקים בשבוע שעבר. מה אמר ראש עיריית אופקים? ואופקים זו דוגמה שאפשר מייד לראות אותה בכל היישובים האחרים לאותה תוכנית של מחשבים שדיבר עליה ראש הממשלה. יש כאן שוב אחיזת עיניים וזריית חול בעיניהם של אזרחי מדינת ישראל, על=ידי ראש ממשלה שמופיע מצוין בתקשורת. אבל חוץ מהופעה מצוינת בתקשורת אין שום כיסוי לכל ההבטחות שלו. אם אתה בא למשפחה באופקים, שרמת ההכנסה שלה בקושי מאפשרת לקיים את הכלכלה היומיומית, וכשמשפחה כזאת צריכה להוסיף 200 דולר, או שהרשות המקומית צריכה להוסיף עוד 200 דולר - אז למעשה יש כאן, מצד אחד, הצהרה על מחשב לכל תלמיד, ובפועל יש כאן הצהרה בלי כיסוי של 100%.

אני יכול לבוא ולתת דוגמאות. התחלנו אנחנו, השרים שולמית אלוני ואמנון רובינשטיין כשרי חינוך ואני כסגן שר החינוך של שניהם בפרויקט מצוין, מועדוניות לבתי=הספר, תוכניות העשרה בבתי=הספר ומתן הזדמנות שנייה לבגרות לתלמיד שמסיים כיתה י"ב, בפעולה משותפת עם החברה למתנ"סים. זאת כדי שתלמיד שמסיים את כיתה י"ב - והדבר מתואם עם הצבא - ידחו לו את השירות הצבאי. המטרה היא לאפשר לאותו תלמיד להשלים את תעות הבגרות לפני גיוסו לצבא. ומהי הבשורה של משרד החינוך? - יום לימודים ארוך, 250 מיליון שקל לטובת מערכת החינוך. אם כן, מצד אחד מצהירים על תוספת של 250 מיליון שקל. אבל כבר היום אנחנו מגלים, כתוצאה משיחות עם מנהלי

בתי=הספר, ראשי רשויות וראשי ערים, שהסיכוי של התוכנית הזאת נמוך מאוד, משום שהתוכנית הזאת לא תוכל לצאת לדרך כבר ב=1998. מקצצים אותה תוכנית מבורכת, שבעיקר קיבלה את תשומת הלב ואת עיקר התקציבים בתקופה של אמנון רובינשטיין ושולמית אלוני. תשומת הלב ניתנה לשכונות, לערי הפיתוח ולאותם אזורים שבהם היה צורך לאפשר לאותם ילדים, לאותם בוגרי י"ב, לפני גיוסם לצבא, להגיע לתעודת בגרות.

קרן=קרב. איזו תוכנית יכולה לסייע באותם מקצועות, מתמטיקה, אנגלית, תוכניות העשרה במוזיקה, באמנות? - קרן=קרב. אפשר לבוא ולבקר בדימונה, בבאר=שבע, באילת, בחלק מן המועצות האזוריות בדרום, לראות את תוכנית קרן=קרב ולראות איזו תוכנית העשרה היא זו, איזו תוכנית מצוינת שאפשרה להשיג שני דברים: לתת הזדמנות שווה לאותם ילדים באותם אזורים, שאין להם סיכוי להגיע לאותם מקצועות, ובעיקר לאותם שיעורים בלתי פורמליים. למה הילדים האלה, שלא גרים באזורים היותר חזקים, לא יזכו לקבל את הסיוע הזה?

אני שואל את עצמי: האם זו ממשלה כל כך אטומה? זה שאנחנו רואים כאן שולחן וכיסאות של ממשלה, שאין אפילו נציג אחד מתוכה שיושב כאן, זה כבר מעיד על משהו. שולחים פקיד מאגף התקציבים כדי לרשום את הדברים שנאמרים כאן. אבל הממשלה מתייחסת לכנסת ולעם ישראל באותה צורה. כמו שהיא לא שמה על אף חבר כנסת כאן, כך היא גם לא שמה עליכם, הציבור היושב בבית. היא מתייחסת אליכם בלי שום התחשבות. היא לא מתחשבת ברחשי הלב של האזרחים בכל מדינת ישראל.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

עד כדי כך? עד כדי כך? זו אטימות מוחלטת.

<u>מיכה גולדמן (העבודה):</u>

חבר הכנסת ריבלין, לצערי הרב, אני יודע שדברים כאלה קשה לך לשמוע על חבריך. אבל אלה חבריך, אלה חבריך. אין מה לעשות.

אני אומר כאן לעצמי: זו ממשלה שלא יודעת להתייחס לחינוך, זו ממשלה שלא יודעת להתייחס לילדים שלא יכולים להגיע להישגים שאליהם מגיעים ילדים שחיים

באזורים היותר חזקים. ודאי שברחביה ביבי נתניהו גדל עם כפית זהב בפה. שם לא היתה לו בעיה; לא לו ולא לחבריו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת גולדמן, אתה מאוד סבלת בכפר=תבור. אתה ממש מהחלכאים והנדכאים.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני יכול לבוא ולומר לך, חבר הכנסת ריבלין, שמי שבא ורואה את כפר=תבור היום, לאחר מה שהוא עבר ב=20 השנים האחרונות, יודע שזה לא אותו כפר=תבור שהיה לפני 30, 40 ו=50 שנה. אני אומר לך, שאלה שהגיעו לפני 100 שנה ו=90 שנה, והיו צריכים - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אלה שהיו ברחביה לפני 100 שנה היו חלוצים טובים כמוך.

מיכה גולדמן (העבודה):

הם היו חלוצים, אבל הם הגיעו לפני 400 שנה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה לא נכון.

מיכה גולדמן (העבודה):

לכן, אני יכול לבוא ולומר שאבותינו אכלו מרור וסבלו קשה.

ציינו עכשיו מאה שנות ציונות. בוודאי יכולנו להתייחס להרבה מן הדברים.

אני מוכרח לבוא ולומר, שמערכת החינוך במדינת ישראל עוברת משבר גדול מאוד. כשאני שומע על חלוקת השעות לפי אורך, מה זאת אומרת? אסביר לכם, רבותי. תקן הכיתה 38 תלמידים. בתוכניות ההעשרה שהיו אפשר היה לקחת קבוצה של ילדים-היום הוא 40 חלשים, שמונה-עשרה, ולתת להם אפשרות לסגור פערים ביחס לשאר התלמידים בכיתה. כתוצאה מביטול תוכניות העשרה, חלוקת השעות נעשית עכשיו לאורך. למעשה, כיתה בת 40 תלמידים מקבלת 40 שעות, וכל התוכניות וכל השעות שהיא קיבלה קודם לכן, שאפשרו למורים לפצל את הכיתות ולעזור לחלשים, אינן.

מה קרה במקביל? בחינוך הממלכתי=דתי יש פטנט חדש - איך הופכים 40 שעות ל=80 שעות. לוקחים כיתה של 35 תלמידים או של 38 תלמידים ואומרים: בואו נפריד בין בנים לבנות. מפרידים בין בנים לבנות ועל=ידי כך לוקחים 40 שעות והופכים אותן ל=80 שעות. כך ששם אין בעיה לעזור לתלמידים בצורה יותר יעילה, משום שהכיתה היא לא כיתה בת 40 תלמידים, כמו בחינוך הממלכתי. בחינוך הממלכתי=דתי הכיתה היא של 18, 20 תלמידים. ברגע שאתה נותן את השעות לאורך, אתה לא סופר את מספר התלמידים בכיתה, אלא אתה אומר, זאת כיתה של 18 תלמידים. הילדים בחינוך הממלכתי באופקים יהיו בכיתה של 38 תלמידים. בחינוך הממלכתי=דתי הכיתה היא כיתה של 18 או 20 תלמידים. בקיבוץ יבנה או בחינוך הממלכתי=דתי בנתניה, או בחינוך הממלכתי=דתי באשדוד, יהיו 18 תלמידים בכיתה.

אם נראה את הפעילות הזאת - - -

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

חבר הכנסת גולדמן, למה לא יוסבר שקרן=קרב, עם כל תוכנית הלימודים שלה, צריכה להיות מסונפת ליום לימודים ארוך?

<u>מיכה גולדמן (העבודה):</u>

אני אומר שכן. אני אומר שכן.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אבל הממשלה - - -

מיכה גולדמן (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

מיכה גולדמן (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, מה שאני אמרתי אלה דברים מדויקים ומצוטטים מאנשי מערכת החינוך. אבל חשוב שגם אתה תדע.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני יודע.

מיכה גולדמן (העבודה):

לא, אני רוצה שתדע. יום לימודים ארוך, בשונה מקרן=קרב, שזו תוכנית העשרה, הוא יום שצריך לתת בו שיעורים רגילים, שנקראים "משך ב""; זאת אומרת, כהמשך ליום הלימודים הרגיל. למעשה, אותן תוכניות שציינתי כשלא היית כאן באולם, כמו המועדוניות כדי לעזור לילדים בהכנת שיעורים בשעות האלה, כמו הזדמנות שנייה לבגרות לפני הגיוס לצבא - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

מאה אחוז.

מיכה גולדמן (העבודה):

את כל הדברים האלה מורידים. מה מוסיפים? מוסיפים דבר שאי=אפשר לממש אותו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

בשבוע שעבר ישבנו בוועדת החינוך של הכנסת.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני רוצה לתקן את דבריך ולומר לך, שבוועדת החינוך - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

דנו בנושא בוועדת החינוך.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני רוצה לומר לך, שאני לא הייתי בישיבה. אבל לפי הדברים ששמעתי, העבירו לכם נתונים לא מדויקים ממשרד החינוך, ולא מקרן=קרב. אני מכיר את כל הצוות הניהולי של קרן=קרב.

אני אומר כאן לסיום דברי, אדוני היושב=ראש, את מה שאמרתי בתחילת דברי. זאת ממשלה שהביאה לאבטלה של 170,000 איש. הבשורה שלה ל=1998 היא שיהיו 200,000 מובטלים. זאת ממשלה שרוצה להחזיר את מערכת החינוך למערכת תלות=ממשלתית, כך שהילד בשכונות ובערי הפיתוח יזכה לפחות חינוך, כדי שהוא יהיה תלוי בממשלה השלומיאלית הזאת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת מיכה גולדמן, על דבריך.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הוא מבלבל את המוח עם העובדות.

היו"ר ר' אדרי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת אלי גולדשמידט. כאמור, חברי הכנסת, אנחנו דנים בהצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה) - הנמקת הסתייגויות. אדוני, שלוש הסתייגויות לרשותך - 15 דקות. בבקשה, אדוני.

אלי גולדשמידט (העבודה):

תכננתי נאום של עשר דקות. לא ידעתי שיש לי 15 דקות.

היו"ר ר' אדרי:

קודמך דיבר קצת יותר מ=15 דקות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

קודם כול, אני מברך את היושב=ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אנחנו נסתפק גם בעשר דקות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני לא יודע. הרי אין פה מגבלה של זמן באופן כללי.

קודם כול, אני מברך את אדוני היושב=ראש, שפותח את היממה החמישית, כך נדמה לי, של הדיונים האלה, אחר חצות. יש לי הכבוד להיות ראשון הנואמים ביממה החדשה

הזאת.

היו"ר ר' אדרי:

זה נכון, אדוני.

אלי גולדשמידט (העבודה):

נכון. דיברתי בכל נאומי הקודמים מעל הדוכן הזה, מאז תחילת הדיון בחוק ההסדרים, על חוק הבריאות. נראה שהדברים שלנו נפלו על אוזניים קשובות. אני מאוד מקווה, שבנושא הבריאות הדברים אכן יתוקנו, כפי שהובטח, אם אינני טועה.

אני יודע רק שהיה לאופוזיציה תפקיד מאוד מרכזי בעניין הזה. מן הסתם תהיינה סיעות בקואליציה שתיקחנה לעצמן, או תנסינה לקחת לעצמן את הקרדיט בעניין. אבל זו דרכו של עולם - עולם של קואליציה ועולם של אופוזיציה.

אדוני היושב=ראש, אני רציתי לעסוק דווקא בתחום יותר רחב, אולי אפילו קצת פילוסופי - וזה הקשר בין המצב הכלכלי, או המדיניות הכלכלית, לבין תהליכים מדיניים. אני חושב, שבמידה רבה הדברים לא הובהרו ולא מובהרים עד הסוף לחלק מהציבור, לצערי. לראש הממשלה הנוכחי יש היכולת המופלאה, כמעט הייתי אומר - המגית, לעמוד מדי פעם מול ציבור, בדרך כלל באמצעי התקשורת האלקטרוניים, ולשלוף דברים כעין קוסם רב=מג הודיני.

אודה לך, חבר הכנסת דדי צוקר. הלחישות האלה כאן מאוד מפריעות. אתה לפעמים עומד פה ואתה גם מרגיש זאת.

דוד צוקר (מרצ):

דיברנו לפני כמה זמן ולא הסכמתי אתך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

בסדר, אז תקרא לי קריאת ביניים. עדיפה קריאת ביניים על התלחשויות בין חברי כנסת.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הוא אמר: הייתי קורא לו קריאת ביניים אם הייתי בקואליציה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אהה.

בכל אופן, ראש הממשלה מתנהג הרבה פעמים כמו הודיני. אני מוכרח לומר, שהודיני הגדול, הקוסם הרב=מג, אכן עשה דברים מדהימים. נדמה לי שכבלו אותו בשלשלאות, הכניסו אותו לתוך איזו קובייה, הטביעו את הקובייה במים, הוא הצליח להשתחרר מהשלשלאות ולצאת החוצה, ותמיד הוא נשאר הודיני הגדול. באמת, הוא היה אשף הקוסמים. ראש הממשלה במידה רבה מתקנא, כך אני חושב, במקצוע הקוסמות, בכך שהוא בעצם מסוגל לעמוד מדי פעם מול ציבורים שונים ומול אמצעי תקשורת שונים, וכאותו קוסם רב=מג הוא מסוגל לשלוף מדי פעם משהו אחר מהכובע. מדי פעם, כשהוא עושה זאת, הוא מקבל את מחיאות הכפיים והולך קדימה. אבל מי שצופה במופע קוסמים יודע, שבסוף היום היתה לו איזו שעה של עדנה, של בידור, בעצם של אשליה, כי כל מקצוע הקוסמות הוא מקצוע שמבוסס על אשליה, על זריזות ידיים, על איזו פעולה טכנית מהירה. מדובר באנשים שמתאמנים, ורוצים לעשות בלופים כאלה. הרי כולנו יודעים שבעצם השפן לא נולד בכובע כתוצאה מאיזה מעשה נסים, אלא הכול ביצוע של פעלולים. כאשר האדם חוזר ממופע קוסמים הביתה, או כשמסתיים מופע הקוסמים בטלוויזיה, הוא בעצם נשאר עם תחושה של ריקנות, כאילו לא היה שום דבר.

לאותו קוסם אני ממשיל את ראש הממשלה. ראש הממשלה שלנו בא לכל מקום בניסוח מאוד מבריק, בעברית מאוד טובה, בקול בס מאוד משכנע, בהבעה מאוד רצינית, בקימוט מצח מאוד מתאים לסיטואציה, אחרי קצת איפור, כדי שהאורות הבוהקים של זרקורי הטלוויזיה לא יראו את זיעתו, עומד מול הקהל ואומר: תשמעו, אנחנו על סף שנת 2000, מדינתנו הופכת להיות מדינה מובילה בכל התחומים, אנחנו מייצאים, אנחנו נהיה שווייץ, הכול יהיה פה נהדר. והוא אומר את זה, והוא משכנע. ועומדים המובטלים

באופקים ומקשיבים, ונשבים בקסמו. ועומדים האנשים קשי היום, מעוטי היכולת, ונשבים בקסמו. ונכון שאין להם כסף לגמור את החודש. ונכון שאין להם במה לשלם את המשכנתה. ונכון שיש להם בעיות קשות. אבל הוא קוסם. הוא בא, הוא נעמד והכול מסתדר, בהבל פה, כשם שאותו קוסם מסוגל להוציא את השפן מהכובע.

אבל מה בעצם עושה ראש הממשלה? אני מוכרח לומר עלינו, על האופוזיציה, שלא תמיד אנחנו מסוגלים להתמודד עם מופע הקסמים הזה, כי אנחנו מנסים לדבר בהיגיון. אנחנו בעצם לא מסוגלים להשתמש בשיטות שמשתמש בהן ראש הממשלה ואנחנו רוצים להסביר לציבור שבעצם הכול בלוף - אין מאחורי מה שאומר ראש הממשלה אלא בועות סבון. אין שם כלום. אין שם שום אמת.

תראו, כדי שיהיה טוב לאזרחים במדינה צריכים לקרות שני דברים: ראשית, שתהיה צמיחה. אם יש צמיחה כלכלית, עוגת התקציב גדלה. אבל צריך שיקרה עוד משהו - שאותם חלקים שמעיקים על הכלכלה, על התקציב, כמו למשל תקציב הביטחון, החלק שלהם ילך ויקטן. ואז המדינה הופכת להיות מדינה שהרווחה של התושבים שלה רבה יותר. איך מגדילים את עוגת התקציב? ממשלות העבודה, בראשות יצחק רבין, זיכרונו לברכה, אחריו שמעון פרס, ובהנהגתו של שר האוצר בייגה שוחט, הראו שזה ניתן - 6% בשנה, השקעות עד כדי כך שכבר נגמר הכסף במינהלת ההשקעות, כדי לספק את הדרישות להשקעות מבחוץ; עוד מקומות עבודה, עוד משפחות שיש להן פרנסה, קיטון מאוד דרמטי באבטלה במהלך של ארבע שנים. זה נעשה, בין היתר, בזכות התהליך המדיני.

נתחיל בתחילת הקדנציה של יצחק רבין, זכרו לברכה, שנת 1992. קודמו, יצחק שמיר, רצה לקבל 10 מיליארדי דולר ערבויות ממשלת ארצות=הברית לטובת העלייה הענקית שהגיעה.

דדי, דדי צוקר, בחייך, זה נורא מפריע, ואתה עושה זאת כל הזמן.

הוא הבין שעל מנת לקלוט כל כך הרבה עולים, הוא צריך סיוע, הוא צריך עזרה מהאמריקנים. האמריקנים לא נתנו לו את העזרה הזאת בגלל המדיניות העקשנית שלו. הגיע יצחק רבין, זכרו לברכה, לשלטון. נדמה לי שהוא נסע בחודש הראשון או השני, פגש את ג'ורג' בוש, נשיא ארצות=הברית, וקיבל 10 מיליארדי דולר ערבויות. זה נראה דבר פשוט, 10 מיליארדי דולר. תראו לי עוד מדינה בעולם שמקבלת סכום גדול כזה על מנת

לבצע תהליך כל כך קשה של קליטת עלייה, תוך צמיחה במשק, תוך קיטון האבטלה, תוך מתן תעסוקה, תוך מתן שיכון. ואת כל הדברים האלה עושים עם עלייה כל כך גדולה. בין היתר, זה קרה בזכות אותם 10 מיליארדי דולר.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אתה רומז שממשלת שמיר לא היתה מקבלת את 10 מיליארדי הדולר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

ודאי שלא. זה ברור.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

למה? - - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

רובי, אל תבלבל אותנו עכשיו עם עובדות לא נכונות. עשה לי טובה. חבל. אני יודע שאחת השיטות של אנשי הליכוד היא להסתמך על זיכרונו הקצר של הציבור. אבל הפעם זה לא ילך.

הוא לא היה מקבל והוא לא קיבל את הערבויות. זה כך גם אם תעשה פרצוף ולא תסכים אתי, במעין שאט נפש. תבדוק. קח את קטעי העיתונים. קח את התקופה ההיא. הוא לא קיבל את הערבויות. כשעלה יצחק רבין לשלטון, והיה ברור לאמריקנים שהולכת להיות תוכנית מדינית לקראת שלום, הוא קיבל את הערבויות; הוא קיבל 10 מיליארדי דולר.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

בגלל הערבויות, בגלל מה שעשו לנו הרפובליקנים בעניין זה, הם שילמו את המחיר היקר באובדן השלטון.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מה זה שייך?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אתה חושב שמדינת ישראל, שקלטה מיליון יהודים יוצאי ברית=המועצות - - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

עובדה היא שבתקופת שלטון הליכוד היא לא קיבלה. עובדה היא שבתקופת שלטון רבין היא כן קיבלה. תרשה לי להמשיך.

הנושא השני בתהליך הצמיחה הוא נושא הקיטון היחסי של תקציב הביטחון. לא שאני משלה את עצמי, שכאשר תהיה ממשלה בראשותנו במדינת ישראל, צורכי הביטחון של מדינת ישראל יהפכו להיות ברמה של צורכי הביטחון של שווייץ או של יפן. אני לא משלה את עצמי, ואסור שמישהו ישלה את עצמו. אבל ליצחק רבין, זכרו לברכה, היו האומץ והיכולת לקצץ קיצוץ משמעותי בתקציב הביטחון אך ורק בגלל מדיניות השלום, אך ורק משום שהוא הצליח לסגור עוד חזית, את החזית הירדנית, אך ורק בזכות העובדה שהוא החל את המשא=ומתן עם הפלסטינים.

מה היא המשמעות כאשר אתה מצמצם את תקציב הביטחון? מה היא המשמעות של הוצאת פחות כסף כדי לקיים את ביטחונה הקיומי של מדינת ישראל? פירושו, ידידי חבר הכנסת ראובן ריבלין, שיש יותר כסף לרווחה, שיש יותר כסף לחינוך; ויצחק רבין, זכרו לברכה, אכן השקיע מיליארדים בחינוך, מה ששום ממשלה קודם לכן לא עשתה. יש יותר כסף לבריאות. יש יותר כסף לתשתית. פעולות התשתית שהיו בזמן ממשלת רבין היו לאין ערוך גדולות יותר מאלה של היום, והדברים ברורים.

היום הכול דועך, האבטלה גואה, בין היתר משום שהתהליך המדיני נעצר כמעט לחלוטין. אין תיירות. בתקופת שלטון מפלגת העבודה, גם כאשר היו הפיגועים - ואני מדגיש: גם כאשר היו פיגועים - היתה ירידה מסוימת בתיירות, ולאחר מכן מצב התיירות התייצב. זאת משום שהיתה תחושה, גם של הציבור בעולם הרחב, שכאן מתרחש משהו מאוד

חיובי. זה דבר ראשון. שנית, היתה תחושה לא דומה לתחושה של היום, שמאחורי מדינת ישראל או בראשות מדינת ישראל עומדת ממשלה שאפשר לסמוך עליה, שיש לה גיבוי מאוד חשוב מהאמריקנים, גיבוי שגם מאפשר לה העלאת היכולת לגייס הון בחוץ=לארץ, וכתוצאה מזה להגדיל את הצמיחה הכלכלית במדינת ישראל.

אבל ראש הממשלה בתעמולת הבחירות שלו לא התייחס לזה. הוא עשה את האבחנה. הוא דיבר על הנושא המדיני, ואנחנו נגררנו אחריו. ידידי חבר הכנסת מיכה גולדמן, במקום לבוא ולהצביע על הקשר הבלתי=ניתן להפרדה בין התהליך המדיני - - -

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

חבר הכנסת גולדשמידט, גם לי צריך להגיד ידידי.

<u>אלי גולדשמידט (העבודה):</u>

לא, בדיוק באותו רגע הוא דיבר.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

- - -

<u>אלי גולדשמידט (העבודה):</u>

אם אגיד הרבה יותר מדי ידידי, מישהו יחשוב שאני מנסה לומר משהו. פשוט באותו רגע רמזתי למיכה גולדמן שהוא מדבר וזה קצת מפריע לי. אתה היית במצב של הקשבה.

בכל אופן, אי=אפשר להפריד בין הנושא המדיני לבין הנושא הכלכלי. מה שקורה היום מוכיח לנו חד=משמעית, שכאשר הנושא המדיני דועך, כאשר תהליך השלום מתמוטט, יחד אתו מתמוטטת הכלכלה ויחד אתו מתמוטטת כל התוחלת שמנסה להציג ראש הממשלה באותה סיטואציה של אותו קוסם ששולף את השפן מהכובע. הוא אומר, שבפתח המילניום הבא, בפתח שנת 2000, אנחנו נהיה פה המדינה הטכנולוגית ביותר בעולם, אנחנו נהיה במצב של מחשב לכל ילד, אנחנו נהיה במצב שכל העולם יעלה לרגל אלינו. קשקוש. אין מאחורי זה

אמירה ולו של רבע אמת. אתה יודע זאת, חבר הכנסת רובי ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא, לא, אני לא יודע.

אלי גולדשמידט (העבודה):

וכל אנשי הקואליציה - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

מה שאתה רוצה זה שנהיה גרורה של אמריקה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מה אתה רוצה, חבר הכנסת ריבלין? אתה זקוף קומה, סע אל ארצות=הברית, תוותר על 3 מיליארד דולר כל שנה, תהיה גבר, תוותר על הסיוע, תוותר על ההלוואות, תוותר על הכול.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

למה אתם לא מוותרים על הסיוע?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אתם מוותרים על הדמוקרטיה של ישראל בהתרפסות כזאת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

התרפסות שלי? התרפסות שלי? ראש הממשלה שלך - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת ריבלין, אני יודע שאתה מוסיף עניין. אפשרתי כמה קריאות ביניים. אני מבקש.

קריאה:

חבר הכנסת ריבלין הוא חבר כנסת מצוין.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אם רבין היה כאן הוא היה מזדעזע.

אלי גולדשמידט (העבודה):

נו, באמת, באמת. חבר הכנסת ריבלין, אם היה אדם במדינת ישראל, אם היה אדם במדינת ישראל - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, אתה רוצה לנאום במקומי? תעשה זאת בזמן שלך.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אעשה זאת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אז תבוא ותוריד אותי מהדוכן.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

את זה אני לא רוצה, חס וחלילה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת ריבלין, אתה יכול לעזור לאופוזיציה ולכולם. אני מוכן לאפשר לך.

מיכה גולדמן (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, חבר הכנסת גולדשמידט וחבריו מסיעת העבודה רואים את ירושלים הבנויה והשלמה בחיי עולם יותר ממרבית חבריך בליכוד.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אני מודה לכם. אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין לקח לי חמש דקות מהנאום.

היו"ר ר' אדרי:

אאפשר לך לדבר, אדוני. בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני פונה אליך. אתה חבר במפלגה זקופת קומה. אתם נורא זקופים. אני שואל אותך, חבר הכנסת ריבלין: למה אתם לא מוותרים על הסיוע האמריקני? אתה בא ואומר שאני מתרפס. יצא ראש הממשלה, ראש המפלגה זקופת הקומה שאומרת: אנחנו לא רוצים להיות פרוטקטורט אמריקני. תוותר על הכסף. מה אתה כזה גיבור גדול? בפה אתם גיבורים. בפה אתם גיבורים. הוא זוחל לאולברייט, הוא זוחל אליה בשביל הכסף. הוא זוחל אליה משום שהוא מפחד, ובצדק, לאבד את תמיכתם של האמריקנים. מה אתה מדבר? מה אתה מדבר לי פה? כל הרוויזיוניזם שלכם זה הוא הבל ורעות רוח, דיבורים בפה. זה מה שאתם יודעים לעשות.

דוד צוקר (מרצ):

בוקי סרוקי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

למה אתם לא מוותרים על הכסף? אתם בשלטון. מאז 1977, יותר שנים הליכוד היה בשלטון. התקופה שבה התקבל הכי הרבה כסף אמריקני היא התקופה שבה אתם בשלטון. למה אתה לא מוותר עליו?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני לא מוותר עליו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אבל מה שיקרה היום, חבר הכנסת ראובן ריבלין, ואני חוזר ואומר זאת, הוא, שככל

שהתהליך המדיני ילך וידעך - אתם לא אכפת לכם מה מעמדנו בעיני העולם. אתם באים ואומרים: לא חשוב, אנחנו עושים מה שאנחנו חושבים לנכון. אבל בסופו של דבר אנחנו נמצאים בעולם שבו כל זיע בכל מקום משפיע על כל אחד. אתה יודע טוב ממני, או לפחות טוב כמוני, שאם מדינת ישראל תתנתק מהעולם המערבי, היא תדעך מבחינה כלכלית. אתה יודע זאת טוב ממני. ומה יקרה כשהיא תדעך?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

למה היא תדעך?

אלי גולדשמידט (העבודה):

די, מספיק. יש גבול. נו, באמת.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

למה היא צריכה לדעוך?

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, ברוך השם, די. גם מערכת היחסים האישית בינינו היא לא כזאת שאתה צריך כל הזמן להפריע לי. תפריע שליש מהזמן.

אנחנו יודעים היטב, שככל שנתנתק מהעולם המערבי יקטנו ההשקעות במדינת ישראל, תקטן התיירות, תקטן - וכבר היום זה קורה - יכולת גיוס ההון שלנו. יכולת גיוס ההון שלנו בארצות=הברית קטנה כתוצאה ממעמדנו הבין=לאומי.

אומר מה היא התוצאה הישירה של הדברים האלה, ופה אני רוצה להגיד את הנוסחה. הנוסחה היא זו: אני חושב שאנחנו צריכים לעשות את תהליך השלום, כי תהליך השלום טוב גם מהבחינה הביטחונית וגם מהבחינה המדינית. אבל לשיטתכם, עצירת תהליך השלום פירושה עוד מובטלים באופקים, עוד מובטלים בבית=שאן, עוד מובטלים בנתניה, עוד סגירת מפעלים, העדר צמיחה, חוסר יכולת אמיתי.

אנחנו יכולים לדבר פה על התקציב הרבה שעות, על מה שאתם עושים בבריאות ועל מה שאתם עושים בכל הדברים האחרים. אבל באמת אין לכם כסף לזה. למה אין לכם כסף? אין לכם כסף משום שמדינת ישראל נעשית, תחת שלטונכם, ענייה יותר ויותר, פחות ופחות צומחת, וכתוצאה מכך יהיו תושביה חולים יותר, עניים יותר, מחונכים פחות, משרתים יותר במילואים. זה התהליך, חבר הכנסת רובי ריבלין. אלה הן העובדות. אפשר לעצום את העיניים, אפשר לחזור ולעמוד כמו ראש הממשלה - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני רוצה להפנות את תשומת לבו של היושב=ראש לכך שאני לא קורא קריאות ביניים, אף שהוא פונה אלי. הוא ביקש שלא אפריע לו. אבל אני לא יכול שלא להבחין במה שהוא אומר.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מודיע לכל מי שרואה אותנו, שהעובדה שחבר הכנסת רובי ריבלין אינו עונה לי אין פירושה שהוא מסכים לי.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

מאה אחוז.

אלי גולדשמידט (העבודה):

תודה. אבל כיוון שהיושב=ראש היה אדיב מאוד כלפי ונתן לי עוד זמן, לא אנצל זאת לרעה עד כדי כך. לכן, אסכם את הדברים ואומר, שמופע הקסמים של ביבי נתניהו יכול להימשך עוד חודש, עוד חודשיים, עוד חצי שנה, עוד שנה. מהר מאוד - אני מקווה

שזה יהיה יותר מהר, אבל יכול להיות שזה ייקח יותר זמן - תושבי מדינת ישראל, גם אלה שהצביעו בשבילו, יבינו שבסופו של דבר עמד מולם מאחז עיניים, משלה אשליות, אדם שמוציא שפנים מהכובע, ושאין מאחוריו ולא כלום. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אלי גולדשמידט. אני מזמין את חברת הכנסת יעל דיין. גברתי, בבקשה, שלוש הסתייגויות לרשותך, 15 דקות.

יעל דיין (העבודה):

כבוד היושב=ראש, חברי וחברותי חברי הכנסת, אני בכל זאת תמהה איך זה תמיד כשאני מגיעה לדוכן, תמיד לפני היה מישהו יותר גבוה. זו לא חוכמה גדולה. זה גם לא הישג. אבל המים - תמיד אני מגיעה אל קץ בורות המים.

שבח וייס (העבודה):

מי מדבר אחרי חברת הכנסת יעל דיין?

היו"ר ר' אדרי:

אדוני.

יעל דיין (העבודה):

אני רוצה לומר כמה דברים.

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, גברתי, ברשותך. חבר הכנסת שבח וייס, אתה לאחר מכן.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

אני מודה לך.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

תודה. בבקשה, גברתי.

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

אני רוצה לומר כמה דברים שמתייחסים לשתי אמירות של ראש הממשלה. אני זהירה מאוד, מאחר שהואשמנו בשנאה בניתוח על שמונה עמודים במוסף "הארץ". אני לחלוטין לא רואה את עצמי כמי שניתן לה הממד הזה של שנאה בממדים העמוקים. אני גם מקווה שהקטע השני, שמסביר למה ראש הממשלה נתניהו שונא אותנו, גם הוא לא מתייחס אלי אישית. לכן, אקח זאת כאיזו אנליזה שלא מוכרחים לקנות אותה.

בכל זאת, אני רוצה לצטט את ראש הממשלה בקשר לתקציב, בשני ביטויים שלו. ביטוי אחד היה לפני כיומיים, או בשבוע שעבר, כשדנו בתקציב. הוא הסביר, שאם אין קמח אין תורה. כמובן, בשביל שתהיה תורה צריך קמח. איכשהו הוא הסתבך. אנחנו עומדים כאן וקוראים את נתוני התקציב. כמובן, זה תקציב וירטואלי, כי כל מה שאנחנו מדברים עליו עכשיו, כל המספרים שנתונים לפנינו וכל הנתונים שנתונים לפנינו אין להם שום משמעות, משום שיש בינתיים תקציב חדש, יש נתונים חדשים, ואנחנו מדברים כמו חבורת כסילים, וזה לא משנה אם זה מימין או משמאל של הבית הזה. אנחנו מדברים על דברים שאינם מהווים לא את חוק ההסדרים ולא את חוק התקציב, שהם מתהווים בינתיים, בעוד אנחנו מעבירים בשמחה מסוימת, או בעניין מסוים, את ימינו ולילותינו בדיון על דברים שאינם הדברים האמיתיים, הם אינם אפילו קרובים לדברים האמיתיים. אבל בכל זאת, הוא הסביר שאם אין קמח אין תורה.

אני רוצה לבוא ולשאול כאן שאלה, משום שלפי הנתונים שיש לפנינו, אין לנו, לדעתי, בתקציב הזה לא קמח ולא תורה. אם כבוד ראש הממשלה עשה את האבחנה הזאת אני רוצה לשאול: איך הוא מחלק? מה זה קמח ומה זה תורה, לפי הנתונים שבידינו? האם הכפלת התקציב למועצות דתיות היא קמח או שזו תורה?

שבח וייס (העבודה):

זה קמח לתורה.

יעל דיין (העבודה):

זה קמח לתורה. לכן, נראה שהוא התכוון, שאם אין קמח לטובת התורה - ומדובר על התורה במובנה הפשוט ביותר, לא במובן החינוך - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הוא התכוון לומר שכשיש קמח יש תורה.

יעל דיין (העבודה):

אבל הקמח הוא מוגבל, כפי שאנחנו יודעים, ומחולק בצורה שבאמת התורה במובנה הפשטני ביותר מקבלת כאן וחוזרת ומקבלת. כנראה, כפי שאתם אומרים, למועצות הדתיות יש הקצבה של קמח שקונה תורה.

כפי שראינו, יש הסכם לגבי מבני ציבור דתיים ולא, חס וחלילה, לזרמים שאינם הזרם האורתודוקסי, לא חס וחלילה כפי שמשרד הדתות אמור לעשות לדתות אחרות, אלא לבתי=כנסת ולמקוואות בזרם האורתודוקסי. האם זה קמח או שזו תורה? זאת אומרת, שוב יאמר לי חבר הכנסת וייס שזה קמח ובקמח הזה אנחנו קונים תורה, אלא שאנחנו קונים תורה בעירבון מוגבל. אנחנו קונים תורה סקטוריאלית, אנחנו קונים תורה שלא ברורה מידת הצורך בה, אם אנחנו מדברים על המועצות הדתיות. אני רוצה לדעת האם תוספת, ובחלקה פיקטיבית, של תקציבים לישיבות - וכבר אמר שר האוצר מה הוא חושב על גיוס או על אי=גיוס בני ישיבות - היא לקמח או לתורה? והאם אנחנו לוקחים מהקמח האמיתי וקונים כאן משהו שהוא בגדר אבסטרקטי היום?

הערב חזר ראש הממשלה והכביר, ושוב נכנס לאיזה מלכוד כאשר הוא דיבר על כד השמן. באמת, מה טוב בימים אלה מאשר לעסוק בסמלי חג האורים? הוא דיבר על כד השמן

שצריך להספיק לנו לשמונה ימים. כד השמן הזה של התקציב המקורי, שאת מסגרתו נשבע ממש שר האוצר לנצור ולשמור, כד השמן הזה הוא כבר לא ג'ארה, הוא כבר לא גלון, הוא כבר לא בריכה קטנה בחצר הבית, הוא כבר לא ג'קוזי. כד השמן הזה הוא כבר אגם רחב, אולי בגודל הכינרת, אולי אפילו יותר, שכנראה באמת יספיק לכל אותם הדברים ששמונה ימים, או במונחי תקציב שנה שלמה אמורה לספק אותם. לצרכים האלה, כפי שראש הממשלה עמד היום והסביר, יש לנו כד שמן קטנטן, והוא צריך להספיק לכל הדברים במשך שנה שלמה.

אני רוצה לומר, שכד שמן יכול להיות לפחות דו=משמעי. יש שמן שבו אנחנו משתמשים לבעירה, כמו בנס חנוכה, ואנחנו מבעירים בו נרות. בשמן הזה אנחנו יכולים להפיץ אור, וזו היתה כוונת המחבר בשעתו. כנגד זה, יש שמן ששופכים על שרפה, והשרפה גדלה, והוא איננו מכבה, והוא איננו מפיץ אור, אלא הוא מבעיר בעירות. יש לי הרגשה, שכד השמן שבו אנחנו עוסקים, שראש הממשלה ודאי לא התכוון להתייחס אליו כאל מבעיר בעירות אלא כאל מפיץ אור, כד השמן הזה לא יספיק לא לשמונה ימים ולא לשנה ולא לשנתיים, כי הדרישות הן דרישות בלתי אפשריות. הדרישות הן מעל ומעבר, וכל לחיצה מצמיחה לנו עוד כד שמן, עוד ג'ארה ועוד ג'ריקן.

אשמח מאוד לדעת - ואני מניחה שעד יום רביעי אנחנו נשמע ונדע - מהיכן או מה מקור השמן הבלתי=פוסק הזה. אם אותו מקור שהיה לנס חנוכה מהווה באמת את האסמכתה הכלכלית והתקציבית של ראש הממשלה, אז זה משהו שכולנו כאן צריכים להרגיש בגללו לפחות אי=נוחות מסוימת, אם לא להרגיש מרומים. אם מדובר על נס חנוכה ומצפים מהתקציב הזה, אחרי שלוקחים ומעמיסים עליו עוד ועוד, מכל הסוגים ומכל המינים, וכד השמן הזה הקטן, כפי שאמר ראש הממשלה, יספיק - הרי אנחנו מדברים כאן הלילה לא על חוק ההסדרים או על חוק הצמיחה, הרננה והברכה הזה שנפל עלינו, אלא אנחנו מדברים כאן באמת על נס חנוכה. כפי שאתם יודעים, גם לגבי נס חנוכה יש כל מיני השערות מדעיות, איך בכל זאת הספיק כד השמן הזה.

אני רוצה לציין גם, שהיום למדנו, לצערי הרב, דבר נוסף. נוסף על כספים לחינוך - ודרך אגב, אני מברכת עליהם, משום שחשבתי שהקיצוץ בחינוך יתקיים, והמפד"ל תובעת להחזיר אותו. אכן, המפד"ל קיבלה הבטחה, ואני לא אומרת קיבלה עד שנראה באמת לאן מיועד הכסף הזה. אבל 200 פלוס, 225 מיליון שקלים לצורכי חינוך - אני מברכת על סכום כזה. אני מקווה, שזה יחולק בצורה לא ערטילאית, שזה ילך באמת לתלמידים

הנצרכים במקומות הזקוקים לזה, שזה אולי יתחיל למנוע את הנשירה האיומה שיש מבתי=הספר. אנחנו לא מדברים כאן על לחם, אלא על תורה, על הבסיס המינימלי לחינוך.

אנחנו למדים שהמפד"ל כרכה את הדרישה הזו בדרישה של דברים שמן הסתם בלעדיהם אין קמח ואין תורה, כמו כבישים עוקפים ו=50 מיליון כאן, ו=50 מיליון שם. החוצפה הזו, המספרים האלה שנזרקים, בעוד אנחנו עומדים מול חבילה די כבדה, שהיה די כבד להעביר אותה משולחננו לחדרינו, חבילה של תקציב. הוגש לנו תקציב, אך עובדים עלינו בעיניים. דפדפתי לפחות בחלקים ממנו, ואפילו לחומר בעירה, אילו ל"ג בעומר היה קרוב, זה איננו שווה.

הראו לנו את א' ועושים לנו את ב', מבטיחים לנו את ג' ובסוף אנחנו נקבל את ד' וה'. אך לא על זה אנחנו מקיימים כאן דיון מרתוני, מדברים בשיא הרצינות על דבר שהונח, שכולו אשליה, שכולו אחיזת עיניים, שכולו מתנפח מדי יום לכיוונים כאלה או אחרים, חלקם רצויים וחלקם פחות. אבל ודאי שאנחנו יכולים להרגיש מרומים, גם אם גשר תקבל את שאיפותיה, ושוב תהיינה הבטחות. אני חושבת, שסדרים תקינים בכנסת - - -

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

חברת הכנסת דיין, בכל זאת מ=190 מיליארד שהם כל תקציב המדינה, מובטחים כאן מקסימום 2 מיליארדים. זה חסר פרופורציות.

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

מקובל עלי, למשל, להגדיל את הגירעון ב=3 מיליארדים. לא מקובל עלי להחביא את זה בכל מיני מושגים, שבסוף גם כן נופלים על השכבות החלשות. משום שאם מתחילים לדבר כך מאחורי הקלעים על מסים עקיפים, וסוג המסים העקיפים, שכבר עברנו אותם כל כמה חודשים, הם מסים ישירים על שכבות חלשות. אם אומרים להעלות את המיסוי על דלק, הרי אין מוצר שאין בו מרכיב של דלק. אם אומרים תחבורה ציבורית, מי בדיוק נוסע בתחבורה הציבורית? ואפילו אם אומרים מס על סיגריות או היטל נסיעות, או להחזיר את מס הנסיעות, יאמינו לי החברים הנכבדים כאן, אף אחד מאתנו לא יחסוך בנסיעה כזו או אחרת, גם על חשבוננו הפרטי ולא רק על חשבון הציבור, מפהי שיוחזר מס הנסיעות. אבל אותה משפחה שמחכה שנים כדי לצאת לנופש עם הילדים באנטליה או במקום אחר, היא

בוודאי לא מהשכבות החזקות, שצריכות לשאת בנטל המס.

על תחבורה ציבורית אין מה לדבר, ולפי דעתי גם לא על הסיגריות, אף אחד מאתנו המעשנים, או מעשני המקטרת, כמו חבר הכנסת וייס, לא ייבהל אם יטילו עוד כמה שקלים על הטבק שהוא צורך. אבל כמו בכל הארצות, היטל על סיגריות כמו היטל על דלק, הם היטלים ששכבות שקולטות את המסים העקיפים האלה הן בוודאי לא השכבות שעליהן צריך להפיל את 3 המיליארדים האלה. 3 מיליארדים הם לא קלים בעיני.

ומאחר שיש עכשיו הצעה ביחס לחלק הבריאות בחוק ההסדרים, אני לא רוצה לדבר על זה עכשיו, משום שאני מרגישה שאני מדברת על ביצה שלא נולדה. אני רוצה לראות איזה סעיף בריאות יהיה בחוק ההסדרים ואיזה סעיף בריאות יהיה בתקציב. אני רוצה לראות גם את סעיפי החינוך, לפני שאנו דנים בביצה הזו שלא נולדה. אבל הביצה הזו נולדה בחדרי חדרים, היא נולדה על נייר לא חתום, ואני מרגישה מאוד נבוכה שאני עומדת כאן עוד לילה ועוד יום ועוד לילה, ובשיא הרצינות מתייחסת לדברים שבאיזשהו מקום, באגף האחורי של הבניין הזה, הם נחתמים או מובטחים, אך בכל מקרה, הם אינם מצויים על שולחנינו.

לכן, בנושא הבריאות ובפירוט יתר בנושא החינוך, אני אדבר כאשר נגיע לסעיפים האלה. אני מבינה שאפילו בנושא שעל סדר=יומנו היום, נושא המוניות, גם בנושא הזה הוסכם ונחתם משהו. אז על מה אנחנו מדברים? על הסעיפים הצהובים, על ההסתייגויות שהנחנו בפני הבית הזה להסדר חדש לגבי רשיונות או "מספרים ירוקים" למוניות? זה כבר לא קיים. בעוד זה מתוקתק ובעוד עושים על זה הגהה, ובעוד זה מגיע לשולחנינו, זה כבר כלאם פאדי. צר לי מאוד, משום שאומנם עברתי רק שישה תקציבים בבית הזה, אבל כדבר הזה לא זכור לי. אם חבר הכנסת ריבלין אומר שזה רק 3 מיליארדים מתוך כל השאר

- -

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - -

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

- - זה משנה מסגרת. גם מיליארד אחד, ודאי שכולנו היינו רוצים לדעת מהיכן יבוא הכסף הזה. כשהתשובה היא שזה יבוא מכד השמן, כמו שהיה נס חנוכה, אני מצטערת מאוד, אני חושבת שיהיו לי הרבה שותפים שלא יסכימו שזה הפתרון הכלכלי; נס חנוכה, שבאיזו צורה יזרים מכד השמן הזה אין סוף, או לפחות את כל צורכינו לשנה הקרובה.

אני רוצה לסיים בשיר של אלתרמן שנקרא "שיר השקר". אני רוצה לציין, שמאחר שאני מדברת הרבה כל פעם בשעות התקציב, או שעות חוק ההסדרים האלה, אני קוראת שירים. לשירים אלה יש תהודה גדולה מאוד והפכו להיות פינת "כבקשתך". אנשים מתקשרים אלי, גם ב=20:00 וב=03:00, ואומרים: אם לא אכפת לך, אז בפעם הבאה שתדברי, אני מציע שיר כזה או אחר. אני אשמח לקבל אותם בפקס שלי, וכמובן הם צריכים להיות רלוונטיים.

היו"ר ר' אדרי:

אני זוכר, גברתי, שגם בשבוע שעבר קראת לנו שיר מאוד יפה באמצע הלילה.

יעל דיין (העבודה):

אני לא מחמיצה. יש לנו 15 דקות, זה הרבה זמן - - -

קריאה:

נתיבה בן=יהודה עושה את זה - - -

יעל דיין (העבודה):

אני גאה להיות השותפה שלה.

קריאה:

- - -

היו"ר ר' אדרי:

אף=על=פי שזמנך עבר, אני אאפשר לך לקרוא את השיר.

יעל דיין (העבודה):

"שיר השקר: דין הבתים לשקוע,/ לא דין הבתים לעמוד./ דין העיניים לגווע,/ לא דין העיניים לחמוד./ דין הישן לא לקום לעולם,/ ודין הנעור לא לנום לעולם./ לא מפחד, בתי, כי מגיל את צועקת./ את יודעת, כי שקר, שקר, שקר!//

ישמח הנופל על חרב,/ ואבוי לירא מחטא./ ישמח השואל מי בחרב,/ ואבוי לשואל מי שופט./ אשרי הנמצא בלי יקום לעולם,/ ואבוי לנמלט, איך ינום לעולם?/ לא מפחד, בתי, כי מגיל את צועקת./ את יודעת, כי שקר, שקר, שקר!//

חמה ולבנה ישוטו,/ אך ימינו כליל יכהו./ על אבות העורבים יעוטו,/ ובניהם עבדים יהיו.//

סח האב: לו הבן לי יקום בעולם./ סח הבן: לו כמוך אנום לעולם./ לא מפחד, בתי, כי מגיל את צועקת./ את יודעת, כי שקר, שקר, שקר//

אמיץ וזקוף הפרא,/ ואחינו בן=לילה שב./ והוכה על פנים עד ערב,/ ועד בוקר יוכה על גב./ ובבוקר ישכב לבלי קום לעולם,/ וכל הרואה לא ינום לעולם./ לא מפחד, בתי, כי מגיל את צועקת./ את יודעת, כי שקר, שקר, שקר!//

תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי, חברת הכנסת יעל דיין. רשות הדיבור לחבר הכנסת שבח וייס - אדוני, בבקשה. האם רצונך בשתי הסתייגויות או בשלוש הסתייגויות? שלוש.

קריאה:

- - -

היו"ר ר' אדרי:

אחרי חבר הכנסת שבח וייס - את, גברתי.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, התפתח כאן דיון קצר בראשית נאומה של חברתי, חברת הכנסת דיין, לגבי "אם אין קמח, אין תורה". רציתי להעיר, שבמובן מסוים אם אין תורה אין קמח. כלומר, היום על מנת להתפרנס ולפרנס בכבוד משפחה חשוב מאוד ללמוד, ללמוד מקצוע. תורה כסמל של למידה, של התקדמות, שאנשים יוכלו להכשיר את עצמם לאותם עיסוקים, תעשיות ומקצועות שיש בצדם גם פרנסה בכבוד.

אני מבקש להעיר הערה כללית על התקציב כולו, וזה אולי יתמיה חלק מחברי. זה טוב שמתחוללים שינויים בתקציב בעת הדיון בכנסת. מה אנחנו רוצים להיות, רובוטים? אני מרגיש פה ושם אצל חלק מחברי הכנסת כעס על כך שהתקציב איננו מאושר בקריאה שלישית כפי שהוכנס לבית הזה בקריאה הראשונה. איזה מין סיפור זה? היו תקופות בעבר הרחוק, עם משמעת ברזל בתוך המפלגות, עם משמעת חזקה בתוך הקואליציה, שאז שר האוצר היה מביא תקציב לכנסת ובקריאה שנייה ושלישית הוא היה מאושר, פחות או יותר, כפי שהוצע בכנסת.

דווקא בשנים האחרונות, ובמידה מסוימת בתקופת ממשלת רבין, התקציב שונה בכנסת. המידה הצנועה של כבוד עצמי של חברי כנסת כבודדים ושלנו כקולקטיב, צריכה לגרום קודם כול שנהיה שבעי רצון שקורה כאן משהו בבית הזה. בעיקר בשיטת הבחירה הישירה של ראש הממשלה, בעיקר כאשר יש מיתולוגיות שלמות על כך שהכנסת נחלשה. רובן כמובן מיתולוגיות, כי הכנסת חזקה, ולפעמים חזקה מדי. אני מדבר על עצם הדינמיקה של התרחשות בבית הזה.

אני יודע שיש טענות כבדות מאוד על כך שזו כנסת סקטוריאלית, לא מפלגתית ואידיאולוגית, רחמנא ליצלן. נהי, בכי ותמרורים על מות המפלגות, רקוויאם למפלגות.

כשהתקציב הוא סקטוריאלי, אז חוטפים. חברי היקרים, גם בכנסות הראשונות היו סקטורים, אך הם היו תחת פיקוח של מפלגות. אחד ממורי הפרלמנטריזם בישראל ד"ר יוחנן בדר אפילו קרא לדיונים: אנגינה סקטוריס. הברקה פרלמנטרית יוצאת מהכלל.

אז לא היו הסתייגויות, וזה היה הסיפור. הייתי נער, ואחר כך בחור, ואחרי כן איש צעיר, ואני זוכר את הדיונים. הדו=קרב בין שר אוצר לאופוזיציה היה מרתק מבחינה רטורית ומבחינת התכנים. אנו עושים אלפי הסתייגויות, כי יש לנו מטרה להשיג הישגים פרלמנטריים. אני מתגעגע לתקופה של 100 או 120 הסתייגויות, אבל הסתייגויות.

לכן, זה לא מטריד אותי שהכנסת משנה את הדברים, זה לא מטריד אותי. הסקטור הזה לא לגיטימי? קודם כול המפלגות צריכות לעשות חשבון נפש, מדוע הן לא מספקות חלקי ציבור. אותם חלקי ציבור מתקבצים סביב מפלגות חדשות. אנחנו, ותיקי המפלגות הוותיקות, קוראים להם סקטורים. לא נוח לנו לראות שיש לנו מתחרים בשוק הפוליטי, ואחר כך אומרים שזה בגלל בחירה ישירה לראשות ממשלה. באמת, איזה סיפור, אם לא היתה בחירה ישירה לראשות ממשלה, ומפלגתי הביאה את זה לפרלמנט הזה, וצריך פעם להודות בזה, ואין לה סיבה להצטער, חוץ מהצער הרב על כך שנבחר כראש ממשלה לא שמעון פרס אלא בנימין נתניהו. מה לעשות, בחירות זה לא חברת ביטוח.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

חבר הכנסת שבח וייס, היחידים שהעבירו את החוק למעשה הם ממפלגתך וראש תנועתי וראש ממשלתי. הוא ידע למה הוא עושה את זה.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

נכון. אינני יודע, יכול להיות שיש כאן איזו מקריות. ייתכן שאם המפלגה שלי 20,000 קולות. זה-היתה מתארגנת קצת יותר טוב לבחירות, היינו משיגים עוד 30,000 חצי=חצי פלוס, אבל ראש הממשלה נבחר, אנו מקבלים את כללי המשחק, מתווכחים אתו, מבקרים אותו, כועסים, זועמים, אבל יש כללי משחק.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

למה כשרבין המנוח נבחר לראש ממשלה, לא בשיטה ישירה, היה לימין בישראל - - -

שבח וייס (העבודה):

הכול כתוב בספרו של שבח וייס, 14,729 - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

שבח וייס (העבודה):

בספר הישר. אף שתוצאה אחרת היתה עקומה בעיני, אבל היא תוצאה.

צריך לחיות עם מפה פוליטית חדשה בישראל. אם מפלגתי, לדאבון לבי, לא הצליחה ליצור אווירה שבה אנשים, דור שני ושלישי למעברות, ליוצאי צפון=אפריקה, לא הרגישו שם נוח, אז יש ש"ס. אם הסוציאליסטים של מפ"ם לא הצליחו לקלוט אף איש עדות מזרח, אז יש ש"ס. מה לעשות. ועוד מעט אולי גם הליכוד לא יצליח להחזיק אותם בביתם 20 שנה, אז ש"ס תגדל.-הפוליטי זה 30

בארץ נוצרה אווירה של עוינות כלפי העלייה מחבר העמים ופיתחו כאן פולקלור על אחת העליות המופלאות ביותר שהגיעה אלינו, עלייה שהצטרפה אומנם בחלקה לא מתוך להט ציוני, לא במשיכה, אלא בדחייה, אך הגיעה לכאן בהמוניה וחלקה במשיכה אדירה, ציונית, על בניה ובנותיה, הסבים והסבתות, הנכדים והנכדות, הנכים והבריאים, הרופאים והמהנדסים, המדענים ופשוטי העם, הפועלים, הפרולטרים. פיתחנו כאן אווירה כזאת, סטריאוטיפית, של עוינות, לכן יש ישראל בעלייה. המפלגות צריכות ליצור תנאים, פלטפורמה אידיאולוגית, תחושת לב שתמשוך את האנשים האלה לשורותיהן.

ערביי ישראל לא רואים יותר פטרונות של מפלגות ציוניות. מה לעשות. הם רוצים להתבטא באופן ישיר כאזרחים שווי זכויות. המפלגות שמייצגות אותם גדלות.

אני רואה מידה גדולה של יהירות באמירות האלה, כנסת סקטוריאלית וכן הלאה. מה

זה? מפה מפלגתית חדשה וצריך להתמודד עם זה.

ידידי היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, ראו מה קורה לנו. אנחנו הפסדנו בבחירות על קוצו של יו"ד. תהליך השלום, נקרא לזה אוסלו, הרי הוא יתבצע. חבל שעובר כל כך הרבה זמן. חבל שנהרס האמון, כי שיקומו של האמון ייקח זמן. אני מקווה שלא נזדקק לזרזים של טרור. אוי לנו, מה עוד שהטרור יכול לעכב את התהליך, הוא עצוב, כי זו שפיכות דמים. אני לא מאחל למדינת ישראל, ודאי לא לראש הממשלה, את התקפות הטרור הקשות שהיו בשלבים הראשונים של מימוש הסכם אוסלו, בתקופת שלטונו של יצחק רבין אהובנו, ושל פרס, ייבדל לחיים ארוכים. אני לא מאחל את זה. אין בי ולא יהיה בי שמץ של שמחה לאידו של ראש הממשלה הזה, אם זה יקרה.

צריך לעשות את זה בקצב יותר מהיר, אבל עוד מעט תהיה פעימה, נסיגה, עוד 10%, וזה יתממש. רוב השינויים שמתרחשים פה יתרחשו עד יום רביעי, וזה בזכות הגוש הגדול של האופוזיציה וההצטרפות של שתיים=שלוש מפלגות ובודדים אל הרעיונות שלנו בתחום הבריאות ובתחומים אחרים.

קורה כאן דבר, שבמובן מסוים הוא סוריאליסטי וגם ציני. בעצם המדיניות שלנו הולכת להתממש, גם בתחום המדיני וכנראה גם בתחום החברתי. חוק הבריאות אומץ בגדול על=ידי הכנסת. אגב, גם בהצבעה היתה תמיכה של האופוזיציה, כבר אז הוא אומץ רובו, עם עוד כמה עקרונות בסיסיים של מדינת רווחה. כלומר, גם בהיותנו באופוזיציה אנחנו בעצם מכתיבים את סדר=היום הלאומי והבין=לאומי של מדינת ישראל. ההיסטוריון של הפרלמנטריזם ודאי ייתן על כך את הדעת. זה דבר מאוד מעניין: נבחר שלטון חדש, אבל בפועל הפלטפורמה היא שלנו.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - -

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

לא. הייתי אומר שגלגול ראשון וגלגול שני היו בוועדת נתניהו, הדודה, השופטת נתניהו, בתקופתו של חבר הכנסת אולמרט שהיה שר הבריאות, והתגלגל לתוך ויכוח קשה

בתוך מפלגתי. חוק זה לא הפך חלק מהקונסטיטוציה החברתית שלה.

הביקורת שלי על הממשלה הזו היא על כך שהדברים נעשים בבוקה ומבולקה ובאי=סדר, ועל כך שהיא מסכנת את הישגי השלום. למה לסחוב את זה, הרי אני משוכנע שבתוך תוכו ראש הממשלה ורבים משריו מבינים שאי=אפשר לשלוט לעולם על עם זר. הם מבינים שהתהליך לא הפיך. הם מבינים שהקהילה הבין=לאומית, שאנחנו הפכנו לבת מחוננת שלה בתקופת הסדרי השלום הגדולים של אוסלו, כמו שהפכנו לבת אהודה שלה בתקופת הסכמי קמפ=דייוויד; הם מבינים שלא ניתן לנטוש את התהליך הזה, הם מבינים בעיקר שאי=אפשר למשול על עם זר. הם כבר מבינים שהעם הפלסטיני הוא עם, מה שגברת גולדה מאיר כל כך התקשתה להבין בתקופתה, ואחר כך עם הזמן בוודאי עיכלה את הרעיון הזה.

הם מבינים שבעצם בפועל יש מדינה פלסטינית שמחפשת לה בירה. הרי זה כל כך ברור. מדוע לא לעשות את הצעד האמיץ ולומר אנחנו הולכים בתהליך? אגב, זמן הוא לא ערך בפני עצמו, מה הוא יביא לנו? עוד הרס של אמון, חלילה? עוד קורבנות? אני לא משלה את עצמי שאחרי שהשלום יושג לא יהיו קורבנות. לטרור יש הטירופים שלו, אבל אז הלוחמים נגד הטרור יהיו אפקטיביים יותר, גם לנו וגם לפלסטינים יהיה הרבה יותר מה להפסיד.

עכשיו התחום החברתי. אומנם, ציינתי כאן שהממשלה הזאת מאמצת את רוב המדיניות החברתית של מפלגתי, אך אני מוכרח לומר, שלא הייתי מרוצה מהמדיניות החברתית של מפלגתי. כך שהביקורת שאשמיע עכשיו היא במובן מסוים אולי גם חשבון נפש.

חברים יקרים, ההפרטה כאלילות. קלות הדעת שבה חלק מהקהל, ודווקא מפשוטי העם, מסכימים שנכסי המדינה והאומה, הנכסים שלהם בעצם, יימכרו. האשליה שמה שבידיים פרטיות מצליח, ההנחה שמה שבידיים ציבוריות כושל ונכשל. קלות הדעת שאנשים מוכנים למסור נכסים לכמה וכמה טייקונים שכבר לא יודעים לאיזה בנק להכניס את כספם, ועושים גם הרפתקאות. ההתחברות למולטי=ניישן ולכפר הגלובלי על=ידי הסכמה להשתלב לקבוצה בין=לאומית של מולטי=מיליארדרים שיורישו לבניהם ולבני בניהם את הנכסים של הבנים והבנות של אופקים ושל חיפה, הקיבוצים והמושבים. מה קורה כאן? מה זה הסיפור הזה? פולחן העושר שמשתלב ברייטינגיזם המפואר, בטורי הרכילות של הפאר, בסגידה לעשירים המפונקים. בשביל זה לא צריך להיות מרקסיסט, צריך קצת תחושה אנושית, סוציאל=דמוקרטית או סוציאלית, כדי לעצור את התהליך הזה.

אז באופקים יהיו עוד שניים=שלושה מפעלים, והנשים והגברים ירוויחו שם 2,300 ש"ח או 3,000 ש"ח. בו בזמן יהיה עוד מיליונר ועוד מיליונר בארץ הזאת. זה גם מנוגד לתורה הבסיסית, לאינסטינקט הבסיסי של תנועת החרות. זה רעיון ליברלי קפיטליסטי. תנועת החרות היתה אנטי=סוציאליסטית ואנטי=מרקסיסטית, אבל היתה סוציאלית. היא יכלה להניח את זה על צדק סוציאלי, שהוא צמצום הפער. איזו השתעבדות לחדוות העושר ואילי הזהב. באיזו קלות דעת, איזו סגידה לבורגנות.

זה הסיפור הגדול, ועל כך יש לי ביקורת קשה על מפלגתי, ועל השלטון הזה עוד יותר. ראש הממשלה מטיף להפרטה, ובחר לו שר אוצר שמומחה להפרטות. זו התסמונת השלילית של החברה הישראלית. תודה רבה, אדוני.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת שבח וייס, על דבריך. ברשותכם, אני מבקש להודות לחבר הכנסת וייס שמצא לנכון להיות יוצא דופן. כאשר ציינת, אדוני, שלא חייבים לקבל את הצעת התקציב ככתבה וכלשונה, וכאן היית יוצא דופן - זו חובתה של הכנסת ותפקידה של הכנסת לדון, להציע, לייעץ.

אני מבקש לציין גם את הנושא השני שהעלת, את שילובם של הרבדים השונים במפלגות הגדולות. אני יודע שכתבת על כך, אני יודע שאתה טוען תמיד על כך, מפני שאתה דוחף בנושא הזה. על כן אני בטוח שהציבור הישראלי ששמע אותך מודה לך על כך.

אדוני חבר הכנסת ריבלין - בבקשה, אדוני, בשם ועדת הכספים. אחריך - חברת הכנסת ענת מאור.

<u>ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):</u>

אדוני היושב=ראש, גברתי חברת הכנסת מאור, ידידי חברי הכנסת, מאות אנשים מטלפנים לכנסת ושואלים מדוע שקט בקואליציה, מדוע נדמה הקואליציה. האם אין לנו מענה לשון לדברים שאומר כאן מעל הבמה חבר הכנסת גולדשמידט? האם אין לנו מענה לשון לאותם דברים דמיוניים שהעלה חבר הכנסת גולדמן? האם לא תהיה לנו תשובה לענת מאור,

שתעלה בעוד כמה דקות? ולדדי צוקר, אשר כולם מחכים בבית עד אשמורת שלישית כדי לשמוע מה יאמר הוא, ומה יהיה לו להגיד.

אני צריך להסביר לכם, גברותי ורבותי שם בבית: כאשר דנים בנושא התקציב, הרי תפקידה של האופוזיציה לנגח ותפקידה של האופוזיציה לנסות לא להביא לאישור התקציב. עד שינוי שיטת הבחירות בישראל, כאשר תקציב לא היה עובר, הממשלה היתה נופלת. אי=אישור התקציב היה בבחינת הצבעת אי=אמון בממשלה. היום שונה החוק במידה רבה. היום ניתנת האפשרות לראש ממשלה להעביר את התקציב תוך שלושה חודשים מהיום הקובע, דהיינו עד 31 במרס. נכון שאז, אם הוא לא יעביר אותו, הוא נופל גם אם לא תהיה הצבעת אי=אמון של 61. בסך הכול, תפקידה של האופוזיציה בימים טרופים אלה, כאשר המאבקים והמלחמות הם לא רק בין אופוזיציה לקואליציה אלא גם בתוך הקואליציה עצמה - אנחנו מצווים לשבת, לחרוק שיניים ולשתוק על מנת להעביר את הימים ולהשתדל להעביר את התקציב. אם כי לכל אחד ואחד מאתנו יש מה לומר, גם בקשר לאותם דברים אשר אינם עולים בקנה אחד עם אמונתנו תמיד.

אני מוכרח לומר שאני מסכים כמעט לכל מלה שאמר פה חבר הכנסת שבח וייס בקשר לסקטורים. מה פירוש סקטוריאלי? תפקידם של אותם אנשים שנשלחו לכנסת על=ידי קבוצות אנשים לדאוג לאותם אנשים. אבל ממשלה בישראל וכנסת בישראל שמאשרת תקציב צריכות לדאוג לכל אותם סקטורים בעצמן; אם יהיו אלה העולים החדשים ואם יהיו אלה עניינים של חולים, אם יהיו אלה עניינים של זקנים, אם יהיו אלה עניינים של מיעוטים, אם יהיו אלה עניינים של העדפות מתקנות אשר צריכים להם, אם יהיו אלה עניינים של אותן קבוצות אשר דואגות להתיישבות ביהודה ושומרון או ברמת=הגולן. לא תמיד אנחנו יכולים להסכים, אבל בכל מקום שבו נמצאים יהודים צריך שתהיה תורה ושיהיה תלמוד=תורה ושיהיה חינוך. כל אותם דברים הם בבחינת דבר שאנחנו צריכים לדאוג לו.

אילו היתה אופוזיציה קצת יותר אחראית, היינו נמנעים לא מטיפול אנטי=סקטוריאלי, אלא מסחטנות שאין צריך לה במדינת ישראל. אילו היינו מתרכזים, כמו שאמר חברי, היושב=ראש בישיבה זו, חבר הכנסת אדרי, באחד הערבים הממושכים שהיינו כאן, כאשר לא שימש כיושב=ראש אלא כדובר מטעם סיעתו - הוא אמר: אם היינו מתרכזים באותן נקודות שבהן צריך כדי לתת מענה לחלכאים ולמדוכאים, לאנשים ששכחנו את דבר קיומם, אם היינו כולנו עושים זאת ומתרכזים בשלוש=ארבע נקודות, אין כל ספק שיכול להיות שהיינו מוצאים, חלקי הבית, את האפשרות לתת פתרון, למרות הגשת התקציב, על

מנת להביא לצדק חברתי, ולא כאשר האופוזיציה מנגחת את הקואליציה, פעמים על לא כלום.

אנחנו מביאים לידי מצב שבו קבוצות מסוימות מרגישות שהן יכולות, על חשבון הריב והקרע בין האופוזיציה לבין הקואליציה, לבוא חשבון עם ראש הממשלה על מנת להשיג הישגים שאינם ראויים ואסור שיהיו, למען אותן קבוצות קטנות, רק משום שהם יודעים שעל פיהן יישק דבר.

אם היינו עושים זאת מתוך אחריות, אין לי כל ספק שהיינו מגיעים גם לתקציב צודק יותר.

אני מוכרח להעיר שלוש הערות. קודם כול, אין כל ספק ש"חוק צ'יץ'" צריך לחלוף מהעולם. "חוק צ'יץ'" הוא לא חוק שנחקק על=ידי הכנסת. "חוק צ'יץ'" הוא אותו חוק שלפיו היה ראש העיר תל=אביב בא ואומר לאנשי עירו: למה לנו להתחשב במסגרת תקציבית? אם העיר צריכה - אנחנו צריכים לתת לה. אם אנחנו חושבים שצודק להוציא הוצאה, הרי שנוציאה. כל כך למה? משום שאנחנו רשאים לעשות ככל העולה על רוחנו גם אם הדבר הוא במסגרת של חריגה מתקציב, שכן אחר כך נבוא אל קופת המדינה, תהיה דלה כאשר תהיה, ונאמר: הבי, תני לנו, אף שהוצאנו, אף שבלי אישור עשינו זאת.

ואם חלילה תאמר המדינה: לא ולא, ועכשיו אנחנו נעניש אותך ולא ניתן לך כסף, אנחנו נראה לה. אנחנו נפגע קודם כול באותם חסרי יכולת, באותם חסרי ישע, על מנת שהם יבואו ויזעקו, על מנת שהם יבואו ויצעקו, על מנת שכל הארץ תבוא, תרעש ותאמר: מה? אותם אנשים אומללים אנחנו משאירים, לאותם אנשים אומללים אנחנו לא נותנים מענה? אז, בחיוך ציני, יאמר אותו אדם שהמציא המצאה, חוק מיוחד במדינת ישראל שקוראים לו "חוק צ'יץ'": תישקו לי. נראה אתכם מתמודדים עם אותם אנשים אומללים שאני אמנע מהם את האפשרות לקבל. אני אסגור את בתי=הזקנים, אני לא אתן ארוחות חמות לילדים חסרי אמצעים, אני לא אתן יום חינוך ארוך לאותם ילדים שזקוקים לכך משום שאין להם בבית כל אפשרות ללמוד בעצמם. כל אותם מסכנים, כל אותם דלים, כל אותם חסרי ישע - נמנע מהם, על מנת לאפשר לאחרים לזעוק את הזעקה שתחייב את המדינה לבוא לעזרתנו.

לא חשוב שבאותם כספים בנינו ארמונות פאר, בנינו אופרות, בנינו דברים שאין

אפשרות להעלות על הדעת שתקציב מדינה יממן אותם כאשר אנחנו זקוקים לחוק בריאות, כאשר אנחנו זקוקים ליום לימודים ארוך, כאשר אנחנו זקוקים לכל אותם דברים שבלעדיהם אין, לאותו קמח שבלעדיו אין תורה, לאותם פירורים שבלעדיהם אין לחם.

כמובן, כאשר קופות=חולים יכולות לחסוך 400 מיליון שקל לשנה, כמאמרו של חבר הכנסת חיים אורון, ואני מאמין לכל מלה שהוא אומר, מדוע יימנעו מאותם חולים סופניים התרופות כדבר ראשון? מדוע לא יעשו קיצוצים או יבואו בסדר העדיפויות ויאמרו: יהיה אשר יהיה, יקוצץ התקציב ככל שיקוצץ, אלה יקבלו קודם כול את התרופות, אחר כך נראה דברים אחרים. לא. אומרים: אנחנו נשלח אותם אומללים ומסכנים - ואין ספק שהם אומללים ומסכנים - על מנת לזעוק את הזעקה, זעקת אותו קוזאק שנגזל כל הזמן. יבואו קופות=החולים ויתייעלו קודם, אם כי אין כל ספק שאנחנו צריכים לבדוק איך נעשה צדק עם כל אחד בכל הקשור לבריאות, כפי שהשכילה הכנסת הקודמת לחוקק חוק כל כך חשוב.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

- - -

<u>ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):</u>

אני בהחלט חושב. אמרתי זאת, חבר הכנסת דדי צוקר, שאם היתה - - -

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

- - -

<u>ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):</u>

אני קודם כול בעד עם ישראל. קודם כול אני בעד עם ישראל. אני יודע שאתה עושה ככה. אני מאמין שגם אתה בעד עם ישראל, אתה יודע, אף שבאווירה זאת של שעת לילה מאוחרת - אני חושב שיש פה הרבה חברי כנסת שבאמת חושבים שעם ישראל חשוב. כשאני אומר עם ישראל אני מדבר לא רק על העם היהודי, העם של מדינת ישראל - יהודים

וערבים, דרוזים וצ'רקסים - - -

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

- - -

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת דהאמשה, וכי יעלה על דעתך? אמרתי לך כבר כמה פעמים שאני לא מהשמאל, אני חושב שאנחנו צריכים לחיות יחד. הם רוצים הפרדה, הפרדה פירושה לא לחיות אתך יחד. אני רוצה לחיות אתך. אין לי שום בעיה. אני חושב שגם חברת הכנסת מאור, כיוצאת מפלגת הפועלים המאוחדת, אין לי כל ספק שבכך היא רוצה. אבל יש לי ספק לגבי - - -

דוד צוקר (מרצ):

- - -

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

חס וחלילה. לא יעלה על הדעת.

קריאות:

- - -

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

גם כשאנחנו ישנים אנחנו עירניים. אנחנו - האנשים הירושלמים. אני לא מדבר עכשיו על ימין ושמאל. אני אומר שאנחנו גם עירניים כך.

לבוא ולומר בשעת לילה מאוחרת שקיצוץ בתקציב הביטחון היה דבר שרק רבין יכול

היה לעשותו? רבין היה אותו אדם שאמר: ככל שנתקדם לשלום - כך נצטרך להגביר את תקציב הביטחון. הערובה לשלום היא, כמובן, יכולת העמידה של מדינת ישראל, יכולת ההרתעה והיכולת לומר: אי=אפשר להתחיל עם מדינת ישראל.

זאת אומרת, חברים, גם כאשר אנחנו יושבים כאן בתורנות ושותקים כאשר חברים אחרים מהאופוזיציה מנגחים, אי=אפשר לומר שלא כל הניגוחים שלהם הם דברים דמיוניים. יש ביקורת, ודאי שיש ביקורת, אבל אם אנחנו שותקים זה לא משום שאנחנו מסכימים. כי תפקידה של האופוזיציה בעניין זה הוא לצעוק ולומר. אני אשב פה, אשמע את דבריה של חברת הכנסת מאור בקשב רב, אולי גם את דבריו של חבר הכנסת דהאמשה, שתמיד יש לי ויכוח אתו, במסגרת התקציב, במסגרת הצעות לסדר=היום או במסגרת הצעות אי=אמון. מובן שאני משתוקק, כמו כל שאר בני ישראל הרואים, חוזים ושומעים את הקולות דרך הטלוויזיה, לעלייתו של דדי צוקר לדוכן על מנת להשמיע את דבריו, שהרי אנחנו זוכרים את הקולות מהשנה הקודמת ומלאי ציפייה מחכים לשמוע מה יש לו לומר גם השנה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת ריבלין, על דבריך.

אני מזמין את חברת הכנסת ענת מאור. גברתי, בבקשה, שלוש הסתייגויות, 15 דקות. כאמור, אנחנו דנים בהצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה. גברתי, בבקשה.-

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להזכיר לכולנו שאנחנו, בעצם, לא דנים בשום הצעת חוק, שכן כל הצעת החוק הועברה לוועדת הכספים, היא נהדפה על=ידי הכנסת שמנסה עוד לתקן, ככל שהיא יכולה, את ההצעה הגרועה של חוק ההסדרים, הצעה חמורה.

טוב אנחנו עושים שאנחנו דנים, שכן תהליך החקיקה עצמו של והחומרה שבו שווים עיון ומחשבה, ובכלל, כל חבר כנסת מעלה דברים שהם לא הגיגים, הם דברים רציניים מאוד - במדיניות.

אני רוצה שוב, אדוני היושב=ראש, לפנות אליך שלא להזכיר חזור והזכר את שם החוק, כי שם החוק הוא אחיזת עיניים. כל השנים נהגנו לקרוא לו חוק ההסדרים. דווקא בשנה שבה אין צמיחה אלא יש רק צניחה, שאין תעסוקה והאבטלה גואה, ראש הממשלה ושר האוצר, אולי בייעוץ של פינקלשטיין או בכל ייעוץ אחר, קוראים לו בשם כל כך מטעה וכל כך משלה. זה, בעצם, הנושא שמוביל אותי לדברים שאני רוצה להתייחס אליהם.

חבר הכנסת רובי ריבלין, אנחנו לא עושים מלאכתנו כמצוות אנשים מלומדה, כי תפקיד האופוזיציה הוא לתקוף. אתה גם צודק ששם יש ביקורת. אבל לא רק שהמדיניות היא כל כך הרסנית - ויכולה להיות מחלוקת על מדיניות השלום - אבל העובדות: אין שלום, יש פרשת מנהרה, ישראל מבודדת. אלה הן עובדות. יכולה להיות מחלוקת על מדיניות כלכלית אבל לא יכולה להיות מחלוקת על כך שמצמיחה של 6% ירדנו ל=2%, על כך שאין השקעות בין=לאומיות, על כך של=160,000 אנשים אין חנוכה. כל זה בכל זאת עניין של מדיניות וגישות. אבל עובדה היא שהתקציב נהדף, ומחזה ההתבזות שהיה בקואליציה במשך יום שישי, שבת והיום הוא הנקודה הקשה ביותר, אור אדום. כי אילו היה ראש הממשלה ואין מסים בשום פנים ואופן, LIPSאומר: טעיתי, התקציב אינו ערך עליון, לא חייבים לשמור על מסגרת, לא השתכנעתי שצריך לשנות את הכללים, ואני נותן. הרי לא כך הם פני הדברים.

ראש הממשלה עושה מסע של התרפסות למפלגות, ללחצים. כל אחד מהמקבלים את ההבטחות יודע שאין שום דבר, שאין ממש במלה, שהמלה היא לא מלה, שההתחייבות היא לא התחייבות, ומבקשים אותה בכתב.

חברי וחברות הכנסת, הרי הדבר הטרגי בעם ישראל הוא, שגשר קיבלה לפני שנה התחייבות בכתב, היא לא מומשה, ועכשיו היא מבקשת התחייבות, והיא יודעת שהיא לא מאמינה בה ומסתפקת בה.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

חברת הכנסת מאור, יש מפלגות - - -

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

חבר הכנסת רובי ריבלין, זאת - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - - בכתב או בעל=פה, רק שהיו אומרים שזה בעל=פה - - -

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת רובי ריבלין, זאת הבעיה של עם ישראל בפתחה של 1998, שהאי=אמינות הפכה לאמנות, שהשקר הפך לנורמה.

פתח היום ירון דקל בחדשות ואמר, שפעם, כשראש הממשלה שיקר, זאת היתה חדשה ראשית במהדורת החדשות. היום זה הרגל, זאת נורמה, זה חלק מה"ניוז".

אני אומרת לכם, חברי הכנסת, שהעניין הזה, שאת ההוגנות מחליפה שרלטנות, במקום אמת יש תדמית, במקום עובדות הטעיות - זה הדבר הגרוע ביותר, והתקציב הזה חשף את מה שקראנו עליו שנה וחצי: כרסום בדמוקרטיה, ערעור במוסר ושטיפת המוח הופכים לשיטה ולתרבות.

מה שכולנו למדנו בסיפור האגדות הפשוט של הנסיך והצפרדע הוא, שהבטחות צריך לקיים. עד כדי כך צריך לקיים, אנחנו מלמדים את ילדינו בסיפור - איך אומרים? יש גם תרבות אנושית, שאדם אפילו נהפך לצפרדע, כי הערך הפשוט, הבטחות צריך לקיים, זאת הנורמה. אגב, זה המוסר היהודי. הארץ המובטחת. הבטחתי וזאת ברית. הדבר הכי חשוב איננו.

בכל התרבות הזאת אני רוצה להתחבר לדברים שפתחנו בהם הערב, שחבר הכנסת עוזי ברעם דיבר בהם, במאמר של ארי שביט, שהרבו לעסוק בו. דווקא לאור כל הכרסום הדמוקרטי הנוראי הזה - התקרנפות כזאת של כותב מזמן לא קראתי.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

ענת מאור (מרצ):

התקרנפות.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

בעיתון "הארץ"?

ענת מאור (מרצ):

כן, בעיתון "הארץ".

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

עיתון של חושבים.

ענת מאור (מרצ):

עיתון של חושבים. שנת השנאה. חבר הכנסת רובי ריבלין, אתה יודע מה? יש פה דבר מעניין מאוד - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה לומר לך מה המעניין.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - - רק פעם אחת - - -

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת רובי ריבלין, אני רוצה לומר לך שיש פה דבר מעניין דווקא, בקשר לאיזה דבר שאתה ציינת. המאמר נקרא: שנאת השמאל. בכלל, רק השמאל שונא, רודף, נטפל אל ראש הממשלה נתניהו. הרי ממך שמענו שכשראש הממשלה מרמה את האמריקנים - זאת הבעיה של האמריקנים. כשהוא מרמה את העם - זאת הבעיה של העם. כשהוא מרמה אותך - זאת הבעיה שלך. אבל כשהוא מרמה את עצמו, זאת כבר הבעיה של כולנו. הרי אנחנו שמענו דברים - מה לא שמענו מאנשי הליכוד?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

ענת מאור (מרצ):

מה לא שמענו? אני רוצה להזכיר לכם דבר מחבר קיבוצי לשעבר, היה אלוף פיקוד צפון, יוסף פלד. הרי כשהוא בא לוועדה לענייני ביקורת המדינה התגלתה הטכניקה הפשוטה, שעכשיו גם תהיה בתקציב. איך הוא אמר? ניהלו את חגיגות יובל המדינה כמו הבסטה הכי גרועה בשוק. כי הוא ישב בישיבה עם ראש הממשלה, ראש הממשלה הבטיח לו רבע מיליון ש"ח, ובאותה ישיבה, בסיומה, כשהחיוך שפוך על פניו, הוא ניגש אל שר האוצר ואמר: אל תאמין לאף מלה. אנחנו שומעים זאת מיוסי פלד, אלוף לשעבר. הוא לא נשאר, לצערי הרב, בתנועת העבודה, הוא שייך לליכוד - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

תבדילי בין ביקורת לבין - - -

ענת מאור (מרצ):

מה השמאל עושה? מדוע זאת שנאה? כי אסור כבר למתוח ביקורת?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - - "שלום עכשיו".

ענת מאור (מרצ):

כי מהיום הראשון שהשמאל ביקר את נתניהו, היתה לליכוד ססמה: לא קיבלתם את דין הבוחר.

אני רוצה לומר לכם, שזה שראש הממשלה מגלומן ומרגיש שהוא הרקולס וממשיכם של דה=גול ויהושע בן נון, הוא מרגיש כך, אבל זה שעכשיו הוא מצליח להוליך שולל וללכת שבי אחרי הדימויים העצמיים שלו - זאת בעיה אמיתית.

אני אומרת, שעם ישראל, דווקא בדיון על התקציב, מוכרח לשאול את עצמו, האם ניתן לראש הממשלה לאחז עיניים ולסובב את גלגל ההיסטוריה של כולנו ב=31 בדצמבר? אני מקווה שהכנסת תאיר בפנס את האמת ואת העובדות ולא תיתן להולכת השולל הזאת לקרות, כי אני אומרת שהכרסום שהיא גורמת נוראי.

חברי הכנסת, אני רוצה להסב את תשומת לבכם לספר שנזכרתי בו, למדתי אותו לפני כ=20 שנה, למדתי בחוג להיסטוריה, של חנה ארנדט - יסודות, תולדות הטוטליטריזם, והיא ניתחה, ב=1958, איך חברה דמוקרטית מאבדת בעצם את אושיות התרבות השלטונית שלה והופכת לתרבות טוטליטרית. הסממן הראשון הוא דמות המנהיג, כשמנהיג הופך ממנהיג דמוקרטי למנהיג טוטליטרי. זה עוד יותר מהאבסולוטיזם של לואי ה=14 - המדינה זה אני, והחוק זה אני, כי אחרי האבסולוטיזם היתה הדמוקרטיה. כשהיה האבסולוטיזם עוד לא היה המשטר הדמוקרטי, אלא רק בעת העתיקה.

הרקולס, העולם כולו עליו. אין עבר לפניו, אין אחרים שבנו, הוא מושיע המדינה.

קריאה:

- - -

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

כן, הרקולס ויהושע בן נון מהתנ"ך ומכל המקומות כולם.

הדבר השני שקורה בתרבות הזאת הוא, שההסברה הופכת לתעמולה, התעמולה הופכת לשטיפת מוח, והאנשים, הריבונים, האזרחים, הופכים להמון, המון דומם או המון מוסת, ויש התקרנפות של האליטות. לכן אני אומרת, שלא חשוב אם הוא היה איש "שלום עכשיו" ומי הוא. אני אפילו לא מכירה אותו ברמה האישית. התקרנפות האליטות וההתרפסות שלהן, ואחר כך זה לגיטימיזציה אדירה לכרסום בדמוקרטיה ובתרבות, זה מכשיר את הקרקע לשימוש באלימות, בכוח ובמנגנון, דברים שאנחנו רואים אותם מהליכוד, מהבית של הליכוד.

חברות וחברי הכנסת, אנחנו בעצם במצב של אין תקציב, אני רוצה להזכיר לכם. אני לא רוצה לדבר על שום דבר, אני מקווה שכל הנאומים שנאמנו על חוק הבריאות השפיעו והוא יוצא, לחלוטין, מחוק ההסדרים. אני מקווה שכל מה שאמרנו על המסגרת, האליל התורן - חבר הכנסת וייס דיבר על ההפרטה כאליל, המסגרת התקציבית. ומה אם המסגרת תהיה לא כמו "חוק צ'יץ'"? אם שיעור הגירעון יהיה 3% כמו בכל מדינות אירופה, מה יקרה? התמוטטות?

התקציב הוא תקציב של אין, מחדל. אבל אם התוצאה תהיה לא "חוק צ'יץ'" אלא בעורמה, בהערמה, בהבטחות שווא, בכן ולא, בלא וכן, יד ימין שלומיאלית אומרת: קחו את כל ההבטחות, יד שמאל אומרת: אין פריצת תקציב ולא תהיינה עובדות, לא תהיה אמת, דברים לא ידועים - זה יהיה חמור ביותר, ואני מקווה שאת הדבר הזה נמנע.

עכשיו, ברשותכם, חברות וחברי הכנסת, אני בהחלט מקבלת את הגישה של חבר הכנסת וייס, וחבר הכנסת ריבלין הגן עליה, של תפיסה סקטוריאלית במובן החיובי של המלה. אני רוצה להציג בפניכם את המחדלים הקשים שנעשו לכל המגזר החקלאי כולו - התנועה הקיבוצית, המושבים, הפריפריה, המגזר הערבי.

יש לנו שר חקלאות שאני לא יודעת במה עסקינן, אבל דבר אחד אנחנו יודעים:

העובדה שמשרד החקלאות בקיצוץ של 8%, בעוד בשאר המשרדים המקסימום של הקיצוץ הוא 2% - זאת עובדה מכפירה.

אבל יותר מזה: התברר שהקיצוץ במשרד החקלאות נעשה בהתנדבות. השר הממונה על החקלאות, שלכאורה צריך להיות בעל העניין, לא אינטרסנטי, לא שר סקטוריאלי, אלא תפקידו לפתח את החקלאות במדינה, תפקידו לדאוג לכל מגזרי החקלאות, לכל האזורים של החקלאות, הוא, בהתנדבות, ויתר על 8% מן התקציב. מילא היה מוותר כשהחקלאות היתה משגשגת - - -

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

חברת הכנסת מאור, האם הממשלה - - - בהעדפה מתקנת את בעיית הקיצוצים - - -

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

אני רוצה לומר לך כך על הסדר הקיבוצים: ההסדר הוא הסדר נדיב - - -

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

בכל זאת.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

ברשותך, הסדר נדיב, כפי שנעשה "הסדר גל", כפי שנעשה הסדר הבנקים בתקופת ממשלתך שלך - - -

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - -

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

עם זאת, אני רוצה להגיד לך, שהוא הסדר שנעשה מאוחר מדי ומעט מדי. מאוחר מדי במובן שלקח שלוש שנים וחצי להשלימו, ודבר זה גרם לקיבוצים נוספים לרדת ממצב טוב מאוד לטוב ומטוב לבינוני ומבינוני לנמוך, אנחנו מכירים את דומינו=שרשרת, עד כדי כך שהיום, כשמתחילים ליישם את ההסדר, חלק מהקיבוצים שעשו להם את חשבון כושר ההחזר הוא כבר לא ריאלי. שנית - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אין ערבות הדדית?

ענת מאור (מרצ):

יש. אתה יודע שזה חלק מההסדר - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

ענת מאור (מרצ):

לא רק אצלנו. חבר הכנסת ריבלין, אתה יודע שזה היה חלק מההסדר, ואתה יודע שחברי הכנסת של התנועה הקיבוצית - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - - ביום שישי ראינו קיבוצים - - -

ענת מאור (מרצ):

בהחלט, ואנחנו נאבקנו על זה, חבר הכנסת ריבלין, בתוך התנועה הקיבוצית, גם חבר הכנסת אורון, גם אני, גם אלי גולדשמידט וחגי מירום. אמרנו בתנועות שאנחנו לא

נלך להיאבק על הסדר כל כך מרחיק לכת בלי שנדע שחלק מהייחודיות של התנועה הקיבוצית, שבשמה אנחנו באים, אכן גם מתממשת בבית, ושתהיה ערבות הדדית.

עם זאת, אל תלך להגן על דוח ועדת=רונן הנוכחי, ואני שמחה ששר התשתיות הלאומיות - גם פה היתה בגידה בלתי רגילה. מה זה דוח ועדת=רונן? העילית השלטת, שלושה עורכי=דין, כמובן מאזור תל=אביב ורעננה, הוציאו דוח מחפיר, שרצה ממש לעשוק את האיכרים, את החקלאים מהקרקע. עיני לא צרה, אני שמחה בשמחתם של 700,000 בעלי בתים שעכשיו יהיו באמת בעלי הבתים, אבל מדוע לעשות בעלי בתים ואיכרים מנושלים? מדוע שלחקלאים לא תהיה זכות על הקרקע? מדוע לערביי ישראל אין פתרון בשאלת הקרקע בדוח=רונן? אם הסדר הקרקעות שנעשה בתקופה של רבין, זיכרונו לברכה, ובייגה היה הוגן, לא מספק, כי היה צריך לא יותר מ=27% פיצויים על הקרקע באזור גליל=ים וגעש, מקובל עלי - - -

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

דוח=רונן המתוקן יעשה צדק לפריפריות - - -

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

אני מקווה.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אין סיבה שמקום שבו יש קרקע של המדינה ששווה מיליארדים - - -

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

נכון.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - - במלואה ואין סיבה שבמקום בפריפריה הקרקע - - - במלואה - - -

ענת מאור (מרצ):

אני מסכימה אתך, ואכן אני מקווה - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

ענת מאור (מרצ):

בהחלט. עשינו קצת סטייה לנושא התנועה הקיבוצית, אבל אני בהחלט שמחה שאתה מכיר בחשיבות ההסדר. אגב, אני לא רוצה לחזור על דברים שאמרו פה עמיתיך מהכנסת הקודמת, על ההשתלחויות שלהם, על הדברים הבוטים שנשמעו פה, ואני בהחלט לא הייתי רוצה לראות לא את אופקים בחדשות בקשייה ולא את קיבוץ איילת=השחר - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אנחנו רוצים לדאוג לעיירות הפיתוח כמו לקיבוצים ולקיבוצים כמו לעיירות הפיתוח.

ענת מאור (מרצ):

יפה. אתם רוצים, אבל חלק מהבעיה, חבר הכנסת ריבלין - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

ענת מאור (מרצ):

תרשה לי, אנחנו היינו באופקים - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת ריבלין, אני רוצה שתקשיב לי שנייה, אם אתה מעוניין בפיתוח, ואני יודעת שזה בכנות. אני רוצה להזכיר לך את הביקור היח"צני, השחצני, של ראש האופוזיציה דאז, שהוא ראש הממשלה היום, באופקים, ואת הבטחות המקסם לציבור שם. אבל כשהוא הגיע לשלטון, בגלל שינוי המדיניות של חוק עידוד השקעות הון לפריפריה, מפעל "וישיי" עזב את אופקים - הוא כבר היה עם הסכמים חתומים - ועבר לצ'כיה. עכשיו הוא בא, במקום ליצור מקומות עבודה הוא מגלה סודות, שיש פה כמה מקומות ושם כמה מקומות. זה יפתור את בעיית אופקים?

אני רוצה לומר לך, שהיינו בכנס חירום ביום ו' האחרון, פיני בדש, ג'ומס ואני, באופקים, עם כל אזור הדרום. מה יש בתקציב המדינה? הרי הם מפקירים שוב את הנגב. אתה יודע שההישגים שהשגנו בתקופת חבר הכנסת שוחט בבית=החולים "סורוקה" ובנושא הזה - אני באמת יודעת שנושא הבדואים יקר ללבך, אבל אתה יודע שב"סורוקה" יש הכי הרבה לידות במשך השנה? בית=חולים שהיה במצב כמעט פרימיטיבי, עם רופאים מצוינים, עם הישגים, אבל איזו תשתית יש שם, איזו צפיפות - ישנים מחוץ לחדרים. מדוע? מפני שהוא רחוק מהמרכז אז אין בו השקעות? מה יש בתקציב המדינה לבית=החולים "סורוקה"? מה יש לאוניברסיטת בן=גוריון שפיתחנו?

מדברים על תשתיות, אז נכון, כל סעיף מופיע, אבל זאת אחיזת עיניים נוראית. קיבלנו נתונים מסמרי שיער. אתה יודע? אפילו לא הספקתי לעיין בתקציב, אבל דיווחו לנו. הקמת רכבת לבאר=שבע ותשתיות, מ=600 מיליון ש"ח של עלותה, שימו לב, כמה יש בתקציב? - 10 מיליונים. הרי זה לעג לרש.

שדה התעופה בנבטים. מדברים עליו. אתר אורון. אז מה? רוצים להפוך את באר=שבע לאתר הפסולת והאשפה של המדינה, אתר הזבל, ולא לדאוג לתשתיות ולפיתוח האמיתי?

לא מספיקה סימפתיה, אהדה. תקציב הוא כלי הביטוי של המדיניות, ואני מצטערת לציין, שכל נושא החקלאות - לא הספקתי לפרט אבל אני אדבר בהמשך על הקיצוצים הנוראים בחקלאות, על הפגיעה ברשתות הביטחון, על הפגיעה החמורה במים, על הפגיעה הקשה מאוד בענפים כמו תפוחי אדמה, על המחקר; ובמקביל, אם כבר שאלת על הנושא הזה של הפריפריה - הדיווח שקיבלנו מהשטח לגבי הפגיעות הקטלניות של תקציב המדינה בהתחלת המהלכים שנעשו בממשלה הקודמת לפיתוח נוסף של ההשכלה, התעסוקה והתשתיות בדרום מוכרח להדליק לנו נורות אדומות, ואני מקווה שנצליח לשנות חלק מהסעיפים.
תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי חברת הכנסת ענת מאור. רשות הדיבור לחבר הכנסת דדי צוקר.
אדוני, בבקשה, שלוש הסתייגויות לרשותך, ואני מבקש להזכיר שאנחנו דנים בהצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה - - -

ענת מאור (מרצ):

אל תחזור על השם - - -

היו"ר ר' אדרי:

גברתי, זה השם ואני חייב לציין אותו. בבקשה, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, לפני שבוע או לפני כמה ימים, בשבוע שעבר, הפרשה שליוותה את חוק ההסדרים, את חוק התקציב, היתה פרשה שהיסטורית היא ללא תקדים. כמובן, עוד לא קרה ב=50 השנה לקיומה של מדינת ישראל, שתקציב סבל או נהנה

- תלוי מאיזה צד אתה מתבונן בכך - מתבוסות חריפות כל כך, תכופות כל כך, של הקואליציה, של הממשלה, ולא קרה שהחוק כולו הוחזר לוועדת הכספים לדיון בעצם מן ההתחלה. בעצם היה הרי מדובר, וזו באמת תופעה ללא תקדים, בהתפרקות של החישוק, של המסגרת הזו של התקציב. הממשלה, בלית ברירה עכשיו, עושה "חושבים" מחדש על כל העניין כולו. אם כן, באמת כישלון חריף מאוד, עמוק מאוד, צורב מאוד.

חברי חברי הכנסת, אני מבקש לנסות להסביר מה קרה כאן, לא בסיפור ארוך אלא לחפש מלה, ביטוי, שיגדירו טוב יותר, מאוד טוב, מדויק, מה באמת קרה כאן בשבוע שעבר. הלכתי אצל המילון. הלכתי אצל המילון העברי=עברי, הלכתי אצל המילון היידי=עברי, הלכתי אצל המילון הערבי=עברי. נעזרתי בחברי, חבר הכנסת כבל. נעזרתי מאוד בעוזר הפרלמנטרי שלנו, גיא, מאוד נעזרנו בו. וברשותכם, אני רוצה להביא פה שורה של ביטויים, ולנסות אולי יחד אתכם, אם תתנהגו יפה ותתערבו בזה רק באופן מנומס, לנסות ולהגדיר באמת מה היה פה בדיוק. לא בערך - - -

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אתה רוצה להגיד מה היתה פרשת השבוע?

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

מה היתה פרשת השבוע שעבר, כן. נמצא אולי שם לפרשת השבוע.

ברשותכם, אתחיל מההגדרות היותר בנאליות, היותר מוכרות, ולאט לאט אולי ניכנס להגדרות יותר מורכבות. המלה הראשונה שבדקתי באופן מאוד טבעי ולא מפתיע: האם היתה פה פאשלה. "פאשלה" היא מלה שמקורה ערבי. מדובר בכישלון, טעות, משגה. המילון אומר - מעשה מביש. אלא שבמלה "פאשלה" אין מחשבה תחילה. זה כישלון שאיננו במחשבה תחילה, ומידתו של האקט שנכשל, העוצמה שלו פעוטה יחסית. לכן נראה לי שהביטוי איננו מתאים. באמת, כישלון קטן שזה דבר קטן, טעות, לא משהו רציני.

אולי ההגדרה הבאה היא הגדרה שמוכרת לנו מן הסלנג העברי עוד לפני קום המדינה, האם היה פה פספוס. "פספוס" במילון הסלנג שלנו הוא החמצה. כישלון לא סדרתי. כישלון מקרי, חד=פעמי. טעות קטנה יחסית. לכן נדמה לי, שגם הביטוי הזה איננו

מתאים.

יש עוד מלה בסלנג העברי, אבל תיכף נגיע לביטויים היותר מורכבים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

נפל?

דוד צוקר (מרצ):

לא, נפילה. יש לנו ביטוי שנקרא "נפילה". זהו ביטוי סלנג, אלא שכאן מדובר בירידה פתאומית. כישלון לא צפוי. כישלון שקרה לאדם מצליח, לאדם מוצלח. יש בו צליל של חד=פעמיות. לכן נראה לי שזה לא מתאים לממשלה הזאת. שכן, הכישלונות שלה אינם חד=פעמיים. הם רצופים, הם סדרתיים, הם חזויים. לכן נדמה לי, שזה ביטוי לא טוב.

הביטוי הבא צפוי גם הוא ואיננו ביטוי מרעיש - "פדיחה". ה"פדיחה" היא מלה בערבית, המבטאת חרפה, בושה. פדיחה היא תחושה. היא איננה מצב, היא תחושה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת דהאמשה מסכים לפירושים?

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

- - -

היו"ר ר' אדרי:

אני מסכים במידה מסוימת, אבל אתה יותר בקיא ממני.

דוד צוקר (מרצ):

לא אמרתי דבר קטן. אמרתי, חרפה, בושה. היא תחושה שמלווה את הכישלון ולא הכישלון עצמו.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

עלייה בדרגה.

דוד צוקר (מרצ):

מאחר שלא מדובר בדבר קטן, נדמה לי שאנחנו יכולים לשקול את המלה "פדיחה" כמתארת במידה מסוימת את מה שקרה כאן בשבוע שעבר.

הביטוי הבא הוא אולי יותר רציני אפילו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אבל פדיחה סדרתית?

דוד צוקר (מרצ):

ממד הזמן איננו קיים בפדיחה, אם זה חד=פעמי או סדרתי. לא קיים בה.

המושג הבא, נדמה לי שאנחנו מתקרבים להגדרה יותר מדויקת, והיא "ברוך". "ברוך" הוא מונח יידי, מושג ביידיש, המבטא תחושת כישלון, שבר. מן המונח עולה תחושה שהכול אבוד, הכול הלך, חורבן מוחלט. הפסד צורב. לכן נדמה לי, שה"ברוך" גם היא הגדרה מסוימת שעשויה לקרב אותנו לתיאור מהימן של מה שקרה כאן בשבוע שעבר.

ביטוי מקראי שמצאתי, שיכול להתאים לנו, הוא "שוד ושבר". "שוד ושבר" הוא קריאת תדהמה שמקורה מקראי, כאמור. בדרך כלל היא מלווה בתפיסת הראש על=ידי שתי הידיים, בצורה הזאת.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

באיזו צורה?

דוד צוקר (מרצ):

בצורה כזאת. התרגום ליידיש, חבר הכנסת ריבלין, של "שוד ושבר" הוא - אוי ווי, ווי איז מיר.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אוי ווי - בפתח.

דוד צוקר (מרצ):

תלוי באיזו עדה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אוי ווי זה בצרפתית.

דוד צוקר (מרצ):

כלומר, אני חושב ששוד ושבר, או בתרגומו ליידיש - אוי ווי, הולם גם הוא את מה שקרה כאן בשבוע שעבר.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

אין בכלל מלה בעברית למה שקרה כאן.

דוד צוקר (מרצ):

יכול להיות. אבל יכול להיות שמה שהיה לנו בשבוע שעבר, ואני שוב מדלג למושג, חבר הכנסת דהאמשה, שנדמה לי שמקורו מזרחי, אינני יודע בדיוק מנין, והוא ה"נאחס". מה אתה צוחק? "נאחס" הוא המזל הרע. זה כבר אומר שזה לא מתאים למה שהיה כאן, כי מה שהיה כאן לא היה מזל. הוא היה צפוי וידוע. אבל ה"נאחס" הוא מזל רע, תחושה של ביאוס, תחושה של החמצה; אות מבשר רע.

<u>עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):</u>

חבר הכנסת צוקר, לדעתי, ההיפך מ"נאחס" צריך להיות "חמסה".

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

נכון. היפוכו של ה"נאחס" הוא ה"חמסה".

<u>קריאה:</u>

אפשר עם שום.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

ה"נאחס" הוא חשרת עבים שמתקשרת סביב לאירוע כלשהו, והיא מאיימת לכלותו; הסתברות גבוהה לכישלון. זהו ה"נאחס". לכן, נדמה לי, שהסיפא של ההסבר ל"נאחס" כן מתאים למה שקרה כאן בשבוע שעבר.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - -

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

אני רוצה לחזור למקור העברי. "רועץ". היה לו לרועץ. הרועץ הוא המכשול, המכשלה. מי היה כאן המכשול? מי היתה המכשלה? אבל ברור שבשבוע שעבר היו פה

רועצים רבים: רועצו של ראש הממשלה. יש רועץ לענייני טרור. היה פה רועץ לענייני תקציב. הרבה רועצים.

אבל יכול להיות שמה שקרה פה, ואם נמשיך עם המקור העברי, ואנחנו צריכים לדבוק בו, בשפת בני שם - קלקלה. יצאה קלקלה תחת ידו. זה הביטוי העברי המוכר לנו. הקלקלה היא מעשה לא מוצלח, כישלון לא שיטתי או סדרתי. כישלון חד=פעמי. לכן גם כאן נדמה לי, שלא בדיוק מתאים למה שהתרחש כאן בשבוע שעבר.

המונח הבא גם הוא מן העברית, מן הארמית, ליתר דיוק - "בוקה ומבולקה". בוקה ומבולקה זה ביטוי בארמית, המבטא תוהו ובוהו, מצב שבו אין - - -

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

הבוקה ומבולקה זה וואג'עראס.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

מייד נגיע לוואג'עראס. אני אבקש ממך אולי להבהיר את המושג. בוקה ומבוקה הוא ביטוי בארמית, המבטא תוהו ובוהו; מצב שבו אין יד ימין יודעת מה עושה יד שמאל. אין שליטה. העדר שליטה. זה ביטוי שמתאים למה שקרה כאן במליאה. אם ראיתם את הקואליציה כאן, חבר הכנסת ריבלין, חבר הכנסת כבל, חבר הכנסת דהאמשה, חברת הכנסת מאור, ראיתם שהיתה פה בוקה ומבולקה. לא בארמית, זה היה בעברית. היא באמת מתקשרת לביטוי שלא חשבתי עליו, אני מודה לחבר הכנסת ריבלין, הוואג'עראס.

התיאור הבא כבר לקוח מן הלטינית. הלטינית מדברת על "קטסטרופה". קטסטרופה היא אסון גדול, פורענות. אירוע פתאומי, בלתי צפוי, הגורם לנזק יוצא דופן בגודלו ובהיקפו. זה מתאים. הקטסטרופה היא ביטוי בלטינית, שנדמה לי, יכול להתאים לנו כאן.

הביטוי הבא שלא ידעתי אם להביא אותו לכאן או לא הוא ביטוי סלנג, הוא ביטוי פלמ"חי - "הדפיקה". כלומר, היה פה "דפק" מוחלט. יש בו יסודות מצ'ואיסטיים, גבריים מאוד, לא סימפתיים. מדובר בהשאלה מתחום שאיננו ברור מדוע הוא סמל וטעם לכישלון דווקא. לא ברור לי העניין הזה. אני לא בטוח שהדימוי הזה מתאים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

"דפיקה" זה לא כמו פעימה.

דוד צוקר (מרצ):

לא. עכשיו, ראו, מצאתי ביטוי באיטלקית, יוצא מן הכלל, מוכר לכולם - ה"פיאסקו". הפיאסקו הוא כישלון מוחץ. ביטוי איטלקי. הוא מופיע גם במילון היידי=עברי. ביידיש הפיאסקו נקרא "פיאסקה".

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

גם בפולנית.

דוד צוקר (מרצ):

גם בפולנית. אבל ביידיש זה פיאסקה. אני חושב שזה מקרב אותנו מאוד למצב המדויק שהיה פה לפני שבוע בשעה שהקואליציה החמיצה באופן מביך כל כך את הצעת החוק שהיא הביאה לכאן.

ואולי הביטוי הלפני אחרון או האחרון - ה"נוק=אאוט". הנוק=אאוט הוא מצב מוכר לנו מתחום האיגרוף; מכת מחץ המכריעה ומפילה את היריב לקרשים, כך שאיננו מוכשר להמשיך בתפקוד או בפעילות. איננו יודעים אם היה פה נוק=אאוט או לא היה פה נוק=אאוט, חבר הכנסת כבל, אבל נדמה לי שאת זה נדע ביום רביעי.

אם כן, נדמה לי, שהביטויים היותר מובהקים, המקרבים אותנו להגדרת המצב שהיה פה בשבוע שעבר, בשעה שהממשלה נכשלה כישלון חרוץ כל כך הם ה"ברוך" ביידיש, ה"שוד ושבר" בעברית, או בתרגומו ליידיש - אוי ווי, ה"בוקה ומבולקה" בארמית וה"קטסטרופה" בלטינית. נדמה לי, שצירוף כל ארבעת המושגים הללו ייתן לנו מושג מדויק על מה שהתרחש כאן בשבוע שעבר בשעה שחוק התקציב לא עבר. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת דוד צוקר. רשות הדיבור לחבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה. אדוני, בבקשה. לרשותך שלוש הסתייגויות, 15 דקות. אחריו - חבר הכנסת חיים אורון.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

כבוד היושב=ראש, חברי הכנסת, בענייני מסים ותקציב - - -

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אדוני חבר הכנסת ריבלין, אנחנו גם יכולים להחליף אותך. אל תדאג, לא נקיים שום הצבעה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ר' אדרי:

לכמה דקות אנחנו יכולים לשחרר אותך.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

שגם הקואליציה תדע מה זה להעביר - - -

היו"ר ר' אדרי:

זה לא על חשבונך, אדוני.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

יש הבדל בין לדעת ובין לנסות, להתנסות.

אנחנו מדברים בענייני מסים ותקציבים. אני רוצה גם הפעם להיות ממלכתי, אף כי אינני יכול שלא לחוש את מצוקתם ואת העוול שנעשה לשכבות רבות ביותר של הציבור, ובמיוחד הציבור הערבי במדינה.

קיימים שני סוגי מסים במדינה הזאת, כמו בהרבה מדינות אחרות: מסים ישירים על ההכנסות, וזה מה שנקרא מס פרוגרסיבי או מס מתקדם, מס פחות או יותר צודק. יש לך הכנסה, יש לך רווח, אתה משלם חלק מזה. זה גם מקובל וגם צודק. תלוי איך מיישמים את זה. הסוג האחר של המס הוא המס העקיף. זה המס שמוטל על ההוצאות. אם אתה חייב לקנות איזה מוצר ולהוציא מכספך, חלק מההוצאות האלה הולך לא תמורת המוצר שאתה מקבל אלא כמס עקיף לאוצר המדינה. זה בדיוק ההיפוך הגמור מהמס הקודם, מס רגרסיבי, מס שאיננו צודק ואיננו שוויוני.

עם הסוג הראשון של המסים המתקדמים נמנה מס הכנסה בעיקר. הסוגים של מס עקיף הם - מע"מ, מס קנייה, מכס ובלו וכל מיני היטלים שהציבור נושא בהם.

יש להדגיש, שהמסים העקיפים נגבים מכל שכבות הציבור, כאילו בצורה שווה, אך למעשה מגבירים את הפער ואת האי=שוויון בין האוכלוסיות. המעניין הוא, שהמגמה במדינת ישראל החל משנות ה=80 היא דווקא עלייה בפערים, עלייה באי=שוויון ועלייה הולכת ומתמשכת במסים לא שוויוניים וירידה במס הפרוגרסיבי, המס המתקדם, המס שהוא השוויוני פחות או יותר. זאת, לא רק בתחום מדיניות הפנים במציאות הכלכלית בארץ אלא גם בהשוואה למדינות אחרות, למדינות מתקדמות, למדינות מערב=אירופה וארצות=הברית, שאנחנו רגילים להשוות את מדינת ישראל אליהן.

אנחנו יודעים שבשנת 1996 56% מהמסים היו מסים ישירים; אלה הכנסות המדינה ממסים ממסים ישירים - ו=44% הנותרים היו ממסים עקיפים. חלקו של המס היחסי מהמוצר הגולמי במדינה היה כ=20.7% מהתוצר הגולמי, בעוד שבעולם החלק הזה נע בין 18.5% עד 8% בלבד במערב=אירופה, בקנדה וביפן. למעשה הדבר מראה לנו עד כמה טענת האוצר, כאשר הם אומרים שהם רוצים לעודד את הצמיחה וכדי לעודד את הצמיחה הם אינם רוצים להטיל מסים ישירים או מסים צודקים, אלא דווקא רוצים לעודד את המס האחר, כמה זה מנוגד

לעובדות, אדוני היושב=ראש. אנחנו יודעים שהצמיחה הולכת עם העלאת המסים הישירים בכל מדינות העולם. כשבודקים, רואים שגם המס הישיר עולה וגם הצמיחה עולה, ואילו אצלנו בטענה הפוכה ומהופכת, כאילו כדי לעודד את הצמיחה אומרים, רק רגע, לא ניגע במסים הישירים שהם יותר צודקים ויותר שוויוניים ונעלה את המסים העקיפים, כאילו כדי שתהיה צמיחה. כמובן, ההנחה הזאת מופרכת לפי הנתונים ולפי הסטטיסטיקה.

כאן אני רוצה להדגיש, שכאשר אנחנו אומרים שהשכבות החלשות הן הסובלות יותר והפערים החברתיים מעמיקים והולכים - מי הן השכבות החלשות, חבר הכנסת ריבלין? אילו סקטורים שדיברנו עליהם קודם הם הסובלים יותר? הרי אנחנו יודעים, שהסקטורים החלשים במדינה הזאת הם קודם כול הערבים. אנחנו חיים את תוצאותיה של מדיניות 50 שנות אי=שוויון והפרדה ואפליה מכוונת. לא שהדברים פתאום יצאו כך או אחרת והולכים לתקן אותם או מתקנים אותם או מפחיתים אותם או מונעים את ההחמרה במצב. להיפך.

אגב, זה בניגוד לכל מושגי היסוד, בניגוד למגילת העצמאות של המדינה הזאת, שדיברה ישירות על אזרחים שווים, אזרחים ערבים שווים ללא הבדל של מין, גזע או דת. עם הזמן אנחנו איבדנו אפילו את השם הנכון והשם הישיר לאוכלוסייה הערבית - במדינה הזו איבדנו. פתאום התחילו לקרוא לנו מיעוטים. אני לא יודע מה פירוש המלה מיעוטים, האם הכוונה רק לעמעם, או בלשון הציבור, לבלבל את האויב. כי כשאומרים מיעוטים זו הכללה שאף אחד לא יכול לדעת מי ומה. לך תחפש מי זה מיעוטים ומה זה מיעוטים. אנחנו יודעים שבמדינה הזאת אין מיעוטים, חבר הכנסת ריבלין, ואין עדות. גם כאשר אומרים בדואים, צ'רקסים ודרוזים - לגבי הצ'רקסים אולי, הם לא ערבים מבחינת הלאום, והם למעשה המיעוט היחיד במדינה הזאת שאיננו ערבי. אגב, הם מיעוט מוסלמי - כל היתר עם הבדלי הדתות או העדות, תקרא לזה כפי שאתה רוצה, כולם נכנסים תחת המטרייה של העם הערבי, הלאום הערבי.

לכן, א'=ב' בגישה חיובית, בגישה שאיננה רוצה להמשיך להשריש את האפליה ואת העוול, זה לקרוא בילד לשמו, לראות את האזרחים הערבים כהווייתם; להסתכל עליהם כעל אזרחים ערבים, מהלאום האחר. למה כאילו להרחיק ולעמעם את התמונה ולהגיד מיעוטים וסקטורים, ואז כאילו הדברים אבדו בין השורות?

עד מתי, עד איזה שלב ועד איזה זמן, כמה שנים צריך עוד לחכות כדי שסוף=סוף האנשים, ואני מתכוון לאנשים הקובעים, האנשים שהם במעמד של סמכות, של אחריות ושל

ביצוע במדינה הזאת יבינו את המצב? האם צועדים למדינת אפרטהייד מושלמת? מישהו רוצה בזה? מישהו מתכוון אכן להגיע לזה? או שמא נחזור לשפיות ולמושגי היסוד של שוויוניות, של דמוקרטיה ושל הנהגת צדק בין האזרחים? יש כאן ברירה בין שתי אפשרויות: ללכת למדיניות של צדק, של שוויון, של מחיקת פערים ומחיקת עוול ולשים קץ לאפליות; המדיניות האחרת היא להמשיך באותה מגמה, להעמיק את ההפרדה ואת העוול, להשריש או לקבע את המושגים האלה, ובסופו של דבר נהיה במדינת אפרטהייד מושלמת, מדינה, שדומני שאף אחד לא רוצה בה ולא רוצה להודות בקיומה או בהמשך קיומה.

כבוד היושב=ראש, ברשותך אולי אומר את עיקר הדברים בשפה הערבית למאזינינו שאינם מבינים את השפה העברית, וגם כדרך של מין שוויון. הרי מגיע לאזרחים הערבים שישמעו דברים בשפתם. הם חלק מהמדינה הזאת, הם חלק מהבית הזה, וזכותם המלאה, נדמה לי, ללא עוררין, שגם שפתם תישמע כאן. (נושא דברים בשפה הערבית; להלן תרגומם לעברית:

רבותי המאזינים, נושא הדיון הוא תקציב המדינה, לפיו מתנהלים הדברים במדינה זו. אנו טוענים, כי יש שני סוגים, או ליתר דיוק, שני סוגים עיקריים של מסים במדינה הזו, כפי שנהוג בכל העולם: המסים הישירים, המסים הקבועים, מסים פרוגרסיביים, מסים צודקים יותר, והם המסים הנגבים מן האזרחים על=פי הכנסתם, דהיינו, אזרח בעל הכנסה קבועה ישלם חלק מן ההכנסה הזו כמס, ולכן הוא נקרא מס הכנסה. הסוג השני - מסים בלתי ישירים, או מסים אשר נגבים על=פי הוצאותיו של האזרח. מסים אלה ידועים כמסים רגרסיביים ולא פרוגרסיביים, ועומדים בניגוד למסים הישירים. במדינה הזו הגישה הכלכלית הכללית היא להרבות במסים בלתי ישירים, מסים בלתי צודקים, אשר נגבים מן הציבור באופן שווה. מסים אלה הם למעשה המסים אשר נגבים באמצעות מה שנקרא מס ערך מוסף, או על=ידי היטלים על המכס או מיסוי על הדלק ועל הסחורות והרכישות.

בכל הנוגע למסים הללו מתעלמים מהכנסותיהם ומאפשרויותיהם הכלכליות של כל האזרחים ומתייחסים אליהם באופן שווה. אולם מבדילים ביניהם במידת הצדק החברתי, שכן לא ניתן לומר כי העובדה שהעשיר והעני משלמים מס זהה על אותה סחורה מקיימת את תנאי השוויון. זאת בניגוד לשוויון לפיו העשיר, אשר יש ביכולתו לשלם, מחויב בתשלום המחיר המלא, בעוד העני, שאין ביכולתו לשלם, צריך לשלם פחות מהסכום שמשלם העשיר. כך נוכל לשמור על מידת הצדק והשוויון.

המגמה הברורה של המדיניות הכלכלית של ממשלת ישראל משנות ה=80 ואילך - המגמה הכללית היא להגדיל את שיעור המסים הבלתי ישירים, מסים בלתי צודקים, כך שכל האזרחים, העשיר והעני, ישלמו שווה בשווה אותם המסים ואותו הסכום עבור מוצרי הצריכה והרכש, ופעם נוספת עוסק הדיון בנושא הדלק - - -)

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

בתוך הקהילות הערביות יש סיוע הדדי וקופות הדדיות לפתרון של בעיות?

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

כן, ודאי. במיוחד בחוקים האסלאמיים. זו מצווה וזה חלק יסודי מהדת שלנו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה רק בחוגים האסלאמיים או שזה לכל הקהילה?

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

לא, זה גם, בצורה זו או אחרת, לכל הקהילה, אבל זה בראש ובראשונה בחוג המוסלמי, באנשי התנועה האסלאמית והאנשים המוסלמים, כאשר הדבר בשבילם הוא מצווה. זה חלק מהדת. אנחנו עכשיו נכנסים לחודש הרמדאן, והמצווה היסודית היא, שכל מוסלמי שיש לו כסף חייב להוציא חלק מהכסף שלו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

רציתי לשאול אותך את השאלה הזאת בערבית, אבל הערבית שלי לא מספיק טובה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

אני אענה על זה גם בערבית, אני אתרגם את השאלה שלך לערבית. (נושא דברים בשפה הערבית; להלן תרגומם לעברית:

חבר הכנסת ריבלין שואל האם קיימת בחברה הערבית פה שמץ של סולידריות חברתית או חלוקת הכנסות והזדמנויות בין האזרחים. אני משיב: כן, חבר הכנסת, אכן ערבות הדדית חברתית, ערבות חברתית, כן; ואני משיב: מצב זה קיים בפועל, והוא קיים באופן מיוחד בקרה החוגים האסלאמיים. חוגים אלה רואים את הערבות החברתית, את חלוקת כספי הצדקה ואת התרומה לעניים כחובה הלכתית המגיעה לעניים הללו, וזו חובה דתית מוסלמית, המוקיעה את מי שלא מכבד אותה.

לחזור לעניין שפתחנו בו באומרנו כי המסים הנהוגים במדינה הזו נחלקים לשני סוגים: מסים עבור ההכנסה, הצודקים יותר, ומסים בגין ההוצאות, הצודקים פחות והמגדילים את הפערים בין שכבות החברה. כפי שאמרנו, המגמה הכללית במדינה זו היא להרבות במסים הכלתי צודקים, המסים אותם משלם הציבור עבור מכס ומס ערך מוסף וכיוצא בזה. מגמה זו מגדילה את הפערים בין שכבות העם.

אני טוען, כי השכבה העשוקה ביותר בקרב העם היא השכבה הערבית, בני העם הערבי בארץ הזו. אני מצביע על כך, שכל זאת נעשה בניגוד למה שהוכרז עליו וכל מה שנכתב מאז קום המדינה הזו, במסמך היסודי אשר הכיר באזרחים הערבים כאזרחים ערבים ובזכותם לשוויות בכל הזכויות הבסיסיות, כאזרחים.

ברצוני לציין, כי מדיניות האפליה המקפחת החלה להתנכר אפילו לקיומם של האזרחים הללו או לשמם האמיתי, והחלו לכנותם המיעוט הערבי, בני המיעוטים וכיוצא בזה. זה סוג של בריחה והתעלמות ממציאות חייו של המגזר הערבי.

יושב=ראש הישיבה, אני יודע שהזמן הקצר לא מתיר לנו להרחיב בנושא. אני מודה לך ולכל המאזינים. שלום לכם וכל טוב.)

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה, על דבריך בעברית וגם בערבית.

אני מזמין את חבר הכנסת חיים אורון. אחריו - חבר הכנסת וליד חאג'=יחיא.
בבקשה, אדוני.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני מבקש הפעם במסגרת דברי לעסוק בנושא שעולה מדי פעם במהלך הדברים פה, והוא ניסיון למקם את השנה שמסתיימת ממש בימים אלה באיזשהו רצף של שנים במשק, בכלכלה ובחברה הישראלית, מתוך רצון בכל זאת לקבל פרספקטיבה.

באמצע שנות ה=70, עד אמצע שנות ה=80, היה מושג שכבר הפך מטבע לשון בכלכלה הישראלית, קראו לו "העשור האבוד"; עשור שבו המשק הישראלי כמעט שלא צמח, שיעורי האבטלה היו יחסית גבוהים והמשק כך דידה במקום במשך עשור שלם כמעט. השינוי 1991. כן,-המשמעותי בהתפתחות במשק הישראלי התחולל, פחות או יותר, בשנים 1992 המדדים התחילו להשתנות עוד בממשלה הקודמת, בממשלה שקדמה לממשלה של ראש הממשלה המנוח, יצחק רבין, ב=1991, והדבר המשיך ב=1992, ב=1993, ב=1994 וב=1995. התחיל להסתמן שינוי מגמה ב=1996, ואני חושב שניתן כבר עכשיו לומר, נכון שעל=פי נתונים חלקיים ולא סופיים, שבשנת 1997 המפנה הזה הולך ומעמיק.

שני קטרים הניעו את המשק הישראלי מראשית שנות ה=90 ובמהלך רובו של העשור. הקטר האחד הוא קטר העלייה. הקטר השני הוא תהליך השלום.

אני יודע שבזמנם היו ויכוחים רבים אם העלייה היא בתחילתה נטל ורק בהמשכה וכעבור שנים הופכת להיות נכס מבחינתה של החברה והכלכלה הישראלית. אני חושב שהוכח למעלה מכל ספק - אגב, מה שכבר קרה בניתוחים גם בעבר, כשפורסם הניתוח המונומנטלי של הפרופסור יורם בן=פורת המנוח, שעסק בניתוח של הכלכלה הישראלית, והראה את הקשר המאוד ברור והמאוד מובהק בין שיעורי הצמיחה ובין גלי העלייה.

התופעה הזאת היתה גם מאוד בולטת בגל העלייה האחרון; מבחינות מסוימות אפילו יותר בולטת מאשר בעליות הקודמות. משאב בעל איכות אנושית גבוהה מאוד. מישהו פעם

עשה את חשבון מיליארדי שנות הלימוד שהמשק הישראלי חסך בגין עלייה משכילה ברמת השכלה גבוהה, ברמת מיומנות מקצועית גבוהה, ואף שאני זוכר שהיו מדברים על הצורך להתאים בין הדיסציפלינות המזרח=אירופיות, הסובייטיות, לבין המערביות, בסופו של דבר, בגדול, ובאופן מאוד מאוד מובהק התברר, שמדובר במשאב משמעותי מאוד, שתרם תרומה מרחיקת לכת לשיעורי הצמיחה היוצאי דופן במשק הישראלי של השנים 1992, 1993, 1994, 1995 ו=1996.

היו"ר ש' וייס:

הגילום הכספי של האנרגיות האקדמיות שקיבלנו משם כמעט משתווה לסיוע האמריקני.

חיים אורון (מרצ):

באותן שנים. יש כל מיני בדיקות, למשל מה שהיושב=ראש העיר - השוואת שנות הלימוד הצבורות בכלל האוכלוסייה הזאת מול שנות לימוד ממוצעות באוניברסיטאות ובמכוני המחקר בארץ. אני מעריך שזאת השוואה בחסר, משום שהיא איננה מביאה בחשבון את הידע והניסיון הרב הצבור, שהוא מעבר לשנות הלימוד הפורמליות שדרושות כדי להכשיר מהנדס או רופא או בעל מקצוע בתחומים אחרים. אבל אין ספק, מדובר במשאב עצום, והמשק הישראלי צמח.

היה גם ויכוח, שרק כאשר המרכיב הזה הוא בחסר, מתחילים יותר ויותר להעריך את משקלו, וזה הנושא של תרומתו של תהליך השלום להתפתחות הכלכלית באותן שנים. אני יודע שזה מסוג הדברים שיותר קשה לכמת אותם ויותר קשה לתת להם מאפיינים כמותיים מוגדרים. בעיקר קשה לכמת את השילוב בין השניים - בין המצבור העצום של המשאב האנושי שהיה במשק הישראלי לבין האווירה של האופטימיות, של התחושה שהנה מתחיל איזה עידן חדש של ההנחות הכלכליות שהיו בסיס להחלטות על מדיניות עסקית של קונצרנים גדולים באשר ליכולת של המשק הישראלי או באופן ישיר או ככלכלת מעבר לתרום להרחבת הסחר של המשק הישראלי עם מדינות ערב קרובות ועם מעגלים רחבים יותר, ולהפוך למוקד של פעילות כלכלית במזרח התיכון כולו ובצפון=אפריקה וכו'.

אני רוצה לתת כמה נתונים, אדוני היושב=ראש, משום שלא אחת, כאשר הדיון הזה

מתפתח בשעות תוססות, מתחילים לדבר על הגירעון הנורא שהממשלה הקודמת השאירה לממשלה הנוכחית, וזה מקור הקושי הכלכלי שבפניו אנחנו עומדים. המשק צמח באותן שנים כדלקמן: ב=1992 - ב=6.2%. אגב, זו היתה צמיחה שהיה בה מרכיב חזק מאוד של הבנייה הציבורית. ב=1993 - עם כניסתה של הממשלה החדשה, עם מרכיב הבנייה הציבורית, היתה ירידה ל=3.6%. אבל ב=1994, ב=1995 וב=1996 היתה הצמיחה מונעת ברובה על=ידי צמיחה לצורך ייצוא, צמיחה ארוכת טווח, והיא בעצם סימנה את הממוצעים המרשימים של אותן שנים.

תהליך מקביל לתהליך הזה היה תהליך של גידול בצריכה הפרטית בשיעורים גבוהים מאוד, אם מותר לומר, אדוני היושב=ראש, בכמה שנים בשיעורים גבוהים מדי. גבוהים מדי משתי סיבות: משום שחלק מהצריכה הזאת באותן שנים היה על חשבון ירידה בחיסכון, ומשום שבאותן שנים - וזו נקודה מהותית, היה גידול בעייתי מאוד, שטומן בחובו חלק מהבעיות שאנחנו מתמודדים אתן עכשיו, בפערים בחברה הישראלית. הגידול הזה בפערים בחברה הישראלית היה אחד המאפיינים הפחות חיוביים של אותה תקופה. היה גם גידול מרשים משנה לשנה בהיקף ההשקעות. אני לא רוצה להמשיך ולתת אינדיקטורים נוספים, אציין רק שניים: היה קיטון בשיעורי האינפלציה וגידול בגירעון - מאפיין בהחלט לא חיובי.

פה אני רוצה להגיע לשורש המחלוקת שקיימת גם עכשיו. כאשר מתפרסמים האינדיקטורים האלה - ואני קורא מתוך נתונים שהתפרסמו השבוע לקראת סוף 1997 - הם מראים, שבכל הפרמטרים שנת 1997 היא שנת מפנה, משום שהצמיחה ירדה מ=4.5% ל=2%; וזו בעצם ירידה לנפש. אני מציע לכולנו לקחת את הפרמטר של הצמיחה לנפש, כי הוא הפרמטר המשמעותי, כאשר שיעור ההשקעות בנכסים קבועים יורד לעומת השנה שעברה.

ראש הממשלה חוזר ומתפאר כל הזמן בגידול בהשקעות מחוץ=לארץ. אני חושב, שהגידול בהשקעות מחוץ=לארץ הוא חשוב, אבל צריך לשים אותו במסגרת הקיימת. הגידול בהשקעות מחוץ=לארץ היה בעיקרו גידול בהשקעות פיננסיות. כאשר מחליפים בעלים בבנק פועלים או מחליפים בעלים ב"כור" פעמיים בתוך שלוש שנים, יש לזה משמעות - אני לא רוצה להתעלם ממנה, אבל לא נוצר שום מקום עבודה חדש. רובן של ההשקעות מחוץ=לארץ וכל הגידול בהן נמצאים בתחום הזה של החלפת בעלויות מיד ליד, בלי שייווצרו מקומות עבודה חדשים. אם בארבע השנים שבין 1992 ל=1996 נוספו 500,000 מקומות עבודה חדשים - זו הסיבה העיקרית לכך שהאבטלה ירדה. היא ירדה למרות העלייה, היא ירדה מעבר

לגידול הטבעי של בערך 100,000 בשנה שמצטרפים לשוק העבודה בעקבות הגידול הטבעי 60,000 עולים לשנה, לא בשיעורים של 200,000 עולים-ועלייה בשיעורים של 70,000 לשנה.

אין בכל הפרמטרים שמופיעים פה נתון אחד שהיה כדאי לשים אותו תמיד לנגד עינינו. אם ההנחה של רוב הכלכלנים היא, שבמשק הישראלי יש פוטנציאל צמיחה טבעי - עם כל הבעייתיות במושג הזה - בסדר גודל של 4%-5%, כאשר המשק הישראלי צומח רק ב=2%, אנחנו מבזבזים פוטנציאל של 3% צמיחה. אם התל"ג הוא 330 מיליון, הפער הזה 3 מיליארדי ש"ח תוספת-3 מיליארדי ש"ח. 4-בין 2% לבין 4% צמיחה הוא סיפור של 4 צמיחה משפיעים על כל הפרמטרים שמניתי.

קודם כול, בואו נדבר מבחינת תקציב המדינה, שאנחנו עוסקים בו כל הזמן. אם המשק היה גדל בשיעורי הצמיחה שהיו בעבר, היה פוטנציאל גביית מסים בסדר גודל של עוד מיליארד, מיליארד ורבע ש"ח, שמבוזבז עכשיו. כאשר ייגמר הפסטיבל של הלילה הזה והלילה שעבר מאז מוצאי שבת, ויצטרכו לבוא לכנסת - יושב פה אחד מידידי, מפקידי האוצר, לא אנקוב בשמו, כי הם יושבים פה בשביל לעקוב אחרי הדיון ולדווח למשרד מה אנחנו אומרים בלילות הארוכים הללו; כאשר יצטרכו לבוא לכנסת ולהגיד, הוספנו היום התחייבויות ב=2.5, ב=3, ב=3.5 מיליארדי ש"ח - מאין לוקחים אותם? לא על=פי ההקצאה המקורית, לא על=פי סדרי העדיפויות הראשונים. אם היה צריך להוסיף עוד 300 או 400 מיליון ש"ח למפד"ל, לא ידעו מההתחלה? ידעו שצריך להוסיף 200 מיליון ש"ח לחינוך, ואני תומך בחינוך. אבל מה, לא ידעו ולא החליטו שצריך או לא צריך להשקיע עוד 100 או 200 מיליון - אני לא יודע מה המספרים שמתפרסמים - - -

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

חבר הכנסת אורון, לשיטתך, נניח שהתנועה שלך וגם התנועה שלי, אנחנו סבורים שהפגיעה בחוק הבריאות היא פגיעה קשה, לא צודקת, אנטי=חברתית. נניח שצריך להשאיר שם עוד מיליארד ש"ח בערך, נכון?

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

כן.

היו"ר ש' וייס:

300 מיליון- פלוס מינוס. אנחנו סבורים שהחינוך ראוי לטיפוח נוסף - עוד 400 ש"ח. מאין אתה מציע, מאין אני מציע, לקחת את 1.5 המיליארדים? תנסה לדבר בשמך, בשמי. אנחנו לא רגילים לעשות זאת, אבל זה מעניין.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, אני חושב שעל הסכום הזה, וגם על סכום גדול יותר, בלי קושי אני אענה תשובה שאני כמעט בטוח שגם אתה תסכים לה. דבר ראשון, הייתי בא ואומר, תראו, במצב כזה, היעד של הפחתת הגירעון מ=2.8% ל=2.4% איננו קדוש. איך אני יודע שהוא איננו קדוש? משום שכבר הייתי בכנסת וראיתי את הניירות של בנק ישראל. אז הנגיד היה מיכאל ברונו המנוח, שבאמת היתה לו תרומה ייחודית להתפתחות הכלכלה והמשק הישראלי, בעיקר בשנת המשבר; בנק ישראל הציע שיעורי גירעון של 5% ו=6%. אני לא מציע לחזור על כך. משום שהם אמרו: מה הגירעון הזה? - זו בעצם דרך שבה החברה משקיעה בעצמה מתוך הנחה, שאם ההשקעה הזו היא השקעה ראויה והיא נעשית בשום שכל, יהיו משאבים במשק כדי להחזיר אותה.

אם היו באים היום ואומרים: תראו, אנחנו נכנסנו למיתון ואנחנו יודעים שאחת הדרכים לצאת ממיתון היא להניע כמה זרזים במשק, למשל, הגברת ההשקעות בתשתיות פיזיות ובתשתיות אנושיות, ובמלים יותר מפורשות - בכבישים, בטלקומוניקציה ובחינוך - והיו לוקחים את מיליארד הש"ח, 1.5 מיליארד הש"ח, ומחלקים ביחס מסוים ואומרים: אנחנו נותנים היום דחיפה לענף שהוא ענף במשבר, ובדרך כלל זה גם ענף שמשפיע ומניע את המשק כולו - לענף הבנייה, עבודות העפר וכו' - ובאמצעות ההשקעה הזאת מקרבים למשל את אופקים ללוד. קראתי באחד העיתונים היום, שאותו אוטובוס שלקחו מאופקים ללוד כדי לשכנע אנשי אופקים לעבוד בתעשייה האווירית - הנסיעה בו ארכה יותר משעתיים. נסיעה שבדרך כלל היתה יכולה לארוך שעה. מישהו באמת מעלה על הדעת, שאדם ייסע למקום עבודתו שעתיים לכל כיוון, ולא בשביל שכר מי=יודע=מה? אני רק נותן את זה בתור דוגמה. זו השקעה. אגב, כבר הוכח באין=סוף מחקרים, שההשקעה הזאת נותנת תשואה למשק בשיעורים הגבוהים ביותר. מוצדק בהקשר זה להגדיל את הגירעון. אבל אי=אפשר להפוך את הגירעון הזה לפטיש שכל תקציב המדינה נע סביבו.

מקור נוסף: יש מקורות בתוך התקציב. האם באמת מחויב המציאות ששני התקציבים שגדלו יותר מכל תקציב אחר הם התקציב למשרד הדתות והתקציב להתנחלויות? נכון, זה ביטוי לסדר עדיפויות פוליטי. אומרים: יש לנו סדר עדיפויות פוליטי. אבל הוויכוח הוא לגבי סדר העדיפויות הפוליטי המעוות הזה, גם כשמדובר בהתנחלויות וגם כשמדובר בחרדים. למה צריך תקציב משרד הדתות לגדול בשנה אחת ב=17%, או על=פי בחינה אחרת ב=22%, מעבר לגידול הטבעי, בשנה כזאת, כאשר תקציב האוניברסיטאות איננו גדל כלל? אם זו ההשוואה, ותקציב החינוך קטן, וכו' וכו'. אני מודה ליושב=ראש.

היו"ר ש' וייס:

אתה מצפה שהקואליציה הזאת תתייחס אל עצמה באופן שנוגד לחלוטין את האידיאולוגיה של עצמה?

חיים אורון (מרצ):

לא. אני מצפה מהקואליציה הזאת לשני דברים: אני לא מצפה מקואליציה לפעול בניגוד לתפיסותיה. אבל אני מצפה מקואליציה לשים על השולחן את עמדותיה ואת המחירים שלהן. כאשר הממשלה שלנו החליטה בחודש הראשון לכינונה שהיא מפסיקה את הבנייה בהתנחלויות והיא גורמת להוצאה בטווח הקצר - אתה זוכר את הדיבורים, יצטרכו לשלם פיצויים - ליושב=ראש הקודם של הכנסת היו מספרים מיוחדים לתחום הזה: 3 מיליארדי ש"ח. למיטב ידיעתי, כאשר גומרים את הדיון הזה עכשיו, מסתבר שכל הפיצויים היו בסדר גודל של כמה מאות מיליוני שקלים, שכולם היו לברכה. הממשלה אז שמה את זה על השולחן. הממשלה הזאת איננה אומרת שאלה סדרי העדיפויות שלה. היא לא באה ואומרת: אלה סדרי העדיפויות שלנו; אלא כל פעם אנחנו מוצאים עוד נתון ועוד נתון ועוד סיפור, וחלק מחובתנו כאופוזיציה הוא לחשוף את הנתון הזה בפני הציבור.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אורון. רשות הדיבור לחבר הכנסת וליד צאדק חאג'=יחיא. חבר הכנסת וליד צאדק חאג'=יחיא, אתה שני חברי כנסת?

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

מבחינת האורך? מבחינת הרוחב?

היו"ר ש' וייס:

השם שלך מורכב משניים: מזה שמכהן ומזה שיכהן.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אדוני היושב=ראש, היות שתקציב המדינה הוא הראי הטוב ביותר שמשקף את מדיניותה של הממשלה, בהמשך לשאלתך לחברי, חבר הכנסת ג'ומס, אני חושב שבצד ביצוע הכוונות והמדיניות שלהם מבחינה אידיאולוגית יש דברים בסיסיים שלא צריכים לשכוח או להתעלם מהם.

הממשלה הקודמת קבעה בראש סדר העדיפויות שלה דבר אחד: לצמצם את הפערים בין האוכלוסיות השונות. היא עשתה כמיטב יכולתה כדי שהפערים האלה יצומצמו במהירות המרבית וביעילות המרבית. אבל הממשלה הזאת - אם אנחנו בודקים את הנתונים לאור הקיצוצים אנחנו רואים, שהיא איננה קובעת קדימות לצמצום הפערים שנפערו במשך יותר מ=45 שנה.

אני חושב שזה לא פלא. כיוון שלממשלה הזאת יש סדר עדיפויות משלה, רחוק מאוד מענייני חברה וכלכלה, מצדק חברתי. יש להם אידיאולוגיה מובהקת איך לבצע, איך להביא לידי קיום אשליית השווא של ארץ=ישראל הגדולה והשלמה. לכן אנחנו רואים שיש הפניה מכוונת ונדיבה לדרכים עוקפות וגם להתנחלויות, ושכחו במידה מסוימת, ואפילו במידה גדולה, את המגזר הערבי, המשווע לקידום חברתי וכלכלי.

היו"ר ש' וייס:

גם זה לפי ההשקפה של הממשלה. זה עוד גשר, עוד צומת, עוד דרך שלישית. יחד זה כבישים עוקפים.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

נכון. זה כבישי טבעת שרוצים לשמר את המגזר הערבי בתוך ים של פיתוח כלכלי, בתוך ים של רווחה כלכלית. רוצים לשמר את היישובים הערביים שרויים במצוקתם, שרויים בכאבם, ובסופו של דבר זה יביא לתסכול, והתסכול יביא להתמרדות ולמרירות.

אדוני היושב=ראש, אני מאוד מעריך אותך ואת השכלתך כפרופסור דגול למדעי המדינה; אני לא יודע אם יש מדינה בעולם - ותאיר את עיני, בבקשה - שמתייחסת ל=20% מאוכלוסייתה באפליה מכוונת, שיטתית, כמו שמתייחסת היום ממשלת ישראל, שבצורה מכוונת, שיטתית, מנסה להצר את צעדיהם של הערבים.

כפי שאמרת, ואני דולה מדבריך - כשאנחנו נוסעים לירדן או למצרים, וכשביקרתי בסוריה לאחרונה, ושואלים אותי: איך הישראלים מתנהגים אליכם כערבים, כי הם אינם יודעים בדיוק את האמת שקורית כאן, אני מסמיק. אגיד לך את האמת, אני מסמיק מאוד, כי אני בין הפטיש לבין הסדן. אני כאיש שלום רוצה להגיד שיש מקום ויש אפשרות ויש צורך, ואנחנו יהודים וערבים נועדנו לחיות יחד כדי לשרת את מטרותינו, את מטרת החברה; ולבוא ולהגיד להם: יש אפליה מכוונת, יש אפליה שיטתית כנגד ערביי מדינת ישראל - זה מבייש אותי, ויותר מזה, סותר את דעותי ואת האידיאולוגיה שדגלתי בה מאז אני מכיר את עצמי, שיש מקום ויש רווחה ויש מרחב כדי שנחיה שנינו ביחד.

אני חושב שפה יש הזדמנות פז למדינת ישראל להוכיח, שיהודים וערבים במדינת ישראל מהווים דוגמה ומודל, וניתן לעשות זאת בצורת חיקוי אפילו, שישראל בתוך הים של המזרח התיכון, הים הערבי של המזרח התיכון, והים המוסלמי בכל העולם, של מיליארד מוסלמים, היא גם יכולה לחיות יחד אתם. זאת אומרת, יש פה דבר מעבדתי, שאפשר לעשות ניסוי מוצלח, ניסוי בטבע ובשדה, איך לעשות את הדבר הזה. אבל, לצערי הרב, כאשר אנחנו מסתכלים על הנתונים, נעשה לי שחור בעיניים.

למשל, בתקופת הממשלה הקודמת היה גוף מתכנן אסטרטגי לפיתוח כלכלי כולל למגזר החקלאי. הרשות הזאת בממשלה הזאת בוטלה והוקפאה. למה? כיוון שאין כל רצון לצמצם את הפערים. היום, שוב אני רוצה להדגיש זאת, בצל של קיצוצים היה צריך להיות ברור ולהגיד את זה מעל כל במה, שכוונתנו ורצוננו לא לצמצם ולא לקצץ בתקציבים של המגזר הערבי. אדרבה, אנחנו נוסיף עליהם יותר ויותר.

אני חושב שהטיפול במגזר הערבי, וכשאני אומר טיפול אני נזכר, אדוני היושב=ראש, במשהו. בבחירות שבהן היה הרב כהנא מועמד לכנסת, הצביעו קרוב ל=750 ערבים לכהנא. כאשר אחד המזרחנים רצה לחקור את התופעה הזו, איך ייתכן שערבי יצביע לכהנא, הוא תפס ערבי - - -

היו"ר ש' וייס:

אם הוא אדם אינטליגנטי, מה שאפשרי, הוא רצה להביא את מדינת ישראל עד לאבסורדום הרע שלה.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אני חושב שיש כאלה שחושבים כך. אבל על דרך הבדיחה, שאל אותו: תגיד לי, למה הצבעת בשביל כהנא? אמר אותו בחור: עקבתי אחרי כל הפרסומות בטלוויזיה הישראלית, והיחיד שבצורה מתמדת ועקבית אמר "אני אטפל בערבים" היה כהנא, ולכן הצבעתי לו, כי הוא רוצה לטפל בערבים.

אני מקווה שהטיפול של הממשלה הזאת יהיה שונה מהטיפול של האנשים הקודמים, וכמובן, אינני רוצה להשוות בצורה חדה בעניין הזה.

אדוני היושב=ראש, יש בעיה שצריכה להדיר שינה מעינינו, והיא בעיית הבדואים. אני מזהיר, הבעיה הזאת היא בעיה כאובה, ויש בה ריכוז של עוני ושל תסכול הנובעים מחוסר טיפול בעניינם של הבדואים. עדיין הבעלות על הקרקע לא נפתרה. עדיין שאלת הבעלות, שטוענים לזכות ולקניין על הקרקע, לא נפתרה. עדיין יש יותר מ=80,000 בדואים שאינם יודעים מה הגבול של אדמתם, מה הקרקע שלהם, על איזו קרקע הם דורכים. הם נמצאים על אדמה - כפי שמגדירים אותם אנשי הממשלה, שהם פלשו לאדמות הלאום.

כאשר אומרים "אדמות הלאום" זה מזכיר לי את דברי המנכ"ל לשעבר של משרד ראש הממשלה, ליברמן, שהקים ועדת שרים כדי לטפל באוכלוסייה הערבית שפולשת ושודדת, אני מצטט, אדמות מדינה. כאילו אנחנו לא שייכים לעניין הזה. אני נגד פלישה לאדמות, אבל כאשר ואומרים את הדברים האלה בצורה הגסה ביותר, בחוסר טיפול משטרתי, ואומרים

לעם בישראל: הערבים שודדים לכם את האדמות שלכם, מה יגידו אנשים? מה יגיד הנוער? שוב אני רוצה לחזור לנוער - מה יאמר הנוער ששומע את הדברים האלה, ששומע את מנכ"ל משרד ראש הממשלה אומר: שודדים לכם את האדמות? איפה המשטרה? למה אין טיפול משטרתי בעניין הזה, אם יש דבר כזה? אבל כנראה יש להם קו מנחה, שיש להפוך את המגזר הערבי לשכונת עוני אחת גדולה, וחבל. חבל מאוד מאוד.

אדוני היושב=ראש, יש לנו הרבה מאוד בעיות גם בתחום החינוך: מספר שעות החינוך 1992 גדל לא בצורה מספקת, ולא עד כדי חיסול הבעיה במגזר הערבי ובחינוך-בשנים 1996 הערבי, אבל בעוד קודם ניתנה עדיפות מסוימת לבנייה לחינוך במגזר הערבי, היום יש נסיגה גדולה מאוד.

אני חושב, שיש צמצום בשעות ההוראה במגזר הערבי, יש צמצום בשעות הטיפוח לטעוני הטיפוח. מטרת השעות האלה היא לטפל בצורה נקודתית בבתי=ספר שבקושי מצליחים להעביר 10% מתלמידיהם בבחינות הבגרות. השעות האלה נועדו לשיעורי תמיכה לתלמידים, אך הדבר עדיין לא בוצע, ועדיין רק 6% מהאוכלוסייה הערבית זכאים לכך. אם נקרא את אחוזי ההצלחה בבחינות הבגרות במגזר הערבי, אנחנו רואים שהם נופלים בשיעור גדול מאוד ממה שקיים במגזר היהודי ובקרב אלה שמקבלים שעות טיפוח.

לאחרונה פורסם בעיתון "הארץ" מחקר אשר בדק אילו אזורים בארץ נהנים מסל הטיפוח. אני מברך על כך שיש אזורים שנהנים מכך, מכיוון שחינוך הוא הדבר הטוב ביותר לפיתוח ולקידום חברתי, הדבר הטוב ביותר לקידום אידיאולוגיה של שלום בתוך החברה הישראלית. מצאו שיש בתי=ספר במגזר היהודי, שבהם לכל תלמיד מוקצים 1,360 שקלים, בו בזמן הממוצע במגזר הערבי הוא 36 שקלים לתלמיד.

שאלו בר=סמכא במשרד החינוך: למה אתם לא הולכים על=פי קריטריונים, או מה הקריטריונים המנחים אתכם בהענקת הכספים האלה, ונאמר: אין קריטריונים. למה אין קריטריונים: כי אם נקבע קריטריונים לתמיכות האלה - רוב הכסף יופנה למגזר הערבי, מכיוון שהמצב הסוציו=אקונומי שלו בכי רע.

אדוני היושב=ראש, אני צריך לחזור ולשנן כל פעם: מדינת ישראל חייבת להתוות דרך לעצמה, מה היא רוצה. כוח צבאי יש לה, שלום אין לה. היא צריכה לדעת, ששגשוגה ורווחתה של המדינה תלויים בהשתלבותה במרחב הערבי והמוסלמי, וכל עוד היא לא קובעת

תוכנית לשיפור מצבו של המגזר הערבי, שיהווה דוגמה ומופת לדו=קיום בין יהודים לערבים - מדינת ישראל לא תזכה בשלום אמיתי. זוהי נקודת המבחן האמיתית. אותה אנחנו צריכים לבדוק, וממנה אנחנו צריכים להסיק מסקנות. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת וליד חאג'=יחיא. אנחנו ממשיכים. חבר הכנסת אברהם פורז איננו. חבר הכנסת יוסי שריד איננו. חבר הכנסת מיכאל נודלמן איננו. חבר הכנסת רחבעם זאבי כבר סיים את ההקצבה שלו. חבר הכנסת משה גפני איננו. חבר הכנסת רפאל אלול איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית איננו. חבר הכנסת שאול עמור איננו. חבר הכנסת מיכאל קליינר לא אתנו. חבר הכנסת עוזי לנדאו לא אתנו. חברת הכנסת נעמי בלומנטל לא אתנו. חבר הכנסת צבי ויינברג לא אתנו. חבר הכנסת חיים דיין לא אתנו. חבר הכנסת ראובן ריבלין אולי עוד יבוא. חבר הכנסת זאב בוים לא אתנו. חבר הכנסת גדעון עזרא איננו. חבר הכנסת דן מרידור איננו כאן. חבר הכנסת נסים דהן איננו. חברי הכנסת יצחק כהן, דוד אזולאי, יצחק וקנין, דוד טל, פיני בדק, אברהם יחזקאל, אדיסו מאסלה, אברהם הירשזון, דוד ראם, יוסי כץ.

יוסי כץ (העבודה):

יש החלפה, ואני החלפתי את רפי אלול.

היו"ר ש' וייס:

ההחלפות משבשות לנו את כל העסק. כך אני יכול לרוץ ולגלח את ההסתייגויות.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב=ראש, כנסת ריקה, המצב שנקלענו אליו איננו גזירה משמים, הוא מעשה ידי אדם. כל הדברים שאנחנו רואים, הם במידה מסוימת הפירות הבאושים של חוק הבחירה הישירה, אבל לא בהכרח. כל אחד מאתנו מנסה לדמיין לעצמו מה היה קורה אלמלא הרצח, אם יצחק רבין היה מגיע לכיסא ראש הממשלה אחרי הבחירה הישירה. אני משוכנע שהדברים לא היו נראים כך, אני משוכנע שמדינת ישראל היתה צועדת במסלול שונה לחלוטין. היא

היתה צועדת מצד אחד במסלול של משא=ומתן מדיני, תוך שמירה על ביטחונה של מדינת ישראל, אבל במסלול רצוף, ברור ועקבי בכיוון של שלום, ומצד שני מערכת כלכלית של צמיחה, של בניית מפעלים, של המשך בניית תשתית בלתי רגילה בתחום התקשורת ובתחום הכבישים מצד אחד, ומצד שני השקעות גדלות והולכות בחינוך, שמאפשרות למדינת ישראל להתמודד מול שנת 2000. זה מה שהיה קורה גם לאחר בחירה ישירה של יצחק רבין.

זאת אומרת, אסור לנו, בשום פנים ואופן, גם כאשר אנחנו מנתחים את תוצאותיו ההרסניות של חוק הבחירה הישירה - הפיצול הסקטוריאלי והעובדה שראש הממשלה הזה לא שולט בסיעתו - - -

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת כץ, שנינו כאן יחד וכל אחד לחוד, בוא נעשה ספקולציה: אין בחירה ישירה, כמה חברי כנסת היתה מקבלת חד"ש?

יוסי כץ (העבודה):

קשה לדעת.

היו"ר ש' וייס:

אני אומר לך, על=פי כל האינדיקציות, כל הסקטורים היו נכנסים. היחידים שהיו נפגעים הם מרצ והמפד"ל, דווקא שתי מפלגות ותיקות.

יוסי כץ (העבודה):

זה נכון אולי בתיאוריה, אני לא בטוח שבמציאות.

היו"ר ש' וייס:

בטוח.

יוסי כץ (העבודה):

אני לא בטוח.

היו"ר ש' וייס:

בטוח. אתה רוצה לומר לי, שאדם שהחליט להצביע בבחירות האלה מתוך מניע לאומי אוטונומי עבור חד"ש, אם היתה שיטת בחירות אחרת הוא היה מצביע עבור מפלגת העבודה? מה פתאום.

יוסי כץ (העבודה):

אני מעדיף שלא לקיים כאן את הדיון, לא אומר האקדמי הזה. בדבר אחד אני משוכנע: אילו יצחק רבין, זיכרונו לברכה, היה יושב בכיסא הזה, בין בשיטה הראשונה ובין בשיטה השנייה, כל העניינים היו נראים אחרת, ההיסטוריה היתה שונה.

הממשלה הזו נתנה סטירת לחי לכל כך הרבה מגזרים, לכל כך הרבה אנשים. תראה, ניקח לדוגמה את הגמלאים. בכנסת הקודמת נתנו ביטוי ליחס הכבוד האמיתי שאנחנו רוחשים לגמלאים - לכל הגמלאים. לא הסתכלנו מי מהם אדם שאין לו כלל הכנסה וזקוק 30 שנה במקום עבודה מסודר-להשלמת הכנסה, ומי מהם עומד על רגליו לאחר שעבד 40 והשקיע את כל מרצו וכל שעות חייו במקום עבודה וזכה לפנסיה. אמרנו: אלה גם אלה זכאים למידה של כבוד. לגבי אלה גם אלה צריך לתת ביטוי לפסוק "והדרת פני זקן". התאחדנו כולנו, אתה יודע, התאחדנו כאן כולנו מקיר אל קיר והעברנו את חוק האזרחים הוותיקים. נתנו לכך ביטוי אמיתי.

באה הממשלה הזו ובחוק ההסדרים הקודם, בהתעמלות ידיים של "מי בעד מי נגד", הצביעו כולם, לרבות הסיעות המתיימרות היום להגן על השכבות החלשות והגמלאים, בעד ביטול מיידי למעשה של חוק האזרחים הוותיקים. אחר כך גלגלו עיניים לשמים ואמרו מה שאמרו, אבל זו עובדה: נתנו סטירת לחי לכנסת בכך שחוק שעבר חצי שנה לפני כן בוטל במחי יד, ונתנו סטירת לחי לאזרחים הוותיקים, לגמלאים ולתושבי עיירות הפיתוח. איזו סטירת לחי מצלצלת.

מי הראשון שנפגע מאבטלה? קודם כול עיירות הפיתוח. הן נהנו מכך שהיתה צמיחה, שהקימו מפעלים. באים עכשיו ובהאטה אכזרית סוגרים מפעלים בזה אחר זה ומוציאים את האנשים לאבטלה ולרחובות, וכבר דיברנו על נזקי האבטלה.

הבאנו לחולים את חוק זכויות החולה. אני יכול לומר לכם, שאחד הדברים היפים שעשינו בכנסת הקודמת בוועדת העבודה והרווחה הוא העברת חוק זכויות החולה, חוק שמעניק זכויות בסיסיות לאדם החולה במדינת ישראל. מגילת זכויות החולה.

היו"ר ש' וייס:

הזכות להבריא.

יוסי כץ (העבודה):

לפחות הזכות ליהנות מכבוד, מפרטיות, מכך שהוא יכול לקבל חוות דעת נוספת, מכך שבתי=החולים חייבים לשתף פעולה זה עם זה. שמענו על פרשיות, אם חולה רוצה לעבור טיפול במקום אחד ובדיקה במקום אחר, אלף ואחד דברים - חוק יוצא מן הכלל, אחד החוקים המתקדמים בתחום זכויות החולה.

באה הממשלה הזו והורסת את חוק הבריאות. הורסת בלי שום פקפוק, הורסת ברגל גסה את אחד היסודות החשובים בחברה הישראלית ומטפחת את העשירים, את אלה שידם משגת, ופוגעת בכל שכבת הביניים, שתצטרך להוציא הרבה יותר כסף, הרבה יותר שקלים עבור כל דבר שקשור בטיפול הרפואי, ואני כבר לא מדבר על השכבות היותר חלשות, שמצבן יהיה עגום.

היא פוגעת בתלמידים, היא פוגעת בנוער. מי הם התלמידים, מיהו הנוער? זהו העתיד של מדינת ישראל. אין למדינת ישראל שום סיכוי להתמודד לא בחזית הביטחונית, לא בחזית הכלכלית ולא בחזית החברתית, אם לא נטפח את מערכות החינוך. כל קיצוץ במערכת החינוך פירושו נסיגה. אין פה חוכמות.

היא פוגעת בבעלי המלאכה ובסוחרים. לכו ותשאלו כל בעל בית=מלאכה או סוחר; הירידה הזו, ההאטה הזו במשק היא דבר שמשפיע על כל אחד ואחד מאלה.

שמענו כאן קודם את חבר הכנסת וליד חאג'=יחיא בנושא הערבים. הערבים במדינת ישראל סובלים מקיפוח מתמשך, צריך להודות בכך, על כך הסכימו כל סיעות הבית. לא היה ויכוח על כך, לא ראיתי מישהו מהימין שטוען שלא היה קיפוח. היה קיפוח, וזו עובדה. היו נסיבות, היה ממשל צבאי, ולאט לאט חלה איזו התפתחות, ובממשלה האחרונה חלה התפתחות במישור הכלכלי, במישור של הקצאת משאבים בצורה צודקת יותר. האם אפשר לקרוא לכך אפליה מתקנת? בקושי, אבל ללא ספק צעדו כברת דרך אמיתית. האזרחים הערבים, היישובים הערביים הרגישו בהתפתחות. רואים את זה במערכת התשתית של כל כפר ערבי: בביוב, בכבישים, במערכת החינוך, במערכת העבודה הסוציאלית. יש יותר ויותר עובדים סוציאליים. מותר לומר מלה טובה על אורה נמיר, שטיפחה את הנושא הזה במגזר הערבי. היתה איזו תקווה, אני כבר לא מדבר על המהלך ההדרגתי, שהגיע להשלמתו ב=1997, בנושא הקצבאות. אלה דברים מוחשיים ואמיתיים.

הממשלה הזו לא בולמת אלא מתחילה לחזור ברוורס ולהנציח את הפערים. במקום להמשיך במדיניות הזו ולצמצם את הפערים, במקום ליצור העדפה מתקנת או אפליה מתקנת - הממשלה הולכת אחורה.

העולים החדשים. רבותי, אני רוצה לספר משהו; אתה בוודאי זוכר אותו, אדוני 1972 הייתי מעורב בפרשת "אתא". היה שם ויכוח מי זכאי ליהנות-היושב=ראש. ב=1974 מפנסיה על חשבון המדינה. אגב, אנשים לא יודעים, מאות עובדים יצאו מהמפעל הפרטי הזה לפנסיה על חשבון מדינת ישראל, כי המפעל קרס וזה היה משהו נוראי. "אתא" היה אז סמל. ובכן, מצאתי קבוצה של 30 עולים שלא יכלו לצבור ותק של 15 שנה, כי עבדו רק 12 שנים במפעל, אבל הם היו מבוגרים, בני 60. ביקשתי מהם להביא לי את תעודות-13 העולה שלהם. יומיים לאחר שהגיעו לנמל, כבר היו ליד הנולים ומכשירי האריגה 1972. יכולת לראות זאת בבירור: עולה חדש הגיע-ב"אתא". זו היתה הקליטה בשנים 1974 ארצה ב=16 בפברואר, ב=19 בפברואר כבר נמצא ליד הנולים. לא עולה אחד - 30 עולים. אגב, כולם קיבלו פנסיה. דאגנו להם, היתה לנו אחריות כלפיהם, וכולם קיבלו פנסיה. הם היו אנשים מבוגרים, אתה לא יכול לזרוק אותם לרחובות.

1992 הגיעו גלי עלייה גדולים. רובם המכריע של העולים מצאו- ובכן, גם ב=1994 עבודה בתוך פרק זמן קצר יחסית, חלקם לא במקצועותיהם, אבל אחרי זמן קצר נקלטו במקומות עבודה גם לפי מקצועותיהם.

מה קורה היום? העלייה שפחתה סובלת היום מחוסר תעסוקה יותר מקבוצות אחרות. התמונות האלה שבהן רואים ילדי עולים מחטטים באשפה ומחפשים אוכל הן דבר נוראי. הגענו לכך שבמדינת ישראל אנשים מחטטים באשפה. ההאטה במשק היא דבר איום ונורא, צריך לראות את התמונות המזעזעות האלה כדי להבין: מדינת ישראל עם בעיות הביטחון שלה, עם השאלות הקיומיות שלה, לא יכולה להרשות לעצמה את המשך התופעה הזו.

תראו מה קורה: ב=24 השעות האחרונות מצאו פתאום תרופה לכל המשברים, כל סיעה הגיעה לסיפוקה. מה ההבדל בין מה שיש עכשיו למה שהיה קודם? אקרא לכם מכתבים שכתב ראש הממשלה לסיעות השונות לפני חודשים מספר: לכבוד השר זבולון המר, סיעת המפד"ל, ירושלים. שלום רב. לשאלת סיעתך, ברצוני להבהיר שבעת גיבוש תקציב המדינה אתייעץ - והוא מוסיף בכתב=יד - מראש, עם סיעת המפד"ל, על מנת לקדם את סיכום הנושאים החברתיים השונים העומדים על הפרק. זהו, הספיק. זה רציני? ולישראל בעלייה - שורה ארוכה של התחייבויות. מה בוצע מכל זה? לא נעים להגיד, קדחת - שום דבר לא בוצע. אז עכשיו יקבלו עוד הפעם מכתבים, עוד הפעם התחייבויות ועוד הפעם הסכמים.

אגב, איפה הם? אתם יודעים למה לא מגישים אותם, מפני שעוד לא סיכמו דבר. האם מישהו מאמין לסיכומים? מצדי שלא יגישו, מה זה רלוונטי? בפעם שעברה הגישו את כל המסמכים האלה 24 שעות לפני ההצבעה, אז מה? אני מתפלא על החברים מהאופוזיציה שמבקשים להגיש את הרשימות האלה, את ההתחייבויות האלה. האם אלו התחייבויות? זה כמו לחתום על קרח, מי צריך את זה בכלל? הרי גם החותמים וגם אלה שמבקשים את ההתחייבויות, לא מאמינים ש=10% יבוצעו. אז בשביל מה להגיש זאת לשולחן הכנסת? האם כדי להפוך את הכנסת לחוכא ואטלולא? אין שום צורך בכך, זה מיותר, לא צריך להגיש את זה, זה לא יתבצע, זה נועד למטרה אחת בלבד - עלה תאנה לכל הסיעות שבסופו של דבר יאמרו כן ויצביעו אחת לאחת בעד חוק ההסדרים. אין שום סיבה אחרת.

אבל אני מקווה שהציבור שצופה בנו, שהציבור ששומע אותנו מבין שהפוליטיקאים מנסים פה לעבוד עליו, ובעצם כל מה שהיה בפעם שעברה הוא זה שיהיה בפעם הזו - שום דבר לא השתנה. רק דבר אחד יכול לשנות את הדברים האלה - אם הציבור במדינת ישראל, שקיבל כל הזמן סטירות לחי, ייתן סטירת לחי לממשלה. תודה רבה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני מאוד מודה לחבר הכנסת יוסי כץ. חבר הכנסת ביילין - לא אתנו; חברת הכנסת סופה לנדבר - לא אתנו; חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר - לא אתנו; חבר הכנסת אלי בן=מנחם - שיהיה בריא, צריך לאחל לו החלמה; חבר הכנסת חגי מירום - יגיע עוד מעט; חבר הכנסת שלמה בן=עמי - לא אתנו; חבר הכנסת נואף מסאלחה - איננו כאן; חבר הכנסת עוזי ברעם - לא אתנו; חבר הכנסת אפרים סנה היה וגם חבר הכנסת עוזי ברעם היה; חבר הכנסת אהוד ברק - לא כאן. חבר הכנסת אופיר פינס, ואחריו חבר הכנסת רפי אלול. אני הולך לפי הרשימות, כי בהרכב כזה אין טעם לעשות החלפות. אנחנו כאן קבוצה קטנה; אנחנו מאפשרים לעשירייה הראשונה לישון כל לילה בנחת בביתה, כדי שהשורות האחוריות יעשו את העבודה.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, אני מלא הערצה לחברי יוסי כץ. אומנם הוא לא שומע אותי כרגע, אבל אם הוא מסוגל ב=02:50 לנאום כאן נאום חוצב להבות עם כל הפתוס והרגש, זה גדול עלי, אדוני היושב=ראש.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני חושב שכולנו במידה מסוימת מזוכיסטים.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

עובדה לא מבוטלת.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אנחנו משכנעים כאן זה את זה. מה לעשות.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

ברשותך, במשך היום אני מתחייב לנהוג כראוי ולנאום מדם לבי, אבל בשעת לילה כזו אני מבקש לחרוג קצת ממנהגי ולקחת את מילון אבן=שושן, האות ה"א, ולהתחיל לעבור על מושגים ומונחים שלפי דעתי מתקשרים עם מה שאנחנו עושים כאן.

היו"ר ש' וייס:

הוצאה, הכנסה, התקציב.

אופיר פינס=פז (העבודה):

וכן הלאה וכן הלאה. אני רוצה להתחיל במלה הימור.

היו"ר ש' וייס:

הון והון חוזר.

אופיר פינס=פז (העבודה):

האמן לי שאין סוף למושגים. ואנחנו לוקחים רק אות אחת, תאר לך שהיינו לוקחים את כל המילון. המלה הראשונה היא הימור, המלה השנייה היא המריה - שמעת את המלה הזו, אדוני היושב=ראש? היא קשורה למרי, למרידה ולהתנגדות, ויש לנו כאן כמה מתנגדים חריפים למה שקורה כאן מבחינת תקציב המדינה.

היו"ר ש' וייס:

תראה בטובך מה זה קולוניאליזם באבן=שושן.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אבל אני עוסק רק באות ה"א.

היו"ר ש' וייס:

זה מעניין: קולוניאליסט זה ישבן.

אופיר פינס=פז (העבודה):

מה, כן? לא ידעתי. ויש כאן המלה הסחה: יש כאן הרבה קרבות הסחה ומלות הסחה, ומדובר גם בהרחקה - עקירה, הסחת המחשבה מן העניין וכן הלאה וכן הלאה. אחר כך יש המלה היסחטות. יש מי שסוחט ויש מי שנסחט; הילחצות עד כדי יציאת הנוזל מתוכו, וגם זה קורה כאן. ויש המלה הססנות, וגם היא קיימת כאן כהנה וכהנה.

היו"ר ש' וייס:

כבר ישנה באותה תקופה המלה סחיט?

אופיר פינס=פז (העבודה):

יכול להיות, אבל זהו בעצם סגנון חדש. יש כאן הססנות - פקפקנות; זה מזכיר לנו מישהו או כמה מישהם. ויש כאן אפילו הסתדרות, שגם היא קשורה לעניין כמובן, ויש גם המלה הסתייגות, ויש לנו 13,000 הסתייגויות שהגשנו. הסתייגות על=פי אבן=שושן: שימת גבול בינו לבין אחרים, היבדלות, הימנעות, הסתייגות האיש ממעשים שנעשו; קיבלתי את ההצעה בהסתייגות מסוימת.

יש גם הסתיידות, אבל על כך לא ארחיב מלים. יש הסתכסכות.

היו"ר ש' וייס:

יש בוודאי גם חוב, בהונגרית - הוב. חובות חיצוניים.

אופיר פינס=פז (העבודה):

יש הסתרה, החבאה, הטמנה, הצפנה. אנחנו עדיין באות ה"א, ויש הפגנה. הפגנות היו כאן למכביר, כולם הפגינו נגד כולם ועל הכול. יש כאן הפחדה - הטלת מורא, הפלת

פחד, ובהחלט יש מידה לא קטנה של הפחדה בתהליך הזה, בחלקה אמיתית ובחלקה מדומה. יש הפכפכות - חוסר יציבות בדעה. זה דבר מאוד מקובל בבית הזה, במיוחד בדיוני התקציב. יש כאלה שמתחילים בדעה אחת ומסיימים בדעה אחרת. יש כאלה שמתחילים בדעה אחת ואפילו מגיעים לדעה הפוכה. יש הפכפכות, יש הפכפכן, יש הפכפכנות, יש הפכפכני. בקיצור, יש די הרבה הטיות לזה ולא במקרה. ויש הפנמה: ראש הממשלה מבקש מאתנו תמיד להפנים, ואנחנו חוזרים ומזכירים לו שהוא צריך להפנים. יש כאן גם הפסד, ובסופו של דבר כל אחד עושה לעצמו חשבון אם ניצח או הפסיד, ובכמה ניצח וכמה הפסיד ומה הוא הפסיד. ויש גם המלה הפקר: דבר שהופקר, דבר שאין לו בעלים, ולצערי יש הפקרות לא קטנה בכל התהליך הזה של בניית התקציב וההצבעה עליו. ויש גם הפרזה - גם הפרזה יש למכביר בתיאורים שלנו, לרבות בתיאור של עבדכם הנאמן וגם בתיאורים של אחרים. לא פעם אחת ולא פעמיים אנחנו חוטאים בהפרזה לא קטנה.

ויש - איך אפשר שלא - הצבעה. בסופו של דבר אנחנו לא מפסיקים להצביע. מצביעים, מצביעים וחוזרים ומצביעים, ולא אחת מצביעים פעם אחת, פעמיים ושלוש פעמים על אותו פרק ועל אותו סעיף.

ויש גם הפרעה: אנחנו מפריעים כאשר צריך להפריע.

<u>קריאה:</u>

גם מופרעים.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

גם מופרעים, נכון, אבל בעיקר מפריעים.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

עוד מעט הוא יגיע למ"ם. עכשיו הוא בה"א. ויש הצגה; יש אפילו שחקנית תיאטרון, נעמי בלומנטל. בכלל, אומרים שאנחנו ההצגה הכי טובה בעיר בתקופת התקציב.

<u>סופה לנדבר (העבודה):</u>

במקום התיאטרון שנסגר בבאר=שבע.

אופיר פינס=פז (העבודה):

כן, אנחנו צריכים להחליף אותו. זו הצגה כמעט בחינם. הצופים לפחות לא צריכים לשלם.

היו"ר ש' וייס:

מה פתאום חינם - 207 מיליארד שקל.

אופיר פינס=פז (העבודה):

זה עולה הרבה כסף, אך כדי לצפות בהצגה הזו לא צריך לשלם אלא את האגרה.

יש גם הצטווחות: צווחים וצועקים; התפרצות בקול צווחה, הזדעקות. ויש גם הצטמחות, אנחנו לפחות מקווים שיש איזו הצטמחות, איזו צמיחה, אבל יש גם הצטמקות, שגם היא קורית לנו, רחמנא ליצלן. הצטנעות אין פה, יש אומנם במילון אבל אין כאן. הצמחה - יש: גרימה לצמיחה. מקווים להגיע לאיזו צמיחה בכלכלה. הקזה - יש: הקזת דם לשם רפואה על=פי אבן=שושן, אבל לא תמיד רק לשם רפואה בכנסת. הקפה: מכירה וקנייה של סחורה בתנאים של תשלום לאחר זמן. הקפה בחנות. כאן אף אחד לא יודע מתי הוא הולך לשלם, אבל כולם קונים, כולם רוכשים ומשלמים בזמנם החופשי. הקשבה - אולי בלילה, אולי עכשיו, בוודאי לא במהלך הדיונים.

היו"ר ש' וייס:

איפה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

ודאי שלא באמת. הרגזה - גם זה יש למכביר. אנחנו מרגיזים איש את רעהו, אפילו

נהנים מכך לפעמים. הרוס - אדלג, היריון - לא נראה לי קשור. הרפתקנות יש כאן, רדיפה אחרי הרפתקאות; שאיפה להימצא במצבי חיים קשים ומפתיעים, התנסות בחוויות נועזות ומסעירות. כל אלה יש למכביר בבית הזה.

הרננה - רננה, שימוח, הרננת הלב על=ידי שירה ערבה, נגיע גם לכך, בוודאי, באחת הישיבות על התקציב. השחרה - הפיכה לצבע שחור, צביעה בשחור, השחרת כתלים בבית חדש. אני חושב שגם בחטא הזה אנחנו חוטאים לא פעם. לפעמים דברים שאנחנו צריכים הופכים שחורים קצת יותר. השחתה - יש מידה לא מבוטלת של השחתה בתקציב המדינה, ובמיוחד בחוק ההסדרים. קחו את חוק הבריאות ותראו עד כמה יש השחתה בחוק הזה. השפעה - גם היא מושג מאד מאוד שכיח ורב חשיבות בתהליכי התקציב. כולם מנסים להשפיע על כולם, ומי שכוחו להשפיע יותר יוצא, בסופו של דבר, וידו על העליונה.

השראה - אנחנו זקוקים להשראה ומחפשים לפעמים השראה בנרות. אנחנו מנסים שההשראה תיפול עלינו כדי שלא לשעמם את הצופים או את עצמנו. זה מה שאנחנו מנסים לעשות, וזה מה שאני מנסה לעשות גם עכשיו עד כמה שניתן.

התאוננות - התלוננות, הבעת תלונות. אנחנו לא מתלוננים פחות מאחרים, אולי יותר. יש לנו טענות כמעט על כל דבר, יש טענות כמעט על כל דבר, והתהליך של בניית התקציב רווי תלונות, התאוננות ודברים כיוצא באלה.

התוועדות - מובן שאנחנו עוסקים בכך. התכנסות - אין ספק שיש כאן הרבה מאוד התוועדויות בצוותים ובקבוצות, במליאה ובוועדות, בקואליציה ובאופוזיציה ובין לבין.

התמדה - גם התמדה צריך כדי להגיע לכאן ב=03:00 כדי לעשות את הפיליבסטר. צריך הרבה מאוד התמדה וכוח רצון, וצריך הרבה מאוד עקשות ואמונה במטרה.

התמזמזות - גם זו מלה שחשובה בתהליך הזה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

גם הזיה. כאשר הוזים וחושבים שזה עוזר במשהו.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

גם התנגדות. אנחנו עוסקים בכך בלי סוף, ובבית הזה התנגדות ליוזמות, לסעיפים, לסכומים ולתקציבים.

התנגחות - גם היא חלק מהתהליך הזה. אגב, לא כל דבר שאנחנו עושים אנחנו נותנים עליו את הדעת, אבל יש דברים בלתי נמנעים שצריך לעשותם.

התנפלות - אפילו זה קורה כאן. מתנפלים איש על רעהו, איש על דברי רעהו. הטעיה - גם הטעיות יש כאן, לצערי, בלי סוף, וכל אחד מנסה להטעות בצורה מתוחכמת יותר ומוצלחת יותר. להגיד דבר ולא לומר דבר אחר, לחשוף טפח ולכסות טפחיים. זה חלק מהמשחק הפוליטי וחלק מהתהליך של העברת התקציב.

התעייפות - מה לעשות, אנחנו רק בני=אדם וגם אנחנו מתעייפים, ודאי שב=03:00, אבל למרות ההתעייפות והעייפות, אנחנו לא מרפים מהעניין עצמו. יש לנו גם התעלמות. התעלסות לא.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

מה לא? אלה שפה לא, אלה שצריכים להיות פה ואינם פה - אולי כן.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

אנחנו מחפשים את הדברים הנעימים בתהליך הזה, אבל יש דברים שפשוט לא רלוונטיים.

התפוררות - יש למכביר. אנחנו עדים להתפוררותה של הקואליציה. אנחנו מייחלים לכך, מקווים לכך ועושים לשם כך. יש שכר לכך, ואנחנו רואים ברכה בעמלנו - ושרק יימשך. יש התפלגות, כמובן, ויש גם התפלמסות והתפלספות, ואלה שני דברים שאני עושה כאן ברגע זה בפניכם. התפעמות - פחות, התפרצות - יותר, הרפתקנות - בוודאי, התקצפות - יש ויש, אומנם לא בשעת לילה כזו, אבל יש ויש. ויש התשה: יש כאן קרב התשה אמיתי, והשאלה מי יותש ומי יתיש.

היו"ר ש' וייס:

יושבי ראש הישיבות יותשו.

אופיר פינס=פז (העבודה):

לבי לבי על יושב=ראש הישיבה, שצריך להאזין לכל הדברים האלה. סיימתי את האות ה"א.

היו"ר ש' וייס:

מה תהיה האות הבאה?

אופיר פינס=פז (העבודה):

זאת אשמור ללילה הבאה.

היו"ר ש' וייס:

מ"ם תהיה אות מעניינת.

אופיר פינס=פז (העבודה):

בלילה הבא אקח את האות מ"ם ונראה לאן נגיע עם העניין הזה.

היו"ר ש' וייס:

כאן מעבירים אלי פתק, שיש גם התעללות בעובדי הכנסת. תודה רבה לחברי הכנסת אופיר פינס. חבר הכנסת רפי אלול.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, הייתי לשעה של מנוחה במלון, אבל לא הצלחתי להירדם. בדרך לכאן ראיתי את הממונה על אגף התקציבים, והוא שאל אותי לאן אני הולך. אמרתי לו: אני הולך להסביר לפחות לציבור מה עשיתם כל הלילה. שאלתי אותו: האם יצא משהו ממה שעשיתם, והוא אמר: מעולם לא היה כל כך קשה. מדוע היה כל כך קשה? יושב ראש ממשלה ומבטיח לכולם, מנסה לרצות את כולם, אבל הרי ברור לנו שתקציב לא יהיה.

בחרתי לי כמה דברים לדבר עליהם, ואחד מהם הוא תקציב הבריאות. דיברתי עם שר הבריאות, והוא אמר לי שהוא לא מרוצה מכל הטיפול בנושא הבריאות בחוק ההסדרים. הוא היה אמיץ כמה ימים ואמר שיצביע נגדו. אלא מאי? הבטיחו לו הבטחה בעל=פה, שיקבל חצי מיליארד שקל. חבריו השרים האחרים ביקשו את ההבטחות שניתנו להם בכתב.

קריאה:

הוא היה פראייר.

רפאל אלול (העבודה):

הוא היה פראייר. גשר והמפד"ל ביקשו את ההתחייבויות שניתנו להן בכתב. גשר ביקשה לראות את ההתחייבויות בתקציב. הרי יש לה מכתב אחד ביד. אם אני מבין נכון, תקציב לא יהיה לנו.

רציתי להסיט את הדיון לרגע אחד מהדברים הגדולים אל נושא טיפות=החלב. חברי חברי הכנסת, מי מאתנו לא ביקר בטיפת=חלב? מי מאתנו, כילד או כהורה, לא ביקר בתחנה לטיפול באם ובילד? התחנות האלה אינן נוסטלגיה, טיפות=החלב הן אבן היסוד, הן התשתית לרפואה המונעת. בטיפות=החלב מתחיל המעקב אחר בריאות התינוק שזה עתה נולד. אנחנו זוכרים את ההתרגשות ואת הפליאה שאחזו בנו כאשר בדקנו את היקף הראש של הילד ואת משקלו. אנחנו זוכרים את הכאב שלנו כאשר הפשלנו את בגדי התינוק הקטן שלנו לפני קבלת החיסון.

רבותי, כל זה עומד עכשיו בפני סגירה. ביד גסה וללא כל רגש יושבים שליחיו של נתניהו באוצר, ובמלים כמו סדר עדיפויות, מצוקה תקציבית, חוסר הזרמת כספים או חוסר גביית כספים, חותכים בבשר החי. טיפות=החלב הן הבשר החי, שם נערך המעקב ושם מתגלות לראשונה הבעיות והמחלות. שם מתגלות הבעיות שעם טיפול מונע ניתן להתגבר עליהן. בטיפת=חלב מתחיל המעקב והתיעוד, בטיפת=חלב מתחיל הטיפול המונע. מי שייתן ידו לסגירה, מי שירים ידו על הילד - לא יינקה.

חברי חברי הכנסת, הבריאות של ילדינו ושל נכדינו נמצאת תחת המאכלת. אם נניח לכך לקרות, לא נוכל לומר שידנו לא היתה במעל. רבותי, אני קורא לכם כאן ועכשיו, במיוחד לחברי בקואליציה שאיש מהם לא נמצא, כנראה, עכשיו בבניין, אבל יש כאלה ששומעים את הטלוויזיה ורואים אותנו עכשיו, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ש' וייס:

אתה ממש מפריז.

רפאל אלול (העבודה):

אני פונה אליהם, אנא מכם, תכתבו מכתב, תשלחו פקס, דברו אתנו טלפונית. הבוקר, בעוד כחמש שעות, תהיה כאן הפגנה של אלפי אנשים בעניין מערכת הבריאות. אלה אנשים שלא באים לומר שהם רוצים תוספת שכר, אנשים שלא מבקשים לעצמם שעות נוספות, אנשים שלא מבקשים לעצמם הטבות אישיות. הם באים להגיד לנו: אל תעזו להצביע בעד חוק ההסדרים הפוגע בבריאות של כולנו. אם החוק הזה יתקבל, המדינה תהיה מדינה אחרת. אם החוק הזה יתקבל, אותה יד ענוגה של אם מלטפת לא תהיה עוד. אם תהיה לקופות=החולים אפשרות להחליט בין ניתוח לב לבין טיפול מונע או בדיקת היקף ראשו של ילד, ברור מה הן תעשינה.

לכן, אני מציע לכולנו לחשוב פעמיים. ובכלל, אדוני היושב=ראש, היה לי הכבוד להיות תלמידך באוניברסיטה, למדתי אצלך מדע המדינה, למדתי על דמוקרטיה, ואני יודע שיש לך כבוד למלה הכתובה. עוד יותר מכך, יש לך סלידה מאנשים שעושים צחוק מהדמוקרטיה. בחוק=יסוד: הממשלה, כל הסעיפים מכוונים לטובת ראש הממשלה. כמה מחבריו הטובים של היושב=ראש מהאקדמיה הביאו לנו הצעת חוק המקשה את החיים בבית

הזה, הצעת חוק שקשה לנו לחיות אתה. היום אנחנו רואים את הספיחים של החוק הזה.

היו"ר ש' וייס:

למה אדוני חבר הכנסת אלול מתכוון?

רפאל אלול (העבודה):

לחוק הבחירה הישירה של ראש הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

אימצנו אותו, לא הוגן להטיל את זה רק על האקדמיה.

רפאל אלול (העבודה):

אני נמנה עם אלה שהצביעו נגד ההצעה בסיעה, אבל היתה מרות סיעתית.

היו"ר ש' וייס:

כן, אבל החוק התקבל במרכז בסוף הכנסת השתים=עשרה.

רפאל אלול (העבודה):

והיה בכנסת השלוש=עשרה דיון על כל מיני תיקונים. אני זוכר שהיו ויכוחים בסיעה שלנו. הרי מדובר בהצעת חוק מאוד מאוד דרסטית, והראיה היא כל מה שאנחנו רואים כאן היום. היו כותרות בעיתונים, היו מודעות בכל מקום, היתה תחושה של סחטנות, של מיקח וממכר, של מישהו שישתלט על התקציב, וכל זה קורה היום לנגד עינינו, בהבדל אחד קטן: ביום חמישי האחרון ראינו בערב את הכול מצולם.

פעמיים הבאתי למליאה הצעה להדיח את ראש הממשלה. אמרתי שיש לעשות זאת בצורה דמוקרטית, על=ידי הנפת 80 אצבעות. אולי זה הפתרון, על=פי סעיף 27(א).

היו"ר ש' וייס:

אתה הולך רחוק, ישר ל=80 אצבעות. לך קודם כול על 61.

רפאל אלול (העבודה):

אם יהיו 61, יהיו גם 80. אתה טוב מאוד בחשבון.

היו"ר ש' וייס:

אבל אין.

רפאל אלול (העבודה):

לפעמים אני חושב שזה סף גבוה שנראה קשה להשגה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלול, אנחנו נמצאים כאן בפורום אינטימי. עוד מעט יהיו פה איתן כבל וסופה לנדבר. אני חושב שתולים על קולרה של שיטת הבחירה הישירה דברים שאין כל קשר ביניהם לבין השיטה החדשה.

רפאל אלול (העבודה):

אבל קיבלנו היום הוכחה.

היו"ר ש' וייס:

אתה נמצא כאן בחברה טובה מאוד, רבים עושים זאת גם באקדמיה. רבים אומרים שהכול בגלל הבחירה הישירה. מה למשל הקשר, לדעתך, בין ההתרוצצות סביב התקציב לבין הבחירה הישירה? זה היה גם בעבר, הרי אתה יודע מה עברנו כאן, איזה סיפורי תקציב.

רפאל אלול (העבודה):

שנינו היינו עדים לכך, שכאשר היה ראש ממשלה סמכותי מאוד, יצחק רבין, זיכרונו לברכה, היו אולי יומיים קשים בזמן הדיונים על התקציב, אבל היתה אוטוריטה, היתה סמכות, לא היו עושים פלסתר את העברת הכספים, לא היו הופכים את הכנסת לחוכא ואטלולא, והיה גם כבוד. יושב כאן ראש ממשלה שלא דאג מבעוד מועד שיהיה לו רוב.

היו"ר ש' וייס:

זה לא תלוי בשיטת הבחירות, זה יכול להיות תלוי בשיטת העבודה של צוות כזה או אחר.

רפאל אלול (העבודה):

אבל עובדה היא שהוא עובד על=פי השיטה הקיימת. הוא חושב שהוא כול=יכול. הדברים יזרמו מאליהם, הוא יגיע להצבעה, והכול יהיה בסדר. זה לא הולך כך.

היו"ר ש' וייס:

אני זוכר שב=1991, תוך כדי הדיון על התקציב - ממש תוך כדי הצבעות - החתימו את שר האוצר מודעי על כל מיני התחייבויות; ממש כאן, במקומות האלה. הדיון השנה הוא קשה ומסובך, אבל היו דברים מעולם. אלה סיפורים משוחזרים.

רפאל אלול (העבודה):

ראית שביום חמישי בערב יצא ראש הממשלה החוצה והבטיח מה שהבטיח למפד"ל, וראה זה פלא - פתאום חזרו כולם להצביע. אני לא ראיתי מה הם עשו בחדרי=חדרים, אבל מה שאומרים בציבור הוא שהוא הבטיח להם 250 מיליון שקל. אגב, הם לא מכחישים זאת, הם מבקשים זאת עכשיו בכתב. קודם זה היה בעל=פה.

היו"ר ש' וייס:

יש תורה שבעל=פה ויש תורה שבכתב.

איתן כבל (העבודה):

בשיטה הנוכחית הקופה רושמת קצת יותר, אבל הסכומים שנכנסים לקופה הזו לא גבוהים כל כך. אני לא זוכר מקרה שהיו דיונים במשך שבוע שלם, אבל הממשלה לא מצליחה להעביר את מה שהיא רוצה. היום רמת הסחטנות גבוהה. אנחנו לא יכולים להשיג רוב של 80, גם לא רוב של 61 להפלת ראש הממשלה, וזאת גם לא לאחר השבוע הזה. אני חושש, שבשבוע הזה רמת הסחטנות תהיה גבוהה עוד יותר.

רפאל אלול (העבודה):

לראש הממשלה היה מספיק זמן לפני שהגיע לכאן לעשות את כל הסידורים האלה. צריך לתת כבוד לאנשים, יהיו מאיזו מפלגה שיהיו. שב ותכין אותם קודם.

אני מעריך, אדוני היושב=ראש, ש=80 אצבעות נראות רף גבוה הקשה להשגה, אבל כל אחד בבית הזה יכול לשאול את עצמו שאלה פשוטה אחת: האם ביבי מתאים? בליכוד יודעים, כולם יודעים שהתשובה תהיה לא. ביבי לא מתאים. הוא לא מתאים, כי הוא רשלן, כי הוא שכחן, הוא פאשלונר, בעיתונים כותבים "פאשלונר סדרתי".

הכנתי רשימה של כמה שאלות, כדי להציג לחברי בקואליציה. אם יענו עליהן בחיוב, אולי ראש הממשלה יימצא מתאים. אקרא כמה שאלות: האם אתה מאמין לביבי? האם אתה סומך על ביבי? כאשר חברך לסיעת הליכוד אומר שביבי מתאים, האם אתה תאמין לו? האם לדעתך ביבי יביא שלום? האם ביבי תרם לביטחון? האם ביבי ישתנה? האם ביבי מתאים? התשובה היא: לא. בבית הזה אין, אולי, 80 חברי כנסת היכולים להצביע בלב שלם ולומר שביבי מתאים, אבל אין 80 חברי כנסת שחושבים כי ביבי טוב לישראל.

בעיירות הפיתוח - באופקים, בשדרות ובנתיבות, ושמענו הערב שגם בגליל - אנשים שואלים איפה התקווה. הוא הבטיח להפתיע את העולם, אבל הוא לא הפתיע את העולם - הוא הפתיע את דוד לוי. דוד לוי עמד ביום שישי עם נייר חתום ואמר בפני כל עם ישראל: אני לא סומך עליו. הוא לא קיים נייר מוסכם בינו לבין שר החוץ.

אדוני היושב=ראש, כאשר נאמתי בפעם הראשונה הערב, קראתי מכתב שכתב עיוור, שיצחק רבין, זיכרונו לברכה, דאג לו לעבודה בבני=ברק בתור מרכזן. הוא קיבל הודעה על הפיטורים שלו. לפי ההודעה, הוא צריך ללכת הביתה תוך שלושה ימים, לא תוך חודש ימים. הוא שואל, מה יעשה מחר בבוקר.

ביבי הפתיע גם את דן מרידור, הוא הפתיע גם את בגין, הוא הפתיע גם את שרנסקי, ויש עוד בתור. אני מבקש, רבותי חברי הכנסת, שאולי ניקח לתשומת לבנו שיש 180,000 מובטלים - לא 1,000, לא 2,000 ולא 10,000 או 30,000, לא 40,000 או 50,000, לא 100,000 ולא 120,000 - 180,000 מובטלים החודש בישראל. נסו לדמיין מה קורה בכל בית שיש בו מובטל, איך נראים הילדים ואיך הבית נראה. כל זה הוא פצצה חברתית. אנחנו לא רואים בתקציב כל סיכוי למניעת התופעה הזו.

ומלה אחרונה: חבר הכנסת עמיר פרץ, יושב=ראש ההסתדרות, מחתים חברי כנסת על הסתייגות האומרת, ש=1% מהתקציב יוקדש למניעת אבטלה. למובטלים אין פה. אם כולם היו לובשים קפוטות ומתחפשים לחרדים, אולי היה להם סיכוי, כי יש מי שידאג לאלה. אני מבקש מכל המפלגות החרדיות, גם בתורה כתוב שיש לעזור לאביון - למובטל. כמו שהם דאגו לדברים חשובים אחרים - ואני מעריך את הדת - בואו נתלכד כולנו כדי לעזור למובטל בכל מקום בארץ, כדי שיהיה לו טוב יותר.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת אלול. חבר הכנסת איתן כבל, ואחריו - חברת הכנסת סופה לנדבר.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב=ראש, לא רושמים כאן פרוטוקול?

היו"ר ש' וייס:

אל תהיה מודאג, יש הקלטה. אנחנו צריכים לשמור קצת על הקצרניות שלנו. הן לא

אשמות שהחלטנו על מסע גדול של מזוכיזם.

<u>איתן כבל (העבודה):</u>

הנאום של חבר הכנסת אלול ייכנס להיסטוריה.

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת או חברתי חברת הכנסת סופה לנדבר, בין כל הנושאים הגדולים של התקציב אני רוצה לחזור לנושא שאני חוזר עליו זו הפעם השלישית - חוק ההסדרים במשק, פגיעה בזכויות נכי צה"ל.

כותב לכל חברי הכנסת יושב=ראש ארגון נכי צה"ל: בהמשך למכתבנו הקודם, הנני מוצא לנכון להעביר לך במצורף לשם תזכורת, את המקאמה "החוב" של המשורר חיים חפר. הופתענו שוב, כמו בנושאים אחרים, לשמוע שבמסגרת חוק ההסדרים לקראת תקציב המדינה לשנת 1998 בוטל חוק הרשויות המקומיות (פטור חיילים נפגעי מלחמה ושוטרים מארנונה), 1953. חוק זה חוקק בשלהי מלחמת העצמאות ובא לסייע לנפגעי המלחמה, תוך-התשי"ג הענקה של הנחה בגובה שני=שלישים מהארנונה במגבלות גודל הדירה שברשות הנכה. ביטול החוק והכללתו בחוק ההסדרים המעניק סמכויות לעיריות ולמועצות מקומיות לנהוג בו כפי שעולה על רוחן מהווה סכנה מוחשית שתביא לביטול הטבה חשובה זו לנכי צה"ל. לאחרונה, במסגרת מדיניות האוצר והממשלה, אנו מופתעים מדי יום מגזירות חדשות, כמו ביטול ההנחה שקיבלו נכי צה"ל לרשיונות למוניות, ביטול ההנחה על נסיעה ברכבת ישראל והניסיונות להפקעת הזכות לשיקום בתחנות דלק וכו'.

כמו שאמרתי בכל הנאומים שלי, מה שמטריד אותי יותר מכול בתקציב הוא מאין לוקחים. הרי צריך לקחת. אתה לא יכול לבנות תקציב בלי לפגוע. זה קשה מאוד, ולא חשוב אם אתה רואה את הדברים מצד האופוזיציה או מצד הקואליציה - השאלה היא עד לאיזו רמה אתה חושב שאפשר להגיע, כדי שבמקום שאליו תגיע יהיה הפתרון של התקציב. הפעם הזו, אולי יותר מאי=פעם, ראינו את הירידה לאותן נקודות שלי לפחות לא זכור שממשלות הגיעו אליהן. כדי לתת פתרון למצוקות התקציב, כאשר ממשלה מתחילה לגעת בכל אותן נקודות שזועקות לשמים, כמו פגיעה בזכויות נכי צה"ל - קשה לי לראות כיצד תבוא הישועה לתקציב מביטול אותו סעיף.

אני רוצה לקרוא את המקאמה שכתב חיים חפר, שאולי תבטא יותר מכל המלים שלי או של חברים אחרים את הנושא. וכך כותב חיים חפר במקאמה "החוב": "על כיסאות גלגלים, מאחורי כלב נחייה ומקל לבן ומגשש / כך חוזרים אלינו אחינו, בנינו מן המלחמות והאש / כך הם חוזרים אלינו, נושאי צלקות ורסיסים, קטועי רגל ויד / כאשר המרחק בינם ובין המוות היה לא פעם סנטימטר אחד / כך הם חוזרים אלינו, עומסים עד סוף ימיהם את הפצע והמכאוב ואנחנו - בעלי החוב.

ארבעים שנה אנו יוצאים אל המלחמות בשבועה החזקה / של 'לא תשאיר פצוע בשדה' ו'לא תשאיר נכה במצוקה' / ארבעים שנה אנחנו נושאים בגאווה על החזה / האחד - את הרעות, השני את 'ישראל ערבים זה לזה' / וארבעים שנה נוגעים בהם - באהבה, בחוכמה ובהבנה / הרופאים המטפלים, המשקמים - היד הרכה של המדינה / אבל תמיד, כאשר פוגשים בהם, בבית, באולמות, ברחוב / אנחנו יודעים, כי אנחנו עדיין, ותמיד נהיה - בעלי החוב.

אל נפרוק את עול החוב הכבד הזה מעל שכמנו / שהרי כשם שאנו חייבים להם, אנחנו חייבים לכבודנו ולעצמנו / חייבים את חייהם השסועים בתוך המלחמות, הניצחונות והמפלות / חייבים את חלומות הגוף השלם בלילות / ואת היקיצה אל העולם הקטוע והתנועות המוגבלות / אנחנו חייבים להם את כברת הארץ הזאת ואת ההקרבה בקרבות האימים / ואת העובדה הפשוטה: שבנכותם - אנחנו שלמים."

אני לא הייתי מצליח להוציא מלים כאלה, אני חושב שלא רבים היו מצליחים להוציא מלים כאלה, המבטאות יותר מכול את ההיטפלות לכבשת הרש, כאילו אולי דרכה נצליח להתמודד עם התקציב. כאשר יש, חס וחלילה, אירוע, כולם נדרכים, כולם מזילים דמעה, אך כאשר מסתיים האירוע - כולנו שוכחים. אלוהים נתן לנו את השכחה כתכונה שאמורה לנקות אותנו מכל מיני אירועים קשים, שהרי אדם לא יכול לחיות כל חייו עם אותה תחושה קשה. אבל בסופו של עניין, כאשר אתה מסתכל פנימה ואומר, אוי לה לאותה שכחה שגורמת לנו לשכוח אותם אנשים שבזכותם אנחנו קיימים - והרי כולנו אוהבים להשתמש במלה הזו.

אותה היטפלות, אולי אפילו מבחילה, אדוני היושב=ראש - תסלח לי על שאני משתמש במלה כזו - לאותו פטור מארנונה, נשמעת לי צינית, נשמעת לי רע. אני בטוח, שאם רוצים לעשות עבודה מקצועית יותר ואמיתית יותר, אם הפקידות רוצה למצוא סעיפים

טובים יותר כדי להוציא מהם כסף - זה לא נמצא שם. הרי בסופו של דבר אין גבול. כאשר אתה צריך לקצץ, אתה אומר את זה לא, את זה לא ואת זה לא - אז ממה כן? עדיין אני חושב שיש עוד דרכים רבות להתמודד כדי לבנות תקציב הרבה יותר נורמלי, תקציב שלא יפגע בצורה גורלית כל כך באנשים שהם בעצם חסרי אונים.

לי יצא לא פעם, אדוני היושב=ראש, להתמודד מול נכי צה"ל ונכי פעולות איבה, וגם נכים שנפגעו בתאונות דרכים או בכל דרך אחרת, ואתה רואה את חוסר האונים של אותם אנשים המתמודדים מול הרשויות, חוסר יכולת להתמודד עם המדינה. אחרי שהם נפגעו, קשה להם להתמודד עם המערכות הגדולות האלה של המדינה, מערכות ביורוקרטיות קשות וכבדות. ועכשיו לקחו להם גם את הפטור מארנונה.

בוקר טוב, אדוני השר.

<u>שר המדע מ' איתן:</u>

באתי לבדוק שהכול בסדר.

<u>איתן כבל (העבודה):</u>

אנחנו שמחים לראות שאתה בסדר.

<u>סופה לנדבר (העבודה):</u>

אנחנו חושבים שאתה נס של חנוכה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני משער שהשר הלך גם לברך ברכת הגומל.

<u>איתן כבל (העבודה):</u>

אדוני השר, כבר אתה מונע מאתנו את הזכות לשהות במחיצתך? שיהיה לנו לפחות עם

מי לדבר.

היו"ר ש' וייס:

השר עוד נח מהנאום בן 11 השעות שנאם לפני שלוש שנים.

איתן כבל (העבודה):

אדוני השר, אני מרגיש כמו בתוכנית "ציפורי לילה".

שר המדע מ' איתן:

אני על תקן של יוסי סיאס.

איתן כבל (העבודה):

תאמין לי שאני מרגיש כמו יוסי סיאס. לפחות נדבר אליך ואתה תענה לנו. "יש עם מי לדבר" - היתה או יש תוכנית כזו.

היו"ר ש' וייס:

אבל יש גם תוכנית "הכול דיבורים".

איתן כבל (העבודה):

השר מיכאל איתן, העליתי את עניין הפגיעה בנכי צה"ל, פטור מארנונה. שאלתי אם התקציב ייפול או יעמוד על אותה זכות מינימלית שניתנה לנכי צה"ל מ=1953 עד היום, כאשר היה להם פטור מתשלום ארנונה. מה עושים, בסופו של עניין? מחזירים את העניין לרשות המקומית, כדי שהיא זו שתקבע למי מגיע, וזאת באמצעות ועדות. בדרך כלל, לצערי - אני לא רוצה לומר שכך זה בכל מקום - מי שזוכה הוא מי שיכול ללחוץ יותר, מי שמקורב יותר. אתה נותן כלי לרשות המקומית, כלי שבחלק מהמקומות היא לא רוצה אותו. הרשות אומרת: למה אני צריכה להתמודד עם נכה זה או אחר?

מי כמוך יודע שנכי צה"ל בחלקם הגדול זקוקים לדירות גדולות יותר, לא בגלל גודל המשפחה אלא בגלל המוגבלות שלהם, כאשר הם צריכים להסתובב בתוך הבית עם עגלה. לא די בכך שהם משלמים בגופם על כך ששירתו בצה"ל ונפגעו באחת מפעולותיו, הם צריכים לשלם גם על כך שהם זקוקים לבית גדול יותר. זה נראה לי אבסורד מוחלט, זו נראית לי קהות חושים גמורה. בתקציבי מדינת ישראל הפתרון נמצא בסעיף קטן בתקציב, סעיף הפטור לנכי צה"ל.

האם אתה מקשיב לי?

<u>שר המדע מ' איתן:</u>

אני מקשיב, אבל אני לא כל כך מקבל את דעתך. אני שואל אותך, נאמר שאתה ראש עיריית ראש=העין.

<u>איתן כבל (העבודה):</u>

אל תגיד את זה, אני מקווה שלא מקשיבים.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

רבותי, אומר לכם שאתם יכולים לומר הכול עכשיו, איש לא מקשיב.

<u>איתן כבל (העבודה):</u>

דרך אגב, אני מכחיש.

<u>שר המדע מ' איתן:</u>

נניח, לרגע, שאתה צריך לגבות מסים מהתושבים. יש משפחה החיה ברמה גבוהה מאוד, משפחה של נכה צה"ל שקיבל בשעתו סיוע מהמדינה והשתקם ומרוויח כסף טוב - אז אתה נותן לו פטור, אבל לזוג צעיר שצריך היה לחסוך אגורה לאגורה כדי לקנות דירה, אתה

קובע ארנונה מלאה. איזה צדק הוא זה?

היו"ר ש' וייס:

זו הוויכוח הקלסי על האוניברסליזם.

שר המדע מ' איתן:

זה לא עניין של אוניברסליות. מדובר בנכי צה"ל.

היו"ר ש' וייס:

מדובר על קביעת מס לפי הסקטורים השונים.

איתן כבל (העבודה):

מכיוון שאני עובד מדינה לשעבר, זו היתה תשובה קלסית אצלנו: מה נעשה כאשר עומדים מולנו כאלה וכאלה. כאשר אתה שואל, כמה כאלה הצליחו להתבסס ולעמוד על הרגליים כמו שצריך?

שר המדע מ' איתן:

הרבה.

איתן כבל (העבודה):

נכון, אבל כאשר אני מסתכל בראייה כללית, אני אומר שכך אתה יכול לבטל את כל החוקים ולהעביר את כל ההחלטות לרשות המקומית או לממשלה. למה אתה נותן פטורים? מהיום והלאה, לכל עניין ונושא, תאמר שאתה דן לגופו של עניין. אני מקים ועדה לכל עניין ונושא, תהיה ועדה לפטור מארנונה על דיור, ועדה לפטור מתשלומים עבור מים - תהיה ועדה לכל עניין ונושא. הרי אין לכך גבול. אני מבין את מה שאתה אומר, וקשה לי לומר שאין צדק בדבריך, אבל עם זאת, מה מצאה לה הממשלה אחרי 50 שנה להחליט

שהפתרון לבעיות התקציב שלה יבוא מאותו פטור? תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת כבל. בעקבות הדברים שהעיר חבר הכנסת כבל אני רוצה להעיר הערה על בעיה הולכת ומחריפה. דיברנו על כך שקיימת כנסת סקטוריאלית: ישראל בעלייה היא עדיין סקטור. נכון, חברת הכנסת סופה לנדבר?

סופה לנדבר (העבודה):

תלוי מאיזו בחינה, זה עניין כלכלי.

היו"ר ש' וייס:

יש סקטורים שלגביהם זה לא רק עניין כלכלי, זו חוויה שלמה. סקטורים הם דבר לגיטימי מאוד, כל דבר שנבחר הוא לגיטימי. אלו לא קבוצות גזעניות הפועלות מחוץ לדמוקרטיה. מה שיהיה בסוף הוא, שהקואליציה תדאג לארבעה=חמישה סקטורים גדולים שהיא מייצגת. מפלגת העבודה תדאג לשירות אוניברסלי, בעצם היא תדאג בעיקר למסודרים. תחשבו גם על כך, גם זה יכול לקרות.

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב=ראש, הייתי עובד מדינה ועסקתי רבות בנושאי דיור. השאלות שאתה שואל הן שאלות שקיימות כל יום. אני לא קובע כללים גורפים, אני רק אומר שאני מתמודד עם כל נושא. יש ועדה הדנה בכל נושא ונושא, בכל עניין ועניין.

שר המדע מ' איתן:

זה לא כל נושא, כאן מדובר בפטור. באים לרשות מקומית ואומרים לה: את תיתני הנחות לנכי צה"ל, גם לכאלה שלא מגיעות להם הנחות, לפי שיקול דעתך.

איתן כבל (העבודה):

כמה יכולה הממשלה להפסיד מזה? בסופו של עניין אתה מביא את זה לרשויות המקומיות. הלוואי שהייתי יודע שהוועדות האלה מתנהלות כפי שצריך. הרי זה חלק מהעניין: מי יחליט מי נהנה מהפטור ומי אינו נהנה מהפטור. אני יודע איך הדברים מתנהלים ברשויות מקומיות, גם ברשויות מקומיות מסודרות: מי שיכול, לוחץ. מי שמקורב יותר, נהנה יותר.

היו"ר ש' וייס:

יש כאן, בדרך כלל, התנגשות של ערכים. קיבלנו טלפון מאזרחית הצופה בנו, והיא נפגעה מן העובדה שאמרתי כי עכשיו אנחנו לבד. אני רוצה להעלות על נס את הכוח האדיר של אותם אזרחים ואזרחיות שבשעות כאלה יש להם עוד סבלנות ללוות אותנו, ורק למענם כדאי להמשיך בדיון.

קריאה:

- - -

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת סופה לנדבר - בבקשה, גברתי.

סופה לנדבר (העבודה):

איך אומרים - לילה טוב?

היו"ר ש' וייס:

לא, עכשיו בוקר.

סופה לנדבר (העבודה):

אדוני היושב=ראש, לפני כמה ימים קראתי מאמר, ושם יש סיפור על אבא של בני בגין, על ראש הממשלה לשעבר, זיכרונו לברכה, איך הוא עשה איזה פנצ'ר בדיפלומטיה כאשר הוא סיפר סיפור, או בדיחה, שהפכה לפתגם. הוא אמר: להרוג טורקי וללכת לנוח. הקוריוז הזה פגע בדיפלומטיה. כמה סטודנטים התמודדו כדי להתקבל לקורס לדיפלומטיה, ושאלו כל סטודנט, מה הוא היה עונה ואיך הוא היה מוציא את המדינה מה"ברוך" הזה, מהקוריוז הזה? אחד מהסטודנטים אמר, שבמקום זה אפשר להגיד משהו אחר ולהסביר את הדברים בצורה אחרת. שאלו אותו: איך? הוא ענה: להגיש כוס קפה טורקי, לשתות אותו וללכת לנוח. אמרו לסטודנט שהוא התקבל.

כאשר אני מסתכלת על התקציב של השנה הזאת אני אומרת, שאנחנו נמצאים במטבח וכל פעם מגישים לנו משהו אחר. אנחנו נמצאים במטבח הפוליטי של הקואליציה, ופעם אחת מגישים לנו קפה, פעם אחת מגישים לנו מרק אפונה. סיפרתי על זה פעם בכנסת. מפני שמאוחר אני רוצה לספר משהו מעניין כדי להשוות.

פעם אחת היה זוג צעירים שעמדו להתחתן. כל אחד נשבע לשני שהוא יהיה הכי נאמן, ומתחת לחופה הם הגישו זה לזה קופסה ואמרו, שאם חס וחלילה אחד בוגד בשני הם לא יספרו ולא יקלקלו אלא ישימו בקופסה אפונה. כאשר הם הזדקנו דרשה האשה מבעלה לפתוח את הקופסה ואמרה: אני רוצה לראות מה היה במשך החיים שלנו. הוא אמר: אנחנו כבר עברנו את החיים, בשביל מה לפתוח את הקופסה?

זה בדיוק מה שקורה עם התקציב - בשביל מה לפתוח, בשביל מה להתעניין, הוא יעבור, והפגיעה תהיה קשה ביותר. בקיצור, הוא פתח את הקופסה והיא רואה אפונה אחת, שנייה, שלישית. היא אמרה: בגדת בי? הוא אמר: הראשונה היתה החברה הכי טובה שלך, השנייה היתה שכנה שלנו, השלישית היתה אחות בבית=החולים בזמן שילדת. היא כעסה עליו מאוד. הגיע התור של בעלה והוא אמר: עכשיו את תפתחי את הקופסה. היא אמרה: בשביל מה? כן צריך, לא צריך. היא פתחה את הקופסה והוא ראה שהיא ריקה. הוא אמר לה: סליחה, לא חשבתי עלייך דברים טובים. החיים עברו, היית נאמנה לי כל החיים? היא אמרה: גם אצלי קרה מה שקרה אצלך. הוא שאל: למה זה ריק? היא ענתה לו: זה ריק מכיוון שכל שבוע הכנתי לך מרק מהאפונה.

אני אומרת, שבמטבח הפוליטי של מפלגה שנמצאת בקואליציה אתם מגישים לנו פעם

אחת קפה טורקי, פעם נוספת מרק מאפונה, ובסופו של דבר מישהו ייפגע. אתם אומרים לנו: לא נורא, תשתו קפה. אני אומרת: אנשי צה"ל, נכי צה"ל, ואתה אומר: לא נורא, תשתו קפה. אני אומרת: עולים חדשים, ומישהו מישראל בעלייה אומר: לא נורא, נסתדר, תאכלו מרק. אחר כך אנחנו מדברים על חקלאות. אתם אומרים: לא נורא, תשתו קפה. כך הסיפור נמשך.

נראה שבממשלה יש כסף, אחרת איך אנחנו יכולים להסביר שלעולים אין, לנכי צה"ל אין, לקשישים אין - אגב, הבוקר יש הפגנה של קשישים - ולמישהו כן יש? בסוף השבוע ראינו פתאום שיש לדתיים תקציב מביבי נתניהו. זה תקציב שגדל פי שניים. התקציב לישיבות גדל מ=699 מיליון שקל בשנת 1997 ל=834 מיליון בשנה הבאה, שנת 1998.

היו"ר ש' וייס:

אולי מספר התלמידים גדל.

סופה לנדבר (העבודה):

המספר של אלה שלא התגייסו לצבא - כן. התקציב לבתי=הכנסת גדל מ=18 מיליון ל=40 מיליון. מישהו יכול להגיד: אין כסף. אני אומרת: יש, לדתיים. תקציב לייעוץ במשרד הדתות - אני לא יודעת איזה ייעוץ יצטרכו לקבל שם ולמה הוא עולה לנו כל כך הרבה, אבל מ=2.5 מיליוני שקל הוא עולה ל=5 מיליוני שקל. תקציב המועצות הדתיות גדל ב=19%.

היו"ר ש' וייס:

חוץ מזה אני רוצה לבשר לך שעוד שלושה עובדים מ"בזק" במשמרת לילה מקשיבים לנו, ואנחנו מברכים את אנשי העמל והיזע.

סופה לנדבר (העבודה):

אנחנו מברכים אותם. אנחנו לא בודדים, ויש למען מי לעבוד.

התקציב לבניית בתי=דת ליהודים גדל מ=18.5 מיליון שקל ל=40 מיליון שקל.
מישהו אומר: אין כסף. אני אומרת: יש כסף.

אני מחזיקה חוברת שאנחנו מקבלים פה לעתים קרובות, היא נקראת: משרד הבינוי והשיכון. בדף מסוים מצאתי, שלפני כמה חודשים, לפני שנה, היו דירות פנויות של "עמידר" ו"עמיגור". מישהו מחזיק אותן ומשלם עבורן 70 מיליון שקל לשנה, ויש לזה תקציב, לדירות ריקות. איזה פרדוקס.

ראינו בטלוויזיה ילדה שצריכה ללון בפארק באשדוד, ויש רבים שאין להם בית. מתברר שיש 4,500 דירות ריקות גם במרכז המדינה, גם בפריפריה, גם באשדוד. מי שצופה עכשיו יודע שבאשדוד, בדיוק במרכז, יש רחוב רוגוזין ושם יש דירות נ"ר ומחזיקים אותן משנת 1994.

<u>קריאה:</u>

מאיזו שנה?

<u>סופה לנדבר (העבודה):</u>

משנת 1994. אתה יכול להגיד שזאת הממשלה הקודמת, נכון, אבל בממשלה הקודמת לא יכולתי לעלות לכאן בלילה ולהעביר ביקורת. אגב, עשיתי זאת, מצאתי דירות ריקות והכרחתי את שר הקליטה, יחד עם ההתאחדות הארצית של יוצאי ברית=המועצות, לאכלס מייד את הדירות. דווקא באופקים אכלסנו 300 משפחות, והייתי שם לפני כמה ימים, בלי ה"טרראם" והטלוויזיה, בימים הקשים האלה. הימים הקשים האלה הם לא רק באופקים, אנחנו מרגישים היום את אופקים - - -

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

חברת הכנסת סופה לנדבר, אם את פה כל היום, אין לך שום סיכוי ל"טרראם" ולטלוויזיה. חברי כנסת שהם לא פה, הם שם. יש פה חלוקה: חלק עובד פה, וחלק בטלוויזיה.

סופה לנדבר (העבודה):

כבוד היושב=ראש, בגלל האחריות שלנו אנחנו צריכים להיות עם הציבור ולדאוג לו ונראה ש"טרראם" בטלוויזיה חשוב לאלה שעושים "טרראם". אגב, ראיתי אותך בשתים=עשרה בטלוויזיה - - -

היו"ר ש' וייס:

אבל לא ב"טרראם".

סופה לנדבר (העבודה):

בלי "טרראם".

קריאה:

מה זה "טרראם"?

סופה לנדבר (העבודה):

לפני כמה ימים הייתי במזנון פה, והיו שם עיתונאים שאמרו שמשעמם קצת בכנסת וצריכים לחבר כמה מלים, משהו חדש.

היו"ר ש' וייס:

"טרראם" זו מהומה מאורגנת, פרובוקציה מאורגנת.

סופה לנדבר (העבודה):

רעש, בלגן. יכול להיות שהוספתי עכשיו מלה חדשה.

היו"ר ש' וייס:

מה מקור המלה "טרראם"? זה אולי משהו מהתזמורת? כמו צליל של תזמורת.

סופה לנדבר (העבודה):

אני מבטיחה לך שאקח מילון ואומר לך מה הפירוש בשבוע הבא.

היו"ר ש' וייס:

יש לך המקור? זה משהו מהתזמורת, אולי חצוצרה.

סופה לנדבר (העבודה):

רעש ובלגן.

לפני כמה ימים הייתי באירוע של קשישים, ארגון של נכי מלחמה, והיו שם אנשים מכל רחבי הארץ, בקיבוץ נצר=סרני, 500 איש. עליתי שם לבמה ודיברתי, ולא היו לי בשורות. אלה קשישים שלא מבינים עברית, אנשים מבוגרים עם אינטליגנציה גבוהה, אנשים שעברו הרבה בחיים, והם מסתכלים עלינו בדאגה גדולה, איך אנחנו מדברים בלילות ומנסים לטרפד את התקציב ואיך אתם מנסים להעביר את התקציב. הם ביקשו ממני, שבתקציב הבא יהיה תרגום לרוסית - סך הכול מיליון איש. אני אמרתי שאני מאמינה שהחברים שלי בכנסת ייתנו לי אפשרות להגיד כמה מלים לאותם מבוגרים שלא מבינים עברית בשפה שהיא בינתיים לא רשמית אבל הפכה להיות שפה שנייה של מדינת ישראל, כדי לתת להם כבוד והסבר.

היו"ר ש' וייס:

יש לנו בעיה.

סופה לנדבר (העבודה):

תרשה לי רק משפט אחד, כי אנחנו צריכים לתת כבוד לאנשים האלה. (נושאת דברים

בשפה הרוסית; להלן תרגומם:

בימים אלה מאשרים בכנסת את תקציב השנה - שנת 1998. ואני אומרת לכם: לצרכים שלכם, למה שאתם צריכים - אין היום כסף. יש כסף לדתיים, יש כסף לכולם, יש כסף לצרכים שונים. לגג מעל לראש לא היה כסף, לא בתקציב של שנה שעברה ולא בתקציב של השנה. ואת דברי הבאים אומר לכם כאשר אדבר בפעם הבאה. לילה טוב.)

לילה טוב, בוקר טוב ותודה לך על ההבנה ותשומת הלב.

היו"ר ש' וייס:

אני יכול לתרגם לצופים, אבל אין לי למי לתרגם. שלושה עובדי "בזק" צלצלו אלינו.

קריאה:

התקשר - - - ואמר שהוא מבקש למסור לך שהוא מברך אותך - - - בשעה כזאת של הבוקר.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לצופה.

ברשותך, חברת הכנסת סופה לנדבר, זה תקדים לא טוב שאנחנו נוהגים להשתמש בשפות אחרות. אנחנו נתפשר.

סופה לנדבר (העבודה):

הוזמנתי היום לערוץ=33 בטלוויזיה ברוסית, ומכיוון שאנחנו מאשרים את התקציב שהם צריכים לשדר ברוסית. כאשר אנחנו חושבים על תקציב אנחנוITEMSולקחנו מהם מדברים בשביל אנשים, בשביל אלה שנמצאים בבית וחייבים להבין אותנו. בתקציב הבא חייב לבוא תרגום.

היו"ר ש' וייס:

אני אפשרתי לך, אבל אסור שזה יהיה תקדים. יש לנו החלטה על ערבית, שזו שפה רשמית שנייה. עם זאת, התקבל כאן בקריאה ראשונה חוק לגבי בחירות בשתי שפות, אולי עוד יום יבוא. ודאי שציבור גדול של דוברי רוסית, קוראי "וסטי" ו"נובוסטי" ו"ורמיה" וכן הלאה, כדי שיתערו בארץ ויהיו קשורים יותר, טוב שיבינו מה קורה כאן. אולי כדאי לדבר עם יושב=ראש הכנסת על איזה תרגום, אף שזה לא פשוט. מה שכן לגיטימי, יש חברי כנסת שמביאים מסמכים בין=לאומיים וקוראים קטעים באנגלית כדי להתהדר באנגלית שלהם. כשאבא אבן היה עושה זאת זה היה נשמע אחרת ממה שאני שומע כאן בחודשים האחרונים. במסגרת זאת הכנסתי את הרוסית שלך.

שר המדע מ' איתן:

עוד מעט יצטרכו תרגום לעברית.

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, עכשיו חבר הכנסת מסאלחה, שהוא סגן יושב=ראש הכנסת והוא צריך להחליף אותי. בינתיים אני אשב ואקשיב לו, ולאחר מכן הוא ייקח את הפטיש. לאחר מכן ידבר חבר הכנסת חגי מירום, אחריו אולי קצת אני, ונעביר זמן. כבודו.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אנחנו חוזרים על אותם הדגשים. אני רוצה לשאול את השר איתן, כמה שעות עמדת כאן, שבע שעות?

היו"ר ש' וייס:

עשר וחצי או 11 שעות.

שר המדע מ' איתן:

יותר מעשר שעות.

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

אנחנו נואמים כאן עשר דקות. לא שאין לנו מה להגיד, אבל זה קשה, אתה שברת את השיאים. לפני כמה ימים הזכרתי אותך - חשבתי שעשית זאת יותר מעשר שעות וחצי - ואמרתי שסירבת שיחליפו אותך לדברים פשוטים. אפילו סגן יושב=ראש יושב שעתיים והוא לא יכול יותר. מזמן לא ראינו אותך, ועכשיו יש הזדמנות לדבר על התקציב ועל המחזות שהיו. ראית את זה כשר בממשלה הזאת, זה היה מחזה עצוב. אתה חיית פעם כאן את האופוזיציה הפרלמנטרית לתקציב. אני זוכר שהיינו שואלים אותך ואת חבר הכנסת דן תיכון, שעכשיו הוא יושב=ראש הכנסת, אם להצביע או לא, להסיר את ההסתייגות או לא. זה רגיל שלפעמים מנסים להפיל סעיפים, תפקידה של האופוזיציה הוא גם להסתמך על סדקים בקואליציה, מסיבה זו או אחרת, כי כל אחד בא לשרת אינטרס של אלה ששלחו אותו.

זו אותה עוגה, ואם עוברים על התקציב וחורגים ממנו, לא יודעים מאין לאזן אותו. אני מקווה שיש לך תשובה מאין לאזן אותו. המחזה הזה, שכבר חוזר שנה שנייה, הוא לא ייאמן. יושבים אצל ראש הממשלה - זו זכותו וסמכותו, הוא ראש ממשלת ישראל - אבל למה צריך את המחזות האלה? כולם צועקים על הבריאות, לרבות שר הבריאות, גשר וש"ס. הם אומרים: אל תפגעו בנושא הבריאות כי אנשים לא יכולים לשלם עוד לרופאים. אנחנו מדברים על המשפחות החלשות. אתה יודע זאת, אדוני השר. לעשיר אין בעיה לנסוע לבריטניה, לא אכפת לו ללכת לשר"פ - שירות רפואי פרטי - ב"הדסה", לא אכפת לו ללכת גם ל"מדיקל סנטר". אני מכיר אנשים בהרצלייה ובחיפה שעושים זאת, ויום אחד עולה 1,000 דולר; הייתי שם, ביקרתי שם כסגן שר. אני מדבר על המשפחות החלשות של עם ישראל.

כשלוחצים וחוק ההסדרים, או פרקים ממנו, נופלים ועושים חישובים, אומרים: אולי הממשלה תקרוס, תיפול, אבל זכותו של ראש הממשלה להגן עליה, ולבסוף נכנעים. או שהממשלה לא צודקת מההתחלה, וזה דבר איום ונורא - הכינו את התקציב עוד מהקיץ, וחוק ההסדרים עבר בקריאה ראשונה - או שזו כניעה טוטלית בכסף שאיננו, או שאתה יכול להגיד לי שזה כמו ההבטחות לשר החוץ וסגן ראש הממשלה דוד לוי, שרובן לא מולאו.

דיברנו גם על הקשישים והגמלאים, על כל מיני גזירות.

אדוני השר, דיברתי, אני מדבר ואמשיך לדבר.

<u>שר המדע מ' איתן:</u>

העירנות שלי נגמרת.

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

אני יחד אתך. ב=04:00 או ב=04:05 אני עולה לכאן.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

זה צו=8.

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

אני חייב להזכיר לך את הנושא הערבי. הלילה דיברתי פעמיים לכנסת ולעם ישראל - הנושא הערבי איננו. הפערים גדלים, לדעתי. כשאני מקבל מהתקציב 5% או 7% ריאלית, ואני מוציא לחובות של המדינה וכמה תשלומים לביטחון - אפילו אם ניקח את הפרויקטים הלאומיים של כולנו - אני לא יכול להגיד שזה לערבי וזה ליהודי - כמו כבישים, כמו בתי=חולים, בכל חישוב הנושא הערבי מקופח בגדול.

היו כאן ראשי ערים וראשי מועצות - לא יצא לך לשבת אתם - הם ישבו עם סגן ראש הממשלה ועם חבר הכנסת מאיר שטרית כשנבחרת לשר. הם ישבו עם ראשי הסיעות כמו אריה דרעי, עם ראשי מפלגת העבודה, מרצ, ישראל בעלייה, עם מי לא, והתרוצצו כאן שבוע. אבל נמאס להם, היום איש לא בא. במשך שישה חודשים הם אפילו לא שילמו שכר למורים, לא בגלל ניהול כושל אלא משום שזו ערבוביה. היו לנו כמה שאילתות לשר החינוך ולסגנו. גם אם המועצה חייבת שכר למורים, שכר שמועבר ממשרד החינוך, זה נכנס לקופת המועצה שיש לה חובות, או לחשבון הבנק שנמצא בדפיציט, והם לא יכולים להוציא שיקים. אם הם מוציאים שיקים, מחזירים אותם.

דיבר אתי מנהל בית=ספר באזור שלי - זה בדוק, כי הגשתי לפני חודש שאילתא על שני כפרים שהתאחדו - מורי תיכון, מזכירים, עובדי החינוך לא קיבלו שכר במשך שישה חודשים. אני לא מדבר על הלנת שכר, זה דבר אחר ששייך לבית=דין לעבודה. איך יכולה משפחה של מורה שאשתו לא עובדת לחיות כך? איך הם יכולים לגמור את החודש?

<u>שר המדע מ' איתן:</u>

הכסף לעובדי הוראה בא ממשרד החינוך.

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

אני מסכים אתך. אנחנו מדברים עכשיו על חוק ההסדרים, ואין בו שום דבר על סגירת הפער ברשויות המקומיות הערביות. אם הרשויות המקומיות הערביות היו מקבלות לפי מסקנות ועדת=סוארי, שהקים משרד הפנים, והיה שוויון בתשלומים האמיתיים, הן לא היו נכנסות היום לגירעונות, והן היו משלמות את השכר. דיברתי קודם וגם עכשיו אני מדבר על התשתית, על ביוב, על מים. יש כמה כפרים מוכרים שעדיין אין להם שום תשתית ושום מסגרת.

ולכן, אני חושב שהאוכלוסייה הערבית - הרי זה לא עניין של איום, אין לנו נשק אחר. יש לנו עיתונות, יש לנו כנסת, יש לנו רדיו, יש לנו טלוויזיה, אבל זה לא נותן כסף למועצות. יש לנו שביתה, וישבתו - עוד הפעם, זה לא איום - ישבתו, יסתכלו, בקור, בחום, לא משנה. יעברו שרים, יעברו חברי כנסת, חלק ילעג, חלק ישתתף בצער, חלק יסכים. אנחנו לא נמשיך להיות מקופחים. אנחנו נשתמש בכל הדרכים על=פי חוקי מדינת ישראל. אני נגד לעבור על החוק.

<u>שר המדע מ' איתן:</u>

אני מציע, שמי שצריך להחליף אותי הוא שר הפנים, הוא גם יוכל להשיב לך.

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

השר סויסה הוא לא חבר כנסת. השר סויסה מתעסק כרגע בוודאי עם הנחשים. ראיתי אותו בטלוויזיה עם נחש בגובה שלי, כ=2 מטרים. אני מקווה שיש לו זמן להתפנות מהנחשים ולטפל בנו. במועצות הערביות, לפחות. אנחנו לא נחשים ולא עקרבים.

חגי מירום (העבודה):

גם במשרד ראש הממשלה יש עיסוק לא קטן בנחשים.

נואף מסאלחה (העבודה):

כל אחד וסגנונו. חבר הכנסת חגי מירום, אני סומך על הסגנון שלך. הוא, אולי, בוטה יותר ותקיף יותר מהסגנון שלי, אבל כל אחד וסגנונו. חבר הכנסת רפי אלול השתמש היום בגמדים. אני לא פוסל זאת, אין לי גם ביקורת על שום חבר כנסת, כל אחד וסגנונו. אני לא הייתי משתמש בגמדים, במיוחד בגובה שלי, שלא יחשבו שאני מתגאה כל כך בגובה.

אדוני היושב=ראש, אני באמת לא נהנה שטוחנים מים. לממשלה הזאת אין זכות קיום. הממשלה הטעתה את העם, היא לא הולכת בדרך השלום, סגרה כל אופציה, היא משקרת. אין אמון בראש הממשלה. כולם רוצים התחייבויות, לא כתובות. ראיתי את חבר הכנסת מקסים לוי הערב בטלוויזיה, הוא אומר: לא מעניין אותי שיכתבו לי. היום הוא קצת מנוסה; הוא אומר: אם זה בחוק ההסדרים, זה צריך להיכנס לספר התקציב. גם השר מצא אמר: הבטיחו לי 500 מיליון שקל, אני לא מסכים אם זה לא יהיה סעיף תקציבי.

היו"ר ש' וייס:

נראה באמת ביום רביעי בלילה מה הקשר. יכול להיות שיהיה קשר בין מה שקורה היום למה שיקרה בהצבעה, ויכול להיות שלא יהיה קשר.

נואף מסאלחה (העבודה):

אני נזכר בימים של יצחק רבין, זיכרונו לברכה, אחד מטובי ראשי הממשלה שהיו,

לא רק לעם ישראל, לעמים אחרים. המלה של האיש היתה מלה. היה קשה מאוד לקבל ממנו הבטחה. אני זוכר שהוא נשען בקואליציה, בין היתר, גם על חברי הכנסת הערבים, וזה היה טוב וגרם לגאווה וללגיטימיות לשני העמים, כי אנחנו חלק מעם ישראל. ואז היינו גם בתקציב, אני לא אומר שניסינו לסחוט אותו. ניסינו לנצל את הסיטואציה כדי לצמצם פערים. ועל דברים רבים הוא אמר לנו לא. והוא לא פחד להגיד לנו לא, יחד עם שר האוצר. אבל כשהוא אמר לנו כן, הכן הזה היה כן, הוא לא נתן לנו אפילו מכתב, לא ביקשנו מכתב אף פעם. ואכן, פערים צומצמו, בחינוך, בבריאות, בתשתית, משרד השיכון, איפה לא, בחקלאות, בכל הנושאים כמעט. אני לא אומר שסגרנו את כל הפער, אבל חלק. היתה התקדמות רצינית מאוד.

גם השרים האמינו לו. הראה לי שר שאמר לו: תן לי מכתב - גם שרים שחלקו עליו, או חברי כנסת. לא מספיק להיות איש "שאו" בטלוויזיה. לא מספיק לרמות את דעת הקהל. היום השרים שתמכו בו וחברי הכנסת יודעים, הם מתפלאים איך הוא רימה את העם על אחוז.

ראש הממשלה לא אמר לעם את האמת. הוא היה מועמד לראשות הממשלה. ואנחנו רואים, אין שלום, אין ביטחון, אין תקווה. ראש הממשלה הזה מנסה להרוג לנו את התקווה; אני מתבייש לומר, רצח לנו את התקווה. אני לא מדבר על ראש הממשלה, אני מדבר עלינו, על התקווה שלנו לצמצום פערים, על התקווה שלנו להמשיך בשלום ולחיות חיים נורמליים. ולכן, אני מקווה שנוכל עוד הפעם להפיל את התקציב הזה ודרכו להפיל את הממשלה. אם לא, ניאבק - תמיד בצורה לגיטימית - להפיל את הממשלה הזאת. תודה רבה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני מודה מאוד לחבר הכנסת נואף מסאלחה. עכשיו חבר הכנסת מסאלחה יחליף אותי פה על המשמרת.

אני מזמין את חבר הכנסת חגי מירום. וכך נמשיך עד אור הבוקר, עד שחר ינצנץ.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אתמול סקרתי בהרחבה את הסיבות שהפכו את

החוק להגברת הצמיחה והתעסוקה לחוק להגברת צמיחת הכוללים ולהשגת יעדי הסיעות הקואליציוניות. ניסיתי לתאר את ש"ס ואת אגודה, את המהפך הזוחל של ההתחרדות במדינת ישראל, את ההשפעה החברתית שלו וגם את ההשפעה האלקטורלית שלו.

ניסיתי לשתף אתכם, חברי הכנסת, ואת הצופים בנו, בתמורות ההולכות ותופסות מקום בחברה הישראלית כתוצאה מהמיקח וממכר הפוליטי כאן, המביא מיקח וממכר של כסף, ממון רב ואמצעים לקהילות החרדיות, המביא מאוחר יותר למהפכים אלקטורליים המולידים סיעות בגודל של עשרה חברי כנסת לש"ס, של ארבעה חברי כנסת לאגודת ישראל, ליהדות התורה, וניסינו לנחש או לנבא, מה יהיה גורלה של המפה הפוליטית במדינת ישראל, אם הכוחות הפלורליסטיים, ההומניים, הציוניים, הדמוקרטיים, רוצים שהמדינה הזאת תישאר שכזו.

היום אני רוצה להמשיך ולדבר על השותפות הקואליציוניות הנוספות, אשר נוטלות חלק בחגיגת התקציב בחוק ההסדרים הזה, אחת לאחת וחלקה. התחלתי במפד"ל, ואני רוצה להמשיך ולהתרכז לרגע קט במפד"ל, ואני רוצה לומר כך: היום, כך אני מקווה, יונחו הסכמים בין ממשלת ישראל לבין סיעת המפד"ל על משהו שהוא כ=300 מיליון שקל. על=פי הידוע לנו, אלה מתחלקים ל=240 מיליון שקל, שהמפד"ל מכנה אותם מערכת החינוך, 50 מיליון שקל, אשר-ואנחנו נכנה אותם מערכת החינוך הממלכתית=דתית; כמו כן, עוד 60 תבעה המפד"ל לכבישים עוקפים ביהודה ושומרון, ולחיבור - כך הם מכנים זאת - ההתנחלויות למערכת המים הארצית.

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, המפד"ל, שנהנית משורה ארוכה של מגלגלי עיניים ברחבי הארץ ונחשבת, כביכול, למפלגה אידיאולוגית מושרשת, ציונית, התיישבותית, הפכה זה לא כבר לקיצונית שבמפלגות הכנסת. נדמה לי, שבתחרות הפרועה המתרחשת בין מפד"ל למולדת, ידה של המפד"ל על העליונה. המפד"ל, אם כך, היא לא רק לימינך, היא גם מעליך, מתחתיך, ועמוק עמוק בתוך כיסך.

זו המפד"ל של היום. תנועה שלמדה היטב היטב מאחיותיה החרדיות כיצד שמים את היד בכל כוח על כל ממון אפשרי, על מנת להגביר חיל ותורה בקרב ישיבות "בני עקיבא" למיניהן ובקרב מוסדות דת, מועצות דתיות וכיוצא בזה, עד כי כמעט אין להבחין בדפוס ההתנהגות ובדרך של מהר שלל חיש בז שלה לעומת, למשל, ש"ס או אגודה. זו מפלגה, שהיהדות שלה כבר מזמן אינה יהדות בדרכי נועם, אלא יהדות בדרכי המרמס הידועות, של

הנחת יד על כל כסף אפשרי.

המפד"ל, לדוגמה, היא מפלגה שיש לה תנועה התיישבותית ביהודה ושומרון, היא מפלגה שלכאורה, על=פי המסרים שלה, דוגלת בהתנגדות מוחלטת למסירת חלקים מארץ=ישראל. אני אומר לך, אדוני היושב=ראש, ולכם, חברי חברי הכנסת, אין לצפות לסיכוי כלשהו, שהמפד"ל תנטוש את הממשלה בשל פעימה כזו או אחרת. שום דבר. הגירוסקופ מונח איפה שמונח ומבצע את גלגולי העיניים, יבצע את גלגולי העיניים גם כאשר תהיה פעימה כאן, והמפד"ל תישאר נאמנה לממשלה. לא בשל הנאמנות כערך, אלא בשל הנאמנות ככסף. זו המפד"ל אשר זכתה למה שהיא זכתה בתקציב הנוכחי.

ואנחנו, כשנראה את ההסכם חתום ומונח על שולחן הכנסת, נבין עד כמה דפוס ההתנהגות המפד"לי דומה לדפוס ההתנהגות האגודאי. אבל לא רק מפד"ל יש לנו כאן. כשאנחנו באים לעסוק בתחרות פרועה בין סיעות הקואליציה על מי ישיג מה, אנחנו מתבשרים לאחרונה, שמפלגה שהיא אינה מפלגה דתית ממלכתית, אלא דווקא מפלגה לאומית, שצמחה מקרב העולים, ישראל בעלייה, מנסה גם היא בימים האחרונים את כוחה הדל - והוא דל, דרך אגב, אבל לאט לאט לומדים. גם ישראל בעלייה מנסה את כוחה הדל בשוד הקופה הציבורית.

וכך נתרקמו להם משברי ש"ס בהתחלה ונפתרו ברבבות מיליוני שקלים, ואחר כך בא משבר האגודה, ויושב=ראש ועדת הכספים, אברהם רביץ, פתר אותו בשקט, כמעט באין רואה ובהיחבא, והכול שם מחייכים ומרוצים. אחרי שאלה סיימו את שלהם, והמפד"ל התנפלה על הקטע שלה, הופיעה לה פתאום ישראל בעלייה והודיעה, כך התבשרנו מעל דפי העיתונות ובחדשות הבאות אלינו אחת לשעה, פתאום התבשרנו, שסיעת ישראל בעלייה שוקלת שלא להצביע על התקציב מפני שיש לה תביעות אשר טרם נענו.

אדוני היושב=ראש, ישראל בעלייה היא טירון פוליטי כספומטי, שעוד יצטרך לעבור קורסים נרחבים בלימוד השפה של שוד הקופה הציבורית. ולכן, בעצם, ישראל בעלייה תסתפק ככל הנראה בהתחייבויות, בהבטחות להוסטלים, לדאגה לקשישים עולים, בהבטחות להגברת מערך החינוך לעולים וכן הלאה, ותלך הביתה ותחזור אל קהל בוחריה ושולחיה עם ה"פייג" ביד, כמו שחזרה בשנה הקודמת. כי יש לדעת, שישראל בעלייה תצטרך כנראה להתערות עוד כמה שנים ולהפוך חלק מהרקמה הסחטנית הישראלית, וזה לא יבוא ביום אחד ולא ביומיים.

לעומתה, חברי חברי הכנסת, הדרך השלישית פרצה אלינו בהצלחה כבירה סביב תביעותיה בגולן ובבקעת=הירדן. כאן המקום אולי לומר כמה מלים על הדרך השלישית בכלל כמפלגה. הדרך השלישית צמחה בביתה של מפלגת העבודה. אם אתם מסתכלים על מנהיג התנועה, קהלני, ועל המנהיג הרוחני שלה, יהודה הראל, אלה אנשים אשר היו - - -

היו"ר נ' מסאלחה:

ועמנואל זיסמן.

חגי מירום (העבודה):

כן, רגע, אחר כך המנהיג החינוכי, עמנואל זיסמן, אתם בעצם רואים דמויות מובהקות שצמחו בתנועת העבודה. יהודה הראל בתנועה הקיבוצית ומפעילי וחברי המרכז של מפלגת העבודה בעבר. קהלני היה חבר כנסת של מפלגת העבודה, התמודד בשמה על ראשות העיר תל=אביב ונשא בראש חוצות את שייכותו המפלגתית למפלגת העבודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

היה גם חבר הוועדה המרכזת בראש רשת "עמל" מטעם מפלגת העבודה.

חגי מירום (העבודה):

יוצא מן הכלל. גם אתה היית חבר הוועדה המרכזת, אומנם לא היית ראש רשת "עמל", אבל אתה לא הלכת לדרך השלישית, משום מה, אף כי אני מתאר לי שהם היו בהחלט שמחים שתבוא, אם היית יורד מהביקורים שלך בסוריה ומנכונותך להחזיר שטחים בגולן.

שבח וייס (העבודה):

היו משתפים אותו במשאל עם על הגולן.

היו"ר נ' מסאלחה:

בזה אתה צודק.

חגי מירום (העבודה):

לא, הם לא היו משתפים אותו במשאל עם על הגולן. על=פי ההצעות שלהם, שאנחנו מכירים אותן, החברים הערבים הם אזרחים שיש לנטרל את קולותיהם במשאל עם כלשהו שעוסק במסירת שטח.

שבח וייס (העבודה):

- - -

חגי מירום (העבודה):

זה בהחלט חלק מהמשנה של הדרך השלישית. אבל הדרך השלישית, בדומה לצומת, רשמה פרק מזהיר של גבב ומלל העוסק בענייני טוהר ציבורי, שמירה על הקופה הציבורית, ענייניות והליכה במתווה המסורתי, הפרגמטי, של תנועת העבודה, של התיישבות עניינית וכל היוצא בזה. והנה, השבוע, באחד הימים, כאשר אלה אוחזים בכנף בגדו של השר נאמן ואלה תולשים את ציצית כיפתו וכן הלאה וכן הלאה, פתאום אנחנו שומעים ומתבשרים, שגם הדרך השלישית נמצאת במצב משברי עם הממשלה. וראה, איזה פלא, אחר כך גם באים הפרסומים, שהדרך השלישית עומדת על כך, שבתקציב יבואו לידי ביטוי חוסנו והגברת חוסנו וכוחו של המתיישב בגולן, וכן הגברת חוסנה של ההתיישבות בבקעת=הירדן.

טוב, מפלגה אידיאולוגית, נקייה, שמעולם לא שמה את ידה בקופה הציבורית, החלה אט אט מאמצת אליה ומשרישה ומטמיעה בתוכה את התיאוריות הדרעיניזיות הידועות, והחלה לעבוד אף היא בשיטה הזו, כפי שאנחנו יודעים, ונצטרך עוד לראות כאשר יניחו את ההסכמים על שולחן הכנסת. מדובר בעשרות מיליוני שקלים שנמסרו לגולן ולבקעה, בהשראתה ובתביעותיה של הדרך השלישית. ראשיתם בעשרות מיליוני שקלים כאלה - אחריתם מי ישורנו.

ועל כולן עומדת לעלות סיעת גשר. גשר לא קיבלה דבר ולא תקבל דבר, אלא באמצעות

חקיקה. זה דבר שכדאי להתייחס אליו. הרי גשר, דוד לוי מנהיגה ואחרים, אוחזים בידם עוד מהשנה שעברה בהתחייבות כתובה של ראש הממשלה למלא שורה של נושאים.

קריאה:

מאושררת.

חגי מירום (העבודה):

מאושררת שלוש פעמים, למלא שורה של נושאים שהיו והם יקרים ללבה של סיעת גשר: פיתוח ושיקום השכונות, ערי הפיתוח, דיור וכל היוצא בזה. אלא שגשר למדה בדרך הקשה, שישראל בעלייה עדיין לא התחילה ללמוד אותה, שאין הסכם ללא נייר כתוב, ואין נייר כתוב ללא בלוף. כי זו שיטתו של ראש הממשלה. מה אם כן עושה גשר השנה הזו? היא לא תסתפק בניירות. כל הסכם שיונח על שולחן הכנסת עם המפד"ל ועם ישראל בעלייה ועם הדרך השלישית לא מספק את גשר. בצדק, כי גשר מבינה, שראש הממשלה מוליך אותה בכחש. הוא אומר לשר נאמן, תן להם, תגיד להם שאתה נותן, תרשום את זה על הנייר, ואחר כך לא צריך לעשות שום דבר. עברנו את התקציב, הסתדרנו, הממשלה לא נפלה. הרי הם רוצים לשבת אתנו, כיסאות הממשלה הם כיסאות דביקים עוד יותר מכיסאות חברי הכנסת, ואנחנו נמשיך במרוצנו אל היעד הבא תחת השם או תחת כללי המשחק של להרוויח זמן.

בא דוד לוי ואומר: לא הפעם, אני רוצה את זה בחוק התקציב. ואני אומר לכם באחריות, כי שמעתי את הדברים מפי אחיו, מקסים לוי, הנמצא פה בכנסת, והוא מאוד פעיל ומאוד עובד על הפרויקטים של גשר. מקסים לוי אמר לי, שחבר הכנסת לוי מחזיק תביעות להתחייבויות ב=2 מיליארדי שקל. דיברנו קודם על 300 המיליון של המפד"ל והזדעזענו, התמוטטנו. דיברנו על עשרות המיליונים שארבעת חברי הכנסת של הדרך השלישית לקחו לגולן ולבקעה, ונפלנו מהרגליים מרוב זעזוע. תקשיבו טוב, 2 מיליארדי שקל תובעת סיעת גשר, והיא מבקשת את זה בחוק התקציב. למה בחוק התקציב? נסביר כאן לצופים הבודדים שצופים בנו בשעה כזו - משום שחוק חייבים לקיים. ומפני שבדרך החוק ראש הממשלה לא יכול להתחמק עוד מההתחייבויות שלו. זה רשום בספר החוקים, זה דבר שיש לקיימו, והאוצר לא יכול להתחמק ממנו במהלך השנה.

תראו איזה טיפוס מדרגה אנחנו הולכים ומטפסים בשנה הזו, כאשר מהסכמים בעל=פה

בעבר, מתוך תחושת בושה שאסור לומר אותם בגלוי, עברנו להסכמים בכתב - לא בתחושה שצריך לומר בגלוי, אלא בתחושה שבלי הסכם בכתב זה לא ילך. ועכשיו אנחנו לא בעידן ההסכמים בכתב, אלא בעידן החקיקה של כל התחייבות שנותנים. זו השערורייה שרציתי לדבר עליה.

נדמה לי שזמני תם מזמן. אני אמשיך ואדבר על האבולוציה של הסחטנות והאווירה של מהר שלל חיש בז בקרב סיעות הקואליציה בפעם הבאה כאשר תינתן לי אפשרות.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה, חבר הכנסת חגי מירום. אני מזמין את חבר הכנסת שבח וייס. חבר הכנסת ברעם, הוא פשוט החליף אותי, הזמן גלש, והוא חיכה. אתה מייד אחריו.

שבח וייס (העבודה):

אדוני חברי היושב=ראש, חברי חברי הכנסת ברעם, מירום, כבל, מה גורם לנו לשבת כאן כסהרורים בלילה, לנהל ישיבות, לשוחח עם הציבור בינינו לבין עצמנו? כבר לילה שלישי או רביעי אני שואל את עצמי את השאלה הזאת. על פני הדברים זה תכסיס פרלמנטרי מתקבל על הדעת, זה חלק מן העניין. כך חשבתי בתחילה. והנה אנחנו כבר ביום רביעי או חמישי, ויש לי הרגשה שהטקטיקה הזאת בעצם מגויסת לאסטרטגיה אופוזיציונית נחוצה. על=ידי התמשכות הישיבות אנחנו גורמים, בעצם, לתהליכים של שינוי התקציב.

יש לנו גם בעיה ציבורית מוסרית במידה רבה. אנחנו האופוזיציה העיקרית המובילה, גם כשהיה בשלטון קו אידיאולוגי מובהק של מדינת רווחה. הייתי שמח אילו היתה פחות בצל המיתולוגיה של ההפרטות. אבל בגדול, מדינת רווחה. אנחנו מנסים לשמור על הפלטפורמה הזאת כאן, אבל הפכנו בעצם לבני ערובה בידי הסיעות הקטנות של הקואליציה.

יש פה חיזיון סוריאליסטי. זאת אומרת, בזכות 34 הקולות של מפלגת העבודה, הסיעה הגדולה ביותר הכנסת, ועוד תשעה קולות של מרצ, ועוד חמישה קולות של סיעת חד"ש המורחבת, ועוד ארבעה קולות של סיעות מד"ע, יחד 52 חברי כנסת, אנחנו הגלעין האופוזיציוני הגדול והקשה המאפשר לסיעות קואליציוניות קטנות, פנים=מפלגתיות,

פנים=גושיות, כמו גשר, ויותר גדולות, כמו ש"ס, ובינוניות, כמו ישראל בעלייה וסיעות נוספות - אנחנו מגויסים כולנו לתרגילים שלהם בתוך הקואליציה. זה תעתוע.

יתר על כן, בסופו של דבר ההישג שמושג בזכות העוצבות שלנו נזקף פוליטית לזכותן של הפלוגות בצד הזה. זה מצב מתעתע. לא פעם אני חושב אם אנחנו צריכים לספק את השירותים האלה, שירותי חינם.

היו"ר נ' מסאלחה:

אבל אנחנו הגשנו הסתייגויות.

שבח וייס (העבודה):

כן. אבל אני מדבר על המכניזם. הכוח המסיבי לשינוי פני התקציב כאן. הבונוסים כאן. אני מקווה שהציבור יבין זאת.

אני מקווה שהציבור, חלקו לפחות, יבין דבר נוסף - שכאשר תהליך אוסלו התקדם התקדמות=מה בפריסה בחברון, זה היה אותו מחנה המבקש לשמר את מורשת השלום של יצחק רבין, שמעון פרס וממשלת רבין. אחרת זה לא היה מתאפשר. כי מחנה ארץ=ישראל, נקרא לזה כך, הרי הם היו שוברים את הממשלה.

זה חיזיון שחוזר על עצמו במהדורות שונות ומגוונות. הסכמי קמפ=דייוויד לא היו נכנסים להיסטוריה של מדינת ישראל ושל האזור למרות המעשה ההיסטורי הגדול והאמיץ של מנחם בגין, זיכרונו לברכה, בסיועו הנמרץ של משה דיין, זיכרונו לברכה, והנשיא עזר ויצמן, ייבדל לחיים ארוכים. הם הובילו את המסע. בלי הכתפיים של האופוזיציה זה לא היה עובר.

אני מוכרח לומר לכם, אלה חיים מטורפים. לימין יש חיים מטורפים בפרלמנט הישראלי, בדמוקרטיה הישראלית. בשמאל אפילו מתפתחת אגדה, ולאגדות פוליטיות יש כוח, שבכלל כדאי שהימין יעשה את השלום. מדוע? מפני שאם השמאל ינסה לעשות אותו, כמובן מאליו, את תמיכתFOR GRANTEDיפעילו נגדו אלימות. אם הימין יעשה, יש לו השמאל. שימו לב, יפעילו נגדו אלימות - ואחרי רצח יצחק רבין זה דבר של ממש,

הרעיון הזה של הפעלת אלימות.

אני לא אומר שהימין נתן הוראה לרצוח את יצחק רבין. אבל הרוצח ראה את עצמו כשליח אולטימטיבי של הימין שבימין, של הימין הדתי=לאומי. זה נושא שמעסיק אותי לא פעם. מה שמצער מאוד, שאין מספיק קהל בין אזרחי ישראל המצביעים, המתמודדים עם חוסר הצדק הזה, הטמון בחלוקה המתעתעת הזאת של תפקידי אופוזיציה ושלטון.

מה עלינו לעשות כאופוזיציה? אנחנו יכולים לצאת בהכרזה ולנסות לממש אותה: לא משחקים במשחק, תסלחו לי, המתעתע והמלוכלך הזה. אם הקואליציה אינה מסוגלת לבדה למשול לא בתחום המדיני ולא בתחום החברתי, תואיל בטובה להסיק מסקנות פרלמנטריות ופוליטיות - ללכת לבחירות. אינני מכיר עוד פרלמנט בעולם - ואני מכיר כמה פרלמנטים בעולם - שהאופוזיציה העיקרית שבו, בעיקר כשזאת אופוזיציה של השמאל והשמאל המתון, מגישה בחדווה כזאת שירותי שלטון לתעתועים של הימין. שירותי שלטון, ומשרתת בכך את הציבור.

אם יש טעם בהתנהגות הזאת, אולי הטעם האחד והיחיד הוא, שכך היא משמרת כמה עקרונות יסוד במשטר המדיני והחברתי שלה. וכאשר תזדמן שוב אל ההגה תוכל להמשיך לא מאפס אלא מתוך קיומם של מטענים כבדים של המדיניות החברתית והפוליטיקה החברתית שהיא השאירה בשטח. זו תקוותנו הגדולה.

אבל הולך ואוזל הזמן ואוזלת הסבלנות לעניין. זה משחק לא הוגן. העובדה שחלק מן הציבור אינו נותן בנו את האמון ביום הדין של הבחירות, אחרי שאנחנו עושים את המעשים האלה כבר בפעם השלישית - גם זה לא הוגן.

ידידי היושב=ראש, חברי הכנסת, אני לא יודע כיצד ייראה התקציב ביום רביעי, ואם הוא יהיה ביום רביעי. אבל אם הוא יהיה חברתי יותר, אם יישארו בו יותר אותות של צדק חברתי, אם מערכת הבריאות על הישגיה תישמר, פחות או יותר, אם טיפות=החלב לא תיפגענה, אם יהיה תקציב סביר קצת יותר לדיור לזוגות צעירים, אם יהיה בו קצת יותר תקווה - זה לא בזכות השלטון אלא בזכות האופוזיציה. אני רוצה שיזכרו את הדבר הזה.
תודה רבה.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

תודה. חבר הכנסת עוזי ברעם, רשות הדיבור שלך.

<u>עוזי ברעם (העבודה):</u>

כבוד היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, שמעתי את חברי נואמים. שמעתי את הניתוח של חבר הכנסת שבח וייס של תפקידי האופוזיציה שקוראת לעצמה אחראית בזמני משבר, ושמעתי את נאומו של חבר הכנסת חגי מירום. הנאום שלי יהיה דומה מעט לנאומו של חבר הכנסת שבח וייס, כי אני נואם נאום של 04:00, וחגי מירום נאם נאום של 20:00, כאשר הוא ראה לנגדו את מצלמת הטלוויזיה הבודדת, והוא שיווה לנגדו רגע שבו כל ההיכל הזה מלא בקהל, וחברי הכנסת מאכלסים את כל הספסלים. הנאום היה נאום טוב, אבל הוא היה נאום שהולם כנסת מלאה.

אני מעריך ומוקיר מאוד את אלה ששומעים אותנו עכשיו. לכן אני רוצה דווקא להתחיל בנושא האבטלה מנקודת ראות מאוד מאוד אישית. אבי, משה ברעם, זיכרונו לברכה, כיבד את הבית הזה בנוכחותו תקופה ארוכה. הוא היה פה חבר כנסת, הוא היה ראש ועדת העבודה של הכנסת; אז עוד לא קראו לה ועדת העבודה והרווחה. הוא היה שר העבודה. אבל יותר מכל דבר אחר הוא זכר תמיד את תפקידו כמזכיר מועצת פועלי ירושלים.

אני לא יכול לשכוח, ולו לרגע, את שנות ה=50 הראשונות, כאשר אני מגיע מבית=ספר עממי, וליד הבית שלנו הפגנות של מובטלים, וההפגנות של המובטלים כוונו לפתח ביתנו, כי אבי היה מזכיר מועצת הפועלים. ואבי היה מגיע הביתה, לא היתה אז אבטחה, הוא היה עובר לא בקלות. היו אפילו הפגנות שאני זוכר שבראשן עמד חבר הכנסת משה סנה, שנראה לא רע אומנם, אבל הוא היה נושא דגל האבטלה והלחם, והבית שלנו היה כולו בסימן של אבטלה. הייתי עולה הביתה מבית=הספר, ומשלחת מובטלים היתה נפגשת עם אבי.

אלה היו שנות ה=50. עלייה עצומה באה לארץ, עלייה שהיתה גדולה בהיקפה לציבור הישראלי שהיה בארץ, ואבי בסבלנות אין קץ מטפל במובטל אחרי מובטל. אני זוכר מובטלים שהוא היה מנסה לסדר אותם בעבודה באופן אינדיבידואלי, והעניין לא היה מסתייע, והם היו חוזרים אלינו הביתה.

כאשר ירדה האבטלה, אבי היה הראשון ששמעתי ממנו, שהאבטלה עבור אדם בודד היא תמיד אבטלה של 100%. הוא מעולם לא דיבר על ממדים, וכל פעם שהכנסת היתה דנה בנושא האבטלה הוא היה ראש וראשון המדברים, וכאשר היו צריכים לחוקק את ביטוח האבטלה, הוא היה שר העבודה שהביא את הנושא הזה לכנסת.

אני זוכר, אלו היו ימים אחרים. תמיד היה ויכוח בירושלים על עיריית ירושלים. הוא אמר: אני מוכן לאבד את עיריית ירושלים אבל לא מוכן לאבד את מועצת פועלי ירושלים, כי מועצת פועלי ירושלים היא הבית של הפועלים, וזה הבית של העמלים. כאשר גדלתי בצלו וראיתי אותו שנה אחר שנה - אני זוכר את שנות ה=50 הראשונות, שעליהן אנחנו מבקשים סליחה, ובסליחה יש היגיון מבחינת הראייה הסובייקטיבית של הציבור שחש את עצמו נפגע. אבל אני מסתכל אחורה ואני אומר: האם אני, משפחתי, הורי, צריכים לבקש סליחה?

אני זוכר את שנות ה=50 הראשונות, כשאני הולך עם אבי ביום שלג למעברת תלפיות. במעברת תלפיות ילדי תנועות הנוער יחד עם ילדי העולים מוציאים את השלג, מפנים את האוהלים. כאשר ראיתי את האנשים האלה שעברו לקטמונים, רובם היו אז עולים מכורדיסטן - הם היו עולים מרודים. הם באו לארץ בחוסר כול. הם הלכו ובנו את ביתם. אני זוכר את אבי לאחר שנים, כשהוא כבר היה יקיר הקטמונים, יקירם של אותם אנשים שאותם הוא קלט במעברת תלפיות. אני יודע שאני נמנה עם חברי הכנסת שיודעים ממש מה היא אבטלה; חש אותה בכל לבי.

אבל כשאני נזכר בשנות ה=50 - אני קצת אעזור לחגי מירום שלקח ממני מעט מהאצטלה של הפרשנות הפוליטית; אני אמשיך את דרכו דווקא. אני אומר כך: תראו למה אנחנו מגיעים. באותן שנות ה=50 שעליהן אני מדבר - מה היה הדבר שאיחד את מדינת ישראל? ניסיונות בלתי פוסקים להקים מפלגות עדתיות. היתה פה מפלגה של תימנים שנכנסה לכנסת, והיתה מפלגה שהיתה מאוד ירושלמית, מפלגה של ספרדים, ספרדים ציונים=כלליים בראשות בכור שטרית, שעבר לאחר מכן למפא"י, ואליהו אלישר, שהיה אז הדובר המרכזי ביותר בארץ של הנושא העדתי. באה אז המנהיגות של מפא"י, ואפילו מנחם בגין, זיכרונו לברכה, שהיה דובר עדתי ממדרגה ראשונה, לפי השקפתי, גם פופוליסטי מאוד, ואמרו: מדינת ישראל היא כור היתוך. מדינת ישראל תוכיח את בגרותה אם המפלגות העדתיות ימשיכו ויפרחו או שהן יקמלו. היתה תקופה טובה מאוד למפלגות

העדתיות, ונראה שהן פורחות.

באמצע שנות ה=50, בבחירות 1955, הונף הגרזן על המפלגות העדתיות כולן. נראה שאותו נושא של הרבה יותר אחדות תוך מאבק הולך ותופס את מקומו. גם לאט=לאט התאחדה המפלגה הפרוגרסיבית עם הציונים הכלליים וקם איזה בלוק אזרחי. הבלוק האזרחי הזה התאחד עם חרות. אני יודע שהאיחוד בין שני הבלוקים האלה היה דבר חמור מאוד לתנועת העבודה, כי הוא יצר את הלגיטימציה לתנועת החרות, שבאותה תקופה היתה מאוד מאוד מפוקפקת, מהרבה בחינות, גם מאוד מוצדקות. אבל התהליכים היו תהליכי איחוד.

היתה תחושה שאנחנו הולכים לוויכוח שמשתתפים בו ארבעה גופים מרכזיים: יש מפלגת העבודה, שגם אז היה אפשר לראות בה מפלגת שמאל, גם מבחינה מדינית; יש מפלגת ימין, שהיא פחות ימין כלכלי וחברתי במציאות הישראלית, היא יותר ימין מדיני, והיא גם איזה איחוד בלתי מתקבל על הדעת בין אנשים כמו יצחק מודעי לבין אנשים כמו דוד לוי ומשה קצב. מעולם לא היתה פה מפלגה תאצ'ריסטית במובן הזה, אלא מפלגה תאצ'ריסטית פופוליסטית, שגם נמצאת היום בספסלים האלה. הגוף השלישי היה מפלגה דתית הנאבקת על מעמדה. הגוף הרביעי - מפלגות ערביות או גופים שמייצגים את הערבים בכנסת.

שנים על שנים התקדמנו בנושא הזה, ותראו מה קורה לנו בשנים האחרונות. מכל הבחינות בעולם ישראל הולכת אחורה. ההתחרדות שעליה דיברת, חבר הכנסת חגי מירום, לא מדאיגה אותי רק מבחינת כוח המיקוח וכוח הסחיטה שיש להם פה. היא מדאיגה אותי עוד יותר מבחינת צביונו של הציבור הישראלי.

ההתחרדות היא המלחמה והמאבק האמיתי נגד טיפה ליברליזם בחברה הישראלית. 30 השנים האחרונות, מפנה את-הליברליות שכל כך הנחתה את החקיקה הישראלית ב=40 מקומה לעמדה עיקשת שהולכת ותופסת לעצמה יותר ויותר מקום של שמרנות מבחינה חברתית, שמרנות מבחינה דתית.

ובעצם אם מדברים על קרע בעם, זה הקרע בעם. הקרע שיש בין ימין לשמאל בנושא המדיני הוא קרע שיש לו ביטוי אמוציונלי מאוד בגלל רצח רבין, בגלל הוויכוח הקשה, בגלל העובדה שהפכו את השמאל כמעט לבוגדים בגלל הסכם אוסלו. אבל זה ויכוח זמני. היום הוא ויכוח קשה, אבל הוא ויכוח זמני. כי אם תגיע תקופה ונגיע לשלום - ואני

מקווה ששלום ממשלה שלנו תעשה, כי היא, לדעתי, היחידה שמסוגלת לעשות שלום - אז אנחנו נעמוד מול החברה הישראלית ומול הבית הזה ונגיד מה קווי המיתאר האמיתיים של החלוקה. קווי המיתאר יהיו אחרים. הם יהיו בין שמרנות לבין ליברליזם, והם יהיו גם בנושא של תפיסה חברתית.

אני רוצה לומר משהו בנושא של תפיסה חברתית. כבר אמרתי, אני רוצה להבליט את העניין. מה זה אצלנו שמאל וימין? קחו את חבר הכנסת יוסי ביילין. אם אצלנו קו פרשת המים הוא הנושא המדיני, הוא שמאל. אבל בעולם כולו אין קו פרשת מים שהוא נושא מדיני. ליונל ז'וספן, שנבחר לראשות ממשלת צרפת, נבחר על מצע שמאלני חברתי כלכלי. תיקחו את חברת הכנסת לשעבר שושנה ארבלי=אלמוזלינו. היא שמאל או ימין? היא לגמרי ימין בהשקפה המדינית. לכן היא נחשבת ימין ויוסי ביילין שמאל. אבל בהשקפה החברתית היא ראש וראשונה לשמאל. פירוש הדבר, שבארץ הגענו לטשטוש מוחלט של התחומים.

אם יהיה שלום, חבר הכנסת חגי מירום, אנחנו נמצא את עצמנו בהתלכדות פוליטית שונה בכל הכנסת הזאת. לא משום שרוני מילוא יקים או לא יקים מפלגת מרכז, זו קוניונקטורה, אלא מכיוון שאז התפיסות האמיתיות של הוויכוח יפרצו ויעלו: האם אנחנו מקבלים בצורה טוטלית שאין התערבות של המדינה בתכנון הכלכלה והחברה, כמו שסברו חברות תאצ'ריסטיות ורייגניסטיות? ראינו למה הגיעה אנגליה. באנגליה יש אחוז העוני הגבוה ביותר באירופה. תאצ'ר חילקה את אנגליה לשניים: בין החלק הצפוני לחלק האחר. כל מי שביקר בליברפול, במנצ'סטר ובלידס וראה את העוני, את העזובה, את השחור והאפרוריות, ידע לקראת מה אנחנו הולכים.

אבל היום אנחנו עומדים במצב, שבו המפלגות העדתיות קנו להן הרבה יותר שליטה. התופעה החמורה ביותר של מפלגה עדתית, החמורה ביותר, היא לא ש"ס. ש"ס צמחה כמפלגת מחאה דתית נגד הממסד האשכנזי הדתי שקיפח אותה. אני מכיר את העניין מירושלים, ואני יודע מה היה הרקע. עכשיו היא הפכה למפלגה עדתית.

אבל המפלגה הרוסית היא המפלגה העדתית האמיתית. עוד לא היתה מפלגה עדתית אשכנזית אף פעם, אולי משום שהאשכנזים מעולם לא חשו את עצמם שהם נמצאים בעמדת קיפוח מדומה או לא מדומה. העובדה שבראש חוצות קמה מפלגה שמייצגת גוון אחד ודואגת לגוון אחד, ואנחנו כאן מקבלים את זה, וחגי מירום שואל האם הם יקבלו את מה שהבטיחו להם או לא - אבל מעבר לעניין הזה, חמור מאוד שבישראל בשנות האלפיים קמה מפלגה

עדתית יהודית, שהיא מפלגה רוסית מובהקת, שמייצגת גוון אחד באוכלוסייה, ובעצם מונעת כמעט ביודעין את ההתערות הפוליטית. משום שההתערות הכלכלית והחברתית של הציבור הרוסי הצליחה מאוד במדינה הזאת.

אני רוצה לומר דבר על גורם נוסף. כשנבחרתי להיות שר פנים, ולא זמן רב שימשתי בתפקיד הזה, נתקלתי בבעיה. היתה ועדה שהיתה צריכה לקבוע את הגבולות של המועצה האזורית עמק יזרעאל. הוועדה הזאת החליטה עוד בימי רבין, זיכרונו לברכה, כשר הפנים, להעביר קרקעות של המועצה המקומית עמק יזרעאל לנצרת היהודית, לנצרת הערבית, לכפר אכסאל ועוד לכמה כפרים בסביבה. ראיתי את ההמלצה. היות שהייתי שר התיירות והבנתי שנצרת משוועת לקרקעות על מנת להזיז מהרחוב הראשי את כל המסגריות ואת כל המוסכים - ואתה מכיר את זה, חבר הכנסת איתן כבל, מימים שהיית במשרד השיכון, כי הפרויקט היה משותף - החלטתי כמעט ברגע הראשון לאמץ את המסקנות.

אבל כדי להיות בטוח בעמדתי הלכתי לראש הממשלה ואמרתי לו: תראה, זה מה שאני עומד להחליט. הוא היה בקונפליקט, כי היו עליו לחצים חזקים מאוד מהמועצה האזורית עמק יזרעאל. גם עלי. והוא אמר לי: תחליט, אני אהיה מאחוריך. לא: אני מחליט. תחליט, אני מאחוריך. אני החלטתי, שאני רוצה גם להחליט ואני גם רוצה שההחלטה שלי תהיה תקפה ותחזיק מעמד. ואז הלכתי לכמה יועצים משפטיים, והם אמרו לי: אם אתה רוצה שתחזיק מעמד, לך לכל מקום יהודי או ערבי שמרגיש את עצמו נפגע, ותשמע בעצמך את דעת התושבים. הלכתי ממקום למקום.

מעבר להנמקה העניינית למה הם לא רוצים שיעבירו, היתה הנמקה מסוכנת מאוד, גם מפי אנשים מרכזיים שלא שייכים למחנה ההוא: אתה רוצה להעביר אדמות של יהודים לערבים? שנים גאלנו את הקרקע, והיום אתה רוצה למסור את הקרקע לערבים? אז הבנתי, שהעוצמה של האפליה היא הרבה יותר עמוקה והרבה יותר קשה מכפי שאנחנו חושדים.

היום הגענו לשיא שיאה של האפליה, כאשר כל המפלגות בבית הזה, בחלק הזה, מקבלות ונהנות, וראשי רשויות ערביות שבאו לכאן משוועים. לסח'נין אין כסף לשלם משכורות. הם לא נמצאים בחלוקה הזאת של השלל הלאומי. אנחנו, וחבר הכנסת שבח וייס דיבר על כוחה של האופוזיציה, עומדים אין=אונים. אנחנו לא יכולים אפילו לסייע לרשויות ערביות ודרוזיות במצב החמור שלהן.

כאשר החלטתי אז כן להעביר את האדמות - וזו היתה החלטה היסטורית מבחינה מסוימת, כי עוד לא החליטו החלטה כזאת - והעניין הגיע לבג"ץ, בג"ץ קיבל את עמדתי גם משום שהלכתי ושאלתי כל יישוב. הייתי גאה שאני נותן יד למהלך חשוב כל כך.

אני מסכם את הדברים ואומר, שהעובדה שיש לנו עכשיו בישראל לקראת שנות האלפיים מפלגות עדתיות והעובדה שאנחנו מגיעים לתהליכי התחרדות שהם על חשבון השקפה ליברלית מוכרחות לעורר אצלנו חשיבה מחודשת בעניין הבחירה הישירה לראש ממשלה.

מעולם לא הייתי מהמתגוללים על החוק. אני יודע שמבחינת המחנה הזה - החוק הזה מאפשר לו להגיע מהר יותר לשלטון. אבל כשאני מסתכל על ראש הממשלה ביבי נתניהו, מעבר לכל הדברים המוצדקים שאומרים עליו יש בעיה שאי=אפשר להכחיש אותה. לראשונה יש ראש ממשלה בישראל ששולט רק על 22 חברי כנסת, וזה גם בקושי. לראשונה. ראש ממשלה היה בא עם 40 מנדטים, עם 45. ראש ממשלה שבא עם 22 מנדטים הוא ראש ממשלה נכה, אפילו לא קוראים לו בנימין נתניהו. צריך להבין, שאם אנחנו נגיע לבחירות הבאות, ולכל אחת משתי המפלגות הגדולות יהיו פחות מ=30 מנדטים, ולא יהיה להן רוב בכנסת - אנחנו ניקלע למציאות פוליטית חדשה. ואולי על הנושא של הבחירות הישירות לראש הממשלה אני אתן את הנאום הבא שלי.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

תודה רבה לחבר הכנסת עוזי ברעם. חבר הכנסת אפרים סנה, בבקשה.

<u>אפרים סנה (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, יצא לי לדבר פה בלילות האלה פעם על העניין החברתי, בעיקר על נושא הבריאות, פעם על נושא הביטחון, ואני חושב שמן הראוי להתייחס למכנה המשותף של הדברים ולראות מה הוא המכלול של כל התקציב הזה, של חוק ההסדרים הזה, שהגישה פה הממשלה.

בצד החברתי ראינו אטימות כלפי חלשים, זלזול בחולים, במסכנים, בקשישים, בסובלים. בצד הביטחוני ראינו, שמכינים בעצם מלחמה, אבל אין מתכוננים לקראתה ואין

נותנים לצה"ל, למערכת הביטחון, את הכלים הדרושים כדי לנצח. הדברים האלה מתקשרים קשר חזק מאוד למדיניות של הממשלה במה שנקרא תהליך השלום, ואני אומר - תהליך השלום הגווע. יש קשר, קשר הדוק מאוד, בין איך נראה התקציב הזה לבין מדיניות הממשלה בתחום החיצוני.

למה הביא הקיפאון בתהליך השלום מבחינה כלכלית? הוא הביא לירידה בהשקעות, ירידה דרסטית בהשקעות. הוא הביא לירידה בתיירות. הוא הביא לירידה בהשקעות בתיירות. הוא הביא לירידה בהכנסות המדינה. הוא הביא לעלייה באבטלה, לירידה בתעסוקה, דרסטית ביותר.

לא מקרי הדבר, שכאשר הממשלה שהיו לי העונג והכבוד לשרת בה, בראשותו של יצחק רבין, כיהנה כממשלת ישראל, אחד הדברים שעליהם השפיעה המדיניות היתה הירידה הדרסטית בשיעור האבטלה. הורדנו את האבטלה מיותר מ=11% לפחות מ=6%; כלומר, בחצי. כאשר מסתכלים על המצב הנוכחי, על המיתון, שנגרם בראש ובראשונה מהמצב המדיני, אני רוצה להגיד במלוא ההגינות - וחבר הכנסת שוחט לא נמצא פה - חלק גדול מהצלחתנו הכלכלית לא נבע מהיותנו גאונים כלכליים, אלא מהיותנו צודקים בעניין המדיני. הבטחנו שהשלום יביא לפריחה כלכלית. זה קרה. לכן, גם היום, כאשר יש מיתון כזה ותופעות חברתיות קשות כל כך, במידה רבה זה נובע - לא מכך שפרופסור נאמן שיש לו ידע רב בכלכלה, יש לו ידע טוב, אבל יש לו השקפת עולם גרועה, תפיסת עולם שגויה - לא בגלל זה, אלא מפני שהאיש שיושב בראשו של השולחן הזה מוביל את ישראל בדרך מדינית לא נכונה.

תראו איך הדבר הזה משפיע. היה ויכוח על שיעור המענק למשקיעים באזורי פיתוח - 20%, 24%, 28%. זה לא הכול כסף. כאשר יש התפרצות של משקיעים למדינה, אין צורך בתמריצים, כי הם באים בעצמם. זה, אגב, היה הנימוק הרציני שבו השתמש בייגה שוחט בממשלה בוויכוח שלו מול מיכה חריש, כדי להוריד את המענקים. הוא אמר: איננו זקוקים לתמריץ הזה, הם ממילא באים. הוא הדין בהשקעות במלונאות. המלונאים ממילא באו. באו ל"הייאט" ולמלון נוסף בחוף ים=המלח, בכרמל, בתל=אביב, "הילטון" בבאר=שבע. בכל הארץ. כאשר הם באים, לא צריך לתמרץ אותם. אפשר לשמור את הכסף לעניינים חברתיים. עכשיו חייבים לתמרץ אותם, ובהרבה, אם רוצים שהם יבואו וייצרו מקומות עבודה.

עניין האבטלה - כאשר יש אבטלה כזו צריכים להוציא על המובטלים, לשלם להם. גם

זאת שואבים ממקורות תקציביים אחרים.

פה מגיעים לעניין הכבד מאוד, והוא עניין הביטחון. העניין החברתי=הכלכלי הוא כשלעצמו עניין כבד ביותר. ממשלה שנוהגת מדיניות שלום יכולה להיטיב עם אזרחיה. ועובדה, בזמן הממשלה שלנו - והיושב=ראש זוכר זאת, כי עבדנו על כך ביחד - יכולנו לבנות מרפאות לאם וילד, יכולנו להוסיף הרבה מיטות בבתי=החולים ולבנות מוסדות לקשישים בפרדס=חנה, בנס=ציונה. במקומות רבים בארץ; להגדיל את תקציב החינוך במיליארדים. מי שמנהל מדיניות פתוחה וחכמה כלפי חוץ יכול להיות נדיב בבית. מי שמנהל מדיניות אטומה וצרת אופק וגם - תסלחו לי, מטומטמת כלפי חוץ - סופו שמתאכזר לאזרחיו, ולמסכנים ולחלשים שבהם.

ופה אני מגיע לעניין הביטחון. למה הרשה לעצמו יצחק רבין גם לקצץ בביטחון, ולא רק זה? אם יש דבר שאפשר לומר עליו בראש ובראשונה, זו אחריותו לביטחון ישראל. אין דבר שהיה חשוב לו יותר מהאחריות לביטחון ישראל. תשאלו: הכיצד הוא וממשלתו, שמעון פרס שעבד אתו וגם כן היה שנים רבות שר הביטחון - איך הם הרשו לעצמם לקצץ בביטחון, או לפחות אדייק ואומר, לא להגדיל בביטחון? - כי הם ניהלו מדיניות שצמצמה, לא הסירה, צמצמה את סכנות המלחמה המיידית. היא לא צמצמה את הסכנות הרחוקות, של אירן ועירק, אבל היא צמצמה את סכנת העימות במעגל הקרוב, והיא גם בנתה חזית מול האיומים הרחוקים, חזית שהיינו שותפים לה: מצרים, ירדן, מדינות המאגרב. במזרח תיכון כזה מדינת ישראל יכולה להרשות לעצמה שולי ביטחון יותר צרים בתחום התקציבי. ולכן לא היה הכרח כל כך דחוף, כל כך מיידי בהוצאות צבאיות גבוהות.

אבל כאשר יש ממשלה שעוצרת את תהליך השלום ומלכדת את הערבים נגדנו. אנו בתבונתנו פיצלנו אותם ולקחנו אלינו את המתונים ובודדנו את הקיצונים, ואילו מה שיצר ראש הממשלה הזה זו אחדות של העולם הערבי ובידוד מדיני של ישראל; אלה התנאים היוצרים מלחמה חדשה באזור.

בתנאים האלה, לדרישות של שר הביטחון יש צידוק גדול. כי הוא אומר: אם אתם יוצרים מצב כזה, תנו לי את הכלים לנצח במלחמה. ואני מדבר לא על דברים סודיים. אני מדבר, לדוגמה, על המסכות, ועל כך היה דיון פתוח בוועדות הכנסת. סוריה בונה עוצמה כימית אדירה מבחינת טילים ונשק כימי, סכנה חמורה לעורף שלנו. מה עם רענון המסכות?

אתם זוכרים כמה זמן דשדשו בעניין הזה של כן 50 מיליון, לא 50 מיליון? עד היום אני לא בטוח, ואני צריך לבדוק את זה בוועדה לענייני ביקורת המדינה, אם מה שכבר החליטו להקצות למסכות לעורף אכן הגיע. אני מביא את הדוגמה הזאת כי היא קלה לי, כי היא נוגעת בעורף, בהגנה, לא בדברים כמוסים.

לכן, מי - אני לא רוצה להגיד שמכין את המלחמה, כי הוא לא מכין את המלחמה, הוא מעכב את השלום ומגדיל את סכנת המלחמה - הוא חייב, אם נשארה בו עוד טיפה של אחריות, לתת למערכת הביטחון את הכלים לנצח במלחמה כאשר תפרוץ, וגם את זה הם לא עושים. לכן, זה המכנה המשותף.

ואינני יכול לפסוח, לבסוף, על עוד פן אחד, שגם הוא החיבור בין המדיניות ובין הכסף - עניין ההתנחלויות. שמענו אתמול בחדשות, שסיעת המפד"ל השיגה מראש הממשלה עוד 50 מיליון שקל לכבישים עוקפים. ממה זה בא? על חשבון מה זה בא? על חשבון התרופות לחולי אלצהיימר? על חשבון התרופות לחולי סוכרת? על חשבון קצבאות? אני אומר באחריות, כל כביש עוקף שהיה בו צידוק ביטחוני, תוכנן ונבנה בתקופתנו.

שוב, עוול שנעשה ליצחק רבין על=ידי - לא אגיד המתנחלים, אלא המנהיגות הפוליטית הקיצונית שלהם. אין דבר שבתהליכי המשא=ומתן עם הפלסטינים הוא דאג לו יותר מאשר ביטחון המתנחלים; יותר מכל דבר אחר, הוא הקדיש לזה הכי הרבה זמן, הכי הרבה מחשבה, הכי הרבה תשומת לב. כל כביש שהיה נחוץ תוקצב עוד בתקופת הממשלה שלנו.

בשביל מה עוד 50 מיליון? אני אגיד לכם למה. אלה לא כבישים עוקפים. אלה כבישים שמקצרים את הדרך ומעלים את הערך הנדל"ני של הדירות והבתים. זאת המשמעות. כי אם מאריאל אתה יכול לנסוע למרכז תל=אביב ב=25 דקות, זה כבר לא עניין של ביטחון. הכביש סלול, התוואי ידוע. אבל, כל הרחבה כזאת, כל קיצור זמן כזה, הוא לא מוסיף לביטחון, הוא משפר את הערך הנדל"ני של הדירות. זו האמת.

אם רצינו לחפש עוד דוגמה אחת איפה הכסף והפוליטיקה נפגשים, הרי זו הדוגמה הזאת של אותם 50 מיליון שקל, ויהיה לנו עצוב מאוד אם נחשוב, אדוני היושב=ראש, על חשבון מה זה בא.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. רשות הדיבור לחברת הכנסת יעל דיין, בבקשה.

יעל דיין (העבודה):

בוקר טוב, כבוד היושב=ראש, הכנסת כמעט ריקה, מלבד בפאתי האולם, רציתי לשאול, הרמדאן כבר החל?

היו"ר נ' מסאלחה:

לא, הוא יחל ביום רביעי.

יעל דיין (העבודה):

אולי גם ביום רביעי נהיה כאן בלילות בענייני תקציב, ואז אני אאחל לך חג שמח. אבל חשבתי באמת על הקומבינציה של החגים, כי הרי גם הרמדאן וגם חנוכה לא תמיד זזים - חנוכה פחות, רמדאן יותר - וחשבתי שחנוכה וחג המולד הם חגים שדורשים שמחה מסוימת, שקשה מאוד למובטלים, למשל, לחוג את החגים האלה, בין שהם נוצרים, בין שהם יהודים, באותה מידה של שמחה. אפילו הקמח והשמן ללביבות, והמתנות לילדים, ועץ האשוח והקישוטים שלו, אלה דברים שאיש עני, משפחה ענייה לא יכולה לשמח את ילדיה בהם באותה צורה כמו משפחה שאיננה מובטלת. אבל אולי הרמדאן, שאולי בכל זאת יש בו סגפנות מסוימת, יכול להיות חג יותר שוויוני, כי לא לאכול כולם יכולים, ואז העניין של איכות הארוחה - אם אתה צם כל היום, אולי מסתפקים גם בפחות.

אנחנו נקלענו לעונה הזו של חגים באיזו תקווה, תקוות שווא, או אולי תקווה שתתקיים, לסיים תקציב עד ליל 31 בדצמבר - הבוקר של 1 בינואר. אני רוצה לדבר ולחשוב רגע מה קורה בלילות האלה. אני יודעת מה אנחנו עושים בלילות. אנחנו באים בשמחה רבה, בקצב של פעם בשלוש שעות. הנה יצאתי, לא ירד גשם. חזרתי, הכבישים היו רטובים. אנחנו מחליפים לבוש גם כדי להתרענן, עושים מקלחת בין פעם לפעם, אוכלים פרי, וכך עוברים עלינו לילותינו.

אני חושבת מה קורה בלילה במקומות אחרים ומה קורה באותם חדרי שינה שבסופו של דבר מביאים לנו את הדפים האלה, הדף הוורוד והדפים הלבנים, לא את דפי ההסתייגויות. ואני חושבת איפה נרקמים החלומות. על מה חולם שר האוצר, למשל, אילו חלומות יש לו? האם הוא מצליח בחלום - ואני לא אומרת, חס וחלילה, חלום בלהות - הלילה שלו למצוא גם תשובות, לא איך להוציא את הכסף? יש כמה אחרים שחולמים איך הם יוציאו את הכספים ואיך הם ילחצו ויקבלו את הכספים. אבל לשר האוצר יש חלומות בעייתיים, כי הוא צריך לחשוב מהיכן יגיע הכסף שבמשך היום ראש הממשלה, אפילו לא הוא, ראש הממשלה מבטיח.

שר האוצר הולך לישון; אלה שהבטיחו להם די שמחים, ותיכף אגיע אליהם, אבל שר האוצר, איך הוא ישן בלילה? האם נרקמות במחשבתו בחלום כל הדרכים? אולי הוא חולם שפתאום גילינו נפט? אולי החלומות שלו מורכבים מאיזה אוצרות טבע עלומים, והוא חושב שיקום בבוקר והנה ימצא מקור נהדר כדי לכסות את גירעון הביטחון שנוצר, של 2 מיליארדים, יש אומרים 3 מיליארדים?

שר האוצר יקום בבוקר, ואני בספק אם הוא יפתור בלילה בחלום אותה בעיה שהיא הבעיה המרכזית היום. זה לא מה לתת אלא ממה לתת, והבעיה הזו הופלה עליו על=ידי ראש ממשלה. שר האוצר, יש האומרים עליו דברים טובים מאוד. אני הכרתי אותו רק בחיים הפרטיים שלו, אבל אין לי ספק שבמסובכות הכלכלית=החברתית, ואסור להפריד בין השתיים, שיש היום במדינת ישראל, הוא לא בדיוק האדם - לא שהוא לא קשוב, אוזניו בהחלט קשובות, אבל בין להיות קשוב ולתרגם את זה לרגישות ולהיות קשוב ורגיש ואז לתרגם את זה לסדרי עדיפויות, אני חושבת שכאן יש לנו משבצת שהיא לא לגמרי מלאה.

אני בטוחה ששר הבריאות היה לו לילה של חלומות טובים, כי הרי הוא בא עם תוכנית איך לקחת את הדפים האלה, שאנחנו די תקועים אתם, ודאי בחוק ההסדרים, ואת מימוש חוק הבריאות, ומה לעשות אתם. כי הרי הוא לא בא להצביע בשבוע שעבר. הוא הוציא את עצמו לצורך זה מהממשלה, בהתנגדות שלו, שזכתה גם לתמיכה שלנו, לגבי הכללה בכלל של חוק הבריאות בחוק ההסדרים. הוא לא זכה בכל הקופה, ולטעמי גם הזכייה שלו לא רק שאיננה מספקת, היא קצת סתימת חורים. היא לא ממש פתרון לעוולות של השינויים בחוק הבריאות, אלא איכשהו עשו כאן ושם, הייתי אומרת, סתימה זמנית, אפילו לא סתימה רצינית, בוודאי לא סתימה מזהב או מפלטינה, אלא איכשהו כיסו והחזירו את היד של השר מצא לספסל הזה והוא אכן יצביע אתנו.

כך שלפחות הלילה הזה היה לילה טוב, כי בית=המשפט השהה את השביתה ואנחנו לא יודעים אם היא תתחדש. השביתה עצמה, אחרי כמה שעות הסתיימה. השר מצא יצא מנצח, ובגדול, על ראש הממשלה. אומנם לא כל כך נעים לו לבקש בכתב מראש הממשלה, אבל הייתי ממליצה לכל מי שמקבל הבטחות בימים אלה לא לישון כל כך טוב בלילה בלי שמתחת לכר יהיה לו נייר שאכן חתום, וגם זה, כפי שראינו, עוד לא איזו ערבות. יכול להיות שקמים בבוקר וגם הנייר החתום - מסתבר שהדיו נמחקה ממנו.

שר החינוך בוודאי ישן. אני מאחלת לו בריאות ואריכות ימים, אבל אני חושבת שגם הוא יש לו סיבה לחלומות טובים. אני לא יכולה להגיד שבחלומות הכי בהירים שלו הוא חלם לקבל את כל הדרישות שלו, והוא קיבל אותן לתוך סל שאנחנו לא יודעים את תוכנו. אנחנו יודעים את הסכום שלו, ואנחנו יודעים באופן כללי ש=220 או 240 מיליון שקל ניתנו - חס וחלילה שאגיד חג המולד, אבל כמתנת חנוכה - לשר החינוך, והוא ישן עם הסל הזה לידו, ורק הוא יודע מה הוא אמור לעשות או מה הוא מתכוון לעשות ב=250 מיליון ש"ח האלה.

מה שהוא כן יודע, וכאן חבריו במפד"ל ישנים טוב, הוא יודע שנוסף על זה הם קיבלו עוד 50, ויש אומרים עוד 70 מיליון - ואמר כאן לפני חבר הכנסת סנה, שאין כביש עוקף שנחוץ לצורכי ביטחון. יש כבישים עוקפים שעושים את החיים קלים יותר למתנחלים, וזה עולה 50 או 70 מיליון שקלים. ועד שיגמרו את הכביש - אני מציעה שניזכר כולנו מהו הפער בין תכנון כביש לבין עלותו בפועל. והכבישים האלה לא ייגמרו ב=50 מיליון. כי מה אם בנית כביש עוקף אחד ואחר כך גילית שיש תוואי שהוא יותר מהיר, ואתה תגיע ממקום מגוריך בגדה למקום עבודתך מעבר ל"קו הירוק" יותר מהר ותחסוך את הפקקים. גם אני רוצה כביש עוקף, וואללה אני רוצה כביש עוקף. בכל שעה שאני עולה מתל=אביב לירושלים אני נתקעת, או ביציאה מתל=אביב, ואני רוצה לעקוף את היציאה מתל=אביב, או בכניסה לירושלים, והרי זה פשוט סקנדל שכביש מס' 1, כביש ראשי ראשי הכי חשוב, לאנשים גרים בתל=אביב ועובדים בירושלים, ולהיפך, הכניסה שלו היא צוואר בקבוק.

אני יכולה להגיד לכם, זה גם כן ביטחוני. כי בוודאי מבחינת תאונות דרכים - ולא הייתי אומרת על תאונות דרכים שזה משהו שהוא לא ביטחוני - גם כאן הייתי רוצה לפחות 50 מיליון, ואולי הייתי ישנה יותר טוב בלילה, ואולי אפילו הייתי מפספסת תור

אחד של דיבורים כאן.

כך ששר החינוך כמנהיג המפד"ל ישן כפול טוב בלילות. מצד אחד עם סל חינוך, שאלוהים בוודאי יודע, כי השר המר קרוב לאלוהים - אני לא יכולה לדעת איך הוא יפזר ויחלק את המתנות האלה בסל שלו, והאם זה באמת יהיה שוויוני, והאם הנזקקים במערכת החינוך יקבלו את זה, או שאלה יהיו הטבות כפי שאנחנו מכירים.

כפי שאמרתי, הוא ישן פעמיים טוב. בפעם השנייה הוא יכול לחלום על כבישים עוקפים, שבמהירות הבזק - אתה יוצא ממקום מגוריך בארץ=ישראל ומגיע למדינת ישראל תוך דקות ליום עבודה ואתה חוזר חזרה גם כן רענן בלי הפקקים.

שר העבודה בוודאי ישן טוב. אני רוצה לומר, שהכי פחות טענות יש לי לשר העבודה והרווחה בנושאים שאני עוסקת בהם. מה גם שהם כנראה הצליחו; אנחנו לא יודעים, הכול סוד בפנינו, התקציב העלום הזה. אנחנו נראה אותו רק אחרי שוועדת הכספים תשב ותאשר אותו, אחרי כל ההטבות וכל השינויים. אבל לגבי שר העבודה אני מוכרחה לומר, שבתחומים שאני עוסקת בהם - טיפול באלימות כלפי נשים, לשכות רווחה - הוא דאג שלא יהיה שום קיצוץ. הוא דאג שלא יהיה שום קיצוץ, זאת אומרת, הוא לא הקריב מהדברים שבאמת אסור לוותר עליהם, אבל היה לו קל מאוד לעשות את זה, כי בכלל הציעו לו הכפלה משונה מאוד של כל מיני דברים שהוא ומפלגתו רצו. כך שזה לא היה מאבק. למעשה, ש"ס התבקשה להגיד תודה. המאבק שלהם היה הקצר ביותר, הלוחץ ביותר. פחות או יותר הציעו להם: למה לא תיקחו איזו תוספת לקצבאות ילדים למשפחות ברוכות ילדים? למה לא תיקחו קצת מכאן וקצת מכאן, מן הגורן ומן היקב? והם נעלמו מהר מאוד מהמפה של נדודי השינה.

כך ששר העבודה והרווחה, ללא ספק ישן טוב כבר הרבה לילות, ואולי זו הסיבה לכך שאנחנו לא רואים אותו כאן.

ובבוקר, לא מוקדם מדי כמונו - ב=06:00, ב=07:00, אולי מישהו מותח כך את שריריו ועושה התעמלות בוקר - הם קמים לטיול כיתה, ואנחנו רואים דבר שחוזר וחוזר - טיולי הכיתה של ממשלת ישראל. כל הכבוד להם, משום שאנחנו כל הזמן אומרים: אל תהיו מנותקים, תראו את השטח. לא התכוונו מהליקופטר ולא התכוונו טיולים מהסוג הזה, אבל זה מה שצריך לקרות; כנראה מסיבה ביטחונית. והכיתה הזאת עולה למסוק; לא בשלמותה -

כי יש שרים שבפירוש מחרימים את טיול הכיתה, או שאולי לא קיבלו מההורים כסף לטיול כיתה, כמו שקורה לילדינו עכשיו. הם עולים למסוק. יש מגוון, יש בחירה. היום אתה יכול להיות בהליקופטר ולסייר על מפת שרון, לעומת שלשום שסיירת בהליקופטר על מפת איציק מרדכי, ומחר תהיה מפה נפרדת להתנחלויות, ואחר כך תהיה מפת ראש הממשלה; אולי, כי המפה הזו היא גנוזה, אנחנו לא יודעים בדיוק מה היא. ואחר כך תהיה מפת אנדורה בסן=סלבדור, ויום אחר, אם יהיה לנו עוד דלק במסוקים, תהיה לנו גם מפת אלון פלוס, או מפת אלון מינוס, ואין סוף לעניין.

אני מציעה שטיולי הכיתה האלה יעברו, בין השאר, גם על מפת האבטלה. ומפת האבטלה היא לא אופקים. אנחנו שומעים על מפת אבטלה רצינית וחמורה מאוד בגליל המערבי, והיא מתפשטת. לא שזו מחלה מידבקת, כמו כלבת, שכל פעם מגלים מוקד אחר. זה במקום שמסתכלים, ומסתפקים בהסתכלות בו. שם רואים את העיגול שמתחת לפנס. ועכשיו הואילו להסתכל, כי הגיעה המצוקה לגליל המערבי, אז רואים שיש שם אבטלה. זה לא שהאבטלה צמחה שם בן=לילה. מה, היא לא היתה שם לפני שבוע?

אותו דבר לגבי מפת החינוך. אשמח מאוד אם הם יעשו את מפת החינוך ויראו את מוקדי הנשירה, אפילו ממעוף הציפור, אפילו מהליקופטרים. כי אני אומנם רוצה מאוד תוספת שעות, כפי שקיבלו, והארכת יום הלימודים, אבל קודם כול אני רוצה שכל ילד ילך לבית=ספר, לפחות עממי, ואם אפשר, כפי שמחייב החוק, תיכון או 12 שנות לימוד או תעודת בגרות. מספר הנושרים עלה בשנה האחרונה בקרוב ל=1,000 תלמידים, וחלק גדול מהנשירה - לא נעים לי להגיד את זה, כבוד היושב=ראש - היא במגזר הערבי, ובתוך המגזר הערבי, יותר בנות מבנים, וחלק מזה זו לא נשירה משום שהילדים אינם מסוגלים ללמוד, אלא מכל מיני סיבות כאלה או אחרות. בעיקר בנות שנושרות במגזר הערבי, הרבה פעמים בגלל נישואין מוקדמים; רוצים שהיא תהיה בבית ולא רוצים שהיא תתפקר בחוץ. ואנחנו רואים תמונה של נשירה שעלתה ביותר מ=1,000 תלמידים בשנה האחרונה - מ=7,500 ל=8,700. 1,200 הילדים האלה שלא הולכים לבית=הספר צריכים להיות בקדימה, מעל ומעבר לכל דבר אחר.

כך הייתי מציעה להם לבקר גם על מפת החינוך וגם על מפת הבריאות וגם על מפת העבודה והאבטלה.

אסיים בשיר קצר מתוך "הטור השביעי" של אלתרמן. פנו אלי שומעים וצופים ואמרו,

שלפעמים השירים שאני קוראת כבדים מדי וקשים לשעות האלה, וקשה להתרכז בשעות האלה. ואולי אני יכולה להתאים את השיר למידת הריכוז שאפשר להשיג בשעה זו. "הטור השביעי" בוודאי יותר קל מאשר "כוכבים בחוץ" ומאשר ביאליק. שם השיר איננו ארוך - שמו "תקציב מעשי". זה היה בשנת 1951, כשהיתה הצעה לקצץ מאוד את סעיף התרבות של אותה שנה. וכותב אלתרמן:

"עת קורס האוצר תחת כובד עולם / של תביעות הבניין / ותביעות החרב - / עת נקרע הוא בין לול וחרושת וגלם / וצורכי הקליטה / הטורפים בו טרף - / לעת זאת מי ירהיב לטפס בסולם / עם חינוך ותרבות, בלי יוגד לו: הרף!

מי אוויל וידחק את עצמו במהומה / עם צורכי השכלה וכמו=זה מיני ילק, / עת דנים בני=אדם על דברים של ממש / כמו מלט, זבלים ודלק.

יש מוקדם ומאחר! עם תמימים תיתמם / אבל לא עם אנשי מעשה ופיתוח. / לא! הללו יודעים גם יודעים מן=הסתם / כי ישנם עניינים / שתוכם רעות רוח!

הם מושכים בכתפם בחיוך קטלני... / אך אמן כי הפעם, לתוכן וסבר, / יש בזה החיוך קו יותר בטלני / מיני כל מליצות על לשון ועל ספר...

כי בתוך מעגל המציאות הבוער, / עת מחצית תושבי המדינה המוקמת / הם כגוש בל ידע קרוא וכתוב ודבר / קצת קשה להפריד בין תורה לבין קמח!

כי בארץ הזאת, אשר עם כרות=לשון, / עשוק דעת, / עיוור, / מהמה בה כמים, / צריכים לעמוד במקום הראשון / הכלים הנותנים לו שפה ועיניים!

הכלים הבונים מן הדכי והשעט / את גופו של ציבור / בר=רצון ובר=דעת!

ייתכן כי גבירים שהגיעו לשיא / רשאים לקמץ ולחסך מלא הטנא. / אבל אנו - תקציב קצת פחות מעשי / הוא יותר מעשי בשבילנו. נודה נא.

שיעורי העברית, המורה במכינה, / מועדון העולים / לבידור וטיפוח, ופרקים בתולדות היישוב לבחינה / וידיעת הסביבה / ומחברת ולוח - / המקצץ בם קוצץ בביטחון

המדינה / וביטחון המדינה הוא מצרך בר=פיקוח."

1951. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. חבר הכנסת שלום שמחון היה כאן ועכשיו איננו באולם. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, בקטע הזה של ההשתתפות שלי בדיון המתמשך על חוק ההסדרים ותקציב המדינה רציתי לעסוק דווקא בעניין שלא שייך ישירות לשלטון; הוא שייך לנו כאנשי ציבור. במידה מסוימת יש לו השלכה על התנהגות השלטון, אבל הייתי רוצה לדבר על "חבר'ה טרסק", על ה"טרסקים".

נזכרתי בעניין הזה של ה"טרסק" סביב הדיונים על חגיגות היובל למדינת ישראל. אני אומר, שדווקא חגיגות היובל הן נושא שהיה ראוי לציון מיוחד. אבל תראו מה עושים סביב העניין הזה. דנים שנה שלמה על חגיגות היובל. הציבור שותף לכל השיקולים והתת=שיקולים וכל עסקי האמרגנות וכל שבעת ימי המשתה - שלא לדבר על הבעיות הפרסונליות והמכרזים והצד המשפטי והצד המסחרי והאמרגני. זה מסליד. איזה מין חגיגות אלו? הרי עד שהן תתרחשנה כבר הכול מכובס. איזו שמלת חג תישאר מזה? מה הסיפור הזה?

אנחנו בתוך חגיגות 100 שנים לייסוד הקונגרס הציוני, ולפני כן היו עוד פרויקטים שנתיים. זה לא התחיל בימי השלטון הזה, זה התחיל בתקופה אחרת. כל הזמן המערכות מנפקות חלטורות. שייתנו קצת שקט.

אנחנו עם ברוך חגים. הציבור הערבי בישראל הוא עם ודת ברוכי חגים. חגים של משפחה, של טבע, של נופים, של עונות שנה. "חבר'ה טרסק", ממלכת אמרגנים. והכול טקסים ועוד טקסים. אני לא מכיר עוד אומה שכל כך הרבה "מטקסת". אני אומר לכם, זה אפילו מנוגד לתרבות הדמוקרטית, כי מה זה "המטוקסות" הזאת? כל הזמן אנשי ציבור

מפטפטים, כל הזמן אנחנו נואמים, מוזמנים לכל החגיגות. אני לא יודע מתי הם מספיקים לקרוא ספר, למלא את הבטריות; מתי הם מספיקים למלא את התפקיד שלהם במשרד. כל הזמן במכוניות מטקס אל טקס.

זה הרבה פרנסה לעיתונות הכתובה ולעיתונות האלקטרונית. הרי יש ניתוח הצד המחזאי והאמרגני של הטקס. "חבר'ה טרסק", הכול חלטורה, שבעת ימי משתה, ידידי, ולא כל הציבור בארץ שותף לעניין הזה.

ציבור גדול של ערביי ישראל, שיש לו, בצדק, רגש של קיפוח ואפליה, רוצה להתחבר לחלק מן השמחות, אבל הוא לא יכול, כי כדי לשמוח יחד צריך לחוש תחושה של יחד. חלק גדול מהציבור הדתי לא מחובר לשמחות האלה, כי לציבור הדתי יש החגים המסורתיים שלו, שממלאים את עולמו התרבותי הפולקלוריסטי, את חיי המשפחה והקבוצה, וכן הלאה וכן הלאה.

אני כבר לא מדבר על כך שהארץ מלאה פסטיבלים. לפעמים אני יוצא מדעתי, כי היו תקופות כל כך עצובות בארץ הזאת. תקופת האינתיפאדה, כל כך הרבה דם נשפך, אבל אף פעם לא קרה שבפסח או בסוכות ואני לא=יודע=מה לא יהיו עוד פסטיבל ועוד פסטיבל ועוד פסטיבל. שלושה חודשים דיונים מי יופיע שם ובאיזו שמחה ובאיזה מכנסיים, באיזו חולצה ובאיזו עניבה. "חבר'ה טרסק", כמה כסף הולך לזה.

לפעמים אני שואל את עצמי - ולשמחה מה זו עושה? זילות של השמחות, זילות של החגים. האינפלציה הזאת, שגורמת גם לרדידות כזאת. עוד פעם אותם אנשים נואמים ועוד פעם אותם אנשים נואמים. מילא, כאן בפרלמנט, אף אחד לא מחייב לשמוע אותנו. הנה, עכשיו יושבים פה חבר הכנסת אורון וחבר הכנסת כבל, ואדוני, ואנחנו משוחחים בינינו. אם מישהו מהציבור רוצה לשמוע - בסדר, הוא עושה "זאפ" ו"מזאפפ" את הטלוויזיה ועובר לתחנה אחרת. אבל בחגיגות האלה מכריחים את הציבור לשמוע. הציבור בא לרקוד - עוד פעם איזה שר או איזה סגן שר או חבר כנסת נואם.

אבל לצד הזה של ה"טרסק" יש עוד פן שממש מקומם אותי, ושנים אני משתדל באופן עקבי לא לקחת בזה חלק. בכל מקום שיש צרה - אני אומר עכשיו דבר קשה: צרת מעטים - שמחת העסקנים. סיירות. הייתי אומר כמעט כמו צוות הווי. שניים=שלושה פוליטיקאים, שניים=שלושה מסבירים, מצלמת טלוויזיה אחת - תיכף יש שם במה, יש תיכף סימפוזיון.

חברי, אתם יודעים איזה נזק נגרם לאופקים מההתנפלות האדירה הזאת שכל כך הרבה אנשי ציבור מכל המקומות באו להתפרנס מעוניים, ציבורית? והממשלה פתאום מגלה אותם, ובית הנשיא, בכל הכבוד, מגלים אותם. אחר כך מפזרים הבטחות, ואת רוב ההבטחות אי=אפשר לקיים, ויש חגיגה, והציבור משלה את עצמו, שהנה כבר עוטפים אותו בשמיכה של חום וטיפול. אחר כך הם נשארים לבד בגשם ובחום, מתחיל קרב על קיום ההבטחות, אבל בינתיים נשאר כתם על יישוב. כתם על יישוב, כתם של מסכנות. ואנחנו להקות=להקות, צוותי הווי של פוליטיקאים ופרשנים, עוברים ממקום למקום ומפרשים את הצרות, ומתפרנסים על עוניים של אחרים. סיירות=סיירות של חברי כנסת ושל שרים ושל מנהלים. כבר יש פקקי תנועה מרוב הסיירות האלה.

אנחנו נשב פה ונחוקק את החוקים המתאימים. השרים ישבו במשרדיהם, יחוקקו את החוקים המתאימים, ייתנו את ההקצבות, לא יסתובבו כל הזמן ויצטלמו על שכם עוניים של העניים. כי כל אדם נברא בצלם, אמרתי פה לפני יומיים=שלושה.

צבא החוגגים הזה. זה לא פותר שום בעיה. זה מכתים יישוב אחרי יישוב, מגלה ברבים את צרותיו ואת מצוקותיו.

דרך אגב, היתה תכונה נפלאה ביהדות - של מתן בסתר; אני לא בקי בתרבות הדתית המוסלמית. מתן בסתר, זה ביטא איזה עומק עצום, שכשאדם או קבוצה נתפסת בחולשתה - לא נתפסת, נקלעת לחולשה, כי החברה לא עוזרת לה מספיק - אתה מנסה לתת לה את הקביים, את הפיגומים לבנות את המבנה של ההתחדשות, לא ברעש. איזה בונוסים אדירים לוקחים לעצמם הרועשים שמקצים להם את הכסף שלהם.

<u>קריאה:</u>

- - -

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

אז ודאי מה טוב. אני בכלל חושב שאנחנו הרבה יותר דומים ממה שמנסים להבדיל בינינו פה.

הכסף שלהם. "טרסק". הכול אמרגנות. כל הפוליטיקה אמרגנות.

ומתחילים גם להסיע אותם. תל=אביב פותחת את לבה ושולחת להם 200 כרטיסים להצגת "פינוקיו". סעודת עניים. מה זה פה?

לו אני הייתי נקלע בתוקף הביוגרפיה שלי לעיר פיתוח, ולו הייתי הופך שם פעיל ציבור או ראש עיר, אני לא הייתי נותן לנו להיכנס לשם. מספיק כבר. הייתי מבקש תוכניות, חוקים, סיוע, הקצאת משאבים.

אנחנו בסוף נצטרך לקבל ביטוח נגד פציעה מ"פלאש" של מצלמות. תודה רבה לך, אדוני היושב=ראש.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה, אדוני. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים אורון. בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, בוקר טוב. אני לא יכול להגיד שאנחנו מתחילים סיבוב, כי אנחנו מסתובבים כל הזמן. אף פעם לא ברור מתי מתחיל הסיבוב ומתי הוא נמשך.

אני מבקש בסיבוב הזה לחזור לנושא של חוק הבריאות ולחזור גם לקטע מסוים, חבר הכנסת כבל, שעסקתי בו, ובכל זאת, חבר הכנסת שבח וייס, אמרת שאנחנו משוחחים בינינו לבין עצמנו - אני לא בטוח אם בדיוק בשעה הזאת, 05:45. אבל התפתח גם דו=שיח בינינו לבין הציבור דרך הביטוי כאן, משום שיש תגובות. באחד הקטעים בדברים שלי לפני שבוע, כשעסקתי בחוק הבריאות, פנו אלי באוהל המחאה של עובדי מערכת הבריאות ואמרו לי: מה שאמרת היה מאוד=מאוד חשוב, אם היית יכול בכמה נקודות לחזור ולפרט יותר. אני לא בטוח שאלה שפנו אלי בדיוק צופים עכשיו, אבל זה איזה סיבוב כזה.

היו"ר נ' מסאלחה:

אפשר לחזור על הדברים אחר כך.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

כן. תאר לך שאפילו הגענו למצב שבו יש אנשים שמבקשים את הסטנוגרמה של הנאום. יש בכל זאת איזה שכר חלקי לעמלנו.

אמרתי יותר מפעם אחת במהלך הימים האלה והשבועות האחרונים בקשר למערכת הבריאות, שאני משוכנע למעלה מכל ספק שהמשבר שבו מדובר - ואדוני היושב=ראש, כסגן שר הבריאות לשעבר, אני בטוח שאתה תאשר בעיקרם את דברי - הוא משבר מקורות ולא משבר שימושי. לא שאין בזבוז מסוים במערכת הבריאות. מישהו יכול בכלל לומר שמערכת 300 מיליון-שההוצאה שלה מתקרבת כבר היום ל=20 מיליארד שקל, אי=אפשר לחסוך בה 400 שקל - זה לא הוויכוח. צריך לחסוך. דרך אגב, כל חיסכון שאפשר לעשות צריך לעשות אותו, וכל חיסכון שייעשה רצוי מהטעם הפשוט שהוא נשאר בתוך המערכת והוא בא לתת תשובה על צרכים אחרים שכרגע הם במחסור.

אבל המשבר בעיקרו הוא משבר של מקורות. אני רוצה לומר באופן הברור ביותר, שאילו היתה הממשלה מתנהגת עם מערכת הבריאות על=פי הכללים שהתכוונו אליהם כאשר חוקקנו את חוק הבריאות, עיקרו של המשבר היה נמנע עכשיו. הנושא המדובר הוא האם הסל יהיה צמוד, והוא היה חייב להיות צמוד, והוא עכשיו צמוד בחסר.

מה שקרה עם המס המקביל הוא שערורייה כפולה. השערורייה הראשונה, אדוני היושב=ראש, היא העובדה שלקחו מס שהיה מס ייעודי, ששולם במקרה זה על=ידי המעסיקים. דרך אגב, אין מקרה בעולם שבו המעסיקים, כחלק מתנאי העבודה - נכון, זה לא יש מאין - אינם משתתפים באופן ישיר בתשלומי הביטוח הרפואי של המועסקים אצלם ובהבטחתו.

אצלנו הנושא הזה שבוטל כחלק מוויכוח שנמשך ונמשך והסתיים עכשיו, עשה, לפי דעתי, נזק נורא ויצר גירעון במקורות, הרבה מעבר לחוק הבריאות. זה התגלגל דרך מס מעסיקים, דרך השתתפות הממשלה וביטוח לאומי במקום המעסיקים, ובמס המקביל.

אבל נניח שאני נשאר בנושא המס המקביל. אמרתי - והבאתי את הנתונים יותר מפעם

אחת - שאם המס המקביל היה ממשיך להתנהג כפי שמתנהגת הגבייה של דמי מס הבריאות, 400 מיליון שקל. מאותו רגע שהמס הזה-למערכת הבריאות היו מקורות נוספים של 500 בוטל - ומדובר בסכום כולל, במין אמבטיה כזאת שנמצא בה הכול - מאותו רגע נשחק בעצם מקור מסומן ייחודי של מערכת הבריאות.

מה התרופה שיציעו לנו - ואני מקווה שהיא פחות או יותר נגמרה ביומיים האחרונים, אני עדיין לא בטוח. אדוני היושב=ראש, למיטב ידיעתי איש עדיין לא ראה, לפחות לא בכנסת, את הנייר החדש, אחרי שהופיע שר הבריאות, שבאמת ניהל מלחמה חריפה מאוד כנגד התיקונים בחוק, ואמר: אני ניצחתי. אני רוצה לראות עכשיו איך נראה הניצחון, בנייר, מה כתוב שם.

היו"ר נ' מסאלחה:

סליחה, אני רוצה לשאול. גם את הצופים. הרי אם לא ישנו את סעיפי החוק, מה הנייר הזה יכול לשנות? אני שואל על סמך הניסיון שלך. הנייר הזה, מה הוא שווה, אפילו אם חותמים עליו ראש הממשלה או אני, אם לא משנים את סעיפי התקציב?

חיים אורון (מרצ):

אני רוצה בשעה הזאת להיות מאוד ענייני ולא פולמוסי. בהצעת החוק שמונחת לפנינו, ואני מקווה שהיא נקברה לפני הקריאה השנייה והשלישית, מופיע העניין, שכל קופה יכולה להציע לחבריה סל בריאות שונה; מה שאנחנו קראנו בז'רגון שלנו סל דיפרנציאלי. יכולה לבוא קופה ולומר: אנחנו מוציאים מתוך סל הבריאות, שהיה סל של קופת=חולים שהפך משופר, שהפך לחוק מדינה, אנחנו מציעים סל אחר. ואז, אם אתם מציעים סל אחר, בתוך הסל האחר הזה אתם הורדתם תרופות מסוימות או שירותים מסוימים, ואנחנו יכולים במקום זה להציע שירותים אחרים. זה מה שאמרו לנו.

אנחנו חזרנו ושאלנו: תגידו לנו, איזה תרופות ואיזה שירותים יש בסל הבריאות הנוכחי שהם כל כך מיותרים שאפשר להוציא אותם בלי לפגוע בחולים, ואז ייווצר מקור ומהמקור הזה תיתנו תרופות חדשות, לחולי סרטן, למשל, או לחולי איידס, כמו שהיה עכשיו? אמרו: אין תרופות כאלה. אם יש בסל תרופות שאפשר להוציא, סימן שאף אחד לא נפגע מהן. אם אף אחד לא נפגע מהן, ממילא הן רשומות בסל, כי נוצרה תמונה של סל

15 פריטים ואתה משתמש בכל אחד. לא. בסל הבריאות יש אלפי פריטים,-שיש בו כאילו 10 אולי עשרות אלפי פריטים, שבחלק מהם לא משתמשים, ואותם פריטים שפקידי האוצר הציעו לנו להוציא אותם החוצה - הם ממילא נמצאים שם ללא מקור כספי.

אם הסעיף הזה של האפשרות של סל דיפרנציאלי חוסל בחוק, אני רואה בזה הישג גדול מאוד. למה? משום שאם האופציה הזאת היתה נשארת, מה שהיה קורה בפועל - קופות, ובעיקר הקופות שתומכות יותר בשינויים האלה, הקופות החזקות יותר, היו יכולות בתוך הסל שלהן להגיד: אנחנו מוסיפות את זה ואת זה. ואז, עם השנים, ולא הרבה שנים, כמו שקורה בארץ, בפרק זמן קצר, יחסית, אם היית מצלם בתמונת מסוק מלמעלה את הסלים השונים, היית מגלה פתאום סל שמן יותר וסל שמן פחות. היית בוחן על=פי מה משתייכים הסלים השונים לקופות השונות, ואז היית מגלה שהסל השמן יותר שייך לקופת=חולים שהציבור שבה חזק יותר, מסוגלת לגבות יותר כספים מן הציבור ובדרך זו לקיים סל שמן יותר.

הבעיה היתה חריפה עוד יותר, משום שעל=פי ההצעה - אני מקווה, אבל עד שאנחנו רואים את זה בעיניים אני לא בטוח שמה שאני אומר מת ונקבר - היתה גם אפשרות לקופה להעביר מהסל לביטוח המשלים. בזמננו עמדנו על כך, ואתה בוודאי זוכר זאת, שתהיה חומה סינית ברורה בין הסל לבין הביטוח המשלים, כאשר הסל צריך להבטיח רמת בריאות סבירה, והביטוח המשלים הוא באמת משלים מעבר לרמת הביטוח הסבירה.

למשל, בתחום מה שנקרא מלונאות בבית=חולים. מישהו אומר: אני רוצה להיות בטוח תמיד שכשאני אגיע לבית=חולים אני לא אהיה בחדר של שש מיטות אלא בחדר של ארבע מיטות - אני קונה את הזכות הזאת לאורך השנים על=ידי תשלום Xאני רוצה דעה שנייה; של רופא על=פי בחירתי - אני את השירות הזה קונה כך וכך.

דרך אגב, אז התברר שעם כניסתו של חוק הבריאות לביטוח המשלים אין כל כך מה להציע. אני זוכר שמנהלי קופות=החולים היו אומרים לי: תשמע, חבר הכנסת אורון, אתם עשיתם סל כל כך מלא שקצת דפקתם את הביטוח המשלים. אמרתי: אני רואה בזה קומפלימנט עצום. כי הכוונה שלנו היתה לא להתחיל את החוק עם ביטוח משלים גדול.

מה אמרו עכשיו? יגרעו בסל הבסיסי, ואז הביטוח המשלים ישלים. בעצם היה נוצר מצב, ואני לא בטוח, אדוני היושב=ראש, גם עכשיו, אחרי ששר הבריאות אומר ניצחתי,

שהוא לא קיים, שכל תרופה חדשה, כל שירות חדש יהיה בעצם בביטוח המשלים. כי מה אמרו לנו במשך היום בתקשורת? אנחנו רוצים שיהיה לנו סל קפוא. השתמשו בביטוי סל קפוא. אמרו זאת כדי למנוע הוצאה מן הסל. אבל אם מקפיאים את הסל ולא כוללים בו תרופות ושירותים חדשים - ויש תרופות חדשות ושירותים חדשים, יש לי פה נתונים.

היו"ר נ' מסאלחה:

למחלת הטרשת הנפוצה, למשל, אני יודע שיש תרופה חדשה שהתחילו להשתמש בה. לאיידס ולסרטן, למשל, יש גם כן. יש כל מיני תרופות.

חיים אורון (מרצ):

נכון. יש תרופות. יש לי פה נתונים על המרכיב של מה שקוראים השינוי הטכנולוגי כמרכיב בשינוי הסל, והמרכיב הזה הוא בשינויים משמעותיים מאוד. למשל, הערך שלו בשנת 1997 הוא 300 מיליון שקל, בשנת 1996 הוא 150 מיליון שקל.

מה נאמר בנייר הזה? שמדי שנה יש שיבוח טכנולוגי של הסל ב=150 מיליון שקל. אם לא עושים אותו שנתיים, זה כבר 300 מיליון שקל שצריך להוסיף לסל בשביל - - -

היו"ר נ' מסאלחה:

אלה הנתונים שהכינה קופת=חולים, שהיו בכנס של ההסתדרות?

חיים אורון (מרצ):

הנתונים האלה שאני קורא עכשיו הם על דעת כל קופות=החולים. המספר הזה הוא לגבי כל קופות=החולים.

איזו תשובה מצאו - וזו הנקודה שהייתי רוצה להרחיב בה מעט, כי העירו את תשומת לבי לכך שהיא לא היתה מספיק ברורה - איזו תרופה מצאו מי שהציעו את ההצעות האלה? אמרו: תראו, בתוך מערכת הבריאות מובנה, מוטבע, טמון מרכיב של חוסר יעילות בסיסי, ואנחנו מוכרחים למצוא מנגנון שיהפוך את המערכת ליעילה יותר. מה הוא המרכיב

של חוסר היעילות? על=פי החוק הקופות הן, בעצם, קבלן שירותים של המדינה. המדינה קבעה את גודל הסל בחוק, המדינה קבעה כמה כל קופה מקבלת על=פי חוק, המדינה קבעה מה הן הזכויות של החולה על=פי חוק, ולקופות לא נשאר להתחרות כמעט בשום דבר, חוץ מאשר - כך הן אמרו - בזבוזים במרפאות. תמיד לוקחים אותנו לסיור במרפאה בחורה ואומרים: תראו איזו מרפאה בנו לבדואים בחורה. נכון, מרפאה מכובדת ומפוארת יש לבדואים בחורה. נו טוב, מי שמכיר את חורה שם למעלה, יש שם באמת מרפאה מאוד יפה. ואתם יודעים מה? יכול להיות שאפשר היה לחסוך בה 5%. אז תמיד מביאים את כולם ואומרים: תראה את המרפאה בחורה, על הגבעה שם.

היו"ר נ' מסאלחה:

כי היה שם חור, לא חורה. אני הייתי בהסתדרות והיה חור. בקופת=חולים היה חור, ואז בנו מרפאה ובניתי טיפת=חלב שם.

חיים אורון (מרצ):

כל הכבוד.

היו"ר נ' מסאלחה:

ברצינות, היה שם צריפון כזה, אתה מכיר אותו.

חיים אורון (מרצ):

נכון. ואז באים ואומרים: איך נעשה את זה? - נכניס מרכיב של תחרות. איך תהיה התחרות? - נפתח את הסל, נפתח את הביטוח המשלים ויתחילו להתחרות. וראה זה פלא, גם על=פי נתונים שקיימים בעולם כולו, וגם על=פי נתונים שקיימים בארץ, וזה קצת הפתיע חלק מהאנשים, התברר שבמקרה הזה תחרות בבריאות היא מכשיר לקוי ביסודו.

איך אומרים אנשי הפטישיזם של השוק החופשי? בכל מקום שהכלי לא עובד, מסבירים לך שיש כשל שוק, ואז ממציאים פטנטים. אני חושב ששוק חופשי ותחרות הם מכשיר מאוד רציני. אבל, עם כל הכבוד, כבר נאמר פה פעמים מספר, אם שר האוצר משווה את מה שקרה

בשוק הפלאפונים לשוק הבריאות, זה במקרה הטוב אולי הטעיה; במקרה היותר=חמור זה באמת חוסר הבנה יסודי. כי אם מישהו משתמש בדימוי הזה בשביל למכור סיפור, מילא, אבל זה חוסר הבנה יסודי. הכשל פה הוא ביסודו משום שאזרח המדינה, ברגע שמדובר בבריאותו, בבריאות ילדיו, הוא לא שוקל שיקולי תחרות כפי שהוא שוקל בשאלה אם הוא לוקח פלאפון מסוג אחד או פלאפון מסוג אחר. והנתונים האלה מראים בכל העולם - וכולנו כבר הבאנו פה אין סוף פעמים את הדוגמה וההשוואה בין ארצות=הברית לבין מדינות אירופה על סך כל ההוצאה לבריאות, כשבארצות=הברית היא גם הרבה יותר גבוהה מאשר באירופה, היא גם פחות יעילה והרבה פחות מוצלחת מאשר בארצות אירופה. ומה לעשות? במובן הזה אנחנו מדינה אירופית, ונמצאים באירופה במקום לא רע.

אבל יש גם למשק הישראלי חלקת מבחן, לא רק בארצות=הברית. מאז הוקמה ההסתדרות הכללית כמתכונת של הרפואה הציבורית, היא לא הצליחה, מסיבות היסטוריות - ובאמת כבר אין לי זמן, למרות נדיבותו של היושב=ראש, לפרט יותר - ההסתדרות הכללית לא הצליחה להכניס לתוך סל השירותים שלה את רפואת השיניים, ורפואת השיניים בארץ תמיד היתה רפואה פרטית, מאוד מאוד תחרותית. כל כך תחרותית, שלפני האינתיפאדה - אתה מכיר את זה - מהאזור שלך נסעו כולם בשבתות ובמשך השבוע לג'נין - - -

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

גם יהודים וגם ערבים.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

גם יהודים וגם ערבים, וקיבלו טיפולי שיניים בחצי מחיר, וקמה זעקה גדולה על תחרות לא הוגנת. ואז היו פרסומים, שרפואת השיניים בשטחים היא לא רפואה, אבל הציבור אמר: מספיק לי הכתר בשכם או בג'נין או בטול=כרם, ואני לא הולך לשלם בנתניה או בעפולה או בחיפה פי=שלושה.

אבל תראו מה שקרה, ובזה אני רוצה לסיים. "מכון ברוקדייל" עשה בחינה של הנושא הזה ובדק את רפואת השיניים בארץ לעומת רפואת השיניים בארבע=חמש ארצות אחרות. בארץ ההוצאה על רפואת שיניים מהווה 12.2% מתוך סל ההוצאה הלאומית לבריאות. אם מוציאים לבריאות, ואני אומר במספר גדול, כ=20, 20 וכמה מיליארד שקלים - זה לא רק הקופות

אלא גם מה שמוציאים באופן פרטי - 12% מזה מוציאים על רפואת שיניים. בנורבגיה רק 8.5%, בגרמניה רק 7.5%, בדנמרק - 5%, באנגליה - 4.1%. זאת אומרת, החלק של ההוצאה על רפואת שיניים אצלנו הוא באופן מובהק הרבה יותר גבוה, בעוד סך כל ההוצאה לבריאות בארץ מאוד דומה לארצות אלה - 8%, 8.4%, 7.5%, 9%. אנחנו בתוך המגרש הזה.

אבל מה? כאשר בוחנים עד כמה הרפואה יעילה - ובארץ יש מדד מצוין, שמענו על כך דיווח בוועדה. בא קצין רפואה ראשי של צה"ל ואמר: תראו, כל בחור שמתגייס לצבא, אנחנו עושים לו בדיקת שיניים. עששת מוציאים מאוד בקלות. אז מצאו גם בצבא, וגם הנתונים שמופיעים פה הם לבני 35 עד 44, נתוני העששת בארצות אלה שבהן אני מדבר. אז באנגליה, אף שמוציאים רק 4.1%, ל=12% מהציבור הזה יש עששת; בדנמרק - 11%, בנורבגיה - 8%, בישראל - 17%. זאת אומרת, כפול מאשר בנורבגיה, שמוציאה בערך שני=שלישים מאתנו.

במדד השלישי והאחרון, שהוא מאוד שייך לדיוננו, כאשר המערכת מתנהלת בצורה כזאת - איך אנשים שונים צורכים את השירות. אז מופיעה פה הוצאה חודשית על רפואת שיניים לפי עשירונים שונים. זה בעצם מדד השוויונות או אי=שוויונות. ואז מתברר, שבעשירונים העליונים מוציאים לחודש על רפואת שיניים, בארץ, 100 שקל לחודש, ואילו בעשירון התחתון מוציאים 35 שקלים למשק בית, והפרט מוציא פחות מ=10 שקלים. העשירון התחתון - הראשון והשני - מוציאים עשירית פר=נפש לרפואת שיניים לחודש. במשק הבית הפער יותר קטן, כי משקי הבית יותר גדולים בעשירונים התחתונים מאשר בעשירונים העליונים, לכן הפער פה מצטמצם. אבל הנתון החשוב לענייננו הוא פר=נפש. בעשירון השלישי והרביעי הפער הוא עוד הפעם - הם כבר מוציאים כ=20 שקלים לחודש, לעומת 40 שקלים שמוציאים לנפש בעשירון השמיני והעשירי.

לא צריך ללכת רחוק. יש מה שקוראים בחקלאות חלקת מבחן, מה שקוראים בסקרים שונים קבוצת ביקורת. לא צריך להמציא שום גלגל. קיימת קבוצת ביקורת.

לכן, אדוני היושב=ראש, אני מסכם במה שהתחלתי. אני מקווה ויודע, שחל שינוי בהצעת החוק כפי שהוגשה פה. אני חושש - - -

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

אבל אתה לא יודע מהו.

חיים אורון (מרצ):

לפחות עדיין השמחה מוקדמת, כל זמן שלא נראה כאן את החוק מתוקן ומעוקר מתוכו הסל הדיפרנציאלי, והמעבר של הביטוח המשלים, וכל זמן שלא יונח על שולחן הכנסת - וכבר אין זמן, זה צריך להיות מחר - כחלק מתקציב המדינה, אופן מימון סל הבריאות, 1.3 מיליארד שקל מוסכם על כולם. אילו היה לי יותר זמן,-כי יש פה גירעון של 1.5 הייתי מביא על זה הרבה נתונים. אם הגירעון הזה לא ימומן מתקציב המדינה או בדרך אחרת, שבכל מקרה עיקרה הוא תקציב המדינה, אנחנו דוחים את המשבר, אם תשאל אותי, בשבועות, אפילו לא בחודשים.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה. בבקשה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

כבוד היושב=ראש, חברי הכנסת, אכן אנו נמשיך את הדיון בחלק הכלכלי של התקציב במיוחד, וכמובן נעלה פה את עניינן של השכבות החלשות, שנהנות הכי פחות, או סובלות הכי הרבה מהגירעון התקציבי ומאי=שוויון ומאי=צדק, וכמובן בראשן האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל.

אין ספק שהשירותים החברתיים במדינת ישראל הם עניין של השקעה לטווח ארוך, ולא צדקה. זאת לא טובה שהמדינה עושה לאזרחיה, אם מסתכלים על זה בשיטה כלכלית נכונה ומתקדמת, כפי שזה נהוג בעולם. אבל במדינת ישראל כנראה לא רוצים לראות את הדברים באור הנכון. אנחנו עדים לכך שמס מעסיקים לביטוח הלאומי, אפילו ברמה הנמוכה ביותר שבה הוא נמצא היום - תארו לעצמכם שהממשלה מסבסדת את תשלומי המס האלה. היא מסבסדת את המעסיקים, את בעלי ההון, את האנשים העשירים במדינה ב=2.4 מיליארדי ש"ח בשנה.

אומרים: אנחנו לא יכולים לשלם לסל הבריאות, אנחנו רוצים לשנות את החוק,

שלמעשה היה תוצאה של דיונים רבים, תוצאה של מאמצים נכונים וצודקים לתת סוף=סוף לאוכלוסייה במדינה הזאת טיפול רפואי במינימום הדרוש וההכרחי, טיפול שוויוני שממנו יוכלו ליהנות כלל אזרחי ישראל.

קודם דובר על המרפאה בחורה בנגב. אני לא יודע אם זו לא המרפאה היחידה, כבוד היושב=ראש, הקיימת בנגב, או לפחות היחידה הראויה לשמה.

היו"ר נ' מסאלחה:

לא, יש לך בתל=שבע, בשגב=שלום. יש כמה מרפאות. אני לא מדבר על טיפות=חלב, שכבר יש כתשע. זה עדיין לא מספיק, אבל אם אנחנו מדברים - - -

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

זה לא רק לא מספיק, זה עדיין לא מכסה את המינימום ההכרחי. זה עדיין לא מכסה את הכפרים הרבים הבלתי=מוכרים, את החלק העשוק ביותר באוכלוסיית המדינה. האנשים האלה, תארו לעצמכם, משלמים מסים בדיוק כמונו, אולי גם יותר, וכאשר הם נקלעים להסתבכות כלשהי עם החוק, ממש עושקים אותם. הקנסות שהם משלמים והעונש שהם מקבלים - אי=אפשר להשוות.

רק לאחרונה קראתי, ונדמה לי שגם אחרים קראו, שבדואי שהוביל כבשה במכוניתו, הטילו עליו קנס אולי פי=מאה משוויה של הכבשה. בסוף, לאחר שהוא התחנן, התרצו לקבל את הכבשה. כופר כזה, תיקחו את הכבשה ורק תשחררו אותי. ומה כל העבירה ומה כל הפשע שלו? שהוא הוביל את הכבשה הזו ללא רשיון. אדם מהנגב, אתם לא מכירים בו, הוא גם לא אזרח.

רק בשבוע שעבר שמענו על בדואית אחת בצפון, לא בנגב, ששר הפנים הלך להתפאר ברוב עם ואמר: אני בא לתת לך תעודת אזרחות. ולמעשה הוא נתן תעודת עניות לעצמו ולממשלה שהוא מייצג, כי היא ממילא אזרחית המדינה, היא נולדה פה, היא חיה פה 50 שנה. מי אמר שהיא לא אזרחית? למה שללו ממנה את האזרחות הזו 50 שנה - כדי שעכשיו יבוא שר הפנים ויתפאר שהוא נותן לה תעודת אזרחות?

מהבדואי הזה שבנגב גם כן שוללים את תעודת האזרחות שלו, שוללים את זכויותיו המינימליות, שוללים את זכויות היסוד שלו, וכאשר בצורה כלשהי הוא מסתבך עם החוק, אז נזכרים: אה, אתה אזרח, אתה חי במדינה הזאת, אתה חייב לציית לחוקים, אתה תובא למשפט ותיענש במלוא חומרת הדין.

אנחנו התחלנו שוב בעניין הכלכלי. אני אומר, שלא רק בעניין של ביטול מס מעסיקים, או סבסוד המעסיקים, הממשלה הזאת חוטאת במדיניותה כלפי הציבור הרחב, ובמיוחד כלפי השכבות העניות. היא חוטאת שבעתיים גם בכך שהיא איננה מחלקת את המס הפרוגרסיבי, המתקדם, מס הכנסה, שיעורי הכנסות, בצורה נכונה ושוויונית ובצורה יותר צודקת מהקיים היום. הרי אזרח רגיל, אדם פרטי שיש לו הכנסה, הוא יכול לשלם מס עד 50% מהכנסתו, אם יש לו הכנסה גבוהה.

ומה קורה בחברות, שהן למעשה הדרך האחרת של האזרח לנהל עסקים ולהרוויח כספים ולהתחבא מאחורי המסך של חברה? כל אזרח, או קומץ אזרחים, יכולים להקים חברה ולשלם פחות מס. המקסימום במס החברות היה בשנת 1986 49%, אבל הם הלכו והורידו והורידו, ובשנת 1994 הגיע המס ל=36% בלבד. הרף העליון, המקסימום שחברה משלמת כמס הכנסה - לא משנה כמה מיליונים ומיליארדים יהיו לה, היא תשלם 36% בלבד.

ואני שואל, לטובתו של מי המדיניות הזו? למה זה מכוון? להעשיר את העשירים ולרושש את העניים, את השכבות החלשות? לפעמים משווים ואומרים: בוא נשווה עם מדינות אחרות. אנחנו יודעים שבצרפת רק לאחרונה העלו ב=15% את מס ההכנסה לחברות. שר האוצר אומר: איפה נכסה בתקציב? מאין נביא 100 מיליון? כשרצו לבטל את מס רכוש, מס העוול, מס העושק, שעושק לא רק את האזרחים הערבים במדינה הזאת, אבל במיוחד אותם, אמרו: רגע, לאוצר אין תחליף להכנסה הזאת. אנחנו מכניסים מהמס הזה משהו בסביבות מיליון שקל בשנה.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

לא מיליון, 800 מיליון.

<u>עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):</u>

כן, סליחה. 800 מיליון שקל בשנה, מתוכם כ=740 מיליון שקלים מהציבור הערבי, ואנחנו רוצים תחליף.

הנה לך, אדוני שר האוצר, קח את התחליף, קח את החברות, גם אם אלה חברות במגזר הערבי, ותיתן להן לשלם. תשווה אותן לאזרחים. תן להן לשלם 50% מס, כפי שאזרח רגיל ואזרח פרטי משלם, והנה יש לך מיליארדים, לא 800 מיליון או מיליארד יחיד של מס רכוש בחישוב מקסימלי.

ואם דיברנו על מס רכוש, האבסורד שם זועק לשמים. לא רק האבסורד מבחינת העוול, מבחינת העושק. האבסורד ש=740 מיליון שקל שהם גובים מהמגזר הערבי הם פחות, כבוד היושב=ראש, מההוצאות שהמדינה מוציאה על פקידים ועל מנגנון ועל משרדים. זאת אומרת, ההוצאות שמביאות לגביית 740 מיליון השקל אלה עולות על ההכנסות. ותופסים את זה כאילו רק כדי להמשיך לעשוק את הערבים, שירגישו, שימכרו את הקרקעות שלהם. והם גם לא מתביישים. אדם שאיננו יכול לשלם, באים אליו ואומרים לו: אדוני, אנחנו מוכרים את חלקת הקרקע שיש לך. אתה לא שילמת עליה עשר שנים, הסכום עכשיו תפח ותפח. ולפעמים גם כל החלקה לא מכסה את המס ואת התפיחה של המס עם הריבית וריבית דריבית ועם כל הדברים הנוספים.

גם לעניין הבריאות הגיעה הממשלה הזאת בדרכה הקלוקלת. עניין המיסוי של בעלי היכולת. היא מעלה את התשלומים לחולים, להורים ולילדים גילאי טרום=חובה, היא מעלה את התשלומים לקשישים הממשיכים לעבוד גם בגיל פרישה והם רוצים להרוויח עוד כמה פרוטות על חשבון זמנם ועל חשבון בריאותם, והיא שוב משאירה את העשירים.

לכן, המדיניות המהופכת הזאת, המדיניות הקלוקלת, המדיניות ההפוכה מכל קריטריון של צדק ושל שוויון חייבת להיפסק. אנחנו בדעה, כבוד היושב=ראש, שלא רק את חוק ההסדרים לא צריך לאשר בכנסת הזאת וצריך להחזיר לממשלה, אלא גם את התקציב עצמו, שהחוק הזה בא לשרת אותו.

ברשותך, בברכת בוקר טוב לכל אזרחי המדינה ולכל מי ששומע אותנו, לכל תושבי העולם, אולי אסכם בערבית את עיקר דברי.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

בבקשה. דרך אגב, בלילה דיברו פה גם ברוסית. חברת הכנסת סופה לנדבר תרגמה לרוסית. זה לא כל כך לפי התקנון, אבל שלך זה לגמרי לפי התקנון.

<u>עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):</u>

אצלי זה שונה לגמרי, כמובן. (נושא דברים בשפה הערבית; להלן תרגומם לעברית:

רבותי המאזינים, שלום רב וברכת אללה עליכם. שוב אנו עוסקים, מבימת הכנסת, בנושא חוק התקציב וחוק ההסדרים אשר עשוי לסלול את הדרך בפני העברתו של חוק התקציב בכנסת. נדון פה בנושא המסים. המסים אשר גובה המדינה אינם כפי שהיה נהוג בעבר. המסים הישירים הוגנים יותר בשל היותם נגבים מהכנסותיו של הפרט, המסים הבלתי ישירים עושקים והוגנים פחות, משום שהם נגבים מכלל הציבור, ללא כל הבדל בין עשיר לעני.

אולם אנו נדון פה במסים אשר נגבים מבעלי הממון, בעלי האינטרסים במגזר העשיר, מקרב תושבי הארץ, בעלי ההכנסות הגבוהות. אנו טוענים, כי ממשלות ישראל החלן, מאז שנות ה=80, לנקוט מדיניות עושקת ומקפחת ביחס לשכבות העניות, ובראשן הציבור הערבי בארץ. במקום להוסיף במסים המוטלים על כתפיהם של בעלי הממון, האמידים, אשר יש ביכולתם לשלם את המסים מרווחיהם, הגדילו הממשלות את נטל המסים המוטלים על כלל הציבור והעניים. עולה כי עובדה זו הקלה בהרבה את התעשרותם של בעלי הכוח הכלכלי ובעלי הכוח הפוליטי, בשל כוחם הכלכלי.

גם אם הממשלה גובה מסים מבעלי הממון, היא מחזירה להם, באופן בלתי ישיר, בסוג של פיצוי או בסובסידיה, כנהוג לומר, בלשון העם. הממשלה מפצה את בעלי הממון בסכום של כ=2.4 מיליארדי שקלים בשנה. לא זו בלבד, אף בחלוקת המסים הנגבים מן המעסיקים ומן העשירים עולה כי הממשלה מבדילה בין האזרח הפשוט בעל ההכנסה הממוצעת לבין החברות הקפיטליסטיות, החברות אשר מאחוריהן מסתתרים אנשי העסקים הבכירים, אשר זוכים ברווחים הגדולים ביותר. בעוד ששיעור מס ההכנסה הנגבה מאדם ממוצע, מאדם בעל עסק, אינטרסים, או הכנסה גבוהה, מגיע ל=50% מהכנסתו, עולה, כי החברות אינן משלמות יותר מ=36% מן ההכנסה. מדוע ההבדל? מדוע משלם האזרח הפשוט 50% מהכנסתו, בעוד

שהחברה, אשר מאחוריה מסתתרים אנשי העסקים הבכירים ביותר בארץ, והעשירים הגדולים, אינם משלמים אלא 36% מן ההכנסה?

יתר על כן, אנו יודעים, כי בארצות אחרות בעולם הגישה הכלכלית ההוגנת יותר גורסת, כי על החברות לשלם יותר מאשר המעסיקים הרגילים. אנו שואלים מדוע, איפוא, הממשלה הזו מקימה רעש ושאון בכנסת ובכל מקום ואומרת: אין פה שוויון? מדוע לא מבטלים את מס הרכוש על האדמות בארץ הזו, מס אשר הציבור הערבי בארץ, במיוחד, כורע תחת נטלו ומשקלו, ואשר מגיע לעתים לשווי של ערך הקרקע או אף עולה עליה?

האיכר או הערבי הממוצע, האדם הפשוט שיש לו חלק מן האדמה, ואין ביכולתו לשלם את המסים עבורה, מתמודד לאחר שנה, שנתיים או שלוש שנים, עם החרמתה של האדמה וגזלתה על=ידי רכישתה, בטענה שאנו חפצים לקנות את הקרקע על מנת להעניק את המסים החלים עליה.

אדוני היושב=ראש, אסיים בכך שאומר, כי אפילו בתחום הזה צריך שתהיינה רפורמות כלכליות מהותיות ובסיסיות. חלוקת נטל המסים והתשלומים לאוצר המדינה צריכה להיעשות בצורה הוגנת יותר ושוויונית יותר. יש להגדיל את המסים המוטלים על החברות, כפי שנהוג ביתר הארצות. יש להפחית בנטל המסים המוטלים על האזרחים ועל הפרט.

לכן אנו קוראים, ואני מדבר בשמי ובשמה של מפלגת הרשימה הערבית המאוחדת בכנסת, להתנגד לחוק ההסדרים הסולל את הדרך בפני חוק התקציב, לדחות את התקציב עצמו ולהשיבו לממשלת ישראל, על מנת שתכין תקציב הוגן יותר ושוויוני יותר או עושק פחות את השכבות העניות והציבור הערבי באופן מיוחד. תודה רבה לכולכם, וכל טוב.)

תודה רבה לכבוד היושב=ראש.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

תודה רבה. חברת הכנסת ענת מאור. אנחנו עוברים עכשיו לשתיים או שלוש? - עדיין בשלוש. טוב. 15 דקות לרשותך. זאת אומרת, שלוש הסתייגויות.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, הצוות המסור שנמצא אתנו כל הלילה, נר שביעי של חנוכה - סגנית מזכיר הכנסת, אנחנו מתחילים בוקר חדש, נר שביעי של חנוכה, ולצערנו הרב, עלטה וחושך וכישלונות של הממשלה הולכים ומתרבים.

אני רוצה לפתוח הבוקר, כפי שאני עושה מדי יום, הרי אנחנו בצדק מרבים לספר בימים ההם בזמן הזה, בחנוכיית הכישלון של ראש הממשלה. כי כמו שאנחנו מדליקים כל יום נרות ומברכים עליהם, כך כל יום בהדלקת הנר אין לנו אלא להצטער ולזעום ולחשוב איך לשנות את חנוכיית הכישלון של ראש הממשלה.

השנה החיבור בין הלוח העברי ללוח הלועזי נופל כך, שהדיונים מתרחשים דווקא בחג החנוכה, וייתכן שאין זה מקרה, כי מה שנותר לנו הוא לצפות לנס שיושיע אותנו מהמצוקות שאליהן קלעה אותנו הממשלה.

מנהג בית הלל מקדמת דנה להדליק בכל יום נר חדש, עד ליום השמיני, ואז החנוכייה כולה זוהרת באור. מנהג בית שמאי, להבדיל, להדליק ביום הראשון שמונה נרות ובכל יום להחסיר אחד, עד שהאפלה משתלטת.

ממשלת נתניהו נוהגת לפי בית שמאי. שמונה נרות כיבתה הממשלה הזאת בחסותו של השמש נתניהו. ואלו הנרות: נר ראשון, נר התעסוקה, כבה, והאבטלה עולה וגואה. ראש הממשלה קיבל - כן, לא בימים ההם, רק לפני שנתיים - מדינה עם 6% אבטלה בלבד, שירדה מ=12% ב=1992, ובתוך שנה וחצי הוא הצליח לשבור את שיא גינס ולגרום ל=160,000 נשים וגברים שיהיה להם חנוכה אפל, ושר האוצר נאמן רק לעשירים, למתנחלים ולחרדים ותוקף בגסות רוח את העובדים.

נר שני, נר הצמיחה. ראש הממשלה וממשלת ישראל קיבלו ב=1996 מדינה עם צמיחה של 6% כל שנה. והצמיחה הכלכלית הולכת ודועכת, הולכת וכבה. מ=6% ירדה הממשלה הנוכחית, בגין ירידה מתהליך השלום, בגין העדר השקעות בין=לאומיות, לצניחה כלכלית, שבה הגידול הוא 2% בלבד. עוגת הכלכלה מצומקת כמו סופגנייה מעוכה.

נר שלישי, נר מדינת הרווחה, הולך וכבה. ראש הממשלה ושר האוצר ממוטטים את

העקרונות של מדינת הרווחה המודרנית, את הבריאות, זכויות נשים, את המגיע למגזר הערבי, ובדין, והופכים אותנו למדינת סעד רזה. הגדלת צבא העניים, המובטלים, והקהל האלקטורלי של הבחירות הבאות.

נר רביעי, נר הבריאות. הממשלה, החולה בקלקולים בלתי פוסקים ובליקויי תפקוד חמורים, מציעה בחוק ההסדרים להרוס את כל הישגי הבריאות של המדינה וליצור סל בריאות לעשירים וסל בריאות לעניים. אני מקווה שלא בגלל הבטחות מדומות לשר הבריאות, ולא בכתובים שאין מאחוריהם דבר, ההפגנה הגדולה שתהיה היום בשעה 12:00, של כל הסתדרות הרופאים, האחיות, כל הארגונים שנקראים "אצבע על הדופק" - יעצרו את החשכה ממערך הבריאות.

נר חמישי, נר זכויות הילד. הממשלת אטומת הלב, המתעלמת בחוק ההסדרים ובתקציב מהגמלאים, מהעובדים, לא חסה גם על ילדיה. היא הציעה בחוק ההסדרים לפגוע בקצבאות הילדים, ומכך היא נסוגה, אבל היא ממשיכה ומתמידה בפגיעה בטיפות=חלב ובשעות חינוך. ראש הממשלה הבטיח מחשב לכל ילד, והיום יש במדינה יותר ויותר ילדים שאפילו קלמר אין להם.

נר שישי, נר עיירות הפיתוח. הפריפריה כולה, על עיירות הפיתוח, הקיבוצים, המושבים, המגזר הערבי, הולכת ומתרחקת מהטובים שבמרכז, וחוק אזורי עדיפות א' נשאר על 24% בלבד מ=38% שהיו בממשלה שלנו, והיה צריך להוריד אולי ל=30% אבל לא להוריד ל=24% בלבד, דבר שגורם לכך שההשקעות והפיתוח והאור לא מגיעים לפריפריה.

נר שביעי, נר השלום. השלום כבה ואורות המלחמה מהבהבים, לעתים מתקרבים, לעתים עומדים, אך הגחלים בשטחים רוטטות. יחסי החוץ של ישראל מצויים בעלטה גמורה. אור לגויים נשמע יותר כמצור על=ידי הגויים.

נר שמיני, נר התקווה. הנר האחרון שכובה ייתכן שהוא הנר החשוב ביותר - נר התקווה, נר האופטימיות. היו ימים קשים יותר במדינה, היו ימים שעמדנו בפני אויבים מבחוץ ואתגרים מבית שהיו גדולים יותר, אך לא היתה תקופה, כמדומה, עם תחושת אובדן דרך, פסימיות, חוסר אמינות כל כך גדולה כפי שיש היום.

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, ספר התקציב הוא הפוליגרף של הממשלה. נראה

שהכול הפוך ופך השמן, שהיה אמור להספיק לשנים רבות, הולך ואוזל במהירות, והלביבות והלבבות עשויים מעופרת יצוקה. הממשלה אטומה לאנשים ולמצוקה.

התקציב חושף עיוותים, שוחד פוליטי, ומעל הכול - חנוכיית הכישלון המעיבה עלינו כחשכת עננים כבדה עלולה להקריב מערכות שלמות שנבנו במהלך 50 שנה.

ראש הממשלה כיבה לנו את נר התעסוקה, את נר הצמיחה, את נר הבריאות, את נר זכויות הילד, את נר עיירות הפיתוח, את נר השלום ואת נר התקווה. אך אנחנו לא ניפול ברוחנו. נעשה הכול כדי שהתקציב וחוק ההסדרים - שבע יקום ושבע ייפול, ולא יעברו. ואם לא נצליח הפעם, נמשיך, כי העם היושב בציון ראוי לטוב מזה. רק צריך להחליף את המדיניות ולחזור ולפעול נכון בכל התחומים, והצבע יחזור ללחיים וישראל תחזור להיות אור גדול.

חג אורים שמח.

זאת, כאמור, חנוכיית הכישלון של ראש הממשלה, שלא נותר לנו אלא לחזור ולהזכיר אותה ולדבר בה עד שהאורות, במקום לכבות, יאירו ויהיה לנו חג אורים שמח.

אדוני היושב=ראש, הכנתי את הדברים כשיושב=ראש הישיבה היה עוד חבר הכנסת נואף מאסלחה, אבל אני יודעת שגם לאדוני היושב=ראש וגם לחבר הכנסת צוקר הנושא של ערביי ישראל הוא נושא יקר וחשוב.

דיברתי אתמול על המגזר החקלאי וההתיישבותי, והיום אני רוצה לגעת בנושא במגזר הערבי. אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת, שידעתי כמה רבות פעלנו בתקופת הממשלה שלנו בתחום קידום המגזר הערבי, ועוד לא עשינו די. מדיניות ההעדפה המתקנת כל כך ברורה וחשובה, ונתנה את אותותיה. אבל גדלו המספרים וגדל השבר. עמותת "סיכוי" חילקה לנו סיכום של שנת מדיניות אחת בלבד של ממשלת הליכוד, ממשלת נתניהו, מיוני 1996 עד יוני 1997. הדברים מראים גם את היש הרב שהיה בארבע השנים הקודמות וגם את החסך הגדול שקיים היום.

ראשית, עשו החוקרים השוואה - החוקרים הם אלוף הראבן וד"ר אסעד ע'אנם מעמותת "סיכוי" - השוואה בקווי היסוד, בהצהרת הכוונות בין ממשלת רבין, זיכרונו לברכה,

לבין ממשלת נתניהו, ומצאו, שאפשר להצהיר שרוצים מחשב לכל ילד, אפשר לעשות ביקור ראוותני ברהט ובתל=שבע, וביח"צנות הזו ראש הממשלה מתמחה, אבל בקווי היסוד של הממשלה מוגדר חד=משמעית, שהנושא של צמצום פערים והעדפה מתקנת הוא לא חלק מהמדיניות בקווי היסוד של ממשלת נתניהו, להבדיל מקווי היסוד של ממשלת רבין, זיכרונו לברכה, ופרס, ייבדל לחיים ארוכים.

אבל בהצהרות אין די. מתברר שהנושא מומש בכמה דברים ממש מהפכניים. הראשון שבהם הוא החזר קצבאות הילדים וביטול קי"ץ - קצבת יוצא צבא - האומלל והעגום. וזה נעשה בהדרגה. אז נכון שחלק מתהליך החזר קצבאות הילדים חל השנה, אבל זה פרי מדיניות של שלוש שנים, שבעצם עושה שינוי דרמטי בחלוקת תקציבי מדינת הרווחה, וקצבאות הילדים בתוכם.

הדבר השני הוא החינוך. הנתונים החשובים ביותר על בניית כיתות, על גידול מועדף - לא של 70% אלא למעשה של 100% בהקצאות לחינוך במגזר הערבי, בבתי=ספר מודרניים שנפתחו. דרך אגב, אני לא אתפלא אם בעוד שנה ההיסטוריה תירשם כך, שכל אלה הם הישגי ממשלת הליכוד. כי כאשר התבקש יועץ ראש הממשלה הנוכחי להגיד מה הם הישגי הממשלה, הוא מנה כמובן את כל ההישגים מחמש השנים האחרונות, את בתי=הספר הטובים והמפוארים שנבנו - ובדין נבנו, זו לא עשיית טובה למישהו. עוד מעט ממשלת נתניהו תתחיל - - - לעצמה.

הדבר הנוסף הוא הקמת גוף מתכנן ומתאם, שפעל, ניסה לעשות תוכניות מיתאר, ולא בצורה מספקת, ופעולתו היתה מאוד מבורכת.

אני רואה שחבר הכנסת נואף מסאלחה, שבשבילו הכנתי את הנאום, קלע לדעת העיתוי.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

- - -

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

חבר הכנסת דדי צוקר, חבר הכנסת יהודה לנקרי היה צריך להחליף אותנו בשעה

06:00. חבר הכנסת שבח וייס ואני משעה 02:00 ועד עכשיו במשמרת, עוד לא נרדמנו.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

היו"ר נ' מסאלחה:

לא. הוא לא הגיע, ואנחנו מחליפים אותו וממשיכים, עם העייפות. אבל היות שהוא אחד מחברי הכנסת שאני אוהב, אני שותק ועושה את זה. בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת נואף מסאלחה, אני אעדכן אותך, את האזרחים ואת חבר הכנסת אפי אושעיה שהצטרף אלינו. פתחתי, קודם כול, בחנוכיית הכישלון של ראש הממשלה נתניהו. אני רוצה להזכיר לך, שהיום נר שביעי של חנוכה, והכישלונות ההולכים ומצטברים לא יכולים להרפות מאתנו. כל יום, עם הדלקת הנרות, אני מזכירה את הכישלונות. אבל אמרתי שעכשיו, בקטע הזה של הדברים, אני בוחרת להתמקד במגזר של ערביי ישראל. תכננתי זאת עוד כשהיית יושב=ראש, והנה חזרת אל הדוכן.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

היו"ר נ' מסאלחה:

אני כל כך מאמין לך, שבשעה 06:10, 06:15, ביקשתי משבח וייס להחליף אותי. היא מדברת עכשיו אולי 20 דקות.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת צוקר, הרי זאת שמחת המנצחים שיש לנו. סך הכול עמדנו שלושה=ארבעה

ימים וחשבנו - - -

דוד צוקר (מרצ):

- - -

היו"ר נ' מסאלחה:

הוא רוצה לנאום אחרייך, אבל יש לך כל הזמן.

ענת מאור (מרצ):

אבל לחבר הכנסת צוקר יש עוד יום שלם, כי יש לו כל כך הרבה דברים. אני לא יודעת אם זכית לשמוע בלילה את נאום הכישלונות ואת כל פרשנויות המלים סביב הנושא. הוא בוודאי הכין לנו הפתעה נוספת.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני הייתי בחדר שלי וצפיתי בטלוויזיה בערוץ=33. שמעתי את כל הדברים והתפלאתי מאיזה מילון הוא לקח אותם. תמיד יוצא לי לשמוע את חבר הכנסת דדי צוקר. אני לא רק מקשיב אלא גם שומע.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

ענת מאור (מרצ):

הנה, עכשיו חלפה לה רבע שעה. אני רוצה לסיים, אדוני היושב=ראש, ולומר, שמהדוח שקיבלנו כולנו מעמותת "סיכוי", שבעצם הצביע על סיכום שנה אחת של ממשלת נתניהו במגזר הערבי, אנחנו רואים את גודל הבור והחור שהם יוצרים מחדש, וזה מעלה על נס את ההישגים שלא היו מספיקים בתקופתנו, אבל אנחנו יודעים איזו מדיניות העדפה

מתקנת מובהקת היתה. יש פה ניתוח והשוואת המצעים בין המצע של ממשלת רבין, זיכרונו לברכה, למצע המצומק של נתניהו, ועיקר המעשים הגדולים - - -

היו"ר נ' מסאלחה:

אני מסכים אתך, אבל אם היינו מכניסים זאת ליסודות התקציב - זה היה הוויכוח שלנו עם בייגה שוחט, עם ראש הממשלה המנוח רבין ועם פרס.

ענת מאור (מרצ):

שלא יכלו לשנות כל שנה.

היו"ר נ' מסאלחה:

הם יכלו לשנות. הרי מה אומרים היום בקואליציה? - לא מסכימים להתחייבויות, אלא תכניסו את זה לספר התקציב ולחוק ההסדרים. הרי תמיד אין כסף. אנחנו היינו מתחננים: תנו לנו כמו הביטוח הלאומי, זאת אומרת, קצבאות ילדים. זה נכנס. הם לא יכולים להוציא את זה.

ענת מאור (מרצ):

בתוכנית החומש. זאת אומרת, לתרגם אותה לשפת חוק ההסדרים והתקציב.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני מסכים אתך שהיו הישגים מאוד נפלאים בעזרת כולם. אני מאמין בזה ואמרתי זאת.

ענת מאור (מרצ):

אני מסכימה אתך, אדוני היושב=ראש. יהיה טוב יותר אם זה יהיה בחוק ההסדרים ויקובע. אגב, אנחנו רואים, לצערנו הרב, שבממשלה הנוכחית, גם מה שבחוק ההסדרים,

גם מה שהוא חוק, כמו חוק ביטוח הבריאות שחוקק לפני שנתיים על=ידי הכנסת - הכול אפשר להרוס. כוח ההרס הוא עצום. זו לא חברת ביטוח לשום דבר. אבל אני מסכימה אתך שהיה עדיף שזה יהיה בחוק.

בכל זאת, האור שהממשלה שלך ושלנו הביאה על=ידי קצבאות הילדים, שחלק מהם נפלו השנה, וביטול קי"ץ האומלל, ההשקעה המועדפת בחינוך, שהגיעה ל=70%, בניית בתי=ספר, הגדלת המענקים השוטפים לרשויות המקומיות הערביות - כל הדברים הללו היו דברים מהפכניים. צריך לעשות עוד המון. לא הקמנו מספיק אזורי תעשייה. רק 17% מהנשים הערביות עובדות. אסור לנו להדיר שינה מעינינו עד שנפתור את הבעיה הזאת.

לצערי הרב, המדיניות שננקטת כעת היא הפוכה. הרבה מאוד מן הפרויקטים הופסקו, הרבה מהתקציבים המועדפים נבלמו. ממשיכים לסייר, להבטיח מחשבים, לנסות לעשות יחצ"נות, אבל אנחנו לא נרפה עד שיוכנס הנושא של שוויון אמת לערביי ישראל לתקציב המדינה ולחוק ההסדרים כך שהוא יהיה חלק מאושיות המצע והביצוע במדינת ישראל. תודה רבה.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

בוקר טוב, אדוני היושב=ראש, בוקר טוב, חברי חברי הכנסת, עובדי הכנסת, חבר הכנסת אושעיה, אתה בוודאי יודע, בפרשת השבוע אנחנו בעצם עוסקים בצמיחה. בפרשת השבוע של השבוע הזה, אדוני היושב=ראש - לך בוודאי לא יצא לקרוא השבוע את פרשת השבוע, אז אני אאיר את עיניך.

יוסף יושב בבית=האסורים ופרעה מלך מצרים מתקשה מאוד לפתור שני חלומות שהוא חלם בשנתו. הוא מקבל מידע על יכולת פתרון החלומות של יוסף. פרעה מקבל את המידע הזה משר המשקים שלו, שגם הוא ישב בבית=האסורים עם יוסף. שר המשקים אומר לפרעה: יש לנו מי שיוכל לפענח לך את החלומות. מה הם החלומות? שני חלומות שבעצם, כפי שהתברר מאוחר יותר בפרשת השבוע, הם אותו חלום. פרעה חולם על שבע פרות שמנות

העולות מן היאור, והנה באות שבע פרות רזות, אוכלות את הפרות השמנות ולא נודע כי בא אל קרבן. חוזר חלום שני, הטורד את מנוחתו של פרעה, איננו נותן לו מנוחה, ובו מסופר על שבע השיבולים השמנות שנאכלות, ושוב לא נודע כי בא אל קרבן של שבע השיבולים הרזות.

שבע השיבולים השמנות, כמו שבע הפרות השמנות, הן גם שנות צמיחה. שבע השנים הרזות הן שנים של צמיחה דומה לזו המצויה היום בארץ, כלומר - 2%, כלומר, צמיחה נטו - אפס.

פרעה מבקש לפענח את החלום, וכאמור יוסף מגיע אליו. יוסף הוא זה המבהיר ופותר לפרעה את החלום. הוא מספר לו, שאכן מדובר בשבע שנות צמיחה, שנות התפתחות, שנות שגשוג, שנות השקעה, שתכלינה, ואז תבואנה שבע השנים הרזות.

התנ"ך, המקרא, נזקק היה לאדם בשיעור קומתו של יוסף כדי לפענח מה הן שנות צמיחה, כדי לפענח מה הן שנים של דרדור, של קיפאון, של נסיגה. התנ"ך נדרש לאישיות בשיעור קומתו של יוסף.

רבותי חברי הכנסת, אפילו אנחנו, ששיעור קומתנו בוודאי אינו מגיע לשיעור קומתו של יוסף ויכולת פתרוני החלומות שלנו ודאי שאיננה מגיעה לזו של יוסף, חבר הכנסת אושעיה - לפחות אני מדבר עלי - אפילו אנחנו יכולים לנבא, שאנחנו עומדים עכשיו בפתחן של שבע הפרות הרזות. שבע הפרות הרזות, כמו שבע השיבולים הרזות, תאכלנה את חמש שנות הצמיחה שהמשק היה נתון בהן בשנים האחרונות.

כלומר, פרשת השבוע היא פרשה אקטואלית, מודרנית, היא ניתנת לפירוש עכשווי, ואנחנו מצויים עכשיו בתחילת השיבולת הרזה הראשונה, בתחילת הפרה הרזה הראשונה בתום השנה הראשונה לקיפאון ולנסיגה.

היו"ר נ' מסאלחה:

זאת אומרת - עכשיו אתה יוסף.

דוד צוקר (מרצ):

לא, אמרתי שאפילו אני, אפילו אנחנו.

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה מפרש. אל תכעס, כי בקוראן אותו הדבר. "אן ג'אאה והמה בהה ויהם בהא - שולא ברהאן רבה". ממש בזו הלשון.

דוד צוקר (מרצ):

אותו חלום מופיע בקוראן?

היו"ר נ' מסאלחה:

לא רק אותו חלום, אלא אותם ציטוטים. ואלה פסוקים שאף אחד לא יכול לשנות.

דוד צוקר (מרצ):

גם שם יש חלום שחולם פרעה ויוסף פותר אותו?

היו"ר נ' מסאלחה:

ודאי, ויותר מזה. גם הסיפור, איך הוא נעצר בגלל אשת הגביר.

דוד צוקר (מרצ):

אשת פוטיפר המנסה לפתות אותו.

היו"ר נ' מסאלחה:

ובקוראן גם כתוב, כשרצו לפסוק אם הוא אשם או לא - זאת אומרת, אם קרעו את חולצתו מאחור, הוא זכאי, ואם זה בפנים, הוא לא זכאי. איך ידעו שהוא נעצר? היו שם

שניים שהוא פירש להם את חלומותיהם. לאחד הוא אמר שהוא ייתלה ולשני הוא אמר: אתה תהיה - - -

דוד צוקר (מרצ):

זה בדיוק אותו סיפור. אז הסיפור הוא מקראי.

היו"ר נ' מסאלחה:

ממש בפסוקי קוראן שאי=אפשר לשנות אותם. רציתי שתגיד את פרשת השבוע ולא רציתי לקלקל, כי אתה הנואם.

דוד צוקר (מרצ):

הנה, למדתי שסיפור פרשת השבוע, סיפור פתרוני יוסף לחלומות פרעה, לחלומות שר המשקים ופוטיפר, מופיע, אם כן, גם בקוראן.

אם כן, יש לנו שתי אסמכתאות, גם אסמכתה מקראית וגם אסמכתה מן הקוראן, מה יכול לקרות למשק, על תהפוכות של משק. אבל, כפי שאמרתי, גם אנחנו, שאיננו חכמי קוראן, וגם אנחנו, שאיננו חכמי מקרא, מבינים שאפשר לצפות ולדעת, גם בלי להיות אמונים על פתרוני חלומות, אנחנו יכולים לדעת שאנחנו מצויים עכשיו בתחילת שבע השנים הרזות.

זהו המבחן, אדוני היושב=ראש, הצמיחה - אם נתרגם ללשון מודרנית את הפרה השמנה והפרה הרזה - הצמיחה, ההתפתחות, השגשוג, הגידול במשק, התל"ג, זהו המבחן האולטימטיבי, המוחלט, העליון להיותו של משק טוב או רע, להיותו של משק משרת את האדם או לא משרת את האדם. כי הפרה השמנה היא הפרה שבה התל"ג הוא תל"ג של צמיחה, הוא תל"ג גדול יותר משיעור הריבוי הטבעי; והפרה הרזה, השיבולת הרזה היא השנה שבה התל"ג נמוך מן הריבוי הטבעי או שווה לריבוי הטבעי. כאמור, כבר סיימנו שנה לפחות, אולי קצת יותר, של תל"ג נטו אפס במשק, צמיחה אפס במשק - פרה רזה, שיבולת רזה.

אנחנו מצויים בצמיחה אפס, כאשר היינו עדים לחמש שנים לפחות שבהן הצמיחה היתה

באופן משמעותי גדולה משיעור הריבוי לנפש. בשנת 1995, למשל, וב=1996 היינו בשיעור גידול של כ=6% - שיעור צמיחה מדהים, שיעור צמיחה כמעט אסייני, שיעור צמיחה שלא מדינות רבות ידעו כמותו. נדמה לי שיש מעט מדינות היום בעולם, למעט אולי עוד כמה מדינות באסיה, וגם שם התהליך הזה מסתיים היום בשיברונות גדולים; מעט מדינות בעולם מייחלות ומצפות לשיעורי צמיחה במשק כל כך מדהימים כמו 6%. וכל אחד מאתנו ראה את זה באורחות חייו, בשכרו, ביכולת הרכישה שלו, ביכולת הקנייה שלו ובשיפור תנאי חייו.

כאמור, זהו המבחן. אחרי כל האינדיקטורים, אחרי כל המבחנים שאנחנו מעמידים למשק כדי לבחון אותו באיזו מידה הוא מתקדם ובאיזו מידה הוא נסוג - המבחן העליון הוא מה קרה ליכולת הרכישה של האדם, לתוצר לנפש, כמה הוא מרוויח, כמה הוא מייצר וכמה הוא יכול לרכוש, או אם מכפילים את זה במספר התושבים באותה חברה, באותה מדינה, התל"ג של המשק; וכאמור, אנחנו מצויים בתל"ג נטו אפס. כלומר, זה תל"ג של 2% בערך. אבל זהו בערך שיעור הריבוי הטבעי בארץ, ולכן מדובר על תוצר לאומי גולמי המצוי בקיפאון מוחלט.

מאותתים לי פה שאני צריך להרחיב את התחום הזה, שכן אני מבין שיש בעיות עם הדוברים אחרינו או משהו כזה.

באחת העבודות המרשימות של הבנק העולמי בשנת - אם אני לא טועה - 1990, או 1991, מנסה הבנק העולמי, אחרי שהוא בוחן צמיחה של כ=80 מדינות בעולם, הוא מנסה לבחון מה הם שני התנאים החשובים ביותר לצמיחתו של משק, מתי אפשר לנבא שמשק יצמח או לא. כלומר, מתי אפשר לנבא אם אנחנו עכשיו בשבע הפרות השמנות או בשבע הפרות הרזות, מתי אנחנו יכולים לצפות לשיבולת מלאה או לשיבולת שדופה, חלילה.

הבנק העולמי מציין שתי אמות מידה, שני אינדיקטורים מרכזיים לצמיחה במשק. האחד הוא, תתפלאו או לא תתפלאו - שיעור ההשקעה בחינוך. זהו האינדיקטור החשוב ביותר שהבנק העולמי מציין באותה עבודה כמנבא של צמיחה במשק. התנאי השני בחשיבותו - לא תתפלאו - הוא יציבות פוליטית ומדינית. אלו שני תנאים לא כלכליים בעליל, שני תנאים שעניינם נסיבות, שעניינם סביבה, שעניינם אווירה, והם המנבאים המרכזיים לשיעורי הצמיחה במשק.

אפי אושעיה (העבודה):

אפשר לשאול שאלה?

דוד צוקר (מרצ):

בעניין פרשת השבוע?

אפי אושעיה (העבודה):

לא, לא. שמעתי אותך מתבטא לא אחת על המסיבה שהממשלה הזו לא יכולה לארגן. אתה יכול - - -

דוד צוקר (מרצ):

אני אחזור על השיעור, אפי אושעיה. אני מניח שלא היית בשיעור, אני אחזור עליו שוב. אני טענתי שאפשר לקחת את אירועי שנת ה=50 כשיעור, כמבחן ליכולת הביצוע של הממשלה. מה אני טענתי? טענתי שממשלה שלא מסוגלת לארגן מסיבת יום הולדת, אסור לתת לה גם לנהל משק.

מה זאת אומרת? אנחנו עכשיו נכנסנו לשנות ה=50. בכל אופן, זה אירוע משמעותי בחייה של אומה. והנה, מה בעצם קרה? הממשלה תקעה בחצוצרות ונשפה ב"פנפרות" והרימה קול תרועה, הניפה את הדגל והכריזה בגאון, לא בקול ענות חלושה, חלילה, הכריזה על כך שאנחנו נכנסים עכשיו לשנות ה=50 ונחגוג זאת ונציין זאת ברוב עם, ברוב הדר, כיאות לממשלת ההדר. ההכרזות היו מצוינות, אלא שמסתבר שהממשלה הזאת לא מסוגלת לארגן מסיבה, מסיבת יום הולדת. כל אחד מאתנו כבר ערך מסיבות יום הולדת לעצמו, לבני זוגו, לילדיו בעיקר, ואנחנו יודעים לעשות יום הולדת; כלומר, מה צריך לקנות, מה צריך לעשות, את מי להזמין.

הממשלה הזאת הזמינה את כולם, כלומר, כל תושבי המדינה, כולם מוזמנים. להכריז ולהודיע מראש על המסיבה היא הודיעה, אבל, למשל, היא לא מצאה מי ינהל אותה. מי מנהל אותה - אהוד אולמרט, שעמד בראש העמותה בהתחלה? או קצב שהתפטר? או יוסי פלד

שהתפטר? או חיים סלוצקי שהתפטר? כלומר, עוד לא מצאו אפילו את ה"די.ג'יי" שיעשה את המסיבה, חבר הכנסת אושעיה. הדבר הפשוט הזה, לשכור בן=אדם שערך את המסיבה, שמפעיל את המוסיקה - את זה המדינה לא הצליחה לעשות.

אחר כך, מה התקציב ליום ההולדת? כל אחד מאתנו יודע כמה אתה משקיע בבר=מצווה, בבת=מצווה, ביום הולדת לילד. על=פי זה אתה קונה, על=פי זה אתה מזמין כיבוד, על=פי זה אתה קובע את מספר האורחים. הממשלה הזאת לא מסוגלת לדעת מה התקציב לחגיגה. אתה יודע? יש לך מושג מה התקציב למסיבת יום ההולדת של המדינה?

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

התחילו עם 300 מיליון.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

התחילו עם 250 מיליון, וישבו כל מארגני המסיבה, וראש הממשלה אמר להם: יש 250 מיליון שקל למסיבה. עוד הם פונים אנה ואנה ופוסעים לכיוון פתח החדר וכבר מודיע להם הגזבר של הקבוצה, עורך=הדין נאמן: אין כסף. זה שראש המשפחה, מר נתניהו, אמר לכם שיש 250 מיליון, זה לא אומר כלום. אין כסף למסיבה. אז תגיד לי, לפי מה מתכננים מסיבה - לפי 250 מיליון? לפי 50 מיליון?

בקיצור, תוכנית למסיבה אין, מנהל למסיבה אין, "די.ג'יי" אין. בלונים יש בלי סוף. אגב, בלונים נשארו. קנו בלונים ונשארו המון בלונים מן המסיבה. אחרי זה עוד רוצים לתת לחבר'ה האלה לנהל משק? לנהל מפעל? לנהל מדינה? זה נראה לי לא רציני.

לכן, חבר הכנסת אושעיה, אני שמח שהחזרת אותי לשיעור הקודם, שבו ניסינו להסביר מדוע מי שלא יכול לארגן מסיבה כיאות, מדוע מי שלא מסוגל לארגן יום הולדת כמו בן=אדם, מדוע מי שלא מסוגל להגדיר תקציב ליום הולדת 50, אסור לתת לו לנהל משק. זה היה הלקח מעניין יום ההולדת, וכפי שאמרנו, מי שלא מסוגל לארגן מסיבה, אל תיתן לו לנהל משק.

ובכן, אותם חברים שמסיבת יום הולדת לא מסוגלים לארגן, אותם חברים מנהלי

מסיבת יום ההולדת הכושלת הזו, צריכים ליצור שני דברים על מנת שהמשק יצמח, שני דברים על=פי אותו דוח מעניין של הבנק העולמי: חינוך ויציבות מדינית ופוליטית. יציבות, הכוונה היא גם לפנימית וגם לחיצונית.

והנה בשני הדברים הללו אנחנו מצויים כבר בכמעט שנתיים של הידרדרות מסוכנת מאוד. מסוכנת לא רק לעצמה, מן הבחינה המדינית, מסוכנת לא רק מן הבחינה החינוכית, אלא אם באמת אנחנו מקבלים את מסקנות הבנק העולמי, שעל=פיהן חינוך ויציבות מדינית הם שני התנאים החשובים ביותר לצמיחתו של משק, הרי שתקציבי החינוך והנסיבות המדיניות של ישראל מנבאים על כך שאנחנו עומדים בפני שנים רזות מאוד.

אם לחזור לפרשת השבוע, שבה עוסק יוסף בפענוח החלומות, וכפי ששמענו, אותה פרשה עצמה, נדמה לי באופן מדויק, מופיעה בקוראן, שבוע התקציב הזה עומד בסימן פרשת השבוע, ואכן אנחנו עדים לכך ששבע הפרות הרזות בולעות את שבע הפרות השמנות ולא נודע כי בא אל קרבן, ושבע השיבולים הרזות, אדוני היושב=ראש, בולעות את שבע השנים השמנות, שנות השובע, השיבולים השמנות, ולא נודע כי בא אל קרבן. נקווה שאחרי שבע הפרות הרזות תעלינה שוב מן היאור שבע הפרות השמנות ואחרי שבע השיבולים הרזות, חבר הכנסת אושעיה, תעלינה גם שבע השיבולים השמנות שנית. תודה רבה, אדוני.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה, חבר הכנסת דדי צוקר. רשות הדיבור לחבר הכנסת וליד חאג'=יחיא.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

חבר הכנסת דדי צוקר, בוקר טוב. אני רוצה לבשר לך, שבדרכי מבית=המלון לכאן - יורדים גשמים, גשמי ברכה שמבשרים גם קץ - - -

דוד צוקר (מרצ):

- - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

היא מורידה את הגשם, היא עושה את הכול. אנחנו צריכים להצטנע ולהגיד את האמת.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אדוני היושב=ראש, לדעתי, כל הבעיות שאנחנו מתמודדים אתן היום - הדבר הגרוע ביותר שקרה ב=30 השנים האחרונות, לדעתי זו מלחמת ששת הימים. ציפיתי ממלחמת ששת הימים שתהיה מלחמה שתביא קץ לשפיכות דמים, למלחמות. עשינו מלחמה כדי שנעשה שלום.

מלחמת ששת הימים מאופיינת בצורה מאוד מאוד נדירה בזה שכל הסכסוך המזרח=תיכוני הוא בעצם סכסוך פלסטיני=ישראלי. כשישראל כבשה את השטחים הפלסטיניים, חשבתי שהנה היום יש מפגש היסטורי בין העם הפלסטיני לבין העם הישראלי, מפגש שלא ניתן היה לעשות אותו, לערוך אותו, לקיים אותו, בגלל חומות דמיוניות שחצצו בין העם הפלסטיני לבין העם הישראלי, כך שהיו הרבה מאוד סטריאוטיפים, הרבה ערכים שליליים, הרבה דברים שהשתוללו, נבטו, צמחו כתוצאה מעצם העובדה שלא היה מגע בין העם הפלסטיני לבין העם הישראלי.

לצערנו הרב, עד 1966 היינו גם כן במחסום, בחומה, בגטו של הממשל הצבאי, שלא אפשר לנו אינטגרציה בתוך החברה הישראלית, אלא חיינו בסגרגציה כמעט מוחלטת בחברה הישראלית.

לכן חשבתי, הנה המלחמה שלא רציתי בה נערכה, קמה, ואולי היום היא באה כדי ששני הצדדים האלה יגיעו למפגש היסטורי. אבל תחת כל הדברים האלה - ואני לא רוצה לנקות את האומות הערביות, שהתכנסו בחרטום והכריזו על שלושת הלאווים המפורסמים.

קריאה:

- - -

<u>וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):</u>

אני מדבר על הממשלה הזאת, שעושה הכול בעניין אי=שלום, מכיוון שאני קושר תקציב כלכלי - יש תלות גמורה, תלות אורגנית, שאי=אפשר להפריד אותה, בין מדיניות לבין כלכלה. לכן, אני חייב לדבר ולהאיר עיניים עד כמה שאני יכול כדי שאנחנו נשנן את התורה שלנו, אולי ישמעו אותנו.

תחת כל המפגש הזה, אדוני היושב=ראש, חל דבר מאוד מאוד חמור, לא צפוי. העליונות הישראלית עלתה, המשיחיות עלתה, האגו העצמי עלה בצורה מאוד מאוד מנופחת ומלאכותית, וכל התקוות שהנה יש פה עם שנפגש עם עם על יסוד של ערכים מסוימים, על יסוד של אחווה משותפת, על יסוד זה שצריכה להיות הכרה היסטורית ופשרה היסטורית אמיתית, התנדפו לנו בין הידיים והלכו.

ואז קמו כל התנועות המשיחיות האלה, שהיום אנחנו סובלים מהן, תנועות משיחיות שקראו ליישב כל שעל ושעל במקומות שבהם הלכו הנביאים והצדיקים, פה הלך אלמוני ופה הלך אדוננו, רבנו וצדיקנו, התחילו ליישב את השטחים ולכבוש את הארץ בצורת כיבוש ולא השתחררות, כמו שאמר אשכול אז: זהו פיקדון בידינו, נחזיר אותו ברגע שיהיה שלום. והעניין הזה הולך ומסתבך. התנועות המשיחיות, שבזמן האחרון אנחנו מדברים עליהן, הן תולדה של מלחמת ששת הימים.

אדוני היושב=ראש, לדעתי היום אנחנו חייבים לנקוט שני דברים כתוצאה מכל מה שאירע בזמן האחרון, ששני אנשי המחתרת רצו לזרוק ראשו של חזיר במסגד במזרח=ירושלים. אני לא חושב שהם באו כך, אני לא חושב שהם קיבלו את ההשראה כתוצאה מלימוד, כתוצאה ממחקר, אלא כתוצאה מהרגשה משיחית, שחורה, המלווה הרבה מאוד אנשים בארץ הזו. הממשלה הזאת וגם ממשלות אחרות לא עמדו, לצערי הרב, בפרץ נגד כל התופעות הלאומניות האלה. לא רק זה, אלא גם ראש ממשלתנו, מאז הוא עלה לשלטון ועד היום הזה הוא מדבר על הדדיות ועל קיום הסכמים מצד הפלסטינים ועל מלחמת הפלסטינים ב"חמאס".

אדוני היושב=ראש, כואב לנו מאוד, שההדדיות שראש הממשלה מרומם בגרונו, אין הוא מקיים אותה בעצמו. בוא נבדוק את העניין הזה של אסקין. אסקין כל הזמן התרברב

ומתרברב בפני המצלמות, שהוא שמח מאוד על רציחתו של יצחק רבין, זיכרונו לברכה, שהוא יעשה אותו דבר, ובכל זאת היה שקט, לא עשו לו כלום. ואפילו אם לא עצרו אותו, יש כאן שתי אלטרנטיבות: או שראש הממשלה ידע על קיום האיש הזה וחבורתו הפושעת והוא לא עשה כלום נגדה, או שהוא באמת לא ידע.

בוא נשווה זאת למה שקורה בשטחים, למה שהשכם והערב מר נתניהו מנסה לעשות, שאש"ף או הרשות הפלסטינית חייבים למגר את הטרור טוטלית, ועד אז לא נבצע את הפעימה הראשונה והשנייה והשלישית והרביעית. אני חושב, שפה אנחנו צריכים לעשות את ההשוואה הזאת. אם נתניהו ידע על קיומו כמו שמאשימים את ערפאת בקיום התארגנויות של ה"חמאס" והמפגעים ב"חמאס", אני חושב שפה יש דבר שווה. ואם הוא לא ידע, אז ברור שהוא לא ידע. ואם הוא לא ידע, אז הוא לא יכול לעשות משהו שהוא לא ידע עליו. ולכן, אסור לנו, אסור לראש הממשלה לדרוש ולבקש השכם והערב מראש הרשות הפלסטינית לחסל את הטרור ה"חמאסי" מכיוון שהוא עושה כמיטב יכולתו ולפעמים הוא אינו יכול להשתלט. גם ישראל היתה בשטחים, גם ישראל היתה בעזה, ולא צלחה ידה למגר את התופעה הזאת.

רק לפני שבועיים הרסו כוחות הביטחון, לצערנו, בתים. אני אומר לצערנו, מכיוון שהריסת חמשת הבתים האלה של הנאשמים - לדעתי זה עונש קולקטיבי נגד המשפחות. אני יודע וביקרתי שם, וראיתי שיש משפחה בת שמונה נפשות, שעכשיו אין להם קורת גג. המעשה שלהם. אנחנו תומכים, כמובן, בענישה חזקה, אמיתית, של הפושעים האלה, הטרוריסטים. אבל מדיניות הריסת הבתים, שהאנגלים הנהיגו אותה נגד יהודים - אני חושב שזה עונש קולקטיבי, והשכל אינו סובלו. ואם אני רוצה לדגול בעניין ההדדיות, למה הטרוריסט ה"חמאסי" - ואני לא מבדיל בין טרוריסט "חמאסי" לבין טרוריסט יהודי מהמחתרת כמו המחתרת הזו - למה שם עושים לו את הפיצוץ בבית של המשפחה ולא בבית שלו, ופה לא עושים לו דבר? למה ליגאל עמיר לא פוצצו את הבית? חברים, צריך למדוד את הדברים בצורה אובייקטיבית, בצורה שיכולה לעשות צדק לכולם.

על נתניהו להפסיק, לדעתי, לתלות ולהתנות את ההתקדמות בעניין השלום במיגור הטרור, מכיוון שלפעמים הטרור אינו נראה בעין, הוא סמוי, ומעצם קיומו ומעצם טבעו הוא יכול בעצם להצליח לבצע את מזימותיו בלי שירגישו בו.

חבר הכנסת אפי אושעיה שאל אותי מה זה קשור. אני אומר שזה קשור, מכיוון שבחצות דיברתי על המגזר הערבי ועל התלאות של המגזר הערבי, ובנאום הקודם גם כן

דיברתי אותו דבר. טענתי בשני הנאומים הקודמים שלי דבר אחד: כל עוד אנחנו לא משווים את האוכלוסייה הערבית ועושים שלום אמיתי בזכויות הערבים במדינת ישראל, קשה לי להאמין שיש בשלות פוליטית בתוך החברה הישראלית לעשיית שלום. כל עוד אין שלום בין האוכלוסייה הערבית לבין האוכלוסייה היהודית במדינת ישראל - אנחנו נאמנים למדינה, וכולם יודעים שאנחנו נאמנים למדינה, ואין צורך לומר, התקליט הזה שחוק: אנחנו נאמנים, אנחנו נאמנים; אני לא רוצה כל יום בבוקר או בערב לומר נאמן אני, נאמן אני.

אני חושב, שאנחנו צריכים להפסיק את המשחק הנלעג הזה. ככל שנעשה שלום עם ערביי ישראל, נשווה, לדעתי, את זכויותיהם, נחסל את הבעיות של האוכלוסייה הערבית בנגב שהיא, כפי שאמרתי, אות קין במצחנו. אני חושב שירחק היום שנעשה שלום ונהיה בשלים, מכיוון שהחלטה פוליטית בחברה דמוקרטית לא תהיה כל עוד אין בשלות פוליטית בחברה. המנהיגות הפוליטית אינה יכולה, בדרך כלל, לעמוד טוטלית בהתנגשות חזיתית עם רצונו של העם. כשיש בשלות, כשיש רצון, כשיש אפשרות לערוך החלטה פוליטית, צריכה להיות בשלות בעם. אנחנו צריכים, לדעתי, לעבוד על זה חזק מאוד כדי שהממשלה הזאת לא תמשיך עוד בדרך העקלקלת, המסוכנת, שתביא ותמיט עלינו אסון. תודה רבה.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

אנחנו מתחילים במעגל חדש. רשות הדיבור לחבר הכנסת אפי אושעיה.

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, גברתי סגנית המזכיר, חברי הכנסת, גברת פרנקל שמחזיקה פה מעמד בלילות ובימים הארוכים, אני לא יודע אם ברגע זה ראש הממשלה יושב עם אחת מסיעות הקואליציה ומחלק את מה שאין לנו. משום כך, אני מעדיף לראות את התקציב ערוך ומסודר, אחרי שראש הממשלה הספיק לחלק - בלי ידיעת האוצר, בוודאי - את המשאבים הלאומיים שלנו בעקבות לחצים פוליטיים. ראש הממשלה שלנו, האיש שנסחט, והעובדות מדברות בעד עצמן. אני רק מציע לחברי בקואליציה שלא להאמין לסיכומים בעל=פה, ודאי שלא לסיכומים בתקיעת כף - יש כאלה שאמרו, אפילו בתקיעת שופר. אפילו עם הסכם כתוב אני לא מאמין לו. אני מציע להם לקבל מראש הממשלה את הכספים במזומן, כי אחרת אין

סיכוי שמשהו מההבטחות הללו יתגשם. אבל יש לנו תקציב, ספרים שלמים, ורובנו מתקשים אפילו לעיין בכל הסעיפים הכתובים שם. אבל את אזרחי מדינת ישראל מעניינות טרדות היום=יום.

אני מבקש לפתוח ולדבר על פרויקט "בנה ביתך" בשכונת עמליה שבנתניה. היו ימים, שמשתכני פרויקט "בנה ביתך" בשכונת עמל=ים בנתניה חשבו שהרוויחו פרס בזכייתם במכרז. הפרויקט היה אמור לענות על צרכיהם של זוגות צעירים המתקשים ברכישת דירה. הייתי בטקס ההגרלה. בהגרלה השתתף שר השיכון בזמנו, בנימין בן=אליעזר, ראש עיריית נתניה, צבי פולג, הפקידות הבכירה של משרד השיכון, הפקידות הבכירה של עיריית נתניה ומאות אזרחי נתניה שידם לא היתה משגת לרכוש דירה, הם עמדו שם וחיכו בכיליון עיניים לראות מי זכה בדירה של "בנה דירתך". אחרי שזכו כ=80 זוגות צעירים, ושילמו ממיטב כספיהם, כ=100,000 דולר, הגיעו הדיירים היום למצב שבו הדירה שהיתה אמורה לענות על צורכי זוגות צעירים, עולה מחיר כפול. הפרס הזה עלה להם ביוקר מאוד.

מספר ציון בן=פורת, נשוי ואב לארבעה: בקרוב מתכוונים חלק מהמשתכנים להגיש תביעה משפטית נגד כל האחראים לכשל בפרויקט, יש להם עורך=דין שמייצג אותם, אלון זבלי. להתארגן בקבוצה כזו עולה כסף. לשלם לעורך=דין עולה עוד יותר כסף. הפרויקט נחנך רק לפני שלוש שנים על=ידי עיריית נתניה, משרד השיכון ובליווי של בנק טפחות. כבר בצעדיו הראשונים התאפיין הפרויקט בחוסר מזל. האנשים האלה כבר חסרי מזל מיום היוולדם. הנה, גם בדירה הראשונה בחייהם אותו הדבר. לפני כשנה וחצי, על=פי ההסכמים הכתובים, היו התושבים אמורים להשתכן בפרויקט המוגמר. אלא שעד היום שוכנו רק 24 משפחות מתוך 80 הזוכים. התושבים חשים, כי מאז כישלון הפרויקט מתנערים כל הגופים מנשיאת האחריות לעתידו. בימים האחרונים נערכו כמה פגישות עם נציגי העירייה והמשתכנים. הפניות למשרד השיכון לא הועילו, בחלק מהפגישות השתתף אף ראש העירייה צבי פולג, שניסה לעשות משהו אבל הוא לא הצליח לתת פתרון ממשי.

אני מזכיר, שבטקס הראשוני של חנוכת המקום, אבן הפינה וההגרלה, כולם היו שותפים להצלחה כביכול. בעירייה ניסו להציע הצעות כספיות, אבל הם לא נתנו פתרון. הם לא נתנו פתרון, כי ביחס לנזקים האדירים שנגרמו למשתכנים או לאלה שרוצים להשתכן, הפתרונות הם לעג לרש. תושבי הפרויקט זועמים, רובם נאלצים לשלם שכר דירה במקביל למשכנתה. זאת אומרת, לקחו את הכסף מבנק טפחות שהבטיח ליווי פיננסי, שילמו לקבלנים, נשארו בלי דירה, בלי הכסף, ועוד משלמים שכר דירה בדירה אחרת שהם צריכים

לגור.

מספר דוד מסיקה, בן 34, אב לארבעה, שנקלע לקשיים, התגרש ומשלם דמי מזונות בגלל הקשיים שנקלע אליהם: נכנסתי לחובות קשים בגלל הפרויקט הזה, אשתי לא היתה מוכנה שנמשיך להתגורר בבית הוריה, לא היתה לי ברירה. כך הסביר את גירושיו.

מסיקה עובד כלוטש במפעל יהלומים, ענף שנמצא, כפי הידוע לנו, בקשיים גדולים מאוד, על סף פשיטת רגל. לצד מסיקה יושב אחיו שמחוני, בן 31, גם הוא אחד מנפגעי הפרויקט. החשש הגדול שלהם הוא, שבעתיד הקרוב גם פרנסה לא תהיה להם. מסיקה משלם משכנתה, שכר דירה, מזונות. הוא נפרד מאשתו בגלל הפרויקט שחשבו שהם זכו בו והם הפסידו את חייהם.

העורך=דין שמלווה אותם ומנסה לתת להם סיוע משפטי אומר, שלא ברור לו מי מתנער מאחריות - עיריית נתניה, משרד השיכון או בנק טפחות. הפרויקט הזה היה ספינת דגל תעמולתית לכך שראש העירייה ומשרד השיכון מיטיבים עם תושבי העיר ומקדמים את הנזקקים. לאחר שהתעמולה מיצתה את עצמה, הפרויקט מתמוטט. המשתכנים במצב קשה יותר, ממילא העירייה לא עושה דבר ומנסה להשתיק את העניין כך שלא יהיה נזק תעמולתי=שלילי.

ואני אומר, שכל הציניות והרשעות והפוליטיזציה במערכות שלנו - אנחנו מתעסקים עם תקציב מדינה, עם מיליארדים גדולים מאוד. הסיעות הקואליציוניות יושבות עם ראש הממשלה, וכל אחת סוחטת לציבור שלה, לחברים שלה, לאוכלוסייה שהיא מייצגת. אבל יש גם אנשים מאחורי כל הסיפורים הללו. יש אנשים שצריך לתת להם פתרונות. לא יעלה על הדעת, שמשרד השיכון והרשות המקומית לא ייקחו אחריות ל=80 המשפחות הללו, משום שהם עשו את ההגרלה, הם עשו את הקשר עם הקבלנים, הרוויחו את יחסי הציבור. אנשים מטעם עיריית נתניה הרוויחו את העמלות. הנה הגיע משבר כזה, וכולם מתעלמים.

אני קורא מכאן לסגן שר השיכון, הרב משה פרוש - עיריית נתניה נמצאת במשבר כלכלי גדול מאוד של חצי מיליארד שקל גירעון. אין ביכולתה להשלים את מימון הפרויקט. קח בבקשה את "עמידר", את "חלמיש", או כל חברה ממשלתית אחרת, או מתקציב 2 מיליוני שקל ותן לאנשים האלה את-משרד השיכון במישרין, תקצה לעניין הזה 3 ההזדמנות לישון, לשים את הראש סוף=סוף על כר בביתם, הבית שאליו נכספו כל כך.

האנשים האלה, את רובם אני מכיר באופן אישי. אלה אנשים שהיה להם חלום. היה להם חלום לא להיות במצב של ההורים שלהם. מה שאנחנו עושים, למעשה, אנחנו מחזירים אותם שנים רבות אחורה, לשנים קשות שעברו על ההורים ועליהם בתהליך הגדילה שלהם. אבל זאת רק בעיה ודוגמה אחת מהסיפורים הרבים שאנחנו יכולים לספר על הבעיות המאפיינות את האוכלוסייה במדינת ישראל בימים אלה של ממשלת נפל, שאינה יודעת להתמודד עם הבעיות.

מדברים על הפרטה, על חשיבות ההפרטה. הפרטה מקדשת כמעט את הכול. עד כדי כך, שלאחר שהשיבו את בעלי ההון מהגולה, חבריו של ראש הממשלה, בדרך כלל, שהשתלטו על הנכסים של עם ישראל כולו, ואחרי שהפריטו כמעט הכול ורוצים להפריט עוד, מגיעים להפרטת מערכת החינוך. השבוע שלחו עובדי "מבואות=ים" אולטימטום למשרד השיכון. כל סגל הפנימייה ובית=הספר התכנס השבוע לאספת חירום, שבסיומה נשלח מסר ברור לממשלה: אם בית=הספר יופרט ויועבר לרשות חברה ממשלתית, הוא יושבת. למעשה, ההפרטה עומדת להיכנס לתוקף בחודש ינואר.

ראו מה קרה, משה קבאלו, יושב=ראש ועד העובדים, שמוכר לי היטב, הייתי מזכיר מועצת פועלי נתניה, מספר, שבמשך שנים רבות היינו בית=ספר עצמאי וייחודי ואנחנו רוצים להמשיך להיות כאלה; בית=ספר שכפוף למשרד החינוך, לא יותר מזה. בית=הספר שלנו, מספר משה קבאלו, "מבואות=ים", הוא בית=ספר משגשג, מוצלח, יש בו הפנימייה הגדולה ביותר בארץ. אנחנו רוצים להמשיך להיות תחת חסות משרד החינוך. הממשלה אומרת: לא. בית=הספר יופרט ויעבור לחברה ממשלתית.

עכשיו, עובדי בית=הספר "מבואות=ים" מחכים לנס חנוכה, הם לא יודעים שנסים יש רק אצל בנימין נתניהו, שהשמן שם לא נגמר. לפני שבוע אמרו לנו שיש משבר תקציבי כלכלי קשה מאוד, יש גירעון אדיר, וצריך לתקן עוולות על מנת שנלך לדרך חדשה. עברו כמה ימים, בעקבות ההצבעות בכנסת, פתאום יש מיליארדים של כסף לחלק.

אני אומר, ש"מבואות=ים" הוא דוגמה אחת, בית=ספר מוצלח מאוד. מה אומרים המורים? אנחנו רוצים להמשיך לעבוד תחת משרד החינוך, כמו בתי=ספר אחרים. התלמידים רוצים בסך הכול ללמוד. ההפרטה מקדשת את כל האמצעים?

אני מבין שאנחנו צריכים ללכת למשק חופשי, ליברלי, אבל אי=אפשר להרוס כל

מערכת טובה. מי אמר שההפרטה הזו בנוסח הביביזם - על משקל התאצ'ריזם באנגליה - טובה לעם ישראל? מה שקורה בפועל הוא, שלוקחים את המשאבים הלאומיים שלנו, נותנים אותם לקומץ קטן מאוד של בעלי הון מהעולם, ועם ישראל כולו משלם את המחיר.

סוף מעשה במחשבה תחילה. אני אומר שלא צריך להזדרז. מותר לשמוע גם לציבור העובדים. הנכסים הללו קנו את שמם, אבל בנו את הונם בעיקר מציבור העובדים, ציבור עובדים שמסר את נפשו פיזית, באופן ממשי, לא במושגים ערטילאיים, למען הקמת החברות האלה. אם באים בעלי ההון מהעולם לקנות אותם, תשתפו בבקשה את העובדים, תיתנו להם חלק מהמערכת האדירה שהם בנו.

באנגליה כבר מתחילים להבין, שההפרטה היא לא תשובה על תחלואי המשק. יש נושאים שצריך להפריט. יש נושאים שלגביהם צריך לעשות בדיקה מדוקדקת. אפשר לתת עשרות סיפורים על מערכות שלמות שהופרטו בעולם והתוצאה עלובה ביותר. אומרים, שכשמגבירים את התחרותיות זה טוב למשק. זה נכון במקרים מסוימים. אבל זה לא נכון בכל מקרה, ודאי שאת מערכת החינוך אסור להפריט, כמו שאת מערכת הבריאות ואת מערכת הביטחון אסור להפריט. מערכות כלכליות - בבקשה, שיתמודדו בשוק החופשי. אנחנו מדברים על מערכת החינוך.

מספרים לי שהממשלה החליטה, שהחל משבוע הבא - כך אמר בהתרגשות רבה לפני שבוע יושב=ראש הקואליציה, חבר הכנסת מאיר שטרית: יש לנו ממשלה טובה, ממשלה שעושה הרבה מאוד, והנה הממשלה שלנו הולכת ליום חינוך ארוך. מבדיקה שעשינו בשטח עולה, שהמנהלים לא יודעים מה זה, שהמורים לא יודעים מה זה, משרד החינוך לא התחיל להיערך לעניין הזה, וזה מצריך חוץ ממשאבים כספיים גם היערכות ארגונית. איך אפשר לעשות מהיום למחר מערכת כזו שתעבוד ביום חינוך ארוך? אני זוכר ימים, כשאני הייתי ילד, לא היה חוק חינוך חובה חינם, אף אחד לא דיבר על חוק חינוך חובה חינם. אבל כשבאתי לבית=הספר קיבלתי מחברות וספרים ואפילו ארוחת צהריים חמה. וזה נתן לי הזדמנות. היו אתי ילדים, שאם לא היו אוכלים ארוחת צהריים בבית=הספר, לא היתה להם ההזדמנות לקבל את הארוחה הזאת במקום אחר. אבל קיבלנו את כל הצרכים שלנו.

היום מדברים על חוק חינוך חובה חינם, וחוק חינוך חובה חינם הזה עולה הרבה מאוד כסף. אז היום ידי משגת, ברוך השם. אבל יש לנו חינוך אפור. קוראים לו אפור, אבל מבחינתי הוא שחור. הוא שחור משום שלילדים מסוימים יש ההזדמנות לקבל אותו, אבל

להרבה מאוד ילדים אין ההזדמנות לקבל אותו. והילדים הללו, של ההורים שלנו, שבשנות ה=50 חיו עם פער חברתי גדול מאוד - פשוט מרחיבים ומעצימים את הפער. בואו נשקיע לפחות בעתיד שלנו. אם נשקיע בעתיד שלנו, אולי בעוד שנים רבות יהיה הרבה יותר טוב מאשר היום. תודה, אדוני.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת אפי אושעיה. אכן אפשר להתגעגע לאותו דגם חינוכי שאתה מעלה בדבריך - קיבלנו גם ספרים ומחברות ובמקרים גם מסוימים הזנה.

חבר הכנסת יוסי כץ ינמק את הסתייגויותיו, 15 דקות. בוקר טוב לך, חבר הכנסת כץ.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב=ראש, בוקר טוב. רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לדבר, ברשותכם, על תרבות שלטון, כי מה שמונח לפנינו הוא לא רק נושא כלכלי או חברתי, זה נוגע גם לתרבות שלטון. הממשלה הזו שוברת את כל השיאים. היה לי עצוב. ראש הממשלה בשבוע שעבר היה בודד. מה לעשות? הוא גם ראש הממשלה שלי. השרים נלחמים על הירושה של ראש הממשלה, אף שהוא בן גילי, הוא בן 48. זה עצוב, משום שהמלחמה בשרים של מנכ"ל משרדו, אביגדור ליברמן, היא סימפטום. זה סימפטום של תרבות שלטון.

המלחמה שהיתה בוועידת הליכוד העולמי היא בעיני לא עניין פנימי, משום שתנועת הליכוד היא מפלגת שלטון, וראש הממשלה, כפי שאמרתי, הוא ראש הממשלה שלי, שמנהל משא=ומתן מול הגברת אולברייט ומול מדינות ערב. ואיך אני, אזרח המדינה, צריך להרגיש את עצמי כאשר ראש הממשלה מבזה אותי, או כאשר מבזים את ראש הממשלה? איך יתייחסו אליו במשא=ומתן? ממשלה שלא מסוגלת לנהל כראוי את חגיגות ה=50, איך יתייחס אליה הממשל האמריקני? איך היא תנהל משא=ומתן מדיני מסובך? יש איזה סיכוי שהיא תצליח? מישהו משלה את עצמו שזה יכול להתנהל כראוי, כשדברים כה פשוטים - אני התביישתי.

אתם, ממשלת הליכוד, שרי הליכוד, שרי הקואליציה הזו, לא למדתם מההיסטוריה, לא שלנו ולא שלכם. ככה לא בונים ממשלה, ככה לא בונים תקציב, ככה לא מנהלים מדינה. בואו נדבר על התחרות הסיעתית, אדוני היושב=ראש, חבר סיעת גשר. זאת לא משיכת חבל, זאת הורדת ידיים אמיתית, למי יש יותר כוח, מי ייטיב עם העם, מי ישלם את החובות שלו לסקטור שבחר בו, מי יצטייר כמגן החברה. קחו את יהושע מצא למשל - - -

<u>היו"ר י' לנקרי:</u>

הואיל והפנית אלי קריאה, כחבר גשר ולא כיושב=ראש - ככל שמדובר בגשר, אין לנו סקטורים.

<u>יוסי כץ (העבודה):</u>

אני אתייחס גם לגשר. אבל קחו את יהושע מצא, רציתי להגיד על משקל ה"גששש": קחו אותו ממני. יהושע מצא הוא בסך הכול בחור טוב, אבל מתי הוא התעורר, אדוני? אחרי שסיעת גשר עלתה על הגל של ביטול השינויים בחוק ביטוח בריאות. אחרי שהאופוזיציה כבר שבועות צועקת וצועקת, מה אתם עושים לחוק ביטוח בריאות. אחרי כל אלה, כשהוא ראה שמנשבת הרוח בכיוון של ביטול כל השינויים הללו, אז הוא קופץ. יפה.

אני יכול לתת לכם דוגמאות רבות נוספות. כל סיעה מנסה להשיג את ההישגים שלה, אבל אדוני מדבר על סיעת גשר? אתם לפני כחצי שנה קיבלתם מסמך ברור, מפורט, כותרות אחת לאחת. מה נעשה מהדבר הזה? מה בוצע מהדבר הזה? זה כמו חתימה על בלוק של קרח.

אתה יודע מה? לפני כמה שעות ביקש חבר הכנסת יוסי שריד להניח את המסמכים על שולחן הכנסת, 24 שעות לפני ההצבעה. אני חושב שהוא טעה. מה הטעם להניח אותם? איזה ערך יש למסמכים האלה? אתם תקבלו מסמך, אלה יקבלו מסמך, יש לזה איזה ערך? מישהו מתכוון לקיים אותם? זה עלה תאנה לכל סיעה שרוצה לחתום. בבקשה, רוצה חתימה של ראש הממשלה, רוצה לשים אותו במסגרת, במוזיאון? בבקשה, מאה אחוז, זאת תרומה למוזיאון ישראל או לתערוכות. איזה ערך מעשי יש לזה? מישהו מכם מאמין שההסכמים האלה יתבצעו? יש איזה טעם להניח אותם על שולחן הכנסת? יש פה מספיק ניירות, לא צריך להוסיף עוד ניירות ועוד מסמכים, בשביל מה?

אני רוצה להגיד לך עוד משהו. כמו שאתה רואה, הסתפרתי.

היו"ר י' לנקרי:

גם אני.

יוסי כץ (העבודה):

הסתפרתי אצל ספר ששמו מרק, ספר ידוע מאוד בחיפה, ספר מעולה, אבל הוא בשר מבשרה של תנועת הליכוד, מצביע תמיד, כמו שעון, ליכוד. כך, מהבית, הוא ואחיו.

אתמול בבוקר הייתי אצלו, והוא אמר לי: תשמע, הכלכלה "על הפנים", זה משהו, זה אסון. מה הם רוצים מאתנו? אמרתי לו: שמע, עם כל הכבוד, אתה בחרת בו, לא אני. תאכל אותה. פשוט מאוד, תאכל אותה. הוא אומר לי: תשמע, אבל אי=אפשר, זה לא יכול להימשך. אתה לא יודע מה קורה סביבנו. אצלי זה חודשיים - ירידה טוטלית, לא היה לי דבר כזה. אצל החברים שלי, בעלי העסקים, בעלי בתי=המלאכה, בעלי החנויות הקטנות - זו פשוט קטסטרופה. אמרתי לו: כן, דיווחו לי חברים בקניון שיש ירידה של 15%-20% במכירות. הוא אומר לי: מה אתה מדבר? - 50%. האטה כזו מתחילה להזכיר את תקופת המיתון. הנה הבחור הזה כבר ירד מהארץ.

אז אמרתי לו: תשמע, אבל בכל זאת ממשלת הליכוד נושאת ברמה את מדינת ישראל, שומרת על קברי הצדיקים בשכם. מה זאת אומרת? עושים דברים. הוא אומר לי: מה לי ולקברי הצדיקים בשכם? תשמע, אני מבקר בקברי צדיקים במרוקו, שומר מרוקני שומר על הקברים, מסודר, יפה. אני נכנס, עושים לי כבוד, CHAPEAUזה , הכול בסדר. מה רע אם יהיה כך אצל הפלסטינים? בשביל זה אני צריך להישאר שם?

אני שמעתי את זה ממנו בפעם הראשונה. הייתי המום. אמרתי לו: תשמע, היד שלך תרעד. עוד חודשיים, עוד שלושה חודשים, יהיו בחירות. אתה, כמו שעון, תצביע ביבי נתניהו. אין מה לעשות. זה אצלך בדם. הוא אומר לי: יוסי, אני לא אעשה את זה. הוא אומר: תהרוג אותי אם אני אעשה את זה.

תשאל אותי למה אני מספר את הסיפור פה, מי נתן לי רשות לחשוף אותו. הוא אמר לי לספר. הוא אמר לי: לך תגיד את זה לראש הממשלה. יש בחיפה ליכודניקים שלא יצביעו בשבילו. המצב פשוט קטסטרופלי, לא נצביע בשבילו. ואני מאמין לו הפעם.

אי=אפשר לרמות את הציבור כל הזמן. ואני אומר את זה לך גם כחבר בכיר בסיעת גשר. אי=אפשר כל הזמן לקבל הבטחות, להציג בפני הציבור מסמכים, והתוצאה - אפס; אי=אפשר. גם אצלכם מגיע רגע האמת, אין מה לעשות. זה לא קל. קשה להיפרד מכיסא שר החוץ, ואני שמחתי לשמוע את מה שאמר השר דוד לוי, אבל מצפים שהדברים האלה יתבצעו הלכה למעשה, ולא יישארו בגדר ססמאות. פשוט אי=אפשר לחזור על הסיפור הזה, שמקבלים הבטחה, מקבלים התחייבות, וזהו זה.

אגב, חבר הכנסת מירום, אמרתי קודם דבר שאני רוצה שתשמע אותו. אתה ידוע כמי שעומד תמיד על זכויותיה של הכנסת לקבל מראש הסכמים שנחתמו - 24 שעות לפני הדיון בכנסת. אני מציע לך: תרדו מהדרישה הזו עכשיו. אין שום טעם בהצגת ההסכמים. אף אחד לא מתכוון לקיים אותם. זה סתם נייר. ניירת יש לנו פה מספיק.

אנחנו הצבענו פעם אחת, פעם שנייה, החזרנו וכבר פעם שלישית נחזיר את החוק לוועדה. זה לא לשווא, זה לא סתם. זה לא דבר שקרה משום שהיה פה רוב מקרי כזה או אחר. כל הדברים שסיפרתי לכם קודם על תרבות השלטון, על כיפוף הידיים בין הסיעות, על המלחמה בין השרים - כל הדברים האלה הם שהביאו לכך. זה דבר שטבוע עמוק, אתם צריכים להבין את זה, ואתם לא יכולים להמשיך ולשחק אותה בהבטחות וחוזר חלילה. נו, נניח שיבטיחו, אז מה? תהיה לכם פעימה? תהיה פעימה שנייה, תהיה פעימה רצינית? תהיה התייחסות רצינית?

הלוא ראיתם: ברגע שבמפד"ל לחצו על הכפתור והחליטו לא להשתתף במשחק, נפל החוק. מה המשמעות? מישהו באמת ובתמים מאמין שאפשר להעביר פה תהליך בצורה רצינית? אל תשלו את עצמכם. מושכים ומושכים ומושכים, זאת שיטה. ראש הממשלה הזה, אף שבאופיו הוא שונה לחלוטין מיצחק שמיר - שונה לחלוטין, אי=אפשר להשוות בין שני האנשים האלה - מבחינה אחת הוא דומה לו: לדחות את הקץ. גם ראש הממשלה שמיר העדיף לדחות את הקץ: בסדר, יש הסכם, יש ועידת מדריד, אבל בעצם שום דבר לא קורה. אותו דבר ראש הממשלה הנוכחי, ובשיטות אחרות, בדרכים אחרות, בממשלה רקובה, שפשוט אי=אפשר להבין איך היא מחזיקה מעמד, אבל זה קורה.

לכן, אני מציע לכם: תחשבו פעמיים. אתם, סיעת גשר במיוחד, לא יכולים להישאר אדישים למה שמתרחש במשק. אדוני מכיר את הגליל המערבי. הוא אחד מראשי המועצות המוצלחים שהיו, ראש מועצת שלומי. עשית נפלאות, אבל אתה יודע בדיוק מה מתרחש בסביבה שלך. זה דבר שאי=אפשר לעבור עליו לסדר=היום. לא מדובר פה בכיסי אבטלה. זו כבר הופכת למכת מדינה, ומכת מדינה זה דבר שצריך לטפל בו - ושר הבריאות נמצא כאן - לא באופטלגין ולא באנטיביוטיקה; צריך לעשות בו ניתוח שורש אמיתי.

כשיש אבטלה בצורה כזו, זה לא קו אדום; זה מעבר לקו האדום, זה מעיד על מגמה, זה הופך ליותר מאשר מכת מדינה, משום שמכת מדינה זו הצהרה שאנחנו הפוליטיקאים אומרים, אבל ל=200,000 או ל=250,000 המובטלים אלה החיים יום=יום. זה אומר שאין כסף. לא יכולים לקנות ג'ינס לילדים, לא יכולים לשלוח אותם לחוגים, לא יכולים לתת להם דמי כיס. כשהחברים שלהם יוצאים לטיול ורוצים לקנות ארטיק, אלה שהם בנים של מובטלים לא יכולים לעשות את זה.

אני מוכרח להגיד לך, שאני שומע את הסיפורים ואני יודע שהדברים האלה מתרחשים יום=יום בבתים מסוימים, וילד יוצא מהבית בעיניים כבויות, וזה דבר עצוב, וזה לא יכול להימשך, והאבטלה הזו עבור אותה משפחה היא לא 100%, אלא 200%, כי כשהאמא והאבא שניהם מובטלים, זו קטסטרופה, זה ריב בבית, זה מתח במשפחה, זה מתח עם הילדים.

אני טיפלתי באלפי אנשים מובטלים. אני יכול לומר לך, שכאשר "אתא" קרס ונסגר, עשינו מעין סטטיסטיקה ומצאנו, שהתקפי הלב ומקרי המוות בקרב פועלי "אתא" שנזרקו מהמפעל היו באחוז גבוה יותר מאשר בכלל האוכלוסייה. אין דבר יותר גרוע לבן=אדם מאשר למצוא את עצמו מחוץ לעבודה. אדם מבלה את שעות היום שבהן הוא ער בעבודה, לא במקום אחר, אף לא בבית. את רוב שעות היום שאנחנו ערים בהן אנחנו מבלים בעבודה. מבלים? יש כאלה שעובדים קשה מאוד - קשה מאוד. ברגע שאתה מובטל, זה אומר שאין לך מה לעשות. אתה מסתובב בקרן רחוב, אתה פוגש אנשים כמוך, אתה בא הביתה, אתה מתקוטט. אין לך תשובה לתת לילדים, אין לך מה לתת לילדים. מבחינה חברתית התוצאה היא תוצאה איומה.

אני רוצה שתשמע, השר מצא. חברי - יש לי חברים בליכוד - אומרים לי: מה אכפת

לנו? אנשי הליכוד באים מקרב המובטלים. לא יעזור, הם ימשיכו להצביע עבורנו. יש 200,000 מובטלים?-לנו עניין שיהיו הרבה מובטלים. מה רע בזה? יהיו 250,000 קולותיהם מובטחים לליכוד, הם בכיסנו.

טעות, טעות גסה, משום שהציבור הזה איננו מטומטם. זה ציבור שיודע בדיוק איך להעניש את מנהיגיו. ומי שחושב שבאמצעות 250,000 מובטלים הוא יישאר בשלטון - טועה, משלה את עצמו. ואני יודע שאתה, השר מצא, שר רגיש מבחינה חברתית, יודע בדיוק את התשובה על השאלה הזו, משום שמובטלים, שכל העולם שלהם הוא עולם של אבטלה, של תסכול, של מתח, לא ייתנו את קולם למי שגרם להם לכך, ובסופו של דבר הם יתחשבנו אתו, ולא יהיה אפשר לשחק אתם בסמאות על מדינת ישראל החזקה ועל החובה לשמור את השטחים ועל זה שמפלגת העבודה מחלקת את ירושלים. זה טוב פעם אחת. אי=אפשר לחזור על הסמאות האלה ולשכנע את הציבור, כשהוא רואה את מה שמתרחש במשק.

אתה יכול להשלות את הציבור בהרבה תחומים, אבל לא במה שנוגע לחיים שלו, לכיס שלו, לכלכלה הפרטית שלו, לאוברדרפט שלו, ליכולת שלו לרכוש מוצרים בסיסיים, לזה שהוא איננו יכול להרשות לעצמו יותר מאשר לחם, מרגרינה וריבה, ולפעמים ממרח שוקולד, אבל הוא לא יכול להרשות לעצמו את מה שמרשים לעצמם הרבה מאוד אנשים, בוודאי בבית הזה: גבינה צפתית מעודנת ודברים מהסוג הזה, שקונים אותם בגביעים טובים ומתוקנים. את זה הוא לא יכול להרשות לעצמו, והילדים שלו אוהבים את זה בדיוק כמו הילדים שלך ושלי. ולכן, בסופו של דבר הוא יעשה את החשבון, הוא יגיש את השטר הזה לפירעון, והוא לא יסלח, הוא לא יסלח.

לכן, כל הניסיונות האלה של סיעות הקואליציה להשיג איזה מסמך, עם חתימה של ראש הממשלה - תיקחו את כל המסמכים שנחתמו בפעם הקודמת, תצלמו אותם, תשכפלו אותם באלפי עותקים. כל השאר זו חתימה על בלוק של קרח.

ובכן, אני מוכרח להגיד שאני מוטרד. אני מוטרד, כי אני יודע שהכוח הפוליטי שמניע אתכם, הרצון שלכם להישאר כאן בכנסת על הכיסא, הרצון של השרים להישאר בממשלה, על כל המשתמע מכך - הרצון הזה הוא כל כך חזק, שהוא מעוור את עיניכם. הוא כל כך חזק, שאף שבלבכם אתם יודעים שהתיקונים בחוק ביטוח בריאות - לא רק אלה שאתה, השר מצא, כביכול הסכמת להם, ואני לא יודע באיזו מידה ההסכמה הזאת תקפה - וכל התיקונים האחרים הם בניגוד מוחלט למה שאתה, חבר הכנסת לנקרי, יושב=ראש הישיבה,

חושב לנכון; למרות זאת, אתה מסוגל, בדיוק כמו בשנה שעברה - גם אז התנגדת לתיקונים - בהתעמלות בוקר של יום רביעי: מי בעד ומי נגד, אתה מסוגל להוריד את כל ההסתייגויות ולקבל את חוק ההסדרים כפי שיביאו לך אותו, לקבל את העוגה שאפו לך. אתה שונא אותה, אתה לא אוהב אותה, זאת לא העוגה שלך, זאת לא העוגה שמקובלת עליך; זו עוגה קפיטליסטית, שאין מאחוריה שום רגש חברתי. למרות זאת, בהתעמלות הבוקר של יום רביעי, אתה תצביע: מי בעד? מי נגד? מי בעד? מי נגד? ותוריד את ההסתייגויות.

זה יהיה המבחן האמיתי של החברה הישראלית, שלכם, אם אתם מסוגלים לעמוד על הרגליים ולהגיד לממשלה הזו פעם אחת: סטופ, לא, לא עוד, אני לא מוכן; אני לא מסכים להיות שותף למדיניות קלוקלת כזו. תודה רבה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לך, חבר הכנסת יוסי כץ. לפני שאני מזמין את הדובר הבא, אני מבקש לאחל בוקר טוב לכבוד שר הבריאות, לוחם סוציאלי מובהק מאוד בימים אלה, לחבר הכנסת חגי מירום ולחבר הכנסת שלמה בן=עמי.

הדובר הבא צריך להיות חבר הכנסת שלום שמחון.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

- - -

היו"ר י' לנקרי:

אם כך, הסדר מתחלף. חבר הכנסת חגי מירום, ואחריו - חבר הכנסת שלמה בן=עמי. 15 דקות לרשותך, חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (העבודה):

תודה רבה, אדוני.

אדוני היושב=ראש, כבוד השר, חברי חבר הכנסת שלמה בן=עמי, כנסת נכבדה, ראשית, אני מרגיש שעדיין לא התחממת, אדוני היושב=ראש, שכן אני רגיל לפתיחות וסגירות מאוד חגיגיות אצלך, בין חבר כנסת לחבר כנסת, ביצירתיות שאין למעלה ממנה ובסגנון חדש ומיוחד. לכן, אני מזמין אותך להתאושש הבוקר ולפתח את מה שאתה יודע שאני כל כך נהנה להקשיב לו.

היו"ר י' לנקרי:

דבריו של חבר הכנסת כץ, שקדם לך, היו כל כך נוקבים וכל כך רציניים, שלא רציתי למוסס אותם, עם סיפור הספר שלו בחיפה והגבינה הצפתית שמתרחקת כאשליה, אבל הנה לך על קצה המזלג.

חגי מירום (העבודה):

אני מודה לך. חבר הכנסת לנקרי הוא עוף מיוחד במינו, ולפי דעתי, גם יפהפה במינו, בקרב העופות שנמצאים כאן בכנסת, ואני מאוד נהנה מהאופן שבו הוא מנחה את - - -

שר הבריאות י' מצא:

הוא ראש המועצה לשעבר של שלומי שיושב על - - -

חגי מירום (העבודה):

בוודאי. אני ביקרתי אותו כראש מועצה לפני שנים רבות.

שר הבריאות י' מצא:

- - - השכבות החלשות באותם אזורים.

חגי מירום (העבודה):

בהחלט. בגלל זה הוא הצטרף לתנועת גשר, שהיא רגישה במיוחד לנושאים החברתיים, ואני אומר את זה בשיא הרצינות.

אבל אני רוצה להגיד לכם, שזה מתאים לי להיכנס כאן ולהעיר איזו הערה קטנה לגבי הנחת ההסכמים, שחבר הכנסת יוסי כץ דיבר עליה כל כך הרבה. חבר הכנסת יוסי כץ אמר: לפי דעתי, כבר אין צורך להניח את ההסכמים האלה, שנרקמים ומתנסחים בימים האלה, בין הממשלה למפד"ל, בין הממשלה לש"ס, בין הממשלה לאגודת ישראל, בין הממשלה לישראל בעלייה, בין הממשלה לדרך השלישית, וכמובן, גם בין הממשלה לבין תנועת גשר.

אבל תנועת גשר - שבעת קרבות, מצולקת ומבינה היטב היטב את טיב ההבטחות שהיא מקבלת - הלכה השנה לתרגיל, שאני כבר דיברתי עליו הלילה, אבל כיוון ששניכם כאן, אדוני השר ואדוני יושב=ראש הישיבה, אני רוצה לחזור ולומר, שהיא הלכה לטכניקה שלא הכרנו אותה מעודנו, והטכניקה היא: לא להסתפק בהסכמים, אלא לבקש לחוקק אותם. כמו שיש בקפיצה לגובה "גלילת פוסברי", או כינוי אחר לקפיצה שמישהו עשה, כאן הייתי קורא לזה "גלילת דוד לוי", משהו מיוחד במינו, שגשר החליטה ללכת עליו ביודעה שההסכמים האלה אינם שווים יותר מהנייר שעליו הם נכתבו. ההסכמים האלה לא ממולאים, איש לא מתכוון למלא אותם, ולכן "גלילת דוד לוי", הקפיצה הזו לגובה - אגב, אומרים לי שהגובה הוא 2 מיליארדי שקל, וזה לא זניח - זו קפיצה מיוחדת במינה, שהוא מבטיח את ביצועה דרך חקיקה. אני אומר לך: כל הכבוד. עם שקרנות כזו שאופפת את השטח, עם חוסר אמינות, חוסר עמידה בהסכמים וכן הלאה, לא תהיה לכם ברירה אלא לדרוש שהדברים ייעשו דרך חקיקה.

אני גם חושב שמן הראוי שהם יעשו את זה דרך חקיקה. מדוע מן הראוי שהם יעשו כן בדרך של חקיקה? מפני שאז יש שקיפות מליאה, חוקיות מליאה; אין מדובר עוד בהסכם מתחת לשולחן או בדברים שנרקמים ונרקחים באיזה מקום, אלא מדובר בהסכמים אשר מקבלים את ביטוים נטו בחוק.

<u>שר הבריאות י' מצא:</u>

יש לי שאלה אליך.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

בבקשה, אדוני השר.

שר הבריאות י' מצא:

היית ארבע שנים יושב=ראש ועדת הכנסת.

חגי מירום (העבודה):

שלוש.

שר הבריאות י' מצא:

בידיך היתה האפשרות להביא למין חקיקה כזו, שאומנם הכול ייכנס לחקיקה. למה לא עשית את זה? אתה יודע, זו בעיה משותפת לכל - - -

חגי מירום (העבודה):

נכון מאוד. אדוני השר מצא, אני רוצה לומר לך באמת, שיש כאן דברים שאנחנו צריכים לשים להם קץ, או לפתוח להם את השער ביחד. אחת הרעות החולות במדינת ישראל היא, שאנחנו לא מסוגלים להתעלות מעבר לחילוקי הדעות האופוזיציוניים=קואליציוניים, ונשאבים, ממש נשאבים, לתוך הוויכוחים האלה בלי לנסות לפלס דרך ולחפש פתרונות ביחד.

בעניין זה אני רוצה להגיד לך, אדוני השר מצא, שאני מברך גם על כך שאתה, במאבקך למען מערכת הבריאות בישראל, החלטת, בלי חשבון של קואליציה ואופוזיציה, לזמן ביחד ארבעה שרי בריאות, שמכירים את המאטריה, שהשתתפו בחקיקת סל הבריאות: השר אולמרט, שבכלל הגה את הרעיון בזמנו, השר חיים רמון, שעשה את מלחמת העולם שלו בתוך מפלגת העבודה על מנת לפלס את הדרך לחוק הבריאות, והשר אפרים סנה, שבא אחריו והשתתף בגיבוש סל הבריאות, והנה השר יהושע מצא הוא האיש שמבצע עכשיו את מה שתמיד אומרים, שלעתים הקרב והמאבק כדי להשיג משהו קלים יותר מהיכולת להגן עליו אחר כך. ואכן אני מסכים אתך שיש לך מערכה רצינית, ואתה גם נקטת גישה שהיא גישה ממלכתית

מובהקת: מגינים על העניין, ולא עוסקים בחילוקי הדעות הפוליטיים, שהם כל כך שחוקים ורגילים.

ואני אומר לכם כאן, שבנוסח דומה אני מוכן ללכת, ראשית, לחיסול חוק ההסדרים. אינני חושב שהוא נחוץ. אדוני היושב=ראש והשר מצא, אנחנו חושבים היום - - -

היו"ר י' לנקרי:

קלטתי את הרעיון הנהדר הזה, לחסל את חוק ההסדרים.

שר הבריאות י' מצא:

- - -

חגי מירום (העבודה):

לחסל את חוק ההסדרים, ואני אומר לך, השר מצא: זאת בושה לכנסת, זאת לא חקיקה. זו הכי אנטי=חקיקה שיכולה להיות בכלל. אתם יודעים, אתמול חבר הכנסת רביץ, יושב=ראש ועדת הכספים, עמד בלחצים כבדים מאוד, ואני מברך אותו על כך, בגלל היושר הפרלמנטרי שלו, כי לחצו עליו. למשל, הגברת רונן, מנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה, מנסה במשך תקופה ארוכה מאוד לחוקק חוק בוועדת הפנים ואיכות הסביבה, ויושב=ראש הוועדה, מסיבותיו שלו - ואני לא רוצה להיכנס לעניין זה ולשפוט כאן מי צודק ומי לא, ייתכן שהוא צודק וייתכן שהיא צודקת - לא מוכן לקדם חקיקה הקשורה לאיכות הסביבה, לשמירה על ערכי טבע, לפריצת דרכים, לא יודע מה.

באה הגברת רונן ליושב=ראש ועדת הכספים אברהם רביץ ואומרת לו: אתה יודע מה, בהזדמנות חגיגית זו תכניס את החוק שלי עכשיו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. הרי החוק ירד. זה לא חוק שמתחילים להכין אותו עכשיו לקריאה שלישית. הוא היה פה במליאה, המליאה לא קיבלה אותו, הממשלה משכה אותו חזרה לוועדה, ומגיעה מנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה ואומרת לו: קח את החוק הזה עכשיו, בשלב הזה, שהייתי אומר שהוא אף לא השלב להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, אלא הוא שלב של התאוששות מההלם מכך שהמליאה החזירה אותו וההכנה שלו המיידית היא להעלאה מחדש. שם היא רצתה להכניס את

החוק פנימה.

לא זו אף זו: היתה היום הערה של מישהו אחר, שבא אליו ואמר לו שיש חוק דחוף מאוד של ועדות משנה חסויות בכנסת, ואולי כדאי שגם זה ייכנס לתוך חוק הסדרים במשק המדינה, כדי שלא להתעסק עם משך דיונים ארוך. ואני אומר כאן שחבר הכנסת רביץ עמד במבחן ומנע את זה.

אבל מי לידנו יתקע - אני אינני יודע מה יקרה היום בוועדת הכספים עם חוק ההסדרים הזה ומה יהיו ההסכמים. ואם דיברתי על דוד לוי כמנהיג גשר, שיש לו תביעות מאוד רציניות בתחום החברתי, אני אומר לכם כאן: אגב דיון אתו ועמכם, אנשי גשר, בשאלה החשובה מאוד שאתם מעלים, של שילוב חוק ערי הפיתוח בתוך התקציב, ואולי בחוק ההסדרים, יכול מאוד להיות שפתאום יישאב לו לתוך החוק, שאנחנו לא מכירים בו, לצערנו, דיון על ערי הפיתוח - מה שלפי דעתי חייב היה להיות בתוכו, ויפה אתם עושים כשאתם נאבקים על זה, אין שם זכר לזה היום - - -

היו"ר י' לנקרי:

זה הוקפא על=ידי הממשלה הקודמת לארבע שנים.

חגי מירום (העבודה):

נכון, נכון. תראה, חבר הכנסת לנקרי, אני רוצה להגיד לך, שהחטאים האלה, אנחנו שותפים בהם שנים. הנה חוק הסדרים במשק המדינה, שאני מדבר עליו ואני חושב שיש לחסלו, הוא המצאה משותפת. זה ממש מדוגם: שנת 1985, ראש הממשלה שמעון פרס ושר האוצר יצחק מודעי ממציאים את הפטנט הזה של חוק הסדרים במשק המדינה. מה, אני יכול להטיח את זה בממשלה הזו? להתנקות מזה שהממשלה שבה אנחנו היינו - אני לא הייתי אז בכנסת - היתה שותפה? בהחלט לא. אבל התוצאה היא תוצאה נוראה, וחוק הסדרים במשק המדינה הוא חוק שצריך להעביר אותו מהעולם. איך נעשה את זה? רק אם נלך ביחד.

היו"ר י' לנקרי:

אמת.

חגי מירום (העבודה):

כלומר, זה כנראה לא ילך בשנה הבאה וגם לא בעוד שנתיים, אלא נצטרך לקבוע קביעה משותפת, שאנחנו מחוקקים את זה לקדנציה הבאה, וכשאומרים: הקדנציה הבאה, היינו כהונתה הבאה של הכנסת, איש אינו יודע אם זה יהיה עליו או יהיה על יריבו, ואז אפשר להסכים. אז נעשה את זה, נעשה את זה. אני אומר לכם, שאני מוכן ללכת ולעשות את זה. טוב לי לדעת, שאולי זה יהיה בעוד שנתיים=שלוש שנים. אגב, אולי זה יקרה גם השנה, מי יודע מתי תיכון הכנסת הבאה, אבל אני אומר: אולי זה יהיה בזמני, אולי זה לא יהיה בזמננו. אנחנו נניח את אבני היסוד לחיסולו של חוק הסדרים במשק המדינה.

אני רוצה להגיד כאן, שבכלל אני שואל את עצמי הרבה מאוד מה הכנסת יכולה לעשות כדי לחסל - - -

בוקר טוב, חבר הכנסת טל, אני רואה שאתה עומד לתפוס את כיסא היושב=ראש - - -

היו"ר י' לנקרי:

ואני נשאר רק כדי לספק לך את האמירה האחרונה שאתה מצפה לה.

חגי מירום (העבודה):

הבנתי. אני עומד כבר לסיים ואני רוצה להגיד כאן: אני מאוד מאוד מודאג מהאווירה השוררת פה מדי שנה סביב התקציב, ואני לא מדבר על הדיונים והרמה והאופן שבהם מדברים חברי הכנסת; אני מדבר על האווירה, אני מדבר על מה שקורה לציבור.

דוד טל (ש"ס):

כל שנה. - - -

חגי מירום (העבודה):

כן, אני יודע. חבר הכנסת טל, אם היית שומע אותי אומר את הדברים שלי קודם, היית רואה שאני עשיתי חשבון נוקב עם כולנו פה, לרבות עם עצמנו, ואני מחפש דרכים משותפות כדי לצאת מזה, ברוח ההערה שהשר מצא העיר כאן.

אני אומר לכם פה: זו שחיקה נוראה של המערכות הדמוקרטיות והקונסטיטוציוניות, זו שחיקה איומה בדימוי. הציבור תוהה ותועה, הציבור לא יודע מי פה, מה פה, מה הישימון החקיקתי וההסכמי הזה שאנחנו נמצאים בו, וכן הלאה.

אין לי אלא לומר לציבור, שאסור לו לשתוק, אסור לו להחריש. מותר לו, והוא יכול לעשות מעשה, כמלות המשורר חיים נחמן ביאליק: קומו תועי מדבר, צאו מתוך השממה, עוד הדרך רב, עוד רבה המלחמה. רב לכם לנוע, לנוד בערבה, ולפניכם פרוסה ארץ גדולה, רחבה. תודה רבה.

קריאה:

אני מסכים אתו בהחלט לגבי הארץ הגדולה והרחבה, עם הדברים הנפלאים של חיים נחמן ביאליק.

היו"ר י' לנקרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת חגי מירום. אני רוצה לומר לך שהקסמת אותי כאיש גשר, עם הקונצפט של "גלילה". זה הזמין אצלי הקשר עם תפילת הנעילה של יום כיפור, ולפני שאני נותן את מקומי ליושב=ראש התורן, חבר הכנסת אביטל, הייתי אומר כאן: בשעת הגלילה המצא לגשר ישועה.

חגי מירום (העבודה):

- - -

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת שלמה בן=עמי, בבקשה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בן=עמי, תרשה לי שאלה קטנה לחבר הכנסת חגי מירום. חבר הכנסת מירום, האם אתה מתכוון ואתה מבקש מהציבור שיצא לרחובות וישרוף צמיגים? טרם קיבלו את המסמך האחרון, טרם אושר תקציב המדינה, בעצם ברגע זה אני סבור שאף לא אחד יודע מה יהיה בדיוק התקציב.

חגי מירום (העבודה):

בגלל זה הם תועי מדבר, אבל אני רוצה שהם יקומו נגד השיטה כולה. זו הבעיה.

היו"ר ד' טל:

הם יצטרכו לקום כל שנה, כמדומני. חבר הכנסת בן=עמי, בבקשה.

שלמה בן=עמי (העבודה):

אדוני היושב=ראש, עד לשנתיים האלה אני ראיתי את הדיונים על התקציב מעמדה של משקיף חיצוני. גם עכשיו אני חצי חיצוני, כי אנחנו לא בממשלה, אבל זה באמת תמוה מאוד בעיני איך פועלת השיטה הפוליטית - ולא משנה אם זו בחירה ישירה או לא בחירה ישירה - איך זה קורה, שתמיד ביומיים האחרונים פותחים פה "ערוץ קניות". אני מבקש להתנצל בפני ערוץ=33. זה בעצם ערוץ קניות. אנחנו יודעים איך עושים תקציב בכל מיני דמוקרטיות, ואני פשוט לא מכיר מצב כזה, שבו 24 שעות, 48 שעות לפני הנעילה, כלשונו של חבר הכנסת לנקרי, יש "תפוס ככל יכולתך", ואני שואל את עצמי באמת, לאן נעלמה פה התבונה, לאן נעלמה הידיעה לעשות דברים בדרך אלמנטרית.

אתה בונה תקציב, יש לך קואליציה מסובכת כזאת? תישא ותיתן אתה במהלך הכנת התקציב. מה אתה צריך, 24 שעות - 48 שעות לפני זה, להפוך את המדינה על פניה,

כשהתקציב הוא לא תקציב, הוא נראה מרוט נוצות, וזה באמת מקרין לציבור - בלי קשר לשאלה אם יש חלק כזה מהציבור שמרוצה מהתקציב וחלק אחר שלא מרוצה - מין תמונה נוראית של הדמוקרטיה הישראלית, של תהליך קבלת ההחלטות שלו, ובמידה מסוימת גם של דמותו של הבית הזה. אני חושב שהפוליטיקה כאן הורסת במו=ידיה את היציבות של השיטה הדמוקרטית, או את האמינות של השיטה הדמוקרטית בעיני הציבור. אני אומר לכם, אין פרלמנט בעולם, אין דמוקרטיה בעולם שכך מעבירה תקציב.

היו"ר ד' טל:

כל פרלמנט בעולם אומר "כזה ראה וקדש" על כל מה שפקידי האוצר מביאים לו?

שלמה בן=עמי (העבודה):

לא.

היו"ר ד' טל:

הרי זו פשרה בין כל הסיעות המרכיבות את הקואליציה. כל החיים שלנו הם פשרות.

שלמה בן=עמי (העבודה):

אמרתי שצריך לעשות פשרות, רק אמרתי שיש לכם שלושה=ארבעה חודשים להכין את הפשרות.

היו"ר ד' טל:

אפשר גם להגיד חצי שנה.

שלמה בן=עמי (העבודה):

אני לא מאמין שיש עוד פרלמנט שיש בו קואליציה רב=מפלגתית כזאת וזה צריך

לארוך כל כך הרבה זמן.

היו"ר ד' טל:

זה מאפיין את מדינת ישראל.

שלמה בן=עמי (העבודה):

זו גם מחלתה של השיטה, אבל גם אם אתה מקבל שיש כל כך הרבה סיעות, יש ראש ממשלה, יש שר אוצר - מה, פתאום מגלים את זה ביום האחרון? לא יודעים שיש דיונים בתקציב? לא יודעים שיש אגף תקציבים באוצר והדבר הזה מתנהל? אתם צריכים לטרף את המדינה 24 שעות לפני זה? פתאום זה נזכר שיש ישיבה, ההוא נזכר שיש בריאות? הרי מדברים על זה כבר חודשים ארוכים. אתם הופכים את הבית הזה, את הדמוקרטיה הישראלית, לבדיחה תפלה. אני לא אומר שבממשלות קודמות זה היה יותר טוב, אבל זה הולך ונעשה - - -

היו"ר ד' טל:

זו מסורת, מנהג שהושרש.

שלמה בן=עמי (העבודה):

עזוב מסורת. זו מסורת מדאורייתא? זו מסורת מדרבנן?

היו"ר ד' טל:

לא מדאורייתא. אני אשמח אם בקדנציה הבאה חברי ממפלגת העבודה יעלו לשלטון וישנו את זה.

אפרים סנה (העבודה):

בעזרת השם.

שלמה בן=עמי (העבודה):

צריך לשנות את השיטה הפוליטית, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ד' טל:

אפילו חבריך חלוקים על זה.

שלמה בן=עמי (העבודה):

המצב הזה, לא ידענו כמותו, ולכן כל הכנת התקציב הזה נראית כמו ערוץ קניות.

הייתי רוצה להגיד כמה מלים מהותיות. בימים האחרונים כל הסוגיה של האבטלה הפכה על פניו את הדיון במה שעומד על הפרק. אולי 90% מהתביעות ששר האוצר או ראש הממשלה הבטיחו לסיעות שונות בקואליציה להיענות להן, לפי עניות דעתי, אינן מתקרבות לפתרון כלשהו של השאלה המרכזית במשק הישראלי - היכולת ליצור מקומות עבודה ולצמוח. האם תאמרו לי שמה שש"ס השיגה במשא=ומתן או במאבק שלה עם ראש הממשלה ושר האוצר יש בזה כדי מנוף לצמיחה, לשינוי דמותו של המשק הישראלי, כדי שיהיה טוב לכולם?

אנחנו מדברים כל הזמן על זה שיש קו עוני, עיירות פיתוח, אבל אנחנו שוכחים שיש בארץ הזאת 2 מיליוני אנשים, שגם אם הם עובדים הם לא יכולים להתקיים. אין לי צל של ספק, שחשוב לשמור על המוסדות של מדינת הרווחה, כדי למנוע את נפילתם עוד יותר, ואני מצדיע למי שמשיג את הדבר הזה. אלא מה? כל הזמן אנחנו והממשלה הזאת - כי היא העומדת כרגע לדין, לא הממשלות הקודמות - מדברים על זה שלא צריך לפגוע בשכבות החלשות. אני אומר שצריך לשנות את הדגש: אנחנו צריכים מדיניות שמקדמת את השכבות החלשות. ואלה שני דברים שונים לחלוטין. כששר האוצר אומר: אני לא אפגע בשכבות החלשות, וכשאתם במפלגות אחרות נאבקים על זה שלא יפגעו בשכבות החלשות, ואני מסיר את הכובע, זה כאילו אמרת: אני ממשיך לשמור על הפערים.

היו"ר ד' טל:

זה שלב המגננה, אחר כך בא שלב המתקפה.

שלמה בן=עמי (העבודה):

אבל אתם במגננה כל הזמן.

היו"ר ד' טל:

מה לעשות? אנחנו מתפשרים כל החיים עם ראשי הממשלות.

שלמה בן=עמי (העבודה):

אבל מותר לאופוזיציה להציג אלטרנטיבה?

היו"ר ד' טל:

בוודאי. אני מאוד נהנה מהניתוח שלך.

שלמה בן=עמי (העבודה):

אתם הרי כל הזמן מגינים על השכבות החלשות, ומרוב שמגינים עליהן הן תקועות שם כבר 50 שנה. שים לב שאני לא אומר את זה רק אליך ורק על המצב הנוכחי. השאלה היא, האם יש לנו דרך להקפיץ אותן. תסתכל על התקציב של השנה, כדי להקפיץ את השכבות החלשות הוא תקוע עכשיו. תקציב הפיתוח הוקטן ב=1.5 מיליארד שקלים. איך אנחנו מקפיצים אותן במדיניות המקרו כלכלית? הרי ההישג של הממשלה הקודמת בתחום הורדת האבטלה לא היה הישג במאבק נקודתי אלא היה שינוי מקרו כלכלי, שינוי המדיניות הגדולה. הדבר הזה חייב לחלחל. כאן לקחתם את תקציב הפיתוח והורדתם אותו. אנחנו אולי נגיע למצב של 2% תוצר לאומי גולמי, הצפוי בשנה הזאת, והדבר הזה פירושו אפס, כלומר, הוא לא ייצור מקום עבודה אחד.

אני שומע ששר הבריאות נלחם ויילחם כאריה וישיג שהשחיקה בבריאות תהיה יותר קטנה, כנראה הוא לא יוכל לבטל את הגזירה כולה, בסדר. השאלה היא איך אנחנו עוברים

לפאזה הבאה. יש מין בכי=נהי על הפריפריה, על עיירות הפיתוח. אנחנו הסתכלנו עליהן כעל נטל שמונח על צווארה של החברה הישראלית, במקום להסתכל עליהן כנכס שיש בו הון אנושי שצריך להשקיע בו. לו היה הדבר תלוי בי, להשקפת עולמי, הייתי מבטל לגמרי את חוק עידוד השקעות הון, לא צריך את החוק הזה, במקום זה תשקיעו שם בחינוך, בהכשרה מקצועית, שמשקיעים יבואו לשם משום שיש שם הון אנושי ראוי. אני לא יכול לצפות מן המשקיעים שהם יהיו אלה שישקיעו בהון האנושי, זה תפקידה של ממשלה. הממשלה הזאת, שקיצצה בחוק עידוד השקעות הון עוד בשנה שעברה והבטיחה להפנות את הכסף שייחסך להדרכה וכיוצא בזה, לא עשתה את זה.

לכן אנחנו נמצאים במין מצב שבו הפריפריה מנציחה את המעמד שלה כפריפריה, כי אנחנו רואים אותה כל הזמן כנטל, שמדי פעם צריך לדאוג לבריאות שלה, או אם יש קריסה ונשיא המדינה או נשיאי התעשיינים יבואו לשם כדי להציל אותה, אנחנו לא מוצאים פתרון מבני. בסך הכול גרים בנגב כ=7%.

<u>יהודה לנקרי (הליכוד=גשר=צומת):</u>

הדברים מוסיפים על הנטל, מרוב ייאוש הם גורמים לחיסול העיירה.

<u>שלמה בן=עמי (העבודה):</u>

כן, קראתי את אריה כספי בסוף השבוע, צריך לקחת את החבר'ה האלה, לפרק אותם ולהביא אותם למרכז הארץ. איזה דבר נורא, 60% משטחה של מדינת ישראל, שם גרים 7% מהאוכלוסייה שלה - יש דברים נהדרים באוכלוסייה הזאת. כולם מדברים עכשיו על אופקים, יש שם שיעור מסיימי בחינות הבגרות מעל לממוצע הארצי. איך אנחנו עושים את הסטיגמה הזאת? יכול להיות גם שאבות ההנהגה שם מסייעים ליצירת הסטיגמות האלה, אבל אסור לנו ללכת עם הקו הזה, כי בסופו של דבר מדובר ב=7% מהאוכלוסייה הישראלית, ברזרבת החזון היחידה שנותרה למדינת ישראל. אם נגמור את הוויכוח, כבוד השר, בדרך זו או אחרת, כמובן בכלים דמוקרטיים, על שאלת ארץ=ישראל, הרי זו רזרבת החזון של המדינה הזאת. מה, רזרבת החזון זה רחוב הירקון? אין מקום אחר, זה שם.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

אל תגיד רחוב הירקון. יכול להיות שהחזון נמצא ברחוב הירקון.

<u>שלמה בן=עמי (העבודה):</u>

בוא נקרא לזה ירמיהו=הירקון, זה הפאבים בערך. אין לי סנטימנטים מיוחדים לרחוב הירקון במובן השני.

לכן השאלה היא, איך אנחנו מקפיצים היום את ה=7%. אתן לך הצעה שאני חושב שצריך לנהוג בה: כל האוכלוסייה בנגב משלמת יחד מס ערך מוסף בסדרי גודל של כ=1.5 מיליארד ש"ח, הכי הרבה - 2 מיליארדי ש"ח. כל האוכלוסייה הזאת משלמת סכום זה בלבד. לפי הסכמים שישראל חתומה עליהם, הסכמי גאט"ט, אסור לה לתת סובסדיות לענפים, אבל היא כן רשאית לתת סובסידיות אזוריות; היא כן רשאית לקבוע אזור נתון ולהגיד שאת האזור הזה היא מקפיצה במדיניות רגיונלית, במדיניות אזורית. אם תיאורטית מבטלים היום - ואני לא מציע לבטל לגמרי, אפשר לבטל הדרגתית את מס ערך מוסף כמו שעשו באילת. פנקסנית, חשבונאית, הפסדת הכנסה של 1.5 מילארד ש"ח, אבל הפסד התוצר מאבטלה פלוס תשלומי דמי אבטלה, עולה על ההפסד של הדבר הזה.

יתירה מזו, אם אתה מודאג מאוד מההפסד הפנקסני המיידי, אתה יכול לגעת ב=10 מיליארדי ש"ח סבסוד מעסיקים בישראל. אתה יכול להחליט לעשות בעניין הזה סלקציה.

תראה, כבוד היושב=ראש, דבר מעניין. בדרך כלל אנשי עסקים הם נגד אוניברסליות, כי הם אומרים שיש לתת רק למי שצריך, למי שאין לו וכו'. בדבר אחד הם לא נגד אוניברסליות, אלא בעד אוניברסליות - בשיפוי מעסיקים. את זה כולם אמורים לקבל, גם עורך=דין צמרת במרכז תל=אביב וגם אחרון המעסיקים הכושלים באיזו פריפריה נידחת. הם כולם אמורים לקבל שיפוי מעסיקים. מדוע לא לעשות סלקטיביות בעניין הזה, והאם מישהו באמת בדק בדיקת אמת, מה הקשר בין הסובסידיה הזו לבין יצירת מקומות עבודה? אולי במקומות אחדים זה כן עובד ובמקומות אחרים זה לא עובד? מדוע צריך האוצר לסבסד מעסיקים משרדיים, כמו עורכי=דין?

<u>היו"ר ד' טל:</u>

אגב, גם אנשי אוצר מודים בזה, אבל הם טוענים שלבנות מנגנון כזה שיצטרך

להפריד בין הסקטור של רואי=החשבון, הרופאים, עורכי=הדין למיניהם לבין יתר המעסיקים יעלה בעצם הרבה יותר ממה שהם יחסכו כתוצאה מהעניין.

שלמה בן=עמי (העבודה):

תמיד כשמכניסים מנגנון אין ברירה. או שמבטלים את זה מכול וכול. תאר לך השקעה של 10 מיליארדי ש"ח בחינוך, תאר לך השקעה של 10 מיליארדים בתשתיות - מדוע לא?

היו"ר ד' טל:

אין ספק.

שלמה בן=עמי (העבודה):

אם יקר לעשות סלקטיביות, אי=אפשר להיתקע עם הדבר הזה. אני מדבר עכשיו בקשר למע"מ, אבל תאר לעצמך שאתה יוצר מין מוטיבציה כזאת להשקעה, והאיש שמקבל 800 ש"ח דמי אבטלה, ויש כאלה - לאנשים כאלה פתאום השכר עולה. זאת אומרת, שאתה נמצא במצב שהכנסה הפנויה עולה, ויש אטרקטיביות להשקעות. זה קרה באילת במצב מאוד מיוחד, באזור הסחר החופשי וכו'. זה יכול לקרות וצריך לקרות.

מאז רפורמת המיסוי של חיים בן=שחר עוד לא נעשתה רפורמת מיסוי בישראל. אני חושב שהגיע הזמן לשקול רפורמה חדשה. אנחנו נמצאים בדיספרופורציה שלא קיימת בשום מקום בעולם בין המיסוי על העבודה למיסוי על ההון ועל צורות הכנסה נוספות. 100% עבודה זה רוב המיסוי שמתקבל כאן, ואפס מיסוי מצורות הכנסה נוספות. אני חושב, שאנחנו צריכים ללכת ברוח הדברים, פשוט להתחבר לאנושות, למין האנושי. אנחנו עושים את זה בכל מקום. להתחבר לאירופים, לאמריקנים ולכל מי שמטיל מסים גם על הון וגם על נכסים באופן שזה לא נעשה בישראל.

הטענה שלי היא, שכך אפשר להוריד את מס ההכנסה בישראל לרמות של 30%, אם תטיל מסים על צורות הכנסה נוספות. הדבר הזה יגרום לצמיחה, בדיוק כמו שאמרתי לגבי מס ערך מוסף; הממשלה הזאת הולכת לספק את הצרכים, מה שראש הממשלה קרא "נס חנוכה"; אני לא יודע מאיפה יבוא לו הנס. כדי לספק את נס חנוכה שלו הוא יצטרך או לא לקיים את

הבטחותיו - ובזה לא יהיה חידוש גדול, או להטיל מסים עקיפים, כמו שהוא עשה בשנה שעברה.

היו"ר ד' טל:

או לקצץ לכול.

שלמה בן=עמי (העבודה):

לקצץ לכול - נראה אותם מקבלים את הקיצוץ לכול. לכן זה יהיה בדיוק רצפט נגד צמיחה, שזה מה שאני טוען כלפיכם, כלפי אותן מפלגות שאומנם השיגו דברים, אך לא השיגו יצירת תנאים לצמיחה, וזה הפתרון האמיתי למה שנקרא פה השכבות החלשות. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, חבר הכנסת בן=עמי. חבר הכנסת נואף מסאלחה. חבר הכנסת עוזי ברעם. חבר הכנסת אפרים סנה - בבקשה, אדוני.

אפרים סנה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אדוני שר הבריאות, חברי הכנסת, אולי אפתח בהערת תזכורת בנושא שבו סיים קודמי, הפרופסור בן=עמי. מס מקביל - למה ייעדו אותו? ייעדו אותו לבריאות. זה מיליארדי שקלים. לכל מי שמחפש מקורות: היה מקור כשחוקקנו באולם הזה בשנת 1994 את חוק ביטוח בריאות ממלכתי, על דעת כל סיעות הבית. כשבנו את המרכיבים של מימון סל הבריאות אמרו, שמימון אחד הוא 4.8% מס בריאות, ועוד מרכיב נכבד - אפילו שוקל יותר ממנו במיליארדי שקלים - של מס מקביל. למה ויתרו על זה? כי פה היה כסף שהיה מסומן לבריאות, והאוצר רצה להעביר את זה מכסף מסומן, ייעודי, לבריאות, למשהו שאפשר להתמקח עליו. זה שורש העניין.

כל הסיפור על המנגנון הזה שצריך להיות כדי שיבדילו בין מעסיק שיוצר מקומות עבודה יצרניים לבין מעסיק של שירותים, כמו עורך=דין בדרום תל=אביב - הרי זה

קשקוש. צריך להטיל מס מקביל על כל המעסיקים ולתת פטור סלקטיבי למעסיקים יצרניים בעיירות הפיתוח ובאזורים מוכי אבטלה. אין כאן פקידים ואין כאן הוצאות. כך אפשר להחזיר לבריאות כסף שמלכתחילה יועד לה.

היו"ר ד' טל:

אפשר להוריד את שיפוי המעסיקים ב=3 מיליארדי ש"ח ולהעביר את זה לבריאות.

שלמה בן=עמי (העבודה):

אז אתה תגיד שאתה צריך מנגנון.

היו"ר ד' טל:

לא, אם אתה מוריד שיפוי מעסיקים לגבי כולם, לא תצטרך מנגנון.

אפרים סנה (העבודה):

הנימוק שזה יצריך מנגנון הוא חסר שחר, כי אם מחזירים את מס מקביל אבל נותנים פטור סלקטיבי למפעלים יצרניים בעיירות פיתוח, גמרו את העניין. יש מיליארדים מסומנים לעניין הבריאות.

אני רוצה לספר לכם על פגישה שהיתה לי מוקדם בבוקר במעלית של המלון עם אחד מעובדי משרד הבריאות. אני יודע למה אני נמצא מוקדם בבוקר במעלית, ולכן שאלתי אותו מה הוא עושה כל כך מוקדם במעלית. הוא סיפר לי, וכדאי שהשר ידע שעובדיו חרוצים, שהם עבדו כל הלילה. שאלתי: נו, ואתם מאמינים שתקבלו? הוא ענה לי שהוא עובד מדינה ואסור לו לענות לי. אחרי עוד שתי קומות הוא עשה לי ככה עם העין. כשהגענו לקומת הקרקע הוא אמר לי: קשקוש.

זאת הסכנה, שראש הממשלה רושם פה שיקים בלי כיסוי, והוא אפילו לא כותב אותם. הוא לא כותב אותם, כי אני קורא בעיתון "הארץ" בכותרת ראשית, שהוא לא מתכוון לקיים את הבטחתו לשר הבריאות. אני קורא גם ב"ידיעות אחרונות" שפקידי האוצר אומרים, שהם

לא יודעים על מה הוא מדבר - אין להם מאין לקחת.

זה אומר, שאנחנו עדים פה לתרגיל קצר מועד, של שלוש יממות, שבו יבטיחו לכולם ולא יקיימו, או יקיימו לחלק.

סביב השולחן הזה אני לא מכיר אדם אחד שמאמין לראש הממשלה. אדוני היה יחיד מגיניו בפרשת בר=און, כולם עזבו אותו, רק שר הבריאות השר מצא הגן על ראש הממשלה. ואני לא בטוח שבשבוע הבא תישאר בך מידת התמיכה והאמונה בראש הממשלה. אני חושב שהוא הולך לסדר אותך, אני חושש מאוד שהוא הולך לסדר אותך.

הרי למה הוא רושם את כל השיקים האלה - לזה, להוא ולש"ס - לכולם הוא רושם שיקים, כי השיקול היסודי שלו הוא שמירת הקואליציה, ובקואליציה הזו יש דבר אחד שאינו מתיישב בסיסית, באופן מובנה, עם מדיניותם של שר האוצר וראש הממשלה: זו קואליציה של רעבים. כל אחד רעב למשהו אחר, אבל כל אחד רעב למשהו. אלה להתנחלויות, אלה לעזרה לשכבות החלשות, ובצדק, אלה למערכת החינוך התורנית, ואלה לעולים - כל אחד רעב למשהו, אבל ביחד זוהי קואליציה של רעבים. אי=אפשר להשביע קואליציה של רעבים ולדבר על צמצום התקציב ועל גירעון שאפילו בעשירות שבמדינות אירופה לא הגיעו אליו. שר האוצר הזה רוצה להגיע לגירעון של 2.6%.

<u>שלמה בן=עמי (העבודה):</u>

.%2.4

<u>אפרים סנה (העבודה):</u>

2.4%, סליחה. באירופה העשירה, רק ללוקסמבורג יש גירעון של 3%. כל היתר נמצאות הרבה=הרבה מעל זה.

<u>שלמה בן=עמי (העבודה):</u>

אל תזלזל בספרדים, הם ירדו מ=3%.

אפרים סנה (העבודה):

לספרדים יש כנראה איזו תכונה מיוחדת.

שלמה בן=עמי (העבודה):

רובם יגיעו בעוד כמה חודשים ל=3% גירעון.

אפרים סנה (העבודה):

אני רק מקווה שלא נחקה את הספרדים גם ביחס לאחוז האבטלה שיש להם. אבל זה לא הולך ביחד: להשביע את כולם, לצמצם גירעון ולצמצם את הוצאות הממשלה. אם תשאלו אותי מהו אחד הדברים שמונח כפצצת זמן מתקתקת בתוך הממשלה הזו, זהו הניגוד הזה. אי=אפשר ליישב אותו.

אבל יש עוד ניגוד אחד, ואני לומד אותו ממשהו שכבר ניתן השבוע למפד"ל: 90 מיליון שקל לכבישים עוקפים, 50 מיליון שקל להפרדה בין מערכת המים של המתנחלים בשטחים לבין מערכת המים של שאר האוכלוסייה, ו=10 מיליונים לעידוד התיירות בשטחים.

אני יכול להעיד: אין כביש עוקף חיוני ביהודה ובשומרון שלא תוכנן ותוקצב בימי הממשלה הקודמת, כי אין מאמץ גדול יותר מהמאמץ שעשה ראש הממשלה המנוח יצחק רבין להבטיח את ביטחונם של המתנחלים. לכך הוא הקדיש את מירב זמנו ולכך גם ניתן כסף. 90 המיליון האלה הם כדי לקצר מרחקים מהתנחלויות מסוימות למרכז הארץ ולהעלות את הערך הנדל"ני של הדירות והבתים שם. זה לא לביטחון, זה לנוחיות התושבים.

50 מיליון שקל להפרדת מערכות המים: כמי שהיה במשך שנתיים ורבע ראש המינהל של צה"ל ביהודה ובשומרון אני אומר לכם, שההפרדה הזו לא טובה מבחינה ביטחונית, כי היא פתח להרעלות ולחבלות במערכת המים. טוב לנו שתהיה תלות הדדית בין צריכת המים שלהם ושלנו. זה טוב לנו ביטחונית, כי כאשר יש צינור משותף אתה לא יכול לחבל בו, אתה לא יכול להרעיל את המים. כאשר יש מערכת נפרדת, יש סכנה כזו.

אתם יודעים מה יהיה השלב הבא? אני אספר לכם: עוד 50 מיליון שקל לאבטחת

מערכת המים הנפרדת למתנחלים. זה יהיה השלב הבא. אני מקווה, שכעת חיה, בשנה הבאה, לא תהיה ממשלה שתאשר את זה, אבל אם אני מכיר את הלוגיקה - לכך זה מוליך.

למה לא עשינו את זה כל השנים? לשם מה צריך את הדבר הזה? דבר שאין בו סכנה, אבל המפד"ל דרשה - המפד"ל קיבלה.

10 מיליוני שקל לעידוד התיירות בשטחים: לאן באים התיירים בשטחים? לא שמעתי שאנשים נוחתים בנמל התעופה בן=גוריון ואומרים: עכשיו אנחנו שוכרים אוטו ונוסעים לעלי=זהב.

<u>שלמה בן=עמי (העבודה):</u>

הממשלה באמצעות מסוקים.

<u>אפרים סנה (העבודה):</u>

כן, אבל זה הולך מתקציב הביטחון. תיירות הממשלה בשטחים עולה בשעות מסוקים מתקציב הביטחון. אבל כאן מדובר בעידוד התיירות בשטחים. לא שמעתי על שכיות חמדה ביקיר, בעלי, באלון=מורה. לא שמעתי על מוזיאון עם שכיות חמדה אמנותיות. לאן נוסעים התיירים בשטחים, שצריך לעודד את התיירות שם עוד ב=10 מיליונים? לאן מגיעה הצליינות הזו, אני ממש לא יודע. 10 מיליונים.

אבל 10 מיליונים מזכירים לי סכום אחר, ואדוני השר מצא ייזכר כמוני: 10 מיליונים זה בדיוק הסכום הדרוש כדי להכניס את תרופת הקוגנקסט לחולי האלצהיימר לסל הבריאות. 10 מיליונים בדיוק. חישבתי ומצאתי. אני שואל, מה יותר חשוב לעם ישראל, עידוד התיירות בהתנחלויות או ארכה ל=3,000 בתים בישראל במשך שישה חודשים ארוכים, במשך 180 יום ו=180 לילה, לדחיית המחלה הנוראה הזו? הנה פרצופה של הממשלה.

אבל אם אני ממשיך בגימטריה ובצירופי מספרים, אני מגיע לכך ש=90 ועוד 50 ועוד 10 זה 150 מיליון. כלומר, מה שקיבלה המפד"ל להתנחלויות, אלה 150 מיליון שקל, ושוב זהו מספר מוכר, אדוני, כבוד השר. מה זה 150 מיליון שקל? זהו הסכום הכולל לכל התרופות שאתה ביקשת - ובצדק - להכניס לסל הבריאות, ואמרו לך לא.

שר הבריאות י' מצא:

אמרו כן.

אפרים סנה (העבודה):

אמרו כן, אבל עדיין לא נתנו.

שר הבריאות י' מצא:

למען הצדק, עם 150 מיליון שקל פתרנו את בעיית התרופות ב=1998.

אפרים סנה (העבודה):

אם זה יהיה כך, אהיה מאושר כמוך, אבל אני בסרט הזה כבר הייתי. כולנו היינו בסרט הזה. כאשר תראה איזו שורה בתקציב, אתה תשמח ואני אשמח. אז אגיד מעל הדוכן הזה: כל הכבוד. אבל אנחנו הרי יודעים לא רק מה שיש מסביב לשולחן הזה, אנחנו מכירים גם את יושבי הספסלים שליד הקיר, כאן באולם המליאה, והם יותר חשובים. מומחיותם היא איך לטרפד את ההחלטות שהם לא אוהבים, ואין טובים מהם בכך. אתה תרשום, יחתמו לך ויבטיחו אפילו בכתב, אבל הם יוציאו לך את הנשמה. זאת הסכנה. וכאשר מוציאים את הנשמה לשר הבריאות, לכל שר בריאות, מוציאים את הנשמה גם לעם ישראל, וזאת תרתי משמע, וממשלה שמוציאה נשמה - אסור לה שתתקיים.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת סנה. חבר הכנסת אהוד ברק. חבר הכנסת אופיר פינס. חבר הכנסת מיכה גולדמן. חבר הכנסת שמעון פרס. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אופיר פינס נקרא, הוא ממש על הדקה - - -

היו"ר ד' טל:

אני אאפשר לו. אם חבר הכנסת פינס יבקש - אני אדון בזה בצורה חיובית כדי לאפשר לו, הגם שהוא איחר, לעלות לדוכן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

נראה לי שהתשובה עומדת להיות חיובית.

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, בוקר טוב. מרתון הדיונים הזה על חוק ההסדרים הוא באמת הזדמנות לכל חבר כנסת לפרוס את תפיסת עולמו, את חשבון הנפש שלו. עסקנו בשבוע שעבר, לפחות אני, אבל נדמה לי שגם מרבית חברי, עסקנו בעיקר בנושא חוק הבריאות. אני מקווה מאוד שמשהו מהדברים שנעשו פה במליאה נפל אם לא על אוזן קשובה לפחות על אוזן שהוכרחה להקשיב כנגד רצונה, אולי כנגד רצונה.

אני מקווה מאוד ששר הבריאות יוכל לבשר לנו שאכן הבריאות במדינת ישראל תהיה בריאות שווה לכל נפש.

אני באמת מאמין שסוגיית הבריאות היא סוגיה שאסור להפוך אותה לסוגיה של מחלוקת בין קואליציה לאופוזיציה. נגיף השפעת ההונג=קונגי לא מבדיל בין בוחר ליכוד לבין בוחר מפלגת העבודה והחולים הם חולים הם חולים, אין להם צבע פוליטי, הם לא בני ערובה של אף אחד, ובסופו של דבר חובתה של ממשלה, של הכנסת, של כל ממשלה במדינת ישראל ולא משנה מה יהיה ההרכב המפלגתי שלה, לתת את המיטב ואת המירב על מנת לקיים רפואה מודרנית, רפואה טובה במדינת ישראל.

כיוון שדשנו בנושא הזה כל כך הרבה אני לא אחזור עליו, ואני נותן לפחות צ'אנס שאכן בדברים האלה יגיעו לשביעות רצון.

אני מציע לחברי בקואליציה לא לנפנף יותר מדי באיזשהם הישגים או ניצחונות בבחינת "אנחנו כופפנו, אנחנו כופפנו"; כל אחד ינסה, יש תמיד מלחמת קרדיטים בסוף תהליך של תקציב ושל חוק הסדרים. בסופו של דבר, הלחץ הציבורי, שבא לידי ביטוי

בעיקר על=ידי הופעות האופוזיציה כאן בכנסת, על=ידי הופעות חלק מחברי הקואליציה, ובמידה רבה גם על=ידי פעילותו של שר הבריאות, שניצב בעניין הזה בחזית אחת אתנו, אני חושב שהם שתרמו, בסופו של דבר, לקידום הנושא.

אני רוצה לעסוק בנושא שהתחלתי בו אמש בחצות, כשעליתי לדבר, וזה הנושא של הקשר בין מדיניות שלום לבין נושאים כלכליים. אולי זאת שגיאה שלנו במהלך השנים, שאנחנו תמיד עשינו את ההפרדה בין הדיון המדיני לבין הדיון הכלכלי. כאשר דיברנו על הנושאים המדיניים - מדינת ישראל, הציבור במדינת ישראל נחלקו בין הימין לבין השמאל, אני מדבר בעיקר על הימין ועל השמאל המדיניים, בעוד כאשר דיברנו בנושאים הכלכליים=החברתיים - אגב, נדמה לי שחבר הכנסת שלמה בן=עמי, בצדק, תובע שלא להפריד בין המושג "חברתי" לבין המושג "כלכלי". אולי אנחנו צריכים למצוא איזו מלה שתאחד את שני הדברים האלה, כי נדמה לי שכאשר אנחנו מדברים על כלכלה אנחנו לא מדברים על חברה, וכשאנחנו מדברים על חברה אנחנו לא מדברים על כלכלה, ושני הדברים, לא שהם קשורים זה עם זה, אלא הם פשוט חיים זה תלוי בזה בצורה כל כך סימביוטית, שחייבים למצוא לזה שם משותף.

כשאנחנו מדברים על נושאים חברתיים=כלכליים, אני לא יודע אם יש מי שיודע מה החלוקה בתוך הציבור בארץ, ודאי לא כמו שיש במדינות אחרות באירופה, בארצות=הברית. יש אולי שכבה מסוימת במדינת ישראל, שלצערי, אגב, יש לה כוח מאוד לא מבוטל במערכות השלטון, בעיקר במערכות האדמיניסטרטיביות של השלטון, זאת הקבוצה של חסידי התפיסה שאנחנו אוהבים לקרוא לה: התפיסה התאצ'ריסטית. שר האוצר הנוכחי הוא הביטוי המובהק והנאמן ביותר של השיטה הזאת.

אגב, דבר מדהים, שממשלה שהרכבה הקואליציוני הוא מהסוג החברתי הזה - שוב אני מצטט, נדמה לי, את חבר הכנסת שלמה בן=עמי: קואליציה של מיעוטים חברתיים; נדמה לי שזה הביטוי שאתה משתמש בו - דווקא בחרה לעצמה כשר ממונה על המדיניות הכלכלית, ואני אומר: חברתית, דווקא בחרה לה את האדם שהוא אנטי תזה המוחלט של הציבור הזה. אני אומר: ראש הממשלה, אם כבר לקחת אדם לכאורה לא פוליטי - אגב, אדם בעל כישורים מצוינים, אני חושב שאין חולק על כישוריו המשפטיים כעורך=דין מבריק - - -

<u>שר הבריאות י' מצא:</u>

אתה תיקח אותו שותף למשרדך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מקווה שהוא ייקח אותי, לא שאני אקח אותו.

היו"ר ד' טל:

זאת הצניעות של חבר הכנסת גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זאת לא צניעות; זאת אמירת אמת. ברמה המשפטית, אני חושב שאמרתי את זה נכון יותר ממה שאמר את זה השר מצא. הוא ידוע כמומחה בין=לאומי בתחום המיסוי, בתחום המיסוי והמשפט ללא ספק, אבל שר האוצר הוא ביטוי, קודם כול, של ההשקפה הפוליטית של ציבור הבוחרים של הממשלה שלו. האם זה שר האוצר שמבטא את זה? זה שר אוצר שמנותק לחלוטין, ואני כבר לא מדבר בהווייתו, באורח חייו, בעושרו, אני לא אומר שהעניים צריכים להיות אצל הסוציאליסטים והעשירים צריכים להיות בימין, אני לא אומר שזאת צריכה להיות בהכרח החלוקה, אבל במהות תפיסת עולמו כפי שהיא באה לידי ביטוי גם בחוק ההסדרים ובתקציב - האיש איננו מחובר לאותם ציבורים. אבל גם על זה לא רציתי לדבר.

אני חוזר ומדבר על הנושא של ההפרדה המלאכותית הזאת שנעשית בסוגיה של המדיניות, מדיניות השלום, מדיניות החוץ של מדינת ישראל, קידום התהליך המדיני - - -

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת גולדשמידט, אתה מרשה לי לשאול שאלה קצרה? אני רוצה להבין מה שאדוני אמר - - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

כמה זמן יש לי?

היו"ר ד' טל:

יש לך רבע שעה סך הכול, ואם תרצה עוד דקה, שתיים, שלוש, אני אאפשר לך.

האם אתה סבור שהתקציב הזה מבטא את השקפת העולם של שר האוצר ולא של פקידי האוצר?

שלמה בן=עמי (העבודה):

זה אותו דבר.

היו"ר ד' טל:

לא. הפקידים נשארים לאורך זמן. אותם פקידי אוצר נותנים לנו תמיד אותם תקציבים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זאת סמכותו הפוליטית של שר האוצר להיאבק - - -

היו"ר ד' טל:

אתה מבין ואתה מסכים אתי ששר האוצר בוודאי לא גיבש את הצעת התקציב הזאת. לפחות לפי פרק הזמן הקצר שהוא נמצא במשרד הוא לא היה יכול לגבש את הצעת התקציב הזאת.

שלמה בן=עמי (העבודה):

אתה מזלזל בשר האוצר שלך.

היו"ר ד' טל:

אני לא מזלזל, אני אומר שהוא אחראי לכל הנושא הזה, בסופו של דבר הוא אחראי מיניסטריאלית, אבל שנינו יודעים מי מגבש את התקציב הזה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אתה מעלה שאלה נכבדה כי אנחנו, לאורך זמן, נתקלים בתופעה הזאת של מה שקרוי מגירות האוצר, הניירת או הניירות הנמצאים במגירות האוצר ונשלחים בכל פעם שיש שר אוצר חדש, או לפני כל תקציב, ופחות או יותר משקפים את הדברים שאתה אומר. אבל בסופו של דבר, שר האוצר הוא אדם פוליטי. היו שרי אוצר במדינת ישראל, שרי אוצר קודמים, אני יכול לדבר על שר האוצר בייגה שוחט, שבמשך ארבע שנים נקט מדיניות מאוזנת מאוד בין הצרכים, נקרא לזה הכלכליים, מבחינת המקרו כלכלה של מדינת ישראל, לבין הצרכים שנבעו מהרגישות החברתית. ואני אתן דוגמה אחת, איך תופס שר האוצר, שהיה שר האוצר של מפלגת העבודה, של ממשלת ישראל הקודמת, היכן הביטוי לרגישות החברתית ומתי, כאשר יש התנגשות, איך הדברים נפתרים.

חוק עידוד השקעות הון בתעשייה - כאשר הגענו לשלטון ב=1992 החלה תנופה גדולה מאוד של השקעות בכל רחבי מדינת ישראל. אני זוכר, שכאשר אני הגעתי לכנסת ב=1992, באחת הישיבות הראשונות בוועדת הכספים הופיע ראש העירייה המנוח של באר=שבע, איז'ו רגר, איש ליכוד, והוא בא לוועדת הכספים באמת לקבל כסף, או לבקש כסף על מנת לשלם משכורת לעובדים שלו. העירייה היתה על סף פשיטת רגל. באר=שבע, ככלל, היתה במצב של הגירה שלילית. היתה שם אבטלה הולכת וגדלה. כעבור שנתיים, זה הכול, שנתיים ימים, ועדת הכספים ביקרה בדרום הארץ, התחלנו את הסיור שלנו בערב ואחרי זה הגענו לבאר=שבע, ראינו את תנופת הפיתוח האדירה שנעשתה בעמק=שרה, המפעלים החדשים שהוקמו, ואחרי כן איז'ו רגר המנוח אירח אותנו בלשכתו בעיריית באר=שבע ואמר: רבותי, מה שהליכוד לא עשה במשך 20 שנה, 17 שנה, כמה זמן שהוא היה בשלטון - אתם עשיתם בשנתיים. הוא אמר: אני איש ליכוד. את זה עשה בייגה שוחט יחד עם מיכה חריש ובהנהגתו של יצחק רבין באותה תקופה. מיכה חריש בנושא של תעשייה. אבל שר האוצר, יחד עם ראש הממשלה, בגיבויו של ראש הממשלה, ריכז את העניין הזה.

כאשר הגיע שלב, לקראת השנה האחרונה של הקדנציה הקודמת, שבו כמות ההשקעות שזרמו למדינת ישראל הלכה וגברה, עד כדי כך שמינהלת ההשקעות התרוקנה מהכסף - הביקושים עלו על ההיצע של הכסף, כולם רצו להשקיע - הגיב האוצר בצורה סבירה. אף שחלקנו, ואני נמניתי עם המתנגדים, התנגדנו לזה, כי פחדנו שבעניין הזה אנחנו פורצים פרצה שעלולה להתרחב בהמשך. אמרו: אם כולם רוצים להשקיע והתור הוא כל כך גדול וכבר אין מספיק כסף כדי לתת לכל מי שרוצה להשקיע, בואו נוריד את היקף המימון בחוק עידוד השקעות הון מ=34% בהדרגתיות ל=28% בערך, ואנחנו לא רצינו את זה. היתה קבוצה אצלנו שלא רצתה את זה, כי היא אמרה: אתה מתחיל עם זה, אתה לא יודע איפה אתה גומר.

אבל היה לזה היגיון שיכולת להסביר אותו. זה היה שר אוצר שגילה רגישות כלכלית=חברתית בכך שהוא יצר תנופת פיתוח אדירה במהלך התקופה שהוא כיהן כשר האוצר, אבל לא התעלם מהצרכים המקרו=כלכליים של מדינת ישראל.

והנה יש לנו ממשלה היום - וזה לא מצעד האיוולת, זה מצעד הרשעות, בימים שבהם נתוני האבטלה הם כבר לא סיפור של סטטיסטיקה שמופיעה בעיתון, הדבר הזה פורץ ממסך הטלוויזיה לכל בית בישראל. מתמקדים באופקים, אבל זה קורה בנתניה, זה קורה בנצרת וזה קורה בכל מקום שיש בו מפעלי תעשייה. זה מתחיל במפעלי תעשייה. אגב, זה נמצא כבר גם בבתי=המלון בנושא התיירות, זה נמצא בנושא הבנייה, זה מתחיל, ובדברים האלה זה כמו מגפה שמתפשטת. זה עולה ועולה ועולה בטור ריבועי, לא בטור ליניארי. בתקופה הזו, לבוא ולצמצם או לא להרחיב מחדש את חוק עידוד השקעות הון בתעשייה לפריפריה, למקומות שזקוקים לזה; או אם אתה לא עושה את זה, עם הכסף שחסכת, נניח, בצמצום של חוק עידוד השקעות הון, תשקיע אותו בצורה מובנית בדרכים אחרות באזורים האלה.

במקום זה, באה הממשלה ואומרת, וזאת הבשורה שלה: אנחנו לא נעלה מסים. זאת האמירה, זאת מדיניות כלכלית של שר אוצר - אנחנו לא מעלים מסים; ולא עומד פה אדם שאומר שצריך להעלות מסים, אבל להפוך את אי=העלאת המסים, למשל המס למאיון העליון - מה קרה? יש עיוות גדול מאוד בנושא המיסוי במדינת ישראל. תקל על שכבת הביניים שנושאת בעיקר הנטל. זה ביטוי, אגב, לציבור מאוד מסוים, שחלק מהממשלה ושר האוצר באים מתוכו. הטענה הזו, שבכל מחיר, אם אתה נוגע טיפה במיסוי, כל המערכת מתמוטטת. המערכת מתמוטטת ממילא, אז מה יותר טוב? יותר טוב לפגוע בבריאות האזרחים, יותר טוב לפגוע בתעסוקה שלהם, יותר טוב לפגוע בחינוך שלהם? אני פשוט לא מבין את סדר

העדיפויות הזה.

אבל כל זה קורה - ופה אני הופך להיות מעין צד אמפתי כלפי שר האוצר, אחרי שתקפתי אותו במידה מסוימת. אין לו קופה, הקופה שלו ריקה. הוא מתחיל, יש לו שמיכה קצרה, הוא לא יודע איפה לכסות. אם הוא מכסה בבריאות, אין לו בביטחון. אם הוא מכסה בביטחון, אין לו בחינוך. הוא מכסה שם, אין לו במקום אחר. ואז המבט מופנה שוב, אדוני היושב=ראש, לא אל פקידי האוצר ולא אל שר האוצר, המבט מופנה אל האיש שאמור לשבת פה בשולחן המרכזי - אל ראש הממשלה, כיוון שעצירת התהליך המדיני היא הגורם מספר אחת להידרדרות במצב הכלכלי=החברתי. אתמול הגדרתי את הדברים, אני רוצה להגדיר אותם פעם נוספת, ובזה אני חושב שאני יכול לסכם את הדיון.

עצירת התהליך המדיני תביא - ואזרחי ישראל צריכים להבין את זה - לא רק לאסון ביטחוני מדיני, כי יש כאלה שאומרים: זה לא יביא לאסון מדיני ביטחוני, ואתם יש אולי ויכוח. זה יביא בראש ובראשונה לאסון חברתי=כלכלי, כיוון שהקצאת המשאבים, העוגה של מדינת ישראל, עוגת התקציב, לא תגדל, הקצאת המשאבים, שתמשיך להיות מופנית לביטחון, תלך שוב במגמה הפוכה לזו שהיתה בשנים האחרונות ותגדל על חשבון בריאות, רווחה, חינוך וכל הדברים האלה, וסיכומו של עניין אחרי ארבע שנים - ואני מקווה שהממשלה הזו לא תכהן ארבע שנים, אבל אם היא תכהן, חס ושלום, ארבע שנים, סוף הדבר יהיה, שאזרחי ישראל יהיו חולים יותר, עניים יותר, בלתי מועסקים יותר ופחות מחונכים, כיוון שלכל הדברים האלה, לחינוך, לבריאות, לתעסוקה, לפיתוח, יהיה משנה לשנה פחות ופחות כסף - -

היו"ר ד' טל:

תודה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

- - כי מדינה שנטשה את הדרך המדינית, בסופו של דבר נוטשת את רווחתם, את עתידם ואת תקוותם של אזרחיה. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה, חבר הכנסת גולדשמידט. חבר הכנסת אופיר פינס, בבקשה.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, אני מודה לך. חברי חברי הכנסת, ראשית אני רוצה, ברשותך, לפתוח בעניין לא תקציבי. אני רוצה לנצל את הבמה הזו לברך את ידידי חבר הכנסת רענן כהן, שנבחר אתמול למזכ"ל מפלגת העבודה. אני חושב שבשם חבריו בבית הזה מכל סיעותיו, אפשר לברך אותו - אדם שהיה נחוש, האמין בכוחו, האמין בייעודו, ואני מאמין בו שינהיג את מפלגת העבודה להישגים, לשיקום ארגוני ולהכנה אופטימלית לבחירות, שאני מקווה שהן בפתח.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

יושב=ראש הישיבה מצטרף לכל הברכות והאיחולים.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

תודה. לגבי הנושא לגופו, הנושא שאני רוצה לדבר עליו הבוקר מורכב משלושה דברים שקשורים זה בזה, משולבים זה בזה. האחד, אלה הבעיות האמיתיות האובייקטיביות, הכלכליות והחברתיות של מדינת ישראל, ואיך הן מתקשרות לתקציב, שאני מזהה בו יותר מדי אלמנטים פוליטיים, שלא נותנים תשובה על אותן בעיות שאני אפרט. בעיה נוספת - הדברים שעומדים בפתח, וגם הם עלולים להעיק על תקציב המדינה, ואני מדבר על רשימת הדרישות האין=סופיות של המרכיבים הקואליציוניים.

ראשית, הבעיות המרכזיות, כפי שאנחנו מכירים אותן ומתמודדים אתן בשבועות האחרונים, הן בראש ובראשונה נושא האבטלה, ואני לא צריך להכביר מלים. כולנו יודעים מה קורה במדינת ישראל, כולנו רואים כיצד מפעל אחרי מפעל קורסים. אנשים, ואנשים נוספים מצטרפים למעגל המובטלים, ומדובר על איזה כדור שלג שמתגלגל בחברה הישראלית, שאנחנו לא יודעים מתי הוא ייעצר וכיצד הוא ייפסק, ומי יהיה זה שיצליח לסתום את החור הנורא ולשנות דינמיקה בתוך הכלכלה הישראלית, כך שהתופעה הזאת תיפסק באמצעות צמיחה, באמצעות השקעות מבית ומחוץ.

אני חושב, שאחת הבעיות המרכזיות - ולא יעזור לכל חברי מהימין, הם יכולים מאה פעם לעצום את עיניהם, לטמון את ראשם בחול, אבל זה לא יפתור את הבעיה; אחת הבעיות המרכזיות היא, שאנחנו לא עושים דבר כדי לחלץ את התהליך המדיני מהמבוי הסתום שהוא נמצא בו.

היו"ר ד' טל:

סליחה. אדוני שר הבריאות, חבר הכנסת לנדאו, אנחנו לא עוסקים בחיילים אלמונים. אנחנו עוסקים בתקציב המדינה.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ד' טל:

הננו בלי מדים.

עוזי לנדאו (הליכוד=גשר=צומת):

סביבנו אימה וצלמוות.

אופיר פינס=פז (העבודה):

לכן, עם כל הרצון הטוב, אני לא מאמין שיש תרופות קסם ואפשר להתגבר על העדר הצמיחה בחברה הישראלית, על נפילת המפעלים, על העמידה במקום, ללא פריצת דרך מדינית. זו השקפת עולמי, אני חושב שהיא הוכיחה את עצמה יותר מפעם אחת. היום, מדינאות וכלכלה קשורות זו בזו.

יחד עם כך, שר אוצר, ממשלה, צריכים להיערך גם למצב שהם, למרות הכול ואף=על=פי=כן, לא רוצים להתקדם בתהליך המדיני, ואז הם צריכים להכין את עצמם

מבחינה תקציבית ולנסות לתת תשובות תקציביות על מצוקת האבטלה. הממשלה כמעט שלא הכינה תקציבים לטובת העניין הזה - לא לטובת מפעלים שנמצאים במצב מסוכן ולא לטובת מקומות שיש מקום להשקיע בהם.

אני פרסתי אתמול שורה של תקציבים, שהם פוליטיים מובהקים, להקמת מרכזי השקעות או מרכזי תעשייה חדשים בשטחים. למה זה נחוץ? למי זה נחוץ? זה עולה עשרות מיליונים. אז זה מרצה כמה חברים מההתנחלויות. אני לא אומר שזה פסול לרצות חברים מההתנחלויות. אבל זה עיקר העיקרים? זו הבעיה של עם ישראל ומדינת ישראל יומיים לפני אישור התקציב, לרצות כמה חברים בהתנחלויות, להראות שגם אצלם בונים מרכזי תעשייה, שאף אחד לא ישתמש בהם? אז בשביל מה לעשות את הדברים האלה? יש לנו כסף מיותר? יש לנו היכולת להשקיע בדברים שאנחנו יודעים שהם רק לצורך האמירה ולא לצורך העשייה?

הדבר שהכי מטריד אותי זו המגמה שאני רואה בשבוע האחרון, שבה במקום להילחם באבטלה ממשלת ישראל מחליטה ללכת בדרך הקצרה ולהילחם במובטלים. פתאום המובטלים אשמים שהם מובטלים. פתאום אסור להם לסרב, ואם הם יסרבו, יענישו אותם ולא ייתנו להם דמי אבטלה. זה כבר כמעט עבר בחקיקה, כבר נמצא בתהליך החקיקה. ואני לא מקל ראש בזה. אני יודע שיש תופעה של אנשים שמנצלים לרעה את האופציות שנותנים להם ושיש להם האופציה לסרב, אבל כמה אנשים מסרבים בדין, כי שירות התעסוקה לא מסוגל לתת להם תפקיד ולהציע להם הצעת עבודה, אפילו קרובה למה שהם עשו בעשרות שנות העבודה שלהם? האם אנחנו לא מכירים את המקרים האלה? אנחנו לא חיים במדינה?

עכשיו רוצים להוסיף חטא על פשע, ואני קורא בעיתון הבוקר, שרוצים להגיד למובטלים, שאסור להם לסרב להצעת עבודה שהיא מעבר ל=60 קילומטרים מביתם, כי עד 60 קילומטרים ממילא אסור להם להגיד "לא". אדם מבוגר שגר בתל=אביב או בבאר=שבע או באשדוד ומציעים לו לעבוד באילת, אדם נשוי, שיש לו שלושה=ארבעה ילדים, זה דבר קל, אדוני היושב=ראש? האם אסור לאדם כזה לסרב ולהגיד: סליחה, משפחתי פה, אנשי פה, אינני מעוניין לנסוע עד אילת כדי לקבל מקום עבודה? ואלה תופעות שקורות. אז לא נאפשר לו לסרב ונמנע ממנו דמי אבטלה על רקע העניין הזה? האם אנחנו שולחים אותו למילואים של שנים באילת?

אני מבקש מאוד מהממשלה לשקול את הצעדים ואת הגזירות האלה פעם נוספת. חברי

מהקואליציה, אני רואה את רשימת הדרישות. אני מפרגן מאוד למאבק של חברים מהקואליציה בתחום הבריאות, כי אני שותף למאבק הזה. אני מפרגן מאוד לחברים מהקואליציה במאבק בתחום החינוך, כי אני שותף למאבק הזה. אבל איך אני יכול לפרגן למאבקים, שאני יודע שכל תכליתם היא השגת נקודות פוליטיות בדעת הקהל, כשמצד שני, על הכף אנחנו שמים את עתידנו הכלכלי לשנים הבאות? אני חושב שמוכרחים לגלות פה קצת אחריות. נכון, צריך לעשות כל מאמץ לבטל את הגזירות במשק הבריאות. אבל ביטול הגזירות עולה כסף לקופת המדינה. אי=אפשר גם לבטל את הגזירות וגם לבקש עכשיו לשנות.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת פינס, אבל המדינה הרי התחייבה בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, שחוקק ב=1994 כמדומני, להשלים את ההפרש בין מה שייגבה לבין ההוצאה, ועל דעת זה פקידי האוצר ושר האוצר חתמו על ההסכם ועל חוק ביטוח בריאות ממלכתי. האם הם מתעלמים מזה? אפשר להתעלם מזה?

אופיר פינס=פז (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני מסכים אתך במאת האחוזים, ואני חושב שהאוצר לא יכול להתחמק מהאחריות שלו להשלים, והוא ידע, והוא צריך לדעת, שמערכת הבריאות עולה הרבה כסף, ולא הכול האזרח יכול לשלם במס הבריאות. זה היה ברור מאליו, וזו הערה נכונה.

עם זה, כסף הוא כסף הוא כסף. זאת אומרת, בסוף צריך לשלם את זה. האם זה נכון שהמפד"ל תדרוש היום קרוב ל=500 מיליון שקלים, בצורות שונות ומגוונות, לנושא ההתנחלויות? הדרישה שלהם בחינוך מקובלת עלי, אבל גם התנחלויות? בשביל מה? אי=אפשר לחכות ל=1999? אי=אפשר לחכות לשנת 2000? מה הלחץ? המחשבה שמסתתרת מאחורי העניין היא, שזה אולי יעזור לטרפד את הפעימה השנייה. לכן, הממשלה צריכה להחליט מה היא רוצה - היא רוצה מדינאות, כן או לא; היא רוצה כלכלה, כן או לא. היא לא יכולה לרצות הכול ולא לרצות שום דבר.

אם המפד"ל רוצה כסף להתנחלויות והדרך השלישית לא תרצה כסף לרמת=הגולן, שלה ילך לאיבוד. מזדרזת הדרך השלישית ומבקשת גם כסף לרמת=הגולן,RAISON D'ETREה=

כאילו בשנה שעברה היא לא קיבלה. אני יושב בוועדת הכספים, יושב פה יושב=ראש ועדת הכספים, הרזרבה הכללית מאושרת באופן גלוי, לא מאחורי הגב. כתב שר האוצר דאז, דן מיליוני שקלים לרמת=הגולן". עשינו את זה פעם, פעמיים ושלושXמרידור: "העברת פעמים. וכתוב שם "הסכמים קואליציוניים", זה לא מוסתר. אז היו כבר הסכמים בשנה שעברה על רמת=הגולן. למה כל שנה צריך לעשות הסכמים על רמת=הגולן, מקופה שאין בה כסף, מגירעון? והחשבון הוא חשבון אמיתי, לא אעשה לאף אחד חיים קלים, יותר כסף להתנחלויות ולרמת=הגולן זה פחות כסף כדי להציל את "גיבור סברינה" ואלף "גיבורים סברינות". ואני לא מסכים לזה. אני חושב שזה לא נכון וזה לא צודק וזה לא משפר לא את התעשייה הישראלית ולא את מצב האבטלה ולא שום דבר.

ראיתי עוד סעיף הבוקר, סעיף שחשבתי שכבר פתרנו אותו. סגן השר מאיר פרוש דרש אצלנו בוועדה לא להגביל את תקציב ועדת החריגים של משרדו. ביקשנו, בכלל זה עבדכם הנאמן, לדעת כמה העניין הזה עולה, גם בכסף כללי וגם באופן ספציפי, לפי תחומים. עד לרגע זה, אני אומר גם ליושב=ראש ועדת הכספים, אף שהבטיחו להעביר לי ניירות, לא קיבלתי שום נייר בעניין הזה. החוק לא מחייב אותם להעביר ניירות.

למה צריך להיות תקציב פתוח גם לחריגים? אני כבר לא מדבר על התחקיר שראיתי ב"מעריב" מה עושים שם, עם חשדות כבדים מאוד. אני מתעלם מזה רגע. יש תקציב במדינה, הוא עולה הרבה כסף, האוצר דורש לתחום אותו, זה לא אומר שאי=אפשר אחר כך להגדיל אותו בתקציב נוסף וברזרבה כללית. הכול אפשר לעשות. עם ישראל צריך לדעת ולקבל דין=וחשבון לאן הולכים כספי המסים שלו, גם כשמדובר בחריגים. הדרישה הזאת, על=פי תחשיב שעשה "ידיעות אחרונות", עולה עשרות מיליונים, כשאי=אפשר לכמת את זה, בגלל חוסר היכולת לשלוט בתקציב כזה. ואני בעד לעזור לחריגים, שלא יהיו אי=הבנות. אני מאוד בעד לעזור לחריגים, אבל אני גם בעד לדעת מה עזרתי, למי עזרתי, איך עזרתי, על=פי אילו קריטריונים, וכמה זה עלה לנו.

אדוני היושב=ראש, לסיכום דברי, מדינת ישראל נמצאת ברגע מאוד קריטי מבחינה כלכלית=חברתית. על כך לא חלוקות הדעות. נשאלת השאלה מה עושה הממשלה במצב כזה ומה צריכה קואליציה אחראית לעשות במצב כזה. לפי דעתי, יש לדחות את כל התביעות הפוליטיות למועד מאוחר יותר; יכול להיות שבעוד שנה ירווח, יכול להיות שבעוד שנתיים ירווח, יכול להיות שהצמיחה תחזור. יכולים להשתנות פה הרבה דברים, ואני מאלה שמאמינים בנסים, אם זה קורה אחת לאיזה זמן. זה יכול מאוד לקרות.

אבל ודאי שעד שהדברים האלה קורים, את הדברים הפחות חשובים והיותר אינטרסנטיים צריך לדחות הצדה, לא יקרה שום אסון לעם ישראל, ולהשקיע במה שהכרחי: הבריאות היא מספר אחת, כי קריסת מערכת הבריאות תשליך על כל אזרח במדינה באופן קשה; 2. טיפול אינטנסיבי מאוד באבטלה; 3. לשמור על החינוך, לא להרפות מהעניין הזה, זה כוחנו; 4. הייתי מגדיל את הגירעון רק בדבר אחד, רק לטובת השקעות בתשתית, כי זה יוצר צמיחה. הייתי משקיע כמו שמשקיעים בבנק, כדי לקבל כסף יותר גדול. הייתי משקיע בתשתית.

אלו הדברים שלפי דעתי צריכה הממשלה הזאת לעשות, צריכה הקואליציה לעשות. אני מעריך, שגם חברי באופוזיציה ייתנו את ידם לממשלה ולקואליציה שילכו בדרך הזאת, שיצילו את מערכת הבריאות, שייתנו מזור למובטלים ויתאפקו וירסנו את התביעות הקואליציוניות שלהם. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת עמיר פרץ, חברת הכנסת יעל דיין, חבר הכנסת חיים רמון, חבר הכנסת שבח וייס, חבר הכנסת משה שחל, חבר הכנסת נסים זוילי - אינם נוכחים. חבר הכנסת שלום שמחון, ואחריו, לפנים משורת הדין, אני אאפשר לחבר הכנסת גולדמן, אבל לא יותר, חברי מספסלי האופוזיציה. אחריו - חבר הכנסת אורון.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, בפתח דברי אני רוצה לומר בוקר טוב לתושבי אביבים שבגבול הצפון; יישוב שסובל, כך למדנו לאחרונה, מבעיות האבטלה הקשות ביותר במדינת ישראל. כדי להבין את מצבו של מושב אביבים, צריך להבין היכן הוא נמצא.

היו"ר ד' טל:

צריך פשוט להצפין.

שלום שמחון (העבודה):

צריך פשוט לתור את הארץ. אני יודע שחלק מחבריך גם מבקר שם ועושה עבודת קודש. עם זאת, המושב הזה סובל, עשרות שנים, הייתי אומר, ממצוקה כלכלית קשה מאוד, ממצוקה חברתית קשה מאוד, מחוסר יכולת לגדול ולהתפתח, מחוסר יכולת לצמוח. עשרות ועדות מנכ"לים כבר הוקמו לטובת היישוב הזה, ופתרון עדיין לא ניתן.

הימים האחרונים מעידים על כך, שלא רק שהשיקום שלו לא נעשה, אלא האבטלה בו גם הולכת וגדלה. זה יישוב שנמצא במרחק נסיעה של שעה ורבע לפחות מכל אזור תעסוקה, כך שהסיכוי שמישהו ימצא את פרנסתו במשהו חלופי לחקלאות הוא כמעט בלתי אפשרי.

לעתים אנחנו קוראים ידיעה בעיתון או רואים כתבה בטלוויזיה, ונדמה לנו שבמלים אנחנו עושים את שלנו, אבל אחרי הכתבה בעיתון ואחרי הכתבה בטלוויזיה, נשארת בסופו של דבר המצוקה האמיתית לאורך זמן.

צריך לזכור, שגם מערכות אחרות שטיפלו לאורך שנים בהתיישבות העובדת, כבר לא מטפלות וכבר לא קיימות - אני רוצה לומר משהו גם על העניין הזה - לכן היישוב בעצם נשאר לבד, עם עשרות המשפחות הבודדות שבו, עם חוסר יכולת להתפתח ולפתח אמצעי פרנסה אחרים ולהגיע למקורות תעסוקה, או לנסוע לשום מקום, כי באופן טבעי מטפלים תמיד ביישובים יותר גדולים, ובצדק, אני חושב.

היישוב הזה באמת נמצא בשום מקום. אנחנו למדים בתקופה האחרונה, אדוני היושב=ראש, שהעניין של שום מקום הפך להיות להיט במדינת ישראל - טסים לשום מקום, התקציב הולך לשום מקום, ולכל דבר כמעט יש קשר לשום מקום. בעצם מנסים להשלות את הציבור. אם זה לעלות למטוס ולטוס לשום מקום, אם זה להביא תקציב שהולך לשום מקום, ובסופו של דבר לגלות שהוא בעצם לא נותן מענה אמיתי כמעט לשום דבר.

מעיתון הבוקר, שחייבים לציין אותו, ודאי כל אזרחי ישראל ראו אותו, אנחנו למדים, שהאוצר מצא פתאום חור בתקציב, שמאפשר לו כיסוי החור ב=300 מיליון שקל. כל הזמן למדתי, שנערי האוצר ואנשי האוצר הם מספיק חכמים כדי לראות בעין הבוחנת שלהם כמעט כל דבר בתקציב, והנה פתאום אנחנו מגלים שנמצא חור של 300 מיליון שקל.

אני שואל את עצמי, האם הלחץ הכל=כך גדול בקרב חברי הקואליציה מצא אותם? האם

אף אחד לא מבין שהיה אפשר למצוא אותם 300 מיליון שקל קודם לכן? האם לא אפשר היה להבין שאפשר היה לפתור בעיות מספר קודם לכן? האם היה צריך לזעוק ולהפיל את הקואליציה בהצבעות כדי ש=300 מיליון השקלים האלו יימצאו? או שבכלל מישהו ניסה להחביא אותם באיזו פינה.

מה בעצם מנסים לעשות ב=300 מיליון שקל, כדי שנבין, על=פי מה שכתבו היום ב"ידיעות אחרונות" גדעון עשת, נורית פלתר וגד ליאור. אני רוצה להתייחס לשלושה דברים.

אחד, צמצום דמי האבטלה. זאת אומרת, מה בעצם מנסים לעשות - מנסים לפגוע פעם נוספת במובטלים, כאילו יש מישהו שלא מעוניין לעבוד, כאילו יש מישהו שלא מעוניין להתעורר בבוקר אל מקום עבודה, להביא את פרנסתו בצורה מסודרת הביתה ולפרנס את משפחתו וילדיו בכבוד.

פה יש כוונה לפגוע באותם מובטלים, בעצם להגדיל את המצוקה שלהם, להגדיל את החולשה שלהם, להגדיל את הדכדוך שלהם, להגדיל את התסכול האישי שלהם, לבוא ולומר להם פעם נוספת: אתם בעצם לא שווים שום דבר לחברה, ולכן גם אותו חוק סוציאלי, אותם דמי אבטלה שניתנים באופן סוציאלי אתם לא תקבלו.

הניסיון להתייחס אל כל מובטל כאל משתמט מעבודה, זה משהו שאולי קיים בעולם העסקי, אולי קיים בדמיון הפורה של נערי האוצר, אולי קיים בדמיון הפורה של קובעי המדיניות - לא בהכרח כאשר אתה מתייחס לגופו של אדם ולגופו של עניין.

ככלל, לעתים, כדי לפתור בעיות של יוצאים מן הכלל אנחנו מנסים להשליך על הכלל, וכאן בעצם פוגעים בכלל עצמו. במסגרת הזאת אני יכול להעריך ויכול להניח, שמרביתם של המובטלים היו רוצים לקום אל מקום עבודה חדש, היו רוצים להתקדם ולהתפתח ולעשות את עבודתם ופרנסתם נאמנה. ולכן הנקודה הזאת היא נקודה מאוד בעייתית.

זאת נקודה אחת לגבי אותם 300 מיליון שקלים שהאוצר מצא, ומעניין למה הוא לא מצא אותם עד עכשיו. את זה צריך להגיד לציבור בבית שצופה בנו, ובמיוחד לאותם 150,000 מובטלים שיש במדינת ישראל, שכנראה ילכו וירבו עקב מדיניות הממשלה בשנה

הקרובה.

אני מציע לכם להתקשר - יש כאן 120 חברי כנסת, ואתם 150,000 מובטלים, ויש מישהו שמנסה לעשות אתכם מובטלים עוד יותר, ומנסה לפגוע באותם חוקים סוציאליים, שכל אחד מאתנו מבין שמדינה צריכה להתברך בהם - גם לחברי הכנסת שנמצאים במליאה, וודאי גם לחברי הכנסת שלא נמצאים במליאה, ומספר הטלפון של הכנסת ידוע: 6753333. אין שום בעיה לעשות זאת, וגם אם לא - צריך להעיר את האנשים, כדי-02 שיבינו שזה בלתי אפשרי להמשיך ולפגוע באותה אוכלוסייה מובטלת. בהתעמקות בדברים שאליהם אני אגיע אחר כך נגלה שיש אוכלוסייה שמישהו דואג לה, והיא לא בהכרח אוכלוסיית המובטלים.

הנקודה השנייה לגבי אותם 300 מיליון שקלים היא ייקור המים. הבוקר, אני רוצה לפנות לחקלאים ולומר להם: הנה, הממשלה מצאה פתרון נוסף. היא החליטה שאותם מי ביוב מטוהרים, שאנחנו קולטים מהאוכלוסייה העירונית, אנחנו צריכים לסבסד ולשלם עבורם מחיר גבוה יותר, כאילו אנחנו האשמים העיקריים בקליטת מי הביוב של האוכלוסייה העירונית, כאילו אנחנו צריכים לשלם את תהליך דמי הטיהור.

נדמה לי, שכל אחד מאתנו מבין, שאנחנו צריכים לקלוט את המים ולהשתמש בהם כחלופה למים רגילים, אבל אנחנו לא צריכים לשלם על הכול, וודאי שאנחנו לא אלה שצריכים לסבסד את כל התהליך הזה של טיהור המים. אנחנו צריכים להשתמש בהם כדי לאפשר שימוש במים רגילים, טובים ונקיים על=ידי האוכלוסייה העירונית, וצריכים להגביר את צריכת המים המטוהרים, אבל ודאי שלא לשלם את מחיר כל התהליך הזה.

והנה, אני רואה שהממשלה מצאה את הפטנט והיא מתכוונת לייקר גם את המים האלו, ובעצם לצמצם עלויות אחרות שלה בחברת "מקורות". אני מציע לכולם למחות על העניין הזה, לחקלאים להתקשר לכל אחד מחברי הכנסת ולומר להם, שלא יעלה על הדעת ייקור המים. הצלחנו במאמץ רב, בעזרת חברים יקרים בקואליציה, לדחות את ייקור מחירי המים, עד כמה שניתן, והנה פה אנחנו מתבשרים על גזירה חדשה.

אבל מה שעומד לנגד עיני הוא הנקודה השלישית בחור של 300 מיליון השקל. הנקודה השלישית פונה אל חברי הקיבוצים ואומרת להם בלשון הכי פשוטה: חיסכון בקיבוצים; תמיד אני למד מישיבתי בוועדת הכספים, שבסביבות השעה 10:30 או 11:00 יש התקפה של

חברי הקואליציה על הקיבוצים, באופן קבוע, מסודר, זה קורה כל הזמן. אם כן - "לא מכבר נחתם תיקון בהסדר הקיבוצים שחל על תאגידי התנועה הקיבוצית שנקלעו לקשיים. בהסדר החדש 'הרוויחה' המדינה כ=100 מיליון שקל על פני שלוש שנים. החלק היחסי חוסך לממשלה יותר מ=30 מיליון שקל בהוצאות 1998".

לי היה נדמה, שיש למדינת ישראל כוונה לפתור את בעיית הקיבוצים, וראינו כתבה די מזעזעת, יסלח לי אדוני היושב=ראש, ביום שישי בערב, על עוני בקיבוצים, על עוני של אמת בקיבוצים.

היו"ר ד' טל:

מתי זה היה, במוצאי שבת בבוקר?

שלום שמחון (העבודה):

זה היה ביום שישי בערב, ואמרתי: יסלח לי אדוני היושב=ראש.

כדאי שתדע, היתה כתבה מאוד קשה, שמתארת את הקיבוצים לא בדיוק כמיליונרים, שמתארת קושי אמיתי שיש בחלק מהקיבוצים לגבי המשך הקיום שלהם, בתהליך השינוי הגדול שהם עוברים, והם עוברים תהליך שינוי אמיץ וכואב, שבסופו של דבר יוביל אותם, כנראה, להיות משהו אחר. אבל בתהליך הזה, שהוא קורה, והוא חשוב לכל אזרח, פתאום אתה רואה איך אדם שחי עשרות שנים ועשה את מה שנדרש ממנו, ויישב את הארץ על גבולותיה, ובנה מדינה לתפארת במקומות שהוא מצוי בהם, פתאום הכול נעלם לו לנגד העיניים. פתאום אותה ערבות הדדית, פתאום אותו ביטחון שהיה לו, הידיעה שבעת מצוקה תמיד יהיה מישהו לצדו, כבר איננו, והוא נמצא עם הקשיים שלו. אני לא מדבר על האוכל, אני לא מדבר על המזון; אני מדבר על התהליך שקובע את המשך חייו. וכמה שנים הוא עוד יכול לחיות?

היו"ר ד' טל:

וכתוצאה ממה זה נגרם? כתוצאה מניהול כושל?

שלום שמחון (העבודה):

הקיבוצים נקלעו למשבר כמו המושבים, כמו גופים אחרים במשק.

פתאום מצאה את עצמה אשה בת 56, שחולה במחלה קשה, שצריכה לעשות ניתוח בחוץ=לארץ, בלי יכולת של הקיבוץ לאפשר לה אותו ניתוח, שעולה מאות אלפי דולרים; לא מפני שהקיבוץ לא היה מעוניין לעשות את זה, אלא מפני שפשוט אין לו, אין לו היכולת לעשות את זה. והרי אנחנו כל הזמן שומעים - אני שומע חברים בקואליציה ובוועדת הכספים תוקפים כל הזמן את הקיבוצים, כאילו באותם קיבוצים אין קושי, כאילו באותם קיבוצים אין בעיות שצריכים לפתור. ידידי חבר הכנסת אורון, הזכרתי פה שתמיד בשעה 10:30 מתחילה התקפה של חברי הקואליציה בוועדת הכספים על הקיבוצים.-11:00

בעיתון של הבוקר ראיתי, שאם המדינה רוצה לחסוך לעצמה 100 מיליון שקל בהסדר הקיבוצים, כתוב פה במרכאות - הרוויחה. כאילו פה נמצא פטנט וכאילו אין קשיים לפתור אותם. אני חושב שהחלק הזה בתהליך - מבין חמש הנקודות שיש כאן לגבי אותם 300 מיליון שקל יש שתיים שעוסקות באופן ישיר בהתיישבות העובדת, ייקור המים והחיסכון בקיבוצים, וכל אחד מאתנו יודע שאנחנו לא 40% מהאוכלוסייה. אבל תמיד, בכל פטנט שקיים, אנחנו מגלים מהר מאוד, שתמיד אנחנו שתי האוכלוסיות שנפגעות.

אגב, זאת לא הגזירה היחידה ששמעתי עליה הבוקר. שמעתי גם, שהסוכנות היהודית החליטה לשים את ידה על 90 מיליון מ"ק מים, זכויות שרכשה לחקלאים, והיא מתכוונת למכור אותם לכל המרבה במחיר. בהזדמנות הזאת אני רוצה לפנות ליושב=ראש הנהלת הסוכנות היהודית, אברהם בורג, שנבחר רק לפני ימים מספר, כדי שיגיב על העניין, כדי שיבין שזכויות המים שייכות למושבים בקו העימות ובנגב. הם בסופו של דבר אמורים לשרת אותם, ואם הסוכנות היהודית מתכוונת למכור את זכויות המים האלה לכל המרבה במחיר, למדינה, ל"מקורות" או לכל אחד אחר, הוא צריך להבין שהוא פוגע במושב אבן=מנחם, בגורן, בזרעית, בשתולה ובמרגליות, ובוודאי ביישובים שבנגב, באשבול, בפעמי=תש"ז - קצרה היריעה מלהזכיר כל אותם יישובים.

אני מציע, שכאשר מחפשים את הגרוש מתחת למנורה, לא תמיד נחפש אותו אצל אותם אנשים עמלי יום, קשי=יום, שעושים הכול על מנת לשרת את הציבור ואת מדינת ישראל. ובהזדמנות הזאת, כדי לפתור בעיות תקציביות, אני לא חושב שזה המקום הנכון לעשות

זאת, ואני באמת פונה לאברהם בורג, שאני משוכנע לגמרי שכרגע הוא עוסק בעבודתו ולא בדיוק צופה בנו, אבל אני מניח שיש בוודאי איזה עובד סוכנות שיראה אותי כרגע ויבין, שאנחנו בממסד החקלאי לא נוכל להסכים לכך שזכויות המים, שבמשך עשרות שנים שירתו קו גדול מאוד של יישובים, יוכלו להיפרד מהם בקלות על מנת לפתור בעיות תקציביות כאלה ואחרות. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת מיכה גולדמן, לפנים משורת הדין, ואני מקווה שחבריך לא ינצלו את האפשרות שנתתי לך לדבר, הגם שזמנך עבר.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב=ראש, תודה רבה. רבותי חברי הכנסת, אני רוצה להתייחס הבוקר לכמה נושאים, שכדאי שכולנו נרכז את המאמץ ונחדד אותם, משום שאנחנו נמצאים באחת מן התקופות היותר=קשות שעוברות על החברה הישראלית.

1965,- אנחנו נמצאים בתקופה, שאולי מחזירה אותנו 30 וכמה שנים לאחור, ל=1966 המיתון הגדול במדינת ישראל. אבל אז היתה ממשלה בישראל. היו אנשים שהיה להם חזון, היו אנשים שהאמינו שיש צורך לתת פתרונות כדי לא ליצור הרגלי אבטלה, כדי לא ליצור הרגלים לצעירים שמקום העבודה שלהם הוא כזה, שבסוף שבוע ניגשים לשירות התעסוקה, נרשמים ומקבלים דמי אבטלה.

לצערי הרב, אנחנו נמצאים בימים שהממשלה - אני אומר ממשלה כושלת, ממשלה אטומה, ממשלה שמנותקת מהמתרחש במדינה - לא יודעת ולא מנסה ליצור מאמצים כדי להתמודד עם בעיה קשה שקיימת בחברה הישראלית. כשמדברים על אבטלה - אבטלה זו לא רק הפסקת עבודה של עובדים, זו יצירת תנאים של חיים=לא=חיים בכל בית שיש בו מובטל.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אורון, פשוט קשה לי לסרב לנציג עובדים. לפנים משורת הדין.

חיים אורון (מרצ):

כל הכבוד. כל הדין הוא פחות או יותר לפנים.

היו"ר ד' טל:

כן, אבל יש שורת הדין, ואנחנו כרגע הולכים לפנים.

חיים אורון (מרצ):

אז אני אומר, רוב הדין הוא לפנים.

מיכה גולדמן (העבודה):

לכן אני אומר היום, שאנחנו פונים - ואני בטוח שציבור גדול יודע, שבימים שכאלה תפקידה של ממשלה לרכז את המאמצים כדי לנסות ולהפעיל את המכונה, את המשק, כדי ליצור מקומות עבודה.

אנחנו, שמתייחסים, יש לנו כמה דברים שנתנו לנו בהם את היתרון, ולא הרבה. אחד מהדברים שמדינת ישראל, שנמצאת לקראת שנת 2000, מסוגלת וחייבת לעשות - עליה לעשות את הכול כדי שניצור מנוף לעליית מספר התיירים בארץ.

אני שואל את עצמי - יושב שר התיירות, יושב שר האוצר, יושב ראש ממשלה - למה 4 מיליוני-שלא נראה שהם עושים את המאמצים הנכונים כדי להכין את קליטתם של 4.5 צליינים, תיירים שרוצים לבוא לארץ הקודש? זאת הזדמנות לבוא לבקר בנצרת, לבקר בחיפה, לבקר באזור הכינרת, בירדן, בירושלים, בבית=לחם. מה צריכה הממשלה לעשות בימים שכאלה? לרכז מאמץ בבניית חדרי מלון, להרחיב את התשתיות, ליצור הפעלה של המכונה כדי ליצור מקומות עבודה.

25,000 יחידות דיור,- בימים שכאלה, כשאתה קורא על התחלות בנייה של 30,000 ואתה יודע שמדינת ישראל זקוקה, כדי לשמור על יציבות, ל=50,000 התחלות בנייה - יש

לנו זוגות צעירים, יש לנו עולים חדשים, יש לנו אנשים שרוצים לשפר תנאי דיור - אז ממשלה שכזאת מקפיאה; היא יוצרת מצב, שאותם קבלנים אשר מסוגלים היום לקלוט אלפי עולים - נכון שחלק מההפעלה הזאת נעשית על=ידי עובדים זרים ועובדים מהשטחים, אבל כולנו יודעים שברגע שהבנייה מתרחבת, והבנייה הופכת להיות בנייה של 30,000, 40,000 ו=50,000, יש לנו מפעלים אשר הם חלק מהתעשייה לבנייה. אלפי מקומות עבודה נוספים, סלילה של כבישים, של תשתיות - ליצור מנוף להעלות מ=1.5 מיליון, 1.6 מיליון תיירים, לקפוץ כמה מדרגות ולהגיע ל=4.5 מיליוני תיירים. את זה לא עושים? אז באיחור של שנה וחצי מקימים מינהלת תיירות לקראת שנת 2000. באיחור של שנה וחצי מקימים ועדת שרים שתטפל בנושא הזה.

אני במקום שר התיירות, אשר גם נושא בתואר של כבוד - סגן ראש ממשלה - הייתי יושב בוקר וערב מול משרד האוצר ומול משרד ראש הממשלה ואומר: תנו לי את האפשרות להגדיל את מספר חדרי המלון לקליטתם של אותם 4.5 מיליוני תיירים. אז במה עוסקים? עוסקים במלחמת כבוד. במה עוסקים? בטיסות לשטחים ביהודה ובשומרון, פעם טיסה שהיא בחסות שר הביטחון, פעם טיסה בחסות של שר התשתיות, ואז אתה שואל את עצמך אם ראש הממשלה נותן מטרייה לזה או לזה, במקום לרכז את המאמצים כדי ליצור מקומות עבודה לאותם מובטלים באופקים, בדימונה, בעפולה, בטבריה, בקריית=שמונה, בנתיבות, בשכונות, באותם אזורים ששם נקלטו עולים רק לפני שנה, שנתיים, שבע שנים. אותם צעירים שמשתחררים מן הצבא חשובים פחות. מה שיותר חשוב הוא על איזה הליקופטר יעלו, של שר הביטחון או של שר התשתיות. וזה במקום לעסוק בדברים המרכזיים, במקום לעסוק בנושאים החשובים.

יש כ=30,000 עולים אשר אין להם היום פתרון דיור. אנחנו מדברים על הוסטלים. הוכנה תוכנית על=ידי ממשלת רבין. הוכנה תוכנית שהיה אפשר לבצע אותה כבר ב=1996 וב=1997. יושבים היום עולים, שלוש משפחות, שתי משפחות, שתי משפחות חד=הוריות, בתנאים של שכירות בלי איזו תקווה. יושבת כאן מפלגה כמו ישראל בעלייה, ואני שואל את עצמי: את מי היא מייצגת? את כיסאות הממשלה או אותם 30,000 עולים שעדיין לא נמצא להם פתרון להוסטלים?

אני מתייחס לממשלה הזאת, ואיך אמרתי? זו ממשלה שלומיאלית, זו ממשלה שיכולה להסתכל לאחור ולשאול אותם שרים לשעבר, אותם אנשים: איך נערכים כדי לתת פתרונות? בנושאים האלה אני בטוח שכולנו נסייע, כולנו נעזור, משום שלראות 200,000 מובטלים

בעוד כחצי שנה זו לא בעיה של ממשלה, זו לא בעיה של מפלגה, זו בעיה אמיתית של עם ישראל, זו בעיה אמיתית של מדינת ישראל. אבל כמו שאמרתי: כולם פה אטומים. יושבים פה שרים, וכשאתה רואה את המחזה של הימים האחרונים, את מה שמתרחש בלשכת ראש הממשלה, את מה שמתרחש סביב שר האוצר, אתה שואל את עצמך: האם לזה חיכינו? ואתה שואל את עצמך: מתי תתעוררו? מתי תתעוררו? תבינו שהיום זה הזמן ללכת ולהשקיע במסילות ברזל, כדי שהרכבת תוכל לצמצם את הצפיפות על הכבישים. היום כדי להגיע למקום העבודה אנשים נוסעים שעה ושעה וחצי. יש שרפה של דלק ובזבוז שעות עבודה, במקום להקים עכשיו מבני תעשייה, לפתוח את הפריפריות, להקים אזורי תעשייה מרחביים, כדי לתת פתרונות נכונים, כדי להתמודד עם שנות האלפיים, כדי להבטיח יותר איכות חיים.

מה עושים בתקופה של אבטלה? מה עושים בתקופה שבה המשק נמצא במיתון? זה הזמן ליצור אפשרות למקומות עבודה, לבנות יותר דירות, לבנות תשתיות, לסלול כבישים, מסילות רכבת.

אנחנו שואלים, שואלים ושואלים. נכנס עכשיו יושב=ראש הכנסת, חבר הכנסת דן תיכון. אני זוכר אותו עוד מהימים שבהם הוא היה עוזר שר התעשייה, או שר המסחר והתעשייה כפי שזה נקרא אז. הוא ידע שבימים כאלה הוא לא רואה את הבית. הוא ידע שהוא יוצא בבוקר השכם, נוסע לקריית=שמונה, נוסע לבאר=שבע, נוסע לדימונה, נוסע לאופקים, נפגש עם ראשי המועצות ומציע להם: רבותי, זו התקופה שבה הממשלה תבנה לכם מבני תעשייה, כדי שנוכל ליצור לכם מקומות עבודה. אבל אז היו שרים עם נשמה. היו שרים שהבינו את רחשי הלב של המובטלים, של האנשים שנמצאים במצוקה. היה יוסף ספיר, היה פנחס ספיר, היה יוסף אלמוגי, היה לוי אשכול. הם היו אנשים שהבינו.

ב=1992, אחרי תקופה שהמשק היה בנסיגה, באה לכאן ממשלה בראשותו של יצחק רבין, זיכרונו לברכה. הוא הבין שמדינת ישראל צריכה להיראות אחרת. הוא הבין שצריך ליצור סדר עדיפויות אחר, סלילה של כבישים, מחלפים, לתת מענקים באמצעות מרכז ההשקעות כדי לעודד תעשייה, כדי להתמודד עם 800,000 העולים שהגיעו מחבר המדינות, כדי להבטיח פרנסה לזוגות הצעירים, לצעירים בוגרי הצבא, כדי ליצור מקומות למידה באוניברסיטאות ובמכללות כדי שמדינת ישראל תדע לנצל את התשתית החינוכית. צריך לתת עדיפות לנושא החינוך ולהוסיף 7 מיליארדי שקל בחינוך. נכון, חלק גדול מזה היה מיועד לשכר המורים. אם אנחנו רוצים מערכת חינוך טובה יותר, צריך לסייע למורים, כדי שיהיו

לנו מורים טובים יותר.

מה הבשורה של הממשלה הזאת? לצמצם את הסיוע להשקעות, לתעשייה, לתיירות, לחקלאות. אני לא אומר שצריך ליצור מבנה חדש גם בנושא עידוד השקעות הון. לא 38%. אבל אין לרדת מ=38% ל=20%, ובלחצים של כאלה ואחרים לרדת ל=24%, ובאזור פיתוח ב' לרדת ל=10%. זה מה שעושים בתקופה שבה מתקרבים ל=200,000 מובטלים? זאת עושים כשאנחנו נערכים לקראת שנת 2000, כשצריך להגדיל את מספר חדרי המלון במדינת ישראל?

אתה בא לנצרת ושואל את עצמך: האם בעוד שנתיים יהיו לנו בנצרת 10,000 חדרי מלון? אומר לי ראש העיר: הלוואי שנגיע ל=1,000 חדרי מלון.

היו"ר ד' תיכון:

איזה? נצרת או נצרת?

מיכה גולדמן (העבודה):

נצרת ונצרת=עילית. כשאתה מגיע לשם, לנצרת - ואדוני יושב=ראש הכנסת מכיר את הנושא הזה מקרוב, כפי שכבר אמרתי - אתה רואה את הדברים. אתה שואל את ראש עיריית חיפה ואת ראש העיר בטבריה אותן שאלות. כאן, בירושלים, אנחנו נמצאים עכשיו בתקופה קשה בנושא התיירות. אבל לקראת שנת 2000 זו הזדמנות להפעיל את המונה.

היו"ר ד' תיכון:

האם מותר לי לשאול אותך שאלה?

מיכה גולדמן (העבודה):

בבקשה, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ד' תיכון:

תראה, מושמעת ביקורת על הקצאת 50 מיליון שקל לצורך חגיגות היובל, 50 שנה למדינת ישראל. אני שומע שמשווים את 50 מיליון השקל האלה לצורך לעזור לאופקים. האם אתה חושב שבעזרת 50 מיליון שקל אפשר להוסיף עוד כחצי מיליון תיירים למדינת ישראל, כך שההכנסה תעלה בהרבה על ההוצאה? או שזו דמגוגיה לבוא ולומר: ניקח את 50 מיליון השקל, ניתן לאופקים ופתרנו את כל בעיות האבטלה במדינת ישראל?

מיכה גולדמן (העבודה):

מאחר ששנינו באנו - - -

היו"ר ד' תיכון:

אני שומע דברים כל הבוקר, ואני לא שומע תשובה רצינית על העניין הזה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אתייחס, אתייחס, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ד' תיכון:

הדמגוגיה הזאת היא הרי קלה מאוד.

מיכה גולדמן (העבודה):

נכון.

היו"ר ד' תיכון:

וזה עושה גם רושם.

חיים אורון (מרצ):

אדוני מתכוון לנשיא המדינה?

היו"ר ד' תיכון:

אני מתכוון למי שאתה מתכוון לו. ברצינות. הבעיה העיקרית במה שנקרא קיטון הגידול בתל"ג מקורה, בין השאר, בעובדה שתיירים לא מגיעים למדינת ישראל.

עמיר פרץ (העבודה):

אנחנו לא מעזים לבקר אצל - - -

היו"ר ד' תיכון:

אני שואל אותך. אני מדבר על דמגוגיה. הרי כל דבר אפשר לקחת ולומר עליו משהו. איך קראתי אתמול בעיתון? סוף כל סוף יהיו מקלחונים לחברי הכנסת. אפשר לחשוב ששבע שנים אין להם מקלחונים. זו כותרת טובה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אתה יודע שאני נמנה עם אלה שבוודאי לא מתרגשים מכותרת כזאת או אחרת, כותרת שיש בה ציניות ויש בה ניסיון ליצור משהו כשמאחוריה אין שום דבר. אבל מה מצפים שיקרה בימים שכאלה? יש האמירות הנוגעות ל=50 מיליון ולא לעשות חגיגות. אני נמנה דווקא עם אלה שחושבים שכן צריך לעשות חגיגות, כדי ליצור מאמצים. אבל יש המצוקה של אופקים. אופקים היא רק מודל. יש בית=שאן ויש עוד הרבה מאוד יישובים. צפינו בדברים ביום שישי.

היו"ר ד' תיכון:

השאלה היא, האם יגיעו עוד מיליון תיירים או 2 מיליוני תיירים בשנת היובל?

מיכה גולדמן (העבודה):

אני רוצה להתייחס.

היו"ר ד' תיכון:

- - - ולנסות להגיע ל=5 מיליוני תיירים.

מיכה גולדמן (העבודה):

המצוקות במדינת ישראל היום עוברות על כל החברה הישראלית. אני חושב שכולנו צפינו בצער ביום שישי בדברים ושמענו את הסיפור של איילת=השחר, את המצוקה של אופקים ואת המצוקה של שכונה זו או אחרת. לכן, היום החברה כולה נמצאת בתקופה שהיא אחת מן הקשות ביותר. אבל אני חושב, שאם ינתבו את התקציב שהועמד לחגיגות לנושאים מסוימים, לרבות עידוד תיירות מחוץ=לארץ ולרבות מספר המבקרים - יש בזה מן הנכון.

אני חושב שחברי האופוזיציה, ויושב פה ג'ומס - - -

היו"ר ד' תיכון:

זה לא עניין של אופוזיציה וקואליציה.

מיכה גולדמן (העבודה):

להיפך, אני רוצה לבוא ולומר לך, שדווקא בוועדת הכספים היתה תמיכה. איך אמר ג'ומס? הוא אמר: אני אתמוך בתקציב לחגיגות ה=50, כדי שלא יגידו שגם בדבר זה האופוזיציה אשמה. וזה בגלל הכישלון הניהולי של נושא החגיגות. הלוא כל נושא החגיגות עלה לכותרות לא בגלל בעיית אופקים, אלא כתוצאה משנה שלמה או שנה וחצי שבה עוסקים בהכנות לחגיגות, ואין הכנות. אין הכנות.

אני גם שותף אתך. אני חושב שצריך להגביר את התקציב כדי לעודד את התיירות. הייתי בא לשר התיירות והייתי אומר לו: אדוני שר התיירות, תקבל תוספת של - - -

היו"ר ד' תיכון:

חברך חבר הכנסת חיים אורון מסמן לי שזמנך עבר כבר מזמן.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני כבר מסיים.

היו"ר ד' תיכון:

אז אני מוכרח קצת לשוחח אתו.

מיכה גולדמן (העבודה):

במקום הממשלה הייתי יושב יום ולילה ונותן תוכניות לטווח הקצר למצוקת המובטלים, לטווח הבינוני, לטווח - - -

היו"ר ד' תיכון:

אסביר לך מה הייתי עושה לו הייתי שר אוצר - ואיך אומרים? השבח לאל שאני לא - קודם כול, הייתי שואל את עצמי: מה מצב המשק היום? לאן הולך המשק? אם המשק הולך עם אם המשק - - -Xהפנים אל המיתון, דרוש תקציב ,

מיכה גולדמן (העבודה):

החסרת את חמש הדקות הראשונות של דברי. התייחסתי בתחילת דברי לכך, לכן לסיום דברי, חברי חברי הכנסת, אדוני היושב=ראש, אני פונה אל אותה ממשלה אטומה - אם היא נמצאת כאן או לא נמצאת, זו אותה ממשלה. אני אומר לכל היושבים כאן: רבותי, תתעוררו, 200,000 מובטלים זה יותר ממלחמה, ולכן תפקידכם לכנס את הממשלה, לשבת כממשלה לישיבת חירום, כי המשק הזה יגיע למציאות שיהיה מאוד קשה להתמודד אתה. תעשו את זה מהר ככל האפשר, והצופים ששומעים אתכם ואזרחי מדינת ישראל מבינים שאתם צריכים ללכת הביתה מהר ככל האפשר, כדי להציל את המשק מהנפילה העמוקה שהוא נפל, שהוא נופל.

היו"ר ד' תיכון:

עכשיו זה היה טוב. קדימה, חבר הכנסת אורון.

עמיר פרץ (העבודה):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

אומרים לי שאחרי זה מזכיר ההסתדרות, ואחריו - חבר הכנסת שחל, שאיחר.

חיים אורון (מרצ):

הנה, אתה רואה? סידרנו את כל התור.

היו"ר ד' תיכון:

כך מסרו לי.

חיים אורון (מרצ):

אתה צודק.

היו"ר ד' תיכון:

הרי לא הייתי כאן. רבע שעה או עשר דקות, חבר הכנסת אורון? מה על=פי ההסכם

שלכם?

חיים אורון (מרצ):

רבע שעה. עד 15:00 - רבע שעה, מ=15:00 עד 20:00 - עשר דקות.

היו"ר ד' תיכון:

מה זה 15:00? תסביר לי למה 15:00.

חיים אורון (מרצ):

כי אמרו שאלה שעות הרייטינג.

היו"ר ד' תיכון:

זה הרייטינג, בסדר.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, אדוני יושב=ראש הכנסת, ראשית אני רוצה לענות על השאלה ששאלת את חבר הכנסת מיכה גולדמן, ואחר כך לנסות לענות עוד יותר בהרחבה על השאלה ששאלת אותו ואותי: מה היית עושה אילו היית שר אוצר?

אשר לחגיגות ה=50, חבר הכנסת גולדמן כבר ציין את העובדה הזאת, אני בוועדה תמכתי בהעברת התקציב. כשהופיע בוועדת התקציב לפני שבועיים, אם איני טועה, השר לשעבר מודעי, אמרתי: אני בעד העברת הכסף, יהיו הוצאות של 100 מיליון שקל, העיקר דבר אחד, אל תעשו מזה איזה "סלט". תחליטו על שלושה=ארבעה אירועים משמעותיים שבהם יצוינו חגיגות ה=50 למדינת ישראל, כי ראוי לה למדינה, למרות כל הביקורת, לציין את חגיגות ה=50.

היו"ר ד' תיכון:

תסביר לי למה לא שנה, אני רוצה להבין למה - - -

חיים אורון (מרצ):

למה לא שנה?

היו"ר ד' תיכון:

אני אומר לך: בכנסת אנחנו מקבלים מכתבים ופניות של ראשי מדינות וראשי פרלמנטים, שכולם רוצים להגיע לביקור בארץ במסגרת חגיגות שנות ה=50. אתן לך דוגמה: כל ראשי הממשלות של 16 המדינות בגרמניה, כולל הפרלמנטים, כולם רוצים לבוא לביקור במדינת ישראל, כולל ראש ממשלת גרמניה, נשיאת הפרלמנט, נשיא גרמניה. למה לא להפוך את שנת ה=50 לשנת מפנה בתחום התיירות?

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, השאלה אלי?

היו"ר ד' תיכון:

לא שואל אותך - - -

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, לא מצליחים לארגן שלושה אירועים, ואתה שואל אותי למה לא שנה שלמה. תראה מה קרה, היתה ועדה בראשותו של יוסי פלד, התפטרה, היתה ועדה שהמנכ"ל שלה היה חיים סלוצקי, היא התפטרה. השר קצב התפטר.

היו"ר ד' תיכון:

זו אותה ועדה.

חיים אורון (מרצ):

השר קצב התפטר.

היו"ר ד' תיכון:

השר קצב התפטר?

חיים אורון (מרצ):

בהתחלה הוא התפטר, אחר כך הוא חזר. אולמרט היה וחזר. אתה שואל אותי למה לא שנה שלמה, ואני אומר שיארגנו שלושה אירועים כמו בני אדם, שיהיו לכבוד למדינה, ואתה עוד שואל אותי למה לא שנה שלמה.

לחבר הכנסת צוקר היה קטע, לפי דעתי גם מאוד מוצלח בתור הופעה, שהוא אמר: איך הממשלה הזאת לא מסוגלת לארגן מסיבה.

דוד צוקר (מרצ):

ממשלה שלא מסוגלת לארגן מסיבת יום הולדת.

חיים אורון (מרצ):

מסיבה שכל משפחה עושה כמה פעמים בשנה, שכל יישוב עושה לעצמו. כל הממשלה, עם כל המדינה, עם כל המשאבים, לא מסוגלת לבוא לציבור ולומר: בשנת ה=50 כך ייראה יום ההולדת. אבל הדבר הזה הוא הרי משל.

אדוני היושב=ראש, בכל זאת, עם כל הכבוד לחגיגות ה=50 - - -

היו"ר ד' תיכון:

זה לא - - -

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

העיתונים מלאים הבוקר בשאלה: איך מכסים 3 מיליארדי שקלים? בעיתון אחד בכותרת ענקית: "אם נתניהו לא יחתום על ההבטחות, לא נתמוך בתקציב". האוצר: מצאנו כבר 300 מיליון ש"ח לכיסוי החוב הצפוי של 2 מיליארדי ש"ח. האוצר אומר: זה 2 מיליארדים, אנחנו פה אוספים - אדוני היושב=ראש, גם אתה עסקת בזה בשנים הקודמות, ואני מניח שגם השנה אתה לא לגמרי לא שומע מה קורה - את הנתונים. אני אומר לך: זה יותר קרוב ל=3 מאשר ל=2.

אתה שואל את עצמך: 24 שעות, 48 שעות לפני גמר הדיון על חוק ההסדרים ולפני גמר הדיון על תקציב המדינה, ואומר לי לפני חצי שעה יושב=ראש ועדת הכספים של הכנסת: אני לא יודע שום דבר. האם אתה שומע, חבר הכנסת שחל? לפני חצי שעה, עכשיו, ירדו לישיבה עם שר האוצר, ואני שואל: האם יש חוק הסדרים? מה קורה עם העניין של חוק הבריאות?

מצא מודיע קבל עם ועדה שהסעיף הוכר, לא הגיע כל מסמך שהסעיף שונה. אנחנו משנים אותו, חברי הוועדה מעלים אותו לפה, לך יש הצעה לשנות אותו. השר מצא נכנס, ושאלתי אותו: השר מצא, מה בדיוק עושים? מי הבטיח לך את הכסף לכיסוי הגירעון של מיליארד ו=300 מיליון שקל בקופת=חולים? בסדר, תטיל על החולים 300 מיליון - תיכף אומר על זה משהו.

מצאו פטנט שיתירו ייבוא תרופות ויחסכו 150 מיליון. אתה כבר מכיר את הפטנטים האלה, רושמים 150 מיליון, ועד שיש 150 מיליון עוברות שנתיים, אם בכלל, כי פתאום מתברר שיש עליית מחירים בעולם ולא הדבקנו, וגם היבואנים לא ילדים קטנים, גם להם יש פטנטים. אז כבר חשבו - 150 מיליון בכיס, רצו אחרי המונית ואחרי הרכבת: יש 150 מיליון בכיס.

עכשיו תאמר: מאיפה זה בנוי? והמפד"ל וש"ס שואלים אותי - גם אתמול יושב=ראש הישיבה בישיבה הקודמת שאל: אז מה אתם הייתם עושים?

היו"ר ד' תיכון:

אותו דבר, רק הייתם עושים את זה בשקט, בצנעה ובחוכמה - - - ואתה יודע את זה יותר טוב מכל אחד אחר.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, התחלת לומר לחבר הכנסת מיכה גולדמן: דבר ראשון הייתי מגדיר מה הבעיה בפני העומדים.

היו"ר ד' תיכון:

נכון.

חיים אורון (מרצ):

הגדרנו מה הבעיה בפני העומדים. זה נכון שהגדרנו אותה גם לפני שנה, אבל השנה כבר היה ויכוח, הבעיה הגדולה מספר אחת שאנחנו עומדים בפניה היא משק ממותן, בתהליך מסוכן של מיתון, שהולך ומעמיק ויוצא משליטה, עם שיעורי אבטלה שמתחילים לצמוח בקפיצות. אתה יודע, גם אני יודע וגם חבר הכנסת שחל יודע, שכשזה מתחיל לקפוץ בקפיצות כאלה, אף אחד לא יודע להעריך ברצינות האם זה נגמר ב=200,000, האם זה נגמר ב=250,000, או מי יודע באיזה מספר.

היו"ר ד' תיכון:

שמעת את הנגיד הבוקר ברדיו?

חיים אורון (מרצ):

שמעתי, אני מודה שהלכתי לישון בשעה 06:00, החבר'ה פה אומרים שיש לי טבע של רפתן, ויהיה אשר יהיה, אני לא מצליח לישון אחרי 08:00. בשעה 08:00 שמעתי את הנגיד, ולא היה לי ברור אם אני מתעורר בשנת 1994, בשנת 1995, בשנת 1996, או בשנת

1997 ערב 1998.

היו"ר ד' תיכון:

או בשנת 2000.

חיים אורון (מרצ):

לא, אותו מעסיקה שנת 2000, 1998 לא חשובה לו, אבל הוא נתן אותן עצות גם לפני שנתיים. גם לפני שנתיים, כאשר היינו בצמיחה של 7%, או לפני שלוש שנים, הוא אמר: צריך לצמצם את התקציב, צריך להוריד את המסים, צריך לעשות תחרות. אני לא מבין איזה מין מדע זה כלכלה. זה כאילו שהיית הולך לרופא, חבר הכנסת שחל, וכאשר יש לך, לא עלינו, מיחושים בלב, הוא אומר לך: סט תרופות אחד. יש לך רגל תותבת, הוא אומר לך: אותו סט תרופות בדיוק, יש לך כאב ראש: אותו סט תרופות. האם זה אותו משק? זו אותה מציאות עכשיו ולפני שנתיים? עוד הפעם אותו סט. אגב, אותו סט מוכרים לקוריאה ולסינגפור, אנחנו מכירים אותו. מוכרים אותו לנו.

מה הייתי עושה? הייתי שם סימני שאלה על שלוש אקסיומות, ומתחיל מהן את הדיון. אם אומנם המשק במיתון, הייתי שם סימן שאלה על עניין הגירעון. כן, אני יודע שגם אתה כשהיית מעורב בעשייה שמת סימן שאלה על עניין הגירעון. יגידו לי תיכף: אתה רוצה גירעון כמו שאורה נמיר ביקשה בממשלה הקודמת, 6.5%? - לא. אבל בין 2.4% ל=2.8% ל=3% גירעון, אפשר לנוע, וכל אחת מהמדרגות הללו היא עוד מיליארד שקל. האם זה לא מוצדק במצב היום? האם משפחה, האם מפעל, כאשר היה נקלע לקשיים כאלה לא היה אומר, אני לוקח הלוואה של עוד מיליארד שקל ומנסה להשקיע - להשקיע, לא לחלק - כדי לשפר את מצבי בעוד שנה, שנתיים ושלוש שנים? מקור אחד. לא. כל הדיון בממשלה התחיל בזה שכבר ביוני קבעו את גודל הגירעון, כשאז בכלל היו בטוחים שהמיתון הוא זמני ויוצאים ממנו. אתה זוכר, דדי צוקר, איך יוצאים מהמיתון?

היו"ר ד' תיכון:

לא מהמיתון, מההאטה.

חיים אורון (מרצ):

לא, לא. אז לא הסכימו לקרוא לזה מיתון. בכלל, כל העסק הוא מלים: נסיגה היא פעימה. מס הוא לא מס, זה היטל עתי. אתה יודע מה זה היטל עתי? יש פה חברי כנסת שעד היום עוד לא הצליחו לדעת מה זה היטל עתי ואם זה באל"ף או בעי"ן. היטל עתי זה פטנט שעדיין מופיע בחוק פה, שאנחנו דנים עליו. נדון עליו על=פי הסדר מחר.

משה שחל (העבודה):

חבר הכנסת אורון, תמשיך לפי אותו קו: אצל אורוול הרי אמת זה שקר.

חיים אורון (מרצ):

בכלל, יש על זה ספרות שלמה. אמת היא שקר ושקר הוא אמת. התיישבות היא התנחלות. יש לנו בלקסיקון העברי הפוליטי סטים שלמים איך לעשות אותו דבר בשמות אחרים.

אני מחזיק בידי את ניירות העבודה של כל קופות=החולים. אין ביניהם הבדל. איך גובים את מה שהיה נדרש מהן על=פי החוק, שאומרים שהוא שונה, אני עוד לא בטוח. 40 ש"ח לחודש. חבר הכנסת צוקר, זה המס-אומרים, למשל, מס גולגולת למשפחה - 50 40 ש"ח לחודש הם 600 שקל לשנה מס נוסף, רק בסעיף הזה. 600 שקל לשנה.-העתי. 50 אומרות קופות=החולים, בתרופות אפשר להעלות את המינימום ב=50%, זה יהיה 11 שקל למנת תרופות. זה לא מס. זאת אומרת, יש אופציה לחולה או להוריו של הילד החולה לבוא למרפאה ולומר: אני מוכרח לקבל לבני "אקמול" או טיפות אוזניים. אומרים לו: תשלם 11 שקל, והוא אומר: אני לא משלם 11 שקל, כי אני לא רוצה לשלם מס. אז זה לא מס? רק על מי הוא מוטל? הוא מוטל על השכבות החלשות ביותר.

היו"ר ד' תיכון:

אבל יש עוד כמה דברים בתיקון לחוק הבריאות.

חיים אורון (מרצ):

למשל?

היו"ר ד' תיכון:

למשל, בתי=חולים. מה דעתך על מה שקורה בבתי=חולים עם המיטות? איך מנהל מחלקה שמצליח למלא את מכסת המיטות הוא מנהל המחלקה המצטיין, ואז משאירים אנשים חינם אין כסף בבית=החולים כדי לקבל כסף?

עמיר פרץ (העבודה):

זה לא נכון מה שאתה אומר.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, אני בהבדל מעמיר מסכים אתך באחוז מאוד גבוה.

עמיר פרץ (העבודה):

ג'ומס, יש ועדת פיקוח של הקופות ובודקים מכסה מכסה, מיטה מיטה.

היו"ר ד' תיכון:

כך אתה מספר לנו הרבה שנים. זה לא רציני. כי האינטרס של בית=החולים הוא להשאיר כמה שיותר אנשים בבתי=החולים.

עמיר פרץ (העבודה):

הקופה לא מעוניינת.

היו"ר ד' תיכון:

אבל הקופה לא יכולה. ברגע שבא רופא ואומר: אתה יוצא ביום חמישי הביתה כדי להשתחרר ביום ראשון - - -

<u>עמיר פרץ (העבודה):</u>

יש משהו חדש.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

. ה=היה חלק מהסכם ההבראה של CAPPING אני יכול להשאיר לכם את הדיון. פעם ראשונה היה מה שנקרא קופת=חולים, שאנחנו כהסתדרות חתמנו עליו. כי מה אמרנו?

לא יכול להיות שיש פה גורם שקובע את ההיצע, קובע את הביקוש, קובע את המחיר, של 1%, וקופות=החולים לא ישלמו באותה שנה,CAPPINGוהקופה משלמת. אמרנו, יהיה ב=1995, יותר מאשר 1% יותר ממה שהם שילמו שנה קודם. בכך קבעו מכסה. אז זכינו אנחנו - חברי הכנסת רמון, עמיר פרץ ואני - להרבה מאוד ביקורת ממנהלי בתי=החולים, ולשמחתי הפעם אנחנו הולכים יד ביד במאבק הזה, על כך שהעדפנו את קופת=חולים הקהילתית על חשבון בתי=החולים. אגב, במקרה של קופת=חולים כללית, זה בדרך כלל חשבון שמתאזן, כי זו הקופה היחידה שגם יש לה בתי=חולים וגם היא קונה שירותי הזה היהCAPPINGאשפוז, ואם היא משלמת פה יותר, היא משלמת פה פחות וכו'. לכן ה= אחד הניסיונות.

דבר נוסף, יש מקום להתייעלות במערכת הבריאות. שיעור החיסכון האפשרי בשנה הקרובה מסתובב לפי מישהו סביב 200 מיליון שקל, יש מישהו שמגיע אפילו ל=300 מיליון שקל. אבל לא מיליארד ו=300 או מיליארד ו=600 מיליון. אגב, חלק מההתייעלות גם קשור במערכות הממשלתיות, לא רק במערכות של קופות=החולים. חלק קשור בנושא של ייבוא תרופות.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

נכון. כמה שנים יעברו כדי שנחשוף את ייבוא התרופות?

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

אבל, אדוני היושב=ראש, מצא לפני חצי שעה כבר הביא לי את 150 מיליון השקל מייבוא תרופות כמקור להעשרה למערכת הבריאות.

היו"ר ד' תיכון:

את זאת אני שומע עשר שנים.

חיים אורון (מרצ):

אמרתי לו, שלוש שנים. אני יותר צנוע ממך.

היו"ר ד' תיכון:

אני התחלתי לפניך כאן.

חיים אורון (מרצ):

אם אחרי שתחליט, בשלוש שנים תצבור 150 מיליון שקל, תבורך. אבל לא בשנה אחת.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב=ראש, נדמה לי - - -

היו"ר ד' תיכון:

שאתה עוד לפני.

משה שחל (העבודה):

- - שאתה מתגעגע עכשיו להחלפת תפקידים לכמה דקות.

חיים אורון (מרצ):

הוא עושה זאת.

היו"ר ד' תיכון:

אני רוצה לעשות את העסק חי יותר. הסעיף הוא מוניות. אבל יש כאלה ששרים ומנגנים ומזמרים, וזה בפירוש, אני אומר לך, לא מקובל עלי. אבל אם דנים בעניינים כלכליים, מדוע לא? מדוע לא לעשות את זה חי קצת יותר?

חיים אורון (מרצ):

אני רוצה להמשיך ולומר, שהנושא של הטלת מס, שהוצג על=ידי פרנקל הבוקר - נייט, אבל כשהוא מציע ותומך תקיף בביטול קצבאות ילדים, מה, זה לא מס? זה מס של 100% על משפחה עם 4,500 שקל, שאם היא עברה ל=4,501 שקל הורידו לה בבת=אחת את כל קצבת הילדים. הטילו עליה 100% על 320 שקל. חברים, זה המון כסף.

משה שחל (העבודה):

לחודש.

חיים אורון (מרצ):

3,000 שקל.- לחודש. על שני הילדים בשנה - זה סיפור של 4,000

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, למה לא למסות את הקצבאות לאלה שמרוויחים מעל 9,000 שקל בחודש? תסביר לי למה בעידן של מחשבים אי=אפשר לעשות את הפעולה הפשוטה ביותר - למסות קצבאות ילדים של מי שמרוויחים מעל 9,000 שקל בחודש? מה הקדושה? למה אנחנו שומעים במשך שנים, שמס הכנסה אינו מסוגל? המחשב שלו אינו עובד?

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, היות שהשעון כבר צלצל ואני לא רוצה לגזול את זמנם של חברים אחרים - - -

היו"ר ד' תיכון:

אתן לך עוד שתי דקות. זה מה שחסר לך ב=44 ההסתייגויות.

חיים אורון (מרצ):

לא לי חסר זמן, אני פשוט לא רוצה לקחת מזמנם של אחרים. לי יש זמן.

אתן לך שלוש תשובות. התשובה הראשונה היא תשובה עקרונית, כמעט אידיאולוגית. אני חושב שחלק מהקצבאות צריכות להיות אוניברסליות.

היו"ר ד' תיכון:

הן אוניברסליות.

חיים אורון (מרצ):

בזיקנה, בילדים, בשירותים הבסיסיים של בריאות וחינוך. המיסוי צריך להיות על הכנסה מלמעלה. אבל, יש לי שתי תשובות נוספות. אתה אומר, על המחשב של מס הכנסה?

היו"ר ד' תיכון:

כן.

חיים אורון (מרצ):

אני, ואם איננו טועה, גם אתה ועוד חברי כנסת, זועקים כבר כמה שנים, בואו

ניכנס למסלול של דיווח אישי על ההכנסות. אבל לא יכול להיות מצב - כי מה מוצע לפי ההצעה הזאת? אם אני כראש המשפחה הרווחתי 9,000 שקל, אין לי קצבת ילדים. אם הרווחתי 8,000 שקל אבל אשתי הרוויחה עוד 6,000 שקל, אני מקבל קצבה. משום שאין שום מנגנון שמאחד את השכר שלי ושלה. אם אני מקבל תמורת שכר דירה, למשל, פטור ממס עוד 1,000 דולר בחודש, שהם גם כן 3,500 שקל, אני פטור.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, שאלה אחרונה.

חיים אורון (מרצ):

תן לי קודם לומר תשובה נוספת.

היו"ר ד' תיכון:

בעניין הזה?

חיים אורון (מרצ):

כן. עד היום כל המנגנונים של מבחני הכנסה בקצבאות ותשלום על=ידי המעסיק הוכיחו שיש קבוצה של בין 20% ל=30% מהקבוצות החלשות ביותר, אלה שאליבא דכולם צריך לשלם להן את הקצבה, שהן אינן מגיעות לקצבה או כי המעסיק "דפק" אותן במשא=ומתן על השכר ואמר: הקצבה בתוך השכר; או כי הן לא הגיעו לביטוח הלאומי למסות את זכותן, כגון משפחות חד=הוריות, משפחות עם כל מיני בעיות. אני אומר זאת על=פי הניסיון של כמה וכמה פעמים שעשו זאת; יש על כך נתונים, לא שלי, של הביטוח הלאומי.

שלושת הנימוקים האלה יחד מביאים אותי לדחות ולהתנגד באופן הקיצוני ביותר לרעיון הזה, שעולה כל פעם מחדש.

אם ניכנס לחובת דיווח אישי ויורחב בסיסה של מערכת המס, אז בהסתייגויות רבות מאוד אני מוכן לשקול את השאלה של מיסוי מלמעלה של הקצבה, אבל עד אז - בשום פנים

ואופן לא.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, יש לי שאלה. יש לי שני נכדים, נכד בן חמש ונכדה בת שנתיים וחצי. שניהם מקבלים קצבאות ילדים. בתי ובעלה הם לא מעניי הארץ, ברוך השם. מאז שהם נולדו אני לוקח את הכסף הזה, את הקצבה הזו, ומשקיע כל חודש את הסכום הזה בקופת גמל. האם לדעתך צריך למסות את הקצבה הזו או לא צריך למסות אותה? איזה סיפור זה, שיש בעיות עם מחשב ודיווח בישראל של 1998, המדינה שהיא אולי המתקדמת ביותר בתחום המחשוב בעולם?

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, אתן עכשיו גם דוגמה אישית. לבתי יש שלושה ילדים, והיא לא יכולה לצבור את קצבת הילדים. לצורך הדוגמה נאמר שבתי משתכרת 4,500, והשכן שגר לידה משתכר 4,500. לבתי יש שלושה ילדים ולו אין שלושה ילדים. הם צריכים לשלם אותו מס הכנסה?

היו"ר ד' תיכון:

אבל הסיפור הזה שאי=אפשר למסות את הקצבאות הוא קשקוש ב=1998.

חיים אורון (מרצ):

אבל הסיפור הוא לא שלי, הסיפור הוא של הממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

לא, זה סיפור של כל הממשלות. תודה רבה. חבר הכנסת עמיר פרץ, ואחריו - חבר הכנסת שחל.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני חושב שטוב שיושב=ראש הכנסת נמצא כאן ומפרה את הדיון בשעות אלה של בוקר.

חיים אורון (מרצ):

יכול להיות שצריך ליצור ממלא=מקום ליושב=ראש הכנסת. אני מוכן להתנדב לשבת שם.

עמיר פרץ (העבודה):

ג'ומס, יש לך מספיק תפקידים, תפסיק עם המגלומניה שלך. כבר אתה רוצה להיות סגן יושב=ראש הכנסת?

היו"ר ד' תיכון:

שלום, אדוני ראש העיר.

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

אין פה עם מי לדבר כדי שתוכל לקרוא לי איזו קריאת ביניים.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו רוצים לשמוע את דעתך. מציעים כאן לבטל את הקצאת 50 מיליון השקל לצורך חגיגות ה=50. אני שואל אותך, אם יגיעו עוד מיליון תיירים לירושלים, זה לא שווה להשקיע 50 מיליון?

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

אני מציע לעשות דבר אחר. להקצות את 50 מיליון האלה, אבל להפנות אותם ישירות

לעיריית ירושלים לצורך מימון החגיגות.

היו"ר ד' תיכון:

כמה תיירים יגיעו?

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

הרבה יותר ממה שיגיעו במתכונת אחרת.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. כל אחד מאוהב בפשרה שלו. יש עכשיו ויכוח מעל גלי האתר. הנשיא התבטא אתמול ואמר לקחת את הכסף לאופקים.

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

95% מהתיירים שבאים למדינת ישראל באים לירושלים. שמעתם שקבוצת הכדורגל "מילאן" באה לחיפה. התירוץ הוא המשחק, והסיבה היא לבקר בירושלים.

היו"ר ד' תיכון:

אולי גם בבית=לחם?

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

גם בבית=לחם, אבל בראש ובראשונה בירושלים.

היו"ר ד' תיכון:

מתי אתה נפגש עם קאפלו?

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

עוד מעט.

משה שחל (העבודה):

אהוד, קודם כול תברך את חיפה על ההישג המרשים.

היו"ר ד' תיכון:

תגיד, למה הם לא שיחקו נגד "בית"ר ירושלים", הם פחדו להפסיד?

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

בדיוק.

היו"ר ד' תיכון:

"נון" שלא הצלחת להביא אותם למשחק נגד נבחרת ירושלים. "נון", אדוני ראש העיר.

משה שחל (העבודה):

אהוד, יש לך כל כך הרבה. בשביל חיפה זה היה הישג - - -

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

להיפך, אני גאה בחיפה. אחרי שהם ניצחו את "מילאן" יש סיכוי שהם יצליחו להפסיד בכבוד לירושלים.

משה שחל (העבודה):

"מכבי חיפה" - - -

<u>אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):</u>

הבעיה של שחל היא שהחוויות הגדולות שלו קרו לפני 15 שנה. אנחנו מדברים על העתיד ולא על העבר.

<u>עמיר פרץ (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, אני בהחלט חושב שהוויכוח על אותם 50 מיליון לחגיגות 50 שנה - יש בכך אולי סמליות, אבל ודאי שאין בזה פתרון כלכלי. גם אם יבטלו לחלוטין את 50 המיליון, ודאי שלא זו הדרך ולא המסגרת שתפתור את הבעיה של האבטלה בישראל. אבל אין ספק שכשיש כל כך הרבה משפחות במצוקה, בתחושה שהן נאבקות על חיי היום=יום, ומדינת ישראל בחוסר פרופורציה מקדישה זמן רב, גם בתקשורת וגם בדיונים הציבוריים, לדרך שבה יחגגו את 50 שנות הקמתה של מדינת ישראל - אני מניח שיש בכך איזו מידה של זריית מלח על הפצעים.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

אבל אם יבואו עוד מיליון תיירים ייווצרו עוד 100,000 מקומות עבודה.

<u>עמיר פרץ (העבודה):</u>

אני בהחלט מסכים אתך שהתיירות בישראל היא אחד הנושאים המרכזיים שנפגעו, לצערנו, קשה מאוד, גם בגלל האטמוספירה הכללית במזרח התיכון ואולי גם בגלל חוסר היכולת שלנו לתת את התשובות לכל האטרקציות ששנים מדברים עליהן. אולי גם צריך לנסות לשפר את שירותי התחבורה האווירית. בסך הכול התיירות היא מקור תעסוקה גדול מאוד במדינת ישראל. אני בהחלט רוצה לומר לאדוני, אולי עכשיו, בחודש הזה, המלונות בירושלים מלאים, יחסית, אבל זה בוודאי בגלל חג המולד, בגלל חנוכה ובגלל כל האירועים שמתרחשים כאן בירושלים. בסך הכול בשנה האחרונה תיירות החוץ קטנה, ותיירות הפנים בישראל הולכת ותופסת מקום מרכזי בפעילות של בתי=המלון בישראל. אדוני היושב=ראש, נראה שהחדרים הנוספים לא יקומו, לא באופקים, לא בשדרות, לא

בנתיבות, לא בחצור. אולי בחצור ייתוספו בתי=הארחה.

היו"ר ד' תיכון:

גם בנצרת.

עמיר פרץ (העבודה):

כן, גם בנצרת. לכן צריך, לדעתי, לנסות וליצור תיחום מדויק כשמדברים על נושאים, בין היתר זאת הטענה המרכזית, הניסיון לומר שהשוק החופשי והתחרות יביאו פתרון לכל אדם ואדם, והתחרות תצליח להגיע גם למובטל האחרון באום=אל=פחם ובכפר=קרע או בנתיבות או אפילו בשכונותיה של ירושלים. הכרחי שהמדינה תבין שהיא מוכרחה ליצור מנגנונים מאזנים בתוך פעילות גדולה של שוק שבהחלט קובע את המסלול המרכזי. אבל ליד המסלול המרכזי יש הרבה מאוד בני אדם, הרבה מאוד משפחות, שבלי מעורבות ממשלתית, בלי הכוונה ממשלתית, בלי יצירת כלים ממשלתיים - אין לי ספק שבצדה של כלכלה חופשית שתיתן אולי תשובות לקבוצות מאוד מסוימות, הקורבנות של הכלכלה החופשית הבלתי=מבוקרת יהיו בהחלט האוכלוסיות החלשות.

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב=ראש, אני נגד סוציאליזם קיצוני. אני נגד מדיניות של סוציאליזם בלתי מרוסן. דבר זה הביא להסתיידות של משק שלם, גרם למדינות שלמות שציבור שלם בהן יצר אנטגוניזם. סוציאליזם קיצוני ובלתי מרוסן יוצר, בדרך כלל, גם קבוצות של מקורבי שלטון ומקורבי מפלגות, והם הופכים לסמל שבסופו של דבר יוצר אותה התקוממות עממית המביאה למהפך. אבל אדוני היושב=ראש, גם קפיטליזם בלתי מרוסן מסוכן, כי אם בעוד עשר שנים נתעורר, חלילה, ונמצא שמקורבי המפלגות הוחלפו בכמה משפחות, ופתאום בכפר הגלובלי, ובאותו משחק מלים של כפר גלובלי קטן, פתאום אפשר לשים את בית התוכנה בתל=אביב ואת פס הייצור בהודו, באותו קונצרן. הכול נכון, מי שמתאר את זה כפי שהוא מתאר את זה.

היו"ר ד' תיכון:

זה מה שהולך להיות, חבר הכנסת פרץ.

עמיר פרץ (העבודה):

מאה אחוז, השאלה היא מה רמת השליטה שאתה מוכן להפקיד בידי אותם גורמים.

עוד משפט אחד. תראה את הציניות, אדוני היושב=ראש - - - מה, אתה הולך?

היו"ר ד' תיכון:

מה לעשות? אני אחזור מפעם לפעם.

עמיר פרץ (העבודה):

תעמוד רגע ליד הדלת ותחשוב על מה שאגיד לך עכשיו.

גברתי היושבת=ראש, אני שמח שתמשיכי ללוות אותי.

היו"ר נ' חזן:

חשבתי לרגע שאתה לא רוצה שאשמע אותך.

עמיר פרץ (העבודה):

חלילה, יושב=ראש הכנסת מתגעגע לימים המרתקים שלו בוועדת הכספים, נהנינו לקיים אתו את ההפריה ההדדית.

משה שחל (העבודה):

אם מותר לי להפריע לך ולפרש אותך.

עמיר פרץ (העבודה):

רק משפט ואחר כך תפרש אותי.

תראה את הציניות, בא ראש הממשלה לאופקים, הוא לא קרא לתד הריסון שהתעשר עכשיו, הוא לא קרא למפריטים הגדולים, שאתם כביכול הוא מבצע את תפיסתו הכלכלית, ואפשר לדבר עליה. מה הוא אמר? הוא נתן הוראה לתעשייה האווירית, לחברת החשמל, ל"בזק" ואמר: תסיעו אוטובוס מאופקים לאולמות הייצור בלוד. תגיד לי, תד הריסון - - -

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

לאשדוד, לא ללוד.

<u>עמיר פרץ (העבודה):</u>

גם ללוד, שם הם עוברים את הקורס עכשיו.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

"אשכול" זה באשדוד.

<u>עמיר פרץ (העבודה):</u>

לא. לאשדוד, מה זה משנה? לבאר=שבע, ל"רמתא". מה הוא היה עושה אם זה היה בידיים פרטיות? היו זורקים אותו - - -

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מי שילם את המודעה בעיתון? תגיד לי.

<u>עמיר פרץ (העבודה):</u>

אתה נחשב חבר כנסת רציני, אתה רוצה - אענה לך.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

תגיד לי, מי שילם?

עמיר פרץ (העבודה):

אני בכלל לא שואל אותך, אתה עדיין לא קובע מה יעשו חברי ההסתדרות ומה לא.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

לא, אתה בהסתדרות. חלק ההסתדרות - - -

עמיר פרץ (העבודה):

סליחה, מאבק באבטלה זה מאבק של ההסתדרות, והעובדים ישלמו כל מה שצריך כדי להיאבק באבטלה. אני רוצה לומר: אם אלה לא היו מפעלים ציבוריים, ראש הממשלה היה יכול לתת להם הנחיות? כלומר, מותר לקיים משק ציבורי כאשר ממשלה רוצה להטיל עליו משימות לאומיות - - -

היו"ר ד' תיכון:

בגלל זה צריך להפריט, כדי שראש הממשלה לא יוכל לעשות מה שהוא רוצה. אתה יודע מה אני הייתי עושה באופקים? דבר פשוט: במשך חצי שנה, כל מי שהולך לאופקים ומקים מפעל יצרני מקבל מענק של 34%, 10% יותר מאשר בכל מקום אחר, והייתי גומר את בעיית האבטלה בשלושה שבועות; בשלושה שבועות. היית רואה כמה אנשים עומדים בתור.

עמיר פרץ (העבודה):

אני מקבל את ההצעה שלך, זו הצעה יוצאת מן הכלל, הלוואי שיקבלו אותה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו רוצים להפריט, בין השאר כדי שראש הממשלה לא יוכל לומר ל"בזק" מה לעשות ולאX - אל תמקמי את המשרד במקום Xוכדי ששר כזה או אחר לא יוכל לומר לחברה במקוםY.

עמיר פרץ (העבודה):

אני מסכים אתך בתפיסה הכוללת, אבל כשיש מגזר ציבורי מותר להטיל עליו משימות לאומיות, ואי=אפשר לומר שהשוק החופשי ייתן את התשובות לכול. עובדה שבאופקים השוק החופשי לא נתן - - -

היו"ר ד' תיכון:

לכן אמרתי: אם "אל על" לא רוצה לקנות מטוסים מ"בואינג", ו"איירבוס" יותר זולה, והממשלה מעוניינת ש"אל על" תקנה מטוסי "בואינג" - שתשלם את ההפרש, זה הכול. מותר לממשלה להחליט החלטות לא כלכליות, אבל לצורך קבלת החלטות כאלה יש פרוצדורה, באמצעות ועדת הכספים ושיק שמלווה את העניין.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת פרץ, אתה מבין שליושב=ראש הכנסת אין הרבה הזדמנויות להתבטא, לכן נתתי לו הזדמנות; קשה לקרוא אותו לסדר. אתן לך עוד שתי דקות.

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת שחל, רצית לומר לו משהו אבל הוא כבר הלך.

משה שחל (העבודה):

רציתי לומר לו לגבי הנקודה שהזכרת אחרי זה. ההבדל בין בעלות ציבורית לפרטית הוא, שבבעלות ציבורית יש גם אחריות כוללת. בחוק החברות הממשלתיות יש סעיף מפורט, שלגיטימי ומותר לממשלה להטיל על חברה ממשלתית תפקידים לאומיים. זה כתוב במפורש בחוק.

עמיר פרץ (העבודה):

אנחנו נמצאים בחודש שיש בו הזדמנויות לדון יותר ברצינות בנושאים חברתיים=כלכליים. בדרך כלל, 11 חודש המליאה הזאת נמצאת בעיצומו של ויכוח מדיני=פוליטי, שהוא גם הדאגה המרכזית של אזרחי מדינת ישראל. אין לי שום ספק שיום אחרי פרוץ השלום - אבל שיהיה שלום אמיתי - גם אופי הדיונים ישתנה, גם המינון ישתנה, אפילו המפה הפוליטית תשתנה, ויהיו חברים מהצד הזה שישבו עם חברים מהצד הזה, אבל יהיו אחרים מהצד הזה שלא יוכלו לשבת עם חברים מהצד השני, מכיוון שלא תמיד חברי כנסת במפלגה מסוימת נמצאים שם דווקא בגלל תפיסה כלכלית=חברתית. המכנה המשותף המרכזי שבדרך כלל מושיב אנשים ביחד במסגרת פוליטית זה הנושא המדיני=הפוליטי. אני חושב שראוי שאת החודש הזה נקדיש לכך ושבימים האלה יתקיימו דיונים אמיתיים.

לצערי הרב, גם אם התקציב הזה הוא תקציב נאמן, עדיין הוא תקציב שנבנה על=פי אותה תפיסה שמנהיגה את התקציבים בכנסת עשרות שנים. אין שום יעד לאומי מרכזי, לקחו את התקציב של השנה הקודמת, בדקו מה מסגרת הגירעון שצריך לרדת ממנה, הפעילו את הטייס האוטומטי, עשו שקלול והערכה של עלויות נוספות, בעיקר בתחומים של עלות העבודה והשכר, בדקו את היתרה, ומתוך זה מנסים לרצות את כל הגורמים והשותפים כאן.

בכל תקציב צריך לומר שבשנה זו הכנסת בישראל מחליטה על נושא אחד שבו היא מתמקדת, כפי שעשה פעם אחת מנחם בגין ואמר: אני מכריז על שיקום שכונות. עצם ההכרזה גרם לכך שכל משרד ממשלתי, על מנת להוכיח שהוא חלק מהעניין, גירד ומצא תקציבים כדי לסייע. ממשלת העבודה הכריזה ב=1992, שהמאבק המרכזי הוא שינוי התשתיות, שינוי דרכי התעבורה בישראל. זה מדהים, אף אחד אפילו לא שם לב שבעצם ההכרזה יש פתאום מחלפים בכל מקום, פקקים שהיו קטסטרופה - נחלשו; זה לא שהם נגמרו, כי בתחום התחבורה, ביום שאתה עוצר מייד אתה נכנס לנסיגה ורגרסיה שיוצרת עוד פעם פער שקשה להשלים אותו.

אני חושב שהשנה היינו צריכים להתמקד במאבק באבטלה. הוויכוח על הבריאות יסתיים בצורה זו או אחרת. אם חוק הבריאות יעבור כפי שהוא, הוא יגרום לכך שתהיה תסיסה כזאת, שבאמצע השנה הכנסת תיאלץ לשנות אותו, באמצע השנה, כי יש גבול כמה אתה

יכול להטיף לממשלה ולהגיד לה: תביטו סביבכם. הנושא המרכזי - - - גברתי, דקה על חשבון דברי היושב=ראש.

היו"ר נ' חזן:

כבר הוספתי לך. משפט מסכם, בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

הנושא המרכזי הוא המאבק באבטלה. אני רוצה לפנות אל שר האוצר. שמעתי הבוקר על כל מיני רעיונות חדשים, להעלות את המע"מ בצורה זו או אחרת. כשמעלים מע"מ, תלוי איך מעלים אותו. יכול להיות שהגיע הזמן שבמדינת ישראל נציע העלאת מע"מ דיפרנציאלית. למה באנגליה הקפיטליסטית יכולים לפטור את בגדי הילדים ואותם מצרכי יסוד ממע"מ, ובמדינת ישראל מוכרח להיות מע"מ שחותך את הכול, את כל המוצרים, את כל המצרכים? בבקשה, אם חושב שר האוצר לממן את הפער שנוצר לו עכשיו, בעקבות הסיכומים עם המפלגות השונות, דרך העלאת המע"מ, אני מאוד מקווה שהוא לא יעשה את זה בדרך הקלה של הוספת 1% או 1.5%, ובכך לבוא למצוא אותו כד שמן שדיבר עליו ראש הממשלה אתמול. הוא מצא אתמול כד שמן במצודה, כך שאולי אתו אפשר לבוא ולכסות, ואולי כד השמן לא ייגמר לו לעולם. להערכתי, ב=31 בדצמבר יסתבר לו שגם כד השמן הזה יש לו מידה שאפשר לגלוש ממנה.

לכן, אם שר האוצר רוצה, הוא צריך לבוא ולהוכיח שהוא עושה שינוי אמיתי. אם שר האוצר יבוא עם הצעה למע"מ דיפרנציאלי, אני אתמוך בו.

בסוף אני רוצה להזכיר לכולם, ואני מקווה שב=31 בדצמבר נצא מכאן כאשר לאותם מאות אלפי מובטלים יש תשובה כלשהי; אם לא תשובה מיידית, לפחות איזו תקווה שאכן הכנסת מתכוונת לטפל בהם. תודה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת עמיר פרץ, ומזמינה את חבר הכנסת משה שחל. אחריו - חבר הכנסת מקסים לוי, ואחריו - חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. חבר הכנסת שחל, בבקשה,

שלוש הסתייגויות, אתה רשאי לנמק.

<u>משה שחל (העבודה):</u>

גברתי היושבת=ראש, רבותי חברי הכנסת, בממשלת רבין, ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה, לאחר דיון בממשלה, ביקש שאנחנו נציין את המצוינות של העובדים בישראל, של המשק הישראלי, של הטכנולוגיה הישראלית. ואכן, בלשכתו של ראש הממשלה, עד לחילופי השלטון, היו שלטים שדיברו על מצוינות בכל החדרים ובכל המסדרונות.

מאז לא ביקרתי בלשכת ראש הממשלה, אבל נראה שמאז עזבנו החליף מישהו שם את השלטים - במקום מצוינות, שלטים תחת הכותרת "חובבנות נלעגת". אין לי שום הגדרה אחרת מלבד ההגדרה הזאת של חובבנות נלעגת כדי להגדיר את מה שמתרחש בימים האחרונים בממשלה הנוכחית של ביבי נתניהו.

ואני, קצרה בינתי וקצרה יכולתי להבין מה קורה. יש תקציב? מה גודל הגירעון שלו? האם יש חוק יסודות תקציב שקובע כי הגירעון לא יעלה על 2.4%, שזה 1.8 מיליארד שקל בלבד, כאשר התוספות שראש הממשלה מבטיח בימים האחרונים, בשעות האחרונות, מדי שעה בשעה, עולות בהרבה על הסכומים האלה, והוא נתקל בבעיה, הוא מודע לכך שיש בעיה - הוא אומר: לא, זה כסף קטן. בכלל, זה כלום, זה שום דבר. ומה פסול בכך שיבואו חברי קואליציה לתבוע? הרי הם מייצגים אינטרסים, מותר להם לתבוע. היכן היתה הממשלה לפני זה? הרי היא דנה בתקציב חודשים רבים, כל הוויכוח הזה היה ידוע. אם באמת ראש הממשלה מבין, מאמין וחושב שזה צודק להוסיף את התוספות האלה, היכן הוא היה לפני חצי שנה, כאשר התחילו לדון על התקציב? מהיכן הוא ימצא את הכיסוי להבטחות האלה?

גברתי היושבת=ראש, אני מניח, כמו כל אדם, שראש הממשלה חוזר על תרגיל קודם שהוא עשה לפני שנה, הבטיח הבטחות ולא קיים אותן, והנה הסתבר שלפני שנה אחדים מחבריו התחילו לפקפק אם אפשר להאמין להבטחה שלו. אחד מהם, שר בכיר בממשלה, שהוא סגן ראש הממשלה, שר החוץ שלה, דוד לוי, בא ואמר: כל הכבוד לך על ההבטחות שלך, אבל מה שבטוח בטוח, אני רוצה נייר, אני רוצה חתימה, תן לי את המכתב. סוכם ביניהם שהוא ישים את המכתב בכיסו, כי זו הבטחה שראש הממשלה יקיים את ההתחייבות שלו.

והנה ביום יום שישי האחרון בא אותו שר, אותו דוד לוי, וחשף לעיני המצלמה את חתימתו של ביבי נתניהו על סעיפים מסעיפים שונים, שעלותם כ=3 מיליארדי שקלים, שאף אחד מהם לא קוים, אף הבטחה אחת לא קוימה. ואז, גברתי היושבת=ראש, כל השרים, בלי יוצא מן הכלל, באים עכשיו לראש הממשלה כאשר הוא מבטיח להם בפזרנות וביד רחבה מהכיס הפתוח של תקציבי המדינה, ואומרים: לא הבטחה בעל=פה. אנחנו מכירים אותך, גם בכתב אתה לא מקיים, אנחנו רוצים את הכול בכתובים.

יהושע מצא, שר הבריאות, חבר ותיק בתנועת החרות, שקיבל היום ברדיו הרבה תשבחות, מצא היה אחרון הנאמנים לביבי נתניהו, גם הוא אומר לראש הממשלה: כל הכבוד לך, אני דורש שאת מה שאתה מבטיח לי תיתן לי בכתב. אני רוצה לראות את שר האוצר, איך הוא מסתדר עם כל המכתבים האלה, מהיכן הוא ימצא את המקורות הכספיים.

גברתי היושבת=ראש, מספרים סיפור על אברך בעיירה מסוימת בפולין שלא מצא שידוך, כי האיש לא היה בדיוק דובר אמת, האיש לא עמד בהבטחותיו. מסתבר גם שהוא נתן לא אחת את עינו בנערות, ושום משפחה באותה עיירה לא הסכימה לתת לו את בתה לאשה. ואז, גברתי היושבת=ראש, בלית ברירה פנו הוריו של אותו אברך לשדכן מעיירה אחרת ואמרו לו: הנה הבחור, תמצא לו שידוך. אמר להם: אין לי בעיה, אני אלך לעיירה רחוקה, שם לא מכירים אותו, ונמצא לו את הנערה המתאימה. עברו חודשים, ושידוך אין. השדכן, שנקרא למשפחה כדי לתת הסבר מדוע לא נמצאה שום כלה מתאימה, אמר להם: תראו, אתם סיפרתם לי על כל תכונותיו, אך דבר אחד לא אמרתם לי - שהוא יודע גם לכתוב. מה לעשות שהוא כתב לכל אותן נערות בעיירות הרחוקות, כולן מכירות אותו ואף אחת איננה מוכנה להתחתן אתו.

גברתי היושבת=ראש, רבותי חברי הכנסת, מה לעשות שביבי נתניהו הוא בדיוק כמו אותו אברך. בכל העיירות כבר הכירו אותו. אגב, לא רק בעיירה שלו, לא רק כאן, בתוך העיירה הקטנה הזאת ששמה מדינת ישראל, אלא בכל העולם, בלי יוצא מן הכלל. האמינות שלו נמצאת בסימן שאלה.

<u>אמנון רובינשטיין (מרצ):</u>

בסימן קריעה - בעי"ן.

משה שחל (העבודה):

בסימן קריעה. אני מודה לך, חבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

ראשי מדינות אירופה מדברים על כך בגלוי, מדברים אתכם, עם שרים בממשלה, שאי=אפשר להאמין לו. אבל אני אקח דוגמה קרובה. זה סוד ידוע, שדווקא המלך חוסיין שמח כאשר נבחר ביבי נתניהו. הוא ראה בו בחור צעיר, מדבר אנגלית יפה, גינונים אמריקניים שהביא עמו. אגב, זה גם לא סוד וזה ידוע, שהמלך חוסיין מאוכזב לא רק מהבעיות של הפעימה הראשונה והפעימה השנייה. האכזבה שלו היא מכך, שבפעם הראשונה יש בישראל ראש ממשלה שהמלה שלו איננה מלה, שההבטחה איננה הבטחה.

ואני אומר לך, חבר הכנסת גדעון עזרא, משיחה אישית עם נשיא מצרים. בעיצומו של ויכוח, כאשר רצינו לפרוץ את הדרך לשיחות שלום עם ירדן ועם הפלסטינים, הוא אמר לי, נשיא מצרים שארצו היתה הראשונה והבודדה בעולם הערבי שעשתה שלום אתנו, שבשיחות שלו עם מנהיגים ערבים הוא תמיד ציין שקשה מאוד לנהל משא=ומתן עם ישראל - אבל דבר אחד הוא אמר להם: תדעו לכם, כשישראל חותמת על הסכם, המלה היא מלה וההבטחה היא הבטחה. הוא אמר את זה בגאווה רבה, אגב, בערגה, והנה הנכס הזה החשוב ירד לגמרי לטמיון, התרסק לחלוטין.

גברתי היושבת=ראש, 18 חודשים שהם 540 יום, 12,960 שעות, זו תקופת כהונתה של הממשלה הנוכחית, והיא תיחשב לתקופה הגרועה ביותר מבחינה פוליטית, מדינית, ביטחונית וכלכלית, כאשר ישראל ניצבת על פרשת דרכים. מעולם לא היתה הקלישאה הזו נכונה מבתקופה הנוכחית, והצמתים נמצאים בכל תחום בלי יוצא מן הכלל. אתגר השלום והמשכו הם אחד הצמתים.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

היום יותר גרוע מאשר בתקופת מלחמת יום הכיפורים?

משה שחל (העבודה):

אני חושב שכן, ואגיד לך מדוע, חבר הכנסת גדעון עזרא: מפני שהסכסוך שהוא

מדיני=פוליטי, הולך ומתגבש עכשיו כסכסוך דתי. כמי שעסק הרבה שנים בפעולות שירותי הביטחון, אתה יודע מהו ההבדל ומה משמעותו. אני דורך עכשיו על קרקע מאד=מאוד מסוכנת: אינני מאשים אתכם בהקצנה שחלה בציבור הישראלי. יש הקצנה כמעט בכל התחומים. זו חברה המצטיירת כמפולגת, כעוסה ומלאה שנאה, אבל יש בה גם בעיה חדשה. הייתי אומר שהשד שוחרר מהבקבוק וקשה מאוד להחזירו לשם. התופעה הזו שקראנו עליה בימים האחרונים, של ניסיון לקחת ראש של חזיר שחוט ולזרוק אותו בהר=הבית, היא סכנה אמיתית של הפיכת הסכסוך ממדיני=פוליטי לדתי.

אם תקרא את ספרו האחרון של פרופסור יהושפט הרכבי - אני משוכנע שקראת אותו - אחת האזהרות שלו לכולנו היא לסיים את הסכסוך כמה שיותר מהר, כי אם הוא יהפוך לסכסוך דתי, זה יהיה סכסוך להרבה מאוד דורות, סכסוך שקשה מאוד יהיה לפתור אותו.

והנה, ליד ההגה היום נמצאת ממשלה המסוכסכת בתוכה. לאן היא מובילה? האם היא מקבלת את הסכם אוסלו? אם כן, בבקשה תמשיכו. אם היא לא מקבלת את הסכם אוסלו - שתגיד. הרי איש לא יבוא בטענה. אם יש ממשלה חדשה, שהיא תציג אלטרנטיבה. אני טוען, אגב, גם כלפי חברי: אדרבה, יקום ביבי נתניהו ויאמר מהי האלטרנטיבה שלו, מה הוא מציג, מתוך אותה תנועה שהוא צמח מתוכה, שהוריו צמחו בתוכה - מהי האלטרנטיבה להסדר בינינו לבין הערבים? איזה הסדר יש לו? יקום ויאמר אותו, ונדון בו לגופו.

שירתתי תחת יצחק שמיר כראש ממשלה. דעותיו ידועות גם היום והיו ידועות גם אז: הוא לא רצה בהסדר. הפילוסופיה שלו היתה, שהזמן ירפא, שאין לנו מה ללכת להסדר; הערבים אותם ערבים והים אותו ים - אותה אמרה מפורסמת שלו הידועה לכול. אבל דבר אחד אני אומר בפה מלא: יש לי הערכה וכבוד ליצחק שמיר; הוא מעולם לא הסתיר את דעותיו. ידענו היכן אנחנו עומדים והיכן הוא עומד. לא צלחה בידינו האפשרות להגיע להסדר מדיני בשתי ממשלות אחדות, וזאת לצערי. הייתי בין הגורמים להקמתן, קיוויתי ששני המחנות הגדולים ילכו יחד להסדר מדיני בינינו לבין העולם הערבי. אני חושב שהיה זה משגה.

אני אומר לך, חבר הכנסת גדעון עזרא, כמי שעוקב אחר הדברים, אתה רוצה להגיד לי היום שהסכם לונדון היה גרוע מבחינת התוכן ההסדרי שלו?

<u>אמנון רובינשטיין (מרצ):</u>

הלוואי היום.

משה שחל (העבודה):

הלוואי שהיינו יכולים לקבל אותו היום. אבל כל התחנונים, כל הבקשות, כל הניסיונות לשכנע עלו בתוהו. יושב כאן חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, אני לא זוכר אם באותה תקופה היית או לא היית בממשלה - - -

אמנון רובינשטיין (מרצ):

התפטרתי מהממשלה בגלל הסירוב לדון בהסכם לונדון.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

הפלסטינים היו מקבלים אותו?

משה שחל (העבודה):

ירדן היתה מקבלת אותו, העולם הערבי היה מקבל אותו. שכחת את ההצעות של מובארק, את עשר הנקודות שלו כדי להתחיל את המשא=ומתן. אני אומר לך, הייתי שותף לניסוח. הרי כל הבעיה היא, שכאן מנסים לבנות על השכחה, על הזיכרון הקצר של הציבור. אם מישהו היה מעמיד אתכם למשפט ההיסטוריה, לא בתוכנית טלוויזיה אלא באמת, אני אומר לכם, אין אשמה יותר חמורה מזו: מאז 1973, ככל שדחתה ישראל את ההסדר, בגלל האינטרסים שלה, היא הלכה והפסידה למעשה. היו זמנים שבהם דחיית ההסדר הביאה לנו יותר שטחים, יותר יציבות, אבל מ=1973 ואילך דחיית ההסדר הביאה לישראל רק נסיגה. היום אנחנו נמצאים על הקו המסוכן.

אני מסכם, גברתי היושבת=ראש. כל בעיית התקציב היתה נפתרת, אילו נמשך תהליך השלום כפי שהיה בממשלת רבין ופרס. אני אומר לכם, מה שהבאתם במשך 18 החודשים האלה הוא, שהתקווה נגמרה במדינה הזו.

אני מכיר את חבר הכנסת גדעון עזרא, עבדנו יחד, אדם בעל מצפון גם אם הוא איש פוליטי השייך למחנה מסוים. יש רגעים בחיים שבהם הוא חייב לקום ולהגיד את הדברים בביקורת גם על מפלגתו וגם על מנהיגיה. אני מרשה לעצמי להגיד, שההבדל בין תרבות השלטון שלכם ושלנו הוא בכך, שאנחנו מעולם לא האמנו במפלגה של מנהיג. האמנו שיש דעות, יש דעות סותרות - יש יונים, יש נצים ויש באמצע. ההתייסרות היתה פנימית, ביקרנו מבפנים. מה שמכאיב לי לראות הוא שלא קם בתוך הגוף המפואר הזה ששמו תנועת החרות גורם ממשי שיבוא ויאמר לביבי נתניהו: עד כאן; אתה לא יכול להרוס את המדינה הזו, היא יקרה מדי, היא המדינה היחידה שיש לעם הזה. את זה אני אומר לך, מפני שאתה היחיד שנמצא כאן, בבחינת לפני שיהיה מאוחר מדי. תודה רבה.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לך, חבר הכנסת שחל. חבר הכנסת מקסים לוי לא נמצא. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, ואחריו - חבר הכנסת שבח וייס. חברי הכנסת, על=פי ההסכמים אנחנו עדיין מנמקים שלוש הסתייגויות בשלב הזה.

<u>אמנון רובינשטיין (מרצ):</u>

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להתייחס לדבריו של עמיתי חבר הכנסת שחל. הם לא נוגעים במישרין לתקציב, אבל הם מתארים בעצם את הדילמה הקשה של מדינת ישראל, שיש לה השלכה כלכלית מובהקת. נכון שממשלת האחדות הלאומית בראשותו של יצחק שמיר החמיצה הזדמנות היסטורית שהיתה מאד=מאוד נוחה לישראל, ולשאלתו של חבר הכנסת גדעון עזרא, אם הפלסטינים היו מקבלים זאת, אני אומר לך בכל גילוי הלב ובכל הכנות - אני לא יודע. אני רק יודע, שאם היתה ישראל נכנסת למשא=ומתן על בסיס הסכם טוב זה, אפשר היה בסופו של דבר להגיע להסדר. באותה תקופה גם מספר ההתנחלויות היה קטן יותר; התנחלויות המקשות היום על הסדר. כל מצבה של מדינת ישראל מבחינה בין=לאומית ומבחינת עתידה הכלכלי היה שונה.

אפשר לומר שזו אינה ההזדמנות היחידה שהחמצנו. מאז מלחמת ששת הימים החמצנו הרבה דברים ועשינו הרבה משגים. אבל מכיוון שחבר הכנסת משה שחל הזכיר את העניין הזה, רציתי לומר לצורך "דברי הכנסת", שכתבתי אז מכתב לראש הממשלה יצחק שמיר,

והודעתי על התפטרותי מהממשלה כשר התקשורת, ואמרתי לו: אם לא קיבלת את הסכם לונדון, בעצם קיבלת על עצמך להתחייב גם למשא=ומתן עם אש"ף, גם להכרה הדדית וגם להקמת מדינה פלסטינית. זה היה צריך להיות ברור לכולם. אגב, אני לא יודע אם אפשר היה למנוע את זה בלאו הכי, אבל זו היתה המסקנה. לעומת זאת, יצחק שמיר והליכוד אתו האמינו, שאפשר להגיד כי לא הולכים לשום כיוון, הסטטוס=קוו הוא זה שינצח. אבל לא זו המציאות.

לעתים קרובות נדמה לי, אם אני גולש להיסטוריה הקרובה שלנו, שהרבה מאוד מנהיגים ישראלים, ביניהם אנשים מאוד חביבים, מאוד נחמדים ומאוד אינטליגנטים, פשוט לא הבינו את מה שהתרחש החל משנות ה=70. אני עוד סולח על האופוריה שלאחר מלחמת ששת הימים - גם חלק מאתנו השתתף בכך - אבל אופוריה כזו יכולה להימשך חודש, חודשיים, שלושה חודשים. לא ראינו לאן פנינו, עד שבא הסכם אוסלו. סליחה, זה היה עוד לפני כן, בהסכם הנועז שעשה ראש הממשלה מנחם בגין, כנגד עמדת רבים מחבריו במפלגתו שלו ובעזרתנו, עם נשיא מצרים.

עובדה היא - הרי אי=אפשר להתווכח עם עובדות - שמרגע שנזנחו תהליך השלום והדינמיקה שלו, עם כל הקשיים, החלו הבעיות הכלכליות של ישראל. לא נעים לומר שצדקנו, שיש קשר בין הכלכלה, התעסוקה, הצמיחה, הפריחה ובין מעמדה של ישראל בעולם ותהליך השלום. אגב, הרי מנסים לסלף גם את ההיסטוריה. הרי גם לראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה, וגם לשמעון פרס, היו בעיות קשות עם הפלסטינים, והמשא=ומתן הופסק. אני זוכר, כמו השר שחל, דיוני ממשלה נוקבים מאוד על העניין הזה. אנשים רצו - את חלקם אנחנו גם מכירים; הם באו מכל חוגי היישוב ומכל חוגי האוכלוסייה, יהודים וערבים כאחד, אבל קודם כול הם פגעו בממשלה שלנו, הממשלה הטובה והמוצלחת הזאת.

אבל ידענו דבר אחד, שמוכרחה להיות קונצפציה לחברה הישראלית, והקונצפציה היא, שתהליך שלום, גם אם הוא מתמשך, גם אם הוא קשה, גם אם הוא רב מכשולים, טוב מהאלטרנטיבה; ודבר שני - שהכוח של ישראל נמדד היום לא במונחים של התנחלויות ליד שכם וליד הקאסבה של חברון ובתוך רצועת=עזה אלא במושג מורכב של כוח שכולל גם צמיחה, גם עוצמה כלכלית, טכנולוגית, תעשייתית, מדעית, גם הקשר שלנו עם העולם הדמוקרטי והמפותח, וזה מרכיב גדול בעוצמה הישראלית, לא פחות מאשר לתקוע בראש ג'בלאה 20 משפחות, כי זה גם מקור של חולשה לישראל. על זה התנהל הוויכוח. אבל

להגיד שזה המחנה הלאומי כנגד איזה מחנה יפה נפש? זה סילוף המציאות, משום שאנחנו היינו המחנה הלאומי האמיתי, המחנה הלאומי שדואג לאינטרסים הלאומיים האמיתיים של ישראל.

מה שייך כל זה לתקציב? כיוון שהממשלה הזאת הביאה אותנו במדיניות שלה למשבר עמוק מאוד, והלוואי שנצא ממנו בשלום. אבל גם בתקציב עצמו, אני לא רוצה לדבר על אובדן אמינות מוחלט, מביש; אני, כאזרח ישראל, מתבייש במה שקורה לראש הממשלה, שאיש משריו לא מאמין לו. שר בממשלתו הולך לאוהל מחאה להפגין נגדו וכולם אומרים: גם הכתב לא שווה. גם מכתב של ראש הממשלה לא שווה. צריך את הסעיף בתקציב. אני כבר לא מדבר על הדברים האלה.

אני, כאזרח ישראל, מתבייש שאין עיתון בעולם שלא לועג לראש הממשלה שלי, מההגדרה של "פאשלונר סדרתי" על=ידי ה"אקונומיסט" להגדרה של "טיים" - "פיאסקו אחר פיאסקו", אין עיתון שלא כותב שיש כאן בעיה רצינית מאוד. אגב, אדם מוכשר. יש, כאן איזו בעיה, ששם, מאחורי הדלת הזאת, חברי הליכוד מדברים עליה בגלוי, וכאן מסתירים אותה. יש בעיה, אז אני כבר לא מדבר עליה.

אני רוצה לומר כמה מלים על הקונצפציה, מה צריך לעמוד מאחורי מדיניות תקציב שחסרה בתקציב. קודם כול, אין שום ספק שצריך לעשות קיצוץ בהוצאה התקציבית. לא משנה מי אשם, מי אחראי - היה ויכוח, שמעתי היום את נגיד בנק ישראל ברדיו; אני לא מקבל את דבריו, אבל אין שום ספק שצריך לקצץ בהוצאה התקציבית. אבל אסור לקצץ בדברים שהם חיוניים לחברה הישראלית, וצריך להגדיל את ההוצאה הזאת בחינוך, בתשתיות, בהסבה מקצועית, על חשבון הוצאות שכל כולן פוליטיות.

אפשר להתעלם מכך שהמשרד לענייני דתות הוא המשרד היחיד מכל המשרדים הממשלתיים שתקציבו גדל בקרוב ל=20%? אפשר להתעלם מכך שהתוספת להתנחלויות בתקציב משרד החקלאות גדולה יותר מכל התמיכה בחקלאים? רק התוספת התקציבית, אני עוד לא יודע מה תהיה התמיכה בפועל. אז גם אופוזיציה הכי אחראית לא יכולה, בשום פנים ואופן, לומר: רגע, זה יהיה התקציב האלטרנטיבי שלי, משום שכאשר הממשלה מביאה כאן תקציב שקודם כול מושפע משיקולים פוליטיים ופוגעת קודם כול בציבור העובד, כל המשפחות העובדות בישראל, כל אלה שמתפרנסות, שאין להן שישה, שבעה, שמונה ילדים - נפגעות מהתקציב הזה, כאשר זה מקור היצירה הישראלית. מכוחם יש לנו תקציב, מכוח המשפחות

האלה שמייצרות יותר ויותר.

אז קודם כול התקציב הזה הוא תקציב פוליטי, מפלגתי, סקטוריאלי, משום שהוא לא מקל על אלה שמייצרים והוא מקל על אלה שלא מייצרים. אבל יש שתיים שלוש בעיות יסוד, שכל מי שמנסח תקציב צריך לחשוב עליהן. קודם כול, עניין הצמיחה. צמיחה דרושה לכול, לצורך צמצום האבטלה, לצורך העלאת מעמדן והכנסתן של המשפחות החלשות. העלייה לא תבוא לכאן, גם לא מחבר המדינות, אם לא תהיה כאן צמיחה כלכלית. ישראל חייבת להגיע, תוך כמה שנים, לרמת הכנסה לנפש של מערב אירופה, והיא יכולה לעשות זאת. רבותי, היא יכולה לעשות זאת. אנחנו כמטחווי קשת בין המצב הנוכחי לבין המצב הזה. הרי כבר היום ההכנסה הלאומית למפרנס בישראל גבוהה במונחים של כוח קנייה. ההכנסה לנפש נמוכה, משום שיש לנו פחות מדי מפרנסים. שיעור ההשתתפות בכוח העבודה האזרחי הוא מהנמוכים בעולם התעשייתי, גם בקשר לעבודת נשים וגם בקשר לעבודת גברים.

אז מה עושה התקציב הזה? הוא מעודד עוד יותר הימלטות מכוח העבודה היצרני, הפורה, הגורם לשגשוג, אל אותו סקטור שלא עובד. ואני שואל את עצמי, גם את חברי מהמפלגות הדתיות החרדיות, לכמה תלמידי ישיבות אפשר להגיע בלי שהמשק הישראלי ממש יידרדר?

אני רוצה לתת דוגמה קטנה לעניין הזה, אולי שולית. ידידי וחברי חבר הכנסת חיים אורון וגם אני, בהזדמנויות אחרות, העלינו את ההצעה, שתלמידי הישיבות המבקשים דחייה ייבדקו על=ידי צה"ל - בדיקות מקובלות, קב"א, מה שנקרא קבוצת איכות - כדי לקבוע אם הם מתאימים בכלל לגיוס. אולי 30%, אולי 40%, אולי 50% לא מתאימים כלל לשירות בצה"ל מנימוקי בריאות, התאמה גופנית, מקצועית, נפשית - מכל הנימוקים האלה. ורק אלה שיימצאו כשרים לשירות בצה"ל, רק הם יקבלו את הדחייה שהיא פטור.

מה רע בזה? הרי זה טוב לציבור החרדי, נכון? הם לא יצטרכו להתייצב, יוכלו לנסוע לחוץ=לארץ, לא יצטרכו לעבור את הביזיון הזה של פעם בשנה - הדחייה הפיקטיבית הזאת. אנחנו לא יכולים לקבל הסכמה לזה, וכל אחד יודע למה - כדי שהם יהיו שבויים בידי ראשי הישיבות וייאלצו ללמוד בישיבות ולא לעבוד.

כלומר, המשק הישראלי, מערכת הביטחון, ממשלת ישראל - אגב, גם הממשלה שלנו, אבל לפחות הקמנו את הוועדה הזאת של חיים ישראלי, לפחות את זה שרינו הצליחו לעשות.

אבל גם הממשלה שלנו תורמת להעתקת כוח אדם באופן מלאכותי, אפילו לא באופן טבעי, מכוח העבודה והיצירה לכוח של אי=עבודה ואי=יצירה, כאשר יש חשד גדול, שחלק, לפחות חלק משמעותי מהלומדים בישיבה ש"תורתם אומנותם" - תורתם לא אומנותם. אומנותם היא אחרת לגמרי. אומנותם היא לא ללכת לצבא.

אז אני אומר: בסדר, אל תלך לצבא, אבל תעבוד. אז כל הסידורים שהוצעו, לרבות הסידורים שהציע שר האוצר - כולם נדחים על הסף. איזה נימוק יכול להיות לנציגי המפלגות החרדיות לדחות את ההצעה הפשוטה הזאת? יעברו כל תלמידי הישיבות הפטורים משירות בצה"ל בדיקות בצה"ל אם הם מתאימים. מי שלא מתאים לצה"ל - יקבל פטור משירות בצה"ל לכל חייו. יש נימוק כלשהו, חברתי, כלכלי, דתי, אמונתי?

יש לנו בעיה של כוח אדם עובד; בעיה ראשונה שהתקציב לא מתמודד אתה כלל. והדבר השני - יש לנו בעיה רצינית מאוד בחברה הישראלית, שחלק מהאנשים שיש להם גם זיהוי אתני, מה לעשות, יוצאי ארצות המזרח, ארצות האסלאם, ישראלים ערבים, נמצאים ברמת הכנסה נמוכה.

אני אומר גם לחברי במרצ וגם לחברי בעבודה, שאין לזה פתרון באמצעות תשלומי העברה. צריך להקל את המצוקה. אין לזה פתרון באמצעות תשלומי העברה. תשלומי ההעברה גדלו בצורה משמעותית ומדהימה. יש לזה אך ורק פתרון אחד - באמצעות חינוך, השכלה גבוהה כמעט לכול, לכל מי שרוצה, והסבה מקצועית.

אנחנו רואים את הנתונים, והם מדהימים. הוזכרה אופקים. רבותי, באופקים, בשלוש שנים, גדל מספר הזכאים לתעודת בגרות בקרוב לשליש. ואגב, ההישגים - במקרה בדקה את זה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה - של יוצאי אסיה=אפריקה ושל יוצאי אשכנז הם אותם הישגים. פה ושם יש אפילו קצת יותר ליוצאי אסיה=אפריקה, גם בבתי=הספר העיוניים, גם בבתי=הספר הטכנולוגיים.

האנשים האלה, כל התוספת הזאת של שלוש שנים - 1,500 איש שנוספו למעגל הנכנסים לאוניברסיטה מיישובים חלשים - כל כולה, רק ביישובים האלה, היא ברובה המכריע מהשכבות החלשות בישראל. גם את זאת בדקה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

הם כעת בצבא, מתגייסים לצבא. כשנגיע לשנות האלפיים, אני מקווה שהתוכנית

הזאת שלי תישמר על=ידי משרד החינוך - 50% מכלל הציבור הישראלי, כולל הציבור הערבי והמזרחי, יהיו בעלי תעודת בגרות, 33% יהיו באוניברסיטה, בלימודים לתואר ראשון. זוהי מהפכה אמיתית. אם תהיה צמיחה ותוכל לקלוט אותם במפעלים תעשייתיים, רצוי מייצאים, וגם בשירותים אחרים - אז אסור לקצץ במערכת הזאת.

גברתי היושבת=ראש, אני מסיים.

אני אומר לכם: יש קיצוצים - ואני יודע, גם אני קיצצתי - יש קיצוצים אסורים. אני שומע שעומדים לסגור מועדוניות משפחתיות. אני אומר לכם, פשוט הלב בוכה. לא כל חברי הכנסת יודעים מה זה מועדונית משפחתית. זו לא שכבה נמוכה, אלה לא ילדים של שכבה נמוכה מבחינה סוציו=אקונומית. אלה ילדים מבתים הרוסים, אלה ילדים מבתים שאין בהם אבא, לפעמים אין אמא, האב בבית=סוהר, האם עוסקת בזנות, ויש בתים מוכי סמים וגם מוכי אלימות.

הרעיון של משרד החינוך - ואני שמח שהיה לי חלק בעניין הזה - היה לא להוציא את הילדים האלה מהבית, אלא לתת להם בית אלטרנטיבי, בין סיום הלימודים בבית=הספר עד שהם חוזרים הביתה בשעה 19:00. מי שמבקר במועדוניות המשפחתיות האלה רואה - זה קורע לב. אסור לסגור אפילו אחת. ואגב, אני רוצה להזכיר שבזמנן נפתחו מועדוניות משפחתיות כאלה גם במגזר הדרוזי וגם במגזר הערבי.

אני אומר - יש הוצאות שאסור לבטל אותן ויש הוצאות - - -

<u>משה שחל (העבודה):</u>

כמה כסף זה?

<u>אמנון רובינשטיין (מרצ):</u>

אני לא זוכר כעת. זה 15% מהתקציב שם. יש לנו 8,000 ילדים במועדוניות המשפחתיות בכל הארץ, 9,000 ילדים כעת - רוצים להוריד 15%, זה כמה עשרות מיליונים.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

לא מגיע לזה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

זה 12 מיליון ש"ח.

היו"ר נ' חזן:

זה נשמע הרבה, כי יש השתתפות מאוד גדולה של השלטון המקומי במועדוניות.

חיים אורון (מרצ):

לפי דעתי, זה פחות.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אני לא זוכר כמה זה. אני אומר לכם, חברי הכנסת, אני אנסה בוועדת הכספים למנוע את הפגיעה בעניין הזה. יש דברים שלא פוגעים בהם ויש דברים שחובה לפגוע בהם, גם אם הם כואבים, אבל הסדר הוא הפוך לחלוטין. הסדר הוא, שמי שיש לו כוח # שלו, שאניU.#O.#ומרפקים בממשלה, הוא שמקבל את הכסף, וראש הממשלה מחלק את ה=. כשר בממשלה וכחבר כנסת, את איגרות ההתחייבות הזאת של ראש הממשלה לא הייתי מקבל וגם לא הייתי מצליח למשכן אותן ולא הייתי מצליח להשיג בזכות הניירות האלה הלוואה של 10 אגורות בבנק.

קריאה:

אבל אנחנו נקבל - - -

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת רובינשטיין, תודה. אני מודה לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

חבר הכנסת שבח וייס, חבר הכנסת מקסים לוי אחרי חבר הכנסת וייס, אחריו - חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה, ואחריו - חבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

אני אמור להיות בישיבת ועדה. אם אפשר לדבר לפני.

היו"ר נ' חזן:

אם תידבר עם חבר הכנסת מקסים לוי, אני אשמח לעשות את השינוי הזה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

גם עם חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אני הייתי מתחלף ברצון, אלא שבשעה 11:00 יש לי משלחת של משתתפי קונגרס ליידיש, אחרת ברצון הייתי מחליף.

היו"ר נ' חזן:

כל אחד מסדר את לוח הזמנים האישי שלו במליאה. חבר הכנסת דהאמשה, חבר הכנסת מקסים לוי הסכים.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

תודה.

שבח וייס (העבודה):

נהדר, תודה רבה. גברתי היושבת=ראש, חברי, אנחנו נמצאים כאן במצב שמזכיר קצת אנקדוטה ופולקלור ידוע של מי שהיה פעם שחקן, במאי חשוב בישראל - אורי זוהר, הרב אורי זוהר. אני זוכר, שבאותה עת היה נוהל של חלטורות, של הופעות, והוא היה מנחה בחסד, ובדרך כלל היה חוזר וממחזר אותן בדיחות ואותם סיפורים שנה=שנתיים. פעם מתוך הקהל צעקו לו: אורי, מדוע אתה לא משנה את הבדיחות? הוא אמר: אני משנה את הקהל.

אנחנו כאן פה ושם אולי חוזרים קצת על עצמנו, פחות או יותר בפני אותו מילייה של חברי כנסת מתמידי אולם המליאה. אני מקווה שלפחות בציבור האזרחים שעוקב אחרינו - בתקווה שעוקב אחרינו - משתנה קצת גם הקהל ומתגוון.

אני רוצה להגיב על שתיים=שלוש הערות בדבריהם של חברי משה שחל ואמנון רובינשטיין בעיקר, במחזור האחרון של הסיבוב הנוכחי שלנו. אמר חבר הכנסת שחל: איש משריו לא מאמין לו. זה מזכיר לי קצת את התקופות הקשות מאוד של יחסים בינינו לבין העולם הקומוניסטי, שהם היו עושים הבחנה בין ממשלת תל=אביב לבין אזרחי ישראל, שני דברים נפרדים. את עיקר הביקורת הקטלנית באותה עת היו מטיחים בממשלת תל=אביב - כך הם קראו לה - אבל הם בתור מעצמה קומוניסטית, נאורה, פרוגרסיבית וכן הלאה, אף פעם לא פגעו בעמים.

אנחנו גם עושים לעצמנו מלאכה קלה ועושים לשרים מלאכה קלה - יש ראש ממשלה ויש שרים. חודשיים של סגידה לשר האוצר החדש. אחר כך קרו כמה דברים, ואני יכול לעבור כמעט משר לשר. שרים שמשתתפים בממשלה, שהגיעו לשם על סמך השקפות מדיניות מתונות, לפחות לגבי מה שנקרא הגדה, כמו הדרך השלישית, קבוצת הלחץ של רמת=הגולן, ויושבים בממשלה הזאת גם כשהיא מתנהלת לאטה בתהליך השלום העיקרי, בתוואי אוסלו. נציגי סקטורים שבאו לממשלה הזאת כדי לשנות את סדר העדיפויות, אם תרצו החברתי, שצריך להשתקף בתקציב, כדי לייצג באופן ישיר את שולחיהם, והיא לא מייצגת באופן ישיר את שולחיהם של אותם שרים, והם יושבים כאן. כל ההפרדה הזאת מלאכותית, פוטרת אותם מאחריות.

גם בבחירה ישירה של ראש ממשלה יש אחריות קולקטיבית, יש משקל מוסרי להמשך הישיבה בממשלה או לאי=ישיבה בממשלה, ואנחנו לא אחת, בקלות ראש בלתי נסבלת, כולל חלק מעמיתינו בעיתונות הכתובה והאלקטרונית, משכפלים הצהרות מרי של שרים, הפגנות

עוצמה רטוריות, מספקים להם מקרן השפע של הרייטינגיזם חזיונות חשיפה בכתב ובאלקטרוניקה, והכול חוזר על מקומו אחר כך.

אני לא מקבל את ההפרדה הזאת. אומרים שלא מאמינים לראש ממשלה, אני גם לא מאמין להם אחרי התנהגות כזאת. לא לכולם. חלק מהם אולי ישיג הישגים מסוימים גם בזכותה של האופוזיציה, כי בלי 52 קולות של האופוזיציה, שום קבוצת לחץ פנים=ממשלתית לא היתה מצליחה לעשות מאומה, בלי החשש שבהתחברות אלינו תיפול הממשלה.

לכן, הישגיהם הם בעצם הישגי האופוזיציה, הם ייהנו מן הבונוס. הקרן העיקרית יושבת מצד זה של האולם, ואת הריבית האלקטורלית יכול להיות שהם יקבלו. גם סוג של "בלופון" לגיטימי כזה.

הערה שנייה - כאן ביכו את אובדן הסכמי לונדון. אני בוודאי סברתי אז וסבור גם היום, שזה יכול היה להיות הישג יוצא מן הכלל. אבל גם בתוך תנועתי, וכשאני אומר "תנועתי" אני מתכוון לרוב זרמיה של אותה תנועה, שאחר כך התקבצו על=פי הבחירה הישירה לראשות ממשלה, והם מחנה מצביעי פרס, כמיליון וחצי מצביעים - גם בתוך המחנה הגדול הזה, ההכרה בכך שגרעין הסכסוך הוא בינינו לבין הפלסטינים וגרעין הפתרון הוא בתחום הזה, חלחלה וזחלה לה. צריך אומץ מסוים לקום ולומר - לאנשים כמו אורי אבנרי, אייבי נתן, הדון קישוט המרתק, איש אהוב, ואני מאחל לו בריאות - -

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

כולם היו דון קישוטים, רק הוא היה מציאותי.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

- - מאיר פעיל ותנועתו, כמובן ישעיהו ליבוביץ, אנשים שבשלב מוקדם מאוד הניחו את העניין כפי שהוא על השולחן ואמרו, שבין הירדן לים התיכון, בחבל ארץ זה חיים שני עמים. אי=אפשר בשום אופן לשנות עובדה זאת. ובעידן הפוסט=קולוניאלי אי=אפשר, זה לא ריאלי ולא מוסרי שעם ישלוט בעם אחר. גם בלתי אפשרית היומרה, שעם אחד שליט יהיה המגדיר הבלעדי של מהותו של עם אחר שהוא שולט עליו; שהעם השולט

יחליט מיהו עם, מהו שבט, מהי קבוצה עדתית. ואז טוענים, שנכון שבעבר הם היו במצב כזה של התפתחות ההתגבשות הלאומית שלהם, ומתחילים הסיפורים ההיסטוריים, הנכונים כשלעצמם, של מלחמת השחרור, שהיתה להם ברירה והם יכלו אז להסכים לכ"ט בנובמבר.

אגב, גם אז חלק מהיהודים לא הסכים לכ"ט בנובמבר. אותו גרעין מרכזי של אי=הסכמה להכרה בעם אחר לא קיבל את תוכנית החלוקה של בן=גוריון וגם לא את כ"ט בנובמבר. הימין הישראלי, בגדול, מסרב להתפרק מן הרעיונות האימפריאליסטיים והקולוניאליסטיים שהיו נפוצים בקרב עמים אירופיים רבים מאוד, עד שהתפכחו, או שחטפו על הראש והתפכחו. נכון שבתנועת העבודה היו גרעינים כאלה, הם רובם עברו היום לצד ימין. אתם תמצאו את ההמשך שלהם בצמתים של צומת ובסמטאות של הדרך השלישית, בכל מיני אזורים כאלה. הם כבר לא בצד הזה. במובן זה המציאות מיינה את העניינים. היה מיון.

אם אפשר היה לשחזר את הדברים כך, וזו כמובן פיקציה אינטלקטואלית, או, אם תרצו, קפיצה אל החלום, אל הבלתי=אפשרי, אל העבר שכבר מוגמר, אילו היתה לנו גדלות הרוח להיכנס לשיחות עם הפלסטינים אחרי מלחמת ששת הימים ובעקבותיה - הם לא הובסו באותה מלחמה, הובס הצבא הירדני, שגם היה צבא כיבוש שם, לאו דווקא נאור, והצבא המצרי היה ברצועת=עזה צבא כיבוש, לאו דווקא נאור - עם אותו שבט, אותו עם שבהנהגה שלו אולי לא היה אותו ריאליזם שהיה לבן=גוריון, והיא לא מנעה מהמדינות השכנות את הכניסה למלחמת השחרור שלנו, ולא הסתפקה במה שהחלטת האומות המאוחדות סיפקה להם, ולא התחילו לפתח אז את מדינתם הם, את המדינה הפלסטינית.

אפשר לתקן את זה. חבל שזה ייעשה אחרי כל כך הרבה שפיכות דמים, כל כך הרבה אלמנות ויתומים, ואבות שכולים, וסבים וסבתות ללא נכדים, כל כך הרבה ילדים, נערים ונערות יפי בלורית, יהודים וערבים. מובן שאנחנו באופן טבעי יותר קרובים לקורבנות של הצד שלנו, כי יש משמעות עמוקה מאוד לחוויה של להיות עם, ואנחנו בוודאי גם מבינים לרגשות ההורים של הצד השני, של הילדים של הצד השני, של הסבים והסבתות של הצד השני.

היתה כאן הזדמנות היסטורית אדירה, והיו אנשים שהתריעו ואמרו: עשו את זה. כולם מעניקים לבן=גוריון פרשנויות היסטוריות אקטיביסטיות. אם הוא היה אז ראש ממשלה, אני מסופק אם מלחמת ששת הימים היתה פורצת. ואם היא היתה פורצת, היה אחריה

הסדר מדיני. מהר. והאיש בן=גוריון, הישיש של אז, הוא בחשבון ההיסטורי אחד מגדולי היונים בתולדות הציונות, בעל תוכנית החלוקה. והיו קולות של פנחס לוביאניקר=לבון, והיו קולות של יצחק בן=אהרון, והיו קולות של לובה אליאב, והיו קולות חלשים מדי של איש חזק מאוד, פנחס ספיר, וכן אברהם עופר, זיכרונו לברכה, בתוך מפלגת העבודה; ויגאל אלון, שניסה מתוך המחנה האקטיביסטי שלו להציב על השולחן תוכנית שמכירה בבסיס, בכורח שלנו שלא לשלוט בעם אחר. וחבל שעברו כל כך הרבה שנים.

הגדולה של ממשלת רבין, של קברניטי אוסלו, אומנם באיחור רב, היא ההליכה לפתרון בשדה ההיסטוריה האמיתי והמרכזי של הסכסוך בינינו לבין הפלסטינים. אם בנימין נתניהו ינטוש את השדה, הוא יגלגל את כולנו למלחמה. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך, חבר הכנסת וייס, ומזמינה את חבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה. אחריו - חבר הכנסת מקסים לוי, אחריו - חבר הכנסת טלב אלסאנע, ואחריו - חבר הכנסת תאופיק חטיב.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

כבוד היושבת=ראש, חברי הכנסת, ניתוח מעמיק עשה ידידנו חבר הכנסת שבח וייס; דברים מאלפים ונוקבים.

שבח וייס (העבודה):

אני מתנצל, יש לי פגישה. אשמע אותך בשבוע הבא.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

בסדר. בפעם הזאת לא אתייחס לאותו עניין שהוא בלב לבו של הסכסוך והוא בלב לבו של קיומנו כולנו בארץ הזאת. אחזור לנושאים היומיומיים בענייני האוכלוסייה הערבית ואפשרות קיומה בתוך מדינת ישראל כאוכלוסייה שוות זכויות, ואומר מה ניתן

ומה צריך לעשות כדי לתקן את העוול ואת העיוות הנוראי שבו היא שרויה.

לשם כך אתחיל בציון כמה עובדות, שיכול מאוד להיות שהן יעזרו לאלה שיש להם רצון טוב וחוסר אטימות ומוכנות לעשות. הם יעזרו להם לדעת, להכיר את המציאות, ואם מכירים את המציאות, יש לנו לפחות ראשית הדרך, הבסיס שעליו אפשר לעשות ולצעוד.

לפי דוח נציבות שירות המדינה מ=1 ביולי 1997, סך כל הערבים שהועסקו בשירות המדינה היה 2,357, מתוך 501,000; זאת אומרת, פחות מ=5%. מהערבים עובדי המדינה, 31% הועסקו בתוך היישובים הערביים במשרות שניתן לאיישן רק על=ידי ערבים, בין שזה בבתי=ספר, בין שזה במשרדים אחרים ובמשרדי ממשלה שבצורה זו או אחרת חייב להיות להם ייצוג במגזר הערבי. נוסף על 31% האלה, 63% היו רופאים ואחיות בבתי=החולים. בשאר ענפי שירות המדינה הועסקו רק 220 ערבים, ומהם 82 עובדי מזכירות בבתי=המשפט.

גברתי היושבת=ראש, אם נעשה את החישוב הקר והדוקר, יוצא שכ=140 אנשים בלבד, מתוך 20% מהאוכלוסייה, מתוך יותר ממיליון ערבים במדינה הזאת, 120 בלבד מבין 501,000 הועסקו בשירות המדינה כדבעי, או מפני שבאמת הועסקו כערבים, ולא בלית ברירה, ולא מפני שלא היה אף אחד שיכול היה לעשות את מלאכתם.

אני שואל, עד מתי? הרי אין איש שאומר בגלוי ובמפורש שלא צריך לתקן את העוול הזה. ואין איש - אני לא שמעתי, בכל אופן - שאומר במוצהר, לא שר, לא ראש ממשלה, לא איש מפלגה, לא חבר כנסת, שאומר: לא מגיע לכם, מה אכפת לנו מכם, זאת מדינת יהודים בלבד, ואתם, טוב שנותנים לכם לאכול. אף אחד לא אומר זאת. אף שזאת כאילו המציאות.

אני אומר, נוסף על כל זאת, גם במגזר הלא=ממשלתי, או במגזרים שהם כביכול הסקטור הפרטי, בשירות הציבורי, גם שם התמונה איננה טובה יותר. מתוך 641 מממלאי תפקידים בחברות ממשלתיות יש שלושה ערבים. שלושה מתוך 641. מתוך 1,509 חברי דירקטוריונים יש 15 ערבים. מתוך 101 חברות ממשלתיות, בעשר חברות מתוך 101 חברות יש אזרחים ערבים, בין בהנהלה ובין בדירקטוריון של החברות.

המסקנה מכל הנתונים האלה היא, שגם מה שהיה ראשית תיקון וראשית אפליה מתקנת

- - -

היו"ר נ' חזן:

העדפה מתקנת.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

העדפה מתקנת - נכון יותר, מדויק יותר. גם הצעדים הראשונים האלה, כאשר התחילו באמת בצורה כלשהי לצמצם את הפער, לא רק שהם נמחקו ונמוגו, גברתי היושבת=ראש, אלא חזרנו להגדלת הפער. הפער עכשיו הולך וגדל. הצעדים הראשונים לתיקון נמחקו, והפער שוב מתחיל לגדול. זאת המציאות המרה.

הייתי רוצה להצביע פה על כמה נקודות, שאם יינקטו - או שהן בכיוון של תיקון - אכן יועילו לנו, לכולנו, לתקן ולשפר את התנאים. דבר ראשון, מה שאמרנו, להמשיך, לחזור עוד פעם למדיניות - איך קראת לזה?

היו"ר נ' חזן:

העדפה מתקנת.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

העדפה מתקנת. אני לא רוצה להשתמש במלה אפליה בכיוון הזה. אכן, היא לא במקום. זה דבר ראשון.

דבר שני, לשריין מקומות לערבים, מה הבעיה? הרי אנחנו משריינים, השריון הזה קיים, באופן עקרוני, במגזרים של חקלאות ושל תעשייה ושל מינהל ציבורי, לסקטורים מסוימים ולאוכלוסיות מסוימות, אז מה הבעיה שיהיה שריון כזה לאוכלוסייה הערבית בחברות, בשירות הממשלתי ובשירות הציבורי?

דרך שלישית שיכולה לעזור בכיוון הזה היא שילובם של הערבים בחברות הממשלתיות. אל יגידו לנו שזה אסור מטעמי ביטחון, כפי שחברת החשמל שיקרה וממשיכה לשקר עשרות

שנים. שמעתי פה מאיש מוסמך ביותר, והוא אמר זאת באופן מלא ומפורש: חברת החשמל משקרת כאשר היא מסתתרת מאחורי הטענה שהשב"כ מתנגד כביכול להעסקת ערבים שם. אין לשב"כ יד ורגל בעניין הזה, השב"כ לא מתנגד. השב"כ אמר להם במפורש: לא מעניין אותי. המסקנה, גברתי היושבת=ראש, היא, שהחברה והעומדים בראשה לא רוצים להעסיק ערבים, וכאשר הם נשאלים וחייבים להגיב, הם מסתתרים מאחורי הטענה - השב"כ אוסר.

חברת החשמל יכולה להעסיק ערבים, ב"מקורות" יכולים להעסיק ערבים, בכל חברה ובכל מגזר, אפילו בדימונה יכולים לעבוד ערבים. מה הבעיה? הרי היום לא נשארו סודות, ומה שהיה סוד כבר נתגלה, ואנחנו יודעים איך ומתי, הדברים החשובים ביותר נתגלו. אם ערבי יעבוד בצורה כלשהי, אפילו במפעלי תעשייה ובתעשייה ביטחונית, אז מה הבעיה? הערבים - לאן ילכו מה יוסיפו ומה יעשו מזה? אומנם העסקתם בחברות ביטחוניות תהיה השלב המאוחר יותר, אי=אפשר להתחיל בזה, אבל אם יהיה רצון טוב ותהיה באמת כוונה לסגור את הפערים האלה ולגשר עליהם, לא תהיה בעיה. המגזרים קיימים, החברות קיימות, התעסוקה קיימת, האפשרות הזאת נתונה לנו, באופן מעשי צריך רק להשתמש בה בדרך הנכונה.

ברשותך, כבוד היושבת=ראש, אני אומר את עיקר הדברים בשפה הערבית למאזינינו, לאזרחי מדינת ישראל הערבים.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

סליחה, עיקר הדברים?

<u>עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):</u>

עיקר הדברים.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

התמצית.

<u>עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):</u>

תמצית הדברים, זאת הכוונה. (נושא דברים בשפה הערבית; להלן תרגומם לעברית:

רבותי המאזינים, נושא הדיון היום, כפי שהיה בשבוע שעבר ובימים האחרונים, הוא נושא התקציב והחלק המוקצה לאזרחים הערבים בארץ מעוגת התקציב הזה ומן התוכניות הכלכליות באופן כללי.

הקדמתי וציינתי בשפה העברית, כי ציבור האזרחים הערבים המשמשים כעובדי מדינה רשמיים מונה 2,357 איש בלבד מתוך 501,000 איש העובדים במסגרת זו. עולה מכך, כי שיעור הערבים המשמשים כעובדי מדינה נמוך מ=5%, בשעה שידוע לנו במפורש, כי שיעורם בקרב התושבים הוא 20% או לכל הפחות 19%-20%. יתר על כן, 31% מקרב הערבים העובדים בשירות המדינה עובדים בכפריהם או בעריהם הערביות, ובמקומות בהם תושבים שאינם ערבים, לא יכולים לשמש בתפקיד הספציפי, בשירות המדינה. 63% מהם הם רופאים ואחיות דוברי ערבית מדוברת, שאינם דוברי ערבית ספרותית. מדובר ברופאים ובאחיות העובדים בבתי החולים, וכך גם בשירות הרפואי.

התוצאה היא ש=220 ערבים בלבד עובדים שלא במשרות, אשר הוקצו במיוחד, או שאינן מאפשרות למי שאינו ערבי לעבוד בהן. מתוכם, 82 ערבים עובדים בבתי המשפט ובמזכירויות של בתי המשפט. עולה כי כ=140 ערבים בלבד עובדים בשירות המדינה, במשרות שניתן היה להציב בהן אף יהודים.

ברצוני להוסיף, כי אפילו במגזר הפרטי ובחברות, הן הממשלתיות והן הפרטיות, שיעור הערבים המועסק בהן נמוך בהרבה ואינו עדיף על הנזכר לעיל. מתוך 641 חברות הקיימות בארץ, מתוך 640 מנהלי חברות ועובדים בכירים בחברות הללו יש שלושה ערבים בלבד. מתוך 101 חברות ממשלתיות, 10 חברות בלבד מעסיקות אזרחים ערבים הן בהנהלה והן במועצת המנהלים העליונה של החברות. כתוצאה מכך הפער, האפליה והתהום בין מצב האזרחים הערבים בארץ לבין יתר אזרחי המדינה מופנים לרעת הערבים וגוברים בהתמדה. נסתם הגולל על ניסיונותיה של הממשלה הקודמת לגשר על התהום הזו או לצמצם אותה בשל המדיניות החדשה של הממשלה הזו. התהום מתרחבת ונפערת באופן מתמשך.

ציינתי כי ניתן היה, ועדיין ניתן, לגשר על התהום הזו ולצמצם את הפער הנרחב, לו רק היתה כוונה טובה, ולא רק כוונה טובה אלא גם נכונות להכרה בזכויות ולהשבתן,

ולו קיימה ממשלת ישראל את חובותיה כלפי אזרחיה הערבים.

ניתן היה לעשות זאת באמצעות הקצאת משרות נוספות עבור הערבים באופן מיוחד או באופן שלא יועסקו בהן אלא אזרחים ערבים, ועל=ידי העסקת האזרחים הערבים בחברות הממשלתיות והפרטיות.

ברצוני לציין את השקר הגלוי של חברת החשמל הטוענת, כי מדובר בנושא ביטחוני, וכי שירות הביטחון הוא המונע העסקת ערבים בחברה. שירות הביטחון טוען באופן רשמי וברור, כי אין לו כל נגיעה בנושא זה. אין כל צורך או הצדקה להסתתר מאחורי שירות הביטחון ומנגנוני הביטחון על מנת למנוע מן הערבים לעבוד בחברות השונות. זה קיצור הדברים. תודה רבה לכם.)

היו"ר נ' חזן:

תודה לחבר הכנסת דהאמשה. חבר הכנסת מקסים לוי, בבקשה, 15 דקות. אחריו - חבר הכנסת טלב אלסאנע.

דוד צוקר (מרצ):

אתה מבשר לנו רק על הסיכומים?

היו"ר נ' חזן:

עד 15 דקות, חבר הכנסת מקסים לוי, אם אתה רוצה - אתה לא חייב.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

אתה מוסר לנו אם כן תהיה ממשלה או לא תהיה ממשלה?

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, בוודאי אוכל לומר כמה דברים בנושא התקציב, ואומר גם את עמדת סיעתי להיום שתהיה עמדתה גם ביום רביעי.

דוד צוקר (מרצ):

זה כולל את קליינר או לא כולל את קליינר?

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת צוקר, קודם נשמע ואז נשאל.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

ההגדרה - סיעה כוללת את קליינר.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

גם כשחברך דיבר בערבית לא הפרענו לו אף שלא הבנתי הרבה. אז אני מבקש - - -

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

חשבתי שתרגמת להם.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אני מבקש ממך לתת לי לדבר.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

כשחברי דהאמשה דיבר בערבית - גם רובי וגם אתה שולטים בערבית - כך שזה לא תירוץ. אתה לא יכול למכור את זה לנו.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

גמרת?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, התגעגעתי אליך, היה שקט.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

גברתי היושבת=ראש, אחזור על אותם דברים, שסיעתי מחזיקה בדגל שהליכוד היה אמור להחזיקו. זה הדגל החברתי שכל אחד מתפאר בו וכל אחד מדבר בשם אותה תנועה שהכרתי עוד בילדותי, כשמנחם בגין, זיכרונו לברכה, החזיק בדגל החברתי וראה בו מנוף לשוויון בין ערי הפיתוח לבין העשירים של סביון ואפקה, וגייס את יהדות העולם בפרויקט אדיר שנקרא שיקום השכונות.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

בלוד יש עשירים.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

ובשיקום השכונות גויסה יהדות העולם כדי להשקיע כספים בהקמת מתנ"סים - בנושא הפיזי והחברתי. לאט לאט הסתלקה המדיניות החברתית על=ידי ראש הממשלה שמיר, וגם על=ידי האופוזיציה של היום, המערך, העבודה של היום. ממשיך בזה ביבי נתניהו, בקריסת השיקום. קריסה של פרויקט אדיר שמפיל מפעלים אדירים שהושקעו בהם הרבה מאות אלפי דולרים ומיליוני שקלים. וברגע שאנחנו רואים היום את הפרויקט הולך לאיבוד, אנחנו שואלים שאלה: האם זו דרכה של חרות ההיסטורית או דרכו של הליכוד, להפיל את

הפרויקט מ=2.5 מיליארדי דולר, לסך הכול, גברתי היושבת=ראש, 83 מיליון שקל?

לכל הארץ, ולכל השכונות יש פרויקטים. מה יעשו במתנ"סים הילדים המסכנים בעיירות הפיתוח? יצטרכו לשלם אותו דבר כמו כלל עם ישראל. והבניין של המתנ"ס הוא תרומה של יהדות העולם. הוא לא שייך לעם ישראל, ולא שייך למדינת ישראל. והיום, משרד החינוך ורשת המתנ"סים הפכו אותו להפרטה. ילד מקריית=שמונה, מבית=שאן, מירוחם, יצטרך לשלם מחיר כבד מאוד כדי להיכנס לחוג למחשבים או לאנגלית. ילד שיצטרך להיכנס למתנ"ס היום, יצטרך לשלם כסף. המתנ"ס יהפוך למתנ"ס לעשירים בלבד, ולא לעניים. לא זאת היתה המטרה. ועדיין בשכונות רבות במדינת ישראל עומדים מפעלים בפני קריסה מוחלטת והולכים לאיבוד.

גברתי היושבת=ראש, פוטרו למעלה מ=80 עובדים קהילתיים וסוציאליים, והדבר שהנחה היה, בגלל העדר תקציבים וקיצוץ בשיקום שכונות. ואחר כך אומרים: מה סיעת גשר מאיימת? האם היא יכולה להצביע על תקציב כזה? האם היא יכולה לפרק את הפרויקט הזה? אנחנו מגינים על הנושא החברתי הזה מפני הליכוד. ואני מקווה שיהיה להם השכל להבין, שעד יום רביעי יצטרכו לתקן את העוול הזה ולהכפיל את תקציבי השיקום.

גברתי היושבת=ראש, אני אדבר על הנושא של המשכנתאות לזוגות צעירים. ועדת=גדיש קמה בעקבות המסמך הזה, גברתי, שחתום עליו ביבי נתניהו עוד מתקופת שר האוצר הקודם, דן מרידור. היא היתה בעצם אמורה להביא לרפורמה של בעיית הזוגות הצעירים בישראל. הרפורמה הזאת, כפי שהובאה, אוי ואבוי לה. היא אומרת: אם לא תהיה נרקומן, ואם לא תהיה גרוש ולא משפחה חד=הורית, לא תוכל לקבל סיוע מהמדינה. כי מי שקורא את הדוח אומר, שרק קבוצת אוכלוסייה של 2,000 נקודות ומעלה תוכל לקבל סיוע ממשלתי. אבל האחרים יופנו לבנק כדי לקבל משכנתה בריבית של 6%-7%. מי יכול לקבל? איזה זוג צעיר יכול היום לקנות דירה? איזו משכנתה משולמת? המשכנתה משולמת לזוג 140,000 דולר. איפה-צעיר עם ילד אחד - 80,000 שקל. מה לו ולרכישת דירה ב=150,000 הוא יוכל בחיים לרכוש דירה. 600,000 זוגות צעירים לא ניצלו משכנתאות במדינת ישראל. זו ועדת=גדיש, שהיתה אמורה להביא לרפורמה?

אנחנו סבורים שאין לנקות את הליכוד משום שהעבודה היא זו שמשנת 1992 לא עדכנה את המשכנתאות - עד עצם היום הזה. השחיקה במשכנתאות היא ב=42% בפועל היום. אז איך הם ירכשו דירות?

חברות ממשלתיות מחזיקות בדירות ריקות ואין מי שיקנה אותן. אנחנו רואים פשיטת רגל הולכת ומתרחבת של קבלנים. בנקים המלווים אותם - מפרקים את החברות אחת אחת. אנחנו רואים היום את הקרוונים, שהיעד המרכזי היה להעביר אותם, ועדיין יש הבעיה החברתית הזאת.

ומה מציעה סיעתי בסך הכול, גברתי היושבת=ראש? הסיעה שלי מבקשת לעדכן מייד את כל המשכנתאות ולתקן את העוול הזה, כדי לתת לזוג צעיר משכנתה כזאת שהוא יוכל להתמודד, אולי, אולי. אינני יודע. אבל יש להצמיד את המשכנתה מ=1992 להיום ולעשות עדכון של 42%, ועדכון ריאלי, ל=1992.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

בכמה כסף מדובר?

<u>מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מיליארד שקל.

אנחנו מבקשים, היתה החלטת הממשלה גם בנושא "בנה דירתך". פרויקט "בנה דירתך" נתן פתיחה של אותן אפשרויות לזוגות צעירים שיכולים להיות מעורבים בתהליך של בניית דירה לעצמם. ואז היו, לפי נקודות הזיכוי, זוגות צעירים שקיבלו הנחה ממינהל מקרקעי ישראל בקבלת קרקעות. מה קרה? לקיבוצים מותר לקבל 20% מערך הקרקע שלהם ולהתעשר ולזוגות הצעירים האלה בעיירות הפיתוח ובערים הנחשלות אסור שייתנו הנחה בקרקע?

והנה, למרות החלטת הממשלה שמבקשת ליישם את "בנה דירתך", קמים משפטנים וטוענים, שמבקרת המדינה טענה שאין לתת הנחה על קרקע. אם אין לתת הנחה על קרקע, אין לתת הנחה לאיש. האדמה הזאת לא שייכת לסקטור זה או אחר. היא שייכת לכלל הציבור.

סיעתי דורשת להפעיל את נושא "בנה דירתך". יש לתקן את העיוות שמבקרת המדינה

הצביעה עליו. צריכה להינתן הנחה במחיר הקרקע לאותם זכאים על חשבון הגדלת המשכנתה, והחזר ל=30 שנה. בכך נפתור עוול שנגרם לזוגות צעירים במבשרת=ציון ולהרבה מאוד אנשים שתקועים היום עם הפרויקטים האלה. המחיר למשתכן שמציע משרד השיכון אינו טוב למבשרת=ציון, אינו טוב לשום מקום, משום שהמחיר למשתכן אומר - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

גם לזוגות צעירים מבוססים קשה לקנות דירות ב=190,000 דולר. גם לי קשה לקנות דירה ב=190,000 דולר.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

השמאי קבע במבשרת=ציון, שהקרקע לבניית יחידת דיור לזוג צעיר תעלה 80,000 דולר. איך האנשים המסכנים האלה יכולים לרכוש את הקרקע ולבנות?

גברתי היושבת=ראש, את בוודאי יודעת על הסעיף של יום חינוך ארוך.

היו"ר נ' חזן:

אדוני, ועדת החינוך מקיימת ברגע זה ישיבה בנושא זה.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אני יודע, ואני מחזק את ידיה. אנחנו מחזקים את ידיה. ביבי נתניהו חתום על מסמך בקשר ליום חינוך ארוך. הממשלה או משרד החינוך היו אמורים - - -

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

סליחה, סליחה, לא שמעתי.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אם ביבי נתניהו חתם על מסמך הנוגע ליום חינוך ארוך, הממשלה או משרד החינוך היה אמור להכין את עצמו לקראת יום חינוך ארוך. העברנו את עניין יום חינוך ארוך, ויש מסמך מחייב בנושא. לכן, משרד החינוך היה אמור להכין את יום חינוך ארוך בעיירות הפיתוח. אם יש חוסר תקציבי, צריך אולי לעשות זאת בפרוגרמה לחמש או לארבע שנים, ולתת בכל שנה לפחות ל=15 רשויות שמצויות במצוקה להיכנס לתוכנית יום חינוך ארוך. אבל מה עושה הממשלה? היא לא מטפלת בזה, היא מזניחה את הנושא הזה ומחכה לוויכוחים שיתקיימו היום. לכן, לא נסבול, שיש החלטה וחתימה של ראש הממשלה, ולא יתקיים יום לימודים ארוך.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

לא ניתן.

<u>מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):</u>

לא ניתן. הלוואי שתוכלו להצביע נגד התקציב, כדי לאפשר שלושה חודשים של דיונים, על מנת להביא בסופו של דבר לפתרון בעיית המצוקה הזאת.

<u>תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):</u>

אל תאמין להם, מקסים.

<u>מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):</u>

התקבל חוק ערי הפיתוח. אבל שוב הוא נדחה ליישום בשנת 1999. אני רוצה לשאול שאלה בכנות רבה את ראש הממשלה שאיננו פה, את הממשלה ואת חברי מהקואליציה. חוק ערי הפיתוח הוא הדגל של אותם אנשים שהביאו אותנו לכאן. הרי בזכות ערי הפיתוח הגענו לכאן. רק בזכות האנשים האלה אנחנו נמצאים כאן. מה ההבדל בין העבודה לליכוד? ההבדל הוא בכך שערי הפיתוח נתנו לביבי נתניהו את קולותיהן. והנה, החוק הזה יישומו נדחה.

שוב, אקרא ממסמך בחתימתו של ראש הממשלה, הנוגע להפעלת חוק ערי הפיתוח, שאמור

לתת שוויון. אם מדברים על המצוקות שקיימות כתוצאה מתעשיות של שנות ה=50 ומבקשים להביא את חוק ערי הפיתוח בהדרגה, שייתנו חינוך חינם מגן=הילדים ועד לאוניברסיטה. זאת כדי להביא לכך שיהיה בסיס של כוח אדם מיומן, כדי שאם תקום פעם במקום טכנולוגיה מתקדמת, אם יקומו מפעלי היי=טק, לפחות יהיה כוח אדם מתאים. מה תעשה הממשלה? בשנה הבאה תישאר לה שנה וחצי לבחירות. מה, היא תגיד שהיא דוחה את חוק ערי הפיתוח? היא תגיד שהיא לא מיישמת אותו? היום היא צריכה לקחת את החוק ולנסות להפעיל אותו בהדרגה.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מאיזה סעיפים אתה מציע להוריד?

<u>מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אין לי ספק - - -

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מאיזה סעיפים להוריד?

<u>מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אתה אולי לא קראת את חוק ערי הפיתוח. ראובן ריבלין מכיר אותו היטב.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

זה 2.5 מיליארדי ש"ח.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

תגיד מאיזה סעיפים להוריד? רק תגיד לנו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה חוק לא רציני, שבא רק כמראית העין. זה פופוליזם מתחילתו ועד סופו, עם כל הכבוד לחבר הכנסת מגן - - -

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

על המסמך הזה חתם ראש הממשלה שלך. אם זה ראש הממשלה שלך והוא מרמה - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

דרך אגב, חבר הכנסת בייגה שוחט חושב שזה חוק מטומטם.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני, זו חתימה של ראש הממשלה. אם ראש הממשלה חתם לממלא=מקומו, והוא לא יכול להפעיל זאת, הוא לא היה חייב לחתום. הוא לא היה צריך לחתום. זו חתימה של ראש הממשלה. אם הוא מנהל את המדינה בדבר כזה כך, אינני יכול לומר - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת מקסים לוי, אתה יודע שכדי לממן את כל הדברים שאתה מדבר עליהם - ואתה עצמך יודע שזה לא רציני - צריך להעלות את המע"מ ב=3%. מאנשים כמוני מקזזים את המע"מ. זה יפגע באותם אנשים מסכנים.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אומר את הפתרון. אומר את הפתרון.

היו"ר נ' חזן:

במשפטים קצרים אם אפשר.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

צמצמו את השגרירים במשרד החוץ.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, הרי זו פעם שנייה שיש התנצחות בתוך סיעת הליכוד. כך זה משתמע. ייתכן שאני טועה. על כן, ניתן לחבר הכנסת מקסים לוי לסיים את דבריו.

חגי מירום (העבודה):

סיעת העבודה מוכנה לתרום שלוש הסתייגויות כדי שחבר הכנסת מקסים לוי ימשיך לדבר. זה מאוד חשוב.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

האם כאשר חתם ביבי נתניהו על המסמך הוא חשב לשקר לממלא=מקום ראש הממשלה? אם חתימתו איננה כדי לקיים, והוא משקר - ואני שומע ממך שהחוק הוא פופוליסטי - אז ראש הממשלה לא היה אמור לחתום. אם הוא חתם - הוא חייב לממש. אם הוא משקר לממלא=מקום ראש הממשלה, מי ערב לי שהוא לא משקר בכלל לעולם כולו?

אני מסכים אתך שלחוק הזה צריך תקציב גדול מאוד. אבל אם צריך לממש אותו בהדרגה, ואם אנחנו אומרים שהמפעלים בעיירות הפיתוח כושלים ואין שם כוח אדם מיומן שייכנס מחר בבוקר למפעלי היי=טק - אז צריך לקחת סעיפים מתוך החוק הזה ולהגיד: אם אנחנו כל כך ראויים, ניתן לעיירות הפיתוח חוק שיקנה לכולם לימודים חינם באוניברסיטה. מה קרה? מה יש? אם אנחנו רוצים לסלק את כל מפעלי הטקסטיל - אגיד לך מאין לקחת. הנה, אגיד לך מאין לקחת.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה כבר יותר רציני.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אתה יודע שהמלחמה שנערכה בשנה שעברה בנוגע לשיפוי המעסיקים - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

רק רגע. שיפוי המעסיקים ניתן על=פי איזה כלל שנותן לתעשייה בישראל בשנת 1990 הפחתה בתשלומים לביטוח הלאומי. מה קרה במשך השנים?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

גברתי, אני רוצה לשאול שאלה.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

רגע, אני רוצה לסיים.

היו"ר נ' חזן:

אבל הוא באמצע משפט. לאחר שהוא יסיים את המשפט תשאל שאלה.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

הרי אתה שאלת אותי: מאין לקחת? עכשיו אני אומר לך מאין לקחת.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אתה לא רציני. אם שיפוי מעסיקים יופסק, המפעלים החלשים בערי הפיתוח - - -

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

תראה. אתה בוודאי יודע מה אני הולך להגיד.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

שיפוי מעסיקים - - -

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת ריבלין.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אבל אתה יכול לבוא לפה ולדבר.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

כן, אני מבקש להתערב בתור ממלא=מקום של יושב=ראש ועדת הכספים.

היו"ר נ' חזן:

אבל לא באמצע הדיבור.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

מה נתן החוק לשיפוי מעסיקים משנת 1990? - הוא הביא לכך שהממשלה הפחיתה את מס המעסיקים לביטוח הלאומי, כדי שהוא יקטין את האבטלה במדינת ישראל. והוא לא חילק זאת ואמר למי לתת. הוא נתן זאת לכלל האנשים במדינת ישראל שמעסיקים עובדים. אני שואל: מדוע היום, בערכים של היום, מגיע החוק הזה ל=10 מיליארדי שקל? מדוע צריך

לתת לתעשיינים במרכז הארץ - בהרצלייה, ברעננה ובהוד=השרון? מדוע צריך לתת לעורכי=דין? מדוע צריך לתת לרפואה הפרטית? מדוע צריך לתת לכולם? למה לא יעשו מעשה ויאמרו: מתוך 10 מיליארדים ייתנו לעיירות הפיתוח יותר, יקצצו שיפוי מעסיקים ב=3 מיליארדים, ייתנו להם 7 מיליארדים? והרי נותרים בקופה 3 מיליארדים.

אתמול אמרתי זאת לנאמן. מה הוא אומר? לא נטיל מסים. אבל לא נטיל מסים בחוק הבריאות. כאשר דיברנו על נושא הבריאות, מסתבר שהגירעון שרבץ בקופות=החולים בסך מיליארד ו=300 מיליון יצטרכו הקופות לגבות בהמשך למיסוי על הרפואה פר=גולגולת, תרופות. הרי מאיפה יביאו קצת גירעון? הגירעון יילקח מהתושבים. מי אלה המסכנים? שכבת הביניים שיוציאו מחיר גולגולת ומחיר על תרופות. כך הם ימחקו את הגירעון.

מה אמר חוק הבריאות? - שעל ממשלת ישראל האחריות לכסות גירעון, ואנחנו נסכים לתופעה. אני שמח על שהגענו לפשרה של סל אחיד. אני שמח על שהרפואה המונעת באחריות המדינה. אבל לא יעלה על הדעת שמדינת ישראל מדברת או שר האוצר מדבר על 15 תרופות לחולים הכרונים שיצטרכו התושבים לשלם באמצעות מס גולגולת.

גברתי היושבת=ראש, יש לי הרבה מה לומר, אבל אני רוצה לסכם את הדיון ולומר: אנחנו לא פוחדים מבחירות. ממשלה זו גרמה למצב אבטלה איום. היא מכרסמת בכל התהליכים החברתיים. אתמול התייחסה סיעתי לדבר זה ברצינות, שאם יגיעו בסיטואציה מסוימת למצב של בחירות חדשות בישראל, סיעתי תתמוך בהצעה להקדמת הבחירות, משום שכל הקדמת בחירות תחסוך מכה ניצחת על הציבור.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - -

<u>מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):</u>

בכל אופן, סיעתי - ואנחנו יותר לא מקבלים מכתבים, לא מקבלים דבר חתום. נדבר רק אם הדברים האלה יבואו בתוך חוק התקציב. סיעתי לא תיתן את ידה לכך כתנועה חברתית ולאומית. לא חשוב מה אומרת התקשורת, שאנחנו מתחרים בש"ס וש"ס מתחרה. זה לא משנה, הלוואי שארד מחר בבוקר וחברי מהליכוד או חברי מהקואליציה ישיגו את

ההישגים למען אותן שכבות. זאת המטרה הנעלה שלנו, ואולי טוב יעשה ראש הממשלה אם ידחה את אישור התקציב ל=31 במרס, כדי לנסות ולקיים דיונים מעמיקים בשאלות שציינתי.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת מקסים לוי. חבר הכנסת ראובן ריבלין ביקש את רשות הדיבור כממלא=מקום יושב=ראש ועדת הכספים. מסתבר שיש שלושה כאלה, ועל כן ניתנת לו רשות הדיבור.

אחריו - חבר הכנסת טלב אלסאנע, חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה, חבר הכנסת תאופיק חטיב. בלי שינויים בסדר.

קריאה:

מקובל עלי.

היו"ר נ' חזן:

תודה.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

גברתי היושבת=ראש, חברי חברי הכנסת, חבר הכנסת מקסים לוי, אני לא חושב שכדאי כל כך שנלך לבחירות יותר מדי מהר, כי תרומתך לכנסת היא כל כך רבה, שאני פוחד שאם נלך חלילה לבחירות, לא תהיה כאן בכנסת הבאה. לא הייתי מייעץ לך להזדרז בעניין זה, אם כי איש לא מפחד מנושא זה.

חגי מירום (העבודה):

אתה גם מדבר מניסיון אישי.

<u>ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):</u>

בלי כל ספק. אנחנו יודעים איך אנחנו הולכים לבחירות, אנחנו לא יודעים איך יוצאים מבחירות, ואל יחשוב אדם שמדבר במיליארדים על מיליארדים שכבר כל הבעיות נפתרות. יש כמובן דרישות בתוך הליכוד, כפי שיש דרישות מטעם גשר, לשיפור מעמדן של שכבות שזקוקות לסיוע.

אם מדברים על נושא חוק הבריאות, בתוך הליכוד היו לנו ויכוחים מרים ונמהרים עם שר האוצר ועם האוצר בקשר לעניין זה, כאשר המחלוקת היא לרוחב הלוח. עם זאת, אנחנו בטוחים שקודם שידרשו מהאוצר להשלים אותו חסר בחוק הבריאות על מנת שתהיה שוויוניות במתן שירותי בריאות לכל האנשים בארץ הזאת, צריך לדרוש מכל אותן קופות=חולים להתייעל. לא יכול להיות שקופות=חולים - לדברי חבר הכנסת חיים אורון, שהוא מומחה גם לקופות=חולים וגם לענייני כספים, על=ידי התייעלויות יכולות קופות=החולים לחסוך 400 מיליון שקל בשנה. מתוך צורך בכמיליארד ו=110 מיליון שקלים - זה מצמצם את הפערים לכדי מחצית.

בעניין זה אני מוכרח לומר, ששר הבריאות נלחם כאיש ליכוד כל עוד נשמה באפו, ואינו חדל ואינו עוזב, ואני בטוח שתימצא איזו פשרה לנושא חוק הבריאות, אם היינו כולנו, ימין ושמאל, מתמקדים בה ולא היינו נלחמים ומנגחים אלה את אלה על נושא שהוא כה חשוב למדינת ישראל. ייתכן שהיינו מונעים גם מקבוצות שהן סקטוריאליות ונבחרו על מנת לדאוג לסקטורים שלהן, אבל היינו מונעים את האפשרות שהן תלחצנה על הממשלה לחץ בלתי הוגן, או - יש כאלה שאומרים בלשון העם - תסחוטנה את הממשלה, רק משום הצורך לקבל את הצבעתן.

ייתכן מאוד, שאם התמקדו ימין ושמאל באותם עניינים שלהם צריך באמת לתת פתרון, כמו העדפה מתקנת לגבי הציבור הערבי במדינת ישראל, בהחלט היינו יכולים למצוא אותם דברים שהיינו יכולים להגיע לגביהם לידי הבנה.

אני מוכרח לומר, שנושא המשכנתאות לזוגות צעירים, כפי שהציג אותו חבר הכנסת מקסים לוי, מעט מגוחך. אם מבקשים אותם זוגות צעירים לקנות דירות ב=190,000 או ב=200,000 דולר, הרי שלא צריך להיות זוג צעיר כדי שייבצר ממנו לקנות את הדירה

הזאת. אני מתקשה לקנות דירה ב=200,000 דולר, ואני הייתי בעל בעמי והרווחתי ממון רב כעורך=דין. כמובן, הייתי משלם אותם 60% מס הכנסה, שהם כבר קצה גבול כל יכולת של אדם לשלם מס הכנסה - כמובן, אם הוא לא מעלים את ההכנסה. אני בטוח שחבר הכנסת לוי לא רוצה לגרום לכך שבארץ הזאת לא תהיה עוד מוטיבציה לעבודה משום שנטל המס יהיה כזה שאנשים פשוט יאמרו: אנחנו לא רוצים לעבוד יותר.

דרך אגב, בכל פעם שדורשים מתקציב המדינה כספים, אנחנו מגיעים למצב שבו אנחנו מוצאים את עצמנו באינפלציה. חבר הכנסת מקסים לוי יאמר לכם שבתוך עמו הוא יושב, ואף שמבמה זו מחויב הוא לדבר לא על ענייני החוץ של מדינת ישראל, לא על תהליך השלום ולא על מדיניות שהיא הקובעת את גורלנו - כפי שכמה אנשים בגשר עושים זאת, ובצדק, וטוב שעושים זאת - הוא שישב בתוך עמו, שהיה ראש עיר בישראל.

400,000- זו לא סתם עיר, זו עיר שהיום יש בה, ברוך השם, וילות שעולות 500,000 דולר. כל הכבוד לתושבי לוד שהצליחו להביא את עירם עם ראש עיר כמו מקסים לוי למצב שבו אנחנו מוצאים אינטגרציה. בלוד אין רק שכבות נחשלות, יש שם גם אנשים המתגאים בעירם ורואים ומוצאים מקום בעירם לא פחות מאשר בסביון. ביקרתי בעיר לוד, והיה לי הכבוד להתלוות לראש העיר לוד דאז, שהיום הוא חבר כנסת. אז היה איש גדול, היום הוא חבר כנסת, כולנו חברי כנסת, וזה קטן יותר מראש עיר. אתה צריך לזכור זאת תמיד - אין דבר גדול יותר מראש עיר, הוא מלך בעירו.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

מלך וגם נביא?

<u>ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):</u>

חבר הכנסת מקסים לוי, אף שהמדינה התנכלה, וכל הדברים שהליכוד לא עשה ולא נתן, היום בלוד - - -

<u>תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):</u>

- - -

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

היום בלוד, ידידי הטובים בלוד, לא בג'ואריש, תבוא אתי ללוד לשכונת הרכבת, היום בונים בשכונות הרכבת וילות שבחלומותי הוורודים ביותר ובחלומות מלכות - - -

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

בחלומות שלך - - -

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

אבי, זיכרונו לברכה, היה פרופסור באוניברסיטה, תרגם את הקוראן, תרגם את "אלף לילה ולילה", היה איש מכובד, והוא גר תמיד בשכר דירה, מעולם לא היה בעל בית.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אני מקווה רק שבלוד לא שומעים אותך, כי לכל המפעלים 90 מיליון שקל גירעון בשנה.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

נכון.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

הבושה והחרפה - - - הרכבת עדיין מחכים.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

קודם כול, חבר הכנסת לוי, שכונת הרכבת זו חרפה, שעורה בעינה של מדינת ישראל.

עם זאת, בשכונת הרכבת נבנות וילות, ואני מזמין את כולכם - - -

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

אין וילות. אין כלום. זה בחלומות שלך.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

אולי אנחנו נצא לסיור ונראה?

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, מדוע אתה צועק? אתה עם מיקרופון.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

חבר הכנסת טלב אלסאנע, גם בלוד, בשכונת הרכבת, כאשר אנשים ערבין זה לזה, יהיו הם אזרחים כאלה או אחרים, צריכה הקהילה לדאוג למסכנים קודם כול. בשכונת הרכבת מתפתחים פערים - - -

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

זה דיון על הרכבת?

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

לא. אתה דיברת.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

בעיה אחת שאני רוצה לומר לך: 1,000 דירות עומדות למכירה בלוד. דע לך, כולם עוברים למכבים, לשוהם ולרעות, בגלל הפערים בנושא חינוך. נופלים השנה ממענק איזון

של 50 מיליון שקל ל=29 מיליון שקל.

בעניין המיסוי: האם אתה חושב שבדרך עקיפה ניתן לגבות יותר ארנונה מתושבים וזה לא מיסוי עקיף? האם לשלם, נוסף על מיסוי על הבריאות, פר=גולגולת, בתרופות, בביקור רופא, זה לא מיסוי עקיף?

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

בלי כל ספק, ואין לי ויכוח אתך על עניין זה. עם זאת, ידידי הטוב, חבר הכנסת וראש העיר לשעבר מקסים לוי, אתה יודע שהעיריות, כתוצאה מהפשרת קרקעות, זכו בממונות רבים והיו יכולים לשפר. עשית זאת. עשית זאת במידת היכולת. כאשר נכנסת לעיר חברה מבוססת יותר, ניתן לגבות ממנה ארנונה גבוהה יותר. אם אתה יוצר את האיזון שבין חברה מבוססת לבין חברה שצריכה לקבל כל אותו סיוע, אתה יכול לקדם את ענייניך בתוך הקהילה, ולא כל הזמן להישען על דבר שבסופו יביא לידי כך שהחלשים יהפכו לחלשים יותר והחזקים יתחזקו. כי בכל פעם, גברתי היושבת=ראש, ואת יודעת זאת היטב, בכל פעם שהמשבר הכלכלי גורם למצב שבו יש אינפלציה, מי שסובל הוא השכבות החלשות ולא העשירים.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

ראש הממשלה שלך ושלי חתם על מסמך.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

אני לא אכנס כרגע לעניין ראש הממשלה, כי אתם מבקרים את ראש הממשלה הרבה יותר ממה שאני מבקר את ראש הממשלה. כחבר הליכוד הוא לא צריך להתייעץ אתי. אתכם הוא כל הזמן מתייעץ. ממני הוא לא מפחד, וטוב הוא עושה שהוא לא מפחד. אני גם אומר לו את כל מה שאני צריך לומר לו. אבל אני כאיש הליכוד חייב באחריות, משום שראש הממשלה הוא ראש תנועתי, וגם כשיש לי ביקורת אני מפנה אותה אליו ישירות, עין מול עין, בגובה העיניים, ואומר לו מה שיש לי לומר.

אני רק רוצה לומר לך, חבר הכנסת לוי, אני רואה אותך כאדם מאוד רציני. אמרתי

לך, אל תזדרז ללכת לבחירות, כי אני כבר הייתי פעם בסיפור הזה. חשבתי שאפשר ללכת לבחירות, ועמדתי פה על הבמה ואמרתי, אל תאיימו עלינו בבחירות, ומצאתי את עצמי אחר כך כנסת שלמה מסתכל על הדיונים כאן דרך ערוץ=33. אז אל תזדרז, אנחנו אוהבים אותך ואתה חבר כנסת מצוין. אל תזדרז ללכת לבחירות.

היו"ר נ' חזן:

עם יד על הלב: התגעגעת?

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

פעמים כן, פעמים לא, אני מוכרח לומר.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

מאיר שטרית ביקש התייחסות של הסיעות לבחירות.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

בלי ספק. מאיר שטרית אמר זאת בצדק. עשרה מקומות גזלו לליכוד בבחירות האחרונות. מאיר שטרית בצדק רוצה בחירות. אבל אתה אל תזדרז. כי אנחנו מתוך קופת הליכוד על עשרה מנדטים ויתרנו. אתה אל תזדרז כי עדיין אין לך עשרה מנדטים.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

לולא ההסכם הזה לא הייתם פה.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

אני לא יודע אם אנחנו לא היינו פה, אבל יכול להיות שראש הממשלה לא היה במקומו ואתם לא הייתם פה. אבל בוא נאמר, קודם אתם לא הייתם פה ואולי ראש הממשלה לא היה במקומו.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

הרי אתה יודע זאת.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

שמע, בירושלים אין מבהילים פוליטיקאי בפוליטיקה.

היו"ר נ' חזן:

אתה רוצה לחזור על המשפט הזה?

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

בירושלים אין מבהילים פוליטיקאים בפוליטיקה.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת לוי: דבר אחד באמת חורה לי, כאשר אתה בא ומדבר אל עם ישראל כאילו יש לך בשורה. ההשבה של מס מעסיקים למעסיקים, כאשר אתה רוצה לבטל וליצור מזה מניעת הוצאה של המדינה בסך 2.5 מיליארדי שקלים, שאותם אפשר להכניס למערכת, זה פשוט לתעתע בציבור כולו. אסביר לך למה.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

מדינת ישראל על ממשלותיה החליטה על השבת מס מעסיקים לאותם מפעלים, כדי שאותם מפעלים יקלטו פועלים, גם כאשר לא היתה הצדקה כלכלית לקיים את המפעלים האלה. צא ולמד וצאו ולמדו כולכם, כשמקסים לוי בא ואומר מאין ייקחו את הכסף, הוא בא לומר שאותם מפעלים חלשים, שכאשר ייקחו מהם את הכסף, כאשר הבעלים והמפעילים לא יוכלו

לקבל את ההשבה - אלה אותם מפעלים שייסגרו. דיר באלכ, כמו שאומרים בשפת בני דודינו וחברינו הערבים שנמצאים כאן אתנו כחברי כנסת שווים.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

לא לקאנטרי=קלאב, לא לעורכי=דין - - -

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

היום כבר עורכי=דין זה לא מי=יודע=מה. היום יש עורכי=דין יותר ממובטלים. היום חלק מהמובטלים הם עורכי=דין.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

לזה באוצר מסכימים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אל תספר סיפורים לעם הזה. אוי לה לממשלה שתבטל את הסיוע שהיא נותנת למעסיקים על=ידי השבת מס מעסיקים. כי רק על=ידי כך אותם מפעלים שעלולים להיסגר כל רגע מחזיקים מעמד. ואם ייסגרו, ייסגרו דווקא המפעלים החלשים שעוד נותרו באזורי הפיתוח. תודה רבה, גברתי.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך, אדוני. החייתם הבוקר קצת את המליאה.

חבר הכנסת טלב אלסאנע, ואחריו - חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

גברתי היושבת=ראש, רבותי חברי הכנסת, בתחילת דברי תרשי לי, גברתי, לקדם

בברכה את הנוכחים. נמצאת כאן הבדואית הקטנה הראשונה שנכנסה לכנסת, הילדה שלי, הדיל. היא נמצאת ממול, מנפנפת ביד. אני מברך אותך.

היו"ר נ' חזן:

ברכות חמות.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

היא באה היום להשתתף בדיונים, ואני חושב שזה יתרום לשיפור הרמה והאיכות.

שמענו כאן שני דברים חשובים מחבר הכנסת מקסים לוי. למרות ניסיונותיו של חבר הכנסת רובי ריבלין - והוא גייס את כל יכולתו כעורך=דין מצליח כדי להגן על ראש הממשלה, להגן על המדיניות שלו, ולהפיס את דעתו של חבר הכנסת מקסים לוי, לפעמים על=ידי חלוקת מחמאות לו כראש עיר מצליח בלוד, אולי לשכנע אותו - לפי דעתי, כל הניסיונות האלה, וחבר הכנסת ריבלין, עם כל היכולת שלך והכשרון הרטורי שלך, קשה לך מאוד להגן על הממשלה שלך.

הבעיה היא בשני מישורים. המישור הראשון הוא התוכן - התוכן הפנימי, המדיניות, אם זו המדיניות החברתית, כפי שמתבטאת בהצעת התקציב הנמצאת בפנינו; ואם זה המישור השני - התחום המדיני. בשני המישורים יש בעיה אמיתית.

יש סימפטום מסוים, שמייד לאחר בחירתו של ראש הממשלה שמענו את הטענה הזו. בהתחלה היו מי שאמרו שאלה טענות שווא. לאחר מכן אמרו שזה ניסיון להטיל בו דופי. אבל הדברים האלה מתחילים לקבל משנה תוקף. כשעולה כאן חבר כנסת שלא נמנה עם האופוזיציה, הוא גם אינו נמנה עם האנשים שהם לא אופוזיציה ולא קואליציה, הם חלק מהקואליציה, אפילו חלק מהליכוד, והם אלה שנתנו את הממד החברתי של הליכוד, חבר הכנסת מקסים לוי וסיעת גשר - הם היו חלק אינטגרלי מהליכוד, אלה שגרמו למהפך שהיה בשנת 1976, כאשר אז מפלגת הליכוד התחברה עם השכבות האלה - כשהוא עולה לכאן ואומר, רבותי, יש לנו בעיה, ראש הממשלה חותם כאשר הוא מתכוון במעמד החתימה לא לקיים - זה דבר חמור, חמור מאוד, כשאין התייחסות להתחייבות.

כשיאסר ערפאת, ראש הרשות הפלסטינית, אמר את זה, יש כאלה שאמרו - אלה טענות שווא. מצד שני, אמרו שאנחנו רוצים לקיים את ההתחייבות, אבל אנחנו דורשים הדדיות. כל הטענה של הדדיות, כל הדרישות מהפלסטינים שיעמדו בהתחייבות שלהם - כל אלה הן בגדר תירוץ. יש בעיה אמיתית, שראש הממשלה לא מכבד התחייבויות, לא מכבד הסכמים, והפעם לא עם הצד הפלסטיני, לא במסגרת התחייבויותיו עם מנהיגי מדינות ערב, אלא במסגרת התחייבויותיו לחלק מהקואליציה, ליושב=ראש סיעת גשר. בוודאי יש הרבה אנשים שמסתובבים כאן עם החתימות שיש להם, אבל אנחנו יכולים להגיד להם שהם יכולים לשמור את החתימות כמזכרת. אולי יש אנשים שהפכו להיות חובבי איסוף חתימות של ראש הממשלה, כי אולי הם חושבים שבעוד כמה חודשים הוא יהיה חלק מההיסטוריה. אבל המציאות העגומה היא, שיש חתימות שלא מכבדים אותן, וזה דבר חמור.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

ראש הממשלה הבטיח הבטחות למגזר הבדואי שאתה אחד ממנהיגיו, אחד מהאחראים לו. האם הוא קיים את הבטחותיו? למה לך להביא עדויות מאנשים אחרים? כל אחד יבדוק בעצמו. אם לא, זה חמור מאוד.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

ידידי חבר הכנסת ריבלין, אתה שאלת אותי שאלה נכונה - למה ללכת למה שהוא התחייב לאחרים? יכול להיות שבהתחייבויות לאחרים יש לו סיבות - ההסכם הזה לא ניתן לביצוע.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

נכון.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

גזירה שהוא לא יכול לעמוד בה. מה הן ההתחייבויות שלו לבדואים? א. הוא התחייב לבדואים לרכז את כל הסמכויות של שר האוצר, של שר הביטחון, כי יש שם שטחי אש; לא מקימים יישובים, כי שר הביטחון מתנגד וצה"ל מתנגד, אז נרכז את כל הסמכויות

האלה אצל השר אריאל שרון, יושב=ראש ועדת השרים לענייני בדואים ושר התשתיות הלאומיות. אני רוצה לומר לך, שמייד לאחר קבלת ההחלטה הזאת, שר הביטחון ערער. היה קבוע דיון על סדר=יומה של הכנסת להעביר את הסמכויות ולרכז אותן תחת אחריותו של אריאל שרון. שר הביטחון ערער על ההחלטה, וההחלטה הזו לא בוצעה. זאת אומרת, אין ריכוז של הסמכויות תחת אחריותו של השר אריאל שרון. אם כן, א. לא בוצע. ב. היתה החלטה נוספת.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

הבטחה.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

היתה התחייבות או הבטחה. היתה התחייבות נוספת של ראש הממשלה, להכריז על בחירות במועצות הממונות. יש חמש מועצות ממונות בנגב, שראשי המועצות שלהן כולם מטעם תנועת ש"ס. רק ביישוב בדואי בצפון נתמנה ראש המועצה מקרב בני היישוב, בעקבות החלטה של בג"ץ.

חבר הכנסת ריבלין, שאלת שאלה, או שאתה לא מתייחס לשאלות שלך ברצינות - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חס וחלילה, פשוט שאלתי את שחל מה היה בזמנם.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

הוא לא מתכוון להתפטר בימים הקרובים, אתה יכול לדבר אתו אחרי הדיון הזה.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת ריבלין, גם לגבי ההתחייבות שלו לגבי עריכת בחירות בחמש המועצות המקומיות, החלטה זו לא בוצעה גם מאחר ששר הפנים מטעם ש"ס התנגד בתוקף, וראש הממשלה אמר: אני סתם התחייבתי, אבל מי שמקבל את ההחלטה וההכרעה בסופו של דבר, זה שר הפנים, זה בתחום אחריותו וסמכותו, ואני לא מתערב

בזה. גם ההחלטה הזאת לא בוצעה עד עכשיו. העמדה הברורה של משרד הפנים היא שהוא מתנגד. ההודעה שלהם היא, שהם מתנגדים להצעת חוק שסיעת מד"ע=רע"ם הגישה והניחה על שולחן הכנסת ונמצאת בדיון.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

מה עם ההבטחה להכיר בחמישה יישובים?

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

אני מגיע לזה. הדבר השלישי הוא ההבטחה שלו להכיר בחמישה יישובים חדשים. ב=12 במאי 1996 הגיעה הממשלה הקודמת למסקנה שאין אפשרות לרכז את כל הבדואים בנגב בשבעה יישובים. פשוט מאוד - זה בלתי אפשרי. אחרי 30 שנה לא ניתן לעשות את זה, וכל המדיניות הזאת - לרכז אותם, לעקור אותם, תוליד פיצוץ אדיר; והם קיבלו החלטה להקים שבעה יישובים. הממשלה החדשה לא כיבדה את ההחלטה של הממשלה הקודמת, הקימו ועדת היגוי, דנו, ראש הממשלה אמר: אני הולך להכיר בחמישה יישובים. היום אין הכרה בחמישה יישובים. יתירה מזו, הניסיון להקים צוות מגובש, נציגים של היישובים הלא=מוכרים, נציגי משרדי הממשלה, לצאת, לבדוק איפה ניתן להקים את היישובים האלה - גם הדבר הזה לא התקיים.

לפי מה שנראה לי עכשיו, על=פי הלכי הרוח של הדברים, והצורה שבה הדברים מתרחשים בשטח, נראה שההבטחות האלה הן הבטחות לשם עצמן, ואני מזהיר מאוד, שאם הדברים האלה לא יתממשו לאחר שנוצרו ציפיות בקרב האנשים - אתה היית בסיור, היה סיור בתל=שבע, ברהט, וראית איך היתה קבלת הפנים לראש הממשלה ואת הכבוד שהם חלקו לו. אני חושב שעם התקוות שנוצרו והאכזבות שיהיו לאחר מכן, הדבר הזה יהיה נורא מסוכן, במיוחד עקב המצוקה האמיתית של התושבים הבדואים בנגב. במו עיניך חזית וראית שיש שם יותר מ=36 יישובים לא מוכרים.

עולים פה לדוכן ואומרים, שכל אחד מהבדואים שיש לו אוהל על גבעה או בחול, רוצה לקבל הכרה. אנחנו לא מדברים על כל אוהל בחול. אנחנו מדברים על יישובים שהיו קיימים לפני 1948, ממש היו קיימים בפועל. האנשים האלה לא צנחו מהשמים, הם חיו שם. על=פי כל הנתונים הסטטיסטיים, מספר הבדואים בנגב לפני 1948 היה יותר מ=130,000

תושבים. אנחנו מדברים על 36 יישובים שחיים בהם 70,000 נפשות. להכיר היום שבעה יישובים, זה צעד חשוב, מבורך; אבל את הצעד הזה, אפילו את ההבטחה הזאת-בחמישה - את זה לא עושים, לא ממלאים.

מה מצפים מאנשים, כשהפתרון האחד והיחיד הוא לשלוח להם את הפקחים של "הסיירת הירוקה" עם צווי הריסה, ולהרוס להם את הבתים שלהם. מה אתה יכול להגיד לאותו ילד, לאותו תינוק בן חמש, בן שש, בן עשר, שרואה את הבולדוזרים מגיעים לשם, הורסים להם את הפחונים שלהם ומשאירים אותם ללא קורת גג? מה כל אחד מאתנו היה מרגיש אם הבית שלו היה מאוים? מה כל אחד מאתנו היה מרגיש אם היו הורסים לו את הבית מול עיניו ועיני הילדים שלו ועיני אשתו, והוא היה נותר ללא קורת גג? אחר כך רוצים להסביר להם - אתם אזרחי המדינה, אתם צריכים להיות נאמנים למדינה, אתם צריכים לסתום את הפה ולא לדבר, ואם מישהו פותח את הפה או יוצא להפגנה, אומרים: הבדואים מתחילים להיות קיצוניים. יש כאן כאלה קיצוניים, פאשיסטים אפילו, שאומרים - מפני שהבדואים מתחתנים עם נשים מהגדה או מהרצועה, הם הופכים להיות לאומניים.

הבעיה איננה לאומנות; הבעיה היא מאבק על שוויון זכויות. כשמדובר באנשים שעד היום, חבר הכנסת שחל, עד היום במדינת ישראל - וחברי חבר הכנסת דראושה ותאופיק חטיב היו בסיורים האחרונים - עד היום עושים חגיגה כשנותנים להם חיבור מים של צול אחד, והחיבור הזה לא נכנס לתוך היישוב. יש מרחק של 6=5 קילומטרים כדי להגיע לשם עם מכליות מים, כדי להוביל את המים, במדינת ישראל בשנות האלפיים; ואלה אזרחי המדינה.

ולעומת זאת, כשמפנים את האנשים האלה, מגדרים שטח של 10,000 דונם, ונותנים את זה למתיישב או לשומר.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

נדבר בתקציב הבא, אינשאללה, ותראה איך הדברים התקדמו.

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

חבר הכנסת ריבלין, אני מוכן להצטרף לתקוות שלך, אני מוכן להצטרף לאופטימיות

שלך, אבל אני אומר לך ששמענו הרבה הרבה הבטחות. אני רק רוצה לומר לכם, רבותי - אם אנחנו בודקים את הסקטור הערבי במדינת ישראל, בתוך הצעת חוק ההסדרים במשק ובתוך התקציב, אני סבור שאין לזה צורה; יש רגרסיה, יש קיצוצים. איך אתה יכול להגיד לי שתהיה התקדמות, כשהצעת התקציב מבשרת על קיצוצים במה שניתן אפילו, כשאנחנו שואלים, איך אפשר להתמודד עם אבטלה, כשכל מפעלי הטקסטיל עוברים, למשל, לירדן.

כשההתמודדות עם האבטלה היא רק באמצעות חינוך, על מנת לאפשר להם להשתלב בטכנולוגיה ובהיי=טק, אז אנחנו שומעים שהולכים לקצץ בחינוך בשיעור של 13%, וגם במספר כיתות הלימוד.

ביישובים בנגב יש היום יותר מ=10,000 תלמידים שלומדים בבתי=ספר שלא מחוברים למערכת החשמל. איך ניתן ללמוד כימיה או ביולוגיה בלי מעבדה? לצורכי מעבדה אתה צריך חשמל. איך ניתן ללמוד בלי הטלוויזיה החינוכית? איך ניתן היום להקים מערכת חינוך ראויה לשמה כשבתי=הספר לא מחוברים לרשת חשמל? מדוע לא עושים את המאבק הזה יחד?

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

זה במקומות של יישובים לא מוכרים.

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

חבר הכנסת ריבלין, מה זאת אומרת יישוב לא קיים? האנשים קיימים? התלמידים קיימים? הם אזרחי המדינה, הם זכאים לחינוך. מה זאת אומרת היישובים לא קיימים? היישוב קיים, אתה לא רוצה להכיר בו, פשוט מאוד. הם קיימים כאזרחי המדינה, ויש חוק חינוך חובה. האחריות של המדינה היא להעניק את החינוך הזה. הם לא מעניקים את החינוך לאותם תלמידים, אז תהיה נשירה, והתלמידים ששיעור הנשירה שלהם מגיע ל=70%, לאן הם עוברים? הם עוברים לרחובות. אחר כך, מאחר שאין להם הכשרה מקצועית, הם הופכים להיות מובטלים. המדינה תממן אותם, זה לא יספיק להם. תהיה סטייה חברתית, תהיה עבריינות, תהיה פשיעה. זה מה שאתם רוצים לקדם ולפתח? שתהיה חברה של עבריינים? את מי זה משרת? לתרץ את העדר מתן השירותים בזה שהיישוב לא מוכר? זה כמו "הרצחת וגם ירשת". מי מנע מממשלות ישראל להכיר ביישובים?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אי=אפשר.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

אנחנו לא ניתן כי לא הכרנו. מה זאת אומרת? צריך לשבור את מעגל הקסמים הזה ולהגיד: אנחנו מכירים, לפחות לצורכי חינוך, לצורכי רווחה, לצורכי שירותי הבריאות. שיעור התמותה בקרב הילדים הבדואים הוא פי=ארבעה. מה, חיי הילד הבדואי יותר זולים מחיי הילדים האחרים במדינת ישראל? אותם ילדים לא ראויים לרמת חיים ולאיכות חיים כמו שאר הילדים במדינת ישראל?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת אלסאנע, מה שאתה אומר הוא, שגם הממשלה צריכה מצדה למצוא פתרון, וגם הבדואים לא יניחו את דרך החיים שבה הם חיו 400 שנה. זה לא ילך. אתה יודע שהבדואים צריכים ללכת לקראת ההוויה הישראלית, וההוויה הישראלית צריכה ללכת לקראת הבדואים.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

חבר הכנסת ריבלין, אני מכבד אותך, אבל אפילו הילדה שלי בת השבע תגיד לך שאתה טועה, כי התפיסה כאילו הבדואים אשמים - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חס וחלילה.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

אי=אפשר להגיד שלא ניתן לפתור את הבעיות מפני שהבדואים רוצים לשמור על אורח

החיים שלהם. צורת החיים והמסורת שלהם לגיטימיות. זה שאני רוצה לשמור על אורח חיים בדואי שולל את זכותי לחשמל, למי שתייה, לחינוך, לרווחה? זה לא שולל, להיפך, זה מתיישב עם הדברים; צריכה להיות לנו חברה מגוונת.

משה שחל (העבודה):

חבר הכנסת טלב אלסאנע, בזמני חיברתי בתי=ספר לחשמל מפני שילדים בגיל שש לא צריכים לסבול מהוויכוח, הם לא חלק ממנו. הטענה שלי היתה: אם יש חינוך, וזה חינוך חובה, ומשרד החינוך מקיים בית=ספר, במובן הזה צריך לחבר את היישוב.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

נכון, זו צריכה להיות הגישה. אם משרד החינוך הכיר בצורך בהקמת בית=הספר, שכן האוכלוסייה כל כך גדולה ומספר התלמידים כל כך גדול שזה מצדיק הקמת בית=ספר - מי שהקים את בית=הספר, אלה לא אותם שבטים אלא משרד החינוך. אם משרד החינוך מקים בית=ספר, זה צריך להיות בית=ספר ראוי לשמו, ולא אך ורק לצאת ידי חובה והתלמידים יגיעו לשם ויחזרו משם.

משפט אחרון. הבעיה קשה יותר. אני שואל כל אחד מכם, חברי הכנסת, ואנשים שצופים בנו: המצב כל כך קשה, שזה מגיע עד לפגיעה במקומות הקדושים. הניסיון לשלול מאותם אזרחים את הזכות למים ואת הזכות לחינוך ולרווחה מגיע עד למקומות הקדושים.

דוגמה אחרונה - - -

היו"ר נ' חזן:

ממש לא, כי אתה מדבר כבר 17 דקות וזה הרבה.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

חברי שיבואו אחרי יתייחסו לעניין הזה. מסגד בבאר=שבע שהוקם ב=1906 הפכו אותו למוזיאון ולא נותנים למוסלמים להתפלל בו. מה אתם מצפים שהאנשים יגידו?

לדעתי, צריך לעשות חשבון נפש, ואחרי 50 שנה יש לתקן את המעוות במערכת היחסים בין המדינה לבין אזרחיה הערבים הנמצאים בתוכה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אלסאנע. אני מזמינה את חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה. אחריו - חבר הכנסת תאופיק חטיב, ואחריו - חבר הכנסת רן כהן. חברי הכנסת, אתם מנמקים עד שלוש הסתייגויות, הווי אומר, 15 דקות לנואם.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לספר על התנסות שהיתה לי לפני כחודש - חבר הכנסת ריבלין, תשמע מה היה. לפני כחודש הייתי עם ד"ר רון פונדק, אחד ממהנדסי אוסלו, אצל היושב=ראש מר יאסר ערפאת בעזה ושוחחנו אתו על כל תהליך השלום וגם על הבעיות הפנימיות ברשות הפלסטינית ובישראל. הוא שאל אותנו מה אנחנו חושבים על עתיד הממשלה הישראלית ומה יכול לקרות. זה היה לפני כחודש. אני הערכתי, שהממשלה לא תצליח להעביר את התקציב, ובסוף דצמבר ראש הממשלה ייכשל בהעברת התקציב, ועד סוף מרס הממשלה עלולה ליפול, ואני גם רוצה שהממשלה הזאת תיפול.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זאת היתה הערכה, לא נבואה.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

זאת היתה הערכה, אמרתי שהערכתי.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

נבואה זה לא טוב.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

תראו מה אמר יאסר ערפאת. הוא אמר: אני מבטיח לך שהיא לא תיפול. אמרתי לו: איך אתה יודע שהיא לא תיפול - ש"ס מתנגדת, גשר מתנגדת, בתוך הליכוד יש הרבה מתנגדים, כמו דן מרידור, בני בגין, דוד ראם, גם אולמרט מאיים? הוא אמר לי: תראה, הוא יקנה את כולם. אמרתי לו: איך הוא יקנה את כולם? הוא אמר: הוא יקנה את כולם בתקציבים, בכספים. כנראה ההערכה של מר ערפאת היתה יותר צודקת מההערכה שלי.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת דראושה, היום פורסם שהמועצה המחוקקת הפלסטינית דרשה לפטר כמה שרים במועצה האקזקוטיבית בגלל שחיתויות. נראה שהם יודעים איך קונים.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

נראה שזה מה שקורה גם בכנסת. ראש הממשלה נטל את העניין לידיים והוא קונה סיעות בהבטחות, חלקן בכתב, חלקן בעל=פה. נראה שהסיעות הללו מתיישרות לפי המחיר שראש הממשלה מציע. אני עדיין לא בטוח שהוא יממש את ההבטחות, אפילו את ההסכמים הכתובים הוא לא מבצע - ראינו את הדף שנושא חבר הכנסת מקסים לוי וכל פעם הוא מראה לנו ואומר: הנה, חתם. אני יכול להראות לו גם את הסכם חברון שראש הממשלה הזה חתם עליו והוא לא מיישם אותו.

נראה שהסיעות הללו שעלו על בריקדות וזועקות בהתלהבות נגד התקציב והן מגינות על השכבות החלשות התיישרו לפי ההבטחות של ראש הממשלה, הבטחות סרק שהוא לא יבצע. שמענו כרגע את הנאום של חבר הכנסת טלב אלסאנע, שבו הוא הביא שלוש דוגמאות שהוכיחו שראש הממשלה לא מתכוון ברצינות להבטחות שלו.

ראיתי בכניסה לכנסת הפגנה סוערת של אלפי אחיות, רופאים ואנשים שעובדים בתחום הבריאות הזועקים בגלל הפגיעה הקשה בחוק הבריאות ובבריאות בישראל. אני מאוד חושש, שהתקציב של 1998 אכן יפגע בצורה קשה ביותר בבריאות במדינת ישראל, ואז תהיה בריאות לעניים, בריאות לעשירים, ותהיה אפליה יותר עמוקה בישראל. אני חושש, שהאפליה הזאת

תפגע קודם כול בנו, באוכלוסייה הערבית במדינת ישראל. אנחנו כבר מנוסים; בכל קיצוץ פוגעים קודם כול בערבים, האפליה פוגעת קודם כול באוכלוסייה הערבית במדינת ישראל.

מכאן אני שולח לאלפים שמפגינים בחוץ את ברכותי ואת תמיכתנו, אנחנו סיעת מד"ע=רע"ם, ואני מקווה שחברי כנסת אחרים ושרים יתמכו במאבק הצודק הזה לשמירה על רמת בריאות טובה לכולנו. בין כך ובין כך הבריאות במדינת ישראל סובלת, בין כך ובין כך יש מצוקה קשה בבתי=החולים, אז עוד פגיעה תועיל למישהו? היא רק תפגע בבריאות של כולנו.

לכן אני חושב שצריך למנוע כל תיקון בחוק ביטוח בריאות ממלכתי שיפגע בבריאות ובנו בסופו של דבר.

כמה דברים שאני רוצה לומר לגבי הסקטור הערבי בתקציב הזה - אני רוצה לתת דוגמה אחת. ראיתי שתקציב משרד הדתות הוא כמיליארד ו=650 מיליון שקלים. במדינת ישראל 20% מהאוכלוסייה לכל עדותיהם הם מוסלמים, נוצרים ודרוזים. אז מה הקציב משרד הדתות לכל האוכלוסייה הערבית, ל=20% מהאוכלוסייה? הוא הקציב 17 מיליון שקלים למוסלמים, מיליון שקלים לנוצרים ומיליון שקלים לדרוזים. סך הכול 19 מיליון שקלים, מתוך 1.560 מיליארד שקלים תקציב משרד הדתות, שזה בערך 1.5% מהתקציב הזה, 1.5% ל=20% מהאוכלוסייה.

חבר הכנסת שאקי, שעדיין מדבר בתפיסת עולם מיושנת, אמר אתמול, שאנו הדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון. אני צחקתי, ממש צחקתי. הדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון. דמוקרטיה שמקצה 1.5% מתקציב הדתות ל=20% מהאוכלוסייה היא דמוקרטיה? דמוקרטיה היא קודם כול שוויון לכל אזרח. דמוקרטיה צריכה למנוע אפליה בין אזרחי המדינה, ואנחנו אזרחי המדינה, חלק אינטגרלי ממדינת ישראל. אנחנו לא חיים ברשות הפלסטינית, לא בירדן, לא במצרים ולא בסוריה. אנחנו חלק אינטגרלי ממדינת ישראל ואף חתמנו על ההמסמך שיזם ידידנו, חבר הכנסת רפי אדרי, ואני מברך אותו על יוזמה זאת. חתמנו על המסמך שאנו רוצים סובלנות ודו=קיום בתוך המדינה הזו בין כולם, יהודים וערבים, חרדים וחילונים, אשכנזים וספרדים. אך כאשר אתם מדברים על זכויות, אתם פוגעים בנו, ואחר כך אומרים שאתם הדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון. בושה וחרפה למי שאומר את המושג הזה.

אכן, יש מערכת בחירות במדינת ישראל, אך גם בירדן יש מערכת בחירות, גם במצרים יש מערכת בחירות.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת דראושה, אתה למשל היית מוכן שמדינת ישראל תטפל במסגדים שעל הר=הבית ותשפץ אותם?

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אני לא רוצה שמדינת ישראל תפגע בסטטוס=קוו, ואתה יודע שפגיעה בסטטוס=קוו תפגע במערכת היחסים העדינה גם בעיר הזו, במרחב ואפילו בכל העולם.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אתה רואה - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אני לא רוצה לפגוע במערכת היחסים היהודית=הערבית, שהיא בין כך ובין כך רעה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זאת אומרת שהמסגדים המוסלמיים שקיימים בארץ, לא רוצים שמדינת ישראל תתערב בהם. יש האומה הערבית ויש האומה האסלאמית.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

חבר הכנסת ריבלין, ירושלים המזרחית היא חלק מהגדה המערבית, אז בוא תדבר על המסגד בבאר=שבע שהוא מסגד מוסלמי. בוא תדבר על המסגדים בנצרת, על מסגדים ביפו שהפכו אותם לבתי=מרזח. תדבר על המסגדים בצפת שעשו מהם בתי=מרזח, מסעדות

ומועדונים. תדבר על אלה, למה אתה מדבר על הר=הבית. להר=הבית יש אנשים שמטפלים בו ולא זקוקים לסיוע שלך. העולם המוסלמי כולו מסייע ולא זקוקים לסיוע שלך. רק תתרחקו מהר=הבית, תתרחקו מהמסגדים.

אתה מדבר על נושא, שכולנו יודעים כמה מזימות יש בקרב הקיצונים היהודים לגביו, כדי להרוס את המסגדים הללו, לפגוע בהם או לזרוק ראש חזיר לרחבת המסגד. יש דברים שקורים במדינה הזאת שממש זועקים לשמים, ואני חושב שאתה ואחרים צריכים לקום ולזעוק נגד כל פגיעה באתר מקודש לכל עדה. אני נגד פגיעה בבית=כנסת, אני נגד פגיעה בכנסייה, אני גם נגד פגיעה במסגד. אני לא רוצה שיפגעו בקברים של יהודים ושל מוסלמים, נוצרים או דרוזים. שלא יפגעו באף אחד. אנו כולנו צריכים להתאחד נגד דברים כאלה.

עתה אני מדבר על תקציב הדתות, שהוא במסגרת תקציב המדינה. אני לא מדבר עכשיו על הר=הבית. במסגרת תקציב המדינה, אתה לא צריך להיות מרוצה מכך שייתנו 1.5% בלבד למוסלמים, לנוצרים ולדרוזים. זה לא בסדר, זאת אפליה. מה זאת אומרת אפליה? זאת אפליה לשמה. כאשר אני מסתכל על התקציבים של המשרדים האחרים, כמו מסחר ותעשייה, תשתיות, תחבורה, פנים, אני רואה שהכול בירידה, הכול בקיצוצים.

רק התוספת שהובטחה לסיעות הקואליציה היא מעל 3 מיליארדי שקלים. אני לא יודע מאיפה יביאו. האם יגדילו את הגירעונות או ייקחו מהרזרבה? הרי הרזרבה לא תספיק. או יטילו מסים. אני לא יודע מה שר האוצר יעשה עם הסיפור הזה. אני לא יודע מה ראש הממשלה יעשה עם 3 מיליארדים תוספת. בכל אופן, אני לא מאמין שהוא יקיים את ההבטחות, ולכן הוא גם לא מצא עד עכשיו מאיפה להביא את 3 המיליארדים הללו, כיצד הוא יכסה את ההבטחות הללו.

לכן, אני חושב שהוא לא מתייחס ברצינות לא להבטחות בכתב ולא להבטחות בעל=פה. אומרים לי כמה חברי כנסת, שאם הוא לא יבטיח בכתב ולא יהיו מסמכים כתובים הם לא יצביעו בעד התקציב. אני אומר להם שהוא יחתום וגם ייתן להם מסמכים ומכתבים, אבל הוא לא יכבד אותם. כי ראש הממשלה רוצה לעבור את התקציב ואת הימים הללו ולהבטיח שהכנסת תאשר את התקציב. לפיכך, לא אכפת לו להבטיח לכולם, כפי שהוא משקר לקלינטון, לחוסיין, למובארק, לדוד לוי, לערפאת, למרדכי. הוא משקר גם לנו בכנסת כשהוא אומר שהוא רוצה ליישם את הסכמי אוסלו, אך הוא לא מיישם אותם. הוא אמר שהוא

רוצה ליישם את הסכם חברון, אך לא יישם אותו. לפיכך הוא ישקר גם לדוד לוי, ישקר לבני בגין, ישקר לש"ס, ישקר ליהדות התורה, לדרך השלישית ולכולנו. הוא ייתן מסמכים, כשיש צורך לתת מסמכים, איזה נייר שלא יתייחסו אליו ברצינות, אז הוא ייתן איזשהו נייר, כפי שעשה עם דוד לוי לפני כמה חודשים.

אני מאמין, שהקשיים הכלכליים של מדינת ישראל יימשכו, כל עוד לא ממצים את תהליך השלום. כאדם שוחר שלום אני רוצה לראות שישראל חיה בשלום עם כל שכנותיה, עם מדינה פלסטינית עצמאית בגדה המערבית וברצועת=עזה, עם ירדן, עם סוריה, לבנון, מצרים וכל העולם הערבי. מדינת ישראל צריכה להיות חלק אינטגרלי מהמזרח התיכון, לחיות בשלום עם העולם הערבי. בלי השלום הזה אי=אפשר להבטיח יציבות, וכשאין יציבות אין צמיחה ואין שגשוג.

ראיתי בטלוויזיה לפני כשבוע את הרב ברוך אבוחצירא. אני לא מכיר אותו כל כך, אבל מצא חן בעיני מה שאמר. הוא אמר, שהוא הסתובב בעולם, באירופה ובארצות=הברית, פגש הרבה אנשים, כולל יהודים עשירים, וכולם לא מוכנים לבוא ולהשקיע במדינת ישראל. הוא שאל מדוע, והם השיבו: משום שאין יציבות ואין שלום. הוא אומר, שאם לא יהיה שלום לא יהיה שגשוג ולא תהיה צמיחה. אני מאמין לדברים הללו ומקבל אותם.

לדעתי, מדינת ישראל מפספסת רגעים היסטוריים; זו תקופה היסטורית מוגבלת. אם היא לא תדע לעשות שלום בשנה הזאת ובשנה שלאחריה, עלול לקום דור אחר של מנהיגים, דור אחר של עמים ערביים, שיגידו שלא רוצים לעשות שלום עם המדינה הקפיטליסטית הזו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

מה יקרה אם נעשה שלום ויקום דור חדש של מנהיגים שיאמרו: אנחנו לא רוצים שלום?

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

תתייחס ברצינות לעמים הערביים ולעולם הערבי.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני מתייחס ברצינות. אני מתייחס מאוד ברצינות כאשר ערפאת מנשק ילדה שאומרת שאנחנו נחזור ליפו ולרמלה. אני מתייחס ברצינות רבה מאוד.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

טוב, הוא ינשק ילדה, אבל זה לא ישנה את העמדה שלו כאיש שלום. ערפאת עשה את השינוי ההיסטורי.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני מתייחס לכך ברצינות.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

ערפאת הכיר בזכות הקיום של מדינת ישראל. המועצה הלאומית הפלסטינית הכירה - -
-

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

מדינת ישראל קיימת רק בזכותה ולא בזכות זה שמישהו הכיר בה.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

היא הכירה בזכות הקיום של מדינת ישראל. העולם הערבי כולו מקבל את ישראל כעובדה קיימת ומוכן להגיע לשלום עם מדינת ישראל. אך כפי שאמרתי קודם, העולם הערבי לא יכיר בישראל כמדינה אימפריאלסטית כובשת. הוא יכיר בה כשכנה טובה ויחיה אתה בשלום. לכן אני אומר לך, חבר הכנסת ריבלין, ולכל עם ישראל, המדינה הזו צריכה לחשוב מחשבות אחרות, לא כמדינה אימפריאליסטית=קפיטליסטית, אלא כמדינה שבאה לחיות כאן בשלום עם העולם הערבי, והעולם הערבי מוכן לקבל את ישראל כמדינה נורמלית, ככל המדינות האחרות; לא ככובשת.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

נעשה שלום עם כל מדינות ערב.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

נעשה שלום עם כל מדינות ערב, אבל זה שלום ללא כיבושים וללא התנחלויות. אין אפשרות לאימפריאליזם ציוני במזרח התיכון, אין אפשרות לאימפריאליזם בריטי או צרפתי כאן, יש מקום למדינת ישראל במזרח התיכון שתחיה בשלום עם כל שכנותיה, אבל אף אחד בעולם הערבי לא יקבל את ישראל כמדינה כובשת, כמדינה אימפריאליסטית. אתם רוצים לחיות בשלום, אהלן וסהלן.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

האנגלים כבשו, המצרים כבשו, הטורקים כבשו - אנחנו לא כבשנו.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אתה כבשת שטחים מירדן, שהוחזרו במסגרת הסכם של שלום שאתה ואני תמכנו בו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

מדינות ערב רצו לכבוש את ישראל, אנחנו לא רצינו לכבוש אותן.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אני יכול להתווכח אתך בשיחה אישית, לא כאן, כי הזמן שלי נגמר. אני לא רוצה להמשיך. אני אומר לך, בוא נשכח את העבר המר ונסתכל על העתיד, על עתיד הילדים שלנו, על עתיד הנכדים שלנו. יש לי שלושה נכדים, אני לא יודע אם יש לך נכדים. אני רוצה להבטיח, שלילדים שלי ולילדים שלך, לנכדים שלי ולנכדים שלך - לילדים היהודים ולילדים הערבים - נבטיח עתיד של שלום, של דו=קיום, של שגשוג ושל צמיחה, ונמנע מעשי אלימות, מעשי טרור ומלחמות. את זאת אפשר לעשות, ואני רוצה לתרום את

חלקי להשגת היעדים הללו.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת דראושה, אני מודה לך על דבריך ועל הסיום הטוב לנאומך. אני אופטימיסט מטבעי ואני מאמין בדו=קיום הזה ובכך ששני העמים יחיו בשלום.

אני מזמין את חבר הכנסת רביץ, יושב=ראש ועדת הכספים. אדוני, בבקשה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב=ראש, אנקוט כללי זהירות, כדי שלא תהיה פאשלה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

פאשלה או פדיחה?

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

ראשית אני רוצה לומר, שמה שאומר כאן מוסכם על כל חברי הכנסת: מכוח הוראות סעיף 127(א) לתקנון, אני מציע לכנסת להטיל על ועדת הכספים לחזור ולדון בשאלות הבאות מתוך הצעת החוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת 1998 1997: א. נושא האגרות בעד מתן רשיון להפעלת מונית, סעיף-(תיקוני חקיקה), התשנ"ח 8(2) בפרק ד' להצעת החוק, ככל שהוא מתייחס לסעיף 14ה לפקודת התעבורה.

היו"ר ר' אדרי:

אתה מבקש שנצביע עכשיו?

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

על מנת שאף אחד לא יערער, אבקש לצלצל. הרי אתם יודעים, עלולים לערער על ההצבעה, ואז נצטרך לחזור עליה מחדש.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

ב. הוראות מיוחדות לשנת 1998 ו=1999 בנושא עידוד השקעות הון - סעיף 34(ב) לפרק י"א בהצעת החוק.

אני רוצה להסביר, כי כאן היתה כעין טעות והיתה הרחבה גדולה מדי, באופן שזה פגע במענקים של חברות שהיו קשורות לחברת אחזקות. לכן יש לתקן את זה.

ג. במקרה שהנושאים האמורים, או חלק מהם ישונו כך שיהיה צורך למצוא מקור חלופי בתקציב - מציאתם של מקורות חלופיים כאמור.

אני מבקש מחברי הכנסת לאשר את השימוש בסעיף 127(א) לגבי הנושאים הספציפיים שהצעתי זה עתה.

חיים רמון (העבודה):

מה היו הנושאים?

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

הנושאים היו מוניות, יש הסכמה אתם ויש תיקון, וחוק עידוד השקעות הון. רק שני הדברים האלה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך אדוני, יושב=ראש ועדת הכספים. אני מבין שיש הסכמה.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

יהיו עוד כמה דברים, אבל מכיוון שאני לא רוצה לעכב את הדיונים, אני מביא את שני הסעיפים האלה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מבין שיש הסכמה, וההצעה היא על דעת כל סיעות הבית. עם זאת, אבקש להצביע בעוד שלוש דקות, כדי שלא תהיינה טענות.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מאז הצלצול הראשון עברו חמש דקות.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

העניין דחוף מאוד, מכיוון שאני צריך להתפלל מנחה. יש לי יארצייט.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

היות שיש הסכמה, ואני מקווה שלא תהיה טענה, והיות שאנחנו נמצאים במסגרת הזמן שהוקצב, נצביע על הצעתו של יושב=ראש ועדת הכספים. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה - 7

נגד - אין

נמנעים - אין

ההצעה להחזיר לוועדת הכספים את סעיפים 8(2) ו=34(ב) בהצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 נתקבלה.- (תיקוני חקיקה), התשנ"ח-1997

היו"ר ר' אדרי:

בעד - 7, נגד אין, נמנעים אין. הצעתו של יושב=ראש ועדת הכספים אושרה.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

רציתי לדעת מה הוא הציע.

היו"ר ר' אדרי:

בקשר למוניות ובקשר לקצבאות, אם אינני טועה. הדבר מוסכם על דעת כולם.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

כלומר, ועדת הכספים תדון בהסתייגויות?

היו"ר ר' אדרי:

כן.

בבקשה, אדוני, 15 דקות לרשותך, לשלוש הסתייגויות.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

כבוד היושב=ראש, חברי הכנסת, ניסיתי לחשוב על כותרת לסיכום דיוני תקציב שנמשכו שבוע שלם, תקציב שחזר ויצא, חזר ויצא והנה הוא חוזר עוד הפעם, והתקשיתי למצוא. מצד אחד, גם האופוזיציה וגם חלק מהשותפים בקואליציה הם נגד התקציב; מצד שני, ראש הממשלה מבטיח הבטחות שונות לצד אחד בלבד, אלה שהוא רוצה את קולותיהם לתמיכה בתקציב. תהיתי אם מה שאנחנו עושים באמת נכון. אנחנו מגבירים את הלחץ, מנסים להפיל את התקציב שנראה לנו לא נכון ועושק, כל אחד מנקודת הראות שלו כלפי האוכלוסייה שהוא מייצג. אבל מצד שני, אני מתחיל לחשוב שהלחץ שאנחנו מגבירים,

בעיקר האופוזיציה, רק מעלה את מחיר התביעות של השותפות הקואליציוניות, ומה שמדאיג אותי הוא המחיר שהתקציב הזה צריך לשלם בכיוון הלא=נכון מנקודת ראותנו, במיוחד במה שנוגע להתנחלויות ולכבישים העוקפים, ולאו דווקא לחינוך, לבריאות, לרווחה, לסגירת פערים ולהצלת שכונות.

לצערי, הבשורה שהיתה מכיוון ראש הממשלה למפד"ל היא דווקא בכיוון שעלול לדרדר את המצב עוד יותר. הוא בישר להם על כמה מאות מיליונים להגברת ההתיישבות בגדה, אולי גם בעזה, אני לא בטוח, דבר שיוביל את האזור לאו דווקא לצמיחה אלא להידרדרות.

ממשלת העבודה בשעתה לא הביאה נסים, אבל בסך הכול התפכחה והלכה בכיוון של שלום או אולי ניסיון לשלום. הדבר נתן תקוות לכל האזור, אפילו לאירופה ולארצות=הברית, וכספים התחילו לזרום לארץ. אנשים כמעט שכחו את המצב הקשה שהיה לפני התהליך - האבטלה, הפערים, נפילת רוב מערכת הטקסטיל במיוחד בערי הפיתוח. את כל זה שכחו כי עברו שנתיים שמנות, טובות, במסגרת תהליך השלום. והנה חזרה לאחור, ממשלה שדווקא רוצה הנצחת כיבוש, הגדלת פערים, רמיסת שכבות חלשות. ממשלה כזאת מבריחה כל סיכוי להשקעה כאן, כי כולם יודעים שאין סיכוי לשלום, יש סיכוי למלחמה, ואף אחד לא רוצה להסתכן באזור שאין בו נחת ואין בו שקט.

לכן, הכותרת היחידה שהצלחתי למצוא היא כותרת שבין שקרים וסתירות להנצחת אפליה וסטיגמות. שקרים זה כל ההבטחות, כי אני לא יכול לצפות, אני גם לא יכול להאמין שראש ממשלה ושר האוצר, שדיברו כה רבות על הבלתי=אפשרי - והבלתי=אפשרי היה לפרוץ את מסגרת התקציב, המסגרת הכוללת, כי זה אסון לאומי לפרוץ אותה. בשום פנים ואופן, אולי פה ושם בתוך מסגרת התקציב, בין הסעיפים, אולי, אבל במסגרת הכוללת? - בשום פנים. רק אחרי ההצבעה הראשונה, כשראש הממשלה לא הצליח להעביר סעיף, הוא יצא החוצה, פיזר הבטחות למפד"ל, ואז אנשי המפד"ל חזרו לכאן בהמוניהם כדי להצביע עם הממשלה.

נדמה לי שההבטחות האלה היו הפריצה הראשונה במסגרת התקציב, ואז היא עוררה את התיאבון ועוררה את כל השותפות הקואליציוניות - - -

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

לא בהכרח. אפשר להשאיר הכול במסגרת התקציב, לא לפרוץ את המסגרת, להעביר מסעיף אחד לסעיף שני. - - -

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

3 מיליארדי שקלים, כן. נראה לי.

דוד טל (ש"ס):

- - - ביני ובינך מה הם?

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

כן. כאשר יש 190 מיליארד שקלים סולידיים, שממש אי=אפשר להזיז אותם. בכלל אתה - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

להעביר מההתנחלויות - - -

דוד טל (ש"ס):

דיברתי באופן כללי.

קריאות:

- - -

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

יש מסגרת סולידית שבכלל אי=אפשר להזיז אותה, ואתה מנסה לשחק בכמה עשרות

מיליונים, ומתוך עשרות המיליונים אתה רוצה להעביר כמה מאות מיליונים או 3 מיליארדים.

דוד טל (ש"ס):

מאות מיליונים; לא עשרות מיליונים.

היו"ר ר' אדרי:

בדבר אחד, אדוני, הסכמתי אתך, בקשר לנושא של החלוקה ושל הכניעה ללחצים של סיעות מסוימות. אילו אנחנו היינו נוהגים, אני מתכוון לחלק מחברי האופוזיציה, ארבעה סעיפים באותם-בתבונה, והיינו מנסים כמו שעשתה ש"ס, להגיע להבנה על שלושה נושאים חשובים כמו חינוך לכול, לא רק למגזר היהודי, גם למגזר הערבי, בנושאי חינוך ובנושאים אחרים, אם היינו מגיעים להבנה, והיינו, במקום לשבת שבועיים, לילות כימים, כשאת התוצאות אנחנו פחות או יותר יודעים - - -

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

אני רוצה לשים את ידי - - -

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני רוצה לומר לך שאני מסיר את הכובע בפני סיעת ש"ס, שבתבונה השיגה הרבה דברים לאותן אוכלוסיות חלשות. אני חושב שאנחנו היינו צריכים, אולי, לנהוג קצת אחרת.

דוד טל (ש"ס):

- - -

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

אני מסכים אתך, אבל אם אתה קורא היום שהקציבו 300 מיליון שקל להתנחלויות, אז זה לא בסדר - - -

היו"ר ר' אדרי:

אתה יודע מה? אולי אם האופוזיציה היתה עושה פעילות מסוימת היינו מונעים את התוספת להתנחלויות. אני בטוח - - -

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

אני רוצה - - -

היו"ר ר' אדרי:

- - - של ש"ס גם כן בנושא הזה של ההתנחלויות, אם היינו, אולי, קצת יותר מתוחכמים.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

תרשה לי להסכים קודם כול, בטרם התייעצות סיעתית, להצעה שלך, להביא את התיקון הזה בחוק עצמו ולא בנייר עוד הפעם, שיגיד: תעבירו את החוק - אנחנו נתקן - - -

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

- - - את השינויים בוועדת הכספים.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

שיתקנו את הסעיפים שדיברת עליהם, את הסעיפים החשובים - - -

היו"ר ר' אדרי:

אלה של ש"ס - לא התחייבו; זה כבר בתקציב. זה ההבדל.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

אתה יודע מה? אפשר להעביר את המסר הזה כבר מהבמה הזאת, שיחזירו את הסעיפים האלה לוועדת הכספים, שיתקנו אותם, ואנחנו, מצדנו, אם התיקונים האלה יהיו בסעיפים שאנחנו רואים בהם עושק גם לציבור שלנו וגם לציבור בכלל, אנחנו נתמוך בסעיפים שיתוקנו. יאללה, קדימה.

היו"ר ר' אדרי:

השאלה היא אם לא איחרנו קצת את הרכבת.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

הצרה היא, שהממשלה גם לא קונה ולא מוכנה לקנות שום רעיון שבא מצד שהיא לא רוצה בו. יש לה שותפים קואליציוניים, ובמסגרת הזאת היא רוצה לפתור את הבעיות, ואפילו אם המחיר שם הוא פי עשרה או עשרות מונים ממחיר אחר. אתן דוגמה שכבר ניתנה לפני כמה ימים: כל הרשויות הערביות סובלות, עכשיו, מפער בנוסחת סוארי לבד, אני לא מדבר על תשתיות, לא על פיתוח ולא על כלום, לא על בינוי, לא על שיכון, אני מדבר על מסגרת תקציב רגילה בלבד, 160 מיליון שהממשלה אמרה שאין לה; אין לה, היא לא יכולה לפרוץ את המסגרת, היא לא יכולה לשלם. פשוט מאוד, התקציב כל כך דל שאי=אפשר לעשות כלום. בתוך כמה דקות הם יכולים לשלם 340 מיליון על=ידי לחץ מסוים, קטן, לאו דווקא בכיוון ש=5 מיליונים או 4 מיליונים ייהנו ממנו, לא. זה לציבור של 100,000 בקושי, ופורצים את המסגרת ב=300 מיליון, ועוד 250 מיליון, ואחרי כן ב=600 מיליון, והנה זה צומח וצומח ומגיעים למיליארדים. 5 מיליוני שקלים לעין=חוד - אין. אין להם. אי=אפשר לפרוץ את המסגרת. 5 מיליוני שקלים זה הרבה כסף. יישוב שהממשלה כבר הכירה בו - - -

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

כבר מטרטרים אותנו שנתיים.

<u>תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):</u>

כי אין. אין 5 מיליוני שקלים. אי=אפשר למצוא 5 מיליונים. אתה לא תופס זאת? למה אמרתי: שקרים, סתירות ואפילו גזענות? כי אם 5 המיליונים האלה היו צורך של איזה מגזר שהוא לא ערבי, מגזר יהודי לא משנה איפה, אם אלה עיירות פיתוח, אם אלה מתנחלים, אם זאת ש"ס, לא משנה מי, 5 המיליונים האלה הם סכום מגוחך שאפילו אם לא היו מבקשים אותו - היו מקבלים אותו בלי לבקש. אבל כשמדובר בעין=חוד, כפר שבשנת 1948 העבירו אותו מהמקום המקורי שלו, שהיום קוראים לו: עין=הוד, שמו אותו ליד הפארק וקראו למקום הזה: עין=חוד. מ=1948 מבטיחים להם שיסדרו את העניינים. סוף סוף לפני שנתיים הכירו ביישוב, וסוף סוף הבטיחו 5 מיליוני שקלים לתשתיות, ועכשיו, אחרי שנתיים וחצי כמעט, אין. לא מוצאים את 5 המיליונים האלה, כי זה יישוב ערבי.

לא צריך לברוח מזה, אי=אפשר לברוח מזה, ואני גם לא יכול לקבל שום תירוץ, כי אם היינו מדברים עכשיו על 200 מיליון או על מיליארד שקל, כפי שאומרים שהנגב צריך מיליארד שקל כדי לשקם אותו; כן, מיליארד אי=אפשר למצוא, קשה למצוא. 5 מיליוני שקלים אי=אפשר למצוא? זו מדיניות? זה לא נושא תקציבי? 5 מיליונים אפשר למצוא בכל פינה בתקציב.

החינוך. המגזר הערבי, מ=1993, התחיל לקבל כל שנה 2,000 שעות, 3,000 שעות, כדי לגשר על חלק מהפערים בנושא החינוך. והנה, במכה אחת, ב=1997, הורידו 3% מסך כל המערכת, שזה 13,000 שעות, שהם מה שהמגזר הערבי קיבל בשלוש שנים וחצי.

1998, בשנתיים, 30,000 שעות. זאת אומרת, לא- ועכשיו, הולכים לקצץ, בשנים 1999 רק קיצצו את מה שנתנו כדי לגשר על פערים, עכשיו מקצצים את מה שהיה. מערכת החינוך במגזר הערבי תחזור בשנת 1999 לשנת 1980. אני לא מדבר עכשיו על התקדמות, על גישור, חס וחלילה על שוויון. הולכים לקצץ 30,000 שעות, על=פי תוכנית התקציב שמחזירה את מערכת החינוך במגזר הערבי לשנת 1980. כאשר ישראל תהיה בשנת 2000 בדיוק, אנחנו נהיה ב=1980 מבחינת מערכת החינוך. איזו התקדמות, איזה גישור פערים, איזה שוויון.

עולים לי בראש כל מיני רעיונות, שאולי לפעמים כדאי לשלם מחיר. אולי באמת כדאי למגזר הערבי, אם מחזירים אותו לשנות ה=80, אולי כדאי לו בכלל לחזור גם

מנטלית ולהתחיל עם הממשלה הזאת ועם המדיניות הזאת באופן שיתאים למה שהממשלה הזאת מעוללת לו.

המגזר הערבי, מאז שנת 1980, מתנהג בצורה תרבותית ביותר מבין כל המגזרים מבחינת היחס, האקטיביזם שלו, המעשים, כולל ההפגנות, בצורה תרבותית שאין דומה לה בכל המגזרים האחרים, שהם הרבה פחות נעשקים והם הרבה פחות סובלים. ואולי לפעמים עולה בראש, שהמנטליות של המנהיגות הישראלית ושל המשטר הישראלי לא מותאמת לסוג כזה של מאבק. אולי צריך להתנהג כמו המספנות, כמו התעשייה האווירית, כמו אופקים, כך שכל כפר וכל יישוב שסובל הרבה יותר מאופקים, צריך לקום ולהתנהג כמו שמתנהגים כל הסקטורים הנעשקים - לסגור את המדינה, לחסום כבישים, להבעיר צמיגים, לעשות את כל מה שאפשר לעשות, כדי שאולי יתחילו לחשוב עכשיו שמסגרת תרבותית - - -

<u>אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):</u>

יגידו לך - מחבלים.

<u>תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):</u>

לא משנה לי מה יגידו, אם אני חושב שכל המסגרות החינוכיות והמתורבתות לא מספיקות כדי להשיג; ועדיין לא דיברתי על שוויון, לפעמים זה גם מצחיק. מתחילים בשנת 1992 לדבר על שוויון, וב=1998 לדבר על צמצום פערים שנסוגו כבר בין 1992 ל=1997. לא מדברים על שוויון. ואם זה לא מועיל, מה יועיל?

אתה עומד חסר אונים, אתה אפילו חסר מחשבות לפעמים, מה אפשר לעשות כדי הילדים בני ארבע, חמש, שבע, שמונה, עשר בנגב ילמדו בכיתה. לא דיברתי על טכנולוגיה, לא על מודרניזציה, לא על מחשוב - מחשב לכל ילד, לא.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אדוני, אתה אומר דברים באמת מעניינים, אבל זמנך תם.

<u>תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):</u>

אני אסיים.

אם הזכרתי את הנגב, שיתחילו ללמוד בכיתה בנויה מבלוקים ומבטון, ואני לא מדבר על מה שיש בתוכה, על תכולתה, ולא להמשיך ללמוד בפחון ולטבוע. שני ילדים טבעו בדרך בין היישוב לבין הפחון שאליו הלכו ללמוד, כי הביוב שזרם בוואדי היה קצת יותר חזק מהיכולת שלהם, והם טבעו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת תאופיק חטיב, על דבריך.

אני מזמין את חברת הכנסת ענת מאור. כאמור, אנחנו דנים בהצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב, הסתייגויות - פרק ד': מוניות. גברתי, את יכולה לבחור או שתי הסתייגויות או שלוש הסתייגויות. כמה את בוחרת, גברתי, שתיים או שלוש?

ענת מאור (מרצ):

שלוש.

היו"ר ר' אדרי:

15 דקות. בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני חוזרת תמיד ואומרת, זה לא חוק הגברת הצמיחה, זה חוק הדברת הצמיחה. אין במשק צמיחה, יש בו צניחה. אין במשק תעסוקה, יש במשק אבטלה הולכת וגואה, והכול פרי מדיניות.

אני רוצה, ברשותכם, להתייחס לשני דברים שעלו בדיון עכשיו. ללא ספק, אני

מסכימה עם חבר הכנסת חטיב, עם חברי הכנסת הערבים, קודמיו, שדיברו על כך שתחת שלטון הליכוד האפליה כלפי המגזר הערבי היא קריטית ודרסטית. אבל מה לנו להתפלא, הרי בדוח עמותת "סיכוי" על שוויון ושילוב, קיבלנו את הנתונים במפגיע. בתוך המצע של ממשלת הליכוד מוגדר מראש, שהיעד של שוויון לערביי ישראל הוא פחות חשוב. בשיחה עם השר קצב על ערביי ישראל בקיץ 1997, לפני חודשים מספר, הוא אמר להם בגילוי לב, שלממשלה הזאת יש סדרי עדיפויות אחרים.

לכן, אדוני היושב=ראש, אני לא חושבת שזה עניין של תחכום ושיטת מאבק. הבעיה היא שיש כאן ממשלה שמתעלמת מערביי ישראל, וזאת בניגוד למדיניות העדפה; אולי לא מספיק, אבל העדפה רצינית שהיתה מ=1992 תחת ממשלת רבין, זיכרונו לברכה, בייגה שוחט ואמנון רובינשטיין כשר החינוך, שהעדיפו את המגזר הערבי. ניתנה לו העדפה מתקנת ב=40% וב=50% בהשקעות בתחום החינוך. וכן שונה חוק קצבאות ילדים, ביטול קי"ץ שהיתה בהן אפליה.

זו היתה מהפכה של הממשלה הקודמת, שלנו, וכל המדיניות הזו הולכת ונעלמת. יש פה דוח אובייקטיבי של עמותת "סיכוי", שמצביע קטע קטע כיצד הפערים האלה נוצרים.

לכן הפתרון הוא לא יותר תחכום. רק החלפת השלטון וחזרה של שלטון הרואה את הצורך בשוויון במדינת ישראל ואת החובה שלו לגשר על פני פערים שנוצרו במשך עשרות שנים - זה הסיכוי לקידום אוכלוסיית ערביי ישראל, למען המדינה כולה ולמען הערכים שלנו. זה לא משהו שמגיע בחסד, אלא בזכות.

חברות וחברי הכנסת, אני רוצה לדבר עתה על שני נושאים. האחד הוא כמובן חוק הבריאות. עתה יש הפגנה גדולה של כל הארגונים החוץ=פרלמנטריים ושל הסתדרות הרופאים, של האחיות. ההתאגדות היא "אצבע על הדופק", הכוונה היא לדופק החיים, לדופק ההחלטות שלנו, בקריאה של הרגע האחרון שאנחנו נוציא מחוק ההסדרים ונעקר ממנו את התוספות שמתכוונות לעקר את רוח חוק הבריאות. חזרנו ודנו בזה, ולא נסתפק בהבטחה, לא הבטחה לשר הבריאות.

אני רוצה להדגיש, שהנקודה הראשונה שאנחנו מדברים עליה היא סל בריאות אחיד. בהבטחה שניתנה לשר הבריאות, כבר הפרשנויות מתחילות - מדברים רק על בסיס סל בריאות אחיד, זאת אומרת הבסיס המינימלי ביותר יהיה אחיד, אבל רפואה לעשירים ורפואה

לעניים יישארו. אחיזת העיניים וההטעיות הן חלק מהמדיניות של ראש הממשלה. יד אחת מפזרת בפזרנות את ההטבות, יד הפה מכחישה שזה לא ניתן - המכחישן הלאומי. וכך בעניין הבריאות, לא רק בסיס סל אחיד, אלא סל בריאות אחיד.

דבר שני, לא נסכים שיהיו תשלומים לרופאים במרפאות, בין שהתשלומים מוטלים על התרופות ובין על הביקור אצל אנשי המקצוע - הרופאים, או המרפאות - זה תשלום והפרטה של מערכת הבריאות.

העניין השלישי, נושא טיפות=חלב, זו ממש ציניות. אני רוצה להזכיר, שאחרי חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי חוקקה הכנסת את חוק טיפות=חלב, שדינו להשאיר אותן
- - -

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

גברתי, אם אינני טועה, הנושא הזה של טיפות=חלב הוסדר.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

חבר הכנסת אדרי, אני רוצה להסב את תשומת לבך להערה שלך, שאתה מעריך את ש"ס על המאבקים שלה. כל מה שהוסדר ביומיים=שלושה ימים האחרונים, אלה דברים שנציגים שיוצאים מראש הממשלה אומרים שהוא הבטיח להם. הם מתהדרים בהישגים, שעה אחר כך הם עצמם אומרים שהם לא מאמינים לראש הממשלה, וכל זמן שהם לא יראו זאת חתום על=ידו, הם לא מקבלים זאת כהבטחה. לאחר מכן הם אומרים, שכל זמן שהם לא יראו זאת חתום על=ידו ועל=ידי שר האוצר, הם לא יראו זאת כהבטחה. לאחר מכן הם אומרים, שגם כשהם יראו זאת חתום על=ידי ראש הממשלה ושר האוצר, הם יודעים שמלה של ראש הממשלה - גם אם בכתב - אין לה שום משמעות. הרי לא היה דבר כזה במדינת ישראל. גשר קיבלה לפני שנה הסכם חתום בכתב, הונח על שולחן הכנסת, ושום דבר לא קרה.

יש לנו, פעם ראשונה בתולדות המדינה, ראש ממשלה, שאת המושג הבסיסי שהבטחות צריך לקיים, הוא בכלל לא מכיר, מתעלם ממנו, מנוכר לו. השקר הוא הנורמה. אי=אמינות זו האמנות שלו. ואנחנו יודעים איזה חלחול ואיזה כרסום ופגיעה קריטית זה עושה בכל אושיות הדמוקרטיה ואושיות התרבות בישראל. לא סתם נאמר אתמול בערוץ

הראשון, שפעם כאשר ראש ממשלה שיקר, משמאל או מימין, זו היתה חדשה בראש מהדורת החדשות. זה היה מסעיר, זה היה מרגש, זה היה מקומם. חלק מהסכנה הוא שמתחילים להתרגל.

לכן, אדוני היושב=ראש, העובדה שפעם חבר הכנסת הנדל ופעם מישהו אחר אומר שהנושא הוסדר אינה מספקת. אנחנו לא נרפה מן המאבק עד שנראה במציאות ובפועל, לא במלים של ראש הממשלה, לא במלים של שר האוצר, אלא במעשים, שהנושא אכן הוסדר.

אני רוצה להתייחס בהערה נוספת לעניין ש"ס. אני לא יודעת מה ההתפעלות. מה זה נקרא "ש"ס דואגים לעניים"? הרי הם שייכים לממשלה, שכל התקציב שלה, כל המדיניות שלה היא אנטי=חברתית. אדוני היושב=ראש, צריך להבין שיש פה תפיסה שהיא ההיפך ממדינת רווחה. אתמול התפרסמה בעיתון "הארץ" רשימה נהדרת שאמרה: אנחנו צריכים מדינת צדק ולא חסד, מדינת צדק ולא צדקה, מדינת רווחה מודרנית ולא מדינת סעד. מה שש"ס והליכוד יוצרים, וזה פרי מדיניות מכוונת. זה ליצור צבא עניים. זה לפגוע בכל המעמד הבינוני במדינה. אחר כך הם מופיעים בצורה פטרנליסטית. אחר כך ראש הממשלה מופיע כמושיע.

חבר הכנסת דהאמשה, אם ברהט ובתל=שבע ובמקומות שאליהם מגיע ראש הממשלה לא ידעו לתבוע ממנו את הזכויות בדין ויכתבו "ביבי מלך ישראל", כי הוא בא ומחלק מחשבים, כמו פטרנליסט, כמו קולונל, זאת רפובליקת בננות. והליכוד וש"ס אחראיות למדיניות הזו, כי הן יודעות, שכאשר יש יותר עניים - זה צבא המצביעים שלהן. לא רק שאסור להתפעל ולהתפעם, צריך להוקיע את השיטה הזאת.

הייתי באופקים, פעם ועוד פעם ועוד פעמיים, והם אומרים, שהייאוש מוביל את האנשים להצטרף לדעות שהם לא דוגלים בהן. ועל הגל הזה רוכבים. הרי אנחנו חודשיים נאבקים נגד סל הבריאות. אז בגלל כוח סחטנות של ש"ס, זה נקרא שהם השיגו? ועניין הגמלאים - הרי העברנו חוק גמלאים. הכנסת הזאת, בראשותנו, שר האוצר אברהם שוחט, מפלגת העבודה, מרצ, המפלגות הערביות, הצלנו את קרנות הפנסיה. הקמנו רשת ביטחון לפנסיה. אבל ממוטטים הכול. ואז מופיעים כמושיעים, עם פירורים ועם פרוטות.

חברות וחברים, רק מדינת רווחה איתנה, יציבה, רק כלכלה משגשגת עם צמיחה, והשלום הוא הלב של הבאת ההשקעות הזרות, של השגשוג, הם ייצרו את הקידום האמיתי לכל

האוכלוסיות. לצערנו הרב, יש בישראל האבסורד הפוליטי, ואנחנו חייבים לעבוד על זה, שלא יודעים לתרגם את הקשר בין מדיניות השלום ובין מדיניות הכלכלה לדפוסי ההצבעה. אני מציעה שאנחנו לא נתפעל ולא נתפעם מהדרכים העקלקלות, המסוכנות, הפטרנליסטיות והמעליבות הללו.

ברשותך, אדוני היושב=ראש, אני רוצה לעבור לדבר על נושא חינוך חובה בגיל הרך, כי זה מתקשר היטב עם הנושא של דתיים וחילונים בארץ. הרעיון של חינוך חינם בגיל הרך, שמופיע בחוק ההסדרים בסעיף 35, מתכוון לדחות את החוק שהכנסת חוקקה ב=1984 עד 2002, עוד בארבע שנים נוספות. בעניין הזה כל הממשלות אשמות. הפעם זה מונח לא רק לפתחה של ממשלת הליכוד, שהשגיאות שלה והמחדלים שלה והנזקים שלה הם קריטיים. אבל פה יש טעות בקונצפציה.

השיקול הראשון הוא חינוכי. לצערי הרב, אני אומרת את זה כאשת חינוך, אנשי החינוך לא הצליחו לשכנע את המדינה, שהחינוך לא מתחיל בתעודת הבגרות ולא באוניברסיטה, אלא בגיל הרך; היום כבר יודעים שזה מגיל אפס, מיום הלידה. השנה הראשונה מטביעה חותם על רמת ההשכלה של הילד, על יכולת החשיבה האינטגרטיבית שלו, על פיתוח הדמיון שלו, על הבסיס הפסיכולוגי שלו. מה שנעשה מגיל שלוש עד גיל שש הוא קריטי. השיקול החינוכי הוא הראשון במעלה.

השיקול השני הוא השיקול השוויוני. משפחה צריכה לשלם 1,000 שקלים למעון=יום ו=1,200 שקלים לפעוטון. נכון, יש גם מעון ב=500 שקלים, יש גם ב=700 שקלים, אבל יש גם ב=1,200 שקלים, לא רק לעשירים, והכול פרטי. הסובסידיות הניתנות הן ממש מינימליות. ילדי רווחה הם ילדים של עניים, שלא משלמים כלל. זה מוגבל בתקנים, לא לכל משפחה שאין לה הכנסה יש תקן של ילד רווחה. עבדנו על זה ופנינו בזמנה אל שרת העבודה והרווחה אורה נמיר, והיום אנו פונים אל שר העבודה והרווחה אלי ישי. אנחנו לא מרפים מהמאבק על כך. יש עשרות אלפי ילדים שלא מגיעים לחינוך בגיל הרך, אף שבמגזר היהודי הוא מקיף 95%. ומה עם המגזר הערבי, שאין בו חינוך לגיל הרך?

הנקודה השלישית, עניין החינוך בגיל הרך גם בולם נשים מלצאת לעבודה, ואנחנו רוצים שני מפרנסים במשפחה. רק 16% מהנשים הערביות עובדות. נכון, הרבה משום שאין תעשייה במקום, נכון, הרבה בגלל העובדה שאין בעדות הערביות מסורת של יציאה אל מחוץ ליישוב, אבל הרבה גם בגלל העובדה שאין חינוך בגיל הרך.

הנקודה הרביעית, שבעיני היום היא הקריטית ביותר. משום שהחינוך בגיל הרך כל כך יקר, יש חרדיזציה של החינוך בגיל הרך, לא בגלל בחירה של הורים, אלא משיקולים כלכליים. חברי הכנסת, אני בטוחה שכל מי שמסתובב בארץ רואה את זה גם במגזר היהודי וגם במגזר הערבי.

לפני שלוש שנים באתי לקריית=גת וראיתי שמעונות "נעמת" נסגרים, מעונות ויצ"ו נסגרים, מעונות "אמונה" נסגרים. בביקור בקריית=שמונה התופעה חזרה על עצמה, בביקור ברהט התופעה חזרה על עצמה. ברהט לא נפתחו אפילו מעונות לילדים. כל הורה יחנך לפי שיקול דעתו, אני לא אומרת איפה לחנך. אבל עובדה היא שנסגרים מעונות לא בגלל עמדות ההורים, אלא מפני שש"ס מציעה לגיל הרך יום ארוך, ארוחת צהריים חינם, הסעה מבית הילד, ובתשלום של מאות שקלים בלבד, ולא 1,000 או 1,200 שקלים. מנין התקציבים הללו?

מה ההתפעלות הזאת? ואז מתברר שאנחנו יוצרים מדינה בתוך מדינה, שאנחנו לא משכילים לדאוג לשוויוניות. אנחנו יוצרים קבוצה שהפרזיטיות - ואני לא נסוגה מהמלה הזאת - מתחילה להיות לא רק בשירות הצבאי ולא רק בפרנסה, אלא בקבלת החינוך. אני לא יודעת אם חברי וחברות הכנסת מודעים מספיק למה שקורה פה.

בגיל הרך, במגזרים היהודי והערבי, יש חוק פיקוח על החינוך. מפקחים מה גודל הקבוצה, האם מי שעובדת כגננת וכאחראית מגיל שלוש היא מוסמכת, יש חוק שכר מינימום. מה קורה במגזר החרדי? ביקרתי במעון וראיתי שמי שמחנכים את הילדים הם אברכים. האברכים הללו הם אלה שאנחנו במסים שלנו, חברות וחברי הכנסת, משלמים את הלימודים שלהם בישיבות. אין חובת שירות בצבא, אין חובת פרנסה, ועכשיו מתברר שהם עובדים גם בשוק האפור והשחור ומקבלים תרומות כביכול. אין שכר מינימום, כי הם מקבלים מאתנו את המסים שלנו. הרי זה אבסורד.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

למען ההגינות צריך לומר, שגם החינוך בתיכון הוא חינם במדינה, וגם החינוך האוניברסיטאי מסובסד.

ענת מאור (מרצ):

אבל אני מדברת על החינוך לגיל הרך. חבר הכנסת פורז, לא הקשבת למה שאני אומרת.

אברהם פורז (מרצ):

דיברת על האברכים - - -

ענת מאור (מרצ):

אבל אם האברך הוא בגיל 35 ו=40, חבר הכנסת פורז?

רן כהן (מרצ):

אגב, התיכון הוא לא כל כך חינם.

ענת מאור (מרצ):

פה ההטעיה הגדולה. קודם כול, חבר הכנסת רן כהן צודק.

אברהם פורז (מרצ):

לצערי הרב, אצלנו זה לא קורה, אבל במוסדות החרדיים, העובדים שלהם, המורים, מסתפקים בהרבה פחות כסף, ולכן - - -

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת פורז, יש פה הטעיה בלתי רגילה. מה זה נקרא "מסתפקים בפחות כסף"? הם לא עובדים בכלל, הם מקבלים מהמסים שאתה ואני וחבר הכנסת כהן וחבר הכנסת דהאמשה משלמים.

אברהם פורז (מרצ):

אני מדבר על המורים שעוסקים בהוראה - - -

ענת מאור (מרצ):

סליחה, הם לא מורים במקצועם. חבר הכנסת פורז, את הבדיקה הזאת, בתמימותנו ובאדישותנו אנחנו לא עושים. המורים הם אברכים, הם תלמידי ישיבות שמקבלים כסף על היותם לומדים, והם עובדים בשוק האפור או בשוק השחור.

אברהם פורז (מרצ):

כשהם עובדים בחינוך העצמאי או בשירותי "אל המעיין" זה לא בלתי חוקי, רק שהם מסכימים לעבוד יותר שעות בעד פחות שכר.

רן כהן (מרצ):

- - -

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת פורז, אתה לא עוקב אחרי מה שאני אומרת. הוא לא חי בסוף מ=1,000 ש"ח, הוא חי - - -

רן כהן (מרצ):

יש חוק שכר מינימום - - -

אברהם פורז (מרצ):

- - -

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת פורז, יש כאן שני דברים. ראשית, חבר הכנסת כהן צודק. מה זה נקרא שהם מסכימים? אנחנו בעד חוק שכר מינימום במדינה. לא יכול להיות שחוק - - -

אברהם פורז (מרצ):

שכר של מורה בבית=ספר הוא כפול משכר המינימום, אז הם מסכימים תמורת שכר המינימום שלהם ללמד במקום 24 שעות - 30 שעות.

ענת מאור (מרצ):

סליחה, מדוע שעורך=דין יסכים לתת את שירותיו למדינה בשכר של פחות משכר מינימום ולא כפול משכר מינימום? מדוע מורה וגננת - - -

היו"ר ר' אדרי:

גברתי, אולי, ברשותך, הרי אם מורה רוצה להתנדב, גם בבית=ספר יסודי, שהוא לא בית=ספר שקשור עם ש"ס - מישהו מכריח אותו? האם אומרים לו: אתה אל תתנדב - רק אם תקבל שכר? אני חושב שיש מורים שחושבים שהם מקבלים משכורת סבירה, ובמסגרת הזאת שהם קשורים אליה הם רוצים להוסיף עשר שעות שבועיות. האם מישהו צריך להתנגד לכך?

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה להדגיש בפניכם, חבר הכנסת פורז וחבר הכנסת אדרי, פה ההטעיה הגדולה שלכם. ואני לא אומרת שאין גם מסירות - אני רוצה להדגיש שיש גם מסירות רבה מאוד בקרב מורים, מורות ומחנכים במדינת ישראל. אם אתם חושבים שמערכת החינוך היתה מגיעה להישגים בלי המסירות האדירה של מנהלים, של מורים, וההשקעה בשיעורים נוספים - אתם טועים. נניח, שיש קצת יותר מסירות - - -

אברהם פורז (מרצ):

בחינוך החרדי, תמורת אותו שכר עובדים יותר שעות.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה להדגיש, כי מלבד השכר הוא מקבל כתלמיד ישיבה מסים שלי ושלך בסכומים גדולים מאוד. זאת אומרת, הוא מתפרנס פעמיים.

אברהם פורז (מרצ):

לא. לא.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת פורז, לא למדת את הנושא. אני אומרת לך שכן. ואני מבקשת - - -

אברהם פורז (מרצ):

הוא לא יכול לקבל שכר, כי "תורתו אומנותו". הוא לא יכול לקבל משכורת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש, חבר הכנסת פורז, אפשרתי לך כמה קריאות משום - -

ענת מאור (מרצ):

אתה טועה ומטעה.

היו"ר ר' אדרי:

- - שאנחנו בישיבה אינטימית. הבהרת את דבריך.

אברהם פורז (מרצ):

כבוד היושב=ראש - - - אני מגן פה על המגזר החרדי, הוא אומר לי שאני לא מגן.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה לחזור על דברי ולומר: חבר הכנסת פורז, אתה טועה, ולכן אתה מטעה. אתה טועה, כי אנחנו לא לומדים את הנושא. כשהתחלתי את דברי לא היית - מעונות היום של "נעמת" ושל ויצ"ו ושל "אמונה" נסגרים בזה אחר זה בכל הארץ. זה התחיל מעיירות הפיתוח, בקריית=שמונה ששם ביקרתי, ובקריית=גת, וברהט שהייתי בה, ואז התברר שגם בתל=אביב ובחולון ובכל מקום. הם מצליחים לתת חינוך זול, לא בגלל יותר צדיקות והתמסרות, אולי זה אחוז קטן, אלא בגלל שלושה גורמים שאנחנו לא לומדים אותם ולא נאבקים בהם.

הגורם הראשון, כפי שאמרתי, כוח העבודה הוא כוח העבודה בשוק האפור, שמקבל את המסים שלנו, כתלמידי ישיבות. האברכים עובדים בקרב בני הגיל הרך, אני בטוחה בזה.

דבר שני, אין חוק פיקוח. ואם אין למורה השכלה, ואם יש מורים שמלמדים את התלמידים והתלמידים לא יודעים עברית בסוף התקופה הזאת, כי המורים עצמם לא למדו - לא פדגוגיה, לא חינוך, לא השכלה.

אברהם פורז (מרצ):

לא הבנתי. אמרת שלא יודעים עברית.

ענת מאור (מרצ):

העברית לא תקנית.

אברהם פורז (מרצ):

הם יודעים יידיש לפחות.

ענת מאור (מרצ):

והדבר השלישי הוא, איפה הפיקוח החינוכי? תגיד לי, חבר הכנסת פורז, כשביטלנו את הייחודיים לא שמנו לב מה אנחנו עושים. נתנו תקצוב מלא לחינוך בלתי מוכר עצמאי, בלי שום פיקוח. תראו לי בית=ספר אחד בארצות=הברית, בית=ספר אחד בגרמניה, בית=ספר אחד בצרפת, באיטליה, בכל מדינה מתקדמת, דמוקרטית, שיקבל את מלוא תקצוב המדינה בלי שום פיקוח, בלי שום חובה לחנך לדמוקרטיה, בלי שום חובה לחנך לערכים בסיסיים של נאמנות למדינה.

זאת אומרת, אנחנו מאפשרים להם ליצור מדינה בתוך מדינה, בתקציב שלנו, בלי שהם משרתים בצבא, בלי שהם מתפרנסים, בשם ערך השוויוניות, בלי שום חובות.

פה בכנסת לא צריך להגיד את המלה "פראייריות". אבל יש פה מצב אבסורדי מבחינת תפיסת השוויון. יש פה מחדל אדיר. ואם אנחנו לא נבלום זאת, אל נתפלא בעוד שנה=שנתיים. והדבר לא קורה כי ההורים מעוניינים - עשרות משפחות צעירות מדברות אתי ואומרות: חברות וחברים, נא להנהיג בדחיפות חינוך חינם לגיל הרך. זה הנושא שבו אני דנה, ואני פונה לכנסת שלא להסכים להעביר את סעיף 35 בחוק ההסדרים ולקבל את הצעת החוק שאני, חברת הכנסת גוז'נסקי, חבר הכנסת בן=עמי וחבר הכנסת עמנואל זיסמן יוזמים ומקדמים.

זאת היתה אחת הטעויות של הממשלה שלנו, שעשינו דברים אדירים בחינוך וקידמנו את נושא מבחני הבגרות, את ההשכלה הגבוהה ואת המכללות, אבל זנחנו את הגיל הרך. זאת טעות חינוכית, טעות בהערכת היכולת של שני מפרנסים במשפחה, נשים וגברים, לפרנס, טעות בתפיסת שוויון בין השכבות היותר חזקות לשכבות היותר חלשות. ואני אומרת, היום זו גם טעות פוליטית, שכן מגזר החינוך החרדי - גם במגזר היהודי וגם במגזר האסלאמי - הולך וגדל, כי אנחנו מזניחים את ראשית הדרך של הילד, של הוריו, של משפחתו. הפוליטיזציה שבאה בעקבות החינוך היא מאוד=מאוד קריטית, ואני מקווה שהכנסת תבלום את סעיף 35 לחוק ההסדרים. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לגברתי, חברת הכנסת ענת מאור, על דברייך המעניינים. רשות הדיבור

לחבר הכנסת רן כהן. אדוני, בבקשה.

אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת ולציבור, שאנחנו דנים בהצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה). כעת אנחנו בהנמקת ההסתייגויות. אדוני, שלוש הסתייגויות, לרשותך. אם אתה חפץ רק בשתיים - - -

<u>רן כהן (מרצ):</u>

שלוש.

אדוני היושב=ראש, חברות וחברי הכנסת, לפני שאני מתחיל בדיון לגוף הנושא, כפי שפירטת, אדוני היושב=ראש, חבר הכנסת רפי אדרי, אתה יודע, אתמול היתה לי חוויה אדירה. בימים הקשים האלה מותר לדבר גם על דברים טובים. אתמול היתה לי ממש חוויה מרגשת עד דמעות.

הייתי במחסנים של הסוכנות בצריפין, ושם, לאחר מאמצים באמת די גדולים של הסוכנות, בעקבות פנייה שלי אל יושב=ראש הסוכנות, אברום בורג - ובאמת הוא עשה עבודה טובה בעניין הזה - נמצאו 16,500 דרכונים, בעיקר של יוצאי צפון=אפריקה, שנלקחו מהם מאז 1949 ועד 1971; אגב, לא ברציפות. זה באמת דבר מאוד מוזר, באיזה אופן הדרכונים הללו נלקחו, כי יש 5,000 ממרוקו, 4,300 מתוניס ומארצות אחרות.

היינו שם כ=20 איש, והשמחה של האנשים שמצאו את דרכוניהם, בעצם את דרכוני ההורים שלהם, היתה גדולה. אחד האנשים מצא את הדרכון של הוריו עם האחים שלו, ותמונה כשהוא תינוק בזרועות אמו, תמונה, אגב, שלא היתה לו עד אתמול.

דרך אגב, אתה עלית בתור ילד?

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

נער. אני עליתי בגיל 14.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

היה לך דרכון שלך?

היו"ר ר' אדרי:

היה דרכון, כנראה הדרכון של ההורים שלי שם. אני מקשיב לך בקשב רב, אדוני.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב=ראש, מאחר שעשיתי מאמץ גדול מאוד בעניין הזה, אני מתנדב למצוא גם את הדרכון של הוריך, אם תיתן לי את כל הפרטים.

השמחה הזאת של האנשים, שבאמת הפגיעה הנוראה בכבודם ובכבוד הוריהם, מעצם גזלת הדרכון, היתה כל כך קשה, שברגע שנודע לי על הדבר זינקתי על העניין ונאבקתי, ואני מאוד שמח שהצלחנו לפתור את הבעיה הזאת, והיום אנחנו מטפלים בה.

דבר נוסף, עד לפני שבועיים לא היה כתוב בתעודת הזהות שלי תאריך לידה, כלומר היה כתוב ה=20, ולא חודש לידה, כלומר יוני, אלא היה כתוב 00.00; כנ"ל גם בדרכון. יש 300,000 תעודות זהות כאלה של אזרחי ישראל, ובעקבות פנייה שלי אל שר הפנים, הוא באמת נענה, והיום אפשר - או על=פי הדרכון שאפשר לקחת אותו בסוכנות וללכת לרשום בקלות, יכתבו את תאריך הלידה, או על=ידי הצהרה פשוטה בפני עורך=דין, ובזה תיגמר הבעיה ל=330,000 ישראלים.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, רק ברשותך, אני רוצה להביע הערכה והוקרה וגם ברכה על מה שעשית. אני יכול להיות עד, כאדם שלקחו מהוריו את הפספורט, עשית דבר גדול, אני בטוח שגרמת אושר ותגרום אושר להרבה אלפים במה שעשית.

אספר לך סיפור, כששאלו באיזה גיל אני, אמרתי 14. דיברתי קצת עברית, אמרו: 14 - לא תוכל להיכנס לארץ, ולכן רשמו את הגיל 17. כתוצאה ממציאת הפספורט של המשפחה, אני יכול לתקן את הגיל.

רן כהן (מרצ):

אתה רואה, זאת הפגיעה האיומה. לקחו גם את הפספורט, גם את הזהות, והחליטו בשבילך בן כמה אתה. איזו עריצות נוראה. ובאמת מצאתי לנכון לתקן את העניין הזה, ואני שמח מאוד. אתה יודע, אנשים שבחיים לא פגשתי אותם, חיבקו אותי אתמול כאילו הייתי אח, גם אני הרגשתי כאילו אני אח שלהם, זה ממש ככה.

היו"ר ר' אדרי:

דרך אגב, לאלה שבאו ממרוקו - לפי החוק המרוקני והחלטת המלכים מדורי דורות, כל מי שנולד במרוקו ויש לו פספורט מרוקני נשאר לעולם מרוקני, גם אם הוא אזרח ישראלי.

רן כהן (מרצ):

הרי אתה עשית רבות וגדולות בעניין הזה. הלוואי שיכולתי לעשות ליחסים עם עירק מה שאתה עשית ליחסים עם מרוקו. האמן לי, זה היה מסדר כמה דברים.

דוד צוקר (מרצ):

אנחנו את היחסים עם פולין כבר סידרנו.

רן כהן (מרצ):

אתם כן. עם פולין סידרתם לנו יותר מדי יחסים.

דוד צוקר (מרצ):

אני מדבר לאחרונה.

היו"ר ר' אדרי:

אבל מרוקו התנהגה באצילות אחרי מלחמת העולם השנייה.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

אדוני היושב=ראש, אני רוצה לעבור, ברשותך, לנושא שאנו דנים בו ולומר לך, שנדמה לי, שמעולם, אבל באמת מעולם - אני חבר כנסת מאז 1984 - לא עמדתי במצב, היו קונפליקטים והיו התנגדויות והיו אופוזיציות וקואליציות, והיו מחלוקות והיו זעמים, אני לא זוכר פעם אחת שבאיזו ממשלה, לא רק כל שרי הממשלה - - - חבר הכנסת רענן כהן, ברכות, שתצליח.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

שלום, אדוני. ברשותך, אדוני, חבר הכנסת רן כהן. אני בטוח שכל היושבים כאן ואלה שלא יושבים כאן מצטרפים לברכה, מאחלים לך הצלחה בדרכך החדשה. אנחנו שמחים שאתה אתנו כאן ותמשיך להיות אתנו כאן ולסייע ולעזור לנו בעצה ובהדרכה. אני מודה לך ומאחל לך הצלחה בדרכך החדשה, חבר הכנסת רענן כהן.

<u>רענן כהן (העבודה):</u>

תודה, אדוני היושב=ראש, אני מודה לך.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

על זה אומרים, כן יהי רצון. בהצלחה.

<u>רענן כהן (העבודה):</u>

תודה, באמת תודה.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

אדוני היושב=ראש, אני רוצה לומר, שכבר התרגלנו שלראש הממשלה הזה לא מאמינים גם השרים הקרובים אליו; לא מאמינים אנשי מפלגתו, לא מאמינים לו בוועידה של מפלגתו. שלא לדבר על זה שהנשיא קלינטון כבר לא מאמין לו, המלך חוסיין לא מאמין לו, הציבור כבר לא מאמין לו. אבל, להגיע למצב שבו הכנסת היום לא יכולה לעבור להצבעות מסיבה פשוטה, כי חבריו לקואליציה שמדברים אתו, גומרים ישיבה ואומרים לו: תן לנו את זה בכתב, כי אנחנו לא מאמינים לך.

לא עושים את זה אלה שמאוד לא אוהבים אותו בקואליציה, שיש להם קואליציה אלטרנטיבית. זה לא אנשי גשר, אנשי גשר כבר מזמן לא מאמינים לו, כי אפילו מה שהוא חתם להם עליו הוא לא מקיים. אבל עכשיו, מי שמבקש את החתימה זה אנשי המפד"ל, כור ההיתוך של ראש הממשלה הזה. אם יש מישהו בכלל שנמצא אתו בגב, בחזה, בראש, זה המפד"ל. המפד"ל גומרת אתו פגישה, אומרת לו: תן לנו בכתב מה שאמרת לנו. כלומר, אנחנו אומרים לך, אתה בעצם לא אמין, אתה לא מקיים את המלה שלך, אנחנו לא מאמינים לך, תן לנו את זה בכתב; והם יודעים שגם מה שהוא נתן בכתב לדוד לוי, הוא לא מקיים.

עושה את זה שר הבריאות, שאם יש מישהו שדבק בראש הממשלה הזה מהרגע שבו הוא אמר שהוא רוצה להיות ראש ממשלה, וחיכה לו במסדרונות של הכנסת שנה עד שמינה אותו לשר - השר יהושע מצא אומר: אני רוצה את מה שהוא אמר לי - בכתב.

לאיזו הידרדרות, לאיזה שפל אנחנו צריכים כבר להגיע במבנה השלטוני שלנו, רק משום שראש הממשלה הזה אומר: אני נאחז בשלטון, לא מעניינת אותי המדינה.

ואף=על=פי=כן אני רוצה לומר לך, אדוני היושב=ראש, לא יעזור לראש הממשלה נתניהו שום דבר, הקואליציה של חוק הדיור הציבורי תנצח אותו. מה זה הקואליציה של חוק הדיור הציבורי? זאת הקואליציה שהקמתי יחד עם חברים אחרים, עם מקסים לוי, רומן ברונפמן, אבי יחזקאל, תמר גוז'נסקי ואחרים, זאת הקואליציה שבה החלטנו שדיירי הדיור הציבורי, 120,000 משפחות, שגרות בדירות של "עמידר" ו"עמיגור" ו"חלמיש" ו"פרזות" ודיור ציבורי אחר, יהיו רשאים לקנות את הדירות האלה במחיר מסובסד על=פי מספר השנים שהם גרים בהן, ב=4% הנחה בשנה. ואנחנו נעביר את החוק הזה, ולא יעזור להם שום דבר, אופוזיציה וקואליציה.

אותו דבר - הקואליציה הזאת תנצח את ביבי נתניהו ואת השר נאמן בחוק הבריאות.

אדוני היושב=ראש, אני אומר לך, מנסים להונות את רוב העם, ולשמחתי לא מצליחים. רוב העם לא מאמין להם. איך אני יודע? כי אני בא עכשיו מהפגנה בחוץ. ומה ראיתי בהפגנה בחוץ? לא ראיתי רק את הרופאים נאבקים על שכרם, לא ראיתי רק את האחיות נאבקות על תנאי עבודתן, לא ראיתי רק את עובדי המינהל והמשק בבתי=החולים נאבקים גם על התנאים וגם על השכר, לא ראיתי את כל אלה נאבקים אפילו על דבר צודק לחלוטין - דרך אגב, גם עניין השכר שלהם צודק - אלא על מספר המיטות והרחבתו כדי שיהיה אפשר לנשום בבתי=החולים ולא כל המסדרונות יהיו מלאים מיטות. מה שראיתי בחוץ, ראיתי את כל עובדי מערכת הבריאות בכל סוגי בתי=החולים, ממשלתיים, של קופת=חולים, עירוניים, אבל ראיתי עוד דבר, את נציגי החולים, שומו שמים. אתם ראיתם את נציגי החולים מפגינים ושובתים יחד עם הרופאים, האחיות ועובדי המינהל בבתי=החולים?

אילו היה ראש ממשלה סביר, אילו היה שר אוצר עם עיניים פקוחות, הוא היה צריך לשאול את עצמו רק שאלה פשוטה אחת: איך זה יכול להיות, שאלה ואלה בתוך מערכת הבריאות, אבל גם כל אלה במערכת הבריאות וגם הנזקקים למערכת הבריאות, החולים, יפגינו יחד נגד הממשלה בפרשה הזאת של מערכת הבריאות? ואדם סביר ומוח סביר והיגיון סביר היו מגיעים למסקנה אחת, שהממשלה כפי הנראה מאיימת לא על העובדים, לא על בתי=החולים, לא רק על החולים, אלא על הכול. ולכן, יש כאן מאבק של הכול, נגד הכוונה הזדונית הזאת להרוס את מערכת הבריאות.

איך אני יודע שזה גם להרוס את מערכת הבריאות? משום ששר האוצר עצמו אומר, אנשי הממשלה עצמם אומרים, בוודאי שר הבריאות אומר, שיש לנו מערכת בריאות מפוארת. אז קודם כול, בזכות מה היא מפוארת? בין היתר, בזכות מערכת הבריאות שנבנתה לפני חוק ביטוח בריאות ממלכתי, ובזכות השיפורים בעקבות חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

אילו באה הממשלה ואמרה: יש לנו מערכת בריאות מצוינת, אני רוצה לשפר אותה - ואגב, נדמה לי שזו נחשבת מערכת הבריאות השנייה מבחינת הטיב בעולם - אני רוצה קצת לתקן אותה פה, קצת לתקן אותה פה; אני לא רוצה להיות ראשונה בעולם, אני רוצה להיות שנייה בעולם, שתהיה מערכת משופרת - אילו באה הממשלה ואמרה את זה, הרי כל המפגינים בחוץ היו מריעים לה והיו באים לעזור לה. הם זועקים משום שהממשלה באה להרוס את מערכת הבריאות, והם נלחמים על בריאותה של מערכת הבריאות.

הלוא הבריאות הזאת באמת יכולה להיהרס. פעם אחת היא יכולה להיהרס משום שהם מציעים שיהיה סל שירותי בריאות כזה, שאותם שירותי בריאות שניתנים לחולים, למטופלים ולנבדקים, יינתנו באופן לא אחיד. מה זה נקרא לא אחיד? - כל קופת=חולים תוכל להחליט כמה שירותי בריאות היא נותנת. איך היא תעשה זאת? בצורה מאוד פשוטה. תבוא קופת=חולים אחת ותאמר: אני אתן הרבה שירותי בריאות, עם הרבה רופאים מצוינים, עם מחלקות נפלאות, עם אפשרות לכל אדם לקבל חדר נפרד לטיפולים שלו, וכל השירותים האלה יעלו ביוקר, אבל אין דבר, אציע זאת לעשירים. תבוא מערכת אחרת, קופה אחרת, בתי=חולים אחרים ויאמרו: אנחנו ניתן פחות שירותי בריאות, פחות רופאים טובים, צפיפות במחלקות, פחות תרופות, אבל אין דבר, יש לנו מיליונים שממילא אין להם כסף לשלם, והם יקבלו שירותי בריאות נחותים. מה תהיה התוצאה? - קופות=חולים לעשירים, קופות=חולים לעניים.

רוב עצום של הציבור הישראלי יאבד את מערכת הבריאות המשובחת שיש לו היום, על=פי הגדרת שרי הממשלה. מי שיש להם יותר כסף והם אמידים, יחיו עד מאה=ועשרים, 60 שנה בבריאות רעה. זה מה-בבריאות טובה; ואחרים, שאין להם כסף, יחיו אולי 70 שמציעה הממשלה הזאת וזה מה שמקומם את מערכת הבריאות ועובדיה, שבאים היום להפגין מחוץ לכנסת. עם ישראל צריך לנשק להם את הידיים על המאבק הזה שהם נאבקים לא למענם אלא למען כולנו.

הדבר השני - באים לומר: אין כסף. רבותי, חברי הכנסת, אין שקר גדול מזה. אין שקר גדול מזה, מכיוון שגם בממשלה יודעים שזהו שקר. הלוא מה קורה באמת? חוק ביטוח בריאות ממלכתי הניח - וזה נכתב בפרטיו ובסעיפיו - שהחוק ימומן ממס מקביל שהיה נהוג אז. המס המקביל הוא אותו מס שמשלם מקום העבודה של העובד. הוא מועבר לביטוח הלאומי, והביטוח הלאומי מעביר אותו פר=עובד לקופת=החולים שלו. הממשלה החליטה לבטל את המס המקביל. לא רק שהיא החליטה לבטל את המס המקביל, אלא היא החליטה שהיא תשלם את המס המקביל.

אני רוצה לומר שני דברים בעניין הזה. רבותי, האם מישהו מעלה בדעתו שאדם עובד לא משקיע מבריאותו במקום העבודה? ישב כאן שלשום השר רפאל איתן. הוא היה גם בצבא וגם חקלאי. גם אני הייתי פה ושם בצבא וגם חקלאי. מה, מישהו מעלה בדעתו שכאשר השר איתן עבד כחקלאי בריאותו לא נפגעה? הוא לא מסר מבריאותו, מאונו,

מחוזקו הגופני והנפשי? כאשר הוא היה באימונים בצבא או בשדות הקרב או בכל תפקיד שהוא היה, הוא לא מסר מבריאותו? אז למה הצבא נותן בריאות לחיילים? למה הממשלה באה והחליטה שמקום העבודה לא צריך לממן זאת? אגב, יש נורמה מקובלת בכל המדינות בעולם, הקפיטליסטיות ביותר, שמקום העבודה מממן חלק ומשתתף בחלק מטיפולי הבריאות ומביטוח הבריאות. למה הממשלה החליטה לבטל זאת? איזו נורמה היא זו? איזו תרבות עבודה היא זו? איזו דאגה לכבוד האדם ובריאותו היא זו?

אבל הממשלה החליטה - החליטה. בטעות החליטה? - בטעות. בצדק? - לשיטתה אולי בצדק. אבל את מה שהיא החליטה היא לא מקיימת. היא החליטה שהיא תממן, ועכשיו היא לא מממנת. כלומר, היום חסרים בתקציב הבריאות כ=600 מיליון שקל, שאילו גבו את המס המקביל הם היו נכנסים למערכת הבריאות, והיו חסרים פחות 600 מיליון שקל, שהממשלה החליטה לגזול אותם.

התקציב השני זו אותה השתתפות של הממשלה, שגם היא מונחת בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, והממשלה החליטה לא להקציב אותה. כלומר, באה הממשלה, לוקחת כ=1.3 מיליארד שקל ומחליטה להעביר אותם להתנחלויות ולישיבות החרדיות. המספרים נמצאים בעיתונים. היא החליטה לתת אותם לכל מיני גורמים שהיא חפצה ביקרם, והיא החליטה לגזול אותם מהבריאות של העם. כלומר, אין כאן בעיה שהחוק הפלה את מערכת הבריאות. להיפך. הממשלה מפלה את מערכת הבריאות ואת החוק שעל=פיו היא פועלת. עכשיו היא באה ואומרת: אין לי כסף. אין לה כסף, כי היא החליטה להגדיל לכולם.

רבותי, חברי הכנסת, זמני תם. אתן לכם רק שתיים=שלוש דוגמאות קצרות. הממשלה החליטה, למשל, להקציב 74 מיליון ועוד 7 מיליונים, שהם כ=80 מיליון שקל, למענקים והשקעות ביהודה, בשומרון ובעזה. למה? אם היא היתה באה ואומרת: אני הולכת להשקיע זאת באופקים, בנתיבות, בדימונה, במקומות שבהם יש כיסי אבטלה גדולים - מילא. אבל גם את זה היא לא עושה. את זה היא לוקחת ושמה ביהודה ובשומרון. שם אין חוסר עבודה. שם אין אף מובטל. שם מקבלים שירותי בריאות בשפע.

אדוני היושב=ראש, אתן דוגמה אחרת, איך הממשלה החליטה להשקיע 390 מיליון שקל בכבישים עוקפים בשטחים. מאין? מהבריאות, מהחינוך, מאותם מקומות שבהם היא החליטה לקצץ, ועכשיו היא באה להגיד אין.

כלומר, זה לא מצב שבו באמת אין. יש. יש אפילו בכיסי הממשלה. היא רק החליטה לתת את הכסף למישהו אחר.

שלא לדבר על כך שהממשלה החליטה, שכל מי שמרוויח עשרות מיליונים, מאות מיליונים בבורסה, לא משלם אפילו שקל אחד מס. למה? למה אדם עובד, למה פועלת שעובדת בכל מקום בארץ הזאת, אלה משלמים מס, ואילו כל מי שמגלגל כסף בזה שהוא מרים טלפון ואומר: תקנו, תמכרו, תקנו, תמכרו, תקנו, תמכרו, אפילו אם מדובר במיליונים, לא משלם אף שקל מס? למה?

אדוני היושב=ראש, נדמה לי שרמת העוול ורמת הרשע שיש בתוך ההצעות הללו של הממשלה הן הרעל שמסכסך היום בין גורמי הממשלה, ואולי הם גם אלה שיביאו סוף סוף להפלתה, או לפחות להפלת התקציב הארור הזה, שבא להרוס לנו את מערכת הבריאות ואת מערכת השירותים החברתיים הטובים של מדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת רן כהן, על דבריך. אני מזמין את חבר הכנסת דוד צוקר - שלוש הסתייגויות כאמור להצעת החוק להגברת הצמיחה והתעסוקה.

אני רוצה לומר לך, אדוני, חבר הכנסת צוקר, שהלילה בנאום שלך - היות שאני ניהלתי את הישיבה - העוזר שלי אמר לי שקיבל כמה טלפונים על כך שנהנו לשמוע את כל מה שאמרת לנו בערך בשעה 02:00.

דוד צוקר (מרצ):

ב=02:00, כן.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני.

דוד צוקר (מרצ):

תודה, אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, האמת שיכול להיות שגם היית מוצא עניין רב בדיון ב=06:00, שכן - - -

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שבילית כל הלילה כאן.

דוד צוקר (מרצ):

כן, כמו כל התורנים. עסקנו בפרשת השבוע בנאום ב=06:00, שכן פרשת השבוע, חבר הכנסת כהן, נותנת הזדמנות ליוסף לפענח לפרעה חלום על שבע הפרות השמנות, שבע הפרות הרזות, והפרות הרזות העולות מן היאור ובולעות את שבע הפרות השמנות ולא נודע כי בא אל קרבן. אחר כך השיבולים הרזות שבולעות את השיבולים השמנות, ולא נודע כי בא אל קרבן.

הסיפור הוא סיפור כלכלי מובהק. כלומר, יוסף מנבא לפרעה שתהיינה שבע שנים של צמיחה, של גידול בתל"ג, של גידול בתוצר למשק, של עלייה ברמת החיים, של שגשוג, והוא מבשר לו, ששבע שנים אחר כך תהיינה שנות נתניהו, כלומר שנים שבהן השגשוג איננו שגשוג, היעד איננו צמיחה, התל"ג בקיפאון, התוצר לנפש קופא גם הוא על שמריו. זהו המצב שאנחנו נתונים בו כבר כשנתיים.

בעצם פרשת השבוע עוסקת בעניין הזה, אלא שהמקרא, התנ"ך, נזקק ליוסף בעל החוכמה היתירה כדי לנבא וכדי לצפות את המצב הזה, ואפילו אנשים פשוטים כמו חבר הכנסת כהן וכמוני - וודאי שאיננו מגיעים למעלתו של יוסף - יכולים לשער גם בלי שנפענח חלומות, שאנחנו עומדים בפני שבע הפרות הרזות, שתבלענה את שבע הפרות השמנות, ולא נודע כי בא אל קרבן.

רן כהן (מרצ):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

לא יודע, תברר. אם כן, אדוני יודע שבבוקר עסקנו גם - יצאתי מפרשת השבוע - בשאלה הכלכלית הזאת של שנות צמיחה או שנות קיפאון, שנות שגשוג או שנות צמצום.

רציתי לפתוח בזה, אלא שפרשת השבוע לקחה אותנו למקום אחר. רציתי לחזור בכל אופן לשאלה שמטרידה אותי - ואני לא אומר את זה עכשיו על דרך הציניות ולא על דרך הסרקזם - לי לא ברור מה עומד לקרות כאן ב=15:00. אני רוצה לנסות ולהסביר, כלומר, על מה עומדים להצביע? הרי לפני שבוע היינו עדים כאן לפיאסקו.

היו"ר ר' אדרי:

אם אדוני שם לב, זו, למעשה, שיחה אינטימית.

דוד צוקר (מרצ):

כן, אנו נמצאים כאן שלושתנו, רותי קפלן, אתה, אני, סדרן אחד.

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו נמצאים באולם, סגנית המזכיר, יש לנו ערוץ=33, יש לנו כמה עוזרים, קצרניות, ויש לנו גם ציבור שצופה בנו. אני בטוח שבבתים הרבה צופים בנו בשעה כזאת.

דוד צוקר (מרצ):

גם אם לא - - -

היו"ר ר' אדרי:

וישמחו - - -

דוד צוקר (מרצ):

מספיק לי שרותי קפלן כאן בשביל להתייחס במלוא הרצינות לעניין הזה, מה עוד שאדוני יושב=ראש, בכלל אני מסודר.

אבל אני תוהה ביני לבין עצמי, האם הממשלה מבקשת לחזור על הפיאסקו שהיה כאן לפני שבוע. פיאסקו, אגב, כזכור מן הנאום בלילה, היא מלה שמקורה איטלקי, המבטאת כישלון צורב ומוחץ, ובריידיש אנו יכולים לומר פיאסקע.

היו"ר ר' אדרי:

ובערבית איך הגדרת את זה, אדוני?

דוד צוקר (מרצ):

בערבית היו לנו כמה מושגים: פדיחה, פאשלה, נאחס.

היו"ר ר' אדרי:

פדיחה.

דוד צוקר (מרצ):

אגב, שכחנו ביטוי אחד בבוקר - אני מוכרח להוסיף משהו - והוא ביטוי יידי: "בעקאקט". פירושו של הביטוי היידי הזה הוא עיי חורבות, חורבן, מצב שבו לא נשארת אבן על אבן. נדמה לי, שזה גם מתאים למה שהיה כאן בשבוע שעבר ביום ד', אם כי הביטוי קצת ירחמיאלי, כלומר, פה היה פיאסקו, כישלון צורב, ולא בדיוק "בעקאקט". זה המצב שהיה כאן.

אגב, אחד המאזינים בלילה, אדוני היושב=ראש - - -

היו"ר ר' אדרי:

ההגדרה הנכונה היא פדיחה.

דוד צוקר (מרצ):

כן, סיכמנו שזה בין פדיחה לבין בוקה ומבולקה, כלומר, המצב המבולגן הזה ששרר פה ביום ד'. אלה פחות או יותר המונחים שהתכנסנו עליהם הלילה, אם כי צופה אחד בלילה מסר לנו הגדרה מאוד מעניינת. הוא טלפן הנה ומסר את ההגדרה הבאה - לא ידעתי אותה - אוטואטומיה. מה זה אוטואטומיה? - פגיעה עצמית של בעלי חיים שונים, שמנתקים איבר מגופם לשם התגוננות, כגון: ניתוק עצמי של הזנב אצל הלטאות. כלומר, כאשר גוף רוצה להגן על עצמו, ונניח תופסים ללטאה את הזנב, היא משילה את הזנב כדי לברוח. הוא המשיל את זה למצב של מפלגות בקואליציה, כלומר של ממשלה שמדי פעם משילה מעצמה, מנתקת את עצמה מאיזה איבר מאיבריה, וחושבת שהיא תינצל, ובסך הכול היא הולכת וגודמת את עצמה והופכת לגוף שבקושי חי.

אם כן, אני חוזר לשאלתי, אחרי שהוספנו את המונחים, ובין השאר גם לבקשתה של רותי, עכשיו כל אחד יוכל לבחור באיזה מצב היינו ואיזו הגדרה מתאימה לנו.

בשבוע שעבר היה כאן פיאסקו שכמוהו לא היה כבר, לפי מיטב ידיעתי, מאז קום המדינה. מצב שבו הממשלה בהצעת התקציב נכשלת הצבעה אחרי הצבעה ונאלצת למשוך את כל החוק כולו ולהוריד אותו לוועדת הכספים. על=פי מיטב ידיעתי - לא זיכרוני, כי זיכרוני מגיע רק 11 שנים אחורה - לא היה מצב כזה בכנסת, שהממשלה ראתה שהיא לא מסוגלת להעביר אפילו את שם החוק.

היו"ר ר' אדרי:

אני יכול לחזור רק 20 שנה אחורה.

דוד צוקר (מרצ):

עכשיו ברצינות, אתה לא זוכר מצב כזה, נכון?

היו"ר ר' אדרי:

לא, 20 שנה לא.

דוד צוקר (מרצ):

אין, לא היה מצב כזה. השאלה שאני שואל את עצמי היא: על מה יוכלו להצביע בשעה 15:00? כלומר, האם יש קואליציה שמסוגלת לגייס רוב על שם החוק, או על הרפורמה בענף המוניות - לא שאלות מכריעות מאוד בחיי המשק. אני לא בטוח שיש כאן רוב, כלומר, האם הממשלה באמת מתכננת לעצמה - לא העליתי על דעתי שהיא מתכננת לעצמה - תבוסה או פיאסקו גדול מזה שהיה פה בשבוע שעבר. שיערתי שמה שהיה בשבוע שעבר היה כל כך יוצא דופן, כל כך חריג, שאי=אפשר לחזור עליו. אני לא רואה כיצד הממשלה מסוגלת לגייס רוב ולהצביע בשעה 15:00 ולגייס את מרבית חברי הבית שיעבירו אפילו את שם החוק. אינני יודע.

אבל, אם זה יובא להצבעה, בפנייה רשמית אני פונה לאדוני היושב=ראש, מוטב שלפני שתחל ההנמקה, תניח כאן הממשלה - כפי שחוק=יסוד: הממשלה מצווה עליה - את ההסכמים כולם. אם היו הסכמים בין הסיעות, או בין ראש הממשלה לבין אחד הגורמים בממשלה, לא בהכרח סיעות, זה יכול להיות גם שר, זה יכול להיות גם קבוצת חברי כנסת, מאחר שיש חובה להניח על שולחן הכנסת 24 שעות לפני ההצבעה - אני מדגיש, 24 שעות לפני ההצבעה יש חובת הנחה על שולחן הכנסת, כדי לתת פומביות.

אני מבקש מאוד מאדוני היושב=ראש לפנות ליושב=ראש הכנסת ולא לאפשר התחלת הדיון עד אשר יונחו כאן ההסכמים, ואם יש כאלה - אינני יודע - לא ניתן יהיה לקיים הצבעות לפני עבור 24 שעות מיום שהונחו - - -

היו"ר ר' אדרי:

רק ברשותך, מאחר שהבקשה והתביעה היא במקומה, וזה על=פי התקנון, אני מבקש את שימת לב יושב=ראש הכנסת וגם הממשלה לסוגיה שהעלה כאן חבר הכנסת דוד צוקר.

דוד צוקר (מרצ):

אני מציע שאדוני יאמר שכבר הונחה בקשה, אני מגיש את בקשתי רשמית אליך, ואתה עכשיו פונה רשמית.

היו"ר ר' אדרי:

אני פונה רשמית גם לממשלה וגם לנשיאות הכנסת.

דוד צוקר (מרצ):

מאה אחוז.

אם כן, בדקות שנותרו לי אני רוצה לעמוד על משהו שהתחלתי בבוקר ולא סיימתי אותו - לא שכל הצופים או כולנו עוקבים בדיוק אחרי כל נאומי חברי הכנסת, אבל אני מרגיש לא שלם עם תזה שהתחלתי לפרוס אותה, ולא סיימתי - וזה הנושא הבא: מה הם הקריטריונים, מה הם המשתנים שמנבאים צמיחה במשק? יש על זה גרסאות שונות, תיאוריות שונות, ואסכולות ואידיאולוגיות שונות עסקו בעניין הזה.

בעבודה שעשה הבנק העולמי - אם אינני טועה ב=1990 - הוא ניתח את מצב המשק של כ=80 מדינות, 80 משקים. הוא סקר אותם כמה שנים לאחור - אינני זוכר כמה שנים לאחור - והוא ניסה למצוא מהו המכנה המשותף, מהו המשתנה המשותף בכל המשקים הצומחים, או במשקים שאינם צומחים, שמסוגלים להסביר את תופעת הצמיחה או הסטגנציה, או הקיפאון.

הנה אותו דוח מצא, שיש שני משתנים מרכזיים שמנבאים בכל המשקים - בלי קשר לאופי המשקים, בלי קשר לתרבות העסקית, בלי קשר למשתנים תרבותיים. הוא מצא שיש שני משתנים כאלה: 1. גודל ההשקעה בחינוך; 2. המצב המדיני - יציבות או אי=יציבות, אבל המצב המדיני, הפנימי והחיצוני. אלה שני המשתנים המרכזיים שמסוגלים לנבא האם משק בטווח הבינוני, לא בטווח המיידי של שנה, אלא בטווח הבינוני של שלוש, ארבע, חמש שנים, האם משק יצמח או לא. השקעות בחינוך והמצב המדיני.

והנה, בשני המשתנים הללו, ממשלת נתניהו מנבאת לנו לא רק קיפאון בזמן כהונתה

אלא קיפאון שיימשך גם אחרי שהיא תסיים את כהונתה.

בתחום החינוך, אם אני רק אזכיר, בשנת 1992, כאשר הוקמה הממשלה בראשותו של יצחק רבין, אחד המעשים הראשונים, בלי שהיו עוד תביעות של מורים ובלי שהיו תביעות של מערכת החינוך, כמעשה יזום מטעם ראש הממשלה ושרת החינוך דאז, אבל היה מאוד ברור שזו יוזמה של הממשלה כולה, היתוספו 2 מיליארדי שקלים מייד בתקציב הראשון. בתקציב 1993 - כי הממשלה נכנסה לכהונה באמצע 1992 - מייד היתוספו 2 מיליארדי שקלים.

אם אנחנו משווים את זה למצב השורר היום, הרי ברור שאז היתה הבנה מאוד עמוקה, היתה הסכמה מאוד עמוקה, ולא נדרשו ללחצים ולא נדרשו שום כיפופי זרוע כדי שהממשלה תיתן מיוזמתה לא לעצמה, כי מה, הממשלה קיבלה 2 מיליארדי שקל? נהנו מזה הילדים וההורים, וזה היה מעשה שביסודו היתה הבנה עמוקה, שמשק צומח תובע מערכת חינוך משוכללת ומפותחת, שצמיחה מתבססת ונשענת על חינוך טכנולוגי והומניסטי, ריאלי והומני מפותח ומתקדם.

כלומר, במשתנה הראשון ממשלת נתניהו מבטיחה לנו צמצום והתכווצות של המשק, לא רק בזמן כהונתה אלא גם כאשר היא תסיים את כהונתה. המשתנה השני הוא, כאמור, המצב הפוליטי הפנימי והמצב המדיני החיצוני.

משקים אינם צומחים במצב מדיני של אי=יציבות. משקים אינם יודעים לצמוח וכסף לא יודע לבוא ולא רוצה לבוא למשקים או למדינות שנמצאות במצב של איום, של אי=ודאות, של זעזוע. והנה, לעומת מצב מדיני של סיכוי, של תקווה - אני מדבר, 1995 הבטיח התקדמות, הבטיח-בעיניו של המשקיע החיצוני - הרי המצב המדיני עד 1996 שגם אם יש צרות פנימיות, פיגועים ומצב של טרור אישי מאוד בעייתי, כפי ששרר בשנים 1995, הרי מבחינת המשקיע בחוץ, המשקיע שרצה לפתח פה ורצה להשקיע כדי ליצור-1996 מקומות עבודה, היה פה מצב של תקווה ושל יציבות ומדיניות שהלכה והשתפרה. כלומר, מערכת יחסים משתפרת עם העולם הערבי, במעגל הראשון - ירדן, מצרים והפלסטינים. מצב מדיני הולך ומשתפר גם במעגל השני - מרוקו, תוניסיה, נסיכויות המפרץ. המצב המדיני הזה הבטיח השקעות, ולא השקעות פיננסיות בעיקר, כפי שבאות עכשיו, אלא השקעות שיצרו מקומות עבודה. כי זאת יש להזכיר, ההשקעות הפיננסיות, הכספיות, שהגיעו לארץ בשנה וחצי האחרונה הן השקעות שלא יצרו אפילו מקום עבודה נוסף אחד. היתה פה החלפת בעלויות, ראה בנק הפועלים, אבל לא היתה פה יצירת מקום עבודה נוסף אחד.

והנה, גם בתחום המדיני, אם כן, המדיניות של ממשלת נתניהו מבטיחה אי=יציבות, אי=ודאות, איומים, ומשקיע לא יבוא הנה. אין סיבה שמשקיע סביר, שמשקיע רציני, שמשקיע שחס על כספו, ומשקיע בהגדרה חס על כספו, ומשקיע בהגדרה רוצה לעשות עוד כסף מן הכסף שכבר יש לו, אין סיכוי שמשקיע כזה ירצה, ישאף לבוא הנה למרות המצב המדיני או בניגוד למצב המדיני.

כלומר, אם אנחנו לוקחים את שני המשתנים המרכזיים שמנבאים צמיחה בדרך כלל, בלא קשר לאופי אידיאולוגי או לחברה, על=פי אותה עבודה של הבנק העולמי, המשתנים המרכזיים, לא הבלעדיים, בכל המדינות בעולם, הם השקעות בחינוך ויציבות מדינית - בשני אלה מבטיחה לנו ממשלת נתניהו, כאמור, התכווצות ונסיגה ולא פריצה וצמיחה.

אדוני היושב=ראש, אני מציע שידאגו למים לנואמים אחרי. את הכוס הזאת כדאי להחליף, כי אני מצונן.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, על ההערה שלך.

דוד צוקר (מרצ):

אני רוצה להגיד שני משפטים על עניין הבריאות, ואין לי מה לחדש פה. כל אחד ושירתו, כל אחד וסגנונו, אני רוצה לחזור במלותי שלי על מה שלא רק בבית הזה יש לגביו תחושה מאוד חריפה, שפה הולכת להיות התמוטטות של ערך מרכזי בחברה הישראלית. לא רק בבית הזה, אלא נדמה לי שבמדינת ישראל לא כולה, אבל רובה, יש פחד גדול מן המשטר החדש הזה שמנסים לכפות עלינו, וביטויו הקיצוני, האכזרי כל כך, יבוא לידי ביטוי מובהק כל כך במערכת הבריאות.

אין מדובר פה בתיקונים פיננסיים כאלה או אחרים. אין מדובר פה בכיסוי גירעונות כזה או אחר במערכת הבריאות. מערכת הבריאות היא מערכת שעסוקה ושקועה בגירעונות כמעט בכל העולם המערבי. ציפיות החברה הולכות ועולות, זה מושך את מערכת הבריאות כלפי מעלה. מכשור יקר יותר ויותר, שמסוגל לתת חיים במקרים יותר ויותר

קיצוניים. אם אנחנו מסוגלים היום לתת חיים לפג שמשקלו 450 גרם, או אם, מהצד השני, מדינת ישראל מבצעת היום ניתוחי לב פתוח לבני 80, 84, 85, הרי התופעות הללו מייקרות מאוד את המערכת, וזו תופעה שכל העולם המערבי מכיר אותה.

כלומר, הממשלה הזו מנסה לבוא ולכפות משטר חדש, שלא ידענו כמותו לא ב=50 השנה האחרונות, אלא אז שקם פה יישוב היתה פה הבנה, שיש כמה תחומים שגם הימין וגם החוגים הליברליים הסכימו להם, וזה שבתחום של בריאות יהיה פה משטר של ערבות הדדית. היתה פה הסכמה מאוד רחבה, וקופות=החולים, לא רק של מחנה העבודה, אלא גם קופת=חולים של המחנה הלאומי וגם קופות=החולים ששירתו את הציבורים הדתיים ידעו, שהערך הזה של ערבות הדדית אין מוותרים עליו, כאמור, ללא הבדלים של השקפה ומחלוקת אידיאולוגית. המשטר הזה שמר על עצמו הרבה עשרות שנים, עוד הרבה לפני קום המדינה. מה שבאים לנסות ולעשות פה הוא לנסות וליצור משטר חדש, שיש בו גם יסוד של רשע, יסוד של רוע לב, שאומר: אנחנו ניצור פה משטר חדש, אמריקני, שבו מותר יהיה, לגיטימי יהיה, על=פי חוק, להפקיר את החלש, להפקיר את מי שלא מסוגל לבטח את עצמו.

היווצרות של סלי בריאות דיפרנציאליים; כלומר, שכל קופת=חולים תקבע לעצמה את סל התרופות שלה, את סל האמצעים הבריאותיים שהיא נותנת לחולה, תיצור, כמובן, ביטוחי משנה שאתה ואני נעמוד בהם, ורבים באוכלוסייה הישראלית לא יעמדו בהם. זה משטר אמריקני, שאני לא רוצה לחיות בו.

אבל יותר מזה, זה אומר שייפתחו פה קופות=חולים, והחוק יאפשר זאת על=פי הצעות המשטר החדש, קופות=חולים על=פי מעמד כלכלי. אם יש משהו שצריך להרתיע את המבוססים שבינינו ואת העשירים שבינינו ואת מי שיכול היום להרשות לעצמו, זה היווצרות של פער בלתי נסבל, כי יש פערים שאם אתה מותח אותם יותר מדי, גם לבעלי היכולת נהיה לא נוח לחיות בחברה. בעלי יכולת אינם יכולים להרשות לעצמם מתחים חזקים מדי, פערים גדולים מדי, מתח גדול מדי, כעסים גדולים מדי, אי=הסכמה גדולה מדי. אנשים מבוססים אינם יכולים להרשות זאת לעצמם. אם זה ייווצר בתחום של בריאות, שנדמה לי, אין רגיש ממנו, והתחום הזה יותר רגיש מאשר הוויכוחים המדיניים שיש בינינו ומאשר הוויכוחים בין דתיים לחילונים שיש בינינו, זה אולי אחד המתחים הכי חזקים, הפער שנפער כאן בתוך החברה הישראלית יכול לגרום לנו לתוצאות כל כך קשות, שהמבוססים שבינינו אסור להם שיהיו מעוניינים בזה.

על כן, אסיים את דברי בזה שאומר, מוכרחים להשקיע ביומיים=שלושה ימים הקרובים כל מאמץ ציבורי, חוץ=פרלמנטרי, פרלמנטרי, קואליציוני, אופוזיציוני, כל מאמץ שרק אפשר, כדי שלא נהפוך פה לחברה אמריקנית, כדי שלא נהפוך פה לחברה שהחוק מרשה בה לזרוק את החולים חסרי היכולת. זה חזון כל כך נורא, זה חזון כל כך אכזרי וכל כך חסר לב, שצריך לעשות כל מאמץ כדי למנוע אותו.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני מודה לך על דבריך. אני מבקש מחברת הכנסת נעמי חזן להגיש שלוש הסתייגויות. כאמור, אנחנו דנים בהצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998, פרק ג' - מוניות. גברתי, בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חבר הכנסת וליד צאדק, מותר לי תיקון טעות? אני חושבת ששם החוק בעצם בהצבעה הראשונה לא התקבל, וכתוצאה מכך חזרה הסוגיה הזאת לוועדת הכספים. עד כמה שזכור לי, מדובר בהצעת חוק להגברת הצמיחה הכלכלית.

היו"ר ר' אדרי:

גברתי, נכון. אבל אנחנו מתחילים הכול מחדש, וכנראה הכול יחזור לקדמותו, כאילו לא היה כל השבוע הקשה שלנו בשבוע שעבר. עם זאת, אני מודה לך על שאת מסבה את תשומת לבנו, ואכן נבדוק זאת ונסב את תשומת לב נשיאות הכנסת לצורך. אני מודה לך, גברתי, על ההערה, שהיא במקומה.

נעמי חזן (מרצ):

תודה רבה.

אדוני היושב=ראש, נראה שאתה ואני הבודדים ברגע זה במליאת הכנסת, ויוצא לשנינו בצורה זו או אחרת, כי שנינו גם מכהנים כסגני יושב=ראש הכנסת, לשבת שעות ארוכות מאוד במליאה. משום שעשינו זאת מסביב לשעון בשבוע שעבר, וגם התחלנו לעשות

זאת השבוע, אולי, ברשותך, אני אסכם כמה מההערות ששמתי לב אליהן במרוצת הדיונים האלה. אני חושבת, שבתור סיכום ביניים, זה יהיה מעניין לראות באיזו מידה באמת הדיון הזה מתנהל בצורה ענייינית, וכמובן גם מה זה אומר לגבי משק המדינה, הצמיחה במשק והאפשרויות של שוויון וצדק חברתי בשנה הקרובה.

שמתי לב לכמה תופעות שאני לא זוכרת אותן בשנים עברו, וברשותך אמנה לפחות חלק מהן. כפי שאתה רואה היטב, ולא רק בשעה זו, כמעט לאורך שבוע שלם לא נמצא אדם אחד מהקואליציה במליאת הכנסת בדיוני התקציב. אני זוכרת את הקדנציה הקודמת, שהאפשרות לנאום בנושא התקציב נוצלה גם על=ידי חברי אופוזיציה, כמובן, אבל גם על=ידי חברי קואליציה. לא זכור לי מצב, ותתקן אותי אתה, כי אתה בכל זאת ותיק ממני בכנסת, שדיוני התקציב התנהלו ללא נוכחות וללא השתתפות של חברי הקואליציה בצורה כל כך עקבית וכל כך שיטתית.

היו"ר ר' אדרי:

אכן נכון, גברתי, הצדק עמך. עד כמה שזכור לי ב=20 השנים האחרונות, הדרך הזו לא זכורה לי, אבל עם זה לא זכור לי שהכנסת הקדישה שבועיים שלמים לדיונים בתקציב.

נעמי חזן (מרצ):

אני אחזור לנקודה הזאת.

היו"ר ר' אדרי:

גברתי, הייתי מאוד רוצה לשמוע את דעתך, מה את אומרת, האם אכן היינו צריכים להקדיש כל כך הרבה זמן לנושא הזה, או שהיה ראוי שנתרכז בנושאים חשובים וחיוניים

- - -

אברהם פורז (מרצ):

ראית שכיוון שהדיונים היו ארוכים, חלק מחברי הקואליציה השתכנעו והצביעו נגד הממשלה. אני בטוח שרק בגלל הדיונים הארוכים של הקואליציה הם השתכנעו.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני מבין אותך, אבל תמיד אנחנו אומרים שהתוצאה היא הקובעת. היושבים כאן, על כל פנים, וגברתי הנואמת יודעים, שזה לא בגלל הנאומים של האופוזיציה, אף שאני באופוזיציה. אבל לא התכוונת לזה ברצינות.

אברהם פורז (מרצ):

תוך כדי הדיונים עם ראשי האופוזיציה ראיתי איך הספק מתחיל לכרסם אצל כמה מחברי הקואליציה.

נעמי חזן (מרצ):

ייתכן מאוד.

היו"ר ר' אדרי:

אולי אנחנו איחדנו את הקואליציה?

נעמי חזן (מרצ):

ברשותך, חבר הכנסת פורז, משום שהיושב=ראש הפנה אלי שאלה, תשובתי בכיוון שלך

- - -

היו"ר ר' אדרי:

הזמן שדיברנו הוא לא על חשבונך.

נעמי חזן (מרצ):

אני מודה לך, אדוני. לא זכור לי דיון כל כך ארוך, אבל בתשובה על שאלתך, שאלה

אחרת. האם זכור לך אי=פעם, שממשלה המכהנת בזמן דיוני התקציב, החזירה את כל החוק לוועדת הכספים? למיטב זיכרוני, מצב כזה לא היה קיים בעבר בפרלמנט הישראלי - שממש החזירו את כל החוק. זה לא זכור לי. מסתבר שהסיבה לכך שהדיון מתמשך היא, שפשוט שלממשלה אין רוב וכל פעם מנסים לדחות, אבל כנראה יש מבוכה בקואליציה, כי אחרת אין לי הסבר להערה הראשונה שלי, שלא זכורה לי סיטואציה שבדיוני תקציב כבדי משקל אין השתתפות ערה של כל חלקי הבית. זו ההערה הראשונה.

אברהם פורז (מרצ):

כשאנחנו היינו בקואליציה, היו ארבעה אנשים שסחבו את הכנסת במשך כמה ימים, ובליכוד היו ארבעה שסחבו - - -

נעמי חזן (מרצ):

נכון, אבל אתה זוכר, חבר הכנסת אברהם פורז, שברגע שהגיע תורנו - אז היינו בקואליציה - ניצלנו את מלוא האפשרויות שעמדו לרשותנו כדי לנאום, והדבר הזה לא קיים. מדי פעם, זה קורה פעם=פעמיים ביום, יש השתתפות של חברי הקואליציה, אבל ההשתתפות הזו - וזו הערה שנייה, ברשותך - היא השתתפות מוזרה מאין כמוה. הבוקר הייתי יושבת=ראש, וחבר הכנסת מקסים לוי קם ונאם במשך 15 דקות ועוד תוספת זמן, כי היו הפרעות. הוא נאם נאום אופוזיציוני מאין כמוהו.

אברהם פורז (מרצ):

אבל הוא שייך לאופוזיציה.

נעמי חזן (מרצ):

לא, אבל הוא חבר בקואליציה, והוא לא רק חבר בקואליציה - - -

אברהם פורז (מרצ):

אני לא ידעתי שהוא בקואליציה.

נעמי חזן (מרצ):

הוא יושב בצד הזה של הבית, אדוני חבר הכנסת פורז. דברים שיצאו מפיו של חבר הכנסת מקסים לוי, שהוא אדם אמיץ - הוא אדם אמיץ משום שיש לו באמת הבנה ורגישות לנושאים של צדק חברתי - והוא קם ואמר, שהוא איננו יכול לתמוך בתקציב ולא בחוק ההסדרים שמציגה הממשלה הנוכחית, משום שהיא מעוותת את ערכי היסוד של החברה הישראלית, שלמענם הוא נאבק, בין היתר את עקרון השוויון. יושב פה חבר הכנסת וליד צאדק, ואני מתארת לעצמי, חבר הכנסת צאדק, שברגע שאני אסיים את דברי, גם אתה תדבר פעם נוספת על עיוות עקרון השוויון במדינת ישראל.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

את חושבת שזה יעזור?

אברהם פורז (מרצ):

במאה אחוז זה יעזור.

נעמי חזן (מרצ):

אתה יודע מה? אני חושבת שחברי כנסת הם אופטימיים מטיבם. אני יודעת שאתה ואני, ואני מסתכנת ואומרת שגם חבר הכנסת אדרי, אנחנו כאן כי אנחנו מאמינים שאנחנו יכולים לשנות דברים שאינם צודקים, שאינם שוויוניים, שהינם מעוותים בחברה הישראלית.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

חברת הכנסת חזן, אני מבקש ממך, אל תהי חולה, כי עכשיו יש סל בריאות ויש בעיות.

נעמי חזן (מרצ):

עוד לא הגעתי לזה, אדוני.

אברהם פורז (מרצ):

את עוד לא הגעת לצורך בתרופות שחסרות בסל, ברוך השם.

נעמי חזן (מרצ):

נכון, ומותר לי, בהערה רצינית מאוד לומר, שאפילו שהוכרז על מימון סל תרופות לחולים בסכנת חיים, משום מה הושמטה מחלת האלצהיימר. אפשר להיטיב עם חולי האלצהיימר, אבל נראה שמדינת ישראל לא הבינה את זה.

חבר הכנסת לוי התנגח כאן עם חבר הכנסת רובי ריבלין, ואני חשבתי שזה לא דיון בתוך הקואליציה אלא דיון בין אופוזיציה לקואליציה, חוץ מן העובדה ששניהם בקואליציה.

אם תרשה לי לעשות סיכום ביניים - הערה ראשונה היא על ישיבה שבה במשך שעות ארוכות הקואליציה נעדרת; כשהיא כן משתתפת, וזו ההערה השנייה, חלק מהקואליציה נשמע כמו אופוזיציה. ועתה הערה שלישית, אולי הכי רצינית בסבב הזה.

אתה יודע מה, אדוני היושב=ראש, הכנסת דנה בחוק ההסדרים ובתקציב המדינה, וברגע זה אין לאף אחד שמדבר מושג כלשהו על מה דנים ועל מה מצביעים. ברור לחלוטין שהחוק שמונח לפנינו לא יכול לעבור, חלק ממנו כבר הוחזר - - -

אברהם פורז (מרצ):

למה חלק? כולו.

נעמי חזן (מרצ):

כל=כולו. אפילו הוא חוזר לשולחן, הוא יחזור לא באותה צורה.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

באופן פורמלי אני לא מבין מה אנחנו עושים בדיון הזה, לכאורה אין לנו חוק. חוק ההסדרים בוועדה, איך אפשר לדבר על חוק שהוא בוועדה? הקריאה השנייה נפסקה. באופן פורמלי הדיון הזה לא צריך להתקיים.

<u>נעמי חזן (מרצ):</u>

אדוני, זו בדיוק ההערה השלישית שלי והרצינית ביותר. אנחנו מנהלים דיון על חוק שלא קיים, על תקציב שאיננו, על מסגרת תקציב שנפרצה לחלוטין. כל אדם שהוא הגון ואמין, והוא קם ונואם, צריך לומר: ברגע זה אני מנהל, או מנהלת, דיון על מצב המשק, על מטרות חברתיות, על עקרונות יסוד של החברה הישראלית, אבל לא על החוק הזה, כי החוק הזה לא קיים. זה עיוות שלא זכור לי כמותו מימים ימימה בכנסת ישראל.

אדוני, משום שאני קצת מתקשה בדיבור, כפי שאתה רואה - - -

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אולי תשתי מים בבקשה, נמתין כמה שניות.

באותה הזדמנות אני רוצה להזכיר לציבור, שאנחנו דנים בהצעת חוק להגברת הצמיחה בשנת 1998 - - -

<u>נעמי חזן (מרצ):</u>

הצמיחה הכלכלית, אדוני.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

באופן פורמלי זה בלתי אפשרי. עכשיו אנחנו מנמקים הסתייגויות בקריאה שנייה. איך אפשר לנמק הסתייגויות כשאין חוק והוא חזר לוועדה?

היו"ר ר' אדרי:

מבחינה פורמלית אדוני צודק, אבל יש מציאות ויש הסכמים וכולנו אמורים לכבד הסכמים.

אברהם פורז (מרצ):

מה שוועדת הכנסת היתה צריכה לומר הוא, שמאותו רגע שחוק ההסדרים חזר לוועדה מדברים על חוק התקציב, להגביל את זה למסגרת כי חוק התקציב עבר בקריאה ראשונה, והוא מובא לקריאה שנייה ושלישית, וזה בסדר. אבל חוק ההסדרים, אי=אפשר לדבר עליו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מסכים אתך וגם עם חברת הכנסת נעמי חזן, שציינה את הסוגיה הזאת. אבל ציינתי את ההסכמות הקיימות.

נעמי חזן (מרצ):

אם תרשה לסבר את האוזן בהערה רביעית ואחרונה. הבוקר, אתמול בלילה וגם באישון לילה, קמו נואמים ונפנפו בדפים שהם הסכמים חתומים - חתומים, אדוני - בין סיעות מסוימות לבין ראש הממשלה. בהסכמים החתומים הובטחו כספים שונים, חלק לכבישים עוקפים, מימון לישיבות, מימון לחקלאות במקומות מסוימים ולא במקומות אחרים - - -

אברהם פורז (מרצ):

אולי אלה כבישים עוקפי ישיבות.

נעמי חזן (מרצ):

אולי כבישים בלי ישיבות במקומות מסוימים.

הסכם חתום הוא הסכם שיש לכבד אותו. מה היתה הטענה והתלונה בפי הדוברים? הנה ההסכם, מכתב חתום על=ידי ראש הממשלה בנימין נתניהו, שכשבאים לממש אותו כאילו לא היה. לא שמעתי כל כך הרבה דיבורים על חוסר אמון כמו ששמעתי בשבוע האחרון.

אברהם פורז (מרצ):

לכן אנחנו מגישים אי=אמון כל פעם.

נעמי חזן (מרצ):

האי=אמון קיים גם בצד הזה של הבית. צר לי שחברי כנסת במבוכה, הם לא משתתפים בדיון, וכשהם משתתפים הם תוקפים את הממשלה. כשהם מדברים אף אחד כבר לא יודע על מה הם מדברים, משום שאין חוק. נוסף על כך, הם רוצים שיכבדו את ההסכמים אתם, והדברים האלה לא נעשים. צר לי מאוד על שהאנשים הללו לא מצביעים פעם אחת אתנו אי=אמון, כי אני חושבת שלממשלה הזאת אין תכלית, אין תמיכה, אין תוחלת, אין תועלת, והגיע הזמן ללכת לבחירות חדשות. תודה רבה, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי, חברת הכנסת חזן, על דברייך המעניינים.

אני מבקש לדוכן הנואמים את חבר הכנסת וליד צאדק חאג'=יחיא. אדוני, בבקשה. לרשותך שלוש הסתייגויות, 15 דקות. אנא ממך, נמק את הסתייגויותיך.

אברהם פורז (מרצ):

מי אחריו?

היו"ר ר' אדרי:

אחריו אדוני.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אדוני היושב=ראש, שני חברי מסיעת מרצ - חבר הכנסת אברהם פורז וחברת הכנסת נעמי חזן - -

היו"ר ר' אדרי:

אני חייב לציין, ברשותך, אדוני, שסיעת מרצ פעילה הבוקר, והיתה פעילה מאוד גם בשעות הלילה בנושא התקציב וההסתייגויות.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אנחנו לא צריכים להתפאר הרבה, אנחנו ממלאים את השליחות שלנו - -

אברהם פורז (מרצ):

אנחנו חזקים בדיבורים.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

- - בתור אלה שנשלחו כדי לעשות צדק חברתי, שלום, אלה דברים שקשורים זה בזה בצורה מאוד הדוקה.

אדוני היושב=ראש, הייתי יחד אתך בכינוס המפורסם של קזבלנקה כשהמנוח יצחק רבין, ראש הממשלה, נסע לוועידה הכלכלית שם. ההתרשמות, ההתלהבות, האופוריה והאווירה הטובה והנוחה שאפפו את הכנס הכלכלי, כשהדברים נטעו תקווה גדולה מאוד בתוכנו ובלבנו, שהנה בא המזרח התיכון החדש - אלה נקטעו, לצערי, בימים אלה. אי=אפשר להפריד כלכלה מפוליטיקה, אי=אפשר להפריד מדיניות כלכלית מזו שהממשלה הזאת או ממשלות אחרות עושות בעניין הזה.

לפני יומיים ראינו בתוכנית טלוויזיה - האם פרס אשם או לא אשם; ראינו איך השר צחי הנגבי מתנשא ומנסה לטפס ולהגיע לממדיו של ענק בפוליטיקה הישראלית, ואפילו

העולמית, חבר הכנסת פרס, ומזלזל בצורה צינית, לא יפה ואפילו לא תרבותית במושג "מזרח תיכון חדש".

למרות צחי הנגבי ולמרות מדיניות הממשלה, המזרח התיכון החדש בוא יבוא, אבל יש לי קצת חששות ופחד שהוא יבוא במחיר יותר גדול ממה שצריך היה לשלם. השאלה היא שאלה של זמן וכמה אנחנו משלמים עד שאנחנו מגיעים עד אליו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מסכים אתך, אדוני, חבר הכנסת וליד צאדק, שהשלום בוא יבוא. אני מעריך גם שהממשלה הזאת תלך לפעימה שנייה, וגם לאחר מכן. לצערי, היא תעשה את כל הדברים, אבל חבל שהאמון, שהוא דבר חשוב בפוליטיקה וביחסים בין מדינות, אבד לנו.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

עם זה, אני מסכים אתך במאה אחוז, אדוני היושב=ראש, מה שאמרת נכון וזה בדיוק מה שהתכוונתי. השאלה היא מה המחיר שאנחנו משלמים, כי יש רגעים היסטוריים שאנחנו צריכים לתפוס אותם ולעלות על הגל שלהם. אני זוכר שכשהודיעו, בישרו, על הסכם אוסלו, אותם ילדים שזרקו אבנים על החיילים בשטחים, רדפו אחרי הג'יפים, ואני לא אשכח את המראה הזה, עם ענפי עץ זית, כדי להראות שהם באמת רוצים לעשות שלום.

לדעתי, ההתלהבות הזאת שנקטעה, עלולה לפגוע גם בתהליך. אם אתה בודק, רק לפני יומיים=שלושה ימים פורסם סקר על דעת הקהל בשטחים, והוא מעיד מעיד על דכדוך, על ניכור ועל הרגשת תסכול וייאוש מהשלום הזה. החייאה של ההתלהבות הזאת תיקח הרבה מאוד זמן.

לשאלה הנוספת ששאלת, אדוני היושב=ראש, עניין העיתוי. אנחנו לא צריכים לעשות את הסכם חברון, שהיה מוכן רק אחרי שישה חודשים, ולדבר על אותו דבר במשך שלושה חודשים. אנחנו לא צריכים למצוא תירוצים בעניין הפסקת הטרור. אני רוצה שנפסיק את הטרור, אבל אני חושב שראש הממשלה והממשלה הזאת אינם מסוגלים למגר כמו שצריך גם בתוך החברה הישראלית את הטרור בין היהודים. אל ליאסר ערפאת ואל לבנימין נתניהו להתנות את העניין של הטרור. בגלל הטרור היזום ודאי שצריך להפסיק את השיחות, אבל

לא טרור שאין ביכולת אף אחד מהם למגרו. אני חושב, שכאשר אנו מתנים את התנאים האלה, זה רק כי רוצים לטרפד ולחבל בשלום.

אבל, אדוני היושב=ראש, אנחנו מדברים על מדיניות כלכלית שאנו חייבים לדבר עליה, מכיוון שאי=אפשר להפריד בין מדיניות לבין כלכלה. פה בארץ קיים גם דבר מאוד חשוב שדיברתי עליו אתמול שלוש פעמים, ואני רוצה לחזור לכמה נקודות שלא הזכרתי אתמול.

במגזר הערבי יש אדמה פרטית שהיא ירושה מהאבא, מהסבא, מהסבא של הסבא, ובכל פעם נעשתה חלוקה מחדש בין היורשים. ביום בהיר אחד צורפו אדמות אלה לשטח הבנייה, ובכך יש לנו דבר נוראי שהמגזר הערבי מתמודד אתו - מס רכוש.

בממשלה הקודמת כמעט שהגענו לסיכומים חיוביים כדי לפטור חלקים מסוימים מהאוכלוסייה הערבית ממס זה, כאשר אנחנו אומרים שאם זה עניין של ירושה ולא של מסחר, חייבים לפטור בצורה כזו או אחרת מתשלום המס. היכן הבעיה מתמקדת? הבעיה מתמקדת בכך שהערבים לא רוצים למכור מאדמותיהם אלא רוצים להורישן לבניהם ולנכדיהם. אם אנחנו מוסיפים 2.5% מס על שווי המגרשים האלה, בעוד עשר שנים, אפילו אם הוא ימכור את הנכס ואפילו אם הוא ייקח הלוואה מהשכנים שלו, הוא לא יגיע לפריעת החוב שהצטבר במס רכוש ובמס הכנסה.

מס רכוש הוא מס שאנחנו צריכים למחוק אותו מספר החוקים של מדינת ישראל, מכיוון שהוא מהווה מטרד גדול מאוד שרובץ על שכמם של הרבה מאוד אנשים. אם אנחנו לא משחררים אותם מהעול הזה, אני חושב שנגרום להם עוול.

בו בזמן ובאותה רוח אני אומר שיש להטיל מס על קרקעות בצורה אחרת. אם המגרש הזה מיועד למטרת רווח, הוא צריך לשלם כמו על כל דבר אחר. אבל, אי=אפשר להגיד שבגלל זה שהוא נרכש בירושה ונרכש ביושר, מטרתו הינה מטרת רווח, אלא המטרה היא להשאירו לבנים, מכיוון שיש מצוקה ברזרבה הקרקעית במגזר הערבי. לכן האדם רוכש כדי להשאיר לילדים, לאלה שיש להם כמובן.

אני לא מבין, אדוני היושב=ראש, איך אפשר להטיל מס רכוש על קרקע, בו בזמן שאסור להטיל מס רכוש על תכשיטים יקרי ערך או על רהיטים בתוך הבית.

אני מקווה שהמס הזה, כפי שאמרתי, ייעלם מספר החוקים של מדינת ישראל, ובכך נביא רווחה לאלפי אנשים שדואגים יום יום איך אפשר לשלם את המס הזה, אם הם ימשיכו להחזיק את הקרקע כאילו שהם קונים אותה, מאחר שישלמו את המס בצורת תשלומים.

דבר נוסף, אדוני היושב=ראש, הוא עניין החקלאות במגזר הערבי. אני חושב שאנחנו מקבלים את המכות הרציניות ביותר בעניין זה. החקלאות שלנו עדיין אינה מפותחת, ואפילו החקלאות המפותחת ביישובים היהודיים היא בסימן שאלה גדול ובמצב מסוכן. היום המחירים של הירקות ושל כל התוצרת החקלאית אינם מרקיעי שחקים, לפעמים יש ירידות תלולות ולפעמים יש עליות. אבל המוצרים כמו חומרי ההדברה, דשנים, טרקטורים, בנזין וכל הדברים שמשתמשים בהם חקלאים הם יקרים, והם מצויים במגמה של עלייה כל הזמן.

אני אומר שבמשרד החקלאות יש מגמה להפריט את שח"ם, שהוא מרכז להדרכת חקלאים. הכוונה של הממשלה ושל משרד החקלאות היא, שכשחקלאי ירצה איזו הדרכה או ייעוץ, הוא יפנה לחברה שתספק לו את הביקור תמורת תשלום, כאילו זה ביקור רופא או וטרינר. לדעתי, יכול להיות שיש חוות חקלאיות ומשקים חקלאיים שיכולים לסבול את זה, מכיוון שיש להם הרבה שטח. אבל מה עם המשקים החקלאיים הקטנים? מה עם בעלי 4=5 דונמים, שאינם חממות, שאינם גידולים אינטנסיביים? לדעתי, הדבר הזה ימוטט את החקלאות, אם אין מי שיעשה את זה בתמיכה ממשלתית. על כן, אני מתריע על צמצום התקנים של משרד החקלאות בעניין של הדרכה חקלאית.

דבר אחרון, אדוני היושב=ראש, ובכך אני רוצה לסיים. יש כאלה שטוענים, כי האוכלוסייה הערבית תשגשג ותפרח בזמן שלום. אני לא מסכים עם התזה הזו. מה ערביי ישראל יכולים לתרום לירדן? מה ערביי ישראל יכולים לתרום לסוריה או ללבנון? הרי ההכשרה שלהם, המיומנות שלהם אינה עולה על זו שיש ברבת=עמון או בדמשק. דבר שני, כדי לעשות עסקים וכדי להשקיע, חייב להיות כסף. לדעתי, במגזר הערבי, ש=50% מהילדים בו הם מתחת לקו העוני, אין הון כדי להשקיעו בארצות ערב. לכן החובה מוטלת על הממשלה, להעלות את קרננו בנושאי חינוך, השקעה בתשתיות והכשרת עובדים לשעת הצורך.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת חאג'=יחיא, על דבריך המעניינים והמצוינים.

הארת את עינינו בכמה נושאים.

אני מזמין את חבר הכנסת אברהם פורז. בכך מסתיים הסיבוב הזה ונעבור לסיבוב הבא, לחבר הכנסת משה גפני. אם הוא לא יהיה נוכח, חבר הכנסת רפאל אלול יהיה אחריו.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, כידוע, אינני מתומכי הממשלה, אבל אני רוצה להאיר כמה נקודות בנושא התקציב וחוק ההסדרים. ייאמר לשבחה של הממשלה הנוכחית, שהיא עושה ניסיון לשמור על מסגרת תקציבית ראויה. אני יודע שבעצם יש כאן קרנבל ארוך ומתמשך שבו דווקא בתוך הקואליציה יש דרישות להגדלה של סעיפים באופן משמעותי ביותר. מאחר שכסף לא צומח על העצים, הדרך היחידה היא להדפיס אותו, דבר שהוא גורם אינפלציוני, ולכן לא עושים זאת. ואז אני שואל את עצמי, מה יהיה בסופו של דבר, אם הממשלה תיעתר לכל התביעות האלה? בנושא הבריאות מדובר במיליארד עד מיליארד וחצי, אנחנו לא יודעים בדיוק. עניין קצבאות הילדים שווה גם הוא למעלה מחצי מיליארד, ויש עוד סדרה ארוכה של תביעות. אומרים שהתביעות של ישראל בעלייה שוות 2 מיליארדים והתביעות של המפד"ל עוד איזה חצי מיליארד וכו' וכו'. יש לי חשש גדול, שבסופו של דבר עלולה להתפתח סיטואציה מאוד לא נעימה ומאוד שלילית בעיני, שהיא הגדלת מסים. הרע מכול הוא להגדיל מסים.

אני רוצה גם לומר משהו בעניין הבריאות. מדברים פה כל הזמן על רפואה שוויונית, על העובדה שאם יחסר כסף במערכת הבריאות תיווצר רפואה לא שוויונית. אני רוצה לומר מלה טובה על הרעיון הכללי שנוצר כאן.

היינו עדים לפני שלושה שבועות לכך שקופות=החולים הפסיקו לתת תרופות לחולי סרטן ולחולים באיידס. השיטה ברורה: כאשר מכריחים אותך לקצץ, אתה מקצץ מייד במקום הכי כואב. וכי המנגנונים של קופות=החולים, הרכב הצמוד של העובדים, לא רק העובדים הרפואיים, והוצאות מינהלתיות אחרות, פועלים בשיא היעילות? לא. אבל כאשר אומרים לקופת=חולים לקצץ, כי אין מאיפה לקחת, היא לא תאמר שהיא מחליטה לערוך רוויזיה בנושא הרכב הצמוד, בנושא הנסיעות לחוץ=לארץ או במשרות לא חיוניות במערכת. אולי יש משרות שאפשר לאחד, אולי יש דברים שיש בהם כפילות, אולי יש ציוד שאפשר לנצל בצורה כפולה, לא צריך אותו פעמיים. אבל מייד אומרים: בואו נעשה את מה שהכי יכאיב

- נפגע בחולי סרטן ובחולי איידס. מייד תקום זעקה ציבורית ויחזירו את הכסף.

באיזה שהוא מקום חייבים ליצור מערכת שבה ייתנו גמישות מסוימת לקופות=החולים. נכון שצריך להיות דבר בסיסי קשיח, אבל צריך שאוכל לומר לעצמי, שקופת=החולים מוציאה פחות על אדמיניסטרציה, היא מוציא יותר על טיפול רפואי, ולכן אעבור אליה; או קופת=החולים הזו מתנהלת בחוסר יעילות, היא מוציאה על דברים לא רפואיים את הכסף, הטיפול שאקבל שם יהיה פחות טוב, ולכן אעבור לקופת=חולים אחרת. לכן, באיזה שהוא מקום חייבים לשמור על הדבר הזה, כי למדנו שתחרות מביאה בדרך כלל לדברים חיוביים.

למה אני מתנגד כל כך להגדלת מסים? - משום שאצלנו הגיעו המסים לשיעורים בלתי נסבלים. המסים הישירים הם בשיעור ובהיקף שאין להם דוגמה במערב. לדוגמה, אדם שהכנסתו 8,500 שקלים ברוטו לחודש, משכורת שהיא נמוכה בעיני, בוודאי לא גבוהה, החל מהשקל הנוסף הבא ישלם עבור מס הכנסה והביטוח הלאומי 55% מס. אנחנו יודעים שבסדרי גודל אחרים, מגיעים למצב שבו המס השולי הוא 65%. נכון שיש אנשים שעובדים שלא לצורך הכנסה. הם עובדים כי הם נהנים מהעבודה, כי העבודה נותנת להם עוצמה, והם לא יפסיקו לעבוד גם אם יעלו את המסים. אבל יש אנשים שישאלו את עצמם: למי אני עמל? אם אני קם בבוקר והולך לעבודה, ולוקחים ממני מס של 60%, אולי עדיף שלא לעשות שעות נוספות.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

חבר הכנסת פורז, האם אתה שם לב לכך שאין פה נציג של הממשלה או נציג של ועדת הכספים? בשום שלב של הדיון לא נמצא כאן שר או סגן שר, וגם לא נציג של ועדת הכספים.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

חבר הכנסת טריף, אני מדבר אליך. אתה יודע שאתה יקר ללבי. אם אתה שומע אותי, דייני. אם כי, אני מסכים אתך שאין זה תקין לחלוטין שאין כאן נציג ממשלה או לפחות נציג של ועדת הכספים, כדי לשמוע את הדברים.

סאלח טריף (העבודה):

פשוט רציתי להסב את תשומת לבך לכך. אתה אומר דברים כדרבונות, והיה ראוי שהממשלה, מישהו מטעמה, או נציג של ועדת הכספים, יהיה נוכח בדיון על חוק ההסדרים אחת לשנה. כאשר הם לא נוכחים כאן, גם אחרים מתייחסים לכך בהתאם.

היו"ר ר' אדרי:

ההערה שלך, חבר הכנסת טריף, היא במקומה. הקשבתי לא רק כעת לדבריו המעניינים של חבר הכנסת פורז בנושא הכלכלי. לחלק גדול מדבריו מעל הדוכן ובמקומות אחרים אני מסכים, אף שאני יודע שהרבה חברי כנסת, גם מסיעתי וגם מסיעות אחרות, לא מסכימים.

אברהם פורז (מרצ):

בהמשך להערתו של היושב=ראש, הרי אנחנו נמצאים כאן בתיאטרון האבסורד. הרי אתה יושב=ראש ועדה ואתה מכיר את הפרוצדורה של החקיקה: החקיקה מגיעה לכנסת לקריאה שנייה ושלישית ויש הסתייגויות, אבל החוק איננו כאן בכלל, החוק חזר כולו לוועדת הכספים. אולי מוועדת הכספים יבוא חוק אחר לגמרי. אם יבוא חוק אחר לגמרי, אולי יהיו לי טיעונים אחרים לגמרי. אני יודע מה יהיה שם? ההנחה היא, שזה יחזור לוועדת הכספים, יהיה שם דיון טכני - והחוק יחזור כמות שהיה.

סאלח טריף (העבודה):

האבסורד הוא בכך שעד עכשיו ועדת הכספים לא החזירה לכאן את החוק.

אברהם פורז (מרצ):

אני מדבר על החוק שהיה, אני מדבר על נאום מקרו=כלכלי, שאין לו שום קשר לחוק ההסדרים. על כן, אני אומר שמשהו כאן לא תקין בדיון, ומה שהוחלט הוא לחלוטין בניגוד לתקנון.

אני חוזר ואומר, עניין המיסוי הוא דבר מאוד=מאוד פרובלמטי. כאשר תגרום למס

בשיעורים כל כך גבוהים, אנשים יעשו אחת מהשתיים - או יתאמצו פחות וישקיעו פחות, או יעלימו מס. יצחק מודעי, שעומד היום בראש חגיגות ה=50, הציעה הצעה להלבין הון. אני מתנגד לה, אני לא חושב שאנחנו צריכים לתת פרס למעלימי מס, אבל אני רוצה לומר לציבור, שאני בהחלט מבין את אלה שבמשך השנים העלימו מס. לפעמים, כאשר מדובר במסים כל כך כבדים, אדם שואל את עצמו: מה אני - פראייר? אני אעבוד בשביל המדינה? אני אעבוד בשביל הציבור? אני אעבוד בשביל משפחתי, ואם המס הוא בלתי סביר - אני אעשה דין לעצמי. כמובן, אין להצדיק זאת, אינני מצדיק זאת בשום פנים ואופן, אבל אפשר להבין את הדברים האלה, והדרך העיקרית להילחם בזה היא למנוע העלאות מסים מטורפות ומופרזות, משום שכאשר המסים מטורפים ומופרזים כמו שהם אצלנו - אין חשק לעבוד, אין חשק לעבוד - לא משקיעים, לא משקיעים - לא יוזמים, לא יוזמים - לא מתאמצים, לא מתאמצים - אין צמיחה, אין צמיחה - אין כסף - אין רווחה, אין רווחה - אין מאיפה לשלם, כי קודם כול צריך להבין שהשירותים החברתיים יכולים להיות רק כשיש כלכלה שיכולה לשאת אותם.

השירותים החברתיים לא צומחים על העצים והם לא צומחים בשדה, הם צומחים רק כשיש רגליים כלכליות חזקות שיכולות להחזיק את הנטל של שירותי הרווחה. ואצלנו, למרבה הצער, יש קבוצה גדולה בבית הזה שהיא חזקה מאוד בלהסביר מדוע צריך שהגוף הזה שנקרא רווחה ישמין יותר ויותר. זה בסדר. כל אחד רוצה שהגוף הזה שנקרא רווחה ישמין, אבל אם יהיו לו רגליים דקות של כלכלה, ואנחנו ניתן כל הזמן מכות לרגליים האלה ונפצע אותן, בסוף הרגליים לא יעמדו, הן ייפלו וכשייפלו - תיפול גם הרווחה.

לכן, צריך תמיד למצוא את המינון הנכון. צריך להבין, אפשר יהיה להגדיל תקציבי רווחה ואפשר יהיה להגדיל רווחה אם תהיה צמיחה כלכלית, אם המשק ייצר יותר, ומי שרוצה לחלק באופן שוויוני את העוני, נוסח קובה - אני לא אתו. אני לא אתו.

בקובה, כנראה, יש שוויון מוחלט, יש שם שוויון פחות או יותר בסדר, אבל מה שעושים שם - מחלקים את העוני. בקובה, מספרים, לא הייתי שם, אולי זאת אחת הסיבות היחידות שהייתי רוצה לבקר בקובה, חוץ מחופי הים, יש שם מכוניות אמריקניות החל מתחילת המאה ועד 1958. אתה רואה "קאדילקים" מודל שנות ה=50 ו"אולדסמובילים" משנות ה=50 נוסעים שם עד היום, כי ב=1958 נגמר הסיפור, לא היה ייבוא של מכוניות, והם מצליחים, במאמץ גדול כנראה, הקובנים המסכנים האלה, לתחזק את המכוניות הישנות האלה.

אני רוצה לומר שאני יודע, היום פורסמה מודעה בעיתון, שההסתדרות בראשותו של עמיר פרץ החתימה חברי כנסת להקדיש 1% מהתקציב למלחמה באבטלה. מלחמה באבטלה, נשמע יפה מאוד. אני, כמובן, לא חתמתי, שמו אותי בראש רשימת סרבני החתימה, ואני רוצה להסביר למה לא חתמתי.

אינני יודע מה מסתתר מאחורי המלים: מלחמה באבטלה, אבל אם אני מכיר את מה שהיה בעבר, נדמה לי שאני שומע את הצליל שנקרא: עבודות יזומות. עבודות יזומות זה כשהמדינה מחליטה להתערב בכלכלה ולתת עבודה שבעצם נעשית כדי לספק אותה. היא לא נעשית כי יש טעם כלכלי, אלא היא נועדה להעסיק את האדם בעבודה יזומה.

אם היו אומרים שרוצים להגדיל תקציבים לבניית כבישים, לרכבות, לתשתיות - הייתי אומר שזאת לא מלחמה באבטלה, זה דבר מוצדק, צריך להגדיל תשתית, ואז אוטומטית, כמובן, בסלילת הכביש או בבניית הרכבת יועסקו אנשים. אבל אם המטרה באה מהסוף, שאני שואל את עצמי קודם כול: אני רוצה לתת עבודה, ואחר כך אני שואל את עצמי את השאלה: האם העבודה הזאת חשובה או לא, זה, לדעתי, עיוות של הקצאת מקורות כלכליים. ניסו את זה בכל מיני מקומות, בעצם השיטה הקומוניסטית היתה כזאת; היא יצרה פרויקטים, חלקם אחר כך קרסו, וגם אצלנו בשנות ה=50, אולי אז לא היתה ברירה אבל היום ודאי שאין לזה כל הצדקה.

הדרך להילחם באבטלה היא ליצור כלכלה שצומחת. והכלכלה יכולה לצמוח, כמובן, כפי שאמרתי קודם, על=ידי התנגדות להעלאת מסים, וגם על=ידי דבר נוסף, שהוא, בהחלט, דבר חשוב. אני קושר קשר גדול, אמיץ והדוק בין תהליך השלום לבין העניינים הכלכליים. אני לא מאמין שבמשטר שבו יש איום מדיני מתמיד וסכנת מלחמה וטרור - אנשים ירצו להשקיע.

אנחנו יודעים שעד 1992 היתה ישראל אחת המדינות שההשקעות הזרות בהן היו הנמוכות בעולם המערבי. אנחנו שמענו אפילו מיהודים, לא רק מלא=יהודים, שבאו ואמרו: אתם רוצים תרומה - אני נותן, אתם רוצים עסקים - תעזבו אותי, אתכם אני לא עושה עסקים. המשקיע, בצדק, רוצה להשקיע, רוצה לראות פירות, הוא לא רוצה שמחר תהיה לו בעיה של איזשהו פיגוע טרור והוא לא רוצה שמחר תהיה לו סכנת מלחמה. כל הדברים האלה מרתיעים משקיעים. כלכלת בוסניה פורחת? אתם יודעים שצפון=אירלנד,

במשך שנים, מסובסדת באופן עמוק על=ידי הממשלה הבריטית, כי הכלכלה של צפון=אירלנד קורסת בגלל מה שקורה שם. מיליון הצפון=אירים האלה עולים למשלם המסים הבריטי הרבה מאוד כסף. מטעמים פוליטיים, אולי כמו אצלנו, אני לא אכנס, כרגע, לבעיה של צפון=אירלנד, מחזיקים את זה.

אני אומר, אדוני היושב=ראש, דבר פשוט מאוד. אם תהליך השלום לא יתחדש - ואתה אופטימי, אמרת שהוא יעשה את הפעימה, אני לא בטוח שהוא יעשה את הפעימה, ואני גם חושב שהפעימה צריכה להיות כזאת שמספקת ומראה רצון טוב, כי אם עושים פעימה שהצד השני לא צריך אותה ולא רוצה אותה, לא עשו שום דבר. גם אם עושים פעימה רק כי האמריקנים לוחצים, ואנחנו לא רוצים את זה כי זה טוב לנו, גם זה לא שווה שום דבר. אם תהליך השלום הזה לא יתקדם - לא תהיה לנו פה צמיחה כלכלית ולא יעזור שום דבר - -

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

הבעיה היא, אדוני, אמרתי, זאת אמונתי ולא מהיום, שהוא אכן יעשה את הפעימה, ולאחר הפעימה תהיה עוד פעימה, על עוד נושא זה או אחר שיוסכם בין שלושת הצדדים, אני קורא להם: שלושת הצדדים, גם האמריקנים, גם הפלסטינים וגם אנחנו. אבל, לצערי, את האמון, את האווירה ואת האטמוספירה שהיתה - איבדנו, ויהיה קשה מאוד להחזיר אותם. ניתן, אבל - כמעט.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

אדוני היושב=ראש, אני רוצה לומר לך בעניין הזה, שאף אחד מאתנו לא יודע מה חולף במוחו של בנימין נתניהו. אני לא מתיימר לקרוא מחשבות, אבל בעצם השאלה היא כזאת: האם האיש הזה רוצה, באמת, בקידום תהליך השלום, או שלמעשה הוא לא רוצה והוא עושה רק כשאין לו ברירה, כי הוא נגרר, כי אין ברירה, כי זה מין אולטימטום אמריקני.

אני אומר לך משהו. אם תשאל את יצחק שמיר אם הוא רצה להיות במדריד, הוא יגיד לך שהוא לא רצה להיות במדריד. הוא חשב שהערבים הם אותם ערבים, הים זה אותו ים, והוא גם לא רצה להיות במדריד. היחיד שרצה להיות במדריד היה שלמה בן=עמי, הוא רצה

להיות שם והוא היה שם. הוא היה שם שגריר.

<u>שלמה בן=עמי (העבודה):</u>

דוד לוי רצה - - -

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

גם דוד לוי רצה. מכל מקום, הוא לא רצה להיות במדריד, אבל כפו עליו להיות במדריד, ואז אנחנו שמענו מיוסי בן=אהרן, שהיה אז מנכ"ל משרד ראש הממשלה, איך הם לא באו בתום לב למשא=ומתן.

אני חושד שבנימין נתניהו איננו שונה מבני בגין ומעוזי לנדאו ומ"כוח 17". ההבדל הוא, שהם, בעצם, לא בשלטון במובן הזה שהוא לא יכול לבוא היום לארצות=הברית ולהגיד: תשכחו מהכול, אני לא רוצה שום דבר. אז הוא מנסה למשוך זמן.

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב=ראש, שאדם שרוצה לקדם את תהליך השלום לא מתחיל בנייה בהר=חומה בירושלים, ואני לא רוצה, כרגע, להתווכח האם זה מותר או אסור. אני אומר שבירושלים יש באמת מצוקה של מקומות בנייה ליהודים, אבל אין לנו איפה לבנות במערב העיר? מה, חסרים מגרשים בירושלים בפריפריה? היינו חייבים להתחיל בהר=חומה? את הבנייה בהר=חומה מתחיל מישהו שלא רוצה. את פתיחת המנהרה עושה מישהו שלא רוצה, וגם אתה שומע את ההצהרות הנוגדות.

בעצם בנימין נתניהו, בעיני, איננו שונה מבני בגין, רק בני בגין, מבחינתו, ביושר, אולי עוזי לנדאו ואחרים, אומרים, שתהליך השלום הזה מסוכן, הממשלה הקודמת שגתה שגיאה חמורה בזה שהיא התחילה בו, שצריך לברוח ממנו, ולהודיע זאת. יש כאלה, גם במחנה הימין, שחושבים שאולי צריך להסתער חזרה לתוך עזה, לכבוש את עזה, את רפיח, את ח'אן=יונס, אולי את שכם, לחזור לקברי אבות - - -

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אדוני, אני אודה לך אם תואיל לסיים. אני צריך לתת עוד לשני חברים לדבר.

ההצבעה בשעה 15:00.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

הם רוצים שאני אמשיך לדבר, הם כל כך מעוניינים במה שאני אומר - - -

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

לא, אדוני, אני הבטחתי, על=פי הסדר, ששני חברים יקבלו את רשות הדיבור, וזה הזמן, בדיוק, שנותר להם. אף=על=פי שהם היו צריכים לדבר רבע שעה, כל אחד מהם ידבר עשר דקות.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

אני אסיים בתוך דקה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

בבקשה, אדוני.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

לכן, אני אומר שלא תהיה פה כלכלה משגשגת אם לא יהיה פה תהליך שלום.

דבר אחרון, שאולי לא מתאים לי לומר, אבל אני אומר אותו אף שאני תומך בריסון תקציבי. תראו, זה הסיפור של נטל השירות בצה"ל. אנחנו יודעים שהאוכלוסייה החרדית לא משרתת. אנחנו יודעים שהערבים לא משרתים, ואני לא נכנס לשאלה למה. אני יודע שיש פה רעיונות על שירות לאומי, לא שירות לאומי. עד שנפתור את זה, עד מתי אנחנו ניתן לחיילים שמשרתים בשירות חובה שכר משפיל כזה? עד מתי? עד מתי נגרום להם, גם בגיל 19, 20 ו=21 להיות תלויים בהורים כשהם רוצים לצאת לאיזו הצגה או לבילוי - צריך לבוא לאבא לבקש כסף. עד מתי נעשה את הדבר הזה?

אני לא אומר שחיילי החובה צריכים לקבל משכורות עתק, אבל כשמצד אחד יש ציבורים שלמים שלא משרתים, ובתקופה שהם לא משרתים חלקם גם עובדים, משתכרים יפה, אני חושב שאנחנו צריכים לעשות מאמץ לאומי כדי לתקן את העוול, על=ידי זה שנתחיל לשלם לחיילי החובה שכר סביר. שכר סביר, בעיני, הוא לא פחות מ=1,500 שקל בחודש ביחידה קרבית, ובהדרגה קצת פחות, אבל הם צריכים להיות מסוגלים, אם הם רוצים לצאת לבילוי, הם רוצים לצאת לWEEKEND אפילו= , הם רוצים לקנות לעצמם משהו, הם רוצים לנסוע במונית - שיהיה להם הכסף על חשבוננו, ולא כטובה מאבא ואמא. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אברהם פורז, על דבריך. תם הסיבוב הנוכחי, ואנחנו עוברים לסיבוב נוסף. ראשון הדוברים בסיבוב הזה - חבר הכנסת רפאל אלול.

כאמור, אנחנו דנים בהצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998. אדוני, שלוש הסתייגויות.

רפאל אלול (העבודה):

אני אקצר.

היו"ר ר' אדרי:

נצמצם את זה לשתי הסתייגויות, אדוני. עשר דקות לרשותך.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אני מודה לך על שנתת לי לדבר ואני רוצה, ברשותכם, להתייחס - הבוקר שמעתי את נגיד בנק ישראל. הרי הייתי ער כאן כל הלילה, אבל בין מקלחת לבין חזרה לנאום פעם נוספת הבוקר, שמעתי את נגיד בנק ישראל בתוכנית של דליה יאירי.

הנגיד שלנו פרנקל הוא חובב פרסים, מקבל פרסים בצ'כיה, בכל העולם, ובארון לשכתו ניצבים גביעים ומדליות שאסף עם השנים. אבל הנגיד פרנקל הוא אדם מאוד זהיר, הנגיד פרנקל הוא איש של פרסים, אבל לפי הדברים ששמעתי אותו אומר, הוא כנראה לא ממש איש של אנשים.

הנגיד פרנקל סירב להגיד לנו מה מתוכנן לנו בשנת 1998, הוא גם לא רצה להגיד מה מתוכנן בשנת 1999, והס מלהזכיר את שנת 2000. הנגיד פרנקל מוכן להתחייב רק על שנת 2001, אדוני יושב=ראש מפלגת העבודה, ואני אסביר לך גם למה. שנת 2001 זאת השנה שבה הנגיד פרנקל מסיים את תפקידו.

את הנגיד פרנקל ואת שר האוצר נאמן לא מעניינת העובדה שבשנת 1998 יגבר זרם המובטלים בלשכות שירות התעסוקה. בשנת 1998 נגיע ל=200,000 מובטלים. את הנגיד פרנקל לא מעניינים אותם 200,000 מובטלים מאופקים, ממעלות, מהגליל, מהדרום. את הנגיד פרנקל לא מעניינים 700,000 עניים, את הנגיד פרנקל לא מעניינים 400,000 ילדים שחיים מתחת לקו העוני.

הנגיד פרנקל אוהב פרסים. כנראה הוא אוהב פרסים יותר מכול, אבל מאחורי הפרסים יש אנשים. אדוני, הנגיד פרנקל, מאחורי הפרסים שלך יש עניים מובטלים, אנשים שהם נפגעי המדיניות הכושלת של נתניהו, אנשים שאולי בזכות אומללותם אתה חוגג עם הפרסים שלך.

בשנת 1998 ובשנת 1999 אולי תזכה בפרסים נוספים, אולי תענוד על צווארך מדליה ואולי תישא את גביע הניצחון אל מול קהל כלכלנים אטומים, אבל בשנת 1998 ובשנת 1999 לא תזכה, ולו אף במחיאת כף אחת, מישראלי המשתכר שכר מינימום, מאשה ישראלית ההולכת ללשכת שירות התעסוקה לחפש עבודה, מתלמיד ישראלי אחד שילקוטו המדולדל לא יכול לשאת את ספרי הלימוד העולים זהב לו ולהוריו.

ברשותכם, משפטים מספר. הבוקר היתה לנו ישיבת ועדת החינוך, שיזמנו לגבי יום לימודים ארוך. כשהתכוננתי לישיבה הזו, בדקתי את תוצאות בחינות הבגרות - ואני אקצר, ברשותך: בלוד ובבית=שמש זכאים רק 33% מהתלמידים לתעודת בגרות. בקריית=מלאכי, ברמלה, בכפר=מנדא ובשפרעם זכאים רק 26% מהתלמידים לתעודת בגרות. באור=עקיבא זכאים כ=20% מהתלמידים לתעודת בגרות. ברהט זכאים לכרטיס הכניסה לעולם

המודרני, הנקרא תעודת בגרות, רק 6% מהתלמידים.

השר נאמן, אתה היית מוכן שהילד שלך יסיים תיכון בלי בגרות? ביבי נתניהו, אתה היית מוכן שילדים שלך לא תהיה בגרות? עם הצעת התקציב שלכם יישארו לנו רק כמה מאות ילדים שיהיה להם סיכוי לתעודת בגרות - אולי הילדים של ראש הממשלה והילדים של המאיון העליון, ששר האוצר הוא חלק ממנו. אולי להם תהיה תעודת בגרות.

יהודה עמיחי כתב פעם: "אלוהים מרחם על ילדי הגן,/ פחות מזה על ילדי בית=הספר./ ועל הגדולים לא ירחם עוד". אם יהודה עמיחי היה כותב על ביבי ועל השר נאמן, זה היה כך: ביבי ונאמן אינם מרחמים על ילדי הגן. הם גם אינם מרחמים על ילדי בית=הספר, ואילו לגבי הגדולים הם בונים על כך שישכחו ויצביעו שוב עבורם. זה קרה כבר כמה פעמים.

בתקציב הנוכחי אין רחמים, אין בו היגיון, אין בו חמלה. אתמול ראיתי מכתב שהגיע אל יושב=ראש מפלגת העבודה, אהוד ברק, מעיוור שפוטר - - -

<u>מיכה גולדמן (העבודה):</u>

אתה גם קורא - - -

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

הוא פנה אל הוועדה לפניות הציבור.

<u>אורי אור (העבודה):</u>

או מכתבים מעיוורים - - -

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

בדברים הגדולים הוא מתעסק, את הדברים הקטנים הוא נותן לנו.

פנה אליו אדם שפיטרו אותו - מרכזן עיוור מבני=ברק. פיטרו אותו בהודעה של שלושה ימים. אותו עיוור אומר, שלממשלה הזו אין לב, והוא נשאר דווקא בחג האורים בלי אור.

בתקציב הזה אין חמלה, ואני מקווה מאוד שהוא לא יעבור. כל הסימנים שלא יעבור, ואני מבקש מכל מי שרואה אותנו ושומע אותנו עכשיו - יש פה לא מעט חברי קואליציה בבניין הזה, תתקשרו אליהם, תשלחו אליהם פקסים, דברו אל לבם שלא יצביעו בעד הבריאות, בעד אותו חוק הסדרים, שלא יצביעו בעד קיצוץ קצבאות ושלא יצביעו בעד אותם קיצוצים שפוגעים באותם חלשים.

<u>מיכה גולדמן (העבודה):</u>

שלא יצביעו נגד הבריאות, לא בעד הבריאות.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

לא, בעד החוק שהממשלה הציעה. תודה רבה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רפאל אלול, על דבריך המעניינים.

אני מזמין את חבר הכנסת אהוד ברק. כאמור, אנחנו דנים בהצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה, ריכוז הסתייגויות, פרק ד'. אדוני, בבקשה, שתי הסתייגויות לרשותך.

<u>אהוד ברק (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, כל שנה מתלווה מתח לדיון התקציב, אבל הרבה שנים לא סערה כך הארץ בזמן דיוני התקציב. מעולם לא נגרם כל כך הרבה נזק לרקמה החברתית של מדינת ישראל בתוך זמן קצר כל כך - בבריאות, בחינוך, בביטחון הסוציאלי, במקורות הפרנסה, במצבם של עולים, במצבם של קשישים. כל כך הרבה כאב אנושי, כל כך

הרבה עוול, כל כך הרבה אטימות על=ידי ממשלה שנבחרה על=ידי אותן שכבות חלשות עצמן, כדי להוביל את המדינה לעתיד טוב יותר.

האבטלה פוגעת גם בקיום, גם בפרנסה, גם בעתיד, אבל יותר מכול בכבוד האנושי של האנשים העובדים, ביכולתם להסתכל בעיני בניהם, ביכולתם להסתכל בעיני בני או בנות זוגם, ביכולתם להסתכל בעיני שכניהם. 180,000 דורשי עבודה, עלייה מ=6.25% ל=8.25%, בדרך ל=8.5% או ל=9%, כשמאחורי כל אחוז 25,000 בתים שניחת עליהם הקלון של אובדן הפרנסה, של אובדן היכולת להביא הביתה לחם, לקנות לילד ספר, לטפל בבעיה בריאותית עד הסוף.

כל חודש בשנה הזאת היתוספו אלפים אל תוך מעגל האבטלה ואל תוך מעגל ההשפלה, כתוצאה ממדיניותה של ממשלה אטומה וקהת חושים. אנחנו רואים קיצוץ בחינוך, אנחנו רואים ירידה בהשקעות, והפועל היוצא ממדיניותה הכוללת של הממשלה האטומה הזאת הוא האבטלה שנמשכת ומעמיקה לכל אורך השנה, וחלילה גם בשנה שאחריה.

היינו היום והיינו לפני שלושה ימים במפגש עם הרופאים, עם האחיות, עם עובדי בתי=החולים, פה לפני הכנסת. ראינו אותם מביאים אתם את הזעקה האנושית של חולים, של תינוקות, של חולי סרטן, של אנשים שנזקקים להשתלות, של חולים כרוניים, של קשישים, של אמהות בסיבוכים אחרי לידה. ראינו את הכאב בעיניים שלהם, כשהם באים לשאת את זעקתם של החולים ואת זעקתה של מערכת הבריאות, שמטילים עליה ליהפך למערכת נפרדת לעניים ולמערכת נפרדת לעשירים; למערכת שלא כל אחד יוכל לקבל בה את הטיפול שמדינה מודרנית כמו מדינת ישראל יכולה לתת לאנשיה מלידה ועד זיקנה.

אנחנו רואים לפנינו בעיה שהיא לא מפלגתית. הבריאות היא הבריאות של כולנו. אנחנו רואים עלייה בתוחלת החיים, אנחנו רואים רפואה מודרנית, אנחנו רואים שיטות טיפול מודרניות, שחלק גדול מהציבור לא יוכל ליהנות מהן. אנשים שגרים מאות מטרים בודדות זה מזה, שהבנים של כולם משרתים בהגנת המדינה, וחלילה משלמים את מחיר ההגנה הזאת, מקבלים או יקבלו סוג אחר של טיפול כאשר הם בקופת=החולים של העשירים, הצעירים והבריאים, או כאשר הם בקופת=החולים של העניים והמקופחים והדפוקים.

את הדבר הזה מובילה ממשלה שבאה בשם צדק חברתי; ממשלה שביקשה את אמונם של האזרחים האלה, ועכשיו משטה בהם בעיניים פקוחות.

ראינו ניסיון של האוצר להכניס את היד לכיס של כל גמלאי בישראל ולהוציא משם לפעמים 170 שקלים מתוך 1,280 שקלים שהגמלאי מקבל. ראינו גמלאים שעבדו כל חייהם ופוגעים להם היום בקצבאות. ראינו עולים, קשישים, משפחות חד=הוריות, אנשים שזקוקים להוסטל ולא יכולים לקבל אותו, כי הממשלה עצרה את הפרויקטים. ראינו בשבוע שעבר 350,000 גלויות מגיעות הנה אל בניין הכנסת ואל קריית הממשלה. והאוזניים אטומות.

אנחנו רואים את הציבור הערבי בישראל, אזרחים שמגילת העצמאות והחוק מבטיחים להם שוויון זכויות, אבל הצעדים המעשיים של הממשלה מובילים לקיפוח מתמשך והולך שלהם - ירידה של 13% בחינוך.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

אתה טועה, אדוני. הגדלת הקיפוח. יש קיצוצים מהאוכלוסייה הערבית והעברה להתנחלויות.

<u>אהוד ברק (העבודה):</u>

ולחלק מהקבוצות האחרות, שהממשלה בת=ערובה שלהן, כפי שאנחנו רואים היום.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

הפערים עכשיו הולכים ומעמיקים. זה גדול ממה שהיה.

<u>אהוד ברק (העבודה):</u>

ואנחנו רואים ממשלה, שקיבלה את ההגה מממשלת רבין=פרס, שסוף=סוף, אחרי 44 שנים התחילה במאמץ ממשי קונקרטי לסגור את הפערים, גם בתקציבים לרשויות, גם בתקציבי החינוך, גם בקצבאות ילדים. הממשלה הזאת עוצרת את הכול, מגדילה את הפער, מגדילה את הקיפוח ופוגעת ביסוד המוסרי של עמידתנו מול אזרחינו הערבים ומול האזור כולו ביסוד השוויון של מדינת ישראל.

זו ממשלה שהיא בת=ערובה של קבוצות שאנחנו רואים את פועלן הסחטני לאורך הימים האחרונים, כאשר הן מבקשות עוד ועוד ועוד, ואין מי שיעמוד בפרץ, גם לא ראש הממשלה, גם לא שר האוצר.

אנחנו רואים ניהול חובבני וכושל. אין פרנסה, אין כבוד, פוגעים בחינוך של הילדים. מי כמונו יודע, שבמדינה שאין לה אוצרות טבע והאוצר היחיד שלה הוא הכשרון הטבעי מעל הכתפיים, בתוך הראשים של הישראלים, במדינה כזאת לא יכולה להיות תשתית שיותר חשוב להשקיע בה מאשר תשתית החינוך.

לא יכולה להיות השקעה יותר נכונה, ארוכת טווח, מחינוך חובה חינם לגילאי שלוש וארבע בכל המדינה, בלי הבדל של מוצא, בלי הבדל של גזע, בלי הבדל של דת, של מין, של לאום, בלי הבדל של הכנסה של ההורים. בגילים שלוש וארבע מעוצבות יכולות החשיבה והיכולות הלימודיות לעתיד, והממשלה דוחה את הפעלת חוק חינוך חובה חינם לגילים הצעירים האלה.

על=ידי הדחייה הזאת היא גורמת נזק בלתי הפיך לשנתון נוסף, שנתון באזורים שזקוקים ובקרב הקבוצות שזקוקות יותר מכול לגיבוי הזה ולתמיכה הזאת של המדינה. את חוק חינוך חובה חינם החל מגילאי שלוש וארבע צריך יהיה להוביל מהפריפריה, מהשכונות, מערי הפיתוח, מהעיירות ומהכפרים הערביים, אל המרכז. ברמת=השרון וברמת=אביב ג' אפשר להסתדר עוד כמה שנים בלי החוק הזה. אבל יש מקומות במדינה, שבהם אנחנו מזיקים נזק בלתי הפיך, וחלילה מנציחים עוד דור את מה ששמענו קודם מחבר הכנסת רפי אלול, על יישובים במדינת ישראל במלאות לה 50 שנה, שלא מגיעים ליותר מ=25%, ובמקרה של רהט לפחות מ=10% של בני נוער שמגיעים לבגרות.

וחינוך חובה חינם לגילאי שלוש וארבע לא יספק בלי יום לימודים ארוך, שגם אותו צריך להתחיל להחיל מהפריפריה אל המרכז; יום לימודים ארוך, שבנוי בשכל ובטעם ובהשקעה נכונה. בלי יום לימודים ארוך תגדל הנשירה ולא נצליח להעלות את השיעור של מקבלי תעודות בגרות מממוצע של קצת מעל 40% לקצת למעלה מ50%, ואחר כך ל=60%.

רק על=ידי יום לימודים ארוך נאפשר לאמהות בכל רחבי המדינה לצאת לעבודה ולהיות מסוגלות לתרום להכנסה של משפחות. כל מי שמעיין בנתונים של הביטוח הלאומי ושל הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה יודע, שהמאפיינים העיקריים של שהיית משפחות מתחת

לקו העוני ואולי הדבר שמשפיע יותר מכול הוא השאלה, האם למשפחה יש מפרנס אחד או שניים. בדרך למתן אפשרות לאמהות לצאת לעבודה, אנחנו מוכרחים לתת להן את הגיבוי של יום לימודים ארוך.

ההשלמה של המסכת הזאת היא בעקבות חינוך חינם חובה לגילאי שלוש=ארבע ובעקבות יום לימודים ארוך להביא לכך שכל נערה וכל נער שמסיימים את בית=הספר התיכון יוכלו להיכנס באופן חופשי לאוניברסיטה, בלי קשר לרקע ולהכנסה של ההורים. לילדים של רמת=אביב ג' ושינקין זו לא בעיה, אבל כבר בשכונות מסביב לתל=אביב זו בעיה. ובערי הפיתוח וביישובים הערביים הממשלה הזאת פוגעת בחינוך ופוגעת בבריאות ופוגעת בקשישים ופוגעת בעולים, ולכן זו ממשלה צריכה ללכת.

הנושאים שעל הפרק היום אינם נושאים מפלגתיים, הם נושאים שקשורים לציבור כולו. ואני פונה מפה לחברי הקואליציה לשקול את עמדתם כלפי החוק הזה.

<u>רחבעם זאבי (מולדת):</u>

הם אינם.

<u>אהוד ברק (העבודה):</u>

אני פונה אל חברי הקואליציה לשאול את עצמם, האם הם מסוגלים להסתכל לבוחריהם בעיניים, כאשר הם מביאים את החוק הזה כמו שהוא, עם הפגיעה הזאת בבריאות, עם הפגיעה הזאת בקשישים, עם הפגיעה הזאת בעולים ובערבים.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

שר החקלאות רוצה להעיר הערה, ואני צריך להקפיד על כך שבשעה 15:00 יחלו ההצבעות.

<u>אהוד ברק (העבודה):</u>

מייד אסיים.

הממשלה הזאת צריכה ללכת. ואני קורא לחברי הקואליציה: אל תיתנו לחוק ההסדרים בצורתו הזאת לעבור. אני קורא מכאן לאזרחי המדינה כולם, למצוא איש איש את מספר הטלפון של חבר הכנסת מהקואליציה שגר לידו, בסביבתו, בעיר הקרובה או בכפר קרוב, לקרוא לו שלא להרים את ידו בעד חוק ההסדרים הזה ולא להרים את ידו בעד התקציב.

החוק הזה הוא בושה לכנסת, הוא בושה לממשלה, הוא בושה לעם ישראל.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. השר איתן, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

השעה 15:00.

היו"ר ד' תיכון:

יש עוד דקה. אני פשוט - - -

חיים רמון (העבודה):

השעה 15:00.

היו"ר ד' תיכון:

הוא ידבר דקה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, הוא לא מבין שיש עוד דקה. הוא לא יכול לדבר.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני, דקה.

היו"ר ד' תיכון:

אין לו גם דקה.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

מה זה, מה הלחץ הזה?

היו"ר ד' תיכון:

אני צריך להתחיל ב=15:00 את ההצבעות.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

בסדר, אני ב=15:01, מה יש?

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת - - -

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב=ראש - - -

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

בדרך כלל, חבר הכנסת ברק, שוכחים מחד גיסא ומטילים אשמה מאידך גיסא. אם שוכחים את הפרטים, אז מטילים אשמה. אם נוצר מצב שנתונים לסחיטות, כדברי חבר הכנסת ברק, למה שלא יתמודדו יחד כדי למנוע את הסחיטות האלה?

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב=ראש, לא שומעים ולא ברור על מה הוא מדבר.

היו"ר ד' תיכון:

מייד אנחנו מצביעים.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

לא שומעים?

היו"ר ד' תיכון:

מייד, הוא פשוט האריך. אני נתתי למנהיגכם עוד חמש דקות על חשבונו.

חגי מירום (העבודה):

בסדר, שיגמור את המשפט.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

שמענו כאן - טוב אני אחזור - - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני פשוט נתתי לחבר הכנסת ברק מעבר למכסה, על חשבונו.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אם נתונים לסחיטות, וזו לא רק הממשלה הזאת, אלא כל ממשלה, אז הולכים ביחד, יוצרים כוח גדול, ומתנגדים לסחיטות האלה. שמענו כאן מחבר הכנסת ברק - איפה הוא

ברק, מתחבא? איפה הוא?

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב=ראש, לא שומעים מלה.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

שמענו כאן על חינוך, והמפלגה היחידה שבמצע שלה החינוך הוא במקום ראשון בסדר העדיפויות זו מפלגת צומת. אבל, כשלא היה אפשר לטפל בכיתות א', נאלצנו לטפל בבני 18 - - -

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, השעה 15:00.

היו"ר ד' תיכון:

אני מציע לך שתשמע. בפעם הבאה תאזין למה שהולך כאן, ואל תקפוץ פתאום.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

- - - חבר הכנסת ברק בתפקידו הקודם, בתפקידו כרמטכ"ל, דיכא את מערכת החינוך, ונמנע מעובדות.

היו"ר ד' תיכון:

טוב, נסיים. אדוני, לסיים.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

עכשיו, כמה שורות על ביטוח בריאות ממלכתי.

היו"ר ד' תיכון:

נסיים. חבל, פשוט, לא שומעים.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

מה?

היו"ר ד' תיכון:

בלאו הכי אני אתן לך לאחר מכן. לא שומעים פשוט. חבל שתתבזה. ברצינות. אנחנו ניגשים להצבעה.

חבר הכנסת אורון, וחבר הכנסת שטרית - ישנו כאן? מה החלטתם?

חיים אורון (מרצ):

מצביעים משם החוק - - -

היו"ר ד' תיכון:

כל הסתייגות בנפרד?

חיים אורון (מרצ):

נתחיל ונראה.

היו"ר ד' תיכון:

מה נראה, אני צריך לדעת איך אני מצביע.

חגי מירום (העבודה):

אתה מתחיל - - -

היו"ר ד' תיכון:

בסדר.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני, על=פי ההסכם אנחנו מצביעים היום על שלושת הפרקים. מתחילים הצבעה על הפרקים לפי הסדר. את ההצבעה הראשונה, אדוני, נבקש אישית, גם הגשתי נייר.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע. אתה לא הבנת את שאלתי. שאלתי האם ההסתייגויות קיימות.

חיים אורון (מרצ):

כן.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אנחנו תיכף נתחיל להצביע. אדוני, ההסתייגויות לפרק, אם אני מבין נכון, לא קיימות.

חיים אורון (מרצ):

בינתיים קיימות.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. רבותי, הצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה) - - -

<u>מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אדוני, תצביע על ההסתייגות הראשונה - אישית. אחר כך נראה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה על שם החוק. ההסתייגות של חבר הכנסת אברהם שוחט וחבריו, קבוצתו. אדוני המזכיר תתחיל להצביע - הצבעה אישית.

<u>מזכיר הכנסת א' האן:</u>

(קורא בשמות חברי הכנסת)

יולי=יואל אדלשטיין - אינו נוכח

רפאל אדרי - בעד

אהוד אולמרט - נגד

אורי אור - בעד

חיים אורון - בעד

אפי אושעיה - בעד

דוד אזולאי - נגד

דליה איציק - בעד

מיכאל איתן - נגד

רפאל איתן - נגד

רפאל אלול - בעד

בנימין אלון - אינו נוכח

טלב אלסאנע - אינו נוכח

זאב בנימין בגין - נגד

פיני בדש - נגד

זאב בוים - נגד

יגאל ביבי - נגד

יוסף ביילין - בעד

נעמי בלומנטל - נגד

בנימין בן=אליעזר - בעד

אליהו בן=מנחם - בעד

שלמה בן=עמי - בעד

שמריהו בן=צור - נגד

שלמה בניזרי - נגד

רומן ברונפמן - אינו נוכח

עוזי ברעם - בעד

אהוד ברק - בעד

עזמי בשארה - בעד

תמר גוז'נסקי - בעד

מיכה גולדמן - בעד

אלי גולדשמידט - בעד

אריה גמליאל - נגד

משה גפני - אינו נוכח

עבד=אלמאלכ דהאמשה - בעד

נסים דהן - נגד

חיים דיין - אינו נוכח

יעל דיין - בעד

עבד=אלוהב דראושה - בעד

אריה דרעי - נגד

אברהם הירשזון - נגד

שמואל הלפרט - אינו נוכח

זבולון המר - אינו נוכח

צחי הנגבי - אינו נוכח

צבי הנדל - נגד

יהודה הראל - נגד

צבי ויינברג - אינו נוכח

שבח וייס - בעד

יצחק וקנין - נגד

רחבעם זאבי - אינו נוכח

נסים זוילי - בעד

עמנואל זיסמן - נגד

אליעזר זנדברג - אינו נוכח

נעמי חזן - בעד

תאופיק חטיב - בעד

דוד טל - נגד

סאלח טריף - בעד

יונה יהב - בעד

שאול יהלום - נגד

אברהם יחזקאל - בעד

אליהו ישי - נגד

איתן כבל - בעד

יצחק כהן - נגד

רן כהן - בעד

רענן כהן - בעד

יוסי כץ - בעד

לימור לבנת - נגד

אלכסנדר לובוצקי - נגד

דוד לוי - אינו נוכח

יצחק לוי - נגד

מקסים לוי - בעד

עוזי לנדאו - נגד

סופה לנדבר - בעד

יהודה לנקרי - בעד

ענת מאור - בעד

אדיסו מאסלה - בעד

דוד מגן - אינו נוכח

האשם מחאמיד - אינו נוכח

חגי מירום - בעד

נואף מסאלחה - בעד

יהושע מצא - אינו נוכח

יצחק מרדכי - נגד

דן מרידור - נגד

מיכאל נודלמן - אינו נוכח

בנימין נתניהו - אינו נוכח

מרינה סולודקין - אינה נוכחת

ניסן סלומינסקי - נגד

סאלח סלים - בעד

אפרים סנה - בעד

אחמד סעד - בעד

גדעון עזרא - נגד

שאול עמור - נגד

אברהם פורז - בעד

חנן פורת - נגד

אופיר פינס=פז - בעד

משה פלד - נגד

רפאל פנחסי - נגד

מאיר פרוש - אינו נוכח

שמעון פרס - בעד

עמיר פרץ - אינו נוכח

וליד צאדק חאג'=יחיא - בעד

דוד צוקר - בעד

אביגדור קהלני - נגד

מיכאל קליינר - אינו נוכח

משה קצב - נגד

דוד ראם - אינו נוכח

אברהם רביץ - נגד

אמנון רובינשטיין - בעד

ראובן ריבלין - נגד

חיים רמון - בעד

אבנר חי שאקי - נגד

אברהם שוחט - בעד

משה שחל - בעד

מאיר שטרית - נגד

יורי שטרן - אינו נוכח

סילבן שלום - נגד

שלום שמחון - בעד

אריאל שרון - נגד

יוסי שריד - בעד

נתן שרנסקי - אינו נוכח

דן תיכון - נגד

אני חוזר על שמות אלה שקראתי בשמם ולא הצביעו:

יולי=יואל אדלשטיין - אינו נוכח

בנימין אלון - אינו נוכח

טלב אלסאנע - בעד

רומן ברונפמן - אינו נוכח

משה גפני - אינו נוכח

חיים דיין - אינו נוכח

שמואל הלפרט - אינו נוכח

זבולון המר - אינו נוכח

צחי הנגבי - נגד

צבי ויינברג - אינו נוכח

רחבעם זאבי - בעד

אליעזר זנדברג - אינו נוכח

דוד לוי - אינו נוכח

דוד מגן - בעד

האשם מחאמיד - אינו נוכח

יהושע מצא - אינו נוכח

מיכאל נודלמן - אינו נוכח

בנימין נתניהו - נגד

מרינה סולודקין - אינה נוכחת

מאיר פרוש - נגד

עמיר פרץ - בעד

מיכאל קליינר - אינו נוכח

דוד ראם - אינו נוכח

יורי שטרן - אינו נוכח

נתן שרנסקי - אינו נוכח

האם יש מישהו שלא קראתי בשמו ולא הצביע?

שמואל הלפרט - נגד

תודה רבה.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

אפשר להודיע שההצבעה הסתיימה?

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

אדוני המזכיר, ההצבעה הסתיימה?

<u>מזכיר הכנסת א' האן:</u>

כן. אמרתי תודה רבה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

ההצבעה הסתיימה.

רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת עוזי ברעם, חבר הכנסת יהלום, נא לשבת. חבר הכנסת שטרית, חבר הכנסת דרעי, אדוני שר המדע, נא לשבת. רבותי, נא לשבת. חברת הכנסת לנדבר, נא לשבת.

להלן התוצאות: הסתייגות לשם החוק, בעד - 55, נגד - 48, ההסתייגות לא התקבלה.

קריאות:

התקבלה.

מזכיר הכנסת א' האן:

היא כן התקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות התקבלה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

קשה לך, אדוני היושב=ראש, לעכל את זה, אבל אלה החיים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון וחבר הכנסת שטרית, בואו אלי, בבקשה.

נא לשבת, רבותי. אנו ניגשים להצבעה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב=ראש - - -

היו"ר ד' תיכון:

אני לא שומע אותך. תיגש לרמקול.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב=ראש, ברשותך, אני מבקש שתקרא את השם החדש של החוק, כדי שנדע מה התקבל. אם אתה רוצה - אני יכול לקרוא את השם החדש של החוק.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אין צורך. הואל לשבת. תודה. כפי שאמרתי, ההסתייגות התקבלה.

רבותי, אני עובר להצבעה אלקטרונית על סעיף 1, על=פי נוסח הוועדה. אני חוזר ואומר: ההצבעה היא על סעיף 1, על=פי נוסח הוועדה. מי בעד? מי נגד? מי נמנע?

הצבעה מס' 2

בעד סעיף 1 - 49

נגד - 54

נמנעים - אין

סעיף 1 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 49. נגד - 54. נוסח הוועדה לסעיף 1 לא נתקבל.

נעבור להצבעה על פרק ב', על כל הסעיפים לפי נוסח הוועדה. ההצבעה היא על כל הסעיפים, לפי נוסח הוועדה. מי בעד? מי נגד? מי נמנע?

הצבעה מס' 3

בעד סעיף 2 - 48

נגד - 53

נמנעים - אין

סעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 48, נגד - 53. נוסח הוועדה לא נתקבל.

רבותי, אנחנו עוברים לפרק ג'. אני חוזר ואומר: אנחנו עוברים להצבעה על פרק ג', ריסון מחירים, כנוסח הוועדה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 4

בעד סעיפים 7 -48 - 3

נגד - 56

נמנעים - אין

סעיפים 7 -.3 לא נתקבלו

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 48. נגד - 56. נוסח הוועדה לא נתקבל.

רק רגע, יש עוד פרק אחד.

קריאות:

לא, לא, לא.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רביץ, בבקשה. רבותי, נא לשבת. רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת מירום, נא לשבת. חבר הכנסת שמחון. חבר הכנסת שטרית, הואל בטובך לשבת. כן, חבר הכנסת רביץ.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, הם כבר לימדו אותי שלא אטעה. אז יהיה בסדר.

היו"ר ד' תיכון:

אין לך מה לטעות. הפעם אתה לא יכול לטעות.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

לפי סעיף 127(א), אני מבקש להחזיר לוועדה את שם החוק, פרק א', פרק ב' ופרק ג' של החוק. תודה. נא להצביע.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

תודה, רבותי, אנו ניגשים להצבעה. מי בעד הודעתו של יושב=ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת רביץ, להפעיל את סעיף 127(א) לגבי שם החוק, פרק א', פרק ב' ופרק ג'? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה - 94

נגד - 5

נמנעים - 1

1 של הצעת חוק להגברת הצמיחה- ההצעה להחזיר לוועדת הכספים את השם ואת סעיפים 7 -,1997 והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 94. נגד - 5. נמנע - 1. הצעת החוק חוזרת לוועדה.

מזכיר הכנסת א' האן:

להמשך הדיון.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע. חבר הכנסת אורון וחבר הכנסת שטרית, בואו שניכם בבת אחת.

רבותי, אנחנו ממשיכים בדיון, בפרק החמישי. ההצבעה הבאה תתקיים מחר בשעה 09:30. אני חוזר ואומר: ההצבעה - מחר בשעה 09:30. הדיון מתחדש בזה הרגע. חבר הכנסת בייגה שוחט, עשר דקות.

רבותי, חבר הכנסת דרעי, חבר הכנסת רמון, חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת בן=מנחם. ברוכים הבאים. אתה רואה אותי? אני כבר לא רואה את עצמי. רבותי. אדוני סגן שר הבינוי והשיכון. עוד לא היה לי תקציב קל כזה. נא לשבת. נא לשבת.

דברי יושב=ראש הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

ברשותך, עוד דקה.

להלן סיכום תאונות הדרכים במשך השבוע האחרון, רבותי. צוותי מגן=דוד=אדום טיפלו במהלך השבוע שעבר ב=756 תאונות דרכים ברחבי הארץ, בהן: 12 פצועים קשה, 24 פצועים באורח בינוני, סך הכול 790 נפגעים, מתוכם נהרגו: משה סלח, בר=יוסף אלכסנדר, מג'ידי שחאדה, חוסיד זוס. יהא זכרם ברוך.

הצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח - 1997

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

אדוני, חבר הכנסת בייגה שוחט, יוצאים לדרך. בבקשה, עשר דקות.

סאלח טריף (העבודה):

יש איזו הסכמה לאומית, אדוני היושב=ראש, אני מחכה מאתמול.

היו"ר ד' תיכון:

מה אתה רוצה ממני? יש שני אחראים: חבר הכנסת אורון וחבר הכנסת שטרית, הם אחראים לסדר הדוברים.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, לפני כעשר דקות היינו עדים לביזיון הרביעי של הממשלה הבלתי=ראויה הזאת. חשבנו, שאולי פעם אחת קורית טעות, חברים חסרים, לא הגיעו למועד ההצבעה; אבל זה היה לפני יומיים. היום שוב, בהצבעה הבסיסית והראשונה, על השם, על מטרתו - הממשלה נשארה במיעוט.

אני רוצה לומר משהו לידידי, חברי, יושב=ראש הקואליציה, מאיר שטרית. הוא בא ואמר לנו - הוא אמר את זה גם לתקשורת, כך שאין בזה מן הסוד - אנחנו מבקשים את תמיכתכם בתקציב, כדי שרמת הסחטנות תהיה יותר נמוכה. אני חושב שזו הצעה - - -

היו"ר ד' תיכון:

לא שמעתי. מה הוא אמר?

אברהם שוחט (העבודה):

הוא אמר: אני מבקש מכם שתתמכו בתקציב, כדי שרמת הסחטנות של מרכיבי הקואליציה תהיה יותר נמוכה.

היו"ר ד' תיכון:

אני מוכרח לומר שזה מוכר לי מלפני שנתיים, שלוש, ארבע שנים.

אברהם שוחט (העבודה):

אני לא הייתי שותף לזה.

מכל מקום, אני רוצה להגיד לחבר הכנסת שטרית מה הוא צריך להציע ולמי. חבר הכנסת מאיר שטרית צריך לפנות ליושב=ראש מפלגתו, שהוא גם ראש הממשלה, ולהגיד לו: אדוני היקר, אתה ושריך מהליכוד, מהמפד"ל, מש"ס, מצומת, מישראל בעלייה תארזו את המזוודות ואת התיקים, תפנו את המשרדים ותלכו הביתה.

החיזיון של סחטנות שאנחנו רואים היום - ואני יודע מה אני אומר - אני חושב שלא היתה כמותה מעולם; המשחק של מרכיבי הקואליציה, צורת ההצבעה שלהם בחקיקה - זו דוגמה איך ממשלה קורסת, נופחת את נשמתה, ועדיין מסתובבת פה בבניין הזה, מסביב לשולחן הזה, כאשר בעצם כל הדברים שהיא עושה מעידים, שזו ממשלת שאין לה זכות קיום, ואנחנו צריכים לחזור אל העם על מנת שהוא יכריע אחרי שהוא ראה כיצד הדברים מתפקדים ומה קורה.

האמת היא שעדיין אינני יודע מה יקרה ביומיים הבאים. מטבע הדברים, היום שלמחרת, כלומר, מחר, היה צריך להיות יום ההצבעות הסופי בחוק ההסדרים - או בלי השם, כי כרגע אין לו שם - וביום רביעי עד בוקרו של יום חמישי היה צריך להיות יום הדיונים בתקציב. כיוון שהממשלה לא מסוגלת להביא לוועדת הכספים את התיקונים שהיא הודיעה שהיא רוצה לעשות, למשל, בחוק הבריאות, אי=אפשר לקיים את הדיונים כאן. כיוון שחוק ההסדרים איננו גמור, אף אחד לא יודע מה תהיה דמותו של התקציב, כי יכול להיות שבתיקונים האלה צריך עוד מיליארד ש"ח. לפיכך אי=אפשר לדון בתקציב, וועדת הכספים עדיין לא החלה כלל לדון בתקציב. לכן אנחנו נמצאים באיזה קיפאון מוחלט, התקציב לא נדון בשום מקום, אנחנו עומדים ומדברים כאן על ההסתייגויות שיש לנו, כי

עשינו סידור טכני, אבל בוועדת הכספים לא מתקיימות ישיבות, כי אין על מה לדון.

אנחנו מחכים לראות את ריקוד הסחטנות, את המהלומות שנופלות על קודקודו של ראש הממשלה ועל קודקודו של שר האוצר - 200 מיליון מכאן, מיליארד מכאן; את זה תשים, את זה תוציא.

אגב, רבותי חברי הכנסת ואדוני היושב=ראש, שימו לב, אלה דברים שהוחלט עליהם בממשלה - אומנם לא פה אחד - והם עברו בקריאה ראשונה בכנסת הזאת. זאת אומרת, היה צריך כחודשיים, אדוני יושב=ראש ועדת הכספים, כדי ללמוד עד כמה הצעת התקציב והחוק שליווה אותו לא עונים על הצרכים שלנו. מילא שהם לא עונים על צורכי עם ישראל ומדינת ישראל - את זה אנחנו כבר יודעים, אדוני יושב=ראש ועדת הכספים ואדוני יושב=ראש הכנסת - אבל הם לא עונים על דבר יותר חשוב, והוא הצרכים של מרכיבי הקואליציה, שכל אחד מהם מרבה במחיר.

אני רוצה לחזור ולהגיד, שהחיזיון הוא נורא, ומעבר למחלוקת הפוליטית בין אופוזיציה לבין קואליציה הוא מובנה במערכת הממשלתית.

עכשיו, ברשותך, אדוני היושב=ראש, אני רוצה לומר מלה אחת בנושא כלכלי טהור, שאולי לא שייך למחלוקת פה - אולי אצל חלק מהאנשים הוא כן שייך. הבוקר שמעתי בשיחת רדיו את נגיד בנק ישראל, מר יעקב פרנקל. לא אגיב על כל השיחה, אתייחס לשתי נקודות.

כאשר המראיינת שאלה אותו: תגיד, מה יקרה בשנת 1998? הוא אמר: ב=2000, ב=2001 יהיה טוב. היא אמרה לו: אני לא שואלת על 2000 או 2001, אני שואלת אותך, מה יהיה מצב האבטלה, מה יהיה מצב ההשקעות ב=1998? הוא אמר לה: ב=2000, ב=2001 יהיה טוב, האבטלה תרד ואנחנו נתחיל לצמוח.

תראו, רבותי, נגיד בנק ישראל צריך ללכת עם מטרייה גדולה מאוד כדי שלא להירטב מהגשם שיורד עליו. לצערי הרב, הגשם שיורד עליו הוא נתוני הצמיחה, נתוני ההשקעות ונתוני האבטלה. הרבה חברים שיושבים בבית הזה - נדמה לי שגם יושב=ראש הכנסת שיושב לשמאלי כאשר היה עדיין חבר כנסת פעיל, יחד אתי ועם רבים אחרים, לא כולם - אמרו לנגיד בנק ישראל: אתה תוביל אותנו למיתון ולאבטלה, וכאשר תהליך כזה מתחיל אי=אפשר

לעצור אותו. כל הניסיונות שלו להטיל את העניין באופן בלעדי על הגירעון ב=1996 - היה גירעון, היה חוסר בגבייה, אף אחד לא יכול להכחיש את זה - לא עומדים במבחן המציאות.

לפני כחודש וחצי התפרסם הדוח התלת=חודשי של מחלקת המחקר בבנק ישראל. כשאני קראתי אותו - אני לא כלכלן - לא האמנתי. מה היה כתוב שם? היה כתוב שהמיתון הוא תוצאה משני דברים: המצב הפוליטי, מהידרדרות תהליך השלום - ואני מסכים לזה במאה אחוז; הדבר השני - העובדה שהממשלה הטילה מסים בתחילת השנה. אף מלה על שער חליפין, אף מלה על הריבית, אף מלה על ההשפעות של שני הגורמים האלה על רווחיות הייצוא, אף מלה על ההשפעה של שני הגורמים על הפעילות במשק המקומי. אתם יודעים כמה 20 שקל, אני לא מדבר על הפירמות-ריבית ריאלית לשנה משלם מסגר? הוא משלם 21 הגדולות, כאשר האינפלציה היא 8%-9%. הוא משלם 12% ריבית ריאלית.

כ=3.5 מיליארדי ש"ח ריביות משולמים ריאלית על=ידי משקי הבית והעסקים הקטנים. הם לוקחים 30 מיליארד ש"ח אשראי, ובערך 10%-11% מזה הם ריבית ריאלית שהם משלמים. איך אנחנו יכולים לנהל כך משק? איך אפשר שהיצוא ירוויח כאשר אנחנו נמצאים 20% בערך של הדולר מתחת למה שהיה אל מול השקל, לרבות האינפלציה לפני ארבע שנים וחצי? השנה הדולר שמר איכשהו על ערכו, אבל הסל ירד ב=4% נוספים.

נגיד בנק ישראל, שהוא כלכלן טוב מאוד ובעל שם גדול בעולם, מפרסם ניתוחים, אבל המלים "שער חליפין" ו"ריבית" לא קיימות בתוכם.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

אני רוצה לשאול אותך שאלה, אדוני, אולי בנושא הרגיש ביותר: מניסיונך אתה, מי צריך לעשות פיחות במדינת ישראל - בנק ישראל או האוצר? לגבי שער הריבית אני יודע.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

באופן פורמלי, הממשלה מוסמכת בהמלצת שר האוצר לעשות פיחות שהוא אדמיניסטרטיבי, אבל אני יכול לומר לך, שמשנת 1992, בהסכמת הנגיד, שינינו את קו האמצע פעמיים, שזה לא פיחות ממשי.

אני לא חושב שאנחנו יכולים לחזור לימי הפיחותים האדמיניסטרטיביים, שכן לא ברור מה תהיה תגובת המשק על העניין הזה, אבל מי כנגיד בנק ישראל יודע, שיש השפעות מקרו=כלכליות ענקיות על שער הריבית, שבגלל גובהו הוא גם יוצר שער חליפין כל כך נמוך. עכשיו, אמרו: ההיי=טק צומח, נכון, בהיי=טק יש שוליים יותר רחבים, אני אומר לכם בידיעה, שכבר יש תעשיות היי=טק שנמצאות על השוליים, לא כולן. התעשיות הקונוונציונליות כולן נשחקות, מי שעובד ייצור.

נגיד בנק ישראל אומר: חכו לשנת 2000, בשנים 2000, 2001 יהיה בסדר. מדינת ישראל בבעיותיה, שהיא קולטת עלייה וצריכה למנוע ירידה, עומדת בתהליך של קונפליקט קשה מאוד עם שכניה הקרובים והיותר מרוחקים. היא איננה יכולה לחיות עם אבטלה הולכת וגואה. שנת 1998, שעליה הנגיד לא נתן תשובה, הולכת, לפי הערכתי ולצערי, להיות שנה שנגמור אותה - אני לא רוצה לומר אותו מספר שנקב בו נשיא התאחדות התעשיינים, 10%, אבל אני בתחושה שאנחנו נגיע ל=9% אבטלה, שעולה לנו בביטוח לאומי.

חברי הכנסת הנכבדים, ביטוח לאומי עומד לסיים בחודש אפריל את הרזרבות שלו, ולמעלה ממיליארד וחצי שקל יצטרכו לבוא מתקציב המדינה, דבר שלא מתוקצב, כדי לשלם ביטוח אבטלה, כי אסור להעביר בביטוח הלאומי מסעיף לסעיף.

לכן דיברתי כמה מלים על בושתה של הממשלה, של הקואליציה, על המראה שאנחנו רואים, על חוסר היכולת, על החידלון, על עובדת הסחטנות הנוראה שמלווה את התהליך של התקציב הזה. אבל, מצאתי לנכון, אדוני היושב=ראש, לאור התחמקותו של הנגיד בריאיון אתו מהתשובה על השאלה: מה יהיה ב=1998? מה יהיה ב=1999? - הוא שלח אותנו ל=2000, בעצם הוא אמר גם 2001, ו=2001 אני גם יכול להבין למה, כי זה סיום תקופת כהונתו, ונראה שנגיד אחר יצטרך לתת אז תשובה. אולי צריך לדחות זאת עוד בכמה שנים, ובינתיים נהיה במצב כל כך גרוע של חוסר צמיחה ואבטלה. תודה רבה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

תודה. חבר הכנסת יוסי כץ, עשר דקות, ואחריו - חבר הכנסת יוסי ביילין עשר דקות.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני מוכרח להגיד, שבפעם הראשונה מאז התחלנו בסבבים, אני לא מוכן. קראו לי לפני שתי דקות ואמרו לי: הגיע תורך. אני לא מוכן, משום שפארסה כזו לא זכורה לי. זה פשוט דבר מדהים. כשאומרים: בימים ההם אין מלך בישראל, איש הישר בעיניו יעשה - מתכוונים בדיוק לסיטואציה כזו.

אומרים לי שכבר מנהלים על כיסאו של ראש הממשלה הזה מלחמת ירושה, והוא רק בן 48, הוא בן גילי. קודם כול, אני מציע לפטור את הממשלה מחובת הנחת הסכמים. לא צריך לדרוש מהממשלה הזו להניח הסכמים, כי ממילא אף אחד לא מתכוון לכבד אותם, אף אחד לא מתכוון לקיים אותם. מה לי הסכם? מה לי חתימה של ראש הממשלה? אין לזה כל ערך, אז בשביל מה להניח אותם על שולחן הכנסת? הלוא אף אחד מאלה שחותמים לא מאמין שהם יתקיימו. אף אחד מאלה שחותמים לא מאמין שיש איזשהו סיכוי בעולם, שראש הממשלה יעמוד בהסכמים האלה. מי שחותם מתכוון לעלה תאנה, לא מתכוון לחתימה. מי שלא חותם, יש לו סיבות טובות.

האם אתם חושבים שזה משמח אותנו? האם אתם חושבים שאנחנו צוהלים כשאנחנו מנצחים בהצבעות? אנחנו עצובים. אנחנו עצובים, כי זו גם הממשלה שלנו. זה ראש הממשלה שלנו, והוא מנהל מטעמנו, או אמור לנהל מטעמנו, משא=ומתן עם הגברת אולברייט, ומה היא חושבת עליו כשהיא רואה את הפארסה הזו? האם זה מוסיף לנו עוצמה וכבוד? בושה וכלימה מכסה אותנו. עד מתי דבר כזה יכול להימשך? לזקני צפת אירועים כאלה לא זכורים. זה פשוט עובר כל גבול, אתם לא מרגישים בזה?

כמו שאתם רואים, הסתפרתי אתמול. אדוני היושב=ראש, נדמה לי שיש לו רקע חיפאי, הייתי אצל הספר מרק. הוא בשר מבשרה על תנועת הליכוד. הוא מצביע כמו שעון ליכוד כל מערכת בחירות, מקטר ומצביע, מקטר ומצביע. אתמול באתי אליו בבוקר והוא ראה אותי מרחוק ואמר לי: המצב "על הפנים", ראה מה זה, ריק, אנשים לא באים. ספר טוב, תאמינו לי. אני אומר לו: מה אתה רוצה? אתה הצבעת, מה אתה בא אלי בטענות? אני לא הצבעתי. הוא אומר לי: הצבעתי, אבל זה משהו איום ונורא. הוא אומר: החברים שלי סוחרים לא גדולים, אנשי עסקים, בעלי בתי=מלאכה, חנויות בסביבה. אמרתי לו: כן, אומרים לי החברים שלי שבקניונים יש ירידה של 15%, 20%. הוא אומר לי: מה פתאום?

נפלת על הראש? 50% ירידה. כשאני אומר לך שהמצב "על הפנים", אני מתכוון לזה. אמרתי לו: כן, אבל היד שלך תרעד, גם בפעם הבאה תצביע ליכוד. הוא אומר לי: שכח מזה.

למה אני מספר את זה? אני פוגע בצנעת הפרט? לא. הוא אמר לי: לך תגיד לראש הממשלה, שיש בחיפה הרבה ליכודניקים שלא יצביעו בשבילו, ואם הוא חושב שהם מונחים בכיס הקטן שלו, הוא טועה. אנחנו לא נצביע עבורו, הוא אומר לי את זה חד וחלק. הוא אומר: תישרף לנו היד אם נצביע עבורו.

<u>שאול יהלום (מפד"ל):</u>

מה התחזית לגבי המפד"ל?

<u>יוסי כץ (העבודה):</u>

אגיע לזה. באתי לא מוכן, אבל הבוקר קראתי את ההתחייבות שקיבלתם בפעם שעברה. חתימה על בלוק של קרח אמינה יותר מהחתימה שקיבלתם בפעם שעברה, תאמין לי.

<u>יוסף ביילין (העבודה):</u>

שאול, אל תלך.

<u>יוסי כץ (העבודה):</u>

אין לזה כל סיכוי וכל תכלית, וכולם יודעים את זה.

בקיצור, נחזור לספר, מפני שלספרים יש תכונה טובה. באים אליהם אנשים, מדברים בשקט, בניחותא, אף אחד לא ממהר. הוא אומר לי: שמע, כל הקליינטים שלי הרופאים באים בשבוע האחרון ואומרים: מה עושים לנו? הורסים לנו את החוק, הורסים לנו את מערכת הבריאות. וההאטה במשק - פה אנחנו מדברים בססמאות. האטה במשק, ססמה יפה, אבל את האנשים המובטלים הסטטיסטיקה לא מעניינת. למשפחה שמובטלת במקרה הטוב זה 100% אבטלה, במקרה הגרוע זה 200% אבטלה, 100% אבטלה לבעל, 100% אבטלה לאשה.

אני תמיד נזכר בסיפורים - מותר להתוודות קצת - אני בא מבית שלא היו בו בעיות כלכליות, אבל אשתי באה מקריית=שמונה, ממשפחה של עולים שהגיעו מקזבלנקה. בלילה הביאו אותם לקריית=שמונה. אני תמיד נזכר בסיפורים שלה על ילדים. כאשר צריכים לצאת לטיול השנתי, ילדים מבתים מבוססים מקבלים כסף לקנות ארטיק, לקנות קרטיב, אבל שם זה לא היה. צריך ללכת לטיול שנתי, איך אומרים? במקרה הטוב היום לא יוצאים לטיולים השנתיים בגלל העיצומים, אבל כאשר צריך ללכת לחוגים - והיום, תודה לאל, יש עולים מחבר העמים שהביאו אתם מטען תרבותי, והרבה הרבה ילדים לומדים נגינה בפסנתר, בגיטרה - הם לא יכולים להרשות לעצמם. איך הם יכולים להרשות לעצמם דבר כזה?

האם הם אוכלים את הגבינה הצפתית המעודנת? התפריט הוא: בשר בסוף השבוע, דג בסוף השבוע, כדי לקיים: שהכול נהיה בדברו. באמצע השבוע זה פרוסת לחם, לא לחם מי יודע מה, לחם פשוט, אחיד, עם מרגרינה, ממרח שוקולד וריבה, ובזה נגמר הסיפור, המקרר ריק. כך זה אצל משפחות כאלה.

מישהו משלה את עצמו שעבורן זו רק ooסמה? זו מציאות חיים יום יום, בוקר בוקר. כל אחד מאתנו יודע מה ההשפעה של אבטלה על משפחה כזו. מריבות בבית, מריבות עם הילדים, כי אי=אפשר לספק את הצרכים שלהם. ילד לא מכיר תשובה - לא. ילד רוצה שיקנו לו ג'ינס ונעלי ספורט כמו לחברים שלו. אבל אי=אפשר לתת לו את זה. מריבות עם האשה, מריבות עם הבעל, סכסוכים, זה הורס משפחות. אבטלה זו משמעות יומיומית למשפחה כזו.

אני לא רוצה להיות ציני, אבל חברים טובים שלי בליכוד, כשאמרתי להם, תראו רמת האבטלה עולה, 8%-9%, זה כבר לא קו אדום, זו מכת מדינה, אלה לא כיסי אבטלה, זה הרבה יותר מזה; הם אומרים לי: תשמע, אנחנו מרגישים את עצמנו בטוחים. תראה, בעיירות הפיתוח, בשכונות המצוקה, ככל שיש יותר אבטלה כך התמיכה בליכוד גדולה יותר. משתלם לנו, לא עושים חשבון בכלל. יכולים לנאום פה בכנסת ולהגיד מה שרוצים, אבל לליכוד, כמה שיותר מובטלים, כך יהיו יותר פתקים בקלפי לליכוד. מה רע בזה?

זאת מחשבה מעוותת. 250,000 מובטלים זה 250,000 פתקים לליכוד. פוליסת ביטוח. במקרה הגרוע יצביעו בשביל ש"ס. קדחת. אתם באמת מאמינים שהאנשים האלה ילכו כמו סומא בארובה? כמו עיוור? הם יתחשבנו אתכם, הם לא ייתנו לכם לעבוד עליהם. כשזה מגיע למצב שלו, לעיניים המושפלות של הילדים שלו, למריבות בבית, לאבטלה,

לחוסר התעסוקה, הם יעשו אתכם חשבון. הם לא ייתנו לממשלה הזו להאריך את ימיה. תאמינו לי שהם גם יצאו לרחובות, הם לא ישלימו עם זה.

המציאות הזו היא מציאות של הפקר, של כל דאלים גבר, של איש הישר בעיניו יעשה. זה דבר שלא מתקבל על הדעת במדינה דמוקרטית. כל אלה שתולים יהבם בהסכמים שעכשיו עושים מאחורי גבם בחדרים אפלים, מאחורי מסך של עשן: אל תחיו באשליות. אין שום סיכוי בעולם לכך שבהסכמים האלה מישהו יצליח לפתור את הבעיה.

היו"ר ד' תיכון:

ברשותך, אני רוצה להעיר לך כמה הערות, כי אתה נתפס למשהו שכנראה היה נכון ואיננו נכון עוד. בעבר, על=פי חוות דעתו של היועץ המשפטי הקודם לקודם, וחוות דעתה של מבקרת המדינה דהיום, צריך היה להניח את כל ההסכמים החשאיים על שולחן חברי הכנסת כך וכך ימים לפני. אבל משנכנס לתוקפו חוק=יסוד: הממשלה, יש בו סעיף מיוחד, 17(א), שאומר באילו תנאים צריך להציג את ההסכמים הללו, כשמדובר בהצעת אי=אמון. מה שקובע כרגע לגבי זה הוא חוק=יסוד: הממשלה, ולא חוות הדעת, שהרי הן עברו מן העולם משעה שחוק=יסוד: הממשלה נכנס לתוקפו. זה נכון שבמשך שנים אני דרשתי להניח את ההסכמים על שולחן חברי הכנסת - - -

יוסי כץ (העבודה):

אדוני מתפרץ לדלת פתוחה. ראשית, תן לי את הקרדיט שאני מכיר את החוק על בוריו, ושנית, אני באמת חושב שצריך לפתור, ואין צורך, לא מהבחינה המוסרית ולא מהבחינה המשפטית, כי הסכם שלא מתכוונים לכבד אותו, מה הטעם להניח אותו? יש לנו פה ערמה של ניירות. בעוד כמה שעות יונחו על שולחן הכנסת אלפי הסתייגויות בפעם השלישית, ותאר לך, אדוני, שההסתייגויות תהיינה אחרות, עובדי הכנסת יצטרכו להדפיס עכשיו ספרים חדשים - - -

היו"ר ד' תיכון:

את זה הם עושים די טוב, הם מתורגלים לזה. כל הכבוד לעובדי הכנסת. האמן לי שבית=הדפוס היא יחידה שעובדת יפה.

יוסי כץ (העבודה):

מי כמוני, מומחה ביחסי עבודה, שייצג במשך 20 שנה לפחות רק עובדים ולא מעסיקים, יודע להעריך את המסירות, את העבודה המהימנה ואת השעות אין=קץ שמשקיעים עובדי המשכן, אבל אני יכול לגלות לך שגם בפעם האחרונה בוועדת הכספים היתה לי הזכות להצביע, ומתוך התחשבות גם בהם החלטנו לאמץ את כל ההסתייגויות כפי שהן, כרוחן, ככתבן וכלשונן, כדי לחסוך עבודה.

אני רוצה לומר לך עוד דבר - - -

היו"ר ד' תיכון:

זמנך כבר עבר.

יוסי כץ (העבודה):

תן לי עוד דקה, ברוח טובה, כדי לסיים, לתת את אקורד הסיום לנאום הזה.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

יוסי כץ (העבודה):

אני רוצה לסיים בדברים האלה: מי שחושב שבהבטחות של מאות מיליונים כאלה או אחרים אפשר לפתור את המשבר הפרלמנטרי שנוצר כאן, משלה את עצמו. זה משהו הרבה יותר עמוק, הרבה יותר יסודי. לממשלה הזו אין זכות קיום, כי היא פוגעת באינטרסים החברתיים ובאינטרסים המדיניים של מדינת ישראל. היא פוגעת בביטחון המדינה, היא פוגעת בעוצמתה, והיא פוגעת בכל אחד ואחד מאזרחי המדינה, ולכן אין לה זכות קיום. זו רק שאלה של זמן מתי תסיים הממשלה הזו את תפקידה לטובת אזרחי המדינה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת יוסי ביילין, עשר דקות. אחריו - חברת הכנסת סופה לנדבר.

נדמה לי שלא ירדת לסוף דעתי, חבר הכנסת יוסי כץ.

יוסף ביילין (העבודה):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להמשיך בדברים של עמיתי, חבר הכנסת יוסי כץ, לגבי ההשלכות של מה שקורה כאן על המשך הפעילות שלנו כחברה דמוקרטית וככנסת. כי מה שאמר חבר הכנסת כץ לגבי פתרון הבעיה נכון מאוד. יכול מאוד להיות שהבעיה תיפתר, אם כי זה כבר נראה לי קצת יותר קשה מאשר אתמול, ויותר קשה מאשר שלשום, אבל יכול מאוד להיות שבסוף הבעיה תיפתר וימצאו דרך והחוק יעבור, חוק הצמיחה או האבטלה או ההקפאה - כבר קראו לו בכל מיני שמות - יעבור, וחוק התקציב יעבור.

יש כאן צלקת שלא תחלוף. אני נזכר בהצבעה על חצי נקודת הזיכוי לאשה עובדת לפני שנה, וזה נראה לי כמו משהו מן העבר הרחוק של תולדות עם ישראל. זה נראה אז כמין מהפך בתולדות הכנסת, כי ליד זה אנו יושבים היום ומחזירים פעם שלישית לוועדת הכספים את החוק, ולצד של האופוזיציה אין אפילו איזה כיף להרים קול או ידיים, כי זה כבר כמעט עניין של שגרה.

זה מתחבר לי לכמה דברים. זה מתחבר לי קודם כול לקללה, בעיני, שנקראת חוק הבחירה הישירה, ואני אומר את זה לזכותו של היושב=ראש, שדעתו בעניין הזה כדעתי. הרי אמרו שלא תהיה סחיטה - - -

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אדוני, מי אמר, מי אומר?

יוסף ביילין (העבודה):

המאמינים בחוק הזה הבטיחו לנו שלא תהיה סחיטה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

הפרופסורים?

יוסף ביילין (העבודה):

הפרופסורים למשפטים. במדעי המדינה ידעו מה יהיה. הם אמרו - אם יהיה חוק כזה יהיה ראש ממשלה חזק, רציני, ייבחר על=ידי כל העם. מי יקום ויסחט אותו, מי יעז?

היו"ר ד' תיכון:

והכנסת תהיה חלשה, לא תהיה מאיימת.

יוסף ביילין (העבודה):

הכנסת תהיה חלשה אבל לא יותר מדי חלשה, כי גם את זה אמרו, שהיא לא תהיה יותר מדי חלשה. הכול יהיה בסדר, המפלגות הגדולות יהיו גדולות והקטנות יהיו קטנות ולא יוכלו עוד לסחוט כי ידעו שבכך שהממשלה נופלת הם מאבדים את כיסאותיהם.

קודם כול מסתבר, כנראה, שלמרות זאת שכולנו מתנבאים באותה לשון ואומרים שאין דבר חשוב יותר לחבר הכנסת מאשר כיסאו, זה לא לגמרי נכון ולא לגבי כולם. יש בכל זאת אנשים מימין ומשמאל, שיש להם ערכים ויש להם אמונות והם מוכנים לשלם הרבה כדי לממש את האמונות האלה. חוץ מזה, יש גם עניין של חמת זעם, ואנשים שאומרים: נעלבתי מאוד, אני מוכן עכשיו לעזוב. עובדה, ראו מה שקורה כאן.

מה שקורה כאן זה בית=ספר לאנשים שהובילו אותנו באף לחוק הבחירה הישירה. אני הייתי רוצה מאוד להמליץ בפניהם לשבת כאן ביציע או לראות אותנו בטלוויזיה ולראות מה כאן קורה. כל מפלגה, כל בדל מפלגה, כל סיעה בתוך המפלגה - - -

היו"ר ד' תיכון:

כל חבר כנסת.

<u>יוסף ביילין (העבודה):</u>

כל חבר כנסת משפיע בדרך שבה לא השפיעו מעולם בצורה סחטנית בכנסת הזו. מדוע מעולם? משום שמעולם לא קרה לתקציב המדינה מה שקורה לתקציב הזה. אין תקדים ב=50 שנה, בהיסטוריה שלנו, למה שקורה כאן.

אני מודיע לכם, אני לא שמח, משום שאמרתי ואמר יושב=ראש הכנסת - אמרנו לכם. שנינו יכולים לומר את זה, כי אמרנו את זה. אני לא שמח כי זה לא קורה לממשלה, אם כי הייתי יותר עצוב אם זו היתה הממשלה שלי, אבל עדיין זו ממשלה שלי, ובעיקר זו המדינה שלי וזו הכנסת שלי, והתמונות כאן הן תמונות שיישארו, יהיה אשר יהיה סוף המחזה הטרגי הזה שאנחנו רואים לנגד עינינו.

יש כאן עוד היבט אחד, וההיבט הזה הוא היבט מדיני. זה חלק מהעקביות של ראש הממשלה, הדרך שבה הוא מהלך בתחום המדיני. הוא בא ואמר לאמריקנים: תקשיבו, אמריקנים, אני לא יכול עכשיו להעביר את הפעימה השנייה כי יש לי תקציב. אני אבטיח לי רוב בתקציב, ואחרי זה אני מארגן לכם פעימה למופת. הקשיבו לו כנראה אותם אנשים בכנסת שלא "מתים" על הפעימה הזו, ואמרו: הבה נתחכמה לו. אם הוא אומר לאמריקנים, שקודם כול הוא צריך תקציב, והוא אומר לאירופים ואומר לכל מי שהוא נפגש אתו, תנו לי להעביר את התקציב, אנחנו, מתנגדיו, נצביע נגד התקציב ולא נאפשר לו להגיע לפעימה השנייה.

מבחינה זאת, כדרכו בקודש, הוא מאבד כתמיד את כל העולמות. כי מה בעצם הוא אמר? הוא אמר לאמריקנים: תהיה פעימה שנייה באופן מסודר וכפי שאתם רוצים, עם שתי ספרות. לא אמר אילו ספרות, כנראה. הוא אמר לפלסטינים: אל תדאגו, אני מקיים את הסכם אוסלו ומבצע את אשר חתמתי בהסכם חברון בינואר 1997. הוא אמר למפד"ל: ממה אתם מודאגים? הרי אני לא יכול לבצע את זה. אני אעטוף את הפעימה השנייה בכל כך הרבה תנאים - הם יצטרכו לשנות את האמנה הפלסטינית ולהסגיר רוצחים ולעשות דברים שלא עולה בדעתם לעשות - וכיוון שלא יעשו זאת, לא אצטרך לקיים את הפעימה השנייה.

מה קרה ברוב חוכמתו? הוא באמת הצליח לאבד את כולם. האמריקנים אינם מוכנים להאמין למלה אחת שהוא אומר. הפלסטינים יודעים שלא יהיה הסכם. המפד"ל מצביעה נגדו, או מאיימת להצביע נגדו, או אומרת כבר היום, שהיא תצביע נגדו לא רק כאשר הוא יקיים את הפעימה השנייה אלא כאשר הוא יחליט עליה; משום שעצם ההחלטה מבחינתה היא כבר דבר שהוא מרחיק לכת.

אני חושב, שמה שקורה כאן היום, הצירוף של הבחירה הישירה, הסחטנות של אותם גורמים שרוצים להשפיע, כי, כמו שאמר ראש הממשלה, אף אחד לא רוצה, חלילה, לעצמו. מה הוא חשב? שאנשים רוצים לכיס שלהם? מספיק שאנשים רוצים לקדם אינטרסים סקטנטיים, קבוצתיים, שקרובים אליהם. זה מספיק גרוע כשהם יכולים בצורה כזאת לסחוט את ראש הממשלה, להושיב אותו כאן כמו אל כיסא הקלון, כדי להראות לעם ולעולם איך הוא בא ומבקש להצביע נגדו ובלבד שההצבעה תיגמר, ואם אפשר לקצר את זמנה, ואם אפשר שלא יראו את זה זמן רב, מוטב כך. כי הוא יודע מראש, הכישלון שלו ברור. וכפי שהכישלון שלו כאן, בהצבעה הזאת, ברור, לפי דעתי כישלונו המדיני ברור לא פחות.

נוכל כולנו, לדעתי, גם ימין וגם שמאל, ליהנות מהחלטה נבונה שלו, לאור המצב שהוא הגיע אליו, לאור חוסר הכישורים שלו לנהל את המדינה, שבא לידי ביטוי בולט מאוד בניהול התקציב הזה, פשוט לומר: עשיתי שנה וחצי, קיבלתי זכויות של ראש ממשלה לשעבר - אגב, זה כבר מגיע לו, אחרי שנה וחצי הוא מקבל את זכויות ראש הממשלה לשעבר - ואני הולך הביתה. 18 חודש, יש לו כל הזכויות, יש לו משרד, יש לו מכונית, יש לו נהג, יש לו עוזר. הוא יכול ללכת. תודה רבה, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ש' בן=צור:

אתה רוצה שהוא ילך?

יוסף ביילין (העבודה):

אני ממליץ בפניו. זו החלטה שלו.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה לחבר הכנסת יוסי ביילין. חברת הכנסת סופה לנדבר, בבקשה. אחריה - חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר.

<u>סופה לנדבר (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, הצופים בבית, אני מאמינה שהצופים בבית מאמינים שאנחנו דואגים לתקציב. אנחנו מאמינים בעתיד של מדינת ישראל, ולכן יש כאן נאומים בלי סוף. אנחנו מדברים על נכי צה"ל, על ילדים, על הפריפריה של מדינת ישראל, על ערי הפיתוח, על המובטלים, על העולים, על הקשישים. כמעט על הכול.

גם אני דיברתי, אבל פתאום נזכרתי שאני סובלת ממשהו, ובמשך כמה ימים אני רוצה לתת תשובה למה בעצם ראש הממשלה כל כך נתמך על=ידי הדתיים, על=ידי החרדים. לקחתי את עשרת הדיברות והתחלתי לחפש תשובה. אם תרשה, אני אקרא כמה מהם ואגיד מה לא מסתדר אצלי בהם.

הדיבר הראשון: "לא תעשה לך פסל וכל תמונה". הרי כולנו יודעים, שאצל ראש הממשלה יש פסל, והוא לא תוצרת הארץ - יח"צן מפורסם, ארתור פינקלשטיין. הפסל יפה אבל לא תוצרת הבית. על הדיבר הזה הוא לא יכול לדבר.

"לא תישא את שם ה' אלוהיך לשווא". אנחנו רואים כאשר ראש הממשלה נמצא בפגישה עם הרב עובדיה, עם הרב כדורי, הוא כמובן מאליו פונה לה' ומזכיר את שמו. לצורך העניין כנראה מותר.

"לא תגנוב". הרי מובן שבמשך הזמן הזה אנחנו רואים שהוא גנב את האמונה אצל העם. אנחנו רואים פה גנבה בתקציב הנוכחי: גנבה אצל ילדים, גנבה אצל קשישים. כל הדברים שאנחנו רואים פה הם גנבה של אמונה, וזה דבר גרוע ביותר.

"לא תנאף". סליחה, על זה אני לא רוצה לדבר.

"לא תענה ברעך עד שקר". אני רוצה לספר שיש לנו קושי באופוזיציה. אנחנו מזמן כבר לא יכולים להבדיל מתי ראש הממשלה אומר אמת ומתי שקר; מתי אמת ומתי לא אמת.

פה יש בעיה לאופוזיציה. אתם רואים, שוב בעיה.

"לא תחמוד בית רעך". אם התקציב הזה יעבור, יש לנו בעיה. אם הוא יעבור בצורה כמו שהוא עובר היום, יש בעיה. יש בעיה אצל הקשישים, יש בעיה אצל הצעירים, יש בעיה אצל הילדים. אצל כולם יש בעיה.

אני שואלת: הרי יש בעיה לראש הממשלה, וזה חוק של חיים, אז למה הוא נתמך על=ידי דתיים? והנה, יש לי פה תשובה: תקציב הישיבות גדל מ=699 מיליון ש"ח בשנת 1997 ל=834 מיליון ש"ח בשנה הבאה. התקציב לבתי=כנסת גדל מ=18 מיליון ש"ח ל=40 מיליון ש"ח. תקציב ייעוץ במשרד הדתות - אני לא יודעת מה הייעוץ הזה, שהוא כל כך יקר, ומה פתאום הוא עלה - מ=2.5 מיליוני ש"ח ל=5 מיליוני ש"ח. תקציב המועצות הדתיות גדל ב=19%. תקציב לבניית מבני דת יהודיים - מ=18.5 מיליון ש"ח ל=40 מיליון ש"ח, ומישהו, לרבות ראש הממשלה, מנסה להגיד לנו שאין כסף.

רבותי, יש כסף ויש תשובה על שאלות ששאלתי. מה הסוד? - שביעות הרצון של הדתיים שתומכים בראש הממשלה.

עברתי בכנסת ומצאתי משהו שאני חייבת להראות אותו. אתם זוכרים את האגדה על סינדרלה? זוכרים מה היא איבדה? הנה הנעל.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

עד עכשיו נתת שיעור בתנ"ך; עכשיו תעברי לספרות.

<u>סופה לנדבר (העבודה):</u>

לא, עכשיו אני אעבור לאגדה, אגדה שהתנפצה מול העיניים שלנו.

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

תשמרי לי את זה, אני רוצה את זה לנכד שלי.

סופה לנדבר (העבודה):

בבקשה, אתה תקבל אחרי הנאום שלי. ראש הממשלה הפך אותנו לסינדרלה ללילה אחד כאשר הוא נבחר. התקווה של מדינת ישראל התנפצה מול העיניים שלנו אצל אותם קשישים, אצל ילדים, אצל מובטלים, אצל חסרי=בית, אצל עולים, ואצל מי לא? יש פה תשובה, ולדעתי התשובה היא גרועה ביותר - המחיר של כל דבר זה כסף. כאשר אנחנו רואים היום שפתאום התקציב הזה, אוי ואבוי לנו, יכול לעבור במדינת ישראל, אני אומרת שלמדינת ישראל יש כסף. יש כסף בתקציב, רק חסר סכום מסוים לנכי צה"ל, לעולים שאין להם בית, לקשישים שמקבלים קצבת ביטוח לאומי, והיא נמוכה ביותר, והם לא מספיקים לסיים את החודש. אין למובטלים ואין לעולים; אלה אנשים שאין להם בית וגם לא יהיה. צר לי מאוד שהתשובה לא נכונה.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה. את הנעל אל תשאירי פה כי אסור לך להעמיד כאן חפצים, לידיעתך.

סופה לנדבר (העבודה):

בסדר, אני אמסור אותה לפואד.

היו"ר ש' בן=צור:

הפעם אני מרשה לך. חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר, משהו בקשר לשיכון.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, אתמול בבוקר עם שחר הופעתי בעיירה הנפלאה הזאת שקוראים לה אופקים. אמרתי את כל מה שהיה לי לומר, וכמובן גם יצא לי לדבר הרבה עם תושבי העיר.

אני מכיר את אופקים, לא מהיום, לא מאתמול ובעצם הפעם הראשונה שבה פגשתי בעיר הזאת היתה עת הייתי מג"ד "שקד", בסוף שנת 1966. אז פגשתי באופקים ובתושביה, אז

פגשתי באנשים האלה, וחזרתי לשם לימים.

חבר הכנסת רמון, אתה מרצה ותראה איזה אולם מלא. אתה מפריע לקהל לשמוע.

היו"ר ש' בן=צור:

אתה רוצה שכולם יצאו החוצה ואז נשב לבד?

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

ודאי שהייתי נרגש לבוא לשם פעם נוספת, להקים שם יער גדול או פארק גדול על שם "שקד". מגיעות לשם המשפחות השכולות מדי שנה. יותר ויותר נרתמתי לבחירתו של ראש העיר המכהן שם היום. מובן שבתקופה שהייתי שר הבינוי והשיכון, תענוג היה לי וכבוד גדול היה לי לסייע עד כמה שרק ניתן ואפשר, למען העיירה הזאת.

היום התבשרתי שהבעיות של אופקים נפתרו. הממשלה החליטה לחסל את ראש העיר. ממשרדו של ראש הממשלה הודיעו לראש העיר, שכדאי לו לראות את עצמו גמור, משום שבתוכנית "פופוליטיקה" הוא קם והעז לומר שראש הממשלה הוא שקרן. אני חושב, שאם זאת התשובה, כדאי שכל עם ישראל וכל תושבי אופקים ילמדו את מה שנאמר כאן, כי נדמה לי שאם זה נכון, אנחנו מתחילים לחיות בעידן שהשתיקה יפה לו, ולא כדאי שמישהו ינסה להביא אותנו אל זמנים עברו, שאנחנו לא רוצים לשמוע עליהם.

בפועל יש היום הצעה, תשמעו אותה כי היא בהחלט הצעה פרודוקטיבית - להסיע 250 איש מדי יום לאילת כדי שיעבדו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

להטיס. מתי נוכל לבנות - - -

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

חברי הכנסת, אדוני היושב=ראש, אני לא יודע על מה אנחנו מדברים, אבל הרשה לי

לומר לחברי הבית, שהבעיה איננה אופקים. אופקים היא סימפטום. אופקים היא חלק ממערכת גדולה, ולצערי הגדול היא אחת מהרבה מאוד יישובים, בעיקר יישובי הדרום ועיירות הפיתוח, אבל לא רק עיירות הפיתוח ולא רק יישובים של יהודים. אופקים מצטלמת יפה ואנשיה נפלאים, וכשאתה נכנס לסיפור האישי של כל אחד ואחד העיניים דומעות, אם יש לך לב בגופך. קצת קשה להתמודד מול האנשים האלה, אבל לא פחות קושי יש גם בעיירות אחרות.

אני לא יודע מי מכם יודע שבעיירה ששמה כסייפה אחוז האבטלה יותר גדול. אני לא מכיר רדיו, טלוויזיה או חבר כנסת שהלכו לבקר שם ושאלו איך פותרים את הבעיה. כל זה בהתחשב בעובדה, שהנשים שאינן עובדות שם, לא מדווחות ללשכת העבודה.

אני לא בא להגן על יישוב זה או אחר. הבעיה הרבה יותר קשה מהבלוף הזה, כאשר בא ראש ממשלה ואומר - קחו לכם 300 ועוד 250 איש, נטיס לאילת ונחזיר כל יום. הבעיה היא, שאנחנו מתמודדים עם תהליך סוציו=כלכלי בעיקרו, של פתיחת פערים, הנעשים יותר ויותר גדולים. בעשור האחרון אתה רואה, שלאט לאט הפערים הולכים ונפתחים - העשירים נעשים עשירים יותר והעניים נעשים עניים יותר. לא מצאתי עד עכשיו שום פתרון שיוכל להתמודד עם הבעיה. אני מודה.

הראשון שניסה להתמודד עם הבעיה הזאת, ייבדל לחיים ארוכים, איננו יצחק רבין אלא דווקא שמעון פרס, בחמשת החודשים שבהם הוא כיהן כראש ממשלה. הוא היה ראש הממשלה הראשון שהגדיר ופעל למען הגדרת הדרום ויישוב הנגב כיעד לאומי. הוא התחיל לנווט את כל מה שרק אפשר היה לנווט באותה תקופה לכיוון הדרום. הוא היה היחיד, ואם היה נבחר, היה הופך את הדרום לחוד החנית של כל ההשקעות והתשתיות בדרום.

לא מדובר על מציאת מקומות עבודה. אני זוכר את הוויכוחים שהיו לי לגבי בנייה באופקים. אדוני היושב=ראש, הרשה לי לומר לך, שבנינו שם בלי הגבלה - תשתיות, מוסדות ציבור, שיקום שכונות וכל מה שאתה רוצה. יעידו על זה אנשי אופקים, תראה איך הם חיים, הם חיים יפה מאוד. הבעיה איננה הבית, הבעיה היא מקום העבודה, הבעיה היא החינוך והבעיה היא התשתיות. אם לא יהיה מאמץ מרוכז של השקעות עתק שיופנו לשם, גם השקעה בתשתיות כדי לקרב את הפריפריה אל מרכז הארץ וגם בחינוך, אינני רואה שום ישועה ושום אפשרות להתמודד עם המצב.

אפשר לאיים על כל ראש עיר, אפשר לחסל ראש עיר, אבל בזה הבעיה לא נפתרת. יבוא ראש עיר אחר, ולא אכפת לי מאיזו מפלגה הוא, וגם אז יסתמו לו את הפה. בזה אין מזור ואין תשובה, לא לתינוקות, לא לאמא הבוכה, לא לאבא שמאיים בהתאבדות ולא להמוני בית ישראל ולאחרים שמשוועים רק לדבר אחד - תנו לנו עבודה כדי להתקיים בכבוד.

אדוני היושב=ראש, 74% מתושבי אופקים, 74% הצביעו לביבי נתניהו. 74%. אני מניח שלא תתווכח אתי אם אומר לך, שכל המובטלים הם מתוך ה=74%, כל המובטלים. אתה אומר: אל אלוהים, מה קורה פה? מה קורה פה?

להזכירך, אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, חבר הכנסת אלי בן=מנחם, אם אתם זוכרים, לפני שנתיים היתה בעיה עם בית=החרושת "אומן" באופקים, והגיע לשם ביבי נתניהו, עמד שם ואמר: אם היתה בעיה לפלסטינים - שמעון פרס שולח מיליוני דולרים, שלח מיליון דולר לפלסטינים; כשאני אגיע לשלטון, אני אשקיע פה את המיליונים - והם מחאו כפיים; וכשאני אגיע לשלטון, אני אביא לפה בתי=חרושת ובתי=מלאכה ותשתיות להיי=טק, ולא יהיה אחד שלא יעבוד. כמובן, אדוני, שרו אז את השיר של ביאת המשיח, והכול בסדר.

אני רוצה לומר לך דבר אחד. ביקשת שאדבר על השיכון. במקום "בנה דירתך" סיפק ראש הממשלה תוכנית מעניינת: בנה קברך. חבל, פשוט חבל, פשוט חבל. חבל, חבל על אלה שנתנו בו אמון, חבל על אלה שהאמינו שראש הממשלה הזה באמת מוטרד מענייני ביתך. חבל שיש כאלה שהאמינו אמונה שלמה שהוא יביא את הישועה.

מה אנחנו רואים היום? אין שלום ואין ביטחון. אין לנו היום הידברות לא עם המערב ולא עם המזרח. אין מדינה שמוכנה לשמוע אותנו. כל מה שאנחנו רואים פה זה סגנון של איומים ואיומים, וכל מה שאנחנו רואים זה בעצם מהלך שמוליך אותנו לתשלום מחיר כזה, שאינני יודע כמה שנים יידרשו כדי לתקן את זה.

אני בא לכאן ויושב עם אנשים, בעיקר עם בני נוער, והיום נפגשתי באקראי עם בני נוער, ואחד מהם שאל אותי שאלה מעניינת, מה שנקרא "שאלה מתחת לחגורה". הוא אמר: תגיד לנו, חבר הכנסת בן=אליעזר, איזו סיבה יש לנו להישאר פה? אמרתי להם בשצף קצף: זה הבית שלנו, זה המקום היחיד שיש לנו, אין לנו מקום אחר, ועל הבית הזה נצטרך להגן. בא השני ושאל: האם מי שעומד בראש המדינה הזו חושב כמוך? כיוון שאלה ילדים,

אמרתי: אין לי צל של ספק שגם הוא חושב כך. אולי הוא עושה הרבה שגיאות, אולי הוא עושה הרבה טעויות, אבל הוא חושב כך. הגנתי על ראש הממשלה. מה אומר ומה אשיח לילדים?

אבל, אדוני היושב=ראש, ביקשת שאני אדבר על השיכון, ואני חוזר לעניין זה.
אני מקווה שבמשך הלילה הארוך הזה אופיע עוד הפעם - -

היו"ר ש' בן=צור:

יש לך הרבה הזדמנויות.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

- - ואני מבטיח לך, שבעזרת השם, אני אדבר על הבינוי ועל השיכון ועל השאלה לאן התקציבים מופנים ועל ה"בשורה" בבינוי ובשיכון בשנתיים האחרונות - שומו שמים - ועל הבתים ועל מחיר הבתים וכל מה שאתה רוצה.

בדבר אחד אני חייב תשובה לתושבי אופקים. אומר להם דבר אחד: לא באתי לכאן להאשים רק את הממשלה הזו. כל הממשלות אשמות, אבל הממשלה הזו היא הגרועה מכולן.
תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' בן=צור:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב=ראש, הנני מתכבדת להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

הצעת החלטה מטעם ועדת הכספים בעניין הצעת חוק להגברת הצמיחה הכלכלית
והתעסוקה במשק ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח-1997
הכוללת נוסח חדש בסעיפים 8 ו=34.

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה - הצעת חוק עסקאות גופים ציבוריים (אכיפת ניהול
חשבונות ותשלום חובות מס) (תיקון מס' 4), התשנ"ח-1997.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת - הצעת חוק מתן מידע על יכולת הפירעון של
עוסק, התשנ"ח-1997, של חבר הכנסת אברהם פורז.

לדיון מוקדם - הצעת חוק הגבלת הפרסומת למוצרי טבק לעישון (תיקון - הרחבת
הצעת-הגבלה), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת אמנון רובינשטיין וקבוצת חברי הכנסת;
חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון), התשנ"ח-1997, מאת חברי-
הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (תשלום בגין
הכנסת אברהם הירשזון ודוד מגן;
גישה-הדרכה), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר; הצעת חוק סלילת כבישי
החינוך במדינה, התשנ"ח-1997, מאת חברי הכנסת טלב אלסאנע ועבד=אלמאלכ-למוסדות
חיבור מוסדות חינוך לרשת החשמל, התשנ"ח-1997, מאת חברי הכנסת-דהאמשה; הצעת חוק
טלב אלסאנע, עבד=אלוהב דראושה, עבד=אלמאלכ דהאמשה ותאופיק חטיב; הצעת חוק הרשויות
המקומיות (הגבלת כהונת ראש רשות) (תיקון), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת שמריהו-
לתיקון פקודת התעבורה (נעילת כלי רכב), התשנ"ח-1997, מאת חבר-בן=צור; הצעת חוק
הצעת חוק ענף התקשורת בישראל, התשנ"ח-1997, מאת חברי הכנסת משה-הכנסת אברהם פורז;
שחל, דליה איציק, רפאל אלול, יונה יהב ואופיר פינס=פז; הצעת חוק התכנון והבנייה
הצעת חוק היועץ-(תורן לאנטנת טלוויזיה), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת אברהם פורז;
חוק-המשפטי לכנסת, התשנ"ח-1997, מאת חברי הכנסת אברהם הירשזון ודוד מגן; הצעת
הצעת חוק הקאדים (תיקון --הגבלת השפעה, התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת רענן כהן;
טלב-השכלה ומינוי), התשנ"ח-1997, מאת חברי הכנסת תאופיק חטיב, עבד=אלוהב דראושה,
אלסאנע ועבד=אלמאלכ דהאמשה; הצעת חוק העונשין (תיקון - ענישה מחמירה על פגיעה
בריאות-באיברי מין), התשנ"ח-1997, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק ביטוח

1997, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק-ממלכתי (תרופות לחולי סרטן), התשנ"ח
1997, מאת חברת הכנסת תמר גוז'נסקי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת-זכויות הילד, התשנ"ח
1997, מאת חבר הכנסת אפי-חוק פיצויי פיטורים (תיקון - סיום התמחות), התשנ"ח
אושעיה.

ועוד אודיעכם, כי, על=פי בקשת חבר הכנסת מקסים לוי, יוסר שמו מהצעת חוק הגנת
1997, שמספרה-הדייר [נוסח משולב] (תיקון - אי=תחולת שיעורים מרביים), התשנ"ח
פ/1703, אשר הונחה על שולחן הכנסת ביום כ"ו בתשרי התשנ"ח, 27 באוקטובר 1997;
1997, שמספרה פ/1702, אשר-ומהצעת חוק הגנת הדייר (תיקון - הפסק ההגנה), התשנ"ח
הונחה על שולחן הכנסת ביום כ"ו בתשרי התשנ"ח, 27 באוקטובר 1997.

וכן, על=פי בקשת חבר הכנסת אברהם יחזקאל, יוסר שמו מהצעת חוק כביש ארצי
1997, שמספרה פ/1762, שהונחה על-לישראל (הקפאת תהליכים) (הוראת שעה), התשנ"ח
שולחן הכנסת ביום י"ז בחשוון התשנ"ח, 17 בנובמבר 1997. תודה.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה.

הצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב
1997 - לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת אלי בן=מנחם, בבקשה. ברוך רופא חולים. אתה ראית את הצעת התקציב,
וזה מה שקרה?

אליהו בן=מנחם (העבודה):

לא, אותי זה לא הפתיע. אני רגיל לזה שמבטיחים ולא מקיימים. בשבילי זה לא
חדש. תמיד חוזרים על זה, וטוב שחבר הכנסת ריבלין נמצא פה, כך שיהיה לפחות אחד

מהקואליציה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אחד מהרעים.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

לא, רובי לא.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת אלי בן=מנחם, שמעתי שאתה הולך לדבר, מייד חזרתי.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

אני עקבתי אחריך מהבית, ואתה חבר הכנסת שנמצא פה כמעט כל הזמן, וזה לזכותך.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

וזכיתי לשמוע את בנימין בן=אליעזר, שלא היה רע כשר.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, פואד, אני לא מתכוון לדבר אל חברי הכנסת, בוודאי לא לממשלה; אני רוצה לדבר אל החברים שלי, תושבי השכונות, שכונות המצוקה, אזורי פיתוח, לדבר אליהם מלב אל לב, כי קול אחד פה בוודאי לא ישנה. תלוי מה גומרים למטה, בחדרים, בדקות האלה - עוד כמה מיליונים לשטחים, עוד כמה מיליונים לדתיים, ואז הכול מסתדר ובא על מקומו בשלום, והחלשים, כרגיל, משלמים את המחיר.

הייתי רוצה להתייחס לקדנציה הקודמת - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

החלשים שואלים קודם למה הם נהיו חלשים, ואז הם חוזרים אליך, אל מנחם, ואף פעם אל תשכח את זה - - -

היו"ר ש' בן=צור:

ואתה החלטת להגיב?

אליהו בן=מנחם (העבודה):

אני מעדיף שהם לא יבואו אלי ושמצבם יהיה יותר טוב. אתם לא חייבים כל קדנציה להחזיר אותם אחורה, כדי שאנחנו נצליח לעזור להם לרוץ קדימה.

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת רובי ריבלין, אני מציע שלא תעיר לו אחרי כל משפט, אלא אחרי חמישה משפטים. בסדר?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

עד עכשיו עמדתי בזה.

היו"ר ש' בן=צור:

נקודה. תודה.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

כמה זמן יש לי, אדוני היושב=ראש?

היו"ר ש' בן=צור:

עשר דקות.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

לא שלוש? מדובר בשתי הסתייגויות?

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

בשבילך - חמש.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

רבותי, הייתי רוצה להתייחס לקדנציה הקודמת, לתקופה של יצחק רבין, זכרו לברכה. אני זוכר, שב=1992, כאשר אנחנו היינו באופוזיציה, ויצחק רבין, זכרו לברכה, סייר בשטח, בעיקר בשכונות באזורי פיתוח, והוא בא ושמע דברים - הוא הבטיח לעשות כל מה שהוא יכול. וזכור לי, ששנתיים אחרי שרבין היה ראש ממשלה באתי אליו - הייתי בהתחלה סגן שר במשרד ראש הממשלה - ואמרתי לו: יצחק, כל מה שאתה הבטחת, בכל מקום בארץ שבו סיירנו אתך, בכל פינה, בכל שכונה, ביפו ובלוד ובפתח=תקווה - הכול בוצע. זאת משום שלמרות כל האחריות שהיתה מוטלת עליו הוא עקב אחר כל דבר, נקודה=נקודה, כדי לוודא שכל מה שהובטח להם קוים, וזו הגאווה שלי, וזו הגאווה שלנו, של חברי הכנסת, על כל מה שקרה.

בזמן הקצר שעומד לרשותי הייתי רוצה להתייחס לכמה נושאים - נושאים חברתיים ממדרגה ראשונה, חבר הכנסת רובי ריבלין. כשיצחק רבין היה לראש ממשלה, בנימין בן=אליעזר היה שר השיכון, ובתקופה הזו היתה צמיחה אדירה בכל מה שקשור לשיקום שכונות. ואני רוצה שאנשים יבינו: שיקום שכונות זה לא רק שיקום פיזי, זה לא רק "שפריצים" וטיח; שיקום שכונות עסק בחינוך הילדים - עוד שיעור במתמטיקה, עוד שיעור באנגלית. חלק מהילדים יוצאים בחופש הגדול לאנגליה לצורך - איך קוראים לזה, כשבני עשירים הולכים ללמוד אנגלית?

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

באוקספורד.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

באוקספורד. פואד, אז אנחנו שלחנו ילדים מנווה=עופר ומשכונות עוני ללמוד פה בארץ, בקייטנה של שבועיים בבית=מלון. ההורים באו לבקר אותם, ועשינו את זה למען בני עניים. הם קיבלו פה אותו דבר שקיבלו שם, היו להם מורים טובים, וזה עלה שליש מחיר. להם יש כסף, ולחלשים אין. אדוני היושב=ראש, זה עזר ועודד אלפי ילדים לשפר את הציונים שלהם. אחוז יותר גבוה של ילדים בשכונות המצוקה הצליחו לסיים עם תעודת בגרות מלאה, ואחרי שהם משרתים בצבא - וזה עוזר להם גם בזמן השירות הצבאי - אני בטוח שחלק גדול מהם גם מגיעים לאוניברסיטה.

פה לא מדובר בכספים מהשמים. מה שנעשה בשיקום שכונות הוא, שראש הממשלה החליט לשלש את תקציב שיקום השכונות. הוא הגדיל את התקציבים פי=שלושה. סיירנו, גם השר פואד וגם אנוכי - כסגן שר אצלו במשרד, יותר מאוחר - וראינו כיצד קשישים באים בטענות שאצלם הגג דולף והתקנות לא מאפשרות לתקן את הגג - כי אסור על=פי הקריטריונים של המדינה - או שהם לא ראו אף פעם מנורה נורמלית בבית, או שהברז דולף.

אני מעריך, שבתקופה הזאת שיפצנו 10,000 בתים של קשישים, ללא תשלום, בערי הפיתוח ובשכונות. שיפצנו להם את הברזים, את המקלחת, את התאורה, וסוף סוף אחרי עשרות שנים אותם עניים ראו קצת אור בעיניים. זה כסף קטן, לא מדובר בהרבה מאוד מיליונים.

לגבי זוגות צעירים באנו עם תוכניות "בנה דירתך", תוכניתם של פואד ורבין, זיכרונו לברכה. מה שעשינו שם זה עלות מחיר הקרקע. הוזלנו את מחיר הקרקע לזוג צעיר זכאי, והתחלנו לעשות את זה בכל הארץ. זה היה לא פשוט. כפי שהיום האוצר מנסה להכשיל כל דבר שיכול לעזור לחלשים, גם אז תמיד פקידי האוצר החליטו שזה לא בריא ולא טוב, אבל למרות זאת אלפי זוגות צעירים בהרבה מאוד יישובים בארץ הצליחו להגיע סוף סוף לבית משלהם. בית של 80 מ"ר עלה אז 100,000 דולר, 80,000 דולר. המדינה יכלה לספוג את זה ולזוגות הצעירים היה ביטחון שאותו זוג חלש, שבכוחות עצמו בחיים

לא יכול היה להגיע לבית בשוק החופשי, כעת הוא יכול היה להגיע לבית משלו.

עשינו דבר נוסף, עסקאות קומבינציה. מה זה עסקאות קומבינציה? רוב השכונות שנבנו בארץ בשנות ה=50 נבנו בבתים של שלוש=ארבע קומות עם שטחים ריקים גדולים מאוד מסביב, עם קוצים מסביב, וכדי לשפר את איכות החיים שלהם היה צורך לעשות הרחבות בבתים האלה. כשעושים הרחבה יש סדקים, שפריצים וטיח וקירות שיש בהם סדקים לאורך כל הדרך.

באנו עם רעיון חדש, עסקאות קומבינציה, שבהן המדינה לא מממנת בשקל. לוקחים בתים בשכונת מצוקה שיש להם אדמות, יחד עם העירייה, מעבירים אותם ליזמים, משפרים את איכות הבנייה, מעלים את אחוזי הבנייה. לדוגמה, במקום ארבע קומות בונים שמונה קומות. בא יזם, בונה 30 יחידות דיור חדשות לאותם תושבים, בבתים יותר גדולים, בתים חדשים לגמרי, ומוסיף 30 דירות שאותן הוא מוכר בשוק החופשי. כלומר, מביאים למצב, שבלי שהמדינה משקיעה שקל, היזם מרוויח, העירייה מרוויחה, המדינה מרוויחה, לא משקיעים כספי שיקום שכונות, ערך הנכס של אותו דייר מסכן הוכפל או שולש. עשינו דברים, וכל זה מתוך שינוי דפוסי חשיבה.

בשיקום החברתי, אלפי ילדים בערי הפיתוח ובשכונות למדו במרכזים, כאשר לקחנו חברות למידה ממדרגה ראשונה, במכרזים, בקבלנות - מי שיביא תוצאות טובות בבית=דגן או באור=יהודה או במקומות כאלה, מי שישפר את התוצאות של התלמידים במבחני בגרות, הם יקבלו יותר. והצלחנו להעלות את רמת הלימודים של אותם ילדים שההורים שלהם לא היו מסוגלים לממן להם שיעורי מתמטיקה כמו לילדי עשירים. פה מדובר בכספים קטנים, 10 מיליון שקלים נוספים, ואלפי ילדים למדו אז. לצערי, היום מספרם הולך וקטן.-ב=15

ילדים שגדלו בשכונות עוני והיום הם בני 30 פלוס ולומדים באוניברסיטאות, עשו זאת בלי בגרות והצליחו. הם לומדים בטכניון ובמקומות אחרים, וזה עלה כסף קטן למדינה, עם השתתפות קטנה של האיש. אבל העלינו את רמת החינוך. כי יש קשר הדוק מאוד בין רמת החינוך לבין מה שקורה הלאה. אז עדיף להשקיע בחינוך, בשיקום חברתי, בלימוד באותן שכונות. לא לצמצם, להיפך, להגדיל את זה, כדי שאותו ילד יהפוך לנכס לקופת המדינה ולא לנטל כי נצטרך לבנות עוד מוסד של גמילה מסמים, או עוד בית=סוהר, או עוד לשכות סעד.

שמעתי השבוע את חבר הכנסת בני אלון, כאשר הגישו הסתייגות בנושא שיקום שכונות. שמעתי זאת בבית, כי לא הייתי כאן. מה שעשה ביבי נתניהו, לצערי, לפני מערכת הבחירות - פיזרו שלטים ענקיים בכל השכונות בארץ: כסף לשכונות ולא לערפאת. אבל במציאות, מאז הוא ראש ממשלה, במצח נחושה, בלי להתבייש, הוא העביר את מירב הכספים של שיקום שכונות לשטחים.

עיני לא צרה בשטחים, מגיע להם. מגיע להם ביטחון, מגיעים להם כבישים, מגיע להם הכול, גם הם אזרחים של מדינת ישראל. אבל אי=אפשר לתת להם על חשבון שיקום שכונות. מה הבעיה בשבילו להעביר מסעיף כזה או מסעיף שני, או מסעיף שלישי? דווקא 44 מיליון כספי שיקום שכונות, בוועדת הכספים, בלי בושה, מעבירים משיקום שכונות להתנחלויות. אפשר לעשות את זה בצורה אחרת.

ולא רק זה, כשאני רואה את המובטלים שהוא הבטיח להם, נהגי המוניות שהוא הבטיח להם הרים וגבעות. הוא הבטיח לכולם מעל ומעבר, אבל במציאות ביבי נתניהו פוגע וממשיך לפגוע בכם, תושבי השכונות, אתם שהצבעתם עבורו. ולצערי, זה תמיד חוזר על עצמו. ימשיכו להצביע עבורו, כי הם פועלים על=פי הרגש, מפעילים עליהם לחץ רגשי ולא שכלי. הם מצביעים בעד ביבי והם חושבים שהם גיבורים גדולים, חכמים גדולים, הצביעו לימין. אבל הראשונים שמשלמים את המחיר הם אתם שנפגעתם, אתם שפוגעים בכם, בתעסוקה, בבריאות, בהיסעים, בלימודים, בכל דבר.

היום אני יודע שרוב האנשים מרגישים מרומים, מרגישים שסידרו אותם. הבטיחו להם ולא קיימו, אבל זה חוזר על עצמו כל הזמן. מספיק להשתמש באותן אוכלוסיות חלשות. אם לא נשקיע בהן בחינוך, בתעסוקה, בבריאות, בדיור, בדיור לזוגות צעירים, שלא יגורו באוהלים ויהיו זרוקים ברחובות והמשטרה תפנה אותם בכוח, כי זה מה שקורה היום, לצערי, שוב. החלשים לא יכולים להגיע לבית ואנחנו חוזרים אחורה.

ביבי נתניהו לא יישאר, הוא יוחלף כי הוא לא מתאים להיות ראש ממשלה. אבל ככל שזה יימשך יותר זמן, כך המדינה תצטרך לשלם יותר כדי לתקן את כל העוולות האלה שמצמיחים פערים חדשים, ענקיים, בין השכבות החלשות שהצביעו לביבי נתניהו, והן הראשונות שמוכות, לבין השכבות החזקות. חייבים לעשות את זה היום, ומהר כל האפשר, כי אנחנו רואים שתקציב כזה קטן הוא לא מסוגל להעביר. הגיע הזמן שיפנה את הכיסא שלו, שיחזור לבית שלו. הוא יכול להיות שגריר מצוין, שר הסברה מצוין, אבל הוא

רחוק מאוד מאוד מניהול מדינה עם בעיות כמו שלנו. הבעיה המרכזית שלו היא אמינות - שאין לו. ראש ממשלה צריך לפחות להיות קצת אמין. אין לו המינימום הזה, ואני מציע לו שיפנה את הכיסא, שיחזור לתפקיד אחר וייתן לטובים ממנו לנהל את המדינה, ואהוד ברק, לדעתי, טוב פי מאה ממנו. תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת אדיסו מאסלה. אחריו - חבר הכנסת חגי מירום, ואחריו - חבר הכנסת שלמה בן=עמי. בבקשה

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, כמעט כל יום אזרחי מדינת ישראל וכולנו מתבשרים בבשורה מרה על מובטלים נוספים. היום היה כתוב בעיתון: האבטלה בגליל המערבי עלתה ב=20%. מאחורי כל מובטל, מאחורי כל מחוסר עבודה יש משפחה, יש ילדים, יש משכנתה, יש חובות, ומספרם הולך וגדל. אנחנו, אזרחי מדינת ישראל, ואפילו ממשלת ישראל לא יודעים לאן נגיע מבחינת ממדי האבטלה בחברה שלנו.

הממשלה הזאת לא רק לא הצליחה להעביר את חוק התקציב, את הביזיון שאנחנו רואים כאן בכנסת ישראל. ממשלה שיש לה מצפון, ראש ממשלה שיש לו אחריות מוסרית חברתית, כלכלית ופוליטית לא היה צריך להישאר על כיסא ראש הממשלה. ראש ממשלה אחראי, דווקא בימים אלה צריך להסיק מסקנה אישית ולהתפטר. אני חושב שהוא היה זוכה באמון הציבור, אם היה לו האומץ הזה לקום ולהתפטר מתפקיד ראש הממשלה, לפזר את הכנסת ואת הממשלה כולה, כאשר רוב השרים, מפלגות הקואליציה, כולל שרים מהליכוד, באים ואומרים לו: אנחנו לא יכולים להאמין לראש הממשלה שמבטיח הבטחות שווא וחותם על מסמכים כאלו ואחרים.

הבוקר אני אישית שמעתי את מקסים לוי מתנועת גשר אומר: אי=אפשר להאמין לראש הממשלה של מדינת ישראל. ראש ממשלה כזה שלא זוכה לא רק באמון הציבור, לא רק באמון האופוזיציה, אפילו לא זוכה באמון הקואליציה - החברים שלו. פעמים רבות כבר אמרו לעיני הציבור: אי=אפשר להאמין לראש הממשלה. ראש ממשלה כזה עדיין מכהן כראש הממשלה במדינת ישראל.

לעומת האבטלה ההולכת וגדלה, ראש הממשלה, הקואליציה והממשלה מבטיחים תוספת תקציב למגזרים שונים בקואליציה, בעיקר לסיעות החרדיות. תוספת תקציב לאברכים, לחרדים - 400 מיליון שקל, כאשר לאותם מובטלים, לחינוך, לבעיות החברתיות בעיירות הפיתוח, בשכונות, במגזר הערבי, לממשלה אין כסף; אבל לחרדים ולמפלגות הדתיות יש כסף - 400 מיליון שקל תוספת לאברכים.

אני שואל את הממשלה, בראשם את ראש הממשלה, אם אתם לא רוצים לחרוג מהמסגרת התקציבית, מאיפה תביאו את כל הסכומים הגדולים שהבטחתם, האם אתם מתכוונים לעשות עוד גזירות חדשות לאותן שכבות חלשות?

לא רק זה, תקציב הישיבות יגדל ב=20%, כאשר ממשלת ישראל, ראש הממשלה ושר האוצר מקצצים בתקציב החינוך, בתקציב החברה ובתקציב הבנייה ורוצים להגדיל את תקציב הישיבות לאותן מפלגות חרדיות.

אנחנו יודעים, אזרחי מדינת ישראל, שהישיבות מקבלות תקציב - לצערי הרב, גם מהממשלות הקודמות, בגלל משא=ומתן קואליציוני - כדי שאותן מפלגות יצביעו בעד התקציב הגרוע הזה; נותנים להן כמה שהן רוצות. זה מגזר שלא תורם הרבה מבחינת המשק וגם מבחינת המחויבות האזרחית כמו השירות בצה"ל. החרדים, שיושבים בישיבות ורק מתפללים, ואני אדם מסורתי במידה מסוימת ולא דתי, אבל אותם תלמידי ישיבות שמסרבים לשרת בצה"ל לא יוצאים אפילו לעבודה ולא תורמים לחברה ולמשק, והם אלו שכמעט כל ממשלות ישראל נותנות להם תקציבים מוגדלים, העיקר שלא יפרשו מהקואליציה ולא יפילו את הממשלה.

פעילויות התרבות החרדית יגדלו ב=9 מיליוני שקל - הרשימה עוד ארוכה - כאשר הממשלה לא מצאה כסף כדי לתמוך באותם מגזרים חלשים, בבריאות, בגמלאים, בנכי צה"ל, במובטלים. שוב ושוב הממשלה נכנעת ללחצים של המפלגות החרדיות ומוכנה לתת עוד תוספת ועוד תוספת של תקציב לאותן מפלגות חרדיות. עבור התרבות החרדית - הגדלה של 9 מיליוני שקל.

הסכם נוסף - למפד"ל. הממשלה מוכנה לממן בניית כבישים עוקפים, העיקר לעקוף כמה בתים, בתים ספורים. בכניעתה למפלגה הזאת הסכימה הממשלה לתת תוספת של 50

מיליון שקל לכבישים עוקפים בשטחים.

הממשלה החליטה להעביר מהתקציב של שנה שעברה, תקציב שיכון לקליטת עולי אתיופיה - 9 מיליוני שקל לבנייה בשטחים, כאשר העולים מאתיופיה והמשפחות של עולי אתיופיה נמצאים באתרי קרוונים בתנאים=לא=תנאים מבחינה פיזית, חברתית, חינוכית ואפילו כלכלית. ממשלת ישראל לא מצאה לנכון, עד עצם היום הזה, להוציא אותם מאתרי הקרוונים וממרכזי קליטה ולתת להם דיור ציבורי.

מדברים הרבה על אמינותו של ראש הממשלה. כבר אמרו אנשי הקואליציה, אנשי המפלגה שלו בליכוד, שראש הממשלה הוא לא אמין, אי=אפשר להאמין לכל ההבטחות שהוא מבטיח.

כפי שאמרתי, אותם עולים שהיו באתרי הקרוונים פוזרו בצורה לא מבוקרת, בצורה לא פרופורציונלית בשכונות ובעיירות הפיתוח, המקומות האלה הפכו להיות גטאות של משפחות עולים, ומדינת ישראל הנציחה שם את ההבדל בצורה מאוד לגיטימית. נפתחו בתי=ספר לעולים מאתיופיה על טהרת ילדים אתיופים, כאשר השאיפה המקסימלית של משפחות עולים מאתיופיה היא ליצור אינטגרציה חברתית ולהשתלב בחברה הישראלית. חמישה גני=ילדים על טהרת ילדים אתיופים שנפתחו ברחובות וביישובים נוספים, כשממשלת ישראל רואה לנגד עיניה את הקליטה העגומה - - -

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

סליחה, זמנך תם.

<u>אדיסו מאסלה (העבודה):</u>

אני מסיים. משפט לסיום, אדוני היושב=ראש. הממשלה רואה את זה ולא מטה כלל אוזן קשבת כדי לפזר את הילדים הללו בבתי=הספר השונים וליצור אינטגרציה חברתית. אני אפילו הצעתי הצעת חוק, ובאמצעותה להגביל את פיזור הילדים יוצאי אתיופיה באחוזים מסוימים. ראש הממשלה בא בהתלהבות למליאת הכנסת להצביע נגד החוק. משמעות הדבר היא, שהוא רוצה שבני העדה ישארו בגטאות שלהם על מנת שלא ישתלבו ולא ייצרו אינטגרציה חברתית בציבור הישראלי. תודה.

היו"ר ש' בן=צור:

אני מודה לך, חבר הכנסת אדיסו מאסלה.

חבר הכנסת חגי מירום, מה נשמע היום, שלא שמענו במשך שלושה=ארבעה ימים? משהו חדש?

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

החברים מספקים לו כל הזמן דברים חדשים.

חגי מירום (העבודה):

בדיוק כך. צודק חבר הכנסת רובי ריבלין. אנחנו נשמע היום על מה שהתרחש היום ועל מה שהתרחש בימים האחרונים. אני מנצל את הבמה הזו כדי להסביר קצת לחברי הכנסת וגם, כמובן, לציבור הצופים בנו במה מדובר כאן.

לפני כחודשיים הוגשה לכנסת הצעת חוק התקציב. הנה, אני מחזיק חוברת אחת שאולי היא אחת מני כ=24 הצעות כאלה. זו מתייחסת למשרד ראש הממשלה. אבל לא רק זו, הוגשו תיבות כאלה גדולות שהונחו על שולחן חברי הכנסת.

הצעת חוק התקציב היא הצעה חשובה מאוד, מפני שהיא מגבשת את תקציב המדינה לשנה הבאה. בעצם החוברת הקטנה הזו שאני מראה כאן יוצרת תקציב מדינה שהוא התקציב אשר מכוחו אנחנו מנהלים את כל ענייניה הכלכליים של המדינה על=פי הוראות חוק התקציב.

הוראות חוק התקציב הן קדושות מבחינתה של ממשלה, מבחינתם של משרדי הממשלה,

מפני שזה נעשה בחקיקה. זה לא הסכם, זאת לא לחישה, זו לא אמירה קואליציונית כזו או אחרת במסתרים; יש שקיפות מלאה. החוברת של הצעת חוק התקציב, צבעה כחול, כמו שבדרך כלל נראות הצעות חוק בקריאה ראשונה.

הצעת החוק הזו עברה בקריאה ראשונה והיא עתידה לעבור קריאה שנייה ושלישית בשבוע הקרוב. אלא שהדיונים בהצעת חוק התקציב טרם החלו בוועדת הכספים לקראת קריאה שנייה ושלישית, מפני שהכול מחכים שתעבור כבר סוף=סוף הצעת חוק שמכילה חוקים נלווים שונים ועניינה - חוק הצמיחה והתעסוקה והשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998. צבעה ורוד כי היא כבר מוכנה לקריאה שנייה ושלישית. ועדת הכספים עבדה לילות כימים במשך חודשיים עד אשר גיבשה הצעת חוק שמכילה בתוכה פרקים פרקים.

שם החוק קודם כול, השם: חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998. שם חדש, מין שם סיכוי כזה, במקום מה שקראו לו בעבר בכנסת - חוק הסדרים במשק המדינה. מישהו חושב שאם הגברת תהיה בשינוי אדרת אולי לא ישימו לב לכך, אבל שמנו לב לכך.

אחר כך יש פרק א' - מטרת החוק; ויש פרק ב', שעוסק ביסודות התקציב; ופרק ג', שעניינו ריסון מחירים, דבר שנישמע הגיוני באופן יחסי, לקראת קביעת המסגרת הכספית.

מה קרה להצעת החוק הזו, "הצעת חוק הצמיחה"?

"הצעת חוק הצמיחה" נפלה פעם אחת בשבוע שעבר, ומי הפיל אותה - עוד רגע נאמר, והיא חזרה לוועדת הכספים. ועדת הכספים עבדה ועבדה והכינה את הצעת החוק הזו עוד הפעם. היא הוחזרה למליאה, והערב היא נפלה שוב וחזרה לוועדת הכספים.

מדוע נופלת הצעת החוק? על זה אומר כמה מלים בהמשך.

אני רוצה לציין, להצעת החוק הזו הוגשו 150 עמודים של הסתייגויות - אלה הן ההסתייגויות - שבהן חברי הכנסת מסתייגים מכל מיני פרקים בהצעת החוק. והנה חברי 20,000 הסתייגויות, לכל פרקי החוק. המערכה הניטשת-הכנסת הגישו מסגרת של 25,000 כאן זה השבוע השני - זה כבר יום שישי או שביעי של דיונים בנושא הזה - המערכה הניטשת כאן היא מערכה לשינוי פני החוק.

האופוזיציה, אשר שוללת מכול וכול חלקים ניכרים מחוק הצמיחה, שדיברתי עליו, האופוזיציה מגישה את הסתייגויותיה. אבל לא רק היא מגישה את הסתייגויותיה, גם חברי כנסת מהקואליציה רשאים להגיש את הסתייגויותיהם. והנה יושב=ראש הישיבה, חבר הכנסת שמריהו בן=צור, מסתייג ומביע את דעתו ואת עמדתו. האם בסופו של דבר הוא יתמוך בהסתייגויות של עצמו או לא? זו שאלה אחרת, כי הקואליציה בדרך כלל כופה עליו משמעת סיעתית, שלא מאפשרת לו להעביר את הסתייגויותיו.

אבל, מה קרה לנו בימים האחרונים? בימים האחרונים המשמעת הקואליציונית התערערה כליל. כל הדברים שאנחנו רגילים אליהם, שהקואליציה מתווכחת וכועסת, וסיעות מבקשות, רוצות ומקבלות, ובסופו של דבר מתגבשת חזית המעבירה את החוק - כל זה לא קרה הפעם, עדיין, ואין יודעים מתי ניתן יהיה לאסוף את סיעות הקואליציה על מנת לגרום לכך שיהיה רוב.

באותה שעה האופוזיציה, שאני אחד מחבריה, מנהלת כאן פיליבסטר. אנחנו נמצאים בתוך הדיון הזה - מערכה מתמשכת, יום ולילה, על מנת לסכל את חוק הצמיחה ולסכל מאוחר יותר את חוק התקציב, שכאמור עדיין לא נדון ולא הוכן כאן סופית לדיון במליאה.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

צריך לקבל צל"ש על המאמץ הזה.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

מה שקרה כאן בשבוע שעבר, כאשר באה המליאה לדון בשם החוק ועלו ההסתייגויות השונות המופיעות כאן לשם החוק - כאשר זה קרה, קמה סיעת ש"ס, אשר באותה עת היתה בלתי מרוצה ממה שקורה, ונעלמה לה מהמליאה. חלק מחבריה לא שיתפו פעולה עם הקואליציה, והדבר אפשר לנו, לאופוזיציה, להפיל את שם החוק ולגרום לכך שיהיה חוק בלי ראש, חוק בלי שם.

ראה זאת יושב=ראש ועדת הכספים, התלבט אם למשוך את החוק בחזרה לוועדה או לא,

ואמר: מילא, יהיה חוק בלי שם, לא נורא כל כך, זה לא מכיל מרכיבים תקציביים מובהקים, לא נמשוך עדיין את החוק.

באה הצבעה על פרק א' - מטרת החוק. וכשבאה ההצבעה על מטרת החוק, וש"ס כבר התרצתה, כי היא קיבלה מאות מיליוני שקלים לכל מיני עניינים שהיא ביקשה, פתאום התברר שסיעת המפד"ל לא תומכת בחוק, לא מוכנה להשתתף עם הקואליציה בתמיכה. אנשי המפד"ל התאדו בזה אחר זה מהדיון ולא היו כאן כדי לסייע לקואליציה לעבור. האופוזיציה מלוכדת, טעונה ברצון לנצח, והיא הצליחה ליצור את הרוב הדרוש על מנת שהחוק הזה ייפול.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

חבר הכנסת חגי מירום, אני רוצה לומר לך, כמפקח לשעבר, נתת שיעור יפה מאוד.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

אני יכול לעבוד בהוראה. אני מעריך מאוד את ציבור המורים, ואני הייתי מאוד מאוד רוצה להשתייך אליהם.

אני רוצה לומר כאן, שמה שקרה הוא, שהמפד"ל התאדתה ונפל הפרק של מטרת החוק. משנפל הפרק של מטרת החוק, קם יושב=ראש ועדת הכספים ואמר: לא יכול יותר לנהל חוק בלי מטרה, ומשך את החוק לוועדת הכספים להכנה מחדש.

הוא משך את החוק להכנה מחדש, ועדת הכספים ישבה, תיקנה, ארגנה, העלתה את ההצעה בחזרה אל המליאה וביקשה להמשיך את הדיונים בחוק. הדיונים בחוק המשיכו. אנחנו כבר דנו ביסודות התקציב, אנחנו כבר דנו בריסון המחירים, ואנחנו כבר דנו אפילו בפרק ד', העוסק בענייני מוניות: רשיונות למוניות, הסרת הפיקוח על הרשיונות, וכן הלאה.

והנה היום אחר=הצהריים, כאשר כבר באנו להצביע על פרק ד', והמפד"ל התרצתה והיתה מוכנה לעזור לקואליציה להעביר את החוק - ומדוע המפד"ל התרצתה? מפני שהמפד"ל זכתה ב=300 מיליון שקל שהיא תבעה: 240 מיליון לחינוך ועוד 50 מיליון בערך לכבישים

עוקפים ולחיבור התנחלויות לקווי המים.

היו"ר ש' בן=צור:

לחינוך כל ילדי ישראל.

חגי מירום (העבודה):

אני מקווה שזה לחינוך כל ילדי ישראל, אדוני היושב=ראש, אבל אני לא כל כך בטוח. אינני יודע איזה מין חלוקות יהיו לי אחר כך במשרד החינוך והתרבות.

אבל מה נעשה, המפד"ל התרצתה ובאה לכאן היום, יחד עם ש"ס המרוצה, שקיבלה את מאות המיליונים שלה, ושתי הסיעות הללו היו ערוכות ומוכנות לסייע בידי ראש הממשלה להעביר את החוק.

הערב הגיע תורה של סיעת ישראל בעלייה. היא ראתה כי טוב והתרשמה שאפשר להמשיך ולעשות את מה שאחרים עשו ולזכות בנתח כבד ביותר של העוגה, ולכן הערב סיעת ישראל בעלייה לא היתה פה, והאופוזיציה, נחושה ומלוכדת, הפילה שוב את הצעת החוק. הצעת החוק לא נמצאת יותר במליאה, היא חזרה שוב לוועדת הכספים להכנה מחדש.

היו"ר ש' בן=צור:

המשך יבוא.

חגי מירום (העבודה):

כל פעם כאשר היא חוזרת משם למליאה מתחילים להצביע מחדש על הכול, משם החוק ואילך.

אני כבר מסיים, משפט אחרון.

המצב הזה משקף את מצבה של הממשלה. זה מצב של עדלאידע בחנוכה, והרי עדלאידע

יש רק בפורים. אלוהים ישמור אותנו מהמשך ההתנהגות הסחטנית של מרכיבות הקואליציה בהמשך השבוע. תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה. חבר הכנסת שלמה בן=עמי - לא נמצא. חבר הכנסת עוזי ברעם, בבקשה.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת מירום, אתה תצביע בעד החוק שחברי הכנסת יוסי ביילין ועוזי לנדאו עומדים להעביר - לשינוי שיטת הבחירות?

חגי מירום (העבודה):

כנראה כן.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אני רוצה לראות, כי אם לא תצביע בעד זה, לא משנה מי ירכיב ממשלה, הסיפור הזה יחזור על עצמו.

חגי מירום (העבודה):

אל תתפרץ לדלת פתוחה. אני אצביע בעד.

עוזי ברעם (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת - - -

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת חגי מירום.

<u>עוזי ברעם (העבודה):</u>

חבר הכנסת בוים, אף שאני לא נשאלתי אותה שאלה אני אענה אותה תשובה. אני מהתומכים בבחירה הישירה, גם בקדנציה הזאת וגם קודם לכן, אבל הגעתי למסקנה, גם מהמחזות שאני רואה עכשיו וגם מהצפוי לעתידה של הדמוקרטיה, העובדה שהמפלגות הגדולות עלולות להיות מיעוט - ועם כל הביקורת שלי על בנימין נתניהו, אני יודע שבנימין נתניהו נמצא במצב בלתי אפשרי. לראשונה יש ראש ממשלה ששולט רק על 22 חברי 40 חברי כנסת. אומנם יש-כנסת. זה לא היה בעבר. תמיד לראש ממשלה היתה משענת של 45 לו גם פגימה בתמיכה של ה=22, יש לו רק 22, וזוהי בעיה קשה מאוד, שלא היתה יכולה להיות בשום שיטת בחירות אחרת.

אדוני היושב=ראש, אני חבר כנסת מ=1977, כבר ראיתי תקציבים הולכים ועולים, ראיתי שרי אוצר במצבים קשים, ראיתי ראשי ממשלה במצבי לחץ, ראיתי כניעות של ראשי ממשלות, וגם של שרי אוצר, אבל מה שקורה בממשלה בעת הזאת, לא היה מעולם. לא היה אפילו דבר דומה.

אני אתחיל דווקא מהדבר התקני, הפשוט ביותר. שרים שמכהנים בממשלה, פעם אחר פעם, לא באים לישיבת כנסת ולא מרימים ידם עבור הממשלה. בכל מדינה אחרת, זה אי=אמון, ומקומם של שרים אלו באותו רגע מחוץ לממשלה.

אני רוצה להזכיר, אומנם זה היה בממשלת אחדות לאומית, כאשר השר אריאל שרון התבטא פעמיים ב=1985 התבטאויות קשות נגד שמעון פרס, שמעון פרס עמד להוציא אותו מהממשלה, ורק חזרה של אריק שרון מהדברים שהוא אמר שינתה את המצב. ב=1986 העביר שמעון פרס את השר מודעי מתפקידו, לאחר שהוא פגע בו פגיעה אישית.

בעצם, פה, אנחנו עומדים ורואים - ראש ממשלה נזוף, מסרב להיכנע, ושרים, מהם חברי מפלגתו, חבר הכנסת בוים - בין ה=22, למשל השר מצא - הולכים לציבור ואומרים: אנחנו מתנגדים לתקציב, אנחנו נשתף פעולה עם חבר הכנסת חיים רמון ועם חבר הכנסת אפרים סנה נגד התקציב, אבל אנחנו לא נתפטר מהממשלה. למה לא נתפטר? - כי הממשלה והציבור ראויים לשירותנו. אין דבר כזה במשטר פרלמנטרי. יש ראש ממשלה שיושב כאן,

וכל זמן שהוא נבחר בבחירה ישירה, והוא מינה אותך, והממשלה החליטה החלטה - זה מחייב את כולם. מה שקורה כאן עם השר דוד לוי ועם השר יהושע מצא, זה ביזיון לעצם העניין של אחריות פרלמנטרית.

אבל לא רק זה. אנחנו רואים עכשיו סיעות שלמות שעושות כבתוך שלהן. מישהו ראה לפני שנים מחזה, כמו שקורה עכשיו, כמו שקרה היום עם סיעת ישראל בעלייה, שהסיעה של ישראל בעלייה, על שריה - בעבר עוד היו מקרים שהסיעה היתה מתמרדת, אבל לפחות השרים היו יודעים שמוטלת עליהם האחריות הפרלמנטרית, והאחריות הקואליציונית מחייבת - לא נמצאים כאן? השר שרנסקי והשר אדלשטיין השאירו את ראש הממשלה בכישלונו ובבושתו, בשעה שהיתה להם חובה למנוע זאת.

תשאלו אותי - הרי אני בתור איש קואליציה רוצה שהממשלה תיפול - על מה אני מדבר?

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אופוזיציה.

<u>עוזי ברעם (העבודה):</u>

אופוזיציה. נכון שאני רוצה שהיא תיפול. אבל גם כאשר אני רוצה שהיא תיפול, אני לא יכול להתעלם מדרך ניהול העניינים במדינת ישראל, שזה גם כורח של השיטה, אבל גם כורח של הפרודות המפלגתיות שמאכלסות את הכנסת כולה.

מה קורה לנו? - קורה לנו שעמוד השדרה הפוליטי של הפרלמנטריזם הישראלי הולך וקורס. זה מצחיק. הרי מי שהתנגד לשיטת הבחירה הישירה, מה הוא אמר? - הולכים לבחור ראש ממשלה "רובין=הוד": רב עוצמה, הוא יכתיב מהלכים, מי יעז להתמרד נגדו? והביקורת היא דווקא הפוכה. מצד אחד, הוא נבחר באופן ישיר. העברתו מתפקידו דורשת יותר מ=80 חברי כנסת, אבל השליטה ממנו והלאה. היכולת לכוון אירועים ממנו והלאה. אני חושב, שאם לא יהיה שינוי של השיטה, אנחנו נעמוד בפני מחזות כאלה פעם אחר פעם.

אחרי שאני אומר את הדברים האלה, אני חייב לומר משהו לבנימין נתניהו, שאיננו

כאן. יש ויכוח, בנימין נתניהו, ואני לא אברח ממנו, על אישיותך, על משקלך הסגולי, על היעדים הפוליטיים שלך, על האתיקה הפוליטית שלך, אבל איש לא יאמר שלא נבחר ראש ממשלה שהוא אדם מוכשר, בהיר ביטוי, שלפעמים גם נדמה שהוא יודע את דרכו. היום, בנימין נתניהו, כאשר אתה עומד ואתה רואה לפניך שוקת שבורה לחלוטין, מדוע אתה מחכה לבלתי נמנע - או שתיפול בהצבעת אי=אמון או שבעצם הקואליציה תקיא אותך מתוכה, וסיעת הליכוד לא תבחר בך להיות מועמד שלה?

אתה צריך היום לבוא ולומר: אני לא מוכן למשול במדינת ישראל בתנאים כאלה, אני לא מוכן למשול במדינת ישראל כששרים עושים כטוב בעיניהם, כשמפלגות שלמות משתמשות בי ובשר האוצר כבאמצעי לחץ להשיג מטרות פוליטיות, ואני מתפטר.

אם היה בנימין נתניהו מודיע היום שהוא מתפטר, שהוא מסתלק מתפקידו, לפי דעתי הוא היה עושה גם צעד נכון בהיסטוריה הפוליטית שלו, משום שאם לא - יש תהליך רגרסיה בלתי נמנע, והשאלה של התפטרותו או פיטוריו היא רק שאלה של מועד, היא לא שאלה של תהליך.

בינתיים, אנחנו נמצאים במאבק על אופיה של מדינת ישראל. אנחנו עוסקים בנושא האבטלה ובנושא הבריאות, בשני דברים שהם צירים מרכזיים בהשקפה החברתית של ישראל. אני דיברתי על כך ארוכות אמש. אבל באופק כבר נראה הנושא המדיני. ואם כבר בנימין נתניהו, ראש הממשלה, איכשהו יעבור את חרחורי הגסיסה של ממשלתו, והוא ילך לקראת התהליך המדיני, בתהליך המדיני מי ייתן לו לזוז? לא המפד"ל, לא חבר הכנסת בני בגין, לא חבר הכנסת עוזי לנדאו. כל תזוזה שהוא יודע שהיא הדבר הנכון ביותר והחיוני ביותר לישראל מבחינה פוליטית - הרי בנימין נתניהו בנושא המדיני הבטיח בצורה ברורה לעם ישראל, שהוא הולך לקיים את אוסלו, אומנם אחרת, אני לא מתעלם מהעניין, אבל הוא רוצה לקיים את אוסלו - עכשיו, כאשר הוא מנסה לקיים את אוסלו, אין לו הכוח לעשות את זה.

אני כבר שומע את הצלצול. אני אומר מלה אחת.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

יש לך אחר כך עוד זמן.

עוזי ברעם (העבודה):

בזמן האחרון כמה מהעיתונאים החשובים ביותר בישראל מעלים לדיון ציבורי את שאלת מעמדו של בנימין נתניהו. התחיל בזה ארי שביט ב"הארץ", והיום, ב"ידיעות אחרונות", מנחם בן, שהוא מבקר ספרותי חשוב. הוא בעצם כותב, שהטרגדיה של ביבי נתניהו היא, שהוא עולה על כולנו בבית=המחוקקים, ובעצם איננו ראויים לראש ממשלה כמוהו. הוא אומר את זה, מביט בעיני העם, ואין לו טיפה של חיוך, ואני תוהה.

נניח שאני, אחד הדוברים המרכזיים של מפלגת העבודה, עושה שיקולים פוליטיים בזמן שאני תוקף את ראש הממשלה. נגיד שכל הסיעות האלה חושבות שראש הממשלה הזה מפריע לתהליך חילופי שלטון, שעבורנו הוא כל כך חשוב. אבל מה קורה לכל יושבי שולחן הממשלה? איך קרה ביום חמישי שעבר, כאשר ראש הממשלה ישב כאן, חסר אונים, בודד בכיסאו, שאף שר לא נע ולא זע בתוך הכיסא, איש לא הושיט לו עזרה? לא משום שהם חששו שהוא יגרום, חס וחלילה, נזק למפלגת העבודה, אלא שהם ידעו שהוא גורם נזק לממשלה וגורם נזק לליכוד. חברי הליכוד בכנסת, השרים בממשלה, יודעים שבראשות הממשלה עומד היום איש שהחולשה שלו וחוסר האמינות שלו - חוסר אמינות שהתחיל עוד בעת היותו בקרב מפלגות האופוזיציה, ונמשך כשהוא עבר לממשלה, והגיע למפלגות הקואליציה - היום מחלחלים עמוק בעם כולו.

וראש ממשלה שאין בו אמון, וראש ממשלה - שהכנסת פעם אחר פעם בחרפה מחזירה את החוקים של ממשלתו לוועדה - הוא ראש ממשלה צעיר, שבאומץ לב צריך לבוא אלינו, ולומר: אני לא מוכן לשמש ראש ממשלה בתנאים כאלה. אני הולך ומתפטר.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה, חבר הכנסת עוזי ברעם. חבר הכנסת נואף מסאלחה, בבקשה.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להמשיך את דבריו של חבר הכנסת עוזי

ברעם. אדוני היושב=ראש, אתמול ישבתי במקומך מהשעה 04:00 עד 07:30, כיוון שאדם שאני אוהב איחר, ואני לא רוצה להזכיר את שמו. גם נאמתי וגם שמעתי נואמים; אנחנו חוזרים על עצמנו, ובהדגשים.

אני שואל: אם הממשלה הזאת אומרת - אנחנו הממשלה הלאומית, אם היא חושבת שהחינוך הוא דבר חשוב, במסגרת האילוצים התקציביים, למה היא וראש הממשלה היו צריכים לשבת בחוץ, מאחורי הקלעים, ולחכות לסיעת המפד"ל - ואתה, אדוני היושב=ראש אחד מחבריה; וראינו את ראש הממשלה, וזה לגיטימי - הוא לקח את השר יצחק לוי ואת חבר הכנסת אריה דרעי; הם יצאו, באתם אחר כך והצבעתם - גם זה לגיטימי. אם חשוב החינוך, ויש מקורות - ולדעתי הוא חשוב, אין בינינו חילוקי דעות, כי זה חינוך לכולנו, לא לימין ולא לשמאל - למה היינו צריכים את התרגיל הזה, על 225 מיליון ש"ח.

ואם זו ממשלה לאומית של המחנה הלאומי, והיא רוצה דרכים עוקפות - הרי גם יצחק רבין, זיכרונו לברכה, גם פרס, ייבדל לחיים ארוכים, וגם בנימין בן=אליעזר, שהיה שר השיכון, גם הם סללו כבישים עוקפים מהר מאוד. לא שאני תומך, אבל אני מדבר על קונצפציה.

למה היו צריכים את המרד של המפד"ל, ואחרי שהמפד"ל קיבלה, אם זה בחינוך, אם זה בעניין לאומי להתנחלויות ולמתנחלים - למה צריך שיבואו, שילחצו. אני לא אוהב את המלה "סוחטים", בכנות. למה שילחצו ויראו לו: אנחנו התשעה לא אתך, ואתה מפסיד. תאר לך שהתשעה גם נגדך? זה כמו 18.

אדוני היושב=ראש, למה היה צריך להגיש הצעה תקציבית? כאשר ש"ס השיגה כל מה שרצתה - וראינו את חבר הכנסת אריה דרעי, שמככב כאן בכשרון רב, גם כפרלמנטר - - -

<u>קריאה:</u>

- - -

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

אפילו לא יחסית; אני אומר לך - אבסולוטית. הוא לא שר. הם עשרה, והם מחזיקים את הממשלה בכל אי=אמון, בכל הצבעה, הם עשרה. כמו שבמפד"ל יש תשעה, והיא חשובה.

למה צריכים לראות את זה היום שוב, לאחר שהממשלה הזאת הפסידה בשבוע שעבר קבל עם ועדה? תשע שנים אני בכנסת, ועוד לא ראיתי מחזה כזה. היתה ממשלת אחדות, עברתי אותה, והייתי חבר מפלגת העבודה. היתה ממשלה בראשות מר שמיר, ואנחנו היינו באופוזיציה, וממשלה בראשות רבין=פרס, ואני הייתי חלק ממנה. לא היה מחזה כזה.

האם נלמד הלקח? לא נלמד הלקח. אני לא מתקיף אנשים, אבל אם איש גשר, ממלא=מקום ראש הממשלה, לא כאן - אין לו אמון בדברים; ואתמול ניהלו משא=ומתן, אין לו אמון. חברי סיעת גשר, פרט לחבר הכנסת קליינר, מצביעים עם האופוזיציה נגד התקציב. איפה זה קרה? אני זוכר שנאבקנו עם יצחק רבין, זיכרונו לברכה, כאשר הייתי סגן שר הבריאות. יש לובי לחברים הערבים, ואנחנו מקופחים גם בתקציב הזה. הוא ניהל משא=ומתן, שלח את שר האוצר לשעבר אברהם שוחט לש"ס ולאגודה - זה מה שהיה, והוא שלח את חיים אורון אלינו. זאת טכניקה מסוימת. אז היינו משיגים מעט מאוד, אני לא אומר שלא היה משא=ומתן, אבל בצורה כזאת? לא נלמד הלקח.

לא אמרנו לו: תן מכתב. שוחט שאל אותי חמש דקות לפני ההצבעה, אותי ואת חברי הכנסת הערבים, אותי ואת וליד צאדק, שהיינו סגני שרים; הוא אמר: אנחנו מצביעים נגד הממשלה, והוא אמר לי מה אני צריך לומר. אמרתי לו: אתה, בייגה שוחט, שר האוצר, אתה עומד על הדוכן לפני ההצבעה ואומר שלנושא הערבי אתה משריין כך וכך - 70 מיליון שקל לשיכון; אבל זה מתוך התקציב, זה לא שסחטנו. מתוך 8 מיליארדים בתקציב קיבלנו 70 מיליון ש"ח. קודם היה 3 מיליוני ש"ח. אני רוצה שתבינו את הפרופורציות. אדוני היושב=ראש, היו 3 מיליוני ש"ח לשיכון, עם מע"צ עלו ל=70 מיליון ש"ח. היו 3 מיליוני ש"ח לתחבורה, ועלו ל=54 מיליון ש"ח. אין כאן שוויון אבסולוטי. לא לקחנו קומפיוטר.

היום הקואליציה בשבעה קולות - לפחות היה תיקו. הסיפור הכי מעניין הוא השר מצא. אני לא מסית את השר מצא. הייתי סגן שר הבריאות, והוא החליף אותנו, את אפרים סנה ואותי. אני אומר: זה לא פשוט, מה שהוא עושה. אני מדבר על מערכת הבריאות, כי שר הבריאות חייב לתרום למערכת הבריאות. מה יגידו לשר מצא? יגידו לו: היה סל בריאות, מה שקראנו לו אז לפחות בספרים, סל של קופת=חולים כללית, ובאת, ולא רק

שמקימים לך ועדת שרים, קבינט לענייני בריאות - שזה באמת לא חשוב - אלא שהם ביטלו אותו; לא צריך - יש לך מנכ"ל, יש חוקים, יש ועדת העבודה והרווחה שיכולה לאשר דברים ויש בה חברים מכל הסיעות, והיא גם עוסקת ברווחה. וראינו איך השר מצא נכנס לממשלה בסוף, אחרי משברים, זאת אומרת - הוא חייב את החברות בממשלה לראש הממשלה.

אני לא מדבר כאן על התנהגות טובה או לא טובה, אנחנו לא מחלקים ציונים. כל אחד חופשי, הרי הוא משלם לפעמים מחיר פוליטי, לא רק מקבל פריווילגיה. הוא לא מנצל את זה פוליטית כנגד ראש הממשלה. הוא ראה שיש פגיעה אמיתית בבריאות.

אדוני היושב=ראש, אם היו מבינים כמה דברים, והיו מידברים. הידברות - לא היו מדברים רק עם ראשי הסיעות; היו מדברים גם עם האופוזיציה על כמה נושאים שלא שנויים במחלוקת כמו חינוך - ואני בעד. ואז לא היו אומרים שהמפד"ל כאילו השפיעה; היא מובילה - שר החינוך, שיהיה בריא כל הזמן. והיו לוקחים את הנושא של הבריאות, אדוני היושב=ראש, ולא שוכחים גם את ראשי המועצות הערביות. וזה נשכח. אתם רואים, כולם כאן מפעילים לחצים, ואנחנו לוחצים ואין לחץ. מה שאומרים - "כלאם פאדי".

שאלתי אחד מחברי הכנסת של הקואליציה לפני כ=20 דקות; והאמן לי, לא הלכתי להתנפל על מישהו ולהגיד שהוא לא אחראי, בעיני לפחות. אמרתי לו, מה אתה צופה? הוא אמר לי: ראש הממשלה ייכנע גם לדרישות של גשר וגם לישראל בעלייה. ואני מאוד מצטער שראש הממשלה, והממשלה, והקואליציה הגיעו למצב כזה, כי בכל אופן, ממשלה צריכה למשול בחוק ובסדר. האמת, לא שאנחנו תאווי שלטון; הרי מי יודע אם בבחירות החדשות נזכה בשלטון, אף אחד לא יודע. ורק לפני שנה וחצי ערכנו בחירות. אני אומר, בקונסטלציה כזאת, או שיגן ראש הממשלה על התפיסה הבסיסית שלו בתקציב, או שלא ייכנע אלא יסיק מסקנות; וזאת לא בושה ליזום בחירות מוקדמות, והיו דברים מעולם. תודה רבה.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

תודה רבה, חבר הכנסת נואף מסאלחה. חבר הכנסת אפרים סנה. חבר הכנסת אהוד ברק. חבר הכנסת אופיר פינס.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אני ביקשתי.

היו"ר ש' בן=צור:

סליחה. חבר הכנסת בוים, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת אופיר פינס.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, חבר הכנסת פינס, אני מבטיחך שאשאר כאן לשמוע את דבריך.

אופיר פינס=פז (העבודה):

תוכל להתחרט, כי יש לי תחושה שלא תאהב את מה שאני הולך לומר.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אתה יודע שאני יושב פה גם כאשר ברור לי מלכתחילה שיהיו דברים שלא יהיו נעימים לאוזני. בכל זאת אני יושב כאן, אני חושב שזה חלק מהדרך שבה פרלמנטרים צריכים להתייחס איש לרעהו.

אדוני היושב=ראש, הייתי אחד התומכים המובהקים של רעיון הבחירה הישירה בראש ממשלה כאשר עוד לא נמניתי עם חברי הבית הזה, כאשר התנועה שנקראה "חוקה לישראל" עשתה את הקמפיין הלאומי הזה במגמה לשנות את המצב ששרר עד שהחוק הזה התקבל. הקמפיין הציבורי הזה הביא בסופו של דבר לחקיקת החוק של בחירה ישירה של ראש הממשלה. ואז חשבתי שראוי לתמוך ברעיון הזה ולעשות שינוי מהותי במשטר, בקונסטיטוציה שלנו.

אני חושב שבסופו של דבר חברו חברי הכנסת להחלטה על קבלת החוק; הם חברו יחד נוכח המחזות המבישים שנראו על=פי השיטה הקודמת, שאז לא היה נוהג חוק הבחירה הישירה של הסחטנות. הזיכרון שלנו לפעמים קצר, אבל היתה סחטנות שהגיעה אולי לשיאה במה שקרוי היה "התרגיל המסריח" ב=1990, כשחברי כנסת התחבאו בכל מיני מקומות, נסעו

לכל מיני מקומות, כדי שלא ימצאו אותם, כדי שלא ילחצו עליהם.

אז אולי התרגיל המסריח היה הקש ששבר את גבם של חברי הכנסת שחברו יחד, וברוב של קול אחד, קולו של חבר הכנסת דאז בנימין נתניהו, עבר החוק הזה. ואני תמכתי בחוק הזה בכל לב, כי חשבנו שהחוק הזה יקנה יציבות למשטר הפרלמנטרי במדינת ישראל, ימנע את הסחטנות, ייתן יותר כוח פרלמנטרי, יותר כוח מוסרי לראש ממשלה שנבחר ישירות על=ידי העם. וכך הלכנו לבחירות פעם ראשונה במאי 1996, לפני שנה וחצי, והעם בחר ראש ממשלה על=פי השיטה החדשה.

והנה עכשיו אנחנו נמצאים ברגע האמת, צריך להודות בכך, ודומה שזה הזמן להרהר, באיזו מידה אכן היתה הצדקה לשינוי החוק הזה. יותר ויותר מאתנו סבורים, שאולי היתה כאן שגיאה וצריך לתקן. נכון, העם שלנו הוא עם קופצני בנסיבות שהוא חי בהן.

אדוני היושב=ראש, שמעתי משפטנים ואנשי אקדמיה שאומרים, שגם בנסיבות האלה לא ראוי לשנות את החוק. המחלוקת קיימת. לפני חודשים מספר היה אירוע נדיר למדי, שבו נכנס שמעון פרס אולי בפעם הראשונה למצודת=זאב, יחד עם פרופסור ליבאי ויחד עם פרופסור רייכמן ועם חבר הכנסת לשעבר אוריאל לין, לדיון בפאנל המכובד הזה בשאלה הזאת של חוק הבחירה הישירה, לנוכח או לאור - כל אחד לפי השקפת עולמו - תוצאות הבחירה בבנימין נתניהו. וגם חברי אופוזיציה, כמו פרופסור ליבאי, שדיבר בזכות החוק הזה, והציע לא למהר בשאלה מהסוג הזה, ולו רק משום שמדובר בשאלות קונסטיטוציוניות; זהו חוק יסוד, זהו פרק חשוב במשטר מדינת ישראל ובחוקה שעתידה להיות מושלמת, ולא ממהרים לשנות.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

שלמה.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

שלמה. תודה על התיקון, חבר הכנסת שבח וייס. אם כן, חוקה שלמה שעומדת להיות מורכבת מפרקים פרקים, כידוע. לא ממהרים לשנות קונסטיטוציה, גם אם הניסיון הראשון לא טוב, לטעמם של חלק מהאנשים. קיצורו של עניין - - -

היו"ר ש' בן=צור:

מה אתה מציע? אני מבין שאתה מציע לשנות.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

קיצורו של עניין, אני מציע לעצמנו היום, נוכח המחזה שאנחנו עדים לו בימים האחרונים ובשעות האחרונות - אני מציע לעצמנו לשקול את שאלת חוק הבחירה הישירה לראשות הממשלה. ואני מוכרח להודות, שהמחזות שאנחנו עדים להם היום בקואליציה, שהיא קואליציה בלתי אפשרית - - -

אופיר פינס=פז (העבודה):

תגיד סחטנות של מרכיבי הקואליציה.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

בסדר, חבר הכנסת פינס, אני מקבל את ההגדרה הזאת. אנחנו רואים פה סחטנות לאור היום.

היו"ר ש' בן=צור:

אני חושב שזה לא עניין של סחטנות, זה עניין של אי=הכנת שיעורי בית.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אז יש לנו ויכוח. יכינו שיעורי בית וימשיכו לסחוט. זה מבנה הקואליציה. אם מישהו חושב שבבחירות על=פי השיטה הנוהגת היום, נניח שהיום או בעוד שלוש שנים, ולא משנה מי יהיה ראש הממשלה, תהיה תמונה פוליטית אחרת - יש לו טעות. ומשום כך, נראה לי שהתחזיות יתבדו; התחזיות שהיו בבסיס החוק הקיים היום יתבדו. אין מפלגות גדולות, המפלגות הגדולות נעשות קטנות יותר, מפלגות קטנות שהיו - יתחזקו, אין

מרכזים גדולים כתוצאה ישירה, כפועל יוצא של החוק הזה.

אם אתה שואל אותי, אדוני היושב=ראש, מה אני מציע, אני אומר לך, בניגוד לעמדתי המקורית ומתוך התבוננות במחזות המבישים האלה: אני מציע לעצמנו כן לבוא ולתמוך ביוזמת החקיקה לשנות את החוק, ולוותר על הבחירה הישירה הזאת. זאת היום עמדתי, שהשתנתה רק לאחרונה כתוצאה מהתבוננות במצבו של ראש ממשלה. ואני אומר לכם, כל ראש ממשלה לא יוכל להנהיג ממשלה על=פי החוק הזה. תמיד תהיה לו קואליציה בלתי אפשרית, הסחטנות תלך ותגבר, ואני לא חושב שזה קשור בהכרח באישיותו של ראש הממשלה אלא זה יותר משהו אינהרנטי, שהוא פועל יוצא של השיטה.

אני רוצה לומר משפט אחרון לגבי מה שקורה היום. אני לא יודע באיזו מידה יעלו יפה או לא יעלו יפה היום המגעים של שר האוצר ושל ראש הממשלה עם השותפים הקואליציוניים. אני יכול לבוא ולומר, כחבר בסיעת הליכוד, אני חושב שגם בשם רוב חברי סיעת הליכוד היום - והיתה לנו ישיבת סיעה בנושא הזה - שנשמח אם יתרצו חברינו בקואליציה ויתמכו בתקציב הזה; חשוב לתמוך בתקציב, אבל לא בכל מחיר. ועמדת סיעת הליכוד, עמדתי האישית: הכול אפשרי, ובתנאי ששני דברים יישמרו: א. מסגרת תקציב שאנחנו לא פורצים אותה; ב. אי=העלאת מסים לתושבים. שני התנאים האלה צריך שיתקיימו במשחק הפוליטי, לרבות הפשרות, לרבות הסחטנות. כל ממשלה עושה זאת - זה היה, זה קיים. ובלבד שלא יפגעו בשני העקרונות הללו: לא ניתן לפרוץ תקציב, לא ניתן להעלות מסים, כי בנפשנו הדבר.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

תודה רבה. חבר הכנסת אופיר פינס. אחריו - חבר הכנסת מיכה גולדמן. אחריו - חבר הכנסת שמעון פרס. אחריו - חבר הכנסת אלי גולדשמיט. אחריו - חבר הכנסת עמיר פרץ. אחריו - חברת הכנסת יעל דיין. אחריה - חבר הכנסת חיים רמון.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת - - -

היו"ר ש' בן=צור:

מה הפעם?

אופיר פינס=פז (העבודה):

מה הפעם? חכה ותשמע. אני מבטיח לא לאכזב.

שבח וייס (העבודה):

אתמול - - -

אופיר פינס=פז (העבודה):

אני חוזר לאות ג'. תיכף אסביר את עצמי. בנאומים האחרונים שלי אני מנסה להוכיח לעם ישראל, שהתקציב שהממשלה מנסה להעביר הוא תקציב פוליטי. הוא תקציב פוליטי. מי כמו חבר הכנסת בוים יכול לשמש לי כעזר לביסוס טענותי. אבל ההוכחות הכי טובות לעניין הזה הן, שאתם רואים שמדינה שצריכה להתמודד עם רמת צמיחה כל כך נמוכה, עם אבטלה הולכת וגואה, לא יכולה להביא תקציב שבו ההשקעות בתשתית קטנות ריאלית בלמעלה מ=10%, ובדרך כלל הן אפילו מגיעות ל=15% ריאלית. שנית, היא לא יכולה להביא תקציב כמעט ללא מו"פ, או בוא נאמר עם מחקר ופיתוח הולך וקטן ברוב משרדי הממשלה. בעיני היא גם לא יכולה להביא תקציב שיש בו פגיעה משמעותית בתשתית החינוך, ההשכלה וכל מה שזה אומר. אלה הם שלושה מרכיבים שעושים את ההבדל, שמביאים מדינה ממצב של הידרדרות למצב של צמיחה. אם שלושת המרכיבים האלה חסרים, אזי משהו כאן מעוות מן היסוד.

אחת הסיבות לכך שעולה לכולם בדם, יזע ודמעות להעביר הצעה שלנו, חברי האופוזיציה, שהמימון שלה נראה ממש מובן מאליו, אחת הסיבות שלנו לא מובנת כל כך הרבה זמן, וסוף סוף יורד לנו האסימון במובן מסוים, וסוף סוף אנחנו מבינים מה קורה - היא הצורך לממן את הצרכים הפוליטיים.

אנחנו רואים שנאבקים על 2 מיליוני שקל ל"גיבור סברינה", עושים מלחמת עולם,

ואנחנו רואים שנאבקים על סל תרופות, אומנם יקר, אבל סל התרופות הזה הוא סל תרופות שחיים או מתים על=פיו. זה עולה בהבאת אנשים חולי סרטן לכנסת, כדי לכופף את הממשלה הזאת. אנחנו רואים שמבטלים פרויקטים כמו הר=איתן, שצריכים להנציח את זכר חללי צה"ל. אנחנו רואים שפוגעים בגמלאים באמת בבטן הרכה, בגמלת הזיקנה. במה עוד אפשר לפגוע שלא פגעו? ואנחנו שואלים את עצמנו: למה? מה הסיבה? יותר ויותר אני מגיע למסקנה, שהסיבה לכך היא הצורך לממן את הצרכים הפוליטיים של הממשלה.

כבר אמרנו שתקציב משרד הדתות עלה ב=17.5% ריאלית. חברי חברי הכנסת, אין לי שום דבר נגד העניין. אני מקבל את העניין שיש צרכים דתיים. אני מקבל. אבל אם מורידים בכל המשרדים, היעלה על הדעת להוסיף רק במשרד הזה? איך אפשר להסביר זאת לציבור? למה? כיוון שיש מי שדורש זאת במפגיע ובאופן חד=משמעי? - קצת היגיון.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

אולי זה תקציב מיוחד כתפילה להצלחת התקציב?

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

יכול להיות. אבל תשמע, מדובר בתפילה יקרה.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

הוא אומר שבקדנציה הקודמת, בקדנציה שקדמה לזו - - -

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

האם זה על חשבון זמני, או לא?

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

לא. משפט אחד מותר. תמיד ליושב=ראש מותר. למה אתה חושב שחברי כנסת רוצים להיות סגני יושב=ראש? זאת הסיבה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

או.קיי.

היו"ר ש' בן=צור:

- - - להעיר הערות. אבל הוא רוצה לומר, שבקדנציה הקודמת קיצצו הרבה בתקציב של משרד הדתות, ועכשיו מנסים לשפר.

שבח וייס (העבודה):

אנחנו אז לא חשבנו כך. לא חשבנו ששמעון שטרית יהיה מועמד לראש עיריית ירושלים.

אופיר פינס=פז (העבודה):

חבר הכנסת וייס, הוא עדיין לא מועמד.

אני רוצה לחזור לעניין. אחרי משרד הדתות פתאום באים עם תקציבים מנופחים להתנחלויות, לכבישים עוקפים מכאן, לכבישים עוקפים משם, להקמת מרכזי תעשייה.

היו"ר ש' בן=צור:

זו תוכנית של רבין.

אופיר פינס=פז (העבודה):

באמת, באמת.

היו"ר ש' בן=צור:

זו תוכנית של רבין ז"ל.

אופיר פינס=פז (העבודה):

שוב, אני מכבד את המתנחלים. אבל אני לא מקבל שהם יכתיבו סדרי עדיפויות למדינה שלמה. זה לא יהיה. אסור שזה יהיה. זה לא נכון שזה יהיה.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

כמה מתנחלים יש בארץ?

היו"ר ש' בן=צור:

5 מיליונים.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אחר כך, כשיש התנחלויות ביהודה, בשומרון ובעזה, יש כמובן גם החבר'ה בגולן. מה, הדרך השלישית היא הבן יקיר לי אפרים? מה, היא תגיד: כל היתר כן ואני לא? גם היא רוצה את הנתח שלה, ואז היא מקבלת את הנתח שלה.

אבל, חבר הכנסת וייס, יש עוד סעיף קטן, ופה אני חוזר לאות ג', שלא מופיע בספר התקציב, אבל הוא מופיע טוב טוב בזיכרון הקולקטיבי, במיוחד של שרי הליכוד. קוראים לסעיף זה ג'ובים לחברי מרכז הליכוד. זה מונח חזק בראש שלהם, כי הם יודעים, שאם הם לא יספקו את הסחורה, הם ישלמו בראשם. הם ישלמו בקריירה הפוליטית שלהם. הם יעזבו גם את הבית הזה וגם את הלשכות במשרדי הממשלה.

אני רוצה לומר בצער רב, שחברי, חבר הכנסת דדי צוקר, קרא לפני כמה ימים רשימה של שמות מובטלים. אני הולך לקרוא את רשימת חברי מרכז ומועצת סניפי הליכוד, רשימה עבת כרס. הם הם פוטנציאל המועסקים החדשים במשרדי הממשלה ב=1998: עידן עמוס, אלאלוף יעקב, חזן יאיר, כהן יעקב, לוגסי ישראל, תורג'מן אברהם.

שבח וייס (העבודה):

איזה מסמך הוא זה?

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

מאיפה זה?

אופיר פינס=פז (העבודה):

אמרתי, אלה חברי מרכז ומועצת סניפי הליכוד במדינת ישראל.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

נו, מה קורה אתם?

אופיר פינס=פז (העבודה):

הם הם פוטנציאל ההעסקה של ממשלת ישראל ב=1998. אני רוצה לומר לאותם מובטלים מסכנים, שפוטרו מעבודתם, שאם החבר'ה מ"גיבור סברינה" - - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

זה קשקוש מה שאתה אומר. כל הוועידה שלנו בליכוד היתה על העניין הזה. הם טוענים שהם לא מקבלים את הג'ובים. בחייך.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אם החבר'ה במפעלי הטקסטיל לא נמצאים ברשימה הזאת - חבל להם על הזמן בממשלה שלך. חבל להם על הזמן. אם הם לא ברשימה הזאת, הם לא יועסקו במשרדי הממשלה ב=1998. ואקרא להם את השמות, אולי חלק יראו.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אופיר פינס, אתה עושה הפוך על הפוך.

אופיר פינס=פז (העבודה):

רוסו יצחק, שטרית יחיאל, איינהורן ויקטור, הראל אלכס, לוי אילן, קצב אריק, אבינועם יעקב, אדרי אברהם, אוחיון ז'ק, אזולאי ציונה, אטיאס אברהם, בן=חמו אסף, בן=שימול יורם, גנון משה, גניגב מנחם, דדון אמיל, דרורי נילי, כהן יצחק, קבלו ברוך, שכטר נחמן, אברהם יוסף, אחירם בנימין, דמרי גיא, דמתי יפה, חאג'בי רבקה, אלדד אשר.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה. אתה לא תשב כאן כל הלילה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

מרגוליס רבקה, שלוין אברהם.

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת אופיר, יש לך עוד 20 שניות.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אליאס צמח, ג'אנו מזל וכן הלאה, וכן הלאה, וכן הלאה.

שבח וייס (העבודה):

היה שם סטלמך?

אופיר פינס=פז (העבודה):

סטלמך לא היה. לא.

שבח וייס (העבודה):

שים לב, היה כבר דמתי, סטלמך ובן=שימול.

היו"ר ש' בן=צור:

כן, אלה שחקנים ידועים.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אפשר כבר להרכיב נבחרת.

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת אופיר פינס, אני מודה לך.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אני יורד, אני יורד. תן לי רק להגיד משפט סיום.

היו"ר ש' בן=צור:

בבקשה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אני מאוד מקווה, חבר הכנסת בוים, שכפי שהטפת מוסר למרכיבות הקואליציה שעושות עם הליכוד את הקואליציה ואת הממשלה, תטיף גם מוסר לחברי מרכז מפלגתך,

שתבעו ממך ומשריך ג'ובים. תגיד להם: הרפו מאתנו, שחררו אותנו, תנו לנו לנהל מדינה באופן בלתי פוליטי, ואל תכפו עלינו לא אתכם, לא את דעתכם ולא את משכורותיכם. תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת מיכה גולדמן. חבר הכנסת שמעון פרס. חבר הכנסת אלי גולדשמידט. חבר הכנסת עמיר פרץ. חברת הכנסת יעל דיין.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

מה שאתם עשיתם בעניין המינויים הפוליטיים אתה יודע. אתם אלופים בזה. אתה האחרון ומפלגתך שיכולים להטיף לנו מוסר בעניין מינויים פוליטיים. אתם אלופים בזה. אמרתי לך את זה בעבר, ואני אומר לך את זה גם עכשיו.

שבח וייס (העבודה):

היינו. מאז היינו גם בשלטון.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

בגלל זה איבדתם את השלטון. אם אנחנו נאבד את השלטון - זה בוודאי לא יהיה בגלל זה.

יעל דיין (העבודה):

כשתסיימו את הדיאלוג אשמח להתחיל.

היו"ר ש' בן=צור:

מתחיל זמנך. בבקשה.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אולי נשמע איזה שיר מעניין.

יעל דיין (העבודה):

אתה תמיד תשמע שיר מעניין. אבל לפני שתשמע שיר מעניין, תשמע גם כמה דברים אחרים, לא פחות מעניינים.

כבוד היושב=ראש, כנסת נכבדה, אני שמחה שיש לי קהל קבוע לשירים מעניינים.

היו"ר ש' בן=צור:

זה עוד פעם אלתרמן?

יעל דיין (העבודה):

אתה יודע מה? אני יודעת שהקשבת.

היו"ר ש' בן=צור:

כן, אני יכול לצטט.

יעל דיין (העבודה):

אתה הקשבת כמה פעמים לאלתרמן. האמת היא שהבאתי לך בחירה, כבוד היושב=ראש.

שבח וייס (העבודה):

נתן זך.

היו"ר ש' בן=צור:

לא, לא. נתן זך ודאי שלא. אני מעדיף את אלתרמן.

יעל דיין (העבודה):

תרשה לי, אני מוכנה לתוכנית כבקשתך. חשבתי שאקל עליך. יש לי אלתרמן לשעות המאוחרות יותר, וכן נתן זך. הבאתי לך דווקא קטע משיר של עמיחי.

היו"ר ש' בן=צור:

אם זה עמיחי - בסדר.

יעל דיין (העבודה):

אני רוצה לומר גם לחבר הכנסת וייס, שכשאני מסתכלת ורואה שתורי מגיע והוא על הדוכן, אני מרשה לעצמי יותר חירות עם הבחירה שלי, לעומת כמה יושבי=ראש אחרים.

שבח וייס (העבודה):

אנחנו גם מורים, מורים.

יעל דיין (העבודה):

אני מתאימה גם לקהל הצופים בשעה היעודה, גם, כמובן, לנושא התקציב, וגם ליושבי=ראש.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אפשר לבקש הזמנה לפעם הבאה?

יעל דיין (העבודה):

בוודאי.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אורי צבי גרינברג.

יעל דיין (העבודה):

ברצון רב, ובוודאי יהיו שם קטעים, שאולי לא תשמח אם אני אקרא אותם בהקשר הרלוונטי, כי אני לא סתם - - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

כי הרי כל אחד יכול לתת אינטרפרטציה.

יעל דיין (העבודה):

דווקא חיפשתי ז'בוטינסקי, אבל אני מוכנה - - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

השיר הוא שיר.

יעל דיין (העבודה):

השיר הוא שיר, והוא אומר דברים שראויים לומר גם בהקשר זה.

אני רוצה לומר, שהיום הזה עבר עלינו בצורה מוזרה מאוד.

היו"ר ש' בן=צור:

כך אני נוהג עם מפלגת העבודה.

עמיר פרץ (העבודה):

אני חושב, שאם חברת הכנסת יעל דיין - - - נתתי לה לפני, תחזיר אותי לתור אחריה.

היו"ר ש' בן=צור:

טוב, בבקשה, חברת הכנסת דיין, וסליחה שהפריעו לך הרבה היום. מי שאשם זה אני.

יעל דיין (העבודה):

מבחינתי, אני במקומי. אני רוצה לומר, שהיום, אחרי ההצבעה שעברנו, ושוב נפל השם שאין לו מקום מלכתחילה, ואחר כך פרק א', ואחר כך פרק ב', ואחר כך עשינו טובה גדולה, והשארנו בכל זאת קצה קצהו, כדי שנוכל להמשיך את הדיונים, כי גם אנחנו לא רואים בזה איזשהו משחק או איזושהי מערכת שמנותקת מהמציאות. יהיה רע מאוד, גם לטעמנו, וזה לא איזה יעד פרלמנטרי להשאיר את מדינת ישראל בלי תקציב, אבל בהחלט אי=אפשר להיכנע גם לאיזשהו תכתיב, לעובדה שצריך לסיים תקציב, אם התקציב הזה עדיין לא מונח על שולחננו, משום שבאורח סדיר אפשר להסכים או לא להסכים לתקציב, אבל אנחנו יודעים על מה אנחנו מדברים.

כאן, לא חוק ההסדרים ולא התקציב הם דברים שאנחנו יכולים לדון בהם. אני מסתכלת על המספרים, אני מסתכלת פרק פרק, גמרנו את פרק המוניות, עברנו לפרק הביטוח הלאומי. בשניהם כבר יש הסדרים שהם לא מונחים על שולחננו, כך שאנו דנים במשהו לחלוטין אבסטרקטי. אנחנו לא דנים בחוק עצמו, כי החוק לא יהיה כפי שהוא, ולכן הוא גם לא יעבור, לפחות אותם סעיפים שאין עליהם הסכמה. לכן נכנסנו כאן לאיזשהו מעגל, ואני אומרת את זה בלי שום שמחה לאיד ושום שמחה בלב, אני אומרת את זה בצער רב ובהרגשה של התפוררות כללית.

אני לא יודעת מה הפתרון. הפתרון נמצא בידי ראש הממשלה, או בידי שר האוצר, או באיזושהי הסכמה ביניהם, אבל ראש הממשלה חייב להגיד סוף וחייב לשים סוף באיזושהי

צורה למשחק הזה, כי אנחנו משחקים כאן בחייהם ובמותם של אנשים. אנחנו משחקים כאן בבריאותם של אנשים. אנחנו משחקים כאן באבטלה לעומת תעסוקה, ולא היה כדבר הזה.

מבחינתי, מפלגת העבודה לא נהנית מהמשחק הזה של הפלת הממשלה סעיף אחרי סעיף, משום שבסופו של דבר נגיע ליום רביעי וליום חמישי, ובמקרה הטוב תהיה ארכה לתקציב, של שלושה חודשים, וזו קטסטרופה מבחינה כלכלית. לא יכול להיות שלא יהיה פתרון. יושבים בבוקר, מבטיחים הבטחות, מגיעים לערב, אנחנו רואים מהדורת חדשות, שומעים שאומנם ההבטחות הובטחו, אבל רוצים אותן בכתב. אנחנו מחכים עד הבוקר, מחכים בינתיים וקוראים דברי שירה באולם הזה, ומגיע הבוקר והכותרת הראשית של עיתון הבוקר היא - השר נאמן וראש הממשלה: לא הבטחנו את כל ההבטחות, לא הגענו לכל ההסכמות. כלומר, אנו הולכים לישון כאשר יש הסכמה, ואנו קמים בבוקר עם אי=הסכמה ובלי תקציב.

שמעתי את חבר הכנסת בוים, שדיבר קודם על שני תנאים שצריך להסכים עליהם: 1. לא להעלות מסים; 2. לא לפרוץ תקציב. אנחנו לא אלה שלוחצים על פריצת התקציב. אנחנו אפילו מסכימים, ואישית אני רואה את זה כדבר רלוונטי בתנאים הכלכליים, בעיקר בגלל התעסוקה וחוק הבריאות; אני רואה את זה רלוונטי להגדיל את הגירעון. אני לא מבוהלת מזה. אני מבוהלת מההתעקשות להגדיל את הגירעון רק על סמך לחצים, וחלקם לחצים פוליטיים. אבל אפשר לא לפרוץ את התקציב, ואפשר לפרוץ אותו על=ידי הגדלת הגירעון, ולא להטיל מסים, אבל אני רוצה לומר שהטלת מסים - - -

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

את זה כבר עשו, להגדיל את הגירעון - אתם הגדלתם.

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

עשו וחזרו על זה אחר כך, שום דבר לא קרה. היתה צמיחה, היום אנחנו בתת=צמיחה.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מה זאת צמיחה? צמיחה והפקרות?

יעל דיין (העבודה):

תראה, אני לא בדיאלוג אתך. עכשיו יש לי רשות דיבור, ואני לא בדיאלוג אתך, גם אם אתה היחיד כאן באולם.

רן כהן (מרצ):

גם אני פה.

יעל דיין (העבודה):

אני לא בעימות אתך ולא בדיאלוג אתך, ואני מבקשת מהיושב=ראש לאפשר לי לומר את דברי. אני לא נכנסת אתך לוויכוח.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, רק רגע.

יעל דיין (העבודה):

אתה אומנם מייצג בגבורה את הממשלה ואת כל האגפים הימניים - - -

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת יעל דיין, רק עכשיו התיישבתי.

יעל דיין (העבודה):

כן, ברוך הבא.

היו"ר ש' וייס:

בואו נסיים בטון אחר, בבקשה.

יעל דיין (העבודה):

אני לא נכנסת לדיאלוגים, אני אומרת שהיתה כאן הצעה ביחס לאי=פריצת התקציב ולאי=העלאה של מסים. אני אומרת, שיש דרכים שלפעמים המציאות מחייבת לפרוץ תקציב, וזה לא דבר קדוש. מה שכן קדוש זה איך פורצים את התקציב, ואיך פורצים אותו על=ידי לחצים פוליטיים כאלה או אחרים ובלי חשבון, וגם נותנים סלים, מחלקים חבילות, מה #, חבילות שאלוהים יודע מה בתוכן. פתאום מישהו יוצא מרוצהCHRISTMAS GIFTSשנקרא עם איזו חבילה עם נייר צבעוני ועם סרט יפה קשור סביבה, והוא עוד לא פתח אותה והוא כבר מבסוט. אחר כך הוא בא הביתה ופותח, וזה בכלל לא מה שהוא ציפה. גם נותן החבילה אומר: תשמח, תשמח, תפתח את זה בבית, זה יהיה די ריק, בכל אופן זה לא יהיה מה שציפית.

אני רוצה לקרוא שיר של עמיחי, אף שהתחלפו היושבי=ראש.

חיים רמון (העבודה):

אם יעל לא קוראת שיר, היא לא גומרת את הנאום.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע שעמיחי תמיד קצר, כך שזה בסדר.

יעל דיין (העבודה):

זה שיר ארוך, ולכן אני מתנצלת, אקרא רק חלק ממנו. השיר הזה נקרא: "אלה הם חיים של הבטחות". חבר הכנסת רמון, "אלה הם חיים של הבטחות":

"אלה הם חיים של הבטחות. הכומר היווני/ יודע, הרב יודע, הילד בלילה יודע,/ אמי ידעה ומתה, המתים=יחיה=אל יודעים,/ מי באש ומי במים מי בקצו ומי לא בקצו יודעים/ ומחכים יחדיו באדמה. המות מבטיח / תחייה והחיים מבטיחים מות. נביאי השקר/

מנבאים אשר אין=סוף,/ ונביאי האמת מבטיחים סוף רע ומר,/ אך סוף רע ומר לפחות מעיד/ על התחלה טובה ואולי על אמצע טוב ומתוק./ כי אלה הם חיים של הבטחות,/ לא חיים של ביטחון. וזו לא הארץ המובטחת/ זוהי ארץ של הבטחות." //

"והארץ מבטיחה שמים והשמים מבטיחים/ אלוהים ואלוהים מבטיח את הארץ/ כי זוהי ארץ של הבטחות/ וזו היא עיר של הבטחות/ וקבר דויד בה איננו קברו/ וקבר רחל איננו קברה/ והנדרים לא נדרים והשבועות לא שבועות/ והכול מסכות והכול מכסה בדבר אחר."//

"ורובם ימותו בשנה אחר כך,/ כמו ציפורים שחזרו אל ביתם מביתם,/ כי זוהי עיר של הבטחות/ וזוהי ארץ של הבטחות/ ואלה הם חיים של הבטחות." תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחברת הכנסת יעל דיין. חבר הכנסת חיים רמון, עשר דקות. נראה איך חבר הכנסת חיים רמון הפעם "עושה" עשר דקות שהן עשר דקות. זה תרגיל משמעת עצמית.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אם אעשה - - -

היו"ר ש' וייס:

אבל אם יש לך שיר, אני נותן לך תוספת.

חיים רמון (העבודה):

לא, אם אעשה את זה, זה יהיה תקדים, ואני ממש לא רוצה לשבור מסורת ארוכת ימים, שעשר דקות הן לא תמיד עשר דקות.

היו"ר ש' וייס:

דווקא השירים שמביאה חברת הכנסת יעל דיין מתאימים תמיד לקטע.

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

זה נכון, זה באמת עידן של הבטחות, זו תקופת כהונה של ממשלה או של ראש ממשלה שכולו היה הבטחה, ותראו מה קרה. איש כבר איננו מאמין לא בו ולא בהבטחותיו.

אחת הבעיות היום להגיע באמת לפתרון היא, שאיש לא מאמין לא למלתו ולא לחתימתו, ואיך אומרים השותפים הקואליציוניים? - ביד, מזומן ביד. לא בהבטחה, בספר התקציב סעיף מפורש, כי לא מאמינים לראש הממשלה לשום מלה, לשום מלה שיוצאת מפיו. זה לא השמאל, ואפילו לא המרכז, אלה שותפיו, אלה שפעם אחר פעם מצביעים בו אמון ומונעים את נפילתו. אלה לא מאמינים, ואלה הקיצוניים במבקריו.

אדוני היושב=ראש, לא פעם אחת ולא פעמיים אנחנו יושבים כאן על ספסלי האופוזיציה, ואנחנו מבקרים את ראש הממשלה, תוקפים אותו לפעמים בחריפות, ולמחרת אנחנו פותחים את העיתון, ואנחנו מרגישים שאולי אנחנו לא ממלאים את חובתנו. כי האופוזיציה מדברת יחסית בנימוס ובלשון המעטה, בלשון "אנדרסטייטמנט". זו בכלל אופוזיציה אנגלית, בריטית, ביחס למה שאומרים אנשי הקואליציה וחבריו השרים.

לא האופוזיציה אומרת על ראש הממשלה, שהוא מוליך שולל את שריו בנושא קיומי, לא באיזה נושא שולי, בנושא - איך מגדיר אותו ראש הממשלה עצמו - גורלי. קם, לא פחות ולא יותר, מקור בכיר מאוד, יש כאלה שאמרו, אפילו חשדו, שזה שר החוץ, אני לא יודע, אבל בוודאי מקור בכיר מאוד, שאין לי ספק שראש הממשלה יודע מי הוא והוא מדבר אתו כמה פעמים ביום, והוא אומר דבר כזה על ראש הממשלה. אז מה אנחנו נגיד? מה נותר לנו להגיד? מה נותר לנו לעשות? הבעיה רק, רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב=ראש, לצערי, שאין מסקנות. כי אני אומר לכם, אם ראש הממשלה יודע, והוא יודע מי המקור הבכיר שאמר עליו שהוא מוליך שולל בנושא החשוב ביותר בתולדות עם ישראל, הוא חייב לפטר אותו, ומי שאמר חייב להתפטר. הרי לא יכול להיות ההוקוס=פוקוס הזה עוד, שאין משמעות למלים, אין אחריות למה שאומרים.

אני אתן היום דוגמה קטנה. יושב=ראש הקואליציה, חבר הכנסת מאיר שטרית, לא פחות ולא יותר, פנה בקריאה נרגשת, שבאמת מאוד מאוד ריגשה את חברי האופוזיציה. הוא פנה בקריאה שהרטיטה את לבנו, ואמר לנו: בואו תצילו את הממשלה מהסחטנים. אנחנו

באמת רצינו לבדוק מי הם הסחטנים. חשבנו שהתנפלה איזו כנופיה על הממשלה וסוחטת אותה, איזו חבורת טרוריסטים שבאה ותפסה בני ערובה וסוחטת את הממשלה. שאלנו: חבר הכנסת מאיר שטרית, מי אלה הסחטנים הללו? הוא אמר: מה, אתם לא יודעים? השותפים של הקואליציה. מפלגות הקואליציה.

דרך אגב, לא רק מפלגות הקואליציה. בתוך סיעת הליכוד יש סחטנים. כי איך אומר חבר הכנסת בני בגין, "סחטן"? הוא אומר, שהוא לא יצביע על התקציב אם תהיה פעימה. זו לא סחיטה? - סחיטה, אבל לגיטימית; בהחלט לגיטימית בפוליטיקה.

אבל, אני לא מבין את חבר הכנסת מאיר שטרית. הוא יושב=ראש הקואליציה והוא אומר זאת על אלה שהוא מגייס אותם להצבעות כדי שהממשלה הזאת תישאר על מכונה, וראש הממשלה הזה יישאר על מקומו. הוא אומר עליהם סחטנים, שהסחטנים הללו מתנהגים בחוסר אחריות והם מופקרים ופוגעים באינטרס הלאומי. הוא דיבר עליהם דברים באמת נוראים. ממש לא יכולתי לשמוע את הדברים האלה.

הנה נכנס חבר הכנסת וקנין מש"ס. למה אתה צוחק, חבר הכנסת וקנין מש"ס? אני מדבר אליך. אתה יודע שהיום ראש הקואליציה אמר עליך שאתה סחטן?

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

לא יכול להיות.

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

אבל בעוד שעה - - -

<u>יצחק וקנין (ש"ס):</u>

ידידי, חיים רמון - - -

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

אל תיקח את זה אישית.

יצחק וקנין (ש"ס):

לא. הוא מדבר על ש"ס.

חיים רמון (העבודה):

לא, הוא לא אמר רק על ש"ס. אתם בחברה טובה. הוא דיבר על ש"ס והוא דיבר על המפד"ל והוא דיבר על גשר. הייתם כולכם סחטנים.

יצחק וקנין (ש"ס):

אני רוצה להגיד לך, שדווקא בתקציב הזה, ש"ס לא דיברה, לא לגבי ישיבות ולא לגבי תלמודי=תורה. דבר אחד עניין אותנו - קצבאות הילדים. כנראה כולם התרגלו "להתלבש" על ש"ס.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת וקנין, אני דווקא הגנתי על השותפים ואמרתי לחבר הכנסת מאיר שטרית, שמי שתומך בתקציב הזה הוא מופקר וחסר אחריות. מי שמנסה להביא בו שינויים, מי שרוצה לחסל את חוק ההסדרים הנורא הזה, שהוא חוק אנטי=חברתי ואנטי=כלכלי ממדרגה ראשונה, צריך להעלות אותו על נס. לא צריך להציל את הממשלה מפניו, אלא להיפך.

יצחק וקנין (ש"ס):

חיים, הרי החוק הזה מחוסל.

חיים רמון (העבודה):

אבל הוא רצה שאנחנו נציל את החוק המחוסל הזה.

חיים אורון (מרצ):

- - -

יצחק וקנין (ש"ס):

מה נשאר בו? - קצבאות הילדים הוצאו, חוק הבריאות הלך, עידוד השקעות הון נגמר, המשכנתאות - לא נשאר דבר.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת וקנין, אבל הייתה פנייה נרגשת של יושב=ראש הקואליציה. הוא לא מאחרוני חברי הכנסת. צריך להתייחס אליו ברצינות, והוא בא אלינו בפנייה נרגשת, שבהתנגדותנו לתקציב אנחנו מגדילים את כוח הסחיטה שלכם.

יצחק וקנין (ש"ס):

הרי אתה יודע שהבעיה היא לא בש"ס. הבעיה בליכוד היא בעיה קריטית. הליכוד עצמו, כפי שאנחנו רואים - כל אחד לנפשו.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת וקנין, גם את זה אמרתי, ואתה בהחלט צודק.

היו"ר ש' וייס:

אתם נראים לי מתואמים ממש. חשוד.

חיים רמון (העבודה):

אני ניסיתי, חברי הכנסת, לבוא ולהציג את האבסורד. בא יושב=ראש הקואליציה

באיזה גימיק ואומר: בואו, תצילו אותי. כמה צביעות יש בפנייה הזו. אם היתה טיפת יושר, והוא באמת היה חושב כך, הוא היה צריך לבוא, לקום ולהגיד: רבותי, אין זכות קיום לקואליציה הזאת; היא צריכה לקום וללכת. אין שום בעיה, ונלך. זאת הצעתי, זאת תשובתי לחבר הכנסת שטרית, אם באמת הוא איש רציני ואיננו אומר אמירה חסרת משמעות בין מהדורה למהדורה.

חבר הכנסת מאיר שטרית, חברי הקואליציה, חברי הליכוד, דינה של הממשלה הזאת נגזר. השבוע האחרון הוכיח זאת בצורה מוחלטת. יכול להיות שימיה לא ספורים, אבל חודשיה ספורים. אני שומע את חברי הקואליציה. עליתי מלמטה לכאן ופגשתי שלושה חברי קואליציה ישרים והגונים. כיוון שהם לא נתנו לי רשות, אני לא נוקב בשמותיהם. איך הם אמרו; אחד מהם אמר את זה בצורה הכי יפה: נקעה נפשנו מן הקואליציה הזאת. במוקדם או במאוחר נקיעת הנפש הזאת, הסלידה, שאט הנפש, יובילו לבחירות מוקדמות.

אני באמת מציע: למה להאריך את פרפורי הגסיסה, את הסבל שהמשך קיומה של הממשלה הזאת גורם גם לתומכיה, גם לשריה, גם לחבריה. ונדמה לי, בימים האחרונים, אם אני מבחין קצת טוב, אפילו ראש הממשלה הפסיק להיות זחוח דעת ולשחק את תפקיד "אלכסנדר המאושר". בואו ניפגש, נשב בצורה רצינית, נקבע מועד בחירות ונלך לבחירות חדשות. זה מה שמתחייב ממה שאתם, רבותי, חברי הקואליציה, אומרים. זה מתחייב ממה שאתם מרגישים. זה מתחייב על=פי תוצאות מעשיכם. זה מתחייב מחדלונכם, שמשתקף יום=יום בעיני כל הציבור.

עוד חודש שלטון, פחות חודש שלטון, הממשלה הזו סיימה, היא גמרה, היא לא יכולה לשלוט. היא לא יודעת, היא לא מסוגלת. לכן, מה יותר פשוט, מה יותר נכון מאשר לבוא כמו אנשים מבוגרים, רציניים, לא לנסות להרוויח עוד יום, להתבזות עוד פעם, לרמות עוד פעם, להבטיח ולא לקיים, לחתום על עוד מסמך ולקרוע אותו יומיים אחרי שהוא נחתם. למה? למה להתבזות בפני אומות העולם? למה להתבזות בפני אזרחי מדינת ישראל? בואו, נלך יחד, נקבע מועד לבחירות. נדמה לי שהאביב יהיה מועד יפה. זה יהיה אביב של התחלה חדשה, אביב של שיר חדש, אביב של התחדשות, נלך לבחירות חדשות והעם יאמר את דברו. ואין לי ספק, אין לי ספק שהעם, אחרי השנה וחצי הנוראה הזו של ביבי נתניהו, אני לא יודע מה הוא כן יבחר, אני יודע במי הוא לא יבחר.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אתה במיוחד צריך להיזהר מנבואות כאלה.

חיים רמון (העבודה):

אני, מה לעשות? מה לעשות?

היו"ר ש' וייס:

לא, אני חשבתי שהוא צריך, חבר הכנסת בוים - - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אנחנו זוכרים את - - -

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בוים, אני חשבתי שחבר הכנסת רמון צריך להיזהר מהאביב. כי אביב זה פסח, בפסח כל מצביעי השמאל בחוץ=לארץ. יש בעיה.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

לא.

חיים רמון (העבודה):

אני, אני לא יודע.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

הוא יודע למה הוא צריך להיזהר.

חיים רמון (העבודה):

אני, אני אומר לך, חבר הכנסת בוים, היו דברים, כמו כל אחד. אני יודע, אתה מושלם. אתה אף פעם לא טעית, חבר הכנסת בוים. אני, מה לעשות? פעם טעיתי, פעם לא טעיתי. ברוב לא טעיתי. יכול להיות.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אבל לומדים מהניסיון.

חיים רמון (העבודה):

אני לומד. אני לומד.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אבל לומדים מהניסיון.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת בוים, מהניסיון שאני למדתי אני הגעתי למסקנה הזו. דווקא מהניסיון. תאר לך שלמרות הניסיון הגעתי למסקנה. כי הכישלון הוא כל כך ברור, הוא כל כך חד=משמעי, שאפילו עיוור וחירש רואה ושומע את הכישלון הזה.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

על זה חברי הכנסת - - -

חיים רמון (העבודה):

עד כדי כך הוא מהדהד, עד כדי כך הוא ברור, שאין מי שלא יכול לראות אותו גם כשהוא לא רואה. אין מי שלא שומע, אין מי שלא יכול לשמוע אותו גם אם הוא חירש.

ולכן במקרה כזה אתה יודע, בתוך תנועתך יודעים; אני אומר לך, חבר הכנסת בוים, שאני, האמן לי, אני לא נואם את מה שאתה אומרים. למה? כי אני בן=אדם מנומס.

חיים אורון (מרצ):

אוהו.

חיים רמון (העבודה):

כי אם אני הייתי עולה על הדוכן - - -

חיים אורון (מרצ):

לפי דעתי, לפי דעתי - - -

חיים רמון (העבודה):

ביחס, חבר הכנסת - - -

חיים אורון (מרצ):

- - - הערב "מבט" נפתח בידיעה: חיים רמון מנומס.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת, חבר הכנסת אורון, אני רוצה להגיד לך, ביחס.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא.

חיים רמון (העבודה):

הכול יחסי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אורון, הוא התחיל את נאומו היום בכך שהאופוזיציה בכלל מתנהגת כמו אופוזיציה בפרלמנט הבריטי. כל הנאום מבוסס על סר ג'ון חיים רמון.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת - - -

היו"ר ש' וייס:

כבודו, הזמן נגמר.

חיים אורון (מרצ):

תאר לך, חבר הכנסת שבח וייס, שבוועדת התיאום, פעם ראשונה, לפי דעתי, בהיסטוריה, חיים רמון היה יותר מתון ממני.

חיים רמון (העבודה):

אתה מבין?

חיים אורון (מרצ):

אתה מבין למה הגענו?

חיים רמון (העבודה):

אני לא יכול לראות את הביזיון.

היו"ר ש' וייס:

אבל אתה חייב לגמור.

חיים רמון (העבודה):

אני מייד מסיים. אני אמרתי בוועדה - חבר הכנסת אורון, אם כבר תיארת - פניתי בתלונה לחברי, מה אתם נהנים מלהשפיל את הממשלה שוב ושוב, ושוב ושוב? מספיק שלוש פעמים. לא צריך להשפיל יותר משלוש פעמים. והם רצו להשפיל יותר. זה יפה, אדוני היושב=ראש? בהחלט.

היו"ר ש' וייס:

נשקול בדבר.

חיים רמון (העבודה):

ודאי שזה לא יפה. ודאי שזה לא יפה. אבל אני אומר לך, שביחס למה שאנחנו שומעים וקוראים מהצד הזה של הבית, האמן לי, אנחנו אנשים מנומסים. אם היה לי הכשרון של חלק מחברי והייתי אוסף את כל קטעי "חברים בקואליציה ובממשלה מספרים על ביבי", זה היה הנאום האופוזיציוני הכי חריף, ונדמה לי שהוא היה גובל בגסות רוח, ואני לא רוצה את זה. אני משאיר את כל העבודה הזו לכם. ולכן, ביחס לגסות הרוח הזו, ביחס לדברים הקשים שאתם אומרים על ראש הממשלה, אנחנו יחסית מנומסים. והכול בחיים יחסי. את זה אמר מישהו שאפילו אתה לא תתווכח אתו, נכון, חבר הכנסת בוים?

ושוב אני חוזר להצעתי הבסיסית. בוא נלך לבחירות, חבר הכנסת בוים. אם אתם חושבים שאני שוב טועה, ודאי שאתם צריכים ללכת. ואם אתם חושבים שאני לא טועה, מן היושר ומן הדין שתלכו. איך שאתה לא מסתכל על זה, צריך - בתיאום, בצורה מכובדת, בלי לפגוע בדמוקרטיה - לקום וללכת לבחירות, כי נקעה נפשנו, לא שלנו בלבד, אלא של כל חברי הבית, מן הממשלה הזו, מדרך פעולתה ומדרך התנהגותו ומדיניותו ואופיו של ראש הממשלה. תודה רבה, חבר הכנסת בוים.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אני רק אומר לך בלשון - - -

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת חיים רמון, על הסתייגויותך ועל דבריך. אני מזמין את חבר הכנסת שבח וייס. אדוני, בבקשה. שתי הסתייגויות, אדוני, לרשותך.

שבח וייס (העבודה):

חברי היושב=ראש, חברי כנסת, אני מאוד מודה לך שסייעת לי במצוקה, גם להשתחרר קצת מהעניבה.

חברי כנסת, אני לא נמנה עם מי שרואים בתהליכי השלטון טקסי נימוסין, ובתוך עמנו אנחנו יושבים, ובתוך ארצנו אנחנו יושבים, ובתוך החוויה הדמוקרטית הפרלמנטרית אנחנו יושבים, והיצרים מוכרים לנו, והיו כדברים האלה מעולם - לא בריכוז כזה. יש פה איזה גבול.

אנחנו מודעים גם לכך, שבניין קואליציה הוא עניין מסובך, וניהול קואליציה הוא עניין מסובך, וניהול משברים הוא עניין מסובך. כלומר, אין כאן איזה ניסיון להציג מודל קלסי, אין בכלל מודל כזה, תקני, איזו המצאה מוזרה. אני הייתי מוחק כמעט את המלה הזו מהמילון הפוליטי, ואפילו מן המילון המינהלי. ואני זוכר כל מיני מפלגות תקניות שהיו לנו בעבר, כמו ד"ש ואחרות, ששיבשו לחלוטין את החיים הציבוריים בישראל בתעתועים ובמה שקרה להן אחר כך. זה לא המודל. המודל הוא קיום חיים פרלמנטריים סבירים, בדרגת אמון סבירה ככל שבני אדם מסוגלים לקיים מרצונם החופשי, בתנאים של מתח, של תחרות, ואתם יודעים מה? גם של הרצון להגיע לשלטון.

מפלגתי גם מעולם לא היתה מפלגה שבאיה הם תושבי מנזר השתקנים, ולא בוגרי מכון לנימוסים של הגברת בבלי הזכורה לטוב. לא זה העניין, לא זה העניין. ואפשר לשלוף

מן ההיסטוריה הפוליטית שלנו, מן ההיסטוריה הפוליטית של אומות דמוקרטיות אחרות, אין ספור דוגמאות של שיבושים בניהול שלטון. אין ספור דוגמאות.

אני רוצה לדבר על הריכוז ועל התחושה שזה טבע של השלטון הזה. לא כמשבריות, אלא הדרך לפתרון משברים. כי מנהיגות נבחנת ביכולת שלה להתמודד עם משברים, והמשבריות טמונה ובנויה אל תוך החוויה הפרלמנטרית והמדינית שלנו ושל כל פרלמנט בעצם. והפרלמנט צריך לספק כלים דמוקרטיים בלתי אלימים לפתרון משברים, לעתים כמובן תוך שימוש במוסד הפשרה. גם הפשרה איננה אסון. השאלה היא גבולותיה. מהם גבולותיה?

יש לנו ככנסת, כפרלמנט, כמוסד שבמידה רבה מסמל ומפעיל את החוויה הדמוקרטית שלנו, תפקיד חשוב נוסף על עצם התפקיד של יצירת כלים דמוקרטיים להתמודדות עם בעיות. ואני רוצה בעניין זה להיות צנוע; אני אומר, תפקיד חינוכי מסוים. מדובר באומה שמתקבצת בארצה, כאשר חלק מהבאים בשעריה הם נעדרי ניסיון פרלמנטרי, ואנחנו בונים כאן רובד אחרי רובד, רובד אחרי רובד, איזו תרבות פוליטית פרלמנטרית. וכאשר אני מדבר על חלק מבאיה, אני רחוק מהסטריאוטיפ שחלק מהאבות המייסדים וחלק מאתנו, בעקבות האבות המייסדים, הדביק על מצחה של היהדות המזרחית. דווקא שם הגיעו קבוצות שבאו מתוך תרבויות פוליטיות פרלמנטריות. אני יודע שכל היהדות, העירונית בעיקר, של # שלASSEMBLEE# NATIONALEצפון=אפריקה היתה שותפה מלאה בחיים הפרלמנטריים של ה= צרפת. אני מדבר על קבוצות מגוונות מכל עדות ישראל.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

שבח, אני אתך.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

אנחנו מציגים מודל מתעתע, זול, חשוף, פראי, של חיים דמוקרטיים.

זה התחיל בתקופת הממשלה הקודמת, כאשר מתוך הבית הזה ומן הספסלים האלה אז - ואני זוכר את האנשים ואת מקום מושבם, כאשר ישבתי כאן, במקום שאדוני יושב בו עכשיו, וגם אדוני ישב כאן, חברי הטוב רפי אדרי, היית סגן יושב=ראש הכנסת אז.

אני זוכר את הלבה הגועשת שבקעה מחלק מיושבי הספסלים - לא מכולם, אני נגד כל הכללה - של התססה אנטי=דמוקרטית ואנטי=פרלמנטרית, את משאלי העם הפרטיים, שבאו להחליף מוסד שעדיין לא קיים בקונסטיטוציה הישראלית, את הססמאות של הכנסת - אין מנדט, את ההפרעות השיטתיות, הבוטות, עם טקסטים קשים וקטלניים נגד יצחק רבין ושמעון פרס. אני זוכר ישיבה אחת שאתה ניהלת - כשעה וחצי לא אפשרו לשר החוץ להוציא מלה, ואת הניסיונות התרבותיים והאדיבים שלך לקרוא את הספסלים האלה לסדר. שיבוש מוחלט של החוויה הדמוקרטית מצד זה והתהום הנוראה של ליל הדמים של ה=4 בנובמבר.

ואחר כך הבחירות, הבלוף הגדול, אימוץ אוסלו, המתינות המזויפת, עכשיו אנחנו רואים שהיא מזויפת, והונאה והטעיה של בוחרים מתונים, שאולי רק על סמך זה הסכימו לתת את קולם למי שהיה אז ראש אופוזיציה והיום הוא ראש ממשלתנו, בנימין נתניהו. והזכוכית הנשברת עם שמעון פרס מצד מי שלאחר מכן פגש ביאסר ערפאת לפרק זמן מסוים - הלוואי שיפגוש אותו הלאה, אבל מדוע ההונאה הזאת?

ולעניין הזה מצטרף מה שקורה עכשיו. הכול חשוף, זילות מוחלטת. היו הבטחות בעבר שהופרו פה ושם, בודדות. בריכוז כזה - יצירת אווירה של לגיטימיות של הפרה מוחלטת של כל כללי המשחק.

אני רוצה להזכיר לימין של היום, בעיקר לתנועת החרות ולראשה, ראש הממשלה בנימין נתניהו, שמאז אמצע שנות ה=50 היתה משבריות מסוימת. המשבריות של המעבר מתנועת מחתרת לתנועה פרלמנטרית היתה בתקופת השילומים מגרמניה, ואני, כניצול שואה, מסוגל אפילו להתעלם מזה עכשיו, משום שזה היה עמוס ברגשות כל כך קשים. עברנו את הפרק הקשה ההוא, של התנכלות בפרלמנט.

מאז אותה תקופה תנועת החרות והמפלגה הליברלית - זוג ההורים הלגיטימיים והעיקריים של הליכוד - היו תנועות פרלמנטריות למופת, עם הקפדה מוחלטת על כללי משחק דמוקרטיים, פה ושם ליברליים יותר, אפילו יותר מאשר התנועה שלי, שהיו בתוכה יסודות של ריכוזיות יתר, פה ושם גם אומץ רב בתחום הליברלי - לא הכלכלי, אני עם הליברליות הכלכלית לא כל כך מסתדר, אלא הליברליות כרוח דמוקרטית. הצביעו נגד הממשל הצבאי, נאבקו כאן נגד חוקי חירום בבית הזה, היו שותפים מרכזיים בחיבור חוקתנו, פרופסור קלינגהופר, ד"ר יוחנן בדר וחבורה שלמה של אחרים. מה קרה כאן?

איזו נסיגה, איזו רמיסה של כל כללי המשחק, איזו רמיסה של כל כללי המשחק.

עשרות אלפי תלמידים ותלמידות פוקדים את הבית הזה. הם באים לכאן במסגרת היחידה לדמוקרטיה, שאני מקווה שלא יסגרו אותה במסגרת מכירת החיסול של התרבות הדמוקרטית שלנו, ויושב=ראש הכנסת הנוכחי מקפיד על כך שהם ימשיכו לבוא. הם באים, הם פוגשים אותו ופוגשים אותנו. גם בין הצופים שלנו יש קבוצה בולטת של בני הדור הצעיר, תלמידים ותלמידות. איזה שיעור אנחנו נותנים להם? לא אנחנו אלא הקואליציה הזאת. בארבע השנים האחרונות שנתיים של שטנה, של הפרה מוחלטת של התרבות הדמוקרטית, שהגיעה לשיאה בהפגנות האופל. לא בגלל עצם ההפגנות, אלא הטקסטים של אז, ההונאה הגדולה בבחירות עצמן והשיבוש המוחלט של כללי משחק סבירים מאז.

אלה הן הנסיבות העיקריות שבגללן יש צורך להחליף את השלטון הזה מהר ככל האפשר. תודה רבה, אדוני.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני שבח וייס, על דבריך המיוחדים - אפשר לומר כמעט יוצאי דופן - במקרה הזה של דיון בתקציב. אני מזמין את חבר הכנסת רענן כהן - איננו. אחריו - חבר הכנסת שלום שמחון. אדוני, בבקשה.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת - מהאופוזיציה, כמובן, ולא מהקואליציה; אותם, כנראה, זה לא כל כך מעניין. אני שוב, באופן עקבי, רוצה לחזור לענייני החקלאות. החקלאים במדינת ישראל, אדוני היושב=ראש, פתחו במאבק לפני חודשים מספר, בעיקר נוכח הקיצוץ בתקציב משרד החקלאות, שהוא גדול מבכל משרד אחר. הפעם החלטנו שהמאבק שלנו יהיה מאבק סולידי ובדרך אחרת. העדפנו לפנות לחברי הכנסת במסר חיובי ממעשה ידינו ומפרי עמלנו. מאחר שאזרחים הקוראים בעיתון פנו אלי לשאול מה בעצם אנחנו כותבים לחברי הכנסת, החלטתי לקרוא להם מה כתבנו לחברי הכנסת ביום שישי האחרון ומה עשינו, ונוסף על כך החלטנו להוציא עיתון של חקלאים, רק לצורך המאבק הזה. בעיתון הזה יש תגובות של כל ראשי הענף הזה. הגיליון האחרון, שאליו אני

אתייחס, מגיב על ניסיון של קובעי המדיניות בממשלה לחסל את הממסד החקלאי בדרכים לא דרכים וכיצד אנחנו מגיבים על העניין.

כפי שאמרתי, שלחנו ביום שישי האחרון סלסילת ירקות ל=121 חברים - חברי כנסת, שרים וכל מי שמכהן בתפקיד ציבורי בבית הזה או בממשלה, כדי להראות, מצד אחד, מה אנחנו שווים, ומצד שני כדי להראות מה הולך להיפגע. הפנייה שלנו נעשתה במשך שלושה שבועות באופן רצוף. בשבוע הראשון דיברנו על הפירות, בשבוע השני על הפרחים ובשבוע האחרון על הירקות.

זאת היתה פנייתו של מזכיר ארגון מגדלי הירקות: "חבר כנסת נכבד, שבת שלום, אנו עומדים להציג בפניך סל ירקות מובחרים, פרי פיתוח של חקלאי ישראל השוקדים במשך כל ימות השנה על אספקת ירקות טריים, איכותיים ומגוונים לתושבי ישראל ובמחירים השווים לכל נפש. את זה כל אחד יכול לראות בשווקים. בימים אלה עומדים החקלאים בישראל בפני מבחנם החשוב. לראשונה מאז מלחמת ששת הימים תיכנס לארץ באופן חופשי תוצרת חקלאית משטחי האוטונומיה, שתתחרה בתוצרת הישראלית. זה השלב האחרון ביישום הפרק החקלאי בהסכם האוטונומיה, ואנחנו תומכים במהלכי השלום וחושבים שהם חשובים.

"חקלאי ישראל מעריכים, כי פתיחת הגבולות תביא בחודשים הקרובים לגידול של עשרות אחוזים בכניסת התוצרת החקלאית לישראל, ולירידה במחירי כמה מסוגי הירקות. אנו סבורים, שיש לכבד את ההסכמים אך לא להזניח את צורכיהם של חקלאי ישראל, הנמצאים במצוקה קשה עוד טרם נפתחו הגבולות.

"ממשלת ישראל החליטה, דווקא בשעה קשה זאת לחקלאים, לערוך את הקיצוצים החריפים ביותר בתקציב משרד החקלאות. על=פי הצעת התקציב יסתכם הקיצוץ ב=100 מיליון ש"ח, שהם כ=7% מתקציב המשרד, מעל ומעבר לקיצוץ בכל התחומים האחרים, ומה זה, בינינו, בימים אלה, כאשר אנחנו יודעים שאפשר לקנות כמעט כל דבר, וכאשר המיליארדים עומדים להיתוסף לתקציב המדינה? מה הם 100 מיליון ש"ח שיכלו להציל את החקלאות ואת חקלאי ישראל?

"אנו מבינים את הקשיים התקציביים שבפניהם ניצבת הממשלה, ואף מוכנים להיכנס לבדיקה עניינית של האפשרויות לקצץ בתחומים שונים, אולם קיצוץ חד=צדדי בשיעורים כה גבוהים אינו הוגן ואינו מקובל עלינו.

"יתירה מכך, על מנת לעמוד בתקציב המצומצם שנותר, ביטל משרד החקלאות באורח חד=צדדי הסכמים חתומים עם מגדלים" - לראשונה מאז קום המדינה - "חלק מהחקלאים, שסמכו על הכספים שהובטחו להם, נטלו הלוואות ונותרו עתה בלי יכולת פירעון.

"בשבוע הבא" - הכוונה לשבוע הזה, כמובן - "יובא להכרעתך תקציב המדינה לשנת 1998. אנו מבקשים" - פונים החקלאים - "שתהווה פה למצוקות החקלאים ותסייע לנו בהחזרת תקציבי החקלאות למסגרת הרגילה."

היו"ר ש' בן=צור:

החזירו להם, לא?

שלום שמחון (העבודה):

לא, איזה החזירו?

היו"ר ש' בן=צור:

שמעתי על 30 מיליון שקל.

שלום שמחון (העבודה):

תיכף אדבר על העניין הזה.

"השילוב בין התחרות עם התוצרת מהאוטונומיה והקיצוצים החריפים במחקר, בהדרכה ובהשקעות בחקלאות, יסכן את המשך קיום החקלאות בישראל."

אדוני היושב=ראש, חברך לסיעה, חבר הכנסת צבי הנדל, שהוא יושב=ראש הלובי החקלאי, ואני מעריך ומוקיר אותו באמת על הפעולה המקיפה מאוד שהוא עושה בתחומי החקלאות, הצליח בקרב בלימה אדיר - כמובן, בעזרתכם וגם בעזרתנו - לסייע לכמה אזורים נוספים לקבל את מענקי ההשקעה, מעבר למה שהיה בשנה הקודמת. בשנה הקודמת

ניתנו מענקי השקעה רק לאזור א', וכמובן, לאזורי קו העימות, ולעומת זאת בשנה הזאת הוא הצליח במאמץ די גדול לשלב את אזור ב'.

צריך לזכור, שחקלאים קיימים בכל הארץ, ואנחנו חושבים שצריך לעודד את החקלאות בערבה ובתענכים ובקו העימות ובבקעת=הירדן וברמת=הגולן, אבל אדם שעוסק בחקלאות ביישובי מרכז הארץ אינו שונה מבחינת החקלאות מאדם שנמצא בכל אזור אחר, ולכן גם אותו לא צריך לקפח. יש חקלאים שהשקיעו מאות אלפי שקלים, אם לא מיליוני שקלים, בחקלאות. אין להם שום אלטרנטיבה אחרת. זה נכון שיש כמה סוחרי נדל"ן שמאמינים וחושבים שאפשר ליצור אלטרנטיבה אחרת על פני החקלאות, אבל חקלאים בכפר=ויתקין, בכפר=הס, בעין=ורד, במשמרת, בפורת, בעזריאל, ביישובים שאתה מכיר אותם, אינם יכולים להחליף אותה תעסוקה שהם עוסקים בה, לא תמורת בניין ולא תמורת קניון ולא תמורת שום דבר אחר. הם מאמינים במה שהם עוסקים במשך עשרות שנים: בחקלאות.

לכן, אני לא מוצא שום סיבה שלא לאפשר להם ליהנות ממענקי ההשקעות, שלהם זכאי כל חקלאי במדינת ישראל, וצריך לזכור שמי שזכאי למענק השקעה הוא בדרך כלל אדם שמייצא את תוצרתו לחוץ=לארץ, ואדם כזה חייב להתפתח מבחינה טכנולוגית, בקנה מידה מאוד רחב, ולהיות בין המובילים בעולם, כי צריך לזכור שאצלנו עלות העבודה מאוד גבוהה, למשל ביחס לחקלאי בקניה. לכן, אם רוצים לשמור עליו כמי שמייצא ומביא דולרים למדינת ישראל, צריכים לאפשר לו לקבל מענקי השקעה על מנת להיות בקו הראשון של החקלאות הישראלית ושל החקלאות העולמית, ונדמה לי שבעניין הזה גם אתה יודע שאנחנו עושים את מלאכתנו באופן יוצא מן הכלל.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

אמת.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

אני יודע שזמני אינו מאפשר לי להמשיך ולהרחיב את תגובתי, אבל לסיום דברי אני רוצה לעבור במהירות על הנושאים שבעצם עומדים על הפרק ומופיעים, כמו שאמרתי, בעיתון "חקלאים", עיתון שיוצא לכל חקלאי ישראל ועוסק בתשע הנקודות הכאובות. אחת מהן עלתה פה בדברי חבר הכנסת רובינשטיין טרם עלייתי לבמה.

1. הממשלה אינה מכבדת הסכמים ואינה מקיימת התחייבויות מפורשות - א. ביטול תשלום פיצוי בגין ביטול מכסות למגדלי תפוחי אדמה בהיקף של 70 מיליון שקל; ב. צמצום היקף הסיוע למגדלי העופות בגליל, בהיקף של 15 מיליון שקל, וזאת אף שראש הממשלה הבטיח שלא יהיה כדבר הזה.

2. הממשלה שוחקת את תקציב רשתות הביטחון בענפי הייצוא והשוק המקומי ומנמיכה את הרשתות לגובה ההתרסקות. צריך לזכור מה היה בממשלתו של יצחק רבין, זכרו לברכה, ויושב פה חבר הכנסת נסים זוילי שהיה יחד אתי בהפגנה הגדולה של מגדלי עופות אצל ראש הממשלה רבין, זכרו לברכה, וראה כמה כסף השקיעו כדי לייצב את ענפי החקלאות ברשתות ביטחון. מדובר במאות מיליוני שקלים, ולא בסכומים המצחיקים שנמצאים בתקציב המדינה.

3. הממשלה פוגעת בפיתוח החקלאות ובכושר התחרות של חקלאי ישראל, על=ידי צמצום המענקים במסגרת עידוד השקעות הון בחקלאות, ומפלה בין יצרנים על=פי אזורי הארץ; את זה הסברתי קודם לאדוני היושב=ראש. צריך לזכור, שבתקופת הממשלה הקודמת המענקים בכל רחבי הארץ עמדו על 40%, ובאזורי בקעת=הירדן ורמת=הגולן הם עמדו על 60%. אני לא רוצה לומר שבבקעת בית=שאן הגיעו המענקים במקרים מסוימים גם ל=80%. לכן אני חושב שהיתה פה פגיעה מאוד גדולה ביכולת שלנו להמשיך ולהתקיים.

4. הממשלה מקטינה את תקציבי ההדרכה באופן מאוד משמעותי ומצמצמת בעשרות מדריכים, שאמורים בסופו של דבר לסייע בפיתוח החקלאי.

5. הממשלה מאיימת בייבוא תוצרת חקלאית מתחרה ומנסה להאיץ את הייבוא על=ידי הקטנת מסי מגן, בניגוד להסכמים החתומים - אני מדבר על הסכמי גאט"ט.

6. הממשלה מייקרת, שרירותית וללא כל הצדקה, את מחיר המים לחקלאות, והיום התבשרנו בעיתון שנמצא "חור" בתקציב, אפשר לייקר שוב את מחיר המים. מדובר פה על מי ה"שפדן", על המים המטוהרים. שוב יש ניסיון כזה, כדי לפתור חלק מהתביעות על=פי ההסכמים הקואליציוניים השונים, ואני לא מזלזל בשום הסכם; אני רק לא חושב שבכל פעם צריך לעשות את זה על חשבון החקלאים.

7. הממשלה אינה מטפלת בבעיות של פערי המטבע בענפי היצוא וחושפת את החקלאים להפסדים, ללא פיצוי, ובשנה האחרונה סבלנו קשות ובאופן מאוד משמעותי מהנושא של שער החליפין, עד כדי כך שחלק מהחקלאים נפגעו מאוד.

8. הממשלה מזניחה את הטיפול בהפעלת הסכם ביטוח רב=סיכוני לגידולים חקלאיים, במקביל לשחיקת החוק לפיצוי על אסונות טבע בחקלאות.

9. הנקודה האחרונה, אדוני היושב=ראש, ובזה אני מסיים: הממשלה אינה עושה דבר כדי להקל את מצוקת המחסור בכוח אדם בחקלאות, ונכון להיום, חסרים כ=5,000 עובדים בחקלאות. למרות האבטלה הגדולה, למרות כל המצוקות שיש, נראה שהתושבים בישראל אינם רוצים לעבוד בחקלאות, ולכן אין מנוס אלא להגדיל את מכסת העובדים הזרים בחקלאות.

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת שמחון, יש לך קרוב ל=20 הסתייגויות בעתיד.

שלום שמחון (העבודה):

אתה מבטיח לי לתמוך לפחות באחת מהן.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב=ראש, תן לו לדבר על חשבון הסתייגות אחת שלי, כי הוא דיבר יפה ולעניין.

היו"ר ש' בן=צור:

הוא דיבר יפה, אבל אני נותן לו שיעורי בית. אני מציע שיכין ויכתוב את תשע הנקודות שהממשלה כן עשתה.

שלום שמחון (העבודה):

מבין התשע האלה?

היו"ר ש' בן=צור:

לא, אחרות.

שלום שמחון (העבודה):

היה הישג אחד לחבר הכנסת צבי הנדל, אמרתי את זה.

רפאל אלול (העבודה):

את זה אפילו אתה לא תמצא, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה. בואו נשמע עוד מושבניק אחד. חבר הכנסת זוילי, אתה רוצה לומר משהו?

חיים אורון (מרצ):

לא, אדוני היושב=ראש, יש סדר.

היו"ר ש' בן=צור:

בבקשה, חבר הכנסת חיים אורון, ואחריו - חבר הכנסת רובינשטיין.

נסים זוילי (העבודה):

אני אחריו.

היו"ר ש' בן=צור:

טוב, אתה אחריו.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

לא, חבר הכנסת זוילי, אני אחריו - - -

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת רובינשטיין, זה לא חוק ההסדרים של הממשלה. את ההסדרים האלה עושים

- - -

אמנון רובינשטיין (מרצ):

- - -

היו"ר ש' בן=צור:

בואו נשמע את חבר הכנסת חיים אורון. יש לו הרבה דברי שבח לומר.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, אני מנסה לגייס כל קורטוב של רצון טוב והבנה כדי לומר,
כפי שאמרת, דברי שבח והלל, אבל למי בדיוק?

היו"ר ש' בן=צור:

לא משנה.

חיים אורון (מרצ):

לביצועים של הקואליציה היום? לממשלה? לראש הממשלה? לשר האוצר?

אתה יודע, אדוני היושב=ראש, לפעמים יש משפטים מן המקורות שמלווים אותנו לאורך כל חיינו, מאז עמדנו על דעתנו ולמדנו, כל אחד במקומו; עדיין יש לנו איזה שהוא בסיס משותף של תרבות. וכאשר קראתי את המשפט שחוזר ונשנה במקורותינו: בימים ההם אין מלך בישראל, איש הישר בעיניו יעשה - ניסיתי לדמיין איך זה נראה.

<u>אמנון רובינשטיין (מרצ):</u>

איש הלא=ישר בעיניו יעשה.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

רגע, אני עוד לא מגיע לשאלת היושר.

ניסיתי לדמיין לעצמי איך מתרחשת המציאות הזאת, ואני רוצה להגיד לך, אדוני היושב=ראש, כנציג היחיד של הקואליציה באולם וגם כאדם דתי, שאני מאוד מאוד מודאג.

אני רוצה להגיד לך, שיש בי עירוב, ואני לא רוצה להסתיר, של תחושה של סיפוק על המאבק שאנחנו מנהלים פה בשבועיים האחרונים. כמי שדי נמצא במרכזו, אני בהחלט גם מרגיש סיפוק אישי. כנגד זה, מה שאנחנו רואים כאן, ולא רק אנחנו בחדרי חדרים, ומה שרואה כל הציבור, מה שרואה כל העם, מה שיוצא מכאן עוד באוקטבות הרבה יותר גבוהות לתקשורת, מעורר בי חששות רבים מאוד, עד כדי כך שאני וידידי, חבר הכנסת רובינשטיין, שוחחנו על השאלה: האם יש בכלל סיכוי שבעתיד תצליח ממשלה להעביר תקציב, או שנשברות אחת לאחת נורמות בהתנהגות, באחריות, ואולי ניקלע למציאות שלא יהיה אפשר כלל להעביר תקציב?

משברים על תקציב היו פה עשרות פעמים. אני כבר שותף לזה שנה תשיעית - בקואליציה וגם באופוזיציה. אבל, ככה? בכל זאת, אני שואל את עצמי: איפה, קודם כול, היו שרי הממשלה, כשקיבלו את ההחלטות הללו כבר לפני חצי שנה? איפה היו שרי המפד"ל? אל תגיד לי שהם הצביעו נגד. אני יודע שהם הצביעו נגד.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

בגלל הפגיעה בחינוך, לא הסכמתי.

חיים אורון (מרצ):

הרי אני יודע שהם הצביעו נגד. אבל, איך הם חשבו שהעניין הזה יסתדר בסוף? בכל זאת, דורשים מאתנו. היום בא אלינו חבר הכנסת שטרית ופנה לאחריות הלאומית, ואמרנו לו: איך תבוא לידי ביטוי אחריות לאומית, אחרי שכבר חילקתם מה שחילקתם, עשיתם מה שעשיתם, במדיניות שאנחנו לא מקבלים אותה ביסודה? איך נראית אחריות לאומית? מה חשבו חברי ועדת הכספים של הכנסת במהלך שלושת חודשי הדיונים בוועדת הכספים? הם חשבו שבסוף זה יסתדר? ככה? כל המתיחויות, כל הסתירות הפנימיות וכל התוספות?

אדוני היושב=ראש, בסוף השבוע התפרסם מאמר, שרבים מאתנו עסקו בו מעל הדוכן. יש לנו גם הרבה זמן, והוא בהחלט מאמר שראוי להתייחסות - מאמר של ארי שביט.

היו"ר ש' בן=צור:

חייב להילמד בכל בתי=הספר העל=יסודיים.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

כחומר חובה.

היו"ר ש' בן=צור:

חובה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

- - - ישעיהו בן אמוץ.

חיים אורון (מרצ):

על אותו מאמר, שאתה אומר שחייב להילמד, ואין לי בעיה שהוא יילמד, הייתי מוסיף פרק. הוא מנסה ללמוד מה המניע שהביא את השמאל לשנאה כזו לראש הממשלה. אולי תסביר לי אתה מה המניע שהביא את הימין לשנאה כזו לראש הממשלה.

נסים זוילי (העבודה):

אם אפשר לתקן - אין שנאה לראש הממשלה. יש חוסר הערכה. אין שום שנאה.

חיים אורון (מרצ):

רגע. אני רוצה לומר - - -

היו"ר ש' בן=צור:

לא. הוא דיבר על שנאה.

נסים זוילי (העבודה):

אין שנאה.

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת זוילי, אתה לא יכול להתעלם מפלקטים שהופצו, ואני מאוד תמה עליכם שלא הגבתם כפי שהיה צריך להגיב, עם כל הכבוד.

נסים זוילי (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אפשר לדבר על חוסר הערכה.

היו"ר ש' בן=צור:

אסור לי לדבר, כי אני יושב=ראש, אבל - - -

נסים זוילי (העבודה):

אי=אפשר לדבר על שנאה כלפי ראש הממשלה. חוסר הערכה - זה נכון.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת בן=צור, אני רוצה לומר לך, שלפעמים יש תיזה קצת פשוטה שמסדרת את העניין. אני רואה את עצמי כאיש הנטוע בתוך השמאל.

היו"ר ש' בן=צור:

אגב, הכותב הוא איש שמאל. הוא מ"שלום עכשיו".

חיים אורון (מרצ):

רגע, תן לי להתקדם. הוא ללא ספק איש שמאל. אגב, הרבה אנשי שמאל כבר הגיבו אחרי דבריו, וגם הם אנשי שמאל. אז, אתם תחבקו ברצון את המאמר של ארי שביט, וזה בסדר גמור.

היו"ר ש' בן=צור:

חלק ממנו.

חיים אורון (מרצ):

חלק ממנו - את פרק א'. את פרק ב' ואת פרק ג' אתם משאירים, ואותם אתה רוצה ללמד רק בבתי=הספר החילוניים.

היו"ר ש' בן=צור:

לא. אמרתי ללמד את הכול.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

בסדר. אבל, אני לא רוצה לעסוק במאמר. אני רוצה לעסוק בעניין עצמו. אולי בכל זאת תסביר לי, מאין ובאיזו קרקע צמח האי=אמון עד כדי אמירות קשות מאין כמותן, שאנחנו שומעים בימים האחרונים מחברים מרכזיים בכנסת ומחברים מרכזיים בממשלה, על ראש הממשלה? מאין זה צמח? גם זה צמח בגינה שלנו, או שזה מעשה ידיו להתפאר? מה עכשיו הולכים לתפור? איך יגמרו את התקציב הזה? איזה טלאי עוד יטליאו ואיזה עוד ישימו על הצמיג המכוער הזה שעליו מדינת ישראל צריכה להמשיך ולנוע שנה שלמה?

אני מבין שראש הממשלה - וזאת כפי שהודיעו עכשיו - נכנס בעובי הקורה. אחרי כאלה מפלות הוא נכנס סוף=סוף בעובי הקורה.

אני לא רוצה לצטט פקידי אוצר בכירים. אנחנו עובדים אתם לפעמים במחלוקת קשה, במשך שנים. אני מעיד פה, שלא ראיתי אותם במצב רוח כפי שראיתי אותם היום, והם כבר עברו משברים. אנחנו ניהלנו מאבק מאוד קשה עם חלק מהפקידים, ואני מוכרח להגיד אפילו דבר נוסף, שבחלק מהנושאים הם נכנסו למעורבות אישית מעבר למה שהיה נדרש מהם, למשל בנושא חוק הבריאות. מחד גיסא, הערכתי את הדבקות במשימה של פקיד אוצר - הוא לא חייב בזה, והוא יכול להיות ראש קטן. מאידך גיסא, לעתים אמרתי: אולי מוטב שיהיה טיפה ריחוק; תשאיר חלק מהנושאים לאנשי המערכת הפוליטית, לשר ולחברי הכנסת.

2 מיליארדי השקל שבהם- אבל, איך זה עכשיו? מה יקרה עכשיו? איך יטליאו את 3 מדובר? מישהו שאל אותי בחוץ: מה הבעיה? אלה 2 מיליארדי שקל מתוך 200 מיליארד שקל. 15 מיליארד שקל, משום שאלה-אדוני היושב=ראש, לא. אלה 2 מיליארדי שקל אולי מתוך 20 השוליים שבהם מתרכזות כל הבעיות. אחרי שמחזירים חובות ואחרי שהשכר הוא קשיח ויש תקציב הביטחון, וכל התקציבים האלה קשיחים, נשארים שוליים מאוד קצרים, קטנים. עליהם כל המחלוקת. איך מסדרים את זה? איך מטליאים את זה עד מחר בבוקר, כשוועדת הכספים עדיין לא ראתה צורה של תקציב מדינה? כל הספרים שהיו מונחים פה - אין שום דמיון ביניהם ובין מה שיהיה תקציב המדינה.

אז, מה זו הריצה הזו עכשיו לגמור? מה יצא מכל הדבר הזה? אפשר בכלל? הממשלה הזו הגיעה לנקודה שבה הסתירות הפנימיות, בצירוף הנושאים החברתיים והנושאים המדיניים, מביאים אותה לקריסה פנימית. זו לא שאלה של מציאת פשרה. אין בה כוח

ללדת: לא תקציב, לא פעימה ולא הסדר, ובעיקר אין בה כוח להפיח תקווה בתחושה הקשה שהימים האלה מוסיפים לחברה הישראלית. אין בה הכוח הזה.

אדוני היושב=ראש, אני פונה אליך עכשיו לא כיושב=ראש הישיבה אלא כחבר במפד"ל: בואו ונלך אל העם. אתם אומרים שלא חל שינוי? לא חל שינוי - נלך אל העם, יתברר שלא חל שינוי ונצטרך למלא את תפקידנו הלאה באופוזיציה. חל שינוי? אולי. אני מאמין שחל שינוי ונפתח פתח של תקווה. רק אוי ואבוי אם בטלאי על גבי טלאי, בקנייה או במכירה, בהעלמת סעיף ובתוספת סעיף, אתם תגלגלו את שלושת הימים האלה איכשהו, נקבל תקציב גרוע מאין כמותו, האבטלה תעמיק, המיתון יעמיק והמשבר ילך ויעמיק. אתם אולי תשבו בשלטון עוד כמה ימים, עוד כמה שבועות, ואולי גם עוד כמה חודשים, והמצוקה, שנעשית כל כך כבדה, העננה שיורדת על החברה הישראלית תלך ותכביד, תלך ותשקע.

בואו נגיע להסכמה, נקבע תאריך, ובתוך חודשיים או שלושה חודשיים, עם האביב - והאביב היא עונה יפה בארץ - נלך לבחירות, נתייצב בפני העם - אתם עם הישגי הממשלה ואנחנו עם הביקורת, אנחנו עם ההישגים שלנו בקדנציה הקודמת ואתם עם כל המטען שתביאו אתכם, והעם יכריע. רק שלא נמשיך את המחזה הקשה שהציבור רואה אותו יום יום ושעה שעה, ואני אומר לך, ואני מבטיח לך שהוא ימשיך מחר בבוקר ומחר בערב, גם אם 61. בואו ונתלכד לא באיזה תרגיל שאנחנו נתגייס-ברגע מסוים תשיגו רוב של של 59 בשביל "לתקוע" סיעות חרדיות, ואתם תתגייסו בשביל "לתקוע" סיעות ערביות. נאמר "מספיק", ונלך לבחירות.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' בן=צור:

יש הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב=ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת 1997, שהחזירה ועדת-חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 66) (ועדות המועצה), התשנ"ח הפנים ואיכות הסביבה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

הצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998

-1997 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, בבקשה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, נער הייתי וגם קצת זקנתי בבית הזה. ראינו הרבה מחזות לא נעימים בעתות תקציב וגם בעתות שלום של תקציב. מה שאנחנו רואים בכנסת הזאת הוא דבר שקשה להאמין שהוא מתרחש.

אני גם רואה את ראש הממשלה יושב כאן, בואו נשתמש במלים עדינות, במבוכה טוטלית. ובניגוד לדברים שכתבו ואמרו כל מיני אנשים, אני לא שונא אותו. להיפך, כשהוא עלה לשלטון רציתי שהוא יוליך את תהליך השלום.

רן כהן (מרצ):

אל תגיד להיפך.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

לא, להיפך.

רן כהן (מרצ):

גם אני לא שונא אותו.

היו"ר ש' בן=צור:

למה המלה להיפך לא טובה?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

מצדי שהוא יוליך - - -

רן כהן (מרצ):

כי ההיפך משנאה זה לאהוב.

היו"ר ש' בן=צור:

נכון, למה לא? חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, יש לנו שפה משותפת.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

חבר הכנסת רן כהן, להיפך, רציתי שהוא יוליך את תהליך השלום.

יוסי שריד (מרצ):

- - - משום שיש לו טעם אחר. זה לא הטעם שלו.

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת שריד, אתה מוכן לשמוע? אומרים על חג החנוכה שהוא חג הגבורה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

חברי הכנסת שריד וכהן, עשו לי טובה.

להיפך, רציתי שהוא יוליך את תהליך השלום ואיחלתי לו כל טוב, לא משום שאני מסכים עם דרכו אלא משום שחשבתי שיהיה יפה מאוד אם מי שעומד בראש הליכוד יקיים את הבטחתו ויביא שלום לארצנו על=פי הסכמי אוסלו שבלעדיהם אין שלום.

אבל אנחנו רואים כאן מחזה שקובע באמת גם נורמה בחברה הישראלית. כפי שאמר ידידי חבר הכנסת חיים אורון, אני חרד, אני חושש מכך שהשבוע הזה ייצור תקדים שיקעקע עוד יותר את יכולתה של כל ממשלה לנווט את הכנסת, לנווט את דרכה בכנסת.

אנחנו רואים את ראש הממשלה מחלק את ההבטחות שלו. אומרים לו שריון, תומכיו, לא השמאל: אנחנו לא מאמינים לך. הם לא אומרים זאת בחדרי חדרים, הם לא אומרים זאת רק כאן, הם אומרים זאת בחוץ: לא מאמינים לך. מכירים אותך, יודעים אותך. אנחנו רוצים בכתב. ואז מוציא סגן ראש הממשלה מכתב מכיסו, מראה אותו לכל העם היושב בציון בטלוויזיה ואומר: אתם רואים, זאת החתימה של ראש הממשלה, היא לא שווה את הנייר שעליה כתובה החתימה הזו. ואז אומרים: לא נסתפק בכך, אלא אנחנו דורשים ממך התחייבויות מיוחדות.

רן כהן (מרצ):

ממלא=מקומו של ראש הממשלה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אני אומר לכם, רבותי, מה עושים עם נייר שיש עליו חתימתו של ראש הממשלה? זאת ערבות למישהו שלוקח משכנתה? איזה בנק יקבל זאת כערבות? נניח שראש הממשלה חותם: אני ערב לפלוני למשכנתה שלו. יש בנק בישראל או בעולם או בקהיר, או בעמאן, או בכל מקום אחר, שיקבל זאת? אובדן כזה של אמינות.

אני אומר לך, אני לא שונא את ראש הממשלה. אני רואה בו יריב, אני רואה בו אדם שהכזיב ואכזב. כאזרח ישראלי אני גם נפגע מזה, שראש הממשלה שלי, אין עיתון בעולם שלא לועג לו ולא שם אותו ללעג ולקלס. אין עיתון - לרבות בקרב החוגים שלו. הרי הוא בא לכאן כמייצג האינטרסים של תומכי ישראל באמריקה. ה"אקונומיסט" קורא לו פשלונר סדרתי, וה"טיים" קורא לו פיאסקו אחרי פיאסקו, והעיתונות, גם זו האוהדת את ישראל, לועגת לישראל שהיא מסתבכת כל פעם.

מצד אחד, כיריב פוליטי, אני שמח, כי הרי המלחמה שלנו ידועה. אבל מצד שני, כאזרח ישראל אני גם מצר על כך שלכך הגענו, שמחלקים כאן את הפתקים האלה, בכל המפלגות.

אני גם רוצה לומר, שראש הממשלה נכנס בעובי הקורה. אני לא שמעתי על כך, שראש ממשלה נכנס בעובי הקורה של תקציב חודשים לאחר שהוגש, לאחר שהצביעו עליו, לאחר שהוא שיבח אותו בכל אמצעי התקשורת. הרי אנחנו, חברי ועדת הכספים, נכנסנו בעובי הקורה, ומה מצאנו שם? מצאנו שם - שוב, אני לא רוצה להתבטא בשפה קשה - אבל מצאנו שם עובש ואי=התאמה, תקציב שלא מתאים לצורכי החברה הישראלית.

אני רוצה לומר מה הבעיה המרכזית בתקציב. הרי אני לא יכול לפרוס את כל יריעת הכישלונות של התקציב הזה, שיש בו סתירה פנימית בין הצרכים של החברה הישראלית ושל המשק הישראלי ובין הצרכים הפוליטיים של שותפי ראש הממשלה. הצרכים הפוליטיים של ישראל דורשים חיזוק תעשייה בפריפריה, בנגב ובצפון. הממשלה חיזקה את האטרקטיביות של חמש דקות מכפר=סבא.

המשק הישראלי והחברה הישראלית דורשים הגדלת כוח האדם העובד. יש לנו אחד השיעורים הנמוכים בעולם של השתתפות בכוח העבודה, גם בעבודת נשים, גם בעבודת גברים. מה עושה הממשלה? מה עושה התקציב? מגדיל את האטרקטיביות, את כוח המשיכה של האי=עבודה, מגדיל את תקציב משרד הדתות - בעיקר בסעיף תלמידי ישיבות - בכמעט 20%, בניגוד להקטנה דרסטית של תקציב החינוך במיליארד ש"ח.

היום אני שומע את נגיד בנק ישראל אומר ברדיו, שצריך לחזק תשתיות, חינוך והסבה מקצועית. מה לעשות שהתקציב הזה פוגע בתשתיות, פוגע בחינוך, פוגע בהסבה מקצועית ומגדיל את ההקצאות להתנחלויות ולישיבות? וכבר נתתי דוגמה. הוא לא סתם

מגדיל את תקציב הישיבות. מותר ללמוד בישיבה וגם זכאי מישהו ללמוד בישיבה ולקבל תמיכה מסוימת מהממשלה. אבל הממשלה הזאת באופן מלאכותי ושרירותי פותחת פתח מילוט משירות בצה"ל, אף שלדבר הזה יש מחיר לא רק ביטחוני אלא גם כלכלי, משום שהתנאי לאי=שירות בצה"ל הוא אי=עבודה.

אני חוזר על מה שאמרתי גם בהזדמנות קודמת. יש לנו מבחן אחד פשוט מאוד. אני מציע למערכת הביטחון דבר פשוט מאוד, בלי לפגוע כלל בשירות תלמידי הישיבות בצה"ל. אני מציע שהתלמידים ייבדקו בדיקות רפואיות ובדיקות כושר לפני שהם מקבלים את הפטור. פשוט, נכון? אין שום בעיה. מי שלא כשיר לשירות בצה"ל מטעמי בריאות, בריאות הגוף או בריאות הנפש או התאמה אחרת לצה"ל, ישוחרר - פטורים מעונשו של זה. יוכלו לנסוע לחוץ=לארץ, לא צריכים להתייצב כל שנה ולקבל את טופס הדחייה השקרי הזה, וראשי הישיבות יהיו פטורים מכל הדאגות. והלוא גם הקטנו את מספר תלמידי הישיבות הפטורים משירות בצה"ל, מכיוון שאלה פטורים לא בגלל שירות בישיבה אלא בגלל אי=התאמה.

למה לא עושים זאת? למה לא עושים את הדבר הפשוט הזה? הרי לפי הדבר הפשוט הזה, 30%-40% לפי אומדן יהיו פטורים משירות בצה"ל ולא ייכללו בסטטיסטיקה המרגיזה הזאת של מי שלא משרת בצה"ל. לא עושים זאת מכיוון שאם הם יהיו פטורים משירות בצה"ל תהיה להם ברירה - ללמוד בישיבה ולא לעבוד, ללמוד בישיבה ולעבוד עבודה חלקית או לעבוד.

הממשלה, במקום ללכת בהצעה ראשונית של שר האוצר ולעשות משהו כדי להקטין את המספר המדהים הזה של תלמידי ישיבות שנאלצים שלא לעבוד על=פי הסידור הטיפשי והמרושע הזה, מגדילים את האי=עבודה בישראל.

בכל אשר ניגע אנחנו רואים את ההבדל בין הצורך של החברה הישראלית לבין המדיניות - אני לא יודע אם המדיניות של ראש הממשלה, משום שאני לא יודע מה היא מדיניות ראש הממשלה. אני בקושי יודע מה היא ברגע זה. מה היא תהיה מחר בבוקר אינני יודע.

מה צריכה מדינת ישראל? מה עוצמתה? עוצמתה היא בכך שהיא מרחיבה את השפעתה במזרח, במערב, בצפון ובדרום, שהיא הופכת מעצמה טכנולוגית, שמשקיעים בה, שעולים אליה. הכול נמצא בסימן ירידה מאותו יום מר ונמהר שבו עלה בנימין נתניהו לשלטון:

העלייה בירידה, ההשקעות בירידה, הירידה בעלייה.

אני חושב לעצמי, הרי זה כבר לא ויכוח על דרך פוליטית. הרי זה כבר ויכוח על אמינותה של ממשלה. הרי זה כבר ויכוח על עמידה ביעדים הלאומיים של החברה הישראלית. ישראל חייבת לצמוח.

בתקופה של הממשלה הקודמת - הרי העובדות מדברות בעד עצמן. חצי מיליון מקומות עבודה נוצרו, רובם לא במגזר הציבורי, רובם במגזר היצרני. האבטלה ירדה באורח דרמטי. האבטלה בציבור העולים ירדה לשליש; לא בשליש, לשליש. והנה בבת אחת משתנה כל מצב הרוח, כל הנתונים, וזה לא חלק ממחזור העסקים של הכלכלה, גם זה קיים. זהו חלק ממדיניות חדשה, מדיניות בלתי מובנת של הפסקת תהליך השלום, של בידודה של ישראל, של אי=אמינות במסרים.

לבסוף, אני רוצה לומר דבר אחד, וזאת נפלאה ממני. אומרים: העם מחולק חצי=חצי. חצי תומך בזה, חצי תומך בזה, הפער הוא קטן. נכון, כך אומרות הקלפיות. אבל ראה איזה פלא, בכל המשאלים, בכל סקרי דעת קהל, אנחנו רואים ירידה גדולה מאוד במצב הרוח ובאופטימיות. אותם סקרים עצמם, שמסרו לפני שנתיים על הלך רוח מרומם של הציבור, על רצון לחיות בארץ, אי=רצון מובהק לעזוב אותה ולרדת ממנה, אופטימיות לגבי מעמדה של ישראל, לגבי הפרנסה, גם האישית - אותם סקרים, באותן שיטות, עם אותם מדגמים, מדברים על ירידה גדולה במצב הרוח.

אז מה קורה כאן? שוב, ההסבר האחד והיחיד שלי הוא, שיש כאן אותו פער עצום בין הדרישות של החברה הישראלית, בין הכמיהות האמיתיות של החברה הישראלית, כולל מצביעי ליכוד, לבין מה שעושה הממשלה ובין מה שהיא לא עושה, לבין מה שהציבור דורש, לבין מה שראש הממשלה מבטיח ולא מקיים. תודה רבה.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

תודה, חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. חבר הכנסת יוסי שריד, בבקשה.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

מי אחריו?

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת רן כהן.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי כנסת שומעים, חברי, עמיתים קרובים, עלו לדוכן הכנסת והצהירו, או ניסו להגדיר את היחס שלהם לראש הממשלה. נו, גם אתה, אדוני היושב=ראש, התערבת בדיון המסקרן הזה. לכן גם אני צריך להודיע בהודעה חד=צדדית ובלתי חוזרת מה יחסי אל ראש הממשלה.

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב=ראש, שאני לא שונא את ראש הממשלה, אבל לעומת זאת אני רוחש לו רגש קשה מאוד, רגש קשה מאוד, ואני מאוד מאוד מתקשה להגדיר את הרגש הזה.

היו"ר ש' בן=צור:

זה לא עניין של קושי.

יוסי שריד (מרצ):

אבל אני חושב שאני אגדיר אותו כטינה מאוד מאוד עמוקה לראש הממשלה, ואני חושב שאני אנסה להסביר לך מדוע אני רוחש לראש הממשלה טינה עמוקה, ואולי אפילו תשתכנע.

אבל לפני כן, אדוני היושב=ראש, אני רוצה לספר לך על מערכת היחסים האישית שלי עם ראש הממשלה הנוכחי, בנימין נתניהו. אני קיימתי אתו יחסי ידידות כאשר אנחנו היינו בממשלה והוא היה באופוזיציה, ומרגע מסוים ואילך הוא היה יושב=ראש האופוזיציה. אנחנו נפגשנו לעתים מזומנות. אלה היו פגישות אישיות, ואלה היו גם פגישות חצי=רשמיות. וכל כך למה? כי ראש הממשלה הנרצח, יצחק רבין, שחשב שצריך

לעדכן את ראש האופוזיציה מעת לעת בכל מה שקשור למשא=ומתן, ביקש ממני, הוא אמר: יוסי, אתה שותף במשא=ומתן, מפעם לפעם תיפגש עם ראש האופוזיציה ותעדכן אותו בכל מה שאפשר וצריך לעדכן. וכך נהגתי, אדוני היושב=ראש. במהלך השנים, במרוצת הזמן התפתחו בינינו יחסים אישיים ראויים לשמם.

אני, כמובן, כפי שאתה מתאר לעצמך, לא רציתי בבחירתו של בנימין נתניהו כראש ממשלה, חשבתי שזה יהיה אסון גדול אם הוא ייבחר. אבל ב=29 במאי, בלילה המר והנמהר ההוא, הוא נבחר. מה אפשר לעשות, דין הבוחר.

כעבור זמן, אדוני היושב=ראש, ראש הממשלה, שהוא ראש וראשון - אני לא מזמן את עצמי לראשי ממשלות, ויהיו אשר יהיו - כעבור זמן ראש הממשלה הואיל לכבד אותי בהזמנה, ונפגשתי אתו. הוא אמר כך, והוא אמר לי עוד כך, ואני נטיתי להאמין לו. והרי אמרו שהוא אדם מציאותי, שעיניו בראשו, שיש לו שתי רגליים על הקרקע, אז אמרתי: טוב, ההתפתחות היא לא ההתפתחות הרצויה, לא בהתפתחות הזו רצינו, אבל אולי ראש הממשלה הזה הוא שיוביל את המדינה הזאת למקום שצריך להוביל אותה, לחוף מבטחים, כך נקרא לזה.

אבל, רבותי חברי הכנסת, קרה לי מה שקרה לכל האנשים שנזדמנו עם ראש הממשלה לפגישה, מה שקרה למפד"ל מפלגתך. אני כבר מזמן הגדרתי את ראש הממשלה כראש ממשלה או כאיש לפגישה אחת, או הייתי אומר, על=פי מאמר השיר המפורסם, לפגישה אחת חצי פגישה. הוא איש לפגישה אחת.

בפגישה הראשונה - והיום אני כבר יודע, זה קורה בכל העולם - בפגישה הראשונה הוא מרשים ביותר, הוא אדם מקסים. הוא הקסים אפילו את ארי שביט, תארו לעצמכם, אפילו את ארי שביט הוא הקסים בפגישה הראשונה.

<u>נעמי חזן (מרצ):</u>

הישג עצום.

<u>יוסי שריד (מרצ):</u>

הישג עצום, הרשים את ארי שביט. אלא מה? לאחר הפגישה הראשונה, בדרך כלל באה פגישה שנייה. יותר גרוע, באה גם פגישה שלישית ורביעית. לפגישה השנייה, השלישית והרביעית כבר צריך לבוא עם משהו, לא רק עם היכולת והכשרון להקסים אותך בהבטחות כמו בפגישה הראשונה.

אתם עוד זוכרים, חברי, שראש הממשלה אמר לכולי עלמא: אני עוד אפתיע. מאז הוא לא חדל גם להפתיע. הוא מפתיע ומפתיע, ומהפתעה להפתעה מצבנו הולך ונעשה יותר ויותר גרוע. זו הבעיה.

גם אני באתי לפגישה השנייה, והפגישה השנייה גם היא היתה בסדר, פגישה סבירה. אבל אני רוצה לספר לך משהו שאולי יפתיע אותך. ראש הממשלה, בפגישתנו השנייה ביקש ממני כל מיני בקשות, בקשות לא אישיות, בקשות שחשבתי שעולות בקנה אחד עם האינטרס הלאומי. ואני אספר לך, שדווקא נעניתי ברצון, והוא יודע במה מדובר, אפילו מדובר בעניינים רציניים, ונעניתי לו ברצון. למה? כי הוא ראש הממשלה והוא מופקד על ביטחונה, על שלומה, על גורלה, על עתידה של המדינה הזו, ונעניתי לו ברצון. היה מדובר בעניין רציני, ומדוע שלא איענה לו. כל ההעמדה הזו כאילו מדובר במצוות אופוזיציה מלומדה, כל ההעמדה הזו היא מופרכת לחלוטין, ויש לנו ראיות נוספות.

היה ראש ממשלה בישראל, שמו היה מנחם בגין, עליו השלום. מנחם בגין, כפי שאתה יודע, גם בו לא בחרתי וגם אתו היתה לנו מחלוקת רבה. אבל מנחם בגין, ביום אחד הביא שלום עם מצרים. ואנחנו, אולי בשונה מחברים אחרים במפלגות אחרות מן האופוזיציה של היום, אנחנו מאוד מאוד שמחנו. אמרנו: מה אכפת לנו מי מביא שלום, העיקר שיביאו שלום. אכפת לי שמנחם בגין מביא שלום? שבנימין נתניהו מביא שלום? שאתה, אדוני היושב=ראש, תביא שלום? מה אכפת לי, ובלבד שיבוא שלום, ובלבד שנהיה בטוחים שהמדינה הזו מתנהלת כפי שמדינה כל כך בעייתית צריכה להתנהל. זה הכול.

אנחנו היינו סוכני המכירות הכי נלהבים של מנחם בגין לשלום עם מצרים. יצאנו מגדרנו. אתה לא התלהבת כל כך. לנו יספרו איך ממלאים תפקיד של אופוזיציה? הרי לראש הממשלה הזה - כל פעם שאני אומר "ראש הממשלה" אני לא מאמין שזה קרה לנו.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

אבל הוא ראש הממשלה.

יוסי שריד (מרצ):

כן, לפעמים קורים אסונות, מה לעשות?

היו"ר ש' בן=צור:

אבל הוא בא להתייעץ אתך, זה מעיד על משהו. הוא מתייעץ אתך, זה אומר משהו. חבר הכנסת שריד, אם הוא מתייעץ אתך, סימן שבאמת הוא מחזיק ממך, מכבד אותך.

יוסי שריד (מרצ):

מה אתה אומר? נשימתי נעתקת. אל תמשיך בזה, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ש' בן=צור:

תשתה קצת מים.

רן כהן (מרצ):

הוא לא התייעץ, הוא ביקש.

יוסי שריד (מרצ):

הוא ביקש, הוא לא התייעץ.

היו"ר ש' בן=צור:

כל פגישה יש בה מן העצה.

יוסי שריד (מרצ):

לא חשוב, פגישה או עצה. אני רק רוצה לומר לך, שלאחר הפגישה השנייה ראיתי שקורה דבר מאוד מוזר, מה שקרה לכל הנפגשים עם בנימין נתניהו, בלי יוצא מן הכלל, אפילו המפד"ל - קרה שלא היה קשר. בהתחלה זה התמיה אותי, חשבתי שאולי משהו לא בסדר אתי, אולי אני לא מסוגל כל כך לעקוב אחר התפתחות העניינים. לא היה שום קשר בין מה שנאמר בפגישה לבין מה שהתחולל במציאות. חשבתי: אולי משהו לא בסדר אתי. אבל בסוף שמעתי שזה קורה לכל אחד שנפגש אתו.

אדוני היושב=ראש, לו בנימין נתניהו - הרי אנחנו הבטחנו לו רשת ביטחון. מי הבטיח לו רשת ביטחון? המפד"ל הבטיחה לו רשת ביטחון? המפד"ל כל הזמן אומרת: אני אפיל אותו, אני אפיל אותו אם הוא יעשה איזו פעימה - כל העניין העלוב הזה, זה 2%, זה 3% - המפד"ל אומרת: אני אפיל אותו. ומרצ אומרת, כאופוזיציה - איפה נשמע כדבר הזה - מרצ אומרת: אנחנו נציל אותך אפילו מידי המפד"ל ואנחנו ניתן לך רשת ביטחון. לנו אפשר להטיף על אחריות של אופוזיציה?

עכשיו אני אגיד לך למה אני רוחש לבנימין נתניהו טינה עמוקה ביותר. הרי, נניח רגע לשמאל - אין שמאל, השמאל לא אמר דבר וחצי דבר על ראש הממשלה, על מהימנותו ואמינותו - אבל מה עם כל האנשים בימין? למה עם השאלה הזו לא התמודד העיתונאי החשוב ארי שביט? אני אגיד לך למה הוא לא התמודד עם זה, כי לו הוא היה מתמודד עם השאלה הזו, לא היתה תיזה. אם לא היתה תיזה, לא היתה רשימה. וכך רשימה מאוד ארוכה, זה ברור, וגם דעתנית, היתה יורדת לטמיון, וחבל.

הרי אני לא יכול לזכור עכשיו את כל האנשים, אבל בואו נראה, ככה: בממשלה - דוד לוי לא מאמין למלה שיוצאת מפיו, אריאל שרון לא מאמין למלה שיוצאת מפיו, מיכאל איתן לא מאמין לו, לימור לבנת לא מאמינה לו, דן מרידור לא מאמין לו, בני בגין לא מאמין לו, נתן שרנסקי לא מאמין לו, יולי אדלשטיין לא מאמין לו, רוני מילוא לא מאמין לו, לנקרי, שיושב אתנו כאן, לא מאמין לו, מקסים לוי לא מאמין לו, יוסי פלד לא מאמין לו.

אז אני שואל אותך, מי מאמין לו? עכשיו, אם אתם מאמינים לו, למה אתם לא מקבלים ממנו את ההבטחה שלו, שהוא נתן לכם? מה אתם באים אלינו בטענות בכלל, אם

אתם מאמינים לו?

אני כבר אמרתי אתמול, ואני חוזר על כך גם היום, זה עניין של נטייה. יש אנשים שאוהבים לאסוף בולים ויש אנשים שאוהבים לאסוף מטבעות ויש אנשים שאוהבים כנראה לאסוף הבטחות של בנימין נתניהו. אוסף, שיהיה לכם אוסף של הבטחות בנימין נתניהו ותשלחו אותו אחר כך לתערוכה, תערוכת אוספים בין=לאומית.

אז מה אתם רוצים מאתנו, הרי אתם לא מאמינים לו. למה אתם לא מאמינים לו? - משום שהוא הוליך אתכם לא אחת שולל, הוא רימה אתכם, הוא שיקר לכם, ולכן אתם לא מאמינים לו. זה מאוד אנושי, אני מבין אתכם, אבל מה הטענות אלינו, ריבונו של עולם?

אבל למה אני רוחש טינה כה עמוקה לבנימין נתניהו? משום, אדוני היושב=ראש, ופה אני חושב שאולי תגלה מידה של הבנה למה שאני מתכוון לומר, אני כל חיי ניסיתי לחנך את ילדי בצורה אחרת, ניסיתי לחנך את תלמידי בצורה אחרת. איך אמר אדם מאוד קרוב לי, שאני לא בטוח שאני רשאי לצטט אותו כי הוא לא הסמיך אותי, אדם מאוד קרוב לי אמר לי לפני כמה ימים: יוסי, החמצנו חיים שלמים במאמץ להיות אנשים הגונים. כמובן, זה נאמר באירוניה, כי אנחנו לא מתחרטים על זה שאנחנו אנשים הגונים. אבל ככה אנחנו מנסים לחנך את ילדינו.

עכשיו, מי זה מחנך העל? מחנך העם זה ראש הממשלה, וראש הממשלה מחנך לשקר. הוא מקלקל את הילדים שלי, הוא משחית את הילדים שלך, הוא משחית את כל הנורמות הציבוריות, הוא מקעקע כל ערך יסודי בחברה דמוקרטית. מי כבר מדבר על אוסלו כן, אוסלו לא? מי כבר מדבר על מדיניות, על דרך כזו במדיניות, על דרך אחרת? מי זה מדבר כבר על נצים ויונים? מדברים על הנורמות הכי בסיסיות, על הערכים הכי בסיסיים של חברה מתוקנת, של חברה דמוקרטית, והדברים האלה הולכים ונשחקים.

חברי, חיים אורון, איש הגון, שאל האם בכלל אפשר יהיה עוד להעביר תקציב לאחר שקרה מה שקרה כאן היום ואתמול ושלשום. אני שואל שאלה הרבה יותר מפליגה והרבה יותר מרחיקת לכת - האם ניתן בכלל יהיה למשול לאחר שהממשלה הקלוקלת הזו, שלך ושל חבריך, משלה בנו במשך שנה וחצי? תראו מה קרה בשנה וחצי למדינה. האם בכלל עוד אפשר יהיה למשול?

אני לא אחת ניסיתי לטעון, שאמון ואמינות זה לא עניין של תכונת אופי נאה, שראוי להתגדר בה. ודאי שזה גם עניין של תכונת אופי.

היו"ר ש' בן=צור:

אני מבקש לסיים. אני לא רוצה ליצור הבדל בין חברי הכנסת.

יוסי שריד (מרצ):

אני כבר מסיים.

של תכונת אופי נאה. טוב מאוד אם אדם הוא אמין ונאמן ומעורר אמון, זה מצוין. אבל אמון ואמינות, אדוני היושב=ראש, תכניסו לכם את זה טוב טוב פעם אחת ולתמיד לראש, זה כלי שלטוני.

למה קורה כאן מה שקורה? למה ראש הממשלה בא הנה כל יום כאילו זו היתה הסאונה היומית שלו - הוא גם מתפשט, הוא גם מזיע, וגם מצליפים בו בזרדים לחים? למה זה קורה לו? משום שאתם לא מאמינים לו, אנחנו לא מאמינים לו, איש לא מאמין לו.

לכן, משום שהוא משחית את הערכים המאוד=בסיסיים האלה, אני נוטר לו טינה מאוד עמוקה.

היו"ר ש' בן=צור:

חבל, חבל על זה שאתה רוחש טינה.

חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברות וחברי הכנסת, אדוני היושב=ראש, אני מוכרח לומר לך,

שאני מנסה בימים האחרונים איכשהו לגרד נחת מכל מיני כיוונים כדי להרגיש בכל זאת קצת יותר טוב.

היו"ר ש' בן=צור:

עכשיו יהיה לך חבר הכנסת יהודה לנקרי.

רן כהן (מרצ):

דווקא הייתי שמח מאוד אם היית נשאר, אדוני היושב=ראש, חבר הכנסת שמריהו בן=צור, אף שבשמחה רבה אני נשאר גם עם ידידי, חבר הכנסת לנקרי.

אדוני היושב=ראש, אתה יודע שבמסגרת הנחמות על מה שעובר בימים האחרונים, אני ממש מגרד מכל כיוון נחמות, אז אני נזכר שאתמול הייתי בצריפין, במחסני הסוכנות, שם נמצאו 16,500 דרכונים, של יוצאי צפון=אפריקה בעיקר, כ=5,000 ממרוקו, 4,300 מתוניסיה, ועלה בדעתי שאולי בעצם גם לך או למשפחתך יש שם דרכונים.

בן כמה היית כשעלית לארץ?

היו"ר י' לנקרי:

אנחנו עלינו בחודש ינואר, בשנת 1965.

רן כהן (מרצ):

בן כמה היית?

היו"ר י' לנקרי:

אז הייתי בסביבות גיל 17.

רן כהן (מרצ):

כלומר כבר היה לך דרכון שלך. אז אולי הדרכון שלך נמצא שם?

היו"ר י' לנקרי:

יכול להיות.

רן כהן (מרצ):

הוא לא ברשותך?

היו"ר י' לנקרי:

הוא לא ברשותי.

רן כהן (מרצ):

אתה יודע מה, אז כמעט בטוח שהוא נמצא שם. אני מתנדב בהחלט, לאחר שהתנדבתי להסדיר עם הסוכנות את החזרת כל הדרכונים הללו למשפחות, והיום יש חמש תחנות - בעניין הזה גם אברהם בורג עשה בהחלט מבצע מאוד יפה, לאחר שפניתי אליו - והיום ניתן להחזיר את הדרכונים. אם תרצה, אני אשמח מאוד לעשות לך את השירות הזה, כמו לכל אזרח שיפנה.

היו"ר י' לנקרי:

זה דרכון שיש לו דווקא ערך, שכן ילידי מרוקו עדיין נחשבים למרוקנים.

רן כהן (מרצ):

נכון מאוד, הדרכון הזה תופס, כלומר הוא נותן לך עדיין אזרחות במרוקו.

אגב, אתה יודע, אתמול זה היה מרגש באמת עד דמעות. היו שם אנשים מבוגרים בני

50, שראו את עצמם בתור ילדים קטנים בדרכונים של הוריהם. במקרים אחדים ההורים או האחים כבר אינם בחיים, והדברים מרגשים עד דמעות.

אני חושב שהגזלה הזאת של הדרכונים היתה מעשה מחריד. יכל לעשות את זה באמת רק מי שהרגיש התנשאות, והייתי אומר כמעט נכונות לבזות את העולים החדשים הללו, שרק באו מהארצות שבהן חיו אל מולדתם, לגזול מהם אז את הזהות הזאת, את הקניין היחיד.

חלק מהם, אגב, אתה יודע, פעם ראשונה שכתוב להם תאריך יום ההולדת שלהם, ועל=פי זה הם הולכים היום למשרד הפנים, כדי שיירשם לא 00, כמו שכתוב היום, אלא תאריך יום ההולדת האמיתי.

היו"ר י' לנקרי:

אכן, שלב בהחלט מבזה במסע למחיקת זהות.

רן כהן (מרצ):

זו חרפה. אתה יודע, 300,000 איש בארץ, שבתעודת הזהות שלהם לא כתוב יום, כתוב - 00, לא כתוב חודש, כתוב - 00. את העניין הזה, אני מאוד מקווה שאני אצליח בחודשים הקרובים למחוק לחלוטין, כי כבר יש כל הסידורים כדי שזה יתוקן.

אם נעבור לנושא שלנו, אדוני היושב=ראש, אני רוצה לומר לך, אני מאזין לרדיו, ואני ממש לא מאמין. יושבים שני שרים, שגילו את אמריקה. הם מודיעים שקצה נפשם בממשלה הזאת - אני מתכוון לרפאל איתן ולאביגדור קהלני - והם אומרים שפשוט אין להם כבר כוח לממשלה הזאת ולסחטנות הדתית, ומה שהם רוצים היום, זה לפזר את הכנסת.

נו, אני לא מבין בכלל מה הבעיה. הרי לרפול יש חמישה חברי כנסת ולקהלני יש ארבעה חברי כנסת, והם ביחד תשעה, ולאופוזיציה יש 54 חברי כנסת, ואני אפילו כבר לא מביא בחשבון, אדוני היושב=ראש, אותך ואת חבריך, שהצבעתם אתנו היום, לדעתי במעשה אמיץ ונכון. והנה, אנחנו רוב עצום. אז למה קהלני ורפול לא מגישים הצעה לפזר את הכנסת, אם פשוט הם כבר נגעלים מהסחטנות הדתית, וכבר נמאס להם מכל המהומה והאנרכיה

והאנדרלמוסיה? לא רק הם אומרים את זה, רוב הציבור כבר אומר את זה. אני פשוט לא מבין. אם הדברים שלהם לא היו פשוט חסרי ערך, שאפילו אין בהם אוויר למלא בלון חנוכה של ילדים, שאין בהם אוויר לעשות "פוה", כדי לכבות גפרור - שלו היה, אפשר היה לעשות עם זה משהו.

אבל, בכלל, היום, הרי כל הדברים מאבדים את ערכם, מאבדים את משמעותם. ראש הממשלה אומר שהוא נכנס בעובי הקורה של התקציב. נו, יש לנו עוד איש אחד בקיר; האיש שבקיר. הוא ידבר מתוך הקורה. תקציב המדינה הוא מדיניות ממשלת ישראל. עד עכשיו הוא לא היה בתוך הקורה? אז איפה הוא היה, באוויר, בחוץ?

אדוני היושב=ראש, אני מאמין - ואני שמח מאוד לומר זאת כשאתה מנהל את הדיון הזה - שמה שיצא ממהומת התקציב הזאת, זה שקואליציית חוק הדיור הציבורי וחוק ההשכלה הגבוהה תנצח את הקואליציה של הממשלה הזאת.

<u>יצחק כהן (ש"ס):</u>

מלה טובה על ש"ס.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

הנה, הנה, עכשיו. בוא ותשמע, חברי, חבר הכנסת יצחק כהן.

מה זאת קואליציית הדיור הציבורי? זאת הקואליציה שחברנו אליה יחד, גם מגשר, גם מש"ס וגם אחדים מישראל בעלייה, וכמובן ממרצ ומהעבודה, ואמרנו: הדירות של "עמידר" והדירות של "פרזות" והדירות של כל החברות של הדיור הציבורי - "חלמיש", "עמיגור" ואחרות - הדירות הללו שבעדן משלמים אנשים 40 ו=50 ו=30 ו=20 שנה או עשר שנים שכר דירה, הדירות האלה שייכות לדיירים. והן תהיינה שלהן. בעזרת השם אתה רוצה שאומר? - בעזרת השם. אבל, אני אומר לך, גם בעזרת החוק שלנו, כולנו היום מריצים יחד, ונעביר את הדירות האלה במחיר מסובסד לידי הדיירים שלהן.

למה? - כי הם שילמו בעדן שכר דירה. שהרי זה דבר מאוד פשוט, אם הם היו לוקחים משכנתה ומחזירים את הכסף בעבור המשכנתה, לא לחברת הדיור, אלא לבנק - הדירה

היתה שלהם. אז למה שהדירה לא תהיה שלהם? אנחנו באים להגיד להם: הדירה הזאת היא שלכם. אבל הממשלה של נתניהו, הקואליציה של נתניהו, לא רוצה לתת את זה, כי נתניהו רוצה למכור את זה ליזמים מיליארדרים.

דרך אגב, היום ראיתי ב"ידיעות אחרונות", אצל נורית ריגלר, שהוא מעביר 300,000 דולר לחברים שלו מקליפורניה, שכביכול מנהלים את החגיגות של ישראל לכבוד שנת ה=50. מודעי לא הסכים להעביר. האלוף יוסי פלד לא הסכים להעביר. עכשיו, החברים שלו בלשכה שלו מעבירים.

הקואליציה הזאת, היא גם הקואליציה שבה הגשנו הצעת חוק - היושב=ראש, חבר הכנסת לנקרי, וחבר הכנסת בן=עמי ואנוכי ואחרים - על השכלה גבוהה חינם. במדינה הזאת, שבה היום מעבירים מיליארדים לכל מיני מטרות, שאין בהן לא צמיחה ולא כלכלה ולא חינוך ולא השכלה ולא מקצוע, הדבר הראשון שצריך לתת לבן הארץ הזאת, זו השכלה גבוהה חינם, ובעיקר למי שלא יכול לממן את זה. זאת הקואליציה האמיתית שדואגת למדינה הזאת, ולא הקואליציה שבראשה עומד ביבי נתניהו. ואנחנו ננצח.

אדוני היושב=ראש, שמעתי שפך השמן, אתמול, היה פשוט דימוי נפלא. פך השמן של נתניהו הוא פך קטן ומסכן, והוא לא צריך להספיק לשמונה ימים, הוא צריך להספיק לשנה שלמה, וצריך להתאמץ. קודם כול, מי מכריח את ביבי נתניהו, שהפך יהיה קטן? הלוא הבחירה שלו תהיה עכשיו במדיניות של צמיחה כלכלית, בעקבות העובדה שלא ממשיכים בתהליך השלום. אנחנו מוצאים את עצמנו היום יותר ויותר מבודדים ופחות ופחות מעוררים אמון בעולם, ויש פחות חשק לבוא ולהשקיע בארץ הזאת. זה מה שמקטין את פך השמן של המדינה, כי קודם כול צריך לדאוג שתהיה צמיחה, וראינו מה קרה בתקופה קצרה מאוד של שלוש, שלוש שנים וחצי של התחלת תהליך שלום. אם ראש הממשלה רוצה פך יותר גדול, שיהיה בו יותר שמן - יעשה תהליך שלום. אפילו הבאבא ברוך, שהוא לא גאון גדול, ואפילו ישב בכלא על כמה עבירות, הבין דבר אחד מאוד פשוט - בלי תהליך שלום לא יהיה פה שום דבר.

לביבי נתניהו יש פך שמן קטן. אבל אם יש לו פך שמן קטן, אלוהים אדירים, איך זה יכול להיות שלישיבות החרדיות שמצמיחות אנשים שלא משרתים בצבא ולא יוצאים לעבודה ולא תורמים לצמיחה כלכלית - בשנה אחת יש גידול של 20%, בשנה השנייה גידול של 17%? איך זה יכול להיות, שאני רק פותח שני עמודים, ואני מוצא שהטבות לעידוד

השקעות הון להתנחלויות - בהתנחלויות, לא באופקים, לא בנתיבות, לא בירוחם, לא בדימונה ולא בשלומי - 80 מיליון שקל? אני מוצא שלצורך של כבישים בהתנחלויות יש 390 מיליון שקל? זה הפך הקטן? אם הפך של נתניהו כל כך קטן, למה הוא כל כך גדול? למה הוא שופך כל כך הרבה שמן במקומות שבהם אין אף מובטל אחד, אין אדם עני אחד, אין רעב אחד? שם יש המון שמן.

לאופקים - אין, לדימונה - אין, אבל לא רק לאופקים ולדימונה אין, אין לבריאות של העם הזה. רבותי, אדוני היושב=ראש, מה זה אין? אני אומר לך, אני משתגע, מה זה אין? ראש הממשלה וגם חבריו אומרים, שיש לנו מערכת בריאות נהדרת, מהטובות בעולם. נו, אז הם לקחו עכשיו שוונג, ממש אתגר לרסק אותה. למה? כי אם היא טובה, ואנחנו לא רוצים לשפר אותה, לא רוצים להיות ראשונים בעולם. אבל נישאר שניים. אז מה צריך לעשות? לשפר אותה, להוסיף לה, לתקן אותה פה ושם. אבל מה שעושים זה שמניפים עליה גרזן. רוצים להוריד ממנה היום כמיליארד ו=500 מיליון שקל. ולמה להוריד ממנה? למה שהיה קבוע בחוק ביטוח בריאות ממלכתי.

הלוא הממשלה הלכה וביטלה את המס המקביל. המס המקביל הוא חלק אינטגרלי של חוק ביטוח בריאות ממלכתי. מה זה מס מקביל? - כאשר אדם יוצא לעבודה בבית=חרושת ובריאותו נשחקת בעבודה בבית=החרושת או במשרד או בבית=הספר או בצבא או בחקלאות או בכל מקצוע, אם הוא מוסר חלק מבריאותו, מקום העבודה משתתף בביטוח שלו בבריאות.

באה הממשלה וביטלה את המס המקביל. מקום העבודה לא משתתף יותר בבריאות של העובד. העובד צריך לממן זאת לבדו, מכיסו, פעם אחת על=ידי מס הבריאות ופעם שנייה על=ידי מס הכנסה. איזה צדק הוא זה? איזה היגיון הוא זה? אגב, זה לא קיים במדינות הכי קפיטליסטיות בעולם. בכולן מקום העבודה משתתף בביטוח הבריאות של העובד. בישראל, שומו שמים, החליטו לבטל זאת. אבל, תוך כדי ביטול הורידו ממימון מערכת הבריאות 600 מיליון שקל שהממשלה היתה צריכה לשלם. אחר כך באים ואומרים: אין כסף.

אגיד לכם איפה הכסף, ב=390 מיליון שקל שהולכים לכבישים העוקפים וההתנחלויות, ב=80 מיליון שהולכים לתשתית התעשייה בהתנחלויות, בהקצבות אדירות, במיליארד שקל 700 מיליון שקל שהממשלה לא רוצה לממן. זה-ויותר שהועברו להתנחלויות. יש עוד 800 נקרא שאין כסף? לא. זה נקרא שיש כסף. אגב, הוא גם מצוי בכיסה של הממשלה, בפך השמן הקטן הזה של ראש הממשלה. אלא מה? ראש הממשלה החליט לקחת אותו ולשים את הפך

הזה אצלו, בגינה שלו, אגב בגינה של המפד"ל, בגינה שהכי קרובים אליה הם המפד"ל.

קודם ניהל פה חבר הכנסת בן=צור את הישיבה. הלוא אין התבזות יותר גדולה ממה שקורה בימים אלה.

היו"ר י' לנקרי:

חבר הכנסת רן כהן, אתה נהנית אצלי מהספק. אני באתי עם הקונצפט של 15 דקות, ואילו סגנית מזכיר הכנסת מזכירה לי שזה עשר דקות. נהנית מכמה דקות תוספת. אני נותן לך עוד דקה, דקה וחצי, לסיים.

רן כהן (מרצ):

אני מודה לך. באמת מייד אסיים. אבל לא לפני שאני רוצה לומר דבר אחד.

היו"ר י' לנקרי:

קח שתי דקות.

רן כהן (מרצ):

אני אומר לך, אדוני היושב=ראש, אילו ידעתי - היית נותן לי שתי דקות וחצי. אבל תעשה מה שאתה רוצה.

אני אומר לך: אפשר להשתגע מהממשלה הזאת. בסדר, נניח שמנסים להונות את כולם ולהגיד: אין תקציב. אז עושים כל מיני רעות חולות שאנחנו מתנגדים להן. אבל אולי אתה מסוגל להסביר לי למה מתנפלים על הקשישים של המדינה, כשאפילו תקציב מזה אין? הרי למה מתכוון החוק הזה שהביאו? ואגב, הוא עוד ישנו. אף אחת מהמפלגות לא צריכה להוריד את זה. רוצים להוריד כסף מכל קשיש, לאחר שהוא עבד 35 שנה ושילם טבין ותקילין למוסד לביטוח לאומי. הוא מגיע במקסימום ל=1,300 שקל בחודש. כמה המון כסף, 1,300 שקל, שצריך לחיות מהם. בא שר האוצר ואומר: זה יותר מדי. הוא החליט להוריד מזה 170 שקל.

דוד צוקר (מרצ):

כמה זמן אתה מדבר?

רן כהן (מרצ):

אני כבר מסיים.

170 שקל. למה? כי הוא מצא את הכי עשירים, את הספסרים, את המלווים בריבית, את נושכי הנשך, את המגלגלים בבורסה. הוא מצא את אלה שפשוט מחזיקים הון עתק של המדינה, את הקשישים האלה. ל=53% מהם, כ=300,000 איש, אין שום הכנסה חוץ מ=1,300 השקל האלה, ולאלה הוא רוצה להוריד 170 שקל כל חודש, עד סוף ימי חייהם, שאגב, יתקצרו במקרה הזה.

אני אומר לך, אדוני היושב=ראש, שהוא לא מתכוון להוריד זאת מאלה שמקבלים את זה עכשיו. זאת אומרת, אפילו השנה לא יצא לו מזה שקל אחד; שקל אחד, לא קיצוץ בתקציב שלו ולא מה שהוא צריך לתת. הכול יישאר על מקומו. זה בכלל יבוא לידי ביטוי ממש רק בעוד חמש=עשר שנים. אגב, לביטוי מלא זה יבוא בעוד 20 שנה. אז למה צריך שבצד הכישלון של התקציב הזה תבוא הרשעות במלוא עוצמתה?

תסלחו לי, אנחנו מדינה שצריכה להתבייש, כל יום להסתכל בראי ולירוק על פרצופה. איך היא מתייחסת לקשישיה? אנחנו מדינה מהבודדות בעולם שבה שני=שלישים מהקשישים חיים בשלושת העשירונים הנמוכים, העניים. שני=שלישים. הם נולדים בעשירונים הבינוניים והאמידים יותר, וכשהם נהיים קשישים הם מידרדרים למטה, לעשירונים התחתונים. עכשיו באים ורוצים לקבור אותם מתחת לאדמה. זה תקציב וזה חוק שאפשר לתמוך בו? - חלילה וחס. תודה רבה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן, שהתמקד בדבריו על הצורך בשמן טוב, בשעה שראש מפלגתו דיבר על הצורך בשם טוב.

נזמין כעת את חברת הכנסת ענת מאור לנמק את הסתייגויותיה.

ענת מאור (מרצ):

אנחנו התחלפנו בהסכמה.

היו"ר י' לנקרי:

סליחה, החלפנו. חברת הכנסת נעמי חזן, בבקשה. עשר דקות, בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, חברי סיעתי, הבודדים שנמצאים ברגע זה במליאת הכנסת - - -

קריאה:

אפשר לנוח. זה לא רע.

נעמי חזן (מרצ):

אני חושבת שבינתיים הצלחנו לגמרי לא רע.

אדוני היושב=ראש, בסיום ההצבעות היום, שהיו בסביבות השעה 15:00, ניגש אלי אחד מוותיקי הבית ואמר לי באמת בכאב ובצער רב כך: נעמי, 35 שנה אני עובד בכנסת ישראל, ולא זכור לי אירוע כמו שהיה פה היום. ואז הוא מייד תיקן את עצמו ואמר: לא זכורה לי סדרה של אירועים סביב תקציב המדינה, כפי שהיו בשבוע האחרון. הוא אמר: אנרכיה כזאת בכנסת כזאת, בדיוני תקציב, פשוט לא זכורה לי. הוא אמר: מה אנחנו עושים?

אני לא אגלה כל סוד אם אומר, שהוא לא בדיוק מחזיק בעמדותי מבחינה פוליטית

ומבחינה מדינית. הוא לא מחזיק בעמדות של חבר הכנסת יוסי שריד ולא של חבר הכנסת רן כהן, שדיברו לפני, ולא בעמדותיהם של חברת הכנסת ענת מאור וחבר הכנסת דדי צוקר, שידברו אחריו. עמד מולי היום אדם מודאג, באמת מודאג, מעתידה של מדינת ישראל.

כבר למעלה משבוע אנחנו מנהלים דיון על חוק הסדרים שתוכנו אינו ידוע לנו. הוא לא ידוע לנו לא משום שלא טרחנו לשאול, לברר, לחפש, לבדוק, לקרוא. חוק ההסדרים הזה איננו ידוע לשר האוצר ולראש הממשלה ברגע זה. בעוד יומיים אנחנו נידרש להצביע על תקציב המדינה. אבל אתה יודע מה, אדוני היושב=ראש? תקציב המדינה אינו ידוע לנו, אינו ידוע ודאי לך, אינו ידוע לשר נאמן, אינו ידוע לראש הממשלה.

הרי המחזה הזה הוא מחזה סוריאליסטי. אנחנו אמורים לקבל החלטות רציניות באמת בנושאים כבדי משקל, ואף אחד לא יכול לומר לנו בדיוק, לא רק על מה נצביע, אלא על מה אנו אמורים לדבר היום. נמשיך לומר את הדברים האלה גם בערב, גם בלילה וגם מחר, כי אתה יודע מה, אדוני היושב=ראש? אנחנו באמת חרדים לחברה הישראלית, לעתידה של מדינת ישראל, ונבצר מבינתנו להבין מה קורה כאן.

אני מוכרחה להודות - כבר שמעת מחמאות, אדוני היושב=ראש - שאני מעריכה מאוד את העמדה האישית שלך, את עמדתם של חברי סיעתך, שכל כך דואגים לצדק החברתי במדינת ישראל, שאתם לא מוכנים לתת יד למה שקורה במדינה עכשיו.

אם תרשה לי, אני רוצה, בזמן הקצר העומד לרשותי, להביא שתי דוגמאות קטנות, אבל עמוקות. אנחנו כבר בחג החנוכה. רוב הילדים, כל הילדים למיטב ידיעתי, בחופשת חג החנוכה. אתה יודע כמוני, כי שנינו חברים בוועדת החינוך של הכנסת, שמאז ספטמבר לא היו פעילויות חוץ=בית=ספריות כלשהן: לא טיולים, לא הכשרה לצה"ל, לא הכרת הטבע, לא ידיעת הארץ ולא השתתפות באירועים תרבותיים. שלושה חודשים וחצי לא היתה פעילות חוץ=בית=ספרית, מחוץ לכותלי בתי=הספר.

הסתדרות המורים, בעיקר בבתי=ספר יסודיים, הצטרפה עכשיו לארגון המורים העל=יסודיים במערכת של עיצומים, ששר החינוך אומר שהאוצר צריך להחליט, והאוצר אומר ששר החינוך צריך להחליט. לכן, כושר גופני לקראת הגיוס לצה"ל בכיתות י"א=י"ב אין, פעילות של תנועות נוער כמעט שאין, אם הדבר כרוך בליווי של מורים, אשר להכנה לצה"ל כבר אמרתי, החברה להגנת הטבע לא עובדת, יש עשרות תיאטראות בכל הארץ

שבית=ספר אחד לא ביקר בהם שלושה חודשים וחצי, כי יש ויכוח בין האוצר לבין משרד החינוך אם יש תקציב או אין תקציב.

עכשיו ראש הממשלה אומר: ב=1 בינואר, זה בעוד יומיים, נפתח יום לימודים ארוך. אבל אתה יודע מה? החינוך האמיתי במדינת ישראל לאותה מערכת ערכים של אהבת הארץ, אהבת המדינה, של תרבות ושל חשיפה למקורות ידע כבר שלושה חודשים וחצי אין. אולי אפשר לבוא ולומר לי: אם זה היה רק משהו ערכי, נתווכח על ערכים. אגב, על ערכים אני לא מתווכחת בדרך כלל. אני מאמינה ומקדמת אותם, אבל לא מוכנה להתווכח עליהם.

אבל אתה יודע כמה מובטלים יש היום במדינת ישראל מפני שאין טיולים של בתי=ספר? אנחנו בשלב של גיאות באבטלה, ובגלל ויכוח בין משרד החינוך לבין משרד האוצר, כאשר הכסף קיים, כתוצאה מכך יש מאות, ייתכן מאוד אלפי מדריכי טיולים, מדריכי כושר גופני, שחקנים, אמנים, בתי=הארחה שהיו צריכים לפטר עובדים, והפתרון הוא כל כך קל, כל כך נכון, כל כך ערכי.

זאת דוגמה קטנה. אני יכולה להכביר במלים, ויש לי דוגמאות נוספות. לא אעשה את זה בשלב זה, אף=על=פי שאני רוצה רק במשפט אחד להזכיר דבר שקודמי, חבר הכנסת רן כהן, דיבר עליו.

היית ראש המועצה - - -

היו"ר י' לנקרי:

ראש מועצת שלומי.

נעמי חזן (מרצ):

ראש מועצת שלומי, ואתה מכיר היטב את המצב בערי ובעיירות הפיתוח.

אני תושבת קטמון ט', והתחלת המעורבות הציבורית שלי היתה בסוף שנות ה=70, תחילת שנות ה=80, כשהוחל פרויקט שיקום שכונות, והצטרפתי לוועדת ההיגוי לשיקום

שכונות בקטמונים בירושלים.

אגב, בקטמונים בירושלים אין בניית אבן. רק הרטיבות בחורף גורמת למחלות, לאי=נעימות. רוב התושבים של קטמון ט' הם אנשים שכבר 30 שנה משלמים שכר דירה ל"עמידר". הם שילמו עבור הדירות המסכנות שלהם פעם ופעמיים ושלוש וארבע פעמים, אבל אתה יודע מה? בעוד כמה חודשים יפריטו את "עמידר" ואת "עמיגור", ואולי את "פרזות", וכל הכסף שהם שילמו עבור הדירות המסכנות האלה שאנחנו מנסים לשקם - לא בהצלחה, כי אין לזה כסף היום, וזה לא נמצא בשום מקום בתקציב - ירד לטמיון, והם יהיו, מעבר לכל הבעיות הנוספות, גם מחוסרי דיור.

אני לא חושבת ששליח ציבור - ולא משנה לי אם האדם הזה מימין או משמאל - יכול בלב שקט, במצפון נקי, לקום ולהצביע עבור סעיף אחד בתקציב הזה, כפי שהוא מופיע היום. לכן, אדוני, ואני מודה לך גם על הסבלנות והסובלנות כלפי בעניין הזה - - -

היו"ר י' לנקרי:

את ראויה לזה, חברת הכנסת נעמי חזן.

נעמי חזן (מרצ):

תודה לך.

אלה שהחליטו - החלטה שגויה מאוד בעיני - על בחירה ישירה לראש הממשלה, הבטיחו לנו, בין היתר, שהבחירה הישירה תגרום ליציבות מערכת השלטון שלנו. אני רוצה לחלוק עליהם ולומר, שאת ראש הממשלה קשה להדיח, כי אין מספיק אנשים אמיצים בקואליציה שלא מסכימה אתו. לכן, מרוב יציבות, יש לנו אנרכיה, ומי שמדבר על יציבות, יבין שמה שיציב מדי ולא פועל, יוצר מצב אנרכי לחלוטין, וזה עוד אחד מהפרדוקסים שבכל אחד מנאומי אני מבליטה בכל מה שקשור למערכת הממשל שבנויה על חוק הבחירה הישירה. תודה רבה, אדוני היושב=ראש.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחברת הכנסת נעמי חזן. כעת תנמק את הסתייגויותיה חברת הכנסת ענת מאור, שאולי יכולה גם להביא קצת שמן למאור, אחרי שחבר הכנסת רן כהן דיבר הרבה על שמן.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברת הכנסת חזן, אני רוצה לומר לך: אתה רוצה שאביא שמן למאור, אבל, לצערי הרב, הממשלה שאתה שייך אליה, לקואליציה שלה - ציינתי זאת פעמים מספר - מכבה לעם ישראל יום אחרי יום נר חנוכה נוסף. לא רק שאין אור - ושמי באמת מאור, והייתי מאוד שמחה לבשר לעם ישראל חג אורים שמח - אבל פשוט מדהים, אגב במשך שנה וחצי, כל פעם שוברים את השיאים.

כפי שציינתי, הנר הראשון שכיבו זה נר התעסוקה. רק האבטלה גואה. הנר השני שכיבו זה נר הצמיחה. חוק ההסדרים הוא חוק צניחה כלכלית. כך כיבו את נר הבריאות ואת הנר של זכויות הילד ואת נר מדינת הרווחה ואת נר השלום ואת נר התקווה - זה אולי הדבר הקשה ביותר.

חברות וחברי הכנסת, אני רוצה קודם כול להזכיר, שאתה מזמין אותנו, אדוני היושב=ראש, לדיון על הסתייגויות. הרי אין לנו חוק תקציב בכלל. אנחנו דנים ונמשיך כל הלילה, כמו ששמונה ימים שמנו נתן, על מנת שהעם בישראל ידע באיזה מצב אומלל וחמור נמצאת כל המדיניות. לא רק שאני לא אעלה הסתייגויות - כי לא נדון בתקציב שאיננו, וזו ממשלה כושלת שיום אחרי יום מועדת, אינה מצליחה להעביר תקציב ומתבזה, ומבזה את הכנסת ואת עצמה. זו הבעיה העיקרית.

חברות וחברי הכנסת, אנחנו נדרשנו לדיון על המדיניות החברתית=הכלכלית של הממשלה, מדיניות קלוקלת, שבאה לידי ביטוי בתקציב. אבל עכשיו סדר=היום הציבורי השתנה לחלוטין. אנחנו בעצם דנים היום בתרבות השלטון של הממשלה. אנחנו למעשה, כחברי אופוזיציה, היינו צריכים היום להיות במצב של שמחה לאיד, מאושרים ומרוצים. על=יד השמחה הקטנה אני לא רוצה שמחה לאיד. זו המדינה של כולנו. למעשה יש לנו ליקוי מאורות בתרבות השלטון.

דוד צוקר (מרצ):

נכון. זה ביטוי נכון.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת דדי צוקר, אני רואה שאתה מסכים אתי. אבל אני בטוח שגם אתה לא שמח לאיד.

דוד צוקר (מרצ):

נכון.

ענת מאור (מרצ):

כי זו המדינה שלנו. איך יכול להיות שהשקר הופך לנורמה? אני רוצה להזכיר, שאתמול נאמר ב"מבט" דבר שלא יכול שלא להדיר שינה מעינינו. פעם כשראש ממשלה אמר דבר שקר זה היה כל כך מזעזע וכל כך חמור, שזה פתח את מהדורת החדשות, זה הרעיד את הלבבות, זה הרטיט את הנורמות, את המוסר. היום זאת הנורמה. לא מתייחסים לזה.

חברה בנויה לא מחוקים, לא מהצבעות. היא בנויה קודם כול על בסיס ערכים ונורמות. כשזה נפגע, הכרסום הוא נורא.

הדבר השני: התחייבות. הרי בעצם כל מושג החוזה, כל מושג החתימה, בא לעגן הסכמה בסיסית של נורמה של התחייבות. כבר אמרתי בלילה, נזכרתי בסיפור הילדים שאני וכל ההורים בעולם מספרים, על הנסיך הצפרדע. התחייבויות צריך לקיים. בשם זה אדם אפילו איבד את צלם האנוש ונהיה לצפרדע. ראש הממשלה - הרי כל שריו, כל סיעות הקואליציה יודעות, שהסכם זה לא הסכם, מלה זו לא מלה, התחייבות בכתב היא כבר לא התחייבות בכתב. אם שר האוצר אינו חותם, אין שום הסכם. גם כאשר ראש הממשלה ושר האוצר חותמים וגם כאשר זה מונח על שולחן הכנסת - ואדוני היושב=ראש, אתה כסיעת גשר יודע שאומרים: אז מה אם התחייבתי? אז מה אם הסכמתי?

חברות וחברים, זה כרסום כל כך חמור, ואני רואה כבר מה קורה תוך שנה וחצי בעם כולו, בהסכמי העבודה, ביחסים בין אדם לאדם. אמרתי, השקר כנורמה. ההתחייבות,

שהיתה מיתוס ובסיס, מתערערת והולכת ונעלמת. היום מצב חדש. אנרכיה כנראה מוסיפה עוצמה לראש הממשלה. אחרת איך אפשר להבין את המחדל החמור? ביום שישי חזר החוק כולו אל ועדת הכספים. כל ראש ממשלה סביר, אני לא אומרת מוכשר מאוד, אבל עם תרבות שלטון מינימלית, מבין שהכדור אצלו, והוא לא יכול ביד אחת לפזר הבטחות שווא, ביד שנייה לא לארגן את הדברים, ועם ישראל נמצא בלי הצעת תקציב. כל הכרזה נסתרת על=ידי שר האוצר, מה ששר האוצר אומר נסתר על=ידי ראש הממשלה. המכחישן הלאומי כבר הפך למושג. מצב של אנרכיה.

הדבר הרביעי, שאולי הוא החמור ביותר - שכנראה המשבר הוא המצב היחיד שמכניס איזה אדרנלין והתגייסות אצל ראש הממשלה.

אבל אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת, אם אנחנו נתרגל למצב כמו הבובה הזו "ביבי קום תקום", וכאשר יכו אותו כן יקום, בעצם זה מכניס לאווירת ציניות נוראית. רק עיתונאי כארי שביט הולך שולל, שראש הממשלה יוצא ממשברים. מה זה המצב של יציאה ממשברים והתחושה של האדנות של אדם שמרגיש עצמו כהרקולס מהמיתולוגיה היוונית, וכיהושע בן נון מהתנ"ך, וכניקסון, וכדה=גול, באישיותו המעורערת, הכושלת, המאכזבת והמכזבת? הוא עוד מרגיש שהוא מציל העולם, ויש עיתונאים שהולכים שולל אחרי זה, ויש אנשים שהוא מוליך אותם שולל. כך צמחו משטרים חמורים ביותר וקשים ביותר. בתרבות הכזב הזאת ובשטיפת המוח ובהטעיות, בתעמולה ובנורמות הפסולות האלה, נוצרת תרבות טוטליטרית נוראית, ואני לא רוצה לדבר על משטרים קשים ביותר שצמחו.

לכן, חברות וחברי הכנסת, מעבר לדיון על התקציב, שאני אעבור אליו, אני רוצה להתריע ולומר: מה שקורה בשבעת ימי החנוכה, שחברו באופן מקרי לחלוטין, אבל לא באופן מקרי, לדיון על תקציב המדינה, הוא עלטה כבדה בתרבות השלטון במדינת ישראל, בתרבות הדמוקרטית של ראש הממשלה, בכרסום באמינות, בהוגנות, בנורמות של שרי הממשלה. יד אחת - בהבל פה - משמיצה את הממשלה כאילו אין להם אחריות עליה, ויד שנייה אינה מצביעה נגדה. כך הדבר אצל חלק גדול מהשרים ומחברי הכנסת בקואליציה. כך אנחנו עוזרים לכרסום הנורא.

עוד דבר: אין זה נכון שתמיד זה כך היה. נכון, יש עימותים, יש בעיות - אבל הדרדור, המינון, הירידה, הפרופורציה. הרי החיים זה לא בין שחור ללבן, והמשפט "דין פרוטה כדין מאה" הוא משפט רק על מצב של גנבה. גם פה יש פרשנויות שונות

ביהדות. הדרדור, ההחמרה, ההסלמה במצבים הללו - מעולם לא היה דבר כזה. לכן, אני מאוד מודאגת. אני מצטערת, אדוני היושב=ראש, שאין לי מאור לבשר לעם ישראל בעניין הזה.

חברות וחברי הכנסת, יש לי בשורה לעם ישראל. רק אם הקואליציה תתעשת, ילכו לבחירות, ידאגו לפטור את כולנו מעונשו של זה, כי אין שלום, ואין צמיחה כלכלית, ואין דמוקרטיה, ואין מדינת רווחה, ויש הרס טוטלי - זו תהיה בשורה לעם ישראל. בידי הקואליציה לעשות זאת עד 31 בדצמבר. בתוך 60 יום נראה.

חברות וחברי הכנסת, אני רוצה להתייחס לתקציב המדינה. אנחנו דנים על המדיניות דרך חוק ההסדרים. המדיניות, לא רק שאין בה צמיחה כלכלית ויש צניחה, שכבר דיברנו עליה, אלא אני רוצה לצטט את הספר שהיה מקובל על כל חברי הכנסת כל השנים. הציטוט הוא מהדוח של המרכז לחקר המדיניות החברתית בישראל, בניהולו של יעקב קופ. הדייקנות המדעית והאובייקטיבית בהצגת הנתונים צוטטה פה על=ידי הקואליציה ועל=ידי האופוזיציה כל השנים. אנחנו מוצאים כאן דברים שאנחנו יודעים אותם, אבל כשהם מרוכזים באופן עובדתי, עם נתונים, זה פשוט מדהים.

וכך נאמר כאן: "1997 היא שנה מאופיינת בהאטת הפעילות הכלכלית ובהתגברות האבטלה. לצד תופעות בלתי רצויות אלה מסתמנים צמצומים בגירעון הממשלתי ובגירעון המסחרי. שתי תמורות אלו אומנם רצויות, אבל יש להיות מודעים למחיר החברתי הכרוך בהן: בדרך כלל כניסת משק למיתון, הגוררת בראש ובראשונה לפגיעה במצב החברתי. השכבות הראשונות, ואולי העיקריות, המשלמות את מחירו של המיתון ושל הישגיו, הן השכבות החלשות של החברה. תוצאה ראשונה של מצב כלכלי זה היא התגברות האבטלה, הפוגעת בעיקר בשכירים, בעלי שכר נמוך, ובתנאים של ישראל - במיוחד בתושבי הפריפריות ועיירות הפיתוח". דברים שמסכמים בשני משפטים את התמונה הקשה שכולנו רואים.

<u>היו"ר י' לנקרי:</u>

מאין זה לקוח?

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

מהספר המצוין "הקצאת משאבים ושירותים חברתיים", 1997. כל שנה יוצא סיכום כזה. כל שנה בדצמבר אנחנו מצטטים ממנו בדיונים. אם אתה רוצה, אדוני היושב=ראש, אני מוכנה להביא לך את הספרים מהעשור האחרון, אבל אפילו לא צריך את הספרים, כי יש פה טבלות משוות.

הנה אנחנו רואים את הדיאגרמה של הוצאה ממשלתית לרווחה בתקציב הכולל במיליארדי שקלים. וזה פשוט עצוב לראות איך מ=1985 ל=1990 צמחנו, גם בממשלת האחדות הלאומית וגם בממשלת הליכוד, ועם גלי העלייה, ואיך המראנו, לא רק קפצנו, מ=1990 ל=1995, וב=1997 נעצר הגידול, נעצרה ההקצאה לשירותים חברתיים. ב=1998 תהיה ירידה ב=1%. זאת אומרת, אותו גידול של 5% לשנה שידענו אותו גם בצמיחה הכלכלית וגם בהקצאה להוצאה ממשלתית לרווחה בתקציב הכולל נעצר ועכשיו אף יורד.

אז אני שואלת, האם זה יד המקרה? האם זה פך השמן? האם זה נס חנוכה? לא. זה פרי מדיניות כושלת. מדיניות שמטיבה עם העשירים. זה היה הנאום שלי בלילה, מי העילית השלטת? מי המילייה שאליו מחויבים ראש הממשלה ושר האוצר? כי יש כאלה שמתעשרים, ויש מתנחלים שמקבלים יותר, ויש חרדים שסוחטים, ומישהו נסחט ברצון. אבל יש 80%-90% מן העם בעיירות הפיתוח, במגזר של ערביי ישראל - נשים, בעיקר, עולים - שמעמדם הולך ויורד. הפערים החברתיים הולכים וגדלים.

ומאחר שאני מבינה שעלי לסיים ולאפשר גם לחברי, חבר הכנסת צוקר, לדבר, אני רוצה להדגיש, שהמדיניות הכושלת הזו בתחום החברתי נותנת את אותותיה בהרס מדינת הרווחה המודרנית, בבריאות, בחינוך, בתעסוקה ובדיור. ועל כל אלה, נוסף על הכשל הדמוקרטי הנוראי, נר חנוכה האמיתי לעם ישראל יהיה אי=אישור חוק ההסדרים, אי=אישור התקציב, לשלוח את הממשלה הזו הביתה, לעשות בחירות, ואז תבוא הגאולה מחודשת לעם ישראל. תודה רבה, אדוני היושב=ראש.

<u>היו"ר י' לנקרי:</u>

תודה לך, חברת הכנסת ענת מאור. ובאין שמן למאור נסתפק בשכלך הטוב ונזמין את חבר הכנסת דוד צוקר לנמק את הסתייגותיו. עשר דקות לך, חבר הכנסת צוקר.

דוד צוקר (מרצ):

אפשר לסגור עכשיו את המליאה, אדוני היושב=ראש. אין אף אחד. אפשר לסיים ואנחנו הולכים.

ענת מאור (מרצ):

יש לנו הרבה מה להגיד.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להתחיל בקריאת סעיף מחוק=יסוד: הממשלה הנוהג היום, כלומר, מה שאנחנו קוראים חוק=יסוד: הממשלה החדש. הסכת ושמע, אדוני היושב=ראש. יכול להיות שיש לך גם בזה עניין, גם לא רק כיושב=ראש הישיבה. יכול להיות שזה נוגע לך גם בכובעים האחרים, כחבר כנסת בסיעה קואליציונית שמתלבטת, מהססת.

היו"ר י' לנקרי:

כולי אוזן, חבר הכנסת צוקר.

דוד צוקר (מרצ):

סעיף 22(א): "נוכח ראש הממשלה כי קיים בכנסת רוב המתנגד לממשלה, ושעקב כך נמנעת אפשרות לפעולה תקינה של הממשלה, רשאי הוא, בהסכמת נשיא המדינה, לפזר את הכנסת בצו שיפורסם ברשומות; רואים החלטה לפזר את הכנסת כהחלטת הכנסת על התפזרותה" - התפזרותה בלבד - "לפני גמר תקופת כהונתה, וייערכו בחירות לכנסת ולראש הממשלה - - - ". יש כאן התאריך.

אני רוצה לומר בלשון בני אדם מה נאמר כאן בלשון בני אדם. אם ראש הממשלה נוכח שיש בכנסת רוב המתנגד לממשלה - ועכשיו יש תנאי נוסף, יש שני תנאים מצטברים - שעקב

כך נמנעת אפשרות לפעולה תקינה של הממשלה. כלומר, לא מספיק שיש פעם אחת או פעמיים רוב בכנסת המתנגד למדיניות הממשלה. עליו להיות נוכח שעקב העדר רוב נמנעת אפשרות לפעולה תקינה של הממשלה, של המדינה, של המנגנון הממשלתי. רשאי הוא, בהסכמת נשיא המדינה, נשיא המדינה צריך להסכים לכך, לפזר את הכנסת. אז הוא יכול לפזר את הכנסת. הוא נדרש להסכמת הנשיא. הערכתי היא, שאם שני התנאים מתמלאים, כלומר, גם שאין רוב למדיניותו וגם שהשתבשה הפעולה התקינה של הממשלה, הנשיא יהיה חייב להסכים. החוק שותק בשאלה איזה שיקולים יש לנשיא, אבל נדמה לי ששני התנאים הללו הם התנאים הבסיסיים שעל=פיהם יצטרך הנשיא להסכים או לא.

הסעיף הזה, אדוני היושב=ראש, נועד לאפשר לראש הממשלה לנהל מצבי משבר. זה תפקידו של הסעיף הזה. במאזן שיש בין הבית הזה לבין הרשות המבצעת, ראש הרשות המבצעת, ראש הממשלה - סעיף זה נותן בידיו של ראש הממשלה עוצמה לא מבוטלת, משום שהוא יכול לבוא לכנסת ולומר לה: אם אכן הרוב שאתם יצרתם ביום חמישי בשבוע שעבר בהצבעות על חוק התקציב, שנוצר פה גם היום אחר הצהריים וככל הנראה יבוא לידי ביטוי גם מחר בבוקר בהצבעות ב=09:30, אם אכן אתם משבשים את פעולת הממשלה כי אין רוב למדיניותי, לא רק לאיזה הצבעה אחת או שתיים, הרי שאני עומד לפזר את הכנסת. זה, כפי שאמרתי, מאזן האימה שנועד לשכנע את חברי הכנסת להכריע. האם הם רוצים לשתק את הממשלה - אבל אז צריך ללכת לבחירות. יש לזה מחיר, מחיר או לא מחיר, או שזה דבר טוב. ואם לא, הם צריכים לתת לו גיבוי, לו ולמדיניותו.

במאזן הזה, בכלי הזה שבמאזן המסובך והעדין שבין הכנסת לבין הממשלה, ראש הממשלה זה לא עשה שימוש, לא הזכיר אפשרות של שימוש, לא רמז על אפשרות של שימוש, לא עשה שמינית שימוש בסעיף שבלעדיו הוא לא יוכל להתמודד עם מה שקורה לו בקואליציה. הוא לא יוכל להתמודד עם מה שקורה לו בקואליציה.

עכשיו, לקרוא הוא יודע. אינטליגנטי, הוא אינטליגנטי. מדוע אם כן ראש הממשלה לא עושה את זה? מה, לא סיפרו לו על הסעיף? סיפרו לו על הסעיף. נכון שהסעיף הזה לא כל כך ידוע, אבל זה סעיף ברור מאוד. בשעה שהוא הוכנס לחוק=יסוד: הממשלה זה היה תפקידו, ניהול במצבי משבר, ולהעמיד את הכנסת בפני עובדת אמת. אתם רוצים להמשיך לכהן, אז תנו גיבוי לממשלה. אתם לא רוצים, ללכת לבחירות.

ההסבר קשה מאוד - אם כן, מדוע הוא לא עושה שימוש בסעיף הזה? וייתכן, אני

חוושש, שיש פה עוד הוכחה, הפעם הוכחה יותר מדאיגה ממדאיגה, הוכחה המעוררת באמת פחד גדול, שמא ראש הממשלה כבר באמת נעדר יכולת פעולה, נעדר יכולת הכרעה. משום שמה שצריך להכניס מאחורי הסעיף הזה, בסיסו של הסעיף הזה, של האפשרות הזו, של הכלי החשוב הזה שנמצא בידיו של ראש הממשלה, הוא רק תעוזה ונכונות והכרעה ועמידה על שלך. וראש הממשלה הזה, הפלטפורמה שלו אמרה: הוא יודע מה הוא רוצה. הפלטפורמה שלו האישית לא היתה בענייני שטחים ולא בענייני הפרטה. הפלטפורמה האישית אמרה: זה אדם חזק, הוא יודע מה הוא רוצה, הוא נשיא אמריקני. זאת בעצם היתה הפלטפורמה האמיתית שהוא הציג לבחירתו. והוא לא מסוגל לעשות שימוש בסעיף שבלעדיו הוא לא יצליח להתגבר על הבוקה והמבולקה שיש לו בתוך הקואליציה.

העניין הזה צריך מאוד לטרוד את מנוחתנו, שמא זה עוד גילוי של אימפוטנציה מוחלטת, של חוסר יכולת בסיסי, ראשוני, אלמנטרי, לנהל, לשלוט. נשמעו פה במהלך השבוע שחלף והשבוע הזה ראיות ודוגמאות רבות לאין שיעור על יכולתו הדלה בניהול, על יכולת הביצוע המביכה של הממשלה. כבר אמרתי פה כמה פעמים, שממשלה שלא מסוגלת לארגן מסיבת יום הולדת 50, אסור לתת לה לנהל משק. יום הולדת לא יודעים לארגן. אז כאן יש עוד גילוי מדאיג מאוד של קברניט שבידיו כל הכלים והוא לא עושה בהם שימוש.

ייאמר, אגב - אני אומר זאת בסוגריים, זה שייך לוויכוח, לדיון אחר - במהות של חוק=יסוד: הממשלה הזה יש הכלי שאמרתי, אבל יש בוויכוח סביבו שאלה גדולה. חלק מהמקטרגים הרי אומרים שהכנסת איבדה מכוחה בחוק הזה. הכנסת התבטלה. היא חלפה מן העולם. ראש הממשלה שולט ומנווט על=פי החוק הזה. הוא משחק בכנסת הזו כבכלי משחק. מי שרוצה הוכחה בימים האחרונים עד כמה העניין הזה באמת נעדר בסיס, ועד כמה הכנסת יכולה לעמוד מול ראש הממשלה, ועד כמה המשחק בין שתי הרשויות מסובך הרבה יותר מאשר הצגת המתנגדים לחוק הזה על=פי גרסתם הבאמת לא לגמרי רצינית - יכול ראש הממשלה לתעתע בכנסת, והכנסת מחקה את עצמה והתבטלה בפני עוצמתו של ראש הממשלה. יש באמת הוכחה הפוכה לגמרי, והימים האחרונים הם הוכחה לכך שהכנסת מסוגלת לצבור עוצמה, והיא חזקה הרבה יותר באופן משמעותי, חזקה יותר מאשר הכנסות הקודמות על=פי החוק הישן. לי בעניין הזה כבר אין ספק.

היו הוכחות רבות לפני כן, אבל זו היתה הדוגמה האחרונה. זה הגיע למצב אבסורדי, משום שהמשחק איננו שלם. החוק הזה מציע גם עוצמה לכנסת, אבל גם עוצמה לראש הממשלה, וכפי שאמרתי, הוא נמנע מלהשתמש בה. עצם ההימנעות שלו מדאיגה,

מפחידה, מעוררת חרדה, שכן, כפי שאמרתי, זהו גילוי נוסף של חוסר יכולת לנהל. ממשלה לא מנוהלת, ממשלה שאיננה מסוגלת גם לנהל וקברניט שאיננו מסוגל, איננו יכול, איננו רוצה או שאיבד את היכולת הפנימית, את הלהט הפנימי, את המוטיבציה ואת המניע לנהל ממשלה - זה כבר לא מעורר התרגשות גדולה. זה נתפס כחלק משגרת העבודה של הפוליטיקה הישראלית, כי מכמה גילויים אנחנו יכולים להיות נרעשים? איזה גילוי ירעיש אותנו ויזעזע אותנו בסף רגישות כמו שיש לנו?

הרי התרגלנו לגירויים כל כך חריפים שיעוררו אותנו, שעוד גילוי של חוסר יכולת, של הימנעות מפעולה, של אי=הבנת החוק של ראש הממשלה, באמת אין בו כדי לעורר אותנו יותר מזה. כעסתי על עצמי על כך שאני, כנראה, איש נטול דמיון לחלוטין, משום שבסוף הדיונים בשבוע שעבר, כאשר היתה פה תופעה שלא היתה כמותה 50 שנה, כלומר - ממשלה שנכשלת באופן מוחלט בחוק התקציב ומחזירה אותו לוועדת הכנסת, הייתי משוכנע שבשבוע זה הדברים יתארגנו איכשהו, ויותר מזה כבר לא יכול להיות. באמת, בשבוע שעבר חשבתי שיותר מזה לא יכול להיות. בהתייעצויות הפנימיות שהיו בשאלה כמה זמן למשוך את זה, הייתי בעד קיצור הדיון השבוע, שכן התבזות גדולה מזאת, או, אם אתם רוצים, ניצחון גדול מזה לאופוזיציה, לא יהיה יותר. זו היתה אמונה של איש חסר דמיון באופן מוחלט - אני.

מה שהיה פה היום אחר הצהריים עולה על מה שהיה בשבוע שעבר. כלומר, להביא את החוק בפעם השנייה ובפעם השלישית, ושוב הממשלה חוזרת ומובסת ברוב משמעותי, בלי שום יכולת להתמודד עם שיטפון של תבוסות - זה כבר עובר בשקט, כי סף הגירוי שלנו הוא כזה. בשבוע שעבר נדמה היה שמשהו בסיסי מתמוטט במשטר, משהו בסיסי במשטר מתקעקע, והיום, על=פי שיקול אובייקטיבי, לא אמוציונלי, מה שהיה פה היום היה מרעיש יותר, עבר ככה, כי באמת כבר התרגלנו. התרגלנו ליכולת או לחוסר היכולת של הקואליציה הזאת לאשר חוק תקציב, לאשר את הבסיס לפעולתה בשנה הקרובה. כאמור, אם הבסיס התקעקע, נדמה לי שסעיף 22(א), בפעם הראשונה בשנה וחצי האחרונה מגבש את עצמו לכלל ממשות, שכן ראש הממשלה נוכח לדעת, שקיים בכנסת רוב המתנגד לממשלה, ועכשיו אנחנו יודעים שעקב כך נמנעת אפשרות לפעולה תקינה של הממשלה.

עכשיו לא "רשאי הוא בהסכמת נשיא המדינה לפזר את הכנסת", הוא צריך ללכת לנשיא ולבקש את פיזור הכנסת. תודה, אדוני.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת דוד צוקר על הפרשנות התקנונית המאירה, בין השאר. אני מזמין את חבר הכנסת וליד צאדק חאג'=יחיא - שאינו נוכח, חבר הכנסת אברהם פורז - אינו נוכח. אדוני, סגן מזכיר הכנסת, אני רואה את חברת הכנסת גוז'נסקי מתקרבת אלי, ושמה לא נמצא כאן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

בדף הבא.

היו"ר י' לנקרי:

אני אקרא את השמות. חבר הכנסת מקסים לוי - אינו נוכח. חבר הכנסת צבי הנדל - אינו נוכח. חבר הכנסת שמריהו בן=צור - אינו נוכח. חבר הכנסת ניסן סלומינסקי - אינו נוכח. חבר הכנסת שאול יהלום - אינו נוכח. חבר הכנסת יורי שטרן - אינו נוכח. חבר הכנסת אבנר חי שאקי - אינו נוכח. חבר הכנסת אברהם הירשזון - אינו נוכח. חבר הכנסת דוד ראם - אינו נוכח. כעת אני מתכבד להזמין את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. עשר דקות לרשותך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אחרי השעה 20:00, יש לי רבע שעה.

היו"ר י' לנקרי:

אין לי הנחיה שכזאת. נדמה לי שזה עשר דקות עד השעה 23:00.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אין זה ממנהגי לקרוא מכתבים שמגיעים אלי,

אבל המכתב שמונח לפני נכתב על=ידי אזרחית מנתניה, והיא כתבה במפורש שהיא מרשה לי לקרוא קטעים ממנו. לכן, ברשותה, אני רוצה לקרוא, כי אני חושבת שזה שייך מאוד גם למה שקורה בענייני התקציב וגם לכל האווירה הציבורית, שמשתנה היום לנגד עינינו במדינת ישראל.

האזרחית מנתניה פותחת את מכתבה בדיון או בתגובה על עניין תוכנית ההפרטה של הדיור הציבורי של דירות "עמידר", "עמיגור" וכו', והיא מבקשת לגייס חברי כנסת רבים ככל האפשר כדי להצביע בעד הצעות החוק שנמצאות כרגע בוועדת הכלכלה של הכנסת. היא כותבת, שהצעת הממשלה להפריט את הדיור הציבורי היא אטימות, והיא שואלת מה יקרה. "אני משלמת היום 90 שקל ל'עמידר', ואם 'עמידר' תהיה עסק פרטי, יהיה אכפת להם אם לא יהיה לי מנין לשלם? אני אהיה ברחוב". בהמשך כותבת האזרחית: "אני כל כך מצטערת על שבחרתי בביבי. הוא ושר האוצר יושבים להם שם באולימפוס, הם לא יודעים מה זה רעב, מה זה קשיים, מה זה עליבות וחוסר תקווה. לא כולם נולדו חכמים ומוצלחים, אז מה? לכן לא מגיע להם לחיות בכבוד? נראה אותם חיים מהבטחת הכנסה של 1,240 ש"ח או משכר מינימום של 2,500 ש"ח או מקצבת נכות של 1,300 ש"ח".

בהמשך מכתבה כותבת האזרחית: "את יודעת, תמיד חשבתי שאת מטורפת, יהודייה במפלגה קומוניסטית? אבל כנראה מתוך הצער שלי באה ההארה. זה בא כמו ברק, כמו רעם. פתאום התחלתי לחשוב על הערבים שחיים בעליבות. מה, הם לא בני אדם? איך הם לא ישנאו? אפילו אני שונאת. אני, שמשפחתי מושרשת פה, דודי היו באצ"ל, ואני אוהבת את הארץ, אבל אני מתביישת וכואבת". אחר כך היא כותבת על הקשיים שלה, ואת זה אני לא אקרא.

בחרתי לקרוא את המכתב הזה כדי לומר שקורה משהו סביבנו. אומנם התקשורת מתרכזת בעיקר במה שקורה כאן בהצבעות, בישיבות הממשלה ובמשאים=ומתנים בין כל מיני סיעות בקואליציה לבין ראש הממשלה ושר האוצר, אבל אני חושבת שאנחנו עדים למשהו הרבה יותר מרחיק לכת. אנחנו עדים למין התקוממות עממית; לא במושגים של התקוממות שבאה לתפוס שלטון, אלא במושג של עם שקם ואומר - נמאס לי, לא יכול יותר, די.

זה קרה בהפגנה שהיתה היום מול הכנסת. בפעם הראשונה בהיסטוריה, כל עובדי מערכת הבריאות, בלי הבדל - רופאים, אחיות, עובדי מינהל ומשק, נציגים של ארגוני החולים, כולם יחד עמדו ואמרו: לא ניתן לפרק הרס הבריאות בחוק ההסדרים לעבור. הם

עשו הפגנה שהיא הפגנה חברתית והפגנה פוליטית. זה בא לידי ביטוי בשביתה הארצית שארגנה ההסתדרות, שבה נטלו חלק כ=700,000 עובדים שכירים, שגם היא היתה על נושא שבו הממשלה, באופן חד=צדדי, ניסתה לשנות את הסדר הפנסיה. יש פה הצטברות, ואפשר להביא עוד דוגמאות - המאבקים המדהימים שמתנהלים, אם זה באופקים, אם זה של מפוטרי הטקסטיל, אם זה של מפוטרי מפעל הרכב בנצרת. אנשים לא מוותרים, אנשים לא נכנעים, אנשים לוחמים - נשים, גברים, יהודים וערבים. זהו טיבה של התקוממות עממית, של זעם עממי שיוצא לרחוב.

אני חושבת שהזעם האמיתי הזה הוא הדבר האמיתי שיפיל את ממשלת נתניהו. עם כל הכבוד לנו, כחברי כנסת, להצבעות וכו', מה שיפיל את נתניהו זה אובדן האמון של אותם אזרחים, ואני פוגשת אותם יום=יום, אלה שנתנו לו את קולם ומרגישים מרומים על=ידיו ועל=ידי ממשלתו.

מכאן, אני רוצה להתייחס להתרחשויות וגם לדעות שהובעו בקשר לזה. האם ההתרחשויות מעודדות או מדאיגות? קודם תיארתי את העידוד הרב שצריך לשאוב כל אדם שהוא שוחר צדק חברתי, שוחר שלום ושוויון, ממה שקורה היום באותה התנגדות, שאני קוראת לה: התקוממות עממית. זה לא אומר שאנחנו לא צריכים גם לשמוח על כך שהממשלה הזאת, המסוימת הזאת, בראשות נתניהו, עם שר האוצר נאמן; ממשלת ההתנחלויות; ממשלת הרחבת השליטה; ממשלת הריסת הבתים; הממשלה שדוחה ודוחה ודוחה את המשך הנסיגה ומכשילה את השלום; הממשלה שמנסה להרוס את מערכות הבריאות, החינוך וכו' - זה לא אומר שאנחנו לא צריכים גם לשמוח על כך שהממשלה הזאת נוחלת מפלה פרלמנטרית, בזו אחר זו, עוד מפלה ועוד מפלה.

אומרים, אתם יודעים, זה נורא מדאיג, ממשלה בישראל לא שולטת. אני לא חושבת שיש איזה עיקרון מהותי בכך שממשלה שנבחרה תשלוט תמיד, ולא חשוב מה היא עושה. אני חושבת, שממשלה שעושה מה שעושה ממשלת נתניהו באמת לא צריכה לשלוט; היא באמת צריכה לאבד את יכולת השלטון שלה, והמריבות הפנימיות הן רק ביטוי למה שקורה בחוץ. אבל אני כן מודאגת, לא מכך שנתניהו יפסיד את השלטון - ואני מאוד מקווה שזה יקרה במהלך 1998 - אלא אני מודאגת מהמודאגים. אני מודאגת מכך שיהיו אנשים, נניח, במפלגת העבודה, שיתרגמו את הדאגה הזאת, נוכח מה שקורה עכשיו, למסקנה המסוכנת, ההרסנית: להחזיק את ידי נתניהו, כמו בסיפור היפה על משה, שלא היה יכול להרים את ידיו, כלומר, צריך להרים לו את הידיים, כדי שימשיך לשלוט, ואז המסקנה היא אולי: ממשלת

אחדות לאומית.

היו"ר י' לנקרי:

הוא צריך לעניין הזה את אהרן וחור. את מי את רואה בתפקיד הזה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

לא, רציתי להביא רק את הדימוי של ידיים חלשות, לא יותר מזה, שום דבר אחר. לא דומה לא למשה ולא לאהרן. אבל הרעיון הוא שצריך להחזיק את נתניהו. לא צריך להחזיק את נתניהו, ואני פוחדת מאוד, שמצד זה לצד זה, או מצד זה לצד זה, תוצע ממשלת אחדות לאומית.

אני רוצה להזכיר, שכבר היתה ממשלת אחדות לאומית, שבראשה עמדו לסירוגין יצחק שמיר ושמעון פרס. הממשלה הזאת לא עשתה אפילו צעד קטנטן לשלום; שום צעד היא לא עשתה, והממשלה הזאת היתה הממשלה היחידה שהפעילה צווי חירום נגד עובדים. זה היה ב=1985. תחת הכותרת של בלימת האינפלציה, הפעילו צווי חירום נגד עובדים ואסרו אז עליהם, למשל, לקבל העלאות שכר, אסרו על מעבידים לשלם העלאות שכר ושחקו את השכר בצורה תלולה, והיו אז צווי חירום נגד עובדים. כלומר, אני מקשרת ממשלת אחדות לאומית כזאת, ליכוד=עבודה, עם ממשלה שתחסום כל סיכוי להתקדם ביישום התהליך המדיני ועם ממשלה שעלולה להפעיל צעדים אנטי=דמוקרטיים.

יש גם האפשרות, שבנימין נתניהו, ראש הממשלה, יפעיל בעצמו צעדים אנטי=דמוקרטיים. יאמרו לי: אבל לא היה עוד דבר כזה בתולדות המדינה. אבל אנחנו ראינו מה יכולים נתניהו ואנשיו לעשות. בוועידת הליכוד ראינו את זה, בוועידת הליכוד העולמי. יש לנו עסק עם ראש ממשלה שזרים לו לא רק הרגשות של נשים כאלה, כמו האזרחית שכתבה לי; לא רק הרגשות של החולים; לא רק של כל האחיות והרופאים שנאבקים להצלת מערכת הבריאות; לא רק של כל אלה שדואגים לילדים, שדואגים לנשים - יש לנו עסק עם ראש ממשלה, שלא רק שכל המערך הזה זר לו; לדעתי, גם זרה לו המסורת הדמוקרטית, עד כמה שהיא קיימת במדינת ישראל. בגלל הדרך שבה הוא השתלט על הליכוד, ואחר כך על המדינה, והשיטות שהוא הפעיל - תיזכרו בשיטות התעמולה הנוראות שהוא הפעיל במערכת הבחירות - אני חושבת, שברגע שאדם כזה יילחץ אל הקיר הוא עלול לחשוב

גם על פתרונות לא=דמוקרטיים.

לכן, מה המסקנה שלי? במקום לעלות על הבמה, כמו שעשו כמה מקודמי, ולהגיד: המצב חמור, ואוי ואבוי ומה יקרה ומה יהיה עם המשטר הפרלמנטרי וכו', במקום זה צריך לומר, שבמקביל למערכה על הפלת נתניהו במהירות האפשרית, למען הצלת השלום ולמען הצלת השירותים החברתיים במדינת ישראל ולמען קידום השוויון של האוכלוסייה הערבית ולמען קידום העניינים של כל השכבות שחיות במצוקה ומציאת עבודה למובטלים, וכל מה שיש לנו לומר בנושאים האלה - במקביל צריך להילחם עד כמה שניתן נגד הסכנה של ממשלה מקיר אל קיר או ממשלת אחדות לאומית, יקראו לה כפי שיקראו, וצריך באותה עירנות לעמוד על המשמר של המבנה והשיטות והנהלים הדמוקרטיים במדינת ישראל.

מי שממנה משפטן ללא כל מחויבות פוליטית, כפי שהוא מכריז על עצמו, טכנוקרט, למשרת שר האוצר; מי שרואה את שלטונו כערך העליון - עלול לעשות דברים קשים. ולכן, אנחנו צריכים להוסיף לסדר=היום הפוליטי שלנו, מעבר לנושאים הפוליטיים של השלום ושל ביצוע הסכמי אוסלו ושל התקדמות לשלום צודק עם הפלסטינים ועם הסורים וכו', מעבר לנושאים החברתיים - גם את נושא הדמוקרטיה. לכן, הדבר צריך לחייב אותנו, שכל הכוחות האלה, שכבר יצאו למערכה, ילכו צעד נוסף ויראו את עצמם גם כמגינים על השירותים החברתיים ועל אופיה של ישראל ועל דמותה כמדינה שוחרת שלום וגם כמגינים על אופיה ועל דמותה במישור הדמוקרטי. תודה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. ינמק את הסתייגויותיו חבר הכנסת אחמד סעד.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, מחר מתחיל חודש רמדאן אל=מובארכ.

היו"ר י' לנקרי:

מברוכ, חבר הכנסת סעד.

<u>אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):</u>

תודה רבה לך.

לפני יומיים היה חג המולד, ובעוד יומיים תתחיל השנה החדשה. אני מנצל את ההזדמנות לשלוח את ברכותי לכל המוסלמים, לכל האוכלוסייה הערבית וגם לכל אזרחי המדינה. אני מאחל, שבשנה הבאה אנחנו באמת נחגוג כולנו את החגים בשמחה, בצל שלום צודק, כשמדינה פלסטינית עצמאית לצד מדינת ישראל, ושהעם בישראל ישתחרר מהממשלה ההרפתקנית הקיימת.

הבוקר "התבשרנו" בשני מסרים עיקריים שהממשלה שלחה. המסר הראשון הוא, שהיא רצתה לברך את העם הפלסטיני ואת תושבי ירושלים המזרחית בתחילת חודש הרמדאן. מה הברכה? - היא הקימה יחידת משטרה מיוחדת, שתבטיח את הריסת הבתים, והיחידה תפעל במשך חודש הרמדאן בפרופיל נמוך ואחרי סיום הרמדאן היא תגביר את הפעילות שלה. תגידו לי: יש ממשלה מטופשת כמו הממשלה הזאת? מה המסר שלה? בזמן שיש מאמצים - איך לצאת מהקיפאון, איך לחדש את המשא=ומתן, המסר שלה לעם הערבי הפלסטיני הוא: אנחנו נהרוס את הבתים שלכם. כלומר, היא מצפצפת על התהליך המדיני, היא עוינת לכל התקדמות בתהליך המדיני.

המסר השני הוא, שכאילו מצאה הממשלה איך לסתום את החור בתקציב. אחרי שקראנו למעלה את הכותרת, חשבנו שאולי יש לה תוכנית איך להתמודד עם הבעיות העיקריות, איך היא תתמודד עם האבטלה ואיך תוציא את כל עניין הבריאות מחוק ההסדרים. באמת אולי הממשלה, אחרי הביקורת החריפה שהיתה גם בכנסת וגם בציבור על התקציב, על הצעת התקציב וחוק ההסדרים, תחזור בה כמו שחזרה בה בכמה דברים. אבל, לצערי הרב, מה שהיא מציעה הוא לא להתמודד עם האבטלה אלא איך להתמודד עם המובטלים, איך לפגוע בזכויות המובטלים, איך לעשות כמה קריטריונים שישללו חלק מהזכויות של חלק מהמובטלים. זה דבר אחד, ועל זה היא מתכננת כאילו לחסוך או לגייס 300 מיליון שקל כדי לכסות חלק מהחור בתקציב.

הדבר השני הוא, שהיא תקפיא בניית בתי=ספר. האם אתם שומעים?

דבר שלישי הוא, שהיא תצמצם בהשקעות לכבישים. זאת אומרת, לא משנה לממשלה הזו

שישראל אולי תופסת היום את המקום הראשון בעולם מבחינת תאונות דרכים, ובמקום איך לשפר ואיך להשקיע יותר היא רוצה לצמצם.

לפעמים אני נדהם מכך שכמה מחברי הכנסת מפרידים בין מדיניות ובין כלכלה וחברה כאילו הן מנותקות זו מזו, וזה לא נכון. מי שבאמת מנהל מדיניות עוינת לזכות של עם, מנהל מדיניות חברתית נגד שכבות מסוימות בתוך ישראל, ואני מתכוון לשכבות החלשות. תמיד ראינו את היחס בין המצב המדיני והמצב הכלכלי=החברתי. בזמן הסכמי אוסלו נראה היה כאילו אנחנו הולכים בדרך לשלום, וזה יצר תנאים שעזרו גם לצמיחה כלכלית וליחסים עם הרבה יותר אנשים ושווקים חדשים ויותר השקעות. אפילו המספרים הרשמיים מדברים על היחס בין השלום ובין צמיחה כלכלית. לפני יומיים פרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה כמה נתונים. לפי הנתונים האלו, ההיקף הכולל של פדיון ענפי המשק ירד ב=1997, כלומר בצל הממשלה הנאורה, ב=1.5% ריאלית. ב=1995 הוא עלה ב=12% ריאלית. הפדיון בענפי התעשייה ירד ב=5% ריאלית ב=1997, וב=1995 הוא עלה ב=13% ריאלית. הפדיון בענף הבנייה ירד ב=8%, וב=1995 עלה ב=23%.

לכן, אנחנו אומרים לממשלה הזו, שהיא מציעה תקציב עוין לשכבות החלשות ועוין לאוכלוסייה הערבית. אנחנו דיברנו ועוד נדבר על האפליה. יש נסיגה לאחור. מי שמדפדף בתקציבים בכל המשרדים ייווכח לדעת, שיש נסיגה בכל התחומים. לכן, אני לא יודע למה כמה חברים ייללו היום: "אוי, ממשלה מסכנה". הממשלה הזו, אפילו מהחודשיים הראשונים, מאז הגישה בכנסת הזו את קווי היסוד, אנחנו אמרנו שהיר לא צריכה להיות. במהירות רבה ככל האפשר היא צריכה להסתלק מהמפה הפוליטית. זהו האינטרס החיוני של עם ישראל - יהודים וערבים - ושל כל עמי האזור. נתניהו הוכיח, שהוא לא רק רע לערבים - הוא גם רע ליהודים, כי הוא מנהיג את המדינה מפרשה לפרשה ומקטסטרופה לקטסטרופה.

אתם מתארים לעצמכם, שממשלה רוצה לפתור את בעיות הכלכלה על חשבון הלחם של העניים? של הגמלאים? של קצבאות הילדים? גם על חשבון האוכלוסייה הערבית, כשמכל התושבים החיים מתחת לקו העוני הערבים מהווים בין 48% ל=49%? נאמן לא רוצה לפגוע בשכבות המבוססות, ולכן הוא לא רוצה למצוא את האלטרנטיבה כדי לכסות את הגירעון בהטלת מס על השכבות המבוססות - לא על הבורסה ולא על החברות. כולם מחזירים מס, ורק הפועלים והשכבות החלשות, מי שעובד בשכר, משלמים באחוז את המס. האחרים משתמטים, ולכן יש הון שחור, ובמדינה הזו למשתמטי המס מהשכבות המבוססות הוא יותר גדול

מהתל"ג.

לכן, אנחנו נשמח אם באמת כל הדיון על התקציב הזה יתרום את תרומתו לכך שהממשלה הזו תסתלק, ובמהירות האפשרית, מהשלטון. תודה רבה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה רבה. חבר הכנסת האשם מחאמיד אינו נוכח באולם. חבר הכנסת עזמי בשארה ינמק את הסתייגויותיו. בבקשה.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אתמול דיברנו רבות על הנושא הזה של תקציבי הילדים במוסד לביטוח לאומי, הקצבות לילד, ודובר גם הרבה על האוניברסליות שבזכויות, מה ההבדל בין הזכויות לחובות. בתורה הדמוקרטית בדרך כלל אנחנו אומרים, שחובות זה דבר יחסי וזכויות זה דבר אוניברסלי.

על כל פנים, נראה שבלי קשר לשאלה אם האנשים שמרוויחים מעל 170% מהשכר הממוצע מגיעות להם קצבאות ילדים או לא, בלי כל הדיון הזה, שאתה צריך לתת לעשירים בשביל לבקש מהם מסים בסוף, ומשום שסביב השולחן הזה יושבים אנשים שלא רוצים לבקש מסים מהעשירים, גם לא אכפת להם לבטל קצת מהקצבאות שהם נותנים. יש להם קונצפציה כזאת, שלא צריך לבקש מסים ישירים מהעשירים, ולכן גם צריך לבטל להם את 150 השקל, כאילו זו הבעיה בתשלומים.

כאשר אנחנו מבקשים אוניברסליות של קצבאות זיקנה וקצבאות ילדים, אנחנו מסתמכים על מחקרים שאומרים, שאם אין קצבאות ילדים אוניברסליות ואם זה צריך להיות חייב בדיווח של ההורה היחיד או ההורים, בדרך כלל שליש מאלה שמגיע להם כבר לא מקבלים, רק בגלל חובת הדיווח, כיוון שזה עובר דרך המעביד ובגלל מיליון סיבוכים ביורוקרטיים. שליש מאלה שמגיע להם לא מקבלים, ולכן אנחנו דואגים, ולכן אנחנו גם בסך הכול, למרות הסקטורליזציה הזאת של הפעילות הציבורית בכנסת, של הפעילות הפוליטית, בכל זאת אנחנו לוחצים, על=ידי אנשי גשר ואנשי ש"ס שעשו עבודה בנושא.

אבל, אדוני היושב=ראש, לפני שעליתי לדבר במליאה היו בטלוויזיה חדשות בערבית והופיע חבר הכנסת קליינר. אדוני היושב=ראש, תרשה לי לומר שאני כבר קצת לא מבין מה הוא עושה אצלכם בגשר, אבל זה נושא אחר. אתה יושב כאן עכשיו כיושב=ראש.

חבר הכנסת קליינר אמר בחדשות בערבית: כנראה הדבר היחיד שאפשר יהיה לעשות הוא לחזור עוד הפעם לכך שקצבאות הילדים יהיו רק למשוחררי צה"ל. כלומר, חיפשו וחיפשו מאין ייקחו את הכסף לכסות. הרי אתמול כל מיני אנשים חכמים בבית הזה שברו את הראש מאיפה להביא את הכסף.

<u>אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):</u>

הוא הציע את זה בוועדת הכספים.

<u>עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):</u>

אני יודע. הוא הציע את זה בוועדת הכספים, ועכשיו הוא מציע את זה בטלוויזיה, ואנחנו יודעים שכבר יש כמה אנשים שכל כך קל להם הסיפור, אז חיפשו וחיפשו מאיפה לקחת את הכסף לכסות את האוניברסליות הזאת של קצבאות זיקנה, ילדים וכו' ומצאו שלכסות את האוניברסליות אפשר על=ידי פגיעה באוניברסליות. ואיפה בדיוק? בפן הכי חלש של האוניברסליות במדינה הזאת, אצל הערבים. כלומר, חוזרים לקחת מהערבים. אותה אוכלוסייה ערבית, שהיא הכי פחות מיוצגת בתקציב הזה ויש לה הכי פחות כוח ציבורי להגן על עצמה בצורת לובינג, בצורת קבוצות לחץ, מה שאתה רוצה, דווקא אליה חוזרים לקחת כסף בשביל לכסות. חוזרים אחרי מאבק שלקח יותר מ=30 שנה, 40 שנה, עד שהונהגה אוניברסליזציה של הקצבאות, שתכלול גם את הערבים, שכמובן לא שירתו בצה"ל.

עכשיו יש הצעה בבית הזה, עם כל הסבך, בג'ונגל הזה של כל הסחיטות והסחיטות שכנגד, שהמאבק הפך להיות במקום מאבק בין קואליציה לאופוזיציה, למאבק בתוך הקואליציה בין נציגי סקטורים שונים - חוזרים לקחת את הכסף מהערבים. מהערבים, הם הכי עשירים במדינה, וכולם משתכרים למעלה מ=170% מהשכר הממוצע, ומהם חוזרים לקחת את הכסף.

אני, רק בשביל התגובה, אף שלפני ששמעתי את זה רציתי להשיב על דברי חברי

הכנסת מהאופוזיציה דווקא, שכל כך התבכיינו על מצבו של נתניהו - אני באמת מסכים עם חברת הכנסת גוז'נסקי. אני כבר לא מבין מה קרה כאן באמת. הסתכלתי ולא האמנתי למשמע אוזני. יש רחמים על נתניהו, משהו קצת דומה, חוץ מהתגובה של חבר הכנסת יוסי שריד, שגם היא מוגזמת לדעתי על ארי שביט, כל השאר משתכנעים כמו ארי שביט. מה קרה לנו שאנחנו סובלים כל כך את נתניהו, מה הסיפור הזה? גם אי=אפשר ככה לנהל מדינה וצריך באיזו צורה לגלות הבנה כלפי ראש הממשלה, שנסחט עכשיו מכל הכיוונים. מה עוד שיש לשמאל האשכנזי קצת בעיה עם סחיטות של המזרחיים כאן באולם, לדעתי. יש קצת רחמים על נתניהו, לדעתי, מהכיוון הזה. מה קורה פה בבית הזה? מאיפה הם לקחו כוח החלשים האלה עכשיו לסחוט וכו'? לא חשוב. זה משהו פסיכולוגי, לא מודע. אבל לא חשוב, זה לא הנושא. מסכן האיש הזה, שפתאום המזרחיים לוחצים עליו מכל צד.

על כל פנים, אני חושב, אדוני היושב=ראש, ואת זה אמרתי גם לשרי חוץ במדינות ערב שנפגשתי אתם לאחרונה. אף שאני חושב שההתמקדות של החלק הזה של הבית באישיותו של נתניהו היתה מסוכנת, מטופשת, בכל השנתיים האחרונות, כאילו עניין המדיניות נשכח והתרכזו באישיות, כאילו איש כזה עוד לא היה. באמת, היתה דמוניזציה של האיש. למרות זאת עוברים מקוטב לקוטב, מדמוניזציה של האיש, עד כדי כך שהכשירו כל מי שהוא יותר ימני ממנו, מהימין, רק לא נתניהו. כל השנתיים האלה. עד כדי כך שאני מצאתי שרי חוץ בארצות ערב שחשבו, שאם באמת נפטרים ממנו - הכול נפתר. צריך להסביר להם שלא, יש כאן מדיניות ועקרונות ומצע וכו', וזה לא האיש, ולא העניין של השקר הפתולוגי וכו'.

אף שהייתי נגד הדבר הזה, עכשיו אני פוגש נימה אחרת, קצת יותר מרחמת וכו'. על כל פנים, אף שרציתי לדבר על הנושא הזה, אני חייב, אחרי ששמעתי את חבר הכנסת קליינר, להציע לכם מקורות אחרים למימון החסר. תרשה לי, אדוני היושב=ראש.

אני מציע, למשל, להוריד את הקרן לסיוע ליהדות התפוצות, שזה 27 מיליון. אני מציע טיפול בעולים ובגרים. לא רק שרוצים לקבוע מי הוא יהודי, רוצים לטפל בתהליך הגיור. אני מציע להוריד מהסעיף: קשרים עם הגולה; מפעולות לקליטה רוחנית. אני לא יודע מה זה קליטה רוחנית, פעולות לקליטה רוחנית. מרכזים עולמיים לתורה - מה זה מרכזים עולמיים לתורה? זה לא מדבר אלי, אני לא יודע מה זה בכלל. למה אני צריך לשלם מסים בשביל מרכזים עולמיים לתורה? תוכניות לטיפול - בסדר, נגיד.

בוא נראה, הכספים הייחודיים של העולים החדשים, אדוני היושב=ראש, הייחודיים, חוץ ממה שהם מקבלים כאזרחים כמוני וכמוך, הם מקבלים תקציבים ייחודיים של למעלה מ=4 מיליארדי שקל, ייחודיים. ועוד הם סוחטים אותו עד מחר בשביל לקבל יותר. עד מחר הם רוצים תשובה בשביל יותר סובסידיות למשכנתאות ויותר סובסידיות למלגות, חוץ ממה שהם מקבלים במסגרת המשרדים הקיימים כאזרחי מדינת ישראל - 4 מיליארדים.

אז מחפשים את קצבאות הילדים של הערבים? הלוואות לעולים - 104 מיליון. אני לא יכול לספור את הכול.

אבל אני אעבור גם קצת אל המועצות הדתיות, למשל, אדוני היושב=ראש. מועצות דתיות - 143 מיליון שקל, סכום שרובו הולך למשכורות של ראשי מועצות דתיות, שמשכורתם דומה למשכורת ראש הממשלה, קצת פחות ממשכורת ראש הממשלה. 143 מיליון שקל - מועצות דתיות. היה גם מאבק בקואליציה בין מרכיבים שונים של נציגי השכבות החלשות, שחלק מהם הלך לכיוון הזה.

הבטחת הכנסת מינימום לאברכי כוללים - 106 מיליון שקל. תרבות תורנית וחרדית - 49 מיליון שקל. ארגון תורני ארצי להפצת תורה - 36 מיליון שקל. אני מציע לקחת משם, למה מהתקציבים של הילדים במגזר הערבי?

אני מציע לקחת מהתקציב של משרד החקלאות בגולן 31 מיליון, בבקעת=הירדן 30 מיליון, יו"ש ועזה - 33 מיליון, גוש=קטיף ומורדות ההר - 42 מיליון, פעולות מרכזיות בשטחים - 66 מיליון, עתודה להתיישבות חדשה - 7 מיליונים ומשהו.

עכשיו, משרד התיירות. משרד התיירות מבזבז 100 מיליון ש"ח בחוץ=לארץ על פרסומת ותעמולה בשביל לעודד תיירות לישראל. אדוני היושב=ראש, אני שואל: בשביל מה? חבל על הכסף. אם לא עושים שלום, פשוט חבל על הכסף; פשוט זורקים 100 מיליון ש"ח בחוץ. אף אחד לא יבוא לארץ הזאת כל עוד אין שלום כמו שצריך. לקחת את זה עד שיהיה שלום, וכשיהיה שלום ממילא תבוא תיירות. אבל לא צריך לבזבז 100 מיליון שקל בחוץ=לארץ עד שיהיה שלום, כי זה סתם בזבוז. לקחת משם.

אני חושב שביחד אספתי יותר מ=2 מיליארדי ש"ח.

תראו, למשל, בתקציב של משרד התעשייה והמסחר - מענקים להשקעות ביו"ש ועזה - 74 מיליון ש"ח.

עוזבים את כל זה, אדוני היושב=ראש, וחוזרים לקחת את קצבאות הילדים מהמגזר הערבי. מישהו מעלה בדעתו שנוותר לו על הדבר הזה?

מינהלת הבדואים. בשנה שעברה, אדוני היושב=ראש, קראו לזה - המינהל לפינוי בדואים, ככה קראו לזה בתקציב. יש שיפור. עכשיו קוראים לזה, מינהלת הבדואים - 5.8 מיליונים. אספתי משהו שיכסה את כל העניין.

אבל, בכל זאת, אדוני היושב=ראש, אני לא יכול בלי להגיד כמה דברים. יש דבר שנקרא: שמירה על הקרקע במינהל מקרקעי ישראל, ששומר על הקרקע מפלישת ערבים - 12 מיליון.

<u>היו"ר י' לנקרי:</u>

אני מעמיד לך, חבר הכנסת בשארה, עוד דקה אחת.

<u>עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):</u>

12 מיליון האלה של מינהל מקרקעי ישראל כוללים פעולות כגון פינוי, הפעלת צווי הריסה וחריש קרקעות אשר כבר ננטעו. אולי משם אפשר לקחת.

משפט אחרון, אדוני היושב=ראש. צריך, בכל זאת, להגיד כמה מלים על הנטייה הזאת של קשירת חובות וזכויות במדינת ישראל. אולי נדבר על זה בעתיד בצורה עקרונית. אין קשר בין חובות לזכויות, אדוני היושב=ראש. בשום מקום בעולם אין קשר בין חובות לזכויות. זו המצאה ישראלית. חובות אלה דברים שהאזרח עושה יחסית לתרבות, לכוח, לגיל ולמין. חובות זה משהו יחסי. ככה זה מתורגם בעדות החרדיות, ככה זה מתורגם אצלנו, ככה זה מתורגם אצל נשים. חובות זה משהו יחסי. זכויות זה משהו אבסולוטי אוניברסלי של כל אזרח ואזרח, אשר נגזר מהמושג אזרח ולא מכמות החובות שלו. עובדה שכל האנשים שמאמינים במדינת רווחה, מאמינים שהאנשים לא ישלמו אותם מסים, ישלמו מסים שונים, אבל הם לא יקבלו זכויות לפי המסים שהם שילמו, אלא יקבלו זכויות

הנגזרות ממעמדם כאזרחים בלבד.

לכן, אפילו תיאורטית, יש כאן בורות שלמה כאשר מישהו מציע לקשור קשרים כאלה בזמן דיונים על התקציב. תודה רבה לך, אדוני היושב=ראש.

היו"ר י' לנקרי:

תודה רבה לחבר הכנסת עזמי בשארה, לרבות ההגדרה האחרונה המעניינת.

חבר הכנסת דוד טל - אינו נוכח. חבר הכנסת סאלח סלים ינמק את הסתייגויותיו. עשר דקות, חבר הכנסת סלים.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אמרו לי 15. הטעו אותי? אני לא מאמין שאתה תטעה אותי. בזה אני בטוח.

היו"ר י' לנקרי:

זו ההנחיה של המזכירות, עשר דקות.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אני מקבל את מה שאתה אומר.

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, לא במקרה אמרתי שאני לא מאמין שאתה תטעה אותי, כי אני באמת גאה להיות חבר שלך.

היו"ר י' לנקרי:

תודה רבה.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אבל לפעמים אני שואל וחושב. יש פתגם בערבית האומר: לא יסתווי אל=חבית' ואל טייב. בן=אדם טוב ובן=אדם רע לא יכולים להסתדר יחד. ואתה באמת בן=אדם טוב, גם התנועה, אפשר לומר, טובה מבחינה מעמדית, חברתית.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

גם פוליטית.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

גם פוליטית יחסית. הכול יחסי. אבל יש לכם חבר כנסת, שאני לא מצליח להבין איך אתם מסתדרים ביחד. הוא ממש פאשיסט, במלוא מובן המלה.

ראיתי חדשות בערבית היום בשעה 19:00; הוא חוזר על דברים בעניין הביטוח הלאומי של האוכלוסייה הערבית. האוכלוסייה הערבית סבלה מכך 46 שנים, ורק בקדנציה האחרונה, בזמן ממשלת רבין, סוכם שהאפליה הזו נגד הילדים הערבים תבוטל, כי היא לא מתאימה היום בעולם המודרני, בעולם החדש, אחרי קריסת האפרטהייד בדרום=אפריקה. גם רבין עצמו, זיכרונו לברכה, ראה שזה דבר שעדיין מבייש את המדינה וקברניטיה. לכן, סוכם בזמנו והוחלט, שהעניין הזה יסתדר במשך ארבע שנים, כל פעם 25%. בשנה הבאה יהיו 25% האחרונים ויהיה שוויון בין התינוקות בני יומם, יהודים וערבים.

היו"ר י' לנקרי:

אלחמדולאללה ושוקור לאללה.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אלחמדולאללה, באמת.

היום אני רואה בטלוויזיה בחדשות את חבר הכנסת קליינר חוזר ומציע לתת קצבת ילדים לאלה שמשרתים בצבא. זה אותו דבר כפי שהיה לפני כמה שנים. אפילו גנדי

ומולדת לא הציעו דבר כזה. לכן, זו לא גאווה שחבר כנסת כזה יהיה בתנועה שלכם. מקומו לא בתנועה של דוד לוי ולא בתנועת גשר ולא בתנועה החברתית הזאת שבאמת לוחצת, ואנחנו יודעים שהלחצים שעכשיו היא עושה על הממשלה הם לא לכיס שלה, ואנחנו מברכים אתכם. באמת אתם לוחצים למען מעמד מסוים, שכבות מסוימות. אבל הבן=אדם הזה הוא זר, הוא לא מתאים לקבוצה הזאת.

אדוני היושב=ראש, הממשלה הזו מכהנת כבר שנה וחצי, מ=29 במאי 1996. מה אנחנו רואים אחרי שנה וחצי? מה ההישגים של הממשלה הזו? התהליך המדיני תקוע. היחסים עם הפלסטינים בשפל המדרגה. אף שראש הממשלה ניסה להסביר ולהסביר עשרות פעמים שהאשם הוא בפלסטינים, כל מנהיגי העולם השתכנעו שהוא האשם, לא הפלסטינים. הוא האשם במצב המדיני, במצב השלום. עכשיו אנחנו רואים, שומעים וקוראים ומרגישים, שהעם בישראל, יותר ויותר התחיל להבין שמי שתוקעת את השלום זו הממשלה הקיימת.

לעם הפלסטיני אין אינטרס לתקוע את השלום, אין לו. מה הוא יפסיד במקום השלום? הוא יפסיד את הכיבוש. אין לו אלטרנטיבה טובה יותר. העם הפלסטיני לא בוחר אם לקבל שלום או לטוס לחלל. זה לא משהו יותר טוב. יש לו בחירה: או כיבוש או שלום, ובכיבוש הוא סובל וסובל, בכל המישורים. לכן, כל האשמה כלפי העם הפלסטיני, שהוא תוקע מקל בגלגלי השלום, היא שקרית, כי התקדמות תהליך השלום היא אינטרס שלהם. זאת אומרת, ניכוי הכיבוש, הורדת הכיבוש. איזה עם בעולם לא נאבק ולא רוצה להשתחרר מהכיבוש? זו המטרה של העם הפלסטיני.

לכן, כל הדמגוגיה שמנסים להפיץ פה - היום, חלק גדול יותר ויותר מהעם היהודי עצמו באמת מתחיל לראות שיש לנו ממשלה, לצערי, שמשקרת, לא דוברת אמת. יש עשרות ומאות דוגמאות שמראות שהיא לא דוברת אמת.

לכן, האינטרס של העם הישראלי ושל העם הפלסטיני הוא התקדמות תהליך השלום. הרוב בעם הישראלי היום, בעם היהודי, משוכנע שממשלת ישראל היא עצמה תוקעת את עניין השלום, כי הם רואים, ואני משוכנע בזה, עוד התנחלות, או יותר נכון להגיד - למשוך עוד קצת זמן. אז מה היא עושה? מוסיפה עוד בנייה של התנחלויות או הרחבת התנחלויות קיימות, זו המטרה של הממשלה הזו.

לכן, משיכת הזמן בעניין תהליך השלום היא אינטרס של אלה שרוצים עוד שעל ועוד

שעל ועוד שעל ועוד שעל, זה ברור.

מה אנחנו רואים אחרי שנה וחצי? המצב הכלכלי במדינה "על הפנים", האבטלה בעלייה כל הזמן, מצב הבריאות - היום השתתפתי בהפגנה של רופאים ואחיות ועובדים בבתי=החולים, אנשים שאינם פוליטיקאים ואינם אנשי מפלגות, אנשים שמסבירים ומבינים שההצעות של הממשלה הזאת בחוק ההסדרים הזה מביאות, אדוני היושב=ראש, למצב שתהיה בריאות לעניים ובריאות לעשירים.

אם הדבר הזה באמת יעבור - אני, כאחד מהאופוזיציה, אני מצביע נגד בכל מקרה, אבל אתם, אנשי הקואליציה, תשלמו מחיר בבחירות הבאות.

משהו לא בסדר בשעון, כנראה.

<u>היו"ר י' לנקרי:</u>

הוא ממש מדויק, אפילו נדיב קצת, גם בלי שתרגיש.

<u>סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):</u>

אנחנו רואים היום קבוצות לחץ. דעתי היא, שחלק מקבוצות הלחץ האלה, מול הממשלה הזאת, הן צודקות. חלק מהן, שלוחצות למען שכבות מסוימות של אנשים, צודקות.

נשאלת השאלה, יש במדינת ישראל מיליון ערבים. מי לוחץ בשבילם? בשבילם - כולם לוחצים עליהם. בשביל הערבים במדינת ישראל אין שום קבוצת לחץ, אבל לחץ על הערבים, לזה אתה יכול למצוא קואליציה שלמה.

המספרים שהזכיר לפני חבר הכנסת עזמי בשארה, אני לא רוצה לחזור עליהם. המספרים מדברים בעד עצמם. יש קיצוץ ממשי בתקציבים של הכפרים הערביים. עומדים פה נציגי הממשלה. כשמסבירים את מצב האוכלוסייה הערבית, אלה ששומעים בבית או אלה ששומעים פה מבינים מהדברים האלה כאילו האוכלוסייה הערבית מזמן במצב הרבה יותר טוב מהאוכלוסייה היהודית. אבל בשטח לא כך הם פני הדברים. כולם יודעים את זה. לצערי, לא כולם מודים בזה.

היו"ר י' לנקרי:

אתה צריך לסיים.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אני צריך לסיים. אדוני היושב=ראש, אני מאוד מודה לך שנתת לי עוד קצת זמן. יש לי עוד כמה דברים להגיד. אני מקווה שבסיבוב הבא שלי אני אגיד את הדברים. תודה רבה.

היו"ר י' לנקרי:

תודה לחבר הכנסת סאלח סלים. אני אקרא בשמות חברי כנסת שאינם נוכחים: חבר הכנסת מאיר שטרית, חבר הכנסת שאול עמור, חבר הכנסת מיכאל קליינר, חבר הכנסת עוזי לנדאו, חברת הכנסת נעמי בלומנטל, חבר הכנסת צבי ויינברג, חבר הכנסת חיים דיין. הם רוצים להיות שוברי שוויון. חבר הכנסת ראובן ריבלין, חבר הכנסת זאב בוים, חבר הכנסת גדעון עזרא, חבר הכנסת דן מרידור, חבר הכנסת נסים דהן, חבר הכנסת רפאל פנחסי, חבר הכנסת יצחק כהן, חבר הכנסת דוד אזולאי, חבר הכנסת יצחק וקנין, חבר הכנסת משה גפני, חבר הכנסת פיני בדש, חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה - כולם לא נמצאים. חבר הכנסת בנימין אלון. חבר הכנסת מיכאל נודלמן. וכעת אני קורא לחבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

כנראה חבר הכנסת סלים צודק, לא רק השעון אלא הכול משובש. אנחנו בדרך כלל באים האחד אחרי השני.

כבוד היושב=ראש, כנסת נכבדה, דיברנו בבוקר, גם חברי דיברו קודם, על מצוקתה הזועקת של האוכלוסייה הערבית במדינה הזאת. זוהי הזדמנות נאותה, לעניות דעתי, אכן להעלות את הנושא הזה קבל עם ועולם ולדרוש מממשלת ישראל בשעת כושר זו לחזור לשפיות, לחזור למדיניות מתקנת, לחדול ממדיניות האפליה המבישה והמביכה שהיא נוקטת

ונקטו הממשלות הקודמות.

אני רוצה לדבר בפעם הזאת על תקציבי משרד הדתות ועניינם של המוסלמים בתוך התקציב, ועניינם בכלל בתוך המגזר הממשלתי הזה, שנקרא משרד הדתות.

כל הערבים, בין שאלה מוסלמים ובין שאלה בני דתות אחרות, זוכים, קודם זה היה ב=1.16% מהתקציב, היום אומרים שזה יכול להיות קצת מעל, אם זה יהיה לפי תקציב השנה הקודמת. בכלל, לגבי התקציב של שנת 1997, זה יורד ומקוצץ בעשרות מונים. אבל בכל מקרה, בין שזה 1.16% ובין שזה 2% מהתקציב, בכל זאת זה נשאר פחות מעשירית משיעורה של האוכלוסייה הערבית בתוך אוכלוסיית המדינה כולה. האוכלוסייה הערבית מהווה כ=20%, ואם התקציב יגיע ל=2% אז היחס הוא 1 ל=10.

אני רוצה בהזדמנות הזאת לייחד דברים לעניינה של האוכלוסייה המוסלמית. ביום שבת האחרון, ב=27 בדצמבר, היה קונגרס של האימאמים והמואזינים במגזר המוסלמי.

זו ההזדמנות אולי להסביר לשומעים מה זה מואזין ומה זה אימאם.

אימאם, למי שאינו יודע, זה האיש שתפקידו להנהיג את תפילתם של המוסלמים במסגד. הם עושים תפילה בציבור חמש פעמים ביום. האימאם הראשון של המוסלמים היה הנביא מוחמד, עליו השלום, ואחריו באו אימאמים נוספים, הם החליפים הידועים בהיסטוריה - אם זה אבו=בכר, אם זה עומר ואם זה החליף המוסלמי, עד האחרון שבהם.

כאשר אין יותר חליפה ואין יותר משטר מדיני עצמאי של מוסלמים, בכל זאת המושג הזה עובד, והזכות הזאת עוברת לאיש שמנהיג את התפילה בציבור. כלומר, לא נחטא לאמת אם נאמר, שכל אימאם באשר הוא, בכל מסגד שהוא מנהל, הוא למעשה שואב את סמכותו ויורש את תפקידו מהאימאם הראשון, מוחמד, עליו השלום.

לכן, התפקיד של האימאם יש לו חשיבות עליונה, הוא בנפשנו, אנו המוסלמים, בנפשם של כל המאמינים - מוסלמים וגם לא מוסלמים. לדעתי, גם עמים לא מוסלמים, אני בטוח שזה מעניינם לכבד את האימאמים של בני דתות אחרות, כך העניין בין בני תרבות ובני דתות השמים כולן.

האימאמים במדינת ישראל מצבם בכי רע, ולא רק מהבחינה הכלכלית, אליה נחזור עוד מעט, אלא גם מבחינה מהותית. האימאם אמור להנהיג את התפילה ואמור להדריך את המוסלמים בנבכי ובסודות דתם ואמור לפסוק בדברים - הוא חייב להראות להם מה אסור, מה מותר, מה זה עדיף, ומה זה מאוס ומוקצה, והפסיקה הזאת הינה פסיקה חשובה מאוד. לכן, לא כל אדם מתאים להיות פוסק כזה. ודאי שברגע שיש אדם שהוא בר=סמכא בענייני דת ויש לו הבנה בדת, אין מישהו אחר שיכול למלא את התפקיד הזה, אלא אחד שהוא יותר מוסמך ויותר מבין ויותר מצוי בענייני הדת ממנו. כלומר, האדם המצוי ביותר בהבנת הדת האסלאמית, בהבנת הלכותיה של הדת הזאת, בהבנת מהלכי וסודות הפסיקה, לפי הקוראן ולפי המורשת המוסלמית בכלל, האדם המוסמך ביותר והאמין ביותר, הוא, ורק הוא, יכול להיות האימאם, ולא אף אחד שהוא גם מבין וגם מוסמך, אבל פחות מבין ופחות מוסמך ממנו.

מה קורה במדינת ישראל? אנחנו עדים זה 50 שנה לכך שבמשרד הדתות מינו לתפקיד הזה כל מיני אנשים, שבוודאי אינם הכי מוסמכים בדורם ובעירם ובכפרם, מבחינת הבנת הדת וההלכה, אך לא רק זאת, במקרים רבים הם נבחרו מטעם, מטעם משרד הדתות, מטעם האנשים המושלים במשרד הזה, מטעם שר הדתות וחברי מפלגתו.

נראה שזה לא רק במועצות מקומיות ערביות; כאשר מקימים מועצה ממונה שוקדים אנשי ש"ס, כפי שנעשה לאחרונה בנגב, להעמיד אנשים יהודים, אנשי ש"ס, אנשי שלומה של ש"ס, בראש המועצות המוסלמיות והערביות בנגב. גם לתפקידים שבמהותם הם תפקידים דתיים טהורים וחשובים ביותר - במקרה הזה לא יעלה על הדעת שימנו אדם שאיננו מוסלמי, אבל ממנים מוסלמים שהם לא הכי מוסמכים ולא הכי מתאימים לתפקידים האלה.

כך גם בעניין מינוי הקאדים. אנחנו יודעים שמונו כקאדים במגזר הערבי, במשך כל שנות קיום המדינה, אנשים שהיו מוסמכים וטובים, ואין מה לדבר לרעתם, אבל מונו גם אנשים שבכלל לא יאה להם ולא נאה להם ואין מידתם ראויה לשמש בתפקיד הזה, לא מבחינת ההסמכה הדתית, לא מבחינת ההבנה ולא מבחינת הכישורים. ההוכחה הטובה ביותר לכך היא המצב הרע בבתי=הדין השרעיים. בין היתר, גרם לכך אי=מינוים של אנשים מוסמכים ומתאימים לתפקיד הזה, ואי=מינוים של קאדים במידה מספקת, כפי שנדרש בכלל, ונוסף על כך גם עוד הרבה מאוד גורמים שאין זה המקום לפרטם.

אני חוזר לעניין האימאמים. בקונגרס, ביום שבת בנצרת, האימאמים שמו בפניהם

שתי מטרות עיקריות. המטרה הראשונה היא לשפר את הרמה של האימאמים בכלל, והמטרה השנייה היא לשפר את רמתם, לא רק מבחינת הבנת - -

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת בשארה - - -

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

- - -

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

- - דת האסלאם ונבכי הדת, אלא גם את התנאים הכלכליים, ויש קשר, כבוד היושב=ראש, בין חוסן כלכלי לבין עצמאות בחיים לפסיקה ולמילוי התפקיד בכלל. מי כמונו יודע, שאנשים שלא מוצאים ולא מצליחים לפרנס את עצמם ואת משפחתם בכבוד, שנאלצים לחפש ימינה ושמאלה, למטה ולמעלה, מקורות נוספים כדי לפרנס את משפחתם, לא יוכלו למלא את תפקידם על הצד הטוב ביותר.

בגלל מגבלות הזמן, אני לא אמנה את כל הסעיפים ואת כל ההמלצות וההחלטות שהקונגרס הזה קיבל, ושבהם הוא עסק, מספיק לומר שהתאספו שם על אפם ועל חמתם של אנשי משרד הדתות, אשר הילכו אימים - תארו לכם, ב=27 בדצמבר 1997, בשנת ה=50 לקום המדינה, באים אנשי משרד הדתות, אנשים מטעם השולטים במשרד הדתות ומאיימים על אימאמים מוסלמים: אם תלכו לקונגרס יבולע לכם. ויש כאלה שפחדו וחששו ולא הגיעו. זאת האמת המרה. כאילו שעדיין לא נגמר הממשל הצבאי, וכאילו שאנחנו לא חיים בשנות האור, וכאילו שלא נס הפחד משררת השלטון ומכובד ידו של השר ושל אנשי השררה השולטים, למרבה הצער.

יותר מ=120 אימאמים ומואזינים הגיעו לקונגרס הזה, וכאמור הם קיבלו את ההחלטות הבאות, בין היתר: א. הקונגרס הזה יהיה שנתי. בכל שנה, במועד הזה או בסמוך לו, מייד לפני חודש הרמדאן - - -

אני חושב שבשעון יש איזה שיבוש.

היו"ר נ' מסאלחה:

אין רבע שעה. עד השעה 23:00 - עשר דקות, מ=23:00 כך הנוהל, סליחה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

בסדר, אני מבקש לאפשר לי רק - - -

היו"ר נ' מסאלחה:

אבל, בבקשה, אני לא עצרתי אותך. השעון בסדר.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

הגענו להבנה.

היו"ר נ' מסאלחה:

מ=23:00 והלאה ננהג לפי רבע שעה לשלוש הסתייגויות, אבל - בבקשה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

בסדר. אני מבקש, אפילו על חשבון הסתייגויות נוספות, לאפשר לי לגמור, כי אני רוצה לסכם את הדברים גם בערבית.

היו"ר נ' מסאלחה:

בבקשה, חבר הכנסת דהאמשה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

בין היתר התקבלו החלטות: א. הקונגרס יהיה שנתי, בכל שנה סמוך לפני שחל חודש הרמדאן, שאני מתבשר על=ידי כבוד היושב=ראש, שהוא חל מחר, לשמחת כולנו. אני מקווה, שאכן יהיה חודש של ברכה ושל טובה ושל אפשרות לעשות את כל הטוב והדרוש לפי מצוות הדת, לכל המאמינים ולכל המוסלמים בעולם כולו, ולא רק בארצנו ולאחינו.

היו"ר נ' מסאלחה:

בכל העולם, גם מוסלמים וגם לא=מוסלמים.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

בנוסף, הוקמה שם ועדת אימאמים קבועה, שיהיה מתפקידה לשקוד על המטרות האלה ועל ענייניהם של האימאמים. הופנתה דרישה - ונדרשו בעיקר חברי הכנסת הערבים, וחברי הכנסת של הרשימה הערבית המאוחדת, ואנו, שליחי התנועה האסלאמית, שאין זה סוד שהיינו בין היוזמים ובין המעודדים את זימון הקונגרס הזה - לכך שמשרד הדתות ימלא את חובותיו כלפי הציבור הערבי והציבור המוסלמי במדינה. בין היתר, ימלא את החובות גם על=ידי מינוי אימאמים ומואזינים נוספים, כפי שאכן נחוץ ודרוש בכל המסגדים במדינה. בנוסף, עצירת הפגיעה בקודשי המוסלמים במדינה הזאת, אם זה במסגדים ואם זה בבתי=קברות.

ברשות היושב=ראש, כפי שביקשתי, אני אקרא את עיקר הדברים וההחלטות של הקונגרס בערבית.

(קורא דברים בשפה הערבית)

היו"ר נ' מסאלחה:

שוכראן. תודה רבה, חבר הכנסת דהאמשה.

חברי הכנסת אנחנו מתחילים סבב נוסף של הסתייגויות. הראשון, חבר הכנסת שלמה

בן=עמי, בבקשה. אתה מחליף את תורו של חבר הכנסת אברהם שוחט.

<u>שלמה בן=עמי (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, זקני הבית הזה אומרים, שהיו דברים מעולם בדיונים בתקציב, וזה תמיד אמור להיראות - משיכת השמיכה ברגע האחרון לכיוון הזה, לכיוון ההוא. אבל אני בטוח, שמחזות כמו שאנחנו רואים בימים אלה - זה לא היה חזון נפרץ, זה לא היה דבר רגיל בשנים קודמות. נדמה לי, שאולי בגלל שיטת הבחירות שיש היום - ריבוי המפלגות והעובדה שחלק מהמפלגות תובעות דברים לא מתוקף הצדק שבתביעה אלא מתוקף התחרות עם המפלגה השנייה. כל המצב הזה כפי שהוא נחשף כאן ומה שקורה כאן מצטלם במצלמות הטלוויזיה ומגיע לדעת הקהל, הוא בעיני אחת המתקפות הקשות ביותר על כבודה של הפוליטיקה ועל כבודה של הדמוקרטיה בישראל.

כשמפלגות הולכות לסחר הסוסים הזה ולקרנבל הזה מסביב לכספי הציבור, אני לא יודע אם המפלגות וראשיהן חושבים גם איך הדבר מצטייר באשר ליציבותה ולכבודה של הדמוקרטיה בישראל. אני לא נמנה עם אלה שחוזרים כל פעם מחדש על אותה קלישה, שאנחנו הדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון, ואנחנו אמורים להיות גאים בזה. דמוקרטיה זה לא רק להצביע פעם בארבע שנים, ולא רק להתבטא בחופשיות, אלא גם לעשות סוג של פוליטיקה שיהיה בה משום כיבוד העושים ומשום כיבוד הדמוקרטיה.

מה שאנחנו רואים כאן הוא בעיני פגיעה קשה מאוד באיכותה של הדמוקרטיה הישראלית. אנחנו רואים פה, בזו אחר זו, מפלגות שמגיעות אל ראש הממשלה ברגעים האחרונים, מציגות תביעות, הכול חוזר לנקודת ההתחלה, ואתה שואל את עצמך: בשם אלוהים, הרי את התקציב הזה לא הכינו בשבוע, לא הכינו אותו בשבועיים. הוא יודע שיש לו כאן קואליציה כזאת של מיעוטים, שכל אחד מתחרה בשני. מה הפריע להם לעשות משא=ומתן עם המרכיבים בקואליציה בקטעים שונים, במהלך שלושת=ארבעת החודשים האחרונים; הרי הדבר הזה לא נולד היום. ואז אתה מקבל מין מחזה כזה, באמת מין קרנבל מגוחך, ובסופו של דבר תקציב המדינה מפסיד, וכך גם הכבוד של הדמוקרטיה ושל הפוליטיקה הישראלית בעיני הבוחרים. אני שומע שעשו עכשיו איזה סקר שנתן תוצאה, שכ=57% מהציבור רוצים בחירות מוקדמות. יש תחושה של גועל - - -

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

80% מהציבור הערבי, 60% מהציבור היהודי.

היו"ר נ' מסאלחה:

53% של הציבור היהודי. משוקלל - 57%. 16% לא יודעים.

שלמה בן עמי (העבודה):

16% - בשכנוע קטן הם יכולים לעבור לצד השני. אתה רואה מצב שהגיעה אליו ממשלה חדשה בשנה וחצי, בפחות משנתיים; יש תחושה של גועל. לדעתי, תחושת הגועל הזאת מסוכנת, משום שאני חרד שהיא לא רק תחושת גועל כלפי הממשלה הזאת, שיש הרבה מאוד סיבות להרגיש גועל כלפיה, אלא במידה מסוימת כלפי הפוליטיקה והפוליטיקאים והדרך שבה הדברים האלה מתנהלים.

אני חושב, שאחד הדברים הטובים ביותר, אחד השירותים הטובים ביותר ששר האוצר הזה יכול לעשות לישראל, הוא פשוט לקום וללכת; להתפטר. הוא מתגאה בזה שאין לו מפלגה, שהוא עצמאי, נו - אז מה התרומה הייחודית שלו? כישלון אחרי כישלון. אנחנו עומדים היום במצב, שחוק ההסדרים חזר כפי שהוא, הפכנו אותו על פניו, מחוק צמיחה הפך לחוק הקפאת הצמיחה. יש הידרדרות גדולה בתקציב בגלל התחרות בין המפלגות.

לפני שהתחלנו את דיוני התקציב ראינו את שר האוצר נכנע בעקבות שביתה שנולדה מניסיונו חסר התקדים לשנות באופן חד=צדדי הסכם חתום עם עובדים. הוא חשב, שאם אין לו מפלגה, הוא לא אחראי לפוליטיקה, הוא נגד הפוליטיקה, אז הוא יעשה גם את זה. ניסה - נכשל. עוד דבר לרשימת הכישלונות. הוא נכנע ב"גיבור סברינה". אם הממשלה לא היתה חוזרת בה, היה ראוי להגיש בג"ץ על הדבר הזה. איך אפשר, על 2 מיליוני ש"ח להגיד ש=1,000 עובדים ילכו לרחוב? זה לא כתוב בתורה, וגם לא בתורתו הכלכלית של השר הזה, שאין עתיד למפעלי טקסטיל.

זה פשוט לא נכון, מוכרים פה איזה לוקש, שאנחנו, מדינת העתיד הדגולה, עוברים איזה שינוי מבני, וכולם היי=טק. אתם יודעים כמה כוח עבודה חסר בהיי=טק בישראל היום? אובייקטיבית, בדוק - 3,000 איש. זה מה שחסר בהיי=טק. ומה יעשו עם כל

העשירונים התחתונים שלא נמצאים בהיי=טק? אם הם ילכו עכשיו, תוך 24 שעות להיי=טק, תהיה ישועה מזה? שלא לדבר על כך שהם לא עברו תהליכי הכשרה וכיוצא בזה.

מ=1990 עד 1995 גדל הייצור בטקסטיל הישראלי. זאת פשוט המצאה - לטעון שלטקסטיל אין עתיד. בדרך לכאן שמעתי את ההחלטה של הנגיד: לא נוגעים בריבית. שום תעשייה לא תעמוד בזה, גם ההיי=טק לא יעמוד בריבית הגבוהה. הרי למה ההיי=טק עוד שורד? ההיי=טק עוד שורד, משום שמרווח הרווחים שלו גדול מזה של הטקסטיל, והוא שורד את זה. וגם הוא לא ישרוד זמן רב. כבר שמענו את דן פרופר אומר, שבשנה הבאה יכול להיות שגם אנשי היי=טק ייכנסו למעגל האבטלה; לנוכח המשבר באסיה, יהיה משבר ייצוא להיי=טק, זה ייכנס גם עם הריבית הקטסטרופלית הזאת, עם שער השקל הגבוה הזה. ודאי שהטקסטיל יקרוס. לא רק הטקסטיל יקרוס, אלא גם תעשיות חזקות יותר תקרוסנה.

באמת, אתה יודע, כבוד היושב=ראש, לנוכח מה שקורה באסיה, כל הגאונים האלה של הכלכלה המודרנית התהלכו פה באיזה מין תחושת ניצחון, שהנה המודל הכלכלי האולטימטיבי פועל באסיה.

היו"ר נ' מסאלחה:

עד שזה קרס.

שלמה בן=עמי (העבודה):

עד שקרס כל הדבר הזה; בזה אחר זה. אין מודלים כלכליים קדושים. אין מודלים כלכליים נצחיים. כדאי שיפסיקו לדבר אתנו בשם איזה פונדמנטליזם ליברלי קשיח. צריך גישה שמשלבת; משלבת בין זה לזה, לזה. זאת הדרך היחידה.

צריכה להיות התערבות ממשלה היכן שצריך ולא צריכה להיות התערבות ממשלה היכן שלא צריך.

אני עצמי, למשל, אינני נגד הפרטה באופן אוטומטי. אבל אם, למשל, קרה והפרטת, הפריטו את בנק הפועלים, קיבלו מזה 5 מיליארדי שקל. למה? זה כבר חלק מהוויכוח הלגיטימי לגבי המדיניות הכלכלית והקשר שלה לשאלות חברתיות. מדוע חייבים 5

מיליארדי שקל בתקופה גירעונית, שהיא התקופה הזאת, ללכת לכיסוי הגירעון? בשנה הבאה יהיה לך עוד הפעם גירעון. מדוע? מדוע זה לא ילך להשקעה בצמיחה? מדוע זה לא ילך להשקעה בכבישים? מדוע זה לא ילך להשקעה מניבת פירות בעתיד?

נכון, יש בעיה בקרנות הפנסיה. אנחנו יודעים זאת. יש מדינות שבהן מדברים היום על העברת כספים שהושגו מההפרטה להבראת קרנות הפנסיה. אומרים: מדוע מכרנו את החברה במחיר כזה? - משום שהעובדים שנמצאים בפנסיה היום הביאו אותה למצב הזה. עכשיו קרנות הפנסיה שלהם במשבר. יש לכם כאן הרבה מאוד דוגמאות שבהן, מבלי לפגוע בכמה מן הערכים המקודשים של הכלכלה הליברלית, שמר נאמן ואחרים פה מקדשים אותה, מבלי לפגוע, אתה עושה שימוש לטובת הציבור, לטובת הכלל. אתה גם מגדיל את העוגה הזאת, שכל הזמן אומרים שאין די ממנה. לכן, צריך תמיד לחשוב.

האסון הגדול של מה שקורה היום הוא, שאלה מקבלים בשביל הכבישים, האחרים מקבלים בשביל הישיבות, השלישי מקבל בשביל איזה מוסד תמחוי. אבל אף אחד לא נלחם בממשלה הזאת על תקציב שיש בו כדי ליצור מקומות עבודה. בכל הדבר הזה, לא דוד לוי, לא ש"ס, לא דרעי ולא דגל התורה, אף אחד לא נלחם פה. חשוב שהמובטלים ידעו זאת. חשוב שידעו זאת גם אלה שהם לא מובטלים, גם אלה שחיים על 2,500 שקל. חשוב שהם ידעו שכל הקואליציה הזאת לא נלחמה במאבקים ובאיומים על יצירת מקום עבודה אחד. היא נלחמה רק על מה שהמפלגה ומה שהסיעה צריכה כדי להצדיק את קיומה הפוליטי. בלי עניים ובלי לטעון שהם מגיני העניים לא יהיה להם קיום פוליטי. חשוב שהם יזכרו להם את הדבר הזה. זה כתב האשמה האמיתי כלפי המפלגות האלה, שמתיימרות לייצג את מה שנקרא פה נושאים חברתיים.

דבר אחד הם לא עשו בתקציב הזה לצורך צמיחה, כלומר לצורך מלחמה באבטלה. תודה רבה.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת איתן כבל. אחריו - חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר.

<u>איתן כבל (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אחזור על המשפט שנשמע גם היום וגם אתמול הרבה, אבל גם אני מרגיש צורך לומר אותו. זה פסוק שמופיע בשופטים פרק כ"א, פסוק כ"ה, ובו נאמר: "בימים ההם אין מלך בישראל; איש הישר בעיניו יעשה". זו התחושה, אולי הקשה ביותר שעוברת עלינו גם כאנשי אופוזיציה, שבכל זאת חיים במדינה הזאת, הם חלק ממנה, הם נאבקים מול תפיסת עולם שלדעתנו איננה נכונה, אלא שגויה. אבל בתוך כל זה אתה רואה מולך, שפשוט אין מנהיגות, אין לך אפילו מול מי להיאבק.

חברי חברי הכנסת, יותר מכל דבר אחר שקורה, לדעתי - ואני יודע שיקומו ויחלקו עלי - מעבר לחוסר היכולת של ראש הממשלה להוליך את המערכת הפוליטית ולהוביל את הקואליציה שלו, יש כאן ביטוי לכישלונה של שיטת הבחירות הישירה לראשות הממשלה. כשאתה בונה שיטת בחירות שאמורה להיות בסדר, או טובה למועמד כזה או אחר, אבל אין לה בסיס אמיתי - זה מה שקורה. שיטת הבחירות הזאת, במשך פחות משבוע, העלתה על סדר=היום שני נושאים בצורה בוטה.

ראשית, שהסחר=מכר גלוי על השולחן. היום יצא לי לקרוא באיזו כתבה ב"מעריב", שכשבתקופה של שר האוצר מודעי הגיעו לחריגה של 9 מיליוני שקל מהתקציב, כולם נפלו מהרגליים. היום, כשמדברים על חריגה של מיליארד שקל או 2 מיליארדים, אף אחד לא נע ולא זע בכיסאו, ולא קורה דבר. כשאתה בא ומסתכל פנימה אל תוך השיטה, אתה רואה שהכללים והסכרים נפרצו. רק מה? היום אף אחד כבר לא מקדיש לזה מחשבה רבה כל כך.

אני כבר לא מדבר על העובדה, ששיטת הבחירות הזאת יצרה מפלגות עדתיות, שכל אחת ואחת עושה הכול כדי לזכות את שולחיה בנתח של התקציב, מי יותר, מי פחות. מצד זה ש"ס, מצד זה גשר, מצד זה הדרך השלישית, ומצד זה ישראל בעלייה.

מה קורה פה? אנחנו נמצאים במצב שחבר הכנסת שלמה בן=עמי קרא לו "ערוץ הקניות". אני קראתי לזה "הקופה הרושמת". אנחנו יושבים פה והקופה רושמת, וערוץ הקניות עובד. בסופו של עניין, אתה שואל את עצמך: מה יהיה בסופו של העניין הזה? לאן זה מוליך אותנו? איך אפשר לעצור את זה?

האמת היא, שאני עדיין מתפלא שעד לרגע זה, לפחות כשאני יושב פה, עוד לא קמו אותם חברים מימין ומשמאל ואמרו: זו ההזדמנות ליצור אותה ממשלת אחדות. האם בכך

נעוץ הפתרון? נעשה ממשלת אחדות לאומית? אם עדיין לא אמרו זאת, אני מעריך שבכל רגע יקום אותו חבר ויאמר זאת.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

מאיר שטרית אמר זאת עכשיו ב"פופוליטיקה".

<u>איתן כבל (העבודה):</u>

אם מאיר שטרית אמר זאת, זאת אומרת שהיה ברור שזה עניין של זמן עד שיקום אותו חבר כנסת שיאמר: הפתרון נעוץ בממשלת אחדות לאומית. אני נמנה עם אלה שמתנגדים לממשלת אחדות לאומית. אני מדבר מעל ומעבר לכל העניין הפוליטי. האם זה הזמן לבוא, כמפלגה פוליטית, ולסייע לבנימין נתניהו בכל כישלונותיו? אני בא ואומר, שהפתרון הזה הוא לא פתרון.

מה יקרה? יהיו בחירות, והשיטה היא שיטה שמנציחה את עצמה. הרי מה יקרה? האם בפעם הבאה דברים ישתנו? אני לא רואה את הדברים משתנים. אולי מפלגה אחת תקבל מנדט יותר או מנדט פחות, אבל המבנה השסוע של החברה הישראלית, ששיטת הבחירות הקודמת הצליחה להפנים חלק לא קטן ממנו, ימשיך, יצוף וינוצל בצורה צינית על=ידי כל הפוליטיקאים, כל אחד לשיטתו. בסופו של עניין, כל אחד רוצה לקבל את מירב הקולות עבור מפלגתו.

עכשיו ראש הממשלה נטל את השרביט לידיו. אני לא רואה את שר האוצר מתפטר מתפקידו. לאחר הכניסה המרשימה שהוא עשה לתפקיד, כשכולם היללו ושיבחו אותו, התברר לו שהחיים בפוליטיקה הם קצת יותר קשים. בפוליטיקה, לא די להיות צודק אלא אתה צריך להיות גם חכם. ובסופו של עניין, לבי לבי אליו. עכשיו ראש הממשלה ישב, ממה נפשך? מה יקרה? האם עוד הפעם הוא יעשה הסכמים קואליציוניים כמו שהוא עשה בעבר עם גשר, עם ישראל בעלייה, ואני מחזיק כאן מהתאריך 7 ביולי 1997 את ההסכם הקואליציוני שאושרר על=ידי ראש הממשלה, ומה יצא ממנו?

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

עם גשר, אתה מתכוון?

איתן כבל (העבודה):

כמובן, עם גשר, אותו דבר היה גם עם ישראל בעלייה. הסכמים קואליציוניים שהוא אשרר אותם, ולא עמד אף לא באחד מהם. ומה עם כל ההתחייבויות שלו? ב=11 בנובמבר הוא התחייב שתיבנה רכבת מהירה מתל=אביב לבאר=שבע. מישהו בדק וראה אם זה מופיע בכלל בתקציב? סדרה של התחייבויות בכל מקום שהוא הגיע, לפי הנושא ולפי המקום הוא נתן התחייבות.

אבל, חברי חברי הכנסת, אני בא ואומר לכם, שהשבוע הזה, הלקח הגדול ביותר שלו הוא, שהגיע הזמן שגם אלה שעוד לא נעים להם להגיד: נכשלנו כשהצבענו, או טעינו כשהצבענו עבור שיטת הבחירות הישירה, יקומו ויאזרו עוז ויאמרו: השיטה הזאת היא שיטה לא טובה, היא שיטה גרועה עוד יותר. ברור לכם שבפוליטיקה אין שיטה שהיא השיטה הטובה ביותר. אתה מנסה למצוא אותה שיטה שהיא הקרובה ביותר לטוב. הטוב מאוד במקרה הזה של שיטת בחירות הוא הגרוע.

אני אומר לכל החברים, אפילו יותר מהלקחים של התקציב, ישבו - ואני נמנה עם אלה שחושבים שהוא ימכור ויעביר את חוק התקציב ב=31 בחודש, לגבי חוק ההסדרים, במקרה הגרוע ביותר הוא יעביר אותו אחר כך, הוא ימכור הכול; אבל, אם לא נפיק את הלקח לעצמנו ונלך ונתמודד בצורה רצינית עם חוק הבחירה הישירה - ושלא נתפתה לחשוב שהפתרון שלנו יהיה בהליכה לממשלת אחדות, הפתרון הוא בפירוש לא בממשלת אחדות.

ענת מאור (מרצ):

- - -

אורי אור (העבודה):

- - - ממשלות?

איתן כבל (העבודה):

אני לא מרכיב שום דבר, חבר הכנסת אורי אור, כל אחד עולה לכאן ומפנטז לעצמו את הדברים שהוא רוצה. אני נוגע בעניין, וכמו שאני עומד כאן, וכבר יש אלה בטלוויזיה ובכל המקומות האחרים שמתחילים להרכיב את הממשלות ואת הקואליציות, ומנסים לתת פתרונות שהם לא פתרונות אמיתיים לבעיות, במקום לבוא ולשים את הדברים ולומר: אלה הבעיות שלנו.

כמה עוד אפשר לומר על התקציב שהוא רע? שהוא לא נכון? שהוא לא חברתי? מכל הסקטורים, מישהו ראה מה מקומו של המגזר הערבי בתוך התקציב? שאין שם שום התייחסות, ובמקום שיש התייחסות, היא התייחסות שחותכת, שמורידה ממה שאין.

היו"ר נ' מסאלחה:

היום שמעתי את אחד מחברי הקואליציה בטלוויזיה, אבל אני עכשיו יושב=ראש, ואענה לו כשאנאם. הוא אומר: בטלו את קצבת יוצאי צבא, כלומר עוד הפעם להוריד לערבים. זה היה ב"מבט", אבל אענה לו. מכיוון שאני עכשיו יושב=ראש, אני מנוע מלענות. אנקוב בשמו ואענה לו כשאעמוד על דוכן הנואמים. זה היה הלילה.

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב=ראש, לא שמעתי, אבל אני מוכרח לומר לך שאני לא מופתע. אם ממשלה חושבת שהפתרון לבעיות התקציב שלה - ואמרתי את זה אתמול - הוא בביטול אותה הנחה שנכי צה"ל מקבלים בארנונה שמשלמים לרשויות המקומיות, וכל הפתרון לבעיות התקציב שלה יבוא מאותו ביטול של סעיף הנחה, זה אומר הכול.

אבל אני אומר שוב - וזה משפט אחרון - אם לא נבין שהשבוע הזה הדליק לנו, אולי יותר מכול, את הנושא של הבחירה הישירה, לא הבנו כלום, כי התקציב יעבור, ואני אומר את זה כאיש אופוזיציה, למגינת לבי. אם לא נלמד את הלקח הזה, פספסנו את הכול. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת בנימין בן=אליעזר. בבקשה.

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, אני לא יודע מה רוצה חבר הכנסת שלמה בן=עמי. אני לא יודע מה רוצה איתן כבל, חברי. אני לא יודע מה נטפלתם לראש הממשלה, מה אתם רוצים ממנו. אדם מסכן, הוא מנסה לעשות טוב עם כולם, תאמין לי, עם כל חבריו לקואליציה. הוא מנסה לתת להם כסף. אני גם מבין אותו.

אפילו את האמריקנים הוא ניסה לשכנע שיעזבו אותו, עד שיגמור את הנושא של הקואליציה, כדי לפתור לנו את בעיית השלום.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

שכנע אותם שיעשו - - -

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

אני לא יודע מה אתם רוצים ממנו. במקום לעזור לו ולעודד אותו, אנחנו עוד מצביעים נגדו. לא בסדר. אתם יודעים מה? חברי חברי הכנסת, אני יושב כאן מאחורי האלוף במילואים אורי אור ומהרהר. הוא בוודאי יבין על מה אני מדבר. יש רגעים שבהם כל מתיך עוברים לך מול הפנים. אתה בעצם שואל: אל אלוהים, האם המחיר היה כדאי? אל אלוהים, האם באמת הם מביטים עלינו מן המרום ומבינים מה קורה כאן במדינה הזו, חלקת אלוהים הקטנה?

כל מה שאנחנו רוצים שיהיה בה, שיהיה בה טוב, שתושבי אופקים יוכלו להתקיים בכבוד לצד חבריהם בירוחם, בדימונה, בשדרות ובנתיבות. שלא ישכחו שבכסייפה אחוז האבטלה הרבה יותר גבוה מאשר באופקים וכל תקשורת לא הגיעה לשם, אפילו רדיו לא סיקר את מה שקורה שם. גם הם בני אדם, יש להם ילדים, יש להם נשים. הם בוודאי מביטים עלינו במרום ושואלים שאלות קשות, ואנחנו צריכים להרכין את הראש ולומר: אנחנו משתדלים לעשות כל אשר ביכולתנו.

אתמול בבוקר הייתי באופקים, ונדרשתי לוויכוח, ובדרך נזכרתי בהופעתו האומללה של ראש הממשלה לפני שנתיים, עת בא והאשים את שמעון פרס שהוא מחלק את מיליוני הדולרים לאש"ף, מיליון דולר לאש"ף. קם האיש, ראש הממשלה העתידי ואמר: כשאבחר ואהיה ראש ממשלה, אבוא לכאן ואשקיע כספים ואקים מפעלים, ולא יהיה מובטל אחד. זה היה בפרשת "אומן", אם להזכיר לכם.

הוא יורד לאופקים עכשיו ומסתכל על האנשים בגובה העיניים, ומביא להם 300 מקומות עבודה. היום אני שומע שמצאו עוד 250 מקומות באילת, יטיסו אותם כל יום. ראש העיר מספר לי, שהודיעו לו מלשכת ראש הממשלה שפתרו לו לגמרי את הבעיה, והם איימו לעשות אתו חשבון אחד גדול על כך שהעז לומר על ראש הממשלה שהוא רמאי.

אני שואל: אל אלוהים, עד מתי? עד מתי ירמו את התושבים? 74% מתושבי דימונה הצביעו ביבי נתניהו. מן הסתם, כל המובטלים נכללים ב=74%. מעניין מה הם חושבים. מעניין מה הם אומרים. אני מנסה להיות במקומם ולשאול אם באמת ראש הממשלה מבין את הבעיה. האם הוא באמת מבין שבעצם הבעיה איננה בעיה של אופקים ושל נתיבות, אלא היא בעיה של פער חברתי שהולך ומתרחב? של חברה קפיטליסטית, שבה העני נעשה עני יותר והעשיר נעשה עשיר יותר? שלאט לאט החבורה הזו, שאנחנו כל כך מתגאים בה, ואין מפלגה שלא רצה ומדברת בשמה, מתרחקת כל יום ממקורות ההון ומהאפשרות ללכת ולעשות משהו לגורלה?

לפעמים יש לי חשק לקום ולומר: אל אלוהים, מתי יקום אותו מנהיג רחוב, אותו מנהיג שיוביל את החבורה הזאת אל הרחוב, אל המרד הגדול? מתי יקום אותו מנהיג שיוכל ללכת להנהיג את ההמונים האלה ולומר: עד כאן, מספיק עם הסבל, מספיק עם התעתוע, מספיק עם הטמטום הזה?

היחיד, דרך אגב, שניסה להתמודד עם השאלה הזאת בפעם הראשונה, בעניין הדרום בעיקר, היה שמעון פרס, בחמשת החודשים האחרונים של הממשלה הקודמת. פעם ראשונה קם ראש ממשלה והגדיר את הדרום כיעד לאומי וניסה להביא להכוונה של משאבים לכיוון פיתוח הנגב. פעם ראשונה. אבל, כפי שאתם יודעים, הסיפור פשוט נגדע. אני ישבתי לידו וידעתי למה אנחנו צריכים להתכונן לקראת הקדנציה הזאת, והיה ברי לי, שלקראת הקדנציה הזאת עיקר המשאבים שלנו יהיה מופנה לכיוון של הדרום, כאשר יש ראש ממשלה שמבין, שבלי השקעות גדולות בתחום התשתיות, כדי שיקרבו את הפריפריה למרכז, ובלי

השקעות בתשתיות שיאפשרו להביא משקיעים בעיקר מחוץ=לארץ כדי שיקימו שם מפעלים, ובלי השקעה ברמת החינוך - שום בעיה לא תיפתר.

אני אומר את כל הדברים האלה, משום שאני חושש שלא רחוק היום - ואני על הבמה הזאת, אדוני היושב=ראש, אזכיר לך נשכחות. ב=1985 קמתי ובישרתי על בוא האינתיפאדה. חברי אז, גם ממפלגת העבודה - אני כבר לא מדבר על הליכוד - טענו שנדבקתי בטירוף. לימים הבינו כולם, שבעצם האינתיפאדה היא תוצאה של תהליך סוציו=פוליטי שהתפתח, ולא היה אפשר למנוע אותו. אני אומר לכם דבר אחד: אני צופה את האינתיפאדה כאן, בתוך מדינת ישראל. זה יבוא, לצערי, ואנחנו דוחפים לזה. או אז נשלם את המחיר הכבד והקשה ביותר.

הקרקס הזה שראו תושבי ירוחם ומצפה=רמון, ודאי תושבי כסייפה וחווארה, ודאי גם יישובים ערביים אחרים במדינת ישראל - - -

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

אתה מדבר על חורה. חווארה זה ליד שכם.

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

סליחה, אתה צודק. ביר=אל=מכסור בצפון, ואיפה שאתה לא רוצה. אני מניח שהם מבינים דבר אחד: שבקרקס הזה שהלך היום - ונכון אמר חבר הכנסת שלמה בן=עמי - כולם מושכים, אבל שום מפלגה לא באה ואמרה: אני רוצה את זה כדי להקים מקום פרנסה אחד למישהו, אלא הכול זה: תנו לפה, תנו לשם.

אני גם לא רוצה להיכנס היום - אולי במשך הלילה אדבר על השאלה, כמה השקעות הולכות מכאן אל מעבר ל"קו הירוק". מישהו צריך לקום ולעשות חשבון, אם באמת אנחנו מדברים על מציאות שבה אי=אפשר ללכת ולהקצות את המשאבים הדרושים לתוככי אופקים. ממשלה שנבחרה לא מעט על=ידי אוכלוסיות חלשות, ומאוד מאוד חלשות, גדעה בשלושה רבעים את התקציבים של שיקום שכונות. ממשלה שהלכה והפסיקה אולי את ההתחלה של איזה חלום, שאולי ייפתרו בעיות הדיור למצוקאים בנושא של "בנה דירתך", ממשלה שהלכה ועצרה את כל התקציבים או את רוב התקציבים למוסדות ציבור, ממשלה שלא עשתה כהוא זה

כדי לעשות איזה ניסיון אמיתי כדי לפתור את הבעיה של הבנייה - הממשלה הזאת, למרבית הפלא, קיבלה את האמון של אותו ציבור, והציבור הזה, אני מניח, עושה היום את חשבון הנפש.

אני לא יכול לרדת היום מעל הבמה הזאת ולהגיד שיש בי קורטוב של אופטימיות. הדבר היחיד שאני יכול ללכת ולעשות הוא אולי אחד: לפנות לראש הממשלה ולומר לו: למען אלה שנפלו, למען אלה שחיים במדינה הזאת, למען האם הכואבת, למען הילד החסר, אל אלוהים, עד מתי נישא את הסבל הזה? פשוט קום ותתפטר. תפזר את הממשלה הזו שלך. תעשה אולי את השירות הטוב ביותר לתושבי הבית הזה ולתושבי מדינת ישראל. עשה את זה, וככל שתמהר לעשות זאת, כן ייטב לכולנו.

הציבור שלח אותנו לכאן, אל כנסת ישראל, כדי שנהיה לו לפה. היום היינו לו לעיניים והיינו לו לאוזניים. הפה אילם. אילם מרוב תדהמה אל מול מה שראינו פה. תודה רבה לך, אדוני.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אורי אור. אחריו - חבר הכנסת יוסי ביילין.

אורי אור (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת הנוכחים, אתמול אני נוסע לי באוטו ומקשיב ושומע, של"אל על" יש רעיון: מטוס "בואינג" מלא אנשים טס לשום מקום.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

מה?

היו"ר נ' מסאלחה:

פואד לא שמע.

אורי אור (העבודה):

זו אלגוריה.

היו"ר נ' מסאלחה:

ספר לו.

אורי אור (העבודה):

יש ל"אל על" גימיק נהדר. זה התחיל לעבוד אתמול. לוקחים מטוס גדול, "בואינג",
ממלאים אותו באנשים, עם אוכל, עם סרטים.

היו"ר נ' מסאלחה:

משלמים 300 שקל.

אורי אור (העבודה):

משלמים 300 שקל. הוא טס לשום מקום. אחרי שלוש שעות הוא מוריד את האנשים.

היו"ר נ' מסאלחה:

מסתובב, יעני?

אורי אור (העבודה):

מסתובב באוויר. 30,000 רגל. אני נוסע לי באוטו ואומר: זה המצב שלנו. יש לנו
מטוס. אלגוריה על המדינה, המטוס הזה. יושבים במטוס, יש טייס שכולם מכירים אותו;
רבותי, טסים לשום מקום. 30,000 רגל. מנותקים מהחברה, מנותקים מהסביבה. אוכלים,
שותים, מבלים, בוחרים מוזיקה, בוחרים סרט. הקברניט טס. לאן הוא טס?

אדוני היושב=ראש, חברי שישנם פה, חברות אין פה עכשיו, לצערי - - -

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

יש מטוס כזה ב=300 שקל?

היו"ר נ' מסאלחה:

עם ארוחה, פואד.

אורי אור (העבודה):

עם ארוחה. חברי השר לשעבר, שר השיכון, אתה מכיר אותי שאי=פעם סיפרתי לך סיפור שהוא לא אמיתי? זה כבר התבצע. אני יושב ואומר לעצמי: רבותי, הרי זה בדיוק מה שקורה לנו. אני אומר לך ברצינות - זה מה שקורה לנו. יש לנו קברניט עם טייס, 30,000 רגל, מנותק מהקרקע וטס לשום מקום.

שלום שמחון (העבודה):

גם אנחנו עובדים שבועיים על התקציב לשום מקום.

אורי אור (העבודה):

זהו בדיוק. אבל לא רק שבועיים, חברי חבר הכנסת שלום שמחון. זה לא שבועיים - זה שנה וחצי. אני רוצה שבשנה וחצי יגידו לי מה הם סדרי העדיפויות במדינה הזאת. הקשבתי לחברי פואד ולחברים אחרים. מה הם סדרי העדיפויות? אדוני, הם לא הוגדרו.

השבוע, כמעט שבועיים שאנחנו פה, שבוע וחצי, בוויכוח על התקציב; זה אותו "בואינג". קואליציה היא לא קואליציה, ממשלה היא לא ממשלה, ואתה שומע אותה ברדיו, בטלוויזיה, פה והיום. בקיצור, טסים לשום מקום. המטוס הזה מסתובב לשום מקום. לא נכון שהמטוס לא טוב. המטוס הוא טוב מאוד, אדוני היושב=ראש, הקוקפיט שלו בסדר,

המכשירים בסדר - תוצרת "בואינג". אין שום בעיה למצוא את הכיוון. הבעיה היא שהאנשים שיושבים בקוקפיט הזה, קרי - ראש הממשלה ואנשיו, אינם יודעים לאן לטוס. לכן הגימיק הזה של "אל על" הוא לא גימיק. זו אלגוריה, רבותי, על החיים של כולנו פה בשנה וחצי האחרונה. 30,000 רגל מסתובב לו מטוס, מעל העננים, ואף אחד איננו יודע היכן הוא מתכונן לנחות, היכן היעד שלו, היכן המטרה שלו.

מה שמדאיג אותי, שהצרה היא שחלק מהקהל זה גם חלק גדול מהקהל שלנו. אוכלים, שותים, רואים סרטים, יושבים בתא סגור, ולא רואים שהמטוס ללא כיוון. ואני חרד לכך מאוד. אני לא מסוגל להבין, ובאמת לא משום שאני באופוזיציה, אני מוכן להיאבק, והייתי מוכן להיאבק עם האמת של שמיר, עם האמת של בגין. מישהו יכול להגיד לי מהי האמת של ראש הממשלה הזה? מישהו מהחברים, שאין פה אף אחד מהם, מהממשלה הזו ששמות חבריה פה, יכול להגיד לי את זה? הרי אני רואה אותם בהצבעה. אני רואה את הקואליציה. גם הם אינם יודעים לאן ה"בואינג" הזה יגיע. הם אינם יודעים היכן הוא ינחת והם לא יודעים מה הכיוון שלו.

השתמשתי בביטוי הזה, באלגוריה הזו, משום שכמו שראיתם, חבר הכנסת פואד בן=אליעזר לא האמין; לצערי הרב, היא אמיתית. היא אלגוריה אמיתית על חיינו שלנו פה, במדינת ישראל. ובזמן שיהיה לי מחר אמשיך להשתמש באלגוריה הזו.

חלק שני של דברי, ואני מבין שיש לי עוד זמן.

היו"ר נ' מסאלחה:

יש לך.

אורי אור (העבודה):

אני רציתי לנצל את זה לתקיפת הממשלה הזו על ביטול הפרויקט של הר=איתן.

משה פלד (הליכוד=גשר=צומת):

מצוין.

אורי אור (העבודה):

סגן שר החינוך, אני שמח שאתה נכנסת לכאן.

משה פלד (הליכוד=גשר=צומת):

זה חשוב מאוד.

אורי אור (העבודה):

ידעת מתי להיכנס, אם כי הפסדת, וחבל, את הדימוי שלי, שממשלת ישראל היא כמו ה"בואינג" שטס ללא כיוון. אנשים לא האמינו לי שזה קיים. אבל הוא מכיר את זה.

היו"ר נ' מסאלחה:

לשום מקום.

משה פלד (הליכוד=גשר=צומת):

לא הבנתי, איזה "בואינג"?

היו"ר נ' מסאלחה:

תספר לו עוד הפעם. תספר.

אורי אור (העבודה):

אתה יודע שחברת "אל על" פתחה עכשיו עסק חדש. היא לוקחת מטוס "בואינג", ממלאת אותו נוסעים, ממלאת אוכל לארוחות טובות. יש סרטים ומוזיקה וטסים שלוש שעות לשום מקום. סיפור אמיתי.

היו"ר נ' מסאלחה:

ברצינות. אתה משלם 300 שקל. סגן השר, זה סיפור אמיתי.

אורי אור (העבודה):

אתה משלם 300 שקל. אדוני סגן שר החינוך, מאוד חינוכי.

משה פלד (הליכוד=גשר=צומת):

אני הולך לשתות כוס תה.

אורי אור (העבודה):

תשתה כוס תה. אולי אחרי זה תחזור ותדע מה קורה.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת אורי אור, הוא כבר הקדים את הבחירות. אין לו מה לדבר. הוא כבר הודיע שצריך להקדים את הבחירות.

אורי אור (העבודה):

חבר הכנסת רמון, מי הודיע?

חיים רמון (העבודה):

לא שמעת שהשר רפאל איתן - -

אורי אור (העבודה):

אה, זה שמעתי.

חיים רמון (העבודה):

- - הודיע שצריך להקדים את הבחירות. והחזיק החרה אחריו חבר הכנסת בדש.

אורי אור (העבודה):

מאחר שאני מכיר את השר רפאל איתן, הוא עשוי עוד לשנות את דעתו.

חיים רמון (העבודה):

אה, זה לא יפה ככה לדבר על שר בישראל שהיה רמטכ"ל.

אורי אור (העבודה):

אינפורמציה.

חיים רמון (העבודה):

אין לי ספק שהוא יעמוד בדיבורו.

אורי אור (העבודה):

מאחר שאני שמח שהגיעו חברים נוספים ממפלגת העבודה לחיזוק, אני רוצה להעלות בכמה משפטים, אדוני, בפרק הזה של דברי, את נושא עמותת הר=איתן, וזה חשוב מאוד.

ב=10 בספטמבר 1997, בדיון על התקציב, אותו תקציב שעכשיו לא עובר כמובן, ממשלת ישראל בראשות נתניהו ביטלה את פרויקט הר=איתן, שזה כמובן מיועד להיות המרכז הלאומי למורשת התקומה וההנצחה. א. זכותה של הממשלה לבטל. לא היה דיון בכלל. אליבא דשר הביטחון שהופיע בוועדת חוץ וביטחון: רבותי, אני מצטער מאוד, לא היה על זה דיון. הביטול הוחלט בניגוד לרצוני. מאחר שאינני בודק אנשים במעשיהם, נוח לי להאמין לו עכשיו, אני מודה, כי זה בניגוד לדעתו.

אבל כל ממשלות ישראל תמכו בפרויקט הזה, ואם מישהו רוצה לבטל אותו, זה דבר שמחייב דיון מעמיק, חכם ונבון, משום שאנחנו נתקלנו בתופעה מאוד מעניינת, דרך אגב. היום, הדור הצעיר בארץ - האמת שזה נבדק יותר בין יהודים, להערכתי, מאשר בין ערבים - בקיא הרבה יותר בשואה, מאחר שיש גם "יד ושם", והשואה מונצחת בהחלט בצורה משביעה רצון. גם בבתי=הספר, וגם ב"יד ושם" וגם בלוחמי=הגטאות. ואילו כל תקומת ישראל ב=100 השנים האחרונות אינה מונצחת אלא במקומות מספר, עם חתך עילי בלבד, ולא בחתך של כל מדינת ישראל.

לכן היה הרעיון הזה, שהאדם והחברה בישראל יעמדו במרכז המוזיאון, עם התקומה, שמצביעה על הדרך בקרב הציבור היהודי, ועם המאבק בציבור הערבי שהיה פה, שכולם מכירים אותו, נבנתה פה עצמאות ישראל.

לכן, אדוני היושב=ראש, אני כבר מודיע פה בכנסת, היות שאני לא סומך על הקואליציה ואני לא סומך על הממשלה שהם יבואו לאשר את החוק הזה, ואני אגיד לכם גם למה - אין לפרויקט הזה בהר=איתן לובי. אין לו לובי. אם היה לובי היה לו שקט. אין לו לובי. איזה יתרון יש לה לש"ס ממלחמה על הפרויקט הזה? ישראל בעלייה? לא. אף כי לדעתי דווקא ציבור העולים הוא אחד הציבורים הגדולים שחשוב מאוד שיעמוד לרשותו מוזיאון כזה, שהוא יוכל לבקר בו ולדעת.

לכן, אני איננני מחכה, דרך אגב, לאישור התקציב. אני כבר יוזם חוק, ומרבית חברי ועדת החוץ והביטחון כבר חתמו עליו, חוק שייקרא חוק הר=איתן, ואנחנו נביא פה להצבעה ראשונה, שנייה ושלישית את כל החוק שהוצע בעצם על=ידי משרד הביטחון ונגנז. אנחנו נביא אותו להצבעה בכנסת, ואני מאמין שגם בתמיכת שר הביטחון, למרות התנגדות הממשלה, אנחנו נעביר את החוק הזה.

אני חושב, ששנת ה=50 למדינת ישראל הוא המועד המתאים ביותר להנחת היסוד לפרויקט כזה של הר=איתן. זה מסמל את אחדות העם ואת שותפות הגורל של כל בניו לאורך כל 100 שנות הציונות, עם הלבטים שהיו פה, כל תקופת 100 השנים האחרונות, כולל הנצחת הגבורה של כל הלוחמים בכל 100 השנים האחרונות.

לכן, אדוני היושב=ראש, החוק הזה שאני יוזם עם מרבית חברי בוועדת החוץ

והביטחון יועבר פה לכנסת. אינני מתכונן לחכות לאישור התקציב. אני לא מאמין שיש לובי אמיתי בין כל החברים בקואליציה, שיסייע לנו להכניס את זה לתקציב. ואני מקווה שאת העוול הזה שההמשלה גרמה אפשר יהיה לתקן בחוק הזה. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה לחבר הכנסת אורי אור. רשות הדיבור לחבר הכנסת יוסי ביילין. אחריו - חבר הכנסת אפי אושעיה.

יוסף ביילין (העבודה):

כבוד היושב=ראש, כנסת נכבדה, אני עוקב אחרי הדיונים הארוכים על חוק האי=צמיחה והאבטלה, וההקפאה, ויש בו בלי ספק כמה דברים שמעלים מחשבות ומחייבים התייחסות וסיכומים מצדם של חברי הכנסת, שבכל זאת מתייחסים גם לגופם של דברים ומנסים להבין מה בעצם קורה כאן מעבר לוויכוח הפוליטי, ולשימוש שעושים גורמים בתוך הקואליציה בהתנגדות שלהם לראש הממשלה, שימוש שהם עושים בתקציב.

יש הרבה דברים בדיונים האלה שהם ממש לא רלוונטיים ונובעים כל כולם מתוך נושאים שונים לחלוטין, כמו העניין של הפעימה השנייה, כמו התנגדות אישית לראש הממשלה. אבל, יש כמה דברים בכל זאת בחוק עצמו שמחייבים את תשומת לבנו.

אין ספק שהמכשלה הגדולה ביותר, לפחות מבחינתנו כאופוזיציה, ואני יודע שגם מבחינת חלק מהמפלגות המשתתפות בקואליציה, היא הנושא של פרק 11, פרק חוק הבריאות. אנחנו נתקלים כאן בבעיה שהיא בעיה קלאסית למדינת רווחה מודרנית כמו המדינה שלנו, שבמשך שנים דנה בשאלה האם זה נכון או לא נכון ליצור חוק ביטוח בריאות ממלכתי. במשך עשרות שנים היו טעמים לכאן ולכאן, והתקרבות והתרחקות מן הסיכוי לחוקק את החוק הזה. וגם כשהחוק הזה נחקק, הוא נחקק בהרבה מאוד, בהרבה מאוד ויכוחים שקרעו קרע בתוך תנועת העבודה, ובסופו של דבר גם לא זכה לתמיכה מלאה של האופוזיצה דאז, אלא נדמה לי להימנעותם של אנשי הליכוד.

אחת הבעיות שעלו אז היתה השאלה, מי יקבע את סל הבריאות? כלומר, מי יקבע מה הם השירותים שהמדינה שלנו יכולה לתת לחולה. אדוני היושב=ראש היה אז סגן שר

הבריאות, שעקב מקרוב מאוד, אולי יותר מכל אחד אחר מלבד השרים עצמם אחרי הנושא הזה, ויודע שהיה פחד גדול אז, שיבוא שר אוצר - חשש בעצם מהסצנריו הזה, שיבוא איזה שר אוצר ויגיד: אין לי, אין לי די כסף בשביל בריאות. אני אקטין את הסל, ואת ההשלמה ישלם מי שיוכל לשלם, ומי שלא יוכל לשלם לא ישלם.

אני שומע היום הרבה ביקורת כלפי החוק הזה. אני שומע שאנשים אומרים: זה עולה לי הרבה יותר, מה הרווחנו מכל העניין? ואני מוכרח לומר, שאני משתאה על כך שהרבה אנשים לא מבינים מה החוק הזה עשה לנו כחברה. החוק הזה יצר מצב שבו כל אדם בישראל מכוסה בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, כאשר עד ינואר 1995 היו רבים מאוד שלא היו מכוסים כלל, כ=350,000 איש, וכ=600,000 איש היו מכוסים בביטוח חלקי בלבד. אנחנו יודעים שרוב האנשים שלא היו מכוסים לא היו אנשים עשירים ביותר. הרבה מאוד אנשים היו מהמגזר הערבי, הרבה מאוד אנשים מהמגזר היהודי - מהשכבות החלשות ביותר. היום, כאשר אנחנו יכולים להתגאות בכך שיש לנו חוק שהוא מהמתקדמים אם לא המתקדם ביותר בעולם המערבי, שיש באמת כיסוי של סל לכל הציבור, אני חושב שיש לנו משימה משותפת, לאופוזיציה עם קואליציה, להבטיח שהנכס הזה לא ייעלם באיזו מחשבה לא אחראית שנובעת ממצוקה של מערכת אוצר שרוצה לקצץ ולא מבינה היכן אפשר לקצץ.

אני לא נמנה עם אלה שאומרים לפתוח את התקציב וליצור גירעון ענק וכו' וכו', אבל העניין של שר אוצר ושר בריאות שצריכים לקבוע את גובה הסל וצריכים להתווכח ביניהם, ובסופו של דבר צריכים להעניק את סל הבריאות הגבוה ביותר, משום שהם מבינים, במיוחד אותם אנשים שיש להם מפלגות ויש להם מרכז מפלגה או ציבור בוחרים שאליו הם חוזרים הביתה, שהם לא יכולים להסתכל בפנים של הבוחרים שלהם, אם הם ייקחו מהבוחרים הללו את שירות הבריאות שהציבור הזה ראוי לו.

לדעתי, הוויכוח על חוק הבריאות הוא במידה רבה מאוד הקדמה לוויכוח על חוק אחר, והחוק האחר הוא חוק הפנסיה. כמו שחוקקנו את חוק ביטוח הבריאות הממלכתי נהיה מחויבים לחוקק את חוק הפנסיה, שיבטיח לכל אדם בישראל פנסיה. אני מניח שזה יהיה בכמה שכבות - שכבה אחת של הביטוח הלאומי, שהיא באמת מינימום וזה מה שקיים היום, שכבה שנייה שהיא חובת חיסכון של המעביד ושל העובד עד גובה מסוים, ושכבה שלישית שלא תהיה בבחינת חובה אלא בבחינת רשות, כאשר אנשים יוכלו להרשות לעצמם לבטח את עצמם בדרכים נוספות, דרך קופות גמל וכיוצא בזה.

אני חושב, שגם בנושא הזה אנחנו צריכים להבטיח שלא יקרה מצב שבו באופן שרירותי מערכת אוצרית כזאת או אחרת תוכל לבוא לאנשים שהחוק יחול עליהם ולהגיד להם - עד כאן, אתם לא זוכים יותר בפנסיה או בגובה פנסיה שהובטחו לכם מראש. אני חושב, שאם נוכל להגיע למצב שבו במדינה שלנו נושאי החינוך, הבריאות, הפנסיה והשיכון יהיו מובטחים פחות או יותר, כפי שעד היום חוק חינוך חובה וחוק הבריאות נחקקו, אנחנו נוכל להבטיח לאזרחי ישראל סל השירותים שמדינת רווחה ממוצעת כמו שלנו חייבת להבטיח, כאשר נצטרך גם שהרמה תישאר רמה גבוהה ותעקוב אחר ההתפתחויות הטכנולוגיות.

אין ספק שבעיקר בתחום הבריאות הדבר הזה בולט במיוחד, כי עליית המחירים היא בטור גיאומטרי. יש עלייה בכמות התרופות וגידול בשירותים הרפואיים שניתנים, לרבות הבעיה שנוצרת שהיא בעיה של מותרות, בעיה של עושר, והיא נובעת מתוחלת החיים המתארכת בשנים האחרונות של האדם המודרני. האדם זקוק להרבה מאוד שירותי בריאות, הוא זקוק להרבה מאוד תרופות, דבר שלא קרה לפני 20, 30 או 40 שנה, כאשר אנשים סיימו את חייהם בגיל הרבה יותר צעיר. אנחנו חייבים לעקוב אחרי ההתפתחות הזאת ולהבטיח שהאנשים האלה יקבלו את השירותים שלהם. אתה רואה לפעמים בטלוויזיה תמונות של אנשים בבתי=חולים שאומרים: שר האוצר, אל תיקח מאתנו את המעט שיש כדי לאפשר לנו להשתקם ולחיות את החיים שלנו כפי שאנחנו ראויים לחיותם. תרמנו למדינה, תרמנו לחברה לא מעט, ואנחנו צריכים לקבל מהמדינה הזאת מה שהשקענו בה במשך חיינו.

יש טענה שאומרת - מה אתם רוצים מאתנו? הגירעון שהותרתם כל כך גדול, ולא יכולנו לפתור את הבעיה בלי קיצוצים דרסטיים, לפעמים דרקוניים, שפוגעים, בסופו של דבר, בצמיחה. אני לא רוצה לברוח מהטענה הזאת, יש בה בלי ספק משהו, אבל בין השאר היא נובעת מכך שהיה פער בין הציפייה שלנו לתקבולים בשנת 1996 לבין המציאות. אנחנו הערכנו, שהצמיחה במשק תימשך, פחות או יותר כפי שהיא היתה קודם. מכיוון שנפסק תהליך השלום, וזה הפקטור העיקרי בתהליך הכלכלי לצד העלייה, הצמיחה היתה הרבה יותר קטנה מן הצפוי. כתוצאה מזה התקבולים מהמסים היו הרבה יותר נמוכים מהצפוי וכתוצאה מזה הגירעון היה גדול מן הצפוי. מי שבא לשר האוצר הקודם ואמר, תראה איזה גירעון השארת לנו, כדאי שגם ישאל, תראה איזו צמיחה יצרת כתוצאה מההקפאה של תהליך השלום.

אדוני היושב=ראש, אני יכול להמשיך?

חיים רמון (העבודה):

מכיוון שחלפה השעה 22:00, מותר לו עוד חמש דקות, אדוני היושב=ראש.

היו"ר נ' מסאלחה:

זה 23:00, חיים רמון. אתה מנהל את סיעת מפלגת העבודה, אתה לא מנהל את ישיבת הכנסת.

אפי אושעיה (העבודה):

אנחנו רק מציעים ליושב=ראש.

חיים רמון (העבודה):

אנחנו רק מציעים לפי ההסכם.

היו"ר נ' מסאלחה:

ההסכם אמר ב=23:00. אני מכיר אותך, בכל דבר אתה אומר, חגי מירום אשם. שמעתי אותך ואני יודע.

יוסף ביילין (העבודה):

אני אומר רק מלה אחת לגבי נושא שגם הוא זוכה לביקורת קשה מאוד, וזה נושא תוספת השכר בשנת 1994. אני מודה שהתוספת הזאת היתה תוספת משמעותית, יש לה השפעה כלכלית, ואף אחד לא יכול לברוח מזה. אבל כשאני בוחן למי ניתנה התוספת, מי נהנה מהתוספת הזאת, מי המיליונרים הגדולים שנהנו מהתוספת, אני רוצה לומר, שהגורם העיקרי שנהנה מהתוספת הזאת היו עובדי המדינה.

עובדי המדינה זכו עד אז, ולא שמצבם היום כל כך טוב, למשכורות מהנמוכות ביותר במשק. היוקרה של עובד מדינה נשחקה מאוד מאוד. לפני 20 או 30 שנה היה בזה בהחלט

פרסטיז'ה, היתה בזה יוקרה, להיות עובד מדינה. בשנים האחרונות, לגבי הרבה אנשים זאת תוצאה של חוסר ברירה. אני חושב שהתפקיד שלנו כמערכת אחראית הוא להבטיח שעובדי מדינה יהיו אנשים בעלי רמה גבוהה ביותר. אני יודע את זה מהמשרדים שניהלתי, כמה קשה היה להחזיק אנשים שהיתה להם אלטרנטיבה. אנשים שהיתה להם אלטרנטיבה בחוץ יכלו בקלות לוותר על התפקיד שלהם. מי נשאר? מי שאין לו אלטרנטיבה. אתה צריך ליצור מערכת שבה גם אנשים שיש להם אלטרנטיבה, שיש להם כישורים, שיש להם יכולות יישארו במערכת. לפעמים הייתי מנהל שיחות של שעות עם אנשים ואני מניח שהדבר קורה גם במשרד החינוך וגם במקומות אחרים. אתה מנהל שיחות של שעות עם אנשים ואומר להם: תישארו. הם אומרים: אני יכול לקבל הצעה שמציעים לי - לנהל מערכת בשכר שהוא פי=שלושה או פי=ארבעה ממה שאני מקבל במשרד.

ולכן אני רוצה לומר לך: ההעלאה של השכר בשנת 1994 עשתה הרבה מאוד צדק, ואף שהיה לה מחיר - בלי ספק, להעלאה בשכר היה מחיר - היה בה צדק לאנשים עצמם וצדק למערכת, שיכולה להחזיק אנשים ברמה גבוהה יותר, ולא לוותר עליהם בצורה קלה כל כך, כפי שקרה עד שעשינו את השינוי הזה בשכר עובדי המדינה. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה, חבר הכנסת יוסי ביילין. רשות הדיבור לחבר הכנסת אפי אושעיה, ואחריו - לסגן השר משה פלד.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אנחנו דנים כבר כמה ימים ולילות בתקציב המדינה, תקציב שיש לו חשיבות לגבי כלל האוכלוסייה של מדינת ישראל, ואמרתי וחזרתי ואמרתי והדגשתי בימים האחרונים כאן, במליאת הכנסת, את העובדה, שלבעיות הנובעות מהתקציב יש השלכות על כל אדם במדינת ישראל, אבל מה שמטריד את האזרח בחיי היום=יום הוא הבעיות הקטנות שלו, שמאפיינות את איכות החיים, את איכות החינוך וכל מה שקשור לו ולבני משפחתו.

אדוני היושב=ראש, ברשותך, אני מבקש לדבר גם אל תושבי רעננה והרצלייה בנושא שכאילו איננו קשור ישירות לתקציב 1998. קשר ישיר אולי אין, אבל קשר עקיף יש ויש.

לפני כמה שבועות העלינו בוועדת המדע של הכנסת את הנושא של פינוי פי=גלילות, שנמצא בצומת הקאנטרי=קלאב. התברר שם מפי המדענים, שאחסון של גז ודלק במקום כל כך מרכזי, סמוך לבתי מגורים רבים, מסכן את אוכלוסיית האזור. התברר שם שאין תיאום אפילו בין גורמי הצבא, מצד אחד, לבין גורמי הממשלה, מצד אחר. אמרה שם סגן=אלוף דינה פרנקו, נציגת צה"ל, שצה"ל, פיקוד העורף, לא אוכף את תקנות הבטיחות בפי=גלילות, משום שהם הולכים לעבור משם תוך זמן קצר מאוד. קם המדען הראשי של משרד התשתיות הלאומיות ואמר: סליחה, אבל לנו לא ידוע מזה, אין שום תוכנית להעביר משם את פי=גלילות, לא בתקופה הקרובה, לפחות.

לאחר שחקרתי את הנושא התברר לי, שממש בימים האחרונים החליטה הממשלה להעביר את מתקן פי=גלילות לחולות ראשון=לציון, אבל הביצוע יכול להתממש, על=פי התחזיות הכי אופטימיות שיש, רק בשנות האלפיים, ובמקום שפיקוד העורף יאכוף את הוראות הבטיחות שם, הוא לא עושה דבר, משום שהוא מחכה, כי אמרו לו שכל יום הולכים לעבור. אבל פי=גלילות הוא בעיה שקיימת כבר כמה שנים, וכמעט אף אחד לא עושה דבר.

אני מבקש להעלות את הנושא של שדה התעופה בהרצלייה, שמהווה מטרד, גם מבחינת הרעש וזיהום האוויר ובהחלט גם מבחינה בטיחותית. רק לפני שבועיים נספו מדריך הטיס ירון ניב ותלמידתו אורלי חזן, זכרם לברכה, בתאונה אווירית בשדה התעופה בהרצלייה. התאונה הזו היתה השישית במספר בשנת 1997. רק ב=1997 שש תאונות אוויריות. יום קודם לכן נחת מטוס "ססנה" בשדה סלק, סמוך מאוד לבתי המגורים של רעננה.

שדה התעופה בהרצלייה פעיל ביותר, אולי פעיל יותר מדי. כבר שנים שקורות תאונות באזור השדה - לשמחתנו, בדרך כלל בלי הרוגים. השדה ממוקם בלב אזור מגורים צפוף בגבול רעננה=הרצלייה ומהווה מטרד גדול לתושבי הסביבה. אין מדובר רק במטרד של איכות סביבה; מדובר גם, ובעיקר, בפחד של התושבים מפני הסכנות הבטיחותיות, בהיותם סמוכים לשדה כה פעיל.

כוכב הס, שהוא החוקר הראשי של מינהל התעופה האזרחית - - -

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

חבר הכנסת בייגה שוחט, מה הוויכוח? חבר הכנסת חיים רמון, אני מבקש.

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

כוכב הס צוטט בשבוע שעבר בעיתונות המקומית כמי שאמר: "בשדה התעופה בהרצלייה יש 90% מכלל הפעולות של התעופה האזרחית בישראל" - שימו לב, באמצע יישוב, באמצע אזור מגורים, 90% מכלל הפעולות של התעופה האזרחית במדינת ישראל - "וה=10% הנותרים מתחלקים בין שני שדות התעופה האזרחיים בחיפה ובירושלים. בשדה התעופה בהרצלייה מתבצעות מאות המראות ונחיתות מדי יום, כמה עשרות אלפים בשנה. אם מודדים את היחס שבין מספר ההמראות והנחיתות לבין מספר התאונות הקורות במשך שנה מתברר, כי למרות הכול בטוח יותר לטוס במטוסים קלים משדה התעופה בהרצלייה מאשר לנסוע במכונית בכביש".

ההסבר מלומד והמרגיע הזה לא ממש מרגיע אותי. את תושבי האזור, החיים בפחד, הוא בוודאי לא מרגיע.

תושבי הרצלייה ורעננה, לפני יותר משנה, ב=16 באוקטובר 1996, הפניתי שאילתא לשר התחבורה בזו הלשון: "ביום ג' - - - התרסק מטוס קל בשדה התעופה בהרצלייה. שדה התעופה הרצלייה נמצא בסמיכות למוקדי אוכלוסייה צפופים - הרצלייה ורעננה. תאונה זו אינה הראשונה במקום".

אדוני היושב=ראש, חבר הכנסת חיים רמון השתלט לפני דקות מספר על תוכנית "פופוליטיקה". עכשיו הוא משתלט על מליאת הכנסת. זה פשוט בלתי אפשרי מה שקורה כאן. אפשר לבקש את עזרתך?

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

יש לי בעיה עם בייגה וחיים רמון.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

אנחנו נפתור את זה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת בייגה שוחט, אתה תסמוך על היושב=ראש שהוא ייתן לך לנאום, עם כל הסידורים - - -

אברהם שוחט (העבודה):

- - -

היו"ר נ' מסאלחה:

אני לא שומע לכל הסידורים שלהם. למה אתה מתווכח אתם? אתה התחלפת עם חבר הכנסת שלמה בן=עמי, נכון?

אברהם שוחט (העבודה):

בדיוק.

נסים זוילי (העבודה):

- - -

אפי אושעיה (העבודה):

אני מבקש להחזיר לי שתי דקות.

"תאונה זו אינה הראשונה במקום. מיקומו של שדה התעופה בסמיכות כה רבה למקום יישוב חושפת את אוכלוסיית האזור לסכנות מרובות."

שאלתי את כבוד שר התחבורה באותה שאילתא: 1. האם קיימת תוכנית כלשהי להעברת שדה התעופה ממקומו? 2. אם לא - מדוע? 3. האם קיים סקר כלשהו לגבי רמת הסיכון של שדה התעופה לאוכלוסייה הסמוכה? 4. אם קיים סקר כזה, אשמח לקבלו בצירוף תשובת

השר.

קיבלתי תשובה כאן, במליאת הכנסת: מינהל התעופה עושה את המירב למצוא שדה נוסף על שדה התעופה בהרצלייה. אין כיום תוכנית אופרטיבית להעברת שדה התעופה ממקומו. שדה התעופה הרצלייה עומד בתקני בטיחות והפעלה כמקובל בעולם. לא נערך כל סקר לגבי רמת הסיכון של השדה לאוכלוסייה הסמוכה.

תשובת השר לא רק שלא הרגיעה אותי, היא אף הדאיגה אותי יותר. ראשית - וזה ברור ומובן - אין בכוונת הממשלה להזיז את השדה ממקומו או להפחית את מספר ההמראות והנחיתות בשדה. אמירה כמו "מינהל התעופה עושה את המירב" היא אמירה של יציאה ידי חובה בלבד. העתקת השדה - וזה כבר עניין תקציבי - היא מטלה של עשרות מיליוני דולרים, ובסדר העדיפויות הקלוקל של הממשלה זה פשוט לא כלול.

גם האמירה של החוקר כוכב הס, החוקר הראשי של מינהל התעופה האזרחית, נמצאת חסרת בסיס למעשה. כזכור, הס טען שבטוח יותר לטוס במטוס קל משדה התעופה בהרצלייה מאשר לנסוע במכונית בכביש. סותר אותו לחלוטין השר הממונה עליו, שקובע שלא נעשה כל סקר בנושא, ולכן דברי הס הם חסרי כל ביסוס.

אני מסכים שראש הממשלה, על=פי עדות שריון, לפחות, אינו מבדיל בין יד שמאל ליד ימין, פעם הוא אומר אמירה כזו ופעם הוא אומר אמירה אחרת, אבל זה שיש מחלוקת בין אנשי מקצוע, שממונים על בטיחות הטיסה במדינת ישראל - זה מעורר דאגה.

למה אני משתף אתכם בבעיה הכאובה הזו? ובכן, תושבי רעננה והרצלייה, אני רוצה לומר לכם את האמת לאמיתה: ממשלת ישראל פשוט לא מתכוונת להיענות לפתרון מצוקתכם. אני מבקש מכם לעזור לי ולחברי הכנסת שאכפת להם במאבק להעברת השדה ממקומו, על=ידי מכתבים חוזרים ונשנים למשרד התחבורה, טלפונים ללשכת השר, הפגנות בצמתים וליד השדה, החתמת עצומות. זה מותר במדינה דמוקרטית.

אל תשכחו, שהשנה היא גם שנת הבחירות המוניציפליות - שנה שבה ראשי הערים רעננה והרצלייה והמתמודדים מולם ישמחו לבוא לעזרתכם. מבחינתי, אני מתחייב לעשות כל מה שאוכל ומה שאדרש למען העתקת השדה ממקומו.

אדוני היושב=ראש, אני רוצה לומר, שמדינת ישראל משקיעה מיליארדים בתחומים שונים, רבים ומגוונים. הגיע הזמן, לקראת שנת ה=50 של מדינת ישראל, שננהג כמדינה מתוקנת. לא יעלה על הדעת, שתקציב המדינה לא מאושר במליאת הכנסת, כיוון שסחטנים בקואליציה - על=פי הגדרת ראש הממשלה, ולא על=פי הגדרתי - מנסים לסחוט בשביל ציבורים כאלה ואחרים. מותר, צריך ואפשר להשקיע את המשאבים הדרושים, על מנת שתופעות כמו פי=גלילות, שדה התעופה בהרצלייה ומצוקות אחרות שמעניינות את האזרח בחיי היום=יום - גם להן יימצא פתרון. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. סגן שר החינוך והתרבות, חבר הכנסת משה פלד, בבקשה. יש לך עשר דקות.

שבח וייס (העבודה):

סגן שר החינוך, אנחנו רוצים איזו הכרזה מדינית. התקציב הפסיק לעניין אותנו.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד יושב=הראש, רבותי חברי הכנסת, ערב טוב. אני אומר לך, ידידי חבר הכנסת שבח וייס, מדוע עליתי אל דוכן הכנסת.

שבח וייס (העבודה):

תיארתי לעצמי שזה לא בענייני תקציב.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני רוצה לומר תודה. להבדיל מפוליטיקאים רבים, אני חבר כנסת שיודע לומר תודה ויודע לפרגן למי שצריך לפרגן. אני רוצה לומר לך למי אני רוצה לומר תודה היום. בתחילת השבוע האחרון של שנת 1997, השבוע האחרון של דצמבר, אני רוצה לומר

תודה לעיתון "הארץ" על שני אירועים - ובכוונה אני לא אומר "כתבה" או "מודעה" - ולגבי דידי אלה שני אירועים דרמטיים שסיפק לנו עיתון "הארץ": הראשון בסוף השבוע - המסה של ארי שביט, והאירוע השני הוא אירוע שהתחולל היום, ואסביר לך למה אני מתכוון.

בראש ובראשונה, כמובן, אני מודה לעיתון "הארץ" ולעיתונאי ארי שביט - - -

אברהם שוחט (העבודה):

האם קראת את שלושת הפרקים או רק - - -

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

את שלושת הפרקים. אני מודה להם על המסה החשובה, הכנה והאמיתית; אני רוצה לומר: על אומץ לבו של ארי שביט לומר בדיוק את האמת.

אברהם שוחט (העבודה):

קראת גם - - -

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אי=אפשר לחשוד בארי שביט שהוא איש המחנה הלאומי. הוא לא מ"גוש אמונים", הוא גם לא מהליכוד, והוא גם לא מצומת. אבל ארי שביט, באומץ לב, חשף את האמת לאמיתה - את השנאה התהומית. ראיתי אותך, חבר הכנסת שבח וייס, אתמול, אני לא זוכר באיזו תוכנית זה היה, אם זה היה ב"ערב חדש" או - - -

שבח וייס (העבודה):

ב"ערב חדש" - אני לא מכובד כזה.

נסים זוילי (העבודה):

זה היה ויצטום.

שבח וייס (העבודה):

זה היה ויצטום.

נסים זוילי (העבודה):

ב"כמעט חצות".

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

נכון, זה היה ב"כמעט חצות".

אפי אושעיה (העבודה):

שמים אותו רק בלילה, כדי שלא יראו אותו.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני זוכר שאמרת שאתה חוזר למליאה.

שבח וייס (העבודה):

זה נכון.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

חזרת אל השנאה, לצערי, אל יצחק רבין, זיכרונו לברכה. אבל - - -

שבח וייס (העבודה):

אל השנאה שהסיתה נגד רבין.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כן, לזה התכוונתי.

שבח וייס (העבודה):

חזרתי אל האהבה שלי לרבין.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לא. הזכרת בתוכנית את השנאה שהובילה אל הרצח הנורא הזה.

שבח וייס (העבודה):

נכון.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אבל מה אני רוצה לומר? את זה אמר ארי שביט: מאז קרה משהו. צריך להפיק לקחים, וצריך לחשוב איך מתקדמים הלאה. לא עוסקים בפוליטיקה ולא עוסקים באידיאולוגיה. עוסקים בשנאה עצמה - בליבויה, בחיזוקה ובטיפוחה של השנאה עצמה. לשנוא בשביל לשנוא.

אפי אושעיה (העבודה):

חבר הכנסת פלד, אפשר לשאול שאלה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לא כרגע.

אפי אושעיה (העבודה):

אבל השרים שלו אומרים את זה עליו; לא אנחנו אומרים את זה עליו.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני רוצה להודות, שוב, מעל במה זו לארי שביט ולעיתון "הארץ".

אברהם שוחט (העבודה):

אתה גם מודה לבנזימן בעיתון "הארץ"?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

קראתי גם את בנזימן ואת דן מרגלית. גם אותם קראתי.

היו"ר נ' מסאלחה:

דן מרגלית היה היום.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

גם אותם. בנזימן היה אתמול.

אפי אושעיה (העבודה):

אריק שרון אמר את זה על ראש הממשלה באופן אישי. אריק שרון אמר את זה, ולא מישהו אחר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

רבותי, לא יעזור לכם שום דבר.

אפי אושעיה (העבודה):

אריק שרון אמר את זה. לא אנחנו אומרים את זה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

חבר הכנסת אושעיה, לא יעזור לך שום דבר.

אפי אושעיה (העבודה):

בכל סיעות הקואליציה אומרים שהוא שקרן.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

ארי שביט היה אמיץ לב, והיתה סמליות עצומה בכתבה האמיצה שלו שהופיעה דווקא בימי החנוכה. יש אומץ לב נדיר ואצילי בכתבה של ארי שביט.

אבל אני רוצה לדבר על האירוע השני, שגם עליו אני מודה לעיתון "הארץ" - המודעה להחרים תוצרת חקלאית או כל תוצרת של המתנחלים. אני שמח שאתה נמצא אתי כאן, חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

למה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

הנה, אגיד לך למה, ואני עושה את זה בלב כבד. מאז שנות ה=30 לא קרה בעולם שהחרימו תוצרת של יהודים. אפילו החרם הערבי מדבר על תוצרת ישראלית, ולא על תוצרת

יהודית. הוא מדבר על תוצרת ציונית, אבל לא על תוצרת יהודית. זה מאז שנות ה=30;
ואתה יודע בדיוק למה אני מתכוון.

שבח וייס (העבודה):

כדאי שתבהיר לקהל מי חתום על המודעה - -

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני יודע, ואני אבהיר בדיוק. למה אני מודה לעיתון "הארץ"?

שבח וייס (העבודה):

- - ומי לא חתום.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

הוא חשף את פרצופם האמיתי, ואני אומר את זה בלשונו של ארי שביט: את פרצופם האמיתי של אליטות השלום הנאורות. איזה נאורות ואיזה אליטות? זה לא אליטות, וזה לא נאורות. אורי אבנרי, פרופסור צימרמן, שולמית אלוני ועוד כל מיני כאלה מ"גוש שלום", ממחנה שלום. הוא חשף את פרצופם האמיתי.

רבותי, אני רוצה לומר לכם, שבימים הקשים ביותר של השנאה הגדולה ביותר בין הליכוד לבין מפלגת העבודה - ואני אומר זאת כקיבוצניק - מעולם לא דיברו על החרמת תוצרת הקיבוצים, שהם חלק ממחנה העבודה, ממפלגת העבודה. זה לא נאמר מעולם. מי בכלל היה מעלה על דעתו להוציא מודעה כזאת לאור, לאוויר העולם? במדינת ישראל?

אבל זה לא התחיל היום. חבר הכנסת שבח וייס, אני אגיד לך איפה זה התחיל - כשנתן זך אמר: אני לא רוצה שאת השירים שלי יקראו בהתנחלויות, ואחינועם ניני - והם נחשבים לאמנים הנאורים - אמרה: אני לא רוצה לשיר לפני המתנחלים.

שבח וייס (העבודה):

אני רוצה - - -

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

עד לאילו תחתיות מגיעות אליטות השלום הנאורות? זה פשוט מדהים.

שבח וייס (העבודה):

סליחה. רגע.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

רבותי, אני אומר לכם: אלה האנשים האנטי=חינוכיים ביותר. זה המעשה האנטי=חינוכי ביותר.

שבח וייס (העבודה):

הפכת אותי לאובייקט, ואני רוצה לדעת אם למסור הודעה אישית.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לא. אני מדבר אליך, ואני שמח שאתה פה אתי, כי אני אוהב להקשיב לך וללמוד ממך.

אני אומר לכם: רבותי, אם לא נעצור ונדע להיאבק בצורה הוגנת, בצורה ענייינית ובצורה אידיאולוגית, ולא אישית, ולא לרדת לשאול תחתיות, כמו המודעה שהופיעה היום בעיתון - אינני יודע לאן האסון הזה יגיע.

אני קורא לכל חברי הבית הזה, ואני שמח שלפחות שלושה ממחנה השמאל נמצאים אתי כאן. אני קורא לכל חברי הבית הזה דרככם - - -

היו"ר נ' מסאלחה:

ארבעה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

ארבעה, סליחה.

חיים רמון (העבודה):

היושב=ראש הוא אובייקטיבי.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

הוא נייטרלי.

שבח וייס (העבודה):

איך הוציאו אותך, משה?

נסים זוילי (העבודה):

- - - ממחנה השלום.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

מחנה השלום, סליחה שפגעתי בך. סליחה שפגעתי בך.

אני קורא לכל חברי הבית הזה לעשות הכול על מנת שהמארג העדין והרגיש הזה של החברה הישראלית ימשיך להיות מארג ולא ייפרם מול כל מיני מודעות כאלה ומודעות כאלה של אמן כזה ושל פרופסור כזה ושל שרה לשעבר כזאת. זו משימה שלנו, של נבחרי העם, נבחרי ציבור.

שבח וייס (העבודה):

איפה הייתם - באמת משה, בידידות ממש, בתור קיבוצניק שקשור כל כך עמוק לחוויה של הפלמ"ח, למה הקולות האלה לא נשמעו כאשר רמסו את יצחק רבין?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אתה צודק.

שבח וייס (העבודה):

למה אתה - - -

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לא. לא ראית אותי. אם אתה מדבר על ההפגנה בכיכר=ציון, לא ראית אותי שם, למעלה כי ישבתי פה באולם, לא יכולתי לצאת. אבל אני אומר - אתה צודק.

שבח וייס (העבודה):

למה רפול עלה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אתה צודק. אבל קרה משהו, צריך להפיק לקחים. אתה צודק.

שבח וייס (העבודה):

עכשיו מפיקים. נחמד.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אלה לקחים? המודעות האלה זה לקחים?

שבח וייס (העבודה):

אני לא מדבר על המודעה. איש לא חתם עליה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני לא פונה אליך כאל כותב, אני פונה אליך כדי להעביר את המסר לאלה שכתבו. הם מהמחנה שלך - פרופסור צימרמן ואורי אבנרי ושולמית אלוני. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים רמון. בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני מודה לחברי על כך שנטו לי חסד. אני מאוד שמח להזדמנות הנדירה שיושב פה איש קואליציה, כי בדרך כלל הדיון הזה נראה כאילו אנשי הקואליציה אין להם מה לומר במשך שעות ארוכות והם אינם באים לכאן, אינם מגינים על מדיניות הממשלה, אינם מתווכחים. אני שמח שחבר הכנסת, סגן השר משה פלד עלה לכמה דקות, והוא דיבר, ונדמה לי שזה מתחיל לתפוס, על השנאה ועל אליטות של שלום.

אותו כותב, ארי שביט, אני לא יודע על מה הוא מדבר. רוב האליטות בישראל תמכו במדיניות הרבה מאוד שנים. לצערי הרב, היתה מדיניות שהובילה למבוי סתום. רוב האליטות בישראל תמכו בממשלות שלא הביאו שלום ונתנו גיבוי למנהיגים שלא הביאו שלום. דרך אגב - של מפלגת העבודה.

להציג אותן אליטות כאילו השלום בוער בעצמותיהם, עד כדי כך שבלהט דיבורך, סגן השר פלד, הפכת את אורי אבנרי לאליטה. אותו אדם שהיה בשולי החברה, נרדף על=ידי כל

האליטות, עשו מחזה עליו, הוא אליטה? הוא אליטה חברתית? הוא מנותני הטון? אורי אבנרי היה בשולי המחנה, סהרורי, הרבה מאוד שנים. נכון, מה לעשות, עברו 20, 30 שנה, ומה שהוא אמר בנושא ההכרה בעם הפלסטיני וזכויותיו התקבל על=ידי רוב הציבור, אבל להגיד עליו אליטה?

נסים זוילי (העבודה):

אבל לא סהרורי.

חיים רמון (העבודה):

לא, אז הוא נחשב סהרורי, מחוץ לגדר, מחוץ למחנה. להציג איזה אליטות שכל חייהן לחמו לדו=קיום ושלום?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

הם אומרים שהם אליטות, לא אני.

חיים רמון (העבודה):

תסלח לי, אבל מי שכתב קבע שהם אליטות. מכיוון שאתה ציינת את המאמר הזה ושיבחת אותו, אני מניח שאתה מסכים עם תוכנו. ארי שביט קבע שהאליטות בישראל שנים רבות שכבו על הגדר בשביל השלום. לא היה ולא נברא. אם כך היה, לא היתה מלחמת יום הכיפורים. האליטות בישראל, חלקן הגדול - תקרא את המודעה הראשונה של ארץ=ישראל השלמה אחרי 1967; מי תמך בארץ=ישראל השלמה ב=1967, המודעה שעליה חתום נתן אלתרמן? - האליטות שבאליטות בישראל, הן היו חתומות שם.

איזו הצגה פתאום, יש אליטות, והן אפילו בוחנות להקריב את הדמוקרטיה בישראל. לא היה ולא נברא. אבל זה חטא קטן במאמר הזה. החטא היותר גדול הוא סיפור השנאה. תאמין לי, סגן השר פלד, אין לי אפילו שמץ של שנאה כלפי ראש הממשלה. שמץ. אני חושב שהוא ראש הממשלה כמעט הכי גרוע בתולדות מדינת ישראל. אני חושב שהוא סכנה גדולה מכל בחינה שהיא להמשך קיומנו כאן, לביטחוננו כאן. הוא הורס את הנורמות החברתיות

בלי שום סיבה.

שנאה? אני אגיד לך איפה יש שנאה, סגן השר פלד: אצלכם, במחנה שלכם. אני שומע איך החברים שלך מתבטאים. בשבילנו הוא יריב, בשבילכם הוא מושא לשנאה. אני לא רוצה להגיד שמות, איך הם מדברים עליו. הם מכירים אותו טוב, הרבה יותר טוב מאתנו. תאמין לי, מה יותר נורא מכך שעומד שר בכיר בממשלה, שר התשתיות הלאומיות, איש שאתה בוודאי מוקיר, מכבד, מעריך, יותר ממני אפילו. והוא לנוכח פני האומה, כשראש הממשלה כאן לצדו, מבזה אותו לעיני כולם, מספר סיפור שלמעשה מכיל הכול, שאומר הכול על האישיות הזאת. לא אנחנו - אריאל שרון.

ולספר לך מה אמר המקור הבכיר? מה אמר מקור בכיר שהוא כנראה גם שר בכיר על ראש הממשלה בנושא שראש הממשלה אומר שהוא קיומי, שהוא חשוב, שהוא חיוני? - שהוא משקר ומוליך שולל.

אז מה אתה רוצה מאתנו, סגן השר? תאמין לי, שהנאום הכי חריף של איש אופוזיציה לא היה מתחרה בקובץ האמרות שאתם אומרים בגלוי, וודאי שלא בגלוי, על ראש הממשלה.

אני יודע, ארי שביט בא בטענה לצד הזה. לא הצד הזה עושה את זה. מה שריו אמרו עליו בוועידת הליכוד? תאמין לי, לא נעים לי לחזור על זה; בכל זאת הוא ראש ממשלה. יש לי ויכוח אידיאולוגי אתו, יש לי ויכוח אם יש התאמה בין כישוריו, אבל שנאה? - אין, אלא בדמיונו של ארי שביט, בדמיון אחרים. יש מקום אחד שיש בו הרבה שנאה כלפיו, והשנאה הזאת כולה נמצאת בספסלי הקואליציה ובספסלי הממשלה. זו לא סתם שנאה. שנאה זו איזו תכונה שיש לה איכויות - יותר גרוע משנאה.

אני אומר לכם, בצד הזה יש סלידה ותיעוב כלפי ראש הממשלה. כולה, כמעט כולה, רובה, יוצאת כאן, ואין איש שיכחיש זאת. תאמין לי, אם היתה אהבה כלפי האיש, הערכה כלפי האיש הזה, אני אומר לכם, ספסלי הקואליציה לא היו ריקים במשך חמישה ימים שבהם האופוזיציה הופכת את ראש הממשלה לעפר ואפר. הם לא היו מקבלים את זה.

תארו לכם שראש ממשלת ישראל היום היה מנחם בגין. היה עולה מחזה כזה? היו אנשי הליכוד כאן יושבים ושוכבים יומם וליל להגן עליו. לא היו נותנים לנו לומר מחצית, רבע ממה שאנחנו אומרים. יש לי תחושה שהם פשוט נהנים ממה שאנחנו אומרים. כשהם כבר

באים ושומעים, הם אומרים: אתם צודקים, הלוואי שהיינו יכולים להגיד באמת את מה שאנחנו חושבים.

אבל, יש לי טענה קשה אליהם. ראש הממשלה חי במציאות מדומה. הוא מאמין שבאמת הוא ראש ממשלה מינימום כמו צ'רצ'יל. נדמה לי, רק מטעמי צניעות, ראש הממשלה איננו חושב שהוא יותר טוב מצ'רצ'יל. אולי אני לוקה בהערכה הזאת, אבל אין ספק שהוא אומר את זה. גם בלשונו של הרב עובדיה, שאומר, בצדק, שהוא גם עיוור וגם חירש, והם כבר באים בטענה לא לעיוור ולא לחירש.

זה שהוא חושב שהוא רואה, זה שהוא חושב שהוא שומע - זאת בעיה. אבל כאן, כל השרים האלה, כולם, אחד לאחד, יודעים את האמת. הם רואים לאן הוא מוליך, הם שומעים את מה שנאמר, הם מסתובבים בעולם וחוזרים - אני מדבר אתם - בדיכאון עמוק: כיצד הידרדרנו. הם מסתובבים ברחבי הארץ אצל אנשי הליכוד. אני לא אומר שישר הם עוברים לצד הזה של הבית, אבל הם אנשי הליכוד, שבכל בדיקה מחצית מהם כבר נטשו אותו.

משום מה, האמירות, ההערכות לא מתורגמות לשפת מעשה פרלמנטרי. אני אומר לכם, אני כבר לא מאשים את ראש הממשלה באסון, במה שמתרגש עלינו; אני לא מאשים את ראש הממשלה, כי אני לא מאשים לא חירש ולא עיוור. אני מאשים את הרואים, אני מאשים את השומעים, אני מאשים את הפיקחים - אותם אני מאשים. מה זה - הוא מוליך שולל ונשארים אתו בממשלה? מה זה - הם אומרים: טוב, אנחנו יודעים שאי=אפשר להאמין לאף מלה שלו, והם נשארים בממשלה? מה זה - יושבים בקואליציה, מגחכים ואומרים: איזה ראש ממשלה זה, בושה וחרפה, והם מצביעים אמון פעם אחר פעם? אליהם אני בא בטענות, הם נושאים באחריות הרבה יותר כבדה.

ואני אומר, אחרי המחזה של השבוע הזה, אדם רציני ואחראי שימשיך להצביע אמון בממשלה הוא לא רציני, הוא לא אחראי והוא איש שאין אלוהים בלבבו. אני לא ארצה לשמוע מאף אחד מהם אף מלת ביקורת על ראש הממשלה, כי זו תהיה הצביעות בהתגלמותה.

אני חוזר פונה ומבקש, הממשלה הזאת חולה במחלה סופנית. אולי ביומיים האלה, ברגע האחרון, הממשלה הזאת תקנה בכמה מיליארדים סמים לשיכוך הכאבים, סמים אשר יאפשרו לה להיראות כאילו היא ממשלה עובדת; אבל היא ממשלה סופנית. כדי לקצר את ימיה, צריך לעשות לה המתת חסד. לבני אדם זה מסובך; לממשלה - זו חובה. את המתת

החסד הזאת צריך לעשות מהר ככל האפשר, בצורה מכובדת, בצורה שסופה יהיה הרבה יותר מכובד מקיומה. בהסכמה של שתי המפלגות הגדולות נקבע תאריך לבחירות, ונלך אל העם, כי כל יום שהממשלה הזאת מכהנת, היא סובלת; אזרחי מדינת ישראל סובלים, מדינת ישראל סובלת, ואני שואל את כל הצד הזה של הבית, לרבות את השרים שדיברו היום על בחירות - בשביל מה ולמה?

השר קהלני, באמת די. אי=אפשר כל יומיים למכור איזו ססמה אחרת ולהמשיך לשרת בממשלה. ביום רביעי הבא תעלה הצעת חוק לפיזור הכנסת. אנחנו מוכנים לתת אותה לדרך השלישית - זו תהיה הצעה שלה; כולנו נתלכד סביבה ונלך באביב לבחירות חדשות. זו תקופה מתאימה להתחלה חדשה, לחיים חדשים, לשירה חדשה. זה מה שאני מאחל לכל עם ישראל בפרוס חג החירות הבא שמתקרב אלינו. תודה רבה.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

תודה רבה לחבר הכנסת חיים רמון, שמאוד מאוד אוהב את החיים החדשים. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם בייגה שוחט; בבקשה.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, בדברי הלא=ארוכים אשתמש במה שראינו; מה שחלק מאתנו ראה היום בשידורי החדשות, בתוכניות האקטואליה - שמע את התבטאויות הציבור, העיתונאים. אבל בעיקר אני רוצה לפנות, בתחילת דברי, אל אותם שרים שהם חברי ממשלה אשר הופיעו על המסך לא באמצעות שליחים, לא באמצעות מלאכים - הם עצמם ישבו אל מול המסך ואמרו את הדברים הבאים.

קהלני, השר לביטחון פנים, אמר שהוא כבר לא יכול לסבול ולראות איך נראית הממשלה, כיצד נעשית סחיטה על=ידי כל המפלגות. הוא רק שכח לספר על הסחיטה השקטה שמנהל חבר הכנסת יהודה הראל בוועדת הכספים בנושאים שהם רלוונטיים לגולן, אדוני היושב=ראש.

אני מניח שכאשר הם אומרים שמסתכלים על סחיטה, הכוונה היא, כמובן, על כל אלה שאפשר להביט עליהם, אבל כשאין ראי אז לא רואים.

נסים זוילי (העבודה):

כל אלה שהם 100 מיליון.

אברהם שוחט (העבודה):

הם היו 150 מיליון.

אמרתי לא פעם, שכל תושב בגולן מקבל כל כך הרבה כסף, שאם אזרחי מדינת ישראל היו מקבלים עשירית מזה, הכול היה טוב.

אבל אומר קהלני: אנחנו מתכנסים ביום רביעי ומחליטים להמליץ לחברינו על הליכה לבחירות. הוא נושא נאום, אמינותו ויושרו ממש בוקעים דרך המסך, אבל הוא מסיים במשפט: כל זה בתנאי שהלילה לא יגמרו את הדברים. כלומר, מצד אחד הוא מציג את התיזה החמורה על מצב הקואליציה, אבל הוא אומר: אם הלילה יגמרו. אומר לו המראיין, בצדק: מה זה יגמרו? נגיד שישלמו לישראל בעלייה 300 מיליון ש"ח. זה יפתור את כל הבעיות הגדולות שציינת?

עמד פה קודם סגן השר משה פלד, והוא כנראה לא ראה את רפול. תיאוריו של רפול לא היו פחותים. עמד השר והתפעם. אני לא יודע איזו פרשת שבוע היתה - אולי שבח יודע איזו פרשת שבוע היתה השבוע?

נסים זוילי (העבודה):

אריה יודע.

מזכיר הכנסת א' האן:

חלום פרעה.

אברהם שוחט (העבודה):

בקיצור, לסגן השר משה פלד היתה שבת טובה. הוא קרא את המאמרים ב"הארץ". אני מניח שהוא קרא רק את המאמר הראשון. היו שם שלושה מאמרים, הוא קרא את המאמר ב"הארץ", אבל אני הייתי גם מפנה אותו לשמוע מה אמר ראש מפלגתו, השר רפאל איתן, מעל מסך הטלוויזיה לגבי תפקוד הממשלה, צורת הממשלה, על כל מה שמתרחש בעניין הזה.

על מקסים לוי כבר אין מה להוסיף. אנחנו צריכים לשקול אם לצרף אותו, לאור דבריו, לאופוזיציה, כי נדמה לי שהוא יותר קיצוני, חברי שבח וייס, מכל אחד מאתנו כשהוא מדבר על הממשלה הזאת, על זכות קיומה ועל כל מה שכרוך בזה.

אבל נקודת החיבור שלי היא באמת המאמר, והיא מובילה אל ראש הממשלה. גם אני קראתי את המאמר בעיון רב, וקראתי את המאמרים הנוספים, בעיקר את מאמרו של עוזי בנזימן, שהופיע בעיתון "הארץ" ביום ראשון.

הוא אמר: רבותי, תעזבו את כל הפרשנויות ואת כל האליטות ואת כל יפי הנפש, האיש אינו דובר אמת ואי=אפשר להאמין לו. אני חושב שזו תכונה מובילה אצל ראש הממשלה. היא לא התכונה השלילית הבלעדית; יש לו עוד מספר תכונות רב.

אנחנו עדים לתופעה של נהג שעולה על כביש עם שוליים, ואולי יש לו גם רשיון נהיגה. הוא קיבל - מיליון וחצי אנשים בחרו בו והוא ניצח בבחירות, אנחנו מכירים בזה. אבל קורה שנהג הוא נהג קטלן, שיכור לפעמים - אני מקווה מאוד שאתם מבינים שכל הדימויים שאני נותן, אל תחברו אותם בצורה ישירה, אלא בבחינת הדימוי של הנהג, שהוא נוהג ומאבד את השליטה על רכבו, מסתכל לצדדים, לא קורא את הדרך. כאשר נוסעים אתו אנשים מספר בתוך המכונית הוא דואג להעיף אותם תוך כדי נסיעה. הוא מחפש מכוניות על הכביש כדי להתנגש בהן.

לא היה ראש ממשלה בישראל שבתקופה כל כך קצרה של שנה=וחצי הצליח להפיק שערוריות כל כך גדולות, חוסר אמון כל כך גדול, תחושה של איש שאינו דובר אמת - לא רק תחושה של האופוזיציה, לא רק תחושה של העיתונות, שאותה הוא קורא שש דקות ביום, לדבריו, אלא מלב לבה של התנועה שאותה הוא מייצג, מסיעתו בכנסת, מחבריו בממשלה. חוסר האמון שיש ביחס אל דבריו, אל זחיחות הדעת שמלווה את מה שהוא אומר, הוא כל כך גדול, שחושבני, נראה לי, שחבל שאנחנו נמשיך לחיות במדינה שראש ממשלתה הוא בעל

תכונות כל כך שליליות.

אני מודה ומתוודה, שבהערכות הפוליטיות, כאשר שוחחתי עם חברי, לא הנחתי שהתקציב יהווה גורם להפלתה של הממשלה. צריך לזכור, זו ממשלה, שאפילו אם נספור את סיעת מולדת אתנו באופוזיציה, ממשלה שיש לה רוב של 12 חברים בכנסת - 54 אל מול 66 זה מספר עצום ואדיר.

הרקע העיקרי לפריצת המשבר הזה מונח ונובע משתי תכונות מרכזיות של ראש הממשלה. האחת - הנחה ברורה שהוא ניתן לכיפוף מהר מאוד, הוא רוצה מאוד להמשיך להיות ראש ממשלה. שר האוצר יכול להגיד אלף פעמים שלא יקבלו ממנו כלום, אבל הסיעות שבתוך הממשלה יודעות בדיוק עם מי יש להן עסק. והשנייה - היא מצאה את ביטויה בדרישה, שהכול יהיה בכתב וברור וחד=משמעי, והיא נובעת מהעובדה שהם לא מאמינים לו, לא להבטחותיו ולא לסיכומים אתו.

דרך אגב, מתוך היכרות, גם אני קראתי היטב את ההסכם עם סיעת גשר מ=5 ביולי 1997, כאשר מתשעה סעיפים, אני מדבר על התחום הכלכלי, אף אחד לא קוים. כלומר, גם עניין של מסמך כתוב וחתום, בקוד ההתנהגות של ראש הממשלה איננו מסמך סגור.

סיעת גשר תובעת, נדמה לי שבצדק, בנושא ספציפי מסוים, בנושא חוק הבריאות. בעל=פה ניתנה להם הבטחה שסל הבריאות יהיה אחיד, והם אמרו: אדוני, ראש הממשלה, מאה אחוז, אבל בין הקריאה השנייה ושלישית נא לתקן את החוק בהתאם. וכשמסרבים לתקן את החוק בהתאם ואומרים יהיה בסדר לאחר מכן, התמונה ברורה לחלוטין: אין שום כוונה לממש את זה, שום כוונה שבעולם.

ולפיכך, אני רוצה לסגור את המעגל, שכן התחלתי בהתפעמותו הרגשית והמרגשת של סגן השר פלד מהמאמר. אני רוצה להרגיע אותו. המאמר לא מעלה ולא מוריד בהערכה כלפי בנימין נתניהו של ציבורים רחבים במדינת ישראל, של אנשי אופוזיציה, של אנשי קואליציה, של חברי כנסת מהצד הזה של האולם, של חברי כנסת מהצד השני של האולם, של חלק מהשרים שאינם פה ומרכיבים את הממשלה.

ככל שיקצר הזמן שהממשלה הזאת מכהנת וביבי נתניהו ייעלם מהבמה הפוליטית בתפקידו כראש ממשלה, ייטב לכולנו.

אני עדיין מקווה, שהמשבר, כפי שהוא מתפתח וקיים היום, לא יבוא לפתרונו. אי=אפשר להגיד את זה בביטחון. להיפך, לפי הערכתי הסיכויים שיגיעו לאיזה סידור הם גדולים. אבל אני חושב שהממשלה כבר לא יכולה להסתכל לאחור ולהניח שהיא עברה את התקופה הזאת בלי צלקות. מה שראינו שלשום בהצבעה, מה שראינו היום בהצבעה, מה שראינו אתמול בהצבעות, מה ששמענו מפי שרים, חברי ממשלה - לא היה כדבר הזה מעולם. אני חושב, שכל אלה שדיברו נגד דרך ניהול הממשלה ואיכות השלטון עדיין לא אמרו את כל האמת ואת כל עוצמת הבעיה שאתה אנחנו חיים. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה, חבר הכנסת בייגה שוחט. חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חבר הכנסת - יושב=ראש, כבר סיכמנו שהוא ממונה על כללי המשחק הפרלמנטרי. היה סיפור, כאשר אנחנו היינו צעירים, כמעט נערים, שד"ר יוחנן בדר, חבר כנסת ידוע, איש תנועת החרות, יום אחד הופיע בפני יושב=ראש הכנסת, הוא לבדו, ואז הוא אמר כך: אדוני היושב=ראש, רבותי הפרוטוקול, והעביר את הנאום לפרוטוקול - גברתי הפרוטוקול.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני מבין שאתם מתחלפים אחר כך. אני ממתין בסבלנות כי יש לי דברים "חמים" מאוד לממשלה, ואני רוצה לומר אותם.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת סאלח טריף, לא רציתי לומר את המלה, חזרתי בי, תצטייד בסבלנות. אתה תדבר מייד אחרי חבר הכנסת נסים זוילי.

סאלח טריף (העבודה):

אולי תדבר בערבית, אדוני היושב=ראש, כדי שחבר הכנסת זוילי לא ירגיש.

שבח וייס (העבודה):

אני דיברתי היום ביידיש. היתה פה קבוצה של דוברי יידיש. כבר שנים לא דיברתי בשפה הזאת. טוב, נפתרו בעיות הלוגיסטיקה.

ביומיים האחרונים חזרנו לדיון ציבורי נוקב מאוד, שקשור למערכות היחסים בין שני חלקי ציבור, בקשר הנורא של ליל הדמים, של מוצאי שבת, 4 בנובמבר. אין ספק שהמסה של ארי שביט ב"הארץ" החזירה את הדיון הזה, בגדול, לשולחננו. זה בסדר, זה עניין מרכזי. הוא לא יכול לרדת, לא משולחן הכנסת, לא מסדר=היום הציבורי, לא מסדר=היום הלאומי, ולא מסדר=היום ההיסטורי. הוא לא יכול לרדת. אנחנו נדרשים לשאלה בהקשר של התקציב, היא נוגעת למעמד הממשלה, אבל הנושא יורד למעמקים. הוא יורד למעמקי הלב והוא עוסק בשאלה בסיסית מאוד: האם עדיין יש לנו אותם חישוקים, ההופכים ציבור גדול ומגוון, של דתיים וחילונים, של בני עדות שונות, של שמאל וימין, של ותיקים ועולים, אותם חישוקים שמחברים את הציבור הזה לעם אחד. צריך לקיים את הדיון הזה.

חברי הטובים, אני ראיתי בטקסי הפיוס, שהתקיימו באינטנסיביות מופלגת בשבועות האחרונים, ניסיון שני להוריד מסדר=היום לא רק את הנושא, אלא להסיט את כל הדיון, כך שמי שהיה שותף לאווירה הקשה מאוד, אדוני היושב=ראש, שבתהומה נרצח ראש הממשלה, בעצם יוכל להימלט בקלות גדולה יחסית מהדיון כולו. זה מה שעשה חברי הטוב, חבר הכנסת אבי יחזקאל. זאת הזדמנות למסור ברכות לשרי, לבת=מצווה שלה.

עמד כאן סגן שר החינוך והביע את דעתו בנחרצות. אין לי שום חשק לעסוק עוד הפעם במאזני ההסתה. אבל צריך לומר את הדברים האלה, כי הם עולים כל פעם על סדר=היום הזה. לו האולם הזה, הספסלים, שולחן הממשלה, הקירות וחוזה המדינה - 100 שנות ציונות, 100 שנים לייסוד הקונגרס הציוני, 150 מטר מקברו קבור יצחק רבין - לו האולם הזה היה יכול לדבר ולהעיד, הוא היה מזכיר וחוזר ומזכיר, את העובדות הבאות:

בבית הזה נערכה הסתה שיטתית, קטלנית, גורפת, כמעט פתולוגית, נגד התנועה הקיבוצית, שהיא אחד האורות הזרועים בהיסטוריה המודרנית של העם היהודי. נערכה כאן הסתה פרועה, צינית, שקרית. סגן שר החינוך, משה פלד, הוא חבר קיבוץ בית=השיטה. אני כיושב=ראש הכנסת ציפיתי לאיזו התייצבות נחרצת של אנשי התנועה הזאת מול גל ההסתה הזה.

כאן, בבית הזה, התקיימה הסתה שיטתית נגד הבית הזה. אמרו שלכנסת אין מנדט. רצו לבטל את הלגיטימציה של הבית הנבחר ביותר, עם שיטת הבחירות היצגנית ביותר, 15 רצונות שונים של הציבור משמאל ומימין.-שאיננה פוסחת על שום ציבור, המבטאת 16 זה הבית הפתוח והפרלמנט הפתוח ביותר בעולם הדמוקרטי, שקלט בשורותיו שבעה עולים חדשים סמוך לבואם לארץ, ועל כך גאוותנו. זה הבית שמשקף את כל השכבות, את כל העמים שחיים בתוכנו, את כל הדתות. לכנסת אין מנדט? סביב הבית הזה המציאו רעיון של משאל עם פרטי, משאל עם עוקף פרלמנט.

בבית הזה, לפני שלוש וארבע שנים, מן הצד שהונהג על=ידי בנימין נתניהו, הפכו את חופש הביטוי לחופש הביזוי, הבידוי והשיסוי.

אני הייתי פונה אל חבר הכנסת נתניהו ואל חבר הכנסת משה קצב והייתי אומר להם: חברים, תעזרו לי להרגיע את הרוחות כאן, לא משום שיש לי בעיה מיוחדת עם קריאות ביניים - זה בסדר גמור; לא משום שאני מודע לכך שזה בית חי ותוסס, שיש בו טמפרמנט ויצרים - וזה בסדר גמור; אלא שלא רק ששמעתי את עוצמת הקולות, אלא את תוכנם של הדברים. יותר מאשר ברמז האשימו את יצחק רבין ואת שמעון פרס כאן בבגידה, על=ידי אנלוגיות שהן ברליניות, אנלוגיות להסכמי מינכן, על=ידי הזכרתו של פטן; וכל אחד יודע מי הוא היה בשליש חייו האחרון ומה הוא עשה במלחמת העולם השנייה. כאן, במקום הזה. וזה לא הועיל. לא הועיל.

היו בחירות, בצל הרצח. מה היה חצי שנה לפני הבחירות? אני נזכר בנאום הלפני אחרון של יצחק רבין פה, באחד הערבים הקשים שלא אשכח אותם עד סוף חיי, אחד הערבים המכאיבים ביותר.

אדוני, ברשותך, עוד שלוש=ארבע דקות.

היו"ר נ' מסאלחה:

בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

ניהלתי כאן שעות ארוכות ישיבה, ב=5 באוקטובר 1995, 30 יום לפני הרצח. זה היה דיון קשה. קיבלתי פתק מחגי מירום, שהיתה הפגנה קשה מאוד, קטלנית, הפגנת המרפסת הידועה. ואני גיניתי, במלים קשות ביותר, את התנהגות המפגינים שם. וחבר הכנסת בנימין נתניהו קם - ואני זוכר שהוא עמד פה - ואמר: אדוני היושב=ראש, גם אני רוצה לגנות. ראש הממשלה, אהובי, יצחק רבין, ואחריו כל הסיעה שלי קרעה אותי פה לגזרים על עצם המחשבה שאני אאפשר לנתניהו לדבר כאן. אני הכרעתי הכרעה קשה מאוד, כי מצפונית ידעתי, שכשותף להפגנות האלה לא הייתי צריך לאפשר לו את זה. אמרתי שאני, כיושב=ראש הכנסת, רוצה לתת לו הזדמנות להתחבר לגינוי המשותף, ואולי על=ידי כך להוציא אותו ממאורת הנחשים של ההסתה הזאת. עשיתי זאת בכאב נורא, כי בשבילי לפגוע ביצחק רבין זה דבר כמעט בלתי אפשרי. ויצחק רבין עזב את האולם, ואני נקרעתי בתוכי. הוא עמד שם כעוס מאוד, בצדק. ביקשתי ממנו שישוב לאולם, והוא עשה לי ג'סטה ושב לאולם. ערב נורא.

זה היה פה, הנה, פה. אפשר לגעת בחפצים. כשיצחק רבין חזר, צעקו לו כאן קריאות בוז חוליגניות כאלה. פה. לא כולם. מספיק שישה=שבעה. קראו לו קריאות מאורגנות והשמיעו קולות מאורגנים, דברים שלא היו בכלל בפרלמנט. מי היה עוסק בשנאה? אנחנו עסקנו בשנאה? אני עסקתי בשנאה? אני נתתי לבנימין נתניהו לדבר בניגוד לדעתה של כל הסיעה שלי. רציתי לחבר אותו מחדש אל המחנה הדמוקרטי.

ויצחק רבין אמר כאן דברים שאנחנו צריכים לזכור, באופן רביני, לא בשפת הפלגה, בלי איזה נוצות מקשטות. בשפתו הגלעינית, הפשוטה, הישירה, הוא אמר: הליכוד משמיע כל מיני ססמאות על אחדות ישראל ואחדות העם, ומאחורי הקלעים עוסק בהסתה, וזאת צביעות. מלים פשוטות. זה היה הנאום ואלה היו הדברים הלפני=אחרונים של יצחק רבין. עוד היה אצלנו כאן, ארבעה ימים לפני הרצח, סוארש, נשיא פורטוגל, ויצחק רבין בירך אותו. זה היה הנאום האחרון שלו בבית הזה שהוא כל כך אהב.

קריאה:

מה?

שבח וייס (העבודה):

הוא בירך פה את הנשיא סוארש. אני מונה את הימים. וכבר הוכנו האקדחים, והוכן הקשר.

חברים יקרים, אנחנו עברנו מלחמת אחים קרה. עברנו אותה. ברגע שנרצח רבין, היא כבר היתה חמה מאוד. אחר כך, בזכות איזה אינסטינקט קיומי, הצלנו את הדמוקרטיה. במדינות אחרות דבר כזה גורם למלחמת אזרחים. רצח של ראש הממשלה, רצח פוליטי - זה נושא שאפשר לעבור עליו לסדר=יום היסטורי, ואחר כך לומר: הבה נתלכד? למה אחר כך? למה לא לפני זה? איפה היו הקולות? איפה היו אנשי המוסר בתוך האופוזיציה של אז, שלא הלכו להפגנות, כי הם נגעלו מהאופי שההפגנות האלה קיבלו? אבל הם גם לא אמרו: לעצור, זה מסוכן, אנחנו מתחברים בלי משים או עם משים אל יסודות גזעניים איומים של שטנה, של משיחיות שקר. הם לא אמרו את זה.

אני נושא עמי את זעם השתיקה וההשתקה. לא אשכח זאת לעולם. אנחנו עוסקים בשנאה? אפשר לעבור על כך לסדר=היום בקלות כזאת? אנחנו עברנו מלחמת אחים, והצלנו את הדמוקרטיה הישראלית. אני לא רוצה להעלות על דעתי, חלילה, מצב שהיה נרצח, חלילה, ראש ממשלה מן הימין; מה היה קורה כאן. ואני לא רוצה שבנימין נתניהו ייפגע בקצה האצבע שלו. אנחנו כבר לא נוכל לעבור על דבר כזה, שוב, מצד אותם הכוחות שהוא התחבר אליהם אז, או שהם התחברו אליו, והוא לא זרק אותם לכל הרוחות, לפני הרצח. אחרי זה - זו לא חוכמה.

אני לא שונא את ראש הממשלה גם היום. אני כועס עליו כעס גדול. אני לא שונא אותו. אני בז מעומק הלב לכל שותפיו בקואליציה, שיום ולילה פה, במזנון ובכל מקום אחר, ואחר כך כולם, או רובם הגדול, יתחילו בגלי חנופה, חג החנופה, שיכול להיות שהוא יבוא בט"ו בשבט, ויישארו דבוקים בדבק נגרים לכיסאותיהם ולממשלתו. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה, חבר הכנסת שבח וייס. אני מבין שאתה מחליף אותי. תודה רבה.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אתם מתחלפים?

היו"ר נ' מסאלחה:

כן, מתחלפים.

סאלח טריף (העבודה):

ואני אחריך, נכון אדוני?

היו"ר נ' מסאלחה:

נסים זוילי אחרי. הוא מחכה בשקט. אפילו מלה הוא לא הוציא.

היו"ר ש' וייס:

אדוני, אני מבין שהודעת על הדובר הבא. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת נואף מסאלחה לשאת את דברו.

קריאה:

תסלח לי.

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, לא נורא אם מתחשבים במי שיושב פה שעות ומנהל את הישיבה. אלה גם חברים שלנו.

קריאה:

מי אחריו?

היו"ר ש' וייס:

אראה מייד. מייד אקבל את הרשימה.

נואף מסאלחה (העבודה):

נדמה לי שאחריו - סאלח טריף. אדוני היושב=ראש, זה שיקול דעת שלך.

סאלח טריף (העבודה):

אתם פוגעים בבני מיעוטים.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. חבר הכנסת סאלח טריף טוען שעל=ידי כך שהזמנתי אותך, נואף מסאלחה, לנאום, זה פוגע בבני מיעוטים. זה נראה לי מאוד מוזר.

קריאות:

- - -

היו"ר ש' וייס:

חברים, בואו, נסתדר. הכול יהיה בסדר. תסתדרו שם ואקבל כל סידור. עכשיו - חבר הכנסת מסאלחה.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת - - -

<u>אברהם יחזקאל (העבודה):</u>

עוד לא דיברתי - - -

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

חבר הכנסת יחזקאל, נואף מדבר.

<u>אברהם יחזקאל (העבודה):</u>

אפי אושעיה פשוט החליף אותי.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

תעשו זאת בשקט.

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

חבר הכנסת אבי יחזקאל, בוא אגיד לך על חשבון הזמן שלי. תסתכל עלי, חבר הכנסת יחזקאל. שיקול הדעת הוא של היושב=ראש.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

חברים, באמת. כולנו נגיע לזכות דיבור. באמת. אני לא מבין זאת. זהו. עכשיו, חבר הכנסת נואף מסאלחה. אני מבקש לא להפריע.

<u>אברהם יחזקאל (העבודה):</u>

- - -

היו"ר ש' וייס:

חברים, תעשו זאת בשקט ביניכם. הרי איש לא רוצה פה לפגוע באיש. בבקשה.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת - - -

אברהם יחזקאל (העבודה):

אבל אני אומר לך שלא - - -

נואף מסאלחה (העבודה):

הוא עוד מדבר. לא היתה לו זכות דיבור, כי הוא לא היה בזמן. אני הייתי יושב=ראש הישיבה ורציתי לסתום את הפה. רציתי שהוא יבקש יפה מחבר הכנסת שבח וייס. אבל לא. לפעמים כשאתה ליברל - זה לא טוב.

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן השר, אני רוצה להמשיך את הדברים של חבר הכנסת שבח וייס. גם אתה דיברת, ושמעתי אותך.

קודם כול, אני לא נגד עיתונאי תדמית. אני לא מכיר את שביט, אבל שמעתי שהוא עיתונאי מצוין. הרי הוא מחלק לנו ציונים, ולא אנחנו. אתה מקיבוץ בית=השיטה, ובדעות שלך אתה שם בין הבודדים, כי גדלת בתנועת העבודה. אבל זה לא מבטל לא את מעמדך ולא את מעמדם. אני לא יכול לבוא היום ולהגיד, שהתנועה הקיבוצית היא משה פלד, כמו שאי=אפשר לבטל את הדעה שלך גם בתוך התק"ם. זאת אומרת, מה שהוא כתב - הוא כתב. אם הוא רוצה לשבח את ראש הממשלה - זכותו. למשל, היום דן מרגלית תוקף קצת את שביט על הסגנון שלו. גדעון סאמט או יואל מרקוס כל יום שני ושלישי כותבים את מה שהם כותבים. זה אותו עיתון "הארץ", שהוא חופשי, לדעתי. אני קורא אותו 25 שנים. אני קורא אותו כמעט כל בוקר. יש גם עיתונאים אחרים.

אבל ישנה השנאה. הרי ראינו את המודעות נגד ראש הממשלה. יש איומים על ראש הממשלה לא מהשמאל; ובכוונה אני לא רוצה לחלק בין ימין לשמאל, אבל אדוני סגן השר התייחס למאמר של שביט, שהתייחס כאילו לאליטה של השלום ושל השמאלנים. לא צריך להבעיר את התבערה בשום פנים ואופן.

במדינת ישראל צריכים להיות רק סובלנות וויכוח דמוקרטי על רמה. גם ההפגנות לגיטימיות. גם מאמרים, גם טלוויזיה, גם רדיו הם לגיטימיים. זה חלק מהמשחק. לא הסתה.

אבל מי מסית? אני לא ראיתי קריאה לבנימין נתניהו שהוא בוגד, לא מה"אליטה השמאלנית" ולא מאנשי תקשורת שמאלנים.

<u>קריאה:</u>

מה אמר סגן השר?

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

היה ויכוח שהתפתח. סגן השר דיבר על ארי שביט.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

סגן השר נותן ציונים לכולם.

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

לא, דווקא סגן השר משה פלד דיבר ברוח שהיא נגד הסתה. אני ואתה, חבר הכנסת סאלח טריף, גם אנחנו נגד הסתה. מי כמו המיעוט נגד הסתה, על כל רקע שיהיה.

אדוני היושב=ראש, הבעיה היא לא עניין של הסתה. אני מדבר על הבעיה של ראש הממשלה, שהוזכרה כאן.

שמעתי את השר רפאל איתן וראיתי אותו הלילה בטלוויזיה. הוא היה אורח של "מבט" בחיפה. שאלו אותי על המחזות שקורים כאן השבוע ובשבוע שעבר. הוא אמר מלה: בושה. לא אלינו הוא התכוון, כי אנחנו אופוזיציה שתפקידה להגיש הסתייגויות ולנסות להפיל את התקציב, או לשפר. שאלו אותו: מה הפתרון? והוא אמר: שום סחטנות לא, אלא רק ללכת לבחירות. הוא אפילו אמר יותר מזה, שהוא יהיה מועמד לראש ממשלה. אבל אני לא רוצה להתייחס לזה, ולא שזה לא חשוב ללכת לבחירות. הוא אמר: למנוע סחטנות וסחיטות. אי=אפשר. למה אנשים מחכים כל פעם בתור כדי לסחוט? אני לא סחטתי. אגב, הוא לא סחט.

ראיתי גם את השר קהלני בטלוויזיה, אומר: אני רוצה ליזום חוק, או אנחנו הדרך השלישית רוצים ליזום חוק. אגב, זה לא עניין של פתרון. אני מדבר על המצוקה הדמוקרטית הפרלמנטרית שהיתה. אם מחר יהיו בחירות - ואני כאופוזיציה רוצה שהבחירות יתקיימו מחר, זה תפקידנו - זה לא אומר מי ינצח. זה לא אומר. זה לא דבר שנמצא בכיס. אנחנו מדברים על התסבוכת שהיתה כאן.

בדרך כלל הקואליציה מקיימת הידברות עוד לפני שמראים לעם ישראל את האנדרלמוסיה שהיתה כאן. איך יכול להיות דבר כזה?

אני חוזר עכשיו למסלול, אדוני סגן השר. זו לא הסתה. השר לשעבר בני בגין, שאני מכבד אותו ומתנגד לדעותיו, התפטר על רקע הנסיגה מחברון. אם כן, קמים אנשים כמו בני בגין, או השר לשעבר דן מרידור, או דוד ראם, ואומרים: עם נתניהו לא נהיה ברשימה אחת. וזה לא על רקע של הסתה, אלא כל אחד לפי שיקול דעתו. דוד מגן, סגן השר לשעבר, כיהן בעבר בממשלה הזאת, שאתה מכהן בה כסגן שר. זה לא שייך למפלגת העבודה. הוויכוחים הם לגיטימיים. אבל הם אומרים: אין לנו אמון בראש הממשלה.

אפשר להזכיר את ועידת הליכוד ואת ועדת החקירה, כשדיברו על בדיקה שהלכה ואיננה, "אללה ירחמה".

ראו את השר מצא, שאני מכבד את עמדתו. כשפוגעים קשה בחינוך, אם זה יקרה חס וחלילה, אני בטוח שסגן השר מוסה פלד או השר זבולון המר היו עומדים כאן, או לא באים להצביע נגד הקיצוץ הדרסטי. השר מצא מצוי במצב עדין מאוד. אבל הוא אומר לראש הממשלה: לא. ברגע שהוא לא בא לכאן, אולי הוא ישלם גם את המחיר הפוליטי, המדיני,

הפוליטי הפנימי. ישנם חבר הכנסת מודי זנדברג ואחרים. זו לא שאיפה אישית של כל האנשים האלה שבאו ואמרו: ראש הממשלה לא בסדר.

אני לא מדבר על יחסים עם ארצות=הברית. אני לא מדבר על יחסים עם אירופה. אני לא מדבר על שלום עם מצרים או על שלום עם הפלסטינים, ולא שזה לא חשוב. אני מדבר על היחסים כאן ועל כך שאין אמון בראש הממשלה, ויש לו רוב, והרוב שלו בכנסת הוא דמוקרטי. כל עוד יש לו רוב ולנו אין רוב של 61 ויותר להפיל אותו, הוא ראש ממשלת ישראל. זה מקובל.

אבל איך הוא הגיע למצב כזה בתוך שנה=וחצי? הוא התחיל ככוכב שניצח אותנו ואת שמעון פרס, עם כל הרקורד של שמעון פרס, ואף אחד לא יכול לקחת זאת ממנו. לשמעון פרס יש הרקורד הביטחוני, הרקורד של השלום, פרס נובל לשלום, הכלכלה, ייצוב הכלכלה ב=1985, ולא לבד, עצירת האינפלציה וכל הדברים הגדולים. הוא ניצח אותו. אבל כמו שהוא ניצח אותנו, אנחנו רואים איך אין אמון בו, בעיקר מהקואליציה.

אדוני היושב=ראש, דיברתי היום עם אחד מחברי הכנסת בקואליציה, לא מהמורדים. אני אומר לו: מה יהיה? ושתינו קפה. והוא אמר לי: ראש הממשלה ייכנע, הוא ייכנע גם לתביעות גשר וגם לתביעות ישראל בעלייה, כמו שהוא נכנע לדרישות של המפד"ל ושל ש"ס. לא הזכירו את צומת, כי כנראה לא היו לה דרישות של סחטנות. שוב, זה אדם, חבר כנסת מהקואליציה. הוא יודע שדיברנו על המצב שנוצר.

לכן, אדוני היושב=ראש, ראש הממשלה הוא זה שיצר את האי=אמון בו. זה לא עניין של מדיניות. אגב, אין מדיניות. פעם אחת הוא רוצה פעימה שנייה. אז בא סגן השר מוסה פלד, קליינר, ו"כוח 17" או "כוח 18", ואני לא יודע כמה אתם היום. יש המודעות של יש"ע בעיתונות. מאיימים על מעמדו הפוליטי של ראש הממשלה, ואז הוא נרתע, נסוג, חושש, לא יודע, האם להעביר את התקציב, האם הוא ייסע עוד הפעם לקלינטון ולאולברייט, עם ערפאת, בלי ערפאת. כך זה בעיתונות, כך זה בחדשות. אי=אמינות. אף שהוא מתקבל כל כך טוב בטלוויזיה ובאמצעי התקשורת יש עניין האי=אמינות.

הוא יוצא ממשברים. עובדה שהוא מחזיק מעמד. אבל גם היציאה מהמשברים האלה לא יכלה לכסות על המשבר האמיתי, המשבר הכלכלי, משבר האמון שאנחנו רואים אותו, ולא יכלה לכסות גם על חוסר הסמכות. הרי רבין משל לפי החוק עם 61 חברי כנסת, כשחמישה

מהם תמכו בו מבחוץ. והיתה כלכלה, והיתה צמיחה, והיתה התחלת שלום עם הפלסטינים, שזה דבר קשה, היה השלום עם ירדן והיו הסכמים עם מדינות ערב. היו לנו בעיות, אבל העברנו תקציבים ב=61 קולות, כי היה אמון בראש הממשלה. מעולם לא חתמנו על מסמך. המלה שלו היתה מלה.

אדוני היושב=ראש, אנחנו נמשיך לפעמים אפילו לשוחח עם עצמנו ולדבר, אבל אני חוזר למה שהתחלנו בו. צריך סבלנות. צריך להרחיק כל אלמנט שמנסה לזרוע שנאה והסתה בין העם היהודי לבין עצמו, לבין שני העמים, כי אנחנו חייבים להמשיך לחיות יחד במדינת ישראל. תודה רבה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני מאוד מודה לחבר הכנסת מסאלחה. עכשיו, חבר הכנסת נסים זוילי. אחריו - חבר הכנסת סאלח טריף. אחריו - חבר הכנסת רענן כהן. אחר כך - אלוהים גדול.

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, הדיון הזה סביב תקציב המדינה חרג כבר מזמן מגבולות דיון רגיל על התקציב והפך להיות, כמעט באופן טבעי, לוויכוח על דברים או על מרכיבים הרבה יותר חשובים והרבה יותר עמוקים בתוך החברה הישראלית. זאת משום שמה שמתחולל בכנסת בשבועות האחרונים, הייתי אומר שזה כמעט ממאיס את הדמוקרטיה על הציבור הישראלי. כשרואים קואליציה מפוררת, ראש ממשלה שמחלק הבטחות לכל הכיוונים ושר אוצר שמנסה להציל את כלכלת ישראל, כפי שהוא מציג את עמדותיו - הציבור ברחוב מתחיל לשאול את עצמו: אם זו הדמוקרטיה, לאן מובילה אותנו הדמוקרטיה?

לכן, הדיון לא יכול להיות עוד דיון על כל אחד מסעיפי התקציב, עם ניסיון לבחון אותו בהיבטים שאנחנו רוצים. הוא הפך מזמן לוויכוח על מהות הדמוקרטיה, על מהותו של שלטון תקין ועל שלטון חוק כפי שאנחנו היינו רוצים לראות אותו במדינת ישראל.

אני רוצה להתייחס רק לשלוש נקודות. שמעתי בימים האחרונים הרבה מאוד דוברים מהקואליציה, שמתחילים לטעון נגד הסחטנות של חלק ממרכיבי הקואליציה, ובעיקר

מתכוונים למפלגות הדתיות. נדמה לי שזו פעם ראשונה, בוויכוח מסביב לתקציב, שיש כמה מרכיבים שחלק מהם מהותיים ואמיתיים, והם לא מהווים מבחינתי לא סחטנות ולא מאבק בלתי חוקי במערכות הדמוקרטיות שאנחנו מכירים. הוויכוח על מימוש חוק הבריאות על מרכיביו הוא ויכוח אמיתי. הוא לא סחטנות. לא מעניינת אותי העמדה של גשר ולא מעניינת אותי העמדה של ש"ס. מעניין אותי מה הולך לקרות לחוק הבריאות ומה הולך לקרות לשכבות החלשות בציבור הישראלי, אם החוק הזה יתקבל.

אני לא מנסה לסחוט אף אחד. אני לא חושב שיש מגמה של סחיטה. אני חושב ששר האוצר, ראש הממשלה שנתן לו גיבוי, וממשלת ישראל שאישרה את מסגרת התקציב כפי שאישרה אותו על מרכיביו, שגו כשהם חשבו שהם יכולים לצמצם חצי מיליארד שקל מהוצאות הבריאות ולהטיל אותן על הציבור הרחב. הם טעו. זה לא ויכוח של סחטנות. זה ויכוח אמיתי.

גם אם היה נוצר מצב היפותטי, שבו היה קם מישהו במפלגת העבודה ואומר: בואו נעזור לממשלה לצאת מהבוץ הזה, כדי שלא לאפשר את הסחיטה של המפלגות הקטנות, לא היינו יכולים ולא היינו צריכים לעשות ויתורים מהותיים על מרכיבים בתקציב שאנחנו מאמינים שהם לא נכונים. אני מתכוון בעיקר לנושא הבריאות ולנושא קצבאות הילדים. בכל שאר הדברים יש מרכיבים כאלה ואחרים, שאני רואה לגבי רובם תחושה של השותפים בקואליציה שראש הממשלה לא מקיים הבטחות שלו, ולא כוח סחיטה שהם צריכים להפעיל כדי לכופף את ידו של ראש הממשלה.

ראש הממשלה הבטיח לגשר את מה שהוא הבטיח. ראש הממשלה הבטיח לעולים החדשים את מה שהוא הבטיח בנאומי הבחירות שלו ולאחר הבחירות. הוא חתם על הסכמים קואליציוניים עם ישראל בעלייה והתחייב. היום פתאום כולם מגלים שלכל ההתחייבויות האלה אין כיסוי. פתאום אנחנו הופכים את ישראל בעלייה לסחטנים. למה סחטנים? הם באו ונלחמו כדי לייצג את הציבור הזה עם תביעות מאוד ברורות. הם נכנסו לממשלה הזאת כדי להגשים את התביעות שהם באו אתן. הם באו לייצג חלק מהציבור הישראלי. אנחנו יכולים שלא לאהוב את הפיצול הפנימי הזה בתוך החברה הישראלית. אבל הם מייצגים 600,000 איש בחברה הישראלית. ומותר להם, כמי שמייצגים אותו-אינטרסים של 700,000 ציבור, לנסות לקבל את תנאי הדיור של קשישים בתוכם.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

אבל סוחטים - - -

נסים זוילי (העבודה):

אני סבור שההגדרה שמנסה לייחס סחטנות למפלגות שנלחמות על אינטרסים של שולחיהן היא הגדרה לא נכונה, והיא נוחה למי שרוצה לנסות לפגוע בהם.

סאלח טריף (העבודה):

אני יכול לשאול שאלה, ברשות היושב=ראש?

נסים זוילי (העבודה):

אפשר?

היו"ר ש' וייס:

בוודאי, ברשות היושב=ראש.

סאלח טריף (העבודה):

- - - למי הוא מתכוון? לאריה דרעי, לדוד לוי? לישראל בעלייה? אולי לעולים ולנציגי העולים? זה באמת מעניין ומרתק.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טריף, חבר הכנסת זוילי מבקש להציג לנו את הדברים באופן עקרוני ואתה מכניס לו פרסונליזציה. הוא מעוניין בבעיות, לא באנשים.

נסים זוילי (העבודה):

חבר הכנסת סאלח טריף, כשאנחנו הגשנו תקציב ב=1995, שבוע ימים לפני התקציב היה לנו גיבוי מובטח לחלוטין, מבלי שזה הגיע להצבעה אפילו פעם אחת בכנסת, של מפלגות שלא היו חלק מהקואליציה.

סאלח טריף (העבודה):

נכון.

נסים זוילי (העבודה):

הגיבוי הזה לא הושג לשם שמים ולא בשם שמים. הגיעו אתם להסדר. אני חושב שבבית הזה יש מרכיבים שמייצגים ציבורים שונים. אתה מייצג ציבור מסוים. חבר הכנסת נואף מסאלחה מייצג ציבור מסוים. ישראל בעלייה מייצגת ציבור מסוים. מותר להם להילחם על הדרך שבה הם רוצים לעשות זאת. להדביק להם תווית של סחטנות - זה לא נכון. אם היה ראש ממשלה, ושר אוצר, שיודע למצוא את האיזון הנכון בין הצרכים האמיתיים של כל מרכיבי הקואליציה שלו, הוא היה מגיע עם רוב לדיון על התקציב. להדביק להם כל פעם ניסוח של סחטנות - זו גישה שאני בכלל לא מקבל אותה. אלה חברים שמייצגים כל אחד את המגזר שלו.

יש דבר שני רוצה להתייחס אליו מאוד בקיצור, כי הוא יצא מכל פרופורציה, ואני לא יודע אם אנחנו עושים נכון. המאמר של ארי שביט ב"הארץ" לא ביטא - אם אני מגדיר עצמי כאיש מחנה השלום ואיש השמאל - את תחושותי ולא את התחושה של מי שאני מכיר ומי שאני נפגש אתו במחנה הפוליטי שלי - כלפי ראש הממשלה.

לי ולחברי אין שום תחושה של שנאה כלפי ראש ממשלת ישראל. אנחנו מרגישים חוסר הערכה מוחלט. אנחנו מרגישים שהוא אדם שלא מתאים לתפקיד שלו. אבל לשנוא אותו? אנחנו מרחמים עליו, משום שהוא לקח על עצמו תפקיד שהוא אינו מסוגל למלא אותו. הוא לא בנוי למלא אותו. הוא לקח על עצמו את עתידה של מדינת ישראל בזמן שהוא לא יודע לאן הוא מסוגל להוביל אותה. אבל, האם יש קשר בין זה לבין שנאה, בין זה לבין הדברים שהזכיר חבר הכנסת שבח וייס, שנאמרו על יצחק רבין, זיכרונו לברכה, ושמעון פרס, בין זה לבין מסעות של אלונקות ושל לפידים מסביב לכנסת, בין זה לבין הדברים שנאמרו מספסלי הימין נגד הכנסת, נגד המשטר הדמוקרטי ונגד ראש הממשלה? איפה מישהו

מנסה למצוא את הקשר הזה?

ייתכן שיש בשמאל הקיצוני אנשים שהתחושות שראש הממשלה מעורר בהם הן אולי יותר קשות מאשר אצלי. אבל לבוא ולנסות להטיל על כל מחנה השלום תחושה של שנאה כלפי ראש הממשלה - אין לזה בסיס, אין לזה יסוד. נדמה לי שהוא ניסה להאיר זווית מסוימת של המאבק הפוליטי, שאני לא הייתי מצטרף אליה היום.

דבר שלישי שאני רוצה להתייחס אליו, שחבר הכנסת משה פלד התייחס אליו בדבריו, נוגע למודעה.

היו"ר ש' וייס:

על החרם.

קריאה:

- - -

היו"ר ש' וייס:

חברים, יש לי בקשה. מדבר חברנו נסים זוילי. כשאנחנו מעטים באולם כל לחש שומעים. תודה רבה.

נסים זוילי (העבודה):

אני רוצה להתייחס למודעה שהתפרסמה בעיתון "הארץ" על ההצעה לחרם על תוצרת מהשטחים. אני מוכרח להגיד שזו מודעה מקוממת ומכעיסה מהרבה מאוד כיוונים. אנחנו מטילים, שלא בצדק, אחריות על מתנחלים שהלכו להתיישב ביהודה, שומרון וחבל=עזה, קודם כול בשליחות הממשלה.

סאלח טריף (העבודה):

זאת חרף העובדה - - -

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

אחזור לזה. לא. המתנחלים שם יושבים בגין ואחרי החלטות ממשלת ישראל. אני הייתי ראש החטיבה להתיישבות כשהקימו חלק גדול מהיישובים ביהודה, שומרון וחבל=עזה. התנגדתי פוליטית ונלחמתי באריק שרון כיושב=ראש ועדת השרים לענייני התיישבות, כדי למנוע את הקמתם של רוב היישובים, משום שלא מצאתי להם הצדקה ביטחונית. ראיתי בכך בעיה, בקיום של מרכז בלבה של אוכלוסייה פלסטינית צפופה. אבל הם נשלחו לשם בהחלטת רוב, אדוני היושב=ראש. בממשלה שאנחנו ישבנו בה, בממשלת אחדות לאומית, אנחנו אישרנו הקמת 12 יישובים ביהודה, שומרון וחבל=עזה.

אני זוכר את הוויכוח שהיה סביב הקמת היישוב נצרים. הקימו יישוב עם 12 משפחות יהודיות בלב מחנות פליטים ברצועת=עזה. 280,000 פלסטינים גרים בחושות, במחנות פליטים, ואנחנו מושיבים מתנחלים שלנו שם, על 1,800 דונם, שהם האדמה האחרונה אולי שנותרה באזור בכלל לאכלוס שלהם. זה קומם כל אחד מאתנו. זה נושא שראש הממשלה לשעבר, זיכרונו לברכה, היה מגדיר כהתיישבות פוליטית, שבאה למנוע כל אפשרות להסדר מדיני לבין הפלסטינים, שבנוי על פשרה טריטוריאלית. זאת היתה המגמה של הממשלה הזאת.

אבל, יש לנו זכות לבוא היום ולהטיל חרם על תוצרת שבאה מהשטחים? לאן אנחנו רוצים להגיע בזה? הם יושבים שם בשמנו, בהחלטות פוליטיות של ממשלות שגם אם התנגדנו לדעותיהן - אנחנו שלחנו אותם לשם.

אני לא מוכן שמישהו ייקח על עצמו לפגוע כלכלית או במערכת החינוך או במערכת השירותים או באפשרות הקיום של אותם משפחות וילדים. אני חושב, שכל ניסיון לפגוע במתנחלים, במקום לטפל בבעיה או במרכיב הפוליטי של הבעיה, איננו נכון. ההחלטה לשלוח אותם לשם היתה החלטה פוליטית והחלטה לפנות אותם משם תהיה החלטה פוליטית. אין לחנוק אותם כלכלית. אין לייבש אותם. זו גישה לא אנושית. זו גישה לא מוסרית. זו גישה לא ציונית. מי שנטפל למתנחלים, במקום להתמודד עם הדרג הפוליטי על הפתרון האמיתי - עושה עוול. הוא עושה עוול למה שאנחנו מאמינים בו והוא גם לא משיג את היעד שהוא רוצה להשיג. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת זוילי. חבר הכנסת סאלח טריף. אחריו - חבר הכנסת רענן כהן.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אומנם אני עומד מול כנסת ריקה, אבל יושבים בה שני חברים.

נסים זוילי (העבודה):

שני חברים.

סאלח טריף (העבודה):

זהו. יושבים בה שני חברים, היושב=ראש - - -

היו"ר ש' וייס:

זו לא כנסת ריקה, זו מליאה.

סאלח טריף (העבודה):

מליאה חשובה. אני מתלבט במה להתחיל, אבל הייתי רוצה להתחיל דווקא מהנושא שלך, מהנושא שסיימת בו, ואתה איש ההתיישבות. אתה מכיר את דעותי, ואני לאו דווקא בעד ההתנחלויות ובעד המתנחלים. אבל הסמה של אלה שיצאו בה "שמאלנים מובהקים", לא מסייעת לחיסול ההתנחלויות. היא לא מסייעת לשום פתרון. גם כל דעה היא לגיטימית. אבל זה צעד מרחיק לכת. ניחא.

אבל, איך אתה יכול להתייחס בשוויון נפש למה שאומר שר במדינת ישראל, רפאל איתן? שמעת עליו? מה שהוא מדבר זה דבר איום ונורא. הוא מתחיל להתקיף את הקיבוצים

והמושבים, כאילו הוא בא מאיזה מקום. אני לא יודע. הוא שוכח איפה הוא נולד ומאיפה הוא בא. הרי התנועה שלו, שהיתה על בסיס ההתיישבות האמיתית, המפא"יניקית, הבסיסית, השורשית, היא שנתנה לו את הגיבוי הזה. והוא אומר: אם כבר רוצים לחסל את ההתנחלויות, אז הערבים מחכים גם שיפנו את חניתה - ואתה מכיר את כל הסיפורים שלו - את סאסא, את יפו, את חיפה, ויש כל ה"עליהום" הזה, עם ההתקפה הזאת חסרת הרסן על ההתיישבות שבנתה את המדינה.

נושא ההתנחלויות הוא נושא שמצוי במוקד המחלוקת שלנו כאן. ההתנחלויות מצויות בלב השטחים הפלסטיניים, בלב ההתיישבות הפלסטינית בגדה וברצועה, כאילו זה הדבר שמחזיק את מדינת ישראל. על מה הוויכוח? היה ויכוח לפני 50 שנה. השר רפאל איתן חי עדיין לפני 50 שנה. הוא גם חושב לפי מה שהיה לפני 50 שנה, אם לא יותר, אדוני היושב=ראש. אני לא מבין את זה. אני לא מבין את ההתקפות של שר.

מילא, אני מבין, יש הנימות הגזעניות לפעמים כשהוא מתקיף את הבדואים. מילא, אני מבין את ההתקפות הגזעניות כשהוא מביא את כל חברי סיעתו, ביניהם סגן השר המהולל משה פלד, לוועדת הפנים נגד אנשי בית=ג'ן. לפעמים יש כל מיני דברים שהוא רוצה להביע אותם, כשזה מלבו וכשזה בוער בתוכו. אבל אני לא מבין איך הוא מוכן להתקיף את הבסיס שנתן לו את הכוח להגיע לכנסת. אני לא מבין איך הוא מוכן להתקיף את הבסיס שממנו הוא צמח, מההתיישבות הזאת. זה דבר אחד, שחשוב שתדע אותו, עם כל הקיהות שלי, או אולי שלך, נגד הודעה כזאת של השמאל או של אנשים מהשמאל בעניין המתנחלים.

לפי דעתי, ההתנחלויות והמתנחלים היום הם הגורם הכי מסוכן לתהליך השלום. הם אלה שמסכנים ומטרפדים כל הליכה להסכם שלום כזה או אחר עם הפלסטינים. ראיתי הסתודדויות בכנסת וראיתי איך השר שרון יושב עם אנשי מולדת. ראיתי למה הם מצביעים פתאום עם אנשי השמאל, עם מפלגת העבודה. זה נעשה כדי לחסל כל אופציה לביצועה של הפעימה השנייה. כולנו יודעים זאת. זה לא מתוך אותם שיקולים חברתיים של אותם סחטנים, כפי שקורא להם ראש הממשלה, מתנועת ש"ס, מתנועת גשר ומישראל בעלייה. ישראל בעלייה באה על בסיס מסוים, כדי להגן על העולים. גשר וש"ס נמנו מראש עם אותה נציגות של שכבות חלשות. אז הוא קורא להם סחטנים.

בכלל, אדוני היושב=ראש, אני לא מבין משהו. היום שמעתי בחדשות כמה פעמים,

ואני לא יודע אם שמתם לב לכך, ראש הממשלה נכנס הלילה בעובי הקורה. אנחנו עבדנו כאן "פול גז בניוטרל" כל הזמן. אנחנו עבדנו שבוע שלם על שם החוק. הכנסת, הפרלמנט הישראלי עבד יומם ולילה כדי להצביע על הסתייגויות ונימוקים, והממשלה הזאת לא מצליחה להעביר את הסעיף הראשון המתייחס לשם החוק. מה תאמר? לראש הממשלה לא היה זמן. המנכ"ל החדש לו, משה ליאון, והשר, שר האוצר, נכשלו. הם נכשלו. עכשיו, ראש הממשלה נכנס היום בעובי הקורה ותראו את התוצאות מחר בבוקר.

אדוני היושב=ראש, מה אתה חושב שהתוצאה תהיה? אבל ראש הממשלה שם את כל יהבו וכובד משקלו. הנזקים הגדולים, שהוא לא הצליח עד עכשיו לעשות, אולי יהיו לנו מחר בבוקר.

אני אומר לכם דבר אחד, אני לא יודע מה עשה ראש הממשלה כל הזמן הזה. אבל אולי ראש הממשלה לא יודע בדיוק מה תפקידו, מה הוא צריך לעשות. הוא לא יודע. הוא נמצא לפני בכנסת. הוא לא יודע אולי שהממשלה והכנסת מחכות פעם בשנה לתקציב ושהוא צריך להיות ערוך, מאורגן ומסודר לתקציב? הוא לא עושה מעצמו תיאטרון אבסורד כאן? הוא יושב בניתוק גמור, בפנים זועפות, כשהשרים מסביבו. אני ריחמתי עליו. היו ימים שבהם ריחמתי עליו. בכל זאת, אנחנו בני אדם. הוא נראה כזה מסכן. הוא לא חשב על זה? כך הוא בא לכנסת, עם תקציב שנתי לממשלה, תקציב שיכול להפיל אותה? והוא לא מוכן, והוא לא מסודר, והוא לא יודע להעביר אותו. מה אתם אומרים על ניהול ענייני המדינה? מה אתם אומרים, אדוני היושב=ראש? אם כך, הממשלה הזאת ומי שעומד בראשה לא יודעים להעביר תקציב. בהיסטוריה של הכנסת מעולם לא היה קרקס כזה כמו הפעם הזאת. זה פשוט קרקס.

אנחנו משוחחים פה שיחות חברים. חברים קוראים שירים. אני דיברתי פעם אחת על בסטות. כל אחד מדבר על נושא אחר. מבזבזים זמן. צוחקים על הממשלה, על ראש הממשלה. והם - אף אחד איננו כאן. נורא מצחיק. לאיש אין מה לשמוע ואין מה להשיב. הם מתעסקים בינם לבין עצמם.

תשמע, אומנם לנו כאופוזיציה היו כמה דקות שמחות לראות ממשלה במערומיה, לראות ראש ממשלה במערומיו; וזו לא פעם ראשונה. אבל זה עצוב. זה עצוב כי בכל זאת אין לנו מדינה אחרת, אדוני היושב=ראש. אין לנו מדינה אחרת. לפי הדברים האלה, ניהול ענייני המדינה - - -

היו"ר ש' וייס:

אבל יש תקציב אחר.

סאלח טריף (העבודה):

חה, חה, חה. הלוואי. הלוואי שיהיה תקציב עוד יותר טוב. אבל, אדוני היושב=ראש, נראה לי שאנחנו הולכים מדחי אל דחי. המצב קשה. אין פתרונות. אין ישועה.

אני רוצה שתאפשר לי לדבר עוד כמה דקות, כי עוד מעט השעון שלך יצפצף.

הרשה לי להגיד לך משהו על המגזר שאני אמור לייצגו. אני רואה עצמי כצבר שמייצג את כל הציבור הישראלי, שמתאים לי, שהוא בגילי, שהוא מדורי. אבל בכל זאת, העדה הדרוזית, מבין מצביעי המיעוטים, נתנה חצי מקולותיה לביבי נתניהו. אתם 7,000 קולות הם חצי. בוודאי.-יודעים? - חצי. מתוך 16,000 קולות, 8,000

היו"ר ש' וייס:

בבחירות האחרונות?

סאלח טריף (העבודה):

בבחירות האחרונות.

היו"ר ש' וייס:

לא.

סאלח טריף (העבודה):

לא, בבחירה הישירה. מול 32,000 קולות היו 7,000 קולות לנתניהו. אבל האם אתם חושבים שפעם אחת הוא ביקר אותם? האם אתם חושבים שלאחר מכן הוא עשה משהו? היה אפילו התהליך שהיה, של קבלת משכילים, אנשי צבא, לתפקידים כאלה ואחרים במסגרת משרות ממשלתיות במנגנון הממשלתי. רבין התחיל בזה. ולא מדובר בסתם תפקידים פה ושם. התהליך הזה הופסק. הממשלה הזאת מכהנת שנתיים. לא נוסף אחד במכרז ממשלתי. אפילו בתפקידים שכבר היו במכרז ממשלתי, כשמגיעים עכשיו לסיבוב שני מבטלים את המכרזים. אני רוצה להגיד לכם, שגם בציבור הזה הוא בגד.

לכן, אני לא מתפלא אם הוא יגיד לש"ס: אתם סחטנים, אם הוא יגיד לגשר: אתם סחטנים, ויפנה אלינו ויגיד: בואו תצילו אותי מהסחטנות הזאת. הרי אני לא מתפלא על כך.

אני אומר לכם, שאם לא היינו עושים תוכנית למגזר שלי, תוכנית רב=שנתית, לחמש=שש שנים, בזמנו של יצחק רבין המנוח, לא היתה תוכנית כזאת. אתם זוכרים את ההפגנות הקשות של הציבור הזה, שצריך להיות יקר לכל העם היהודי ולכל עם ישראל. אם לא היינו עושים את התוכנית הזאת - היינו היום במצב קשה מאוד. אנחנו ציבור קשה מאוד. ברוך השם שהרחקנו אותו מהתערבות פנימית. יכולנו לאחד את כל העדה היום. איחדנו אותה מסביב להנהגה ומסביב לכל הדברים המהותיים.

אדוני היושב=ראש, אני רוצה לסיים בנושא שלא הספקתי לדבר עליו, ואדבר עליו מאוחר יותר, והוא נושא האבטלה היום. אתם לא יודעים כמה מאות עובדות, יותר מ=1,500 עובדות, פוטרו מ"גיבור", מ"דלתא", ממפעלי טקסטיל ומ"ליוויס". הן פוטרו ואין להן תעסוקה. לבנים רבים שלנו אין עבודה. לא נעשה על=ידי הממשלה שום צעד, דבר אחד קטן. היום היו כאן מזכירי הסתדרות. יש להם ביום חמישי כינוס חירום של כל הרשויות המקומיות הדרוזיות. אני חושב שהדרך שבה מתנהגת הממשלה הזאת כלפי העובדים, לגבי אבטלה, כלפי האנשים, כלפי השכבות החלשות וגם כלפינו בכנסת היא בושה. תודה, אדוני.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני מודה לחבר הכנסת טריף.

חבר הכנסת רענן כהן, ביומו הראשון כמזכיר מפלגת העבודה. זה תפקיד חשוב מאוד. הרבה ברכות.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני רוצה להודות לך על הברכות לבחירתי כמזכ"ל מפלגת העבודה. אני מקווה שרבים מהאזרחים שומעים אותי.

היו"ר ש' וייס:

דה=גול היה תמיד מתחיל ואומר: אזרחיות ואזרחים.

רענן כהן (העבודה):

אזרחיות ואזרחים, תודה על התיקון.

היו"ר ש' וייס:

וגם מנחם בגין.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב=ראש, נדמה לי שעמדתך לגבי חוק הבחירה הישירה של ראש ממשלה ידועה לי. אני מבין שאתה מתנגד, או שאתה מתקן, אני לא יודע.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע.

רענן כהן (העבודה):

בקיצור, אני רוצה לומר - - -

היו"ר ש' וייס:

אני רק יודע ששנינו הצבענו בעד החוק. זה בכל זאת משהו.

רענן כהן (העבודה):

את זה אני יודע.

אדוני היושב=ראש, מה הביאו לנו? מה מכרו לנו? - שלא תהיה סחטנות, שלא תהיה שום אווירה של סחטנות, שיהיה שלטון יפה, שהכול יהיה מסודר. תסתכלו מה קורה. כל ההצגות של הסחטנות, שרצו למנוע אותן בחוק הבחירה הישירה של ראש ממשלה, חוזרות. יש כל הסחטנות. יש כל הסממנים שהיו בשיטה הקודמת.

יתירה מזו, בחוק הבחירה הישירה הזה אנחנו בעצם יכולים להעלות שליט רודן לשלטון במדינת ישראל. כמי שחשב שאנחנו הולכים לשיטת בחירות טובה, היום אני חושב שאנחנו צריכים לחשוב: האם שיטת הבחירות הזאת יכולה להמשיך להתקיים? ואני חושב שלא.

דבר נוסף, אני רואה את הקואליציה. שימשתי כיושב=ראש הקואליציה. עברתי שנים לא מעטות של הכנת תקציב. עמדתי בראש הסיעות. דבר כזה, ביזוי כזה, מציאות כזאת, לא ראיתי. זו בושה לממשלה כזאת להופיע בפני הפרלמנט, כשהיא לא מסוגלת אפילו להעביר את התקציב שלה. זאת משום שהתקציב הזה הוא תקציב רע, משום שהוא תקציב מחפיר.] בואו נראה מה קורה. לוקחים התנחלויות, שכל מטרתן ליצור מתח בתהליך הקיומי. כל מה שעושים, עושים בפלגנות. יוצרים מתח בין יהודים לערבים, מתח בין חילונים לדתיים. אנחנו רואים במציאות השנייה, בחלק השני, אחרי 50 שנה להיווסדה של המדינה, 150,000 מובטלים באזורי הפיתוח. ראינו את הדמעות באופקים - וזה לא רק 152,000 באופקים, אלא גם בהרבה יישובים אחרים. אין להם פרנסה. כשלאדם אין פרנסה לא מעניין אותו באיזו פעימה מדובר. זה לא מעסיק אותו. תהליך של שלום לא מעסיק אותו. פרנסה זה הכבוד, זה היחס לבית, לילדים. הוא קם בבוקר, הוא רוצה לעשות משהו, ואין לו. והוא מקרין על המשפחה, הבית והילדים. ולא רק זאת. בצד השני לוקחים מיליוני

שקלים, מאות מיליוני שקלים ונותנים לסיעות סקטוריאליות, בעיקר סיעות דתיות, כדי לרכוש אותן. זה כואב. זה מעציב. לעומת זאת, לוקחים את חוק ביטוח הבריאות הממלכתי ומדברים עליו כעל פאר הגאולה לעם ישראל. אומרים: אנחנו נביא בריאות טובה, תשלמו פחות. אבל מה יצא, אדוני היושב=ראש? איזו חברה?

אני רוצה לדבר על החברה. אנחנו איבדנו את כל הערכים שלנו, ואדוני היושב=ראש, זה מתחיל מהדברים הקטנים. קח את השב"כ, קח את המוסד, קח את צה"ל. וזה לא בא יום אחד כך. זה תולדה. קח את צה"ל, שבן=גוריון עשה כמיטב יכולתו כדי לקרוא לו צבא העם. רק 70% מהבנים מגויסים לצה"ל. 30% לא מגויסים. כך אנחנו יוצרים ניתוק בין חברה א' לחברה ב', והחברה הקטנה משפיעה על החברה הגדולה. כך אתה ממשיך עם כל הביזיונות ואתה יוצר לך את הדור הצעיר, שמקבל תרבות אחרת ומתחיל להתנהג אחרת. חוויתי את הערכים במעברה, כשלא היה לנו מה לאכול וכמעט לא היה לנו איפה לישון. הרגשנו את הדברים היטב. אהבנו את הארץ. אני זוכר את ילדותי במעברת קסטינה, באוהל, משפחה גדולה. קמנו בבוקר והיינו שמחים. העם קם בבוקר והוא עצוב. העם קם בבוקר ואין לו תקווה. העם קם בבוקר והוא לא יודע לאן המדינה הזאת הולכת.

מביאים שר אוצר, משיקולים שאני לא יודע, ובדרך הקשה הוא לומד את הפוליטיקה. הוא לומד בדרך הקשה. הוא חושב שזה משרד המשפטים. חיוך, רצון טוב. הוא אומר לא, ואחר כך הוא משלם. הוא אומר: לא מסכים, ואחר כך הוא נותן. ולמי הוא נותן? לא לאותם אנשים שצריך לתת להם. תראה את השכונות, תראה את אזורי הפיתוח, תראה את המפעלים, תראה את כל הדברים האלה. והלב כואב, והלב כואב.

אני חושב שהדרך הטובה ביותר היום היא ללכת לבחירות. אני קורא לביבי נתניהו, בנימין נתניהו, לראש הממשלה הנבחר של מדינת ישראל: הרי קשה לך לנהל את הקואליציה. אני, איש האופוזיציה, איש תנועת העבודה, אומר לך היום, גם כיושב=ראש סיעת העבודה וגם כמזכ"ל המפלגה: בואו נגיע לתאריך מוסכם ונלך לבחירות. אולי תקים סיעה אחרת - והתכוונתי לסיעה ולא לראש הממשלה - וראש הממשלה יהיה מתנועת העבודה, שתפיסת עולמה שונה, שסדרי העדיפויות הלאומיים שלה שונים בתכלית. נחזק את אזורי הפיתוח, כי אזורי הפיתוח הם הביטחון הלאומי של מדינת ישראל. ניתן להם בוקר טוב עם תחושה טובה, שיוצאים בבוקר לתעסוקה, מקבלים את הבריאות הדרושה. נלך לבתי=הספר ואולי נשנה את מערכת החינוך, את מערכת ההשכלה. אולי נחזיר את הערכים שעליהם גדלנו. ההידרדרות התחילה מאז מלחמת ששת הימים, בתהליך, במעבר מתקופה לתקופה.

אולי אנחנו נבחר ממשלה טובה יותר, רצינית יותר, אמיתית יותר.

אני מודיע שיש לעשות זאת מהר. מי שבודק היום את מה שקורה במשק רואה שאנחנו הולכים למיתון של 1965, למשבר אמיתי. היום המשבר הוא עוד זהב, היום הוא עוד טוב. יש משבר כלכלי.

אני רוצה לדבר דווקא על הדיור. הקמתי פרויקט, הייתי אומר שהוא אולי אחד הפרויקטים היפים ביותר, פרויקט חמ"ד - חיילים משוחררים דיור - בלוד, באזור הקאנטרי, בתקופתו של ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה. בפרויקט הזה מכרנו דירה לכל מי שהיה חייל משוחרר בגיל 27, זכאי משרד השיכון. זאת בתנאי שאחד מבני הזוג היה בצבא. מכרנו דירה של 75 מ"ר ב=80,000 דולר. הכול היה בשיא המחירים לפני שלוש שנים. מכרנו 250 דירות. קיבלנו ממינהל מקרקעי ישראל את השטח כמעט בחינם. באותו פרויקט, שהיו בו 500 דירות, 250 דירות נמכרו בשוק הפרטי בסכום של 120,000 דולר. אז היה איזון. היה מדובר באותה דירה, באותו גודל. אבל נתנו תשובה לאותם צעירים.

אני מודיע כאן היום, שאפשר לפתור את כל בעיית השיכון לזוגות הצעירים בלי להשקיע אגורה מטעם מדינת ישראל, אם רק תהיה חשיבה נכונה, אם רק תהיה ראייה נכונה, אם רק תהיה הסתכלות נכונה, אם רק יהיה ראש ממשלה נבון. אני מבקש ממך, אדוני היושב=ראש, אם אפשר, לשלוח את ראש הממשלה הזה הביתה בהקדם, כי אז יהיה טוב למדינת ישראל. תודה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני מודה לחבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת גולדמן. אחריו נצטרך לחזור למסלול, חברים. קצת יצאנו מהמסלול.

<u>קריאה:</u>

רפי אלול אחריו.

היו"ר ש' וייס:

כן? תעבירו לנו את הרשימה, כי עכשיו הגוש הוא גוש של העבודה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, אני יודע שבשעה כזאת לא קל לחלק מן האנשים להקשיב ולצפות בנעשה, ודאי שכאן במליאת הכנסת הריקה. אבל אנחנו נמצאים בימים קשים שעוברים על עם ישראל.

היו"ר ש' וייס:

זה לא "פייר" להגיד מליאה ריקה. אתה יודע למה.

מיכה גולדמן (העבודה):

כי העברית הפוכה?

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, כי כל אחד בא, נואם, אחר כך הולך למזנון, וזה בסדר. אבל הוא בא לכאן ואומר שהמליאה ריקה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אבל תמיד כשתוקפים, את מי תוקפים? כשמזמינים קהל לאספה והאולם ריק, מי מקבל את כל ההתקפות?

היו"ר ש' וייס:

אלה שפה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אלה שנמצאים.

היו"ר ש' וייס:

זה כמו שעושים כנס של נהגים זהירים ולהם מטיפים נגד תאונות דרכים. אין מה לעשות.

מיכה גולדמן (העבודה):

ומי כמוך זוכר את הימים של החידונים שלך, באותם הימים שהיתה בהם תחרות הנהג הזהיר.

היו"ר ש' וייס:

נכון. אני אפילו מתגעגע לתקופה הזאת.

מיכה גולדמן (העבודה):

רבותי, אני רוצה להתייחס לכמה נושאים. אני חושב שבימים כאלה אנחנו צריכים להראות הרבה יותר נכונות. כשאני מתייחס לממשלה - ודאי שכל אדם וכל אזרח במדינת ישראל רואה את הממשלה כממשלה שיש לתת לה כבוד מאחר שהיא ממשלה נבחרת. ודאי שבמדינה דמוקרטית כמו שלנו אנחנו יודעים להעריך את מעשיה של ממשלה כזאת או ממשלה אחרת.

אבל הממשלה הנוכחית, בראשותו של בנימין נתניהו, לא היתה כמוה מאז הקמתה של הממשלה הראשונה במדינת ישראל. כשאתה מתייחס לדברים, אתה רואה נושאים ואתה רואה מציאות כואבת במרבית היישובים במדינת ישראל, ובעיקר בערי פיתוח. ואנחנו יודעים שיש היום משברים בשני ענפים גדולים - בענף הטקסטיל ובענף המזון. השכר שם הוא שכר נמוך, אבל קשה היום לתעשייה כמו תעשיית הטקסטיל להתמודד עם שכר מינימום.

מה מצפים מממשלה שיודעת שהמשבר הוא לא רק משבר במדינת ישראל, אלא הוא משבר עולמי? בכל העולם יש שינוי מבני לגבי תעשיות, במקומות שאין בהם יכולת לשלם את השכר של 1,000 דולר ויותר. לפני חצי שנה היה משבר בבית=שאן, ב"כיתן". לפני חודשיים=שלושה חודשים היה משבר בדימונה. לפני שבועות מספר היה משבר באופקים. היום יש משבר בנצרת=עילית. אתה יודע שיש משברים בתעשיות המזון. רק לפני שבועות מספר היה משבר ב"מילוז" בגליל המערבי. ואתה שואל את עצמך: איפה הממשלה? איפה שר התעשייה והמסחר?

בימים שכאלה היינו צריכים לראות את הממשלה, את שר התעשייה והמסחר עובר מיישוב ליישוב, מכנס את התעשיינים במדינת ישראל, מציע הצעות, ואתם יחד חושב על פתרונות לטווח הקצר, לטווח הבינוני, כדי להבטיח שלא יהיה דור שני של עובדים אשר לא מסוגלים לעבור לתעשייה יותר מתקדמת גם לאחר תוכניות של הסבה מקצועית.

אנחנו פשוט נתקלים בממשלה אטומה. הממשלה היתה צריכה לדאוג לכך שהאורות במשרדיה יהיו דלוקים עד שעות הבוקר בימים שכאלה. ומה אנחנו מגלים? משרדי ממשלה חשוכים. שרים כמעט שלא מתעניינים בנעשה במשרדיהם. הם לא עוסקים בדיונים מעמיקים כדי לראות איך פונים ומנסים ליצור מקומות עבודה חלופיים למקומות האלה, איך נותנים פתרונות ולא יוצרים מציאות של חברת "כלל", אשר מחזיקה את מפעלי "כיתן". מי שצפה בחדשות, במהדורות הערב, ראה ש=200 עובדים של מפעל "כיתן" בנצרת=עילית צריכים להגיע לתל=אביב, להנהלת "כלל", ואין מי שיוצא אליהם, אין מי שבא ואומר להם: יש פתרון כזה או פתרון אחר.

לו אני הייתי שר התעשייה והמסחר, הייתי נוסע מייד, מרים טלפון למנכ"ל "כלל" ושואל אותו: נו, מהי ההצעה שלך לפתרון? מדובר ב=200 בתי אב. ההשפעה היא לא רק על 200 בתי אב. כל מפעל כזה יש לו קשרים כלכליים ומסחריים עם תעשיות נוספות, עם בתי=מסחר נוספים.

אבל נראה שאנחנו צריכים להתרגל למציאות אחרת במדינת ישראל, למציאות שבה אין ממשלה בישראל, אין אנשים שבכלל אכפת להם מה קורה היום בערי הפיתוח ומה קורה היום בשכונות. הם עוסקים בכול, אבל לא בעיקר.

אנחנו, אנשי מפלגת העבודה, יכולים לפנות אל הציבור בישראל, בזכות ובגאווה,

ולומר לו: רק לפני שנתיים היתה כאן ממשלה שבתקופתה היתה צמיחה כלכלית, שידעה להתמודד עם בעיה של אבטלה שהיא קיבלה לפני שש שנים מממשלה שהיתה לא פחות כושלת מזאת, מממשלה שלומיאלית, שהביאה אז לקיפאון מדיני. הערבויות מארצות=הברית, בסך של 10 מיליארדים, היו מוקפאות כתוצאה מכך שהממשלה אז לא הבינה שהעולם הולך לתהליכי שלום. מדינות שלא הולכות לתהליכי שלום, עוזבים אותן בצד. תסתכלו על העולם. כמה מדינות נמצאות היום בתהליכי מלחמה ומה קורה שם?

היום מדינה שלא נמצאת בתהליכי שלום, שלא יודעת לשקם את עצמה, שלא יודעת להתמודד עם המחר, עם העתיד, פשוט הופכת להיות פחות מעניינת. מדינת ישראל, כשהיו תהליכי השלום עם הרשות הפלסטינית ועם ירדן, היתה מדינה שעלו אליה לרגל. תעשיות שבעבר לא הגיעו למדינת ישראל הגיעו ב=1993 וב=1994. הן באו למדינת ישראל כדי להשקיע בה מאות מיליוני דולרים. השקיעו כאן מיליארדי דולרים כדי ליצור מקומות עבודה. ירדנו במספר המובטלים למספרים אפשריים, למספר של 80,000 מובטלים. ולמה הגענו היום? ל=160,000, ל=170,000, וכבר מדברים על 200,000 מובטלים.

כל זה היה אפשרי אם אנחנו היינו יודעים שהמדינה נערכת היום כדי לצמצם את האבטלה במדינת ישראל, כדי ליצור תעשייה חלופית לתעשיות המזון, לתעשיות הטקסטיל שעוברות מן העולם שיש בו עובדים שהשכר שלהם הוא מעל לממוצע. שם אי=אפשר להתמודד עם תעשיות שצריך לשלם בהן 1,000 דולר, כמו שאמרתי. יש כאלה שבאים ואומרים: למה חלק מתעשיות הטקסטיל עוברות לשטחים, לרשות הפלסטינית, לירדן, למצרים? מי ששמע בשבת את דב לאוטמן, הבין במה מדובר. הוא הסביר זאת בצורה הברורה. כדי להבטיח איזונים של תעשיות טקסטיל - התעשיות בירדן הן חלק מהאיזון של המשך תעסוקתם של אלפי עובדים גם במדינת ישראל.

קלטנו 800,000 עולים. איזו עלייה מבורכת זו. איזו תרומה העלייה הזאת נתנה למדינת ישראל. הממשלה בראשותו של יצחק רבין, זיכרונו לברכה, התמודדה על הורדת שיעור האבטלה בקרב העולים מ=17% ל=9%, וב=1995 הגענו למצב של 6.5% אבטלה. 6.5% אבטלה - זה מספר שמדינת ישראל לא הכירה אותו. היום אנחנו חוזרים שוב לממדים של 10%, של 9% ושל 11%.

אני יכול לבוא ולומר מלים חמות על העולים שהגיעו מחבר המדינות, מאז נפתחו השערים ב=1988. מה הממשלה היתה צריכה לעשות היום כדי להניע את המנוע, כדי ליצור

מקורות תעסוקה נוספים?

רבותי, העלייה מחבר המדינות ירדה ל=50,000 עולים בשנה. רק לפני שנתיים היו 70,000 ו=80,000 עולים בשנה. יש פוטנציאל עלייה מחבר המדינות בהיקף של מיליון 250,000 עולים, או יותר נכון אנשים יוצאי-עולים נוספים. יש לנו 300,000 ברית=המועצות לשעבר, שהגיעו לארצות=הברית ולקנדה. 60,000 עולים נמצאים באירופה.

היו"ר ש' וייס:

כן?

מיכה גולדמן (העבודה):

אני כבר מסיים.

היינו צריכים לעודד את 300,000 האיש ויותר, שכבר נמצאים מחוץ לחבר המדינות; הם נמצאים באירופה ובארצות=הברית. עברית הם לא לומדים שם. הם מאבדים את הזיקה לישראל. ואתה שואל את עצמך: מה הממשלה עושה היום כדי ליצור את הזיקה שלהם למדינת ישראל, כדי שהם יגיעו לכאן?

אם, יחד עם זה, ניתן תנופה לסלילה של כבישים, להנחת מסילות ברזל - אלה התשובות המיידיות שאפשר לעשות כבר מחר, כדי שלא נראה מובטלים לא בצפון, לא בדרום ולא באזור המרכז. ומה אנחנו רואים? ממשלה שלא קיימת כאן ולא קיימת שם.

לכן, אני אומר לכם, רבותי, יש להקדים את הבחירות, כדי שלא נראה את הממשלה הכושלת הזאת מביאה את מדינת ישראל לבור העמוק שממנו לא נוכל לצאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת גולדמן. חבר הכנסת רפאל אלול. אחריו - חבר הכנסת עמיר פרץ. אחריו - חברת הכנסת יעל דיין. אחר כך - חברי הכנסת חיים אורון, ענת מאור, דדי צוקר ונעמי חזן. אלה תוכניותינו ללילה זה.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אז מה היה לנו בתקציב הזה? היה לנו ביבי שבישל דייסה, המלך צב=צב העירום, ביבי וחבורת הגמדים, הגמד הנאמן והברון נתניהו. בעצם, מה שהיה לנו כאן שום סיפור ילדים, ויהיה המיוחד ביותר, לא יוכל לתאר.

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אני שמח שנמצא אתנו חברי, חבר הכנסת עמיר פרץ. אני מנצל את ההזדמנות לברך אותך. ראיתי היום סקר, שאני גאה בו - גם על עבודתך. אבל אני חושב שטעו, ואני חושב שהמספר צריך להיות 73 ולא 37.

היו"ר ש' וייס:

אולי לטובת הצופים תיתן את תוצאות הסקר?

רפאל אלול (העבודה):

היה סקר, ואמרו שהמוביל החברתי במדינת ישראל היום הוא עמיר פרץ. הוא זכה במעמד הזה בזכות העובדה שהעובדים אוהבים אותו. מישהו אמר שזה קרה בגלל משהו אקראי, בגלל איזו שביתה.

קריאה:

מי זה המישהו הזה?

רפאל אלול (העבודה):

אומרים שהוא יושב=ראש הקואליציה. אז ברכות, עמיר פרץ. זה מגיע לך. תאמין לי. הייתי שותף בכמה מאבקים וראיתי מה אתה עושה. יישר כוח.

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, הקרקס המופלא של ממשלת המוקיון נתניהו שובר שיאים חדשים של אטימות, טמטום וחוסר תפקוד. מול ממשלה כזאת לא עוזרת זעקת

המובטלים; מול ממשלה כזאת לא יכולים להתמודד חולים; מול ממשלה כזאת לא יכולים לעמוד 700,000 עניים; מול ממשלה כזאת לא יכול להתמודד גם משתיל המוח המוצלח ביותר.

חברי חברי הכנסת, אתם זוכרים את הסיפור על כיפה אדומה? כיפה אדומה יצאה לבקר את סבתא שלה, את הסבתא החולה שלה. בסיפור שלנו שוכבת הסבתא בבית=החולים "איכילוב". כיפה אדומה היא נערה ישראלית ממוצעת, ממשפחה ממוצעת, שיש לה מן הסתם גם סבתא די ממוצעת. הסבתא של כיפה אדומה היא בת 75, עד מאה=ועשרים. לסבתא של כיפה אדומה יש לחץ דם גבוה וקצת בעיות לב. סבתא של כיפה אדומה הרגישה ברע. היא צפתה בשר נאמן בערוץ=33.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

חבר הכנסת אלול, יכול להיות שאתה עושה שגיאה טקטית, כי אלה סיפורים שקוראים לילדים לפני שהם הולכים לישון. אז אתה תרדים לנו, חלילה, את שארית הצופים שיש לנו. תחשוב על העניין.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

היא צפתה בשר נאמן בערוץ=33, ולפתע חשה לחץ מעיק בחזה. הסבתא התקשרה למגן=דוד=אדום, אבל לצערה של הסבתא, ביבי כבר הפריט את מגן=דוד=אדום, ושם ביקשו מהסבתא 500 ש"ח במזומן, או שהיא תפנה את עצמה לבית=החולים ברגל. הסבתא של כיפה אדומה נכנעה. הכאבים בחזה שלה גברו, והיא הזמינה את מגן=דוד=אדום. כאשר הגיע האמבולנס לפתח חדר המיון, דרש האח מהסבתא טיפ, טיפ קטן - 50 ש"ח, כדי שהוא יגרור את מיטתה של הסבתא אל חדר המיון. הסבתא כבר היתה על סף איבוד הכרה. היא שילמה לאח היקר את הטיפ והובלה לחדר המיון. לסבתא אין דורי גולד, אין לה "גולד מסטרקארד", וגם אין לה חברים עשירים בארצות=הברית. הסבתא התייבשה וכמעט איבדה את הכרתה. הסבתא קיבלה דום לב. הזאב הרשע לא טיפל בסבתא בזמן. לסבתא אין כסף לרפואה שחורה.

חברי חברי הכנסת, הסבתא סובלת משיתוק מוחין. הסבתא מאושפזת בפנימית ה'. כיפה אדומה באה לבקר אצל הסבתא החולה. במחלקה של הסבתא החולה שכבו עשרות סבים וסבתות במסדרון. כיפה אדומה נבהלה. הסבתא שלה שכבה במסדרון סמוך לחדר השירותים.

הזאב הרע לא אוהב את סבתא. פנתה כיפה אדומה אליכם, חברי הכנסת, ושאלה: הגם אתם בזאבים?

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, מי שמצביע בעד התקציב הזה הופך עצמו לזאב טורף של חלשים. מי שמצביע בעד התקציב הזה הופך לקברן של זקנים, מוגבלים ועניים. מי שמצביע בעד התקציב הזה מצביע בעד הכיסא הצמוד לישבנו, מצביע רק בעד עצמו. הסבתא של כיפה אדומה אולי סובלת משיתוק מוחין, אבל גם הזאב הרע סובל ממחלה דומה. רק ממשלה עם שיתוק מוחין, עם אוטם כבד בשריר הלב יכולה להביא לכנסת תקציב כה מעוות.

אדוני היושב=ראש, התעטשת. אצל הספרדים, כאשר מישהו מתעטש, נהוג לומר שמה שאני אומר אלה דברי אמת. נראה שכל מה שאמרתי ועמלתי כל היום - אתה אומר שזה צודק.

היו"ר ש' וייס:

נראה שזה משותף לאשכנזים ולספרדים.

יש לי אליך בקשה, ברשותך. אני לא צנזור והנאום שלך כל כך פלסטי וכן הלאה. יש שם מלה אחת שהייתי ממליץ, בהסכמתך, שנוציא אותה מהפרוטוקול.

רפאל אלול (העבודה):

איזו מלה, אדוני היושב=ראש?

היו"ר ש' וייס:

מוקיון.

רפאל אלול (העבודה):

מקבל. מקבל.

היו"ר ש' וייס:

לך זה לא מתאים. אתה אדם עדין.

רפאל אלול (העבודה):

אני מקבל, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ש' וייס:

בסדר גמור. אז נוציא זאת מהפרוטוקול.

רפאל אלול (העבודה):

הוצאנו זאת מהפרוטוקול.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

רפאל אלול (העבודה):

היום בצהריים היה פה ראש עיריית אופקים, וניסינו להפגיש אותו עם איזה קבלן כדי שהוא ינסה לפתח מפעל באופקים ל=80 עובדים. הוא ישב וסיפר לי, שמכל ההבטחות שקיבלו, אדוני מזכיר ההסתדרות, עמיר פרץ, בסך הכול 40 אנשים קיבלו עבודה באופקים. מכל ההבטחות על 300, 600 ו=900 - עובדים בפועל 40 איש. כשאתה רוצה לדבר על ביורוקרטיה, הנה, עיר מוכת אבטלה - אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, יש פה אנשים שיושבים ומתעסקים בנושאים החברתיים; מדובר בעיר מוכת אבטלה, אבל במדינה שהולכים להיות בה 200,000 מובטלים. אם לא נסגל לעצמנו שיטות לטיפול באבטלה, שיטות לקיצור הליכים, למניעת הביורוקרטיה, יהיה אסון.

היה פה אצלי היום מישהו שרוצה להעביר מפעל לאופקים. איפה הוא נעצר? במרכז ההשקעות, באותו מרכז השקעות שעצר את "וישיי" מלהגיע לאופקים. כמובן, התקשרתי היום למשה ליאון ואמרתי לו: תשמע, תקבלו את היהודי הזה, יש לו עבודה ל=80 עובדים מחר בבוקר. דיברתי היום גם עם השר שרנסקי.

אני מקווה, מאוד שאולי נסגל לעצמנו, אחרי המכות האלה, שיטה אחרת, שתהיה במקרים כאלה פעולה מזורזת. אנשים ישבו על המדוכה ויעבדו כמו שאנחנו יושבים היום. כאשר נושא מסוים חשוב לנו, אנחנו עובדים יום ולילה. אם יש אבטלה כזאת - מצדי שהפקידים יעבדו יום ולילה על מנת למצוא פתרונות.

אומר משפט אחד נוסף, אדוני היושב=ראש. היום היינו כולנו עדים להפגנה יוצאת מגדר הרגיל של רופאים, אחיות, עובדי מינהל ומשק, אלפי איש שהגיעו לכאן.

<u>עמיר פרץ (העבודה):</u>

מיקרוביולוגים.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

נכון, מיקרוביולוגים. הם הגיעו לכאן, ופעם ראשונה, אדוני היושב=ראש, אנשים באו להפגין למענך, למעני, למען ילדינו, למען ילדי ישראל. הם באו לכאן על מנת להבטיח שלא תהיה רפואה שחורה. הם באו לכאן על מנת לשכנע אותנו שהגזירות של משרד האוצר הן גזירות הרות אסון. לא תהיה רפואה בישראל.

אני מקווה מאוד שהרעש של הרמקולים שלהם עבר את המחסום של הכנסת ונכנס לאוזניהם של חברי הקואליציה.

אדוני היושב=ראש, אני רוצה לסיים בשירו של נתן יונתן, "דוגית": דוגית נוסעת, מפרשיה שניים / ומלאכיה נרדמו כולם. / רוח נושבת על פני המים / ילד פוסע על החוף דומם. / ילד פעוט הוא ועגום עיניים, / שוטפים המים, למרחק אין סוף. / אם לא ייעורו כל מלאכיה, / איכה תגיע הדוגית לחוף? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אלול. עכשיו חבר הכנסת עמיר פרץ. אחריו - חברת הכנסת יעל דיין. אחר כך אחרים. בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אנחנו מה שנקרא כמעט אחרי תיקון חצות. מה אנחנו יכולים לומר עכשיו לממשלה שנמה לה ובטוחה שבתאריך 31 בדצמבר כבמטה קסם התקציב יעבור?

היו"ר ש' וייס:

מטה כסף.

עמיר פרץ (העבודה):

מטה כסף. אני מודה לך, אדוני, על התיקון.

אבל אני מוכרח לומר, הממשלה, שכנראה איננה חשה אותן בעירות, את רעידת האדמה שמתרחשת, כאילו שהאזרחים החליטו פעם ראשונה, אחרי כל כך הרבה שנים - ואתם יודעים מה? לא נגזים, לא לקחת את גורלם בידיהם, זה קצת מוגזם. אבל בואו נאמר שהם החליטו פעם אחת להיות שותפים לגורלם, גם אם זו לא שעת בחירות. הנה, החליטו אזרחי ישראל שמותר להם, במהלך קדנציה, תוך כדי פעילותה של כנסת, תוך כדי פעילותה של ממשלה, לבוא ולנסות, בדרכים דמוקרטיות, בכלים לגיטימיים, לתת את התחושה שבעצם ממנה ייגזר המשפט שכל ההמון - ההמון לא במובן במושג של ההמוניות, אלא קול המון כקול שדי, במובן שבו אנשים, נבחרי העם, מלכים, מושפעים ממה שהעם מרגיש ומנסה לשדר.

אנחנו יושבים כאן, וכל העם אומר שאנחנו יושבים בצוללת. סוף=סוף, גבירותי חברות הכנסת, תדעו לכם שהציבור חושב שסוף=סוף לצוללת הזאת, שנקראת כנסת, הרכיבו פריסקופ. פתאום הציבור חש שהפריסקופ רואה אותם. רואים את מאהלי הבריאות, רואים את מבוצרי המפעלים, רואים את מצוקת העיירות, רואים את זעקת השכונות, רואים את

קריאת הזוגות הצעירים, ורואים שיש תכונה לבעיות החברתיות, שהן מדביקות זו את זו. עכשיו, מישהו יאמר שמגזימים. לא מגזימים. ממה נוצרת מין בעיית שרשרת כזאת? אם יש לך מצוקה כוללת, אם אין לך פרנסה בכבוד, אתה גם לא מסוגל לקחת משכנתה. אם אתה לא מסוגל לקחת משכנתה, אתה וילדיך מחפשים לעצמכם - - -

קריאה:

- - -

עמיר פרץ (העבודה):

אתם מביכים אותי, חברי וחברותי.

דליה איציק (העבודה):

אנחנו גאים בפופולריות שלך.

עמיר פרץ (העבודה):

אני מודה לכם.

רפאל אלול (העבודה):

- - - הם טעו שם.

עמיר פרץ (העבודה):

בכנסת אסור לומר זאת יותר מדי. תנו לתפוס פרופיל נמוך.

רפאל אלול (העבודה):

הציבור יודה לך.

עמיר פרץ (העבודה):

רפי, עזוב, תן לנו מה שנקרא לתפוס עכשיו איזה מחזה. תעזוב את זה.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו המטה של דליה מתכנס.

עמיר פרץ (העבודה):

מתפזר.

היו"ר ש' וייס:

קדימה, חברים. בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

אני רוצה לומר, שבשעת לילה מותר באמת לומר קצת דברים בהומור. קצת הומור לא מזיק. חברים יכולים להחליף חוויות. אבל בסך הכול המצב קשה מאוד. אין מה לעשות. כשאני בא למנכ"ל משרד הפנים או למנכ"ל משרד ראש הממשלה, אני אומר לו: תשמע, מה יש לכם נגד ראש עיריית אופקים? אתם לא מבינים שכשיש מובטלים אין מי שישלם ארנונה, שכשיש מובטלים אין מי שישלם טיולים לילדים? אז או שהאוטובוס יוצא חצי ריק ואז העירייה נאלצת לסבסד את הטיול, או שלעירייה אין ברירה והיא מסבסדת את הילדים שלא מסוגלים לנסוע, ובצדק היא עושה זאת.

האבטלה היא בעצם האסון הגדול ביותר שיכול לפקוד חברה שלמה. אני חוזר ואחזור פעם אחר פעם ואומר, שאני מקווה מאוד שהאבטלה הזאת היא לא מדיניות מתוכננת. אנחנו כבר מכירים מדינות עם כלכלה מערבית, שבציניות לקחו את נושא האבטלה ועשו ממנו חלק ממדיניות, חלק ממדיניות שבה באמצעות האבטלה דוחפים את השכר כלפי מטה, כי עובד שנמצא במפעל אומר: טוב שיש לי מקום עבודה, הס מלהזכיר, חלילה, או לדרוש איזו

דרישה נוספת. לאבטלה יש תכונה שהיא ממתנת את הצריכה במשק. היא דוחפת את האינפלציה כלפי מטה. אז מה? נגיד בנק ישראל לא ישן בלילה אם יש, חס וחלילה, 200,000 משפחות שאין להן ממה להתפרנס ונטלו מהן את כבודן? הוא לא ישן בלילה אם יהיו, חלילה, במקום 9% אינפלציה, 9.3% אינפלציה? תאמינו לי, גם עם 9.5% אינפלציה נוכל לישון בלילה, ולא יקרה שום דבר למדינת ישראל. אבל עם 200,000 מובטלים אני לא מציע לאף אחד לישון טוב בלילה, כי זאת הבעיה של כל אחד מאתנו. מי שחושב שבעיית המובטלים היא רק בעייתם של המובטלים - טועה. בעיית המובטלים היא בעייתו של כל אזרח בארץ הזאת.

אני רוצה לומר שהיה זה ציני מאוד כלפינו כהסתדרות, אותה הסתדרות שמלקים אותה מכל עבר, אותה הסתדרות שלפני חודש התפטרה, לשמחתי, מהתפקיד שהיה לה. היה לנו פעם תפקיד חשוב, כנראה. התפטרנו לפני חודש מהתפקיד של הגוף שאוהבים לשנוא אותו. פתאום לא שונאים אותנו כל כך. האמינו לי, ההרגשה הזאת לא רעה. כשהיתה אבטלה לפני חצי שנה, קם ראש הממשלה ואמר: האבטלה בכלל בגלל ההסתדרות. אז אפילו כל הפובליציסטים התומכים ביותר שלו אמרו שהטיעון שלו נלעג מאוד. אבל אותה ההסתדרות הענייה, שבקושי יש לה ממה להתקיים בחיי היום=יום שלה, באה ואמרה לממשלה: הממשלה, איך את לא מתביישת לתת למפעל כמו "גיבור סברינה" להתמוטט בגלל 2 מיליוני שקל, אחרי שאנחנו הודענו שאנחנו משלמים? אז הממשלה בבושתה התכנסה בלילה ואישרה 9 מיליוני שקל. ואנחנו אמרנו: אף שהממשלה אישרה 9 מיליוני שקל, אנחנו גם את 2 המיליונים שלנו נותנים. והמפעל עובד.

נכון, לא כל העובדים חזרו לעבודה. מתוך 1,080 עובדים חזרו רק 720 איש 300 עובדים נאלצו ללכת הביתה. אבל זה דומה למקרה שכל אותם 1,080-לעבודה. 330 עובדים היו הולכים הביתה?

שאלו את המפרק המפעיל: למה אתה חושב שהממשלה מתנהגת כל כך בציניות בטיפול הזה ב"גיבור סברינה"? והוא אמר: נראה שמישהו באוצר חושש שהמפעל עוד יבריא, חס וחלילה. תאר לך מה יקרה אם בעוד שישה חודשים יסתבר שהמפעל מבריא והמפעל מרוויח? מה יעשו כל פקידי האוצר ושר האוצר שגזרו גזר דין מוות על המפעל? מה הם יעשו? איך הם יאכלו את הכובע? מה הם יגידו?

מפעל נוסף הוא מפעל הרכב בנצרת, שנאבק על חייו, ומפעל "כיתן נצרת". אני

מזכיר לכולם, שנצרת היא אחת הערים שקלטה עולים חדשים רבים. 50% מתושביה הם היום עולים חדשים, ואולי למעלה מכך. נצרת היא אחת הערים היפות בארץ. היום 50% מהאוכלוסייה של נצרת עילית הם עולים חדשים. וזה פשוט מדהים.

נכנסתי למפעל מסוים. אדוני היושב=ראש, כדאי שתשמע משהו מעניין. גם חברת הכנסת יעל דיין היתה שם.

היו"ר ש' וייס:

אני מאזין לכל מלה.

עמיר פרץ (העבודה):

ביום שישי ישבתי מול העובדים במפעל "כיתן נצרת". זה לא נעים. למה? אתה נכנס למפעל כזה כמו "כיתן נצרת" ואתה עושה אתם מה שנקרא הרמת כוסית ומקדש לכבוד השבת. פתאום אתה רואה, שבתוך הקהל יושבים מוסלמים מהכפרים בסביבה, עובדים של "כיתן". והם מכבדים את המעמד. הם רואים בו דבר מאחד. אבל ראית שם עולים חדשים מרוסיה, עולים חדשים מאתיופיה, פועלים ותיקים מנצרת וערבים מהסביבה. איזו אוכלוסייה, איזה שיתוף פעולה. איך המאבק על הפרנסה מסיר פתאום את כל המחיצות הפוליטיות, המדיניות והעדתיות שאנחנו דנים בהן יום=יום, שעה=שעה ועושים מזה טרגדיה שבלתי ניתן לפתור אותה? איך המאבק על הפרנסה ביטל את כל המחיצות האלה כבמחי יד? זה היה פשוט תענוג. אבל, לדעת שהמרקם האנושי הזה הולך לאבד את היכולת שלו להישאר מחובר, זה דבר קורע לב.

הייתי לוקח את ממשלת ישראל, אחרי שגמרה את הסיורים ביהודה ושומרון, בסדר? שיסיירו מחר גם ביהודה ושומרון, שיתעייפו. אני מקווה שהם ירצו את עצמם וכל אחד ילמד איך להחזיק את המשקפת בפוזה הזאת וירגיש עצמו גנרל גדול, מאה אחוז. בואו וקחו אוטובוס של שרי ממשלת ישראל למוקדי האבטלה, במפעלים העומדים להיסגר. היום, חברי ג'ומס, נסגרו עוד שני מפעלים קטנים שיש בהם 80 ו=100 איש בשני כפרים דרוזיים. מה תגיד למוסלמים, שהם לא אזרחי ישראל? אבל הדרוזים אומרים: אנחנו לא שירתנו בצה"ל? זה דבר מדהים.

, שיבושם לכם; הצטלמתם JACKET סיירתם במשך יומיים ביהודה ושומרון, שיבושם לכם; הצטלמתם עם ה=
עם המשקפות, שיבושם לכם. אחרי שראיתם שם את ההרים,

בואו לראות בני=אדם במפעלים, שמאבדים את כבודם ואת משפחותיהם בגלל המחדלים של

הממשלה הזאת. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת עמיר פרץ. חברת הכנסת יעל דיין, ואחריה - חבר הכנסת

חיים אורון. בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

איפה הקואליציה? הממשלה מילא, אבל הקואליציה.

יעל דיין (העבודה):

אתה מתכוון לחבר הכנסת בוים.

חיים אורון (מרצ):

אפילו אחד אין פה.

יעל דיין (העבודה):

הוא התעייף, אבל הוא אמר שהוא יגיע.

היו"ר ש' וייס:

זה מה יש, חברים. מי שבא, ברוך הבא. ערב טוב לענת מאור, לפרופסור שלמה

בן=עמי.

יעל דיין (העבודה):

אני לא מרגישה בודדה, חבר הכנסת אורון, אני גם לא מרגישה נחותה מבחינת האיכות, אף שהכמות לא מלהיבה.

ערב טוב, כבוד היושב=ראש וכנסת נכבדה, אני רוצה לומר לכם, שאני לא בתורנות של הלילה הזה, כי כפי שידוע יש לנו תורנות. יש כאלה שהיו אתמול ויש כאלה שיבואו מחר.

היו"ר ש' וייס:

יש ממשלת היום ויש ממשלת הלילה.

יעל דיין (העבודה):

סליחה, חבר הכנסת בן=עמי, אם יש שניים באולם והם עסוקים בשיחה, זה מעט מפריע.

התכוונתי אפילו לא לבוא לתורי וקיבלתי שחרור, אבל יש לי נדודי שינה שקשורים ומובילים אותי לכאן. לא שזה מקום מרהיב או מושך במיוחד; אני כבר לא מדברת על האוכל ועל איכות הסביבה מבחינת אור טבעי ואוויר צח, אבל מתרחש כאן משהו, ובמקביל לו מתרחש בלילות משהו אחר במשרד לא רחוק מכאן, ואני מרגישה יותר נוח אם אני כאן מלנסות לישון.

נוסף על כך, בחדשות חצות, ואני תמיד בהרגשה לא טובה כשאנחנו מגיעים לקטע הזה, וזה אולי נראה לכם רחוק מהתקציב, אבל בחדשות הודיעו על רצח כפול. שתי נשים נרצחו על=ידי קרוב משפחה באום אל=פחם, שוב על רקע "חילול כבוד המשפחה". אני רוצה לומר לכם מעל הדוכן הזה, שיש רצח אחרי רצח אחרי רצח, על רקע "כבוד המשפחה", על רקע "רומנטי" או על רקע קנאה, ובדרך כלל זה נעשה על=ידי בני=זוג או על=ידי בני משפחה. אני עומדת כאן פעם אחר פעם במשך שש שנים. לפני כמה ימים אמרתי, ששנת 1997 היא שנה ממוצעת מבחינת רצח נשים, והגענו למספר של 21 רציחות של נשים על=ידי בני=זוג או על=ידי בני משפחה. לא תיארתי לעצמי שהשנה הזאת תסתיים עם שני

מספרים נוספים.

היו"ר ש' וייס:

נורא.

יעל דיין (העבודה):

אפשר לשאול אותי - מה זה שייך לתקציב? אני רוצה לומר לכם, שהמצב החברתי לא ניתן להפרדה מהמצב הכלכלי. הרגע יצא מכאן חבר הכנסת שלמה בן=עמי, שאומר יום=יום את הדברים האלה. אי=אפשר לדבר על תקציב מבלי לדבר על מושגים בחברה, ודאי שלא בחינוך. אם אנחנו מדברים על נשירה עצומה של תלמידי בתי=ספר, ובתוך הנשירה הזאת יש אחוז עצום של ילדים ערבים ובתוך המספר הזה יש מספר רב של בנות, ילדות ערביות שנושרות משום שההורים אינם רוצים שהן תלמדנה משום שזה לא מוסרי, משום דפוסים כאלה ואחרים, אני לא יכולה שלא לקשר את זה למושגים כמו "כבוד המשפחה".

משרד החינוך החליט, שהנושא המרכזי בתוכנית החינוך בשנת הלימודים הבאה יהיה הכבוד - הכבוד לזולת, בוודאי גם הכבוד במשפחה ובוודאי כל נושא שקשור באחר ובכבוד על כל הפנים שבו. אני רוצה לומר, שנצטרך להשקיע הרבה מאוד בחינוך, ואני אומרת את הדברים ללא כחל ושרק. אני מצטערת אם יש בזה סטיגמה, אבל היא אמיתית. רצח על רקע "כבוד המשפחה" איננו מתחולל בחברה היהודית; שם אנחנו רוצחים את נשותינו על בסיס אחר. רצח על רקע "כבוד המשפחה" קורה רק בחברה הערבית, ואני מקווה שבשנה הזאת, שבה מדברים על כבוד, יעזו לגעת, כי לא עשו את זה בשנים עברו, גם בנושא הנורא הזה ששמו רצח על רקע "כבוד המשפחה". אני מקווה שיכניסו את זה למערכת החינוך במגזר הערבי ויכניסו את זה לבתי=הספר, משום שהלחץ שלנו לא עזר והוציאו את זה.

ראש הממשלה החליט, ואני מברכת על כך, שהוא ייקח את העניינים לידיים. קודם לכן זאת היתה אחריות ערטילאית של מישהו אחר, אולי של ועדת הכספים, חבר הכנסת אורון, אבל ראש הממשלה הודיע היום, לשמחתי הרבה, שיש באמת בעיות עם התקציב והוא לוקח בעצמו, באופן אישי, את העניינים לידיים. אני מקווה שיש שם משהו לשתות ולאכול, והוא זימן אליו את הסיעות ואמר שהוא לא ינום ולא יישן עד שהוא יחזיר את הפירורים שהתפוררו לו ויביא דברים על תיקונם.

כבשורה כלכלית נתן לנו ראש הממשלה שתי אמרות שפר. האחת אומרת, שנס פך השמן הוא נר לרגלינו. חברי הכנסת הנוכחים כאן, חבל שיש לכם השכלה כלכלית והשכלה אקדמית. יש לנו שני פרופסורים באולם, וזה לא מעט, אבל אני רוצה לומר לכם שאתם בכלל בספירה אחרת. ראש הממשלה אמר, שבעניין התקציב, נס פך השמן הוא נר לרגליו. אנחנו מדברים כאן בצורה מוצהרת על נס שדרוש לנו כדי לצאת מהמצב הזה, ולהפוך את פך השמן, שהוא התקציב, לאיזה אגם או אוקיינוס גדול, שמימיו או השמן שבו לא ייפסקו.

ראש הממשלה הוסיף דבר נוסף מתחום החביב עלי, והוא סיפורי הילדים. הוא אמר, שהוא מרגיש כמו הנער מהארלם, שצריך להחזיק את האצבע שלו בחור הסכר כדי שהמים לא יציפו. אני חושבת שהדימויים האלה יפים מאוד, אבל בינתיים אנחנו רואים איזו פעילות שאיננה קשורה למציאות, לא למציאות הכלכלית ולא למציאות החברתית, והיא מתרחשת במרומים. "אל על" המחישה את זה בצורה הטובה ביותר. "אל על" יזמה משהו שהוא ממש מופלא ויחיד במינו בעולם. תמורת 100 דולר אתה יכול לנסוע לנמל התעופה בן=גוריון - ולא כלול בזה "דיוטי פרי" - לעלות על מטוס, להרגיש כמו גדול - -

היו"ר ש' וייס:

הנאום שנאם היום אורי אור היה כולו סביב המסע הזה.

יעל דיין (העבודה):

מסע מופלא, ממש מסע הפלאים של נילס, אלא שהוא כתוב בקצת פחות כשרון. אתה נכנס למטוס, אתה מקבל שתייה וחמישה סרטים.

חיים אורון (מרצ):

- - -

יעל דיין (העבודה):

אני רוצה לומר לך, שמי שנמצא באשליה הזאת, שהוא כאילו בחו"ל, שהוא כאילו טס,

הוא כאילו עם העשירים, הוא כאילו וכאילו וכאילו, הוא נוחת, ותאמין לי, שגם אלה שבמרומים ואין להם קשר עם המציאות ינחתו, אבל אוי לאותה נחיתה. זאת לא תהיה נחיתה בטוחה של טייסי "אל על", כי אנחנו נמצאים בידיים של טייס או של טייסים ונווטים מסוג אחר לגמרי. אני מקווה שהם ימצאו איזה מסלול חירום, כי רק על מסלול חירום הם יוכלו לנחות. כולם טסים, יש להם טיסות סביב מפות האינטרסים. מאחר שבכל יום יש מפה חדשה, זאת תוכנית ליום, ובלילה יושבים ומדברים, או כמו שכבר נאמר - נסחטים, אני מציעה לעשות איזו טיסה על מפת הבריאות. בטיסה הזאת צריך לדעת היכן לבחור את המנחתים.

אני מציעה לחברי הממשלה או לעוסקים בעניין, וראש הממשלה לקח עכשיו את העניינים לידיו, לנחות במנחת של רפואה מונעת ולראות מה קורה שם עם הרעיון האווילי, שירדו ממנו בלחץ כזה או אחר, של הפרטת הרפואה המונעת.

לא די בכך שאנחנו חוסכים הון תועפות על=ידי אבחון מוקדם ועל=ידי רפואה מונעת, משום שזה זמין לאנשים, פחות או יותר, עכשיו זה לא יהיה זמין. אני מציעה להם לנחות במנחת של טיפות=חלב, שינחתו במנחת של תרופות פסיכיאטריות, שעדיין לא נכנסו לסל, וינחתו במנחתים של חולי האלצהיימר וחולי הפרקינסון ובמנחתים של אשפוז סיעודי ויראו מה הם ימצאו שם. הם יראו איזו מפת בריאות יש לנו ומה הם רוצים לעשות למפת הבריאות הזאת.

אני רוצה לסיים בשיר ישן מאוד שכתב אלתרמן כאשר מלאו 40 שנה לקופת=החולים. השיר נקרא "נתיב המרפאה" והוא לקוח מ"הטור השביעי". אני קוראת אותו לכבודה של ההפגנה שהיתה כאן היום מחוץ לכנסת, שהיתה הרחבה ביותר, מבחינת הייצוג שלה, גם של צרכני בריאות וגם של העוסקים בבריאות.

"אין השירה עומדת במגע ישר / עם תחום זה=המפעל אשר יובל וחג לו. / אין היא חבר ותיק / עם אולקוס מיושן / ועם זכויות מלאות של אישיאס ולומבגו. //

אומנם השיר / לא פעם חרוזיו צולעים / ולפעמים, פתאום, דקירה בצד מרגיש הוא... / אבל כיום פונה הוא אל קופת=חולים / לא בעניין הזה...(אף כי עניין קצת ביש הוא)... //

היום כוונתו לנוע ולשוט / בקו כללי יותר... שיש בו, אגב=אורח / קצת רפואה /
וקצת תולדות ההתיישבות / וקצת עבר אשר ראוי הוא לתזכורת.//

כגון הדומיה בין שטה לג'ינין / וצריף=חולים ראשון בעמק על=העין / וכגון אותו
צבא של טבליות חינין / אשר עמד בקרב מול ארץ ושמים. //

וכגון רופא / וכגון אחות ערה מליל, / אשר ליוו בדד, בלי עטרה וכתר / את
תחייתו של דור בארץ=ישראל,/ עם סטטוסקופ ועם מזרק ותרמומטר. //

אותה אחות בלובן, כבשמלת חופה, / לא בהיסטוריה שמה ותוארה נזכורה. / אך
למשל, את הקדחת הצהובה, / אשר בעמק זה, הפכה היא להיסטוריה. //

אולי זו באמת שירה, אולי זו פרוזה, / קשה בתחום הזה / לקבוע דיאגנוזה.//

מאז עברו שנים... הזמן פסיעות פסע... / וכל שומר ותיק, אשר ידע עד=הנה /
להצטלם חמוש=רובה על הסוסה / כבר מצטלם עכשיו ברנטגן, לא עלינו... //

מול ברק המכשירים וגודל המוסד / הוא מהרהר: לו אז ראה הוא זאת באופק / היה
אולי רופא קופת=חולים מייד / מודד לו את החום / וממשמש בדופק.//

ובכל זאת, חרף כל סמים ותוצרים, / בחלוצים (אומר הוא) צורך יש עדיין.../ כי
אף אם מני=אז נוספו גלים=קצרים, /הלוא גלי הזמן / גבהו מאז פי שניים...//

ראשנו לא נכניס דין=צדק לשחר / בין זכות קופת=חולים וזכות רשות=הדסה - /
עניין הזכות יוסדר. חשוב עניין אחר: / שמעולם שתיהן מן החובה לא נסו. //

בעצם לשתיהן, מימי ראשית כנ"ל, // יש פציינט אחד... ופציינט לא קל. //

וכמו בשנות ראשית תמוהות ונשכחות, / אבל בקול גדול מכל אשר שמענו, / קורא
זמננו לרופא ולאחות - / שכן הזמן חדש אבל חוליו נושן הוא...//

ושוב / מתי מספר / כפופים הם על העם / ולא כדת סופר אשר עינו בוחנת / כליות

מוסר ורוח... לא ולא, עינם / לטיפוס, לכליות=ממש, ולגרענת. //

סרה בעם דיברנו שרוחו רעה / וחסרוניו רבים...וזו אמת ניכרת./ אך הרואה אותו בתוך המרפאה, / עם תינוקיו ביד, רואה אותו אחרת...//

ואם אומנם ירפא לו ומצחו יטהר, / ואל ימים גדולים יישא הוא לב ועין / יזכור הוא שם רופא, אחות וסניטר. / ואין ברכת יובל גדולה מזו... כי אין."

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. "מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה".

יעל דיין (העבודה):

- - - זכות דיבור נפרדת ואתה - - -

היו"ר ש' וייס:

אני צריך לגרום לכך שאני אוכל להחזיק מעמד. חבר הכנסת חיים אורון, ואחריו - חברת הכנסת ענת מאור.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, חברת הכנסת יעל דיין עסקה בשאלה: למה ראש הממשלה החליט רק עכשיו, אחרי הביזיון של השעה 15:00, אחר הצהריים, לקחת את העניינים לידיים.

היו"ר ש' וייס:

כי עד עכשיו היה לו נאמן.

חיים אורון (מרצ):

עד עכשיו היה לו נאמן, ועל=פי כמות השעות שבהן הוא ישב במליאה, לא ברור שהיה לו נאמן. אבל אני לא רוצה לעסוק בשאלה, למה עד עכשיו הוא לא לקח את העניינים לידיים. אני רוצה לעסוק בשאלה, איך זה נראה כשראש הממשלה לוקח את העניינים לידיים? מה יצא מהידיים האלה, מהלישה הזאת של תקציב המדינה בחוק ההסדרים?

ניסיתי לתאר לעצמי כמה תסריטים. התסריט הראשון, גברתי היושבת=ראש, ראש הממשלה היה אולי צריך לעשות את זה כבר קודם, אולי לפני שעה ואולי בעוד שעה. הוא קורא לראשי הסיעות ואומר להם - זה התקציב, ואיך אמר פעם שר אוצר? - ואין בלתו. או שאתם לוקחים את התקציב הזה ובאים אתי בשעה 09:30 להצביע ולהעביר אותו, או שפה הדלת, ניפגש בבחירות.

לכאורה, מעשה מנהיגותי ברור ונחרץ. לתסריט הזה יש פגם אחד בלבד, חבר הכנסת שלמה בן=עמי. מה הוא הפגם? זה לא ביבי. ראש הממשלה הזה מסוגל להכניס את שריו או את ראשי הסיעות לחדר ולהגיד להם, זהו? הרי אחד המאפיינים העיקריים של פעולתו במהלך השנה וחצי הארוכה הזאת הוא, שזקיפות הקומה הלאומית מתגלית כמשהו לחיץ, מכופף ומתכופף לכל רוח.

האפשרות השנייה היא, שראש הממשלה יושב עכשיו עם משלחות של הסיעות השונות וגומר עסקים. הוא מרצה סיעה אחת במשכנתאות - - -

היו"ר נ' חזן:

אגב, על=פי החדשות שהיו לפני 50 דקות, זה בדיוק מה שהוא מנסה לעשות.

חיים אורון (מרצ):

ראינו במהדורת החדשות שהוא מבטיח להם שב=5 בינואר ידונו. נו? אני שואל אותך, גברתי היושבת=ראש, חברת הכנסת נעמי חזן, את היית קונה מכונית מראש הממשלה במחיר שייקבע עכשיו לתאריך 5 בינואר, רק בעוד שבוע?

היו"ר נ' חזן:

ברגע זה אני מנועה מלהשיב.

חיים אורון (מרצ):

אני שואל שאלה רטורית. למה אני שואל שאלה רטורית? כי עמד על דוכן הכנסת חבר הכנסת מקסים לוי, נופף כלפי כל העולם במסמך ושאל שאלה. על המסמך הזה יש שתי חתימות, האחת של ראש הממשלה והשנייה של ממלא=מקומו. נו? יש קרבה יותר גדולה מאשר בין ראש הממשלה ובין ממלא=מקומו? אומר מקסים לוי - נעזוב את העובדה שהוא, במקרה, גם אחיו של דוד לוי. בכל זאת יש פה מערכת יותר צפופה מאשר קיימת בדרך כלל בין פוליטיקאים - אני לא מאמין לשום דבר. אומרים לו: תקבל עוד נייר; והוא אומר: אני לא רוצה עוד נייר, אני רוצה את זה בתקציב, בחוק. מזל שהוא מאמין לנו. מה זאת אומרת בחוק? אם כולנו נתלכד ונצביע עבור התיקון הזה והוא יהפוך לחוק מדינה, את זה מקסים לוי קונה. נו? אבל זה לא יכול להיות ב=5 בינואר. זה יכול להיות מחר בלילה או מחרתיים, או ב=31 במרס.

אני לא רוצה לעסוק בניחושים בשאלה, מה תעשה ישראל בעלייה. על=פי ניסיונם בשנה וחצי האחרונה, בהתחלה כולנו פירשנו את זה כקצת חוסר ניסיון, קצת חוסר מיומנות בדרכי הממשל, אבל התברר שיש ניסיון, ומהר רכשו את המיומנות הזאת. אבל כנראה יש מישהו שמוכן, עד לפני יומיים, לקנות מה שמכרו לו, גם מתוך הסתכלות כמו של ילדים, הסתכלות בין האצבעות ועצימת חצי עין.

לצורך התסריטים שאנחנו בונים עכשיו, נאמר שראש הממשלה מצליח לעשות את כל הכיפופים הללו, והעיתונאים אומרים שזהו סיפור של 2.5 מיליארדי ש"ח. אני יכול להגיד לכם, על=פי ניסיוני בוועדת הכספים, שאני סופר את הסכומים ואני מגיע למשהו בין 2 ל=3 מיליארדי ש"ח. למה אני נזהר מלומר אם מדובר על 2.5 או 2 או 3 מיליארדים? - כי העסק לא גמור. עוד עוסקים, למשל, בשאלה שביום האחרון ירדה קצת מסדר=היום - בכמה מממנים את סל הבריאות ומה המשמעות של האמירה שאין גבייה? אם אין גבייה ואין שום מקור אחר, צריך להביא מייד 300 מיליון ש"ח רק לבריאות.

הכול כבר הסכימו על כך ש=300 מיליון הם התייעלות. שר הבריאות ניסה למכור לי

הבוקר בתוך 300 מיליון של ההתייעלות, ש=150 מיליון הם פתיחת שוק התרופות ליבוא מתחרה. אני לא יודע אם חברי הכנסת מעודכנים בזה די הצורך, אבל כל מי שמכיר את הדברים האלה יודע, שבמקרה הזה המהלך הזה ייתן את האפקט שלו בטווח של כמה שנים. יש מלאים, יש תחרות וגם הספקים הם לא בדיוק פראיירים. הם גם יודעים לעשות כמה תרגילים כדי שהשוק לא ייפתח. אני כבר רואה לנגד עיני את הממונה על ההגבלים העסקיים מגיש כמה צווים כנגד כמה יבואנים שעשו קרטל, או שהבטיחו בחוץ=לארץ שלא יספקו. זה תהליך חיובי מאין כמוהו, אבל אפשר להפוך אותו למזומנים ולהגיד לקופות שיש 150 מיליון ש"ח?

אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, שכל סיפור התרופות, אותן 14 תרופות מפורסמות, היה על 150 מיליון ש"ח, ותראו מה קרה בארץ. אני שוב חוזר על התסריט - ראש הממשלה הצליח לקשור את כל החוטים הללו. נו? מה קיבלנו? קיבלנו תקציב שמלכתחילה חשבנו שהוא גרוע מכל גרוע. אפשר גם יותר גרוע ממנו. הוא פוגע בשכבות החלשות, הוא איים למוטט את חוק הבריאות, הוא איים והתכוון לתת מכת מוות לאוניברסליות בתחום קצבאות הילדים, והשלב הבא היה האוניברסליות בתחום קצבאות הזיקנה. אני לא בטוח, חבר הכנסת בן=עמי, שכאשר נגמור את כל הסיבוב הזה ובכל זאת יצטרכו להביא מאיזה מקום, לא יבואו אלינו עם קצבאות זיקנה שהן מעל מספר כזה, שכאילו אף אחד לא יוכל להתנגד לו בהתחלה. דרך המספר הזה, שכאילו אי=אפשר להתנגד לו, כי הוא מאוד גבוה, שוברים את העיקרון, ובשנה הבאה יורדים.

איך אני יודע שזהו התהליך? כי זה קורה במאה דברים אחרים. כשראש הממשלה יגמור לשבת, אם יגמור, עם ישראל בעלייה, אז יש לו חשבון עם המפד"ל. תמיד אצלם זה עטוף בהמון נשמה ובהמון ערכים. יש כאלה פלחים, שבאים ואומרים - אני רוצה על השולחן. לא, 200 מיליון ש"ח לחינוך.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

300 מיליון או 250 מיליון.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

לא, אני חושב שמדברים על 200. אחר כך כבישים עוקפים, אחר כך מיגונים, אחר כך

חיזוקים להתנחלויות ואחר כך תיירות ליהודה ושומרון. הנפילה הגדולה בתיירות היא ביהודה ושומרון, משם היא תתרומם.

וחכו, אני לא יודע אם שמתם לב, אבל ב"ידיעות אחרונות" התפרסם טור על כל מיני תקציבים לחרדים. בשעה הזאת מותר לספר סודות, ומי שקצת מכיר יודע שבסוף כתוב: חבר הכנסת אורון אמר שככה וככה. בדרך כלל זהו קרדיט עבור מי שמספק את הנתונים. מה שאני אמרתי לא מעניין בכלל אלא מה שאמר חבר הכנסת רביץ. שואלת אותו הכתבת של "ידיעות אחרונות": מה אתה אומר על כל המספרים הללו? גידול ב=20% בתקציב משרד הדתות, ב=17% בישיבות? אומר חבר הכנסת רביץ, ואני לא מצטט במדויק: מבחינתי, כל תקציב משרד הדתות הוא ספר חתום. אני לא יודע מה יש שם, אני לא מבין מה יש שם, ולפי דעתי צריך לבדוק אחת ולתמיד מה קורה שם.

שמעתם? מיליארד וחצי ש"ח במשרד הדתות, שבראשו עומדים שני סגני שרים, ששומרים זה על זה. אנחנו לא עוסקים בקטע הזה בתקציב הות"ת, שאלה אוניברסיטאות של חילונים. לא. אפילו לא בתקציב מערכת הביטחון. ולא שמתי לב אבל אני בטוח שיושב=ראש ועדת הכספים לא ייפגע מכך שאני אומר שהוא לא גילה בסעיף הזה עניין יוצא דופן. הוא אפילו לא היה, אם אני לא טועה, בישיבה שבה אישרנו את התקציב הזה, 30 וכמה מיליארד ש"ח, בישיבה שמתקיימת במשרד הביטחון. בראש הישיבה ישב שטרית, ויושב=ראש ועדת הכספים אפילו לא היה. גם לגבי תקציב אחר בתחום התקשורת, הוא אומר בדרך כלל: אני מוצא מישהו מחברי הוועדה, שינהל את הישיבה הזאת, כי אנחנו לא צופים בטלוויזיה.

משרד הדתות הוא, מבחינתו, כספר החתום. אני מוכן לתת לחבר הכנסת רביץ סמינר על תקציב משרד הדתות, בלי תשלום ובלי אחוזים. סמינר לשם שמים, רק שלא יאמר פעם נוספת לעיתונאית, שמבחינתו מיליארד וחצי ש"ח של משרד הדתות הם כספר החתום.

למה אני אומר את זה? חברי הכנסת, יש סיפור על עדכון של 200 מיליון ש"ח למשרד הדתות על חשבון דן מרידור. דן מרידור אומר: אני לא התחייבתי, אבל אמרתי שאני אבחון. זה אצלם שיק עם ארבע חתימות וזה נוסף על החשבון.

איך ראש הממשלה, שכבר לקח את העניינים לידיים, מכסה את כל הדברים האלה? מאיפה לוקחים אותם? אני לא מאלה שחושבים ש=2.4 הוא מספר פטיש שאסור לפרוץ אותו, אבל הוא חושב כך. הוא אמר: בשום פנים ואופן לא. שר האוצר אומר כמו מאנטרה - לא

יוגדל הגירעון ולא נטיל מסים חדשים. אני לעולם איני רוצה להתווכח עם חברי באוצר, אבל כל הוויכוח הוא - מה זה מס? מס עתי - ממציאים מלים חדשות ולא כל חברי הכנסת יודעים אם כותבים את זה בעי"ן או באל"ף - חל על כולם. למה? כי הכול חייבים להיות מבוטחים בביטוח בריאות על=פי חוק. אני לא יכול לברוח מזה. כשתכננו אותו, ויש על כך מסמכים, הוא היה בשיעור של 40=50 ש"ח לחודש למשפחה. בכל זאת מדובר על 500=600 ש"ח בשנה. איך אומרים? איינע קלייניקייט. זה לא מס. אני בטוח שכשהוא יופיע בסיכומי משרד האוצר בשנה הבאה, בנטל המס זה לא יופיע, זה יופיע כאגרה, כאילו אפשר לברוח מזה.

כשמטילים, על=פי אותה מתכונת, 300=400 מיליון שקל נוספים על חולים כמס לכל דבר, כאילו אומרים שהחולה יוכל לבחור אם הולך לרופא או לא ילך לרופא. את הבחירה הזו יש בדרך כלל לחולים מסוג מאוד מסוים. החולה הזה שאנו רוצים לדבר עליו ולדאוג לו, זה שהולך עם בנו או בתו או עם עצמו לביקור אצל רופא, כשהוא כבר מגיע לרופא בדרך כלל הוא לא ממיין כל כך. אני מכיר כמה אנשי כלכלת הרפואה שחוזרים ואומרים, שאחת הטעויות הגדולות, שגם הוכחו במחקרים בעולם, שכאילו תשלום עבור שירותים צמצם את השימוש בשירותים הללו - בטווח קצר זה היה נכון. אבל שתיים=שלוש מחלות ל=1,000 שלא התגלו בזמן, או שלא התגלו כלל, עלותן הכלכלית - ואני מדבר עכשיו כלכלה; אני לא מדבר על סבל אנושי ולא על מפח נפש ועל מה שקורה לבני המשפחה, אני מדבר על כלכלה.

הוכח בכל העולם, שרפואה מונעת ונגישות לשירותים רפואיים, בסופו של דבר גם מבחינה כלכלית זאת ההוצאה היעילה ביותר. אבל נאמר שאפשר לחסוך משהו בתחום הזה, אני לא רוצה לומר שאי=אפשר לעשות דבר. מישהו כבר ראה מערכת של 20 מיליארד שאי=אפשר לחסוך בה דבר? ויש בזבוזים בקופות=חולים ויש בזבוזים בבתי=החולים, אבל בכל זאת איך חוזר אלינו ראש הממשלה כשזה בידיו, כמו שהוא חוזר עם הפעימה, כמו שהוא חוזר עם המפות? - זאת של אריק שרון או זו של איציק מרדכי, או אולי בעצם כמו שהוא חוזר עם מזכר ההבנה עם הרשות הפלסטינית.

הוא שלח את האלוף ינאי לחתום הסכם כשהמטכ"ל פעל בשליחותו, בתיאום מלא עם קובעי המדיניות. ברגע מסוים, כשלראש הממשלה היה נוח לתקוע סכין בגבו של האלוף ינאי ולומר פעם נוספת עוד אמירה בוטה על אחת האליטות, במקרה זה האליטה היא הקצונה הבכירה של צה"ל, לא היתה לו שום בעיה.

אתם יודעים מה? היות שאני מסרב לבחור מה מדפוס ההתנהגות יהיה במקרה הזה, דפוס הפעימה או דפוס מזכר ההבנה או אין דפוס בכלל, אני מציע לכולנו להפסיק את הניסיון לבדוק איך נראות ידיו של ראש הממשלה כשהוא נוטל משהו לטפל בו. כי כולנו יודעים, שכל מה שהוא לוקח בידיים מתפרק.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אורון. כרגיל, השכלנו.

חברת הכנסת ענת מאור, את הבאה בתור. אחרייך - חבר הכנסת דדי צוקר; אחריו אני, אבל אני מנהלת את הישיבה ולכן תהיה חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני מתארת לעצמי שאני אבוא לידי ביטוי בערך ב=03:00.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת=ראש, חבר הכנסת שלמה בן=עמי, חברי הכנסת, אנחנו נמצאים בנר שמיני של חנוכה, הנר האחרון של חנוכה. יכול להיות שהימים הללו יעשו נס הפוך ממה שהיה בימי חנוכה ההיסטוריים. להזכירנו, אז נמצא פך השמן הקטן והוא הספיק לשמונה ימים והאיר לעם ישראל את האור את העתיד. הגבורה של המכבים היא סמל עד ימינו. פה מיום ליום הממשלה התבזתה, הקואליציה השפילה לא רק את עצמה, אלא בעצם את עם ישראל. המשא=ומתן - הכול סחטני, ציני וקיצוני - גרם להשפלה הזו. ייתכן מאוד שהנס צריך לקרות עכשיו, דווקא אחרי שמונה ימים. אלא שאני מקווה שהנס שיקרה לא יהיה הנס הכל=כך אופייני בשנתיים האחרונות לראש הממשלה, שאני מכנה אותו בנוסח בובת הילדים "ביבי קום=תקום". הבובה נופלת ומתרוממת, מועדת ועומדת, עושה עוד פאשלה וחוזרת למרכז, עושה עוד כישלון ומוצאת לו תירוץ והסבר.

אילו זה היה כל כך פשוט ולאחר מכן הבובה עומדת ישר, דיינו. אך לא כך המצב. לכל מעידה כזו, לכל נפילה כזו, לכל טעות כזו, לכל פאשלה כזו יש מחיר אדיר, והמחיר הזה מצטבר.

אני רוצה לעמוד על התחושה הקשה שבעצם מלווה אותנו. אנו דנים לכאורה בתקציב המדינה, ולכן הדיון היה צריך להיות על מדיניות חברתית וכלכלית. אבל בעצם זו תרבות הדיון שהיתה מביאה אותנו לדיון על כל תרבות השלטון בישראל. כלומר, יש פה נזקים מצטברים שהשקר הופך נורמה, וכפי שנאמר בתקשורת, ובצדק, בעבר, כאשר ראש ממשלה שיקר המדינה כולה עמדה על הרגליים, זו היתה פתיחה של מהדורת החדשות. על הנושא של הבורסה היתה אמירה של רבין, זיכרונו לברכה; הנושא הזה הסעיר ובדין הסעיר, כי האמינות היא סלע מוצק באישיות שלו, ההגינות היא התו הראשי במדיניות שלו, ביחסי אנוש שלו, בהסכמים שלו. וכאן העובדה שהעם התרגל, והתקשורת ואנחנו ככנסת מתחילים להתייחס לזה כאילו זה פולקלור, כאילו זה הומור, שיש ראש ממשלה שהאי=אמינות זאת האומנות שלו, בזה הוא מתמחה ואת זה הוא מייחצן. זהו נזק חמור ביותר.

הנזק השני הוא, שלהתחייבות אין שום משמעות. אנחנו שומעים את חברי הקואליציה, ולכאורה היינו צריכים לשמוח לאיד.

היו"ר נ' חזן:

אגב, בימים האחרונים שומעים מעט מאוד את חברי הקואליציה במליאת הכנסת.

ענת מאור (מרצ):

כן, זה חלק מהמשחק המאוד=מאוד חמור, שחברי כנסת רבים מהאופוזיציה עמדו עליו, ובצדק. אנחנו יודעים מה הם אומרים במזנון, במסדרונות ובשיחות חולין. אבל לא רק אנחנו יודעים, אלא העם כולו יודע את זה. זאת אומרת, שהם אימצו ביד אחת ושכפלו את השיטה של ראש הממשלה. גם תוקפים אותו וגם מצילים את עורם, ולכאורה גם מעזים לעשות משהו שנוגד כל תרבות שלטון, ואחר כך לוחצים על הכפתור ונותנים את הגיבוי. אנשי הקואליציה אחראים לעובדה שנותנים גב לראש ממשלה שמלתו אינה מלה ואמת בכלל לא קיימת בלקסיקון שלו, לראש ממשלה שמפר התחייבויות, שמטעה את השותפים והופך את המכניזם הזה לטכניקה של משא=ומתן וטכניקה של שותפות עם המפלגות.

הדבר שהכי כואב לי הוא, שכאשר יש משבר וכאשר הוא בשפל, לכאורה הוא יוצא ממנו, מקבל את האדרנלין וממשיך. אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת, שהמאמר של ארי

שביט לא מדיר שינה מעיני. כי אם ראש הממשלה מצליח להטעות בצורה כזו אדם שיש לו השקפת עולם משלו ויש לו הכישורים שלו והוא לא מניד עפעף כשראש הממשלה מתאר את עצמו כיהושע בן נון - בכלל, יצא מהתנ"ך יהושע בן נון חדש, הרקולס מהתרבות היוונית, ניקסון ודה=גול.

היו"ר נ' חזן:

בימי החנוכה מדברים על תרבות יוון?

ענת מאור (מרצ):

ראש הממשלה חש ככה כשהוא מבטא את התרבות האנושית כולה, את העוצמה האנושית כולה, והעיתונאי נותן לכך במה ומתרפס. זה מעורר את החשש הכבד ביותר, שמשהו עמוק מכרסם בתרבות הפוליטית, ובמצבים כאלה יש רק שתי אפשרויות. האחת - שהקואליציה תתעשת ותלך לבחירות, תאפשר לנו בנר אחרון של חנוכה להביא אור למדינה; העם בישראל יוכל לבחור ולהחליט מחדש, כי בכל מקום שאנחנו מגיעים אליו, אופקים, הקיבוצים, הערים הגדולות, אנו נפגשים עם נשים וגברים, עולים וותיקים, זקנים וצעירים וערביי ישראל. אך דווקא בשיחות עם מצביעי הליכוד האכזבה היא גדולה; לא לילד הזה פיללנו, לא למנהיג הזה ציפינו, לא לכך קיווינו. אז אם לא ציפינו, לא קיווינו ולא פיללנו, בבקשה. נעמוד למבחן פעם נוספת ונראה אם למרות כל הכישלונות וההטעיות העם רוצה במנהיגות הזו.

אני חושבת, שטוב אנו עושים, ואני לא זוכרת שום דיון על תקציב שהיתה בו התגייסות כזו של אופוזיציה. אני לא מדברת על השולחן הריק של הממשלה, לזה כבר התרגלנו. ממתי יש שלטון בישראל? דרך אגב, מבחינה זו באמת מחזירים אותנו לימי המכבים. זה כבר נראה כאילו יש פה שלטון זר. אין ממשלה. זה לא סוד, זה דבר שאנו רגילים אליו, אך זה שאין קואליציה בצורה גורפת כזו בדיונים על התקציב, אני לא זוכרת דבר כזה. איש מהם לא רוצה להגן, איש מהם לא רוצה להציג את העמדות. הם לא רוצים להיות פה במצב של התנצלות והתבזות, אז הם אינם.

היו"ר נ' חזן:

אבל תחשבי, גברתי, הם לפחות ישנים.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

את יודעת, חברת הכנסת חזן, אני אפילו לא מרגישה שאנחנו לא ישנים, כי הפעם אין לנו רק שמחת עניים. אנחנו משקיעים ואנחנו עומדים ומדברים, אבל ההישג הוא אדיר ואין לנו שמחה לאיד, אלא תחושה שאנו עושים את הדבר הנכון ביותר ובולמים תקציב מסוכן ביותר. אני זוכרת, שכאשר הייתי בתפקיד שעכשיו את ממלאת אותו, היו כאן שלושה אנשי אופוזיציה דאז. לפעמים היה גם רביעי, וכשהיו חמישה כבר חגגו.

חברי הכנסת ממרצ דיברו בשעה 20:00, כלומר לפני חמש שעות וחצי. זאת אומרת, שחברי אופוזיציה רבים מתגייסים, כי זה זועק. המצב זועק ורוגש, ואני מאמינה שאנחנו עושים את תפקידנו לא מן השפה ולחוץ, אלא כדי להצליח בו. התגובות שאנחנו מקבלים בכל שעה של היום והלילה פשוט אדירות, כי המצב המאוס הזה והמעורר חוסר כבוד, מחייב שינוי.

הדרך השלישית אימצה לה את את הדרך השלילית. זה חודשים מספר היא מחזיקה ברעיון נואל, שבגלל מצב הקטסטרופה אנחנו, רחמנא ליצלן, או מפלגת העבודה צריכים להצטרף לקואליציה. רצו להגדיל את מטריית הכישלון. לא נוח שהממשלה כושלת, ולכן יש להגדיל את מטריית האחראים למחדלים. זו דרך נואלת. טוב שמפלגת העבודה, גם אם לפעמים גמגמה מדי בעניין, דחתה אותה ולא קיבלה אותה. סוף=סוף שומעים זמירות חדשות, שהדרך השלישית החליטה לסור מהדרך השלילית ולא לרצות אליבי וגיבוי למחדלים ולשותפות שלהם, אלא לפרוש מהממשלה. אני מקווה שזה יחזיק לפחות שלושה ימים, ובדרך השלישית אכן יתמידו בכך עד 31 בדצמבר, וזה יבוא לידי ביטוי בהצבעות שלהם.

גם בקשר לגשר - לא ראינו את אומץ הלב והיישום של העמדות שלהם ב=31 בדצמבר 1996. אני מקווה, פונה ומצפה, שסיעת גשר תבנה את הגשר לאמת, להוגנות, למצע שלה, להצהרות שלה, ותיתן ביטוי לעמדותיה בהצבעות ב=31 בדצמבר.

לגבי ישראל בעלייה, כבר אמר קודמי, חבר הכנסת אורון, שלכל מפלגה ולכל חבר כנסת יש תקופת הסתגלות. עברה כבר שנה=וחצי, והעובדה היא שהממשלה הזו פוגעת בצורה כל כך בוטה בעולים, והם יודעים זאת, והיינו בהפגנה יחד אתם. היום ההערכה לשר יאיר

צבן, שר העלייה והקליטה לשעבר, הולכת וגואה. דרך אגב, את ההישגים ידענו גם בתקופה הקודמת. אנו צריכים ללמוד כיצד לא הצלחנו לתרגם מפעל קליטה אדיר כזה. 70% יצאו מהקרוונים, נקלטו מדענים במקומות עבודה, האבטלה ירדה מ=12% ל=6% למרות קליטת עלייה של כ=500,000 עולים חדשים. קליטת העלייה מאתיופיה היתה המפעל שלשמו באו אנשים מהעולם כולו כדי ללמוד אותו ולא הפסיקו להתפעל ממנו. אני זוכרת את הדיווח של יאיר צבן על ביקור של אחת ממנהיגות הכושים בארצות=הברית, שלא האמינה למשמע אוזניה. אך את כל הדברים הללו לא ידענו לתרגם.

עכשיו, לאחר שנה=וחצי עם שר של ישראל בעלייה, הם רואים את החישוקים ואת הכבלים והנסיגה שקורית בתחום הזה. עד מתי לחכות?

אשר למפלגות הדתיות - אני רוצה לציין, שפה התחרות לגבי כושר הסחטנות פשוט מרקיעה שחקים. הלוואי שאותו פלורליזם ואותה הבנה ביניהם יהיו בכל התחומים. פתאום הברית המשולשת - מפד"ל=ש"ס=אגודה. היו מחילים לפחות אותו פלורליזם על הרפורמים והקונסרבטיבים, והיה בא לציון גואל. בזה אנחנו לא רואים כל כך הרבה גמישות. בתחרות ביניהם בכושר התביעה ולהצטיין כצדיקים שמגינים על השכבות החלשות ולדאוג להתנחלויות, לדאוג בעצם לתפוקה פוליטית שמכינה את צבא העניים, כמו שש"ס עושה, זה דבר שהדעת לא סובלת.

אבל שיא האבסורד הוא, ממה שאנו שומעים, שהקואליציה אינה יודעת לבלום זאת. אותו ראש הממשלה שיצר את מנוף הסחיטה, את מנוף התחרות העצמית של מי משיג יותר, שולח עכשיו את שליחי הקואליציה לפנות אלינו, כדי לעשות עסקת חבילה; עסקת חבילה, ממש כמו התרגיל המסריח: אנחנו נאשר את התקציב החמור והמסוכן בשם בלימת הסחטנות של החרדים והדתיים. אפשר להבין זאת על רקע התפוררות כל תרבות השלטון והמשא=ומתן ההוגן והישר. לכן תפקידנו הוא שלא לשים סולם לירידה אף לאחת מהמפלגות הללו; לא לנקות את המצפון של איש מהקואליציה. תפקידם להביא לידי סיום, בנר שמיני של חנוכה, את הממשלה הכושלת הזו.

ברשותך, גברתי היושבת=הראש, וברשותכם, חברי הכנסת, אני רוצה להצביע על נתון מאוד "מעודד" ומאוד חמור לקראת 1998, נתון מהמרכז לחקר המדיניות החברתית בישראל, של יעקב קופ. ב=1997 יסתכם תשלום דמי אבטלה, ככל הנראה, כי זו הערכה, במיליארד ש"ח. ההשערה הכלכלית על סמך הנתונים של הצמיחה הכלכלית, האבטלה וכו' היא,

שב=1998 הוא יגיע ל= 2.2 מיליארדי ש"ח; זאת אומרת, גידול מעל 100% בתקציב המדינה שעובר לדמי אבטלה, שלא לדבר על הבטחת הכנסה וכו'. הגידול מבטא הן את העלייה במספר המובטלים והן את עליית השכר הריאלי.

אם זאת הבשורה שהממשלה הזו מביאה לנו לכנסת, לאנשים, לאותם 160,000 שכבר מובטלים ואין להם סיכוי למצוא מקום עבודה, זאת נוסף על בשורה שהתבשרנו הלילה, שעוד שני מפעלים נסגרו, וכל יום יכול להביא בשורת איוב לבית נוסף בישראל, הרי שגם מנקודת הראות האנושית=הכלכלית של האדם העובד צריך לצרף את התקווה והציפייה, שהיום, נר אחרון של חנוכה, הממשלה הזו תסיים את תפקידה. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך מאוד, חברת הכנסת ענת מאור. חבר הכנסת דדי צוקר, ואחריו - חבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה, ואחריו - חבר הכנסת שלמה בן=עמי. חבר הכנסת צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

בוקר טוב, גברתי היושבת=ראש.

היו"ר נ' חזן:

זה עדיין לילה.

דוד צוקר (מרצ):

זה כבר בוקר, השעה 01:25. בדרך הנה מן המלון ניסיתי לחשוב מה אנחנו עושים בלילות הארוכים האלה. לא היתה לי תשובה ממש טובה, אבל מוכרחים להודות שאלה שעות שיש בהן הבלחי אינטליגנציה. כלומר, לא באופן רצוף, לא באופן בלתי מופרע, אבל יש בשעות אלה לעתים גם ניסיונות להתבוננות קצת אחרת. זה לא תמיד פוליטי באותה מידה שזה נעשה בימים הרגילים שבהם יש עימות חזיתי בין אופוזיציה לקואליציה. אך אנו

יכולים להרשות לעצמנו, בין שאר הדברים, גם לנסות להתבונן על הדברים מלמעלה, או בפרספקטיבה כלשהי.

אני רוצה לעשות ניסיון להגדיר את המשטר החדש שממשלת נתניהו ניסתה להשתית כאן, אם כי אני מודה שהיתה לי התלבטות אם לפתוח דווקא בנושא הזה, או להיענות להפצרותיו של חבר הכנסת בן=עמי, שרצה מאוד שנפתח דיאלוג שעניינו כדורגל. בעיקר עמדה לנגד עיני ההתפעלות המאוד=מרשימה של חבר הכנסת בן=עמי מן המשחק של נבחרת חיפה נגד "מילן" לפני יומיים. אפשר היה להשתמש במשחק הזה כביטוי מאוד בהיר ונקי של יכולות ישראליות מול יכולות אירופיות. כלומר, מה יכולה לעשות המצוינות הישראלית מול המצוינות האירופית, אם הן נפגשות, אם הן מסוגלות להתמודד זו עם זו, אם אפשר ללמוד מן המשחק הזה לגבי יכולת ההתמודדות שלנו בשוק האירופי.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

זה נס במילן.

<u>קריאה:</u>

- - - לגבי התמודדות הנשים בכדורגל.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

הניסיון הראשון היה, לדאבוני הרב מאוד, לא מוצלח, אבל תמיד מקום לשיפור.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

אני מודה שלא רציתי לרדת כל כך נמוך, אני ממש רוצה להישאר - - -

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

מכאן אנחנו יכולים להסיק שאין כמו "מכבי חיפה".

דוד צוקר (מרצ):

שלמה בן=עמי אמר שניתן ללמוד משהו מהמשחק הזה לגבי היכולת של ישראל להשתלב באירופה. האמת, שמבחינה זו היה במשחק הזה משהו מאוד מעודד, משום שהיתה שם תוצרת הארץ, אנשים צעירים שכבר גדלו על סטנדרדים מקצועניים, על סטנדרדים גבוהים מאוד של מקצוענות, במקרה הזה, כדורגל. מול אחת ממעצמות הכדורגל הכי חשובות באירופה - זאת מעצמה אירופית אבל עם תרומה אפריקנית ותרומה דרום=אמריקנית.

אבל אני אשאיר לשלמה בן=עמי את העניין הזה, של ניסיון להסיק מסקנות חברתיות=פוליטיות=כלכליות=פילוסופיות מן המשחק הזה בחיפה, שהסתיים, כזכור, בניצחונם של המקומיים, כמעט רציתי להגיד על הרומאים הרשעים, אבל אלה לא הרומאים אלא המילנזים, שהם אויבי רומא בנפש.

היו"ר נ' חזן:

הם בהחלט לא רומאים. אגב, אם מותר לי להפריע לך, רק כדי להמשיך באותו כיוון, יש ענף חדש בסוציולוגיה, שעוסק בסוציולוגיה של הפנאי. בין היתר, החוקרים עושים את עבודת השדה שלהם גם במגרשי כדורגל. כדאי לעיין בחומר הזה מדי פעם, כי בהחלט זה הולך קצת בכיוון של הניתוח שלך.

שבח וייס (העבודה):

כדורסל שייך - - - כי זה - - -

שלמה בן=עמי (העבודה):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

אני מניח, שחבר הכנסת בן=עמי, חברת הכנסת חזן וחבר הכנסת וייס יוכלו להסכים אתי. אתם דווקא גוררים אותי, כי רציתי לדון בנושא הרבה הרבה יותר חשוב, אבל אתם

גוררים אותי כל כך למטה ואני אשאר שם.

היו"ר נ' חזן:

סליחה, אתה פתחת בנושא הזה, ואי=אפשר, כיוזם הנושא, להאשים את המתדיינים.

דוד צוקר (מרצ):

אני פתחתי כמחווה לחבר הכנסת בן=עמי. אני רוצה למצוא כאן איזשהו מכנה משותף.

היו"ר נ' חזן:

הסיבה העיקרית היתה, שחבר הכנסת וייס, שהוא איש חיפה, נכנס ברגע זה.

שבח וייס (העבודה):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת וייס וחבר הכנסת בן=עמי רתמו את הנושא הזה כמשקולות עופרת לרגלי והורידו אותי למטה. אני מוכן להישאר במישור הזה, שלמה, אין לי כל בעיה. אם לדבר לרגע על הפן הסוציולוגי=האנתרופולוגי ולגייס מעט רצינות, אני אוכל להראות לכם עד כמה הכדורגל הישראלי היה מנבא ומבשר של הרבה מאוד שינויים חברתיים במדינת ישראל. הוא היה טריטוריה שבה התרחשו דברים כמה שנים לפני שהם התרחשו בתוך החברה הישראלית.

שבח וייס (העבודה):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

אני רוצה לומר את זה ברצינות, חבר הכנסת וייס, משום שאם אתה רוצה לראות את ירידתה של ההסתדרות, השינויים האלה, למשל, באו לביטוי מובהק בתחום הכדורגל. חוסר יכולת התפקוד, או התפקוד הלא=נכון, או דרגת חוסר היעילות של ההסתדרות באה לידי ביטוי מאוד מוקדם בתחום הכדורגל. התפרקות המועדונים של "הפועל", אם מישהו היה רוצה ללמוד על זה באופן רציני ולא לחשוב שזה רק כדורגל אלא שמדובר על משהו יותר מזה, יכול היה ללמוד כבר מן העניין הזה, שעומד לקרות משהו בהסתדרות.

שבח וייס (העבודה):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

זה עניין אחר. אתה גורר אותי ומסבך אותי.

היו"ר נ' חזן:

קראתי מאמר בכיוון הזה לא מזמן, זה מאוד מעניין. זה הולך בדיוק בכיוון שלך, ששינויים חברתיים מתגלים במגרשי הכדורגל ודווקא בהרכב של הקבוצות ושל הכוכבים. אם קלעתי לדעתך.

שבח וייס (העבודה):

חוץ מזה, ש"ס לא היתה הראשונה - - -

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת, פרופסור בן=עמי, בבקשה.

שלמה בן=עמי (העבודה):

למשל, במגרשי הכדורגל באנגליה כבר אין כל כך מקומות חנייה, וזה מצביע על שינוי במעמד הפועלים. גם עניין של - - -

דוד צוקר (מרצ):

נכון, ועכשיו כולנו יושבים על אותם מושבי פלסטיק מסומנים בלי מקומות עמידה. אם אתה רוצה להמשיך עם אנגליה, הכניסה של השחורים, למשל, לכדורגל באנגליה, גם היא ביטוי חברתי מובהק. קבוצת מיעוט מובהקת, נדרסת, גם מבחינה מהותית, גם מבחינה כלכלית ומכל בחינה שהיא, זאת קבוצה מקופחת שפתאום מגיעה לצמרת המועדונים הכי יוקרתיים בבריטניה. אני מדבר על השחורים.

בסוף שנות ה=50, תחילת שנות ה=60, הכדורגל הקדים את החברה הישראלית. הכניסה המסיבית והיווצרות כוכבים מבני עדות המזרח, על חשבון כוכבים מבני - - -

שבח וייס (העבודה):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

כאן, מר וייס, אתה מוכיח שאין מושג כמו קיצוני שמאלי. מר וייס איננו יודע, שבשיטת המשחק המודרנית אין דבר כזה כמו קיצוני שמאלי. אני לא רוצה להוכיח אותך על חוסר יכולתך להדביק את ההתפתחויות ההיסטוריות, אבל אין דבר כזה, אדוני. הם משחקים ב=1:4:4 או ב=2:5:2, אבל אין קיצוני שמאלי. אגב, גם אצל נבחרת חיפה ששיחקה השבוע נגד "מילן", אין שם מושג כזה. מזרחי שהבקיע את ה"גול" לא משחק בתור קיצוני שמאלי.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת צוקר, גם - - - הוא זמני?

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

לא, אני רוצה להישאר עם החברים. אני באמת חושב, שאם מתבוננים על ספורט, במקרה הזה על כדורגל, אבל זה נכון גם לגבי כדורסל וענפי ספורט אחרים, אם מתבוננים על ספורט כעל עניין חברתי ולא כעל עניין פתולוגי, כפי שרבים מאתנו נוטים להתייחס לספורטאים ולאוהדיהם, ניתן להסיק רבות מן העניין הזה.

זה מעביר אותי באחת, בלי לדלג כלל, לניסיון לתאר את המשטר הכלכלי=החברתי החדש, שאותו ניסה נתניהו להשליט כאן עם כניסתו לשלטון. מה היה הבסיס החברתי למשטר החדש שנתניהו מבקש שישרור בישראל החדשה, בישראל שלו, בישראל תחת שלטונו? מדובר בבסיס חברתי, ברית המקופחים, ברית של קבוצות מקופחות. הליכוד עשה את זה תמיד, אבל מאחר שאנחנו נמצאים כבר חמש=שש שנים בישראל ללא הגמוניה, אין שום מחנה הגמוני, אין שום אידיאולוגיה הגמונית זה שנים בישראל, ידע נתניהו, שהיכולת היחידה להגיע לשלטון היא לגבש סביבו ברית, איגוד של קבוצות משנה בתוך החברה הישראלית, ואכן זאת היתה הצלחה מאוד גדולה שלו. היכולת לקבץ תחת אותו דגל גם את התת=קבוצה הישראלית של העולים, את התת=קבוצה המזרחית שהליכוד ייצג תמיד ואת הקבוצה המזרחית=החרדית. אלה היו קבוצות המשנה בתוך ישראל שיחד יצרו קואליציה מנצחת.

יש פה יומרה לייצג את הפריפריה, את אלה שלא הגיעו למרכז, שמנסים לחתור למרכז ומודחים ממנו חזור ודחה במשך הרבה מאוד שנים. אם אתם רוצים, בביטויים הישנים זה נקרא ייצוג לקבוצות החלשות. בעזרת איזו תפיסה כלכלית רוצה נתניהו לייצג ולבטא אותן קבוצות מיעוט? וכאן הסתירה הגדולה שלו. אותן קבוצות משנה שזקוקות לרשתות מגן, אותן קבוצות חלשות שזקוקות למעורבות ממלכתית, אותן קבוצות משנה שהמשק החופשי לא ייטיב אתן, הוא מבקש לבטא, הוא מבקש לייצג, הוא מבקש לשפר את מעמדן בעזרת משטר ליברלי מן הסוג שגם בבריטניה של שנות ה=80 וגם בשיקגו של שנות ה=80 כבר הבינו שהוא יצא מן האופנה. אותו ליברליזם חופשי ואותו משק נשכני ואכזרי, שבו המדינה מודחת ומסולקת מכל תפקיד, שבו הרשתות החברתיות כמעט מתפרקות והכול נותר למשחק ליד הנעלמה של השוק החופשי, גם שם כבר הבינו שהמשטר הזה אינו יכול לבדו להנהיג משק.

אותו משטר, בלי ללמוד מהניסיונות של העולם הליברלי של שנות ה=80 והמחצית השנייה של שנות ה=90, מנסה כאן נתניהו לכונן. ההפרטה הופכת למאנטרה, לאיזה ביטוי כמעט לא אינטליגנטי, שבו מגולם הכול. כלומר, בוא ונוציא את הכול למכירה, בוא

נמכור את הכול, בלי שהמדינה תיקח אחריות, ואף יותר מזה, יחד עם יציאת המדינה מאחריות לגבי תחומים חברתיים שלמים.

את המשטר הזה רוצים לכונן עבור הקבוצות החלשות, אותן קבוצות שכאמור אינן יכולות בלי מעורבות של המרכז ובלי אחריות של המדינה.

נוסף על אותו אופי של משטר כלכלי אכזרי ליברלי, כאמור, בלי שיש תפקיד למדינה באותו משטר, חוזרת התפיסה הזאת להשקעות בשטחים, כלומר - ייצוגה של קבוצה קטנה ואידיאולוגית המיוצגת היטב בממשלה, וייצוגה הבולט והמובהק בתחום הכלכלי ומתן העדפות לה, שבהכרח יהיו על חשבון הפריפריה הגיאוגרפית ועל חשבון הפריפריה החברתית בתוך ישראל. מעל לכול המשטר הזה מעדיף קבוצה קטנה ואידיאולוגית, ונוסף על זה גם העדפות לחלק מן המגזרים החרדיים והדתיים על חשבון קבוצות אחרות.

מעל כל זה עומד מנהיג נבחר, המדבר ישירות אל עמו, משמש מתווך בין קבוצות המשנה, שבמידה רבה אין להן משותף בינן לבין עצמן, והמנהיג הדובר ישירות אל העם, המתווך ומאחד את כל קבוצות המשנה הללו, הוא השולט והמנווט, הוא הקברניט האמיתי. זאת תפיסה שהכרנו בשנות ה=50 וה=60 בדרום=אמריקה.

אלא שאותו מנהיג מביא עוד תפיסה, תפיסה מדינית. אותה קואליציה הביאה גם תפיסה מדינית, שמקעקעת אף היא את הניסיונות לכונן כאן משטר כלכלי ליברלי אכזרי כל כך, כפי שהם רצו. אותו מצב מדיני יוצר קושי עצום, נוסף על הקושי של ייצוג השכבות החלשות, שאינו מתיישב עם המשטר הכלכלי הליברלי הזה. גם המצב המדיני יוצר קשיים, שבאים לידי ביטוי בהסרת או בהחלשת התמיכה האמריקנית, בבעיות קשות מאוד בכניסת הון זר לתוך ישראל, פחות הון, מצב מדיני פחות ודאי, הון לא אוהב להיכנס למצב מדיני לא ודאי ולמצב מדיני מסוכן; ירידה בהשקעות. ואם נוסיף על זה גם את הניהול המאוד לא מוצלח של אותה קואליציה ואת חוסר הניסיון שמביא אתו המשטר החדש הזה, גם בדמותו של ראש הממשלה וגם בדמותו של שר אוצר מקצוען, כל אלה יחד יוצרים מצב מאוד קשה למשטר הזה, והוא נתקל בהתנגדות מאוד קשה של מי שהוא מבקש לייצג אותו, בשעה שהוא מבקש להסיר את רשתות המגן לאותן קבוצות.

אני אהיה קצת יותר מפורש. שתי רשתות המגן המרכזיות, שהמשטר הכלכלי הפוליטי החדש ניסה להשליט כאן, שתי רשתות המגן שיש ניסיון לסלקן, הן רשת המגן של הבריאות

ורשת המגן של המשכנתאות, השיכון. בשני התחומים הללו התאפיינה החברה הישראלית במעורבות עמוקה מאוד של המדינה או של גופים ציבוריים ממלכתיים, ולאו דווקא הון פרטי, ובשני התחומים הללו היתה הסכמה רחבה לכך, שנתניהו לא השכיל להבין, שאותן שכבות שהוא מייצג אינן מוכנות לוותר על רשתות ההגנה הללו, לא רשתות ההגנה בתחום הבריאות, הבריאות הממלכתית והציבורית, ולא בתחום השיכון הציבורי.

בשני התחומים הללו הוא מנסה לחולל משטר כלכלי חדש, שבו ההון הפרטי, השיקול הכלכלי, היד הנעלמה של השוק מבקשת לשחק תפקיד. אותן קבוצות שהוא מבקש לייצג אינן מוכנות להסיר את רשתות ההגנה הללו, וכאן מתגלה קונפליקט קשה מאוד, שבא לידי ביטוי בכנסת בשבוע שעבר. חלק גדול מן הקואליציה וממפלגות המייצגות באופן אותנטי, יש לומר, את הקבוצות החלשות בתוך החברה הישראלית ובתוך הקואליציה, אינן מוכנות לקבל את המדיניות הכלכלית הזאת של נתניהו, לא בתחום הבריאות ולא בתחום השיכון. הן מתקוממות, ונתניהו, שגם בתחום הזה לא הבין הרבה, נכשל חזור וכשול מאז השבוע שעבר.

אני מניח, שאם הוא לא יבין את מי הוא מייצג ואם הוא לא יבין שהתפיסה הכלכלית=החברתית שהוא מייצג איננה משרתת את הקבוצות שהוא מבקש לייצג, הוא יצטרך ללכת הביתה. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך מאוד. התפתיתי להיכנס לדו=שיח אתך בחלק השני. אני מתארת לעצמי, שחבר הכנסת שלמה בן=עמי, שהוא הנואם הבא, יתדיין לגבי שני חלקי הנאום.

דוד צוקר (מרצ):

אני אקרא את התקציב מחר בבוקר.

היו"ר נ' חזן:

אני מתארת לעצמי, ואם מותר לי לומר לילה טוב ובוקר טוב; אנחנו נמשיך.

שבח וייס (העבודה):

יש לי הצעה. אני מציע ששלמה יקיים דיון אקדמי - - -

דוד צוקר (מרצ):

- - -

היו"ר נ' חזן:

אנחנו מנסים להבין את האנלוגיה בין הכדורגל לבין התקציב. אני מתארת לי שתהיה התייחסות לסוגיה זאת.

חבר הכנסת בן עמי, בבקשה.

שלמה בן=עמי (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, האמת היא שזהו נושא מאוד מעניין ומרתק, כל הסוציולוגיה של הספורט בכלל ושל הכדורגל במיוחד. הוא פתח כאן דיון מאוד מעניין, אבל הייתי רוצה לעבור לנושאים יותר ישירים מבחינת מה שעומד כאן על סדר=היום.

רציתי להפנות את תשומת לבם של חברי הכנסת, שלך ושל חבר הכנסת שבח וייס, לספר, שהוא נושא דנים בו הרבה בזמן האחרון בארצות=הברית ובעיתונות המקצועית, של אדם בשם ג'רמי ריפקין, והספר נקרא "קץ העבודה". הוא אומר משהו מעין זה - העבודה היתה חוט השדרה של החברה, אבל עכשיו אנחנו נמצאים בחיסול הדרגתי של העבודה, כאשר מיליוני אנשים עובדים מעט מדי, יותר מדי או כלל וכלל לא. מקצועות עתיקים וענפים ישנים הולכים ומחוסלים, חדשים קמים, יש הרבה תעסוקה זמנית, ולעתים קרובות, זה המקרה של ההצלחה המסחררת של ארצות=הברית, זה בנוי על שכר נמוך. השביתה האחרונה, #, היתה ניסיון ראשון לשבור את הצמיחהU#P#Sלמשל, שהיתה באמריקה, של שירותי ה= הבנויה על שכר נמוך.

יש היום ויכוח גדול באמריקה בשאלה האם כל ההצלחה הגדולה של השנים האחרונות היא תוצאה של התפוקה, או באמת של לחץ על השכר. מסתבר שהיום בכל העולם המערבי,

ובכלל זה בישראל, זה הפך להיות נוסחת המפתח - איך לוחצים כלפי מטה את השכר, כי זה עולם קומפטיטיבי וכיוצא בזה. כל הסטטיסטיקות מראות שמעמדות הביניים הולכים ויורדים כלפי מטה.

היו"ר נ' חזן:

נעלמים. החלל שנוצר בין - - -

שלמה בן=עמי (העבודה):

בגלל שוק העבודה. באחד הגיליונות האחרונים של ה"ניו=יורקר" יש מאמר שכותרתו: מי רצח את המעמד הבינוני.

היו"ר נ' חזן:

אני רוצה להזכיר לך, בתור היסטוריון, שעליית המעמד הבינוני היא המקור למהפכה התעשייתית, ועצם העובדה שדווקא במדינה המתועשת ביותר - - -

שלמה בן=עמי (העבודה):

שם מתחסל עכשיו המעמד הבינוני.

היו"ר נ' חזן:

זה מאוד מעניין מבחינה היסטורית.

שלמה בן=עמי (העבודה):

זה מה שמתאר פה ג'רמי ריפקין. במצב הזה, וזה כבר נוגע ישירות לעניין שבו אנחנו דנים, הוא מדבר על כך שהולך ונולד סוג חדש של תעסוקה. אם התעסוקות המסורתיות שלנו, כגון הטקסטיל, נעלמות, וההיי=טק, טוב, לא כולם ילכו להיי=טק, תמיד יהיו מעמדות בחברה, סוג העיסוק הבא הוא עבודה קהילתית. האמנה החברתית החדשה

תהיה נשענת על הסקטור השלישי, שיעסוק בעבודה קהילתית.

הספר של ריפקין עשה רעש גדול בארצות=הברית, אבל הבסט=סלר, מי היה מאמין, נקרא "להנהיג עם נשמה". זה כמעט נשמע כמו המפד"ל, אבל לא מתכוונים למפד"ל. מסע בלתי שגרתי של הרוח, של הספיריט.

שבח וייס (העבודה):

זה נשמע - - - אפשר לומר שהספר הזה - - -

שלמה בן=עמי (העבודה):

רבותי, הרשו לי לומר לכם, שאני חושב שהעסק הזה מאוד מאוד רציני.

היו"ר נ' חזן:

סליחה, מי כתב את הספר השני?

שלמה בן=עמי (העבודה):

את הספר השני כתבו שניים - לי בורמן וטרנס דיל. הוא יצא בסן=פרנסיסקו ב=1995. העסק הזה מאוד חשוב. אם אתם מסתכלים היום על המנהיגים האלה במערב, שבאים עם איזו תשובה חדשה, יש בהם משהו נוצרי, יש בהם משהו דתי. אם אתה לוקח את טוני בלייר וז'וספן, יש איזו אסקטיות פרוטסטנטית ויש משהו מאוד דתי בגישה שלהם. אין מה לעשות, הכלכלה הזאת מאוד מאוד אכזרית, היא מאוד מאוד קשה, היא פוגעת באנשים, ואם הדבר הזה לא נעשה עם מידת החמלה, אם הדבר הזה לא נעשה עם מידת הרגישות לרקמות חברתיות, אנחנו נמצא את עצמנו בכלכלה עם מספרים מרשימים במקרו, אבל ניוותר בלא חברה. כל הזמן יש חיפוש אחרי האיזון הזה.

לכאורה, הקואליציה של נתניהו היתה בנויה כדי ליצור את האיזון הזה, כי זאת קואליציה של קהילות. זאת הקהילה של המפד"ל, זאת הקהילה של העולים, זאת הקהילה של ש"ס וכו'. אלא שכאן זה נעשה באמת בלא כל ראייה כללית על החברה הישראלית. זה נעשה

כמין דרוויניזם של קבוצות אתניות. יש פה מין מאבק של קבוצות חברתיות, עדתיות, ולמרבה הצער זכות הבחירה הישירה כאן, בפרלמנט הזה, שיקפה בצורה מוגדלת את הפרגמנטציה של החברה, ואתה, במקום לקבל תרבות קהילתית שפירית וחיובית, שיש בה איזה שילוב בין כלכלה מודרנית למידת החמלה, טוני בלייר קורא לזה - - -

היו"ר נ' חזן:

כן, אבל איך אתה מסביר את זה? מדוע בקונסטלציה לא שונה במידה רבה, התוצאה היא כל כך שונה? בדיוק הרכב הממשלה הזאת הוא הרכב שמאוד דומה למה שנקרא RAINBOW COALITIONבארצות=הברית שוב, אותם גורמים שבצורה זו או אחרת תמכו בטוני בלייר.

שלמה בן=עמי (העבודה):

אנגליה, כמו שאת בוודאי יודעת, מבחינת ההרכב, היא מדינה אחרת מארצות=הברית, היא איננה מדינת מהגרים כמו אמריקה. נדמה לי שההבדל בין המצב האמריקני לבין המצב הישראלי הוא, שבארצות=הברית המיעוטים הפנימו את אורח החיים האמריקני, הפנימו את החלום האמריקני. אני לא אשכח, שבשנת 1987, כאשר מלך ספרד קיים את הביקור הרשמי הראשון שלו בארצות=הברית, הספרדים עשו טעות מאוד גדולה: הם הגדירו את הביקור בארצות=הברית כביקור אצל ההיספנים. בפגישה אמרתי להם שלדעתי זה מוטעה, משום שההיספנים באמריקה רואים את עצמם, בראש ובראשונה, כאמריקנים. אל תבקר אותם כהיספנים, תבקר אותם כאמריקנים.

באמת אתה תמה, איך האיש שחצה את הריאו=גרנדה רק לפני 24 שעות, צ'יקנו מטיחואנה שמגיע לסן=דייגו, תוך 24 שעות הוא באמת מאמץ את האתיקה האמריקנית הזאת, של העבודה, שהכול תלוי בך, של האינדיבידואליזם, של ההצלחה האישית.

כאן זה אחרת. אנחנו מדברים כאן על אבטלה. מה זה עיירות הפיתוח? זה זיכרון שנעצר. רק פה עוד שואלים: באיזו אונייה הגעת ארצה? הבועה העדתית הזאת לא נכנסה אל תוך החברה, היא לא השתלבה בתוך "החלום הישראלי", היא נשארה שם כמין בועה. הבועה הזאת באה לפוליטיקה, והיא נמצאת כאן, בבית הזה. עובדה שיש כאן הבדל, עובדה שזאת לא ארצות=הברית. לכן ביבי נתניהו נמצא כל כך על הבנקט בקריאתו את החברה

הישראלית. הוא בא עם כמה קונספטים אמריקניים כלליים מאוד ובנה פה מין קואליציה.

הקואליציה שלו דומה למצב בארצות=הברית. אילו אדם כמו ניוט גינגריץ', שהוא התגלמות הימין הכלכלי האמריקני, היה מקים קואליציה של היספנים, שחורים ואיטלקים, זה בערך המצב הישראלי, אבל באמריקה זה בלתי סביר לחלוטין. זה לא יכול לקרות באמריקה.

היו"ר נ' חזן:

זאת הערה מאוד מעניינת. מייד אחרי הבחירות ב=1996 תיארתי את הניצחון של נתניהו בבחירות במונחים האלה, כאילו - - -

שלמה בן=עמי (העבודה):

זה בדיוק המצב בארץ, אבל באמריקה איש לא היה מעלה בדעתו דבר כזה.

יש פה עוד דמיון. מה שכאן קורה מזכיר לי את פרון בהקשר אחר. יש עכשיו רומן שהייתי מאוד רוצה שמישהו יתרגם אותו לעברית, קראתי אותו בספרדית. קראתי אותו רק משום שכתוב בכותרת שלו למטה, שגרסיה מרקס אומר: זאת הנובלה שרציתי לקרוא. אני אומר: אם גרסיה מרקס רצה לקרוא את זה, גם אני חייב לקרוא את זה. זה נקרא: סנטה אוויטה. זהו סיפור על הגופה של אווה פרון, איך הגנרלים מפחדים מהגופה, מה היא עוד יכולה לחולל, איך הם מסתירים אותה וקוברים אותה במקומות מספר ומטעים את הציבור.

היו"ר נ' חזן:

מותר לי להפריע לך, שלא על חשבונך? לפני שש=שבע שנים הייתי בכנס של האגודה הבין=לאומית למדעי המדינה בבואנוס=איירס, במקרה ביום מותה של אוויטה, וחברים ארגנטינים אמרו: בואי נלך לראות את הקבר. זה לא קבר.

שלמה בן=עמי (העבודה):

זה ברקולטה, זה בית.

היו"ר נ' חזן:

הרי כל בית=הקברות בנוי בתים, ולא היה אפשר לחדור לרחוב, לבית של הקבר של אוויטה, משום שהוא היה לגמרי לגמרי פקוק בפרחים.

שלמה בן=עמי (העבודה):

במקור, מה היה המשטר של פרון? זה היה שילוב של לאומנות עם סוציאליות, עם דאגה חברתית. הרי היא היתה נוהגת להגיד לעוזר שלה, כשההמונים היו למטה - אני רוצה אותם רדיקלים, הם נראים לי קצת צמחונים. תעשה לי את הפועלים רדיקלים יותר. היה להם ההיבט הזה, היא ארגנה את האיגודים המקצועיים וכו'. היום, אם אתה לוקח אחד כמו מנם, זהו שילוב שונה. זהו ניאו=ליברליזם קשיח, אינפלציה של אפס אחוזים, הדולר והפזו הם שוויון מוחלט, זהו מטבע חזק מאוד, אין שום גירעון בתקציב, אפס אחוז גירעון, אפס אחוז אינפלציה ו=17% אבטלה. זה מה שהולך לקרות פה. זה לחנוק באופן אידיאולוגי כל מעורבות של הממשלה, שזה בעצם הקטנת הוצאות הממשלה.

הפעם הראשונה שבה הגענו בישראל לאינפלציה אירופית היתה בשנת 1966. זאת היתה שנת מיתון. הסוד כמעט כתוב, ובוודאי בקואליציה כזאת, כל כך תובענית. זאת קואליציה של עניים, שכל מה שהם רוצים זה לקחת מהקופה. קואליציה דמוקרטית עם מנהיג רפובליקני.

היום יש ניאו=ליברליזם, שזה מה שעושה מנם, עם לאומיות או לאומנות, שזה הקוקטייל הנוכחי. תוסיף על זה אלמנטים של אופרת סבון, עם האשה, עם העוזרת וכו'. אצל מנם זה קיים בלי סוף. הפרוניזם הוא המון אופרת סבון. כך אנחנו מקבלים את המשטר שתקעו לנו פה, עם זכות הבחירה הישירה, ואיך שלא תסתכל עליה, היא אסון גדול.

הייתי מאוד רוצה, שאהוד ברק, יושב=ראש מפלגת העבודה, אני לא יודע אם הוא שומע אותי עכשיו בכוכב=יאיר, אבל אני רוצה להגיד לו, שייקח את עצמו ויוביל מהלך אמיץ, ייקח את מפלגת העבודה ואת מפלגות האופוזיציה ויוביל מהלך אמיץ לשים קץ לשערורייה הזאת שהביאו עלינו באמצעות זכות הבחירה הישירה. אני רוצה שהוא יוביל את הדבר הזה, ואל יפחד, אנחנו נגן עליו אם יאשימו אותו שהוא מפחד מהתמודדות ישירה.

דברי הבל. זה באמת אסון אמיתי. מי המשפטנים האלה שהביאו עלינו את הדבר הזה?

אתה מקבל מין שלטון שבו נושאים ונותנים לפני. שישה מועמדים יהיו לראשות הממשלה, וכל אחד מהם ייקח ממנו לפני הבחירות ואחרי הבחירות, לכל אחד יש חוזה אישי. אלה שרים? אלה אנשים עם חוזה אישי. לשר החוץ יש חוזה - אתה שר החוץ, ותפקידו של שר החוץ הוא לנהל את מדיניות החוץ. יש לו חוזה, כתוב לו. גם לשני יש חוזה על משרד הבריאות. זאת דמוקרטיה? זה שלטון?

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

חוזה המדינה.

<u>שלמה בן=עמי (העבודה):</u>

לכן אני אומר, שהיה טוב אם יושב=ראש מפלגת העבודה היה שם הצדה את הסקרים, לוקח את העניין לידיים ומוביל את המהלך הזה. מובן שאנחנו נעמוד לצדו. יעמדו לצדו אלה שלא מבלבלים בין האינטרס האישי שלהם לבין האינטרס הלאומי. בנינו שיטה על רבין, כי רבין ינצח, ורבין הוביל את מפלגת העבודה לעניין הזה. אסור לעשות את הטעות הזאת, לבנות מבנה קונסטיטוציוני על סיכויי ניצחונו של אדם אחד. זאת היתה טעות שמפלגת העבודה הפסידה בגללה; בסופו של דבר, זה לא הועיל לה. יותר חשוב ממפלגת העבודה, מדינת ישראל והחברה הישראלית יצאו ניזוקות והפרלמנטריזם שלנו מקרטע. תודה רבה.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מאוד מודה לך ומצפה לסבב הבא. באמת תודה רבה לחבר הכנסת בן=עמי. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת סאלח טריף, ואחריו - חבר הכנסת אורי אור.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, פיתחנו בשעות אלה דיון תמציתי בכמה צפנים של

החברה הישראלית, קודים. זה בוודאי מאוד מעניין. לדיון הפתוח והאינטימי הזה אני רוצה להוסיף כמה הערות נוספות.

היתה לי זכות מסוימת, לא העונג, כאשר התבקשתי על=ידי מפלגתי לבחון את הבחירות האחרונות, ופרסמתי דין=וחשבון המשתרע על פני מאות עמודים, ואחר כך גם הוצאת "הקיבוץ המאוחד" אפשרה לי להוציא את זה, בתמצית, כספר.

היו"ר נ' חזן:

שאותו קראתי, אם מותר לי לומר, בעיון רב.

שבח וייס (העבודה):

עסקתי באמת בקודים החברתיים, חוץ מהבדיקה של עבודת מטה הבחירות. למעשה זאת היתה חזרה אל 1977, מבחינתי. 1977, כאשר הייתי יותר פעיל בחיים האקדמיים באוניברסיטת חיפה, התכבדתי בשאלות של המהפך הראשון, ההוא. גם אז פרסמתי ארבעה ספרים, בהוצאת "ספריית הפועלים" ו"הקיבוץ המאוחד", והם נראו לי מאוד דומים. כתבתי אותם בסערת רגשות, ולכן בלי אפראט אקדמי, אבל עם לוחות לא רעים ועם בדיקה די יסודית של הקלפיות.

הנחתי את שני המסמכים ומצאתי דמיון מדהים בהתנהגות האלקטורלית, במגמות וגם במניעים של שינוי בדפוסי ההצבעה. אני רוצה להוסיף שני אלמנטים, לצד הפרוניזם, לצד העירוב הזה בין דגש לאומי חזק מאוד ועממיות חברתית, שני מרכיבים שיושבים טוב, לדעתי, גם ב=1977 וגם היום. אחד הוא ה"רובין=הודיזם" הישראלי והשני הוא ההיבריס.

היו"ר נ' חזן:

זה מושג מאוד מצ'ואיסטי, אדוני.

שבח וייס (העבודה):

אני אתחיל בהיבריס.

היו"ר נ' חזן:

תיארתי לעצמי.

שבח וייס (העבודה):

זה הסיפור הגדול. בבסיסו של ההיבריס עומדות כמה עובדות כלכליות=חברתיות יסודיות מאוד. למשל, העובדה שמעולה לעולה כוח הוותיקים עולה. אפילו מתוך האנרגיות הכלכליות שזרמו לארצנו, כתוצאה מן השילומים שקידמו כהוגן את כלכלת ישראל, צמחה שכבת מנהלים בכירים מאוד, רובם ותיקים או בני ותיקים, כאשר שארית הפליטה כאן קיבלה פירורי פיצויים. חלקם אנשים נכים, שכל שנה מסתלקים מן העולם הזה ברגש של עלבון צורב על שוליותם בחברה הישראלית.

המרכז הפך לחשוב מאוד - חיפה, תל=אביב, זה ירד עד ראשון=לציון ועד גדרה. יש קפיצה קלה מחיפה לקריות, לא עד עכו.

תהליך הקליטה היה טיפוסי לקליטה על=ידי אוונגרד, עמוד האש שלפני המחנה, עם כמה מסורות קומוניסטיות בולשביקיות ואמונה עזה ביכולת של כור היתוך, על=פי תווית של עמוד האש, שמרכיב מרכזי בתוכה היה גם משהו חילוני מאוד ושכנוע עצמי מובהק שניצחון הבית השלישי טמון, כמעט כולו, בציונות המדינית או במי שמתוך ומקרב הדתיים יתקרבו אליה - הפועל המזרחי, שהתחברו למוסדותיה; בלי להביא בחשבון את האנרגיות האדירות של העליות הגדולות מצפון=אפריקה. שם היתה כמיהה לציון בלי ציונות מדינית, עם מידה גדושה של יהירות "מייפלאוארית", שהדור הראשון עוד הצליח איכשהו להצניע אותה במודל של החלוץ העובד, קורבן הקדחת, הלוחם, והדור השני והשלישי אימץ בגדול תרבויות שמבוססות גם על עושר כלכלי, ועם תנועה קיבוצית מופלאה, שסגירותה ובדלנותה התפרשו על=ידי סביבתה כניכור.

על רקע כזה יכול לפרוח ה"רובין=הודיזם". ה"רובין=הודיזם" הישראלי הוא ריאקציה להיבריס של ה"מייפלאוארים", וזה עבד כמו שעון ב=1977, וזה עבד כמו שעון, ידידי, ב=1996, ואתם יודעים מה? זה יכול לעבוד גם הלאה.

היו"ר נ' חזן:

מותר לי לשאול אותך שתי שאלות?

שבח וייס (העבודה):

הכול. אנחנו פה בסמינר מחלקתי.

סאלח טריף (העבודה):

אני מבקש לשאול גם את פשוטי העם, כי אנחנו לא פרופסורים.

שבח וייס (העבודה):

חבר הכנסת טריף, הוצאנו מן האולם שני דוקטורנטים קודם, ואמרנו, לכו, תשאירו אותנו פעם יחד. בבקשה.

היו"ר נ' חזן:

רק שתי שאלות, למען ההשוואה, כי אתה משווה את המהפך של 1977 עם המהפך של 1996. יש שני הבדלים מאוד מאוד ברורים, אם לא יותר: א. הבחירות של 1996 היו בשיטה אחרת מהבחירות של 1977.

שבח וייס (העבודה):

ידעתי שתלבישי לי את השיטה. אני רוצה להוציא אותה מפה, היא לא שייכת לעניין, ואני מתווכח על כך גם עם חברי שלמה. היא לא שייכת לעניין.

היו"ר נ' חזן:

יש לך ויכוח עם חבר הכנסת בן=עמי.

שבח וייס (העבודה):

הוא חבר טוב שלי, וגם את, ואנחנו נתווכח ברוח טובה. זה לא שייך לעניין.

היו"ר נ' חזן:

דבר שני - - -

שבח וייס (העבודה):

דבר ראשון. את הראשון אני לא מקבל, תעשי את השני לראשון.

היו"ר נ' חזן:

אתה יכול לשלול את הקשר, אבל אז תצטרך גם להסביר.

שבח וייס (העבודה):

בוודאי.

היו"ר נ' חזן:

השאלה השנייה: בכל זאת ב=1977 היה אלמנט מפלגתי חדש לחלוטין - ד"ש.

שבח וייס (העבודה):

מה זה משנה?

היו"ר נ' חזן:

הרי לא ראינו את זה ב=1996, כידוע.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

אין לנו הרבה מאוד זמן, רק עד הבוקר, אם חבר הכנסת סאלח טריף יאפשר לנו. בכל זאת, זה דומה, האנרגיות דומות. נכון הוא שאז ה"רובין=הודיזם" המטופלל והמוכשר והחם, היהודי, הרומנטי, של מנחם בגין, סחב את המחאה לשורות הליכוד, שהיה גם תופעה קצת חדשה. זו היתה ראשיתה של ההתקבצות סביב הליכוד, גח"ל המורחבת. בינתיים יש אלטרנטיבות, שהן כבר המרד השני בשלושה גלים. אבל זה התחיל אז. היו אנרגיות דומות מאוד: גל אחד - תמ"י מול המפד"ל. גל שני גדול - ש"ס מול ה"אגודות". מרד נגד שלטון היידיש וכו'. אותו דבר, רק בתוך המחנה הדתי. שני גלים.

זה הסיפור הגדול. לא נעים לי, כי אני האחרון שחושב שמותר לי להטיל במישהו דופי, או להאשים מישהו. הייתי אומר כך: ככל שאנחנו יותר מרצ, הציבור הזה יותר ליכוד. אני לא אומר את זה כעקיצה למרצ, כי אנחנו מרצ. לא שאנחנו פתאום הומרצנו, זה דומה כמעט בכול. שתי קבוצות חילוניות גדולות, שמטעמי נימוס אימצו להן את הפטרונות על הרפורמים או על הקונסרבטיבים, כאילו הדת מעניינת אותן. יש עכשיו קצת פולחנון של ארון ספרים יהודי. זה נורא חמוד. בגדול מדובר על חילונים. כיוון שפלורליסטים באופן טבעי תומכים יותר בפלורליזם. אנחנו דומים. גם היוניות דומה בשתי הקבוצות, בכלל, אחרי אוסלו, כשמר פרס וחבריו, ואחריו רבין, זיכרונו לברכה, באימוץ מדהים, הפכו המובילים הגדולים של מחנה השלום. אנחנו בעצם אותו מחנה, מחולק קבוצתית בגלל כל מיני דברים. חיבורים הם לפעמים קשים גם כשעובדתית זה מתחיל להיות מאוד דומה.

עכשיו אני רוצה, ברשותכם, לומר משהו על שיטת הבחירה הישירה. ודאי שהיא האיצה במקצת את קצב התופעה של החזרה לגטאות, הסקטוריאליזם, ה"אנגינה סקטוריס"; אני פה שואל מושג מיוחנן בדר בהקשר אחר.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אבל זה יכול לעשות למישהו התקף לב...

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

יש בהחלט כוח אדיר להתקבצויות האלה. הוא מעבר לטכנולוגיה, ויש בו גם משהו חיובי מבחינת המחנה שלנו. אם אני לוקח את התופעה של ש"ס, יש כאן יציאה בגדול לדרך עצמאית של קבוצה, סטטיסטים בליכוד, ששועבדו לרעיונות המדיניים של הליכוד. זאת אומרת, העוני, ההיבריס שלנו, ה"רובין=הודיזם" של הליכוד, הביאו אותם תחילה לליכוד. זהו שלב של יציאה מהמחנה הלאומי, שהוא בחלקו בכלל לאומני. יש פה תהליך מאוד מעניין. הקבוצה הזו היתה צריכה להיות מחוברת בקואליציה אתנו, גם על רקע חברתי, גם על רקע מדיניות - היחס הריאליסטי למדינאות. אנחנו, בסוג של יהירות, לא כולנו, נפנפנו אותם מהאזור שלנו. אני מזכיר את 1993.

צריך להביא בחשבון - ההתקבצות של העלייה הרוסית סביב קבוצה שלה מרתקת מאוד. יש שם, מצד אחד, מידה מסוימת של יהירות שלהם - פושקין, ספרות, תיאטרון, עירוניות, פטרסבורג, מוסקבה - כשהם באים פה לחברה שבתוקף המעבר בעצם שמה אותם בפינה מסוימת. והסטריאוטיפ שחיפשנו בעלייה הזו והבלטנו מתוך רייטינגיזם, חשפנות. הלכנו גם לסטריאוטיפ, הטלנו דופי בנשותיהם, וכו' וכו', או במתעשרים החדשים שלהם. אפשר לחשוב שרק אצלם יש ניאו=קפיטליסטים. שם זה פסול. אצלנו כל מיני "מאכערים" של מגרשים וכו' הם גיבורי טורי הרכילות, ואין מדברים על מאפיה ישראלית. על מאפיה רוסית - כן. הכול זרם מהאזור שלנו, מהעיתונות שלנו, מהרדיו שלנו, מהפרקליטות שלנו. זאת אומרת, היא נחשבת כשייכת להיבריס.

עם השיטה או בלי השיטה מקבלים בערך את תוצאות הבחירות האלה. ניתן להוכחה באופן ישיר, שהשיטה הזו הועילה לשתי קבוצות: למרצ ולמפד"ל; דווקא למפלגות אידיאולוגיות. אין לי ספק, שחלק מאנשי מרצ, על=פי השיטה הקודמת היו מצביעים פרס, או, אם רבין היה בין החיים - רבין, כדי שלא לפורר את הכוח של הגוש. כך הם עשו את זה על=ידי הבחירה הישירה. אותו דבר בקצה השני. אידיאולוגית זה בדיוק שני קצוות. זאת אומרת, שני הנהנים הישירים מהשיטה הם מרצ והמפד"ל. אני חושב שההנהגות של שתי התנועות האלה תופסות את זה. תבדקו את עמדת ההנהגה של מרצ ואת עמדת ההנהגה של המפד"ל מול השיטה החדשה, היא שונה לחלוטין מן העמדה של נעמי חזן, לחלוטין. תפסו את העניין, זה כל כך פשוט וברור.

עניין השיטה מרתק דווקא לאחרונה. אני, כמי שהיה די אדיש כלפי העניין הזה - מצד אחד, מאוד לא אהבתי את הפופוליזם האקדמי של תומכי השיטה, הוא הבעית אותי; מצד שני, חשבתי שזה ניסיון לא כל כך רע. הוא רע בהקשרים אחרים, לא בהקשר של

תוצאות הבחירות. אבל יכול להיות שהוא רע כי יש בממשלה הזו זילות מוחלטת של כל כללי המשחק. פשוט לגיטימיות מוחלטת של בוז לכל כללי המשחק. זה דבר נורא. דווקא בחברה נבנית, חדשה יחסית, שעוברת תהליך של דמוקרטיזציה, זה יכול לגרום לכך שהם יתפסו את הדמוקרטיה כתהליך של לגיטימיות של מקיאבליזם חשוף לחלוטין. זה לא טוב. זה רע מאוד. בקטע הזה יכול להיות שהשיטה עשתה דברים לא טובים. אבל בקטע של תוצאות הבחירות, יש לשיטה כוח משלה.

אני חבר מפלגת העבודה, וכמי שיש לו עניין רב ורצון עז לגרום לכך שהשמאל ומחנה השלום, עם בריתות שונות עם חלק מהציבור הדתי, עם כל מי שיצטרף למחנה הזה - מעוניין מאוד שאנחנו נחזור להנהגת המדינה, וכרגע אהוד ברק הוא כמובן המועמד של כולנו. אני מאוד מצטרף להערה של שלמה בן=עמי, ולפי דעתי, היום העניין המרכזי הוא, שצריך להשיג את המועמד לראשות ממשלה של השמאל כולו. זה העניין כולו, של שינוי פני החברה הישראלית. דרך השינוי הזה להגיע לשלטון, ועם השלטון לעשות שינוי דרמטי. לראות בשלטון באמת מכשיר לאופקים חדשים, אם להיות קצת ציורי.

בעניינים האחרים, אחרי כל המאבקים וכן הלאה, נפסיק קצת עם ההטרדות הפנימיות. מספיק. יש מזכיר למפלגה. כרגע צריך לעסוק בעניין הגדול הזה. אני אתן לו כתף, כמובן, לעניין הגדול הזה.

אני מאוד מודה לגברתי על הסבלנות.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לך, אדוני. חבר הכנסת סאלח טריף, בבקשה. אם תרשה לי רק להעיר לחבר הכנסת שבח וייס, פשוט הערה אחרונה בוויכוח המתמשך בינינו, אבל זה כן ויכוח אנליטי לגבי השיטה של הבחירה הישירה.

חבר הכנסת וייס, אתה בונה את כל הטיעון שלך על מה היה קורה אילו. אבל אנחנו לא יכולים לבנות את זה על מה היה קורה אילו, כי יש לנו עובדות. לעובדות האלה אנחנו חייבים להתייחס. אני חושבת שזו לא רק רוח הדברים של חבר הכנסת בן=עמי - גם מהות דבריו בנושא השיטה הישירה. אני נוטה להסכים אתו.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, עכשיו רשות הדיבור שלי. אני יכול לחכות למטה. תתווכחו ויכוח אקדמי, ובלבד שאני אשב, כי עכשיו שעת לילה מאוחרת.

שבח וייס (העבודה):

אני מסכים - - -

היו"ר נ' חזן:

אתה תקבל את מלוא זמנך, אדוני.

סאלח טריף (העבודה):

בוויכוח אקדמי מי אני שאתערב.

שבח וייס (העבודה):

הייתי יושב=ראש כשחברת הכנסת נעמי חזן אמרה, שמשהו דרוש פה בטיפול האנליטי. יש גם קטע אנליטי בבחירה הישירה - - -

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת טריף מודה לך, וגם אני.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, אני רוצה להגיד לך, כששמעתי את חבר הכנסת פרופסור שבח וייס כאן במליאה עכשיו כשנכנסתי, דימיתי בנפשי, חשבתי לעצמי שאני נמצא באודיטוריום מס' 1 של אוניברסיטת חיפה, באותם ימים יפים שהיית יושב ומלהיב מאות.

עכשיו אתה מלהיב אלפים. ניסיתי בוויכוח האקדמי החשוב הזה לדלות פרטים, להבין מה אתם מדברים, ולא הבנתי כל כך. אני מאוד מצטער. נולדתי פשוט לזוג הורים עובדי אדמה ופשוטי עם, שהבינו את השפה הפשוטה.

הבעיה שלנו בחברה הישראלית היא לא רק ממשלה ואופוזיציה.

שלמה בן=עמי (העבודה):

- - -

סאלח טריף (העבודה):

חבר הכנסת שלמה בן=עמי, אני אומר את זה בנימה של כבוד כלפי שבח וייס, כבוד רב, כי אני זוכר שעוד לפני שהגעתי לאוניברסיטת חיפה, כשהייתי תלמיד וחייל, קפצתי לשמוע אותו, כי הוא היה המרצה של חברים שלי באוניברסיטה, ומאוד נהניתי לשמוע אותו, כי זה עניין אותי כבר בגיל צעיר. אני אומר זאת כאן, משום שאני מנסה לרמוז לחברי הטובים במפלגת העבודה, קודם כול, שהבעיה היא שאנחנו לא משדרים על אותו גל.

אני מנסה לדבר לעם בפשטות. העם רוצה לשמוע דברים פשוטים. אני לא רוצה להיתקע כמו שראש הממשלה הזה, שאיננו כאן, נתקע.

שלמה בן=עמי (העבודה):

אנחנו לא מדברים אל העם אלא על העם, בהנחה שהעם ישן.

סאלח טריף (העבודה):

אנחנו מניחים שיש כאלה שעוד שומעים אותנו, ואנחנו מניחים עוד שיש כאלה כשאנחנו, מן הכיסאות כאן - שיש כאלה ששומעים, שכאילו כולם נמצאים פה, גברתי היושבת=ראש. זו ההנחה שלי, כי אי=אפשר להיות משוגע ולדבר לאולם ריק. פעם מישהו דיבר אל הקיר הזה, ואנחנו מדברים אל הקירות ממול, אבל ההנחה שלנו היא שכולם שומעים אותנו.

שבח וייס (העבודה):

- - -

סאלח טריף (העבודה):

האומה שומעת אותך, שבח וייס. אני רוצה להניח שכל האומה שומעת אותי ברגע זה. אני רוצה לדמות בנפשי, שכולם מקשיבים לי, בכלל זה ראש הממשלה, היושב מול ערוץ=33 ועושה מאמצים אדירים לפתור את הבעיה. אני לא רוצה להגיע למצב כזה שאני עושה שקר בנפשי, שאני מדבר גבוהה גבוהה, שאני בא עם ססמאות, ובסוף נתקע אתה יודע עם מה. ובאמת נתקעו. רימו את כולם.

ראש הממשלה רימה את המתנחלים, רימה את "גוש אמונים", רימה את המפד"ל, ואחרי זה רימה את האמריקנים, ואחרי זה רימה את הערבים וגם את הפלסטינים, והכול התנקז ליום שהיה צריך לאשר תקציב. יש מי שרצה להצביע נגד התקציב כדי שלא תהיה פעימה או פעמימה. הוא רצה להכשיל את הממשלה, כדי שלא יבוא ראש הממשלה בעוד שבועיים לאמריקנים או לפלסטינים ויגיד להם: יש לי החלטה, אני יכול להעביר אותה. יש כאלה שחיכו לרגע הזה, מפני שהוא כבר רימה אותם בכל מיני הסכמים שחתם על מיליארדים, פיזור מיליארדים לפתרון בעיות חברתיות וכלכליות קשות של השכבות החלשות. יש כאלה שמחכים לו בפינה, כי הוא זרק אותם מהממשלה והוא דרך עליהם אחרי שמילאו את תפקידם. יש כאלה שבאופן עקבי אינם מאמינים לו, כי הוא מרמה את כולם, וגם תורם יגיע. כל זה התנקז לתקציב.

שלמה בן=עמי (העבודה):

יש כאלה שבכל מחיר תומכים בו, למשל משה פלד.

סאלח טריף (העבודה):

אני מבקש ממך, חבר הכנסת בן=עמי, היות שאתה חברי הטוב, אל תדרוך לי על יבלות. הרי אתה מכיר את החולשות שלי כלפי אנשים מסוימים. אני אוהב את כולם, אבל

יש כאלה שיש לי אתם היכרות מהצבא. למשל, יש כאלה שאני מכיר אותם מהצבא כמפקדי, ואני אוהב אותם ומעריך אותם. למשל, אני אוהב את אורי אור ומעריך אותו - גם כשהיה #, ואני יודעQ#lאלוף. אבל יש כאלה שהיו קצינים קצת יותר זוטרים, ואני מכיר את ה= למה הגיעו לדרגה הזו, בגלל הגיל ותעודת הזהות וכו', ולא היו אנשים יותר מוכשרים באותן יחידות. אני לא רוצה להתייחס. יש לי כבוד והערכה לכולם, אבל חלק מאלה כל פעם מפתיעים מחדש בשטחיות, ברדידות המחשבתית שלהם. זה לא ייאמן.

שבח וייס (העבודה):

אני לא יודע מה עמק=יזרעאל עושה לאנשים.

סאלח טריף (העבודה):

יש אנשים שאי=אפשר להבין אותם.

היו"ר נ' חזן:

ממרומי ג'וליס.

סאלח טריף (העבודה):

אני אספר לכם. יום אחד ביקשתי להקים לובי דרוזי, ופניתי לחברי כנסת. חשבתי שפונים קודם כול לקצינים ששירתו, למפקדים דרוזים ולחיילים דרוזים, כי הם הראשונים שירוצו לקרב הזה, הם הראשונים שיגידו: אנחנו בעד. יום אחד אני מקבל מכתב תמוה, ואני מודה ומתוודה שאני לא קורא את כל המכתבים. זה היה מכתב של סגן השר משה פלד, עוד לפני שהיה סגן שר. הוא אומר לי: תשמע, אני מעריך אותך באופן אישי ואוהב את הדרוזים - הוא גם אוהב, כי כל העם היהודי אהב - אבל בגלל הדעות שלי, שהן שמאלניות מדי לטעמו, הוא לא יכול לכהן בלובי שאני אעמוד בראשו, מחשש שהלובי הזה יהפוך עולמות. אולי הייתי מחליט על כיבוש המדינה, אני יודע מה, אולי על התקפה על קפריסין. כתבתי לו, התפלאתי איך אדם נאור כזה - היה אלוף=משנה בצה"ל, היה מח"ט כשהיינו שכנים - אמרתי: אתה שנמצא בפרלמנט ודעותינו חלוקות, אבל מאיזה בית אתה בא, מאיזה יישוב. אני ממש מתפלא עליך. אני חושב שעשיתי טעות שפניתי אליך, כי לא

בניתי מראש על אנשים שדעתם הם כזאת.

אני אומר את הדברים האלה, חבר הכנסת שבח וייס, כי כשהתחלתי כנער, כתלמיד, גדלתי על ציונות. אבי, זיכרונו לברכה, נתן לי ללכת לעבוד פעם בהתנדבות בקיבוץ, ואחרי זה להיות בתנועת נוער ציונית של "בני ברית". גדלתי על זה, וכשאתה שומע את זה אתה נדהם. עשיתי זאת שנים רבות, והייתי נוסע מרחקים מהצפון לתל=אביב. אני זוכר פעם שיצאתי עם נוער ציוני מתל=אביב ומיישובים שונים לצרפת, לשווייץ, ובמסגרת "שלח את עמי" לרוסיה, ונפגשנו כדי לעודד נוער יהודי לעלייה. תבין באילו מושגים גדלתי. אתה מגיע אחר כך לצבא ואתה מתנדב, ואתה נפצע וכמעט נהרג וממשיך, ואתה מגיע לשלב שאתה מגיע לדוכן הזה.

בנאום הראשון שלי אמרתי, אני ממש מלא אכזבה, אני תקוע באכזבה אחת. למה? בדיוק באותה נימה שדיברת, שמפלגת העבודה, מפא"י ההיסטורית - גדלתי בבית שצמח עם מפא"י, עם משה דיין, עם אבא חושי מחיפה, והם היו בבית שלנו. ואמרתי, אני בז לכל אותם מנהיגים שרק רצו להיות פטרונים עלינו ולא רצו לראות בנו שותפים. באותה מידה שרצו לעשות מדינה דמוקרטית סוציאליסטית שוויונית רצו לראות בנו עבדים, חוטבי עצים ושואבי מים.

<u>אורי אור (העבודה):</u>

- - -

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

חבר הכנסת אורי אור, מה שהיה מפא"י - הליכוד הנוכחי החליף. אותה נימה, אותה שיטה. למשל, הוא פונה לעדות המזרח ומדבר בהתלהבות הפוליטית על השמאל שמוכר את המדינה, ואילו הם, הליכוד, שומרים על המדינה, על אוצרות המדינה, על השטחים ועל הכבוד של השכבות החלשות. מי שעשו בשנים האחרונות הכי הרבה למען השכבות החלשות, עיירות הפיתוח, היו הממשלות של יצחק רבין ושמעון פרס. מי שהציל את הכלכלה עוד קודם בממשלת אחדות לאומית היה שמעון פרס ממפלגת העבודה.

הכלכלה הגרועה יכולה להזיק קודם כול לחלשים. כי החזקים אף פעם לא ירעבו

ללחם, אף פעם לא יגיעו למצב קשה שיבייש כל אדם כלפי משפחתו ובניו. אבל אני אומר את כל זה בשעה כזאת, גברתי, ואפילו בלהט, משום שעברתי את זה על בשרי. כלפי הציבור, כלפי העדה, פעם, כשהייתי ראש מועצה, עלה כאן יוסי שריד, ראש תנועתך, ואמר: אם היתה דוגמה לכך שהעם היהודי צריך לכבד מישהו, הוא צריך לכבד את העדה הדרוזית ולשאת אותה על כפיים. כך הוא אמר. אני אומר: אם היתה עדה ש"חטפה" כל כך קשה במשך שנות חייה, וגם שילמה במחיר בניה - ואני לא משחק כאן בדם, כי עוד לפני קום המדינה הלכנו עם העם היהודי להקמת היישוב העברי כאן, כשלא ידענו אם ימחקו את היהודים או לא ימחקו אותם, אם תהיה מדינה או לא תהיה מדינה - והנה אנחנו מגיעים ליום שהמדינה הזאת היא כבר בת 5 מיליוני תושבים, ויש בה כלכלה כמו של שבע מדינות ערביות, והיא חזקה מאוד, אבל היא שוכחת את בניה החורגים; בלי כלכלה, בלי פיתוח, בלי תשתיות - בלי כלום. לוקחים את האדמות. אלה הדברים.

לכאן הגענו, חבר הכנסת אורי אור, חברי הטוב, מפקדי לשעבר, מפקדי לעתיד - בממשלה אתה בוודאי תהיה לפני. אני אומר בכל הכנות והיושר, אתה מכיר את ג'וליס, אבל בדרך לג'וליס יש דרכים מימין ומשמאל שנלקחו לצרכים כאלה ואחרים. הן הופקעו. מה שמפריע לי הוא, שעשרות מפעלים ביישובים הדרוזיים הוקמו בעמל רב, והיום הכול מתפרק. אין.

אנחנו משלמים את מחיר השלום. אצלנו התחילו לדבר על השלום בפחד. אף=על=פי שהיתה תמיכה גדולה במחנה השלום ובשמעון פרס בבחירות האחרונות, וגם קודם במפלגת העבודה, התחלנו לדבר על כך שנשלם, כי רוב בנינו משרתים בכוחות הביטחון, שאולי יצטמצמו בימי שלום. ונוסף על כך העניין הכלכלי. עד היום לא הופנו משאבים לפיתוח כלכלי ביישובים הדרוזיים. לא כמו לעיירת פיתוח אחת. רק בשנים האחרונות היה פיתוח אורבני, שהוא עכשיו בשיאו. עוד לא השלמנו אותו. אנחנו עוד בקטע של התשתיות. אתה יודע שזה לא מגיע לנו.

היום, כשאני עומד כאן מולכם, אני אומר לכם: מאות משפחות ביישובים שלנו הולכות להיקלע למצב קשה ביותר, כי אין שום אלטרנטיבה לתעשיית הטקסטיל שהיתה ביישובים והשלימה פינות חשובות מאוד בפרנסת המשפחות הדרוזיות. אותן משפחות ששולחות לפעמים בן אחד או שניים לצבא, ויש כאלה שיש להן שלושה בנים בצבא בשירות חובה. אתה יודע זאת. עשו לא פעם בצבא מה שנקרא "תמיכה משפחתית", כדי שאותן משפחות מרובות ילדים יוכלו להחזיק שלושה בנים בצבא. זה בכל זאת עולה כסף.

הממשלה הזאת פשטה את הרגל. גם בתקציבים הנוכחיים היא מקצצת. אתה יודע כמה קצינים בכירים מובטלים? אחי, שסיים כאלוף=משנה בצה"ל, ברוך השם, לשמחתי, אינו רוצה שום תפקיד במדינה. הוא הולך לחפש עסקים במצב קשה מאוד. אבל רבים כמוהו היום אין להם תעסוקה. אין להם לאן ללכת. אין להם אלטרנטיבה. הם אינם מתקבלים בשוק הפרטי החופשי כמו כל יהודי שהיה מח"ט או מג"ד. אתם יודעים את האמת ואתם מכירים את המציאות.

פעם היה לי מג"ד בצנחנים שקראו לו ממושי, זיכרונו לברכה. אתה מכיר אותו, חבר הכנסת אור. ממושי, חברי הטוב, נהרג בלבנון ממטען צד. הוא היה חבר אישי שלי. אני זוכר, כשהיינו באים לשבץ מדריכים בגדוד צנחנים מסוים, שקראו לו פעם 450, ממושי היה מבדיל בין שם כזה או אחר. על אחת כמה וכמה כשבא מישהו, אפילו שהיה אלוף=משנה, אפילו שהיה סגן=אלוף, אפילו שהיה רב=סרן בצנחנים - עדיין יש לחברה הישראלית מבט שונה כלפי מי שהוא זר, כלפי מי שהוא לא יהודי. עושים זאת בין יהודים ליהודים, על אחת כמה וכמה לאחד שאינו יהודי.

על כן, חובה היה על שלטונות המדינה, על הממסד, על מי שהנהיג את המדינה במשך שנים, לתת לאותם בנים חורגים העדפה, כדי שלא יישכחו, כדי שלא תהיה להם סיבה לדאוג במדינה שהם עשו למענה כל כך הרבה; לפחות שהאוכלוסייה הזאת תרגיש במדינה כאזרחים מועדפים וטובים ולא כאזרחים מושפלים, זרוקים, והיום גם מובטלים, שאין מי שדואג להם.

ראש הממשלה מחפש עכשיו כל מיני פתרונות לרצות חלקים בקואליציה שלו על חשבון תקציב שאיננו, וזה ייפול עלינו, החלשים. ואני מזהיר אותו. גם אותם מתי מעט שבחרו בו אצלנו לא יבחרו בו שוב. תודה, גברתי.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מאוד מודה לך, חבר הכנסת טריף. חבר הכנסת אורי אור, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת אבי יחזקאל. אחריו - חבר הכנסת יוסי ביילין. והרשימה נמשכת.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

ברשותך, אני רוצה להתנצל בפני חברי אורי אור. ב=07:00 אני צריך להמשיך את ניהול הישיבה, אני הולך לישון.

היו"ר נ' חזן:

כדאי שתנסה לתפוס כמה שעות שינה.

אורי אור (העבודה):

אתה מחליף את חברת הכנסת נעמי חזן בניהול הישיבה?

היו"ר נ' חזן:

לא, מישהו אחר מחליף אותי.

אורי אור (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, רבותי חברי הכנסת, יש לי הרבה דברים להגיד, אבל אני שוקל. שלמה בן=עמי, אני עוד צריך לשוחח אתך, אבל לא אעשה זאת עכשיו, כי רציתי להרחיב כמה דברים על המרכז הלאומי למורשת ולהנצחה בהר=איתן. אבל אנחנו נשוחח על זה בהזדמנות אחרת.

גברתי היושבת=ראש, את החמצת, ובשבילך אחזור על הדימוי שלדעתי הוא מאוד מתאים. בדרכי לכנסת אתמול שמעתי שחברת "אל על" יש לה רעיון. היא עשתה ניסוי, לקחה "ג'מבו" ענק ומילאה אותו באנשים. שלוש שעות טסו לשום מקום.

היו"ר נ' חזן:

איך אתה יודע שהחמצתי? עובדה שאני מתמצאת.

אורי אור (העבודה):

העליתי את זה פה, ואני חוזר, כי האלגוריה נהדרת. אמרתי, רבותי, זה מתאים 300 שקל,-בדיוק לממשלה הזאת. לוקחים "ג'מבו", ממלאים אותו באנשים, משלמים 400 מקבלים ארוחות טובות, סרטים, מוזיקה, יושבים סגורים ולא נוסעים לשום מקום. 30,000 רגל מעל מה שקורה על פני הקרקע. אמרתי, תראו, זה בדיוק מה שקורה במדינה שלנו. קברניט נוסע=לא=נוסע לשום מקום. קוקפיט טוב מאוד, עם כל המכשירים, עם כל הציוד. נוסעים לשום מקום.

רבותי, זו בדיוק אלגוריה אמיתית על המצב שקורה אצלנו בשנה וחצי האחרונה, ובמיוחד בשבועיים האחרונים. יש קואליציה? אני לא יודע. אין קואליציה. ממשלה? איזו ממשלה. אתם שומעים מה קורה. פעימה? איזו פעימה? מפה? איזו מפה. מרוב מפות ודיבורים על המפה הזאת ועל המפה ההיא, והממשלה יוצאת וזה נכנס - הכול מתפרק. ואתה אומר: רבותי, מי יושב בקוקפיט? לאן נוסע המטוס הזה? המטריד הוא, שהנוסעים בפנים הם אנחנו. אנחנו לפחות מוטרדים. אבל חלק מהאנשים יושב, שומע מוזיקה, רואה סרטים, אוכל ארוחה טובה ונוסע לשום מקום. הם לא יגיעו לשום מקום, כי המקום מסתובב. רעיון גאוני. אני לא יודע אם מי שהגה אותו חשב על המצב שלנו. כששמעתי על הדבר הזה, נצנצה במוחי המחשבה ואמרתי: אני אשתמש בו בלילה, כשיהיה דיון על התקציב בתור דוגמה מוחשית, איזה מין חיים יש לנו היום.

אני רוצה להרחיב, ברשות היושבת=ראש, דווקא על תקציב הביטחון. אני מאוד מוטרד. אין שום לובי לתקציב הביטחון. כולם חושבים שיש פה קצינים, יש פה אלופים, יש בממשלה רמטכ"ל לשעבר, יש ראש ממשלה שהוא "מר טרור", מומחה לטרור. הוא נבחר, לצערי הרב, על=ידי זה שהוא הצליח לשכנע את האנשים שאין כמוהו ער לבעיות הביטחון של המדינה - שלום בטוח.

רבותי, תקציב הביטחון, למרות ההבטחות של ראש הממשלה ושר הביטחון, צומצם. יותר מזה, רעיון חדש בא למדינה. עושים מאנשי משרד הביטחון וצה"ל סוחרי נדל"ן. אומרים להם: רבותי, תמכרו את הבסיסים שלכם ויהיה לכם כסף. א. זה מנהג מגונה; ב. אני לא מאמין בו; ג. לא יצא ממנו שום כסף. אבל המנהג הזה, שהולך ומשתרש פה, שכל דבר נסחר, מטריד אותי מאוד. לא הצבא צריך למכור את בסיסיו. זה בדיוק כמו שאני אגיד, שהתקציב של משרד הבריאות תלוי במכירה של בנק הפועלים. זה לא נכון, זה לא בסדר. המדינה רוצה, שתמכור את מחנה=צריפין, שתמכור את מחנה=שנלר, שתמכור את מה

שהיא רוצה, ותחלק את הכסף כראות עיניה. לא מערכת הביטחון ולא צה"ל צריכים לעסוק במכירת הבסיסים. אבל אף אחד לא בקיא במהות.

אתם יודעים שהרכב שצה"ל נוסע בו היום, לא הרכב "הלבן", כל הרכב הקרבי, הוא רכב שנקנה לאחר מלחמת יום הכיפורים, רכב שנמצא 20 שנה על הכביש? תמצאו לי פה אחד בין כל חברי הכנסת פה והילדים שלהם שנוסע ברכב שנמצא 20 שנה על הכביש.

היו"ר נ' חזן:

אתה יודע טוב ממני, שכתוצאה מכך יש פוטנציאל של בעיות בטיחותיות בחלק מהרכב הזה, שהוא מיושן.

אורי אור (העבודה):

נכון, כי הרכב מיושן. אני מדבר על הרכב ה"חום", על הרכב הקרבי - על אמבולנסים, על גוררי טנקים, על המון כלי רכב שנקנו לאחר מלחמת יום הכיפורים. אותם ויכוחים היו לפני יום הכיפורים ולא קנו רכב, וראו את ה"ברוך" לאחר מכן; ואז נכנסו לקנייה אדירה של רכב. קנו בתחילת שנות ה=70 את כמויות הרכב הגדולות, ועד היום לא החליפו אותן. יש אנשים שאינם מבינים ואומרים, שהוא עומד במחסני החירום; הוא אומנם ישן אבל לא נסע. אבל זה לא נכון, כי אסור לעשות זאת. לכן צה"ל מחליף את כלי הרכב בסבב ונוסע בהם.

דוגמה אחת: המלאים. ואני מדבר רק על נושאים שפורסמו. כל נושא המלאים מטריד, חמור מאוד. חלקם מתחת לקו האדום.

מה הבעיה כאן? בישראל בעלייה - בצדק, אני לא מתלונן - רוצים דירות לאנשים מבוגרים, רוצים הוסטלים. הם דואגים לחד=הוריות. ש"ס וגשר - קצבאות ילדים, לכל הילדים; אבטלה. הכול נכון. כולם חרדים ודואגים, ובסוף, כשאתה בא לדבר על ביטחון, אומרים לך: עזוב, בין כך ובין כך זו חבורה של עשירים. אני נותן לכם שתי דוגמאות, רבותי.

חבר'ה, זה לא יפה. אתם מפריעים לי. יש פה שלושה אנשים ושניים מדברים.

רפאל אלול (העבודה):

אנחנו רואים שאתה נואם, אז הלכנו והזעקנו את כולם מכל החדרים.

אורי אור (העבודה):

אני שמח, אבל שבו.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אלול, אם מותר לי להעיר, משום שאני יושבת=ראש שעות ארוכות, ובשבוע האחרון הרבה מאוד זמן - זה באמת הנאום הראשון שאני שומעת בנושא תקציב הביטחון. אני חושבת שחשוב מאוד להקשיב.

אורי אור (העבודה):

למה אני חרד, גברתי היושבת=ראש, חברי חברי הכנסת? כי אף אחד לא מדבר על זה. אם רכב נמצא 20 שנה במחסני החירום, חלקו במצב פחות כשיר; ומחסני החירום של חלק מהמלאים - אני לא רוצה להיכנס לפירוט - הם מתחת לקו האדום, והצבא אמר והצבא התריע. אבל כשאתה עומד מול כל המפלגות האחרות שעומדות ודורשות, בסוף אנשי הביטחון עצמם אומרים: מה, אנחנו נדרוש? הרי אין לנו הלובי הביטחוני הזה.

כשהיה יצחק, זכרו לברכה, ראש ממשלה, היו אומרים, הוא צריך לובי ביטחוני? הוא מר ביטחון. אבל אז כשצמצמנו היה אור בקצה המנהרה. האמנו שמתקדמים בתהליך של שלום, ואמרנו: אנחנו יכולים לקחת את הסיכון עם התרעה מתאימה, אנחנו יכולים לעשות פסק זמן ולמלא את המלאים.

לדעתי, רבותי, ההתרעה ניתנה עכשיו. אם איננו מתקדמים - ואנחנו לא מתקדמים בתהליך המדיני, צריך להתחיל לחשוב על המלאים. והעובדה היא, כאשר הסורים הזיזו את דיביזיית הקומנדו שלהם מלבנון לאזור צפונית לחרמון, נדלקו נוריות אדומות. פתאום התחילו למהר להשלים חלק קטן מהמלאים. ואני מדבר על דברים שפורסמו, כמובן. לכן אני

שואל, רבותי: מה עוד אנחנו צריכים?

מסתבר שהחברה הישראלית - ואין לי כרגע שום רצון לתלות זאת רק בראש הממשלה - החברה הישראלית על כל מפלגותיה שבאות לידי ביטוי בקואליציה הזאת, האנשים האלה, רבותי, רואים בקושי את מחר בבוקר. איש איננו רואה מבחינת הביטחון מה שיכול להיות מחר, מחרתיים. ונגעתי בדברים רק על קצה המזלג.

אבל יש גם פגיעה באנשים. אני רוצה להביא לכם דוגמה. פה יושב חברי אבי יחזקאל שגדל בהסתדרות והוא בקיא בזכויותיהם של אנשים עובדים. בתקציב, באחד מסעיפי חוק ההסדרים מופיע, שמעכשיו כל מי שבקבע אין מכירים לו בשלוש השנים שהוא היה בצבא סדיר. עד היום אחד הצ'ופרים למשרתים בצבא היה, שהשירות הסדיר נחשב בחישוב הפנסיה. כך, במכה אחת, זה שונה. איש לא קם, כי הרמטכ"ל הוא לא ראש איגוד מקצועי. הוא לא קם ואמר: רבותי, אתם פוגעים באנשים שלי. אני אומר לכם פה: יש היום בדור הצעיר הרבה מאוד מ"פים וקצינים צעירים שאומרים - אם כך מתייחסים לצבא, אין שום סיבה שנחתום.

אנחנו בתוכנו, חלק מהאנשים הנבחרים, מתוך רצון לתפוס כותרת זו או אחרת, גורמים נזק רב מאוד. השיא של הכותרות הללו נגד הצבא הוא כמובן בצבא. אין שנה שהאוצר, כשרוצה להילחם בתקציב הביטחון, כשאומרים לו, ירדו המלאים, צריך להחליף את הרכב "החום", צריך להחליף את האמבולנסים, וזו השקעה של עשרות מיליארדים, הוא אומר: תסתכלו על המשכורות של קציני הקבע. רבותי, אם המשכורות של קציני הקבע היו טובות כל כך, כולם היו נוהרים לשם. העובדה היא שעדיין חסרים בתחומים מסוימים קצינים טובים.

דוגמה שנייה - אגב, הייתי נגדה. ידידי שנבחר להיות מזכ"ל מפלגת העבודה היה בעדה, אני הייתי במיעוט - היא הרעיון איך לתת לאנשי מילואים שמשרתים מעל תקופה מסוימת פיצוי כלשהו. התנגדתי לכך שמערכת הביטחון תיתן את הפיצוי. רציתי שהמדינה תיתן את הפיצוי בצורה של נקודות זיכוי או בצורה של פיצוי בשירות לאומי. בסוף הרעיון נפל, והאוצר הצליח לתת 30 מיליון שקל, שמערכת הביטחון תחלק אותם לאנשים. זה חמור; בעיני, זה לא טוב. אני כבר מכיר את המערכות. כשיערכו את הדיון על התקציב בשנה הבאה, עוד הפעם יחשבו זאת בתקציב הביטחון. אבל חמור מזה, זו לא הכרה של הציבור בקבוצה קטנה של אנשים שעושה שירות מילואים ארוך ואין לה תחליף.

עוד טעות של חלק מאתנו: אנחנו מדברים הרבה מאוד, שופכים הרבה חול והרבה מים, והציבור לא יודע בסוף מה היא האמת. החוק שעכשיו אישרנו, רבותי, אין בו שום צדק. הוא איננו יכול לעשות צדק, כי בצבא שלנו מספר האנשים שמשרתים במילואים הולך וקטן, כי הצבא הסדיר גדול. אני צריך למילואים אנשים שישבו בחברון, שישבו ברמת=הגולן, שישרתו בגבול לבנון, לא בתוך אזור הביטחון או באזור רצועת=עזה. האם אני יכול להביא לשם מישהו שלא היה לוחם?

שוב, גם השירות הצבאי, גם שירות המילואים נשענים על קבוצה קטנה מאוד של אנשים. כל הרצון שלי היה, שהחברה כולה היא זו שתפצה את אנשי המילואים שלה. טוב, נראה איך יעבוד הסידור הזה של 30 מיליון השקלים שמערכת הביטחון תחלק. אני סומך עליה. אלה מעות קטנות, וזה לא יספיק לכולם. אבל הבעיה פה איננה הסכום, הבעיה היא העיקרון. רציתי שהמדינה היא זו שתראה דרך מתן הכסף את הערכתה לקבוצה קטנה מאוד של אנשים, שהיתה בשירות הסדיר ביחידות שדה, היא תמשיך להיות גם במילואים והיא תחזיק את הקו הקדמי.

לכן, גברתי היושבת=ראש, אני מוטרד מאוד מתקציב הביטחון. נגעתי בזה פה על קצה המזלג. יהיה לי זמן בפעם הבאה כשאני אדבר לעסוק בתעשיות הביטחוניות, לעסוק ברפא"ל, לעסוק בתחומים אחרים שיש להם השלכה אדירה על הביטחון. חלקן, רפא"ל, לפחות, צריכות טיפול דחוף מאוד. משום שאחרת גם מעט התקציב שמגיע אליהן איננו מנוצל בצורה הטובה ביותר, והצורה הטובה ביותר, בעיני, היא פיתוח מעבדה לאומית טכנולוגית לשיפור אמצעי הלחימה שלנו. לא כל הכספים שמגיעים לשם מוקדשים לתחומים האלה.

לכן היום הקדשתי את הפרק העיקרי בדברי לתקציב הביטחון. אני אומר לכם: זו שעה מאוחרת, אבל הדברים נרשמים. לא ירחק היום ובמצב בהול יצטרכו למצוא את הכסף. חלק מהכספים לא יוכלו להגיע בזמן, ואז יצטערו מדוע לא חשבנו מראש. אבל, לצערי הרב למדתי, שבמדינה שלנו, עד שהמכה הגדולה מגיעה, לעתים אתה לא משקיע את הכסף. זה נכון גם בדברים קטנים. זה נכון, לצערי הרב, גם בדברים גדולים, לעתים. תודה רבה, גברתי.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת אור. חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני מזמינה אותך לנאום. אחריך - חבר הכנסת רפי אלול. רשום לי גם חבר הכנסת יוסי ביילין.

<u>אברהם יחזקאל (העבודה):</u>

הוא גם יבוא. כולם בבניין.

גברתי היושבת=ראש, השעה 02:50, ואנחנו יושבים פה ולמעשה מנסים לראות איך אנחנו גורמים לכך שנגיע ל=31 לדצמבר ונעבור. אני חושב שיושבים אתנו גם נציגי האוצר, וגם להם מגיע רוב תודות, אף שמנסים לתלות את הקולר לכאורה בזה שפקידי האוצר, או "נערי האוצר", הם אלה שקובעים מדיניות. הלוואי שבכל משרדי הממשלה היו אנשי מקצוע כמו באוצר, כי מי שקובע בסופו של דבר מדיניות הם הפוליטיקאים, אנשי הציבור. אגב, גם בממשלה הקודמת אני זוכר שניסו להגיד לבייגה, זה לא אתה, זה הפקידים שלך, וכל מיני אמירות מהסוג הזה, שבינן לבין המציאות אין דבר.

ניסיתי לראות מה היה בשבוע האחרון עם ראש הממשלה בנימין נתניהו.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

מאיזו בחינה, אדוני?

<u>אברהם יחזקאל (העבודה):</u>

מבחינת ההתנהגות שלו, אישיותו. אני חושב שהיום אפשר לומר, שיש חותם סופי על העובדה, שראש הממשלה אולי גרם לכך, שאיש ענק כמו שמעון פרס, דמות כמו שמעון פרס, איש בעל חזון, הפסיד את הבחירות לנתניהו. וראה זה פלא, נתניהו היה יכול לקנות את עולמו, היה יכול להנהיג את המדינה, קיבל אשראי ענק, איש עלום, לא ידעו בדיוק מי הוא ומה הוא. אין ספק שאולי השבוע האחרון מעיד כאלף מונים על כך שהאיש הזה פספס, בשפת העם, הזדמנות להיות מנהיג אמיתי.

האיש הזה בא היום ומנהל סחר=מכר ברמה של שיווק רהיטים זולים, וחבל לי. כי אני רואה אנשים צעירים כמו יוסי ביילין, שהגיע לכאן ובצעירותו הוביל מהלכים שהרבה שועי עולם אינם מצליחים להוביל. ואני רואה איש צעיר, בן גילו של יוסי ביילין, שנקרתה ההזדמנות בידיו להיות ראש ממשלה, והוא מפקשש ומפספס כל הזדמנות. מדהים איך, מצד אחד, אדם צעיר יכול להיות צעיר יותר, כמו יוסי ביילין, ואדם צעיר כמו ראש הממשלה, הופך להיות זקן בהתנהגותו. איש שלא נותן שום דבר, איש שעד שהוא נותן משהו נראה כמי שנסחט כל הזמן, וחבל. כי בסופו של דבר הדור הצעיר, שלכאורה היה צריך לבוא לידי ביטוי בדמותו של בנימין נתניהו, הולך למעשה ומחמיץ את השלטון במדינה. מה נבוא ונאמר היום לציבור? שמנהיגות צעירה היא ערובה להצלחה? לא. מנהיגות צעירה היא ערובה לכישלון גדול. מנהיגות צעירה היא ערובה לחוסר יציבות. במדינה כמו ישראל צריך כנראה ראש ממשלה כמו שמעון פרס, שבצעירותו, כמו בצעירותו של יוסי ביילין - שהוא עדיין צעיר - בנה חזון והגשים מעשים, וכשהגיע לגיל בשל היה יכול להוביל את המדינה. וראו איזה טרגדיה: כשהוא היה צריך להוביל את המדינה, הוא קיבל את האכזבה הגדולה ביותר בקלפי.

לכן הכעס הגדול שלי על נתניהו הוא בזה שהוא גרם לדור שלנו, לדור של אנשים בני גילנו, לאבד את אמונו בעיני הציבור. אני כבר לא חושב שיהיה מנהיג מתחת לגיל 50 שיבוא היום לציבור ויגיד: רבותי, יש לי היכולות, יש לי הכישורים, יש לי הניסיון להנהיג. זו האמת לאמיתה. טרגדיה גדולה מאוד.

אבל אגיד דבר חמור מכך: במדינת ישראל עדיין יש לציבור רגשי נחיתות בפני בוגרי צבא שהולכים לפוליטיקה. באיזה מובן? אני יכול לומר, שראש הממשלה הזה היה לו אולי פרק בסיירת מטכ"ל, אבל אחר כך הוא עבר לחיים האזרחיים, ולכאורה יכול היה להוביל את המדינה, כי הציבור נתן למישהו שהיה אזרח שבא לליכוד, השתלט על הליכוד והיה צריך להוביל את המדינה. כשהיתה אצלנו התמודדות במפלגת העבודה, עדיין האלמנט הביטחוניסטי במדינת ישראל היה דומיננטי מאוד. אנשים רבים מאוד הצביעו לאהוד ברק בגלל הגישה שמחשיבה את הביטחוניזם. מבחינה זו זה עוד הפסד לציבור. כי אני טוען, שמי שלא גדל ולא צומח בתשתית המפלגתית האידיאולוגית הרעיונית, ההתייחסות שלו גם לאנשים היא אחרת. אדם שמגיע בגיל 50 או 55 מהמערכת הצבאית להנהיג מדינה או להנהיג מפלגה, ההתנהגות שלו מול הפעילים שונה. היא גם שונה מול המטרות שהוא מציב לעצמו. הוא יכבוש את היעדים, אבל לא מעט פצועים נותרים בשטח. הגישה ההיירכית טבועה בדמם של אלו בוגרי הצבא.

מהבחינה הזו קשה לי מאוד להשלים עם העובדה, שמה שעשה בנימין נתניהו הצעיר הוא בנאליזציה של מנהיג צעיר. פתאום אתה עוסק במשפחה הצעירה שלו, בילדים שלו, באשתו. כלומר, כל הקטע הזה של להיות צעיר יש לו טעם רע. אתה עוסק בכל הרכילות של מה זה להיות מנהיג צעיר. אתה לא עוסק בדברים האמיתיים של מה זה להיות מנהיג צעיר, של מה זה לבנות מנהיגות עם חזון, של מה זה להוביל מודרניזציה בשלטון, במינהל. מבחינתי, העניין הזה של נתניהו הוא פספוס אחד גדול למנהיגות אלטרנטיבית צעירה במדינת ישראל. הציבור בישראל מבין, שהגיל הוא גורם שאיננו רלוונטי עוד, וזה די קשה. כי אני חושב שבכל העולם המנהיגות הופכת להיות צעירה יותר ויותר, ואצלנו הצעירות הפסידה. הגיל הצעיר הלך ופקשש.

היו"ר נ' חזן:

האם זה עניין של גיל ביולוגי?

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא. אני אומר, שבעניין של נתניהו היתה יכולה להיות קורלציה בין רעננות, משב רוח נעורים, לבין הגיל הביולוגי שלו. כמו שאת אומרת, כנראה המסקנה בישראל מנתניהו היא, שגיל ביולוגי הוא לא גיל מתאים מבחינת מנהיגות, הוא לא גיל מבחינת חזון, הוא לא גיל מבחינת ביצועים. זה בדיוק העניין.

אני חושב, שאנחנו, כמנהיגים צעירים וחדשים בפוליטיקה, שבאים עם רוח צעירה, מסתכלים עלינו יותר בתור קוריוז. אומרים, אה, אין לכם ניסיון, אין לכם יכולות, אתם צריכים לעשות 15 שנה בצבא או 17 שנה במקומות אחרים עד שתגיעו, ואז אתה מגיע לגיל 60, ואדם בגיל 60 איננו משתנה. אני אומר את הדברים האלה כדי שנבין, שהמדינה הזאת היא מדינה שהולכת להיות צעירה ויש לה היום מנהיג צעיר זקן מאוד.

אבל את יודעת, ברוח השעה הזו הגעתי למסקנה ואמרתי, אני חייב לחפש איזה שיר שאומר איפה היה יכול בנימין נתניהו להיות ראש ממשלה. בכל זאת אני חושב שהוא היה יכול לנהל באיזה מקום משהו. חיפשתי בספרים וגיליתי שמישהו לפני נתניהו ולפני תקופתו של נתניהו גילה את מיקרונזיה. מבחינתי, נתניהו היה יכול באמת להיות ראש

ממשלה ומנהיג במיקרונזיה. עמוס אטינגר כתב שיר על מיקרונזיה. מדהים.

היו"ר נ' חזן:

עם כל הכבוד, מה יש לך נגד אזרחי מיקרונזיה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אין לי שום דבר. את אומרת שגם אותם לא צריך להעניש?

היו"ר נ' חזן:

לא אמרתי כלום. אני יושבת=ראש ואני מנועה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

בעצם את צודקת, אני מתנצל בפני אזרחי מיקרונזיה שאני מציע שיהיה להם ראש ממשלה כמו בנימין נתניהו. אבל למדינה הזו אין בעיות. כשתשמעי את השיר תראי שיש בה שלווה כל כך גדולה, יש בה איים, לכן חשבתי ששם הוא לא יזיק. הוא יהיה שם עם משפחתו החצי מלכותית ולא תהיינה בעיות. הוא יוכל לנסוע לאן שהוא רוצה. אף אחד לא ירגיש לא בחסרונו ולא ביתרונו. לכן אני חושב שראוי לסיים את הדברים שלי בקריאת השיר שנקרא "מיקרונזיה", מאת עמוס אטינגר:

מיקרונזיה. אלפי איים קטנים מעבר לאוקיינוס, אלפי איים עם מעט אנשים שאינם יודעים טלוויזיה מהי. מיקרונזיה. אלפי איים עם אנשים שלא שמעו מעולם על שאנל, דיור ואיב סאן=לורן. מיקרונזיה. אלפי איים עם אנשים שאינם מבינים את פירוש המלה ואקולוגיה. אנשים שלא ראו גורדי שחקים ולא טעמו שיחה עם נהגי המוניותPOLLUTION של ניו=יורק. מיקרונזיה. אלפי איים של אנשים צוחקים שלא שמעו מעולם על מדלן, ואם אני עדיין כאן, עדיין מסמם את עיני בטלוויזיה, בולע מלוא ריאותי את האבק של ניו=יורק ומתווכח עם נהגי המוניות שלה, זה רק מפני שעדיין לא הצלחתי לשכנע את מדלן שלי לבוא אתי אלייך, מיקרונזיה.

כפי שאני אומר, מיקרונזיה היא הפתרון. היא גם הידידה האחרונה שלנו, היא גם הפתרון למנהיגותו הלא=מועילה ואולי הלא=מזיקה למיקרונזיה, אם נשלח לשם את בנימין נתניהו.

בכל מקרה אני רוצה לומר לאנשים כמו יוסי ביילין שנמצאים כאן בשעת לילה מאוחרת זו: יש לי עוד תקווה, שיחד אתך מפלגת העבודה תגיע לשלטון. אני מודאג מאוד מהעובדה הפשוטה, וודאי ראית היום את הסקר ב"פופוליטיקה", שלאהוד ברק יש 28% ולבנימין נתניהו יש 20%, ומנהיג אחר, שלא נקבו בשמו, כל מנהיג שלישי אחר, קיבל בסקר הזה 27%.

היו"ר ש' בן=צור:

אולי הוא מהמפד"ל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

מה שאותי מטריד מכל העניין הזה - שלמרות הכישלונות הגדולים של הליכוד ושל בנימין נתניהו, הבעיה הגדולה שלנו כתנועת העבודה, שאנחנו לא מצליחים להמריא - - -

היו"ר ש' בן=צור:

אין לכם הציונות הדתית.

אברהם יחזקאל (העבודה):

ובשעת לילה זו, שאין בה הרבה צופים - לא שעה אלא דקה של חשבון נפש. אנחנו צריכים לשאול את עצמנו מדוע אנחנו לא ממריאים. זה מעניין מאוד. אבל חמור מזה, אחד הדברים שמטרידים אותי הוא, שבאו אנשים לא לפני הרבה שנים, כמו יוסי ביילין, שמעון פרס, יצחק רבין, זיכרונו לברכה - והם אותם אנשים ששכבו על הגדר כשנתניהו ניסה לטפס על העץ - אותו הסכם אוסלו, ובסופו של דבר הטרגדיה היא, כפי שאבי אומר, מדוע אנשים כמו יוסי ביילין צריכים לשלם את המחיר הציבורי בקלפי, כי הם מביאים את הרעיונות, מיישמים חלק מהרעיונות ואחרים נהנים מבחינה פוליטית. הטענה שלי היא,

שלליכוד לא תהיה ברירה אלא לממש אותו הסכם אוסלו. השאלה היא למה האנשים האלה צריכים לשלם מחיר על אומץ לב, על חזון, על פעילות שאולי מקדימה את מחשבתו של העם הזה. זה דבר מעניין מאוד.

היו"ר ש' בן=צור:

איך יישמו את אוסלו?

אברהם יחזקאל (העבודה):

את אוסלו צריך ליישם באותו כיוון שהוא כתב. הוא מדבר על פשרות. הוא מדבר על מסירת שטחים ועל הגדרה עצמית לעם הפלסטיני. אתה יודע, ואתה איש מתון בדעותיך, אדוני היושב=ראש, אתה יודע שבסופו של דבר הדברים הללו יתהוו. מה שאותי מטריד זה למה הם משלמים מחיר, המנהיגים שלי, למה הם משלמים מחיר פוליטי שבא לידי ביטוי בקלפי ואחרים ייהנו, בסופו של דבר, מהעניין.

אבל מה שיותר מטריד אותי זה, האם באמצע עלולה לפרוץ מלחמה. אתה יודע למה? הייתי באתונה לפני שבוע. היו שם ראשי הסיעות. באה חבורה של אנשים צעירים - אתה יכול להעריך אותם או לא - פלסטינים שישבו בבתי=כלא על פעילות פוליטית. ברגע מסוים הם מבהירים לך, שקיפאון מדיני עלול להוביל לתהליכים בעייתיים מבחינת טרור. הם אומרים את זה. אתה רוצה להגיד שהם מאיימים עלינו? יכול מאוד להיות.

היו"ר ש' בן=צור:

מטילים עלינו אימה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן. אבל הבעיה היא, שבסופו של דבר גם אתה וגם אני יודעים, שאם אנחנו לא מתקדמים אנחנו נסוגים. מה שאותי מטריד זה מדוע העם שלי לא מבין את האמירה הזו, לא מבין את המסר הזה.

אבל אגיד לך יותר מזה, עם יד על הלב: אם תבוא ותאמר לי, שבסופו של דבר לא נצטרך להתדיין לפחות על סוגיית ירושלים, וזה בדמנו, וזה בנפשנו, וכולנו בעד ירושלים, אבל יש לך ספק שהסוגיה תעלה אי=פעם שולחן המשא=ומתן - הרי זה יעלה על שולחן המשא=ומתן. ואז אני אשאל אותך שאלה של איש דתי ואיש רוח: מה תגיד לאותם פלסטינים מוסלמים שרוצים זכויות והגדרה שלהם בחלק המוסלמי בירושלים המזרחית, למשל? מה תאמר להם? אילו תשובות תיתן להם? יש כאן בעיה קשה מאוד.

כל זה מתקשר לקונטקסט, שאם בנימין נתניהו הצעיר היה יוצר לעצמו גם חזון, לפחות אומץ לב ציבורי להתדיין על הסוגיות האלה, לבוא ולומר: רבותי, בואו נשים את הסוגיות האלה על השולחן - הוא היה קונה את עולמו והיה נותן לנו קצת שקט. התחושה הקשה שלי היא, שברגע שהוא דוחה את העניין הזה, ברגע שגם חבריו לקואליציה - ואני מדבר אליך, ואני יודע את דעותיך, אתה איש הגון מאוד ומתון מאוד, איך אתה מסביר לי את הדבר הזה?

היו"ר ש' בן=צור:

גם מפלגת העבודה דחתה את נושא ירושלים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא. מפלגת העבודה ידעה שנושא ירושלים יעלה, בסופו של דבר, לדיון.

היו"ר ש' בן=צור:

אבל הוא יהיה בסוף.

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן. כל דבר בעתו. אבל אנחנו למעשה לא מגיעים לסוף, גורמים כרגע לקיפאון בעייתי, שלמעשה גורם לכך שאנחנו לא אמינים.

באותה ישיבה באתונה היה פייצל אל=חוסייני. מה, אתה חושב שהוא לא יודע שישראל

לא תוותר על ירושלים? הוא יודע. הם גם אומרים, ירושלים תהיה מאוחדת. כלומר, הם מבינים שירושלים לעולם לא תפוצל שוב. לא תהיה חומת ברלין בירושלים. הם אומרים את זה. אגב, לפרוטוקול. הם אומרים, אנחנו יודעים שירושלים היא אחת. אין חלוקה. אבל מותר לנו לבוא ולשאול אתכם מה אתם רוצים לתת לנו, אילו זכויות יש לנו על ירושלים המזרחית.

אני אומר לך, כשאתה יושב בשיחה עם אנשי ימין, בשיחה שאיננה מתלהמת, בשיחה שאיננה למצלמות הטלוויזיה, הם מודעים לבעיה לפחות כמוך. לא אמרתי שאנחנו זהים בעניין של הפתרונות; מודעים לבעיה. אבל להתדיין על הבעיה? מה מפריע לבנימין נתניהו להתדיין על הבעייתיות שקשורה לכאורה ביישום הסכמי אוסלו?

אתה יודע שאחת הבעיות שלי היא, שאני לא רוצה לדחות את התקציב, ומייחל בלבי שהתקציב יעבור ב=31 בדצמבר, כי אני באמת רוצה לראות מה כוונותיו האמיתיות של נתניהו ביישום הפעימות למיניהן. היום היתה סיבה - תקציב המדינה. אני חושב שאני, יחד עם חברים כמו יוסי ביילין, רוצים שהנושא המדיני יואץ ויתקדם. אני לא חושב שיהיה נכון מבחינתנו לדחות את סוגיית התקציב מעבר ל=31 בדצמבר. עם כל הכבוד לתקציב - אנחנו נתקן פה או שם בשוליים, נפתור בעיות עקרוניות שקשורות בנושא הבריאות, אך אותי מעניין מה תהיה ההתנהגות שלנו בנושא המדיני בינואר.

יש היום מצב קשה מאוד במגזר הפלסטיני. יאסר ערפאת במעמד שהולך ונחלש, ואפילו בריאותית הוא נמצא בבעיה. לאט=לאט הולכת ומתהווה מנהיגות חלופית, שכבר בודקת מה יהיה אתה יום אחרי עידן ערפאת. מהבחינה הזאת אני חושב שבנימין נתניהו הצעיר היה באמת תקווה. אני לא הצבעתי עבור בנימין נתניהו, אבל לפחות ראיתי בו סמל של אדם צעיר שניתן לו הקרדיט והאשראי להוביל. בעיני בנימין נתניהו פספס בגדול, וחבל שכך הם פני הדברים. תודה רבה לכם.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

תודה רבה. חבר הכנסת יוסי ביילין. אתה גם מדבר בנושא של אוסלו? כי לפי דעתי, ההיסטוריה תשפוט ולא התוכנית של "הנאשם". אחריו - חברת הכנסת נעמי חזן.

יוסף ביילין (העבודה):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, אני מרגיש חובה מוסרית לעדכן אותך, אדוני היושב=ראש. מאז נפגשנו כאן בפעם האחרונה, נפרדו דרכינו, ואני הייתי במכון ון=ליר במשחק הדמיה, סימולציה, בנושא יציאה מלבנון. זה ארך למעלה מחמש שעות.

אני חושב איזה שינויים באמת ניתן לעשות כאשר מדובר בתקציב, איפה אפשר באמת לקצץ; כי בסך הכול זה מאוד קשה, כי כל אחד מציע לקצץ בדברים שחשובים לשני. אין לי ספק, שהשהות המתמשכת שלנו שם, 15 שנים, ובמידה מסוימת כבר 20 שנה, היא אחד הדברים שאילו השכלנו לשים להם קץ - אף שהיציאה לא תהיה זולה - היינו יכולים לצמצם באופן משמעותי ביותר ובהיקפים גדולים מאוד את תקציב המדינה.

מובן שאני לא מאמין שיש הצדקה להציע את היציאה מלבנון כחלק מהקיצוץ בתקציב. ודאי שהיציאה מלבנון היא בהקשר הרבה יותר רחב מאשר התקציב. אבל בימים אלה שבהם אנחנו עוסקים בסעיפים השונים ומנסים לראות איך אפשר ליצור תקציב אחר, אני מניח שחוק הצמיחה, או ההסדרים, יהיה שונה מאוד מזה שהובא לנו בהתחלה. אך השאלה היא מאין המקורות. אני מציע לאנשים שמתייגעים למצוא את המקורות הללו לחשוב על המקור הלבנוני.

הגענו ללבנון כתוצאה מהגעת "פתח", או אש"ף ללבנון. אש"ף הגיע ללבנון בראשית שנות ה=70, כתוצאה מחולשת לבנון. אש"ף חיפש מקומות חלשים. בתחילה הוא חיפש את ירדן, אך כאשר בשנת 1970 החליט המלך חוסיין לא לאפשר לו להמשיך ולנהל את המאבקים שלו מתוך ירדן, הוא עבר ללבנון, שנמצאה בעימות קשה בין מוסלמים לנוצרים, בהתחזקות הולכת וגוברת של סוריה, שתמיד היו לה אינטרסים בלבנון. נוצרה אותה "פתחלנד", אותה מדינת "פתח" כביכול בתוך לבנון, שפגעה בעקיפין ובמישרין בישראל. כתוצאה מזה היתה מלחמת לבנון בשנת 1982.

היה ויכוח גדול לגבי המלחמה עצמה, אם היה נכון לצאת למלחמה הזאת לאחר 11 חודשים של שקט מוחלט בגבול הצפון. אין ספק שיישובי הצפון הוטרדו באופן חמור מאוד על=ידי המחבלים של אש"ף. במשך שנים אחדות היו תמונות קשות וטרגיות של ילדים שנפגעו. כתוצאה מכך יצאנו למלחמה שאמורה היתה להסתיים תוך זמן קצר. היא נקראה "מבצע", והוא היה אמור להימשך יומיים ולהגיע לעומק של 40 ק"מ.

המלחמה הזאת לא הסתיימה עד היום הזה. אני לא מאמין, שאילו היה בא מישהו לאלה שיזמו את המלחמה המיותרת הזאת, ביוני 1982, ואומר להם שנישאר בלבנון עוד 15 שנים ונשלם מחיר של למעלה מ=1,000 חיילים - אינני מאמין שמישהו היה אומר: או.קיי., אם זה הדבר, אנחנו נצא למלחמה הזאת. אני משוכנע, שאילו היה דבר זה ידוע להוגה הרעיון שנקרא אז "תוכנית אורנים", הוא לא היה מציע את המלחמה הזאת.

אני שואל את עצמי, למה אנחנו שם, איך אנחנו נמצאים שם כל כך הרבה שנים, איך אנחנו מוציאים שם הוצאה כספית כל כך כבדה מדי שנה - גם אם אין סעיף תקציב של הוצאות הביטחון בלבנון, כולנו יודעים שמדובר כאן בהוצאה מאוד מאוד גבוהה; אין מחיר למאמץ שלנו לשמור על חיי החיילים שנמצאים שם, ואנחנו נמצאים במיגון על גבי מיגון. אני חושב, שהסיבה העיקרית לשאלה, מדוע אנחנו עדיין שם, אחרי כל כך הרבה שנים, היא שכבר נמצאנו שם. כלומר, אילו היינו יוצאים מלבנון אחרי יומיים ואחרי 40 ק"מ או קצת יותר, אף אחד לא היה שואל: למה אתם יוצאים בלי שום דבר, למה אתם יוצאים סתם? כי היינו אומרים, שמילאנו את המשימה, באנו כדי לפגוע בתשתית של הפלסטינים בלבנון, והצלחנו. כיוון שנשארנו שם והסתבכנו עם העניין של רצח באשיר ג'מאייל והסתבכנו עם הכניסה לביירות וסברה ושתילה, התחלנו לחפש משלב מסוים את הסיבה ליציאה מלבנון. היינו זקוקים להסביר לעצמנו ולאחרים מדוע יום אחד אנחנו קמים ויוצאים מלבנון. אנחנו עדיין מחפשים את הסיבה הזאת.

אני זוכר שבשלב מסוים היה בארץ קונסנסוס. רבים בימין וגם רבים בשמאל אמרו, שאין להם שום דרישה להישאר בלבנון, כי זו לא ארץ=ישראל השלמה, אבל יצאו משם כאשר יצאו משם הסורים. למה רק אנחנו? יש כוחות אחרים, הסורים. הם יצאו - אנחנו נצא. בשלב מסוים הבנו שהסורים לא יצאו מלבנון. זה אולי לא הוגן, זה לא צודק ולא צריך להיות ככה - - -

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

למה? כי הם מאמינים בסוריה הגדולה.

<u>יוסף ביילין (העבודה):</u>

הם מאמינים בסוריה הגדולה. כמו שאתה, אדוני היושב=ראש, יודע היטב, ודאי שאין שגרירות סורית בלבנון ואין שגרירות לבנונית בסוריה. אז הבנו, שאם זה יהיה התנאי שלנו - וזה היה התנאי גם של הימין וגם של השמאל - אם זה יהיה התנאי שלנו, זאת אומרת שנישאר בלבנון.

אחר כך היה ניסיון להגיע למשא=ומתן עם לבנון באופן נפרד. הגענו להסכם שלום שעבד יפה מאוד, ב=17 במאי 1983. אני זוכר שהייתי כאן, בבית הזה, לא כחבר, אלא כצופה. היתה אז התלהבות. הקואליציה הצביעה בעד ההסכם והאופוזיציה נמנעה, כיוון שלא האמינה שניתן ליישם אותו. היא צדקה באמת, משום שלא היה עם מי לחתום על ההסכם הזה. אמין ג'מאייל, שהיה אז הנשיא, כבר היה חלש מאוד, וברור היה, שבמידה רבה מאוד, אם לא באופן מוחלט, הוא נמצא בידי הסורים.

אז השאלה היתה האם צה"ל יוצא מלבנון גם כאשר אין בידיו הסכם שלום עם לבנון או עם סוריה. זו היתה המחלוקת של שנת 1984, כאשר אחרי שנתיים, עם מחיר גבוה מאוד, של 600 חיילים, היה צה"ל צריך להחליט מה הוא עושה בלבנון. ב=1984 היו בחירות, ומפלגת העבודה העלתה אז שני דברים על סדר=היום: לשים קץ לאינפלציה - וזה מתחבר לדיונים הרבים שלנו, ששואלים עם איזו ירושה הגענו. אני חושב, שהירושה שבה זכה כראש ממשלה ב=1984 היתה אולי הירושה הכבדה מכול, מבחינה כלכלית. 450% אינפלציה.

דבר שני שהיה על סדר=היום הוא היציאה מלבנון. כאשר נסתיימו הבחירות היה יתרון למפלגת העבודה; היתה ממשלת אחדות לאומית שפרס עמד בראשה ויצחק רבין היה שר הביטחון. השאלה העיקרית היתה אותה שאלה: האם יוצאים מהבוץ הלבנוני גם בלי שיש הסכם עם לבנון או עם סוריה? אמרו שלא, ויש לקיים משא=ומתן. נשלחו קצינים ואזרחים לקיים משא=ומתן בנקורה כדי להגיע להבנה כלשהי עם הלבנונים.

כבר אמרנו להם ששלום עם סוריה לא יהיה עכשיו, אמרנו להם: אנו מבינים שאת הסכם השלום עם לבנון לא תקיימו, לפחות תנו לנו דבר=מה, איזה דבר שנוכל לצאת ולדעת שאנו יוצאים משם ולא מתנפלים עלינו. הלבנונים אמרו: לא ניתן לכם שום דבר, כי אנחנו אחוזים בצבת בידי הסורים. הסורים אמרו ללבנונים שלא יבטיחו לישראל שום דבר.

כאשר בסוף דצמבר 1984 הסתבר שאי=אפשר להגיע לשום הבנה עם הלבנונים, קיבלה ממשלת ישראל החלטה - ב=14 בינואר 1985 - שאמרה: צה"ל חוזר לגבול הבין=לאומי;

תוקם רצועת ביטחון - רצועת ביטחון היתה כבר קודם, אך הוצבה אז כגוש אחד ולא ככמה מובלעות; צד"ל יפעל ברצועת הביטחון בגיבוי של צה"ל. אחרי ויכוח גדול מאוד, שבו היתה לי הזכות להשתתף כמזכיר הממשלה, נתקבלה החלטה על היציאה החד=צדדית מלבנון, בלי שום הבטחה מהצד השני.

היו"ר ש' בן=צור:

תוך הישארות ברצועת הביטחון.

יוסף ביילין (העבודה):

של צד"ל.

היו"ר ש' בן=צור:

כן. אבל גם אנחנו היינו שם.

יוסף ביילין (העבודה):

היום מותר אולי לגלות שהיינו שם עם 103 חונכים.

היו"ר ש' בן=צור:

103 חונכים של צה"ל.

יוסף ביילין (העבודה):

כאשר הצלחנו להשלים את המהלך ביוני 1985, לאחר שבמשך חצי שנה היתה יציאה בשלבים מדרום=לבנון, נבנתה רצועת ביטחון. צד"ל בראשות הגנרל לאחד נמצא ברצועה בכל המוצבים, וצה"ל נמצא בדרום=לבנון רק כחונכים - כך זה נקרא אז - 103 חונכים.

אם אתם זוכרים, צה"ל יצא מלבנון. החייל האחרון יצא מלבנון, והיו תמונות בכל

העיתונים, מחיאות כפיים והתרגשות גדולה מאוד. יצחק שמיר אמר אז, שזו החלטה נוראה, משום שזה יביא למרחץ דמים. היה ויכוח דומה לוויכוח שקיים היום, וצה"ל יצא מלבנון.

היו"ר ש' בן=צור:

האינפלציה קטנה.

יוסף ביילין (העבודה):

מאוד קטנה. מלת המפתח של החלטת הממשלה מינואר 1985 היתה: "בגיבוי". לא נאמר אף פעם לשרים ולעולם מהו הגיבוי הזה. ההחלטה היתה בזמן נתון בראשית המהלך. אז קרה אותו תהליך של וייטנמיזציה ביחסים שלנו עם לבנון; לא שאפשר באמת להשוות את לבנון לווייטנם, שהרי וייטנם היתה רחוקה מאוד מאמריקה, ואילו לבנון היא בגבולנו. אלא שמה שקרה בווייטנם בהקשר של תגבור הכוחות הווייטנמיים מול ה"וייטקונג" קרה גם לנו.

למה חזרנו ללבנון, הרי היתה החלטה שבוצעה - לצאת משם, ולא היתה החלטה אחרת; שום ממשלה אחרת לא קיבלה החלטה לחזור ללבנון. איך זה שפתאום היום, בימים האחרונים של 1997, אנחנו נמצאים בלבנון ומנהלים ויכוחים ומשחקי סימולציה, ולצערנו נפגעים אנשים? השנה הזאת היתה שנת השיא בפגיעות - 39 חיילים נהרגו בלבנון, ואם אתה מוסיף את אסון המסוקים זה כ=120 חיילים בשנה אחת. זה דבר נורא. איך התקבלה החלטה הזאת? הרי לא היתה החלטה, וזה הדבר החמור ביותר.

אני לא בטוח שאנשי הבית מודעים לשאלה הזאת. הרי צה"ל חזר ללבנון בלי החלטה, אלא כתוצאה מסדרה של החלטות אינקרמנטליות, מצטברות. כל פעם היה צד"ל מגיע ואומר, שיש לנו עכשיו אויב חדש. במקום אש"ף, שכבר עבר לתוניס יש לנו ה"חיזבאללה". הם אמרו שהם זקוקים לעוד תגבור קטן כדי להתגבר עליהם; זו לא בעיה גדולה. רק תיתנו לנו עוד פלוגה, יחידה, מחלקה, ונוכל להתגבר עליהם. מערכת הביטחון, או שר הביטחון בכל עת, אם זה היה רבין אם זה היה ארנס או אחרים, אמרו: בבקשה, זה באמת הגיוני; נשלח עוד מחלקה - זה לא דבר גדול, בשביל זה לא צריך להטריח את הממשלה או הקבינט, וודאי שלא את הכנסת. נשלח עוד מחלקה, נחזק את צד"ל, ויחד נוכל לגבור על אויבינו.

וכך בעצם, מה שנקרא: "חזרנו אלייך שנית". אותו דבר קרה בווייטנם. מה קרה בווייטנם? כאשר הצבא האמריקני בא לג'ונסון ואמר לו: מה שיש פה, זה ילדים חצי עירומים, ה"וויטקונג". מה הבעיה לצבא הכי גדול בעולם להתגבר על ה"וויטקונג"? כל מה שצריך הוא עוד פלוגה, עוד יחידה, עוד גדוד, עוד חטיבה, עוד עוצבה - תשלח לווייטנם, ואנחנו נוכל להתגבר על ה"וויטקונג". עד שנהרגו בווייטנם 58,000 חיילים.

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת ביילין, אני מבקש את סליחתך, הדברים שאתה אומר מאוד מעניינים אותי, ואני מתאר לעצמי, שמי שצופה בנו בשעה כזאת, כשעוד מעט יאיר השחר - זו סוגיה מעניינת מאוד ונוגעת להרבה מאוד אנשים. עד כאן הצגת את הבעיה, מה הפתרון? חוץ מאשר לבוא ולהגיד: אני מציע לעזוב את לבנון. אתה בוודאי לא מציע את זה ככה.

יוסף ביילין (העבודה):

לא, אני לא מציע את זה כך; אני מציע את זה קרוב לכך. אני מציע דבר כזה: ישראל מודיעה על כוונתה לעזוב את לבנון גם בלי הסכם עם סוריה, ובכך תיטול מאסד את זכות הווטו על ההימצאות שלנו בלבנון או היציאה שלנו מלבנון. במשך כחצי שנה היא תגיע להבנות כדי להבטיח את עתידו של צד"ל, כדי שהוא לא ייפגע; כי זה חשוב לנו מאוד, גם מבחינה מוסרית וגם מבחינה פרקטית. מדובר כאן בהוצאה כספית, גם כדי לסדר חלק מהאנשים האלה בחוץ=לארץ, וגם לפי ההצעה לסדר חלק מהאנשים האלה בארץ. במקביל לכך תיבנה גדר ביטחון לאורך כל הגבול שבין ישראל ללבנון. חלק מהגדר הזאת קיים, ויש מקום לשפר אותה. זה, שוב, דבר שיעלה כסף.

ארצות=הברית תודיע לסוריה - ולפי מיטב הכרתי היא מוכנה לכך; ארצות=הברית תודיע לסוריה, שישראל יוצאת מלבנון. היא לא עושה את זה כצעד נגד סוריה, אלא כצעד למימוש ההחלטות שהתקבלו בעבר וכדי למנוע הרג מיותר של אנשים. אם סוריה - וזאת לפי דעתי הנקודה המרכזית - אם סוריה תעז לפגוע בישראל, במישרין או בעקיפין, לאחר יציאתה, ארצות=הברית תראה בה מדינה כמו לוב, כמו עירק, ותטיל סנקציות על סוריה.

היו"ר ש' בן=צור:

האם ארצות=הברית מוכנה לזה?

יוסף ביילין (העבודה):

אני לא יכול לדבר בשמה, אבל אני יכול להגיד, שלפי מיטב הערכתי היא מוכנה לדבר הזה. אנחנו נצא משם במסגרת החלטת מועצת הביטחון 425 מ=1978, שקוראת - - -

קריאה:

- - -

יוסף ביילין (העבודה):

כן, שקוראת - - -

קריאה:

- - -

היו"ר ש' בן=צור:

לא, זה לפי בקשתי.

יוסף ביילין (העבודה):

האמת היא, שאילו היית פה קודם, חבר הכנסת בן=אליעזר, אני לא הייתי טורח ומסביר את זה, כי אתה הרי יודע את החומר. אך היו כאן אנשים שרצו לשמוע את זה.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

ראיתי שרענן - - -

יוסף ביילין (העבודה):

הדבר האחרון הוא, שנצא במסגרת הבנות "ענבי זעם". הבנות "ענבי זעם" אומרות, שישראל והקרובים אליה לא יפגעו באזרחים בלבנון, שגורמים צבאיים בלבנון לא יפגעו באזרחים ישראלים, וששני הצדדים זכאים להגן על עצמם. אף אחד לא יוכל להגיד לנו, שמשום שיצאנו מלבנון ההבנות לא משחקות תפקיד. להיפך, ההבנות האלה ימשיכו לפעול. יש ועדת מעקב עם סוריה, עם צרפת, עם לבנון ועם ארצות=הברית וישראל, והיא תוסיף ותפעל גם כאשר נצא משם. כך שאם חלילה תהיה פגיעה, אלימות - ואף אחד לא יכול להבטיח שדבר כזה לא יהיה - כבר יש לנו מסגרת ההבנות שאתה נוכל לפעול ובמסגרתה גם נוכל להצדיק החלטה שלנו על פעילות נגד המפגעים בנו, חלילה.

היו"ר ש' בן=צור:

אבל מנקודת המוצא שלך, כתגובה על פעילות נגד פגיעות בישראל, המצב שלנו יהיה יותר קשה.

יוסף ביילין (העבודה):

יותר קל, כי ידינו יהיו חופשיות. אנחנו לא נהיה על אדמה זרה, לא נהיה במדינה ערבית, אלא נהיה בגבולנו ונגן על אדמתנו מגבולנו ולא מחוץ=לארץ. אם ינסו לפגוע בנו כאשר נהיה בארצנו, ידינו יהיו הרבה יותר חופשיות להשיב למפגעים בנו כגמולם. תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה. המשך יבוא, מסכים?

יוסף ביילין (העבודה):

המשך יבוא בוודאי.

היו"ר ש' בן=צור:

חברת הכנסת נעמי חזן, בואי תנעימי לנו עם חזן מסוים בשעת בוקר מוקדמת.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, צופי הלילה או הבוקר, אני מאוד מתפתה להמשיך בכיוון של חבר הכנסת ביילין, כי חבר הכנסת ביילין ואנוכי ועוד חברי כנסת רבים, גם מהקואליציה וגם מהאופוזיציה, חברים בתנועה חדשה של יציאה בשלום מלבנון. אבל אני חושבת, שחבר הכנסת ביילין נאם נאום מאוד מעניין, שבו הוא פיתח את עיקרי הדברים, גם מבחינה היסטורית, וגם את הפתרונות. על כן תרשה לי ללכת לכיוון קצת אחר.

היו"ר ש' בן=צור:

הרשות נתונה.

נעמי חזן (מרצ):

הדיון שהתפתח פה מהשעה 01:00 ועד השעה 02:30 היה דיון יחד עם חבר הכנסת שבח וייס וחבר הכנסת שלמה בן=עמי ואני כיושבת=ראש. דיברנו על התפתחות מערכת השלטון והמשטר במדינת ישראל, כאשר האירועים של השבוע=שבועיים האחרונים, בעיקר סביב התקציב, אבל לא רק סביב התקציב, העלו תהיות מאוד מאוד עמוקות, והייתי אומרת גם קשות, לגבי מה קורה למערכת השלטון שלנו.

ברשותך, אדוני היושב=ראש, בחיי הקודמים ביליתי שעות רבות בהר=הצופים והרציתי בנושאים של פוליטיקה השוואתית. תחום ההתמחות האחד שלי היה דווקא המשטרים האוטוריטריים, בעיקר באפריקה אבל גם באמריקה הלטינית, באסיה ובמזרח התיכון. מהר מאוד אומר, שתחום ההתמחות השני שלי מבחינה מקצועית היה ועודנו תהליכי דמוקרטיזציה. אני רוצה לספר, אם תרשה לי, ונעשה את זה אולי יחד, זה יעזור לי לפתח כמה מהרעיונות.

רציתי לתאר ולנתח איך משטר שנבחר בצורה דמוקרטית הפך בהדרגה למשטר אוטוריטרי

ומה היו התוצאות. בניתוח השוואתי צריך תמיד לראות את הדמיון, וכמובן גם את ההבדלים. אני רוצה לקחת כשנת בסיס את 1960, כשלאנשים רבים ידוע ששנה זו נחשבת לשנת העצמאות של אפריקה. אין באפריקה מדינה שיצאה לעצמאות, מעול הקולוניאליזם, כמו גאנה ב=1957, שלא באה לשלטון שלא באמצעות בחירות דמוקרטיות. תמיד בשלב האחרון של הדה=קולוניזציה היו בחירות רב=מפלגתיות אמיתיות. זה היה ברור לחלוטין, שהמדינות הללו, כמו גאנה, חוף=השנהב, ניגריה, קניה, שהיו בה דווקא היום בחירות, יוצאות לעצמאות. השלב האחרון, ממש ערב קבלת העצמאות או השגת העצמאות, היה בחירות רב=מפלגתיות, כאשר גורמים שונים התחרו בינם לבין עצמם על השלטון, וברוב המקרים ניצח מי שהנהיג את התנועה האנטי=קולוניאלית.

הוקמו פרלמנטים בכל האזורים דוברי האנגלית. הפרלמנטים הללו היו פרלמנטים במודל בריטי, מה שנקרא מודל וסטמינסטר, כלומר דמוקרטיה פרלמנטרית. כאשר בראשות הממשלה - - -

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

מין בית תחתון ובית עליון?

<u>נעמי חזן (מרצ):</u>

לא, בדרך כלל רק בית אחד. בכמה מקומות היו שני בתים, אבל בדרך כלל רק בית אחד. בניגריה היו שניים, כי יש שם מדינה מאוד גדולה ומאוד מורכבת. בדרך כלל היה בית אחד, כאשר ראש המפלגה הגדולה ביותר קיבל על עצמו את ראשות הממשלה, הרכיב ממשלה והחל לשלוט בהדרגה. אין מדינה ביבשת האפריקנית, וזה מאוד דומה לאמריקה הלטינית, שקיבלה עצמאות, שבתוך פרק זמן קצר יחסית - שנה, שנתיים, שלוש שנים - לא היה בה מעבר משיטה פרלמנטרית לשיטה נשיאותית. זה מאוד מעניין.

השיטה הנשיאותית הונהגה בתהליך מאוד מאוד ברור. קודם כול קצת שידול של האופוזיציה: בואו תצטרפו אלינו. אנחנו בתחילת הדרך. יש המון בעיות, בעיות חברתיות, בעיות של פיתוח כלכלי, בעיות של מדיניות חוץ, בפעם הראשונה בהיסטוריה. עדיף ללכת בדרך של מה שנקרא במונחים שלנו ממשלת אחדות לאומית. ולכן, קצת בשכנוע, קצת, אני מודה, גם בשיחוד, העבירו חברי אופוזיציה רבים לתוך הקואליציה. אחר כך

ראו שעדיין יש כאלה שמעדיפים להיות באופוזיציה, שאינם מסכימים עם הממשלה. בהם טיפלו בשיטות קצת יותר נוקשות - מעצרים, לפעמים היעלמויות למיניהן. השלב השלישי של המעבר הזה היה שלב של מתקפה חזיתית על שלושה מוסדות מרכזיים של המדינה.

קודם כול, וזה לא יפליא אותך, התקשורת. הרי התקשורת עוינת, היא בעייתית, ולכן צריך - א. להשתלט על התקשורת; ב. לכוון אותה. ודאי וודאי גם להשתיק כל אמצעי תקשורת אחרים. זה המוסד הראשון.

הרי חלק מן המהלכים האלה לא היו חוקיים, ועל כן, חבר הכנסת בוים, באמצע ההרצאה על מעבר ממשטר דמוקרטי לאוטוריטרי, אני חושבת שהנאום הזה הוא מאוד מאוד חיוני - דווקא למה שקורה אצלנו. אני לא סתם מנתחת את התהליך.

המוסד השני שהיה מושא המתקפות של הנשיא שרצה באמת לקצץ את הכנפיים של האופוזיציה הוא בתי=המשפט. משום שהמהלכים לא היו בהכרח מהלכים חוקיים, אזי צריך היה לתקוף את הרכב השופטים, את החלטות בתי=המשפט וכדומה.

הדבר השלישי, וזה מסוכן מאוד, אולי הדבר הכי מסוכן, הוא התקפה על כוחות הביטחון הרשמיים. מדוע? משום שהם אנשי מקצוע, והם פרופסיונליים, והם אמונים על הגנת המדינה. אז אי=אפשר לסמוך עליהם תמיד, או לא היה ניתן לסמוך עליהם, לתת מגננה לנשיא ולממשלה שלא בהכרח פועלים על=פי כל הכללים.

אמרתי בפתח דברי, שהתהליך הזה של מעבר ממשטר רב=מפלגתי דמוקרטי למשטר שאנחנו מגדירים אותו אוטוריטרי לקח שנה, שנתיים, שלוש שנים, לא הרבה יותר. אני מדברת, אדוני וחברי הכנסת, על 51 מדינות. כמעט לא נותרה ביבשת מדינה שנשארה דמוקרטית. זה תהליך עקבי ושיטתי לחלוטין.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

כמה זמן לקח המעבר בין משטר פרלמנטרי לנשיאותי? זה משתנה?

<u>נעמי חזן (מרצ):</u>

זה משתנה. במקרה של גאנה, מדינה שאני באמת מכירה היטב, זה לקח מ=1957 עד 1960. במקרה של גיניאה - מ=1958 עד 1960. במקרה של קניה - היא קיבלה את זה טיפה מאוחר, כי היו אירועים סביב ה"מאו=מאו", אני הייתי אומרת מ=1963 עד 1965, לא יותר.

היו"ר ש' בן=צור:

קצר.

נעמי חזן (מרצ):

קצר מאוד, שנתיים=שלוש שנים. תהליך מאוד מאוד ברור.

עכשיו, אם תרשה לי, אדוני, אני רוצה רק לתת כמה קווי מיתאר של המשטרים האוטוריטריים הללו, כי גם מהם אפשר ללמוד משהו. אעשה את זה מאוד בקצרה, ברשותך, כדי להגיע לכמה מסקנות השוואתיות.

איך מתנהל משטר אוטוריטרי? קודם כול, בכל משטר אוטוריטרי המנהיג הוא במרכז, אין ספק. המשטרים האלה, על=פי הגדרה, הם מאוד ריכוזיים, אבל היה ברור לחוקרים שהם ריכוזיים מצד אחד, ומצד שני מערכת השליטה היא מאוד מאוד חלשה. אי=אפשר לקבל החלטות, לא היה ניתן, ללא אמירה של המנהיג עצמו. אבל האם המנהיג עצמו הצליח לשלוט במה שנעשה? התשובה היא בדרך כלל - לא.

אנחנו ראינו תופעה, ואני חושבת שהיא מאוד מוכרת, מהימים האחרונים, של ריכוזיות יתר, יחד עם חוסר שליטה מוחלטת. כשאין שליטה מוחלטת, צריך לתמרן בנסיבות שהן לא פשוטות, ולכן צריך לפתח כלים לתמרון במצב כזה.

כלי ראשון, מעניין, הוא תחלופה מתמדת בתוך הרכב הממשלה. אם יש שר שאיננו משתף פעולה במיוחד, דואגים שהוא יתפוטר. מכניסים במקומו מישהו אחר, שירצה יותר את רצונות המנהיג וכדומה. ריכוזיות ללא שליטה, כלי ראשון, לא לפתרון בעיות, אבל להמשך שלטון. רוטציה מתמדת, כל הזמן רוטציה. אגב, תופעה מאוד מעניינת, שראינו אותה גם בארץ בשנה וחצי האחרונה, לצערי הרב יותר מדי, אצל מנהיג שנבחר ישירות.

כלי שני, גם הוא, לדאבוני הרב, מאוד מוכר: משום שאי=אפשר לסמוך תמיד על השרים, כי השרים הם בכל זאת אנשים פוליטיים, מה עשו ומה עושים במשטרים אוטוריטריים? המנהיג בודק מסביב, ועוטף את עצמו ביועצים אישיים, שאין להם מעמד ציבורי, שלא תמיד יודעים מה שמותיהם, אבל הם יועצי החצר, הם האנשים שאתם הוא מתייעץ, שאותם הוא שולח למשא=ומתן. אגב, שוב, לא בהכרח מקבלים משכורת.

אני כבר מסיימת, אדוני, אפרט רק את שני הכלים הנוספים. רוטציות, יועצים בלתי פורמליים, סדרה של תרגילים, כי בכל זאת אם אי=אפשר לתמרן, אז מפזרים הבטחות בשפע, ומקווים שיאמינו.

הכלי הרביעי הוא כלי שנקרא בספרות המדעית פטרונאז'. לכל שר, או לכל אדם חזק, נותנים חלקה כלשהי, וגם מממנים אותה חלקה, ובאמצעות הפטרון הגדול, קרי, הנשיא, והפטרון הקטן, השר מתחתיו, מנסים להשתיק מגזרים מאוד ברורים, וליצור שקט תעשייתי.

אדוני, במשטרים האוטוריטריים הללו קשה להביא חזון. במשטרים האוטוריטריים הללו ריכוזיות פוגעת ביכולת שליטה. במשטרים האוטוריטריים הללו - כל אחד נפל בגלל בידוד אדיר של המנהיג. גם המערכת השלטונית, וגם החברה שהוא היה אמון עליה. המשטרים האלה הם חלשים, הם אנרכיים, הם לא יוצרים צמיחה, הם אנטי=דמוקרטיים.

אדוני, ממה שאני יודעת, וזה לא מעט, על פיתוח והתפתחות של משטרים אוטוריטריים, אני חוששת שאני רואה היום - -

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

בואי נגיד שאת מזהירה.

<u>נעמי חזן (מרצ):</u>

- - תהליכים שהם מוכרים לי ממקומות אחרים, ואני מאוד מאוד מקווה שאנחנו נצליח למנוע התפתחות תהליכים כאלה בקרבנו. תודה רבה לך, אדוני, ולילה טוב.

היו"ר ש' בן=צור:

אני ממש מודה לך, באמת מודה לך. הרצאה מאוד מעניינת.

נשמע את חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר, בבקשה.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

כן, אדוני. מקווה שלא תירדם.

היו"ר ש' בן=צור:

אני לא ארדם, אני ער.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, אני הכנתי נאום גדול בעניין התקציב, בעניין הבינוי, אבל אחרי שיוסי ביילין פתח עוד הפעם בסיפור הבלהות, שגם נעמי חזן, חברתי, הצטרפה אליו בלי לבדוק באמצע מה שקרה, והוא התחיל לדבר עוד הפעם על היציאה מלבנון, אני אומר, אל אלוהים, עוד כמה פעמים נבוא ונחזור ונסביר שאנשים מדברים היום בססמאות - ואני מעריך מאוד את ביילין, ואני יודע שהאיש הזה הוא איש חושב ואיש רציני, אבל, לצערי הגדול, האיש הזה - - -

בהזדמנות זו אני רוצה גם להודות ליהודי יקר מאוד, גיא דורון ממרצ, שדואג לנו, להעיר את חברי הכנסת. אבל אתה יודע מה שאתה עשית עם נעמי? נעמי נתנה לנו פה הרצאה. כמעט יצאתי מדעתי, אבל היא היתה כל כך מעניינת, שהקשבתי מהתחלה ועד הסוף. נעמי, תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

ההרצאה שלה היתה בנויה בשום שכל.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

ראיתי שאתה - - -

היו"ר ש' בן=צור:

למדתי מדעי המדינה, לכן - - -

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

אני מוכרח לומר לך, אחרי התודות לגיא, שחשבתי לדבר על נושאי כלכלה, אבל אני מעדיף להתמקד בנושא לבנון, אחרי שראיתי את שר האוצר לשעבר, בייגה, יושב פה. אני מניח שהוא ייגע בנושא הזה. לכן, אני רוצה לומר שוב: הסוגיה הלבנונית הזאת, לצערי הגדול, הפכה את הבית הזה לבמה, כשמימין ומשמאל התחילה התפלגות מעניינת, מי תומך ביציאה מיידית ומי בעד להישאר שם באזור. כאדם שבזמנו, מטעם הממשלה, יצר את הקשר עם הפלנגות, הייתי הראשון שחדר לביירות, הראשון שהקים את הגדר הטובה, הראשון שהקים את מה שנקרא אזור דרום=לבנון, אני מוכרח לומר לך, אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, שגם אני נמנה עם אלו שאין להם שום עניין להישאר שם דקה אחת.

אלא מה? כל רעיון הכניסה שלנו ללבנון, והיציאה המבוקרת מלבנון, וההישארות שלנו כפי שהיא, באו כדי להבטיח דבר אחד ויחיד - שאותם לילות סיוט שהיו נחלתם של ילדים, של אמהות, של משפחות בצפון הארץ, ובמפורש בגליל העליון, לא יחזרו על עצמם. למדינת ישראל לא היה לרגע עניין להיכנס לשם כדי להישאר. היה לנו עניין ללכת ולעשות כל מאמץ כדי להרחיק את האש וכדי לבנות איזה כוח שיבלום את האפשרות שפעילות ה"חיזבאללה" תעבור את הגדר ותתמקד ביצירת תוהו ובוהו באזורים לאורך הגבול.

אדוני היושב=ראש, בשנים 1974, 1975, 1976, 1977, הייתי מפקד חטיבה באזור הצפון. אני נכנסתי לשם בדיוק יום אחרי הטבח שהיה במעלות. כולנו זוכרים את הטבח הנורא שהיה שם. מינה אותי אז רפול, אז אלוף פיקוד הצפון. מוטה היה אז הרמטכ"ל. אני התמניתי להיות מפקד החטיבה באזור ההוא. שנה וחצי פעלנו, לילה לילה, למניעת חדירות. לילה לילה. היו שם מקרים שלילה אחרי לילה, כמעט באותה נקודת פריצה,

חדרו מחבלים ועשו שמות באזור הגבול. תודה לאל, באותה שנת תופת חיסלנו את כל החוליות האלה. גדל לנו דור שגדל לצלילי ה"קטיושות" והפגזים והמרגמות והכדורים והפחד, דור שגדל בתוככי המקלטים, וטוב שהחלטנו לעשות לזה סוף.

אני הייתי בין אלה שהלכו לשם ועשו ימים כלילות, בעצם שנים ישבתי שם. את משפחתי הבאתי לשם, וגרנו בקיבוץ סאסא, לאורך קו המערכת. אני אומר שוב, לא היה לנו רגע אחד של חשיבה להישאר בדרכי לבנון גופא. כל מה שרצינו זה שקט.

אין בלבנון עם מי לגמור עניין. מול הטענות שיוסי ביילין העלה: אנחנו נצא כאשר - - -. אין עם מי. לבנון זה חבל ארץ שעליו יושבים כל מיני, דרוזים, אבל גם זה לא הומוגני, חלק בשוף וחלק בחצבאיה. שיעים, חלק "אמל" וחלק "חיזבאללה". סונים בצפון באזור זע'רתא. נוצרים מכל הסוגים, כאשר המרונים הם מובילי הפלנגות שם. אין לך עם מי לגמור שם דבר. זו ארץ עקובה מדם שאין בה משטר.

היו"ר ש' בן=צור:

אני מאוד מעריך ומוקיר את פועלך, באמת ברצינות. אבל אתה מסכים אתי שהמצב היום - - - מה אתה מציע? אתה אומר: להשאיר את המצב כפי שהוא?

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

לא.

היו"ר ש' בן=צור:

אתה חייב למצוא פתרון.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

אני אענה לך. אני מחפש את הפתרון.

היו"ר ש' בן=צור:

עד השעה 05:00 אני נמצא פה היום. אני רוצה לומר לך, לו יצויר שאנחנו כן היינו מגיעים להסכם, הלוא באמת לבנון זה בוץ - - -

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

להסכם עם מי?

היו"ר ש' בן=צור:

עם השולט, והשולט שם זה סוריה.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

או...

היו"ר ש' בן=צור:

אז לא אכפת לי, אגב, הלוא באמת ממילא הם שולטים שם.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

אז אני אומר לך שוב, תקשיב לי טוב. אני מקווה שאדוני שומע את מה שהוא אמר, וזה יפה מאוד, כי בעצם זה הגוף היחיד שאתו אתה יכול לגמור עניין. אין מישהו אחר. אגב, עשינו פעם הסכם, אני לא יודע אם אתה יודע, בראש ההסכם עמד תת=אלוף עמוס גלבוע, הוא חתם על ההסכם. ההסכם הזה ארך שעתיים ושבע דקות, למען ההיסטוריה. אחרי שעתיים ושבע דקות התחילו "קטיושות". אמרנו, רק רגע, החבר'ה שחתמו על ההסכם לא הגיעו לישראל. אין לך עם מי לדבר שם, לא עם הלבנונים.

אני מסכים אתך, הסיכוי היחיד לעשות משהו זה לחתום עם מי שמחזיק את המפתח, בעצם את השליטה, בתוך לבנון. מי שמחזיק את השליטה בלבנון זה הסורים. אלא מה? הסורים לא מוכנים לשבת אתנו. הסורים מוכנים, אם אתה רוצה ללכת מחר בבוקר ולפנות

את לבנון, אבל אל תהיה בטוח שהסורים מוכנים מחר לשבת. איזה עניין יש להם לשבת? איזה עניין יש להם? הרי הם היום משתמשים בלבנון וב"חיזבאללה" בכל מה שקורה שם, כשידיהם נקיות, כדי לעשות לנו את המוות בלילות, ואנחנו מתמודדים עם זה. איזה עניין יש?

המסקנה היא - ואני מניח שאדוני מכיר את זה לא פחות ממני - רק הסכם כולל עם סוריה; הסכם כולל, שידבר על רמת=הגולן ועל הלבנון, יכול להביא אותנו ליציאה מהסבך הזה, ולהחזיר את בנינו הביתה, כשאנחנו הפעם יכולים לישון בשקט, שכן הגבול הלבנוני יהיה מובטח. מי שזוכר מתי חתמנו עם הסורים לאחרונה על ההסכם ומה קרה ברמת=הגולן מאז יבין, שגם ציפור לא עברה את הגבול, והשליט הסורי כיבד הסכם זה, כמו ששום שליט לא כיבד.

אלא מה? אתה, בשביל לשבת היום מול סוריה - יש נוסחה אחת, והנוסחה אומרת, שאנחנו חייבים לשבת מתוך עניין, ולהגיע אתם לאיזה הסדר. אדוני היושב=ראש, אני הייתי בין אלו שנלחמו במוצבים של דרבשייה, ג'לבינה ודוריג'את ודרדרה ותל=עזזיאת ותל אל=פאחר, ואני יכול לומר לך דבר אחד: עלינו לשם לא מטעמים אידיאולוגיים. שם לא היתה ארץ=ישראל. ארץ=ישראל, אם כבר, היתה ביהודה ובשומרון, שם ערש ההיסטוריה שלנו. לא שם. לשם עלינו מטעמים של ביטחון, רק מטעמים של ביטחון. על כן, כל נוסחה שתבטיח לנו, שהביטחון שלנו יישמר, יתקיים, ולא נחזור שוב לימי הסיוט שהיו, היא כשרה בעיני. גם אם המחיר הוא ירידה מרמת=הגולן.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

כל רמת=הגולן?

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

גם אם המחיר הוא ירידה מרמת=הגולן, לא אמרתי כל רמת=הגולן. אם אתה שואל לדעתי, ולא אתחמק, אני אומר לך עוד הפעם, כאיש צבא, כאדם שנחשב לנץ: לא אכפת לי לרדת עד לאותו גבול שהיה; משמע, לא עד הכינרת, אלא הגבול הבין=לאומי. כן. אם הדבר הזה משרת אותי, להפסיק את המלחמה בלבנון, להיכנס למהלך של משא=ומתן רציני כדי להגיע לשלום עם סוריה, אבל זה לא רק זה. אדוני בקיא יותר ממני ויודע, ששני

עמודי התווך של המזרח התיכון היום, כדי לראות מזרח תיכון אחר, אלה שתי ארצות: מצרים וסוריה. נפתחת הדלת עם סוריה, הרי שיש לנו לפחות עוד 14 מדינות, גם בצפון=אפריקה, אבל בעיקר בארצות המפרץ, שיפתחו אתנו בשלום.

כל ממשלה חייבת, בניגוד למה שקורה פה, להגדיר את יעד האיום שלה לאורך שנים. האיום המרכזי שמרחף על הקיום שלנו, הקיום של המזרח התיכון, ומהווה סכנה לעולם, הוא אירן, לא משהו אחר. על כן, כל מה שאנחנו עושים, אנחנו חייבים לעשות מתוך ראייה של החלשה של אירן. הסכם עם סוריה, אדוני היושב=ראש, הוא אחת החוליות היותר=מרכזיות והיותר=חשובות כדי לבודד את אירן, שכן האלטרנטיבה היא קו אסטרטגי שהיום כבר נרקם, שמתחיל באירן, עובר את עירק, מגיע לסוריה, ולאט לאט אנחנו חשים שמתחיל לטפס לטורקיה.

אנחנו חייבים לראות את הדבר הזה ולהגדיר לעצמנו מהו יעד האיום שלנו, ומולו, מה אנחנו רוצים. נכון, אדוני היושב=ראש, וגם בזה אתה בקיא יותר ממני, אין אהבה בין העמים. המושג הזה לא קיים, וגם לא היה מעולם. אבל מה שכן קיים הוא מגרש ההזדמנויות של מפגשי אינטרסים. אני חושב, שהיום בעולם הערבי, במזרח התיכון ובישראל, יש לפחות אחדות בכל הקשור לאיום העתידי על האזור הזה. תאמין לי, אנחנו חוששים, הם רועדים מפחד, משום שהאסלאם הקיצוני פורץ שם כמעט בכל חלקה, וראה מה שקורה בתוך סוריה, ראה מה שקרה במצרים עכשיו, לא מזמן. מי עשה את זה אם לא "האחים המוסלמים"? זה קורה גם בירדן, וזה קורה באלג'יריה, וזה נמצא בלוב, וזה נמצא בכל מקום ומקום. משמעות הדבר הזה היא, שההיסטוריה זימנה לנו היום מפגש היסטורי, שדרכו נוכל ללכת ולבסס את הבית שלנו אחרת.

ביטחון לאומי איננו רק ביטחון. ביטחון לאומי הוא בראש ובראשונה כלכלה וחברה. אם אין לך כלכלה וחברה, אם אין לך החוסן החברתי, שום כלי לא יעזור. ראה מה שקרה ברוסיה הגדולה, איך הדבר האדיר הזה קרס כולו כמו מגדל של נייר. על כן, אדוני, אני חושב, שעם כל הכאב, וגם קשה לי לראות את כל הוויכוחים האלו דווקא כשהחיילים שלנו משרתים - בני נקרא למילואים לשם, אני יודע שבנים של אלפי חברים שלנו הולכים לשם ומשרתים באמונה רבה שהממשלה, וכל ממשלה, עושה כל מאמץ גם כדי באמת לשמור על הביטחון של תושבי הגליל וגם כדי לחלץ אותנו משם. לא ייתכן, שכאשר הבנים, הילדים שלנו, הנכדים שלנו, עושים שם מלאכת שמירה, מלאכת קודש יום ולילה, הדיון הזה והוויכוח הזה ימשיכו גם בבית הזה. אני מודה לך, אדוני.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה. מעניין. ברוך תהיה.

חבר הכנסת בייגה שוחט, אתה רוצה בוודאי לדבר על שוק ההון.

אברהם שוחט (העבודה):

לא. יושב פה מנהל בית=ספר, יושב פה מורה מהסתדרות המורים.

היו"ר ש' בן=צור:

מורה, מנהל, מפקח הייתי.

אברהם שוחט (העבודה):

פואד דיבר על הצפון, אני אדבר על הדרום.

היו"ר ש' בן=צור:

אומרים: הרוצה להחכים ידרים.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, אני לא יודע אם בשעה 04:00 כבר מותר להגיד בוקר טוב - - -

היו"ר ש' בן=צור:

בוקר טוב ישראל.

אברהם שוחט (העבודה):

בוקר טוב ישראל. במהלך הימים האלה, ועוד אולי הימים שיבואו, ואולי בכלל עד חודש מרס, אנחנו נדבר. אני לא יודע, אין לי מושג מה גמרו בלילה. גמרו משהו, זאב?

היו"ר ש' בן=צור:

עדיין לא, הם יושבים שם.

אברהם שוחט (העבודה):

עדיין לא. יצא לי לדבר הרבה על תחומים שבהם אני עוסק, והפעם החלטתי, קצת ברוח השעות הקטנות של הלילה, לדבר על הנגב. למה בחרתי לדבר על הנגב? כי אנחנו עדים גם היום, אחרי כל כך הרבה שנים של קונסנסוס לאומי ומדיניות מוצהרת של הרבה ממשלות ישראל לגבי חשיבות הנגב והשקעות בנגב - אנחנו עדיין רואים, שכאשר המערכת הכלכלית מורידה מהלך ויש קצת האטה, המקומות הראשונים שנפגעים הם היישובים בנגב, גם בקצב ההשקעות, אדוני היושב=ראש, גם במספר המובטלים.

אתה שואל את עצמך שאלה גדולה מאוד: איך ייתכן הדבר, אחרי שבשנות ה=50, באמצע שנות ה=50, ראש הממשלה דאז, דוד בן=גוריון, קרא בעצם לנוער בישראל ללכת לנגב? אני זוכר, הייתי תלמיד תיכון, כנס גדול שהוא עשה בערך במקום שהיום נמצא איצטדיון רמת=גן, יותר קרוב לכיוון הירקון, כנס של נוער מכל הארץ, בקריאה ללכת לנגב. אם אינני טועה, זה היה ב=1953. אני זוכר שהייתי תלמיד תיכון וזה היה, בערך, כשהייתי בכיתה י"א בבית=ספר תיכון.

היו"ר ש' בן=צור:

אני בכיתה ג'.

אברהם שוחט (העבודה):

כן. קשרתי את גורלי בנגב מייד בתום הצבא - אחרי שהייתי בצבא, בנח"ל, הלכתי לקיבוץ נחל=עוז בנגב המערבי בשנת 1955, כאשר האזור כולו היה מלא מתיחות. אם אתם זוכרים, לפני מבצע קדש, עד כמה בעיית ההסתננות לתוך יישובי הנגב המערבי היתה קשה. בלילה, כשהיינו יוצאים להשקות את השדות, היינו יוצאים עם נשק ועם חוליות ששמרו עלינו. בקיבוץ עצמו היו מגדלי שמירה מסביב לקיבוץ ובונקרים, שכן מפעם לפעם היישוב היה מופגז מרצועת=עזה במרגמות, והיתה גבעה שקראו לה: המוצב הקדמי, וברגע שהיתה הפגזה כל הקיבוץ, החברים, כולנו היינו ילדים צעירים - - -

קריאה:

איזה קיבוץ?

היו"ר ש' בן=צור:

נחל=עוז.

אברהם שוחט (העבודה):

נחל עוז. - - - זזו לכיוון הגבעה הזאת, שם היו בונקרים, הבונקרים גם היו מצינורות שהביאו מהמוביל הארצי, עליהם שמו אבנים ואדמה, ושם שכבנו. היו לנו גם חבר'ה שנפצעו, היה הרצח של רועי רוטנברג, מי שזוכר איך הוא נהרג. הוא היה המא"ז, איש ביטחון, הוא רכב לאורך קו הגבול, ירו עליו, חטפו אותו, הוציאו את עיניו, התעללו בגופתו. אחרי זה היתה הלוויה גדולה מאוד, ומשה דיין, שהיה אז רמטכ"ל, נשא נאום על ניצחון ישראל, שהיה נאום פוליטי מאוד מאוד חשוב.

לימים עזבתי את הקיבוץ, הלכתי ללמוד וחזרתי לערד. הלכתי לערד ב=1961, מתוך מגמה לפתח אזור אחר, הנגב המזרחי, שהיה ריק מכבישים, ריק ממים, ללא שום תשתית, והתיישבנו במקום הכי מזרחי האפשרי מבאר=שבע, שכן שיקול הדעת היה לא להישאר צמודים לבאר=שבע, לא לייצר תלות בשירותים של באר=שבע וללכת מזרחה ככל האפשר. באמת בחרנו למקם את העיר במקום שהופיע במפה בשם רכס כידוד, שם היו בריכות המים, הגובה 640 מטר מעל פני הים, ומייד מתחילה הנפילה לכיוון ים=המלח.

ראיתי את ההתפתחות של הנגב, שכן בשנותי שם ליוויתי, בעצם, את כל המערכות מלכתחילה, כמהנדס צעיר בצוות התכנון של הנגב, כשלובה אליאב עמד בראש הצוות ולאחר מכן, כעבור שנתיים=שלוש שנים, עזבתי וניהלתי את "סולל=בונה", שבנה אז. בעצם הייתי אחראי לבנייה בערד, בים=המלח, בעין=גדי, בכל האזור הזה, וכמו שקוראים, חטאתי בחיים ציבוריים, וב=1967 נבחרתי להיות ראש המועצה הראשון בערד. קודם היה צוות והיתה מועצה ממונה. בכל שנותי, 22 שנה בתפקיד, הייתי מעורב מאוד גם ברמה הפוליטית וגם בוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה ובכל הדברים שקרו בנגב.

כשאני מסתכל לאחור וחושב, אי=אפשר להגיד שלא חל שינוי עצום; חל שינוי עצום. "מפעלי ים=המלח" היו מפעל קטן שעסק רק באשלג, הפוספטים היו בתחילת התהליך שלהם, באורן, לא בבקעת=רותם, היכן שהיום עיקר הפעילות, לא, היום היא גם בנחל=צין, אבל בכל האזור ההוא. מלונאות לא היתה. היתה אכסניה קטנה לחוף ים=המלח. כשבאנו לא היו כבישים בכל האזור ההוא. נסענו ארבע שעות וחצי מבאר=שבע לערד, מכוון דימונה, ומשם נסענו לאורך קו המים בין שבטי הבדואים. קרה משהו. קרה משהו ויש כמה דברים בסיסיים שנתנו את באר החיים לנגב. קודם כול התעשייה הכימית הכבדה שהלכה והתפתחה, 1962 בנו את הסכרים הגדולים, ואתם זוכרים את-"מפעלי ים=המלח", בשנים 1993/94 הביקורת שהיתה על בניית "מפעלי ים=המלח", גם מפי מי שאני מעריך אותו מאוד, לימים ראש ממשלת ישראל, מנחם בגין, שאמר: אתם שופכים שם כסף, לא צריך לעשות שם כלום, הכול דמיונות - - -

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אתה יודע איך הוא אמר, בייגה? אני זוכר בתור ילד. הוא אמר, ששום דבר בעולם לא טובע בים=המלח. הכול שם צף חוץ מדבר אחד - כסף.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

לשמחתי הרבה, הוא התבדה בעניין הזה, ראיתי שלב שלב איך מנצלים את האשלג, ואחרי זה, כעבור כ=15 שנים, באה תקופת הברום, מפעלי הברום מייצרים היום אשלג בערך ב=300 מיליון דולר וברום בסביבות 400 מיליון דולר, גם הברום הטבעי וגם תרכובות ברום, כאשר המפעל יושב ברמת=חובב. עכשיו אנחנו בשלב המגנזיום, השלב שבו בנו את מפעל המגנזיום. קשה מאוד להפעיל אותו בהשקעה של 400 מיליון דולר. זה אותו מפעל,

שבעקבות תהליך השלום "פולקסוואגן" נכנסה שותפה והחשיבות שלה כשותפה היא בעובדה שהיא תהיה צרכנית של המוצר. התכנון הראשוני היה לייצר 25,000 טונות מגנזיום, אותו מגנזיום עולה בערך 4,000 דולר, זה 100 מיליון דולר, אבל כבר סוכם על הקמת שלב נוסף כך שנגיע ל=50,000 טונות. יש קשיים בהפעלה, אבל כמו שהתעשייה הכימית כולה עוברת את התהליכים האלה - גם המגנזיום יהיה המרכיב השלישי. לאחר מכן פיתוח המלונאות - -

היו"ר ש' בן=צור:

תיירות.

אברהם שוחט (העבודה):

- - בחוף ים=המלח, ואני יכול להגיד לכם, שאחד הדברים הראשונים שעשיתי בתפקידי כשר האוצר, אהבתי מאוד, אף ששר האוצר עוסק בהרבה מאוד דברים שהם ישיבה במשרד, אהבתי מאוד, התעניינתי ודחפתי נושאים שונים בשטח. באזור ים=המלח היו 1,600 חדרי בתי=מלון, ומי שיודע, יש שם בריכה שנקראת בריכה=5, שכל פעם, כל שנה, היא עולה ב=20 ס"מ, כי המלח שוקע למטה, קשה מאוד להוציא אותו, והיו בתכנון עוד 1,500 חדרי מלון. 3,000 חדרי מלון, אגב, פירושם כ=3,000 עובדים, פעילות גדולה מאוד יש שם היום, עם תפוסה הכי גבוהה בארץ.

12 חילקו שם - כשנכנסתי לתפקיד זימנתי 11 מגרשים, ולא התחילו לבנות, שנתיים. אצלי במשרד פגישה עם עוזי ברעם, שהיה אז שר התיירות, רצינו לשמוע מאנשי האוצר ומאנשי משרד התיירות למה אנשים מחזיקים 11 מגרשים ולא בונים. אמרו לי: תשמע, הם מפחדים. הם מפחדים מבחינת ההצפה של הבריכה, הם לא יודעים מה יהיה, הם לא יודעים מי יגן על המלונות, כי כבר היתה תביעה של אחד מבתי=המלון על זה שהמים מתרוממים והם כבר שוטפים את החוף של המלון וכו' וכו'.

כשהתבררה לי הבעיה, זימנתי את כל בעלי המגרשים והיזמים, בערך 40 איש היו, כי לפעמים אלה קבוצות, ואמרתי להם: יש לכם מגרשים, אתם יודעים מה אתם רוצים לבנות, אני מתחייב בשם ממשלת ישראל שאנחנו נקים, עלינו האחריות המלאה להקים את הסוללה הזאת, כדי שתוכלו לבנות. דעו שאין לכם בעיה לעשרות שנים. הם חשבו שאני מהתל בהם,

אבל ביקשתי מחברי באוצר, אני חושב שבתוך חודשיים היתה תוכנית מימון מלאה, קצת בהשתתפות המלונאים, קצת בהשתתפות משרד התיירות, הרבה בהשתתפות האוצר ומינהל מקרקעי ישראל. לא עבר חודש או חודשיים, זימנתי אותם שוב ואמרתי: אני אוציא לכל אחד מכם מכתב שהאחריות היא שלנו. ביקשנו מ"מפעלי ים=המלח" שיבצעו את זה, שכן הם היו מומחים בהקמת סוללות.

היום הסתיימה שם בנייתם של קרוב ל=1,500 חדרי בתי=מלון. נמצא שם מלון של 700 חדר, נדמה לי ששמו "היאט", שהוא הגדול ביותר בארץ. יש שם מלון "הילטון", רשת "קיסר" בנתה שם בית=מלון, ובעצם נתנו לכל האזור הזה חיים כתוצאה מהחלטה. כל הסיפור עלה 30 מיליון שקל, הסכר שעליו אני מדבר, ועם 1,600 חדר, זה 320 מיליון דולר השקעה.

מה אני רוצה להגיד בזה? אני רוצה להגיד בזה, שאנחנו יכולים, בתשומת לב ובהחלטות לא יקרות, אם זה אכפת לנו, להביא, באמת, לשינוי דרמטי, שהוא לא מביא את הנגב להיות תל=אביב. גם כשהייתי ראש מועצה הייתי אומר לתושבים: רבותי, אתם חיים במקום מרוחק, מבודד, אל תחלמו שאנחנו יכולים להיות תל=אביב. יש לנו איכויות אחרות, אבל לא צריך להסתכל על תל=אביב כמודל מבחינת מה אתה רוצה שיהיה לך. נעשה את הכול כדי שיהיה לך מקסימום ביישוב, אבל זאת לא תל=אביב, זאת ערד.

אני רוצה לספר לכם עוד סיפור אחד, חשוב מאוד, שהסתיים. כשנכנסתי לתפקיד בדקתי את מערכות הכבישים בנגב, עשינו הרבה מאוד דברים סביב באר=שבע, יציאה דרומית, העוקף מ"זרחי דורה", הרחבת הכביש מבאר=שבע לכיוון אשקלון, להפוך אותו לארבעה מסלולים. מי שנוסע שם רואה שעוד לא הושלם הקטע האחרון, זה סיפור אחר, אבל יש כביש אחד שאני, בתפיסה גם התכנונית וגם האזורית שלי, ידעתי שחייבים לעשות אותו, ומהר, וזה הכביש שחוצה את הר הנגב ממצפה=רמון לכיוון ציחור, שכן לכיוון מצפה=רמון כבר היה כביש טוב. מי שמכיר את הכביש שנכנס לתוך המכתש הגדול ואחרי זה נוסע לכיוון הערבה, זה היה כביש נורא. זה לא היה כביש אלא דרך כזאת עם מהמורות ועם סיבובים. התחילו לעבוד עליו כשנכנסתי לתפקיד.

שאלתי את חברי באגף התקציבים ואת מנהל מע"צ מה עם הכביש הזה, ואמרו לי שהוא מתוכנן להיבנות בשש=שמונה שנים. שאלתי למה, וענו לי שזה עולה, אז זה עלה 80 מיליון שקל, לא מעט כסף בתקציב הכבישים, ואז אמרתי להם: תראו, אנחנו משקיעים לפי

קריטריונים, מחלפים, כל זה חשוב מאוד, אבל לפעמים צריך לקבל החלטה על כביש אף שהוא לא נכנס לקריטריונים הכלכליים, הוא בקריטריונים הלאומיים. אם אנחנו רוצים שבהר הנגב תהיה התשתית המינימלית, שיתחילו לבנות מלון או משהו כזה, אנחנו חייבים לעשות אותו, ואני מבקש לגמור אותו בשנתיים או בשלוש שנים, לא בשש שנים.

באותם ימים נפגשתי עם דייוויד לואיס, מלונאי יהודי מלונדון, שהשקיע הרבה מאוד באילת, והוא אמר לי שהוא מוכן להשקיע במצפה=רמון אם אני אבטיח לו שיהיה כביש בהר הנגב, כך שיהיה אפשר לנסוע לא רק דרך הערבה לאילת, אלא מי שירצה יוכל לנסוע מבאר=שבע, יעבור את שדה=בוקר, יגיע למצפה=רמון וייסע דרך המכתש. אמרתי לו שיש לו המחויבות שלי, הכביש יסלל תוך שנתיים=שלוש שנים; וזה ארך שלוש שנים וחצי. באמת עם תום כהונתנו, חצי שנה לאחר מכן, היתה חגיגה גדולה של פתיחתו של הכביש. דייוויד לואיס הקים מלון=דירות, הוא לקח בניין דירות גדול שהוא קיבל מ"עמידר", והקים מלון=דירות מצליח מאוד. אנשים שמגיעים לטייל באזור מגיעים לשם.

אבל, לצערי הרב, עדיין לא הקימו את המלון על המצוק, מלון גדול מאוד. התחייבנו לעשות שם פארק מים, ליד המלון, כדי שהוא יהווה אטרקציה. הסכום לא גדול; 3 מיליוני דולר, אבל, לצערי הרב, שמעתי בימים האלה שמתחמקים, אומרים:-נדמה לי 4 כן נעשה, לא נעשה. בינתיים הוא לא בונה את המלון, אף שהוא כבר תכנן אותו וקיבל את הקרקע.

אם אנחנו רוצים לפתח את הנגב המרוחק, קריית=גת היא בנגב הצפוני, או במרכז הדרומי, בשוליים, זו בעייתיות אחרת לגמרי עם פתרונות אחרים לגמרי. אנחנו חייבים לעשות זאת לא במסגרת הקריטריונים הרגילים אלא בתחום החזון. לנגב יש כמה מרכזים, אבל הוא כל כך גדול שאין בו השפעה הדדית. יש אילת שהיא מוצלחת מאוד, יש הנגב המזרחי שם נמצאות דימונה וערד, יש הכור האטומי שמשמש מקור תעסוקה גדול, יש חוף ים=המלח, יש התעשייה הכימית, אבל העסק, עדיין, לא צומח ועולה כפי שהיינו רוצים.

אני חושב, שחובתה של כל ממשלה בישראל לצאת משגרת ההחלטות - ואני לא מאמין בפנטזיות שאומרות: תוך שנתיים נהפוך עולם, אבל שורה של החלטות בתחום ההשקעות בתעשייה, בתחום ההשקעות בתיירות, בתשתיות הכבישים, באיכויות החינוך והמגורים, איכויות החינוך חשובות מאוד, אלה דברים שצריך לעשותם.

אני מקווה, שבתוך כל מצוקת העתים שלנו, גם הפוליטית, גם הכלכלית, גם החברתית, הייתי אומר שאנחנו בימים לא קלים, לא ישכחו אלה שהגה השלטון בידם, היום זאת הממשלה הזאת, מחר זאת יכולה להיות ממשלה אחרת, לא ישכחו שצריך לקבל החלטות לגבי שני=שלישים משטחה של מדינת ישראל; אומנם חלק קטן מאוד מאוכלוסייתה. אני מקווה שדרך ארוכה שהתחילה עם בן=גוריון לפני 45 שנה לא תיעצר אלא נוכל ללכת קדימה. תודה.

היו"ר ש' בן=צור:

אני מודה לך. רציתי לשאול אותך, אתה לא חושב שאחד הפתרונות, אני חושב שאת זה אפשר ללמוד גם ממדינות אחרות - הנושא של הרכבת, שיכולה לשמש מהצפון עד אילת, גם את ירדן, למרות כל הבעיות הטופוגרפיות.

אברהם שוחט (העבודה):

למדתי את נושא הרכבת כשהייתי בתפקיד שר האוצר - - -

היו"ר ש' בן=צור:

אגב, הזמן הוא על חשבון חבר הכנסת מיכה גולדמן.

אברהם שוחט (העבודה):

1994, התקציב שלהם היה פי=שישה- גם אנשי הרכבת יעידו, שבשנים מסוימות, 1995 מכפי שהוא היום, קרוב ל=400 מיליון שקל, אבל לצערי הוא ירד ל=100 מיליון שקל - - -

היו"ר ש' בן=צור:

זה רק בשביל אחזקה.

אברהם שוחט (העבודה):

אבל אני מוכרח להגיד, שהדבר לא כל כך חד=משמעי. היו אצלי הרבה מאוד דיונים, היו קבוצות של מומחים שאמרו: רבותי, רכבת זה דבר חשוב, אבל זה לא הפתרון המרכזי לנושא התחבורה; קבוצת אנשים לא אינטרסנטית, פרופסורים לתשתיות, אנשים שיש להם ניסיון. דעו לכם, שגם בצרפת, שהיא ארץ הרכבות המפותחת ביותר בעולם, עם רכבת שנוסעת 300 קילומטר בשעה, אני לא מדבר על המטרופוליטן, אני לא מדבר על התחתית של פריס, זה סיפור אחר; אותו דבר עם מערכת ההסעה ההמונית שצריך להקים בתל=אביב. הייתי מאוד בעד העניין הזה. רק 8% מהמשאות ומהנוסעים בצרפת הגדולה, עם כל השכלול, נוסעים ברכבות. רכבת מהירה היא דבר טוב, גם לא כל כך יקר לשפץ את המסילה הקיימת מתל=אביב לבאר=שבע. צריך לחשמל אותה, ואז אפשר להגיע למהירות של 140 קילומטר בשעה. זה חשוב.

אני לא רואה אנשים שגרים בבאר=שבע ועובדים בתל=אביב נוסעים ברכבת לעבודה. אני כל הזמן מתלבט. הרי יש לנו מודלים כאלה, אבל זה משהו אחר. יש לנו מודלים. מי שמכיר את אזור ניו=יורק, יש מה שנקרא: #NEW YORK,#UPSTATE, צפונה לניו=יורק אנשים גרים במרחק של שלושת=רבעי שעה נסיעה ברכבת, שעה נסיעה ברכבת, ועובדים במנהטן, עובדים בעיר של ניו=יורק. אבל אלה אנשים שלא הביאו אליהם את הרכבת כדי להציל אותם, הם הלכו צפונה, כי הם רוצים לצאת מהעיר. הם גרים בתוך 10 דונם של יער. יש לי חברים, אחד המתכננים הראשונים של ערד, בצוות ההקמה, כאשר היינו יחד, הוא אדריכל שגר שם במקום שנקרא צ'אפאגואה, מקום שהיו בו אינדיאנים. הייתי אצלו בבית, 11 דונם, 12 דונם יער, בית בתוך שכונה, בעיר קטנה. זאת אומרת, אנשים יצאו החוצה, וכל בוקר הוא נוסע באוטו, מחנה אותו בתחנת רכבת קטנה, עולה ונוסע. האם אתה רואה מישהו מבאר=שבע שישנה את אורח החיים שלו וייסע לתל=אביב? אני בספק. אם זה איש שיש לו יכולת לעשות זאת - הוא יעבור לגור באזור תל=אביב.

אניבכל אופן חושב, שבתרבות שלנו, חיים במרחק כל כך גדול, של 120-100 קילומטר, ברמת ההכנסה הקיימת, יכולים להיות מאוד ייחודיים. יש לנו דוגמה קיצונית, בקצה, שמתחילה לעשות משהו דומה, אבל היא סלקטיבית מאוד. אם אתם מכירים את היישוב להבים - הוא יושב היום על כביש לכיוון באר=שבע, יישוב קהילתי יפה מאוד בן 500 בתים, עכשיו בונים שם עוד 500, מוצלח מאוד. שם חלק מהאנשים עובד בבאר=שבע, מרחק של 15 קילומטר מבאר=שבע, זאת אומרת, שזה לא ממש בתוך באר=שבע. והמרחק לאזור תל=אביב הוא 80 קילומטר. אם ייפתרו בעיות הפקקים בכניסה, יש אנשים שיעשו את זה,

אבל אלה אנשים בדרך כלל ברמת הכנסה גבוהה, שמישהו משלם להם גם בעד רכב וגם בעד הסעות.

חשוב לבנות את הרכבת נגישה, עם כל מה שכרוך בזה, אבל אם זאת תהיה המהפכה שלנו בנגב - לפי הערכתי, לא זאת תהיה המהפכה.

אני גם חושב, שהדיבור רק על השקעה בכבישים ולא על השקעה בנגב הוא דיבור לא נכון. יש שטחי אדמה. בסופו של דבר, איפה יבנו? צריך, כמו שאומרים, קרקע מתחת לכל הסיפור הזה.

מערכת הסעה היא טובה, היא חשובה, אבל לפי הערכתי היא לא הפתרון. להערכתי, הפתרון יימצא בהשקעות נכונות. כיוון שאתה יושב=ראש, אני לא אומר את זה בגלל זה, אבל אין ספק שאוניברסיטת באר=שבע חשובה מאוד לנגב כפי שבית=החולים "סורוקה", מערכות החינוך שחלקן טובות מאוד וצריך להשקיע בהן עוד - זה לב לבו של העניין. תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה. חבר הכנסת מיכה גולדמן, בוא דבר על נושא הצפון, לא? או שאתה רוצה לדבר על תקציב הספורט?

מיכה גולדמן (העבודה):

בוקר טוב, אדוני היושב=ראש - -

היו"ר ש' בן=צור:

בוקר טוב.

מיכה גולדמן (העבודה):

- - חברי חבר הכנסת זאב בוים, אותם צופים שהשכימו קום, בוודאי כאלה שכבר

נערכים ליציאה לעבודה, או, כמו שאמרת בסוף דבריך - לפעילות גופנית; בשעה הזאת זה לא מזיק לאיש מאתנו.

אני רוצה להתייחס ולדבר על כמה נושאים, ודאי שגם על נושא הגליל; כל אחד שדיבר כאן, מהשניים האחרונים - חבר הכנסת שוחט דיבר על הנגב, חבר הכנסת בן=אליעזר הזכיר את הצפון, אז ודאי שאני כתושב הגליל ונין לגליל הייתי רוצה לומר כמה דברים על נושא הגליל, הפעילות, החשיבות הגדולה של פיתוח והיציאה מהעיר הצפופה במרכז הארץ לצפון ולגליל.

אני יודע מניסיוני הקצר כראש המועצה המקומית בכפר=תבור, כ=18 שנה, את החשיבות הגדולה של יצירת איכות חיים ביישובים המרוחקים ממרכז הארץ, שמאפשרת ללא=מעט זוגות צעירים, ואנחנו בתקופה של קליטת עלייה רבה מאוד בשנים האחרונות, להיקלט בהם.

בכלל, במדינת ישראל, כשמדברים על יישובים רחוקים, אנחנו יודעים שבנסיעה של שעה=וחצי אתה מגיע עד למרכז הגליל, ובנסיעה של שעתיים=ורבע אתה כבר נמצא במטולה, אם אתה יוצא מתל=אביב, ואפשר לשפר את איכות החיים. אנחנו התרגלנו, בשנים האחרונות, בשונה ממה שאני זוכר מילדותי שלי - כדי להגיע לקולנוע וכדי לראות הצגה היינו צריכים לנסוע מכפר=תבור לחיפה, או בקיץ לאמפיתיאטרון בעמק=הירדן, בצמח. והיום, לשמחת כולנו, אתה בא ומבקר בערי הפיתוח בצפון, ובכל יישוב אתה יכול לראות ולמצוא היכל=תרבות, מתנ"ס, בית=נוער, ואתה רואה שהמדינה הפכה להיות - והיום בכלל מדברים במושגים עולמיים, שזה כפר אחד גדול. היום מדינת ישראל היא כפר.

אבל, אם אנחנו רוצים לשפר את איכות החיים וליצור תרבות חיים אחרת, ודאי שאנחנו חייבים ועושים. אני יכול להביא כמה מודלים, ואני לא אתייחס ליישוב שבו הייתי ראש המועצה. ודאי שהיתה לי הזכות להוציא את כפר=תבור מתקופה אחת ולהביא את כפר=תבור לתקופה חדשה, של יישוב אטרקטיבי, יישוב שרוצים לבוא לגור בו, בגלל איכות חיים. ודאי שלפעמים ביישוב קטן יותר קשה ליצור איכות חיים ותנאים, משום שקשה יותר להפעיל את כל המערכת ולשמור על הפעילות של מתנ"ס, של היכל=תרבות, של מועדוני נוער, אחזקת כבישים, גינון, מערכת חינוך טובה, וליצור את התנאים הטובים ביותר כדי שאנשים ירצו להגיע. ודאי שאת זה הצלחתי לעשות בכפר=תבור, ומי שמבקר בכפר=תבור יודע שהשינוי הגדול שנעשה שם בתקופה הזאת שאני הייתי ראש מועצה הביאה - והיום,

למעשה, המושבה הזאת רצה קדימה בעצמה, עם כל התנופה הגדולה שהחלה באמצע שנות ה=70 ונמשכת עד עצם היום הזה.

היום, כשאתה מגיע לעיר פיתוח כמו כרמיאל, נצרת=עילית, מעלות, אתה יכול לראות - אני מתייחס לשלוש הערים האלה, החל ממעלות בגליל המערבי, או בצפון הגליל המערבי, ואנחנו יורדים לכרמיאל שהיא בגליל התחתון, נקרא לזה הגליל התחתון המערבי, לנצרת=עילית שנמצאת בגליל התחתון - אנחנו רואים ששלוש הערים האלה, מי שרואה מה שהתרחש בעשר השנים האחרונות בערים שמימשו את עצמן. כולנו זוכרים את נצרת=עילית שהיתה רק בת 10,000 תושבים, והיום היא עוברת את ה=40,000, או את כרמיאל שהיתה בת 10,000 תושבים.

אני זוכר, עוד כנער צעיר, כמדריך ב"נוער העובד", את אדם טל, שבא למפגש ראשון בכפר=תבור ודיבר על חזון הקמת כרמיאל. הוא אמר: כאן יקום יישוב - ופנה אל האנשים. כינסו אז, אני זוכר, הרבה מאוד צעירים שהתחתנו שנה=שנתיים קודם לכן, ואלה לא היו שנים של פריחה כלכלית. זה היה בשנות ה=60 המוקדמות. אני זוכר שהוא בא ואמר: רבותי, זאת הזדמנות להגשים פה, וזאת הציונות של המאה הנוכחית הזאת, בשנות ה=60; זאת הציונות, לבוא ולהקים עיר חדשה בישראל. אני זוכר שהוא דיבר על כך שיש פה הזדמנות להקים לאחד קיוסק, אחד יכול לפתוח תחנת מוניות, השני יכול להקים סוכנות ביטוח, אחד יכול לפתוח משרד עורך=דין. הוא אמר, שזאת עיר שתגיע, בעתיד, ל=100,000 תושבים, בסביבה של יישובים ערביים, כך שאפשר ליצור פרנסה יפה ומכובדת לצעירים שרוצים להגשים את חלומם ולהיות שותפים להקמת יישוב חדש בגליל. זאת היתה אז התקופה של לוי אשכול כראש ממשלה, שמאוד רצה לפתח גם את הגליל העליון, גם את האזור הצפוף ההוא, שהיה, למעשה, ללא יישוב יהודי.

היום כשאתה בא לבקר בנצרת=עילית, עיר ואם בישראל, שעברה את 40,000 התושבים, יש בה, אני חושב, אוכלוסייה שהיא קלטה, היא הכפילה את עצמה רק בשמונה=תשע השנים האחרונות, מאז נפתחו השערים מחבר המדינות, וזאת עיר שיש בה קרוב ל=20,000 עולים שהגיעו מחבר המדינות.

כשאתה בא היום לנצרת=עילית אתה מגיע לראש העירייה מנחם אריאב, אתה מסתובב אתו בעיר, פשוט אין רחוב שאתה לא עובר בו ואתה לא רואה שם עשייה: פיתוח של כבישים, בנייה של דירות, גינון מסודר, אזור תעשייה שיש בו אפשרויות. וכשאני אומר

אזור תעשייה, אתמול דיברתי כאן בשעת לילה מאוחרת על מפעל "כיתן" בנצרת=עילית. נצרת=עילית היא לא רק "כיתן", זה לא רק טקסטיל. יש שם תעשייה לתפארת, מפעל השוקולד של "עלית", הגדול, אבל נפתחו שם, באזור התעשייה החדש ציפורית - - -

היו"ר ש' בן=צור:

איזה?

מיכה גולדמן (העבודה):

אני מדבר על תעשיות הרבה יותר מתוחכמות, חדישות, מודרניות, באזור התעשייה ציפורית.

יצחק רבין, כראש ממשלה, האמין וידע, שאם אתה רוצה לחזק יישובים, אתה צריך, קודם כול, לתת תנופה גדולה מאוד, ואז מיכה חריש כשר התעשייה והמסחר נתן את התנופה של אזור התעשייה החדש ציפורית. אותו דבר - הרחבת אזור התעשייה בכרמיאל. אבל כשאתה בא לערים כאלה, כמו נצרת=עילית, כרמיאל, מעלות, ערים שרק כשאתה מתקרב אליהן אתה רואה ערים מטופחות, גינון לתפארת, מערכת חינוך מן המשופרות ביותר, עם כל התנאים האפשריים של זוג צעיר.

אחת הבעיות הגדולות, אני בטוח שזאב בוים שהיה ראש עיריית קריית=גת יודע זאת - אחת הבעיות של הערים האלה היא, שהן נותנות את הפתרון הטוב ביותר לנער ולנערה עד גיל 18, עד לסיום התיכון, כאשר יוצאים לשירות צבאי. אחת הבעיות הגדולות באזור הגליל כמו בנגב היא כיצד לקלוט את הבנים והבנות שחזרו מלימודים אקדמיים. הם יצאו ללמוד באוניברסיטאות ובמכללות, ואחת הבעיות האמיתיות היא ליצור את התנאים המתאימים לבן מעלות, לבת כרמיאל, לזוג צעיר מנצרת=עילית, כך שידעו שימצאו במקום מגוריהם איכות חיים.

אמרתי בתחילת דברי, כי היום יש לך קניון במקום מגוריך, היום יש לך תיאטרון וסרט במקום. זאת אומרת, יש לך כל האפשרויות והשירותים, כך שאינך צריך לצאת החוצה בשביל כל דבר. איך אנחנו אומרים: יש לך אמריקה בבית. אם אתה רוצה ליהנות מגלידה או לצאת לאוויר הצח - אתה יוצא היום לפארקים הנהדרים של כרמיאל, של נצרת=עילית,

של מעלות.

לקחתי מודל של שלושה יישובים שאתה רואה בהם ערים מטופחות, ערים לתפארת, ערים שגם קולטות עלייה ומנסות לקלוט זוגות צעירים ממרכז הארץ שרוצים לבוא לצפון. אין קליטה בריאה יותר מאשר קליטתם של בני היישוב שרוצים לחזור אליו, וזאת אפשר לעשות רק בתנאי אחד: שאתה מתאים ליישובים האלה תעשייה שמסוגלת לקלוט את הדור השני ואת הדור השלישי של בני היישובים האלה. היום אתה לא יכול לומר שנקלוט אותך במפעל טקסטיל או במפעל מזון. אם זוג רוצה לבסס את משפחתו ויישוב רוצה לחזק את עצמו - אתה חייב להביא תעשיות המאפשרות הכנסה חודשית במשכורת ממוצעת פלוס. בעל ואשה 7,000 שקל-שרוצים להקים בית ומשפחה, ודאי שאינם רוצים לחיות על משכורת של 8,000 בלבד של הבעל והאשה ביחד. הם רוצים להגיע ל=15,000, ל=20,000 ול=25,000 ברוטו.

החזון של יגאל אלון היה הקמת מכללות. כאשר הוא כיהן כשר החינוך, הוקמו המכללות הראשונות בעמק=הירדן ובצפת. אוניברסיטת בר=אילן הקימה שלוחות בצפת, בצמח שבעמק=הירדן ובאשקלון בדרום. התנופה שלהן גררה לאחר מכן גם את אוניברסיטת תל=אביב לתל=חי ואת אוניברסיטת חיפה לעמק=יזרעאל. היום אנחנו עדים לכך שהמכללות האלה הפכו מכללות עצמאיות המעניקות תואר אקדמי - גם תל=חי וגם כרמיאל. אם בעבר רצתה משפחה מהגליל שבנה ילמד לימודים אקדמיים במרכז הארץ, היא נאלצה להתמודד עם הוצאות גבוהות יותר. עם הקמת המכללות האזוריות ומתן מעמד אקדמי למכללות האלה נפתרה הבעיה. המכללה בתל=חי משרתת את הגליל העליון, ומביאה אליה גם צעירים ממרכז הארץ החיים בזמן הלימודים בגליל העליון. אם היינו מרחיבים את אזורי התעשייה בערי הפיתוח, בקריית=שמונה, בחצור, בראש=פינה, בצפת - אזור סחר - ומעודדים שם תעשיות מתקדמות, היינו קולטים שם גם אותם בוגרי מכללות. המכללה הטכנולוגית בכרמיאל יחד עם רשת "אורט", מסוגלת לתת פתרונות.

אני מעריך מאוד את תרומתו החשובה של סטף ורטהיימר. המודל שהוא יצר באזור התעשייה של תפן, בשילוב עם הקמת כפר=הוורדים, יש בו תרומה לשינוי המחשבה. סטף אמר לי: מיכה, אתה כבן משפחת חקלאים ואיכרים בכפר=תבור, משפחה שהגיעה לפני 130 שנה לצפת ומשם ירדה לראש=פינה והגיעה ב=1901 לכפר=תבור, אתם הייתם דור החקלאות. היום אנחנו מגדלים דור של תעשייה. אם אנחנו רוצים להתמודד עם כלכלה מתקדמת, אם אנחנו רוצים להבטיח לזוג צעיר פרנסה של כבוד, אנחנו צריכים להחדיר את המקצוע כבר מבית=הספר היסודי דרך בית=הספר התיכון, כדי שנתמודד עם העתיד. בתקופה שלי הדור

הצעיר הלך לבתי=ספר חקלאיים או לבתי=ספר תיכוניים עיוניים. לבתי=ספר מקצועיים הלכו מעטים. השילוב של בתי=הספר המקיפים ושל המגמות המקצועיות עונה על הצרכים הנוכחיים. אנחנו יודעים, שהיום מביאים מתכנתי מחשבים מהודו. אתה מגיע לכרמיאל ולאזורים אחרים, ואתה מגלה פתאום שמביאים לשם אנשי מקצוע באלפים, בו בזמן שיכולת לגדל דור מתאים בבתי=הספר התיכוניים.

לנצרת=עילית, לכרמיאל, למעלות ולקריית=שמונה - לכל עיר בגליל - יש היום יישוב קהילתי. המועצה האזורית עמק=יזרעאל היתה הראשונה שהקימה יישובים קהילתיים כמו תמרת וגבעת=אלה. היום כמעט אין אזור שלא קם בו יישוב קהילתי, משום שהיישוב הקהילתי הוא הזדמנות לשפר את איכות החיים, הזדמנות להגיע לבית צמוד=קרקע. זאב בוים מכיר את הדבר הזה מצוין: שכונות "בנה ביתך" שקמו בערי הפיתוח השאירו ביישובים את המשפחות היותר=מבוססות. זה עוגן. כאשר אדם בונה שם את ביתו, אתה יודע שהוא גם יישאר לגור שם עם משפחתו. אני מאמין, שהרחבת תוכניות "בנה ביתך" בערי הפיתוח - למרות מגבלות הקרקע, ואי=אפשר להתעלם מהן - וחיזוק בתי=הספר - פתיחת מגמות מקצועיות יחד עם פתיחת אזורי תעשייה - הם הכיוון הנכון.

אני חושב, שאם נשים בשנים הקרובות דגש בכבישים שיקצרו את זמן הנסיעה בין מרכז הארץ לצפון ולדרום, יהיה אפשר ליהנות מהאוויר הצח של כרמיאל ושל נצרת=עילית ולעבוד באזור חדרה. אנחנו גם לא צריכים ליצור מצב, שלכל יישוב יהיה אזור תעשייה - צריך לשמור גם על איכות החיים ועל אוויר נקי. צריך להקים אזורי תעשייה מרחביים.

כל ראש עיר רוצה אזור תעשייה, משום שהוא רוצה מקורות לארנונה, כדי לשמור על איזון תקציבי. אם נקים היום אזור תעשייה גדול בשער=הנגב, שלא שותף להכנסות של נתיבות, של אופקים ושל שדרות, או אם נקים אזור תעשייה משותף לכמה ערים ומועצות אזוריות, ניצור למעשה מצב שיהיו בו אזורי תעשייה עם מקורות הכנסה, וראשי ערים יעמדו כאן מול משרד האוצר ומשרד ראש הממשלה ויתמודדו עם בעיה של גירעון.

אם הממשלה היתה מחקה את המודל הנכון של ממשלת יצחק רבין בכל התחומים: בסדרי עדיפויות בחינוך, בסדרי עדיפויות של קליטת עלייה עם פתרונות תעסוקה, בדחיפה לתיירות ובדחיפה לתעשייה ולקידום כל המערכת העל=תיכונית האקדמית במכללות ובאוניברסיטאות - מדינת ישראל היתה מקבלת פנים אחרות. בתקופתו של יצחק רבין, זיכרונו לברכה, זו היתה מדינה אחרת. בשנה האחרונה אנחנו חוזרים, לצערי הרב, עשר

שנים אחורה. אני מקווה, כי הממשלה הזו, בסיוע אנשים עם ניסיון כמו זאב בוים, תבין שהמדינה צריכה להיראות אחרת ולעשות אחרת.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה לך, חבר הכנסת מיכה גולדמן. חבר הכנסת זאב בוים, אתה רוצה לומר משהו לגבי מרכז הארץ.

חיים רמון (העבודה):

אולי לגבי מרכז הליכוד.

היו"ר ש' בן=צור:

לא הכול צריך להתחדד במישור המפלגתי. צא מזה, אלה דברים מעניינים מאוד.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, בוקר טוב לכם. בוקר טוב לעם ישראל, לאלה מבין האזרחים המשכימים עכשיו קום ליום עמל חדש. חיים רמון כמעט משך אותי, כדרכו, לדבר על מרכז הליכוד, אבל איימתי עליו שאם אני הולך לדבר על מרכז הליכוד נעשה אנלוגיה עם הוועידה של מפלגת העבודה. אני לא יודע איזה מוסד מעניין יותר, מרתק ואטרקטיבי - המרכז התוסס של הליכוד, על כל מגרעותיו, או הוועידה המשמימה של מפלגת העבודה. בוא נניח עכשיו לעניין הזה בהסכמה.

מכיוון שחברי הכנסת בייגה שוחט ומיכה גולדמן דיברו על הפריפריות במדינת ישראל, כל אחד על=פי ניסיונו האישי, אני רוצה לחזור לנגב. כמו בייגה גם אני רוצה לצאת קודם כול מההיבט או מהניסיון האישי: אפרופו הליכוד, אני נחשב שם לנסיך. נולדתי וגדלתי בנחלת=ז'בוטינסקי בבנימינה, על=פי כל המאפיינים והקטגוריות של נסיכים, אבל אצלי השתבש משהו. מבחינה זו אני כנראה נסיך מוזר, כי 34 משנות חיי האחרונות אני עושה בקריית=גת. אני זוכר שבאתי לקריית=גת מייד לאחר הלימודים,

באמצע שנות ה=60, ואבא שלי דאג מאוד למשפחתי הצעירה, לאשה ולבת שהיתה אז תינוקת, ואמר לי: תגיד לי, זאביק, יש מאפייה בקריית=גת? זו הדאגה של הורים פולניים. למה דואגים? קודם כול שיהיה אוכל ויהיה ממה להתקיים. אגב, האמירה הזו מאפיינת אנשים עד היום. אני חושב שאנשים לא ידעו אז מה מתרחש ומה מתרקם בפריפריה הדרומית של מדינת ישראל, וגם היום זו בעיה. לאנשים החיים במרכז, הנגב הוא דבר לא ידוע ולא מוכר. אולי זו הבעיה של החברה שלנו. היא לא רק בעיה גיאוגרפית, היא בעיה פסיכולוגית וחברתית.

היו"ר ש' בן=צור:

סליחה שאני מפריע לך. יש מי שבא למליאה הזו עם עטו ויש מי שבא עם תפיליו. תיכף נארגן כאן מניין, חבר הכנסת טל. זה ראש חודש.

דוד טל (ש"ס):

ראש חודש טוב.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

זה אומר שצריך להתפלל שיהיה חודש טוב.

היו"ר ש' בן=צור:

מה שנשאר לנו לעשות הוא להתפלל.

דוד טל (ש"ס):

ולקוות לרחמי שמים.

חיים רמון (העבודה):

איפה שיהיה מניין, אני אהיה העשירי.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

כאשר אני בוחן מה התרחש, למשל, ביישוב כמו קריית=גת, בראייה רטרוספקטיבית של 34 שנים, כאשר אני מסתכל על ההתקדמות העצומה של העיר, אני מתעכב על החינוך: כאשר באתי לקריית=גת כמורה, עדיין לא היו בה מערכות עיוניות. היה מסלול דו=שנתי, היה מסלול תלת=שנתי, חינוך סמי=מקצועי. רק בשנת 1965 ניגשה קבוצת תלמידים ראשונה לבחינות בגרות עיוניות. היו בה עשרה תלמידים, שלמדו בצריפים בתנאים לא=תנאים. מאז התפתחה מערכת החינוך והתעצמה, כפי שקרה בכל הארץ, כפי שקרה גם בנגב.

מאוכלוסייה די קטנה, בטווח זמן של דור, האוכלוסייה גדלה מאוד. היא גם אוכלוסייה מיוחדת מאוד, כמו ביישובים רבים אחרים, בעיקר בנגב. מה שמאפיין את האוכלוסייה הוא, שהתנקזו ביישובים האלה יהודים מכל קצוות תבל. אנחנו לא אוהבים להגיד היום קיבוץ גלויות או כור היתוך, אבל אם זה לא כור היתוך, ודאי שזה קיבוץ גלויות. ספרנו לפני כמה שנים תושבים שהגיעו ארצה מ=46 ארצות שונות. קליטת העלייה בתקופה האחרונה הרחיבה את העיר מבחינה פיזית וגרמה להתפתחות התעשייה וגם לשינוי , מתעשיית יסוד כמו טקסטיל, לענפי היי=טק.LOW=TECHמענפים של

אנחנו מדברים על משבר הטקסטיל, והרי פעם זוהתה קריית=גת לחלוטין עם מפעל "פולגת" ועם ישראל פולק, זיכרונו לברכה, שסיפר כיצד לקח אותו ספיר בבוקר השכם למקום.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

על=פי השיטה של מפלגת העבודה.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

שיטה מעניינת; ובמקרים רבים היא היתה גם יעילה, צריך לומר, עד להקמת מפעל "אינטל" והשינוי העצום המתחולל לנגד עינינו בתקופה הזו, כאשר מסביב ל"אינטל" כעוגן יש עוד 50 מפעלים בצנרת. היום ברור לכולם ללא יוצא מן הכלל, כי האבטלה בקריית=גת היא רק לפרק זמן קצר, כי בעוד שנתיים ואילך, כאשר המפעלים האלה יפתחו

את שעריהם, יחסר כוח=אדם בקריית=גת ובאזור.

הסיפור הזה דומה פחות או יותר למה שהתרחש ביישובים אחרים בנגב. בייגה שוחט תיאר את המצב בנגב מאז ימי בן=גוריון ועד היום. יש הישגים גדולים מאוד בראייה לאחור, ובכל זאת יש תחושה של התושבים בנגב, של פרנסי הנגב, שהנגב הוא איזה פריפריה דרומית זנוחה, רחוקה מהעין ורחוקה מהלב, הייתי אומר כמעט שני עמים: הצפון השבע והדרום הרעב. זו התחושה, ועל כך גם הזעקה. זו ההרגשה של תושבי הנגב לגבי מקבלי ההחלטות במרכז הארץ, ולא משנה באיזו ממשלה מדובר. כאילו הצפון השבע זורק לנגב כמה עצמות מעת לעת, ובהזדמנות זו נזרוק לנגב גם את האשפה, נושא שמקבל ביטוי חריף בשנים האחרונות על רקע התוכנית שהפכה קריטית לאחרונה, לחסל את האתר בחירייה, והשאלה הגדולה מה לעשות עם האשפה.

אני חושב שזה נכון לגבי כל ממשלות ישראל, לומר שיש צורך לא רק בחשיבה אלא במעשים שימשיכו ויעצימו את פיתוח הנגב. לא צריך להמציא את הגלגל, חלק מהכלים קיימים, אבל צריך להשתמש בהם שימוש מושכל. חוק עידוד השקעות הון עובר גלגולים בתקופה האחרונה: מצד אחד הוא מתכווץ, אבל יוצר גם כלים חדשים כדי לטפל בנושאים כמו העברת תעשייה ותיירות לאזורי הפריפריה. זה חוק שצריך להשתמש בו ביתר שאת. באמצעות החוק הזה הביאו תעשייה לנגב, ויש להכיר בכך. בלי החוק לא היה אפשר להניע תעשיות ממרכז הארץ או השקעות מחוץ=לארץ אל הדרום או אל הצפון, ומכאן חשיבותו.

אני רוצה לגלות לכם, שבישיבת ועדת המנכ"לים שלשום, על ענייני האבטלה בנגב, התברר, שמה שהובטח לפני שנה, במסגרת יישום מסקנות ועדת=גבאי - הורדת התמריצים מ=34% ל=24% בתעשייה ויצירת איזה סל תעשייתי שיהיה מורכב משורה של פעולות, כאשר ההתמקדות היא במוקדי האבטלה ומצוקה - זה בגדר טיפול שלא עלה יפה. הראיה היא, שיש אבטלה, ולא רק בגלל ההאטה במשק. מסיבות ביורוקרטיות ובגלל חוסר התמקדות בנושא, לא היה אפשר להשתמש בכלי הזה.

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

- - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אני חושב שזה נכון, אבל בוא נזכור שאולי כתוצאה מההשקעה העצומה ב"אינטל" והוויכוח שהתפתח בעקבותיה בא הרעיון, שהגיע הזמן לצמצם את היקף חוק עידוד השקעות הון. הרעיון של הצמצום ההדרגתי מ=38% שהיו קודם, לא שייך לממשלה הזו; הוא שייך גם לממשלה הקודמת. כלומר, כנראה זה הכביד על תקציב המדינה. כנגד זה, כפי שחבר הכנסת זוילי אומר, זהו בכל זאת מכשיר שבלעדיו אי=אפשר לפתח את הפריפריה. אני רק מודאג מכך, שגם כאשר יש כלים ומכשירים, כמו זה שאנחנו עצמנו יצרנו, של איגום תקציבי משמעותי בהיקף של 300 מיליון שקל ב=1997, מתברר שלא מימשו אלא משהו כמו 7 מיליוני שקל. כאשר ניסינו לברר למה, מסתבר שאיזו ועדה היתה זקוקה לחודשים מינואר עד אוגוסט, כדי לקבוע את הקריטריונים שעל=פיהם ישתמשו בסל הזה. זו דוגמה קלאסית לביורוקרטיה המעכבת פיתוח.

דיברו על קווי תחבורה ועל מערכת הסעה המונית שתקשר בין המרכז לבין הנגב. לפי דעתי, בעניין זה יש לכביש חוצה=ישראל חשיבות עצומה. אני יודע שיש ויכוח במרכז הארץ עם "הירוקים" ואחרים. אני שומע שיש חברי כנסת שיש להם רעיונות כדי לעכב את הפרויקט הזה. אני אומר, שחשוב שנקדם את הכביש, כי הוא זה שעשוי לקרב את הדרום והצפון למרכז, קרבה פיזית וקרבה גיאוגרפית הנותנת גם קרבה פסיכולוגית. זה חשוב מאוד כדי לפתח את הנגב.

עניין אתר דודאים הוזכר כאן. לפי דעתי, צריך להתגבר על ההתנגדות של חיל האוויר ולפתח את אתר אורון. רק כניסה לפיתוח האתר באורון תוכל לשכנע את תושבי הנגב, שאתר דודאים הוא פתרון זמני. בדרך כלל אנחנו יודעים, שכל פתרון זמני הופך אצלנו לפתרון של קבע. אם במקביל לכך תבוא הממשלה ותשקיע בפיתוח התשתית המסילתית הנדרשת באורון, וכן בתחנת מעבר בלוד - הנושא יוכל לבוא על פתרונו. את חירייה צריך לסגור.

היו"ר ש' בן=צור:

אני מודה לך, חבר הכנסת זאב בוים. חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה. בוודאי לא בענייני בריאות וחינוך.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, בוקר טוב, אני מודה לצופים שהשכימו קום או טרם הלכו לישון. אני מודה להם על שמכל הערוצים הם בוחרים לצפות דווקא בנו. חברי הכנסת בוים וטל נמצאים פה. חבר הכנסת טל בוודאי כבר סיים את תפילת השחרית.

דוד טל (ש"ס):

טרם.

חיים רמון (העבודה):

אם היה שעון קיץ, היית יכול כבר להתפלל.

חבר הכנסת זוילי גם הוא נמצא כאן. אני מניח, שגם הצופים שואלים, מה העבודה הזאת לכם? אני רוצה לומר, שחברי האופוזיציה מאפשרים לנו לנהל את הלילה הזה.

היו"ר ש' בן=צור:

אני לא יודע מה הם עושים כאן. שחררתי אותם.

חיים רמון (העבודה):

אני חושב שיהיה יפה אם הטלוויזיה תעיף מבט גם עליהם ליותר מכמה שניות. אני אומר זאת לאבי כהן, לארז גלהר ולשגית פורת. מובן שבראש הקבוצה הזו עומד הלילה גיא דורון. כל החברים הטובים האלה מאפשרים את המאבק הפרלמנטרי החשוב הזה, כי בלעדיהם אנה אנו באים.

למה אנחנו מנהלים את המאבק הזה? כי תקציב הוא מאבק על דמותה של המדינה, על המגמות החברתיות והכלכליות. קודמי בהחלט הפליאו לעשות, ובשעת בוקר כזו הקדישו חלק מדבריהם לנגב. לפני כן, כאשר שמעתי את זאב בוים מדבר, היתה לי תחושה, שבמדינת ישראל, כדי להיות אופטימים מאוד, צריך להסתכל אחורה. כאשר מסתכלים קדימה ושקועים

בביצה היומיומית הטובענית, זה נראה רע מאוד. אנחנו כולנו פסימים. אולי השאלה השגורה ביותר היא, מה יהיה. חבר הכנסת בוים נתן תיאור של מקום אחד, ואמר כיצד נראה, לא לפני עידן ועידנים אלא לפני 30 שנה. נדמה לי שב=30 שנה הוא קפץ לא רק קפיצת מדרגה אלא כמה קפיצות מדרגה. ביקרתי בקריית=גת גם באופן פרטי אבל גם בתוקף תפקידי כשר הפנים, והיה זה תענוג לראות עיר ואם שצמחה וגדלה. זהו אולי משל ודוגמה לכל מה שקרה במדינת ישראל.

נדמה לי, שבשעות ובימים שבהם אנחנו מסתובבים במצב רוח קודר, עדיף להסתכל מה השגנו. כולנו יחד, ללא הבדל מפלגה, יכולים להתגאות לקראת שנת ה=50 בהרבה מאוד דברים. חבל שאירועי שנת ה=50 התגלגלו כפי שהתגלגלו. התחייבתי שבשעת בוקר זו לא אעביר ביקורת על שום דבר, ומכיוון שכך לא אעביר ביקורת גם על כך. חבל שבשנת ה=50 לא מצאנו את הדרכים הנכונות והנאותות לציין את ההישגים הפנטסטיים על=פי כל קנה=מידה בין=לאומי.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

סליחה שלא אמרתי קודם. אחרי חבר הכנסת רמון ידבר חבר הכנסת זוילי, ואחריו - חבר הכנסת שמחון. אנחנו מתחילים את הסיבוב הרביעי מחדש, כלומר מהעמוד הראשון, על=פי הסדר המופיע פה.

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

אני רוצה לומר למה הנגב זקוק. אני חושב שהיה צריך להקים פרויקט לאומי גדול בנגב. כאשר הייתי שר הפנים, החלטתי בניגוד לעמדות המומחים ולכל הצעקות, ששדה התעופה הבין=לאומי השני יוקם בנבטים. אני מכיר את כל הבעיות, אמרו לי שזה רחוק - וגם על כך אומר מלה - אבל אמרתי לחברים, כי אם לא נקים שדה בין=לאומי גדול בנגב, וזה יכול להיות גם פרויקט בין=לאומי, יהיה לנו קשה לפתח את הנגב בבת=אחת סביב עניין מסוים. כולנו יודעים מה יכול שדה תעופה לעשות. אמרו לי, שהשדה רחוק, לא יגיעו אליו, לא יטוסו ממנו, וכל מיני סיפורים. אם היינו מקשיבים בשעתנו לכל הסיפורים האלה, הנגב לא היה קם. לא היו משקיעים בכלל בנגב. לצערי, אחרי שסיימתי את תפקידי, כל אלה שהתנגדו לכך מצליחים לשנות, ועכשיו רוצים להקים את השדה בזיקים ליד אשקלון, מקום שהוא למעשה הרבה יותר גוש=דן מאשר הנגב.

ניתן היה, אני אומר שעדיין ניתן ואני חושב שצריך, שלא לקבל את עמדתם הצרה של המומחים, שאם היינו מקבלים את דעתם בהרבה נושאים, היינו עדיין בין גדרה לחדרה. אני חושב, שאם יש לחבר הכנסת בוים אתגר, זה האתגר: לדאוג לכך שהשדה הבין=לאומי השני של מדינת ישראל יקום באזור נבטים. זה אפשרי, יש החלטה, היתה החלטה של המועצה הארצית.

היו"ר ש' בן=צור:

האם נשקלה שאלת איכות החיים?

חיים רמון (העבודה):

בוודאי, הכול נשקל. אדוני היושב=ראש, תאמין לי שבזיקים ההפרעה לאיכות החיים 2000, מאשקלון עד תל=אביב יהיה רצף-הרבה יותר גדולה. זה אזור מיושב וב=2005 אורבני אחד כמעט, ושוב נקים שדה=תעופה בלב אזור אורבני. זה נשקל גם מבחינת איכות החיים. עם כל מה שאנחנו רוצים וחולמים לעשות בנגב, עדיין זה האזור הכי פחות מיושב בישראל.

הטיעון המרכזי כנגד נבטים היה, שהוא רחוק ממרכז הארץ, וזה ייקח זמן. עכשיו בונים בעולם הגדול שדות תעופה שמרחק הנסיעה מהם למרכז העיר הוא של שעה=ורבע. זה דבר מקובל. המצב של נמל התעופה בן=גוריון, שאתה מגיע ממנו לתל=אביב בתוך רבע שעה, הוא מצב נדיר בעולם. אין בעולם מקומות שאתה נוחת בשדה התעופה, וברבע שעה אתה בתל=אביב וב=35 דקות אתה בירושלים. כמעט אין דברים כאלה.

אמרתי: תעשו סוף=סוף את מה שצריך לעשות בכל מדינה נורמלית - תעשו רכבת מהירה. זה לא בשמים. פרויקט של שדה תעופה עם רכבת מהירה הוא לא איזה חזון. יש רכבות מהירות. רכבת מהירה בין נמל התעופה בן=גוריון לשדה התעופה בנבטים, רכבת שנוסעת במהירות של 300 קילומטר לשעה, הופכת את המרחק הזה למשהו שעושים בחצי שעה 10 שנים עד שיגיע-עד 40 דקות. אנחנו מדברים על פרויקט לטווח ארוך, שיעברו 15 לשיאו. בכך גם נקטין את העומס על שדה=התעופה בן=גוריון, וגם זו מטרה. אי=אפשר לנחות עוד בשעות הלילה בנמל התעופה בן=גוריון, אסור למטוסים לנחות שם. יש אנשים

שרוצים להוזיל את כרטיסי הטיסה, וזו דרך לעשות זאת. האגרות תהיינה יותר נמוכות - יש פטנטים כאלה. לצערי, בכל מיני נימוקים, טענות ומענות, מעדיפים את החיים הקלים כדי שלא להיכנס לאתגר של שדה תעופה בנגב.

גם הנושא השני, של פיתוח אתר אורון כתחליף לאתר דודאים, הוא נושא שצריך לקדמו. כאשר הייתי שר הפנים, עיכבתי את העבודה באתר דודאים ולא הבאתי את התוכנית לאישור הממשלה. אמרתי לחברי השרים, ובעיקר לשר יוסי שריד, שהיה השר לאיכות הסביבה: יוסי ידידי, הבעיה בדודאים היא לא בעיה שאפשר להסביר במונחים רציונליים. גם אם תוכיח שזה יהיה אתר האשפה הכי מודרני, שיפיץ ריח בשמים הטוב ביותר בעולם, לא יסכימו לכך, כי תושבי הנגב מרגישים שאנחנו ממרכז הארץ שופכים את הזבל עליהם. אני לא יודע למה הגענו לתחושה הזו ומה קרה לאורך כל הדרך, אבל מוכרחים לפרק את המוקש הרגשי והפסיכולוגי הזה. לכן אין ברירה, אלא לפתח את אתר האשפה באורון; רק באורון ולא בשום מקום אחר, וכתחליף ביניים, עד להקמת האתר באורון, יש להשתמש באתר דודאים.

צודק חבר הכנסת בוים, זה יכול לקרות רק אם תושבי באר=שבע יראו באמת, שבו=זמנית, עם ההעברה ופינוי האשפה לדודאים, בעת ובעונה אחת תתחלנה עבודות להכשרת אתר האשפה באורון; עם תאריך התחלה, עם תאריך סיום ועם תקצוב וכל מה שקשור לכך.

מכיוון שדיברתם גם על השקעות הון אני רוצה לומר, ש=38% - רק בעיה כספית. הבעיה היא, שחלק גדול מהמפעלים שקיבלו סיוע נדיב כל=כך של 38%, היו מפעלים שברגע שש-שסיימו לקבל את המענקים, הם קרסו ונעלמו. תוחלת החיים שלהם היתה משהו כמו ארבע שנים, ואחר כך הם נעלמו. אם הסיוע הזה היה גורם להקמת מפעלים בני=קיימא, הייתי בעד המשך ההיקף הזה. הבעיה היא, שזה היה רע ליישוב: היו מקימים מפעל, נהנים מכל ההטבות, וכאשר ההטבות הסתיימו - המפעל היה נעלם. הדבר גרם לחוסר יציבות ולפגיעה, גם חברתית וגם כלכלית, בכל היישובים שבהם קמו מפעלים מן הסוג הזה.

אני אומר זאת לחבר הכנסת בוים הגר בקריית=גת. בעת שהוקם מפעל "אינטל", היתה קריית=גת במצב של מצוקת אבטלה קשה מאוד. נוצר מצב, שהסיוע לקריית=שמונה, למגדל=העמק, לעפולה ולנצרת=עילית, היה אותו סיוע. ברגע שזה הסיוע, אף אחד לא ילך לקריית=שמונה. המפה היא עדיין יותר פוליטית ופחות כלכלית. אני אומר זאת לכל הממשלות, וככל שהסיוע יותר נדיב - ההשלכות יותר בעייתיות.

אם הייתי עומד היום בפני הכרעות, ברגע שהסיוע למפעלים יורד ל=24%, אנחנו יכולים לבצע סיוע נקודתי לשנה=שנתיים ב=38%. מקום כמו אופקים, בשנה=שנתיים הבאות היה מקבל 38%. דרך אגב, עשינו זאת ביוקנעם: כאשר מפעל "סולתם" קרס, אמרנו: בואו נקבע, שלצורכי מפעלים מסוימים, למרות קרבתה של יוקנעם לחיפה, היא תזכה לסיוע כאזור פיתוח א', בוודאי כאשר מדובר בהיי=טק. ותראו איך יוקנעם פורחת היום. פשוט תענוג. נכון, יש שם ראש מועצה יוצא מן הכלל, סימון אלפסי, וזה תמיד חיוני וזה תמיד חשוב. מי שרוצה לראות מה עשה השינוי בשיטת הבחירות בעיריות, צריך לראות מה קרה ליוקנעם. צריך להשוות בין יישובים לפני השיטה והיום, ואיני רוצה להרחיב על כך את הדיבור. היום היישוב עומד על רגליו, ואני מניח שאין עוד צורך בכך.

או אור=עקיבא, בלב הארץ: איזה ויכוח היה, גם עם בייגה שוחט. אור=עקיבא היתה בירת האבטלה בלב הארץ. יישוב ליד קיסריה ונתניה, שהיה אי של מצוקה. הכירו בו כאזור פיתוח נקודתי לתקופה מסוימת, וזה שינה את פני היישוב, שינה את פני המקום.

נדמה לי, שההורדה לכולם מאפשרת טיפול נקודתי יותר אפקטיבי מכפי שהיה כאשר נתנו 38%. כאשר נותנים 42% או 50%, ברור לכולנו שיבואו מפעלים שלא יישארו במקום. מי שצריך 50% סיוע כדי לקום, משמע שאין לו זכות קיום כלכלית. אני מקווה שכך גם תנהג הממשלה בעניין של אופקים ומקומות דומים שיש בהם מצוקה כלכלית.

אומר עוד כמה מלים - על מה אנחנו מתווכחים באמת. היו שלושה מודלים בחברה העולמית - המודל הבולשביקי=הקומוניסטי, הפסאודו=סוציאליסטי שקרס, כי הוא היה גם אסון חברתי וגם אסון כלכלי. אני מניח שאין צורך להכביר מלים על כך. המודל השני הוא המודל של ארצות=הברית, שמבחינה כלכלית הוא בהחלט הצלחה, אבל מבחינה חברתית הוא אסון. ויש המודל האירופי, הסוציאל=דמוקרטי הקלאסי, שהוא היחיד שהצליח, ששילב גם מדיניות כלכלית נכונה וגם צדק חברתי.

אני מניח שאיש מאתנו כבר לא מתגעגע ולא רוצה לחקות את הדגם הקומוניסטי שקרס, אבל לצערי לא מעט רוצים לחקות את החברה האמריקנית, שמבחינת הלכידות הפנימית, מבחינת הסולידריות הפנימית, מבחינת התופעות הנוראות, קרסה לחלוטין, ושירותי הבריאות שם הם דוגמה קלאסית לכך. אנחנו רוצים להיות החברה הסוציאל=דמוקרטית הטובה, שבאה ואומרת דבר פשוט: לכל אזרח באשר הוא אזרח, עצם היותו חבר בחברה מעניק

לו זכויות לא ברמה של עניים, לא כמו במדינת סעד, כמו בארצות=הברית, אלא כבמדינת רווחה.

רווחה אינה מלה נרדפת לסעד, אלא היא רווחה במובן האמיתי של המלה; לא נדבות, אלא רמה סבירה של חינוך, רמה סבירה של בריאות, רמה סבירה של מה שקרוי אצלנו ביטוח לאומי, כלומר סיוע לאדם ברגעים חלשים בחייו: כאשר הוא יוצא לפנסיה, כאשר הוא נפצע, כאשר הוא חולה, כאשר הוא זקוק לשיקום וכאשר הוא זכאי לעבודה. זוהי סוציאל=דמוקרטיה במיטבה, ועל כך מתווכחים.

ובצד הכלכלי, בהחלט - יוזמה פרטית וכלכלה חופשית. לתת לשוק בצד של יצירת העושר, את כל החופש לעשות אותו, ובצד של החלוקה של אותו עושר - לגרום לכך שאת כל הדברים שעליהם דיברתי ניתן יהיה לתת לכל חלקי האוכלוסייה באשר הם.

על כך אנחנו מתווכחים, ולכן אנחנו כאן לילה אחר לילה. הדוגמה של הבריאות היא דוגמה קלאסית. רק אתמול התפרסם ב"הארץ" מאמר המתאר את מערכת הבריאות האמריקנית אולי במלוא כיעורה. אביא כדוגמה את המערכת של מה שקרוי קופות=החולים האמריקניות. דוגמה חדשה: מספרים שם על אדם שחלה במחלה באשכיו, וקיימת דילמה האם לקטוע את האשכים או לטפל בהם במסגרת טיפול תרופתי קיים. הרופא המומחה של חברת הביטוח, שנקראת שם קופת=חולים, אומר - לקטוע. במקרה שפר עליו מזלו, וחתנו הרופא אמר לו שאפשר לטפל גם בטיפול תרופתי. התפתח ויכוח, ובסופו של דבר אמר הרופא של חברת הביטוח: הטיפול התרופתי - שהוא לא כל כך יקר ואפשר לעמוד בו - הוא בסדר, אבל כל 150 דולר כל שלושה חודשים,-שלושה חודשים צריך לעשות בדיקות, והבדיקות עולות 180 וזו הוצאה כבדה, ולכן עדיף לחתוך.

זו דוגמה אחת שמאירה באור כל כך בהיר וחד=משמעי את הפרובלמטיות של כל מערכת בריאות. כאשר מערכת הבריאות היא למטרות רווח, וצריך "לעשות ביזנס", זהו השיקול המרכזי - לא איכות חייו של החולה והאם ניתן לעזור לו. לכך חותרים כמה אנשים בעלי השקפת עולם מסוימת באוצר. את זה הם רוצים לייבא אלינו.

ואני אומר להם פעם אחר פעם, כי עם כל הבעיות של מערכת הבריאות, 80% מהציבור בישראל משלמים בין אפס ל=75 דולר לחודש תמורת סל המדורג בין המקום החמישי והשביעי בעולם בטיבו וברמתו. אין דבר כזה. בעוונותינו, לא בחינוך ולא בשיכון אנחנו

נותנים את זה. עם כל הבעיות, למה להרוס? למה להכניס את האלמנטים השליליים למערכת שבה הגענו להישגים הכי גדולים? אני מקווה שהדבר הזה לא יעלה בידי הממשלה.

מכיוון שאני גולש לביקורת פוליטית, שאותה אני משאיר לשעות היום, אסיים בכך. אני מודה ליושב=ראש על סבלנותו. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת נסים זוילי, בבקשה.

נסים זוילי (העבודה):

בוקר טוב, אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, הדיון על התקציב בשנה הזו חרג במידה רבה מאוד מדיון תקציבי רגיל. אף שחברי חיים רמון בחר שלא לעסוק בביקורת פוליטית, אני חושב שאפשר לעסוק גם בה.

חיים רמון (העבודה):

על=פי ההסכם, עד השעה 05:00. משעה 5:00 אפשר לעסוק בכך.

נסים זוילי (העבודה):

אני לא מתכונן להיות חריף מדי, לכן אני מרשה לעצמי. אני אומר זאת בעיקר לחבר הכנסת בוים, שנמצא אתנו. הוויכוח כפי שהוא מתנהל והדרך שבה מתפקדת הקואליציה, יש בהם סכנה שימאיסו את הדמוקרטיה על אזרחי מדינת ישראל. זוהי נורמה שלטונית שאתם צריכים להיות מודאגים ממנה כמונו, נורמה שמתפתחת גם בבית הזה וגם בחברה הישראלית. אני סבור, שכולנו נעשה טוב אם נמצא דרך שמחזות כאלה, המתוארים כל יום בכותרות העיתונים, המראים שאין שלטון במדינת ישראל - - - יכולים להיות הרסניים בטווח היותר=ארוך.

דבר שני שאני רוצה להתייחס אליו הוא, שפתאום מתגלים סחטנים. יש מפלגות בבית הזה, המרגישות שהן נמצאות כאן כדי לייצג ציבורים ושכבות מסוימות בתוך החברה

הישראלית. הן נאבקות על הבטחת הייצוג הזה או על דרך נאותה לייצוג הזה, ומדוע צריך לקרוא לכך סחיטה? למה מפלגה שחרתה על דגלה שהיא מייצגת בבית הזה את העולים החדשים שהגיעו בשנות ה=90, מפלגה הלוחמת למען האינטרסים שלהם ומבטיחה את שילובם בחברה הישראלית, צריכה להיקרא סחטנית אם היא חושבת שראש הממשלה או הממשלה הזו לא עמדו בהסכמים שעליהם הם חתומים כלפי העולים החדשים? למה הם סחטנים, הרי הם נבחרו לכנסת כדי לייצג אותו ציבור? למה מגלים פתאום שהמערכות החרדיות או הדתיות הופכות לסחטניות? האם לא ידענו שהם באים לבית הזה כדי לייצג קודם כול חלק מהאוכלוסייה שבחר בהם ורק אחר כך את מערכת השיקולים היותר=כוללת?

תפקידם של ראש הממשלה ושר האוצר הוא למצוא את השילוב הנכון בין המרכיבים השונים בתוך החברה הישראלית, כדי שהתקציב ייצג את הצרכים של כל המרכיבים בקואליציה ובעם ישראל.

דבר שני שאני רוצה לומר, יש בתקציב שני סעיפים מרכזיים, שגם אתה, חבר הכנסת בוים, לא יכול להצביע עבורם, אם היית מצביע על=פי מצפונך. הקיצוצים שרצו להכניס לסל הבריאות והקיצוצים בקצבאות הילדים הם קיצוצים שלא שייכים אף לאחת מהמפלגות - הם נוגעים לכולנו. אנחנו יודעים שאלה מיליארד שקל שהיו מקצצים בתקציב, קיצוץ שיש בו פגיעה "בול" בשכבות החלשות, בניגוד לכל הנאומים. אחרי שהיו מורידים את כל הטיח שמנסים למרוח, בסופו של דבר המיליארד שניסו לחסוך בתקציב הוא מיליארד שהיה יורד כולו מהשכבות החלשות. אם חלק ממנו היה יורד מהשכבות החזקות - הוא היה מהווה פרומיל מההכנסה הפנויה שלהן, בו בזמן שבקרב חלק מציבור הגמלאים וחלק מהזוגות הצעירים זה יכול היה להוות מרכיב חשוב מאוד בהכנסתם.

איך מגישים תקציב כזה בכלל? צודק שר האוצר באומרו: הרי אתם השרים הצבעתם בעד התקציב הזה, ידעתם מה המשמעויות שלו. הוויכוח היום הוא ויכוח אמיתי. בוויכוח על התקציב יש גם מרכיב אמיתי בשני הסעיפים: בחוק הבריאות ובקצבאות הילדים. זהו ויכוח אמיתי המצלם את הגישה החדשה שראש הממשלה מנסה להוביל, לצערי הרב בסיועו של שר האוצר, או להיפך. זה לא נכון שבכל מקרה הנזק הכי גדול שנגרם לחברה או לכלכלה הוא מגירעון בתקציב. זה קשקוש. אני אומר, שלפעמים חצי אחוז נוסף של גירעון בתקציב פוגע הרבה פחות במה שאתה רוצה להשיג מאשר פגיעה בשכבות החלשות בחברה.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

ואיך מחזירים את הגירעון?

נסים זוילי (העבודה):

תנסה לעבור יום אחד מניהול באוברדרפט שאתה מכסה במשך שנים למחיה על=פי ההכנסה, בלי לחרוג ממנה במיל אחד - ותביא לקריסה של המערכת. כל המדינה הזו חיה על אוברדרפט, החל בקמעונאי שהסופרמרקט בשכונה מוכר לו באשראי, ועד למשפחה ולפרט בתוכה, עד לערים, לקהילות ולממשלה - כולנו חיים באוברדרפט.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אתה מקדש את האוברדרפט?

נסים זוילי (העבודה):

אני לא מקדש, אני רק בא ואומר, שמי שמנסה לבצע מעבר חד מדי, מביא לקריסה של המערכת. זה מה שלא הבנתם. לא הבנתם שהקיצוץ של 7.5 מיליארדי שקל בבת=אחת הוא בעל משמעויות בהגדלת האבטלה ובמיתון במשק. אתם מביאים לקריסת המערכת, והיום אתם מתקשים מאוד לתקן את המתכונת הזו. אם אתם חושבים שב=1998 המשק יחזור למסלול של צמיחה ריאלית של 3%-4%, אתם טועים. הזיגזגים בתוך המערכת הכלכלית הם לא סבירים.

נכון שכאשר היינו בשלטון הבאנו בחשבון בשנה האחרונה, שהצמיחה תהיה גדולה יותר ב=1.5% או ב=2%, והערכנו שהגירעון לא יגיע לממדים שאליהם הוא הגיע. הוא הגיע לממדים גדולים מדי, אני אומר זאת במפורש. אבל זו היתה טעות לנסות לתקן את הגירעון הזה בבת=אחת. אפשר היה בתוכנית ארבע=שנתית ובתקציב ארוך טווח יותר להגיע לאותן תוצאות, בלי המשמעויות החברתיות שיש לכך. היום ממשיכים להתעקש על אותו דבר.

אני לא יודע, אני לא יכול לבוא אל שר האוצר, מהיכן ימצא את המיליארד החסר בתקציב, אבל אני יודע דבר אחד: לא יהיה רוב בכנסת הזו שיתמוך בשינויים כל כך דרסטיים בחוק הבריאות ובקצבאות הילדים. לא יהיה לכך רוב, זה לא יעזור לאף אחד. אז למה לא מביאים את זה בחשבון מראש? מדוע צריך להכניס את כל המדינה ואת כל

המערכת הפוליטית לטלטלה, בגלל חוסר זהירות ובגלל חוסר הבנה בשיחות עם ש"ס ועם גשר? האם לא היה אפשר לעשות זאת חודש לפני כן? אבל זה הרי רגיל - מחכים כל הזמן. חושבים שבכך שדוחים את פתרון הבעיות, הן תיפתרנה מעצמן. בעיות אינן נפתרות מעצמן, בעיות רק מצטברות, וזה מה שקורה היום. מצטבר הלחץ הפוליטי של הימין הקיצוני נגד הפעימה השנייה, והוא מצטרף ללובי חברתי אמיתי או מזויף, שחלקם מתמודדים האחד עם השני, כדי להוכיח מי מייצג יותר את הצד החברתי.

חבל שנציגי גשר אינם כאן, כי צודקים אלה שיבואו ויגידו לדוד לוי: אדוני היקר, אתה מייצג את הנושאים החברתיים, תהיה שר האוצר ואל תהיה שר החוץ. זו היתה גישה אחראית. אני מאמין, שאילו היה דוד לוי שר האוצר, הוא היה רגיש ולא היה מביא תקציב כזה לאישור הכנסת, וזאת בזמן שאני בספק רב אם הוא תורם באמת לתהליך המדיני; לא בגלל חוסר כישורים אלא משום שיש נושאים שאתה נוגע להם ישירות ואתה מתמודד אתם ביתר הצלחה מאשר עם נושאים אחרים.

הכול הולך כאן הפוך על הפוך. מחזיקים עם שלם במשך שבועיים - לא אותנו, אנחנו נבוא ב=02:00 או ב=06:00, זה התפקיד שלנו ואנחנו נעשה אותו - עם שלם מסתכל על הביזיון הזה. עם שלם לא מבין איך מנהלים אותו. אתה, חבר הכנסת בוים, יודע כראש עיר, שעם מערכת כזו העיר שלך היתה קורסת. כל אחד יודע שכל מערכת היתה קורסת עם ניהול כזה. אני מדבר רק על דרכי ניהול, אני לא מדבר בכלל על המרכיבים הפוליטיים. זה לא ניתן, אי=אפשר לעבוד כך.

גם אם הממשלה הזו תעביר את התקציב, משבר האמון בין שריה, משבר האמון בינה לבין חברי הכנסת, משבר האמון בינה לבין הציבור הרחב - כל אלה כל כך עמוקים, שקשה מאוד יהיה לממשלה הזו לחזור למסלול של תפקוד רגיל. זה לא נוגע לכך שאני רוצה שהממשלה תיפול מהר ככל האפשר, מסיבות שונות ומגוונות: יצרתם אווירה נוראית, אווירה משברית של יום=יום ושעה=שעה במערכות הפוליטיות, בזמן שזה היה מיותר לחלוטין. בגלל 1% בתקציב, לא שווה להכניס את המערכת הפוליטית למערבולת הזו. בסוף מה יהיה: ישלמו את ה=1% הזה, תאמין לי שישלמו אותו, בצורה זו או בצורה אחרת - בגירעון, בהגדלת הגירעון, אני לא יודע מה יהיה הפתרון. מאחר שהמאבק העיקרי של ראש הממשלה הזה הוא הישרדות, בסופו של דבר הוא יכופף את ידו של שר האוצר. אם לא ישלמו את כל 2 המיליארדים, מיליארד ו=300 או מיליארד ו=400 מיליון, וזאת לאחר שנוצר העימות המיותר הזה.

דבר שלישי שאני רוצה להתייחס אליו, דבר שחבר הכנסת בוים התחיל בו ואני חושב שהוא ראוי לדיון מעמיק מאוד, הוא יחסי המרכז והפריפריה. בשבועות האחרונים, בעיקר לאחר שהתעורר הנושא של אופקים, התברר שהפער בין המרכז לפריפריה הוא פער הרבה יותר עמוק בתחושתם של תושבי הפריפריה מכפי שהוא בפועל. אני יכול לומר לכם, שבתל=אביב ובמרכז הארץ - אני יכול לציין הרבה ערים - יש שכבות מסוימות באוכלוסייה שמנהלות רמת חיים נמוכה יותר מזו שבאופקים, בקריית=גת, בדימונה ובירוחם, אבל הם מרגישים את עצמם במרכז. חבר הכנסת שלום שמחון נמצא כאן, אני מכיר משפחות במושבים בדרום הקרוב והרחוק שחיות ברמת חיים גבוהה יותר מאשר בתל=אביב, אך הן מרגישות שמשהו לא דופק.

התחושה של הפריפריה נובעת מהמון מרכיבים בחיים. לדעתי, זה מתחיל דווקא בתרבות. זה נמשך בתחושה שהדשא שלהם אף פעם לא יהיה ירוק. זה קשור לתחושה שהדשא של השכן תמיד ירוק יותר.

עיר כמו באר=שבע, שמתקרבת ל=200,000 תושבים, אם אני לא טועה - 185,000, או 190,000 תושבים - עיר של 200,000 תושבים ממשיכה להתהלך בתחושה של פריפריה. איך אתה מסביר את זה?

היו"ר ד' טל:

בירת הנגב.

נסים זוילי (העבודה):

והיא בירת הנגב. הרי עם 200,000 תושבים, חבר הכנסת זאב בוים, אתה יכול לפתח הכול - תיאטרון, אופרה, את המערכת התרבותית הכי מתקדמת בארץ, והאוכלוסייה שם היא כזאת שמסוגלת להרים את זה. בכל זאת הם מרגישים פריפריה. זאת אומרת, יש משהו הרבה יותר בסיסי בתחושה של מרכז=פריפריה, שלא בנוי רק על הנושא של התעסוקה.

ראיתי את אנשי אופקים בטלוויזיה, ואני מכיר הרבה מאוד מהם. ראיתי את

התלמידים מבית=הספר התיכון שבאו לכאן באותו יום להצגה בנושא המאבק בסמים. שמע, אתה פוגש את הדור הצעיר, והוא מרגיש לגמרי אחרת. הוא לא רוצה להיות שונה מאף אחד אחר; הוא מאמין שיש בו פוטנציאל להתמודד עם הבעיות, וגם רצון לעשות זאת. באופן טבעי, כשאתה מביא טלוויזיה למקום שיש בו כל כך הרבה מרירות ומצוקה, קמים כמה אנשים שמתבטאים בצורה בוטה, ואתה מקבל תדמית של עיר שכאילו קורים בה דברים איומים. תושבי אופקים הם אנשים עם לב זהב, אנשים שיודעים מה היא הכנסת אורחים, אנשים שיש להם ערכים תרבותיים משלהם. פתאום, בשיא המצוקה שלהם, אתה מביא אליהם טלוויזיה שמצלמת, ולמחרת כמה מבקרים אניני טעם אומרים: תראו איך הם מתנהגים, איך אפשר לעזור להם?

כך שופטים בני אדם? שופטים בני אדם בשיא הקושי והמשבר שלהם? מצלמים אותם ברגע של זעם ושל כעס? לא משנה כרגע אם הם צודקים או לא. למחרת אתה מקבל תמונה שאומרת: מה אתם רוצים, אי=אפשר בכלל לדבר אתם, אי=אפשר לעזור להם. כך מעוותים תדמית של אנשים שכל מה שהם רוצים הוא פרנסה בכבוד.

היינו צריכים למצוא מסלול שאפשר לשנות בו את התחושה של הפריפריה כלפי המרכז, ולהיפך. יכול להיות שצריך לעשות מאות מסלולים ולהתחיל במערכות החינוך; להפסיק לדבר על צפון ודרום ולהפגיש את הנוער בגיל הרבה יותר צעיר.

אני מנצל את ההזדמנות שחבר הכנסת שלום שמחון כאן. בתנועת המושבים יש תנועת נוער. תנועת הנוער הזאת, שיש בה היום 20,000 חניכים, מפגישה שלוש או ארבע פעמים בשנה; נוער מכל קשתות תנועת המושבים - מהמושבים שנמצאים במשבר הכי גדול עם המושבים שהם בשיא הפריחה הכלכלית שלהם. הוא ידבר אחרי ויספר לכם.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

הם עדיין לא נפגשו עם תנועת הנוער של ההתיישבות העובדת בש"ס.

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

אני חושב שהם צריכים להיפגש.

היו"ר ד' טל:

אני מזמין אותם להיפגש.

נסים זוילי (העבודה):

אני בעד מפגשים כאלה עם כל מרכיבי החברה. זה רק מוריד חלק מהסטריאוטיפים שמדביקים איש לרעהו ומביא להיכרות. פתאום אתה מגלה, שאלה שאתה חושב שהם מאוד שונים ממך, לא כל כך שונים. אלה ילדים שרוצים לשחק, יש להם חלומות, רצונות, והם רוצים להתקדם; ילדים שגם להם יש בעיות, ומשוחחים אתם. אני מדבר על זה, מפני שבתנועת המושבים היה במשך 20 שנה קושי להפגיש בין מה שנקרא "ההתיישבות הצעירה" לבין מה שנקרא "ההתיישבות הוותיקה". אמרו: מה, ילדי כפר=ויתקין וילדי עוצם ילכו לאותו מחנה? לא הסכימו. בכוונה אני מזכיר שמות שאתה מכיר. והוחלט בתנועת המושבים, שלא תהיה עוד חלוקה כזאת.

יכול להיות שצריך לחשוב על מפגשים כאלה בקרב הנוער, על חילופי נוער, על חילופי מחנכים. אנחנו חייבים לעקור את הדבר הזה. אנחנו חברה קטנה מכדי לשאת בתוכנו את העימות הפנימי הזה; הוא מיותר, הוא לא מוצדק, הוא מזיק, ואנחנו צריכים להתמודד אתו. היום יש מספיק נציגים של עיירות הפיתוח בכנסת ומספיק נציגים של האוכלוסייה בפריפריה כדי שהם יוכלו להוביל מהלך של מפגש, שגם אם הוא יניב פירות יותר מאוחר, הוא יביא את התוצאה הרצויה. אני אומר את זה בלי קשר למערכות הפוליטיות. תודה רבה, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת שלום שמחון, בבקשה - איש תנועת ההתיישבות.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חבר הכנסת זאב בוים, בוקר טוב לך ולכל עם ישראל. אני רוצה לנצל את ההזדמנות שאתה יושב פה, מעבר לרצוני להתייחס לנושאים שעלו כאן ועומדים על סדר=היום, ולומר בוקר טוב לך, לי ולאנשי שדה=משה. אני פותח דווקא בזה, כי אתמול

החלפנו מלה על זה בפרוזדור. השבוע היו אצלי אנשי שדה=משה, ואתם חבר שעבד אתי פעם, ועד כמה שהבנתי הוא היה גם תלמידך.

לפני חמש שנים הגעתי לתנועת המושבים, נבחרתי אחרי קודמי, נסים זוילי, להיות מזכיר התנועה. השלב הזה מוצה על=ידי הממסד הוותיק בתנועת המושבים מחוץ לשורות, מכל מיני סיבות אידיאולוגיות והיסטוריות שלא אפרט כאן. הפעולה הראשונה שעשיתי היתה להחזיר את המושב הזה אל תוך המחנה. המושב הזה קיבל ליווי די צמוד מאנשים מהשורה הראשונה בתנועת המושבים על מנת להוביל אותו קדימה מבחינת הניהול הפנימי שלו. אני לא מדבר על המערכות הארגוניות ועל המשך הייצור החקלאי וכן הלאה, אלא רק על המשך התפקוד והיכולת לצאת מהמשבר הקשה שפקד את המושבים באותן שנים. לכן השתדלנו לבחור את האנשים ולהמליץ לרשם האגודות, שיושבי=ראש הוועד הממונה באותו יישוב יהיו הטובים שאנחנו חושבים שיש בתנועת המושבים, לא על בסיס פוליטי ובוודאי לא על בסיס מפלגתי.

גם אתה יודע שבתנועת המושבים נמצאים אנשים מכל גוני הקשת הפוליטית; אדוני היושב=ראש הזכיר שיש חברים מש"ס, מהליכוד, ממפלגת העבודה, מהמפד"ל - כל עם ישראל נמצא בתוך המושבים. מעבר לכך שהמושב הזה יש לו חובות כבדים ומחלוקות פנימיות היסטוריות - בכל קהילה קטנה שצומחת יש מחלוקות כאלה - יש לו סיכוי לגדול בגלל כל מה שאמור לקרות בגזרה שלכם באזור קריית=גת והנגב מבחינת הפיתוח העתידי, חוץ מהחקלאות.

על=פי הנוהל והמסורת בדרך כלל, ביקש רשם האגודות את המלצת התנועה המיישבת על מנת למנות ועד ממונה. מה שקרה הוא, שבימים האחרונים, או בשבועות האחרונים, לא רק במושב שדה=משה אלא גם במושבים נוספים מופעל לחץ על רשם האגודות, שהופך להיות לחץ פוליטי בלתי מבוקר ובלתי הגיוני. אני לא חושב שכאיש מפלגת העבודה אני צריך לקבוע מי יהיו יושבי=ראש הוועד הממונה ביישוב זה או אחר. העובדה שהמוסד הזה מתקיים כבר עשרות שנים כמעט ללא שינוי וללא תיקון פקודת האגודות השיתופיות וההתאמה למצב היום יוצרת בעיה קשה.

בגלל מחלוקות פנימיות היה שם ועד ממונה מלא. בשנה האחרונה נכנסנו לתהליך של בחירת אנשים מתוך היישוב כחלק ממצב שבו הם יצאו לבחירות כלליות מלאות על=פי בקשתם, כך שרק היושב=ראש יהיה חיצוני. זה היה התהליך, והיישוב הזה נמצא במהלך

מתקדם של הסדר חובות ושל פתרונות שיאפשרו לו להיחלץ ולהשתחרר ממועקות העבר.

במקרה הנוכחי הוצנח ליישוב יושב=ראש שאני לא שולל אותו, אני לא פוסל אותו; אני לא מכיר אותו, ואני גם לא רוצה לומר אם הוא טוב או לא טוב. עד כמה שאני מבין, על=פי הפטיציה שנחתמה על=ידי אנשי היישוב, 65%-70% מהם חושבים שצריכים לאפשר בחירות כלליות ביישוב ויציאה מלאה לוועד רגיל, או שצריך לאפשר ליושב=ראש הוועד הממונה הקודם, איש מושב ניר=בנים, להמשיך בתפקידו. שני המהלכים האלה לא יקרו כנראה בגלל לחצים פוליטיים כאלה ואחרים, שאני לא מעוניין להיכנס אליהם מעל הבמה הזאת. אם תעזור לנו, נאפשר ליישוב הזה להשתחרר מהמצב שהוא מצוי בו, כי הלך הרוחות הוא בלתי אפשרי. כל אחד מאתנו יודע, שלעתים מנצלים קשרים פוליטיים, ידידות פוליטית ודברים אחרים, כדי לצייר תמונה שלא בהכרח היא אמיתית ונכונה תמיד. שיקולים אזוריים אחרים, או שיקולים פוליטיים מפלגתיים לא קשורים כלל לעניין המסוים הזה.

ודאי שצריך לעזור לאנשי היישוב הזה, שמכירים ומוקירים אותך מקרוב, לא בגלל מה שאני אומר כרגע. העובדה שאתה איש האזור הזה מחייבת לאפשר לאוכלוסייה הזאת לנהל את עצמה כפי שהיא מבינה ללא לחצים פוליטיים מבחוץ. בדרך כלל, כשיישוב רוצה לעבור למצב רגיל, שולח רשם האגודות חוקר, והחוקר אמור להמליץ את המלצותיו. לרשם האגודות יש שיקול דעת מופלג, והחלטה שלו היא החלטה שאפשר להתמודד אתה אולי רק בבית=משפט מחוזי או עליון.

צריך שיהיו כאן הבנה וסיוע של שני הצדדים, בהסכמה שזה לא עניין מפלגתי. אני יכול לומר באחריות, שאני נבחרתי להיות מזכיר תנועת המושבים על=ידי אוכלוסייה מעורבת, והמסר שלי הוא לא מפלגתי. הגעתי לכנסת בשלב הרבה יותר מאוחר.

אני זורק פה כפפה, שאתה ואני נשכנע את כל המעורבים בעניין - אני לא רוצה להזכיר כאן את שמותיהם, כי חלקם קשור אליך, חלקם קשור לאדוני היושב=ראש - כדי לאפשר לאנשים, שרוצים לצאת קדימה להרחיב את גבולות היישוב, לקלוט אוכלוסייה חדשה ולנהל את עצמם באופן חופשי, להשתחרר מלחצים כאלה או אחרים שאינם קשורים לעניין עצמו. הייתי שמח לקבל את עזרתך, כי אני יודע שאתה משתדל לתרום בכל עניין שבו פונים אליך. אם אפשר למסור מסר לחקלאים שקמים הבוקר בשדה=משה, נגיד להם שיחד נחלץ אותם מהעניין הזה. הייתי שמח אם זו היתה הבשורה של הבוקר.

העניין השני שאני רוצה להתייחס אליו כאן הוזכר על=ידי קודמי, חבר הכנסת נסים זוילי, והוא הקשר בין הפריפריה למרכז. אני רוצה למסור כמה נתונים שעולים ממחקר 1992 ובחן את המגמות והתהליכים במרחב הכפרי בהשוואה שבין המרכז-שנערך בשנים 1994 לפריפריה; מחקר שלא הוזמן על=ידי תנועת המושבים או הממסד החקלאי, אלא על=ידי משרד החקלאות, בשנים שבהן היתה מפלגת העבודה בשלטון. לדעתי, הנתונים פה הלכו והוחרפו, וכמו שאמרתי, זה היה במימון מלא של משרד החקלאות.

הדוח הזה מתייחס לאוכלוסייה הכפרית, שמתגוררת בתחומי השיפוט של המועצות האזוריות בהתפלגות יישובית בין יישובים קיבוציים, מושביים, קהילתיים ואוכלוסייה בסטטוס לא מוגדר מבחינה יישובית. כמו שאמרתי, הוא נערך בתקופה שבין 1992 ל=1994 והתבסס על סל נתונים ממקורות שונים - האוכלוסייה על=פי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נתוני הכנסות ושכר על=פי נתוני הביטוח הלאומי, תעסוקה על=פי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומקורות נוספים. צריך לראות מה הם הממצאים העיקריים של הדוח, ולא אאריך בכך. אומר זאת בנקודות. מאחר שהחומר היה מונח על שולחני ובדיוק חבר הכנסת נסים זוילי דיבר עליו, ומבין הרביעייה הנמצאת עכשיו במליאה שניים הם אנשי פריפריה - חבר הכנסת בוים ואני, כדאי שנראה מה עולה מהנתונים המרכזיים.

ככל שמתרחקים מן המרכז לפריפריה שכר השכירים והכנסות העצמאים הולכים ופוחתים במונחים נומינליים עד כדי 60% בשכר הממוצע ועד כדי 50% בשכר הממוצע לגברים בלבד. לדעתי, זה פער ענק בין המרכז לבין הפריפריה, שהולך ומתרחב כל הזמן.

הנתון השני שעולה מהמחקר הזה הוא, שקיימת התייקרות מרחבית - שמתייחסת לאזורי הפריפריה - שמגיעה עד ל=32% לאותו סל מצרכים ושירותים בהשוואה בין המרכז לפריפריה הרחוקה.

השילוב בין שני הנושאים שהזכרתי - האחד הוא ההתייקרות המרחבית, השני הוא הפער בשכר - מקרב את רמת החיים באזורים הכפריים הפריפריאליים אל קו העוני. אני מדבר פה על המגזר הכפרי, אם כי אני יכול להניח באופן בולט שזה מתייחס גם למגזר העירוני, כי המחקר הזה הוזמן, כפי שאמרתי, על=ידי משרד החקלאות והוא מתייחס רק למרחב הכפרי.

נוסף על הנקודות שהזכרתי קיימת השפעה נוספת על רמת החיים בפריפריה בהשוואה למרכז. היא נובעת מהיחס בין התשואה לגודל, והעובדה שהיישובים והמועצות בפריפריה קטנים יותר. אנחנו מכירים את זה. יש הבדל בין יישוב של מאות בודדות ויישוב של 7,000 נפש לבין עיר של 30,000, 40,000 או 50,000 נפש. ההבדל במספרים גם הוא תורם להרחבת הפערים.

נקודה נוספת. בהגירה הבין=אזורית והבין=מגזרית קיים מאזן הגירה מתהפך. ככל שמתרחקים מאזורי המרכז אל הפריפריה, באזורי המרכז יש מאזן הגירה חיובי, באזורי 18. כדאי לשים לב לגילאים-הפריפריה יש מאזן שלילי שמשתקף בייחוד בקרב גילאי 29 אלה, כי אלה הגילאים הקריטיים שעוזבים את היישובים בפריפריה, דבר שמסכן בעתיד את הריבוי הטבעי הגבוה יותר שנמצא בשנות המחקר - בין 1992 לבין 1994 - ככל שמעמיקים 18, שבונים את החיים, נישאים, תוקעים-לאזורי הפריפריה. אם עוזבים הגילאים של 29 יתד, רוכשים דירה, מולידים ילדים וכן הלאה, זה אומר שנעלמת שכבה גדולה של אוכלוסייה מהפריפריה הזאת, דבר שגורם לאוכלוסייה שבה להזדקן. אם האוכלוסייה תלך ותזדקן, זה רק יקשה את היכולת לקיים את היישובים האלה. מובן שבמושב ובקיבוץ זה הרבה יותר קריטי, אבל גם בעיירת פיתוח או בעיר זה הופך לבלתי אפשרית את היכולת לבנות מערכת חינוך, מערכת העסקה, מערכת חיים קהילתית. זה מסכן את המשך הקיום של היישובים האלה.

כדאי לשים לב לנתון הזה, כי אם שכבת הגיל הזאת תיעלם תהיה בעיה אמיתית להמשך הקיום. אני יודע שמחלק מהמושבים והקיבוצים בנגב, שמצבם יותר קשה, אני יכול להניח שגם במקומות אחרים, נוהרים אל מרכזי התעסוקה הגדולים בערים הגדולות ואל מרכזי התרבות הגדולים, דבר שמנתק אותם מהמקום שבו הם נולדו וגדלו ואפשר היה לבנות אותו אחרת.

נתון נוסף מתייחס אל כלי הרכב. לבעלות על כלי רכב השפעה ממתנת על הירידה בשכר ובהכנסות באזורים הפריפריאליים בגלל נגישות יותר קלה למרכזי התעסוקה. יש פה דבר שיכול למתן ואפשר להרחיב אותו במה שקשור לדבר שמעבר לכלי הרכב. זה קשור לרכבות, לסלילת כבישים, לתנועה מהירה לכיוון מרכזי תעסוקה, דבר שלא קורה במדינת ישראל בקצב הדרוש.

אלה, פחות או יותר, הנקודות הבולטות שעולות מהמחקר הזה.

ברשותך, אדוני היושב=ראש, לקראת סיום דברי, אני רוצה להתייחס לנקודות נוספות. האוכלוסייה במגזר הכפרי מהווה בין 8% ל=8.5% מסך אוכלוסיית מדינת ישראל, סדר=גודל של כחצי מיליון נפש. תמיד אנחנו שואלים: כמה חיים במושבים, בקיבוצים וביישובים הקהילתיים. מדובר בערך על 1,000 נקודות יישוב, סדר=גודל של 450 200 יישובים קהילתיים. מתוך פלח אוכלוסייה זה,-מושבים, 350 קיבוצים בקירוב ו=250 החלק שמתגורר באזורים הפריפריאליים המובהקים הוא כ=40% מהאוכלוסייה הכפרית; הכול יודעים שיש מושבים, קיבוצים ויישובים קהילתיים גם במרכז. זאת אומרת, אנחנו מדברים על 200,000 נפש בערך, נתונים שנכונים לסוף 1994 - מחקר שפורסם עד עכשיו.

החומרה העיקרית בממצאים שהוצגו על=ידי עבודת המחקר שפירטתי את עיקריה, פחות או יותר, הינה סכנה עתידית לחבלי ארץ שלמים אם תימשך המגמה השלילית של ההגירה מהאזורים הפריפריאליים כפועל יוצא של הרעה בפרמטרים הכלכליים המשקפים רמת רווחה והכנסה באזורים אלה, שיינטשו על=ידי יושביהם או שיהפכו לאזורי מצוקה וסעד שעלות שיקומם תהיה גבוהה פי כמה מהעלות הנדרשת כיום עם זיהוי ואיתור הבעיה - כך כותבים המנחים של המחקר - במועד שעדיין ניתן להתמודד אתה בכלי עידוד כלכליים קונבנציונליים.

היום, כשאנחנו מדברים על מענקי השקעות באזורי פיתוח, מה שהיה באחוזים הרבה יותר גדולים בתקופות קודמות הופך להיות קריטי. כשמדברים על סלילת כבישים ועל פיתוח מערכת תחבורה והשקעות בתעסוקה - הדברים הופכים קריטיים בתקופה הזאת.

ידידי, חבר הכנסת זאב בוים, אשאיר לך את שני הדפים האלה שהסיכום הראשוני שלהם נעשה על=ידי המחלקה הכלכלית במרכז החקלאי. בהזדמנות הראשונה גם אעביר לך את המחקר, כי אני מוקיר אותך ויודע שאתה איש פריפריה ואתה רגיש לנושא. אשמח אם במשותף נצליח להוביל דיון במליאת הכנסת בבוא העת, בתקופה יותר נוחה, לגבי המשך קיומם של יישובי הפריפריה. תודה רבה, אדוני היושב=ראש.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

תודה רבה, חבר הכנסת שלום שמחון. אנחנו מתחילים סבב חדש. חבר הכנסת אברהם

שוחט. חבר הכנסת סאלח טריף. חבר הכנסת רפי אדרי. חבר הכנסת יונה יהב. בוקר טוב, חבר הכנסת דוד צוקר. חבר הכנסת אורי אור. חבר הכנסת אבי יחזקאל. חבר הכנסת אפי אושעיה, בבקשה.

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, סגן המזכיר דוד לב, חברי הכנסת, בוקר טוב. חבר הכנסת צוקר, אני מניח - - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

אתה יכול לומר, בוקר טוב ישראל.

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

בוקר טוב לעם ישראל.

אני מניח שבשם חברי הכנסת כולם, אופוזיציה וקואליציה, ערבים ויהודים, ספרדים ואשכנזים, דתיים וחילונים, כולנו יחד יכולים להודות לצוות המסור של עובדי הכנסת, במיוחד לעוזרים הפרלמנטריים של חברי הכנסת שמקדישים בזמן האחרון ימים ולילות - - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

אתה מתכוון לעוזרים החרוצים שנמצאים באגף הימני?

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

כן, אדוני, במקרה הם בצד ימין אבל כולם אנשי שמאל.

אדוני היושב=ראש, ברשותך, אני רוצה להודות להם באופן אישי על העבודה המסורה.

אמרתי שעומדת להיות בשורה לעם ישראל, משום שעם ישראל יקבל הנהלה חדשה של העוזרים הפרלמנטריים. כחברי ההנהלה יושבים כאן אבי כהן, עוזרי הנאמן אבירם, ארז גילהר, שגית פורת, חזי ברזני, שמיועד להיות סגנו של גיא דורון - שאני מקווה, אם ירצה השם - אני מציע לכם להשתמש במושג "אם ירצה השם" זה יכול לסייע, להזיק זה לא יזיק; נכון, אדוני היושב=ראש?

היו"ר ד' טל:

תמיד זה יכול לעזור.

אפי אושעיה (העבודה):

אני רוצה לאחל שגיא ייבחר כיושב=ראש - - -

דוד צוקר (מרצ):

במקרה של גיא דורון צריך את עזרתו של השם.

אפי אושעיה (העבודה):

נכון. אם גיא דורון ייבחר, אני בטוח שהעוזרים הפרלמנטרים שמקדישים ימים ולילות לטובת עבודת הכנסת המסודרת, יפעלו במשותף לצורך שמירת האינטרסים שלהם כאן בבית הזה.

בתוך הדיון החשוב בתקציב המדינה יש לזכור כי אנו עוסקים בקיומם הכלכלי של אזרחי מדינת ישראל. החוק להגברת הצמיחה בהגדרתו אינו אלא לעג לרש; השם שונה בינתיים. החוק הוא לעג לרש, משום שהממשלה לא צריכה להיות מעסיק או יצרן שבאפשרותו להגביר את הייצור, הממשלה איננה בית=חרושת, מפעל, מסגרייה או מאפייה. לממשלה יכולת לחוקק חוקים אשר יעודדו יזמים ובעלי מפעלים להגביר את הייצור. לצערי, את זה הממשלה לא עושה. מה שהיא עושה - היא מדכאה אותם.

לממשלה יש שני כלים עיקריים. האחד - תקציב המדינה. כלומר, כמות הכסף אשר

נגבית מהציבור ומוחזרת אליו בדרך - - -

חברת הכנסת מאור, מותר להכניס קפה לאולם המליאה?

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

לא. היות - - -

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

אם כן, רציתי לדאוג לעוזרים שכל כך דואגים לנו.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

דווקא לך מותר.

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

תודה, הבנתי.

אם כן, הכסף הזה אמור להיות מוחזר לציבור לטובת הכלל לביצוע על=ידי חברות פרטיות, שלצורך הביצוע מעסיקות עובדים ומזמינות חומרי עבודה שונים, לצורכי סלילת כבישים, או להקמת מתקנים, או לשימוש משרדי הממשלה השונים, זאת מעבר לסוגיית השירותים כגון רפואה, חינוך וביטחון. כאשר הממשלה מצמצמת את התקציב ואינה מזמינה את העבודות ומקטינה את תקציבי החינוך והתרבות, המשמעות היא ברורה: פחות עובדים, פחות ייצור ויותר מובטלים.

נושא נוסף, מתן אפשרות ליזמים לפעול או מניעת אפשרות כזאת. כל יזם ובעל עסק יודע, שעל מנת לפתוח את עסקו הוא זקוק להון. כל יזם המשקיע מכספו נאלץ להיעזר במימון משלים שמקורו בדרך כלל בבנקים. כאן אנחנו מגיעים לבעיית ה"חנקן של המדינה": הבנקים המסחריים, תחת שלטונו הבלתי=מעורער של בנק ישראל, בראשו הנגיד, מר פרנקל. היום ברור הכול: הנגיד שיטה בשלושה שרי אוצר, שניים ניסו להיאבק,

השלישי כנוע ומקבל כל דין.

איזה מין מדיניות זו? אני שואל. מדיניות להגברת הצמיחה במדינה כמו שלנו, כאשר האינפלציה עומדת על 8%-9% לשנה, עלות ההון מגיעה כמעט ל=20% בחישוב משוקלל? איך ניתן לצפות שיזם יבוא וישקיע ברמת ריביות רצחנית כזאת? היזמים יש להם עניין כלכלי - להרוויח, וברמת ריבית כזאת אין סיכוי שיוכלו להרוויח. יזמים תמיד יעדיפו השקעה בטוחה שתניב את התשואה הגבוהה ביותר וברמת הסיכון הנמוך ביותר, לא בתעשייה - בבנק. כך שלתעשיין, ליזם, לבעל מפעל אין כדאיות להשקיע. אבל זה עדיין לא הכול.

אין זה סוד שבמדינת ישראל סובלים רוב משקי=הבית ממגפה בת שנות דור - בזה לא אשם פרנקל, זה עוול היסטורי שאנחנו עושים לעם ישראל - העוול הוא בכך שאנחנו מעודדים את המשפחות בעם ישראל לעשות משיכת יתר בבנקים. אנשים לא חיים על=פי רמת הכנסתם אלא על=פי רמת משיכת היתר שהם יכולים לקחת מהבנקים. כל מי שמקבל משכורת, מציע לו הבנק מסגרת אשראי. יש מדינות בעולם הרחב, הנאור, שדבר זה אסור בהן על=פי החוק.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אני לא יודע אם שמעת, חבר הכנסת זוילי דיבר קודם בשבח האוברדרפט.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

הם יכולים להיות חלוקים, זה לא סותר.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

להגדיל את הגירעון ב=0.5%, זה לא סוף העולם. את זה גם אתם אומרים.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מה עם האוברדרפט?

היו"ר ד' טל:

היות שישבתי בדיון אני רוצה להבהיר. חבר הכנסת בוים, הוא ציין שכולם חיים על אוברדרפט, ואם יום בהיר אחד אתה מנסה לעצור את זה במכה, המעבר החד והתלול הזה יכול להביא לקריסה של המערכת. הוא עשה אנלוגיה לגבי הממשלה, ואמר שהממשלה יכולה לחיות באוברדרפט, אבל היא לא יכולה ליצור ביום בהיר אחד מעבר תלול, כי אז המערכת עלולה לקרוס. על כן הוא מציע לפזר את זה על שנים רבות יותר.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

כן, אבל הוא לא גינה את אלה שעשו את זה כל הזמן. אני מסכים פה לדעתו של חבר הכנסת אושעיה, שצריך לגנות את הכיוון הזה ברמה העקרונית.

אפי אושעיה (העבודה):

תודה, אדוני, אני בהחלט מסכים ואני חלוק על מה שאמר חבר הכנסת זוילי.

היו"ר ד' טל:

אתם יכולים להיות חלוקים, זה לא נורא.

אפי אושעיה (העבודה):

אני אומר שצריך לגנות מכול וכול את תופעת האוברדרפט, בוודאי אם זו מדינה. אדם פרטי יכול להתמוטט ולהיעזר בגורמים סוציאליים ואחרים לשמור על משפחתו; אם מדינה מתמוטטת וקורסת כלכלית, זה אסון שאולי לא נוכל לתקן אותו. מה שאני מבין מדבריך הוא, כי חבר הכנסת זוילי אמר שבתנאים מסוימים אפשר להגדיל גירעון או להפחית אותו אם זה נעשה בצורה מתוכננת. אולי זה הכרח אבל הכרח מגונה על=פי השקפתי.

כל מי שמקבל משכורת מציע לו הבנק מסגרת אשראי מאושרת בגובה של החל מחצי משכורת ועד שתי משכורות. התוצאה המתבקשת: במשך שנים מרגילים את הציבור לחיות

מעבר לרמת הכנסותיו, מכניסים את הציבור למסגרת של חייב קבוע לבנק, ואז רק נותר להמתין ליד הרחבה של נגיד בנק ישראל, שיגרום לכך שריבית הנשך תעלה. מישהו יודע מה החליט הנגיד אתמול?

היו"ר ד' טל:

לא לשנות את הריבית.

אפי אושעיה (העבודה):

הוא החליט לא לשנות אף שירדנו באינפלציה ב=0.3 ולא היה מדד בחודש שעבר.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אנחנו צריכים להתארגן כדי שתהיה לנו מועצת נגידים.

אפי אושעיה (העבודה):

הבנתי, אני מקבל את זה.

ראו זה פלא, ככל שהמצב במשק יותר חמור, מצב הבנקים הולך ומשתפר. אולי הפוך: ככל שרווחי הבנקים עולים, מצב המשק הולך ומורע, הולך ומידרדר. האבטלה גוברת, הבנקים מגדילים את רווחיהם, יכולת הציבור לקנות מצטמצמת, והבנקים, מצד שני, מרוויחים יותר. והנגיד, בצדק מבחינתו האישית, אולי לא ברמה הלאומית, חבר הכנסת בוים, מתנגד למועצת נגידים. הוא ממנה ועדות מטעמו, להצדקת כל פעולותיו; מורה לשר האוצר מי וכיצד ומה ייבדק. אתמול הוא מצא לנכון להעיר לממשלה, אף שהוא היועץ הכלכלי של הממשלה, איך היא צריכה להתנהג, מה צריך לעשות, איזה הסכם לכבד. לפי דעתי, הוא הרחיק לכת.

מה שקורה בפועל הוא, שעל=פי עמדת הנגיד, למעשה, כאילו - אני לא רוצה להיכנס עכשיו לוויכוח פוליטי - אין ממשלה, אין ועדת כספים, אין שר אוצר. יש נגיד בנק ישראל, פרנקל, שיכול להיות שהוא איש כלכלה יוצא מן הכלל, אבל לא יכול להיות שאותו

פרנקל יהיה חזות הכול. ולמעשה הנגיד מתנהג כמו שריף, או לפחות כמו בעל הבית בתחומים הכלכליים.

יש כאלה שמספרים לנו שהכול בסדר. המשק פורח, המשקיעים רבים ביניהם על מקום בטוח במטוס על מנת שיוכלו לבוא ולהשקיע כאן, מפעלים לא מפסיקים לקום, והכול כמובן בא לידי ביטוי, ברור ומוחלט.

אבל כולנו יודעים שזה לא כך בפועל. אנחנו יכולים למדוד את המצב במשק על=פי הנעשה בבורסה. אני לא מאמין לא לסקרים ולא לתחזיות כלכליות של מומחים כאלה ואחרים, שהתחזיות שלהם קורסות חדשות לבקרים. הבורסה היא המוסד הפיננסי עם אצבע על הדופק, שבמשך כל שנות קיום המדינה - וגם בעולם הרחב - יכולה לחוש ולנבא את העתיד מבחינת רמת ההשקעות, הביטוי של התשקיפים של החברות המסחריות - - -

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

- - -

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

הבורסה לא משקפת תוצאות מיידיות. הבורסה משקפת את התקוות של המשקיעים בבורסה לעתיד. וכמו שאתה יודע, חבר הכנסת שלום שמחון, בבורסה הישראלית יש משקיעים זרים, ואחרים, שלא איבדו את התקווה במשק הישראלי. נכון שהיתה נפילה ב=1997, שהתחילה בשלהי 1996, אבל - - -

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

- - -

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

בסדר, כל הכבוד, אז אני יכול לשבח אותם.

בבורסה, חבר הכנסת שלום שמחון, ביצועי החברות נבדקים בדרך פשוטה וברורה ביותר. כאן נבחן אמון הציבור ביכולת ובסיכוי של החברות להרוויח, והמבחן פשוט ביותר: נכונות הציבור לקנות מניות. וכיצד ניתן לדעת אם הציבור מוכן להאמין או לא? פשוט ביותר, יש שני מדדים בלבד: האחד, היקף הפעילות בבורסה; השני, מחיר המניות. ואני מציע לכולנו שלא להיתפס לימים מסוימים שבהם יש מחזורים בשפל או מחזורים בגיאות, אלא לבדוק את הנושאים האלה לאורך זמן.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אבל משברים בבורסות, היסטורית, הם יותר פסיכולוגיה מאשר כלכלה. לכן היא לא תמיד משקפת - - -

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

אני אומר שהבורסה משקפת תמיד, אם אתה לוקח אותה בראייה כוללת, לאורך זמן. יכול להיות שיום אחד קם מישהו עם רעיון להטיל מס על הבורסה, אז ודאי שהבורסה תיפול לשבוע=שבועיים.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

אתה יודע - - - מי שיודע מתי להיכנס ומתי לצאת.

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

אני לא מכיר מהמשקיעים הקטנים, שהם אנשים שחיים משכר או משקיעים ברמות הללו, שהם יודעים מתי להיכנס ומתי לצאת. תמיד מישהו נתפס שם בהיריון ובסופו של דבר נשאר בלי כסף.

אני בכלל קורא לידידי וחברי, שחושבים שהבורסה היא קזינו, להפסיק לעסוק בהכרח המגונה הזה, ולתת לאנשי מקצוע לעשות את מה שהם מבינים, ויש אנשים שמבינים בעניין הזה.

130 מיליון שקל ליום,- אשר להיקפי המחזור, מחזורי המסחר עומדים כיום על כ=140 200 מיליון שקל ליום. ערך-וזאת בהשוואה ל=1992, שבה היו מחזורי המסחר כ=250 המניות, המחיר שבו מוכנים רוכשים לרכוש והמוכרים למכור, עומד במקומו כבר כמה שנים. להוציא תקופה קצרה בתחילת השנה, וכהמשך לתקופה קצרה ביותר בסוף שנת 1996, שבהן היו עליות שערים, אנו רואים דשדוש מתמיד במחירי המניות. דשדוש זה משמעותו אחת: לציבור בישראל אין אמונה ואין תקווה לעתיד כלכלי מזהיר, וכשהעתיד אינו מזהיר, הציבור נזהר.

הציבור כבר למד ואינו מאמין לסמאות הסרק המושמעות על=ידי נגיד בנק ישראל ועל=ידי מי שמונה לתפקיד שר האוצר, ולראייה, שמקורה אינו ידוע לנו - שראש הממשלה רואה משק מתפתח ופורח, משגשג ומוצלח.

כאמור, נגיד בנק ישראל משטה לא רק בשרי האוצר, בוועדות הכנסת ובראש הממשלה, 1993 והצליח להפיל את-אלא בציבור כולו. הוא עשה זאת בהצלחה מסחררת בשנים 1994 הציבור בישראל בשיטת העוקץ, תוך ניצול הבנקים והבורסה כדי לרוקן את כיסי הציבור ולמחוק הרבה מיליונים מהחסכונות של עם ישראל.

היום, ואני מצטער לומר את זה, מה שהוא עושה זה למעשה וידוא הריגה. הוא דואג לחיסול מפעלים, תעשייה, עסקים פרטיים וכל מי שמנסה לפעול במדינת ישראל. אל יתפתה אף אחד לחשוב, שהקיפאון במשק, האבטלה, הפיטורים וא=כניסה של מפעלים חדשים למשק הם תוצאה מקרית. יש פה תוצאה של מדיניות מוחלטת וברורה לגרום למיתון במשק על מנת שלציבור יהיה פחות כסף.

עד עצם היום הזה מגיעים אל חברי הכנסת לקוחות הבנקים אשר חייבים מאות אלפים ומיליוני שקלים בגין הלוואות ואשראי, שבהנחיית נגיד בנק ישראל חולקו ביד נדיבה.

1993, שכל הונם נמחק, כאמור, על=ידי הנגיד, אינם מסוגלים- נפגעי מלכודת 1994 כיום להתרומם, אינם עומדים בהוצאות המחיה, אינם מספקים את הדלק שאין להם כדי לאפשר המשך מחזוריות של הפעילות העסקית שלהם.

הריבית הגבוהה שבה מחויבים חשבונותינו מונעת כל אפשרות לצאת ממלכודת העוקץ.

שיבואו מומחי הכלכלה והמשק, דהיינו, ראש הממשלה, שר האוצר, נגיד בנק ישראל, ויסבירו לנו, חברי הכנסת, איך זה שבמדינה שבה האינפלציה עומדת השנה על כ=8% מחויבים לקוחות הבנקים בחיוב שנתי משוקלל בלמעלה מ=20%. מה זה אם לא מאפיה? זו בנקאות, לתת לאנשים "אובר" ולשלם חובות כאלה? זו תוצאת החלטה למגר את הציבור בישראל, כי אחרת אין הסבר ולא ניתן להבין.

לא מספיק לעסוק רק בקביעת התקציב. יש לנצל את ההזדמנות לבדק=בית כללי, שבלעדיו אין ערך לניירות המונחים לפנינו ונקראים תקציב המדינה.

לסיום אני אומר, שבלי לשנות באופן רדיקלי את מבנה בנק ישראל ולקבוע מסגרת ברורה וחד=משמעית שבה יפעל נגיד הבנק, יהיה הנגיד עצמאי, אולם המדינה - וחשוב מכך: הציבור - יאבדו את עצמאותם, וזאת לאחר שכבר איבדו את כבודם ואת מקום עבודתם.

המציאות הזו, שלמעשה איש אחד קובע את אורחות חיינו הכלכליים, היא בלתי אפשרית ולא יכולה להימשך, ומן הראוי שבמסגרת הזו של תקציב המדינה גם יוקם צוות של חברי כנסת ואחרים שיפעל עם הקואליציה והאופוזיציה על מנת שניתן סוף=סוף פתרון לבעיה הכאובה כל כך. תודה רבה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

תודה רבה. חברי הכנסת איתן כבל, דליה איציק, רענן כהן, רפאל אלול, יוסי כץ, יוסי ביילין, סופה לנדבר, בנימין בן=אליעזר, אדיסו מאסלה, אלי בן=מנחם, חגי מירום, שלמה בן=עמי, נואף מסאלחה, עוזי ברעם, אפרים סנה, אהוד ברק, אופיר פינס, מיכה גולדמן, שמעון פרס, אלי גולדשמידט, עמיר פרץ, יעל דיין, חיים רמון, שבח וייס, משה שחל, נסים זוילי - אינם באולם.

חבר הכנסת שלום שמחון, אתה - - -

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

אני מתחלף.

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת חיים אורון, אמנון רובינשטיין, רן כהן - אינם באולם. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

- - -

היו"ר ד' טל:

אני הלכתי לקראתכם. אין לי בעיה, שבמסגרת האנשים שנמצאים כאן יהיה פה איזה סדר. אני לא אקפיד. אבל אני צריך לקרוא בשמות כל האנשים שלא נמצאים כאן. מי שלא נמצא כאן, זו בעיה שלו.

ענת מאור (מרצ):

אבל אנחנו - - -

היו"ר ד' טל:

סליחה, חברת הכנסת ענת מאור, הרי יכולתי לקרוא את השמות וגברתי היתה ממתינה עוד לפחות לשניים=שלושה דוברים ורק לאחר מכן היא היתה מדברת.

ענת מאור (מרצ):

לא. הבעיה היא, אדוני היושב=ראש, שאם יש הסכמות על השמות, תמיד, לידיעתי, אין צורך לקרוא כל פעם את כל השמות. ברור שהתור שלהם אובד ברגע שהם לא פה.

היו"ר ד' טל:

עם כל ההסכמות שיש ביניכם, ההסכמה הזאת צריכה להיות על דעתו של יושב=ראש הישיבה, והיות שאין לכם ההסכמה של יושב=ראש הישיבה, אנחנו נעשה כפי שאני מבין שהתקנון מחייב.

עכשיו, חברת הכנסת ענת מאור, אם תואילי בטובך לעלות ולומר את דברך. לאחר מכן - חבר הכנסת שבח וייס, אחריו - חבר הכנסת שלום שמחון, ואחריו - חבר הכנסת דוד צוקר.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

אדוני היושב=ראש, יום חדש על ישראל, נר שמיני של חנוכה. אני בכל זאת רוצה לעדכן את אזרחי ישראל שקמו ליום חדש, ואת אנשי הקואליציה, שאני מברכת אותם על נוכחותם, שכן בלילה היינו ממש רק אופוזיציה.

אבל אני לא יכולה להתחיל את דברי בבוקרו של יום נר שמיני של חנוכה בלי להודות מקרב לב לעוזרים הפרלמנטריים, כולם מן האופוזיציה, שעשו עבודתם נאמנה מאחורי הקלעים ובזכותם הדיון פורה ומתקיים. לעוזר הפרלמנטרי אבי כהן - - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

אני רוצה להבין: יש החלטה של האיגוד המקצועי של העוזרים הפרלמנטריים להעלות על נס את השמות היום?

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

אדוני היושב=ראש, כיוונת לדעת גדולים, וזה ישתמע מהמשפט המסיים של התודה. אם כן, לעוזרים הפרלמנטריים: אבי כהן, ארז גלהר, שגית פורת, בראשם גיא דורון, המיועד ליושב=ראש ועד העוזרים הפרלמנטריים, ולחזי ברזני, המיועד להיות סגנו. אבל, כאמור, זה במסגרת הבחירות הדמוקרטיות שלהם. תודה רבה.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

לא המיועד, אלא המועמד.

ענת מאור (מרצ):

המועמד. נכון, חבר הכנסת זאב בוים, אנחנו נדייק. תודה על התיקון.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

את מדברת, מטבע העניין, על העוזרים הפרלמנטריים של חברי הכנסת מן האופוזיציה. יש כאלה גם מקרב הקואליציה שראויים לברכות על עבודתם הצנועה בדיונים מסביב לשעון.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת זאב בוים, אם נמצא עכשיו אחד מהעוזרים הפרלמנטריים של אנשי הקואליציה, אני אשמח מאוד להגיד לכל עם ישראל את שמו, שכן זה נראה לי באמת מעבר למחלוקות פוליטיות לציין את כל העוזרים הפרלמנטריים שעושים לילות כימים. אני אשמח לציין את השם.

מכל מקום, אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת בוים, ההרהור שהרהרנו בלילה היה כיצד אנחנו ישבנו בדיון שלא היה בו אף לא איש קואליציה אחד. העובדה שלא היה שום שר ושאין פה ראש ממשלה כבר ידועה לנו. הרי כבר התרגלנו להיות עם עצמאי, ריבון במדינתו, ללא ממשלה. אבל העובדה שעושים דיון על תקציב המדינה והיה פה סבב רק של אנשי אופוזיציה ועוד אנשי אופוזיציה, ואיש מהקואליציה לא ישב פה, לפי זיכרוני, במשך שישה דיונים על התקציב שנכחתי בהם, היא ללא תקדים.

אני רוצה לשבח מאוד את נוכחותך האישית, כי אני יודעת שמתוך אנשי הקואליציה אתה מאוד מאוד מתמיד. אבל בסך הכול זה אחד מאותות התפוררות השלטון, אם אין אנשי קואליציה שמוכנים להגן, להסביר, לנמק, לענות. זה בהחלט סימן רע.

היו"ר ד' טל:

אבל כמה אפשר לדבר?

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

יש עוד כמה אפשרויות, חברת הכנסת מאור.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

אבל זה אולי לא על חשבון זמני.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

לא, אני אוסיף לך.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

יש לנו כמה אפשרויות, ומשמעות התופעה הזאת - אני מציע לך להקשיב. אני הקשבתי בתשומת לב לדבריו של חבר הכנסת ריבלין גם על העניין הזה; כמדומני שהוא העלה את התהייה בכלל על מסגרת של הדיון הזה, שיכול להיות שצריך לשנות את המסגרת, מכיוון שהמסגרת עצמה יוצרת תופעות כמו - - - ולאו דווקא על אפשרות נוספת כמו שאת מצביעה עליה.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

חבר הכנסת בוים, בשנה הראשונה שהייתי בכנסת סברתי כך, ועכשיו אני רוצה לשבח דווקא את אנשי מפלגתך, שהיו אז באופוזיציה. למדנו להעריך את המאבק הנחוש והאיתן של חבר הכנסת איתן, של יושב=ראש הכנסת הנוכחי חבר הכנסת דן תיכון ושל חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, זיכרונו לברכה, שישבו לילות בנחישות ונאבקו, וחשבנו שזה ללא טעם, והסתבר שהם צדקו. לפעמים הצטרפו אליהם חבר הכנסת מאיר שטרית וחבר הכנסת סילבן שלום, וכך שלושה עד חמישה ישבו ודיברו, ואנחנו למדנו את העניין הזה מהם, כי הם צדקו.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

ענת מאור (מרצ):

סליחה, חבר הכנסת בוים, אני רוצה להדגיש מה עוד השתנה. ראשית, חוק ההסדרים דאז נהיה כל שנה רזה יותר. לא רק כי הממשלה רצתה; כי חבר הכנסת לשעבר גדליה גל לחץ בעזרת ועדת הכספים על שר האוצר דאז בייגה שוחט, וצמצמו את חוק ההסדרים, ולא הרשינו שיעשו דברים ממש חורגים מכל פרופורציה. זה חוק ההסדרים החמור ביותר מאז 1985. הכנסת כולה שותפה לדעה, שכל חוק ההסדרים הוא חוק עוקף דמוקרטיה, וקואליציה ואופוזיציה אשמות בו כאחת.

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת מאור, סיעת מרצ תהיה מוכנה לתת את ידה להורדת חוק ההסדרים? שלא יהיה במצב שהוא, אפילו כפי שאת אומרת, חוק דק כזה, עם ארבעה דפים?

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה לעדכן אותך, אדוני היושב=ראש, מה סוכם בוועדת הכנסת פה=אחד, על דעת כל המפלגות, לקראת הכנסת הבאה, וגם אנחנו הסכמנו לכך, על=פי פנייתי ופניית חבר הכנסת דדי צוקר, ובכנסת הקודמת זה נעשה על=פי פניית חבר הכנסת יצחק לוי, השר הנוכחי - פנינו לבטל את חוק ההסדרים ולשמור אותו כשמו המקורי: חוק ההסדרים, דהיינו, שינויי חקיקה הכרחיים שנובעים מהצעת התקציב בלבד. על כך אין חולקים. אם, לדוגמה, הממשלה רוצה לשנות את תקציב המוניות, ומכך נגזרים שינויי חקיקה, אין ויכוח.

היו"ר ד' טל:

אז יהיה אפשר להכניס במסגרת הזאת בעצם כל נושא.

ענת מאור (מרצ):

כרגע.

היו"ר ד' טל:

לא, גם בעתיד. אני יכול לקשור כל נושא בתקציב - - -

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב=ראש, אני רוצה לעדכן אותך, שוועדת הכנסת כולה - - -

דוד צוקר (מרצ):

- - -

היו"ר ד' טל:

מדוע לא, חבר הכנסת דוד צוקר?

דוד צוקר (מרצ):

כי לעניין החוק - - -

ענת מאור (מרצ):

לא, יש פה שלוש דוגמאות מובהקות.

היו"ר ד' טל:

יש לזה משמעות כספית? יש לזה ביטוי כספי בצורה כזו או אחרת, ולו רק שקל

אחד?

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

- - -

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

חבר הכנסת טל, הרי התפקיד שלנו כמחוקקים הוא בדיוק מול הרשות המבצעת, לשמור על מעמדה ועמדתה של הכנסת, ואת זה לבלום.

אני רוצה לטעון שגם חוק ביטוח בריאות ממלכתי הוא דוגמה שלילית. על חוק התקשורת אין חולקים כלל. אבל מאחר שהכנסת חוקקה במשך שנתיים את חוק ביטוח בריאות ממלכתי - הבעיה היא שחוק ההסדרים הוא חוק עוקף דמוקרטיה, בשלושה מובנים.

ראשית, הוא נעשה במהירות שאינה הולמת חקיקה רצינית. אי=אפשר בתוך חודשיים, מ=31 באוקטובר עד 31 בדצמבר, לטפל בנושא כלשהו בצורה רצינית.

שנית, הוא נעשה בצורה עוקפת את ועדות הכנסת, שכן במקום שהוועדה המקורית תטפל בו, ועדת העבודה והרווחה לדוגמה בנושא הבריאות, או ועדת העבודה והרווחה בנושא קצבאות ילדים, וועדת החינוך והתרבות בנושא תקשורת - איך אפשר בצורה צינית לרצות שתיעשה רפורמה כזו בתקשורת? רק מי שהתקשורת לא חשובה לו מציע דבר כזה.

והדבר השלישי - אנחנו כמחוקקים, שהתפקיד העיקרי שלנו הוא להביא חוקים אל העולם, לא יכולים להסכים שחוק יוצבע תחת אי=אמון. כי כולנו אנשי קואליציה ואופוזיציה, פעם כך ופעם כך, וכאנשי קואליציה אתה נקלע למצב בלתי סביר שנגזר עליך לתמוך בחוקים שאתה מתנגד להם בכל לבבך.

לכן, לשמחתי, ועדת הכנסת, על=פי הצעתו של חבר הכנסת צוקר והצעתי, החליטה והקימה ועדת משנה, ועובדים על כך, ואני באמת מקווה שנסיים את העבודה הזו, וזו הזדמנות להזכיר ליושב=ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת פנחסי, לקדם זאת. ברור לכולנו, שנתחיל את זה מהכנסת הבאה, יהיה בה השלטון אשר יהיה, כי זו שאלת מעמדה של הכנסת

מול הממשלה כולה.

אני מודה על הדיון הקצר הזה ואני חוזרת לנאומי שלי, ואני מקווה, אדוני היושב=ראש, שבאמת תוסיף לי את הדקות הללו, שכן יש לנו הרבה מאוד לומר. זה אומנם לא סיפור יציאת מצרים, אבל אלה שמונת ימי חנוכה, ואמרתי: כגודל השגיאות והמחדלים של התקציב כך יש צורך לדון ולדון בו.

אני רוצה, חברי הכנסת מן הקואליציה, לעדכן אתכם בכל זאת בסיפורים ובדיבורים ובמסרים הרבים שהיו לנו לאורך הלילה. אני לא יודעת אם יצא לכם לשמוע את חבר הכנסת רמון בסבב השני, אבל אני רק רוצה להדגיש את הדברים שנאמרו לאחר ההצבעה הרביעית או החמישית שבה נחלה הממשלה תבוסה מוחצת, בשפת הכדורגל, כי גם הכדורגל היה אחד הנושאים שדנו בהם בלילה, זה של קבוצות הגברים והקבוצות הבין=לאומיות, ואני מקווה גם קבוצת הנשים בכדורגל. אבל, חבר הכנסת רמון הצביע על מה שהיה משותף לכולנו, שהממשלה הזו סיימה את ימיה, שצריך להפסיק את מצב המוות הקליני האטי, הגסיסה. כשר הבריאות לשעבר הוא השתמש במושגים רבים מתחום הבריאות, ושלא כמו במקרה של חולים, במקרה זה מתאים לעשות המתת חסד על מנת שיהיה יותר כבוד לעם ישראל ולממשלה כולה, וכאנשי קואליציה שיתוף הפעולה שלכם וההצבעה שלכם על התקציב הם שיקבעו.

חבר הכנסת אורון השכיל אותנו במשך הלילה במערך ההטעיות הכרוכות וקשורות בעולם המיסוי ובהצהרות הגורפות שאין להעלות מסים, בעוד מעלים מסים בצורה ישירה, בצורה בוטה, אלא שהם נופלים דווקא על החלשים ודווקא על הבינוניים.

אדוני חבר הכנסת בוים, דנו גם בנושא הגירעון. עכשיו אני מבינה ממך שחבר הכנסת זוילי לא הצדיק העלאת הגירעון, אבל אני רוצה לציין שרבים מאתנו הצדיקו גם הצדיקו מה שנעשה באירופה כולה - 3%-4% גירעון. רק מדינה שאין לה ביטחון עצמי, רק מדינה שיראה כל הזמן מה יהיה עם העתיד שלה - - -

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מהו הגירעון של מדינת ישראל היום?

ענת מאור (מרצ):

היום זה 2.4%, ובמדינות אירופה זה 3%, 3.5% ו=4%.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

מה היה הגירעון שאתם השארתם לממשלה הזאת?

ענת מאור (מרצ):

ראשית, אתה יודע שנושא הגירעון היה בחוק עוד מהכנסת השתים=עשרה, שהיה צריך לצמצם אותו בהדרגה עד כדי אפס. שנית, אני רוצה לומר לך, אנחנו יודעים שבשנה האחרונה - - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

ענת מאור (מרצ):

בכנסת השתים=עשרה.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אז איך זה עומד מול - - -

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה לומר לך, שביחס לכלכלת הבחירות, שכנראה אנחנו נזכה לראות בציניות שלוחת רסן - - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

שזכינו לה.

ענת מאור (מרצ):

לא, אנחנו זכינו לראות כלכלת בחירות מתונה מאוד ב=1996.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אשכרה.

ענת מאור (מרצ):

זכינו בכלכלת בחירות מתונה מאוד, ואתה יודע היטב - - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זאב בוים, בוא נסכים שהיתה כלכלת בחירות מוסווית, שאת תוצאותיה ראינו רק בתום הקדנציה של מפלגת העבודה.

ענת מאור (מרצ):

היתה כלכלת בחירות לא מוסווית, היתה מתונה ביותר.

היו"ר ד' טל:

שר האוצר שוחט יצא חדשות לבקרים ואמר שלא תהיה כלכלת בחירות, ואני כאזרח נטיתי להאמין לו. ראיתי את גודל החור שנוצר רק כתוצאה מהקיצוץ שהממשלה הבאה היתה

צריכה לעשות.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

זאת היתה כלכלת בחירות סופר - ומתוחכמת.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת טל וחבר הכנסת בוים, אחת הבעיות העיקריות של כל המשטר הבלתי=תקין והקלוקל שלכם היא, שעל כל דבר אתם אומרים: זה כבר היה בעבר. נכון שזה היה בעבר, אבל המינון, הפרופורציות. אני צריכה להשוות את ימי אריזור העליזים, את כלכלת הבחירות שבגין, זיכרונו לברכה, ושמיר עשו כל פעם?

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת מאור, זו נקודה שחשובה לי מאוד ואני רוצה להבהיר לחברי מהשמאל בפרט. אתם תמיד טוענים לגבי המינון. מי שמכם לקבוע את המינון? מדוע מה שטוב לכם במינון - אתם סבורים, למשל, שמינון בגובה 4% זה המינון שצריך להיות? אבל ב=29 במאי התחלף השלטון, יש סגנון אחר לגמרי והמימון הוא ממילא אחר. את לא יכולה לחייב את הממשלה החדשה שתנהג על=פי אותו מינון. אתם לא תורה שירדה מסיני, "כזה ראה וקדש".

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת טל, אני אגיד לך במה אני מסכימה אתך.

היו"ר ד' טל:

זה פשוט לא הוגן.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

ענת מאור (מרצ):

בדבר אחד אני מסכימה אתך: אנחנו לא אורים ותומים. אבל בכל זאת עם עובדות, עם הצלחות אי=אפשר להתווכח. עובדה שחבר הכנסת בייגה שוחט, שר האוצר לשעבר, ורבין, זיכרונו לברכה, ניהלו מדיניות כלכלית של 6% צמיחה בשנה, של הורדת האבטלה מ=12% ל=6%.

היו"ר ד' טל:

עם עובדות אנחנו לא מתווכחים.

ענת מאור (מרצ):

עם תהליך שלום - - -

היו"ר ד' טל:

גם עם העובדה הזאת אנחנו לא מתווכחים.

ענת מאור (מרצ):

אכן.

היו"ר ד' טל:

אבל אנחנו מדברים כרגע על מה שאת אמרת, על המינון, שתמיד אתם צריכים לקבוע את הדרך ואתם צריכים לקבוע את הסגנון, וזה ממש מקומם, משום שאתם סבורים שאתם בעצם האנשים החכמים ביותר כאן ויודעים הכי טוב בעולם, אבל זה לא בהכרח.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

הם האליטה.

שבח וייס (העבודה):

חבר הכנסת טל, אתה לא צריך לכעוס על כך.

היו"ר ד' טל:

אני לא כועס.

שבח וייס (העבודה):

- - -

היו"ר ד' טל:

אדוני הפרופסור, אני מוכרח לומר שאני מסכים עם כל מה שכתבת בספר "14,729 קולות חסרים".

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב=ראש, אנחנו עושים פה שיחת אינטלקטואלים מעניינת, אבל תרשה לי, מתוך הסכמה שאין "אתה בחרתנו" לשום מפלגה ולשום צד, ואין אדם שצודק תמיד - בכל זאת, אני לא מציעה שנעבור להתבטלות עצמית, ואני מסכימה אתך שחלק מהקושי שלנו היה בתרגום העשייה שלנו לשפה שתיגע ללבם של אנשים. ואני מסכימה אתך, שאם אנחנו מצטיירים כמתנשאים, עצם ההצטיירות היא כבר עובדה, לא רק פוליטית אלא גם אנושית. זה אחד הדברים שאנחנו במרצ, ברשותך, כי אני לא אפסיק להגן על העמדות שאני חושבת שהן ראויות - -

היו"ר ד' טל:

מאה אחוז.

ענת מאור (מרצ):

- - ועל העובדות שאני חושבת שהן נכונות. ואני חושבת ששר האוצר בייגה שוחט היה מעולה וכלכלת הבחירות היתה מאוד מתונה.

אני כן מסכימה אתך, שמרצ סיעתי, לדוגמה, מצטיירת בארבעה דברים לא כפי שהיא חושבת. יש לנו בעיה שחושבים שאנחנו רק אוהבי הפלסטינים ולא מספיק פטריוטים. זו טעות, זו הטעיה נוראית. כי אני יודעת כמה הציונות והפטריוטיות והביטחון חשובים לנו, ועל יד זה חשובה לנו אחוות עמים - - -

היו"ר ד' טל:

לא הצלחתם לשכנע את הציבור.

ענת מאור (מרצ):

אני מסכימה. רגע, חבר הכנסת טל, אני אומרת במה אני מסכימה אתך.

אנחנו לקחנו ארבע משימות, לא מבחינת התדמית ולא מבחינת הדימוי, כי אנחנו לא יח"צנים, כמו ראש הממשלה שיש פה, אלא מבחינה מהותית. אם השקפתנו האמיתית והכנה היא מורכבות ושילוב בין שלום וביטחון, בין ציונות ואחוות עמים, גאוות עם ישראל ואהבת המסורת - וזאת אמת אמיתית שלנו - ואם גם לגבי הדת, בזה אני מסכימה אתך - - -

היו"ר ד' טל:

אהבת עם ישראל כוללת את החרדים או - - -

ענת מאור (מרצ):

אהבת עם ישראל כוללת את החרדים, ואתה יודע זאת היטב, חבר הכנסת דוד טל, גם מהקשרים האישיים.

היו"ר ד' טל:

אני שומע את זה רק מדדי צוקר, ואני התרשמתי שהיחיד כרגע מבין אנשי מרצ שבאמת רוצה לבנות איזה גשר של הבנה ובסיס של אמון הוא חבר הכנסת דדי צוקר.

ענת מאור (מרצ):

אתה טועה ומטעה.

היו"ר ד' טל:

אשמח מאוד אם הרבה אנשים אחרים ממרצ יצטרפו אליו.

ענת מאור (מרצ):

אני אגיד לך בדיוק איפה המורכבות שאנחנו מחפשים. אהבת ישראל כוללת אהבת כל אזרח ואזרחית במדינה, יהודי וערבי, חרדי - - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

- - - שהחברים שלכם מפיצים כרוזים בעיתונים לגבי החרמה של תוצרת של עם ישראל?

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת בוים, ברשותך, אני רוצה להתייחס לנקודה הזו. הגם שאני אישית וחברים אחרים לא חתמנו, יש פה הטעיה, שכן כל אזרח ואזרחית בשטחים יקרים וחשובים לנו. הדברים שהעלה פתאום חבר הכנסת לובוצקי נגד חברת הכנסת יעל דיין, מדוע היא חתמה - חברת הכנסת יעל דיין ואני נסענו לסיור של הוועדה למעמד האשה בקריית=ארבע

ובאריאל. כחברות ועדת החינוך והתרבות נסענו להתנחלויות. אני מתנגדת לקיומה של כל התנחלות, אבל כל עוד האנשים שם, כל ילד וילדה - ואני אומרת לך זאת באחריות כיושבת=ראש השדולה למען הילד, ואני אומרת זאת כחברת ועדת העבודה והרווחה, ואני יודעת שכל השמאל נוקט את העמדה הזו. חבר הכנסת לשעבר נחמן רון יודע, שעל הדאגה למגן=דוד=אדום באריאל - אנחנו נאבקנו יחד אתו.

לכן, עמדה פוליטית נגד ההתנחלויות וקריאה לחרם וולונטרי על תוצרת חקלאית הן במסגרת הכללים הדמוקרטיים.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מה זה חרם וולונטרי? מה זה - - -

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

חבר הכנסת זאב בוים, אני לא בעד חרם.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

- - -

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

אני חוזרת. אתה לא יודע מה היא החרמה של צרכנים? תשאל את חבר הכנסת דוד טל איך הם עושים זאת.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

זו אהבת ישראל - - - אז אל תדברי על אהבת ישראל.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

אני אדבר על אהבת ישראל.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אל תדברי. יש כנראה שנאת ישראל.

ענת מאור (מרצ):

אני אדבר על אהבת ישראל כי היא קיימת. אין לנו שום שנאת ישראל.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

יש עניין של ויכוח פוליטי, זה בסדר, כולנו בזה.

ענת מאור (מרצ):

אני לא רוצה להזכיר כאן נאומים שהיו כשהאופוזיציה היתה פה - באיזו שנאה, באיזו שטנה דיברו על התנועה הקיבוצית. חבר הכנסת וייס, האם אתה זוכר זאת? אתה זוכר איזה דברים אנחנו שמענו פה?

קריאה:

- - -

ענת מאור (מרצ):

אני מודה לך מאוד. אגב, את הדברים שלי הבוקר התכוונתי להקדיש לחקלאים שקמים בבוקר והתקציב שלהם קוצץ מאוד - ולא רק על=ידי הממשלה, בהתנדבות של שר החקלאות - ולנגב, חבר הכנסת בוים, כי אני יודעת שאתה, כיושב=ראש שדולת הנגב, לא יצא לך להיות בישיבת החירום שהיתה ביום שישי. דובר בה על אי=הקמת הרכבת ועל אי=הקמת שדה התעופה בנבטים, ועל בעיות שכולנו יחד נאבקים לפתור, על בעיות ב"סורוקה", במכללת "ספיר" ובאוניברסיטת - - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

- - - מי זה לא בנה?

ענת מאור (מרצ):

לא בנו כל ממשלות ישראל, אבל ההחרפה - - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

- - - הממשלה הזאת - - -

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת מאור, אני מבקש לסיים.

ענת מאור (מרצ):

אתה יודע היטב, חבר הכנסת בוים, שאחוז האבטלה בנגב גדל עכשיו, לצערי הרב, ואתה יודע היטב - "אינטל", כאשר היית ראש עיר, מי הביא אותה לקריית=גת?

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

חברת הכנסת ענת מאור, לא תסתמו לי את הפה בגלל "אינטל".

ענת מאור (מרצ):

ההיפך, אני גם מגינה על כך.

היו"ר ד' טל:

חברת הכנסת מאור, אני מבקש לסיים. את כבר שמונה דקות אחרי הזמן. חלק גדול מהזמן היה מגיע לך, אבל זה כבר אחרי.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה לסיים בשני דברים. האחד - בכל זאת, ברשותך, אדוני היושב=ראש, לא הספקתי להתייחס להערתך.

היו"ר ד' טל:

יש לך עוד 24 הסתייגויות.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה לציין, שההבנה עם כל עם ישראל, לרבות דתיים וחרדיים, היא נר לרגלינו - לא רק של חבר הכנסת צוקר - של כולנו. עם זאת ובמקביל - - -

היו"ר ד' טל:

אני מצטער, אבל הייתי מוכרח לציין את חבר הכנסת צוקר, מכיוון שאני מכיר את המגעים שלו. אני לא רוצה להמעיט מערכו של כל חבר אחר במרצ - -

ענת מאור (מרצ):

אני מעריכה מאוד את פגישתו.

היו"ר ד' טל:

- - אבל מי שראה אתמול את "פופוליטיקה" היה יכול להבחין בשנאה שבוקעת מגרונותיהם של חברי מרצ האחרים, ואני לא יכול להגיד זאת על החבר דדי צוקר.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה להדגיש לך את המורכבות, או ההתלבטות. האחת, אנחנו מצפים באהבת כל ישראל לאהבת הרפורמים והקונסרבטיבים באותה עת ובאותה מידה. זה הפלורליזם.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

ענת מאור (מרצ):

סליחה?

היו"ר ד' טל:

בואו נסיים.

ענת מאור (מרצ):

והדבר השני: אהבת ישראל - כן, התנגדות לכפייה דתית - באותה נחישות, אבל רק לכפייה. לא לדת, לא למסורת, לא ליהדות, לא לאף איש ואשה מש"ס, וברשותך - - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

- - - לתוצרת.

היו"ר ד' טל:

הוא מדבר על התוצרת החקלאית.

ענת מאור (מרצ):

אני מסיימת במלה אחרונה, כי אמרתי שאני צריכה להתייחס לשני דברים. ראשית,

התייחסות להערתך. שנית, חברי הכנסת, אנחנו שומעים שכבר עכשיו יש רחש=בחש בלובי של מלון "הילטון", היום "הולידיי אין"; ראש הממשלה - ובאים ונותנים וסוחטים ומסכמים. ואני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת - אם יש דבר שהוא שבר - ולא הספקתי לדבר בלילה על הדברים של חבר הכנסת צוקר על נושא המשטר ועל הדברים שלי בנושא התרבות הפוליטית שהולכת ומתכרסמת - זה העובדה שהשקר הופך לנורמה, שכבר התחלנו להתרגל אליו, וזה נורא. העובדה שהתחייבויות לא חייבים לקיים והעובדה שראש הממשלה יוצר תרבות שלטון של משברים ויציאה מהם כמו הבובה הזאת, "ביבי קום תקום", הן נוראיות.

היו"ר ד' טל:

תודה.

ענת מאור (מרצ):

כי זה מעלה את הציניות, ואני אומרת: לא "ביבי קום תקום", אלא "ביבי פול תיפול", בחירות חדשות, ואז נר שמיני של חנוכה יביא חג אורים שמח לעם ישראל.

היו"ר ד' טל:

תודה, חברת הכנסת מאור. אנחנו נחליף קצת את הסדר. חבר הכנסת שבח וייס ידבר קודם, כדי שלא ייכנס לסבב - - -

שבח וייס (העבודה):

- - -

היו"ר ד' טל:

אין לי שום בעיה, אבל ב= 07:00 אני חייב לרוץ לתפילה.

שבח וייס (העבודה):

- - -

היו"ר ד' טל:

אין שום בעיה. חברת הכנסת מאור, אני מפנה אותך לפרוטוקול. חבר כנסת זוילי דיבר, אני חושב, ארבעה=חמישה דוברים לפנייך. הוא דיבר על נושא ה"סחיטה", והוא אמר - כלום לא ידעו אנשים שמפלגה כמו ישראל בעלייה יוצאת להגן על האינטרסים המובהקים של העולים? כלום לא ידעו אנשים שאנשי המפד"ל יתמכו בהתנחלויות? כלום לא ידעו אנשים שתנועת ש"ס תתרום - - -

דוד צוקר (מרצ):

אתה ברשות דיבור?

היו"ר ד' טל:

לא, אני רק מבהיר איזו נקודה, היות שזה חשוב מאוד. אנחנו לא יוצרים את הדיאלוג הזה בזמננו החופשי. זה לא סחיטה, זה דבר לגיטימי שהיה בכל - - -. אני מוכרח לומר רק, שבמפלגת העבודה היו סוחרים טובים יותר, היו סוגרים את העניין מהר יותר ולא גוררים זאת לאורך זמן.

חבר הכנסת דדי צוקר - בבקשה, ידידי.

דוד צוקר (מרצ):

תודה רבה. אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת - - -

קריאה:

- - -

דוד צוקר (מרצ):

זה לא ברשותי, זה לא ברשותי.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

תהיה צרוד טיפה, זאב. אתה מוכרח להצטרד קצת.

אני רוצה להתחיל בתיקון טעות, גם אם זה יהיה למורת רוחם של לפחות שניים מן הנוכחים, לגבי טענת כלכלת הבחירות ב=1996. אני רק רוצה לומר, שהגידול בגירעון שהיה בתקציב 1996/97 נבע כולו מאובדן הכנסות ולא מעודף הוצאות. אני רוצה לתקן את הטעות הזאת, שהעניין יהיה ברור. כלומר, השאלה אם כן היתה כלכלת בחירות או לא. אי=אפשר לנהל כלכלת בחירות אם כל הגידול בגירעון - גידול משמעותי, אגב, לא צריך להכחיש ואי=אפשר גם להכחיש - כולו נבע מהערכות=על, מהערכות יתר של הכנסות ולא מגידול בהוצאות. זאת הערה ראשונה.

הערה שנייה נראית לי מעניינת יותר וחשובה יותר, והיא - האם יש מקום והאם לגיטימי בכלל לקיים במשטר חופשי, בחברה חופשית, חרם של קבוצה אחת על קבוצה שנייה, במישור כלכלי או בכל מישור אחר.

מעולם לא הייתי שותף לאלה מן המחנה שלי שביקרו - זעמו, לעתים - קבוצות, בעיקר חרדיות, קיימו חרם על בנק או על יצרנים מסוימים. זה נראה לי כלי, אמצעי דמוקרטי, לגיטימי, נכון - כמובן, כל עוד אין פגיעה אחרת, פיזית או אחרת, במוחרם. היו חרמות כאלה על בנקים, ורשאי אדם, רשאית קבוצה - כלומר, גם אדם כיחיד וגם קבוצה שמתארגנת על בסיס אותו רצון ואותה פעולה, אותו מעשה - הם רשאים לקבוע, שכחלק מן המאבק הפוליטי שלהם, האידיאולוגי, הציבורי, אין להם חשבונות בנק אצלו, או שהם אינם רוכשים את היין שלו. שני הצעדים הללו לגיטימיים בעיני לגמרי, בין שנוקטת אותם קבוצה א' ובין שנוקטת אותם קבוצה ב'. זה אמצעי שחברה חופשית לא יכולה

להתכחש לו, ואני מכיר מעט מקומות שבהם מישהו בכלל מערער על הרצון הזה לקיים חרם, על השאיפה הפוליטית הזאת, על הצעד הפוליטי הזה, האידיאולוגי, לקיים חרם.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אבל שלא ידברו על אהבת ישראל - - -

דוד צוקר (מרצ):

זאב, בוא נעבור עכשיו למושג הבא. אם אתה באמת חי בחברה חופשית, חרם של צרכנים או חרם מטעמים של השקפת עולם בסוגיה אחרת, לאו דווקא של צרכנות, חרם כזה, פעולה כזו היא לגיטימית לחלוטין, ולכן היא איננה נוגעת, איננה משיקה ואיננה מתקרבת בכלל לשאלת אהבת ישראל או אהבת בני האדם שאתה חי בקרבם. כי אם העיקרון הוא שבכלל אהבה היא מושג שביחסים חברתיים זר לעניין - אני לא חי בסולידריות, בשותפות או בהתחשבות אתך בגלל תחושות של אהבה. אני חי אתך משום איזו אמנה חברתית בלתי כתובה שיש בינינו, שכולנו חברים באותו קולקטיב, אנחנו ערבים זה לזה, אנחנו תלויים זה בזה, ומערכת היחסים בינינו היא מסועפת, היא מורכבת, היא בעלת רבדים שונים.

היו"ר ד' טל:

אנחנו ערבים זה לזה?

דוד צוקר (מרצ):

כן. אתה יודע מה? אני אכנס לעניין הזה.

היו"ר ד' טל:

זה חשוב לי מאוד.

דוד צוקר (מרצ):

אני אכנס לעניין הזה, כי אתה התחלת בשיחה הזאת עם חברת הכנסת ענת מאור, והיא חשובה לי.

ולכן, חבר הכנסת בוים, השאלה איננה בכלל אם אני אוהב אותך או לא אוהב אותך. השאלה היא מדוע אנחנו חיים באותה חברה ולמה זה מחייב אותנו. לא מדוע. אנחנו חיים באותה חברה כי נולדנו באותה חברה, אבל לא בחרנו זאת - רובנו לא בחרנו זאת - אבל מאותו רגע שאנחנו חיים באותה חברה, כל השאלה היא לא אם אני אוהב אותך או לא אוהב אותך, אלא איך אני חי אתך. האם אני חי אתך במשטר ששומר על זכויותיך, שמגן על חירויותיך, ואתה מגן על חירויותי ועל זכויותי. ואין שום קשר לשאלת הזיקה הרגשית ביני לבינך או ביני לבינו. עדיף שתהיה גם איזו זיקה רגשית ועדיף שהזיקות הרגשיות יהיו חיוביות, אבל משטר חופשי ששומר על זכויותיו של האדם, זכויותיו של האזרח וזכויותיו של התושב, מותר בו להחרים איש את מצרכיו של רעהו, בלי שיש לזה קשר לשאלת האהבה.

עכשיו יש שאלת הערבות, שהיא, נאמר, מעלה אחת גבוהה יותר - אם נרצה, יחס עמוק יותר מאשר חיים משותפים בצוותא, תוך התחשבות זה בזה. במושג שאתה ביקשת שאני אענה לו יש, נאמר, גם מחויבות יתירה בעניין האחריות. היא איננה רק שאלה טכנית של איך אנחנו חיים זה עם זה והאם אנחנו שומרים על זכויותיו זה של זה, אלא יש פה גם ממד נוסף של התחשבות ושל ניהול וכלכול צעדי ביחס לצעדיך, להשקפותיך, למדיניותך או לאורח חייך.

כן, אני חושב שזאת המעלה העליונה של חיים חברתיים. חיים חברתיים לא צריכים לחפש באמת את האהבה ולא זיקות מן הסוג הזה, ששמורות למערכות אחרות של יחסינו. הערבות, נדמה לי, היא המעלה העליונה של חיים בצוותא. יש בתוך ערבות גם התחשבות, גם מידה של סולידריות וגם, נאמר, פריסה של רשת מגן לך, אם אתה נכשל או אם אני נכשל, אתה פורס לי רשת מגן. זה מה שאני מבין במושג ערבות, ואני חושב שזאת המעלה העליונה של חיים משותפים יחד בקולקטיב.

כן, גם אני חי במחנה שלא נקי מאיבות ומטינות, שבהן אין ערבות נאמר למחנה שאתה מייצג, אבל הלוואי, דוד, הלוואי שהמאבק הזה היה נטוש עכשיו רק נאמר במחנה הפוליטי שאני משתייך אליו בשאלת היחס לעולם החרדי ולעולם הדתי, משום שאני הייתי

מצפה - ואני אומר את זה עכשיו פה, עשינו את זה גם בשיחות בינינו, שאינן בפומבי - אני הייתי מאוד שמח אם הדיון הזה היה מתקיים גם בתוך המחנה החרדי, בעיקר המחנה הדתי החרדי - שאלת הערבות, לא ברמה המופשטת שלה.

ברמה המופשטת, ישראל ערבים זה לזה, זה בא מבית=מדרשך. הבעיה היא לא ברמה, לא התיאולוגית ולא התיאורטית, אלא השאלה היא באמת ברמה המעשית. זה לא יעזור, המבחן העליון לערבות, לסולידריות ולהשתתפותיות בחברה הישראלית תהיה, בין השאר - זה לא יעזור - שאלת השירות הצבאי. לא יעזור דבר; זה מבחן עליון שהחברה הישראלית בוחרת על=פיו את בוגריה. אבל אם אני אלך לשיטתי - ובעניין הזה יש לי גם מחלוקת עמוקה בתוך סיעתי, אני גם מוכן שהמבחן יהיה לאו דווקא שירות צבאי. אני חושב, שבחברה הישראלית יש עוד כמה תרומות לבד מן השירות הצבאי, שעל=פיהן צריך להיבחן אדם במידת ההשתתפותיות שלו, ההשקעה שלו בתוך החברה.

לטעמי, הייתי שמח אם אחד המבחנים - זה לא המבחן היחיד, ודאי שלא - היה השירות החברתי, השירות לכלל, שאחד הביטויים שלו, אחד הגילויים שלו צריך להיות השירות הצבאי, לאו דווקא רק השירות הצבאי. אני גם לא חושב ששמאל צריך להיות המחנה החברתי שמודד את המחויבות של היחיד לחברתו רק ביחס לשירות הצבאי. לא, יש עוד כמה דברים נדמה לי שצריך - - -

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

- - -

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

- - - זה מבחן אחד. המבחן השני - אבל בעניין הזה יש לי הרבה פחות טענות לש"ס מאשר למחנה החרדי האשכנזי, בעניין היצרני. כלומר, כמה אנשים עובדים כדי לפרנס כמה אנשים. בעניין הזה אני מציע לראות היטב את הפרופיל החברתי של מצביע ש"ס. זה לא הפרופיל החברתי של מצביע אגודת ישראל או דגל התורה. זה פרופיל חברתי שונה לחלוטין. נכון שגם שם יש בני תורה רבים, והביקורת שלי על מידת ההשתתפות שלהם בחברה נשמעה כרגע, אבל נדמה לי שצריך מאוד להיזהר כאשר אנחנו בוחנים את ש"ס. זה פרופיל חברתי אחר, שבו גם - אגב, מספר הדתיים - אני לא יודע, אני בכלל לא בטוח

שרוב המצביעים לש"ס היו דתיים. אני מניח שמספר ניכר שלהם - - -

קריאה:

- - -

דוד צוקר (מרצ):

- - - לא על=פי המושגים האשכנזיים, נאמר, ששולטים בחברה הישראלית. אתה מסכים אתי בהגדרה הזאת, וזה פרופיל שבדרך כלל הוא יצרני, פרופיל ששותף למשק, אם כי כמו שאמרתי - הגילויים של יציאה מהמעגל היצרני צריכים להדאיג גם אתכם. זה אשר לשאלת ההשתתפות, הסולידריות והערבות בחברה הישראלית.

חבר הכנסת וייס, אתה רוצה כבר לעלות עכשיו? כי אני כבר במחצית הזמן עכשיו.

שבח וייס (העבודה):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

בסדר, אז בוא תעלה. אני אסיים את דברי.

שבח וייס (העבודה):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

אני, אם כך, אסיים את הדיון שלי ואני אומר לחבר הכנסת בוים שיצא, לחבר הכנסת טל שנמצא פה אתנו, ששאלת החרם היא מבחן מאוד עדין ומאוד רגיש לחברה דמוקרטית - באיזו מידה היא מאפשרת לחלק מאזרחיה להיאבק בחלק אחר של אזרחיה באמצעים כלכליים.

אני איננו מכיר לא פסיקה ולא השקפה דמוקרטית שפוסלת את האמצעי הזה כאמצעי מאבק לגיטימי בחברה דמוקרטית. אגב, אני אשמח אם חבר הכנסת וייס, שיעלה אחרי, ישתתף בעניין הזה, כי אני מודה שאני די מוצק בעמדה הזאת, אני לא לגמרי מוצק בעמדה הזאת.

ואני מבקש, אני מציע לנו, להוציא מן הדיון הציבורי את שאלת אהבת ישראל כמבחן לסולידריות, לערבות ולמחויבות, כי השאלה הזאת של אהבה באמת אין לה מקום בדיון הזה, בטריטוריה הזאת של הדיון. השאלה המכרעת היא באמת שאלת הערבות ושאלת האחריות, וכמו שלנו יש ביקורת, חברת הכנסת מאור, על המחנה החרדי, אני מציע לא להתעלם מן העובדה שגם בנו פשטה יותר מדי פעמים התופעה של איבת חינם, ואיבת חינם אני לא חושב שהיא מביאה לבריאות, היא בוודאי לא גילוי וביטוי של סולידריות.

בוא נסכם את הדיון ונאמר, אדוני היושב=ראש, שאנחנו צריכים לסלק מחיינו - גם במחנה שלך וגם במחנה שלי - את התופעה של איבת חינם.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

תודה. חבר הכנסת פרופסור שבח וייס, ואחריו - חבר כנסת שלום שמחון.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

חברי היושב=ראש, חברי הכנסת, אני חושב שהדיון הזה, לצד המאמץ הטקטי, מצד האופוזיציה בעיקר, להשתמש בו כערוץ מרכזי לפעילות פרלמנטרית, הניב אולי מאות נאומים מרתקים. אני הספקתי לשמוע עשרות אחדות, ואני לא זוכר - אני כבר בכנסת כאן כ=16 שנים וחצי, 17 שנים - אני לא זוכר במה כל כך מעניינת שמאפשרת לחברי כנסת רבים לבטא את עצמם, לא ברמת כותרות ולא ברמת הערה כדי לעמוד בכללי המשחק של הטלוויזיה, שבה יש צמרת שיש לה כרטיס קבע ב"פופוליטיקה"; אחר כך - עוד צמרת שיש לה כרטיס קבע אצל מראייני=העל; אחר כך - הפלבאים שאותם מקליטים להערות קצרות בפרוזדורי הכנסת; אחר כך - האנשים בעלי הכשרון המיוחד להסתגנן באמצעות משפט מגרה, רצוי פרובוקטיבי, ולחדור לאיזו חדשה.

אני אומר את זה במידה רבה מאוד של קנאה; זה כשרון אדיר. אלא שלחברי כנסת

רבים שיש להם מה לומר, הם פורסים כאן את השקפת עולמם, ונדמה לי שטוב יעשה יושב=ראש הכנסת אם הוא ישקול בתום הדיונים האלה להטיל על עורך, על עורכת, לברור 30 נאומים שישקפו את הקשת הרחבה של הדוברים כאן - זו יכולה להיות חוברת מאוד-40 מעניינת על הכנסת, מטעם חברי הכנסת; מאוד מעניינת.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

שבח וייס (העבודה):

דיונים מאוד רציניים.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

שבח וייס (העבודה):

10 דקות,- זה מה שאמרתי פה לפני שנכנסת, ממש. וביכולת לבטא אותם, יש לך 15 ולא ברמת הגימיק החודרני לעולם החלומות הנשגב של הטלוויזיה והרדיו, וכן הלאה. מאוד מעניין.

אני רוצה לתרום תרומה צנועה לדיון הזה על=ידי התייחסות תמציתית לנושא של מרכז ופריפריה. כמעט הכול מתחיל בחוויה אישית. אני, בהיותי ילד קטן, עולה חדש - הגעתי לארץ אחרי השואה. הייתי במוסד חקלאי - יש לי תעודות על כך, של טרקטוריסט - ובחופשות, כשהייתי עוד בראשית בית=הספר התיכון של המוסד החקלאי, הייתי נוסע אל בני משפחתי שהיו פזורים כאן בארץ.

בן=דוד, בן משפחה מצד אבי המנוח קיבל איזו סככה, איזו חושה של רכוש נטוש, במה שהיום עג'מי ביפו, ג'בליה - לא זוכר, ואני הייתי מבלה שם אתם בתוך הסחי והעוני באווירה מאוד אינטגרטיבית - שארית הפליטה עם עולי צפון=אפריקה, עם עולי

בולגריה ועם עולי בבל - אינטגרציה בתוך הסחי והמאוס והחלום הציוני והציפייה לטוב, עם העצב של לחיות בבתים שננטשו בעקבות המלחמה, על=ידי ערבים שברחו או גורשו. זה קומפלקס רגשי מהמם.

ואני זוכר את תקליטי החזנות השחוקים והישנים, שעולים משארית הפליטה הביאו אתם מהגולה, את יוסל'ה רוזנבלט ואחרים - מעורבים בצלילי מוזיקה מזרחית, שבקעה ממכשירי הרדיו הענתיקות, הארגזים המופלאים האלה - ארגזי הפלא של משפחות יהודיות שבאו מצפון=אפריקה - איזו תערובת תרבותית מהממת. ובמוצאי=שבתות - את המסע הרגלי לצפון.

זה היה ב=1949, ראשית 1949 - ממש אחרי שמלחמת השחרור הסתיימה, ואנחנו הלכנו ברגל כי לא היה לנו כסף לאוטובוס, ופילסנו את דרכנו דרך יפו, דרך אותם אזורים שהיום הם אזור המלונות, והיינו מגיעים לרחוב דיזנגוף, לרחוב בן=יהודה, לרחוב אלנבי - אז היה מאוד פופולרי - מתפעמים מאורות הכרך, מקנאים בעושר. מפגש הילדות שלי עם הצפונים, ואני הייתי דרומי.

מהדורה אחרת קשורה לגיל יותר מבוגר, כאשר הייתי סטודנט באוניברסיטה בירושלים ונכנסתי לעבוד ברדיו. במשך תקופה של שנתיים, שלוש שנים, החלפתי את שמואליק רוזן בתוכניות החידונים שלו, ומרכז הסברה התחיל להסיע אותי על פני הארץ להעלאת המורל. היה אז תקן כזה - מרצה, איש בידור. טנדר, נהג ופעיל של מרכז ההסברה, סיירת תרבות של מרכז הסברה. הייתי בבית=שאן הראשונית, המודרנית אבל הראשונית, ובקריית=שמונה, ובבאר=שבע הקטנה ההיא סביב העיר הערבית, ראשיתה של באר=שבע העברית המחודשת, במג'דל גת, וביבנה - איפה לא? ואני זוכר את הגרעינים הראשונים של מה שלימים נקרא לו פריפריה, אדוני היושב=ראש.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

כן.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

וסיבוב שלישי, כאשר כתבתי את עבודת הדוקטורט שלי על השלטון המקומי בישראל

ומנהיגותו, וכבר הגעתי ליישובים האלה כשהיו גדולים יותר. פריפריה מוצקה. לימים פרסמתי קטע מעבודת הדוקטורט שלי, נדמה לי בהוצאת אוניברסיטת חיפה - ספר שנקרא: "עם ועדה".

בסוף הספר, שפורסם כבר אחרי קבלת תואר הדוקטור, והוא פורסם ב=1974, כתבתי, שבבחירות הבאות, ככל הנראה ישתנה השלטון, כי בני ונכדי "סאלח שבתי" יעשו חשבון עם קולטיהם. זה היה שנתיים לפני המהפך. אני זוכר שדאגתי לשגר את זה למנהיג נערץ ואהוב - יגאל אלון, זיכרונו לברכה, ועד היום אני מחזיק הערות אחדות בכתב ידו. הוא כתב לי, שזה נראה מאוד משכנע, אבל זה בלתי אפשרי. וזה קרה.

זה מוכרח היה לקרות, וזה קורה עד עצם היום הזה; שגיאה קשה מאוד בצורת הפזורה של אוכלוסיית ישראל; כל הרעיון של זריעת עיירות קטנות, שבשום וריאציה אין להן יכולת לכונן ציוויליזציה עירונית, ואין להן החיסון והחישוקים שהיו אז לתנועה הקיבוצית ולתנועת המושבים, כי הן רחוק מן המרכז, די רחוק מן הלב, בלי חיבורים ארגוניים למרכז וליתרונותיו, כאשר אז לתנועה הקיבוצית ולתנועת המושבים היה חיבור כלל=ארצי וסולידריות כלל=ארצית, שעזרה לאנשים האלה לשמור על רמת מורל גבוהה, רמת פיתוח גבוהה ורמת חינוך גבוהה, למרות הפזורה.

הפיזור הזה דן המוני נקלטים מראש לתחתית המעמדית של ישראל, ובמקביל, בפריפריות סביב הערים הגדולות, עם כל המאמצים שנעשו - על=ידי פנחס ספיר, לוי אשכול ורבים אחרים, ושיא של מאמצים בגלגול נוסף - על=ידי יצחק רבין וממשלתו - - -

ענת מאור (מרצ):

- - -

שבח וייס (העבודה):

לא, גם עכשיו. שני הסיבובים. יש כאן פצע.

לכן כל כך הבנתי את הרצון הטוב של אהוד ברק, שהוא ביטא באותו נאום שקראו לו "נאום הסליחה". מובן שהתייחסו לזה בציניות וכן הלאה. אגב, גם היחס הציני כלפי

הדברים האלה מבטא המשכה של יהירות משכילית, שיש לה תמליל ותחביר אדיר כדי לתחמן אקדמית גם כוונה לא מתוחמנת.

קריאה:

- - - זה לא דבר שאתה יכול לתחמן.

שבח וייס (העבודה):

לא. אני מדבר כרגע שכשבא ורצה לבטא את התחושה שלו מול הפצע אז התלבשו עליו, אף שאני חושב שזה היה ביטוי אמיתי. אני לא מאשים אותם בכוונת מכוון; הכוונות היו חלוציות והיתה בהן פשרה, אבל בפועל - זה מה שקרה. לכן אנחנו חייבים חוב אדיר לפריפריה; אנחנו אנשי המרכז חייבים חוב אדיר לפריפריה, בלי חשבון פוליטי.

קריאה:

- - -

שבח וייס (העבודה):

אני אומר מה כוללת היום הפריפריה. הפריפריה כוללת את יישובי הפזורה ההתיישבותית, עיירות פיתוח; גם התנועה הקיבוצית נקלעה למצב פריפריאלי בגלל מצוקתה הכלכלית, גם תנועת המושבים וגם הציבור הערבי.

הצדק הבסיסי החברתי של ישראל דורש חלוקה אחרת לגמרי של הנטלים הכלכליים וגיבוי כלכלי=חברתי מסיבי, מוסכם על הכול כאן, של המרכזים המשגשגים לפריפריות למיניהן. זאת השקפתי על הפריפריות.

אני צריך להחליף את כבודו, ואז תוכלי להשמיע את הערתך, כי כבודו צריך להתפלל, ואנחנו נכבד את הצורך הזה.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת שבח וייס, כיצד הפריפריה, ששלטון לאורך 15 שנה מכה בה ולא מקדם אותה - - -

היו"ר ד' טל:

אולי אדוני ייתן תשובה מהכיסא הזה.

שבח וייס (העבודה):

הלילה עסקנו, בדיון מאוד מרתק, בשאלות האלה, מה זה עושה לרגשות ואיך זה מתבטא בפוליטיקה.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נמשיך. חבר הכנסת, סגן יושב=ראש הכנסת דוד טל.

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב=ראש, עמיתי חברי הכנסת הנוכחים, פשוט הייתי מוכרח, לנוכח הדוברים - - -

היו"ר ש' וייס:

אני מייפה את כוחך להשיב גם בשמי על השאלה של ענת מאור, אם תרצה.

דוד טל (ש"ס):

אני מוכרח לומר שאני מסכים כמעט לכל מה שאמר אדוני. לו היתה מפלגת העבודה הולכת לאורה של המשנה הזאת, אני חושב שהיא היתה היום במקום אחר.

אבל אני רוצה להתייחס, עם כל הכבוד - - -

קריאה:

- - -

דוד טל (ש"ס):

עוד לא התחלתי לדבר.

היו"ר ש' וייס:

נעשה כך, חבר הכנסת דוד טל יפרוס את השקפתו, ואם יהיה לו זמן הוא ישיב על שאלתך.

קריאה:

- - -

דוד טל (ש"ס):

לאור מה שפורסם אתמול, בכל אופן, כפי שבא לידי ביטוי בתקשורת, ב"פופוליטיקה" ובחדשות, ולאור הדברים שאמרו פה חברי מהשמאל, אני מרגיש צורך ומחויבות להגיב על כמה דברים, שאני חושב שהם נמצאים ביסוד הקונפליקט בינינו, ביסוד אותה מלחמת תרבות שבינינו, ואולי ביסוד אותם - - -

קריאה:

- - -

דוד טל (ש"ס):

חברי הכנסת יודעים שאני בין המתונים שבמתונים בש"ס, אני אפילו נקרא "השמאלני

בש"ס"; אבל אתמול, באחת הכתבות בטלוויזיה, השנאה בקעה מגרונם של כל הדוברים, גם ב"פופוליטיקה", שאנשי מרצ הופיעו שם, ולאחר מכן גם ב"מבט" - - -

ענת מאור (מרצ):

- - -

היו"ר ש' וייס:

יש לי בקשה, גברתי חברת הכנסת ענת מאור. אני לא רוצה לקרוא אותך לסדר, אבל עכשיו ידבר חבר הכנסת דוד טל בלי הפרעות.

ענת מאור (מרצ):

- - -

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת ענת מאור, אני מבקש ממך להפסיק להפריע לו. עכשיו מדבר חבר הכנסת דוד טל. אני אדאג שלא יפריעו לך.

דוד טל (ש"ס):

אני לא יכול לעשות הכללה של כל אנשי השמאל, אני צריך להיות זהיר בכך, אבל יש אנשי שמאל שרוצים לשמוע רק את דעתם. הם רוצים רק לשדר, לעולם לא מסוגלים לקלוט. אני סבור, שאם הייתם מוציאים את האנטנות של הקליטה והייתם קולטים, הייתם מבינים. אם הייתם מבינים, היה בסיס אחר להידברות.

היו"ר ש' וייס:

דווקא מצולמים יפה, צד אחד מדבר וצד אחד מקשיב.

דוד טל (ש"ס):

אני רוצה לחזור לעניין. הציגו שם איזו תמונה, לדעתי מעוותת, לגבי כל הנושא של הכשרה מקצועית. ומה קרה? בעצם אנשי שמאל טוענים, וטענו את זה גם הבוקר, שהחרדים לא נכנסים למעגל העבודה, הם כעלוקה, הם מוצצים את לשד עצמותיה של המדינה הזאת, כדברי כבוד השופט המחוזי עודד אליגון, שצריך להיות בוש ונכלם, שאדם במעמדו אומר דברים כאלה. אז הולך שר העבודה והרווחה ופותח כמה קורסים, והוא מלווה בכל התשבחות של חבר הכנסת רן כהן - אגב, מאותה קבוצה של מרצ - שמשבח ומהלל אותו על כך שהוא פתח אותם; אולי 1% מהקורסים מיועד לחרדים, כדי להכניס אותם למעגל העבודה, קורסים לעובדות סוציאליות חרדיות. מה רע בזה? למה עובדת סוציאלית חילונית טובה יותר, או קורס עבורה מוצדק יותר מאשר קורס כזה לחרדים? משגיחי כשרות, סופרי סת"ם, בלניות.

הרי אתם טוענים כל הזמן שאנחנו לא נכנסים למעגל העבודה, הגם שלדעתי התרומה שלנו אינה פחותה מהתרומה שלכם, גם בנושא הביטחון. אני יכול להוכיח קבל עם ועדה מה התרומה של המשפחה שלי, אבא שלי, אחים שלי, לעומת כל אחד אחר בשמאל עם מספר האנשים שלו שתרמו את התרומה. נאסוף את כל השנים שהמשפחה שלי, האחים שלי והבנים שלי תרמו לביטחון לעומת כל השנים של כל אחד אחר כאן. אני מוכן להתמודד עם כל אחד בכנסת פה, מהשמאל ומהימין, בשאלה כמה שנים תרמנו. אז קודם כול, תוציאו לכם את זה מהראש, מפני שהתרומה הסגולית שלנו לביטחון לפעמים גדולה יותר מהתרומה שלכם; אולי זה נראה לך לא נכון, אבל תבדקי את זה ותראי שזה נכון.

שר העבודה רוצה להכניס אותו ציבור שאתם טוענים שהוא לא נמצא במעגל היצרני, למעגל היצרני. אז מופיעה כתבה בצורה חדה, בצורה מרושעת, מרושעת מאין כמוה. ואני אומר לך, שאם יהיה בכוחי לשנות כאן את חוק רשות השידור כדי לקעקע ולעשות שם מהפכות, אני אעשה את זה, מפני שהדברים לא מאוזנים, לא נכונים ויש בהם רשעות שלא תורמת לצמצום הפערים בינינו; היא תורמת לקיטוב חמור יותר.

את חושבת שכך תהיה אהבת ישראל? את חושבת שהציבור שלי, שראה את זה אתמול, יכול להתקרב אליכם? את חושבת שאם מישהו מדבר היום על אלטרנטיבה לבנימין נתניהו - אתם נותנים אלטרנטיבה? אני לא רואה שום אלטרנטיבה. אני יכול להודות שבנימין נתניהו טעה בזה ובזה. אני לא רואה שום אלטרנטיבה מהצד שלכם ואני לא רואה אתכם

ממלאים את התפקיד הזה, מפני שלא יכול להיות לנו חיבור.

כדאי שתלמדו מחבר הכנסת דדי צוקר, שעושה את זה בהבנה ובכנות. אני לא מסכים אתו בכל הדברים, גם הוא לא מסכים אתי בכל הדברים, אבל לפחות הוא כן, הוא בא בידיים נקיות. הוא לא בא ברשעות, הוא לא בא להכות אותי, הוא לא רוצה להשמיד אותי רוחנית.

שמונה קורסים, רחמנא ליצלן, שמונה קורסים פתחו לחרדים מתוך מאות קורסים. אוי ואבוי. קיבלתי רשימה של מאות קורסים של האגף להכשרה מקצועית בראשותו של מר פרחי. מה זה? איזו השתלחות זו? זו מדיה ציבורית שצריכה לייצג איזה נתון מאוזן?

אני רוצה לומר לחברת הכנסת ענת מאור, אני הייתי מזועזע ממה שראיתי, ממש מזועזע מהצגת תמונה חד=צדדית כזאת. לו היו מציגים את כל הקורסים זה לצד זה ועושים איזו השוואה, כמה קורסים בסך הכול ניתנים לציבור החילוני, כמה לציבור הדתי - אני מבין. ואז כל בר=דעת יכול לראות ולהשוות. יש גם ציבור חרדי, ציבור דתי, וגם לו יש צרכים, גם אליו צריך להתייחס במדינת ישראל, מדינת היהודים, חברת הכנסת מאור.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

- - -

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

סליחה, אני מבקש שלא תפריעי לי עכשיו בסיום דברי.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

חברת הכנסת ענת מאור, הוא ממש לא יכול להשמיע את דבריו. זה לא הוגן.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

- - -

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אני מבקש ממך. לא מפריעה לי פעם בשתי דקות איזו קריאת ביניים של ארבע או חמש מלים. אבל אי=אפשר שני נאומים מקבילים. זה לא הולך. אני לא נכנס לתוכן. אני ממש לא מצליח לשמוע אותו. אני מבקש ממך, ממש מבקש.

ענת מאור (מרצ):

- - -

היו"ר ש' וייס:

אנחנו גם לא נפריע לך. תני לו לסיים.

דוד טל (ש"ס):

עכשיו אני רוצה להתייחס לנושא בחורי הישיבה, שעולה בדיונינו חדשות לבקרים.

ענת מאור (מרצ):

- - -

דוד טל (ש"ס):

חברת הכנסת מאור, כיושב=ראש הישיבה אפשרתי לאנשי האופוזיציה כאן מעל ומעבר, לפנים משורת הדין גם בזמן וגם בהערות.

אני רוצה שיהיה ברור, בנושא בחורי הישיבות, שעלה גם אתמול - אני לא אתן יד להיטלר, שרצה להשמיד את העם היהודי ורצה להשמיד את הגחלת היהודית. נכון שצה"ל שומר על קיומה הפיזי של מדינת ישראל, אבל על הקיום הרוחני שומרים בחורי הישיבות.

לא יעזור. אני מודיע לכם, זה יישאר לדורות. נצח ישראל לא ישקר, זה יישאר לדורות. צריך להשלים עם הנושא הזה של בחורי הישיבות.

נכון, אני גם מסכים, שמי שמתחמן, אין לו מקום שם. אבל הגחלת הזאת, לא יעזור לאף אחד, בכל משטר שלא יהיה, גם אם יהיה משטר טוטליטרי אנחנו נעשה את זה. עשו את זה ברוסיה לאורך כל השנים ושמרו על הגחלת הזאת, קל וחומר במדינת ישראל. תוציאו לכם את זה מהראש אחת ולתמיד.

לדעתי, אתם צוברים נקודות חובה בעצם העלאת הנושא בצורה כזו שטנית, איזו שטנה, איזה דברים נוראים אומרים פעם אחר פעם, כאילו זה מחזיק היום את מדינת ישראל, או שחס וחלילה אם אותם בחורי ישיבה לא יתגייסו, מדינת ישראל תיפול ותקרוס. צאו וראו כמה בחורים חילונים לא מצטרפים למעגל המשרתים בצבא. להם לא קוראים משתמטים, אותם לא שומעים אף פעם.

אני אומר שוב, תוציאו לכם את זה מהראש. לא ניתן ולא נשלים עם הדבר הזה בכל משטר, יהיה דמוקרטי ככל שיהיה.

אני רוצה לציין את חבר הכנסת דדי צוקר, לגבי ההבנות, מפני שאני באמת חש, יחד עם חברים מספר בתנועה שלי, שיש לאחד מנציגי מרצ רצון להבין. כבר אמרתי, אנחנו קוטביים בהרבה מאוד דברים. בהרבה מאוד דברים לא הצלחתי לשכנע אותו, וגם הוא לא הצליח לשכנע אותי, כנראה, אבל יש לפעמים דברים שאפשר לבנות עליהם מכנה משותף, ואז ממילא השנאה שבינינו היתה נעלמת. אנחנו לא אוהבים גדולים, אבל אין השנאה הזאת. הוא יריב פוליטי שלי, הוא לא שונא פוליטי שלי.

<u>קריאה:</u>

- - -

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

דיברת על האגף החרדי, אני אומר משהו. אני העליתי את זה בישיבת הסיעה, מפני שמה שקורה בתנועת ש"ס - יש לנו ערבים, יש לנו דרוזים, יש לנו צ'רקסים, יש לנו

נוצרים, יש לנו בעצם בני כל העדות. שאלתי את עצמי, היות שש"ס הפכה להיות תנועה אוניברסלית, עממית, שנכנסת לדעתי לכל שדרות העם, היא לא רק תנועה חרדית, וכמו שאמר היושב=ראש, יש גם מסורתיים ויש אפילו חילונים, אז אמרתי: מדוע שהתנועה הזאת בעצם לא תפתח את שורותיה, אגב, זה על=פי בקשה של חילונים שפנו אלי, אבל אמרתי גם שצריך להיות כלל ראשון לגבי אותם אנשים שיצטרפו, מי על בסיס חברתי, מי על בסיס אחר, שראה בתנועה הזאת תנועה חברתית, שמובילה ומוליכה כרגע את הכנסת הזאת, מי שרוצה - אני חושב שיהיה נכון לצרף את האנשים האלה, וצריך אולי גם להפקיד בידיהם את הנושאים החברתיים.

ודאי שאיש כזה לא יכול לייצג אותי מבחינה דתית, אבל הוא יכול לייצג אותי מבחינה חברתית, ואני לא רואה בזה שום בעיה. יש דברים שצריכים לפתור אותם, איך מה וכיצד הדבר ייעשה, אבל אם הוא מקבל את המרות של הרב עובדיה מלכתחילה, כפי שאנחנו מקבלים את מרותו, ואנחנו מבטלים את דעתנו מפני דעתו של הרב עובדיה, אני חושב שיש מקום, היות שממילא לא מעט אנשים חילונים הצטרפו אלינו בבחירות האחרונות, מפני שלדעתי הם רואים שהמדינה באיזשהו מקום פשטה את הרגל בנושא הערכים והם היו רוצים לראות אולי מדינה, שאומנם אתה לא תיכנס לי לצלחת ואתה לא תאמר לי מה לעשות בשבת ומה לא לעשות בשבת, אבל אני רוצה לראות מדינה שתהיה מושתתת על הערכים היהודיים.

הם היו רוצים לראות מדינה שמה, שהיה בבית אבא יחזור ויהיה היום. פעם האבא היה ראש השבט של אותה משפחה. פעם האבא נתן את הטון, היה לו הכבוד הראוי. היום, לצערי, האבא ברוב המקרים, אני לא רוצה לעשות הכללות, הוא חסר כבוד. היום האבא לא יכול לומר לבתו או לבנו שיוצא בשעה 23:00, 24:00 לפאב - ואני מבין את הילד, אני מבין גם את האבא מפני שזו החברה היום. החברה לוחצת על הילדים האלה. הוא יוצא בשעה 24:00, חוזר בשעה 06:00=05:00, לא משנה אם זה לפאב או למקום אחר, הוא לא יכול לומר שום דבר. הוא היה רוצה לומר, הוא היה רוצה לומר ולצעוק שזה לא נכון.

אני חושב שאנשים חילונים שיצטרפו יעשו את זה רק משום שיראו שצריך לשנות את המינון הזה, המינון של להקנות יותר ערכים למדינה הזאת, יחד עם הצורך להצטרף לתנועה חברתית. תודה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דוד טל. חבר הכנסת שלום שמחון. אחריו אנחנו חוזרים למסלול, לפי דעתי.

קריאה:

- - -

היו"ר ש' וייס:

אם לא יהיה אף אחד אז אתה. אבל אם יהיו, המסלול הוא ככה: נעמי חזן, וליד חאג'=יחיא, אברהם פורז, יוסי שריד, מקסים לוי וכו' וכו'. אבל אם הכוחות לא יתייצבו כאן, אתה, בתור עתודת קבע, תמלא את מקומם. בבקשה.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, כשאתה עמדת פה על הדוכן דיברת על הפריפריה והמרכז, ואני עסקתי בעניין הזה, כמו אחרים, בנאומי והבאתי כמה נתונים. אני לא אחזור על הנתונים שהבאתם, בהחלט אשמח לפרט אותם בעל=פה, אני רק רוצה לומר לך, שנדמה לי שהאוכלוסייה במדינת ישראל לא קולטת את המדדים של היום במה שנקרא פריפריה ומרכז. זאת אומרת, נדמה לכולם שהפריפריה צריכה להמשיך להיות רחוקה, צריכה להמשיך להיות בלי טלוויזיות, צריכה להמשיך להיות בלי חדשות, צריכה להמשיך להיות בלי תעסוקה, צריכה להמשיך להיות עם פחות חינוך, צריכה להמשיך להיות עם פחות הרבה דברים אחרים מאשר היו בעבר.

אני זוכר איך הצטופפנו כילדים במועדון המקומי, במחסן שאתה מכיר, הצטופפנו על הרצפה לראות את יומני "גבע" או איזה סרט שהגיע פעם בחודש למושב. ישבנו על הרצפה בלי כיסאות, כל היישוב ביחד, כל הקהילה החמימה הזאת ביחד, וראינו את מה שהביאו ביומן. זה פחות או יותר החדשות שראינו. אם הגיע מישהו, שהתמזל מזלו והוא היה חבר באחד המוסדות התנועתיים או המוסדות המפלגתיים, כולם היו מתאספים במועדון והוא היה מספר לכולם. הצעירים שבינינו שמעו, האזינו, הקשיבו וראו מה קורה.

קריאה:

ביראת כבוד.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

ביראת כבוד. הוא בא מתל=אביב והוא סיפר. 80% בדרך כלל היה ניפוח שמסביב. הוא דיבר על בן=גוריון, הוא דיבר עם זה והוא אמר לזה וכן הלאה וכן הלאה, וזה היה חלק מההוויה. גם כאשר נכנס עידן הטלוויזיות, עד היום אני זוכר, עוד לפני שידורי ישראל היתה טלוויזיה אחת במושב, ובכל מוצאי שבת היה סרט על תקופת מלחמת העולם, אז כולם ביחד היו בסלון הקטן באותם ימים.

אבל גם כשאנחנו מנסים להתייחס היום לפערים שנוצרים סביב העניין של מרכז ופריפריה, ואם אנחנו נמצאים שנים מספר אחרי רישות הארץ בכבלים, 800 יישובים עדיין לא נהנים מזה. אני יכול לומר בוודאות, שילדי וילדים שגדלים בתל=אביב הם אינם אותם ילדים, גם אם נרצה בכך, כי הגירויים והחשיפה לתקשורת של היום שונים אצל הילדים ביישובי הפריפריה ואצל הילדים במרכז הארץ, שלא לדבר על האמצעים האחרים.

לכן אני אומר, גם במדדים של היום, העובדה שיש לך אוטו, טלוויזיה בכל חדר וכן הלאה, עדיין הטלוויזיה היא לא אותה טלוויזיה, המרחק הוא לא אותו מרחק, ועדיין החשיפה והגירויים לעולם המודרני שונים ביישובי הפריפריה מאשר במרכז.

הנתון החשוב ביותר אולי שהעליתי כאן, אדוני היושב=ראש, בעניין הפריפריה והמרכז הוא העובדה, שהגילאים שבין 18 ל=29 נעלמים מאזורי הפריפריה ובעצם יוצרים חוליה חסרה בתוך היישובים האלה, מה שיגרום מהר מאוד להזדקנות ולחוסר יכולת לקיים את היישובים האלו. נדמה לי שזה צריך להיות הדגש בהשקעות בשנים הבאות, מעבר לדברים האחרים שהזכרנו מבלי משים. אדם שהלך ללמוד באוניברסיטה בתל=אביב או בחיפה או בירושלים וקלט את מה שיש שם, בדרך כלל יעשה את החשבון בין החמימות המשפחתית והרצון לחיות במקום שהוא גדל לבין היכולת שלו להתפתח, להתקדם במרכזי תעסוקה ובמרכזי התרבות של מדינת ישראל, ואני משוכנע לגמרי מה הוא ישקול, בסופו של דבר. אגב, גם במושבים שאני מדבר עליהם העניין הזה קורה.

נכון שבשנים האחרונות, בגלל הרחבת היישובים יש תהליך הפוך, כי העניין של

איכות החיים נהיה מרכז חשוב מאוד בהוויה הישראלית. הבית צמוד=הקרקע עם הדשא, בלי קשר לחקלאות, תופס מרכיב אחר, ולכן האוכלוסייה משנה את פניה. להבדיל ממה שקורה בקיבוצים, יש הרחבה של האוכלוסייה המושבית בקנה מידה גדול. אבל אם לתוך העניין לא ייכנסו גם אלמנטים נוספים של תעסוקה, כבישים, מערכות חינוך מתקדמות וכן הלאה, סביר שהתהליך הזה יקרה שוב בעוד 10=15 שנה.

זה בהתייחס לנאומך, אדוני היושב=ראש. עם זאת, יש לי הבטחה לכמה אנשים שמתקשרים אליך, לגבי המבצע שהחקלאים עורכים בשבועות האחרונים מול חברי הכנסת. אתמול קראתי את המכתב של מגדלי הירקות, שנשלח אל חברי הכנסת יחד עם הפיתוחים האחרונים בענף הירקות, ומובן שמגדלי הפרחים הזדרזו לשאול אותי למה אנחנו לא.

אני החלטתי הבוקר להקדיש חלק מהזמן שעומד לרשותי כדי לומר מה היתה הפנייה של מגדלי הפרחים במדינת ישראל אל חברי הכנסת, כדי לנסות להשפיע עליהם במה שכרוך בתקציב, אחר כך אולי ייוותר הזמן גם לומר כמה דברים על מה אנחנו בעצם נאבקים כחקלאים, ובהזדמנות הזאת אני רוצה לומר לכל החקלאים, אם הם עדיין נמצאים בבית ולא יצאו לעבודה, למשק, לאדמה, לפרדס, למטע או לחממה - בוקר טוב.

חברי הכנסת קיבלו לפני שבועיים זר פרחים, והפנייה אליהם על=ידי ארגוני המגדלים - - -

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

- - -

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

הפרחים לפני שבועיים. ביום שישי האחרון היו ירקות ולפני שלושה שבועות היה עניין הפירות. בשבוע הבא זה כנראה הפתעה, אבל זה יהיה אחרי התקציב, אז מי בעצם צריך אותנו.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

- - -

היו"ר ש' וייס:

אבל יש בעיה כאן. קודם כול אין שום כתובת ואין למי להודות.

שלום שמחון (העבודה):

יש.

היו"ר ש' וייס:

אין כתובת קונקרטית. יש אולי כאלה שחושבים שזה קצת לחץ, והם רוצים להגיד להם: חבר'ה, אנחנו אתכם, גם בלי הסלט הזה. כדאי להבהיר את הנקודה הזאת. יש לך הזדמנות, אתה מנהיג בולט בציבור החקלאים, אז תבהיר את זה.

שלום שמחון (העבודה):

זה חשוב מאוד. אני אמרתי אתמול, אתה לא היית כאן, אנחנו אומנם מדברים המון, גם בגלל היותנו קרובים זה לזה, אבל אמרתי אתמול שהממסד החקלאי בחר הפעם בדרך פעולה שונה. ההפגנות הגדולות, של אלפי חקלאים שמגיעים לכנסת וכן הלאה - יש בהן אלמנט של אותו יום שזה קרה בו, והציבור הישראלי שוכח מהר. אנחנו החלטנו לפנות אל 120 קובעי המדיניות בכנסת ישראל, על מנת להשפיע עליהם ולהגיד בעצם על מה אנחנו נאבקים. זה מסלול אחד.

המסלול השני שהלכנו בו: החלטנו, לתקופת המאבק, ללכת על עיתון מיוחד של חקלאים, אני מראה אותו לך וגם לציבור בבית, שבו אנחנו מביאים לידי ביטוי את הדעות, את העמדות גם של אלה שהם בעדנו וגם של אלה שהם נגדנו. למשל, בעיתון האחרון יש מכתב בוטה מאוד של מנכ"ל משרד החקלאות אל הממסד החקלאי, וכולם הגיבו על מה שהוא אמר. לא היתה לנו שום כוונה לנסות לזלזל בעמדותיהם של חברי הכנסת, להיפך, אלא להגיד להם מה קורה, עד שהירק הזה, שדדי צוקר הזכיר פה, מגיע לסלט שלהם בצלחת, או הפרח שמגיע לאגרטל שבסלון או בכל מקום אחר. מי שחתום על המכתב הזה זה ארגון

המגדלים הענפי של אותו שבוע והמרכז החקלאי.

אני שמח לומר פה, שמתקבלים מחברי הכנסת הרבה מאוד מכתבים של הבעת אהדה והזדהות. עד כמה זה יבוא לידי ביטוי בלחיצה האלקטרונית ובהצבעה האישית, את זה עוד נראה, אבל אני מעריך שהעניין המצטבר של מה שאנחנו מנסים לשדר לאוכלוסייה במדינת ישראל לגבי קיומה של החקלאות ולגבי קיומם של החקלאים, הופך להיות חשוב מאוד דווקא בעניין הזה.

כמו שאמרתי, אדוני היושב=ראש, הבטחתי למגדלי הפרחים לומר בעצם מה היתה הפנייה שלהם אל חברי הכנסת, ואם תרשה לי אני אעשה זאת.

"חבר הכנסת נכבד, שבת שלום" - זו שבת של לפני שבועיים - "בפרחים האלה אשר הנכם אוחזים בידיכם הושקעו במשך שנים מאמצים ואמצעים אדירים. חוקרים, מדריכים, מגדלים ואנשי שיווק הקימו ענף לתפארת, המתמודד בהצלחה מול מתחרים עתירי יכולת בשווקי העולם.

"ענף הפרחים הגיע להישגיו תוך סיוע וגיבוי של ממשלות ישראל לאורך שנים במחקר, בהדרכה ובמענקי השקעות. ההנחה שניתן להמשיך ההצלחה ללא השקעה ממשלתית אינה אלא אשליה, שעלולה לעלות לנו באובדן יצוא של מאות מיליוני שקלים.

"זאת ועוד, ממשלה המצהירה על מדיניות של כלכלה חופשית, אינה יכולה לכבול את ידי היצרנים במגבלות מחמירות בנושא מכסים, תובלה אווירית ועוד. כללי המשחק המוכתבים היום על=ידי הממשלה אינם מאפשרים כלכלה חופשית.

"משרדי האוצר והחקלאות מתכננים קיצוץ חסר תקדים של 7% בתקציב החקלאות לשנה הקרובה" - מנכ"ל משרד החקלאות אומר לי שאני לא יודע לקרוא את המספרים, אבל עובדה שהמשרד ספג קיצוץ של פי ארבעה מכל משרד אחר - "הקיצוץ הזה הוא מעל ומעבר לקיצוץ שבכל התחומים האחרים. מדיניות הממשלה תביא לחיסול הענף ולקריסתם של אלפי משקים ומגדלים.

"הממשלה יצרה אפליה בין מגדלים באזורי הארץ השונים וביטלה את מענקי ההשקעות באזורים שאינם בעדיפות לאומית. משמעותה של החלטה זו היא, שחקלאים, שרבים מהם חיים

באזור המרכז ומתמודדים עם בעיות ביטחוניות קשות, לא יוכלו לעמוד לבדם בהשקעות הענק עם פיתוח החממות.

"בשנה זו הגיע יצוא הפרחים לשיא של כל הזמנים, ומדובר על 1.5 מיליארד שקל. עם זאת, הכמויות האדירות לא באו לידי ביטוי בהכנסות המגדלים. מדיניות שערי החליפין המעוותת של בנק ישראל והייסוף המלאכותי בשקל גרמו לנזק של 50 מיליון שקל רק בשנה האחרונה" - וזאת רק בענף הפרחים, אני לא מדבר על ענפי היצוא האחרים.

"חרף פניות חוזרות ונשנות של המגדלים נמנעה הממשלה מלסייע לענף בשנה האחרונה. האם הוחלט בממשלת ישראל, שואלים מגדלי הפרחים, לחסל את ענף הפרחים? אנחנו מצפים מכם, שרים וחברי כנסת נכבדים, שתתמכו במאמצינו לעצור את הסחף. בעזרתכם נוכל להביא לשינוי הנדרש." על החתום: ארגוני המגדלים, איגוד מגדלי הפרחים והמרכז החקלאי.

אם יורשה לי, אדוני היושב=ראש, בסופו של דבר לכל נושא בבית הזה צריך להיות פה, ואיני יכול שלא להזכיר בכל נושא ובכל עניין את החקלאות, וזאת אעשה עד שיאושר התקציב. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אתה, בין היתר, גם שליח מרכזי שלה. תודה רבה לחבר הכנסת שלום שמחון.

חברי הכנסת, אני מזמין את חברת הכנסת ענת מאור. עכשיו תהיה לה הזדמנות גם להשיב לחבר הכנסת דוד טל. בבקשה, גברתי, חברת הכנסת ענת מאור. אחר כך נראה מה נעשה בעזרתה של סגנית המזכיר גברת שושנה כרם. היא תעזור לי להתמודד עם הרשימה הארוכה.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת צוקר אחרי, הוא פה.

היו"ר ש' וייס:

הוא פה, בסדר. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אני פה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת - - -

דוד צוקר (מרצ):

- - - אל תפריע לו.

ענת מאור (מרצ):

- - - נר שמיני של חנוכה, בוקר טוב.

היו"ר ש' וייס:

אני לא ארשה.

ענת מאור (מרצ):

בכל זאת אני רוצה להסב תשומת לב, אדוני היושב=ראש, חבר הכנסת טל איננו פה. כאשר דיברתי, קיבלתי בסובלנות ובהנאה את העובדה שהיושב=ראש, חבר הכנסת טל, וחבר הכנסת בוים, באווירה שהיתה הפריעו, שאלו, והשבתי.

היו"ר ש' וייס:

שאלו, אבל לא במקביל, הבעיה היא במקביל.

ענת מאור (מרצ):

גם שאלו, גם העירו וגם התווכחו, ואני מצטערת על כך שלא ניתנה לי ההזדמנות לעשות את זה עם חבר הכנסת דוד טל. כשמדברים על אהבת ישראל ומדברים על האזנה, היא צריכה להיות הדדית.

היו"ר ש' וייס:

זה קשה יחד, אני אומר לך.

ענת מאור (מרצ):

לא, אדוני היושב=ראש, אני עומדת מאחורי הערתי, אבל נעזוב זאת.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, מקבל אותה.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה בכל זאת להיכנס לעניין עצמו ולומר, כי בעניין ההכשרה המקצועית, שהעלה חבר הכנסת דוד טל, אין ויכוח, ואנחנו מעודדים כל כניסה לפרנסה. המחלוקת היתה - ולא ראיתי את התוכנית אתמול, ייתכן שהוא צודק שאתמול היתה הטעיה, אבל בנושא שעלה בוועדת העבודה והרווחה, או שאני כחברת כנסת טיפלתי - העניין של פתיחת קורסים לכל דורש ודורשת. הטענה היתה על אפליה, כאשר באים אנשים - והגיעו אלי פניות מעשרות אזרחים, אני לא אוהבת להגיד מאות, אבל אני אומרת במפורש עשרות אזרחים עם שמות - לקורס להכשרה מקצועית ונאמר להם: אם אתה חילוני, או אם את חילונית, אין לך מקום בקורס. זאת אפליה מטעמי דת, שמקומה לא יכירנה.

אבל בעיקר נזעקתי ונדרשתי לדברים שנאמרו כנגד השרה לשעבר שולמית אלוני, שעמדה בראש תנועתי. אנחנו יודעים שזו היתה דוגמה לא מכובדת מכל הכיוונים. העובדה

שהיא לא יכלה להמשיך לכהן כשרת חינוך ותרבות בישראל היא אות קלון, ולא משום שהיתה שרה לא מצטיינת בנושא - והיו לי מחלוקות אחרות אתה, על פתיחת אזורי רישום, או דברים חינוכיים אחרים. היא אשה שיודעת בתרבות ישראל ובדת ישראל ובתנ"ך, אלא שהיו לה פירושים אחרים. אז היו גם התבטאויות קיצוניות שלה, אבל היו התבטאויות חריפות ביותר, אומללות ולא לעניין כנגדה. אי=אפשר בשם אהבת ישראל לרצות שנסכים להשמצה לא של השרה לשעבר שולמית אלוני ולא של רבים אחרים.

חבר הכנסת צוקר, אני בהחלט מקבלת שכולנו צריכים להיזהר בשנאת חינם. אני מקבלת את זה בעונג וחושבת שהטעויות נעשו מכל הכיוונים, לרבות שלנו. העובדה שאנחנו מצטיירים ככאלה שהם נגד הדת ואין להם מספיק אמפתיה וסימפתיה - כמורה וכמרצה, ומהשורשים ומהחגים אני יודעת את האהבה לתרבות וליהדות; עם זאת, במקביל לאותו מסר, ואני אומרת את זה במקביל ולא במקום - - -

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

- - -

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

אני מקבלת.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

- - -

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

אני מקבלת. אני אומרת, שאת הבדיקה העצמית, וכפי שציינת, גם הצד של החרדים צריך לעשות. אבל עוד יותר, אסור עכשיו שיתפרש בשם אהבת ישראל ובשם הביקורת העצמית המוצדקת - אבל אנחנו גם נגד הכפייה הדתית, בכל זאת צריך לשים לב שאנחנו במצב לא רק של דיאלוג, אנחנו גם במצב שכשדבר כזה קורה, נשפך הדם בטבריה, אסור שאיש מאתנו יוכל לישון על כך בשקט, לרבות אנשי הקואליציה.

הייתי בפרדס=חנה לפני חודש וחצי. אזור, שכונה שנבנתה, ובלב השכונה להכניס לבית פרטי, כאילו זה בית=כנסת, ולהביא דרשות בקול רם, זאת לא כפייה דתית?

הבעיה של החנויות בשבת, חברות וחברי הכנסת, חוק שעות עבודה ומנוחה הוא חוק שנועד לעניין סוציאלי, נועד גם לשמירת שבת למעוניינים, ואני בהחלט מכבדת זאת, אבל מדוע בניגוד לחוק? אני רוצה להזכיר לכם, שלאגודות שיתופיות יש זכות לפתוח עסקים בשבת, וגם אם העסקים נפתחים לא בלב הערים, אלא בקניונים, יש לאפשר לכל אדם את הבחירה אם הוא רוצה ללכת לבית=כנסת, אם הוא רוצה ללכת לטיול, אם הוא רוצה לבלות עם משפחתו, אם הוא רוצה ללכת לקניות.

אנחנו במצב מאוד מורכב, ואנחנו צריכים בעת ובעונה אחת גם לפתח את הדיאלוג הזה, ואני בהחלט מברכת אותך, חבר הכנסת צוקר, ואני מקבלת שגם לנו היו טעויות. אבל באותה עת, שלא נובן שלא נכון. פונדמנטליזם דתי לא יכול להיות לא ביהדות, לא באסלאם, לא באירן, לא בישראל. פלורליזם וחופש - - -

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

פונדמנטליזם בכלל, גם לא פונדמנטליזם חילוני.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

נכון, פונדמנטליזם בכלל, אבל אני רוצה לציין, שכאשר במשרד החינוך והתרבות, לפני כשנה וחצי - ואני מברכת את החרדים, שגם הם בלמו את זה - פתאום הודיעו לנשים איך לבוא, באיזה לבוש. כשאנחנו רואים ויכוח על חפירות ארכיאולוגיות ועל פתיחת עסקים בשבת, יש פה שימוש לרעה בפרשנות של החוק.

חוק שעות עבודה ומנוחה נחקק בישראל כאשר היתה לנו בעיה עם עבודת ילדים, עבודת נוער, עבודה של שעות נוספות וניצול בעבודה. כל ניסיון לפרש אותו היום בצורה גורפת הוא מקומם. ופרשת רחוב בר=אילן. לכן, חיים בכבוד הדדי ובהסכמה הדדית, אבל לדעת שהשונות מחייבת גם דפוסים שונים.

חבר הכנסת שלום שמחון הלך, ואני רוצה להצטרף אליו כנציגת התנועה הקיבוצית לכל הנושא של המגזר החקלאי, כי מקובל עלי מה שאמרו כאן. אנחנו לא נציגים סקטוריאליים שליליים. אנחנו מבטאים אוכלוסיות וציבורים שלא רק, כפי שאמרנו קודם לא אחת, לא נמצאים במרכז, בעילית השלטת, בין גדרה לחדרה, שנהנית מהטובין, מהתרבות, מההשכלה, מהתעסוקה, אלא גם נשכחים מהלב.

לשמחתי, בדיון הזה בתקציב הזה נושא הסדר הקיבוצים והסדר המושבים הוא כבר עובדה. אני שמחה לציין שאין נאומי שטנה ודברים ששמענו, אבל יש שגיאות אחרות.

אנחנו מקבלים תקציב של משרד החקלאות, שיוגש לנו מחר בבוקר, ובו חברי וחברות הכנסת בהתנדבות וברצון מוותרים. שר החקלאות מוותר על 8% מתקציב משרדו בלי להתייעץ עם החקלאים, בלי לשים לב לפגיעות הקשות שהתקציב הזה והצמצום הזה עושים, ובעיקר בענף גידול תפוחי אדמה ביישובי הגליל, ובמחקר ופיתוח, אחד ההישגים החשובים ביותר.

הרי אנחנו יודעים שכל משרד וכל ענף נבנים מהשוטף ומהשקעה במחקר ופיתוח. הרי החקלאות בישראל היתה בעצם חלון הראווה שלנו. יצא לי להיות בסין לפני שנתיים, והחממה החקלאית שיצחק רבין, זיכרונו לברכה, יזם והקים שם היא פשוט תפארת למיליארד האנשים בסין. יצוא הידע החקלאי שלנו לאירופה ולדרום=אפריקה ולדרום=אמריקה ולכל העולם כולו.

אי=אפשר לדבר על קשר לעם, לארץ, למולדת, ובעצם לחנוק ולצמצם את החקלאות. נכון, חלק מהצמצום היה מוצדק, מ=10% מפרנסים - אבל ירדנו לפחות מ=2.5% חקלאים. באירופה, בארצות=הברית, יש 3%-5%, יש סבסוד גדול של המדינה לחקלאיה.

זה מביא אותי לנקודה השנייה. אני אומרת, ראשית, שאנחנו מתנגדים בתוקף לצמצום של 8% בתקציב החקלאות, וההסכמה של שר החקלאות בישיבת הממשלה ושיתוף הפעולה שלו הם בניגוד לעמדת החקלאים, בניגוד לצרכים של החקלאים ובניגוד לצרכים של המדינה. הדבר השני הוא רשתות הביטחון. כאשר שר האוצר היה חבר הכנסת בייגה שוחט, עברו משיטת הסובסידיות לשיטת רשתות הביטחון. גם אז לא התלהבתי, אבל קיבלנו את זה, הלובי החקלאי והחקלאים. אבל כיצד אפשר לשנות את השיטה כמו זיגזג? היום גם ברשתות הביטחון פוגעים.

בנושא המים יש להבחין בין מים לחקלאות לבין מי שתייה. מי שרוצה מדינה שלא תהיה מדבר צחיח ושחקלאים יוכלו להתפרנס בכבוד ולא להפוך אותם לאנשי סעד נוספים, לא יכול לעשות מדיניות של מערב פרוע בנושא המים. לכן, אני מקווה שהכנסת בנושאי תקציב משרד החקלאות תקבל את ההסתייגויות שהעלינו בתקציב המדינה ותדאג שהמגזר החקלאי יהיה חלק מהנוף ומהתשתית האנושית המפרנסת והגאה.

ברשותכם, חבר הכנסת זאב בוים, אני רוצה לעבור לנושא הנגב, כי קודם דיברתי עליו בקצרה, ולפנות כדי שיחד ניאבק על כמה שינויים, שהבנתי שהם הקריטיים ביותר. אנחנו מדברים כרגע לא על התיאוריה, אלא על תקציב המדינה.

אני מסכימה, עובדה היא שכל ממשלות ישראל לא פיתחו מספיק את הפריפריה כולה ואת הנגב. עם זאת, היו דברים מספר שנעשו בכנסת הקודמת ומוכרחים להמשיך אותם.

הנקודה הראשונה היא חוק עידוד השקעות הון. התוכניות היו תוכניות מגירה גם בכנסת הקודמת, וגם הורידו את זה מ=38%, אבל להתפאר היום בזה שבלמתם את הירידה מ=24% ל=20%, ובלמתם את זה וזה נשאר 24%, אין בכך די. שתי התביעות שהעלו בכנס חירום של כל אזור הדרום, שנכחו בו שישה=שמונה ראשי ערים ורבים מאוד מהמנהיגים של אזור הדרום, היו - א. שזה יהיה לפחות 28%; היו גם דיבורים לחזור ל=38%, או ל=34%, אבל לפחות 28%. ב. ולא פחות חשוב מכך, שזו תהיה הבטחה לשלוש עד חמש שנים; לא כל שנה מחדש, לא לשנה אחת בלבד - איזה משקיע יכול לקחת שיעור סיכון או שיעור תכנון כזה? אלא 28% בחוק עידוד השקעות הון לארבע=חמש שנים.

הנקודה השנייה היא נושא הרכבות. חברות וחברי הכנסת, אנחנו יודעים שבנושא הרכבות יש לנו מאבק גדול. אני מקווה שהצעת החוק החדשה שלנו תסייע לבלום את פיתוח כביש חוצה=ישראל ולעבור לפיתוח רכבות, כי העם החליט והעם הצביע ברגליים - - -

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

למה לבלום? למה לא חוצה=ישראל?

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

חבר הכנסת זאב בוים, לכך דרוש זמן רב. מהדברים ומהמידע שקיבלנו - וחבר הכנסת עוזי לנדאו עומד בראש החקיקה - - -

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - -

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

גם מכיוון פיתוח הרכבות וגם מכיוון פיתוח תשתית הריאות הירוקות והנוף, כל ההחלטה של כולנו - ואני שותפה לאלה שהצביעו על כך - נבעה מכך שלא הביאו לנו חלופות. בכנסת הקודמת הביאו לנו תוכנית אחת - - -

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

בכנסת הקודמת עוד לא ידעו שיש רכבת, המציאו אותה רק עכשיו.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

לא, הבעיה היתה, לצערי הרב, שלא הממשלה הקודמת ולא זאת שקדמה וקדמה לה, והשר צבן אמר את זה בדיון בישיבת הממשלה, כשהחליטו על כביש חוצה=ישראל. הוא אמר: חברות וחברים, אתם מביאים לנו חלופה אחת בלבד, רק זו של כביש - כן או לא. לעומת זה, ידעו שיש רכבות, אבל העם לא השתמש בהן. מיליון אנשים בציר שפתחו, רחובות-תל=אביב, וזה לא היה לפני כן. פתחו עכשיו את רכבת הפרברים בתוך תל=אביב. אז אני אומרת: איך אנחנו יכולים להיות מקבלי החלטות בלי להיות קשובים למה שהעם דורש?

אני צריכה לסיים. אני רוצה להדגיש, שעלתה בעיית הרכבת והקו לדרום, ומתוך 150 מיליון הקציבו רק 60 מיליון; יש תביעה שניאבק, ואנו צריכים לעשות כן, כך שהרכבת לדרום תתחיל לפעול.

שדה התעופה בנבטים, פיתוח מערכת כבישים, בעיית האשפה והזבל.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת מאור, אלה נושאים מאוד חשובים, ולך יהיו לפחות עוד עשרה או 12 נאומים.

ענת מאור (מרצ):

לא, אני ממש מסיימת.

היו"ר ש' וייס:

אני ממליץ שכל נושא יוצג בהרחבה בהמשך.

ענת מאור (מרצ):

אני מסיימת. - - - שלא נהיה פח האשפה באתר דודאים, אלא באורון. פיתוח אוניברסיטת הנגב ופיתוח בתי=החולים: בית=החולים "ברזילי", בית=החולים "יוספטל" ובית=החולים "סורוקה", אלה יעדים, שאני בטוחה שעל כך נמשיך להיאבק במשותף. חבר הכנסת צוקר, אני מבינה שגם יש - - -

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה, חבר הכנסת צוקר, חבר הכנסת בוים ידבר עכשיו בשם הוועדה, זאת סמכות שלו.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

היו"ר ש' וייס:

אחר כך אתן לך.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

היו"ר ש' וייס:

אין דבר, דדי.

ענת מאור (מרצ):

לא, אבל יכול להיות, חבר הכנסת צוקר, שנשמע עכשיו מתי הבחירות הבאות מפי הקואליציה, אז נשמח לבשורה, כי אנחנו באמת לא מבינים - - -

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחברת הכנסת ענת מאור. אגב, חבר הכנסת בוים, הנושא הזה של ביטול כביש חוצה=ישראל זה במסגרת הפיוס הלאומי. השמאל רוצה לבטל את החצייה, מה זה חוצה=ישראל? צריכים אחדות ישראל.

דוד צוקר (מרצ):

יש כביש - - -

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת - - -

היו"ר ש' וייס:

גשרים כאלה.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

אני רוצה לדבר על משהו אחר, אבל אני מוכרח - - -

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בוים, בבקשה.

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

אני רוצה להתייחס רגע רק במלה אחת לדברים של חברת הכנסת ענת מאור. אנחנו שותפים לעבודה משותפת לקידום עניינים למען הנגב במסגרת שדולת הנגב - אומנם לא יכולתי לבוא לכינוס האחרון של הפורום באופקים - ואין לנו ויכוחים על העניין הזה. רק בעניין כביש חוצה=ישראל, אני לא חושב שצריך להתנות את זה. נחוצות שתי מערכות ההסעה ההמוניות האלה, גם רכבת ישראל וגם כביש חוצה=ישראל, במיוחד שעכשיו הוא כבר בעיצומו. אני חושב שלתקוע היום מקל בגלגלי הכביש הזה, זאת טעות גדולה.

לנו כתושבי הפריפריה יכול להיות ויכוח על צומת בן=שמן וצומת קסם וכו', ואני שומע את "הירוקים" מתלוננים ונאבקים וכו', ויש לי ויכוח גם עם עוזי לנדאו, חברי הטוב. אבל אני רואה בכביש הזה חיבור חיוני מאין כמוהו וקירוב בין הפריפריה לבין המרכז. על זה אנחנו כל הזמן מדברים. זה אחד האמצעים.

כיוון שזה פרויקט שכבר מונע וכבר לחצו על הסטרטר, לתקוע אותו היום רק משום ש"הירוקים" מתנגדים, אני לא חושב שאנחנו כאנשי פריפריה - ואני "ירוק" גדול, דרך אגב, חבר בחברה להגנת הטבע, ולאו דווקא בחוגי הסיור שלהם - צריכים להעמיד פה חזית של האינטרס של הפריפריה שנוגע לכביש חוצה=ישראל.

אדוני היושב=ראש, כיוון שזה היום היום השמיני של חנוכה - - -

ענת מאור (מרצ):

נר שמיני.

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

נר שמיני של חנוכה, אולי רגע נזכיר לעצמנו את המשמעויות של החג, על שום מה אנחנו חוגגים את חג החנוכה. טוב להזכיר את זה בגלל הימים ההם, אבל אנחנו אומרים: בימים ההם בזמן הזה, אז אולי נזכיר ונדבר קודם על הימים ההם. הלוא שתי משמעויות עיקריות - - -

היו"ר ש' וייס:

אילו היה פה חבר הכנסת הנדל, היינו שרים את "הנה הוא בא", האורטוריה לחג החנוכה.

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

אבל הוא יבוא.

היו"ר ש' וייס:

נשיר לו את זה.

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

יש עניין של המאבק על חופש הפולחן. זה היה מעניין, יהודים יכולים היו לחיות תחת שלטון זר, הפרסים, היוונים, כל עוד לא באו גזירות השמד של אנטיוכוס הרביעי. אנטיוכוס הרביעי, המכונה אפיפנס, לא הפריע ליהודים, עד שקם הכוהן הגדול מתתיהו על

רקע גזירות השמד וקרא: מי לה' אלי. כלומר, המאבק על חופש הפולחן, הזכות הזאת לשמור על המורשת היהודית, לחיות על=פי המורשת הזו, זה היה המניע, בה"א הידיעה, למרד של החשמונאים.

מהמרד הזה התפתח דבר מעניין, שאני לא בטוח שהם בכלל חשבו עליו בהתחלה, וזו הקמת המדינה החשמונאית. לראשונה מאז ימי בית ראשון ומלכות ישראל חודשה העצמאות המדינית בהקמת המדינה החשמונאית אז, במאה השנייה לפני הספירה.

אני אומר - בזמן הזה. בזמן הזה - יש הרבה אפשרויות לעשות אנלוגיות. קודם כול, זה מעניין במיוחד בזמן הזה, כי אם הזכרנו את מדינת החשמונאים, אנשים אולי לא יודעים, אבל המדינה הזאת התקיימה 230 שנה בקירוב, נניח ניקח מהניצחון של יהודה המכבי - 161 לפני הספירה - ועד לחורבן הבית השני. חורבן הבית השני, חברת הכנסת ענת מאור, שעכשיו יצאה מהאולם, החורבן לפי כל הסימנים היה על רקע שנאת חינם.

אנחנו פה מדברים על אהבת ישראל - דיברה חברת הכנסת ענת מאור - וקצת התווכחנו על זה גם עם חבר הכנסת דוד צוקר, שנתן לזה פרשנות שונה לגמרי; הוא לא דיבר על אהבת ישראל. אבל היא כן דיברה על אהבת ישראל, והיתה בדברים האלה איזו צביעות שניסינו, חבר הכנסת טל ואנוכי, להציב בפניה נוכח עמדות שהיא, או חברים שלה בשמאל שותפים להן לאחרונה. דרך אגב, אני לא אומר שהם החוטאים היחידים בעניין הזה, אבל כיוון שהיא העלתה על נס את הנושא הזה, צריך להעמיד את הדברים כפי שהם.

כיוון שההיסטוריה שלנו רצופה במחלוקות פוליטיות, שתמיד לוו בשינאות חינם - אולי צריך לומר בשנאות חינם - גם בימים ההם וגם בזמן הזה, הרי גם בזמן הזה, בהיסטוריה המודרנית, אם נלך לתקופה של טרום המדינה, החריפה המחלוקת הפוליטית ביישוב באמת בשאלות לאן אנחנו הולכים, מה הדרך הנכונה, והולידה עימותים חריפים מאוד, שגבלו בשנאת אחים, על סף מלחמת אזרחים. גם בשנות ה=50 וה=60 המחלוקת הזאת עדיין לא שככה. היו לכך כל מיני תוצאות. אנחנו מדברים על חרמות, על חרם שאני שומע עכשיו, על הפרסום הזה של חרם על תוצרת יהודית בהתנחלויות. זה מזכיר לי - - -

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

- - -

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

שמעתי תמיד מאבי את העניין של החרמות - רק שנייה, אגמור את המשפט ואענה לך - החרמות שהיו על אנשים ממחנה מסוים, נקרא לזה המחנה הלאומי, שלא יכלו למצוא יום עבודה רק בגלל עמדותיהם הפוליטיות והעובדה שלא היו מוכנים להצטרף להסתדרות ולקבל פנקס אדום, ומי שלא היה לו, לא היה יום עבודה בקרב יהודים. היו דברים בישראל, חשבתי שהם אינם, אבל המודעה הזאת, מהבחינה הזאת ועל רקע שנאה, הסתה, מערכת פוליטית חריפה - הלוא קרה לנו הדבר הנורא ביותר שקרה לעמנו בעת הזאת, של רצח ראש ממשלה. חשבתי שנלמד מהעניין הזה, והנה יש לנו מודעה בסגנון הזה. חבל.

אפי אושעיה (העבודה):

רציתי להגיד לך, שאני לא מסכים עם המודעה, אבל אני רוצה שתדע, שהמפעלים שנמצאים ביהודה ובשומרון הם מפעלים שמעסיקים פלסטינים בשכר פחות משכר המינימום. זה לא בדיוק חרם של מוצרים יהודיים, זה חרם גם בגלל תנאים סוציאליים מחפירים על=פי - - -

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

תראה, אפשר לדבר על התנאים שבהם מועסקים הפלסטינים, אם כי נדמה לי ששוחרי השלום שבינינו סבורים שלא יהיה מנוס, ואולי אפילו טוב יהיה, שכלכלות שתי - נאמר מדינת ישראל והישות הפלסטינית בצורה זו או אחרת - - -

דוד צוקר (מרצ):

לא לשתי המדינות - - -

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

זה אתה אומר.

דוד צוקר (מרצ):

לא, אתה אמרת - - -

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

לא, עצרתי. דרך אגב, אני לא נבהל מהעניין של המדינה, אלא יותר מעניין המהות, מה עומד מאחרי המהות של הישות הפלסטינית, ועל זה נדמה לי שיש לי ויכוח חריף אתך, אבל בוא נעזוב. לא? אולי, לא יודע.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

- - -

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

אתה תמשוך אותי לעניין הזה, חכה להזדמנות אחרת.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

- - - לגמרי מוסרי ותקין, כל האחרים - - - איזו זכות יש לכם?

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

כן, יש לנו זכות, כי זו קודם כול מדינה יהודית. אנחנו צריכים לדאוג שהמדינה היהודית הזאת תמשיך להתקיים כמדינה יהודית, וזו שאלה קיומית. השאלה הקיומית שלנו באמת, לפי תפיסתי יכולת הקיום שלנו תהיה תלויה בין השאר - בין השאר, לא רק, אבל בין השאר - בטיב הישות הפלסטינית ומה יהיה בתוכן ובטיב של הישות הפלסטינית הזו.

יש לי ויכוח אתך על זה. לכן זכותי - - -

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

- - - לירדן, לסוריה ולמצרים ולכל העולם, מה ההבדל?

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

לא, ההבדל הוא שפה זו מדינת היהודים. מצרים למצרים, סוריה לסורים, מדינת ישראל היא מדינת היהודים קודם כול.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דהאמשה, יש לי הרגשה שחילוקי הדעות ביניכם ברורים.

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

הם ברורים מאוד. רק אומר לאפי אושעיה, שזאת לא שאלה של הזכויות הסוציאליות. אני חושב, שאין מנוס, ואולי אפילו טוב מבחינה כלכלית, שפלסטינים ימצאו פה מקומות עבודה ויעבדו במפעלים וכו' וירוויחו לפרנסתם. אנו רואים את המצוקה שלהם כשיש סגר. בעניין הזה אני מדבר מהצד האנושי. לכן, אין רע בעניין.

לגבי הזכויות וכו', אפשר לדבר על הפלסטינים, אפשר לדבר על העובדים הזרים. גם פה יש לנו בעיה. זו כבר שאלה שונה. אני לא חושב שזה מה שעמד, אם לזה התכוונת, בעניין ההכרזה הזאת של החרם.

אפי אושעיה (העבודה):

לא, משום שאמרת למפלגת היהודים, וזה לא עניין של יהודים או לא יהודים, זה עניין אחר לגמרי, מצד אחד פוליטי - - -

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

אבל זה בדיוק העניין. אני אומר שהמחלוקת הפוליטית היא לגיטימית, זוהי חברה חופשית ודמוקרטית, אבל להשתמש או לעשות תרגום של המחלוקת הפוליטית לכדי חרם על מוצרים שמיוצרים ביישובים יהודיים מסוימים? אני חושב שיהודים לא צריכים לעשות את זה ליהודים במדינה שלנו.

הדבר האחרון שאני רוצה להזכיר בהקשר של האנלוגיה של הימים ההם והזמן הזה, אולי לצד חופש הפולחן, או המשמעות של המאבק הרוחני: גם בימים האלה הרבה היבטים - עמד פה דוד טל ודיבר על היבטים מסוימים של איזו קונפרונטציה שקיימת בשאלות כאלה, בסוגיות של יחסים בין הדתיים לבין החילונים.

ענת מאור הזכירה את עניין האהבה. היא השתמשה במושג של אהבה: אנחנו אוהבים את הרפורמים והקונסרבטיבים. אני רק רוצה לגמור בעניין הזה ולבוא ולומר: אם אנחנו מדברים על עניין המחלוקת המתגלעת עכשיו בין קונסרבטיבים ורפורמים במיוחד לבין האורתודוקסים בכלל ובארץ במיוחד, אני רוצה לומר, שאני, כיהודי מסורתי - נקרא לזה - בוודאי לא דתי שומר תרי"ג מצוות, והרבה כמוני - אולי עדיין הרוב בעם הזה, אני חושב שזה הרוב, איני יודע מה יהיה בעתיד - אבל הסוגיה הדתית בוויכוח הזה ובמחלוקת הזאת לא מעניינת אותי. אותי מעניין יותר התרגום, או הפרשנות שיהודי התפוצות, ובראשם יהדות ארצות=הברית, נותנים למחלוקת הזאת. התרגום שם, המשמעות שלו היא מערכת היחסים בין מדינת ישראל לבין התפוצות. זה מה שמדאיג. כשהם שם מעבר לים רואים דרך העמדה של האורתודוקסים היום איזה ביטוי של קרע שעלול להתרחב ביחסי מדינת ישראל עם התפוצות, אותי כיהודי, כציוני, כבן העם היהודי, זה מדאיג מאוד, ומכאן עמדתי.

אני רק מציע למנהיגי הרפורמה פה, למנהיגי התנועה הרפורמית כאן - הם באים לכאן, והתחושה שלי היא שהם מאמצים גישות של מאבק רדיקלי מסוג תנועות המחאה של האמריקנים בשנות ה=50, סליחה, בשנות ה=70. יש לי הרושם, שהם מנסים בכוח לקרב את הקץ. אני חושב שהם עושים טעות בעניין. אני חושב, שאם היו נוקטים דרך אחרת, לא דרך של פרובוקציה - למשל: מה שקרה בכותל המערבי בשבועות, היה בזה ממד של פרובוקציה; לבוא מראש עם המצלמות, עם התקשורת וכו', לפני שמשהו אירע, ואחר כך לזעוק חמס מול המצלמות ולשדר את התמונות לכל רחבי העולם.

נדמה לי שסוג כזה של מאבק לא מקדם את העניין של הרפורמים. אם היו נוקטים דרך אחרת, אולי היו צוברים הרבה יותר אהדה בקרב הציבור בישראל.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת זאב בוים, אשר דיבר בשמה של ועדת הכספים.

חבר הכנסת דוד צוקר, אחריו - חברת הכנסת נעמי חזן, ואחריה - חבר הכנסת וליד חאג'=יחיא.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

היו"ר ש' וייס:

בבקשה?

אפי אושעיה (העבודה):

מי אחריו, אדוני היושב=ראש?

היו"ר ש' וייס:

אם לא יהיו כל אלה שרשומים, אתם קרובים, אבל נראה את ההתפתחות. עכשיו בוקר, אנשים מתחילים להתקבץ בבית. בבקשה, כבודו.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת - - -

היו"ר ש' וייס:

עשר דקות.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת בוים נטל אותי מהכיוון, מהמגמה הכללית שרציתי ללכת בה ופיתה אותי בדבריו, ואתייחס לכמה מהנקודות שהוא העלה. בעיקר הוא עורר בי השתאות עזה והשאיר אותי פעור=פה נוכח כמה מן הקביעות שלו.

אם נתחיל רק מן האחרונה שבהן - לא, נתחיל את זה אחרת. אני מקבל את זה שאחד הלקחים העמוקים, באמת המרחיקים=לכת שנותרו שרירים וקיימים במשך אלפי שנים ממרד המכבים הוא המאבק, שיש מעטים נעלים ממנו, על חופש פולחן, על חופש אמונה. יש מעט מאבקים יותר נעלים, וההיסטוריה האנושית כולה היא שרשרת ארוכה מאוד של מאבקים על חופש אמונה. חופש אמונה הוא כמובן גם חופש האמונה הדתית וחופש הפולחן הדתי. המובן הזה הוא לקח עמוק מאוד. זהו גם לקח חיובי, אם נשווה את זה ללקחים שאפשר ללמוד מן המרד חסר האחריות, נניח, של בר=כוכבא. באמת מדובר במרד אחר לגמרי.

אבל, זאב בוים, בין הלקח הזה של שמירה קפדנית על חופש הפולחן כשיעור מן ההיסטוריה המכבית לבין הטלת האחריות על הרפורמים הקונסרבטיבים, כאשר הם הולכים להתפלל בכותל - איך עשית את האקרובטיקה הזאת אני לא מסוגל להבין. כלומר, בשם חופש הפולחן לבוא למדינת ישראל ולהאשים דווקא את הקבוצות הדתיות החלשות, במקרה זה הרפורמים או הקונסרבטיבים, שהם מעוררי הפרובוקציה, לעשות סלטו מורטלה כזאת, אני מודה שאני לא מסוגל. בשם חופש הפולחן ראוי שיבוא אדם ויאמר, שבשמו של אותו ערך ועל בסיסו, ותוך דבקות בו, יש לאפשר, גם אם יש קשיים קואליציוניים - וזה סיפור אחר.

קשיים קואליציוניים הם סיפור אחר, אבל יש לאפשר בשם אותו עקרון חופש פולחן לכל אדם, אם הוא דתי רפורמי או דתי קונסרבטיבי, ובמובן זה הלקח שלי הפוך משלך: המאבק הוא כדי לאפשר את חופש הפולחן, אם זה החופש להינשא, אם זה החופש לחוג בר=מצווה ואם זה החופש לקבור או לבצע ברית=מילה, אם זה החופש לחגיגה, לחג,

לתפילה ולנוסח - כל אלה הם לקח האומר, שלכל קבוצה דתית על=פי אמונתה, על=פי תפיסת עולמה וכל עוד היא איננה משפילה, פוגעת או מקנטרת קבוצה אחרת, יש לה רשות לשמור על חופש הפולחן כרצונה וכאוות נפשה, וזה לא צריך להפריע לאיש.

היו"ר ש' וייס:

ולמרות השוני, כל אחד מהם הוא אחיך גיבור התהילה.

דוד צוקר (מרצ):

הווארד פאסט, נכון? אני זוכר את הספר הזה בהוצאת "עם עובד" בגלגול הראשון שלו.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

"אחי", זה לשון רבים.

דוד צוקר (מרצ):

זה מעביר אותי לעניין הבא שעסקנו בו בשעתיים האחרונות, ואני גם פונה אל חברי שדוברים אחרי להמשיך ולעסוק בו, לדוש בו, והפכת בו והפכת בו, ואין בו סוף, וזה עניין המושגים הללו של אהבת ישראל, אחדות ישראל וסולידריות. ראוי לאוורר חלק מן הדברים שדבקו במושג הזה של אהבת ישראל, ולפחות להתווכח עליו מותר. ואכן אחי גיבורי התהילה, במושג "אחי" טבועה עמוק מאוד תחושה של סולידריות, של שותפות, של קרבה ושל זיקה.

שלמה בן=עמי (עבודה):

אתה יודע שזאת הפאזה הקומוניסטית שבה הוא עסק.

היו"ר ש' וייס:

בוודאי. זה מרד מעמדי. זה היה חלק מהשחרות הסוציאליסטית.

דוד צוקר (מרצ):

השחרות או הבחרות?

היו"ר ש' וייס:

אצלי לא זה ולא זה, אלא סתם קרבה לסוציאליזם במוסד של ויצ"ו.

דוד צוקר (מרצ):

אם אתם רוצים, אני מוכן להגיע אתכם גם לסירקין. הווארד פאסט בגלגול הקומוניסטי שלו ובהזדהות שלו עם המרד היהודי, שהוא נותן לו ביטוי מעמדי, ואנחנו נגיע למי שהיה הראשון שניסה לשלב את העניין המעמדי והעניין הציוני, הלוא הוא לא בורוכוב אלא מורהו סירקין, שהיה הראשון שניסה לשלב את העניין. האם אדוני הפרופסור מקשיב לי? כי התייחסתי אליך.

אני רוצה לחזור על המושג החשוב של סולידריות, אהבת ישראל, עם ישראל; המלה הזאת, עם ישראל, שתי המלים האלה שיתחברו למלה אחת. בסיבוב הקודם כשדיברתי, ביקשתי לנפות מן המושג הזה את המלה אהבה. אנחנו לא עוסקים עכשיו במושגים הרגשיים הללו של אהבה - נדמה לי שהיא שמורה לטריטוריה יותר אינטימית - אלא עוסקים במושגים של סולידריות, של שותפות, של אחריות. אמרתי את מה שאמרתי לפני כשעה, אבל אני רוצה לומר את זה עכשיו לזאב בוים. נניח שלשיטתך המושג של אהבת ישראל דווקא חשוב לך, ואני מכבד את זה שאתה תופס את זה אחרת ממני. אני אומר לך, אי=אפשר לתבוע את זה בכוח, אי=אפשר להפציר במישהו ולדוש בו ולצעוק עליו: תרחוש גם אתה אהבת ישראל. עמדת מול ענת מאור, שתפיסתה בעניין הזה שונה משלך, ותחושת הסולידריות שלה איננה נשענת דווקא על המושגים שלך, ואתה לא רק הפצרת בה, לא רק ביקשת, לא רק פנית אליה, אלא תבעת ממנה אהבת ישראל. זה לא בא בתביעה.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

זה לא אני. היא באה בשם אהבת ישראל ודיברה על אהבת ישראל. אמרתי לה: איזה מין אהבה זאת עם מודעות כאלה?

דוד צוקר (מרצ):

יפה, ואז באת בתביעה, אני לא רוצה לומר תוקפנית, אבל תובענית, שאל תצפה שבעקבותיה מישהו יהיה שותף לעמדות שלך. יותר מזה, אתה הטפת לחברת הכנסת ממרצ. טול קורה. במשך ארבע שנים היית שייך למחנה, שגילויי הסולידריות ואהבת ישראל שלו היו די מפוקפקים. אני לא מוכן לעבור על זה בשתיקה. גילויי אהבת ישראל של המחנה הדתי=לאומי, של חלק משמעותי מהימין הלא=דתי. שימו לב עוד הפעם, אדוני היושב=ראש, שאלה לא היו גילויים במחנה החרדי. זה דבר חשוב לזכור, שהגילויים הללו לא היו במחנה החרדי.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אני לא אמרתי את זה, אני הזכרתי את זה.

היו"ר ש' וייס:

במחנה כן, אבל לא בצמרתו.

דוד צוקר (מרצ):

בשולי המחנה, שם כבר קרה התהליך הזה של ההתחרד"לות - חרדים=לאומים - מצד המפד"ל ושל הלאומנות בתוך המחנה החרדי, והיא פשתה גם בו, אבל לפחות באליטות של המחנה החרדי לא ראית את זה. ראית את זה באליטה של המחנה הדתי=לאומי, באופן מובהק וחד=משמעי. כל פעם שבאים אלי עם אהבת ישראל, באים אלי עם ידיים מאוד לא נקיות, וזה המקרה הכי בולט שאני מכיר של אהבת ישראל מזויפת, מכשיר ולא מטרה, אמצעי ולא תכלית. אני לא קונה את זה. אלה היו ארבע שנים שבהן המושגים הללו של אהבת ישראל קיבלו מושגים מאוד מעוותים, וההטפות הללו הן לא לרוחי, הן לצנינים בעיני.

אני רוצה לגעת בנקודה האחרונה, והיא נקודה שעלתה בתחילת הדברים, גם של דוד

טל וגם של ענת מאור, בעניין הקורסים המקצועיים, ההכשרה המקצועית לציבור החרדי. אני לא מסכים פה עם הניתוח של ענת מאור. זאת שאלה יותר מורכבת. יש פה שתי זכויות שמתנגשות ושני תחומי אחריות של המדינה שמתנגשים.

מצד אחד, אני חושב שכל מי שיושב פה באולם יסכים שיש לנו תביעה מוצדקת מן המחנה החרדי, מאזרחים חרדים, להיות שותפים גם במעגל היצרני. אסור לוותר על התביעה הזו. אי=אפשר להמשיך במצב שבו באמת פחות ופחות אנשים מפרנסים יותר ויותר אנשים. ואנחנו, אלה שתובעים את ההשתתפות שלהם, את כניסתם למעגל היצרני, למעגל העבודה, לא יכולים לוותר, צריכים לתבוע הכשרה מקצועית להם. בכל פעם שתבוא הכשרה מקצועית לחרדים, אנחנו נעמוד ונגנה זאת? לא, אנחנו לא יכולים לעשות את זה, להיפך, אנחנו מעודדים זאת. מן הצד השני, אי=אפשר כמובן לוותר על הזכות של כל אדם להיכנס לאותו קורס של הכשרה מקצועית.

אני בעד הגישה הבאה: אם רוצים פה באמת לצמצם מתחים ואם אנחנו מבקשים לממש זכויות וחירויות של כל הציבור הישראלי, צריך לעשות מאמץ שברוב השירותים, אם אנשים חפצים בכך, השירותים יהיו בנפרד. מימון שווה לשירותים נפרדים. אני בעד זה שיהיו ערוצי טלוויזיה לציבור הדתי ולציבור החרדי, ואם הציבור הערבי רוצה את זה, אז גם לציבור הערבי. יהיו ערוצי רדיו נפרדים לכל אחת מן הקבוצות שמבקשת את זה. אני בעד זה שחוק התכנון והבנייה ישונה באופן שמותר יהיה באופן לגיטימי לבנות שכונה לבעלי השקפה דתית. אין לי כל בעיה עם זה. זה הקו שאני מציע, אני אפתח אותו בהמשך הדברים שלי, ואני אפנה את הדוכן לדובר אחרי.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

חברי הכנסת נעמי חזן, וליד צאדק, אברהם פורז, יוסי שריד, מקסים לוי. אנחנו הולכים עכשיו ממש לפי הכללים.

<u>עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):</u>

מי שנמצא פה, אדוני היושב=ראש - - -

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

חברי הכנסת דוד טל, נעמי בלומנטל, צבי ויינברג, למה לא כתוב שסיימו כאן?
חברי הכנסת סאלח טריף, רפאל אדרי, יונה יהב, אורי אור, אבי יחזקאל, אפי אושעיה,
ואחריו - איתן כבל וכו' וכו' וכו'.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, קיבלתי הבוקר מוקדם מאוד טלפון - - -

בוקר טוב לך, השר לשעבר פואד בן=אליעזר. אני מקדם אותך בברכה.

היו"ר ש' וייס:

בוקר טוב, כבודו. שמעתי את נאומך לפני כשעתיים, אומנם ברמקול בחדרי. התפטרת
מתפקיד שר הבינוי והשיכון, חברי פואד?

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

בוקר טוב.

אפי אושעיה (העבודה):

הוא הולך להיות שר התיירות.

אדוני היושב=ראש, אני מודה לך. הבוקר קיבלתי טלפון מהיישוב ערערה, מחבר ועד
המועצה המקומית ששמו מחמוד מלחם או מילחם - איך אומרים זאת, חבר הכנסת דהאמשה?

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

מילחם.

אפי אושעיה (העבודה):

הוא טוען, שביישוב ערערה עובדי המועצה המקומית לא קיבלו כבר שבעה חודשים משכורת. כבר שנתיים לא מפרישים עבורם את הזכויות הסוציאליות. ואנחנו היום דנים פה, אדוני היושב=ראש, בתקציבים אדירים ודואגים למובטלים באופקים. אבל יש פה אוכלוסייה מסוג ב' שאיננו יודעים עליה כלל.

לא רציתי להאמין שיכול להיות שאנשים שמועסקים ברשות מקומית לא מקבלים משכורת כבר שבעה חודשים. בדקתי את הנושא עם ליאון מורוזובסקי, מזכ"ל הסתדרות הפקידים, והוא, אכן, אישר, שעובדי המועצה המקומית, לרבות המורים בתיכון, כ=200 אנשים, 250 איש, לא מקבלים משכורת כבר שבעה חודשים.

<u>עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):</u>

חבר הכנסת אושעיה, גם נהג אמבולנס - - - כי שבעה חודשים, גם כן - - -

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

זה מחמיר את העניין. אני אומר שזאת תופעה שהדעת לא יכולה לסבול אותה. נכון שיש לנו חברה עם קבוצות לחץ, עם אנשים כאלה ואחרים, אבל באים עובדי המועצה המקומית ערערה ואומרים דבר פשוט: אנחנו רוצים את השכר שמגיע לנו, לא יותר. אין לנו שום תביעות, אנחנו לא רוצים שתגדילו את המשכנתאות, אנחנו לא רוצים שתוסיפו תקציבים, אנחנו לא רוצים לדבר אפילו על כל הרשימות שהגישו גשר, מצא, הירשזון, זנדברג, ש"ס, עוד פעם ועוד פעם ש"ס. יש היום, בעיתון "הארץ", כתבה שלמה על הדברים שדרשו הסיעות, מה הן קיבלו וכמה זה עולה לעם ישראל.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

כבר קיבלו? יש הסכם?

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

ב=07:30 שמעתי בחדשות שסיעת ישראל בעלייה - - -

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

כמה זה עולה לעם ישראל?

אפי אושעיה (העבודה):

לעם ישראל, על=פי הסיכום העכשווי - - -

היו"ר ש' וייס:

לאזרחי ישראל.

אפי אושעיה (העבודה):

אנחנו עוד לא יודעים מה ייגמר עד התקציב - נאשר אותו, בסופו של דבר, אבל כרגע מדובר על היקף תביעות של 5 מיליארדי שקל. כרגע מדובר על היקפי תביעות של 5 מיליארדי שקל. והנה, על=פי העיתונות, לפחות, מה שהובטח, נגמר וסוכם - סוכם לשלם להם כ=2.5 מיליארדי שקל.

אני אומר לחברי בקואליציה - אמרתי זאת כבר כמה פעמים כאן, ואני אחזור על זה היום - השר מצא אומר: אני רוצה מכתב מראש הממשלה, אני לא מאמין. שר בכיר, שר הבריאות, מהמקורבים ביותר לנתניהו - - -

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

אגב, אתמול היה - - - רעיון לא רע - - - של ראש הממשלה, אתמול הצעת שיידרשו במזומן - - -

אפי אושעיה (העבודה):

נכון, אדוני. השר מצא אומר: אני לא מאמין לראש הממשלה, אני לא רוצה בעל=פה,

אני רוצה בכתב. צודק חבר הכנסת בן=אליעזר. לא בכתב ולא בעל=פה. הם רצו, לדעתי, תקיעת שופר, שיביאו להם מזומן, שלא יאמינו לשום דבר.

שום חוזה לא מחייב את ראש הממשלה הזה. אמר עליו השר לתשתיות לאומיות אריק שרון, גנרל עטור תהילה, יהודי כבן 70, יש לו ניסיון גדול מאוד: האם ראש הממשלה מתכוון ליד שמאל או ליד ימין? אדוני, הבעיה היא לא יד ימין ולא יד שמאל. השר שרון, הבעיה היא הלב. אין לו לב לאיש הזה.

אנשים שעשו את המירב בשבילו, שנתנו לו את מירב התמיכה בעיירות הפיתוח, בשכונות, דווקא אלה הם האנשים שמתעללים בהם.

אני לוקח את עיתון "הארץ". יבוא אדם שלא היה בישראל כמה שנים - - -

היו"ר ש' וייס:

נדמה לי שאתה מסתכל על "ידיעות אחרונות".

אפי אושעיה (העבודה):

כן, אדוני. יש לי "ידיעות אחרונות", "מעריב", "הארץ", אני מסתכל על העיתונים
- - -

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

זאת נתניה, זה לא ראשון=לציון.

אפי אושעיה (העבודה):

עכשיו אני מסתכל על "ידיעות אחרונות". משבר בקואליציה - נתניהו אופטימי. הוא ימצא פתרון. למרות תבוסות הקואליציה אתמול בכנסת, אומרים מקורות בלשכת ראש הממשלה, התקציב יעבור. איך יעבור? מה יעבור?

מדברים על הקדמת הבחירות, אביגדור קהלני ורפאל איתן. למה אתם מטילים סייגים על העניין הזה? אתם רוצים להקדים את הבחירות? בבקשה. בוקר טוב לחבר הכנסת מירום. יש לכם הזדמנות לעשות זאת. אין שום בעיה. אנחנו נתמוך בכם בעניין הזה. יש תמימות דעים בעניין הזה.

אני ממשיך ומדפדף בעיתון - - -

היו"ר ש' וייס:

מילאנו את סידור העבודה, חגי, בדיון כמו שתכננת.

גם איזו ציטטה מ"מעריב", טוב? חבר הכנסת אושעיה.FAIR PLAY למען ה=

אפי אושעיה (העבודה):

בבקשה, אדוני, אני רוצה להשיב לחברי - - -

היו"ר ש' וייס:

שיהיה ייצוג הוגן של כל העיתונים.

אפי אושעיה (העבודה):

יושב=ראש הקואליציה, מאיר שטרית, אומר: הצעתי לנתניהו לפזר את הכנסת. נראה עם כמה מנדטים יחזרו המפלגות שהיום מנסות לסחוט אותנו. הן לא מנסות, חבר הכנסת שטרית, הן מנסות ומצליחות.

מה אומר יהודה הראל מהדרך השלישית, החבר בקואליציה הזאת? - שלטון האספסוף חייב להסתיים. מי הוא שלטון האספסוף? אני רוצה להזכיר, לצערי, לעם ישראל, אבל זאת עובדה: העבודה לא בשלטון, אהוד ברק הוא לא ראש הממשלה, אפילו לא מרצ או גנדי, רחמנא ליצלן. מי שנמצא בשלטון הוא הליכוד יחד עם הדרך השלישית, יחד עם ישראל בעלייה - והוא קורא להם שלטון האספסוף? בעניין הזה אני לא מתווכח אתו.

הוא, כנראה, מכיר את חבריו טוב יותר מאתנו.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שהוא מסתכל על הבוחרים האלה מגבוה, מרמת=הגולן.

אפי אושעיה (העבודה):

גבוה מאוד, מרום=גולן.

בוקר טוב, אדוני יושב=ראש הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

בוקר טוב.

אפי אושעיה (העבודה):

חבר הכנסת יהודה הראל אומר: כולם הכניסו משאבות לקופת המדינה; נשבר לנו ואנחנו ממליצים ללכת לבחירות. אבל הפרשנים אומרים, שבקואליציה לא ממש רוצים בחירות.

יושבים אזרחי מדינת ישראל המובטלים, 154,000 איש, אנשים באופקים, בשדרות, בשלומי, ביישובי הפיתוח, ולא מבינים בדיוק על מה אנחנו מתווכחים, מתמקחים, מצביעים וחוגגים את הפלת שם החוק. אז הפלנו את שם החוק, יש לזה משמעות סמלית. אבל באופן ממשי, אותו יושב=ראש ועד של ערערה, 250 משפחות אצלו נאנקות תחת עול כבד ביותר בלי יכולת לשלם את החובות, את המשכנתאות, את הצרות המאפיינות משפחה יום=יום. הרי אדם שקם בבוקר לא מתעניין בסעיפי התקציב הלאומי שלו. הוא מתמודד עם גני=הילדים, ששם הבטיחו לו חינוך חובה בגני חובה - זה לא קיים, גני רשות.

הבטיחו לו יום חינוך ארוך - ואמר כאן יושב=ראש הקואליציה, בנאום בשבוע שעבר: כבר השבוע מתחילה מערכת החינוך, במאות בתי=ספר, לעבוד על=פי המתכונת של חוק חינוך

חובה חינם ביום לימודים ארוך. אבל מנהלי בתי=הספר לא יודעים זאת. אפילו משרד החינוך, התרבות והספורט לא יודע זאת. אלה הבטחות שבאות לאחז עיניים.

אני אומר בדאגה אמיתית, שיש לנו ממשלה רעה, עם תקציב שמאיים על חלקים גדולים מאוד בחברה הישראלית. מה שקורה בפועל הוא, שלוקחים חוק כמו חוק הבריאות ומנסים לעוות אותו בתירוצים שונים ומשונים. היה טוב ביותר אילו באו לעם ישראל ואמרו: חוק הבריאות הקיים לא נותן תשובה על ההתפתחות הטכנולוגית שיש בעולם הרחב, במיוחד במדינת ישראל. יש לנו רפואה ציבורית טובה מאוד אבל גם יקרה מאוד. על מנת שנממן אותה אנחנו צריכים כסף.

יש כמה דרכים להשיג את התקציב. אני אומר, שכמו שאנחנו נותנים חינוך וביטחון ולא עושים שיקולים כלכליים, כך צריך להיות גם לגבי הבריאות. אבל מה אומרת הממשלה, אדוני היושב=ראש? - שתקציב הבריאות צריך להיות משולם על=ידי כלל אזרחי מדינת ישראל. או.קיי., תבואו ותגידו את האמת. יש אפשרות אחת, שבמקום 4.8% משכרו ישלם כל אזרח במדינת ישראל עוד כמה עשיריות, או לבוא למעסיקים ולומר: בואו נגדיל ב=0.3 את המס המקביל, שכמעט בוטל לגמרי, ואז יכוסה תקציב הבריאות הגירעוני. אבל למה מרמים אותנו פעם נוספת, בדרך האחורית? מס משפחה, תשלום לשירותי בריאות מיוחדים ולהגדלת את האגרות על התרופות. כך מנסים לממן את מערכת הבריאות. זאת דרך קלוקלת, והגיע הזמן לשים לה סוף. והסוף צריך להיות בחירות חדשות שתבאנה בשורה חדשה לעם ישראל ולאזרחים. תודה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני מודה לחבר הכנסת אושעיה. חברי הכנסת כבל, איציק, רענן כהן, אלול, כץ, ביילין, לנדבר - אינם באולם. חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר, בבקשה, עשר דקות לרשותך.

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, בפתח דברי אני רוצה לומר כמה דברים על אוכלוסייה, שמשום מה אנחנו שוכחים אותה, או נוהגים להתעלם ממנה, או לא מתייחסים לקיומה, וזאת האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל.

נדמה לי שאדוני היושב=ראש היה עד לכך, שבממשלה הקודמת היה בפעם הראשונה ניסיון להביט נוכח המציאות, להכיר בעובדה שהאוכלוסייה הזאת הופקרה בגדול עשרות בשנים, ועלינו על הדרך שניווט ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה, דרך שהיה בה ניסיון להתחיל לסגור חשבונות עם האוכלוסייה הערבית.

הממשלה כולה היתה שותפה בתהליך הזה, ואני בחלקי ובחלקת אלוהים הקטנה שלי במשרד הבינוי והשיכון עשיתי את כל אשר יכולתי כדי להתמודד עם בעיות שעשרות בשנים לא שמו לב אליהן - בעיות של דיור, בעיות של מוסדות ציבור, בעיות של שיקום שכונות. בפעם הראשונה נכנסה האוכלוסייה הערבית למסגרת של שיקום שכונות, בפעם הראשונה התחילה התייחסות די רצינית בכל הנושא של מוסדות ציבור. בפעם הראשונה - וזה אולי ההישג הגדול ביותר - נכנסה האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל למה שנקרא מסגרת הפרוגרמה; זאת אומרת, מתחת ליישוב חדרה היה היישוב ערערה, ומתחת ליישוב אום=אל=פחם היה היישוב אשקלון. כלומר, כאשר פתחת את ספרי התקציב, בעצם ראית את כל הכפרים, ראית את תקציב הפיתוח וראית גם את התקציב הרגיל וגם את תקציב הפיתוח.

זו היתה מגמה שהתכוונו להמשיך בה במלוא הקצב, והיתה אפילו תוכנית רב=שנתית, שהיתה אמורה להביא בעיקר לסגירת פערים בתחום התשתיות, ובמגזר הערבי - מי שיודע או לא יודע - הפערים העיקריים הם בתחומי התשתיות, אם זה בכבישים, אם זה כל מה שקשור בניקוזי מים, אם זה חשמל, אם זה כבישים פנימיים, אם זה ביוב. ואני כבר לא מדבר על דברים יותר כבדים בתחום של תוכניות מיתאר וכדומה.

היה לי איזו מחשבה, שאולי בתחילת הדרך, לפחות לנוכח ההצהרות של ראש הממשלה, כן יהיה ניסיון להתמודד עם הצרכים של המגזר הערבי, ואני מוכרח לומר לכם שאני הייתי מברך על כך. הייתי מברך על כך, משום שהייתי רוצה לראות את המגזר הערבי הזה מקבל את חלקו, מקבל את שלו ומקבל את כל אשר מגיע לו כמו כל אזרח בתוך מדינת ישראל. הדבר הזה לא קרה.

אני בכל אופן מעלה זאת כאן לא מעט משום שכולנו היינו עדים לדבר מדהים, כיצד התקשורת - ובצדק, בצדק גמור - לקחה את אופקים, "התלבשה" על אופקים. היא יכלה "להתלבש" כך על נתיבות, על שדרות, על דימונה, על ירוחם, על מצפה=רמון ועל כל יישובי הדרום, אפילו עד אשקלון.

אופקים היא בהחלט עיירה מאוד צבעונית, מאוד ססגונית, והסיפורים האנושיים קורעי לבב, אבל שכחו לציין דבר אחד. לא הרחק משם, ביישוב שנקרא כסייפה, אחוז המובטלים גדול יותר, וזה יישוב שעשו בו חישוב רק של הגברים, כי במגזר הערבי - אם אתם יודעים או לא יודעים - לא מדווחים על אשה שהיא מובטלת. זה לא קורה אצלם, משום שהיא לא הולכת ונרשמת כמובטלת בלשכת העבודה, כדי להכניס אותה למפה הסטטיסטית, וזה פשוט חבל.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

גם ברהט, יותר קרוב לאופקים.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

זה קצת חבל, משום שאנחנו מדברים על שלום, מדברים על ביטחון, מדברים על הרצון שלנו לבנות לעצמנו מדינה. הרי יש חילוקי דעות על הכול, אבל אין חילוקי דעות על דבר אחד - על כך שאזרחיה הערבים של מדינת ישראל כבר עברו את שלב תעודת הבגרות. הם כבר הוכיחו את עצמם ואינם חייבים שום הוכחה לאף אחד. הם אזרחים נאמנים למדינת ישראל, וימשיכו להיות אתנו בכל הסדר, אם זה ארץ=ישראל או לא ארץ=ישראל; הם ימשיכו להיות אתנו, ימשיכו לגדול אתנו.

אני חושב שאנחנו, כל סיעות הבית - אני אומר: כל סיעות הבית חייבות לעשות ניסיון גדול, כדי לקחת את האוכלוסייה הערבית - פעם היא היתה מוקצית; הייתם מוקצים, כי דיברתם ודיברתם על אש"ף, בבוקר אש"ף, בערב אש"ף, ואחרי=הצהריים אתם בוגדים, כי אתם מדברים על אש"ף - - -

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אנחנו עושים את זה.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

עכשיו אנחנו מחפשים משהו חדש, חבר הכנסת דהאמשה.

<u>עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):</u>

- - -

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

אתה לא מכיר את היהודים, אנחנו נמצא משהו חדש בשביל לדפוק אתכם, אל תדאג. אבל אריק שרון אומר היום - כבר יש מדינה פלסטינית, זה כבר לא ויכוח. זה פשוט חבל, משום שאני בהחלט הייתי רוצה ליצור את התנאים של מינימום חיכוך בין האוכלוסייה היהודית לבין האוכלוסייה הערבית. אנחנו זכאים, אני חושב שזה צריך להיות אינטרס עליון של כל תושבי הבית הזה, כל תושבי הבית הזה - הערבים צריכים להיות מעל לזה.

משפט נוסף, אדוני היושב=ראש, ברשותך - אני לא יודע לקראת מה אנחנו הולכים. אני אומר לך, אני שומע ואתמול אתה שמעת; אתה אומר שלפני שעתיים שמעת את מה שאמרתי בעניין לבנון. אנחנו מתמודדים עם שאלות אבטלה קשות ביותר, שאלות כלכליות קשות, אנחנו מתמודדים עם בעיות ביטחוניות, שאנחנו לא עוזרים להתמודד אתן ולפתור אותן.

אני למשל רואה שחורות. אני רואה שחורות בכל הקשור להסכם הישראלי=הפלסטיני, ואני חוזר הפעם וצופה, שפוטנציאל האינתיפאדה, הפעם עם נשק, הולך וקרב, לצערי הגדול. אני צופה התחממות בינינו לבין הסורים, וכתוצאה מכך, אני רואה את הלחץ ההולך וגובר על "חיזבאללה" להגביר את הפעילות שלו נגד מדינת ישראל, ובעיקר נגד יישובי הצפון.

אני רואה התחממות ביחסים בינינו לבין מצרים, ואני רואה שבמציאות הזאת אנחנו שוכחים בעצם דבר אחד, מעל לכל ויכוח. לנו יש תעודת ביטוח אחת שאני מכיר; אני לא מכיר שום תעודת ביטוח אחרת. יש לנו צבא אחד, יש לנו מערכת ביטחון אחת שנקראת שירות הביטחון, ויש לנו "מוסד". אלה גופים שהם תעודות הביטוח שלנו כדי להבטיח את קיום הבית שלנו כמדינת ישראל לכל אזרחי מדינת ישראל - בין שהם יהודים, בין שהם ערבים.

לצערי הגדול, אני רואה שכל נושא תקציב הביטחון והקיצוצים האדירים שחלים בתוכו, עוברים עליו בכנסת לסדר=היום. אני מופתע דווקא מהאגף הימני, שצריך להיות אינטרסנט בחיזוק כוחו ועוצמתו של צה"ל. דווקא האגף הזה נותן שישחקו את תקציב הביטחון, נותן שיקצצו בתקציב הביטחון, וכתוצאה מכך המציאות עוד תעמיד אותנו בפני סכנות רבות מאוד.

אדוני היושב=ראש, הבעיה שלנו בעתיד, אם נצטרך להתמודד - והלוואי שלא - איננה קלה. לצערי הגדול, אנחנו עוברים היום מול טבלאות של עימות במעגלים שונים. המעגל הרחוק הוא המעגל האירני, המעגל היותר קרוב הוא המעגל הסורי. ולצערי הגדול, לא מביאים בחשבון, שהפעם המאבק שהולך להיות ברמת=הגולן לא יהיה על רמת=הגולן אלא מרמת=הגולן, משום שמדובר הפעם במערכת של טילי קרקע=קרקע, ואני חושב שאנחנו עדיין רחוקים מלומר בבית הזה שאנחנו מוכנים לתת תשובה, ולתת תשובה הולמת.

אני מאוד לא רגוע מרמת האימונים ומקיצוצי שעות האימונים של צה"ל. אני אומר את כל הדברים האלה, לצערי, כי הלוואי שיכולתי לראות בממשלה הזאת ממשלה שמבשרת איזה כיוון של שלום. בהעדר הדבר הזה, אני רוצה לומר לך, שאני מקווה שהכנסת תשים לב היטב למה שקורה בתקציב הביטחון.

אני לא רואה שום ישועה ואני לא רואה שום סיכוי לכך שמעבר לקולות שלנו כאן יקרה משהו, ולכן כל תפילתי בבוקר הזה היא, שהממשלה הזאת עם ראשה יסתלקו מעלינו. מדינת ישראל ואזרחי ישראל ראויים למשהו טוב יותר.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני מודה לחבר הכנסת בנימין בן=אליעזר. חבר הכנסת אדיסו מאסלה - אינו נוכח; חבר הכנסת אלי בן=מנחם - אינו נוכח; חבר הכנסת חגי מירום, ואחריו - חבר הכנסת שלמה בן=עמי.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני יושב=ראש הכנסת שיושב אתנו כאחד מחברי הכנסת ומאזין לדיון.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שבימי תקציב מתגעגע יושב=ראש הכנסת לימים שבהם הוא היה שותף מרכזי ביותר בחוויה התקציבית.

חגי מירום (העבודה):

הוא היה מטובי האופוזיציונרים שהיו כאן.

היו"ר ש' וייס:

הוא היה עושה לי "אמבושים" בכל פעם.

חגי מירום (העבודה):

אני מקווה שהוא ישוב להיות מטובי האופוזיציונרים בבית הזה ויחליף אותנו בתפקיד הזה שאנחנו נושאים בו עכשיו.

אדוני יושב=ראש הישיבה, חברי חברי הכנסת, בבוקר הזה אנחנו מתבשרים על מכירת סוף העונה, פשוט מכירת סוף העונה. מי כבר לא נקנה? ישראל בעלייה, שבפעם המי=יודע=כמה, תליתי בה תקוות, חשבתי שאולי מדובר באנשים עם עקרונות. פיסת נייר עלובה קנתה אותם והם מצטרפים למצעד התומכים בראש הממשלה הזה.

אין לי כלל ספק שבאיזה מקום באוצר יושבים ואומרים בלחש - עזבו את ה"יורמים" האלה, ניתן להם חתיכת נייר ובאמת לא נשקיע אפילו אגורה אחת במה שהבטחנו לתת להם. זאת היתהה ספקולציה פרועה ולא יפה, אם הייתי אומר את זה סתם כך, אבל אנחנו רואים שזה הפך שיטה. אני אומר את הדברים באופן האחראי ביותר שיכול להיות. אני מחכה לכך שישראל בעלייה תבוא ותיילל כאן איך רימו אותה, איך דפקו אותה, איך הונו אותה בבוקר הזה, וזה ייקח כנראה קצת זמן.

אבל לא רק ישראל בעלייה בקנויים, לא רק ישראל בעלייה בסחטנים. כאן, בספסלי

האופוזיציה כאילו, ישבה לה סיעת מולדת ורחבעם זאבי מנהיגה, עם בני אלון, ובמשך השנה=וחצי האחרונה תבעו לעצמם את תפקיד הטהורים והזכים, אלה שיכולים להרשות לעצמם להיות, מה שנקרא, אופוזיציה מימין לממשלה. רחבעם זאבי ביטא את חרדתו ברבים בימים האחרונים, כאשר הוא אמר: ראש הממשלה הולך למכור את ארץ=ישראל, קודם בפעימה השנייה ואחר כך בהסדר הקבע, ואני לא אתן את תמיכתי לממשלה כזאת ולא אסייע לה.

והנה בבוקר אנחנו מתבשרים על כך שבמסיבה קטנה וצנועה במשרד ראש הממשלה קיבלה מולדת גם היא את האתנן הדרוש לה בבקעת=הירדן וביהודה ובשומרון, כל מיני תשתיות ופיתוחים שיעלו עשרות מיליוני ש"ח, אם לא מאות מיליוני ש"ח, על מנת להביא את שני הקולות האלה של מולדת אל הקואליציה ולסייע בידי הממשלה להעביר את התקציב.

אדוני היושב=ראש, אנחנו מחכים להסכמים שיונחו כאן על שולחן הכנסת ב=09:30, בטרם תבוא ההצבעה, ואני אומר את הדברים בצורה הברורה ביותר. אני יודע שמבחינה חוקית ופורמלית אין חובה להניח כאן הסכמים, אלא הסכמים שמדובר בהם בהצבעת אי=אמון ובהסכמים בכתב, אבל בכל זאת הרי זכות הכנסת לדעת מה מונח שם, איפה משכנו את העתיד של מדינת ישראל, מה שמו שם ובאיזה היקף, מדוע זה מונח ביהודה ובשומרון באופן שבו זה מונח, באופן שהאוצר אפילו לא חשב להניח, אבל זהו פרי של תביעות. מדוע זה לא מונח באופקים ובמגדל=העמק, בקריית=שמונה ובחצור=הגלילית, בשלומי ובדימונה? מדוע זה איננו שם? מדוע זה איננו בשכונות, בפרויקט שיקום שכונות, שפואד היה מאלה 1992? מדוע הפרויקט הזה עומד למות?-שפיתחו אותו בשנים 1996

<u>עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):</u>

אולי תזכיר איזה כפר ערבי.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

לא, אני רוצה לדבר על המגזר הערבי במחצית דברי בצורה הרבה יותר רצינית ממה שאתה מעלה על דעתך, חבר הכנסת דהאמשה. זאת היתה פתיחה שבה אני מביע הבוקר את האכזבה הנוראה מהאנשים האלה. אתה מצפה מהם שאיזה עיקרון יעמוד מאחוריהם, אבל אין שום עקרונות. הכול קנייה ורכישה.

את עיקר דברי רציתי להקדיש לקיפוח המגזר הערבי. אני לא עושה את זה מפני שביקשת, חבר הכנסת דהאמשה, או מפני שאנחנו חברים; אני עושה את זה משום אמונתי. הבעיה של המגזר הערבי, כשאנחנו מדברים עליה אפרופו דיוני תקציב, היא סגירת פער רב=שנים. מדובר במבצע לאומי שחייבים לבצע אותו, על מנת להביא את האוכלוסייה הערבית בישראל לאיזו רמת שוויון, שאנחנו, הרוב היהודי במדינת ישראל, נוכל להישיר מבט לעבר מיליון אזרחיה הערבים ולהגיד - אתם שווים, ואנחנו, פינו ולבנו שווים. זה דבר קשה ובעייתי שלא רובץ על כתפיה של הממשלה הזאת בלבד; הוא רבץ על כתפיה של ממשלת העבודה בראשות רבין, זכרו לברכה, בפעם הקודמת, והוא ירבוץ על כתפיהן של ממשלות רבות בעתיד, מכיוון שמדובר בקיפוח רב=שנים.

מדובר בציבור, אשר במלחמת השחרור נטש את בתיו ואת אדמותיו, חזר אל בתיו ולא לכל אדמותיו, ואנחנו לא רוצים להיכנס לסוגיה הרגישה הזאת, כי לא תהיה החזרת כל האדמות אשר נכבשו על=ידינו. הקטנת הנזק, הקטנת הכאב והקטנת הפער מוטלות על כתפיה של כל ממשלה. אחר כך באה תקופת הממשל הצבאי, שהיתה תקופה שבה, באופן מפורש, הציבור הערבי נשאר ספון בכפריו ברמה שבה הוא היה, ולא נעשה דבר כדי לשפר אותה, מפני שעם ישראל היה עסוק במפעל הציוני של הקמת מדינת ישראל, קליטת מיליוני יהודים בארץ הזאת, הקמת ערי הפיתוח, בנייה וסלילה של תשתיות, הגדלת הפריפריה ההתיישבותית, הכול היה שם. אחר כך הוסר הממשל הצבאי, ואחר כך באו ממשלות מפא"י המקפחות, שפיהן ולבן לא היו שווים כלפי המגזר הערבי. אחר כך באה ממשלת הליכוד, שעסקה בעיקר בבניית התשתיות להתנחלויות ביהודה, שומרון ובחבל עזה, ואחר כך באה ממשלת רבין בשנת 1992 והביאה את התפנית הראשונה בתולדות המדינה, בקטע הזה של המגזר הערבי.

התפנית הזאת היתה שחור על גבי לבן בספרי התקציב, לא בשום מקום אחר. שם היא נבחנת. אפשר לדבר כמה שרוצים, אבל יש כמה מבחנים שאפשר לעשות, ואחד מהם הוא ספר התקציב. האם אתה מוכן ללכת להעדפות מתקנות? יצחק רבין עשה העדפות מתקנות חד=משמעיות, והוא ביקש את זה מהשרים אחד לאחד. אני יכול להזכיר כמה מבצעים, למשל - במשרד החינוך הוכנה תוכנית חמש=שנתית לסגירת פערים בבניית כיתות ובבניית בתי=ספר, דבר שנמצא בשפל המדרגה עוד היום במגזר הערבי, כי לא היה סיפק בידי הממשלה לסגור את הפערים העצומים. היה סיפור תקציבי מובהק.

בתקופתו של שר התחבורה ישראל קיסר הוקמה חברת "נתיבי הגליל". מה היתה חברת

"נתיבי הגליל"? היא היתה בעצם איזה מוצא לכספים מיוחדים שהושקעו נטו, זה צבוע, אבל לא כספים ייחודיים פרי סחיטה קואליציונית, אלא מתוך תחושה שמוכרחים לשפר תשתיות של כבישים, את הכניסות לכפרים הערביים, הרחבה של תשתיות, יצירת גינון, מדרכות וכן הלאה. המון כסף חשוב נכנס לכפרים הערביים, והנכנס אליהם היום, אורות עיניו, פתאום אתה רואה שכפר ערבי שאתה נכנס אליו, זה לא מה שראית פעם. זו התחלה של עיר מודרנית, יפה, כבר יש גינון כבר יש תשתיות, כבר יש הכול. זה בדיוק הסיפור.

היו"ר ד' תיכון:

אתה מרשה לי לענות לך?

חגי מירום (העבודה):

בבקשה.

היו"ר ד' תיכון:

לא כיושב=ראש הכנסת.

חגי מירום (העבודה):

אני מאוד מברך על אינטראקציה כזאת במהלך הדיון.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

אולי ניתן לו את התענוג לעלות אל הדוכן.

חגי מירום (העבודה):

זה לא מקובל.

היו"ר ד' תיכון:

תסלח לי שאני קוטע אותך. אני רוצה לשאול אותך, חבר הכנסת חגי מירום. בוא נעשה פעם מאזן "על אמת". אתמול אמרתי באחד העיתונים, שההבדל היחיד בין שתי הממשלות הוא, שזו קנתה בשקט וזו קנתה לאור מצלמות הטלוויזיה. ואתה דיברת כאן על מולדת, על יהדות התורה. אספר לך כמה סיפורים, מה שקרה בארבע השנים כשהייתם בשלטון ואני הייתי מרכז האופוזיציה; אתה רוצה לשמוע כמה דברים?

חגי מירום (העבודה):

אם אדוני חושב שזה משרת את תפקידו כיושב=ראש הכנסת, ידבר על זה.

היו"ר ד' תיכון:

לא, כיושב=ראש בהחלט לא. לכן אני שואל אם תיאות לדקה, דקה וחצי.

חגי מירום (העבודה):

אני נגד הסתרת האמת. בבקשה, אדוני, ברצון רב.

היו"ר ד' תיכון:

אספר לך סיפור: בשורה הראשונה ישב חבר הכנסת אברהם שפירא. בקריאה הראשונה באחד התקציבים הוא הודיע שהוא נמנע. כעבור שבוע קנו אותו, הוא בא למליאה וביקש מהיושב=ראש שבח וייס לשנות את ההצבעה שלו מנמנע לתומך בתקציב. מה דעתך?

שבח וייס (העבודה):

אבל היושב=ראש לא שינה.

היו"ר ד' תיכון:

היושב=ראש לא הסכים, ואני שאלתי אז, זה מופיע בוודאי בפרוטוקול, כמה שילמו

לך?

אספר לך עוד סיפור שאני קשור בו אישית. היתה הצעה אלי כמרכז האופוזיציה, בא ראש עיר מפורסם ביותר ואמר: תשמע, דן תיכון, הם - הם, הכוונה לאלה שיושבים באוצר באמצעות חבר כנסת, יושב=ראש ועדה - הם מוכנים לפצות את העיר שלי בכמה עשרות מיליוני שקלים. אם אתה לא תסתער בחמת זעם ובשצף, באמצעות הפיליבסטר, רק תנמיך את הטון, קצת תנמיך את הטון, ואז אני מקבל כמה עשרות מיליונים והעיר תרוויח. כי הרי מה יצא לך? ברור שאנחנו בסופו של דבר נפסיד ולא נקבל, לא את הכסף ולא את ההצבעה.

סיפור נוסף: אתה זוכר את ההסתייגות - אתה מדבר על הערבים - על השוואת קצבאות יוצאי הצבא לציבור הערבי. אתה זוכר איך זה נעשה? זה נעשה באמצעות הסתייגות של חבר הכנסת גדליה גל וחבר הכנסת חיים אורון. איש לא ידע על ההסכם הזה, לא נמסרה שום הודעה. אבל, חבר הכנסת דראושה הלך למשרד ראש הממשלה ודרש את חלקו בעוגת התקציב, והיות שפחדו להביא את זה באמצעות הממשלה, הביאו את זה כמו גנבים בלילה. אני לא נכנס כרגע לוויכוח אם זה צודק או לא צודק, אבל הצורה, אתה זוכר איך אמרתי: גנבים בלילה, ללא דיון בוועדת הכספים, ללא בחינה של כל הנושא הזה; מה זה עושה לחוק התקציב?

אני יכול לומר לך בוודאות, מזכירים כאן את הרזרבה. למשל, הרזרבה בימי שר האוצר הקודם, שהוא ידיד שלי, נמכרה עוד לפני שהחוק אושר בקריאה שנייה בכנסת. זאת אומרת, תמיד נוצר מצב שכל ההסכמים באו על חשבון הרזרבה, והרזרבה רוקנה, ואז מה שהיה צריך לעשות בעצם זה תקציב נוסף.

למה אני אומר את הדברים האלה? אתה יכול לפנות למצפון של גנדי, ובצדק, למצפון של ישראל בעלייה. תיקח את ישראל בעלייה, הרי ציבור המצביעים בהם מביע אי=אמון באמצעות איזו פטיציה של חברת הכנסת לנדבר, שהגיעה השבוע עם שתי משאיות ענק לבניין, עם מאות שקים שלא היה אפשר להכניס אותם. זאת המלחמה האחרונה שלהם. אם הם לא ישיגו לציבור שלהם, ישאלו אותם מה עשיתם בכנסת. ולכן, אין להם ברירה, הם חייבים להיאבק, כי אחרת בעצם מה אתה אומר להם? - תהיו הגונים, אבל תשבו בבית.

קצת סיפורים על התקציב, נעים לי להיזכר. תמשיך, אני חוזר להיות יושב=ראש הכנסת.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, קודם כול, הסיפורים הם סיפורי אמת כולם, אין בכלל ספק. מי כמוך מכיר את הדברים האלה. אבל אני מוכרח לומר, שאין מגינים על שיטה פסולה בהצגת שיטה פסולה קודמת.

היו"ר ד' תיכון:

זה נכון. עוד סיפור אחד.

חגי מירום (העבודה):

בבקשה, כמה סיפורים שאדוני ירצה.

היו"ר ד' תיכון:

שמעתי את הדברים של חבר הכנסת רמון. אתה יודע, בתקציב 1989, מי שניהל את האוצר זה בעצם לא כל כך השר פרס, ולא כל כך סגן השר ביילין. האיש המוציא והמביא ומי שארגן את כל ההסדרים והסכמות, היה חבר הכנסת רמון. היית צריך לראות את רמון במיטבו בקומה הראשונה, שלושה ימים נותן לזה ולוקח מזה, וכולם מתחננים בפניו, והוא עושה סדר, אתה תצא ואתה תיכנס. זו היתה ממשלת אחדות לאומית. היית צריך לראות איך זה נעשה.

אבל, איך אני אומר? בייגה שוחט היה מזמין את כולם ללשכה שלו, סוגר באמצעות גדליה גל בשקט, איש לא שמע, את הגועל=נפש לא ראו. התוצאה לצערי היתה אותה תוצאה. תודה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני, אני מודה לך על ההערות שלך. ראשית, אני אומר, אי=אפשר שהכנסת תצדיק שיטה פסולה בשיטה פסולה אחרת.

היו"ר ד' תיכון:

בזה אני מסכים אתך.

חגי מירום (העבודה):

אנחנו צריכים לחתור לניקוי השיטה.

היו"ר ד' תיכון:

לפחות לשקיפות.

חגי מירום (העבודה):

לשקיפות, לחיפוש דרכים הרבה יותר ציבוריות ונכונות ותקינות לניהול העניין הזה. זה - אחד.

דבר שני - הרב אברהם שפירא. האם שמת לב, אדוני היושב=ראש, שאני לא השמעתי ציוץ בקשר לסיעות החרדיות? מדוע? מפני ששם, לב לבה של השליחות ומהותה של השליחות זה להצליח לסחוט יותר. הם נשלחים כדי לסחוט. הם מתקדמים על=פי יכולת סחיטתם. ולכן החבר'ה האלה פחות מעניינים אותי.

למה הערתי את הערותי לגנדי ולבני אלון? מפני שהם מציגים עצמם כמפלגה אידיאולוגית.

היו"ר ד' תיכון:

אבל האידיאולוגיה שלהם, במהות, זה לשמר את ההתנחלויות ולחזק אותן. זה הקרב שלו. פעם בשנה הוא חושף ציפורניים באמצעות ההסתייגויות האלה, מפיל את הממשלה כמה פעמים, וקוראים לו למשרד ראש הממשלה. ככה היה גם לפני שנה.

חגי מירום (העבודה):

אבל אדוני יראה, הרי בעוד שבועיים, כאשר תגיע שאלת הפעימה השנייה לסדר=היום הלאומי, פתאום אותו זאבי, שראש הממשלה היום בסדר מבחינתו, יהיה זה שישפוך קיתונות על ראש הממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

מה הפתרון? לאיזו מסקנה מגיעים?

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה גם להגיד לעניין ראש רשות מקומית. אדוני דיבר על ראש רשות מקומית, לא בכדי אני וגם אדוני התנגדנו לכפל תפקידים, כי היה פה ניגוד אינטרסים מובנה. הנה לפנינו חבר כנסת מסיעת קואליציה, שמבקש מהקואליציה שלא ללחוץ כי הוא צריך את הכסף אצלו בעיר. בגלל זה הפסקנו את זה.

בעניין קצבאות יוצאי צבא, אני רוצה לומר, וזה מחזיר אותי לדיון בשאלת המגזר הערבי. קצבאות יוצאי צבא נדונו עשר פעמים בסיעת העבודה. אנשים כדוגמתי אמרו, שמדובר פה במכשיר מפלה בצורה בלתי רגילה דרך השירות הצבאי. מדוע ילד ערבי צריך לסבול, ומשפחה ערבית צריכה לא לקבל קצבה מהביטוח הלאומי או מכל גורם אחר כיוון שההורה אינו משרת בצבא? תמיד אמרתי את זה. אמרתי את זה גם לגבי המשפחות החרדיות. אני לא רוצה שתקציב המדינה ישמש מכשיר אידיאולוגי לאפליית מגזרים.

אלא שהמגזר הערבי תמיד יוצא מקופח, מפני שהלובי שלו אינו יכול למכור את גופו לזה או לזה, למרבה במחיר. הוא לא יכול. המגזר הערבי, המיוצג כאן בכנסת, שייך לשמאל. הוא מגזר מאוד אידיאולוגי, הוא קשור בטבורו לציבור שלו, לא רק מההיבט של ייצוגו, אלא גם מההיבט האידיאולוגי. הוא חי בקושי המתמיד הזה, בסבך הזה של הנאמנות הקיים תמיד, בין נאמנות לבני עמי לבין נאמנות למולדתי.

אני מוכרח להגיד כאן, שבעשור האחרון עבר המגזר הערבי את כל המבחנים, את כל מבחני הנאמנות: אינתיפאדה, קשיים גדולים שהיו. לא היה רבב בהתנהגות של ערביי

ישראל בכל הקשור לנאמנות למדינת ישראל, ומגיעה השעה שאתה שואל את עצמך מה עושים הלאה בתחום של סגירת הפערים - ואין עושים בתחום של סגירת הפערים בתקציב שאנחנו רואים אותו כאן היום. גם ראשי הרשויות הערביות יושבים פה אתנו במשך שבועות על גבי שבועות ומבקשים על נפשם, כי אין להם כדי לשלם אפילו את המשכורות לממסד שהם צריכים להחזיק. שלא לדבר על תקציבי פיתוח שנעלמו וכן הלאה.

השאלה היא מה עושים עם זה, והתקדמנו התקדמות של ממש בחוק מס רכוש. חוק מס רכוש הוא שוב מכשיר מפלה, מפלה באופן חמור את המגזר הערבי, וערבי שיש בידו היום - מה זה היום? בשנים המתמשכות הללו - ערבי שיש לו רכוש, קרקע רשומה על שמו, באמצעות מס רכוש מביאים אותו למצב שהוא לא יכול לאחוז בה יותר.

היו"ר ד' תיכון:

אבל זה גם כלפי יהודי, והחוק הזה - - -

חגי מירום (העבודה):

זה גם כלפי יהודי, והחוק הזה מן הראוי שיימחק מספר החוקים.

היו"ר ד' תיכון:

אבל הנה יש לך דוגמה קלאסית. החוק הזה שונה שבוע=שבועיים לפני הבחירות, וריח לא טוב נדף מזה, כי הוא כיוון למגזר מאוד מצומצם.

חגי מירום (העבודה):

הנה אני, אינני נמצא עכשיו שבוע=שבועיים לפני הבחירות, אלא אני נמצא באופוזיציה וכן הלאה, ואני אומר לך פה: כל העת תמכתי בביטול חוק מס רכוש, מפני שראיתי בו חוק מפלה, הכבדת עול.

היו"ר ד' תיכון:

אבל למה 1948, למה האזכור הזה של 1948? מי שמחזיק קרקע מלפני 1948, מה קרה ב=1948 שנזקקו להכניס - - -

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אתה טועה. אני, כאדם שמחזיק אדמה - בעצם לא אני, אלא משפחתי - מ=1901, יכול לומר לך שההקלה שנעשתה למגזר הערבי כוללת את כל תושבי הגליל המערבי.

חגי מירום (העבודה):

בוודאי, הוא יודע את זה.

היו"ר ד' תיכון:

אתה לא שמעת מה שאמרתי.

חגי מירום (העבודה):

אבל זאת הקלה שנעשתה באופן מפורש כדי להקל על ערביי ישראל. מה, אנחנו מתביישים בכך? אנחנו מתגאים בכך.

ואני רוצה להגיד לך משהו. הרי קמה ועדה והיא המליצה את המלצותיה באשר למס רכוש. אדוני מכיר את הוועדה ואת המלצותיה.

היו"ר ד' תיכון:

כן, כן.

חגי מירום (העבודה):

מי שם על זה היום? באה ממשלה עם ראש אחר, עם כיוון אחר, והיא לא מתכוונת

לבטל את חוק מס רכוש.

אני רוצה לסכם את דברי ולומר: מדובר בתקציב שאין בו טיפת יחס למיעוט הערבי. בתוך תקציב משרד החינוך אנחנו רואים רגרסיה מוחלטת מתהליכים של בניית כיתות ושל טיפול בתשתיות. "נתיבי הגליל", שאותה הזכרתי, תימחק מהמפה. פרויקט "נצרת 2000", פריקט תיירות למופת, שאמור היה לתפוס שתי ציפורים במכה אחת, ציפור אחת - להכין את העיר נצרת, שהיא עיר קדושה לנוצרים בכל העולם, לקראת שנת 2000, שהיא שנת 2000 לישו הנוצרי, וציפור אחרת - לשפר סוף סוף את התשתיות של הגדולה בערים הערביות במדינת ישראל ולאפשר לתושבים שחיים בהן ולאלה הבאים בשעריהן קצת יותר אפשרות להניע שם רכב, להחנות אותו, לראות עיר מודרנית קמה על יסודותיה של עיר ישנה; כל זה מת, וכן הלאה וכן הלאה.

אני לא רוצה לדבר על שאלות של שילוב הערבים בממסד. 18.5% במדינת ישראל הם ערבים. כמה ערבים יש בפקידות בממשלה בישראל? זה פשוט לעג לרש: 1%-1.5%. אני לא מדבר על מורים, על משרד החינוך.

<u>עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):</u>

- - -

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

לולא המורים, אנחנו יורדים כמעט לאפס.

<u>עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):</u>

140 בסך הכול, אלה שמועסקים - - -

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

אני מסכים אתך. אנחנו מסתכלים על היכולת של השתלבות משכילים ערבים בתוך המשק הישראלי, ואנחנו רואים שזה דבר שקשה לתאר אותו במלים. לתוך התמונה הזו נכנסו

גם שאלות של עובדים זרים.

היו"ר ד' תיכון:

אני רק מבקש לדעת מתי אדוני יסיים, כי הזמן כבר - - -

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה להגיד כאן, שהתקציב הזה, שהפך למיקח וממכר ולדבר שבכלל לא היה אפשר להעלות על הדעת, כשנכנסנו לדיונים על חוק התקציב וחוק הגברת הצמיחה במשק, שנגיע אליו - התקציב הזה, גם אם יעבור, הוא ראשיתה של הנפילה, של הקריסה הגדולה של הממשלה הזו, וככל שיקדם, כן ייטב.

היו"ר ד' תיכון:

את זה אתה כבר אומר שנה.

חגי מירום (העבודה):

לא, אני לא אומר את זה כבר שנה.

היו"ר ד' תיכון:

לא, זה בסדר, זה בסדר.

חגי מירום (העבודה):

אני חי בתחושה, שכעת זה קורם עור וגידים. נחכה ונראה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת בן=עמי, יש לי ביקורת קשה על התקציב הזה.

שלמה בן=עמי (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני מודה לך על ההערות ההשוואתיות שלך, כיצד דברים נוהלו בעבר, וכמי שהוא חדש במערכת הזאת אני משכיל מן העניין, אם כי אפשר לראות את המהומות בעבר משתקפות גם בתקשורת וכו', ולכן נדמה לי שלא בזה צריך לחפש את ההבדל בין מה שהיה לבין מה שהווה; אף שהתחושה היא שממשלה לממשלה, ייתכן שהבחירה הישירה וההרכב הקואליציוני המסובך מאוד נותנים לזה איזו הגדלה ציבורית והופכים את זה למשהו מאוד מאוד דחוי בעיני דעת הקהל. אני מסכים ששום ממשלה לא היתה כליל השלמות בעניין הזה, בדרך שבה הדברים האלה נעשו, אבל אני חושב שהפרלמנטריזם הישראלי לא מכבד את עצמו בעיני הציבור, בעיני דעת הקהל, ואני חושב שזה מחייב את כולנו, ולא משנה באיזו מפלגה ובאיזו ממשלה מדובר.

לכן, אולי לא שם צריך לחפש את ההבדל. צריך לחפש את ההבדל בסולם העדיפויות. איש איננו מכחיש שכאשר יצחק רבין, זכרו לברכה, בא והעלה את העניין הזה - זו היתה הסמה של מערכת הבחירות שלו ב=1992: שינוי סולם העדיפויות - הדבר הזה בסופו של דבר הגיע לידי מימוש. כך שלא דרכי ניהול המדינה, דרכי ניהול התקציב, הן קו ההבדל, אלא הקו המנחה, מה הוא באמת הקו המנחה, ושם צריך לחפש את ההבדל בין שתי הממשלות.

אשר לקו של הממשלה הקודמת, בבסיס הוא היה בנוי על תהליך שלום נועז מאוד, אמיץ מאוד; שנוי במחלוקת בדעת הקהל, אבל שהניב פירות, או שהיה לו קשר, שקשה להכחיש אותו, עם הצמיחה הכלכלית. ודאי שהיתה גם עלייה גדולה מברית=המועצות והיו עוד מרכיבים שהביאו לצמיחה, אבל אי=אפשר לנתק את האחד מהאחר. האווירה הבין=לאומית שנוצרה מסביב למדינת ישראל והעלייה מברית=המועצות ופתיחת השווקים במזרח - כל אלה הם אולי המרכיבים של הצמיחה הכלכלית, והמרכיבים האלה נמצאים היום במשבר. יש ירידה בעלייה. זו, כמובן, לא אשמתה של הממשלה, וגם המשבר במזרח איננו אשמתה של הממשלה.

אני מניח, אדוני היושב=ראש, שאנחנו כולנו בדיונים האלה מדברים הרבה על עיירות הפיתוח, וזה קצת משבש את הדיון, כי אנחנו מתארים לעצמנו פתאום, שמדובר במשבר בעיירות הפיתוח בלבד, ולא היא. אם אנחנו מדברים על כך, שמאז אמצע 1996 עד היום עלתה האבטלה ב=38% - כ=46,000 איש או 50,000 איש - אני מניח ש=8,000 מתוכם

הם רק מעיירות הפיתוח. איפה כל היתר?

כלומר, בסך הכול אנחנו מדברים על תהליך עמוק מאוד, מבני מאוד, שאיננו קשור רק בקריסה של התעשיות המסורתיות, או בשינוי המבני ההדרגתי הזה שמתחולל במשק הישראלי. כך שהוא באמת קשור בשני - - -

היו"ר ד' תיכון:

לא הבנתי מה שאמרת. אני חושב, שכל האבטלה מקורה בקריסת התעשיות המסורתיות, משום שלא דאגו לעדכן את שער החליפין. זה כמו עם הסוס אצל מנדלי, שצמצמו את כמות האוכל שלו מפעם לפעם עד שבסוף הוא מת.

שלמה בן=עמי (העבודה):

אני אגיע לעניין הזה של שער החליפין והריבית הגבוהה. ההנחה היא, שרק התעשיות המסורתיות סובלות מן הדבר הזה. אני חושב שזאת הנחה לא נכונה. אני חושב, שהבעיה של התעשיות המסורתיות היא, שיש להן - - -

היו"ר ד' תיכון:

לא. הבעיה היא, שבתעשיות המסורתיות מרווח הרווחיות - -

שלמה בן=עמי (העבודה):

זה בדיוק מה שאני טוען.

היו"ר ד' תיכון:

- - הוא 1%-2%.

שלמה בן=עמי (העבודה):

אדוני היושב=ראש, זה בדיוק מה שאמרתי. מרווח הרווחים בתעשיות המסורתיות נמוך יותר מאשר בהיי=טק, אבל אם נמשיך כך זה גם יגיע להיי=טק. ההיי=טק ייפגע מעניין נוסף, והוא באמת המשבר במזרח. אני חושב שמתוך הגינות אנחנו צריכים להיות מודעים לכך, שיש פה במשבר מרכיבים שאינם תלויים רק בממשלה. אמרתי שחלק זה העלייה וחלק זה מה שקורה במזרח, אבל יש דברים שקשורים לממשלה, והם שניים.

דבר אחד הוא התהליך המדיני, אווירת העימות שנוצרה בינינו לבין הסביבה הקרובה ובינינו לבין הקהילה הבין=לאומית. נכון שהנתונים לא מצביעים, למשל, על ירידה בהשקעות בהיי=טק, אבל האווירה בהחלט משפיעה על הפעילות במשק.

הדבר השני הוא המדיניות של הממשלה עצמה. המצב הזה, שבו אנחנו נמצאים, תחילתו אולי כצינון מבוקר, שאפילו שכלכלנים היו אולי מצדיקים אותו ואומרים: בסדר, המשק היה חם מדי. פרצו את גבולות השכר והיתה פעילות משקית גדולה מדי, וצריך היה לצנן. נדמה לי, שהיום יותר ויותר מגיעים למסקנה, שהדבר הזה כבר ברח מן היד והופך לאט=לאט מצינון מבוקר למיתון.

כולנו קוראים עיתונים, רואים עולם וקוראים מה שקורה במקומות אחרים. אני לא יודע אם יש היום באיזה מקום משק שבו במצב של מיתון - - - אדוני היושב=ראש, אני חושב שחשוב שנבהיר את ההערה שלך, כי זה לא יהיה נכון באמת לתקוע את כל המשבר רק בעיירות הפיתוח. הוא משבר רחב קצת יותר. אני שמעתי את דן פרופר אומר, שהוא רואה אותו מגיע גם לתעשיות היותר=מתוחכמות. הוא נמצא, כמובן, גם בתיירות.

היו"ר ד' תיכון:

לא. שם המשבר הוא משבר כתוצאה ממה שקורה בדרום=מזרח אסיה.

שלמה בן=עמי (העבודה):

בסדר. כן.

היו"ר ד' תיכון:

במזרח אסיה - שם קורה משהו. היות שעיקר היצוא של אותן תעשיות היה לאותן מדינות, זה משפיע, לצערי הרב.

שלמה בן=עמי (העבודה):

נכון. זה מה שאמרתי. אבל אני חושב שגם שער הריבית ושער השקל לא בדיוק מועילים. הם לא בדיוק מועילים גם לתעשיות האלה.

היו"ר ד' תיכון:

אני מסכים אתך.

שלמה בן=עמי (העבודה):

לכן, לפחות הריסון המונטרי והפיסקלי בתקופה של אי=ודאויות כאלה, בתקופה קשה כל כך למשק הישראלי - אני חושב שהדבר הזה הוא לא נבון. אני מבין, שהריסון המונטרי לא כל כך תלוי בממשלה. יש לנו נגיד, שבעצם הימים האלה, כאשר הארץ באמת בוערת באיזו בעירה חברתית קשה מאוד ולא פשוטה, וכאשר יש לנו כבר כמעט מדדים שליליים, ויש כבר כמה חודשים מדדים שליליים, תוקעים את הריבית נמוך, כלומר לא מזיזים את הריבית.

לכן אני אומר: יכולנו לנקוט היום מדיניות מפשירה אבל מבוקרת, וזה לא חייב להתפרץ לכלל אינפלציה. יש לנו איזו חרדה מאינפלציה לטינו=אמריקנית, ויש לנו איזו חרדה מחזרה לשנות ה=80, אבל זה לא חייב להיות כך. אנחנו במין מצב כזה שבו המשק הישראלי נכנס לתהליך שהוא כבר לא מבוקר כל כך, כבר כמעט בורח לנו מן הידיים והוא כבר לא כל כך בשליטתנו - - -

היו"ר ד' תיכון:

בעיתון "הארץ" יש היום מאמר של פרופסור צבי זוסמן, שאני מחשיב אותו מאוד. הוא אומר, שהוא היה מגדיל את הגירעון בתקציב במיליארד שקלים לפחות.

שלמה בן=עמי (העבודה):

כן, זה בדיוק העניין. כלומר, להפשיר את התקציב, אבל להפשיר אותו - - -

היו"ר ד' תיכון:

אני הייתי מפשיר ב=2 מיליארדים.

שלמה בן=עמי (העבודה):

מאה אחוז. אני אתך בעניין הזה, אבל להפשיר אותו לצרכים של צמיחה.

היו"ר ד' תיכון:

ודאי.

שלמה בן=עמי (העבודה):

אבל זה לא מה שקורה כאן, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ד' תיכון:

זה עוד לא קורה בכלל בתקציב.

שלמה בן=עמי (העבודה):

לפחות לפי מה שאנחנו שומעים, זה לא קורה. מה שאנחנו שומעים זה הפשרה, אם תהיה הפשרה, לצרכים של סיפוק קואליציה.

לכן אני סבור, שהדברים הקשורים למדיניות הממשלה מחייבים היום לשים קץ לריסון התקציבי בעידן שהופך להיות עידן של מיתון עמוק. זו אחריותה של הממשלה. אם סופה שהיא תקטין - ודובר כאן על כך שהיא תיקח את זה מהרזרבות ותחסל את הרזרבות -

רק כדי לספק צרכים קואליציוניים, שאין להם שום דבר עם הצמיחה הכלכלית ועם יצירת מקומות עבודה, זה יהיה חטא בל יכופר.

הטענה הבסיסית שלי היא, שלא צריך באמת לחפש את ההשוואה בין הממשלות בעניין הזה: אם אלה מכרו ככה או עשו זאת בשקט או עשו זאת ברעש - לחצים קואליציוניים היו תמיד - אלא לראות מה הוא הכיוון. הכיוון של הממשלה הזו לא טוב בנושא השלום ובנושא האווירה הבין=לאומית שנוצרת כאן, והוא לא טוב גם בנושא של המדיניות עצמה שהם מיישמים. זו מדיניות של להעמיק את המיתון בצורה יזומה ולא לפתח כלים אלמנטריים ליצירת צמיחה כלכלית, שרק היא תאפשר לנו לצאת מן המיתון.

היה לי דין=ודברים עם היושב=ראש, ואני חושב שבסך הכול לא היו חילוקי דעות. אני חושב - בלי להידבר - שהנוסחאות הן פחות יותר אותן נוסחאות. אני הייתי מוסיף עוד כמה דברים. במצב הנוכחי, למשל, ודאי שלא לחשוב על העלאת מסים, אלא להיפך - לחשוב על צמצום מסים. מס ערך מוסף, למשל. אני תומך נלהב בהורדת מס ערך מוסף. היה אפשר לעשות זאת, לדעתי, בצורה מסיבית הרבה יותר באזורים מסוימים; בנגב, למשל. הרי עיקר המכה הוא בדרום. הורדת מס ערך מוסף יש בה משום העלאת שכר אוטומטית, והיא בבחינת העלאת כוח הקנייה של השכר הנמוך שיש באזור ההוא. זה יוצר גם אטרקציה, כוח משיכה, למשקיעים.

אגב, הדבר הזה איננו רעיון של שום הוגה דעות שמאלני באיזה מקום. זה רעיון שרייגן יישם בארצות=הברית בשנות ה=80. הוא עשה זאת כדי לממן את מלחמת הכוכבים, כלומר כדי ליצור תהליך צמיחה שיממן את מלחמת הכוכבים. אנחנו לא צריכים שום מלחמת כוכבים. כל מה שאנחנו צריכים הוא צמיחה כלכלית כדי לבטל אבטלה ולחזק פריפריות.

כך שהפתרונות הם: לחזור למסלול של הידברות עם העולם הערבי, לחדש את אווירת האופטימיות ולשים קץ לאווירת הנכאים - היא קיימת כאן והיא קשורה בכך שאבדה כאן התקווה לאיזו פריצת דרך. כשאנחנו רואים פה את המפות של שרון ואת המפות של איציק מרדכי - הן באמת נראות יותר כמפות לקרב הבא מאשר כמפות לשלום. לכן, באמת אין כאן שום אווירה של פריצת דרך.

צריך לשנות את הדבר הזה ולהפוך את המדיניות הפיסקלית המרסנת החונקת למדיניות מרחיבה יותר. אני אמרתי מיליארד שקל, והוא אומר 2 מיליארדי שקל. מאה אחוז. אני

חושב, שכל עוד הדבר הזה יושקע בצמיחה, זה נראה בסדר. צריך לשים קץ לדיקטטורה האידיאולוגית של בנק ישראל, כי זה קיבעון אידיאולוגי שרואה את האינפלציה כיעד המרכזי וכמעט הבלעדי של המשק הישראלי. חייבים לפתח מדיניות כלכלית מרובת יעדים, שבה יצירת מקומות עבודה ומלחמה ואבטלה הן חלק מן היעדים של המשק. האירופים הגיעו למסקנה הזו ממש עכשיו, אחרי שהם טרפו את אירופה בכל מיני קריטריונים של 3% גירעון, של הורדת האינפלציה וכיוצא בזה. לפתע גילו שהם הצליחו בכל הקריטריונים, אבל החולה מת.

באירופה יש 20 מיליון מובטלים, והם עשו פסגה מיוחדת בלוקסמבורג כדי לטפל רק בבעיית האבטלה. המציאות החברתית הזאת איננה איזה סרח עודף שמטפלים בו אחר כך; זה חלק אינטגרלי. אי=אפשר לטפל בזה ואחר כך לטפל בדבר ההוא, כי אחר כך לא תהיה לך חברה לטפל בה. אני חושב שבכל הפרמטרים האלה הממשלה הזאת טועה. היא טועה ומובילה את המשק הזה להעמקת המיתון, להעמקת הפערים בחברה הזאת.

איננו רואה מה מצדיק היום שר אוצר שהתחיל בהצהרות מתלהמות כל כך על איזה עידן חדש בקונצפטים הכלכליים שהוא יקדם. מה עוד מחזיק אותו? חוק ההסדרים חזר; יש תחרות בין המפלגות שהורסות את התקציב ופורמות את הנוצות שלו; היתה כניעה שלו בעקבות השביתה של ההסתדרות; הוא נכנע בנושא "סברינה". נחשפה החולשה הפוליטית שלו; הוא או אנשי האוצר ניסו לעשות שינוי מהותי בחוק הבריאות, והדבר הזה נכשל, כנראה. הוא נכשל בעניין קצבאות הילדים; הוא נכנע בחוק לעידוד השקעות הון; במידה שהוא ישאיר את החוק לעידוד השקעות הון כפי שהוא ולא יקצץ אותו. אנחנו לא רואים שמה שקוצץ בשנה שעברה הועבר להכשרה מקצועית; וזה מה שהיה צריך לעשות. הוא יצא בהתקפה על "טפילות תלמידי הישיבות", כפי שהוא כינה זאת, אבל גמר בזה שהוא העלה את תקציב משרד הדתות ב=17% לעומת השנה שעברה, שבה עלה התקציב ב=14%. היום התקציב מגיע ל=1.5 מיליארד ש"ח.

מכל כיוון שמסתכלים - העניין הזה הוא מכה וחבורה. רק אם נבין, שההבדל המהותי הוא בין הדרך של הממשלה הקודמת או הדרך שמציעה היום האופוזיציה, לבין הדרך=לא=דרך הזו - שם נראה את קו ההבדל. בואו לא נחפש אותו בכך שמסתובבים במסדרונות ולוקחים מהקופה. אני חושב שלקחו בכל הממשלות, ועשו את זה בדרך כזו או אחרת. הכיוון הכללי הוא הכיוון הרע. זה מוביל להתרסקות, ואין שם שום פתרון. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת שלמה בן=עמי. חבר הכנסת מסאלחה. חבר הכנסת ברעם. חבר הכנסת סנה. חבר הכנסת ברק. חבר הכנסת אופיר פז=פינס. חבר הכנסת מיכה גולדמן, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת פרץ, חבר הכנסת גולדשמידט. עשר דקות לחבר הכנסת גולדמן, ממילא אנחנו הולכים עוד מעט להצבעות, ונדמה לי שאחריהן ישתנה הכול. ניתן צ'אנס לחדוות האופוזיציה ואשלייתה המתוקה.

מיכה גולדמן (העבודה):

רבותי חברי הכנסת, אנחנו נמצאים בימים שבהם אנו צופים, שומעים וקוראים, שהממשלה נמצאת במצוקה של מחסור בכספים שהיא צריכה לתת כאתנן להסכמי הקואליציה כדי להבטיח את המשך היציבות. עדיין לא ראיתי את ההסכמים מונחים על שולחנות חברי הכנסת. אני יכול לומר, שזה עדיין בגדר שמועה, ואין לנו שום בסיס לכל הדברים שנחתמו עם סיעות הקואליציה ועם סיעת מולדת.

אני מבקש להעלות כאן נושא שהוא כאוב בכל בית בישראל. הוא לא קשור לכלכלה, אך ודאי שהוא חלק מחיי היום=יום, משמירת תרבות הגוף של כל אחד מאתנו - וזה קידום הספורט במדינת ישראל.

לצערי הרב, אנחנו רואים שתקציב הספורט לא רק שלא עלה בשנתיים האחרונות, אלא הוא מקוצץ. יש בו פגיעה שלא ראינו כמותה הרבה מאוד שנים. יש כאן קיצוץ ריאלי של התקציב מעבר לכל קיצוץ במשרדי הממשלה האחרים, לרבות בתקציב משרד החינוך. בספורט יש פגיעה ישירה באחוזים גבוהים יותר מבכל סעיף אחר בתקציב משרד החינוך.

אני אומר מעל במה זו, שאזרחי מדינת ישראל היו רוצים לראות שענפי הספורט במדינת ישראל מגיעים להישגים הרבה יותר גדולים. פה ושם יש ענפים שיש בהם הישגים שאפשר לספור אותם על אצבעות כף יד אחת. אבל, רבותי, אי=אפשר לצפות להישגים אם לא נשקיע בספורט בצורה מסיבית כבר בבתי=הספר היסודיים, בחטיבות הביניים ובחטיבה העליונה. קשה לצפות להישגים אם לא נספק את המתקנים המתאימים, כדי שנוכל לפתח ולקדם את הספורט במדינת ישראל.

בארבע השנים שהייתי אחראי לספורט במדינת ישראל הוספנו תקציב; התקציב גדל, אך גם אז היה התקציב קטן ביחס לתקציבים אחרים שהורחבו וגדלו.

היום חסרים במדינת ישראל כ=1,200 אולמות ספורט. מפעל הפיס, שסייע בעבר בבניית אולמות ספורט ובנה כ=40 מרכזי פיס, הפסיק לפני כשלוש שנים את בניית אולמות 15 אולמות-הספורט. משרד החינוך קיבל במשך שנתיים תקציב בהיקפים שאפשרו לבנות 20 בשנה; ב=1996 כבר קוצץ התקציב הזה וחזר להיות כפי שהיה ב=1992. הסעיף הזה חזר להיות אפס. למעשה, אם יש היום בנייה של אולמות ספורט, זו בנייה של מועצות או עיריות שהצליחו לגייס תרומות או השלמת בנייה של מה שאפשר התקציב ב=1995 וב=1996. היום תקציב מתקני הספורט, שמבוסס על קרן המתקנים במועצת ההימורים, הוא תקציב מועט, שלא מאפשר לבנות מתקני ספורט.

יש לי שתי הצעות, שאני סבור שהן לא דורשות פגיעה בתקציב, אלא מבטיחות מקור הכנסה של 2 או 3 מיליארדי ש"ח בשנה. לו היינו מאפשרים הימורי סוסים - - -

היו"ר ש' וייס:

2 מיליארדים הכנסה?- 3

מיכה גולדמן (העבודה):

2 מיליארדי ש"ח בשנה. רק הימורי סוסים יכולים להכניס לנו בין 700- הכנסה של 3 ל=900 מיליון ש"ח. רבותי, זה ספורט שאין בו שום סכנה. אני יודע שיש גורמים שחושבים, שעל=ידי הימורי סוסים נשחית את הנוער במדינת ישראל. מי שמכיר את כל הפעילות של הימורי סוסים בצרפת ובאנגליה יודע שהענפים הללו הם הנקיים ביותר.

בהימורי סוסים לא מדובר רק בהימורים עצמם. יש כאן אפשרות לחקלאות שהיא במצוקה לטפל ולפתח על=יד המירוצים האלה ענפים וטרינריים, אנשי מקצוע - מערכות שלמות ושטחי חקלאות שלא מנוצלים היום, כדי ליצור תשתית אמיתית סביב נושא הימורי הסוסים. זו הכנסה של 800 או 900 מיליון ש"ח בשנה, אשר חלקה הגדול יופנה לטובת קידום הספורט במדינת ישראל.

אפשר לקבוע בחוק, שיש להקצות כספים מצד אחד לספורט ומצד שני לתרבות, כך שהסעיפים האלה יכולים לתרום בסעיפים שאין לממשלה מה להקצות להם, במיוחד בימים של אבטלה ומצוקה, וכך זה לא יכביד על התקציב. עם שלא יודע להשקיע בספורט ובתרבות לא יכול להרשות לעצמו - - -

היו"ר ש' וייס:

חסרים לנו עוד 2 מיליארדים.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני יודע שיש ויכוח נוסף, וזה נוגע לקזינו. רבותי, יש ויכוח ציבורי - מדוע ולמה צריך לבנות קזינו במדינת ישראל? רבותי, האם אנחנו רוצים לעודד תיירות לישראל וגם לצמצם את הנוסעים בסופי שבוע לטורקיה ולהונגריה? צריך רק לקבל ולבדוק את הנתונים לגבי אותן טיסות של סופי שבוע למקומות שאליהם נוסעים אך ורק כדי להמר בקזינו; ואת הנתונים של משטרת ישראל לגבי מה קורה כאן בישראל על=ידי הפעלת קזינו בלתי חוקי.

המשטרה לא מסוגלת להתמודד עם זה, משום שהמשטרה עוסקת בנושאים שלא קשורים למשטרה היום, היא עוסקת בביטחון פנים ופחות בנושאי משטרה. יש היום הפעלה של קזינו במדינת ישראל בצורה בלתי חוקית, והכסף לא מגיע ליעדים הנכונים; ודאי שאין שם תשלום של מס או בקרה, ושם זה באמת משחית.

כבר היה אישור להקמת קזינו. הממשלה היוצאת אישרה והקימה ועדה בראשותו של משה גביש, מי שהיה נציב מס הכנסה, והחליטו על הקמת קזינו במדינת ישראל.

אולי האזרחים וחברי הכנסת לא יודעים, אבל ביריחו בונים קזינו. חבר הכנסת מקסים לוי, חבר הכנסת רובי ריבלין, חבר הכנסת טל, לידיעתם, ולידיעת חברי בסיעת העבודה והסיעות הערביות, ביריחו בונים היום קזינו. בתוך שנה יושלם הקזינו ביריחו, ואנחנו נראה נהירה של תושבי ירושלים, של תושבי השפלה, שיורדים ליריחו.

יוסף ביילין (העבודה):

מה אכפת לך?

מיכה גולדמן (העבודה):

עיני לא צרה בהם, אבל מקורות ההכנסה - -

יוסף ביילין (העבודה):

יהיו אצלם.

מיכה גולדמן (העבודה):

- - יהיו אצלם - - -

יוסף ביילין (העבודה):

מה אכפת לך?

מיכה גולדמן (העבודה):

לא אמרתי שאכפת לי, עיני לא צרה בכך שבונים שם קזינו, אני רק שואל את עצמי,
למה לא עושים קזינו - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - - טאבה.

מיכה גולדמן (העבודה):

למה שלא יקימו קזינו בחוף ים=המלח?

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

נוסעים לטאבה ולטורקיה.

מיכה גולדמן (העבודה):

חבר הכנסת ביילין, אם היו מקימים קזינו בתמנע ליד אילת, ובאזור ים=המלח, היינו מונעים על=ידי כך יציאה של הכנסות, והיינו יוצרים הכנסה של מיליארד עד 3 מיליארדי שקלים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אתה יודע שבכל המדינות או ברוב המדינות, כשמוקם קזינו אסור לאזרחי אותה מדינה להמר בקזינו. זאת אומרת, שאם תעבירו את הקזינו, לפי הצעתך, נניח, כמקובל בעולם, אזרחי המדינה לא ייהנו מכך.

מיכה גולדמן (העבודה):

לידיעתך, זה נכון לגבי חלק מן המדינות, יש כאלה ויש אחרות, אני אומר לך בצורה מפורשת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אתה מציע שלמובטלי אופקים יהיה קזינו?

מיכה גולדמן (העבודה):

לא אמרתי שיהיה למובטלי אופקים, אני לא בעד ססמאות פופוליסטיות, שמאחוריהן אין שום דבר. אני בעד לומר, שאם יש היום מצוקה של מקורות הכנסה בסך 3 מיליארדי שקלים, אני אומר לכם, הכספים האלה - - -

קריאות:

- - -

מיכה גולדמן (העבודה):

לא אמרתי. אמרתי שבימים כאלה, גם קזינו. היום אנחנו מבריחים מישראל כ=800 מיליון עד מיליארד שקלים בשנה. בין 800 מיליון למיליארד שקלים אנחנו מבריחים ממדינת ישראל במשחקי קזינו בטורקיה. רבותי, יש דברים שאנחנו יכולים לצאת עליהם בהודעות שאנחנו נגד ונגד, אבל אנחנו מתעלמים מהמציאות - יכולנו למנוע את יציאתו מן הארץ של כסף שחור וכסף אחר, ויכולנו ליצור מקומות הכנסה.

לכן, אני רואה בשני הדברים, מצד אחד הפעלה של הימורי סוסים, ומצד שני, אישור לקזינו במדינת ישראל - בצורה מפורשת - היינו יוצרים מקורות הכנסה, גם מישראלים שמבריחים את הכסף מחוץ לגבולות מדינת ישראל, וגם מתיירות מסוג חדש, אחר, שהיה מאפשר לנו במדינת ישראל יצירת ענפי חקלאות. יכולנו ליצור ענף לגידול סוסים, וכל מה שקשור לגידול הסוסים - - -

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדמן, אני רוצה לאפשר - - -

מיכה גולדמן (העבודה):

- - - אני אומר: רבותי, חברי הכנסת, אני יודע שזה לא פופולרי שמדברים על קזינו - - -

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. חבר הכנסת רמון, חבר הכנסת מקסים לוי, חבר הכנסת דוד טל, אל תפריעו.

מיכה גולדמן (העבודה):

אני יודע שלא תמיד כולם מסכימים עם הדעה הזאת. לכן אני פונה לכולנו, דווקא בימים של מצוקה כספית ותקציבית, אם אנחנו רוצים להביא מקורות הכנסה נוספים, אני בעד אישור שני הדברים, כדי שנוכל, מצד אחד, לפתח ולקדם את הספורט במדינת ישראל, להשלים את מתקני הספורט, ומצד שני לחזור ולחזק את החקלאות במדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מודה מאוד לחבר הכנסת גולדמן. חברי הכנסת, אני מצמצם קצת את זמן הדיבור. נדמה לי, שהאופוזיציה בנדיבות לב סיפקה לקואליציה שבוע, כדי שהיא תפתור את כל הבעיות, ועל=ידי כך שירתה אותה שירות עצום. השירות הזה מתחיל להסתיים כרגע, אז תקצרו בדבריכם.

עכשיו, אני מזמין את חבר הכנסת פרץ ואת חבר הכנסת גולדשמידט - לא נמצאים. חברת הכנסת יעל דיין, יש לך בערך בין חמש לשבע דקות, וזה יהיה סוף מסע האשליות.

יעל דיין (העבודה):

כבוד היושב=ראש, כנסת נכבדה, אני שמחה על התאווה לשירה שנשמעת כאן, מה שקורה עכשיו איננו שירה ואיננו שירים, וכפי שאמר היושב=ראש - - -

היו"ר ש' וייס:

לא להפריע חברים.

יעל דיין (העבודה):

יש לי חמש דקות, אז בבקשה.

היו"ר ש' וייס:

שמונה דקות.

יעל דיין (העבודה):

אני רוצה לומר, שבשעה 02:00=01:00, כאשר דיברתי בפעם האחרונה - - -

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ריבלין. חבר הכנסת ריבלין, אנא.

יעל דיין (העבודה):

אני מבקשת. כאשר דיברתי כאן בפעם האחרונה, זה היה בערך בשעה 02:00, לפנות בוקר - אני מאוד מבקשת, אני מבינה את ההתרגשות סביב ההישגים הגדולים של הלילה, ואני שמחה לראות אתכם, אלה שישנו ואלה שלא ישנו, ולחוסר השינה שלהם היתה תמורה טובה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

קמנו במלוא - - -

יעל דיין (העבודה):

אני שמחה שהשירים מתגלגלים מעלה, "בקוצר ידכם", אמר המשורר. אני רוצה לומר, שבדברים האחרונים שלי כאן, בערך בשעה 02:00, אמר היושב=ראש - חבר הכנסת ביילין, ידידי, עמיתי - ובצדק אולי, ובאמת נפל לי איזה אסימון, הוא אמר: מעשה ידי טובעים בים, ואתם אומרים שירה.

היו"ר ש' וייס:

את מתכוונת אלי?

יעל דיין (העבודה):

אני מתכוונת ליושב=ראש שהיה אז, וגם עכשיו. הוא אמר: מעשה ידי טובעים בים, ואתם אומרים שירה. אני לא אומרת את זה בתור התנצלות. חבר הכנסת, היושב=ראש שבח וייס, השירה שקראתי לא היתה עם שירה בלב, והיא לא היתה שירה לצורך השיר והשמחה, והיא לא היתה שירה צוהלת, היא היתה שירה רלוונטית, היא היתה שירה שבאה לומר, שהמשוררים, אצלנו, כמו בכמה תרבויות אחרות, המשוררים הם היד שלנו, ההשראה שלנו הרבה פעמים, וכשאני אומרת: אנחנו כאן, ואני אומרת: השמאל - ומישהו ביקש ממני שאביא שירים של אורי צבי גרינברג, גם הוא הצליף בשוט המבקר - השירה, כמו הספרות, מראות לנו כתובת על הקיר, שאנחנו לא יודעים לקרוא אותה.

לכן, בלילות האלה, בימים האלה, כשקראתי שירים, קראתי כתובת על הקיר, כי אולי היא חודרת קצת יותר עמוק לנבכי הלב והבטן, מאשר סתם נתונים יבשים של תקציב. אבל, הלילה הזה - - -

דוד טל (ש"ס):

הלילה הזה, כולו מרור.

יעל דיין (העבודה):

הלילה הזה, אני רוצה לומר, הוא איננו מרור, אבל התוצאות שלו יאכילו אותנו מרורים, משום שיסכימו על מה שיסכימו, ויהיה תקציב, והתקציב הזה הוא הסוואה. להעביר תקציב זה מעין הקדמה למאבק הגדול על הפעימה השנייה. כל פעם יש לנו איזו מסכה חדשה, ומתכסים בה, ואחר כך איכשהו שורדים, עד המסכה הבאה, המאבק הבא.

לפי דעתי, הממשלה בקוצר ידה, גם אם היא תעביר את התקציב, ימיה ספורים, משום שהמאבק הבא כבר התחיל, ושם זה לא עניין של לשלוף או לא לשלוף כמה מיליארדים, שאפשר בצורה כזו או אחרת - ואני רואה שחבר הכנסת ריבלין מסכים אתי - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה המאבק האמיתי.

יעל דיין (העבודה):

אפשר לקנות בכסף משכנתאות, אפשר לקנות בכסף את כביש הבקעה. אני מבינה שמולדת באה על סיפוקה המלא בלילה, סיפוק מוזר ללילות ללא שינה, אבל באה על סיפוקה המלא בהרחבת הכביש בבקעה ובהרחבת הכביש לקבר רחל, וגם היא קיבלה מכללה באיזה מקום עלום. אני מצטערת על שמפלגה כמו מולדת, כשהיא כבר באה בתביעות, היא באה בתביעות שחוקות, מיושנות, שכבר הושגו בין כך ובי כך, ולא באה בתביעות אמיתיות, לגבי המצוקות האמיתיות שאנחנו עומדים בהן.

כל בוקר אנחנו רואים בעיתון - סליחה, חבר הכנסת רמון - כל בוקר אנחנו רואים בעיתון מאזן חדש, והמספרים עולים. אתמול, כשדיברנו על סמך אותו נתון דיברנו על 2 מיליארדים, וכשאמרתי 3 מיליארדים חריגה, העיר לי חבר הכנסת שטרית: לא, זה-2.5 רק 2 מיליארדים. אני רוצה לומר, שהיום כבר הגענו לתביעות של 5 - - -

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. חברי הכנסת, אנחנו עדיין בתנופת הדיון - - -

יעל דיין (העבודה):

זה ממש לא הוגן - - -

היו"ר ש' וייס:

סליחה, מה לעשות, תמיד לקראת הצבעה יש מצב כזה, זה לא דבר חדש. חברי הכנסת, נא לשבת, כי ככל הנראה תתחלנה עוד מעט ההצבעות. תאפשרו לחברת הכנסת דיין לסיים את דבריה.

יעל דיין (העבודה):

הגענו היום ל=5 מיליארדים היקף תביעות, היקף ההיענות - 2.5 מיליארדים. יש לי הרגשה מוזרה, שהרווח הזה של 2 מיליארדים, איכשהו יסתדר במשך היום ובמשך הלילה, ואנחנו נגיע ל=5 מיליארדים. השאלה שתישאל בבית הזה, גם כלפיכם, השר מיקי איתן והשרה לימור לבנת - - -

היו"ר ש' וייס:

השרים איתן, לבנת, סגן השר סילבן שלום, השר מצא - - -

יעל דיין (העבודה):

- - - סגן השר סילבן שלום, השר מצא - - -

היו"ר ש' וייס:

את רוצה לנהל? בבקשה. נא להירגע ולאפשר לחברת הכנסת דיין לסיים. זמנה תם לפני שלוש דקות, אבל היא בכל זאת צריכה לסיים.

יעל דיין (העבודה):

אני מבקשת לסיים ולומר, שהשאלה שתישאל - היא תישאל כלפי ספסל או שולחן הממשלה - הבטחתם 2.5 מיליארדי שקל, תבעו מכם 5 מיליארדי שקל, אני מניחה שתסיימו את השנה הזאת בהבטחה של 5 מיליארדי שקל. אתם חייבים להסביר לנו מהיכן יבוא הכסף הזה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון וחבר הכנסת שטרית אלי, אני מדבר רק עם זוגות. מה החלטתם?

רבותי, אני מבקש לשבת. הודעה ליושב=ראש ועדת הכספים לסדר הדיון, בבקשה. נא לשבת.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני מבקש, מכוח סעיף 127(א) - יש 127 שנות חיי שרה ויש 127 מדינות של אחשוורוש, אנחנו למדנו על סעיף 127(א) לתקנון - אני מציע לכנסת להטיל על ועדת הכספים לחזור ולדון בשאלה הבאה מתוך הצעת החוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח-1997, בנושא הוותק לצורך ביטוח לאומי, סעיף 9(4) בפרק ה' להצעת החוק, ככל שהוא מתייחס לסעיף 248 לחוק הביטוח הלאומי. אדוני, אני מבקש להצביע על משיכת החוק הזה.

קריאה:

- - -

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

יבוא גם זה, לאט לאט, 127 מדינות.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו נעשה את זה אלקטרוני. רגע, הרי יש הסכמה. אני רוצה להסביר, שעל=פי החלטות ועדת ההסכמות, כל ההצבעות על סעיף 127(א) נעשות בהסכמה.

לכן, אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת רביץ, יושב=ראש ועדת הכספים, שמבקש למשוך איזה שהם קטעים הקשורים בחוק הביטוח הלאומי, סעיף הוותק. מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה - 101

נגד - 1

נמנעים - 2

ההצעה להחזיר לוועדת הכספים את סעיף 9(4) נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 101, נגד - 1, נמנעים - 2. הצעתו של חבר הכנסת רביץ, על=פי סעיף 127(א) לתקנון, בכל נושא הוותק, במסגרת חוק ההסדרים - נתקבלה.

רבותי, שימו לב, לאחר ההצבעה, שתסתיים בעוד כמה דקות, או כמה שעות - אני לא יודע כמה זמן זה ייקח - ההצבעה הבאה בסעיף המוניות, פרק ד', תיערך מחר בשעה 09:30. אני חוזר ואומר: מחר בשעה 09:30. על=פי הודעת ועדת ההסכמות.

פרק ד' - מוניות. האם חבר הכנסת גפני מוריד את ההסתייגות שלו לשם הפרק?

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

הוא איננו.

היו"ר ד' תיכון:

איננו.

להסתייגות של חבר הכנסת רפאל אלול לשם הפרק - אדוני המזכיר, נא להתחיל בהצבעה אישית.

מזכיר הכנסת א' האן:

(קורא בשמות חברי ההכנסת)

יולי=יואל אדלשטיין - נגד

רפאל אדרי - בעד

אהוד אולמרט - נגד

אורי אור - בעד

חיים אורון - בעד

אפי אושעיה - בעד

דוד אזולאי - נגד

דליה איציק - בעד

מיכאל איתן - נגד

רפאל איתן - נגד

רפאל אלול - בעד

בנימין אלון - נגד

טלב אלסאנע - בעד

זאב בנימין בגין - נגד

פיני בדש - נגד

זאב בוים - נגד

יגאל ביבי - נגד

יוסף ביילין - בעד

נעמי בלומנטל - נגד

בנימין בן=אליעזר - בעד

אליהו בן=מנחם - בעד

שלמה בן=עמי - בעד

שמריהו בן=צור - נגד

שלמה בניזרי - נגד

רומן ברונפמן - נגד

עוזי ברעם - בעד

אהוד ברק - בעד

עזמי בשארה - בעד

תמר גוז'נסקי - בעד

מיכה גולדמן - בעד

אלי גולדשמידט - בעד

אריה גמליאל - נגד

משה גפני - אינו נוכח

עבד=אלמאלכ דהאמשה - בעד

נסים דהן - נגד

חיים דיין - נגד

יעל דיין - בעד

עבד=אלוהב דראושה - בעד

אריה דרעי - נגד

אברהם הירשזון - נגד

שמואל הלפרט - אינו נוכח

זבולון המר - אינו נוכח

צחי הנגבי - נגד

צבי הנדל - נגד

יהודה הראל - נגד

צבי ויינברג - נגד

שבח וייס - בעד

יצחק וקנין - נגד

רחבעם זאבי - נגד

נסים זוילי - בעד

עמנואל זיסמן - נגד

אליעזר זנדברג - אינו נוכח

נעמי חזן - בעד

תאופיק חטיב - בעד

דוד טל - נגד

סאלח טריף - בעד

יונה יהב - בעד

שאול יהלום - נגד

אברהם יחזקאל - בעד

אליהו ישי - נגד

איתן כבל - בעד

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

אדוני שר הבריאות, אתה רוצה לשבת? ברוכים הבאים. הואל בטובך לשבת. גברת בלומנטל, תקבלי מייד קנס של 5,000 שקל, אם לא תשבי, תרומה.

<u>מזכיר הכנסת א' האן:</u>

(קורא בשמות חברי ההכנסת)

יצחק כהן - אינו נוכח

רן כהן - בעד

רענן כהן - בעד

יוסי כץ - בעד

לימור לבנת - נגד

אלכסנדר לובוצקי - נגד

דוד לוי - אינו נוכח

יצחק לוי - נגד

מקסים לוי - בעד

עוזי לנדאו - נגד

סופה לנדבר - בעד

יהודה לנקרי - בעד

ענת מאור - בעד

אדיסו מאסלה - בעד

דוד מגן - בעד

האשם מחאמיד - אינו נוכח

חגי מירום - בעד

נואף מסאלחה - בעד

יהושע מצא - נגד

יצחק מרדכי - נגד

דן מרידור - נגד

מיכאל נודלמן - נגד

בנימין נתניהו - נגד

מרינה סולודקין - נגד

ניסן סלומינסקי - נגד

סאלח סלים - בעד

אפרים סנה - בעד

אחמד סעד - בעד

גדעון עזרא - נגד

שאול עמור - נגד

אברהם פורז - בעד

חנן פורת - נגד

אופיר פינס=פז - בעד

משה פלד - נגד

היו"ר ד' תיכון:

הואל בטובך לשבת, חבר הכנסת בדש. רבותי, אוציא משם את כל היועצים, למעט הגברת בראשי. חבר הכנסת פורת, אתה רוצה לשבת בבקשה? בבקשה, אנא המשך.

מזכיר הכנסת א' האן:

(קורא בשמות חברי ההכנסת)

רפאל פנחסי - נגד

מאיר פרוש - אינו נוכח

שמעון פרס - בעד

עמיר פרץ - בעד

וליד צאדק חאג'=יחיא - בעד

דוד צוקר - בעד

אביגדור קהלני - נגד

מיכאל קליינר - אינו נוכח

משה קצב - נגד

דוד ראם - אינו נוכח

אברהם רביץ - נגד

אמנון רובינשטיין - בעד

ראובן ריבלין - נגד

חיים רמון - בעד

אבנר חי שאקי - נגד

אברהם שוחט - בעד

משה שחל - בעד

מאיר שטרית - נגד

יורי שטרן - נגד

סילבן שלום - נגד

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חבר הכנסת וקנין. רבותי העוזרים, לרבות הממונה על התקציבים, אוציא את כולם. נא לשבת. חבר הכנסת שטרן, האם אתה רוצה לחזור למקומך? חבר הכנסת ביבי, אתה רוצה לשבת בבקשה? חבר הכנסת בן=צור, חבר הכנסת פנחסי, נא לשבת מייד. חברת הכנסת בלומנטל. כן, בבקשה.

מזכיר הכנסת א' האן:

(קורא בשמות חברי ההכנסת)

שלום שמחון - בעד

אריאל שרון - נגד

יוסי שריד - בעד

נתן שרנסקי - נגד

דן תיכון - נגד

אני חוזר על שמות אלה שקראתי ולא הצביעו.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גפני, אתה רוצה לשבת בבקשה? גם איחרת וגם מפריע. הואל לשבת, חבר הכנסת גפני. חבר הכנסת בוים. חבר הכנסת פנחסי. אדוני יושב=ראש הקואליציה, האם אתה רוצה לשבת? רענן כהן, חבר הכנסת רענן כהן. רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת גפני, מה קורה אתך מהבוקר?

משה גפני (יהדות התורה):

אין לי כיסא.

היו"ר ד' תיכון:

תפסו לך את המקום, אבל הואל לשבת. אנחנו לא יכולים לספור בצורה כזאת.

<u>אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):</u>

יש פה מקום "ספייר", אדוני היושב=ראש.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

תמשיך.

<u>מזכיר הכנסת א' האן:</u>

(קורא בשמות חברי ההכנסת)

משה גפני - נגד

שמואל הלפרט - אינו נוכח

זבולון המר - אינו נוכח

אליעזר זנדברג - נגד

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

שב במקום, חבר הכנסת זנדברג. חבר הכנסת זנדברג, הואל לשבת, אתה מפריע. האמן לי, כאן הם יכולים לטעות בקלות.

<u>מזכיר הכנסת א' האן:</u>

(קורא בשמות חברי ההכנסת)

יצחק כהן - נגד

דוד לוי - אינו נוכח

האשם מחאמיד - אינו נוכח

מאיר פרוש - בעד

מיכאל קליינר - אינו נוכח

דוד ראם - אינו נוכח

היו"ר ד' תיכון:

ההצבעה הסתיימה. חברת הכנסת לנדבר. רבותי, נא לשבת, אפסיק את ההצבעות. חבר הכנסת יורי שטרן, זה לא יכול להימשך כך אתך.

חבר הכנסת אולמרט, אתה כבר נפגשת עם מילנו? "מילן"?

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

נפגשתי.

היו"ר ד' תיכון:

זה היה פורה?

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

נגד נבחרת הכנסת?

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

נגד נבחרת הכנסת, בתנאי שהיושב=ראש הוא - - -

היו"ר ד' תיכון:

בוודאי. ואתה השוער?

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

לא, השוער הוא יוסי שריד.

היו"ר ד' תיכון:

לא, צחי הנגבי. מחצית אחת צחי הנגבי.

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

הוא היחיד שיודע לקבל גולים.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, להלן תוצאות ההצבעה על הסתייגותו של חבר הכנסת רפי אלול: בעד - 55,
נגד - 59.

משה שחל (העבודה):

לא, 58.

היו"ר ד' תיכון:

אני מצטער, 59.

חגי מירום (העבודה):

זה כבר לא משנה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, ההסתייגות לא התקבלה.

הצעה לסדר הדיון לחבר הכנסת מירום, החבר בוועדת ההסכמות.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אנחנו מבינים שהיתרון הזה, שהקואליציה החלה לרכוש אותו, ב=59 מול 55, נובע, ככל הנראה, וכך גם מדווח בתקשורת, מהסכמים מרחיקי לכת שנעשו עם כל הסיעות התומכות כאן. אנחנו שומעים על מאות מיליוני שקלים שהועברו לישראל בעלייה, לש"ס. אנחנו שומעים על כספים אדירים שמועברים, ככל הנראה, גם לאור תביעת המפד"ל. מדובר על 300 מיליון שקל, שלגבי 240 מיליון שקל מהם יש הסבורים - - -

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

אתה נגד החינוך.

חגי מירום (העבודה):

אני יודע איזה חינוך זה. זה ישיבות תורניות. על איזה חינוך מדובר פה?

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

אתה נגד החינוך. תתבייש לך.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן=צור, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב=ראש, לא בכדי באים ותומכים בראש הממשלה ובממשלה כל האנשים האלה

שלא תמכו בו עד כה.

היו"ר ד' תיכון:

לסיים.

חגי מירום (העבודה):

יש כאן הסכמים כספיים מרחיקי לכת, בהיקפים שעולים על מיליארד ש"ח.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

מה אתה מציע?

חגי מירום (העבודה):

אני מבקש, לא מפני החוק, אלא מפני השקיפות ומפני הצורך, להציג לציבור בישראל את הדברים האמיתיים שהתרחשו פה הלילה. אני מבקש, אדוני, שאדוני יורה לראש הממשלה להניח את ההסכמים על שולחן הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

חגי מירום (העבודה):

אני לא חושב שאפשר להמשיך את הדיון כאן בלי לדעת איזה חורים, נקבים ועקודים, נקודים וברודים, יש לנו בחוק התקציב.

היו"ר ד' תיכון:

לסיים, לסיים.

חגי מירום (העבודה):

תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה. חבר הכנסת שטרית, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אני מבקש.

היו"ר ד' תיכון:

לא.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, חברים, בתשובה על דברי חבר הכנסת חגי מירום אני מבקש להעיר, שעל=פי החוק החדש אין שום חובה להניח הסכמים בפני הכנסת.

חגי מירום (העבודה):

אנחנו יודעים שאין חובה.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת מירום, תן לי לסיים את דברי. יחד עם האמור לעיל, אני מניח שאם הממשלה תגיע - - -

אברהם שוחט (העבודה):

שר האוצר צריך לענות על זה, לא אתה.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת בייגה.

אברהם שוחט (העבודה):

לא אתה צריך לענות על זה.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

תסלח לי, מותר גם לי לדבר בכנסת?

אברהם שוחט (העבודה):

לא אתה צריך לענות על זה.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אתה מחליט אם אני אדבר או לא?

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, הוא מבקש לסדר, כחבר בוועדת ההסכמות.

חגי מירום (העבודה):

ראש הממשלה לקח אישית את הדיון לעצמו.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הרי אני אדבר בעוד כמה דקות.

חגי מירום (העבודה):

הוא אישית לקח זאת על עצמו. הוא יודע במה מדובר.

היו"ר ד' תיכון:

אומר כמה מלים. יש להניח שאתה טוען את הטיעונים שלי כרגע. נכון? - בסדר.
תודה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אני מבקש.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, כאמור, יחד עם האמור לעיל, היה ויהיו סיכומים, שלפי הערכתנו נצטרך להודיע עליהם לכנסת, נמסור הודעה על כך לכנסת, לאו דווקא לפי סעיף 17, אבל נמסור הודעה כדי להבטיח גילוי נאות. זה מה שאני יכול לומר לחברי הכנסת.

חגי מירום (העבודה):

מתי? מתי? בעוד כמה שנים?

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

תאמין לי, בזמן, חבר הכנסת מירום.

צבי הנדל (מפד"ל):

ב=1 בחודש, אחרי ההצבעות.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, לפני שאני מסביר את המצב התקנוני והחוקי, אדוני שר האוצר, אתה רוצה לומר משהו בעניין הזה?

דליה איציק (העבודה):

מה עוד נשאר לו?

חגי מירום (העבודה):

לא, הוא לא נשא ונתן. הוא לא אשם. זה ראש הממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, רק רגע, רק רגע. חבר הכנסת מירום, הואל לשבת במקומך. הואל לשבת במקומך.

חגי מירום (העבודה):

זה לא הוא. זה ראש הממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, מייד אסביר את המצב החוקי.

חיים רמון (העבודה):

למה אתה מביך את שר האוצר?

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני רוצה להסביר את המצב החוקי, כי יש כאן מצב חדש. עד לכינונה של הכנסת הארבע=עשרה פעלנו על=פי חוות דעתו של היועץ המשפטי הקודם. לאחר שפנה אליו חבר הכנסת דדי צוקר הוא פרסם חוות דעת ברורה. חוות הדעת הזאת חוזקה בעקבות דוח של מבקרת המדינה, לבקשתי. אכן, היה מקובל שלפני ההצבעות נשאלת השאלה, ואני תמיד ביקשתי משר האוצר שישיב. החל מהכנסת הארבע=עשרה אנחנו פועלים על=פי חוק=יסוד: הממשלה, שבא לכאורה לעשות סדר בעניין הזה - -

רענן כהן (העבודה):

הם סחטו את ראש הממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

- - והוא, על=פי סעיף 17(א), קובע באילו תנאים ובאילו הצבעות, והוא מונה את ההצבעות שלפניהן צריך להניח את ההסכמים. במסגרת החוקים שמחייבים להניח את ההסכמים הוא לא כולל את חוק ההסדרים ו/או את חוק התקציב. אני חוזר ואומר: הוא לא כולל. על=פי חוות דעתו - - -

חיים אורון (מרצ):

הוא מתאר את האוויר פה.

אברהם שוחט (העבודה):

אני מבקש.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, אתן לך, אבל לפנים משורת הדין. אני עדיין לא גמרתי.

אני רוצה שזה יהיה ברור, כי אני מפעיל לראשונה את התיקון לחוק=יסוד: הממשלה, סעיף 17(א).

דוד צוקר (מרצ):

זה לא התיקון. זה הסעיף.

היו"ר ד' תיכון:

זה החוק. זה החוק. אם מישהו רוצה לתקן את החוק הזה - כמובן, הדרך פתוחה בפניו.

חבר הכנסת בייגה שוחט, ואחריו לא יהיו עוד דוברים. אנחנו נמשיך בהצבעה.

רענן כהן (העבודה):

סליחה, אדוני היושב=ראש.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אין ספק - ואת זה אני אומר על=פי - - -

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא אתן יותר. נתתי לאחד נוסף.

אברהם שוחט (העבודה):

על=פי מה ששמעתי במו אוזני בבוקר, למשל משר הקליטה, החליטו להעלות את ההשתתפות בשכר דירה. אומנם היתה הימנעות מאמירת הסכום. אבל כל מי שיודע ששכר הדירה בישראל הוא למעלה ממיליארד שקל, אזי אם התוספת היא 10% או 15%, מדובר בסכומים גבוהים.

אדוני היושב=ראש, אני רוצה להפנות אותך לנוהל, או לנוהג, או למה שקרה בשנה שעברה. שר האוצר דאז, דן מרידור, עלה על הדוכן, וביוזמתו פירט, סעיף אחר סעיף, מה המחויבות - - -

שר המדע מ' איתן:

אתה גם עשית את זה?

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. תן לו לגמור, חבר הכנסת איתן.

אברהם שוחט (העבודה):

שר האוצר דן מרידור עמד מעל הדוכן הזה ומנה סעיף אחר סעיף. חלק היו הסכמים שנעשו מאחורנית על=ידי ראש הממשלה. אנחנו עומדים על כך, מכיוון שאחרת אי=אפשר לדון בתקציב.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אשאל עוד הפעם את שר האוצר. נדמה לי שהוא הרים את ידו.

בבקשה, אדוני שר האוצר, תעלה לדוכן.

צבי הנדל (מפד"ל):

עשרה תקציבים לא יספיקו למה שאתה חילקת בשנה אחת.

חגי מירום (העבודה):

צבי הנדל, פתאום אתה מרוצה הבוקר.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חבר הכנסת הנדל, אני רוצה לעבור להצבעות.

קריאה:

צבי הנדל צודק.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

מה הוא צודק?

היו"ר ד' תיכון:

נא לשבת, רבותי.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת רן כהן, אנחנו רוצים להתקדם. בבקשה.

קריאה:

תנו לנאמן לדבר.

שר האוצר י' נאמן:

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת הנכבדים, לא נחתמו כל הסכמים. נערכו דיונים בקשר לשינויים בתקציב.

שאול עמור (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני השר, יש הסכם.

דוד צוקר (מרצ):

לסיעת מולדת יש הסכמים ברורים בשמונה=תשעה סעיפים.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, תנו לו לדבר.

יוסי שריד (מרצ):

ראש הממשלה אומר לך משהו.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

- - -

יוסי שריד (מרצ):

מולדת מדברת על הסכם שיש לה עם האוצר בתשעה סעיפים.

רענן כהן (העבודה):

הנה ההסכם.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני שר האוצר, אנא המשך.

שר האוצר י' נאמן:

אני לא שומע את כל הקריאות שנקראות יחד. אין הסכם בין סיעת מולדת למשרד האוצר.

חגי מירום (העבודה):

זה דבר חדש, אדוני.

רענן כהן (העבודה):

(קורא את ההסכם)

היו"ר ד' תיכון:

הואל לשבת, חבר הכנסת רענן כהן. אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. הואל לשבת.

חגי מירום (העבודה):

אנחנו רוצים להבין, האוצר לא בסיפור?

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, נא לשבת.

שר האוצר י' נאמן:

אין הסכם בין סיעת מולדת לבין משרד האוצר, אני חוזר ואומר.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת חגי מירום. חבר הכנסת רענן כהן, שמעתי אותך יותר מפעם אחת. אתה תוכל לפנות לאחר מכן לוועדת האתיקה או לוועדת הפירושים. נא לשבת, רבותי. חבר הכנסת בייגה שוחט.

קריאה:

עורך=הדין נאמן, יש שם הצעה וקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יונה יהב, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. פעם שנייה אני קורא אותך לסדר.

שר האוצר י' נאמן:

כפי שנהג שר האוצר, קודמי, מר דן מרידור, לפני ההצבעה אני אביא לידיעת הכנסת - - -

קריאות:

- - -

אפי אושעיה (העבודה):

אם אין לכם, קחו במזומן.

חגי מירום (העבודה):

אני מקווה שכתבת לו שביבי מבקש שהוא יראה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, שב במקומך בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

שר האוצר, לפני ההצבעה זה עכשיו, זאת ההצבעה.

שר האוצר י' נאמן:

כפי שנהג קודמי בתפקיד, שר האוצר דן מרידור, כל הסכם כספי שייעשה, יובא על=ידי לידיעת הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

אני מצטער מאוד, אנחנו מתקדמים בהצבעות. חבר הכנסת דדי צוקר, הואל לשבת.

דוד צוקר (מרצ):

יש לי - - -

היו"ר ד' תיכון:

לא, אין שאלה.

דוד צוקר (מרצ):

לא שאלה, רק הודעה.

היו"ר ד' תיכון:

אין שאלה. אמרתי שלא חייבים על=פי החוק, לפנים משורת הדין קראתי לו.

דוד צוקר (מרצ):

אני חוזר ואומר - - -

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת. אני לא בוחן כליות ולב. הואילו נא לשבת. אני לא אתן, רבותי. כבר אמרתי שעל=פי החוק הוא לא חייב להציג את ההסכמים.

חיים אורון (מרצ):

שר האוצר אמר שההסכם ייחתם לפני ההצבעה. ההצבעה עכשיו.

היו"ר ד' תיכון:

הוא שמע מה שאתה אומר.

רבותי, אנחנו מצביעים. לסעיף 8(1) ההסתייגות של חברי הכנסת אברהם יחזקאל ואדיסו מאסלה. רבותי, אני מצביע אלקטרונית. סליחה, לפני ההצבעה על ההסתייגות, אני מצביע אלקטרונית על שם הפרק על=פי הצעת הוועדה.

הצבעה מס' 7

בעד שם הפרק, כהצעת הוועדה - 59
נגד - 56
נמנעים - אין
שם הפרק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

59 בעד, 56 נגד, אין נמנעים. שם הפרק, על=פי נוסח הוועדה, אושר.

אני חוזר להסתייגות של חברי הכנסת אברהם יחזקאל ואדיסו מאסלה. אנחנו ניגשים להצבעה אלקטרונית.

הצבעה מס' 8

בעד ההסתייגות - 54

נגד - 59

נמנעים - 1

ההסתייגות של חברי הכנסת א' יחזקאל וא' מאסלה לסעיף 8(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

54 בעד, 59 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא התקבלה.

חבר הכנסת הירשזון - נופל.

קבוצת שוחט, אתם רוצים בהרמת ידיים? חבר הכנסת אורון, אני מדבר אליך.

חגי מירום (העבודה):

ממשיכים בהצבעה אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

אלקטרונית.

נצביע על הסתייגותה של קבוצת שוחט.

הצבעה מס' 9

בעד ההסתייגות - 56

נגד - 59

נמנעים - אין

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת א' שוחט לסעיף 8(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

56 בעד, 59 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

אני עובר לגיליון נוסף של לוח התיקונים. נצביע על הסתייגותה של קבוצת אורון לסעיף 8(1), זה לא מופיע בלוח הרגיל. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 10

בעד ההסתייגות - 56

נגד - 59

נמנעים - אין

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 8(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

56 בעד, 59 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות של קבוצות אורון לא נתקבלה.

אנחנו עוברים להצבעה ידנית על סעיף 8(2) - הסתייגותו של חבר הכנסת אלול. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ר' אלול לסעיף 8(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

נצביע על הסתייגותה של קבוצת חבר הכנסת אורון. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 8(2) לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

ההסתייגות לא נתקבלה; היא הופיעה בלוח התיקונים. אני חוזר לגיליון הראשי.

נצביע על הסתייגותה של קבוצת חברת הכנסת גוז'נסקי לסעיף 8(2). מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 8(2) לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

ההסתייגות לא נתקבלה.

חבר הכנסת בני אלון, מה אתה מבקש? - מוריד. חבר הכנסת שאקי? - מוריד.

נצביע על הסתייגותו של חבר הכנסת רובינשטיין. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' רובינשטיין לסעיף 8(2) לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

ההסתייגות לא נתקבלה.

נצביע על ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת דראושה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ע' דראושה לסעיף 8(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

קבוצת חבר הכנסת אורון, הסתייגות אחרת. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 8(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אנשים לא מרימים ידיים ולא יודעים מי בעד ומי נגד.

היו"ר ד' תיכון:

להרים ידיים, רבותי.

נצביע על הסתייגותה של קבוצת חבר הכנסת דראושה. מי בעד? מי נגד?

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

את יכולה לבקש אלקטרונית.

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ע' דראושה לסעיף 8(2) לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

ההסתייגות לא נתקבלה.

אני עובר להצבעה אלקטרונית על ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת אורון. מי בעד?

מי נגד?

הצבעה מס' 11

בעד ההסתייגות - 54

נגד - 59

נמנעים - אין

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 8(2) לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בעד - 54, נגד - 59, אין נמנעים. ההסתייגות לא התקבלה.

נסים דהן - מוריד. רחבעם זאבי - מוריד.

אבי יחזקאל ואדיסו מאסלה - מי בעד, מי נגד, מי נמנע? אפשר להצביע אלקטרונית.

הצבעה מס' 12

בעד ההסתייגות - 53

נגד - 59

נמנעים - אין

ההסתייגות של חברי הכנסת א' יחזקאל וא' מאסלה לסעיף 8(2) לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בעד - 53, נגד - 59, אין נמנעים. ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת עמיר פרץ. מי בעד, מי נגד - אפשר להצביע. אלקטרונית.

הצבעה מס' 13

בעד ההסתייגות - 55

נגד - 58

נמנעים - אין

ההסתייגות של חבר הכנסת ע' פרץ לסעיף 8(2) לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בעד - 55, נגד - 58, אין נמנעים. ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגות של חבר הכנסת פינס=פז ושלמה בן=עמי. מי בעד, מי נגד - אפשר להצביע.

הצבעה מס' 14

בעד ההסתייגות - 54

נגד - 59

נמנעים - אין

ההסתייגות של חברי הכנסת א' פינס=פז וש' בן=עמי לסעיף 8(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 54, נגד - 59, אין נמנעים. ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת סאלח טריף; מי בעד, מי נגד - אפשר להצביע.

הצבעה מס' 15

בעד ההסתייגות - 55

נגד - 57

נמנעים - אין

ההסתייגות של חבר הכנסת ס' טריף לסעיף 8(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 55, נגד - 57, אין נמנעים. ההסתייגות לא התקבלה.

אני עובר להסתייגות של קבוצת שוחט. מי בעד, מי נגד, מי נמנע? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 16

בעד ההסתייגות - 56

נגד - 59

נמנעים - אין

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת א' שוחט לסעיף 8(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד 56, נגד - 59, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

לסעיף 8(3) הסתייגות של חבר הכנסת אורון וחבריו; מי בעד, מי נגד - אפשר להצביע.

הצבעה מס' 17

בעד ההסתייגות - 55
נגד - 59
נמנעים - אין
ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 8(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 55, נגד - 59, אין נמנעים. ההסתייגות לא התקבלה.

לפני שאני עובר להצבעה בקריאה שנייה על כל הפרק - - -

קריאה:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

עוד הסתייגות לאורון? באיזה נייר? יש עוד הסתייגות לאורון. אני עובד על חמישה ניירות, רבותי.

זה מקטע אחר. רבותי, אני רוצה להזכיר, שמצביעים על סעיף 8(2) המתוקן,

דהיינו בתוך הסעיף תוקן סעיף 14(ה) בעמוד 13. רבותי, שימו לב, יש כאן נוסח חדש שאנחנו מצביעים עליו, לאלה שלא זוכרים.

אנחנו עוברים להצביע על כל הפרק על=פי נוסח הוועדה, פרק המוניות, פרק ד';
בעד נוסח הוועדה, נגד, נמנע. בבקשה.

הצבעה מס' 18

בעד סעיף 8, כהצעת הוועדה - 66
נגד - 43
נמנעים - 3
פרק סעיף 8, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 66, נגד - 43, שלושה נמנעים. רבותי, נוסח הוועדה לפרק ד' - מוניות, אושר בקריאה שנייה.

הסתיימו ההצבעות לזה היום. חבר הכנסת רמון ממשיך בהסתייגויות על אף העובדה שהוא עייף. מחר ב=09:30 תתחדשנה ההצבעות.

ביטוח בריאות ממלכתי, זה שם הפרק. אדוני שר הבריאות, אולי תשב כאן? איפה הוא, ברח.

חיים רמון (העבודה):

דיברנו על הבריאות. כל הזמן דיברנו על הבריאות.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת בניזרי, הואל לשבת. חבר הכנסת בן=צור. חבר הכנסת בני אלון.

רבותי, אנחנו מחדשים את הדיון. פרק ה' - רבע שעה, עד השעה 15:00.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש - - -

היו"ר ד' תיכון:

סוף כל סוף התעוררת, אדוני שר המדע. שר המדע שאג. אדוני שר המדע, פתאום התעוררת; פתאום שאגת. מעניין.

שר המדע מ' איתן:

- - -

קריאה:

מה עם - - -

חיים רמון (העבודה):

על=פי חוק היה צריך להניח. היושב=ראש היה עושה לנו את המוות בהיותו חבר הכנסת.

שר המדע מ' איתן:

- - -

חיים רמון (העבודה):

הכול הונח על=פי חוק. חבר הכנסת תיכון הזכיר לך שהוא הניח. אחרי לחץ מתון, אבל הוא הניח.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אני משתדל, אדוני היושב=ראש, אבל תן לרוחות להירגע בכל זאת, אחרי - - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בן=צור, בוא תחליף אותי אז תהיה בשקט. אני מבין שאתה לא תירגע עד שאני אעלה אותך לכאן.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

ב=17:00, אבל אל תפריע עכשיו. בבקשה. חבר הכנסת הירשזון. חבר הכנסת בן=מנחם.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני באמת רוצה לברך את הקואליציה - - -

היו"ר ד' תיכון:

אני צריך לקזז מחר את סגן שר הבינוי והשיכון, כי יש לו חתונה. עם מי מקזזים

אותו, אני לא מבין?

חיים רמון (העבודה):

עם מישהו מהאופוזיציה.

היו"ר ד' תיכון:

מישהו מהאופוזיציה או מישהו מהקואליציה?

חיים רמון (העבודה):

לא, לא, רק עם מישהו מהאופוזיציה. אנחנו לא מסכימים.

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני באמת רוצה לברך את הקואליציה, שאחרי לילה לבן, עם מגעים אינטנסיביים, הצליחה להשיג רוב - - -

היו"ר ד' תיכון:

קודם כול תברך את מאיר שטרית.

חיים רמון (העבודה):

אני מברך את הקואליציה - - -

היו"ר ד' תיכון:

יש לו בר=מצווה היום.

חיים רמון (העבודה):

בסוף דברי אני אברך.

יעל דיין (העבודה):

- - -

חיים רמון (העבודה):

המגעים האינטנסיביים בלילה היו די עקרים בחלק גדול מן המקרים, והניבו תוצאות לא מי=יודע=מה. לאחר כל המאמצים הללו, אם הקואליציה מצליחה, בעור שיניה, לנצח על חודם של שניים=שלושה קולות, כאשר סך הכול לקואליציה יש יתרון מובנה של 16 חברי כנסת, באמת אני רוצה לברך אותה על ההישג. יחסית למה שהיה בימים האחרונים - זה, בכלל, הישג גדול.

אבל, כל יום נפתח עם הסקנדל שלו. עלה לכאן שר האוצר, יושב מולו ראש הממשלה, עומד כאן על הדוכן שר האוצר ואומר - לא נחתמו שום הסכמים. אם היה ראש הממשלה - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא נחתמו שום הסכמים עם האוצר.

חיים רמון (העבודה):

אדוני, אין דבר כזה. הוא שר האוצר, כל הסכם שנחתם בענייני אוצר, הוא צריך לדעת. זה עוד יותר חמור.

חבר הכנסת בן=אליעזר, אנא ממך.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שבח וייס, אתה מפריע לדובר.

חיים רמון (העבודה):

יושב מולו ראש הממשלה, מסתכל לו בעיניים, ולא אומר לו - אדוני שר האוצר, במחילה מכבודך, יכול להיות שמפאת עייפות, יכול להיות ששכחתי, יכול להיות שלא הספקתי, הוא לא מוציא הגה ונותן לו להתבזות כאחד הריקים.

איש מכובד שר האוצר, איך אמר קרוב - זה כבר לא דן מרידור, שראש הממשלה היה מבזה אותו בכוונה, היה נהנה מכל רגע שהיה יכול להוכיח שהוא איננו שר אוצר לטעמו, אבל זה כבר שר אוצר לטעמו, לעניינו, הוא אוהב אותו, הוא מתייעץ אתו, הוא מחשיב אותו, ותראו איך הוא הופך אותו לאיש מבוזה, לעיני כל הציבור.

במה דברים אמורים? אני מחזיק בידי הודעה של מולדת. מולדת - תנועת נאמני ארץ=ישראל, 30 בדצמבר. ואיך נפתחת ההודעה לעיתונות? ואני, אין לי ספק באמיתותה של ההודעה הזאת. אני גם שאלתי, וגם ראש הממשלה לא הכחיש. כתוב כך: "להלן פרטי ההסכם בין ראש הממשלה לסיעת מולדת". אני באתי הבוקר, פתאום ראיתי את חבר הכנסת בני אלון מצביע עם הממשלה. אמרתי - מה קרה פה?

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

שומו שמים.

חיים רמון (העבודה):

לא, לא. מה קרה? פתאום נאמני ארץ=ישראל הפקירו את ארץ=ישראל? כי הם אמרו בכלל שהעניין אידיאולוגי ושהם נגד הפעימה והם נגד הכול. פתאום. אמרתי - יש דברים בגו.

ובאמת, בתוך זמן קצר התברר שהיה הסכם. ההסכם הוא לא איזה הסכם שאין בו כסף, כי היה הסכם עם מודי זנדברג. אני לא מלין עליו. עם חבר הכנסת מודי זנדברג היה הסכם, שחבר הכנסת שטרית יפקיר את משרתו לטובת צומת, זה בסדר.

אליעזר זנדברג (הליכוד=גשר=צומת):

לא מודי זנדברג. צומת.

חיים רמון (העבודה):

צומת, סליחה. מודי זנדברג, בהיותו יושב=ראש סיעת צומת.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא מאמין שהיה הסכם כזה.

חיים רמון (העבודה):

אם אדוני ירשה לי לרדת מהדוכן, אני מביא את זה.

היו"ר ד' תיכון:

שיביאו לכאן, אני רוצה לראות. שב, שב, הנה הוא מביא.

דוד צוקר (מרצ):

אני אוסיף בדרכי הנה, שהוא ייחתם היום, על=פי דבריו של חבר הכנסת זאבי.

חיים רמון (העבודה):

לא, לא זה. יש הסכם, אדוני, מייד אני מביא לך.

היו"ר ד' תיכון:

בכל זאת, זה גם נוגע לי בדרך כלשהי. בטח עניין הסגנים גם שייך לנשיאות.

חיים רמון (העבודה):

כתוב, אדוני, על=פי הסכם זה - לכבוד יושב=ראש מפלגת צומת, השר רפאל איתן, ולכבוד יושב=ראש סיעת צומת, חבר הכנסת אליעזר מודי זנדברג". שם כתוב, בין היתר: "על=פי הסכם מיום 12 במרס 1996, זכאית צומת לנציג אשר ישמש כסגן יושב=ראש הכנסת, בנוסף לנציג הממלא תפקיד זה היום". החתומים מטה הם: בנימין נתניהו, ראש ממשלת ישראל ויושב=ראש הליכוד, וחבר הכנסת מאיר שטרית, יושב=ראש סיעת הליכוד.

ואומרים כך - "במידה שלא התמנה נציג צומת לתפקיד זה עד המועד המוזכר לעיל, יתפטר חבר הכנסת מאיר שטרית מכהונתו כסגן יושב=ראש הכנסת, והממשלה, הקואליציה ומפלגת הליכוד יפעלו באופן מיידי למינויו של נציג צומת הנוסף לתפקיד במקומו".

אני רואה ששר המשפטים המום.

שר המשפטים צ' הנגבי:

טוב מאוד, אני שמח.

חיים רמון (העבודה):

טוב מאוד, לכן אין לי טענה.

היו"ר ד' תיכון:

תן לי את זה.

קריאות:

- - -

חיים רמון (העבודה):

אני רואה שיושב=ראש הכנסת מופתע.

קריאה:

זה לפי ההסכם.

חיים רמון (העבודה):

אין לי טענה. זה לא עולה כסף. זה מותר, על זה אין לי טענה.

שבח וייס (העבודה):

זה עולה כסף. זה תוספת 200 שקל בחודש.

קריאות:

- - -

חיים רמון (העבודה):

אבל מכיוון ששר האוצר לא יודע - - -

קריאות:

- - -

חיים רמון (העבודה):

לא, לא. אין לי עניין בהסכם הזה.

אדוני היושב=ראש, כל הקטע עם ההסכם הזה זה לא על חשבון זמני, זה על חשבון זמנו של יושב=ראש הכנסת, כי הוא ביקש את זה.

היו"ר ד' תיכון:

כן, כן, בסדר. אפשר לחשוב שאני קיפחתי אותך אי=פעם.

חיים רמון (העבודה):

חס וחלילה, אף פעם לא התלוננתי.

היו"ר ד' תיכון:

רק את חבר הכנסת שחל.

חיים רמון (העבודה):

אבל, פרטי ההסכם בין ראש הממשלה לסיעת מולדת - שם זה כבר עולה הרבה מאוד כסף. הנייר הזה שווה 60 מיליון שקל בערך, אני תיכף אפרט את הסעיפים, כולם כמובן בהתנחלויות, בסדרי עדיפויות שבהם לא היה לממשלה הזאת 2 מיליוני שקל ל"גיבור", יש לה 60 מיליון שקל - הכול להתנחלויות.

שר האוצר, מכיוון שהוא לא יודע, וראש הממשלה לא טרח לעדכן אותו, אני מעל הדוכן אעדכן את שר האוצר, שידע מה הוא הולך לשלם. אני חושב, שאם שר האוצר היה נאמן לדבריו ולתדמית שהוא רצה ליצור, לדעתי באותו רגע שהעניין הזה הגיע לידיעתו, הוא היה צריך לקום ולהתפטר; באותה שנייה. אבל נראה שהוא כבר איבד את כל כבודו, זה כבר לא משנה, וזה עוד אחד מן הביזיונות שהוא צריך לספוג, והוא סופג, והפעם הוא ספג את זה לנוכח פני האומה, ישר בפנים - ירק לו ראש הממשלה ישר בפנים יריקה של 60 מיליון שקל.

ומה כתוב פה, בסעיף חמור מאוד? אדוני היושב=ראש, אני מאוד מבקש שתאזין לסעיף הזה.

היו"ר ד' תיכון:

כן, יש לי אבל הצעה למקור. אני רוצה להתייעץ אתך, אולי תעזור לי.

חיים רמון (העבודה):

אני אגיע למקור.

היו"ר ד' תיכון:

אני רוצה למצוא מקור.

חיים רמון (העבודה):

אני רק אסיים את זה. תקשיב, אדוני היושב=ראש - יוקצבו 30 מיליון שקל לשיקום שכונות, בנייה כפרית. אדוני היושב=ראש, אני צריך את חוות דעתך, ממש חשובה לי חוות דעתך בעניין הזה, כי אתה מנוסה.

היו"ר ד' תיכון:

כן, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

יוקצבו 30 מיליון שקל לשיקום שכונות, בנייה כפרית, מענק הבירה, מענק להתיישבות צעירה - עד כאן בסדר. כל זה, תקשיב טוב, אדוני היושב=ראש, לפי המלצות סיעת מולדת.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

חיים רמון (העבודה):

שמעת דבר כזה? חוזרים לימי הייחודיים. מה היו הייחודיים?

היו"ר ד' תיכון:

אבל זה לא חוקי.

חיים רמון (העבודה):

כל זה מה שרציתי לשמוע, אדוני היושב=ראש. אם אני הייתי אומר שזה לא חוקי, אני מהאופוזיציה, אני חשוד, אבל, אדוני יושב=ראש הכנסת הוא איש מנוסה, הוא מכיר את ועדת הכספים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

על זה חתום איש מה - - - הודעה לעיתונות.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, תגיד לי אתה ככה ביושר. אל תענה, אבל אני אראה לפי הבעת פניך.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני אענה.

חיים רמון (העבודה):

כשאתה תצטרך להאמין לחבר הכנסת זאבי או לראש הממשלה, למי תאמין?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה לא רלוונטי.

דוד צוקר (מרצ):

תשובה טובה.

חיים רמון (העבודה):

לא רלוונטי - בסדר. בעיני זה רלוונטי. תשובה טובה, חבר הכנסת ריבלין. אם תמשיך, אני אצטט אותך.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני לא אמרתי שום דבר. אמרתי שראש הממשלה, לפעמים יש לי רושם - - -

חיים רמון (העבודה):

שהוא משקר לעצמו. מאה אחוז, אז הפעם הוא שיקר.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

חיים רמון (העבודה):

לא, לא. לא כמו ראש הממשלה, ודאי, אתה אמרת כמו ראש הממשלה. הוא ייחודי בעניין הזה.

אדוני, האם אתה מעלה על דעתך שחבר הכנסת זאבי יוציא הודעה לעיתונות שיש בה שקר כל כך גס?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא שקר. זו פרשנות.

חיים רמון (העבודה):

פרשנות כל כך לא סבירה?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

יכול להיות - - -

חיים רמון (העבודה):

ודאי. ישבו האנשים, אמר להם - - - הרי מה אכפת לחבר הכנסת זאבי? הרי 30 מיליון שקל ילכו לשיקום שכונות, יותר מ=30 מיליון. אם היה אומר - 30 מיליון תוספת, אין בעיה, אבל זה לשיקום שכונות מסוימות ולבנייה כפרית מסוימת, שתישא חן בעיני מולדת, וכאן, איך אמר יושב=ראש הכנסת? - ואני ידעתי שהוא אדם הגון, הוא יגיד ישר - הסכם לא חוקי. הסכם שהוא לא חוקי, וזו מטרת ההסכם.

עכשיו, מכיוון שאולי יתעוררו, חבר הכנסת ריבלין, ויבינו שהוא לא חוקי, ינסו לכסות עליו, אבל השקר - - - אני משוכנע שזה מה שנאמר בלילה.

היו"ר ד' תיכון:

אפשר להפוך אותו לחוקי על=ידי פרסום כללים בעיתון הרשמי.

חיים רמון (העבודה):

ברגע שזה כללים, כבר סיעת מולדת לא רלוונטית, אז מה אכפת לה?

היו"ר ד' תיכון:

שתקום על=פי היועץ המשפטי לממשלה.

חיים רמון (העבודה):

היועץ המשפטי לממשלה לא יכול לכתוב דבר כזה, שיש קריטריונים. ולכן אין סיכוי שייכתב דבר כזה, כי זה חזרה לימים האפלים של הייחודיים.

היו"ר ד' תיכון:

כמו עם קופת=חולים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה בלתי אפשרי.

חיים רמון (העבודה):

אתה יודע שזה בלתי אפשרי, יושב=ראש הכנסת יודע. אבל שוב, אחר כך שואלים למה אף אחד לא מאמין לראש הממשלה. ישב בלילה וכבר מכר שקרים לסיעת מולדת, והם קנו אותם. אני שואל, איך יכול אדם אינטליגנטי לקנות שקרים כאלה? - כי הוא רוצה לקנות. אם הוא לא היה רוצה לקנות את מה שמכרו לו, הוא לא היה קונה.

היו"ר ד' תיכון:

אפשר לשאול אותך שאלה?

חיים רמון (העבודה):

כן, עכשיו אפשר.

היו"ר ד' תיכון:

תשמע, אני רוצה לשאול אותך, הרי אתה בן=אדם ישר. בהסכם הקיבוצים מופיע סעיף - תקן אותי, חבר הכנסת זוילי, אתה בוודאי מומחה גדול ממני לענייני ההסכם ההוא - נאמר שם, שהקיבוצים יעבירו מניות בשיעור של 25% לרשות הממשלה. בטח זה לא נעשה, נכון?

נסים זוילי (העבודה):

כי לא ניתן למכור את "תנובה".

היו"ר ד' תיכון:

לא נעשה. אני לא יודע למה הממשלה לא תובעת, בטח אין שם מישהו שזוכר שיש סעיף כזה.

נסים זוילי (העבודה):

יכול להיות שהתוכנית היתה למכור.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, אז מה, באו בידיים לא נקיות וחתמו על ההסכם? לוקחים את ה=25% - כמה שווה היום "תנובה"? 2 מיליארדים? 3 מיליארדים? 4 מיליארדים? מוכרים אותה מייד ל"שטראוס", נניח ל"שטראוס" - -

נסים זוילי (העבודה):

רעיון לא רע.

היו"ר ד' תיכון:

- - או ל"אסם" ועושים כסף.

נסים זוילי (העבודה):

ל"נסטלה".

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש לא הולך לקבל דמי תיווך? לטובת הכנסת, אני מקווה.

היו"ר ד' תיכון:

זה רעיון.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, מה אתה מדבר, אני בקואליציה? תציע בממשלה - - -

היו"ר ד' תיכון:

לא, אני רק שואל אותך מה דעתך על מקור מימון.

חיים רמון (העבודה):

מקור מצוין.

היו"ר ד' תיכון:

אבל חבר הכנסת זוילי אומר, שזה בלתי אפשרי, חוקית.

נסים זוילי (העבודה):

לא חוקי לפי תקנונה. זה לא ניתן.

היו"ר ד' תיכון:

לפי תקנון "תנובה" זה בלתי אפשרי.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, מקור טוב מאוד שהממשלה תציע. יש הסכם, צריך לקיים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, נדמה לי שהממשלה פחדה, היא פחדה שתצטרך לשלם 25% מהחובות.

חיים רמון (העבודה):

יכול להיות, יכול להיות.

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא. "תנובה" היא עסק.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

תעשה על זה שאילתא.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני יכול לשבת ולמצוא הרבה מקורות, אבל אני אומר, מדברים עכשיו על כך, שיושב שר אוצר - ראה, המרחק בין ראש הממשלה לבין שר האוצר הוא אולי מטר וחצי. תיגש אליו, תגיד לו: חתמתי על הסכם - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

יש גשר ביניהם.

חיים רמון (העבודה):

הגשר שיש ביניהם רעוע יותר מגשר המכבייה. הוא רק יתחיל לצעוד עליו, הוא יתרסק.

הוא יושב, תיגש אליו, תגיד לו; למה אתה שולח אותו להופיע כך?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

תגיד לי, מישהו חתום על זה?

חיים רמון (העבודה):

מה זה, יש הסכם בין ראש הממשלה לבין סיעת מולדת.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

מישהו חתום?

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת גדעון עזרא, באמת.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

כשגנדי מוציא נייר הוא חותם עליו, ביבי צריך גם לחתום.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת גדעון עזרא, למה אתה מגן על מה שלא צריך? ראש הממשלה סיכם, גם אם

לא חתם, אבל סיכם הסכם שמנסחים אותו עכשיו משפטית, אין ויכוח על כך. יש בהסכם 20 מיליון-הזה, חוץ מ=30 מיליון הש"ח הלא=חוקיים, עוד כ=20 מיליון ש"ח, לפחות, 30 ש"ח, זה 60 מיליון ש"ח. בסדרי מינהל ושלטון תקינים הוא לא צריך לעדכן את שר האוצר? הוא לא צריך להגיד לו? תאמין לי, אם שר האוצר היה עולה כאן ואומר: רבותי, 50 מיליון שקל. לא מכובד?-בלילה סוכם, עוד לא נחתם, הסכם עם מולדת, על אותם 60

נסים זוילי (העבודה):

אתה מוכרח להודות שהמחיר זול. 30 מיליון שקל זה לא הרבה.

חיים רמון (העבודה):

לא, לא. 30 מיליון הם הרבה כסף. תעשה חשבון, חבר הכנסת זוילי, 30 מיליון שקל בערך לחבר כנסת כפול 68 חברי קואליציה - - -

נסים זוילי (העבודה):

הליכוד תומך בו.

חיים רמון (העבודה):

איזה תומך בו, אני אעשה הנחה, אעשה 30.

נסים זוילי (העבודה):

תאמין לי שזה ההסכם הכי זול שהוא עשה.

חיים רמון (העבודה):

גם בהסכם הכי זול, נניח ל=30 חברי כנסת - כי קראתי בעיתונים ש=30 חברי כנסת לא רוצים להצביע. יצאנו כמעט במיליארד. והוא אמר, שאפילו אם נחרוג באגורה מהתקציב הוא יתפטר, הוא לא יהיה שם.

היו"ר ד' תיכון:

תסיים. חבר הכנסת רמון, חבר הכנסת שחל וחבר הכנסת שבח וייס ממתינים.

שבח וייס (העבודה):

אנחנו רגילים שעשר דקות הופכות לשעתיים.

היו"ר ד' תיכון:

הרי לי לא אכפת מי מדבר.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני צריך לעלות למעלה.

חיים רמון (העבודה):

אני רוצה שהציבור ידע שיש עוד סעיף חשוב מאוד - איך מדינת ישראל, ממשלת ישראל הזאת עומדת להפלות לרעה את תושבי עיירות הפיתוח והשכונות לעומת יישובים מסוימים. תשמעו איזה יישובים: מעלה=אפרים, קריית=ארבע, נצרים, כפר=דרום ומורג. שם בלבד יינתנו הלוואות מקום בשיעור של 100,000 ש"ח, שמחציתן מענק. כלומר, מי שרוצה ללכת ולגור בקריית=שמונה או בבית=שאן ובאופקים, הוא לא יקבל את זה, הוא אזרח סוג ב'. אבל מי שילך וירצה להיות ביישובי מולדת - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה לא נכון שהוא אזרח סוג ב', אתה קצת מפריז.

חיים רמון (העבודה):

יש אפליה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

העדפה ליישובי ארץ=ישראל.

חיים רמון (העבודה):

מאה אחוז, הם לא סוג ב' אלא יש סוג א' פלוס.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

נכון.

חיים רמון (העבודה):

בבקשה. איך אני הולך לקראתך? סוג א' פלוס. למה? למה הם לא שווים? אין יישוב ארץ=ישראל באופקים? אין יישוב ארץ=ישראל באביבים? אין יישוב ארץ=ישראל בקריית=שמונה? אין יישוב ארץ ישראל בדימונה? מורג זה יישוב ארץ=ישראל יותר מדימונה?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

למה העדפת את הקיבוצים?

חיים רמון (העבודה):

אני לא מעדיף.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

למה העדפת את הקיבוצים?

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת גדעון עזרא, אתה בא ואומר - נכון, אני רק רוצה שתגידו, שאצלכם, בממשלה הזאת, בסדר העדיפויות הזה, מורג לפני קריית=שמונה. זה בסדר, רק תגידו, שנצרים לפני בית=שאן; רק תגידו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה לא נכון.

חיים רמון (העבודה):

שכפר=דרום לפני דימונה, זה מה שכתוב פה.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

זה לא נכון. זה נכון לגבי מעלה=אפרים.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת גדעון עזרא, זה מה שכתוב פה. כתוב פה שהם עדיפים על אלה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

כתוב פה, שאם תיתן למורג ולנצרים, הם יהיו חזקים.

חיים רמון (העבודה):

מאה אחוז. מה שאתה אומר הוא, שצריך לחזק את מי שבא למורג ולכפר=דרום יותר מאשר את מי שבא לדימונה, זה הכול. שבן דימונה יקבל פחות מבן מורג, או בן כפר=דרום או בן נצרים, שנמצאים בלב אוכלוסייה - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

על מה אתה מדבר?

היו"ר ד' תיכון:

לסיים.

חיים רמון (העבודה):

אני מסיים. ולכן, יש כאן הודעה בכתב של ממשלת ישראל, שחור על גבי לבן - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

זה לא הסכם.

חיים רמון (העבודה):

דרך אגב, ההסכם הזה יונח על שולחן חברי הכנסת. אני מקווה שתצטרך להתנצל, כי יש הסכם שההסכם הזה יונח.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אתה יודע מה הוא הסכם, אתה משפטן. זה הסכם?

חיים רמון (העבודה):

ודאי שזה הסכם. בתור משפטן אני אומר לך, שהסכם בעל=פה הוא גם הסכם. נמצא כאן חבר הכנסת רובי ריבלין, וההסכם הזה יהיה גם בכתב, ועל סמך ההסכם הזה כבר הצביעו הבוקר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, אחר כך הוא יעשה לך סנקציות.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת רמון, בשנת 1920 היישוב - אדוני היושב=ראש, רק הערה אחת - ב=1920 חשב היישוב, שתל=חי קודם לראש=פינה, שתל=חי קודם לנתניה - - -

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני צריך לעלות למעלה.

חיים רמון (העבודה):

אני כבר מסיים. חבר הכנסת רובי ריבלין, מותר לממשלה - - -

היו"ר ד' תיכון:

הוא כבר מסיים. תראה איך הוא נוזף בי, ובצדק.

חיים רמון (העבודה):

כל מה שאני רוצה זה להודות. מותר לממשלה להגיד, שהיא מעדיפה את נצרים על דימונה. מותר לה, זה סדר עדיפויות. שתגיד את זה, שלא תכסה על זה. כשאנחנו באים ואומרים שהממשלה הזאת מעדיפה את ההתנחלויות על ערי הפיתוח, אתם מתקוממים, אתם קמים, אתם צועקים. היום יש הוכחה לכך, שחור על גבי לבן, ואתה גם נותן לזה הסבר אידיאולוגי. אין לי ויכוח. מותר לה, אם היא נבחרה והיא חושבת שזאת חובתה, אבל שתגיד, ואל תכסו את האמת. שכל תושבי עיירות הפיתוח ידעו את זה, שהשכונות ידעו את זה, שאתם בהכרה מעדיפים את מורג ונצרים וקריית=ארבע על פני כפר=שלם ועל פני דימונה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שבח וייס, ואחריו - חבר הכנסת משה שחל.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הכול בפרופורציה.

חיים רמון (העבודה):

אני לא אמרתי "מעדיפים הרבה".

שבח וייס (העבודה):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

כשאתה תהיה היושב=ראש, תיקח ממנו בחזרה.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

שבח וייס (העבודה):

חבר הכנסת רמון, מעניין. אני פשוט ממהר לישיבה והוא יוכל להמשיך אחר כך.

משה שחל (העבודה):

- - - בגלל משך הזמן של דבריו של חבר הכנסת חיים רמון, שהוא ישב ויקשיב לדבריו של חבר הכנסת - - -

שבח וייס (העבודה):

אין סיכוי כזה. משה, בחייך.

חיים רמון (העבודה):

- - - יוצא לי להקשיב. יש לי ועדת חוץ וביטחון.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, לפני שעלה, פיהק בצורה כזאת, ששקלתי אם לתת לאדם במצב גופני כזה לדבר.

שבח וייס (העבודה):

אני מאחל לכולנו מצב כזה.

משה שחל (העבודה):

גם בשינה שלו הוא מדבר.

שבח וייס (העבודה):

כולנו חוזרים ואומרים דברים.

היו"ר ד' תיכון:

למה? הוא לא חוזר. הוא דיבר עכשיו על ההסכמים.

שבח וייס (העבודה):

לא כולנו, חלקנו. מהרגע הראשון, כך גם בשנה שעברה וכך גם בשנה הבאה, לא התפעמתי לאלפית שנייה מהניצחונות הקטנים שהיו לנו באופוזיציה, משום שהשותפות של הקואליציה, חיים רמון, מפעילות סחטנות במקביל, סימולטנית. כבר היו לי עשרה נאומים, ואני חוזר על זה כבר בפעם השלישית. יש לי כלפיהן יותר בוז מאשר כלפי גרעין הליכוד עם הממשלה, ולא אכפת לי. כל התקוות שאנחנו נפורר את הקואליציה - זה דבק נגרים. אני חוזר בפעם השלישית על אותם דברים. הם סוחטים פעמיים - פעם אחת את הגלעין העיקרי בממשלה, את מפלגתך, ופעם שנייה אותנו. אנחנו נותנים להם רשתות ביטחון.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אנחנו נותנים להן לעשות את זה. פעם אתם ופעם אנחנו.

שבח וייס (העבודה):

אני עוד אדבר על זה. רשתות ביטחון, בחיוך חמצמץ. הסיעה שלנו אימצה באהבה את מולדת ומרצ אימצה את מולדת. נתנו לנו אשליונת, אבל לא לי. אני חוזר בפעם השלישית על אותו נאום. אחרי ההסתייגות הראשונה שלנו שהתקבלה - - -

היו"ר ד' תיכון:

זאת היתה הסתייגות של מולדת.

שבח וייס (העבודה):

יש פה תמימות מדהימה כזאת, יש פה מחול כזה, מינואט - סחיטה פה, סחיטה פה, סחיטה פה, סחיטה פה ובסוף, השותפות האלה - ישראל בעלייה והדרך השלישית, שהיא מין תופעת טבע, היא תעתוע, ומולדת, שאתה יש לי ויכוח אידיאולוגי, ואגב, היא לא חייבת לנו שום דבר - עושות צחוק מכם וצחוק מאתנו. בסוף הצחוקים אתם מרוויחים כי אתם שלטון.

היו"ר ד' תיכון:

כך היה תמיד. תמיד היה. בהבדל, שהפעם אתה רואה זאת ובפעמים הקודמות עשה זאת רמון בעצמו. הוא היה הקונה והמוכר הראשי.

שבח וייס (העבודה):

אני לא מדבר על עצם הקנייה והמכירה, על זה כבר אמרת דברים, אני מסכים אתך וגם אני אמרתי את זה. הבעיה היא הטכניקה.

משה שחל (העבודה):

אני הייתי השר המקשר למשך תקופה ארוכה יותר מאשר חיים רמון. לא הסכמתי ויצחק לא הסכים, לא לקנות ולא למכור.

שבח וייס (העבודה):

חבר הכנסת שחל, בוא נהיה אמיתיים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שחל, מסתבר שהיית חבר בממשלות אחרות. אני אומר לך שבתקציב 1989 ובתקציב 1990 חבר הכנסת חיים רמון היה הכוכב. הוא היה חבר כנסת, ומעמדה של ראש הסיעה הוא ניהל את כל העסקים עם כל הסיעות. קנה ומכר בוועדת הכספים, הוא היה מנצח וירטואוז, כולם רצו לשמוע מה אומר חיים רמון. רק חיים רמון.

שבח וייס (העבודה):

הוא כוכב קבוע.

היו"ר ד' תיכון:

אתה יודע מי היה אז שר האוצר? אתה בוודאי זוכר. אתה יודע מי היה סגן שר

האוצר? אתה בוודאי זוכר. אבל חיים רמון עשה את הכול.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני, שר האוצר היה שמעון פרס וסגן שר האוצר היה יוסי ביילין. אתה זוכר, אבל הציבור לא זוכר.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב=ראש, בעוד רבע שעה יש לנו בחירות היסטוריות. אנחנו בוחרים ראש סיעה.

היו"ר ד' תיכון:

מי יזכה? מי יזכה?

שבח וייס (העבודה):

אני יושב=ראש ועדת הבחירות. אני לא יודע ואני אפילו לא יכול להביע עמדה.

היו"ר ד' תיכון:

זאת הדרמה הבאה של היום.

שבח וייס (העבודה):

זאת דרמה של שלושה ימים. קול דרמה יישמע, כמו שנאמר בתנ"ך. אני רוצה שזה ייכנס לפרוטוקול הכנסת - לתוצאות בחירות יש מחיר, ואנחנו הפסדנו את הבחירות.

היו"ר ד' תיכון:

זה מה שרצה העם.

שבח וייס (העבודה):

בין היתר, בשל בטלנותנו. בין היתר. ובשל הבלופים של הצד השני, צירוף כזה. גם בשל הכוח העממי של הצד השני והניתוק שלנו מחלק מהעם. אלה הם הצירופים. זהו, זה נתון, וצריך סבלנות, כדי שביום הבחירות ננצח, ולא להתפתות בכל פעם עם כל המתעתעים האלה.

יש פה ציניות מהממת, וזה חלק מהעניין. אני רוצה לפנות אל אותו ציבור שצופה בנו, ואני אומר פה דבר שהוא גם בבחינת ביקורת עצמית קצת: תשפטו אתם את הסיפור הזה. אני אומר לסיעתי ולסיעות האופוזיציה: אין סיבה להאמין לאף מתעתע כאן. עושים חגיגות, מתראיינים בבוקר, בערב ובצהריים, והסוף ברור. הקואליציה הזאת דבוקה בחישוקי ברזל ובדבק נגרים, ויש בתוכה קרבה אידיאולוגית הרבה יותר גדולה ממה שאנחנו חושבים. זה הסיפור האמיתי. אני מודה לכם מאוד.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לחבר הכנסת שבח וייס שקיצר ואפשר, אני לא יודע למי, לדבר.

דוד צוקר (מרצ):

מה הוא סדר הדוברים?

היו"ר ד' תיכון:

זוילי, שמחון, מאיר שטרית, שאול עמור; הליכוד לא קיים.

דוד צוקר (מרצ):

גם העבודה הולכת להצביע.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא יודע, זוילי היה כאן. עוזי לנדאו, נעמי בלומנטל, צבי ויינברג, חיים דיין, ראובן ריבלין וזאב בוים.

דוד צוקר (מרצ):

אתם תדברו?

היו"ר ד' תיכון:

איך לא?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

תלוי מה יאמר שחל.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני, חוק=יסוד: הממשלה, סעיף 17(א), בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני רוצה רק להעיר הערה מוקדמת, כי במהומות שמתרחשות בעולם אי=אפשר לחזור לדברי תורה, כפי שהיה נהוג פעם. אני רוצה לומר, שבקביעה כי בחוק=יסוד: הממשלה הקודם היה שוני בנוסח, שחייב את הנחת ההסכמים בנוגע לתקציב, הדברים אינם מדויקים, בכל הכבוד. בחוק הקודם, בעמוד 22 בחוברת שאתה מחזיק, הסעיף הרלוונטי הוא 13(ב). גם שם הנוסח דומה, כמעט זהה לנוסח של סעיף 17 בחוק החדש. כשמדובר על הסכם בכתב, הכוונה היא אך ורק בנוגע לכינונה של הממשלה או בקשר להבעת אי=אמון בה.

אמרתי לחברי שאין חובה להניח הסכמים הנוגעים לתקציב. חבר הכנסת דדי צוקר, שהיה בין המחוקקים שיזמו את חוק הבחירה הישירה - כמו כל התקלות האחרות בחוק הזה,

גם זאת תקלה בשני מובנים, מבחינה משפטית.

א. מדוע הסכם בכתב? על=פי חוק החוזים הישראלי, הסכם בישראל הוא גם בעל=פה. אין ספק, לפי רמת הדיונים והמשא=ומתן - אם אפשר לקרוא משא=ומתן לתגרנות, שלצערי הרב אנחנו עדים לה בהקשר של התקציבים בשנים האחרונות - מלה בעל=פה חשובה יותר. זה שבמקרה הקונקרטי אין מאמינים לביבי נתניהו באופן אישי - האמינו לי שגם בכתב זה לא משנה.

חבר הכנסת ריבלין, דקה. אני אספר לך מקרה שהיה. פעם עסקתי בהסכמים קואליציוניים באזור חיפה. לפני חוק הבחירה הישירה של ראשי ערים, היה בטירת הכרמל מצב שנציג המפד"ל היה בו לשון המאזניים. פעם אחת החלטתי שנציג מפא"י ייבחר. הלכתי והחתמתי אותו בבית=כנסת, בנוכחות עדים, והכול היה טוב ויפה. למחרת בבוקר הייתי משוכנע שהניצחון שלנו, ואני פותח את העיתון ורואה שההיפך - איש הליכוד עשה הסכם עם אותו אדם שחתם אתנו על ההסכם. באתי אליו ואמרתי לו: רבי יהודי, איך זה יכול להיות? הרי חתמת חתימה בנוכחות עדים. הוא אמר: בוא ואספר לך סיפור. אתה מכיר את סניף הדואר בטירת הכרמל? אמרתי לו: כן. הוא אמר: כשאתה נכנס פנימה אתה קונה שטר. כשהשטר ריק הוא עולה 10 לירות. ברגע שאני חותם עליו, הוא לא שווה שום דבר. בדיוק אותו דבר עם ביבי נתניהו - ברגע שהוא חותם עליו, הוא לא שווה שום דבר. מה זה משנה?

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

הוא בטח היה ממוצא עירקי. זה מתאים - - -

<u>משה שחל (העבודה):</u>

הוא דווקא היה פרסי.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

- - -

משה שחל (העבודה):

הוא בא ואמר את הדברים. אני אומר לכם: על מה אתם בכלל מלינים? על דבר נלעג. באים חברים, ובהתחלה הסכימו לקבל הבטחה - הבטחה בעל=פה. אנחנו מתגאים בכך, שמלה שנאמרת בפרוזדור חשובה - היו זמנים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת שחל, היה ראש ממשלה בישראל, שכשהיו אומרים לו: הבטחת, הוא היה שואל: בכתב או בעל=פה? כשהיו אומרים לו: בעל=פה, הוא היה אומר: אז יש סיכוי שאני אקיים.

משה שחל (העבודה):

גם זה מהתקופה שלכם. אני רוצה לזכור לטובה את ראש הממשלה מנחם בגין, זיכרונו לברכה. אני זוכר, שכאן בפרוזדור, פנו אלי הוא וארליך המנוח עם איזו בקשה כשהם היו באופוזיציה, והיה סיכום ואפילו לא בתקיעת יד. העניין הזה היה מספיק. אני זוכר מקרה אחר, שהבטחתי קיזוז, והיתה הצבעת אי=אמון על רקע ימית, ואילו הייתי מצביע, הממשלה היתה נופלת. ואז היה לזה ערך. חברי לחצו. חבר הכנסת ריבלין, אין לך מושג. מדובר בגדולי הדור, שלצערי חלק גדול מהם אינו בחיים. זה היה קוד, שלא היה אפשר לעבור עליו. כך התנהגו, וכך התייחסו.

היום, אני מסתכל. שמעתי אתמול את חבר הכנסת מקסים לוי, שבצדק, אגב, ובכאב הוא אומר: חתמו לנו. היתה הבטחה. הוא אומר: עכשיו, בכלל שום הבטחה - גם לא בהסכם בכתב, אלא במזומן. סעיף בתקציב. אם לא - אנחנו לא מאמינים לשום דבר.

היו"ר ד' תיכון:

אולי תבקש מחברת הכנסת גוז'נסקי. עכשיו זה יותר טוב.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני באמת רוצה לסגור את הפרק הזה באמירה מסוימת. כשיצחק רבין, זיכרונו לברכה, היה ראש ממשלה, והייתי שר מקשר, באתי אליו ואמרתי לו: על=פי החוק, אין צורך. זה הסכם שנוגע לתקציב. אם זה בעל=פה, אתה לא צריך, כי זה לא בכתב. אמרתי את כל הנימוקים. יצחק רבין אמר: אותי זה לא מעניין. אני לא רוצה שדן תיכון יצעק ויבוא בטענות. והוא באמת היה בא בטענות. אמרתי לו: איך עושים מהסכם בעל=פה הסכם בכתב? והוא אמר: "לא מעניין אותי. תכין את זה. תניח את זה על השולחן".

היו"ר ד' תיכון:

אני רוצה לומר לך, שעל=פי חוות הדעת של היועץ המשפטי הקודם ומבקרת המדינה שעדיין נמצאת בתפקידה מדובר על הסכמים בין בכתב ובין בעל=פה. גם הסכמים בעל=פה צריך היה להניח.

משה שחל (העבודה):

הרי אני מגיע לשורה האחרונה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

פה לשון החוק ברורה.

משה שחל (העבודה):

בין ג'נטלמנים, בין אנשים הגונים, צריך היה להתייחס לכוונה. על בסיס השקיפות, לבוא ולהגיד: רבותי, זה לא עסק פרטי. הגענו להסכם. הציבור צריך לדעת, ולאו דווקא רק חברי הכנסת. חברי הכנסת, כבאי כוח הציבור, חייבים לדעת על מה הם מצביעים.

אבל אני יכול להגיד רק דבר אחד. כשראיתי את התמונות לגבי מה שהיה בלילה ובבוקר - ההליכות והשינויים בעמדות, נזכרתי באמרה של חבר האספה הלאומית הצרפתית, שאמר דבר יפה: מי שלא זכה להיות חבר פרלמנט, לא למד נדיבות מה היא. אני אומר לכם,

שכל ההבטחות שהועלו כאן - נצביע כך או נצביע אחרת; אז מישהו קיבל ערוץ רדיו, מישהו קיבל דבר אחר, ומכרו את הנכסים של המדינה - כדי מה?

הפנייה שלי היא באמת לשני החברים מסיעת הליכוד שיושבים כאן. לאיזה צורך? לשלטון? אילו היתה תנועה פוליטית מאוחדת בעמדות שלה, היתה באה ואומרת: יש לי מסר. יש לי תפיסת עולם. יש לי אידיאולוגיה. אני משלמת מחיר. לא נעים ולא נוח, אבל אני משלמת מחיר. על מה? היום יש לכם אידיאולוגיה בכלל? הבסיס שעליו היה הוויכוח ונשאר הוויכוח בין שתי התנועות הפוליטיות הגדולות בארץ הזאת, היה השאלה: חלוקת הארץ - כן או לא? ערב קום המדינה או אחרי קום המדינה. ויתרתם על העיקרון הזה. היום אתם ללא אידיאולוגיה. תסלחו לי שניכם, כי אני מכיר את דעותיכם באופן אישי; אבל מה זה משנה? ראש הממשלה חושב כך? הוא חושב כמוכם? הוא כבר מכר את ארץ=ישראל.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

ראש הממשלה בא מבית טוב, גם אם - - -

<u>משה שחל (העבודה):</u>

אדוני, עם כל הכבוד לייחוס, ואני בוודאי לא אכנס - - -

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

איזה בית?

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

בית טוב. הוא בא מבית טוב. - - - מבקר בבית - - -

<u>משה שחל (העבודה):</u>

אינני מתייחס לזה. אם אתה מדבר אתי לא בבית הביולוגי, אלא בבית הפוליטי המפלגתי, זה מקובל עלי, ואני באמת מכבד מאוד.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זו הכוונה.

משה שחל (העבודה):

אבל למעשה, אין לכם היום איזה בסיס אידיאולוגי של ממש. אני יכול לבוא ולהגיד: תראה, ניצחנו. במובן ההיסטורי, בין שתי התנועות, ברגע שביבי נתניהו קיבל את הסכם אוסלו - אני יכול לבוא ולהגיד שהתפיסה שלנו ניצחה; מבחינה היסטורית הוכח שהראייה שלנו היתה מפוכחת יותר ומציאותית יותר, כשאתם דיברתם בהכרזות על דברים בלתי ממשיים.

דבר שני - להחזיר את השלטון כדי להראות דוגמה ומופת לדור הצעיר. בן=גוריון רצה את זה. תזכרו שזה לא היה מזמן. אנחנו חוגגים 50 שנה. קצין צבא בכיר נזרק מהצבא על כך שהוא הוביל בטנדר הצבאי שלו כמה קילוגרמים של סוכר בתקופת הקיצוב. על מה מדברים פה? טונות של סוכר מובילים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

רמטכ"ל ודאי שהיה.

משה שחל (העבודה):

כן. טונות של סוכר בגושפנקה, בחותמת של ראש ממשלה. אני בא ואומר לכם - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זו לא המצאה - - -

משה שחל (העבודה):

יש דבר אחד שהצטיינתם בו, והערכתי אותו - ההדר הרוויזיוניסטי. איפה הוא? נרמס. הושם ללעג. אמת זה שקר.

דוד צוקר (מרצ):

ז'ק קופפר זה ההדר הבית"רי.

משה שחל (העבודה):

כן. איזה דבר זה? אני אומר לכם, שאני הייתי מתבייש. אני הייתי חש את עצמי נעלב. למה אני אומר את זה? מבחינת ותק, כמוני כמוכם - מרגע שעמדתי על דעתי גדלתי בתפיסת עולם מסוימת; עשיתי זאת בקנאות רבה. אני אומר לכם, שהיריבות הפוליטית אצלי לא אישית, חלילה. היא יריבות אמת בוויכוח נוקב מאוד על מה שהיה. הוויכוח הזה רלוונטי היום? זה שלטון במערומיו, עם כל הגועל נפש ועם כל הכיעור שבו. ואז, מה משאיר לנו ביבי נתניהו, צעיר ראשי הממשלה? איזו נורמה הוא מנחיל היום לדור הצעיר? אני אומר לך, שאני מתבייש להסתכל בעיני הילדים שלי. אין לי מה להסביר להם. מספיק לי שהבן - אחרי דיון כזה בכנסת, כשהוא ראה את הפתקים, את הלחישות ואת ההליכות - לא מדבר הרבה ופונה אלי ואומר לי: אבא, אתה יודע מה? אתם לא משאירים לנו במה להאמין.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

משה שחל (העבודה):

אני אומר לכם, שבדוגמה שאתם נותנים אתם לא משאירים במה להאמין. להבדיל אלף הבדלות וייבדל לחיים ארוכים ביבי נתניהו, יצחק רבין היה נותן את ידו ללכלוך הזה? יצחק רבין, שב=1977 הלך ופיטר שרים על הצבעה?

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

על מה אתה מדבר. יצחק רבין, זיכרונו לברכה, קנה את אוסלו באמצעות "מיצובישי", זו היתה נורמה?

משה שחל (העבודה):

תסלח לי, תסלח לי - - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

מה ההבדל? שם זה יותר טוב?

משה שחל (העבודה):

אני אומר לך בגילוי לב. לא היה לי חלק בנושא הזה, ועד היום אני חושב שזה היה משגה.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

זו הטפת מוסר שבאה מגילוי לא נאות.

משה שחל (העבודה):

אני חושב שזה היה משגה, עם כל הקושי. אני אומר לך שגם ליצחק רבין הדבר הזה לא היה נוח. אני בא אליך ואומר לך - - -

קריאה:

- - -

משה שחל (העבודה):

תסלח לי. מה אתה מביא דוגמה, כדי שמה נלמד? אם מישהו בא ואומר, עברתי

עבירה. למה עברת עבירה? הוא אומר: שמע, ראיתי שגם השני עבר. האם זה תירוץ? אבל מה שאתם עשיתם לא היה לו אח ורע. כי לא אני אומר את זה, אתם אומרים את זה. תגיד לי מתי קרה במדינת ישראל שכל שרי הממשלה מדברים על ראש הממשלה שלהם בחוסר כבוד ואומרים שאי=אפשר להאמין אף למלה אחת? תאמר לי, בכירי השרים, תאמר לי מתי זה קרה, על איזה ראש ממשלה אמרו את הדברים האלה?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא ראיתי אף אחד שהתפטר שם.

משה שחל (העבודה):

אבל מה זה מזכיר לך? הרי גם אני מסתכל עליהם ואומר שאין לי כבוד. אני אדם ששומר על כבוד, רוצה לשמור על כבוד. בין השרים האלה - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חוק הבחירה הישירה שם אותנו בני ערובה בידי קבוצות קטנות שעושות מה שהן רוצות.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, אתה תוכל מייד להתבטא. חבר הכנסת בוים רצה לשאול שאלה.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אני אשאל אחרי חבר הכנסת שחל.

היו"ר נ' חזן:

סליחה, אחרי חבר הכנסת שחל ידבר חבר הכנסת זוילי. אחריו - חבר הכנסת ריבלין כממלא=מקום.

משה שחל (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, אולי גם בגלל זה אקבל דקה אחת נוספת. זו המסקנה שאני רוצה להגיע אליה, כי היושבת=ראש בדיוק בדעתנו. יש הרס טוטלי של כל המערכת הפוליטית עם חוק הבחירה הישירה. אני יודע שחבר הכנסת צוקר בוודאי יקבל בתורו את רשות הדיבור ויבוא ויגיד: זה לא היה קורה, ביבי נתניהו אשם, באישיות שלו. לא ולא. ביבי נתניהו, באישיות שלו, וזה נכון, העצים את התופעה. הזהרנו אתכם ואמרנו: רבותי, זה יקרה.

אני אומר לכם מעבר לוויכוח הפוליטי, הרי אני רוצה שאתם תגמרו, כי חבל על המדינה הזאת, היא יקרה מכדי שאתם תהרסו אותה. מעבר לזה, לבי כואב על התמונה ועל התופעה של ההרס, של הסחטנות, של מה שקורה כאן באישור התקציב. לו הייתי במקומכם, אנשי כבוד והדר, מבין ותיקי תנועת החרות המפוארת, הייתי קם ואומר במפורש לראש הממשלה: ממשלה כזו אנחנו לא רוצים. או=או. או שנחיה עם כבוד, או שנוותר על הכיסא. לא יקרה כאן שום אסון, אל תבהילו אף אחד. אנחנו נדאג לביטחון ונדאג לשלום בצורה הרבה יותר טובה. יש לנו כשרון הרבה יותר גדול משלכם, והשאלה כרגע איננה עקרונית, כי אם כמותית. גם מפה יש לנו.

דבר אחד אזכיר לכם, ממלותיו של מנחם בגין, זיכרונו לברכה, שאמר: אפשר לסלוח על הכול; אם אדם לא יכול לקיים התחייבות, ועל הכול אפשר לסלוח. אך על דבר אחד אי=אפשר לסלוח - שאדם מוותר על הכבוד שלו. הפנייה היא אליכם, שניכם, ומכם הלאה, לאותם חברי חרות שעדיין נותרו עם הדעות הישנות, לא עם מה שקורה היום. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת שחל. אני מזמינה את חבר הכנסת נסים זוילי.

חברי הכנסת, אנחנו מנמקים עכשיו שלוש הסתייגויות, קרי, 15 דקות. אחריך - חבר הכנסת ראובן ריבלין.

נסים זוילי (העבודה):

ההסתייגויות הן לנושא הבריאות.

היו"ר נ' חזן:

ההסתייגויות כרגע, אדוני - -

דוד צוקר (מרצ):

ההסתייגויות הן לממשלה.

היו"ר נ' חזן:

- - לסעיף הבריאות, על פרק ו' לחוק.

נסים זוילי (העבודה):

אני מוכרח להודות שאני מתפלא על חברי שעדיין מתקוממים מול התופעות החדשות או החדשות=הישנות שמנהיג לנו ראש הממשלה. אני זוכר ויכוחים ראשונים עם חברי רובי ריבלין - אז הוא עדיין הגן על ראש הממשלה, כשאנחנו תקפנו אותו והטלנו צל על חלק מהתכונות המנהיגותיות שלו. היום, לצערי הרב, אני אומר את זה באמת בכאב, הנורמות שמשתרשות בתוך החברה הישראלית הן כבר כמעט מקובלות. האם בעבר היינו אומרים על ראש הממשלה - אתה שקרן? הבית הזה כולו היה עומד על הרגליים, איך חבר כנסת מעז לומר מלה כזו על ראש הממשלה. האם שר היה קם ואומר - אני לא מאמין לראש הממשלה שלי? זה היה מקומם את כל המערכות והיה הופך את כל הבית על יושביו.

היום כבר יש נורמות חדשות. במשך שנה=וחצי הצליחו להרגיל כמעט את כולנו, אף שאנחנו לא מקבלים ומתקוממים, אבל יודעים בתוכנו שזה "בילט אין" במשטר שמנהיג ביבי נתניהו, זה בנוי בתוכו. הבטחות חתומות לא מחייבות; התחייבויות - לא רק כלפי הקואליציה, אלא כלפי הציבור והעם, אין להן שום כיסוי.

אני חושב שאני כבר מרגיש עייף מלהתקומם ומלהתמודד עם התופעות האלה, אף

שאנחנו נמשיך להתריע עליהן וזה ימשיך להוציא אותנו מהכלים. אתה, חבר הכנסת ריבלין, כעורך=דין, צריך לדעת לאן זה עלול להוביל את החברה הישראלית, משום שאנו במו=ידינו הורסים את התשתיות הדמוקרטיות הכי חיוניות לקיומו של המשטר.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אם אתם מצביעים על הסתייגות שאתם מתנגדים לה - - -

נסים זוילי (העבודה):

עזוב, אל תערבב טקטיקה של דיון.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

תמיד טקטיקה יורדת לאסטרטגיה. קלטת בדיוק מה שאני אומר. ברגע שאנחנו מתמודדים עם הסתייגויות קיקיוניות, מאבדים את היכולת וצריכים לשלם את המחיר בעד השלטון הזה.

נסים זוילי (העבודה):

אנחנו מוכנים ללכת לוויכוח ולדיון עקרוני על הנושאים האמיתיים. יש ויכוחים אמיתיים, וגם בסעיפי התקציב יש נימוקים אמיתיים. את זה אמרתי כהערת פתיחה, כי אני לא מתכוון להתעמק דווקא בנושא הזה, משום שמראש ממשלה זה אני כבר לא מצפה לשום שינוי בהתנהגות הפוליטית שלו, ואני מקווה שיהיה ראש ממשלה שיהיה מסוגל להציל את הדמוקרטיה מהנזקים שנגרמו לה בשנה האחרונה.

אני רוצה להתייחס לשני נושאים אחרים. אני רוצה לנצל את הבמה כדי להתקומם נגד מודעה שהתפרסמה אתמול בעיתון "הארץ" בשם אנשי שמאל קיצונים. אני חושב שזו תופעה שאנחנו, דווקא כמחנה השלום, לא יכולים להסכים אתה. בעיתון "הארץ" התפרסמה מודעה שקראה להחרים תוצרת של יישובים שמעבר ל"קו הירוק".

התנגדתי להקמת רוב היישובים ביהודה ושומרון ובחבל עזה. הייתי ראש חטיבת

ההתיישבות ונלחמתי נגד שרון כיושב=ראש ועדת שרים לענייני התיישבות כדי שלא להקים, למשל, את נצרים, כפר=דרום וחלק גדול מהיישובים בגדה, משום שהם היו מכוונים למנוע אפשרות של הסדר פוליטי עם הפלסטינים. אבל מעולם, כראש חטיבה להתיישבות, לא פגעתי ביכולת הקיום של אלה שהלכו להתיישב בשליחות הממשלה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

נהפוך הוא. מתגעגעים אליך.

נסים זוילי (העבודה):

אני יודע. אני לא רוצה להגזים, אך בהחלט דאגתי שהם יוכלו להתקיים בכבוד במקום שבו הם ישבו.

קם בארץ הזו מישהו, אני לא רוצה אפילו להזכיר את השמות, ומה שהוא מציע לנו בשורה התחתונה זה להרעיב את הילדים דרך אי=פרנסה של ההורים, כדי להכניע אותם. זה לא יעבוד. אסור לנו להסכים לנורמה כזו בחברה שלנו, גם אם אנחנו רוצים להתמודד עם אנשים שאידיאולוגית מביעים דעות אחרות. אנחנו צריכים להתמודד עם התופעות הפוליטיות ולא לפגוע באנשים, בקיומם וביכולת שלהם להתמודד עם המציאות באותם אזורים. יש דרכים אחרות, הם שליחים של ממשלה, וההתמודדות צריכה להיות במישור הפוליטי, לחלוטין.

עכשיו, אני רוצה להתייחס לחוק הבריאות. כשנחקק חוק הבריאות, הוויכוח העיקרי היה בתוך מפלגת העבודה. בוויכוח שקיימנו מול חבר הכנסת רמון וחברים נוספים, גם במרצ וגם בליכוד, היו שני טיעונים בסיסיים. טיעון אחד שאמרנו היה, שחוק ביטוח בריאות ממלכתי הוא חוק פוליטי, שבא לחסל את ההסתדרות. וזה היה ויכוח בתוך מפלגת העבודה, שהגיע לוועידה והגיע לפיצוץ והגיע לפרישה של רמון ממפלגת העבודה, עם כל התוצאות שאתם יודעים.

היה מרכיב שני, כשבאנו לחבר הכנסת רמון וליצחק רבין וטענו: הסל שאתם מבטיחים כסל מינימום למבוטחים, שהיום מעוגן בחוק, מחר בבוקר יכול לקום שר אוצר, או שר בריאות ולפגוע בו ולשנות אותו, וליצור סוגי בריאות שונים לציבור הרחב. אני זוכר

את חבר הכנסת רמון עומד כאן ואומר: לא יהיה דבר כזה, לא יכול להיות דבר כזה. איך יקום שר אוצר וינסה לפגוע במרכיבי הבריאות שהם כל כך חשובים לציבור? אנחנו הזהרנו אותו, שבבעיה התקציבית הראשונה שניקלע אליה, יהיה פיתוי לשר אוצר, כיוון שמדובר בסכומים כל כך גדולים, לפגוע בסל הבריאות. זה בדיוק מה שקורה הפעם.

רוצים להגיע לחיסכון של חצי מיליארד שקל - מתכוננים להשקיע אותם, ואני לא רוצה להיכנס לשאלה לאן הכספים האלה מתוכננים - אבל רוצים לחסוך חצי מיליארד שקל. מה עושים? יוצרים שני סוגי בריאות: יוצרים סל בסיסי, שהוא לא מספק שום משפחה, שהוא לא יכול לספק בכלל את הציבור הרחב. ועל הסל הבסיסי הזה אחר כך אומרים: שילמת, עכשיו תלך על ביטוח משלים. מה זה הביטוח המשלים? הביטוח המשלים, זה יהיה ביטוח נוסף, שבא לתת רמת בריאות יותר גבוהה למי שיש לו אמצעים.

אתה תרצה לקנות ביטוח משלים ב=20 שקל בחודש - תקבל עוד שני כדורי פניצילין; אתה תרצה לקנות סל משלים או ביטוח משלים ב=200 שקל בחודש - אז יהיו לך גם ניתוחים פלסטיים, לסדר את האף או להוריד את שקיות השומן. כל אחד לפי הצרכים שלו. זה דבר מקומם.

אני מדבר על ההבדלים שייווצרו במערכת הבריאות, ואנחנו יודעים מי ישלם את המחיר הזה. מה זה תשלום יותר גבוה בעד תרופות, או תשלום לביקורי רופאים? מי צורך את הביקורים האלה? מי צורך את התרופות האלה? - בדרך=כלל אנשים מבוגרים יותר, שרמת ההכנסה של 80% מהם היא מתחת לקו העוני, ובדרך=כלל משפחות ברוכות ילדים. ואנחנו יודעים, שכשהחורף מגיע, משפחות מגיעות עם הילדים לרופא, ועכשיו על כל ילד יצטרכו לשלם דמי ביקור אצל הרופא. זה פשוט בלתי מתקבל על הדעת.

אני משוכנע, שמעבר לוויכוחים שיש בין המפלגות בתוך הבית הזה, יימצא רוב שלא יאפשר לשר האוצר - ובמקרה זה יתמוך בעמדתו של שר הבריאות - לפגוע בסל הבסיסי לצרכני הבריאות.

אני מאמין שזה ניתן, אני מאמין שאישור התקציב נעשה בחיפזון, ומתוך ראייה, עדיין, לא בשלה מספיק של שר האוצר. הוא היה טרי מדי כשהוא הגיש את התקציב הזה, הוא התלהב מהסמאות של הפקידים שלו - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

מקרו=כלכלה היתה יותר מדי - - -

נסים זוילי (העבודה):

נכון, אתה צודק. הוא התלהב מהססמאות של הפקידים שלו, הוא האמין שניתן לנסות ולהפוך סדרי עולם ב"זבנג וגמרנו", והוא האמין שבעצם כאן יש 120 או לפחות 66 חברי כנסת שיגידו "אמן" אחרי כל החלטה שלו. התברר שגם בתוך הקואליציה יש מספיק חברי כנסת שמבינים שבסעיף הזה לא יכולים לפגוע.

את חצי מיליארד השקל האלה צריך למצוא במקום אחר, ואני לא כמו שר האוצר, אני לא נבהל מהגדלת הגירעון ברבע אחוז או בחצי אחוז, אם זה בא לענות, לא על צרכים של מה שאתם מכנים סחטנים, אלא על צרכים אמיתיים של הציבור. אני לא מאמין שהתקציב של המדינה פתאום יתרסק, יקרוס, אם אנחנו נוסיף עליו חצי מיליארד שקלים. זה לא נכון. זו לא אמת. מטייחים בפני הציבור הרחב. מדינת ישראל יכולה לחיות בגירעון של 2.5%, ויכולה להתקיים טוב מאוד בגירעון של 2.9%. אם מחליטים שחייבים לשמור על הבריאות כמערכת שוויונית, עד כמה שניתן, והיא לא תהיה שוויונית, והיא לא שוויונית, ניתן לעשות זאת בהסכמה של כל חלקי הבית.

אתם יודעים, שאם היינו מתגברים על הסעיף הזה, היינו מונעים חלק גדול מהביזיון שעברנו בשבוע האחרון, משום שזה היה המרכיב העיקרי בעצם במה שמנסים לקצץ.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

תוך התניה שקופות=החולים יתייעלו?

נסים זוילי (העבודה):

זה לא קושר אחד לשני. חבר הכנסת ריבלין, הגירעון של מערכת הבריאות הוא כ=300 מיליון שקל - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

400 מיליון שקל.

נסים זוילי (העבודה):

אני חושב שצריכים להיות שלושה שותפים לכיסוי הגירעון הזה. שלושת השותפים האלה לכיסוי הגירעון צריכים להיות: תקציב המדינה, המבוטחים והקופות. כל אחד צריך לקחת על עצמו, בעצם, כמעט שליש מהגירעון הזה, ואז זו היתה תמונה מאוזנת - הקופות 300 מיליון שקל, הציבור היה צריך להגדיל את השתתפותו,-היו צריכות להתייעל ב=400 או על=ידי תוספת של 0.1% או בדרכים אחרות, ולהתמודד עם שליש מהגירעון הזה, והמדינה, מתקציבה, היתה צריכה להתמודד עם שליש מהגירעון, ואז היתה נפתרת הבעיה כולה, ולזה היו שותפים כולם.

אבל, כשמנסים לכופף את היד של הציבור, ומנסים לעוות את עקרונות החוק או את בסיסו של החוק, כשמנסים ליצור סל בריאות שלא יכול לעמוד במבחן של חברה מתקדמת, זה יוצר את תגובות השרשרת, שהתחילו בחולים, בארגוני החולים, המשיכו דרך ארגוני העובדים והרופאים, שלא נלחמו על שכרם, אלא נלחמו על הבטחת בריאות שוויונית או סל בריאות שוויוני, ונגמרו כאן, בכנסת.

חברי הכנסת לא יכולים להיות אדישים או אטומים למערכת שברור שהיא מובילה לעיוות בסיסי ולסבל של עשרות אלפי אנשים. לכן, שר האוצר וראש הממשלה היו צריכים לדעת מראש שזה לא יעבוד. זו בדיוק התכונה הבסיסית של הממשלה הזאת ושל ראש הממשלה הזה, זה ההבדל בין חכם לבין פיקח. פיקח יודע לצאת ממצבים שחכם לא היה נכנס אליהם. זה ההבדל.

ראש הממשלה הזה, לצערי הרב, לא נוהג בחוכמה, כי יש שני סעיפים, שאם הוא לא היה מתעקש עליהם, אפשר היה להגיע פה לדיונים מאוד=מאוד רציניים; בסעיף של הבריאות, בסעיף של הקצבאות - אלה שני סעיפים שהוא היה צריך לדעת מראש שהם לא יעברו בכנסת הזאת.

אם לא היו פוגעים בעקרונות, את כל השאר באמת היה אפשר להציג כגישה סחטנית, או

גישה של רצון לשפר את תנאי החיים של חלק מהציבור הישראלי. גם לזה אני לא קורא סחטנות, משום שאני חושב שזכותה של ישראל בעלייה להתמודד על שיפור התנאים של העולים החדשים. הם נבחרו לכנסת כדי לייצג את העולים החדשים, והמשטר הפרלמנטרי מאפשר לקבוצות שנשלחות כדי לסייע לשולחים שלהן, לעשות זאת. אני לא רואה בזה שום פסול. החוכמה של שר האוצר וראש הממשלה היא למצוא את האיזון ואת השילוב המתאים בין כל הקבוצות האלה, כדי להציג תקציב שיעמוד על הרגליים.

פתאום כל אלה שהעלו את ביבי נתניהו לשלטון נקראים סחטנים. הם לא סחטנים. כשגשר הולכת עם הסכם חתום על=ידי ראש הממשלה, הם מבקשים קיום הבטחות ראש הממשלה - זו לא סחיטה. אם ראש הממשלה חשב שהם מגזימים בתביעות שלהם, הוא לא היה צריך לחתום על ההתחייבות. ואתה לא יכול להציג את ישראל בעלייה כסחטנים, אם הם מנסים להתמודד עם הצורך לשפר את ההשתלבות של העולים בחברה הישראלית. אפילו לא הייתי מכנה סחטניות את המפלגות החרדיות, משום שהן כאן כדי לייצג את הציבור שלהן. מי שנסחט הוא שאחראי למה שקורה במערכת, ולא מי שמנסה לדאוג לציבור שלו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

במקום שיש נסחטים יש סוחטים, וההיפך לא קיים.

נסים זוילי (העבודה):

ואם מראש היה ברור שלא נסחטים, ומתי יכלו לא להיסחט, אם לא היו פוגעים בשתי הנקודות העקרוניות - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא בטוח.

נסים זוילי (העבודה):

בטוח לגמרי, חבר הכנסגת ריבלין, כי אז הקבוצות הגדולות בכנסת לא היו נותנות יד לקריסה מוחלטת של התקציב, ולא היינו עדים לביזיון שעברנו בשבוע האחרון.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אלא אם כן הם היו קוראים לזה טקטיקה - - -

נסים זוילי (העבודה):

אני לא יודע.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

כך חבר הכנסת שחל אמר.

נסים זוילי (העבודה):

אני אגיד לך, טקטיקה זה מה שקרה עם חבר הכנסת גנדי, זו טקטיקה. כי 50 מיליון השקל קיימים בתקציב, והם ייקחו את זה מסעיפים קיימים, ולא כתוב בשום מקום שזה יהיה תקציב נוסף. זו טקטיקה, אף שזה הסכם לא חוקי, והיועץ המשפטי לראש הממשלה והיועץ המשפטי לכנסת יגידו לתקן את הניסוחים. 50 מיליון שקל מתוך תקציב השכונות והכבישים יועברו לפי המלצה, זה מגוחך. אני לא יודע איך חבר הכנסת גנדי, אדם חכם, עם ראש על הכתפיים, קונה הסכם כזה כדי לרדת מהעץ.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה הסכם הצהרתי.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, בעוד 30 שניות תדבר, ואז תוכל לענות לו.

נסים זוילי (העבודה):

בסדר, אני לא מתווכח.

אני מסיים ואומר, שחוק הבריאות, במתכונת הנוכחית שלו, לא יעבור בכנסת הזאת, ונוצרה קואליציה אמיתית, שמתחילה בציבור הרחב ומסתיימת בנציגיו כאן, שידאגו להחזיר לחוק את הבסיס השוויוני שלו, ואני מאמין שכך גם יקרה. תודה רבה, גברתי.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת נסים זוילי. חבר הכנסת ראובן ריבלין, בתור ממלא=מקום יושב=ראש ועדת הכספים, בבקשה, ואחריו - חברי הכנסת שלום שמחון, מאיר שטרית, שאול עמור ומיכאל קליינר.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

גברתי היושבת=ראש, גברתי חברת הכנסת גוז'נסקי, חבר הכנסת זוילי, אנחנו - -
-

היו"ר נ' חזן:

אדוני, בשעה 02:00 היו יותר חברי כנסת במליאה.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

מבחינתי זה הרבה יותר קצר לומר כך מאשר לומר: גברתי היושבת=ראש, חברי חברי הכנסת. תראי כמה מלים יש במשפט זה. פה כל כך - - -

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אינטימי.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

בוודאי. יש כאלה שאומרים: חברי הכנסת הנוכחים, אבל בוודאי יש חברי כנסת שעבדו קשה כל הלילה, יש חברי כנסת שנמצאים בוועדת הכספים, וצריכים להסביר זאת לצופים, כי כאשר יש הסתייגויות, בדרך הטבע, אותם מסתייגים באים, עולים ואומרים את אשר צריכים לומר ויורדים, ובשם יושב=ראש ועדת הכספים, הנמצא כרגע ספון בחדרו עם שאר חברי ועדת הכספים, אני מבקש לתת מענה על כמה מן הטענות שנשמעו בשצף קצף ובהתלהבות רבה מפי חברי מהאופוזיציה, ובעיקר מפי חברי ממפלגת העבודה.

אני מוכרח להודות, שאתמול שאל אותי ראש הממשלה מה עושים, ואמרתי לו: אין לי בשבילך יועץ יותר טוב מבייגה שוחט; בוא נלך לבייגה שוחט ונשאל אותו איך הוא יצא מהמצוקה של אותה שנת בחירות, כאשר עמדה לפניו השאלה כיצד הוא מאשר את התקציב. היו עליו לחצים רבים, לחצים מבחוץ, מאותן סיעות שהיו סמוכות על שולחן הממשלה או שהממשלה היתה סמוכה על שולחנן, ולחצים של אותם סקטורים בתוך מפלגתו שאמרו לו: דיר באלק, ובתרגום לעברית: היזהר לך, כי אם לא תיענה לנו, אתה לא תיבחר בכלל. לא שלא תיבחר להיות שר האוצר אחרי שתיבחר לכנסת, אלא בכלל לא תיבחר בתוך מפלגתך, במסגרת הפריימריס, אם אתה לא תבוא ותמלא את כל רצוננו.

אמרתי לראש הממשלה: למה לך לשמוע עצות מאנשים לא מנוסים? לך לבייגה, והוא יסביר לך איך פורצים דרך, בצורה שאינה מתקבלת על הדעת, בניגוד לכל העקרונות הכלכליים שהנחו אותו במשך ארבע שנים - והיו כמה דברים מעולים שנעשו בהשראתו של יצחק רבין, זכרו לברכה, למשל בנושא החינוך - והוא היה מחויב ללכת לאי=אלו הרפתקאות, שהוא לא מבין עד היום איך הוא הלך אליהן. אמרתי לראש הממשלה: אני לא מציע לך לקבל עצה כזו.

כפי שאמרנו אתמול, אנחנו, אנשי הליכוד, לצערנו הרב הפכנו במידה רבה לא רלוונטיים לדיונים על התקציב, כי אנחנו קולות בטוחים, עד אשר ידובר בנושא המדיני, וידידי הטוב ראש הממשלה, שבא כמוני מבית טוב, לדעתנו - אנחנו רוצים להזכיר לו מה הבית, מה הנושא שלשמו ולמענו אנחנו רואים את עצמנו נמצאים כאן כנציגי אותו ציבור ששלח אותנו, נושא שלמות ארץ=ישראל. אין כל ספק שהוא יעלה במלוא חומרתו כאשר נתגבר על הנושאים הכלכליים וכאשר התקציב ימצא לעצמו את הדרך להיות מאושר מבחינה כלכלית על=ידי הכנסת.

אבל, אני מוכרח לומר, שאמרתי לראש הממשלה: אם האמנתם בתקציב, צריכים לעמוד

עליו. ואם יש דברים שאנחנו היום צריכים להרהר בהם הרהור שני, יש שדבר שנקרא ועדת הסכמות, נשב בינינו, שתי המפלגות הגדולות, על מנת שנבוא ונקבע אם באמת לא מן הראוי ששלושת המגזרים יבואו ויעשו צדק לגבי חוק הבריאות: מגזר קופות=החולים עצמן, הציבור והממשלה. ומדוע לא נגיע לידי הבנה עם האופוזיציה הראשית בכל מה שקשור לחסרי ישע, זקנים, משפחות מרובות ילדים, מסוממים, מעונות כאלה ואחרים שבלעדיהם אי=אפשר בחברה מתוקנת? ואם היא לא תדאג לחסרי הישע בתוכה, היא לא תהיה חברה.

אבל, כמובן, גם האופוזיציה עוסקת בטקטיקה. מה זו טקטיקה? טקטיקה היא משהו שיכול להביא בסופו של דבר לירידה לשורש העניין, משום שכאשר נותנים לכל סיעה באופוזיציה את האפשרות לאשר את הסתייגותה, תוך קריאות רמות ומחיאות כפיים, סופו של דבר שאותן סיעות באות אל ראש הממשלה ואומרות: הב, הב, הב. ואין לי שום דבר נגד הסקטורים כאן, שנבחרו על=ידי הציבור שבחר בהם, משום שהעולים נבחרו על=ידי העולים על מנת לדאוג לעניינם, אבל לדאוג לעניינם במסגרת הכוללת; והחרדים נבחרו על מנת לדאוג לעניינם של אותם אנשים הנמצאים באותו סקטור, אבל במסגרת הכוללת. ואם מדובר באנשי הדרך השלישית, כאשר הנושא העומד על הפרק הוא ארץ=ישראל, אני לא יודע מה ההבדל בינם לבין מפלגת העבודה, וכאשר מדובר בגולן, אני לא יודע מה ההבדל בינם לבין אנשי הליכוד. היכולת לתעתע או לשחק בתוכנו היא דבר שאינו ראוי כאשר מדברים בתקציב המדינה, שהרי תקציב המדינה הוא באחריות של כולנו, ואם אנחנו מגיעים למצב שבו אנו מביאים בכלל לידי אפשרות שממשלה רצינית תחזור בה מאותם קווי יסוד שהנחו אותה באישור תקציב, מה שנקרא בפי השר "מסגרת", אז אנה אנו באים?

ואני מוכרח לומר, שסעיף 17 לחוק=יסוד: הממשלה, שנחקק, הוא לא נחקק בהיסח הדעת. בהחלט צריך להביא לידיעת הכנסת כל הסכם פוליטי שנעשה, ולא רק לידיעת הכנסת, אלא גם לידיעת הציבור באמצעות הכנסת. אתם שם, שרואים אותנו בטלוויזיה, צריכים לדעת כל דבר שנעשה בכנסת. לכן ההצבעות צריכות להיות גלויות, אם לא מדובר בעניין אישי או בעניין שבו חבר הכנסת לא יביע את משאלת לבו האמיתית, או את רצונו האמיתי, אלא אם כן הוא יבחר בתוך קלפי סגורה, למשל: בחירת חברי כנסת לוועדות שונות, שהן מחוץ לכנסת, כמו ועדת שופטים, או בחירת נשיא המדינה או בחירות אחרות. כל שאר הדברים צריכים להיות גלויים לעין וברורים לציבור. כל מה שכל חבר כנסת וחבר כנסת עושים ואומרים - צריך להיות גלוי לציבור.

ובכל זאת, בסעיף 17 נאמר בצורה מפורשת: רק בקשר להסכמים מיוחדים, בנושאים

מיוחדים, חייב ראש הממשלה בחובת הגילוי. ומה ההסכמים שיש בהם חובת גילוי, על=פי סעיף 17? - "נעשה הסכם בכתב בקשר לבחירות לראש הממשלה או לכינונה של ממשלה, או בקשר להבעת אי=אמון בה, או בקשר לצירוף שרים נוספים לממשלה לאחר כינונה, או בקשר למינויו של סגן שר, ימסרו הצדדים להסכם את נוסחו המלא למזכיר הכנסת תוך שלושה ימים - - -". זאת אומרת, מן החובה אתם למדים מה לא צריך לגלות, ובעיקר אין חובת גילוי אם מדובר בתקציב המדינה.

וכל כך למה? מה, תקציב המדינה הוא "הפקר פטרושקה"? לא. אומר הסעיף, שראש הממשלה יכול לעשות במסגרת אותו תקציב כל מה שהוא רוצה לעשות בהעברה מסעיף לסעיף, כאשר הוא מנהל משאים=ומתנים עם אנשים שונים, המאירים את עיניו או הדורשים או המבקשים לסקטור שלהם, לא על חשבון סקטור אחר. למשל, ההסכם עם חבר הכנסת רחבעם זאבי, עם סיעת מולדת. בסופו של דבר מוציא יושב=ראש הסיעה, רחבעם זאבי, הודעה לעיתונות. ההודעה לעיתונות היא הצהרה, כדי להראות לכל עם ישראל איזה הישג גדול השיגה מולדת.

למעשה, חבר הכנסת רחבעם זאבי מקיים בצורה מפורשת את מאמרו של מנחם בגין. מנחם בגין היה אומר: המובן מאליו, טוב שייאמר. המובן מאליו, חשוב שייכתב, כי בסופו של דבר כל אותן התחייבויות, שקצפו הרב של חבר הכנסת חיים רמון יצא עליהן, על האפשרות ללכת בצורה מופקרת כזאת ולתת לגנדי כל מיני הבטחות - אלה דברים שנמצאים בתוך התקציב, כפי שהיטיב לומר חבר הכנסת זוילי; בתוך תקציב ההתיישבות, בתוך תקציב הפיתוח, בתוך תקציב התשתיות.

איש לא העלה על דעתו שמדובר פה עוד ב=50 מיליון שקל שלא היו קיימים בתוך התקציב. אלא מה? חבר הכנסת זאבי רצה לומר, שבמקומות שבהם כבר נבנו דירות, שנמצאים בארץ=ישראל - יש ויכוח מר ונמהר עם נסים זוילי, אני מרשה לעצמי לומר ידידי הטוב, אדם שאני מעריך ומוקיר, היו לנו אתו ויכוחים כשהיה יושב=ראש המחלקה להתיישבות בסוכנות העברית, היהודית - - -

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

היהודית.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

גם עברית וגם יהודית.

היו"ר נ' חזן:

דומני שהסוכנות היהודית הוא השם של המוסד שנים רבות.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

היו לנו ויכוחים קשים ויש לנו ויכוחים קשים על מקומות שבהם נבנו בתים. אם בקריית=ארבע יש בתים, אנחנו חושבים שקריית=ארבע צריכה להיות עיר ואם בישראל, כי היא נמצאת בארץ=ישראל, ארצו של העם היהודי, ולידה אזרחים שאינם יהודים תושבי ארץ=ישראל. אנחנו צריכים להביא למצב, שאותם אנשים יוכלו לקבל אותו סיוע שהוא בבחינת החזר כספים למדינה, משום שהבתים כבר נבנו.

יש לנו ויכוח פוליטי, אבל ההישג הוא לא כלכלי, הוא הישג מדיני. אתה בא ואומר: אנחנו נעודד את ההתיישבות ביהודה ובשומרון. על עניין זה הלכנו לבחירות, ונדמה לי שברור מי ניצח. אולי השתנו הדעות בין בחירות לבחירות. אני מוכרח לומר, שכאשר הדעות שלכם באות לידי ביטוי בציבור, עם הסקרים, הן מאוד מצליחות. בכלל, למפלגת העבודה ולשמאל אף פעם לא היתה בעיה עם סקרים, הם לא צריכים לכעוס על הסקרים, הם תמיד בסדר בסקרים, הבעיה שלהם היא ביום הבחירות, וביום הבחירות מעריכים מאוד ממשלה שחושבת שצריך ליישב את יהודה ושומרון.

לכן אני בא ואומר, שבתקציב אנחנו צריכים לקיים דיונים על נושאים אמיתיים, תוך ניסיון למציאת פתרונות הולמים ואפשריים במסגרת הכללית של התקציב, כי לא כל פתרון הולם הוא גם אפשרי.

אני רוצה לחזור ולומר לחבר הכנסת שחל, השר לשעבר, אחד המצוינים בחברי הכנסת: אל תטיף לנו מוסר כאשר כאן במחיר נזיד "מיצובישי" נפלה הכרעה מדינית גדולה. אם כדי להכריע הכרעה מדינית אפשר לשנות את דעתו של חבר כנסת, שנבחר על סמך דעות שכולן סמוכות, קשורות ומושרשות בתוך הראייה, הדעה והמחשבה המדינית הימנית ולהפוך

את הצבעתו רק במחיר נזיד "מיצובישי", אנשים לא יטיפו לנו מוסר - - -

נסים זוילי (העבודה):

אם אתה רוצה להיות הוגן עד הסוף, מדובר בשני חברי כנסת שנבחרו על מצעה של מפלגת העבודה ועברו לימין.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

על זה נאמר, חבר הכנסת זוילי - כולם היו בני, כולם יושבים על תנאי.

נסים זוילי (העבודה):

הקול הזה היה בתוך מפלגת העבודה. שני חברי כנסת מכובדים, שהיום אחד מהם הוא שר בממשלת ישראל, הצביעו נגד המפלגה שעל בסיס מצעה הם נבחרו.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

אני מוכרח להודות במה שאומר חבר הכנסת זוילי, רק שלא יבואו ויטיפו לי מוסר על דבר זה. אין לי ספק בדבר אחד: לא חבר הכנסת זוילי ולא חבר הכנסת ריבלין ניתנים לקנייה או למכירה בקשר עם עמדותיהם ודעותיהם כפי שהם חונכו עליהן. תודה רבה, גברתי.

היו"ר נ' חזן:

אדוני, בזמן שנאמת - אם אתה רוצה להישאר פה עוד דקה - מצאתי את סעיף 13(ב) של חוק=יסוד: הממשלה הישן. הסעיף הזה אומר: "סיעה שעשתה הסכם בכתב, או שנעשה מטעמה ההסכם בכתב בקשר לכינונה של הממשלה, או בקשר להבעת אי=אמון בה" - תקציב זה אי=אמון - -

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

אז היה, היום זה כבר לא אי=אמון.

היו"ר נ' חזן:

- - "תמסור את הנוסח המלא של ההסכם למזכיר הכנסת". ייתכן שהיה מחדל בחקיקה.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

גברתי היושבת=ראש היטיבה לקרוא את הסעיף הקודם, וכאן כל השוני. אני הייתי חבר ועדת החוקה, חוק ומשפט כאשר חוקקנו חוק זה, והשוני הוא בכך שהיום בבחירה הישירה התקציב איננו בבחינת אי=אמון, לכן רבים מחברי הכנסת והשרים מרשים לעצמם להתנהג כפי שהם מתנהגים, מתוך ידיעה שהם יכולים גם להביע את דעותיהם וגם לחיות מכיסאותיהם החמים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

זה אי=אמון דחוי, כעבור שלושה חודשים.

היו"ר נ' חזן:

זה אי=אמון דחוי ל=90 יום.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

אחרי שלושה חודשים לא רק שזה הופך לאי=אמון, זו נפילת הממשלה והכנסת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

זה אי=אמון דחוי.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

יש דבר שנקרא אי=אמון, זה לא אי=אמון דחוי. אישור התקציב אינו אי=אמון כפי שהיה עד לחוק הבחירה הישירה. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, יש לי רשימה ארוכה, ולמען הסדר הטוב אני חייבת לקרוא אותה: חבר הכנסת שלום שמחון, חבר הכנסת מאיר שטרית, חבר הכנסת שאול עמור, חבר הכנסת מיכאל קליינר, חבר הכנסת עוזי לנדאו, חברת הכנסת נעמי בלומנטל, חבר הכנסת צבי ויינברג, חבר הכנסת חיים דיין, חבר הכנסת ראובן ריבלין דיבר עכשיו, חבר הכנסת זאב בוים, חבר הכנסת גדעון עזרא, חבר הכנסת דן מרידור, חבר הכנסת נסים דהן, חבר הכנסת רפאל פנחסי, חבר הכנסת יצחק כהן, חבר הכנסת דוד אזולאי, חבר הכנסת יצחק וקנין, חבר הכנסת דוד טל, חבר הכנסת משה גפני, חבר הכנסת פיני בדש, חבר הכנסת רחבעם זאבי, חבר הכנסת יורי שטרן, חבר הכנסת אליעזר זנדברג, חבר הכנסת שמואל הלפרט, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אחריה - חבר הכנסת אחמד סעד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

גברתי היושבת=ראש, כנסת נכבדה, אתמול פתחתי את דברי וקראתי מכתב שקיבלתי מתושבת נתניה, שסיפרה על המהפך שהתחולל בה בשנה האחרונה על רקע המדיניות של נתניהו, גם האכזבה שלה מראש הממשלה, וגם השאלה היותר=מקיפה שהיא פתאום שאלה את עצמה, האם כל מה שהיא האמינה בו כל כך הרבה שנים - כמו למשל, האיבה הנצחית בין היהודים ובין הערבים - אכן ראוי לדבוק בו, או אולי צריך למצוא את המשותף ולראות עד כמה רוב האוכלוסייה היהודית ורוב האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל יש להן מצע משותף של בעיות ומשימות חברתיות שצריך להשיגן.

עכשיו אני מבקשת לפתוח את דברי במכתב אחר שקיבלתי, מכתב מתושב אשדוד, שמייצג 340 משפחות של עולים מכ=20 מקומות יישוב בארץ. התושב הזה מאשדוד כותב במכתבו: "אנחנו אנשים בגיל הפנסיה, או קרוב לגיל הפנסיה. אנחנו לא פנינו ולא ביקשנו מהמדינה דיור סוציאלי ולכן לקחנו משכנתה. בהיותנו משפחות שגרות לבד ללא ילדים, קנינו דירות בשוק החופשי. עברו כמה שנים ואנחנו הגענו למצב שלפרוע את המשכנתה שגדלה מחודש לחודש פשוט בלתי אפשרי. אנחנו לא מסוגלים לשלם משכנתה, אם אנחנו רוצים להתקיים, אלא 10% מההכנסה. אבל היום, בפועל, אחרי תשלום המשכנתה וההוצאות

שכרוכות באחזקת דירה, כמו ארנונה, פשוט לא נשאר לנו שום דבר לא למזון, לא לביגוד ולא לצרכים אחרים. לכן, אני פונה אלייך בשם 340 המשפחות, כדי שתושיטו עזרה לקבוצה החלשה שלנו, שגם חוששת שהיא תאבד את הדירות וגם צריכה להחליט מה היא מעדיפה - שיהיה לה גג מעל לראש, או למות מרעב".

אף שהמכתב הזה נשמע קיצוני, לדעתי הוא כתוב בלשון מאוד עצורה. הוא לא מגזים בכהוא=זה בתיאור המצב הקשה שאליו נקלעו 340 המשפחות של העולים המבוגרים האלה ועוד רבבות משפחות של זוגות צעירים, משפחות עם ילדים שרכשו דירות בגיל יותר מאוחר וכו'. כי בתנאים של שכר כמעט קפוא במקצועות בענפים מסוימים, אפילו שכר נשחק, בתנאים של ריבית מאוד גבוהה שהממשלה כופה בעזרת בנק ישראל, הם הופכים להיות קורבנות של מה שאנחנו קוראים בכלכלה "מספריים", כלומר, החזרי המשכנתה עולים ועולים, ולעומת זה השכר נמצא בתנועה אחרת לגמרי, והמרחק הולך וגדל.

זאת אומרת, זה רק עניין של זמן שכל מה שהמשפחות האלה מקבלות לקיומן, כולו ילך למשכנתה, ותעבור עוד שנה=שנתיים ואפילו כל מה שהם יקבלו לא יספיק לכיסוי המשכנתה. זה רק עניין של זמן.

אני מספרת את הדבר זה כדי לומר, שהממשלה הזאת, בעיניים פקוחות, לא בחוסר ידיעה, מנהלת מדיניות שלא רק מגדילה את האבטלה - כפי שראינו, היא כבר הגיעה ל=150,000, ויש אומרים ל=200,000 מובטלים - אלא היא גם מנהלת באופן מודע מדיניות שבאה להשאיר יותר ויותר משפחות ללא קורת גג, או להביא למצב שיותר ויותר משפחות תיאלצנה להצטופף שתיים=שלוש משפחות בדירה אחת.

בסופו של דבר, מי שיוצא והרווח בכיסו מהמדיניות הזו זה הבנקים למשכנתאות, שגובים את המשכנתאות. אם זו משכנתה ממשלתית, הם מקבלים את דמי התיווך שלהם; אם זו משכנתה שלהם, הם מקבלים את הריבית שלהם; ואם המשפחה לא יכולה לשלם ולפרוע את המשכנתה, הבנק פשוט משתלט על הדירה, מוציא את המשפחה מן הדירה ומשתלט על הדירה. הכול לפי החוק. אז הוא יכול, כמובן, למכור את הדירה ולממש את החוב שחייבים לו.

עכשיו, למשל, התבשרנו שסיעת ישראל בעלייה השיגה משהו מנתניהו בליל השימורים האחרון. אני לא יודעת את כל הפרטים, אני יודעת רק מה שנכתב ונמסר. מדובר על דרישה של ישראל בעלייה להגדיל את התשלום למקבלים סיוע במימון שכר דירה, אבל בשלב

הזה כל ההבטחה הזאת, כפי שנמסר לי, היא הבטחה שתקום ועדה בינואר ותדון באופן חיובי בנושא הזה. אין לה כל קשר לבעיית המשכנתאות.

מי שראה השבוע את השידור בתוכנית "עובדה" של אילנה דיין על ילדי העולים - זה היה שידור קורע לב. הביאו את סיפוריהם של כמה בנים בגיל התיכון, שבבוקר לומדים מקצוע, ואחרי הצהריים עובדים עבודה מלאה. אני זוכרת את סיפורו של אחד, שקם בבוקר ב=05:30, ב=06:00 נוסע מאשדוד לתל=אביב, לומד בבית=ספר מקצועי, בצהריים הולך לעבודה, עובד עד 21:00=22:00, חוזר בסביבות 24:00 הביתה, וב=05:30 הוא קם שוב. כך כל השבוע. הוא רואה את אמו רק בסופי שבוע, כי אמו עובדת משמרות לילה.

כל הניצול הנורא הזה של הנוער הזה בא, בין היתר, כי צריך לשלם את המשכנתה, כי גם אם האמא עובדת - ויש הרבה מאוד משפחות חד=הוריות - ונניח שהיא מקבלת שכר מינימום, או קצת למעלה משכר מינימום, איך היא יכולה לשלם משכנתה? זאת אומרת, עבודת הילדים באה לכסות במידה רבה את המשכנתה, לא את האוכל.

אחת האמהות שם סיפרה, כשדמעות זולגות מעיניה, שלא רק הבן שלה הזה עובד, יש לה עוד בן, בן עשר, והוא עוזר בשוק, גם הוא עובד. זאת אומרת, יש כאן מערך משעבד, מנצל, אכזרי, שעושה הבחנות חברתיות איומות בתוך מדינת ישראל.

על רקע הבעיה הזו של הדיור אני יכולה להביא גם בעיות כלכליות חריפות אחרות. מדינת ישראל נמצאת כולה בגלישה למשבר כלכלי, או, כפי שמקובל לומר אצלנו, למיתון. יש ירידה בהשקעות, יש צמיחה כמעט אפסית, וכפי שהממשלה ובמיוחד נגיד בנק ישראל אוהבים להתפאר, אפילו האינפלציה ירדה.

במשך השנה גדלה האבטלה ב=50,000 איש, או ב=50%. שמענו הרבה על האבטלה באופקים, בעיירות פיתוח, ביישובים ערביים. אני רוצה לומר, שאזורי הצפון והדרום תרמו לאבטלה 10,000 מובטלים. 40,000 זה לא שם. זאת אומרת, מי שחושב שאבטלה היא רק בעיה של אופקים, כסייפה, נצרת או אום=אל=פחם, טועה. האבטלה הולכת ומתפשטת גם במרכז הארץ, גם אצל עובדים לא מקצועיים וגם אצל עובדים מקצועיים. אני אישית מכירה מורות וגננות שלא עובדות השנה. מאחר שצומצמו כל מיני תוכניות, הן לא עובדות, נשארו בלי עבודה.

היו"ר נ' חזן:

גברתי, אני קצת בבעיה, משום שבעוד יומיים אמור להתחיל יום חינוך ארוך בכ=30 יישובים, ואחת הסיבות לכך שיום הלימודים הארוך לא יופעל, קרוב לוודאי - כך נטען על=ידי משרד החינוך - היא בגלל מחסור במורים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אני לא יודעת היכן המחסור במורים, ואני לא יודעת בדיוק היכן יש עודף מורים.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

- - -

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אני מדברת על מה שאני יודעת מאנשים שאני מכירה אישית, אנשים שסיפרו לי ותיארו את הבעיה שלהם באוזני. לגבי יום חינוך ארוך - את יודעת שחלקו רק מחליף כל מיני תוכניות שהיו קודם לכן.

היו"ר נ' חזן:

נכון, כמו תוכנית קרן=קרב.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אינני יודעת מה בדיוק הדרישות של משרד החינוך, ואינני יודעת אם זה תירוץ או שיש בזה איזה דבר ממשי. מה שאני רוצה לומר הוא, שהאבטלה נמצאת בקו של עלייה.

הממשלה, לפי ההיגיון של השר נאמן ונגיד בנק ישראל, מבריאה, לכאורה, את המשק. הנה, הם אומרים, ירדה האינפלציה. מעריכים שהאינפלציה השנה היא כ=8%. אבל הירידה הזאת באינפלציה היא בעצם הביטוי או אחד הביטויים לאותו מיתון, לאותו משבר כלכלי.

השאלה מה היא המטרה, מה אנחנו רוצים. האם ירידה באינפלציה היא איזו מטרה עליונה שכל מחיר מותר לשלם עבורה, או שהמטרה היא שתהיה עבודה לאנשים, שיהיה דיור לאנשים, שיהיה חינוך לאנשים, שתהיה בריאות לאנשים? מה המטרה? אם באמת ירדה האינפלציה אבל באותו זמן קפצה האבטלה ב=50%, האם זה טוב או רע? לפי נגיד בנק ישראל, זה מצוין. זה כל כך מצוין שעכשיו, אחרי שהוא יודע את כל הנתונים האלה, הוא כבר חודש חמישי מסרב להוריד את הריבית.

הגענו עכשיו לריבית ריאלית, שהיא ריבית שיא, 6% ריבית ריאלית. מי יכול לעמוד בה? לא מפעלים יצרניים, לא אלה שפורעים את המשכנתה, לא אלה שיש להם אוברדרפט בבנק. כל אלה צריכים לשלם את הריבית האדירה הזאת.

הדבר הנוסף שהממשלה עושה על רקע הנתונים האלה הוא להמשיך ללחוץ על הקיצוצים בתקציב. אני לא יודעת בדיוק מה ייאמר היום בוועדת הכספים שכרגע יושבת, אבל אני רוצה להבהיר לציבור, שנכון לרגע זה מונח לפנינו עותק של חוק ההסדרים שבו שום דבר לא השתנה. שמענו הכרזות פאתטיות שאומרות, שבנושא הבריאות יש הסכמים מרחיקי לכת. לזה הבטיחו ולזה הבטיחו ולזה הבטיחו. שמענו שבענייני ביטוח לאומי הבטיחו, שמענו שבענייני טיפות=חלב ממש הובטחו הבטחות מדהימות. כלומר, יש מערכת שלמה של הבטחות שפוזרו, והציבור כולו - גם ציבור הרופאים והאחיות, גם ציבור ההורים וגם ציבור הקשישים - חושב שכבר יש משהו.

אבל חברי הכנסת והציבור צריכים לדעת: אם על שולחן הכנסת לא יניחו חוק אחר, חוק שונה, זאת אומרת שאנחנו מצביעים על אותו חוק. אנחנו עתה ביום שלישי. מחר, יום רביעי, אמורות להתקיים ההצבעות המכריעות. נכון לרגע זה לא הונח בשום נושא ניסוח אחר; בשום נושא.

היו"ר נ' חזן:

סליחה, זה לא מדויק במאה אחוז. בנושא המוניות, דומני שהוא בפרק ד' או ה', כן הונח נוסח חדש.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

מתי?

היו"ר נ' חזן:

אתמול, אם אני לא טועה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

היום הסתכלתי.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

נושא המוניות הוא בפרק ד', והוא הונח. היום אנחנו דנים בפרק ה'.

היו"ר נ' חזן:

לגבי המוניות, פרק ד', הונח נוסח חדש. עד כמה שזכור לי, רק בנושא הזה הונח נוסח חדש.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

גם כן, הנוסח החדש לא שונה בהרבה.

היו"ר נ' חזן:

כן, כן. אני גם קוראת את הנוסחים, אדוני.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

גברתי היושבת=ראש, אני מודה לך על התיקון. אני לא כל כך התייחסתי למוניות, כפי שאת מבינה. התייחסתי בעיקר לפרקים הנוגעים לנושא הבריאות ולנושא הביטוח

הלאומי. התייחסתי לנושאים המרכזיים, שהם הנושאים שעלולים להרוס הישגים חשובים ביותר של הציבור כולו במדינת ישראל.

אני חושבת, שנכון לרגע זה, עם כל מערך ההבטחות, עם כל המיחזור של ההבטחות הישנות, עם כל הניסיון של ראש הממשלה לשווק שוב ושוב את התוצרת הפגומה שלו ועם כל ההבטחות הסותרות, אם הממשלה לא תניח חוק אחר, אנחנו נשארים עם אותה בעיה.

לכן אנחנו לא יכולים לשבת עכשיו ולומר: השגנו. נכון לרגע זה כל הסכנות עדיין קיימות. הממשלה ממשיכה במדיניות הקיצוצים שתוביל להחמרת האבטלה, להחמרת הבעיות של הדיור, להרס שירותי הבריאות ולפגיעה חמורה בזכויות הקשישים, הנשים והילדים.
תודה.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מאוד מודה לחברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת אחמד סעד, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת עזמי בשארה. אחריו - חבר הכנסת סאלח סלים. אם הוא לא יימצא במליאה - הרשימה ארוכה. אבל חלק מהבאים בתור נמצאים כאן.

<u>אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):</u>

גברתי היושבת=ראש, חברי חברי הכנסת, אתמול התפרסם סקר, ולפיו הנתונים מעידים ש=57% מהנשאלים העדיפו שהכנסת תתפזר ונלך לבחירות חדשות. דבר זה משקף בצורה כלשהי את הלכי הרוח בקרב הציבור הרחב בישראל, שנמאסו לו המדיניות של הממשלה הזאת ודרך תפקודה. נמאסה לו המדיניות שלא דואגת לשים בראש סולם העדיפויות שלה את האינטרסים האמיתיים של הציבור הרחב, של אזרחי המדינה, יהודים וערבים.

עסקאות הסחיטה שהיו ביומיים האחרונים רק מחזקות את הדעה הזאת, שבאמת הממשלה הזאת בתקציב שלה, בעסקאות שלה, לא דואגת ולא מעמידה בראש סולם העדיפויות את האינטרסים האמיתיים של אזרחי המדינה, אם במישור המדיני ואם במישור החברתי.

לפי מה שפורסם אתמול, ולפי מה שהודיעו עליו היום בקשר לעסקה עם מולדת, עשיתי חשבון שהוסיפו להתנחלויות 370 מיליון ש"ח, לפי העסקאות עם המפד"ל, עם הדרך

השלישית ועם מולדת. 370 מיליון שקל הוסיפו להתנחלויות. מצד אחד, זה שולח מסר לעם הערבי הפלסטיני ולדעת הקהל הבין=לאומית, שבמסגרת המדיניות של הממשלה הזאת השלום הוא לא בחירה אסטרטגית. זה אומר, שמדינת ישראל מבודדת בזירה הבין=לאומית, כשאפילו המעצמה מיקרונזיה נמנעה בהצבעה האחרונה בעצרת האו"ם, ורק ארצות=הברית לא הצטרפה לגינוי הבין=לאומי לממשלת ישראל, ובעיקר על עניין ההתנחלות, שהם רואים בו מכשול עיקרי לחידוש משא=ומתן.

התוספת הזאת אומרת, שאין בתוכנית הממשלה הזאת כדי לקדם את עניין השלום. אין במדיניות שלה איזה צעד שיכול ליצור תנאים כדי לחדש את המשא=ומתן עם הפלסטינים. להיפך. מצד אחד, יש הרחבה ועיבוי של ההתנחלויות, ומצד שני, יש נישול מקרקע פלסטינית. ביומיים האחרונים התפרסמה בכל מיני אזורים, אם זה באזור ג'נין ואם זה באזור רמאללה, ידיעה על הבאת דחפורים, בהגנת הצבא, כדי לנשל מקרקע חדשה בשטחים הכבושים.

מצד אחד, נותנים להתנחלויות, ומצד שני, רוצים לפגוע בגמלאים. לפי העדכון החדש, גמלאי שעובד יותר מעשר שנים היה מקבל על כל שנה תוספת ותק של 2%. עכשיו, לפי ההצעה, הוא יקבל רק 1%. זאת אומרת, הוא צריך לעבוד לפחות 60 שנה אחרי עשר השנים, עד שהוא יגיע ל=50% פנסיה.

אתמול, בזמן הדיון, שאל יושב=ראש הכנסת את אחד מחברי הכנסת: האם אתה לא חושב שאם ייתוספו עוד עשרות אלפי תיירים, זה ישפר את מצב הכלכלה? זה נכון. זה מובן מאליו. אבל איך יכולים למשוך תיירים בזמן שהמדיניות של הממשלה מבריחה תיירים? שום תייר לא יבוא לאזור בוער ולאזור של מתח. מצד שני, אפילו מקצצים בתיירות ופוגעים במוקדי תיירות. לדוגמה, נצרת.

נצרת היא אחד המקומות החשובים ביותר שמושכים תיירות. היא מושכת תיירות. בזמן הממשלה הקודמת הוסכם איך לממן את פרויקט "נצרת 2000", כדי שנצרת באמת תוכל לקלוט מאות אלפי תיירים בשנת 2000. הייתי בנצרת, וראש העיר, החבר ראמז ג'ראיסי, עם היד על הלב אמר, שעד עכשיו לא מימשו 10%. יש סכנה שהרבה פרויקטים - אם זה בתשתיות, אם זה בתיירות - לא יסתיימו עד שנת 2000.

לכן, איזו ממשלה היא זו? האם באמת יש לה תוכנית למשוך תיירות? - אין לה. 300

מיליון שקל נותנים להתנחלויות. אבל לראשי מועצות מקומיות ערביות, שכולכם ראיתם אותם כשהסתובבו בבניין הזה בשבוע שעבר, הם לא יכולים לספק משכורות לעובדים שלהם כדי שיוכלו להביא לחם. שלושה חודשים או ארבעה חודשים או חמישה חודשים לא משלמים משכורת. אם ייתנו להם מחצית מהסכום הזה שסחטו המפלגות הימניות להתנחלויות, הם יכולים איכשהו לשלם משכורות. אני כבר לא מדבר על להתפתח, אני לא מדבר על פיתוח הכפרים. כדי לפתח את הכפרים ולהגיע לרמה של הרשויות המקומיות בסקטור היהודי, 17 מיליארד שקל.-17 מיליארד שקל. אם מדברים על שוויון, צריך 18-צריך 18

אנחנו אומרים, שהממשלה הזאת היא ממשלה עוינת לשלום, עוינת לשכבות החלשות. היא מעדיפה התנחלות על בריאות הציבור. כל מה שבא בתקציב וגם בחוק ההסדרים יהרוס את ההישגים החשובים שהיו, אם במישור הבריאות ואם במישור החינוך. נכון שהלילה בנימין נתניהו, שהיה הסחטן הראשון, סידר את העניינים זמנית עם כמה מהשותפים שלו. מעולם לא חשבתי לא על מולדת ולא על מפד"ל שיהיו בצד שלנו. זאת ממשלה אידיאולוגית. הוא סידר אותם זמנית, אבל הוא לא סידר את העניין עם העם. כי המהות של התקציב הזה וההשלכות שלו יהרסו הרבה דברים.

הם לא יביאו להבראת הכלכלה, הם לא יביאו להקטנת האבטלה. אפילו השר מדבר על כך שאנחנו נחיה בקיפאון גם בשנה הבאה; זאת אומרת שלא תהיה צמיחה כלכלית. אם לא תהיה צמיחה כלכלית, זאת אומרת שתהיה אבטלה רבה עוד יותר. אם היום האבטלה הרשמית היא 8.2%, ואני אומר שהאבטלה היא יותר מ=9%, אני משער שאם תהיה צמיחה כמו 250,000 אנשים שהם מחוסרי עבודה,-שמעריכים היום, של 1% או 1.5%, יהיו לנו 300,000 מובטלים בשוק האבטלה.

אני נמנה עם אלו שאומרים, שטובת המשק, טובת האזרחים, כל האזרחים, היהודים והערבים, דורשת, שהממשלה הזו תסתלק, כי היא רעה, רעה ליהודים, רעה לערבים, רעה לכל עמי האזור הזה; ראוי שתסתלק כמה שיותר מהר, והיא יכולה לחסוך גם הרבה דם וגם הרבה דמעות. תודה רבה.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לחבר הכנסת סעד. אני מזמינה את חבר הכנסת עזמי בשארה. אחריו - חבר הכנסת סאלח סלים, ואחריו - חבר הכנסת מיכאל נודלמן.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, אני חושב שהפעם אם ידברו ערבית זאת לא תהיה פרובוקציה למישהו במליאה. כלומר, זאת ממש השפה שמבינים כל הנוכחים חוץ מגברתי היושבת=ראש.

היו"ר נ' חזן:

אני מבינה קצת, אבל אם אתה רוצה שגם אני אבין, אני אשמח אם תדבר עברית.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

אני מעוניין שיבינו את מה שיש לי להגיד; אין לי בעיה להוכיח שום דבר. אני בסך הכול מדבר אל הציבור הישראלי, כי נבחרתי לכנסת.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

הציבור הערבי יודע עברית. הבעיה היא של הציבור היהודי שלא יודע ערבית.

היו"ר נ' חזן:

אבל אני לומדת הרבה במקום הזה.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

מה שסופר, אם את זוכרת, גברתי היושבת=ראש, על חוק הבחירה הישירה לראשות הממשלה, הוא, שהחוק הזה יפחית את כוחן של המפלגות הקטנות והבינוניות בקואליציה. מה שמתברר מהוויכוח שהיה בכנסת הזאת סביב התקציב הוא, שכוחן של המפלגות הקטנות והבינוניות בקואליציה עלה לאין שיעור מאז שונתה שיטת הבחירות לשיטת הבחירה הישירה. כלומר, הארגומנט העיקרי בשיטת הבחירה הישירה הופרך טוטלית, ממש נרמס, חוכא ואיטלולא נעשה ממנו.

כאן בכנסת, מה שאנחנו עדים לו, לדעתי, גברתי היושבת=ראש, אם נתעלם מהסיפור הזה שלא היה שר אוצר כזה שלא מבין בכלכלה ולא היה ראש ממשלה כזה שהוא כל כך לא אמין, אם נתעלם מהדברים האלה שלדעתי הם לא הדברים העיקריים, הדבר העיקרי שהיה בכנסת הזאת בדיון על התקציב מתבטא בשני אלה: א. אחת התוצאות של שיטת הבחירה הישירה היא שנעלם טוטלית האזרח הישראלי מהדיון. הוא לא קיים בדיון. שיטת הבחירה הישירה גרמה לכך שהכנסת התחלקה פחות או יותר לסקטורים דמוגרפיים ולא פוליטיים, מפני שהוויכוח הפוליטי עבר למסלול בחירת ראש הממשלה, וכאן הכנסת התחלקה דמוגרפית בסך הכול. אנחנו רואים נציגי סקטורים דמוגרפיים בתוך הקואליציה רבים על החלק שלהם בתקציב, כאשר אין לובי אחד של האזרח הישראלי.

מה שבסך הכול ראינו בכנסת הזאת, בדיון על התקציב, הוא לא מאבק בין אופוזיציה ובין קואליציה, אלא מאבק בין מרכיבים דמוגרפיים של הקואליציה. זה היה מאבק בכנסת, והמאבק הכי חריף, אם שמת לב כחוקרת, גברתי היושבת=ראש, היה כאשר יש נציגים של אותה קבוצה דמוגרפית, כלומר בין ש"ס ובין גשר. שם מתנהל המאבק הכי חריף, כי זה מאבק מי יביא יותר לאותה קבוצה אתנית דמוגרפית. זה פשוט לא ייאמן מה שנעשה בדבר הזה שנקרא האזרחות הישראלית והאזרחים הישראלים. פשוט לא ייאמן, כאשר הבית הזה הוא הנציג של כולם.

היו"ר נ' חזן:

מותר לי להפריע לך? אתמול בשעות הקטנות של הלילה התנהל דיון מאוד מעניין בהשתתפות חבר הכנסת פרופסור שבח וייס וחבר הכנסת פרופסור שלמה בן=עמי כשאני ישבתי בראש הישיבה, בדיוק בסוגיות הללו. אגב, במצב כזה, כמובן, המפלגה שיש לה הרוב המספרי תנצח בוויכוח, ואת זה ראינו על=פי ההצבעות של הבוקר.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

נכון.

היו"ר נ' חזן:

אבל שאלה לי אליך. האם אתה חושב שזו באמת רק התפלגות על=פי מפלגות על בסיס דמוגרפי, או שיש פה גם בכל זאת אלמנטים אידיאולוגיים.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

בוודאי.

היו"ר נ' חזן:

לדוגמה, ראינו הבוקר הסכם של מפלגה מאוד קטנה שבוודאי קשה להבין מראש מאין היא באה מבחינה דמוגרפית, אבל מבחינה אידיאולוגית אין בעיה כלל.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

נכון, את צודקת לגמרי, גברתי. מה שקרה הוא, שהמאבק בין שתי היריבות על אותה קבוצה אתנית, דמוגרפית, גרם לכך, שקבוצה אחת מהן הוצאה, זאת קבוצת גשר, ואז ראש הממשלה היה צריך משהו "במקום"; היה צריך את שני הקולות של מולדת, ואז הוא הלך למולדת, וכבר לפני כמה ימים נכנסה הפוליטיקה לעניין על=ידי דרישות הדרך השלישית. הרי דרישות הדרך השלישית הן דרישות פוליטיות, דרישות המפד"ל הן דרישות פוליטיות, ולא לקבוצה דמוגרפית מסוימת. ודאי שאלה דרישות אידיאולוגיות.

כאשר קבוצה אחרת הוצאה, נכנסה גם מולדת שיש לה דרישות פוליטיות מרחיקות=לכת, פתיחת מכללה, סלילת כבישים בכל מיני מקומות שבכלל דנים בהם במשא=ומתן, וחוק ההסדרים במשק הפך להיות חוק ההסדרים במשא=ומתן. זה פשוט לא ייאמן. אנחנו דיברנו על כך שזה חוק דרקוני שהוא בכלל אנטי=פרלמנטרי, שמוחק את כל עבודת הכנסת במשך שנה שלמה. הכנסת יכולה לחוקק בענייני בריאות כמה שהיא רוצה, אחר כך בא חוק ההסדרים במשק ומשנה הכול. עכשיו תנהל משא=ומתן עם הפלסטינים והאמריקנים כמה שאתה רוצה. בא חוק ההסדרים במשק וקובע איפה יהיו ההתנחלויות ואיפה ייסללו דרכים. למה? כי יש סיעה של שני אנשים, שאיחרה אתמול בלילה בכנסת, שקוראים לה: סיעת מולדת, והוא היה צריך אותה כי הוא לא יכול היה לוותר לגשר ולש"ס באותו זמן.

אי=אפשר, הרי, או גשר או ש"ס. זו אותה קבוצת אוכלוסין. אם גשר תקבל, היתה

ש"ס מפריזה עוד יותר בדרישות. הרי מישהו צריך להביא לקבוצת האוכלוסין הזאת את ההישגים, אחת משתיהן. אי=אפשר שתיהן ביחד. אז הוא הלך למולדת ונתן את הוויתורים הפוליטיים. פשוט לא ייאמן מה עשה הדבר הזה לכנסת, ואומרים לי שחוק הבחירה הישירה הוריד את כוחן של המפלגות הקטנות והבינוניות. זה פשוט לא ייאמן. תראו בעיניכם מה שקורה כאן בכנסת, מה שקורה בבית הזה.

אם כבר, גברתי היושבת=ראש, אני חייב להגיד כמה מלים על חוק ההסדרים במשק בעניין הבריאות, כי גם זה לא ייאמן. אמרתי שהדבר הראשון שנקבע היום בכנסת, זה שנעלם האזרח הישראלי, ובמקומו באו סקטורים וקבוצות אינטרסים - פוליטיים, אידאולוגיים או אתניים. האזרח הישראלי נעלם מעיני הכנסת.

הדבר השני, לדעתי, הוא, שמדינת הרווחה הישראלית קיבלה מכה אנושה בדיונים על התקציב הזה, ולדעתי אנושה ביותר בתחום של חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

דרך אגב, לגבי חוק ביטוח בריאות ממלכתי יש לי הערות, ולא כל מה שהשר נאמן אמר הוא לא נכון. יש חלק נכון לגבי התחרות בין קופות=החולים. יש מסחור של הבריאות בחוק ביטוח בריאות ממלכתי בתחרות בין קופות=החולים, בתחרות בין הרופאים הכלליים, לפחות במגזר הערבי, עד כמה שאני יודע, שהתעשרו מחוק ביטוח בריאות ממלכתי כיוון שהתחיל מרדף אחרי חולים, מי רושם אצלו יותר חולים.

במקום לתת להם משכורות כמו בבתי=חולים, עכשיו רופאים מתמחים, שיש להם התמחויות והם עובדים בבתי=חולים, מקבלים פחות כסף מרופא כללי שלא התמחה כלל. אף אחד לא רוצה להתמחות יותר, כיוון שהוא יכול לרשום אצלו רשימה ארוכה של חולים, והוא מקבל פר=גולגולת. חלקים מהם משאירים את כרטיסי החולה אצלם בקליניקה ומעבירים את זה כל חודש, כאילו החולה היה אצלם. קורים, פשוט, דברים פליליים במסגרת החוק.

יש מה לתקן, ללא ספק, אבל במקום לתקן ולאסור העברת חולים על=ידי רופאים מקופה לקופה ולאסור פרסומת פראית כמעט בין קופות=החולים, עד כדי מרדף לבתים בשביל להעביר חולים מקופה לקופה - הצעתי חוק בנושא, גברתי, בכיוון מדינת הרווחה, שתיאסר הרשמת חולים לקופות בבית. הם יהיו חייבים לבוא לקופה. אסור לרופאים לעסוק בזה, רק פקידים, וכו'. הצעתי חוק והוא מונח על שולחן הכנסת.

בין כל זה הולך השר נאמן, שלבו נתון כל כך לחולים, וממסחר את הרפואה לגמרי.

מה שהוא מציע לגבי יכולת החולה לקנות שירותים, והקופות העשירות, שיכולות לספק

, ואנחנו יודעים, אם PUBLIC HEALTHלחולה את מה שהוא רוצה לקנות - בסך הכול הוא עושה בארץ הזאת ו=
את מכירה את המושגים האלה מארצות=הברית,

בארצות=הברית זהPUBLIC HEALTH. PUBLIC HEALTHאנחנו יודעים מה זה בארצות=הברית

, מה שנקרא: הבריאותPUBLIC HEALTHדבר איום ונורא. איפה שיש תחרות חופשית וה=

הציבורית, נותנת את המינימום, זה נהפך למקום סתם, זה סתם מס שהמדינה גובה

מהאזרחים. בסך הכול שירותי הרפואה המודרניים יינתנו למי שיש לו כסף. ובמקום

להילחם בתופעות של המסחור בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, הוא הולך ועושה מסחור טוטלי

של השירותים הבריאותיים, הדבר הכי מכוער שיכול לקרות, כשכל איש נבון ואשה נבונה

בארצות=הברית טוענים, שארצות=הברית, בעניין הזה היא ארץ העולם השלישי, שצריכה

להשתוות בזה למדינות אירופה, למדינות הרווחה באירופה. במקום זה הוא שם לנגד עיניו

את ארצות=הברית בנושא הבריאות, במקום שארצות=הברית היא באמת מדינת העולם השלישי.

מה שיהיה כאן הוא הגדלת הפער בין עניים לעשירים, לא רק בשאלה איפה הם יכולים

יהיו להם, אלא ביכולתם לטפל בבריאותם וכו'.HOBBIESלבלות בחוץ=לארץ, או איזה

הדבר אולי הטוב ביותר שיש במדינת הרווחה הישראלית, אם יש משהו טוב, זה

העניין שעשירים ועניים מקבלים אותו טיפול רפואי. עכשיו העשיר, שכל זה לא מוצא חן

בעיניו, יכול לנסוע לחוץ=לארץ ולקנות, אבל כששכבתי בבית=חולים, גם המיליונר הכי

גדול יכול היה לשכב באותו חדר, וגם האנשים מהכפרים בגליל - בסך הכול, בסופו של

דבר, כולם מקבלים אותו שירות רפואי, ולדעתי גם לא קיימת בשירותים הרפואיים, בנושא

שלנו, הערבים, גזענות.

אני יכול להגיד, שהאוכלוסייה הערבית היא האוכלוסייה, אם אנחנו מדברים על

סקטורים, גברתי היושבת=ראש - - -

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אתה העלית זאת.

<u>עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):</u>

זה הסקטור שאין לו פה, אין לו שדולה, הוא לא יכול ללחוץ, הוא לא יכול לשתק את המשק כמוכם כאן, בצד השמאלי של הכנסת. לפחות הצד השמאלי של הכנסת, הימני מצדי, שיתק את המשק לפני שהתחילו בכלל הבחירות וקיבל חלק ממה שהוא רצה. אנחנו בכלל לא יכולים לעשות שום דבר.

בנושא הבריאות הפקנו תועלת. היתה תועלת למגזר הערבי, שהוא הכי חלש, מחוק ביטוח בריאות ממלכתי. מורגש שיש שיפור בשירותים הרפואיים אחרי חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי. אם פוגעים בו, לדעתי החלק שהכי ייפגע מהדבר הזה יהיה הציבור הערבי, ציבור החולים הערבי, ואני לא יודע לאן הם חותרים.

קרו שני דברים בוויכוח על התקציב הזה, גברתי היושבת=ראש. א. האזרח הישראלי נעלם; ב. מדינת הרווחה נפגעה; ואני חייב לסכם בכמה משפטים מה שהתנהל כוויכוח פוליטי כאן. אי=אפשר לדון על התקציב אחרי שמוותרים את הוויתורים האלה למולדת, למפד"ל ולדרך השלישית בלי להגיד משהו פוליטי.

מה שנבנה, גברתי היושבת=ראש, אני אחזור על זה, אני חושב שכולנו נחזור על זה בשנים הבאות; מה שהולך ונוצר על=ידי בניית הכבישים העוקפים האלה, ההפרדה הדמוגרפית ונטייתו של ראש הממשלה, עכשיו, להתחיל את המשא=ומתן על פתרון הקבע ולדחות את הפעימות בשביל לקבל מול זה ויתורים בפתרון הקבע, מה שהולך ונוצר בשטחים, ומה שהחלטנו עליו - 370 מיליון, 400 מיליון - אלה הם תקציבים למשטר האפרטהייד הישראלי=הפלסטיני שהולך ונוצר בשטחים בסוף המאה הזאת. זה משטר אפרטהייד, את יודעת מה זה, כמתמחה בענייני אפריקה, משטר אפרטהייד. זה מה שהולך ונוצר בשטחים.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות כאן, כי לא יכולתי להשתתף אתמול - היו כל כך הרבה נושאים לדבר עליהם בכלכלה, וכאן היתה איזו מהומה על כך שיש רשימה של אנשים נבונים, דמוקרטים והומניסטים, שחתמו על עצומה שהייתי רוצה להיות בין החותמים עליה, בעניין החרמת התוצרת של - - -

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

לא פנו אליך?

<u>עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):</u>

באסלאם אומרים: אד'עף אלאאימאן אן תקול שיאאן ואן לה תעמל ביה; כלומר, האמונה החלשה ביותר, אם אתה לא יכול לעשות שום דבר, היא להגיד משהו; לא לעשות משהו, להגיד משהו. האנשים האלה אמרו את דעתם, והדעה היא, זה א"ב בהחרמת קולוניאליסטים מתנחלים, שמתנכלים לאוכלוסייה יום=יום. ברברים, ברברים. הדבר החלש ביותר שאפשר לעשות הוא להגיד: חבר'ה, מה שאתם מייצרים - אנחנו לא נקנה. זה נאמר למשטרה. אפרטהייד. מה שהולך ונבנה בשטחים זה משטר אפרטהייד. זה נעשה במשטר אפרטהייד בדרום=אפריקה. קראנו לזה, אני הייתי אז סטודנט באירופה, עשינו צעדות בשביל זה שלא יקנו מדרום=אפריקה. מה שקורה בשטחים זה פחות ממה שקורה בדרום=אפריקה? אני אומר לך שזה יותר גרוע מדרום=אפריקה.

אני לוחץ את ידיהם, מברך אותם, את האנשים האלה שחתמו על החרמת התוצרת, שיתרגז קליינר ושיספרו לי כאילו זו מריבה בתוך המשפחה היהודית - אפשר להעלות כל מיני מושגים לאומניים, רגשיים, אמוציונליים, אך ליהודים לא עושים את זה. מה זאת אומרת שליהודים לא עושים את זה? פה לא מדובר ביהודים. מדובר בקולוניאליסטים, שהם יהודים במקרה, אבל הם קולוניאליסטים שעושים את מה שהם עושים בשטחים. לכן - האמונה החלשה ביותר, אם אתה לא יכול לעשות שום דבר, לפחות להגיד משהו בנושא. תודה רבה לך.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לך ומזמינה את חבר הכנסת סאלח סלים ואחריו את חברי הכנסת מיכאל נודלמן, צבי הנדל, שמריהו בן=צור, ואם הם לא יהיו - נגיע לחבר הכנסת דראושה.

חבר הכנסת בשארה, למען הדיוק ההיסטורי, ב=1987 הצטרפה ישראל לסנקציות נגד דרום=אפריקה והפסיקה סדרה של מכירות נשק לאזור דרום=אפריקה תחת שלטון האפרטהייד. זאת אומרת, שהמהלך הזה איננו זר גם למדיניות רשמית של ממשלת ישראל.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

למה נלסון מנדלה נגד מדינת ישראל? - - -

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת דראושה, אתה יודע - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

- - -

היו"ר נ' חזן:

אתה לא רוצה שאני אשיב לך בתור יושבת=ראש. בפעם הבאה שאנאם אשמח לעשות זאת.
חבר הכנסת סלים, בבקשה.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

לצערי הרב, ממשלות ישראל - - - רק במשטרים השחורים והגרועים ביותר בעולם, בהיסטוריה האנושית, ועדיין תומכים בכל המשטרים הגרועים בעולם. כל ממשלות ישראל.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

תגיד לי מי - - - אגיד לך מי אתה.

היו"ר נ' חזן:

עכשיו אתה מפריע לחבר הכנסת סלים.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

לא מפריע לי, כי אני עוד לא התחלתי.

היו"ר נ' חזן:

אתה התחלת.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

זה לא על חשבוני. את מרשה, הם מנהלים דיאלוג.

היו"ר נ' חזן:

להיפך, אני מנסה לא לנהל דיאלוג.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, אתמול השתתפתי בהפגנה של הרופאים, האחיות ועובדי בתי=החולים, והם מסבירים את הנושא החשוב לכל עם ישראל - נושא הבריאות, וזה דבר מאוד מסוכן. בעניין הזה אין חלוקה, אפשר להגיד, לאומית, אלא זה פוגע, ויש חלוקה מעמדית בעניין הזה - עשירים ועניים. עשירים יש בין היהודים ובין הערבים, ועניים יש בין היהודים ובין הערבים.

קופות=החולים נמצאות בגירעון של מיליארד ו=300,000 שקל, בשנת 1997, שנוצר עקב כך שהוצאות כל הקופות בפועל עמדו על 16.7 מיליארד שקל, שעה שהכנסתן עמדה אך ורק על 15.4 מיליארד שקל.

על=פי העיקרון המנחה בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, וזה חשוב מאוד - אפשר לריב הרבה, אפשר לצעוק הרבה, אבל העניין הזה צריך ללכד את כל העניים והבינוניים בעם ישראל, מכל הדתות ומכל הלאומים.

על=פי העיקרון המנחה בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, מדינת ישראל התחייבה כלפי תושביה להעניק שירותי בריאות המפורטים בסל ולהשלים מתקציבה את הסכומים הנדרשים על מנת לכסות את ההוצאות עקב מתן השירותים בסל, ואשר אינם מכוסים על=ידי הכנסות

מגבייה.

גברתי, כמה זמן עוד יש לי?

היו"ר נ' חזן:

יש לך שלוש הסתייגויות - 15 דקות. אתה לא חייב לנצל את כל הזמן שעומד לרשותך. יש לך, לדעתי, אדוני, עוד 11 הסתייגויות רק בסעיף הזה, ותוכל לדבר פעם נוספת.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

יצוין כי הגירעון, ברובו, נובע מאי=עדכון המקורות על=פי גידול האוכלוסייה והזדקנותה. למרות טענות האוצר, לא ניתן יהיה "לייעל" את המערכת באופן שיכסה את הגירעונות, מחד גיסא, וישמור על רמת הרפואה, מאידך גיסא.

משרד האוצר, אשר התנגד לחקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, מבקש עתה לאיין, או לסרס אותו באמצעות חוק הצמיחה, שאנחנו דנים עליו היום, או השבוע. ההסדרים המוצעים בחוק מהווים פגיעה קשה במערכת הרפואית הציבורית במדינת ישראל, ומשנים ערכים חברתיים שעליהם מבוססת מערכת הבריאות. מה משמעות הדברים? 1. פגיעה בשוויוניות הרפואה הציבורית בישראל; 2. שבירת העיקרון שבבסיס חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שלפיו כל אזרח משלם לפי יכולתו ומקבל לפי צרכיו; 3. צמצום השירותים ועלייה בתשלומים; 4. פגיעה בשירותי הרפואה, באיכותם ובזמינותם; 5. מסחור הרפואה, היא נהפכת למסחר; 6. העדפת השיקול הכלכלי על שיקולים רפואיים; 7. הפקעת ניהול מערכת הבריאות מידי אנשי מקצוע ברפואה.

לכן, הדיונים בנושא הזה - וכל הדיונים לפי דעתי חשובים, אבל בעיקר בנושא הזה הם חשובים מאוד. יש פה משקל, לפי דעתי, גם לגבי חלק מהמפלגות, שבאמת רוב רובם של הקולות שהן קיבלו הם משכבות עניות - ש"ס, שמקבלת קולות משכבות עניות מאוד, מרובות ילדים, גם גשר, ואולי יש עוד מפלגות שמקבלות - גם הליכוד, הליכוד בעצמו מקבל את רוב הקולות שלו מעיירות פיתוח ומהאנשים העניים.

רק בכמה מלים, גברתי היושבת=ראש, על מה שהתנהל בלילה. רק לפנות בוקר, שמעתי פה שהגיעו להסכם עם מולדת. התביעה של מולדת, לא למפלגה עצמה, שהם רוצים כסף, אלא התביעות שלהם לגבי ההתנחלויות, ארץ=ישראל השלמה, שזה כבר לא קיים, אפשר להגיד שזה עבר מהעולם הזה, מה שנקרא ארץ=ישראל השלמה. אבל התנחלויות, בסופו של דבר זה מיתרגם לא רק לכסף, אלא גם לכיבוש, לדיכוי, להשפלה ולהמשך המלחמה. זה הרבה יותר גרוע מכסף.

לכן, אני הייתי יותר שמח אם הייתי שומע שראש הממשלה הגיע להסדר עם גשר ולא עם מולדת, כי התביעות של גשר הן באמת תביעות למען השכבות החלשות.

ההסכם עם מולדת הוא מסוכן מאוד, והוא חושף שוב את הפנים של הממשלה הזו, המדיניים, הפוליטיים, שהם יותר בכיוון הרחבת ההתנחלויות, ולא לכיוון תושבים שחלקם ורובם הצביעו בשבילה, מאופקים, מעיירות הפיתוח ומהערים בישראל.

בעניין השני, עם מפלגת החברים העולים החדשים, העלייה מרוסיה, ישראל בעלייה. אני לא יודע כמה מחברי הכנסת או מהסיעות כבר מאמינים לראש הממשלה; לא יודע כמה.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

חברים אתה מתכוון במובן - - -

<u>סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):</u>

חברים בתור חברי כנסת.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

קומרד.

<u>סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):</u>

- - -

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

- - -

בנימין אלון (מולדת):

רק שהם כבר יצאו מרוסיה, אתם עוד שם.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

החשוב, חבר הכנסת בני אלון, החשוב הוא שאנחנו פה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

החשוב שהוא היום פה. כמה - - - וכמה כבישים.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

החשוב שאנחנו פה, וזה מה שוודאי כואב לך, אבל אנחנו נישאר פה. אין לנו ארץ אחרת, אין לנו אדמה אחרת, אין לנו מולדת אחרת. פה נולדנו לפני אלפי אלפי שנים - -

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

פה המולדת שלו.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

- - ופה אנחנו נמשיך לגור ונגדל ילדים. אין לנו כתובת אחרת, נישאר פה ונמשיך להיאבק למען הזכויות, כדי שישראל תהיה באמת מדינה דמוקרטית, כי ישראל - אומרים כל הזמן שהיא המדינה הדמוקרטית היחידה במזרח התיכון, אבל בפועל, היא מדינה שיש בה חוקים דמוקרטיים, אי=אפשר להגיד שלא, אבל יש בה דברים גרועים מאוד. יש בה כיבוש,

יש בה אפליה, יש בה גזענות, ואלה דברים חמורים מאוד. לא יכול להיות שעם יהיה חופשי כל זמן כשהוא כובש עם אחר ומדכא עם אחר. זה בלתי אפשרי. והבחורים הצעירים הולכים לצה"ל בגיל 18, ושם הם מתחנכים, איך להשפיל ערבי ואיך לדרוך עליו. הם יתחנכו כך ויגדלו כך וגם ישתמשו בשיטה הזו כשיחזרו הביתה. הכול קשור זה בזה - החינוך.

כולנו ראינו ושמענו על המצב בכלל ובקרב בני הנוער במיוחד, ראינו את הכיוון לגזענות, ש=72% מבני הנוער מתגאים שהם גזענים. אף שהדבר עלה, שום משרד ממשלתי, לא משרד ראש הממשלה, לא משרד החינוך, לא עשה דבר. רוצים לעבור לסדר=היום כאילו הדברים האלה הם דברים נורמליים במדינה הזו. מדובר בבני נוער; זאת אומרת, הם העתיד של המדינה. אם העתיד של המדינה הוא לגדל נוער גזעני, אז העתיד של המדינה הוא שחור - המשך של מלחמות, המשך של גזענות, המשך של אי=קבלת האזור כולו עם כל אזרחיו. זאת הזדמנות חשובה מאוד, הזדמנות שלא תעבור, כדי שישראל תוכל להשתלב באזור הזה ולהיות חלק ממנו. היום הבעיה היא, שכל העולם הערבי, כמעט כל העולם הערבי מקבל את ישראל, וישראל לא מקבלת את עצמה ולא את העולם הערבי. תודה רבה, גברתי היושבת=ראש.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת סלים. חבר הכנסת מיכאל נודלמן - לא נמצא. כנ"ל לגבי חברי הכנסת צבי הנדל, שמריהו בן=צור, ניסן סלומינסקי ושאול יהלום. ועל כן, הנואם הבא - חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה. ואחריו - חבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה. איך אתה יודע שאני יושבת=ראש, או שאתה מדבר כל הזמן?

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

אני נמצא רוב הזמן, ולכן, תמיד כשאת יושבת, את מוצאת אותי פה.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת דראושה, בבקשה.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, היום מתחיל חודש הרמדאן ובהזדמנות זאת אני רוצה לברך את המוסלמים בעולם כולו, את המוסלמים בעולם הערבי, את המוסלמים במדינת פלסטין, ואת המוסלמים במדינת ישראל. (נושא דברים בשפה הערבית; להלן תרגומם לעברית:

אני מקווה, כי החודש הנעלה הזה יהיה חודש צום טוב ומבורך. מי ייתן והצום יתקבל בברכה, והחטא ייסלח לכול.)

גברתי היושבת=ראש, היום זכתה הממשלה, בהצבעה שהיתה הבוקר, ברוב הקולות, 59 בעד, 56 נגד; רוב של שלושה חברי כנסת. אבל הרוב הזה נקנה בהסכמים שנעשו בחיפזון, ללא התחשבות בתקציב, ללא התחשבות באינטרסים האמיתיים של אוכלוסיית מדינת ישראל. כל מי שדרש מסיעות הקוליציה - קיבל. אפילו סיעת מולדת, שהיא איננה קואליציה, היא קואופוזיציה - יום אחד קואליציה, יום אחד אופוזיציה, קופצת לפי האינטרסים שלה, ללא עקרונות. היא לא פועלת על=פי אידיאולוגיה אלא על=פי האינטרסים הצרים והאינטרסים העכשוויים.

בנימין אלון (מולדת):

האינטרסים הפלסטיניים.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

גם סיעת מולדת הגיעה לסיכום עם ראש הממשלה, ששר האוצר אפילו לא ידע עליו. רק כאן, חברי כנסת מהאופוזיציה הראו לו איזה דף שחתום עליו ראש הממשלה, שבו הוא התחייב לסיעת מולדת בכמה סעיפים התנחלותיים, שהם יכולים אולי לסייע במקצת למתנחלים, אבל הם יפגעו באוכלוסיית מדינת ישראל, הם יפגעו בתהליך השלום.

ותראו, ממשלה, שראש הממשלה שלה אומר שאנחנו מחויבים להסכמי אוסלו, הוא חותם עם סיעת מולדת על סעיפים שבעצם מתנגשים עם הסכמי אוסלו, פוגעים בסיכויים לקדם את תהליך השלום, פוגעים בעם הפלסטיני וגם בעם הישראלי, מכיוון שאני מאמין שהרוב של

העם בישראל רוצה בשלום. הרוב במדינת ישראל איננו מסכים לעקרונות ולאידיאולוגיה של חברי הכנסת בני אלון ורחבעם זאבי. הם מתנגדים לדעות שלכם, חבר הכנסת בני אלון. ואתה יודע שאתם מיעוט מאוס, לא מקובל במדינה הזאת, כי העם היהודי הוא גם עם ככל העמים, הוא רוצה לחיות בשלום. אתם לא רוצים לחיות בשלום, אתם רוצים כיבושים, אתם רוצים לשלוט בעם אחר בכוח, אתם רוצים התנחלויות; אתם לא רוצים לחיות בשלום. והעם במדינת ישראל כפי שאני מכיר אותו - - -

<u>בנימין אלון (מולדת):</u>

אם אתה מתנגד, סימן שאנחנו בדרך הנכונה.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

אבל אני חושב שהעם במדינת ישראל רוצה שלום. אני חושב שהעם היהודי ככל העמים, כמו העם הערבי, כמו העם הצרפתי, העם האמריקני, העם הרוסי, כל העמים רוצים שלום, אבל יש אנשים יוצאים דופן שלא רוצים שלום. זאת הבעיה של חלק מהעם היהודי, ולצערי הרב, הממשלה הזאת נזקקת לקולות שלכם, של אנשים פנאטים וקיצונים כמוכם וכמו כמה אנשים נוספים בכנסת הזאת בכדי להעביר תקציב או להעביר את חוק ההסדרים במשק.

זה מראה לאן הידרדרה ממשלת נתניהו, לאילו שלבים היא הגיעה שהיא נזקקת לשלם מחיר כבד לסיעות קואליציה, וזה מחייב תוספת מעל 3 מיליארדי שקל לתקציב המדינה. אני לא יודע מאין יביאו 3 מיליארדים. האם יטילו מסים על כל האוכלוסייה כדי לספק את התיאבון של חברי הכנסת בני אלון, רחבעם זאבי, מיכאל קליינר ועוד כמה חברי כנסת? או, האם יוסיפו על הגירעונות, שהם ממילא גירעונות כבדים בתקציב המדינה? אפילו הרזרבה שהשאירו לא תספיק למה שש"ס מבקשת, ומולדת מבקשת, והדרך השלישית מבקשת.

מה שדווקא מזעיק אותי ומאוד מרגיז אותי הוא, שראש הממשלה התחייב על סכום של כ=400 מיליון שקל למתנחלים. על חשבון מי? על חשבון המובטלים באופקים, על חשבון המובטלים ברהט, על חשבון הבריאות, על חשבון החולים, על חשבון העניים. 400 מיליון שקל למתנחלים בתקופה שאומרים - אין תקציב, אין כספים, המשק במצוקה, ומוסיפים יותר ויותר למתנחלים על חשבון העניים, על חשבון המובטלים, על חשבון החולים, על חשבון

כל אוכלוסיית מדינת ישראל. זה גם על חשבון תהליך השלום. זה על חשבוננו כולנו, על חשבון יהודים וערבים שרוצים לראות בתהליך הזה התקדמות ולהגיע להסדר של שלום עם הפלסטינים ועם העולם הערבי.

כל הסקרים הראו, שהרוב במדינת ישראל רוצה בשלום כזה. הרוב במדינת ישראל מתנגד להתנחלויות ורואה בהן סכנה לתהליך השלום. אני חושב, שההתנחלויות הללו מסכנות את העתיד של העם היהודי. תרשמו לפניכם מה שאני אומר. ההתנחלויות הללו מסכנות את העתיד של העם היהודי. העולם הערבי לא יקבל את ההתנחלויות הקולוניאליסטיות הללו, הוא לא יקבל אותן, ולכן לא יעשה הסכם שלום כל עוד הממשלה הזאת או ממשלות אחרות ממשיכות בתהליך ההתנחלויות, הפקעת הקרקעות, בניית התנחלויות נוספות והרחבת הקיימות.

רק הסדר של שלום, שיבטיח צמיחה ושגשוג, יכול להבטיח את האינטרסים של מדינת ישראל ושל העולם הערבי מסביב למדינה הזאת. תזכרו שבסופו של דבר מדינת ישראל היא אזור קטן בים ערבי, איזה אי קטן בים ערבי. יש מסביב 300 מיליון ערבים, ובמדינת ישראל יש 5 מיליוני יהודים ומיליון ערבים, שחיים כאן באזור הזה. רק בהבנה, בדו=קיום ובשלום אפשר להבטיח את הביטחון של מדינת ישראל ושל כל עמי האזור. לא יהיה שגשוג כלכלי ולא תהיה החלמה לבעיות הכלכליות של מדינת ישראל בלי הסדרי שלום.

גברתי היושבת=ראש, האבטלה במדינה היא אבטלה קשה. כולנו היינו מוטרדים ממה שקורה באופקים, ואני אומר זאת כאזרח ערבי, אזרח המדינה, כשוחר שלום. מאוד הייתי מוטרד, כאב לי הלב וכואב לי הלב על המובטלים באופקים, אבל גם כואב לי הלב על המובטלים ביישובים ערביים רבים מסביב לאופקים, ברהט, בכסייפה, ובעין=מאהל, בנצרת, באכסאל, הכפר שבו אני חי, בכפר=כנא, בג'לג'וליה ובכפר=קאסם. לצערי הרב, חברי כנסת עולים על הבמה הזאת, כולם מדברים על אופקים, אבל לא נזכרים ולא מזכירים שקיימים גם הרבה מובטלים ערבים.

אני רוצה להזכיר, שמובטלים ערבים ויהודים סובלים מאותה בעיה. המדיניות של הממשלה הזאת היא התנכרות למובטלים היהודים וגם למובטלים הערבים. היא מוסיפה להתנחלויות 400 מיליון ש"ח, שיכלו לפתור חלק גדול מבעיות המובטלים במדינה הזאת, לרבות הבעיה של אופקים. לא 270 מקומות עבודה שהבטיח ראש הממשלה והבטיחה הממשלה הזאת לאופקים, 270 מקומות עבודה לא יפתרו את הבעיה של אופקים ולא יפתרו את הבעיות

של כלל אוכלוסיית המובטלים במדינת ישראל, יהודים וערבים. אני חושב שצריך להשקיע את הכסף הזה, במקום בהתנחלויות, ביישובים היהודיים והערביים שזקוקים לסיוע - באופקים, בשדרות, ברביבים, בכסייפה, ברהט, בעין=מאהל, ביישובים שזקוקים לסיוע, ולא בהתנחלויות של האנשים המדושנים והמפונקים שם, שהם זרים לנו, זרים לכלל האינטרסים של האוכלוסייה היהודית והערבית במדינת ישראל. הם רק מהווים מכשול אמיתי לקיומה של מדינת ישראל ולקיום של חיים ביחד, של יהודים וערבים במדינת ישראל ובאזור הזה.

סיעת מד"ע=רע"ם פנתה אל שר האוצר וביקשנו ממנו ליישם המלצה של ועדת=מגן, שהוקמה כאשר חבר הכנסת דוד מגן היה עדיין סגן שר האוצר והמליץ, לאחר מחקר ולימוד מעמיק, לבטל את מס הרכוש; מס הרכוש שפוגע בבעלי אדמות יהודים וערבים, לא רק ערבים. דוד מגן פעל בצורה מתוחכמת. הוא הבין שהמס הזה רק פוגע בבעלי האדמות ולא מועיל לאיש. המליצו לבטל את המס הזה. שר האוצר ישב מולנו והקשיב. אחרי הישיבה לא שמענו ממנו שום הבטחה, שום הבטחה לכך שילמד את הנושא או שיהיה מוכן לבוא לקראת בעלי האדמות היהודים והערבים, או שיישם את המלצות ועדת=מגן.

לצערי הרב, שר האוצר הזה לא עושה שום דבר לטובת העניים, לטובת אנשים שיש להם רכוש, קרקע או דברים אחרים, וראש הממשלה עוקף אותו כל הזמן, חותם על הסכמים ומבטיח הבטחות לחלקי הקואליציה או לסיעת מולדת, על חשבון האנשים שמהווים את הרוב הגדול במדינת ישראל. הרוב נפגע מהתקציב, והמיעוט הבדלני, הפנאטי והקיצוני הולך להרוויח מתקציב המדינה. לכן התנגדנו ונמשיך בהתנגדות שלנו לחוק ההסדרים ולתקציב המדינה לשנת 1998, כי חוק זה פוגע בעניים, פוגע בכלל האוכלוסייה ומסייע רק לפנאטים ולקיצונים.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לחבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה ומזמינה את חבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה, ואחריו - חבר הכנסת טלב אלסאנע, אחריו - חבר הכנסת תאופיק חטיב, ומייד אחריך - חבר הכנסת בני אלון.

<u>תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):</u>

לאזן, לאזן.

היו"ר נ' חזן:

לא התכוונתי לדבר על איזונים כלשהם במקרה זה.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

לא, אני אמרתי כדי לפתור אותך מהעול הזה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, בא לי להציע שאולי נמצא דרך, בעזרת הוותיקים יותר, שכאשר יש בכנסת רוב כזה ולעתים ממושכות, נעשה משהו, לא רק בנאומים ובהצהרות, אלא נקבל גם משהו אופרטיבי, לתיקון העוול הנורא והגדול.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

הרוב האחר נמצא אצל ראש הממשלה ומקבל כסף. אתה לא מקבל כסף, אז אתה פה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

זהו בדיוק, צריך למצוא דרך כדי לגמול להם. אנחנו יודעים שמחלקים שם עכשיו את כל הכספים.

אני אדבר היום על חוק הבריאות, נושא הדיון, גברתי היושבת=ראש. מאוד משונה ומאוד מוזר שהממשלה הזאת, במצח נחושה ובדרך=לא=דרך, כאילו במין קושי נוראי, פונה אל הציבור וזורה חול בעיניים. היא אומרת: אני באה עם הצעות, דווקא דרך החוק המוזר הזה, חוק ההסדרים, כדי לשנות את המצב הרפואי ולתקן את חוק הבריאות. מה הממשלה מציעה לציבור? מה היא מציעה לנו? היא כבר ביטלה את המס המקביל.

היו"ר נ' חזן:

לפני שנה, אדוני.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

אותו מס, אגב, שקודם היא סבסדה. גם כשהמעסיקים שילמו את המס הזה, הממשלה סבסדה אותם; בפעם האחרונה, בשנת 1995, ב=1.5 מיליארד ש"ח.

היו"ר נ' חזן:

כן, כי הממשלה היא אחד המעסיקים הגדולים במשק, כפי שאתה יודע.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

כן, מעסיק גדול. כל זה לטובת המעסיקים, לטובת הגדולים ולטובת האנשים שיש להם כסף. זה, למעשה, לרעתן של כל השכבות החלשות, ולרעת הערבים באופן מיוחד.

עוד מהשינויים המוצעים בהצעת החוק הממשלתית הזאת: לשנות גם את ההישג, ההישג האדיר, ההישג הגדול, ההישג שהוא תפארתה של כל מדינה, שהיתה רוצה להופיע כמדינה שוויונית, כמדינת רווחה וכמדינה מתקדמת. יש פער בין האזרחים, וחוק הבריאות נתן לכל האזרחים אפשרות לקבל שירות בריאות שווה. גם עני וגם עשיר יכלו לקבל אותו סל בריאות ולזכות באותו טיפול רפואי, ומבחינת התשלום כל אחד שילם לפי יכולתו. זה מצב אידיאלי כזה, שבו כל חולה מקבל שירות רפואי לפי צרכיו וכל אזרח משלם לפי יכולתו ולפי הכנסתו. כל אחד תורם לסל הזה או למאמץ הציבורי הזה.

מה רע בכך? למה צריך לבטל את זה? למה צריך לשנות את זה, ריבונו של עולם? ממשלה שטוענת שהיא ממשלה טובה ורוצה לזכות באמון העם ובקולות בני העם, למה לבטל את השוויוניות הזאת? מה צודק יותר מאשר מצב שבו כל אזרח, בין שהוא עני ובין שהוא עשיר, יקבל את הטיפול הרפואי הנאות, וכל אזרח ישלם לפי יכולתו ויתרום למאמץ הציבורי הזה, לסל הציבורי? איזה נימוק יכול לעמוד מול הצדק המוחלט הזה? הכמעט מוחלט? אין צדק מוחלט, בסופו של דבר, באופן סופי, מבחינה פילוסופית.

לא רק את זה הממשלה מציעה לבטל. עם התקנתו של החוק תושבי ישראל השתמשו בשירותי הבריאות לפי צורכיהם, כפי שאמרתי. עתה הממשלה אומרת לקופות: לא נממן עוד את הפעילות שלכן במלואה, כפי שנקבע בחוק הבריאות. אם אתן רוצות, תגבו אתן כספים מהחולים ומהציבור בכלל למימון השירותים האלה. כלומר, אפילו לגבי החלק שהממשלה היתה צריכה לשלם, בצדק, כדי להשלים את הוצאות הסל הרפואי הזה, הממשלה אומרת: לא. אני רוצה לצאת. קודם היא פטרה את המעסיקים ממס מקביל ועכשיו היא פוטרת את עצמה מאותה אחריות ומאותו חלק שהיא היתה צריכה להרים ולהשתתף עם קופות=החולים. אנחנו יודעים שקופות=החולים, בסופו של דבר, אינן יכולות כשלעצמן לשאת בנטל הבריאותי הזה ובכל ההוצאות. יש להן גירעון. במקום שהיא תכסה את הגירעון הזה היא אומרת: לא. אנחנו נחזיר את זה לאזרחים, שהם ישלמו.

מה התוצאה? קודם היא פטרה את המעסיקים, את העשירים. אחר כך היא אומרת: אני לא משלמת. התוצאה היא, שהאזרח הקטן, האזרח העני, יצטרך לשאת בתשלומים. אגב, אדם חולה אין לו הרבה ברירות. אדם חולה זקוק לטיפול. הוא חייב לקבל את הטיפול. מאין יביא? מאין ישלם? תראו איזה מין עוול נגרם פה לציבור, ולציבור החלש באופן מיוחד.

לא רק זאת. החלטות הממשלה, כפי שהן מוצעות, מהוות מין תמריץ להעדיף את השירותים הניתנים תמורת תשלום נוסף, וזה יוליד, בין השאר, תוצאות אבסורדיות מאוד ועושקות מאוד. אם קופות=החולים יוכלו לגבות תשלומים הן יעדיפו, בוודאי, את הציבור שיכול לשלם. הן יעדיפו, שאצלן, בקופות האלה, יתפקדו ויהיו חברים אותם אנשים שיכולים לשלם יותר, ושהן תמכורנה אז את התרופות היקרות יותר. זה מביא לתוצאה עושקת נוספת - בתוך הקופה עצמה תהיה דליפה תקציבית. אם לקופה עדיף שיהיו בה חברים שהם עשירים ויוכלו לשלם, היא כבר מעבירה את הסל יותר לכיוון העשירים האלה, שהם ישלמו. היא מעבירה את התרופות החיוניות והחשובות מהסל הציבורי ומהסל הבסיסי אל הסל של העשירים. זה עוד עושק ועוד מניעה של שירות רפואי חיוני מכלל האזרחים.

ההצעות האלה יביאו גם למניעת החיסון מכלל האזרחים, דבר שיכולנו להתפאר בו. כאשר 90% מהילדים במדינה הזו זכו לחיסון, היה זה לתפארת המדינה והתושבים כולם. עכשיו, כאשר החיסון לא יינתן באופן שוויוני ולא יהיה על חשבון המדינה, האנשים לא יזכו לחיסון. יש דוגמה טובה לכך, וראש הממשלה ורבים נושאים אליה תמיד את עיניהם - ארצות=הברית. שם רק 50% מהילדים מקבלים חיסון. אנחנו יכולים להתפאר ולהגיד,

שאצלנו זה הגיע ל=90%. מה רע בכך? מה רע בכך שהילדים יקבלו חיסון?

כבוד היושבת=ראש, ברשותך, אפנה עכשיו לציבור הערבי במדינה הן כדי לברכו בחג הרמדאן והן כדי לומר את עיקר הדברים בשפה הערבית. (נושא דברים בשפה הערבית; להלן תרגומם לעברית:

רבותי, אני מנצל הזדמנות זו כדי לברך מכל הלב ולאחל בכנות לציבור המוסלמים בארץ, בארצות ערב השכנות ובכל העולם כולו, לכל המאמינים בעולם לרגל תחילת חודש הרמדאן הנעלה ומבקש מהאל, יתגדל וישתבח, שהחודש יהיה טוב ויברך אותו כחודש של עבודה וציות לאל, חודש שבו יישטפו כל החטאים ויתרבו המעשים הטובים.

הנושא שאדבר עליו היום הוא חוק שירותי הבריאות שחוקקה הממשלה הקודמת ושעל=פיו נהגו למעלה משנה. על=פי חוק זה היתה מידה של שוויון בין כל האזרחים, במשמעות שכל אזרחי המדינה היו מבוטחים בביטוח בריאות ולכל אזרח היתה הזכות ליהנות משירותי הבריאות בהתאם למידת ההזדקקות שלו להם, ובאותה העת כל אזרח שילם את חלקו בשירותים אלו כפי יכולתו, הכנסתו והאפשרויות שהיו לו. אני אומר שהיה כאן צדק מסוים אליו שואפים כל האזרחים, צדק המתקיים כל אימת שיש הזדמנות שווה לכל הנזקקים לרפואה, לתרופות ולשירותי הבריאות, ובאותו הזמן התשלום והסיוע הכספי הוא בהתאם ליכולת, וכל אחד מקבל את מה שהוא זקוק לו.

ממשלה זו, כפי שניתן לראות, אינה מרוצה מחוק זה. זו ממשלה של עשירים, ממשלת אויב לצדק בדיוק כפי שהיא אויבת לשלום ורוצה להפר את האיזונים בהצעותיה לשינוי חוק הבריאות אותו היא רוצה להעביר בצורת פרי בוסר, בצורה נמהרת, במסגרת חוק ההסדרים והחוק המכין את ההצבעה על התקציב. זו ממשלה שרוצה להפוך דברים על=פיהם, ממשלה הקובעת כאן שני סוגים של שירותי בריאות: שירות לעשירים ושירות לעניים. זאת היא עושה באמצעות כמה צעדים: היא אינה משלמת עוד לקופות החולים את הסכומים שעליה לשלם בהיותה ממשלה, וזאת לאחר שאותה ממשלה עצמה פטרה את המעסיקים, את אנשי העסקים ואת העשירים מתשלום חלקם בתחום שירותי הבריאות. התוצאה היא שקופות החולים הפכו, כפי שהיא מציעה כאן, לסמכות הגובה מסים מהחולים ומהאזרחים עבור שירותי הבריאות, ובדומה למצב זה נוצרו שני סוגים של אזרחים: עשירים, שביכולתם לשלם עבור כל שירותי הבריאות ואותם אכן הם משיגים, ועניים וחלשים שאין באפשרותם לשלם עבור שירותי הבריאות היקרים.

כולנו יודעים שיש בדיקות רפואיות יקרות, ולאדם החולה אין ברירה והוא נאלץ להשיג את הביטוח הרפואי ואת שירותי הבריאות בעת שאין בכיסו לשלם עבור שירותים אלה. העושק וחוסר השוויון במצב כזה הופכים לעוול שלא ניתן לסבול. אני אומר לממשלה זו שהיא צריכה לסגת משינויים אלו ולהישאר במצב הצודק, כפי שהיה בשנה האחרונה, ושכל האזרחים יקבלו הזדמנות שווה לטיפול רפואי, ובאותה העת לגבות מכל אחד בהתאם ליכולתו וצרכיו. זו מידת צדק שההמונים אינם יכולים להגיע אליה. אנו עומדים מול הבושה, העושק והעוול אותם מבצעת הממשלה היום ומנסים לבטל אותם.

לסיכום, אני אומר שבעקבות שינויים אלה הרבה יותר אנשים ייעשקו. אני מקווה, בעזרת האל, שהם לא יעברו. אנו ברע"ם נתייצב נגדם וכל הנבחרים בפרלמנט זה, נארוב להם, נתנגד להם ונבטל אותם, אם ירצה האל, ומי שייפגע בצורה הקשה ביותר משינויים מוצעים אלה הוא הציבור הערבי, הציבור העני, הנמצא בתחתית סולם האפשרויות הכלכליות מבחינת היכולת הכלכלית לשלם עבור תרופות ושירותי בריאות. תודה לכולם.)

גברתי, תודה.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לחבר הכנסת דהאמשה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת תאופיק חטיב, ואחריו - חבר הכנסת בני אלון.

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

כבוד היושבת=ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק ההסדרים במשק - לאחר כל הניסיונות לרצות את מרכיבי הקואליציה, קשה מאוד לדבר על חוק. הוא הופך להיות דבר המנותק מהמצב במשק, עקב הניסיונות של הסכמים חוץ=פרלמנטריים שבאים לרצות את ש"ס ואת המפד"ל. והיום אנחנו מתבשרים בדבר חדש: סיעת מולדת אפילו מצטרפת והופכת להיות חלק מהקואליציה לצורך דבר אחד - לצורך הצבעה אחת - היא הופכת להיות קרש ההצלה של ראש הממשלה.

אם זה אומר משהו, זה מסמל את הגישה המעוותת של הממשלה הנוכחית. התרגלנו במשך שנים רבות, שהצעת התקציב מבטאת סדר עדיפויות חברתי=כלכלי, אולם כאן אנו רואים הצעת תקציב או חוק הסדרים במשק, שמבטא סדר עדיפויות לגבי הסכמים קואליציוניים; סדר עדיפויות איך לרצות ואת מי לרצות.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה שם לב שבכל המליאה יש רק ארבעה חברי הכנסת של סיעת מד"ע=רע"ם, נוסף על כבוד היושבת=ראש. אז אנחנו מהווים יחד 100% של חברי הכנסת.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

של חברי הכנסת הנוכחים.

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

עצם הנוכחות של סיעת מד"ע=רע"ם במליאה מראה על התייחסות חיובית לשליחות שהם ממלאים. הם מתייחסים לתפקיד הזה במלוא האחריות, וכן גם למעמד עצמו, אם זה בהשתתפות ואם זה בנאומים. על=פי החוקים, אם זה לא במקרים מוחלטים, מותר לקבל החלטות על=פי רוב הנוכחים. לדעתי, זה לא המקרה, אך זה אומר שאנחנו מאמינים במה שאנחנו עושים ומתנהגים באחריות מלאה לפי התפקיד הזה. זאת גם לא הפעם הראשונה, חבר הכנסת דראושה.

גברתי היושבת=ראש, אני רוצה לומר, שהגישה כאן, המעוותת, שהופכת להיות מנת חלקנו במהלך הדיון על חוק התקציב, היא של העדר סדר עדיפויות נכון; במקום לדון באבטלה, שלפני ימים מספר קיבלנו את הנתונים הסטטיסטיים לגביה ולגבי העוני במדינת ישראל. מספר העניים במדינה עולה על 700,000 נפש, כאשר בפועל הסטטיסטיקה מתייחסת אך ורק ל=80% מכלל האוכלוסייה. לא מתייחסים ליישובים שמספר התושבים בהם פחות מ=2,000 נפשות. לכן, מבחינה סטטיסטית זה מתייחס אך ורק ל=80%. 700,000 הנפשות הם האנשים שנותרו במעגל העוני גם לאחר ההעברות והתשלומים של המוסד לביטוח לאומי. דמי

האבטלה, הבטחת ההכנסה, קצבת הזיקנה או קצבת הילדים, מוציאים אלפי משפחות מחוץ למעגל זה. תארו לעצמכם את מצב העוני במדינה אלמלא ההעברות של המוסד לביטוח לאומי. מספר הנפשות, מספר המשפחות ומספר הילדים שחיים מתחת לקו העוני, שאני מגדיר אותו קו הבושה, היה גדל אלמלא ההעברות של המוסד לביטוח לאומי, שאינן בגדר הכנסה נרכשת על=ידי מקצוע או משלח יד, אלא סבסוד של המדינה.

במקום שהמדינה תיתן את ידה ותושיט סיוע להכשרה מקצועית ותספק מקורות תעסוקה לאותן משפחות, לאותו חתך חברתי אשר סובל מאבטלה וסובל מהעוני - מה היא שמה במקום הראשון בסדר העדיפויות? - לא שיקום שכונות, לא עשייה בשכונות כמו ביפו, ברמלה, בלוד, בחיפה, בנצרת, בשפרעם; היא גם אינה מושיטה יד למפעלים שנסגרים ולמאות אלפי מובטלים אשר מגדילים את משפחת המובטלים. לא לאותם אנשים היא מפנה את עיניה, ולא לאותו חתך חברתי שמהווה חלק נכבד מאוכלוסיית המדינה, אלא היא מושיטה יד ומעמידה בעדיפות ראשונה התנחלויות כמו נצרים.

מה מספר התושבים, חבר הכנסת דראושה, בהתנחלות נצרים?

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

20 משפחות.

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

20 משפחות. גם במורג ובקריית=ארבע - מי שלח אותם להיות שם? אנחנו שלחנו אותם? כל מספרם של המתנחלים, על=פי הנתונים של המתנחלים עצמם, הוא 130,000 נפשות. כנגד זה - יש לנו כל המדינה. אנו חשים שיש לנו ממשלה שמתייחסת למתנחלים ולהתנחלויות. זאת ממשלת המתנחלים. זאת ממשלת 130,000 הנפשות ולא ממשלת המדינה. היא לא באה לסייע ולא באה לפתור את הבעיות החברתיות והכלכליות.

אני לא רוצה לדבר על המצב המדיני, את זה כבר כמעט מיצינו, ומרוב שחוזרים על אותם דברים, אנחנו מתפלאים איך בכלל לא מקשיבים להם ולא מיישמים אותם. אנחנו מתייחסים לדבר שהוא לא פוליטי, אלא לדבר שהוא חוצה מפלגות - המצב החברתי והכלכלי, מצב העוני והאבטלה. גם כאן יש עדיפות למתנחלים, שהם מיעוט קטן שכל מטרתו לטרפד את

העתיד של האזור הזה. הם אינם תורמים מאומה לכלכלה של המדינה, אך הממשלה הזאת שמה אותם בעדיפות ראשונה. זה אזור עדיפות לאומית א' מבחינת המיפוי החדש והחלוקה לאזורי עדיפות; זו הקצאת תקציבים לכבישים עוקפים ולא עוקפים, שהם בעצם כבישים שעוקפים את השלום ולא שום דבר אחר. אין כביש שיספק ביטחון. יש דבר אחד שיספק ביטחון, והוא השלום.

במקום לחשוב, איך לחזק את השכבות החלשות ביישובים הערביים וביישובים היהודיים, בשכונות ובעיירות הפיתוח, הם חושבים איך להושיט יד ולעזור על מנת לחזק את הגורמים שמתנגדים לשלום; הם מטרפדים את השלום ומחזקים את אויבי השלום.

לא פעם אנחנו שואלים את עצמנו, מאין צמחה המחשבה המנטלית המעוותת הזו של אסקין ואחרים, אם זה בכרוז החזיר בחברון ואם זה בניסיון המעוות להשליך ראש חזיר בזמן תפילה בהר=הבית. הרי המנטליות המעוותת הזאת צמחה בהתנחלויות, שהפכו להיות חממה לפאשיזם בתוך מדינת ישראל. דווקא הם זוכים ליחס, וכולם רבים על הקצאת התקציבים בשבילם. לכן הממשלה הזאת פושטת רגל מבחינת ההתייחסות לאזרחיה היהודים והערבים, מבחינת הקצאת התקציבים וההתמודדות עם העוני והאבטלה. היא הופכת נחלתו של מיעוט קטן מאוד.

בכל מה שנוגע לסקטור הערבי, אפשר להרגיש שאנחנו מחוץ למפה החברתית=הכלכלית. השיקול כאן הוא לא של ממשלה שצריכה לדאוג לאוכלוסייה שלה ולווסת את מקורות ההכנסה לכלל האוכלוסייה, אלא הוא הופך להיות תולדה ישירה של גורמי לחץ. מי שמאיים יותר ולוחץ יותר יכול להשיג יותר. מי שמאיים על הסיכויים של המשך כהונתו של ראש הממשלה - משיג יותר. זה לא קשור אם הוא זכאי או לא זכאי, זה לא קשור אם ההקצאה התקציבית מוצדקת או לא מוצדקת. לכן, כאשר אנחנו מדברים על נתונים לגבי האבטלה בסקטור הערבי, אנחנו לא זוכים למענה ולא להתייחסות.

נראה שהם מזמינים אולי עימות אלים, על מנת להפנות לאחר מכן אצבע מאשימה כלפי הסקטור הערבי והערבים במדינה, להטיל בהם דופי ולהגיד: אלה אנשים שרוצים להצטרף לאינתיפאדה של הפלסטינים, אלה אנשים ששייכים לאש"ף.

בעצם, ממשלות ישראל מקפחות ומפלות את האוכלוסייה הערבית באופן מחזורי וקבוע. היום יש סיכוי לתקן את המעוות על=ידי הקצאת תקציבים להתמודדות אמיתית עם העדר

מקורות תעסוקה ביישובים הערביים.

לא יעלה על הדעת שיישוב כמו כפר=קאסם שבמשולש, כמה דקות מכפר=סבא, שמונה למעלה מ=10,000 תושבים, אין בו אזור תעשייה אחד. מצד שני, ראיתי בלב לבו של היישוב אזור תעשייה. כששאלתי למי שייך אזור התעשייה הזה, השיבו לי שהוא שייך לראש=העין. בתוך היישוב כפר=קאסם מקימים אזור תעשייה שאינו שייך לכפר=קאסם אלא לראש=העין. אם מחר משלמים ארנונה או תשלומים אחרים, הם לא משלמים אותם למועצה המקומית בכפר=קאסם, אלא למועצה המקומית בראש=העין. האדמות המופקעות שם הן לא של ראש=העין, אלא אדמות שמופקעות מתושבי כפר=קאסם. אז לצורך הפקעת אדמות, הערבים טובים ואפשר להפקיע מהם. לצורך העסקתם בעבודות זולות - אפשר. אך לצורך סיפוחם לתחום השיפוט ולתשלום ארנונה ומסים אחרים - זה לא אפשרי.

ראיתי אפילו מקרים יותר קיצוניים. מקימים מחצבה סמוך ליישוב ערבי כמו ביר=אל=מכסור, שסובל מאבק ומזיהום סביבתי, אך מבחינת חלוקת תחום השיפוט המחצבה לא שייכת למועצה המקומית ביר=אל=מכסור; את התשלומים משלמים למועצה אזורית אחרת. האבק והזיהום הם מנת חלקם של התושבים הערבים, אבל הם לא זכאים לתשלומי מסים. אחר כך אומרים, שמדינת ישראל מתייחסת באופן שוויוני לכלל אזרחיה.

רק לפני כמה ימים ביקרתי בעיר לוד. גם בקדנציה הקודמת, כחבר ועדת העבודה והרווחה, ביקרתי שם, סיירנו בעיר, ביקרנו בשכונות, ואז ראיתי את שכונת הרכבת, והניסיון להקים שם את שכונת ס"ח החדשה, אבל עד היום, חבר הכנסת מקסים לוי, עד היום אותה הבטחה; אותה שכונה, שאמורה להיות הפתרון למצוקת האוכלוסייה הערבית בתוך לוד, לא הוקמה. אני רואה את המבנים שהוקמו בגני=אביב ובגני=שלום, בסמוך לשכונת ס"ח, מגדלים אמיתיים שהוקמו על=ידי דוד אפל, דרור חוטר=ישי, אבל אותה שכונה מובטחת, לפני חמש=שש שנים, כדי לפתור את המצוקה של תושבי לוד, אף אחד לא התעניין בה, והיא לא הוקמה. ראיתי שם תחילתו של פיתוח, תחילת הפיתוח מתמצית בזה שיש שלט גדול ויפה שמוצב שם - פיתוח אמיתי לא קיים.

הילדים שגדלים בעוני בתוך החושות, באים להסביר להם שמדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית, שמתייחסת לכל אזרחיה באופן שוויוני, ללא הבדל דת, לאום וגזע. הילד חוזר הביתה, אל הפחון שלו, אבא שלו מובטל, אין עבודה, אין תעסוקה. במקרים כאלה, כשיש מצוקת דיור קשה, יש אבטלה, יש עוני, אין מערכת ביוב, אתם יודעים מה צץ שם?

מה שצומח ופורח שם זה נגע הסמים.

אם זה סחר - קונים ומוכרים סמים. ויש שם תחנות קבועות. אתה יכול לבוא באופן קבוע בכל שעות היום, יש דלת מברזל, יש פתח קטן, אתה מכניס את הכסף ומקבל את המנה. את זה מכנים "כספומט". המשטרה יודעת על הדברים האלה, והמשטרה יודעת את המיקום המדויק שלהם, והמשטרה יודעת שהם פועלים, אבל אף אחד לא נוקף אצבע. כאילו יש על זה הסכמה שבשתיקה, כשזה נמצא באותה שכונה ערבית. יוצרים את מצוקת הדיור, את המצוקה הכלכלית, את המצוקה החברתית, ומחדירים לשם את הסמים.

לדעתי, זו מלחמה מסוכנת, מבשרת רעות, ואז, כשתהיה התפוצצות אדירה, שלא יבואו ויגידו "אתם אשמים". אשם זה שיוצר את המדיניות הזאת, זה שאחראי למצב הקשה הזה - הוא האשם.

אני סבור, שהמצב הזה חייב להשתנות, והגיע הזמן שישתנה, זו אחריותה של הממשלה לפעול לשינוי סדר העדיפויות על=ידי מדיניות מתקנת. הרבה שנים דיברנו על סגירת פערים, אבל, לצערי הרב, בחוק ההסדרים במשק, שנמצא כאן, מונח בפנינו, לא רק שאין בשורה של סגירת פערים, אלא נדלקה נורה אדומה בשל הגדלת הפערים, ונוצר לחץ קשה מאוד בסקטור הערבי. אם הערבים בתוך מדינת ישראל סבלו 50 שנה ושתקו, אני לא יודע עוד כמה זמן הם יוכלו לספוג את הזלזול, את ההשפלה, את הקיפוח ואת האפליה.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

תודה לחבר הכנסת אלסאנע. חבר הכנסת תאופיק חטיב, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת בנימין אלון. אחריו - חברי הכנסת אבנר חי שאקי, מרינה סולודקין וחיים אורון.

<u>תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):</u>

כבוד היושבת=ראש, חברי הכנסת הנוכחים מסיעת מד"ע=רע"ם - - -

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אדוני.

<u>עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):</u>

הוא אמר היושבת=ראש קודם.

<u>תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):</u>

אמרתי, כבוד היושבת=ראש, חברי הכנסת הנוכחים - - -

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

זה היה יכול להישמע כאילו אני חברה בסיעת מד"ע=רע"ם, בגלל זה - - -

<u>תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):</u>

אף שהיינו מברכים גם על זה.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

תודה. אבל אני די מרוצה במקום שאני נמצאת עכשיו.

<u>תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):</u>

בסדר.

תחילה, אני מנצל את ההזדמנות שאני על הבמה כדי לברך את המוסלמים לרגל צום חודש הרמדאן.

(נושא דברים בערבית; להלן תרגומם לעברית:

אל כל המוסלמים, שהצום יתקבל, ואם ירצה השם, שהארוחות המפסיקות יהיו טעימות וכל חטאיכם יימחלו.)

דרך אגב, לכל הצופים והשומעים אולי צריך להזכיר, שחודש הרמדאן אצלנו, שהוא חודש הצום, בא להדגיש כמה נקודות מוסר, שממילא המוסלמי מחויב אליהן גם כל ימות השנה. המוסלמי מחויב לקיום מצוות, מחויב לצדק, מחויב גם לתת צדקה, מחויב לדבר אמת, לא להפר הבטחות, ובחודש הרמדאן זה מודגש עוד יותר. כפי שאני רואה, לממשלה אולי צריך איזה חודש רמדאן אחד, או אולי שבוע רמדאן, כדי שיוכלו פעם אחת לדבר אמת, ופעם אחת לא להפר הבטחות, לפחות לכלל בוחריהם.

לענייננו. היום שר האוצר עומד בין הפטיש לסדן, שהרי מצד אחד הוא מחויב למדיניות האוצר מבחינה ממלכתית, למסגרת התקציב שהוא התווה, לשמור - כפי שטען לפחות - על אינפלציה נמוכה, אפילו במחיר של אבטלה. ומצד שני, הוא נלחץ על=ידי ראש הממשלה, ואפילו נאכף גם על=ידי ראש הממשלה, בהסכמים שהוא לא יכול לעמוד בהם. היום הוכח, שהוא אפילו לא ראה אותם. הוא עמד כאן וטען שהוא לא ראה הסכמים ולא חתם על הסכמים, ומנגד חברי הסיעות התחילו לנופף בהסכמים שנחתמו אתם.

לכן, שר האוצר יצטרך להחליט בין אותה מדיניות שהוא התווה, של שליטה על מדד נמוך, על אינפלציה חד=ספרתית, אולי קצת יותר, במקביל למדיניות מונטרית קשוחה של ריבית גבוהה של בנק ישראל, אפילו אם הדבר מביא לאבטלה ולהאטה בצמיחה - דרך אגב, החוק שאנחנו דנים בו הוא חוק לעידוד ולהגברת הצמיחה, לא כאנקדוטה, אלא ממש, בפועל. סעיפי התקציב מובילים למדיניות של האטה. מדברים על כך שמאטים עכשיו, כדי שבעוד שנה=שנתיים המשק יצמח, אבל השם של החוק לא מתאים כלל למה שיש בחוק, זה גם בפועל.

שר האוצר גם נתון ללחצים, כמו שנאמר: אוי לי מיצרי ואוי לי מיוצרי. הוא נתון ללחץ - בין משרד האוצר לבין הנטיות שלו, שהנטיות של ראש הממשלה גם הן לא רחוקות מהן. איך זה מוכח? אפשר לזרוק מלים, צריך להביא ראיות כדי להוכיח את מה שנטען. ההוכחה שלי היא, שראש הממשלה אתמול בערב, כדי לקבל את הרוב היום, כשרצה להכריע בין גשר לבין מולדת, ויש לנו נציגים של שתי הסיעות היום כאן במליאה, הוא העדיף את מולדת.

הוא היה יכול לקנות לבבות של מצביעים עניים, מסכנים, על=ידי היענות לחלק מדרישות גשר, שלטענתי גם מייצגת בדרישותיה קהל נרחב של מעוטי יכולת - קשישים,

עניים, משפחות ברוכות ילדים, מחוסרי דיור וכו'. לעומת זאת, הדרישות של מולדת, על תשעת הסעיפים, היו סחיטת כסף, כדי להוביל לטרפוד הסכם השלום על=ידי הגברת ההתנחלויות, על=ידי הנצחת הכיבוש, כבישים עוקפים והפקעות לצורך תיעוש ההתנחלויות וכו'. ראש הממשלה העדיף שני חברי כנסת ממולדת על פני חמישה מגשר, כאשר היה ברור לו, לפני שהוא החליט, שמבחינה מספרית החמישה עדיפים. אבל מבחינת הנטיות השניים מתאימים לו יותר, מתאימים גם לתפיסת עולמו; אולי הנטיות של השניים מתאימות גם לתפיסת העולם של המפד"ל, אבל בוודאי הן מתאימות גם לתפיסת עולמו.

אני רוצה לעשות פה הקבלות, ותסלחו לי שאני מציג היום את הכול בצורה של מספרים, כי בנאום הזה העדפתי שלא להביא כלל לדיון את הנושא הנצחי של בעיות המגזר הערבי, את האפליה הנצחית של המגזר הערבי. העדפתי לשים בעיה זו בצד ולנסות להוכיח כמה דברים, שלי ייראה מוזר אם אנשים לא ידעו אותם.

אחרי הבחירות פורסם סקר שהראה, ש=80% מהציבור תומכים בתהליך השלום ו=20% לא רוצים תהליך שלום. יש לנו בכנסת שתי סיעות, שבמוצהר דיברו על רצונן לטרפד את תהליך השלום, וקראו לו בשמות שונים ומשונים. ראש הממשלה נבחר בתמיכה של 50.5%, לעומת המתחרה השני, שמעון פרס, שזכה בתמיכה של 49.5%. אבל צריך להזכיר גם, שבאותה עת, אחרי הפיגועים, כמה אחוזים - אני לא רוצה להגיד עשרות אחוזים - נטו לתת לנתניהו את הקולות, עקב הכרזותיו שהוא ימשיך בתהליך השלום ויביא שלום בטוח, וזה נראה טוב ונשמע טוב לאנשים. ואכן נתניהו עלה לשלטון.

אתמול התפרסם סקר שמראה שנתניהו זוכה לתמיכה של 20% מהציבור בלבד. אומנם ברק זוכה ל=28%, ו=27% רוצים מועמד שלישי, אבל זה לא משנה. מה שאני רוצה להראות כאן הוא, שאם אחרי הבחירות 20% התנגדו לשלום ורצו לטרפד אותו, הרי היום 20% תומכים בנתניהו. משמע, שהוא יכול לייצג היום רק את אלה שלא רוצים את תהליך השלום. התמיכה בנתניהו היום היא של 20%. אלה שלא רוצים שלום ולא רוצים את תהליך השלום מהווים 20%. כל האחרים ברחו מהתמיכה בנתניהו, כי הם רואים אותו עושה בפועל את מה שהוא הדגיש עוד יותר הלילה, היינו, שהוא היה מוכן להעדיף את המפד"ל ואת מולדת על פני כל סיעה אחרת. לכן הוא זוכה היום לתמיכה של 20%.

אם הוא חושב שבדרך הזאת אפשר להמשיך ולרמות את הציבור, כפי שהוא עשה לשאר המפלגות והסיעות, נראה לי שהוא טועה, כי הסקר הזה ילך ויתממש, אם מחר, בעוד חודש

או בעוד שנה תהיינה בחירות. לי כמעט אין ספק, על=פי מהלך הדברים בחודש=חודשיים האחרונים, שתהיינה בחירות. לא יכול להיות שבתמיכה של 20% יובילו את המדינה למלחמה הבאה - עם אותם 20% שלא רוצים שלום, שלא רוצים דו=קיום ולא רוצים שום דבר שיכול לצמוח ממנו טוב. לזה רציתי להגיע דרך אותם מספרים, ועל זה אני מודה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת חטיב. חבר הכנסת בני אלון, בבקשה, ואחריו - חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

בנימין אלון (מולדת):

גברתי היושבת=ראש, כנסת נכבדה, הפרק שאנחנו עוסקים בו בחוק ההסדרים הוא הבריאות, והדיון הזה לוקה בחסר, כי לא מונחות לפנינו הצעות הממשלה וההתפתחויות שקיימות בוועדת הכספים. כולנו יודעים שהחוק שיועלה בסוף ישונה ולא יהא זה החוק שמונח לפנינו, וחבל, כי זה כל אופיו של הדיון בחוק ההסדרים הזה. אבל בכל מקרה אין שום ספק שלא כולם יהיו מרוצים עד הסוף. אני מקווה שכמה מן הדברים המשונים שכתובים, כמו ועדת שרים שתכריע אם צריך "אסיאלגן" או "אקמול", לא יהיו. זה לא ייתכן. אבל גם אם ישונו פה ושם דברים, עדיין יחסר כסף, ומנין לוקחים את הכסף?

רבותי, יצא לי להאזין כאן ברציפות לחברי הכנסת תאופיק חטיב, דהאמשה, דראושה, טלב אלסאנע וסאלח סלים, והם היו עבורי להקת חימום טובה. הם מתלוננים. אני רוצה להזכיר לכולם, שממשלת המיעוט של רבין המנוח - - -

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

היו לו 61 - - -

בנימין אלון (מולדת):

- - - ממשלה של 58 חברי כנסת בקואליציה, שנשענה על קולותיהם של חברי הכנסת הפלסטינים, הגיעה לפני ההצבעות להסכמים בסכומים אדירים - -

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

על קולותיהם של חברי כנסת - - -

בנימין אלון (מולדת):

- - אבל לא רק בסכומים אדירים. אני אתן לכם מקור לכל חוק הבריאות הזה, מקור שאפשר יהיה לבטל אותו ולהאדיר את מצב הבריאות במדינה, לחולים ולמסכנים, וגם לפתור סופית את הגירעון שקיים, של 1.5 מיליארד שקל, בקופות=החולים השונות.

הממשלה הקודמת, ממשלת דראושה=מרצ, ראתה שאין זה יפה שתהיה אפליה במדינת ישראל בין יוצאי צבא לאלה שאינם יוצאי צבא. לא מצא חן בעיני מרצ ודראושה, שהחוק הישראלי מבחין ונותן זכויות יתר לאנשים שהשקיעו שלוש שנים בצבא וסיכנו את חייהם וויתרו על הקריירה שלהם, כשהאזרחים הערבים למדו באוניברסיטה באותן שלוש שנים ועשו כסף ולא סיכנו את החיים שלהם למען המדינה. מיליארד שקלים חדשים עולה למדינה העוולה הזאת של מרצ ודראושה וממשלת המיעוט של רבין המנוח, העוולה של ביטול קצבת יוצאי צה"ל, מה שנקרא - קי"ץ. מיליארד שקלים יפתרו את כל בעיית הבריאות, וזה עוול שזועק לשמים.

אסור להפלות במדינת ישראל, כואב לכם? שמעתי את הנאומים שלכם על ישראל בעלייה, על הרוסים שרק עכשיו באו. אם כואב לכם, תלמדו קצת תנ"ך, תלמדו היסטוריה, רבותי חברי הכנסת הפלסטינים. הם באו מתוקף חוק השבות, כי זה חלום שיבת ציון. העולים החדשים האלה, אף שלא היו פה ולו יום אחד, יקבלו הטבות וזכויות, כי זה חלומה של האומה היהודית, זה חלומה של מדינת ישראל. אם זה לא מוצא חן בעיניכם, יש לכם הרבה אופציות אחרות באזור.

לא מוצא חן בעיניכם שיש מפלגה שקוראים לה מולדת? רק בערבית מותר לשיר "בילאדי בילאדי", זו ארצנו, זו ארצנו? אז אני שר זאת בעברית: זו ארצנו, זו ארצנו. אם אתם חושבים שזו אפליה, יש לכם בעיה. חוק השבות הוא אפליה קונסטיטוציונית בריאה, הכרחית למדינה כמו מדינת ישראל, והגיע הזמן שתבינו זאת.

מיליארד השקלים האלה חסרים לחוק הבריאות. כל הסוציאליסטים ממרצ שפתאום מחפשים כסף וזועקים אל הממשלה הזאת - תחזירו את מיליארד השקלים, שתהיה אפליה בחוק ובתקציב בין מי ששירת בצבא לבין מי שלא שירת בצבא. אתם מתביישים בצבא. אתם מתביישים בזה, מרצ? אתם מתביישים בזה, ח"כים פלסטינים? אני לא מתבייש בזה. אני מתבייש בכך שניצחתם והובלתם ארבע שנים כאלה.

אני גם מתבייש בקואליציה הזאת שהיתה זקוקה לתמיכה מחוץ לקואליציה של שני חברי כנסת כדי שתתעורר קצת ולא תבזה את מדינת ישראל, כמו שראינו פה בתמונות במשך יומיים, חרב איש באחיו. מה זה? אתם באותה ממשלה. כל נושא, כל צומת וכל סיבוב הם נושא לשיחות חדשות ולדיבורים חדשים ולתקציבים נוספים? ריבונו של עולם. אני לא בממשלה, וזכותי לפני ההצבעה - אם זה יונח כחוק על שולחן הכנסת - לבקש הישגים: למען שיקום השכונות דרשנו לשנות את התקציב החסר לשיקום השכונות; למען דמוקרטיה של תקשורת חופשית, כדי שאנשים יוכלו להאזין גם לדעות אמיתיות בערוץ=7, שהוא יהיה חוקי ולא יטיפו לנו כל הזמן שהוא מחוץ למים הטריטוריאליים והוא לא חוקי. הוא כן חוקי, אבל משום שהוא מחוץ למים הטריטוריאליים הוא צריך לבזבז הרבה כסף.

אז למען הדמוקרטיה, למען השכונות ולמען יהודה ושומרון מותר לשני חברי כנסת מחוץ לקואליציה להציע את תמיכתם. ההצעה תוגש אל שולחן הכנסת והכנסת תאשר. אבל אתם, רבותי, מהקואליציה, לא מספיק השרים והמשרדים שיש לכם? כך מבזים מדינה ומשאירים אותה בלי תקציב? ברגע האחרון צריך להזכיר לכם - -

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

אבל אם מתוך הביזיון אפשר להרוויח משהו?

<u>בנימין אלון (מולדת):</u>

- - שמאובדן השליטה הזה תגרמו לעליית חבר הכנסת אורון ומרצ בחזרה לשלטון? ומאובדן השליטה הזה שוב תגרמו לממשלת מיעוט של 58 חברי כנסת עם דראושה ומד"ע=רע"ם, בל"ד, מרצ, שייקחו מיליארד שקלים כי לא יאה להם להפלות בין יוצאי צה"ל לבין שאינם יוצאי צה"ל בביטוח לאומי?

חיים אורון (מרצ):

למה אתה לא מפלה? בוא נחליט יחד.

בנימין אלון (מולדת):

מיליארד שקלים, חבר הכנסת אורון, חסרים עכשיו לבריאות - - -

חיים אורון (מרצ):

יש גבול לצביעות. מי לא משרת בצה"ל? יש לך אומץ?

בנימין אלון (מולדת):

חסר כסף בבריאות. איך העזתם לבטל את קצבת יוצאי צבא? איך העזתם לגזול מדמי הבריאות מיליארד שקלים שעכשיו אתם מבכים שהם חסרים?

חיים אורון (מרצ):

אתה משקר משום שאתה יודע שכל החרדים שלא שירתו בצה"ל - - -

בנימין אלון (מולדת):

אינני מזכיר כאן את הסדר הקיבוצים של 14.7 מיליאד שקלים, שאני חושב שחשוב לתמוך בהם וחשוב לדאוג להם - - -

חיים אורון (מרצ):

לפחות למנהיג שלך היה אומץ.

בנימין אלון (מולדת):

חשוב לדאוג לקיבוצים, אבל גם חשוב לדאוג לכל אלו שיש להם משכנתאות שדופקות להם את החיים. עכשיו מגיעים ל=50 שנה למדינה. אני נגד חוק החנינה, אני לא צריך לדאוג לעבריינים. נשיא המדינה רשאי לחון פה ושם, לא צריך חנינה גורפת, אפשר להגביר את החנינות בשנת ה=50, אבל נעשה חנינה שישוב איש לאחוזתו ולביתו בשנת ה=50. חבר הכנסת אורון, כל העשוקים עם המשכנתאות שלא יכולים לגמור את החודש - בוא נעשה להם הסדר קיבוצים. הם לא 2.3% או 2.5% מהמדינה, הם כל המדינה. בואו נגיע להסדר שיהיה מורכב בחלקו ממחיקת חובות של הבנקים, בחלקו מפריסה טובה יותר. ניתן 6,000 שקל, ולפעמים חצי-להם לחיות, הם עובדים קשה. זוג עובד מגיע הביתה עם 7,000 יורד לו מהסכום הזה למשכנתאות ולהלוואות שהם לקחו מההורים ומהדודים כדי להגיע למשכנתה משלימה. בואו נעשה להם הסדר קיבוצים ל=20 שנה, כשכל שנה יורד מתקציב המדינה חלק במחיקה, חלק בפריסה ארוכה.

בואו נבשר בשורה לקראת שנת ה=50, שאנחנו עומדים לדאוג לשחרור כל אזרחי ישראל מהעול הזה, מהשיטה הגרועה של ניהול הכלכלה במדינה שבנויה על אוברדרפט. אנשים פותחים שלושה חשבונות בבנקים שונים כדי שתהיה להם שלוש פעמים משיכת יתר ובכך הם מפרנסים בכל רבעון - בלי שהם שמים לב - את הבנקים. הרי הם אינם יכולים לקחת יותר מהמסגרת שהבנק מרשה. נעשה תוכנית, ש=6,000 שקל או 10,000 שקל הם האוברדרפט הקבוע שלהם, פעם אחת נציע להם פריסה טובה עם הבנק, מחיקה של חלק. ומכאן ואילך יהיה כמו באמריקה, אפס, שיק שיגיע מחשבון שיש בו משיכת יתר של שקל אחד לא יכובד. אז לא נשלם ריבית, שהיא בעיה הלכתית ומוסרית והתורה אסרה עליה, והם יפרנסו רק את עצמם ולא יפרנסו את הבנקים.

בואו נלך לזה, כל חברי הכנסת מימין ומשמאל, בואו נעשה הסדר קיבוצים, ניקח ונפתח אותו לכל אזרחי ישראל, נפרוס אותו לכמה שנים. ב=14.7 מיליארד שקל אפשר לפתור הרבה. כולנו יחד, כמבצע, נכפיל את הסכום. מבצע שנת ה=50. לא חנינות לעבריינים, בין כך ובין כך מי שצריך יקבל זאת מהנשיא, אני לא רוצה למלא רחוב בעבריינים. בשנת היובל אני רוצה למלא את הרחוב באנשים משוחררים מעול המשכנתה. הם יחזירו קצת חובות, אבל נעשה להם פריסה כמו בהסדר הקיבוצים. נפרוס להם, נקל קצת על כל אזרחי ישראל.

זאת הבעיה המרכזית שלנו, רבותי, אי=אפשר לאחוז בחבל משני קצותיו. אי=אפשר לגזול מיליארד שקלים משום שאני חושב שזה נורא להפלות בין יוצאי צבא לבין אלה

שאינם יוצאי צבא. זה נורא? זה כבוד, זו אפליה שצריכה להיות באופי של הבית הזה.

חיים אורון (מרצ):

נכון, בגלל זה החרדים לא יקבלו, באבוהא.

בנימין אלון (מולדת):

כמו חוק השבות.

חיים אורון (מרצ):

בוא נציע הצעת חוק שהחרדים לא יקבלו, אני הולך אתך.

בנימין אלון (מולדת):

אתם שיניתם את החוק.

חיים אורון (מרצ):

אני הולך אתך.

בנימין אלון (מולדת):

היה חוק קצבת יוצאי צבא, והוא לא מצא חן בעיניכם. ברוך השם - - -

חיים אורון (מרצ):

אתה יודע שרק הערבים לא קיבלו, אתה יודע זאת ואתה עומד על הדוכן ומשקר.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש.

בנימין אלון (מולדת):

חבר הכנסת אורון, אני מבין שאני נוגע בנקודות כואבות.

חיים אורון (מרצ):

לא, אני גאה בזה.

בנימין אלון (מולדת):

אני גם נוגע בנקודה של הסדר הקיבוצים שאתה מסרת עליה את נפשך, ואני מעריך אותך ואתה יודע זאת - - -

חיים אורון (מרצ):

אני גאה בכך שגם רובי ריבלין - - -

בנימין אלון (מולדת):

ואני מציע לחקות את מה שעשית לסקטור קטן - - -

חיים אורון (מרצ):

לא, רק אל תחקה אותי, אלוהים ישמור.

בנימין אלון (מולדת):

אני כן רוצה לחקות אותך, אני מעריץ אותך, חבר הכנסת אורון, וגם שאתה מבקש מאלוהים שישמור, זה טוב.

חיים אורון (מרצ):

חקיינים יש לי.

בנימין אלון (מולדת):

חבר הכנסת אורון, את מה שעשית בקטן לסקטור קטן של קיבוצניקים אני רוצה לחקות ולהעתיק לכל אזרחי ישראל. נפרוס להם, נמחק חלק לקראת שנת ה=50, נקל בתשלום המשכנתה של כל כך הרבה זוגות צעירים.

חיים אורון (מרצ):

מאה אחוז, יש מחר הצבעות, מחר נצביע - - -

בנימין אלון (מולדת):

אבוא אליך כתלמיד בפני רבו ותלמד אותי איך עושים זאת.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת אורון, אפשרתי לך כמה קריאות ביניים. אדוני, אנא ממך.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב=ראש, אני גם מבין למה חבר הכנסת אורון לוקח את זה ללב החם שלו שאני מאשים את ממשלת המיעוט שנשענה על חברי כנסת פלסטינים, כי היו לה רק 58 חברי כנסת והיה לה מרצ וממשלה כזאת - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת אלון - - -

בנימין אלון (מולדת):

ממשלה כזאת לקחה מיליארד שקלים, כי קצבת יוצאי צבא נראתה לה מפלה. אני אומר שהמיליארד הזה היה פותר לי עכשיו את בעיית הבריאות.

חיים אורון (מרצ):

מזלנו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - - תפארתה של המדינה היהודית.

בנימין אלון (מולדת):

חבר הכנסת ריבלין, הרי אנחנו בינינו משוחחים כל כך הרבה, ואני תמיד אומר לך שלא נעים לי שמכל ז'בוטינסקי שכחתם שיש שתי גדות לירדן ושתי גדות לירקון. הדבר היחיד שאתם זוכרים מז'בוטינסקי זה, שבשתי גדות הירקון יחיו בן ערב ובן נצרת. שמע, אם אתם רוצים את הכבוד הזה, תעשו את זה בשתי גדות לירדן. בשתי גדות לירדן יש מקום לבן ערב, לבן נצרת, לבן ישראל וליהודי, יש מקום לכולם. אבל לא אתחרה בך בבקיאות בז'בוטינסקי.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת אלון - - - הגדה המערבית, שזו בלבד נשארה בידינו. אנחנו צריכים קודם כול להסביר לעולם כולו, שאנחנו נטייל בכל הגדה המערבית, בין הירדן לים, מדינה שתהיה גם יהודית וגם דמוקרטית, ולא תהיה סתירה בין דמוקרטיה ליהדות.

- - - בתור איש אמונה אתה לא צריך - - - חברי כנסת פלסטינים. הם ישראלים רשמיים.

בנימין אלון (מולדת):

אסיים, כי הצלצול צלצל, נכון, אדוני היושב=ראש?

היו"ר ר' אדרי:

כן, אדוני. אפשרתי לך עוד דקה=שתיים, מפני שהפריעו לך. אדוני, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

מצוין. אסיים בעוד דקה או שתיים בלי הפרעה. חבר הכנסת ריבלין, היו כאן כמה פעמים חברי כנסת פלסטינים, וכאשר אמרתי חברי כנסת פלסטינים, לא רק שהם לא מחו, אתה יודע כנגד מי הם מחו? הם מחו כנגד הישראלים השחצנים שקוראים להם, לחברי הכנסת הערבים, ערבים ישראלים. הם אמרו להם: אנחנו פלסטינים. כך הם אומרים בסוריה, כך הם אומרים בירדן, כך הם אומרים פה. אתה מתנשא עליהם ודוגל באיזה דו=קיים של סוס ורוכבו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת אלון, גם אני חבר כנסת פלסטיני - - -

בנימין אלון (מולדת):

או.קיי. יפה. יפה, הגיע הזמן שתבינו שיש פה חברי כנסת פלסטינים שרואים את עצמם שייכים ללאום הפלסטיני. הם גאים בלאומיות שלהם.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

בנימין אלון (מולדת):

אתה לא מסכים לזה, אבל ככה הם תופסים את זה. אם הם גאים בלאומיות שלהם, יפה

מאוד, רק נראה לי משונה להקים ממשלה של 58 חברי כנסת, שנשענת על חברי כנסת פלסטינים שיחליטו מה ניתן למדינה הפלסטינית ומה ניתן למדינה היהודית. האבסורד הזה היה מאחורינו, ואם הקואליציה, חבר הכנסת ריבלין, תתעשת ותתנהג בצורה מכובדת ולא תהיה חרב איש באחיו, האבסורד הזה לא יחזור שוב באובדן שלטון של ממשלה, שעמלנו קשה מאוד בבחירות כדי להעלות אותה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אסור - - -

בנימין אלון (מולדת):

חבר הכנסת ריבלין, אני מקווה שיהיו לנו ראש ממשלה וממשלה שמתפקדים לפי מצע לאומי רגיש, מוסרי, אבל לאומי, שאיננו בוש בקצבת יוצאי צבא. זו לא בושה, אדוני; זו בושה שביטלו את זה והחסירו מהתקציב החברתי מיליארד שקלים. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת בני אלון. אני מזמין את חבר הכנסת אבנר חי שאקי. אדוני, בבקשה. אתה מגיש שלוש הסתייגויות; 15 דקות, אדוני.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, לדיון על חוק התקציב יש משמעויות רבות. יש משמעות כלכלית ויש משמעות ביטחונית, אבל יש לו משמעות אחת שצריכה לשתף את כולנו, והיא המשמעות החברתית, שכן אנחנו עוסקים בעיירות פיתוח, בשכונות מצוקה, באוכלוסייה החלשה המורכבת מקשישים, מילדים בסיכון, מנשים מוכות, ממובטלים. לכן, אי=אפשר לדון בסעיף כלשהו של החוק שלפנינו בלא לשאול את השאלה, עד כמה ישפיע הדבר, לטוב או לרע, על אותה אוכלוסייה חלשה, שכידוע לא מזמן מנכ"ל הביטוח הלאומי מנה אותה כאוכלוסייה של כמיליון בני אדם, ובתוכם כמה מאות אלפי ילדים.

אגע היום תחילה בבריאות. אדוני היושב=ראש, הגירעון של מיליארד ו=300 מיליון

בתקציבו של משרד הבריאות הוא תוצר של טעות בחישוב, טעות במדיניות. הכוונות של חבר הכנסת רמון, אז שר הבריאות, היו כוונות טובות. הוא רצה לחזק את סל הבריאות ורצה להפוך אותו אוניברסלי, לכול. בפועל מה שיצא הוא, שמסיבות שלא אוכל לעמוד עליהן עכשיו, נמצאנו מול גירעון של מיליארד ו=300 מיליון. פירושו - וכך זה תורגם להצעה שבחוק שלפנינו, חוק ההסדרים, או חוק צמיחה ותעסוקה, כמו שזה נקרא היום - שלמעשה, מאות אלפים עלולים להיפגע ברמת בריאותם. מאות אלפים עלולים למצוא עצמם עם סל בריאות נמוך.

סל בריאות נמוך ייתוסף על סל חינוך נמוך ועל תנאי דיור נמוכים. כשאדם סובל מתת=בריאות, מתת=דיור ומתת=תזונה, בעל כורחו הוא תת=אזרח ותת=תושב. זה למעלה מכוחי להבין ולהסכים שיימצאו בישראל אנשים שאינם שווים.

השוויוניות היא אידיאל בישראל, אבל גם מציאות שכמעט שהגענו אליה. היא קשה, היא דורשת מאמץ, היא דורשת תמרוץ, היא דורשת השקעות, היא דורשת יזמות, אבל אי=אפשר שבשנת ה=50 למדינה יימצאו אזרחים ותושבים בישראל שרמת בריאותם תהיה נמוכה משל האחרים, כי לא יוכלו לעמוד בתביעות שחוק הבריאות בצורתו החדשה מעמיד בפנינו.

אני רוצה להתייחס - מכיוון שזה חוזר ונשנה, ואני מאוד מבקש מחברי, חבר הכנסת שחל ואורון, לשמוע - לזה שאני שומע כאן כל הזמן או=או: או התנחלויות, או עיירות פיתוח, או קידום חברתי, או נסיגה והרחקת השלום. מה לעשות שאני נמנה עם אלה שמאמינים ששלום הוא עדיין האידיאל הגדול ביותר של ישראל, אלא שאני מדבר על שלום אמת. שלום אמת פירושו שותפי אמת. שותפי אמת פירושם כאלה שמבינים, שבקמפ=דייוויד, כל מה שהבטיח בגין המנוח היה אוטונומיה, ולא גרגר מעבר לאוטונומיה. לכן אנו מצד אחד מתנגדים תכלית ההתנגדות למדינה פלסטינית, ומצד שני אנו מחזקים את ההתנחלויות.

אדוני חבר הכנסת טל, סגן היושב=ראש, אם תואיל בטובך, הייתי רוצה גם את אוזנך הטובה. אני אומר שאין סתירה בין התיישבות יהודית בארץ=ישראל לבין צדק חברתי. צריכים לחפש את המקורות שמהם נביא את האמצעים, שאתם נוכל להתמודד עם הקשיים שמעמיד בפנינו חוק ביטוח הבריאות החדש.

אני אומר שאי=אפשר להתעלם מן הדרישות הללו, שצריכים להעלות מסים לעשירונים העליונים. יש איזו מוסכמה, איזה טבו, איזו החלטה עיוורת שאיש אינו מעז לנגוע בה,

בל ניגע בעשירונים העליונים, שמא חס ושלום יעזבו את המדינה, לא תהיה להם מוטיבציה. לא, רבותי, אל נזלזל באינטליגנציה ובמסירות למולדת של כל חלקי העם.

אותם עשירונים, אם הממשלה והכנסת יאמרו להם שאין מנוס מהעלאה זו לשנה=שנתיים, כדי להתמודד עם בעיות חברתיות, כדי להתמודד עם מצוקות עיירות הפיתוח, כדי להתמודד עם הגירעון בתקציב הבריאות, אני מאמין שהציבור יבין זאת. צריך לדעת להסביר לו, ותורה גדולה היא כיצד מסבירים. אני תמיד טוען בכנסת הזו, שההסברה שלנו גרועה, גרועה בפנים וגרועה בחוץ.

אני רוצה לומר שעדיין יש כמה דברים, למשל העלאת מע"מ מבוקר; כלומר, מעל לסכומים מסוימים, כדי שלא ייפגעו החלשים. אני בעד חוקים פרוגרסיביים ולא רגרסיביים. לכן, כשמדובר במס הכנסה, אין ויכוח שכל העלאה במס היא פרוגרסיבית. לא ייגרם שום נזק. כך גם לגבי התשלומים לביטוח לאומי. מה ההצדקה לקבוע תקרה של 20,000 ש"ח לגבי אנשים שהכנסתם היא 100,000, 200,000, 500,000 ומעלה? אין לי שום דבר ואין עיני צרה בשום בעל הכנסה גבוהה. אבל זה טבעי ומובן שהמדינה מצפה ממנו להשתתף בעידוד האוכלוסיות החלשות ובחיזוקם.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מה זה מע"מ מבוקר? לא הבנתי.

<u>אבנר חי שאקי (מפד"ל):</u>

היום המע"מ נמצא בשלב מסוים. למשל, אם אדם קנה מעל למכסה מסוימת, מעל לסכום מסוים, מעל כמות מסוימת, הוא ישלם. זאת כדי שהחלשים לא ייפגעו, או שהם יקבלו פיצוי.

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

פרופסור שאקי, אתה יכול לומר שמי שירכוש לו "וולבו" ישלם מע"מ ומי שירכוש "סובארו" - אולי לא.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני לא אומר את הדברים בזלזול. אני אומר זאת במלוא הכרתי. אם אדם קונה מצרך עממי, צריך להתחשב בו. אבל אם אדם קונה דבר יוקרתי, אין כל רע שבמסגרת ההוצאה הגדולה שלו יהיה עוד מס קטן. הלוא רק זה יעזור לאחיו החלשים. הערבות ההדדית היתה תמיד ערך בעולמה של היהדות. כל ישראל ערבים זה בזה וזה לזה; יש שתי גרסאות. ובכן, בעיני, הערבות ההדדית פירושה עזרה לחלש, לאוכלוסייה החלשה, לעיירות הפיתוח, שאגב, למרבה הצער, שמן פיתוח והן רחוקות מפיתוח ומהתפתחות. אסור שתהיה סתירה מתמדת בין שמן של עיירות הפיתוח לבין תוכנן ומהותן. צריך לעשות הכול כדי שהכול, החינוך, הבריאות, הדיור והרווחה יהיו שם כראוי להם.

עכשיו אני רוצה לומר עוד כמה דברים בתחום הבריאות. זה יביא לשוויוניות אם כל אזרח ישלם לפי יכולתו ויקבל לפי צרכיו. אני עוד לא ראיתי אדם שמתלונן על כך שהוא שילם סכום גבוה לבריאות והוא לא חלה.

ידוע שהרפואה היא המקצוע היחיד שלגביו אתה יכול לומר לרופא: יהי רצון שלא תצטרך הרבה להשתמש בזה, וכולם יהיו בריאים. אבל אתה תעמוד על המשמר, רפואה מונעת, בריאות מונעת.

חיים אורון (מרצ):

האם אתה יודע שאתם מציעים מחר מס גולגולת לבריאות?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני לא נכנס לפרטים הטכניים.

חיים אורון (מרצ):

אהה, הפרטים הם לא חשובים?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

לא, לא, לא.

חיים אורון (מרצ):

מחר אתם מצביעים על מס גולגולת לבריאות. אתה יודע?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני אומר לך שאני מסכים אתך בעניין של הבריאות.

חיים אורון (מרצ):

אתה תצביע נגד?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

ג'ומס, תשמע רגע, תשמע רגע. אני אומר, שאם החוק הקיים לא ישתנה, הוא יקטין את השירותים, הוא יגביר את התשלומים, הוא יפגע בשירותים, באיכות, בזמינות, יהיה מסחור הרפואה, יועדף השיקול הכלכלי על השיקול הרפואי, ואז כמובן נימצא כולנו חסרים, כי אוכלוסייה לא בריאה, או אחוז גבוה של אוכלוסין לא בריאים, זו מדינה לא כל=כך בריאה. אין היום שני סוגים של מדינות. יש מדינה אחת, יש אזרח אחד, ולכן חשוב שהבריאות תהיה לכול, שוויונית, זמינה עד כמה שאפשר.

אדוני היושב=ראש, מכאן אני עובר לחקלאות. ישבתי עם נציגי המרכז החקלאי וכל עולם החקלאות ומצאתי שיש כמה דברים שמן הראוי שהכנסת תיתן דעתה עליהם לפני שהיא מצביעה על התקציב של החקלאות.

ובכן, נמצא כי הובטח בהסכם מפורש פיצוי למגדלי תפוחי אדמה, כפיצוי על משטר שהיה קודם של מכסות ייצור בענף הזה. מסתבר שאת ההסכם הזה אין מקיימים ואין, חלילה, כוונה לקיים.

הדבר השני הוא יישום מהיר של חוק הגליל. אני זוכר שכשקיבלנו את חוק הגליל, כמו שקיבלנו את חוק הנגב, המטרה היתה לפתח את הצפון, לפתח את הדרום, להעלות את רמת עיירות הפיתוח בצפון ובדרום. למרבה הצער, כשזה מגיע לתקצוב, משמע למימוש החוק, אנחנו רואים הסתייגות מסוימת, החלשה מסוימת, אי=התחשבות בצרכים האמיתיים. הגיע הזמן שהכנסת הזאת, בשנת ה=50 למדינה, תיטיב עם החקלאים, תשפר את מצבם, תתחשב בבעיותיהם, אחרי ככלות הכול.

אני רוצה לספר פה לחברי - ומסופקני אם כבר סיפרתי זאת - שהייתי במצרים לפני כמה שנים ואירח אותי ערב אחד סגן ראש הממשלה ושר החקלאות, ד"ר יוסוף ואלי. במשך הערב כולו כל דבריו היו שיר הלל לחקלאות הישראלית. הוא אמר לי: הייתי בקליפורניה, הייתי שם, הייתי במקום אחר, אני יודע איפה יש חקלאות מתקדמת, איפה יש טכנולוגיה רצינית, אבל אצלכם, אתם השיא בחקלאות המתקדמת, הטכנולוגית של ימינו. אז אם יש כבר תחום שבו הגענו להישגים גבוהים, שאותם אנחנו יכולים לשווק, למה נחליש אותו ונביא לכך שאנשים יעזבו את תחום החקלאות וממילא ייחלשו? ואם הם ייחלשו הארץ כולה כארץ שהיא גם חקלאית תיחלש. על כך אני מצר. אני מקווה שזה לא יקרה.

יש עוד תחום אחד בחקלאות שנפגע קשות בהצעה הקיימת, והוא תחום ההדרכה. יצא לי להכיר במשך השנים מה עושים המדריכים הנאמנים של משרד החקלאות, כדי להדריך מתיישבים חדשים, חקלאים חדשים, נוער חדש. הדרכה זו היא ערובה להצלחת העבודה שבאה אחר כך, וממילא היא שמשפרת את היבולים, משפרת את התוצרת הישראלית, מעמידה אותנו על המפה בתחום החקלאות בעולם. הכיצד קורה שבאים לקצץ בהדרכה? פירוש הדבר, קיצוץ בחקלאות עצמה, קיצוץ בנהירה של אלה שרוצים ללכת לחקלאות.

ובכן, אם נסכם, אני רוצה להצטמצם בשתיים, בבריאות ובחקלאות. לגבי הבריאות - אני מקווה מאוד שההסכמה היא כללית, בכנסת ובעם, שיש לעשות הכול כדי שלא להוריד את רמת הבריאות שהושגה בדי=עמל. גם הבריאות בישראל, ידידי חברי הכנסת, אדוני היושב=ראש, נמנית עם הנכסים הגדולים שלנו; זה מה שנותן רפוטציה, את השם הטוב שלנו. כמו שהחקלאות הישראלית היא מצטיינת, גם הבריאות בישראל נמנית עם הטובות בעולם. והנה, אם התקציב הזה יתקבל כמות שהוא, ייחלש ציבור גדול ואנחנו יודעים מה זהותו, מה טיבו ומה שמו של אותו ציבור. אין כל הצדקה לכך. הגירעון הזה הוא אומנם מבהיל. אבל יש דרכים להתגבר עליו. הצבעתי עליהן. כולי אמונה שבאמת עד להצבעה שלנו, עד להעלאת העניין להצבעה, ייעשה מאמץ להתחשב בהערות שהוערו כאן ויראו את

העניין שהוא ממלכתי בעיקרו, לא פוליטי. אין פה לא ימין, לא מרכז ולא שמאל. יש פה אזרחי ישראל וצורכיהם.

ואחרון - אני חוזר לנקודה הזאת, כי כל כך הרבו, חברי כנסת מסוימים, להשמיע בה דברים לא מדויקים. או=או. אינני יכול להשתחרר מן השאלה למה לא לומר, זה וזה? גם חקלאות מצוינת, גם בריאות מצוינת וגם התיישבות טובה ומוצלחת בארץ=ישראל.

רבותי, כל ההתנחלויות, כל ההתיישבות היהודית היא לתפארת לעם ישראל. אלה חלוצים אידיאליסטים. אלה אנשים שהלכו במו גופם ליישב שממה. הם לא פגעו בדונם אחד של אדם שהיה מיושב. לא גזלנו, לא עשקנו, לא לקחנו מזולתנו דבר. ארצנו היא, אדמתנו היא, זכויותינו הן. אנחנו בסך הכול עיבדנו ומעבדים את האדמות הללו. אנחנו בנינו ובונים - בונים מוסדות חינוך, מוסדות תרבות. בונים שם חיי יהודים, חיי יהדות. אינני רואה את העין הצרה הזאת, אלא אם כן יאמרו לי: אנחנו יודעים שזה מעכב את השלום, זה מעכב את הגאולה. אני סבור שלא.

אני מסיים, אדוני היושב=ראש. זה לא מעכב את השלום. השלום שאנחנו מדברים בו איננו השלום שמדבר בו ערפאת. ערפאת מדבר על שלום כמו שהוא אמר ביוהנסבורג, כמו שמוחמד עשה לאנשי קוריישׁ; חתם הסכם וידע שהוא עומד להפר אותו. אני קורא לערפאת ולחבריו ולאוהדיו בכנסת ובעם. רבותי, השיטה הזאת של חתימת הסכמים מתוך ידיעה שרוצים להפר אותם איננה לכבוד. מנהיגי האסלאם עצמם חייבים לעמוד על כך שזה דבר שצריך לעבור מן העולם. אין שום קדושה בהפרת הסכמים. להסכמים עצמם יש קדושה. מלה היא מלה. הבטחה היא הבטחה, חובה היא חובה והתחייבות היא התחייבות.

ולכן אני אומר, שאם הכוונה היא להסכם שחתומים עליו, מפירים אותו כבר היום, מכריזים שרוצים להפר אותו, לא מצליחים לקיים אף התחייבות רצינית אחת - אלה פרטנרים לשלום, זהו השלום הנכסף, זוהי הבשורה לעם ישראל בשנת ה=50? לא. אני צופה לשלום אמת, ומכיוון שטעינו בפרטנר, נצטרך לחכות עד שיבוא פרטנר יותר טוב. תודה רבה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אבנר חי שאקי. אני מזמין את חבר הכנסת חיים

אורון. אנחנו דנים בהצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים. אנחנו מתרכזים בהסתייגויות לפרק ו': ביטוח בריאות ממלכתי. אדוני, בבקשה, 15 דקות, שלוש הסתייגויות.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, היות שיש לי בחוק הזה 185 הסתייגויות, יש לי -

- -

דוד צוקר (מרצ):

כמה הסתייגויות עכשיו?

היו"ר ר' אדרי:

כעת שלוש הסתייגויות מתוך ה=185.

חיים אורון (מרצ):

אני רוצה לומר, שלפי תחושתי, חבר הכנסת בני אלון יצא מן המליאה אחרי שהוא נשא את נאומו, כי אפילו הוא לא יכול היה לשאת את ענן הצביעות שהוא פיזר במליאה לפני שהלך. תראו מה היה פה עד הבוקר. אני אומר לכם את זה כאחד המתאמים של האופוזיציה בנושא חוק ההסדרים. חבר הכנסת זאבי פעל אתנו לפעמים יותר באדיקות מחלק מחברינו. ביום חמישי בלילה, כאשר החזרנו את כל החוק למליאה, נכנס חבר הכנסת זאבי לאולם סיעת מפלגת העבודה ואמר: אולי אני יכול להצטרף? אמרנו, אתם יודעים מה, בואו נשתף פעולה, אבל עד כאן. ותראה מה שקרה, אדוני היושב=ראש, כל ארץ=ישראל שווה בעיני סיעת מולדת 50 מיליון שקל. 50 מיליון שקל סידרו בלילה, ואין ארץ=ישראל. מה קרה?

חבר הכנסת בני בגין אמר: אני מצביע נגד התקציב כי אני מצביע פוליטית נגד התקציב. הוא לא מוכן שיקנו אותו, לא מוכן שימכרו אותו. יש לי תחושה ברורה, שבעצם ביסוד, חבר הכנסת בני אלון הוא מפד"לניק.

היו"ר ר' אדרי:

- - -

חיים אורון (מרצ):

תיכף תראה איך אני מונה יעדים לאומיים. והמפד"ל יודעת. אני לא רוצה לפנות למזכיר הכנסת. מפד"ל - אמונה עם נשמה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, מזכיר הכנסת לא מייצג פה רק מפלגה.

חיים אורון (מרצ):

בטח. עלתה בי אסוציאציה. אז את העניין של האמונה אני מבין, ויש לי הרגשה שהנשמה הרבה פעמים היא מצלצלין. אגב, שר האוצר אומר שהוא לא יודע מכלום. בוועדת הכספים לפני שעה אמרו אנשי האוצר: מבחינתנו אין שום הסכם. מה אומר הסכם מולדת, שדואגת הפעם לכל עם ישראל? הלוואת מקום ביישובים מעלה=אפרים וקריית=ארבע תהיה 100,000 שקל - הלוואת מקום.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אין כמו הבתים הבנויים שם.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת ריבלין, א. ברוכים הבאים. היום מוכרים את הדירות בגדה המערבית וברצועת=עזה שנשארו מימינו. אתה בא עם 10,000 שקל ומקבל דירה. כל השאר - הלוואת מקום ומשכנתה. מה אומר פה - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

או מענק.

חיים אורון (מרצ):

הוא דואג לכל עם ישראל. הוא מבקש הסדר קיבוצי לגבי המשכנתאות. א. אני רוצה להודיע לך, שיש לי הסתייגות לתקציב, שאומרת הכפלת המשכנתאות. בני אלון נקרא לממש את הבטחתו מעל הדוכן ולהצביע אתנו. ואז הוא יממש את הבטחתו לציבור הרחב בנאום מאוד נלהב, שהוא תומך בכולם. לא רק זה - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת אורון, יש לך מספיק הסתייגויות. בתל=חי ב=1920 היה ויכוח ביישוב היהודי, האם לתמוך בתל=חי או לסגת לראש=פינה? אנשי תנועת העבודה אמרו להישאר בתל=חי, והרוויזיוניסטים אמרו לסגת.

חיים אורון (מרצ):

רובי, באחד הלילות סיכמנו בינינו שלא ברור אם נצליח עכשיו לפתוח את החשבון על מי אמר משהו במשך מאה השנים האחרונות ואחר כך אמר אחרת, אבל מה אתה רוצה מאנשי תל=חי?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

להיפך.

חיים אורון (מרצ):

ראש הממשלה אומר לך: כולה שלי, 50% הוא כבר ייתן. נכון? חס וחלילה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא ניתן לו.

חיים אורון (מרצ):

מה זה לא תיתנו לו?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני לא יודע אם נצליח - - -

חיים אורון (מרצ):

אתה יודע מה, זה נכון, אתם לא תיתנו ואני יודע שלא תצליחו. אולי תצליחו, אתה יודע במה? הוא כל כך שלומיאל, שגם פעימה של 12% כמו שהבטיח לנו מכאן הוא לא יבצע. אבל תן לי להתעסק הפעם עם בני אלון.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

כשאתה מתעסק עם בני אלון אני רוצה לומר לך, שכל הדברים שבני אלון מצהיר עליהם כאילו הוא השיג הישגים גדולים, כבר נמצאים בתוך התקציב.

חיים אורון (מרצ):

זאת אומרת, אתה סתם אומר שלא רק שרימו אותו, אלא שהוא גם מבסוט להיות מרומה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

חיים אורון (מרצ):

מאה אחוז. עכשיו עומד בני אלון ומטיף לי מוסר על הדבר הנוראי שעשיתי, ואני מודה שאני גאה בו. הוא הטיף לי מוסר על שני דברים. האחד, על הסדר הקיבוצים, והשני, על קצבאות למי שאינם יוצאי צבא, לאוכלוסייה הערבית.

נכון, אני מאוד גאה בכך שההצעה הזאת התקבלה על סמך הסתייגות שלי ושל חבר הכנסת גדליה גל. כי הפסקנו קיפוח נוראי, שלפיו מי שלא משרת בצה"ל הוא לא שייך לשאלה האם הוא שירת בצה"ל או לא שירת בצה"ל, אלא אם יש לו בן דוד או בת דודה או דור שלישי של מי ששירת בצה"ל והוא חרדי, הוא מקבל. ועולה בני אלון עם הכיפה ולא אומר: אני רוצה לקצץ את קצבאות הילדים ממי שלא משרת בצה"ל, חרדים וערבים - אני מתנגד לזה, כי אני חושב שזה לא נכון, אבל לפחות תהיה פה עמדה הוגנת - אלא הוא מוכר לציבור מסוים את הסיפור שחסר עכשיו בחוק הבריאות כסף, כי אנחנו נותנים קצבאות ילדים לערבים. מה אתה מציע? אני יודע שדעתך שונה, חבר הכנסת ריבלין, כי לגזענות הזאת שמתעטפת בצדקנות, לשמחתי אתה לא שותף.

מה המשמעות של העניין הזה, של האפליה הזאת? אחר כך בא בני אלון ואומר: אני דואג לשיקום שכונות. פתח קופה של 30 מיליון שקל. אדוני היושב=ראש, צריך לראות מה יש בהסכם. סעיף 9 להסכם - יוקצו מיליון שקל לשיקום שכונות, בנייה כפרית, מענק דירה, מענק התיישבות צעירה, כל זה לפי המלצות סיעת מולדת. פתחתם ייחודיים מחדש.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

זה בלתי חוקי.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

חבר הכנסת ריבלין, מה פה קורה?

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

זו הפרשנות של סיעת מולדת לדבר שהוא לא יכול להיות.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת רובי ריבלין, אחרי שכבר ביררנו כמה שווה ארץ=ישראל לסיעת מולדת - 50 מיליון שקל - - -

היו"ר ר' אדרי:

אפשר לדעת, אדוני, מי חתום על ההסכם הזה?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זו הודעת סיעה.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת רובי ריבלין, אתה יודע מה, אני אומר לך מאמירה ישירה של חבר כנסת זאבי, שאמר לי את זה, שאם המסמך הזה כמסמך חתום לא יונח על שולחן הכנסת עד מחר, הם לא יצביעו לממשלה. לפחות לטיעון הבסיסי שלי, שמדובר פה בהסכם שיש לו מחיר, מבחינתי מספיק שהוא כתוב כך.

מי עשה אותו מצד ראש הממשלה? ראש הממשלה עשה אותו. סיפר לי חבר הכנסת זאבי. וכשישבנו קודם בוועדת הכספים ואמרנו: תגידו מה עם כל ההסכמים האלה? אומרים נציגי האוצר: מבחינתנו אין שום הסכם. אני מוכן להתערב אתך, חבר הכנסת רובי ריבלין, אם אין שום הסכם, לא יהיה תקציב. מה, המפד"ל פראיירים? האגודה פראיירים? מולדת? למה גנדי התנגד עד לפני חמש שעות לתקציב והצביע בכל ההצבעות אתנו? וחס וחלילה אם לא שמתי לב שמישהו לא מצביע, הוא העיר את תשומת לבי ואמר לי: ג'ומס תראה, הוא לא מצביע.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אתם מצביעים, אז הוא יכול לבוא לראש הממשלה.

חיים אורון (מרצ):

היא הנותנת. הכול עניין של מחיר - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

חיים אורון (מרצ):

הכול עניין של מחיר. עזבו אותנו עם העקרונות של ארץ=ישראל. אם הכול עניין של מחיר - - -

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

מה זה מחיר? אם מפלגה דורשת, והיא תקבל את זה - - -

חיים אורון (מרצ):

לא, לא, מקסים לוי ידידי, זה דבר אחר. אם מפלגה דורשת, והיא מקבלת - זה חלק לגיטימי מכללי המשחק. אם ההתנגדות שאני מתנגד למהלך ממשלתי היא בתחום העיקרון; למשל, אתה תשלם לי 100 מיליארד ש"ח, אני לא אתמוך בממשלה שאומרת: אנחנו עוזבים את הסכם אוסלו, או אנחנו מחליטים מהיום: מערכת בריאות בלתי שוויונית.

אני האמנתי עד לרגע זה, שסיעת מולדת ובני אלון, מבחינתם יש עיקרי אמונה - ואני בכוונה משתמש במושג הדתי הזה - מבחינתם יש עיקרי אמונה שלגביהם אין מחיר. ופתאום, ככה, ב=50 מיליון שקל, מצביעים עם הממשלה. מה, כבר אין פעימה שנייה? מה, כבר לא מדברים עם האמריקנים על החזרת שטחים?

אז רובי ריבלין יודע שתפקידו במקהלה הוא להגיד: אני נגד, ולקבל. בסדר. זאת חלוקת עבודה לגיטימית אם הוא החליט לקבל זאת על עצמו. אבל מולדת? ועוד דאגה לכלל עם ישראל.

אני רוצה, מקסים לוי, בשלוש דקות שנשארו לי, להתייחס - - -

היו"ר ר' אדרי:

ארבע דקות. אבל אדוני, אם תרשה לי, אני רוצה לשאול שאלה.

חיים אורון (מרצ):

בבקשה.

היו"ר ר' אדרי:

זה לא על חשבונך. אנחנו, כולנו, מודעים לכל מה שהולך היום בכנסת, בשבוע שעבר, השבוע - קניות, מכירות, מיקח, ממכר. אני יודע ואני מעריך את כל מה שאתה עושה בוועדת הכספים ובדברים אחרים. אבל אולי אתה, כראש סיעת מרצ, כשאתה רואה את כל הדברים - האם לא היה רצוי לחשוב, לשקול, אם לא כדאי לבוא לממשלה בדברים שאתה, אני ואחרים שיושבים כאן מאמינים בהם, על מנת שהממשלה לא תיכנע לסחטנות ולכל מיני דברים, שאתה ורבים אחרים בבית הזה לא רוצים שילכו אליהם כספים מיותרים.

אולי על=ידי כך אתם או חלק מהאופוזיציה, תבטיחו הצבעה על מנת למנוע חלק מהסחטנות. הרי בלאו הכי אדוני יודע שהתקציב יעבור. יהיו תשלומים. היום אולי עוד אפשר.

אני פונה לחבר הכנסת ריבלין. אדוני חבר הכנסת ריבלין, אני מדבר אל ראש סיעת מרצ, כדי למנוע את כל המיקח=וממכר, את כל הסחטנויות, אולי היה רצוי לשבת ולנסות להגיע לסיכום על דברים, שאתה, סיעתך וסיעות אחרות בבית הזה, לא רק מהאופוזיציה, גם מהקואליציה, ישיגו אותם, כדי למנוע העברת סכומים אדירים לדברים שאולי יתבררו לכולנו כמיותרים. זאת פשוט הצעה שרצוי לשקול אותה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, אני מעריך מאוד גם את השאלה וגם את רוח הדברים. אני מאוד מאוד מעריך את זה שאתה מנסה להשרות על הבית הזה בשבועות האחרונים מהלך של רצון כדי לצמצם את הפערים, להקטין את המתיחויות, ואולי ליצור איזה מכנה משותף שהוא מעבר למחלוקות הקיימות.

מה אני יכול לעשות? אני רואה לנגד עיני את תקציב 1990, אם אני לא טועה. דן מרידור ממלא=מקום שר האוצר, יוסי ביילין סגן שר האוצר, ואז הייחודיים הגיעו לשיאם; הגיעו לשיא הגדול ביותר שלהם, שלא היה כדוגמתו. אז חבר הכנסת לשעבר יאיר לוי עמד בכניסה לוועדת הכספים ואמר: הקופה הרושמת. אתה זוכר את הצילום הגדול של הקופה הרושמת?

היו"ר ר' אדרי:

אני זוכר.

חיים אורון (מרצ):

זה היה כאשר היתה אחדות לאומית. הציעו לנו את ההצעה הזאת אתמול. חבר הכנסת שטרית בא אלי ואמר לי: חבר הכנסת אורון, בוא נעשה. אתם תיתנו לנו תמיכה והתקציב יעבור. אמרתי לו: מאיר, זאת הצעה של ראש הממשלה או הצעה שלך? הוא אמר: בינתיים זאת ההצעה שלך. אנחנו לא היינו מקבלים אותה גם אם היא היתה באה מראש הממשלה. וראש הממשלה לא היה מקבל אותה. למה? כי הוא בונה את הקואליציה שלו לא רק לתקציב, והוא צריך אותם לא רק לתקציב. הוא מוכן להתפשר לא רק בגלל התקציב, ואם הוא לא היה רוצה להתפשר, ואם הוא היה רוצה להביא תקציב נכון למדינה, הוא לא היה עושה מה שעשו בשלושת החודשים האחרונים.

עם כל הכבוד, בחלק מהתביעות אני תומך מאוד. כשסיעת גשר דורשת להחזיר לממשלה את חוק הבריאות - אני תומך בה מאוד לגופו של עניין. כאשר דרשו להחזיר לממשלה את קצבאות הילדים, ושני הסעיפים האלה יחד, לטעמי - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אתה בעד חוק ערי פיתוח?

חיים אורון (מרצ):

אני חושב, שחוק ערי פיתוח, במתכונת שחוקקה בכנסת על=ידי דוד מגן וז'אק אמיר, הוא חוק לקוי - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

חיים אורון (מרצ):

רגע, רגע, תשמע את המשך דברי.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ר' אדרי:

אני מסכים אתך, אדוני.

חיים אורון (מרצ):

אבל תשאל את השאלה הבאה: אם אני חושב שצריך היפוך ממה שהממשלה הזאת עושה - ליצור מערכת עידוד ישיר לערי הפיתוח, ולא להוריד את חוק לעידוד השקעות הון. בעניין הזה אני תומך בתביעה של אנשי גשר. אני לא חבר סיעת גשר, אני לא חייב לתמוך בכל אמירה שהם אומרים ובכל משפט שהם כותבים. בעיקרון, כפי שהם ביטאו בתביעה הזאת - אני תומך.

בנושא חוק הבריאות אני חושב שאנחנו רואים עין בעין. בנושא קצבאות ילדים

ראינו עין בעין. אני אתן גיבוי לממשלה נגד התביעות האלה? למה? אני תומך בהן, הן תביעות שלנו באופוזיציה.

אשר לסחר=מכר שדיברנו עליו פה - זה מבחנו של השלטון - - -

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, יכולת למנוע לפחות העברה של הרבה מאוד כסף לכל מיני דברים שאולי יתבררו כמיותרים. בנושא הבריאות, ערי הפיתוח והקצבאות, אני מאמין שיכולת לאחד את הרוב המכריע של חלקי הבית.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת ידידי רפי אדרי, עד לפני ארבע שעות חשבתי, שבנושא חוק הבריאות, שהוא הסעיף הפורמלי על סדר=היום, אפשר לאחד את כל חלקי הבית. אני רוצה לדווח לך, שאני עסוק עכשיו במאמצים אינטנסיביים להציל מחוק הבריאות, עדיין, כדי שלא יהיה בו מה שחבר הכנסת שאקי דיבר עליו קודם בהתלהבות גדולה מאוד - מס גולגולת. בחוק שהולך להיות מונח מחר בכנסת יש מס גולגולת לבריאות. קוראים לזה: תשלום עתי. יש מס גולגולת לבריאות, ואני לא בטוח עכשיו, שלמרות כל הדיבורים שהיו במליאה הזאת יש רוב, עכשיו, להפיל את זה. ממשיך להיות גירעון של מיליארד שקל במערכת הבריאות, ולמרות כל הדיבורים על מערכת הבריאות - אני לא בטוח שמחר יהיה פה רוב כדי שלא ייווצר הגירעון הזה.

אני לא רוצה לגזול עוד את זמנם של חברי. נמשיך בהסתייגויות הבאות.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת חיים אורון, על דבריך וגם על אורך הרוח שלך.

אני מזמין את חבר הכנסת מקסים לוי. אדוני, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת דוד צוקר. אדוני, 15 דקות לרשותך - שלוש הסתייגויות. כאמור, ההסתייגויות מתייחסות לביטוח בריאות ממלכתי, בקשר להצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב

לשנת הכספים 1998. אדוני.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, בעיקרון נשאר יום דיון אחד, אולי, להעברתו של חוק ההסדרים בתקציב המדינה. אבל שמענו דברים, השמענו דברים, ורבים מבין חברי הכנסת אשר עמדו כאן, אם יפתחו את הפרוטוקולים וישמעו על מה הם דיברו, מה הם עשו היום - זאת תהיה עזות מצח מבחינתם. אבל מה שאנחנו שומעים, אדוני היושב=ראש, גם בכלי התקשורת ומפי יושב=ראש הקואליציה, מאיר שטרית - הנושאים החברתיים אכן לא עומדים היום לנגד עיניו.

מה הוא אמר אתמול? סחטנות. מה זאת סחטנות? גשר תבעה לעצמה, או יש לה עמותה, או יש לה ישיבה? היא תבעה איזה תפקיד? למרות ההסכם שהיה בין הליכוד לבין גשר על תפקידים מרכזיים - לא דרשנו. לא דרשנו תקציבים, לא כלום. דרשנו מה שהליכוד הלך אתו לעיירות הפיתוח יחד אתנו - דרשנו לטפל בנושאים העיקריים. ואני אמנה אותם. זאת נקראת סחטנות? הסחטנות היא אם קצרין תקבל דרך ההסכם הזה 50 מיליון ש"ח וילדי קריית=שמונה לא יקבלו? זאת סחטנות. האם מעלה=אדומים יותר טובה מבית=שמש? זו הסחטנות? על מה אנחנו מדברים? על דברים שהחזיק בהם אז מנחם בגין, שאהבנו אותו - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הוא החזיק - - -

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

- - וידענו לתת לו תמיכה על פרויקט שיקום שכונות, שגרם לאלפי ילדים, לאלפי משפחות במצוקה, לצאת ממעגל העוני. גייסנו את יהדות העולם כדי לבנות מתנ"סים, כדי לתמוך בחינוך, והיום תקציבי השיקום הולכים וקורסים תחת ממשלה של הליכוד. ראשי הרשויות המקומיות מוצאים עצמם מממנים שירותי רווחה במקום שהמדינה תממן.

העשרה בחינוך - אדוני היושב=ראש, מי מכם קרא את ספר התקציב? משפחתונים, צהרונים, ילדים במצוקה שהובאו למשפחתונים, ושם ניתנה להם ארוחת צהריים ולימדו

אותם במסגרת העשרה חינוכית - אלה ייסגרו ב=1 בינואר. על מה הסחטנות? על זה שאנחנו דורשים - וצדקת, חבר הכנסת ריבלין - על זה שהעבודה היא אשר הקפיאה את המשכנתאות לזוגות צעירים, משנת 1992 עד היום הזה חלה שחיקה במשכנתאות לזוגות צעירים ב=42%. מדוע מחירי הדיור עולים? איזה זוג צעיר יכול לקנות דירה? בכמה? ב=80,000 שקל הוא יכול לרכוש, היום, דירה שעולה 150,000 דולר, 120,000 דולר?

מה דרשנו? לקחת את תקציב משרד השיכון שקיים בספר התקציב ולהעמיד אותו על כך שהמשכנתאות יעודכנו לזוגות צעירים, משנת 1992 עד היום. אבל, נדמה לי שאני יכול לבשר משהו, כמי שהיה במשא=ומתן. לקחו תקציבים של המשכנתאות וחילקו אותם בהסכם, וזאת אני אומר לכם בוודאות. לקחו מיליארד ו=200 מיליון שקל ממשרד השיכון, וזה יחולק לכל מיני ההסכמים שנעשו.

ואז, חלילה, נראה את הזוגות הצעירים מחוסרי גג, לא יהיה להם איפה לגור, לא יהיה להם במה לקנות. חברות ממשלתיות היום עומדות עם דירות ריקות. קבלנים היום - לכו וראו - קבלנים בליווי של הבנקים, פושטי רגל, וזוגות צעירים אינם יכולים להתמודד. 600,000 זוגות צעירים לא ניצלו את המשכנתה בשנת 1997.

היו"ר ר' אדרי:

כמה, אדוני?

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

600,000 זוגות צעירים.

היו"ר ר' אדרי:

לא. אני חושב שזו טעות. 600,000 זה בערך מיליון ו=200,000 נפש.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

נכון, משום שמשנת 1992 עד היום, כ=600,000 זוגות צעירים, אדוני היושב=ראש,

לא ניצלו את זכאותם למשכנתה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

כמה זוגות לא ניצלו?

היו"ר ר' אדרי:

למיטב ידיעתי, ואני קצת עוקב אחר הנושא הזה, 58,000 זוגות צעירים.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

בכל שנה, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ר' אדרי:

לא, לא. אם תרשה לי, מתחתנים כל שנה - - -

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אתה בדקת? אם היית בודק - - -

היו"ר ר' אדרי:

אני בודק ואני מצוי קצת בתחום הזה. כל שנה 27,000 זוגות צעירים, 28,000 זוגות צעירים נישאים.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

כמה לא ניצלו משנת 1992, אתה יודע?

היו"ר ר' אדרי:

אני רק אומר לך, אדוני, כל שנה נישאים 28,000 זוגות צעירים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

בערך.

היו"ר ר' אדרי:

בין 27,000 ל=28,000, תלוי כמה עלייה יש באותה שנה. לא ניצלו בשנים עברו.
לפי הסטטיסטיקה שמשרד השיכון והבינוי לא מפרסם בזמן האחרון - פעם הוא היה מפרסם -
זה מגיע ל=59,000.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני, אני אומר לך שהנתונים האלה מבוססים על מחלקת האכלוס של משרד השיכון,
ולכן אני אומר בוודאות - כאשר אנחנו מדברים על עדכון המשכנתאות, זו סחטנות?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ר' אדרי:

אתה אומר נכון, אדוני, כנראה מה שאתה אומר מתייחס מאז הופעלו הזכאויות
והמשכנתאות.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה נכון.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

לכן, כאשר אני מדבר על עדכון משכנתאות, זו סחטנות? אני מדבר על פרויקט "בנה דירתך" לזוגות צעירים, שנעשה לפני שנתיים; נבנו במסגרתו אלפי יחידות דיור. וכאשר הממשלה הזאת נבחרה, ועוד לא כיהנה שלושה חודשים - היא ביטלה את התוכנית "בנה דירתך" לזוגות צעירים. הבקשה שלנו היא, בעקבות החלטת הממשלה, לקיים את פרויקט "בנה דירתך", ליישם אותו. זו סחטנות?

אנחנו מדברים על חוק ערי הפיתוח, וצודק גם חבר הכנסת ראובן ריבלין, שאמר גם אתמול וגם עכשיו, שהחוק הזה שווה 10 מיליארדי שקל, והמדינה לא תוכל. בוודאי, אני מסכים, אבל מה אנחנו דורשים? האם הדרישה שלנו לקחת מהחוק הזה ולהפעיל אותו ב=1 בינואר 1998 ולתת חינוך אוניברסיטאי לכל ילדי עיירות הפיתוח, זו סחטנות? הרי לא יעלה על הדעת שדברים אלה - - -

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אם במקום לדבר על חוק ערי פיתוח, שכל אחד מבין שאי=אפשר לעשות אותו, היינו מדברים רק על דבר ברוח הדברים שדיבר עליהם כבוד היושב=ראש רפי אדרי, אולי היינו בהסכמה כללית מגיעים להתחלת שלב כזה, כמו עם חוק יום לימודים ארוך. הלוואי שזה יהיה - - -

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אולי תרשה לי, אדוני חבר הכנסת לוי, זה לא על חשבונך ואתה תקבל את הזמן הדרוש.

חבר הכנסת ריבלין, אני רואה שאתה יושב כאן גם בימים וגם בלילות בכל מה שקשור בתקציב המדינה, ואני מעריך ומוקיר זאת. אולי, אדוני, אם יש כנות - - -

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

יש כנות.

היו"ר ר' אדרי:

- - - אולי תפנה לראש הממשלה ואולי ניתן להגיע להבנה בנושאים שהעלה חבר הכנסת לוי, כמו השכלה גבוהה, זוגות צעירים - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

שיקום שכונות.

היו"ר ר' אדרי:

- - שיקום שכונות. ניתן אולי להגיע להבנה.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אם הייתי יושב עם חבר הכנסת ריבלין, לא היתה לי בעיה.

היו"ר ר' אדרי:

לא. אבל אולי אדוני, שיושב כאן ומשקיע ימים ולילות - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - - בעניין יום לימודים ארוך או גני=ילדים.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אבל אני רוצה לסיים, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

זה לא על חשבונך.

<u>מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):</u>

לא, אבל אתם מנהלים את הרב=שיח הזה, ואני רוצה בהחלט לחשוב, שכאשר אנחנו מדברים על חוק ערי הפיתוח, יש בחוק דברים שיכולים להביא להתרוממות רוח בעיירות הפיתוח כדי לספק להן את החסר של 50 שנה שבהן היו חומת המגן, וכל אחד התפאר בהן. והיום מפעלים מתמוטטים, וצריך שיהיה חוק שיבסס אותם מבחינה כלכלית.

למשל, מענקי האיזון של משרד הפנים אינם מספיקים, ואתה יודע, אדוני היושב=ראש - 90% מהחובות ומהגירעונות של הרשויות המקומיות מגיעים מחינוך ומרווחה. אלה שירותים ממלכתיים. מדוע הם צריכים להיות על חשבון האזרח שלהן? מדוע הם צריכים להעביר את הארנונה והגדלה במים על חשבון האזרח שלהן? משום שהם רוצים לתת חינוך יותר טוב? שירותי רווחה יותר טובים? ומי כמוני יודע - כאשר אני הייתי בשלטון המקומי, המלחמה היתה שהמדינה חייבת בסבסוד ובמתן כלים לרשויות המקומיות להתמודד.

אדוני היושב=ראש, אתה יודע שהאבטלה הופכת נחלתן של עיירות הפיתוח. ממה יגבו ראשי הרשויות ארנונה? האם הם יוכלו לחנוק את האנשים? האם ימנו עורכי=דין כדי לגבות בכוח את הארנונה, את ההכנסה העצמית שלהם? מאין יגבו אותה? איך הם יתקיימו? לשאלות כאלה חייבות להיות הבהרות.

ומה מתבקשים אנחנו לראות? תקציבי משרד הפנים בכל שנה הולכים וקורסים, ותוכנית ההבראה בעיירות הפיתוח, חברי הכנסת, היא לפטר עובדים סוציאליים וקהילתיים, לפטר עובדי נוער, לפטר עובדים, לעמוד על מכסה מסוימת ולעמוד על יעדי התקציב.

אוי ואבוי, משום שאם הדברים האלה יתקיימו, אדוני היושב=ראש, תהיה תבערה. אופקים זאת רק ההתחלה, ונדמה לי שנהיה עדים בשנת 1998 לתבערה בעיירות הפיתוח. מי שלא מסתובב בשדרות, בירוחם, בקריית=שמונה ובכל מיני מקומות, לא יודע מה הבעיות, ולכן הרגישות הזאת איננה קיימת. לו היו מסתובבים ורואים את מצבן של משפחות ברוכות ילדים, את מצבם של אלה המובטלים - מה רוצים לעשות? להכות בהכנסה של המובטל ולומר: אם נקשה את הקריטריונים לקבלת דמי אבטלה, נשיג הישג של 150 מיליון שקל. נו, תכה באלה, מה יקרה? כדי להתקיים הם יהיו חייבים לגנוב.

אדוני היושב=ראש, בעיית הסמים, שחודרת לכל תחום, היא לא רק נחלה של משפחות ברוכות ילדים, אבל זה כסף זול לסוחרים היום. עם מה מדינת ישראל מתמודדת? עם 200 מיליארד שקל. קרוב ל=47 מיליון שקל. זאת התמודדות למניעה בבתי=ספר, לעובדים, למרכזים. זאת התמודדות? זאת סחטנות? דברים שאנחנו דורשים בדין, בקיום הסכמים. אני לא רוצה להיות שותף, ואפילו אם אשאר בודד, אם הדברים האלה לא יבואו על פתרונם, אין לי שום זכות לשבת כאן על הכיסא הזה, ולא אצביע בעד תקציב כזה.

אנחנו מדברים על נושאים. אז מה אומר יושב=ראש הקואליציה, במקום לדון: אנשים סחטנים. אנחנו סחטנים? על דברים כאלה אנחנו סחטנים? אלה דברים שתמיד, מאז היותי ילד אני זוכר אותי ואת תנועת החרות - דגלנו בשוויון בין ערי הפיתוח לבין הפריפריה, ותמיד דגלנו בדגל החברתי, וחוק ביטוח בריאות ממלכתי היה נחלה עוד מסיעת תכלת=לבן. חוק הפנסיה הממלכתית. ובחוק הבריאות, מה רוצים לעשות? רוצים להוציא את זה מוועדת העבודה והרווחה, בסדר, שזאת תהיה נחלה של האוצר. רוצים לקחת את הגירעון בנושא התרופות וגירעון הקופות ולעשות פר=גולגולת ולשלם מחיר תרופה ולשלם מחיר ביקור רופא. זה לא מס עקיף?

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

זה לא מדויק.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

אדוני היושב=ראש, מתי מסתיים הזמן שלו?

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אדוני, יש לו 15 דקות, ולפי השעון שלי זמנו עוד לא הסתיים. אני מבקש להזכיר שיש לו שלוש הסתייגויות - 15 דקות, ואתה תקבל אותו זמן שהוא קיבל.

<u>מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אני בהחלט סבור שצריכה להיות התייעלות של הקופות. אבל, איך אתה מסביר את ההסבר של האוצר - להוציא את החוק הזה מוועדת העבודה והרווחה ולהעמיד אותו בפני שר האוצר בלבד?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

משום שאתה עושה צרות לאוצר, זה רק עניין זמני.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

כל עוד אני פה, אמשיך לעשות צרות ואמשיך להעלות את צעקתם של האנשים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זכותך המלאה.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

לכן, כאשר אנחנו מדברים על דברים שהליכוד היה צריך לעשות אותם. מה אומרים אנשי הליכוד בסיעת הליכוד: מה, אחרים מעלים את כל הנושאים החברתיים ואנחנו מה נהיה? אנחנו המגן. גשר תהיה המגן של אותן שכבות.

דוד טל (ש"ס):

בגשר יש מגן.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

לכן, אנחנו עושים את הכול. גם אם מתנהלים משאים=ומתנים אל תוך הלילה, לא נוותר על העיקרון היחיד, שאנחנו נשארנו היחידים, עקביים ולא סחטנים. לא יאמרו עלינו סחטנים ויאיימו עלינו בבחירות. מי שחושב שנכשל באבטלה, נכשל בתקציבי עיירות הפיתוח, נכשל בזוגות צעירים, נכשל בחוק הבריאות, שיקום ויציע הצעה לפיזור

הכנסת. כל הדמגוגיה הזולה הזאת, של אותם אנשים שמתפארים מאתמול להניח על סדר=היום הצעה לפיזור הכנסת - אני חושב שהממשלה הזאת, שנכשלה בנושאים החברתיים, מוטב שתלך ותבקש אמון הציבור. וחשוב שתקבל את אמון הציבור.

ולכן, קול צעקתנו הוא לא קול של סחטנות, ואני חוזר בפעם האלף, סיעת גשר אינה דורשת לעצמה מאומה. סיעת גשר דורשת לקיים את הבטחתו של בנימין נתניהו על מסמך, כי אם הוא איננו מקיים את המסמך, אין ערבות לאמון בינינו לבין ראש הממשלה. היו כאלה בקואליציה שישבו אתמול וקיבלו מכתבים, ואמרתי, מי שנכווה ברותחין - תיזהרו. את המכתבים האלה אתם יכולים לאסוף, מכיוון שאין אמון שמישהו יקיים אותם. לכן, נעשה את הכול כדי לקדם את תהליך המשא=ומתן, עד הרגע האחרון.

אשר לעקרונות שלנו, לא נניח לסעיף אחד שלא יתממש, לא נוכל להבטיח את תמיכתנו בתקציב המדינה ובחוק ההסדרים. אני מאמין בנס חנוכה, שאכן יהיו השכל וההיגיון, ושייעשה הצדק למען אותן שכבות שמחכות לבשורה מחר ומחרתיים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת מקסים לוי, על דבריך. אני מזמין את חבר הכנסת דוד צוקר. אדוני, שלוש הסתייגויות לרשותך - 15 דקות.

כאמור, יש לך 149 הסתייגויות, נותרו לך לאחר מכן עוד 143 הסתייגויות בנושא של ביטוח בריאות ממלכתי. בבקשה, אדוני.

דוד צוקר (מרצ):

אכן, הדברים שלי עניינם באמת בריאות. אני אעסוק בסוגיית הבריאות, ואני מבקש, חברי הכנסת, אדוני היושב=ראש, להציג בפניכם בולטין רפואי של ממשלת ישראל. אני מבקש להציג את הבולטין, את הניתוח, את הדיאגנוזה, הנתונים הרפואיים, אחרי בדיקה קפדנית שערכנו על הממשלה, שתומשל בהמשך הדברים לגוף חי.

נכנסתי היום מבעד לכניסת הח"כים, ובאותה קומה מתקיימות היום בדיקות גופניות מקיפות מאוד לכל עובדי הבית ובאיו, ובקשר לסעיף הבריאות אני מבקש להציג את

הבולטין הבא: הגוף הוא כאמור הממשלה. מבט ראשון על הגוף מצביע על רושם כללי חיובי. גוף צעיר, שאך זה הגיע לבגרות גופנית. הגוף ניצב על בסיס איתן לכאורה - כפות הרגליים המייצבות אותו מייצבות אותו על מס' 67, כף רגל 67, וכאשר משלמים למולדת כפי ששילמו היום, הבסיס אפילו מגיע ל=69. ואולם, למרות הציפיות, כבר ניכרים בגוף סימני הזדקנות מתקדמים ותשישות מואצת, עקב פעילות לא סדירה של הראש והיווצרות של גושי אי=אמון כרוני שאיננו בר=ריפוי בין רוב איברי הגוף לבין עצמם, ובעיקר אי=אמון כרוני בין איברי הגוף לבין הראש.

בדיקה פנימית קפדנית מצביעה על שורת בעיות פיזיולוגיות שעומדות בסתירה לרושם הכללי החיובי, כאמור, שעולה מן הגוף הצעיר של הממשלה. ואני אפרט עכשיו את הבעיות התפקודיות הפיזיולוגיות שאנחנו אבחנו אצל הממשלה.

התפקוד השוטף של הגוף מתערער לעתים עקב בגינידיס מתקדם, או בשמו העברי מרידורידיס כרוני. הבגינידיס מתאפיין בפעילות עצמאית ופרועה של תאים של הגוף הקואליציוני, שאינם מוכנים לקבל כלל הוראות מן הקודקוד. יש בהם בתאים הפרועים הללו נטייה לפגוע בגוף המזין ומפרנס אותם. פעילות הבגינידיס, המרידורידיס הכרוני, גורמת למעידות ולנפילות חוזרות ונשנות של הגוף, שמייד אחריהן באה באופן מפתיע התייצבות של התפקוד לפרק זמן של ימים מספר או שבועות וחוזר חלילה.

שיקוף קודקוד, אדוני היושב=ראש, מצביע על בעיות נוירולוגיות, עצביות, הגורמות לחוסר קואורדינציה, לחוסר תיאום בין האיברים הקואליציוניים השונים. כך, למשל, גורמים הפגמים העצביים לרעידות עזות ולתנועות ללא בקרה בזרוע ימין. אותן רעידות מאובחנות גם בשוק ימין וירך ימין בכל עת שמדובר על הליכה ועל התקדמות במשא=ומתן עם הפלסטינים. במצבים קריטיים של התקדמות כזאת, רגל ימין בועטת באופן לא רצוני ובלי יכולת שליטה כלשהי ופוגעת באופן קשה ומזיק ברגל שמאל.

אדוני היושב=ראש, כפי שהבחנו, זרוע שמאל של הממשלה משותקת כמעט לחלוטין. מדובר ככל הנראה בפגם מולד שמקורו גנטי, וזאת כנראה הסיבה לעיוות הפיזיולוגי הגורם לגוף הממשלתי הטיה שרירית ימינה באופן קבוע, באופן פרמננטי.

מבט מעמיק ובדיקה בחלקו האחורי של הגוף הממשלתי מצביע על גו זקוף. בגו הזקוף ניכרת גאווה לאומית. עמוד השדרה זקוף, עובדה הגורמת לנזק תפקודי, בגלל חוסר

היכולת של החוליות להתגמש ולהתנועע באופן חופשי. שיקוף רנטגן של הגו מוכיח, כי החיבור בין החוליות, ובעיקר בין חוליות המרכז לחוליות הימין, לקוי ומשובש. הסחוס, שנועד לרכך את החיכוך בין החוליות השונות, בעיקר בין חוליות המרכז וחוליות הימין, נשחק בגלל מחסור עונתי קבוע בסימפתיה בין החוליות, עד כדי דחייה הדדית, שבה חוליות המרכז דוחות את חוליות הימין וחוליות הימין דוחות את חוליות המרכז. נראה שרק תרבות שלטון אחרת תוכל להתמודד עם תופעות דחייה אלה של החוליות בינן לבין עצמן.

זה היה מבט לעבר החלק האחורי של הגוף, האורגניזם החי, ואנחנו נתבונן עכשיו בחלקו הקדמי של הגוף. מבט לעבר חזית הגוף מצביע על חזה נפוח ותפוח. מרפאים טבעיים מצביעים על הסיבה לחזה תפוח. הגורם לסינדרום הזה של חזה תפוח נעוץ בגאווה לאומית, בדרך כלל מזויפת, היוצרת חזה נפוח עד כדי גיחוך. חזה נפוח כזה הוא, בדרך כלל, סיבה לבלבול ולטשטוש בשיקול הדעת וגישה הלוקה בתבונתה בשעת מגעים עם מדינות חוץ ועם גורמי חוץ.

למטה מן החזה אנחנו יכולים להבחין היטב בבטן רכה. בטן רכה היא תוצאה של סימפטום שרירים רפויים. הבטן הרכה של הממשלה, חבר הכנסת טל, רגישה לגירויים של מתנחלים. בכל עת שראשי יש"ע מגרים את הבטן הרכה, ניכרת תנועה של רפלקס לא רצוני, המתבטא במתן סיוע כספי נכבד להתנחלויות. רפלקס זה עבד היום, לדוגמה, בשעת המשאים=ומתנים עם מולדת. הרפלקס עבד, הבטן הרכה גורתה ופעלה והכסף ניתן.

מתחת לחזה, חברי חברי הכנסת, מונח במקומו לב.

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

חבר הכנסת צוקר, כמה כסף קיבלה מולדת?

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

50 מיליון.

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

והדרך השלישית?

דוד צוקר (מרצ):

לא יודע.

מתחת לחזה, חבר הכנסת טל, מונח במקומו לב. הבדיקה העלתה, כי סתימות בעורקים הכלליים - - -

היו"ר ר' אדרי:

ברשותך, לשאלתו של חבר הכנסת טל, עד כמה שאני יודע או שכך הבנתי מהדברים שנאמרו כאן מדוכן הכנסת, חלק גדול מהכספים שעוגנו בהסכם הזה, אם יש הסכם כזה, כבר נמצאים בתקציב. זה בקשר להלוואות עומדות וכל מה שקשור לקריית=ארבע או - - -

דוד טל (ש"ס):

- - - רמת=הגולן. זאת אומרת, שאת ליטרת הבשר הם כבר קיבלו, ועדיין יש להם החוצפה לקרוא לאחרים סחטנים, בזמן שהם כאלה.

דוד צוקר (מרצ):

אני מבקש להמשיך בהיבט הכללי שלי על מצבה הגופני של הממשלה, ואנחנו עכשיו בלב, חבר הכנסת טל. הבדיקה העלתה, כי סתימות בעורקים הכלליים משבשות את תפקודו של הלב. כתוצאה מכך הוא לא מייצר אף לא פעימה אחת. התופעה של שריר לב ממשלתי נדירה מאוד ולא מוכרת במדע הרפואי. זה חצי שנה קיימת ציפייה לפעימה ראשונה, הפעימה לא מתרחשת והפעימה השנייה מתוכננת להתרחש רק במרס הקרוב. לב מוזר.

ליד הלב, משני צדי הגוף, פועלות שתי ריאות, כמקובל ברוב הגופות המוכרות לנו. למרות הגיל הצעיר נראה שנותרו בריאות רק אוויר או חמצן מועטים בלבד להמשך נשימה ופעילות. כמות החמצן שנותרה בריאות קרובה לזו המצויה בגופות גוססים, ובכל מקרה,

הכמות המוגבלת של חמצן מבשרת על נזק מוחי ממשי, המתפתח עקב הפסקת זרימה של חמצן אל עבר המוח. כמות כזאת של אוויר מבשרת על מוות קליני לקראת הקיץ, ועד אז תמנע הכמות המוגבלת של החמצן מן הממשלה יכולת פעילות תקינה ותתבטא בהפרעות עצביות חוזרות ונשנות בפעילות ובתפקוד היומיומי. מצב לא טוב, מצב אנוש.

אחד הביטויים הגופניים המופיעים בכל חודש דצמבר, לפני אישור תקציב המדינה, כתוצאה מן ההפרעות העצביות הנוירולוגיות הללו, ניכר בכף ידה של הממשלה בכל חודש דצמבר, חבר הכנסת טל. כף היד הזאת נוטה לקמוץ את עצמה ולהיסגר ולקבל פורמציה, צורה, ותבנית של יד קמוצה. תופעת היד הקמוצה היא, בדרך כלל, תוצאה של בקשות מצד קבוצות חלשות למשכנתאות או בקשות של חולים כרוניים הנזקקים למיטת אשפוז, או בקשות לשעות חינוך נוספות. ברגע שהאוזן שומעת, היד נקפצת. מאחר שתנועת כף היד איננה צפויה, והיא מופעלת על=ידי גירויים עצביים סמויים שמקורם, בדרך כלל, בדיונים קואליציוניים בלשכת ראש הממשלה, אף שהתופעה היא בלתי סבירה, ניתן להצביע על פתיחתה של היד הקמוצה דווקא כאשר האוזן קולטת גירוי קולי מפיו של אריה דרעי, כלומר: היד נפתחת כאשר נשמע קולו של אריה דרעי.

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

של מי הדיאגנוזה הזאת?

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

אני מייד אפרט את הפירוט הרפואי. כאמור, היא נפתחת למשמע זעקתם של אלה שבאמת זקוקים לעזרה, חבר הכנסת טל. אני לא לועג ואינני אירוני. אבל באורח בלתי מוסבר, אם אותו גירוי קולי ממש יבוא דווקא מפיו של דוד לוי, לא מפיו של אריה דרעי, כף היד, ככל הנראה על=ידי פקודה ישירה מן הקודקוד, תישאר קפוצה. היא תיפתח לנידחים דווקא כאשר יישמע גירוי קולי של אריה דרעי.

עד עתה היה קשה לאתר סיבות נוספות לפתיחה ולקפיצה של כף היד, ואולם ניכר שלכף היד של הגוף הנ"ל יש השפעה עצומה על עצם יכולת הקיום של הגוף המדובר. בגוף המדובר, הממשלה, כמו בכל גוף, קיימים ש"ס גידים. לש"ס הגידים תפקיד מפתח ביכולתו של הגוף לתפקד בשעת מאמץ. יכולתו של הראש, של הקודקוד, לצוות על הגוף, חבר הכנסת

טל, לדלג מעל מכשולים, לקפץ או לעקוף אבני נגף ולנוע קדימה, בעיקר לכיוון הסדר עם הפלסטינים, תלויה בש"ס גידים. בלעדיהם כל הגוף כולו משותק ויכולת התנועה שלו נפגעת באופן בלתי הפיך.

ואולם ש"ס הגידים, באופן מעניין ביותר, אינם מופעלים על=ידי המוח אלא על=ידי מוקד חוץ=גופי. תופעה דומה לא ידועה במחקר הרפואי=הפוליטי, ולפיה איברי גוף, במקרה הזה ש"ס גידים, מקבלים הוראות שלא מן המערכת הגופית עצמה. בדרך כלל הגידים, מאחר שהם מופעלים על=ידי מוקד חוץ=גופי, פועלים באופן עצמאי, והם מכוונים את פעולת רוב איבריו של הגוף, במקום שהדבר יהיה הפוך. במקרה של הש"ס גידים התהפכו היוצרות באורגן הנ"ל והגידים מכשכשים בקודקוד.

הבאתי לפניכם שורה של בעיות חמורות ביותר, אדוני היושב=ראש, בתפקודו של הגוף הממשלתי.

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

האם אתה מתכוון לנתח אותו בתור גופה?

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

אם הגוף לא רוצה ניתוח שלאחר המוות, אני נגד נתיחה. אני בעד נתיחה על=פי רצון המשפחה, אלא אם כן יש אינטרס ציבורי מובהק ועמוק. עדיין אין מדובר בגופה שסיימה את תפקודה. כפי שאמרתי, נותר בה חמצן עד הקיץ הקרוב, והגידים עדיין מניעים אותה.

הגידים עדיין מניעים אותה. למרות הפגם המוחי שהיא סובלת ממנו עקב אספקת חמצן מועטה ופעילות מואצת של הבגינידיס והמרידורידיס הכרוני שפוגעים ביציבות הגוף, נדמה לי שעדיין היא יכולה לתפקד.

<u>שמואל הלפרט (יהדות התורה):</u>

לפני שנתיים - - -

דוד צוקר (מרצ):

לא. לפני שנתיים - - -

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

מה קרה לפני שנתיים או שלוש שנים?

דוד צוקר (מרצ):

אני מודה שדיברתי - - -

רן כהן (מרצ):

היה צריך אקדח כדי להרוג את הממשלה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

- - - את ש"ס גידים לפני שלוש=ארבע שנים.

דוד צוקר (מרצ):

אני אומר. לפני שלוש=ארבע שנים ש"ס הגידים - - -

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

זו הדיאגנוזה.

דוד צוקר (מרצ):

אני רוצה לענות. לפני שלוש וארבע שנים ש"ס הגידים לא היו חלק מהגוף.

כלומר, הם סבלו מניוון עצבי מתקדם, שכן הם היו מחוץ לגוף והם לא ניזונו ממערכת המזון הפנימית של הגוף - -

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

היתה תקופה שהם כן היו חלק מהגוף.

דוד צוקר (מרצ):

- - ולכן הם היו במצב קשה. עם הקמת הגוף החדש, ש"ס הגידים לא רק שהם עתה חלק מן המערכת כולה וניזונים מן החמצן וממערכת הדם, אלא בעצם הם עכשיו מכשכשים בקודקוד.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

חבר הכנסת טל, תענה לו.

דוד צוקר (מרצ):

עכשיו הם מניעים את הגוף כולו - עניין הראוי להערכה, אם כי נודה שזה עניין שאיננו מוכר במדע המדינה ובמדע הרפואי כלל וכלל.

אבל, שואל חבר הכנסת וליד צאדק בצדק רב: אם המצב כל כך חמור, מה עושים עכשיו? מה הן ההמלצות הרפואיות? אני מודה, שאני עומד נבוך. אינני יודע אם חברי רוצים לעלות אחרי ולייעץ. אני מוכן לייעץ, שכן מדובר ב"עובר בטל".

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

יש עכשיו מרתון ופרופסורים, ואתה יכול להתייעץ אתם.

דוד צוקר (מרצ):

זהו בדיוק. אני מציע, שנסכם את זה בזה, שכן חבר הכנסת רן כהן רוצה להשלים את דברי, להמשיך בהם. אני מציע, שאני עם הבולטין הזה אגש לפינה הדרומית של הבית הזה, שם מתקיימות היום בדיקות רפואיות, בדיקות לב, ואשוב אליך, חבר הכנסת וליד צאדק, ואביא היום את ההמלצות כיצד יש לנהוג בכמעט בר=מינן זה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת דוד צוקר, אני מודה לך. רשות הדיבור לחבר הכנסת רן כהן. אדוני, בבקשה.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אפשר לדעת עכשיו מי אחריו?

היו"ר ר' אדרי:

כן, אדוני. אחר כך - חברת הכנסת ענת מאור, ואם היא לא תהיה נוכחת - אדוני. אדוני, 149 הסתייגויות לרשותך, כידוע לך, בנושא ביטוח בריאות ממלכתי, ושלוש הסתייגויות בשלב הזה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב=ראש, אין שרים ואין חברות, ולכן אומר, חברי הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש - - -

רן כהן (מרצ):

לאחר הניתוח הפתולוגי המוצלח של חברי, חבר הכנסת צוקר, שאגב לא הספיק לו הזמן כדי לעשות גם את הניתוח והאנליזה הנפשיים, והוא עסק רק בנושאים הפיזיים

לחלוטין, הביולוגיים - - -

<u>שמואל הלפרט (יהדות התורה):</u>

- - -

<u>רן כהן (מרצ):</u>

לא.

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

הוא לא כאן.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

מאחר שלעניות דעתי אי=אפשר להגיע לשום הערכה אמיתית של מצב החולה בלי לדעת גם את הרקע הנפשי, ואז עם זה ללכת אל המומחים ולדעת מה לעשות, אני בוודאי לא מתכוון לומר מה לעשות עם החולה הזה. דבר אחד בטוח - הוא לא יכול להישאר חופשי, והוא צריך ללכת לאשפוז במקום כלשהו.

אדוני היושב=ראש, אני מאוד שמח שאתה מנהל את הישיבה עכשיו. אתה יודע שמאז דיברתי בפעם הקודמת, כשאתה ניהלת את הישיבה, יש עשרות ומאות פניות של יוצאי צפון=אפריקה אלי ואל הסוכנות בנושא הדרכונים של אותן משפחות שעלו לפני 20, 30, 40 וכמעט 50 שנה ולקחו להן את הדרכונים. אנשים מקבלים אותם חזרה באושר עצום, ואיזו אבן נגולה מעל לבם. עדיין יש 16,000 דרכונים, מאז 1949, ובהחלט יהיה טוב שאנשים יזכו בהם בחזרה. אני פעם נוספת מודה לחברי, חבר הכנסת לשעבר אברום בורג, על האפשרות הזו להחזיר את הדרכונים שנגזלו באטימות לב ובשרירות לב מהעולים החדשים, במיוחד מארצות צפון=אפריקה.

אדוני היושב=ראש, המחזה שהכנסת היתה עדה לו הלילה והבוקר הוא מחזה ממש מדכא. בעצם, לאורך כל הלילה ראש הממשלה עייף וסחוט תרתי משמע - מעייפות ומהסוחטים - ושר

האוצר, גם הוא באותו מצב. בעצם, מה שהם עשו הוא, שהם לקחו מקופת המדינה וחילקו לאינטרסנטים קואליציוניים. אגב, פה ושם היו אפילו דברים מוצדקים.

אבל, הדבר המדהים הוא למה בכלל היה צריך להגיע למצב הזה שבו כל חוק ההסדרים הזה, שעליו אנחנו הצבענו הבוקר, עבר את הממשלה כמעט פה=אחד ואולי אפילו פה=אחד. כל השרים שאתמול לא באו להצביע, למשל, כמחאה - ארבעה שרים, שרי ממשלה - כשכל הכנסת התאספה הם לא באו להצביע - השר לוי, השר מצא, השר שרנסקי וגם השר אדלשטיין. הם לא באים להצביע כאיום על ראש הממשלה. אבל, בממשלה הם הצביעו בדיוק על אותו חוק שהונח לפנינו. אז, איזו ממשלה זו? מתי הממשלה הזו היא ממשלה? כשהיא מצביעה בעד החוק או כששריה באים לקעקע אותו?

דבר שני - עם כל הכבוד, היום הקואליציה זכתה ברוב דחוק, אבל היא זכתה ברוב. אדוני היושב=ראש, אני שואל: כשהרוב הזה הצביע היום, על איזה תקציב הוא הצביע? אם ההסכמים לא הונחו, אז גם המצביעים, חברי הכנסת והשרים, שהצביעו בעד או נגד על=פי הכרתם ועל=פי דעתם, בעצם הצביעו על לא=תקציב. הם הצביעו על=פי הוראת יושב=ראש הקואליציה, או הסתכלו על ראש הממשלה ועל=פיו הם הצביעו, אבל הם לא הצביעו על=פי התקציב, משום שלא היה ברור להם לחלוטין מה הם ההסכמים.

הדבר השלישי שאני רוצה לומר הוא, ששלשום השתמש ראש הממשלה בדוגמת פך השמן הקטן - פך השמן של נתניהו, שהוא פך שמן קטן, שלא צריך להספיק לשמונה ימים; הוא צריך להספיק לשנה שלמה. אגב, זה שמפך השמן הזה הוקצבו 390 מיליון שקל לכבישים עוקפים בשטחים, זה כתוב בספר הספרים של התקציב. אז, איך פך השמן לא הספיק? באותו סעיף בתקציב כתובים 74 ועוד למעלה מ=7 מיליוני שקל לאזורי תעשייה בשטחים, שבהם כמעט אין מובטלים. המובטלים נמצאים באופקים, בנתיבות, בדימונה, במגדל=העמק ובמקומות הללו. אבל, את אזור התעשייה בונים אצל המתנחלים. לזה פך השמן של נתניהו מספיק. לזה יש לו שמן, יש לו פך ויש מאין לשאוב - מהקופה של המדינה - כדי להעביר לשם.

אותו דבר ראינו אתמול בתוכנית הטלוויזיה, וגם היום הדברים כתובים בספר התקציב, בעניין ההזרמה האדירה של התקציבים האלה לישיבות החרדיות שמייצרות אנשים שגם לא משרתים בצבא וגם לא נמצאים בתוך החלק היצרני של המדינה.

דוד טל (ש"ס):

חבר הכנסת רן כהן, נזכרתי הבוקר, שלבד מחבר הכנסת רן כהן, כל האחרים, החברים שלך, יצאו אתמול בתוכנית נגד זה שפתאום עושים הכשרה מקצועית לעובדות סוציאליות חרדיות, עושים הכשרה מקצועית למשגיחי כשרות ועושים הכשרה מקצועית לסופרי סת"ם.

רן כהן (מרצ):

חברי, חבר הכנסת טל, אני רוצה להגיד לך, אני לא - - -

דוד טל (ש"ס):

אני לא מבין מאיפה השנאה הזו נובעת.

רן כהן (מרצ):

תרשה לי, נדמה לי שהיית אפילו עד, אני לא בטוח. אני רוצה לספר לך מה שאתה אולי לא יודע, שכאשר היתה התקפה על השר אלי ישי בוועדה לביקורת המדינה בנושא הכשרה מקצועית, לא רק יצאתי להגנתו, אלא בירכתי אותו על העובדה ובאתי למליאת הכנסת ולפני כל החברים וגם לפני הטלוויזיה אמרתי: יבורך אלי ישי על ההכשרה המקצועית שהוא נותן לבחורי הישיבה, כי בזכות זה הם ילכו לעבוד ולפרנס את עצמם וגם לשרת בצבא.

דוד טל (ש"ס):

- - -

רן כהן (מרצ):

אני בטוח בזה. אבל בכל זאת, חברי חבר הכנסת טל, אני רוצה לשאול אותך שאלה מאוד פשוטה: כיצד זה מסתדר שאותה ממשלה לא יכולה לבוא ולומר לבני הישיבות, אפילו לפני שהיא נותנת להם פטור משירות בצבא, בהנחה שלאחר מכן ייתנו להם פטור משירות

בצבא, שיעשו רק דבר אחד, יעשו בדיקות רפואיות ויעברו שלב חיול של יום אחד?

דוד טל (ש"ס):

- - -

רן כהן (מרצ):

תרשה לי, אני באמצע השאלה ואני אשמח אם תענה לי. אתה יודע שגם באוכלוסייה הכללית נמצאים 20% או 25% שאינם יכולים לשרת. היום אצלכם הם נחשבים לעריקים ומשתמטים, ריקים ופוחזים שבורחים משירות בצבא, אף שהצבא היה פוטר אותם. אילו עברו תהליך של חיול של יום אחד או חצי יום וכן גם בדיקות רפואיות, היה מתברר שהם אפילו לא עריקים, שהם אפילו לא פרזיטים. למה? כי הצבא עצמו היה משחרר אותם.

אבל, באותו זמן שהם לא עושים את הבדיקות האלה ולא עוברים את המיון האלמנטרי, הממשלה הזאת באה לתת לכולם הקצבה לקיומם, בעוד חבריהם בני אותו גיל משרתים בלבנון ומשרתים על קו הירדן ובכל מקום בארץ כדי להגן עליה.

איך זה יכול להיות, חבר הכנסת טל, באמת עם כל הכבוד, אתה הרי שירתת בצה"ל ואתה יודע שזה לא נורא, אתה לא כופר גדול. אני גם יכול להעיד עליך שאתה אדם טוב, אדם ישר, הגון, אדם צדיק וישר, למה שכל בני הישיבות לא יהיו כמוך? למה מה קרה?

ניקח 250 שבן=גוריון נתן להם פטור, והם לא ישרתו. יהיו עוד 30% שיהיו חולים ולכן הם לא ישרתו וילמדו בישיבות. אבל מי שבריא ילך לשרת. הממשלה מתעקשת להוסיף משנה לשנה 14%, 20%, עוד 15%, כדי שמספרם יגדל, הם יתרבו, הם יהיו כוח פוליטי גדול יותר, משקלם בממשלה יהיה גדול יותר, ואז על המשקל הזה הם סוחטים עוד יותר תקציבים כדי שכל המעגל הזה ימשיך ויאדיר. כמה אפשר להעמיס על המדינה הקטנה הזאת?

דוד טל (ש"ס):

אם יורשה לי לענות, הממשלה הזאת עושה את זה בדיוק כפי שהממשלה הקודמת שהיית חבר בה עשתה את זה, ובדיוק לפי כללי וחוקי מדינת ישראל. הם לא עושים את זה בניגוד

לחוקי מדינת ישראל. אם תאמר לי שיש כאלה שמתחמנים, אני אומר לך שתנהג בהם לפי החוק ובחומרת הדין. אך לא עוברים כאן על החוק, זה כלול בחוקי המדינה, הם יכולים להרשות את זה לעצמם, ואתה אפשרת את זה, כפי שממשלות אחרות אפשרו.

רן כהן (מרצ):

הם עוברים על חוק הטבע שבו עם מגן על עצמו ועל קיומו. הם עוברים על חוק המוסר שבו האזרח לא מפקיר אזרחים אחרים.

דוד טל (ש"ס):

איזה מוסר, אנחנו מדינת חוק.

רן כהן (מרצ):

הם עוברים על חוק הקיום האלמנטרי, שבו כולם לוקחים חלק ביצירה החברתית והכלכלית כדי להתקיים. מה זה הם לא עוברים על החוק?

דוד טל (ש"ס):

- - -

רן כהן (מרצ):

הם עוברים על החוק הפורמלי, אתם קובעים אותו - - -

דוד טל (ש"ס):

הם שומרים מבחינה רוחנית על עם ישראל.

רן כהן (מרצ):

איך הם לא עוברים על החוק? אני הבאתי לפני שבועיים לכאן את הצעת החוק שלי, שיהיו פטורים מגיוס לצה"ל רק 250 גאונים, עילויים, אנשים ממש מדהימים בחוכמתם. אגב, יימצאו 250 כאלה. העילויים, ממש הג'יניוסים, המדענים של מדינת ישראל ילכו לשרת בצבא, ולאחר מכן הם ילכו להמציא את ההמצאות הכי גדולות ולאוניברסיטאות הכי גדולות, כך הם יפתחו את מדינת ישראל מבחינה מדעית. אבל 250 חרדים, אני, רן כהן, מסכים שלא ישרתו. אבל אתה רוצה להגיד לי, חבר הכנסת טל, שיש 32,000 גאונים? עילויים? אתה יכול להגיד לי ביושר, שאם יום אחד הם רק ילכו לעשות בדיקות רפואיות יתמוטט עולם התורה?

אתה יודע מה, אני מודיע לך שאני גדלתי בבית דתי, ואני מחכה בצימאון לראות גאון דור שיצמח מכל הפרזיטיות הזאת. אני לא מוצא אותו, כי אני גם לא רואה אותו בא לעשות איזה תיקון נפשי, חברתי, תרבותי, רעיוני, אידיאולוגי, דתי; הרי גם זה איננו.

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

- - -

<u>רן כהן (מרצ):</u>

אני זוכר נפלא, בתור ילד, את הרב כדורי בעירק. הוא היה גאון שאנשים הלכו לאורו וידעו שהאדם הזה מוביל. תגיד לי, הרב עובדיה יוסף צמח מאלה שלא הלכו לשרת בצבא?

<u>דוד אזולאי (ש"ס):</u>

לפי הגישה שלך - - -

<u>רן כהן (מרצ):</u>

מה=150,000 שערקו מאז קום המדינה ועד היום? הוא כבר היה גאון קודם. איפה הגאונים האלה? הרי הם לא צומחים.

הדבר השני שאני רוצה לומר לך, חבר הכנסת טל, ראש הממשלה הנרצח יצחק רבין, זיכרונו לברכה, הקים על=פי דרישתנו ועדת מומחים בראשותו של חיים ישראלי. חיים ישראלי היה בראש ועדה שעשתה עבודה נאמנה, ישרה והגונה. הוא בדק את הנושא הזה, כי היה לו ברור שזה נושא רגיש. לדאבוני הרב, בטרם סיום הדברים והבאתם לכלל פעולה, יד מרצחת של נאלח גדעה את חייו של יצחק רבין, זיכרונו לברכה, כאשר הוא בא לטפל בסוגיה זאת.

זה לא היה כמו בממשלה הזאת. ביבי נתניהו נותן משל כולנו, הוא מחלק. הוא אפילו לא בודק מה יצמח מהעניין הזה, כשבעוד שנתיים 10% מכל חייבי הגיוס לצה"ל לא ישרתו. אתם יודעים לאיזה פיצוץ זה יביא את המדינה הזאת? אתם חיים עם זה בשקט? אתם ישנים עם זה בשלום? אתם לא מבינים שזה חותך אותנו לשני עמים, לשתי מערכות מוסר? מה, אתם באמת לא יודעים את זה?

תאמין לי, גם כשיש לנו שותפות בכל מיני נושאים, אתה מוצא שהנושא הזה הוא פצע ענק שחותך בתוכנו, בבשר החי. הרי אנחנו אתכם, כמו למשל בנושא הזה שהושג, שאני מאושר שהוא הושג, ונאמתי על זה כבר תשע פעמים, על הכוונה הזדונית של הממשלה הזאת להוריד את תוספת הוותק מהקשישים. הכנסת והבושה ניצחו את הממשלה הזאת ואת הכוונה הארורה שלה. 90% מהעולים החדשים מתקיימים מזה, 300,000 עולים ותיקים, אנשים שחיים בארץ הזאת 30 ו=40 ו=50 שנה מתקיימים מזה. בממשלה זה עבר, וכל השרים הצביעו בעד. הכוח שהנפנו כולנו הצליח להפיל את העניין הזה. זה מוכיח שיש לנו דברים משותפים. הנה בעניין הזה ש"ס ומרצ היו ביחד.

אבל, רבותי, צריך להביא בחשבון, שאי=אפשר לפעור את הפערים האלה בלי להגיע לקרע נורא. אני אומר לכם, כמו שהממשלה הזאת הולכת, היא הולכת להביא לא רק למחנות שדדי צוקר הצביע עליהם, אלא לקרע נורא שאנחנו כולנו לא נדע איך לכבוש אותו. תודה רבה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רן כהן, על דבריך. לפני שאתן את רשות הדיבור לחבר הכנסת וליד צאדק חאג'=יחיא, אני מבקש הודעה לסגן מזכיר הכנסת בדבר הכרזה על

הנחת מסמך על שולחן חברי הכנסת.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ר' אדרי:

הודעה לסגן מזכיר הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות היושב=ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת החלטה מטעם ועדת הכספים בדבר הצעת חוק להגברת הצמיחה הכלכלית ותעסוקה במשק ולהשגת 1997. תודה.-יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, סגן המזכיר.

הצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב
197- לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

אני מזמין את חבר הכנסת וליד צאדק חאג'=יחיא. כאמור, אנחנו דנים בהצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה, בדבר תקציב המדינה לשנת הכספים 1998, ריכוז הסתייגויות לפרק ו' - ביטוח בריאות ממלכתי. אדוני, 149 הסתייגויות לרשותך. אדוני מתבקש להגיש לנו שלוש מתוך ה=149, שזה בסך הכול 15 דקות.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

תודה רבה לך, אדוני היושב=ראש. אחרי שעלה חבר הכנסת דדי צוקר, ואחריו - חברי, חבר הכנסת רן כהן, ועשו דיאגנוזה למחלות הממשלה הזאת, אני תוהה ביני לבין עצמי, מה הסוף, לאן הממשלה הזאת רוצה להוביל אותנו.

שמענו במשך היומיים האחרונים על חלוקת השלל - כל אחד לפי התיאוריה שלו, וכל אחד לפי האידיאולוגיה שלו. לפעמים אני תוהה מה תפקידה של הממשלה, האם התפקיד של הממשלה הוא להנהיג את העם, להנהיג את המדינה, להנהיג את המדינה מבחינה חברתית, מבחינה כלכלית ומבחינה מדינית, או פשוט מאוד יש רצון עז אצל ראש הממשלה להיות ראש הממשלה ותו לא, ולא אכפת לו, אם הוא יכול לחלק כספים לזה ולזה, בתנאי שיהיה ראש ממשלה וימשיך להיות ראש ממשלה.

ראש הממשלה הנוכחי הוא אדם חסר כל ניסיון. הייתי יחד אתו בקדנציה הקודמת כחבר כנסת, וכחבר כנסת מהאופוזיציה - לא ראיתי אותו פעיל בעניינים פרלמנטריים, הוא לא היה פעיל בעניינים של חוקה או כלכלה או חברה. לפני שהוא הגיע לכנסת הוא היה בארצות=הברית כל הזמן, והוא לא יודע, כנראה, כתוצאה מההיעדרות הרבה הזאת, עד כמה השתנו הדברים, מה מתחולל ומה רחשי לבו של העם.

רחשי לבו של העם, אדוני היושב=ראש, הם השגת שלום, שהוא המפתח, והמפתח היחיד, לצערי, למדינת ישראל, להבריא את עצמה מתחלואיה ומבעיותיה הכלכליות והחברתיות. לא יכול להיות דבר אחד מנותק מן השני. לא יכול להיות שאנחנו מנתקים את השלום, ולעומת זאת ההוצאות העצומות שמשקיעים בביטחון, ועכשיו הוסיפו גם להתנחלויות - הכבישים העוקפים, תעשיות בשטחים. כל הדברים האלה - - -

<u>אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):</u>

כמה שילמו לקיבוצים? רק תזכיר לי, פשוט שכחתי.

<u>וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):</u>

סליחה?

<u>אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):</u>

כמה שילמתם לקיבוצים בקדנציה שעברה? פשוט שכחתי את הסכום.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אני לא יודע, אבל אני יודע על כמה מיליארדים.

דוד טל (ש"ס):

אני אגיד לך, 11 מיליארד - - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

שמע, יש פזמון שאנחנו חוזרים עליו כל הזמן. פעם היה פזמון של ההסתדרות, פעם היה פזמון של קופות=חולים, והיום המזמור הכי אהוב עלינו - הקיבוצים. חברים, אני רוצה להגיד לכם - - -

אמנון רובינשטיין (מרצ):

ברשותך, יש לכם ממשלה - שתבטל את הסכם הקיבוצים. מה אתם רוצים מאתנו - - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אני לא מוכן להצביע ולתת את ידי לביטול הסדר הקיבוצים.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

אני מתפלא עליך, הרי אתה יודע שאנחנו ממשלה אחראית, כמו שאנחנו ממשיכים את הסכם אוסלו, אנחנו לא נבטל גם את זה, הרי הם גם חלק מישראל.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

חבר הכנסת הירשזון, אני רוצה לענות לך. קודם כול, תודה על השאלה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, חבר הכנסת צאדק, אתה עוררת ויכוח ענייני.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אני מוכן לענות לו.

היו"ר ר' אדרי:

וגם היה משפט חשוב של חבר הכנסת הירשזון, שהממשלה הזאת מוכנה להמשיך את הסכמי אוסלו.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

התשובה שלך אלי - - -

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אתה מדבר לעניין, אני מודה לך.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני, יושב=ראש הכנסת, מר אדרי, שאני מאוד מעריך אותו - - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

כולנו מעריכים אותו.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

האמת היא, דרך אגב, תענה לי באותה מידה על הסוגיה של ההתנחלויות, איך, אחרי ימים מספר שהוא מביא להתפייסות לאומית, יוצאת חבורה של אנשי המערך ומרצ בצו נגד מכירה, חרם, על כל מה שבונים ועושים בהתנחלויות?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

סליחה, לא מרצ פרסמה את זה - - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

יש בלבול בשמות.

דוד טל (ש"ס):

שולמית אלוני חתומה על זה. הכוהנת הגדולה. שולמית אלוני הכוהנת הגדולה.

היו"ר ר' אדרי:

אולי אדוני יכול להגיד לי מי זה ממפלגת העבודה וממרצ, אני שומע שלא היו.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

מרצ לא יצאה - - - לא נכון.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני רק רוצה להודות לך על שהסבת את תשומת לבי, ואתה שומע את חבר הכנסת רובינשטיין נותן תשובה.

דוד טל (ש"ס):

חברת הכנסת יעל דיין חתמה על זה.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אתה שאלת שאלה, ואני מוכן - - -

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

- - - חרם לאומי על תוצרת ההתנחלויות, שבוע אחרי הפיוס הלאומי, שבאמת בעמל רב - - -

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, עד כמה שאני יודע, חוץ מחברת הכנסת יעל דיין, שום חבר כנסת לא חתם על זה.

דוד טל (ש"ס):

חברת הכנסת יעל דיין.

היו"ר ר' אדרי:

אבל אף אחד ממרצ לא חתם.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אף חבר כנסת.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

אבל שולמית אלוני חתומה על זה.

קריאות:

- - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אני אשמח מאוד מאוד - - -

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אני מבקש ממך, אדוני, חבר הכנסת הירשזון, שתדייק. אני חושב שיש פה בלבול מערכות ושמות, אין פה שמץ של ספק. יש דברים שאני יכול להכריז עליהם, אני אישית לא רוצה לקבל מההתנחלויות, אבל דעת מרצ, היא לא נגד העצומה הזאת, אבל גם לא עמה.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

לא נגד. זה מספק אותי. זאת אומרת, אתה לא מתנגד שיהיה חרם על תוצרת התנחלויות?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

- - - כל חרם. גם חרם של החרדים נגד בנק לאומי.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

הוא אמר, לא אתה.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אני רוצה לענות לך על הקיבוצים.

היו"ר ר' אדרי:

אני חושב, שחרם רק מזמין חרם נגדי, ואסור לו להתבטא בנושא של חרם.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

כמי שחי בקיבוצים, אני קיבלתי, ואני מודה להם, ואני מעריך את הקיבוצים, קיבלתי את הכשרתי - - -

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

אני מוכן להיות בורר בעניין הזה.

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אדוני, לא על חשבונך. אם לא ידוע לך, לפני כן הצעתי לממשלה, ואני גם מציע לשלושת חברי הכנסת המכובדים מהקואליציה, אולי תואילו בבקשה, אני אומנם מדבר בכנסת על כמהSHOWבשמי, אבל נראה לי, לאור כל מה שמתרחש היום ובשבוע שעבר; ה= נושאים, כמו בריאות, כמו חוק ערי הפיתוח, כמו השכלה, להערכתי, במקום להיכנע - אני לא רוצה להשתמש במלה סחטנות, אני חושב שזאת מלה לא יפה - לכל התביעות, שאולי לא ענייניות, ייתכן שיכולים פה, בשני הצדדים, להגיע להבנה כדי למנוע הוצאות מיותרות ולשמור על מסגרת תקציב המדינה, שהמדינה כולה משוועת - - -

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

זה רעיון מעניין.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני יכול לדבר בשמי, ואם תמצאו לנכון, אני אהיה מוכן יחד אתכם, לנסות ולהגיע לאיזו הבנה, אבל בתנאי שהכול יהיה מתוך כנות - אני לא מדבר על תנאים, בלי תנאים - שזה יהיה מתוך כנות בשני הצדדים. אם חבר הכנסת טל, וגם אדוני חבר הכנסת הירשזון, וגם אדוני פרופסור נודלמן, חבר הכנסת, יכולים לתרום לנו בסוגיה הזאת, אני מוכן להצטרף, ודאי עוד חברים מסיעתי יכולים להצטרף לנושא הזה.

<u>וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):</u>

אדוני היושב=ראש, אני עדיין חייב, כיוון שקיבלתי את הכשרתי בקיבוצים, לימדתי ארבע שנים בקיבוצים, כמורה בבית=ספר תיכון, במוסדות החינוכיים של הקיבוצים, אני יודע מה תרומתם של חברי הקיבוצים, ואת תרומתם לכלכלה של מדינת ישראל.

אנחנו יודעים ששיעור האוכלוסייה הקיבוצית במדינת ישראל לא עובר את ה=4.5%, אם אני לא טועה, ואני חושב שהייצור הכלכלי, התעשייתי, החקלאי, גבוה פי כמה ממה של האחרים, ביחס לאחוז שלהם באוכלוסייה. אם אנחנו רוצים למוטט את הקיבוצים, ואם אנחנו רוצים למוטט את העשייה ואם אנחנו מוכנים לוותר על כ=13%, אם אינני טועה, מהתוצרת התעשייתית והחקלאית במדינת ישראל, בבקשה, בואו נהרוס את הקיבוצים ונוותר על הנתח הטוב הזה הזה שעובד בזיעת אפו.

<u>אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - -

<u>וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):</u>

ואני בטוח שלא זו כוונתך, חס וחלילה, אבל יש לאחרים כוונת זדון להסית נגד הקיבוצים. לא אתה, ברור לי שלא אתה. זה אף לא מתאים לך. אם תגיד לי שלך יש כוונה כזו, אני אומר לך: לא, לא מתאים לך.

<u>אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אבל יש מעין סמה כזאת היום - הקיבוצים, הקיבוצים, הקיבוצים. ואפילו יש התגרויות: מה אתם עושים, חברי הקיבוצים, עם עיירות הפיתוח שמסביבכם? אתם שמוקפים דשאים - - -

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

ברוח דבריו של היושב=ראש, שהיא רוח של פיוס לאומי - - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

הלוואי. אבל, אדוני, אני חושב, שאם אנחנו נדבר על פיוס לאומי, זו סמה יפה, אלה דברים יפים, אבל יש דברים עקרוניים שלגביהם אנחנו חלוקים בדעותינו. הדבר העקרוני שאנחנו חלוקים בו הוא, מה דמותה של מדינת ישראל, איזו מדינה אנחנו רוצים. האם אנחנו רוצים מדינה שוויונית, פלורליסטית, הומניסטית, שנותנת שוויון לאזרחיה הערבים, לעיירות הפיתוח ולכולם, או שאנחנו רוצים מדינה שלא יודעת את דרכה, ודרכה אבודה?

לדעתי, אני, כפלסטיני, כערבי, כישראלי וכחבר הכנסת, משקיף על העניינים בצורה, בקונצפציה ובאורייטציה אחרות מאלה של חברי היהודים פה, מכיוון שאני יודע מה מכאוביהם של הפלסטינים ומה מאווייהם של הפלסטינים ואני יודע מה מאווייהם של היהודים ומה כואב ליהודים. תסלח לי שאני רוצה קצת להשוויץ ולהגיד: אני לפחות אובייקטיבי יותר מהיהודים ומהפלסטינים בשטחים, מכיוון שאני ינקתי את התרבות הישראלית. נבחנתי בבחינות הבגרות ב=185 פרקים מהתנ"ך; קראתי את "פרקי אבות". מה לא עשיתי? כשהייתי באוניברסיטה, אפילו גרתי עם יהודי חרדי. בהתחלה היו לי בעיות אתו בחוקי הכשרות.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

<u>וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):</u>

נכון.

היו לי בעיות של כשרות אתו, אבל פיציתי אותו בספורט השבועי שלו, כשיצאנו שנינו יחד בימי שבת וזרקנו אבנים על המכוניות העוברות ושבות וצעקנו "שבת" לעבר אלה שמחללים את השבת. אז אני יודע מה זה יהודי ומה נפשו ובאותו זמן ובאותו תוקף אני יודע מה עושה העם הפלסטיני. חברי, אני רוצה להגיד לך, שאנחנו צריכים להגדיר מה היא מדינת ישראל, האם פניה של מדינת ישראל להשתלב במזרח התיכון ולהיות חלק מהמרחב המזרח=תיכוני, או שהיא צריכה להיות נטע זר, מדינה שחיה על חרבה, שחיה על אשליות השקר ואשליות השווא של ארץ=ישראל הגדולה? האם זה מה שאנחנו רוצים, או שאנחנו באמת פותחים פתח גדול להתפייסות?

ואני אומר, שהתפייסות אין פירושה ויתור על כל דבר. צריך לשמור על הביטחון, צריך לשמור על הנכסים שלנו, אבל בעצם אנחנו צריכים לבוא פעם אחת ולהגדיר מה היא ציונות. האם הציונות היא תנועה לגאולת האדמה או תנועה לגאולת העם? ואם היא תנועה לגאולת האדמה, אני רוצה לבשר לך, אדוני, שלעולם לא תזכה מדינת ישראל בשלום. ואם היא דוגלת בגאולת העם מכל הרדיפות המוכרות לנו - ומי כמוך יודע את זה - אני חושב שהיום יש רצון עז, גדול, בעם הפלסטיני ובעולם המערבי - ועובדה שב=1992 וב=1996 הבחנו בזה, ראינו את זה, ומרגישים את זה. לכן יש מקום היום להתפייסות היסטורית, ואם אנחנו נדגול באידיאולוגיה כזו, שלא מתאימה למציאות שלנו ולעולם שלנו, אנחנו נחיה על חרב, ואז יש שתי אפשרויות: או שהציונות עשתה משגה גדול בכך שאמרה - ארץ=ישראל, מכיוון שהיא נמצאה בסביבה עוינת, או שאנחנו צריכים להסיק את המסקנות המתבקשות מכך.

לכן, הוויכוח הזה על התקציב יהיה נצחי, יהיה גדול ויהיה מורט עצבים כל עוד איננו יודעים את הדרך שאליה אנחנו צריכים להוביל את המדינה ולהוביל את כלכלתה ואת החברה שלה. אני חושב, שהגיע הזמן שנעצור פעם אחת, לחצי שעה, ונשאל מה אנחנו רוצים, ונכתוב: א', ב', ג', ד'. אני בטוח, שאם נחשוב פעם אחת בראש שקט על כל הדברים האלה, נגיע למסקנה המתבקשת האחת והיחידה - שלום והכרה הדדית בין מדינת

ישראל לבין העם הפלסטיני, על בסיס של כיבוד הדדי, על בסיס של הכרה הדדית ועל בסיס דברים שבהם אנחנו יכולים להגיע לשיתוף פעולה כלכלי וחברתי.

עברו הדקות שעומדות לרשותי?

היו"ר ר' אדרי:

מזמן, אדוני, רק אפשרתי לך להמשיך.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

לא שמתי לב. תודה רבה, אדוני.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת וליד צאדק חאג'=יחיא, על דבריך. אני מזמין את חבר הכנסת דוד טל.

אני יודע שאתה, חבר הכנסת רובינשטיין, היית צריך לדבר עכשיו, אבל חבר הכנסת דוד טל צריך לנהל ישיבה, ואני מבקש סליחתך. אדוני חבר הכנסת רובינשטיין ידבר מייד אחריו. אני גם אתן לך 15 דקות, אדוני, אף שמשעה 15:00 התחלנו להקציב עשר דקות.

דוד טל (ש"ס):

אני מודה לך, אדוני. היות שאני אכן אנהל אחר כך את הישיבה במשך שלוש שעות וחצי - - -

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, אני מבקש את הבנתך. הוא ינהל ישיבה ברציפות במשך שלוש שעות וחצי, וגם בלילה.

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב=ראש, אני לא ידוע כגדול חסידי המתנחלים, אבל, לדעתי, החרם הזה שהוציאו כמה אנשים מהשמאל, שחתמו על העצומה הזאת; החרם על התוצרת של ההתנחלויות הוא מעשה שלא ייעשה. זה מעשה אנטישמי וזה בעצם המשך דרכו של הצורר הנאצי, יימח שמו, שהדביק לנו טלאי צהוב, ובכל מקום ומקום שהוא היה יכול לעשות זאת הוא השמיד אותנו.

אני חושב שזה גם הרצון של עמיתי חברי הכנסת ממרצ לנסות לכבות את הגחלת היהודית בישיבות, כפי שאותו צורר רצה לעשות, כפי שהוא ניסה לעשות, ולא הצליח. ולא ניתן לסגור את הישיבות - שייכנס לכם טוב טוב לראש.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

איש לא הציע את זה.

דוד טל (ש"ס):

יש מישהו שצריך לשמור על הקיום הרוחני של עם ישראל. בגרמניה הנאצית הרבה אנשים נשחטו, 6 מיליונים נשחטו, רק משום שהם יהודים, והיו יכולים שלא להישחט לו אמרו שהם נוצרים, והם עלו על מזבח ונשחטו מפני שהם יהודים. וכאן, במדינת היהודים, אנחנו נותנים יד לחרם על תוצרת חקלאית? מה אדוני חבר הכנסת רובינשטיין היה חושב אם היינו מחרימים את הקיבוצים, סוגרים אותם ומוציאים את נשמת אפם של עמלי הכפיים הללו?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

- - -

דוד טל (ש"ס):

הלוא לאורך כל הדרך - והזכיר זאת חבר הכנסת הירשזון - תמכו כאן במתן עשרות מיליארדים, 11 מיליארד שקל, לקיבוצים. אתה יודע מה זה 11 מיליארד שקל? אתה היית שר החינוך, אתה יודע מה היית יכול לעשות בסכום הזה. 11 מיליארד שקל לקיבוצים, ועינכם צרה במלחמת הקיום של אותם מתנחלים בגלל התוצרת שלהם? אלה יהודים, אלה אחינו, אני יכול שלא להסכים לדעתם, אבל לייבש אותם כך? זו דרכה של היהדות?

היו"ר ר' אדרי:

ברשותך, חבר הכנסת טל, לא על חשבונך. בבקשה, חבר הכנסת רובינשטיין.

אדוני, מה שאמרת מעניין, ואני חושב שחשוב לשמוע את התשובה של חבר הכנסת רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

חבר הכנסת טל, ראשית, אני מציע שלא עשות בשום דרך שהיא השוואה בין כל גורם בישראל לבין הצורר והשטן הנאצי. אני, על כל פנים, נוהג כך, ואני מציע שכל הבית ינהג כך. אין שום מקום לשום השוואה.

דבר שני, אני נגד כל חרם, גם נגד החרם הזה, אני נגד חרם כלכלי מטעמים אידיאולוגיים. משום כך אני גם מתנגד לחרם שהכריזו כמה רבנים על מוסדות ישראליים, על בנקים ישראליים, משום שהם לא נוהגים בדרך הדתית הנראית לאותם רבנים. משום כך נהיה כולנו עקביים ונתנגד לכל חרם מסוג כלשהו.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת טל.

דוד טל (ש"ס):

חבר הכנסת רובינשטיין, אתה יודע מה, זו בעיה שלכם. שמתי לב שזה מגיע פעם אחר פעם. אתם דורשים מאתנו שננהג לפי אמות המידה שלכם. מי שמכם? אדוני, אתה אומר לי שאתה לא נוהג כך. אז מה, אני צריך לנהוג כמוך? אני רוצה להזכיר לך, אדוני, שהסגנון בכנסת הזאת השתנה ב=29 במאי, וכבר הרבה זמן אתם יושבים כאן, יש כאן קבוצה אחרת שמנהלת את המדינה הזאת. אתם סבורים שרק לכם מותר לקבוע את המינון? האם משום שפעם קבעתם ארבעה עמודים לגבי חוק ההסדרים צריך לקבוע זאת גם עכשיו? ואם יהיו שישה, שמונה או עשרה עמודים? משום מה יש לכם רגש עליונות שאתם קובעים, ורק על פיכם יישק דבר, וכמו שנהגתם בעבר כך אנחנו צריכים לנהוג בהווה ובעתיד וליישם את זה.

פרופסור רובינשטיין, השולחים שלי לא ביקשו ממני לנהוג כמוכם ולחקות אתכם. השולחים שלי קבעו לי מדיניות אחרת. המדיניות שלי היא שאני לא עושה חשבון איך אתם נהגתם. אם אדוני לא נהג כך לגבי אותו צורר, יימח שמו, זה לא אומר שאני לא יכול לעשות את ההשוואה הזאת.

אתה תסכים אתי עם יד על הלב לגבי מה שנעשה בחרם הזה נגד יהודים, שאתם, אנשי מפלגת העבודה, שלחתם אותם לשם. רבין נתן להם מיליארד שקל לכבישים, מיליארד שקל. , מה קרה? רבין הגדול, זיכרונו לברכה, נתן SO WHAT כאן נתנו להם 50 מיליון שקל. להם מיליארד שקל, ואתם קמים ומוציאים כאן את התסכול העצום שלכם.

אני מוכרח לומר שאני נהנה. כמו שעמיתי יושב כאן, גם אני יושב כאן בשעות המאוחרות של הלילה, אנחנו מתורגלים לשבת ב=02:00, ב=04:00, ב=06:00. לאורך כל הדרך אני רואה איך חברת הכנסת ענת מאור מתוסכלת מאין כמוה ועוד חברים אחרים מוציאים אוויר וחושבים שאולי זה יעזור להם לשנות את המשטר. אבל זה לא עוזר להם. אם הייתם יכולים לעשות זאת, הייתם עושים זאת, כפי שניסיתם לעשות עם חוק הבחירות. כל האורים ותומים שלכם קבעו שנכון לשנות את החוק וצריך חוק לבחירה ישירה של ראש הממשלה. מה לא עשיתם, ואכן הצלחתם. וראה זה פלא, אתם הצלחתם מכאן, וש"ס הצליחה משם. זה טמטם אתכם, לא יכולתם לשאת זאת. אתם יושבים היום במחשכים וחושבים איך אפשר לשנות את החוק הזה בחזרה כדי שיהיה אפשר לחזור ולתקן את הטעון תיקון.

שים לב, כל הזמן אתם הולכים נגד ציבור מסוים אחד כדי לדכא אותו, להשמיד

אותו, כדי שלא יהיה לו פה ייצוג, אבל אתם מקבלים זאת כבומרנג, כי זה חוזר אליכם פעם אחר פעם. אני אומר שכדאי לכם לא לנסות להילחם בציבור הזה.

אני מקבל את המעשה הגדול שעשה חברי חבר הכנסת אדרי. יש לי הרושם, כפי שאמרו שאר החברים, שזה לא יחזיק הרבה זמן מעמד, מפני שיש פה תסכול עצום של קבוצה של אנשים. מה קרה? שלטון הולך ושלטון בא. אדרבה, תחזרו בתשובה. אדוני חייך כרגע, אני לא מתכוון לזה, אני לא רוצה שתהיה דתי, בסדר? תנסו להיות לא מתנשאים, תנסו להבין את הציבור הזה, תנסו לוותר על דברים מסוימים.

גם אתה וגם אני מסכימים שנושא השלום הוא הנושא החשוב ביותר העומד על הפרק. מתי תבוא התבונה לנציגי מרצ כדי להשיג את השלום? לאן ברחה התבונה הזאת? הרי לא תשיגו את השלום ולא תהיו בממשלה אם לא תעברו דרך השדרות של אנשי ש"ס. מה יקרה אם נציגי מרצ יבינו סוף=סוף, שבשביל השלום צריך לוותר על משהו?

אתה יודע, כל יום אנחנו עושים בתפילה שלושה צעדים אחורנית ואומרים "עושה שלום במרומיו". תעשו שני צעדים אחורנית, תגידו: בעניין בחורי הישיבה וכדי לשמר את הגחלת היהודית במדינת ישראל ובעם היהודי אנחנו מוותרים. מה זה מוותרים? אפשר לחשוב על מה ויתרתם, לא ויתרתם משלכם, הם עושים הכול על=פי החוק, על=פי מה שאתה והוא ואני חוקקנו כאן, על=פי החוק שבן=גוריון חוקק, הוא נתן להם רשות, הם לא עושים זאת בניגוד לחוק. אבל פעם אחר פעם אתם מנסים לדכא ולדרוס את זה, ואתם חושבים שאתם משיגים קולות.

אתם משיגים בדיוק ההיפך, אתם משניאים את עצמכם על העם, הציבור הזה לעולם לא יבחר בכם, אתם לעולם לא תחזרו לשולחן הזה אף שאתם כמהים ורוצים. איך אומרים החבר'ה? אתם "מתים" לחזור לשולחן הזה, אבל לא תצליחו בדרך הזאת.

אני קורא לך לדבר עם חבריך. ראיתי אתמול על מסך הטלוויזיה את השנאה והמשטמה הזאת של חיים אורון, של שולמית אלוני ושל חברים אחרים ממרצ. תורידו את זה פעם אחת ולתמיד, אולי זה יועיל לכם. אולי אם תחזרו בתשובה יהיה לכם צ'אנס לשבת כאן סביב השולחן הזה.

מעבר לכך, אדוני, עם כל הכבוד - גם זאת ראיתי בטלוויזיה - קומם אותי שהשר

לביטחון פנים דיבר על סחטנות. אני רוצה שנדע, שבכל שנה זה חוזר ומגיע הנה. פעם הדביקו זאת רק לחרדים, היום יש לנו, ברוך השם, שותפים, יש לנו ישראל בעלייה, המפד"ל וכמה שותפים אחרים. אבל מישהו פה רוחץ בניקיון כפיו. השר לביטחון פנים, עם כל הכבוד, מאשים את כולם בסחטנות. רק הוא, הדרך השלישית, לא אשם בכך. פתאום הוא הופך יפה=נפש ומנסה לחקות את אנשי מרצ, אבל הוא חסר טקט וחסר טעם מפני שהוא היה הסחטן הראשון - המושג סחטנות, אני לא מסכים לו, תיכף אסביר מדוע אני לא מסכים לו - מפני שאחרי שהוא קיבל מה שקיבל הוא בסדר. כל האחרים סחטנים ואילו הוא מדבר אלינו מלמעלה ואומר: אלה סחטנים.

בואו נבדוק מה הוא קיבל. הוא קיבל לא פחות, ואני אומר שזה לגיטימי. אני נשלחתי לכנסת כדי לתרום את תרומתי לכלל העם, בכללם שולחי, אנשי ש"ס. אני צריך לראות איך אני מייצג אותם בצורה הטובה ביותר. ומה הוא התקציב הזה? מה המשטר הזה? מה הממשלה הזאת? הממשלה הזאת היא סינתיזה של כל המפלגות שמחברות אותה. הרי לא כולם חושבים אותו הדבר, גם במפלגה אחת יש הרבה דעות, אבל צריך למצוא פשרה כלשהי. זה היה לאורך כל השנים, פרופסור רובינשטיין, זה גם הווה וזה יהיה גם להבא. אם אתה תהיה בשלטון מסביב לשולחן הזה, גם אצלך זה יהיה כך. אז למה אתם עולים הנה ובדמגוגיה זולה מכים ומכים, מוציאים את התסכול, ושוב מוציאים אותו? זה לא מכובד, לא מתאים לפרופסורים כמוכם, לא מתאים.

הגיע הזמן שתבינו שיש פה סיעות שמרכיבות את הממשלה הזאת. כרגע אני יכול לדבר רק בשם סיעת ש"ס. אם תתבונן, יש לי רשימה של כל ההישגים שהשגנו. כל הרשימה של מה שביקשנו, בלי יוצא מן הכלל, מדברת על כלל הציבור. גם אנשי מפלגת העבודה הזקנים והגמלאים ייהנו מזה וגם אנשי מרצ ייהנו מזה, גם אנשי ישראל בעלייה וגם אנשי הימין.

קצבאות ילדים הן דבר שחוצה מפלגות, אותו הדבר לגבי חוק הבריאות וכל הדברים האחרים. יש לנו איזה דגל, ואנחנו הולכים עם הדגל הזה. אנחנו רוצים מאוד להגיע למשהו, אבל אנחנו יודעים שאי=אפשר שכל מה שרצינו או כל מה שנרצה יהיה, יש פשרות בחיים. לאורך כל הדרך יש פשרות בחיים, אחרת איך פרופסור רובינשטיין היה יכול לדור אתנו כתף אל כתף בממשלה אחת? הרי תקופה לא ארוכה דרנו זה לצד זה. זו לא היתה פשרה? זו היתה פשרה. הייתם צריכים לוותר על משהו, אנחנו ויתרנו על משהו כדי לקיים את הממשלה.

אז למה אתם לא מבינים שגם במצב דהיום, בסיטואציה הנוכחית, יש איזה עניין של פשרות? ראש הממשלה רוצה כך, שר האוצר ופקידיו רוצים כך, והמפלגות כל אחת לפי הבנתה ולפי דרכה מנסות לשנות כך או אחרת, ובסוף יגיעו לאיזו פשרה באמצע. היום כבר ראינו שאתמול בהצבעות כולן, פעם אחר פעם, הקואליציה נפלה, והיום ראה זה פלא הסתדרו הדברים. למה? הגיעו לאיזו פשרה, וחייבת להיות פשרה בכל מקום ומקום, אחרת לא נוכל לחיות.

אני רוצה לומר לך, פרופסור רובינשטיין, לא תוכל לחיות אתי אם לא תגיע אתי לפשרות. לא תוכל, אי=אפשר. גם אני עם הפלסטינים לא אוכל לחיות אם לא אגיע אתם לפשרות. אני בעד פשרות ובעד הבנות כאלה ואחרות, אבל זה צריך להיות קודם כול לחם חוק.

אם אני יכול עם הפלסטינים, אז למה כאן, עם האחים שלי, היהודים במפלגות אחרות, אני לא יכול לעשות את זה? כמה דמים תרתי משמע שפכנו כאן כדי להגיע למשהו, לשלום? כמה לא שפכנו? דמים תרתי משמע שפכנו כאן. אז מה, בינינו אי=אפשר להגיע, עם קצת הבנה? או שאולי כדאי לאמץ את הגישה שלכם, כל הזמן לתקוף ולתקוף ולתקוף את החרדים ואת הישיבות?

אתמול, ראה זה פלא, פתאום דיברו אתי - כל הזמן אמר את זה חבר הכנסת רן כהן, הוא היה בעד זה שיכניסו את החרדים למעגל העבודה, זה דבר חיובי; לא כן, שר האוצר לשעבר, ידידי חבר הכנסת שוחט? זה טוב, זה תורם לכלכלה של המדינה. ככל שיכניסו יותר חרדים למעגל העבודה, התרומה שלהם תהיה טובה יותר. אז שר העבודה עשה את זה. איזו התנפלות. באיזו שנאה אתמול דובר על הנושא הזה.

אז מה, אולי 0.09% מכלל ההכשרות המקצועיות נתנו לחרדים, שומו שמים. אז מה, האם עיננו היתה צרה בקיבוצים, שהיו בסך הכול 4% מכלל הציבור וקיבלו עשרות אחוזים? הבנו יש להם איזו תרומה סגולית, והיינו בהחלט בעד זה. צריך לאפשר להם להתקיים, כמו שצריך לאפשר לאנשי ההתנחלויות - ואני כבר מסיים - להתקיים, כמו שצריך לאפשר למגזרים אחרים להתקיים. הדם של אנשי הקיבוצים לא יותר אדום מהדם שלנו, פרופסור רובינשטיין. עם כל הכבוד, שם מדובר על 4% בסך הכול, והם קיבלו 11 מיליארד שקל כמדומני, ריבון העולמים. וכאן על מה אנחנו מדברים? על כמה מיליונים קטנים? על

אותם בחורי ישיבה? האם זה באמת מה שיפיל את מדינת ישראל או את צבא=הגנה לישראל?
צה"ל יגן - - -

אמנון רובינשטיין (מרצ):

לא, הוא אמר דבר אחר.

דוד טל (ש"ס):

לא, סליחה, אמר את זה כאן חבר הכנסת רן כהן קבל עם ועדה, אז מה? אז עושים להם הכשרה מקצועית, לעובדות סוציאליות חרדיות, זה אתם ביקשתם. אז אם כבר עושים את זה, אז זה כבר לא טוב. עושים הכשרה מקצועית למשגיחי כשרות, אז זה כבר לא טוב, מכניסים אותם למעגל העבודה. עושים הכשרה מקצועית לסופרי סת"ם, אז זה לא טוב? מה קרה? ממה נפשך?

מה שלא נעשה, הרי תמצאו את כל הפגמים שבעולם. בזה אני מוכרח לומר שאתם חזקים מאוד, אבל אני רוצה להציע באמת ובכנות - אני בא בידיים נקיות, פרופסור רובינשטיין - אם תבחרו בדרך האחרת, בדרך של התפייסות, בדרך של הבנה, בדרך של בניית בסיס רציני ורחב לאמון הדדי, סביר להניח שאפשר יהיה להגיע להבנות גדולות יותר ולחיים טובים יותר. זה לא אומר שלא נמשיך להיות אולי קוטביים בדעות ובנושאים מסוימים, ואני מכבד אותך, דעתך תהיה אשר תהיה. אתה רק תאמר לי מי אמר את זה ב=1789, כמדומני במהפכה הצרפתית רובספייר, וולטר, או שאמר את זה מיראבו -

אמנון רובינשטיין (מרצ):

וולטר.

דוד טל (ש"ס):

וולטר אמר: אני לא מסכים לאף מלה מדבריך, אבל אני מוכן לשפוך את טיפת דמי האחרונה כדי שתוכל לומר את זה. אתה יכול להחזיק בדעתך, אני אחזיק בדעתי. במטותא ממך, כבד אותי, ואני, עם כל הכבוד הראוי, אכבד אותך, ונשתדל לדור זה לצד זה.

תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת דוד טל, על דבריך. אני מזמין את חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. לאדוני 149 הסתייגויות - - -

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אני רוצה שתשמע אותי.

דוד טל (ש"ס):

- - -

היו"ר ר' אדרי:

לפרק ו', ביטוח בריאות ממלכתי, בנושא הצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה; אדוני, בבקשה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה - - -

היו"ר ר' אדרי:

אני רק מבקש, אנו עוברים עכשיו לשתי הסתייגויות לכל אחד.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

כן, אבל מכיוון שחבר הכנסת דוד טל נשא את רוב נאומו נגדי, אני חושב שאני

חייב להשיב לו.

היו"ר ר' אדרי:

בסדר.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

קודם כול, אני רוצה לתקן טעויות עובדתיות, חבר הכנסת טל, אבל אני אומר מראש, ברגע שאתה מצטרף לצורך בפשרה ובשלום, אני פרטנר שלך ואתה פרטנר שלי. אני רואה בזה את העניין הקיומי למדינת ישראל, ולכן אני גם מוכן למחול על כל מיני דברים שאמרת שהם לא נכונים, ובכל זאת אני רוצה לתקן אותם.

קודם כול, איש מחברי סיעת מרצ לא הצטרף לקריאה להחרים תוצרת חקלאית או אחרת של המתנחלים.

- - - דבר שני

דוד טל (ש"ס):

סליחה, שולמית אלוני לא במרצ?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

קודם כול, שאלו אותה ברדיו, והיא אמרה: אני בדרכי העצמאית, ומרצ בדרכה העצמאית, ואני מציין עובדה, אמרתי: חבר כנסת של מרצ.

שנית, אמרתי לך מה דעתי, אני מתנגד לחרם כלכלי מסיבות אידיאולוגיות. הוא גם לא אפקטיבי, דרך אגב, זה גם מסוכן לישראלים להשתמש בו, משום שאנחנו כולנו כמדינה היינו קורבן של חרם. לכן אני מתנגד למושג החרם. אני מתנגד לו גם כאשר מטילים את זה רבנים חרדים, זה כל מה שאמרתי.

אני חושב, שהחרם שהוטל בזמנו על בנק לאומי בשל איזה ויכוח לגבי מלון - והיו גם ויכוחים בתוך המחנה הרבני על אותו בית=מלון בעניין שמירת קדושת המת וכל זה - אני מתנגד לחרמות. אני נאמן לדרכי באופוזיציה, בקואליציה, בכל הנושאים האלה.

דבר שני, אני רוצה שתנוח דעתך, חבר הכנסת טל, ואתה גם יודע מה עמדתי. אני נגד סגירת ישיבות. אפילו לפי הוראתי, לפי הוראת חבר הכנסת חיים אורון, עורך=הדין שהופיע מטעמנו בבג"ץ אמר: אנחנו לא פוסלים את ההסדר, אף שיש רבים שפוסלים אותו, אתה יודע.

אגב, רק שתדע, אנשים כמוני וכמו חבר הכנסת חיים אורון מותקפים על=ידי אלמנטים רבים בעיתונות ובמחנה שלנו בגלל הגישה הזו, בגלל כל מה שאמרתי לטובת הישיבות, לטובת עולם הישיבות.

אני אנסה גם לשכנע אותך: צריך לעשות אחד משניים או משלושה דברים, כדי שלא ייווצר מצב שתורתו אינה אומנותו, אלא קרדום לחפור בו, זה הכול. ויש לכם אינטרס בזה.

מה בסך הכול ביקשתי? ביקשתי ששר הביטחון, לא אני, לא הכנסת, הוא שיקבע איזו מכסה סבירה, כפי שהיתה קיימת לפני 1977, והיא נועדה גם להביא למצב שרק אלה שרוצים להמית עצמם באוהלה של תורה אכן יעשו זאת.

אתה יודע שזה מקומם חלק גדול מהציבור, ואני שואל אותך, מה יהיה אם ימשיך הקצב הזה של משתחררים מצה"ל, כל שנה בלמעלה מ=1%, ונגיע ל=15%, אני אומר לך חס ושלום, חס וחלילה וחס; אנחנו מתקרבים ל=10%, ואני יודע שזה גם מטריד אותך.

אז הצעתי פתרון, ומה אמר חבר הכנסת רן כהן? ומה אמרתי אני? אמרתי: תנו פטור לתלמידי הישיבה לפני הדחייה, אלה שמגיע להם, 30%, 40%. מה אתם צריכים כאנשים דתיים וחרדים את ההשפלה השנתית הזאת ואת איסור היציאה לחוץ=לארץ? ואז תלמיד שרוצה ללמוד תורה יחליט - האם הוא רוצה ללמוד תורה בלבד, האם הוא רוצה לעבוד, או האם הוא רוצה גם מה שרבים ירצו לעשות, ללמוד ולעבוד.

היום אסור להם לעבוד. אגב, לא שמעתי את חבר הכנסת רן כהן תוקף אתכם בעניין

ההסבה המקצועית. להיפך, הוא שיבח את שר העבודה והרווחה.

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

שיבח, ואני ציינתי זאת.

<u>אמנון רובינשטיין (מרצ):</u>

לא רק שהוא שיבח, אלא כתבתי שורה של מאמרים בנושא זה ב"הארץ", וקיבלתי הרבה מאוד טלפונים ממוסדות חרדיים, גם אשכנזיים וגם ספרדיים, שהחלו במלאכה הזאת, וגם אני עומד בעצה טובה ומדבר אתם. אנחנו מעוניינים שהציבור הזה, שמבחינה כלכלית - לא מבחינה תרבותית ואחרת - הוא עני, יעלה ויעשה לביתו ולביתה של הכלכלה הישראלית. אתם רואים בזה פגיעה, למה שתראו בזה פגיעה?

אני לא מבקש לשנות את הבחירה הישירה, אני חושב שחוק הבחירה הישירה יש לו בעיה אחת מרכזית, והיא שראש הממשלה הראשון שנבחר על=פי החוק הזה לא ידע - אנסח את זה בזהירות - להנהיג את ממשלתו על=פי חוק הבחירה הישירה.

משל למה הדבר דומה? למצב שבו יש גשר, הגשר טוב מאוד. ביום פתיחתו החגיגית המכונית הראשונה שעוברת דרכו נתקעת בקיר של הגשר וסותמת את כל התנועה. הגשר רע? לא, הגשר לא רע, הגשר מצוין, רחב וטוב. נהג חסם את הדרך.

אני לא מבקש לשנות את חוק הבחירה הישירה; ואגב, ידענו שסיעת ש"ס וגם המפד"ל ירוויחו מחוק הבחירה הישירה. אמרנו את זה, ואמרתי את זה מעל דוכן הכנסת, אם כי ש"ס פחות מהמפד"ל. לש"ס יש כוחות אלקטורליים חזקים שיעמדו לה לפי כל שיטת בחירה. עובדה שהיא גדלה גם לפני חוק הבחירה הישירה.

וחוץ מזה, אני רוצה לומר לך: אין שנאה וגם אין תסכולים; לי באופן אישי אין תסכול. אני רוצה רק לומר לך: יש לי תסכול לגבי דבר אחד - מה שקורה למדינת ישראל. האמן לי, אדם כמוני וחברי האחרים רצו, שאפו, התפללו לכך שראש הממשלה הזה הוא שיוליך אותנו לארץ המובטחת, לשלום עם הפלסטינים ועם מדינות ערב. לו יותר קל -

- -

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

ממש קל.

<u>אמנון רובינשטיין (מרצ):</u>

מפני שלו יש האופוזיציה שלנו, ואנחנו נותנים לו רשת ביטחון, ולנו הוא היה באופוזיציה. לכן אני אומר לך: כל הדברים שאמרת, אני לא יודע למי הם מכוונים. הם לא צריכים להיות מכוונים לא כלפי ולא כלפי סיעת מרצ.

היינו יחד בממשלה, עם פשרה, עם סכסוכים, עם ויכוחים, עם חילוקי דעות; זה חייב להיות כך. אבל היינו יחד בממשלה. אני רק הצעתי לך, במלוא הצניעות, לא לעשות השוואה של שום גורם יהודי - אגב, אני עושה זאת כלפי הימין - לא להשוות שום יהודי, שום מפלגה, שום ישראלי לתופעה הזאת, שאין מלים לתארה, לשטן הנאצי. זו הצעה. אתה יכול גם לא לקבל אותה. אני מתקומם כשעושים זאת, מימין ומשמאל, ממזרח וממערב. אין מקום, לאחר מה שעבר העם היהודי, להשוואה מסוג זה.

כעת אני רוצה לומר - אתם אומרים: יש פשרה, זאת הפשרה; שמה שהיה כאן הוא תהליך פשרה. לא, חבר הכנסת טל וחברי בקואליציה, הפשרה צריכה להיות בממשלה. תשאל את חבר הכנסת דרעי, שהיה חבר בממשלה שלנו, איך ניהלנו את הנושא הזה בממשלה הקודמת. היו ויכוחים קשים עם שר האוצר הקודם, שיושב כאן, ויכוחים קשים היו גם לי עם ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה; אבל את הכול גמרנו בממשלה. היו לסיעת מרצ דברים מאוד לא פופולריים וקשים לבלוע, כמו ההתנגדות לנושא של שכר מינימום. אבל באנו בחזית אחידה.

וכאן באה הממשלה מפוררת, מפורקת, עם ההבטחות האלה, שבאמת, דורשים שרים בכירים. אומר ממלא=מקום ראש הממשלה, שראש הממשלה לא מכבד התחייבויות בכתב. הרי לעניין הזה של האחריות המשותפת יש משמעות; לא רק משמעות פוליטית אלא משמעות חינוכית. כל זה נהרס.

הדוגמה שנתן ראש הממשלה - אני אומר את זה לא בשמחה, הוא גם ראש ממשלה שלי -

היא כל כך נוראה, היא כל כך אנטי=חינוכית, היא כל כך הרסנית. אתמול החלפתי דברים עם ידידי, עם חבר הכנסת חיים אורון. אמרתי: אני לא יודע איך אפשר יהיה בעתיד לנהל דבר כזה. אני כבר חרד מפני העתיד של ממשלות אחרות, או אותה ממשלה; לא יודע מי יהיה כאן בשלטון. איך אפשר יהיה לנווט כאן את ספינת הכנסת הזאת?

איזה אבסורד זה? חברים בכירים בקואליציה לא נותנים לתקציב לעבור, מאיימים על ראש הממשלה השכם והערב, והוא, בלי שום ויכוח, בלא שום קרב, נכנע לכל דרישה. את הכניעה הזאת גם מלווה התחושה הברורה, שהוא לא יכבד את ההתחייבויות שלו. ואני אומר לך, הוא גם לא יכול לכבד את ההתחייבויות שלו. סך כל ההתחייבויות שהוא נתן הוא בסכומים שאין בתקציב המדינה.

על מה בעצם הוויכוח? בכך אני רוצה להביע את מה שרציתי להביע, אבל אתה גררת אותי, חבר הכנסת טל, לנושא הפוליטי. תקציב משקף מטרה מדינית ואסטרטגית. אנחנו ידענו מה רצינו, לרבות ש"ס, כשהיא השתתפה בממשלה. אנחנו רצינו שני דברים מרכזיים, נוסף על יעד השלום: רצינו להגדיל את התעסוקה והפרנסה בישראל, ורצינו להגדיל את מערכת החינוך.

הגדלנו את תקציב החינוך בלמעלה מ=70% ריאלית. התוצאה היא מדהימה - עלייה בלתי רגילה בשיעור הזכאים לבגרות. אני אפנה אותך, חבר הכנסת טל, למה שבמקרה כתבתי היום ב"הארץ". נתתי את הנתונים המדהימים לגבי אופקים, ירוחם, נתיבות ושדרות, שלאחר 20 שנה של קיפאון מנוון היתה שם קפיצה עצומה, גידול מדהים בפנייה למוסדות להשכלה הגבוהה. את זה רצינו, והתחלנו לבצע את זה. הלוואי שזה יישמר. אם זה יישמר, בשנת 2000 כל ישראלי שני בגיל 18 יהיה בעל תעודת בגרות וכל ישראלי שלישי ילמד לתואר ראשון באיזה מקום בארץ, למעט בלימודי רפואה, שבהם הם באמת יהיו תמיד בחסר.

דבר שני שרצינו הוא מקומות פרנסה לעולים, לעם ישראל, ליהודים ולערבים כאחד. יצרנו בתקופה של פחות מארבע שנים חצי מיליון מקומות עבודה. אני אומר לכם - מכל יעדי הכלכלה, העניין הזה בישראל - אני לא מדבר על דנמרק ועל הולנד ועל צרפת ועל יפן - בישראל הוא העניין המרכזי.

מה יש בהצעת התקציב שקשור לזה? כלום. תצביע לי - אתה יודע מה? אני מוכן

לעשות אתך עסקה, חבר הכנסת טל. אם אתה מצביע בפני על קשר כלשהו בין התקציב הזה לבין שתי משימות=העל האלה - אני אצביע בעד התקציב. זה "פייר", כמו שאומרים, זה הוגן.

דוד טל (ש"ס):

האם אני יכול לענות לך כעת?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

ברשות היושב=ראש.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני.

דוד טל (ש"ס):

אני יכול לענות לך בקיצור. חבר הכנסת רובינשטיין, ראה, זה חוזר שוב למה שאמרתי קודם. מי אמר שהמדיניות של הממשלה הנוכחית צריכה לעלות בקנה אחד עם מדיניותה של הממשלה הקודמת?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אני לא אומר כך.

דוד טל (ש"ס):

אתם אמרתם שסדר העדיפויות הלאומי הוא א', ב', ג', ד'. אפשר להתווכח אם זה טוב או לא טוב. במקרה הזה אני דווקא מצדד בנושא הזה. אבל כל ממשלה ריבונית להחליט מה הם היעדים שלה ומה הן המטרות שהיא רוצה להציב.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

חבר הכנסת טל, אני מסכים אתך בכל לב. כל ממשלה ריבונית להחליט לאבד את עצמה לדעת, ובדרך זו גם לגרום נזק גדול מאוד לעם ישראל ולמדינת ישראל.

אם ראש הממשלה יאמר לי שזה לא יעד שלו, יעד של תעסוקה וצמיחה ויעד של חיזוק מערכת החינוך, אז שיגיד את זה בקול רם מעל הדוכן הזה. הרי הצרה היא שאומרים דבר אחד ועושים את ההיפך. אבל אני אומר: אם תראה לי משהו בסעיפי תקציב אומלל זה, ששרי הממשלה לא מכירים אותו; ראש הממשלה גילה אותו אתמול, ואומרים לי: הוא נכנס בעובי הקורה כעבור כמה חודשים. אם תמצא דבר אחד שקשור ביעד של צמיחה, של פרנסה, של מלחמה באבטלה, משהו - שמץ של דבר - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

הורדת החוב הלאומי - זה לא יעד?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

לא, הורדת החוב הלאומי קודם כול לא מתבצעת. להיפך. איזו הורדת חוב לאומי יש לי כאן?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

יש הקיצוצים שאנחנו עושים לעומת מה שהיה קודם.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אני לא יודע על מה אתה מדבר. נמצא כאן שר האוצר לשעבר, הוא יאמר לך איזה חוב לאומי קיבלנו, אם אתה מתכוון לגירעון הממשלתי, ואיך הורדנו אותו.

אברהם שוחט (העבודה):

החוב הלאומי היה 125 והוא ירד ל=102.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

כל האינדיקטורים. תראה, היתה שנה אחת שהיתה תקלה: אומדן הכנסות המדינה שהובא על=ידי הגוף המקצועי, לא על=ידי הגוף הפוליטי, לא השיג את יעדו. ואני אומר לך, ייתכן ועשינו שגיאות. אני אומר את זה לידידי, בייגה, וגם מודה פה - ייתכן שהעלאת שכר במגזר אחד אולי היתה מוגזמת; לא במגזר ההוראה. אני שומע את חברי הכנסת של הליכוד כאן, ואני אומר לכם: בושה וחרפה. מדברים על שכר המורים. כמה משתכר מורה עם ותק של עשר שנים?

דוד טל (ש"ס):

לא מורים, אבל רופאים ודאי שכן.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אני אומר לך, נעשו שגיאות.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

תגיד לי, יום לימודים ארוך - הלכת לכיוון הזה?

אברהם שוחט (העבודה):

יותר ממה שאתה חושב, תספר לו.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

על מה אתה מדבר? בזמננו - אין לי זמן, אבל אני מוכן לתת לך את הנתונים, בכמה גדל יום הלימודים. אני רוצה לומר לך, אני בעד יום לימודים ארוך, חבר הכנסת גדעון עזרא, אבל אם זה בא על חשבון התוכניות המיוחדות של אגף שח"ר - שירותי חברה ורווחה

- ושל קידום תלמידים חלשים בנקודות; תראה את הסטטיסטיקה של ירוחם, תראה מה קרה שם, מכמעט אפס אחוז עלו ל=55% - אם זה יבוא על חשבון הדברים הקריטיים האלה, אם תיסגר מועדונית משפחתית אחת, זה לא שווה את זה. מפני שנוסף על העניין הזה של הפופוליזם, שרוצים כולם לתת יותר לחינוך, הרי ההצלחה היא במיקוד המשאבים, במתן משאבים מיוחדים לקבוצות הפרובלמטיות באוכלוסייה. ואת זה עשינו, ואני מקווה שגם נעשה את זה. וחבר הכנסת דוד טל, אם אתה רוצה שנעשה את זה יחד אתך - אני מוכן לזה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם שוחט. לאדוני 186 הסתייגויות. כעת תעלה שתי הסתייגויות מתוך 186 שעומדות לרשותך בדבר פרק ו' - ביטוח בריאות ממלכתי.

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת גדעון עזרא, אדוני היושב=ראש, רק במלה אחת, להשלים את מה שחבר הכנסת רובינשטיין לא הספיק.

בין שנת 1992 ל=1993/94 חל מהפך בתקציב החינוך ונוספו שיעורי הקצבות לחינוך בהיקף של בערך 70% ריאלית. חלק מזה היה שכר, אבל חלק גדול מאוד היה שעות לימודים, תוכניות מיוחדות, טיפול ב=30 יישובים שהיו בהם בעיות מיוחדת, "מחר 2000", מחשוב בתי=ספר. אני רק רוצה שתדע, ש=70% בחינוך, במחירים של היום, זה בערך 12 מיליארד שקל נוספים. אז זה עלה מ=9 מיליארדים ל=16 מיליארד שקל. גם היום שכר המורים הוא כזה, שמורה עם A.# או B.# פלוס ותק של עשר שנים מקבל כ=4,000 שקל. זה אחר . התוספות הפראיות שנתתי למורים. תבין בכלל באיזה תחום אנחנו חיים. אתה בא מתחום אחר. תחשוב לך, מורה עם תואר A.# או B.# פלוס עשר שנות ותק בהוראה משתכר 4,000 . 4,200 שקל. זה לא ייאמן כשקוראים את הטבלאות. ביקשתי שיביאו לי את הטבלאות. אתה לא יכול להבין בכלל על מה הכעס, על מה יצא הכעס.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

חבר הכנסת קליינר כל הזמן אומר שהמורים מרוויחים הרבה.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

חבר הכנסת עזרא, ברוב ערי הפיתוח והשכונות היו לימודים עד השעה 15:00. במערכת החינוך הכללית, כשסיימו בשעה 11:00, הגיעו לשעה 13:00. כל זה כתוצאה מהתוספת.

אבל, רציתי לדבר קצת על דברים אחרים, שכרוכים בריטואל היומיומי שאנחנו עוברים, חבר הכנסת טל, בקשר לתקציב.

קודם כול, התקציב כתקציב אינו עונה על יעדו, מכיוון שהוא לא מתמודד עם הבעיות של שנת 1998. מי שקרא היום את עיתון "הארץ", את מאמרו של פרופסור זוסמן - ואני מציע לכם לקרוא - ראה שהוא עוסק בשתי נקודות המקרו של מדינת ישראל, לנוכח התופעה המרכזית שכבר מלווה אותנו, והיא תתגבר ב=1998, והיא האטת המשק והמיתון, שהתוצאות שלו הן אבטלה, הקטנת העלייה, גידול בירידה וכל הדברים שאנחנו יודעים. תקראו ותראו שהוא אומר, שקידוש הגירעון של 2.4% ומדיניות הריבית הקשה מאוד שמתקיימת היום - וככל שהאינפלציה יורדת ושער הריבית נשאר קבוע, הריבית הריאלית במשק הופכת להיות בלתי נסבלת, היא כבר בלתי נסבלת, וזה יהיה עוד יותר גרוע - יש להם השפעה קשה. אתם יכולים להבין, שממשלה באה עם תקציב שנשען על מצב לא קיים.

לכן, אני אומר לכם, רבותי חברי הכנסת, שמה שטמון בתקציב זו סכנה גדולה מאוד של המשך תהליך גלגולו של כדור השלג לכיוון של התמתנות יותר גדולה, אבטלה יותר גדולה, ירידה בהשקעות, ירידה ביצוא, ואנחנו נימצא בסוף 1998 במצב הרבה יותר גרוע בפרמטרים האלה מאשר אנחנו נמצאים עכשיו.

לכן, התקציב כתקציב אינו מתמודד עם הבעיה האמיתית של מדינת ישראל.

אבל, אצא לשנייה אחת מהתוכן ואדבר על מהלך העניינים. כאשר לפני כחודשיים הונח בבית הזה החוק לעידוד הצמיחה - במלים פשוטות חוק ההסדרים - וחוק התקציב, בנאומי כאן אמרתי: לא מה שנכנס הוא מה שיצא; לא יכול להיות שחוק ההסדרים הזה, כפי שהוא הובא, אכן יצא לדרך עם תיקונים כאלה או אחרים.

אדוני היושב=ראש, בעצם אנחנו עדים לכך, שהמוצר לקראת הקריאה השנייה והשלישית הוא מוצר לגמרי אחר. הוא מוצר שבו המרכיבים העיקריים של החוק אינם קיימים. המרכיבים האדמיניסטרטיביים קיימים והצבענו בעדם. מה לא יצא? - קצבאות הילדים התעופפו ועפו החוצה, בלי שאנחנו יודעים עדיין את האלטרנטיבה, וזה 500 מיליון שקל. אשר להקטנת המענקים על=פי חוק עידוד השקעות הון בערי הפיתוח, בצפון ובנגב, וגם ביהודה ובשומרון, שהממשלה רצתה להוריד אותם וועדת הכספים סירבה, מדובר בערך בעלות של 200 מיליון שקל נוספים.

רצו לפגוע בקצבאות הוותק בביטוח הלאומי, דבר שהוא באמת בבחינת גנבה בלילה. אני בטוח שהשרים גם את שאר הדברים לא הבינו, אבל את זה הם אפילו לא ראו, כי זה היה בשתי שורות. תודה לאל, היום בבוקר בוועדת הכספים העניין הזה הלך לקבורה, ולא יבוא חזרה לעולם לקריאה שנייה ושלישית.

נשאר חוק ביטוח הבריאות, שעדיין אנחנו לא יודעים איך הוא ייראה. אבל אין ספק שהרצון להקטין את ההוצאות בגין החוק - מרפואה לא שוויונית, דרך סל בריאות לא שוויוני ודרך תשלומי עתק למבוטחים, כמיליארד שקל ככוונת הממשלה - גם זה עדיין אינני יודע איך ייגמר. אני מקווה שיחד עם מרכיבים שונים בקואליציה הדבר לא יעבור כלשונו. זה כבר ודאי. אבל אולי הוא לא יעבור כלל.

מצד שני, אנחנו עדים למצב שבו, לפי החשבון שערכתי, ואגיד אותו, ברשותך, אדוני היושב=ראש, מחר בוועדת הכספים, בדיון על התקציב, האוצר יצטרך לתת תשובה על בעיה בערך בהיקף של 3 מיליארדי שקל. אגיד במהירות ממה הם מורכבים.

קצבאות הילדים שלא עברו - זה 500 מיליון שקל. 200 מיליון - חוק עידוד השקעות הון. ביחד זה 700 מיליון. יש מחויבות לחרדים, שניתנה עוד בתקציב הקודם, של העלאת דמי תלמיד בכוללים ובישיבות. בשנה שעברה זה עלה ב=25%. השנה זה יעלה עוד ב=25%. בנושא הזה מדובר על 150 מיליון שקל. אנחנו כבר ב=850 מיליון שקל. 200 מיליון שקל הובטחו לשר העבודה והרווחה לטיפול בילדים בסיכון. ביחד זה מיליארד ו=50 מיליון שקל. לגשר ולגורמים אחרים ניתנה הבטחה על עדכון משכנתאות בהיקף של 600 מיליון שקל. ביחד זה מיליארד ו=650 מיליון שקל. בחוק הבריאות ככל הנראה חסרים 700 מיליון שקל, מעבר להתייעלות ולגבייה. ביחד זה 2 מיליארדים ו=350

מיליון שקל. המפד"ל, רבותי, כנראה יצאה עם שלל לא קטן, של קרוב ל=300 מיליון שקל, שמורכבים מכמה סעיפים: החזרת חלק מהקיצוץ בחינוך, תשתיות ביהודה ובשומרון ודברים קטנים נוספים לצרכים שלהם. ביחד זה 2 מיליארדים ו=650 מיליון שקל. ישראל בעלייה - 200 מיליון שקל; 150 מיליון שקל לעדכון שכר דירה ו=50 מיליון שקל לתוכניות שונות במסגרת המשרד. אנחנו נמצאים ב=2 מיליארדים ו=850 מיליון שקל. הרפרפת האחרונה בסיכום הנוכחי היא מולדת, שלגביה מדובר בערך ב=50 מיליון שקל, באותו מסמך שלא קיים. ביחד זה 2 מיליארדים ו=900 מיליון שקל. וזה לפני גשר. אני לא יודע איך יסתיים העניין עם גשר. אין לי מושג למה יסכימו אתם. אבל התביעות של גשר מרקיעות שחקים.

מה אני רוצה להגיד? אני רוצה להגיד איך וכיצד מתקיימת ממשלה שבאה לכאן עם חוק שרוסק לחלוטין? אלה ימים אחרונים של הדיון בתקציב, עם פעולת סחטנות בלתי פוסקת והיענות בלתי פוסקת של ראש הממשלה לכל מיני דברים. אם מישהו שמע את השמועות האלה - אף אחד מהנושאים האלה לא מחולל צמיחה. אף אחד מהנושאים האלה לא יצעיד את המשק קדימה.

כבר עברנו תקציבים. אני אישית העברתי כשר האוצר תקציבים במשך ארבע שנים; ארבע שנים, תקציב אחד אחרי השני. שנתיים הייתי יושב=ראש ועדת הכספים, והועברו שני תקציבים נוספים. שלוש שנים אני יושב=ראש האופוזיציה בוועדת הכספים. אדוני היושב=ראש, מעולם, מעולם לא נראה חיזיון כפי שהוא נראה עכשיו: ריסוק חוק ההסדרים, נפילת הממשלה פעם אחר פעם בהצבעות במליאה, מעשי סחיטה והסכמות לסחיטה בהיקפים של מיליארדים.

משבר אחד היה לנו בארבע שנים, וזה המשבר של אלי דיין, עם יום לימודים ארוך, במסגרת חוק ההסדרים. כל התביעה שלו לשנה הראשונה היתה 40 מיליון שקל. אני רוצה שתבינו על מה מדובר. 40 מיליון שקל. אמרתי לראש הממשלה המנוח, יצחק רבין: אם אנחנו ניכנע לדרישה אחת שאנחנו חושבים שהיא לא צודקת, דרך השער הזה נעביר שיירה גדולה מאוד. ומשכנו את חוק ההסדרים לשבועיים, אז לא היתה בעיה כי החוק היה חוק קטן מאוד, הוא לא השפיע הרבה על המשק. משכנו אותו לשבועיים, התעקשנו על העניין ולא התקפלנו.

אני שומע את הדברים היום, ראיתי את המכתב האחד והיחיד - בינתיים - המונח

לפנינו, של סיעת מולדת עם ראש הממשלה, ואני אומר לכם: בשום בית=ספר ללימוד מדיניות ממשלתית, בשום בית=ספר שבו עוסקים במדע המדינה ובמדע השלטון לא ילמדו את הפרק הזה של מה שהתרחש פה השנה כמופת וכדוגמה טובה. אולי ילמדו זאת כדוגמה הרעה ביותר לדרך של ניהול ממשלה וניהול שלטון. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אברהם שוחט, על דבריך. אני מזמין את חברת הכנסת נעמי חזן. גברתי, בבקשה. שתי הסתייגויות מתוך 149 הסתייגויות שעומדות לרשותך בפרק ו', ביטוח בריאות ממלכתי, להצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה, הנקרא חוק ההסדרים. גברתי, בבקשה, עשר דקות.

נעמי חזן (מרצ):

תודה. אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני מבינה שיש לי 129 הסתייגויות.

היו"ר ר' אדרי:

גברתי, יותר, יותר. 149 הסתייגויות. כעת את יכולה לנמק שתי הסתייגויות.

נעמי חזן (מרצ):

חבל, כי אני הכנתי פיליבסטר ל=149 הסתייגויות.

היו"ר ר' אדרי:

149 הסתייגויות זה אומר 745 דקות, זה יכול להיות כ=12.5 שעות.

נעמי חזן (מרצ):

12.5 שעות זה קורס מקוצר.

היו"ר ר' אדרי:

גברתי, את יכולה לעמוד 12.5 שעות ולנמק את כל ההסתייגויות?

נעמי חזן (מרצ):

מיכאל איתן, היום השר מיכאל איתן, אני חושבת שהוא עמד כשמונה שעות בקדנציה הקודמת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מאחל לך, גברתי, הצלחה.

נעמי חזן (מרצ):

תודה רבה לך, אדוני.

היו"ר ד' טל:

מיכאל איתן עמד פה 11 שעות. זה היה שיא שנרשם בספר השיאים של גינס.

נעמי חזן (מרצ):

אם מותר לי לתקן, בכלל לא בספר השיאים של גינס. משום שהמושג פיליבסטר בא בעצם מהמסורת האמריקנית, זה ספציפי מאוד לארצות=הברית. יש לנו עדויות היסטוריות של פיליבסטר שנמשך בקונגרס האמריקני גם יומיים=שלושה.

היו"ר ד' טל:

אבל לא ברציפות. כאן אדם עמד ברציפות 11 שעות.

נעמי חזן (מרצ):

כן, אני זוכרת. הייתי עדה לזה, אדוני. פשוט נאמר לי שיש לי 149 הסתייגויות, אז חשבתי שאולי אוכל לנצל את כולן בו בזמן. אבל מסתבר שלא.

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, שר האוצר לשעבר בייגה שוחט אמר לפני דקות ספורות, ובצדק רב, שמחזה מהסוג שאנחנו חווינו וראינו בשבוע וחצי האחרון לא זכור בפרלמנטריזם הישראלי. ובאמת בדקתי את העניין גם מבחינה היסטורית, האם אי=פעם היתה באמת מפלה אחר מפלה, הצבעה נגד הממשלה, במסגרת דיוני התקציב. והתשובה היא שלילית לחלוטין.

יונה יהב (העבודה):

איך את בודקת את הדבר הזה?

נעמי חזן (מרצ):

קודם כול יש לך "דברי הכנסת" שכדאי מדי פעם לעיין בהם, גם משום שאנשים אמרו דברים לפני שנתיים=שלוש והיום הם אומרים ההיפך. זה אחד מהמסמכים המעניינים ביותר, חבר הכנסת יהב.

אם מותר לי לומר, אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת הנוכחים, מחזה כזה עוד לא חווינו, לשמחתי הרבה, בעבר, ואני מקווה שלא נחווה זאת בעתיד. אבל ברוב הדיבורים, ברוב המשא=ומתן, ברוב - אם מותר לי להשתמש במונח - הסחיטה הפוליטית שאנחנו עדים לה ביומיים האחרונים, המהומה הפוליטית שנוצרה, ובצדק רב, יש לי הרושם שבשעות האחרונות שכחו שאנחנו דנים עכשיו בהסתייגויות לפרק החשוב ביותר, לדעתי, והמסוכן ביותר בחוק ההסדרים, והוא הפרק על הבריאות.

היו"ר ד' טל:

גברתי, סליחה. כפרופסור אני יכול לשאול אותך שאלה קטנה? אני רוצה פשוט להבין: האם גברתי קוראת סחיטה גם למטרה ראויה, רצינית, חיובית, שכן צריך להשיג

אותה, כגון חוק הבריאות? אני חושב ששנינו לא חלוקים על כך שחוק הבריאות כפי שהובא, במתכונתו הראשונה, הוא חולה, הוא לא טוב.

נעמי חזן (מרצ):

הוא רע.

היו"ר ד' טל:

ואם יש איזו סיעה שבאה לתקן זאת ותובעת זאת ועומדת על כך, האם גם אז, גברתי, תקראי לזה סחיטה? כנ"ל לגבי קצבאות ילדים.

נעמי חזן (מרצ):

לא. לא. אגב, שמעתי את אדוני נואם לפני דקות ספורות, ובדיוק רציתי להיכנס להבחנה הזאת, אם תרשה לי, במשפט או שניים.

חלק מההתנגדויות של סיעות בקואליציה, וודאי שבאופוזיציה, לחוק ההסדרים, נובע בצדק ממאבק אמיתי וכן על זכויות חברתיות אוניברסליות.

היו"ר ד' טל:

וזה לא סחיטה.

נעמי חזן (מרצ):

סליחה, זה מאבק צודק על זכויות חברתיות. עכשיו, זכות חברתית היא זכות של כל אזרח במדינה על בסיס עיקרון אוניברסלי.

היו"ר ד' טל:

מאה אחוז.

נעמי חזן (מרצ):

ובעניין הזה תיכף אחזור לחוק הבריאות.

על כן, המאבקים האלה - במיוחד המאבק על פרק הבריאות, שהוא מאבק על זכות יסוד חברתית - הם, לדעתי, מאבקים צודקים לחלוטין. כל הישג והתקדמות בנושא הזה מבורכים.

אגב, אדוני היושב=ראש, אנחנו לא חלוקים בנושא הבריאות. הבעיה שלי - ויש לי הרושם שיותר שלך, אדוני - שברגע זה אין אנחנו יודעים אלו שינויים יוכנסו לפרק הבריאות, ולכן אין לדעת על מה נצביע מחר בבוקר כאשר פרק זה יעלה. וברשותך, אחזור לכך בעוד דקות ספורות, כי זו הבעיה.

אבל יש זכויות יסוד של אזרחים במדינה מתוקנת. הזכות לחינוך, הזכות לבריאות, הזכות לפרנסה, אלה זכויות אוניברסליות. אדוני, לא המפלגה שלך, מפלגה אחרת שכרגע נציגיה לא נמצאים באולם המליאה, עשתה משהו מוזר מאוד אתמול, וזו המפד"ל. היא באה, ובמעטה של הגדלת תקציב החינוך, כביכול, ביקשה דברים מפורטים מאוד, ואני אמנה אותם כדי לעשות את ההבחנה שאתה ביקשת.

גידול של 250 מיליון שקל בתקציב החינוך - שאני תומכת בו בעיקרון, בגלל זכות היסוד לחינוך - שנועדו למטרות הבאות: ישיבות הסדר, תיירות בשטחים, הפרדת מערכות המים בשטחים וכבישים עוקפים. עכשיו, כבישים עוקפים זה תקציב אחר. אבל 250 מיליון שקל מתקציב החינוך למטרות שאינן עונות על הקריטריון שאתה ואני הסכמנו עליו, קריטריון האוניברסליות? לא, זה מיועד למגזר מסוים למטרה מסוימת, כאשר הבעיה במערכת החינוך היום היא שתקציב החינוך לא גדל, אפילו ירד ב=1.5% בשנת 1998, אבל מספר התלמידים גדל. ולכן ההוצאה לתלמיד בשנה הבאה תהיה פחותה מהשנה.

אם מישהו רוצה להגדיל את תקציב החינוך בכללותו, זו זכות יסוד של האדם. אם הוא רוצה להגדיל רק סעיפים מסוימים לאוכלוסיות שלא הוכח שהן קופחו - זו, אדוני, סחיטה, וזו ההבחנה. אני חושבת שבמידה רבה אתה מקבל את ההבחנה. אולי חשוב שכולם יחשבו בדיוני התקציב איפה אנחנו מגינים על זכויות יסוד לכל האוכלוסייה, והיכן אנחנו מנסים לקבל הטבות למגזרים ספציפיים, ושיהיה ברור על חשבון מגזרים אחרים.

בואו נדבר קצת, אם תרשה לי חמש דקות, על הנושא של חינוך ולא יותר.

היו"ר ד' טל:

אני מאפס את השעון ונותן לגברתי עוד ארבע דקות.

נעמי חזן (מרצ):

יפה, תודה.

חוק ביטוח בריאות ממלכתי הוא רפורמה חשובה מאוד, מהסיבה הפשוטה והעמוקה, שהיא מבטיחה שירותי בריאות בסיסיים לכל אדם במדינת ישראל. זה עיקרון כל כך אוניברסלי בהתגלמותו, שלא צריך להכביר מלים.

פרק ו' בחוק ההסדרים, עד עצם הרגע הזה, עד לרגע זה ממש יביא להפרטה של שירותי הבריאות. ואם אומנם תתבצע ההפרטה הזאת, אדוני היושב=ראש, לא יובטחו לכל אדם במדינת ישראל שירותי בריאות בסיסיים. אסור לנו לתת לדבר הזה לקרות. אני מאמינה שזה לא יקרה. אבל, עדיין יש לנו 24 שעות לשבת ולבדוק בשבע עיניים ולדאוג להוציא מחוק הבריאות את הפרקים של ההסדרים שפוגעים בבריאות של כל אזרח במדינה.

הבעיה, אדוני, גדולה יותר, ועל זה לפעמים שכחו לדבר, כי עצם הרפורמה בסכנה גדולה כל כך ששכחנו שיש לנו בעיות שקשורות לזכויות הבריאות מעבר לשמירה על העיקרון. אני אתן לך דוגמה. תוחלת החיים במדינת ישראל, לשמחתנו הרבה גדלה בשנים האחרונות. רוב אזרחי המדינה זוכים להגיע לגיל 78, 80, 85. אתה תסכים אתי, שגיל הוא גם בסיס לחלוקה, שהוא בסיס אוניברסלי. הקשישים במדינת ישראל הם יהודים וערבים, חרדים וחילונים, אשכנזים ומזרחיים, בני שכונות וערי פיתוח. חוק ביטוח הבריאות הממלכתי שקיים היום לא הכניס לסל הבריאות אשפוז סיעודי, גריאטרי. כל אדם שיש לו הורים מבוגרים יודע איזו מעמסה זו, גם נפשית, גם כלכלית, גם מבחינת הזמן שצריך להקדיש לטיפול בהורה קשיש, לעתים חולה מאוד. אנחנו לא דאגנו לזכות של הקשישים במדינת ישראל לקבל סיוע גריאטרי.

אני שמחה שחבר הכנסת ריבלין נכנס, כי אתה כל הזמן נאבק על מה שנקרא הקודים, האשפוז הגריאטרי. הזכות הזאת לא קיימת בחוק הנוכחי. אם הולכים לשחוק את החוק הקיים, מה יקרה לקשישים במדינת ישראל?

היו"ר ד' טל:

הוא לא בוצע גם בחוק הקודם, גברתי, של מפלגת העבודה?

נעמי חזן (מרצ):

אני נאבקת הלאה. אני חושבת שזה כן חייב להיות בסל הבריאות, ואני לא יכולה להסביר מדוע זה לא קיים.

אותו דבר לגבי תשלום תרופות לאנשים מבוגרים. חבר הכנסת ריבלין בוודאי ירצה להשיב לי.

היו"ר ד' טל:

בוודאי, מתוקף תפקידו.

נעמי חזן (מרצ):

אני אומרת, כן ניאבק על החוק במסגרתו הנוכחית, אבל היינו צריכים עכשיו לעמוד ולהיאבק על תיקונים לחוק. אז אני מתחילה. קודם כול, רפואה שווה והוגנת לקשישים. שנית, לא פתרנו את הבעיה של תרופות לחולים במחלות קשות במיוחד - איידס כן, סרטן, כן, סוכרת כן.

היו"ר ד' טל:

אלצהיימר כן.

נעמי חזן (מרצ):

לא. אלצהיימר לא נכלל בסל של 150 מיליון.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אלצהיימר לא, פרקינסון; כל מיני דברים לחסרי ישע באמת. אומרים: אל תשליכנו לעת זיקנה. חבל שלא נאבקנו על הדברים האלה - - - כי נאבקנו על דברים פוליטיים.

נעמי חזן (מרצ):

אני מודה לך על שהסכמת אתי, כי אני אומרת שזו ההזדמנות להיאבק לא רק על שמירה אלא דווקא על הגדלה של הסל.

עוד שתי נקודות. יש מחלות מסוימות שהן מחלות של נשים ויש לאתר אותן בזמן, למשל בריחת סידן, וכן יש לפעמים צורך בבדיקות לגילוי מוקדם של סרטן שד. כל הדברים הללו לא נכללים בסל הבריאות הנוכחי. אחת מתוך תשע נשים במדינת ישראל חולה בסרטן השד. אתה יודע מה, חבר הכנסת ריבלין? אוי ואבוי לאותה אשה שחולה במחלה הזאת, כי היא לא מכוסה כרגע על=פי החוק הנוכחי. אני חושבת שזה מאבק אמיתי, זה מאבק על בריאות הציבור ועל כבוד האדם.

נקודה אחרונה, אנא תסתכלו על מה שקורה לבדואים בדרום. ושוב, אני שמחה שחבר הכנסת ריבלין נמצא פה. יש רק שלוש מרפאות לכל האוכלוסייה הבדואית בדרום, והאמבולנס הנייד לא ממומן בחוק הנוכחי.

זכויות אוניברסליות הן בסכנה היום, אבל צריך להוסיף נדבכים לזכויות האוניברסליות בתחום הבריאות, ושיפסיקו עם הסחיטה ויתחילו לדבר על דברים רציניים. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת ריבלין בשם ממלא=מקום יושב=ראש ועדת הכספים.

יונה יהב (העבודה):

הוא לא ראה את ועדת הכספים מבפנים בחיים שלו.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת יונה יהב, זה עמית קולגה שלך. ככה נוהגים בקולגה? ככה נוהגים בעמית למקצוע? שניכם אנשים מלומדים.

יונה יהב (העבודה):

לא רק זאת, אלא הוא היה מאמן שלי בסטאז'.

היו"ר ד' טל:

ואתה גומר אתו חשבון עכשיו?

יונה יהב (העבודה):

לא, אני אוהב אותו, הוא רק לא במפלגה הנכונה.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב=ראש, חברתי חברת הכנסת חזן, חבר הכנסת יהב, הנאום שהוא מתכוון לנאום הוא כאש בעצמותיו. עוד תוכלו לתקוף. חבריך לפני כן תקפו, חבריך אחריך יתקפו. הציבור בארץ כבר שמע אתכם במשך עשרה ימים. תאמינו לי, כבר לעס הכול. הבן שלי, רן, שעכשיו השתחרר מהצבא, יודע בעל=פה מה יאמרו כמה מחבריך כשהם ינאמו. זאת אומרת, הוא אומר לפניהם מה הם אומרים.

היו"ר ד' טל:

הוא למד את כל השירים בעל=פה, של אלתרמן, של חיים נחמן ביאליק.

יונה יהב (העבודה):

יש לי בקשה. כשאני אעמוד על הדוכן, אני מאוד מבקש שתשב באולם.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

קודם כול, כמעט עשיתי לי מנהג קבוע לשבת דרך קבע באולם. אני גם מקבל את משכורתי כאן.

יונה יהב (העבודה):

אני אחריו?

היו"ר ד' טל:

יכול להיות שכן. לפי המצב הנוכחי - כן.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

חברת הכנסת הפרופסור נעמי חזן העלתה בהחלט בעיות רציניות ביותר. לפני כשלושה שבועות, כאשר עם ישראל התבשר על=ידי חסרי ישע, שזעקו זעקת אמת נוראית בפני העם כולו לאמור: איך יכול להיות שאנשים שהם חולים סופניים, חולי סרטן, חולי איידס, אומללים, שיש תרופה שהיא בשבילם שאלת חיים מיידית, לעצם קיומם, ברור היה שכל עם ישראל נזעק ואמר: איזו אטימות לב. למה? כי קופות=החולים החליטו שהן לא יכולות להרשות לעצמן לתת לאותם אומללים חסרי ישע, חולים סופניים, אותה תרופה. למה הן לא יכלו לתת? כי לא נותר להן כסף. מה פירוש לא נותר להן כסף? לא נותר להן כסף לתת גם את התרופות האלה. מי קבע שצריך לתת גם את התרופות האלה? אולי את התרופות האלה צריך לתת בראש ובראשונה, לפני כל דבר?

זאת אומרת, מה התחכמו להן קופות=החולים? הן באו ואמרו: הרי אם נבוא ונאמר שאנחנו לא יכולות לתת משכורות למנהלים שלנו, שאנחנו לא יכולות להתייעל או שאנחנו

לא רוצות להתייעל, אדוני היושב=ראש, או שאנחנו חפצות להתמודד עם הממשלה על מנת שהיא תיתן ותיתן ותיתן - איך נסביר זאת? איך נשכנע את הציבור? אנחנו נשלח אליהם ונשתלח בהם באמצעות אותם אומללים.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

חבר הכנסת ריבלין, למה אתה מנסה ללכת לכיוון שבאמת לא מתאים לך?

<u>ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):</u>

למה?

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

- - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

חבר הכנסת פינס, קיבלת את רשות היושב=ראש? ביקשתי לתת לאדוני לסיים כדי שאדוני יוכל לדבר לאחר מכן.

<u>ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):</u>

חבר הכנסת פינס, אם לך ולי יש תקציב מסוים, ואנחנו צריכים לחלק אותו, ואנחנו באים ואומרים לעצמנו: אם אנחנו ניתן לאותם אנשים שהם מחויבים באיזה תקציב באופן מיידי לעצם קיומם, ואחר כך נשתיק אותם, לא נוכל להשתמש בהם אחר כך כדי לזעוק זעקה. אנחנו יכולים להשתמש בהם על מנת לדרוש מהממשלה להביא לנו כסף.

דרך אגב, לא אני המצאתי את זה, ואני לא אומר פה דבר מדמיוני. לא הנושא הזה של תקציב הבריאות הוא זה שהביא את האווירה הזאת ואת המסורת האיומה הזאת למדינת ישראל ולהוויה של מדינת ישראל בכל הקשור בתקציבים. אבי השיטה הזאת הוא צ'יץ', שהיה אומר: חבר'ה, אנחנו יכולים להוציא מה שאנחנו רוצים בתל=אביב. אחר כך יסגרו

לנו את התקציב. אנחנו קודם כול נסגור את טיפות=החלב, נסגור את הבתים לזקנים, נסגור את כל אותם מעונות יום למשפחות מעוטות יכולת, ואז הם יצעקו. הם יצעקו, אנחנו נקבל את הכסף, לא יוכלו לעמוד.

מה נאמר, שבנינו אופרה? מה נאמר, שנתנו לקונצרטים? נכון, זה דבר חשוב ביותר. אבל אם היו באים ואומרים: התזמורת הפילהרמונית - ואני חושב שצריך לתקצב אותה ועם בלי תרבות אינו עם, שלא תבינו אותי לא נכון - אבל אם ישאלו אותי ואת חברת הכנסת חזן מה קודם - ואני יודע עד כמה תרבותית היא גברת חזן, כמו שאני, אני לא חושב שאני פחות תרבותי ממנה - אבל עם היכולת שלנו להבין, שעם בלי תרבות הוא לא עם, וחברה בלי תרבות היא לא חברה - - -

היו"ר ד' טל:

על איזו תרבות אתה מדבר? מזרחית?

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

לא חשוב. תהיה תרבות אשר תהיה. כל תרבות.

היו"ר ד' טל:

לא, אני מדבר על מזרח=אירופה.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

תהיה התרבות אשר תהיה. היום בנינו, חבר הכנסת טל, אדוני היושב=ראש, היום נכדינו, נכדי - עדיין כנראה לא נכדיך; האם יש לך גם נכדים?

היו"ר ד' טל:

יש לי. הגדולה בת שלוש אפילו.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

יפה. נכדינו הם כבר תערובת של אשכנזים ופרסים ותימנים. על כל פנים, אצלי כך. בצד האחר התקווה שיהיו מרוקאים. היום עם ישראל הוא עם שהתרבות שלו היא תרבות מעורבת מאוד, תרבות ישראלית.

אני חושב שצריך לסבסד את כל התיאטראות. אבל אם תבוא השאלה, מה אנחנו מעדיפים קודם: תרופה לחולה סופני או תרבות? קודם כול, הצל את נפשך. קודם כול. אנא השם הושיעה נא; אנא השם הושיעה נא - בסדר הלל אנחנו אומרים זאת פעמיים לפני שאומרים פעם אחת אנא השם הצליחה נא.

לכן, בואו לא נזלזל בשימוש שעושים באותם אומללים כדי לבוא ולהכניס את היד לקופת הציבור. חבר הכנסת פינס, לא שמעת את דבריה של הגברת חזן שאמרה: תשמעו, יש דברים איומים שאנחנו צריכים לטפל בהם. אם, למשל, היתה באה האופוזיציה לחברי הקואליציה ואומרת להם: בואו נטפל נקודתית בדברים שבאמת אפשר להשיג בהם הישגים - - -

נעמי חזן (מרצ):

הגשתי הסתייגויות בכל אחד מהדברים האלה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חברת הכנסת חזן, עם יד על הלב, ואני אומר לך זאת בצורה ברורה: אם באמת ההסתייגויות היו הסתייגויות שהן רק לגופו של עניין ולא ניגוח פוליטי, שהוא דבר לגיטימי - אבל ההסתייגויות הפוליטיות גורמות לכך שאני אצטרך להעלות יד, להוריד יד, להעלות יד, להוריד יד, כאשר באחת מהעלאות והורדות היד נמצאים החולים הגריאטריים. אוי לה לבושה שאני צריך להרים יד ולהוריד יד רק מפני שהפכתם את נושא ההסתייגויות לחוכא ואיטלולא.

נעמי חזן (מרצ):

לא. בוא תסכים אתי שנעשה הצבעה שמית על החולים הגריאטריים ואז לא תצטרך להתבלבל.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני לא מדבר על הצבעה שמית. אם היו באים ואומרים: אנחנו נחלק את חוק הבריאות לשלושה חלקים - חלק אחד, מיליארד ו=200 מיליון שקל שחסרים, ייתנו קופות=החולים, שיתייעלו קודם, כתנאי מוקדם. כי אחרת אנחנו עושים דבר שהוא בבחינת מורה לכל אדם שעוסק בצורכי ציבור לנהוג בהפקרות לעומת אלה שעוסקים בצורכי ציבור באמונה.

היו"ר ד' טל:

שחוטא יוצא נשכר.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

נכון. יש גירעון של מיליארד ו=200 מיליון שקל. אז קודם כול היה אומר חבר הכנסת יהב, שאמון על המינהל הציבורי - 400 מיליון שקל קופות=החולים. אני לא המצאתי את המספר 400 מיליון. אומר זאת חברנו ג'ומס, חבר הכנסת אורון. הוא אומר כל הזמן: 400 מיליון אפשר לחסוך; 400 מיליון מאותם חולים שיכולים לשלם עבור אותן תרופות שלהן נזקקים. כלומר, הציבור ייתן 400 מיליון, ו=400 מיליון תוסיף הממשלה.

אם דברים אלה היו באים לידי דיון נקודתי - יש לנו ועדת הסכמות, היינו מקימים ועדה שהיתה דנה בנושאים אמיתיים תוך מציאת פתרונות הולמים, צודקים וגם אפשריים. כי אנשי גשר, למשל, הגישו לנו את חוק ערי פיתוח, שבסך הכול כדי לממש אותו צריך 10 מיליארדים. אם היו אומרים, תשמעו, בערי פיתוח צריך להקים אוניברסיטאות - נגיד, ארבע מכללות אזוריות לערי פיתוח: באזור הדרום, באזור הדרום המזרחי, באזור הצפון ובאזור הצפון המערבי, על מנת לאפשר לכל אותם בני נוער לבוא ולהתקדם בכל הנושאים הטכניים, אני מבין. היינו מדברים, למשל, על 100 מיליון לחמש שנים, חברי היושב=ראש.

היו"ר ד' טל:

דיברת על 10 מיליארדים ולא על 100 מיליון.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

10 מיליארדים הם הסכום הדרוש למימושו של חוק ערי הפיתוח לסעיפיו. היו באים ואומרים: בשלב זה אנחנו לא רוצים חוק ערי פיתוח, רוצים רק לטפל בפרק המדבר במכללות להשכלה ולהפצת ידע בנושאים טכניים, כדי שאותם אנשים יוכלו אחר כך להיקלט במפעלי היי=טק. באים ומדברים אתנו על חוק ערי פיתוח. איזו פראזה, איזו דמגוגיה.

לכן, עם כל הכבוד, אילו היתה האופוזיציה מתנהגת באמת מתוך אחריות ומתוך דאגה - ובאמת קשה לי, קשה לי מאוד לבוא ולדבר במשך שנה שלמה, וחברת הכנסת חזן יושבת פה בראש ישיבות כשאני מעלה כמעט באופן קבוע אותן הצעות לסדר=היום שעוסקות בחסרי ישע: אם מדובר במסוממים, או להבדיל אלף אלפי הבדלות בחולי פרקינסון או בחולי אלצהיימר, שזו מחלה נוראית, שאיש עדיין לא יודע מה פשרה ואיך אפשר לבוא ולהתמודד אתה, והיא בבחינת ההיפוך של תפילתנו ודרישתנו והחובה שכל אדם בן=תרבות רואה אותה כחובה אישית וציבורית של "אל תשליכני לעת זיקנה".

אילו היתה האופוזיציה מתנהגת בדרך כזו שהיינו יכולים לבוא ולשפר, ולא מתעסקת בתקציב - והאשמה יכולה להיות, כמובן, גם בנו, כאשר אנחנו באופוזיציה - היינו יכולים להגיע בדיונים חשובים אלה למצב שבאמת ייעשה צדק חברתי. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה, חבר הכנסת ריבלין. השכלת אותנו.

חבר הכנסת אברהם הירשזון, חבר הכנסת דוד ראם, חבר הכנסת סאלח טריף, חבר הכנסת אדרי, חבר הכנסת יונה יהב. שתי הסתייגויות, עשר דקות.

יונה יהב (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, החזיונות שעברנו בשבועיים האחרונים ובעצם ימים אלה רק מוכיחים קבל עם ועדה עד כמה שגתה הכנסת הקודמת כאשר קיבלה את חוק הבחירה הישירה, ועד כמה זאת טעות היסטורית - - -

נעמי חזן (מרצ):

חוק הבחירה הישירה נתקבל על=ידי הכנסת השתים=עשרה. לפני שתי כנסות.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

בקולות חברייך. ראש הממשלה הוא כנראה היחיד שידע למה הוא מצביע בעד זה.

נעמי חזן (מרצ):

לצערי הרב.

יונה יהב (העבודה):

אני מקבל את התיקון. הכנסת השתים=עשרה, בעידודה הכמעט=מוחלט של מפלגתי, שמבחינה היסטורית התאימה חוק לאישיות, במקום להתאים אותו למרחבים היסטוריים; אחד האלמנטים שבאמצעותם שכנעו את הקהל, ובמיוחד את הבית הזה, בנחיצות החוק היתה, שמאותו רגע סחטנות מכל סוג שהוא תיפסק ותיעלם מההוויה הפוליטית, מההוויה של הכנסת.

והנה, בעצם הימים האלה אנחנו רואים, שכל פרקציה הכי קטנה, סיעה כזאת או אחרת, בשם בוחריה, בשמם של צרכים אמיתיים או מדומים, כאלה ואחרים, תופסת את התקציב בגרונו ואת הממשלה בגרונה, והחזיונות האלה הם חזיונות תעתועים, ללא צל של ספק.

והנה אני בא ואומר לחברי חבר הכנסת ראובן ריבלין, שכרגע יצא מהאולם, ואני אומר גם לחברי, שבהחלט לא אוהבים לשמוע את מה שאני אומר, שהגיעה שעת אמת ובהחלט

חייבים לבוא משני צדי הקו, במפלגות הגדולות, בכוחות הגדולים, אלה שיש להם אומץ, אלה שנולדו אל ההוויה הדמוקרטית של היום, ולומר, שאם שני הגושים הגדולים לא ישבו יחד, חבר הכנסת ריבלין, שום חוק בחירה ישירה ושום מחזות של תעתועים לא נוכל למנוע, אלא אם באמת נלך בכיוונן של המטלות הלאומיות יחד - יחד, בעצה אחת, בהבנה משותפת, תוך תיאום עמדות, וזה בהחלט אפשרי.

מדוע אני חושב שזה אפשרי? מאחר שאני עדיין מאמין שמפלגתך, חבר הכנסת ראובן ריבלין, באמת ובתמים נטלה על עצמה את הנטל הכבד של מימוש הסכמי אוסלו. אני בהחלט חושב, שהסכמי אוסלו, ולא רלוונטי כרגע מה אדם כזה או אחר חושב לגביהם, הם המפתח האמיתי על מנת להגיע לשלום כולל במזרח התיכון.

היו"ר ד' טל:

יש עוד מפלגות שקיבלו את הסכם אוסלו? האם גם אתן אתה מוכן לעשות שותפות כזאת?

יונה יהב (העבודה):

כן. תן לי רגע.

היו"ר ד' טל:

לא, דיברת על שתי מפלגות גדולות.

יונה יהב (העבודה):

כן, כן. אני רק אסביר, אם כבודו ייתן לי, כיצד אני בונה את הפסיפס הזה.

אני בהחלט מאמין, שכאשר הרוב המוחץ של הבית הזה נטל על עצמו את ההסכם הקשה הזה שנקרא אוסלו, ובהחלט התחייב לממש אותו, הוא יצר מצב במזרח התיכון שלאחריו נחיה במציאות חדשה, שבה בהחלט נוכל להעמיד בראש סולם העדיפויות את הצרכים החברתיים שלנו. והצרכים החברתיים הם צרכים אמיתיים; ואני מייצג בכנסת הזאת עמדה,

שאני לא רואה בצרכים של הציבור החרדי סחטנות. אני בהחלט לא רוצה לראות במדינה הזאת משפחה של 13 ו=15 נפשות חיה בשלושה חדרים או בשלושה חדרים וחצי, ואפילו פחות מכך. אם מישהו היה מסתובב כמוני בשכונות החרדיות, ודאי היה אומר לעצמו את האמת המרה, שאת סוג העוני שאנחנו באים במגע אתו בשכונות האלה, צריך להגיע למצב שמחסלים, ושהוא שוב לא ייראה במקומותינו.

שני הכוחות הגדולים צריכים לחבור יחד, אדוני היושב=ראש, לא כדי, כפי שאני שומע חדשות לבקרים, להזיז אלמנטים כאלה או אחרים מתוך הפסיפס הפוליטי. זו לא המגמה. המגמה היא - ואת זה חוויתי כאן, בבית הזה, לראשונה. מי שזוכר את הימים שקדמו לחתימה על הסכם חברון זוכר, שאפשר היה את האווירה בבית הזה לחתוך בסכין. מי שהיה מסתובב במזנון, שזה מוקד ההתרחשות כאן, היה רואה שאין אפילו מקום פנוי. אנשים מהימין הקיצוני תפסו כל מקום, ובדיבור שהיה בו גם נימת איום יצרו אווירה בלתי אפשרית.

אני זוכר שבוקר אחד הגעתי לכנסת, והשב"כ התפרס על כל מגרשי החנייה שלנו, ואפילו לא נתן לחברי הכנסת להיכנס שעה שראש הממשלה הגיע. הדברים האלה הגיעו עד כדי כך, שאני הקטן כתבתי לשר החוץ דוד לוי, שהיתה לו בהחלט עמדה חיובית כלפי הסכם חברון, וביקשתי ממנו לגרום לכך שהשמירה האישית עליו תוגבר.

האווירה הזאת נמחקה כלעומת שהיתה יום לאחר ההצבעה, מכיוון שהבית הזה, ברוב של 83 חברי כנסת, נתן "בקינג" להסכם שהיה ערב הבחירות, עוד בימי ממשלתנו, דבר שהיה מעבר להרי החושך. זה רק מראה שהעם הזה חובק ידיים - - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

חבר הכנסת חגי מירום, אתה וחבריך מפריעים.

<u>יונה יהב (העבודה):</u>

אני דווקא שמח שהם לא היו קשובים, כי חבר הכנסת חגי מירום וחבר הכנסת איתן כבל היו משסעים אותי בוודאי בצעקות. הם לא מקבלים את העמדה הזאת שלי.

היו"ר ד' טל:

אבל הם מכבדים אותה.

יונה יהב (העבודה):

הם מכבדים, כי אנחנו בידידות רבה ועמוקה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הם מכבדים אותך, לא את העמדה שלך.

יונה יהב (העבודה):

העמדה הזאת כרגע היא לא חיזיון נפרץ, גם לא אצלכם. אני שמח מאוד שהחברים של היושב=ראש הם דווקא אלה שרואים עד כמה אחוות עם ישראל היא נורמה עליונה, ואצלנו רק מס שפתיים.

אני אומר את זה היום בדיון על התקציב, שאנחנו כביכול בדעת הקהל המנצחים. זה לא משנה מה יקרה היום ומחר בהצבעות, אנחנו בכל התהליך כביכול ניצחנו. אבל איזה ניצחון זה? ולאורך זמן איזה ניצחון זה?

ולכן אמרתי לך, אני מקווה שאתה תשב באולם כשאני אדבר, מכיוון שאתה לא תבוא ותאמר לי, אחרי ששמעת אותי, שאני חוזר על אותם נאומים שהבן שלך כבר משנן אותם. אני לא חוזר עליהם, לא זו הבעיה.

מטרידים אותי כל מיני מספרים שחדשות לבקרים מביאים לי מתוך חוברות מלומדות, שבהם אני מקבל רשימה של לפחות 60 יישובים במדינת ישראל שבהם שליש או פחות מבני 17 זכו לתעודת בגרות בשנת 1996. וכשאני רואה את כמות היישובי הספר ואת כמות היישובים הערביים, ולעומת זאת אני מקבל לשולחן שלי מחקרים שמראים שהיום כמעט הרוב המוחץ של ערביי ישראל, 78% של ערביי ישראל, רואים בשוויון בתוך תוכה של החברה הישראלית את משאת נפשם האולטימטיבית, ורק 5% רואים כמשאת נפשם האולטימטיבית את המימוש

הלאומני, אז אני מתחיל לראות, ואני יודע את הדברים, כי אני מאוד מעורה בקהילה הערבית, שהקהילה הערבית עם המשטר הדמוקרטי הישראלי בהחלט הולכים יחד ויכולים להגיע לתוצאות יוצאות מן הכלל.

ופה אני רואה שאנחנו עושים הפוך ממה שהקהילה היהודית על דורותיה עשתה. מעולם בקהילה היהודית בארצות הגולה לא צמצמו תקציבים, אם אנחנו יכולים לשאול את המונח הזה, לא של חינוך ולא של תרבות, גם לא בימי מצור. ואנחנו, במדינתנו העצמאית, הדבר הראשון שעליו עולה הכורת הוא תקציבי החינוך והתרבות. ולכן אתה מתפלא על שבשליש מהיישובים האלה - והרשימה פה היא ענקית, כוללים אפילו את אריאל ואת טירת=הכרמל, את ערערה, טירה, אופקים, טייבה ודליית=אל=כרמל.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אתה צריך לראות את זה בהשוואה לשנה קודמת ולשנתיים קודמות, ולראות אם זאת התקדמות או נסיגה.

יונה יהב (העבודה):

אבל אני לא יכול לדבר במונחים של איזושהי התקדמות כשמדובר ב=28% של התלמידים. פחות משליש מקבלים בגרות? בגרות היום זו הנורמה הבסיסית בכל הסיפור הזה. אנחנו לא יכולים לדבר על זה. זו פצצת זמן.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

בשנה שעברה זה היה 14%, ועכשיו זה עולה ל=28%. אני מציע לך לקרוא את מאמרו של אמנון רובינשטיין ב"הארץ" היום.

יונה יהב (העבודה):

טוב, א. עדיין לא הגעתי לארץ, ב. לא הגענו ל"הארץ".

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חשבתי שאדוני, מייד אחרי "יתד נאמן" קורא את "הארץ".

יונה יהב (העבודה):

אני רק רוצה להגיד לך, שמי שלימד אותי לקרוא את העיתונות החרדית הוא חברי אופיר פינס, שאמר לי: כל יום תיגש לספרייה של הכנסת, ודבר ראשון תקרא את העיתונות החרדית, וזה מה שאני עושה בדבקות רבה מאז נבחרתי לכנסת.

רציתי לדבר עוד על נטל המיסוי העקיף - - -

היו"ר ד' טל:

יש לך עוד 54 הסתייגויות. אני מניח שאדוני עוד יספיק לדבר על כך.

יונה יהב (העבודה):

אני עוד תורן הלילה, אז אני עוד אספיק לעשות את זה. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת, אלופי, חבר הכנסת אורי אור.

אורי אור (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת הנוכחים, חזרתי לכאן לא מזמן. הייתי בהפגנה גדולה של "נוער לנוער" בכיכר המוזיאון בתל=אביב. חבורת צעירים נלהבת, חבורת צעירים שאכפת לה, מהרבה מאוד בתי=ספר בארץ, שהדגל שלה הוא לתרום לחברה, לעשות יותר בהתנדבות. נושא ההפגנה היום, ואולי אדוני היושב=ראש לא כל כך יאהב את זה, היה: שירות שווה למדינה, או בצה"ל או בשירות לאומי.

מאחר שאדוני היושב=ראש המכהן עכשיו שירת בצבא, הוא מבין טוב למה אני מתכוון.

ההפגנה הזאת היתה מאוד מאוד חשובה. אני חושב שעלינו, נבחרי העם, להיות עם עין פקוחה ולראות מה הצעירים חושבים. אני חושב, אדוני היושב=ראש, שאין זה משנה אם הם חילונים, אם הם דתיים=לאומים או חרדים, כי יש חוט מקשר, אני מקווה, בין רוב הנוער שיושב בארץ הזאת. מה שאנחנו לא ראינו כשהיינו צעירים, הם רואים, לדעתי, הרבה יותר טוב. הם יותר סקרנים מאתנו, הם פחות מקבלים מוסכמות מאתנו, והם רוצים גם לשנות.

גם בין הנוער החילוני יש אנשים שאינם משרתים, יש גם במקומות אחרים, נוסף על חרדים, אנשים שאינם מגיעים לשרת, ואני רוצה לומר לך, חברי חבר הכנסת טל, אנחנו צריכים להגיע לכך, שכל נער בישראל יעשה איזה שירות, אם בצבא, אם בבית=חולים, אם בבית=זקנים, אם בפארק, אבל איזה שירות לחברה ולקהילה שלו.

היום אנחנו מחפשים דרכים להקשיב זה לזה ולשמוע זה את זה, ודרך השירות היא דרך חשובה מאוד. רציתי לשתף את האנשים בחוויה שהיתה לי היום. תענוג היה לראות את הנערים ואת הנערות, את האכפתיות שלהם ואת הרצון שלהם להיות בארץ הזאת ולשנות. אושר גדול היה לי בכך שהם הזמינו אותי לדבר שם.

אני רוצה לעבור לנושאים קצת יותר אקטואליים. אתמול שמעתי את חבר הכנסת רפאל איתן מדבר על הקדמת הבחירות. הוא אמר שהוא יוצא עצמאית, כי העם צריך תנועה כמו צומת, תנועה טהורה. יצא לה שם של תנועה כל כך טהורה. היום שמעתי שחבר הכנסת זנדברג, חלק גדול מהסיבות לכך שהוא נמנע מהצבעות הוא התפקיד של סגן יושב=ראש הכנסת.

אתה מסתכל עלי, אדוני יושב=ראש הכנסת, כאילו אתה שומע את זה בפעם הראשונה.

היו"ר ד' טל:

אני שומע את זה בפעם הראשונה. אכן.

אורי אור (העבודה):

אני ואתה שמענו את זה כבר מזמן. כבר שאלתי על זה ואמרו לי - עכשיו אתה נזכר?

אדוני, יש מסמך שכתוב בו שהובטח לחבר הכנסת זנדברג להיות סגן יושב=ראש הכנסת בחילופין עם שטרית. אני נדהם, האם זו היתה הסיבה לכך שהאיש חזר להצבעות בעד התקציב? אני מקווה מאוד שלא, ואני אשמח מאוד אם מישהו יוכיח לי שלא קיים מסמך כזה, ותנועת צומת, רק ערכים לנגד עיניה. זה מראה מה היא משמעות הדימויים בעולם שלנו, ואגב, זה נכון גם לדברים אחרים. יש לתנועה דימוי של תנועה נקייה, הדימוי הזה דבק בה, ושום דבר איננו מצליח להסיר את הדימוי הזה. היום מסתבר שתמורת סכום לא כספי - - -

היו"ר ד' טל:

לא סכום, תמורת כיסא.

אורי אור (העבודה):

תיקנתי, סכום לא כספי אבל נקרא לזה סכום של כיבודים, אדם בא ומצביע בעד התקציב. אני רוצה לראות איך תנועת צומת תעמוד מול העם ותגיד - אנחנו נלחמים על עקרונות. אתמול שמעתי את יושב=ראש צומת אומר, שהוא ילך לבחירות כי הוא לא יכול לשאת את התהליכים שנעשים פה בכנסת.

אני קורא בעיני את ההסכם שנחתם עם תנועת מולדת.

היו"ר ד' טל:

נחתם, אדוני?

אורי אור (העבודה):

כתוב, לא נחתם.

היו"ר ד' טל:

רציתי רק לדייק.

אורי אור (העבודה):

אבל אני סומך על תנועת מולדת. אני שואל אותך, אדוני היושב=ראש, ואתה לא צריך לענות לי. אם אני אומר לך שחבר הכנסת גנדי אמר שזה מה שסוכם, ואומר ראש הממשלה שהוא לא מכיר. אל תענה לי, אבל למי אתה היית מאמין?

היו"ר ד' טל:

ראש הממשלה אולי הבטיח, אבל הוא לא הבטיח לקיים.

אורי אור (העבודה):

יכול להיות, אבל היות שחבר הכנסת רחבעם זאבי נאמן, אני קורא לך נייר לא חתום, כתוב, שפורסם. זכותה של סיעת מולדת - - -

היו"ר ד' טל:

סיעת מפלגת העבודה מפריעה לאורי אור.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

באנו לשמוע.

היו"ר ד' טל:

אני לא רואה שאתם שומעים. לו הייתי רואה שאתם מתיישבים ונותנים את דעתכם, מילא.

אורי אור (העבודה):

אדוני היושב=ראש, על מה אנחנו מדברים בשבועיים האלה? לבד ממאבקים פוליטיים,

הטענה הבסיסית, ואני אמרתי את זה לפני שבוע, כאשר חלק מחבריך היו פה וראיתי שהם הקשיבו בתשומת לב, הוויכוח האמיתי באמת הוא על שינוי סדרי עדיפויות.

הרי אתה לא יכול להסתובב באופקים ובמקומות אחרים שמצבם קשה ולזרוק סמאות. אתה אומר שאין לך כסף, אבל אם אתה חותם עם תנועת מולדת, או מסכים עם תנועת מולדת, מאחר שאין לי החתימה, ואתה מדבר על כך שאתר קבר רחל יחובר לירושלים על=ידי סלילת כביש שמקשר את כביש המנהרות והפעלת קו אוטובוס מיוחד, אתה מדבר על הקמת מדרשה ברחלים בתוך 60 יום, אתה מדבר על כך שביישובים מעלה=אפרים, קריית=ארבע ומורג יינתנו הלוואות לדיור בשיעור של 100,000 ש"ח, אתה מדבר על כביש מטלמון לנחליאל, לקריית=ספר, כביש חדש עם כל העוקפים, אתה מדבר על כך שיוקצו 30 מיליון ש"ח לשיקום ולבנייה כפרית וכו' וכו', לפי המלצה של סיעת מולדת - הייתי הגון עם סיעת מולדת, דיברתי רק על הסעיפים הכספיים, לא דיברתי על הכיבודים, אלה דברים אחרים.

אדוני, אני עוד לא יודע, ועוד נשמע מהאוצר מה היא המשמעות הכספית של הדברים האלה. מהיכן יילקח הכסף? אדוני היושב=ראש יודע, ורבותי חברי הכנסת יודעים, אבל למי הוא יחסר, רבותי? על כך יש ויכוח. מסתבר שיש ויכוח.

אני אומר לך, אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, שיפסיקו להשתמש לנו בסמאות של שינוי סדרי עדיפויות לכיוון האדם, לכיוון החינוך, לכיוון הפרנסה ולכיוון איכות החיים. שום דבר כזה לא נעשה בשנה וחצי האחרונה. כל שינוי סדר עדיפויות נעשה בכיוונים שאינם משרתים את מרבית האוכלוסייה של מדינת ישראל.

תוך כדי הוויכוח אתמול, מי שראה בטלוויזיה, אתה רואה טרקטורים שבונים ארבעה אזורי תעשייה ביהודה ובשומרון. זה ויכוח מדיני, ואני נגד חתימה על חרם. אחד מתושבי יהודה ושומרון, יהודי מתיישב שגר שם, אתה שומע מה הוא אומר, ואנחנו כועסים על אלה שמעבירים תעשיות לירדן, הוא אומר: כדאי לבנות אזור תעשייה באזור הזה, העבודה הרבה יותר זולה. מה המשמעות של עבודה הרבה יותר זולה? אתה יודע. שוב, לא יעסיקו את אנשי אופקים, לא יעסיקו את אנשי שדרות, לא יעסיקו את אנשי דימונה אלא יבנו אזורי תעשייה במרחק של חמש דקות, עשר דקות, 20 דקות או חצי שעה מכפר סבא. בעלי ההון והמעסיקים יהיו ישראלים, ואת העבודה השחורה יעשו הערבים מיהודה ושומרון, באזורי התעשייה שעליהם מדובר. מה זה תורם לכלכלתה של מדינת ישראל? אנחנו יוצרים כך מקומות עבודה, אדוני היושב=ראש?

אכן, השאלה העיקרית היא, מהו סדר העדיפויות האמיתי.

היו"ר ד' טל:

אבל, באמת ובתמים, חבר הכנסת אור, כרגע אני לא ציני, אני מדבר בכנות, אתה לא סבור שנכון וראוי לתת לאותם פלסטינים שם מקומות עבודה, אפילו לפי התפיסה הביטחונית שלך?

אורי אור (העבודה):

לפי התפיסה שלי?

היו"ר ד' טל:

כן.

אורי אור (העבודה):

תקשיב טוב: אף לא אגורה אחת צריכה להיות על חשבון האזרח הישראלי שגר בשדרות ובאופקים. אני יכול להמציא לך דרכים, ואני יודע אותן כסגן שר הביטחון.

היו"ר ד' טל:

לזה התכוונתי.

אורי אור (העבודה):

כסגן שר הביטחון ערכתי שיחות עם משקיעים, ועמדנו לבנות אזור תעשייה באזור קרני, על הגבול בינינו לבין רצועת=עזה, כאשר ההשקעות הן אמריקניות, ואז, בהחלט צריך ליצור מקומות עבודה. אבל כאשר מדינת ישראל משקיעה היום מהר מאוד באזורי תעשייה חדשים - ואתה יודע טוב מאוד, ואינני רוצה להיכנס לזה עכשיו - זה משום

שהפעימות דופקות למישהו בראש. מאחר שהפעימות דופקות למישהו בראש, הוא רוצה ליצור עובדות בשטח. ואז, ממשלת ישראל משקיעה באזורי התעשייה האלה. ממשלת ישראל משקיעה ואנשים משקיעים, ואז אתה תיתן שכר נמוך לאזרחים של יהודה ושומרון, אזרחים ערבים, מאזרחים שלך תמנע עבודה, ואני לא רוצה את זה בכלל.

אתה מכיר את תפיסתי. אני רוצה להפריד בין מרבית הפלסטינים למרבית הישראלים. הם ינהלו את חייהם שם, אני אנהל את חיי כאן, וכל אחד יפתח את הכלכלה שלו בשלום ובחיבור. אני הייתי רוצה להגיע למצב, שערבי מטול=כרם, אם הוא רוצה לעבוד בישראל, יבוא בבוקר, יציג תעודה, יעבור במעבר ויעבוד בנתניה. בערב הוא יחזור לביתו. זה - כן. זה אפשרי. וזה צריך להיות מבוסס על כך שזכויותיו תהיינה זכויות של עובד כמו שצריך.

אם כבר נכנסת לשאלה, והפעמון כבר צלצל - מה הסיבה שיש פה למעלה מ=150,000 זרים? הרי אנחנו אומה הומנית. יש פה 150,000 זרים - לצערי הרב, מזכ"ל ההסתדרות איננו פה כרגע - שלא דואגים להם; התנאים שלהם לא תנאים, והם עובדים בשכר רעב. לא אני ולא אתה נשלח את הילדים שלנו לעבוד בתנאים כאלה. על כך בוכה הנביא. אדוני, לא זו חברת הסגולה שרצית לבנות פה והורי רצו לבנות פה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת אברהם יחזקאל. חבר הכנסת אפי אושעיה. חבר הכנסת איתן כבל - בבקשה, ידידי. שתי הסתייגויות - עשר דקות.

<u>איתן כבל (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברתי חברת הכנסת, אני רוצה לנגוע בנושא שקשור לתקציב וקשור לעובדה שהיום בתוך המפלגה - לא אגודת ישראל; איך הם נקראים יחד?

<u>היו"ר ד' טל:</u>

יהדות התורה?

איתן כבל (העבודה):

יהדות התורה. שני חברי הכנסת של אגודת ישראל התנגדו. אני רוצה להעלות כאן נושא, שלדעתי כל חלקי הבית צריכים להתאחד סביבו - נגד. העניין הוא, שאני טוען זה זמן רב, שהמפלגות החרדיות, ובעיקר יהדות התורה, מרוב שהיא התרגלה לעשות קומבינות במשך שנים רבות, אז גם מה שמגיע לה בדין היא מביאה כקומבינה. זה נושא שמאוד מפריע ומאוד מקומם את החברה החילונית. זהו אחד הדברים שבגללם, במקום שתהיה התקרבות בין החילונים לבין החרדים, יש התרחקות. אתן לכם דוגמה מימים אלה מנושא שאני מטפל בו, שיש לו משמעות תקציבית גדולה מאוד, והוא אמור להיות נדון בוועדה ולהביאו דרך חוקBYPASSלענייני ביקורת המדינה, ויהדות התורה רוצה לעשות ההסדרים.

אני מדבר על כך, שבימים אלה התקבלה החלטה במשרד הבינוי והשיכון לבנות מאות יחידות דיור מתקציב המדינה תחת הכותרת "דיור להשכרה", כשזה לא דיור להשכרה.

היו"ר ד' טל:

אלא?

איתן כבל (העבודה):

זה דיור סוציאלי, ויש הבדל.

הם נתלים ברבי מגור, זיכרונו לברכה, שבא ודיבר על בנייה להשכרה, והוא התכוון למה שאני מתכוון - דיור להשכרה, כשאתה משנה את החוק לעידוד השקעות הון ואתה משנה את הגישה והתפיסה במדינת ישראל בכל הנושא של דיור להשכרה. אתה עושה מכרזים, ואתה פותח את השוק לגמרי. אתה הופך את הדיור להשכרה למטבע עובר לסוחר. אבל מה? במקרה הנדון מביאים בנייה רק לחרדים. אבל לא סתם לחרדים. אם חבר בש"ס או מצביע לש"ס - ולפחות חלק בש"ס רואים את עצמם חרדים - ירצה להשתלב בפרויקט, הוא לא ימצא את עצמו בתוך הפרויקט, כי יש הגדרות שהוגדרו - איפה בונים, איך בונים ולמי בונים.

ידידי היושב=ראש, מצביעי ש"ס הם לא בהגדרת הפרויקט. זה תקציב מדינה. אני שואל: למה? אני נמנה עם אלה שטוענים באופן עקבי, שמצוקת הדיור לחרדים היא הקשה ביותר בחברה הישראלית אחרי האוכלוסייה הערבית. אני קובע את זה מתוך ידיעה ולא מתוך פופוליזם.

היו"ר ד' טל:

אז אולי צריך לעשות איזו שהיא אפליה מתקנת, כלשון השופט ברק?

איתן כבל (העבודה):

קודם כול, אני לא נגד אפליה מתקנת. זה לא הנושא. אני בעד אפליה מתקנת, אבל גם את רומא לא בנו ביום אחד. כשאתה מנסה ביום אחד להביא לאישור הממשלה שיקום שכונות, כמעט כל השכונות הן רק חרדיות, והשכונות שמוצאות מהשיקום הן רק שכונות חילוניות; וכשאתה בונה מאות יחידות דיור בשכירות, והמאבק הוא סביב הנושא של מיצוי כושר השתכרות, כדי שהם יוכלו לקבל את הדיור בלא יותר מ=50 שקל לחודש - - -

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת כבל, אתה היית עוזר של שר השיכון, כמדומני.

איתן כבל (העבודה):

אמת.

היו"ר ד' טל:

האם בזמנו של שר השיכון והבינוי, או כשהפרויקט התחיל, בזמנו של מנחם בגין, זיכרונו לברכה, גם שכונות חרדיות נכנסו לפרויקט שיקום שכונות, או שהתעלמו מהן, ולכן עכשיו אני אומר פה: אפליה מתקנת?

איתן כבל (העבודה):

אני אענה לך בכנות.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, מבחינת אחוזים, נכנסו יותר מאשר באוכלוסייה - - - תשאל את חבר הכנסת פנחסי.

<u>איתן כבל (העבודה):</u>

חבר הכנסת אלי בן=מנחם - - -

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

תשאל את שותפך, חבר הכנסת פנחסי.

<u>איתן כבל (העבודה):</u>

חבר הכנסת אלי בן=מנחם, תן לי להגן עליך. אני גם עבדתי שם, ואני מכיר את זה. אין הנחתום מעיד על עיסתו. תן לי לומר את הדברים. במקרה או שלא במקרה, יושב כאן חבר הכנסת אלי בן=מנחם, שהיה סגן השר. מבחינת הסמכויות שהיו לו - הנושא של שיקום שכונות היתה בסמכותו. אם הוכנסו שכונות בצורה מסיבית לשיקום השכונות, הן היו בתקופתו של סגן השר דאז אלי בן=מנחם. אני לא אומר שלא צריך להכניס. אני גם לא אומר שלא צריכה להיות אפליה מתקנת. אבל אני חוזר ואומר: למה ליצור את הקיטוב הזה, והכול יחד בבחינת "אכול ושתה כי מחר נמות"?

כשאתה בונה מאות יחידות דיור, יכולת לבוא מראש ולומר: אני רוצה ליצור אפליה מתקנת - 300 יחידות דיור כאפליה מתקנת, 300 יחידות דיור לציבור הרחב. כי יש גם עניין של משקלות. האמן לי שאני בקיא בנושא. אין הרבה שבקיאים בנושא כמוני. ואני מעיד על עצמי בעניין הזה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

לית מאן דפליג.

<u>איתן כבל (העבודה):</u>

אני אומר את זה, כי אני בעד. אני לא אנטי, ואני לא מתכוון להיות כזה. אני חושב, שבדרך הזאת החברה החרדית או מי שעומד בראשה יוצרים אנטגוניזם מיותר. יש לזה גם ביטוי תקציבי עצום. אז אם אתה כבר רוצה להכניס את היד לקופה, תעשה זאת על השולחן. אתה טוען שמגיע לך? שאין לך? שבמשך השנים לא קיבלת את מה שמגיע לך? אז למה בקומבינות? אבל הם כבר לא יכולים אחרת. הם כל כך התרגלו לעשות קומבינות, שמה שמגיע להם צריך לבוא בקומבינה, כלומר, "קומבינה" בלשון העם. הכול צריך להיות מתחת לשולחן.

אדוני היושב=ראש, אני אומר לך שיש לזה משמעויות תקציביות עצומות. אותו סעיף, שנראה לכאורה מדולדל מכל עניין - אתה רואה אותו גם באופן ישיר בבנייה - וסעיף נוסף שאתה לא רואה אותו, שהוא נסתר מהעין, הוא נמצא באותו "פול" גדול של סיוע בשכר דירה. אתה רואה את המשקולת הזאת באה פעמיים. ו"לא זו אף זו", כמו שאומר הכתוב, סגן השר במשרד הבינוי והשיכון יודע שהנושא עומד על סדר=היום של הוועדה לביקורת המדינה. אישית הבאתי את הנושא לדיון בוועדה לביקורת המדינה, והוא נדחה פעם אחת לפי בקשתו ופעם שנייה כיוון שנכנסנו לדיוני התקציב. הוא יודע שמבקרת המדינה עוסקת בנושא זה. רוצים ליצור מחטף, לעשות מחטף, זה לא יעבור. זה מסוג ההחלטות שמפלגות - אנחנו יכולים להתווכח בנושא התקציב סביב אלף ואחד נושאים, ענייני גישה וענייני השקפה. הלוא כשאתה לוקח תקציב ומגדיר אותו באופן ברור לאוכלוסייה מוגדרת מאוד, כשמולה עומדים אלפים, עשרות אלפים של זוגות צעירים מראש=העין ובכל הארץ - - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

ידידי חבר הכנסת כבל, האם החלטה - ואז אני לא הייתי נגד, הגם שלא הייתי חבר כנסת - האם ההחלטה לתקצב את הקיבוצים ב=11 מיליארד דרך אותם המשקפיים שאתה מסתכל מהם, אבל מהצד השני, מהצד החרדי, לא היתה החלטה שמפלגת, לא היתה החלטה נקודתית?

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב=ראש, יש חברים בסיעתי שנוטלים אחריות לכל מה שקרה בעבר. אני לא לוקח אחריות לכל מה שקרה בעבר. התפקיד שלי היום הוא להתמודד עם מה שקיים עכשיו, עם מה שאני רואה מול עיני כעוולה, כהתייחסות לא נכונה. למה אני בכלל צריך לענות או להתנצל על מה שנתנו לקיבוצים או לא נתנו לקיבוצים? אני לא חייב התנצלות. אני רואה לעצמי עניין כחבר כנסת חדש, שנה בסך הכול כאן, אני רואה את הדברים מזווית הראייה שלי. אני טוען ואומר, שהעניין כאן הרבה מעבר, ואי=אפשר כל הזמן להיתלות בעניין הזה, באילן של התק"ם, המושבים והקיבוצים.

היו"ר ד' טל:

למה לא?

איתן כבל (העבודה):

אתה יודע מה, אתה צודק.

היו"ר ד' טל:

אפשר כל הזמן לטעון נגד החרדים והישיבות, ואי=אפשר לדבר על הקיבוצים? אני רוצה להיות אובייקטיבי.

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אתה צודק. אני חוזר בי. חזרתי בי.

בימים אלה הממשלה הזאת מתקצבת סכומים לבנייה בישע, לבניית אלפי יחידות דיור בישע. אבל עם זאת, בימים אלה יש אלפי יחידות דיור ריקות בישע במחיר רצפה - 150,000 יחידות דיור ב=150,000 שקל יחידת דיור, כשמול זה יש משכנתה מועדפת, מול זה יש גם הלוואת מקום ומענק מקום. אני באופן בסיסי נגד בנייה בישע. אבל עם זאת, תתמודד קודם כול עם מה שיש לך. אנשים לא מגיעים לשם.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה מדבר שטויות.

איתן כבל (העבודה):

יכול להיות שאני מדבר שטויות.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, אני מבקש שתחזור בך.

יעל דיין (העבודה):

זה ביטוי פרלמנטרי עדין.

איתן כבל (העבודה):

בסדר, זה לא עלה לו כסף להגיד את זה. איך אומרים, אני במקרה מכיר את הנתון בזמן אמת. אז במקרה הזה אני יכול לומר, אדוני היושב=ראש, שהוא זה שמדבר שטויות.

היו"ר ד' טל:

וגם ממך אני מבקש שתחזור בך.

איתן כבל (העבודה):

חזרתי בי.

יעל דיין (העבודה):

הלוואי שזה יהיה הביטוי הקשה שנצטרך למחוק.

איתן כבל (העבודה):

חזרתי בי.

היו"ר ד' טל:

אבל משם ההידרדרות לא רחוקה. כולנו חתמנו על האמנה לסובלנות, להבנה, לאהבה ולאחווה ולרעות רק לפני שבועיים אצל נשיא המדינה.

איתן כבל (העבודה):

זה גם נכון. מודה ועוזב ירוחם. אבל זה עדיין לא מוציא אותו, כי עדיין הנקודה הזו לא נכונה עובדתית. אתה יכול להתווכח אתי ולומר: אני רוצה שיבנו בישע"ע מאות אלפי יחידות דיור. אתה יכול להגיד, זו זכותך. מול זה עומד המצב הקיים, הנתון שבישע"ע עומדות אלפי יחידות דיור במחירים של 150,000 ש"ח או אפילו פחות, של 100,000 ש"ח עד 200,0000 ש"ח באזורים היותר מבוקשים ויוקרתיים. מול זה משכנתה מוגדלת, הלוואת מקום ומענק מקום. עוד יוצא מצב שהמדינה מחזירה את הכסף לאזרח. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. אני מודה לך מאוד. חברת הכנסת דליה איציק, יש לה בחירות עכשיו או היו בחירות. יש תוצאות?

איתן כבל (העבודה):

יש התאוששות.

היו"ר ד' טל:

התאוששות של מי?

יעל דיין (העבודה):

של דליה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת רפי אלול. חבר הכנסת יוסי כץ. חבר הכנסת יוסי ביילין - בבקשה, אדוני.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

מי אחריו?

היו"ר ד' טל:

אחריו - חברת הכנסת סופה לנדבר, ואחריה - חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר, חבר הכנסת אדיסו מאסלה, חבר הכנסת אלי בן=מנחם, חבר הכנסת חגי מירום, חבר הכנסת שלמה בן=עמי, חבר הכנסת מסאלחה, והרשימה עוד ארוכה.

יוסף ביילין (העבודה):

כבוד היושב=ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להקדיש את דברי לנושא הקשר בין תקציב המדינה לבין ההתקדמות בתהליך המדיני. אבל אני מרגיש חובה לומר מלה אחת על חילופי הדברים בין היושב=ראש לבין חבר הכנסת איתן כבל.

חבר הכנסת כבל אמר, בצדק, שהוא לא מרגיש אחריות היסטורית לכל הדורות שעברו. אני חושב שפוליטית ההשוואה לגיטימית מאוד ואפשר תמיד להשתמש בה. ההשוואה בין נושא הישיבות לבין נושא הקיבוצים היא מבחינה אובייקטיבית לא נכונה. משום שמה שקרה

לקיבוצים במידה מסוימת מזכיר, והרבה יותר דומה, לבעיה של משבר המניות ב=1984.

כלומר, היה כאן איזה מגזר עסקי או יצרני שבגלל נסיבות השוק כשל. אתה יכול לשאול בצדק - כלומר, לא בכל מדינה היו עושים מה שעשו כאן. כאשר החליטו זאת, זה היה כ=10 מיליארדי דולר, לא שקל, שהמדינה תהיה למעשה ערבה לאובדן כספים של בעלי מניות קטנים. המדינה יכלה להגיד להם: חברים יקרים, מה אתם רוצים מהחיים שלנו, אנחנו לא קראנו לכם להשקיע, אתם השקעתם בבורסה. בכל מקום בעולם אנשים משקיעים בבורסה, מרוויחים כשמרוויחים, ואז המדינה לא לוקחת מהם שום דבר, אצלנו אין אפילו מיסוי על הבורסה, וכשמפסידים מפסידים.

מה פתאום מדינה נכנסה לדבר כזה? ופה אני מוכרח לומר ולהצדיק את מה שנעשה אז בימי בגין, זיכרונו לברכה, וארידור, ייבדל לחיים ארוכים. הם החליטו, שמכיוון שזה היה דבר כל כך כולל, המדינה לא יכולה להתעלם מן הכשל הזה, והיא חייבת למצוא איזה פתרון. נמצא אז פתרון מיוחד מאוד, בעייתי מאוד, שגם חברי מפלגת העבודה בוועדת הכספים הסכימו לו אז, עשו מין הפסקת קריאה כזאת, הפסיקו את הקריאה, הפסיקו את הבורסה לכמה ימים, והמדינה היתה זאת ששיפתה - באופן חלקי, לפחות - את האנשים, שחלק מהם ממש איבד את עולמו, למרות השיפוי הזה, כי לא היה פיצוי מלא, ואחרים יכלו באמת להינצל.

גם בעניין של הקיבוצים, הרי זה לא איזה מצב שבו מפלגה מסוימת נותנת יתרונות כספיים לסקטור שהיא קשורה אתו.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

זה לא בר=השוואה, עם כל הכבוד, חבר הכנסת ביילין.

<u>יוסף ביילין (העבודה):</u>

זה אוניברסלי.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

קודם דיברת על דבר שהוא לכלל הציבור וכאן אתה מדבר על ציבור מסוים שהוא אולי כ=4% מכלל הציבור.

יוסף ביילין (העבודה):

הייתי אומר אפילו חמור מזה. בעניין הזה של הקיבוצים היו 19 קיבוצים. גם היום יש קיבוצים שסטטיסטית הם ממש מתחת לקו העוני. ב=19 הקיבוצים האלה זה פגע בלחמם באופן הכי ברור. הם נתנו אוכל אחר ואנשים חיו בקשיים רבים. יש קיבוצים משגשגים מאוד ויש קיבוצים במצב קשה מאוד ממש, כך שאתה יכול להגיד שהסדר הקיבוצים גם ענה על הצרכים של הקיבוצים במצבים הקשים, בייחוד בקווי העימות וכו', וגם חייב אותם לעזור זה לזה. יש קופה גדולה של ערבות הדדית, וקיבוצים בעלי אמצעים מסייעים לקיבוצים החלשים. אגב, לא כולם עושים זאת באהבה, עושים זאת לפעמים במחאה גדולה, אבל עושים זאת.

לעומת זאת, למי בעצם סייעה המדינה בהסדר המניות? לאנשים שהם מתחת לקו העוני? היא סייעה לבעלי המניות. הרי אם אתה תרצה, תוכל להפוך את זה לאבסורד שלא ייאמן. ועם זאת, אני אומר שזה לא היה בלתי מוצדק, כי בגלל גודל הבעיה - גם אם זה נכון שזה היה בעיקר בשכבות הביניים - בגלל היקף הבעיה אני יכול להבין את הצורך של המדינה, גם אם זאת לא הממשלה שאני בחרתי בה, לטפל בבעיה הזאת.

השאלה של בחורי הישיבה, לפי דעתי, נובעת יותר מעניין הסיוע, כי הסיוע בגדול הוא באמת כסף גדול - -

היו"ר ד' טל:

הוא כסף קטן.

יוסף ביילין (העבודה):

אבל בקטן הוא לאנשים עניים מאוד. הרי זה לא מקרה שבני=ברק וירושלים הן הערים העניות ביותר בארץ.

היו"ר ד' טל:

ירושלים לפני בני=ברק.

יוסף ביילין (העבודה):

ירושלים לפני בני=ברק?

היו"ר ד' טל:

כן.

יוסף ביילין (העבודה):

בטוח?

היו"ר ד' טל:

כן. וכמדומני, באר=שבע קפצה למקום שני, עוד לפני בני=ברק.

יוסף ביילין (העבודה):

באר=שבע?

היו"ר ד' טל:

כך שמעתי ממנהלת מחוז במשרד העבודה והרווחה.

יוסף ביילין (העבודה):

זה מעניין מאוד. בכל אופן, התופעה היא שאנשים מקבלים שכר נמוך מאוד. תמיד אנשים אומרים לי: אלה קצבאות לאברכים. אני אומר להם: קצבאות לאברכים אלה פרוטות

לאברכים האלה, שחיים בעוני רב.

לפי דעתי, הבעיה האמיתית היא התופעה שמגזר כל כך גדול הוא לא יצרני. זאת הבעיה. כל הסיפור של בחורי הישיבה יכול היה להיות אפשרי, גם לדעת הבית הזה, לדעת האנשים החילונים והדתיים שבו, שהבינו את החשיבות בכך שלא תיפסק תורה מישראל ושיהיו אנשים שילמדו, אף אם זה על חשבון שירות צבאי, וזאת כאשר המספרים היו נמוכים.

הבעיה הגדולה היא, שאם מדובר היום על 7% משנתון של גיוס, זה יוצר תמונה חדשה. אין שום ספק בכך, אי=אפשר לברוח מזה. מישהו יכול להגיד: בעזרת השם, המספר הזה יגדל. הרי נגיע בעוד חמש=עשר שנים לאחוזים גדולים מאוד - גדולים מאוד. עכשיו השאלה היא, האם היהדות החרדית תוכל להמשיך ולתבוע שהאנשים האלה יהיו פטורים או דחויי שירות - אלה במידה רבה גם פטורי שירות - גם בשנים הבאות, כשהמספרים הם כל כך גדולים.

זה כמו ההבדל בין יהדות חרדית במספר קטן, שחיה את החיים שלה באיזה גטו של מאה=שערים, או מין דבר כזה, לבין יהדות חרדית גדולה, שיש לה עניין בחלוקת ההכנסה בישראל ובשלטון.

הוויכוח בקרב היהדות החרדית, למשל, האם מותר שיהודי חרד יהיה גם שר, או שהוא צריך להיות רק סגן שר - ויכוח שנפתר בצורה אחרת בש"ס ובצורה אחרת ביהדות התורה - הוויכוח הזה הוא, לדעתי, הוויכוח המרתק ביותר, כי פה השאלה היא האם היהדות החרדית לוקחת על עצמה את האחריות לניהול החברה המשותפת, גם אם ממשלה חילונית של ימין או שמאל היא לא בדיוק לטעמה, או שהיהדות החרדית אומרת: כל המדינה הזאת נולדה בחטא, ולכן אסור לי לקחת על עצמי אפילו חלק מהשלטון, כי ברגע שאני חלק מהשלטון, מן האחריות הקולקטיבית, אני כאילו משלימה עם דבר שלא השלמתי אתו 50 שנה אלא כתופעה שהיא בבחינת בדיעבד; בעיקרה הייתי נגדה, אבל בדיעבד זה מין דינא דמלכותא: כבר יש ממשלה, לצערנו הרב? יש מדינה, לצערנו הרב? הם עשו טעות בכך שהם הקימו את המדינה הציונית, אבל מרגע שקמה המדינה ויש לה ממשלה, אני רוצה להיות חלק ממנה.

זה הוויכוח האמיתי: האם היהדות הדתית והיהדות החרדית יכינו את עצמן לתשובות בדיני מלוכה, או שהן יגידו: בדיני המלוכה יעסקו גדעון עזרא ויוסי ביילין, אנחנו

משאירים את זה להם, ואילו אנחנו נעסוק בלימוד תורה, והם שצריכים להרים טלפון בשבת, כי הם עוסקים בשאלות חירום ובדברים כאלה, ואנחנו לא נצטרך לעסוק בזה ולא נשאל את עצמנו איך פותרים את הבעיה הזאת. זו, לפי דעתי, השאלה האמיתית שבפניה ניצבת היהדות החרדית בתקופה הזו.

ולכן, כאשר מדובר בשאלה הזאת של בחורי ישיבה, הדבר שהוא הבעייתי ביותר הוא שאין בחור חרד שהוא לא בחור ישיבה. זה הדבר הבעייתי ביותר. הרבה שנים לא ידעו את זה בכלל, לא התייחסו לזה בכלל. ואנחנו רואים הרבה בחורים חרדים. תמיד שואלים אותם: באיזו ישיבה אתה לומד? באופן טבעי, כשאתה רואה בחור דתי, חרדי, אתה שואל: באיזו ישיבה אתה לומד? זו שאלה מדהימה באמת.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

יוסי, אנחנו צריכים לעבוד על זה כולנו ביחד - - -

<u>יוסף ביילין (העבודה):</u>

נכון, נכון, אבל אתה יודע שהצעתי הצעת חוק, והיא נדחתה על=ידי הקואליציה.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

לא בדרך של עקיצות, אלא בדרך של שיתוף פעולה ביחד.

<u>יוסף ביילין (העבודה):</u>

חלילה, לא בדרך של עקיצות. חבר הכנסת עזרא, קודם כול אני אומר לך: אני בנושא הזה מדבר הרבה מאוד עם יהודים חרדים, שמגלים בפני את הבעיה שלהם גם כן. הם מודים בפני, שחלק ניכר - אף אחד לא יודע כמה - מן הישיבות מחזיק באופן מלאכותי את הבחורים האלה, כי מעולם לא היה מצב ביהדות שכולם למדו בישיבות. היה מישהו שעסק בפרקמטיה, היו כאלה שאף לא היו כל כך מוצלחים. כולם מוצלחים כאלה? בכל משפחה עם 12 ילדים כל הילדים כל כך מוצלחים שכולם תלמידי ישיבה?-16

היו"ר ד' טל:

אתה מרשה לי לשאול שאלה אחת?

יוסף ביילין (העבודה):

בוודאי.

היו"ר ד' טל:

אני פשוט רוצה להבין. דיברת על החשיבות של גיוס בחורי ישיבה. מה החשיבות בגיוס בחור ישיבה חסר מוטיבציה?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אבל סלח לי, אני אומר לך שהאנשים האלה יכולים לעשות נפלאות - - -

היו"ר ד' טל:

הבחורים האלה שיושבים ולומדים והם חסרי מוטיבציה לתרום - אני שואל את חבר הכנסת ביילין מה החשיבות בכך שאותם בחורים יתגייסו לצבא כשבעצם אין להם מוטיבציה. איזו תרומה סגולית הם יכולים לתרום למערכת?

יוסף ביילין (העבודה):

אני אגיד לך משהו, אדוני היושב=ראש. אני לא מקבל את זה, לא מקבל את זה.

היו"ר ד' טל:

אתה יודע ממה אני חושש? אני רוצה להיות אפיקורוס כרגע. הייתי נותן לך לגייס אותם, ואני מבטיח לך שכעבור שנה=שנתיים תרצה להוציא אותם מהר מאוד מהצבא.

יוסף ביילין (העבודה):

אני רוצה להגיד לך משהו. לו הייתי בא היום ומציע גיוס בחורי ישיבה, אני יודע שהיתה פה מלחמת עולם. כיוון שאני פוליטיקאי בסך הכול, ואני אדם ריאלי במידה רבה מאוד - יש שטוענים שלא מספיק, אבל במידה רבה מאוד - אני יודע שאת זה אני לא יכול להציע. לכן כל ההצעה שלי היתה מאוד פשוטה. אני אמרתי: אדם שחותם שמטעמי דת ומצפון איננו רוצה לשרת בצבא - לא ישרת בצבא, לא ישרת. זאת אומרת, אותם אנשים שאין להם מוטיבציה, קודם כול אני פוטר אותם. אני לא רוצה לשלוח, כפי שזה נקרא, "לוכדי עריקים", כדי לקחת אותם מהישיבה.

איתן כבל (העבודה):

כמו אצל החילונים.

יוסף ביילין (העבודה):

אני לא רוצה לבטל את הסיוע לישיבות. אני לא רוצה לבטל את הקצבאות לאברכים. רק דבר אחד אני רוצה לעשות, ותראה איך התנגדו לזה המפלגות החרדיות, וזה הדבר שאומר דורשני. כל מה שאני רוצה זה לנתק את הקשר בין הלימוד בישיבה לבין אי=שירות בצבא, כי מה שקורה היום הוא, שכאשר אנחנו, החילונים - - -

חיים אורון (מרצ):

יוסי, אתה רוצה לנתק את הקשר בין הפוליטיקאים לבין הישיבות. בזה אתה לא מצליח - - -

יוסף ביילין (העבודה):

נכון. זו, כנראה, התשובה, כי מה אני אומר? כיוון שכולנו יודעים שיש הרבה מאוד שקר, שיש הרבה מאוד ישיבות - ואני מכיר חלק מהישיבות האלה - שמחזיקות את הילדים הלא=טובים, שנמצאים שם רק כדי לא לשרת בצבא; וכיוון שהמגזר החרדי לא רוצה לחיות בשקר, ואני מדבר פה עם הרבה חברי כנסת מהמגזר החרדי, והם מודעים לזה, אני

אומר: בואו נעשה שותפות בנושא הזה. בואו נגיד: אתם רוצים ללמוד בישיבה? המדינה תיתן לכם כל מה שהיא נותנת היום. אני רק אומר דבר אחד צנוע: אם מישהו לא רוצה ללמוד בישיבה, הוא לא ילמד בישיבה, ואם הוא לא רוצה להיות בצה"ל, הוא לא יהיה בצה"ל, והוא לא יהיה חייב ללמוד בישיבה אם הוא לא רוצה לשרת בצבא. זה הכול. והעובדה שקמים נגדי, כאילו אני לוקח אותם פה בכפייה לעבודת הצבא - עובדה זו אומרת דורשני.

ראשית, היא אומרת שהפוליטיקאים לא רוצים להיות משוחררים מהעניין הזה. והיא אומרת גם דבר נוסף.

היו"ר ד' טל:

אני אומר לך גם מדוע. אולי זה יפתור חלק מהבעיה. אני חושב שיש פה חוסר אמון גדול. יש משבר אמון רציני מאוד, ואתן לך דוגמה יותר פשוטה.

יוסף ביילין (העבודה):

בין מי למי, בין החרדים לבין החילונים?

היו"ר ד' טל:

כן. ואתן לך דוגמה פשוטה יותר. לכאורה חבר הכנסת עמיר פרץ הגיש איזו הצעת חוק=יסוד - איך היא נקראת?

חיים אורון (מרצ):

הצעת חוק=יסוד: זכויות חברתיות.

היו"ר ד' טל:

קראתי את הצעת החוק, הפכתי אותה לימין ולשמאל, על פניה היא נראית לי אפילו דבר - - -

יוסף ביילין (העבודה):

מצוין.

היו"ר ד' טל:

אבל היות שהחרדים כבר נכוו בחוק=יסוד אחד, ששופטי בית=המשפט העליון נתנו לו פרשנות מכאן ועד להודעה חדשה, אני מניח שאם תציע להם חוק=יסוד שיאמר הכול טוב לחרדים, הם לא יצביעו עבורו.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת דוד טל, תאר לך - - -

היו"ר ד' טל:

ואם תצליח ליצור כאן באיזה שהוא מקום מערכת או בסיס רחב יותר של אמון, יכול להיות - - -

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת דוד טל, תאר לך שהיית מקבל אותה הצעת חוק=יסוד כשהיא חתומה על=ידי כל סיעת מרצ. בכלל לא היית קורא אותה - - -

היו"ר ד' טל:

נכון, אתה צודק. אני אומר לך: אני ראיתי את הצעת החוק וביקשתי ייעוץ משפטי כזה או אחר, אבל ראיתי שהחברים שלי חרדים, תרתי משמע, מחוק=יסוד. למה? פעם אחת הם באו בכנות, ועשו להם את התרגיל לגבי חוק=יסוד: כבוד האדם וחירותו, ונתנו לו פרשנות כזו. לכן מי יודע אם לא יבוא שופט, אולי כמו השופט אליגון, שיכול לתת לזה פרשנות אחרת לגמרי. עד אנה אנו באים? לכן למה לי חוק=יסוד? אשאר עם מה שיש לי.

זה בטוח לי.

יוסף ביילין (העבודה):

אני רק אומר דבר אחד, ובזה אסיים.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

במדינה הזאת, בתקשורת, מפרסמים לפי דעתי מספרים מוגזמים מאוד של כמות האנשים שעולים על הקטע שאתה מדבר בו.

היו"ר ד' טל:

ג'ומס יודע מספרים יותר מדויקים.

יוסף ביילין (העבודה):

6.5% במחזור.

היו"ר ד' טל:

זה לא כמו שזה הוצג. 22,000 - - -

חיים אורון (מרצ):

29,700 עכשיו, לפני שלושה שבועות, היו במסגרת "תורתו אומנותו".

היו"ר ד' טל:

אני מכיר 22,000.

חיים אורון (מרצ):

השנה הזאת 7.4% מהמחזור שוחררו בגלל "תורתו אומנותו". יש הערכה שבשנה הבאה זה יגדל בערך ל=8.5%. זו הסקאלה.

היו"ר ד' טל:

ג'ומס, מה אחוז המשתמטים אצל החילונים? גם את זה אתה יודע.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת טל, לחלוטין אני לא מקבל אחריות.

היו"ר ד' טל:

למה?

חיים אורון (מרצ):

אגיד לך. אני אינני רואה את עצמי נציג החילונים.

היו"ר ד' טל:

מותר לציבור לדעת מה אחוז המשתמטים?

חיים אורון (מרצ):

תקשיב רגע. במספר של החילונים יש משוחררים מטעמי בריאות, מטעמים סוציו=אקונומיים - - -

היו"ר ד' טל:

מכל הטעמים.

חיים אורון (מרצ):

מכל הטעמים נספרו 10%.

היו"ר ד' טל:

7% זה עדיין פחות.

חיים אורון (מרצ):

בתוך הקבוצה הזאת יש מרכיב גדול של מסורתיים, של דתיים שאינם חרדים. בוא אתי ללשכת הגיוס בבאר=שבע ותראה את כל עם ישראל.

היו"ר ד' טל:

לכן אני מציע פה לחבר הכנסת ביילין, שאני מכיר בכנות דבריו, שיבדוק את הנושא הזה, ואולי הוא יוכל לגשר ולבנות את זה על בסיס אמון יותר רחב.

יוסף ביילין (העבודה):

חצי משפט לסיום. דחיית השירות היום היא תוצאה של צו של שר הביטחון, זה לא חלק מן החוק. אני אומר ליהדות החרדית: גם אנשים כמוני, שלא עסקו בזה בעבר, מרגישים את ציבור הבוחרים שלהם. למה אני קופץ עם זה פתאום? אני רואה כמה זעם זה עושה ברחוב, ואני רוצה להרגיע את הרחוב הזה.

אמרתי שההצעה הזאת לא פוגעת בחרדים וגורמת לכך שיהיה חוק אוניברסלי לכול. אם לא יהיה חוק שיפתור את זה, עלול להיות מצב שבו עם גידול המספר נגיע לזעם כל כך גדול של חילונים, שבסופו של דבר גם הצו, שהרבה יותר קל לבטלו מאשר חוק, יבוטל. לכן לשני הצדדים כדאי ללכת על חוק שהוא אפשרי גם מבחינת החרדים וגם מבחינת המדינה כמדינה לא דתית.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת ביילין. חברת הכנסת סופה לנדבר. אחריה - חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר. אחריו - חבר הכנסת אדיסו מאסלה.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

כמה זמן תדבר חברת הכנסת לנדבר?

היו"ר ד' טל:

עשר דקות, שתי הסתייגויות.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

אני רוצה לקחת כדור, יש לי כאב ראש.

היו"ר ד' טל:

אין לי בעיה, חבר הכנסת בן=אליעזר, כבר החלפתי עם חברת הכנסת סופה לנדבר. אם תבקש, אקבל את זה.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

לא, שהיא תדבר.

היו"ר ד' טל:

מאה אחוז, אני מודה לך. בבקשה, גברתי.

סופה לנדבר (העבודה):

כבוד היושב=ראש, חברי הכנסת, אני זוכרת שלמחרת אסון ה"מכבייה" ראיתי באחד מהעיתונים, נדמה לי בעיתון "הארץ", קריקטורה שנשארה לי בזיכרון. בקריקטורה הזאת היה מצויר פיל גדול על רגליים של גפרורים, וההרגשה היתה שהרגליים האלה עוד מעט יתרסקו ומייד הפיל ייפול. אני נזכרת בקריקטורה הזאת כאשר מול העיניים שלנו עוברת של השנה הבאה.BUDGETהיום טרגדיה או קומדיה, אני כבר לא יודעת להבדיל, על ה=

היו"ר ד' טל:

זה יכול להיות טרגי=קומדיה, סינתיזה של שניהם.

סופה לנדבר (העבודה):

יכול להיות איזה שהוא סלט.

לפני כמה ימים ראש הממשלה הרגיע אותנו ואמר: הכול יעבור. בטוח שהכול יעבור, רק השאלה היא איזו שנה נצטרך לעבור, אלה שנמצאים בערי פיתוח, אלה שגרים שם, מובטלים, קשישים ועולים חדשים. אני חושבת שלמלים של ראש הממשלה אין אותו ערך שהיה להן לפני שנתיים כאשר הוא היה צריך להיבחר.

לקחתי שיר ואני רוצה לקרוא אותו. אפרים סידון: "אז הוא אמר" - שיר על ראש הממשלה.

היו"ר ד' טל:

לא שיר שלך?

סופה לנדבר (העבודה):

הפעם לא שיר שלי, הפעם שיר של אפרים סידון, שנקרא "אז הוא אמר", שיר על ראש הממשלה.

"אז הוא אמר שהשמאל/ כבר לא יהודים./ על מה כל המהומה?/ אז הוא אמר./ אז

מה?/ הוא גם אמר שהוא/ ישיג ביטחון/ ויחסל את הטרור./ והוא אמר שהוא יביא שלום/ לכל עמי האזור./ אז הוא אמר./ והוא אמר שממשלו/ יהיה ממשל תקין ויעיל וחכם,/ ושהוא יהיה ראש ממשלה של כל חלקי העם./ אז הוא אמר./ והוא אמר שהוא יביא שגשוג/ ותנופה לכלכלה./ מסים יבוטלו,/ לא תהיה אבטלה./ אז הוא אמר. אז הוא אמר." ואנחנו רואים מה קורה מול העיניים שלנו.

"והוא אמר שהוא ימשיך בתהליך אוסלו/ ואת התנחלויות הוא יפתח./ והוא אמר שערפאת הוא ידיד./ והוא אמר ערפאת רוצח./ והוא אמר שהמורל יעלה./ והוא אמר שאסור לאבד תקוות./ והוא אמר שהוא יביא לנו ארבע שנים טובות." כבר כמעט שנתיים עברו ואנחנו רואים עד כמה הן טובות.

"ביג דיל./ מה יש כל כך להתמרמר?/ בואו לא נאבד פרופורציות,/ מי בסך הכול האומר?/ ומה אתם רוצים שיעשה,/ הוא הרי יודע רק לדבר/ ולתחמן ולברבר./ קחו ממנו את המלים,/ ומה התוצאה?/ בלון ריק, שכל האוויר ממנו יצא./ אז הוא אמר,/ וכרגיל פלט שוב שטויות./ אז הוא אמר./ SO WHAT"?

למה הרשיתי לעצמי לקרוא את השיר? כי כבר אמרתי שלצערי למלים של ראש הממשלה אין אותו ערך שהיה לפני שנתיים. כאשר הוא נבחר, כאזרחית מדינת ישראל אמרתי: הוא ראש הממשלה שלי. לצערי, הוא לא הביא לי כבוד, ואני מאוד מאוכזבת. מובן שאני נמצאת בחלק האחר של המתרס הפוליטי, אבל אני מאוד מאוכזבת. הוא קם מול עולים חדשים, מול קשישים, מול אנשי ערי פיתוח, שכל כך מאוכזבים ממנו, ומול הילדים.

אתם זוכרים כמה יפה הוא דיבר אל הילד הערבי, חיבק אותו והבטיח שלילד הזה יהיה כל מה שיש לילדיו? והנה, אין לא לילד הערבי ולא לילד היהודי, לא בעיר אשדוד, לא בערי פיתוח וגם לא בתל=אביב. אנחנו רואים את האבטלה שגדלה, אנחנו רואים את הקשישים שלא יודעים איך הם יסיימו את החודש, אנחנו רואים המון משפחות מול העיניים, אנשים שלא יכולים לסיים את החודש.

אני כבר לא מדברת על הערך של המלים של ראש הממשלה. אני מדברת על הכבוד שנהרס מול העיניים שלנו. הרי לבן=אדם, לאזרח מדינת ישראל, אנחנו חייבים לתת כבוד, ואיזה כבוד יכול להיות לאדם כאשר הוא קם בבוקר ואין לו מקור פרנסה? הוא הולך לביטוח הלאומי ועומד בתור בלשכת העבודה, ואין לו תקווה, והוא לא יודע מתי

הוא ימצא עבודה. הוא חוזר הביתה בידיים ריקות ומסתכל על הילדים. על איזה כבוד אנחנו מדברים? הילד מבקש לצאת לטיול, אין לו כסף; מחר הילד מבקש להירשם לחוג, כמו ילדים אחרים בכיתה, ואין לו אפשרות לשלוח אותו; הילד מבקש מכשיר, אין לו. על איזה כבוד אנחנו מדברים?

או תיקחו חלק אחר של אנשים שאין להם דירה. איזה כבוד יכול להיות לבן=אדם כאשר אין לו גג מעל ראשו? על זה אני רוצה לדבר.

כבוד היושב=ראש, אנחנו לא מעט שומעים כאן איך מדברים, שהממשלה הזאת קיבלה משק לא במצב טוב, עם גירעון עצום. אני אומרת: בואו נחזור להיסטוריה, לשנת 1992. גל עלייה עצום מברית=המועצות, ממשלת ישראל עד שנת 1992 קנתה במיליארד דולר קרוונים שאף אחד לא היה צריך אותם אחר כך.

הייתי אז חברת מועצת העיר אשדוד, וכאשר היו צריכים להביא את הקרוונים, אמרתי שזה יהיה אסון; דבר זמני, שיהפוך להיות קבוע. אתם יודעים באיזה מצב גרו שם אנשים, בקרוונים האלה שמדינת ישראל וממשלת ישראל בזבזה מיליארד דולר עליהם. בחום חם, בקור קר, גשם באמצע הסלון.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

אבל זה היה צריך להיות פתרון מיידי לגל העלייה הגדול והמבורך שהגיע. לא היה אפשר לזרוק אותם לאוהלים ולמעברות, כמו שזרקו אותנו בשנות ה=50.

<u>סופה לנדבר (העבודה):</u>

כבוד היושב=ראש, בעניין הזה עסקתי ואני עוסקת ויש לי ניסיון, ואני אומרת שמדינת ישראל בזבזה כסף רב על הקרוונים. עכשיו נכנס שר השיכון לשעבר.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

האם אתה סבור כך, חבר הכנסת בן=אליעזר, בתוקף היותך בעבר שר השיכון?

סופה לנדבר (העבודה):

לא, כיוון שהוא נכנס אני רוצה לומר, שכל הכבוד לממשלה הקודמת, שהיתה יכולה -

- -

היו"ר ד' טל:

האם אתה סבור שמדינת ישראל בזבזה מיליארד שקל על קרוונים? האם זה היה בזבוז, או שזה היה מענה נקודתי?

סופה לנדבר (העבודה):

כן, על בניית קרוונים, זה היה בזבוז; זו דעתי, זה היה בזבוז.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

אחר כך.

סופה לנדבר (העבודה):

טוב שהיה פואד, שנכנס למשרד עם אומץ, והממשלה שלו. היום אומרים: מה עשיתם? איפה הוא בנה? לפני כמה ימים קם שר הקליטה ואמר: חילקתי 4,500 דירות, ואמרתי שהוא שכח להוסיף משפט אחד קטנצ'יק.

היו"ר ד' טל:

וגם את המחלפים אתה בנית, ואת זה אנשי ש"ס אמרו פה.

סופה לנדבר (העבודה):

מי בנה את הדירות האלה ובאיזה תקציב זה היה, זה לא היה בתקציב הנוכחי. זה היה בתקציב של הממשלה הקודמת.

היו"ר ד' טל:

נכון.

סופה לנדבר (העבודה):

וכאשר חיסלנו את הקרוונים, את הבושה הזאת במדינת ישראל, זה גם לא היה על התקציב הזה ולא על התקציב של השנה שאנחנו מסיימים אותה, וחבל.

היו"ר ד' טל:

חבל מאוד.

סופה לנדבר (העבודה):

ממשלה צריכה קודם כול לדעת מה היא יכולה להביא כפתרון. אתה יודע ששכירות במדינת ישראל כל שנה עולה מיליארד ש"ח. עכשיו כנראה תהיה תוספת, ואני מברכת על התוספת. למה אני מברכת על תוספת? כיוון שהיום ההשתתפות של המדינה היא בהחלט לא מספיקה לקשישים. הם לא גומרים את החודש, ואין להם מספיק כסף.

אבל, אני אומרת, שאם משנת 1990 עד היום לא היינו משקיעים מיליארד שקל בשכירות כפתרון זמני - היינו בונים, ומדינת ישראל זקוקה לבנייה ציבורית. אסור שזה לא יימשך. לפני כמה שנים הפסקנו את הבנייה הציבורית, ואני חושבת שכאשר הממשלה הזאת הגיעה לשלטון, ראש הממשלה ומפלגת ישראל בעלייה הבטיחו בנייה ציבורית.

אני מבינה שהזמן שלי נגמר.

היו"ר ד' טל:

כן, אבל יש לך עוד 50 וכמה הסתייגויות, ואני מניח שיהיה לך עוד הרבה זמן עד יום - - -

סופה לנדבר (העבודה):

כן, אבל אני רוצה לומר, שמה שאני דורשת ומה שהצופים בבית דורשים זה שהבנייה הציבורית תימשך. לא ייתכן שממשלה לא תיתן פתרון, לא ייתכן שממשלה, שהיא כמעט שנתיים בשלטון, לא יכולה ולא מסוגלת לומר: אנחנו נבנה, ואנחנו בנינו. אני מאמינה ש"אנחנו בנינו" תגידו עוד אחרי כמה קדנציות.

היו"ר ד' טל:

אנחנו נבנה, אבל זה מה שישראל בעלייה מבקשת, ואתם קוראים לה סחטנית.

חבר הכנסת בן=אליעזר - בבקשה, אדוני.

סופה לנדבר (העבודה):

סליחה, הם לא מבקשים לבנות, וזו בושה. בגלל מה שהם הבטיחו לציבור - הם הבטיחו לבנות, והיום הם מסתבכים עם שכירות. זה לא דבר שיעבור לסדר=היום.

היו"ר ד' טל:

תודה לחברת הכנסת סופה לנדבר. ידידי, חבר הכנסת פואד, בנימין בן=אליעזר. שתי הסתייגויות, עשר דקות, הבמה של אדוני.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לחזור בכמה משפטים לדיון הקודם, לנושא שעסק בו חברי יוסי ביילין. אני אומר לך, הוויכוח הוא לא באיזו מידה בחורי הישיבות הולכים לצבא או לא הולכים לצבא. נדמה לי שהבעיה, שהגדרת אותה במשפט אחד, היא הקרע ההולך ומעמיק בין החברה החילונית לחברה הדתית.

אנחנו נמצאים בעיצומו של משבר עמוק, שאם לא נדע להבין את השעה ולראות את הסכנות שהולכות וגדלות בשל הפערים והקרע הזה, ולא נקדים לשבת ולהידבר, להידבר ולהגיע להבנה, אני חושב שנעשה עוול לילדים שלנו.

אני רוצה לומר לך, כי תמיד התגאיתי בהיותי נצר למשפחת רבנים. אתה יודע שעשיתי בחיי הרבה. הייתי במשך 28 שנים בצבא, הובלתי גייסות, מלחמות. היום אני כבר 13 שנה בכנסת, ארבע שנים הייתי שר, אבל אחד הרגעים היותר=יפים בחיי הוא מהלך שעשיתי בראשון=לציון - הקמת בית=כנסת. זה בית=הכנסת של העדה הבבלית.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

לתפארת העדה הבבלית.

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

בית=כנסת שהיום, לפי עניות דעתי, ואני אומר זאת בגאווה, הוא אולי המפואר ביותר בשפלת החוף. יצאתי אל מעבר לאוקיינוסים ואספתי קרוב ל=2 מיליוני דולר. קיבלנו קרקע ובניתי את בית=הכנסת, וזה לא עלה למשלם המסים אגורה.

אני חושב שאמרתי בדברי הפתיחה, עוד כאשר הכנסנו את ספרי התורה - והיו שם הרבנים הראשיים - שאם יש דבר שאני מצר עליו, הוא שלא זכיתי שאבי ואמי יראו אותי ברגע זה.

ללמדך, שבעצם אינני מכיר במושג חילוני. אני מכיר במושג יהודי, כמו שאני מכיר במושג ערבי. אני מכיר במושג יהודי כאדם ששייך לדת מסוימת, מחויב אליה ומאמין בה. שנה=וחצי כדי להקים את בית=הכנסת,-היהדות שלי, שאני זוכר, שאולי בזכותה עמלתי שנה היתה אותה יהדות שלי בבבל; אותה יהדות שהביאה אותי עם אבי, זיכרונו לברכה, כל שבת וכל חג עם הבגדים הלבנים, ואני רואה את אבי עולה לתורה, ואני נעמד ומחכה עד שיחזור ומנשק את ידיו.

את בית=הכנסת לא עזבתי שם, התחנכתי על זה. אבל, אדוני היושב=ראש, היהדות שלי היא יהדות של אהבה, היא יהדות של מציאת פשרות, היא יהדות של מציאת שביל זהב, היא

יהדות של רחמים, היא יהדות של סליחה, של כפרה, היא איננה יהדות של רצח. אני בכוונה מקצין במקום הזה, משום שבשם היהדות ובשם הדת, לצערי הגדול, רצחו לנו את אחד מהמנהיגים היותר=חשובים שקמו למדינת ישראל. זו לא היהדות שלי.

לזה הגענו, כאשר לא ידענו בזמן לעצור את מה שהתרחש, לשבת וללמוד מה קרה. אם תשאל אותי, אומר לך, ואולי זה לא ימצא חן בעיניך, ברגע שהיהדות הדתית או הדת נכנסה אל הפוליטיקה, בעיני היא הפסיקה להיות כשרה, מאותו רגע. פוליטיקה, על הדיסציפלינות שלה, ודת - אלו שני דברים שלא עובדים יחד; תסלחו לי, זה לא עובד יחד.

אבל, נניח, הרי דבר לא ישתנה, ואני מקווה שדוד טל במהרה בימינו יהיה גם שר במדינת ישראל, ותתפתחו, והכול יפה מאוד, ואני שמח, אבל הבעיה היא באיזו מידה שני המחנות משקיעים מספיק מחשבה כאן, בבית הזה, כי הרי הבעיה איננה בחורי הישיבות. תאמין לי, הייתי בוועדה הזו עם הרב מנחם הכהן, בוועדת החוץ והביטחון. עשינו שם עבודה על בחורי הישיבות במשך שנתיים. כדאי שתיקח את העבודה הזאת ותלמד אותה. זה דבר מדהים. לראות את הממצאים שלה, זה דבר מהמם. לא זה המקום לחזור על הדברים, כי זה לא חשוב כרגע.

יותר חשוב בעיני, באיזו מידה אנחנו מסוגלים ללכת ולומר: עכשיו זה הרגע, זה הזמן להתחיל להושיב את שני המחנות ולמצוא את המחבר, את המשותף ביניהם. אני אינני רואה מרחק גדול. אני רואה את האפשרות ששני הצדדים האלה יחיו תחת אותה כיפת שמים, משום שלשניהם יש אותו אלוהים, שמסתכל על כולנו.

אני חושב, שככל שאתם ואנחנו נקדים לעשות כדי לשבת ביחד, כך ייטב לשני הצדדים.

אתה צודק, אני לא הייתי בין אלה שחשבו שמבצע הקרוונים של אריק שרון היה מבצע רע. הייתי אומר אפילו, שאילו אני הייתי נדרך במקומו ונדרש במקומו, ייתכן שהייתי עושה אותו דבר. ומדבר אליך אדם שבעצם גדל במעברות. אני יודע מה זה כשהייתי בא הביתה ואבי, זיכרונו לברכה, היה אומר לי: בוא בני, תעזור לי להחזיק את הארגז שעליו היה הכיסא הקטן, כדי לעלות למעלה ולתפור את האוהל. לכן, אני אומר: אם באמת היתה מאסה כזאת של יהודים שעלתה לפה, בברירה בין אוהלים לבין קרוונים, צריך היה

להביא את הקרוונים.

שאלת השאלות היתה אחר כך, באיזו מידה עשינו מספיק כדי לפנות את כל מחנות הקרוונים. אני שמח לומר פה - ויושב פה אלי בן=מנחם, שהיה שותף לי בדרך ארוכה כסגן שר הבינוי והשיכון - שפינינו את הקרוונים. בעצם היום, אם תרצה, 85%-90% מכלל מחנות הקרוונים התפנו ויושביהם יושבים היום בדיור קבע. הם יושבים היום בבתים מסודרים ומאורגנים, תודה לאל.

בכלל, אפשר להביט אחורנית בביקורת. אבל אי=אפשר לקחת את מה שנעשה בארבע שנים. כמו שאי=אפשר לקחת את הכבישים, את האוטוסטרדות ואת המחלפים, אי=אפשר לקחת מאתנו את בנייתם של מוסדות ציבור ואת שנת 1994, שבה השקענו את כל הכסף שהיה למשרד הבינוי והשיכון תחת הכותרת "דת ומקוואות" ובניית עשרות רבות של בתי=כנסת, ועדיין לא די. אי=אפשר לקחת מאתנו את המבצעים המיוחדים שעשינו כדי לנסות להתמודד עם השאלות האלה של בני עמך שלא מסוגלים בחיים להגיע לדירה. אתה חי אתי בבית ששמו ראשון=לציון, ואתה יודע על מה אני מדבר. אני מדבר על המפעל הזה שנקרא "בנה דירתך". היו 10,000 יחידות דירות בפרויקט "בנה דירתך", שהלכנו ופיזרנו אותן בכל הארץ. תאמין לי לדבר אחד, לא עשינו אבחנה, ואתה יודע זאת, בין זה לבין זה, בין עיר לעיר. היכן שצריך היה - נתנו.

היום אני עובר בכל מקום ומקום, ותאמין לי, אני רואה את ההמונים רצים אלי, מחבקים אותי, מנשקים אותי ואומרים לי: תודה רבה, פואד; תודה רבה, פואד. והלב נקרע, למה לא המשכנו? וידענו, שנינו ידענו, שברגע שנעזוב את המשרד או את השלטון, האוצר יקצץ את זה ויוריד את זה. וכך קרה. אגב, כל שנה ניסו. מתחילת הדרך, כאשר באנו עם זה, האוצר ניסה לעשות זאת. בפעם הראשונה כשנתתי את ההרצאה לאוצר אמרתי: תזכרו, קרקע זה משאב, משאב כמו מים, הוא משאב בידי הלאום, ורשאית ממשלה ללכת ולומר: לאלה אני מורידה את המחיר. וכך עשינו. הורדנו את המחיר לאלפי יחידות דיור, לאנשים שהם ראויים ומגיע להם.

תאמין לי, דוד, אני משוכנע שאתה מבקר בארץ. אבל כאשר אתה ממונה ואתה מסתובב, ופתאום מתגלים לפניך מחזות, אתה אומר: אל אלוהים, מה קורה פה? אזכיר לך נשכחות; אלי בן=מנחם בוודאי זוכר זאת. בפעם הראשונה כשנכנסנו לכפר=שלם, עם רבין, כחברי ממשלה, אני זוכר את ההכרזה הראשונה של רבין: הרי זה יותר גרוע מג'באליה.

ולך תראה היום מה קורה בכפר=שלם. לך תראה. לא עשינו חשבון, תאמין לי. לא עשינו חשבון. וידענו שלא נקבל קול אחד. כך גם עשינו בכפר=גבירול. מכפר=גבירול באים אלי היום, משכונה שנתנה את כל קולותיה, עד לאחרון שבהם, לליכוד, מ=1948 ועד היום הזה. אנחנו התחלנו לבנות את הדירות. כך קרה גם בכפר=שלם. מ=1948 ועד היום לא עשו כלום, עד שנכנסנו ועשינו זאת.

אגיד לך משהו, דוד? - לא עשינו טובה לאף אחד. אנחנו פשוט תפסנו את תפקידנו בצורה פשוטה. אנחנו נבחרנו כדי לשרת ציבור, משרתי ציבור.

לפני כמה ימים הייתי גם באופקים, ואמרתי: אלוהים, האם אלה מבינים את התעלולים שעושים להם? עוד 300 ו=250 מקומות באילת? אתה יודע מה? אני באמת מקווה שהקב"ה מביט עלינו מלמעלה וקורא את המצוקה שלנו, המצוקה שאליה הביאה אותנו הממשלה הזאת בתחום המדיני, בתחום החברתי ובתחום הכלכלי. היא בוודאי לא עשתה מספיק כדי לקרב את המחנה הדתי אל המחנה החילוני, מה שנקרא. היא בוודאי לא פתרה שום בעיה בשום תחום, לא בתחום העלייה, לא בתחום הקליטה ולא בתחום הצעירים. מה כן היא עשתה? - רק לאלוהים פתרונות. תודה רבה לך.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, אדוני. חבר הכנסת אדיסו מאסלה. חבר הכנסת אלי בן=מנחם. אחריו - חבר הכנסת חגי מירום. אחריו - חבר הכנסת שלמה בן=עמי. אחריו - חבר הכנסת נואף מסאלחה. אחריו - חבר הכנסת ברעם.

יצחק כהן (ש"ס):

לא נתנו מקומות לש"ס, אדוני היושב=ראש?

היו"ר ד' טל:

הם מופיעים.

יצחק כהן (ש"ס):

עכשיו תשמע רק שבחים על ש"ס.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, חברת הכנסת יעל דיין - - -

היו"ר ד' טל:

בבקשה, אדוני.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

אני לא רוצה לדבר היום שוב על שיקום השכונות, כי פשוט כבר התייחסתי לזה. אמרתי שביבי נתניהו, ראש הממשלה דהיום, מילא את כל השכונות בארץ בשלטים ענקיים: "כסף לשכונות ולא לערפאת", והטעה את כל התושבים. דקה לאחר שהוא נבחר ביטל משרד השיכון את תקציב שיקום השכונות הפיזי; מייד לאחר שהוא נבחר. הפגיעה היא פגיעה קשה ביותר בקרב אלה שהצביעו לביבי נתניהו ואנשי הליכוד בכל השכונות. חברי המרכז של הליכוד אומרים זאת לביבי. הוא היה בכנס בתל=אביב ואמרו לו: אנחנו מתגעגעים לתקופה של מפלגת העבודה, כשרבין היה ראש ממשלה, כשפואד היה שר השיכון, כשאלי בן=מנחם היה שם בשיקום שכונות. עשינו, כפי שפואד אמר לפני, כי האמנו.

יצחק כהן (ש"ס):

מלה טובה על ש"ס. מלה טובה על ש"ס.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

עכשיו - לש"ס. אתה התייחסת קודם ושאלת, האם גם לאוכלוסייה החרדית נתנו משהו. שאלת זאת קודם את איתן כבל, והוא אמר לך שאלי בן=מנחם יענה על כך. אני מציע לך באמת לשאול את חבר הכנסת פנחסי מש"ס ואת חבר הכנסת הלפרט מאגודת ישראל. חבר הכנסת פנחסי עמד פה מעל לבמה ושיבח את השלטון הקודם בנושא שיקום שכונות. אני עד לכך, כי

הייתי פה באולם. תבדוק את הפרוטוקולים. פשוט עשינו, ולכל מקום שביקשו באנו, ומכל הלב. ניסינו לעזור ועזרנו כמה שיכולנו. לא היתה אפליה. אני יודע. נכנסתי לבתים של חרדים בבני=ברק, ראיתי מיטות קומתיים ולפעמים מיטות של שלוש קומות.

היו"ר ד' טל:

בכמה שכונות של חרדים היה פרויקט שיקום שכונות, ובכמה שכונות של חילונים היה הפרויקט?

אליהו בן=מנחם (העבודה):

אל תשווה את זה.

היו"ר ד' טל:

אני רוצה לקבל נתונים. אני לא משווה. אני לא משווה.

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני היושב=ראש, בתקופה שאלי בן=מנחם היה סגן שר השיכון לא היתה אפליה; להיפך, היתה העדפה מתקנת.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

בבקשה.

היו"ר ד' טל:

מצוין, מצוין. אני מברך על זה. לי חסר נתון, ואני רוצה למלא אותו אצלי בראש. לכמה שכונות חרדיות נכנסתם ולכמה שכונות חילוניות נכנסתם? אני רוצה להבהיר את הנתון.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

זה תלוי בשאלה, כמה שכונות חרדיות יש לך בארץ וכמה שכונות חילוניות. אם תבדוק באחוזים, האחוז היותר=גבוה שנכנס הוא דווקא בחלק החרדי.

אתן דוגמה, ותיכף אתייחס לנושא הסמים. אם אתה לוקח מרכזי גמילה לסמים, ואם יצרנו לדוגמה 50 מיטות טיפוליות במגזר הערבי מול 300 מיטות במגזר היהודי, אתה בודק מהו האחוז שלהם באוכלוסייה. אותו דבר לגבי המגזר החרדי. כלומר, בכל מקום שביקשו, עשינו הכול כדי לעזור, ועזרנו ככל שיכולנו. את זה אפשר לבדוק. אני לא רוצה להתייחס לזה, גם לא רוצה לבזבז את הזמן על הנושא הזה.

מה שמצער אותי באמת זה שלא רק בשיקום שכונות הפגיעה היא קשה ביותר, כאשר את הכספים האלה לקחו והעבירו שוב לשטחים. אני במערכת הבחירות אמרתי לאנשים מהליכוד: תפסיקו להצביע באופן אוטומטי לביבי נתניהו, כי דקה אחרי זה הוא ישכח אתכם. ואני לא מאשים את ביבי נתניהו ולא מאשים את ממשלת הימין, לא מאשים אותם. זו האידיאולוגיה שלהם, הם מעבירים כספים משיקום שכונות, מתעסוקה בערי פיתוח, מהקמת מפעלים, להתנחלויות, כי זו האידיאולוגיה שלהם. הם גם בונים אוטוסטרדות, שנוסעים עליהן בקושי חמור וסוס, כבישים ריקים שיהיו שם, ומצד שני אנשים חיים בשלוליות ובבוץ, ואם היה חורף קשה היית רואה בשכונות מצוקה כמה אנשים שטים בתוך הבתים שלהם כשיש בהם מים עד גובה מטר.

הוא פגע בהם, בשיקום שכונות, בנושא דיור לזוגות צעירים, בתוכנית "בנה דירתך", שאתם גם כן נהניתם ממנה, לאותם אלפים עם ניקוד גבוה, משפחות ברוכות ילדים, שנהנו והגיעו לבית, ולצערי הם לא יגיעו בעתיד לכלום תחת השלטון הזה, שהם הצביעו בעדו, ברובם המכריע.

הייתי רוצה היום להתייחס דווקא לנושא נוסף, שלצערי לא עלה פה בדיונים על חוק ההסדרים ועל חוק התקציב: כל מה שקורה בארץ בנושא הגידול בשימוש בסמים בקרב כל הגילאים, בעיקר בקרב הגילאים הצעירים, בקרב הנוער.

גם כאן זכורה לי התקופה הקודמת, כאשר ראש הממשלה הקודם, יצחק רבין, זיכרונו לברכה, מינה אותי לטפל מטעמו, מטעם הממשלה, בכל הקשור למאבק בסמים. התקציב היה 9

מיליוני שקל, כאשר במדינת ישראל היו כ=300,000 משתמשים בסמים, שהשתמשו פעם או שהם משתמשים, ו=30,000 מכורים לסמים קשים, שלצערי, שוב, באים בעיקר מהאזורים הקשים במדינת ישראל, מאזורי הפיתוח, מאזורי השכונות. אני מדבר על סמים קשים. התקציב גדל מ=9 מיליונים ל=45 מיליון. מספר המיטות גדל מכ=40 מיטות ל=450 מיטות, מיטות טיפוליות לנרקומנים.

מה זה נרקומן? מבחינתי הוא לא פושע. זה אדם שהידרדר לסמים, לא יכול לצאת מזה, ומשפחתו לא יכולה לממן לו טיפולים, כי זה עולה הרבה מאוד כסף.

היו"ר ד' טל:

זה אדם חולה.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

כן, חולה. חלק רואים בו פושע. אני אומר שהוא צריך לקבל טיפול. לצערי, במדינת ישראל עוד לא היה כזה פיתוח של טיפול באותם אנשים. אז, תחת שלטונו של יצחק רבין, כשהיה ראש ממשלה, התקציבים גדלו פי=חמישה. עובדה שמאותם תקציבים של המדינה תמיד היו כספים גם לנושאים החברתיים, כמו: שיקום שכונות - פי=ארבעה - דיור לזוגות צעירים, הגדלה פי=חמישה של תקציבי המאבק בסמים.

הקמנו מוסדות טיפוליים, מהצפון עד הדרום. אנשים שאין להם כסף, ושהגיע סוף סוף מצב שהם רוצים להיגמל ורוצים לצאת ממעגל הסמים, יכלו להיכנס למוסד כזה, שהמדינה מימנה אותו. אדם כזה, שיצא ממעגל הסמים הפך להיות המסביר הטוב ביותר בחברה או בשכונה שלו. כשהוא חזר נקי מסמים, אדם שעבר וחווה על בשרו את כל התחושות והרגשות של אדם שהיה נרקומן ויצא מכמעט מוות לחיים חדשים, הוא הפך להיות מסביר מצוין.

לא רק מוסדות טיפוליים, אלא גם בנושאים של מניעה והסברה: מפעל הפיס הקים מקומות מגורים, מועדונים לנרקומנים במוסדות גמילה, והעסק פרח, מעבר לתקציבים של הממשלה. אז היו תקציבים, אבל מעבר לכך גם נעזרנו בגופים כמו מפעל הפיס, בכספי עיזבונות ובכספים אחרים, כדי לעזור לרשות למלחמה בסמים להיאבק בסמים במדינת

ישראל.

וראו גם כאן מה קרה בשלטון הנוכחי. בא משרד ראש הממשלה, החליט לקצץ בתקציבים, רצה לשמש דוגמה. מה לעשות שהרשות למלחמה בסמים כפופה למשרד ראש הממשלה? הוא החליט לשמש דוגמה ולקצץ אצלו יותר מאשר במשרדים אחרים, אז הוא קיצץ ברשות למלחמה בסמים יותר מאשר במשרדים אחרים.

היום פונים אלי מוסדות גמילה, כיושב=ראש הוועדה למאבק בסמים בכנסת, בוכים ואומרים לי: אלי, יש לנו מיטות, המדינה בנתה מיטות, חלק מהמיטות ריקות. אף שיש מאות נרקומנים שזרוקים ברחוב ורוצים לבוא להיגמל, המדינה לא יכולה לקבל אותם למוסדות ולמיטות הריקות שהמדינה בנתה, כי אין תקציב לאותן מיטות. זה קורה ב"אילנות", זה קורה ב"זוהרים", זה קורה במגזר הערבי, במגזר הדרוזי, בכל המגזרים. כלומר, הפגיעה היא פגיעה בשכבות החלשות.

ומי הוא אותו נרקומן? אותו אדם שאם הוא יוצא מהסם הוא כבר לא מהווה נטל על קופת המדינה, הוא הופך להיות מסביר; ואז יהיה פחות פשע, פחות גנבות. הוא גונב כי הוא צריך לממן את הסמים שלו ואין לו כסף, הוא לא עשיר. זאת אומרת, הפגיעה היא שוב בשכבות הכי חלשות.

אמר לי שלמה דהן, מנכ"ל הרשות: אלי, אני צריך לצמצם בין 80 ל=100 מיטות לשנת 1998. כבר "חנקו" אותו ב=1997 בתקציבים, הוא היה צריך להוריד כמה מיטות, אף שיש מיטות, כיוון שמצמצמים את התקציבים של המאבק בסמים. אז אי=אפשר מצד אחד לבוא ולהגיד: אנחנו עושים הפרטות של חברות ענק, חברות ציבוריות; הכסף הזה, אני לא יודע לאן הוא הולך. לפחות אם חלק מההפרטה הזו - ולצערי הרבה מאוד מהשכבות החלשות לא מבינות מה זה הפרטה, לא מבינות שהכסף הזה לא מגיע בסופו של עניין, אפילו שקל אחד, להקטנת הפערים בחברה הישראלית. הכספים האלה הולכים למקומות אחרים, לסגור גירעונות או ליצור גירעונות חדשים.

אמרתי, ואני חוזר ואומר, ההתנחלויות חשובות, השטחים חשובים, זו אוכלוסייה תורמת, מאה אחוז, אני מקבל את זה, אבל יש גם גבול לכל תעלול. אי=אפשר תמיד לקצץ. תמיד אותה ממשלה ימנית, תמיד זה קורה כשיש ממשלה של הליכוד - מקצצת, פוגעת במצביעים שלה, באופן קבוע, בשכונות המצוקה, באזורי הפיתוח, וראו מה קורה באופקים,

בשדרות ובמקומות אחרים, בכל ערי הפיתוח. לכו וראו מה היה בשלטון הקודם באור=עקיבא, לכו תראו מה קרה בכרמיאל, ביוקנעם, בבאר=שבע, איזה אזורי תעשייה ענקים נפתחו. מדוע האבטלה ירדה שם ל=7.5%? מה קרה, האם רבין היה קוסם? האם שמעון פרס היה קוסם? לא, כי היה צריך להשקיע במקומות האלה. המדיניות שלנו היתה השקעה מסיבית באזורים האלה, כדי להקטין פערים בחברה הישראלית.

בנושא הסמים, שוב, כל אותם אנשים שהיום לא יוכלו להגיע למוסדות גמילה יגרמו לנזקים של מיליארדים למשק, כי הם יצטרכו לגנוב כדי לממן את מנת הסם שלהם.

היום ילדים קטנים, אדוני היושב=ראש, בבתי=ספר משתמשים בסמים. כשאנחנו באים היום בוועדה למלחמה בסמים ודורשים להגדיל תקציבים למשרד החינוך, שיש להם תקציב של 19 מיליארד שקל, כשביקשנו שיעורי מניעה לתלמידים - אין תקציב לשיעורי מניעה, מצמצמים את התקציב למאבק בסמים. כל התקציב שלהם הוא פרומיל אחד מתוך התקציב הכולל שלהם במאבק בסמים. 10% מהילדים משתמשים בסמים.

נתונים שהתפרסמו מוכיחים, שכ=20% מהסטודנטים משתמשים בסמים, סמים קלים, כמו מריחואנה וחשיש וסמים אחרים. הסקר מוכיח, שחלק גדול מהסטודנטים לא יודעים בכלל שמריחואנה זה סם. גם כאן אני תוקף בעיקר את הממשלה, את משרד החינוך, שבתחום ההסברה לא עושים די.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

סליחה, כמה אמרת, 20% מהסטודנטים משתמשים בסמים?

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

כ=20%, ובאוניברסיטת תל=אביב - כ=30%, שהשתמשו או משתמשים בסמים. יש נתונים של המדינה. זה גם, אמרתי לך, בשבילם זה לא סם, אבל מה לעשות, זה סם, וזה סם לא חוקי.

עכשיו, במי הפגיעה הזו? באותם ילדים שמידרדרים היום לסמים, מחר לא ישרתו בצה"ל, ומחרתיים נצטרך לבנות להם בתי=סוהר, כי הם יצטרכו לגנוב.

הסמים הקלים מחולקים בקרב האוכלוסיות שווה בשווה, בין החזקים לחלשים. אבל ככל שאנחנו מתקרבים לסמים הקשים ביותר, אדוני היושב=ראש, הפגיעה הקשה היא בשכבות החלשות, בשכונות המצוקה באזורי הפיתוח.

אני מנצל פה את ההזדמנות הזו ומבקש מראש הממשלה: אל תפגע באותם אנשים חלשים. אם בממשלה הקודמת של יצחק רבין, זיכרונו לברכה, ושל שמעון פרס, הגדלנו תקציבים, בנינו מקומות, יש מיטות טיפוליות - לפחות תאייש את המיטות האלה, אל תשאיר אותן ריקות, כי המדינה השקיעה הרבה מאוד כסף להקים אותם. קח את האנשים שרוצים להיגמל מסמים, תכניס אותם לשם, כי אין להם כסף לעשות את זה לבד. כל נפש כזו שאנחנו מצילים זה הצלה של משפחה, ולפעמים של שכונה שלמה. תודה לכם.

היו"ר ד' טל:

תודה. אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת מירום, בבקשה. אם תרצה ותאבה, אני מוכן להחליף אותך עם חברך או עם עמיתתך, בינתיים שתתארגן. אחריו - חבר הכנסת שלמה בן=עמי וחבר הכנסת נואף מסאלחה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, גברתי סגנית מזכיר הכנסת, ראשית אני רוצה בפתח דברי להגיד מלה על האיש שבקיר. אתם יודעים, יש שיר כזה - "מי מכיר את האיש שבקיר". אז כאן, למעלה, ממש בתוך הקיר, בחלון הזה - כמעט בא לי לשיר עוד איזה שיר, "בחלון הכי גבוה".

היו"ר ד' טל:

יש חלונות יותר גבוהים, של "גלי צה"ל".

חגי מירום (העבודה):

אבל שם המשך השיר אומר "כבר כבה האור", ופה, בחלון הזה של האיש שבקיר, לא כבה האור. נמצא שם איש טוב בשם פישל, שעושה את התיעוד של כל הדיונים שלנו כאן, מגביר מקליט, מסדר, מארגן והכול.

היו"ר ד' טל:

מתקנים אותי שקוראים לו צלניק ולא פישל.

חגי מירום (העבודה):

צלניק, סליחה, נכון, אני מודה לך.

ואנחנו מתייחסים כמובן מאליו לכך שהמערכות האלה עובדות יום לילה, ובפיליבסטר שלנו אנחנו מקיימים משמרות ובאים בזה אחר זה. ושם, בתוך הקיר, צלניק עושה את עבודתו בסתר ובהיחבא, מקליט ומתעד את הדיונים שלנו.

ולכן, קודם כול, הרצאתי זו היא לכבוד האיש שבקיר.

היו"ר ד' טל:

בצל צלניק.

חגי מירום (העבודה):

בדיוק כך. זה כפתיחה.

בהמשך דברי, כל פעם שאדבר כאן, אחפש פינה ואומר תודה לאנשים הבלתי=רגילים האלה, שעובדים כאן ימים ולילות. הם לא נהנים מזוהר ומהבזקי המצלמות והטלוויזיה, אבל הם עושים לנו, למדינת ישראל ולדמוקרטיה הישראלית, את החיים נכונים וטובים, ואת העבודה שלהם הם עושים בדבקות בלתי רגילה. אז אני מצדיע לאנשים האלה. עכשיו זה לאיש שבקיר ואחר כך - - -

היו"ר ד' טל:

אחר כך לעוזרים הפרלמנטריים.

חגי מירום (העבודה):

העוזרים הפרלמנטריים קיבלו הלילה מחמאות גדולות מאוד מחבר הכנסת אפי אושעיה, והם גם היו פה והמצלמה התמקדה עליהם. אבל אנחנו נגיע לכולם.

אדוני היושב=ראש, אני רוצה לדבר על הקשר שבין תהליך השלום לכלכלת מדינת ישראל. הרי אנחנו בדיוני תקציב, ויש לנו נטייה בדיוני התקציב למקד את עצמנו בעיקר בנושאים שמופיעים פרק פרק בתוך ספר התקציב, ואנחנו מתייחסים אליהם. והנה, עכשיו אנחנו נמצאים בפרק מסוים שיכולתי לעבד את כל פרטיו ולדבר על ההסתייגויות בו, ואני בוחר שלא לעשות זאת.

אני רוצה לדבר על השלום ועל הכלכלה ולומר, שאווירת השלום, שהחלה עם תהליך אוסלו בחתימה בוושינגטון ב=13 בספטמבר 1993, גררה עמה אופטימיות בלתי רגילה אל תוך המשק והכלכלה של ישראל. וזה גם מובן מדוע. כי במדינה שהיא מדינת עימות, במדינה שרק הפצצות והפיגועים מדברים בתוכה, במדינה שכל הזמן קיים חשש להתלקחות או באזור שכל הזמן יש חשש להתלקחות, יש קושי לעשות כלכלה טובה, יש קושי להביא השקעות מבחוץ, יש קושי לשכנע את העולם שכאן, בפינה הזו, במקום הזה על פני הכדור, חשוב ואפשר לייצר כלכלה שתביא פירות למשקיעים בה.

1993 החלה תזוזה אמיתית ורצינית של השקעות מחוץ=לארץ- לכן באמת בשנים 1996 פה, בתוך המשק הישראלי, והחלה תזוזה מאוד משמעותית של אנשים, של תיירות לארץ הקודש, למדינת ישראל, לא תחת החשש שמא תפרוץ פה מלחמה, אלא דווקא תחת הרושם שמתחיל פה תהליך אמיתי של התפייסות בין מדינת ישראל לשכנתה הפלסטינית; ואחר כך גם לשכנתה ירדן, עם ציפייה שזה ישלים את עצמו עם השכנים מצפון - עם סוריה ולבנון.

השלום הזה עם מצרים, שהחל לפני יותר מ=20 שנה, הביא לפתיחת גבולות, הביא מבול של תיירים ישראלים למצרים. החל תהליך של החלפת ידע חקלאי, תעשייתי, והחלה תחושת אופטימיות, שהשפיעה על האזור כולו. לא היה זה שלום חם, אסור לנו להגזים

כשאנחנו מציגים את אווירת השלום עם מצרים, אבל זו היתה פתיחת דרך, שהעיקה מאוד על המצרים בהיותם המדינה היחידה שעשתה שלום עם ישראל באותה עת, ושיצרה בכל זאת, בעולם כולו, ובמיוחד בעולם המערבי, הייתי אומר במיוחד בארצות=הברית, תחושה שכאן הולך ונבנה משהו שלא היה בעבר - מערביזציה של האזור, תהליך של התפייסות ושל יכולת להשקיע כאן השקעות.

השלום עם ירדן, אשר בא לנו בימי הממשלה הקודמת, החל להביא רעיונות על פרויקטים משותפים של מים, שדה תעופה משותף באזור אילת=עקבה, גם לישראל וגם לירדן, שעדיין נמצא בתכנון, ופרויקטים נוספים ואחרים של תיירות לאורך החופים של ים המלח, ביחד עם הפלסטינים, כלומר מין תיירות משולשת: ירדנית=פלסטינית=ישראלית, באזור ים המלח.

השלום עם הפלסטינים החל להניב רעיונות של פרויקטים משותפים, של מפעלים משותפים ישראליים=פלסטיניים באזורי גבול, או של כסף אירופי שאמור היה להיות מושקע ברעיון ששמעון פרס הגה, של מוקדים תעשייתיים באזורי הגבול של ישראל עם הפלסטינים. היתה גם מחשבה על איזה פיקוח ופרויקטים של מים משותפים לישראל ולפלסטינים באזור הרגיש של אקוויפר ההר, שצריך היה לבוא ולהיות מפותח לטובת שני העמים.

השלום הזה הוליד גם אווירת שלום מיוחדת - כלכלית, אני מדבר עכשיו - עם אירופה. השקעות אירופיות החלו להגיע, קודם לעבר הפלסטינים, במסגרת מה שנקרא "המדינות התורמות" - שבעצם התחייבו על מימון כספי גדול מאוד שיבואDONORS - מאירופה לטובת הפלסטינים, על מנת לאפשר להם לייצר כלכלה מסוימת שעומדת על רגליה, על מנת לייצר פרויקטים כלכליים משותפים ישראליים=פלסטיניים, ועל מנת לפתח תעשייה ישראלית, שתעסיק בתוכה פועלים פלסטינים.

השלום הזה עם אירופה אמור היה להניב גם פתיחה של שווקים בכיוון האירופי, גם לנו וגם לשכנותינו, לרבות הכללה שלנו בהסכמי סחר ישראליים=אירופיים, והכנסתנו להסכמי הקהילה האירופית.

השלום הזה הניב גם יחסים מיוחדים עם ארצות=הברית. ראשית, עדיין יש יציבות של מה שנקרא התמיכה הכספית של ארצות=הברית, במימון של 3 מיליארדי דולר, שרובו הולך למערכת הביטחון, והוא כל כך חשוב לביטחונה של ישראל, כי בלתי אפשרי לראות שלום

בלי ביטחון, ואי=אפשר שתהיה מערכת ביטחון מודרנית, רצינית, אשר תוכל להחזיק את השלום בלא מעורבות אמריקנית ממשית. ארצות=הברית היא הגורם שהוא ה=העולמי, הגורם המעורב ביותר, המשמעותי ביותר, גם בתחום השלום וגם בבניית מערכות כלכליות.

אדוני היושב=ראש, החל גם שלום עם ארצות המזרח הרחוק. נפתחו שווקים ליפן, לסין, לאינדונזיה, למלזיה. כבר מותר להיכנס לשם היום עם דרכון ישראלי. מי האמין? והנה, החל גם שלום במדינות הים התיכון, מרוקו, תוניס, אלג'יריה, מאוריטניה. דברים שלא ידענו כמותם בעבר.

אדוני היושב=ראש, כל אלה עתידים לרדת לטמיון בגלל מדיניות הממשלה, בגלל הרצון להתנער מאוסלו, בגלל חסימת האווירה האופטימית הזו. וכל אותה כלכלה, שאמורה להיות בעצם אבן שואבת, או משהו שתורם לכלכלה הישראלית, עתידה לרדת לטמיון.

אני רוצה לסיים ולומר: ספר התקציב מונח לפנינו, והוא כולל בתוכו עמודים ארוכים עם מספרים ועם השקעות שכל שר אוצר מגיש אותם מדי שנה. אבל, הוא לא מכיל בתוכו את הדבר שצריך היה לדעת שהוא קשור קשר מאוד מאוד הדוק לכלכלה, וזו אווירת השלום, ואת מה ששלום יכול היה לתת למדינת ישראל, ולצערי אנחנו עתידים להפסיד אותו. תודה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

חבר הכנסת בן=עמי איננו באולם. חבר הכנסת נואף מסאלחה, אחריו - חבר הכנסת ברעם, אחריו - חבר הכנסת סנה, אחריו - חבר הכנסת ברק, אחריו - חבר הכנסת פינס, ואחריו - חבר הכנסת גולדמן. שתי הסתייגויות, עשר דקות.

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני פותח את הדיון בהערה. לפני רבע שעה דיבר אתי עיתונאי מ"מעריב". הוא אמר שרב=ניצב אסף חפץ, שמסיים את תפקידו בימים הקרובים, היה היום בשכונת ג'וריש ואמר, שהערבים בג'וריש חיים בתת=רמה תרבותית, ולכן יש שם פשע ומקרי רצח.

הם ביקשו את תגובתי, כי אני הייתי בין חברי הכנסת שדווקא הוזעקו על=ידי מפקד המחוז ניצב זאב אבן=חן והיועץ שלו, סגן=ניצב יורם פוירשטיין. טלפנו אלי הביתה עשרות פעמים, בעיקר יורם, ונרתמנו אחרי הרצח לפני האחרון, חברי כנסת ערבים וראשי ועדת המעקב, ואני הייתי בין אלה שלא החסירו אף ישיבה.

היות שזה היה עכשיו, אני מנצל את ההזדמנות הזאת ואומר, שזו אחת הבעיות הקשות ביותר. אם נכון מה שמסר לי העיתונאי, ואני בכוונה מסייג את דברי, כי הוא עדיין קצין משטרה בכיר ביותר - אם אכן אמר רב=ניצב חפץ בימיו האחרונים במשטרה את הדברים האלה, אני מגנה אותם ואני תובע ממנו להתנצל, וגם אבקש מהשר לביטחון פנים שיכריח את הניצבים ורב=הניצבים, אם יש להם הכללות גזעניות כאלה, שלא יגידו אותן.

אני הבאתי דוגמה. השבוע שמעתי את אסף חפץ, וקראתי את דבריו. הוא אמר שהמאפיה הרוסית היא כל כך מבוססת במדינת ישראל. ידוע לך, אדוני היושב=ראש, שהערבים לא במאפיה הרוסית. זאת אומרת, אם אנחנו מתחילים לדבר על רמה ותת=רמה - - -

היו"ר ד' טל:

אולי הוא התכוון לתת=רמה מבחינת התנאים שהם מקבלים.

נואף מסאלחה (העבודה):

לא, הלוואי. אני עניתי שקודם כול התושבים אשמים, ואחר כך אנחנו כולנו כממסד. זו העירייה שלא השקיעה, זה ההורים שלא השקיעו בחינוך, זה הקיפוח, אבל קודם כול התושבים. אני לא רוצה כאן לנקות אותם, בשום פנים ואופן, ואמרתי להם את זה.

דרך אגב, אדוני היושב=ראש, המשטרה אמרה לנו שיש שם הרבה מאוד נשק, כי הם רוצחים בנשק, והנשק הזה מוחזק ללא רשיון. יש שם גם סמים. עסקי הסמים שם - ודיבר חבר הכנסת אלי בן=מנחם לפני כחצי שעה על הסמים במדינת ישראל. לצערי, הסמים לא יודעים לא לאום ולא גבולות. אני מאוד מצטער, אחד הדברים שבהם יש שיתוף פעולה מהטובים ביותר בין יהודים לערבים הוא עסקי הסמים והזנות.

אדוני היושב=ראש, לאכיפת החוק אפשר לחנך, אבל אכיפת החוק בנושא הסמים שמשתוללים שם, כפי שאמר לנו לא דובר המשטרה אלא מפקד המחוז בשיחות גלויות, גם בטלוויזיה - ולמרות זאת לא התפתיתי אז לתקוף ולהאשים את המשטרה. היו כאלה שעשו את זה כאן, מעל במת הכנסת - לא כדי להצטדק.

אני בנו של שוטר ואבא של שוטר. אני נולדתי כשאבי עוד שירת במשטרה הבריטית ב=1943. אבל הוא היה במשטרת ישראל 20 שנה; והבן שלי שוטר. נראה שהמעורבות שלי היא לא אישית, אבל הידידות שלי והקשיים הרבים שהשוטרים נתקלים בהם - אני מדבר אובייקטיבית - נראה שאלה לא גרמו לי לתקוף ולהאשים, ואני עדיין לא עושה הכללות. אני יודע שהם עושים עבודה נפלאה מאוד. אני אומר שהרוב המכריע של שוטרי ישראל וקציניו עושים את מלאכתם קודש, אבל לשום קצין, חייל או שוטר, יהיה טוראי או רב=שוטר, או אף הבכיר ביותר, אסור לו לעשות הכללות, כמו שאני לא עושה הכללות.

אדוני היושב=ראש, חזרה לתקציב. שמעתי אותך, חבר הכנסת דוד טל, לא את כל הנאום שלך, והגבת על מה שקרה. קודם כול, אני רוצה שתבין. אני אחד מהאנשים שעינם אינה צרה בכל מה שמשיגה ש"ס כתנועה חברתית ופוליטית לאוכלוסייה ששלחה אתכם לכאן. ואני אומר את זה כי אנחנו מאותה שכבה חברתית, לטוב ולרע.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

מאותם מיעוטים, מקבוצות המיעוטים.

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

נכון. בכוונה אמרתי שכבה חברתית תרבותית, כולנו. חלק התקדמו, חלק עדיין נמצאים למטה, מסיבות אובייקטיביות ומהרבה סיבות סובייקטיביות.

עיני לא צרה, אדרבה. אבל אתה מסכים אתי, אדוני היושב=ראש. אני מתפלא על עצמנו, שהיינו בשלטון ועכשיו אנחנו באופוזיציה ויש לנו משפטנים ומחוקקים מצוינים במפלגת העבודה, בשמאל. איפה היינו כשרק חלק מאתנו הבין היום שבחוק=יסוד: הממשלה החדש אין חובת הנחת הסכמים בחוק ההסדרים? זה דבר מדהים. האם זה הכסף של ראש

הממשלה? האם זו קופה אישית שלו? לא אנחנו אחראים, מי באופוזיציה ומי בקואליציה? לא הכנסת הזאת אחראית בפני העם? לא המשלה אחראית בפני הכנסת?

נניח את הפרט הטכני הזה. אני אומר טכני, כי הוא לא מוסרי, הוא מאפשר לראש הממשלה לנהל כאן משא=ומתן של שוק. אתה תובע, אתה לא מצביע, וראינו את זה השבוע ובשבוע שעבר, ופתאום כולם מצביעים.

שמעתי עכשיו ציטוט ב"קול ישראל", ששר התעשייה והמסחר השר שרנסקי אומר, שזה יעלה כ=2 מיליארדי שקלים. אני מאמין לו, ועדיין לא גמרנו את הסיפור.

אדוני היושב=ראש, אם אני מצטער על דבר - אבל אני לא פוסל שום איש בבית הזה - אני מצטער גם כחבר כנסת וגם כאיש מפלגת העבודה על שברוב מצוקתה היא אפילו עשתה ברית עם חברי הכנסת זאבי ואלון ממולדת. אני לא פוסל אנשים, אני פוסל דעות, ואני מכיר את הדעות שלהם. עמד כאן חבר הכנסת בנימין אלון והגן היום, פתאום - לא הממשלה שהוא הצביע נגדה, והוא טוען שהוא אופוזיציה. לא היא המותקפת, אלא אנחנו, מרצ ומפלגת העבודה והערבים. אומרים: מיליארד שקל נתתם לערבים בעניין קצבת יוצאי צבא בגלל ההשוואה ההדרגתית, אדוני. בייגה שוחט ניהל אז מלחמה קשה עם חברי הכנסת הערבים, ולא רצה לתת לנו את זה בזכות. הוא נתן את זה שנה אחרי שנה במשך ארבע שנים. התשלום האחרון היה ב=1 בינואר 1997, לפני שנה.

ההשוואה בין אלה שלא משרתים בצה"ל, וגם אנשי הישיבות, אתה יודע שאנחנו באותו מעמד, והוא אמר: נתתם להם מיליארד, וכאילו זה מה שחסר במערכת הבריאות. בושה וחרפה. חבר הכנסת בני אלון עומד כאן ומתפלמס עם חבר הכנסת חיים אורון; אפילו שחבר הכנסת רובי ריבלין קרא לו קריאות ביניים על ז'בוטינסקי, שאמר: "בן ערב ובן נצרת ובני".

הוא התחיל להתפלמס עם חבר הכנסת רובי ריבלין: מה אתם, הצדקנים - חברי הכנסת הערבים חושבים את עצמם פלסטינים. כן, אנחנו פלסטינים, בני העם הפלסטיני, אזרחי מדינת ישראל. אנחנו שייכים למדינה הזאת. יש חלק שאומר אני ערבי ישראלי, או אני פלסטיני ישראלי. מה זה משנה מאין באתי? זה העם שלי. ואם אני אעמוד בפניכם ואתחנף ואגיד לכם שזה לא העם שלי, זאת אמת? הרי זה העם שלי.

אדוני היושב=ראש, ברשותך, דקה, כי אני לא רוצה לנצל את טוב לבך. יהיו לנו הרבה הזדמנויות הלילה לדבר. אני רוצה לדבר על מה שהיה סחר=מכר. אפילו זה סודי ומתנפלים עלינו. אנחנו הערבים לא קיבלנו שום דבר, ובני אלון אומר: אנחנו לא קיבלנו. במקום להתקיף את אלה שקיבלו, הוא בא ומתקיף אותנו. זאת אומרת, לא מספיק שקיפחו אותנו בתקציב הזה, ואף אחד לא שאל איפה אנחנו, 20% מהאוכלוסייה הישראלית; משלמי מסים אנחנו: ביטוח לאומי, מס הכנסה, מס ערך מוסף, אפילו מס רכוש על קצת האדמות שנשארו לנו, ואתה יודע שהוא מס לא צודק.

היו"ר ד' טל:

נכון.

נואף מסאלחה (העבודה):

לא מספיק, אז מכות מצרים. כמה הן מכות מצרים, עשר, אדוני?

היו"ר ד' טל:

אבל יש מכה שלא כתובה בתורה.

נואף מסאלחה (העבודה):

כן, יש הרבה מכות שלא כתובות.

אדוני היושב=ראש, אני אומר עוד הפעם, אני בעד כל הישג של שכבה חברתית שמעלה את רמת חייה, את רמת חינוכה, את הרווחה שלה. אני בעד שלא ניגע בבריאות, כי עדיין חסר לנו הרבה. אחרי ידבר ידידי וחברי אפרים סנה, שהיה שר הבריאות והייתי סגנו, הוא יאמר כמה התקדמנו בבריאות, לא רק בתקופה שלנו, כמה אנחנו מתקדמים וכמה חסר לנו אפילו עם החוק. אז לבוא ולנגוס?

בא השר מצא, ובירכתי אותו כמה פעמים, לא כיוון שהוא מתנגד לראש הממשלה, אלא כי הוא עומד להגן על הבריאות, והוא מצביע עם הממשלה. זאת אומרת, היה סידור. תגידו

לנו, אולי נירגע, כאזרחי מדינת ישראל, אולי נירגע. עוד לא ראיתי תקציב מדינה סודי כלפי חברי הכנסת אני מדבר על ההסכמים. נניח 100 מיליון שקל. מדברים על 2 מיליארדים. זה סוד כלפינו? איך תגידו לבוחרים שלכם שהשגתם? זה סוד צבאי?

היו"ר ד' טל:

מחר זה יהיה גלוי.

נואף מסאלחה (העבודה):

אני לא מדבר באופן אישי. חבר הכנסת זאבי היה היחיד שגילה את זה.

היו"ר ד' טל:

בוא נסיים ברוח אופטימית.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני אמשיך לצעוק כאן, גם חברים אחרים, על צדק חברתי. אני בעד כל הישג לשכבות החלשות במדינת ישראל, כי אנחנו מדינה אחת. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת ברעם. חבר הכנסת סנה, בבקשה. עשר דקות.

אפרים סנה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת - - -

שבח וייס (העבודה):

לא צריך להגזים.

אפרים סנה (העבודה):

חבר הכנסת פרופסור שבח וייס, בשבילי אתה שווה יותר מחבר כנסת אחד.

היו"ר ד' טל:

אתה שקול לרבים.

אפרים סנה (העבודה):

אתה שקול לרבים מכל היבט אפשרי.

היו"ר ד' טל:

לפחות מבחינת המשקל הסגולי שלך.

אפרים סנה (העבודה):

לכן, כשאמרתי חברי הכנסת העברתי מבט על המליאה, ולמרות זאת החלטתי להגיד חברי הכנסת.

אם כן, התקציב הזה חושף בעיה מבנית, חברתית, תרבותית עמוקה מאוד במדינת ישראל, והיא בעיית היחסים בין חרדים לחילונים במדינת ישראל. מדוע? אם בודקים תקציב שנה שנה באופן השוואתי, רואים שיש מרכיב הולך וגדל של הקצבת כספי מדינה למוסדות החינוך החרדיים, אם באופן ישיר ואם באופן עקיף, אבל לכל המפעל הזה, לכל הציבור הזה יש הקצבה הולכת וגדלה.

ובמקביל, יש האומרים: התרומה של הציבור הזה לתוצר הלאומי הגולמי איננה נמצאת בעלייה, ויש פער גדול בין מה שהציבור הזה מקבל כשירותים שונים ובין מה שהוא תורם להכנסתה הלאומית הכוללת של מדינת ישראל.

ופה אעשה הפסקה ואומר, כדי להסיר כל ספק, שאני האחרון שמזלזל בחשיבות לימוד התורה, האחרון שלבו גס בעובדה שאנשים מקדישים את חייהם ללימוד תורה. אני אגיד יותר מזה, איננני חושב שמגיע למישהו במדינה פחות כיוון שהוא הולך בדרך מסוימת, שהוא מאמין כפי שהוא מאמין ובחר לעצמו דרך חיים כפי שבחר.

אני אגיד יותר מזה, גם למוסדות הציבוריים של הציבור החרדי, איננני חושב שמגיע פחות מאשר למישהו אחר. פה זה נקרא מתנ"ס, פה זה נקרא שם אחר, אבל מבחינת התפקוד החברתי, אני לא חושב שיש הבדל. אבל, בשורה התחתונה, מה שרואה הציבור זה שיש חלק שמקבל מהמדינה ולפי תפיסתו איננו נותן.

חריף הדבר במיוחד בגלל עניין השירות הצבאי, ולא יעזור כלום. ואני נותן את הדוגמה החמורה והטרגית ביותר. כאשר קרה אסון המסוקים ועם ישראל נחשף לזהותם של 73 הבחורים שנפלו, היה בולט לעין, ואין מזה מנוס, שיש ציבור אחד שמקומו ברשימה האיומה הזו נפקד. היו מושבניקים וקיבוצניקים, עירוניים מהצפון ומהדרום, עיירות פיתוח, כל שכבות החברה, אבל לא מהציבור החרדי. דווקא ראשי הציבור החרדי ונציגיו בכנסת צריכים להיות ערים לעובדה, שדבר זה מציק מאוד לציבור החילוני, ולא רק לציבור החילוני - לציבור שבניו משרתים בצה"ל.

לכן, ורק בגלל זה, כל מי שבתקציב הזה מרגיש את עצמו מקופח, בין שאלה עולים, בין שאלה עיירות פיתוח, בין שזו מערכת הבריאות, בין שזו מערכת החינוך - כל אחד מהגורמים שמרגישים עצמם מקופחים שואלים: ולמה להם כן? זה מזין את השנאה וזה מעמיק את הקרע. אי=אפשר להתעלם מהדבר הזה. יש שנאה כלפי הציבור החרדי בתוך הציבור החילוני, ובעיקר בקרב הנוער. מי שמתעלם מזה, אינו אומר אמת.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

לא מתעלמים. פתחו אגף חילוני.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

יש לך עכשיו אפשרות להצטרף, חבר הכנסת פינס.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אני שוקל את זה בכובד ראש.

היו"ר ד' טל:

יש לך סיכוי להיות שר יותר מהר מאשר במפלגת העבודה. משאת נפשנו.

אופיר פינס=פז (העבודה):

זה ודאי נכון.

אפרים סנה (העבודה):

קראתי שיש היום אגף חילוני. טוב, מעניין.

שבח וייס (העבודה):

זו ש"ס עם נשמה.

היו"ר ד' טל:

מישהו יגיד שזו נשמה יתירה.

אפרים סנה (העבודה):

אם כן, מי שאכפת לו בכנות מאחדות העם ולא משתמש בזה כאיזה מין מליצה לימי חג או ככסות לדברים אחרים, צריך לחשוב כמה זמן החברה הישראלית תכיל בתוכה בשקט, בלא התפרצות, את הניגוד הזה. יש ניצנים של מלחמת תרבות. מי שמבין מה שקורה בשכונת נווה=רותם שבפרדס=חנה, יודע שזו תחילתה של מלחמת תרבות. זו תופעה מסוכנת מאוד, כי זה יתפשט לכל הארץ כאש בשדה קוצים. יותר מדי סבלנו כעם מכדי שנתיר לעצמנו, בתוכנו, מלחמת תרבות, חס וחלילה, עם שפיכות דמים.

לכן, הדבר הזה מחייב שני דברים. אני אומר את זה דווקא בראותי את הנתח ההולך וגדל של הציבור החרדי בתקציב המדינה. הדבר האחד - שוויון בנשיאה בעול. אני בדעה, שכל צעיר יהודי במדינת ישראל חייב, לפחות בפרק זמן מסוים בחייו, ללבוש מדים ולשים עליו נשק ואפוד, כדי שתהיה גם מראית עין שכולם נושאים בעול. אינני רואה מניעה שצעירים חרדים, בתקופת זמן שונה, לאו דווקא לכל האורך, באיזשהו תכנון זמן, אפילו ייחודי, ישרתו בצבא=הגנה לישראל. אין שום מניעה. כאשר זה יקרה, הציבור החילוני יסתכל עליהם אחרת.

אבל בזה לא די. יש צורך בגישה כלכלית, בפתרון כלכלי לבעיית הציבור החרדי. זה ציבור עני מאוד. תראו מי הן הערים הכי עניות: בני=ברק, ירושלים. כי הציבור הזה הוא גם ציבור של משפחות ברוכות ילדים עם הכנסה אישית, משפחתית, מאוד נמוכה, עם בעיות דיור קשות ביותר. אני יודע שמצוקת הדיור בציבור החרדי היא אמיתית. זה לא דבר שממציאים אותו. יש פה מצוקת אמת. אסור להפלות בין אזרח לאזרח, אבל חייבים למצוא פתרון יצירתי לשאלת המבנה הכלכלי של החברה החרדית.

היו"ר ד' טל:

אתה מרשה לי להתערב?

אפרים סנה (העבודה):

בוודאי.

היו"ר ד' טל:

אני חושב שחבר הכנסת סנה יוכל לתרום תרומה ענקית אם כאן ועכשיו, לפני מצלמות הטלוויזיה, יאמר - אם הוא לא בדק, יואיל לבדוק, ולאחר מכן אני מניח שיהיו לו הסתייגויות והוא יוכל לומר זאת מחר - שבעצם הגידול בא כתוצאה מגידול טבעי, מחד גיסא, ומאידך גיסא, כתוצאה מסגירת פערים. דבר זה הובטח בשנים הקודמות גם על=ידי בייגה שוחט, שלא יכול היה לתת את הכול במכה אחת והוא פרס את זה לאורך זמן. זו גם היתה שיטה, כי אי=אפשר לעבור ולעשות איזה "בום" ולתת פתאום מיליארד שקל כדי לסגור

פערים אמיתיים, כמעין אפליה מתקנת. עכשיו, כתוצאה מהריבוי הטבעי שלנו והפריסה לפי ההבטחות הקודמות של שרי האוצר הקודמים, יש אכן גידול.

אני מסכים אתך שיש גידול, אבל אם הציבור יבין, וחבר הכנסת סנה יאמר זאת, שהדבר בא כדי לסגור פערים, ובא כדי לתת מענה לילדי ישראל - ובוודאי היית רוצה, שכמו שהנכד שלך גם הנכד שלי ישב בכיתה רגילה, לא בקרוון - אני חושב שתתרום תרומה חשובה בגלל מה שאמרת קודם, בגלל מלחמת התרבות, בגלל הפערים הגדולים, בגלל השנאות, מפני שהנוער היום מרגיש אנטי. אני חושב, בלי חס וחלילה לפגוע בך או באחרים, שיש חברי כנסת שעושים את זה בלי משים, והם תורמים תרומה הפוכה בדיוק: הם מגדילים את השנאה ומלבים יותר את האש.

אני מאמין בכנות דבריך, ואני מאמין שאתה בא בידיים נקיות, כמו שאתה אומר. אני חושב, שאם תאמר את הדברים, ואני לא אומר לכם לומר אותם כרגע, לך ובדוק אותם, ואם אכן כאלה הם פני הדברים, אני חושב שתהיה מספיק הגון לומר אותם פה מחר.

<u>אפרים סנה (העבודה):</u>

אני אומר אותם כבר עכשיו. אם שמת לב, אני לא אומר שהגידול הוא גידול בלתי מוצדק. יותר מזה, אמרתי שלילד חרדי לא מגיע לשבת בכיתה יותר צפופה מהכיתה של הילד החילוני. לא זאת הבעיה. הבעיה היא שהציבור מקשה לא על השירותים שהציבור החרדי מקבל אלא על התרומה שלו גם בהגנת המדינה וגם ביצירת העושר למדינה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

זה בסדר. אדוני דיבר קודם על התקציבים הגדולים, שהולכים וגדלים.

<u>אפרים סנה (העבודה):</u>

ידי בעניין הזה נקיות, כיוון שכשר הבריאות דאגתי להשוות את בית=החולים "לניאדו" לבתי=החולים האחרים. אין בית=חולים חילוני, כי בית=החולים הוא לכולם.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

יש בית=חולים חילוני, אבל כל החולים כמעט דתיים.

אפרים סנה (העבודה):

גם זה קיים. אני חושב שלכל ציבור מגיע אותו סוג שירות. גם הייתי נגד ייבוש התנחלויות. אני נגד פינוק התנחלויות, אבל אני גם נגד ייבושן.

לכן הפתרון הנכון הוא לא לקפח בשירותים אלא להשוות את התרומה למדינה. זו הבעיה. אם זה לא יקרה, יבואו אזרחים רבים מאוד ויקשו בכל הנוגע לשוויון השירותים. אם לא תהיה תרומה שווה, יגיע מצב שבו אנשים לא ירצו לשלם מסים. כי יגידו שאנחנו מעודדים פה פרזיטיות. אם לא רוצים לעסוק בזה רק כפולמוס, אלא באמת מתוך אחריות לחברה, צריך לטפל בזה מתוך מחשבה, ברצינות - - -

היו"ר ד' טל:

אני מסכים.

אפרים סנה (העבודה):

ואני מאוד מקווה, שאת זה תעשה ממשלה אחרת בישראל, ויפה שעה אחת קודם.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת אהוד ברק - איננו. חבר הכנסת אופיר פינס, בבקשה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, קרה היום אירוע שבעצם השניא, או המשיך את תהליך חוסר האמון והזלזול של עם ישראל במערכת הפוליטית.

אתמול נכשלה הקואליציה בהצבעות על התקציב. קורה. יש ויכוחים. יש אי=הסכמות.

אבל במקום להסיק את המסקנות האמיתיות מהכישלון אתמול, ובמקום להבין ששורש העניין נעוץ במשבר במערכת הבריאות, ושכל השאר הוא מלאכותי וקטנוני ואינטרסנטי, במקום לתפוס את השור בקרניו ולפתור את הבעיה במערכת הבריאות, בחר ראש הממשלה לעשות את הדבר שהוא טוב בו. הוא ישב במשך כל הלילה לשיחות מרתוניות עם כל מרכיבות הקואליציה ועסק בסחר=מכר, בנתינת תקציבים ובקבלת אצבעות להצבעה בבוקר, ובזה הוא מומחה גדול, כפי הנראה, והוא נחל באמת הצלחה גדולה. הוא הצליח לאחר ליל שימורים ארוך לשחד את רוב מרכיבות הקואליציה ולהעביר יחד אתן את ההצבעה הבוקר. באמת, גיבור גדול.

אבל האמת היא, שאני על ראש הממשלה כבר מזמן לא מתפלא ואין לי ציפיות ממנו. הערכתי שכך הוא ינהג. הוא ייכנע לסחטנות ויעסוק בפוליטיקה במובנים הכי אפלים שלה, הכי לא מוסריים שלה, הכי מלוכלכים שלה.

אבל אני כן מתפלא על שר האוצר, אדוני היושב=ראש. לי היתה איזו תקווה ששר האוצר לא ייכנע לתכתיבים; ששר האוצר, שמציג את עצמו כאדם שמנותק באמת מהמערכת הפוליטית והוא לא פוליטיקאי, לא ייתן את ידו לסחר=מכר הפוליטי המכוער שהיה. ציפיתי שהוא יעשה את מה שהוא אמר שיעשה, שהוא יעמוד כחומה בצורה מול הסחטנות, מול הלחצים, מול הדרישות הקואליציוניות שבינן לבין אחריות לכלכלת ישראל אין דבר וחצי דבר.

אלא ששר האוצר דבק בכיסאו. שר האוצר, כנראה מתוך דאגה עמוקה לכיסאו, החליט לוותר, החליט להיכנע, החליט שלא לעמוד עוד על המשמר וויתר - אנחנו נדע מחר בבוקר את המספרים המדויקים בוועדת הכספים - כפי הנראה על כ=2 מיליארדי שקלים. 2 מיליארדי שקלים. זה סכום פנטסטי. זה סכום מדהים. זה סכום שעושה את ההבדל בין כלכלה שיש לה סיכוי לבין כלכלה שאין לה סיכוי. מה שקרה אתמול בלילה חיסל את הסיכוי של כלכלת ישראל לעלות על דרך המלך בשנת 1998, וגם כך הסיכוי היה קטן. אבל הוא חיסל את הסיכוי, ואסביר מדוע.

מה עשה שר האוצר, או מה שעשתה הממשלה אתמול, ונראה את זה מחר בבוקר, כשייחשפו כל הדברים בצורה מלאה יותר - בעצם הוא מתכוון עכשיו לקחת מהרזרבה הכללית, ויש רזרבה כללית בסדר גודל של כ=4 מיליארדי שקל לנושאים השוטפים של מדינת ישראל: להתייקרויות, להשקעות, לתשתיות.

היו"ר ד' טל:

אבל הן כבר מיועדות.

אופיר פינס=פז (העבודה):

והן מיועדות עד הגרוש האחרון. זה בדיוק מה שקרה, אדוני היושב=ראש. לקחו את הכסף הזה, ובאמצעותו הולכים לשלם את כל ההתחייבויות הקואליציוניות. במקום לבוא ולומר היום בכנסת: אנחנו עושים חור בתקציב, אנחנו מעמיקים את הגירעון - הממשלה מתחכמת. היא תבוא ותאמר: לא, אנחנו לא עושים חור בתקציב, לא שוברים את הגירעון. אנחנו לוקחים מהרזרבה הכללית, ומה שיהיה יהיה.

אני אומר לכם, ותזכרו את מה שאני אומר לכם היום: שר האוצר יבוא בעוד שלושה חודשים, חצי שנה או שבעה חודשים, אינני יודע מתי, הוא יעמוד על הדוכן הזה ויגיד: סליחה, לא הבאנו בחשבון אלף ואחד דברים, אלף ואחד מדדים, אלף ואחת סיטואציות חדשות, ואני מבקש מכם לשנות את חוק התקציב ולקבוע, שהגירעון לא יעמוד כפי שאני אמרתי, אני שר האוצר, על 2.4%, אלא אני מגדיל אותו ל=3% או ל=3.5% או ל=4%. את זה הוא צריך לבוא ולהגיד היום ביושר, כי זה מה שהוא עושה היום. הוא לא צריך לקחת מהרזרבה הכללית כדי לממן הסכמים קואליציוניים. זה אנטי כלכלה וזה חוסר אחריות מוחלט. הוא צריך לבוא היום ולהגיד: אני משנה את תחזית הגירעון.

אלא מה הבעיה הגדולה ולמה בגלל זה אין סיכוי לכלכלת ישראל? כי אם הוא היה בא ואומר - אני משנה את תחזית הגירעון ומוכן לקחת יעד גירעון יותר גדול, עם סיכון רב יותר, של 3% או של 3.5%, אבל את הכסף הוא היה משקיע בתשתיות לאומיות, בכבישים, ברכבות, בנמלי תעופה, במחקר ופיתוח, בתיירות, בחינוך, שזאת תשתית של הידע האנושי ושל ההון האנושי, אני הייתי תומך בזה. אני אומר כאן קבל עם ועדה שהייתי תומך בזה משום שזה היה נותן סיכוי אמיתי לצמיחה בשנת 1998. אבל מה הוא עושה? לא רק שהוא לא עושה את מה שאמרתי עכשיו, אלא שהוא עושה את ההיפך. הוא הולך להגדיל את הגירעון, ולשם מה? כדי לממן את צד הצריכה בתקציב המדינה.

אני מניח שיעקב פרנקל מתפלץ עכשיו. נגיד בנק ישראל מתפלץ עכשיו כי הוא מבין

את המשמעויות של מה שקורה. הגירעון בתקציב עומד לגדול כדי לממן הסכמים קואליציוניים שכל כולם צריכה נטו, בלי שום השקעה, בלי שום יכולת ליצור צמיחה כתוצאה מההשקעה הזאת. זה אסון לאומי. זה אסון לאומי אמיתי.

ממה נובע הכול? הכול נובע מוויכוח אמיתי וצודק על מערכת הבריאות. אם שר האוצר לא היה מתעקש על העניין הזה, ואם הממשלה לא היתה רוצה לכופף את הזרוע לדוד לוי ולמקסים לוי משיקולים פוליטיים כאלה ואחרים, יכול להיות שכל מצעד הסחטנים שהתרחש כאן מאתמול היה נחסך לעם ישראל ואתו כל הכסף. אבל לא רוצים לטפל בבריאות, לא רוצים לפתור את הבעיה. יש אידיאולוגיה, שבריאות, מדינת ישראל לא צריכה לשלם עבורה אלא רק התושבים שלה, מין אידיאולוגיה מופרכת כזאת. המחיר של זה הוא מחיר ענק.

אני אומר לכם, שזה עלה לנו בכ=2 מיליארדי ש"ח מאז התחיל התהליך הזה, ולצערי הזרוע עוד נטויה, משום שאנחנו לא יודעים כיצד זה ייגמר. בסוף יכולה לבוא כניעה גם לעניין הבריאות, שיכולנו לפתור אותה מן ההתחלה. למה יכולה לבוא כניעה? אני אגיד לכם. יש לי הערכה פוליטית שאומרת, שאין סיכוי שיהיה מצב כזה שבו גשר מצביעה נגד התקציב וכל היתר מצביעים בעד התקציב. אני אומר לכם, שאם גשר תצביע מחר נגד התקציב, אני מאמין שעוד בודדים או קבוצות או סיעות בתוך הכנסת הזאת יצביעו נגד התקציב. אני מתכוון לסיעות מתוך הקואליציה ולגורמים מתוך הקואליציה.

היו"ר ד' טל:

גם אם פתרו לסיעות אחרות את הבעיות שלהן?

אופיר פינס=פז (העבודה):

גם אם פתרו, כי זה לא יעבוד. אל תשכח שגשר עוד לא הצביעה נגד. מקסים לוי הצביע נגד, דוד מגן הצביע נגד, אבל יש עוד חברים בגשר. יש קליינר ויש לנקרי ויש דוד לוי.

היו"ר ד' טל:

שלושה הצביעו ושניים עוד לא הצביעו. תוסיף אותם למניין של הלא=מצביעים.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

אני אוסיף אותם, וזה כבר הופך להיות 61 מול 59, ויהיה אחד שיעשה משבר על הכול. זאת דעתי. אז ייתנו, וייתנו הכול רק כדי לרצות ורק כדי שהממשלה לא תיפול. 3 מיליארדי ש"ח, כאשר יכולנו לגמור את-מבחינת תקציב המדינה הנזק יהיה בסביבות 3.5 זה, לפי הערכה שלי, בחצי מיליארד לצרכים צודקים של מערכת הבריאות. אבל אנחנו נחכה לסוף ונראה.

מחר יגיעו לכאן פצצות, כי שר האוצר חייב לבוא ולהגיד איך הוא מממן את מה שהוא נתן.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

כששר האוצר אמר "פצצות" זה עלה לו בשביתה.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

נכון. הוא יביא מחר גזירות חברתיות או העלאת מסים. אין לו ברירה; או העלאת מסים או גזירות חברתיות שאדוני היושב=ראש לא יסכים להן לעולם, לא אני. אני בוודאי לא אסכים להן, אבל גם אתה לא תסכים. כל הסיכומים שעשו - דע לך שהכול ייפתח.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

אולי גירעון יותר גדול?

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

אולי, יכול להיות. הוא יביא משהו דרמטי. אתה מסכים אתי שמשהו דרמטי יקרה מחר.

היו"ר ד' טל:

השמיכה היא שמיכה. תמשוך אותה לכאן, יחסר לך מן הצד השני.

אופיר פינס=פז (העבודה):

או גירעון יותר גדול או גזירות חברתיות חדשות שיפתחו את כל ההסכמים.

היו"ר ד' טל:

אתה מסכים לגירעון יותר גדול?

אופיר פינס=פז (העבודה):

אני מסכים לגירעון יותר גדול אם הוא לטובת תשתיות, לא לטובת צריכה.

לכן אני מציע היום לכל דוברי הקואליציה, ושמעתי את מאיר שטרית ואחרים, פסוק מהתנ"ך: אל יתהלל חוגר כמפתח. עוד חזון למועד ועוד הכול יכול להתהפך. היום יש לנו יום לא טוב מבחינת האופוזיציה. נחלנו מכה, ונראה מה יקרה מחר. לדעתי עוד הכול פתוח, משום שאין דבק אמיתי בקואליציה הזאת. זאת קואליציה של אינטרסים, ואני מעריך שאי=אפשר לרצות את כולם. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת גולדמן. בבקשה אדוני, עשר דקות לשתי הסתייגויות. כל הבמה שלך.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה להתייחס לאחד מן הנושאים שיש צורך שיקבלו ביטוי. אחד הדברים שמאכזבים אותי הוא, שנשארה קבוצה של תנועות הנוער שאין לה אמא ואבא, אין לה כתובת במשרד ממשלתי כלשהו, משום שאנחנו רואים במשרד

החינוך, התרבות והספורט, שהוא הגוף שצריך לתקצב את תנועות הנוער במדינת ישראל, נסיגה בהשתתפות תקציבית של תנועות הנוער. אם אנחנו רוצים להבטיח חברה בריאה במדינת ישראל, ודאי שהצורך לסייע לתנועות הנוער, יש לו חשיבות גדולה מאוד.

כשאני מדבר על תנועות הנוער אני מדבר על הצופים, על הנוער העובד, על "השומר הצעיר", על "מכבי צעיר", על תנועת בית"ר, שהן תנועות שאין להן היום שום כתובת בממשלה הזאת. תנועת הצופים, שהיא תנועה א=פוליטית וממלכתית, צריכה היום להיאבק עם שכר לאותם מדריכים ועם פעילות שהיא רוצה לקיים בכל רחבי הארץ. היא לא מסוגלת והיא צריכה לצמצם פעילויות, ואני שואל למה הגענו.

אני חושב, שחברה בריאה צריכה להשקיע מאמץ ולרכז מאמץ בחיזוקן של תנועות הנוער. היום, לצערי הרב, קרה דבר. לתנועת הצופים יש זכויות רבות בפעילות הנוער במדינת ישראל, בכל קבוצות בני הנוער. יש לה גם מדור דתי וגם מערכת שמפעילה תנועת נוער באותם אזורים שבהם חובשי כיפות רוצים להגיע לתנועת נוער. אני מכיר את הפעילות של תנועת הצופים, לא רק ברחבי מדינת ישראל. היתה לי הזכות ללוות אותם בתוקף תפקידי כסגן שר במשרד החינוך, התרבות והספורט, וראיתי את התרומה החשובה של תנועת הצופים בקירוב בני נוער שהגיעו מחבר המדינות. ראיתי את הפעילות שלה בקרב העולים שהגיעו מאתיופיה, את השילוב בין ותיקים לחדשים, בין עולים לוותיקים. ראיתי את הפעילות שלהם באירופה ובארצות=הברית בקרב ישראלים יורדים. זאת פעילות שנקראת "צבר". אני יודע שכמה גרעינים של בוגרי תיכון מארצות=הברית הגיעו לארץ והתגייסו לצבא כתוצאה מהפעילות המבורכת של תנועת הצופים בארצות=הברית ובאירופה.

כשאתה מסתובב ברחבי הארץ ופוגש את קני הנוער העובד, את "השומר הצעיר", את "מכבי צעיר" ואת תנועת הנוער בית"ר, וכשאתה רואה שהם צריכים לצמצם פעילות כתוצאה מקיצוץ תקציבים, ואני יודע, מה לעשות, שלצופים, לנוער העובד ולתנועת הנוער של בית"ר אין כתובת בממשלה, אני לפעמים שואל את עצמי: הרי תנועת בית"ר היתה צריכה לקבל סיוע מסיבי מהצד הזה, מכאן, מתנועת הליכוד, וזה לא קורה. אני, עבדכם הנאמן, כשהייתי סגן שר, נתתי העדפה ומקדם לבית"ר, משום שראיתי איזו פעילות מבורכת הם עושים בשטח. אמרתי שצריך לסייע ולעזור ולא להסתכל על זה כך - לכל פעילות של הדרכת נוער, לכל פעילות של תנועת נוער בכל יישוב, בכל שכונה ובכל אזור. ודאי שלכל אחד יש הזיקה לתנועה שהוא משתייך אליה ולתנועת הנוער שלה.

כל פעולה של כל תנועת נוער, מהצופים ועד "מכבי הצעיר" ומ"השומר הצעיר" ועד תנועת בית"ר - כל תנועות הנוער האלה, אתה רואה מצד אחד שמקצצים להן תקציבים, ומצד שני אתה שומע שלתנועת נוער כמו "בני עקיבא" אין בעיה של תקציב. הסעיף אצלה גדל. תקציב תנועת "בני עקיבא", פעם אחת מקבלים אותו ממשרד החינוך, בפעם השנייה מקבלים אותו ממשרד הדתות, ומקבלים אותו כסיוע כתוצאה מכך שיש פעילות, וזו פעילות מבורכת. אני לא בא לפגוע כאן ב"בני עקיבא", אלא אני בא לומר שתנועה כמו "בני עקיבא" כן מקבלת סיוע ועושה פעולה מבורכת ופעולה חשובה בקרב בני הנוער; אבל לעומת זאת מקפחים ומצמצמים את הפעילות של כל תנועות הנוער האחרות, אשר יכולות לתרום ולעשות כדי שנוכל לצמצם את מספר בני הנוער שמסתובבים ללא מערכת מבוקרת - מערכת שיודעת לאסוף את בני הנוער שמסיימים את בתי=הספר היסודיים.

לצערי הרב, אלה שלא מגיעים בשעות אחר הצהריים לפעילות מסודרת במסגרת מבוקרת, כמו תנועות הנוער או המתנ"סים - בני נוער כאלה הופכים להיות נוער רחוב. ברגע שהם הופכים להיות נוער רחוב, אנחנו יודעים שהם גם נגררים למעשים, ובסופו של דבר מדינת ישראל צריכה להשקיע כספים רבים מאוד, רבים פי כמה וכמה מאלה שהיתה משקיעה מראש בהרחבת התקציבים של תנועות הנוער; ואז לא היינו צריכים להתמודד עם כל הבעיות של אלימות וסמים ובעיות כאלה ואחרות. אני לא אומר שהיינו מנקים את השטח מכל הפעילות הזאת, אבל היינו מצמצמים את את המאבק נגד נוער רחוב - אותם בני נוער שלא זוכים להגיע לפעילות של תנועות הנוער, כתוצאה מכך שמצמצמים את תקציבי תנועות הנוער במדינת ישראל.

כשפתחתי את ספר התקציב של משרד החינוך והתרבות, ראיתי שבכל הסעיפים יש קיצוץ לרוחב, אבל בסעיפים כמו תנועת הצופים, יש קיצוץ מעבר. ואתה שואל את עצמך לגבי שר החינוך, התרבות והספורט - וזו גם הזדמנות לשלוח לו איחולי החלמה מהירה, וכולנו רוצים לראותו יושב כאן ליד השולחן וממשיך לקיים את הפעילות החשובה שלו כשר החינוך, התרבות והספורט. אני שואל את עצמי: מה זה? תנועות הנוער האחרות לא שייכות למדינת ישראל? הן לא שייכות לקופה הציבורית? יש לנו כאן משרד שדואג רק לתנועה אחת? מדוע לא צריך לסייע לכל תנועות הנוער האחרות?

אני פונה כאן לשר האוצר ולשר החינוך והתרבות: רבותי השרים, אנחנו חייבים להרחיב ולהגדיל את תקציב תנועות הנוער. אנחנו רוצים להבטיח לנו נוער בריא, נוער שיגשים את הדברים החשובים שתנועות הנוער מסייעות בהם ועושות למען טיפוח בני הנוער

בכל רחבי הארץ. מדינת ישראל היא מדינה מיוחדת, יש בה שילוב של עולים וותיקים, ומדי שנה קלטנו עשרות אלפי בני נוער מקרב העולים מחבר המדינות ומיוצאי אתיופיה. בני נוער שמקבלים את הפעילות הפורמלית בבתי=הספר, קשה להם להגיע לפעילות בלתי פורמלית, משום שהבית עדיין לא מסוגל לסייע לכל בני הנוער להגיע למתנ"סים, ומשום שחוסר תקציב מגביל אותם בהגעה לפעילות חוגים אחר הצהריים. לכן אני חושב, שלתנועות הנוער יש תפקיד חשוב: לחנך את הנוער הזה, להגיע להגשמה, להגיע ליישום הדברים החשובים, לאותם ערכים שתנועות הנוער נותנות לכל אחד ואחד מהצעירים אשר יכולים לראות את עצמם כתורמים למדינת ישראל.

בנאום הזה אני מתייחס בעיקר לפעילות של החינוך הבלתי=פורמלי. אני רוצה להתייחס גם לפעילות המתנ"סים, שהם מרכזי תרבות נוער וספורט גם לדור הצעיר וגם למבוגרים. ודאי שהיה חשוב שנראה את הפעילות הזאת. וגם כאן אנחנו רואים שמשרד החינוך מצמצם בתקציבו בעיקר בתקציבים החברתיים, שיש להם חשיבות גדולה. לעומת זאת אנחנו שומעים על תוספת תקציב ושבירת מסגרת התקציב במיליארד, ב=2 מיליארדים, ב=3 מיליארדים. אתה שואל את עצמך: מצד אחד, מוצאים 3 מיליארדי שקלים לכל מיני הסכמים קואליציוניים, מתוך לחץ של יום אחרון לקראת אישור התקציב, וכאן מבקשים תוספת של 5 מיליוני ש"ח לתנועות הנוער ו=5 מיליוני ש"ח לתקציב המתנ"סים כדי שאפשר יהיה להרחיב את הפעילות הבלתי=הפורמלית.

אבל אני לא מופתע. הממשלה הזאת היא ממשלה שלומיאלית. היא ממשלה כושלת. היא ממשלה אנטי=חברתית. כמו שהיא לא יודעת להתמודד עם אבטלה, כמו שהיא לא יודעת להתמודד עם צמיחה וכמו שהיא לא יודעת להתמודד עם התהליכים המדיניים - אני לא מופתע שגם בנושאים האלה היא מתנהגת כמו שהיא מתנהגת בכל הנושאים האחרים. תודה רבה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

תודה. חבר הכנסת יוסי שריד ידבר במקום חבר הכנסת שמעון פרס, וזאת לפנים משורת הדין. אחריו - חבר הכנסת אלי גולדשמידט. וזה המקום והזמן לשלוח לו מכאן את מיטב הברכות והאיחולים להצלחה כיושב=ראש הסיעה. אחריו - חבר הכנסת עמיר פרץ, ואחריו - חברת הכנסת יעל דיין.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב=ראש, קודם כול, אני מודה לך על שאפשרת לי לעלות עכשיו. אני מבקש סליחה, אם עיכבתי חבר מן החברים.

האמת היא, שחשבתי שבאחת ההזדמנויות האלה שאנחנו עולים כאן לדוכן יתאפשר לי לדבר על נושא שמאוד מעסיק אותי ומאוד מעניין אותי, נושא איכות הסביבה. חבר הכנסת מיכה גולדמן דיבר על חינוך לא פורמלי. הייתי רוצה להקדיש כמה דקות, ולצערי לא אוכל לעשות את זה, לאיכות הסביבה, כדי להוכיח לחברי הכנסת שזו פינה שהעין - -

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת מירום.

יוסי שריד (מרצ):

- - כל כך לטושה אליה עכשיו מחמת ריבוי בעיות ומצוקות. אבל למעשה, אפשר היה לומר שהמשרד לאיכות הסביבה, שמטפל בנושא מאוד חשוב, עומד להיסגר בשנה התקציבית הבאה. אומנם, באופן פורמלי הוא יהיה פתוח, ואנשים יבואו לשם ויקבלו משכורת - והאמן לי שאלה אנשים טובים - אבל למעשה, הם לא יוכלו לעשות שום דבר. התקציבים קוצצו במידה כזאת - - -

סאלח טריף (העבודה):

למה?

יוסי שריד (מרצ):

אדוני, סאלח טריף, חברי, אתה יושב=ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה. לו היית רואה מה קרה לתקציב המשרד לאיכות הסביבה, היו עיניך חשכות. למעשה, כל פריצות הדרך שהיו בזמן הממשלה הקודמת נעלמו, והיו כלא היו. אני אתן לך את המסמך הזה אחר כך,

תקרא את זה ותראה במה דברים אמורים.

לצערי הרב, למרות חשיבותו של הנושא, אני לא יכול לפרט עכשיו. אולי תהיה עוד הזדמנות, ואני אדבר על זה.

סאלח טריף (העבודה):

ברשותך - - -

יוסי שריד (מרצ):

כן, בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

ברשות היושב=ראש, אולי אתה לא ער לעובדה, שבכל זאת השר רפאל איתן קיבל מכתב מראש הממשלה, שחברו לסיעה יהיה סגן יושב=ראש הכנסת.

יוסי שריד (מרצ):

זה עניין אחר לגמרי. אם השר לאיכות הסביבה קיבל מכתב מראש הממשלה, זה משנה; אז אני מוחק את דברי עד כאן...

סאלח טריף (העבודה):

- - - כבר טוב.

יוסי שריד (מרצ):

אין בכלל ויכוח. אבל אתה יודע מה? אני אשתמש במה שאמרת עכשיו, כדי לפתח את הרעיון.

סאלח טריף (העבודה):

רציתי להביא לידיעתך.

יוסי שריד (מרצ):

חברי כנסת רבים דיברו על הפער שנפער בתקציב המדינה. מכיוון שתקציב המדינה הוא במקרה הזה בור, אבל כידוע הבור איננו מתמלא מחולייתו, אז התקציב איננו מתמלא מעצמו. הוא יצטרך להתמלא מאיזה מקום. רבים אמרו שזה 2 מיליארדים, זה 2.5 מיליארדים, זה 3 מיליארדים. אינני יודע, וזה כמובן מאוד מאוד מדאיג אותי, אך זה לא הדבר העיקרי שמדאיג אותי. הייתי אומר יותר מזה, אדוני היושב=ראש, והדברים בוודאי ייגעו ללבך ויגרמו לך, בוודאי, להתרגשות מסוימת. אפילו הסחטנים מדאיגים אותי, ואתה מבין למה אני מפנה את הדברים אליך, בין השאר. הסחטנים מדאיגים אותי, אך הם לא מדאיגים אותי במיוחד. הסחטן הוא סחטן, אנחנו מכירים אותו, אנחנו מכירים את זהותו, אנחנו יודעים את אורחו ואת רבעו. מי שמדאיג אותי יותר מהסחטנים - וגם זה, אני מניח, ימצא אוזן קשובה אצל היושב=ראש - אלו הם הצבועים.

שלום שמחון (העבודה):

חשבתי שדווקא הנסחטים.

יוסי שריד (מרצ):

לא, לא, הצבועים. הצבועים שהם במובנים מסוימים - - -

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שריד, אני רוצה לומר לך, שהיו כמה חברי אופוזיציה, שמעתי אותם במו אוזני, שלא קוראים לנו סחטנים. הם טוענים, שזה בהחלט לגיטימי שאתה מייצג איזו שכבה במדינת ישראל, ואתה גם מייצג את האינטרסים שלה. אתה דואג לכלל האוכלוסייה בנושאים שחוצים בעצם את כל המפלגות, את כל הציבורים.

שלום שמחון (העבודה):

על ראש הגנב בוער הכובע.

יוסי שריד (מרצ):

לא הייתי רוצה להקדיש לכך פרק, אבל אני רוצה לומר, שמי שעשה עוול הכי חמור לשכבות החלשות, אולי בזמנים רבים, אבל בוודאי בזמן הזה, בדיון הזה על התקציב, זה סיעת ש"ס. משום שאריה דרעי הרי יש לו מנהג שהוא רץ מהר כדי לספר לחבר'ה. אז לפני שבוע ימים הוא הופיע בטלוויזיה כדי לספר איך הוא השיג הכול, איך הוא הושיע ואיך הוא הביא גאולה לעולם. אם עניין חוק הבריאות לא יצלח, בסופו של דבר, הוא יהיה האשם העיקרי. אני גם לא רוצה להיכנס לכל מיני יחסים אישיים, כך שהסיפור הזה, שדואגים לכלל הציבור - הרי קודם כול אתם יודעים טוב מאוד לדאוג לעצמכם ולציבור המאוד=מסוים שאתם מייצגים.

אני רוצה לחזור לצבועים. אל תתיירא מאלה ואל תתיירא מאלה, לא מן הפרושים ולא מן הצדוקים, אלא מן הצבועים. אני רוצה לייחד את הדברים בעיקר לגבי הצדיקים בממשלה. יש כמה צדיקים כאלה, מגלגלי עיניים לשמים, ולאו דווקא מהאגף הדתי, ולהם אני רוצה להקדיש את דברי. השניים שאתייחס אליהם, אם כי לא בהכרח מדובר בכל הצבועים, הם אביגדור קהלני ורפאל איתן. אז אתה הזכרת לי, ורק בגללך אני עושה זאת. אתה הזכרת לי את המכתב, ולכן אתה אשם.

, איש מכובד והגון, ישרHONOURABLE MAN אתמול מופיע רפאל איתן, שהוא כידוע וישר דרך, והוא כולו מזועזע עד כדי כך שגם אני הזדעזעתי. הוא תיאר את המצב בצבעים קודרים וסיפר מה צומת יכולה ומה היא לא יכולה לסבול, ומה היא יכולה ומה היא לא יכולה לעכל. והבוקר הוא באמת קיבל מכתב - ולא רק הוא, גם מישהו אחר קיבל מכתב מראש הממשלה, והדברים באורח פלא נתיישבו. מה היה הדבר הגדול שהיה צריך להתיישב כדי שהעולם שנראה אמש שחור משחור ייראה הבוקר ממש כעולם חדש? מודי זנדברג יהיה סגן יושב=ראש הכנסת.

סאלח טריף (העבודה):

סגן הסגנים.

יוסי שריד (מרצ):

מה כל העניין הזה? היה בא אלי, הייתי מסדר לו את זה. צריך מכתב מראש הממשלה?

היו"ר ד' טל:

ואתה אפילו לא היית מתקרא סחטן.

סאלח טריף (העבודה):

אני התחננתי להתפטר מהתפקיד.

יוסי שריד (מרצ):

היה בא אלי, הייתי מסדר לו את התפקיד הזה. סגן יושב=ראש הכנסת? אני מכבד סגנים של יושב=ראש הכנסת, במיוחד כשהם יושבים במושבם. ריבונו של עולם, אתמול בלילה כל העולם נראה כתוהו ובוהו, והבוקר כל העולם חזר למקומו, מכיוון שמודי זנדברג יהיה סגן יושב=ראש הכנסת. אין ספק שזה ישנה את פני הפרלמנטריזם הישראלי. זה מה שנקרא גלגול עיניים לשמים.

עכשיו קהלני - אני לא פותח את הבוקר בלי שאני מקשיב לו, בדרך כלל ברדיו, כי אז אני יודע איפה אני עומד ולאן הדברים מתגלגלים. באמת אדם מאיר עיניים. אתמול הוא הופיע ואמר: זהו, הגענו עד סוף הדרך. ממש סדום. הקואליציה לא קואליציה, הסחיטה היא סחיטה. מה קרה הבוקר? אמש היינו במצב טוב הרבה יותר. מדוע? כי אמש היתה הסחיטה, הבוקר היתה ההיכנעות לסחיטה. אז את הסחיטה הוא לא סבל. אבל כאשר נכנעים לסחיטה הבוקר, כי נכנעו לה במשך הלילה, זה בסדר גמור. הוא מספר לנו שהוא בדק ומצא שהפריצה בתקציב היא לא מי=יודע=מה.

סאלח טריף (העבודה):

רק מאות מיליונים.

יוסי שריד (מרצ):

אני רוצה להגיד גם על רפול וגם על קהלני זה, שעכשיו יודעים מה הם באמת, וכל השאלה היא מה בעצם הם שווים. אנחנו צריכים להחליט כך, אם אנחנו מחליטים שאין בכלל שום קשר בין מוסר לבין פוליטיקה. אפשר להחליט. יכול להיות, אגב, שיש לזה רוב בבית הזה, שאין שום קשר בין מוסר לבין פוליטיקה. אפשר אפילו להחליט שהפוליטיקה היא לא מוסרית. אפשר אפילו להחליט שהפוליטיקה היא אנטי=מוסרית. אבל מי שחושב בכל זאת שיש איזה קשר בין פוליטיקה לבין מוסר, קודם כול כדי שנוכל לשמש איזו דוגמה, כדי שנוכל לחנך ילדים ותלמידים, לא יכול להניח שבין מוסר לבין פוליטיקה אין שום קשר.

עכשיו איך קהלני יסביר, ריבונו של עולם - - -

סאלח טריף (העבודה):

כי הוא הקים יחידה להריסת בתים.

יוסי שריד (מרצ):

איך קהלני יסביר מבחינה מוסרית את העובדה, שהבוקר היתה כניעה לסחטנות, והוא, שאתמול אמר שצריך ללכת לבחירות כי אי=אפשר לסבול עוד את התופעה הזאת, הבוקר מבחינתו הכול בסדר?

אני מפציר בך מאוד, אדוני היושב=ראש, שתראה אם יש היגיון מסוים בדברי. יש דבר אחד - וכרגע לא עולה דבר נוסף על דעתי - יש דבר שלא ניתן לשיקום, והוא אמון. אפילו כלי חרס שנשבר, יכול להיות שאפשר לאחות אותו. אמון נשבר, הרי הוא לא ניתן לאיחוי. אם אתה תרמה אותי, חס וחלילה, פעם אחת, אז אני אומר: טוב, יכול להיות שברגע של מצוקה, ברגע של חולשת הדעת רימית אותי פעם אחת. אם תרמה אותי פעמיים=שלוש פעמים, הרי כבר לא תוכל לשקם את האמון.

הרי ראש הממשלה רימה את כל הנוגעים בדבר יותר מפעם אחת, פעמיים. איך אני

יודע? כי הם אמרו זאת. לכן הם לא סומכים על הבטחה בעל=פה, והם לא סומכים על הבטחה בכתב, והם רוצים עכשיו שההבטחה תהיה ממש יצוקה באבן או לפחות תיכנס כחלק אינטגרלי של תקציב המדינה. אז למה בכל זאת הם נותנים אמון באדם שהם עצמם אומרים שהוא אינו ראוי לאמון? ההסבר מאוד מאוד פשוט - משום שאנשים אלה, מגלגלי העיניים, הצבועים האלה שדיברנו עליהם, רוצים עכשיו ליהנות מכל העולמות. הם מתחננים לנתניהו: רמה אותנו, שקר לנו. והוא, כמובן, מוכן לעשות זאת בחפץ לב.

היו"ר ד' טל:

אני מבקש שתסיים.

יוסי שריד (מרצ):

אני כבר מסיים. אם תיתן לי, אני אספר סיפור מעניין.

למה בכל זאת הם רוצים שישקר להם? מהסיבה הפשוטה, כי אם הוא משקר להם הם במצב הכי נוח. מצד אחד, הם לא צריכים ללכת לבחירות, הם לא צריכים לפרק את הקואליציה, הם לא צריכים לעזוב את כיסאם בממשלה, אבל הם יכולים לנפנף במכתב הזה שדיברת עליו קודם נוכח פני האומה בטלוויזיה ולומר שהם גם זכו בהישגים. אז אפשר ליהנות מכל העולמות. והם אומרים: הרי אתה יודע לרמות, אז, אנא, רמה אותנו. והוא עושה זאת בחפץ לב וביד נדיבה.

היו"ר ד' טל:

ועכשיו הסיפור בקצרה.

יוסי שריד (מרצ):

ועכשיו הסיפור בקצרה, אדוני היושב=ראש. סיפור קטן מאוד, אבל אני חושב שכדאי לספר אותו, משום שבעיני הוא לא קטן כלל ועיקר. אני אדליף לכם עכשיו מוועדת חוץ וביטחון.

שבח וייס (העבודה):

אוי ואבוי.

יוסי שריד (מרצ):

מעשה שהיה כך היה.

היו"ר ד' טל:

לא יכול להיות.

יוסי שריד (מרצ):

כן, אני אדליף לכם עכשיו מוועדת חוץ וביטחון. לפני כמה חודשים נתקיימה ישיבה של ועדת חוץ וביטחון, וחבר הכנסת רחבעם זאבי - אני לא יכול לומר דברים רבים לזכותו, אבל דבר אחד אני חייב לומר לזכותו, שהעברית שלו היא עברית תקינה, יש לו עברית טובה. תיכף תבינו למה זה חשוב. חבר הכנסת זאבי במהלך דבריו בוועדת חוץ וביטחון - והנה אני מדליף - אמר פיתרון, פיתרון, פיתרון, פיתרון, פיתרון. בפעם העשירית, משום שהעברית שלו טובה, טרחתי ואמרתי לו - והוא קיבל את זה ברוח טובה ואפילו הודה לי - אמרתי לו: חבר הכנסת זאבי, לא אומרים פיתרון, אלא אומרים פתרון. אגב, אפשר לחיות גם אם אומרים פיתרון. חבל, אבל אפשר. זה לא מי=יודע=מה.

שבח וייס (העבודה):

בעיקר אם הפיתרון הוא טוב.

יוסי שריד (מרצ):

אבל אז, חבר הכנסת שבח וייס, התערב בוויכוח הזה, שהוא לא ויכוח, כי חבר הכנסת זאבי קיבל את גרסתי - התערב בוויכוח, אדוני היושב=ראש, הבלשן הידוע בנימין נתניהו.

סאלח טריף (העבודה):

- - -

יוסי שריד (מרצ):

והבלשן הידוע התערב ואמר מה שאומרים בדרך כלל עמי ארצות כאשר מדובר בעברית; הוא אמר: אפשר לומר גם כך וגם כך. אמרתי לו: בכל הכבוד לראש הממשלה, אי=אפשר לומר גם כך וגם כך, אלא אפשר לומר רק כך, זאת אומרת: רק פתרון, ולא פיתרון.

גם עד עכשיו הסיפור הוא לא סיפור. אפשר להיות ראש ממשלה נהדר ולא לדעת אם אומרים פיתרון או פתרון, ובלבד שימצא פתרון לבעיות שלנו, ואז תבוא עליו ברכה, ואין לי עם זה שום בעיה. אני חושב שגם יצחק רבין - להבדיל אלף אלפי הבדלות - אולי לא ידע מה ההבדל בין פיתרון לבין פתרון. אבל אני אגיד לכם בכל זאת מה ההבדל בין שני ראשי הממשלות.

ואז אומר לי הבלשן הידוע, ראש הממשלה: רק לפני כמה ימים בדקתי במילון. אדוני היושב=ראש, אני, שהיה לי אבא מורה לעברית ובכל פעם ששגיתי הוא היה גוער בי, ולכן יש לי טראומות - כל אחד והטראומות שלו מילדות, ולי יש גם טראומה של פתרון או פיתרון - כשאומר לי כל אחד, אבל בוודאי כשאומר לי ראש ממשלה: רק לפני כמה ימים בדקתי במילון, נהדפתי לרגע. אמרתי: אני לא בדקתי לפני כמה ימים במילון. מייד הרצתי את עוזרי הנאמנים לספרייה, וראיתי בזווית העין שגם ראש הממשלה מריץ - לי אין כל כך הרבה עוזרים - ארבעה עוזרים. אגב, אחד מהם לבוש במדי צה"ל ויש לו על כתפיו גם דרגות של אלוף=משנה. לא ידעתי שזה בתוקף תפקידו, אבל גם הוא רץ לספרייה. וחוזרים עוזרי המלומדים, ואני בודק: אין זכר לפיתרון. אך ורק פתרון, פתרון ואין בלתו, פתרון, פתרון.

חיכיתי לתורי באורך רוח, ואז אמרתי לראש הממשלה את הדברים הבאים: קודם כול, ראו חברי גם ראו מה כוחו של השקר. אם מישהו אומר את השקר בביטחון גמור - והנה אני מגיל ארבע יודע שאומרים פתרון, אבל ראש הממשלה אומר בביטחון כזה: רק לפני כמה ימים בדקתי במילון, כי אז אתה נהדף, אתה נרתע. ואם חוזרים על השקר הזה, ואם אתה

לא כל כך בטוח - -

היו"ר ד' טל:

לסיים.

יוסי שריד (מרצ):

- - ואם אין ספרייה ואם אין מילון, אז זה כוחו של השקר.

עכשיו אני אומר: ריבונו של עולם, למה לך? הרי זה דבר קטן. הרי זה באמת לא חשוב. למה לך, ראש ממשלה, לומר שלפני כמה ימים בדקת במילון? הרי לא בדקת במילון. אבל השקר, השקר הוא לא רק שיטה; השקר הוא גם תכונה, הוא גם תכונה, ואת התכונה הזו אתם, אנשי הקואליציה, מכירים יותר טוב ממני, מאתנו, ואתם מעידים על התכונה הזו.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. אני מודה לחבר הכנסת שריד.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב=ראש, אני כבר מסיים.

מאז בוועדת החוץ והביטחון, בכל פעם שאדם אומר דבר שנראה אולי כדבר תמוה, או, לא עלינו, כדבר מופרך, שואלים אותו: תגיד, גם אתה בדקת לפני כמה ימים במילון?

היו"ר ד' טל:

תודה.

יוסי שריד (מרצ):

אני אומר: זה ראש ממשלה, שאנחנו צריכים לשאול כל פעם אם הוא בדק לפני כמה ימים במילון?

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. אני סברתי שמאותו רגע יש מילון של אבן=שושן בחדר ועדת החוץ והביטחון.

כאמור, חבר הכנסת אלי גולדשמידט איננו כאן, וכן חבר הכנסת עמיר פרץ. חברת הכנסת יעל דיין, בבקשה, גברתי, עשר דקות לרשותך. אחריה - חברי הכנסת חיים רמון, שבח וייס, משה שחל, נסים זוילי ושלום שמחון.

יעל דיין (העבודה):

תודה רבה. כבוד היושב=ראש, כנסת נכבדה - - -

סאלח טריף (העבודה):

אולי תדליפי לנו משהו?

יעל דיין (העבודה):

אשמח אם תישאר לשמוע את הדברים שיש לי לומר, משום שאף שאנחנו נכנסים - גם בשעה הזו, בוודאי בשעות המאוחרות יותר, או בשעות הקטנות של הלילה ולפנות בוקר - לאווירה של סיפורים, אנקדוטות והתבדחות, זה הכול לא עם שיר בלב ולא עם שמש שזורחת, אם כי אנחנו באים לכאן עם שחר, אלא עם הרגשה מאוד כבדה.

הערב אני מבקשת - ואני אנסה לעשות את זה בעשר דקות - לדבר על משהו שהוא כאילו שונה לגמרי וכמעט שנמצא בשולי הנושא של התקציב. אתמול בערב, בלילה, נרצחו עוד שתי נשים על מה שנקרא "חילול כבוד המשפחה". הן נרצחו על=ידי האח שלהן. הן מאום=אל=פחם, האח שלהם גר בכפר=מנדא, והן איבדו את חייהן, שתי אחיות, על בסיס של

חשד שהן "חיללו" את "כבוד המשפחה". כמובן, כל פעם שאני אומרת "חיללו" - ואני אומרת את זה גם לקצרנית - זה במרכאות, גם "כבוד המשפחה" וגם "חיללו".

בעוד אנחנו שומעים היום רק חדשות שנוגעות לשאלה מי קיבל מה ולמה, בלי שיגידו לנו איך ימלאו אותו "חור" או "בור", כפי שקרא לזה חבר הכנסת שריד - מה שנפער זה כבר אגם, אם לא אוקיינוס, ועוד היד נטויה, והוא עוד יורחב ויורחב - בעוד אנחנו שומעים חדשות מסוגים שונים, יש היום עוד ידיעה ברדיו, הפעם לא על "חילול כבוד המשפחה", אלא "סתם" רצח, ניסיון לרצח רומנטי, עם התאבדות בצדו. האשה פצועה קשה, הבעל הצליח להתאבד.

ואנחנו קיווינו, שבשנה הזו, שנת 1997, יהיו רק 23 מקרים של נשים שנרצחו על=ידי בני זוגן או בני משפחותיהן. אני מקווה, שהאשה, שהיא פצועה קשה, תעבור את הלילה, והיא לא תירשם כאבדה נוספת ב=1997. אבל הנה בהינף יד, בלילה הזה, בלילה שעבר, גדל מספר הרציחות ב=1997 עוד בשתי רציחות של נשים, והפעם, כפי שאמרתי, על "חילול כבוד המשפחה".

כמו שקראו כאן שמות של מובטלים - ואנחנו עושים את זה בימים שמוקדשים לנושאים האלה - כמו שקראו כאן שמות של מובטלים וקראו כאן בסדר אלפבית י שמות של חברי מרכז הליכוד, הייתי יכולה לקרוא שמות, אבל לא אקרא כאן את השמות של טטיאנה ושל רות ושל סלימה ושל שוש ושל אמל - ואת כל 25 השמות. אבל אני רוצה לקשור את זה לתקציב, משום ש"חילול כבוד המשפחה" זה לא כוח עליון; זה נובע מאיזה מקום, וזה נובע מתוך תפיסה חברתית של נטילת חוק לידיים, כפי שאומרים - עוד ביטוי לא מוצלח - ושל הרשאה לרצח, רשיון לרצח. והרציחות האלה ידועות מראש, ואנחנו לא עושים די, אנחנו לא עושים די גם במשמעות של תקציב, כדי לעצור את הדברים האלה ולהגיד: בישראל שלקראת שנות האלפיים לא יכול להיות רצח של אשה על=ידי בן זוגה או על=ידי קרוב משפחה, משום שהוא חושב שהיא עשתה משהו שהוא "חילול כבוד", ויש לזה תרופות.

והגרוע מכול הוא, שהיום באום=אל=פחם הכפר כולו חגג ואמר: הגיע להן. אולי לא הכפר כולו, אבל בוודאי לא אמרו: חבל מאוד, שתי בחורות, אחת מהן נשואה, חבל שנרצחו והלכו לעולמן.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

- - -

יעל דיין (העבודה):

ההודעה היתה - ושמענו את זה ברדיו - על תגובות מתוך הכפר, ועברנו את זה לפני שנתיים=שלוש שנים בדליית=אל=כרמל, כשסביב הגווייה של הנרצחת על רקע "כבוד המשפחה" עמדו, לבושתי, נשים וגברים ומחאו כפיים וקראו "גיבור" לרוצח, שגם אז היה אח של הנרצחת. והיום אנחנו שומעים מאום=אל=פחם לא רק קולות של הרוצח, אלא גם של אנשים אחרים שאומרים: זה לא רק "כבוד המשפחה". הוא רצח, והגיע להן, ועכשיו הוא ניקה את כבוד הכפר כולו.

ואני אומרת את זה לא משום שאלה חדשות, אלא משום שאנחנו צריכים להתגייס, ונמצאים כאן כרגע שלושה חברי כנסת לא=יהודים, ואני מברכת אותם בצום רמדאן קל - לא את סאלח, אבל את - - -

נואף מסאלחה (העבודה):

סאלח לא צם אף פעם.

יעל דיין (העבודה):

סאלח - זה סיפור אחר.

היו"ר ד' טל:

גם יושב=ראש הישיבה מצטרף לברכות.

יעל דיין (העבודה):

אני מברכת אתכם שיהיה לכם חג טוב וצום קל. ראיתי שצמת, ואני יודעת כמה זה קשה לך; תשמור על עצמך בימים האלה.

אני רוצה לומר לכם, חברי הלא=יהודים, ממה שנקרא המגזר הערבי והדרוזי - זה לא עונש משמים ולא איזה כוח עליון. אנחנו ניגשנו למערכת החינוך, דרשנו ואמרנו שחייבת להיות מערכת הסברה. לא קיבלנו, ואתם הייתם שותפים לזה. ביום שהיה הרצח בדליית=אל=כרמל, כששאלתי: האם דיברו על הרצח בבתי=הספר? באו אלי תלמידי תיכון ותלמידות תיכון ואמרו, שהם הציעו לדבר על כך, אבל המנהל והמורים אמרו שכדאי שלא לדבר על כך, משום שיכול להיות שחלק מהאנשים מחייבים זאת, ולכן עדיף לטאטא את העניין אל מתחת לשטיח, או לקבור אותו באדמה, יחד עם הגופה.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

ברשות היושב=ראש, אני רוצה להגיד לך, שלפני כמה ימים, יותר משבוע, היתה טרגדיה גם בירושלים על רקע משפחתי - בין השחקנית הידועה לבין אפוטה.

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

היא ברשימה.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

אני רוצה להגיד לך שנחרדתי לשמוע היום על עוד תקרית משפחתית באזור גוש=דן.
אני מבקש ממך שלא נטיל כתם.

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

חבר הכנסת טריף, אני מקבלת את ההערה שלך.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

אני מגנה את זה.

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

שמונה רציחות במשך השנה על "חילול כבוד המשפחה" - לא רצח רומנטי של בן=זוג, כפי שקיים אצל היהודים. מי כמוני מתריעה על זה, עוסקת בזה ומנסה לעשות כל מה שאפשר כדי להקטין את הממדים של התופעה, כשאני נמצאת בראשות ועדה שעוסקת בדברים האלה. אבל שמונה רציחות על עניין של "כבוד המשפחה", עם תמיכה של החברה מסביב - דבר שלא קיים ברציחות האחרות; בואו נסתכל על זה בעיניים, בואו ניגש לבתי=הספר. לא יכול להיות שיהיה רצח, ובני הכפר יעמדו וימחאו כפיים ויגידו "גיבור".

סאלח טריף (העבודה):

לא כולם עמדו, לא כולם מחאו כפיים.

יעל דיין (העבודה):

לא אמרתי שכולם. חבר הכנסת סאלח טריף, ידידי, נסתכל על זה כפי שזה. באו אלי לוועדה גם מנהיגים דתיים, אחרי שהם סירבו לבוא. אתה יודע מה הם אמרו? הטענה שלהם היתה כלפי, וחבר הכנסת וייס יודע את זה. כשאני הייתי בדלייית=אל=כרמל על=פי הזמנת התושבים - - -

סאלח טריף (העבודה):

אני מסכים אתך.

יעל דיין (העבודה):

תקשיב לי רגע. אני באתי על=פי הזמנת התושבים וקבוצת נוער שלא יכולה לסבול שחבריהם, או ההורים שלהם, עומדים במעגל סביב הגווייה ואומרים: נעשה כאן מעשה של גבורה. כשהזמינו אותי, המשטרה חילצה אותי מדלייית=אל=כרמל, עם ביצים זרוקות לשיער שלי וסווסטיקה על מכסה המנוע שלי, כי אמרו לי שזה לא ענייני.

אני רוצה לומר, שאין מישהו שמוקיע יותר ממני כל רצח. אבל אנחנו מדברים כאן על תופעה, שחייבים להסתכל עליה בנפרד, משום שיש לה תמיכה - לא של כולם - של שניים

מכפר, של שלושה מעיר, שעומדים ומשבחים את זה.

מוכרחים לטפל בעניין הזה, ולא נוכל לטפל בו אם לא נקצה לאותן נשים גם אפשרויות לברוח. נשים ערביות מתקשות יותר מאשר נשים יהודיות לברוח מהסביבה שלהן; המקלטים זמינים להן, אבל הן מתקשות לברוח. לפני שבוע הוצאנו ממדינת ישראל לחוץ=לארץ שלוש נשים ערביות - דרוזית אחת ושתי מוסלמיות - שהיו בסכנת חיים, ולא היה להן לאן לברוח. זה כמו חיות טורפות אחרי ארנבת. אין להן לאן לברוח - לא למקלט, לא למעון, לא לדירת קלט ולא לקרובים, משום שהאשה מקבלת את הסטיגמה וסובלת מחרם מכל מי שנמצא סביבה. הן יצאו מהארץ, ואני מקווה שהן ימצאו לעצמן איזה חיים.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

אולי היושב=ראש ירשה לי?

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

כשהיא תסיים.

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

כשמספר רציחות נשים בידי בני זוג מחבר העמים היה יותר גדול מאשר חלקם באוכלוסייה, במקום להגיד שזה מטיל עליהם סטיגמה, אמרנו שנטפל בזה, כי הטיפול שונה. הטיפול שונה ברציחות אצל אתיופים, ברציחות אצל רוסים או אצל אנשים מחבר העמים - שם יש בעיה של אלכוהול ונרקומנים. אם לא נסתכל בצורה ישרה ונכונה בעניין של "כבוד המשפחה", בידיעה שיש גם רציחות אחרות, לא נוכל לטפל בזה. לא מספיק לגנות, אלא צריך טיפול אמיתי וטיפול שורש. זה חלק שנוגע גם בתקציב. הלוואי שהמדינה היתה מתפנה לתת את התקציבים המתאימים לטיפול בנושא הזה, כי הרוב המוחלט ודאי מסתכל על זה בשאט נפש, מגנה את זה ולא נותן לזה יד. אותו מיעוט שמסווה, או יודע ולא מדווח, או לא מטפל בזה, או מתעלם מזה - המיעוט הזה יכול להיות מטופל, ויש אפשרות לשנות אותו.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

תודה, חברת הכנסת יעל דיין. אני מבין שהבעיה צריכה פיתרון, או פתרון, או שניהם יחד. אני לא אומר את זה באירוניה. אני רוצה שהעם וגם חברת הכנסת דיין ידעו שני דברים: א. אני באמת משבח את אומץ לבך; זה עניין שנוי במחלוקת בחברה הערבית והדרוזית. תיכף נשמע את חבר הכנסת סאלח טריף, וצריך אומץ לב כמו שלך לבוא ולהתקומם, דבר שאנחנו לא עשינו.

ב. התופעה והמקרים חמורים מאוד. אומר את זה לפרוטוקול: אם החברה הערבית, בעיקר המוסלמית, או הדרוזית, היתה הולכת לפי המנהגים או הדת, כתוב בקוראן, אני לא רוצה להתחיל לצטט: "ואג'לדו אלזאני ואלזאניה תמאנין ג'לדה" - הלקו את הנואף והנואפת 80 מלקות, ודברים אחרים. אבל היום אנחנו לא מבצעי הקוראן במדינת ישראל, אף=על=פי שאנחנו אוהבים אותו, זו הדת שלנו. הממדים של התופעה קטנים מאוד, אבל זה חמור. אני מגנה אותה כמוך ומשבח את אומץ לבך.

חבר הכנסת טריף, מהמיקרופון.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, קודם כל אני רוצה להודות לך. אני מברך את חברת הכנסת יעל דיין בתור יושבת=ראש הוועדה לקידום מעמד האשה; לא מהיום היא נלחמת בעניין הזה בכבוד ובאומץ. זה גם לא סוד - אתה ביטאת את זה - שיש תופעות כאלה, ובהזדמנות זו אני רוצה לגנות אותן, כי רצח זה רצח זה רצח והוא מתועב ומגונה, גם אם הוא על כבוד המשפחה או בכל שם שקוראים לזה, כי קדושת החיים היא ערך עליון בעיני. אנחנו חיים במשטר דמוקרטי, במדינה דמוקרטית, וכך צריך להתנהג.

באופן אישי יש לי ויכוח עם אנשי דת, ויכוח גדול, אבל אני רוצה להגיד מכאן דברים לידידתי חברת הכנסת יעל דיין. גם בעניין הזה יש תמורה, שינוי אדיר מתרחש בחברה שלנו. יש היום פתיחות יותר גדולה וסבלנות יותר גדולה. זה שיש מקרים כל כך נוראים ומצערים צריך להכאיב לכולנו, אבל צריך להבין שהחברה הזאת עוברת משלב אחד לשלב אחר בחיים. יש תופעות שמכאיבות לכולנו, לא לצד אחד. אולי את ואני באותו צד של המתרס בנקודת השקפה זו או אחרת, ואני מודיע לך שגם אני מגנה את התופעה ונלחם בה. אולי אני לא עולה על בריקדות ולא מדבר בגדול עם הציבור, אבל בתוך החברה שלי

אני אומר איך הדברים צריכים להיות ולהתנהל.

אני מקווה שלא ירחק היום שבו לא נשמע עוד על תופעות מבישות כאלה ולא תדברי עליהן גם בדיון על התקציב. תודה, אדוני היושב=ראש.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

חברי היושב=ראש, חברי הכנסת, קרה כך שבדיון הזה אני נוטל חלק די אינטנסיבי במסגרת התורנויות והמשמרות של מפלגתי, לכן כבר הספקתי להתבטא בתחומים אחדים. הספקתי לבטא את השקפתי בעיקר בנושאים החברתיים=הכלכליים, השקפה סוציאל=דמוקרטית, שאני ממשיך לדבוק בה ברמה העקרונית, ולפעמים לא רק ברמה של תוכנית=אב, אלא של תוכנית מיתאר, וגם את השקפתי המדינית.

אם כן, אני רוצה לעסוק היום בקיצור בשני עניינים נוספים. אחד, הערה למה שקרה הלילה והבוקר. ההערה מופנית הפעם אל האופוזיציה ואל חברי מפלגתי. כולנו השתתפנו כאן בשמחות הקטנות, פעם שיתפו אתנו פעולה אנשי מולדת, פעם אנשי גשר, פעם ישראל בעלייה, ופעם אחרת אחרים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

שמחת עניים.

שבח וייס (העבודה):

ואני חזרתי כאן גם בעת השמחות הקטנות ואמרתי את הדברים, וחשוב שהם נאמרים וחשוב שהציבור ידע, חשוב מאוד. אנחנו אופוזיציה לשלטון הזה, אנחנו אופוזיציה לשלטון הזה כולו, על מרכיביו. מרכיבי השלטון הזה הם חברי קואליציה. הם עושים פוזות, עושים "דאווין" יומי, שבועי, חודשי, שנתי, ואני אומר לכם, חברי - רב=שנתי,

עד שנת 2000. ההפרזה בשמחות הקטנות לא רק שהיא מצביעה על סוג של ערגה לשינוי המצב, סוג של תמימות, אלא היא יוצרת מצבים של שיתופי פעולה מוזרים מאוד.

הוויכוח הגדול על טקטיקה ועל אסטרטגיה, ואני לא נגד טקטיקה, בתנאי שהיא באמת מובילה לאיזו אסטרטגיה, אבל טקטיקה לשם טקטיקה לשם טקטיקה - הקואליציה הזאת, אם היא חושבת להישבר, שתעשה זאת לבד. באופן פרדוקסלי, חמישה ימים אנחנו כאן מביאים מסה אופוזיציונית רצינית, כבדת משקל, מנומקת היטב, אמיתית, אשר מבטאת את השקפותינו ומספרת לציבור מחדש את סיפור ממשלת רבין וממשלת פרס וממשלת העבודה-מרצ עם השותפות עם הציבור הערבי, שותפות שלא צריך להסתיר אותה.

הם עובדים גם עלינו בעיניים. אנחנו מאפשרים להם לעשות פוזות, לסחוט את התקציב איש איש ובדרכו, ואחר כך גם לאפשר לראש הממשלה להיות הטקטיקן הגדול, לקחת את העניינים לידיו, וזה חוזר על עצמו. מתי נלמד סוף סוף את המנגנון המטופלל וה"דאווינ" הזה, ולשמחה מה זו עושה?

יש לנו דרך ארוכה מאוד של שיבה לשלטון, דרך ארוכה של יזע, לפעמים דמעות, מצוקות, מבוכות, דרך ארוכה; אני מקווה שרק קדנציה אחת, מאוד מקווה. אסור גם לפתח בקרב ציבור אוהדינו את הציפייה, שמחר מחליפים שלטון. שלטון מחליפים רק בבחירות; אפילו לא בהסתה, אנחנו לא מסיתים. ודאי ששלטון לא מחליפים בעוצמה, ולא באקדח, לא באקדח. דרך ארוכה של שכנוע מאיש לאיש, מאשה לאיש.

<u>יוסי שריד (מרצ):</u>

מישהו עוד יוכל לחשוב שיש סכנה של אקדח, אם לא תסביר - - -

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

לא, אני מסביר היטב, ועמדותי ידועות.

<u>יוסי שריד (מרצ):</u>

לא - - -

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

אני מדבר על מה שהיה, ואני לא אומר, חלילה, שמפלגה תכננה את זה, לא. היתה אקולוגיה - קוראים לזה - איכות סביבה, אדוני השר לאיכות הסביבה, גרועה, איכות נמוכה, וגם את זה אנחנו לא רוצים לעשות בשום אופן. צריך סבלנות, הרבה סבלנות.

פוגשים אותי חברים ואנשים שאני לא מכיר אישית, כמו שפוגשים את רובנו, ואומרים: נו, מתי תפילו אותו? מה זה "מתי תפילו אותו"? אני רוצה להסביר לקהל, גם של אוהדי נתניהו וגם של אוהדי פרס, או מי שיהיו אוהדינו בבחירות הבאות: נפיל אותו כשהוא ייפול, בתהליך פרלמנטרי, נטו פרלמנטרי. שום אשליה שמהטריקים והשטיקים סביב התקציב יצא משהו, ואם יצא, אנחנו צריכים להסתכל בפרספקטיבה, ולא להפוך את השמחות הקטנות לתקווה גדולה, שכן כגודל התקווה כן עוצמת הקריסה. זה כבר כל כך שקוף.

אני אומר לכם, שאני לעתים תמה על חלק מחברי - חלק, כולנו חלק, אין קלסתרון - בעיתונות הכתובה והאלקטרונית, איך הם יוצרים מין התלהבות מרנינה ומלבבת יומית כזאת, וזה כמובן יוצר מבנה גדול של פרשנויות, ומפרשנים כאן ומפרשנים שם. גם שם זה הולך גלים=גלים: גל גדול, הנה הנפילה הגדולה, ואחר כך בועה, ואחר כך שבוע=שבועיים של מין אווירה כזאת של בקשת סליחה מראש הממשלה ומן השלטון, שיותר מדי פגעו בו, רבע מנת התנצלות כזאת, וחוזר חלילה.

שלטון זה דבר רציני, אופוזיציה זה דבר רציני, ולשלטון יש כוח לשלוט, ולאופוזיציה נחוצים הרבה כוח וסבלנות לשכנע את הציבור, כדי שביום הבחירות ישנה את השלטון בדרכים דמוקרטיות.

הערה לסיכום הלילה הזה, הכל=כך צפוי, ומה השתנה הלילה הזה מכל הלילות של התקציבים שעברו? שום דבר, שום דבר לא השתנה.

ידידי היושב=ראש, אני רוצה לאחל לכל המוסלמים בארץ ובעולם, ובוודאי באזור, שיבטאו בעומק ובתפילה ובמנהג את רגשות החג שלהם.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה, אדוני.

שבח וייס (העבודה):

אני רוצה גם לאחל לנוצרים, שמחר יש גם להם איזה חג - סילבסטר, אם אני לא טועה - - -

היו"ר נ' מסאלחה:

הסילבסטר של כולנו היה יום חג המולד ב=25 בחודש. יש לנוצרים האורתודוקסים ב=5 עד 7 בינואר - - -

שבח וייס (העבודה):

או.קיי., כל החגים בסביבה. אני לא כל כך מתמצא.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

אל תזכיר לי את זה.

היו"ר נ' מסאלחה:

למה? הוא רוצה לאחל חג שמח, זה הכול.

שבח וייס (העבודה):

יש לי עוד דקה או שתיים? כמה זה עכשיו? רבעי שעה?

היו"ר נ' מסאלחה:

עשר דקות עד 11, אדוני, אבל דבר.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

אז עוד נושא אחד, ברשותך.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

חבר הכנסת שבח וייס, לא הפסקתי אותך.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

אני מקווה שאני מבטא בזה גם את הרגשות של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

חברים יקרים, זה לא נושא ששייך לתקציב הזה, ואני אומר - גם לא לממשלה הזאת, לכל הממשלות, אבל זה שייך לתקציב. זה שייך גם לקודקס המוסרי, האנושי והיהודי שלנו. חיים אתנו בארץ אלפי ניצולי שואה שהם נכי המלחמה ונפגעי הנאצים. כל שנה קטן מספרם, כי הם הולכים לעולמם. הם הולכים לעולמם בכעס וברגש של עלבון צורב, משום שמדינת ישראל מטפלת במי שהיא צריכה לטפל במינון ובהקצבות קמוצות וקטנות לאין שיעור משל אלה שמקבלים אותן קצבאות מגרמניה, או ממדינות אחרות, בעיקר מגרמניה.

זה לא עניין של הנמקות כלכליות, ואני יודע את הסיבות, זה לא חשוב, זה לא עניין פורמלי. מה שחשוב הוא, שבמדינת ישראל - שבה התקבצו שרידי השואה, שבה אין כמעט משפחה שחלק ממנה לא הושמד במקום שהוא, שבה אנחנו מקיימים טקסי אבל, שמאות אלפים מתוכנו בוכים וחולמים בלילות על מה שעבר עליהם, כותבים ספרי זיכרונות, בונים את כל המבנה החינוכי, הארכיוני, המוזיאוני והספרותי הנחוץ לקידוש הזיכרון ולוחמים נגד גזלני הרכוש היהודי בעולם - תהיה קמיצות יד כזאת, אטימות לב כזאת וערלות לב ביורוקרטית כזאת מצד רוב הממשלות כלפי האנשים האלה? היתה הקלה מסוימת בממשלת רבין - מסוימת, לא מספקת - והיא שוב נעצרה.

כאשר אני מעלה כאן חוק, שרי אוצר עולים - ועשה זאת השר נאמן - עם הנמקות מוזרות. אני רוצה להיות גם לפה כאן, יחד עם חברי כנסת אחרים. כל יום שעובר

נפטרים אנשים נוספים, נמקים בזיכרון הנורא שלהם וברגש העלבון. אני מבקש את תמיכתכם כאשר החוק הזה יגיע, אם יגיע, לקריאה ראשונה, כדי לתקן את העוול הזה ולגרש מתוכנו את הרוע הציני הזה. אני לא רוצה לשמוע הנמקות משפטיות. לאנשים האלה אין אגרופים, אין קבוצות לחץ, אין מפלגות, והם לא יכולים לאיים. הם חולים, הם נכים, הם עצובים, הם מתייסרים, והם כועסים, ובצדק. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. רשות הדיבור לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, אנחנו עוברים מנושא לנושא, אבל תרשו לי בפתח דברי להצטרף לברכות שהשמיעו גם קודמי לאזרחי המדינה המוסלמים לרגל צום הרמדאן וגם לאזרחי המדינה הנוצרים לרגל חג ראש השנה.

חברי הכנסת, אנחנו שומעים הרבה מפי ראש הממשלה ומפי שרי האוצר שלו, גם שר האוצר הקודם וגם שר האוצר הנוכחי, שהדבר החשוב ביותר שהממשלה הזאת עשתה הוא תהליך ההפרטה. זה מה שמספרים לנו וזה מה שמוכרים לנו. אומרים: נכון, יש בעיה של אבטלה, נכון, יש מצוקה, נכון, יש מחסור בתקציבים להרבה מאוד נושאים חברתיים. אבל תראו איזה הישג יש לנו, הישג ההפרטה.

אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת, שאנחנו נמצאים באמת בעיצומו של תהליך כזה, תהליך ההפרטה. אבל אותו תהליך אחראי במידה רבה, או קשור במידה רבה - - -

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

אם נכריז עכשיו על מדינה פלסטינית, יהיה לנו רוב בכנסת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

עכשיו כן.

אנחנו נמצאים בעיצומו של התהליך הזה, אבל אני רוצה להבהיר כי היו קורבנות של התהליך הזה. נמכרו גם בנקים, גם חברות ממשלתיות לא מעטות, ועדיין היד נטויה, עדיין יש חברות שנמצאות בשלבי משא=ומתן למכירה. כדאי שכולנו נבין, שמכירה של חברה ממשלתית היא קודם כול הפסד הכנסות לטווח ארוך לממשלה, כי החברות שנמכרות הן החברות הרווחיות. אם החברה לא רווחית, היא סתם חברה מפסידה, מי ירצה לקנות אותה? לכן, בטווח ארוך מדובר בחברות מרוויחות, שבכל שנה הרווחים שלהן נכנסו לקופת המדינה, או, כמו במקרה של חברת החשמל ובמקרה של חברות אחרות, הושקעו כספים בפיתוח תשתית חיונית לקידום הכלכלי של מדינת ישראל.

אבל, אומרים לנו: מה את יודעת? הרי מביאים כסף. הרי באים אנשים, מוציאים כסף מהכיס. ראיתם את התמונות האלה עם השיקים הגדולים, שהגדילו אותם. שם רשום: כך וכך מאות מיליוני דולרים לפקודת ממשלת ישראל לשם רכישת בנק הפועלים, למשל. אבל האמת היא, שמי שמשלמים בסופו של דבר את כל הרכישה הזאת אלה אתם ואני, אלה אזרחי מדינת ישראל.

תראו את התהליך המופלא הזה. למשל, בא אדון תד אריסון והחליט לקנות את בנק הפועלים. הוא היה צריך 300 מיליון דולר, שהם מיליארד שקל. מה עשה אדון אריסון? אתם חושבים שהוא הלך לבנק, הסתכל בעובר=ושב שלו והוציא מיליארד שקל? לא, מה פתאום. הוא הלך לבנקים האחרים - לא לבנק הפועלים, לבנקים האחרים, לאומי, דיסקונט ואחרים - ולקח אצלם הלוואה בסכום הזה. עכשיו, איך הוא יפרע את ההלוואה המופלאה הזאת של מיליארד שקל, שלא אתה ולא אני מקבלים?

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

מהרווחים.

<u>תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):</u>

מהרווחים של בנק הפועלים. לכן, מה שיקרה הוא, שבמהלך כך וכך שנים תד אריסון ישלם את רכישת בנק הפועלים מהרווחים של בנק הפועלים. מנין יש לבנק הפועלים רווחים? לבנק הפועלים יש רווחים משום שאנחנו, אזרחי המדינה, שקועים באוברדרפט

ומשלמים ריבית על משיכות היתר שלנו; משום שאנחנו, אזרחי המדינה, לוקחים הלוואות, משכנתאות וכו' ומשלמים את הריבית; ומשום שחברות משקיעות, יצרניות ואחרות גם כן לוקחות הלוואות ומשלמות את הריבית. מכל העסקאות האלה, פלוס קצת עסקאות בבורסה וכו', יש לבנק הפועלים רווחים. הרווחים האלה, החלק המגיע לתד אריסון, ייכנסו לכיסו, והוא יממן בהם את הרכישה. במלים אחרות, אנחנו, בריבית שלנו, ממנים את הרכישה של בנק הפועלים.

כתוצאה מהתהליך הזה של ההפרטה הולכת ומצטמצמת העילית, הקבוצה הקטנטונת הזאת ששלטת במשק הישראלי. כדאי לחזור ולהדגיש, שיש היום במשק הישראלי לא יותר מחמש משפחות שאפשר לקרוא בשמותיהן: משפחת ברונפמן, משפחת אריסון, שהזכרתי עכשיו, מבנק הפועלים, משפחת רקאנטי מבנק דיסקונט, משפחת איזנברג ומשפחת עופר. בסך הכול חמש משפחות, והן שולטות בשליש מכל העסקים הפרטיים במדינת ישראל. אם לחמש המשפחות האלה נוסיף עוד שש משפחות, אזי יחד הן שולטות כבר ב=60% מכל העסקים הפרטיים במדינת ישראל. זאת אומרת, אם אתה הולך וקונה משהו, או אם אתה נזקק לאיזה שירות של איזו חברה, או אם אתה נכנס לאיזה בנק, קרוב לוודאי שתלך ותעשיר ותעשה עוד עסק עם ברונפמן, עם אריסון, עם דנקנר או עם אחת מהמשפחות האלה.

המשפחות האלה, שהולכות ומתחזקות במשק הישראלי, נהנות מהקלות רבות, מעידוד השקעות למיניו, מהירידה שהורידו במס הכנסה לחברות ובמס הכנסה לפרטיים, מהעידוד שהן מקבלות בתור מעסיקים. על כל עובד הן מקבלות עידוד ממשלתי על=ידי ביטול המס המקביל ועל=ידי הסבסוד של הביטוח הלאומי. מדינת ישראל מעשירה בלי סוף את החברות האלה.

הקבוצה הקטנטנה הזאת, הקבוצה שאפשר ממש לספור את אנשיה על אצבעות שתי הידיים, הקבוצה הקטנטנה הזאת היא הקבוצה שעומדת מאחורי המדיניות של שר האוצר נאמן. את הדבר הזה צריך שיבין כל אדם במדינת ישראל. הרי אנשים רבים כל כך כועסים על שר האוצר - כועסים עליו עובדי מערכת הבריאות, החולים, עובדי מערכת החינוך, כועסות עליו הנשים, כועסים הקשישים, כועסות המשפחות של החולים הסיעודיים והמשפחות של המפגרים והמוגבלים, וכועסים, וכועסים. מרוב הכעס הזה לפעמים אתה מתבלבל ואומר: רגע, האם זאת אומרת שנאמן הוא נגד כולם? לא, הוא לא נגד כולם. יש קבוצה קטנטנה שעומדת מאחוריו.

הקבוצה הקטנטנה הזאת, למשל, מעוניינת בריבית גבוהה. אם תד אריסון היום מנהל בנק, הוא לא מעוניין בריבית גבוהה, הוא לא מעוניין שהריבית הריאלית תעלה מ=4% ל=6% ותהיה אחת הגבוהות בעולם? הוא גורם מעוניין, ישירות הוא מעוניין. אז מה עושה נגיד בנק ישראל? הוא אומר: אני לא מוריד את הריבית, לא חשוב שהאינפלציה קצת ירדה, אני את הריבית לא מוריד. לתועלת מי זה בא? ודאי שלא לתועלת אלה שצריכים לפרוע משכנתאות ולא לתועלת אלה שיש להם משיכות=יתר בבנק.

אנחנו גם צריכים לראות שהמדיניות הזאת באה לידי ביטוי בדברים שלפעמים ברגע הראשון לא רואים אותם. אני אביא לכם דוגמה. משרד האוצר, או שר האוצר, הממשלה, במסגרת נושא הבריאות - ואנחנו דנים עכשיו בפרק הבריאות - מציעה, כידוע, להעביר את טיפות=חלב לרשות או לניהול קופות=החולים, ארבע קופות=החולים.

קיימנו הרבה דיונים בנושא הזה. בוועדה לגיל הרך דנו בחוק, שעבר, שקבע שטיפות=החלב יישארו שירות ממלכתי. אבל לאחרונה גם קיימנו דיון נוסף. בא נציג משרד האוצר ואמר כך: ההוצאה הממשלתית להחזקת הבריאות המונעת, בעיקר טיפות=החלב, היא 240 מיליון, נוסף על מה שמשלמות המשפחות. כשאנחנו נעביר את השירות הזה לקופות=החולים, אנחנו נעביר אתו את הכסף. זאת אומרת, במלים אחרות, משרד האוצר אומר: אני לא רוצה לחסוך כסף, מבחינתי זה אותו דבר. אז אני שואלת את עצמי: אם לא לחסוך כסף, ואם מבחינת האוצר זה יעלה אותו דבר, למה להרוס שירות ציבורי ממלכתי, שהוא הטוב ביותר שקיים במדינת ישראל, ומהטובים ביותר שקיימים בעולם, שמקיף כמעט את כל הילדים במדינת ישראל, ודואג למעקב צמיחה ולמעקב התפתחות, ודואג לנשים הרות, ומקיים גם שירותים לתלמידים בבתי=הספר וגם שירותים לקשישים וכו'?

אז מה ההיגיון? הרי לא יכול להיות שאין היגיון. ובכן, ההיגיון, אני חוזרת, הוא, שוב, בנושא ההפרטה. כי מה יעשו קופות=החולים? לקחת את השירות הזה ולהפעיל אותו כמו השירות הממשלתי יעלה להן פי=שניים - את זה אמרו לי נציגיהן בגלוי בישיבה. בשביל לתת אותה רמת שירות בתוך קופות=החולים, הם צריכים עכשיו להשקיע, אין להם כרגע צוותים, צריך להקים מבנים נפרדים, יעלה להם פי=שניים. מה הם יעשו? הם יעשו הפרטה, הם יקנו שירותים.

אתה זוכר, אדוני היושב=ראש, שזה היה בבתי=הספר. כשהעבירו את זה לעיריות, פורמלית ניהלו את זה העיריות, אבל באופן מעשי העיריות לקחו חברות קבלניות,

שהעסיקו כל מיני אחים וכל מיני רופאים, שלא שייכים לעניין, והשירות ירד פלאים בבתי=הספר. עד שהחזרנו את זה, אתה זוכר, בהצעת חוק כשירות ממשלתי.

עכשיו יעשו אותו דבר קופות=החולים, כדי לעמוד בסכום הזה, שלא מספיק להן, ייקחו חברות פרטיות. זאת אומרת, בסופו של דבר התהליך הזה יוביל לכך שהשירות הזה יעבור לחברות פרטיות, והחברות הפרטיות ייתנו את השירות הזה ברמה נמוכה. אבל מבחינתו של השר נאמן, וזה הדבר החמור, האידיאולוגיה של ההפרטה היא כל כך חשובה וכל כך מרכזית בהשקפת העולם שלו, ששום נימוק על יעילות השירות הזה וחשיבות השירות הזה לא יעצור אותו.

לכן, אני רוצה לומר, נכון לרגע זה לא מונח לפנינו שום שינוי בחוק. נכון לרגע זה צפויה סכנה חמורה מאוד לטיפות=החלב, הכול במסגרת אותה אידיאולוגיה של הפרטה. תודה.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אחמד סעד. מעכשיו אתם מתחילים לדבר רבע שעה, שלוש הסתייגויות, אם אתם רוצים. אתה לא חייב. אתה יכול לדבר גם חמש דקות, אבל יש לך האופציה.

<u>אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, במשך השבוע הזה קיבלתי שלושה מכתבים, שהתוכן שלהם אומר משהו על אופי ממשלתו של בנימין נתניהו.

את המכתב הראשון קיבלתי ממר הרצל מוכתר, שהוא מנהל המרכז לעיוור בישראל. הוא העביר לי את זעקתם ואת מצוקתם של מאות עיוורים, שמשמשים כטלפנים במשרדי הממשלה, במשטרה, ברשויות המקומיות ובבנקים, זאת אומרת, בסקטור הציבורי. הטלפנים האלו קיבלו הודעות פיטורים. אני מדבר על סכנה שמאיימת על מאות עיוורים. הסכנה היא, שהם ייזרקו למעגל האבטלה בלי שהממשלה תתאמץ למצוא חלופה כלשהי, תעסוקה כלשהי, לאנשים האלה.

אני רוצה להגיד למר הרצל מוכתר, ולכל העיוורים, שאנחנו נאבקים נגד ממשלה אטומה, אטומה פוליטית, אטומה חברתית ואטומה אנושית.

רק אתמול דיברנו על השקר, אפילו בשם של חוק ההסדרים, כאילו הוא "חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה במשק". לפי הנתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשנה הבאה הצמיחה לא תעלה על 1%, יכול להיות 1.5%. זאת אומרת, שאנחנו בשנה הבאה נהיה עדים לאבטלה של 250,000 עד 300,000 איש.

בוועדת הכספים, כשהתחלנו לדון על החוקים החברתיים, אמרתי להם בציניות, שאולי שר האוצר וראש הממשלה לא שמחים שארצות=הברית תופסת את המקום הראשון בעולם, ואני מתכוון בין הארצות המתפתחות, המתועשות - - -

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

המפותחות.

<u>אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):</u>

המפותחות, מבחינת אחוז המשפחות החיות מתחת לקו העוני מתוך כלל המשפחות בארצות=הברית. ישראל תופסת את המקום השני. לפי הצעת התקציב החדשה, ייתוספו לפחות 200,000 עד 250,000 אנשים, שירדו אל מתחת לקו העוני. אם היום העניים במדינה מהווים 16% מכלל התושבים, הרי אנחנו אולי נהיה ברמה של ארצות=ברית, 20%, ואולי נתפוס את המקום הראשון.

ולכן, הממשלה הזאת, אם היא אומרת שבתקציב שלה, במדיניות שלה, היא תתמודד, או תילחם באבטלה, הנתונים אומרים: ההיפך הוא הנכון.

המכתב השני שקיבלתי הוא מ"אגודת הגליל" - האגודה הערבית הארצית למחקר ושירותי בריאות. האגודה הזאת הפעילה במשך שלוש שנים ניידת שירותי בריאות לאוכלוסייה הערבית בכפרים הלא=מוכרים, בעיקר בנגב. היא סיפקה מה שקוראים "בריאות מונעת", בריאות בסיסית - חיסונים לילדים, מעקב לאשה בהיריון.

היו"ר נ' מסאלחה:

רפואה מונעת.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

תודה רבה - רפואה מונעת.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, במקום בריאות מונעת, אפשר גם - מניעת בריאות.

היו"ר נ' מסאלחה:

את זה אתה אמרת, אני כיושב=ראש לא יכול להגיב.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

הוא אמר מה שקורה בפועל.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

היא הפעילה את הניידת בגלל המצב הלא=אנושי והחמור בכל הכפרים הלא=מוכרים. הממשלה לא מספקת לתושבים מה שנחוץ, אפילו אין מרפאות, אין אחיות; לא נותנת שירותים לא בחינוך ולא בבריאות. וזאת המדינה שתחגוג בשנה הבאה 50 שנה לקיומה. 70,000 אנשים חיים בכפרים הלא=מוכרים - - -

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

- - -

היו"ר נ' מסאלחה:

לפי חבר הכנסת טלב אלסאנע, המספר תמיד גדל.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

אם הוא היה אומר 100,000, לא הייתי מאכזב אותו.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

100,000 זה ערביי הנגב; מהם - 70,000 חיים בכפרים הלא=מוכרים.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

חבר הכנסת אחמד סעד, הניידת לא משרתת את כולם. מה שאמרת: 70,000 - זה נכון. הניידת משרתת 300 משפחות. זה פתרון חלקי.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

נכון, היא לא יכולה לספק שירות לכולם. אין לה תקציב, ואין לה יכולת לספק שירות לכולם.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

הודיעו לה שמקפיאים את התקציב.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

על אף המצב החמור הזה, משרד הבריאות, שתומך קצת באגודה הזאת, הודיע שלא רק שהוא לא יתמוך עוד במימון הניידת הזאת, אלא הוא מונע מהם את השירות; הוא מפסיק את שירותי הניידת הזאת.

זאת ממשלה שמונעת אפילו את השירותים הבסיסיים.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת אחמד סעד, יושב=ראש הישיבה אסור לו להתערב, אבל היות שאנחנו מדברים בפני עם ישראל, לאנשים אינטלקטואלים - ממתי המכתב הזה? אל תכעס עלי.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

קיבלתי אותו לפני שבוע.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

נובמבר 1997.

היו"ר נ' מסאלחה:

כולנו דיברנו על הפערים. גם אני דיברתי לפני חצי שעה. הפערים עצומים. כסגן שר הבריאות קניתי שלוש ניידות, מה שנקרא "מרפאות ניידות". אחת לחברים הבדואים בצפון, ושתיים לנגב. אם הייתי נשאר, הייתי קונה עוד שתיים. חתמתי הסכם עם "אגודת הגליל" - דרך ועדת העבודה והרווחה - שהיא תיתן שירות ל=300 וכמה משפחות, כמו שאמר חבר הכנסת טלב אלסאנע. הניידות האלה פועלות, בנוסף על שש המרפאות שנבנו, וגם זה לא מספיק.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

בכפרים הלא=מוכרים?

היו"ר נ' מסאלחה:

לא, אני מדבר על הנגב.

הממשלה, ומשרד הבריאות, בהמלצת רופאת המחוז, ד"ר בלמייקר, חתמו וחידשו את החוזה עד יוני=יולי בשנה הבאה. למה תיקנתי את דברי חבר הכנסת אחמד סעד? כי את האינפורמציה הזו לא הביאו לידיעתו. מניסיוני, אני חושב שצריך לבקש מהממשלה שתמשיך להאריך את החוזה ולהרחיב אותו. אני מתנצל שהתערבתי, אבל הייתי חייב לתת לך אינפורמציה אמיתית ומדויקת.

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

אני רוצה לציין, שבתקופת כהונתך כסגן שר הבריאות אכן היה המפנה, והרבה דברים נעשו. אבל אם משווים את הנושא הזה של תקצוב או סיוע משרד הבריאות למרפאה הניידת, העלות שבה מדובר לעומת הכספים הזורמים עכשיו, באחוזים - מה העלות של - - -

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני לא הגנתי על הממשלה. אנשי הקואליציה והשרים צריכים לבוא ולהגן על עצמם. עוד מעט תורך לנאום ותגיד מה שאתה רוצה. הפערים הם גדולים מאוד; אמרתי זאת גם בנאומים שלי, הלילה וגם אתמול. הפערים מדהימים. אני לא אומר שהבעיות נפתרו. היות שחבר הכנסת אחמד סעד דיבר אמת, רציתי רק לעדכן אותו. את הדברים קיבלתי מ"אגודת הגליל", הם טלפנו אלי אחרי המכתב הזה, ואמרו לי שיש פתרון לשישה חודשים. והם מבקשים להאריך זאת. נקודה. תגיד מה שאתה רוצה, אני רק רציתי לעדכן אותך באינפורמציה. היות שאתה מדבר על זה, אינני רוצה שמחר יבוא שר הבריאות ויאמר לך: הנה, חתמתי לשישה חודשים נוספים.

<u>אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):</u>

תודה רבה לך, אדוני היושב=ראש, אבל זה לא משנה את המציאות הקשה במישור הבריאות בכפרים הלא=מוכרים, אם זה בנגב ואם זה בצפון. רציתי להבליט את מהות המדיניות של הממשלה הזאת, בתקציב שלה, שהיא פוגעת במה שנשאר ממה שקוראים מדינת הרווחה, אם זה בחינוך, אם זה בבריאות, ובכל תחומי השירותים הציבוריים.

המכתב השלישי שקיבלתי הוא מראשי המועצות באזור בית=נטופה. שלשום היתה להם ישיבה, והם מתריעים על סכנת הפקעת אלפי דונמים בוואדי=סאלמה ובבית=נטופה. האדמה

הזאת שייכת לבעלים פרטיים מעראבה, מסח'נין, מדיר=חנא, מוואדי=סאלמה, מעילבון, ומכאוכב אבו=אל=הייג'ה. האדמה היא בבעלות פרטית של הערבים, אבל עד עכשיו היא תחת שיפוט המועצה האזורית משגב.

ועכשיו, הטענה היא שהם רוצים שאלפי הדונמים האלו יהיו בבעלות ובשליטת שמורת הטבע. רק אתמול דיברתי על מצוקת הדיור בכפרים הערביים, על כך שמאז קום המדינה נישלו את האוכלוסייה הערבית מ=90% מהבעלות הפרטית על האדמה שלהם. מה שנשאר הפך את הכפרים הערביים, כל כפר, כמו "לאגר". אם יסגרו את האדמה שהפקיעו, אז רק בהליקופטר אתה יכול להיכנס לסח'נין, לעראבה או לדיר=חנא. ממה שנשאר עכשיו הם רוצים לנשל. זאת אומרת, שלא נותנים בפרספקטיבה לכפרים האלה להתפתח.

אני רוצה להזהיר מהדוכן הזה, שלא ידחפו את האוכלוסייה הערבית ל"יום אדמה" חדש בנגב או בצפון, בגליל. יש מדיניות לממש את התוכנית שהמליצה עליה ועדת השרים לענייני "הסיירת הירוקה", כאילו הערבים משתלטים על האדמה ויש לגאול את האדמה מידי הערבים.

רק בשבועיים האחרונים התחילה המתקפה. רצו להפקיע מעין=מאהל, מא=רינה, ממשהד, יותר מ=4,000 דונם ולתת אותם כמתנה, מכיוון שרוצים להרחיב את נצרת=עילית, ועכשיו בבית=נטופה.

לכן אנחנו מזהירים. אי=אפשר. אחרי 50 שנה הדבר הבסיסי ביותר הוא הבעלות על האדמה, איך באמת להבטיח לבנים שלנו, לדורות הבאים, לבנות, לחיות. לא במקרה אנחנו פה. אנחנו אזרחי המדינה. לא באנו מרומניה ולא מרוסיה. זו זכותנו. אנחנו לא מבקשים נדבה, אנחנו מבקשים להחזיר את כל האדמה שבבעלות פרטית של הערבים, להחזיר אותה לשיפוט המועצות המקומיות הערביות. זה הדבר הטבעי.

לכן, אם הם ימשיכו במתקפה הזאת אני אומר שהם ידחפו אותנו ל"יום אדמה" חדש, כי אנחנו לא נוותר על הבסיס לקיומנו במולדת שלנו. תודה רבה.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת עזמי בשארה. אחריו - חבר הכנסת סאלח סלים.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, רק עכשיו דיברתי עם חברת הכנסת גוז'נסקי, שציינה שלא רק שאין בכנסת שר, כבר לא מתבקשים בזמן הדיון על התקציב, אלא גם אין פקיד ממשרד האוצר שירשום את מה שאנחנו אומרים.

קריאה:

- - -

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

אה, יש אחד. מתי הגעת? טוב, לא חשוב. אם כך, אפשר לדבר בצורה ענייינית.

היו"ר נ' מסאלחה:

אתם עושים את העבודה ובסוף משמיצים רק את פקידי האוצר. לא בנושא של עזמי בשארה, אתה יודע, על התקציב.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

יש פקיד שירשום, וגם שר הגיע.

היו"ר נ' מסאלחה:

השר קהלני, אהלן וסהלן. הוא בא לשמור על ביטחוננו.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, כבוד השר שנכנס, אמרנו בדיון על התקציב, שקשה

לנהל אותו בצורה עניינית כאשר במליאה יש מודעות שלמה לכך שענייני התקציב באמת לא מתנהלים כאן, הם מתנהלים במסדרונות וכו', ושהמאבק על התקציב הוא לא מאבק בין אופוזיציה לבין קואליציה, אלא מאבק שמתנהל בתוך הקואליציה.

במצב כזה קשה שהמליאה תמלא תפקיד ענייני בדיון על התקציב, אלא בדיבור על קונצפציות. אף שאנחנו מגישים הסתייגויות על פרטי הפרטים של הסעיפים, אי=אפשר לדבר על פרטי הסעיפים, מכיוון שפרטי הפרטים לא נדונים במליאה אלא במקומות אחרים, במאבקים בין סקטורים שונים המרכיבים את הקואליציה.

לנושא זה כבר הקדשתי הרבה מלים במשך יומיים אמרתי, שאחת התוצאות של שיטת הבחירות החדשה היא, שהכנסת עברה תהליך סקטוריאליזציה טוטלי, ויש, בעצם, מלחמת סקטורים בתוך הקואליציה. המלחמה חמורה במיוחד כאשר יש שתי מפלגות המייצגות אותו סקטור, ואנחנו יודעים למה הכוונה. כולם רוצים להביא את ההישגים הכי חשובים להם בסקטור, והנעלם הגדול במליאה הזאת הוא האזרח הישראלי - הוא לא קיים, הוא פשוט לא קיים. יש סקטורים, ואם הוא לא משתייך לקבוצה אתנית זו או אחרת, ליישוב עימות זה או אחר, להתנחלות זו או אחרת, לקיבוץ זה או אחר, להסתדרות זו או אחרת - אם הוא לא משתייך למשהו, הוא נעלם, הוא לא קיים. אין מפלגה שמייצגת את האזרח הישראלי.

מה שפעם התיימר הליכוד להיות, לדעתי, מול הקיבוצניקים ומול ההסתדרות - התיימר להיות, הוא מעולם לא היה - דבר זה נעלם, לדעתי, לגמרי מהדיון, ואנחנו עדים למאבק ענקים ממש בין סקטורים שונים באוכלוסייה.

עקבתי קצת אחרי הדיונים במליאה. היה ניסיון או מאמץ מצד כל חברי הכנסת להבין מאין זה יבוא, כאשר סקטור מסוים ישיג בסוף משהו, על חשבון מה זה יבוא, מאין זה יבוא. תיפרץ מסגרת התקציב או לא תיפרץ. יש לנו שר אוצר שנשבע, פחות או יותר נשבע - מבטיח, לא נשבע - הוא מבטיח שלא תהיה העלאת מסים, ויש לו קונצפציה מיוחדת מאוד, וחברת הכנסת תמר גוז'נסקי דיברה עליה, יש לו קונצפציה מיוחדת מאוד על עידוד הצמיחה בהפחתת המיסוי הישיר, והוא לא רוצה מיסוי מדורג וישיר לפי ההכנסה, וכבר נפוצו שמועות על מיסוי לא ישיר, אשר, כפי שכולנו מבינים, דווקא מגדיל את הפער בין עניים לבין עשירים, להבדיל ממיסוי ישיר וכו' וכו'.

על כל זה כבר דיברנו, אבל על דבר אחד נוסף לא דיברנו, לדעתי, והוא, שיכול

להיות, שכאשר סקטורים מסוימים משיגים הישגים ולא רוצים להעלות מסים ולא רוצים לפרוץ את מסגרת התקציב, יכול להיות שאתה מממן אותם על חשבון סקטורים אחרים חלשים, שלא מיוצגים בקואליציה, שלא יכולים להגן על עצמם, חלשים מדי בשביל להיות מיוצגים; כל מיני ציבורים שאין להם מפלגה, כמו ציבור החולים, ציבור דורשי החינוך. החינוך הוא לא לובי, הוא לא סקטור. הציבור הערבי שלא יכול להשפיע על דברים. גם אם הוא שובת, גם אם הוא סוגר רחובות, הוא לא יכול להשפיע. הוא איננו, הוא לא נחשב לחלק מדעת הקהל. אנחנו, נציגיו בכנסת, יכולים להעלות את הנושאים שלו ולטפל בהם ספציפית, אינדיבידואלית וכו', אבל אנחנו לא יכולים להשפיע על מהלך העניינים בתקציב, וגם לא יכולנו, לדעתי, להשפיע קצת בענייני תקציב, או יכולנו רק להשפיע בענייננו אנחנו כאשר היינו גוש חוסם.

לעומת זאת, מפלגת העבודה, שאיננה בקואליציה, יכולה, לדעתי, להשבית את המשק. אנחנו לא יכולים, אנחנו מחוץ לעניינים, ולכן אני מתחזק בדעתי יותר מאי פעם, חברי הכנסת, שבבחירות הבאות הציבור הערבי חייב להריץ מועמד לראשות הממשלה. אנחנו פה לא יכולים ולא מסוגלים להשפיע בכיוון הזה. אבל אם אנחנו לא יכולים להשפיע ולא יכולים לדון עניינית בסעיפי התקציב, כי מחר נתבשר על עוד עסקה כמו העסקה עם מולדת, ועל עוד עסקה כמו העסקה שהיתה עם ש"ס, או המפד"ל - עסקות פוליטיות, דרך אגב, אסור להקל בהן ראש. זה לא היה רק תקציב, היו כאן דברים אידיאולוגיים.

לכן אמרתי בבוקר, שלא חוק ההסדרים במשק, והוא בלבד, מחסל את כל עבודת הכנסת בשנה שלמה, אלא הוא גם חוק ההסדרים במשא=ומתן. כאשר אתה בונה לי כביש חוצה=בקעה, או מכללה בשטחים, מחזק את ההתנחלויות ברמת=הגולן - זה גם חוק שמסדר משא=ומתן עם הצדדים הערביים, לא רק חוק הסדרים להגברת הצמיחה במשק.

אדוני היושב=ראש, ברצוני להעלות נושא שרציתי כל כך להעלות אותו במליאה. אין סעיפים עליו בתקציב, כי אי=אפשר להבין שום דבר ממנו בתקציב. בסעיף של המועצה לאנרגיה אטומית מוזכר - 136 מיליון ש"ח, אדוני היושב=ראש. כאשר אתה הולך לתקציב משרד הביטחון, לא מצוין שום דבר על אנרגיה אטומית. כל מה שאומר בסך הכול הסעיף הזה - 136 מיליון ש"ח למועצה לאנרגיה אטומית - מדובר באנרגיות אטומיות המופנות למטרות אזרחיות.

מאז נבחרתי לכנסת ניסיתי להעלות את הנושא של נשק אטומי בישראל ואנרגיה

אטומית שלא לצרכים אזרחיים, ולא יכולתי, כי זה הועבר לוועדת החוץ והביטחון. חיכיתי כמה חודשים עד שקיבלתי אישור להעלות את הנושא הזה, ואני מתכוון גם להעלות אותו בהצעה רגילה.

במדינת ישראל יושב אדם שקוראים לו מרדכי ואנונו בבית=הסוהר על כך שהוא חשף את הנושא הזה לקהילה הבין=לאומית. אני יודע שהוא חשף את זה לעיתון. טיפלו בו כפי שמטפלים במרגל, והוא גם כונה: המרגל האטומי. הוא היה בסך הכול אדם אשר הפגין אומץ לב אזרחי, כאשר בכל מדינה אחרת הוא היה נחשב לגיבור, גיבור תרבות אפילו, שאומר את האמת לאזרחים במדינתו ובמדינות אחרות בעולם. הוא פשוט חשף את האמת. הוא לא קיבל בצע כסף, לכן הוא גם לא ריגל לשום מדינה אחרת. הוא רק הפגין אומץ לב אזרחי.

<u>השר לביטחון פנים א' קהלני:</u>

הוא קיבל הרבה כסף.

<u>עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):</u>

הוא לא קיבל כסף.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

הוא קיבל גם בחורה שהפילה אותו ברשת.

<u>עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):</u>

אדוני השר, גם אם אתה היית כותב מאמר לעיתון חשוב, היו נותנים לך כסף למאמר. גם לי היו נותנים כסף למאמר, זה לא נחשב שקנו אותך. כל אחד מאתנו, כל פוליטיקאי שהיה כותב מאמר בעיתון, היה מקבל כסף על זה. זה סיפור אחר.

<u>השר לביטחון פנים א' קהלני:</u>

- - -

<u>עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):</u>

אני מכיר פוליטיקאים בישראל שמקבלים 10,000 דולר בשביל הרצאתם. זה סיפור אחר. זה לא נקרא שקנו ממנו את הסודות. כל עיתון משלם בשביל האינפורמציה, בכלל זה "ידיעות אחרונות" ו"מעריב" אם יש צורך.

האדם הזה יושב עשר שנים בבידוד, והיחס אליו הוא לא יחס אל אדם שעשה משהו לא נכון. יש יחס נקמני אליו. יש נקמה, ואני אומר נקמת השבט כלפי אחד מבניו שגילה אחד מסודות השבט. יש נקמה של שבט באדם שהוצא אל מחוץ לתחום השבט, אדם ששבר את הטבו של השבט. הוא מכונה המרגל האטומי וכו', על מה? על זה שהוא ניסה להכניס לדיון הציבורי נושא שלדעתי אנחנו כאן צריכים להכניס אותו לדיון ציבורי לפני ואנונו.

אנחנו צריכים להכניס לדיון הציבורי את הנושא של הנשק האטומי, כי זה טבו בדיון הציבורי, והגיע הזמן לדון בו כאן, בבית הזה, בכנסת הזאת, האם נשק אטומי במדינת ישראל הוא מונע או שהוא מאיץ מירוץ חימוש באזור לקראת נשק אטומי.

עד היום הוכח בכל התקופה המודרנית האחרונה, מאז יש נשק אטומי במאה ה=20, שכאשר מדינה אחת רוכשת נשק אטומי, זה איננו מונע, זה מפתה להשתמש. הפעם היחידה שבה השתמשו בהיסטוריה האנושית בנשק אטומי היתה כאשר רק למדינה אחת היה נשק אטומי. כאשר לכמה מדינות היה נשק אטומי, זה מנע שימוש בו. כלומר, אחת מול השנייה.

כל הקונצפציה שכאשר יש למדינה אחת נשק אטומי הוא יכול להיות מונע, הקונצפציה הזאת הופרכה היסטורית. הוא מונע כאשר יש לשני גושים. כאשר יש למדינה אחת נשק אטומי, זה מאיץ את המדינות שיהיה גם להן נשק אטומי. זה מה שקורה באזור, ולדעתי יש כמה אנשים בבית הזה שמבינים את זה.

יש היום מירוץ חימוש לא קונבנציונלי באזור בגלל העובדה שיש לישראל נשק אטומי. כמובן, יש לה גם נשק ביולוגי וכימי.

מצרים, שרק לפני שבועיים נפגשתי עם שר החוץ שלה, הציגה עמדה ברורה, שהיא לא הולכת לחדש את החוזה למניעת הפצתו של נשק גרעיני עד שישראל תחתום עליו ועד שיהיה סידור לנושא הזה. הקונצפציה שלהם היא ברורה - או מזרח תיכון מפורז לגמרי מנשק אטומי, או שיהיה לכולם נשק לא קונבנציונלי. אי=אפשר לחשוב על זה אחרת. כל מחשבה אחרת היא פשוט מסוכנת ומטורפת. ישראל לא יכולה לחשוב שיהיה לה נשק אטומי ולצד השני, לצד הערבי, לצד שעכשיו מכנה את עצמו הצד האסלאמי - אירן מדברת בשם האסלאם - לא יהיה שום נשק אטומי או לא קונבנציונלי. ישראל כל הזמן מדברת על נשק ביולוגי וכימי של אחרים, גם לה יש נשק ביולוגי וכימי.

הגיע הזמן שאנחנו נדון בנושא הזה בבית הזה. היות שנמנעתי בתחילת התקופה שלי בכנסת מלדון בנושא הזה, הוא הועבר לוועדת החוץ והביטחון, ועדה שאני לא מיוצג בה כחבר כנסת ערבי. אני ניצלתי את העובדה שבתקציב יש סעיף אחד קטן, קטנצ'יק ממש, 136 מיליון לאנרגיה אטומית אזרחית. אנחנו לא יודעים בכלל על כל השאר בתקציב משרד הביטחון, מה הם עושים בו, איך מפתחים טיל "חץ", כמה זה עולה. אנחנו לא יודעים שום דבר. זה התקציב הגדול של מדינת ישראל, אנחנו לא יכולים לרדת לסעיפים ולדון בהם.

אם כבר לא יכולים לרדת לסעיפים ולדון בהם, בואו לפחות נדבר על העיקרון הזה, שבמדינת ישראל אנחנו לא יודעים כמה פצצות אטום יש, לא יודעים מה האסטרטגיה מאחורי זה, לא יודעים מה המטרה מאחורי זה, אבל זה קיים בתקציב ואנחנו לא יודעים כמה.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

אבל יש סודות מדינה, וחברי הכנסת, אפילו חברי ועדת החוץ והביטחון, אפילו חלק מהשרים לא יודעים מה יש ומה אין, כי יש גבול מסוים של סודות מדינה שאני ואתה לא יודעים אותם.

<u>תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):</u>

אדוני היושב=ראש, איך זה במדינות אחרות, נושא שנדון - - - תנועות ציבוריות מנהלות על זה מערכות, מפרסמים נתונים.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

אני לא רוצה להתווכח אתך, אבל מדינות אחרות אינן במצבה של מדינת ישראל.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

לא, אדוני היושב=ראש. אני רוצה לתקן כאן רושם מוטעה שיש לך.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

הרי הציבור מממן את זה, מותר לו לדעת מה קורה.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, במדינת ישראל יש בוודאי סוד. אני לא מעוניין לדעת כמה פצצות אטומיות יש. מי מעוניין לדעת? אבל הפרלמנט של המדינה לא יודע מה האסטרטגיה של מדינתו לגבי כל הנושא הזה של שימוש בנשק גרעיני, ואם צריך בכלל שיהיה נשק גרעיני או לא - אתה רוצה להגיד לי שזה לא נושא לדיון ציבורי? בכל מדינה שפויה בעולם זה נושא לדיון ציבורי. במדינת ישראל לא רק שזה לא נושא לדיון ציבורי, או פרלמנטרי, אלא במדינת ישראל מי שפצה פה בנושא, והיה מבוסס על מידע, שמו אותו בבית=כלא עשר שנים בבידוד כאילו היה מטורף. הולכים אפילו לעשות ממנו מטורף וקוראים לו: מרגל האטום. זו התנהגות של שבט, לא של מדינה מודרנית.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

אפילו שבט לא מתנהג בצורה כזאת.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אתה פוגע פה בבדואים.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

יתירה מזאת, מה שנעלם מעיניך כשהערת את ההערה הזאת, אדוני היושב=ראש, זה הדבר הבא: במדינת ישראל יש חפיפה בביוגרפיה של האליטות. אותם אנשים שאתה אומר לגביהם כאילו יש מידור של מידע במדינת ישראל, שיש חלק שהם אנשי הצבא ורק הם יודעים, והמדינאים לא יודעים, התעשיינים לא יודעים - אז אני רוצה להודיע לך דבר אחד שאולי שכחת לרגע, שבמדינה הזאת אותה קבוצת אליטה שולטת בכול. היא גם עוברת את התהליך כחלקים בביוגרפיה האישית שלה. אותו איש שהיה רמטכ"ל, נהיה חבר כנסת, שגריר, ראש ממשלה, ואולי אפילו תעשיין אחרי זה.

<u>תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):</u>

- - -

<u>עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):</u>

אותן אליטות עושות הכול. מי השרים בממשלת ישראל? אלה שהיו גנרלים. אחרי שהם יפרשו, הם יהיו תעשיינים. אותן אליטות. מה זאת אומרת יש מידור? יש קבוצה מסוימת, אותה קבוצה קטנה של אנשים שכן יודעת וכן שולטת והיא מחליטה, והפרלמנט מחוץ לנושא.

לכן, אדוני היושב=ראש, אני מבקש את סליחתך. רציתי לנצל את הזמן שיש לנו, ממילא אנחנו לא יכולים להשפיע על התקציב, הם דנים בו עכשיו במסדרונות, ולהגיד משהו אחר. תודה רבה.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

תודה לך, חבר הכנסת עזמי בשארה. זכותך וחובתך להגיד. חבר הכנסת סאלח סלים, בבקשה.

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

עוד לא שמעתי שמישהו אמר אמת לקחו אותו לבידוד.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

הוא לא אמר התנהגות שבטית. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אלה אנשי הערים, כמו עזמי, והפלאחים כמונו, לא מתייחסים יפה לאזרחים הבדואים. אומרים "שבטים", ואתה צריך לעמוד על המשמר.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

אי=אפשר להשוות את זה לשום התנהגות אחרת.

היו"ר נ' מסאלחה:

נכון.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

בשום חברה, בשום מקום.

היו"ר נ' מסאלחה:

בבקשה. יש לך רבע שעה.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, הנושא שהכנסת דנה בו כרגע הוא נושא הבריאות. בזמן שיש לי חשבתי להתמקד בנושא זה.

ההסדר המוצע היום מטעם בממשלה בתקציב פוגע בשוויוניות הרפואה הציבורית בישראל. בהסדר המוצע יש ביטול החובה של קופת=חולים להעניק שירותי רפואה שיהיו כלולים בסל בסיסי אחיד ומחייב. משמעות הדבר: א. כל קופה תוכל לבחור בסל בריאות כראות עיניה. הצעת החוק אומנם מציעה מנגנונים שמטרתם להגן על בריאות הציבור. אולם הניסיון מוכיח, כי המנגנונים שהוצעו אינם חזקים דיים למנוע את הסכנות שבביטול הסל האחיד. לדוגמה, מקרה שבו תבקש קופה לצמצם את הסל הבסיסי בשל

אי=יכולתה לשלמו. קשה לנו לראות שר שיכול לעמוד בלחץ הכבד שיהיה מופעל עליו, ולא ברור לנו כלל מדוע היה מקום לבטל את ההסדר שלפיו כל צמצום בסל האחיד יהיה חייב אישור ועדה של הכנסת.

ב. כל השירותים מעבר לסל המצומצם יהיו בתשלום נוסף למס בריאות. כיצד יוכל המטופל לקבל החלטה מושכלת לאיזו קופה הוא מבקש להשתייך, איזה סל יתאים לצרכיו הרפואיים, מי יוכל לדעת איזו תרופה להעדיף ואיזה סוג טיפול מתאים לו יותר? אזרחים חסרי אמצעים לא יוכלו לרכוש שירותים נוספים, והטיפול בהם ייפגע.

יש לזכור, כי ההחלטה בדבר בחירת קופה נעשית במנותק ממועד צריכת השירות הרפואי. עיקר המאמץ של קופות=החולים יופנה לשיווק ולא למתן שירותי הרפואה במסגרת הסל הבסיסי.

ג. ביטול השוויוניות בין אזרחי מדינת ישראל בקבלת שירותי הרפואה.

ד. ביטול הסל האחיד המחייב יאפשר "ברירת מבוטחים". כל קופה תבחר את חבריה, וסביר כי תנסה להרכיב סל בסיסי שיהיה מופנה לאוכלוסייה צעירה, בריאה ומבוססת. אין כל דרך מעשית למנוע מהקופות לבחור במבוטחים. מה על החולים הכרוניים, למשל? מה על החולים הקשים? שום קופה לא תרצה בהם.

בהצעות הממשלה יש שבירת העיקרון שבבסיס חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שלפיו כל אזרח משלם לפי יכולתו ומקבל לפי צרכיו. מוצע לאפשר לקופות=החולים מתן ביטוח משלים. משמעות ההחלטה הזו: א. יצירת תמריץ חיובי לקופות=החולים להעביר לביטוח המשלים שירותים על חשבון הקטנת הסל הבסיסי; זאת, במיוחד במצב שהסל הבסיסי איננו מחייב. אזרח אשר לא יבטח עצמו בביטוח משלים עלול למצוא את עצמו בתת=ביטוח.

ב. קיימת סכנה ממשית, כי הקופות יעבירו כספים אשר נועדו מלכתחילה לסל הבסיסי לפעילות הקופה במסגרת מתן שירותים לביטוח המשלים. כאמור, האזרחים יצטרכו לשלם פעמיים.

ג. קיימת אפשרות סבירה, שקופות=החולים תשקענה משאבים רבים יותר בשירותים הניתנים במסגרת הביטוח המשלים. ייתכן שהמבוטחים במסגרת זו יזכו ליחס מועדף.

התוצאה תהיה הקטנת השירותים ועלייה בתשלומים.

עד היום שילמו האזרחים 4.8% מהכנסתם כמס לביטוח בריאות, וקיבלו את כל השירותים בסל הבסיסי כמפורט בחוק. משמעות החלטות הממשלה, שהאזרחים ישלמו נוסף על מס הבריאות: 1. תשלום קבוע לקופות=החולים - מס גולגולת; 2. תשלומים במסגרת השתתפות עצמית עבור צריכת שירותים; 3. תשלומים עבור ביטוח משלים. כל זאת כדי לקבל את השירותים הניתנים היום. כלומר, הנטל על הציבור יגבר, וההוצאה הלאומית לבריאות תגדל. מי יעשה זאת? אלה שיש להם. אלה שאין להם יישארו מבוטחים ברמה נמוכה מאוד.

בהסדר המוצע היום מועברת האחריות לרפואה מונעת ממשרד הבריאות לקופות=החולים. משמעות הדבר: פגיעה בשירותי הרפואה המונעת, הניתנים בעולם על=ידי המדינה, מאחר שיש במניעה אלמנטים של בריאות וראיית בריאות כוללת לכל האוכלוסייה. יש לזכור, כי תפקיד קופת=החולים איננו ולא צריך להיות ראיית כלל הציבור, אלא ממהותו עליו להתמקד בבריאות החולים. בקופות=החולים יש מחסור כספי מתמיד, ולכן יפעלו בראש ובראשונה לצמצום שירותים אלו, מאחר שהנזק איננו מתגלה אלא בטווח הארוך. מי יבטיח מתן חיסונים לילדים, למשל? מעקב שוטף אחר נשים בהיריון? מעקב אחרי התפתחות תקינה של הילדים? ייפגעו אזרחים משכבות חלשות, שאינם מודעים לחשיבות הרפואה המונעת.

מה שמוצע היום בחוק או בהסדרים שהכנסת דנה בהם יביא למסחור הרפואה. ההסדר המוצע הוא מתן אפשרות לפתיחת קופות=חולים למטרות רווח. משמעות הדבר: כל גורם בעל ממון יקים קופת=חולים שמטרתה רווח. בכך תהפוך הרפואה למצרך כלכלי, והחלטות כלכליות יגברו על השיקולים החברתיים והערכיים. שיקולי קופה למטרות רווח יהיו לצמצם שירותים ככל שניתן ולבחור מבוטחים בריאים ככל האפשר.

קיימות בספרות הכלכלית העולמית דוגמאות רבות לברירת מבוטחים בשיטות שונות. הסכנה הקיימת בהצעות היום היא, שתתרחש תופעה כזו, והדבר איננו ידוע בציבור, ובמיוחד בשכבות החלשות שאינן יודעות למה זה יגיע. הקופות ינסו להרכיב סל אשר ימשוך אוכלוסייה צעירה ומבוססת. מה התוצאה? תהיה קופת=חולים לעשירים ותהיה קופת=חיים לעניים, כי לא כולם יוכלו לעמוד בתשלום.

ההסדר המוצע היום גם כולל סגירת מרפאות ביישובים קטנים. ביישוב שבו עד

5,000 נפש תתקיים מרפאה אחת, וביישוב שבו בין 1,000 ל=5,000 נפש - שתי מרפאות, תוך בחירת המרפאה במכרז בין הקופות, או גופים פרטיים, כאשר השיקול העיקרי הוא המחיר.

הפרטה של הפעלת מכשור רפואי מתוחכם, כאשר השיקול העיקרי במכרז יהיה המחיר - משמעות הדבר היא, שבמקום שהתחרות תתרכז באיכות השירותים הרפואיים והזמינות שלהם כמפורט בחוק ביטוח בריאות, השיקול העיקרי הוא המחיר.

אדוני היושב=ראש, נוסף על מה שאנחנו שומעים ודנים, רציתי לנצל כמה דקות שעוד נותרו לי כדי לדבר על כך שבבתי=הסוהר עדיין יש עשרות עצורים לבנונים - בלי שום משפט, בלי עורך=דין ובלי הגנה משפטית. למה אני מעלה את הנושא? התקשרה אלי משפחה מלבנון שמבקשת שאעזור להם לחפש את הילד שלהם, שנעדר כמה שנים. נשאלת השאלה - פה עומדים אנשים ומגינים על הדמוקרטיה הישראלית; איך זה יכול להיות שבמדינה שאומרת על עצמה שהיא הדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון, אנשים יושבים שנים בבית=הסוהר? חלק מהאנשים האלה, אולי כולם, לא עשו כלום, סתם "התלבשו" עליהם בזמן מלחמת 1982 ואחריה, עצרו אותם, והם עדיין יושבים בכלא. עברו כבר 15 שנים. איך זה יכול להיות? רק במדינה שאין בה פרלמנט, במדינה ששולטת בה כת צבאית, אולי אצל פינושה - אבל במדינת ישראל יכול להיות דבר כזה? עשרות אנשים נמצאים בכלא.

<u>תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):</u>

לא יכול להיות.

<u>סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):</u>

הם נמצאים בכלא. עשרות אנשים שתפסו אותם סתם, בלי שום סיבה. עד מתי יימשך המצב הזה? לאנשים האלה יש משפחות, יש בנים, יש אחים ויש אחיות.

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

יש חוק, יש שלטון חוק.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

יש חוק רשום וכתוב, אבל בפועל זה מה שיש.

לפני כעשרה ימים ביקרתי בבית=הסוהר "נווה תרצה", בית=סוהר לנשים. נפגשתי שם עם אסירות יהודיות וערביות, פליליות וביטחוניות.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני נוסע לשם לבקר.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

חבר הכנסת סלים הלך לשם לבד או עם ליווי?

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

היינו מטעם הכנסת בסיור של הוועדה. נפגשתי שם עם אסירות פלסטיניות שיושבות שם על=פי צו מינהלי. פה, במדינה הזאת, לא מגישים אותן למשפט, לא מביאים אותן לפני שופט, לא נותנים להן עורך=דין. ככה באים ולוקחים אותן מהבית. הן יושבות כמה חודשים או כמה שנים על=פי צו מינהלי. איפה נשמע כדבר הזה? יש מדינה דמוקרטית בעולם שקיים בה דבר כזה? עד מתי אפשר לסבול שהדברים יתנהלו כך יום אחרי יום, שנה אחרי שנה? והדברים האלה קורים במדינה.

העניין הזה עלה כאן מאות פעמים, אבל אף אחד לא שומע, לאף אחד זה לא מזיז. לכן אני מעלה את זה כאן ומדבר יותר אל הצופים בבית, כדי שידעו שבמדינה הזאת מדברים על דמוקרטיה, אבל, לצערי, יש דברים רבים שהם אנטי=דמוקרטיים ואנטי=אנושיים, ויש צורך מיידי לטפל בהם ולסיים את הפרשיות האנושיות האלה, ומייד. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה לחבר הכנסת סאלח סלים. רשות הדיבור לחבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה. התחלפת עם חטיב? למה? אתם רוצים להתחלף?

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

- - -

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת תאופיק חטיב, אחריו - חבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהמשה, ואחריו - חבר הכנסת טלב אלסאנע.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, בכל דיון אנחנו מנסים לייחד את הנאום לנושא מסוים, אולי כדי להדגיש אותו או להבליט אותו. הפעם ובפעמים אחרות אנחנו יושבים בלי סיעות אחרות ובלי ממשלה. אני חייב לחזור ולומר, שהמקום שלנו, בעת שכולם מתרוצצים מול משרד האוצר או מול - - -

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת סאלח סלים. חבר הכנסת סאלח סלים, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

התחלתי להגיד, שאומנם אנחנו לא קיימים בתודעה של הממשלה, אבל לפחות כאן באולם אנחנו קיימים. בעת שכל הסיעות מתרוצצות לקבל את הכסף, את מה שהגדירו כסחיטה או לא כסחיטה, אנחנו לא נמצאים. לפחות אנחנו כאן כדי לדבר, להעלות את הנושאים, ובינתיים גם להעביר את הזמן שכולם רצו להעביר, כדי להגיע בסופו של דבר להצבעה; לא רק שאנחנו לא מקבלים כסף.

היום רציתי לדבר על הנושא של השלטון המקומי, דבר שהתעלמתי ממנו בנאומים

האחרונים. במסגרת התקציב החדש יקוצצו מהשלטון המקומי באופן כללי כמיליארד וחצי ש"ח. רק לתזכורת, זהו השלטון המקומי שלפני חמישה חודשים עמד לקרוס, וכל הרשויות הושבתו ודרשו 4 מיליארדי ש"ח לסגירת גירעונות, אם כולם זוכרים. סוף=סוף הגיעו אתם לסידור שלפיו בכל שנה סוגרים חלק כדי למנוע את קריסתו של השלטון המקומי.

התקציב הזה מוריד מיליארד וחצי ש"ח מהשלטון המקומי הקורס, וההתפלגות היא כזאת - רק שימשיכו להגיד שעיננו צרה במה שקורה בהתנחלויות - 6 מיליוני תושבים בארץ, שמיוצגים על=ידי קצת יותר מ=200 רשויות מקומיות ואזוריות, יסבלו מקיצוץ של מיליארד וחצי ש"ח. לעומת זאת, 340 מיליון ש"ח יעברו להתנחלויות, לתשתיות, לכבישים עוקפים ולהגברת בנייה. מה המשמעות? המשמעות היא, שיש אנשים ויש אנשים. יש אנשים שווים ויש אנשים ששווים פחות.

אני יודע, שבמשך 45 שנים הציבור הערבי היה תמיד שווה פחות, אבל הפעם הצטרפו אליו עוד 5 מיליוני תושבים יהודים שגם הם שווים פחות. יש לפעמים שוויוניות, ותמיד בקיצוץ. כששווים פחות, לציבור הערבי יש שותפים. 6 מיליוני תושבים יסבלו 130,000 תושבים ייהנו מתוספת. מדוע? הרי הממשלה אמורה להיות-מקיצוץ, ו=140,000 הממשלה של כלל הציבור. היא לא ממשלה סקטוריאלית. היא לא ממשלה של חלק זה או חלק אחר. לא. אבל פועל בתוך הממשלה הזו מנהג מוזר - ואולי זה לא מנהג, אולי זו דרכה. ככל שמצבה הולך ומחמיר היא מצילה את עצמה על=ידי הצלת חלק קטן וגורמת בכך להחמרת מצב כלל האוכלוסייה. התוצאה הסופית - החמרת המצב של כלל המדינה. איך זה? קודם כול, מבחינת כלכלית, הסברתי שצריך לאזן תקציב על=ידי קיצוץ, חוץ מסקטור מסוים שמקבל תוספת. מבחינה פוליטית, מה שנעשה מבחינה כלכלית משפיע אוטומטית על מה שקורה מבחינה פוליטית.

הגברת ההתנחלות ותוספת כספים מגבירות אוטומטית את הלחץ, את החשדנות ואולי גם את האלימות בצד החיצוני עם הפלסטינים, שהם השכן שסובל ישירות מההתפשטות של המתנחלים ושל הכיבוש שם והנצחתו. אבל לא די בכך, יש לכך השלכות נוספות, חוץ=מדיניות. זה משפיע על היחסים עם סוריה, עם מצרים, עם ירדן, עם האמריקנים ועם האירופים.

לפני קצת פחות מחודש חזרתי מגרמניה עם משלחת של הכנסת. אני לא יודע אם מישהו מהמשלחת עלה לכאן, כי מייד היתה לי עוד נסיעה לסעודיה ולא הייתי כאן שבועיים וחצי

אחרי כן. אינני יודע אם מישהו עלה וסיכם את הביקור, כדי שחברי הכנסת וכלל האוכלוסייה יבינו, שהמדינה הידידותית ביותר באירופה לישראל - גרמניה - נמצאת במצב כזה, שמה ששומעים במזרח התיכון הוא אפס לעומת מה ששומעים שם כביקורת על התנהגותה של ממשלת ישראל ושל ראש ממשלת ישראל בכל מה שנוגע לתהליך השלום ולאמינות שלו כלפי כל מנהיגי העולם שכבר נפגש אתם. אני מקווה, שהיה סיכום והיתה סקירה וחברי הכנסת שמעו.

לא התכוננתי להביא את כל מה שנעשה במסגרת הדיון הזה, אבל רק לתזכורת: זה קורה בגרמניה, שמגדירה את עצמה עד עצם היום הזה, וזאת שמענו גם בפגישות עם ראשי הממשל ועם הבונדסטאג שם, כמדינה הידידותית ביותר לישראל באירופה עקב כל ההיסטוריה שהיתה. בכל זאת, אם המדינה הזו הגיעה למה שהגיעה אליו, כלומר למסקנה שעל ממשלת ישראל אי=אפשר לסמוך, שעל ראש הממשלה הזה אי=אפשר לסמוך, ושממשלת ישראל מידרדרת לכיוון של מלחמה ביודעין או שלא ביודעין, אז תארו לכם מה קורה בשאר הקהילה האירופית, שחבריה שם לא מוגדרים כידידותיים ביותר למדינת ישראל.

משמע, אם שומעים רק את החלומות הוורודים של ראש הממשלה ושל השרים שלו, לא די בכך כדי להבין שזה אכן מצבה של המדינה על=פי מדיניות הממשלה הנוכחית. אולי צריך לפתוח קצת את האוזניים אל מעבר לגבולות המדינה ולשמוע מה אחרים אומרים. לדברים שאחרים אומרים יש השפעה ישירה על מה שהולך להתרחש בשנים 1998, 1999 ו=2000. זה לאו דווקא מה שאומר ראש הממשלה כדי לשכנע את השרים מסביב, אם בכלל הוא יכול לשכנע.

לא די בכך. אם אמרתי ש=6 מיליונים יסבלו עקב מדיניות טיפשית, ואולי זו המלה הכי פחות פוגעת שאפשר לומר על מדיניות של ממשלה כזו, אז על אחת כמה וכמה כשמדובר באוכלוסייה ערבית שסבלה 45 שנים. ניסו להכיר בכך שהיא קיימת לפני ארבע=חמש שנים, ואיכשהו השתדלו לתת קצת כספים כדי להגיד שהנה הולכים לתקן עוול כזה נוראי, ובתוך ארבע שנים יש פתאום שוויון לאוכלוסייה הערבית בצד אחר - יש שוויון בקיצוץ. כשאנחנו ניגשים לשר האוצר, לשר החינוך ולסגנו ולשר הפנים, הם אומרים: אתם לא מופלים לרעה בכלל. אתם שווים בקיצוץ לשאר האוכלוסייה. אולי הוא צודק, אבל מה זה משנה? הרי נקודת ההתחלה שלנו היא כזו גרועה, שאנחנו לא יכולים לסבול כל קיצוץ. מה זה שווים בקיצוץ? אולי נהיה שווים קודם כול במה שנותנים, בהקצבות, ואחרי כן נהיה שווים בקיצוץ.

אני לא רוצה לדבר על המפד"ל, שדורשים לתת את הביטוח הלאומי ליוצאי צבא, כאילו המס נגבה מיוצאי צבא ולא נגבה מכלל האוכלוסייה. שכחו שהביטוח הלאומי הוא חלק מאזן של הצד השני, של המסים שנגבים, מסים ישירים ועקיפים, ולא של שירות צבאי או אי=שירות צבאי. רציתי לשמוע מהם גם את דעתם הברורה, האם הם מתכוונים גם לשלול את הביטוח הלאומי מאותן משפחות מרובות ילדים של החרדים שלא משרתים בצבא, או שזו מין פרסומת חיצונית, והתוכן הפנימי הוא לשלול את הביטוח הלאומי מהערבים ולא מאלה שלא משרתים בצבא. זו הכוונה.

למה זה מוביל אותי? זה מוביל אותי למסקנה חד=משמעית - הממשלה שקיימת היום, כאשר היא ישבה לפני שנתיים באופוזיציה היא השמיעה קולות גזעניים ביותר של שלילת זכות הבחירה של הערבים, של דה=לגיטימציה של הייצוג הערבי בכנסת. כל הזמן אמרו, שאין לממשלה מנדט כי היא נתמכת על=ידי ערבים. הדה=לגיטימציה הזאת תורצה אז על=ידי כך שאלה נמצאים באופוזיציה וזו דרכה של אופוזיציה. מסתבר שהיא אומנם ממשלה משקרת ואיננה עקבית והיא מפירה את כל ההבטחות, אבל בנושא הזה - לא. האנשים האלה עקביים וממשיכים בדה=לגיטימציה של הציבור הערבי - אז בדיבורים, בנאומים, בהפגנות וכו', והיום בביצוע, כרשות מבצעת. היום הם עושים זאת בצורה מתוכננת באופרטיביות ממש מדהימה.

הציבור הערבי לא קיים. הם ניסו לדבר עם כל מי שרצו בנושא התקציב בכל הנושאים, אבל שתי המפלגות הערביות - הם בכלל לא שמים אותן על מפת הפוליטיקה הישראלית. הם יודעים שהם ממילא מיעוט. אז מה יכול להיות? ממשלה לא תיפול עם הקולות הערביים. מה שרציתי להגיד הוא, שהממשלה של היום היא המשך של האופוזיציה שהיתה. היא ממשלה של חלק מהציבור - לא של הציבור הערבי.

אם אני שופט אותה, אני שופט אותה על=פי התנהגות ולא על=פי שום דבר אחר. אני לא יודע איך להגדיר ראש ממשלה שישבנו אתו פעמיים בנושאים שקשורים לערבים והזכרנו לו אמרות שלו - שהשוויון אצלו משהו בדם, לא צריך להזכיר לו את זה וזה ייקח קצת זמן, שנה, שנתיים או שלוש שנים. השוויון הוא דרך ארץ, כי בלי זה אין דו=קיום. זה ראש הממשלה.

היום אנחנו עוברים על התקציב השני של הממשלה הזאת ואנחנו רואים, שאותו ציבור

שחשב, וואללה אולי ראש הממשלה הזה לא מביא נסים ונפלאות אבל אולי ימשיך באיזו דרך לתת שיפורים למגזר הערבי, אף ש=90% מהמגזר הערבי לא בחרו בו כראש ממשלה. כי האלטרנטיבה של המגזר הערבי היתה אז אלטרנטיבה של תהליך השלום. זה מה שהיה חשוב יותר מכל דבר אחר. בכל זאת הציבור הערבי לא נמצא על מפתה של הממשלה הזאת, לא מבחינה תקציבית ולא מבחינה פוליטית. את המסקנות הם צריכים להסיק. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת טלב אלסאנע. אחריו - חבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

כבוד היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, זו לא הפעם הראשונה שאנחנו עולים לנאום כשבעצם יש לנו רוב מוחלט של חברי כנסת, וגם יושב=ראש הישיבה עכשיו הוא מהסקטור הערבי. השאלה היא, מדוע? לדעתי, יש איזה הסבר ואינני יודע אם הוא מדויק, אבל בנסיבות העניין יכול להיות שיש לו אחיזה במציאות.

ייתכן שחברי הכנסת האחרים לא מאמינים עוד להבטחות של ראש הממשלה ולכן הם לא מוכנים לקבל ממנו, לא חתימות, לא שיקים, לא שטרות, אפילו כשהחתימה שלו מאושרת בפני עורך=דין. הם מתעקשים לקבל מזומן. ואז, כדי לקבל את הסכומים הגדולים האלה, זה דורש הרבה זמן. נראה שהם יושבים באיזה מקום כאן וסופרים את הכספים שהוא התכוון והתחייב לתת להם. אחרת, הם מאיימים, שאם הם לא יקבלו את זה עד יום חמישי, הם לא יחתמו. אין לי שום הסבר אחר לכך שאין אף שר במליאה, אין אף חבר כנסת מהקואליציה שנמצא במליאה. אין לי שום סיבה אחרת. או שהדיון כאן והחוקים והפעילות של הכנסת לא מעניינים אותם או שיש להם נושא אחר יותר מעניין. אינני חושב שיש נושא אחר יותר מעניין, וההסבר הוא שהם יושבים במקום אחר וסופרים את הכסף.

אני רוצה לשאול אתכם, רבותי חברי הכנסת, במערכת הבחירות, כאשר עסקן פוליטי קטן הולך ומשלם לקבוצה של אנשים, נניח 1,000 שקל, הרי מגיעה תלונה למשטרה שאדם זה שילם לקבוצה של אנשים 1,000 שקלים על מנת שיצביעו למפלגה מסוימת. מה דינו של אותו אדם?

<u>עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):</u>

זו עבירה פלילית.

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

מה דינו של אותו עסקן פוליטי ששילם 1,000 שקלים לעשרה אנשים? זו עבירה פלילית. זה שוחד פוליטי. הוא ניסה להשפיע על הדמוקרטיה. צריך שאנשים יבחרו מתוך רצון טוב וחופשי, כשהם לא נתונים לשום השפעה. לכן כל ההצבעה מתקיימת בצורה דיסקרטית, מאחורי פרגוד, כדי שאף אחד לא יראה. אבל מה שאנחנו עדים לו עכשיו הוא, שהולכים לשני חברי כנסת ומשלמים להם על מנת שישנו את ההצבעה שלהם, את האידיאולוגיה שלהם, את העקרונות שלהם. משלמים להם על כך מיליוני שקלים. זה לא מהכיס של ראש הממשלה - זה מכספי הציבור, מכספם של משלמי המסים. הוא נוטל את הכסף הזה ומשחד אותם; הוא קונה אותם על מנת לקנות את ההצבעה שלהם והתמיכה שלהם. ועוד רואים בזה דבר דמוקרטי.

כשאדם פשוט משלם 1,000 שקלים, זאת עבירה פלילית. מעמידים אותו על כך לדין ומנהלים נגדו משפט. ממצים אתו את הדין על הפשע החמור שעשה. כשמדובר בראש ממשלה, כשמדובר באיך לחלק מיליארדים, כפי שאנחנו שומעים עכשיו, על מנת שמפלגות ישנו את ההצבעה שלהן, זה דבר כשר. יש חוק לקטנים וחוק לגדולים. יש חוק לעסקנים הפוליטיים הפשוטים, ויש חוק אחר לראש ממשלה ולאלה שיושבים על הקופה הציבורית ומחלקים אותה כראות עיניהם.

אני רוצה לומר, שאנחנו רואים היום את הדמוקרטיה במערומיה. זו בושה וחרפה איך קונים הצבעות, איך קונים רעיונות ועקרונות. הכול נתון למשא=ומתן. אבל מה שמדהים, רבותי, שאם אנחנו חשבנו שיש דברים חשובים מאוד, עניין של צדק חברתי, שכבות חלשות, שכבות עניות, אבטלה, בריאות - זה בכלל בעדיפות אחרונה. אם אנחנו רואים מפלגות שמנסות לקדם ולמקד את הדיון בסוגיות האלה, הן מואשמות בניסיון לעשות הון פוליטי. גשר, למשל, ואני מקווה שאת גשר לא הצליחו לקנות והיא תישאר איתנה בעמדתה.

אני רוצה בהזדמנות זאת, כבוד היושב=ראש, להתייחס להערות מספר. ראיתי שכשחברי

אחמד סעד התייחס לעניין שירות הבריאות בנגב, אתה התייחסת, ואני לא רוצה לשלול ממך את הזכות, שאכן בזמן כהונתך כסגן שר הבריאות היתה פריצת דרך אמיתית. זו פריצת דרך בכל מה שקשור להכשרת כוח=אדם ולמתן שירותים. אבל, אתה יודע טוב מאוד, שהשירותים הניתנים שם הם לא שירותים, לא מבחינת הרמה ולא מבחינת האיכות. אם מחפשים אנשים שיושבים ביישובים הנקראים יישובים לא=מוכרים, שכולם יודעים איפה היישובים האלה קיימים, וזאת על=ידי ניידות כדי לתת להם את החיסונים, זאת במקום להקים להם מרפאות; זאת במקום לתת להם את השירותים על=פי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שמחייב את המדינה לתת את השירות במקום סביר.

זאת אחת הבעיות של המדינה, זאת אחת הבעיות שלנו - איך המדינה מתייחסת לאוכלוסייה הערבית. מה סדר העדיפויות בתוך המדינה? השאלה היא אפילו יותר בסיסית. השאלה היא, האם מדינת ישראל באמת עונה על קריטריונים של מדינה? אני לא יודע, ויכול להיות שאתם יודעים יותר טוב ממני. בצרפת, כאשר יש משבצת של אזרחות, כתוב שם אזרח צרפתי. כל אזרח צרפתי נקרא צרפתי. אין שם הגדרה של נוצרי, מוסלמי, ערבי או לא יודע מה. יש הגדרה שכל אזרחי המדינה שייכים לה, גם בגרמניה וגם בארצות=הברית; או שאתה אזרח המדינה, או שאתה לא אזרח המדינה. אם אתה אזרח המדינה, מופיע במשבצת האזרחות שאתה אזרח של המדינה. במדינת ישראל אין משבצת שמגדירה אזרחות ישראלית. אין ישראלי. אין הגדרה שכל אזרח של המדינה הוא שייך למדינה ולכן הוא ישראלי. אין דבר כזה. יש הגדרה של הלאום של האנשים - או שאתה ערבי או שאתה יהודי.

מהי האוכלוסייה של המדינה? מדברים על 5 מיליונים או על 6 מיליונים. האוכלוסייה של מדינת ישראל היא אוכלוסייה לא מוגדרת. בכל מדינה מתוקנת יש גבולות של השטח, יש טריטוריה ויש האזרחים שמחזיקים באזרחות. כאן אין אזרחות מוגדרת. כל יהודי שמכריז שהוא רוצה לבוא לכאן, הוא אזרח המדינה. לכן אין אוכלוסייה מוגדרת של אזרחי המדינה. אבל גם הטריטוריה היא לא מוגדרת. אתם יודעים שמדינת ישראל היא המדינה היחידה בעולם שאין לה גבולות מוגדרים עד היום. אפשר להגיד שסיני או עזה או נהר הירדן הם גבולות, אבל אין עד היום גבולות מוגדרים. יש הגדרה של שטחים כבושים ושטחים לא=כבושים. גם בתוך השטחים הכבושים יש שטחים שהמדינה סיפחה אותם, ויש כאלה שהיא לא סיפחה. אין הגדרה של הגבולות של המדינה.

דבר אחר, ההתנהגות של המדינה, איך היא מתנהגת, האם היא מתנהגת כמו מדינה מתוקנת. שלא לפי הכללים, היא מתנהגת בצורה מוזרה מאוד מבחינת ההתייחסות שלה

לאזרחיה. יש אזרחים שמקבלים את האזרחות שלהם על=פי חוק השבות, ומצד אחר, יש אזרחים שמנשלים אותם מהזכות הזו משום שהם עזבו את המדינה בתקופה מסוימת על כורחם, ואם הם רוצים לחזור, לא נותנים להם.

יש אזרחים שיש לגביהם חוק מוגדר שנותן להם פריווילגיות מסוימות, ואחרים אין להם הזכות הזו.

יתירה מזו, יש אזרחים בתוך המדינה, שבגלל הדת שלהם או הלאום שלהם, הם מוגדרים כנפקדים, אף שהם נוכחים. ויש אזרחים שלא היו אף פעם במדינה. אומרים שאולי אבות אבותיהם היו כאן לפני אלפיים שנה, אז אוטומטית הם אזרחי המדינה. אבל מי שהיה כאן לפני עשרים שנה, הוא לא אזרח המדינה. ויש כאלה שהם עכשיו כאן, וגם הם מוגדרים כנפקדים. הדברים האלה הם אבסורד מוחלט.

יותר מזה, אנחנו שומעים על איזו קבוצה של אנשים שהולכת וחוטפת מישהו. אולי זה היה קיים בכנופיות. במלחמות כנופיות, שאנחנו שומעים עליהן באזורים פה ושם, באזורים אחרים, הולכים לחטוף אנשים, בלי להעמיד אותם למשפט, אבל מדינה יכולה לעשות דבר כזה? לא. מדינה דמוקרטית יכולה לעשות דבר כזה? אסור בהחלט. צריך משפט. אז איך מגדירים דבר כזה כשמדינה הולכת לדרום=לבנון, נכנסת לבית, חוטפת אדם כמו דיראני, מביאה אותו לכאן, מחזיקה אותו ללא משפט, ללא דין, ללא זכות של הגנה, ללא שום הליך משפטי נאור?

כל הדברים האלה, לדעתי, מקעקעים את מושגי היסוד, דברים בסיסיים שצריכים להיות קנה המידה, שצריכים להיות היסוד של כל משטר דמוקרטי.

יש מגילת העצמאות, שאמורה להיות ההצהרה על כוונות המדינה, להתוות את העתיד של המדינה, אבל האם מה שמופיע במגילת העצמאות התממש? האם התממשו אותם עקרונות מוצהרים, שהם עקרונות טובים, והאם התממשו אותן כוונות של האנשים שיסדו את המדינה? כל מה שנוגע לחופש הדת והפולחן לא התממש. אנחנו רואים את ההתייחסות למקומות הקדושים, למסגדים, לבתי=הקברות של המוסלמים. אפילו בחוק השמירה על המקומות הקדושים, שנחקק ב=1967, רבותי חברי הכנסת, מופיע סעיף האומר, ששר הדתות מופקד על ביצוע החוק הזה והוא צריך להתקין תקנות מה ההגדרה של המקומות הקדושים. מ=1967 עד היום חלפו 30 שנה, והוא לא נתן הגדרה של המקומות הקדושים, שתכלול את

המסגדים ואת בתי=הקברות של המוסלמים. זאת אומרת, אפילו את החוקים לא מממשים.

כתוב במגילת העצמאות, שלא תהיה אפליה או הבחנה על רקע של דת, לאום, גזע. האם זה המצב? האם זה מקרי לחלוטין שהולכים לפנות עשרות אלפי תושבים ערבים מהנגב? אם היו אלה יהודים שיושבים שם, היו מפנים אותם? והאם זה מקרי לחלוטין שהולכים להפקיע, למשל, אדמות ואדי סלאמה, עראבה, דיר=חנא? ולמי הם מספחים אותן? האם מישהו מעלה על דעתו שילכו ויספחו לנצרת שטחים ששייכים לנצרת=עילית, על מנת להגדיל את תחום השיפוט של נצרת?

מדוע, למשל, לא מחזירים את תושבי איקרית וברעם למרות החלטת בג"ץ מ=1952? ובכלל, מדוע גירשו את תושבי איקרית וברעם? אם הם היו יהודים, היו מגרשים אותם משם?

מדוע הולכים להרוס מסגד בבן=עמי, אום=אלפרג'? אם היתה שם כנסייה לפני 2,000 שנה, לא לפני 50 שנה, מישהו היה מעז לחשוב איך להרוס אותה?

ואנחנו כאן, חבר הכנסת דהאמשה ואני וגם היושב=ראש, ביקרנו בסוריה. בסוריה אין משטר דמוקרטי, אבל אנחנו ראינו את מידת ההתייחסות שלהם למקומות הקדושים ליהודים.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

זה משטר דמוקרטי. הנשיא נבחר וגם הפרלמנט נבחר בצורה דמוקרטית.

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

בהקשר זה אני רוצה לחלוק עליך. בסוריה זה לא משטר דמוקרטי.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

לדעתי, כן.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

אבל תראה, כבוד היושב=ראש, אתה ביקרת שם, גם אני, גם חבר הכנסת דהאמשה, ומה אנחנו ראינו? בתוך שכונה אחת, שנקראת "שכונת היהודים", בתוך דמשק, יש שם 17 בתי=כנסת, ומתוך חשש שמישהו יפגע בבתי=כנסת אלה או יחלל אותם, המשטר הסורי הציב ליד כל בית=כנסת שני שומרים, חיילים סורים, כדי לשמור שמישהו לא יעז, חס ושלום, לפגוע, ואז יאשימו אותם באחריות למעשה אנטישמי.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

גם כאן אתה לא יכול - - - וחבריו שומרים על המסגדים.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

ובחאלב, חבר הכנסת תאופיק חטיב, ראינו שהממשלה הסורית מתקצבת מכספי ציבור סוריים שיפוץ בית=כנסת יהודי מלפני 2,600 שנה. שם זה לא משטר דמוקרטי שאמור לתת חופש דת ופולחן ושמירה על מקומות קדושים, וכל המלים הגבוהות האלה, אבל בפועל הוא שומר על המקומות הקדושים, הוא נותן חופש דת ופולחן. ומצד אחר, מה אנחנו רואים במדינה שלנו? מצד אחר, במדינתנו הדמוקרטית, בבאר=שבע, בעיר אברהם אבינו, יש מסגד שהוקם ב=1906. זאת אומרת, לא הקימו אותו לא ממשלת הליכוד ולא ממשלת העבודה. המסגד הוקם על=ידי הכובש העות'מאני.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

על=ידי העות'מאנים.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

הכובש העות'מאני, היה כיבוש עות'מאני. ואני אגיד לך אבסורד. כאן זו המדינה שלנו, אנחנו אזרחים שלה, ותראה איך המדינה שלנו מתייחסת אלינו. מצד אחר, תראה איך הכובש העות'מאני התייחס אז. הכובש העות'מאני הלך והקים את המסגד על מנת לשרת את האוכלוסייה של הנגב, שיתפללו שם, אבל המדינה שלנו הפקיעה את המסגד והפכה אותו

למוזיאון והכניסה לשם פסלים. כפי שאתה יודע, גם על=פי הדת האסלאמית וגם על=פי הדת היהודית, אוסרים עבודה זרה ואוסרים הכנסת פסלים לתוך המקומות הקדושים. הכניסו לתוך המסגד את הפסלים האלה, ואחר כך, כשהיה חשש שהמסגד הזה יתפורר ויקרוס, לא שיפצו אותו. למה הם דאגו? הם דאגו לעתיקות. רשות העתיקות הוציאה את כל העתיקות משם. המסגד עומד שם נטוש, משתמשים בו בתור מחששה, משתמשים בו לכל מיני דברים פסולים, ולדעתי, זו בושה וחרפה.

אנחנו פנינו ואמרנו: רבותי, זה מסגד עם צריח נאה, זה לתפארת באר=שבע, זו הוכחה לדו=קיום, זו הוכחה שאפשר שיהיה בית=כנסת ליד מסגד, כמו שאברהם אבינו היה האב של כולנו, אפשר שהמסגד יהיה דוגמה לאותם תיירים שמגיעים מירדן וממצרים, שיראו בלב באר=שבע מסגד. אך הם התנגדו בתוקף לאפשר לנו להתפלל שם.

כשהחלטנו יום אחד לבוא בכל זאת להתפלל ולשפץ את המסגד, היה מישהו שבא ופיזר אשפה ליד המסגד. בחוק העונשין יש סעיף 170, שאוסר לפגוע או להרוס, לא רק מסגד, אלא גם עצם מקודש לקבוצה של אנשים; זאת אומרת, מספיק שקבוצה של אנשים תראה את המקום הזה כמקודש לה, כדי שיהיה אסור לפגוע בו או לחללו. במקרה זה לא רק שאנחנו מאמינים, אלא זה מסגד עם צריח, וליד השער יש גם איזה שלט שנכתב עליו על=ידי עיריית באר=שבע, שזה מסגד שהוקם ב=1906 על=ידי הח'ליף עבד אל=חמיד. הם מודים שזה מסגד, אבל בכל זאת זה לא מנע מהם לחלל אותו ולפגוע בו.

לכן, יש בעיה עם התפיסה, עם הגישה לאוכלוסייה הערבית בתוך המדינה. הם לא מפנימים את העובדה שאנחנו אזרחי המדינה. אנחנו לא רוצים להגיד שאנחנו היינו לפני 1948, אבל היינו ביחד לפחות. לא יכול להיות שמישהו שנאלץ לעזוב את המדינה ב=1948 הוא נפקד, ומי שעזב את המדינה לפני אלפיים שנה הוא לא נפקד. אז לפחות אנחנו דורשים שוויון, שוויון בגישה, שוויון בתקציב, שוויון במדיניות.

וכשאנחנו מדברים גם כן על השלום, צריך להביא בחשבון שהשלום משרת אותנו ואת היהודים, כי מדינת ישראל נמצאת במזרח התיכון. אי=אפשר לחשוב שאנחנו נמצאים בלב לבה של אירופה. אנחנו נמצאים כאן, בעולם שכולו עולם ערבי. צריך לחיות אתו בשלום, ואי=אפשר לקיים שלום כשממשיכים לכבוש את השטחים והאדמות של המדינות האחרות ולנסות לשלוט בעם אחר. דבר כזה מביא רק למלחמות. לאורך כל ההיסטוריה, עם שניסה לכבוש עם אחר או לשלוט בו או לכפות עליו את רצונו, הוליך להתנגדות. זה פשוט מאוד, זו

אקסיומה.

היו"ר נ' מסאלחה:

נא לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

ולכן הגיע הזמן שגם הממשלה הזו במדינת ישראל תתעשת ותבין, שהעולם כולו משתנה, המזרח התיכון משתנה, והם חייבים להשתנות, והדרך האחת והיחידה להשתלב במזרח התיכון היא, ראשית, להאמין בשלום צודק ובר=קיימא, מבוסס על החלטות האו"ם ומועצת הביטחון, וגם להאמין שהאוכלוסייה הערבית זכאית לשוויון, וחובתה של המדינה להכיר בזכות הזו.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

כבוד היושב=ראש, חברי הכנסת, אתמול בשעות האלה כל המדינה חייתה תחת הרושם שהעניין של התקציב יפיל את הממשלה הזאת. שרים ושרים בכירים בממשלה אמרו: אנחנו הולכים לבחירות חדשות ודי לנו בסחטנות הזאת, די לנו בסחטנות של המפלגות ושל קבוצות הלחץ שבתוך הקואליציה. אלה דברי השרים עצמם וקריאותיהם. היום בבוקר, לאחר לילה אחד, אומנם ליל שימורים, שבו שקדו ראש הממשלה ושר האוצר לשבת ולרצות את הקבוצות האלה ולקנות אותן בכסף, תרתי משמע, אנחנו רואים שהקואליציה התאוששה, הממשלה כאילו התחזקה והכול שפיר.

במבט מעמיק במצב הזה אנו רואים, שמי שהפסיד זה העם במדינה הזאת והמדינה עצמה. מסגרת התקציב, שהרבו להדגיש, לחזור ולשנן קבל עם ועדה שהיא לא תיפרץ, לא רק שנפרצה אלא גם נקרעה, כבוד היושב=ראש. אנחנו יודעים שמדברים עכשיו, בלשון המעטה, על מיליארד ו=300 מיליון שקל עד 2 מיליארדים היום, אד הוק, לרצות את

קבוצות הלחץ, ולא כולם התרצו.

יש עוד קבוצה אחת שנקראת גשר - הייתי רוצה שיהיה פה אחד הנציגים וישמע אותי, חבר הכנסת קליינר - הקבוצה שנושאת את הדגל של התיקונים החברתיים ושל האוכלוסייה הענייה. אני לא אומר "לא", יכול להיות שזה בצדק, אין לי שום ריב אתם, אבל באותה קבוצה חבר חבר הכנסת מיכאל קליינר, ובתקציב הזה ממש הוא מגיש הסתייגות ומציע להחזיר את קצבאות הילדים הערבים לעידן האפליה הגזעית. בהסתייגות שלו הוא מציע להבדיל ביניהם לבין ילדים אחרים - כפי שהיה נהוג במשך כל השנים, עד אשר זה תוקן בשנה שעברה. נדמה לי שב=1 בינואר 1997 הושווה המצב של ילדים ערבים לשאר הילדים במדינה, לילדים של יהודים יוצאי צבא, ולא רק אליהם, גם ילדים של יהודים שלא שירתו בצבא קיבלו קצבה כמו כל הילדים האחרים ומי שהופלה לרעה זו האוכלוסייה הערבית בלבד. והנה, חבר הכנסת הנכבד מציע עכשיו להחזיר את העניין למצב הרע, העושק והבלתי=שוויוני שהיה קודם.

אני סמוך ובטוח שלא יורמו הרבה ידיים בעד ההצעה הזאת, אבל היא מראה על כיוון, על מחשבה, על אנשים שעדיין חולמים להחזיר את ההיסטוריה לאחור. האנשים האלה חולמים לחזור לאחור לא רק בעניין השלום והתהליך המדיני אלא גם בעניין השוויון והמאבק החברתי הפנימי בתוך מדינת ישראל ובתוך החברה הישראלית.

אני רוצה לבשר לחבר הכנסת קליינר ולדומיו: לא תצליחו, לא במישור הפנימי ולא במישור החיצוני או המישור המדיני עם שכנינו ועם העם הפלסטיני.

כבוד היושב=ראש, נחזור בכל זאת לכמה נתונים, לפחות באופן מינימלי. כחברי כנסת ערבים, כאנשי הרשימה המאוחדת הערבית, איננו מהווים קבוצת לחץ במשחק הפרלמנטרי הקיים ואיננו יכולים ליהנות מהמצב הזה מכמה וכמה סיבות. הסיבה העיקרית היא, שהקונסנסוס היהודי בכנסת הזאת הוא, שלא ניתן לערבים להיות לשון מאזניים, לא ניתן לערבים להיות שווים אפילו בתור חברי כנסת, בתור קואליציה, אנחנו כאילו מחוץ למסגרת.

חברי דיברו על זה והבהירו את המצב, במיוחד חבר הכנסת חטיב שדיבר לפני. בתקציב לשנת 1998 מוצע לקצץ 23% בסעיף תוכניות הלימוד או תוכניות לקידום החינוך למיעוטים - מיעוטים זה כלל הערבים, כאשר הם לא רוצים לראות את המציאות קוראים לנו

"מיעוטים", זה מין אפליה שפלה כזאת. גם התקציב הקודם, ב=1997, קוצץ ב=19%. זאת אומרת, לאחר קיצוץ של 19% ב=1997 מציעים לקצץ 23% ב=1998. הוא הדין לגבי פעילות החינוך הערבי. בתקציב 1998 מציעים לקצץ 17% בחינוך הזה, כאשר גם ב=1997 קוצצו בפועל 17% בחינוך הזה, שהוא של ערבים.

לעומת זאת, בתקציב 1998 תהיה עלייה של 120%, אני לא טועה, 120% במחירים ריאליים, בתור תמריצים למורים. ולאילו מורים? למורים המלמדים בבתי=ספר המוגדרים כבעלי עדיפות לאומית. שם מפואר וגדול: בעלי עדיפות לאומית. איפה קיימים בתי=הספר האלה, כבוד היושב=ראש? ביהודה, בשומרון וברמת=הגולן.

היו"ר נ' מסאלחה:

וגם בגדה המערבית.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

או בגדה המערבית, יותר נכון. הנה, ממש, בלי בושה, בלי שום נקיפת מצפון, בלי שום ראייה ריאלית של המציאות ממשיכים במגמת האפליה הגזעית והפושעת. ולא רק בתחום החינוך. אם נדבר על תחום החינוך ונביא דוגמאות יותר נוקבות, נחזור לסטטיסטיקה ולהישגים של בחינות הבגרות.

אנחנו יודעים, ש=45% מבין התלמידים היהודים עוברים בהצלחה את בחינות הבגרות ומקבלים תעודה. הממוצע ביישובים הערבים הוא 23% בלבד, ובמרבית היישובים הממוצע הזה יורד ויורד. הממוצע ביישובים הבדואיים, מתוך אוכלוסייה של 130,000 תושבים החיים בנגב, ערבים ובדואים, הוא הרבה פחות, לא רק ביישובים הלא=מוכרים ובמקומות שמדינת ישראל מתעלמת מקיומם, אף שהם קיימים עשרות שנים, אלא גם בעיירות הקבע של הבדואים. ברהט ובתל=שבע הממוצע הוא 6%; חבר הכנסת טלב אלסאנע, 6% בלבד עוברים את בחינות הבגרות. הממוצע הארצי אצל יהודים הוא 45%, אצל הערבים 23%, וברהט ובתל=שבע הממוצע הוא 6%. אם הממוצע הכללי אצל הבדואים הוא כזה, לך תראה איך זה בעיירות הלא=מוכרות ובריכוזים הנוספים שאינם יישובים מוכרים ואין להם שם אפילו קורת=גג ובית=ספר ראוי לשמו. אדוני היושב=ראש, עד מתי המגמה והמדיניות הזאת יכולות להימשך?

אנחנו דיברנו כאן על החינוך. אתמול דיברתי על הקונגרס של האימאמים ועל המצב שם. ראוי להזכיר לגבי האוכלוסייה של האימאמים במסגדים, כי לא רק שלא ממנים את המספר המתאים והמספיק במסגדים, לא רק שלא ממנים גם מואזינים, כפי שזה היה צריך להיות, לא רק שביטלו את המשרה של שרת המסגד - ולשרת המסגד יש תפקיד חשוב מאוד. שרת המסגד לא רק דואג למסגד עצמו, לניקיונו, לסדר בו ולכל הזמנים ולכל השעות, הוא ממלא תפקיד חשוב ביותר בתחום של אשכבת המתים, אם נקרא לזה בלשון ברורה.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

עברית.

<u>עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):</u>

כן, בלשון העברית. פוסחה, איך שנאמר. התפקידים האלה בוטלו בכלל, וגם כאשר מעסיקים אימאמים, אם מעסיקים חלק, וחלק - שנים רבות, האימאמים האלה אינם מוכרים לא כעובדי מדינה ולא כעובדי רשות כלשהי ולא כעובדים בכלל. הם עושים מין משחק כזה, אחיזת עיניים על החוק ואומרים: אתם תועסקו בחוזה מיוחד, כאילו תקבלו מעין נדבה מהמדינה. הנדבה הזאת מגיעה מהווקף, מהכנסות הווקף האסלאמי, שעד היום מדינת ישראל - ושום משרד במדינת ישראל, לא האפוטרופוס לנכסי נפקדים ולא מינהל מקרקעי ישראל, שממונים ישירות על הווקף האסלאמי במדינה הזאת, אינם מכירים בהם, והם אומרים: אלה הנתונים. כבר נדרשו לעשות זאת פעם אחת, פעמיים, שלוש, במשך השנה האחרונה.

אנחנו צריכים לדעת כמה מיליונים, כמה מיליארדים, מכניס הווקף המוסלמי בכל שנה למדינת ישראל, לממשלת ישראל, ולמה מהמיליארדים האלה, לאנשים שהם אנשי הווקף פר=אקסלנס, האימאמים, השרתים ואנשי המסגדים, כאשר משלמים להם מהמיליארדים האלה, משלמים להם כאילו זו נדבה ומעט מאוד ומאוחר מאוד.

אימאם מקבל בסביבות 2,000 שקל לחודש, וזה כמתנה, לא בתור עובד שיש לו זכויות ולא עובד שיש לו פנסיה. לא משלמים עבורו, לא ביטוח לאומי ולא מס בריאות, ואין לו כל זכויות. מין פריפריה כזאת, שקיימת באיזה חלל, בין השמים והארץ.

לא רק זאת, כבוד היושב=ראש. אנחנו אומרים, שבעידן הזה, וכאשר זאת המציאות העגומה, מצד אחד התקציב נפרץ לטובתן של קבוצות לחץ וקבוצות חזקות ולא לטובתה של האוכלוסייה בכלל, כי טובתה של האוכלוסייה כפי שהתחלנו היא בכך שהמסגרת תישמר ובתקציב הזה תהיה חלוקה שוויונית, פחות או יותר, ואז לא יהיה מקום לכל ההעדפות ולכל הלחצים האלה. בעידן הזה נמשכת המגמה של האפליה הנוראית, לא רק נמשכת, אלא מתחזקת. אמרתי שבתקציב החינוך, לדוגמה, יש רגרסיה. יש חזרה לאחור באופן ריאלי 1997 לעומת עלייה ריאלית בתקציבים המיועדים לאוכלוסייה היהודית,-בשנים 1998 ובמיוחד לאוכלוסייה הכובשת, אוכלוסיית האפרטהייד ביהודה ושומרון ובהתנחלויות, או בגדה המערבית וברמת=הגולן הכבושה, כפי שאמרנו קודם לכן.

לכן, טוב לה לממשלה הזאת, יאה לה לממשלה הזאת להרגיש בושה, להרגיש חרפה ולהרים ידיים. היא איננה מסוגלת לשרת את האוכלוסייה לא בתחום החברתי ולא בתחום המאוויים הלאומיים הגדולים, וטוב לה שתתפטר ותעזוב את המשרות האלה. העם הזה והמדינה הזאת ראויים לממשלה טובה יותר ואחראית יותר.

ברשותך, כבוד היושב=ראש, אני מקווה שנשארו לי עוד כמה דקות.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

יש לך עוד שלוש דקות.

<u>עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):</u>

אנסה לומר את עיקר הדברים בשפה הערבית. (נושא דברים בשפה הערבית; להלן תרגומם לעברית:

אחי המאזינים, הנושא שיידון הוא התקציב, כפי שהיה בשבועיים האחרונים, שבהם דנתי באפליה הגזענית המתועבת.

רבותי, נושא התקציב כרוך באפליה ברורה. דיברנו על כך, שתקציב משרד החינוך פחת באופן ברור בשנת 1998, וכך גם בשנת 1997. זאת בשעה שתקציב החינוך במגזר היהודי ובקרב הכיבוש הגזעני של הגדה המערבית ושל רמת=הגולן נמצא בעלייה וצמיחה,

בשיעור של 120% מתקציב 1997. כל הגולן, כל הגולן כבוש וכל הגולן יוחזר בפעם אחת.

דיברתי על נושא האימאמים, עליו שוחחנו אתמול, וכיצד זה שממשלת ישראל אינה משלמת שכר לאימאמים, ולו גם שכר מינימום, המקובל בכל מקורות התעסוקה בארץ. ממשלת ישראל אינה מחשיבה את האימאמים כבעלי זכויות, דוגמת הפועלים והפקידים. השכר שהיא משלמת להם, מן המיליונים ואף המיליארדים של כספי ההקדשים, שמקורם בהכנסות ההקדשים האסלאמיים המוחרמים - - - שכר זה מסתכם בכ=2,000 שקלים בחודש. סכום זה ניתן כמענק או כסוג של העסקה, מתוקף הסכם מיוחד. זה הקיפוח בשיאו.

ציינו, כי ועידת האימאמים בחרה ועדה מייצגת. בה בעת אנו אומרים: כן, אנו דורשים שיהיה צו כולל בנוגע לאימאמים. אנו חפצים, שיכירו בזכויותיהם כאנשים עובדים, כבעלי זכויות עובדים במדינה, ואפילו כעובדי מדינה, כפי שהם עצמם דרשו. אולם יש להיזהר מכך, שהזכויות והתשלום הללו יירשמו ותו לא.

אנו לא נסכים בשום פנים ואופן לכך, שממשלת ישראל או כל רשות שלטונית, לא משרד הדתות ולא משרד אחר, יתערבו בסוגיית מינוי האימאמים ובקביעת סמכויותיהם ותפקידיהם. לכן החליטה הוועידה, בראש ובראשונה, על הקמת ועדה מיוחדת או אגודה מיוחדת אשר תייצג את המוסלמים בארץ. בין סמכויותיה ומשימותיה של האגודה תהיה בחירת האמאמים והדיינים וכל העוסקים במגזר הדתי של המוסלמים. זאת על מנת שהמינויים הללו יהיו כפופים להלכה האסלאמית, המחייבת סממנים ייחודיים לאימאם ואפיון מיוחד לקאדי ולכל מי שעוסק בתחום שירותי הדת.

הדיון בהבדלים נרחב מאוד. נאמר בקיצור, כי הגיעה העת שממשלות ישראל, וממשלה זו באופן מיוחד, תשמנה קץ לאפליה המשוועת הזו, העומדת בסתירה לכל הנורמות המקובלות, לכל החוקים ולכל עקרונות הצדק. הגיע הזמן שממשלה זו, אשר אינה מתביישת במדיניותה המקפחת, תתפטר, שכן היא נכשלה הן במדיניות הפנים והן במדיניות החוץ שלה, לא הביאה לשלום, ולא התייחסה בצורה הוגנת לעם החי בה. הממשלה הנוכחית הניחה למפלגות הקואליציה להפעיל לחץ על מנת לזכות בעוד ועוד נתחים מעוגת התקציב עבור קבוצות האוכלוסייה הספציפיות הללו.

בעקבות כל זאת מן הראוי שהממשלה הזו תרים את ידיה ותאמר די. העם הזה והמדינה הזו ראויים שתהא להם ממשלה אחרת, הוגנת יותר ומעניקה יחס צודק יותר. תודה רבה,

שלום לכם וכל טוב.)

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה רואה את השר קהלני ואת חבר הכנסת רן כהן, ואתה רוצה לרענן את ערביותם ואת השפה הערבית שלהם.

רן כהן (מרצ):

- - -

היו"ר נ' מסאלחה:

אמרתי לרענן.

רן כהן (מרצ):

- - -

היו"ר נ' מסאלחה:

רן, אבל אמרתי לרענן, לא אמרתי לדבר.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

זה לא על חשבוני, היושב=ראש.

נואף מסאלחה (העבודה):

זה לא יהיה על חשבונך.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

הערבית של רענן היא עירקית.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

כן, עירקית פוסחה.

נואף מסאלחה (העבודה):

של רן, לא של רענן.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

ושל קהלני תימנית, לא יודע, בתימן לא ראינו אם הם - - -

רן כהן (מרצ):

- - - רק רותי לא מבינה ערבית, אבל אנחנו מבינים.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

- - -

רן כהן (מרצ):

- - -

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

אין בגולן חלקים, לא אנחנו נחלק את הגולן, חבר הכנסת "סידי" כהן. הגולן הוא אדמה כבושה בידיעת ממשלת ישראל, גם בידיעת כולנו ובידיעת העולם כולו.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה לחבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה.

רן כהן (מרצ):

מעולם הוא לא אמר לי - - -

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

- - -

היו"ר נ' מסאלחה:

- - -

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

מתקדם העניין.

היו"ר נ' מסאלחה:

רשות הדיבור לחבר הכנסת רן כהן, ואחריו - לחבר הכנסת אפרים סנה; כל אחד שלוש הסתייגויות, רבע שעה. חבר הכנסת סנה, אם אתם רוצים לדבר פחות, אפשר.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברות וחברי הכנסת, באמת צריך היה מזמן להגיע למצב שבו בארץ הזאת הרבה מאוד יהודים ידעו לדבר ערבית, והרבה מאוד ערבים כבר יודעים לדבר עברית, ואולי באמת חשוב להגיע לזה בימים של שלום.

אדוני היושב=ראש, אדוני השר, ערב טוב לכולכם. מה שאנחנו עדים לו ביומיים או

בעצם בימה האחרונה - כל הפגישות של ראש הממשלה עם שר האוצר, בלי שר האוצר, עם הסיעות השונות, כדי לשכנע אותן להצביע בעד התקציב - זה נראה כמשהו שהוא מעין לא חוכמה. מביא ומחלק, מביא ומחלק. רק שלשום הוא אמר: יש פך שמן קטן, והוא לא צריך להספיק רק לשמונה ימים, אלא הוא צריך להספיק לשנה שלמה. למחרת הוא התחיל לשפוך את השמן.

היו"ר נ' מסאלחה:

כן, אבל פך קטן זה נס חנוכה. אתה יודע? זה יכול להספיק לכל השנה.

רן כהן (מרצ):

זהו בדיוק. הוא עשה את ההשאלה הזאת, וזה אפילו מצא חן בעיני אחדים. זה לגיטימי, זה בסדר גמור, כל העם לוקח מהמורשת שלו, מהחגים שלו, מהסיפורים שלו, וזה בסדר גמור. אולם מסתבר, שגם פך קטן, או גם פך גדול, ברגע שבו שופכים את תכולתו, אין יש מאין. הוא מתרוקן.

לדאבוני הרב אני מוכרח לומר, שהיה בזבוז השמן היקר הזה. הלוא גם בסיפור פך השמן, השמן הוא הדבר היקר, משום שבו היה צריך להדליק את המנורה בבית=המקדש, כדי שהיא תהיה דלוקה באמת במשך כל הימים הללו. מי ששופך את השמן הזה צריך להבין שהוא עושה מעשה בלתי אחראי. אילו היה ראש הממשלה בא ואומר: רבותי, במצב הזה אין דרך אחרת, אני חותך כאן, אני מוותר על בזבוזים, אני מוותר על פיזורים ואני בא ונותן כאן, מכיוון שכאן יותר צודק - הכול בסדר. אלא שלא זה מה שקרה.

מה שקרה, הדבר היחיד שאני יכול לומר בוודאות שקרה, והייתי אומר אפילו בגאווה שנאמתי על זה כאן שמונה=תשע פעמים, זה הוויתור על ההמצאה השטנית הזאת. אני אומר לך, אדוני השר אביגדור קהלני, כדי להמציא את ההמצאה הזאת של האוצר לביטול תוספת ותק, צריך להיות גם טמטום וגם רוע לב. לוקחים מהקשישים של מדינת ישראל, שמשתכרים עד 1,300 שקל בחודש. דווקא על זה שיעוטו במשרד האוצר ויורידו להם 170 שקל? זו המצאה שמוטב שלא היו ממציאים אותה בכלל. היום לפחות הרעה החולה הזאת ירדה.

אבל מה יקרה כאן, בעקבות הפזרנות הזאת של שר האוצר, שנכפתה על=ידי ראש

הממשלה? הרי מה שיקרה זה אחת מן השתיים: או שכל הרזרבה נגמרת ואז יצטרכו רזרבה, משום שתקציב נבנה עם רזרבה, כי צריך רזרבה. יבואו ויגידו: אנחנו נקצץ, אבל לא עכשיו. זאת אומרת, עכשיו הוא מרמה את כל השרים ואת כל הסיעות. הוא נותן, ונותן, ונותן, ובעוד חודשיים או שלושה חודשים יבואו ויגידו: רבותי, יש לנו חוסר בהיקף של 2 מיליארדי שקל, בואו נקצץ את 2 מיליארדי השקל מכל התקציבים. הלוא איפה יקצצו את 2 המיליארדים? אדוני השר, אתה ואני יודעים, שיש נתח בתקציב הביטחון שממנו אי=אפשר לקצץ. יש נתח בתקציב המשטרה שממנו אי=אפשר לקצץ. יש נתח בהחזרת ההלוואות שאותו 20 מיליארד, או-אי=אפשר לקצץ. כלומר, מכל התקציב הענק הזה מה יישאר? יישארו 22 24 מיליארד, שמהם יצטרכו לקצץ 10%. מה שיקרה לחלופין זה שיבוא שר האוצר ויאמר: רבותי, אם אין - נטיל מסים. זאת אומרת, כל מה שקרה עכשיו או כל מה שיקרה, אם מחר כל עניין התקציב ייסגר, הוא רק דבר אחד, והוא שההכרעה הזאת תעבור מהיום לעוד חודשיים=שלושה חודשים. כלומר, מה שקרה זו לא סגירת תקציב אמיתית. מה שקרה זו דחיית הקץ עוד בחודשיים.

או.קיי., ראש הממשלה יוכל לשמוח שמחת עניים ולומר: הרווחתי ממשלה לעוד חודשיים. אם יש אנשים שהם מסוחררים מהממשלה הזאת, הם יאמרו: הרווחנו את ביבי נתניהו כראש ממשלה עוד חודשיים. אבל מה עם ישראל הרוויח מזה? - קדחת, לא תקציב להתמודדות עם האבטלה, לא תקציב של השקעות לצמיחת הנשק, שום דבר.

אבל לא רק זה נדחה. נדחה עוד דבר. נדחתה ההכרעה האמיתית, והיא: האם תהיה צמיחה במשק, שתיתן לא פך קטן, אלא פך קצת יותר גדול? בעצם מה יקבע את הכול? מה שיקבע כמה ניתן יהיה לחלק זה האם המשק יצמח.

אדוני השר, מה יהיה אם בעוד שבועיים תהיה הסכמה על פעימה? ואני בכוונה משתמש במונח פעימה, לא במונח נסיגה, כי אני במפורש עומד על כך שיש שני צדדים לעניין, גם אנחנו וגם הם, כשהם יפעמו גם אנחנו נפעם, ואם אנחנו ניסוג ממקומות שבהם עיקר האוכלוסייה הפלסטינית, או עיקר השטחים הריקים שממילא צריכים להיות בידיהם, צריך גם שהם יעמדו בחלקם בסדר גמור. אבל אם תהיה הסכמה - - -

<u>השר לביטחון פנים א' קהלני:</u>

אתה תתמוך?

רן כהן (מרצ):

אני אתמוך, בוודאי. אני אומר לך חד=משמעית, השר קהלני. האמן לי, אני לא אברור בכלל ולא אבדוק מי מביא את ההצעה. אתה מכיר אותי כבר 30 שנה. אני נלחם במקום שבו לעם ישראל יש מלחמה. אני תומך בשלום במקום שבו מישהו מביא אותו. גם כשנחשבתי בקצה השמאלי של התנועה הציונית, כשראש הממשלה המנוח מנחם בגין חזר מקמפ=דייוויד, אני הייתי בין אלה שבאו ללוות אותו עם פרחים. בגין הביא שלום. האמן לי, הוא לא היה מהמחנה שלי. אז הוא גם לא היה מהמחנה שלך, אם כי אז לבשת מדים ולא הזדהית פוליטית.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

מחנה רמת=הגולן.

רן כהן (מרצ):

מחנה רמת=הגולן. יפה. אבל היינו במחנה השלום ורצינו שיהיה שלום. בגין הביא שלום. אם ראש הממשלה יביא הסכמה בין ישראל לפלסטינים, והפעם זה לא יהיה בלי תיווך אמריקני ממשי, מעורבות והסכמה אמריקנית - אני תומך, אוטומטית אני תומך. למה? כי אני רוצה שלום. בלי שלום לא תהיה צמיחה. אם לא תהיה צמיחה לא יהיה פך שמן לחלק. זה דבר כל כך אלמנטרי.

לפני שנתיים באו לארץ 2.5 מיליוני תיירים. השר קהלני, תראה באיזה חלומות היינו לפני שנתיים. חלמנו לחגוג 3,000 שנה לירושלים וציפינו שיבואו אולי 3 מיליוני תיירים. בכינו שלא יהיו לנו חדרים לארח אותם. חשבנו שלקראת מלאות 50 שנה למדינת ישראל נוכל להגדיל עוד יותר את מספר התיירים ויבואו יהודים ולא=יהודים. לקראת שנת 2000 בכלל חשבנו שאולי נהפוך את כל הארץ לפתוחה לשלוש הדתות לבוא לחגוג כאן, והכול יתמזג בחגיגה אחת גדולה. הכול היה מותנה רק בעניין אחד: יהיה תהליך שלום, או לא יהיה תהליך שלום. אבל לתהליך השלום הזה אין משמעות רק של שלום שהוא העדר מלחמה, אלא שלום שהוא "וחי זאב עם כבש", שלום שהוא טוב ליהודים, לערבים ולכולם. שלום הוא גם תנאי כלכלי. כאשר באים עוד מיליון וחצי תיירים בשנה - והשנה

זה בקושי מיליון ומשהו - זה עוד 2.7 מיליארדי דולר. 2.7 מיליארדי דולר זה יותר מ=9 מיליארדי שקל הכנסה נטו למדינה.

תראו על מה אנחנו רבים: 30 מיליון פה, 40 מיליון פה, 100 מיליון פה - תולשים את השערות. מדובר פה על מיליארדים, שהם הכנסה נטו למדינה. זה מה ששלום יכול להביא.

השאלה שעומדת היום בפני מר נתניהו, שהלך לישון, אחרי הלילה שהוא לא ישן, היא לא רק למי לתת - אם הוא ייתן לרב פרוש עוד קצת או שהוא ייתן לש"ס עוד קצת - הוא ייתן להם; הרי אנחנו יודעים שהוא ייתן להם. אלא השאלה היא, האם מר נתניהו יעשה פה שלום, שיביא אתו גם הכנסה רוחנית וערכית, גם הכנסה מדינית, וגם הכנסה כלכלית, שאתה יהיה אפשר לעשות כאן רווחה חברתית וחברה הרבה יותר עשירה. שלא לדבר על ההוצאות הצבאיות, שאם חלילה לא יהיה שלום, אז אין מה לעשות - אין ואקום במזרח התיכון, אין. במזרח התיכון יש או תהליך שלום או תהליך מלחמה. אם בשבועיים האלה לא ייעשה מאמץ כדי שיהיה תהליך שלום, יש סכנה של התפתחות תהליך מלחמה. זאת כל הבעיה.

הדבר השני שאני רוצה לומר - אני יודע שצריך הרבה מאוד כוחות נפש כדי לומר את זה. מחר תהיה שביתה של חצי יום של מערכת הבריאות.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

שר הבריאות אמר שזה הסתיים.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

שר הבריאות קרא להם לא לשבות, אבל הם לא נעתרו.

אני מסכים אתם, מסיבה פשוטה. איך קרה הדבר הזה, שמי ששבת בימים האחרונים, ויפגין גם מחר, הם לא הרופאים נגד המדינה, לא עובדי המינהל והמשק; שובתות כאן כל המערכות שקשורות במערכת הבריאות, שנאבקות על קיומה של מערכת הבריאות. השביתה נובעת מכך, שיש כאן ממשלה שמאיימת על המערכת הזאת.

היו"ר ש' וייס:

אני מצטער שהשעון מצפצף בדיוק כשאני התחלפתי.

רן כהן (מרצ):

אני מייד מסיים.

אם בא שר אוצר ומציע סל גמיש - שמעת את שבתאי שביט, שמוכר לשנינו - מנכ"ל קופת=חולים "מכבי" שמח מאוד על הרעיון. זה קורה משום שרוב המבוטחים של קופת=חולים "מכבי" נמצאים במחוזות האיכותיים והאמידים. האמן לי, בקופת=חולים "מכבי" יקרה רק תהליך אחד - היא תיקח רופאים עוד יותר טובים, תבנה מחלקות עוד יותר טובות, תיתן שירותים עוד יותר טובים, ותנסה לקנות את כל השכבה האמידה של המדינה, כדי להיות הקופה של העשירים. כל האחרות יהיו קופות של העניים.

איך ראש הממשלה, עד הרגע הזה, עם כל האיומים שלכם, עדיין נאחז בעניין הזה כבקרנות המזבח, כאילו הוא הולך להציל את מערכת הבריאות? הרי אמרו, גם השרים וגם ראש הממשלה, שמערכת הבריאות בארץ היא מהמערכות הטובות בעולם. אז למה מתעקשים להרוס אותה? למה? אלוהים אדירים, הייתי מבין, אם במערכת מצוינת כזאת היו עושים קצת שיפורים פה, מתקנים אותה קצת שם, אבל לא מניפים עליה גרזן. עכשיו מאיימים על מערכת הבריאות בהנפת גרזן. לכן, מי שייאבק מחר נגד הסכנה הזאת של הרס מערכת הבריאות, יבורך. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת רן כהן. תראו איזה הרכב מעניין אנחנו, אלוף במילואים אורי אור, שני תת=אלופים, אלוף=משנה אחד, וואי, איזה הרכב. נהדר. כנסת מיל. וכמובן, רב=סמל ראשון בלשניקוב, התלמיד שלי.

אפרים סנה (העבודה):

בלשניקוב הוא גנרל אמיתי.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע, יש לי תיק עליך. טוב, חברים יקרים, אנחנו ממשיכים. ערב טוב, לילה טוב חברים. חבר הכנסת אפרים סנה. אחריו - חבר הכנסת אורי אור, ולאחר מכן - חבר הכנסת איתן כבל. ואחר כך נראה הלאה.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

אני אחר כך.

היו"ר ש' וייס:

אתה דווקא לא רשום, אבל אם תלחץ נורא, נעשה משהו.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

תהפוך דף.

אפרים סנה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, לשם שינוי התכוונתי לנמק ברצינות את אחת ההסתייגויות שלי לפרק שדנים בו - פרק הבריאות. אבל היות שרוב חברי הכנסת הנוכחים ברגע זה באולם שירתו באיזה שלב - לא קצר - בחייהם בצבא הקבע, והשר שהיה נוכח באולם לפני דקה, גם הוא שירת שנים רבות וארוכות בצבא הקבע, אני רוצה לייחד את דברי דווקא לסעיף שכלול בחוק ההסדרים, לא בפרק הבריאות. ומה הוא אומר? הוא אומר, שכאשר מחשבים את הפנסיה של איש הקבע, יגזרו ממנה, בניגוד לעבר, את שירות החובה.

אורי אור (העבודה):

אני שמח שאתה מעלה את זה. אתמול גם אני העליתי את זה.

אפרים סנה (העבודה):

נו, אז סימן שיש תמימות דעים במפלגת העבודה.

אורי אור (העבודה):

אתה צודק, וזה גם מרגיז שזה עבר בשקט.

אפרים סנה (העבודה):

כן, איש לא שם לב לזה. תיכף אגיד על זה עוד משהו. עד היום, כאשר חישבו לאיש קבע שעמד לפרוש את הפנסיה שלו, חישבו לו במניין השנים את שלוש השנים שהוא עשה כשירות חובה, ואם זאת אשה - שנתיים. עכשיו מורידים את זה, החל מ=1 בינואר 1998.

הלוא זה לא חוסך לתקציב הקונקרטי של השנה הזאת; אין בזה שום חיסכון. זה יחסוך בעוד 25 שנה, כאשר ישתחררו אלה שמתגייסים היום, או התגייסו עכשיו; כשהם ישתחררו, אז חשבון האוצר ירוויח שלוש שנות פנסיה.

היו"ר ש' וייס:

זה רק סימן שזה תקציב ארוך טווח, זאת מחשבה קדימה.

אפרים סנה (העבודה):

לו ידעתי והייתי בטוח שזה מעיד על איזו ראייה ארוכת טווח, על איזה וויטער קוק, על איזה תכנון - אם זה היה מעיד על איזה תכנון ארוך טווח, הייתי אולי מתנחם. אבל מה שמדאיג אותי הוא, שאלה שהתעקשו על זה - והתעקשו על זה אנשי האוצר - לא עשו את זה כדי לחסוך כסף בעוד 25 שנה. הם עשו את זה כדי להתחיל לכרסם בשכרם של אנשי הקבע ולחתור תחתיו.

ואנשי הקבע, אין להם ועד עובדים, אין להם לובי בכנסת, הם לא יכולים לשבות,

הם לא יכולים לעשות אספות הסברה בשעות העבודה. אני שמח שלא רק אני אלא גם חברי, אלוף במילואים חבר הכנסת אורי אור, משמש להם פה. כי אם אנחנו לא נעשה את זה, מי יביא את דברם? הרי הם מנועים מלדבר.

יש פה דבר עמוק מאוד ושלילי מאוד. יש פה יחס של כפיות טובה מצד הממשלה, מצד השלטון, כלפי לובשי המדים. יש לזה ביטוי במה שקרה השבוע בפרשת מסמך ההבנה הישראלי=הפלסטיני, בצורה שבה הפכו את הבכירים שבקציני צה"ל ובכירי השב"כ לשעירים לעזאזל על פאשלות של ראש הממשלה.

אבל העניין הזה של השכר זה מהלך שהוא פרי תפיסת עולם. למדתי אותה בתקופה שכיהנתי כשר הבריאות והייתי צריך להילחם על שירות הבריאות שמגיע למשפחותיהם של אנשי הקבע. יש אצל פקידי האוצר איזה איבה בלתי מוסברת לציבור אנשי הקבע, כאילו הם פרזיטים, כאילו הם אנשים אוכלי חינם, על חשבון המדינה. הם לא מתייחסים אליהם כאל אלה שהולכים לצבא בתנאים הקשים ביותר, כמובן תוך סיכון חיים, ונותנים את השנים הטובות ביותר שלהם להגנת עם ישראל ומדינת ישראל, אלא כל הזמן הם מנסים להציג אותם כחבורת נהנתנים, שעושה חיים על חשבון משלם המסים. אין דבר יותר שפל וכפוי טובה ובלתי מוסרי מהדבר הזה.

מה עוד שאומרים לי, שלפקידות האוצר כן מחשבים את שירות החובה במניין הפנסיה. כך שיש פה, כנראה, נוסף על כל התכונות הרעות, גם צביעות.

ישאל אולי מישהו, מה אתה מתעלק על פקידי האוצר והמה לא יכולים להשיב לך, והם עובדי מדינה? למה לא אמרת את זה בתקופת הממשלה הקודמת? אני אגיד: כי בתקופת הממשלה הקודמת, לאסוננו הגדול רק בחלקה, היה ללובשי המדים נציג נאמן בתוך הממשלה, וזה היה ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין, המנוח. הוא היה המגן של לובשי המדים, של האינטרסים שלהם. הוא זה שלא נתן לפגוע בהם.

היום, כאשר יוצאת דרישה כזאת, מי מאלה יבוא ויילחם על שכרם ועל כבודם של לובשי המדים? אף אחד. אף אחד מהיושבים סביב שולחן הממשלה לא נזעק לדבר הזה. כתבתי השבוע באחד העיתונים, שמבחן ערכי לשלטון הוא: איך הוא מתייחס לאנשי הצבא והביטחון שלו. מי שנוהג בהם כפיות טובה, סופו שיביא על עצמו קץ.

אינני מתפלא על שהממשלה הזאת, שנחשפת בלב אטום לחלשים ולחולים, שמסתבר שהיא מנהלת את ענייני המדינה במוח רפה וקהה - ומי שרוצה דוגמה, פרשת משעל היא הדוגמה האחרונה לחוסר האחריות, לרפיסות השכל ולחוסר שיקול הדעת של השלטון הזה ושל מי שעומד בראשו. כאשר יש גם לב אטום וגם מוח רפה, יש גם מוסר קלוקל. והתיקון הזה, המוצנע מעין, שבו פגיעה בפנסיה של אנשי הקבע, הוא ההוכחה והדוגמה לכך.

וממשלה שאין לה לב, אין לה מוח, אין לה מצפון, את ימיה צריך לקצר מוקדם ככל האפשר.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני מאוד מודה לחבר הכנסת סנה. חבר הכנסת אורי אור, ואחריו - חבר הכנסת איתן כבל. אם הוא לא יהיה - חבר הכנסת אלי בן=מנחם.

<u>אורי אור (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, אתה חבר הכנסת הבכיר בין היושבים, ואני שמח שאתה פה, כי אני רוצה לשתף אותך בחוויה שהיתה לי היום. נסעתי מהכנסת באמצע היום לאחר ההצבעות לכנס של "נוער לנוער". זו קבוצה לא פוליטית, תלמידי בתי=ספר תיכוניים, ששמה לה ליעד להשקיע מזמנה, ממרצה ומכשרונה ביעדים חברתיים. תענוג לראות את הקבוצה, את האכפתיות של האנשים. הרעיון שלהם עכשיו הוא בסימן של שוויון, והיתה עצרת של כ=500 בחורים כאלה ברחבת המוזיאון בתל=אביב, כאשר היעד שלהם הוא: שוויון בשירות.

למה אני מזכיר זאת? כי לפני דיבר חברי חבר הכנסת סנה על היחס לאנשי הקבע, על היחס לאנשים שמשרתים בביטחון. ופה, קבוצת נערים שחלקם הולכים להתגייס לצבא בתוך שנה=שנתיים - הופיעו שם גם כמה בחורים מ"נוער לנוער" שכבר מגויסים לצבא - ומה שהם מבקשים זה, פשוט, שכולם ישרתו, אם בצבא, אם בשירות לאומי אם בכל שירות אחר. הם שמו את הדגש בעיקר בקבוצה גדולה שאינה משרתת בצבא, אידיאולוגית, אותה קבוצה שאנחנו עוסקים בה בתקופה האחרונה, זו קבוצת בני הישיבות.

שר האוצר, בשבוע הראשון שנכנס לתפקידו, יצא בקריאה גדולה על העוול הגדול, שהנה מחלקים מאות מיליוני שקלים לקבוצת אנשים שאינה עובדת ואיננה משקיעה בחברה.

היתה עליו התנפלות גדולה. חשבתי לתומי, שהוא איש אמיץ ושהוא יעמוד בפני ההתנפלות. מאחר שגם הוא חובש כיפה, והרי אנחנו פסולים למאבקים כאלה בעיני חלק מהציבור הדתי, הוא ייאבק על דעתו, שהיא נכונה מאוד, בנוגע לקבוצה גדולה מאוד של אנשים שאיננה מייצרת ואיננה משרתת בצבא. אבל, קולו של שר האוצר נדם.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

אני שומר עליך מהצד.

<u>אורי אור (העבודה):</u>

אתה יכול לשמור עלי גם מהאמצע. הרי אתה יודע את דעותי.

והנה הצלחתם, אני לא יודע, ושר האוצר נרגע. אני לא שומע ממנו שום מלה על כל התחום של משרד הדתות, של בני הישיבות. גם אם הכול בסדר - -

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

איש בנאמנותו יחיה.

<u>אורי אור (העבודה):</u>

- - ודאי שהדבר דורש בדיקה, וחבר הכנסת רביץ, יושב=ראש ועדת הכספים, מכיר אותי ויודע, שאף פעם אינני אומר משפט כדי לפגוע במישהו, בקבוצה. אתה לא היית בתחילת דברי, ואני שמח שאתה פה.

התחלתי לספר שהייתי היום בכנס מאוד מעניין של "נוער לנוער". קבוצות של נערים, תלמידי בתי=ספר תיכוניים, ששמו להם לדגל לתרום לחברה הישראלית בכל תחום. איפה שיש פינה שצריך לתרום, הם תורמים. קבוצה נהדרת של אנשים. הם לא פוליטיים, בפירוש לא פוליטיים, והיעד שלהם הוא באמת לקרב לבבות ולתרום לחברה הישראלית בדברים שאנחנו מכירים. ואנחנו, לעתים, בכנסת, מרוב שאנחנו עוסקים בפוליטיקה לבנו נעשה גס, וחלקנו רואים בחלק מהנוער הזה קבוצת נאיבים או "פראיירים", בלשון של חלק

מהחבר'ה החילונים.

אבל, הנושא שלהם עכשיו הוא בהחלט שוויון בשירות. ואני שמח שאתה פה, חבר הכנסת רביץ, כי אנחנו, הציבור - אני לא אוהב את המלה חילוני, אני יהודי, אינני דתי - נתקלים ביותר ויותר בעיות אצל הנוער שלנו, אצל הילדים שלנו.

כאשר אני שירתתי בצה"ל עיני לא היתה צרה - אני מדבר כחייל, כמפקד צעיר, ונלחמתי במלחמת ששת הימים - בכך שיש מאות של אנשים שלומדים תורה. באמת לא. ואתה זוכר, גם אף אחד לא עסק בזה, רק קבוצות שוליים. מה שקרה בשנים האחרונות הוא, שהמספרים גדלו, ונודה על האמת, חלקים של אותו נוער שלא שירת בצבא התחילו גם לעסוק בפוליטיקה. התחילו להופיע בצמתים, התחילו להפגין. זה יצר אצל אנשים שמשרתים בצבא עוד אנטגוניזם. עכשיו, לא זאת הבעיה. הבעיה שלי, ואני מעריך שגם שלך ושל כולנו, היא, איך אנחנו מחברים את האנשים האלה, שישמעו זה את זה, שיקשיבו זה לזה, ויאפשרו לחיות זה ליד זה, אבל בתחושה שנעשה צדק.

אני אומר לך, ידידי חבר הכנסת רביץ, יושב=ראש ועדת הכספים, אנחנו צריכים לשבת על זה בשקט, לא בצעקות במליאה, ולטכס עצה ולראות. והנה אני אומר לך, אם אתה תחליט ותגיד לי: אני בהחלט מוכן שיהיו 300, 400 איש, כמו בעתודה אקדמית, שילמדו תורה, בבקשה. ותגיד לי שיש עוד 2,000, שלא יהיו תלמידי תורה גדולים, שיעבדו בקריה בבני=ברק שנתיים=שלוש שנים. עיני לא צרה, שילכו לבתי=זקנים, שילכו לבתי=יתומים, שינקו את הערים, שיעסקו באלף דברים בבתי=חולים, שיהיה שירות לאומי.

דרך אגב, בכנס ב"נוער לנוער" היום, אדוני היושב=ראש, חבר הכנסת רביץ, אני אמרתי להם: רבותי, אל תעסקו בציבור החרדי. זה קל לכם יותר. יש גם בקרב הציבור החילוני אנשים שלא משרתים בצבא, שגם הם ילכו לשירות לאומי.

אני חושב, שאם נגיע למצב הזה, שתהיה תחושה שכל נער נותן תקופה של שנה, שנתיים, שלוש שנים, המדינה תחליט שיש כמה שהולכים לפיזיקה, ויש כמה שלומדים תורה, ויש כמה שהולכים לשכונה, והיתר משרתים בצה"ל. אני חושב, שזה ייתן תחושה שאנחנו עם אחד, שאנחנו חברה אחת. היום אנחנו מתפתחים חברות חברות חברות שלא מדברות זו עם זו, ואני מאוד מוטרד מזה.

ואני חושב, אמרתי את זה פה, ואני אומר לך, אני לא אוהב את הביטוי כור היתוך, ואינני חושב שהביטוי כור היתוך הוא ביטוי נכון. אני לא נבהל מ=12 שבטים, ההיפך. יש שבטים, יש גוונים, זה בסדר גמור, אבל אני רוצה שתהיה להם אחדות מטרה. אני מאוד מוטרד, כשאני רואה גם מה שקורה בכנסת, איך זה משקף החוצה, אני מאוד מוטרד.

שאל אותי אתמול איש בכיר מאוד מאחת המפלגות הדתיות: לאור ניסיונך והיכרותך את המודיעין, מה האויבים שלנו, השכנים שלנו, חושבים כשהם רואים את התהליכים אצלנו פה, את הוויכוחים, מה שקורה סביב השולחן הזה והשולחן הזה. אמרתי לו: אתה יודע מה? מזה אני פחות מוטרד. מי מהם שנבון יותר מבין שזאת המשמעות של דמוקרטיה. אני יותר מוטרד מה חושב חייל צעיר של גבעתי, גולני, צנחנים, שריון, כשהוא רואה את המהומה הזו, איך הוא מתרגם אותה.

זה לגבי הכנס שהיה היום, אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת. אני התחייבתי והבטחתי לחברי "נוער לנוער" שאני אעשה ככל האפשר לסייע להם במאבקם ליותר שוויון בשירות החברתי של מדינת ישראל.

בזמן שעוד נשאר לי, אדוני היושב=ראש, אני רוצה - - -

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

דברי חכמים בנחת נשמעים.

<u>אורי אור (העבודה):</u>

אתמול הקשבתי בלהט, והיום - שמתם לב איזה הבדל גדול היה בתקשורת האלקטרונית היום בערב ואתמול בערב, רק מנקודת מבט של הקואליציה? אתמול הכול התפרק, כבר הלכו לבחירות.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

יש פה שיתוף פעולה מרתק, לדעתי, לא מכוון, בין המערכת הפוליטית לבין רוב אנשי התקשורת. לא מכוון. יש פה הפנינג שבועי, מינימום. ובונים את זה יחד. זה

משהו מדהים. זה נושא מדהים למחקר.

אורי אור (העבודה):

אתה יודע מה אני אוהב אצלך, פרופסור שבח וייס? שיש לך עדיין, למרות השנים הרבות שלך בפוליטיקה, הגינות בסיסית טובה. זה טוב לרייטינג.

היו"ר ש' וייס:

שמחה.

אורי אור (העבודה):

זו שמחה. אם אין רייטינג לא קוראים, לא מאזינים. אז יוצרים רייטינג. מה אתה מדבר?

עולה אתמול יושב=ראש תנועת צומת - זה מדהים, התנועה שנחשבת לתנועה זכה, טהורה, ואומר: אני לא יכול לשאת את מה שקורה פה, ואני אלך לבחירות. והיום אני שומע וקורא מכתב שאף אחד לא הכחיש אותו, שחבר הכנסת מודי זנדברג, כל הרעש שהוא עשה כאן לגבי ההצבעות העקרוניות על התקציב, נמחו כלא היו. הובטחה לו המשרה המכובדת של סגן יושב=ראש הכנסת על=ידי ראש הממשלה.

אז אני אומר, רבותי, עד כמה אפשר לשטות באנשים? איך זה יכול להיות - - -

שבח וייס (העבודה):

זה יהיה מעניין, חצי מהסיעה שם יהיו סגני יושב=ראש הכנסת.

אורי אור (העבודה):

כן. חצי מהסיעה יהיו סגני יושב=ראש הכנסת. הם הולכים לבחירות כל הזמן תחת הדגל של "אנחנו טהורים, אנחנו הגונים, אנחנו נושאים את דגל האמינות והדאגה לעם

ישראל". ויושב איש סיעת צומת בכנסת, חבר הכנסת מודי זנדברג, ואני אומר את זה פעם שנייה, ואני מחכה להכחשה, הצביע היום בעד התקציב משום שהוא קיבל מכתב שראש הממשלה יעשה הכול שהוא יהיה סגן יושב=ראש הכנסת.

אני אומר לכם, רבותי, חברי הכנסת שיושבים פה, ואלה שמאזינים - - -

היו"ר ש' וייס:

אתה צריך להיות זהיר, כי יום אחד הוא ישב פה, אתה תנאם, הוא יקצץ לך דקה מזמנך.

אורי אור (העבודה):

אני מוכן שהוא יקצץ לי שתי דקות, כל זמן שאני דובר אמת, אדוני היושב=ראש. ולא שמעתי שום הכחשה של העניין הזה.

אני מקווה מאוד, שמי שמאזין כרגע בבית או בכל מקום אחר, או מחר יקרא את זה בעיתון, יכתוב גלויה קטנה לחבר הכנסת יושב=ראש צומת רפאל איתן, ולחבר הכנסת מודי זנדברג, יושב=ראש סיעת צומת בכנסת, ויאמר: רבותי, איפה ההגינות? איפה האמרה של טוהר, שאתם הולכים שנים ארוכות ומתגדרים בה? זה לפעמים מדהים עד כמה תנועה מצליחה לשמור, בלי שום פרופורציה, על מה שלא מגיע לה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך, חבר הכנסת אורי אור. חברי הכנסת, לפי המקובל, כאשר נציג ועדת הכספים, לא כל שכן יושב=ראש ועדת הכספים, רוצה להתערב בדיון, יש פה הפרוגטיבה הזאת, ולכן חבר הכנסת רביץ ייכנס לתמונה.

חבר הכנסת רביץ, אני יכול לנחש מה הנושא שאתה רוצה להתייחס אליו. אני יכול להציג לך שאלה של חבר? יש לנו פה הזדמנות. הדיונים בתקציב חלקם ממש רציניים. אתה תראה את כל מסכת הנאומים, ממש נגיעה עמוקה בשאלות יסוד שלנו.

אז יש הפולמוס הזה. דווקא אורי אור הציג את זה, לפי דעתי, בהגינות, יש פה בעיה. אני רוצה להוסיף לזה ממד היסטורי.

לפני כך וכך אלפי שנים, בתקופת הבית הראשון והבית השני, ההנחה היא שכל האנשים היו שומרי תורה ודתיים, פחות או יותר, כל הצבא. זאת אומרת, אנשים דתיים, אנשי חיל, בהתאם לצרכים, שבטים שבטים מול בעיות וכן הלאה. על רקע זה אין בוודאי שום ניגוד בין "איש באמונתו יחיה" לבין ההתגייסות לצורכי ציבור.

השאלה שלי היא ברמה עקרונית ביותר. מדוע בעצם מתוככם - אני לא לוחץ, אני גם לא נואם על זה אף פעם, כפי שאתה יודע - לא תצא הקריאה לסידור? ואני נגד זה שילכו לשירותים, בתי=יתומים וכן הלאה. ממילא הציבור שלכם עושה את זה. זה ציבור מאוד מסור, יש שם אחווה קהילתית. אין שום סידור. ישיבות הסדר, אבל מתוככם, בלי לחץ סביבתי. האם אתה חושב שיש ניגוד? וגם לא לעשות מיון מי תלמיד טוב, מי תלמיד לא טוב, גם זה לא נעים, וגם קשה לפעמים לנחש מי יהיה עילוי - היזהרו בבני עניים.

אני עושה את זה באופן בלתי קנטרני לחלוטין. מאוד אודה לך אם תתייחס גם לעניין הזה.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, משום כבודו של חבר הכנסת אור, הצורה המאוד=מכובדת שבה העלית את הבעיה הכאובה מאוד בחברה הישראלית, ובמיוחד בקרב הנוער כיום, אני רוצה להגיד לך משפטים מספר בנושא הזה, ולא אחת יצא לנו גם מעל במה זאת להתייחס לעניין.

אני רוצה לומר את התיזה, וזאת תשובה לך, אדוני היושב=ראש. אין התנגדות, לא אידיאולוגית, לא משום סוג, לכך שאדם חרדי יתגייס לצה"ל וישרת כמו כל אחד אחר. המציאות היא, שגם יש כאלה. אני לא יודע לספור אותם, אבל יש. יש רבים שמשייכים את עצמם לתפיסה החרדית, לחינוך החרדי, שיצאו מתוך החינוך החרדי, והם מתגייסים, לא במסגרת ישיבות ההסדר, הם מתגייסים לצה"ל.

לכן, אני אומר לך, אדוני היושב=ראש, לא זה העניין בכלל, אם צה"ל זה מקום

שאדם שומר מצוות יכול לחיות שם באמונתו ולקיים את תרי"ג המצוות, כפי שהוא חונך לכך בבית, אף שזאת בעיה. האווירה בצה"ל היא כזאת שהיא מהווה בעיה, אבל לא זה הארגומנט שבגללו נאמר שציבור חרדי איננו מתגייס לצה"ל, זה לא נכון.

יש דבר אחר, ששייך לסוגיה אחרת לחלוטין. היתה לי התכתבות עם יושב=ראש הסיעה שלכם שנבחר היום - אני מאחל לו הצלחה - ודנו בעניין הזה. כדאי שתדע, חבר הכנסת אור, ההרגשה של תלמיד שמקדיש את עצמו ללימוד תורה - אני לא אוהב את הביטוי, ממית את עצמו באוהלה של תורה, כי אני יודע מה עושים עם הביטוי הזה, יש כאלה שעושים את זה באוהל סיירים. אז אני לא משתמש בביטוי הזה, אף ששם זה על דרך ההשאלה, כמובן. ממית את עצמו, פירושו של דבר שהוא מתנזר מהבלי החיים הרגילים או מתנזר ממנעמי החיים הרגילים, ולכן משתמשים בביטוי "ממית את עצמו באוהלה של תורה", אבל לא מפני שיש שם סכנת נפשות, כמובן.

האנשים האלה שעושים את הדבר הזה, פרט למצווה האישית שהם מרגישים, שהם חייבים לעשות את זה בשביל עצמם, הם חושבים שבעצם העובדה הזאת שהם מתנזרים מן החיים - הם אינם בונים לעצמם, לא קריירה מקצועית, לא קריירה כלכלית כמובן, והם גוזרים על עצמם חיים של צניעות, לפעמים עוני, וזה עוני מודע, זה לא שמישהו עשה להם את זה; גם אחרי כל הסיוע שהמערכת נותנת להם, אני לא מאחל לאיש לחיות בתנאים האלה מבחינה כלכלית. אלה אנשים שקיבלו על עצמם חיי רוח - הטענה היא, שבעצם בכך הם מקיימים את העם היהודי.

<u>אורי אור (העבודה):</u>

אי=אפשר לשלב את זה עם שירות לאומי?

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

לא. מייד אומר לך.

המציאות היא, אם אתה תעקוב וראוי שאתה תעקוב אחרי מה שנעשה בישיבות ההסדר.

<u>אורי אור (העבודה):</u>

אני עוקב.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

מה שנעשה בישיבות ההסדר - פרט לבודדים שם, אנשים מסיימים את חוק לימודיהם ואת חוק שירותם בצבא, שזה בדרך כלל חמש שנים ביחד, והם יוצאים לחיים כמו כולם. הם הולכים לאוניברסיטה, חלק עושים את זה תוך כדי, והם חלק מהיישוב בכלל. אתה מוצא בין תלמידי ההסדר רופאים, אדריכלים, מהנדסים וסתם עמך. זה סיפור יפה ישיבות ההסדר, זה סיפור יפהפה, ואני יודע שהיו לך הרבה חיילים שלהם. דרך אגב, החיילים מאוד משבחים אותך. הם זוכרים גם אותך לטובה, לא רק אתה אותם. לכן, זה סיפור אחר. זה לא הסיפור של אדם שהחליט להקדיש את עצמו לעולמה של תורה.

אני בטוח שאתה תאמין לי כשאני אומר את המשפט הבא. אני ושכמותי סובלים הרבה יותר מאלה שתופסים טרמפ על העניין הזה, סובלים קשות, חוץ מזה שקשה לנו לעמוד בפני הביקורת שלכם. אבל הביקורת הפנימית שלנו, בתוכנו, שיש כאלה שמנצלים, ויש. אני מאוד מקווה שזה בשוליים, בשולי השוליים. בחברה כל כך גדולה יחסית, מובן שיש תמיד כאלה, והם הבולטים, כמו שבכל קבוצה השוליים הם הבולטים.

אנחנו סובלים מזה, סובלים מבחינה חינוכית, מבחינה אידיאית, מבחינת גיבוש הקבוצה. אנחנו לא מוקיעים אותם - החוצה - מכיוון שאנחנו "מרחמים" עליהם. אנחנו רוצים אולי לעזור להם, כי בדרך כלל יש להם בעיות נוספות, ובעיקר בעיות חינוכיות.

לגבי השאלה הזאת, שהיא שאלה ברמה הרבה יותר גבוהה, ברמה פילוסופית, מה באמת עם במצור ובמצוק כמו שלנו, האם הוא יכול להרשות לעצמו להקדיש - נגיד שהממלכה היתה מתכננת את הדבר הזה, וזה לא היה בהתנדבות או בבחירה חופשית של האנשים להקדיש את עצמם, את כל כולם לחיים של תורה - כמה הממלכה היתה נותנת? אז היא היתה באמת עושה את זה אחרת. היא היתה אומרת: מהנדסים כך וכך, פיזיקאים כך וכך, כמו שאמרת - ויהיו גם כן כמה מאות תלמידי ישיבה.

<u>אורי אור (העבודה):</u>

כמה אתה היית נותן?

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

אני לא יודע, אני באמת לא יודע. אני לא מתערב במספר. קיימת סלקציה טבעית. אני מכיר את זה באופן האישי ביותר. אני שירתתי בצה"ל, אתה יודע, ואני מכיר את זה מכל הסביבה שלי. שוב אני אומר, יכול להיות שהשלטונות צריכים לטפל בעניין הזה, ואין לנו התנגדות לכך. אבל אותם האנשים המסורים הם לא עושים פיקניק. אני לא מכיר אזרח אחר במדינת ישראל, בוודאי לא שאפשר לחייב אותו לעשות את זה, אי=אפשר לחייב אנשים לקיים את צורת החיים שהאנשים האלה קיבלו על עצמם. זה לא ניתן על=ידי פקודה; זאת בחירה אישית פנימית. כמובן, זה קשור בחינוך ההורים, בבית, ומגיל הילדות הם מתחנכים לקראת המטרה הקדושה הזאת. אחרת לא היה אפשר לעשות זאת.

אבל, קח את המשפחות ואת מסירות הנפש שלהן, שוב, לא מסירות חיים, אבל מסירות נפש שלהן, של נשותיהם, ובחלק גדול מהמקרים האשה מקריבה את עצמה, הולכת לעבוד, נושאת בעול הפרנסה, כדי שבעלה יוכל לשבת ללמוד בשקט, והיא לא מספרת לו על תלאות החיים של המשפחה כדי שהעולם הרוחני שלו יהיה שלם ולא מוטרד.

אני אומר לך, חבר הכנסת אור, אני לא מצפה מאדם חילוני, אדם שאיננו דתי, נקרא לזה, כך יותר טוב, שהוא יקבל את התיזה הזאת במדינה שזה יהיה חלק מהעניין. אני לא מצפה לכך. אני יכול אולי לצפות, ויש לי קצת ניסיון, עם חבר שיסכים, להקדיש לזה שעה, שעתיים כדי לבחון את זה, ללמוד את זה מן המקורות עם ההיסטוריה של העניין. כבר היו אנשים לא=דתיים שהצליחו להשתכנע; יש משהו בעניין. אבל לא זאת הכוונה במין פורום כזה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

חבר הכנסת רביץ, ברשותו של חברי הטוב אלי בן=מנחם. אני לוקח הרבה פעמים טרמפ חבר'ה, בחורים מישיבות, אפילו בחדווה. מה שמקומם אותי וממש מכאיב לי, לפעמים אני רואה בטרמפיאדות שעומדים בחורי ישיבה, עוברים נהגים ולא לוקחים אותם, ואחרי 100 מטר עוצרים לאו דווקא לחייל. אני לוקח אותם באהבה, תאמין לי, ומפטפטים שיחות יפות. לפעמים זה שעה, שעתיים, לפעמים עד חיפה, ואלה שיחות מקסימות. הם אנשים

מתעניינים, מעורים מאוד. לי יש הרגשה, שחלק מהם, אין לי סטטיסטיקה, מחכה לאיזה צו של ההנהגה. הם כן רוצים בזה. יש לכם פה תפקיד מאוד חשוב. לכן הבחינה שלכם את עצמכם בעניין זה מאוד חשובה. הם מאוד מחשיבים את ההנהגות שלכם. זה ציבור לא סטטיסטי, לא של רובוטים, זה ציבור חושב מאוד, אבל יש לו כבוד רב להנהגות שלו.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

בהחלט הדבר הוא כזה. יש כאלה ויש גם אחרים. דרך אגב, יש כאלה שנמנעים מלנסוע בטרמפים, גם זה קורה כחלק מהחינוך הפנימי שיש.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

הם רואים נהג עם זקן - הם נכנסים, אין בעיה.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

למה אני מצפה מכל אדם רגיש שהוא איננו דתי, שהוא יבין שיש כאן עסק לא עם מה שנקרא פרזיטים? נכון כעובדה שהם אינם משרתים, הם אינם עובדים, אבל אלה לא פרזיטים. בעיני החילונים הם יכולים להיות אנשים שתועים בשדות החיים. יכול להיות. אבל אלה הם אנשים שמנקודת המוצא שלהם הם אידיאליסטים. כך צריך להתייחס אליהם. לכן, מי שמתייחס אליהם כך, יכול גם לנהל ויכוח, ורשאי וראוי שינהל ויכוח אחר. אם אתה אידיאליסט, איך אמרת, תצאו, תעזרו לזקנים, תעזרו בבתי=אבות. אמר את זה היושב=ראש, הוא כנראה מכיר את המאטריה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

עושים את זה.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

לא בשירות, כי יש בעניין הזה חשש גדול שתהיה היסחפות, אם זה יתחיל משירות ממוסד על דברים שעושים אותם, ובסופו של דבר ישאלו את השאלה, כמו שהיום שואלים על

תלמידי ההסדר: רגע, מה פתאום רק 18 חודש?

אורי אור (העבודה):

16 חודש.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

16 חודש. שואלים את זה היום. לגבי בחור ישיבה לא שואלים את זה.

לכן, הבעיה קשה מאוד. אבל אין לנו כאן עסק עם אנשים נצלנים, עם אנשים שיש שחיתות במידות שלהם או במוסר ושהם מתנשאים. זה לא כך, חברים יקרים.

אני רק רוצה לומר משפט אחרון: זה נכון שהם בולטים יותר בשטח, גם בהפגנות פוליטיות. ראשי הישיבות אינם אוהבים זאת. אומרים להם, רק בבית=המדרש.

היו"ר ש' וייס:

כאן יש להם תפקיד מכריע.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

נכון. אבל אני שואל אותנו, אני כולל כבר את עצמי כי אני נמצא פה, אני שואל: האם זה מה שאנחנו רוצים באמת? נעזוב הפגנות, אבל האם אנחנו רוצים שהבחורים האלה, שיושבים ולומדים, שהם באמת לא יתעניינו במה שקורה בחברה? שהם באמת לא יביעו את דעתם? אני לא אומר על חשבון הלימודים. זה מה שאנחנו רוצים? אני חושב שאנחנו לא צריכים לרצות את זה. היום אלה הפגנות למען הימין - - -

היו"ר ש' וייס:

הבולטות של חלק מהם בהפגנות נגד רבין, בעיקר בהפגנות הזוועה - - -

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

זה היה קשה מאוד.

היו"ר ש' וייס:

זה גרם לקרע איום גם ביניכם לבין רוב הציבור שאוהד אתכם.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

נכון. אבל אתה יודע, אדוני היושב=ראש, שהציבור הזה, לפחות מבחינת ההנהגה, נקעה נפשו מאותה תופעה שהיתה לפני רצח רבין, זיכרונו לברכה.

אינני חושב שהתפקיד שלנו הוא לדחוק אותם יותר: אם אתם כבר בחורי ישיבה, אנחנו לא רוצים לראות אתכם לנגד עינינו, תשבו לכם ספונים בירכתי אולם הישיבה. ראשי הישיבות רוצים את זה. הם אומרים: אל תצאו החוצה. אבל אנחנו, כאנשי ציבור, אינני חושב שאנחנו צריכים לראות בעניין הזה פגם.

לכן אני מסכם ואומר: זה נושא מאוד קשה, מאוד כואב. הוא נושא עמוק מאוד בתפיסת העולם של קיום היהדות. הוא לא סתם כך. צריך למצוא באמת הזדמנויות להרחיב, להעמיק, בין אנשים שהגישה שלהם איננה קנטרנית דווקא, אלא ללמוד ולבדוק את העניין. אני מאוד מודה לך, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת רביץ.

חבר הכנסת אלי בן=מנחם, אני רוצה לומר לך ש=22:40 היא השעה של שיא הצפייה. כך אמרה לי הגברת שרה פרנקל. ממש כיוונתי שאתה תדבר עכשיו. בבקשה. אחרי חבר הכנסת אלי בן=מנחם, המשך הדור הצעיר, חבר הכנסת אופיר פינס. אחר כך גם כן הדור הצעיר - חבר הכנסת חגי מירום.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אני כבר אמרתי את דעתי על ראש הממשלה ביבי נתניהו; על כל ההבטחות לשכבות החלשות, לתושבי שכונות המצוקה, לאזורי הפיתוח. מה הוא הבטיח באופקים - כסף לערי הפיתוח ולא לערפאת, ומה שהוא עשה בשכונות, אותו דבר - כסף לשכונות ולא לפלסטינים, עם שלטי ענק.

אבל אני עליו לא מתפלא, כי יש לו יועץ שקוראים לו פרנקנשטיין, סליחה, פינקלשטיין, אבל זה דומה, תאמינו לי. אני חושב, זו דעתי האישית, יכול להיות שהוא אמר לו, שכמה שהאנשים יהיו יותר עניים במדינת ישראל וכמה שהם יהיו פחות משכילים וכמה שהם יסבלו יותר, כך יש יותר סיכוי שהם יצביעו לימין, ולא על=פי השכל. זה, לצערי, מה שקורה בארץ. כי דווקא אותם אנשים שצריכים לברוח מאנשים ימנים קיצונים, ובמיוחד מראש ממשלה כזה, כמו ביבי נתניהו, הם ברובם הצביעו לו והיום הם מכים על חטא. אבל יהיה קשה מאוד לשנות את דפוסי החשיבה שלהם, וכדי לשנות זאת מה שצריך לעשות זה להשקיע בחינוך.

מה שש"ס עושה בשכונות, אדוני היושב=ראש - אתה כותב על זה ספרים ואני חי את זה בשטח. השטח פרוץ במדינה למפלגות כמו אגודת ישראל, ש"ס ואחרים. למה? כאשר יש משפחות גדולות שצריכות לחנך ילד בגן=ילדים, וגן=ילדים עולה 1,000 שקל, ובש"ס זה עולה להם כמעט בחינם, אין שום סיבה שההורים האלה לא יכניסו את הילדים שלהם ללמוד במוסדות של ש"ס, אף שהם חילונים. כשהם מגיעים לקלפי, הם מצביעים ש"ס, כי ש"ס עזרה להם שהילד לא יידרדר לפשע ולסמים, וש"ס, עם כל ההתקפות עליה בכלי התקשורת בארץ - אני מעריך את העבודה שלהם, כי הם עושים את העבודה בקרב השכבות החלשות ומצליחים לסחוף הרבה מאוד קולות בגלל הדבר הזה.

אם רוצים שמדינת ישראל תהיה מדינה דמוקרטית וחופשית, ושלא נגיע למצב של השתלטות חרדים על המדינה, של דתיים על המדינה - וכל פעם אני שומע שזה משרת בצה"ל, והדתיים צריכים להתנצל על כך שהם אינם משרתים בצה"ל - היינו צריכים לעשות דבר אחד חשוב: חינוך חינם אמיתי לכל ילד מגיל שלוש; מעונות, גני=ילדים, לאפשר להם להגיע למצב שהם לא יצטרכו ללכת למוסדות של ש"ס, כי היום זה עולה הרבה מאוד כסף.

מה ששס עושה היום זה כמו מה שעשתה מפא"י בשנות ה=50. אז אני קיבלתי חינוך חינם אף שהיה שכר לימוד מדורג. אני בן למשפחה בת 11 נפשות. כשבאתי ללמוד בתיכון קיבלתי סטיפנדיה. אבא שלי היה זפת כבישים. החליטו לתת לי סטיפנדיה - לימודים חינם, ספרים חינם - ובומה שביט ועשירים אחרים, באמצעות שכר הלימוד המדורג, מימנו גם ילד מהשכבות החלשות. אחר כך באו עם הרעיון המפוצץ של חינוך חינם במדינת ישראל, ואמרתי שהחינם הזה יעלה ביוקר מאוד לשכבות החלשות, ואכן, הפערים בחינוך הולכים וגדלים, וכמה שנעשה לא נוכל לצמצם אותם.

יצחק רבין, זיכרונו לברכה, ואני מזכיר אותו הרבה, בכל נאום שלי, כי לדעתי הוא היה אדם יקר, אחד האנשים שבאמת עשה מכל הלב כדי להביא למצב של הקטנת פערים, ומתוך אמונה, לא מתוך פוליטיקה. הוא עשה הרבה מאוד גם בנושא שיקום שכונות. הוא שילש וריבע את התקציבים למרכזי למידה שהקמנו, לשיפוץ בתים, לבנייה לזוגות צעירים, לחיסול אתרי הקרוונים - ו=70%-80% מהם חוסלו. אפשרנו לאנשים לקבל הלוואות גדולות ומענקים כדי שיהיה להם סוף סוף בית משלהם. נשארו עוד 15%-20% אנשים עם בעיות, ולצערי הם ימשיכו עוד הרבה זמן לגור בקרוונים, כי השלטון הזה לא ידאג להם, אלא לשטחים ולהתנחלויות.

זו האידיאולוגיה שלהם. הם חושבים ששם כל אדם צריך להעסיק 100 ערבים ועוד 100 תאילנדים ולהסתובב עם "עוזי" ואקדח, ולנהל את המדינה מרחוק, והם הציונים האמיתיים. לעומת זאת, אנשים באופקים, בשדרות ובשכונות המצוקה מבוססים בבוץ.

אני מקווה מאוד, שהאנשים בשכונות שומעים, וגם קצת יתחילו לחשוב מה טוב להם, למען המשפחות שלהם, ולא רק אם כן רמת=הגולן או לא רמת=הגולן, ירושלים מאוחדת או לא. משתמשים בהם. לדעתי, אהוד ברק ישמור על ירושלים פי=מאה מאשר ביבי נתניהו.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני בטוח שמקשיבים לך. אגיד לך למה, חברי: אתה לא מדבר אל השכונות, אתה מדבר מתוך השכונה. זה עושה את כל ההבדל.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

אני רוצה להביא דוגמאות משיקום שכונות. ביבי נתניהו היה לפני כחודשיים בתל=אביב ונפגש עם ראשי ועדים בשכונות. ביבי נתניהו הוא שר השיכון בפועל, על=פי החוק. יש סגן שר, אבל הוא השר בפועל. הם החליטו גם לאפשר לכמה אנשים, אדוני היושב=ראש, להתבטא. הם גם בחרו מי האנשים שידברו, כי אין הרבה מאוד זמן לביבי נתניהו. לכן לקחו כמה אנשים שידברו בשם השכונות, ולקחו ראשי ועדים.

מה לעשות שהם לקחו ראשי ועדים מהשכונות, אבל ביניהם גם חברי מרכז הליכוד. ומה לעשות, שאותו חבר מרכז ליכוד, שהוא יושב=ראש ועד שכונה, בא בטענות קשות בפורום גדול, בפני העיתונות, ואמר: כשהיתה הממשלה הקודמת, עם יצחק רבין, שמעון פרס, פואד, אלי בן=מנחם - כשהייתי סגן שר - היתה לנו כתובת, היה לנו למי לפנות, היה בית פתוח, היתה דלת פתוחה. יכולנו להעלות ולפתור בעיות של מצוקה. מאז עלה הליכוד, ואתה עלית לשלטון, אתה מכה אותנו. הקפיאו תקציבים, סגרו את התקציבים לשכונות המצוקה. לשכונות כמו שכונת הארגזים, שכונת עזרא, שכונת שפירא, בדרום הארץ, בצפון הארץ, לכל השכונות, ממש הקפיאו את התקציבים והחליטו להעביר את הכספים לשכונות חרדיות.

עיני לא צרה בהן. מגיע להם. גם להם מגיע, גם הם סובלים, אבל לעשות את זה בפרופורציות, בהתאם לכמות האוכלוסייה בכל מקום ומקום. גם אנחנו עזרנו להם, ואנשי ש"ס ואגודת ישראל אמרו את זה כאן מעל הבמה, כיצד עזרנו להם ולא עשינו אפליות בין קבוצה לקבוצה.

הייתי רוצה להתייחס לדרך העבודה החדשה שעשינו, ואני רוצה להתייחס קצת גם למה שקרה בכפר=שלם. כפר=שלם היא שכונה קשה מאוד, עם אוכלוסייה נהדרת. אף=על=פי שמדברים היום על פשיעה, אין פשיעה בכפר=שלם. אנשים עובדים, אנשים חרוצים מתפרנסים בכבוד, אבל במשך הרבה מאוד שנים השתמשו בהם. חברת "חלמיש", חברה ממשלתית עירונית, היתה צריכה לפתור את הבעיות. הקרקעות הן קרקעות של "חלמיש"; המדינה העבירה אותן ל"חלמיש" לטיפול בהן. אלה עסקות מסוג עסקות קומבינציה, כלומר - מפנים אנשים, שטח מתפנה, על השטח הזה בונים בניינים ובתים לתושבים. אין ל"חלמיש" אינטרס להרוויח כסף ולהתעשר על גבם של העניים.

מה שקרה הוא, שהעסק לא זז, אף שהמדינה לא היתה צריכה להשקיע. זאת היתה בעיה של אמון בין תושבים לבין ממסד. בשביל התושבים, הממסד היה עיריית תל=אביב, משרד

השיכון ו"חלמיש". מה לעשות שבתקופה הזאת היה אי=אמון מוחלט בין ועד התושבים, בין הנציגים הנבחרים של התושבים, לבין המוסדות הממשלתיים. שיחקו אתם כמו ב"סלאח שבתי". הם פינו שטחי ענק והשתמשו בהם, וניסו לפנות משפחות לבתים רעועים ולמשכנתאות. מי שהיה מקורב, עשו לו פרוטקציה ונתנו לו יותר מאשר לשני. הוועד לא ידע מה עושה יד ימין ומה עושה יד שמאל והיה מנותק מכל העסק. זאת היתה הבעיה של כפר=שלם.

הבאתי לכפר=שלם את יצחק רבין, זכרו לברכה, בתחילת שנת 1993, כמה חודשים אחרי שהוא נבחר לראשות הממשלה. הייתי אצלו סגן שר, ואמרתי לו: בוא כראש ממשלה ראשון במדינת ישראל לשכונה גדולה, שכונה קשה, ותראה איך אנשים חיים במדינת ישראל. אל תראה רק את הדברים היפים, כי מראים לך רק דברים יפים; בוא ותראה גם את הדברים הקשים. יצחק רבין הגיע לכפר=שלם, סייר בכפר=שלם כשהוא היה ראש ממשלה. הוא לא בא לפני מערכת בחירות אלא אחרי שהוא נבחר לראשות הממשלה. הוא סייר גם בשכונת הארגזים. לשכונה אחת הוא קרא חאן=יונס ולשכונה השנייה הוא קרא ג'באליה. זה היה יצחק רבין, הוא היה צבר שדיבר מהבטן.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני חושב שהוא דיבר מהלב.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

מהבטן או מהלב, אצלי זה אותו הדבר. במקום שהוא עמד בו, הוא היה צריך לעמוד באפריל 1995. מה לעשות שראש הממשלה נרצח - אבל הוא היה צריך לעמוד במקום שהוא קרא לו ג'באליה וחאן=יונס.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אם זה באפריל, אתה מתכוון לשנת 1996, כי רבין נרצח ב=4 בנובמבר 1995.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

הוא היה צריך לבוא לשם לפני מערכות הבחירות הפנימיות שלנו, כי כך זה היה מתוכנן, והתאריכים נקבעו אצלו חצי שנה מראש. מה לעשות, אבל הוא נרצח.

רוני מילוא היה לא מזמן בכפר=שלם, בטקס הנחת אבן פינה לשכונה חדשה נוספת, והוא אמר שם בלצון: אפילו אלי בן=מנחם לא יכול להחליף בית ולקנות בית בכפר=שלם. זה נמצא 100 מטרים מהבית שלי.

הדבר החשוב שעשינו היה בלי כסף. מדובר על אמון של התושבים, של ועד התושבים בממסד, בחברת "חלמיש". הבאנו מנכ"ל מצוין - יובל פרנקל שמו, שישב עם התושבים. ישבנו אתם בבתים שלהם ביום שישי, ביום חמישי וביום ראשון; דיברנו אתם, וכל התיקים של כל התושבים היו פתוחים בפני הוועד, כי ועד הוא גוף נבחר. מה לעשות שרוב הוועד שנבחר מורכב מאנשי ליכוד, אבל אלה אנשים שנבחרו וזכותם להיות שותפים. הם שותפים מלאים לכל נושא שהיה בממשלה הקודמת. אז אנשים התחילו להאמין; התחיל להיות פינוי, ואנשים לא הרגישו שמקפחים אותם או שמנסים לנצל אותם ולנשל אותם. תוך שנתיים וחצי פינינו 60% מתושבי כפר=שלם.

אתה מדבר על שכונה שהיתה שכונת מצוקה, אבל אם תבוא היום לקנות בית בכפר=שלם, תצטרך לשלם כמעט 300,000 דולר. התושבים קיבלו את תוכנית "בנה ביתך" - וילות יפהפיות, רמת החינוך עלתה, והיום אנשים באים מצפון תל=אביב לקנות בדרום תל=אביב.

סליחה, הבנתי שעד שעה 23:00 יש לי רבע שעה לדבר, אני טועה?

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אתה לא טועה, אני טועה.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

אז תוסיף לי עכשיו.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

ודאי, עם סבסוד של עוד דקה כפיצוי על הטעות.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

תודה. היום הפכנו את כפר=שלם לפנינת הדרום. זהו מקום נהדר ויפה. בשכונת הארגזים כבר יש תוכניות, נכנסו למכרזים, והיינו צריכים להתחיל בעבודה מזמן, אבל היו קצת בעיות עם הקבלנים. התושבים שם סבלו במשך עשרות שנים. הם חיו בזבל, בתוך בוץ ובתוך שלוליות. גם שם הם יגיעו לבתים יפהפיים משלהם. היזם ירוויח, המדינה תרוויח והתושבים ירוויחו. הורסים שכונה והופכים אותה לשכונה יפה.

לקחנו את שכונת הגדנ"ע בפתח=תקווה. גיורא לב חי וקיים ואפשר לבדוק את זה. היו שם דירות קטנטנות של חדר וחצי, וחיו בהן שם אנשים בדיור סוציאלי. אנשים לא שילמו, כי הם רגילים שיבואו לתקן להם את המנורה ולשלם להם, והם רגילים שהבית לא שלהם והם לא משקיעים.

ישבנו עם ראש העיר, עם המינהל, עם שיקום שכונות ועם כל הצדדים והבאנו למצב שבו נהפוך את 40 הבתים האלה ל=20 דירות בנות שלושה חדרים, ובחצר הענקית נבנה בית נוסף, ל=20 דיירים נוספים. זה עלה להם כ=65,000 דולר. זה מצחיק, אלה סכומים אפסיים, אבל יש קרקע בהסכמה עם המינהל, העירייה עוזרת, המדינה עוזרת, חברת "חלמיש" עוזרת, וכולם יחד הביאו לכך שאנשים שלא יכלו להגיע לבית משלהם הגיעו לבית משלהם. הם לקחו הלוואות והם משלמים אותן, אבל הם גם שומרים על הבית, כי סוף סוף יש להם נכס והם שומרים על הנכס שלהם.

כך עושים עכשיו עסקות קומבינציה בקריית=אונו, בגבעת=שמואל ובכל מיני מקומות כמעט באפס מחיר, אדוני היושב=ראש. הבאנו לעסקות של אמון בין התושבים לבין הממסד, ואפשר לעשות את זה גם היום.

היום אני בא ורואה תושבים בוכים. אין להם כתובת. אנשי ליכוד מובהקים בשכונות אומרים לי - אלי, מה קרה? אין לנו כתובת. אמרתי להם: מה אתם רוצים ממני, תאשימו את עצמכם. אני ידעתי מה יקרה - אתם חשבתם אחרת; אבל זאת המציאות. היום מקפיאים את כל הפיתוח. המשפחה גדלה, פולשים ובונים עוד חדר ועוד חדר, ושוב כל מה שנעשה - נמחק. שכונת המצוקה מתחיל לקום מחדש בגלל הפער והביורוקרטיה ולא בגלל כסף. אלה

לא עניינים של התקציב. אין פה שקל אחד לכפר=שלם, לשכונת הארגזים, לשכונת הגדנ"ע או לשכונת שפרינצק. זאת דרך העבודה של ממשלה. למה לעצור? למה לפגוע בהם? זה מה שאמרתי בהתחלה.

כשבא אדם כמו ביבי, עם יועצים כאלה - אולי הוא רוצה להשאיר את האנשים בדלות, בעוני, עם חינוך נמוך, לפגוע להם במרכזי למידה ולא לאפשר להם קייטנות. קשישים שעזרנו להם תקועים בצד.

בערים הגדולות, אדוני היושב=ראש, יש בעיה מרכזית של קרקע. בתל=אביב, בנתניה ובחיפה אין קרקע. בערי הפיתוח יש קרקע בשפע, אבל הבעיה שלהן היא שאין תעסוקה. לא בונים להם מפעלים ולא דואגים להם לחינוך הולם. לדעתי, הממשלה היתה צריכה לאפשר לעיירות הפיתוח חינוך חינם עד האוניברסיטה, לרבות האוניברסיטה. צריך לתת תמריץ, ולא משנה מי האיש. גם אם יבוא איש חזק, שיעשה אינטגרציה, שיבוא לגור בערי פיתוח, כי הוא ידע שהוא פטור ממס, הוא פטור מתשלומים לחינוך ומכל הדברים. כדאי להביא לעירוב תושבים, כמו שקרה בכפר=שלם. היום אנשים גאים לגור בכפר=שלם, המקום הפך למקום יפהפה. תבואו לשם, תסיירו ותראו מה קורה שם.

עשינו את זה במקומות נוספים, ואפשר לעשות את זה במינימום כסף בדרך של אמון, אבל אין, ועם ראש הממשלה הזה, גם זה לא יהיה. זה כואב לי, כי אני בא משכונה. לא משנה מי בשלטון - לי חשוב שיפסיקו להגדיל פערים בחברה.

מצד אחד פוגעים באנשים, פוגעים בחינוך שלהם ואנשים מידרדרים. כשהם תקועים וכו' וכו', קל להם מאוד להידרדר. אותו נוער שאין לו מועדון, אין לו חוגים, אין לו חוגי העשרה ודברים אחרים, מתפתה ומידרדר לסמים. זה מתחיל מסמים קלים, אחר כך זה עובר לסמים קשים, ואז המדינה צריכה להקים מרכזי גמילה במיליוני שקלים, או להחזיק בתי=סוהר כדי להחזיק אותם, כי הם גונבים, שודדים ופורצים.

אנחנו אומרים שאנחנו לא רוצים מדינה דו=לאומית, אבל תוך שנתיים=שלוש אנחנו מגיעים למדינה - אני לא רוצה להגיד דו=עדתית, אבל דו=חברתית. יש חברה גבוהה שחיה כמו באמריקה וחברה שחיה כמו בדרום=אפריקה. מרחיבים ומרחיבים את הפערים, ופוגעים באנשים שהצביעו לו, ברובם המכריע.

כשאתה כותב ספרים על הנושא הזה, צריך לכתוב ספר גם על הנושא הזה: למה אנשים בשכונות המצוקה כל כך אוהבים להכות את עצמם? מה, הם מזוכיסטים? מה פועל אצלם? הם פועלים בכיוון הרגש. כשבאים אל אדם ואומרים לו - מחזירים את רמת=הגולן ואת ירושלים, הוא כבר נרתע ומפחד והוא כבר לא יודע מה מחזירים לו. עובדים עליהם בעיניים, על האוכלוסיות שלנו במדינת ישראל. ככל שהאיש יהיה יותר חכם - ואני אומר את זה בצער - כך יהיה יותר קשה לעבוד עליו.

אולי זאת דרך של הליכוד ושל ביבי נתניהו להשאיר את האנשים מסכנים, חלשים ובוכים. במערכות בחירות קונים אותם בנזיד עדשים פה ושם, עם כל מיני הפחדות לרגש או עם כל מיני מלים מפוצצות, הטעיות ושקרים. זה בדיוק כמו יונת השלום בתשדיר של הליכוד. ככל שהאיש יותר חכם - ואני אומר זאת בצער - יותר קשה לעבוד עליו.

אולי זו דרך של הליכוד ושל ביבי נתניהו להשאיר את האנשים חלשים, מסכנים, בוכים. קונים אותם בנזיד עדשים פה ושם, במערכות בחירות, עם כל מיני הפחדות, מלים מפוצצות, הטעיות ושקרים. זה בדיוק כמו היונה של השלום בתשדיר של הליכוד. סמל השלום שלהם היא יונה לבנה מעופפת. התברר לאחר מכן שהיונה היתה קשורה ברגל. הם שמו יונה, אבל המסכנה הזאת סבלה. זה צער בעלי חיים. קשרו אותה ברגל כדי שהיא תתעופף להם יפה מול הטלוויזיה. זה מה שהם עושים עם כל הנושא החברתי. הם קשרו את הנושא החברתי ברגל, בידיים, הם קשרו אותו מכל הכיוונים.

לסיכום, אדוני היושב=ראש - ולא אמשיך, כי יש אנשים בתור - אני פונה בעיקר אל האנשים מהשכונות, שיתפכחו, שידאגו גם לאינטרסים שלהם. אם יש ממשלה לא טובה - יש להחליף אותה אחרי ארבע שנים, כדי שלא יבוא ראש ממשלה, שום ראש ממשלה, ולא משנה מאיזו מפלגה, וישתמש בהם, בקולות שלהם, ואחר כך יבלף אותם בהפרטה כזאת, בהפרטה אחרת ובכך שהוא יעשה פה אמריקניזציה. אולי הוא יכול לחיות בארצות=הברית. בשביל מדינת ישראל צריך ראש ממשלה שצמח פה, שחי פה, שמכיר את הבעיות, שמכיר את העם הזה, כיוון שהוא העביר פה את רוב הזמן שלו, והוא יישאר רגיש. אני מאמין שהממשלה שלנו תהיה טובה פי מיליון, כי אנחנו אומרים את הדברים חד=משמעית, גם לפני הבחירות.

זכותם של המתנחלים לחיות בכבוד, בביטחון וכו'. אבל אם אתה לוקח את כל תושבי ההתנחלויות והשטחים ביחד - זה 2.5 שכונות מצוקה גדולות במדינת ישראל. זה הכול. קחו אותם, קחו את שכונה ד' בבאר=שבע, קחו שכונה אחרת כמו ג'סי כהן, או פרדס=כץ,

קחו את שכונת התקווה, קחו שכונה אחת ותראו כמה תושבים יש בה. קחו את יד=אליהו. מזרימים כספים; שייתנו חלק אחד מתוך אלף ממה שנותנים בשטחים לילד שגר בשכונה כזאת. אני רוצה חלק אחד מתוך אלף, אני לא רוצה יותר. שישקיעו בכבישים אחד מתוך אלף, שישקיעו בדיור אחד מתוך אלף, שישקיעו בתעסוקה, שייתנו להם חלק אחד מתוך אלף, ובכך כבר עשינו משהו. אבל אין להביא למצב של הרס גמור וטשטוש.

אני מרגיש עם זה רע, כיוון שאני בא משם. לפעמים אני מתבייש להסתכל לאנשים בעיניים, אף שזה לא אני, אף שזה הליכוד. היום כבר אין לי ברירה, ואני אומר להם: לכו לממשלה שבחרתם בה, תנסו, אני לא יכול לעזור, כי אני גם כבול. אבל אני מקווה באמת שהם יתפכחו ויחליפו אותו כמה שיותר מהר בראש ממשלה יותר טוב.

אני מעריך ש=90% ממי שיושבים פה במליאה יכולים להיות יותר טובים ממנו. בטח יש גם בחוץ הרבה יותר טובים ממנו.

היו"ר ש' וייס:

כל אחד מאתנו היום פה זה 30%.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

אני מדבר על אלה שיושבים פה דרך קבע, אדוני היושב=ראש. אני מדבר על 120 חברי כנסת.

היו"ר ש' וייס:

היום יש לך פה 99%. עכשיו יש 100%.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

אני מודה לך, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי בן=מנחם. חבר הכנסת אופיר פינס=פז. אחריו - חבר הכנסת חגי מירום. הוא בוודאי יהיה כאן. ואם לא - ננוע קדימה. בבקשה.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אני רוצה להתחיל לקרוא שניים=שלושה מכתבים שקיבלתי במהלך הדיונים המרתוניים האלה על התקציב. למשל, כותב לי אזרח: "שמעתי את הצעות לשכת התעסוקה למלחמה במובטלים, ויש לי הצעה הרבה יותר פשוטה בשבילך להציע ללשכת התעסוקה ולביטוח הלאומי; פשוט להעמיד את כל המובטלים, הנכים והעניים בשורות, מולם לשים מקלען טוב ולחסל אותם טוטלית. זה ייקח שעתיים. זה יחסוך הרבה כסף ונטל מהמדינה היקרה שלנו והרבה בעיות ונקיפות מצפון. אני יהודי שמשרת עד היום בצבא, שמדבר כה נורא, בן 40, שפוי, עובד המדינה, לא שמאלני ולא ימני בכלל".

כותב לי יהודי אחר, עיוור: "בעקבות הודעת פיטורין שהגיעה אלי ואל מספר עיוורים אחרים, המשמשים כטלפנים במשרדי ממשלה, במשטרה, ברשויות המקומיות ובבנקים, ולאור המצב החמור שאליו עלולים להיקלע עיוורים רבים, אנו מבקשים את התערבותך המיידית, בשיתוף פעולה עם שר העבודה והרווחה, לפעול למניעת סכנת הפיטורין שמאיימת על מאות טלפנים עיוורים, וזאת באמצעות תקנה האוסרת פיטורי טלפן עיוור במגזר הציבורי".

מכתב שלישי, מנכה צה"ל: "הופתענו שוב, כמו בנושאים רבים אחרים, לשמוע, שבמסגרת חוק ההסדרים לשנת התקציב 1998 בוטל חוק הרשויות המקומיות (פטור לחיילים נפגעי מלחמה ושוטרים מארנונה). חוק זה חוקק בשלהי מלחמת העצמאות, והוא בא לסייע לנכי צה"ל ונפגעי המלחמה בהנחה מארנונה בגובה שני=שלישים מהארנונה, במגבלות של גודל דירה שברשות הנכה. ביטול החוק מעניק לעיריות ולמועצות המקומיות סמכות לנהוג כפי שעולה על רוחן ומהווה סכנה מוחשית לביטול ההנחה. לאחרונה, במסגרת מדיניות האוצר והממשלה אנו מופתעים מדי יום מגזירות חדשות, כמו ביטול ההנחה שקיבלו נכי צה"ל לרשיונות למוניות, ביטול ההנחה ברכבת ישראל וניסיונות להפקעת הזכות לשיקום בתחנות דלק ובכיוצא באלה".

אדוני היושב=ראש, הוא שלח לי גם מקאמה של חיים חפר, שנקראת "החוב". אקרא ממנה רק את המשפט האחרון: "אנו חייבים להם את כברת הארץ הזאת, ואת ההקרבה בקרבות האימים, ואת העובדה הפשוטה שבנכותם אנחנו שלמים".

אני מניח שחברי כנסת אחרים מקבלים מכתבים אחרים. אני שואל את עצמי: לאן תגיע הפוליטיקה הישראלית? מה חושב הציבור על מה שקורה כאן בשבוע האחרון? מדינת ישראל בצרות אמיתיות מבחינה כלכלית. זה לא סוד. האבטלה גואה. הצמיחה יורדת. ההשקעות קטנות. מיתון. כולם יודעים. מה מצפים? מצפים שתבוא ממשלה אחראית ותגיד איך יוצאים מהמיתון, איך המשק מתחיל לצמוח מחדש, איך אנשים נכנסים למעגל עבודה, איך אנשים משתכרים יותר כסף, איך מייצאים יותר לחוץ=לארץ. זה מה שמצפים. מה מצפים? בשביל מה בוחרים ממשלה? בשביל מה נאבקים על הזכות לשלטון, לקביעת מדיניות? ובמקום זה מה הממשלה עושה? היא מביאה לכנסת תקציב ממש פוליטי, אינטרסנטי, סקטוריאלי.

לי אין שום דבר לא נגד ציבור זה ולא נגד ציבור אחר. אבל אני שואל שאלה פשוטה: למה הממשלה הזאת מענישה, למשל, את המגזר הערבי? אני רוצה להבין את זה. כיוון שהם הצביעו לשמעון פרס? אני שואל ברצינות. זו סיבה מספיק טובה כדי להעניש 800,000-700,000 איש?-מגזר של 900,000

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

מיליון.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

מיליון. אני שואל, עם היד על הלב: למה מענישים את ציבור הגמלאים ופוגעים להם בקצבת הזיקנה, בתוספת הוותק? באמת מעניין אותי: למה? - כי כנראה החלק מהם שהצביע לפרס גדול יותר מהחלק שהצביע לנתניהו? מה, אנחנו השתגענו? מה, אנחנו הפכנו למדינה שזה שלי וזה שלך?

אני בעד ציבור העולים החדשים. אבל מה פתאום תבוא לכאן ישראל בעלייה ובסחטנות כזאת תנסה להוציא דברים כאלה עבורם, בצורה סקטוריאלית, רק עבור אלה ולא

עבור אחרים?

אני גם לא נגד החרדים. אבל מי נותן את הזכות לנציגי החרדים לשבת פה ולהגיד: אנחנו רוצים דירות בשכירות עבור חרדים נטו? ואם לא - לא נצביע, ואם לא - נסחוט. מי נתן להם את הזכות להגיד בחוק הבריאות: כולכם, עם ישראל, תשלמו עבור תשלום לרופא, אנחנו תומכים בזה, רק מה? - מי שיש לו יותר מארבעה ילדים לא ישלם.

תגידו: לאיזו מדינה אנחנו מגיעים? מה, אנחנו מדינה של קנטונים? מה, נעשה מדינה שבה כל כמה אנשים, שהם חלק מהמדינה, לא מעניין אותם מהשאר? איפה הערבות ההדדית? איפה הביחד? כך היתה קמה פה מדינת ישראל, כשכל אחד דואג רק לסקטור שלו? על זה היו בונים כאן מדינה?

תראו את מצעד הסחטנים של היום האחרון, של היממה האחרונה. הרי זה דבר מקומם, זה דבר נורא. בשביל מה לעשות את זה? האם המפד"ל לא תקבל קולות מהמתנחלים אם היא לא תעשה להם את כל הצרמוניה הזאת? מה, זו לא בושה? מה, מחוץ למסגרת התקציב צריך להוסיף להתנחלויות 450 מיליון שקל? למה?

אם יש כסף, אם יש עודף, אם יש צמיחה - אני עוד יכול להבין. אומרים: בואו ניטיב עם אוכלוסייה שאנחנו יותר קרובים אליה. אבל על חשבון מי ועל חשבון מה אנחנו מיטיבים? איך אפשר להסתכל בעיניים של הציבור ולהגיד לו: מצד אחד, אנחנו מוסיפים כסף להתנחלויות - ואני מציע לכולם לנסוע להתנחלויות ולראות מה קורה שם, את רמת החיים ואת איכות החיים, זאת ציונות דה=לוקס בהרבה מאוד מקרים. ומצד שני, מקצצים בבשר החי של הבריאות. אומרים לעם ישראל: היום אתה הולך לרופא ואתה הולך לשלם כסף עבור כל ביקור, 20 שקלים, 50 שקלים, לא יודעים כמה. איך אפשר לעשות את שתי הפעולות האלה בעת ובעונה אחת?

איך אפשר לבוא ולהגיד למובטלים: מעכשיו, אם לא תקבל עבודה במרחק של 60 ק"מ מהבית, אדוני, לא תקבל דמי אבטלה. כאילו שהם לא רוצים לעבוד, כאילו שהם פיטרו את עצמם, כאילו שהם סגרו לעצמם את המפעלים. זה פשוט מקומם. זה פשוט לא נתפס.

אני מבקש. בונדי, אפשר לבקש ממך לא להפריע?

היו"ר ש' וייס:

בונדי, אל תכעס, כך נכנסת לפרוטוקול הכנסת.

אופיר פינס=פז (העבודה):

הסחר, המיקח וממכר. אני רואה איך כולם עולים לראש הממשלה, והוא מחלק להם, והוא נותן להם, והוא לוקח אלוהים יודע מאיפה.

אבל עליו, אדוני היושב=ראש, אני כבר לא מתפלא, כי אין לי ציפיות. אין לי ציפיות אמיתיות. אני כן מתפלא על שר האוצר.

היו"ר ש' וייס:

חברים, אני מבקש לא להפריע לדובר, לחבר הכנסת פינס.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אני באמת מתפלא על שר האוצר, כי שר האוצר בא, מהיום הראשון שלו בתפקיד, ואמר: אני מקצוען; אני לא פוליטיקאי, אני מקצוען, אותי לא יקנו, אני לא בנוי לדילים, אני לא בנוי להסדרים. אם לא רוצים אותי, אני אלך. אלה היו הדברים שהוא אמר. אבל מה שקרה ב=24 השעות האחרונות הוא, שכל הסכרים נפרצו. יש ויכוח: האם הוסיפו ב=24 השעות האחרונות מיליארד שקל לגירעון, או מיליארד וחצי שקלים, או 2 מיליארדי שקלים? ואני שואל: איפה אתה, שר האוצר? למה אתה לא דופק על שולחן? למה אתה לא עוצר את ההידרדרות? למה אתה נותן לראש הממשלה לעשות את הדברים האלה? תפקידך לשמור על הקופה הציבורית. תפקידך לא לתת יד לסחר=מכר המחריד הזה, המכוער הזה, הציני הזה.

אני אומר לכם: עם ישראל לא יסלח לכם על התקציב הפוליטי הזה, על הסחטנות הפוליטית הזאת, על הסקטוריאלית הזאת, על חלוקת העם לגזרים. לא יסלחו לכם על זה, כי אתם מפקירים את הדברים הכי חשובים, והכי גרוע - אתם מאבדים את התשתית שיכולה לתת לנו סיכוי לצאת מהמצב הכלכלי שאנחנו מצויים בו.

שעבדתם את הרזרבה הכללית עד הגרוש האחרון. יש חור גדול בתקציב ויש גירעון גדול שלא הולך לטובת התשתיות והצמיחה הכלכלית, אלא הוא הולך כולו לכיסוי החובות הפוליטיים שלכם. לשם הולך כל הכסף. הרי אתם יודעים היטב, שבתקציב כזה לא תוכלו לתת פתרון למובטלים ולאבטלה. אתם משעבדים את כל הנכסים המעטים שקיימים לנו רק לשם מטרה אחת - לשרוד, עוד יום, עוד חודש, עוד שלושה חודשים. חיים מרגע לרגע. האם נצליח לעבור את התקציב? אם לא נצליח, אולי נצליח לעבור את מרס, ואם נצליח לעבור את מרס, אולי נעבור את יוני, ואז אולי נעשה פעימה, ולא נעשה פעימה, והעיקר שנגיע לשנת 2000.

תגידו, אתם לא מתביישים? הרי אתם קואליציה בלתי אפשרית, קואליציה שמורכבת ממפלגות וסיעות שאין שום קשר ביניהן. הכול סחיטה, סחטנות, לי, לאנשי, לסקטורים שאני מייצג. זו מדינת ישראל? כך רצינו להיראות בשנת 1997, 50 שנה למדינה?

אני רוצה לנצל את הבמה הזאת ולהגיד לכל הציבור שרואה אותנו עכשיו: תשתמשו בכוח ההשפעה שיש לכם. מחר הוא יום הדין. מחר זה היום המכריע. אני רוצה שתטלפנו לכל חברי הממשלה וחברי הקואליציה, תשלחו להם מברקים, תבואו לכאן עם שלטים. אל תעשו להם חיים קלים. אני אומר לכם: לחץ ציבורי הוא חשוב יותר מכל נאום כאן בכנסת. הם חוששים והם מוטרדים מהתגובה הציבורית. הם רוצים לעשות הכול במחשכים, באישון לילה. למה הם עושים את כל ההסדרים בלילה, בין 03:00 ל=04:00, כשאף אחד לא רואה? למה? במקרה? לא במקרה. הם עושים זאת כי הם מתביישים להסתכל לציבור בעיניים. הם מצילים את עצמם, את כיסאותיהם ואת הקואליציה שלהם על חשבון הציבור כולו. הציבור כולו משלם את המחיר. זה נעשה במחיר המסים שאנחנו משלמים כל חודש.

אל תעשו להם חיים קלים, אל תיתנו להם לעבור את זה בקלות, שהם לא יצחקו כל הדרך ללשכות שלהם, אחרי שהם יצביעו כאן מחר, ויגידו: עוד הפעם סידרנו אותם, עוד הפעם הרווחנו עוד כמה חודשים. לא. זו ממשלה חסרת אחריות, שצריכה לקבל מהציבור תגובה חד=משמעית וברורה, הבעת אי=אמון. אני מצפה לראות כאן מחר אנשים שלא מוכנים לעבור לסדר=היום על תקציב כזה, שמוכנים להיאבק, שרוצים לומר את דעתם.

אני רוצה שאת המכתבים שאני מקבל יקבלו חברי הקואליציה, אלה שיושבים כאן סביב שולחן הממשלה, שיראו את האמת, שידעו שאכפת לכם, שידעו שכואב לכם, שלא כואב רק

לנו. אומנם אנחנו מייצגים אתכם, אבל אנחנו לא יכולים להחליף אתכם ואנחנו לא רוצים להחליף אתכם.

אני אומר לממשלה הזאת, שהיא לא תתהלל. אל יתהלל חוגר כמפתח. עוד חזון למועד, ואני מאמין שמחר, בעבודה אופוזיציונרית אמיתית וטובה, אפשר עוד למנוע חלק גדול מהסחטנות, אפשר עוד להציל את מערכת הבריאות ואפשר עוד להציל את הסיכוי ואת התקווה שיישאר עוד כסף, כדי שהצמיחה בשנת 1998 תתרחש, וכדי שפחות מובטלים יהיו בשנה הבאה. אמן ואמן.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברים, שמענו נאום כאן על ממשלת היום וממשלת הלילה.

עכשיו, חבר הכנסת חגי מירום. אחריו - חברת הכנסת סופה לנדבר.

אני רוצה בשמי, בשם חגי מירום ובשם חברים נוספים, לנצל את ההזדמנות שאנחנו כאן ולברך מקרב לב את דודו שטרית, את חבר הכנסת מאיר שטרית, את רותי ואת נעמה, ליום הבר=מצווה. הם שם. אנחנו שולחים להם מכאן ברכה חמה. היינו אתם ביגונם, ואנחנו אתם בשמחתם. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אני עשיתי לי מנהג קבוע בפתיחת כל נאום שלי לברך מישהו מעובדי הכנסת, מאנשי הכנסת כאן - -

היו"ר ש' וייס:

יופי של מנהג.

חגי מירום (העבודה):

- - ולנצל את ההזדמנות הזאת. לאחרונה בירכתי את מי שקראתי לו האיש שבקיר, את

צלניק.

היו"ר ש' וייס:

את צלניק, כן.

חגי מירום (העבודה):

עכשיו אני רוצה לברך - ותשמעי אותי, גברת שושנה כרם - את סגני מזכיר הכנסת. הציבור רואה אתכם יושבים שם, ליד יושב=ראש הכנסת, ולא תמיד יודע מי אתם ומה אתם. חשוב שאנשים ידעו שיש לנו שלושה סגני מזכיר הכנסת, שתיים מהם נשים ואחד גבר. שלושת סגני מזכיר הכנסת יושבים עמנו כאן יומם ולילה, סביב השעון, במשמרות של שלוש=ארבע שעות. ואנחנו, שנחשבים לקו הראשון של הלוחמים, רואים אותנו ואומרים לנו, כמה אתם עובדים קשה. אנחנו באים, נותנים את רבע השעה שלנו, בנאום על התקציב, ואחר כך יורדים למזנון, יורדים אל החדרים, נמצאים במסדרונות, חוזרים לכאן כדי להקשיב, אבל אנחנו נמצאים בתזוזה. סגני מזכיר הכנסת, שתפקידם בעצם הוא לסייע בידי יושב=ראש הישיבה מבחינת התקנון, או להביא חומרים שונים וכן הלאה וכן הלאה, סגני מזכיר הכנסת וגם מזכיר הכנסת, שגם הוא נוטל מעת לעת את התפקיד הזה, לא יכולים לזוז. הם כאן, הם מרותקים למליאה. הם צריכים להיות יחד אתנו כל זמן שהמליאה עובדת.

עם כל הכבוד, הזוהר, התהילה והדיראון שלפעמים יש באופן שבו אנחנו מתנהגים, מגיעה לחיצת יד אמיצה ואמירת תודה לבעלי התפקיד הללו. אני מנצל הזדמנות זו, שושנה, כדי להעביר באמצעותך לחברייך את הערכתנו הגדולה לעניין הזה.

בנאום הבא שלי אייחד את הדברים לאנשים נוספים כאן.

היו"ר ש' וייס:

לפי הקצב הזה אתה מכין לנו נאומים עוד לחודשיים.

חגי מירום (העבודה):

כן, יש לנו הרבה מאוד זמן.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שזו יוזמה מאוד ברוכה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב=ראש, בעשר הדקות או בדקות שנותרו לי, אני רוצה לנצל את ההזדמנות כדי למסור לחברי הכנסת ולציבור הצופה בנו דוח מצב על מה שקורה. נדמה לי, שהציבור רשאי לדעת, או רצוי שהוא ידע איפה אנחנו עומדים ברגע זה; מהי ההתרחשות.

היו"ר ש' וייס:

זאת בהנחה שאתה יודע.

חגי מירום (העבודה):

כן. אני מתיימר לדעת משהו מן המצב הזה. לא תמיד אני יודע הכול. אבל אני יכול לומר את מה שאני יודע, ואך ורק את מה שאני יודע.

ובכן, המצב הוא כזה: ראשית, חברי חברי הכנסת, ההסכמים שהאופוזיציה תבעה את הנחתם על שולחן הכנסת הבוקר, ואולי אפילו לפני הבוקר, אפילו עוד אתמול נשמעו קריאות להנחת הסכמים, כי הרי כל סיעות הבית עשו הסכמים עם ראש הממשלה וזכו למנות שמן גדולות בנפחים של עשרות, מאות מיליונים וגם מיליארדים, ובכן, ההסכמים הללו עוד לא הונחו על שולחן הכנסת. אנחנו מחכים בכיליון עיניים ובציפייה מתוחה לראות מה קיבלה ש"ס, מה קיבלה המפד"ל, מה קיבלה אגודה, מה קיבלה יהדות התורה - וזה לא אותו דבר, עוד מעט אסביר מה הם ההבדלים ביניהן - - -

היו"ר ש' וייס:

אבל הן היו יחד לאגודה.

חגי מירום (העבודה):

הן היו יחד לאגודה ועכשיו הן מפוצלות קצת. אסביר זאת בעוד רגע. ומה קיבלה ישראל בעלייה, שנדמה הבוקר שפתאום הצטרפה בשמחה להצבעה כאן. למה זכו אנשי הדרך השלישית ולמה זכתה גם הסיעה האופוזיציונית המכונה מולדת, שהיא בכלל סיעה אופוזיציונית, והנה היום, מהבוקר, היא פתאום הפכה לסיעה קואליציונית. כל אלה זכו למה שזכו, ועוד רגע אנסה להסביר כאן מה אנחנו יודעים על מה שהן זכו.

אני רוצה להגיד כאן, שבשעה 24:00, דהיינו בעוד שלושת=רבעי שעה, עתיד השר דוד לוי להיפגש עם ראש הממשלה, עם אחיו מקסים לוי, שהוא נדמה לי יושב=ראש סיעת גשר בכנסת, והם עתידים לדון עם ראש הממשלה ועם שר האוצר על תביעות גשר. מקסים לוי העריך אתמול את תביעות גשר ב=2 מיליארדי ש"ח. זה לא רע באופן יחסי. אבל נניח לרגע שהן גם מגיעות כדי מיליארד ולא כדי 2 מיליארדים. נניח שהם יסכמו על מיליארד. צריך לראות את המיליארד הזה בפרופורציות ל=2 מיליוני שקל ערבות מדינה, ששר האוצר לא נתן ל"סברינה" על מנת למנוע פיטורי מאות עובדים. שימו לב לפרופורציות המעוותות האלה של GIVE AND TAKE, קח ותן, של מיליארדים, אל מול טיפול נקודתי במקום כואב, בוער.

היו"ר ש' וייס:

זו תעשיית HIGH TAKE.

חגי מירום (העבודה):

יפה מאוד. זה באמת יפה. כך זה עובד HIGH TAKE.,

עכשיו כך: סיעת גשר, בראשות דוד לוי, לא סומכת עוד על הסכמים. היא אוחזת ניירת לא קטנה, חתומה על=ידי ראש הממשלה, והניירת הזאת מעולם לא זכתה להתממש, מפני שראש הממשלה לא בדיוק נוהג לממש את כל מה שהוא מתחייב לו. לכן, מה שגשר מבקשת עכשיו זה להכניס את כל ההתחייבויות לחוק התקציב. ברגע שזה הופך לחוק - זה

חוק וחייבים לקיים אותו.

היו"ר ש' וייס:

הגיוני.

חגי מירום (העבודה):

זה מאוד הגיוני במצב שנוצר. השאלה היא: האם האוצר יסכים שלחוק התקציב ייכנסו הנושאים השונים?

בוועדת הכספים מונח חוק הצמיחה במשק. אנחנו אומנם מדברים פה בפיליבסטר הזה כאילו החוק מונח על השולחן, אבל החוק לא מונח על השולחן. החוק נמצא למטה, בוועדה, והוועדה לא התקדמה בחקיקת החוק, מפני שהאוצר עוד לא הביא לה את התיקונים, השיפוצים וגם הצגת החלופות לבור שנע בין חצי מיליארד שקל למיליארד שקל, כשצריך להציג מאיפה יהיה מקור לכך. אם הלילה תהיה גמירה עם גשר על עוד משהו כמו מיליארד ש"ח, אז מחר יכול להיות שיהיה שם בור של מיליארד וחצי, או משהו כזה, ונראה אילו חלופות יביא האוצר.

האוצר עדיין לא הביא שום הסדר, לא של חוק הבריאות ולא של דברים אחרים, מפני שכנראה הוא לא רצה להביא אותו. תשאלו: למה לא רצה האוצר להביא את החקיקה הזאת לידי גמר? - כי החליטו באוצר, כנראה בהתייעצות עם ראש הממשלה, שכדאי לחכות עד הרגע האחרון ולטפל בנושא בוועדת הכספים בטיפול שנקרא טיפול בהלם. זאת אומרת, להביא את זה מהר, לגמור את זה מהר, להעלות את זה מהר למליאה ולא לתת סיפק בידי הסיעות לעסוק בזה יתר על המידה, על מנת לחוקק זאת.

עכשיו אני רוצה להסביר משהו לגבי סיעת יהדות התורה, שמפוצלת לשני חלקים: אגודת ישראל ודגל התורה, שהפכו יחד ליהדות התורה. אגודה ודגל הפכו ליהדות התורה. ובכן, המצב הוא כזה: בכנסת יש שני חברי כנסת, חבר הכנסת פרוש, שהוא סגן שר השיכון והבינוי, וחבר הכנסת הלפרט, שהם שייכים לחסידות גור. בחסידות גור, אם יש בעיה מעיקה, מציקה, שנחשבת לחוד החנית של המאמץ להביא במסגרת מדיניות "מהר שלל, חש, בז", מדובר על - - -

קריאה:

צוואה של הרב לוין זצ"ל.

חגי מירום (העבודה):

נכון. והצוואה או המשנה או התורה אומרות, שהם צריכים וחייבים להביא במסגרת התקציב הזה את מה שנקרא דיור בשכירות. עכשיו אני רוצה להגיד כאן משהו. אנחנו יכולים לזלזל, אבל יש מצוקה של דיור בקרב הציבור החרדי.

היו"ר ש' וייס:

בוודאי.

חגי מירום (העבודה):

אנחנו, מפלגת העבודה - ואני רואה רק נציגים של מפלגת העבודה באולם - אנחנו שאמונים על תורה חברתית, לא אמרנו מעולם לא לגישה שוויונית, גם אם מדובר בחרדים. אבל צריך לראות את זה בראייה כוללת, לראות אם יש קריטריונים ולראות הכיצד לתת את זה. זו הבעיה שהאוצר נתון בה.

יש בעיה עם קריטריונים לדיור בשכירות. בשעה זו ככל הנראה מנסים לנסח מערכת קריטריונים. אני מניח שחבר הכנסת כבל בדבריו ינסה לתאר כאן את הנושא יותר לפרטים. חבר הכנסת כבל היה עובד בכיר במשרד הבינוי והשיכון בתקופת השר בנימין בן=אליעזר והוא מאוד מצוי בתחום. הוא יסביר את הנושא יותר לפרטים.

עכשיו, תראו, יש שאלת הבריאות. הרי כל השבועיים האלה מערכת הבריאות בוערת. לדעתי, היא גם שובתת מחר. זה הכול מפני שהיה פה ניסיון, באמצעות חוק הצמיחה, להכניס תיקוני בריאות כאלה שבעצם הפכו לחוכא ואיטלולא את כל חוק הבריאות בעבר. מדובר על פגיעה בסל. החליטו על איזה סל גמיש שהפך את החוק הזה לחוק לעשירים. מדובר על מס גולגולת, שהוא לא מס פרוגרסיבי, אלא הוא מס רגרסיבי, או אוניברסלי,

אם להגיד כך, שהוא שווה לכל נפש. היה שם סיפור עם ועדת שרים שהיתה צריכה לקבוע את גודל הסל, שזו בכלל פוליטיזציה מוחלטת של מערכת הבריאות וכן הלאה. כל זה צריך להשתנות. יש האומרים כאן בבית - ואדוני היושב=ראש, אני לא מדבר כאן בערכים מוחלטים, אלא אני אומר יש האומרים - שהנושא של חוק הבריאות משתהה על מנת להגיש אותו כמתנה לגשר. מדוע? מפני שגשר מתחרה בש"ס מי השיג יותר. זהו הקרב הידוע, קרב האגרוף הידוע, משקל כבד, דרעי=לוי, לוי=דרעי.

היו"ר ש' וייס:

זה ויתור לגשר. גשר - ותר לו.

חגי מירום (העבודה):

יפה מאוד. בינתיים זה גשר על מים סוערים. אבל אנחנו מקווים שזה ייהפך לגשר - ותר לו. זה הסיפור של חוק הבריאות.

עכשיו אני רוצה לספר לכם פה על סיעה טהורה וזכה, שנשאה את דגל הטוהר והאנטי=סחטנות, ושמה צומת. צומת לא ביקשה כסף. היא אפילו הודיעה באמצעות השר רפאל איתן על הקדמת הבחירות לנוכח הסחטנות, אלא שפתאום התבשרנו שהיום הם קיבלו הבטחה, שחבר הכנסת מודי זנדברג, יושב=ראש הסיעה, שלא נמצא לו פתרון במסגרת של הבטחה קודמת אולי להיות סגן שר או משהו כזה, זכה להיתוסף לרשימה הלא=קטנה ממילא של סגני יושב=ראש הכנסת. והנה לנו "מיצובישי" חדש.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. אנחנו לא מקבלים "מיצובישי".

חגי מירום (העבודה):

לא אמרתי שאתם מקבלים "מיצובישי". אבל אתם בכלל לא מקבלים?

היו"ר ש' וייס:

שום דבר. רק המון כבוד.

חגי מירום (העבודה):

למה אמרתי "מיצובישי" חדש? כי אנחנו זוכרים חברי כנסת שהיה להם עסק עם קידום לצורך קבלת "מיצובישי".

היו"ר ש' וייס:

אני מדבר על סגני יושב=ראש. הם מקבלים מיצו=פטישי. זהו.

חגי מירום (העבודה):

והנה יש לנו מודי זנדברג, איש המפלגה הטהורה צומת, שקיבל את האתנן שלו. דרך אגב, המפד"ל מרוצה. "גוש אמונים" לא. "גוש אמונים" תבע מהמפד"ל הרבה הרבה יותר מעורבות כספית בבעיות ההתיישבות ביהודה ושומרון וזכה למעט מדי, לפי דעתם, כי יש בסך הכול 60 מיליון שקל שהועברו שם למסגרות של כבישים עוקפים ושל חיבור יישובי יהודה ושומרון לרשת המים הארצית הישראלית. אגב, החיבור לרשת המים הוא מוצדק, בעיני. אני אומר זאת פה. באמת, מדובר בציבור של יהודים שצריך לספק להם רשת מים לשתייה. אלה מים מהסוג הראשוני, החשוב ביותר. זה מצרך חשוב. אבל המפד"ל לא כל כך חשבה שמוכרחים לחזק אותם. היא היתה עסוקה הרבה יותר בקבלת 240 מיליון שקל, שהוגדרו למשרד החינוך.

חבר הכנסת בן=צור, שלא נמצא כאן - - -

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חגי מירום. אתה מסרת דיווח אובייקטיבי. אבל חסר דיווח על מה שקיבלה סיעת הליכוד עצמה. זה לא "פייר", הדיווח לא שלם.

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה להגיד לך, שסיעת הליכוד יוצאת מהסיפור הזה נקייה, טהורה וזכה, שאין למעלה ממנה.

היו"ר ש' וייס:

בסדר גמור.

חגי מירום (העבודה):

זה פשוט מפני שהיא לא קיימת. כשסיעה לא קיימת - אין לה תביעות.

אבל אני רוצה להגיד כאן משהו על המפד"ל. המפד"ל מקבלת כספים שמוגדרים למשרד החינוך והם ילכו הישר למכינות הקדם=צבאיות שלה. הם ילכו לרשת "אמונה". הם לא ילכו לויצ"ו והם לא ילכו לרשת החינוך של "נעמת", למעונות=היום לילדים של "נעמת". הם לא ילכו, חלילה וחס, לא ל"נעמת" ולא לויצ"ו, אלא הם ילכו ל"אמונה". וכך הלאה, וכך הלאה.

חברי חברי הכנסת, קהלני חזר בו מההצעה להקדים את הבחירות. ישראל בעלייה נדמה. אני חושב שלגבי ישראל בעלייה החידה תהיה פתוחה עד מחר בבוקר, כנראה, עד שנראה את ההסכמים. אולי זה לא יהיה מחר בבוקר. אולי זה יהיה מחרתיים בבוקר. אנחנו מחכים.

היו"ר ש' וייס:

אוי, אל תעשה את זה.

חגי מירום (העבודה):

לסיום, אני רוצה להגיד, שעם ארץ=ישראל נשאר מגן אחד, איש אחד בודד, בני בגין. הוא יהיה היחיד שלא יתמוך בתקציב בגלל הפעימה. אפילו גנדי ובני אלון יצביעו עם התקציב חרף הפעימה, חרף סכנת הפקרת ארץ=ישראל, על=פי דעתם, מפני שהם

קיבלו הלילה את הכביש לאורך הבקעה ואת כל מה שמופיע במסמכים שלהם.

עוד מישהו נשאר, והוא בינתיים מרחף, חבר הכנסת דוד ראם. אני לא אגלה לכם יותר מדי. אני רק ארמוז, שבשעה זו עובדים גם עליו, כדי להעביר גם אותו לתמיכה בביבי נתניהו, שדוד ראם אמר עליו במשך שנה וחצי: ביבי לא מתאים. הגדולה בקניות תבל. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, חבר הכנסת חגי מירום.

אנחנו מבקשים לקבל במשך הלילה דיווח נוסף, שיעדכן את האומה.

חגי מירום (העבודה):

אני עוקב לראות אם תהיינה התפתחויות.

היו"ר ש' וייס:

זהו. נא לעקוב.

חבר הכנסת מסאלחה, חברנו. חברת הכנסת סופה לנדבר. אחריה - חבר הכנסת נואף מסאלחה. בכל שעה הוא ייכנס הוא יוכל לנאום, כי מהשעה 24:00 הוא יצטרך גם לנהל את הישיבות כאן. אחר כך נמשיך להודיע הלאה. אם חברי הכנסת עוזי ברעם וברק לא יהיו, אני משער שחבר הכנסת איתן כבל יוכל לקבל רשות דיבור. בבקשה, סופה.

סופה לנדבר (העבודה):

כבוד יושב=ראש הכנסת - - -

היו"ר ש' וייס:

לא צריך להפריז.

סופה לנדבר (העבודה):

כן, כרגע אתה יושב=ראש הכנסת, יושב=ראש ישיבת המליאה; איתן כבל, יעל דיין, הצופים בבית - כבר מאוחר, ובעוד כמה שעות תחל השנה האזרחית הבאה. בדרך כלל, בסוף השנה האזרחית, לקראת השנה הבאה, נהוג להגיע למסקנות ולחשוב מה יהיה אתנו בשנה הבאה.

אני רוצה לקוות, אבל אני לא מאמינה שהשנה הבאה תהיה יותר קלה. נוכח מה שירד עלינו במליאה ובמסגרת הדיונים בכנסת, כנראה לא רק אני, אלא הרבה חברי כנסת, גם בקואליציה וגם באופוזיציה, לא מאמינים שמשהו טוב מצפה לעם במדינה שלנו.

מובן שהאבטלה תגדל, מובן שיהיה עוד יותר קשה בערי הפיתוח, ולא רק בפריפריה, אלא גם במרכז וגם בפריפריה של מדינת ישראל, גם בערי פיתוח, גם בנגב, גם בדרום, גם בצפון וגם במרכז. האבטלה תגדל. מספר חסרי הדיור יגדל. מצב הקשישים יהיה עוד יותר קשה. הילדים שלנו, עתיד המדינה, ייפגעו.

אם השנה קראנו לא אחת על ילדים שלא יכולים לצאת לטיול, אזי אנחנו נראה עוד אלפי ילדים שמצוקה יורדת על בתיהם. אנחנו מבינים ומאמינים, שכאשר מצוקה יורדת על הבית, מי שסובל יותר מכולם זה הילדים בבית. לכל אחד מאתנו יש ילדים. כאשר כל אחד מאתנו רואה ילד שלא מסוגל לנסוע לטיול, שלא יכול לבקש מאמא ואבא לקנות לו מכשיר או ספרים, ובכלל להשתתף בהצגה - זה קשה. הנה, עכשיו בחנוכה, אנחנו יודעים את האפשרות המינימלית הקיימת לחלק גדול של הילדים במדינת ישראל לנסוע לטיולים וללכת להצגה. וזאת בגלל המחיר ובגלל המצוקה בבית.

אני לא רוצה לחזור עכשיו על מה שכבר אמר חגי מירום. אבל אני לא יכולה להתאפק ולא להגיד שאני מאוד מאוכזבת מהטיפול של הממשלה הנוכחית באותן אוכלוסיות שעכשיו דיברתי עליהן. הרי היינו בדרמה הזאת לפני שנה. חברי כנסת ותיקים ראו זאת כנראה לא פעם אחת.

היו"ר ש' וייס:

ונהיה גם בשנה הבאה.

סופה לנדבר (העבודה):

בעוד 24 שעות נהיה ערבים לכך שהשנה הבאה מגיעה. אנחנו כנראה לא צריכים להיות אסטרולוגים כדי להגיד מהו העתיד שמצפה לנו.

בנאומי הקודם דיברתי גם על חסרי דיור, ואני רוצה להמשיך בכך. ממה אני בעצם מאוכזבת? אני מאוד שמחה שיש הישגים, אם זה נקרא הישגים, של הקואליציה, משום שכל אחד מהחברים בקואליציה דואג לא לכיס הפרטי שלו, אלא הוא דואג לאוכלוסייה שהוא צריך לייצג בכנסת. עם זאת, אנחנו צריכים לחשוב על העם כולו, על העם שהתקציב הזה לא יכול לספק אותו. אנחנו רואים שהתקציב בבעיה, אנחנו רואים את ראש הממשלה שעומד בלחץ, ואגב, הוא עומד בלחץ. אגב, הוא אמר לנו שזו לא אגדה והתקציב יעבור, וידעתי שהוא יעבור, ידעתי שהקואליציה לא תיפול והוא ימשיך, לצערנו, לכהן כראש הממשלה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

על מה את מצטערת? על כך שהתקציב עובר או על כך שראש הממשלה נשאר?

סופה לנדבר (העבודה):

אני מצטערת על שלקואליציה הזאת אין פתרונות לאותם אנשים.

היו"ר ש' וייס:

אבל היא מבינה את הקשר בין שני הדברים.

סופה לנדבר (העבודה):

ייתכן שמה שאתם מביאים היום לאישור הכנסת יעבור, אבל פתרונות אתם לא יכולים להביא. לא הבאתם פתרונות לחסרי דיור, לא הבאתם פתרונות למובטלים, אתם לא יכולים

להביא פתרונות לילדים, אתם לא יכולים להביא פתרון.

בואו נדבר על האבטלה. יש 160,000 מובטלים. כאשר הממשלה הקודמת סיימה את הפעילות שלה, לא זה היה מספר המובטלים. אתם אומרים: לא עשיתם שום דבר. אני לא הייתי אז בממשלה, לא הייתי בקואליציה, לא הייתי בכנסת. אבל לפחות אפשר להגיד דבר אלמנטרי אחד - שהממשלה הקודמת הצליחה במלחמתה באבטלה. היא הצליחה להוריד את אחוז המובטלים, והיא הצליחה בכך מאוד. אתם לא יכולים להגיד פעם אחת: הצלחתם, רבותי.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

את יודעת כמה אנשים הפכו להיות מובטלים רק בגלל העובדה שהממשלה שהיתה אז, שאת חברה במפלגתה, העלתה את השכר וגרמה לכך שבמקומות רבים לא היה אפשר לעמוד ברמת השכר הגבוהה? חברי מפלגתך חייבו את שר האוצר לעשות כן, בניגוד לדעתו של היושב=ראש הנכבד. הוא קרא לזה אז פופוליזם.

סופה לנדבר (העבודה):

תשמע, אני חושבת שמה שאתה אומר זו דמגוגיה. אסביר לך למה זו דמגוגיה. הנה, אני מחזיקה פה דף.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אף אחד לא קורא.

סופה לנדבר (העבודה):

למה אף אחד לא קורא? כל אחד קורא. אנחנו עברנו את השנים האלה. בואו נזכור בכלל מה אתם השארתם במדינה בשנת 1992. כמה חסרי דיור השארתם, אתם זוכרים? כמה אנשים בקרוונים אתם השארתם, אתם זוכרים? כמה כסף בזבזתם על קניית קרוונים, אתם זוכרים? - מיליארד דולר. אותו דבר אתם עושים עכשיו. אתם עושים דבר זמני, דבר שלדעתי הוא לא מקובל במדינת ישראל. אתם עושים דבר זמני. אין פה פתרון.

נניח שחברים מסיעת ישראל בעלייה יעלו את השתתפות המדינה בשכר הדירה. זה יהיה מכובד מאוד. האנשים האלה גרים בשכירות. שכר הדירה במדינת ישראל מגיע היום, כשמדובר בדירה קטנה, ל=450 דולר בחודש. זוג קשישים מקבל הרבה פחות מזה. הם לא יכולים לסיים את החודש משום שדמי הביטוח הלאומי שהם מקבלים נמוכים אפילו משכר המינימום. אבל לא על זה אני מדברת. אני מדברת על פתרון של בנייה. איפה הבנייה שהם הבטיחו לפני שנתיים? איפה הבנייה? לפני שנתיים ראש הממשלה קם פה, בכל רחוב ובכל עיר ואמר: אני אבנה. מה הוא בנה? מה בניתם? ובלי בושה, שר הקליטה מופיע בוועדת העלייה והקליטה ואומר: אין לנו אפשרות לבנות. אני לא מאמינה שאין אפשרות לבנות. אני אומרת: תוציאו מהמגירה את התוכניות של פואד ותראו שאפשר לבנות הוסטלים, אפשר לבנות הוסטלים כלכליים, והמדינה לא צריכה להשקיע שום דבר חוץ מאדמה. אדמה זה דבר אלמנטרי, והיא צריכה להינתן במחיר אלמנטרי עבור העלייה.

בלי העלייה מדינת ישראל לא יכולה להתקיים. העלייה מביאה לפה ירידה באבטלה. העלייה מביאה לפה תשתיות. העלייה מביאה לפיתוח החינוך ולפיתוח הבריאות. העלייה מביאה חיים שתוססים ולא גוססים, כמו שיש היום.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

עלייה זו ציונות. זה הדבר הכי חשוב.

<u>סופה לנדבר (העבודה):</u>

למה ציונות? תסתכל על מה שקורה עם העלייה. אני חושבת, שמפני שאתה ותיק במדינה, מפני שאתה ותיק בכנסת, אתה יכול להגיד שהעלייה יכולה, מסוגלת ומביאה אתה תזוזה במדינת ישראל. תסתכל, יש פה מאמר שנאמר בו: כמה מובטלים יש היום? כמה זמן תימשך האבטלה? איך הצליחה ממשלת העבודה להוריד אותה? למה השקעות החוץ לא עוזרות? וכן הלאה. פה יש הסבר האומר מדוע כאשר מגיעה העלייה יש התפתחות. הגל האחרון של העולים היה מברית=המועצות, והיתה הצלחה. אנחנו נלחמנו עבור הגל הזה. אבל למה אנחנו נלחמנו? מפני שאנחנו אגואיסטים. אנחנו מבינים שהעלייה יכולה להביא מקומות תעסוקה ובנייה חדשה. העלייה יכולה להביא פוטנציאל חדש. על מגש של כסף אנחנו מקבלים אנשים עם ידע, עם השכלה, ילדים שיכולים להיות דור המשך שלנו. עלייה זו הצלחה למדינה. זו מדינה שאו=טו=טו צריכה לחגוג 50 שנות קיום והיא יכולה להיות

גאה בכך שיש לנו גל של פוטנציאל כל כך עצום.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

סופה לנדבר (העבודה):

אתה יודע מה? באחד המאמרים בעיתונות ברוסית היום יש הסבר לשאלה, למה השנה יש פתאום אבטלה ולמה היום אין תזוזה במדינת ישראל. שר הקליטה או דוברו של שר הקליטה מסבירים ואומרים שזה בגלל הירידה בעלייה. אבל אף אחד לא נלחם עבור העלייה הזאת. בשנת 1990, כאשר התחילה העלייה, האם אתם זוכרים מה אתם, חברי הכנסת הוותיקים, עשיתם?

אמי נפטרה בברית=המועצות יומיים לפני שהיא היתה צריכה להגיע למדינת ישראל. היא קיבלה אז אישור יציאה מברית=המועצות. אני זוכרת שיום לאחר שקמתי מהשבעה הגעתי לפה. יחד עם המועצה הציבורית למען יהודי ברית=המועצות נלחמנו עבור אלה שנשארו שם, כדי להרים את מסך הברזל, כדי לתת כוח חדש למדינת ישראל. ואיך אנחנו מקבלים אותם היום? מה אנחנו עושים בשביל האנשים האלה? האם מישהו מבין מה זה להיות קשיש במדינת ישראל ומה זה להיות קשיש עולה חדש במדינת ישראל? האם מישהו מבין מה זה להסתובב שנים בלי בית? האם מישהו מבין מה זה כל שנה ללכת משכירות לשכירות, ולחפש? אין לך כבר כוח פיזי. כל ראש ממשלה קם ואומר: אפתור את הבעיה. ביבי נתניהו עשה זאת עם דמגוגיה, עם הצלחה רבה, ואנשים האמינו. הם האמינו במה שהוא דיבר, אבל מתברר שהוא טוב רק לאלה שיכולים להלחיץ אותו, ללחוץ עליו ולהוציא ממנו. אני חושבת שזאת בושה כאשר בן=אדם, ראש הממשלה, או בן=אדם שרוצה להיות ראש ממשלה, קם, מבטיח, ולא מסוגל לפתור את הבעיה.

זו בושה שאין במדינת ישראל בנייה ציבורית לזוגות צעירים, לעולים, לזוגות שמצבם הסוציו=אקונומי חלש. לא ייתכן שבמדינה יהיה כסף לדתיים, יהיה כסף לכל אלה שהיום דורשים, ולא יהיה כסף לחלשים שלא יכולים להתמודד לבד.

כאשר יצאתי היום מהמלון חשבתי שאני הייתי מבקשת מחברי הקואליציה לצאת עכשיו

לרחוב - ויש גשם, קר בירושלים, מאוד קר - ולחשוב מתחת לגשם, בלי מטריות, עד כמה קר לאלה שהם חסרי דיור, עד כמה רע להם, עד כמה קשה להם, עד כמה העתיד נראה להם שחור, ולהרגיש את מה שהאנשים האלה מרגישים. אתם זוכרים, רק לפני כמה ימים היתה תמונה של ילדה מאשדוד, שצריכה ללון בפארק באשדוד. זו ילדה שאמה היא בודדה, אמה התגרשה ואין לה כסף לא רק כדי לקנות ביגוד, אלא כנראה גם ממתקים. היא צריכה להישאר בקור הזה, בפארק באשדוד, במרכז העיר, במקום מפואר ויפה, וללון שם בקור הזה. אני הייתי מזמינה עכשיו את ראש הממשלה לצאת מלשכתו, עם אלה שסוחטים אותו, ולראות מה קורה אצל האנשים האלה בערי הפיתוח שאין להם בסוף החודש או בהתחלת חודש ממה לסיים את החודש. אני מציעה להם להגיע למשפחות שאין להן אוכל ואין להן מזון. אני מציעה לו להגיע אל אותם קשישים, לראות את הדברים בעיניים שלו ולהרגיש את מה שהאנשים האלה מרגישים. אני גם מציעה לו להגיע לבית אחד או שניים של עולים חדשים ולהרגיש את מה שהם מרגישים - תסכול, קושי. אף אחד - ואני מאמינה שגם אתה - לא יכול להגיד נגד הדבר הזה משהו, מפני שלאנשים האלה מאוד מאוד קשה.

עוד מעט אנחנו מסיימים את השנה הזאת ונכנסים לשנה הבאה. אני חושבת שכולנו מקווים שמשהו פתאום יתעורר בממשלה הזאת. אני לא מדברת על רגש חברתי. כנראה הוא חסר. כנראה הרגש החברתי קיים רק אצל אנשים בודדים. אבל אני מציעה פשוט להרגיש את מה שהאנשים האלה מרגישים ולהיות יחד אתם. אז, כאשר מעבירים את התקציב - - -

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

כל אדם וכל פרט הם עולם ומלואו. כמה מהעולים שהגיעו ב=15 השנים האחרונות הם במצב שאת מתארת? זו עלייה נפלאה שעלתה בזמן של כל הממשלות האחרות, גם ממשלת רבין, גם ממשלת פרס, גם ממשלת שמיר, שגם כל חברי הכנסת וכל עם ישראל קיבלו אותה, יצרו להם בית וקלטו אותם. זה לא דבר קל. כמה עולים מתוך 800,000 העולים הם במצב שאת מתארת?

<u>סופה לנדבר (העבודה):</u>

אענה לך, ואתה יודע שאני יודעת לענות. גם אני יכולה לצרוח.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

לא, לא. רגע, רגע.

סופה לנדבר (העבודה):

את מה שאתה עברת גם אני עברתי וגם לי יש זכות לדבר.

קריאה:

- - -

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה, חברים. באמת אין סיבה. נתתי לו לנאום ביניים. את יכולה להשיב לו בנחת. אתן לך זמן. בסדר?

סופה לנדבר (העבודה):

בסדר. אני אדבר בלי דמגוגיה. כאשר ראית תמונות של מסכנים בחודש הזה, אתה ראית פחות עולים חדשים, ואסביר לך למה. אנחנו ראינו תמונה אחת בעיתון בקריית=גת. אני מקבלת אלפי מכתבים. בחודש אחד אני מקבלת מאות מכתבים. אם אביא אותם לישיבה הבאה, כשאצטרך לדבר, אתה תראה את התסכול. אם אני מדברת - אני יודעת על מה אני מדברת. אם אני אומרת שקשה לעולים - אזי קשה לעולים.

נכון, אם לוקחים חוברת של משרד הקליטה, שבה מפרסמים את ההישגים - אזי ההישגים היו בממשלה הקודמת. 70% מהעולים רכשו את הדירות. אבל מה קורה עם אותם 30% שלא מסוגלים לרכוש דירות? מה קורה אתם? הם מנסים עכשיו להעלות את גובה המשכנתה. אבל לא לזה הייתי מצפה מהחברים בישראל בעלייה, מפני שאנחנו לא מדברים, לא רק על המשכנתה וגובה המשכנתה. אנחנו מדברים על בנייה ציבורית. על זה אני לא יכולה לסלוח להם. איך הם מוותרים על כך בקלות? וזה לא משנה אם זה לעולה או לזוג צעיר. מדובר באוכלוסייה חלשה, שלא מסוגלת להתמודד לבדה.

אתה ותיק בארץ. אני נמצאת בארץ רק 18 שנה. אבל אני יודעת שיש אנשים שלבדם לא מסתדרים, וזה לא משנה אם הם נולדו במדינת ישראל או לא. מדובר באדם חלש, שלא מסוגל להסתדר. עכשיו, אתה שואל: למה בתוך התמונות של המסכנים אין עולים חדשים? - מפני שלפי המנטליות שלנו האנשים מתביישים להגיע לעיתונות, הם מתביישים לפתוח את המקרר ולהראות שהוא ריק, הם מתביישים כאשר הבית הוא לא בית, אלא הוא בשכירות. הם מתביישים כאשר באמצע הסלון עומד דלי ומים יורדים כשיש גשם. הם מתביישים. מה אפשר לעשות? זו המנטליות, כך גדלנו. הוא מתבייש שהוא פרופסור ואין לו היום מקום פרנסה. הוא מתבייש. הוא מתבייש.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אבל זה לא נכון שהפסקנו ליצור מקומות עבודה לכל אותם אנשים. רבים מהם - - -

סופה לנדבר (העבודה):

אתה מסכים שאנחנו צריכים להמשיך בבנייה הציבורית? אתה מסכים, נכון? אין מה להתווכח על כך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ריבלין, אני חושב שבקטע הזה יש הסכמה.

סופה לנדבר (העבודה):

אני לא חושבת שפה צריכות להיות קואליציה ואופוזיציה. לא ייתכן דבר כזה. אנחנו בני=אדם קודם כול. מפני שאנחנו חברי כנסת, מפני שאנחנו נמצאים פה ומפני שאנחנו נלחמים נגד תקציב שהוא לא חברתי, לדעתי, אני חושבת שבגלל זה אנחנו יכולים להגיד את הדברים. נכון, אנחנו לא מצליחים לבנות ולא מצליחים לתת פתרון אמיתי. זאת מפני שכל הפתרונות האלה הם זמניים והם לא יכולים להביא להצלחה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת נואף מסאלחה. לאחר שהוא יסיים את דבריו, הוא יואיל בטובו להחליף אותי, זאת אומרת לחזור אל הכיסא החם הזה.

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, נדהמתי - והתייחסתי לזה גם בנאום היום, אבל חבר הכנסת רחבעם זאבי לא היה כאן וגם חבר הכנסת ריבלין לא היה כאן - כשנאם חבר הכנסת בנימין אלון. זה שהוא מגן על הממשלה - זו זכותו, אחרי ההסכם שעשיתם. לפחות אתם, מולדת, גיליתם את ההסכם. הוא אמר בלהט: עד שהעלינו את הממשלה הזאת - והוא התכוון לנתניהו ולממשלה הזאת. הוא אפילו הטיף מוסר לקואליציה, למה היא סוחטת, למה היא לא מסתפקת במועט. אגב, הוא פירש זאת יפה מנקודת ראותו, בלי שמישהו שאל אותו. הוא אמר: אנחנו, מולדת, באופוזיציה. במעמד כזה זכותנו לשרת את אלה ששלחו אותנו, כי אנחנו אופוזיציה לממשלה הזאת בהרבה מקרים. אבל לא על כך רציתי להגיב.

מכל מקום, הוא דיבר בלהט. אחר כך בא חיים אורון והתחיל להתווכח אתו. הוא אמר בלהט: מיליארד שקל. ראשית, זה לא מיליארד שקל, אלא זה 400 מיליון שקל. אני לא אומר שזה לא חשוב, גם 100 מיליון שקל חשובים. אבל זה לא מיליארד. הוא דיבר על קצבת יוצאי צבא ועל השוואת הקצבה בהדרגה לערבים. אני זוכר שחבר הכנסת ראובן ריבלין התווכח אתו והזכיר את ז'בוטינסקי. אבל גם לך הוא הטיף מוסר, שכאילו אתם רוצים להיות יפי נפש. וזה לא נכון, בנקודה הזאת.

אל נשכח שחוק החיילים המשוחררים היה בד=בבד עם השוואת הערבים. שמי, שמו של דראושה ושמו של וליד צאדק התנוססו על החוק הזה גם במודעות ב"הארץ" וב"מעריב". אנחנו היינו בין יוזמי החוק שנותן הטבות לחיילי צה"ל. אנחנו ידענו - ולא בגלל האיזון - שכשמדובר בחייל שמשרת שלוש שנים ומסכן את עצמו, כל פיצוי בעולם לא שווה למה שהוא מקבל. אנחנו מכירים בזה, ולא עשינו זאת כהתניה. אפילו כשדובר על קיצור ימי המילואים הצבענו בעד, ולא אמרנו שזה לא מעניין אותנו. זו מדינתנו.

למה אני אומר את הדברים? כי היתה הסתייגות של חבר הכנסת קליינר. מצד אחד, שלושה מארבעת חברי גשר מצביעים נגד כל הזמן, וממלא=מקום ראש הממשלה ושר החוץ דוד לוי, שלא יכול להצביע נגד הממשלה, יוצא החוצה, או לא בא. אבל קליינר, וזו זכותו, הגיש הסתייגות ברוח הדברים של בנימין אלון.

לא זו בלבד שהערבים לא קיבלו דבר; והם לא קיבלו דבר, והם 20% מאזרחי המדינה. חבר הכנסת זאבי, אתה תמיד מתפאר. אני לא פונה אליך כדי שתשנה עמדה. אבל אתה תמיד מתפאר, ולדעתי בצדק, שליישוב - - -

<u>רחבעם זאבי (מולדת):</u>

- - -

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

לא סללו להם כביש. אבל הלכת לשם, סללת כביש וחלק מהם אפילו מצביעים בעדך. לא בגלל זה עשית זאת. אולי הם היו חיילים שלך, או פקודים שלך. מה זה משנה? זה חשוב, אבל עשית זאת משום שהסתכלת עליהם כעל בני=אדם. כולנו בני=אדם וכולנו אזרחי מדינת ישראל.

לא רק שאנחנו לא קיבלנו דבר, אלא רוצים לפגוע בנו. ראשי הרשויות הערביות הם נאיבים. עם כל הניסיון שלהם, ויש להם ניסיון וחוכמה, הם נאיבים. כבר ביום שני שעבר ואמרתי להם, כשישבנו יחד: לכו לשטרית, לכו לראשי הסיעות כולם, אף שלא נקבל דבר. הסברתי להם - ואני צודק, אני נמצא בכנסת שנה תשיעית - שהמפלגות הקואליציוניות מנסות להיעזר באופוזיציה בהצבעות, כדי להשיג את מה שהן חושבות שהוא חשוב. אבל הנושא הערבי לא חשוב לסיעות הקואליציה, כי אין אף חבר כנסת ערבי בקואליציה. והם הלכו אליהם, והם התייאשו. במשך ארבעה ימים בשבוע שעבר הם לנו כאן. עם מי הם לא דיברו? והם לא השיגו דבר. ידענו שהם דיברו עם מאיר שטרית. עם מי הם לא דיברו?

לאנשים האלה אין כסף לשלם משכורות. יכול מישהו לטעון: אולי יש ניהול כושל? יכול להיות. ניהול כושל יכול להיות גם אצל ערבים וגם אצל יהודים. עובדה היא שהרשויות המקומיות והערביות חייבות מאות מיליוני שקלים, מיליארדים. יכול להיות שבחלקו הדבר נובע מניהול כושל. אבל בחלקו זה נובע גם מאי=שוויון. מדובר על משכורות למורים. הרי בגלל החוק הקיים עובדי ההוראה מקבלים משכורתם מהמועצה. אני מדבר על בתי=הספר התיכוניים. כנ"ל לגבי מזכירי בתי=ספר ושרתים. משרד החינוך

מעביר את הכסף לעיריות. העיריות מצויות ב"דפיציט", והן לא יכולות לשלם משכורות. הבאתי כדוגמה את בית=ספר בערערה. מנהל בית=הספר טלפן אלי ואמר שהמורים לא קיבלו משכורות במשך שישה חודשים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת מסאלחה, הבעיה הזאת קיימת גם בעיריות יהודיות פרופר, בפרדס=חנה ועוד. ראשי הערים לוקחים את תקציב החינוך ומשתמשים בו לצורך תשלום שוטף של הוצאות העירייה. ישבנו בוועדת החינוך על העניין הזה. אולי צריך לקבוע איזה סידור בעניין הזה.

נואף מסאלחה (העבודה):

זה לא רק זה. אני רוצה לסיים בזה, כי אני רוצה להחליף את היושב=ראש. אני לא רוצה להקשות על חברי, חבר הכנסת שבח וייס. אגלוש לכל היותר חמש דקות.

היו"ר ש' וייס:

לא, אין בעיה.

נואף מסאלחה (העבודה):

שים לב, אני מסכים למה שאתה אומר. אבל יותר מזה. כשבוע לאחר שעלה העניין של פרדס=חנה, הגשתי שאילתא בעל=פה למוסה פלד, סגן שר החינוך. הגשתי זאת לאחר שבוע, כי אני שכן שלהם ואני מכיר את הדברים. גם נכחתי בעת שהועלתה השאילתא בעל=פה שהגיש דווקא מאיר שטרית. מה הציעו? הבאתי הסכם, שנערך שבוע לפני כן, עם מר אפרתי, מנכ"ל משרד הפנים, עם הממונה על מחוז חיפה ועם ראש מועצת ערערה. יש שבעה=שמונה סעיפים שמתייחסים לייעול, לגביית כספים מהתושבים, לצמצום כוח אדם וכו'. מאחר שאנחנו מדברים על נושא החינוך, יש סעיף חשוב אחד שאי=אפשר לכרוך אותו עם שום דבר אחר, שכן מדובר בילדים ובתלמידים שלנו. הסעיף הזה אומר, שיש להקים עמותה - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

משק סגור.

נואף מסאלחה (העבודה):

לא משק סגור. אני יודע מה זה. עשינו משק סגור כזה בחלק מבתי=החולים. אני יודע מה זה. אבל אמרו: עמותה. הצעתי מכאן לסגן שר החינוך, והוא ענה לי שזה בסדר, ואגב, זה לא בסדר - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אי=אפשר.

נואף מסאלחה (העבודה):

אראה לך את הסיכום. היה סיכום עם מר אפרתי, מנכ"ל משרד הפנים. אראה לך את ההעתק. יש בחדרי העתק כזה ואמציא לך אותו מחר. אם שמת לב, בנאום שלי אמרתי, שהמועצות היהודיות והערביות חייבות מאות או מיליארדי שקלים. אמרתי זאת גם לפני ההערה שלך. אני ער לדברים. חייבים לפתור את הבעיה.

אני רוצה לסיים. אפשר לבוא ולהגיש הסתייגויות. אבל מה אנחנו השגנו? לא השגנו שוויון, ואתם יודעים זאת. הפער הוא עצום. אני מזכיר שוב, שערים ערביות, כמו טייבה, בקה=אל=ע'רביה, מצויות בלי ביוב. בכפרים כמו הכפר שלי ובכפר אכסאל של חבר הכנסת דראושה, שהוא שכן של רפול, אין ביוב. אני לא מדבר גבוהה גבוהה. חוגגים 50 שנה למדינת ישראל. כשקמה מדינת ישראל אני הייתי בן חמש. נכנסתי לכיתה א' בשנת 1949. היום אני סבא, חבר הכנסת זאבי, לנכדה בת שישה חודשים, נכדה מתוקה. שים לב. זאת אומרת, הפכתי מילד בגן לסבא. לא היה אז גן ונכנסנו ישר לכיתה א'.

אני לא אומר שלא היו הישגים. היו הישגים. בשבוע שעבר היו כאן שבעה=שמונה עיתונאים בכירים מירדן, שהיו אורחי משרד החוץ, והם באו אלי. התחלנו לדבר, תוך כדי הדיונים על התקציב. אמרתי להם: אל תכעסו עלי - ואני בטוח שהם כתבו זאת - אני לא רוצה להיות כמוכם, אני לא רוצה להיות כמו סעודיה או קטאר; אני, בתנאים שלי, רוצה

להיות כמו היהודי השכן שלי. זו השאיפה שלי. הם קיבלו זאת. ונניח שהם לא קיבלו זאת. אבל זו דעתי. אנחנו אחים, אנחנו אותו עם, אבל אמרתי להם: אני לא רוצה להיות כמותכם, וירדן היא ארץ ענייה, ולא כמו סעודיה שיש לה נפט או כמו קטאר ואחרים. יש מישהו שהוא יותר טוב ומישהו שהוא פחות טוב. אני מדבר על התשתית. בחינוך אני רוצה לנסות לצמצם פער עם היהודי. אנחנו נמצאים כאן בתחרות קונסטרוקטיבית. אנחנו לא אויבים, חלילה, אנחנו אזרחי המדינה. אני רוצה תחרות קונסטרוקטיבית. קל לך ולי להתמודד בשכונות, בעיירות הפיתוח, במגזר הערבי, אם רמת החינוך היא גבוהה. קל לך להתמודד עם הבעיות, עם המשברים, עם האבטלה וגם עם היחסים האנושיים. יש פחות פשע, פחות סמים. בזה אני בטוח.

אני לא מיואש. עובדה שאתם רואים אותי כאן. אבל אנחנו נמשיך להיאבק ונשאף לשוויון. בפרקטיקה, במעשה, אנחנו נעשה את מה שנוכל לצמצום הפערים. תודה רבה, אדוני.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני מאוד מודה לך, חבר הכנסת מסאלחה. אם תאפשר לי, אדבר לפני הנואם הבא. איתן כבל מסכים.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

חברי הכנסת, חבר הכנסת שבח וייס היה צריך לנאום. הוא מנהל את הישיבה כבר שעתיים וחמש דקות. הוא ינאם עכשיו, ואחריו - חבר הכנסת איתן כבל. בבקשה.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

אקצר.

<u>איתן כבל (העבודה):</u>

לא, אתה יכול להאריך.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אני מודה לחבר הכנסת איתן כבל שהסכים להתחלף אתי. איתן, זה לא מחייב אותך להישאר. זה בסדר. יש לך חופשה של חמש דקות.

אני רוצה להצביע על תופעה מעניינת במבנה השלטוני הנוכחי במדינת ישראל. מכיוון שהיא כבר מתבססת, היא ראויה, לדעתי, להבחנה וגם למחשבה מדינית. כבר דיברנו על כך שהקואליציה של בנימין נתניהו היא במידה רבה קואליציה סקטוריאלית. אני לא נבהל מרעיון הסקטוריאליזם, כי בעבר היה גם כן סקטוריאליזם בחברה הישראלית. היכן אין סקטוריאליזם? אלא שהוא ברובו היה בנוי אל תוך מפלגות. מפא"י היתה ידועה כמפלגה שהיו בה כמה וכמה קבוצות מאוד חשובות, ההתיישבות העובדת, והיא היתה מפוצלת לקיבוצים, למושבים, עם אינטרסים משותפים, עם אינטרסים מפוצלים, והיו אנשי המסחר הזעיר, אנשי הקואופרציה וכן הלאה. וזה בסדר. בתנועת החרות היו פחות קבוצות, אולי מכיוון שהיא לא היתה מפלגה דומיננטית. בציונות הכללית היתה התאחדות האיכרים והיה הסקטור העירוני, וכיוצא באלה. אפשר לחיות עם זה. המפה הפוליטית צריכה לשקף את החיים והאוכלוסייה בנויה קבוצות קבוצות.

אני גם הסברתי לחברי מפלגתי, במחקר הבחירות שביצעתי עבורה, שזוהי תופעה חיה. היא לא תופעה מלאכותית. גם ההופעה של הסקטורים החדשים, או חדשים במידה מסוימת, היא חלק מן הדינמיקה של החיים במדינת ישראל, ואולי גם פרי התחושה, אצל ציבור לא קטן, שהמפה המפלגתית הקיימת לא סיפקה להם את המאוויים שלהם, וסיבות רבות נוספות.

אלא מה? הרעיון המרכזי שליווה את מדינת ישראל במשך דור וחצי, שהיה מוסכם מאוד במידה רבה מאוד גם בין השמאל לימין, היה רעיון של מדינת רווחה ושל יצירת מסגרת שירותים בסיסיים אוניברסליים; במידה מסוימת אפילו מדינת רווחה מקסימליסטית. זה היה הרעיון. מדוע היה אפשר לחיות סביבו? תנועת העבודה, הקהל שלה התגוון, הגמלאים נשארו בעצם מעוטי הכנסה, הדור הצעיר ודור הביניים היה לדור של שכירים ואינטליגנציה עובדת, מעמד בינוני, בינוני=נמוך, בינוני=בינוני, בינוני=גבוה, וגבוה, עם השקפות סוציאל=דמוקרטיות. בימין, או בגלעין העיקרי של הימין - תנועת החרות - היו השקפות קפיטליסטיות=ליברליות, עם קהל שהיה זקוק למדינת רווחה. לכן, אפשר היה להתפשר סביב העקרונות של מדינת רווחה. והיתה אוניברסליות.

השינוי הדרמטי, שבא לביטוי מוחץ בתקציב השנה שעברה, והשנה בקיבוע של הביטוי הזה, הוא, שיש כאן בגדול נסיגה מרעיונות של מדינת רווחה ושירותים אוניברסליים, או ניסיון כזה, ומתן תשובה לסקטורים נטו. יש פה ויתור גדול מאוד על סולידריות חברתית רחבה, פגיעה ישירה מדהימה בקהל מצביעי השמאל, גורפת, מכוונת, ופיצוי סקטוריאלי נטו.

עכשיו, מי יוצא פגוע מן העניין הזה? הקהל הגדול של מצביעי תנועת העבודה, לא כולו, רובו, שהוא הקהל ה"וותיקי" יותר, הקהל הגמלאי, שהוא גם קהל שזקוק לסיוע הממלכתי ולשירותים האוניברסליים, הציבור הערבי בגדול, כי הוא קבוצת אינטרס מובהקת מוגדרת מבחינת החוויה הכלכלית, מקום המגורים, הטיפול הסביבתי והשירותים המוניציפליים, וקל מאוד לזהות אותו, אבל הוא ממצביעי פרס.

יש טיפול נקודתי, או יש יומרה לטיפול נקודתי במצביעי נתניהו. זה סיפור חדש בסוציולוגיה הפוליטית של מדינת ישראל. זה הופך את המבנה הסקטוריאלי בעת הזאת לחזרה אל הגטאות, גטאות חברתיים, כלכליים, תרבותיים, דתיים, לשבטי ישראל, אבל לא יחד שבטי ישראל, בוודאי לא כלל שבטי מדינת ישראל, חברי היושב=ראש, כי הציבור הערבי הוא לפי שעה מחוץ לתחום כאן.

כדאי להביא זאת בחשבון. המורים לאזרחות, המורים לפוליטיקה ישראלית, הסוציולוגים של הפוליטיקה הישראלית, המדינאים, אנשי המפלגה, הפעילים, העיתונאים - צריך להביא זאת בחשבון. זה מבנה חברתי=פוליטי חדש, קבוצתי, ללא שום מאמץ של סולידריות מקפת. פה ושם ייעשה צדק לקבוצות, כי יש כאן קבוצות שצריכות עידוד. אבל הייתי אומר שזהו פירוק מוחלט של הרעיון הבן=גוריוני, אם תרצו, שסביבו היה ויכוח, של יצירת חישוקים ממלכתיים, לאומיים וחברתיים, שמאפשרים אותה מידה של אחווה נחוצה לקיומו של עם עצמאי, ריבון, שיש קשר בין חלקיו השונים.

מבחינה זאת, הקואליציה הזאת היא המנתק הגדול, המשסע הגדול של החברה הישראלית, וזה אחרי ליל ה=4 בנובמבר 1995, שבו קרה שסע נורא. יש פה המשך אחר של אותו שסע. תודה רבה.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

תודה לחבר הכנסת שבח וייס. חבר הכנסת איתן כבל, בבקשה. אחריו - חברת הכנסת יעל דיין.

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, צופים יקרים, ברגע שחבר הכנסת הירשזון כאן זה פשוט מחזה מדהים. נמצאים כאן גם אתה וגם רובי ריבלין.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

באנו לשמור עליכם.

איתן כבל (העבודה):

זה פשוט לא ייאמן.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אנחנו מרגישים אחראים - - -

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת הירשזון, אתה באת למען איכות הסביבה.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

למען איכות הכנסת.

איתן כבל (העבודה):

אני נפעם. אני לא יודע איך להתייחס לזה. זאת אומרת, תופעה כזאת לא ראיתי

הרבה בעשרת הימים האחרונים.

ערב טוב, חברי חברי הכנסת, לפני שעות מספר עליתי כאן לדוכן ודיברתי על הנושא של דיור להשכרה לחרדים. דיברתי על כך כעל משהו כמעט אוטופי. זאת אומרת, מצד אחד, ידעתי שמשרד הבינוי והשיכון קיבל תקצוב לבניית 600 יחידות דיור לחרדים; ואני רוצה להדגיש, שזה לא סתם חרדים, אלא מדובר באגודת ישראל. למה? כי דגל התורה לא תומכת. אסביר את עצמי. ברגעים אלה ממש מתקיימת ישיבה אצל ראש הממשלה, עם כל אותם גורמים בכירים שעוסקים בשיכון, כשיש להם משימה אחת: למצוא את הדרך לעקוף את חוות הדעת החד=משמעית של המשנה ליועץ המשפטי, מר מני מזוז, שקבע באופן שאיננו משתמע לשתי פנים, שאי=אפשר לקבוע קריטריונים עוקפים למה שאנחנו קוראים מיצוי כושר השתכרות.

אני רוצה להסביר כמה נקודות. היום ישבו פה במליאה חברי סיעת יהדות התורה, וראו זה פלא: שניים מצביעים בעד התקציב ושניים מצביעים נגד. מה קורה כאן? האם יש פילוג? אבל מי ששם לב והסתכל פנימה עוד יותר, יכול היה לשים לב שזה התחלק לפי חסידים ולפי ליטאים. ממה נפשך, כמו שהיו אומרים אצלנו בישיבה, הסיפור הוא פשוט.

הרבי מגור, זכר צדיק לברכה, נתן קריאת קרב לחסידים שלו ואמר: המשימה שלנו היא דיור להשכרה. הוא התכוון לדיור להשכרה במובן של החוק לעידוד השקעות הון. שוחחתי עם גורמים בכירים ביהדות התורה, שאמרו לי: אתה צודק, הוא התכוון לכך, שבמדינת ישראל היום יש קו אחד בלבד, שהוא רכישה, וראוי שבמדינת ישראל יהיה קו נוסף, של דיור להשכרה. תמיד אמרתי שאני מוכן להיות בין אותם חברי כנסת שיתייצבו ליד סגן שר הבינוי והשיכון וליד כל גורם שיבוא ויאמר: בואו נעשה שינוי דרסטי באותו סעיף בחוק עידוד השקעות הון, סביב הנושא של דיור להשכרה, נבנה מערכת תקנות חדשה שתיתן הטבות מיוחדות ותעודד את הבנייה להשכרה. אבל מה? הלך לעולמו הרבי מגור, ואין אפילו את מי לשאול, כמו שאומרים החסידים. והם אומרים כך. והם עכשיו עושים את מה שהם חושבים שהוא התכוון.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

הם מפרשים אותו.

<u>איתן כבל (העבודה):</u>

הם מפרשנים אותו. הרי נאמר: שבעים פנים לתורה. ומהי הפרשנות שלהם? - שהמדינה צריכה לבנות מתקציבה יחידות דיור לחרדים בלבד, תחת הכותרת של תיקון עיוותים. אבל בתיקון העיוותים הזה הם הולכים ועושים עיוות עוד יותר גדול. מה קורה? הם קיבלו תקציב ל=600 יחידות דיור, פלוס 80 יחידות דיור שהן דירות קיימות בצפת. עכשיו, לא זו אף זו, לא מספיק שמקבלים דירות שנבנות על חשבון המדינה, אלא הם מבקשים גם להוריד את הסעיף שמגביל, שהוא מיצוי כושר השתכרות, שאומר בצורה שאיננה משתמעת לשתי פנים, שזכאי לדיור צריך להוכיח שהוא ניסה למצוא מקום עבודה שממנה הוא יתפרנס. אבל מה? הרי כולנו מכירים שהתלמידים החרדים "תורתם אומנותם", והם לא עובדים. ברגע שהם לא עובדים, ויש הסעיף שמדבר על מיצוי כושר השתכרות, הם לא יכולים להיכנס לקריטריונים. ואם הם לא יכולים להיכנס לקריטריונים, אז צריך לעקוף את הקריטריונים.

המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, מר מני מזוז, הוציא חוות דעת שהיא נעולה ונצורה, שאומרת: לא ניתן לשנות כהוא זה. הוא כותב במפורש: אינני רואה דרך לעקוף את הסעיף הזה. אלא אם כן אתה אומר: בוא נשנה את המפה לגמרי ותבנה עשרות אלפי יחידות דיור לכולם, ללא הבדל.

אני רוצה להדגיש יותר מזה. נכון להיום, נכון לרגע שאני עומד פה, יש כ=2,000 משפחות שקיבלו אישור לדיור בשכירות סוציאלית. מתוכן כ=150 משפחות אושרו לדירות נ"ר. יש בעיה בכלל שאותן 150 משפחות יזכו לכך שיינתן להן פתרון בתקציב הנוכחי. אבל מול זאת, יש החרדים; וזה לא סתם החרדים, זה אפילו לא דגל התורה, זה ודאי לא ש"ס וזה ודאי וודאי שלא מפד"ל. כך, אתה מוצא עצמך במצב שעל=פי הקריטריונים החדשים של בנייה מיוחדת עבורם, יש דירוג. ראשונה נכנסת אותה קבוצה שמצבה הסוציו=אקונומי נמוך. ועשוי להיווצר, או עלול להיווצר מצב, שבו אם תיוותרנה דירות, יקבלו אותן זוגות צעירים שזה עתה נישאו, והם בלי ילדים. מול זאת יש 150 משפחות שנמצאות במצב הקשה ביותר בחברה הישראלית. הלילה הם יושבים ומנסים לעקוף את זה.

אותי זה מקומם, לא כי אני נגד בנייה לחרדים. כל מי שמכיר אותי יודע שאני בא מבית מאוד דתי. הורי משתדלים לפחות לקיים קלה כחמורה; משתדלים. יש למשפחה בית=כנסת, כולל. אני תלמיד ישיבה לשעבר. אני לא מחפש להתנגח. אני מבין את המצוקות. אבל בעוולה לא יוצרים עוולה אחרת.

מה שקורה כאן זה מצד אחד ניסיון לכאורה לפתור או לתקן עיוות, ומצד שני אתה יוצר עיוות הרבה יותר גדול, כי עדיין, למגינת לבם של רבים, רוב הציבור הוא חילוני. הם לא מבינים, שהדברים הקטנים האלה, הם אלה שיוצרים אותה הפרדה בין שתי קבוצות האוכלוסייה. ואני גדלתי שם.

אני אומר: שימו את הצרכים שלכם על השולחן. אמרתי זאת גם בנאומי הקודם. מרוב שהם רגילים לעשות קומבינות, גם את מה שמגיע להם הם עושים בקומבינה. אולי הביטוי הבולט ביותר לכך הוא ההתייחסות של דגל התורה לעניין. הם בכלל לא מאמינים בזה. הם לא מאמינים בשיטה. אני מקווה, ואני אומר זאת מכל הלב, מכל הלב, שלראש הממשלה גם בעת משבר שכזאת יהיה השכל והיושר הפנימי לעמוד מול סגן השר פרוש ולא לתת למסגרת להיפרץ, כי זו איננה רק מסגרת תקציבית, זו מסגרת חוקית. איך אומרים? בואו ניצור קריטריונים. אז מה? עכשיו אנחנו נקבע קריטריונים חדשים לחרדים החסידים, נגרום להם כן לקבל את הדירות, ואחר כך נשנה ונכפיף את כל הקריטריונים האלה על כלל החברה. מה? זה טירוף הדעת. זה טירוף מערכות.

אתם יודעים מה? אני מאמין שהוא לא יקבל את זה. אבל, בכל מקרה כבר פניתי באופן אישי ליועץ המשפטי לממשלה, עם כל החומר. אני רוצה שתבינו. השר נאמן פנה למבקרת המדינה בתחילת החודש, סליחה בנובמבר, ואמר לה: גברתי, אני מבקש ממך לקבל את האישור שאכן יוכר מי ש"תורתו אומנותו" כמי שמיצה כושר השתכרות. והיא ענתה לו בצורה שאיננה משתמעת לשתי פנים. היא אמרה לו, שיש חוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה, ובמקרה הזה זה המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, שקובעת שלא ניתן לקבל את מה שאתה אומר. וקביעתו של היועץ המשפטי לממשלה היא הנחיה לדרג המבצע. זו החלטה שרק בג"ץ יכול לשנות אותה.

הודעתי לו: אני מבקש ממך לשמור על העניין הזה. אם אתה, אדוני היועץ המשפטי לממשלה, לא תעצור את העניין הזה, אם חס וחלילה הוא יאושר, אני מוצא את עצמי פונה לבג"ץ כדי לעצור זאת. אני לא יודע, בתוך טירוף המערכות הזה הם עוד יכולים להביא זאת בחוק ההסדרים, או בחוק הקופה הרושמת. יש מי שקרא לזה לא רק חוק הקופה הרושמת, אלא חוק ערוץ הקניות.

עכשיו, מה קורה? מי שייגש למשרד ראש הממשלה ידמה בנפשו שהוא בערוץ=21,

ומוכרים. זאת אומרת, יש מרכולת שראש הממשלה מציג, ורק בהבדל אחד, אתה לא יכול לקנות זאת בכרטיס אשראי. זאת אומרת, הכול במזומן. יש לי פה כל ההסכמים הקואליציוניים שאושרו ואושררו, ושום דבר מהם לא מתקיים. אני גם לא רואה אותו מתכוון לקיים אותם.

לי באופן אישי אין כמעט ספק שחוק התקציב יעבור. אני לא חושב שיש למישהו מאתנו ספק בכך. אבל הדרך שבה התנהלו הדיונים פשוט היתה מבזה, ואני אומר זאת כאיש אופוזיציה, שימשיך לעמוד כאן ולומר את דברו על הממשלה ועל הדרך של ניהול הממשלה.
אבל - לבי לבי. זה פשוט איבוד עשתונות מוחלט, ואנה אנו באים? זאת אומרת, אם בדברים כאלה ראש הממשלה לא מצליח לשלוט במערכת, כשכל הכוח נתון לו, נתון בידיו, והפעם על=פי חוק, מה קורה באותם דברים הנסתרים מן העין, אותן התעסקויות בענייני ביטחון באותם עניינים שהשתיקה יפה להם? אני לא יודע איך החלטות מתקבלות. מדובר בהחלטות שעל פניהן הוא היה צריך לקבל אותן כאילו אין בכלל מכשול בפניו. הוא יצר לעצמו מכשול אחר מכשול. הוא יוצר לעצמו מכשולים, ואחר כך הוא צריך למצוא את הדרך לצאת מהם.

אני לא יודע, אולי יש פה איזה תחכום כל כך גדול, שרק כשישבו היסטוריונים בעוד כמה מאות שנים, הם יגידו לנו: על מה אתם מדברים? זה האיש הכי מתוחכם עלי אדמות. אני לא רואה זאת כך.

אני חושב, שהדרך שבה מנוהלים הדברים היא פשוט מבזה, היא מעליבה. אני לא מתייחס לראש הממשלה באופן אישי. הוא ראש ממשלה גם שלי. הוא ראש ממשלה - וזה אולי הביטוי הכי קשה - שאין מי שיגונן עליו, כי פשוט לא מאמינים לדרך שלו; לא מאמינים למה שהוא אומר.

אני חוזר שוב למה שפתחתי בו: אני מקווה שהתבונה, אולי עוד מיליגרם של תבונה, אם היא קיימת, תמנע מראש הממשלה בישיבה שלו עם סגן שר הבינוי והשיכון לקבל החלטה שהיא החלטה רעה. אני מכיר את השיטות האלה, שבהן הוא אומר: אני קיבלתי את ההחלטה, אבל מה אעשה? בג"ץ כפה עלי, את שלי עשיתי, אבל זה המצב. תודה, אדוני היושב=ראש.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

תודה. רשות הדיבור לחברת הכנסת יעל דיין. אחריה - חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

כרגיל, כשאני עולה לדוכן, המים נגמרים. אבל, אני לא צמאה וזה בסדר.

ערב טוב, כבוד היושב=ראש וחברי במליאה, אני שמחה שחבר הכנסת גולדשמידט נמצא כאן. אנחנו אומנם מעמקים שונים, אבל דגניה ונהלל בשבילי זה רצף של דורות. אני רוצה גם לברך את אלי גולדשמידט, שנבחר היום להיות יושב=ראש הסיעה. הוא מקבל לפיקודו, לשליטתו ולהנהגתו סיעה מצוינת. הוא מקבל סיעה אחראית. הוא מקבל סיעה שאינה דומה בכלל לסיעה השנייה בגודלה בבית הזה. אני חושבת, שתהיה לך תקופה אולי קשה, קשה משום המצב האובייקטיבי, אבל אין ספק שאנחנו לא רק נעזור לך, אלא אנחנו נעשה את התקופה הזאת מעניינת, מרתקת ומרגשת, כי אני חושבת שגם סיעה באופוזיציה יכולה להגיע להישגים גדולים.

דיברתי עכשיו על העמקים, כי הייתי עכשיו בחוץ וירד גשם שוטף. אנחנו נמצאים בבועה כאן, ללא אור יום וללא אוויר מבחוץ, ואנחנו לא יודעים אם עונות השנה מתחלפות. אנחנו כן יודעים שהשנה האזרחית עומדת להתחלף בתוך 24 שעות, וזו מין אבן דרך. מלבד זאת אנחנו לא יודעים מה נעשה בחוץ. כחקלאית לשעבר ולחקלאי בהווה, לפחות הדבר הטוב שבשבועות האחרונים - אני חושבת שגם מפלס הכינרת שמעניין אותך, גם כמות הגשם השנתית הממוצעת, נכון לעכשיו, של הגשם בעמקים השונים שלנו שמעניינת אותי: המצב טוב.

מלבד זה קשה לי לומר שאני יכולה לדבר על איזה דבר יוצא מהכלל טוב. היה כאן לפני, כמה סיבובים לפני, חבר הכנסת חגי מירום, והוא ניסה להסביר, בעיקר לצופים בבית, על מה אנחנו מדברים. איני יודעת למה, והוא בוודאי ידען גדול הרבה יותר ממני ואני סומכת עליו, אבל הוא דיבר על סכומים, ועבר סיעה סיעה - מה הן מבקשות. הוא דיבר על סכום כולל של מיליארד וחצי שקלים. אולי זה דבר שנכון לגבי הארץ של שלשום או אתמול. כי בארץ של היום אנחנו מדברים על סכום הרבה יותר גדול, וככל שהסכום גדל, מובן שאותו בור שממנו יצטרכו לשאוב את החלופה או את החסר גם כן גדל.

יש כאן דבר משונה מאוד. חבר הכנסת כבל דיבר על הפיצול בין אגודה לדגל התורה. אני רוצה לומר, שנוסדה ללא יודעין ובחשאי סיעה חדשה; סיעה חדשה במובן התקציב. כלומר, יש גוף חדש שיש לו דרישות לתקציב, ואולי המלה "סחיטה" כבר שחוקה, אבל בכל אופן הוא מפעיל לחץ. אני רואה כאן ברשימה, שגשר עם מצא ועם הח"כים האלה - חצי מיליארד, ש"ס וגשר וישראל בעלייה - 900 מיליון, וגשר עוד הפעם - מיליארד, מפד"ל - 500 מיליון, וכן הלאה. אז אנו רואים אותה סיעה חדשה שנולדה - המפד"ל וחזית ארץ=ישראל. זאת אומרת, שיש לנו כאן גוף חדש שנכנס למערבולת הזו, וגם שמעתי שתהיה פגישה של דוד לוי עם ראש הממשלה. נשמח אם נקבל אינפורמציה מה היה שם ובכמה גדל הגירעון שלנו במשך השעה הזו. אבל הגוף החדש הזה תמוה מאוד, משום שלא ידוע לי על סיעה בכנסת שיש לה מקומות בקואליציה או באופוזיציה שנקראת חזית ארץ=ישראל.

אומנם התביעות שלה קטנות מאוד. חזית ארץ=ישראל רוצה 150 מיליון שקלים לסלילת כבישי ביטחון בשטחים, ועוד 50 מיליון שקלים, עם המפד"ל, להפרדת רשתות המים בשטחים. מדוע אני מדברת על הסיעה החדשה הזו? משום שאנחנו כבר יודעים את הצפוי לנו. כשנגמור עם התקציב, התקציב יעבור כך או אחרת, נתחיל כבר עם סיפור הפעימה השנייה. מי שחושב שמה שקורה כאן זו כלכלה וחברה, דאגה לסקטורים, לשכבות "שולחינו" ו"לבוחרינו", מתעלם ממה שקורה כאן מאחורי הקלעים. אחרי שעברנו את הביזיון שאולי בסוף לא הגיע לבית=משפט, הביזיון של עסקת "חברון מול בר=און", אנחנו עדים עכשיו לעסקה חדשה, לא חברון אלא פעימה. בכל אופן, נושא מדיני מול תקציב.

הדברים האלה נכרכים, ואסור לנו להיות עיוורים להם, משום שקורה כאן תהליך של שלב אחרי שלב. כלומר, נגמור את התקציב, ואז נעמוד בפני ההתפוררות הבאה והלחצים הבאים שיהיו קשורים בפעימה. מדוע לא לשלב בין השניים? בסך הכול מדובר בשבועיים הבדל מבחינת הזמנים. הנה, נעשה כבר עכשיו עסקות שנוגעות לפעימה.

אם הממשלה הזו תשרוד את התקציב, ולא היה דבר יותר פאתטי - מניסיוני בכנסת אני אומרת זאת - משר האוצר על הדוכן הזה הבוקר, כשאמר משהו בין פאתטי לנאיבי, כי הרי אי=אפשר להאמין שהוא חושב כך, או שהוא לא יודע מה קורה. שר האוצר אמר: אני לא יודע על מה אתם מדברים. רבותי, אין הסכמים. עם האוצר לא נחתם שום הסכם. יכול להיות שבאותה מידה הוא באמת לא מתעסק בנושאים המדיניים וכאן מתרקמת עסקה כפולה ומשולשת.

אני אומרת לכם, שכשנסיים את התקציב ניכנס להליך של הפעימה השנייה ושל הלחצים. היום בנושאים כספיים כבר מופעל הלחץ וכבר עושים את העסקות כדי להבטיח לנתניהו שהממשלה הזו תישאר שלמה לא רק עד 1 בינואר, אלא עד שייסע לוושינגטון, עד שיחזור מוושינגטון. ובעוד אנחנו מבקשים כך וכך שקלים עבור איזו עסקה של ישיבות כאלה או אחרות או "חינוך", כי מסתבר שהחבילה הזו מיועדת לסקטור ספציפי מאוד, או כבישים כאלה ואחרים. באותו זמן הדרישה ברורה מאוד וכוללת גם את הנושא של הפעימה. אם מעניין אותנו גם הנושא הזה, אסור לנו לחשוב לרגע שהדברים האלה מופרדים.

אני רוצה לומר, שיש כאן קבוצות שונות שהופיעו בשם ציבורים שונים. אני רוצה לשאול שתי שאלות: מי מופיע בשם ציבור הנשים במדינה? משום שאין לנו לובי, אין לנו נשים די הצורך בכנסת, הדרישות של הנשים לא מובאות במסגרת שום מפלגה. כשישראל בעלייה מדברת על מדענים, היא לא מדברת על חד=הוריות, את זה אנחנו צריכות לעשות בשבילם. רוב המשפחות החד=הוריות הן של עולות מחבר העמים לשעבר.

כאשר מדברים על השוואות שכר ואבטלה, מי קם ועומד בשם הנשים המובטלות שהן הראשונות להיזרק משוק העבודה? חוקקנו חוק יוצא מן הכלל על שכר שווה לעובד ולעובדת. מי עומד כאן, איפה הלובי? בליכוד אין מצביעות? האם מחצית המצביעים לליכוד לא היו מצביעות? למפלגות האחרות לא היו מצביעות? איפה הלובי שלכם למען זכויות נשים, אם בהשוואת שכר, אם בהבטחת מקומות עבודה, אם בנושא הקצבאות. גם אשה שאיננה ברוכת ילדים, גם אשה חד=הורית עם ילד אחד זכאית להטבה מיוחדת, בעיקר אם היא עולה חדשה.

אני רואה שכל אחד נלחם על הסקטור שלו, וכמובן, נשים לא זכאיות לשדולה מצד המפלגות הדתיות. אולי חשוב להם מאוד העניין של כבישים עוקפים והפרדת רשתות המים וכן הלאה, אבל לי צר מאוד - ואני נגד מפלגת נשים - שאף אחת מהמפלגות שעוסקות בחלוקת העוגה והשלל לא עוסקת ולא מייצגת גם את ציבור הנשים שהצביעו בעדה.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

יש נשים רבות שהצביעו בעד מפלגות שונות שחושבות שהכבישים העוקפים נוגעים להן באופן ישיר.

יעל דיין (העבודה):

אין לי ספק, זו דוגמה לא טובה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

יעל דיין (העבודה):

סל הבריאות הוא דוגמה טובה?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

בהחלט.

יעל דיין (העבודה):

יחס הבריאות לנשים ולמחלות נשים? הראשונה למניעה והחשובה ביותר ובעלת העלות הנמוכה ביותר בהשוואה לעלות המחלה - סרטן השד. קל ביותר לאבחן זאת אבחנה מוקדמת.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אשה אחת מכל עשר נשים.

יעל דיין (העבודה):

אשה אחת מתשע, והלוואי שנגיע לאחת מעשר ולאחת מ=11. הנשים הן מרכיב באוכלוסייה שלא צריך ייצוג נפרד בבית הזה, אבל כל מפלגה שעוסקת בחלוקות האלה - אני מקבלת את מה שאמרת על כבישים עוקפים, אם כי המספר באוכלוסייה אינו כה גדול. אבל כל נושא הישיבות, כל נושא החינוך הדתי הגבוה, כל הנושא הזה לא שייך לנשים. יש

נשים חרדיות ויש נשים דתיות שיש להן צרכים נפרדים גם לענייני חינוך וגם ליוזמות ועסקים קטנים. צריכה להיות גם בהן השקעה, כדי שהן תוכלנה לעבוד בבית, שלא לדבר על מגזרים אחרים.

אני מאוד מצטערת, ואני מקווה שבבוא הזמן, כאשר אנחנו נהיה במצב שנחלק את העוגה, נושא הנשים יהיה בדיוק כשוויון, כלומר מחצית האוכלוסייה, ונוכל לתת את דעתנו וגם להקצות להן את מה שצריך להקצות להן.

אני רוצה לקרוא, דווקא לכבוד היושב=ראש היום, שיר על ההסתדרות. ההסתדרות עברה מהפך, כפי שאנחנו יודעים, ויש לנו הסתדרות חדשה וחיים חדשים.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

חברת הכנסת דיין, אני מוכרח לומר לך, שיש רבים מחברינו שמאוד מעדיפים את השירים שלך. הם חושבים, שאחד מההישגים הגדולים ביותר של התקציב הוא השירים שנקראו מפיך. הם מדגישים שאת קוראת אותם - - -

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

אני מאוד שמחה לשמוע, כי אני לא קוראת שירים כדי להעביר את מכסת הזמן שלרשותי, אלא בוחרת אותם בקפידה רבה והם רלוונטיים. אני חושבת שמשוררינו, ואני כוללת בזה ימין ושמאל, גם אם האיזון בפועל - - -

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - - שירים של אורי צבי גרינברג.

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

לא הבאתי היום, אבל יש 11 כרכים של אורי צבי גרינברג. אני ישבתי שעה ארוכה בספריית הכנסת וחיפשתי קטע שיתאים, אך אני מוכרחה לומר שהשירים הגדולים שלו, רובם קשורים בתקופה שעוד לא היתה מדינה ולא יכולנו אז לצערנו להתייחס לתקציב, לא למשרד

אוצר או למנהיגים.

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה היית צריך להביא שיר כזה.

יעל דיין (העבודה):

פניתי לקהל הצופים בבית וקיבלתי הרבה הצעות. אנו נחזור בשעה מאוחרת כזו לשיר של אלתרמן, מ"הטור השביעי". אלתרמן ליווה את חיינו, חיי הורינו וחיי סבינו, והדברים הם כה רלוונטיים היום שפשוט אני נהנית - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

נראה לי שהוא גם ילווה את ילדינו.

יעל דיין (העבודה):

הוא ילווה. אני יכולה לדבר על ילדי שמלווים על=ידי אלתרמן, כשם שהם מלווים על=ידי נתן זך, יונה וולך ודליה רביקוביץ.

כבוד היושב=ראש, שיר "ההסתדרות".

"על אף המתחכמים והפתאים/ וחרף מראתם העקומה/ השבח לגדול בבנאים/ אשר ידעה הארץ בקומה//

"מבעד לריבוי המונחים/ הבא את תפקידיה לסייג/ נראנה כנושאת הנדבכים/ אשר קבעו את כוח הדייק//

"רב=ציונים, יושבי לשכות=גזית,/ ראוה כתוספת מטרידה,/ בדמות האגודה המקצועית,/ במלחמות לשכת=העבודה.//

"בכך עסקה היא כל שעות היום,/ אבל הנה הוברר, כי חוץ מזה/ היא את חומת הארץ והלאום/ דרך אגב בנתה למעשה.//

"חרדו יוזמות הפרט, לבן הרטיט/ בצמוח פעליה ואונה.../ אך מה כוחה אם לא יוזמה פרטית/ אשר להשגחה העליונה?//

"כיום חצים אליה נישאים/ ועוונות נמנים בה קו לקו/ כי הסולחים לכל החטאים/ לא יסלחו לחטא כוחה כי רב//

"כוחה אולי הוא מום... אבל נדע/ כי יריביה שווא נושאים קולם/ זה מום שלא היה בה מלידה/ אך כנראה יהיה בה לעולם//

"אם חלודה בה יש - עת לנקות/ ואם אבק - יש לנער כדת/ אך אין היא כבר מסוג התינוקות/ שקל אותם לשפוך עם האמבט//

"אומרים כי בא פילוג להכותה/ אבל נדמה כי עד שיום יפוג/ לא הפילוג אולי מכשיל אותה/ כי היא המכשילה את הפילוג//

"חבוט הוא שמה, כי מהו לכאורה?/ לשכה, מוסד, בולי פנקס=חבר./ ואין זה מקובל בשום חברה/ בחרוזים עליה לדבר//

"אבל כי עוד נכונו לה דרכים/ בדור נבנה ובארץ לא זרועה,/ השבח לנושאת הנדבכים,/ הכוח והאומץ לזרועה. תודה רבה.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - -

יעל דיין (העבודה):

גם החדשה מקבלת אותם חצים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

בחדשה אין חלודה, אבל בכל זאת היא חורקת - אף שאין בה חלודה.

קריאה:

- - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לברך את חברתנו, חברת הכנסת יעל דיין. אני חושב שזה נוהג חדש ומאוד יפה לקרוא שיר בתום נאום. יכול להיות שרבים מאתנו צריכים לאמץ - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

נכון, אבל יש לי הזדמנות לשבח את זה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לי יש הזדמנות לשמוע את השירים, חבל שאתם לא באים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אל תגזים, היחס באולם המליאה, ובזה תסכים אתי, היחס בין חברי הקואליציה ובין חברי האופוזיציה במליאה הוא יחס של 1:10 או 1:15.

אנחנו עומדים בלילה מאוד מוזר. אני תוהה ושואל את עצמי על מה בעצם יש לדבר. הדבר החמור ביותר שקורה לנו בתהליכים האלה הוא, שאנחנו מתרגלים אליהם. זאת אומרת, שהדבר שקורה ברגעים, בשעות ובימים אלה במדינת ישראל, בקריית הממשלה שנמצאת כמה מאות מטרים מבניין הכנסת, הוא דבר שאין לו אח ורע בשום מקום בעולם המערבי המתוקן. נראה שהתרגלנו במדינה שלנו, במיוחד בשלטון הנוכחי, שהחריג הבלתי=סביר, הבלתי=נתפס, הופך להיות הדבר השגרתי, היומיומי, הרגיל. וכך גם הציבור. הציבור כבר לא מתרגש ולא נחרד מזה. אתם כקואליציה עשיתם דבר מאוד מתוחכם. אתם עובדים ב"הפוך על הפוך". אתם מרגילים את הציבור לדרך שלטון קלוקלת, גרועה, שאין לה ולא היה לה, ואני מקווה שגם לא יהיה לה, אח ורע במדינה מתוקנת. אך כיוון שדברים קורים כל שבוע, כל רגע, כל לילה, כל חודש, מתרגלים.

הציבור התרגל לזה שיש ראש ממשלה במדינת ישראל שחברי ממשלתו לא לוחצים את ידו; שהוא יכול לשבת פה באולם לבדו. לפעמים יושבים מסביב לשולחן הממשלה חברים מספר - - -

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

ראש מפלגתך, עדיין לא ראש ממשלה וכבר יש חברים שלא לוחצים את ידו.

<u>אלי גולדשמידט (העבודה):</u>

רובי, בשעות אלה אתה תמיד אתגר מרתק.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

טוב, אני אומר אמת, מה אני יכול לעשות.

<u>אלי גולדשמידט (העבודה):</u>

תרשה לי לנצל את המיקרופון ולהגיד שאתה לא אומר - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

שמעתי היום שנבחרת, ואנחנו מברכים אותך. שמעתי מישהו שאמר שהוא לא הובס על=ידי גולדשמידט אלא על=ידי אהוד ברק - - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני רוצה שתגייס את היושר האינטלקטואלי שיש לך בשפע. אל תשווה, ואני אגיד לך למה לא להשוות. אני אסביר לך מדוע לא צריך להשוות. זה שיש חיכוכים במפלגות פוליטיות וזה שיש חיכוכים וביקורת על מנהיגים של מפלגות פוליטיות, זה דבר ידוע משכבר הימים. זה שיש בתוך האופוזיציה ביקורת על ראש המפלגה, וגם כשהיינו בשלטון היתה ביקורת כלפי ראש ממשלה, אלה דברים סבירים. אני רוצה להגיד לך, שהייתי מוטרד מאוד אם הם לא היו קיימים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אפילו "פנקס שירות".

אלי גולדשמידט (העבודה):

אפילו "פנקס שירות". כאשר היו ויכוחים גדולים אפילו בתקופה הנוראית של חטיפת המיקרופונים, של המחנות שרון, לוי, ארנס, שמיר, היו מאבקים בין גופים שונים בתוך המפלגה - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

בתוך המשפחה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אפילו אפשר להגיד בתוך משפחה. אצלנו היה מאבק גדול פרס-רבין. בעבר היה מאבק יותר סמוי, אולי בתקופה שהתקשורת היתה פחות חושפת, בין דיין לבין אלון. היו מאבקים בין מנהיגים. אבל איך אפשר להשוות מאבק בין מנהיגים, חילוקי דעות, אמביציות אישיות, שאיפות פוליטיות ולפעמים אפילו יצרים אישיים, לבין המצב שיושב פה ראש ממשלה כמו בתוך בועה ואף אחד באולם הזה לא נותן לו יד; לא מסתכל בכיוון שלו, מתעלם ממנו ורואה אותו כמו דבר שמנותק לגמרי מההוויה הזו שנקראת כנסת וממשלה. הוא איש כל כך בודד כאן; כמות העוינות וחוסר הפירגון שמוקרנת מהספסלים האלה; ולדעתי אתם סובלים אותו פחות ממה שאנחנו סובלים אותו.

אני חושב, שהשנאה שיש בתוך קבוצות בקואליציה היא במיוחד בליכוד, כיוון שמפלגות אחרות בקואליציה הן אינטרסנטיות. אם ש"ס יושבת בממשלה, זה לא מפני שהיא אוהבת את בנימין נתניהו או מפני שהיא לא אוהבת אותו. היא יושבת בממשלה כי היא משרתת את דרך החיים שלה, את תפיסת העולם שלה, את שולחיה וקהל בוחריה. כנ"ל גם ישראל בעלייה והדרך השלישית; אפילו סיעת גשר, במידה מסוימת, אף שהיא חלק מסיעת הליכוד.

אנשי הליכוד עצמם מתעבים את ראש הממשלה. אתם מתעבים אותו. אני לא מדבר עליך באופן אישי.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - - אני רוצה שתסביר עוד הפעם לצופים בנו, וצופים הרבה אנשים, שאם אני לא עונה לך זה לא סימן שאני מסכים.

<u>אלי גולדשמידט (העבודה):</u>

יש בינינו הסכמה.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

הוא כבר הסביר את ההסכמה הזו מעל הדוכן עשר פעמים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אז אני אסביר את זה עוד הפעם, כי הצופים מתחלפים. לא כל לילה יש לאותם צופים נדודי שינה.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

טוב, אני מודיע על דעת המקום, הזמן והקהל, שאם חבר הכנסת רובי ריבלין איננו עונה לי, אין פירושו של דבר שהוא מסכים.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא, דווקא לרובי ריבלין יש בדרך כלל תשובות טובות. אני חושב שהוא נחשב לחבר הכנסת המצטיין של סיעת הליכוד, אם מותר לי להכתיר אותו בתואר הזה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

שמע, להיות חבר כנסת מצטיין בסיעה של 32 זה לא כל כך נורא.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה המספר הכולל של סיעת הליכוד?

אלי גולדשמידט (העבודה):

תגיד לי, אתה סוחט ממני קומפלימנטים? אתה רוצה שאני אגיד שאתה חבר הכנסת המצטיין בקואליציה, כדי שתהיה אחד מתוך 66.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

בכל אופן, אני חוזר על העניין. אחרי שהרעפתי על חבר הכנסת ריבלין קומפלימנטים, ובאמת ברמה החברית והאישית אין לאף אחד בבית הזה בעיה עם חבר הכנסת רובי ריבלין, אלא רק להיפך.

חברי רובי ריבלין, זאת בעיה נוראית, זה לא רק עניין של התנגחות אופוזיציונית - הרי היום האופוזיציה הקשה ביותר באה מפה. היא לא באה מפה. כאן אנחנו אופוזיציה מדינית, אנחנו אופוזיציה שמייצגת תפיסת עולם אחרת, אנחנו מתפקדים יותר טוב, ולפעמים מתפקדים פחות טוב, אנחנו צריכים להשתפר, אנחנו לפעמים עושים את זה מצוין, אך פה זה נעשה במסגרת כללי המשחק הפרלמנטרי. פה האופוזיציה לראש הממשלה - זה לא כללי המשחק הפרלמנטרי, זה כללי ג'ונגל של מפלגה שנמצאת בשלטון. את הדבר הזה להשוות למפלגת העבודה? אם מישהו במפלגת העבודה אמר על אהוד ברק כך או אחרת, האם ניתן להשוות את זה להתעלמות ולהתנכרות?

אתה יודע מה זה מזכיר לי, מה שעושים פה לראש הממשלה? זה מזכיר לי כיתה של ילדים שמחליטה להחרים את אחד הילדים. יש ילד שפשוט לא מדברים אתו. לא מתעסקים אתו, והילד הזה הוא הכי אומלל. הוא הכי אומלל בכיתה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

יש ילדים בכיתה שלא רוצים שירעיפו עליהם, שיתקרבו אליהם, הם רוצים רק שיצביעו בעדם. זה יחס - - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה יודע, מה שאתה אומר מאוד מעניין. זאת אומרת, מה שאתה בא ואומר לי, שבעצם ראש הממשלה מקרין באישיותו את הרצון - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא, את זה לא אמרתי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה הנמשל.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

ראש הממשלה רוצה שיתמכו בו ולא ירעיפו עליו ויהיו מסביבו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זאת אומרת שאתה בעצם שבע=רצון מהמצב.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

דרך אגב, זה היה גם אצל שני מנהיגים אצלכם במפלגה. רבין היה אדם שלא אהב וראה כל מיני הסתופפויות כניסיון להחניף.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני לא מדבר על הסתופפויות. אני מדבר על שנאה. אני אסביר לך עוד הפעם את ההבדל - זה פשוט תענוג שאתה יושב באולם, זה מפרה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה הדדי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

תודה. אתה רשום אצלנו בתורנות - מתי אתה נמצא.

יצחק רבין, זיכרונו לברכה, לא היה אדם שהילך בקלות עם הבריות. היתה לו הדרת כבוד, העריכו אותו, חלק אולי גם העריץ אותו. הוא היה מנהיג שלא פיצחת אתו גרעינים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

נכון. אבל כשהוא ישב פה - ואלה שישבו כאן, אני נמניתי אתם אז, זה היה בקדנציה הקודמת - פשוט אהבו אותו. את יצחק רבין אהבו. בשביל לאהוב את יצחק רבין לא היית צריך לשתות אתו בירה ביחד. בשביל לאהוב את יצחק רבין לא היית צריך לספר אתו בדיחות. דרך אגב, בארבע עיניים יכולת לעשות את זה. אולי גם לך - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה מחזיר אותי לתכונות אנושיות די נפוצות. התכונות האנושיות שמתגלות כאן הן לא נפוצות בין בני אדם, והן גם לא נפוצות בין ראשי ממשלות.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני מסכים מאוד. זה מזכיר לי מאוד מישהו, שאני לא יכול לגלות, כי הוא עוד לא ראש ממשלה. אבל הוא מאוד מזכיר לי, יש להם תכונות משותפות, אני מוכרח לומר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

באנגלית אומרים: NICE TRY.

היו"ר נ' מסאלחה:

לרבין?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא, חס וחלילה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני הבנתי למי הוא מתכוון.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני יודע. אתה מתכוון מי שיש לו תכונות - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לראש הממשלה שלי - - -

היו"ר נ' מסאלחה:

עכשיו הבנתי, חשבתי שדיברת על רבין.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, אני מציע לך שוב, ואתה לא מנצל את מה שאמרתי, שאם אתה לא עונה לי אז זה לא אומר שאתה מסכים אתי, אבל זה בסדר. אני חוזר ומציע לך להישאר ביושר האינטלקטואלי שאתה ניחן בו. הסיטואציה הזו של ראש הממשלה הזה והיחס של חברי מפלגתו אליו לא קיימת, לפי דעתי, בשום מקום אחר, לא היתה קיימת ונדמה לי שגם לא תהיה קיימת.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הלוואי שלא אצטרך לצטט לך, כאשר שנינו נהיה חברי כנסת גם בקדנציה הבאה. אבל הלוואי שלא אצטרך לצטט לך.

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה כל כך בטוח שיתחלפו ראשי הממשלות?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני לא אמרתי את זה.

היו"ר נ' מסאלחה:

אנחנו מבינים, אנחנו אינטלקטואלים, יש לנו מינימום של אינטליגנציה, רובי ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

יש לי הרגשה שאתה יכול להסתדר עם חבר הכנסת אהוד ברק הרבה יותר טוב ממה שאתה יכול להסתדר עם ראש הממשלה שלך.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני מסתדר אתו טוב מאוד.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה בשלך ואני בשלי. אני אומר לך פעם נוספת, שראש הממשלה הוא האיש הבודד ביותר שאני מכיר במערכות הפוליטיות של מדינת ישראל. אני לא מדבר על הבדידות הטבעית של ראש הממשלה, שקיימת אצל כל ראש ממשלה ואצל כל מי שנמצא בראש הפירמידה. אני מדבר על בדידותו של מי שרעיו נטשו אותו, על מי שלא מוקרנת אליו אהבה.

תאמר לי, חבר הכנסת רובי ריבלין, אתה מכיר על הספסלים האלה אדם אחד שאוהב את ראש הממשלה? אל תענה לי, אני חוזר לציבור ואומר שאי=תשובתך איננה אומרת שאתה מסכים אתי.

רציתי לדבר על התקציב ודיברתי על ראש הממשלה. אבל הדברים לא שונים ולא בהכרח לא רלוונטיים. אחד הדברים שאולי אני מצטער עליהם בנושא חוק=יסוד: הממשלה החדש - אם היתה לנו אפשרות כאופוזיציה לעזור לכם להחליף אותו.

קריאה:

- - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

שנייה, אתה לא יודע מה אני רוצה להגיד. אם היתה לנו אפשרות, כאופוזיציה, לעזור לכם להחליף אותו, אולי זה היה טוב בשביל מדינת ישראל. אם אנחנו לא יכולים להחליף אתכם בשלטון ואם אין בחירות מוקדמות - לפחות שהוא לא יהיה, שיהיה מישהו אחר. אולי אנשים יישנו יותר טוב בלילה. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה, חבר הכנסת אלי גולדשמידט. חבר הכנסת ראובן ריבלין, אתה בדיוק בתור.

קריאות:

- - -

היו"ר נ' מסאלחה:

הוא בדיוק בתור.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חמש דקות.

היו"ר נ' מסאלחה:

תדבר כמה שאתה רוצה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אני הולך עם ראש הממשלה בנימין נתניהו בערי הארץ פעמים לא מעטות, כמעט שלוש פעמים בשבוע, בין שאנחנו מזדמנים לאותם אירועים ובין שבאופן מכוון אנחנו הולכים יחד. אני מוכרח לומר לך, באופן אובייקטיבי וביושר אינטלקטואלי מוחלט, שהאהבה שמרעיפים עליו אנשים בשטח אינה דומה בכלל למצב שקיים כאן בכנסת.

המצב שקיים כאן בכנסת - אתה מייחס אותו לראש הממשלה, שהוא בוודאי ראש ממשלה מסוג שונה מזה של כל ראשי הממשלה שהיו עד היום, ונראה שמהיום יהיו ראשי הממשלה מהסוג של ראש הממשלה הנוכחי, ולא מהסוג של אותו דור מייסדים, או דור ממשיכים, או דור שקראנו להם "נפילים". ודאי יהיו בדור החדש כאלה שבעתיד יקראו להם "נפילים", או יקראו להם "נופלים" או "נפלים", או מה שלא יהיה.

חוק הבחירה הישירה יצר מצב, שראש הממשלה, שיהיה מהמרכז שמאלה, צריך את לבו ואת קולו של דדי צוקר לא פחות מאשר את קולם של אנשי מפלגת העבודה. גם אם הוא איש תנועת העבודה, הוא לא צריך, ולא אכפת לו שבין תומכי הממשלה שהוא יקים יהיו דווקא מבני תנועתו. להיפך, הוא לא רוצה שום גוש שיהיה דומיננטי, משום שחוק הבחירה הישירה בונה אותו כך שהוא צריך את הרוב בעם, ומה אכפת לו אם הרוב בעם ניתן לו מקבוצה זו, זו, זו, או אחרת; וככל שהקבוצות יותר קטנות, כך יותר טוב לו.

אני מדבר פה לא על המבנה הנפשי של ראש ממשלה זה או אחר. זה מתחיל בראש הממשלה בנימין נתניהו, אבל יושר אינטלקטואלי צריך לבוא ולתת לנו דין=וחשבון בכנסת, אם אנחנו רוצים איזו תופעה כזאת; זאת אומרת, אם אנחנו באמת רוצים תופעה שבה האישיות היא החשובה, והוא לא מחפש כאן את הרצון להיות נחמד כלפי חברי הכנסת שנמצאים כאן, כי הוא לא צריך את חברי הכנסת.

חברי הכנסת תלויים בו כפי שהוא תלוי בחברי הכנסת. יצרנו מאזן אימה, איזונים ובלמים על=ידי חקיקת אותו חוק, כשאתה עדיין לא היית בכנסת ואני לא זכיתי להיות באותה כנסת שהיתה כנסת ביניים. היום שנינו בעלי ותק שווה ויודעים מה ערכו של הפרלמנט ויודעים מה ערך השלטון הפרלמנטרי, וצריכים להבחין בעניין זה הבחן היטב. לצאת ככה בקלות רבה כל כך על=ידי הפניית אצבע מאשימה כלפי איש זה או אחר, או בהתרסה - זו יציאה ידי חובה בצורה לא רצינית.

אם אנחנו רוצים באמת יחסי גומלין בין חברי הכנסת, בין הפרלמנט לראש הממשלה, שהוא חלק מהפרלמנט, אנחנו צריכים לחשוב אם חוק הבחירה הישירה הוא החוק שצריך לעמוד לנגד עינינו כאשר נבוא להמשך הדרך. משום שאמרתי לך כבר קודם: בהחלט, כדי להגיע להיות ראש ממשלה ולכבוש את לבו של חבר הכנסת צוקר ושל חיים אורון, שגם ביניהם יש הבדלים, ושל חברים שנמצאים במפה שמאלה - גם חברים שאינם מהמגזר היהודי

במדינת ישראל - צריך תכונות מאוד מיוחדות, גם תכונות כאלה שיאפשרו לך לעמוד מנוכר כלפי קבוצה מסוימת שמוכרחה להצביע בעדך משום שאין לה ברירה.

אלה דברים שאנחנו יודעים כיצד הם נעשו - מצד אחד עמד אדם בן הדור הקודם שלא הצליח, אף שהסקרים הראו לו הצלחה שבכלל לא ניתנת לערעור; והנה עובדה - ראש ממשלה מסוג כזה וזן כזה של צבר יכול לו, בצורה מחושבת ובצורה שיש בה משום נטישת החמימות והרגשיות לטובת הציניות, הקור והיכולת להתמודד עם בעיות שלא תמיד היינו יכולים להתמודד אתן כאשר היינו נציגי מפלגה אחת. אז הביאו את העניין הזה בחשבון. אני מוכרח לומר, שבהחלט יש יתרון גדול לאדם שמתמודד על ראשות ממשלה אם הוא בא מסיירת מטכ"ל, ודי לחכימא ברמיזא כל כך גדול. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים אורון; יש לך שלוש הסתייגויות. בבקשה.

קריאות:

- - -

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני משום מה לא רוצה להשתלב בניתוח הפסיכולוגי ובמערכת היחסים - איך קראתם לזה? - "יחסי האהבה בין המנהיג לבין הציבור" והשוואתם בין דגם בחירה אחד לדגם בחירה שני. בימים אלה, קצת באיחור, סיימתי לקרוא את ספרה המרתק של צרויה שלו - "חיי אהבה", והאמן לי, רובי, אני חושב שזה נושא מורכב ומסובך - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

להבדיל אלף אלפי הבדלות.

חיים אורון (מרצ):

- - ונתון בסתירות פנימיות - אומנם, להבדיל אלף אלפי הבדלות, אבל נקודות מפגש בכל זאת קיימות - יותר מאשר בצורה שבה הוא מוצג פה.

ואני רוצה לומר באופן הגלוי ביותר: אני מעיד על עצמי, שמידה לא קטנה של זלזול היתה בי כלפי ראש הממשלה, ואני מעיד על עצמי שבתקופה האחרונה התחלפה אצלי התחושה הזאת בתחושה חריפה של חרדה; ומה שקורה ביממות הללו מגביר את החרדה הזאת.

אני רוצה לומר מה היא החרדה. מה בעצם קרה? אם ראש הממשלה, במעמד כפי שתיאר אותו חבר הכנסת אלי גולדשמידט, מצליח במשך שני לילות לחבר קצוות, לסגור עניינים, ולהביא מחר בבוקר או מחרתיים תקציב שיעבור בקולות הקואליציה, יש לי שתי שאלות. השאלה הראשונה: למה רק ביומיים האחרונים? מה היה עד עכשיו? השאלה השנייה עוד יותר חמורה מבחינתי: מה בדיוק קרה כאן? מה בדיוק קורה כאן?

למה אני צריך לדבר בלשון עבר? מה בדיוק קורה כאן? למה רק ביומיים האחרונים? כל הנושאים - ותיכף אני אקרא אותם במספרים - שעלו על סדר=היום, עלו בשלושת החודשים האחרונים. לא צריך להביא עדים ממקום אחר, אני יכול להוציא מהפרוטוקולים של דברי במליאת הכנסת. כל הנושאים עלו מעל דוכן הכנסת. אבל מה? ראש הממשלה ושר האוצר - אבל אי=אפשר להתעלם כאן מתפקידו של ראש הממשלה - אמרו - "עלא=ראסי", תסמכו עלי, ננפנף את כולם, כמו בקריאה הראשונה - הם יעמדו בתור. נו, טוב. איך נראה התור עכשיו?

קריאה:

- - -

חיים אורון (מרצ):

לא רוצה. בשעות האלה יש לי אסוציאציות של כל מיני תורים בשעות כאלה, אז אני לא רוצה להזכיר. אתה מחייך, אז אתה מבין למה אני מתכוון.

איך נראה התור הזה עכשיו? אני אתחיל למנות, אדוני היושב=ראש, איך נראה התור. ואני רוצה לומר מראש: בתור הזה יש בעצם, חבר הכנסת צוקר - שאלת אותי היום - יש בו שני נתיבים. יש חלק מההוצאות הנוספות, שאני מאוד שמח שנגרמו; אחר כך אגיד מה המסקנה שלהן. ואז אני חוזר ושואל את השאלה: היה צריך לחכות עד עכשיו, עד כל השביתות, בשביל להוריד את ההצעה הלא=בשלה, השגויה, שיש בה מידה של רשעות, של קיצוץ קצבאות ילדים? היה איזה נימוק חדש, שלא עלה, לא בשלושת החודשים האחרונים, אלא בשנה האחרונה? כי הדיון הזה היה לפני שנה. היה אותו ניסיון לפני שנה.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

דרך אגב, אומרים באוצר שזאת היתה "עז" שהתכוונו להוציא אותה. אני לא "קונה" את זה, אבל - - -

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

אני מכיר את אנשי האוצר.

<u>קריאה:</u>

- - -

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

רובי ריבלין, אני מכיר את אנשי האוצר ואני גם מכיר את טכניקת ה"עזים". ראש הממשלה התכוון ל"עז"? כל כך הרבה פעמים דיברו הערב, בימים האלה, על אמת ושקר וכו' - אתה יודע, יש לי טיפה יותר קרדיט; אני לא חושב שהוא התכוון סתם לרמות את כולם בעניין הזה.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

"עז" זה לא לרמות. זה לגיטימי.

חיים אורון (מרצ):

"עז" זה לגיטימי - טוב. חבר הכנסת רובי ריבלין, זה סיפור - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא אתה ולא אני מתעסקים עם "עזים".

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת רובי ריבלין, סיפור קצבאות הילדים - אני מתחיל לספור, אלימלך - הסיפור הזה הוא 500, 600 מיליון שקל. יש נושא שני, שאני רואה בו חשיבות גדולה. הוא לא מופיע בתקציב. יש תוכנית של משרד העבודה והרווחה, של 200 מיליון שקל; תוכנית מובנית לגבי טיפול בילדים בסיכון. אני מאוד תומך בה. בתקציב יש הסתייגות שלי בעניין הזה, ואם ש"ס תקבל את זה על שמה, תבורך ש"ס - אני רואה בזה דבר מבורך.

למה ככה? למה בוועדת הכספים זה מופיע כהבטחה של ראש הממשלה לשר העבודה והרווחה - נכון, פיני בדש? - אבל לא מופיע בתקציב? ועכשיו זה חלק מהסחר=מכר.

קריאה:

- - -

חיים אורון (מרצ):

תיכף אני מגיע לשאלה הגדולה, ואיך זה יינתן. כי כשאנחנו אומרים עכשיו - ושואלים אותי כל הזמן, גם במקום שבילינו בו יחד הערב. אגב, לא ראיתי את גלי החום במקום שבו בילינו יחד - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

למטה הזעיקו אותי כל שומרי - - - למעלה לא היה. למטה. אמרו לי - רובי

ריבלין, תשמרו על ראש הממשלה. ככל שאתם תוקפים את ראש הממשלה יותר, ככה מטילים עלי חובה לשמור עליו.

חיים אורון (מרצ):

טוב, אז תשמור.

תיכף נגיע לשאלה מאין. עכשיו אני בא ואומר: כל נושא הבריאות - מי המציא את הרעיון? באיזה בית=יוצר? איזו ממשלה ישבה ודנה במשך שבע שעות, ובאותן שבע שעות אישרה 100 וכמה שינויים מבניים של סל דיפרנציאלי, של משק שיתייעל בדרך של תחרות ושל גירעון קיים, מוסכם, של 1.3 מיליארד, לפי דעתי 1.45 מיליארד, כי לא כללו את 150 מיליון הש"ח של התרופות שצריך להכניס - ואין מחלוקת על הסכום. הוויכוח היחיד הוא מאין הוא יבוא.

אומר לי שר הבריאות הבוקר - סידרו לי 450 מיליון ש"ח. הם לא מופיעים בתקציב, ייתנו לי אותם אחר כך. בתקציב לא יופיעו. אומר מנכ"ל משרד הבריאות: לא צריך 450, צריך 650. מה זה 650? בואו נעשה את החשבון.

יש 1.45 מיליארד? אומרים - הקופות תתייעלנה. קיבלנו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

400 מיליון.

חיים אורון (מרצ):

400 מיליון. נעשה מספרים עגולים - נשארנו במיליארד. המדינה תשתתף ב=450. נשארו 550. מאין ה=550?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חלק - הציבור ישתתף.

חיים אורון (מרצ):

" ?בדיוק. איך הציבור ישתתף כשלא מעלים מסים READ MY LIPS."

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא מסים, אלא - - -

חיים אורון (מרצ):

אגרות, מס עתי. כל פעם שאני אומר את המלה הזאת, אני נזכר בסרט "אי.טי".

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - - יוכלו לתת לאותם אומללים את התרופות בעדיפות ראשונה, תהיה בעדיפות שלישית, רביעית.

חיים אורון (מרצ):

מה אתה בעצם אומר? שכאשר אני קונה "אקמול", אני אשלם את התרופה בשביל הסרטן, ואם אתה לא קונה "אקמול", אתה לא משתתף בעסק הזה? ככה אתה רוצה זאת?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אתה יודע היטב, שכדי לגרום לכך שתהיה לנו רפואה מתוקנת, צריך לחלק את הנטל הזה, של 1.2 מיליון, בין שלושה גופים.

היו"ר נ' מסאלחה:

1.2 מיליארד.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

1.2 מיליארד. 400 מיליון ייעול של הקופות, 400 מיליון - ממשלה, אולי אפילו קצת יותר. 400 מיליון הציבור יצטרך לשלם.

קריאה:

מי אמר שגירעון חייב - - -

קריאות:

- - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני מצטט את שר האוצר לשעבר, חברך בייגה שוחט.

חיים אורון (מרצ):

אתה מצטט אותו עם שתי טעויות בלבד, בדרך כלל עושים את זה עם שבע טעויות. הטעות הראשונה - שהתחלת ב=1.2 מיליארד ולא ב=1.45 מיליארד; אז חסכת 250. הטעות השנייה היא בדיוק בעניין הציבור. אני לא חושב שאי=אפשר להטיל על הציבור; אני רק מציע להטיל על הציבור בדרך שונה. תבוא ותאמר - אותו חלק שמשלם 4.8% ביטוח בריאות, ישלם אולי - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

.%4.2

חיים אורון (מרצ):

או 5.2%. או - למה ביטוח בריאות צריך להיות רק פי=ארבעה השכר הממוצע במשק?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני מסכים אתך במאה אחוז.

חיים אורון (מרצ):

אני אומר את זה לשר האוצר, והוא אומר - אתה מדבר על הרעת נטל המס. וכשאני אומר לו שקובעים מס גולגולת של 500 מיליון שקל, שאתה תשלם 40 שקל או 50 שקל לחודש למשפחה אם אתה מרוויח כמו חבר כנסת או אם אתה מרוויח כמו שכר מינימום - זה בסדר. למה? כי זה לא מופיע בנטל המס שהחברים הנחמדים באוצר מפרסמים בסוף השנה. אז יוכלו לומר - ירד נטל המס.

קריאה:

- - -

חיים אורון (מרצ):

נראה מחר בבוקר מה יהיה. אני אומר לך, שזה מה שיקרה, ומי שאני עושה לו את החשבון עכשיו - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אם במקום בשטויות היינו מתעסקים - - -

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת רובי ריבלין, עכשיו אני עוסק בספירת המלאי. אז יש לנו עוד 500 מיליון. אגב, שוב, אני אומר - 500 מיליון ראויים, כי אני רוצה להכניס למערכת הבריאות 500 מיליון. תיכף אגיע לשאלה, איפה נוצרת הבעיה.

עכשיו אני מתחיל בכמה נושאים קצת פחות ראויים. מדברים, יש מה שקוראים הסכם - דן מרידור אומר שזה לא הסכם, זו היתה רק כוונה, אבל עכשיו מישהו בא ואומר: אני רוצה להפוך את זה לכסף.IT CASH TO רוצה -

היו"ר נ' מסאלחה:

או כוונה או הבנה.

חיים אורון (מרצ):

מהי הכוונה? מה קרה?

קריאה:

- - -

חיים אורון (מרצ):

לא, לא. מהי הכוונה? צריך לעדכן את תקציב הישיבות פעמיים. הוא עודכן פעם אחת ב=20% פלוס, עכשיו צריך לעדכן עוד הפעם ב=20% פלוס. יש לי הרגשה שעל זה מדברים הלילה שם. ככה שמעתי ברדיו. ההרכב הזה של נאמן, ביבי נתניהו ואגודת ישראל לא עוסק בדיוק בניתוח שירים של ביאליק, אני ככה חושב. ודאי לא באמצע הלילה.

קריאה:

- - -

חיים אורון (מרצ):

- - - אולי, אבל בתור פתיחה לדיון.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

חיים אורון (מרצ):

אתה יודע מה? אפילו לא מנתחים את ספרה של צרויה שלו, ככה נדמה לי. ואז, מה עושים? אומרים, מה עם העדכון? זה 200 מיליון.

אומרים, יש סיפור שקשה להגדיר אותו עכשיו בכסף, אגב הוא יכול לצמוח למאות מיליונים. שמעתי שחבר הכנסת איתן כבל דיבר עליו קודם - איך נותנים דירות להשכרה לחרדים, עם קריטריונים מיוחדים. אנחנו בלשוננו קוראים לזה שכירות סוציאלית, ואם קוראים לזה שכירות סוציאלית, מי שמסיבות סוציאליות איננו יכול להגיע עד כדי כך שהוא מסוגל לקחת משכנתה ולהחזיר אותה, חס וחלילה נכה, או אדם שמוגבל בכושר ההשתכרות שלו, לכן יש המושג של מיצוי כושר ההשתכרות; לא רק כמה אתה מרוויח באמת, אלא בוחנים כמה היית יכול להרוויח אם היית מתאמץ.

אנחנו יודעים, שאדם נכה, גם אם יתאמץ, לא יצליח להרוויח כדי מחייתו והחזרת המשכנתה, אבל אם אתה יכול, אומרים: בוא נוריד את הרף הזה כאשר מדובר בתלמידי ישיבות, כי בעצם, איך אמר לי מישהו מוועדת הכספים - אנחנו נותנים את הדירה לאשתו, כי למה היא צריכה להיפגע, היא וששת או שבעת בניה? היא באמת לא צריכה להיפגע.

ואז יש איזו בעיה פשוטה, שיש עוד כמה קבוצות באוכלוסייה שלא מיצו את כושר ההשתכרות שלהן. הם רוצים דיור סוציאלי, נו טוב, אז אני לא יודע לעשות חשבון כמה כסף זה, אבל על מה שמדובר עכשיו, לית מאן דפליג שמדובר בכמה מאות מיליוני שקלים - 200 מיליון, אם להיות צנוע. אם זה ייפרץ בבית=המשפט - באמת השמים הם הגבול.

אחר כך מופיעה יהדות עם נשמה. את היהדות הם משאירים לנו, המפד"ל, הנשמה זה קופה רושמת, אז גם פה יש 200 מיליון, שאני מאוד תומך בהם. זו תוספת תקציבים למשרד החינוך. אגב, יש לי הרבה שאלות איך משרד החינוך מקצה אותם. זה מאבק ראוי.

קריאה:

- - -

חיים אורון (מרצ):

אתה יודע מה? אחר כך יש עוד שתי קטגוריות. האחת, נו טוב, השטחים הם קודש קודשנו, אז צריך לכבישים עוקפים 50 מיליון, והפרדת מערכות המים קוראים לזה עכשיו, זאת אומרת כשאנחנו אומרים הפרדה, אומרים: איפה ארץ=ישראל, אבל כשהגיבורים האלה עושים הפרדה במים, בחשמל, בכביש - הם בארץ=ישראל.

תן לי עוד קצת זמן על חשבון - - -

היו"ר נ' מסאלחה:

אני נותן לך. אני רק רוצה להזכיר לחבר הכנסת רובי ריבלין - אתה רואה שאני שקט - הוא מתכוון שאנחנו יחד, שהשמים נשארו משותפים. אני אומר לך - רק השמים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - - מי שמדבר על הפרדה.

חיים אורון (מרצ):

אבל יש מי שמדבר על הפרדה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אל תאמר מדינה פלסטינית ותדרוש מהמתנחלים לקבל מים מהמדינה הפלסטינית. תבוא ותאמר - לא צריך הפרדה, כי כולנו נישאר מדינה אחת. כך תאמר.

חיים אורון (מרצ):

כולנו נישאר במדינה אחת, פה מדינת ישראל, שם מדינת פלסטין. מי שרוצה -

"תפאדללו", אבל אני לא רוצה לחזור לוויכוח הזה עכשיו, כי הבטחתי למישהו לגמור את הרשימה. רובי, תן לי.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אתה אוחז את המקל בשני קצותיו.

חיים אורון (מרצ):

אחר כך, עוד לא הגענו לישראל בעלייה. גם פה יש שילוב של מטרות ראויות ושל מטרות לא ראויות, וגם כאן מדברים - 250 ו=300 מיליון שקלים. חלק - שיפור המשכנתאות לעולים, חלק - מסלול של מדענים עולים, ונושאים רבים ושונים.

אני אמנה עוד שתי נקודות, ובכך אסיים ואגיד איך זה מצטרף לכ=2.5 מיליארדי שקלים - מה שמניתי עכשיו. מניתי אותם אחד לאחד, רובי, תאמין לי, יש לי הנייר עם המתמטיקה.

הדרך השלישית - הם בכלל מתחרים במפד"ל בגלגול עיניים לשמים. לא פוגעים בתקציב, חוץ מזה שהמספרים לא ברורים עד הסוף, מישהו אומר 70, מישהו אומר 120 מיליון שקל. למה? להתיישבות בבקעה וברמה, כי זאת ארץ=ישראל שלנו. שני מטרים מהרמה למטה, בעמיר, בלהבות=הבשן, אלה לא קליינטים שלהם, אלה קליינטים של ג'ומס. חמישה מטרים מהבקעה, בערבה, אלה לא קליינטים שלהם. מסתובב פה ראש המועצה האזורית ספיר, עכשיו הסתובב, בערב, ואמר - חבר'ה, רחמנות, לא בונים דירה אחת במושבים בערבה המרכזית; בין באר=שבע לאילת, אתה ואני יודעים כמה יהודים חיים. סופרים אותם באלפים בודדים, לא מצליחים לבנות שם כמה בתים, והוא אומר - יבנו בתים, יבואו לגור שם, אבל אף אחד לא יקנה שם בית במשכנתה. אחר כך ייכנסו במתכונת שהיתה קיימת גם בעבר.

בקדש=ברנע למשל, ככה חמש דקות מבאר=שבע, חמש דקות מפתח=תקווה - בקדש=ברנע אי=אפשר לבנות בנייה תקציבית. לזה הדרך השלישית לא דואגת. זו פרנסה של מישהו אחר. הם דואגים לשלהם. גם כן כ=100 מיליון שקלים.

וגשר - פה עוד החשבון כולו פתוח. לא יודע במה הוא ייגמר.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

כל מה שגמרת, זה יהיה - - - של גשר.

חיים אורון (מרצ):

אני עכשיו לא במקום ביבי, אלה פטנטים של ביבי. עכשיו אני מגיע לשאלה, ובזה אני רוצה לסיים.

אמרתי - יש הרבה אילוצים שאני תומך בהם. מה יהיה מחר בבוקר? חבר הכנסת רובי ריבלין, יהיה נושא שאתה יכול לעזור להם בו הרבה, כי אתה טוב בדברים האלה. שר האוצר יגיד: אני לא הבטחתי שום דבר. כל החבר'ה האלה ידליפו בשקט, להוכיח כמה הם קיבלו. עכשיו תסביר לי איך מקבלים 2.5 מיליארדים, שאף אחד לא משלם אותם. ופה אני מחפש את ראש הממשלה.

קריאה:

- - -

חיים אורון (מרצ):

איך אפשר לתת 2.5 מיליארדים, בלי שמשלמים אותם משום מקום? אם יש פטנט כזה, תאמין לי - אין מיתון, אין שום דבר, כל החבר'ה האלה בתור - אני אציע שני חתנים לפרס נובל לכלכלה, לראש הממשלה ולשר האוצר, בגין כושר ייצור 2.5 מיליארדי שקל בשלושה ימים, בלי מקור. שימושים בלי מקורות. מי שפותר את הבעיה הזאת, פתר את הבעיה של הכלכלה בכל העולם.

דוד צוקר (מרצ):

זה פרס נובל לאלכימיה.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

אבל אין חוכמה כזאת. נכון, זה פרס נובל לאלכימיה, אין חוכמה כזאת. מה יעשו? על 500 מיליון השקל של קצבאות הילדים, שזה כאילו נראה לכם, עושים קיצוצים בתקציב, בכלFLATהגישו רשימה וכבר יש פטנט. היות ששר האוצר לא רוצה ללכת לממשלה לקיצוץ המשרדים של 250 מיליון, כי יצחק מרדכי כבר אמר: אני לא נותן יותר שקל אחד. הבטחת לי 500, אתה זוכר שמכרו את הקריה ואת השלישות ברמת=גן? אתה זוכר? מזה כבר קנו פגזים. אין שלישות, ואין קריה ואין פגזים. ככה מתנהל הכול, "ישראבלוף".

לכן, בתקציב מחר יבואו ויגידו, שום דבר לא קרה, כי פקידי האוצר אמרו לי היום, במשך כל היום: אנחנו לא יודעים על שום דבר, אבל אנחנו יודעים שאין 2.5 מיליארדי שקל ככה. ואז יקרה דבר אחד - חלק לא יקיימו, כמו הפתקים שכל פעם מנופף מישהו אחר.

מה עם הפתקים האלה? היות שכבר לא מאמינים לאף מלה, אומרים: היחידים שאנחנו מאמינים להם הם לנו. איך? שיהיה בחוק, בתקציב. יהיה בחוק, אי=אפשר למנוע את זה. לכן אומר חבר הכנסת מקסים לוי ולכן אומרת המפד"ל ולכן אומרים כולם - תכניסו לחוק. חבר הכנסת צבי הנדל, והוא בכלל חסיד הממשלה, אומר: אני רוצה את זה בחוק. איך היו אומרים החבר'ה? לא אכפת לי איך, העיקר במזומן, ביד. במקרה זה אי=אפשר לתת ביד, אז בחוק.

אני שואל אותך, מה יהיה יותר חמור? אם לא יהיו בחוק 2.5 מיליארדי שקל, אבל ישלמו אותם, ממה יורידו בחודשים הקרובים? במה יפגעו בחודשים הקרובים? איזה סדר עדיפויות יהיה בתקציב הזה, אחרי שכל הגיבנות האלה יעלו עליו, איך הוא ייראה? זה לא 2.5 מיליארדים מ=200 מיליארד תקציב כולל. זה 2.5 מיליארדים מהחלק הגמיש בתקציב, שאם אני אהיה רחב לב - 20 מיליארד שקל. הרי הרוב - המשכורות, החזר החובות, ביטחון ובינוי - הוא קשיח, אין מה לעשות עם זה. על מה רבים כולם? על מה רבים השרים? על 10 מיליוני שקל, על 7 מיליוני שקל, על 3 מיליוני שקל, פתאום - 2.5 מיליארדי שקל.

למה אני חרד? כי אף=על=פי שראש הממשלה למד קורסים בכלכלה - פעם הוא התבטא

כלפי, אני מודה בבורות - אמרתי לו אחרי איזשהו נאום שלו, ואתם אז כעסתם מאוד - אתה לא היית אז, בכנסת הקודמת; עליתי במקרה אחרי ראש הממשלה, כשהוא היה אז ראש האופוזיציה, ואמרתי: אין לי טענה כלפי ראש הממשלה, יש לי טענה כלפי מי שכתב לו את הנאום. איזה מין דיבורים אלה? אז פרצו אלי חברי הליכוד ואמרו: אתה לא יודע, הוא למד כלכלה והוא מבין, ואיך אתה כך מדבר? ביקשתי סליחה. עכשיו תגיד, מה אני אבקש עכשיו? לא אני אבקש עכשיו, מה הציבור יבקש עכשיו?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הסברים.

חיים אורון (מרצ):

לא הסברים. כסף. מאיפה יבואו 2.5 מיליארדי שקל? הבנת אותי, ברוך?

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. חבל שאין הרבה חברי כנסת, חבר הכנסת רובי ריבלין, מהקואליציה ומהאופוזיציה, שישמעו בצורה מסודרת את הטיעונים של ג'ומס וגם את מה שאתה אומר. אני לא מתערב, אבל לפעמים, כשאתה באמת תוקף את הסעיפים הספציפיים - או כן או לא, לא משנה - אז לפחות זה ענייני.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - - מובן שיש מה לענות גם לחבר הכנסת אורון. אם האופוזיציה היתה באה, בצורה אחראית, ואומרת: בואו נדבר על אותם דברים שבאמת צריך - - -

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת דדי צוקר, עוד לא קראתי לך. בבקשה, חבר הכנסת דדי צוקר.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - - היינו יכולים באמת להשיג הישגים.

היו"ר נ' מסאלחה:

דדי גם ירושלמי?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

ירושלמי שלושה ימים בשבוע.

דוד צוקר (מרצ):

סליחה, אני הייתי קדנציה של 18 שנה, סיימתי את השירות שלי בירושלים, ועכשיו אני בשפלה, בחיים. שירתתי בירושלים 18 שנה. זה הרבה, לא?

היו"ר נ' מסאלחה:

נכון, מספיק זמן.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, מייד ארצה, ברשותכם, חברי היושב=ראש ורובי ריבלין, להמשיך במשהו את הדברים של חבר הכנסת אורון, אלא במידה יותר גדולה של ביקורת כלפינו, בעיקר על הצד ההסברתי והצד של ההתבטאות שלנו.

אבל לפני=כן אבקש להעלות שאלה תקנונית, ואשמח אם היושב=ראש יברר אותה אחר כך עם סגנית מזכיר הכנסת. על המסך בחוץ - אני אסביר למי שמאזין לנו: יש מסך בחוץ וכתוב עליו נושא הדיון ומופיע שם החוק, ומתחתיו שמות וסדר הדוברים. ומופיע שם החוק במתכונתו כפי שהוא הופיע בקריאה הראשונה: החוק להגברת הצמיחה, וכו'. אבל בקריאה השנייה, לא השלישית, עברה פה הסתייגות, נכון? ושם החוק שונה, והוא נקרא

היום - להקפאת הצמיחה, להגדלת האבטלה ולפגיעה בשכבות החלשות.

היו"ר נ' מסאלחה:

לא, אבל זה שונה עוד פעם.

דוד צוקר (מרצ):

זה כבר שונה עוד הפעם?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

עדיין לא - - -

דוד צוקר (מרצ):

תן לי לגמור את ה"קייס".

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

יכול להיות שחבר הכנסת צוקר כרגע נואם בצורה - - -

דוד צוקר (מרצ):

יפה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אז אני מציע, בהחלט, להפסיק את הדיון לדקות מספר.

דוד צוקר (מרצ):

מר ריבלין, אני מבקש ממך.

כלומר, באופן פורמלי לא קיים עוד השם הקודם, נכון? בקריאה שנייה עבר שם חדש; נכון, הוא עדיין לא מופיע בספר החוקים, שכן החוק עוד לא עבר בקריאה שלישית. ונדמה לי, אלא אם היושב=ראש יתקן אותי, שאנחנו פועלים מבחינה תקנונית באופן שגוי, פגום, בלתי תקין, בלתי ראוי, שגורם לנזק הפיך לדיוני המליאה. האם לאדוני יש תשובה?

היו"ר נ' מסאלחה:

אין לי תשובה. כתוב כאן, שכשניגש לקריאה שלישית, אז משנים את זה.

דוד צוקר (מרצ):

זה ברור לגמרי, זה הכרחי. אבל, אני עדיין אומר לכם, שהשם שמופיע על המסך ועל סדר=היום - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

שם זמני.

דוד צוקר (מרצ):

השם הזמני הוא - הקפאת הצמיחה, הגדלת האבטלה. זה שם זמני, נכון - לא אכפת לי - בקריאה שנייה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - - מוכן לכתוב: חוק זה וזה וזה, סוכם שם זמני.

דוד צוקר (מרצ):

לא. מעל המקום המכובד הזה אני פונה אל יושב=ראש הישיבה בבקשה, שיפנה מחר ליושב=ראש הכנסת לשנות את הכיתוב על המסך ועל הדפים שמופיעים ועל סדר=היום. אני חושב שנכון יהיה להגיד: להקפאת הצמיחה, להגדלת האבטלה ולפגיעה בשכבות החלשות - קריאה שנייה. מקובל עלי. זו תהיה האמת המדויקת ביותר. זאת פנייתי אליך.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני אעביר את פנייתך.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת ריבלין, יש איזה ערעור על העובדות שהצבעתי עליהן? אין ערעור. לכן זו בקשתי, ומחר אעשה את זה גם בכתב ליושב=ראש הישיבה, חבר הכנסת מאסלחה, עם העתק ליושב=ראש הכנסת.

כל מי שיש לו תואר במשפטים ופונים אליו באופן מכובד, אומרים לו: אתה עורך=דין ממולח. אני לא יודע אם אתה עורך=דין ממולח. אתה למדת משפטים. אתה יכול להגן על ה"קייס" שלי?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני לא יכול לזלזל ב"קייס" שלך.

דוד צוקר (מרצ):

או.קיי., אתה יכול לייצג את הצד השני?

שבח וייס (העבודה):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

לא, לא, עכשיו אני שוכר את שירותיו הסבירים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

עורך=דין, אין לו בעיה לטעון טענות עד אשר מסבירים לו שהטענות שהוא טען, כולן היו לטובת הצד השני, ואז הוא נעצר לרגע ואומר: כבוד בית=המשפט, עד עכשיו טענתי מה שהצד השני יכול היה לטעון. אין כל ספק שיש לך "קייס" מאוד מעניין, הייתי אומר.

דוד צוקר (מרצ):

גמרנו. אז מחר נבדוק אותו, נבחן אותו.

חבר הכנסת כבל, אני אסביר לך מה היה כאן. המצב הוא כזה. על הלוחות בחוץ, על הניירות ועל סדר=היום מופיע שם החוק במתכונתו כפי שהיא היתה בקריאה הראשונה, כלומר, להגדלת הצמיחה, להקטנת האבטלה, וכו'. אבל בקריאה השנייה עבר שם חדש. אתה זוכר את השם החדש? - להקפאת הצמיחה, להגדלת האבטלה ולפגיעה בשכבות החלשות.

כלומר, מבחינה פורמלית השם - - -

איתן כבל (העבודה):

- - - יש גם לחלופין.

דוד צוקר (מרצ):

גם אתה מתייחס לזה בצחוק. או.קיי., אנחנו נעבור עכשיו לעניין עצמו.

איתן כבל (העבודה):

יש גם לחלופין.

דוד צוקר (מרצ):

לא, תקשיב. זה השם שעבר בקריאה שנייה בהסתייגות של חבר הכנסת שוחט, ולכן ביקשתי מיושב=ראש הישיבה לפנות אל יושב=ראש הכנסת ולשנות את הכיתוב לאמור: החוק להקפאת הצמיחה, להגדלת האבטלה ולפגיעה בשכבות החלשות. בסוגריים אני מוכן שתהיה התוספת של עורך=הדין ריבלין - בקריאה שנייה.

אבל אני רוצה להתייחס לנקודה נוספת, פחות פורמליסטית, יותר מהותית, שעניינה בביקורת - גם אם היא תהיה לא כל כך נעימה - כלפי המחנה שאני נמנה עמו, ועניינה, איך אנחנו מתייחסים למשא=ומתן הפוליטי, למיקוח הפוליטי, להתגוששויות הפוליטיות בתוך הקואליציה עכשיו.

האמירה המקובלת, והיא בוודאי גם מקובלת על עיתונאים, כתבים, חלקם אין לו מושג וחצי מושג על מה מדובר ועל מה מדברים, והכי נוח לקרוא לכל דבר סחיטה. נכון? כל מה שמפלגה משיגה זה סחטנות, וכל סחיטה היא מגונה, וכל סחטנות היא תופעה שיש להעבירה מן העולם - לא יישמע ולא ייראה במקומותינו ובמחוזותינו.

אני חושב שאנחנו עושים טעות, חבר הכנסת כבל, שאנחנו מכנים כל אחד מן השינויים בחוק התקציב בשם סחטנות, במקום לומר שחלק מן התביעות שהושגו, לא רק שאנחנו מברכים עליהן, אנחנו מגבים אותן ואנחנו רואים עצמנו שותפים להשגתן. זו טעות הסברתית מדרגה ראשונה, שתשרת בסופו של דבר רק את הממשלה, שתאמר: חברים, שינינו את עניין קצבאות הילדים, שינינו את עניין המשכנתאות, שינינו את עניין חוק הבריאות, זה יהיה הישג שלנו.

אנחנו משחקים פה משחק שישאיר את כל ההתנאות ואת כל הגאווה ואת כל הגאווה המוצדקת, אחרי שהחוק יעבור בכמה תיקונים משמעותיים, רק לממשלה, ואנחנו נתנגד לכל העניין. זו באמת טעות מדרגה ראשונה.

מה צריכים היינו לומר? ראשית, קודם כול ברמה של התפיסה לעשות הבחנה בין שני סוגי תוצאות. תוצאה אחת היא שינוי שהוא אוניברסלי. אם השיגו 200 מיליון שקלים למערכת החינוך, יבורך מי שהשיג את זה. אני רוצה להיות שותף לזה ואני רוצה לברך

אותו, ואני לא רוצה לקרוא לזה סחטנות. צריך לומר שבלעדינו זה לא היה עובר. זה נכון גם לגבי עדכון המשכנתאות. באמת, עניין די שערורייתי. חמש שנים, שלוש מהן בתקופת הממשלה שלנו, לא עודכנו משכנתאות. למה אני צריך לקרוא לגשר שהשיגה או תשיג או מבקשת להשיג את עדכון המשכנתאות, לקרוא לפעולה שלה בשם סחטנות? אני לא מצליח להבין את זה מבחינת האינטרס שלנו. למה זה סחטנות? קודם כול, בהגדרה זה לא סחטנות. אם זה משרת אוניברסלית את כלל האוכלוסייה, זה משא=ומתן פוליטי, חלק אורגני מן הנוף הפוליטי בכל משטר דמוקרטי. וזה נכון, כמובן, כלפי שינויים בחוק הבריאות.

יש שינויים אחרים שעניינם דאגה לקבוצת אינטרס קטנה, או לקבוצה חברתית קטנה יחסית, שיש לה מפלגה המייצגת אותה. זה לגיטימי להשיג את זה, אבל פה אפשר לבקר ביתר קלות, וחלקן באמת סחטנויות. הפעולה של מולדת, שנמנעה עד היום הבוקר, בשם האידיאולוגיה של ארץ=ישראל השלמה ובשמה של שלמות הארץ, נמנעה מלתמוך בקואליציה ותמכה באופוזיציה, ופתאום תמורת 50 מיליון שקלים שעניינם קבוצה קטנה, שעניינם אינטרס פרטיקולרי מאוד מצומצם ומוגדר מאוד, זו פעולה מובהקת של סחטנות.

אבל אני לא אכנה כך - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

כל 50 המיליון נמצאים בתוך התקציב בלאו=הכי.

דוד צוקר (מרצ):

עזוב. עכשיו אתה אומר לי איך סידרו אותם. הדיון עכשיו הוא לא בשאלה אם אנשי מולדת הם אינטליגנטים או לא. סידרו אותם, אבל ברור - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הוא יגיד לך: הוא היה במשרד השיכון.

דוד צוקר (מרצ):

רובי, אתה מצליח לעקוב אחרי? אני לא נכנס עכשיו למהות של הדברים. מה שאני אומר הוא, מי שהשיג - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא סידרו אותם; הם רצו שיסדרו אותם - - -

דוד צוקר (מרצ):

אני רוצה לגמור את הטיעון שלי ולומר, שאנחנו, אנשי האופוזיציה, צריכים לגבות ולתמוך ולדבוק ולהצביע בעד חלק מן השינויים להצביע על כך שהם לא היו קורים בלעדינו והם לא היו משיגים רוב אילולא ידע ראש הממשלה שיש עוד 52=53 חברי כנסת שיתמכו באותם שינויים.

איתן כבל (העבודה):

לולא התערבותנו היה מתקבל התקציב - - -

דוד צוקר (מרצ):

נכון, יפה. לכן, אני חושב, שאנחנו כבר שבוע=וחצי רצוף כמעט בטעויות, ואם אני מבקש בריתות בעתיד, אין לי שום עניין לגנות עכשיו הישגים חברתיים מן המעלה הראשונה של גשר והישגים חברתיים מן המעלה הראשונה של ש"ס.

מה כן היתה צריכה לעשות אופוזיציה, אדוני היושב=ראש? לא לעסוק בגינויים של ש"ס או של גשר על ההישגים החברתיים שלהם שלא היו מתרחשים אילולא תמיכתנו והתקציב היה נראה הרבה יותר רע אילולא התערבותם. היינו צריכים לעסוק בדבר מרכזי אחד - גם לא בהיקף הגירעון ולא בגודל הגירעון, ואם הוא היה עולה מ=2.4% ל=2.8% אני מניח שלא היינו צריכים לשם כך לשנות אחד מעשרת הדיברות, וגם לא משהו מתרי"ג מצוות, ולא שום דבר ב"שולחן ערוך" ולא שום דבר ב"קיצור שולחן ערוך". שום דבר.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא שס"ה גידים ולא רמ"ח איברים.

דוד צוקר (מרצ):

לא שס"ה גידים ולא רמ"ח איברים, ואני רואה שקראת את נאומי מהצהריים. אני חושב שעשית מעשה נבון ואינטליגנטי.

היינו צריכים לעסוק בביקורת אחת - סביב שאלת הצמיחה וסביב שאלת התוצר הלאומי הגולמי של המשק וסביב רמת החיים והתוצר לנפש של המשק. בזה היינו צריכים לעסוק. והיינו צריכים להדגיש, שהעניין המדיני הוא עניין כלכלי. היינו צריכים לומר ולחזור ולומר ולדוש, ולשוב ולומר ולא לוותר ולומר, שמדיניות החוץ של מדינת ישראל היא גם מדיניות כלכלית, ומי שבחר בבידוד, ומי שבחר בניתוק קשרים, ומי שבחר במודע ביצירת חוסר ודאות באזור, השפיע וישפיע על המשק הישראלי, השפיע וישפיע על היקף ההשקעות, השפיע וישפיע על יכולת האמון שרוחשים מוסדות פיננסיים ומשקיעים למשק הישראלי.

צריכים ללמוד כבר את האל"ף=בי"ת הזה, שחלק מן הימין הישראלי מסרב בעקשנות - היא לא מוזרה בעצם, היא מובנת - ראויה לכל גנאי, להבין שמדיניות החוץ היא מדיניות כלכלית. זה נכון בכל העולם, זה נכון אפילו אצל היהודים. אפילו אצלנו זה נכון, אפילו במדינת היהודים זה נכון שמדיניות החוץ היא מדיניות כלכלית, ואי=אפשר לנתק בין השתיים אלא אם כן אתה באמת משוכנע שאנחנו פה מחוללים איזה נס, ופך השמן הוא הפתרון הכלכלי למצוקותיה ולדאבותיה של הכלכלה הישראלית. בזה היינו צריכים להתרכז. אני חושב שעשינו טעות שכבר נמשכת זמן רב, כאמור, בתמיכה של עיתונות שמגנה כל אחד מההישגים של התנועות החברתיות כהישג מגונה וכסחטנות.

נקודה אחרונה. כמה זמן עוד נשאר לי?

היו"ר נ' מסאלחה:

דבר על הנקודה האחרונה.

דוד צוקר (מרצ):

לא, יש פה סידור. אם אני מסיים לפני הזמן, יצטרכו להעיר אנשים לפני הזמן. זה כמו לשבור שמירה. אתה זוכר מה זה להעיר מישהו חמש דקות מוקדם יותר בשמירה?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר נ' מסאלחה:

קיבלת תשובה? דבר על הדרך השלישית או על הנקודה השלישית.

דוד צוקר (מרצ):

בעניין הנקודה האחרונה אני אשאיר אתכם בסקרנות ואתם תבואו אלי ותשאלו אותי: מה רצית להגיד, ולא אגיד לכם. אני אגיד את זה רק בנאום הבא. וזו נקודה מאוד מעניינת, מאוד חשובה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת ראובן ריבלין, בבקשה.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

- - -

היו"ר נ' מסאלחה:

הוא נציג ועדת הכספים, חבר הכנסת וליד צאדק, וזכותו להתערב. אתה אחריו בתור.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב=ראש, עוד לא ראיתי כנסת כל כך סוערת עם כל כך הרבה חברי כנסת בבת=אחת. באמת, בימים כתיקונם, אדוני, בוודאי זו השפעתך כיושב=ראש ובהשראתך. אני מאוד מודה לכם.

אני רוצה לומר, שאני נמצא פה שעות רבות ואני רואה איך עקב בצד אגודל, שעל אחרי שעל, שלב אחרי שלב, אומנם לוקח זמן, אבל החברים מתחילים להבין את העניין. הנה, עלה אחד מהמובחרים באופוזיציה, כי הרי מרצ היא האופוזיציה האמיתית, וראש האופוזיציה הוא חבר הכנסת יוסי שריד, הם - - -

קריאה:

- - -

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

וכי יש פה שאלה בכלל? וכי יש שאלה כזאת? חוץ מזה שמנחם בגין היה אומר, שהמובן מאליו טוב שייאמר, וחשוב שייאמר מפעם לפעם.

עולה חבר הכנסת דדי צוקר וקבל עם ועולם אומר: רבותי, אנחנו טועים, טועים טעות גדולה. הרי בסך הכול אם היינו שומעים לחבר הכנסת וסגן יושב=ראש הכנסת רפי אדרי לפני ארבעה ימים, היינו מבינים את כל העסק הזה. הרי ממשלה מגישה תקציב כשהיא יודעת שלא כל חברי הכנסת יהיו שמחים בו. שהרי היא לא תאמר, איתן כבל, שהלובי החברתי הוא רק במפלגת העבודה. נכון, במרצ אין אנשים מהלובי החברתי, למעט חבר הכנסת וליד צאדק, שהוא באמת יוצא דופן במובנים רבים במרצ, מבחינת התפיסה.

קריאה:

- - -

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

לא, בהחלט, מבחינות רבות ומתפיסות רבות. דרך אגב, לפעמים אני רואה בפרשנות של וליד צאדק ציונות יותר נכונה מאשר אצל חברים במרצ שהם לא מהמגזר הערבי. אני בהחלט רואה, משום שהתפיסה הציונית שלך, חבר הכנסת וליד צאדק, הרבה יותר קרובה לתורת ז'בוטינסקי מאשר התפיסה הציונית של חברים שם, שרואים בהפרדה איזו קדושה, קדושה, ולא סתם משום שהם חושבים שלפלסטינים צריכה להיות מדינה, אלא משום שהם לא רוצים לחיות עם הפלסטינים. חס וחלילה, אני לא אומר שיש פה איזו מגמה חלילה גזענית, או דבר כזה, שהרי רק אותנו יכולים להאשים בדברים כאלה. ואני רואה בזה עלבון צורב וגדול.

אבל באמת, אני חושב שאנשים שרוצים כל כך, אדוני היושב=ראש, הפרדה, צריך לברר למה, ולא ראיתי אצל חבר הכנסת צאדק רצון עז כל כך בהפרדה. הוא ואני מסתדרים מצוין, למשל, בוועדת החינוך.

<u>אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):</u>

הוא ציוני אמיתי, כן?

<u>ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):</u>

לא אמרתי שהוא ציוני אמיתי ולא אתן לך לתקוף אותו. אמרתי שהפרשנות שלו להתייחסות של הציונות ולהתייחסות של הקונפליקט בין שני העמים כאן בארץ=ישראל, שלי ושלו הרבה יותר קרובים מאשר שלו ושל יוסי שריד. אם מישהו חושב שאני טועה, יקום ויאמר. נראה אותו.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

אני חושב שאתה טועה, אבל אני לא רוצה - - -

<u>ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):</u>

אני לא טועה בכלל, אדוני היושב=ראש. ידידי הטוב, ומותר לי לקרוא לך ידידי הטוב, ואני גא בזה שאני ידידך הטוב.

היו"ר נ' מסאלחה:

וגם אני.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

לא יפה בשעה 02:00 לומר, כאשר החברים לא נמצאים פה: אני באמת חושב שהפרשנות לדרך של הציונות בארץ=ישראל, שלי ושל וליד צאדק, בוודאי שלי ושלך, חבר הכנסת וסגן היושב=ראש, לנושאים אלה היא הרבה יותר קרובה מאשר אנשים שכבר ראו וחרתו - - -

איתן, אומר לך את האמת. להערכתי, אני יכול רק לנחש, כי אני באמת לא יודע מה הן עמדותיך בעניין זה. אבל אני מתאר לעצמי שעמדותיך ועמדותי הרבה יותר קרובות מאשר העמדות שם. ובכל זאת, נפלאות דרכי הפוליטיקה, ומובן שיש דברים שהם הרבה יותר חשובים, אף שאני חושב שהדבר החשוב ביותר הוא, איך כולנו חיים יחד בארץ הזאת.

אבל, אמר חבר הכנסת וסגן היושב=ראש רפי אדרי, שהוא היום מוביל רצון למצוא איזו הסכמה לאומית, כי היא בנפשנו, אמר להם: תראו - מה שדדי צוקר הרגע התחיל להבין. הממשלה קובעת תקציב, חברי הכנסת לאורך ולרוחב הבית לא שלמים עם התקציב. לובי חברתי שאיתן כבל נמצא בו, וליד צאדק נמצא בו, ושאול עמור נמצא בו, וחברים אחרים מתוך הקואליציה והאופוזיציה, ולא נמנה את כולם כאן - הם לא מסכימים בדיוק לכל אחד מאותם סעיפי תקציב שהובאו לכאן. בעניין הבריאות - וכי היה מישהו מאתנו שחשב שצודק, או יכול להיות איזה מצב שבו אנחנו לא ניתן תרופות לחסרי ישע, למסכנים שאי=קבלת התרופה יכולה להביא לסכנה מיידית לעצם קיומם הפיזי? מישהו בבית הזה יכול היה לחשוב דבר כזה?

איתן כבל (העבודה):

אני חושב ששר האוצר התכוון לכך.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

ודאי שלא. שר האוצר, במידה רבה של צדק, רצה לומר לקופות=החולים - מדוע איתן כבל לא יקום כאן מעל במת הכנסת ויאמר לקופות=החולים: רשעות מרושעות, מה אתן מונעות קודם כול בתקציבים של המיליארדים שיש לכן אותה תרופה מאותם מסכנים? למה, כדי שהם יבואו פה ויצעקו? שהעולם כולו יזדעזע? שהטלוויזיה תצרח ותבעית את כולם במורא האסון הגדול, איך מתאכזרים במדינת ישראל לאותם אנשים מסכנים, אומללים, שפתאום מונעים מהם תרופה? מדוע לא הפסיקו, למשל, את התשלומים של עשרות אלפי שקלים למנהלים בכירים במנגנון המנופח של כל קופות=החולים? מדוע? קודם כול היו אומרים: אנחנו נותנים לפני כל דבר אחר, מהכסף הראשון שיש לנו, את התרופות לאותם מסכנים. לא, ברור שהרבה יותר טוב, כדי לקחת מהמדינה ולעשות את שר האוצר רשע מרושע, אטום לב, מנוול - בטח. אנחנו לא ניתן לחולי איידס ולחולי סרטן את התרופה המיידית שהם צריכים, והרי לכם כלי ניגוח של הממשלה שאין לנו צורך בשום משרד פרסום כדי להסביר את כלכלתו ולהציגו בכל מערומיו האכזריים. הרי זו נבלות, זאת לא דמגוגיה, זה שימוש באומללים כדי להשיג דבר שהוא נורא.

אני לא יודע עד כמה חבר הכנסת וליד צאדק מעורב בענייני ההסתדרות, כי יש חברים רבים שמעורבים בענייני ההסתדרות. חיים אורון, מראשי ההסתדרות החדשה, אומר, במינימום של המינימום, שקופות=החולים יכולות להתייעל קודם כול ב=400 מיליון שקל.

שר האוצר אומר להן: קודם כול תתייעלו, אחרי כן נראה מה אני צריך להוסיף לכן. למה לא לומר כך? כי אתם יודעים מי היה אומר את זה? לא השר שאמרתם עליו שהוא אטום לב. היה אומר את זה השר בייגה שוחט, שעולה לדוכן זה מדי יום ותוקף את הממשלה, ובצדק, כי הוא באופוזיציה. הוא היה אומר: אני אתן לכם כסף לפני שאתם מתייעלים? מה אתם חושבים לכם, שאנחנו הפרייארים שלכם?

כך הייתי מצפה שקודם כול כולנו נבוא ונאמר: אתם יודעים, תקציב המדינה שייך לכולנו. צריך להפיל את הממשלה אם אתה באופוזיציה. צריך לתמוך בממשלה אם אתה מהקואליציה. אבל, כשאנחנו מדברים בתקציב ששייך לכולנו, קודם כל בואו נראה מה טוב ומה צריך לעשות כדי שכולנו נוכל להתקיים בשנה זאת, ואחר כך נתקוף את הממשלה.

אתם לא שומעים. ואדם אחד בקואליציה אומר זאת יום=יום, בין שהוא עולה לכאן ומטיף את משנתו, ובין שהוא יושב כסגן יושב=ראש הכנסת ומתערב מדי פעם בדיון, בדרכו המנומסת להפליא, הסלחנית, הסבלנית והסובלנית. הוא אומר: רבותי, אולי באמת בנושא

הבריאות בואו נראה איפה אנחנו יכולים ללחוץ יחד על הממשלה כדי שנגיע למצב שבו במקום שכספים יינתנו לאותם דברים שקוראים להם סחטנות או לא סחטנות, יינתנו קודם כול לצרכים האמיתיים. בואו נמצא איזה דבר שאנחנו נוכל לקיים ועדת הסכמות ונדון ונמצא פתרונות כלשהם שיהיו צודקים, הולמים, מעשיים, כדי שאנחנו נוכל להגיע למצב שבו באמת תהיה לנו כלכלה צודקת. אני לא מדבר על כלכלה נכונה או לא, כי על המקרו אפשר תמיד לתקוף.

היום, סוף=סוף, אחרי ארבעה ימים - ורק מי שיודע לצחוק גם יודע לתקוף בצורה חדה, ואני יודע כמה הסאטירה וההומור חשובים כדי להראות ולגלות בכל מערומיה את האמת, שכאשר אתה אומר אותה בספק צחוק, הרצינות הרבה יותר חודרת - דדי צוקר שתקף, היום אומר: בעצם מה אתם צועקים על אלה שהשיגו הישגים? הרי אם נתנו עוד 200 מיליון שקל לחינוך, אנחנו צריכים לומר שאנחנו הבאנו לכך שנתנו 200 מיליון שקל לחינוך. אבל כולכם תצביעו מחר נגד מתן 200 מיליון שקל לחינוך. למה? כי עשיתם לכם מנהג קבוע, להצביע נגד כל דבר שהממשלה מביאה, כי אנחנו נהגנו כך גם בפעם הקודמת.

אני אומר כך: תשמע, אבל אתם יותר חכמים מאתנו. אתם אנשים חושבים. אנחנו קוראים "הארץ"? - אנחנו לא יודעים לקרוא בכלל. אנחנו קוראים "הארץ"? אנחנו האיכות? אתם יודעים לקרוא.

<u>איתן כבל (העבודה):</u>

זכות התגובה אחר כך.

<u>ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):</u>

לכן אני אומר, גם אם מאוחר, טוב שהגיע, ונאומו של חבר הכנסת דדי צוקר הוא בהחלט תפנית בנאומי התקציב שהיו כאן עד היום, ואני שמח שסוף=סוף מה שאתה הסברת להם, חבר הכנסת אדרי, במשך שלושה ימים, נקלט אצלם, אם כי בשעה מאוחרת. אבל פעמים יש אנשים שדווקא בשעה מאוחרת, כאשר החושים כביכול פחות מחודדים, חודדו חושיהם והם הבינו את אשר היה צריך להבין כבר מזמן.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

תודה. חבר הכנסת וליד צאדק חאג'=יחיא, בבקשה.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

ברשותך, אדוני היושב=ראש, גמרתי את תורנותי, ומעכשיו חבר הכנסת בדש ייצג את יושב=ראש ועדת הכספים. תודה רבה.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת ששומרים על התקציב, בחלקם, ואלה שרוצים לפורר את התקציב, אני מאוד שמח שחבר הכנסת רובי ריבלין דיבר והזכיר את שמי, ואני מוכרח לענות לו במידת היושר וההגינות.

אני מכיר את רובי ריבלין לא מזמן, מן הקדנציה הזאת כחבר ועדת החינוך והתרבות, ואני נהנה מצורת הדיבור שלו, מצורת ההגנה שלו ומהיושר האינטלקטואלי והליברלי שלו. אני נפגש אתו ברוב הנקודות בוועדת החינוך. אנחנו נגד והוא נגד אפליות במגזר הערבי. הוא נגד צמצום הבנייה במגזר הערבי, ואני זוכר לו טוב מאוד את המלחמה העיקשת שלו אתי ועם חבר הכנסת זיסמן בעניין בנייה בדרום, בנגב, והוא גם הצליח בכך.

דרך אגב, כל הזמן הוא אומר לי: אני ליברל מכיוון שאני מהשרידים של תנועת ז'בוטינסקי. אני שומר את התורה הזאת שדוגלת בשוויון - - -

קריאה:

- - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

הוא. הוא תומך, וגם אני תומך בעניין של שוויון זכויות שצריכים לתת לערבים,

אפילו אוטונומיה תרבותית. וכל הדברים האלה הם לרוחי ואני מסכים אתו.

אבל מכאן ועד שאני אסכים אתו שאין כל בסיס לטיעון או לזכות של מדינה פלסטינית ולהפרדה בין שני העמים על בסיס רצון של כיבוד הדדי וכיבוד זכויותיהם הלגיטימיות של שני העמים, הדרך מאוד מאוד ארוכה. אני תומך במדינה פלסטינית, אני תומך במדינה פלסטינית ליד מדינת ישראל ולא במקום מדינת ישראל.

<u>קריאה:</u>

הוצאנו זאת מחוק ההסדרים.

<u>וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):</u>

זה דבר אחר. אני חוזר ואומר, שהעניין הזה של לקפח את זכותו הלאומית של העם האחר בגלל הזכות שלך - דבר זה לא רק שאינו מקובל עלי, אלא אני דוחה אותו מכול וכול. יותר מכך, ובאותה נשימה, אני דוחה מכול וכול את האפשרות שהפלסטינים יגידו לנו שהם רוצים את פלסטין הגדולה. כאן נועדו שני העמים לחיות ביחד, בהפרדה ובכבוד הדדי, ביחסים תקינים, ביחסים של כבוד עצמי, ביחסים טובים.

לו היה חבר הכנסת רובי ריבלין יושב כאן, הוא היה מסכים אתי לגבי הדבר החשוב ביותר שאני מגולל בפניכם. כאשר קמה מדינת ישראל וחיברו את מגילת העצמאות, נכתב בה כדלהלן: מדינת ישראל תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל יושביה, תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה, בלי הבדל דת, גזע ומין. אנו - אני מצטט ממגילת העצמאות - קוראים לבני העם הערבי, תושבי מדינת ישראל, לשמור על השלום וליטול חלקם בבניין המדינה, על יסוד אזרחות מלאה ושווה ועל יסוד נציגות מלאה בכל מוסדותיה הזמניים והקבועים.

חברים, בואו נבחן את שתי הסוגיות החשובות והקרדינליות: אזרחות מלאה, כפי שכתוב במגילת העצמאות, ונציגות מלאה במוסדות המדינה. זה נכתב לפני 50 שנה. לאחר 50 שנות קיומה של מדינת ישראל, בעת החגיגות ליובל קיומה, אני חושב ששני העקרונות החשובים האלה לא יושמו הלכה למעשה, אדוני היושב=ראש.

הערבים אזרחי מדינת ישראל מילאו את חובתם לפי מגילת העצמאות; לא רק לפי מגילת העצמאות, אלא גם לפי הריאליזם הפוליטי שלהם, וברובם המכריע הם קיימו את הדרישה שהציגה להם מגילת העצמאות ושמרו על השלום. שרים בממשלות ישראל השונות ודרגים בכירים בשירותי הביטחון והמשטרה חוזרים ומאשרים, שלמעלה מ=99.9% מהערבים אזרחי מדינת ישראל אכן שמרו על השלום ומעולם לא פגעו במדינה ובביטחונה.

בו בזמן, מקובל על כל העוסקים בתחום זה, שבמשך 50 שנות קיומה נהגה מדינת ישראל אפליה ואי=שוויון כלפי אזרחיה הערבים בארבעה תחומים קריטיים: א. שילוב האזרחים הערבים בכל מוסדות המדינה; ב. הקצאת משאבים לשירותים מוניציפליים וחברתיים; ג. פיתוח היישובים שבמוקדי הפיתוח הכלכלי; ד. הסדר בעיית הבדואים בנגב והיישוביים הלא=מוכרים, שהם אוכלוסיית המצוקה הקשה ביותר במדינה.

נכון שבשנות ה=90, בממשלה הקודמת, חלה תזוזה בעניינים אלה, תזוזה לא מספקת, ועדיין הפער הולך ונפער, אבל היה ניסיון לענות על חלק מהבקשות ומעקרונות היסוד שהם עמודי התווך של מגילת העצמאות. ועדיין הדבר הזה זועק לשמים: לא יכול להיות, שבמשך 50 שנה ערביי מדינת ישראל, נציגיהם - חברי הכנסת, חבר הכנסת אחמד סעד וכולם - הולכים ומדקלמים בכל שנה אותו דבר, ולא שומעים אותנו. שומעים אותנו, אבל לא מבינים אותנו. אנחנו יכולים לחזור כל פעם ליישובינו, לאוכלוסייה שלנו, לחברה שלנו, ולהגיד להם כי אין שומעים אותנו.

חברים, אני רוצה לומר עוד דבר שמפחיד אותי מאוד: שר האוצר אמר כמה פעמים שלא יפרוץ את מסגרת התקציב. יכול להיות שהוא יכול שלא לפרוץ אותה, אבל מהבמה הזו אני אומר במלוא האחריות, כי חששות כבדים מלווים אותי, שאפילו הקיצוצים בתקציבי המגזר הערבי בראשית דרכו של התקציב יימשכו על חשבון ריצוי אנשים שונים, סחטנים ולא סחטנים, כפי שנאמר כאן. אין עוד מה לקצץ. אם יקצצו יותר ממה שיש, הרי שהסכנה תהיה גדולה מאוד מאוד. איך אפשר לקצץ, כאשר ההיגיון הבריא אומר שצריך אפליה מתקנת או העדפה מתקנת?

<u>קריאה:</u>

אפשר לציין, כי בתקציב השלטון המקומי והרשויות המקומיות, הרשויות הערביות מקבלות כ=60% מכל תקציב הפיתוח של משרד הפנים.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אני רוצה להגיד לך באותה נשימה, שזה נשאר עדיין על הנייר.

קריאה:

לא, זה מופיע בתקציב המדינה. אראה לך את זה בספר תקציב המדינה.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

- - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

הרי משרד הפנים חתם, בסופו של דבר, על הסכמים, וגם הממשלה הקודמת חתמה, לצערי הרב, על הסכמים שלא קוימו כפי שנחתמו, לא ברוחם ולא בצורתם. כמחנך לשעבר וכחבר ועדת החינוך של הכנסת אני יכול לומר לכם, שמגיעים אלינו מכתבים רבים מאוד. אני יודע זאת מהשטח: אני מבקר בערערה, בעארה, בסח'נין ובטייבה, לא בקלנסואה, שם המצב מצוין, גם מכיוון שהניהול שם טוב. אני לא רוצה לטייח דברים, אני אומר שהגיע הזמן שננער את המועצות המקומיות מבחינה אדמיניסטרטיבית ומבחינת הייעול. יש צורך בכך. לא יכול להיות שמועצות מקומיות תיבחרנה על בסיס חמולתי ולא מפלגתי, אבל זה לא משחרר כהוא זה את הממסד ואת המוסדות האחראים - את משרד הפנים ואת משרדי הממשלה השונים - ממתן מלוא התקציב.

מה קורה היום, לצערי הרב, במגזר הערבי? קורה שיש פקידים, פקידי המועצות המקומיות, שאינם מקבלים משכורת ארבעה=חמישה חודשים. עושים היום דבר מבייש מאוד, אומרים להם שיוותרו על תשלום עבור הלנת שכר. לכך אנחנו צריכים להתנגד בכל תוקף. זו זכות הפקידים העובדים במועצות המקומיות. אני רוצה לומר דבר חמור יותר: מורים בבתי=ספר תיכוניים המקבלים את משכורותיהם מהמועצות המקומיות לא מקבלים את המשכורת בזמן, ויש להם אותו דין כמו לפקידים האדמיניסטרטיבים במועצות המקומיות, ולכן כל יום פורצת שם שביתה. נותנים להם את משכורתם על חשבון דבר אחר וחוזר חלילה.

כל הנושא הזה של יישום מגילת העצמאות במה שנוגע למיעוט הערבי אינו מתבצע. אנחנו מדברים על מיעוט לאומי ערבי המהווה 20% של אזרחי מדינת ישראל.

אני שמח על שהממשלה הקודמת עשתה את הדבר החשוב ביותר, לדעתי, לא רק במה שקשור לתקציבים מוגדלים למשרדי הממשלה השונים, אלא בכך שהסירו מספר החוקים חוק 1992, לפני שיושם החוק-המבייש כל אדם, חוק הנוגע לקצבאות ילדים. בשנים 1993 כהלכתו, שיעור הילדים הערבים העניים היה 50% מכלל הילדים. כתוצאה מהשוואת קצבאות הילדים, אחוז העניים ירד במקצת. אחוז העניים יישאר כך ולא יצומצם יותר.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

צריך לתכנן משפחה.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

זה לא העניין, אתה לא יכול לתכנן משפחה.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

בגלל גודל המשפחות יש יותר עוני.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אני יודע שאתה שואל שאלות רציניות. אני רוצה לומר לך שני דברים: א. העוני הוא לא רק בגלל גודל המשפחה.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אני כופר בכך. במגזר הערבי יש מפרנס אחד במשפחה, אין הרבה מקומות עבודה לנשים. שיעור הנשים בכוח העבודה המנוצל לצרכים יצרניים או לא יצרניים מגיע ל=12%, ואילו אצל היהודים הוא מגיע ל=58%. חלק מה=12% הן מורות המקבלות שכר כמו מורות יהודיות, אבל אלה שעובדות בטקסטיל או בניקוי חדרי מדרגות מקבלות פחות משכר המינימום. זה אחד הדברים שאנחנו צריכים לדאוג להם: שביישובים הערביים יהיו מקומות תעסוקה גם לנשים. ממילא אין די מקומות עבודה לגברים, אין תעשיות בכפרים הערביים, וזה צריך להדאיג אותנו, מכיוון ש=12% מכוח העבודה המנוצל פועלים לא רק לטובת הערבים אלא לטובת המשק הישראלי. כאשר אנחנו רותמים אותם לכך, אנחנו יכולים להועיל בשני התחומים.

אדוני היושב=ראש, תודה לך על סבלנותך. ואתה, חבר הכנסת בדש, שיש לך שכנים בדרום - אני חושב שגם אתה צריך להזדעק למענם. נכון שיש וילות בנגב, אבל שתיים=שלוש או ארבע.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אני מכיר וילות של 500 מטר.

<u>וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):</u>

אני יודע למי אתה מתכוון, אתה מתכוון לחבר הכנסת טלב אלסאנע שיש לו וילה יפה. אבל לא כל הבדואים כמוהו, וגם לא כל מעשיהם טלב אלסאנע. לכן גם אתה צריך להירתם למערכה הזו ולא להרפות, מכיוון שכאשר יש שכנים בדואים במצוקה כלכלית איומה זה מקור למתח לא רק בין בדואים לשכניהם אלא גם בין האוכלוסייה הערבית לבין היהודים, דבר שאנחנו רוצים מאוד מאוד למנוע, למען תקינות היחסים וכדי שהם יהוו מודל לדו=קיום ולשלום.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת וליד צאדק חאג'=יחיא. רשות הדיבור לחבר הכנסת אחמד סעד. כאמור, אנחנו דנים בהצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי

התקציב לשנת הכספים 1998 בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אנחנו מתרכזים עכשיו בהסתייגויות לפרק ו': ביטוח בריאות ממלכתי. אדוני, נותרו לך חמש הסתייגויות, ועכשיו אתה יכול לנמק שלוש הסתייגויות. 15 דקות לרשותך, אדוני.

<u>אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, לפני שאדבר על הנושא שאתרכז בו, אני רוצה לענות לחבר הכנסת פיני בדש, שדיבר על הסיבה למצב הבלתי=נורמלי של האוכלוסייה הערבית, המהווה 19% מאזרחי המדינה, אך היא 48% מהאוכלוסייה החיה מתחת לקו העוני. רק מי שרוצה לברוח מן הסיבות העיקריות שהביאו לכך שמספר העניים במגזר הערבי גדול פי=שלושה מזה שקיים ברחוב היהודי יאמר, כי הסיבה היא שיש יותר משפחות מרובות ילדים בסקטור הערבי מאשר בסקטור היהודי. אין ספק שזה משפיע, כאשר מחלקים את ההכנסה בין בני המשפחה, אך זו אינה הסיבה העיקרית.

תיקח את הנתונים על מקורות ההכנסה ותמצא איפה נמצאים העובדים הערבים. בסקטור הערבי אין תעשייה. בתעשיית ההיי=טק המתקדמת אין ערבים. הערבים הם מורים, או ברובם המכריע פועלים בבניין ובחקלאות, במקומות שמשלמים בהם את השכר הנמוך ביותר. לכן ממוצע ההכנסה בסקטור הערבי הוא בערך 54% מהשכר בסקטור היהודי. זו תוצאה המשקפת את מדיניות האפליה.

חבר הכנסת פיני בדש, אתה חבר בוועדת הכספים, ושמעת אותי בוויכוחים עם משרד התעשייה והמסחר. אני טוען, שאין לממשלה הזאת, וגם לא לאלה שקדמו לה, תוכניות לתיעוש הכפר הערבי. האזורים הערביים הם מחוץ למפת אזורי הפיתוח. החוק לעידוד השקעות אינו כולל את האוכלוסייה הערבית. האוכלוסייה הערבית אינה מתנחלת, לכן אינה מקבלת את התמיכות וההקלות שמקבלים אזורי עדיפות לאומית א'. הם לא עיירות פיתוח, משום ששום כפר ערבי לא הוקם לאחר קום המדינה. הם לא שייכים לקטגוריה זו.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

חלק מהם נמצא באזור א' וחלק מהם מקבל טיפול נקודתי.

<u>אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):</u>

על הגבול נמצאים חורפיש, מעיליה, תרשיחא ופסוטה, והם לא מהווים אפילו 0.5% מהאוכלוסייה הערבית. ההצעה החדשה לקריטריונים לאזורי עדיפות לאומית מפלה לרעה את האוכלוסייה הערבית. רוב הכפרים הערביים שנלקחו בחשבון לקביעת הקריטריון הסוציו=אקונומי היו באזור עדיפות ב'. לפי התיקונים החדשים, לפי הקריטריונים החדשים, רוב הכפרים שהיו באזור עדיפות ב' הוצאו משם. אין עוד קריטריונים ברורים. מדברים על הקריטריון הסוציו=אקונומי, אך ראיתם איך חילקו את הארץ מבחינה סוציו=אקונומית לעשר קבוצות.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אשכולות.

<u>אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):</u>

בסדר, לעשרה אשכולות. הקבוצה הנמוכה ביותר מבחינה סוציו=אקונומית כוללת 14 מקומות, מהם 11 כפרים ערביים. המצב הכי גרוע הוא ברהט, אחריו תל=שבע, אופקים ועוד שני יישובים יהודיים. שאלתי את אביגדור ליברמן לפני שעף - ואתה היית נוכח - איך אפשר להסביר, אם לא כאפליה לאומית, שהכפרים שמצבם הסוציו=אקונומי הוא הקשה ביותר במדינה, לא כלולים אפילו באזור עדיפות ב'.

באשכול השני 14 יישובים, ש=11 מהם ערביים: תמרה, כפר=כנא ואחרים. הם היו באזור עדיפות ב' לפני קביעת הקריטריונים החדשים, אך עכשיו הוצאו. איך יכולים לפרש את זה? איך יכולים להסביר את זה? אומרים שמדובר באזורים גיאוגרפיים. אמרנו - בסדר, יש נצרת ויש נצרת=עילית. בנצרת=עילית רמת מערכת החינוך גבוהה וטובה יותר מזו שבנצרת הערבית. למה את זו כללו במסגרת סדר העדיפויות, ונותנים לה תמיכה בתחום החינוך, אך את העיר נצרת החרימו? איך אפשר להסביר את זה.

ראיינו אותי היום בערוץ הראשון של הטלוויזיה. המראיין שאל אותי: האם הממשלה שכחה אתכם? לאור העסקות שהיו אתמול, הוא רצה לדעת מה מצבה של האוכלוסייה הערבית. שאלתי: איך ישכחו אותנו? אמרתי, להיפך, הם הביאו בחשבון ועוד איך; בתקציב הזה הם ידעו איך לפגוע באוכלוסייה הערבית - דרך תקציבי כל המשרדים.

הנתונים מדברים בעד עצמם: במשרד השיכון והבנייה יש נסיגה בהשוואה לתקציב שהיה בשנה שעברה, והנסיגה היא ב=15%. מאז קום המדינה ועד היום, הממשלה לא יזמה מעולם - מעולם לא יזמה - בנייה לדיור בסקטור הערבי. הממשלה יודעת שיש בכפרים הערביים, ובמיוחד בערים המעורבות, בשכונות הערביות, תושבים שסובלים ממחסור בדיור.

היו"ר ר' אדרי:

גם בנצרת הממשלה לא יזמה?

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

יש כמה מקומות בנצרת, למשל - בנייה לזוגות צעירים.

היו"ר ר' אדרי:

אני יודע שהיו בנצרת הרבה מאוד יחידות דיור.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

אף פעם לא היה מקובל אצלנו ששוכרים דירה. היום אין דירות לזוגות צעירים.

היו"ר ר' אדרי:

עד כמה שאני זוכר ויודע, היתה בנייה. לא בכל הכפרים, במעט מאוד כפרים; בנצרת היתה בנייה ציבורית לא בממדים גדולים, אבל היתה איזו התחלה.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

זוהי אינפורמציה חדשה בשבילי.

היו"ר ר' אדרי:

כאשר הייתי יושב=ראש מועצת המנהלים של "שיכון עובדים" ו"סולל=בונה", בנינו הרבה בנייה ציבורית. שלא תהיינה אי=הבנות - אני חושב שזה לא מספיק; אני חושב שצריך ללכת קדימה.

<u>אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):</u>

בכפר שלי יש מצוקת דיור של הזוגות הצעירים. תקציב הסיוע לדיור של משרד השיכון איננו כולל הקצאות ייעודיות לסיוע בדיור לאזרחים ערבים, דוגמת הסיוע לקבוצות אחרות בעלות צרכים מיוחדים: עולים ואחרים. למרות מצוקת הדיור, אזרחים ערבים זכאים לסיוע רק על=פי הקטגוריות הכלליות, אך הסכום שהם מקבלים קטן בשליש מזה שמקבלים היהודים, וזאת בגין אי=השירות בצה"ל, אף=על=פי שמספר הזוגות הערבים הנישאים גדל משנה לשנה. למשל, בשנת 1995 נישאו 7,850 זוגות צעירים, המהווים 23% מכלל הזוגות שנישאו באותה שנה. ב=1996 נישאו 9,160 זוגות ערבים, המהווים 24.6% מכלל הזוגות באותה שנה. אף=על=פי=כן, מספר הזכאים הערבים שמימשו ב=1995 את זכאותם לסיוע משרד השיכון הגיע ל=1,200 בלבד, המהווים רק 2.3% מכלל מממשי הסיוע באותה שנה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

למשכנתאות ולשכר דירה, אדוני, האם הוא יכול להאיר את עינינו? אין השתתפות בשכר דירה במגזר הערבי?

<u>אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):</u>

אני מדבר על אלה שזכאים למשכנתאות. אני מתכוון שלא עדכנו אותן. אין להם כסף כדי לשלם מה שנשאר חוץ מהמשכנתה. לכן הם לא יכולים לממש את הזכות שלהם.

דבר שני, היה סקר לפני שנה בקשר לתודעת האנשים בעניין המשכנתאות. מה התברר? רק 35% יודעים שהם זכאים למשכנתאות. שאלו את משרד הבינוי והשיכון: למה אתם לא מפרסמים בקרב האוכלוסייה הערבית את הזכות שלהם, תנאי המשכנתאות, כל הדברים האלה? הם אמרו: לעולים אנחנו אומרים, לגמלאים אנחנו אומרים, אבל אנחנו לא אומרים לא

לסקטור הערבי ולא לסקטור החרדי. לכן זו עוד סיבה מדוע העניין לא בא לתודעת הציבור הרחב באוכלוסייה הערבית.

חבר הכנסת פיני בדש, זה לא הובי שלנו ולא משמח אותנו לדבר על הקיפוח שלנו. אנחנו לא מבקשים נדבה מאיש. אנחנו מדברים כאזרחי המדינה. אפילו מגילת העצמאות דיברה על שוויון. אבל, הממשלה שלך, לצערי הרב, אפילו בקווים הכלליים היא קברה עמוק את המושג שוויון. תביא את הקווים הכלליים של הקואליציה ותראה אם אתה מוצא את המלה שוויון. היא עיבדה לעצמה מודל חדש איך לשלב את הערבים בתוך המדינה, מודל שהוא קופץ מעל עקרון השוויון בכל מיני תירוצים - שהיא תיתן את התמיכה למי ששירת בצה"ל; מחזירים אותנו לשנות ה=50 וה=60. המחויבות של המדינה היא לתת זכות שוויון לאזרחיה בלי הבדל לאום או גזע.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מה עם החובות?

<u>אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):</u>

אנחנו משלמים מסים, אנחנו אזרחי המדינה. תגיד לי, יש חוק שמחייב אותי לשרת?

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

שירות לאומי.

<u>אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):</u>

מה שירות לאומי? אתה יודע למה. יש לנו סיבה פוליטית. אנחנו לא בוגדי המדינה, אלא יש פה עניין הסכסוך היהודי=הערבי, שהמדינה שלי מסוכסכת עם העם שלי. אתה יודע זאת. זה לא נותן זכות למדינה שתפלה אותי לרעה כאזרח במדינה הזאת. אני אזרח. המדינה מחויבת לתת לי שוויון בכל התחומים. זו הזכות.

אתה מדבר על רשויות מקומיות. אני הייתי בכל התהליך של המשא=ומתן של משרד

הפנים ומשרד האוצר עם ראשי המועצות כאשר היתה השביתה של 40 יום. סיכמו וחתמו שר האוצר, שר הפנים ונציגי הרשויות המקומיות. הסעיף החשוב ביותר, עד היום הזה לא יישמו אותו, זה הסעיף האומר, שכדי לגשר על הפער, שר הפנים יישא וייתן עם שר האוצר על עיבוד תוכנית רב=שנתית, כמו שנעשה עם אחינו הערבים הדרוזים. שום דבר לא נעשה עד היום הזה. אפילו לפי נוסחת סוארי סוכם, ועד היום הזה יישמו בסקטור הערבי 58%, בזמן שיישמו יותר מ=90% בסקטור היהודי.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

אני לוקח ממוצע.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

איזה 75%? בחייך, על מה אתה מדבר? תשאל.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אני מכיר את הנתונים כי אני עוסק בזה.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

גם אני עוסק בזה. אפילו כשישבנו עם ראש הממשלה דיברנו על זה. 160 מיליון שקל במשך שלוש שנים; ב=1995 היה צריך לשלם 55 מיליון. שילמו, אבל היישום היה מעוות. מדוע? הם לקחו 23 מיליון ונתנו למועצות חדשות, ליישובים חדשים. מה נשאר

למועצות האחרות? לכן עד היום הזה יש יותר מעשר מועצות מקומיות שכבר שלושה=ארבעה חודשים לא משלמות משכורות. אני לא אומר שאין להן תוכניות פיתוח בגלל הגירעון המצטבר; אפילו משכורות הן לא יכולות לשלם. מדוע? כי ההסכם לא יושם.

כל אדם ישר, שבאמת רוצה שהמדינה שלנו תהיה מדינה דמוקרטית, צריך להביא בחשבון, שאי=אפשר להמשיך עם המדיניות הזאת, שהיא מפלה בצורה שיטתית את האוכלוסייה הערבית. אתה תחזור לכל המשרדים בשנה הזאת ותחזור לנתונים בשנה שעברה ותראה שיש נסיגה אחורה בתקציבי כל המשרדים. לכן אין זה פלא שאנחנו נאבקים כדי שהממשלה הזו תיפול מהר ככל האפשר. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אחמד סעד, על דבריך. אני מבקש מחבר הכנסת פיני בדש להשיב לדוברים בשם ועדת הכספים. אדוני, בבקשה. אני מבין שאדוני רוצה לסייע לאופוזיציה.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב=ראש, אם אני כבר יושב פה - לפחות להכניס קצת עניין לדיון.

היו"ר ר' אדרי:

בהחלט, אדוני.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

אני רק לא מבין את אלה שכל כך רוצים להיות סגני יושב=ראש - לעשות תורנויות בשעות כאלה. אבל זו בעיה שלהם.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

זה מהמפלגה שלך.

<u>פיני בדש (בשם ועדת הכספים):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת וליד צאדק - - -

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני נמנה עם אלה שסבורים שחלק גדול מהדיונים הם מיותרים. אני חושב שהכנסת היתה עושה בתבונה לו תחמו את הדיונים עד השעה 24:00. זה היה טוב לבניין הזה. היינו גם חוסכים כסף.

<u>פיני בדש (בשם ועדת הכספים):</u>

אדוני היושב=ראש, כשהייתי חבר כנסת צעיר וחדש, לא הבנתי את המשחק הזה של כל הלילה עם הסבבים האלה. כל אחד קרא מהעיתונים, מספרי טלפון וכל גימיק אפשרי, אבל אמרו לי שאלה כללי המשחק בפוליטיקה. אני לא מסכים עם זה, כי אין לזה שום תוכן, אין לזה שום עניין, אף אחד לא רואה, אף אחד לא מקשיב.

האופוזיציה עושה תורנויות. העירו את חבר הכנסת פורז משינה והוא התחנן ואמר לי: תדבר אחרי כדי שאוכל לחזור לישון. אבל אני תורן, אני גם צריך לדבר בשביל להתעורר. לפחות בדיון על התקציב תחמו את זה לזמנים מסוימים, הקציבו לכל חבר כנסת זמן. היה צריך לעשות את זה גם בחוק ההסדרים, ובזה היינו פותרים את הבעיה. אבלX מה? השנה אתם גם סדיסטים וגם מזוכיסטים. זה כמו במשחק "מונופול".

חבר הכנסת וליד צאדק, אל תלך.

<u>וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):</u>

אני אחזור, אל תדאג.

<u>פיני בדש (בשם ועדת הכספים):</u>

לא, לא. יש לי כמה תשובות בשבילו. תחכה.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

- - -

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

אני עליתי גם כדי לענות לך על כמה דברים, תשב. אבל מה שעשיתם לנו השבוע זה כמו משחק "מונופול". אתה משחק, משחק, מגיע לנקודה מסוימת וחוזר לנקודת ההתחלה. כל השבוע החזרתם אותנו לנקודת ההתחלה. בסוף הענשתם את עצמכם יותר מאשר אותנו, כי אתם נשארתם. אנחנו שמים תורן. אתם עושים תורנות לילה.

רציתי לענות על כמה נושאים. בחלק מהדברים אני מתעסק כיושב=ראש ועדת משנה בוועדת הכספים לרשויות המקומיות. אני אומר לכם ממש בכנות, מי שרואה את ספר התקציב בנושא משרד הפנים - והיתה פה התרעמות גדולה מאוד של הרשויות היהודיות - מתוך 420 מיליון שקל תקציבי פיתוח ל=1998, 270 מיליון שקל הולכים לסקטור הערבי ולמיעוטים, שזה 65%. זו באמת אפליה מתקנת, וצריך לעשות את זה. אני לא אומר שלא צריך לעשות את זה. אני מסתובב ורואה בהרבה רשויות ערביות, דרוזיות, וצ'רקסיות תנופת פיתוח בלתי רגילה לעומת מה שהיה ביישובים האלה קודם לכן.

אבל מה הבעיה? הבעיה ברשויות המקומיות הערביות היא גם עניין של ניהול. אני הראיתי לך, חבר הכנסת אחמד סעד, כשיצא ספר של שכר הבכירים ברשויות המקומיות. חבר הכנסת פורז, השכר הכי גבוה היה ברשויות הערביות. הראיתי את זה לאחמד סעד ואמרתי לו: תסתכל, שודדים את הקופה. אחר כך אומרים: לאחרים לא נשאר.

בערוער למשל - ואני הגשתי שאילתא בכנסת לשר הפנים - יש בעצם שתי מועצות בשביל להרגיע את שתי החמולות. אז יש שני גזברים, שני מזכירים, כל פונקציה היא כפולה. נכון שראש הרשות הוא ממונה, יש לו עוזרים בשכר של 25,000 שקלים, נהג בשכר בעלות של 17,000 שקלים. רשות מקומית בסדר גודל שלי, של עומר, משלמת שכר בחודש כפול ממה שאני משלם שכר ביישוב שלי, כשרמת השירותים שאני נותן היא גבוהה פי מאה.

אין לזה הצדקה.

רמת גביית הארנונה באותן רשויות - נכון שיש שם אוכלוסייה חלשה, אבל אם אני משווה את רמת הגבייה לרמת הגביה ביישובים יהודיים חלשים, כמו אופקים ושדרות, עדיין היא נמצאת באחוזים מאוד מאוד נמוכים. כמעט שלא גובים שם ארנונה. אני לא עושה השוואה לרשויות באשכולות העליונים. אני עושה השוואה לאשכול העשירי, רמת גביית הארנונה מאוד נמוכה; רמת ההתייעלות מאוד נמוכה.

אני אומר לכם, זה פשע כאשר רשות או כל גוף אחר לא משלם בזמן שכר לעובדים. אין דבר קשה וגרוע מזה. אפילו בתורה מתריעים על הלנת שכר. אדם עובד כל החודש, ב=1 בחודש הוא רוצה את השכר כדי לקנות אוכל לילדים. אני אבדוק לכם רשות רשות, השכר הוא לא בסדר העדיפויות.

אני מטפל עכשיו בתוכנית ההבראה של אופקים. אמרתי לראש העיר: לא יכול להיות שאתה, כרשות נתמכת, תיתן 3 מיליוני שקל תמיכות לכל מיני גופים בעיר ולא תשלם שכר. לא יכול להיות דבר כזה. לפני שמנקים מדרכות, לפני שעושים גינון, לפני שעושים כל צעד בתוך הרשות, קודם כול צריך לשלם את השכר. זה הדבר הכי חשוב שצריך לעשות.

לכן, צריך להעלות ולהגדיל את התקציבים. נכון שלפי דוח=סוארי אתם נמצאים בסביבות 60%. צריך לעלות מדרגה ולהשוות לסקטור היהודי, כשהממוצע כרגע שם הוא 75%. יש כוונה בשלוש השנים הקרובות, מ=1998 והלאה, לעלות בדירוג כל שנה ב=300 מיליון שקל, עד שיגיעו ל=100%. אצלכם, ברשויות הערביות הקפיצות יהיו יותר גדולות, כי גם הן צריכות להגיע תוך שלוש שנים ל=100%. הקפיצות יהיו מ=58% ל=100% בשלוש שנים, ברשויות היהודיות זה יהיה מ=75% צ=100%.

אני עשיתי בדיקה בוועדת המשנה; אמרתי לך את זה, חבר הכנסת סעד, כשהגדילו את המענקים ברשויות הערביות, הגבייה והתקציב נשארו קבועים. זאת אומרת, אדוני היושב=ראש, ככל שנתנו להם יותר מענק, הגבייה מהתושבים ירדה והם נשארו מאוזנים. זה לא נשאר להם כבונוס, כעודף לפעילות של הרשות המקומית.

לכן, יש בעיה, צריך לתת יותר, אבל צריך להסתכל גם על הבעיות הפנימיות.

דיברו פה על נושא של שכונות חדשות, נושא של בנייה. אני מסתכל על חורה, יישוב חדש, יפהפה. בלקיה יש בנייה מסיבית, הרבה מאוד וילות. ואני לא מתייחס רק לווילה של טלב אלסאנע שיושבת על ההר הכי גבוה ומשקיפה על כל הנגב, כל פינה בנגב, אתה רואה אותה כסמל. בלקיה יש הרבה מאוד וילות, בחורה הרבה מאוד וילות, בתל=שבע הרבה מאוד וילות. יש גם מסכנים ליד זה, אני לא אומר שלא. יש תנופת בנייה ויש תנופת פיתוח ברשויות האלה.

לגבי הבדואים בנגב, אני לא נגד הבדואים, ההיפך הוא הנכון. אני מקווה שביום חמישי נפתור את הבעיה של טראבין=אלסאנע בפגישה עם השר שרון. אף אחד, לא דודיק שושני ולא המינהלת, רק אני אעשה את זה, כי אני אומר להם גם את האמת, מה שמגיע ומה שלא מגיע. אני לא מסובב אותם ולא מורח אותם גם אם הדברים קשים. אנחנו נגיע להסדר.

אתם דיברתם על הרשויות הלא=מוכרות. אי=אפשר שכל שבט יקים לו עיר משלו. זה בלתי אפשרי. יש אלפים כאלה. כדי לתת חינוך יותר טוב, וצריך לתת, כדי לתת בריאות, כדי לתת תנאים יותר טובים בכל התחומים, אתה חייב להיות בריכוזים גדולים יותר. אי=אפשר להקים בית=ספר ל=30 משפחות או ל=50 משפחות, להוביל קו מים, קו ביוב, קו חשמל וקו טלפון. אי=אפשר, זה לא עובד. העלויות לא מאפשרות זאת. במקום קטן אי=אפשר לתת שירותים ברמה גבוהה. לכן צריך לעבור ליישובי הקבע.

דיברתם על משרד השיכון שלא נותן או כן נותן. אני חושב שהגיע הזמן להתחיל גם ביישובי הקבע הערביים לבנות לגובה. אף אחד לא אמר שצריכים לבנות על דונם=וחצי בית אחד. ביישובי הצפון כבר יש גישה אחרת, יש תפיסה אחרת. אני אומר לכם, ולא בהתנשאות, הרמה בצפון הרבה יותר גבוהה מאשר הרמה בדרום. אין מה לעשות, זו עובדה.

<u>וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):</u>

- - - ועדות התכנון גם אוסרות בנייה לגובה.

<u>פיני בדש (בשם ועדת הכספים):</u>

אולי אלה ועדות תכנון מקומיות.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

- - -

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

אבל זה מקומי. ברהט עשו תב"ע - תוכנית בניין עיר - לשכונה בקומות. אני אמרתי כל הזמן: תבנו דירות של שלושה חדרים, תנו אותן חינם לזוגות צעירים בדואים, שתהיה להם קורת=גג, אבל צריך לבנות לגובה. ברהט היתה תוכנית כזו, וכשהיא הגיעה לוועדה המקומית, הוועדה המקומית ביטלה אותה, כי הם אמרו: אנחנו לא בונים לגובה.

לפעמים אני טס להנאתי בימי שישי; אני טס הרבה מעל עזה. אני מודיע לכם, עזה נראית כמו מנהטן היום. מפני שאין קרקע וצפוף שם, הם בונים הרבה מאוד בתים לגובה, כי צריך לתת לאנשים מקום מגורים.

לכן צריך לבנות לגובה ומשרד השיכון צריך לתת מענקים. אנחנו, בשנות האלפיים לא אומרים שכל אחד צריך לבנות רק לרוחב, צריך לבנות גם לגובה. בואו נתחיל קודם כול עם אלה שמוכנים. הם יראו שהאסון לא כל כך נורא. כשבונים לגובה, עלויות האחזקה של הרשות המקומית הן יותר נמוכות, אפשר לתת שירותים יותר טובים, כי כשבונים לרוחב ובשטחים גדולים, עלות האחזקה הרבה יותר גבוהה.

צריך לחשוב על העניין הזה. תנו עידוד ותבדקו את הנושא הזה.

בנושא התעשייה. חבר הכנסת אחמד סעד, המפה של אזור א' היא מפה גיאוגרפית; לא טופוגרפית ולא לאומנית. מי שנמצא בתוך המפה הוא אזור א' בתעשייה. זה לא משנה אם הוא בסקטור היהודי או בסקטור הערבי. אבל השנה, אתה היית בישיבה של משרד התעשייה והמסחר, במסגרת המלצות ועדת=גבאי, 300 מיליון שקל שמיועדים לטיפול נקודתי, מתוך 12 רשויות, נדמה לי שיש חמש רשויות ערביות.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

לא שמעת אותי בוויכוח? הם ממיינים אותנו על=פי הקריטריון - מי משרת בצה"ל.

<u>פיני בדש (בשם ועדת הכספים):</u>

לא, לא. אני ראיתי שתל=שבע נמצאת בתוך הקריטריון הזה. נדמה לי שגם רהט.

<u>אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):</u>

ירכא - - -

<u>פיני בדש (בשם ועדת הכספים):</u>

מתוך ה=12, חמש או שש רשויות ערביות היו שם. אלה מענקים ספציפיים, נקודתיים לטיפול בבעיות. אגב, לצערי הרב, כל הזמן אני מנסה ליצור קשרים בינינו לבין תל=שבע. יש בעיה אולי יותר של מנהיגות. היום אני מסתדר עם הסגן יותר טוב מאשר עם ראש המועצה. נפגשתי עם סטף ורטהיימר ואמרתי לו: יש לך מפעלים, בוא תשקיע גם בתל=שבע. תקים מפעל אחד או שניים בתל=שבע. קבענו לקיים פגישה משותפת כדי להקים מפעל אחד או שניים בתל=שבע, כי אני חושב שאם תהיה תעסוקה, תהיה יותר רווחה, יהיה לנו פחות חיכוך עם השכנים שלנו.

השבוע באו מהטלוויזיה לראיין אותי, הם האשימו אותי שאני מסרב להעסיק בדואים בפארק בעומר. איזה מין שטויות. הרי 25% מהעובדים במועצה שלי הם בדואים, והם עובדים מסורים ונאמנים; הם עובדים מצוינים. בפארק התעשייה - זה פארק תעשיות היי=טק, כמו שהזכרת קודם - אני לא מעסיק, המפעלים מעסיקים. ואם יש היום בדואי פנוי בתחום התוכנה ובתחום ההיי=טק, תאמינו לי, לא משנה אם זה בדואי או יהודי - יחטפו אותו. אם מביאים היום מהודו, למה שלא ייקחו בדואים.

במקרה הגענו לשם, ואחד ממנהלי המפעלים אמר: אני גייסתי לתחום ההיי=טק עובדים ועובדות מתל=שבע. אחרי שבוע הבעלים וההורים לא נתנו לעובדות לבוא לעבודה; הפסיקו לנשים את העבודה. זה תחום היי=טק, זה לא שכר מינימום, זה שכר הרבה יותר גבוה משכר המינימום; זו עבודה בתחום הרבה יותר מתקדם. לגבי הגברים הבדואים - אחרי שבוע לא הסתדר להם סוג העבודה, והם עזבו.

יש בעיה. צריך לעשות הכשרה מקצועית בתחום הזה. אם יש כאלה שמתאימים, אין שום אפליה, ואפשר לעבוד בתחום הזה. אבל בואו נתחיל במפעלים רגילים. קודם כול, ליצור מקומות עבודה, כי אבטלה ביישובים הבדואיים כמו תל=שבע ורהט לא פחותה מזו שבאופקים, וצריך לפתור שם את הבעיה. אני גם מסתכל על שני הצדדים. אם תהיה פחות אבטלה ותהיה פרנסה, יהיו פחות בעיות בשטח, פחות בעיות של חיכוך בינינו.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

- - -

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

בפארק אצלנו כבר יש 30 מפעלי היי=טק. אני מזמין אותך עוד פעם, תראה בשנה האחרונה איזה קצב ואיזה דברים יפים נעשו. אשמח מאוד אם תבוא לבקר. הצעתי לוועדת הכספים לעשות סיור בפארק התעשייה אצלנו, שהיום מתחיל להיות מאוד משמעותי בארץ. חברות כמו "מוטורולה", "סמיקונדקטור" ו"תדיראן תקשורת", יורדות אלינו, ואנחנו מאוד שמחים בעניין הזה.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

- - -

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

אתה מדבר על זכויות. אני מסכים. צריך להיות שוויון זכויות, אבל גם שוויון חובות. אני לא אמרתי דווקא להתגייס לצה"ל. אין ברירה - צריך לתת עדיפות מסוימת, אם זה במעונות ואם זה במלגות, לאנשים שמפסידים שלוש שנים. היום סטודנט ערבי הולך ללמוד באוניברסיטה בגיל 18, והאחר מתגייס משרת שלוש שנים בצה"ל. באותן שלוש שנים השני כבר יכול לעבוד ולאסוף כסף. צריך לתת להם עדיפות מסוימת. העדיפות היא לא רק לגבי ערבים, אותה עדיפות היא גם לגבי יהודי שלא משרת בצה"ל.

אפשר לעשות שירות לאומי. יש בעיה קשה בבתי=חולים. אפילו שירות לאומי בקרב הערבים, בקרב האוכלוסייה החלשה; ללמד בבתי=ספר, לעזור לקשישים ערבים. אני לא מדבר על שירות לאומי דווקא בסקטור היהודי. שיעשו שלוש שנים שירות לאומי בהתנדבות ואז יצטרכו-בקרב האוכלוסייה הערבית - קשישים, חולים, בתי=חולים, מועדוני נוער לקבל אותן זכויות.

הנושא האחרון - כדי שחבר הכנסת פורז לא יירדם פה, ונחזיר אותו לשנת הלילה הערבה, כי עוד מעט הוא גומר לקרוא את העיתון, ואחר כך הוא יהיה משועמם - הוא נוסחת=סוארי. כל נושא נוסחת=סוארי וכל נושא המענקים שיינתנו לפי נוסחת=סוארי - הוחלט בוועדה והוחלט במשרד הפנים, שהדבר מותנה בהסדר שצריכה לעשות הרשות המקומית. לא ייתנו לה שקל אחד נוסף אם אחרי שלושה=ארבעה חודשים היא תהיה באותו מצב.

אתם הזכרתם את נושא הלנת השכר. יש רשות מקומית ערבית - אני לא רוצה להזכיר את שמה פה; אתה שמעת את זה בוועדת הכספים - שכל השכר השנתי שלה, אדוני היושב=ראש, הוא 12 מיליון ש"ח. הם לא הלכו להתגונן בבית=משפט בנושא הלנת שכר ושילמו עוד 10 מיליוני ש"ח באותה שנה על הלנת שכר. זאת אומרת, כל השנה השכר הוא 12 מיליון, ושילמו עוד 10 מיליוני ש"ח על הלנת שכר, ואז הרשות פושטת את הרגל. אם היא היתה הולכת לבית=המשפט והיתה אומרת: יש בעיה, בואו נגיע להסדר, היא היתה משלמת הצמדה. אבל הלנת שכר זה 5% בשבוע בריבית דריבית. אלה סכומי עתק.

במסגרת נוסחת סוארי ובמסגרת המענקים האלה, רשות מקומית שלא תבוא עם תוכנית הבראה - איך היא מאזנת את התקציב שלה, והיא חייבת להגיש תקציב מאוזן ל=1998 - לא תקבל, ובצדק, אגורה אחת תוספת. היא צריכה לקצץ בהוצאות, להעמיק את הגבייה, ואז היא תקבל מענקים יותר גדולים.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

- - -

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

יש 41 רשויות שסיימו, ויש עוד 40 בדרך. אני יכול לתת לך את הרשימה. אתה היית

בוועדת המשנה וקיבלת את הרשימה, נדמה לי. חלק מהרשויות הערביות באמת הגיעו להסדר הזה, ולהערכתי ב=1998/99 הם יישרו קו, ומצבם יהיה יותר טוב.

חבר הכנסת פורז, אני מרשה לך לבוא אחרי שהתעוררת. נשמע אותך ותחזור לשינה הערבה שלך.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת פיני בדש, על תשובותיך. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם פורז. לאדוני 143 הסתייגויות.

אברהם פורז (מרצ):

רק.

היו"ר ר' אדרי:

נותרו לך 143 הסתייגויות.

אברהם פורז (מרצ):

כמה אתה רוצה שאני אנמק עכשיו? אני אנמק 100.

היו"ר ר' אדרי:

אתה מסוגל לנמק 100, אדוני? 100 הסתייגויות זה 500 דקות. זה שמונה שעות ו=20 דקות.

אברהם פורז (מרצ):

הבעיה העיקרית היא בעיה של בלוטת הערמונית. בשלב מסוים פשוט אין מה לעשות.

אדוני היושב=ראש, כמה הסתייגויות?

היו"ר ר' אדרי:

שלוש. 15 דקות.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, אני יודע שמקובל בשעות כאלה להתחיל לדבר לא לעניין, לכרוך בחוק ההסדרים כל מיני דברים שאין להם שום קשר לחוק. אפשר לקרוא ציטטות מכל מיני דברים; אולי אחד אפילו יכול לקחת את ספר הטלפונים ולהתחיל לקרוא את השמות עם הכתובות, עם מספרי הטלפון. אני חושב, שלמרות הכול ולמרות השיטה הזאת של משיכת הזמן, צריך פחות או יותר להשתדל לדבר לעניין.

אינני יודע מה קרה אתמול, כשלפתע הרוב שלא היה התחיל להיות מאתמול בבוקר.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

החלפנו מאמן - - -

אברהם פורז (מרצ):

אני חושב שפשוט העליתם את התשלום לשחקנים. הבאתם שחקני חיזוק ושילמתם להם הרבה כסף. אחת הטענות שנשמעו במשך שנים כלפי קבוצות הכדורגל היא, שבגלל השכר הגבוה המשולם לשחקנים זרים, הקבוצה נכנסת לפשיטת רגל. לימים, היו לוקחים שחקן זר, אם זה היה בכדורסל אז הוא גם גבוה וגם בצבע כהה, והיו גם מגיירים אותו כדי שיוכל להשתתף בנבחרת. אמרו פה חברי, שביקשו שיחשפו את ההסכמים שעשתה הממשלה עם כל מיני גורמים כדי שיביאו אותם לתמוך בהם, מה נתנו למולדת, מה נתנו למפד"ל. אגב, אתמול התחלתי להבין למה חבר הכנסת הלפרט התחיל להצביע נגד הקואליציה - הוא עדיין לא קיבל מה שמגיע לו - הוא יקבל.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אז למה גפני הצביע בעד?

אברהם פורז (מרצ):

כי אלה הן שתי מפלגות, אחת קיבלה ואחת לא.

היו"ר ר' אדרי:

גם חבר הכנסת רביץ הצביע בעד.

אברהם פורז (מרצ):

יהדות התורה מורכבת מדגל התורה ומאגודת ישראל. פרוש והלפרט הם צד אחד - תראה איזו בקיאות אני מפגין - שני האחרים מדגל התורה. לשניים נתנו, לשניים עוד לא נתנו. ייתנו.

ואמרו פה חברים, שיחשפו את ההסכם, שיחשפו את ההסכמים. וציטטו, והיושב=ראש אמר, אם זה לפי חוק=יסוד: הממשלה, כן צריך לגלות. אמרתי בקריאת ביניים, היא לא נשמעה, שאני מעדיף שלא לראות את ההסכמים כי זה חושך בעיניים. מה פירוש הדבר? הרי אנחנו יודעים את האמת. התחילה פה מערכת, שכל מה שהיא עושה - לוקחים, בעצם, כסף ציבורי ונותנים אותו למטרות שהממשלה חשבה שהן מטרות לא ראויות. איך אני יודע זאת? כי אם היו חושבים שהמטרות האלה ראויות, מלכתחילה בחוק התקציב ובחוק ההסדרים היו מביאים אותן כיעד ראשוני. זאת אומרת, שהכספים האלה ניתנים לא משום שחושבים שזה טוב למשק ולכלכלה.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

הרי אתה יודע שחלקו של התקציב פוליטי, אין מה לעשות.

אברהם פורז (מרצ):

אבל נותנים זאת, כי כל מיני אנשים מתחילים בשלב זה או אחר לא לתמוך. רוצים, אז נותנים. אני קורא לזה סחיטה. וגם כשהסחיטה איננה לכיס פרטי אלא נעשית למטרה ציבורית, היא פרובלמטית. הנסחט הוא לכאורה ראש הממשלה או שר האוצר. למעשה, הנסחטים הם אנחנו, כי ראש הממשלה לא אמור לכסות שום דבר מכיסו, וגם שר האוצר, שהיה עורך=דין מצליח והוא כנראה אדם אמיד, לא אמור לשלם את הדברים מכיסו. אנחנו הנסחטים.

בכל פרלמנט נורמלי במערב חברי הכנסת, חברי הפרלמנט הם המכשול העיקרי להגדלת הוצאות המדינה. בדרך כלל, הם הנאבקים נגד הגדלת הוצאות מדינה. למה? כי כולם יודעים שהכסף לא צומח על העצים, ואם יגדילו את הוצאות המדינה, התוצאה תהיה, שמישהו צריך לשלם, התוצאה תהיה שיצטרכו להטיל מסים. וחברי הפרלמנט רואים את עצמם, בצדק, כמייצגי ציבור משלמי המסים וכמתנגדים להעלאת המסים. אצלנו, למרבה הפלא, ממש פלא, חברי הפרלמנט הם אלה שלא מאפשרים לממשלה לעמוד בתקציבה ודורשים להגדילו, מי לכאן ומי לכאן.

זו תופעה מוזרה, מעניינת, והיא איננה מעידה על שום דבר, אלא רק על כך שהבוחרים שלנו לא חכמים כל כך, כנראה, והם לא הצליחו במשך השנים ליצור לעצמם איזה מערכת פוליטית שתשמור על האינטרסים שלהם. הם לא הצליחו לגרום לכך, שפה, בבית=המחוקקים, במקום שבו מאשרים תקציבים, יהיה מישהו שידאג לכך שלא יטילו עליהם מסים נוספים. ולא רק שלא יטילו עליהם מסים נוספים, אלא שיבטלו את המסים הקיימים, שהם בלתי סבירים לחלוטין.

12,000 שקל בחודש משלמים מס שולי של- בישראל, אנשים ברמות הכנסה של 24,000 60%, כולל ביטוח בריאות וביטוח לאומי. אם הוא עצמאי, תוסיף על זה את המע"מ. יוצא שמכל שקל שהוא רואה, כשלושה רבעים הולכים. רבע רק נשאר אצלו.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

.%72

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

כן, כמעט שלושה רבעים. אז אדם נורמלי, שקצת דואג לעצמו, ישאל את עצמו: רגע, בשביל מה אני צריך להתאמץ, למה אני צריך להישאר עוד שעה נוספת? למה אני צריך לשבור לעצמי את הראש באיזה פרויקט חדש, מסוכן, כשאם ילך הפרויקט בסופו של דבר והכול יצליח, ואני גם אדם הגון, כמעט שלושה רבעים המדינה תיקח ממני? ואם אני גם בעיר, יש לי נוסף על כך גם ארנונה. לפעמים היא רצה ולפעמים היא לא רצה, אבל אם אני צריך עוד כמה מטרים רבועים למשרד כדי להפעיל אותו יותר, אז גם הארנונה נכנסת פנימה, זה עוד איזה אלמנט של כסף. ואם אני באיזה בניין כזה או כזה, יש גם שירותים. בסוף הם עצמם אומרים: עדיף ללכת הביתה, לנוח טוב, לצאת לקולנוע, אפשר לחיות בצניעות, לא צריך בסכומים גדולים מדי, למה ליזום? למה להתאמץ? או שגם זאת אפשרות, הוא אומר, רגע, הגנבים האלה - קרי, השלטון - רוצים לקחת ממני שלושה רבעים מהכסף? אוהו, בסדר גמור, אני אסתדר, אני אראה להם. אפשר להעלים, אפשר למצוא פטנטים.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אתה יודע, העלו את המס על הסיגריות, ואומרים באוצר: לא נוסף שקל אחד.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

נכון. אגב, יכול להיות שפה יש מגמה אולי נכונה, כדי להרתיע מפני עישון אתה מעלה.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

לא, לא. לא הבנת. רצו לגבות יותר כסף, העלו את המס על הסיגריות.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

אני לא יודע אם יש הברחות.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

ההברחות גדלו וההכנסות לא גדלו.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

יכול להיות. יכול להיות שגדלו ההברחות, אבל יכול להיות שהעישון הצטמצם ביום,Xבמקצת. יכול להיות שאנשים - אני לא יודע אם הפסיקו, אבל אמרו, אם עישנתי אני אעשן קצת פחות. אני אעשה אתנחתה ארוכה יותר בין סיגריה לסיגריה; אכבה אותה כשהיא חצי ואדליק מחדש. לא יודע, אני לא מעשן, אני לא יודע את הפטנטים.

מכל מקום, הסיכוי שבשיטה כזאת של מסים אנשים ירצו להתאמץ וירצו לעבוד וגם ירצו לשלם מס אמת נמוכה מאוד. זה לא טוב למשק, זה לא טוב לכלכלה. ומה עושים פה? הרי מה יקרה, בסופו של דבר, אם באמת התקציב הזה ייפרץ ותהיה עלות נוספת של כמה מיליארדים? האפשרות הראשונה היא, שהממשלה תעשה תקציב גירעוני ותגדיל את הגירעון בניגוד למה שהיא רצתה לעשות, והיא תצטרך לצורך זה לתקן את חוק הפחתת הגירעון; זאת אפשרות אחת. הגירעון הגדול הוא לא בהכרח אינפלציוני, אבל בדרך כלל, כאשר יוצרים לאורך תקופה גירעון תקציבי גדול, זה מתכון בטוח להתפרצות של אינפלציה.

האפשרות השנייה היא להטיל מסים. אמרתי לכם, כאשר יטילו מסים גבוהים עוד יותר, יפגעו עוד יותר במשק ובצמיחה.

האפשרות השלישית היא לגשר על הגירעון על=ידי איגרות חוב וכל מיני הלוואות שהממשלה לוקחת מהציבור. אז מה הממשלה עושה? היא מתחרה על הכסף הפנוי שיש בידי הציבור עם גורמים פרטיים. והממשלה, אם היא צריכה לגייס את הכסף, ולפעמים הריבית שהיא מציעה לא גבוהה כל כך, היא תיתן ריבית גבוהה יותר ותנאים אטרקטיביים יותר, ותהיה לה תחרות בלתי אפשרית עם גורמים עסקיים, שלא יוכלו לגייס כסף זול. וכשהם לא יוכלו לגייס כסף זול, גם הם יחשבו - מה אנחנו צריכים בכלל לגייס, נעזוב את זה, נשכח מהפרויקט. כשהדברים האלה נכנסים לקטע הזה, נכנסים למעגל של האטה, נכנסים למעגל שהמשק במקום לצמוח מתחיל לדעוך.

ואחר כך באים בשאלה, איך זה שיש כל כך הרבה מובטלים. אז מציע חבר הכנסת עמיר פרץ - ראיתי הצעה, החתימו חברי כנסת, אני לא חתמתי - להקדיש 1% מהתקציב למאבק באבטלה; או מלחמה, היום אומרים מלחמה באבטלה, זה נשמע יפה יותר, זה נראה

חזק מאוד. לא שאלתי את עמיר פרץ אם 1% מהתקציב, שזה כמה מיליארדים למלחמה באבטלה - אבל אחרי שחשבתי הבנתי, יש כנראה טריק אחד, זה מה שקוראים עבודות יזומות. אנחנו ניקח כמה מיליארדים, ניתן אותם לממשלה, והיא תספק תעסוקה. מה זאת אומרת עבודות יזומות? עבודות, שאלמלא הרצון להעסיק אנשים, אתה לא מבצע אותן. אז יש דברים חיוניים. אם היו אומרים, אנחנו רוצים להגדיל את תקציב - - -

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - -

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

עם זה אני מסכים אתך. לכן לא חתמתי. לכן, לא כל יוזמה שבאה מהאופוזיציה חיובית, בעיני. יש יוזמות שעדיף שלא יתקיימו. בעבודות יזומות, אם היו אומרים, למשל, לקפוץ מדרגה בנושא התשתיות - אנחנו בפיגור, אתה מהנגב, הכביש המהיר לבאר=שבע וגם לעומר הוא לא כמו שהיה צריך להיות. הוא היה צריך להיות כולו עם מחלפים, בלי הצמתים המרומזרים האלה, היה אפשר להגדיל את מהירות הנסיעה. הרכבת לבאר=שבע היתה צריכה משהו אחר לגמרי, עם מסילה כזאת שאפשר להגיע תוך חצי שעה לתל=אביב. אם היו אומרים, אנחנו רוצים להשקיע בתשתיות כי זה טוב למשק, זה בסדר. אבל אם מתחילים מהצד הלא=נכון - אף פעם אסור להתחיל מהשאלה איך אני מספק תעסוקה. קודם כול תשאל מה אני עושה כדי שזה יהיה טוב, ואז התעסוקה תבוא ממילא.

עוד דבר אני רוצה לומר: היום אנחנו נהנים - עדיין באופן חלקי, לדעתי - מתהליך השלום. יש החושבים שאפשר לקיים כלכלה משגשגת בתנאי מתיחות, מלחמה וטרור. אני חושב שהם טועים. אני יודע שעד לפני זמן לא רב היתה קוריאה דוגמה למקום שחרף סכנת התפרצות של מלחמה, הכלכלה, בסופו של דבר, משגשגת. אני לא רוצה לומר שהנפילה הקוריאנית כל כולה בגלל הסכסוך עם צפון=קוריאה. בפירוש לא. אבל אני רוצה לומר, לפחות בקטע הזה של העולם, במקום שבו אנחנו נמצאים, קרוב לאירופה, וגם בארצות=הברית - משקיעים פרטיים לא הולכים למקומות שיש בהם בעיות. אם לפחות היינו אומרים, שבישראל יש שכר עבודה זול מאוד, הסכנה גבוהה, אבל יש אוכלוסייה מתוחכמת, אנשים משכילים, וב=200 דולר לחודש מייצרים - נו, אז אתה אומר, אני הולך, אני אצליח שנתיים=שלוש לגרוף, אני איישר את הקו. אבל הגענו למצב, לשמחתנו, של מדינה

שבה שכר המינימום - התנגדתי להעלאתו, כי הפגיעה בטקסטיל נובעת, לדעתי, בין היתר, 700-מעלייה מוגזמת של שכר המינימום, ושכר המינימום הוא כ=2,500 שקל, שהם 800 דולר. אלה סכומים גדולים בעולם. היום במדינות רבות במזרח=אירופה שכר המינימום הוא 100 דולר; אני לא מדבר במזרח, שזה הרבה פחות מזה.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

20 דולר.- 50

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

20 דולר. אז במקרה כזה, שגם התהליך המדיני נתקע, ויש סכנה של חידוש- 50 מלחמה, ויש סכנה של טרור, אין משקיעים, וזה שוב משפיע על הכלכלה. אתם יודעים, עד 1992 היתה רמת ההשקעות הזרות בישראל אחת הנמוכות בעולם המערבי. המשק הישראלי השקיע מתוכו והיתה קפיצת מדרגה ב=1992. חלק מהפרויקטים שבאו בתקופת הממשלה הקודמת עדיין פה. אנחנו יודעים טוב מאוד, שפרויקט רציני לוקח, בדרך כלל, כמה שנים עד שאתה מתחיל אתו, מרגע שהתקבלה החלטה ועד שמגיע הכסף ועד שמתחילים ועד שהוא נותן תעסוקה. אבל בטווח הארוך יותר אין לנו פתרון אחר. אני שואל את עצמי, על מה אנחנו הולכים, לפעמים. אני יכול להבין את מי שאומר בקעת=הירדן, כי זה משהו חיוני, אבל לבסוף נאבקים על איזה פינה בתוך יישוב ערבי בתוך שכם, קבר יוסף - מישהו בכלל יודע מה הוא קבר יוסף? שמעתי שעכשיו יפתחו את קבר אבנר בן נר, זה אחד ההישגים של מולדת. אני באמת הייתי מוטרד, כל השנים רציתי להגיע לקברו של אבנר בן נר ועכשיו סוף=סוף הוא ייפתח לציבור, זה חשוב מאוד. לכן, הדברים האלה שלובים.

אני רוצה לומר, אדוני היושב=ראש, הכניסו פרק שלם הדן במה שלימור לבנת קוראת מהפכת התקשורת. לכאורה, הדבר נראה יפה מאוד, ליברלי, פתוח - מה יכול להיות פתוח יותר? איך אומרים? לפתוח את השמים, לצאת מתוך הגטו שלנו, שאנחנו מגבילים ומפקחים.

יש בעיה בתקשורת, והבעיה פשוטה מאוד. בעולם יש 5 מיליוני דוברי עברית עם יכולת כלכלית מסוימת. קח מה שיש היום, את הערוצים הקיימים היום, ותגדיל באופן דרמטי את מספר הערוצים. מה תקבל? תקבל יותר ערוצים, וכל אחד מהם עני הרבה יותר ממשנהו. בסך הכול, גם כשהעוגה גדלה, והיא גדלה, היא לא גדלה באופן דרמטי, היא

גדלה באופן מתון. אומרת לימור לבנת, שנוסף על הערוץ השני עם שלושת הזכיינים שלו היא רוצה לפתוח עוד ערוץ מסחרי אחד. מה תהיה התוצאה של עוד ערוץ מסחרי? אפילו אם תהיה יותר פרסומת בטלוויזיה, במקום, נניח, 100% היום, היא תגדל ב=20% ל=120%, נחלק זאת לשניים, נקבל שני ערוצים שלכל אחד יש משאבים בהיקף של 60% ממה שיש היום לערוץ היחיד.

אפשר לעשות טלוויזיה גם בפחות מזה. אפשר להביא תוכניות קנויות מחוץ=לארץ, טלנובלות מארגנטינה ומברזיל, זה זול, לתרגם אותן בכתוביות לעברית, זה זול. אפשר להביא שידורי ספורט מכל העולם. יראו את כל משחקי הכדורגל על פני כדור=הארץ. אפשר גם כדורסל, זה זול. אבל הפקות מקוריות, דרמות ישראליות - הדברים האלה יקרים מאוד פר=שעה. ואם אתה לוקח ערוץ, ואתה חותך אותו, יש פחות כסף, אתה מדלל דווקא את היצירה המקורית, ואתה מכניס דווקא דברים שאין להם שום שחר.

אולי זאת הכוונה של לימור לבנת, אולי היא באמת רוצה - פעם היא התבטאה במאמר בעיתון, שכל התקשורת שמאלנית ובעצם כל הערוצים אומרים אותו דבר. אולי באמת לא כדאי שיהיו חדשות, חבל, בשביל מה? תהיה תחנה אחת שתיתן רדיו, נסתפק בעיתונות הכתובה, לא צריך תחקירים, לא צריך שאלות נוקבות, לא צריך דברים כאלה שחשובים לדמוקרטיה. בוא נהפוך את הטלוויזיה לטלוויזיה שכולה שעשועים, טלוויזיה שתשעשע את כולם.

הדברים האלה נכונים לאורך כל הדרך. כל הניסיון להכניס עוד ערוצים - אני לא מדבר על העובדה, שכאשר אנחנו מעמיסים עוד ועוד טלוויזיה בתחום הפרסום, יש סכנה אמיתית לעיתונות הכתובה. אנחנו יודעים, שבשנים האחרונות - בכלל, היו לנו עיתונים רבים יותר עם הקמת המדינה. היתה גם עיתונות מפלגתית רצינית מאוד - אם אני לא טועה, היחיד שנותר ממנה הוא בעצם "הצופה" של המפד"ל. כל העיתונים האחרים נסגרו במשך השנים. לכל מיני מפלגות, בעיקר חרדיות, יש כל מיני שבועונים וכל מיני כאלה. לאט=לאט הדברים האלה מידלדלים. אבל בכל מקרה, העיתונות הזאת היא חלק קטן. אנחנו יודעים, שהיום חלק מהעיתונות נאבקת על קיומה.

יש עיתון אחד - והרי אנחנו לא עושים פה פרסומת לעיתונים - יש עיתון אחד מבוסס מאוד, אבל יש שני עיתונים שיש להם בעיות רציניות. תוריד מהם עוד 20% בהכנסות, יכול להיות שאתה מביא אותם לסכנת סגירה.

מה יצא לי שיהיו לי עוד כך וכך ערוצים? מה, יש לנו באמת בעיה אמיתית? מי שמחובר באמת לכבלים, חסרים לו ערוצים? לי אין זמן. ערוצים יש לי, זמן אין לי. וגם אם יהיו פי ארבעה ערוצים, אי=אפשר להאריך את היממה מעבר ל=24 שעות. בדרך כלל בלילות, בשעות כאלה, אני ישן. מה לעשות? אני לא רואה טלוויזיה, ואני לא מתכוון לעשות זאת גם אם יהיו כפול ערוצים.

לכן, אדוני היושב=ראש, אני אומר, שהחיפזון של הטיפול בנושא הקשה והמורכב הזה של התקשורת כפי שהוא התנהל בוועדת הכספים, במין חיפזון, כביכול, או היום או לעולם לא, בלי לבדוק את הדברים לעומק, בלי שהסעיפים נקראו - - -

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

זה אושר בסוף בשינויים.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

כן, אבל זה לא היה דיון רציני. חבר הכנסת בדש, אני אומר לך, אלה פרקים שעבדו עליהם בכנסות האלה, גם על הכבלים וגם על הערוץ השני, ואני מעיד על כך מידיעה אישית. עבדו על כך שנים, בעשרות ישיבות.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מי שהביאו את החוק הזה הן חברות הכבלים שסירבו לחבר את הפריפריה ודפקו את הפריפריות.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

אני יכול לומר לך דבר אחד לגבי הנקודה הזאת. חברות הכבלים פעלו אולי ברוע, אבל לפי החוק ולפי החוזים שהיו בידיהם. אז קבעו, שחברות הכבלים לא חייבות לחבר כל בית במדינה. ההנחה היתה, שכשהעלות מאוד מאוד גבוהה, מותר להם לא לחבר. והיתה ועדה בראשות יורם בר=oסלע, היא היתה צריכה לקבוע את הקריטריונים, והיא קבעה. הם פעלו

לפי החוק. אתה יכול לומר, שהם פעלו שלא בנדיבות.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

בר=סלע לא פתרה אותן, ומי נדפק? הפריפריות. אין להם שם כבלים.- ועדת

חבר הכנסת פורז, עובדה שעכשיו הם רצו ורצו לפריפריות, הם מוכנים לחבר אותם מייד.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

חברת הכבלים, כמו כל חברה מסחרית אחרת, מטרתה להביא רווח לבעלי המניות. היא לא גוף אלטרואיסטי, היא לא מלכ"ר, היא לא עמותה. הם פעלו בדיוק על=פי החוק ובדיוק על=פי תנאי הזיכיון שבו הם זכו. הם לא היו נדיבים, זה נכון. אבל מה שגם נכון, ואני מקווה שאתה יודע זאת, הוא, שבשנתיים האחרונות הם רוצים לחבר באמצעות לויין, ומשרד התקשורת לא מאפשר להם. כי משרד התקשורת ולימור לבנת רוצים, שהלויין הזה ושידורים ישירים באמצעות לויין - זאת אומרת, אלה שלא מחוברים יהיו הבסיס לשידורי הלויין, ושלפחות עם זה הלויין יתחיל.

אני רוצה לומר, שבעניין הלויין יש לי ספקות גדולים - גם לגבי יכולת החדירה שלו, אבל בעיקר אני מודאג מאוד מהאספקט של איכות הסביבה. אני מקווה מאוד שמשרד הפנים יתקין תקנות שלפיהן יהיה אסור להתקין את האנטנות, הצלחת, אלא על הגגות. גם כך זה מכוער, על הגג, אבל ודאי שלא על קירות ולא על מרפסות ולא על חלונות, כי אחרת זה פשוט יכער בצורה יוצאת דופן את הסביבה. אני מודה ליושב=ראש, אני מודה לכם, תודה רבה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אברהם פורז, על דבריך. אני מזמין את חבר הכנסת נואף מסאלחה. אדוני, בבקשה. אתה זוכר, בוודאי, שנותרו לך 51 הסתייגויות.

נואף מסאלחה (העבודה):

אז אני אדבר עד הבוקר, וחבר הכנסת בדש יענה לי.

היו"ר ר' אדרי:

51. אם נעשה חשבון, חמש דקות כל הסתייגות, זה 255 דקות, ארבע שעות ורבע.

נואף מסאלחה (העבודה):

כמו שאמרתי, עד הבוקר, עד 08:00.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, הרמדאן התחיל או עדיין לא?

נואף מסאלחה (העבודה):

התחיל היום וצמתי היום.

היו"ר ר' אדרי:

אז אני רוצה לברך אותך, אדוני, ולברך את כל המוסלמים בארץ וגם בחוץ=לארץ.

נואף מסאלחה (העבודה):

תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מברך גם אותך, חבר הכנסת וליד חאג'=יחיא, את משפחותיכם ואת כל הקהילה המוסלמית בארץ ומחוצה לה.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

תודה רבה. אנחנו מעריכים זאת מאוד.

היו"ר ר' אדרי:

רק להשכלתי, זה החל בכל המדינות או רק בארץ?

נואף מסאלחה (העבודה):

כן, פרט לעירק ולעומאן, נדמה לי, שקצת התמרדו.

היו"ר ר' אדרי:

מרוקו מתחיל מחר?

נואף מסאלחה (העבודה):

יכול להיות שסעודיה, רבת=עמון ורוב מדינות ערב הלכו אחרי סעודיה. למה? כי הולכים לפי הירח, כמו ראש חודש אצל העם היהודי, לפי זה אנחנו צמים. יש גם אמצעים משוכללים מדעיים לראות, לא רק בעין. סעודיה הכריזה ראשונה. בחג הקורבן היא קובעת הכול.

היו"ר ר' אדרי:

מתי סעודיה - - -

נואף מסאלחה (העבודה):

היא הכריזה שלשום על היום, ועמאן אחריה. ערביי ישראל בוחרים ללכת אחרי סעודיה, עמאן, ירדן, לפעמים מצרים.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

מה שפחות ימים.

נואף מסאלחה (העבודה):

לא. עובדה שהם התחילו והתחלנו אתם. חג הקורבן כי זה במכה, סעודיה קובעת, החג הוא של סעודיה. חג הקורבן הוא 70 יום אחרי צום הרמדאן.

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, האמת שהופתענו ולא כל כך הופתענו מההצבעות שהיו אתמול, ופתאום לקואליציה יש רוב.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

למה זה מפתיע? אני לא מבין.

נואף מסאלחה (העבודה):

תשמע עד הסוף. אתה נציג לא רק של הליכוד אלא גם של ועדת הכספים, ואני סומך על השכלתך ועל הבנתך. אם נתאזר קצת בסבלנות, התחלתי בהנחה, אולי נגיע לאותה מסקנה, תיכף תראה. שמעתי המון נואמים. גם אני נאמתי. רק היום יצא לי לנהל ארבע שעות וחצי ישיבות. רק היום. תאר לך כמה נואמים שמעתי מכל הבית.

אמרתי שהופתענו ולא הופתענו. הופתענו כי היו עסקאות. לא הופתענו, כי אני מקבל, בסופו של דבר, את הניתוח בנאום הלילה של חבר הכנסת חיים אורון וגם של חבר הכנסת דדי צוקר. לפי הניתוח של חבר הכנסת אורון, ההסכמים או ההערכות להסכמים בעניין הבריאות - לדברי השר מצא הבטיחו לו 450 מיליון שקל ועוד 150 מיליון שקל אחרים-לתרופות לפני חוק ההסדרים, יחד זה 600 מיליון שקל. ש"ס טוענת ל=800, 700 טוענים בעניין קצבאות הילדים.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

נואף מסאלחה (העבודה):

מותר לי להניח? אתה רוצה את הסוף? המסקנה היא, שהכול בלוף, אף אחד לא מקבל שום דבר. עכשיו מותר לי לנתח? חבר הכנסת בדש, עכשיו אתה קצת רגוע? זאת אשליה. 2 מיליארדי שקל הן פריצת תקציב, זה בלתי אפשרי, במיוחד-למה? כי הערכות של 2.5 שאנחנו לא משנים שום דבר, לא ועדת הכספים ולא אנחנו, בספר התקציב.

לכן, אדוני היושב=ראש, אני אומר שהופתענו ולא הופתענו. זאת אומרת, אם ראש הממשלה בנימין נתניהו שרד לא רק בגלל הרוב שיש, הרי הוא נבחר ישירות, שרד אחרי פתיחת המנהרה והתקריות, שרד אחרי בר=און-חברון או בר=און לחוד ושרד אחרי הפסקת התהליך המדיני גם עם סוריה - - -

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

מעבירים לי פתק מהאופוזיציה, תעלה לדבר עד שנעיר את האנשים. מה אני, שחקן חיזוק שלכם?

נואף מסאלחה (העבודה):

אז אני אמשיך לדבר עד הבוקר.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

דבר חופשי.

נואף מסאלחה (העבודה):

יש לי ברירה? עכשיו אני אתחיל לדבר על "בית"ר ירושלים". אתה אוהד "הפועל באר=שבע" או "בית"ר"? הוא מתבייש להגיד.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, מה דעתך על הפסקה של כמה שעות?

נואף מסאלחה (העבודה):

היושב=ראש לא יסכים. היושב=ראש יחשוב שעשינו לו טריק, אני או אתה.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, אף אחד לא פה. בוא נלך, נחזור בעוד שעה.

היו"ר ר' אדרי:

אף אחד לא ירגיש בכך.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

שים קלטת, זה אותו דבר. בוא נלך לשתות משהו במזנון. אף אחד לא ישים לב.

נואף מסאלחה (העבודה):

זה לא יפה. בכל אופן, עם ישראל, חלק ממנו שקם לתפילת שחרית, אצל היהודים, או לתפילת הסובוח אצלנו, הם בטח מסתכלים עלינו ורואים למה אנחנו מחזיקים כאן את הטלוויזיה, את אלימלך רם המסור ואת ארבעת הצלמים - לא שלושה, ארבעה, כי אחד מחליף אותם - את העוזרים ואת סגני מזכיר הכנסת הנאמנים, לא רק אנחנו. עם ישראל מסתכל עלינו ואומר, איזה כנסת זאת. בחרנו חברי כנסת מכל הסיעות, חבל על הזמן, חבל על הכסף, חבל על המאמץ שלהם. הם חושבים שאנחנו רציניים יותר ממה שאנחנו נראים. לכן, חבר הכנסת בדש, הפיליבסטר - אלימלך רם לימד אותי, שהיה מישהו מבריטניה, מבית=הנבחרים הבריטי, שדיבר 12 שעות פיליבסטר, ואני התכוונתי לעשות זאת אם אנשים שלנו לא יתעוררו. הוא אמר כך: הסעיף הזה, רוב תושבי לונדון, שהם יותר מ=10

מיליונים, הם לא מסכימים אתו, וכדי להמחיש זאת הוא הביא כמה ספרי טלפונים של חלק גדול מהמיליונים והתחיל לקרוא את השמות של האנשים שלא מסכימים עם הסעיף הזה, וכך הוא הגיע ל=12 שעות. השר מיכאל איתן הגיע ל=11 שעות.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אמרתי קודם לחבר הכנסת וליד צאדק, שמקפחים את הערבים, שמו אתכם תורנים כל הלילה.

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

אני לא העזתי. עכשיו אני נואם, וחבר הכנסת רפי אדרי יושב=ראש. כשאני הייתי יושב=ראש בתחילת הלילה, כולם היו ערבים. היתה תמר גוז'נסקי, אבל היא יצאה. היא אומנם מתנועת חד"ש, אבל היא אמרה, אני יהודייה, והיא יצאה. נותרו נואף מסאלחה ועוד חמישה=שישה ערבים.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

הגעתי ב=02:00, ראיתי אותך יושב=ראש ושני ערבים נוספים - - -

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

עכשיו יש קצת איזון.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

נותנים לכם עבודה שחורה, למה אתם מסכימים? שיעירו את כל מרצ, שישבו פה בתורנות.

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

מי אצלך בעומר עושה את העבודה השחורה, לא הערבים? מה, זה חדש לך, אדוני ראש

העיר, אדוני ראש המועצה? הרי אנחנו רגילים לעשות את העבודה השחורה. בנושא הקיפוח כבר התחלנו להאמין, לא רק אתם, כאילו זה מובן מאליו. יעני, הפסקנו אפילו להתלונן.

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו חמישה חברי כנסת כאן. יש שני חברי כנסת ערבים ושני חברי כנסת יהודים מזרחיים.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

שחורים.

נואף מסאלחה (העבודה):

אתה רואה את מי שלחו?

היו"ר ר' אדרי:

דופקים את השחורים.

נואף מסאלחה (העבודה):

כל אחד לפי ההרגשה שלו, חבר הכנסת בדש.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

וזה אחרי שאהוד ברק ביקש מאתנו סליחה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר איתן כבל, אתה יכול להסב את תשומת לבו של חבר הכנסת ברק להערה של חבר הכנסת בדש?

איתן כבל (העבודה):

אני הולך ישר להעיר אותו.

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו מדברים כך כדי להתעורר, על מנת לא להתעורר.

נואף מסאלחה (העבודה):

אגב, גם ההצהרה של חבר הכנסת בדש ושל סגן ראש הממשלה ושר החקלאות ואיכות הסביבה, רפאל איתן, והשר קהלני - זה גם היה חלק מהטריק על הקדמת הבחירות. מסתבר, אמרתי, שראש הממשלה שרד גם אחרי הבעיות בליכוד. הרי הוא היה בחוץ=לארץ, ואנחנו חשבנו יחד עם כל עם ישראל, וואללה, רבו בליכוד, הנה הוא חוזר, יש פילוג. אפילו ועדת הבדיקה שהוא הכריז עליה - איש לא מבקש שתקום ועדת בדיקה, אפילו לא השרה לימור לבנת.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

- - - וליברמן עפו.

נואף מסאלחה (העבודה):

אבל הוא עף למעלה. לא שמעת שהיום הוא מועמד לכהונה חדשה? לא שמעת היום בחדשות? הוא מועמד לכהונה חדשה, יושב=ראש מזכירות הליכוד.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

זה בלי כסף.

נואף מסאלחה (העבודה):

למה? מי אמר לך? יש להם כסף. אנחנו נשארנו בלי שלטון ובלי כסף. אבל הם גם עם כסף וגם עם שלטון.

אדוני היושב=ראש, גם לאחר כל הבעיות עם ארצות=הברית, שזה משבר אמיתי, אמריקה החרימה אותו והוא נסע פעמיים, פעם לצרפת, לפגישה עם השרה אולברייט, ומה יצא מזה? הזמנה לארצות=הברית בלי שישלם דבר. שום דבר הוא לא שילם. ולכן, גם בנושא התקציב הוא ישרוד, לדעתי. אני לא בא להגן כאן על ראש הממשלה. אני אומר, ממשלה בראשות רבין ופרס החזיקה מעמד ארבע שנים - אם לא היינו מקדימים את הבחירות, היינו מחכים עוד חמישה=שישה חודשים - ב=61 חברי כנסת, שחמישה מהם תמכו מבחוץ, אבל בעזרתה האדיבה של צומת, שאנחנו מודים לה, שנידבה לנו שני חברי כנסת, שרדנו.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

שילמתם יותר.

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

לא שילמנו שום דבר, והם לא קיבלו. אבל אתם נידבתם לנו, ואנחנו מודים לכם. ואני אומר, החזקנו, והיה שלום עם הפלסטינים. לא היתה פשוט הכרה באש"ף, וגם הכרת אש"ף במדינת ישראל עם כל הבעיות. היה שלום עם ירדן, היה כמעט שלום עם סוריה, ארבע שנים של משא=ומתן, והממשלה הזאת עצרה אותן, ואיש אפילו לא שואל אותה למה. הם חושבים שהצבא הסורי לא קיים - לא, אני לא מפחיד, אני מקווה שלא תהיה אפילו יריה אחת בין ישראל לסוריה, ואני אומר זאת מכל הלב, מול הטלוויזיה. אבל כאילו שום סכנה לא קיימת.

אני חוזר לתקציב. התחלתי בכך שראש הממשלה שרד. מסתבר שאין כסף ואין בספר התקציב שום שינויים. ומישהו אמר לי - לא באירוניה, לא בצחוק - שאפילו הקואליציה, וחוץ מחבר הכנסת פיני בדש אין כאן איש - לא רק מתוך זלזול בנו, אלא גם בכנסת - הכול על מי מנוחות. הקואליציה הזאת לא רוצה לשבור את עצמה. מה הם רוצים? בחירות? בשביל מה? חברי כנסת? אתם חברי כנסת. שרים? יש לכם. ממשלה? שלכם. ממשלת ישראל, אבל שלכם. תפקידים? גם. כסף מינימלי למשרדים? יש לכם. הכול. להתנחלויות? יש

לכם. מה אין לכם?

אמר לי חבר כנסת מהקואליציה, שחלק מחברי הכנסת של הקואליציה ושל הסיעות התחננו לראש הממשלה: אנא תרמה אותי. אני לא אומר זאת בצחוק. תרמה אותנו - הכוונה, תן לנו נייר שברגע שהוא לא סעיף תקציבי אין לו שום ערך, לא מוסף ולא עכשיו, אין לו ערך. נייר שהוא לא בספר תקציב, מה יכול להיות? אומרים: היו דברים מעולם. היו ניירות מעולם. ולכן, אני לא אומר שהדיון לא היה דיון חשוב. אנחנו לא מסכמים אותו. הנושאים השנויים במחלוקת הם נושאים רציניים מאוד: נושאי הבריאות, נושאי 150 שקל כאשר הם מרוויחים 1,200, 1,300 שקל, הבעיות-הקשישים שרצו לגזול מהם 170 האחרות של ביטול קצבת ילד ראשון או שני.

חבר הכנסת קליינר מגיש הסתייגות לבטל את ההישג הקטן שהיה לממשלה הקודמת בנושא של השוואה הדרגתית של קצבאות הילד הערבי לקצבאות הילד היהודי, או לקצבאות הילד היהודי החרדי שמשפחתו לא שירתה בצה"ל או בכוחות הביטחון.

אגב, שמעתי גם נאום של חבר הכנסת בני אלון, הגבתי עליו, ואני חוזר על כך. בנאום שלו אתמול הוא התווכח עם חבר הכנסת ריבלין - למה חבר הכנסת ריבלין הולך לפי דרכו ודרך ז'בוטינסקי על שוויון, והוא, חבר הכנסת ריבלין, בעד השארת הקצבאות. בני אלון מטיף לו מוסר. למה? מה אתם מתחסדים? ערבים לא משרתים בצה"ל, הולכים לאוניברסיטאות, לא מסכנים את חייהם. לנושא הבריאות, קחו מהערבים את מיליארד השקל. זה 500 מיליון שקל קצבאות ילדים בשנה ולא מיליארד, ותנו אותם לבריאות. מצאו פטנט, הערבים אשמים בכול. לא התקציב, לא מי שהגיש אותו, לא האופוזיציה, לא הקואליציה, לא שר האוצר הקודם.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אני גם בעד לחזור לתקציב קי"ץ, קצבאות ליוצאי צבא.

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

תהיה הגון. היה חוק חיילים משוחררים, ואנחנו תמכנו בו. מי שמשרת בצה"ל, נוסף על כל הפריווילגיות בעבודה, מלגות באוניברסיטה - היות שאני לא שירתי בצה"ל אני לא

מכיר את כל הפריוויליגיות - תמכנו בכך, מכיוון שאנחנו יודעים, שמי שמשרת בצבא או בכוחות הביטחון, מגיעה לו פריוויליגיה מסוימת. אבל זה לא אומר שהבן שלי או הבן שלך, חבר הכנסת בדש, או הבן של חבר הכנסת רפי אדרי או של כל חבר כנסת אחר - הבן שלי לא צריך להיות פחות ממנו. ילדים גדלים יחד. אזרחי מדינת ישראל יגיעו לגיל 18, לגיל 20, יתרמו למדינת ישראל ולחברה שלהם, לא רק לפי החוק, אלא לפעמים גם בהתנדבות. מי יכול לקבוע לי, מה יעשה הבן שלי בעוד עשר שנים? או הנכד של וליד צאדק או הנכד שלי?

היו"ר ר' אדרי:

דרך אגב, חבר הכנסת נואף מסאלחה, במרוקו יש יהודים שמתנדבים לצבא מרוקו. יש שם גנרל אחד, יש קולונל, ויש קצינים, אבל זה רק בהתנדבות. נכון שאין חיילים, נכון שאין קצינים זוטרים. אבל יש כמה קצינים בדרגה גבוהה ביותר בצבא מרוקו.

נואף מסאלחה (העבודה):

הלוואי שראש הממשלה היה אוהב אותנו 30% ממה שמלך מרוקו אוהב את היהודים. הלוואי.

היו"ר ר' אדרי:

זה נכון. אני מסכים אתך.

נואף מסאלחה (העבודה):

בכנות, גם היהודים אוהבים אותו.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

נואף מסאלחה (העבודה):

אתה רואה, אתה שחצן. לנו אין ראש, לא הקמנו אימפריות.

היו"ר ר' אדרי:

אני חייב לציין, שהדו=קיום בשלום בין יהודים לבין ערבים הוא לדוגמה. אני גדלתי בארץ הזאת, והיחס שיש שם לארץ הזאת - - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

תשאל מי שר התיירות שם?

נואף מסאלחה (העבודה):

היה ברדוגו ועזב, אבל לא משנה.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

תשאל מי זה אנדרי אזולאי?

נואף מסאלחה (העבודה):

הוא חבר שלנו, אנדרי אזולאי.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

- - - משר התיירות.

נואף מסאלחה (העבודה):

היה ברדוגו. אבל הוא עזב. היועץ הראשי היה.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

נואף מסאלחה (העבודה):

הוא חבר של אזולאי.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

היה במשלחת הכלכלית בקזבלנקה.

היו"ר ר' אדרי:

למעשה, אין אפליה. אני חייב לומר אפילו, לפעמים במידה מסוימת יש איזה - - -

נואף מסאלחה (העבודה):

אפליה מתקנת, פריווילגיה.

חבר הכנסת בדש, אני אומר: הרי אנחנו לא חנפנים ולא מחוסר ברירה אומרים - אפשר אחרת. אני מאמין. הבעיות, אם יש בעיות, לפעמים לאומיות, הן בענייני קרקע, בענייני מים. אנחנו אומרים: זכות ההגדרה העצמית. אני לא רואה הרבה שמתנגדים לזה. זה לא משנה, הבעיה היא הקרקע והנסיגה ועומק הנסיגה; היום לפחות, בשנת 1997/98 - עוד מעט יודיעו על 1998.

אפשר אחרת, אפשר אחרת לא בצו. זה עניין של חינוך. אני שמעתי, אדוני היושב=ראש, רפי אדרי, גם מההורים שלכם - הרי חלק שכנים שלנו באזור המשולש, שהיו אומרים: "מאולאי מוחמד אלח'אמס", אבא של חסן; "מאולאי" - זה אדוני, מה שאנחנו הערבים המוסלמים, אומרים; אדוני מוחמד החמישי, וחסן זה הבן שלו. זאת אומרת, זה לא התחיל אתמול, זה נמשך עשרות שנים, מאות שנים, מדורי דורות.

היו"ר ר' אדרי:

זה מאות בשנים, מדורי דורות.

נואף מסאלחה (העבודה):

לכן זה עניין של חינוך.

היו"ר ר' אדרי:

תראה, הערב היינו בבר=מצווה של הבן של חבר הכנסת שטרית. היתה תזמורת של צעירים יוצאי מרוקו שנולדו בארץ, אבל הם מנגנים בערבית ושרים בערבית, לפעמים יותר טוב מאלה שנולדו שם. הקשר, לא רק של ההורים אלא גם של הילדים נמשך.

נואף מסאלחה (העבודה):

יפה מאוד, זה קשר טוב.

היו"ר ר' אדרי:

אתה תראה תמונות, תיכנס לבתים של יוצאי מרוקו ותראה שם את התמונות של המלכים, או של מוחמד החמישי או של חסן השני.

נואף מסאלחה (העבודה):

נכון, ולכן אני אומר, האהבה היא לא רק בגלל הכלכלה, אבל גם הכלכלה באה. אני יודע מאינפורמציה - אתה, אדוני, ודאי יודע יותר ממני, כי אתה מאוד מקורב שם וקרוב לשם, גם נפשית וגם אישית, שיש הרבה שיתוף פעולה כלכלי בין היהודים בצרפת, במרוקו, ובין הערבים שם; לא רק בחצר המלוכה, בתעשייה, בכלכלה ובתיירות - בהרבה דברים. כלומר, יש שיתוף פעולה, ושיתוף הפעולה הוא תרבותי, הוא נפשי, הוא אישי. אתה יודע, יש קצין משטרה - - -

היו"ר ר' אדרי:

ובכבוד הדדי, אני יכול לומר.

נואף מסאלחה (העבודה):

יש קצין משטרה מפורסם שהיה קצין של אבא שלי והיה קצין בשכם. מרוקאי. היום הוא בפנסיה. בשנה שעברה הוא בא ממרוקו לחתונה שהשתתפתי בה, זאת אומרת הייתי אורח. הוא בדיוק בא משדה התעופה; הוא ואשתו. לא ייאמן. זאת אומרת, הוא כאילו חזר למקורות - ישראלי, איש ביטחון, הוא ואשתו, והוא חזר כמו אדם שחזר לשורשים, בלי לבטל את מדינת ישראל. יש הרבה דוגמאות כאלה. אנשים שבכלל לא חשבו ללכת לשם, חשבו בכיוון אחר, וכשהם הולכים לשם ורואים את הדברים הטובים, את הכלכלה המשותפת, את התיירות המשותפת, את האמון ההדדי - אפילו בתי=קברות. הם שמרו את בתי=הקברות. ואלה דברים מקודשים. בתי=הכנסת. אלה דברים סמליים. כשאתה רואה את הסמל הזה - אפשר גם אחרת.

אנחנו לא מדברים כאן על אחרית הימים ועל נבואת ישעיהו: ויכתתו חרבותם לאתים. אנחנו מדברים על דו=קיום. אנחנו עדיין לא מחכים למשיח, אבל כבני אדם אנחנו יכולים לחיות בכבוד הדדי. אבל אנחנו לא צריכים רק כבוד אלא גם שוויון, גם צמצום פערים; ללכת יחד, גם לשאת את הנטל יחד, לא רק את הרווחים.

אני חושב, שעברנו כברת דרך ארוכה מההתחלה, עם קום המדינה, מהימים שאבותינו נלחמו אלה באלה, עד שקמה מדינת ישראל, ואנחנו היינו תחת ממשל צבאי 16 שנים, ועד היום, שהגענו למצב הרבה יותר טוב. אבל כבוד הוא למדינת ישראל אם אנחנו עומדים ודורשים כל הזמן שוויון, בזכויות ובחובות. אני גם לא מתחמק מהחובות.

אדוני היושב=ראש, אני אופטימי ואני אשאר אופטימי, גם אם התנאים לא נותנים לנו אופטימיות.

היו"ר ר' אדרי:

בנושא הזה יש לך הרבה שותפים, אדוני.

נואף מסאלחה (העבודה):

אופטימיות ותקווה ועשייה - לא רק אופטימיות נותנת לנו תקווה, אדוני היושב=ראש, שנמשיך לחיות יחד, אנחנו וילדינו; ואנחנו נמשיך לחיות יחד. אז אם נגזר עלינו לחיות יחד, בוא נעשה את זה במידת האפשר יותר אנושי, יותר יפה, יותר שוויוני; במידת האפשר. תודה רבה לך.

היו"ר ר' אדרי:

אני מאוד מודה לך, אדוני, חבר הכנסת נואף מסאלחה, על הדברים שאמרת. הם ודאי יצאו מהלב, ואני מאמין שנכנסו ללב, למרות השעה המאוחרת.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

דיברתי עם אלי מלול, אדם מחיפה, שאמר לי: אל תשימו קלטת, אנחנו רואים אתכם.

היו"ר ר' אדרי:

יפה, זה נחמד.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

הוא השאיר אפילו טלפון.

היו"ר ר' אדרי:

אז אני מבקש להודות לו. אני צריך לשאול מי מבקש את רשות הדיבור, דבר שלא מקובל כנסת.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אני מוכן לעלות לדבר, אין לי בעיה.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

אני אמור לדבר, אבל אני מוותר.

היו"ר ר' אדרי:

אתה מוותר. אדוני, אתה רוצה לדבר בשם ועדת הכספים, או כמנמק? זו זכותך. אתה תבחר.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אני רוצה לדבר על נושא חשוב. אתה בינתיים תקרא בתנ"ך, תתכונן לנאום הבא.

היו"ר ר' אדרי:

אני רק מבקש להזכיר לציבור שעדיין צופה בנו ולחברי הכנסת, שאנחנו דנים בהצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998. אנחנו מתרכזים כאן בהסתייגויות לפרק ו': ביטוח בריאות ממלכתי. בבקשה, אדוני.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב=ראש, בשביל אלי מלול מחיפה אנחנו לא שמים קלטת, ואנחנו נדבר. אני אעשה את זה קצר, כדי שידידי הטוב, חבר הכנסת כבל, לא ימתין הרבה.

איתן כבל (העבודה):

אני יכול להמתין.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

אני אדבר על נושא מאוד כאוב היום בנגב. אנחנו ארגנו פה בכנסת יום עיון בנושא הזה, נושא דודאים - העברת הפסולת מחירייה לדודאים.

קריאה:

- - - בכנסת ובממשלה הזאת.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

תשמע, בינתיים אתר דודאים - כבר שלוש שנים מדברים על זה שאתר דודאים יהפוך להיות אתר הפסולת של המדינה. אתה רואה, אני עושה לכם חילוץ עכשיו. תתחילו להעיר את האנשים. תעמידו אותם פה בשלשות, שיבואו לדבר, כי יש לכם פעם אחת שחקן חיזוק מהקואליציה.

איתן כבל (העבודה):

החבר'ה גומרים לצחצח שיניים.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

הוא עושה לי סימן ל"טיים=אאוט" כבר כמה זמן.

חבר הכנסת איתן כבל, אני החלפתי אותך לא כדי שתשאיר אותי לנאום מול אולם ריק.

אדוני היושב=ראש, אני מציע - עכשיו זו הזדמנות לגמור את כל ההסתייגויות. אני יכול לרדת ולהתחיל לקרוא את ההסתייגויות אחת אחרי השנייה.

היו"ר ר' אדרי:

זכותך.

<u>פיני בדש (בשם ועדת הכספים):</u>

מי שאיננו - אנחנו נגמור את ההסתייגויות. אולי נקצר את התהליך עד שעה 09:00.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אולי גם נוכל להצביע.

<u>פיני בדש (בשם ועדת הכספים):</u>

כן, בוא. אני מציע - בוא תתחיל להריץ את ההסתייגויות של מי שאינם, עד שאנחנו נקצר את התהליך. זה חלק מההסתייגויות.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

טוב, אדוני, אני מודה לך. אני לא יכול להחזיק אותך בכוח. אני רק מבקש, אני קורא: חבר הכנסת יוסי שריד - איננו; יש לו 143 הסתייגויות - איננו. חבר הכנסת אברהם שוחט, יש לו 181 הסתייגויות - איננו. חבר הכנסת מקסים לוי - 128 הסתייגויות; אינו נוכח. חבר הכנסת אברהם הירשזון - 45 הסתייגויות; אינו נוכח. חבר הכנסת דוד ראם - 45 הסתייגויות; אינו נוכח. חבר הכנסת סאלח טריף - 51 הסתייגויות; אינו נוכח. עכשיו תורי, אבל אני לא יכול. אז זה יישאר בתוקף. חבר הכנסת יונה יהב - אינו נוכח; יש לו 51 הסתייגויות. חבר הכנסת אורי אור, חבר הכנסת יחזקאל, חבר הכנסת אושעיה, ואדוני - חבר הכנסת איתן כבל. לרשותך - - -

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

כדי שכולם יספיקו עד 09:00.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

נותרו לרשותך 51 הסתייגויות.

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אני מוכרח לומר לך, חבר הכנסת פיני בדש, אתה יודע - - -

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אני לא יכול לדבר למליאה ריקה, מה אני אעשה?

איתן כבל (העבודה):

אתה לא רגיל לדבר אל עצמך? אתה בסיעה שכל הזמן מדברים רק עם עצמם. חשבתי שיש לכם הרגל מהבית.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אני יכול לתת לכם סיוע ולהשאיר אתכם לדבר למליאה ריקה?

איתן כבל (העבודה):

אתה יודע, על זה אני אגיד לך: אבי ייסר אתכם בשוטים ואני אייסר אותך בעקרבים. אתה תשלם על זה בריבית דריבית, חבר הכנסת בדש.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אז אני אעשה לך את זה יותר קשה. יש פה קהל נכבד, בינתיים אשתה קפה, ואני אחזור.

איתן כבל (העבודה):

מאה אחוז.

חברי חברי הכנסת, אני דווקא רוצה לצאת לרגע מהתקציב ולגעת במה שנקרא השלכות התקציב.

כולנו מכירים, או לפחות חלקנו מכירים, את היישוב שוהם, שנמצא על כביש 444, מצומת בן=שמן ימינה, לכיוון ראש=העין. הוקם יישוב שהוא יישוב לתפארת, אבל אין מה לעשות - מקימים יישוב, בונים בתים, אבל דבר אחד שוכחים לעשות ביישוב הזה: לדאוג למבני ציבור. אנחנו מדברים על הקמת יישוב לא בשנות ה=50 ולא בשיטת "חומה ומגדל", אלא יישוב שאמור להיות יישוב מתוכנן, מאל"ף ועד תי"ו. נבנו בתים יפים - זה אחד היישובים היותר=פורחים באזור, ובכלל בארץ, אבל אין מתנ"ס, אין מועדונים, אין טיפות=חלב, אין קופת=חולים, פשוט אין כלום.

כשהגעתי לא מזמן לסיור ביישוב, פשוט לא האמנתי. אתה מסתובב ואתה רואה מתנ"ס אחד, איזה אולם ספורט, שאמור לשרת את כל הציבור, כשהיישוב הזה - האינטנסיביות של ההתפתחות שלו, של ההתרחבות שלו, היא גבוהה ביותר.

זו איננה הבעיה היחידה, לצערם של מנהיגי היישוב. נבחר שם לאחרונה ראש מועצה - ידידי, שחר בן=עמי. אני מאחל לו הצלחה גדולה. אינני יודע איך הוא יוצא מה"ברוך" הזה. הוא צריך לתת תשובות לתושבים שלו. בסופו של עניין, כשאתה מסתכל לתוך התקציב - בתקציב הזה לפחות אין שום תשובה ליישוב שוהם, פשוט אין.

אחת הבעיות הגדולות של שוהם, מעבר לנושא הזה, היא הבעיה של גנבות הרכב. זה אולי היישוב עם שיעור הגנבות הגבוה ביותר בארץ. אם אינני טועה - ואם יש מישהו משוהם שמקשיב ושומע, אולי יתקן אותי - היתה שם עלייה של מאות אחוזים בשנתיים האחרונות. אם אתה חברת ביטוח ובא אליך מישהו משוהם, אתה פשוט צריך לחשוב פעמיים אם כדאי לך לבטח אותו, כי הסיכוי שהרכב שלו ייגנב הוא כמעט ברור. פניתי עכשיו גם לשר לביטחון פנים. לדעתי, ראוי להקים שם בדחיפות תחנת משטרה. חייבים להגביר את הפטרולים במקום. אני מקווה שאולי זה יוריד, בכמה שאפשר, את מכת הגנבות שם.

אבל, חברי חברי הכנסת, צופים יקרים, בעת שאני עומד כאן מולכם אני רק רוצה להזכיר לכם, שערוץ הקניות ממשיך לעבוד. כפי שאתם יודעים, כל מי שעובר לערוץ=21 יודע שערוץ הקניות עובד 24 שעות ביממה. כך הם פני הדברים בקריית הממשלה, בלשכתו של ראש הממשלה: ערוץ הקניות עובד, הקופה הרושמת עובדת. אנחנו פה מדברים, ושם

עובדים, ועובדים קשה, מזיעים - איך להוציא עוד ועוד ועוד.

ידידי, חבר הכנסת דדי צוקר, דיבר פה לפני כשעתיים, כמדומני, ואמר שבסופו של עניין, המאבק שאנחנו יוצרים מול הקואליציה גורם לכך שהתקציבים גדלים. כל עוד מדובר בתקציבים שמגיעים לאוכלוסייה רחבה - עשינו דברים טובים. אבל מה, מי שיושב בשעות האלה זה בדרך כלל אותן קבוצות אינטרסנטיות, שהמטרה שלהן היא להשיג הישגים לאוכלוסיות מאוד צרות, מאות מצומצמות.

חזי, אני מקווה שאתה לא רק מסתובב ככה, אני מקווה שאתה גם עושה עבודה. אני לא אשב פה כל היום.

בסופו של עניין, כשמדובר במפלגות שהוקמו למען נושא מסוים, למען יעד מסוים, והן משיגות בלחץ, כתוצאה מהמצב - - - בוקר טוב אדוני, בוקר טוב אדוני, בוקר טוב. מצאת את הדרך לפה בעצמך?

בסופו של עניין, כשאתה מדבר על קבוצה, על מפלגה שעוסקת בנושא צר של אוכלוסייה מאוד מצומצמת - זו זכותה; לשם כך היא נבחרה. אבל בסופו של עניין, כל פעולה שלה, כמעט כל פעולה, היא ברמה של סחיטת ממשלות.

חברי, חברי הכנסת, אני גם אמרתי - - -

<u>רפאל אדרי (העבודה):</u>

לילה טוב, חבר הכנסת כבל.

<u>איתן כבל (העבודה):</u>

לילה טוב. אני מקווה שעוד אספיק לראות את הזריחה.

אדוני היושב=ראש, לעונג הוא לי לשהות במחיצתך. שתדע לך שעכשיו אנחנו 200% תימנים באולם.

היו"ר ש' בן=צור:

יפה. אנחנו גם נגייר אותו.

איתן כבל (העבודה):

אחד הנושאים החשובים הוא נושא של איכות סביבה. דיבר על כך - וזה באמת מעניין - דיבר הבחור שממלצר במזנון חברי הכנסת. הוא פנה אלי ושאל אותי שאלה, שהיא מה שמעיק על אזרח, מעבר לכל הדברים הגדולים והנפלאים שאנחנו עוסקים בהם פה. הוא שאל אותי: מדוע נעלמו מחצרות הבתים המכלים למיחזור של העיתונים? יותר מזה, הוא הוסיף ושאל: למה לא מוסיפים מכלים לבקבוקים מפלסטיק ולדברים נוספים?

לצערי, הנושא של איכות סביבה במדינת ישראל עדיין מפגר במידה רבה מאוד אחרי אירופה. אומנם בשנים האחרונות חלה התקדמות רבה במודעות לכל הנושא של איכות סביבה, של התייחסות לסביבה, אבל לנו נוח מאוד להיאחז ולומר, שבמדינה שבה הנושא המרכזי הוא חוץ וביטחון, נושאים מהסוג של איכות הסביבה נדחקו לקרן זווית.

בעצם אני מוכרח לומר, שמי שנתן את קפיצת הדרך לכל נושא איכות הסביבה הוא יוסי שריד, בתקופת כהונתו כשר. הוא הפך את המשרד הזה, יותר מכל אחד אחר - - -

היו"ר ש' בן=צור:

וגם סגן השר יגאל ביבי.

איתן כבל (העבודה):

אני תיארתי לעצמי, שאתה, לא ירחק הרגע או לא תרחק השנייה שתזכיר לי זאת. עם כל הכבוד לסגן השר ביבי - - -

היו"ר ש' בן=צור:

הוא איש מפד"ל. לכן צריך לומר את האמת.

איתן כבל (העבודה):

זאת אומרת, מבחינתו של סגן השר ביבי זו היתה תחנת מעבר, לא מעבר לכך. יוסי שריד ראה בזה משימה. אני אומר את זה כמי שעבד מולו מקרוב, כשהייתי בתפקידי במשרד הבינוי והשיכון. רמת המעורבות של המשרד, ושל יוסי שריד בראשו, בכל אותם נושאים הנוגעים לאיכות הסביבה, היתה פשוט מדהימה. אני זוכר את הפקידות הבכירה במשרד הבינוי והשיכון, במשרד הפנים ובמשרדים אחרים - הם פשוט לא ידעו איך בכלל מתמודדים עם הנושא הזה.

אז נכון הוא שהמשימה היתה לבנות מדינה. איך אמר השיר: נלבישך שלמת בטון ומלט, בלה בלה בלה, בלה בלה בלה. אבל כשאתה בא ליישוב - ורואים את זה, למשל בראשון=לציון, לא החדשה, שיש בה ראש עיר שמאוד מקפיד היום על הנושא של ריאות ירוקות ואיכות סביבה - אתה נכנס ליישוב ואתה לא רואה כלום. או בת=ים - אתה נחנק מעצם ההסתכלות, אתה רואה רק גושי בטון.

יש יישובים - זה בהמשך לשאלתו של המלצר מהמזנון - כמו קריית=טבעון, כמדומני, שנושא איכות הסביבה הפך להיות בהם גורם חשוב מאוד. בכל שכונה יש פחי אשפה לכל עניין ולכל נושא. זה מאוד תלוי מי עומד בראש הרשות המקומית, מה רמת האכפתיות של הרשות המקומית. אם יש רשות מקומית שמעמידה את הנושא הזה כנושא חשוב - בסך הכול לא מדובר פה בנושא שמצריך השקעות כספיות מיוחדות במינן. אבל אם הרשות מתייחסת אליו ברצינות, היא גורמת לתושבים להפנים אותו.

כשאתה מפנים את הנושא, אתה דואג, לא רק לבית שלך פנימה, אלא אתה דואג גם שהחצר שלך תיראה טוב יותר, יפה יותר, שתהיה נקייה יותר, ומהחצר הפנימית אתה יוצא לחצר החיצונית, ומשם לשכונה - ובכלל ההתייחסות שלך לכל היישוב.

לא פעם אנחנו רואים אנשים שזורקים לכלוך בצורה ברוטלית, נוסעים ברכב שלהם וזורקים מהחלון את הסיגריות או את המאפרה או סתם ניירות.

לצערי, נושאים מן הסוג של איכות סביבה נדחקים לקרן זווית במערכת התקציבית הזאת.

אני אומר אף יותר מזה, שאם חשבנו שאחרי תקופת יוסי שריד המשרד הזה ימריא בימי כהונתו של שר החקלאות והכפר - ככה זה נקרא היום - המשרד בעצם ברגרסיה, חזר לאחור, והפסיק להיות המוליך והמוביל של נושא איכות הסביבה במדינת ישראל. אותי זה מצער מאוד.

חבר הכנסת בדש - - -

היו"ר ש' בן=צור:

יש לי שתי אפשרויות, או שתשבו בשקט או שאני אוציא את שלושתכם, ואז יהיה שקט.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אני מציע: הפתרון שלך, הסיפא שלך יתקבל.

איתן כבל (העבודה):

חבר הכנסת בדש, אני מאוד מבקש, אתה מפריע לי לדבר.

אני מסיים, בדיוק הזכרתי את שר החקלאות ופיתוח הכפר, שהוא גם השר לאיכות הסביבה, שבימי כהונתו יש רגרסיה בנושא איכות סביבה. מהשלב העוברי יחזור המצב לשלב של טרום הפריה. זה מאוד מצער. אמרתי, וחבל שלא היית כאן, שבתקופתו של השר - - -

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אני אעלה ואדבר ואבזבז לכם זמן כדי שלא - - -

איתן כבל (העבודה):

אל תפריע לי לשמוע אותך.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

זה רעיון, לא חשבתי על זה.

איתן כבל (העבודה):

אני אומר שוב, לצערי, הנושא הזה לא נמצא בסדר העדיפויות אצלו. באמת חבל. אולי כדאי שהוא יעביר אותו לשר אחר, שהנושא הזה קרוב ללבו יותר מכפי שמפגין השר רפאל איתן. תודה רבה לכם.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה. חברת הכנסת דליה איציק - לא נמצאת; חבר הכנסת רענן כהן - לא נמצא; חבר הכנסת רפאל אלול - לא נמצא, חבר הכנסת יוסי כץ - לא נמצא; חבר הכנסת יוסי ביילין - לא נמצא; חברת הכנסת סופה לנדבר - לא נמצאת; חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר - - -

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

זה נשמע כמו משחק כדורגל.

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת אדיסו מאסלה - לא נמצא; חבר הכנסת אלי בן=מנחם - לא נמצא. חבר הכנסת חגי מירום - יעלה ויבוא וישמיע דבריו בזכותה של ממשלה זו. באיזה נושא? הקיבוצים?

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

הוא עוד לא חשב.

היו"ר ש' בן=צור:

הקיבוצים. בבקשה. כמה זמן? רבע שעה? טוב.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי, חברי הכנסת, על שני דברים לא אדבר: לא אדבר בשבחה של הממשלה הזאת ולא אדבר על נושא הקיבוצים. אבל אני, כדרכי, אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת - - - כן, בבקשה.

קריאה:

חבר הכנסת חגי מירום, מה העדכונים לגבי ערוץ הקניות?

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אני מבין שהתחרית עכשיו בערוץ הקניות. מה הצלחת למכור שם? בשנים הקודמות מכרו "סובארו", מכרו כל מיני - - -

חגי מירום (העבודה):

"מיצובישי".

אדוני חבר הכנסת איתן כבל, הפעם לא נעסוק בעדכונים, השעה מאוחרת, האורות עדיין דולקים במשרד ראש הממשלה, יש עיסוק כבד ביותר בנושא גשר, יש עיסוק כבד ביותר בנושא של דוד ראם - - -

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

ראש ממשלה חרוץ, הוא עובד 24 שעות ביממה. תראה איזה ראש ממשלה חרוץ.

חגי מירום (העבודה):

המערכת הזאת עובדת, כאן, בקריית=אתא, בכל פינה מפינות הארץ, אבל על עדכונים של ממש נדע בשעות הבוקר, כשיאיר האור.

אני רוצה לפתוח, כדרכי, בהבעת תודה לעוד פינה אחת מפינות הבית הזה. החלטתי שבכל אחד מנאומי, בפתח הנאום, אודה לאנשים טובים שמנהלים לנו כאן את החיים בכנסת, נותנים את נשמתם לא לאור הזרקורים; איננו מדגישים יום יום את עבודתם, הם לא נחשפים לטלוויזיה, אבל הם עושים את כל מלאכת הקודש אשר מחזיקה את הבית הזה. אני מתכוון הפעם לומר את דברי בשבח יחידת הסדרנים.

במשך 24 שעות ביממה, סביב השעון, אנחנו מקבלים בבית הזה שירותים מאנשים המכונים סדרני הכנסת. יש יחידה שנקראת יחידת סדרני הכנסת. הנה לפנינו, ליד סגן מזכיר הכנסת, נמצא אברהם דוד, סדרן ותיק שלנו, אשר עובד כאן בבית במשך שנים. כל חבר כנסת שנמצא במליאה וזקוק לאיזו עזרה, להצעת חוק, או שמא מגיעה אליו איזו הודעה, או שהוא צריך סיוע להודיע הודעה למקום אחר כשהוא נמצא כאן - אברהם דוד ניגש לעברו בשקט. החיים מתנהלים כאן. הוא לא מבקש לעצמו פרסום ולא מבקש לעצמו דבר. הוא ישאל את חבר הכנסת - מאיזו סיעה שלא יהיה: במה אני יכול לעזור לך, ומייד, כמו פיה טובה, הוא יביא את הדברים שחבר הכנסת יבקש. אנשי יחידת הסדרנים שנמצאים אתנו היום - - -

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אדוני היושב=ראש, זו בעיה קשה, אם אנחנו צריכים לגייס, מה עושים?

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

דווקא ברגע שאני אומר דברים שלא קשורים לוויכוח - - -

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

דברים טובים, למה אתה מפריע?

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

תן לי. אנשי יחידת הסדרנים שנמצאים אתנו כאן ברגע זה הם אברהם דוד, אמנון בלולו, חיים זייגר, ברוך גרמאי, יאיר מזרחי ושמואל יוסף. האנשים האלה נמצאים כאן בתוך הבית, במסדרונות, בחדרי מזכירות, ליד טלפונים, והם מסייעים בידי חברי הכנסת לעשות כל דבר שצריך על מנת שהבית הזה יעבוד.

חשוב לי לומר כאן, שאנשי יחידת הסדרנים אינם נוקטים קו פוליטי. כמו כל אדם במדינת ישראל יש להם עמדה - אולי הם חושבים כך על מפלגה אחת, או כך על מפלגה אחרת, אבל לעולם אינך שומע מהם דבר על עמדתם. הם משרתי הציבור במאה אחוז, הם ייתנו לנו כל דבר שצריך לתת על מנת שהבית יתפקד.

בשעת בוקר מוקדמת זו אני מצדיע לאנשים האלה, אומר להם תודה, ואומר לחברי הכנסת כאן ולמי שצופה בנו בשעת בוקר מוקדמת זו: דעו לכם, מכל האנשים שנמצאים כאן בבית הזה, יש לנו קבוצת אנשים שעושה מלאכת קודש, ואני מודה להם.

אדוני היושב=ראש, כפי שאמרתי, לא אדבר בשבחה של הממשלה, כי אינני יכול לדבר בשבחה. גם לא אדבר על הקיבוצים, כי אינני רואה כאן מקום לדבר על זה.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

איך אתה רואה את עתידו של הקיבוץ בעוד 20, 30 שנה? יש שינויים חברתיים רציניים.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, העלית כאן הצעה מעניינת, ואשקול אפשרות לעסוק בנושא הזה בשעות הבוקר. לא רשמתי לפני את הנושא על מנת להציג אותו כדבר דבור על אופניו, ולכן אעשה זאת מאוחר יותר. אני רוצה לדבר על הפגיעה בתיירות.

אדוני היושב=ראש, בשנה ממוצעת בימי הממשלה הקודמת, כאשר חבר הכנסת עוזי ברעם היה שר התיירות, הגיעו למדינת ישראל כ=2 מיליוני תיירים. זה מספר עצום. בהשוואה לקפריסין, לטורקיה או ליוון - זה עדיין אינו מגיע לממדים של תיירים שמגיעים לשם;

אני מדבר על תיירות נכנסת, שבאה מבחוץ. עוד לא מיצינו את מה שמדינה צריכה למצות בתחום התיירות.

1992. זה- בשנה האחרונה, שנת 1997, הגיעו לישראל 30% פחות מאשר בשנים 1996 נתון מדאיג ביותר. אנחנו נהנים מתיירות גדולה הבאה אלינו משני מוקדים עולמיים: תיירות יהודית ותיירות של נוצרים מארצות=הברית, ותיירות גדולה שבאה מהמדינות המרכזיות באירופה, כמו גרמניה, צרפת, אנגליה, סקנדינביה ומדינות אחרות. התיירות הזאת היא לב לבה של התיירות הבאה למדינת ישראל.

אדוני היושב=ראש, המצב המדיני ערער את מפת התיירות הנכנסת לישראל והשפיע קשה ביותר על מצב העניינים בענף התיירות. אבל לא רק המצב המדיני, גם המצב הכלכלי, גם חוק התקציב, משקפים את ההתרגלות המדאיגה ביותר - לטעמי, בלתי נסבלת - לתיירות הולכת וקטנה במקום שזו תהיה תיירות שהולכת וגדלה.

אנחנו נמצאים בירושלים כל שבוע. הואיל ואנחנו באים ממרחקים, אנחנו מבלים חלק מזמננו בשעות הלילה בבתי=מלון ירושלמיים, ושם אנחנו נחשפים למצבי תיירות. בבתי=המלון, בדרך כלל בגדולים שבהם - נמנה למשל את "רמאדה רנסנס", "הולידיי אין", "לרום", "פלאזה" ואחרים, יש שני חדרי אוכל: חדר אוכל גדול מאוד, שבו נמצאים התיירים כאשר יש תפוסה גדולה ומלאה במלון, וחדר אוכל קטן שמשתמשים בו כאשר התפוסה במלון קטנה ומצומצמת ואין טעם לפתוח את חדר האוכל הגדול. לפעמים אני נפעם, מופתע ועצוב כאשר אני קם בבוקר ובדרך לכנסת אני יורד לחדר האוכל, והנה אני רואה שחדר האוכל הגדול סגור, וכל אורחי המלון מתקבצים להם בחדר אוכל קטן, אלטרנטיבי. כשאתה רואה את מספר האנשים הבאים שמה, לבך נחמץ. למה אנחנו נמצאים בירושלים במצב תיירות שכזה?

אפשר לחוש בהעדר תיירים במלון גם במעליות. לעתים הכול שוקק, מלא מזוודות בכניסה, אנשים נכנסים ויוצאים - תחושה של תחנת רכבת. לעתים זה קצת פחות נוח, כי רוצים קצת יותר שקט, אבל לפחות הלב מתרונן כאשר אתה רואה את האוטובוסים נעצרים, אנשים יורדים ומדריכי התיירות מושכים אותם אל תוך האולם, המזוודות נכנסות וכולם עולים ויורדים במעליות. לפעמים אתה צריך להיתקע חמש=שבע דקות עד שאתה מקבל מעלית על מנת לעלות. זה קצת פחות נוח, אבל אתה יודע שבתוך המלון מתרחשת פעילות גדולה של תיירים שבאים לכאן, למדינת ישראל. לעתים - שממה, המעלית עולה, המעלית יורדת; אתה

מקבל אותה תוך דקה ומגיע לאן שאתה רוצה. נוח מאוד באופן אישי. עצוב מאוד לראות את המצב הזה בבתי=המלון, לא באיזו עיר שכוחה או קטנה במדינת ישראל, אלא בלב לבה של הארץ הזאת, במקום הקדוש לנו וגם לדתות אחרות - בעיר ירושלים.

אם תרצה, אדוני היושב=ראש, דווקא כיוון שאני נציג של קיבוצים, אני די חשוף ומודע לרשת בתי=ההארחה של התנועה הקיבוצית הפרוסים מכפר=גלעדי שבצפון, דרך כפר=בלום, איילת=השחר, ואחר כך הולכים ובאים דרך החוף בשפיים, בואכה הרי יהודה, בקריית=ענבים ובמעלה=החמישה, וכלה בעין=גדי וכן הלאה. בבתי=ההארחה המצב דומה - נאבקים על תיירות ולא רואים אותה בהיקפים שידענו אותם בעבר.

תופעה נוספת מדאיגה, והיא תופעת הביטולים - ביטולים של תיירות שכבר היתה צריכה לבוא, שסוכנים כבר קבעו אותה בדרך לישראל, והנה הם באים ומבטלים. הביטולים הללו קשורים מאוד למצב המדיני שאנחנו נתונים בו. אני רוצה להגיד שזו לא תופעה שאופיינית לרגע זה או לשנה זו; גם בעבר היו ביטולים. אם יש פיגוע - יש ביטולים; המצב מתוח בגבולות - יש ביטולים. אלא שבשנה וחצי האחרונה המצב המדיני כל כך מעורפל; הדיבורים על גוויעתו של הסכם אוסלו והתחושה שאין פריצת דרך וספק אם תהיה פריצת דרך בתחום המדיני, מייצרים מומנטום פסיכולוגי שלילי וחוסר רצון של תיירים לבוא למדינת ישראל. זה מדאיג מאוד.

בספר התקציב אנחנו גם רואים סימנים ראשונים לדברים יפים מאוד שנעשו על=ידי הממשלה הקודמת - בעיקר על=ידי השר ברעם - כמו ירושלים. עוזי ברעם הוא לא רק ירושלמי, הוא ראה בירושלים מוקד תיירות שצריך להשקיע בו הרבה כספים בתשתיות, בסיוע ממשלתי, בעידוד השקעות הון בבתי=מלון וכן הלאה. ואכן, קמו כאן בתי=מלון חדשים. אגב, ייפתח כאן "הילטון" נוסף בעתיד הקרוב מאוד. ברעם מיקד את ההשקעות בפרויקט "נצרת 2000", שהיה אמור להיות פרויקט שמכין את העיר נצרת ואת אזור הצפון - שהוא אזור מקודש לנוצרים - לקראת בואם של מאות אלפי, אולי מיליוני צליינים נוצרים בשנת 2000 לישו הנוצרי. ברעם צדק שעשה זאת, והוא גם רצה לסייע קצת בידי פרנסי העיר נצרת לארגן את העיר, שהיא צפופה, רחובותיה קטנים והתשתיות שלה לא מודרניות מספיק.

ברעם החליט לטפח מאוד את התיירות הכפרית, שקיבלה אגף במשרד התיירות והפכה לגורם מאוד מעודד; מה שקוראים "צימרים" ברחבי הארץ. הוא התחיל בעיקר במושבים כמו

בית=הלל בגליל, ומושבים שבהם נעשו פרויקטים גדולים של "צימרים" בעידוד ממשלתי לכל מי שרצה עוד ועוד חדרים.

ברעם הגדיל את הטיפול בתשתיות באמצעות החברה הממשלתית לתיירות, שהועמדו לרשותה משאבים גדולים ביותר על מנת שתוכל לעודד תשתיות תיירות.

אני צריך לסיים?

היו"ר ש' בן=צור:

כן, אתה צריך לסיים. אתה מציג את הבעיה; את הפתרון אתה ודאי רוצה למצוא במישור המדיני.

חגי מירום (העבודה):

גם במישור המדיני וגם במישור התקציבי.

היו"ר ש' בן=צור:

תרשה לי. האם יש צעדים במישור המיסוי? נניח, לצאת במבצע לשנת היובל למדינת ישראל או לשנת 2000 ולהקל על התיירים במיסוי - דבר שיהיה אטרקטיבי וימשוך אותם לארץ הזאת.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אתה מעלה רעיון; אני לא מכיר פרויקט כזה. לא נעשה מבצע כזה, ואולי צריך לעשות אותו. ידוע לי שלקראת יובל ה=50 עשה משרד התיירות מאמץ הסברתי גדול וסייע בידי הסוכנים והתיירים, ממש בכסף, על מנת להפיץ תוכניות שמתארות את התיירות בישראל.

היו"ר ש' בן=צור:

הסברה זה לא מספיק.

חגי מירום (העבודה):

אני מסכים אתך, הלוואי שהיה יותר.

רציתי לסכם את דברי. בספר התקציב הזה אנחנו רואים את מותו של פרויקט "נצרת 2000", אנחנו רואים הכנסה של מעט משאבים למלונאות וליצירת תשתיות תיירותיות בעיר ירושלים; אנחנו רואים שתקציב החמ"ת - החברה הממשלתית לתיירות - הולך וקטן ומתקצץ; אנחנו רואים מצב שפרויקטים לאומיים, כמו למשל החפירות בעכו - הוקמה שם חברה לפיתוח העיר עכו, שהיתה צריכה להמשיך את פעולת החפירות המתמשכת - וגם הפרויקט הזה קוצץ ביותר; אנחנו רואים שהתיירות הכפרית כמעט שלא מקבלת עידוד להשקעות ב"צימרים" וכן הלאה. זה מצב קשה, ענף שלם נפגע. יש פגיעה במלונות, בחברות האוטובוסים, ברשתות החנויות לתיירים, פגיעה בעובדי בתי=מלון ובדיילים שעוסקים בזה ברחבי הארץ, פגיעה באתרים תיירותיים. זה קשה מאוד. אני אומר את זה מתוך חרדה לאומית, לא במסגרת ההתנצחות המתמשכת, אלא מתוך חרדה אמיתית למקומה של ישראל בעמים ולכלכלה הישראלית שמאוד נפגעת ממצב התיירות. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' בן=צור:

אני מודה לך. חבר הכנסת ברק לא נמצא. מאחר שהוא לא נמצא, לפני חבר הכנסת אופיר פינס סגן השר ביבי. בסדר? סגן השר השכים קום.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב=ראש, כנסת נכבדה, בוקר טוב לאלה שהתעוררו עכשיו. שמעתי את דבריו של חבר הכנסת חגי מירום. כמי שעמד הרבה שנים בראש עיר תיירות ובנה תיירות רצינית אני רוצה לומר, שיש הרבה בדבריו. נושא התיירות הוא החשוב ביותר היום במדינת ישראל, בעיקר לקראת שנת ה=50 למדינה ושנת 2000. הממשלה הקימה ועדת שרים מיוחדת בראשות השר קצב להכין את חגיגות שנת 2000, שבה אנו מצפים ל=15 מיליון תיירים.

אישית, אני חרד למה שיקרה, אבל כנראה יש לנו טבע לעשות הכנות ברגע האחרון,

לאשר תקציב ברגע האחרון, לעשות הסכמים ברגע האחרון, כנראה זה האופי של העם היהודי, לצערנו, ואין כאן סוף מעשה במחשבה תחילה.

המצב המדיני והפיגועים תמיד היו. אני זוכר שכל פיגוע היה מקפיץ את כמות הפקסים של הביטולים. האוכלוסייה שהיתה הנאמנה ביותר בכל הפיגועים היא זו של הצליינים, ושליש מהתיירים הם צליינים. אין ספק שצריך לפתח את הנושא של המקומות הקדושים והאתרים ההיסטוריים. מתוך 150 גנים לאומיים מפתחים היום רק מחצית.

מדברים עכשיו על אבטלה. אני מציע לשר קצב לעשות כמו שעשו בבית=שאן, שבתקופה מסוימת העסיקו בה פועלים בחפירות ארכיאולוגיות - זה היה בתקופה של אורה נמיר - אבל התברר שהאתרים שגילו בבית=שאן ייתנו תעסוקה לא רק בתקופת אבטלה אלא לכל השנים, משום שזה יתפתח. מובטלי אופקים - אני מתפלא שהממשלה לא חשבה על זה - היו צריכים לעסוק בנושא התיירות ולהכין את הדרום והנגב לשנת 2000. אני לא יודע אם יש מספיק כוח אדם, אבל זו שנה של עבודה, ואין הרבה זמן. הם היו יכולים להיערך בכיוון הזה.

אין ספק שהשנה הממשלה תצטרך לקבל החלטות לא שגרתיות. אי=אפשר לקלוט 15 מיליון תיירים כשאתה ערוך לקלוט 2 מיליוני תיירים בשנה. הממשלה תצטרך לחשוב איך לעודד את היוזמות הקטנות, כמו שעשה עוזי ברעם - כפי שנאמר פה - בנושא של בנייה כפרית. אם כל אחד יכפיל אצלו, חמישה=שישה חדרים, ויקבל הלוואות, הרי במאמץ לאומי גדול אפשר יהיה לפתור את הבעיה.

התיירות בתחום העסקים הקטנים מוזנחת היום, כי הולכים על מלונות גדולים. יש מדינות שבהן רוב התיירות הוא במלונות של 50 חדר, 40 חדר, 30 חדר, ואז כל המשפחה מתעסקת עם זה, ואם יש משבר זה לא כרוך בפיטורים של הרבה פועלים. בדרך כלל מלון גדול מעסיק היום עובד אחד על כל חדר, ואם יש 300 חדרים אלה 300 עובדים, ואם אין תיירים המלון מפטר את העובדים. לכן, צריך לעודד את התיירות המשפחתית, זו תיירות שאפשר לפתח אותה והיא גם מתאימה לצליינים, מה גם שבתיירות משפחתית ההוצאות הן קטנות יותר ואפשר להוזיל את המחירים, בעיקר בשעת משבר. זה גם טוב לצליינים, שבדרך כלל אינם מן המעמד העשיר והמבוסס.

אין לי ספק שהכנסת והממשלה עוד יידרשו רבות לנושא התיירות, זה המשאב הלאומי

הגדול ביותר. תיירים באים לארץ שלנו לא לחופים, לא לדיסקוטקים, לא בכיוון הזה, אלא - - -

קריאה:

- - -

יגאל ביבי (מפד"ל):

אתה צודק, יש בתקציב רזרבה. לדעתי, בנושא התיירות הממשלה תצטרך לתת תקציב נוסף. זה אחד החטאים של ממשלות ישראל. אין עוד ארץ הקודש בעולם, אין עוד ירושלים בעולם, אין נצרת נוספת בעולם ואין בית=לחם נוספת בעולם, המשאב הזה נמצא רק פה. בזמנו, כששמעון פרס היה ראש הממשלה, אמרתי לו שבמדינת ישראל ראש הממשלה לא צריך להיות גם שר הביטחון אלא הוא צריך להיות ראש הממשלה ושר התיירות.

אם בקפריסין יש כ=4 מיליוני תיירים, אז פה בארץ הקודש, מיליון וחצי? כל מיליון תיירים שהיו באים לכאן - אנחנו לא צריכים את הסיוע האמריקני. וזה חלם. אחד המחדלים הקשים של כל ממשלות ישראל הוא נושא התיירות.

יגידו לי שאין שלום, יש פיגועים. במצרים היו פיגועים יותר קשים, אז הם התייאשו?

אני מקווה, שפעם נתעורר, ואת המשאב הלאומי הגדול ביותר שיש לנו, החשוב ביותר שיש לנו, התיירות, נדע לפתח.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה. חבר הכנסת אופיר=פינס פז, בבקשה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אדוני, ברשותך, תסלח לי, אתה יודע שאני בשעות אלה לא מסוגל לדבר דיבור

מאד=מאוד ענייני ורציני.

היו"ר ש' בן=צור:

בזה נבחן האדם.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אין מה לעשות. יש דברים שאני מסוגל ויש דברים שאני לא מסוגל. בשעת לילה כזאת, להתחיל לדבר על בעיות התקציב כחבר ועדת הכספים, אני לא יכול. אבל אני אעשה כמיטב יכולתי, כדי להנעים את זמנך, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ש' בן=צור:

אל תשכח את חברי הכנסת חגי מירום, רפי אלול וסגן השר.

אופיר פינס=פז (העבודה):

ודאי, ודאי. יש לי פה קהל גדול מאוד לשעה 04:30.

אנחנו מדברים על חוק הסידורים, כפי שאני רוצה להזכיר לך, ובחוק הסידורים כולם מסדרים ומסתדרים. רביץ מסדר את נאמן, שרנסקי מסדר את ביבי - לא יגאל ביבי, ביבי=ביבי.

יגאל ביבי (מפד"ל):

לא האוריגינל.

אופיר פינס=פז (העבודה):

לא האוריגינל. אז רביץ מסדר את נאמן, שרנסקי מסדר את ביבי, מצא מסדר את נאמן, הנדל מסדר את ביבי, דרעי מסדר את נאמן, רפול מסדר את ביבי, דוד לוי מסדר את

נאמן, מקסים מסדר את ביבי, פרוש מסדר את נאמן, זנדברג מסדר את ביבי, קליינר מסדר את נאמן, בגין מסדר את ביבי, והם מסדרים ומסתדרים. מסדרים ומסתדרים, מסדרים ומסתדרים. ואת מי כולם ביחד מסדרים? את עם ישראל, אותו מסדרים עד הסוף. אלא שאף אחד לא אכפת לו באמת שעם ישראל לא מסתדר. זה לא מעניין אף אחד, אדוני, וזו הבעיה שלנו. כי הקופה הזאת הולכת ומתרוקנת, ומרוב סידורים והסתדרויות אנחנו מקרבים את קצנו, בניגוד לטובתנו.

קריאה:

- - -

אופיר פינס=פז (העבודה):

כן, אנחנו עושים לנו נזקים, שעל חלקם נתגבר, אבל אני מצטער לקבוע שחלקם יעלה לנו מחיר מאוד יקר.

בשבילכם אספתי גם כמה אמרות, לפי דעתי אקטואליות, על מה שקורה בימים האחרונים. למשל, כתוב כאן שבכסף ניתן לרכוש את בני האדם והאלים כאחד, דבר שהוא, לפי דעתי, די אקטואלי לימים אלה.

היו"ר ש' בן=צור:

יש הלכה, הכסף קונה את הכול.

אופיר פינס=פז (העבודה):

כן, הכסף קונה את הכול. וכאן יש עוד הלכה, שאומרת שהכסף מגביר רק את היצר האנוכי ומשיא בכל כוח למעשים מקולקלים. אמר את זה אלברט איינשטיין.

ויש פה עוד אמירה, שאומרת, שאם רוצה אתה לדעת מה דעת האלוהים על הכסף, התבונן באנשים שהוא מפקידו בידיהם.

אמרה אחרת אומרת, שבדומה לזיבול, עיקר תועלתו של הממון בפיזורו.

היו"ר ש' בן=צור:

להבדיל, אומרים שהעם היהודי דומה לזבל. כאשר מפזרים אותם בין הגויים הם משתבחים. השבחה, מטייבים את האדמה. וכשהם מתכווצים אז - - -

אופיר פינס=פז (העבודה):

ואמרה אחרת אומרת, אדוני היושב=ראש - וכדאי שתסכית ותשמע - שכשאדם אומר: לא הכסף הוא החשוב אלא העיקרון בדבר, כוונתו האמיתית היא לכסף.

אמרה אחרת אומרת, שהכסף הוא צורך, כך אף הרפש.

אמרה נוספת: לא התורה מעלה את האדם לנשיאות אלא הסחורה - אמר מנדלי מוכר ספרים.

למי הזהב, לו המשרה. גם זה ממנדלי מוכר ספרים.

ואוי לו למי שזכות הכסף מסייעתו ולא זכות עצמו. זה דבר שראוי שנחזור ונשנן.

על הקופה של שרצים התלויה לו לגביר מאחוריו, מכסה הזהב.

תאוות הבצע בו הוא נשבר, לא ידעה רוויה.

לא תוכלו לעבוד את האלוהים ואת הממון.

היו"ר ש' בן=צור:

מי אמר את זה?

אופיר פינס=פז (העבודה):

רב נחמן מצ'רנוביל?

היו"ר ש' בן=צור:

יכול להיות. אבל זאת אומרת שלפי דעתו אדם לא יכול להיות דתי וגם עשיר.

אופיר פינס=פז (העבודה):

לא, עשיר מותר להיות, רק לא צריך להשתעבד לעניין הזה.

לא תוכלו לעבוד את האלוהים ואת הממון. זאת אומרת, את האלוהים אתה צריך לעבוד באמונה ובמסירות. את הממון - זה - - -

היו"ר ש' בן=צור:

אל תיתן לו אותו יחס. אתה שומע, חבר הכנסת רפי אלול?

רפאל אלול (העבודה):

- - -

אופיר פינס=פז (העבודה):

תאמין לי, היתה תקופה בחיים שלי שחשבתי: או ישיבה או פוליטיקה.

רפאל אלול (העבודה):

- - -

אופיר פינס=פז (העבודה):

אה, אתה אומר ששילבתי את זה, ישיבה ופוליטיקה. תשמע את המשפט הבא.

היו"ר ש' בן=צור:

דרך אגב, חבר הכנסת אופיר פינס הוא בחור ישיבה. הוא חי מישיבה לישיבה - בישיבה בוועדת הכספים, בישיבה אצלו במשרד, וכן הלאה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

המשפט הבא הוא עוד יותר חזק, והוא של הרב נחמן מברסלב: על=ידי ביטול תאוות ממון באים התגלות משיח ובניין הבית. זאת אומרת, אנחנו צריכים לקחת את חברינו בקואליציה ופשוט לקרוא להם את הפסוקים האלה. יכול להיות שהם מונעים בהתנהגותם את ביאת המשיח. אני חושב שזה חטא גדול.

היו"ר ש' בן=צור:

אולי תדפיס ותפיץ את זה. תוצאות ההצבעה תהיינה שונות.

אופיר פינס=פז (העבודה):

והרברט ספנסר אמר, שממון הוא האל הגדול ביותר מתחת לשמים. נו.

הנרי פילדינג אמר, שאם תהפוך את הכסף לאלוהיך, הוא ינגף אותך כשטן.

אמירה אחרת אומרת, שאפילו הבינה נדחית בפני תאוות הבצע.

היו"ר ש' בן=צור:

מאיפה אספת את החומר הזה? זה מהספר של אדיר כהן?

אופיר פינס=פז (העבודה):

יגעת ויגעת, מצאת.

כסף ציבורי דומה למים קדושים. כל אחד מתכבד בהם. נו, מה אתה אומר על זה? דרך אגב, זה פתגם איטלקי, לא מהמקורות שלנו.

היו"ר ש' בן=צור:

כן, מרגישים שיש בזה פן נוצרי.

אופיר פינס=פז (העבודה):

פתגם ספרדי אומר, שאין לך ידיד נאמן ככסף מזומן. מעניין מה נאמן אומר על הפתגם הזה.

היו"ר ש' בן=צור:

הוא יסכים אתו.

אופיר פינס=פז (העבודה):

והפתגם האחרון: הכסף קונה הכול; ככתוב: כסף וזהב מטהר חזירים.

אני לא רוצה לעשות השלכות מכל מה שכתוב כאן ולהדביק כל פתגם למישהו ממכרינו ומחברינו שלוחם את מלחמתו בשבוע האחרון לטובת צאן מרעיתו, אבל אני באמת מקווה שהם קוראים את הפרוטוקול, כמו שחברי רפי אלול אומר, כי אני חושב שלא אחת בהתנהגות שלהם הם מסבים יותר נזק מאשר תועלת, ויכול להיות שאם הם ילמדו מניסיונם של אחרים - הרי בסך הכול יש פה פתגמים שנאספו כתוצאה מהרבה מאוד חוכמה וניסיון - אולי תיכנס בהם קצת בינה והם יבינו שלא צריך לרדוף אחרי המשאבים והכספים והממונות עד אין סוף ובלי הבחנה וללא גבולות וללא דרך=ארץ. אם נלמד משהו מזה, אני חושב שניטיב עם עם ישראל.

היו"ר ש' בן=צור:

אנחנו חברה הישגית, תחרותית.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

כן, אבל עד איפה? תחרותית, הישגית, הכול נכון. אבל כשאתה מסתכל על הקופה שלנו הקטנה ואתה רואה איך קורעים אותה לגזרים ואיך חובטים בה ואיך כל אחד מנסה לטמון את ידו בתוכה ולקחת, לא לעצמו, חלילה, אבל לציבור שהוא מייצג, והוא חושב שהוא עושה להם מצווה גדולה - אני אומר לך, לא פעם אחת אני חושב שהוא לא עושה מצווה והוא לא בודק את עצמו עד הסוף והוא לא רואה עד כמה התנגדות יש למעשים ועד כמה הציבור בז לחלק מההתנהגות הציבורית, הסחטנית, שכל אחד חושב שהוא עושה בזה טובה גדולה לציבור שלו.

אני חושב, שאנחנו עושים נזק גדול מאוד, כי אנחנו מפלגים את העם. בכלל, תשים לב, חוק התקציב הוא חוק שדנים בו בלי שום פרופורציה לשום חוק אחר, 24 שעות ביממה, במשך למעלה משבוע, עשרה ימים, שיגעון, ואני לא בטוח שאנחנו עושים נכון. כי בסוף יש סחטנות ויש הסכמים וכל אחד מנסה לדאוג למפלגה שלו ולסקטור שהוא מייצג, ובסך הכול עם ישראל כעם משלם את המחיר. הוא משלם את המחיר גם בעיוותים שנוצרים כתוצאה מזה וגם בהפרדה, בפילוג, במריבות, בחוסר אמון הדדי.

נדמה לי שהפתגמים שהבאתי כאן הלילה - לא שאנחנו זקוקים לחוכמה של אחרים, אבל לא יזיק לפעמים, אם לא במשך היום אז לפחות במשך הלילה, כשאנחנו קצת יותר ב"ופחות להוטים ומתלהמים, לחשוב פעמיים, לקחת אוויר ולרדת מחלק גדול מהתביעות, להיות יותר אחראיים, להיות יותר נכונים לשמוע אחרים, פחות להילחם ולהיאבק רק על האינטרס הצר שלנו, ולראות את הדברים באור אחר וליצור אווירה אחרת. כי אני באמת חושש, שבדרך הזאת אנחנו לא משרתים נכון את הציבור; אנחנו גורמים לציבור לא אחת לחוש, שכל התהליך הזה שקורה פה בבית=המחוקקים זר לו, לא קשור אתו, הוא לא מבין עד הסוף למה אנחנו חותרים ומה אנחנו רוצים, וכשהוא מבין הוא אומר: יש פה תהליכים ציניים מדי, תהליכים קשים מדי, תהליכים שאני לא מזדהה אתם.

אז בשביל מה אנחנו עושים את זה? מישהו חושב שהוא מרוויח פה הרבה נקודות? אני חושב, שרוב אנשי הקואליציה - אני לא מדבר עלינו, הרי אנחנו לא שולטים בתהליך הזה, אנחנו מלווים את התהליך הזה. אבל מי ששולט בתהליך הזה זה אנשי הקואליציה, ואני

חושב שרוב אנשי הקואליציה שחשבו שהם מנהלים כאן מאבקים מאד=מאוד גדולים, ובסוף הסתבר שהם מנהלים כאן מאבקים מאד=מאוד קטנים על כבודם, על יוקרתם, על הישגיהם הפוליטיים. הרי בטווח הארוך הציבור לא טיפש, הציבור מבין, הציבור קולט מה קורה, ומי שרוצה להיבנות אלקטורלית מחוק התקציב, אני חושב שבסופו של דבר הוא יגלה, שהוא לא נבנה, לפעמים אפילו להיפך, הוא שילם מחיר יקר, לפעמים הוא השניא את עצמו על רוב הציבור; ואותו חלק שהוא כאילו היטיב אתו, אותו חלק - לא בטוח שהוא היטיב אתו ולא בטוח שאפשר לתרגם את זה לתמיכה אלקטורלית, ובסוף שום דבר טוב לא יצא, אבל עם ישראל הפסיד.

עם ישראל הפסיד, משום שמספיק ש=3=4 מיליארדי שקל יבוזבזו, ילכו לדברים הלא=נכונים, לדברים הלא=נדרשים, לדברים המעוותים, לדברים שאין צורך בהם, אז כולנו הפסדנו, כי אנחנו שילמנו את הכסף הזה ממסים, אף אחד לא שפך את זה משמים, המטבעות לא יורדות עם הגשם, אנחנו עובדים קשה מאוד כדי לתת את חלקנו לאוצר המדינה, ובסוף הכסף הזה הולך לאבדון, לדברים לא חשובים, לדברים לא נחוצים.

אם נצליח הלילה הזה לגרום לכמה אנשים להתפכח ולהבין שהם הולכים בדרך שגויה, אני חושב שנרוויח משהו עבור עם ישראל. תודה רבה, אדוני היושב=ראש.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

תודה רבה. רשות הדיבור לחברת הכנסת יעל דיין, בבקשה.

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

בוקר טוב, כבוד היושב=ראש וחברי שבאולם. גם אתמול וגם שלשום וגם בשבוע שעבר אשמורת הבוקר שלי היתה כבר אחרי חדשות הבוקר, ואפילו עיתון כבר היה ביד, ולא נזקקתי לעיתון של אתמול. אני רוצה לומר, שהעניין הזה של עיתון בוקר בדיוני הלילה של התקציב הוא ממש דבר מרעיש, משום שהשוני מאתמול לשלשום, מאתמול להיום, בוודאי לגבי השבוע שעבר - השוני מיום ליום הוא ענק, ולמעשה הוא נמדד במיליארדים.

אם בעיתון הבוקר של לפני שלושה ימים דיברנו על חריגה של מיליארד, ואף לא אחד אומר מהיכן יימצא הכסף, או מה המקורות, אלא הכול תוך הצהרה חד=משמעית - א. שלא

תיפרץ מסגרת התקציב; ב. שלא יעלו מסים - זה הפך להיות מין מאנטרה כזאת, שאנחנו שומעים, לרבות אתמול, כאשר בצורה די פאתטית, לטעמי, עלה שר האוצר לדוכן הזה, ופשוט ספק כפיים, ובמשהו בין נאיביות לפאתטיות אמר: אני לא יודע על מה אתם מדברים; אין הסכמים, אין שום הסכם. אין הסכם חתום ואין הסכם עם האוצר, ואף לא אחד קיבל הבטחה לאיזה סכום.

היתה בי איזו פינה של רחמים לשר האוצר, משום שבאותה עת - ואולי זה לא יפה לעשות לקואליציה או לממשלה - זה היה לפני הצבעות, חילקו באולם דפים שמהווים הסכם בין ראש הממשלה לבין שר האוצר. אני לא יודעת, בהיסטוריה שאינני בקיאה בה, של יחסים מורכבים בין אוצר וראש ממשלה, ודאי היו דברים כאלה; אבל אני לא חושבת שאי=פעם היה מצב שהלך והידרדר, כאשר לראש ממשלה יש שר אוצר טוב מאוד, אמין מאוד, הוא בוטח בו, הוא סומך עליו. זה שר אוצר שני, אחרי שהיה לו שר אוצר קודם שהוא כנראה לא בטח בו ולא סמך עליו, אבל הוא עשה כמה דברים בכלכלה בשנה שהוא הגיש תקציב.

אתה רואה שר אוצר שבאמת אין לו גיבוי פוליטי מבחינת המפלגה שאנשיה יושבים כאן באולם, והוא בא מעולם המשפט ומעולם הכלכלה, והוא ודאי איש מקצוע ואיש אמין מאוד; אבל נראה שבכל זאת יש משהו בעניין הזה, של ממשלה ושריה, לרבות שר אוצר - זה נשמע כאילו תפקיד טכנוקרטי, כאשר מדברים, לפעמים ההצעה הזאת עולה, אפילו שר האוצר לשעבר, מודעי, הופיע אתמול או שלשום ואמר, שמה שישראל צריכה עכשיו, זו ממשלה של טכנוקרטים. זאת אומרת, שכל השרים ימונו, רצוי מבחוץ, לפי כישורים טכניים כאלה או אחרים, ואז לא יהיו הלחצים האלה. בתיאוריה זה נשמע כמעט טוב או אפילו טוב מאוד, אבל מובן שבתנאים של מדינת ישראל זה בלתי אפשרי, ואני לא רואה מצב כזה, שבאמת שרים ייובאו לשולחן הממשלה מטעם איזה כישורים אקדמיים או כי הם עברו פסיכומטרית ב=750, ויש להם ממוצע בגרות של 10.7 עם בונוס על לימודי כלכלה או לימודי מחשב בחמש יחידות.

זה מה שראינו ואנחנו רואים בימים אלה, וזה עצוב מבחינה שלטונית. מובן שהתוצאה של זה היא, שאנחנו עדיין עוסקים בחוק הצמיחה, ואנחנו חוזרים ועוסקים בחוק ההסדרים, שאת דעתי עליו אמרתי עוד בנאום הראשון שדיברתי בו, ויש לנו כאן מערכת שלמה שמנהל ראש הממשלה, מערכת שהוא צריך להיענות לה כדי לשמר את ממשלתו, ויש לנו כאן הביטוי המוצדק כשלעצמו של שר האוצר - לא תיפרץ מסגרת התקציב ולא יוטלו מסים.

אלא שכשאומרים "לא יוטלו מסים" יש בזה, לא אגיד הונאה, כי זה שר אוצר שבאמת אי=אפשר להטיל עליו - אפשר להטיל בו רבב, אבל לא במלים לא=מכובדות, הוא מאוד מכובד. לא אגיד ששר האוצר מוכר לנו כאן משהו שיש בו משום ההונאה, על=ידי זה שהוא אומר "לא תיפרץ המסגרת ולא יוטלו מסים", כי גם נפרצה המסגרת ונפרצה וחזרה ונפרצה.

אני מבינה את האנשים שאומרים: לא מפריעה לי הגדלת הגירעון לחינוך ולבריאות - אלה שני נושאים, וגם לפתרון בעיות האבטלה, כמובן. הגדלת הגירעון היא השקעה שתישא פרי. כלומר, אם אני עושה רפואה מונעת, למשל, אני חוסכת בזה הוצאות עצומות על אותם מקרים שאני מונעת אותם והם לא יגיעו לבית=החולים. אם אני נותנת סיעוד פסיכיאטרי בזמן, אני לא אהיה במצב שאני לא יכולה לספק בתי=חולים או אשפוז סיעודי לחולים, משום שלא מנעתי בזמן, או לא טיפלתי בזמן, או חסכתי על תרופה יקרה.

ואין מה לדבר לגבי חינוך. השקעה בחינוך מהגיל הרך נושאת פירות שהם אפילו לא מדידים בכסף. זאת אומרת, פירות שאי=אפשר להשיג אותם, אי=אפשר לקנות אותם בכסף. אם אני הייתי משקיעה בילדי הגן ובילדי המעונות, ואם הייתי מסבסדת מעונות ילדים - בעניין הזה עבר חוק שלנו קריאה טרומית, ושר האוצר התנגד לו, כמובן, באיזו צורה, וזה דבר שחוזר כל הזמן.

אני רוצה, שאם צעירה, שעדיין יכולה ללמוד ולצאת לעבוד, לא תהיה מוגבלת לשנתיים=שלוש שנים בבית, משום שהיא איננה יכולה, משום שהיא צריכה לבחור בין שמירה על התינוק או על הילד הפעוט, או תשלום כל המשכורת שלה למטפלת או למעון כזה או אחר.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

יש היום בהצעת התקציב הסתייגות - - - חוק חינוך לגיל הרך.

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

אני יודעת, אבל זה לגיל שלוש.

רפאל אלול (העבודה):

לא, אבל - - -

יעל דיין (העבודה):

אני מקווה. אנחנו מדברים כאן הרבה, והמפד"ל באמת קיבלה תקציב יפה מאוד לחינוך ברמה היותר=גבוהה.

היו"ר ש' בן=צור:

זה לכל המגזרים.

יעל דיין (העבודה):

זה לכל המגזרים. אני רוצה לקחת אותנו אחורה בגיל ולומר, שאם לא נטפל בגיל הרך ואם לא נטפל בסבסוד מעונות - כאן אני אומרת את זה כיושבת=ראש ועדה - יהיה כוח נשים שאיננו מנוצל; פוטנציאל אדיר של נשים. אני מצטערת לומר לכם, חברי הגברים היושבים כאן, גם סביב המצלמות - מספר הנשים המשכילות ובוגרות מוסדות חינוך גבוהים בארץ עולה על מספר הגברים המשכילים, במגזר הכללי וגם במגזר הערבי. הנשים האלה אינן מוצאות עבודה במקצוען. דרך אגב, זה נכון גם בקרב העלייה החדשה.

הנשים עצמן משקיעות בחינוך והן בוגרות מגמות שונות, וזה כבר לא מה שהיה פעם, שאשה היתה אוטומטית או מורה או אחות. היום היא או רופאה או עובדת היי=טק. זאת אומרת - המקצועות הנדרשים. אבל אז היא רוצה להקים משפחה, או רוצה ללדת ילד בלי להקים משפחה, והיא "נתקעת" - אומנם, לא נתקעים עם ילד, כי תינוק הוא שמחה גדולה, ואנחנו יודעות את זה, אבל אז היא צריכה לבחור בין ישיבה בבית, משום שהיא איננה יכולה להרשות לעצמה לקדם את עצמה, ואחרי הלימודים היא צריכה לבחור בין תפקיד של אם במשרה מלאה או ובין המשך קריירה.

אני חושבת שזה דבר בלתי נסבל. בארצות רבות מצאו לזה פתרון. כשאנחנו מדברים על חינוך איננו כוללים את החלק הזה, וזו כמובן פגיעה קודם כול באוכלוסיית הנשים,

כי מסתבר שאפשר היה להגדיל את מעגל העבודה. היום כ=40% מכלל הנשים הן נשים עובדות - לא לא מכוח עבודה; הן נשים עובדות, גם במגזר היהודי וגם במגזר הערבי, ונוסף על כך עכשיו, גם המגזר הדתי, ומתחילים לראות סימנים גם אצל נשים חרדיות, שעל=ידי יצירת תנאים מתאימים הן רוצות לקחת חלק בפרנסת הבית. אנחנו יוצרים כל מיני תחליפים, מפני שאיננו מסוגלים לתת להן נקודות זכות או נקודות קצבה, או סבסוד כזה או אחר של מעונות יום, וזה אחד הדברים שהייתי מאוד רוצה לראות בתקציב הבא.

כשדיברתי קודם על שר האוצר והעובדה שהוא יבוא מבחוץ, ויהיה יבוא מעולה ככל שיהיה, בכל זאת יש נתק בינו לבין הצרכים האמיתיים. אם היה ראש ממשלה שאין נתק בינו לבין הצרכים האמיתיים, החברתיים, הכלכליים, אלא הוא באמת חלק אינטגרלי ממה שקורה כאן והוא קשוב והוא רגיש לבעיות החברתיות, ויש לו שר אוצר שהוא כלכלן טכנוקרט, אז הוא היה קומבינציה שאפשר היה לסבול. אבל יש לנו כאן קומבינציה של ראש ממשלה שאיננו די קשוב, מלבד לכיבוי שרפות; ראש ממשלה שהוא, בוא נאמר, בשעה כזאת של הבוקר לא רוצים להעליב אנשים - הוא די אטום לבעיות האמיתיות שמתרחשות בשכבות גדולות, והוא בא לכבות שרפות, הוא איננו בא כדי באמת להציע פתרונות ארוכי טווח, ואנחנו רואים לידו שר אוצר, מוכשר ככל שיהיה - הקומבינציה הזאת של שני אנשים היא סופנית, ונוסף על זה, בלילות האלה הם לא מתואמים.

כשהייתי כאן בפעם האחרונה, ב=01:00, אמרו לי שברגעים אלה מתרחשת פגישה דרמטית בין ראש הממשלה וראש גשר, שר החוץ דוד לוי. עכשיו 05:00, אולי בחדשות של 05:00 יש תשובה מה באמת קרה בפגישה הזאת. אבל כפי שאמרתי, עוד שעה, מי שיעלה כאן וידבר כבר יהיה בידו עיתון בוקר חדש ורשימה חדשה, ואולי התביעות יעלו מ=5 מיליארדים ל=7 מיליארדים, וההיענות מ=2 מיליארדים ל=3 מיליארדים - ואנה אנחנו באים.

אני רוצה לסיים בשיר של ביאליק, שאקרא קטע ממנו. שם השיר הוא "אכן חציר העם", שיר מאוד ידוע, כמו שאמר כבוד היושב=ראש, עשינו את זה בבגרויות שלנו. זה שיר קשה לקליטה אולי בשעה כזו של הבוקר. קל מאוד להגיד: המנהיגות בסדר, העם לא בסדר. וחוזרים ואומרים את זה, או שאומרים: העם ראוי למנהיג שהוא מקבל. אני לא מקבלת את זה. העם מגוון דיו שיהיה בו הכול, ויהיה בו עושר רב במגוון שלו, וכאשר המנהיגות איננה מתנשאת לגובה שהעם זקוק לו, האשמה איננה בעם.

"אכן חציר העם", מאת חיים נחמן ביאליק.

"אכן חציר העם, יבש היה כעץ, / אכן חלל העם, חלל כבד אין קץ; / אשר ירעם קול אל גם=מפה גם=משם - / ולא נע ולא זע ולא חרד העם. / ולא קם כארי ולא נעור ככפיר, / ולא חרד לקול גם איש אחד מעיר. / ולא רעד בגיל יחד לב כל=העם / מימין ומשמאל ומים ועד=ים, / בהתוודע אליו בניו, זרע אל חי, / אשר באו מרחוק אל=קול אדוני. / גם לא פשט היד, גם לא שאל לשלום / כל הקוראים בשמו באמונה ובתום".

"אכן נבל העם, מלא נקלה ורוש,/ כולו רקב ומסוס מכף רגל עד ראש!/ שלא הקים מקרבו ביום נחלה וכאב/ רב פעלים, איש חי, אשר יפעם בו לב,/ ובלב יבער זיק, זיק מרתיח הדם,/ ובראש יגה שביב מאיר דרך העם;//

"אשר יקר לו שם כל הגוי ואלוהיו/ גם מהון ומפז - מאלילי השווא;/ אשר מעט משא=לב, הרבה אמת, עזוז,/ שנאה עזה למנת חיי עבדות ובוז,/ חמלה גדולה כים, רחמים רבים כגדול/ שבר עמו האומלל וכבוד העול -/ כל זה יהמה בלב, יהמה יחמר כים,/ כל זה יבער כאש, יבער יצית הדם,/ כל זה ירעם כהד תמיד יומם וליל:/ 'קום עבוד, קום אל!'//-עשה, כי עמנו יד

"אכן אובד העם, שואף חרפה ורוק,/ אין למעשיו יסוד ולפעלו אין חוק./ - - - הוא לא ייקץ אם לא יעירנו השוט./ הוא לא יקום אם לא יקימנו השוד./ עלה נובל מעץ, אזוב עולה בגל,/ גפן בוקק, ציץ מק - היחינו הטל?/ גם בתקוע השופר ובהינשא הנס -/ היתעורר המת? היזדעזע המת?"

אני לא רואה את השופר ואינני רואה את הנס המורם, ואיננו רואה את עוז הנפש של אותה מנהיגות שיכולה בשעות קשות להרים אותו דגל ולומר "אחרי" ואנחנו נצעד אחריה.
תודה רבה ובוקר טוב.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

תודה רבה. חבר הכנסת חיים רמון. חבר הכנסת שבח וייס. חבר הכנסת משה שחל. חבר הכנסת נסים זוילי. חבר הכנסת שלום שמחון. חבר הכנסת מאיר שטרית. חבר הכנסת שאול עמור. חבר הכנסת מיכאל קליינר. חבר הכנסת עוזי לנדאו. חברת הכנסת נעמי

בלומנטל. חבר הכנסת צבי ויינברג. חבר הכנסת חיים דיין. חבר הכנסת ראובן ריבלין. חבר הכנסת זאב בוים. חבר הכנסת גדעון עזרא. חבר הכנסת דן מרידור. חבר הכנסת נסים דהן. חבר הכנסת רפאל פנחסי. חבר הכנסת יצחק כהן. חבר הכנסת דוד אזולאי. חבר הכנסת יצחק וקנין. חבר הכנסת דוד טל. חבר הכנסת משה גפני. חבר הכנסת פיני בדש. חבר הכנסת רחבעם זאבי. חבר הכנסת יורי שטרן. חבר הכנסת אליעזר זנדברג. חבר הכנסת שמואל הלפרט. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. חבר הכנסת אחמד סעד. חבר הכנסת האשם מחאמיד. חבר הכנסת עזמי בשארה. חבר הכנסת סאלח סלים. חבר הכנסת תאופיק חטיב. חבר הכנסת אבנר חי שאקי. חברת הכנסת מרינה סולודקין. חבר הכנסת חיים אורון. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. חבר הכנסת רן כהן. חברת הכנסת ענת מאור. חבר הכנסת דוד צוקר. חברת הכנסת נעמי חזן. חבר הכנסת וליד חאג'=יחיא, חבר הכנסת אברהם פורז. חבר הכנסת יוסי שריד. חבר הכנסת אברהם שוחט. חבר הכנסת מקסים לוי. חבר הכנסת אברהם הירשזון. חבר הכנסת דוד ראם. חבר הכנסת סאלח טריף. חבר הכנסת רפאל אדרי. חבר הכנסת יונה יהב. חבר הכנסת אורי אור. חבר הכנסת אברהם יחזקאל. חבר הכנסת אפי אושעיה. חבר הכנסת איתן כבל. חברת הכנסת דליה איציק. חבר הכנסת רענן כהן. והנה כי כן חבר הכנסת רפאל אלול.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, בוקר טוב. רק למען הסדר הטוב, התחלפתי עם חברי יונה יהב, שהוא בדרך לכאן, ולכן הוא יבוא אחרי, אם אדוני ירשה לו לדבר.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

אשקול, תלוי מה הוא יגיד.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

הוא אומר תמיד דברים טובים, אדוני היושב=ראש.

בשעה כזו מוקדמת, אדוני היושב=ראש, אני אומר לך, למעשה כילינו את כל המלים האפשריות. כל דבר אפשרי נאמר. לא פעם אחדים מחברינו אמרו כל העולה על רוחם ושכחו למעשה את ההסתייגויות האמיתיות שהם כתבו. על=פי החוק, אנחנו רשאים להגיש

הסתייגויות, ויש כוונה אחרי המלה, מעבר לאותן הסתייגויות שאנחנו אומרים: להשמיט, למחוק, להוסיף מלה כזו או אחרת - על מנת לקבל רשות דיבור.

אדוני היושב=ראש, אני לא יודע עוד כמה פעמים אני אדבר היום, לכן החלטתי, ברשותך, לפחות להביא כמה הסתייגויות שכתבתי אותן, ומה עמד מאחורי ההסתייגות שכתבתי.

היו"ר ש' בן=צור:

האמן לי שאני שומע כל מלה.

רפאל אלול (העבודה):

לקחתי שני פרקים, ברשותך, וראיתי שיש קיצוץ בנושא כמו שירותים חברתיים. לקחתי סעיף כמו בית=ספר להכשרת עובדים סוציאליים. מי כמו אדוני יודע כמה חשוב שעובד סוציאלי יהיה מקצוען, מיומן, וכמה צריך להכשיר בן=אדם.

העבודה של העובדים הסוציאליים נותנת צ'אנס למשפחות לא מעטות לחזור למסלול התקין של החיים. אותן משפחות יכולות לחזור למסלול רק אם מישהו מלווה אותן ונותן להן הדרכה איך להמשיך עם כל המצוקות, ויש לא מעט מצוקות בערי הפיתוח ובלא מעט יישובים. אגב, אדוני היושב=ראש, אתה רואה, הנה חבר הכנסת יונה יהב הגיע. אותם מוסדות מכשירים את העובדים פשוט להיות בשטח, ללוות את האנשים, את הבעיות במשפחה, את הילדים. מי כמוך יודע על בתים שבהם אחד ההורים מובטל, וההשלכה היא אוטומטית על הילדים. לכן, טוב שעובד סוציאלי יתערב ויטפל במשפחה.

לכן הצעתי להקים בית=ספר להכשרת עובדים סוציאליים במסלול נמרץ, אפילו עובדים שלא למדו עבודה סוציאלית אלא למדו מקצוע אקדמי כזה או אחר, שיעברו מסלול נוסף, ואז הם יכולים לעבוד באותם יישובים שיש בהם שיקום שכונות ובערי פיתוח.

היו"ר ש' בן=צור:

רעיון טוב.

רפאל אלול (העבודה):

הסתייגות נוספת, אדוני היושב=ראש, נוגעת להכוונת כוח אדם לאזורי פיתוח. בעבר היה תקציב רציני לתחום זה. היום התקציב הוא אפס. אנחנו מחוקקים חוקים רציניים, כמו חוק ערי הפיתוח, שאני שומע שראש הממשלה חתם עליו. הוא חתם כבר פעם אחת לדוד לוי, שר החוץ וסגן ראש הממשלה, ואני מבין שעכשיו, במגעים עם גשר יש התקדמות, והולך להיות סידור שהחוק הזה יתקיים. בתקציב של הכוונת כוח אדם לערי הפיתוח אין סכום. יש אפס. ברור לכולנו, שכוח אדם מיומן יישאר לעבוד בתל=אביב, אולי בירושלים. מורה מצוין יישאר בתל=אביב, אולי בירושלים, וכך קורה שאלה שגרים רחוק ממרכז הארץ, בערי הפיתוח, "חוטפים" פעמיים: פעם אחת - בגלל המגורים והתנאים; פעם שנייה - הילדים מקבלים שם חינוך פחות טוב, כי יש להם מורים פחות טובים. מורים אינם מוכנים לנסוע לערי הפיתוח.

היו"ר ש' בן=צור:

אבל למורים שנמצאים באזורי פיתוח יש תמריצים.

רפאל אלול (העבודה):

אבל התמריץ לא גדול. הקטינו את הסעיף, אדוני היושב=ראש. גם לכוח עבודה אחר הסעיף הזה בטל. מה שהצעתי, כמובן, הוא להחזיר סכום. קודם כול נראה לאנשים שאנחנו לא מזניחים את אלה שגרים בערי הפיתוח. לכן אני מציע לכוון את כוח האדם לערי הפיתוח. כמובן, לכוון זה לא רק לתת להם יחס מיוחד אלא זה קשור בדמים, בשכר.

היו"ר ש' בן=צור:

לתגמל אותם?

רפאל אלול (העבודה):

כן. מדובר בזה.

סעיף נוסף בהסתייגות שלי הוא הנושא של הכשרת עולים. חלק גדול מהמובטלים בארץ הם עולים חדשים. איזה מצב אנחנו יוצרים? יוצרים מצב, שבגלל משא=ומתן קואליציוני כזה או אחר לוחצים נציגי ישראל בעלייה על ראש הממשלה והוא אומר: או.קיי., אני אתן לסעיף להכשרת מדענים, להכשרת עולים. אני שואל שאלה פשוטה: מדינה מתוקנת שקולטת עלייה, זה לא צריך להיות בתקצוב שלה? זה רק בגלל לחץ קואליציוני? כשאדם בונה תקציב, הוא אומר מה הצרכים של מדינה שקלטה בשבע השנים האחרונות 800,000 עולים. אחד הדברים זה להכשיר עולים. מה אנחנו עושים? כותבים אפס ומשאירים את זה פתוח למשא=ומתן.

זאת אומרת, אותו עולה שמסתדר בעבודה צריך להבין שמקום העבודה שלו הוא מפני שמישהו מסיעה כזו או אחרת דאג לו, ואז הוא אומר לו: אני דאגתי לך למקום עבודה, עכשיו אתה תצביע בשבילי. אנחנו יוצרים משטר של שחיתות. יוצרים משטר שגורם ללא מעט אוכלוסיות, שיבואו אליהן מחר פוליטיקאים ויגידו לפרט זה או אחר: תזכור, אני סידרתי לך א', ב', ג' - את ההסעה חינם לבית=הספר, או סידרתי לך הכשרה מקצועית, אף שזה מגיע לך כאזרח, ותצביע.

הדבר מזכיר לי - בעבר, כשנקבעו תקציבים למשרדי הממשלה, שאלתי את אחד השרים, לפני כמה שנים, ולא אומר את שמו: למה יש רזרבה גדולה במשרד שלך? הוא אמר: תשמע, אם הכול יהיה מסודר לפי התקציב, לא צריך אותי. אבל אם 40% יהיו לפי קריטריונים ו=60% לפי החלטת השר, הכול יהיה תלוי בי. אני רוצה שנחיה במדינה מתוקנת, שבה הכול מסודר לפי קריטריונים, אדם יודע מה מגיע לו והוא לא צריך להיות נתון לחסדיו של פוליטיקאי זה או אחר, ושכל בוקר יזכיר לו הפוליטיקאי: בזכותי אתה עובד, בזכותי אתה לומד בבית=הספר הזה. זה משטר גרוע.

אני לא יודע, אדוני היושב=ראש, כמה זמן נותר לי לדבר, אבל, ברשותך, אני רוצה לעבור לשני נושאים. נושא אחד הוא נושא העוני. במדינת ישראל חיים 700,000 איש מתחת לקו העוני.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

סליחה שאני מפריע לך: האם נעשה מחקר, שכל שנה מדובר באותן משפחות?

רפאל אלול (העבודה):

נעשה מחקר.

היו"ר ש' בן=צור:

עבדת על זה הרבה.

רפאל אלול (העבודה):

אני עושה דוקטורט על העוני.

היו"ר ש' בן=צור:

עשית גם מפעל יפה מאוד בבית הנשיא. ארגנת מאוד יפה.

רפאל אלול (העבודה):

אני כותב עכשיו עבודת דוקטורט על נושא העוני. אני חושב שהעוני הוא אחת המכות הגדולות לא רק של מדינת ישראל אלא בכלל. במזרח התיכון יש ריכוזי עוני גדולים מאוד - גם ברשות הפלסטינית, גם בירדן, גם במצרים, גם בסוריה. דווקא סביב הטיפול בנושא העוני יכולנו, כל המזרח התיכון, להתאחד ולמצוא פתרונות משותפים. אם נתאחד נוכל למצוא פתרונות משותפים.

יש שתי בעיות קשות בתחום העוני, ומי כמוך יודע: א. החינוך. אדם שיש לו השכלה, ברוב המקרים הוא לא עני; ב. מספר העובדים השכירים בבית. בדרך כלל, כששני בני הזוג עובדים ויש להם השכלה, מעטים המקרים שאתה פוגש עוני.

אדוני היושב=ראש, אני מסתובב עם הצעת חוק להקמת רשות ממלכתית למלחמה בעוני. אני מדבר על רשות, ובשבילי זה כמו קבינט. מדובר על יחידת מטה קטנה, לא פקידים, קבינט במשרד ראש הממשלה, שבו יהיו שרים. הקבינט הזה ישב פעם בשבוע. זה יהיה קבינט

שיטפל בנושא העוני. כמו שאתה זוכר, כשבאו עולים חדשים לארץ לפני שבע שנים, הוקם קבינט קליטה שנפגש כל שבוע. אמרנו, איך נוכל לשכן מאוד אלפי אנשים? הוקם קבינט קליטה, וראה זה פלא: כשמחליטים שיש בעיה חברתית וצריך להתמודד אתה, מוצאים פתרונות. הקבינט ישב פעם בשבוע. הביאו קרוונים, הוצאו כספי ערבויות, וכמעט שלא היתה בעיה.

מה שמצער אותי הוא, שאנחנו כל פעם מתמודדים עם השאלה של העוני, ומעלים את זה ב=2 שקלים. אנחנו אומרים, בואו נרים את הבן=אדם הזה במילימטר אחד, יקבל עוד שקל, ובשנה הבאה בדוח על העוני הכול יהיה בסדר. אם הוסיפו לבן=אדם שקל אחד, אדוני היושב=ראש, האם זה אומר שהוא יצא ממעגל העוני? אם הוא מקבל 1,528 שקל, הוא כבר לא עני? או אתן לך דוגמה פשוטה: בסטטיסטיקה של המוסד לביטוח לאומי, אדם שמקבל 1,800 שקלים ומטה הוא עני. בסטטיסטיקה לא רואים את ההוצאות. אם הוא משלם שכר דירה, למשל, 700 שקל ל"עמידר", נשאר לו כסף פנוי 1,100 שקל. את זה אין רואים. ההערכה היא, שמי שמקבל סכום כזה משלם שכר דירה 50 שקל. אני מכיר עשרות מקרים של אנשים שמשלמים מאות שקלים שכר דירה.

היו"ר ש' בן=צור:

נכון.

רפאל אלול (העבודה):

ואז מה נשאר להם? כלום.

היו"ר ש' בן=צור:

יש להם עוד הוצאות אחרות להוציא.

רפאל אלול (העבודה):

מים, חשמל, מסים. לא אחת אני מקבל, כיושב=ראש הוועדה לתלונות הציבור, מכתבים מזעזעים מאנשים שאין להם מה לאכול.

לכן, אדוני היושב=ראש, יש לי הצעה להקמת רשות ממלכתית למלחמה בעוני. מה הרעיון? אדם שחי מתחת לקו העוני, המדינה צריכה להבטיח לו ארבעה דברים בסיסיים. כמובן, אני לא נכנס לעניין הביטחון. המדינה צריכה לדאוג לביטחון אזרחיה. אבל אם נדאג לאותו אזרח לחינוך, לרבות השכלה אקדמית, לדיור, לרבות דיור ציבורי, לבריאות, למרות חוק ביטוח בריאות ממלכתי יש הרבה מאוד הוצאות לאותם עניים, ועם החוק החדש, בכלל לא נדבר, ודבר אחרון: תעסוקה או הכשרה מקצועית - אם העניים יקבלו ארבעה דברים אלה, אני לא אומר שלא יהיו יותר עניים בארץ - -

היו"ר ש' בן=צור:

כי לא יחדל אביון מקרב הארץ.

רפאל אלול (העבודה):

- - אבל אפשר בהחלט להקטין את התופעה.

אדוני היושב=ראש, אומנם הגשתי הצעת חוק והנושא עלה כאן לדיון, לא היתה הצבעה - - -

היו"ר ש' בן=צור:

אתה התעניינת מה דעת הממשלה? כי ההצעה שלך להקמת רשות למלחמה בעוני נראית לי. התעניינת מה הממשלה חושבת?

יונה יהב (העבודה):

הוא הקים את זה, לא?

היו"ר ש' בן=צור:

השאלה מה דעת הממשלה.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

זו עמותה. העמותה שלי עושה פעילות בכל הארץ. אבל אני מציע שיהיה חוק במדינה. הוגשה יחד עם הצעתי הצעת חוק של יהודה הראל. הוא ביקש 1% מתקציב המדינה. אני טוען שלא צריך כסף, הכסף ישנו בתקציב המדינה. המדינה נותנת בשנה 42 מיליארד שקל - בתקציב הנוכחי - לנושא של אוכלוסיות חלשות ועניות. אלא מה? הכסף הזה אינו מגיע ליעדו. מה הצעתי? אני לא רוצה כסף. אותו קבינט ירכז את כל המשאבים, לא ייקח את הכסף אליו אלא יגיד: רבותי, השנה הטיפול שלנו הוא בנושא של ילדים. משרד החינוך ייתן תקציב. יבוא שר החינוך, יביא תוכנית לאותו קבינט מה עושים עם הטיפול בחינוך ילדים. יבוא אחרי שנה אותו קבינט ויגיד: רבותי, הבעיה שלנו זה דיור לאוכלוסיות חלשות.

<u>יונה יהב (העבודה):</u>

חבר הכנסת אלול, כשאתה מקים רשות למלחמה בעוני אתה מקבע תדמית. לכן, לא צריך לצאת בראש חוצות עם תדמית כזאת. כל מה שצריך לעשות זה לפתוח אגף ייעודי בתוך הביטוח הלאומי לטפל בדברים האלה. כי סך הכול, את הקריטריונים קובע הביטוח הלאומי.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

חבר הכנסת יונה יהב, אנחנו כבר קיימים 50 שנה. 50 שנה יש אלף ניסיונות. לדאבוני הרב, אם לא יהיה בתוך משרד ראש הממשלה קבינט כזה, שישבו בו שישה או שבעה שרים, וראש הממשלה ישב בראשו ויגיד: אני מודע שיש עוני בארץ, אני יכול להילחם בו - רק אם יקום קבינט כזה, כמו שקם בזמנו לנושא הדיור לעולים, רק אז בעיית העוני תקטן. יש עוני שהוא עוני בכל חברה, המבוגרים שכבר אי=אפשר לטפל בהם. אבל 400,000 ילדים, אפשר לעצור.

אני מקווה מאוד, אדוני היושב=ראש, שהחוק הזה יעבור.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

מה דעת הממשלה בעניין?

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

אמר לי חבר הכנסת מאיר שטרית, שהם דנו בשתי הצעות החוק ביחד. הם בעד הצעת החוק שלי, הם מוכנים לבוא אתי לדיון, אבל הם נגד הצעת החוק של יהודה הראל. היה קשה לממשלה באותו יום לתמוך בהצעה של נציג האופוזיציה ולדחות את נציג הקואליציה. לכן, אני מקווה מאוד שבמהלך חודש ינואר - ואני מקווה שאתה תעזור לי - העסק יצליח.

ברשותך, אדוני היושב=ראש, אם מותרת לי עוד הערה קטנה אחת, ונמצאים פה חברים: שמעתי השבוע שמחתימים על עצומה להחרמת תוצרת ההתנחלויות; זאת אומרת, לא לקנות מה שמייצרים בהתנחלויות. דווקא אני כאיש שמאל רוצה להגיד כאן, שזה מקומם אותי, זה לא נכון במדינה כמו שלנו לקום ולעשות מעשה זאת. לא נכון לכתוב מכתב כזה ולא נכון לפגוע בפרנסתם של יהודים. גם אם יש ויכוח אידיאולוגי אם יהיו שם או לא יהיו שם, דבר אחרון זה שיהודי יחתום על נייר ויגיד: אני לא קונה מיהודי אחר. אני מקווה מאוד, שאלה שהכינו את העצומה ומחתימים עליה יעשו מעשה ויפסיקו זאת. נלחמנו שנים נגד החרם הערבי על ישראל, ואנחנו חוזרים בדלת האחורית לחרם פנימי בתוכנו. אני מקווה מאוד, שאנשים יבינו שהם עושים מיקח טעות ויחזרו בהם. ראיתי שיש שם אנשים בעלי שם, והם לא שמו לב, כנראה, על מה הם חותמים. אני מקווה מאוד שהם יעשו מעשה ויבטלו את העצומה הזאת, כי זה פשוט פוגע גם באזרחים שגרים בשטחים ובהתנחלויות וגם בנו, כישראלים וכיהודים. תודה רבה ובוקר טוב.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

תודה רבה לך. מורי ורבותי, אני עושה עוד הפעם סיבוב ואני חוזר אליך, חבר הכנסת יונה יהב, אתה מסכים?

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

התחלפנו. אפשר לתת לו קודם ואז תעשה סיבוב.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

בבקשה.

יונה יהב (העבודה):

תורי עכשיו?

היו"ר ש' בן=צור:

כן. אבל אני אעשה סיבוב ואני מוריד שלוש נקודות לכל אחד. יש לי כאן 173 הסתייגויות של חבר הכנסת חיים אורון. אני אעשה סיבוב.

יונה יהב (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני שמח שדווקא אתה יושב בראש כשאני מקבל את רשות הדיבור, כי אני רוצה להמשיך בנקודה שבה סיימתי בפעם הקודמת. טיפלתי, בין היתר, באיזו טבלה שמראה פערים בחינוך דווקא, כבודך. כמי ששנים על שנים הנהיג את המורים בישראל, הייתי מאוד מזועזע מטבלה שאנחנו כולנו קיבלנו במסגרת פרסום שמוציא "מרכז אדוה", ולפיו תקציב החינוך הולך וקטן בשעה שרוב הנוער אינו משיג תעודות בגרות. זה ראש הפרק. סיפרתי על יישובים שבהם 10,000 תושבים ומעלה, שרק שליש או פחות מבני 17 זכו לתעודות בגרות ב=1996. אדוני בוודאי מודע לטבלה הזו. נמצאים בה רבים מהיישובים של הסקטור הערבי, וכמובן עיירות הפיתוח. אנחנו פה רואים אחוזים, מ=6% ועד מקסימום 30%, כשליש. ואז חבר הכנסת ריבלין צעק לעברי מהמליאה ואמר: האם קראת את המאמר של פרופסור אמנון רובינשטיין, חברנו, שהתפרסם באותו בוקר בעיתון "הארץ" תחות הכותרת "אור באופקים"? אצטט משפטים מספר, כי הם בהחלט לעניין הזה.

הוא אומר כך: "כל מי שמבקר באופקים שם לב לפער הגדול בין ההישגים של תלמידי היישוב לבין דימויו. בשנת 1993 למדו בכיתה י"ב 213 תלמידים, מהם 74 קיבלו תעודת בגרות". זאת אומרת, אותו שליש שדיברנו עליו. "ב=1996 המספרים עולים. לומדים 242 תלמידים, ומהם מקבלים תעודות בגרות 95. עלייה ב=14%, ועלייה של 28% בשיעור מקבלי תעודות הבגרות". ועוד הוא ממשיך ומפליג במאמר הזה ומספר, ש"בקריית=מלאכי השיעור של הלומדים בכיתה י"ב עלה ב=41%, ואילו שיעור מקבלי התעודה עלה ב=82% גם במשך

שלוש שנים", ועוד שניים=שלושה יישובים, שהמספרים בהם מרשימים.

אבל עם כל הכבוד הראוי, הוא גם מסייג את מה שהוא אומר בכך, שלגבי חינוך אי=אפשר לדבר במספרים מוחלטים. וכנגד זה, אני רוצה להזכיר לכולם את הפרופורציה האמיתית של המספרים האלה, שמדובר במדינת ישראל לאחר 50 שנה. לאחר 50 שנה אנחנו עוד מדברים במספרים שאינם נושקים את ה=80% וה=90%. מדובר על בגרות, שהיום היא התעודה הבסיסית שבבסיסית, שאדם צריך לקבל כדי לקבל איזה אות כניסה אלמנטרי לאפשרות חיים סבירה.

למה אני אומר את זה? אני אומר את זה גם בהמשך לדברים שכבר נאמרו במסגרת דיון התקציב הזה, שבמדינת ישראל העצמאית אנחנו נוהגים בשיטה שמעולם לא העזנו לנהוג בה בקהילה היהודית, או אפילו בשטעטל, ולא משנה אם זו הקהילה היהודית במזרח=אירופה או הקהילה היהודית בצפון=אפריקה. מעולם בזמן מצור ובזמן קושי אנחנו לא העזנו לא לקצץ בתקציבי החינוך ולא לקצץ בתקציבי התרבות. אנחנו קיצצנו באוכל, אבל מעולם לא קיצצנו בשני הדברים האלה. אנחנו ידענו, שהחינוך והתרבות הם המשאב האנושי החשוב ביותר שיש לעם היהודי, כי במספרו הוא בהחלט לא יכול להטביע חותם כל כך מהותי על העולם, אנחנו יכולים לעשות את זה רק דרך מצוינות.

מה שקרה במסגרת התקציבים, ואני בהחלט לא מפנה אצבע מאשימה רק כלפי הממשלה הזאת, אלא זה בהחלט תהליך שקנה לעצמו שביתה במשך השנים, שהשירותים החברתיים במשך השנים הפכו ליעד מאוד "טבעי" - בהחלט אסור לקרוא לזה טבעי - לקיצוצים, כאילו הם אינם אלה סרח עודף שאפשר להגדילו או להקטינו. זאת בעצם איזו טובה, איזו צדקה שהמדינה מעניקה לאזרחים שלה כאשר יש כסף בקופה, וכאשר אין כסף בקופה אפשר לקצץ בזה. אנחנו, מבחינה בסיסית קונצפטואלית ניסינו לשנות את התפיסה של הצדקה, ולא הפכנו לראות בשירותים החברתיים מעין השקעה שמטרתה לאפשר צמיחה ופיתוח. הרי ברור, שאם אנחנו משקיעים בחינוך, זה בעצם האלמנט הבסיסי שאנחנו משקיעים במשאב האנושי, שהוא בעצם הדבר העיקרי שאנחנו מנפנפים בו.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

התשתית.

יונה יהב (העבודה):

זאת התשתית האנושית האמיתית שלנו, שבעזרתה אנחנו רוצים להניף את כל מה שקורה במדינה הזאת. לכן, המספרים, ואני בהחלט רוצה היום להכניס אותם לזיכרון הלאומי באמצעות "דברי הכנסת", אני די מזועזע מהם, כיוון שהם נותנים לי הרגשה, כאשר אנחנו באים לבנות תקציב, ובוודאי התקציב שעליו אנחנו יושבים כעל מדוכה כל כך הרבה שעות בשבועיים האחרונים - הוא תקציב שבנוי טלאי על טלאי, בלי שיש איזו פרוגרמת יסוד שבאה להציב יעדים ולהגיד: אלה היעדים החדשים שלנו, זאת התפיסה הכוללנית החדשה שלנו, ולאורה אנחנו בונים את התקציב; מה שבעגה המקצועית נקרא תקציב בנוי על בסיס אפס, שממנו אנחנו מתרוממים לאור הפרוגרמה החדשה שעיצבנו לעצמנו.

היו"ר ש' בן=צור:

זו שיטת תקציב אפס. אבל הנהיגו את זה בארצות=הברית, בחיל הים שלהם. אני הצעתי להנהיג את זה לפחות במשרד אחד, לראות איך זה עובד. אצלנו שיטת התקציב היא תוספתית. משערים, למשל, שעליית המדד תהיה 10%, ומוסיפים למשרד 10%. אבל לא בודקים אם יש אגפים שאפשר להסתדר בלעדיהם או אם אפשר לסגור מחלקות. לכן, זו הבעיה של המשק.

יונה יהב (העבודה):

הממשלה הזאת שנבחרה, נבחרה על הפלטפורמה הזאת, אבל אני בהחלט לא רואה את הביצוע בכיוון הזה. למשל, לקחת ולטפל בנטל המס, בין הישיר ובין העקיף, ולבוא ולהגיד: אני מבקש ליצור חברה הרבה יותר יצרנית פה כתוצאה מכך שאני מוריד את נטל המס מהפרט ובאמצעותו אני ממריא. מה המספרים אומרים? בישראל של 1993 נטל המס העקיף היה הכבד ביותר מבין 15 ארצות באירופה וצפון=אמריקה. הרי משייכים אותנו לאותה קבוצה של מדינות מפותחות שעמן נמנות איטליה, קנדה, צרפת, הולנד, גרמניה, בלגיה, ספרד, ארצות=הברית ויפן כמובן, ואנחנו נמצאים ברשימה של 15 הארצות האלה במקום הראשון מ=1980 עד 1993 - כולל 1994, 1995 ו=1996. אנחנו נמצאים במקום ראשון בנטל המסים העקיפים, כ=1% מהתוצר המקומי הגולמי.

מה זה מס עקיף ומה זה מס ישיר? מס עקיף ומס ישיר - אני מביא את ההגדרות האלה

כי הן חשובות - מסים ישירים הם מסים המוטלים על ההכנסה. לדוגמה, מס הכנסה, מס חברות, מס על רווחי הון, דמי ביטוח לאומי ומס בריאות, אלו מסים ישירים. ואילו המסים העקיפים הם מסים המוטלים על ההוצאה במקום על ההכנסה. המסים העקיפים, בעיקר הנהוגים בישראל, הם: מע"מ, מס קנייה, בלו, דלק ומכס, והם משולמים על=ידי כל צרכן של ההוצאה הזאת, בלי משים מה מצבו הסוציאלי, מה מעמדו - האם הוא עשיר, עני, בעל יכולת או חסר יכולת.

נטל המסים הישירים בישראל, זאת אומרת, סך כל ההכנסות ממסים ישירים, כולל ביטוח לאומי, כ=1% מהתוצר המקומי הגולמי. בישראל, ב=1993, נטל המס הישיר היה נמוך ביותר מתוך 15 ארצות באירופה וצפון=אמריקה, וחלק מהרשימה קראתי. אנחנו נמצאים ממש במקום האחרון ברשימה הזאת, ואילו במסים העקיפים, ב=1996 ההכנסות ממסים עקיפים היוו כ=20% מהתמ"ג, והמסים הישירים, כולל ביטוח לאומי - כ=18%.

הממשלה מעלה ומורידה את המסים העקיפים, בין היתר כדי לסגור חורים שנוצרים בתקציב המדינה או בהכנסות המדינה מהמסים. למשל, אנחנו משחקים כל הזמן במטוטלת של העלאת המסים על הבנזין, וזאת אנחנו עושים כדי להוסיף על ההכנסות לקופת המדינה וכדי לצמצם את הגירעון בתקציב המדינה. אנחנו עושים את זה גם בעצם ימים אלה. המס השולי בישראל, בניגוד למיתוס הרווח, שיעור המס השולי המרבי בארץ איננו גבוה בהשוואה לארצות מערב=אירופה. ב=1995, למשל, שיעור המס השולי בישראל היה נמוך מהחציון של 19 המדינות הנבחרות. ישראל נמצאה במקום ה=12, בסדר יורד, באותה מסגרת של הרשימה שקראתי.

מבחינת המס הכוללני שאנחנו משלמים, כמובן, אנחנו נמצאים בין המדינות שבהן נטל המס הוא כבד, ובהחלט הדברים האלה יוצרים שתי עובדות מיידיות, או שני פעלים יוצאים מיידיים. הדבר הראשון - פגיעה ברצון לעבוד. אני זוכר, שכאשר עבדתי כעורך=דין, שותפי למשרד אמר: מדוע אתם לוקחים כ=70% מהשקל שאני מרוויח? ישלם הלקוח ישירות למס הכנסה את שכר הטרחה שלי, ואת ההפרש מס הכנסה יעביר לי. מדוע אתם גם הופכים אותי לגובה ביניים על סכומים כל כך גבוהים? השכירים אינם מרגישים את זה, אם כי קורה להם אותו דבר. הם אינם מרגישים את זה, כיוון שבתלוש הם מקבלים נטו, והם מראש מקובעים במחשבה שהם חייבים לחיות על=פי הנטו שלהם, כשאצל עצמאי זה לא כך, כיוון שהחשבונאות נעשית אתו גם מדי חודש, אבל בסופו של עניין בסוף השנה עצמה.

דבר שני שקורה - אנחנו נמצאים בתוך מערכת של הרבה מאוד העלמות מס. הבית הזה ידע מיליוני מלים שנשפכו על רקע הבסיס הזה של העלמות מס, וכמובן כאשר הנטל כל כך כבד, והנטו שנשאר כהכנסה פנויה, על מנת שבן=אדם ירגיש שהוא יצרני מספיק, אבל יש לו גם תמורה - הדלתא הזאת הרבה יותר קטנה מאשר בשאר המקומות בעולם. בחלק מהמכונים שבאים להציע חלופות להגדלת המיסוי, כדי להוריד את המיסוי מתוך השירותים החברתיים, מציעים גם להעלות את מס החברות, דבר שאני, כמובן, מתנגד לו. כיוון שבערך רוב העולם העובד במדינת ישראל, סך כל האנשים המועסקים כשכירים, מועסקים במסגרת חברות. הרי אנחנו יודעים, שכשמועצות מנהלים יושבות על המדוכה, הן רואות את סך כל ההכנסה נטו שנכנסת, ואם הדברים האלה אינם בעלי הסבר, הראשונים שמשלמים את המחיר הם אותם שכירים שנפלטים, חדשים לבקרים, לכיוון עולם הבטלה, המובטלים שאנחנו היום כל כך ערים לעובדה שהמספרים שלהם הולכים וגדלים.

מה שאנחנו בהחלט חייבים להסכים לגביו הוא, שאין שום מסר בתקציב הזה שאנחנו מאשרים היום. אין שום מסר, ובעניין הזה הביקורת היא ביקורת קשה מאוד. כיוון שאותה ממשלה, שהלכה לבחירות עם מסרים שבהחלט לא היה אפשר לעמוד למולם, שכבשו את דעת הקהל, שאפילו דעת הקהל האמינה שאכן אלה שייבחרו הם אלה שמסוגלים לבצע את המסרים האלה, מה שקורה בפועל הוא שהמסרים האלה נטמעים בטלאים על גבי טלאים של תקציב. לכן, אני בהחלט לא בא בטענות אל כל אותן קבוצות חברתיות, ובכלל זה חרדים, שבאים היום אל הקופה הלאומית ומבקשים, בצורה מאוד צרה, של ראיית המגזר שלהם ולא ראיית המכלול, לתקן עוולות של שנים ולנסות ליצור איזו אפליה מתקנת רגעית, כשאת הסך הכול אין רואים.

אני חוזר על מה שאמרתי מעל דוכן זה לגבי הקהילה החרדית. קשה לי לראות את העוני, שהוא בהחלט סימן ההיכר של הקהילה החרדית במדינת ישראל. קשה לי מאוד לראות את השכונות שבהן משפחות של 13 ו=15 נפשות חיות בדירות של שלושה חדרים ושלושה חדרים וחצי, במדינת ישראל של שנות האלפיים. קשה לי לראות את זה, בדיוק כמו שקשה לי לראות את הגול העצמי ברשימה שבה פתחתי את השיחה שלי היום, לגבי מספר התלמידים בחלק גדול מהיישובים, שמסיימים את לימודיהם התיכוניים ומצליחים להגיע לאותו שער כל כך חשוב שנקרא תעודות בגרות.

אם נמשיך בצורה כזאת, התחרות נמצאת מייד מעבר לשער. אם אנחנו רואים את

המספרים ההולכים וגדלים של בוגרי השכלה תיכונית וגבוהה ברשות הפלסטינית, רבותי, התחרות היא מעבר לשער. האמצעי התחרותי היחיד שעומד לנו הוא המשאב האנושי. מי שרוצה לראות עד כמה משאב האנוש שם אותנו על המפה, אני מזמין אותו פשוט לבקר בעיר שלי, במת"ם, באותו עמק הסיליקון שלנו, שגם לגביו אנחנו עושים הרבה מאוד שטויות, הן בחקיקה והן בהעדפה של יישובי מסגרת, יישובי מעטפת, בלי לחשוב אם לאותם יישובי מעטפת יש כוח אנושי מספיק כדי להרים על גביו אותה תעשיית היי=טק, שאתה אנחנו רוצים להיכנס לצמרת של העולם המערבי. תודה, אדוני.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה. אנחנו עושים סיבוב נוסף. חבר הכנסת חיים אורון, בוקר טוב.

חיים אורון (מרצ):

בוקר אור.

היו"ר ש' בן=צור:

מה שלומך, הכול בסדר?

חיים אורון (מרצ):

איזה בוקר? אני פה שעתיים וחצי.

היו"ר ש' בן=צור:

שעתיים וחצי? סליחה, לא ראיתי.

חיים אורון (מרצ):

לא שעתיים וחצי, שלוש שעות.

היו"ר ש' בן=צור:

אבל במליאה לא היית, כי אם הייתי, הייתי מרגיש בך.

חיים אורון (מרצ):

ב=02:00 הייתי פה.

היו"ר ש' בן=צור:

אני עושה סיבוב נוסף. אנחנו מגיעים לחברת הכנסת סופה לנדבר. אני מתאר לי שאם אתה תישאר תוכל לדבר.

חיים אורון (מרצ):

סופה עכשיו מדברת.

היו"ר ש' בן=צור:

אחר כך אתה?

חיים אורון (מרצ):

נדמה לי שאפרים סנה בבניין.

היו"ר ש' בן=צור:

אז הוא יהיה. בבקשה. חבר הכנסת יוסי כץ - איננו. חבר הכנסת יוסי ביילין - איננו. חברת הכנסת סופה לנדבר, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

יש לנו הסתייגויות עד - - -

היו"ר ש' בן=צור:

עד בוא גואל צדק.

חיים אורון (מרצ):

עד פורים לפחות, כי מה שמתחיל להיות נראה כמו פורים.

היו"ר ש' בן=צור:

השלמתי עכשיו סיבוב רביעי.

סופה לנדבר (העבודה):

בוקר טוב, כבר באמת בוקר.

כבוד היושב=ראש, עכשיו נזכרתי בספר "התאבדות", שקראתי אותו אחרי הבחירות שבהן הפסדנו. יש שם סיפור שאהוד ברק מספר לשמעון פרס, בהשוואה עם ביבי נתניהו. אבל אני חושבת שהסיפור הזה בדיוק מתאים לנו היום, כי אם יזמינו אותנו עוד פעם אחת הלילה, זה יהיה בדיוק אותו סיפור.

הוא סיפר לו על עצי דובדבנים. כנראה כל מי שהיה בוושינגטון ליד המוזיאונים ראה את עצי הדובדבנים. מסתבר שהדובדבן פורח רק אחרי ארבע מכות קור. מי שאוהב לראות את הפריחה של הדובדבנים חייב לספור את מכות הקור: אחת, שתיים, שלוש, ארבע, ופתאום הוא רואה מול העיניים פריחה של דובדבנים. אגב, מי שראה פריחה של דובדבנים - זה מאוד יפה. אני אומרת, שאת מכות הקור אנחנו מקבלים, כאשר אתה נכנס למיטה ופתאום מוציאים אותך שוב ושוב, ולקראת התקציב אתה כבר נותן פריחה כמו של דובדבנים.

לאחר שבנאומי האחרון ראיתי מצד חבר הכנסת רובי ריבלין - ואני מאוד מכבדת

אותו - חוסר הבנה כלפי העלייה, אחרי ויכוח אתו החלטתי שאני חייבת לדבר על קליטת עלייה, על התרומה של העלייה, על התרומה של גל העלייה שהגיע מברית=המועצות לשעבר.

אני זוכרת את שנת 1990. שנה קשה. כל לילה מטוס חדש. פתאום משהו מתעורר במדינת ישראל. פתאום איזשהו צליל חדש, מבטא. משהו חדש קורה במדינת ישראל ויחס מאוד מאוד חם של אנשים שנפגשים ולא יכולים לדבר חוץ מאשר בשפת ידיים. מדברים האחד עם השני, ולפעמים כאשר בן=אדם רוצה להבין בן=אדם אחר, גם העיניים מדברות, גם הלב מדבר. הגיע גל עלייה ומטוס אחרי מטוס, ומלחמה במפרץ. אני זוכרת שאז התחילו לעבוד ברדיו רק"ע, ברוסית, כי מישהו היה צריך להבין לא רק את הצליל הנורא הזה בלילות אלא גם שפה, כשמדברים אתך ומסבירים לך: לא נורא, עוד לילה אחד ואנחנו כולנו נתגבר, ואנחנו כולנו עם אחד, ועוד פעם ועוד פעם. אתה נכנס ואתה שם מסכה, ופתאום מישהו דופק בדלת אצל עולים חדשים, ושכנה שלא דוברת רוסית מכניסה אותו לפינה, לחדר אטום, מורידה את המסכה ומסבירה שככה צריכים לשבת ולחכות.

פתאום, לפני כמה חודשים, אני רואה סקר שלא מחמיא למדינת ישראל ולחברה שלנו. חברה שקולטת עלייה פתאום לא אוהבת אותה, לא מקבלת אותה. יכול להיות שהדרמה בעיתונות, כאשר כל פעם הדביקו - זה גנב, זו זונה, מאפיה, ותמיד הוסיפו משפט: "עולה מברית=המועצות לשעבר" זה עשה טראומה למדינה ולחברה שלנו. אני מאוד אוהבת את החברה הישראלית. אחרי 18 שנה אני מרגישה פה כמו דג במים, וכאשר פעם ראשונה נסעתי לאמריקה, אני זוכרת, בשדה התעופה, המשפחה החמה שלי קיבלה אותי והסתכלו לי בעיניים מה אני אגיד, ואמרתי: מדינת ישראל היא המדינה הכי טובה ליהודים. כך אני מרגישה, עם כל כלוב הזהב שיש לעולים שהגיעו לאמריקה או לגרמניה במקום להגיע לפה. ככה אני מרגישה, שכציונית אני נולדתי פה, פה על האדמה הזאת. כאשר נסעתי אחרי בעלי לא הרגשתי את זה. פשוט לא הרגשתי.

למה אני מספרת את זה? כנראה חשוב לי לספר. אני היום משמשת כיושבת=ראש התאחדות יוצאי ברית=המועצות, וכאשר מתפרסם סקר זה מאוד פוגע בעולים האלה. מאוד פוגע. מה פירוש, החברה דוחה אותנו, לא רוצה לקבל אותנו? אני אומרת שזו לא החברה. כנראה הסטיגמה שנדבקה מפריעה לחלק מהאנשים. אבל עוד יותר מפריעה לאנשים במדינת ישראל התחרות. אנחנו מדינה קטנה, וכאשר אנחנו רואים דרמה באופקים, אנחנו מרגישים שיש דרמה בסביבה. כאשר אנחנו רואים מובטלים באופקים, אנחנו יודעים שיש מובטלים באשדוד ובאשקלון. כאשר אנחנו רואים תמונה של משפחה באופקים עם שני ילדים נכים,

מי יכול לשבת ולראות את הדבר הזה ולא לבכות? אפילו דודו טופז עם חיוך, עם רצון לעזור למשפחה, אינו יכול לעזור. אגב, אני חושבת שכאשר במשפחה יש ילדים במצב כזה, זו דרמה. בחיים עברתי דרמה כזאת. אין דבר יותר גרוע. כאשר אתה מסתכל בטלוויזיה ואתה רואה את המשפחה הצעירה, והם מקבלים עוד מתנה, והוא אומר: מה אתם רוצים? ואני נכנסת ללב ולנשמה של המשפחה הזאת, הייתי אומרת במקומם: מה הם יכולים לרצות? מקום עבודה, מקום פרנסה ובריאות לילדים. זה הכי חשוב.

אבל בסך הכול, כאשר מסתכלים איך כולם עוברים יחד אתם את הטרגדיה, שהופכת להיות טרגדיה משותפת, אנחנו מבינים שהעם שלנו באמת עם יפה, והטרגדיה של אחד יכולה להפוך להיות טרגדיה של אחרים. אבל איך קרה בעצם שחברה כל כך חמה, שכאשר קורה לנו אסון, חס וחלילה, אנחנו כולנו יחד וכולנו מרגישים שכאב של שכן הוא כאב שלי,והוא כאב אמיתי, זאת לא הצגה, זה באמת כואב, זה מפני שאנחנו עם אחד, ופתאום עם אחד, העם היפה הזה, לא קיבל את העלייה שתרמה ותורמת למדינת ישראל.

כאשר אתמול רובי ריבלין אמר לי: אבל העולים לא נמצאים במצב שבו נמצאים אחרים, כמו השכבות החלשות, החלטתי שאני חייבת לספר שהם כן נמצאים במצב קשה. לא כולם. יש אלה שהצליחו. אבל יש כאלה, כמו פרופסורים שהיום צריכים לטאטא רחוב, והם עושים את זה. הם בעלי תואר רביעי ועושים זאת. יש גם רופאים שעושים עבודה שחורה בבתי=חולים. אפרים סנה יודע שזה נמשך.

אני זוכרת סיפור שהיה בטלוויזיה לפני כמה שנים. בתקופה שלך, בבית=חולים, רופאת ילדים, ד"ר למדיצינה, היתה מנקה אצל פרופסור בחדר, בחלוק ירוק. היא עשתה את זה בצורה מאוד מאוד יפה. הוא ראה שיש משהו מיוחד, שהיא מנקה בצורה אחרת, כנראה עם יתר אינטליגנציה, והוא פנה אליה ושאל: תגידי בבקשה, מה היית שם? והיא הסתכלה עליו, ועם ליקויים בשפה, במבטא כבד אמרה: הייתי רופאה כמוך. התואר שלי לא רחוק מהתואר שלך. אבל זה היה שם. הוא הסתכל וכנראה הוא היה בן=אדם, לא רק רופא אלא בן=אדם קודם כול, והוא אמר: אני מבטיח לך שגם פה את תהיי רופאה. בסרט הקצר הזה ראינו באיזו התרגשות היא מורידה את החלוק הירוק של הניקיון והופכת להיות שוב רופאה. ראינו איך הוא עזר לה לעבור בחינות ואיך הוא קלט אותה. לכן אני אומרת: כל הכבוד לחברה הזאת.

אבל לא זה המצב עם כל הרופאים. אנחנו יודעים שהגיעו 15,000 רופאים, 30,000

עובדים פארא=רפואיים. לא כולם הפכו להיות שוב רופאים. כנראה, רק מי שגמר את האוניברסיטה, ומכיר את הריח של בית=החולים, ויודע איזה סבל הוא יכול למנוע אצל חולה, ואיך ההרגשה הזו ממלאה לב של רופא, כאשר הוא רואה שאת האדם החולה הזה הוא הפך לבריא בידיים שלו, עם הידע שלו שהוא השקיע בו, כנראה רק בן=אדם כזה יכול להבין את ההרגשה של בן=אדם שמוריד את החלוק הירוק ומחליף אותו בחלוק לבן.

היו"ר ש' בן=צור:

אגב, כמה עולים עלו בשנה האחרונה?

סופה לנדבר (העבודה):

68,000 עולים עלו בשנה הזאת מחבר המדינות, כשבמשרד הקליטה צפו שיעלו 60,000. אתה יודע שהיו לנו שנים שבהן עלו 100,000. אם מישהו ירצה היום להגיד לי שזה משום שהכלכלה של ברית=המועצות היום היא בצמיחה, שהכלכלה השתפרה והמצב יותר טוב מאשר היה לפני שנים, הייתי אומרת: לא. אלא מפני שבמכתבים, העולים אומרים שהחברה דוחה אותם. בגלל הסקר הנורא הזה, כאשר 60% אומרים שלא רוצים אותם, כאשר בן=אדם איננו רצוי הוא איננו מגיע.

אני בהחלט חושבת שאברהם בורג אמר דבר נכון. כאשר שליחי העלייה היום נמצאים בחבר המדינות, אם לפני שנתיים כל עולה היה מתדפק על דלת הסוכנות, היום אנחנו צריכים לדפוק על דלתו של העולה ולהגיד: יש לנו מדינה, תבואו, אנחנו חברה טובה ויפה, ואת הליקוי שהיה בתקשורת בינינו נתקן יחד, ושוב נהפוך להיות חברה קולטת עלייה וחברה אוהבת עלייה.

אני חושבת, שצריכים להבין את התרומה האדירה של העלייה הזאת למדינת ישראל.

היו"ר ש' בן=צור:

זה ברור.

סופה לנדבר (העבודה):

לא. אתמול כשהיה בינינו ויכוח, ראיתי שזה לא ברור אפילו ברמה של חברי הכנסת. כנראה לא לכולם זה ברור. לא כולם רואים מול העיניים - נניח הגיעו רופאים, נניח הם צריכים מקום תעסוקה ופרנסה, אבל במקומות האלה הם גם משקיעים את הידע שיש להם, את הידע שלימדו אותם. אני חושבת שפה, השיר הזה על מגש הכסף מתאים לנו מאוד למצב. אנחנו על מגש הכסף, בלי השקעה, קיבלנו ידע אדיר, קיבלנו את האנשים האלה שיכולים ומשקיעים בחברה הישראלית בהתפתחות, בצמיחה. יש היום ירידה בעלייה גם בגלל נושא השלום, אבל בגלל שני המרכיבים האלה יחד יש לנו גם ירידה בצמיחה ויש לנו בעיה בחברה הישראלית בהתקדמות הכלכלה.

ראינו איך בשנת 1990 התחילה להגיע עלייה גם לעיר אשדוד, ואני זוכרת שהיה סגן ראש העיר סיני כצנלסון, אז חבר מועצה, ואני הייתי חברת מועצה, הוא מטעם הליכוד ואני מטעם מפלגת העבודה, ועמדנו שם בכל פינה באשדוד. אגב, אנחנו אשדודים ואנחנו מאוד אוהבים את אשדוד. אומנם, כאשר עליתי ארצה בשנת 1979 וכתבתי מכתב ראשון לאמי - ונולדתי בלנינגרד - היא אמרה: לאיזו פרובינציה הבת שלי נכנסה. היום אמא שלי, זיכרונה לברכה, היתה כנראה אומרת, שהעיר השתנתה מקצה לקצה, ורק בגלל גל העלייה העצום מברית=המועצות העיר התפתחה והיא עיר מדהימה. היום אנחנו בונים מרינה, והיא תסתיים בעוד כמה שנים. זו עיר בבנייה. למה? רק בגלל העלייה.

אני זוכרת איך ראש העיר שלנו, יחד אתנו, פתאום רצה שהעלייה הזו תגיע לאשדוד. אשדוד היתה עיר שקלטה ראשונה את העולים, ולא היינו במרכז הארץ. לא היינו יכולים להמליץ להם: תגיעו, יש לנו פילהרמוניות, יש לנו אולם הרצאות או יש לנו תיאטרון. לא. אבל אמרנו: אנחנו יחד נתקדם, ואני רואה שיחד התקדמנו. אני חושבת שאין היום אזרח במדינת ישראל שלא יכול לראות בכל עיר ועיר איך המדינה שלנו השתנתה.

היו"ר ש' בן=צור:

כמה יהודים עדיין נשארו בכל ברית=המועצות?

סופה לנדבר (העבודה):

נשארו למעלה מ=2 מיליוני איש. זאת אומרת, הפוטנציאל העצום עדיין נמצא שם.

אני חושבת שאנחנו חייבים למשוך אותם משם. בהתחלת גל העלייה נסעתי כשליחת מועצת העיר אשדוד והסוכנות ללדיספולי. הגל הראשון לא נסע למדינת ישראל. אסור לשכוח זאת. עמדתי שם ואמרתי להם: באמריקה או בקנדה או במדינה אחרת שאליה אתם מתכוונים לנסוע אין שביל של זהב. יש לנו מדינה קטנה וטובה, אנחנו אנשים חמים, הדלת תמיד פתוחה, ומה שתרגישו פה לא תרגישו שם באמריקה. אני בטוחה שאנשים פה יכולים להרגיש אחרת, וחשוב ששוב נהפוך להיות חברה קולטת עלייה, חברה כל כך חמה, שתמיד הייתי מתגאה בה.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה, חברת הכנסת לנדבר. חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר - איננו. חבר הכנסת אדיסו מאסלה - איננו. חבר הכנסת אלי בן=מנחם - איננו. חבר הכנסת חגי מירום - איננו. חבר הכנסת שלמה בן=עמי - איננו. חבר הכנסת נואף מסאלחה - איננו. חבר הכנסת עוזי ברעם - איננו. חבר הכנסת אפרים סנה, בבקשה. עוד מעט אנחנו מגיעים לסיבוב הבא. בבקשה, חבר הכנסת אפרים סנה.

אפרים סנה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברת הכנסת לנדבר סיפרה על הרופאה שהחליפה את החלוק. אינני יכול להתאפק ולא לספר סיפור אחר. פניתי לפני זמן קצר - והלוא אני כבר לא שר הבריאות - אל מנהל אחת המחלקות החשובות בארץ בתחום הגיניקולוגיה, כדי שיקבל לתקופת התמחות מוגבלת רופא שעלה מחבר המדינות. הוא אמר לי: אוטומטית קיבלתי, ולא מפני שאתה מבקש, אלא אספר לך איך קיבלתי את קודמו העולה. בא אלי לריאיון רופא וביקש להיכנס לתקופה מסוימת למחלקה. שמתי לב לפרט מאוד משונה: הידיים שלו היו שזופות באופן חריג. שאלתי אותו בסוף הריאיון: למה הידיים שלך כל כך שזופות? והוא אמר לי: כי אני עובד כרוחץ מכוניות במגרש חנייה. באותו רגע קיבלתי אותו.

סופה לנדבר (העבודה):

פניתי אל שר הבריאות הנוכחי וביקשנו שייפגש עם רופאים ועובדים פארא=רפואיים. מתחילת הקדנציה שלו הוא לא מצא זמן להיפגש עם עמותת הרופאים.

היו"ר ש' בן=צור:

הוא היה עסוק במשרד.

אפרים סנה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, היות שהוא עומד לקבל בתוך יממה את כל מבוקשו, ודאי יהיה לו פנאי ואז הוא יקבל את קבוצת הרופאים העולים. יש לך שבוע ימים לבחון את כוונתו הטובה של שר הבריאות.

אבל אני, אדוני היושב=ראש, ברשותך, לשם שינוי, אנמק שתיים מההסתייגויות שלי לחוק ולפרק שבו אנחנו עוסקים - חוק הבריאות. אני מבקש לבטל סעיף אחד, האומר, שלבית=חולים יכול להתמנות מנהל שאיננו רופא. האוצר דרש שבית=חולים יוכל להתנהל על=ידי אדם שאיננו רופא. זה דבר שלא היה במדינת ישראל, ולמיטב ידיעתי, בשום מקום בעולם. בכל מקום בעולם בית=חולים מנוהל על=ידי רופא שהוא מומחה בניהול רפואי. למה האוצר רוצה שמי שאינו רופא יוכל לנהל בית=חולים? כי מאחורי זה עומדת תפיסת עולם שרואה ברפואה בבתי=החולים ביזנס; לא שירות רפואי של ריפוי חולים אלא ביזנס שכל עניינו רווח והפסד. ברגע שזה מתנהל לפי עקרונות של רווח והפסד, למה צריך מישהו שמבין ברפואה לנהל בית=חולים?

יש לזה עוד שיקול: החוק החדש, שאין לו משל ודוגמה בשום מקום בעולם, הוא שוט מעל ראשו של מנהל בית=חולים היום. הוא אומר: אם תסרב לנהל את בית=החולים כביזנס, אם תכניס לניהול שלך שיקולים של טובת הקהילה, של טובת הציבור, של טובת החולים, ותעדיף את השיקולים האלה, הרפואיים, האנושיים, על שיקולי הביזנס, נעיף אותך, ובמקומך נשים אדם שאיננו רופא. זה העניין. זה הרעיון. זה מאוד מתאים להלך המחשבה של האוצר, להטיל על המנהלים שוט ולהכריח אותם להפוך את הרפואה משירות אלמנטרי אנושי ראשוני לעניין של רווח והפסד.

אמרו לי, שמאחורי הרעיון הזה יש עוד כוונה אחת - כדי שאפשר יהיה לחלק עוד ג'ובים לאנשי שלומנו, לאנשים מקורבים לשר, למפלגתו. אבל זה כל כך לא מתאים לשלטון הזה, שאני מסרב להאמין שאכן זו הכוונה הנסתרת. ממש לא יכול להיות. אבל הכוונה שאני מזהה פה היא כוונה חמורה ביותר. אבל זה כל כך לא מתאים לשלטון הזה,

שאני מסרב להאמין שאכן זו הכוונה הנסתרת. ממש לא יכול להיות, אבל הכוונה שאני מזהה פה היא כוונה חמורה ביותר.

וגם הסעיף הבא הוא סעיף לא מקרי. הוא סעיף שנובע מאותה השקפת עולם. אתם יודעים שהיום יש מכשיר הדמיה מאוד יקר, שנקרא: M#R#ל. זה מכשיר שמבוסס על טכנולוגיות מאוד חדישות של תהודה מגנטית גרעינית - המלה האחרונה של הטכניקה. כל אדם מן היישוב יודע, שכאשר יש איזו בעיה אבחנתית, שלא יכולים להגיע אליה באמצעים האבחנתיים המקובלים, שולחים את החולה לעשות M#R#ו#. מדוע נוהגים כל כך ברחימו ודחילו בבדיקה הזאת? כי היא מאוד יקרה, היא עולה הרבה כסף. כיוון שכך, למשרד הבריאות יש מדיניות, שהיא לא עניין מפלגתי, לגבי המיקום של המכשיר הזה בארץ ולמי נותנים רשיון להפעיל. נותנים אותו לפי שיקולים של צורכי האוכלוסייה. זה אמור לגבי M#R#ל, שגם הוא עלותו יקרה.T#C#, וזה אמור לגבי מכשיר יקר אחר שנקרא

כאשר אני הייתי שר הבריאות, הענקתי או נתתי רשיונות למכשירי לבתי=החולים בפריפריה: לצפת, לפורייה, עוד לחמישה בתי=חולים אחרים בפריפריה.

מדוע? מתוך ראייה של טובת האזרחים וטובת החולים, אמרתי: בואו ניתן את השירות הזה גם למי שגר רחוק מתל=אביב ומירושלים, שלא יצטרך לנסוע הרבה, שזה יהיה נגיש, שהרופאים במקומות האלה יוכלו להישען בקלות על אמצעי אבחנתי כזה.

כנגד מה אני מביא את זה כדוגמה? מתוך מדיניות חברתית, מתוך שיקול דעת ציבורי. מה מכניס פה האוצר כשינויים? הוא אומר, שהענקת הרשיון תיעשה על=פי מכרז. ומי צריך להסכים למכרז הזה? ראה זה פלא, שר האוצר. מה זה אומר? שוב, השיקול לא יהיה טובת האזרח, אלא השיקול העסקי. מה זה מכרז? מכרז זה שיקול עסקי. למה עושים מכרז? כדי לראות איזו הצעה היא יותר רווחית, ולפיה נותנים את הרשיון. מה זה אומר? זה אומר, שוב, שמה שיקבע בסוף איזה שירות יקבל האזרח יהיה לא השיקול האנושי=הרפואי, אלא השיקול העסקי, וזו מדיניות שאנחנו איננו יכולים לקבל אותה.

באים אלי בטענה, למה אני תוקף פקידי אוצר עלומי שם, שאין להם דרך לענות. אני תוקף אותם, כיוון שהם הקבוצה האידיאולוגית היחידה במדינה בענייני כלכלה וחברה, למרבה הצער. להם יש תפיסת עולם חברתית=כלכלית שמדברת, כמובן, על שוק חופשי, על תחרות, וזה יפה, אבל הם מחילים את העיקרון הזה לא על הנושא העסקי, לא על עניינים שהם כלכליים פרופר, אלא הם מחילים אותו על השירותים החברתיים; ושירותים חברתיים,

חינוך ובריאות, אינם יכולים להיות ביזנס, ומי שרוצה להפוך שירות חברתי לעסק - תמיד פוגע בעניים. אם תשאלו אותי, מה השורה התחתונה, הערכית והעקרונית, של כל התיקונים האלה, הרי זה שדרך תפיסת העולם הזאת הם בעצם מביאים להענשת החולים העניים. ואוי לנו אם נהיה חברה שבה העני חי פחות. אין שוויון בכול, אבל בזכאות לבריאות צריכה להיות שוויוניות, והאי=צדק, האטימות החברתית והבוז לחולה העני הם הרוח שנושבת בין עמודיו של החוק הזה, המכונה חוק ההסדרים במשק, ששמו שונה. השם יאה לו, והוא יאה לשמו.

ושוב, אומנם התקציב הזה יעבור, כנראה, אבל כולנו היינו פה במליאה, ראינו את הממשלה בהתפוררותה, ואני אומר: אני שומע פעמי משיח, הממשלה הזאת זמנה הולך ותם.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אפרים סנה. חבר הכנסת עוזי ברעם, בבקשה.

עוזי ברעם (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, רבותי חברי הכנסת, הדיון הארוך הזה, הפיליבסטר, לפעמים אתה חושב מה תועלתו. האם רבים בציבור שמים את עיניהם לדברים שאנחנו אומרים? יש אחדים כאלה - אני לא יודע כמה. אבל אם אני רואה לו ערך - לפחות אני עשיתי מאמץ, בכל אחת מהפעמים שהייתי פה, לדבר על סוגיות חשובות, שלא עולות בחיי היום=יום בכנסת, ועל כל פנים, אתה לא מציג אותן בראייה הרחבה שאתה יכול להציג אותן היום.

אני רוצה לומר היום כמה דברים על החינוך, ברוח ביקורתית קשה גם כלפי עצמנו, וכשאני אומר "עצמנו", אני מדבר גם כלפי המחנה שאני שייך אליו. בתחילת שנות ה=50 היה ויכוח בארץ. באותה תקופה אני הייתי חניך בית=חינוך לילדי עובדים בירושלים, ובן=גוריון העלה את דגל הממלכתיות בחינוך. הוא טען, שלא יכול להיות שילדי ישראל יתחנכו על=פי חתך מפלגתי. הוא טען, שהשנאה והריחוק תופסים את מקומם בחינוך, וכבר אז, כחניך בית=חינוך, חשבתי: במה חטאנו? בזה שבחינוך שלנו גם היו עקרונות של חלוציות, של ראייה חברתית הרבה יותר שוויונית, של אמונה בערכים; ועכשיו, כאשר אנחנו רואים את בנינו, אנחנו שואלים אם לא חטאנו במשהו. אבל כבר אז, כאשר מול בן=גוריון עמדה אופוזיציה גדולה בתוך מפלגת העבודה, הטענה היתה, שמה שמפורק זה רק

זרם העובדים, כי יש זרם ממלכתי, שנשאר על כנו; זרם העובדים התבטל, וזרם החינוך הדתי=הלאומי, שהיה זרם מפד"לי בהסכם עם מפא"י בתחילת קיומו, הזרם הזה ממשיך בתפקידו.

ואם אנחנו מסתכלים עכשיו אחורה, אנחנו יכולים לראות שהחינוך הממלכתי במתכונת הבן=גוריונית לא הוכיח את עצמו משום בחינה בעולם. קודם כול נשאל את עצמנו, האם החברה היום, ב=1998, היא חברה יותר ממלכתית מכפי שהיתה ב=1960. האם אנחנו רואים שהחצייה המפלגתית בקרב הנוער היא שולית? מה שקרה אחרי הסכם אוסלו הוא, שאנחנו ראינו נוער מגויס, אבל גם חדור אמונה אידיאולוגית משיחית של הציבור הדתי=לאומי, שהוא היה חיל החלוץ במאבק נגד השלום ונגד הסכמי אוסלו.

כנגד זה, כאשר עמד נוער אחר, זה היה נוער שקנה לעצמו את ערכיו, ערכי השלום, בבית, בסביבה החברתית, בקיבוץ, אבל הוא לא קיבל את הדברים כמובנים מאליהם, בתוקף מערכת חינוך שוויונית, ליברלית, שרואה את השלום כערך עליון - אבל הבה לא נטעה. ירידת משקלו של זרם העובדים בחינוך הביאה אט אט לירידה המטאורית של תנועות הנוער בארץ. היום אנחנו כבר לא רואים את התודעה של תנועות נוער ברמה שהיתה קודם לכן, ובעצם קץ הממלכתיות הפוליטית הביא לשסע גדול ביותר מהכיוון הדתי. ואם נסתכל מה קורה עכשיו, בן=גוריון היה מתהפך בקברו לו היה רואה את המציאות החינוכית היום בארץ.

זרם העובדים לא קיים. הזרם הממלכתי כולו, הזרם המוביל של עם ישראל, הוא זרם שיהיה בנסיגה בשנים הקרובות, משום שיש חינוך פוליטי חרדי, שהוא בחסות הממלכה כולה. הוא התחיל עם היתר, שהיה מובן מבחינה פוליטית אז, לאגודת ישראל ולחרדים הותר לקיים רשת חינוך עצמאי, ובשנים האחרונות ש"ס התחילה להקים זרם חינוך משלה, זרם חינוך פוליטי מדרגה ראשונה. ואם אנחנו רוצים לשוות לנגד עינינו את פני ישראל ולהסתכל קדימה, החילוניות הנאורה הולכת וגוועת. היא הולכת וגוועת, לא משום שאין אנשים חילונים בארץ, אלא משום שאת הדגל של החילוניות הציונית הנאורה אין מי שיישא בשדה החינוך, ומי שמפסיד במערכה בשדה החינוך אין לו סיכוי לנצח במערכה כאשר הוא הופך למבוגר. ההשקפה הליברלית הופכת היום להשקפה שעליה יש ויכוח, והיא נמצאת כמעט במגננה גם בבית=המחוקקים.

אני דווקא בא מבית שהוא בית תנועת העבודה לכל דבר, אבל הוא היה בית מסורתי.

אבי, זכרו לברכה, היה מכתת את רגליו ברחובות ניו=יורק על מנת לאכול אוכל כשר. אני לא אומר שאני ירשתי ממנו את כל התכונות האלה, אבל אני גדלתי בבית, שתנועת העבודה היתה לו עיקר, אבל היה יחס גם לנושא המסורתי.

החילוניות הציונית מוכרחה לשחק, אבל היא חייבת לשחק בכלים שקיימים היום. מדוע חינוך לש"ס, לאגודה ולמפד"ל, ולא לערכי תנועת העבודה? ואני גם מסכים שהיום יהיה חינוך לערכים, שאותם רוצה לקדש המחנה הזה, אבל נדמה לי שהמשחק בנייטרליות, כשמצד אחד יש מחנה דתי וחרדי שהולך וגדל, ומצד אחר המחנה החילוני כולו, שהוא בעצם חסר אונים - אני רואה בזה סכנה גדולה ביותר.

טוב שנמצא כאן ידידי חבר הכנסת חיים אורון. לפני כמה חודשים הזדמנתי בניו=יורק לבית של יהודי וראיתי באותו בית בחורה מקיבוץ שריד. היא לומדת ריקוד והיא עובדת למחייתה במלאכות הבית. שאלתי אותה: מתי הגעת לניו=יורק? היא אומרת: הגעתי לפני שנה, עם אחי. אמרתי לה: מה עושה אחיך? היא אומרת: אחי חזר בתשובה והוא נמצא בחצר של לובביץ'. אמרתי לה: מקיבוץ שריד הוא הגיע ללובביץ'? זו דרך ארוכה מדי, דרך חתחתים, מה הוא עבר בדרכו? והיא אמרה לי: תשמע, אני נורא מתנגדת למה שאחי עשה, ואני מקווה שזה זמני, אני מקווה שזו תשוקה לדת, ליהדות, אני מקווה שזה לא יותר מזה. ואז היא אמרה לי: תראה, מה אתה רוצה? אחי ראה לנגד עיניו את מיטב הערכים שהוא האמין בהם הולכים ומתמוטטים. ערך השוויון החברתי והכלכלי, שכל כך חונכנו עליו וכל כך האמנו בו, הופך במדינה הזאת לערך כמעט ממזרי בגלל עקרונות ההפרטה. ארץ=ישראל העובדת היא לא מה שהיתה. והיא אפילו אמרה לי, שברגע שאדם צריך להיכנס לחדר אוכל בקיבוץ עם כרטיס אלקטרוני, בשבילה זה כבר לא קיבוץ.

אני לא נאחז בה כדי לומר מלה של התקפה על התנועה הקיבוצית, כי גם התנועה הקיבוצית עוברת תהליך הסתגלות לזמן החדש. אני רק אומר, שאם זה כבר פוגע גם ברקמות האלה, באיזשהו מקום משהו בחילוניות הנאורה הולך ופושט רגל. ושלא תהיה טעות, מה שקורה היום בבית=המחוקקים, שיש מפלגה גדולה שנקראת מפלגת העבודה, ויש מפלגה די גדולה שנקראת חרות או ליכוד - זה דבר זמני. כולם קושרים את העניין רק לבחירות הישירות לראשות הממשלה. זה קשור לבחירות הישירות לראשות הממשלה, אבל זה גם קשור לעתודות שלא מגיעות באופן טבעי למפלגות האלה. הן לא מגיעות, כי הן לא עוברות שום תהליך ברוך של סוציאליזציה, שאתו יש ויכוח, אתו יש תהייה, אבל אתו גם יש איזו מסקנה אמפירית.

אף אחד גם לא מסתכל על החזרה בתשובה, ושמעתי פה את חבר הכנסת יונה יהב. הוא מדבר על החרדיות הענייה והמרודה, והיא אומנם קיימת, אבל אני רוצה לומר: בכספי מדינה, בתכנון מראש, יש תהליכי חזרה בתשובה מעבר למה שידענו בעבר. מי שיבקר היום בערים כמו בת=ים וחולון, כבר יתקשה להכיר אותן. ואנחנו אומרים: תראה, זו פעולה חברתית, זו פעולה סוציאלית, כי זו עזרה למשפחות שנמצאות במצוקה. נכון, אבל אם זו עזרה למשפחות שנמצאות במצוקה, העזרה הזאת באה מכספים של תקציבים פוליטיים ישירים, בזמן שהמחנה הזה נמצא עכשיו בירידה אדירה מבחינת כוחו הכלכלי. "נעמת", שהיא אימפריה זה שנים, תתקשה בשנים שיבואו להתחרות עם המעונות של ש"ס.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

היא כבר מתקשה.

<u>עוזי ברעם (העבודה):</u>

ואפילו התחרות השווה, או שהיתה יכולה להיות שווה, כבר לא מתקיימת. אני רואה בתהליך החזרה בתשובה תהליך מאוד בעייתי, לא רק מבחינת היחיד ומבחינת הדיאלוג בין החברה לבין היחיד; אני גם רואה אותו כסכנה גדולה מאוד מבחינת אופיה של מדינת ישראל.

שנים על שנים אנחנו באנו ואמרנו, שישראל תתקיים לעד, לא רק בגלל האידיאולוגיה, לא רק בגלל הנחרצות, אלא גם משום שיש לה יתרון יחסי קבוע על העולם הערבי. כאשר העולם הערבי התחיל לסגור את הפער, אנחנו לא הבנו שהפער הזה נסגר גם משום שלא רק שאנחנו לא נשארים במקום, אלא אנחנו נסוגים. ברגע שיש לחלקי ציבור כל כך גדולים השקפה, שמי שיגן עלינו אלה תלמידי הישיבות והתפילות והאמונה, יש פחות רצון לשרת ולתת. ואף אחד לא נגד האמונה. כשבאה עלינו השואה באירופה, בשואה נעקרו קהילות שלמות, על רבניהן, על התפילות, על האמונות, ובעצם אמונה אדירה כרעה, ועל זה כתב אלתרמן את שירו הידוע.

אני מאוד מודאג מהניהיליזם, מההשלמה שיש בכל המחנה שלנו עם המצב הנוכחי. חושבים שהבעיה של התנועות האלה היא להעמיד מועמד מתאים להיות ראש ממשלה, והוא

יקרוץ לחלקי ציבור גדולים והוא יעלה בחיל ובכוח, וכך נשנה את פני המציאות. המציאות משתנה, אבל היא משתנה בטור אלגבראי יורד, והמחנה הזה, שהוא מחנה שתרם יותר מכל מחנה אחר לקיומה של המדינה, לקימומה, וגם תורם היום, הוא מחנה שעלול להיות בנסיגה. הנסיגה הזאת היא פרי הזנחת החינוך ופרי ההשלמה, שהאימפריאליזם הדתי הוא האימפריאליזם היחיד שיש לו שליטה היום במערכת החינוך.

ואני מדבר כאדם שניסה לעשות מעשה, אולי כמעט היחיד מתנועת העבודה. בית=הספר לערכי תנועת העבודה בירושלים היה במידה רבה המצאה שלי - לא רק שלי, אבל זה נוסד מתוך כור היתוך שאני אז עמדתי בראשו. מה היתה המחשבה? אנחנו ראינו שאין בעצם גורם בירושלים שעומד מול ההשפעה החינוכית הדתית, החרדית, ואפילו הימנית, ואז אמרנו: בחוק חינוך יש סעיף שאומר, שרוב ההורים בבית=ספר יכולים להשפיע על 25% מתוכנית הלימודים. ואנחנו נאחזנו בזה, והוקם בקטמונים בירושלים בית=ספר אינטגרטיבי, בית=ספר שהתנועה הקיבוצית סייעה לו, בזמנה גם ההסתדרות, ובתוכו היו ילדי קטמונים וילדים מכל השכונות בירושלים, שהוריהם רצו שילמדו באורח חינוך כזה. האווירה שם היתה שונה לחלוטין, גם באופן פורמלי, האווירה בין מורים לתלמידים, אבל אף אחד לא הקים את בית=הספר הזה כדי שהוא יהיה סנונית בודדת.

כשבאתי להיות מזכ"ל מפלגת העבודה, חבר הכנסת חיים אורון, באתי אל ראשי ההסתדרות - אל ראשי המרכז לתרבות - ואמרתי להם: תפסיקו עם הסמינרים ועם הכול. התפקיד של המרכז לתרבות בהסתדרות הוא רק אחד: ללכת היום ולהקים בתי=ספר כאלה בכל הארץ, משום שאם לנו לא תהיה תשובה, אנחנו לא נהיה אוונגרד לשום דבר. ואין היום תשובה, ואני מאוד חושש, שכאשר התקציב הזה יעבור, כמו הרבה תקציבים אחרים, הרגרסיה בכוחו של המחנה החילוני המתון והנאור תלך ותגבר. אולי הכוח יעלה בתוקף קוניוקטורה פוליטית כזאת או אחרת, אבל מבחינת העתודות והרזרבות האנושיות אנחנו נמצאים במצב קשה, ומי שלא יבין שהוויכוח הוא ויכוח אמיתי, ולא ויכוח בשוליים, הוא לא יוכל גם לתת למדינת ישראל את התשובה שהיא ראויה לה. תודה רבה.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לחבר הכנסת עוזי ברעם. חברי הכנסת אהוד ברק, אופיר פינס, מיכה גולדמן, שמעון פרס, אלי גולדשמידט, עמיר פרץ ויעל דיין - אינם כאן. עכשיו חבר הכנסת חיים אורון.

חבר הכנסת עוזי ברעם, אני לא ידעתי שאתה אחראי להקמת בית=הספר בשכונה שלי.

<u>עוזי ברעם (העבודה):</u>

- - -

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

לדעתי, זה באמת אחד מבתי=הספר המפוארים בכל הארץ, לא רק בירושלים. חבר הכנסת אורון, בבקשה.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, בוקר טוב. אני מודה שהתכוונתי להמשיך בדברים שאמרתי פה לפני כשלוש שעות בנושא התקציב, אבל מתוך רצון רב להמשיך את הדיאלוג ובעצם את השיחה בדברים שבהם עסק ידידי חבר הכנסת עוזי ברעם, אני רוצה להקדיש חלק מדברי לנושא הזה ובכל זאת לומר משהו בענייני התקציב ולתת דוגמה מתוך התקציב לבעיה שהוא עורר כאן.

תקציב משרד החינוך, חבר הכנסת ברעם, הוא תקציב קטן השנה. יש עכשיו מאבק, שהמפד"ל מנהלת אותו ואנחנו תומכים בו לחלוטין, על תוספת של 200 מיליון שקל. שלא תהיה טעות, 200 מיליון שקל זו הפחתה בקיצוץ, שהיה גם במהלך השנה שעברה, וזה אולי יעמיד את תקציב משרד החינוך בשיעור שהוא זהה לתקציב של שנה שעברה, והגידול הטבעי, כפי שזה נקרא, שמתחייב שיהיה - יהיה בעצם קיצוץ.

אבל בתוך התקציב הזה יש תקציב לחינוך הממלכתי המוכר. התקציב של החינוך הממלכתי המוכר גדל ב=15%, ובתוך החינוך הממלכתי המוכר, הסעיף - - -

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

הסעיף העצמאי.

חיים אורון (מרצ):

העצמאי ו"אל המעיין". הסעיף של "אל המעיין" גדל ב=30% או ב=33% - מ=80 מיליון ש"ח ל=120 מיליון ש"ח. וזה מאוד מתחבר למה שאמרת קודם, חבר הכנסת ברעם. בוא נלך שלוש שנים אחורנית, לממשלה הקודמת, ונראה מה קרה, ונראה איך פועל המנגנון הזה במונחי תקציב. אם כי אני חושב, שהבעיה בעיקרה היא לא במונחי תקציב.

ממשלתנו הוסיפה למערכת החינוך יותר מ=9 מיליארדי ש"ח. יותר מ=9 מיליארדי ש"ח

- - -

עוזי ברעם (העבודה):

בתקציב הראשון היתה פריצה גדולה.

חיים אורון (מרצ):

בתקציב הראשון והשני - יותר מ=9 מיליארדי ש"ח. בסוף הקדנציה עמד התקציב על 16 מיליארד ש"ח. אגב, המגמה הזאת נשברה עם הממשלה הקודמת. המגמה של עלייה בתקציבי החינוך נשברה - התקציב כמעט הוכפל. זה גידול ב=90%. וגברתי היושבת=ראש, זה לא גידול של 90% באיזה סעיף של 10 מיליוני ש"ח, שגדל ל=19 מיליון ש"ח. מדובר בגידול של 90% בתקציב שהיה כ=9 מיליארדי ש"ח, במספרים של עכשיו, והגיע ל=16 מיליארד ש"ח בתקופתנו.

מעבר להערכה הכללית שקיימת היום למעשה הזה, לרבות בתקציבי בריאות, אני מכיר מעט מאוד אנשים ששינו את דפוס הצבעתם לעבודה או למרצ - במקרה שרי החינוך היו שולמית אלוני ואמנון רובינשטיין - בגלל העובדה שתקציב החינוך הוגדל בסדרי גודל כאלה, ונוספו שעות, והיתה מהפכה במגזר הערבי וכו' וכו'. אבל אתה ואני מכירים לא מעט אנשים, שבגין העובדה שתקציב "אל המעיין" גדל מ=80 ל=120 מיליון ש"ח - בסך הכול ב=30 מיליון ש"ח - הם כבר חייבים למישהו.

קריאה:

- - -

חיים אורון (מרצ):

הם כבר חייבים למישהו. זאת אומרת, מה קורה פה? איך נראית הממלכתיות? באה שולמית אלוני, בא אמנון רובינשטיין, ואמרו: אני רוצה להוסיף תוכנית "מחר" לכל עם ישראל, אני רוצה להוסיף לימודי העשרה, אני רוצה לתגבר כל מיני לימודים תומכים בקבוצות שונות, אני רוצה להוסיף שעות כאלה ואחרות. זה נתפס כחלק מהמערכת הכללית. אבל יש מישהו שמתייחס אל המערכת הכללית כאל מקור, כאל משאב; ואם נהיה קצת יותר בוטים בשעת בוקר זו - כאל מקום שאפשר לחלוב ממנו ולהקים מערכת פרטית, ובמערכת הפרטית הזאת לפעול על=פי שיקולים שלו.

אבל מקור העניין הוא בחולשה כפולה. החולשה האחת - ואותה אתה מכיר טוב כמוני, ואולי אפילו יותר טוב ממני, כי עסקת הרבה בהיבט הזה - היא החולשה הפוליטית. זה מה שקורה גם הלילה. השסע שחוצה את הבית הזה בנושא המדיני, השסע הזה הופך לעילה: כדי להגן על ארץ=ישראל וכדי להגן על השלום, משלמים כל מחיר. ואני רוצה לומר לך אמירה קצת פסימית. כל עוד לא נגמור את הקטטה עם העם הפלסטיני ועם ארצות ערב, נימצא במציאות הזאת, כי המכנים המשותפים פועלים כך.

והחולשה האחרת, שלגביה אני מאוד מסכים אתך, היא החולשה של מחנה הציבור החילוני - וזאת חולשה של הציבור ושל מנהיגיו - שמסרב להציג את עצמו כאלטרנטיבה ערכית שלמה, עם כל הפתיחות ומידת הספקנות שטבועה בתפיסת עולמנו, והוא לא מקבל את המודל שאומר, שיהודי טוב הוא יהודי יותר חרד, ויהודי פחות טוב הוא יהודי קצת פחות חרד, ויהודי עוד פחות טוב הוא יהודי מסורתי, ויהודי עוד פחות טוב ממנו הוא יהודי חילוני. ונוצר דפוס מחשבתי שזה המבחן, כמו שבנושא הפטריוטי, ככל שאתה רוצה יותר שטחים, אתה יותר נאמן למדינה.

האסון שקרה לכולנו הוא, שנוצר חיבור, והחרדים של היום, בחלקם הגדול, למרות התפיסה של חלק ממנהיגיהם, הם קיצוניים גם בנושא המדיני. ואותה תנועה, שלאורך שנים היתה יכולה להיות תנועת גשר בין המחנות - אני מתכוון למפד"ל, המפד"ל של "תורה ועבודה" - הפכה היום, ולא במקרה, לגורם קיצוני שמוביל את המפה בנושא המדיני

ומתיישר לאורך כל הקו בנושא הדתי; עד כדי כך מתיישר, שבשיחות פרטיות הם אומרים לנו מה הם חושבים על כל מיני דפוסים, אבל כשהנושא מגיע לדיון ציבורי, הם מתיישרים.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת ברעם ולחברי כנסת נוספים: אינני רואה את עצמי כאקטיביסט - אם אפשר להשתמש במושג הזה; אינני רואה את עצמי כאקטיביסט חילוני לשמו, במובן הזה שהמאבק נגד תפיסה יהודית שונה הוא מבחינתי יעד שעומד בפני עצמו, ואני נאבק מתוך איזו גישה אנטי=דתית. אין לי שום בעיה עם זה. השתתפתי אתמול בדיון בפרלמנט בבאר=שבע - דרך הטלפון; הדיון עסק בשאלות האלה של יחסי דתיים וחילונים. אני לא רואה אתגר להיאבק בתנועות החרדיות, המסורתיות והאחרות. אני רואה אתגר ענק - אתגר ענק - בהתמודדות על גיבוש הזהות החילונית, הליברלית, ההומניסטית של הציבור שלנו, והפיכת הזהות הזאת לזהות אקטיבית, במובן הזה שהיא מציגה תעודת זהות רעיונית - ואם תרצה, אידיאולוגית=ערכית - שונה. נכון שזה אומר, שאנחנו גם מתמודדים ונוטלים על עצמנו את ההתמודדות נגד תפיסות - אתה רוצה לקרוא להן ניהיליסטיות - שבעצם אומרות שלא קיימת מערכת ערכים כלשהי, משותפת, עם תשתית משותפת, בחלק הזה של החברה הישראלית, שהיא מעמידה אותו נגד תפיסה אחרת. וזה אתגר ענק מבחינתנו.

אני מודה שבשנים שהרגשנו מידה רבה יותר של אופטימיות, וחשבנו שהנה, עוד קדנציה אנחנו נהיה בשלטון, נשלים את התהליך המדיני, ואז יוצג בפני החברה הישראלית צירוף של שתי שאלות מרכזיות: הראשונה - מהות זהותה היהודית של מדינת ישראל; והשנייה - מהות זהותה החברתית של מדינת ישראל. לטעמי, יש חיבור בין השתיים, ושתי השאלות הללו מאוד מתחברות לנושא של התקציב, כי הדיסאוריינטציה הקיימת בחברה הישראלית בנושא החברתי, כאשר לא ברור מה הוא שמאל ומה הוא ימין, היא גם תוצאה של אותו שסע, שהיה שסע דומיננטי לאורך שנים. כי במדינת ישראל, לאורך שנים, שמאל נבחן לא במידת הקרבה שלך לקרל מרקס או הריחוק שלך ממנו, כפי שאמרנו את זה פעם, אלא במידת הקרבה שלך ליאסר ערפאת או הריחוק שלך ממנו.

ידידי אמנון רובינשטיין אומר תמיד: אומרים שאני איש שמאל. אני ליברל נאור. למה אני איש שמאל? כי אני הייתי בעד שיחות עם הפלסטינים, עם יאסר ערפאת. אז אני שמאל. זה החתך של החברה הישראלית, מטושטש לחלוטין - תראה איך הבית הזה נראה בהקשר של הנושאים המהותיים האלה, שעולים עכשיו על סדר=היום, גם בבריאות וגם בחינוך וגם בשאלה של, איך קוראים לזה - של ממשלה קטנה או ממשלה גדולה. מה היא

המטלה שהחברה לוקחת על עצמה כדי לשאת בנטל של האחריות, של הסולידריות, לא על החלקים החלשים בתוכה בלבד, לא רק מדינת סעד, אלא מה הוא הרובד הרחב, שאתה אומר: אני נותן בו אפשרות להתקיים, בחינוך, בבריאות, ברווחה, שהכלל נושא בו באופן משותף.

אלה שאלות מרכזיות, שלצערי הרב הן נדחקות כל פעם מחדש, פעם בגלל הפעימה השנייה ופעם בגלל הפעימה השלישית. כולנו יודעים שהשאלות הקיומיות הללו דוחקות מסדר=היום הציבורי את הנושאים הללו. אנחנו מגיעים למין דיון כזה בשעת בוקר, כאשר יש לנו זמן בלתי מוגבל לשוחח עליו, ואנחנו משלמים את המחיר משום שנוצר חלק בחברה הישראלית שמשתתף במשחק הזה רק בקטע שלו.

אני רוצה לסיים את הקטע הזה, לסיים את הפרק הזה, בתחושה שאני הולך ומתחזק בה, שהחברה הישראלית כולה תתקשה - והנושא מגיע לידי משבר - לשאת על גבה את הקבוצה 300,000 החרדים, שאינם משתתפים בכוח העבודה, שאינם משתתפים במטלה של-של 400,000 האחריות לגיוס לצה"ל, שהופכים להיות בתוכם לקבוצה במעמד סוציו=אקונומי נמוך מאוד, ולכן נצרכים להזדקק יותר ויותר ונופלים על גבו של התקציב. חלק גדול מהניירות או מהמספרים שמופיעים כאן קשורים בעניין הזה.

ומכאן אני עובר בכמה מלים לתקציב, ואני אסיים. אני זוכר שרק לפני שלוש שעות שאלו אותי, וניסיתי לסרטט למה אנחנו חושבים שהתוספות השונות שמצטברות במהלך היומיים האחרונים מסתכמות לסכום שבין - אני דיברתי בזהירות - 2 ל=2.5 מיליארדי שקל. אני רואה פה עיתון אחד, עוד לא ראיתי את "הארץ", אני מחזיק את "מעריב". בכותרת של "מעריב": "לשכת ראש הממשלה: ההבטחות מיליארד ש"ח. באוצר: 2.8 מיליארד ש"ח". אני שואל אותך, עוזי ברעם, למי אתה מאמין? לאור הניסיון של כולנו.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

זאת שאלה של חינוך.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

האם יש לך בכלל התלבטות למי אתה מאמין?

אגב, הקליינטים אומרים 3.3 מיליארדים. זאת אומרת, אלה שאומרים: קיבלנו, כשמצרפים מה כל אחד מהם אומר אנחנו מגיעים ל=3.3 מיליארדים. אני אומר, כמי שקצת מצוי במספרים, שחלק סופרים לזכות עצמם אותם מספרים שהם גם לזכות אחר. אני חושב שהמספר הנכון הוא על=פי הערכות האוצר.

<u>יצחק כהן (ש"ס):</u>

איזה ביטוי זה יקבל בתוך התקציב?

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

הו, זה לא יופיע כגידול בתקציב. זה עכשיו ה"ישראבלוף" שיתחיל לעבוד מהבוקר. אני אומר לך, יבוא לפה שר האוצר ויגיד: אין תוספת תקציב, בשוליים. תשמע, ידברו כל היום על קצבאות ילדים. למה? כי זה ירד על השולחן ואת זה צריך להוסיף על השולחן. אני יודע כבר בביטחון, לא ידברו על הגירעון של 600 מיליון שקל בתקציב הבריאות, כי מגלגלים אותו, כי שר הבריאות כבר קנה את הסיפור שהבטיחו לו עוד הפעם 450 מיליון לשנה הבאה, והשאר יוטל על החולים. הפער שבין 1.3 ובין מה שאין פה יתגלגל על החולים. איך זה יופיע? אני מעריך שלגבי הסכומים הגדולים ביותר יגידו: אנחנו נגלגל אותם במהלך השנה הבאה. מאיפה?

אמר לי אתמול פקיד בכיר מאוד - אני לא רוצה להגיד "מאוד מאוד" כי תיכף יזהו אותו - באוצר: אתה זוכר שדן מרידור הופיע בשנה שעברה עם רשימה? אבל הוא דיבר על רשימה של 400 מיליון שקל, אם אני לא טועה. אז אני יכול לתאר לעצמי, שבתקציב של 200 מיליארד שקל, האוצר יכול לגלגל 400 מיליון בשינויים שונים במהלך השנה. איך מתחילים תקציב שיש בו 2.8 או 2.5 מיליארדי שקל שהם לא מתוקצבים? אני אגיד לך איך: חלק ירמו ולא יקיימו, חלק יפגעו בפעולות מסוימות שהיום מתוקצבות ויקצצו בהן, או על רקע של איזשהו משבר.

למשל, נתאר תמונה: אנחנו מציעים היום הגדלה משמעותית - נציע בהסתייגויות - של תקציב למלחמה באבטלה. האבטלה תלך ותגדל, כולם אומרים את זה. עכשיו אומרים: אין כסף. אבל מה, כשזה יגיע ל=200,000, כשזה יגיע ל=230,000, יעשו ישיבה לילית.

אני לא יודע למה הדברים האלה מוכרעים תמיד בלילה, כשחצי מהשרים כבר "מנקרים", אחר כך אומרים: לא הבנו. אז בלילה מישהו יבוא ויביא תוכנית ויגיד: אין ברירה.

קריאה:

- - - היא חמורה מאוד.

חיים אורון (מרצ):

יש לך הרבה יותר ניסיון בעבודה בממשלה. ואז בלילה יביאו איזו תוכנית ויגידו: עכשיו - איך קוראים לזה? תמיד יש מלים בשביל דברים כאלה - מאגמים משאבים. יעני, עושים אמבטיה, ממנים מנכ"ל והוא מחלק את האמבטיה, את מה שאיגמו. יגידו: אין ברירה, צריך לקצץ. ואז בתוך הקיצוץ הזה יגידו: תשמע, הבטחנו אבל אי=אפשר לקיים.

איך אני יודע שכך יהיה? זה מה שקרה השנה. חלק מהתביעות זה מיחזור של הבטחות שלא מולאו בשנה שעברה, זה קטע אחד.

אבל הקטע הבעייתי, והוא מתחבר מאוד לראשית השיחה בינינו, הוא דווקא הדברים שימומשו. אני אביא רק דוגמה אחת ובזה אני אסיים.

טענו, אחרי הממשלה שלנו, טענו החרדים בממשלה החדשה: שחקו את תקציבי הישיבות. אגב, אני אף פעם לא יודע, שחקו מול מה? מול סכום בלתי מוגבל? איך מודדים את השחיקה? ושר האוצר הקודם, דן מרידור, שללא ספק הוא אדם הגון, אמר: אני מכיר ב=20% שחיקה, ובאשר ל=20% הנוספים נדון בהמשך. עכשיו מממשים את ה=20% הנוספים, זה 200 מיליון שקל.

ואז התברר, שהסעיף הזה, שהוא קשור לדיוננו, גדל בשנה שעברה מ=660 מיליון, אם אני לא טועה, ל=850 מיליון, זה רק בסעיף המוצהר. מי שמוצא סעיפים נוספים שמופיעים, במשרד העבודה והרווחה - 56 מיליון שקל, וכו' וכו', ימצא גידול נוסף. על זה מדברים עכשיו ועל זה ישבו בלילה. כשאני פה דיברתי אמרתי: יושבים שם, ואני לא חושב שמנתחים שיר של אלתרמן. ההרכב של שר האוצר, ראש הממשלה וראשי אגודת

ישראל זה לא הפורום המתאים לניתוח שירים של אלתרמן בשעה 02:00.

אני מניח, כך או אחרת, זה בדרך כלל נראה כדף מחשב שעליו כתוב: שר האוצר בתיאום עם שר הדתות מבקש להעביר מהרזרבה 200 מיליון שקל, או 190 מיליון שקל, לצורך סעיף מספר כזה וכזה. ופתאום אתה רואה שהסעיף עלה ב=200 מיליון שקל. כמו שקרה בשנה שעברה, בדיוק.

וכך, בסופו של דבר, אתה שואל אותי, איך זה יכוסה? זה יכוסה על=ידי שחיקה של צרכים אחרים, כי בתנ"ך, שאנחנו לא מכירים אותו אבל הם כתבו אותו, יש דיבר אחד=עשר: בגירעון לא פוגעים, ואנחנו לא נוסיף לתקציב. מאיפה זה ירד? מצרכים אמיתיים של קבוצות אחרות באוכלוסייה, שישלמו את המחיר הכפול, את המחיר הכלכלי הקשה ואת המחיר הרוחני ארוך הטווח, שאתה דיברת בו בדבריך קודם.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אורון. חבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה. אחריו - חברי הכנסת חיים רמון, שבח וייס, משה שחל, עד שנגיע לחבר הכנסת אדיסו מאסלה.

דוד צוקר (מרצ):

גברתי היושבת=ראש, חברי חברי הכנסת, אני מצטרף בשמחה לשיח, לדיון. אני מבין שבמידה מסוימת, במידה לא קטנה, יש גם ויכוח שחבר הכנסת ברעם החל בו, בשתי שאלות: א. בשאלת הדיאגנוזה לגבי זהותה של מדינת ישראל, באיזו מידה היא גולשת או מידרדרת או פוסעת במגמה של התחרדות; ב. והשאלה השנייה של מה עושים, כלומר מה עושה הציבור החילוני נוכח המגמה הזאת.

אני רוצה, בראש ובראשונה, להתווכח עם הדיאגנוזה של חבר הכנסת ברעם. הוא השמיע את הדיאגנוזה המאוד=מקובלת, המאוד=שגורה, האופיינית לחילונים, שעל=פיה אנחנו מצויים במתקפה חרדית=דתית ואנחנו מובסים בה. אני לא חולק על העובדה שיש מתקפה, שכל כוח רוחני מבקש להשליט את עצמו, שיש לו נטיות התפשטות והוא רוצה להפוך להגמוני, לדומיננטי. לא על זה הדיון. השאלה היא מה התוצאות. השאלה היא מה היא הזהות האמיתית, מה הוא המאזן האמיתי ביחסי דתיים=חילונים בישראל. אני חושב, עוזי,

שבעניין הזה אתה מציג תמונה שגויה, שיש בה איזה יסוד של קובלנה, של יבבה, והיא בעיקר מבטאת איזו חילוניות שבורה, מרוסקת, וחבל לראות ככה את הדברים.

אני רוצה לתת לך חמש=שש אינדיקציות לגבי מערכת היחסים חילונים=דתיים במדינת ישראל.

אתה אמרת: המחנה הזה הולך וגדל. זה נכון, חוץ מאשר בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. זה נכון בתחושה. הבעיה היא כולה בתחושה, לא בתקציבים ולא במציאות; הבעיה היא רק בתחושה הפנימית שלנו. משום שאם תיקח את השנתון של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, את כל נתוני משרד החינוך במשך השנים, אתה תראה שב=25 השנים האחרונות, בין שנת 1972/73 לבין שנת 1996, אלה הנתונים שישנם, מערכת החינוך הדתית, מהממלכתי=דתי וימינה, חלקה במערכת החינוך הישראלית קטן ב=0.5%. אנחנו מדברים על ציבור שיולד יותר, מול ציבור שלנו שיולד הרבה פחות. ועובדה שמערכת החינוך הדתית, לגווניה השונים, עד לת"תים, של המוכר ובלתי רשמי, חלקה במערכת החינוך הישראלי קטן ב=0.5%.

ניקח נתון שני, שכבר נלאיתי מלומר אותו, ואני ממש לא מחייב, לא את נעמי ולא את ג'ומס להקשיב לו, כי לפי דעתי כבר נמאס להם.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

- - - בשנים האחרונות, ללא ספק, החינוך הממלכתי=דתי קטן לטובת החינוך החרדי.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

זו התמונה הפנימית עכשיו בתוך החינוך הדתי, נכון.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

יש תהליך של התחרדות של הממלכתי=דתי.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

ואם אני לא טועה, בשנים האחרונות החלק של החינוך - - - המשקל הוא על הת"תים.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

התשובה היא לא. הדבר הראשון שאמרת נכון. בתוך ה=25%, נדמה לי 24.5%, של חינוך דתי לגווניו, יש הקטנה של הממלכתי=דתי לטובת החינוך החרדי לגווניו. אבל אני מדבר על סך כל החינוך הדתי, הוא לא גדל ביחס לחינוך שאיננו דתי. יש פה תרומה גדולה, שהיא חלק מהניצחון של החילוניות הישראלית, של עולי ברית=המועצות. הם בעלי ברית אמיתיים שלנו, אם כי התרומה היא לא כל=כך גדולה, משום ששיעור הילודה שלהם מאוד נמוך, אבל זה נתון אחד.

נתון שני, שכבר נלאיתי מלומר אותו, ואני לא אעשה חידון לעוזי ברעם לגבי מספרים, אבל דע לך שהכישלון הכי גדול של הציבור הדתי והניצחון הכי גדול של החילוניות הוא בשיעורי הנישואין הרבניים שנערכים בישראל. הנתון פה הוא חד=משמעי: ב=24 השנים האחרונות המספרים הם כאלה: ב=1973 - 28,500 זוגות נישאו בנישואין רבניים דרך רושמי נישואין; ובשנת 1996 - 28,000 זוגות, וזה אחרי שאוכלוסיית ישראל הכפילה את עצמה. מספר הנישואין הדתיים לא הגיע עוד למספר שהוא היה ב=1974. זה בתהליך ירידה מתמיד. אם זה לא ביטוי, לפחות לתבוסה הדתית ולניצחון החילוני, אינני יודע ביטוי מה הוא.

בוא נלך הלאה.

<u>עוזי ברעם (העבודה):</u>

יותר חילונים - - - אבל זה לא אומר שום דבר לגבי משקלו את הציבור הדתי.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

אני מוכיח לך לגבי משקלו ולגבי הדומיננטיות בחברה הישראלית. לגיטימי מאוד היום בקרב הציבור הלא=דתי לא להינשא בנישואין דתיים. זה ניצחון משמעותי עמוק, לפי הערכתי, של החילונים; לא של החילוניות אבל של החילונים.

אתה רוצה נתון אחר, שאתה מכיר אותו היטב, פה לא צריך לומר כלום, כל שומע, כל מאזין יודע עליו - מספר העסקים שנפתחו בשישי=שבת, מספר בתי=העינוגים שנפתחו בשישי=שבת, מספר התיאטראות ובתי=הקולנוע שנפתחו בעשור האחרון בשישי=שבת, שינו לחלוטין את הפרהסיה הישראלית.

נלך הלאה. השפה, השיח, הפריחה של האמנות והתרבות הישראלית. אם יש משהו שהוא ביטוי לניצחון- זה זה. אין שום מקום ליבבה. מול היצירה הדתית, שכנראה גם היא מאוד ענפה ומאוד מסועפת פה במדינת ישראל, יש פה יצירה תרבותית, שאם אתה בא ומדבר על תבוסתנו, אתה בזה מבטל את אחד הביטויים, הגילויים הכי מובהקים של ניצחונה של החילוניות הישראלית.

שמעתי מחיים אורון דווקא נתון מאוד מעניין. אני עובר הלאה, ובזה אני אפסיק עם האינדיקטורים ואני אגיע למסקנות שלי. אינדיקטור נוסף, מאוד מעניין, האגודה לזכויות הפרט בדקה את מידת הפרוגרסיביות של החקיקה הישראלית ביחס לזכויות או לקיפוח של הומואים ולסביות. אינדיקטור נכון. הרי אנחנו חיים במדינה, אנחנו חיים תחת כיבוש חרדי, תחת כיבוש דתי, רחמנא ליצלן. אנחנו מה, מדינה חמישית בין המתקדמות בעולם? אלה נתונים של האגודה לזכויות הפרט. כלומר, אותה קבוצת אינטרס, שהיתה מעוניינת להמחיש עד כמה המצב פה קשה - לא, היא אומרת: אחרי הסקנדינביות, אם אינני טועה, אנחנו כמעט בראש המדינות בעולם, שנותנת חירות להתנהגות המינית, באופן שלא היית מצפה במדינה שנתונה לכיבוש דתי.

יש שתי מערכות שבהן אנחנו בתבוסה או בהפסד. אחת היא שאלת הגיוס. אני לא רוצה להרבות בדברים על זה, זה מאוד ברור וזה כישלון מאוד גדול שלנו. והשאלה השנייה, שחיים אורון עמד עליה, היא שאלת ההקצאות הכספיות, אם כי גם כאן, כשאנחנו נמצאים כאן לבדנו, אני את חלק מהטיעונים שלנו עוד לא קניתי, בשאלת ההקצאה, האם באמת מוקצה להם נתח תקציבי גדול יותר מאשר לציבור החילוני. זה ברור, מה שאני כן מקבל לחלוטין - - -

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

אני אתן לך נתון.

דוד צוקר (מרצ):

אמרתי לך, יש פה המון אינדיקטורים. אני לא רוצה להיכנס לזה. אני אגיד את זה, אבל באופן חריף וחד=משמעי. בשאלת ההשתתפותיות, כלומר השתתפות בכוח היצרני, פה אין ספק שהם יותר ויותר על הגב שלנו.

חיים אורון (מרצ):

- - - יחד עם בייגה עשינו איזו בדיקה. הטענה של החרדים היתה, שהם רוצים להשוות את עצמם לסטודנט במדעי הרוח. בדקנו את עלות סטודנט במדעי הרוח.

דוד צוקר (מרצ):

מה התוצאות?

חיים אורון (מרצ):

דבר ראשון - - - סטודנט במדעי הרוח עולה 84,000 שקלים פלוס, כשהוא משתתף היום ב=9,000 שקל שכר לימוד שנתי. בהנחה שתלמיד ממוצע בישיבה לומד בממוצע עשר שנות לימוד, זאת אומרת כאילו הקבוצה מגיל 18 עד 28 - כולנו יודעים שזה לא נכון, 30 - עשר שנות ישיבה במחירי השנה הזאת, 134,000-משום שיש גם תלמידי ישיבה בני 35 ש"ח. זאת אומרת, יש פער של 50,000 ש"ח.

דוד צוקר (מרצ):

זה חמש שנים.#M# ו=.A.#B זה עשר שנים, אבל .

חיים אורון (מרצ):

אין מסלול של ארבע שנים בישיבה.

דוד צוקר (מרצ):

בסדר, אני מבין, רק צריך את העלות.

חיים אורון (מרצ):

שם עשר שנים מול ארבע שנים, נכון?

דוד צוקר (מרצ):

יותר מעניין ההקצאה להם, אני מוטרד מהעובדה שהם אינם שותפים לכוח היצירה פה, לעבודה, לפרנסה, שהם לא מתפרנסים.

בסוגריים אני אומר, שאם יש משהו שיביס אותם בטווח הארוך, גברתי היושב=ראש, אם יש משהו שיביס אותם וישים אותם בעמדת נחיתות בחברה מודרנית, זה התהליך הזה של אביונות, זה התהליך הזה של הפיכתם לקבוצה ענייה. הם לא מבינים את זה, וזה יהיה אחד הניצחונות הגדולים של המודרניות, העובדה שהם יידחקו לאיזו פינה. הם יהיו על הגב שלנו לא הרבה שנים, משום שהחברה בסוף לא תוכל לעמוד בזה. גם כשהם על הגב שלנו היום, בגלל אופי המשפחה וגודלה, הם הופכים לקבוצה אביונית. זה יהיה אחד הכישלונות הגדולים שלהם. קבוצה אביונית לא מסוגלת להשפיע בחברה.

אם כן, בשני תחומים, כאמור, יש ניצחון גדול של החרדיות ושל המחנה הדתי. אז מה, אם כן, מקור החולשה, שעוזי ברעם ביטא אותה?

היו"ר נ' חזן:

אגב, אם מותר לי פשוט להתערב לשנייה, האמירה הזאת שלך - - -

קריאה:

- - -

דוד צוקר (מרצ):

יש יושבי=ראש שלא נותנים לנו לדבר בכלל. אנחנו עוברים פה ימים קשים מאוד.

היו"ר נ' חזן:

אני מנהלת שיחות, אבל אני לא התערבתי בשיחה הזאת או בדיון הזה.

דוד צוקר (מרצ):

לא לא, דיברתי גם אלייך, את יודעת את זה.

נעמי חזן (מרצ):

ברור. אבל אני לא בטוחה שאפשר לקבל כל כך בשוויון נפש את האמירה שאביונות לא משפיעה על חברה.

דוד צוקר (מרצ):

חשבת על חברות מסורתיות באזור, שאני טועה בהן.

היו"ר נ' חזן:

אם מותר לי, אני אתן לך דוגמה.

דוד צוקר (מרצ):

בסביבה יש.

היו"ר נ' חזן:

בוודאי, בוודאי. לפעמים, אם אפשר את העוני לתרגם לכוח פוליטי אז ההשפעה

אדירה. לכן, אני גם לא חושבת שהתכוונת לומר את זה בצורה כל כך חותכת.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

אני כן התכוונתי. אני חושב, שבטווח הקצר את מאוד צודקת ויש גם בתוך ישראל, אבל בעיקר מחוץ לישראל, בחברות לא מודרניות, תופעות שבהן האביונים תופסים את השלטון, בוודאי. אני חושב שבחברה מודרנית קשה מאוד לאביונים לתפוס את השלטון. בחברה שבה רמת החיים והשגשוג והתוצר לנפש והרצון לשגשג ולעלות במעלות המוביליזציה החברתית הם ערכים חשובים כל כך, מכריעים, נדמה לי שלעניים קשה יהיה להיות הגמוניים.

אבל, כאמור, אני לא חולק על זה שבשני אינדיקטורים חשובים החילוניות לא ניצחה. בכל השאר יש ניצחונות מרחיקי לכת של החילוניות.

ואם כן, מה מקור היבבה, שעוזי ברעם היה לה פה? אני שומע את זה ממפלגתי ואני שומע את זה מסביב. ה"בון טון" החילוני הוא לומר: אנחנו במתקפה, אנחנו בתבוסה, אנחנו מפסידים, אנחנו נוטשים זירה אחרי זירה, אנחנו מובסים בטריטוריה אחרי טריטוריה. מקור התחושה הוא לא המציאות ולא הנתונים, אלא התחושה הפנימית.

לכו ותשאלו אנשים חרדים שחיים בארץ ואנשים דתיים שחיים בארץ, והם יאמרו לכם שהם חיים פה כמיעוט. הם יאמרו לכם, שקשה להם לפתוח טלוויזיה, בגלל השפה ובגלל האופי ובגלל התכנים. הם יאמרו לכם, שקשה להם לפתוח רדיו ולשמוע מוזיקה ישראלית מודרנית. והם יאמרו לכם, שקשה להם לפתוח היום "מעריב" ו"ידיעות" בגלל תמונות, בגלל שפה, בגלל לשון. כלומר, מבחינת התחושה שלהם, מצד אחד הם חשים היום דחויים ודחוקים לאיזו פינה בחברה הישראלית, ומצד שני הם מלאי עזוז ומלאי ביטחון.

למה לנו אין הביטחון הזה, אף=על=פי שאנחנו רוב, ואף=על=פי שאנחנו מנצחים, ואף שהשפה היא שלנו והפרהסיה היא שלנו והעיתונות היא שלנו? אני מדבר עכשיו של החילונים, לא על שמאל וימין. - משום שהתודעה החילונית שלנו שבורה והתודעה היהודית שלנו מרוסקת. אלו הסיבות האמיתיות.

כל הסיבות הן סובייקטיביות. אנחנו רואים את המציאות דרך עיניים של מי

שמקנאים באנשים בעלי השקפת עולם שלמה. אנחנו רואים את המציאות דרך עיניים של מי שהביטחון העצמי שלהם נשבר, כי הזהות היהודית שלהם פרובלמטית. הם עצמם, לדאבון הלב, סבורים, שמי שחובש כיפה או כיסוי ראש אחר הוא באמת יהודי יותר טוב מהם. כלומר, זה לא שהדתיים אומרים את זה עלינו, אלא אנחנו אומרים על עצמנו, חלקנו.

כי לא התפתחה כאן חילוניות יהודית ראויה לשמה. לא התפתחה כאן תפיסה שאומרת, שאפשר להיות יהודי בזהות האישית שלך, שאפשר לפתח כאן מדינה יהודית בזהותה ויחד עם זה להיות חילוני; חילוני בצאתך ובבואך ובמחשבתך ובתודעתך, במדינה יהודית ודמוקרטית. פה מקור החולשה, גברתי היושבת=ראש.

ההגמוניה המספרית תהיה של החילונים, אבל התחושה הסובייקטיבית של ניצחון תהיה של הציבור הדתי, משום שהוא בטוח יותר בעצמו, משום שהוא מציג תיזה שלמה ומלאה. וזה בסדר שמציגים תיזה מלאה ושלמה עם בסיס מוצק; זה בסדר גמור. אבל מול זה אנחנו לא מציגים תיזה שלמה ומלאה, בעלת בסיס מוצק. זה מקור הראייה והתפיסה המאוד לא נכונה שעוזי ברעם ביטא פה. וזה לא עוזי ברעם, זה חלקים גדולים בציבור החילוני.

חבר הכנסת ברעם וכולנו יחד נצטרך להבין, שהחברה הישראלית היא חברה רב=תרבותית, היא לא חברה הגמונית של זרם כזה או של זרם אחר; היא לא חברה שיש בה הגמוניה דתית; היא לא חברה שיש בה הגמוניה חרדית - היא לא חברה שיש בה הגמוניה של שמאל ולא חברה שיש בה הגמוניה של ימין; היא חברה רב=תרבותית שנראית כמו אשכול שיש בו כמה מרכיבים.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

היא ערב רב.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

היא מאוד לא ערב רב. מאוד לא ערב רב. "ערב רב" זה ביטוי מבזה. זוהי חברה שיש בה לגיטימיות להתקיים כיהודי חרדי, להתקיים כיהודי חרדי ספרדי ואשכנזי, וכיהודי ששייך לציונות הדתית=הלאומית, כחילוני, כרפורמי וכקונסרבטיבי. זה המודל של החברה הישראלית, שמתפתח כאן עכשיו, ומולו הניסיונות של אותו אימפריאליזם; מולו

הניסיונות, שיהיו קיימים תמיד, של כוח דתי, תמיד ניסיונות של התפשטות ושל רכישת אהדה ושל הבאת עוד אנשים להסתופף בצל קורתם. זה נכון לגבי כל הדתות, ודאי גם לגבי היהדות, אף שאין בה יסודות מיסיונריים.

מול זה תהיה רק תשובה אחת, לא כספית ולא תקציבית, כי הבעיה היא לא כספית ולא תקציבית, הבעיה היא באמת של פיתוח תודעה של האפשרות להתקיים כיהודי חילוני, כיהודי שאיננו יהודי מאמין בריבונו של עולם, אבל שמאמין באדם כריבון, שמאמין שאנשים שחושבים שריבונו של עולם הוא הריבון מתקיימים כאן בחברה הזאת באותה לגיטימיות כמוהו, שזו חברה רב=תרבותית ולגיטימי בה לפתח כל אורח חיים.

כל זמן שלא נפתח את מוסדות התרבות והחינוך שמקנים תודעה חילונית יהודית, נעמוד בתחושה של שבר, כפי שעוזי ברעם ביטא אותה, בשעה שכל הנתונים כולם - כמעט כולם - מצביעים על ניצחונות מרחיקי לכת, מפליגים, של החילוניות. תודה רבה, גברתי.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לחבר הכנסת צוקר. חברי הכנסת, אני רוצה לעשות פה מעט סדר, משום שיש כמה חברי כנסת שבאמת יושבים זמן רב, ונכנסים ויוצאים אחרים, ולכן אני קוראת את הרשימה, עד הדובר הבא, לפי הסדר: חיים רמון, שבח וייס, משה שחל, נסים זוילי, שלום שמחון, מאיר שטרית, שאול עמור, מיכאל קליינר, עוזי לנדאו, נעמי בלומנטל, צבי ויינברג, חיים דיין, ראובן ריבלין, זאב בוים, גדעון עזרא, דן מרידור, נסים דהן, רפאל פנחסי, יצחק כהן, דוד אזולאי - שמות של כל חברי הכנסת - יצחק וקנין, דוד טל, משה גפני, פיני בדש, רחבעם זאבי, יורי שטרן, אליעזר זנדברג, אבנר חי שאקי, מרינה סולודקין, חיים אורון נאם עכשיו, ואחריו - אמנון רובינשטיין, רן כהן, ענת מאור. ועכשיו - וליד צאדק.

חבר הכנסת צאדק, לך זכות הדיבור. אחריך - סגן השר ביבי, המבקש להגיב על הדברים שנאמרו על=ידי שלושת הדוברים הקודמים. אני בדיוק בודקת את התקנון, אדוני, אבל כרגע אני שמה אותו בתור. אחריו, על=פי הרשימה - אברהם פורז, יוסי שריד, אברהם שוחט, מקסים לוי, לאט לאט נגיע. חבר הכנסת וליד צאדק, בבקשה. 15 דקות, אדוני. אני בודקת את התקנון לגבי הסוגיה הזאת.

קריאה:

בסבבים האלה השרים לא מדברים. - - - או - - - או יושב=ראש ועדת הכספים - - -

היו"ר נ' חזן:

אדוני, לגבי שרים - שרים כבר התערבו בדיון. לגבי סגני שרים - יש תחום אפור מסוים.

קריאה:

סגנים וסגני שרים - - - אי=אפשר לבוא ולהגיב כעת על הדברים של דדי צוקר.

היו"ר נ' חזן:

אדוני, אני מסתכלת על השרים התורנים. תיכף אבדוק את הרשימה. אבל נמסרה לי רשימה אחרת בינתיים, אדוני. אני ארשה לחבר הכנסת צאדק לנאום, ונעשה סדר גם בעניין הזה. בבקשה - 15 דקות, אדוני.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

גברתי היושבת=ראש, שמעתי בעיון רב וגם קראתי מאמרים על העניין של הרב=תרבותיות. שמעתי את חבר הכנסת דדי צוקר. לא זכיתי לשמוע את חבר הכנסת עוזי ברעם, שחבר הכנסת חיים אורון ציטט מדבריו. אבל לדעתי העניין של רב=תרבותיות, והאשכול שדיבר עליו דדי צוקר, חייב להיות על=ידו וצמוד אליו גם אשכול אחד עשיר, שיש לו מורשת ויש לו תרבות ויש לו עבר, ואני מקווה שיהיה לו עתיד, ובטוח שיהיה לו

- - -

קריאה:

- - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

וזו, לדעתי, המורשת והתרבות הערבית.

לצערי, כשאנחנו מדברים על המחסור בהקצאות ובמשאבים ביתר תחומי החיים בארץ כלפי האוכלוסייה הערבית, לדעתי יש צורך בהזדמנות זו להזכיר, שתקציב התרבות למגזר הערבי מגיע לאפסים. אני מזכיר, שתקציב התרבות למגזר הערבי מגיע לאפסים, כאשר רק 1992, הודות לחברת הכנסת לשעבר, השרה לשעבר שולמית אלוני, שהגדילה את-בשנים 1996 התקציב הזה, הוא הגיע ל=10 מיליוני במקום מיליון אחד.

הם כבשו לעצמם מקום נכבד בספרות העולם הערבי, בספרות של האנשים שקוראים ומבינים בספרות. היתה לי חוויה מאוד נעימה, כאשר נסענו, לפני שלושה=ארבעה חודשים, נדמה לי, לדמשק, וראינו את גל האנשים הפוקד את בית=המלון שבו התאכסנו: צעירים, צעירות, מבוגרים. הם באו כדי להגיד תודה למשורר סמיח' אל=קאסם, שהיה חבר המשלחת. שיריו של סמיח' אל=קאסם נלמדים בבתי=הספר. נבחנים עליהם בבחינות הבגרות בסוריה. מכבדים אותו כאחד המשוררים הדגולים של הדור שלנו.

לא רק סמיח' אל=קאסם נמצא בארץ. יש לנו משוררים גדולים, יש לנו משוררים פחות גדולים, אבל יש יצירה ופריחה ספרותית ענפה בתוך הארץ, כאשר בצד כל הדברים האלה אין עידוד ליצירות, אין עידוד לספרים, אין עידוד לספרות.

אני רוצה להביא רק דוגמה אחת בעניין הזה, של ספריות ציבוריות במגזר הערבי. אנו כמעט שלא מוצאים ספריות לציבור הרחב במגזר הערבי, אף שקיים חוק כתוב, המחייב את משרד החינוך להקצות משאבים וכספים לספריות העירוניות. בהזדמנות זו אני רוצה להגיש הצעת תיקון לחוק הספריות, מכיוון שהוא נותן מרחב גדול לשיקול דעת של משרד החינוך מתי לתת את ההקצבות האלה, ומתי לא לתת, וכמה. שיקול הדעת הזה מאוד רחב, ומשתמשים בו להצרת צעדיהן של הספריות הציבוריות.

אל לנו לטעות. בעבר חשבו חוזי השחורות, שהטלוויזיה, ולפני כן הקולנוע, יפחיתו את מספר קוראי הספרים. אין תחליף לספרים; לא העיתונות, לא הטלוויזיה, לא הקולנוע ולא התיאטרון. הספר הוא ספר, שמרחיב אופקים, מרחיב דעת, נותן השראה לאנשים, ומשם אפשר להרחיב אפילו את התקשורת ואת הקומוניקציה בין אנשים, כאשר הם

אינם יודעים זאת. לכן, יש לעודד תרבותיות ורב=תרבותיות בתוך מדינת ישראל, במגזר הערבי.

דבר שני שלמדתי היום, כאשר הוא דיבר אל האביונות של הקבוצות הדתיות. כאשר אנו בודקים את תוצאות בחינות הבגרות בבתי=הספר הערביים, ועושים ניתוח השוואתי עם תוצאות בחינות הבגרות במגזר היהודי, התמונה מאוד עגומה. היא מתבטאת, בסופו של דבר, באחוז הלומדים באוניברסיטאות מבין הערבים הישראלים. אנחנו 19% או 20%, אבל כאשר אנו עושים סטטיסטיקה כמה לומדים באוניברסיטאות, אנו מגיעים ל=2.8% מכלל הסטודנטים הלומדים באוניברסיטה בישראל.

היו"ר נ' חזן:

איך אתה מסביר את זה, אדוני?

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אני מסביר את זה בשתי סיבות. הסיבה הראשונה היא, שיש רמה נמוכה בבתי=הספר הערביים, וכאשר באים להתחרות על מקצועות מועדפים ורצויים בחברה הישראלית, כמו מחשבים, עבודה סוציאלית, פסיכולוגיה, רפואה, רפואת שיניים, רוקחות - התחרות היא מאוד מאוד קשה. אני יודע, מהבנים ומהבנות שלי. כאשר רצו להתחרות על המקומות האלה - סיפרו לי שהגישו השנה יותר מ=2,500 בקשות לרוקחות, וכמספר הזה לרפואה, וכמספר הזה לפסיכולוגיה. הדרישה למקצועות האלה מאוד מאוד גבוהה. הזכרתי את הבנים והבנות שלי. התמזל מזלי, הם הצליחו בבחינות המיון וקיבלו ציונים גבוהים וניקוד גבוה בבחינות הפסיכומטריות. אבל זה לא משחרר אותי מלדבר על הבעיה הכאובה.

דבר נוסף, גברתי היושבת=ראש, כאשר סטודנט ערבי מסיים את לימודיו האוניברסיטאיים, הוא יוצא עם שתי תעודות. ידידי, פרופסור מאג'ד אל=חאג', אמר את הדבר הזה פעם, וזה דבר יפה: הוא יוצא עם שתי תעודות. תעודה אחת אקדמית, ותעודה אחת של מובטל, שלא מוצא עבודה. כמה שאנו רוצים להגיד: חינוך זה דבר טוב, דבר מועיל לחברה, וצריך ללמוד, לעשות ולשקוד על הדברים האלה - בסופו של דבר, כאשר הסטודנט הערבי יודע מראש שהוא אינו יכול לעבוד, האמביציה והמוטיבציה שלו יורדות פלאים. על כן, אנו רואים שיש לנו תלמידים מעטים מאוד מאוד ביחס לאוכלוסייה

הכללית.

אני שואל את עצמי. אני רוצה להקצין במחשבה שלי, כי אני כל הזמן חושב: מדוע מפלים את האוכלוסייה הערבית? נכון שיש תיזה שאומרת: זו מדינה יהודית. נותנים קודם כול את השמנת ליהודים, ואם נשארו פירורים - נותנים אותם לערבים. אבל, כאשר דיבר חברי, דדי צוקר, על תפיסת השלטון, והשתלטות על השלטון ועל אביונות - אני רואה שאולי יש קשר של קובעי המדיניות במדינת ישראל, שרוצים שהערבים הישראלים יישארו במצבם הנוכחי, פועלים, רצפים, טייחים, צבעים, כך שהם לא יכולים אף פעם לחשוב. המחשבות השטניות של קובעי המדיניות, אם יש מדיניות כזו, ואני חושב שיש דבר כזה - שהם יתמרדו ויעשו - - -

קריאה:

איך אתה מסביר את זה - - -

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אני לא יודע, תראה. אני מוכן לענות לך. בוא נדבר על הסטטיסטיקה הברורה. בבית=הספר לרפואה בעין=כרם, בהר=הצופים, לומדים כל שנה שלושה עד חמישה סטודנטים ערבים, במקרה הטוב ביותר. באוניברסיטה בתל=אביב, כנ"ל. בטכניון - אותו דבר. אני רוצה לציין בסיפוק רב, ואני אומר את זה, כי מי שמתחרים אתי מבחינה פוליטית, חברי חד"ש והמפלגה הקומוניסטית - 490 רופאים סיימו את לימודיהם בברית=המועצות - - -

היו"ר נ' חזן:

בחוץ=לארץ, כן.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

מיעוטם של הרופאים היום סיימו את לימודיהם בארץ; חלק מהם באיטליה, חלק מהם בצרפת. הבן שלי, למשל, לומד טכנאות שיניים ורפואת שיניים בבלגיה, משום שאסרו עליו, בגלל הגיל. הוא סיים בגיל 18 את בית=הספר התיכון. אוסרים על תלמידים לגשת

ולהירשם אם לא מלאו להם 21 או 22 שנים. אז לומדים בחוץ=לארץ. אני מברך על זה. לפעמים זה דבר מצוין שתלמידינו לומדים בפקולטות באוניברסיטאות בארץ, אבל עצם העובדה, ויש כאלה סגני מנהלי מחלקות, אבל יש דבר חשוב אחד - בתחום ההתמחות הם אינם מקבלים את המענקים. כאשר רופא רוצה להתמחות, הוא צריך לקבל תמיכה מסוימת מבית=החולים, ובית=החולים מעסיק אותו.

אני חושב, שהעניין הזה של חילוני=דתי, ושאלת הזהות הזאת, שלפעמים הדתי אומר: אני יותר יהודי מאשר החילוני, יש פה גם בלבול מערכות, בלבול בשמות ובביטויים. כאשר אנו מצהירים על עצמנו, וזו זכותנו, הרגשתנו, וזה ייעודנו - זהותנו היא ערבית, אזי כאילו הזהות הערבית היא זהות עוינת למדינה.

רציתי לומר עוד כמה משפטים. מחוסר זמן אוותר, אך אני לא רוצה לוותר על דבר אחד, אדוני סגן השר. אתמול הלכתי, במקרה, לאכול בבית=הכרם - - -

היו"ר נ' חזן:

בבית=הכרם?

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

בבית=הכרם. הלכתי לאכול עם הבן שלי שם. אני רוצה לשבח אותך, על כך שראיתי את המסגד בבית=הכרם.

היו"ר נ' חזן:

בעין=כרם.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

עין=כרם, סליחה. הגשתי שאילתא. בגלל חוסר השינה אנו מבלבלים בין עי"ן לבי"ת. אנו מתגעגעים לבית, כדי שניתן מנוחה לעיניים שלנו. ראיתי את שיפוץ המסגד, וראוי שאומר פה: השיפוץ הוא מצוין, ואני מקווה שהוא יישמר, ושיופקד שומר עליו, כך

שהוא ייראה לתפארת. רציתי להגיד את הדבר הזה אתמול. אנו לא צריכים לראות רק דרך משקפיים שחורים, אלא לראות את האמת, לשבח את האמת החיובית, ואת השלילית להבליט, כדי לחסלה ולהשמידה מתוכנו.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך, חבר הכנסת צאדק. סגן השר יגאל ביבי, אתה רצית ליטול את רשות הדיבור. בבקשה, אדוני. אחריו, אם עמיתי חבר הכנסת שבח וייס יסכים להחליף אותי, הגיע תורי, ואחרי - - -

שבח וייס (העבודה):

זה נעשה במסגרת - - -

היו"ר נ' חזן:

אני מאוד מודה לך. כפי שאתה יודע, אנחנו יושבים ומנהלים ישיבות שעות רבות, ולעתים קרובות אין סגן יושב=ראש שיכול להחליף את היושב=ראש. אני אודה לך. עניין של עשר דקות, תודה.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

כבוד היושבת=ראש, כנסת נכבדה, נהניתי מאוד לשמוע את דבריו של חבר הכנסת צאדק. כאשר שמעתי קודם את דדי צוקר מדבר על אמונה, על ערכים, על זהות - - -

היו"ר ש' וייס:

בוקר טוב.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

- - - אני חושב שהוא יכול ללמוד, לפעמים, מחברי הכנסת הערבים, כיצד הם

מדברים על המורשת שלהם, כיצד הם שומרים על המורשת שלהם, כיצד אכפת להם ממנה.

היו"ר ש' וייס:

וגם כיצד הם מדברים עברית.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

למזלי, אני גם מדבר ערבית, במקרה.

היו"ר ש' וייס:

אגב, זו השפה הרשמית בכנסת, סגן השר ביבי. אתה יכול להשמיע גם דברים בערבית, לקראת הרמדאן, אם תרצה.

סגן השר לענייני דתות י' ביבי:

טוב. בערבית יש ביטוי, שאני הייתי רוצה לומר אותו לדדי צוקר: מי שלא פוחד מהאלוקים, תפחד ממנו.

חבר הכנסת צוקר עלה ודיבר, לפניו גם אחרים, על ריבון חדש, פתאום. הריבון זה האדם. איש לאוהלו ישראל. אין אמונה, אין מורשת, כל אחד ריבון לעצמו. האדם הוא המרכז. הוא אומר שהחילוניות ניצחה. טעות גדולה, חבר הכנסת צוקר. כנראה הוא מסתובב רק בשיינקין, או במקומות כאלה.

קודם כול, אצל אחינו הערבים, והיום צום הרמדאן, 90% מהם צמים ברמדאן. אתמול, במקרה, ראיתי פועלים עובדים בבניין, בשעה 15:00 אני אומר לו: איך אתה יכול לעבוד בלי לשתות? והוא אומר: צום רמדאן. אז קודם כול אצל הערבים, היום, 90% שומרים על המסורת, וצמים 30 יום. שיתפלא לשמוע, שגם אצל היהודים אי=אפשר בשנים האחרונות להכיר את העם הזה. בתי=הכנסת מלאים.

בשנות ה=50 היה פה ויכוח בין דתיים לחילונים. אחד ממנהיגי מפא"י אמר: עזבו

את הדתיים האלה; בעוד 15 שנה לא יהיה מי שיניח תפילין. אני רוצה לומר לצוקר וחבריו, שהם לא קוראים נכון את המפה. קרובת משפחה שלי לומדת כאן בסמינר בבית=הכרם. אחד המרצים - וכולם שם לא=דתיים, למעט בודדים - נכנס ואמר: כמה מהסטודנטים כאן מאמינים שיש אלוקים? 40 אמרו שהם מאמינים שיש אלוקים, ורק שלושה אמרו שאין. זאת אומרת, העם הזה מאמין. בכל הסקרים שלנו, שאנו עושים, 94% רוצים לקיים ברית מילה לפי ההלכה, 80% רוצים נישואין לפי ההלכה, ואתם טועים.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

יותר מ=60% מקפידים על כשרות.

<u>סגן השר לענייני דתות י' ביבי:</u>

נכון. ואתם לא קוראים את השטח. אתם מנותקים מהעם. אתם עושים טעות, חבל. אתם מנסים ליצור דתות. כל אחד יכול ליצור דת, דת חילונית. רבותי, 50 שנה אתם מדברים על דת חילונית. אני רוצה לדעת: מה הדת החילונית? מתי הצום שלכם? מתי החג שלכם? מתי אתם מתפללים? במי אתם מאמינים? אני רוצה להבין.

פעם אמרו: יש לנו צה"ל. כבר ראינו את היחס של חלק מהעם כלפי צה"ל היום, לצערנו. פעם אמרתם: מדינה. כבר ראינו איך מתייחסים. בלי אמונה אין עם. בלי ערכים אין עם. אני רוצה לומר רק כמה מלים. אם יש קלקולים בחברה שלנו, וגם לפעמים דתיים, לא רק חילונים, שכחו את המוסר היהודי, את הערכים היהודיים, לקחו בראש העניין חלק מהדת. אני חושב שדדי צוקר וחיים אורון, שניסו לפתוח ישיבת הסדר ומכינה - למה הולכים החיקויים? חיקויים זה דבר יותר זול. אני חושב שחוזרים לאוריגינל.

אנחנו מבינים שאפשר לעשות את הדברים בצורה מודרנית. שמענו שעכשיו יש אפילו טלפון לשבת, יש עט לשבת, יש כל מיני דברים. אבל, חזרו לאוריגינל והפסיקו עם החיקויים.

לסיום, כמה מלים. יש טעות גדולה שהופצה בזמן האחרון, כאילו הדתיים הם הסחטנים של המדינה. בזמן של מרידור זה לא היה, כי הוא נתן מספרים נכונים. אני

מצטער שבתקציב הזה כך זה התפרש. אמרו שהיה גידול של 17% בשירותים הדתיים. אני רוצה לומר לכנסת: התקציב היחיד שעלה רק ב=3% השנה הוא תקציב הדתות. כל התקציבים עלו ב=8%-10%. תקציב הדתות עלה רק ב=3%. לצערנו. מדוע יצא העניין כאילו עלה ב=17%? כי כל מה שנתן מרידור בשנה שעברה לא הכניסו לבסיס התקציב. לכן, היתה כאן טעות אופטית, כאילו התקציב גדל ב=17%.

רבותי, מדינת ישראל לא נותנת כספים לבניית בתי=כנסת; לא לבניית מסגדים. אתמול הייתי אצל הנשיא עם הקהילה הנוצרית, והרבה חברים מהכפרים הנוצריים אמרו שהם רוצים לבנות כנסיות ואין הקצבה לעניין. נכון. מדינת ישראל לא בונה בכלל ישיבות. אפילו אגורה אין לה בתקציב לכך. הדבר היחיד שהמדינה לא בונה זה ישיבות. לא מסגדים, לא כנסיות, לא בתי=כנסת. הנושאים האלה מוזנחים. יבוא יום שסדרי העדיפויות ישתנו והמדינה תיתן לענייניים הרוחניים תקציבים כפי שצריך. העם שלנו בלי רוחניות, בלי ערכים, בלי אמונה לא ייראה טוב.

אתמול סיכמתי עם ראשי הכנסיות, שתהיה יותר הידברות בין ראשי הדתות בארץ: המוסלמים, הנוצרים, היהודים. אני מאמין שדרך האמונה נוכל לחיות טוב יותר כאן בארץ.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן השר יגאל ביבי. חברת הכנסת נעמי חזן. אחרייך - חברי הכנסת אברהם פורז, שריד, וכו'.

קריאה:

- - -

היו"ר ש' וייס:

מה גודל המנות עכשיו?

נעמי חזן (מרצ):

גודל המנות, אדוני היושב=ראש, הוא 15 דקות. אם מותר לי להתערב לרגע, אני חושבת שאחרי יהיה חבר הכנסת אדיסו מאסלה, מפני שהוא יושב בסבלנות רבה.

היו"ר ש' וייס:

בסדר. אני הלכתי לפי הרישום. לפי נטיית הלב - הייתי נותן לו מייד.

נעמי חזן (מרצ):

עשית עמי חסד, גם.

שעה=וחצי- אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, התפתח פה דיון מאוד מאוד מעניין בשעה האחרונה, בעניין אופי החברה הישראלית, ובמידה מסוימת גם בנושא של יחסים בין חילונים לדתיים; אני לא אוהבת את המינוח הזה, אבל אשתמש בו, כדי להמשיך קצת את הניתוח.

אדוני סגן השר, יש לי הרושם, אם תרשה לי, שלא הבנת עד הסוף את הדיון שהתקיים כאן קודם, משום שחבר הכנסת צוקר לא מסכים עם חבר הכנסת עוזי ברעם, ובמידה מסוימת גם לא עם חבר הכנסת אורון. יש ויכוח פנימי, מאוד מאוד מעניין, לדעתי מרתק, בשנתיים האחרונות, בחוגים שנקרא להם, שוב למען הדיון, חילונים מסורתיים במדינת ישראל. הדיון נסוב סביב השאלה האם אומנם מדינת ישראל כמדינה, והחברה הישראלית כחברה, הופכת להיות יותר דתית? האם יש יותר כפייה, או במלים אחרות השתלטות דתית? או האם הבעיה היא במקומות אחרים.

אני מרשה לעצמי, לדקות ספורות, פשוט להסביר, שחבר הכנסת צוקר ואחרים, גם בתנועתי, תנועת מרצ, טוענים, שהחברה הישראלית לא השתנתה במידה ניכרת. אדרבה, מגמות חברתיות שהיו קיימות מאז קום המדינה ממשיכות. מבחינה אובייקטיבית, טוען חבר הכנסת צוקר, אי=אפשר להוכיח באותות ובמופתים, שיש תהליך של התחרדות, או של הפיכת החברה הישראלית לדתית יותר. הוא אומר, שיש מבוכה במחנה שלנו, מבוכה אמיתית. גם רעיונית. לכן אנו חייבים לחזור למקורות, להידבר, ולהתחזק גם בעמדותינו, ואני מדברת על המחנה, שוב, כביכול היותר=חילוני, מסורתי.

קם קודם חבר הכנסת עוזי ברעם וטען: לא. יש השתלטות חרדית, או השתלטות דתית הולכת וגוברת, בשני תחומים מרכזיים. ראשית, בתחום הפוליטי, והא ראיה - 23 חברי כנסת בכנסת הנוכחית מייצגים מפלגות דתיות וחרדיות, ושנית, בתחום הכלכלי.

אנו נמצאים עכשיו בדיוני תקציב, ועל כן, אף שיש חוט מקשר בין דבריו של חבר הכנסת צוקר לבין דברי חבר הכנסת ברעם, הוויכוח הפנימי שקיים בקרבנו הוא ויכוח אמיתי. מה החוט המקשר? החוט המקשר הוא הניסיון לחזק ערכי יסוד אוניברסליים, הומניים, ממלכתיים וגם יהודיים בתוך המחנה שהוא הרוב המוחלט במדינת ישראל, שהוא המחנה החילוני.

אבל מדוע לעשות את זה? מה המניעים לכך? על כך יש ויכוח אמיתי.

היו"ר ש' וייס:

אני יכול להציג לך שאלה במסגרת "סמינר בוקר"?

נעמי חזן (מרצ):

זה, אגב, לא סמינר בוקר, אני פשוט מבטאת, מנסה להסביר לסגן השר, שהוא - - -

היו"ר ש' וייס:

לא, זה נהדר, זה הצד המרתק - - -

נעמי חזן (מרצ):

אני מנסה להסביר לסגן השר, שלדעתי הוא תקף במקרה זה את המגן הגדול ביותר עליו במחנה החילוני.

היו"ר ש' וייס:

אני יכול "להמריץ" קצת, על חשבון הזמן הזה? לא, אנחנו מעטים פה.

במסגרת הדיון הזה, קודם כול, מה דעתך על טענה כזו, שבעצם, עיקר העוצמה הפוליטית והציבורית של הציבור הדתי עוצבה דווקא בשנות ה=50, ולעומת שנות ה=50 נחלשה עוצמתם היחלשות מדהימה. למשל, הסטטוס=קוו, שהיה אז מוצק מאוד; למשל, הימנעות מהשלמת חקיקת חוקה על=ידי בן=גוריון, מסיבות תכסיסיות שלו, אבל עם הסבר כאילו של דת ומדינה; למשל, השותפות ההיסטורית בין מפד"ל למפא"י, שכתוצאה ממנה הקפידו על הסטטוס=קוו גם במישור המקומי; למשל, כמעט בכל העיריות היה סטטוס=קוו נוקשה, עד כדי כך שבחיפה לא הופעלה אפילו ה"כרמלית" שמתחת לפני האדמה, אף=על=פי שהאוטובוסים נסעו; למשל, הכניסה לירושלים היתה קשה מאוד בשנות ה=50 - בתי=העסק היו סגורים לגמרי; לא היתה פרשנות של השופטת פרוקצ'יה. שום דבר. זאת אומרת, בכל תחום, גם בדיני אישות, ב=1952 חוק בתי=דין רבניים - אין סוף, אני יכול להרצות פה על כך 17 שעות.

אחר כך החל תהליך היחלשות מדהים. והסוף. אני קופץ לסוף. זה עניין קצת אופטי. אתה דיברת על "אופטומיסטיקה", על איזו גישה לא אופטימית, אלא אופטית על התקציבים. נכון שיש 23 חברי כנסת במפלגות דתיות, אבל בכנסות הראשונות וגם באמצע היו כ=30 חברי כנסת חובשי כיפות. הם התפזרו במפלגות אחרות, ואילו ש"ס, היא גם מפלגה חרדית וגם תנועה חברתית. אתגר.

<u>נעמי חזן (מרצ):</u>

אני אשיב בקצרה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

יש לך זמן רבע שעה.

<u>נעמי חזן (מרצ):</u>

עוד שתי נקודות מרכזיות שהייתי רוצה להעלות במסגרת הדיון הזה.

היו"ר ש' וייס:

דרך אגב, אתם לא יודעים לטעון את הטיעונים שאתם יכולים לטעון. ממש לא יודעים.

נעמי חזן (מרצ):

במידה מסוימת, אדוני, אתה צודק. אבל הצבעת על הדוגמה של 32 חברי כנסת חובשי כיפות - - -

היו"ר ש' וייס:

פעילים לענייני דת ושומרי סטטוס=קוו.

נעמי חזן (מרצ):

כן. בדיוק בהצבעה הזאת הבלטת את ההבדל הגדול, לפחות בתחום הפוליטי. כי אז, עד כמה שזכור לי, זה היה בתחילת שנות ה=50 ובאמצע שנות ה=50, היתה שותפות היסטורית; בדיוק שותפות היסטורית בין המפד"ל לבין מפא"י.

היו"ר ש' וייס:

לא, אז השמאל האשים את מפא"י בהתחרדות.

נעמי חזן (מרצ):

לא, לא, אבל הנקודה המעניינת פה, שכרגע ההבדל הגדול מבחינת המגמה והתהליך, שלהבדיל מהשותפות שהיתה קיימת אז - היום אין שותפות. לצערי הרב, מסתמן יותר ויותר מצב של קרע. והרי על זה אנחנו דנים, וזה בדיוק הנושא שהועלה הבוקר ואני מנסה להתייחס אליו.

הנקודה הראשונה שלי, ואני חוזרת עליה כדי להמשיך את חוט המחשבה - היא, שיש

ויכוח אמיתי וקשה, נוקב, בתוך החברה החילונית והמסורתית במדינת ישראל על אופי ההתייחסות למה שקורה, על הניתוח של מה שקורה בחברה הישראלית. וצריך להבין את זה. הניתוח הזה הוא לגיטימי והוא חשוב בעיני.

הנקודה השנייה. סגן השר ביבי באמת הבליט, לפי דעתי, את הוויכוח בין המחנה שאני מייצגת לבין המחנה הדתי והחרדי. הוא עשה את זה במלה אחת, מאוד=מאוד מעניינת לטעמי, כי אני חושבת שהמלה הזאת חובקת עולם ומלואו. הוא אמר: יש רצון לחזור - והנה המלה - לאוריגינל, לדת המקורית. אבל אתה יודע מה, אדוני סגן השר? אני לא מקבלת את העובדה שאתה וחבריך מייצגים את האוריגינל. אני לא יודעת - א. מה זה האוריגינל, עם כל הכבוד; ב. וזה לא עניין של בורות במקרה הזה, זה עניין של חוסר נכונות לקבל מונופול מאף אחד בכל הקשור לאמונה דתית ולערכים דתיים.

הדבר השני החשוב הרבה יותר בחברתנו היום - אני ואנשים כמוני טוענים בצורה מאוד נחרצת, שדת ואמונה דתית ופולחן דתי הם דברים שנשארים בתחום הפרט ולא בתחום הציבורי. ועל כן בביתי אני מאוד מסורתית. אבל אתה יודע מה? זה לא ענייננו של אף אחד אחר; ודאי וודאי שלא עניינה של המדינה. זה עניין אישי.

<u>יגאל ביבי (מפד"ל):</u>

5 מיליוני יהודים, כוח הדת - - -

<u>נעמי חזן (מרצ):</u>

יהודים קובעים וקבעו את הדבר הזה במרוצת הדורות. אני בחנתי, דווקא בשבת, בסוף השבוע, כמה פסקי הלכה של רבנים מימי הביניים והשוויתי אותם למה שקורה היום. אתה יודע מה? הרבנים האלה מלפני 1,000 שנה היו נחשבים היום לאפיקורסים, מוסלמים.

לכן הוויכוח האמיתי הוא בשאלה, האם למישהו יש מונופול על השאלה, מה זו יהדות. אנחנו טוענים שלא. אני חושבת, שלכל יהודי ויהודייה יש הזכות הבלעדית להחליט, כמובן תוך לימוד והכרה והתחבטות והידברות.

יש בינינו ויכוח, הוויכוח הזה הוא אמיתי.

היו"ר ש' וייס:

מה שאת באמת אומרת תוך ידיעה - כי להרבה אנשים יש חוות=דעת בלי דעת, ואת בהחלט עושה את זה כאן.

נעמי חזן (מרצ):

ודאי. וזו הסיבה לכך שכל כך הרבה אנשים חוקרים ומבררים ובודקים, כי לבורות פשוט אין תירוץ, וזה חשוב. אבל יש דרכים שונות לגשת למקורות, ופה ההבדל הגדול בינינו.

היו"ר ש' וייס:

תרשי לסגן השר להציג לך אתגר נוסף. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אם תרשה לי, אני באמת אסכם.

יגאל ביבי (מפד"ל):

- - -

נעמי חזן (מרצ):

לא. בשום פנים ואופן לא אמרתי זאת.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שזאת בדיוק הנקודה הרביעית שחברת הכנסת חזן תרצה להתייחס אליה.

נעמי חזן (מרצ):

זה המשך של הנקודה שנייה, ואני אומר את זה בפשטות. אנחנו מתייחסים לאותם מקורות, והמקורות האלה לא השתנו, אבל הפרשנות של המקורות שונה. אני חושבת, שאם אנחנו רוצים להיות חברה יהודית יוצרת במדינת ישראל - ואני חושבת שכן - אנחנו חייבים לעודד את הגישות השונות למקורות, את הפרשנויות השונות. לא יוצרים דת חדשה, אבל כל דור ודור מנסה לפענח ולהסביר לעצמו את המקורות על=פי הווייתו וראות עיניו, ואתה יודע היטב שהיו ויש ויהיו זרמים שונים ביהדות.

מכאן תראו לאן הגעתי, ואז אני עולה לנקודה האחרונה. יש ויכוח אמיתי בקרב המחנה החילוני, וחשוב שידעו על זה. נקודה ראשונה. נקודה שנייה - המחלוקת בינינו היא על הפרשנות. אנחנו טוענים לפלורליזם פרשני, ואני חושבת שחשוב שיהיה.

ומכאן שאלה אחרונה, ובאמת אחרונה, לפחות לסבב הזה. אם יש חילוקי דעות והם קיימים, השאלה היא: איך אנחנו חיים יחד? כי אני חושבת, שהשאלה חייבת להיות חתירה לדו=קיום אמיתי; לא מתוך ניסיון לאחידות מחשבתית, אלא שהפלורליזם יהיה הדבר המאחד: איך אנחנו חיים יחד על=ידי כיבוד האחר, ואת זה עוד לא למדנו לעשות, ואני חושבת שזה חיוני; ואיך אנחנו חיים יחד על=ידי זה שכולנו מקבלים את שלטון החוק. אלה הסוגיות המרכזיות, כי לא בזירה הציבורית תיפתר המחלוקת בנושאי יהדות. תודה רבה אדוני היושב=ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת נעמי חזן. מובן שכשמדובר על שלטון החוק, צריך להביא בחשבון ששני הצדדים בבית הזה נלחמים על עיצוב חוק כזה שיוכלו לחיות לפי שלטון החוק. אבל זה הפרק הבא במסע שלנו בקטע המרתק הזה שבין דת למדינה.

חבר הכנסת אדיסו מאסלה, בבקשה, כבודו. בוקר טוב.

אדיסו מאסלה (העבודה):

בוקר טוב. אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, חבל שסגן שר הדתות עזב את מליאת

הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני ממש, בלי חלילה לעקוץ - אני בטוח שהוא הלך להתפלל, כי זאת שעת תפילה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חשבתי לדבר על הקיצוץ בתקציב, כי בכל שנה מי שיוצא נפגע זה השכבות החלשות בחברה הישראלית. מאז אני נמצא במליאה התפתח פה נושא מאוד חשוב - דת ומדינה הוא נושא שנוגע ללבי, וגם אני רוצה להתייחס אליו.

לא אדבר על חילונים ודתיים - זה נושא רציני בפני עצמו - אבל יש אפליה דתית בין יהודים ליהודים. אפליה זו מאוד פוגעת, והיא נוגעת כאן, במדינת ישראל, ליהודים ששמרו את דתם עוד בתפוצות, בתנאים=לא=תנאים, בתנאים הסביבתיים במקום מוצאם, שמרו על נפשם, לפעמים נרדפו קשות בהיותם יהודים, ולפעמים גם שילמו בקורבנות.

אני רוצה לקחת כדוגמה את בני העדה האתיופית, ששמרו על הדת היהודית במשך 2,500 שנה בתנאים=לא=תנאים באתיופיה, כאשר הפעילות המיסיונרית הנוצרית פעלה נמרצות לעשות עם אחד באתיופיה, דת אחת, את הדת הנוצרית האורתודוקסית. הכריחו את המוסלמים ואת היהודים להתנצר בעל=כורחם, והיהודים שמרו את הדת היהודית במשך דורות רבים, וחלמנו להגיע לארץ=ישראל.

לצערי הרב, גם אחרי קום המדינה, ממשלות ישראל, לרבות הממסד הדתי, סירבו בעקשנות רבה להכיר בנו כיהודים גמורים ולהעלות אותנו למדינת ישראל. רק בשנים מאוד מאוחרות, ב=1973 - הרב הראשי דאז, הרב עובדיה יוסף, היה הרב הראשי הראשון שפסק פסק הלכה להכיר ביהודי אתיופיה ולהעלות אותנו למדינת ישראל. מי שהיה הרב הראשי האשכנזי בזמנו, הרב שלמה גורן, סירב להכיר בנו, ושלוש שנים מאוחר יותר קיבל את הפסק של הרב עובדיה יוסף. גם עד אז, עד 1975, סירבה ממשלת ישראל להכיר בנו ולקבל את הפסיקה של הרבנות הראשית.

ייאמר לזכותו של מנחם בגין, זיכרונו לברכה, שהיה ראש ממשלת ישראל באותם

זמנים, שהוא החליט ב=1977 להכיר ביהודי אתיופיה ולהעלות אותם למדינת ישראל במסגרת חוק השבות. מאותה שנה ועד עצם היום הזה בני העדה מגיעים למדינת ישראל במספרים כאלו ואחרים.

לצערי הרב, עוד בתחילת עליית יהודי אתיופיה ועד עצם היום הזה, הרבנות הראשית לא מכירה ביהודי אתיופיה כיהודים לכל דבר, ונאלצנו כולנו - או יותר נכון לומר, הרבנות הראשית חייבה את כל בני העדה, בלי יוצא מן הכלל, בצורה גורפת, מגמתית, לעבור גיור לחומרה, בטענה שבני העדה האתיופים ספק יהודים.

כדי להסיר את הספק שהרבנות הראשית הטילה בנו, נאלצנו כולנו לעבור גיור לחומרה. כל מי שהגיע באותן שנים, עד 1985, העדה שהגיעה בדרכים=לא=דרכים, בתנאים=לא=תנאים, עברו השפלות בלתי רגילות, ועברו שני טקסים. טקס אחד קראו לו "חידוש ברית", והוא הקזת דם מאיבר המין של הגבר. כל הגברים, טף עד מבוגר, המנהיגים הרוחניים, אלה שאנחנו קוראים להם "קייסים", הפשילו את המכנסיים, הציצו באיבר המין שלהם, והקיזו מהם דם כדי לחדש את הברית ולהסיר את הספק שהרבנות הטילה בנו.

אני לא מכיר טקס כל כך משפיל, טקס כל כך פרימיטיבי; ודווקא כאן, במדינת ישראל. אפילו כאשר היינו בגולה, מה שהנוצרים לא עשו עלינו - כאן אחינו היהודים נהגו בנו כך.

אני עברתי דברים קשים מהיותי יהודי. זה לא סיפור ששמעתי מההורים שלי, מהסבים שלי, זה סיפור שעברתי על בשרי - כמה היה קשה להיות יהודי בגולה. הגידופים, הקללות, המכות שקיבלתי בילדותי. כל יום הייתי מקלל את עצמי - למה נולדתי יהודי. אבל החלומות שלי היו חלומות אמיתיים; חלמתי להגיע לפה ולשים קץ לרדיפות שנרדפנו במשך הרבה דורות.

אני בחיי לא חשבתי, וגם בני העדה כולה, שבמדינת ישראל נקבל סטירת לחי כזאת. לא ציפיתי לזה. כמו שהגענו ונישקנו את האדמה, חשבתי שאקבל גם נשיקות מהיהודים, מאחינו כאן במדינת ישראל.

ההשפלה הזאת היא השפלה של הממסד הדתי, שצבר את המונופול במשך הרבה שנים מאז

קום המדינה, ולצערי הרב, מדינת ישראל והחברה הישראלית, לרבות הפוליטיקה הישראלית, נתנו לגיטימציה למונופול. הממסד הזה מפלה בין דם לדם, בין יהודי ליהודי, ולא רק את בני העדה.

גם היהודים שבאו מהודו, יהודים "בני ישראל", שהרבנות הראשית הטילה בהם ספק - אני חושב שניסו גם לבדוק יהודים אחרים שהגיעו מצפון=אפריקה ומתימן. הממסד הזה והרבנות הראשית חיפשו תמיד מיהו יהודי מבין היהודים שבאו לא ממזרח=אירופה או ממערב=אירופה.

היום כולנו עדים לגל העלייה שבא מחבר העמים במשך שש=שבע השנים האחרונות, כ=800,000 או יותר. אני מברך אותה עלייה, עלייה שתורמת לחברה הישראלית בתחומים רבים. אבל האם מישהו חשב להטיל ספק באותם יהודים שבמשך 70 שנה היו במשטר קומוניסטי בגולה - ואנחנו יודעים מה הוא משטר קומוניסטי. אני הכרתי קצת קומוניזם מה הוא כשהגיעו הקומוניסטים מחבר העמים בעולם השלישי ומאתיופיה. משטר זה לא האמין באלוהים ולא בשום דת. יהודי שנולד בברית=המועצות של אז, במשטר הקומוניסטי, היום הוא בן 70, לפחות. הוא לא ידע מה זו יהדות, הוא לא ידע לקיים את המצוות של היהדות. פה, במדינת ישראל, הוא מתקבל בזרועות פתוחות על=ידי הממסד הרבני, דווקא הממסד הזה שהטיל ספק גדול ביהודי אתיופיה ששמרו על דתם בתנאים=לא=תנאים - ולא הכרנו את המושג חילוניות. האם זו לא אפליה? האם זו לא גזענות דתית?

סגן שר הדתות דיבר פה בגאווה רבה על כך שהממסד הזה הוא ממסד חזק מאוד. אני יודע שהממסד הזה חזק מאוד, הוא ממסד פוליטי, הוא לא ממסד דתי=רוחני. צריך לומר את הדברים בגלוי: הממסד הזה הוא לא ממסד שנותן שירותים רוחניים למגזרים רבים בחברה הישראלית - למגזר היהודי אפילו, ולמגזר הערבי. יש אפליה גדולה מאוד של שירותים רוחניים. אתה חייב להיות יהודי, וגם כשאתה יהודי אתה חייב לבוא מארץ מסוימת. אנחנו יודעים שאותם יהודים שהגיעו ממזרח וממערב=אירופה הם היהודים האמיתיים, הם בעלי מונופול, ואנחנו, עד עצם היום הזה, בני העדה האתיופית והמנהיגים שלנו, שהיו להם כל הסמכויות הרוחניות לערוך טקס נישואין, טקס קבורה וברית מילה, היום הפכו להיות כלום.

הם לא יכולים לעשות שום דבר. אפילו בני העדה, כשהם מתחתנים בינם לבין עצמם, לא יכולים לערוך טקס נישואין. צריך לבוא רב אשכנזי או רב ספרדי. ואני לא רואה את

עצמי לא אשכנזי, לא ספרדי, אלא יהודי גא, אזרח מדינת ישראל. אני רואה את עצמי ישראלי.

בלי זה אותם זוגות צעירים מקרב העדה, שעושים שירות חובה בצה"ל - דווקא מי שמייצג את הממסד החרדי הדתי סוחט בימים אלה את המדינה לנגד עינינו, לנגד עיני כל החברה הישראלית. כמה מאות מיליוני שקלים מזרימה הממשלה לזרם הזה, שלא תורם לא לצה"ל ולא לשוק העבודה. הם נטל על החברה הישראלית, והם בעלי מונופול שמפלים בין דם לדם, בין יהודים ליהודים. הם עולים לבמת הכנסת ומטיפים לנו מוסר עד כמה הממסד הזה חשוב, הוא ממסד לגיטימי, ממסד שמפלה מגזרים או יהודים שבאו ממקומות שונים.

יכולתי לדבר על הנושא הזה הרבה, באמת בכאב רב. אני רק רוצה להישאר, גברתי היושב=ראש, אופטימי. בסך הכול אני לא מבטא לא מרירות ולא תסכול. אנחנו יהודים גאים, אנחנו לא מחכים שמישהו יכיר בנו כיהודים. אנחנו, לפחות, מכירים בעצמנו שאנחנו יהודים גאים, ואני יודע שהחברה הישראלית מכירה בנו וקיבלה אותנו בזרועות פתוחות. חבל שהממסד הדתי והרבנות הראשית לא השכילו לפתור את הבעיה הזאת עד עצם היום הזה. תודה רבה.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת מאסלה. אני חושבת שדיברת גם מהראש וגם מהלב. דבריך היו מרגשים במיוחד.

הנואם הבא אמור להיות חבר הכנסת אלי בן=מנחם, אבל הוא לא נמצא. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת דוד טל, ואחריו - חבר הכנסת מקסים לוי, ואז נחזור לרשימת העוזרים הפרלמנטריים שמתרוצצים.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

גברתי היושבת=ראש, חברי חברי הכנסת, אני רוצה לפתוח בכמה תודות. אני מוכרח להגיד כאן, ששמעתי הבוקר ב"קול ישראל" שהכתב הדגול והמהולל - ואני רציני כשאני אומר זאת - מיכאל טוכפלד מייחס לי איזה העדר נושאים לדיון. הוא אומר: בגלל זה חגי מירום אומר תודות לכל מיני גורמים במשכן הכנסת.

חבר הכנסת שבח וייס, אתה עדי שרק התחלתי את הנושאים השונים שאני רוצה להציג כאן, ואני מרשה לעצמי לומר שאני מתחיל בשלוש דקות של אמירת תודות, מפני שאני חושב שיש כאן אנשים חשובים, יקרים וטובים, שנחבאים מעיני המצלמה, וצריך להגיד להם תודה לפני שמסתיימים הדיונים ולא אחריהם.

הראשון שאני רוצה להגיד לו תודה הוא העוזר הפרלמנטרי שלנו, חזי, שעומד כאן בפינה. הוא הריץ את משמרת הלילה כולה - - -

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

יחד עם רועי מסיעת מרצ.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

יחד עם רועי מסיעת מרצ, שלא נמצא כאן. אם הצופים שרואים אותנו כאן שואלים את עצמם מה עושים העוזרים הפרלמנטריים, הנה לכם דוגמה לעוזרים פרלמנטריים שעובדים יום ולילה סביב השעון כאן, כדי לסייע לנו בהרצת הפיליבסטר - נקרא לזה הרצת הדיונים.

אני רוצה להודות גם לאנשים עלומים, שאין רואים אותם כאן כלל; אין רואים אותם אפילו במסדרונות הכנסת. הם עובדי יחידת מיזוג האוויר של הכנסת. אנשים אינם יודעים שמשכן הכנסת הוא משכן ענק. כדי להחזיק במשכן כזה מיזוג אוויר, אוויר מאולץ כזה, ולשמור על טמפרטורה ולשמור על מים חמים בברזים ובכל מיני מקומות, יושבים אנשים בקומה השנייה, למטה, במקום נחבא ליד המכונות, מול לוח פיקוד אלקטרוני, והם שמספקים לנו בכנסת כל הזמן את תנאי החיים.

אני מודה כאן למרדכי גלסר ולמנחם יעקב, למור יוסף, לדנן מרדכי, לאורי פחימה ולמיכאל מלכוב.

כמו כן, כאשר אנחנו נתקעים במעליות, או כאשר נכבה האור, יש חשמלאים בבית=הזה: אהרן ריחניאן, מאיר יהלום, מנשה, וירימי, ועוד מנשה, וזיו.

הבוקר הזה, אני רוצה להודות, בשם כל החברים, לאנשים האלה, שאנחנו אפילו לא רואים אותם. הם כמו דמויות נחבאות בבית הזה, שלא מסתובבות כלל במסדרונות. הם יושבים במין מרתף כזה ומשם מפקחים ומפקדים על כל מערך המיזוג.

עוזי ברעם (העבודה):

מה עם הטלפניות שנמצאות כאן כל הלילה?

חגי מירום (העבודה):

כן, יש המון. אבל יש לנו עוד הרבה נאומים.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת מירום, אם אתה - - -

שבח וייס (העבודה):

כשתגיע לגמלאים, נא לא לשכוח את האבא של צוריאלי.

חגי מירום (העבודה):

כן, כן. כשנגיע לגמלאים נדבר על טוביה ועל צוריאלי, אבל זה - אחר כך.

היו"ר נ' חזן:

הרי הדיונים במליאה משודרים על=ידי הטלוויזיה, בערוץ=33, לפי דעתי - למעט בשישי=שבת - כבר עשרה ימים רצופים. באיזה שהוא מקום היא מטעה. בסדרת תודות ייתכן מאוד שצריך להודות לצלמים ולמפעיל - - -

חגי מירום (העבודה):

כן, לקחת לי את הפרק הבא, שהיה צריך להיות מוקדש לאנשים אלה. אבל אם את רוצה, בבקשה - את יכולה להודות להם. זה בסדר גמור.

היו"ר נ' חזן:

לא, פשוט חשבתי שאולי שכחת.

חגי מירום (העבודה):

הם לא נעלמו מעיני. לא אלה שנמצאים פה באולם עם שלוש המצלמות. צלמו רגע זה את זה, כדי שאפשר יהיה לראות מי האנשים האלה שמביאים אותנו אל האקרנים.

אבל נוסף על שלושה אלה יש למעלה חדר פיקוד, ובחדר הפיקוד יושבים עוד שלושה=ארבעה אנשים שעושים את ה"מיקס". הם מקבלים תמונה מהמצלמה הזאת ומהמצלמה הזאת ומהמצלמה הזאת, והם בוחרים את הפוזות, הם מעבירים את הדרמה. כשיש סערה באולם, אחד לוקח את המסתערים, השני את ראש הממשלה היושב לו בודד ומהורהר בהפסדיו, והשלישי את מקסים לוי, שעושה לו צרות ומצביע נגד הממשלה. וכך הדרמה הזאת מועברת כאן בצורה חיה, ותודות כמובן גם לאנשי ערוץ=33.

עכשיו אני רוצה לדבר כאן על עתיד תנועות הנוער הציוניות בישראל. אני רוצה להעלות כאן נושא רציני ביותר. הנושא הזה הוא אפרופו תקציב, כי אני רוצה להציג לכם כאן תנועות נוער ציוניות שעברן, לצערי, לפניהן, משום שהמדינה לא דואגת לכך שעתידן יהיה לפניהן.

אני מדבר על תנועות נוער רבות - הנוער העובד והלומד, שהיא הגדולה מכולן, הצופים, שהיא תנועה גדולה ביותר, "בני עקיבא", שמגיעה להיקף גדול מאוד של חניכים, תנועת בית"ר, תנועת "מחנות העולים" של התנועה הקיבוצית, הנוער העובד והלומד הלאומי, "השומר הצעיר", שהיא תנועה מפוארת ורבת מסורת ומהגדולות שבהן וכן הלאה וכל הלאה, תנועות נהדרות שמחנכות חינוך אידיאולוגי.

גברתי היושבת=ראש, התקציבים לתנועות הנוער באים בהמלצת המועצה המייעצת לשר

החינוך ובמימון של משרד החינוך. כמו כן יש גם מימונים נוספים על=ידי תנועות אידיאולוגיות שרואות בהן נכס. היכן אנחנו עומדים עם תנועות הנוער הציוני? חלוקת ההקצבות לתנועות הנוער נעשית לפי מפקד שנעשה לפני שנה=וחצי וקבע את גודלן של התנועות. משרד החינוך, באמצעות אגף הנוער ובאמצעות מחלקה שעומד בראשה איש עתיר ניסיון בשם דוד זמרן, המכונה דודו זמרן בפי החברים, עוסק בקשר עם תנועות הנוער, בפיקוח של משרד החינוך ובחלוקות התקציביות.

חבר הכנסת דוד טל, הסכת ושמע. תנועת "אל המעיין" של ש"ס מקבלת פי=עשרה מכל תנועות הנוער הציוניות בארץ. פי=עשרה.

דוד טל (ש"ס):

כמה זה? יש לך מספרים נקובים?

חגי מירום (העבודה):

20 מיליון- אני אומר - להערכתי - תנועות הנוער כולן מקבלות הקצבה הקרובה ל=30 ש"ח.

דוד טל (ש"ס):

אתה אומר דברים לא אחראיים. חגי, זהו חוסר אחריות.

חגי מירום (העבודה):

תנועת "אל המעיין" מקבלת תקציבים ללא מגבלה.

דוד טל (ש"ס):

של כמה? כמה? כמה?

חגי מירום (העבודה):

ש"ס, באמצעות ההסכמים הקואליציוניים - - -

דוד טל (ש"ס):

כמה? כמה?

שלום שמחון (העבודה):

אני אגיד לך כמה. רק מההקצבה של החשבון הפרטי של המר, הם קיבלו 5.5 מיליוני ש"ח. "בני עקיבא" קיבלו 4.5, וזה לא קשור בכלל לתנועות הנוער.

דוד טל (ש"ס):

כמה קיבלה "אל המעיין"?

חגי מירום (העבודה):

הוא אומר לך שמההקצבה של המר הם קיבלו 5.5 מיליוני ש"ח, שעה שכל תנועת "בני עקיבא" מקבלת תקציב דומה.

דוד טל (ש"ס):

תנועת "אל המעיין" מקבלת לדעתי 4.7 מיליונים.

חגי מירום (העבודה):

עזוב את מה שהיא מקבלת באופן פורמלי. אנחנו מדברים על כספים אדירים מהסכמים קואליציוניים, שמועברים להם ללא מגבלה.

דוד טל (ש"ס):

אני אספר לך, שבזמן שאתה היית מזכיר הנוער העובד, כמה הנוער העובד מצץ את לשד עצמותיה של ההסתדרות ואת כספי הבריאות?

חגי מירום (העבודה):

מה זה מצץ את לשד עצמותיה של ההסתדרות? הנוער העובד והלומד קיבל את כל הקצבת קיומו מן ההסתדרות הכללית, כי זאת תנועת הנוער של ההסתדרות הכללית.

דוד טל (ש"ס):

ההסתדרות הכללית שדדה את - - - והיתה צריכה להחזיר את הכסף. על מה אתה מדבר? טול קורה מבין עיניך. תדייק, כי המשנה שלי סדורה בעניינים האלה, כי הייתי בהסתדרות; הייתי שותף שלכם וגם של חיים רמון.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת טל, מייד תוכל לדבר במשך 15 דקות ולשטוח את טענותיך.

חגי מירום (העבודה):

כאשר תנועת הנוער העובד והלומד היא תנועת נוער של ההסתדרות, אין סיבה בעולם שההסתדרות לא תחליט בכמה לתקצב אותה, ואכן היא תקצבה אותה ונתנה לה חיים.

דוד טל (ש"ס):

מכספי הבריאות.

חגי מירום (העבודה):

רגע, חכה רגע אחד. מה אתה חושב, שאתה המצאת את המהפכה בהסתדרות? היתה פה קבוצת אנשים, שגם אני השתייכתי אליה, שביקשה לנתק את הכספים של קופות=החולים מההסתדרות.

דוד טל (ש"ס):

- - -

חגי מירום (העבודה):

לא אתה המצאת את המהפכה הזאת. מהבית שלנו זה יצא. חיים רמון, לפי דעתי, עדיין לא מנהיג בש"ס. הוא בא מהתנועה הזאת.

דוד טל (ש"ס):

מאיפה אתה יודע?

חגי מירום (העבודה):

אם אני טועה, תתקן אותי. אני מכיר את יחסיו.

דוד טל (ש"ס):

מדוע פחדתם מפריימריס פתוחים במפלגת העבודה?

חגי מירום (העבודה):

מה הקשר? אני מצדד מאוד בפריימריס פתוחים וצידדתי גם בניתוק מקופת=החולים. למה לך? תעיין ב"דברי הכנסת". אתה רואה את שלום שמחון? חבר הכנסת שלום שמחון, שהיום הוא חבר כנסת, היה באותה תקופה שבה הייתי מזכ"ל הנוער העובד, מזכיר חטיבת בני המושבים, הוא הנהיג את חטיבת בני=המושבים. תאמין לי, שכל אגורה שההסתדרות העבירה לשם, הביאה בנים ובנות שקיבלו חינוך אידיאולוגי במושבים, במושבים ותיקים ובמושבים של עולים, וקמה שם חטיבה למופת. כאשר שלום שמחון עומד כאן היום בשם חקלאים, אנשים לא מכירים את עברו החינוכי. הוא נאבק שם על כל אגורה כדי לתת חינוך אידיאולוגי לנוער.

למה אני מדבר על עתיד תנועות הנוער הציוניות? כי זאת פינה יפהפייה על מפת הארץ, ולצערי היא עולם כלה ונעלם. לא הייתי בא בטענות אל "אל המעיין", שמחנכת את הנערים של הקהילה הזאת ברוח ש"ס. זה בסדר גמור. אני בא בטענות אל ממשלה, שלא רואה את החינוך הערכי, האידיאולוגי בתנועות הנוער כדבר שחייב להיות בראש מעייניה. ההקצבות הדלות האלה לתנועות הנוער מעמידות אותן ממש על עברי פי פחת.

אין אפשרות לממן מחנה, אין אפשרות לממן סמינר, אין אפשרות להוציא את הנערים ואת הנערות האלה לטיולים של ידיעת הארץ וחינוך לאהבת הארץ. חברי חברי הכנסת, גברתי היושבת=ראש, האלטרנטיבה ברורה לחלוטין - שוטטות, סמים, מעשי קונדס, רולטות כביש וכל מיני תופעות חברתיות קשות ביותר, שמקומן לא יכירן בחברה.

באתי לכאן לומר, במסגרת הדיון הזה, שאני מצפה מחברי חברי הכנסת לגבות יותר ולהיאבק יותר את מאבקן של תנועות הנוער הציוניות.

אין בלבי על תנועות אחרות שמחנכות ברוח ערכיהן. וכשאני אומר תנועות נוער ציוניות, אני אומר כאן באופן המפורש ביותר, גם בית"ר וגם הנוער העובד והלומד הלאומי. אין לי בעיה בכלל עם העניין הזה שתנועות הנוער מתייצבות אידיאולוגית איכשהו, מאחורי או מלפני מפלגות או בכיוון של מפלגות.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

חבר הכנסת מירום, אפשר להגיד לך משהו?

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

כן.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

כדאי שתדע, כי אתה היית חבר בהסתדרות. בוועדת הכספים עלתה השאלה למה "אל המעיין" ו"בני עקיבא" קיבלו כסף מחשבון ההקצבות של 7 מיליארדי השקל. אלה שתי

תנועות הנוער היחידות שקיבלו. "בני עקיבא" קיבלה 5.4 מיליונים ו"אל המעיין" קיבלה 4.7. הוא אמר: מה אתם רוצים? ההסתדרות נותנת לנוער העובד, אז אנחנו נותנים כסף ל"אל המעיין" ול"בני עקיבא".

חגי מירום (העבודה):

זה לא יאומן.

שלום שמחון (העבודה):

איזה מין דבר זה? אם תד אריסון היה רוצה לתת לנוער העובד כסף - - -

חגי מירום (העבודה):

לא. לחבר הכנסת דוד טל יש טענה נכונה.

דוד טל (ש"ס):

- - -

חגי מירום (העבודה):

חכה רגע.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת טל מייד יאמר מה דעתו ברבע שעה.

דוד טל (ש"ס):

הכספים של תד אריסון אלה כספים פרטיים והכספים של ההסתדרות הם של המדינה - -
-

היו"ר נ' חזן:

ועל כן אני מבקשת מאוד שתסיים, תסיים.

דוד טל (ש"ס):

- - - הם כספי ציבור. אלה גם הכספים שלי ולא רק שלך.

היו"ר נ' חזן:

חגי.

חגי מירום (העבודה):

לחבר - - -

דוד טל (ש"ס):

אתה כבר לא בעל=הבית של ההסתדרות, אל תשכח את זה.

שלום שמחון (העבודה):

למה לא נותנים גם לבני=המושבים?

דוד טל (ש"ס):

תזכור את זה הרבה זמן, אתה כבר לא בעל=הבית של ההסתדרות.

שלום שמחון (העבודה):

אבל למה לא נותנים גם לבני=המושבים?

דוד טל (ש"ס):

נתנו להם מספיק כנראה.

חגי מירום (העבודה):

לחבר הכנסת טל יש טענה נכונה. בעבר היה מהלך בלתי מתקבל על הדעת ורב שנים שבו חברים, מאות אלפי חברים, שילמו את כספי הבריאות שלהם לקופת=החולים, ההסתדרות הורידה לפחות 23% למימון פעולותיה.

דוד טל (ש"ס):

הצחקת אותי.

חגי מירום (העבודה):

אני צנוע.

דוד טל (ש"ס):

צנוע מאוד.

חגי מירום (העבודה):

או.קיי., כך זה לפחות נראה בספרים, ומכאן היא מימנה את פעולותיה. יש לו טענה שהיא טענה צודקת, אבל הטענה הזו, חבר הכנסת טל, בכנסת הקודמת הסתיימה. הכנסת ניתקה את הזיקה בין החברות בהסתדרות לחברות בקופת=החולים, באמצעות חוק הבריאות, וברוך השם הסיפור הזה נגמר. מכאן ואילך אם ההסתדרות מממנת את הנוער העובד והלומד כתנועת נוער שלה זה בסדר גמור. זה תקין, זה יפה, ואתה יודע מה? גם אתה יודע, שיותר טוב שיממנו את הילדים ממה שיממנו דברים שמממנים שם. הכול אלטרנטיבי.

אבל, לא הרי תנועה שמעמידה כסף שלה למימון פעולות של תנועת הנוער שלה, כהרי העמדת כספי מדינה. כספי מדינה צריכים להתחלק - -

היו"ר נ' חזן:

כן.

חגי מירום (העבודה):

- - על=פי קריטריונים, בשקיפות ובצורה מסודרת. ואני - א. אינני בטוח שהאופן שבו הכספים מחולקים היום הוא שוויוני; ב. ואני בטוח שהמדינה לא מעמידה די משאבים לקיום החינוך האידיאולוגי הזה שנעשה באמצעות תנועות הנוער בישראל.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה לך, חבר הכנסת מירום. חבר הכנסת דוד טל, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת מקסים לוי, ואחריו - חבר הכנסת שלמה בן=עמי.

דוד טל (ש"ס):

גברתי היושבת=ראש, עמיתי, חברי חברי תנועת העבודה, חברי הכנסת, אתמול דיברתי על נושא הקיבוצים. דיברתי על נושא הקיבוצים, משום שכל הזמן בעצם - - -

שלום שמחון (העבודה):

זה מוקדם בשביל הקיבוצים.

דוד טל (ש"ס):

לא, זה לא מוקדם. אני אסביר לך גם למה. כל הזמן בעצם קומם אותי, שתנועה כמו תנועת העבודה, ששמה פעמיה לשולחן הזה, במקום שתלך ותתקדם איזה צעד אחד לפנים כדי

לחבור, כדי לבנות איזה גשר הבנה של אמון עם תנועות אחרות, שכנראה היא צריכה להן כדי להגיע אל השולחן הזה, ממשיכה לתקוף פעם אחר פעם.

אומר חבר הכנסת חיים רמון, וגם חבר הכנסת חגי מירום אומר את זה פעם אחר פעם, כל הנושא הזה של הישיבות, כל הנושא הזה של תלמודי=התורה, תנועות, וכרגע דיברנו על "אל המעיין". ואני פשוט מתפלא, בעצם למה הם עושים את זה? למה זה השנאה שבוקעת מגרונם כל כך חזקה? הם לא מבינים את הנושא?

ומגדיל לעשות חברי חבר הכנסת אופיר פינס שיוצא כרגע בכל מיני - - -

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

סליחה, אני בדיון הזה עוד לא אמרתי מלה.

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

תשמע מה אני אומר.

- - - בכל מיני הצעות חוק כאלה ואחרות, שלדעתי לא תורמות לקירוב בינינו לביניכם. אתם יכולים לומר, שיש את נפשכם להגדיל את הפערים בינינו, ואתם לא רוצים חלק ונחלה, ולא שום שיתוף פעולה עם ש"ס, ואז אתם יכולים לתקוף השכם והערב. ואני, מהצד שני של המטבע, יכול לבוא ולומר לכם, ותגידו לי בכנות: חבר הכנסת שבח וייס ידידי, תראה. לקיבוצים בזמנם, בדיעבד, אחרי שנכנסו לגירעון של 11 מיליארד, בדיעבד אישרו להם וסגרו להם את הגירעון הזה; סתמו אותו. בכנות, ומה שתגיד אני אקבל. תראה איזה יופי, מפני שאני מאמין לך. אני יודע שאתה אדם הוגן וישר.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

זה לא "פייר", כי אתה יודע את עמדתי.

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

לא, לא, לא. רציתי לשאול - - -

שבח וייס (העבודה):

המשיחיות המדינית - - -

דוד טל (ש"ס):

חבר הכנסת שבח וייס, פשוט לא נותרו כאן בספסלי האופוזיציה חברים, מלבד חבר הכנסת מאסלה. אני רוצה לשאול, נניח, לדוגמה, והזכיר כרגע חבר כנסת מירום - - -

שבח וייס (העבודה):

אני לא מתפרנס - - -

דוד טל (ש"ס):

נניח, לדוגמה, שאחד ממוסדות ש"ס, נניח "אל המעיין", היה נכנס לאיזה גירעון, לא בסדר=גודל של 11 מיליארד, אלא 11 מיליון. כלום הייתם נותנים יד לסגור את הגירעון הזה? להקציב להם הקצבה שכזו?

שבח וייס (העבודה):

למי?

דוד טל (ש"ס):

ל"אל המעיין", או לכל מוסד אחר של תנועת ש"ס.

שבח וייס (העבודה):

היינו מסכימים אם הייתם אתנו.

דוד טל (ש"ס):

אם היינו אתכם. יפה, הגענו לנושא. אם היינו אתכם, חבר הכנסת מאסלה, זה לא היה סחטנות?

שבח וייס (העבודה):

לא.

דוד טל (ש"ס):

הייתם קוראים לזה בשם אחר? הייתם משתמשים באיזה מונח יותר סובלמטיבי?

שבח וייס (העבודה):

סיוע לשלום.

דוד טל (ש"ס):

אם אתה, חבר כנסת מאסלה, ואני חושב שאתה אולי לא הספקת, אבל אם היית עכשיו חבר בקואליציה כזו או אחרת, כלום אתה לא היית מבקש לשפר את התנאים של אחינו האתיופים בכל אתר ואתר? וכלום גם אז היית אומר שזו סחטנות? או שמשום שאתה מרגיש שאתה בא מהקהילה הזו, שאתה מייצג אותם, שאתה רוצה להיות להם לפה, החובה מושתת עליך ואתה חייב לדאוג להם. מפני שאם אתה לא תעשה את זה, יכול מאוד להיות שלא יהיה מישהו אחר שיעשה את זה. ואז זו גם תהיה סחטנות.

אדיסו מאסלה (העבודה):

הבעיה היא, שכל הממשלות נתנו לגיטימציה - -

דוד טל (ש"ס):

שימו לב מה שאתם אומרים.

<u>אדיסו מאסלה (העבודה):</u>

- - לסחטנות של המפלגות הקטנות.

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

אתם כל הזמן אומרים וחוזרים על זה. זה כבר היה, זה כבר עבר. העבירות שלנו, נכון, אני לא אחראי למה שאלה עשו. ולצערי רב, אתם השרשתם איזה נורמה ציבורית, ובנורמה הזו נוהגים כל האחרים. הנורמה, אתם קבעתם אותה, הייתם בשלטון הרבה מאוד זמן, מאז קום המדינה. אתם קבעתם אותה. היום כשמשתמשים בנורמה הזו, ראו, זה לא מסתדר לכם.

אז אם אני מבין, לפעמים יש פה טענות ענייניות, אני לא רוצה לפסול חס וחלילה את כל הדוברים.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

חבר הכנסת טל, מותר לי לשאול אותך שאלה?

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

בוודאי, גברתי, עם כל ההערכה והכבוד שאני רוחש לך. בוודאי.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אתה חושב שהנורמה הזו צודקת?

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

אני אגיד לך משהו. ישב פה כרגע איזה חבר מאנשי מפלגת העבודה, ואני לא אומר את שמו, אולי לא יסכים, שאמר לי לפני כחודש, חודשיים: דע לך, שלו היו בן=גוריון וספיר עושים היום מה שעשו אז, הם היו בבית=סוהר למאסר עולם. אז יכול להיות שצריך לשנות את הנורמה הזו, ואני מסכים, אבל בואי נסכים בינינו שאנחנו משנים את הנורמה ובואי נקבע כללים כלשהם, ונקבע כללי משחק שיהיו מקובלים על כולנו, וכולנו נתנהג על=פיהם. אבל לא שכשאני בשלטון - משמע מפלגת העבודה בשלטון - יש לה נורמה אחרת, כללי משחק אחרים. אה, מישהו אחר פתאום בשלטון, פה אני מוצא כללים, נורמות אחרות: אנחנו מעלים את סף המוסריות, אנחנו מעלים את סף ניקיון הכפיים, אנחנו מעלים את הכול. זה לא מקובל עלי. לא מקובל עלי מפני שזה לא הוגן.

והם לא מבינים, שאם מחר הם יחזרו לשלטון יהיה להם קשה מאוד להתמודד עם מה שהם אומרים היום, מפני שאז באמת באיזה מקום הם יצטרכו להוכיח שהם נוהגים כפי שהם דרשו מאחרים לנהוג.

אבל - מקובל עלי; כל מה שיוחלט פה, הנורמה שתיקבע פה. מקובל עלי להעלות את הנורמה בארבע, חמש, שש דרגות, כדי שיהיה שלטון נקי מכל רבב. זה בסדר גמור. אבל אי=אפשר לשבור כללי משחק כשזה נוח לחברי ממפלגת העבודה; כשהם בשלטון - על ימין ועל שמאל עושים מעשים. ואתנו עשיתם עסקות, עסקות אפלות, חבר הכנסת מירום.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

מי עשה אתכם?

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

נציגים של מפלגת העבודה כשאתם הייתם בשלטון.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

מי זה?

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

למה אתה רוצה שאני אזכיר שמות? אחר כך הוא ישתמש באיזה סעיף בתקנון והוא ירצה לבוא ולהגיב. עשיתם עסקות אפלות; אפלות אני אומר.

שבח וייס (העבודה):

לא נכון. סמויות.

דוד טל (ש"ס):

סמויות. בסדר, סמויות. ואתנו אפילו קבעתם מי ישב על כס המשפט. אתנו, כן. ופרשת בר=און - פתאום אתם משתוללים. מה, אנחנו כפוליטיקאים, ואני ואתה וכל אחד אחר, לא עושים כמיטב יכולתנו לשפר עמדות לפנים, לתפוס עוד עמדת כוח כזו כדי שיהיה לך כושר ויכולת להשפיע על מה שקורה במדינה הזו? אנחנו פוליטיקאים, וכל אחד רואה את התפקיד שלו בצורה כזאת או אחרת.

שבח וייס (העבודה):

זה מה שכל כך מפחיד אצלכם. פתאום קמה תנועה שגם למדה מכולם - - - לפני 20 שנה כתבתי - - -

דוד טל (ש"ס):

ולפעמים היא עושה את זה יותר טוב.

שבח וייס (העבודה):

- - -

דוד טל (ש"ס):

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת שבח וייס - אמרתי אתמול, ואין לי בעיה לומר

את זה היום - אם מפלגת העבודה היתה נוהגת לפי משנתך, כפי שהיא באה לידי ביטוי באותו ספר, אין לי שום ספק שהיו חוזרים מהר מאוד לשלטון. רק הם פשוט סומים, לדעתי; הם לא רואים. הם עובדים מהבטן, הם לא עובדים עם רציו, לא עובדים מהשכל. הם עובדים מהבטן, יש להם אילו אמוציות, יש אולי תסכולים על כך שכרגע הם לא בשלטון, ואני מבין את זה. אבל אחרי הכול, אם יש את נפשך לחזור לשולחן הזה, אתה צריך להתחיל לעבוד עם הראש.

שבח וייס (העבודה):

דרך אגב, זה מתסכל. אתה חושב שאני נהנה כאן?

דוד טל (ש"ס):

אני מסכים אתך. אני שמעתי כאן, וגם עמיתתי וגם אתה כשישבתם כאן על הדוכן, אני מניח, שמעתם כאן את הדברים שנאמרו, וטחנו ודשו בהם. אבל הגעתי לבית=המשפט העליון, שחברי סיעת העבודה יחד אתנו קבעו מי ומי יהיו השופטים, ואני אומר, זה לגיטימי. אני, אגב, אומר שזה לגיטימי, אני לא רוחץ בניקיון כפי כדי לומר שזה לא לגיטימי.

אני אומר שפוליטיקאי צריך - - - הראיה - יש לנו נציגים. פרופסור רובינשטיין וחבר הכנסת ריבלין הם נציגי הכנסת הזאת. אין להם שיקולים? אין להם השקפת עולם? וכלום יש מי מהשופטים שלא מערב את השקפת עולמו, אפילו בבית=משפט?

שבח וייס (העבודה):

אנחנו בתקופת ברק. רק מה שברק, אנחנו - - -

דוד טל (ש"ס):

אני רוצה לומר לך - לא הכול שפיט ולא הכול שופט. זה דבר שלא מקובל עלי. הוא מחזיק בזה, אף=על=פי שיש שופטים - - -

חגי מירום (העבודה):

הוא מתכוון לברק אחר.

דוד טל (ש"ס):

סליחה, אני התכוונתי לברק אחר, מפני שהתחלתי לחשוב על הפגישה שלי עם ברק, ועל זה רציתי לדבר. אמרת ברק; משום מה חשבתי על כבוד נשיא בית=המשפט העליון.

אני רוצה לומר לכם - אתמול דיבר, והקשבתי קשב רב, חבר כנסת יוסף ביילין על הפערים, אולי על השנאות ועל האיבות שיש בין החילונים לבין הדתיים. הוא שאל, איך אפשר לצמצם את הפערים האלה, ואני פשוט קיבלתי את הדברים שלו והאמנתי שהם נאמרים בכנות. לכן רציתי להתייחס לנושא הזה.

הגענו כאן למשפט ולשופטים - נושא בית=המשפט העליון. פרופסור שבח וייס, מה שקורה היום בבית=המשפט העליון - זו דעתי, אגב; השופט ברק, כבוד נשיא בית=המשפט העליון, לא מסכים לדעתי, אבל אני חושב שכמה שופטים עליונים בדימוס כבר אמרו את דברם בנושא הזה.

בבית=המשפט העליון מיוצגים אנשים עם השקפת עולם מאוד מאוד מסוימת. פעם אחת אמר עיתונאי בשם בן=דרור ימיני - יש כזה, כן?

היו"ר נ' חזן:

בן=דרור.

דוד טל (ש"ס):

הוא אמר, שהם בעצם מייצגים השקפת עולם מאוד מאוד מסוימת, והוא אמר: בעצם זו השקפת עולם שמאלנית, אפילו של מרצ. הוא אפילו הגדיל ואמר, שבית=המשפט העליון הפך להיות סניף של מרצ. עכשיו אני אומר, ואמרתי את זה כבר לפני שנה=וחצי לכבוד נשיא בית=המשפט העליון.

שבח וייס (העבודה):

דרך אגב, זה לא נכון. זה הרבה יותר מגוון.

דוד טל (ש"ס):

תיכף נגיע לזה. אמרתי לו: כבוד השופט, יש לי תחושה - אז, כשהעסק רק התחיל, עוד לא היו הפגנות נגד בית=המשפט - שחל כרסום רב במעמדו של בית=המשפט העליון לגבי חלק מהאנשים, אולי לא כל האנשים שמצביעים עבורנו. חלק מאנשים במדינת ישראל כבר לא מאמינים בבית=המשפט העליון. אשר על כן, באות טענות כאלה ואחרות לבית=המשפט העליון. ונכון וראוי - דווקא מפני שכל אחד מאתנו מערב את השקפת עולמו בעבודתו, וגם השופטים כידוע לך הם לא מלאכים, הם בני=אדם - הם משתדלים, אני מניח, להיות אובייקטיבים ככל אשר יוכלו, אבל גם הם לא חפים מכל מיני שיקולים ונגיעות כאלה ואחרות.

אני הייתי רוצה, כדי להרגיש בטוח שאכן אני יכול לסמוך על הרשות השופטת - ואני חושב שזה מאוד חשוב למדינה דמוקרטית, שלא יהיה רבב בבית=המשפט העליון, שאם בו אני לא אאמין - חבל על המדינה. פשוט חבל יהיה על המדינה.

חשבתי ואמרתי לו, שנכון וראוי שבית=המשפט העליון ימנה שופטים - תקשיב היטב - עם ידע במשפט העברי ובמורשת ישראל.

שבח וייס (העבודה):

אתה לא מפתיע אותי. בקרב כל האומות הדמוקרטיות, בתי=משפט חוקתיים יש להם גם הרכב פוליטי.

דוד טל (ש"ס):

אני יודע.

שבח וייס (העבודה):

בארצות=הברית משתדלים לעשות את זה לא פורמלי.

דוד טל (ש"ס):

הייתי בצרפת וראיתי את זה.

שבח וייס (העבודה):

תמיד מנסים לגוון, וגם אצלנו ניסו.

דוד טל (ש"ס):

לא, עם כל הכבוד, ואפילו לא הצליחו. אם אתה מסתכל על בית=המשפט העליון, על הגלריה - ואני סבור בהחלט שיש מקום גם לשופט ערבי בבית=המשפט העליון. למה? כדי שיהיה שם מישהו שידבר בקודים של אותו ערבי. יש להם מנהגים אחרים, תרבות אחרת, קודים אחרים. גם אני - כבוד השופט עודד אליגון, עם כל הכבוד, לא מדבר אלי, ואני בטוח, שאם אני אעמוד לפניו בבית=המשפט עם זקן וכיפה, מייד בהתחלה אני מורשע. כל מה שאומר לא יוסיף לי.

אמרתי לכבוד נשיא בית=המשפט העליון - בוא, תקבע שיהיו גם שופטים בעלי ידע במשפט העברי ובמורשת ישראל. לדעתי, על=ידי כך, באיזה מקום יתחזק מעמדו של בית=המשפט העליון, והאמון של הציבור בבית=המשפט יתחזק הרבה יותר.

היו"ר נ' חזן:

אני רק אבקש דבר אחד: נהוג אצלנו שלא לנקוב בשמות שופטים, משום שאין להם כל אפשרות להגיב.

שבח וייס (העבודה):

כבוד השופט.

דוד טל (ש"ס):

אמרתי כבוד נשיא בית=המשפט העליון, לא פגעתי בכבודו.

הוא לא קיבל את דעתי. לימים ראיתי שהוא הציע אפילו מישהו מהחרדים, שאין לו השכלה משפטית רגילה, שישב על כס בית=המשפט העליון. האיש דחה את הבקשה.

אבל אני חושב, שמן הראוי, במקום ללכת אחרי המשפט האנגלי, אחרי המשפט האמריקני, והיום יש תפיסה - תפיסתו של כבוד נשיא בית=המשפט העליון - ללכת אפילו לכיוון בית=המשפט הקנדי, יש לנו בית=משפט שלנו. יש למעלה מ=300,000 פסקי=דין עבריים, לעומת - אתה יודע, אדוני, כמה פסקי=דין יש בבית=המשפט העליון? לא יותר מ=5,000. יש לנו מורשת מפוארת שנוגעת בכל תחום, בכל דבר. גם על=פי יסודות המשפט, במקום ששופט לא מצא שום סימוכין לדבר כזה או אחר, הוא צריך ללכת למקורות, לחפש במקורות, במשפט העברי. למה לא להביא זה לצד זה - מה המשפט העברי אומר ומה המשפט הקנדי, האנגלי, האמריקני, מה שתרצה?

שבח וייס (העבודה):

מאז שר המשפטים שמואל תמיר, זה הפך לנוהג חרות - המשפט העברי כאסמכתה.

דוד טל (ש"ס):

אבל היום, לצערי, זה לא נמצא. סברתי לתומי, שכבוד נשיא בית=המשפט העליון יקבל את עצתי, שזה יתרום.

שבח וייס (העבודה):

לא חובה.

דוד טל (ש"ס):

זה יתרום לשני דברים. קודם כול, זה יתרום לכך שבפקולטות ילמדו יותר משפט עברי, ויתרום בעתיד לבוא שיהיו גם שופטים כאלה, ובסך הכול זה יתרום למדינת ישראל ולבית=המשפט העליון, לאמון שהציבור שלנו ירחש לבית=המשפט העליון.

אני רוצה להגיד עוד כמה משפטים בנושא סחטנות, והתחלתי עם חבר הכנסת מאסלה. ציינתי שאילו הוא היה היום חבר בקואליציה, אני חושב שהוא היה נוהג כמונו ולא היה קורא לזה סחטנות. אם רוצים אולי לדבר על סחטנות, ואני מוכרח לומר את זה פה, עמיתי מהקואליציה - הוא לא נמצא כרגע, הוא היה אתי עכשיו באיזו תוכנית טלוויזיונית - אבל חבר הכנסת מודי זנדברג, אם רוצים להגיד סחטנות, אני מוכן לקבל שזו סחטנות. זה משהו אישי, זה משהו פרסונלי.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

סגן יושב=ראש הכנסת לעתיד.

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

הוא כבר יהיה סגן.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

איך הוא כבר?

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

אני מבין שאפשר להצביע על זה. רפול לא צריך לגלגל עיניים כאלה ואחרות, ועל זה הוא יכול להצביע. אבל למה לומר על דברים שגשר מציעה לכלל הציבור, כשזה חוצה את כל הציבור, או מה שש"ס מציעה, כשזה חוצה את כלל הציבור?

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

מדוע אדוני אמר שהוא כבר סגן? האם הכנסת אישרה?

דוד טל (ש"ס):

מבחינה פורמלית אתה מתכוון? זה עוד אקט קטן.

היו"ר נ' חזן:

טרם הועבר. היו הסכמים חתומים, אבל - - -

דוד טל (ש"ס):

קראתי, הסכמתי וחתמתי.

חגי מירום (העבודה):

אתה חתמת על מסמך כזה?

דוד טל (ש"ס):

לא, יש מישהו גדול ממני שהוא קרא, הסכים וחתם. כך ראינו אתמול בטלוויזיה, כמדומני.

חגי מירום (העבודה):

נציג ש"ס, או מה?

דוד טל (ש"ס):

לא. נציגי ש"ס יכולים אולי לקבוע מי יהיה היועץ המשפטי לממשלה. הם לא יכולים לקבוע מי יהיה סגן יושב=ראש הכנסת.

אני רוצה לומר לחברי ממפלגת העבודה - בואו לא ניתמם, באמת לא ניתמם, מפני שזה לא יוצא טוב, מפני שמחר יתקפו אתכם בדיוק באותם כלים שאתם תקפתם, ואולי כדאי לכם. אתם אומרים - אתה יודע מה, תן לנו להיות בשלטון, שיתקפו אותנו לא שבועיים, חודש שלם, ולו רק נהיה בשלטון.

אבל גם אם אתם תהיו בשלטון, חברי, לדעתי תנהגו כמעט אותו דבר, אולי בסדר עדיפויות אחר, וזה אגב מאוד לגיטימי שכל ממשלה תקבע לה את סדר העדיפויות שלה. מבחינתי, בסדר העדיפויות - הראשון היום במעלה זה נושא השלום. בשביל שלום הייתי מוכן לתת הרבה מאוד ולצאת לקראתו.

אני טוען, שבשביל זה אתם צריכים לוותר על הרבה דברים. אבל אתם לא מוותרים על דברים פעוטים. מבחינתכם הם חסרי ערך. מה אתם מדברים לי על בחור ישיבה, חסר מוטיבציה, שאתם רוצים לקחת אותו לצבא בכוח, בניגוד להכרתו ובניגוד לדעתו, והוא יתרום את התרומה הסגולית שהיום הצבא חסר אותה? זה בדיוק מה שחסר היום לצבא? חבר הכנסת שבח וייס, הרי אם כולם ילכו לצבא, הם יחזירו את כולם בתשובה. "דיר באלכ", צבא=הגנה לישראל יהיה כולו מורכב מ"דוסים", ואז תהיה לכם בעיה. אז תבואו לכאן, כמו ששיניתם את שיטת הבחירות משום שרציתם לקצץ בכוחם של הש"סניקים, ותאמרו: לא, לא, לא רק שלא ניקח אותם, אלא לא ניקח אפילו את כל מי שאפילו חושב או מעלה על דל שפתיו איזו מלה מדברי הקודש.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לך מאוד, אדוני.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

אותם חבר'ה דתיים וכן הלאה, הם מטובי הלוחמים בצה"ל. זה שיהיה ברור.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

חבר הכנסת מקסים לוי, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת שלמה בן=עמי. אחריו - חבר הכנסת נואף מסאלחה.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, אנחנו רואים היום את הסחטנות האמיתית של כלל המפלגות הקואליציוניות, אבל לא רק אנחנו הנחנו את טענות גשר בבסיס התקציב, אשר דיבר על נושאים ששייכים לא רק לתנועת גשר ולחברי הקואליציה, אלא גם הליכוד דגל באותם דגלים שאותם הוא הניף עוד כאשר הוא חזר והיה מהפך בשנת 1977. ואני מדבר על הנושאים של שיקום השכונות, שבהם התפאר הליכוד, וכל גאוותו היתה על היציאה של משפחות ברוכות ילדים ממעגל העוני אל איזו תקווה חדשה. אז מנחם בגין הציב את פרויקט שיקום השכונות. אחרי תקופה ממושכת אנחנו יכולים להבין, שפרויקט שיקום השכונות הלך, נעלם לו, ומפעל אדיר, שחשבנו שיימשך נעלם.

הממשלה היתה צריכה לקבל את המפעל הזה. דווקא הליכוד, אשר נבחר בקולותיהם של אנשי עיירות הפיתוח, שהביאו אותו לשלטון, היה אמור לתת את התקווה ולהמשיך אותה. הוא היה אמור לתת תקציבים למפעלים האלה של משפחות ברוכות ילדים להעשרה חינוכית. אבל מה הוא עושה היום בתקציבו? הוא מכרסם בכל ההליך של תקציב השיקום.

אדוני היושב=ראש, אני רוצה לדבר על תופעה מאוד חשובה. שמעתי את חבר הכנסת מהעדה האתיופית, שמייצג אותה בנאמנות - - -

אדיסו מאסלה (העבודה):

אתה מתכוון לאדיסו מאסלה.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אדיסו, אני יודע. אני רוצה להגיד אדיסו. ידועה חריצותו בנושא הזה. הוא הולך מעיר לעיר ומשכונה לשכונה ופועל כנגד עוול אשר נגרם לעדה האתיופית שבאה לארץ הזאת והיא נתקלת בבעיות לא פשוטות, בביורוקרטיה הולכת ומתמשכת.

אדבר על בני עדתי שהגיעו לארץ הזאת והיו חומת המגן בעיירות הפיתוח. במשך שנים ארוכות הם החזיקו בדירות של "עמידר" ושל חברות ציבוריות. ברגע שהם החזיקו

בהן וגרו בהן במשך 50 שנה, הועלתה הצעה להביא בפניהם איזו בשורה, לפני שיפריטו את "עמידר" ולפני שייקחו את החברות הציבוריות, "עמיגור", ויפריטו אותן. הצענו, אני ורן כהן, הצעה באשר לזכותם של אלה אשר יושבים בדיור "עמידר" וחברות ציבוריות, שהמדינה תפצה אותם על אותן שנים ארוכות שבהן הם חיו בעיירות הפיתוח ובכל מקום.

מה היתה ההנחה? ההנחה היתה שהקיבוצים יקבלו את האדמות, ובמושבים - את הפיצוי. מדוע האנשים האלה, שיושבים 40 ו=50 שנה בעיירות הפיתוח, לא יוכלו לזכות היום לקבל את הדירות האלה בהנחה מסוימת שהמדינה תיתן להם? זו לא אותה קרקע? העלייה הזאת, שעלתה בשנות ה=50, התרבות שלה נרמסה, והיא אהבה את המדינה. אתה רואה את התרבות היפה של בני עדתי שבאו מצפון=אפריקה. ביניהם היו אנשים אשר אהבו את מדינת ישראל.

היו"ר ד' טל:

גדולי דור, חכם.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

הם לא סבלו הרבה שם, אבל תמיד היתה להם כמיהה לארץ=ישראל. תמיד תראה בשירה ובפיוט את האהבה של הענקים האלה שקמו במרוקו וציינו את אהבתם לארץ=ישראל בכל השירה והפיוט ובכל כתבי העת שנכתבו שם - עד עצם היום הזה. עד עצם היום הזה אין אף ממשלה שניסתה בעצם להתמודד עם הקמה של תוכניות שיאמרו לדור השני והשלישי במדינת ישראל מה היו הענקים האלה במרוקו. כדי ליצור איזה ספר כזה או אחר על=ידי העמותות הקטנות, ניתנו רק נדבות כאלה.

היה, למשל, מוסד נפלא בלוד, שהביא את כתבי העת ממרוקו והפך אותם לספרים. אני רוצה לציין את פרופסור עמר, שהלך וכיתת רגליו בין אנשים ובין חברים, כדי לקבל כסף על מנת להביא אותם סיפורים נפלאים מאותם ענקים שחיו במרוקו.

ובאו לפה אנשים בכמיהה הזאת. אני זוכר את סיפורי אבי ואמי על עלייתם לארץ. הם עלו בשנות ה=50 וגרו באוהלים. כל המטען שהם הביאו אתם נעלם. אמרו להם שהוא טבע בים והלך. ורכושם הלך. הם באו אל בית=שאן ושם גרו באוהלים. לאחר מכן הם גרו

במעברות. לאחר מכן ניתנו להם דירות "עמידר" שהם חיו בהן.

אבל אתה רואה שהממשלה מתנגדת להצעת חוק שתיתן פיצוי לאותם אנשים, ברכישת דירה ציבורית, ואתה רואה את מדיניות הממשלה להפריט את "עמידר" ואת "עמיגור". כבר אני רואה שבקריות בחיפה אנשים צריכים לשלם היום שכר דירה חופשי במקום שכר דירה סוציאלי. לאנשים האלה אין תקציבים לשלם את שכר הדירה החופשי. אם מדינת ישראל רוצה להפריט, תיקח את החוק ותיתן את הזכות להנחה, כפי שהיא נותנת גם למושבים וגם לקיבוצים. ההנחה היתה, שהקיבוצים והמושבים יושבים על הקרקע ומעבדים אותה, ולכן זכותם לקבל באיזה מקום אחוז מסוים. ואני לא נגד מה שנתנו לקיבוצים, ואני לא נגד מה שייתנו למושבים. אבל אני נגד התופעה שהממשלה לא רוצה לקבל את החוק, כדי לתת הנחה לאותם אנשים שיושבים 50 שנה בדירת "עמידר".

מה קורה? אם אשה נלקחת לבית=חולים סיעודי ובנה יושב עמה בדירה, ישר מוציאים צו מבית=המשפט כדי להוציא אותו מהדירה. איזו אחריות? אילו תביעות? מדוע לא ייתנו לאותם ילדים את הנכס הזה של האבות שלהם, שסבלו בקריית=שמונה, בבית=שאן, בירוחם ובקריות? מדוע לא ייתנו לילדים האלה לפחות את המעט הזה, כדי שהם יוכלו לרכוש את הדירה של "עמידר" ו"עמיגור" בתנאים מסובסדים? למה לא תינתן להם הנחה? הממשלה הזאת מתנגדת לכך.

אדוני היושב=ראש, אני רוצה לומר לך דבר אחד: אני יושב פה שנה וחצי ומגיש לוועדת החריגים במשרד השיכון בקשות של אנשים מסכנים, כדי לתת להם קצת יותר בשביל קניית דירה. מדובר במשפחות עם שישה ילדים, ולא אציין שמות. אבל כאשר אני רואה בעיתון "ידיעות אחרונות" חשיפה על ועדת החריגים שנותנת 425,000 שקל לאדם חרדי, אני שואל את עצמי: האם יש איפה ואיפה כלפי אנשים? האם אותה משפחה שמקבלת 420,000 ו=380,000 שקל מוועדת החריגים הזאת לא יוצרת מצב של עיוות מסוים כלפי אזרחים ואנשים מסכנים, שנגזר עליהם לחיות בעוני? האם הם לא יקבלו אותם תנאים? איפה ההיגיון ואיפה השכל?

אני רוצה למנות כאן עוד ועוד אנשים ששלחתי כדי שיקבלו אותם תנאים כפי שמובאים כאן. כשאגודת ישראל מדברת על שכירות לאנשים שלהם, מדוע שר השיכון, או סגן שר השיכון לא יתבע דיור ציבורי לכלל עם ישראל? הרי הוא יושב במשרד הזה, והבנייה הציבורית נפסקת בשנת 1998. ומה הדרישה? הדרישה היא לתת דיור בשכירות, של

1,000 יחידות דיור, לאגודת ישראל. הרי זאת שערורייה שלא תיתכן. אחר כך מציגים אותנו כסחטנים.

החוק של הגמלאים הונח, ובחוק ההסדרים בשנה שעברה הפילו אותו, ואנחנו הגשנו אותו. גם כאן הממשלה מתנגדת לתת לאותם מייסדים ראשונים של מדינת ישראל, שהקימו את המדינה ונתנו למען עם ישראל וארץ=ישראל הרבה מיכולתם. זה לא חסד, אלא זאת זכות, זכות אלמנטרית. ויש להעריך נכונה את האנשים האלה, כדי לקדם חקיקה שתיתן להם קצת ממה שלא יכלו לקבל בשנות ה=50, ממה שלא התאפשר להם לקבל בשנות ה=60. מה אומרת בסך=הכול הצעת החוק? - היא מדברת על תנאים בסיסיים, כדי שאנחנו, הצעירים בתוכנו היום, יעריכו את המייסדים הראשונים שחיו כאן בשנות ה=50 וה=60, בוני הארץ הזאת. גם כאן הממשלה מתנגדת. ומי בממשלה? - ממשלת הליכוד.

כל הטענות אשר מדברים עליהן כבר היום, אפשר לגלות אותן. אפשר לגלות את ההסכמים הפרטניים. מדוע, אדוני יושב=ראש הכנסת, דן תיכון, התקבל בקצרין הסכם? - דעותי בנושא יהודה ושומרון ובנושא רמת=הגולן שמורות בלבי - לא יכול להיות שבקצרין יקבלו 25 מיליון שקל כתוצאה מתנועה כאן, ובקריית=שמונה יפטרו אנשים, וראש העיר יתפטר, ו=100 איש יפוטרו. למה?

היו"ר ד' טל:

ונציג אותה תנועה יקרא לכולם סחטנים.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

למה מעלה=אדומים תקבל תקציב, ובבית=שמש אנשים לא יוכלו לחיות? זאת השאלה. זאת הסחטנות. על מה אנחנו מדברים? אנחנו מדברים על משכנתאות שלא עודכנו במשך חמש שנים, משנת 1992, אנחנו מדברים על מצב שבו משרד השיכון אומר שהזוגות הצעירים לא מנצלים את זכאותם. למה? משום שכל הזכאות שלהם נעה בין 70,000 ל=80,000 שקל לדיור. מי יוכל לקבל 2,000 נקודות?

היו"ר ד' תיכון:

אני רוצה לשאול אותך, למה אתה חושב שלא מעדכנים את המשכנתאות זה חמש שנים?

היו"ר ד' טל:

וגם את קצבאות הילדים לא מעדכנים, אדוני, כבר הרבה שנים.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

יש הרבה טענות שמדברים על הצפה - - -

היו"ר ד' תיכון:

על מה?

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

- - - על הצפה של דיור, שבעצם הקבלנים - אינני חושב שאם במשרד השיכון קיימת אפשרות לתת זכאות לזוג צעיר, צריכה המדינה לדעת מה ההפרשים - - -

היו"ר ד' תיכון:

למה לא ניסית ללכת בדרך של עדכון אוטומטי?

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

- - - שהמדינה תתמודד עם פערים, בין 80,000 שקל לשכר דירה - - -

היו"ר ד' טל:

אבל זה מה שמבקש חבר הכנסת מקסים לוי. הוא מבקש בעצם עדכון אוטומטי.

חגי מירום (העבודה):

מה זאת הצפה? - הצפה זאת הוזלת מחירים?

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

לא. הטענה היא, שאם יעדכנו הביקוש יגדל. כשהביקוש יגדל המחירים יעלו. אתה יודע, שמדד תשומות הבנייה ומדד מחירי הדיור, זה המדד המוביל את האינפלציה. אבל יכול להיות שהיום נוצר מצב חדש, ואין אינפלציה עוד; יש דפלציה, וצריכים את השאלה הזאת לדעת. אולי דווקא היום צריך לעשות. אם הייתי שר הבינוי והשיכון, הייתי ממליץ לעדכן, כדי לעורר את השוק הזה מתרדמתו; אבל כידוע לך, אני לא.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אתה יודע, הלכתי ובדקתי. לחברות ממשלתיות יש דירות ריקות, שהן אינן יכולות ומסוגלות למכור אותן. היום קבלנים פושטים רגל בגלל הליווי הפיננסי של הבנקים. השאלה שתמיד תישאל על=ידי האוצר, הרי מיליארד ו=200 מיליון שקל - - -

היו"ר ד' תיכון:

השאלה היא אם לא נלחמים את המלחמה של אתמול, זאת השאלה.

היו"ר ד' טל:

זה נכון.

מקסים לוי (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

מיליארד ו=200 מיליון שקל, שלקחו תמיד וקיצצו ממשרד השיכון בנושא המשכנתאות

העלו שאלה, האם רוצה משרד השיכון להתמודד עם בעיית השיכון לזוג צעיר? ראה "בנה דירתך", שנתן אופציה. אולי מבקרת המדינה - - -

היו"ר ד' תיכון:

"בנה דירתך" נכשל בשל ביצוע כושל במתן פרוטקציה לכל מיני מקורבים, אליבא דדוח מבקרת המדינה - - -

היו"ר ד' טל:

לא עבור חבר הכנסת בן=אליעזר.

היו"ר ד' תיכון:

- - - זה לא אומר שהתוכנית לא טובה.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אני רוצה לומר כך. מבקרת המדינה התייחסה, ובצדק, להערותיה - חבר הכנסת חגי מירום, אדוני היושב=ראש, דן תיכון, הייתי ראש עיר שבנה למעלה מ=900 יחידות דיור בשיטת "בנה דירתך", והיא נתנה תשובה קטנה, זה לא נתן תשובה שפתרה את כל בעיות הזוגות הצעירים. אבל מבקרת המדינה דנה בסוגיית ההנחה לקרקע לכל הזכאים.

היו"ר ד' תיכון:

מבקרת המדינה טענה, שכל ההנחה של התוכנית מתורגמת בסופו של דבר למקורבים, שאין להם ולא כלום עם הזכאים. היא שאלה את עצמה, למי נותנת המדינה את ההטבה במרכיב הקרקע, והיא הגיעה למסקנה שזה מגיע לאנשים הלא=נכונים.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

בשביל זה צריך לחסל את תוכנית "בנה דירתך"?

היו"ר ד' תיכון:

היא אמרה, שאם משיגים מטרה הפוכה, עד שיתקנו את התוכנית, לא נמשיך.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

מה צריכה הממשלה לעשות? היא היתה אמורה לתקן את החוק בהתאם לביקורת שנמתחה על=ידי מבקרת המדינה ולא לבטל את התוכנית. הרי מה קרה כאן?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

למה השר שלך לא הציע את זה? תגיד, למה הוא לא הציע את זה?

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

מה?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

את מה שאתה אומר עכשיו.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

לפני שאתה מדבר, יש החלטת ממשלה על נושא "בנה דירתך", האם אתה יודע?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אז למה הוא לא עמד על כך?

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

זאת השאלה.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

יש לך נציג בממשלה, למה הוא לא העלה את זה?

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

מי אמר לך שהוא לא העלה את זה? אתה יודע שראש הממשלה שלך חתם לפני ארבעה חודשים על מסמך ליושב=ראש התנועה שלי, על נושא חידוש "בנה דירתך"? למה אתה אומר שהוא לא העלה?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

קודם כול תבדוק את עצמך לפני שאתה טוען טענה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת לוי, אני מבקש לסיים.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

כאשר אנחנו באים בדרישה לתיקון הערות מבקרת המדינה, על כך שיש, ובצדק אולי - אבל אותה הנחה שתינתן לזוגות צעירים, שיש להם ניקוד גבוה מאוד של 2,000 נקודות, ויש כל ההוכחה שעל=פי זכאותם, במשרד השיכון יצטרכו להגדיל את המשכנתה בהיקף ההנחה על הקרקע. כך הם פותרים את הבעיה המשפטית, ולא נותנים לכל מיני מקורבים כאלה ואחרים.

היו"ר ד' טל:

ומשפט אחרון.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אני רוצה לומר את הדברים האלה: אני סבור שמי שהולך לפגוע - ואני רוצה לסיים, אדוני, בחוק הבריאות - - -

היו"ר ד' טל:

משהו אופטימי, בבקשה.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

חוק הבריאות - מדברים שלא להעלות את המיסוי, ואסור להעלות את המיסוי במדינת ישראל, ובעצם עוקפים אותו בחוק מיסוי עקיף, כמו הארנונה. הרי מה הוטל על הרשויות המקומיות?

חגי מירום (העבודה):

מס גולגולת.

היו"ר ד' טל:

מס עתי - מעת לעת.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

כדי להקטין את הגירעון ברשויות המקומיות לא נמצאו תקציבים לחיסול הגירעון, ואז אמרו לרשויות המקומיות: תגבו ארנונה מוגדלת מהתושבים כדי להקטין את הגירעון שלכם. זה לא מס?

ומה מבקשים היום בחוק הבריאות? שמיליארד ו=300 מיליון, בעצם, יכוסו על=ידי התייעלות ועל=ידי כך יילקח מס עתי פר=גולגולת נוסף על מס הבריאות. מה, זה לא הגדלת מיסוי בצורה עקיפה? והטלת תשלום על ביקור רופא ותרופות - לעשירים, אדוני היושב=ראש, יהיו קליניקות פרטיות; לעשירים יהיו הרופאים הטובים ביותר בבתי=החולים. והיום אנחנו רואים: יש בבית=חולים שיטה לאנשים עשירים, שמקדמים להם את התור, שנותנים להם את הביטוח הכי טוב בכסף, ויש שיטה אחרת, שהאדם הסובל יצטרך לחכות בתור לניתוח או לבדיקת רופא מומחה.

ולכן אני רוצה לסיים, אדוני היושב=ראש. סיעתי עומדת לא על סחטנות אלא על דרישות של חוק הבריאות. אנחנו לא נסכים לפגיעה בציבור, לא נסכים למצב שבו המשכנתאות במדינת ישראל לא יעודכנו, לא נסכים לכך שיום לימודים ארוך לא יינתן, לא נסכים לכך - - -

היו"ר ד' טל:

משפט אחרון, אדוני.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

לא נסכים לכך שחוק עיירות הפיתוח, שהיה הסמל והדגל של הליכוד, ירד מעל הפרק. היום אנחנו מבקשים לתת בהדרגתיות את החוק לעידוד ולמתן תשלום עבור האוניברסיטה והגיל הרך כדי לקדם כוח אדם ברשויות ובערי הפיתוח לטכנולוגיה מתקדמת ולחיסול כל התעשייה של שנות ה=50. ודאי שפרויקט שיקום השכונות יקר לנו, הן אנחנו רוצים בחיזוקו.

היו"ר ד' טל:

מלה אחרונה.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

לכן האטימות הזאת וחוסר הרגישות היום - ואופקים זה סממן, אדוני, לתבערה. עדיין יש רשויות שיקומו ב=1998, אדוני היושב=ראש, שיהיו נתונות לאבטלה, שיהיו נתונות לחוסר יכולת להתמודד עם החיים, והתופעות האלה ילכו ויגבירו את התסכול החברתי.

אנחנו לא נצביע אם הדברים לא יהיו בספר התקציב. איננו רוצים עוד מכתבים, כי מסמכים קיבלנו בחתימת ראש הממשלה והוא איננו מקיים. לכן אנחנו נרצה שהסעיפים האלה יופיעו בחוק התקציב - - -

היו"ר ד' טל:

לרבות הבריאות.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

לרבות הבריאות.

ואני מקווה, אדוני היושב=ראש, שלכם יהיו השכל, התבונה, הרגישות והאחריות, שהממשלה, היום ומחר, תשכיל לעשות למען אותם דברים שסיעת גשר עומדת עליהם בוויכוח על תקציב המדינה.

היו"ר ד' טל:

אני מודה לך מאוד. חברי הכנסת בן=עמי, מסאלחה, ברעם, סנה - אינם באולם. חבר הכנסת אופיר פינס=פז, בבקשה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

חבר הכנסת שמחון, באת לשמוע?

שלום שמחון (העבודה):

אני לא יכול ללכת, לא יכול.

היו"ר ד' טל:

אל תרים ידיים, חבר הכנסת שלום שמחון. אל תרים ידיים לעולם.

קריאה:

- - -

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שלום שמחון מרים ידיים.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, ראשית אני רוצה לחזק את חברי מקסים לוי, שעומד כסלע איתן - - -

היו"ר ד' טל:

לימין האופוזיציה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

לא לימין האופוזיציה, לימין עמדותיו ותפיסות העולם שלו, והוא משלם מחירים יקרים, ואי=אפשר שלא להגיד כאן מלה טובה לאדם שתוכו - איך אומרים?

היו"ר ד' טל:

תוכו כברו.

אופיר פינס=פז (העבודה):

תוכו כברו. מקסים, כל הכבוד, יישר כוח.

חברים, אנחנו עוסקים בחוק ההסדרים - חוק הסידורים, חוק שכולם מסדרים את כולם, וכולם מסתדרים. אלא שאת כל הסידורים עושים על חשבון הציבור, כי עם ישראל פורע את כל השיקים שכולם חותמים עליהם ב=24 שעות האחרונות. כבר לא יודעים מי מסדר את מי. שרנסקי מסדר את מצא, מצא מסדר את רפול, רפול מסדר את פרוש, פרוש מסדר את קליינר, זנדברג מסדר את ביבי, בגין מסדר את ביבי, ביבי מסדר את ביבי, ביבי מסדר את נאמן. נאמן, את מי מסדר? - הוא עוד לא החליט. הוא יסתדר או מסדר - בקיצור, חגיגה שלמה של סידורים והסתדרויות.

שבח וייס (העבודה):

אפילו לתפילה קוראים סידור.

אופיר פינס=פז (העבודה):

מסידור לסידור כולם כאן מתפללים, אבל אני לא בטוח אם באמת לבורא עולם, או למי שכותב את סעיפי התקציב.

היו"ר ד' טל:

חלקם - לבורא עולם, וחלקם גם - - -

אופיר פינס=פז (העבודה):

כן, אבל אני יכול להראות לך, אדוני היושב=ראש, הבאתי אתי כמה ציטוטים, כדי להנעים את זמנך כאן, ומסתבר שחלק מחכמינו טוענים, שאי=אפשר גם להתפלל לבורא העולם וגם למולך הממון והכסף. למשל, אומר רבי נחמן מברסלב כך: על=ידי ביטול תאוות ממון, באים התגלות משיח ובניין הבית.

היו"ר ד' טל:

איזו קורת=רוח אתה עושה לי. אתה מוכן לחזור על זה, חבר הכנסת פינס?

אופיר פינס=פז (העבודה):

כן, כן, בוודאי; כדי להוכיח לך. אתה באת ותקפת אותי במלים. כמו שאתה יודע, אני קרוב למקורות.

היו"ר ד' טל:

מאה אחוז.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אומר רבי נחמן מברסלב: על=ידי ביטול תאוות ממון, באים התגלות משיח ובניין הבית. אני אחזור גם עבור חברי הכנסת דהן ורביץ: אומר רבי נחמן מברסלב: על=ידי ביטול תאוות ממון - -

נסים דהן (ש"ס):

אולי נוותר על - - -

אופיר פינס=פז (העבודה):

- - באים התגלות משיח ובניין הבית. זאת אומרת, אלה הדברים אולי הכי קדושים - ביאת המשיח. יש דבר יותר קדוש? אני לא אדם דתי, אני לא יודע, אבל זה נראה לי אחד הדברים הכי קדושים שיכולים להיות. אז אולי נוותר קצת על תאוות הממון, אולי יגיע עוד משיח?

אבל הוא אומר עוד דבר, רבי נחמן מברסלב; הוא אומר: לא תוכלו לעבוד את האלוהים ואת הממון. זאת אומרת, בעת ובעונה אחת אי=אפשר לעשות את שני הדברים.

אי=אפשר גם לאהוב את אלוהים ולעבוד את אלוהים, וגם את מולך הממון, וגם את התקציבים.

שבח וייס (העבודה):

לכן המצביעים שלנו לא עובדים את אלוהים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת וייס, אתה חזק.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אבל אני שואל את עצמי: איך יכול להיות, שחברינו מהמפלגות הדתיות, שטוענים שהם שליחי הקדוש=ברוך=הוא עלי אדמות, לא מבינים את מה שרבי נחמן מברסלב הבין הרבה שנים קודם לכן, שאי=אפשר לעשות את שני הדברים גם יחד - או פוליטיקה ועסקנות וסחטנות, או עבודת השם.

היו"ר ד' טל:

אם הייתי יודע שתוכל לייצג אותי כאן נאמנה, האמן לי, הייתי משאיר לך את המגרש הזה ויושב לי במקום אחר.

אופיר פינס=פז (העבודה):

ראשית, הייתי מציע לך לנסות פעם - - - שנת תקציב אחת.

היו"ר ד' טל:

לא מוכן להסתכן, אדוני. בהשמדה רוחנית אני לא מוכן להסתכן.

אופיר פינס=פז (העבודה):

חס וחלילה וחס ושלום.

שבח וייס (העבודה):

אופיר מועמד לראשות עיריית ירושלים - - -

אופיר פינס=פז (העבודה):

הוא כבר הציע לי להיות ברשימה - - - יושב=ראש הישיבה, סגן יושב=ראש הכנסת חבר הכנסת דוד טל הציע לי בלילה להצטרף לאגף החילוני של ש"ס, ולפי טענתו יש סיכוי סביר יותר שבדרך הזו אני אגיע לידי ביטוי ומיצוי מאשר בדרך שלנו.

שבח וייס (העבודה):

זה נשמע לא רע.

אופיר פינס=פז (העבודה):

תשמע, אני יודע שאתם לא מוותרים על אף נפש בעם ישראל.

היו"ר ד' טל:

ישראל ערבים זה לזה.

נסים דהן (ש"ס):

זו צריכה להיות מחמאה בשבילך, שעליך לא מוותרים.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אני רואה את זה כמחמאה.

שבח וייס (העבודה):

ישראל שחטא - ישראל הוא.

אופיר פינס=פז (העבודה):

עכשיו - להגיד דברים קצת יותר ברצינות. עד עכשיו התלוצצתי, אני מודה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת פינס, עד עכשיו הצטיירת כחבר כנסת רציני.

נסים דהן (ש"ס):

עד עכשיו זה היה "הגששים".

היו"ר ד' טל:

כל הלילה זה היה "הגששים"; שירה, זמרה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

זה פשוט נאום שהוא בין לילה לבין יום, אז אני מרשה לעצמי - - -

היו"ר ד' טל:

זה נאום הגבר.

אופיר פינס=פז (העבודה):

- - - אז אני מרשה לעצמי חצי להתלוצץ ולדבר חצי ברצינות.

מכתב שקיבלתי אתמול זעזע אותי באופן אישי, ואני רוצה לקרוא לכם אותו, כי אני חושב שיכול להיות שמשהו הוא יעשה לכם, כפי שהוא עשה משהו לי. הקונטקסט הוא ההחלטה שלנו, שעוד לא עברה בהצבעה ואני מקווה מאוד שלא תעבור, לפגוע בזכויות המובטלים. המאבק של הממשלה באבטלה נעשה על גבם של המובטלים, כאילו המובטלים בחרו להיות מובטלים, כאילו הם לא רוצים לעבוד, כאילו הם בוחלים בכל עבודה.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

אתה מדבר על סרבנים.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

כן, אני מדבר על אלה שאנחנו נטלנו מהם את זכות הסירוב לעבודה, ואם הם מסרבים הם לא מקבלים דמי אבטלה.

<u>קריאה:</u>

סרבני עבודה.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

סרבני עבודה. אני יודע שיש קבוצה במדינה שלנו, שבאמת מנצלים לרעה את סעיף הסירוב. אני יודע ואני מודע לכך, וצריך לטפל בקבוצה הזו. אבל אנחנו עכשיו מחילים הלכה רחבה, רחבה מאוד, והרי אנחנו יודעים מה קורה בשירות התעסוקה. אם שירות התעסוקה היה באמת מפעל אדיר, שמסוגל להציע ולמצוא מקומות עבודה ראויים ומתאימים לכל עם ישראל - ניחא. אבל הרי זה לא המצב. המצב מאוד קשה. היום לשירות התעסוקה באים בעיקר כדי לחתום, ולא מפני שמישהו באמת מאמין שהוא הולך לקבל פרנסה דרכו.

ואז אנו באים ואומרים לו: גם על הקשקושים - סליחה - שאנחנו מציעים לך, הצעות שאנחנו יודעים שאינן כל כך רציניות ולא יצא מהן הרבה - אל תסרב. אם תסרב, לא תקבל דמי אבטלה. בעיני זהו דבר אנטי=חברתי ממדרגה ראשונה. אלה אינם צעדים

לעצירת האבטלה ולהחזרת המשק לתעסוקה מלאה, ליצרנות ולצמיחה. זה יכול להיות צעד ממש בשולי העניין.

אני חבר ועדת הכספים. חבר הכנסת רביץ יתקן אותי; אני לא זוכר אם הממשלה הביאה לנו הצעות אחרות למלחמה ממוקדת באבטלה, לפני שהביאה את ההצעה הזו. זו יכולה להיות הצעה עשירית, ההצעה העשרים, אחרי שיצרו תנאים אחרים לחלוטין להתמודדות עם האבטלה.

כותב לי אזרח את המכתב הבא: שמעתי את הצעות לשכת התעסוקה למלחמה במובטלים, ויש לי הצעה הרבה יותר פשוטה עבורך להציע ללשכת התעסוקה ולביטוח הלאומי. פשוט - להעמיד את כל המובטלים, הנכים והעניים בשורות, לשים מולם מקלען טוב ולחסל אותם טוטלית. זה יחסוך הרבה כסף ונטל למדינה היקרה שלנו, והרבה נקיפות מצפון. אני יהודי המשרת עד היום בצבא, שמדבר כך נורא. בן 40, שפוי, עובד המדינה, לא שמאלני ולא ימני.

יש תחושות קשות בעם ישראל, תחושות קשות של אנשים שרואים את מה שקורה כאן ולבם נחמץ. אני רוצה, אדוני היושב=ראש, מעבר לדוגמה האישית של מה שחש אדם בישראל, אני רוצה לומר, שמה שמקומם אותי יותר מכול הוא, שבאה לכאן ממשלה שאינה מתמודדת באומץ, ביושר ובאחריות עם המצוקות האמיתיות של הכלכלה הישראלית. אין ויכוח על הנתונים - מישהו אומר מיתון ומישהו אומר האטה. אנו יודעים מה ממדי האבטלה: מעל 180,000 איש. אנחנו יודעים שאין צמיחה במדינת ישראל, אנחנו יודעים שיותר ויותר אנשים נכנסים למעגל האבטלה, אנחנו יודעים שרמת החיים יורדת. לא יעזור, אלה נתונים סטטיסטיים, עובדתיים. ספר התקציב הזה, חוץ מאשר לשרת אינטרסים צרים, לא נותן תשובות אמיתיות כדי להחזיר את המשק ליצירה, לצמיחה, ליצירת מקומות עבודה חדשים וכיוצא באלה.

זה נורא. הרי במו ידינו אנו מחסלים את הסיכוי שמשהו טוב יקרה במהלך 1998. במו אצבעותינו אנו מצביעים בציניות על כל מיני דברים שהמכנה המשותף שלהם הוא תקציבי צריכה, תקציבי הוצאה, תקציבים שצריכים לספק כל מיני "קניפלים" לכל מיני חברי כנסת - ואיפה הדאגה לעם ישראל? האם הפכנו למדינה של קנטונים, כל אחד דואג למי שהביא אותו לכנסת? מה קורה כאן, ממתי היה דבר כזה במדינת ישראל? איפה הערבות ההדדית, איפה הדאגה ההדדית? כל אחד מייצג את 20,000 הבוחרים שהביאו אותו לכאן, או

את 100,000 האנשים שתמכו בתנועתו?

אני אומר לכם, זהו מצב חדש בפוליטיקה הישראלית, שיש פלגנות, סקטוריאליות וייחודיות עד כדי כך. בעבר היו כספים ייחודיים לנושא מסוים. לא אהבו את זה, ביטלו את זה, והיום יש ייחודיים בכל הנושאים. כל אחד והייחודיים שלו.

היו"ר ד' טל:

אתה רוצה לחזור לייחודיים הקודמים? לשיטת הבחירות הקודמת?

אופיר פינס=פז (העבודה):

אני לא רוצה לחזור לייחודיים הקודמים; אני רוצה לחזור למצב שבו הממשלה היא ממשלה של כל עם ישראל ולא רק של אלה שבחרו אותה. זה הכול.

היו"ר ד' טל:

מתי תנוח דעתך, חבר הכנסת פינס?

אופיר פינס=פז (העבודה):

אומר לך מתי: כשלא אראה שמנסים לפגוע באופן ברוטלי ולא צודק בציבור הגמלאים, למשל. מה פשע ציבור הגמלאים, שהממשלה הזו מתנכרת לו מאז עלתה לשלטון? היא ביטלה מייד את חוק האזרחים הוותיקים, ועכשיו היא מטילה גזירות על גמלת הזיקנה. אני שמח, שלאחר לחצים של הרבה חברים מהאופוזיציה ומהקואליציה, העניין הזה ירד סוף=סוף, אבל למה הוא עלה בכלל? בתוספת הוותק של הגמלאים צריך לפגוע? בכבשת הרש, בבשר החי של הציבור הזה? מה פשעו? מפני שמישהו חושב שכנראה רובו הצביע בעבור שמעון פרס, צריך להטיל עונש כל כך כבד על הפרנסה ועל הפנסיה שלהם? איפה נשמע דבר כזה? למה, האם האנשים האלה לא בנו מדינה?

מה פשעם של הערבים? אני רוצה לדעת, מה פשעם של הערבים - שרובם תמכו בשמעון פרס? זה פשע כל כך נורא, שבגללו צריך לבטל את כל התקציבים שלהם ולחזור עשר שנים

לאחור מבחינת האפליות והעיוותים? למה, הם לא אזרחי המדינה? תמיד אמרנו: מדינה יהודית, אבל שוויון לאזרחיה. ומה אנחנו עושים - את ההיפך הגמור. אני כבר לא רוצה לדבר על האוכלוסיות שמקבלות העדפה - גם הציבור החרדי, גם ציבור המתנחלים.

היו"ר ד' טל:

אתה מדבר על העדפה מתקנת.

אופיר פינס=פז (העבודה):

תקרא לכך העדפה מתקנת. אתה יודע מה, אני כבר לא יודע מי צריך לתקן למי. מרוב שאנחנו מדברים על העדפה מתקנת, אני כבר לא יודע מה המצב לאשורו. אני מסכים שצריך לסייע לציבור העולים כמו לציבור החרדי וכמו לציבור המתנחלים, אבל רק מפני ששרי ישראל בעלייה רואים שאחרים מקבלים, הם באים פתאום עם דרישות להגדלת התקציב? האם מישהו חושב מה באמת קורה כאן? האם מישהו מבין בכלל מה התהליכים שעוברים עלינו?

נסים דהן (ש"ס):

אתה רוצה לבטל את שיטת המפלגות בישראל.

אופיר פינס=פז (העבודה):

לא, אני לא רוצה לבטל את המפלגות בישראל.

נסים דהן (ש"ס):

לכל מפלגה יש מטרות במצע, והיא רוצה ליישם אותן, וזה לגיטימי.

אופיר פינס=פז (העבודה):

בסדר גמור, זה לגיטימי לגמרי.

היו"ר ד' טל:

גם הוא יודע את זה וגם הוא מסכים לכך.

אופיר פינס=פז (העבודה):

בוודאי. בוא אסביר לך את ההבדל: כאשר שינינו סדרי עדיפויות ב=1992/93 וביטלנו חלק גדול מהתקציבים לשטחים ולהתנחלויות והעברנו תקציבים לדברים אחרים, צמיחהBY THE WAYכמו לחינוך, שהגדלנו את תקציבו באופן דרמטי - ביצענו תוך כדי, 6 בשנה.-של 6.5%

נסים דהן (ש"ס):

גם עכשיו - - -

אופיר פינס=פז (העבודה):

היה מאין לקחת, כי עשינו כלכלה כפי שצריך לעשות כלכלה.

נסים דהן (ש"ס):

אם ייקחו מתקציבי התרבות ומתקציבי הכדורגל - אפשר יהיה להגיע לצמיחה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אני לא יודע את דעתך המדינית, אבל אני אומר: לממשלה יש קו אידיאולוגי שלפיו אין היא עושה שלום. יש לכך מחיר כלכלי. זכותה של הממשלה מבחינה אידיאולוגית לומר, שהיא משלמת את המחיר הכלכלי, כי היא מאמינה ששלום לא עושים כפי שעשתה מפלגת העבודה. יש לכך מחיר כלכלי שכולנו מרגישים אותו. אם יש מחיר כלכלי, לא אחראי, בכסף שאין, במקום להשקיע בתשתיות ולהכניס כסף - בחרו להמשיך כאילו דבר לא קרה, כאילו יש לנו כסף לחלוקה, כאילו אנחנו עשירים, כאילו אנחנו אמריקה.

צבי הנדל (מפד"ל):

שמענו בקולך וביקשנו כסף לתשתיות.

אופיר פינס=פז (העבודה):

ראיתי אתמול בטלוויזיה שאתה אומר שאינך מבין בכספים. בתור מי שלא מבין בכספים, עשית לא מעט כסף בימים האחרונים, חבר הכנסת הנדל.

צבי הנדל (מפד"ל):

לא ביקשתי כסף, ביקשתי שעות חינוך וביקשתי כבישים.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אה, זה לא עולה כסף.

היו"ר ד' טל:

יש לי שאלה, חבר הכנסת פינס: הזכרת שהממשלה שלכם עשתה איזה סדר עדיפויות אחר בתקופתו של ראש הממשלה רבין. מה קרה בממשלות הקודמות שלכם, כאשר לא היה לכם סדר עדיפויות - האם לא נהגתם ככל הממשלות?

אופיר פינס=פז (העבודה):

מה זאת אומרת, באילו ממשלות?

היו"ר ד' טל:

בכל הממשלות לפני כן - בממשלתו הקודמת של רבין, בממשלתו של פרס.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אם אתה חושב אחרת ממני, תצטרך להוכיח את זה. ממשלות העבודה נהגו אחריות כלכלית=חברתית הרבה יותר גדולה מממשלות הליכוד והימין.

צבי הנדל (מפד"ל):

הרי הן המציאו את השיטה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

הוויכוח הגדול על חוק ההסדרים והתקציב היה בגלל הפגיעה במערכת הבריאות. יש לה עלות כספית גבוהה, אף שהאוצר מסרב לומר את התחשיב שלו לעלות הזו. במקום לקחת 700 מיליון השקל ולהזרים לבריאות,-סכום כסף נכבד, שכנראה צריך להיות סביב 800 כדי למנוע את קריסת המערכת והפיכתה למערכת דיפרנציאלית לעניים ולעשירים, לבריאים ולחולים - לוקחים אותו כסף ומחלקים למפלגות הקואליציה, בלי לפתור את בעיית הבריאות. זה דבר שלא ייאמן.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת פינס. יש עוד 46 הסתייגות. זה עוד עשר שעות דיבור לפחות שתוכל לדבר בהן, תוכל לסיים את דבריך.

חבר הכנסת מיכה גולדמן. חבר הכנסת פרס. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה. יושב=ראש סיעת העבודה, ברכות ואיחולים להצלחה במסגרת עבודתך החדשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, בוקר טוב. השכמנו לבוקר - - -

נסים דהן (ש"ס):

יש לסיעת העבודה יושב=ראש חדש.

<u>אלי גולדשמידט (העבודה):</u>

זה לא כל כך חשוב.

השכמנו לבוקר שבו אי=פה, אי=שם, בין קריית הממשלה למשרד האוצר, לבניין הזה, מתקיימת המכירה הכללית הגדולה ביותר בתולדות המדינה; מכירה פומבית לכל המרבה במחיר.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

בוקר טוב לשר המשפטים.

<u>אלי גולדשמידט (העבודה):</u>

בוקר טוב לשר המשפטים.

<u>שר המשפטים צ' הנגבי:</u>

בוקר טוב.

<u>אלי גולדשמידט (העבודה):</u>

המכירה הכללית הזו, שמתקיימת כעת בעיצומה של ישיבת הכנסת, היא שערורייה ללא תקדים בתולדות מדינת ישראל ובתולדות הממשל במדינת ישראל.

ב=1992, כאשר כוננה הכנסת השלוש=עשרה, היה דבר אחד שהיה ברור שנגמר. אותן תופעות, אדוני סגן היושב=ראש שבח וייס שהיה אז, שר המשפטים שהיה אז, שאר החברים שנמצאים פה, נדמה לי גם חבר הכנסת רביץ, זוכרים את התקופה שבה היו מתגודדים בשבוע=שבועיים האחרונים לפני תום השנה האזרחית, לפני הגשת התקציב. היו מתגודדים סביב חדרה של ועדת הכספים בכנסת, היו מתגודדים והיו פועלים בשיטה של תפוס כפי

יכולתך; מכירה כללית. קראו לזה בלשון טהורה וזכה בשם ייחודיים, אבל זאת היתה מכירה כללית. כל חבר כנסת בא עם הקופה הפרטית, לא במובן האישי חס ושלום, אלא במובן של הציבור המאוד=מיוחד שהוא מייצג, העמותה הקונקרטית שהוא רוצה ביקרה, הנושא הקונקרטי שהוא רוצה ביקרו.

בכלל, באותה תקופה, להיות חבר בוועדת הכספים, זה היה בבחינת הפרס הגדול ביותר שהיה ניתן לחבר כנסת. זאת היתה ועדה שהיה לה ביקוש הרבה יותר גדול מאשר ועדת החוץ והביטחון וועדות אחרות בכנסת. מדוע? משום שזאת היתה ועדה שהיה בה "תכל'ס". חבר כנסת יכול היה באותה ועדה להוציא קופה. זה מה שהיה. והתקופה הזו זכורה לדיראון. זו תקופה שאנחנו סיימנו אותה, אם מותר לי להגיד - ברוך השם. סיימנו את התקופה הזו. זאת היתה תקופה של שחיתות בחסות החוק. החוק בעצם אפשר, צורת הפעולה התאפשרה כיוון שהחוק אפשר את העניין.

כי מה אנחנו בעצם לא רוצים שיקרה? גם מספסלי האופוזיציה, אדוני היושב=ראש, אין פה חברי כנסת שחושבים, שלא צריך לתת כסף לחרדים, לצורכיהם של החרדים, או שלא צריך לתת כסף לבנייה, או שלא צריך לתת כסף ייעודי לנושאים מסוימים.

מדינת ישראל יש לה ממשלה, הממשלה קובעת סדרי עדיפויות, ולפעמים סדרי עדיפויות יכולים שלא למצוא חן בעיני האופוזיציה, אבל אלה הם סדרי עדיפויות לגיטימיים, שממשלה במדינת ישראל מקבלת. היא קיבלה לכך את אמון הבוחר. התפקיד שלנו כאופוזיציה זה להתווכח על סדר העדיפויות הזה, להציע סדר עדיפויות אחר, אבל אז הוויכוח הוא לגיטימי.

אם בתקציב המדינה, שהוגש לכנסת ב=1 באוקטובר לקריאה ראשונה עם חוק ההסדרים, היה ברור שממשלת ישראל רוצה להקצות - חברת הכנסת יעל דיין, בואי ניקח דוגמה מהרשימה בעיתון. בעמוד 2 בעיתון "הארץ" יש רשימה מאוד מפורטת של כל מפלגה - מה היא מבקשת. נניח - בתחום הבנייה החרדית. יש שם, נדמה לי, 170 מיליון שקל. לצורך הדוגמה. אני סתם לוקח דוגמה. יש לנו כאן, המפד"ל וחזית ארץ=ישראל - הפרדת רשתות המים בשטחים, 50 מיליון שקל. אין בעיה. הרי אין אף אחד שיבוא הנה לדוכן ויגיד: אנחנו נגד 50 מיליון שקל לרשתות המים בשטחים. יכולים לבוא ולומר, אנחנו מעדיפים שקודם תעשו כך ואחרי זה תעשו כך. אבל אין פה שערורייה, במרכאות או שלא במרכאות, בעצם הקצאת 50 מיליון שקל לטובת הפרדת רשתות מים בשטחים.

אבל, כשזה נעשה ב=24 השעות שלפני אישור תקציב המדינה, בלחץ נורא של זמן, במצב שכל הקברניטים שעוסקים בזה קודם כול סובלים מחוסר שינה; אנשים לא ישנים 24 שעות, מרוטי עצבים, והם עומדים מול מתקפת דרישות, לא אשתמש בביטוי סחטנות, מול מתקפת דרישות בלתי אפשרית. באים לראש הממשלה, שהוא יודע שגורל ממשלתו תלוי בעניין הזה, ואז נענים לכל המרבה במחיר, כמו באיזה מכרז. במכרז מתקבלת הצעה זולה או הצעה פחות זולה, לכל המרבה במחיר, ועושים תהליך של הפרד ומשול בין הסיעות השונות על מנת שזאת לא תדע כמה זאת מקבלת או כמה הובטח לזאת, ותוך כדי כך מאשרים הקצאה שלפי עיתון "הארץ" מהבוקר, סך התביעות מגיעות ל=4.5 מיליארדי שקל, וההיקף של ההיענות לפי שעה, כך כתוב, 3.2 מיליארדי שקל.

החלטה על 4.5 מיליארדי שקל מקבלים בתוך 24 שעות במירוץ מטורף נגד השעון, כי היום בשעה 18:00 צריך להתחיל לדון בתקציב המדינה, כי אחרת מ=1 בינואר, אם לא יאושר תקציב המדינה, ייכנס לתוקפו המהלך של תקציב אחד חלקי 12 של התקציב של השנה החולפת, מה שקרוי - תקציב הביניים.

הרי זה טירוף מערכות. אני אומר עכשיו את הדברים לא כאיש אופוזיציה שמקנטר את הממשלה; גם לא כאיש אופוזיציה שמקנטר את הסיעות הקואליציניות. אני רוצה להעז ולומר, שיכול להיות, אני משתדל לומר זאת בהגינות, שאם אנחנו היינו בשלטון, אולי גם כן היתה תופעה דומה, במבנה קואליציוני מאוד מסובך.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

אבל, כמדומני שזה רק 2.4% מכלל התקציב.

<u>אלי גולדשמידט (העבודה):</u>

הדבר הזה הוא בלתי נסבל. אני אומר את זה גם לסיעות הקואליציוניות. אני לא מבין מדוע כל המלחמות האלה; אני אומר זאת גם מבחינת שר האוצר ומשרד האוצר. תראו מה משרד האוצר עושה, וזאת לא השנה הראשונה שהוא עושה את זה. במקום לשבת בצורה רצינית עם התביעות של אותן מפלגות לפני 1 באוקטובר, מה אתם עושים? עכשיו באמת יש לי טענה אפילו לגורמים המקצועיים. אתם מגישים תקציב, שכל אחד יודע שלא יקבלו

אותו. הרי כל אחד יודע מה הסיפור הזה, שאתם באים הנה ב=1 באוקטובר, אתם עושים מעצמכם צחוק, ולבסוף, כתוצאה מזה נגרם נזק בלתי הפיך לקופת המדינה. תוותרו קצת, אז הנזק יהיה יותר קטן. אם אתם מונעים את התהליך, אז תמנעו את הנזק הנורא שנגרם בימים האלה לקופת המדינה ולכל מערכות החיים הדמוקרטיות.

דיון על תקציב, זה אולי הדבר הכי רציני במערכת הדיונים בכנסת, חוץ מנושאים של שלום וביטחון. תקציב זה סדר=היום של המדינה מבחינה פנימית, כלכלית, חברתית, עתיד המדינה; הכול נמצא בתוך השורות של התקציב. ומה שקורה, על כמעט 5 מיליארדי שקל אף אחד לא דן.

<u>שמואל הלפרט (יהדות התורה):</u>

חבר הכנסת גולדשמידט, ידוע לך לכמה הגיע שר האוצר הקודם, אברהם שוחט, שבועיים לפני הבחירות?

<u>אלי גולדשמידט (העבודה):</u>

חבר הכנסת הלפרט, אמרתי קודם, אני לא מקיים עכשיו דיון אופוזיציוני בהכרח נגד הממשלה הזו. אני מדבר על תופעה. היו לי שבעה=שמונה נאומים מאז החלו הדיונים; תקפתי חזק מאוד את הממשלה בכל מובן שהוא. כעת אני מתמקד בשאלה עקרונית, שצריכה להדאיג כל אחד מחברי הכנסת בבית הזה, ובלי לעשות את ההבחנה בין אופוזיציה לקואליציה. לא ייתכן, שסכומי כסף כל כך גדולים, בסופו של דבר מאשרים אותם מבלי שיתקיים עליהם דיון.

חבר הכנסת רחבעם זאבי, אין לו ברירה. הוא מסתכל מהצד, רואה את המירוץ המטורף הזה אחרי שר האוצר, את המירוץ המטורף הזה אחרי ראש הממשלה. הוא אומר: מה, אני "פראייר"? אני אעמוד בצד? אז הוא מצטרף. הרי אחרי כן יגידו הבוחרים של חבר הכנסת רחבעם זאבי: מה קרה לך? אתה לא משתתף בחגיגה, הרי לא יעלה על הדעת. כשאני אומר חגיגה, אני לא מתכוון חס וחלילה לחגיגה אישית שלו, אלא לנושאים שקרובים ללבו מבחינה אידיאולוגית.

בסיפור של דגל התורה ואגודת ישראל - אגודת ישראל יצרה בדקה התשעים את הסיפור

של הדיור להשכרה, שהפך להיות הדבר המרכזי. יש נושאים שדגל התורה רואה אותם כנושאים מרכזיים, ואולי כך מתחילה להיות תחרות פנימית בתוך הסיעה של אגודת ישראל ודגל התורה, בין אגודת ישראל לדגל התורה, בין החצרות.

<u>שמואל הלפרט (יהדות התורה):</u>

לא היתה שום תחרות.

<u>אלי גולדשמידט (העבודה):</u>

לא היתה תחרות. הרי יכולה להיות תחרות בין סיטואציה כזו לאחרת. הרי כולנו פה בני=אדם. האוצר היה צריך לעשות את כל הטקס המשפיל הזה גם למפלגות עצמן. לדעתי, זה לא מוסיף כבוד לשום מפלגה. אלה ימים מורטי עצבים, וזה ממאיס אותנו על הציבור בצורה נוראית. למה אנחנו צריכים את זה? למה אי=אפשר לעשות אותם דברים לפני כן? אני יכול להתנגד להפרדת רשתות מים בשטחים, או אני יכול להתנגד להקצאת דיור להשכרה בניגוד לקריטריונים, אך אני לא נכנס כרגע לגופו של עניין. תן לי חודשיים להתווכח על זה, אפשר לקבל את זה בתקציב ב=1 באוקטובר. אבל כאן הביאו חוק הסדרים עב כרס, חוק שכל שנה הופך להיות יותר ויותר עב כרס, ומהחוק הזה לא נשאר שריד ופליט. בשביל מה הבאתם אותו?

<u>היו"ר ד' טל:</u>

חבר הכנסת גולדשמידט, אתה תיאות לאפשר לחברך לסיעה לדבר על חשבון הזמן שלך? אתה ניצלת רק שני=שלישים מהזמן שלך, ויש לך עוד חמש דקות.

<u>אלי גולדשמידט (העבודה):</u>

אני בהחלט מקבל את זה, ואני אאפשר לעמיר פרץ בתור יושב=ראש ההסתדרות שיהיה אחרון הדוברים לפני שלב ההצבעות.

אני רוצה לסכם ולהציע לכנסת על כל סיעותיה לחשוב, כיצד למנוע בעתיד, ואולי אפילו לחסום בדרך של חקיקה, כמו שעשינו לגבי הייחודיים, את התופעות המשפילות של

הימים האלה. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה. נותרו עוד 42 הסתייגויות, יש עוד עשר שעות דיבור.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להודות ליושב=ראש סיעת העבודה חבר הכנסת גולדשמידט. אני מבקש לברך אותו בנוכחות כולם ולאחל לו הצלחה. זה טוב שמתחילים במחווה ג'נטלמני כלפי חברי הסיעה. תמיד היית ג'נטלמן וכנראה תמיד תישאר כך.

אדוני היושב=ראש, אנחנו הולכים ומתקרבים לסוף המירוץ. מרגע לרגע אני תוהה, אם בסוף, כשתסתיימנה ההצבעות, יכול להיות שיהיה מצב שבו הממשלה תצליח להשיג רוב ותצליח להעביר את התקציב.

יצחק וקנין (ש"ס):

לא יכול להיות - בטוח.

עמיר פרץ (העבודה):

בטוח?

יצחק וקנין (ש"ס):

התפללנו היום בבוקר.

עמיר פרץ (העבודה):

בטוח, אתה איש ירא שמים, בטוח - זה רק משמים. בוא נחכה ונראה.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

הם התפללו עד שמילאו את הכיסים.

היו"ר ד' טל:

האמן לי, חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה, ידינו נקיות וכיסינו ריקים; האמן לי.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אני לא מתכוון במובן האישי או התנועתי.

עמיר פרץ (העבודה):

מה שהתכוון חבר הכנסת דראושה - - -

נסים דהן (ש"ס):

כמה שהכיסים יותר מלאים מתפללים יותר בכוונה, זה לא מזיק.

עמיר פרץ (העבודה):

נכון. מה שהתכוון חבר הכנסת דראושה זה, שכשהכיסים מלאים יש מצב רוח בתפילה, זה הכול.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

עיני לא צרה בכם.

עמיר פרץ (העבודה):

אנחנו נגיע לסוף ונצטרך אחרי כל מאבק הארוך והמתיש הזה לצאת לציבור ולומר לו: פרט לעובדה ששמרנו על מסגרת התקציב - אני מטיל ספק בעניין, כי יושב פה חבר כנסת זאבי, ואין לי ספק שבמהלך השנה ייווצרו צרכים ביטחוניים ולא תהיה רזרבה. מה יגידו אז, כאשר יהיה פתאום איזה איום דמיוני ונצטרך לעשות כל מיני פעולות, אז מה, הכנסת לא תאפשר למערכת הביטחון לפעול? איך יכול להיות שתהיה פה מדינה שאין לה רזרבה תקציבית של מיליארד=וחצי שקל?

אז המסגרת תיפרץ. באמצע השנה יבואו ויבקשו תיקונים וינסו לחפש אם יותר מוסרי לבטל קצבאות ילדים או לשנות חוק ביטוח בריאות ממלכתי באמצע השנה. חבל שהתקציב הזה לא מצליח להביא איזו תקווה לאותן קבוצות שבמשך כל השנה כל חברי הכנסת מדברים בשמן, נואמים בשמן, מלטפים אותן ומנסים לתת להן תחושה שיחזיקו מעמד, כי או=טו=טו תקציב המדינה יתייצב ובפעם הבאה אנחנו כבר נדאג שיהיה כסף מספיק כדי לבוא ולטפל בבעיות שלכם.

חבר הכנסת זאבי, אני צריך אותך לפני שאתה יוצא. אני רוצה שתדע, שנכון שהתחייבת להצביע עם הממשלה, אבל אני רוצה שתדע שפניתי אליך ולחברך כדי שתתמכו בהסתייגות, כדי לשים סכום כסף לטובת המאבק באבטלה. הצעתי לקחת 1% מתקציב המדינה. אך הודיעו לי מטעמך ומטעם סיעתך, שאם היינו קצת יותר רחמנים על התקציב ולא מציעים 1%, שזה 2.5 מיליארדי שקלים - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

אלא 0.25%.

<u>עמיר פרץ (העבודה):</u>

- - אלא 0.25%, כי אני חושב שצריך לרחם על המובטלים ולא על התקציב. אבל, שתדע שנעניתי לפנייתך והגשתי הסתייגות נוספת. אני הולך לבקש מיושב=ראש ועדת הכספים, בתוקף המצב החוקי, ולהציע רק 0.25% אני מאוד מקווה שגם סיעת ש"ס וגם הסיעות האחרות, שאמרו לי, איך אני מעז לדרוש 2.5 מיליארדי שקלים כדי לטפל במצב הקשה והקטסטרופלי של מובטלים בכל פינה, יתמכו. הם אמרו לי: תהיה קצת יותר הגיוני

ותדרוש 0.25%. עשיתי כדברכם. אני מאוד מקווה, שבסעיף המוסרי הזה, שכולנו מחויבים לו, נקצה 0.25% לטובת מאבק באבטלה.

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב=ראש, אני לא יודע מה עשו עם חוק הבריאות, אני לא יודע למה השר יהושע מצא, שנלחם כמו אריה לטובת מערכת הבריאות, מסתובב היום כאילו נפתרו כל הבעיות. האם כל הגיבוי שנתן שר הבריאות למערכת הבריאות - השביתו את מערכת הבריאות ועשו מאבק בלתי רגיל - היה כדי שבסוף לא תהיה ועדת שרים? זה כל העניין? שלא תהיה ועדת שרים אלא יהיה רק שר אחד?

<u>שר המדע מ' איתן:</u>

מה עם 600 המיליון שאתם חייבים? מתי תחזירו את החוב הזה?

<u>עמיר פרץ (העבודה):</u>

עזוב, מיקי, אמרתי לך, תתעסק במדע. החבר'ה מחכים לבשורות שלך.

<u>שר המדע מ' איתן:</u>

מה עם החוב של 600 מיליון?

<u>עמיר פרץ (העבודה):</u>

עזוב, תאמין לי, כשהיית חבר כנסת לפחות עשית פיליבסטר כמו שצריך. עכשיו תתעסק במדע; אנחנו מחכים לבשורות שלך.

<u>שר המדע מ' איתן:</u>

מה עם החוב שאתה חייב?

<u>עמיר פרץ (העבודה):</u>

תראה, אני בעל חוב מבוקש, לא יעזור לך שום דבר. אתם יכולים לתקוף ולבקר.
הציבור קצת יותר חכם מכל מה שאתם אומרים.

שר המדע מ' איתן:

מה עם החוב? אתה חייב 600 מיליון - - -

עמיר פרץ (העבודה):

אני מקיים את כל ההתחייבויות שלי. זאת הפעם הראשונה בהיסטוריה שההסתדרות לא
עולה שקל אחד לתקציב המדינה. תביא את זה בחשבון.

שר המדע מ' איתן:

מה עם קופת=חולים?

עמיר פרץ (העבודה):

אני אסתדר עם החובות שלי.

יוסי שריד (מרצ):

תגיד לו שיסגור את המשרד וייתנו לך את הכסף.

עמיר פרץ (העבודה):

כן, הצהרות, הצהרות.

אני רוצה ששר הבריאות יאמר לנו: האם הבעיה היחידה היתה ועדת השרים? האם
בעובדה שבמקום ועדת שרים יהיה לנו שר אחד, בהרכב שר הבריאות, שממונה על אישור או
אי=אישור השינויים, נפתרו בעיות הבריאות? כל השינויים הדרמטיים שעליהם דיברנו
בחוק ביטוח בריאות ממלכתי כבר ניתנים להכשרה? כבר ניתן להעביר אותו דבר נורא

ואיום, כפי שציירו אותו? אין שום בעיה?

אני חושב, שיש פה מעשה של צביעות ושל חוסר אחריות. שר הבריאות היה צריך להמתין ולראות מה מביאים לכנסת בסופו של דבר, איזה שינוי בתיקונים של חוק ביטוח בריאות ממלכתי מביאים. כי אם השינוי היחיד שיהיה לנו היום הוא אותה ועדת שרים, הרי אין שום שינוי, וכנראה הפגיעה במערכת הבריאות - - -

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת, הואילו נא לשבת. בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני יושב=ראש ועדת הכספים, אנחנו הולכים להצביע עכשיו על פרק הבריאות?

היו"ר ד' טל:

יש בקשה כזאת.

חיים אורון (מרצ):

כן, עכשיו אנחנו רוצים להצביע על פרק הבריאות.

עמיר פרץ (העבודה):

יש בו אילו שינויים?

חיים אורון (מרצ):

לא.

עמיר פרץ (העבודה):

אין שום שינויים? אז על מה מצביעים בדיוק?

חיים אורון (מרצ):

נגד החוק.

עמיר פרץ (העבודה):

שר הבריאות קרא היום ברדיו ובכלי התקשורת אל העובדים: תחזרו לעבודה, אין לכם מה לדאוג, בבריאות הכול מוגן.

חיים אורון (מרצ):

אין שום הצעה חדשה, הכול דיבורים.

רן כהן (מרצ):

הוא אמר לסמוך על האצבעות שלו. מעכשיו אני אסתכל על האצבעות של מצא.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת ויינברג. חבר הכנסת אלול. חבר הכנסת נודלמן.

רן כהן (מרצ):

תן לאצבעות ללכת במקומך.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זיסמן, אני מבקש את תשומת לבכם, הואילו נא לשבת. חבר הכנסת עמיר פרץ עוד לא סיים.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, צריך לתת כבוד ליושב=ראש ההסתדרות.

היו"ר ד' טל:

מגיעה לו רבע שעה, ואני לא מתכוון לקפח אותו הגם שהוא מספסלי האופוזיציה.
אני צריך לקבל מכם את כל ההסכמות שהסכמתם וקיבלתם עליכם היות שאני לא מעורה בזה.
אם תואילו להציג בפני את כל ההסכמות שיש ביניכם, אהיה מוכן לדון ולהתייחס אליהן.

חיים אורון (מרצ):

ב=09:30 מצביעים על כל הפרקים, זה הכול.

היו"ר ד' טל:

או.קיי., תודה רבה. חבר הכנסת עמיר פרץ, אני מבקש לסיים.

עמיר פרץ (העבודה):

הנה הגיע היושב=ראש. אם מודיעים על הצבעה, רק משפט אחד.

היו"ר ד' טל:

משפט אחרון.

עמיר פרץ (העבודה):

הנה, אני יורד.

רן כהן (מרצ):

השעה 09:34.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני, נא לסיים.

עמיר פרץ (העבודה):

אני יורד, אני עומד לסיים.

אני רוצה לומר, שכל אלה שאיימו וטענו שטובת הציבור לנגד עיניהם והם לא יוותרו בשום פנים ואופן, עכשיו זו שעת המבחן שלהם. בכל פרק יעמוד שר אחר למבחן. כרגע - המבחן של שר הבריאות. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת. חברי הכנסת מירום, אורון ושטרית - אל הדוכן. רק רגע.

רבותי, נא לשבת. רשות הדיבור לחבר הכנסת שטרית, בשם ועדת ההסכמות, על סדרי הדיון.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש - - -

היו"ר ד' תיכון:

רגע. נא לשבת. חברת הכנסת בלומנטל. רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת גפני, חבר הכנסת הירשזון, חבר הכנסת בוים, חבר הכנסת בדש וחבר הכנסת דיין, נא לשבת. אדוני שר הבריאות. חבר הכנסת שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, במסגרת ועדת ההסכמות, אנחנו נצביע היום, עכשיו, על שם החוק, פרק א', פרק ב' ופרק ג'. אתמול הצבענו על פרק ד', וזה אמור להיות כך. פרק הבריאות, שנגמר בו הדיון - לא נצביע עליו עכשיו. אנחנו נבקש, בהסכמה, עם ועדת ההסכמות, למשוך את הפרק כולו כדי להכניס בו את התיקונים בחוק הבריאות שהוסכם עליהם בסעיפים הרלוונטיים. החוק יוחזר לוועדה לצורך הכנסת התיקונים בו ללא פיליבסטר, ונחזור ונצביע בשעה 15:00 על חוק הבריאות כולו עם התיקונים פלוס הפרקים הבאים שנגמור עד אז. אדוני, הדיון בכנסת יימשך בסעיפים הבאים מייד בתום - - -

קריאה:

- - -

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני, אני לא שאלתי את חברי ועדת ההסכמות, אבל אני חושב שהם לא יתנגדו לבקשה אחרת שיש לי מצד אחר. שם לא יכולים בשעה 15:00 אלא רק בשעה 16:00. אם אין לכם התנגדות, נצביע בשעה 16:00 במקום בשעה 15:00. בשעה 16:00 נחזור להצבעה על חוק הבריאות כולו עם התיקונים והסעיפים שנגמור עד אז.

קריאה:

בסדר.

היו"ר ד' תיכון:

כדי שלא תהיינה אי=הבנות - אנחנו מצביעים עכשיו על שם החוק, פרק א', פרק ב' ופרק ג'. בינתיים, ימשכו על=פי סעיף 127(א) את פרק הבריאות. הוא יועבר לוועדה, היא תכין אותו, וההצבעות תתחדשנה בשעה 16:00, אחר הצהריים. אני חוזר ואומר: 16:00, אחר הצהריים. רבותי, לגבי ועדת ההסכמות, יש מה שנקרא, חוק התקציב - - -

חגי מירום (העבודה):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

אני לא שומע אותך.

חגי מירום (העבודה):

יש צום הרמדאן.

רענן כהן (העבודה):

יש בעיה - רמדאן.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

כבוד היושב=ראש - - -

היו"ר ד' תיכון:

רגע. אם כך, אני מציע שוועדת ההסכמות תשב בצד תוך כדי ההצבעות, כדי ששניים יתקזזו מכל צד ויסכמו וישמעו את כל הטענות באשר למועדים, חגיגות וכו'.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

זה מתחיל ב=16:00? אני רק רוצה, שהכול ידעו שב=16:30 אנחנו חייבים לשבור את הצום שלנו - ללכת להתכונן לזה. אחרי זה אין הצבעות עד השעה 17:30. השעה הזו חייבת להיות חופשית מהצבעות. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו לא יודעים. לשם כך, יש לנו ועדת ההסכמות. אתם תשבו עם ועדת ההסכמות. אני מודיע, שההצבעות מתחדשות בשעה 16:00, אלא אם כן ועדת ההסכמות תחליט לשנות את הזמנים, ועל כך אנחנו נודיע.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב=ראש - - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני חוזר ואומר: את כל הבקשות של כל העדות, של כל - - -

נואף מסאלחה (העבודה):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

אבל, זה לא אלי. בשביל זה יש ועדה. בבקשה.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אתה יושב=ראש הכנסת, עם כל הכבוד לוועדת ההסכמות. יש כמה חברי כנסת, בכללם אני, שצמים.

חגי מירום (העבודה):

בסדר.

נואף מסאלחה (העבודה):

אתה היושב=ראש. זאת אומרת, זה קצת פוגע בנו, במיוחד שאמרת 15:00 ואחר 16:00. זהו שיקול הדעת שלך. אתה לא אומר: בשעה 16:00, אלא אם ועדת ההסכמות תחליט. אתה יושב=ראש הכנסת. אני מבקש ממך.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מסאלחה, חבר הכנסת שטרית וחבר הכנסת מירום, אתם תשבו עכשיו. תתקזזו לצורך שתי ההצבעות. תשמעו את כל התלונות לגבי השעה 16:00 או השעה 15:30 או השעה 17:30.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעות. רבותי, אנחנו חוזרים להתחלה. לשם החוק קיימת הסתייגות.

אתה רוצה לומר משהו לגבי סדר הדיון? הוא יפעיל את זה יותר מאוחר בתום ההצבעות.

אברהם שוחט (העבודה):

- - -

חיים רמון (העבודה):

אני מבקש להודיע, שזה לא בשעה 16:00.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני רק מבקש לומר שעדיין לא נקבעה שעת ההצבעה בפרק הבריאות.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. לכן, אני מוסר לכם את רשות הדיבור. אני חוזר: השעה - 16:00. כרגע, אין החלטה סופית לגבי חידוש הישיבה או ההצבעות בשעות אחר הצהריים. אני אומר: ההצבעות.

אדוני יושב=ראש ועדת הכספים, אתה רוצה למסור הודעה על סדר הדיון, או שתאמר בשלב מאוחר יותר?

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

אדוני היושב=ראש, לפי סעיף 127(א), ברצוני לבקש למשוך את פרק הבריאות לוועדה. אני מבקש להצביע על כך.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

טוב. אני עובר להצבעה אלקטרונית על בקשתו של יושב=ראש ועדת הכספים למשוך את סעיף הבריאות לפי סעיף 127(א). אני חוזר ואומר: יש הסכמות לגבי העניין הזה.

<u>משה שחל (העבודה):</u>

שיגיד איזה פרק.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

רבותי, זהו פרק ו'. אפשר להצביע בעד, נגד או להימנע.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה - 109

נגד - 1

נמנעים - 2

ההצעה להחזיר לוועדת הכספים את פרק ו' בהצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה),

התשנ"ח -1997, נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 109, נגד - 1, שני נמנעים. בקשתו של יושב=ראש ועדת הכספים, על=פי סעיף 127(א), להחזיר לוועדה לדיון את פרק ו', סעיף הבריאות, נתקבלה.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה - לשם החוק. אנחנו חוזרים לתחילתו של החוק - חוק ההסדרים או החוק - - - אני לא קורא לו בשם בכלל, כי עדיין אין לו שם.

משה שחל (העבודה):

יש לו שם.

היו"ר ד' תיכון:

לשם החוק.

קריאה:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, שמעתי. הצבעה אישית. בבקשה, התחל.

מזכיר הכנסת א' האן:

(קורא בשמות חברי ההכנסת)

יולי=יואל אדלשטיין - בעד

רפאל אדרי - נגד

אהוד אולמרט - בעד

אורי אור - נגד

חיים אורון - נגד

אפי אושעיה - נגד

דוד אזולאי - בעד

דליה איציק - נגד

מיכאל איתן - בעד

רפאל איתן - בעד

רפאל אלול - נגד

בנימין אלון - בעד

טלב אלסאנע - נגד

זאב בנימין בגין - בעד

פיני בדש - בעד

זאב בוים - בעד

יגאל ביבי - בעד

יוסף ביילין - נגד

נעמי בלומנטל - בעד

בנימין בן=אליעזר - נגד

אליהו בן=מנחם - נגד

שלמה בן=עמי - נגד

שמריהו בן=צור - בעד

שלמה בניזרי - בעד

רומן ברונפמן - בעד

עוזי ברעם - נגד

אהוד ברק - נגד

עזמי בשארה - נגד

תמר גוז'נסקי - נגד

מיכה גולדמן - נגד

אלי גולדשמידט - נגד

אריה גמליאל - בעד

משה גפני - בעד

עבד=אלמאלכ דהאמשה - נגד

נסים דהן - בעד

חיים דיין - בעד

יעל דיין - נגד

עבד=אלוהב דראושה - נגד

אריה דרעי - בעד

אברהם הירשזון - בעד

שמואל הלפרט - בעד

זבולון המר - אינו נוכח

צחי הנגבי - בעד

צבי הנדל - בעד

יהודה הראל - בעד

צבי ויינברג - בעד

שבח וייס - נגד

יצחק וקנין - בעד

רחבעם זאבי - בעד

נסים זוילי - נגד

עמנואל זיסמן - בעד

אליעזר זנדברג - בעד

נעמי חזן - נגד

תאופיק חטיב - נגד

דוד טל - בעד

סאלח טריף - נגד

יונה יהב - נגד

שאול יהלום - בעד

אברהם יחזקאל - נגד

אליהו ישי - בעד

איתן כבל - נגד

יצחק כהן - בעד

רן כהן - נגד

רענן כהן - נגד

יוסי כץ - נגד

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני מבין שיש כאן אי=הבנה. ההצבעה מתבטלת.

אני חוזר ואומר, כדי שלא יהיו אי=הבנות: אנחנו מצביעים על שם החוק - הסתייגותו של חבר הכנסת בייגה שוחט וקבוצתו. אני רוצה שזה יהיה ברור, כי כאן הצביעו להיפך. רבותי, נתחיל מהתחלה, כדי שלא יהיו אי=הבנות.

אדוני מזכיר הכנסת, אנא התחל בקריאת השמות. אנו מצביעים על הסתייגותו של חבר הכנסת בייגה שוחט לשם החוק.

רענן כהן (העבודה):

אפשר לדעת מה נוסח ההסתייגות?

היו"ר ד' תיכון:

לא, אי=אפשר. זה כתוב בגיליון.

אדוני מזכיר הכנסת, אנא התחל מן ההתחלה. רבותי, אני רוצה שתבינו, אני לא יכול להסיר את ההסתייגויות על דעת עצמי, ולכן אנחנו מצביעים על ההסתייגות הראשונה לשם החוק, של חבר הכנסת אברהם שוחט וחבריו.

ההצבעה היא אישית?

סילבן שלום (הליכוד=גשר=צומת):

אישית.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שטרית, זו הצבעה אישית?

<u>מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אישית?

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

רבותי, נא לשבת. מתחילים בהצבעה.

<u>מזכיר הכנסת א' האן:</u>

(קורא בשמות חברי ההכנסת)

יולי=יואל אדלשטיין - נגד

רפאל אדרי - בעד

אהוד אולמרט - נגד

אורי אור - בעד

חיים אורון - בעד

אפי אושעיה - בעד

דוד אזולאי - נגד

דליה איציק - בעד

מיכאל איתן - נגד

רפאל איתן - נגד

רפאל אלול - בעד

בנימין אלון - נגד

טלב אלסאנע - בעד

זאב בנימין בגין - נגד

פיני בדש - נגד

זאב בוים - נגד

יגאל ביבי - נגד

יוסף ביילין - בעד

נעמי בלומנטל - נגד

בנימין בן=אליעזר - בעד

אליהו בן=מנחם - בעד

שלמה בן=עמי - בעד

שמריהו בן=צור - נגד

שלמה בניזרי - נגד

רומן ברונפמן - נגד

עוזי ברעם - בעד

אהוד ברק - בעד

עזמי בשארה - בעד

תמר גוז'נסקי - אינה נוכחת

מיכה גולדמן - בעד

אלי גולדשמידט - בעד

אריה גמליאל - נגד

משה גפני - נגד

עבד=אלמאלכ דהאמשה - בעד

נסים דהן - נגד

חיים דיין - נגד

יעל דיין - בעד

עבד=אלוהב דראושה - בעד

אריה דרעי - נגד

אברהם הירשזון - נגד

שמואל הלפרט - נגד

זבולון המר - אינו נוכח

צחי הנגבי - אינו נוכח

צבי הנדל - נגד

יהודה הראל - נגד

צבי ויינברג - נגד

שבח וייס - בעד

יצחק וקנין - נגד

רחבעם זאבי - נגד

נסים זוילי - בעד

עמנואל זיסמן - נגד

אליעזר זנדברג - נגד

נעמי חזן - בעד

תאופיק חטיב - בעד

דוד טל - נגד

סאלח טריף - בעד

יונה יהב - בעד

שאול יהלום - נגד

אברהם יחזקאל - בעד

אליהו ישי - נגד

איתן כבל - בעד

יצחק כהן - נגד

רן כהן - בעד

רענן כהן - בעד

יוסי כץ - בעד

לימור לבנת - נגד

אלכסנדר לובוצקי - נגד

דוד לוי - אינו נוכח

יצחק לוי - נגד

מקסים לוי - בעד

עוזי לנדאו - אינו נוכח

סופה לנדבר - בעד

יהודה לנקרי - אינו נוכח

ענת מאור - בעד

אדיסו מאסלה - בעד

דוד מגן - בעד

האשם מחאמיד - אינו נוכח

חגי מירום - בעד

נואף מסאלחה - בעד

יהושע מצא - נגד

יצחק מרדכי - נגד

דן מרידור - נגד

מיכאל נודלמן - נגד

בנימין נתניהו - נגד

מרינה סולודקין - נגד

ניסן סלומינסקי - נגד

סאלח סלים - בעד

אפרים סנה - בעד

אחמד סעד - בעד

גדעון עזרא - נגד

שאול עמור - נגד

אברהם פורז - בעד

חנן פורת - נגד

אופיר פינס=פז - בעד

משה פלד - נגד

רפאל פנחסי - נגד

מאיר פרוש - נגד

שמעון פרס - בעד

עמיר פרץ - בעד

וליד צאדק חאג'=יחיא - בעד

דוד צוקר - בעד

אביגדור קהלני - נגד

מיכאל קליינר - אינו נוכח

משה קצב - נגד

דוד ראם - אינו נוכח

אברהם רביץ - נגד

אמנון רובינשטיין - בעד

ראובן ריבלין - נגד

חיים רמון - בעד

אבנר חי שאקי - נגד

אברהם שוחט - בעד

משה שחל - בעד

מאיר שטרית - נגד

יורי שטרן - נגד

סילבן שלום - נגד

שלום שמחון - בעד

אריאל שרון - נגד

יוסי שריד - בעד

נתן שרנסקי - נגד

דן תיכון - נגד

אני חוזר וקורא בשמותיהם של אלה שעדיין לא הצביעו:

תמר גוז'נסקי - בעד

זבולון המר - אינו נוכח

צחי הנגבי - נגד

דוד לוי - אינו נוכח

עוזי לנדאו - נגד

יהודה לנקרי - אינו נוכח

האשם מחמיד - אינו נוכח

מיכאל קליינר - אינו נוכח

דוד ראם - אינו נוכח

האם יש מישהו באולם שלא קראתי בשמו ולא הצביע? אין, תודה רבה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

ההצבעה הסתיימה.

רבותי, להלן התוצאות. אני מבקש מכל חברי הכנסת להיכנס, כי יכול להיות שמייד תיערכנה הצבעות אלקטרוניות. בעד ההסתייגות - 53, נגד - 61. ההסתייגות לא התקבלה.

אני ממשיך בהצבעות, נא לשבת. חבר הכנסת שטרית, אתה עומד על כך שתהיה הצבעה אישית הלאה?

<u>מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אם יש הסכמה, אני מבקש לעבור להצבעה אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים להצבעה אלקטרונית. נא לשבת. רבותי, נא לשבת. חברי הכנסת פלד ובוים, אנחנו ניגשים להצבעה. נא לסגור את הדלתות.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה על שם החוק על=פי הצעת הוועדה, אפשר להצביע.

הצבעה מס' 20

בעד שם החוק, כהצעת הוועדה - 61
נגד - 53
נמנעים - אין
שם החוק, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 61, נגד - 53, אין נמנעים. נוסח הוועדה התקבל בקריאה שנייה. מדובר בשם החוק וכל שאר ההסתייגויות ירדו.

רבותי, אני עובר לפרק א' - מטרת החוק. חבר הכנסת גפני אתה מוריד? - כן.
לסעיף 1, חבר הכנסת אורון, אתה מוכן שאני אצביע על=פי נוסח הוועדה?

חיים אורון (מרצ):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

לסעיף 1, הצבעה אלקטרונית. מי בעד נוסח הוועדה? כל ההסתייגויות יורדות. אני חוזר: בעד, נגד ונמנעים.

הצבעה מס' 21

בעד סעיף 1 - 60

נגד - 53

נמנעים - אין

סעיף 1 נתקבל.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בעד - 60, נגד - 53, אין נמנעים. פרק א' עבר בקריאה שנייה, על=פי נוסח הוועדה.

רבותי, אני עובר לפרק ב' ומוריד את כל ההסתייגויות. הצבעה אלקטרונית על=פי נוסח הוועדה. אני חוזר: פרק ב' - יסודות התקציב, על=פי נוסח הוועדה. בעד, נגד, נמנעים, אפשר להצביע.

הצבעה מס' 22

בעד סעיף 2 - 61

נגד - 53

נמנעים - אין

סעיף 2 נתקבל.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בעד - 61, נגד - 53, אין נמנעים. נוסח הוועדה לפרק ב' - יסודות התקציב, אושר.

אני ממשיך רבותי, לרבות כל התיקונים והתוספות.

אחרי פרק ב' - ירד חבר הכנסת פורז.

חיים אורון (מרצ):

לפי דעתי הוא רוצה להעביר את זה.

היו"ר ד' תיכון:

אז הוא צריך להגיד לי.

פרק ג' - ריסון מחירים, הצבעה אלקטרונית, כל ההסתייגויות יורדות. אנחנו מצביעים, רבותי, בעד נוסח הוועדה, נגד או נמנעים. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 23

בעד סעיפים 7 -61 - 3

נגד - 53

נמנעים - אין

סעיפים 7 נתקבלו.-

היו"ר ד' תיכון:

פרק ג' אושר על=פי נוסח הוועדה. כל ההסתייגויות ירדו, רבותי.

עכשיו אנחנו עוברים לפרק ה', רבותי. פרק ה' - הביטוח הלאומי, כל ההסתייגויות יורדות. פרק ד' - מוניות, כבר אושר לפני כמה ימים. אנחנו עוברים להצבעה על פרק ה' לפי נוסח הוועדה. רבותי, אני מצביע בעד, נגד, נמנעים. אפשר להצביע; לרבות התיקונים, רבותי.

הצבעה מס' 24

בעד סעיפים 10 -58 - 9, כולל התיקונים

נגד - 53

נמנעים - אין

9, כולל התיקונים, נתקבלו.- סעיפים 10

היו"ר ד' תיכון:

פרק ה' אושר על=פי נוסח הוועדה לאחר שכל ההסתייגויות ירדו, לרבות כל התיקונים שהוכנסו לאחר מכן על=ידי ועדת הכספים.

רבותי, ההצבעה הבאה - בשעה שנודיע.

כן, בבקשה, חבר הכנסת מירום - לסדר הדיון.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אני רוצה להזכיר לכנסת, לראש הממשלה, ליושב=ראש הקואליציה, כי אף אחד מההסכמים שנעשו עם הסיעות השונות בקואליציה, לא הונח עדיין על שולחן הכנסת. הכנסת אינה יודעת אל נכון מה הם הסיכומים, אילו היקפים, על מה מדובר, ובכמה מיליארדים של שקלים העניין הזה יעלה למשלם המסים. אנחנו לא נוכל לדעת את עומק הגירעון, איפה זה עומד בתקציב.

היו"ר ד' תיכון:

נא לסיים.

חגי מירום (העבודה):

ואני רוצה להזכיר לחבר הכנסת שטרית, שהוא התחייב אתמול, לפנים משורת הדין, לא במסגרת החוק, אבל למען השקיפות, להניח את ההסכמים כאן, וטרם עשה את הדבר הזה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי אני חוזר ואומר, אין לי אלא מה שיש לי, ויש לי חוק=יסוד: הממשלה, סעיף 17.

חגי מירום (העבודה):

הוא רוצה להשיב.

היו"ר ד' תיכון:

אתה רוצה לומר משהו? כן, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

כן, אדוני. אני מבקש לומר רק דבר אחד. ראשית, לגבי ההודעה של שעת ההצבעה.
אני מקווה שבתוך שעה נוכל לשים על לוח המודעות מודעה בדבר שעת ההצבעה.

שנית, לגבי ההערה של חבר הכנסת חגי מירום. אני חוזר אדוני על הערתי מאתמול.
אם יגמרו את הסיפור של הסכמים כלשהם, אנחנו נודיע על כך לכנסת, לא לפי סעיף 17.
חברים, תאמינו לי שנודיע בזמן ולפי החוק. אנחנו לא מסתירים דבר.

יוסי שריד (מרצ):

מה לא מסתירים? אני לא מבין.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

תודה, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, תודה רבה לכולכם. הדיון מתחדש. ראשונת הנואמים, חברת הכנסת יעל דיין.

יעל דיין (העבודה):

אני מציעה שנחכה שתי דקות.

היו"ר ד' תיכון:

נחכה. רבותי, אלה שרוצים לצאת, כדאי שיצאו כדי שנוכל לחדש את הדיון. חבר הכנסת שטרית, אתם עדיין עומדים על=פי לוח הזמנים - 15 דקות עד השעה 15:00? כן, 15 דקות.

כן, רבותי. חבר הכנסת בייגה שוחט, אתה מפריע כרגע. רבותי. אדוני שר התחבורה. אדוני חבר הכנסת זאב בוים, אנחנו רוצים להתחיל, לחדש את הדיון. גברתי חברת הכנסת יעל דיין, בבקשה.

יעל דיין (העבודה):

כן. כבוד היושב=ראש, כנסת נכבדה שנמצאת בתהליך של פיזור, ולמרבית הצער זה לא הפיזור שלו אנחנו מייחלים; אני ממש לא מתכוונת להפעיל כאן מיתרי קול, הם קצת נשחקו במשך הלילה. אני אודה מאוד ליושב=ראש אם הוא יפזר את ההתקהלויות בפתחי האולם הזה.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר.

יעל דיין (העבודה):

הצד שלנו הלך לישון; עבדו כל הלילה. אבל בקואליציה אני רואה שעדיין יש התרגשויות.

מאחר שיש כאן אנשים שלא היו במשך הלילה אני רוצה להזכיר נושא שהוא כאילו לא שייך לתקציב, אבל פשוט מאחר שיש כאן קהל קצת יותר גדול אני מבקשת - גם בשולחן הזה יש רחשים - ונמצאים כאן גם שר המשפטים וגם יושב=ראש ועדת החוקה, ושר העבודה והרווחה היה ופרש - להעלות את הנושא של רציחות נשים. הנושא הזה עלה בצורה ממש מזעזעת וכמכה לקראת סיום השנה הזו.

אנחנו עוסקים בנושא הזה בוועדה בראשותי, ואנחנו עשינו חישוב, והגענו למספר גרוע מאוד לגבי נתוני 1997. סגרנו כאילו את הרשימה בשבוע שעבר. והנה, עוד אנחנו ב=1997, אירעו שתי רציחות של אחיות, זאת אומרת, רצח של שתי אחיות, על רקע של "חילול כבוד המשפחה"; כמובן - גם ה"כבוד", וגם "כבוד המשפחה" בהקשר זה. אתמול היה ניסיון לרצח בגבעתיים על=ידי בן=זוג שהתאבד, אבל ניסה קודם לכן לרצוח את אשתו. היא פצועה, במצב בינוני עד קשה. אנחנו מקווים שהיא תחלים. והבוקר לפנות בוקר, עדיין לא ברור הרקע לזה - רצח של אשה שעבדה במזנון בתחנת דלק.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

ברור הרקע.

יעל דיין (העבודה):

05:00; אבל זה גם כן בן=זוג, מה- ברור הרקע? אני פשוט שמעתי את זה ב=06:00 שאנחנו מזהים, רצח על=ידי בן=זוג, אם נשוי, אם לא, אבל עוד רצח של אשה. כלומר, שלוש נשים שנרצחו ואחת שהיא פצועה קשה - ביממה האחרונה. וכך אנחנו מסיימים את שנת 1997 בעלייה של כ=15% במקרים האלה.

אני אומרת זאת דווקא משום שכבוד יושב=ראש הכנסת נמצא כאן, והוא מזכיר לכולנו מדי שבוע את הנפגעים וההרוגים בתאונות הדרכים. אני מצטערת שבכלל אפשר להזכיר כל שבוע רצח, עוד רצח ועוד רצח ועוד רצח של נשים, חלק על=ידי בני=זוג - מה שנקרא על רקע רומנטי, או על רקע קנאה, או על רקע יחסי משפחה מעורערים. אנחנו נוטים להקל בזה ולקרוא לזה "אלימות במשפחה". זה רצח של נשים על=ידי בני=זוגן, או על רקע של "חילול כבוד המשפחה", וזה בדרך כלל במגזר הלא=יהודי. בואו לא נכלול זאת במושג הרחב של אלימות במשפחה. זוהי בפירוש לא אלימות במשפחה, אלא אלה רציחות ואלימות קשה כלפי נשים. בדרך כלל - וזה נתון שונה מהרבה מדינות בעולם - רצח הנשים מתבצע על=ידי בני=זוגן.

בילינו כאן את הלילה, כמו הלילה הקודם, כמו הלילה שלפניו. בדרך כלל אני לא

בין אלה שבאים בטענות אל התקשורת. אבל נוצרה התייחסות ללילות הלבנים האלה, ללילות התקציב, ללילות חוק ההסדרים, ובתקשורת מכנים זאת "קרקס". אני רוצה לומר למי שצופה או שומע: מי שמכם? מי שמכם? מה זה קרקס? תקציב המדינה הוא קרקס? ההליך הדמוקרטי של דיונים בהסתייגויות הוא קרקס? אנחנו עומדים ומקרקרים כאן לפניכם, לפני מי שלוקה בנדודי שינה וצופה בנו ב=01:00, ב=02:00, ב=04:00? אנחנו מחליפים כאן איזה חידודים או דברי בדיחות תפלים כדי להעביר את הזמן? אנחנו לא רוצים שיהיה תקציב? אנחנו, האופוזיציה, לא רוצים שיהיה תקציב למדינת ישראל, ואם אפשר בזמן? גם הקנטרנות וגם הביקורת שלנו היא עדיין על הבסיס הרציני כשאנחנו מדברים על תקציב המדינה שצריך לעבור. אנחנו רואים את המשאים=ומתנים, נקרא לזה כך, אף שבקואליציה קוראים לזה "סחיטות" ו"סחטנים". אני קוראת לזה משא=ומתן על מנת לקדם את מי שאתה מייצג. לקרוא לזה "קרקס"?

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

בעיקר מתן.

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

בעיקר מתן. תיכף אגיע לזה. לקרוא לזה "קרקס"? אני מרגישה נפגעת מזה. אני חושבת, שזה אחד התפקידים השנתיים, הריטואליים אולי, של הבית הזה. אני, לפחות, מתייחסת לזה בכבוד הראוי. גם כשהייתי בקואליציה ביליתי כאן לילות, אף שיכולתי לוותר על זה. אני רואה בזה במה לדיונים בנושא שהוא ראשון במעלה, כמובן. מה שהשתרבב לנושא הזה, והוא כה חשוב, הוא כמובן ההיבט הפוליטי שנכנס בין משאים=ומתנים, כפי שהזכיר זאת כאן חבר הכנסת ריבלין. ודאי שזה לא כלכלה וחברה נטו. אנחנו מדברים, ואנחנו רואים גם מושג חדש, נוסף על סיעות, נוסף על מפלגות והדרישות שלהן. אנחנו פוגשים סיעה חדשה בכנסת, ברשימה של הדורשים, וזו סיעה שלא עמדה לבחירות, אבל היא נוצרה תוך כדי, בקומבינציה, והיא נקראת "חזית ארץ=ישראל".

סליחה, חבר הכנסת מפריע לי. אני לא רואה אותו, כי הוא עם הגב אלי.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

חבר הכנסת יורי שטרן, בבקשה לשבת.

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

כל יום מתפרסמת ב"הארץ" הרשימה. לפני הטבלה של אתמול. הפלא ופלא מה קורה בלילה. הרשימה של היום משתנה תוך 24 שעות. זו אותה טבלה, אבל זו גברת אחרת, זה איפור אחר, אלה מסכות אחרות, ובוודאי אלה סכומים אחרים. הלילות האלה הם לא לילות לבנים והם לא רק לילות של האופוזיציה שעומדת כאן ומדברת. אלה לילות ממש לוהטים, ובוודאי לילות מאוד מאוד יקרים.

אני לא רוצה להרחיב את ההשוואה המאוד=מאוד לא נעימה של מתן, יוקר וכן הלאה, שמתרחשים בלילה. אני לא רוצה להיכנס לוולגריות. אבל יש כאן טבלאות משונות מאוד. אני מקווה שזו הטבלה האחרונה. אבל, כפי שאמרתי, אנחנו רואים כאן סיעה חדשה בכנסת, כבוד היושב=ראש, שגם לה יש תביעות; היא מקבלת את התביעות שלה והיא מופיעה בטבלה בתור "חזית ארץ=ישראל". יש שם המפד"ל ו"חזית ארץ=ישראל", ואנחנו רואים תביעות שרשום עליהן שהן כבר התקבלו. רשום עליהן היום שהן התקבלו. אתמול הן נרשמו במשא=ומתן.

לגבי מה שקרה בלילה אני יכולה להגיד: אלוהים יודע. אבל לא אלהים יודע - ראש הממשלה יודע מה קרה בלילה, ונראה ששר האוצר לא יודע מה קרה בלילה, כי שר האוצר, בתוקף ראוי לכל שבח, עומד על זה שלא נפרצה מסגרת התקציב ולא יוטלו מסים חדשים.

הנתונים של אתמול היו כדלקמן: היקף התביעות - 5 מיליארדים; היקף ההיענות, לפי שעה, לפי סיעות, הוא 2.2 מיליארדי ש"ח. היום יש שינוי דרמטי. היקף התביעות ירד ל=4.5 מיליארדי ש"ח. כלומר, חלק מהתביעות נענו, כי הן ירדו, והיקף ההיענות לפי שעה הוא 3.2 מיליארדים.

כלומר, יש כאן גם תביעות שלא מופיעות כתביעות, אבל הן מופיעות כתביעות שנענו. כרגע אנחנו עומדים על חריגה שנענתה - וזאת לפי העיתון, אני לא אחראית לכך - של 3.2 מיליארדים. אז זה כבר לא 700 מיליון, זו כבר לא הסכמה, זה כבר לא רק חוק הבריאות, שיורד לוועדת הכספים וחוזר לוועדת הכספים, ואלה לא דברים של מה בכך, אלא הסכום כבר גדול מדי. אפילו אני, שאני בעד הגדלת הגירעון למען פיצוי בנושאים

חברתיים, חושבת שהסכום גבוה מדי. אני חשבתי במושגים של חוק הבריאות, פיצויי אבטלה וכן הלאה. אבל אנחנו רואים כאן 3 מיליארדים. לא על זה מדובר.

שר האוצר הזכיר לנו שהוא לא יטיל מסים. לא אגיד שיש בזה הרבה הונאה, כי לשר האוצר לא מתאימה המלה הונאה. הוא בן=אדם ישר והגון. אם הוא תלוש, אם הוא מרחף קצת ואם אין לו מגע עם הבעיות האמיתיות של החברה הישראלית כתוצאה מהצרכים הכלכליים, הרי זה משום שהוא הובא על תקן של טכנוקרט. על הדבר הזה יש לי ביקורת בפני עצמה, אבל ברור שהטכנוקרטיות שלו מתבטאת בימים אלה שבהם הוא צריך לעמוד על מסגרת התקציב יותר מאשר בימי השנה האחרים. יש לו המאנטרה הזאת, שממש עובדת יוצאת מן הכלל: אני לא אפרוץ את התקציב ואת גבולות התקציב, ואני לא אטיל מסים.

מה זה לא להטיל מסים? - זה להטיל מסים סלקטיביים. הרי כל דבר שנצטרך להוסיף במסגרת הבריאות - ונצטרך להוסיף, ולא משנה אם יקראו לזה ביטוח משלים, או מס גולגולת, או מס כזה או אחר - זה מס, זה מס שהוא לא עניין של בחירה. הורדה בקצבאות זה מס. אני לא מקבלת שאומרים, שאם מורידים ממני משהו זה לא מס שמטילים עלי, אלא זה סכום שהמדינה צריכה לתת לי על=פי דין ועל=פי חוק שהיה קיים עד עכשיו, והיא לוקחת ממני. כאשר המדינה לוקחת ממני - זה מיסוי. זה מיסוי. כשמדובר על מיסוי על דלק, אין בכלל שאלה - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה גבולי. יכולים לומר שזה ביטוח.

יעל דיין (העבודה):

אבל אין לי בחירה בזה, כי נתנו לי הטבה שאיננה הטבה. אני משלמת תמורת ההטבה. אחר כך לקחו ממני חלק מההטבה הזאת, ואני צריכה לשלם מחדש על משהו שכבר שילמתי ואני ממשיכה לשלם. אני רואה בזה מיסוי. זה לא מיסוי עקיף. זה מיסוי ישיר. המלים האלה, "לא להטיל מסים", ובאותו זמן לדבר על מיסוי עקיף - אין להם שום משמעות היום. מיסוי על דלק, מיסוי על סיגריות, או תוספת לעלות התחבורה הציבורית - אלה דברים שהם מיסוי ישיר. זה כבר לא מיסוי עקיף. אנחנו יודעים על מי שלושת הדברים האלה מכבידים ביותר, מלבד דלק שהוא מרכיב בכל מוצר שהוא. אין דבר כזה להעלות את

מחיר הדלק ולהגיד: זה לא נחשב למיסוי, זה לא נחשב למיסוי עקיף. זה מרכיב בעליית האינפלציה. אין מוצר שאין בו מרכיב של דלק.

היום אנחנו מתבשרים שאנחנו יכולים לארוז את המצלמות באופקים ולעבור לקריית=גת ולגליל המערבי. ישבנו באופקים. דן שילון היה באופקים. אילנה דיין היתה באופקים. אני לא יודעת אם זה נכון או מדויק, אבל כל התקשורת ירדה לאופקים. ראש הממשלה היה באופקים, דן מרגלית היה באופקים, וכולם היו באופקים. עכשיו אפשר לקחת את המצלמות, לשים אותן בקופסאות ולזוז כמה קילומטרים לאחד המקומות שנחשבו למובילים כאלה.

כולנו היינו גאים בקריית=גת. אנחנו עדיין גאים בקריית=גת. אופקים היה מקום די דפוק, אף=על=פי שעכשיו ניסינו איכשהו להגיד - זה לא בדיוק ככה. בכל זאת, אופקים, נתיבות ועוד כמה מקומות, מה שנקרא - לא הצליחו להמריא. קריית=גת, שמופיעה היום כמובילה בנתוני האבטלה, אני חושבת שיש כאן בעיה שהיא הרבה מעבר לתקציב והרבה מעבר לפני השטח. לא יעזור להזיז את המצלמות לשם, אבל כדאי שנסתכל ולא נראה את האבטלה כאיזה דבר נקודתי, אלא כדבר שמתרחב גם למקומות פחות משוערים.

אני רוצה לסיים בקריאה של שיר, ברשותכם.

היו"ר ד' תיכון:

תשאירי את זה לפעם הבאה.

יעל דיין (העבודה):

בפעם הבאה יהיה שיר אחר.

היו"ר ד' תיכון:

זמנך עבר.

יעל דיין (העבודה):

אבל לא היו לי כאן שתי דקות. לא הוער לי על שתי דקות.

היו"ר ד' תיכון:

15 דקות. אף פעם אני לא מעיר. בבקשה.

יעל דיין (העבודה):

מה שאני מנסה לומר לך - אני קוראת בכל אחד מנאומי שיר, ואני מתחילה לקרוא את השיר כשמופיע לי הסימן שיש לי שתי דקות לסיום.

היו"ר ד' תיכון:

אז יש לך דקה, בבקשה.

יעל דיין (העבודה):

אני אקרא מהר מאוד.

היו"ר ד' תיכון:

תקראי שני בתים.

יעל דיין (העבודה):

שני בתים - קצת קשה לעשות את זה לאלתרמן.

שם השיר הוא: "כאשר הרואות תחשכנה" - של נתן אלתרמן. אם מישהו לא מבין, כאשר הרואות תחשכנה, זה כאשר אנחנו נעצום את עינינו ולא נסתכל. הרואות הן העיניים.

"כאשר הרואות תחשכנה, / כל הרעות תשכחנה. / כל הרעות תמחינה, / כאשר הרואות

לא תראינה. / ובאנו אשר לא יגורנו / ושלוונו ונחנו ואורנו. / ועל ארץ רבה נמתיק שיח, / וקולנו שפל מסוד=שיח. / והיה כמו חול מספרנו, / והיה שלום לעפרנו.

"ובסיד נתערב ובמלח / ובתפוח בין פלח לפלח / ונשכח את אשר אין לשכוח, / ונסלח לאשר אין לסלוח, / ובקרוא הדורך: דרכתי, / ודיבר העפר: סלחתי.

"רעיה, רעיה ורע, / יום ימר עוד וליל ירע, / אך בקום הדממה במסיבנו / אל יוריקו דשאים על לבנו. / אל נדום באשכול ובפלח, / אל נובא אל שולחן המלך, / אל נשכח את אשר אין לשכוח, / אל נסלח לאשר אין לסלוח, / כי נשבענו היום בעורנו, / כי שלום לא יהיה לעפרנו."

תודה רבה, כבוד היושב=ראש. ואכן, חתכתי שני בתים.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

תודה. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת רמון.

חבר הכנסת ריבלין, אתה כאן? אני רוצה לשאול אותך שאלה. אתה נציג ועדת הכספים כאן? נכון? אני רוצה לשאול אותך שאלה ולספר לך סיפור, ותחשוב. אתה מכיר את עסקת "ג'נרלי" כשחברת "אסקורציונה ג'נרלי" רכשה את המניות של בנק לאומי בכל מה שקשור לחברת "מגדל", והיא היתה שותפה בכירה ביותר, והיה פיצול בכל מה שקשור בין "מגדל" לבין בנק לאומי. אבל הבעיה שהתעוררה שם היא מאוד מעניינת.

הסתבר שב"מגדל" יש רזרבות ענקיות של רווחים, והן נוצרו כתוצאה מנוסחה שעוסקת בתוחלת החיים של תושבי ישראל. תוחלת החיים של תושבי ישראל התארכה. על=פי הנוסחה שאנחנו משלמים ביטוח חיים בגינה, תוחלת החיים מגעת עד ל=65. והנה, המדינה הזאת, תודות לשירותים הרפואיים שלה ולרמת החיים, הגיעה כבר ל=72, ולגבי נשים עד 75. יוצא מזה שהמבוטחים שילמו פרמיה עודפת במשך עשרות שנים. הפרמיה העודפת הזאת היא בבחינת רווח של חברות הביטוח.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

דפקו את חברות הביטוח. הם נשארו בחיים.

היו"ר ד' תיכון:

עכשיו, כל חברות ביטוח החיים צברו רווחים אדירים. כשבאה "אסקורציונה ג'נרלי" לרכוש את חברת "מגדל", את חלקו של בנק לאומי, בחברת "מגדל" הם ידעו על הרווחים האדירים, הרזרבות הענקיות האלה ובעיית המיסוי. ותראה מה הם עושים - הם מתנים את הרכישה בכך, שלכשהם ירצו להוציא את הרווחים שנוצרו ועדיין לא מוסו, מס הכנסה במדינת ישראל ישחרר את הרווחים הללו ממיסוי.

מדובר כאן במיסוי בהיקף של מאות מיליוני שקלים. זאת אומרת, כל חברות הביטוח, כתוצאה מנוסחה=לא=נוסחה, נוצרו אצלן רווחים אדירים, וקיימת סכנה שהן יקבלו פטור ממס הכנסה והרווח הזה ילך לבעלים, ובצורה כזאת תממן חברת "אסקורציונה ג'נרלי" חלק גדול מהסכום שהיא שילמה בעת שרכשה את חלקו של בנק לאומי.

אני הצעתי לפני כמה חודשים שלא יינתן פטור, שהרווחים האלה ימוסו. ואני אומר לך - ההכנסה נאמדת במאות מיליוני שקלים, כי הרי הבעיה הזאת קיימת לגבי כל חברות ביטוח החיים בארץ.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

מכירת נכסים של - - -

היו"ר ד' תיכון:

היום אני פותח את העיתון ואני קורא שחברת "אסקורציונה ג'נרלי", שיש לה עוד קונוטציה של שואה וכו' - חבר הכנסת שבח וייס בוודאי זוכר את הוויכוח שמתקיים כאן כמה חודשים - חברת "אסקורציונה ג'נרלי" קיבלה פטור ממס הכנסה על אותם רווחים אדירים. למה אני אומר לך? כי היום זה פורסם בעיתון, ואותי זה מרגיז. זה לא צודק, זה לא הוגן. ביום שאנחנו ממסים קצבאות, נלחמים על חיי ביטוח הבריאות, באותו יום הם, בבניין ממול, מעזים לעשות עסקה שאני לא מסכים אתה, ומלכתחילה אסור היה לעשות אותה. תודה רבה.

חבר הכנסת שבח וייס.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש הטיל עלי אתמול עוד איזו משימה, בנושא 25% במניות "תנובה". והנה אתמול, בבר=מצווה של מר שטרית הצעיר, פגשתי את חבר הכנסת לשעבר גדליה גל והסברתי לו, שהכנסת ויושב=ראש הכנסת עדיין לא שכחו. הוא אומר שהוא יעשה כל שביכולתו שעוד בתקופה הקרובה ימומש ההסכם ש"תנובה" חתמה עליו.

היו"ר ד' תיכון:

תשמע, חבר הכנסת זוילי יושב כאן. אם לא יבצעו את זה - זו הונאה. אנשים באו וחתמו על הסכם, המדינה שילמה מיליארדי שקלים תמורת חלק מהחזר ההלוואה באמצעות המניות של "תנובה". ואומר חבר הכנסת זוילי - אי=אפשר לבצע את זה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הואיל ואדוני משרת היום את עמו בתור יושב=ראש הפרלמנט - - -

נסים זוילי (העבודה):

ראשית, "תנובה" לא חתומה על שום הסכם.

היו"ר ד' תיכון:

לא, אבל התנועה הקיבוצית.

נסים זוילי (העבודה):

שיהיה ברור, זה לא בידיה של "תנובה", זאת לא התחייבות של "תנובה". הבעלים של "תנובה" הם הבעלים - - - של התנועות ההתיישבותיות. אם התנועות הקיבוציות חתמו

על ההסכם הזה, עדיין לא נמצאה נוסחה שמאפשרת מימוש נכסים של "תנובה". הבעלים של "תנובה" - - - משנות ה=40 ומשהו.

היו"ר ד' תיכון:

אבל זה הקיבוצים. זו התנועה הקיבוצית. כל קיבוץ בנפרד מחזיק.

נסים זוילי (העבודה):

- - - כל מושבניק בנפרד.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת זוילי, שלושה ימים אני שומע, כי אני נמצא פה רוב הזמן ושומע את כל חבריך - - -

היו"ר ד' תיכון:

גם הוא יושב בלילה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

כולם מדברים על הסכמים שאף אחד לא יודע מי חתם, ואם חתם - מי אחראי. אני רואה שהיו דברים מעולם. מה שהיה הוא שיהיה.

נסים זוילי (העבודה):

אני אומר שלא נמצאה הדרך החוקית לממש את הנכסים של "תנובה".

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני אתן לכם עצה. אני אמצא כמה משפטנים, שיצליחו לחלץ אתכם מהמצוקה, שאתם

רוצים לקיים חוזה - - -

נסים זוילי (העבודה):

זה כבר היה בבתי=משפט, וגם בתי=משפט לא הצליחו להגיע לנוסחה.

היו"ר ד' תיכון:

אני פשוט נתתי שני מקורות - מה אני הייתי עושה אילו. בבקשה, חבר הכנסת שבח וייס.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - - שאילתא בעל=פה.

היו"ר ד' תיכון:

נתתי לך עוד מקור של כמה מאות מיליונים, אם לא למעלה מזה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הייתי קורא את הפרוטוקול ומעלה שאילתא בעל=פה, כדי ששר האוצר יענה בעניין זה; אולי יביא גם את פקידי האוצר שנותנים לו הרבה עצות. יסבירו לו אולי איך הוא פונה ליושב=ראש הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

ללמדך שהלובי של בנק לאומי חזק מן הכנסת.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חזק מהלובי החברתי.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה, חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני מוכן לנדב את זמני להמשך הדיון, אני חושב שהוא מאוד מעניין. הוא לא רק מעניין - - -

היו"ר ד' תיכון:

יש לך 15 דקות.

שבח וייס (העבודה):

אני לא מתלונן, זה פשוט מעניין. יכול להיות שאנחנו עד הצהריים, בתור כנסת, בשיתוף פעולה של אופוזיציה=קואליציה, במקרה זה בהנהגתו הכלכלית של יושב=ראש הכנסת, ניתן סיוע לצאת מן המבוך, ובא לציון גואל.

נסים זוילי (העבודה):

נגייס לה 2 מיליארדי שקל.

שבח וייס (העבודה):

אנחנו, כמובן, משתמשים בדיון החשוב הזה להבעת עמדות בצורה קצת יותר מסודרת, פחות תמציתית ופחות מבזקית, ומי שיעיין פעם בפרוטוקולים של הדיון הזה - דרך אגב, יותר מאשר בדיונים הקודמים שהייתי שותף להם, או שהנחיתי אותם, הפעם יותר - יש פה פריסה מאוד מעניינת של עמדות, ואיש מדע המדינה, או סוציולוגיה פוליטית, או כלכלן, יוכל לערוך אוגדן מאוד מעניין של מצב השקפות העולם של מפלגות ישראל בתחומים רבים מאוד, כפי שהוא משתקף בכנסת הזאת. אני אומר את זה ברצינות. וכמובן, לטפל בזה גם

בשירה. ממש מעניין.

הבוקר התעורר כאן דיון בנושא דת ומדינה, דיון כל כך בנאלי לכאורה. אנחנו עוסקים בו שנים רבות. הייתי רוצה, ברשותך, חברי היושב=ראש, לעשות קצת סדר בעניינים, כדי שהדיון הזה יהיה יותר הוגן, ושיהיה קשר מסוים בין דת לחוות=דעת, מה שבתחום זה לא תמיד קיים.

המצב החוקי שמסדיר יחסי דת ומדינה גובש כמעט כולו ערב הקמת המדינה ובעשור הראשון לאחר הקמתה. הסטטוס=קוו זה לא רק הווי ופולקלור ואקולוגיה פוליטית - זאת מציאות משפטית חוקתית מאוד מעניינת.

אני אביא דוגמאות אחדות. למשל, העובדה שבישראל לא נחקקה חוקה פורמלית מגובשת כבר בשנות ה=50 היא תוצאה של ריאליזם פוליטי של דוד בן=גוריון בשאלות רבות, וחוסר רצון לפתח מלחמת תרבות תוקפנית באותם ימים של הברית ההיסטורית והקואליציה. באותם ימים בן=גוריון סבר שלא צריך לנהל ארבע=חמש מערכות קשות מאוד בעת ובעונה אחת: גם מלחמה, גם מלחמת יהודים, גם מצב כלכלי, גם קליטת עלייה. הוא חשב שזה מופרז.

אז הוטבע הסטטוס=קוו בתחומים חשובים ביותר. למשל, אימוץ הדין הדתי לגווניו, לתולדותיו, לדורותיו ולשכבותיו, על=ידי המדינה, והכנסתו לתוך הקודקס החוקתי של המדינה. חוק בתי=דין רבניים לא רק שהעביר, יחד עם פקודת סדרי השלטון והמשפט, סעיף 11, ומסמכים אחרים, והמנשר הידוע באותה תקופה, ימים אחדים אחרי הקמת המדינה, את כל המצב החוקתי שהיה כאן בתקופת המנדט, את רובו, בעניינים אלה - הוא שיפר אותו. הוא שילב את כלל אזרחי ישראל היהודים בפנקס כנסת ישראל.

בנושא דיני אישות, בעיקר נישואין, וכל הקורות בעקבות הנישואין, דיני קניין, גירושין וכיוצא באלה - הם בעיקרם מבוססים על הדין היהודי. זה הדבר המרכזי. זה הרבה יותר מרכזי מאשר עוד איזה תקציב לבית=כנסת, או פחות תקציב. המיסוד של המועצות הדתיות, ההכרעות בדבר אופי תקצובן, מרחב הסמכות שלהן - גובש אז, באותה עת. סדרי התנועה, סדרי שמירת חגים, מועדים ושבתות - הכול גובש אז. לא רק על=ידי הפוליטיקה והברית הקואליציונית; זה היה דבר הרבה יותר עמוק.

אולי כדי לסמל עד כמה היה שתול ונטוע בלב החוויה הישראלית הממלכתית המדינית, אני אקפוץ שנים רבות קדימה לאותו סידור, או עסקת משה חיים שפירא - יעקב שמשון שפירא הידועה, בעקבות פסק=דין רב=סרן שליט, שקבע סידור שעל=פיו ברישום רשמי במדינת ישראל, יהודי יירשם רק מי שהינו יהודי על=פי ההגדרות הדתיות של מיהו יהודי, ולא איזה סידור אזרחי, עם מרכזיות של הנוסחאות האורתודוקסיות, כמובן, כהשתקפות של מבנה והרכב הציבור הדתי בארצנו, רוב אורתודוקסי אדיר, שוב לגווניו ולקבוצותיו. וכמובן, הקלות מסוימות לגבי עולים, בני ובנות זוג של עולים, שהם לא יהודים, לגבי הזכות לבוא לארץ על=פי חוק השבות. זאת מין עסקה מעניינת, ריאליסטית מאוד, לדעתי, סבירה.

ואז, גולדה מאיר, זיכרונה לברכה, ראש הממשלה, כאשר היא באה לשכנע את סיעתה לקבל את הסידור, היא התחילה להרצות בפניהם על העיירה היהודית, כדי להסביר להם איזו חשיבות עדיין יש לנישואין ולזהות הלאומית, דרך הקלסתרון הדתי. כל הדברים האלה היו.

נכון שהברית הפוליטית בין מפא"י למפד"ל, לקבוצותיה ולפלגיה, שיפרה קצת את האווירה, אבל לא בהכרח. הכנסת הראשונה התפזרה על רקע סכסוך בענייני דת ומדינה - ויכוח על חינוך ילדי עולים וכיוצא בזה.

המשבר הידוע, "התרגיל המבריק" - יש לנו כל מיני סדרות תרגילים, צריך להעביר את רובם לחדר הכושר, שיושב=ראש הכנסת הואיל להעניק לנו בכנסת הנוכחית.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

חבר הכנסת שטרית.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

בסדר שיש לנו עכשיו, וזה מבורך שיש לנו.

"התרגיל המבריק" הידוע, שסבב סביב עניין של נחיתת מטוסים ופגיעה בשבת וכו', והעצה לגרש את המפד"ל מן הקואליציה וכן הלאה, גרם למשבר בין דתיים לחילונים.

הוויכוחים הידועים בין הרב מימון, שר הדתות, לבין דוד בן=גוריון, וחלקם ויכוחים תיאולוגיים מעניינים מאוד. החוג למקרא בביתו של בן=גוריון וויכוחי כל יום א' בבוקר ברדיו ובעיתונות בשאלות תיאולוגיות באו לידי ביטוי בוויכוח בין פוליטיקאים. 1958 - פרשת "מיהו יהודי" המפורסמת, בגלל מקרה שקרה בנצרת, וכל המשבר שכתוצאה ממנו המפד"ל יצאה מן הממשלה, ואז שונו התקנות בדבר מיהו יהודי - בר=יהודה - ואחר כך בוטלו שוב. זה היה נושא קבוע.

מדוע העניין נראה היום כל כך חד ולוהט? כיוון שמאז 1977 נפרמו הבריתות וההסכמים בין השמאל, בעיקר בין תנועת העבודה לבין המפלגות הדתיות, הסיפור הגדול. כיוון שכך, השמאל יצא לחופשי ממחויבויות, הוא יצא גם לחופשי אל החופשיים, הוא הומרץ בתוקף הנסיבות וגם מרצונו, כי, בינתיים, השמאל מייצג ציבור גדול של דור שני או שלישי או רביעי של ילידי הארץ, שלרובו כבר היו סבא וסבתא חילונים.

לעניין הזה היתה השפעה דרמטית על המבנה הפוליטי של ישראל. למשל, חלק מהנדידה של מצביעי מפא"י מהיהדות המזרחית והצפון=אפריקנית קשור לתהליך ההתברגנות של הוותיקים, ובעיקר של בני הוותיקים, ופיתוח סוג של אדישות לעוני, לסבל ולמצוקה הכלכלית של העולים, בעיקר עולי צפון=אפריקה.

היו"ר ד' תיכון:

מותר לשאול אותך שאלה בעניין?

שבח וייס (העבודה):

אני רק אסיים את המשפט.

חלקו קשור גם לחילוניות של הדור הזה של תנועת העבודה, שעמדה בסתירה תרבותית עמוקה למסורתיות של הציבור - אני כבר מסיים, אני אשמח מאוד לשמוע את השאלה או את ההערה. המהפכה הפוליטית בארץ היא חברתית=דתית.

היו"ר ד' תיכון:

אני חושב שאתה לא מתחיל את התהליך הזה אלא בשלב מאוחר. השלב הראשון היה השלב שבו החליטה מפא"י, באמצעות פנחס ספיר, לחסל את הציונים הכלליים. איך היא עשתה זאת? הוא בא ואמר: מה שאתם יכולים לעשות, אני יכול לעשות טוב יותר. מה שנקרא אז: "תנו לחיות בארץ הזאת". הוא אכן הצליח לחסל את המעמד הבינוני על=ידי כך שהמעמד הצביע עבור מפלגת העבודה, אז מפא"י. במסגרת התהליך הזה חל לאחר מכן אותו תהליך שאתה עומד עליו, של התרחקות מפלגת העבודה מן השכבות הנמוכות והחלשות ואימוץ שכבות הביניים, שהוביל לחיסול הציונים הכלליים, ואחר כך הליברליים.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

ממש אין סתירה בין הדברים. זה עוד מסלול.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

לא אמרתי שאני חולק על דבריך, רק התחלתי את התהליך עוד לפני מה שאתה ציינת.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

כרונולוגית אתה צודק. זה עוד מסלול. בעצם נרקמה פה היערכות מעמדית אחרת, גם כתוצאה מהעובדה שמעולה לעולה עלה כוח הוותיקים, עלה כוח נכסיהם ועלה ערך הקרקעות במרכז; רוב הוותיקים גם הפכו למנהלים ולקצינים בכירים, במסגרת המעמד החדש, והיתה התקרבות ברמת החיים בין העצמאים לשכירים הבכירים מאוד. היתה חוויה כלכלית, חברתית, חינוכית ותרבותית משותפת באזורים שמתל=אביב עד חיפה - הכול יחד.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

פנחס ספיר יצא מתוך הנחה, שתושבי ערי הפיתוח מונחים בכיסו.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

נכון.

היו"ר ד' תיכון:

כי הוא הרי היה אבי ערי הפיתוח.

שבח וייס (העבודה):

נכון. אגב, לזכותו ייאמר, שהוא וגם לוי אשכול גילו רגישות גדולה מאוד ליצירת מקורות כלכלה ועבודה בערי הפיתוח. בתקופה ההיא עבודה בטקסטיל לא נחשבה לעלבון. יכול להיות, שאם היו רואים אז את הסרט של צ'רלי צ'פלין "זמנים מודרניים", והיו רואים מה קורה לאנשים העובדים בעבודות מסוג זה, או אם היו כיוונים של תעשיית היי=טק וכיוונים אחרים - אולי הכול היה מתפתח אחרת. לא היתה אז בושה לעבוד בעבודת כפיים. הייתי אומר שעדיין היתה אווירה של גורדוניזציה ובורוכוביזציה של היישוב. הם ראו את זה כתהליך שהוותיקים עברו אותו קודם. אני לא בא כאן בהאשמות, אני מנסה לתאר את המצב.

אני חוזר לעניין שרציתי לטפל בו היום, עניין דת ומדינה: כל זה יצר מפה פוליטית שונה כמעט לחלוטין מזו שברוב מדינות אירופה המערבית. בנתונים כאלה, כל עוד שהשמאל - כל מה ששמאלה מהמרכז - הוא כזה; כל עוד הרעיונות המדיניים העיקריים של המחנה הלאומי מקובלים על חלק גדול מהציבור הדתי, אם דרך התנ"ך, אם דרך הפוליטיקה ואם על=ידי הצמדת שתי הדרכים - השמאל יוצא לדרכו לבחירות אוטומטית עם מינוס 20%-25% מהציבור. הייתי אומר שצריך להיות כמעט נס אלקטורלי כדי שתהיה הצלחה בבחירות. זה מה שקרה ב=1992, כאשר יצחק רבין, זיכרונו לברכה, רץ לדרך; היה לו הכוח לזוז לאיזה כיוון עוד ב=2%-3%.

הערה שנייה: בתוך הקלחת הזאת קרה דבר מרתק למחנה החרדי. אני לא רוצה להיות גס ובוטה ולקרוא למחנה הזה "אנטי=ציוני". זה שהם לא חברים במוסדות ציוניים ובחלוקה, לא אומר שהם אנטי=ציוניים. הם בארץ, הם ציונים על=ידי עצם ישיבתם בארץ; הם ציונים בעצם העובדה שהם מונעים ירידה; הם ציונים בעצם העובדה שיש להם משפחות ברוכות ילדים, ועל=ידי כך הם מגדילים את העם היהודי. אני לא מתעסק עם זה יותר - זה היה שייך לוויכוח חשוב מאוד שהתנהל בעבר. הם גם עולים ארצה, פחות או יותר, עם ראש החצר או עם החסיד שמחליט להעלותם. הם גם גרים בחלקם הגדול בערי פיתוח, ועל=ידי כך בעצם מגשימים עוד משימה לאומית של פיזור אוכלוסייה, וכן הלאה וכן

הלאה.

על=ידי האי=ציוניות שלהם ועל=ידי גישתם המשיחית, שבבסיסה עומד הרעיון שבבוא היום ובבוא המשיח הוא גם יעשה את הרפרצלציה של הקרקעות פה - הם פתוחים למדינאות מתונה. את העניין הזה השמאל הרדיקלי, החילוני, הפרופסיונלי פספס. הוא יוצר אווירה שמקשה עלינו את חידוש הקשר לציבור הזה, בעניין המרכזי של המדינאות, של השגת השלום, על=פי הנוסחה שהחיים חשובים מן החיים הטובים. נניח שחיים טובים הם חופש, הם חילוניות, הם כיפות וכו' וכו' - זה יופי. #BEING COMES BEFORE WELL=BEING.

אני משתמש בהזדמנות של דיון תקציבי לחשיפת הגיגים על יחסי המחנה שלי עם הציבור החרדי. תודה רבה לך, היושב=ראש, שאפשרת לי לומר את הדברים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת רמון, בבקשה. במסגרת השאלה כיצד מממנים את תקציב המדינה, אני רוצה לשאול אותך: מה לפי דעתך היה הכישלון הגדול ביותר של ממשלת רבין בתחום הכלכלי?

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני בטוח שאתה יודע גם את התשובה.

היו"ר ד' תיכון:

אעזור לך: מס רווחי הון.

חיים רמון (העבודה):

הייתי אומר, בין השאר.

היו"ר ד' תיכון:

הייתי אומר - - -

חיים רמון (העבודה):

במסגרת רשות הדיבור של היושב=ראש.

היו"ר ד' תיכון:

מס רווחי הון בצורה שבה הובא, בצורה שבה נדון ובצורה שבה ירד. אין ספק שהוא גרם לזעזוע גדול. אני נגד מס רווחי הון על המניות ועל הבורסה, אבל הצעתי אז את החלופה האומרת: בואו נטיל 1% של מס על המכירות. 1% FLAT על מיליון 200 של מחזור. יש שקל, כל יום - 1%, שהוא 2 מיליוני ש"ח, יוקדש למה שהלובי החברתי רוצה. היום אנו משלמים על החסכונות שלנו מה שנקרא "דמי שמירה" על מק"מ ועל פק"מ. אני לא מבין, איך מעזים לקחת דמי שמירה. על מה שומרים ומה מחלקים?

חיים רמון (העבודה):

שומרים על המחשב.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא יודע למה הכנסת יושבת ושותקת לנוכח תרגיל ההונאה שנקרא "דמי שמירה".

חיים רמון (העבודה):

כאשר נחזור לוועדת הכספים, נטפל בכך.

היו"ר ד' תיכון:

איפה ועדת הכספים? אני פוסל את מס רווחי הון, כי הוא לא ישים. הוא נכשל פעמיים - הוא הרס וזעזע את המשק לשנים רבות. אבל אם כל אדם ישלם 1% על המכירה, יש

לך מקור תקציבי צודק, שאף אחד לא יוכל לומר עליו שהוא לא הוגן ולא משפיע. הוא גורם נייטרלי בשוק ההון. כבר ניסינו את זה פעם אחת.

חיים רמון (העבודה):

המס היה 2%.

היו"ר ד' תיכון:

נכון, אחר כך הורדנו ל=1%, ואחר כך ביטלנו אותו. אני נותן לך דוגמה למקור הכנסה ולפספוס. מה הייתי עושה אילו. אבל אני, כאמור - כלום.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני מוחה בתוקף, יושב=ראש הכנסת שמוחל על כבודו - כבודו לא מחול.

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, בתחום הכלכלי.

חיים רמון (העבודה):

גם לכך אינני מסכים. לפני שאגיד לך מה אני מציע כחלופות לגבי העניין שהעלית, אני רוצה לומר: לא הייתי אז בממשלה, הייתי בהסתדרות, ודיברתי עם ראש הממשלה המנוח, יצחק רבין, והצעתי לו את ההצעה הזאת בדיוק. היתרון הגדול של ההצעה הזאת היה בכך שאפשר להפעילה מיידית. החיסרון הגדול של ההצעה להטיל מס על הבורסה הוא, שמרגע ההחלטה עד לרגע הביצוע, היו אמורים לחלוף חמישה=שישה חודשים, ובחמישה=שישה חודשים ראינו מה קרה. אמרתי אז גם לבייגה: גם על=פי שיטתך, היית צריך להפעיל זאת באמצעות תקנה מיידית.

היו"ר ד' תיכון:

יש תקנה.

חיים רמון (העבודה):

לא לגבי הנושא הזה. גם לפי שיטתו, שהיתה מאוד מסובכת, כי היא יצרה הרבה עיוותים.

נסים זוילי (העבודה):

זה עוד לא היה ערוך.

חיים רמון (העבודה):

הדבר המרכזי: חשבתי, ועדיין אני חושב, שזה לא מאוחר, שאם באמת רוצים להשוות במידה מינימלית בין מיסוי על עבודה למיסוי על הון, מן הראוי היה למסות הון, ולמסות אותו באופן כפי שאתה מתאר, על עסקאות בבורסה. דרך אגב, זו לא המצאה ישראלית, היא קיימת בלא=מעט מקומות בעולם. יש דברים מן הסוג הזה במדינות נאורות, ששם נשבעים לקפיטליזם ולחופש הכלכלי עוד יותר מאשר אבירי הכלכלה החופשית בישראל, ובכל אופן הדבר הזה לא נעשה, וכנראה אנשים שמעוניינים שהדבר הזה לא ייעשה הם הרבה יותר חזקים מכל השאר.

אני יכול לחשוב על חלופות נוספות, מה שאני טוען הרבה מאוד זמן - מיסוי קצבאות.

היו"ר ד' תיכון:

נכון.

חיים רמון (העבודה):

לצערי, האוצר מתנגד לכך במשך שנים. אני שמח, לפחות, על דבר חיובי אחד שעושה

שר האוצר, בין כל הדברים השליליים שהוא עשה לאחרונה - שהוא תומך בחובת דיווח כללי, שהיא למעשה תנאי למיסוי קצבאות. מיסוי קצבאות עושה צדק מוחלט. הרי באמת באים ואומרים: אתה, חיים רמון, יש לך שני ילדים, אתה צריך קצבת ילדים? מה זה אומר שמורידים לי קצבת ילדים? מורידים לי 100%, זאת אומרת: מגדילים את המיסוי. אז בואו נעשה את זה בצורה צודקת. מי שאיננו משלם מס הכנסה בכלל יקבל את הקצבה במלואה. מי שמשלם 50% מס, יורידו לו 50%. מקור תקציבי עצום, שעושה צדק סוציאלי, הגיוני מכל בחינה שהיא. אבל עצלנות מחשבתית וביצועית, לצערי, של האוצר, שנים רבות מונעת זאת. זה הון תועפות. עשיתי בזמני חישוב. הייתי בממשלה, פניתי אז לבייגה, שר האוצר דאז, ואמרתי לו: בואו נגדיל את הקצבאות ברמות הנמוכות, והכסף יבוא מהמיסוי, ועדיין יישאר כסף לאוצר. עדיין היה נשאר כסף לאוצר.

אדוני היושב=ראש, אני יכול לומר לך, למשל, אם אנו מדברים על הבריאות - תראה איזו שערורייה קרתה. לפני שנה, במחטף, ללא דיון, כפי שניסה האוצר לעשות הפעם וזה לא מצליח לו, ודאי לא כפי שהוא ציפה - ביטל מס מקביל. בלי שום דיון רציני. המס המקביל הזה הוריד ב=2% בבת אחת את עלות העבודה באותה עת.

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

זה מעבר מכיס לכיס.

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

לא, לא. 2% היו מעבר מכיס לכיס, ו=2% היו ריאליים.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

למעביד.

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

הורידו להם את זה ממש - - -

חיים רמון (העבודה):

לא. קודם הורידו 2% שהאוצר שילם, ולאחר מכן הורידו עוד 2%, ב=1997. בשנת התקציב 1997 - 2%. אני אומר לך, שכל הגירעון בתקציב הבריאות - ותיכף אדבר על רמת השירות - כל הבעיה, כל המשחקים שהאוצר מדבר עליהם, 0.5% מס מקביל היום, 0.5% פותר את כל הבעיה.

אני אומר לך, פשוט הבוקר, אני לא יודע איך זה קרה, במקרה, אני פותח את "הארץ", ויש שם סקר שערך ארגון ה"ג'וינט", בשיתוף עם "מכון ברוקדייל". איש לא יחשוד בהם, באמינותם, מכון חברתי שעושה סקרים הכי אמינים בעניינים החברתיים. הם עשו סקר בקרב 1,084 מרואיינים מעל גיל 22. הסקר נועד לבדוק את השינויים בשביעות הרצון מאיכות השירותים בעקבות חוק ביטוח בריאות ממלכתי. אני מציע לכם, רבותי, להאזין. אני מציע גם לשר שחל לשמוע.

היו"ר ד' תיכון:

השר לשעבר.

חיים רמון (העבודה):

השר לשעבר. לא במקרה אמרתי במקרה הזה: השר שחל. 40% מן המבוטחים ענו, שחל שיפור בשירותי קופת=החולים שלהם בין 1995 ל=1997; אותו מועד - אוקטובר 1995 לעומת אוקטובר 1997. 9% אמרו שחלה הרעה. אני יודע איפה ה=9%; כולם בקופות שנתנו שירותים לעילא ולעילא. זאת אומרת, במה שחלה הרעה זה לא, חס וחלילה, שהשירותים שלהם התמוטטו, אלא שבמקום דה=לוקס דה=לוקס, חמישה כוכבים משופר, הם מקבלים רק חמישה כוכבים. וזה למרות כל הדיבורים על החוק, כל הכתבות של כל אלה שהיו צריכים לשלם, וכו' וכו'.

אבל תראו, הדבר הכי חשוב מבחינה חברתית. מה קרה? כולנו יודעים מי היה מבוטח ומי מבוטח גם היום בקופת=חולים הכללית. ב=1995 ענו רק 60% שהם שבעי רצון משירותי קופת=חולים הכללית. ב=1997 89% מהמבוטחים בקופת=חולים הכללית דיברו על שביעות רצון גבוהה מרמת השירות. תראו מה חל, איזה מהפך, ולמי? - לשכבות החלשות

והבינוניות, שכולן מבוטחות בקופת=חולים הכללית. אותו דבר קרה גם בקופת=חולים לאומית, רק אין פה הציון הזה.

הם בדקו כל קטע. אם ניקח - משך ההמתנה התקצר, 59% נכנסו לרופא משפחה בתוך רבע שעה ב=1995, לעומת 67% ב=1997. ב=1995 56% הגיעו לרופא מקצועי בתוך שבוע או פחות, לעומת 66% ב=1997. שיפור דרמטי, וכולו חל אצל מי? - אצל הציבור שבאמת עמד בפני קריסה.

יותר מזה - חלק גדול מן הציבור הזה גם משלם בסדרי גודל פחות. הגמלאים, למשל. 80% מן הציבור היום משלמים בסדר גודל של בין 0 ל=75 דולר - לא במקרה אני משתמש בדולרים - לחודש, ומקבל את הסל, שיש אומרים שהוא החמישי בטיבו בעולם, יש כאלה שאומרים שהוא השישי ויש כאלה שאומרים שהוא השביעי.

וכל זה, רבותי חברי הכנסת, למרות כל הניסיונות של האוצר לפגוע בחוק, לא לממן אותו, לעשות את כל התרגילים שבעולם. מדברים על הגירעון, בלי שאוצר המדינה נותן שקל. זאת, בניגוד לעבר, שאוצר המדינה, בעבור שירותים הרבה יותר גרועים, הרבה פחות שוויוניים, שילם מדי שנה בשנה מיליארד=וחצי שקל. גם עכשיו לא מבקשים ממנו מיליארד=וחצי שקל. אז מה, כואב למישהו באוצר שזה מה שקרה? שיש מערכת אחת במדינת ישראל שרמת שביעות הרצון ממנה מסתובבת סביב 90%? יש עוד מערכת כזו, ובנושא הכי חיוני? איך אומרים? - העיקר הבריאות; באמת העיקר. למה להרוס, על פרוטות, יחסית? עלות=תועלת - אין דבר בישראל, שביחס של עלות=תועלת אתה מקבל עבור כל שקל את התמורה הכי גבוהה כמו בריאות. אז מה הטירוף הזה, להרוס את המערכת הזאת? על מה ולמה? כי מישהו החליט שצריך לעשות שינויים מבניים, שיש לו איזו אידיאולוגיה, שמישהו חושב שמערכת הבריאות טובה? אפילו מבחינה כלכלית, ביחס למערכות בריאות מתקדמות, כמו השבדית, היא גם זולה. מישהו חושב שזה טלפונים? שהוא יעשה "פלא=פון" ו"סלקום" ויריבו על המחיר? מישהו פה הולך לרופא לפי מחיר?

אני מקווה ששר הבריאות לא יקנה את מה שמוכרים לו. כי עד עכשיו מוכרים לו דברים לא רציניים.

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

כבר קנה.

חיים רמון (העבודה):

אם הוא קנה אז הוא קנה - אני רוצה להאמין שלא - אז הוא קנה במחיר תיק הבריאות. אם הוא קנה את מה שכרגע אני יודע שנתנו לו, הוא אינו יכול להמשיך לכהן אפילו יום אחד כשר הבריאות, אבל את זה נדע עוד מעט, ואני רוצה לדון כל אדם, ודאי את שר הבריאות, לכף זכות. אני רוצה להאמין, שברגע שהוא יראה את המרקחת, את ההטעיה ואת הסיפורים שמכרו לו על הנייר, גם הוא יתקומם, ויבין שחובתו המרכזית היא לציבור בישראל ולא לכיסאו בממשלה.

יש לי עוד שלוש=ארבע דקות, אני אגיד כמה מלים על השר קהלני ועל הדרך השלישית. כאשר עמדה להתפרסם הידיעה, שהדרך השלישית תומכת בהקדמת הבחירות, ואיך אמר השר קהלני? - שזו קואליציה מתפוררת שנקעה נפשו ממנה, אמרתי לחברים מהדרך השלישית: חברים, תרדו מזה, אל תצאו בהודעה הזו. זה לא שווה. התקשורת של אותו יום לא שווה במחיר הנזק לתנועה, שיש לה שם אמין, של אנשים רציניים, שבאמת אני חושב שבחלקם הגדול הם אנשים שעומדים מאחורי מלתם. ובאמת, זה לא קרה, עברו 24 שעות, והשר קהלני גילה פתאום שהכול בסדר.

ואני אומר לשר קהלני: למה אתה מעליב את עצמך? מי קונה ממך? יושבים בלילה, לא נשאר במסגרת התקציב דבר וחצי דבר, לפחות על=פי ההבטחות. מי שקצת מבין בתקציב יודע, שרזרבה זה חלק אינטגרלי מהתקציב. מה זה רזרבה? יושב פה יושב=ראש הכנסת. כשאומרים: נותנים מהרזרבה - זה פשוט מצחיק. אם אין רזרבה - אין תקציב, אי=אפשר לבצע מדיניות.

היו"ר ד' תיכון:

תרשה לי להעיר לך הערה. אתה זוכר את הנאומים שלי מלפני שנתיים, שלוש שנים, ארבע וחמש? הם היו נפתחים במלה הבאה: הרזרבה לא קיימת. לא קיימת. תקציב נוסף.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני אפילו לא רוצה להתווכח, מה היה לפני שנתיים. אבל אתם באתם, הבוחר אמר את דברו, והוא יצא מתוך הנחה שבאה ממשלה שהיא בסדר. עזוב, אני לא רוצה להיכנס לזה.

היו"ר ד' תיכון:

את זה גם אנחנו אמרנו.

חיים רמון (העבודה):

נכון, אז אני באמת לא רוצה להיכנס לזה. יש לי מה לענות על כך, אבל אני לא רוצה לבזבז את זמני.

נסים זוילי (העבודה):

בשנה שעברה הממשלה עמדה.

חיים רמון (העבודה):

הממשלה עמדה. אני יכול לומר לך, אלי דיין הודח מתפקידו כיושב=ראש הסיעה על 40 מיליון שקל שהוא תבע ולא קיבל.

היו"ר ד' תיכון:

לא הבנתי למה. מה היה באותו לילה שדחיתם את חוק ההסדרים?

חיים רמון (העבודה):

הוא דרש 40 מיליון שקל. וכדי לא להיכנע לתביעה של 40 מיליון שקל - דרך אגב, תביעה הרבה יותר צודקת, הרבה יותר אמיתית, הרבה יותר חברתית מחלק גדול מהתביעות שראש הממשלה נענה להן, כמו קבר אבנר בן נר וכדומה - משכו את החוק לשבועיים, הדיחו את היושב=ראש, הכריחו אותו להתפטר מתפקידו כיושב=ראש סיעה. כך נהגה ממשלה אחראית.

יושב קהלני ומדבר ברדיו: עצרנו את השיטפון; לא פרץ שום דבר. לפני שאנחנו יודעים הכול, אנחנו יודעים על סדר גודל של מיליארד, לטענת ראש הממשלה. והאמן לי, אם ראש הממשלה מודה במיליארד, זה כנראה מינימום 2 מיליארדים. אבל נגיד מיליארד ש"ח. זה שינוי, איך אתה אומר - אם אין רזרבה... במקרה הזה באמת לא רק שאין רזרבה, כבר יש גירעון מעבר לרזרבה. אין מדיניות כלכלית. כניעה מוחלטת.

ויושב קהלני ומספר. בלילה ההוא עמד ראש הממשלה וכאילו שכנע בקסמו האישי, הוא ישב כאילו היה בנקומט, כל אחד היה מכניס את הבנקט שלו והיה יוצא כסף. ראש הממשלה עמד מאחורי הדוכן הזה ודחף כסף; כל הלילה דחף ערמות של כסף. דרך אגב, הוא לא דחף ערמות של כסף, הוא דחף ערמות של ניירות שחלק מהאנשים חושבים שזה כסף. מהניסיון של דוד לוי, סגן ראש הממשלה ושר החוץ, כנראה - - -

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

זה אולי נכסף, כיסופים.

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

כן. אבל, איך אני אומר? רק מי שרוצה שירמו אותו, אפשר לרמות אותו. מי שמקבל נייר מראש הממשלה, אפילו אם הוא חתום, ומאמין לזה, הוא לא מאמין לזה; הוא אומר: אני רוצה להאמין בזה, כי לא נוח לי; אני רוצה לרדת מהעץ שטיפסתי ועליתי עליו, ולא כי אני מאמין לראש הממשלה, לא שאני יודע שזה יתגשם. כי מי שכבר לא מאמין, מי שכבר נכווה בעניין הזה, באמת מתעקש על העניינים, איך הם אומרים - ביד. מזומן ביד. באמת, שהכספומט יוציא כסף, מיידי, לפירעון מיידי. לא ניירות.

יושב כאן חבר הכנסת בני אלון, ואני רוצה להציע לו את ההצעה הזאת. חבר הכנסת בני אלון, תלמדו מסיעת גשר. אני אומר לכם, אם אין לכם מה שראש הממשלה חתם בספר התקציב, אז זה בסדר, אז עליתם על עץ; לא נוח לכם. תשכחו מזה. לא יהיה. אין סיכוי. חבל על הזמן. אתה יודע שחבל על הזמן. אם כל סעיף שחתמתם עליו לא ייכנס לחוק ההסדרים במשק, לרבות קבר בן נר - אני אומר לך, אם אתה מתייחס לעצמך ברצינות ואתה רוצה שקהל הבוחרים באמת יאמין לך, צריך להיות סעיף בחוק ההסדרים: ייפתח קבר אבנר

בן נר למבקרים בחברון. זה מה שדרשתם. זה לא כתוב בספר התקציב; חבל על הזמן. אני נותן לך עכשיו ייעוץ חינם, באמת ייעוץ חינם.

נסים זוילי (העבודה):

חוסר האמינות של ראש הממשלה הפך לסמל מסחרי; זה כבר לא פוגע בו. הציבור יודע וגם המפלגות יודעות.

חיים רמון (העבודה):

אני לא מדבר על ראש הממשלה, חבר הכנסת זוילי, אני לא מדבר על ראש הממשלה, אני פשוט רואה פה סיעות, ואני רוצה לתת להן ליהנות מהספק עד תום התקציב. סיעת מולדת - אני רחוק מהם; יש לי ויכוחים נוראיים אתם. הם באמת רחוקים ממני כרחוק מזרח ממערב. יש להם דאגות לבוחרים שלהם, הם התחייבו, הם קיבלו הבטחות. אם הם באמת רוצים שההבטחות האלה יקוימו - אני לא מדבר על ראש הממשלה; אם הם לא רוצים שיקוימו - זה בסדר. אז גם הם, זה וירוס כנראה. ראש הממשלה מפיץ וירוס, שכל המערכת הופכת למציאות מדומה; הכול כאילו, הכול ישראבלוף. וגם מולדת נכנסה למשחק. אז אם מולדת נכנסה למשחק של ישראבלוף, או מולדת=בלוף במקרה הזה, אז זה בסדר, אבל זה גם דבר חדש. באמת, זה וירוס. שפעת העופות מגיעה גם לפה. כל אחד שחותם אתו, וזה לא נכנס לספר התקציב - הוא משקר לקהל בוחריו.

המחלה הזאת היא מחלה מאוד קשה ומידבקת, ואני אומר לחבר הכנסת בני אלון - יש רק דרך אחת לשים קץ לווירוס הנורא הזה, שמפיץ, שהופך את כולנו לחיים במציאות מדומה, שהופך את כולנו לאנשים שאיש לא מאמין להם. יש רק דרך אחת, ואתה יודע אותה: להצביע בהקדם האפשרי, בצורה מסודרת, על הליכה אל העם לבחירות חדשות. כי זו התרופה היחידה שאני מכיר לווירוס הנורא הזה, שראש הממשלה מדביק בו את כל המערכת הפוליטית. ואני חושב שיש כשל חיסוני גדול אם גם מולדת נדבקה בווירוס הזה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת חיים רמון. חבר הכנסת משה שחל. אחריו - חבר הכנסת נסים זוילי.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, הלילה בחצות מסתיים היום האחרון של שנת 1997, ולמעשה אנחנו רואים לנגד עינינו את סיום המאה הזאת והתקרבותנו למאה הבאה - מאה שיש בה ציפיות רבות בתחומים מסוימים, שמעוררים את הדמיון של האדם מאז עמד על דעתו ועד היום; מאה שהאומות תתחלקנה בה לא לפי גודל שטחן, לא לפי גודל אוכלוסיותיהן, אלא לפי הטכנולוגיה, החוכמה, התרבות, המידע שיהיה בידיהן. וישראל נמצאת מצוידת בכל הנתונים כדי שתהיה בקדמת העולם. על=פי כל קנה מידה יכולה מדינת ישראל על תושביה, בלי יוצא מן הכלל, להציע לעולם להיות שותפה מכובדת בו, כי למרות גודלה, או למרות קוטנה, היא הפכה שם דבר בתחומים רבים. ומי לא יודע - בתעשיות ההיי=טק ישראלים מובילים בהמצאות, בטכנולוגיות שהם מציעים; בחקלאות ישראל היא מדינה שמשחרות לפתחה מדינות גדולות ועצומות כסין, הודו, מדינות אפריקה ומדינות אחרות.

והנה, אדוני היושב=ראש, מעולם לא היתה מדינה על פרשת דרכים כה קשה כפי שנמצאת בה מדינת ישראל היום, וכמעט בכל התחומים. ארבעה צמתים אני יכול למנות, שכל אחד מהם הוא בעל חשיבות למה שיקרה בעתיד. בראש ובראשונה - שאלת השלום בינינו לבין שכנינו, אם יהיה המשך תהליך שיביא להסדר היחסים בין העולם הערבי=המוסלמי לבין ישראל והיהדות, או שתהיה הידרדרות למערכת יחסים מתוחה, שתביא בסופו של דבר להתנגשות בלתי נמנעת בינינו לבין שכנינו ואולי גם בינינו לבין מדינות רחוקות מאתנו.

צומת שני הוא המעבר מכלכלה שבה הבעלות הציבורית אפיינה את 50 השנים האחרונות, בין שזו היתה ממשלתית ובין שהיתה ציבורית=הסתדרותית, לכלכלה חופשית, כלכלה שבה ישלטו, להערכתי, כעשר משפחות, שהן תהיינה המשפחות העשירות לא בקנה מידה ישראלי, אלא בקנה מידה בין=לאומי, מיליארדרים - כשאיש לא תיאר לעצמו עם קום המדינה שיהיו אצלנו אנשים שעושרם נמדד לא לפי מיליונים אלא לפי מאות מיליונים, ולא בשקלים.

הצומת השלישי הוא השינוי שחל במבנה המשטר עם הנהגת חוק הבחירה הישירה לראש הממשלה, שינויים שהתחוללו בתוך המפלגות עצמן מבחינת גיוס המועמדים והשלכה על מה שקורה במסגרת הפוליטית. הדבר שמאפיין את הפוליטיקה של ימינו הוא אובדן מרכזיותן

של המפלגות כסוכנות ההליך הדמוקרטי, ולמעשה קריסת האידיאולוגיות שהניעו את הוויכוח הציבורי הנמשך בציונות זה 100 שנה.

הדבר הרביעי שאנחנו רואים אותו בכל המאפיינים שלו בדיון ובוויכוח על התקציב הוא מעבר מתפיסה של הממלכתיות הישראלית, שלמעשה היתה חלומו של כל עולה חדש שהגיע לארץ הזאת, ורובנו עולים חדשים, הממלכתיות שאפיינה את השנים הראשונות לאחר קום המדינה, שהיתה הדגל שבן=גוריון הניף אותו למעשה מעל כל החברה, על כל רבדיה, תפיסותיה - בשנה הזאת אנחנו יכולים להצביע על כך, שהבחירות האחרונות הביאו לנסיגה בתפיסת הישראליות כגורם מאחד.

ישראל היום איננה חברה בעלת ממד לאומי אחד, ממלכתי וכולל, אלא היא פסיפס של חברה רב=לאומית, רב=עדתית, שסועה ומחולקת בתוכה, שיש בה כל השנאות שאנחנו רצינו לרפא במשך הרבה שנים.

אני חייב לומר, אדוני היושב=ראש, משפט אחד על הנושא הזה. אינני משחרר אף אחד מהאחריות לתהליך, לרבות הכניעה הזאת של להביא לנו מנהיג אחד שהוא יפתור את הבעיות. אבל אני בהחלט מאשים את הימין הישראלי בהוצאת השד מהבקבוק. הוא למעשה יצר את הדמוניזציה שאנחנו חיים בתוכה, של פלגים בעם, עדות בעם, ובינינו לבין העולם הסובב אותנו, לרבות הערבים שחיים בתוכנו, הערבים שנמצאים סביבנו.

הדבר שגורם למצב רוח לאומי קשה הוא העדר התקווה, מפני שאין פתרון. אף אחד, ובוודאי אף מנהיג היום, איננו קם כדי למלא את החלל הזה ולהציג בפני החברה הישראלית חזון. אנחנו רואים את הכמיהה לשמעון פרס בסקרים. הניסיון הזה של לתת למישהו חדש, צעיר, שונה, מישהו שהתכונה החיובית היחידה שלו היא שלא מכירים אותו, להנהיג את המדינה, כשל לחלוטין. השאלה שאני מעמיד אותה כאן היא לא בוויכוח של כמה מיליארדים תהיה החריגה בתקציב. חריגה תהיה, ללא ספק. ואם היא לא תהיה, זו רמאות, אלה הבטחות שווא שאין להן ערך.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אפשר לשאול אותך שאלה? אם היינו מקבלים את ההסתייגויות שלכם, יש לך מושג כמה זה היה עולה למדינה?

משה שחל (העבודה):

חבר הכנסת גדעון עזרא, אני אומר לך מה הוויכוח שלי. תקציב הוא ביטוי למדיניות ממשלה ולסדרי העדיפויות שלה. הוויכוח איננו על כמות הכסף, אלא על היעדים והמטרות שלו. כי זה לא סוד שגם בממשלה שבה כיהנתי כשר, בממשלתו של רבין, היה לי ויכוח, ויכוח אידיאולוגי על תפיסות עולם בתחום החברתי.

חלקתי על שר האוצר, זה לא סוד שהייתי אולי אחד היריבים הקשים שלו בקשר לתפיסותיו הכלכליות. אינני גורס ולא גרסתי - ולמדתי כלכלה לפני שלמדתי משפטים, למדתי את התפיסה המילטוניסטית, שרואה את החברה כולה כמסגרת של היצע וביקוש וכוחות שוק שישחקו. בעיני האדם הוא ערך בפני עצמו, שמחייב התייחסות.

אבל אני רואה את התהליך שקורה בעקבות השינויים הפוליטיים שדיברתי עליהם, בכלל זה שיטת השלטון, כאסון וכטרגדיה אמיתית למה שנקרא ציונות ממלכתית מבית=המדרש שבו גדלתי, ואני מניח שגם אתה לא חולק עליו - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אם יש קבוצות קטנות שמבקשות דברים שונים, הרי הם באים לידי ביטוי בכל ההסתייגויות שהגישה מפלגת העבודה.

נסים זוילי (העבודה):

ההסתייגויות הן דבר טקטי.

משה שחל (העבודה):

זוהי תפיסה טכנית של בעיה הרבה יותר רצינית, כי ההסתייגות נובעת ממה שמוגש, וזו טקטיקה שבה אופוזיציה יכולה להביע את אי=שביעות רצונה. אני מדבר על מדיניות, שצריכה להיות פרי מחשבה, תכנון ואסטרטגיה של ממשלה. אנחנו חלוקים על סדרי העדיפויות. אני, למשל, כשאני בא ואומר שישראל יכולה לצעוד לשנות האלפיים כמדינה

שהיא בקדמת העולם, ולהערכתי בין חמש המדינות הכי מתקדמות - לצערי הרב, התפיסה המדינית, המדיניות כולה עלולה להביא את ישראל למחשכי ימי הביניים. זאת הבעיה. ולכן, היא לא תתבטא בכמה הסתייגויות על כמה כסף. היא מצביעה על תופעה לגמרי אחרת. התמונה שאתה רואה כאן, בוויכוח עצמו, בייחוד שלו ובמגמות שלו, היא הדבר המדכא. זו חזרה לגבאות של העיירה, ויסלח לי היושב=ראש אם אני אומר את זה, כי בבתי=הכנסת שבהם התפללתי בחוץ=לארץ הדבר הזה לא היה קיים. אני מניח מסיפורים, שהיו בעיירות הקטנות ויכוחים בין גבאים על מי יתלוש לו יותר ומי יקבל יותר. זו בדיוק התמונה.

היו"ר ש' וייס:

לא היה שם מה לחלק.

משה שחל (העבודה):

לא היה מה לחלק, היום יש. העיוורון האמיתי הוא בכך שהשלטון הפך להיות מטרה בפני עצמה. מה מעניין את ביבי נתניהו? תגיד לי, ואני שואל את עצמי, מה תפיסת העולם שלו? על מה אתה יכול להישבע שהאיש שהוא ראש ממשלת ישראל היום מוכן לבוא ולהגיד: זהו קו אדום, אני לא אחצה אותו? איש לא יודע. הוא מוצר של הטלוויזיה, של שיטת הבחירה ושל יועצי התקשורת - איך קוראים ליועץ המפורסם האמריקני? פינקלשטיין - הוא מוצר של התקופה, הוא רק ידע טוב יותר לתרגם את השינויים האלה שהתחוללו בחברה הישראלית לאיך הוא יצליח לכבוש מפלגה. אבל אני אומר, הנזק הנגרם, השסע שבא כתוצאה מהשיטה, לדעתי הוא מסוכן מאוד לחברה הישראלית.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אני מוכן להגיד לך מהם לפי דעתי היעדים של ראש הממשלה.

משה שחל (העבודה):

גדעון, תאמין לי, אני אמון כעורך=דין על ייצוג מישהו. אני לא מייעץ לך שתיקח על עצמך את המשימה לייצג את ביבי נתניהו. הוא בעצמו לא יודע. הרי אתה מתיימר שאתה מכיר אותו מאז הוא נולד, שאתה מכיר את משפחת נתניהו מקדמת דנה. אני אומר לך,

ידידים וחברים שלי, שמכירים אותו ואת המשפחה, לא יהיו מוכנים לייצג אותו כי הם לא מאמינים לו. למה אתה מתיימר לדעת מה הוא חושב? אביא לך שמות, ואני לא אומר לך את זה סתם, חבריו ואלה שגדלו אתו בארצות=הברית, בישראל. אני מציע לך שתשאל את רובי ריבלין, הוא חבר שלך בסיעה, תשאל אותו.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

הוא לא תומך בראש הממשלה - - -

<u>משה שחל (העבודה):</u>

תשאל את דעתו עליו, חבר הכנסת גדעון עזרא, תשאל אותו בארבע עיניים, תשאל חברים אחרים, תשאל שרים בממשלה. אתה בא ומתיימר. עם כל הכבוד אליך, במשך שנים היית במערכת הביטחון, אתה נמצא שנתיים במערכת הפוליטית ואתה מוכן לקבל על עצמך לייצג את ביבי נתניהו. איש לא יכול לייצג אותו, הוא עצמו לא יודע, ולכן אני לא מציע לך לעשות זאת.

אני אומר לך רק דבר אחד: נפלנו, ונפלנו קשה, לא מפלגת העבודה ולא הליכוד אלא מדינת ישראל. בוויכוח הגדול, כשיצרתם את הפסיכוזה הזאת נגד תהליך השלום, נגד ממשלת רבין, שחררתם שדים שקשה מאוד להכניס אותם חזרה לבקבוק. הוויכוח איננו על הצורך בעשיית שלום, בלבך פנימה אתה יודע שאין מנוס מזה. גם אתם מגיעים למסקנה: אוסלו, רק שאתם אומרים: נעשה את זה יותר טוב, נשפר. לא ראיתי במה. הרי אין אלטרנטיבה אחרת.

מה כן היה בהצבעה בבחירות האחרונות? מה הפחדים שביבי נתניהו ניצל אותם? זו אותה זכוכית שמראה שפרס יחלק את ירושלים. הוא ידע שזה שקר. אהוד אולמרט התנצל בפני שמעון פרס, כי הוא ידע שזאת לא אמת, הוא ידע שמפלגת העבודה לא הולכת לחלק את ירושלים.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

הוא השאיר לה את זה - - -

משה שחל (העבודה):

הוא ידע את זה, תאמין לי. בציניות גמורה הוא הסית את העם כדי להשיג שלטון. עובדה שביבי נתניהו הקפיא את הבנייה בראס=אל=עמוד, הוא לא נותן למוסקוביץ לבנות עכשיו על הר=הזיתים.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

מישהו השאיר את ירושלים לדיון בהסדרי הקבע - - -

משה שחל (העבודה):

מנחם בגין, בהסכמי קמפ=דייוויד. זה כתוב במפורש, חבר הכנסת גדעון עזרא, לך לספרייה ותראה. בהסכמי קמפ=דייוויד היתה הסכמה בינו - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - - זה לא נכון.

משה שחל (העבודה):

חבר הכנסת גדעון עזרא, תאמין לי, אתה קצת מכיר אותי. לך לספרייה ותראה את חליפת המכתבים. בעניין זה שמעון פרס ויצחק רבין אימצו את המתכונת של קמפ=דייוויד ותרגמו אותה להסכמי אוסלו במונחים מעשיים של ביצוע. הם לא השתמשו במונח "אוטונומיה", אבל פירקו אותו לגורמים כדי לבצע אותו.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

בנושא ירושלים?

משה שחל (העבודה):

על עניין הפליטים וירושלים היתה הסכמה בין הנשיא קרטר למנחם בגין ולסאדאת, שהם יכתבו מכתבים, כל אחד יהיה בעמדה שלו, הנושא יגיע לדיון בהסדרי הקבע. אתה שואל שאלה אחרת לגמרי.

אני לא מבין מדוע אתם צריכים לומר את זה. במי אתה חושד - במחצית העם? אנחנו רוצים את חלוקת ירושלים? אולי תגיד לי מה זכויות היתר שהליכוד לוקח לעצמו בעניין ירושלים, יותר מאשר יצחק רבין, מוטה גור, חיים בר=לב, זיכרונם לברכה, אלה שעיצבו את מצע מפלגת העבודה? מה היומרה שלכם? במה אתם יותר ממשחררי ירושלים עצמה, עוזי נרקיס וכל אלה שהיו כאן, ובשבילם ירושלים היא עיר מאוחדת, בירת ישראל בריבונות ישראל? מדוע אתה בא להתווכח על זה?

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

לא, לא בגלל - - -

<u>משה שחל (העבודה):</u>

אני רוצה לסיים, כמצוות היושב=ראש.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

היושב=ראש נתן לך סובסידיה, ואתה ראוי לזה.

<u>משה שחל (העבודה):</u>

בהמשך לדברים שלך, אני גם משלים וגם מתייחס מזווית אחרת. הוויכוח בין חילונים לדתיים הוסט מהעניין עצמו. אני יהודי שרוצה לשמר את המסורת היהודית מפני שאני רוצה שילדי ונכדי יהיו יהודים, אני יהודי גאה בתפיסתי ובאמונתי. אני טוען, שהמשמעות של "אתה בחרתנו" היא בחירה מרצון לאמות מידה של מוסר גבוה יותר מהסביבה, זה מה שאפיין את העם היהודי בעיני ועל זה גאוותי. כשאני מדבר על שחרור השד מהבקבוק ושימוש ציני במוטיבציה הזאת, יצירת הפחד משלום ומדיבור עם הגוי, את זה

עשה ביבי נתניהו בהצלחה רבה. הוא שחרר אנרגיות שליליות.

אדוני היושב=ראש, אתה יודע ואני יודע, שפועלי אגודת ישראל בתפיסת העולם החברתית ובמדיניות שלהם היו מן המתונים ביותר. המפד"ל היו במשך שנים בזרמים מתונים ביותר. הסמן הימני היום הליכוד? איפה הליכוד? הליכוד כבר איננו, כבר אין תנועת החרות עם שתי גדות. החרדים הספרדים מש"ס בתפיסת העולם שלהם? קח את יוצאי מרוקו בהשוואה ליהודים שבאו ממדינות אחרות במזרח, מדינות שבהן העמים היו יותר קשים, כי אין להשוות את הערבים המרוקאים לערבים העירקים מבחינת היחס הנוקשה שלהם - הם נוסעים למרוקו וזוכרים את השכנות הטובה והיחסים הטובים. דבר נוסף: לא תמצא בהתנחלויות יוצאי עיירות פיתוח במספרים משמעותיים, אין פנאטיות והם רוצים שלום.

אני אומר ששחררו את השד מהבקבוק בציניות גמורה. ביבי נתניהו ידע, שכדי להגיע לשלטון הוא צריך לגייס את האנרגיות השליליות האלה. ביבי נתניהו דואג למסורת ישראל יותר ממני? הוא שומר שבת יותר ממני? יצחק שמיר היה כזה? ההונאה הגדולה הזאת מביאה לשסע, כי רק אם יהיה שסע בחברה הישראלית תוכל דמגוגיה שמייצר אותה איש אחד, שמומחה בה, להביא אותו לשלטון, לצערי הרב.

אני מקווה שהכסף הזה, שמעוור עכשיו את כל התפיסות, לא יהיה הזיכרון מהממשלה הנוכחית, כי לדעתי אין לה הישגים אחרים. חבר הכנסת גדעון עזרא, הייתי בבית הזה בהרבה דיוני תקציב, והיו מתחים, אבל אני לא יכול להיפרד מדבר אחד: עוד לא היה מצב כה נלעג, כה מבזה, משפיל וציני כפי שקרה מאז הממשלה הנוכחית, ועל=ידי ראש הממשלה. בעבר היו ויכוחים עם ראשי ממשלה, אבל זה ראש ממשלה ראשון שכולם, כל שריו, כל חברי סיעתו אומרים עליו דבר אחד: אל תאמינו לו באף מלה. זה לא קרה עם שום ממשלה בישראל בעבר, לא מהעבודה ולא מהליכוד.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני מאוד מודה לחבר הכנסת שחל. חבר הכנסת נסים זוילי, לרשותך לפחות רבע שעה. אחריו יבוא חבר הכנסת חיים אורון.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

ואם הוא איננו?

היו"ר ש' וייס:

אם הוא איננו - חבר הכנסת דראושה.

נסים זוילי (העבודה):

אדוני יושב=הראש, חברי לכנסת, שני משפטים אחרי דבריך ודבריו של חבר הכנסת שחל, ואחר כך אעבור לנושאים הכלכליים.

הרבה זמן אני אומר למפלגת העבודה ולעמיתינו הפוליטיים, שהברית, או החזית, שנוצרה בין הימין הקיצוני לבין הימין לבין המפלגות הדתיות והחרדיות היא ברית הרבה יותר אמיתית וטבעית מאשר הברית בין השמאל לבין המפלגות הדתיות. הרבה מאוד זמן אני גם אומר, עם הרבה כאב וצער, ש=80% מאנשי עדות המזרח ימשיכו להצביע לימין ולמפלגות הדתיות, הם לא יעברו למפלגת העבודה למרות המדיניות המתקדמת שלנו. אמרתי את זה מתוך תחושות שלי ומתוך זה שאני מכיר היטב את המערכת האלקטורלית והפוליטית. כשהשתחררתי מתפקידי כמזכ"ל המפלגה התחלתי ללמוד מדעי המדינה, ושמעתי הרבה הרצאות של פרופסור ברוך זיסר באוניברסיטת בר=אילן, והוא נתן לי את ההסבר המדעי לתחושות שלי, או לתופעות הפוליטיות שקיימות בארץ.

היו"ר ש' וייס:

מחקרו המדעי מבוסס על חקר התחושות. זה יותר מקורי.

נסים זוילי (העבודה):

אני לא יודע על מה זה מבוסס, אבל הוא הסביר, שבמדינת ישראל היו במשך 30, 40 שנה שסעים צולבים, שחילקו את החברה הישראלית על=פי הרבה נושאים: השסע היה בתוך הציבור הדתי, בתוך ציבור יוצאי העדה הזאת ויוצאי העדה השנייה, המפא"יניקים, והליכודניקים. השסעים היו צולבים.

היו"ר ש' וייס:

היתה מערכת ארגונית פטרונית חזקה ואפקטיבית.

נסים זוילי (העבודה):

לא חשוב. זה פחות חשוב. היום, הוא אומר שהגענו למצב - כבר עשר, 15 ו=20 שנה - שהשסע הוא שסע לעומק, שכולל בתוכו את כל המרכיבים אחד לאחד: הנושא הדתי, הנושא העדתי, הנושא המדיני, הנושא הביטחוני והנושא החברתי - הכול. זהו שסע עומק, שמחלק את החברה הישראלית. כשכבר יש תרבות פוליטית מעוגנת, כדי להעביר מרכיבים בחברה מקבוצה פוליטית אחת לשנייה, צריך לקרות דבר הרבה יותר קשה אפילו מהמצב הקיים.

לכן, יש בעצם רק שני ציבורים שהם ניידים במפה הפוליטית שנוצרה בחברה הישראלית: ציבור העולים החדשים, שעוד לא התקבעו בתוך אחד המחנות ולא השתרשו בתוכם, והדור הצעיר, שעדיין ניתן להשפעה. אם לא יחול שינוי בשני המרכיבים האלה בחברה הישראלית, החלוקה בחברה הישראלית של 50%-50% היא כבר חלוקה שתלווה אותנו להרבה מאוד זמן, ואולי לדורות - אם לא יקרה איזה זעזוע שאנחנו לא צופים אותו. בזה קיבלתי הסבר מדעי למה שאני חשתי שקורה במערכות הפוליטיות, וצריך להביא את זה בחשבון.

לכן, גם אם היום רואים סקרים שמראים חוסר שביעות רצון בולט מראש הממשלה ומתפקוד הממשלה, וגם אם אנחנו רואים התרחקות בקרב חלק מהציבורים, באופקים או במקומות אחרים, ביום הבחירות הם יחזרו הביתה.

היו"ר ש' וייס:

פחות או יותר.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

חלק הולכים למפלגה שלישית.

נסים זוילי (העבודה):

לא. אתה יודע מה? גם מפלגה שלישית, בסופו של דבר, תהיה תופעה של ד"ש, שלא תשנה את המבנה. אל תשכח שזו 1997 ולא 1977. השסעים האלה יישארו. השסע המרכזי הזה יישאר בתוך החברה הישראלית, וכל מערכת בחירות פתוחה ועומדת על חודם של אחוזים בודדים מאוד שעוברים מפה לשם.

היו"ר ש' וייס:

מפלגה שלישית במרכז, גם אחרי ניסיון ד"ש, נתונה מייד לפיצוץ, כי היא בעצם קונפדרציה של נרקיסיזם ואגו. כל כך הרבה אנרגיות של נרקיסיזם ואגו, שאין שם שום אפשרות של היירכיה. לכן, אלה סיפורי סבתא.

נסים זוילי (העבודה):

לכן, צריך להיזהר מלהפוך ניתוח של מצב רוח למחשבה שזהו אירוע פוליטי שיוצר מציאות פוליטית חדשה. אנחנו לא עומדים בפני שינויים דרסטיים, אלא אם כן השינויים האלה יתחוללו בקרב ציבור העולים החדשים או בקרב הדור הצעיר. הדור הצעיר - כבר חל בו שינוי, והוא לא מצביע אוטומטית כמו דור ההורים. יש בו שינויים הרבה יותר דינמיים ממה שאנחנו צופים. בקרב העולים החדשים - בעוד פחות מדור גם הם יתחלקו לפי שתי הקבוצות האלה: חלק מהם יתייצב עם הגוש של מפלגת העבודה, וחלק מהם יתייצב עם הגוש של הימין, ולא תהיה להם עוד זכות קיום כמערכת פוליטית של העולים החדשים.

אדוני היושב=ראש, מכאן אני רוצה לעבור אולי לנושא המרכזי שרציתי לדבר עליו - נושא ההתיישבות. זה בא בהקשר של דבר מאוד מוגדר - החקלאות וההתיישבות. האשימו את הממשלה שלנו, שהיא היתה יותר מדי תומכת וסייעה יותר מדי להתיישבות העובדת על כל גווניה; הביאו כדוגמה את חוק הסדר חובות המושבים ואת חוק הסדר חובות הקיבוצים.

אני חושב, שבסך הכול הממשלה שלנו עשתה צדק עם מערכות שהתרומה שלהן למדינת ישראל היתה אדירה, שהסתבכו, בעיקר בגלל ניהול כושל של המנהיגות שלהן, במערכת חובות, והיה צריך להוציא את העגלה הזו מהבוץ.

היום, כל פעם שעולה הנושא של חובות, יושב=ראש הכנסת דן תיכון ועוד כמה חברים דואגים להזכיר את המיליארדים שסייעה בהם המדינה כדי להגיע להסדר חוב הקיבוצים. אני רוצה לומר לכם, ופעם היה על זה ויכוח קשה מאוד, שהסדר חוב הקיבוצים הוא הסדר שבא להציל מערכות כלכליות שלמות. חבר הקיבוץ היום, מצבו האישי לא השתפר בעקבות הסדר החובות. כמעט אף חבר קיבוץ לא קיבל את הכספים האלה לכיסו. אז יש אנשים שמנסים להציג את הסדר הקיבוצים ואומרים: בואו נשווה אותו למערכות אחרות. אנחנו פעלנו באמונה שלמה וחשבנו שצריך להציל את המערכות ההתיישבותיות לפני קריסה מוחלטת.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

הוא שמר על מעמדו, מול מושבניק שלא שמר על מעמדו.

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

לא. אני מדבר גם על קיבוצניק וגם על מושבניק.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

הוא שמר על מעמדו.

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

שמרו אותו דבר. זה אותו דבר.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אל תשווה ביניהם.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

למה? - - -

נסים זוילי (העבודה):

לא. תעזוב. אני אומר לך שאני מכיר את הסדר החוב.

חיים אורון (מרצ):

הוא מושבניק, והוא יגיד לך.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

הוא מושבניק שהוא בכנסת.

חיים אורון (מרצ):

מה?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

הוא מושבניק - - -

נסים זוילי (העבודה):

לא חשוב, אבל אני - - -

חיים אורון (מרצ):

אתה מכיר את המושבים. הוא לא מכיר?

נסים זוילי (העבודה):

חבר הכנסת גדעון עזרא, תקשיב שנייה.

היו"ר ש' וייס:

חברים, אני מציע לעשות זאת יותר בשקט, כי זה דיון יסודי.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אני רואה מה קורה בשפיים, ואני רואה מה קורה - - -

נסים זוילי (העבודה):

לא. בגלל - - -

חיים אורון (מרצ):

אתה מכיר את מושב כפר=שמריהו?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

נסים זוילי (העבודה):

חבר הכנסת גדעון עזרא, אתה עושה בדיוק את אותו עוול שעושים כולם לתנועה הקיבוצית. שפיים יש אחד. מושבים בגבול מצרים - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

למה אחד?

נסים זוילי (העבודה):

מושבים בגבול מצרים וקיבוצים בגבול מצרים, וקיבוצים כמו צאלים, רביבים, או כמו בקו העימות - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אני מצדיע.

היו"ר ש' וייס:

דע לך, שיש קיבוצים על סף רעב.

נסים זוילי (העבודה):

יש עשרה - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

נסים זוילי (העבודה):

רגע, תן לי לסיים. אני מצטער מאוד. יש עשרות קיבוצים היום, שחבריהם לא יודעים איך הם יקיימו את עצמם בשבוע הבא.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

נכון.

נסים זוילי (העבודה):

את זה אתה לא יודע.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אני יודע.

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

אתה מנסה להטות, בצורה באמת לא מכובדת, לעשרה או ל=20 קיבוצים, מתוך למעלה מ=250 קיבוצים, שמצבם טוב בגלל עסקי נדל"ן. לא על זה אני מתווכח.

מכאן אני רוצה להגיע לנקודה הרבה יותר חמורה. מה מנסה הממשלה לעשות עכשיו? לא רק שהיא לא מנסה לסייע לקיבוצים לצאת מהבוץ - היא רודפת את הקיבוצים. ההחלטות האחרונות, שבאות לנסות לסגור את המערכת הכלכלית של הקיבוצים והמושבים בשבתות ובחגים, הן אחד הצעדים, ותזכרו זאת, שיכולים להביא לקריסה מוחלטת של עשרות משפחות ועשרות קיבוצים.

לאן אנחנו מגיעים? איפה קיים בעולם דבר כזה, שמחוץ לערים, שחלים עליהן חוקים אחרים, אסור למשק להחליט, בגבולותיו, לפתח מערכת כלכלית? הרי מה שאנחנו ביקשנו מהקיבוצים ומהמושבים, כשהגענו להסדר, הוא: רבותי היקרים, מעכשיו אתם עומדים על הרגליים מבחינה כלכלית. תדאגו לעצמכם. מה עושה מושב או קיבוץ כדי לדאוג לעצמו? מגוון את מקורות התעסוקה. מה אתה עושה כשבמושב שלי 50% מהחברים כבר לא מתפרנסים מחקלאות? הם מחפשים מקורות תעסוקה חלופיים. הרי אינך יכול לבוא ולומר: לא, אתה לא יכול. אתה תישאר ברמת החיים שלך. אל תפתח שום דבר אחר. תחיה רק מחקלאות, ואחר כך תבוא ותגיד: עכשיו צריך לכסות את החובות.

חברי המושבים והקיבוצים חיפשו מקורות תעסוקה חלופיים, ופתחו בתוך המושבים ובתוך הקיבוצים מערכות נוספות: מפעלים ומפעלונים בקיבוצים, מפעלונים במושבים, אירוח, תיירות, מערכות חינוך, מערכות בריאות ומערכות של קשישים. למשל, עכשיו אמי יושבת בבית=אבות בעין=החורש. פתחו את המערכת הזו. מצאו מסלול נוסף של פיתוח תעסוקות מסחריות, שנשענות על ימי שישי ושבת וחגים. עכשיו באים ואומרים: לא. את זה צריך לסגור. אילו נימוקים מוצאים לזה?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אני אגיד לך. אתה רוצה שאני אגיד לך?

נסים זוילי (העבודה):

לא. אני מכיר את כל הנימוקים, אבל אתה יכול להגיד לי אם אתה רוצה.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אביא לך כדוגמה את קריית=שמונה. בקריית=שמונה, כדי לפתוח פאב צריך רשיון של שנים. בקיבוץ סמוך לקריית=שמונה - -

נסים זוילי (העבודה):

אז מה?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - הוא מחליט ומקבל החלטה עכשיו.

נסים זוילי (העבודה):

אבל, מי מפריע - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

הוא לוקח את הפרנסה של קריית=שמונה - - -

נסים זוילי (העבודה):

אבל, חבר הכנסת גדעון עזרא, מי הפריע לעיריית קריית=שמונה לאשר? מי מפריע

לעיריית קריית=שמונה לעבוד כמו המועצה האזורית גליל=עליון ולאשר את פתיחת הפאב הזה, אם זה בגבולותיה, תוך שבועיים ימים, תוך חודש או תוך חודשיים? אלה מערכות ביורוקרטיות, שלא צריך להטיל את האחריות להן על הקיבוצים ועל המושבים.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

זה על חשבון אדמה שהיא לא שלו בדיוק כמו האדמה בקריית=שמונה.

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

אבל במה זה קשור אחד לשני?

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

לא. השאלה - - -

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

הקיבוצים באים ואומרים לקריית=שמונה: אל תפתחו פאב? הם לא אומרים את זה. הם אומרים: תנו לנו לנהל את המערכות הכלכליות והמוניציפליות שלנו כפי שאנחנו רוצים.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אתה יודע - - -

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

רגע.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

חבר הכנסת עזרא, בעירייה טיפוסית אישור של תוכנית בנייה זה שלוש=ארבע שנים -

-

נסים זוילי (העבודה):

נכון.

היו"ר ש' וייס:

- - כי הביורוקרטיה, הסיבוכים, הכפילויות והתעתוע יש להם בוז לזכויות אדם - כלום - מדור לדור.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אני מסכים אתך.

היו"ר ש' וייס:

אז אתה רוצה להכתיב את זה - את הבוז הזה לזכויות אדם - גם לקיבוצים?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אני אומר וכולנו אומרים: בצומת של קיבוץ אלונים, על אילו אדמות עשו שם מרכז, אפילו שהם קיבוץ?

נסים זוילי (העבודה):

מה זה חשוב? אבל אלה אדמות של המשק. מה אתה רוצה?

חיים אורון (מרצ):

- - - שקיבל כסף מהמדינה כאזור פיתוח - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ש' וייס:

טוב, חבר הכנסת אורון, אתה תדבר בדיוק אחרי חבר הכנסת זוילי.

חיים אורון (מרצ):

- - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - - תחנת דלק פרטית לאיזה טרקטור, אתם רוצים להפוך אותה לתחנה ציבורית.

נסים זוילי (העבודה):

למה לא?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אני אגיד לך למה לא - - -

נסים זוילי (העבודה):

הוא לא אזרח במדינה הזאת? אנחנו, חברי קיבוצים וחברי מושבים, לא אזרחים במדינה הזאת? אנחנו אזרחים שווי זכויות במדינה הזאת, ואף אחד לא - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

חיים אורון (מרצ):

- - -

היו"ר ש' וייס:

חברים, רגע, רגע. חברי הכנסת גדעון עזרא וחיים אורון, בואו נירגע קצת. מכיוון שחבר הכנסת אורון יעלה עוד מעט לדוכן, אחרי חבר הכנסת זוילי, אתם תמשיכו את ההתדיינות בקו הזה, וזה קו יותר טוב.

נסים זוילי (העבודה):

אני בא ואומר יותר מזה. מעבר לכך שאנחנו צריכים להיות מעוניינים שמערכות עצמאיות יפתחו מקורות תעסוקה נוספים, הרי זה מפעיל את המשק. זה לא רק לצורך בן=אדם פרטי זה או אחר. זה מפעיל את המשק. החנויות האלה שפועלות בקיבוצים ובמושבים והמשתלות שפועלות מעסיקות עשרות אנשים, מאות אנשים, ולאו דווקא חברי קיבוץ, גם אנשים מהעיר. אז אנחנו באים עכשיו לחסום את הפעולה הזאת.

באילו הנמקות? הרי אם עם ישראל לא רוצה לקנות בשבת או בחג, הוא לא יצא מהבית במכונית כדי לקנות בשבת. אנחנו רואים שמתפתחת תרבות, שחלק מאתנו יכול להתלהב ממנה, וחלק מאתנו יכול להתלהב פחות. הרי לקחת את הילדים ואת האשה וחברים וללכת לשפיים בשבת - זה הפך לחלק מההווי, לחלק מהתרבות ולחלק מהמנוחה של אותן משפחות. אז מישהו רוצה לקבוע לאותה משפחה תל=אביבית או הרצליינית איך היא תבלה את השבת שלה. הרי כך מנמקים את זה.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

איך הם קיבלו את הרשיונות בשפיים?

נסים זוילי (העבודה):

תעזוב את זה. הם קיבלו את הרשיון בצורה מוסדרת, כמו כל עסק אחר.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מי שעמד בראש הוועדה זה אדם שמעוניין - - -

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

אבל מה זה קשור זה לזה? מה אתה רוצה?

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אבל זו שחיתות.

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

חבר הכנסת גדעון עזרא, אתה רוצה להיות ראש מועצה אזורית באזור הזה? ואם היית ראש מועצה אזורית והיו פונים אליך מושב או קיבוץ לצורך פתיחת עסק, היית מרשה להם לפתוח עסק? מה אתה רוצה? הם דואגים לחברים שלהם, ובצדק מוחלט. הם לא רוצים להיות תלויים יותר לא בטובות של הממשלה הזאת ולא בטובות של ממשלה אחרת. הם מבינים שהם צריכים להיות עצמאים בתפקוד שלהם. אז אתה בא ואומר עכשיו: אנחנו לא רוצים יותר התיישבות פרזיטית, ואני לא רוצה יותר התיישבות פרזיטית. אז תנו להם להתפרנס.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - -

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

תנו להם להתפרנס.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

רק רגע, אני אאפשר לך. חבר הכנסת זוילי.

נסים זוילי (העבודה):

תנו לנו להתפרנס, ואם מושבניקים וקיבוצניקים רוצים לקחת את יום השבת שלהם ביום שלישי, תנו להם לקחת את יום השבת שלהם ביום שלישי ולנוח באותו יום.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אתה צריך להבחין בין שני דברים נפרדים.

נסים זוילי (העבודה):

אני יודע שמעורבים בזה - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

צריך גם לתקן את החוק - - -

נסים זוילי (העבודה):

אדוני היקר, אני יודע שמשתלבים בזה בעצם כמה חוקים, לא רק חוק אחד, לא רק חוק התכנון והבנייה, אלא גם חוק שעות עבודה ומנוחה. אני מכיר את כל החוקים. אני בא ואומר, שהיום הממשלה הזאת רודפת את ההתיישבות, ואי=אפשר, מצד אחד, לבוא ולומר שההתיישבות העובדת צריכה כבר לעמוד על רגליה, ומצד אחר, לקצץ את מקורות התעסוקה שלה בדרכים אדמיניסטרטיביות. זה לא יעבוד, זה לא יעזור לאף אחד. זה לא יעבוד. אנשים יילחמו על מקורות הפרנסה שלהם, ואנחנו נהיה אתם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זוילי, אבל אני שמעתי שבמסגרת שמירת השבת מתחילים לסגור את משחקי

"בית"ר" בירושלים, ואחר כך את הקיבוצים.

נסים זוילי (העבודה):

כן, בדיוק אותו דבר, נכון. זאת דוגמה של איפה ואיפה.

היו"ר ש' וייס:

שמעתי על סגר כזה בירושלים, מצד שומרי השבת של הימין; לא הדתיים, אלא שומרי השבת של הימין.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

נסים זוילי (העבודה):

לא במקרה הזכרתי את התרבות הזאת שמתפתחת, כי מרכזי הקניות הפכו למשהו שהוא יותר ממרכז קניות. בחלק מהמקומות יש פארקים לילדים, ובחלק מהם יש מסעדות, ומה אתם מנסים לעשות לאוכלוסייה החילונית בארץ הזאת? אני לא מדבר עליך. אני מדבר, לצערי, על ידידי היקר מאוד אלי ישי, שר העבודה והרווחה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני רוצה להזכיר לסגן יושב=ראש הכנסת, יושב=ראש הישיבה, שבקדנציה הקודמת אני חזיתי איך הוא היה נאלץ להצביע בעד חוק שהוא התנגד לו בכל - - -

נסים זוילי (העבודה):

זה קורה.

היו"ר ש' וייס:

כן, זה מובן. זה חלק מהעניין.

נסים זוילי (העבודה):

אני לא מדבר על זה. הרי אתה יודע, חבר הכנסת רובי ריבלין - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ש' וייס:

זה מובן לי.

נסים זוילי (העבודה):

אני רק בא ואומר, שאם הממשלה הזאת - - -

חיים אורון (מרצ):

- - -

היו"ר ש' וייס:

יש לו עוד שתי דקות.

נסים זוילי (העבודה):

אני כבר מסיים, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ש' וייס:

חברים, אלה מנות של רבע שעה, עם סבסוד קל של דקה. מה אני יכול לעשות?

נסים זוילי (העבודה):

אני רוצה לומר, שאם הממשלה הזאת תנסה לכפות הר כגיגית על ההתיישבות העובדת ותגביל את האפשרויות ואת היכולות שלה לגוון את מקורות התעסוקה שלה, זה יגרום נזק בלתי הפיך למערכות האלה, וזה יחזיר עוד הפעם אלפי אנשים למצב כלכלי שהם לא יוכלו לעמוד בו. ואני רוצה להזהיר, שזה יותר מזה, משום שאני מעריך שמיליוני אזרחים יהיו שותפים במקרה הזה למאבק נגד הממשלה, אם ינסו לעשות צעדים מלאכותיים כדי לסגור עסקים בשבתות, ואני אהיה שותף למאבק הזה, משום שהמהלך הזה הוא לא נכון, הוא לא צודק, הוא מעוות והוא בא לפגוע באנשים שלא מגיע להם שיפגעו בהם על=ידי המהלך הזה. תודה רבה, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת נסים זוילי. חבר הכנסת חיים אורון, ואחריו - חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה. אנחנו במנות של רבע שעה, ולכן נוצר רושם שזה פרק זמן ארוך.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להתחיל בהודעה אישית. אני רוצה להגיד לך, גדעון עזרא, ש=40 שנה, 35 שנה אחרי שבאתי לנגב - אני הלכתי לנגב בשביל להרוויח מכפרייה בתל=שוקת. למי שלא יודע, תל=שוקת הוא על כביש ערד-חברון, ואני חבר קיבוץ להב.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

חיים אורון (מרצ):

זה היה חלום חיי, זה מה שחשבתי עליו מאז היותי ילד. אחרת, זה לא מסתדר לי עם מה שאתה אומר.

היו"ר ש' וייס:

אני חשבתי שזו הסטייקייה ליד בית=קמה.

חיים אורון (מרצ):

לא, הסטייקייה ליד בית=קמה היא של מישהו אחר.

פשוט כל חלום חיי, הגשמת הציונות בעיני, היו להתנחל - סליחה, להתיישב בנגב, וכעבור 35 שנה - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

חיים אורון (מרצ):

רובי, נכשלתי בלשוני. רציתי להגיד: להתיישב בנגב. אתה יודע, אחרי לילה בלי שינה ואחרי כל כך הרבה נאומים - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

להתנחל זה מלשון נחלה.

היו"ר ש' וייס:

רובי אורב לך מצד המחנה הלאומי.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מתי באת לתל=שוקת, לפני 35 שנה?

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

אתה לא הבנת מה אני אמרתי. 35 שנה אחרי שישבתי בנגב, בלי שהייתי בתל=שוקת, הגשמתי את חלומי מאז באתי לנגב, והקמנו כפרייה בתל=שוקת, כי לפי מה שאתה אומר, זה מה שעשינו, לזה הגענו.

חבר הכנסת גדעון עזרא, אתה יודע, יש יתרון בדיונים האלה. יש קצת יותר זמן ואפשר לדבר בשקט.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

זה נכון.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

ואני מנסה להציג את העניין בצורה קצת יותר שקטה.

קודם כול, הסדר הקיבוצים. עוד הפעם שפיים, אתם שכחתם להזכיר הפעם את גליל=ים ונצר=סרני וגם רמת=רחל. נו, וכבר אמרתם את כולם? יש 250 קיבוצים. לפני התנועה הקיבוצית - ואני מודה, הייתי שותף להסדר - היו שתי אפשרויות: לעשות הסדר, כמו שקורה בכל הארץ. מי שפושט רגל - פושט רגל, ומי שלא פושט רגל - אולי מרוויח מזה. באנו לממשלה. אגב, בממשלה נסים היה שר האוצר. לא ממשלה שלנו. נסים היה שר האוצר, והוא הבין את זה מצוין.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

משותפת.

חיים אורון (מרצ):

היתה ממשלת אחדות לאומית, ואמרנו: תראה, יש אפשרות שיהיה תהליך התפוררות, כפי שקורה בחקלאות ובהתיישבות ברחבי העולם, וגם בארץ, ואז חלק נופלים - אגב, הם נופלים אז כמעמסה על הציבור, ואם אתה רוצה את השמות שלהם, אני אתן לך אותם - חלק שורדים, וחלק גם נהנים מהנפילה של אחרים. למה? כי המכסות עוברות אליהם, והם מייצרים יותר חלב ויותר ביצים. אמרנו: אנחנו רוצים - יומרה נוראית - לנסות להציל את המערכת כולה, כך שיהיו כאלה שלא רק שלא יקבלו, אלא גם יסייעו לאחרים, יהיו כאלה שיקבלו מעט מאוד, ויהיו כאלה שיקבלו הרבה מאוד, מתוך רצון לאפשר לכולם, או לרובם הגדול, להתגבר על המשבר הזה, ואני עוזב עכשיו את השאלה כיצד הוא נוצר.

כמובן, תמיד בטיפול ב=250 יחידות, שאגב, כולן תת=יחידות, וזה מגיע ל=1,000 ויותר, אפשר לקחת את דוגמת השוליים ובה לנופף ולומר: תראה איך זה התרחש. זה היה הרעיון. מה היו המקורות? אתה בא ואומר - יש מרכיב של עזרה הדדית, יש חלוקה שונה של המשאבים, יש השתתפות ב=9 מיליארדי ש"ח בקרקע ויש רצון להשאיר את המערכת החברתית, הכלכלית וההתיישבותית הזאת שלמה, לטובת ולתפארת מדינת ישראל. אם מותר להגיד, זה גם על=פי כמה אינטרסים מאוד מאוד חזקים, של הבנקים למשל. לכל מי שמכיר את הנושא היה ברור, שהמחיר הלאומי, כאשר הבנקים בבעלות המדינה והמחיר הכלכלי הכולל, בהסדר אחר, הרבה יותר גבוה והרבה יותר חמור. זה היה הרעיון, עם מחיר ציבורי נורא ועם מחיר פנימי שאתם לא מודעים לו. אתם לא יודעים מה קורה בתוך התהליך הזה. לפעמים גם עם שבר אישי וגם עם שבר קיבוצי, אבל מתוך רצון להציל את המערכת הזאת ולתת לה - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אבל לצדם יש מושבים.

חיים אורון (מרצ):

גדעון עזרא ידידי, קודם עלה לדוכן מי שהיה מזכיר תנועת המושבים, חבר מושב שמכיר את הנושא. רק פה ובעוד כמה מקומות מנסים לסכסך.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אני בשיתוף פעולה עם שלום שמחון בעניין הזה. אני רואה את ההבדל - - -

חיים אורון (מרצ):

בין מה?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אין להם תנאים דומים. איש מושב לא רוצה להקים אולם חתונות ולא רוצה להקים -

- -

חיים אורון (מרצ):

במה שונים התנאים?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - - מוציאים לו את הנשמה.

חיים אורון (מרצ):

אני מאוד לא רוצה להיכנס לדיון הזה, אבל אתה יודע שלאיש מושב - - -

היו"ר ש' וייס:

אישרנו את חוק המחסנים לפני שנתיים.

דוד צוקר (מרצ):

בלילה שלפני הבחירות זה לא אושר.

היו"ר ש' וייס:

זה לא עבר? לא יפה.

חיים אורון (מרצ):

אני יודע שבתוך תנועת המושבים היה על זה ויכוח, ואני נמנע מלהתייחס לוויכוח הפנימי בתנועת המושבים. אם אני לא טועה, יש כ=7,000 מערכות כאלה. אני לא בעד זה שיחסלו אותן.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אבל אם שלום שמחון - - -

חיים אורון (מרצ):

למה אתה מטיל את זה לפתחם של הקיבוצים? אין עסק אחד או מקום אחד או מקרה אחד שאני מכיר, ואם יש, אני מוכן ללכת יחד אתך למשטרה ולדווח על כך, שיש בקיבוצים עסק שאיננו מורשה. אם אתה רוצה להשיג משהו למושבים, למה בדיון הזה צריך להעמיד מולם את הקיבוצים ולא, נאמר, את השכבות החזקות בירושלים?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

ברעננה לא פותחים עסקים בשבת. ברעננה יש "מול" גדול שלא פתוח בשבת, והאוכלוסייה החילונית נוסעת בשבת לשפיים.

חיים אורון (מרצ):

באמת? אני חילוני והאוכלוסייה החילונית נוסעת לשפיים. לאורך כל הכביש, מרעננה עד חדרה ובכל צומת אתה רואה רהיטים, חממה - פתוח בשבת. למה אתה לא אומר את

זה? כולם שם מושבים.

היו"ר ש' וייס:

ברשפון יש בכל בית, וזה נורא נחמד.

חיים אורון (מרצ):

למה אתה לא יוצא כנגד זה? אני לא יוצא כנגד זה, אבל אני לא רוצה להכות - - -

היו"ר ש' וייס:

זה נורא נחמד. יש עסקים קטנים כאלה בשבת. ענתיקות.

חיים אורון (מרצ):

גדעון, בוא ניסע יחד בשבת לאורך כל הכביש. אני לא נגד זה, אבל למה צריך להכות את המושבים האלה בשפיים?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

איזו תשובה יש לך לבעל הקניון ברעננה, שהוא גם - - -

חיים אורון (מרצ):

אני שואל אותך דבר אחר. בוא נסכים על דבר אחד ונטיל את זה לפתחם של כל אלה שחיים מחוץ לעיר. אתמול בלילה עברתי בצומת בי"ל, וחוץ מחלק קטן של גבעת=ברנר, כל הצומת הוא לא קיבוץ. יש בעיה, וצריך לבודד את העניין. עובדה שגם אתה מתווכח אתי כבר רבע שעה על קיבוצים, ואני נותן לך דוגמה של צומת בי"ל, שהוא לא קיבוצים.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

צומת בי"ל זה לא מועצה אזורית?

חיים אורון (מרצ):

זאת מועצה אזורית של מושבים, עזבו את העניין הזה. אני רוצה להציג את העניין במהותו. יכול להיות שהעובדות מסבכות קצת את העניין. יש שאלה עקרונית, ועליה צריך לתת תשובה. היא לא קשורה במושבים, בקיבוצים או במישהו אחר. האם מדינת ישראל מוכנה לקיים אורח חיים דואלי, כאשר יש מסגרת בתוך הערים, או בערים שיש בהן הרכב אוכלוסייה מסוים, יש מערכת שנמצאת מחוץ לערים, יש זכות לגיטימית למי שהוא בעל העסק ויש צורך אמיתי של עשרות או מאות אלפי אזרחים לקיים את התרבות הזאת? התרבות הזאת היא לא בדיוק משוש חיי, אני לא הולך לשם בשבת, אבל אני יודע שעשרות אלפי ישראלים רואים בזה חלק מהתרבות שלהם, גם תרבות הקנייה וגם תרבות הבילוי.

זה יוצר שאלה של גובה ארנונה - מה קורה ברעננה, מה קורה ברחובות, וצריך להתמודד עם זה. אומרים: קודם כול נסגור אותם, כי אלה קיבוצים. בעבר נוצרה בעיה, מכיוון שכאשר הוקמו הקניונים נהרסו מאות אלפי חנויות קטנות.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הקניונים הוקמו תוך תכנון, גם על=פי חוק התכנון והבנייה.

חיים אורון (מרצ):

ופה לא?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

בסדר גמור. אני אומר, שיש מקרים שבהם קודם בונים, אחר כך יוצרים עובדות, ולאחר מכן - - -

חיים אורון (מרצ):

רובי, אתה עוסק בנושא שאני נמנעתי מלעסוק בו. היתה תופעה של שינוי ייעוד פנימי בתוך מושבים. שמת לב שזה אף פעם לא עולה על סדר=היום, כי מתעסקים עם הקיבוצים ולא עם שינוי הייעוד שאתה מדבר עליו. אתה זוכר את הוויכוח שהיה בכנסת בין גדליה גל, שהיתה לו עמדה אחת, ובין חבר מושב אחר, שהיתה לו עמדה שנייה. שני מושבניקים התווכחו לגבי אותו חוק מפורסם. אתה רוצה להפוך אותי לשופט בין גדליה גל ידידי ובין שמוליק אביטל ידידי? שחרר אותי מזה עכשיו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לפחות התנועה הקיבוצית לקחה אחריות קולקטיבית.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

נמצא את הנוסחה לכל האנשים - - -

חיים אורון (מרצ):

גדעון עזרא, שמעתי גם את קריאת הביניים הקודמת שלך כשאמרת: האדמה לא שלהם. אני אתן לך דוגמה משפחתית. ההורים שלי באו לרמת=גן ב=1 במאי 1948, 24 שעות אחרי שכבשו את סלאמה, והתיישבו על יד סלאמה, שהיה יישוב ערבי. הם קנו בית מ"שיכון עובדים" על קרקע הלאום, ממינהל מקרקעי ישראל. עכשיו אחי גר באותו בית, והיתה שם השבחה, היתה שם עליית ערך. אתה בא להתחלק אתו? הרי מובן שזה שלו. אני, באותן שנים בדיוק, חייתי בנגב, והאמן לי שגם כשיקבלו על הקרקע בנגב כמה שיקבלו, זה יהיה פרומיל מההשבחה ברמת=גן, אני אומר - 27% - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

בסדר, דוח=גונן.

חיים אורון (מרצ):

סליחה, אבל על זה תוקפים, אני לא רוצה יותר מזה. אני אפילו שם נפשי בכפי

ואומר פה מעל הדוכן: אני מקבל את זה שבמרכז הארץ - ואולי ענת לא תסכים אתי - יכול להיות פחות מ=27%, יכול להיות.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לעומת זאת, בפריפריה צריך להיות הרבה יותר.

חיים אורון (מרצ):

בסדר. כל פעם אומרים לי - גזלנים. למה מי שקיבל קרקע בחולון לצורך בניית מפעל ממינהל מקרקעי ישראל, ושונה ייעודו של השטח, והשטח הפך משטח לתעשייה לשטח לדיור - רובי, שהוא עורך=דין, יספר לך ולי, שאני פחות עורך=דין, כמה הוא, אחרי שהוא שילם למינהל וכו' וכו' וכו', אילו אחוזים נשארו לו. לא אחוזים מ=5,000 שקל ערך הקרקע החקלאית, אלא אחוזים מכמה, רובי? רבע מיליון דולר, חצי מיליון דולר, מיליון דולר.

היו"ר ש' וייס:

2 מיליוני דולר.

חיים אורון (מרצ):

2 מיליוני דולר. ואף אחד לא בא ואומר: בואו נתחלק.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אני מוכן לנהוג בבית שלך בקיבוץ להב כמו שאני נוהג בבית של הוריך בשכונת סלאמה, וזה צודק וזה נכון.

חיים אורון (מרצ):

רגע, אז - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אתה בא ומדבר על אמצעי ייצור שהמדינה נתנה לך. אתה מדבר על הדרום, אתה מדבר על שטח הרבה יותר גדול ומשמעותי.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

.%27

חיים אורון (מרצ):

אבל לכן אני בא ואומר לך.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

לא 27%, לא. תן לו בית מול בית.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני אתן לך דוגמה, למשל. לקבוצת "הפועל ירושלים" היה מגרש כדורגל שהיה בחכירה ממינהל מקרקעי ישראל.

היו"ר ש' וייס:

כן, אנחנו צריכים לסיים, חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

חיים אורון (מרצ):

חבר'ה, "הפועל ירושלים", ו"משען", ואין סוף מוסדות ואין סוף גופים, ואין סוף פרטיים. ואם אתם, בדיוק אתם, החלטתם לעשות רפורמה אגררית בארץ ב=1998, לקראת שנת 2000, ולאחד את הכול, גם את נחלאות, וגם את "יכין חקל", וגם את החווה של א', וגם את החווה של ב', ועושים פריש=מיש מכל הנכסים הנדל"ניים שאנשים צברו במשך 50 שנה במדינה הזו, אני פרטנר לך. אתה יודע מה? אחריך, באש ובמים.

אבל, אם מכל הסיפור הזה שהוא בשיעור, יש מחקרים שזה בעצם המשתנה הכי גדול בפערים בחברה הישראלית, מכל הסיפור הזה, לא מי שקיבל קרקע לבנייה והפך אותה לשיכון, לא מי שקיבל קרקע למלון והפך אותו לבית וכו', כל מה שקרה בארץ הזו - מה שמצאת זה אותם 250 קיבוצים ו=400 מושבים, שרובם בכל זאת לא נמצאים על כביש חיפה-תל=אביב, מנתניה לתל=אביב. אותם מצאת. ואתה תכה אותי עוד הפעם עם שפיים ועם גלי=ים, ואני אשאל אותך על צאלים, ועל נגבה, ועל משאבי=שדה, ואתה תגיד לי את זה.

ואז אני אומר לכם, חברים יקרים, אם מתכוונים ברצינות לעשות את מה שאמרת בהתחלה, אני פרטנר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מרצ):

אני מסיים.

אם מתכוונים למצוא עוד כלי להכות בנו, בתנועה הקיבוצית, כדי להוכיח שלא זה ולא זה ולא זה, נריב בכל הכוח.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. עכשיו חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה, ואחריו - חבר הכנסת דהאמשה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת אורון, אני גם מציע לך לא להשוות בין שפיים, וכל הכבוד לשפיים, לרמת=רחל. רמת=רחל היתה קיבוץ ספר במשך שנים, והיא עמדה על הגנת ירושלים.

חיים אורון (מרצ):

קל וחומר. אני לא משווה בכלל.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

ואם כתוצאה - -

חיים אורון (מרצ):

רגע, אין לי בעיה עם שפיים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - משחרור יהודה ושומרון נפתחה בפניהם האפשרות, אז מגיע להם.

היו"ר ש' וייס:

הכול בסדר.

ענת מאור (מרצ):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

זה שיקול כלכלי.

היו"ר ש' וייס:

רבותי.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הם עמדו כמו אנשי ימין=משה.

דוד צוקר (מרצ):

ב=30 שנה לא.

היו"ר ש' וייס:

חברים. עכשיו חבר הכנסת דראוושה.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להוסיף עוד ממד לוויכוח הזה, מושבים=קיבוצים. תזכרו שיש כאן גם ערבים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

מאה אחוז.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

ואני רוצה להזכיר לכם, שמרבית הקרקע שאתם מדברים עליה היא קרקע שהופקעה מערבים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

רק המתנחלים לקחו מערבים, לא - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

גם מתנחלים וגם קיבוצים וגם מושבים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הקיבוצים לא לקחו אף מטר - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

כדי שתירגע, גם מושבים וגם קיבוצים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

תסביר להם שהציונות - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אבל אני רוצה לדבר על ממד של אזרחים ערבים ישראלים, שהם חיים כאזרחים, אבל הם לפי החוק נוכחים=נפקדים, חאד'ר ע'איב. המדינה היחידה בעולם שיש בה חוק כזה, חוק גזעני כזה, שאדם הוא נוכח, הוא נוכח במדינה.

היו"ר ש' וייס:

במקום יש מאין, זה אין מיש.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אין מיש. הוא נוכח, הוא נמצא, הוא חי. הוא עם תעודת זהות, עם פספורט ישראלי, מצביע לכנסת. אבל הוא נפקד מבחינת הזכויות שלו על הקרקע, הזכות שלו לחזור לכפר שלו. קיימים עשרות יישובים ערביים שנהרסו בשנת 1948 מסיבות כאלה או אחרות, אבל התושבים שלהם הם אזרחים ישראלים, חיים בכפרים שבסביבה.

אני אביא דוגמה. היישוב צפוריה, ציפורי היום, התושבים של ציפורי, ספורי, חיים בנצרת, 2 קילומטרים מציפורי, שהקימו אותה ליד ספורי הערבית, ולא מאפשרים להם לעבד את הקרקעות שלהם או לחזור ליישוב שלהם. או הכפר בירווה שבגליל העליון. הם חיים ביישובים שבסביבה. אבל לפי החוק המופלא הזה, הדמוקרטי, במדינה הדמוקרטית הזו, הם לא נחשבים כאזרחים. הם נפקדים. הם לא נוכחים. הם נפקדים. מישהו החליט שהם נפקדים, הם לא יכולים לחזור לכפר שלהם. וכך עשרות אלפי אזרחים, שהם אזרחים ישראלים, מפני שהם ערבים, מונעים מהם לחזור ליישובים שלהם.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

איך קוראים במפלגה שלכם למפקד חברים? נפקד חברים?

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

מפקד אנחנו קוראים לזה - - -

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

לא, חשבתי שקוראים לזה נפקד חברים.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

אינטסאב בערבית זה מפקד. נפקד זה ע'איב.

באים פקידים, משרדים ממשלתיים, אומרים למישהו שיושב כאן ולא עזב את המדינה בכלל, ולא עזב את הכפר שלו, אומרים לו: אתה ע'איב. הוא אומר להם: אבל אני כאן. אומרים: לא, אתה ע'איב, אתה חסר, אתה נפקד. זה חוק דרקוני כזה, וזה דבר שרק

במדינת ישראל, הדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון יכולה להתיר לעצמה התנהגות כזו תוקפנית, גזענית, כלפי חלק מאזרחיה.

אני לא רוצה להיכנס לוויכוח מושבים=קיבוצים. עיני לא צרה, לא במושבים ולא בקיבוצים. אני בעד שיהודים וערבים יחיו זה ליד זה, זה עם זה. אני לא מתנגד לטובות שמקבלים הקיבוצים או המושבים, או עולים או כל אזרח אחר. אבל, אני רוצה שגם האזרחים הערבים יקבלו את הזכויות שלהם כאזרחים שווים במדינה הזו. הרי העיקרון הבסיסי של דמוקרטיה הוא שכל האזרחים שווים.

פעם היתה בדרום=אפריקה גזענות כזו שקראו לה אפרטהייד, ואזרח שחור, בגלל צבע עורו, לא היה שווה. אזרח שחור היה פחות ערך מאזרח לבן. במדינת ישראל אומנם לא מסתכלים על הצבעים, כיוון שיש אתיופים יהודים שהם שחורים, ויש עירקים יהודים שהם שחורים, ויש תימנים יהודים שהם שחורים, אבל הם שייכים לעם הנבחר.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

למה אתה משווה?

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

הם לא ערבים. ולכן האפליה, האפרטהייד כאן הוא נגד הערבים. הוא נעשה על רקע לאומי. וזה האפרטהייד. המדינה היחידה בעולם כולו שעדיין דוגלת באפרטהייד ומיישמת אותו בפועל היא מדינת ישראל, לצערי הרב. ואני אומר את זה כמי שרוצה שיהודים וערבים יחיו בשלום, בדו=קיום, בהבנה, ושזה יהיה לטובת כולנו, לטובת כל העמים החיים כאן, יהודים וערבים.

אבל, אדוני היושב=ראש, אני רוצה לחזור לעניין התקציב. כנראה, לפי תוצאות הבוקר, הממשלה הצליחה לקנות את הסיעות השונות. ראש הממשלה ושר האוצר, במיוחד ראש הממשלה, עשה עסקי שוק ביומיים האחרונים, ממש כמו השוק. אחד אפילו אמר לי - כמו שוק הסוסים, שכל אחד מנסה להגיש את התביעות שלו. ראש הממשלה קנה את הסיעות. כתוצאה מכך ראינו את יהדות התורה מתקפלת, ראינו את ש"ס מתקפלת, את הדרך השלישית, ועוד סיעות אחרות שמרכיבות את הקואליציה. צומת, זנדברג, שהיה גיבור גדול, היום

אנחנו רואים כמה שהוא קטן. כל אלה שהעלו דרישות - ראש הממשלה, על חשבון התקציב, על חשבון העתיד של כולנו, הוא עשה עסקאות של סחר=מכר. סוף העונה, מכירת חיסול, הוא נתן את הכול. ולכן, התוספת היום מעל לתקציב היא מעל ל=3 מיליארדי שקלים.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מי אמר לך?

<u>עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):</u>

לא צריך שיאמרו.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

זה מה שפורסם, וזה מה שידוע. התוספת תהיה מעל ל=3 מיליארדי שקלים.

ואני עוד הפעם שואל אותך, חבר הכנסת גדעון עזרא, מאין יביא שר האוצר את 3 מיליארדי השקלים הללו? מאין הוא יביא 3 מיליארדים? האם הוא יאכל את הרזרבה הקטנה שהיתה? בטוח שהוא יאכל אותה, אבל היא גם לא תספיק. אבל גם היא לא תספיק. האם הוא יפרוץ את התקציב? או האם הוא יטיל מסים חדשים, שהוא הבטיח שהוא לא יטיל? - עדיין לא שמענו תשובה ברורה לא מראש הממשלה, לא משר האוצר, ואני חושב שהמדינה תגדיל את הגירעונות בצורה שתכביד על כולם.

מפלגת ישראל בעלייה אומרת: אנחנו רוצים להיטיב עם העולים. המפד"ל אומרת: אנחנו רוצים להיטיב עם החינוך. ש"ס רוצה להיטיב עם העניים. גשר עדיין עומדת על העקרונות שלה - וכל הכבוד לסיעת גשר, באמת כל הכבוד, שחשוב לה גם נושא השלום, גם נושא הצמיחה, גם נושא הבריאות וגם נושא העניים. כל הכבוד לגשר. אני לא יודע עד מתי הם יעמדו על העמדה העקרונית שלהם, אבל בכל אופן, כל הכבוד לעמדה העקרונית שהם מגלים ברגע הזה.

לעומת זאת, סיעות אחרות, שעלו על בריקדות, איימו ודרשו להקדים את הבחירות - כמו שקרה לצומת ולדרך השלישית, שרק לפני יומיים אמרו שצריך להקדים את הבחירות -

משנות היום כיוון. השר קהלני שינה כיוון תוך 12 שעות, והיום הוא אומר שהוא מתנגד להקדמת הבחירות. ברגע שהוא ראה שיש רוב לממשלה, שיש רוב לתקציב וראש הממשלה ושר האוצר הצליחו לקנות אותו ואחרים כמוהו, הוא אמר שהוא מתנגד להקדמת הבחירות.

הקנייה הזאת, כל הסכום הזה של 3 מיליארדים או 4 מיליארדים שהובטחו, ילך לשירותים - לא לצמיחה, לא ליצירת מקומות עבודה. הוא לא יעזור לא לאופקים, לא לערד, לא לרביבים, לא לשדרות, לא לשכונת התקווה, גם לא לרהט, לכסייפה ולעין=מאהל. התוספת הזאת היא תוספת של שירותים, שלא תניב פירות ולא תמצא פתרון לתעסוקה ולמניעת אבטלה. לכן, האבטלה תגבר וכולנו יודעים שהתקציב הזה, שיעבור כנראה בכנסת ביומיים הקרובים, יגביר את האבטלה; הוא לא יבטיח צמיחה למשק, וכולנו ניפגע - יהודים וערבים. אבל במיוחד תיפגענה השכבות החלשות.

אם מדברים על השכבות החלשות, הערבים הם השכבה הגדולה ביותר בשכבות החלשות. 50% מהאוכלוסייה הערבית במדינת ישראל היא מתחת לקו העוני. האבטלה הקשה ביותר במדינה היא ביישובים הערביים.

מי שמסייר בנגב ורואה את המצב הקשה של היישובים, שנקראים היישובים הלא=מוכרים, צריך להבין איזו אפליה ואיזו גזענות יש במדינת ישראל. מדובר באנשים שחיים על הקרקע שלהם לפני קום המדינה. חבר הכנסת גדעון עזרא, שבט עזאזמה או שבטים אחרים חיים ונמצאים על מקומם לפני שהרצל חלם על הקמת מדינת ישראל.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

רוצים לתת להם בית. אתה יודע זאת.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

אני יודע שיש לך עמדה חיובית בנושא הזה. אני יודע. שמעתי גם אותך.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

גם אריק שרון רוצה לתת להם בית.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

טוב, בינתיים אנחנו שומעים רק הבטחות. אתה יודע ששמחתי על כך שהשר שרון אמר, שהוא רוצה להכיר בחמישה יישובים נוספים, ובירכתי על כך. גם ידידי, חבר הכנסת טלב אלסאנע, שהוא המנהיג האותנטי של הנגב, בירך על כך. כולנו בירכנו על כך. גם שמחתי כאשר ראש הממשלה הלך לשם והבטיח. הם קיבלו אותו יפה. הוא הבטיח להכיר בחמישה יישובים. הוא גם הבטיח לערוך בחירות דמוקרטיות בחמש רשויות מקומיות ממונות. שמחנו על כך. בירכנו על כך. על כל דבר חיובי אנחנו נברך, כי בסופו של דבר, אנחנו מחפשים כל אפיק לדו=קיום בין יהודים לערבים. זה האינטרס שלנו. זה גם העתיד של שני העמים כאן. אין אפשרות אחרת, אלא לחיות יחד.

לצערי הרב, כל הדברים הללו נשארו בגדר הבטחות סרק, כפי שגם הממשלה הקודמת הבטיחה הבטחות סרק. גם הם הבטיחו ולא יישמו. אני זוכר שידידי, שר השיכון הקודם, בנימין בן=אליעזר, בישר בשורות מעל לבמה הזאת, הלך לנגב והתקבל כגיבור והבטיח להכיר בשבעה יישובים חדשים. יצחק רבין, זיכרונו לברכה, גם הוא הבטיח להם. גם שמעון פרס, ייבדל לחיים ארוכים, הבטיח להם. לא יצא שום דבר מעשי מכל ההבטחות הללו. אלה הבטחות ושקרים שהיום האנשים לא מאמינים להם.

אני אומר את הדברים כמי שחרד למערכת היחסים בין יהודים לערבים במדינת ישראל, קודם כול כאן, במדינה הזאת, לפני שאנחנו עושים שלום עם השכנים הערבים. אני רוצה שיהיה שלום עם הפלסטינים ועם העולם הערבי. אבל קודם כול, בואו נעשה שלום כאן, במדינה, בין יהודים לערבים, שהם אזרחי המדינה.

במצב הנוכחי, כאשר מתעלמים מזכויות בסיסיות, יסודיות, של הבדואים בנגב, של האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל - איך אפשר לעשות דו=קיום? על איזו נאמנות אתם יכולים לדבר?

פעם היה השר ארנס שר לענייני ערבים. הוא הלך לנגב, ומה הוא אמר להם שם? ואלה אנשים שהורסים להם את הפחונים שלהם והם חיים בצורה הגרועה ביותר, שהיא ברמה תת=אנושית. היינו בדרום=אפריקה, ואפילו אצל שבטי הזולו שם המצב טוב יותר מהמצב ביישובים הבדואיים הלא=מוכרים בנגב. אמר להם השר ארנס: אני מייחל ליום שבו אראה

טייס בדואי. הוא רוצה טייס בדואי. אני השבתי לו כאן, מעל במת הכנסת: לפני שתטיס אותם, תן להם את הזכות לשבת בפחונים שלהם, ביישובים שלהם, בבתים שלהם; כי אז הרסו פחונים ובתים של בדואים בנגב. אחר כך אומרים להם: אתם הבדואים אנשים נאמנים, אזרחים נאמנים, תשרתו בצבא. באיזה צבא הם צריכים לשרת? אני מתנגד לשירות הזה, כי אדם צריך לשרת בצבא כדי להגן על המולדת שלו, כדי להגן על הבית שלו. בדואי שנושא נשק ובאים והורסים לו את הבית שלו, על איזה בית הוא יגן? על איזה בית הוא יגן? הוא יגן על הבית של המתנחלים בגוש=קטיף, או המתנחלים בגדה המערבית?

מכאן, אתם צריכים להבין שיש מרירות גדולה לא רק בקרב הבדואים הערבים בנגב, אלא בקרב כל האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל. צריך לשים קץ למדיניות האפליה הגזענית במדינת ישראל. מדינה שלא תעשה שלום עם אזרחיה, לא תעשה שלום עם שכניה.

אדוני היושב=ראש, כולם מדברים עכשיו על התקציב. אבל יש כאלה שזוכרים את העניין של הפעימה השנייה. שמעתי היום רינונים, גם בכנסת ובאמצעי התקשורת, על כך שקבוצת "כוח 17" - כוח=17 היה בעצם כוח של אש"ף, ועכשיו נראה ש"כוח 17" נכנס לכנסת - קבוצה של חברי כנסת שקוראים לעצמם "נאמני ארץ=ישראל השלמה" מאיימת על ראש הממשלה, שאם הוא יצעד צעד אחד קדימה בכיוון של יישום הסכמים והתקדמות בתהליך השלום, הם ימוטטו את הממשלה ולא ייתנו לו לשלוט.

נראה שהם אופטימיים לגבי האפשרויות שראש הממשלה הזה והממשלה הזאת יתקדמו בתהליך השלום. לדעתי, ראש הממשלה הזה לא בנוי לשלום. הוא לא מאמין בשלום. הוא אנטי=שלום. נתניהו ושלום רחוקים זה מזה. נתניהו לא יעשה שלום. בהרכב ממשלה כזה, בהרכב קואליציה כזה, הוא לא יתקדם צעד אחד בכיוון השלום. הוא לא יעשה אף צעד.

הוויכוח הקיים עכשיו בממשלה הוא בין מחנה שרון, שאומר שצריך להחזיק 75% מהגדה המערבית תחת שליטה ישראלית, לבין מחנה מרדכי, וגם חלק מהצבא, כנראה, שאומרים שאפשר להחזיר 55% מהגדה המערבית לרשות הפלסטינית בהסדר של קבע. שני המחנות מתעלמים לגמרי מכך שיש פרטנר פלסטיני. הם מנסים לקבוע עובדות בשטח, להרחיב התנחלויות, להפקיע אדמות מפלסטינים, למנוע מהם תעסוקה, עבודה, פיתוח ומסחר, ובו בזמן הם מתווכחים ביניהם על 75% או 55%.

ואני אומר לכולם - גם לעם ישראל, שישמע - צריך לבוא בדברים, במשא=ומתן עם

הרשות הפלסטינית, ולא להפריח סמאות שאין להן שום סיכוי. אין פלסטיני אחד שיהיה מוכן להשאיר 55% או 75% מהגדה המערבית תחת שלטון ישראלי. מה שדרוש הוא ליישם את הסכמי אוסלו, והסכמי אוסלו, שהתקבלו על=ידי הממשלה הקודמת - הממשלה הזאת אמרה שהיא מחויבת ליישם את הסכמי אוסלו - הם מדברים על שני שלבים של פתרון, הסדרי הביניים והסדרי הקבע.

מי שרוצה אכן לקדם את תהליך השלום, עליו ליישם את הסכמי אוסלו. לצערי הרב, הממשלה הזאת מפירה את ההסכמים יום יום. שמעתי מד"ר סאיב עריקאת, ראש צוות המשא=ומתן הפלסטיני, כאשר הייתי אצלו לפני יומיים ביריחו, שישראל מפירה כ=40 סעיפים בהסכם חברון ובהסכם אוסלו בכל מה שנוגע ליישום ההסכמים, ומערימה קשיים כדי שלא לקדם את תהליך השלום.

אני שומע שבשבוע הבא יגיע לכאן רוס, כדי להכין את פגישת נתניהו עם קלינטון ואת פגישת ערפאת עם קלינטון. אני מברך על בואו, אבל אומר לכם - אין לי שום ציפיות מבואו של רוס ואין לי שום ציפיות גם מהפגישה שתהיה בבית הלבן עם קלינטון, לא הפגישה של נתניהו ולא הפגישה של ערפאת, כיון שכל עוד הלחץ הישראלי, הלחץ של הימין הקיצוני הישראלי, הלחץ של המתנחלים, הלחץ של "כוח 17" על נתניהו הוא חזק יותר ומשפיע יותר מהלחץ האמריקני - לא יתקדם תהליך השלום באזור הזה.

כנראה נתניהו מעדיף להיכנע ללחץ של הקיצונים הישראלים מאשר להיכנע ליוזמות אמריקניות או ללחץ אמריקני, ואני לא מצפה שתהיה שום התקדמות, לא מהביקור של רוס ולא מהפגישות בין קלינטון לערפאת ולנתניהו, כל עוד הקואליציה הזאת בנויה על המחנה הקיצוני בדעת הקהל הישראלית.

אדוני היושב=ראש, אני מאוד מצטער שאני לא אופטימי. אני באופי שלי אופטימי, אבל כנראה כל עוד נתניהו ראש הממשלה במדינת ישראל, לא יתקדם תהליך השלום. לכן, המשימה העיקרית של כל שוחרי השלום במדינה הזאת, יהודים וערבים, צריכה להיות ניסיון להפיל את הממשלה הזאת. אני אומר גם לסיעות הקואליציה, שחלקן גם כן, לפחות חלק מחברי הכנסת שלהן, רוצות בשלום - צריך להתאחד כדי להפיל את הממשלה הזאת. אם לא תיפול הפעם הזאת בהצבעה על התקציב, ננסה להפיל אותה בעתיד הקרוב, כדי שנבחר ממשלה אחרת, ראש ממשלה אחר, שידע להוביל את מדינת ישראל לתוואי של שלום, שלום אשר התמיד בו המנוח יצחק רבין והמשיך בו שמעון פרס, שלום שיביא לפירות חיוביים

ליהודים ולערבים.

לא תהיה צמיחה במדינה הזאת כל עוד נתניהו ראש הממשלה במדינת ישראל - איש שלא מאמין בשלום, מפזר הבטחות, לא מקיים אותן ולא מיישם הסכמים.

לכן, אני מאמין שאפשר לעשות יד אחת, כל מחנה השלום במדינת ישראל, כדי שננסה לשים קץ לשלטון המאוס הזה, שמקלקל את כל המערכות במדינה הזאת והורס את מערכת היחסים עם העולם הערבי.

אני זוכר, שבתקופה של רבין, זיכרונו לברכה, כולנו היינו אופטימיים, גם ימין וגם שמאל, וקיווינו כולנו שנשיג שלום אמת בין יהודים לערבים, שמדינת ישראל תחיה בשלום עם השכנים, ונשים קץ לשפיכות הדמים, לטרור, למלחמות, לסבל של המשפחות. לצערי הרב, נבחרה הממשלה בראשות נתניהו, שלא מעריכה את עניין השלום.

אדוני היושב=ראש, בנושא הזה אנחנו נצביע נגד הממשלה. תודה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דראושה. חברי הכנסת, המסע שלנו אל תוך התקציב נמשך. נדמה לי שכעת חבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה, ואחריו - חבר הכנסת טלב אלסאנע. אחריו - נראה הלאה. בבקשה, יש לך רבע שעה.

<u>עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):</u>

כבוד היושב=ראש, כנסת נכבדה, אנחנו דשנו בשבועיים האלה בנושאים חברתיים בעיקר, בנושאי מדיניות פנים, מדיניות כלכלית, וגם בנושאי מדיניות החוץ לא נגרע חלקנו. למעשה, התקציב הוא שעת הכושר, השעה המתאימה לנווט את מדיניות הממשלה לשנה הקרובה.

למרבה הצער, לפעמים צצות בעיות כאובות במהלך היום הרגיל, ואדם חייב לסטות מתכנונו ומעניינו. אני ניסיתי כמה פעמים באמת להתרכז בדברים כלכליים ובסעיפי התקציב, ודיברתי על כך לא מעט, אבל היום אני אסטה מדרכי. אני חייב עכשיו לדבר על

עניין מאוד כאוב, מאוד מביך, מאוד לא נורמלי.

קיבלתי לפני רבע שעה בלבד טלפון, ששוב מינהל מקרקעי ישראל, בלוויית שוטרי משטרת ישראל וכל אנשי השררה, נכנסו לבית=הקברות המוסלמי בנשר, מה שהתפרסם בשם עז אל=דין אל=קסאם, שמו שם שוב את הגדר בתוך בית=הקברות, באמצע בית=הקברות, כאילו חוצים ומחלקים את זה לשניים.

אנחנו יודעים שהמעשה הזה איננו חדש. בית=הקברות הזה הוא בית=הקברות של הכפר הערבי העתיק באלד אל=שיח', שתושביו, כמו רבים אחרים, עזבו את הארץ וגורשו ממנה ב=1948, והכפר נשאר והפך למקום עזוב, למקום שהחיות - בין שאלה כלבים, בין שאלה חתולים, בין שאלה כל מיני רמשים - מצאו בו את מקום מגוריהם, את מקום מחייתם. גם אנשי העולם התחתון לא פסחו עליו. היו שם גם כל מיני מעשים של סמים, של זנות ודברים שאין הדעת סובלת אותם בתוך בית=הקברות. אמרנו: כל עוד אלה כלבים, כל עוד חתולים וכל עוד אלה כל מיני פושעים - בסדר, אפשר יהיה לבער את הנגע הזה.

לפני שנים, ובמיוחד בשבועיים האחרונים ובחודש האחרון, לאחר שהבעיה התעוררה שוב עם עיריית נשר, אשר רצתה להעביר תוואי של כביש בבית=הקברות, באו צעירים מוסלמים מכל הארץ, מכל השכבות, מכל העם, מאנשי התנועה האסלאמית בעיקר, וניקו את בית=הקברות. נטעו שם עצים, בנו גדרות, פשוט שמרו על הניקיון ושמרו על כבוד המקום ועל כבוד המתים. והבעיה עם עיריית נשר, לשמחת כולנו, נגמרה ונפתרה בדרך מאוד טובה ומאוד מועילה, בדרך שמביאה כבוד לכל מי שנוגע בעניין הזה, ובראש ובראשונה לראש העירייה, ידידנו וחברנו הטוב דוד עמר.

הוא היה אדם נבון, אדם שאמר מהרגע הראשון - אין לי שום בעיה לשמור על כבוד המתים, אני רוצה לשמור על כבוד המתים, בואו נראה איך פותרים את הבעיה יחד; ואכן, עם רצון טוב, בכמה ישיבות נפתרה הבעיה, נמצא פתרון דרך גשר עילי שיהיה מעל בית=הקברות, ובאורך של 80 מטרים יעבור הכביש.

נמצאנו מרוויחים, שני הצדדים - בית=הקברות נשמר, קדושת המתים נשמרה, והכביש עבר. אני מקווה שההסדר הזה אכן יהיה תקדים ויהיה תמיד נר לעיני כל הנוגעים בדבר, בין ראשי עיריות, בין מע"צ, ובין כל מיני אנשי השלטון והסמכות במדינת ישראל.

אלא מאי? לאחר שהכול נגמר וסודר, פתאום התעורר מינהל מקרקעי ישראל והביא שוטרים והביא אנשי שררה ושם גדר בתוך בית=הקברות - זה היה ביום ראשון, לא בשבוע הזה, אלא שבוע לפני כן, לפני כעשרה ימים - והם גם עצרו צעירים מהתנועה האסלאמית שנמצאו במקום. אני לא יודע למה. לאחר בירורים אמרו לנו: אנחנו קנינו את החלק הזה של בית=הקברות, את המחצית הצפונית של בית=הקברות; ופעם אומרים: היו חילופים למעשה. נתנו למוסלמים בחיפה בית=קברות כדי לקבור את המתים, באזור המערבי של חיפה, וקיבלנו בתמורה את המחצית של בית=הקברות הזה. מדובר כנראה ב=7 דונמים או משהו כזה.

אני שואל? מי נתן לכם את הסמכות, אנשי המינהל, למכור או לקנות או להחליף בית=קברות? אם המוסלמים בחיפה יש להם מתים והם זקוקים לבית=קברות, מה הבעיה? למה שלא יהיה להם בית=קברות? כמו שבאותו אזור - היושב=ראש הוא תושב חיפה - באזור המערבי יש שם בתי=קברות של יהודים, נוצרים ומוסלמים, רק שכחתי את שם המקום. אל=עזזייה זה נקרא בערבית.

היו"ר ש' וייס:

יש בית=קברות שנקרא "חוף הכרמל".

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

חוף הכרמל, זה אל=עזזייה בערבית.

היו"ר ש' וייס:

מאחור יש כפר=זמיר.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

כפר=סמיר. אל=עזזייה או כפר=סמיר.

היו"ר ש' וייס:

יש שלושה, אבל יכול להיות שיש עוד.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

שם יש בתי=קברות, שנהרסו במדינת ישראל, לכל האוכלוסייה ולכל העדות.

היו"ר ש' וייס:

יש בית=קברות נוצרי גדול מתקופת המנדט, שם על כביש החוף. יש גם בית=קברות נוצרי קטן יותר, שבו טמנו את עצמותיו של אמיל חביבי.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

זכור לי.

אני שואל, במדינת ישראל, פעם אחת ובעיר אחת, בחיפה, בעיר שידועה כעיר של דו=קיום ושל רצון טוב, שיש בה ובסביבתה אנשים שמגלים בכל הזדמנות נאותה את הרצון הטוב ואת היכולת לחיות בדו=קיום ובשלום עם האוכלוסייה הערבית, עשו שם בתי=קברות לכל העדות, גם ליהודים, גם לנוצרים וגם למוסלמים - למה בית=הקברות המוסלמי בכפר=סמיר, או החלקה הזאת, צריכה להיות בתמורה לבית=קברות אחר? ולמה דווקא בית=הקברות של נשר או של באלד אל=שיח'? למה לא קיבלתם בית=קברות אחר?

כל בתי=הקברות בעזובה. כל הווקף המוסלמי, הכולל מסגדים, בתי=קברות בכל הכפרים, אדמות ושטחים שאף אחד לא יודע מה גודלם, ומינהל מקרקעי ישראל וגם האפוטרופוס לנכסי נפקדים אומרים: לא יודעים; לא יודעים מה גודלם של השטחים האלה של הווקף, בין שזה בית=קברות, בין שאלה מסגדים, בין שזה ווקף אחר, הם גם לא יודעים מה ההכנסה שממשלת ישראל מקבלת מהם. אבל כאשר מדובר בנקודה מסוימת או בית=קברות מסוים, אומרים: זה שלנו.

אני רוצה לומר, כבוד היושב=ראש, בושה וחרפה לאנשים האלה ולכל מה שהם מייצגים. לא יכול להיות ש=50 שנה אחרי קום המדינה, בשנות האלפיים, יקומו אנשים

ויגידו: אנחנו קנינו בתי=קברות. אני רוצה לשמוע על דוגמה אחת בעולם כולו שבית=קברות נקנה - של מוסלמים, של יהודים, או אפילו של אתיאיסטים. ממתי מוכרים את המתים ואת הבתים שלהם? ומי מוסמך למכור את זה? המנהל אומר: קנינו את זה מנאמנים. תראו איזה שם יפה - "נאמן", אפילו את השם מתאימים. הם נאמנים? אלה שמוכרים בית=קברות, אם הם מכרו אותו, האם הם נאמנים? לזה נקרא נאמנים?

זאת יצירה אבסורדית של ממשלת ישראל, של המשך העוול, האי=שוויון והפגיעה בעומק נפשנו, הן כאזרחים והן כמוסלמים והן כבני=אנוש, וגם במתים שלנו. מה זה נאמנים? ממשלת ישראל יצרה ועדים כאלה של משת"פים, של בוגדים, של אנשים מטעם, אשר בכל מיני הזדמנויות ובכל מיני מקומות - גם בתל=אביב הוקמו על בתי=הקברות בתי=מלון והוקמו כבישים והוקמו בניינים רבי=קומות, על קברות, על עצמות של אנשים.

איפה אנשי הדת שלנו בכנסת? איפה כל החרדים? למה כשמדובר בבית=קברות מוסלמי אנחנו לא שומעים אף מלה? הם לא מתערבים. במקומות אחרים, כאשר יש עצמות, גם אם מתברר בסוף שהן של כלבים, הם קמים ומרעישים את העולם. עצמות - חירוף נפש. למה בתי=קברות של מוסלמים חייבים להישאר ולהמשיך להיות שטח לבזיזה, לגזלה, לרמיסה, לאי=כבוד? עד מתי? איפה ראש הממשלה של המדינה הזאת? איפה הממשלה כולה? איפה שר הדתות? איפה הממונים על שמירת קדושת החיים וקדושת המתים במדינה הזאת?

מכרו לנו את זה - מי מכר את זה? אחד או שני משת"פים, אם בכלל מכרו. האם יש להם סמכות למכור? האם יש אפשרות בעולם כולו - אדוני הוא גם משפטן, הוא פרופסור - למכור את בתי=הקברות? מישהו מוסמך לעשות זאת? בני=אדם יכולים לכל היותר להיות ממונים על אחזקת בתי=הקברות, על ניקיונם, על שמירת כבוד המתים, על אחזקתם בצורה המתיישבת עם המטרה, שאין בלתה, שמירת קדושת המקום ואחזקתו.

למכור את זה? במצח נחושה? קניתם את זה? מה קניתם? מי מכר לכם? מי יכול למכור לכם? מי מוסמך למכור? ואיך בלי בושה אתם טוענים שקניתם? תגידו כבשנו, אני יכול להבין, כי כל הארץ נכבשה ב=1948. זאת ההיסטוריה וזאת האמת. כבשנו. ומדינת ישראל אמרה: שטחים שנכבשו והם קדושים ויש בהם בתי=קברות ומסגדים, כבודם יישאר. זאת היתה ההודעה המוצהרת, זה גם החוק. אז למה אתם, בדרך עקיפה, אומרים קנינו? לא קניתם מאומה. קניתם בפשע, קניתם בגזלה, קניתם ברוע לב, קניתם בעוול. יש לשים קץ לעניין הזה.

לפני שבועיים הוצאנו בכוח הזרוע את הגדר מתוך בית=הקברות למניעת חילולו, וגם את העצים שעקרתם נטענו עוד פעם, ונעשה זאת שוב, ואנחנו נמשיך במלחמה הזאת. לא יעזור לכם. בתי=קברות בשנות ה=90, במדינה הזאת, לא יחוללו עוד, לא תהיה בושה כזאת, בכל מיני טענות ואמתלות, שבושה להזכיר אותן. בושה וחרפה. לא מספיק מינהל מקרקעי ישראל לקחו כל מה שבאמת קנו, ויש כאלה שמכרו אדמות פרטיות שלהם, אתם באים לריב אתנו על בתי=קברות? אתם אומרים: קנינו את זה, החלפנו את זה. בושה וחרפה.

מהדוכן הזה, כבוד היושב=ראש, אני מזמין כל מי שיש לו סמכות ויכולת וכל בעלי הרצון הטוב והאנשים האחראים במדינה הזאת, לקום עכשיו ולשים קץ לעוול הנורא הזה, ולהגיד לאנשי מינהל מקרקעי ישראל: בושו לכם, בושו לכם, בושו לכם. הגיע הזמן. צאו משם, אל תיכנסו לבתי=הקברות של המוסלמים, אל תיגעו בהם, אתם לא ממונים על בתי=הקברות האלה, אין לכם שום נגיעה בהם, לא קניתם אותם, ואם קניתם - מי שמכר לכם לא היה מוסמך למכור. עזבו את בתי=הקברות, עזבו את המקומות הקדושים האלה, תנו לנו להוציא את הזונות מהמסגדים שלנו, את השיכורים, את העבריינים. תנו לנו לשמור את המקומות האלה. בושה וחרפה. תודה היושב=ראש.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דהאמשה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה. ואחריו - חבר הכנסת תאופיק חטיב, ואם הוא לא יהיה עמנו - חברי הכנסת הנדל או שמריהו בן=צור או ניסן סלומינסקי. זאת אומרת, אחר כך מדור מפד"ל. אחר כך מדור ישראל בעלייה, אחר כך שבט מרצ.

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

כבוד היושב=ראש - -

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

אנחנו כת, אנחנו לא שבט.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

- - - רבותי חברי הכנסת - - -

היו"ר ש' וייס:

נציגו המובהק של השבט. בבקשה. כן, כבודו.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

אני רוצה לומר, שהדברים הנובעים מהלב, הכנים והאמיתיים, שנאמרו על=ידי חברי וידידי, חבר הכנסת דהאמשה, משקפים את הכאב האמיתי, שהוא נחלתם של המוסלמים, של הערבים וכל האנשים שיש להם מצפון במדינה או בעולם.

היו"ר ש' וייס:

האם אני יכול להציע משהו בהתנדבות, חבר הכנסת טלב אלסאנע?

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

בבקשה.

היו"ר ש' וייס:

קודם כול, אתם כוח חזק בכנסת. יש ביניכם גם עורכי=דין, כולם עוסקים ב=50 שנות מדינת ישראל, כי זה מרגש וכן הלאה. אתם כאזרחים שווי זכויות במדינת ישראל, האם לא עלה על דעתכם לחבר מסמך משפטי, כלכלי, ואחר, רציני, שתגישו לממשלת ישראל? אתם יודעים מה, להגיש לכל המפלגות בבית הזה, ובאמצעותו תביעה, בקשה, פטיציה, לעשיית מעשים כאלה וכאלה, כולל בתחומים העדינים של הסדרת הווקף, לרגל 50 שנות קיום מדינת ישראל, שהיא גם מדינתכם. יש לכם עוד זמן לעשות זאת.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

אני מודה לך על ההצעה.

היו"ר ש' וייס:

מרוכז לכל הבית הזה.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

כבוד היושב=ראש, אני מודה לך על ההצעה, בהקשר שדיברת עליו, הזדמן לי וגם לחברי, בזמן שהיה דיון במליאת הכנסת על 50 שנה למדינה, לומר שמדינה אינה אדם פרטי שיכול לחלק ממתקים, אלא צריך לראות אם השיגה את היעדים והגשימה את חזון השוויון. נתתי דוגמאות, למשל - נכסי הנפקדים. הצעתי לתת לאוכלוסייה הערבית במדינה אפשרות להרגיש שייכות למדינה, ולהפסיק את העוול של נישול מאדמות, ממסגדים ומבתי=קברות. נישלו אותם תוך שימוש בסמה של חוק, חוק שאנחנו יודעים שהוא לא חוקי.

היו"ר ש' וייס:

אני משוכנע, למשל, שחבר הכנסת ראם יתמוך בכך.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

אדוני היושב=ראש, דיברתי גם על מגורשי אקרית ובירעם, אנשים שמדי קדנציה מעלים את הסוגיה שלהם, ומבשרים שאו=טו=טו הם חוזרים לכפרים שלהם. הגיע הזמן שצעד חשוב כזה ייעשה בתור מחווה של רצון טוב מצד המדינה, שתאמר כי במלאות למדינה 50 שנה יש מפנה; מתחילים לערוך חשבון נפש ולקבוע מערכת יחסים אחרת בין המדינה לבין אזרחיה הערבים, על בסיס אחר, מתוך גישה אחרת.

היו"ר ש' וייס:

יכול להיות שתמצאו לכך תומכים גם בממשלה. שווה לעשות ניסיון.

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

אני חושב שהרעיון הזה הוא רעיון טוב, אם כי אין לנו הרבה תקוות והרבה ציפיות. כאשר העלינו את בעיית היישובים הלא=מוכרים בנגב בחוק שהגשנו, כדי למנוע הריסת בתים, כדי למנוע שילדים יישארו ללא קורת גג - ראינו איך הקואליציה הפכה את הנושא להצבעת אי=אמון בממשלה. ראינו את רוע הלב הזה בנושא כל כך בסיסי: שיכון וקורת גג. זוהי זכות אלמנטרית של האדם, כמו הזכות לחמצן - לאוויר לנשימה. כאשר אנחנו מדברים על כך ביחס לסקטור הערבי, ההתייחסות היא אחרת.

כבוד היושב=ראש, על מה אתה מדבר? אני מכיר את טוב הלב שלך, אני מכיר את הכמיהה שלך לשוויון, אבל אתה יודע שבין ההסתייגויות שהוגשו כאן, יש הסתייגות של חבר כנסת מהקואליציה שרוצה לנשל אותם ילדים ערבים מהשוויון בקצבאות ילדים, שהצלחנו להעביר בתקופת הממשלה הקודמת? חבר הכנסת הוא מיכאל קליינר מסיעת גשר. לצערי, שמעתי - ואני רוצה לבדוק זאת - שגם חבר הכנסת מאיר שטרית הצטרף לאותה הסתייגות.

אנחנו מדברים על העתיד, אבל יש אנשים שרוצים למשוך אותנו אחורה. זה הדבר המדהים, זה הדבר המפחיד.

אני רוצה לומר בקשר לדבריו של חבר הכנסת דהאמשה בעניין נשר: מהערבים במדינה הפקיעו יותר מ=95%-96% מאדמותיהם. האדמות האלה הפכו כולן לאדמות מינהל בצורה כזו או אחרת, באמצעות חוקים שונים ומשונים - בין שמדובר בהפקעה לצורכי ציבור, כאשר מעולם לא ראו בערבים חלק מהציבור, או מטעמי ביטחון, גם כאשר אין שיקולי ביטחון. ההפקעה נעשתה כל הזמן על מנת לנשל את האוכלוסייה הערבית מאדמותיה. אבל הדבר הגיע לאבסורד - עד לבתי=הקברות. הרי בתי=קברות זה לא עניין של אדמות, זה עניין של מוסר וערכים. אם מגיעים למצב כזה, זוהי פשיטת רגל ערכית מוחלטת. זה היה גם במסגד באום=אל=פרג' ובמסגד בבאר=שבע.

כבוד היושב=ראש, אני רוצה להתייחס לנושא שכואב לא פחות: אנחנו לא מדברים על מיליונים, כמו שאחרים מנסים למשוך בצורה כזו או אחרת. לא נעשו כאן אותן העברות - הן בינתיים על הנייר, ואיני יודע באיזו מידה יכבד ראש הממשלה את החתימות שלו, מאחר שראינו איך הוא מתייחס לחתימות האלה. כל מה שניתן כאן, ניתן באופן סקטוריאלי

לחלוטין, אם זה במסגרת ישיבות של ש"ס, במסגרת מועצות דתיות או במסגרת התנחלויות. אני מאמין שיש דרך לנתב את כל המיליארדים שנגזלו מתקציב המדינה לסקטורים כאלה ואחרים, על מנת שהאוכלוסייה הערבית לא תיהנה מהם. אם קובעים שעיירות פיתוח תקבלנה - אין שום יישוב ערבי הנכלל בהגדרה הזו. היישובים הערביים לא נכללים בהגדרת יישובי קו העימות או קיבוצים. כך, בצורה חלקה ואלגנטית, אפשר להעביר תקציבים ולהפלות ולקפח.

יש במדינה פרויקט "בנה ביתך", אבל בנגב יש פרויקט "הרוס ביתך"; כאן "בנה ביתך בידך" ושם "הרוס ביתך בידך".

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

שמעת על היחידה המיוחדת שהשר קהלני הקים?

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

לא.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

למשטרה יש כוח אדם רב, והוא החליט להקים יחידה מיוחדת להריסת בתים במזרח=ירושלים.

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

אני לא יכול להיות מופתע משום המצאה חדשה של הממשלה הזאת. הכול צפוי. הדברים שהם מסוגלים להמציא, הם מעבר לדמיון. לכן הם לא נשקלים ולא נמדדים בקנה מידה של סבירות.

הפרויקט הזה, "הרוס את ביתך", מתייחס ליישובים הלא=מוכרים. יש כאלה שיכולים לחשוב שמדובר באוהל על איזו גבעה או בבית ליד איזה נחל. אבל מדובר, אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, ביישובים הקיימים עוד מלפני קום המדינה. ביישובים

אלה חיים מאות ואלפי אנשים. מתוך רצון לאלץ את התושבים ביישובים אלה לעבור מאדמותיהם, מאחר שלא הצליחה להעביר אותם בימי הממשל הצבאי - הממשלה מנצלת כל מיני אפשרויות הנתונות בידה על מנת לאלץ אותם לעבור.

הממשלה מנשלת אותם מהזכויות הבסיסיות והאלמנטריות המוקנות לכל אזרח ואזרח, לכל אדם ואדם: מהזכות למים. יישובים אלה אינם מחוברים למערכת המים. במדינת ישראל, קרוב לשנת 2000, יש אנשים הצמאים למים. יכול להיות שרבים מאזרחי המדינה לא יודעים זאת. יכול להיות שאם היו שומעים שדבר כזה קורה ברואנדה שבאפריקה, היו מציעים להושיט לה סיוע. אבל בתוך תוכה של מדינת ישראל יש אזרחים שאינם מקבלים מים לשתייה. לא לחקלאות, חבר הכנסת דהאמשה - אף טיפת מים לא הולכת לחקלאות, כי אם מישהו ישתמש במים האלה כדי לגדל גידולים חקלאיים, זה יחזק, חס וחלילה, את הקשר בינו לבין האדמה.

ודבר נוסף - שירותי בריאות. יש 36 יישובים כאלה שאמנה אותם, כי הגיע הזמן שנכיר אותם בשמותיהם. הגיע הזמן שיהיו להם שמות, שנגדיר אותם על=פי שמותיהם, שאנשים ידעו את שמותיהם, שידעו שחיים שם אנשים ושמשרד הפנים ירשום את כתובתם של האנשים על=פי שמות היישובים, ולא כפי שהוא רוצה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

איך מגיע לשם דואר היום, לאותם מקומות שהם כאילו בני בלי שם?

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

יש תיבת דואר בדואר המרכזי, יש נציג לכל שבט, ורשות הדואר מעסיקה אותם על=פי חוזה מיוחד בשכר של 500 ש"ח. אותו אדם מגיע לדואר מדי יום, לוקח את הדואר וחוזר לשבט. הוא מגיע לדיוואן, כולם מתאספים שם, והוא מחלק להם את הדואר.

ניקח למשל יישוב כמו זערורה ליד ערד. אנשים גרים שם, אבל משרד הפנים לא מוכן לרשום במשבצת את הכתובת זערורה. הוא רושם למשל, ערוער שבנגב; אבל ערוער הוא יישוב אחר לגמרי, הנמצא במרחק של עשרות קילומטרים. להיפך, זערורה קרוב יותר לערד מאשר לערוער. למה הוא לא רוצה לרשום את שם היישוב? כי הוא לא רוצה ליצור זיקה

בין האנשים לבין המדינה. הוא לא רוצה שבמסמכים רשמיים יהיה זכר לשם זערורה. זה נעשה באופן מכוון ושיטתי, לא רושמים את שמות היישובים הלא=מוכרים. לדעתי, זוהי זכות בסיסית: לכל אדם ויישוב יש שם. צריך לקרוא ליישוב בשמו.

על מנת לאלץ את האנשים לעבור מהיישובים הלא=מוכרים ליישובי הקבע, הם לא נותנים להם שירותי בריאות. לא מקימים מרפאות. לא מקימים מרפאות, ולכן אותה אשה שיש לה תינוק, ויש לה חמישה=שישה ילדים קטנים בבית, אין שם כבישי גישה ואין תחבורה ציבורית, והיא לא יכולה להתקשר טלפונית לתאם, כי אין טלפונים, אז היא נאלצת לקחת את התינוק שלה ולהוביל אותו למרחק של כמה קילומטרים, עד המרפאה, כדי שיקבל את הטיפולים הרפואיים והחיסונים. מאחר שרבות מאותן נשים לא מצליחות להגיע, ילדים רבים לא מקבלים את הטיפולים הרפואיים, ושיעור התמותה הוא פי=ארבעה מהשיעור הממוצע במדינה.

למרות כל המאמצים, זה שמנשלים אותם ממי שתייה ומשירותי בריאות וחינוך ורווחה, זה לא מאלץ את האנשים, והם אינם מוכנים לעזוב את האדמות שלהם. מה עלה בדעתם? אמרו, או, יש לנו חוק במדינה, הרי אנחנו מדינה של חוק, מדינת חוק וסדר. נשאל כל אחד: איפה רשיון הבנייה שלך? ואז מתחילים להזמין את כולם לבתי=משפט ואומרים להם: בניית בית ללא רשיון. ואז כולנו חושבים, או, הם בנו איזה בית, איזו וילה, ואנחנו מדינת חוק, צריך לשמור על החוק. בסך הכול מדובר בפחונים, בצריפים. יש כאלה, כמו חבר כנסת קיצוני כאן, שהוא באופן שיטתי נגד הערבים הבדואים. הוא רוצה שאפילו אוהל יהיה טעון היתר בנייה. על=פי התפיסה הזו, אפילו אברהם אבינו לא יכול היה להקים אוהל אז, כי זו עבירה פלילית.

אז הם מזמינים את האנשים לבית=משפט, והשופט אומר להם: אנחנו מדינת חוק, אתה צריך להציג היתר בנייה. אבל אותו בדואי לא יכול לקבל היתר בנייה אפילו אם הוא רוצה, כי אין תוכניות מיתאר ואין תוכניות מפורטות; אם הוא ניגש - הוא לא יקבל. אז אומרים לו מצד אחד, לא, אין תוכנית מיתאר כי המדינה לא תכננה, ומצד שני אומרים לו: תציג לנו רשיון. ואם הוא לא מציג את הרשיון, מוציאים נגדו צו הריסה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

איך זה באוהל, זה צו קיפול?

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

זה רעיון טוב. בינתיים לא עברה הצעת החוק. אבל במקרה הזה מוציאים צו הריסה, עם קנס ועם מאסר על=תנאי. ואותו בדואי חוזר לאותו פחון עלוב. לא מדובר באדם אחד בודד שבנה שלא כחוק, מדובר ב=70,000 תושבים שבגלל הגישה החדשה הפכו ביום בהיר אחד להיות עבריינים. ומה העבירה והפשע שהם עשו? הם בנו קורת=גג לילדים שלהם כדי להגן עליהם מפני החורף והחום, כשלדעתי זו מצווה.

אותו אדם חוזר, כל השבט שלו מתגורר בפחונים ללא היתר, והוא צריך להרוס, נתנו לו ארכה של שנה. הוא לא הורס - מזמינים אותו שוב לבית=משפט, והפעם אתם יודעים על מה? אומרים לו: אתה הפרת צו של בית=משפט, אתה מזלזל בבית=משפט. זה ביזיון בית=המשפט. לא מדובר בהסתדרות, אני עם ההסתדרות ועם המאבק שלה. שם מגיעים לפשרות. כאן אומרים לו: אתה פושע, אתה פשוט רומס את החוק ברגל גסה. צריך לשרש את הפשע הזה - מעל פני האדמה. כאילו האדם הזה רצח מישהו. מה הוא בסך הכול עשה? מה הפשע שלו? הוא לא בנה בית=מלון ולא בנה עסק כדי להרוויח כסף. פשוט מאוד הקים פחון עלוב, קטן, כדי להגן על הילדים שלו ועל אשתו מפני החורף והגשם.

אז אומרים לו: ניתן לך ארכה של חודש כדי שתחזור בידיים נקיות, כי אם לא תחזור בידיים נקיות, אנחנו נכניס אותך למאסר בפועל. ואז אותו בדואי מסכן הולך ונאלץ להרוס את הבית שלו במו ידיו. מה זאת אומרת? הוועדה המקומית אפילו לא מוכנה לצאת בעצמה להרוס כדי לחסוך לו את הכאב, את התחושה הקשה שהוא הורס את הבית שלו במו ידיו. אומרים לו: אתה הורס בידיים שלך ואתה בא אלינו. הוא הולך הביתה ומתחיל לפרק את הפחון שלו כשהוא בוכה, הילדים שלו בוכים, אשתו בוכה. ועל זה אומרים, זו התגלמות הצדק. כאן בא הצדק על סיפוקו. כאן נפתרה הבעיה. העבריין התחיל לכבד את החוק. איך התחיל לכבד את החוק? כשהוא הותיר את הילדים שלו ואת אשתו ללא קורת=גג.

אני רוצה לומר לכם, רבותי, הגישה הזו, הגישה המתעלמת מהאוכלוסייה הערבית מסוכנת לא רק לאוכלוסייה הערבית. כשמאלצים 70,000 איש להפוך להיות עבריינים, כשמאלצים אותם להרוס את הבתים שלהם במו ידיהם - זה חומר נפץ מסוכן. שום דבר לא יעזור. יכול להיות שקהלני ינסה לפתור את הבעיה על=ידי הקצאת שוטרים לבדואים בנגב, אבל זה לא יפתור את הבעיה. פתרון הבעיה הוא על=ידי הכרה בזכותם של האנשים

האלה לחיות כשאר תושבי הנגב, שווים בין שווים. אזרחי המדינה, כל אחד זכותו לגור בבית, כל אחד זכאי לזכויות בסיסיות, אם זה למים או לחשמל או לכבישי גישה, אם זה למרפאות, לבתי=ספר או למקום עבודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני באתי עכשיו, ואתה סיימת. אתה לא מתחיל מחדש אתי.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

אתך אני לא מתחיל. אני מכבד.

היו"ר נ' מסאלחה:

קח כמה דקות לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

אני רוצה לומר, כבוד היושב=ראש, כמה משפטים. הניסיון הזה ליצור דה=לגיטימציה לסקטור הערבי מתבטא במדיניות, לצערי הרב. זה מתבטא בתקציבים, במדיניות הכוללת, בתוכניות המיתאר, המתעלמות מתוכניות המיתאר של היישובים הערביים, מהתפתחות מיידית של היישובים הערביים, מהצורך להתמודד עם אבטלה ועוני ביישובים ערביים, וזה מתבטא גם בגישה הפוליטית.

רק אתמול שמעתי את חבר הכנסת בני אלון, כבוד היושב=ראש, מדבר על זה שהממשלה הקודמת היתה ממשלת מיעוט. ולמה הוא רואה בה ממשלת מיעוט? כי היא היתה נתמכת בקולות של חברי הכנסת, שלגביו לא קיימים. גם הם נפקדים. כמו שאנחנו מדברים: נוכחים=נפקדים, גם חברי הכנסת הם נוכחים, אבל לדידו של חבר הכנסת בני אלון הם נפקדים.

זה היה הצעד הראשון שהביא להירצחו של יצחק רבין, זיכרונו לברכה, כי ברגע שאמרו שזו ממשלת מיעוט, אז אין לה מנדט לעשות הסכמים, ואם אין לה מנדט, היא פועלת

בניגוד לחוק, ואם היא פועלת בניגוד לחוק, אז זכות הרוב להתנגד. זה היה הצעד הראשון: הדה=לגיטימציה של הסקטור הערבי, של חברי הכנסת הערבים, שהוביל לדה=לגיטימציה של הממשלה הקודמת, שהביאה למתן לגיטימציה לרצח, ולאחר מכן בוצע הרצח. מי שמתחיל בסקטור יסיים עם השמאל ואחר כך ימשיך הלאה, וזו המנטליות המסוכנת, והגיע הזמן שגם מפלגת העבודה וגם השפויים במדינה יתחילו להיות אמיצים.

חבר מפלגת העבודה, כבוד היושב=ראש, אני רוצה לתת לך עצה, עצה בחינם: מפלגת העבודה צריכה להפסיק לחשוב במושגים של הזיגזגים, לחשוב תמיד עם פזילה ימינה, תמיד לרצות את המתנחלים. אף מתנחל לא הצביע לאהוד ברק, אף ימני לא הצביע בעדו. צריך להיות ברור וחד=משמעי, ששני דברים חשובים על מנת לבסס את מדינת ישראל: א. שוויון וצדק חברתי המבוסס על שוויון מוחלט בין אזרחי המדינה, ללא הבדל דת, לאום וגזע, תוך מתן פתרון לאותם פשעים שנעשו ב=50 השנים הקודמות, אם זה נכסי נפקדים, אם זה יישובים לא=מוכרים, אם זה הווקף המוסלמי; ב. הגשמת השלום עם מדינות ערב. לא יכול להיות שלום כשבאים עם הכיבוש, ולא יהיה שלום עם המשך ההתנחלויות. שלום צריך להיות מבוסס על כיבוד החלטות האו"ם וכיבוד החלטות מועצת הביטחון.

הגיע הזמן שמנהיגות אמיתית במדינת ישראל תקבל החלטות אמיצות, ברורות, חד=משמעיות, בלי זיגזגים ובלי לנסות להגיד דבר והיפוכו בו=זמנית.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

תודה רבה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. חברי הכנסת תאופיק חטיב, צבי הנדל, שמריהו בן=צור, ניסן סלומינסקי, שאול יהלום - אינם באולם. חבר הכנסת יורי שטרן, בבקשה.

<u>יורי שטרן (ישראל בעלייה):</u>

כבוד היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אני רוצה לעשות משהו חריג ולדבר על ההסתייגות הספציפית שלי לחוק ההסדרים.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

שנתמוך בהסתייגות שלך, או שאתה תעשה כמו החברים שלך - - -

<u>יורי שטרן (ישראל בעלייה):</u>

לא, אני בפירוש תומך בהסתייגות שלי, והיא מתייחסת לסעיפים בפרק: רשויות מקומיות, הסעיפים שקשורים לארנונה.

יש חידוש בשיטת קביעת הארנונה, או בשיטת העלאת שיעורי הארנונה מעל המדד בשנת 1998. החידוש החשוב הוא, שנקבע ששיעור העלאת הארנונה על עסקים, על המגזר העסקי, על המבנים שהם בתי=עסק, יהיה זהה לשיעור העלאת הארנונה בסקטור המגורים. מטרת התקנה הזאת ברורה - להפסיק עם השיטת הקודמת, שבה הרשויות המקומיות, בשביל לסגור את הגירעון שלהן, התנפלו על הסקטור העסקי, הבריחו את העסקים ובסך הכול גרמו לאבטלה.

לצערי הרב, בתקנה הקיימת, גם החדשה, יש סעיף שאומר, שבאותן רשויות שבהן שיעורי הארנונה במגזר העסקי נמוכים מהממוצע הענפי באותו ענף, אפשר להעלות שם ארנונה בשיעור מוכפל לעומת המגורים. זאת אומרת, 2% העלאת ארנונה לסקטור העסקי מחייבים רק 1% במגורים, והעלאת ארנונה במגורים זה כמובן דבר שהוא קשה מבחינת פוליטית. לכן, יש כאן הגבלות, מטבע הדברים.

ההסתייגות שלי מבטלת את הזכות הזאת של הרשויות, באותם מקומות שהארנונה נמוכה מהממוצע הענפי, להעלות ארנונה לסקטור העסקי מעל עליית הארנונה למגורים. והסיבה פשוטה, איפה הארנונה לעסקים נמוכה מהממוצע? בערי הפיתוח, בפריפריה. אלה המקומות הזולים, אלה המקומות שאנחנו חייבים למשוך אליהם עוד בתי=עסק ועוד תעשיות וליצור שם עוד מקומות עבודה. אז למה לנו ליצור פיתוי דווקא בשנה זו, שהיא שנת הבחירות המוניציפליות, שבה ראש העיר או ראש המועצה מרגיש את עצמו מוגבל ביותר בהעלאת הארנונה למגורים; למה לתת לו פיתוי להתנפל עוד יותר על הסקטור העסקי, ובכך לגרום נזק כלכלי לאותו מקום, אבל לטווח ארוך יותר?

לכן, בשביל למנוע את הפריצה הזאת, הצעתי ששיעורי העלאת הארנונה יהיו זהים לכל סוגי המבנים. זאת ההסתייגות שלי, אני מקווה שהיום היא תעבור.

אבל, היות שיש אפשרות להתייחס למשהו כללי יותר - ביממה האחרונה היו התקפות

כנגד המפלגה שלי, ישראל בעלייה, שאנחנו סחטנים, שעמדנו עם אקדח ליד הראש של האוצר, השגנו מי=יודע=מה, וזה כביכול מעשה סחטנות. אני רוצה לומר, מה שהשגנו, השגנו תוספת דמי מחיה, דמי קיום.

היו"ר נ' מסאלחה:

באמת, מה השגתם, אם אפשר לדעת?

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

תוספת דמי קיום למשפחות שגרות בדיור שכור במגזר הפרטי ומקבלות הבטחת הכנסה. מתוקף היותן מקבלות הבטחת הכנסה הן מקבלות גם סיוע מיוחד ממשרד השיכון. אלה משפחות מהעניות במדינה. הסיוע שהן קיבלו עד כה ממשרד השיכון נשחק בארבע השנים האחרונות בכ=40%, לעומת התוספות הקטנות שהיו בסיוע. אנחנו מדברים על 60,000 בתי=אב במדינה. אם ל=60,000 או 70,000 בתי=האב הללו הצלחנו להביא-70,000 קצת תוספת תמיכות, עשינו דבר גדול, ולקרוא לזה מעשה סחטנות, זה פשוט מגוחך. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חברת הכנסת מרינה סולודקין - איננה. חבר הכנסת אליעזר זנדברג - איננו. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, בבקשה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, אני חושב, שהבעיה המעיקה עלינו יותר מכול, כאשר אנחנו רואים את הנתונים, זוהי בעיית האבטלה המחמירה. אנחנו, הממשלה הקודמת, ראינו כאחד ההישגים הגדולים ביותר את ירידת האבטלה. חבר הכנסת יורי שטרן, גם ירידה דרמטית של האבטלה בקרב ציבור העולים, שהיא חיונית להמשך העלייה לישראל.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

היתה גם צמיחה כלכלית שלא תלויה בממשלה.

<u>אמנון רובינשטיין (מרצ):</u>

צמיחה תלויה בממשלה. אמרתי אתמול, לא שמעת זאת, שאין בתקציב הזה ולו סעיף אחד או תת=סעיף אחד שעוזר לצמיחה.

אני רוצה לחזור לנושא האבטלה. אני לא צריך להסביר לכנסת מדוע אבטלה היא צרה צרורה, מכה קשה מנשוא, לא רק לאדם, בראש ובראשונה לאדם המובטל, לבני משפחתו, אבל גם למשק הישראלי. משק ישראלי צומח - מוריד שיעורי אבטלה. משק ישראלי צועד במקום - מגדיל שיעורי אבטלה. אנחנו רואים שהצמיחה קטנה מאוד, איש לא יודע אפילו מה שיעורה האמיתי. התוצר לנפש יורד, בפעם הראשונה זה הרבה שנים, ואנחנו עומדים בפני סיטואציה קשה מאוד, והיא בעצם צריכה לשתף את כל הבית בדאגה הזאת.

ממה נובעת האבטלה? קודם כול מהעובדה שהצמיחה לא המשיכה באותו קצב מרשים, מרשים בקנה מידה בין=לאומי, שהיה לנו. ובהזדמנויות הסברתי, אני חוזר ואומר זאת, קצב צמיחה כזה גדול קשור ותלוי במעמדה של ישראל בעולם ובמעמדה במזרח התיכון ובסיכוי להגיע לשלום. אנשים לא רצו להאמין בכך, אבל זוהי עובדה, שתיים ועוד שתיים הן ארבע. אבל, האבטלה קשורה גם בנושא שהוא לא קשור בפוליטיקה של הממשלה, אלא במעבר בין תעשיות, נקרא להן שניות או שלישוניות, תעשיות פרימיטיביות שבהן אין לישראל יתרון, שבהן משולם שכר מינימום לתעשיות אחרות.

כל מדיניותו של משרד החינוך בתקופת הממשלה הקודמת היתה להכשיר יותר ויותר ישראלים, יהודים וערבים כאחד משכבות חברתיות נמוכות, שיוכלו להתמודד עם המעבר הזה שקיים בכל מקום בעולם, ושיגיעו גם לאוניברסיטה וגם להשכלה גבוהה בשיעורים גדלים ויוכלו גם להשתכר יותר וגם להיות פחות חשופים לסכנה האבטלה.

אגב, אדוני היושב=ראש, בכל העולם התעשייתי, כולל בישראל, האבטלה מכה קודם כול בכוח הלא=מיומן או החצי=מיומן. פשוט מאוד, המהפכה הטכנולוגית והתעשייתית שאנחנו עוברים הקטינה מאוד מאוד את הצורך בעובדים לא מיומנים או חצי מיומנים. ובכל מקום, גם באירופה, למרות שיעורי האקדמיזציה הגבוהים שיש שם, האבטלה יותר נמוכה בקרב אלה שיש להם השכלה אקדמית, ונמוכה מאוד בקרב אלה שיש להם השכלה הנדסית וטכנולוגית.

כל המדיניות הזאת כוונה לעבר זה, עם הצלחה גדולה מאוד. הציבור לא יודע זאת, משום שאיש לא כותב את הנתונים האמיתיים של מערכת החינוך. מספר הסטודנטים למקצועות ההנדסה והמחשוב גדל בלמעלה מפי שניים בתוך שלוש שנים. וגם הטכניון, לאחר שנים של קיפאון במספר הסטודנטים שלו, עקב התחרות של המכללות האקדמיות הטכנולוגיות, ארבע או חמש במספר, תלוי איך מונים אחת מהן, הגדיל את מספר הסטודנטים שלו. כלומר, כל הרעיון הוא להביא מספר גדול מאוד של ישראלים מוכשרים, ואני חוזר ואומר, יהודים וערבים כאחד, מהשכבות שלא הגיעו לאוניברסיטה, להביא אותם להכשרה טכנולוגית הנדסית ואקדמית אחרת.

אני מאמין, שנגיע בשנת 2000, לפי היעד שקבעתי לפני ארבע שנים, כאן, בבניין הזה, במוסד הזה, מעל הדוכן הזה, ל=50% זכאים לבגרות בגיל 18. ואומרים לי אנשים, מה יעשו האנשים האלה? קודם כול אני אומר, רוב האנשים האלה ילכו ללמוד במוסדות להשכלה גבוהה. חלקם הגדול ילך למכללות האקדמיות, שלא נופלות מהאוניברסיטאות מבחינת רמת ההוראה ורמת ההכשרה. ובעצם, רוב הסטודנטים לתואר הראשון ילמדו במכללות האקדמיות. קודם כול, הם יסיימו את הקריירה הלימודית שלהם עם תואר ראשון במקצוע כלשהו.

שואלים אותי, מה יהיה עם האנשים האלה מבחינת עבודה. אז כמובן, אם המשק הישראלי לא יצמח, תהיה בעיה חמורה ביותר של אבטלת ציבור אקדמי, וראינו את המצוקה במדינות מסוימות. אבל, אם המשק הישראלי יצמח כפי שהוא צמח בתקופת הזוהר של 1992, לאנשים האלה לא רק תהיה עבודה, אלא הם ישתמשו בפוטנציאל של עצמם כדי-1996 להעשיר את עצמם וכדי להעשיר את מדינת ישראל. זוהי נקודת המפתח לשגשוגה של המדינה. הכול חשוב, הכול חיוני, זה חיוני כדי שנגיע לרמת הכנסה גבוהה יותר ולחברה שוויוניות יותר.

שואלים אותי אנשים: ומי יעשה את העבודות המלוכלכות, הידניות והפשוטות? כל מי שאומר לי זאת אני משיב לו במלים הבאות: אתה מוכן לעשות זאת? אתה מוכן שהבן שלך יעשה זאת? אם אתה מוכן שהבן שלך יהיה עובד בדרגה הנמוכה ביותר, אני מוכן להתווכח אתך. אם אתה לא מוכן, ואתה רוצה שהבן שלך יהיה מהנדס, עורך=דין או רופא, אין לך זכות לומר זאת.

הנקודה הזו נכונה לגבי המגזר הערבי, שבפעם הראשונה עומדים לצאת ממערכת החינוך שלו אנשים בעלי הכשרה טכנולוגית גבוהה, בעלי ידע רב במחשבים ובייצור ממוחשב. אף שאנו חיים בעודף אינפורמציה, לעתים אין אינפורמציה, אנשים לא יודעים שבתי=הספר הטכנולוגיים במגזר הערבי, לא כולם, עברו עליית מדרגה גדולה מאוד. המעבדות שלהם הן מהמשוכללות בארץ משום שהם קיבלו אותן אחרונים, ולכן הם קיבלו ציוד טכנולוגי משובח. מהפכת המחשבים במגזר הערבי משמעותית ביותר עם הצטיינות גדולה מאוד של תלמידים - גם תלמידים במקצועות אחרים, פרובלמטיים הרבה יותר. אני שואל, מה יהיה עם כל האוכלוסייה הזו? אם נשתמש בו נכון, זה מכשיר להפיכת ישראל לחברה משגשגת יותר וגם שוויונית יותר, עם פחות מגזרים מקופחים.

אני רואה מה קרה בכמה ערי פיתוח וגם במגזר הערבי ובבתי=הספר התעשייתיים. יש נתונים שלא ייאמנו. בתי=ספר של משרד העבודה והרווחה שעד לשנת 1993 לא קיבלו תמיכה ממשרד החינוך - משרד החינוך נכנס אליהם עם תוכניות סיוע והתערבות. אנו רואים בתי=ספר שלא היו בהם כמעט נבחנים לבגרות, ועתה הם מגיעים לממוצע הארצי. מה קרה שם, נס? לא, לא נס. לא היתה מערכת שהשתמשה בפוטנציאל העצום של התלמידים החלשים, ואנו יודעים מי הם. הם יוצאי ארצות המזרח והתלמידים הערבים בישראל.

אנחנו מוכרחים להתאים בין המהפכה הזאת - אני מקווה ומתפלל שהיא תימשך - לבין המדיניות הכלכלית של ממשלת ישראל. אבל עד שאני מגיע לעניין זה יש לי בעיה. אני מגיע עתה מוועדת הכספים, ולא יודע בכלל מה בספר התקציב. הרי זה תלוי עוד בישיבות החסויות בין ראש הממשלה לבין השותפים, ובחולשתו הנוראה של ראש הממשלה - מי שתובע תביעה כלשהי הוא נענה לו מייד, אף שהיא סותרת דברים אחרים. לבי לבי לשר האוצר שצריך לעבוד בנתונים כאלה.

אנחנו לא יודעים איך אפשר לדבר בכלל על מדיניות. אני יכול לדבר על מדיניות כפי שהונחה לפנינו בחוק התקציב, שהפער בינו לבין מה שעומד להיות מונח כאן הולך וגדל. בספר התקציב הזה אין שום דבר על הדברים שאני מדבר עליהם. כלום. אין צמיחה, לא השקעה בתשתית, לא השקעה בחינוך, לא הורדת גיל החינוך חינם בהדרגה לגילאי ארבע ושלוש ולא המשך התמיכה הגדלה במכללות האקדמיות. כלום. אז יש חלוקה, לאלה נותנים קצת ולאלה נותנים קצת, ואולי גם נותנים לדברים טובים, אני לא יודע.

חבר הכנסת יורי שטרן שדיבר לפני הציג באמת מצוקה גדולה של עולים חדשים, ואני

לא מתנגד לכך. כל זה היה צריך להיות מוסדר בממשלה לפני שהוא מובא לכנסת. תמיד צריך לראות את העיקר, והעיקר הוא שהחברה הישראלית צריכה לצאת משלוש מצוקות: מצוקה ראשונה - לא מספיק ישראלים עובדים לפרנסתם. שיעור ההשתתפות בכוח האדם הוא מהנמוכים, אולי הנמוך ביותר, בעולם התעשייתי. אנחנו קצת יותר מטורקיה.

אין מספיק עובדים בקרב המגזר החרדי ובקרב ערביי ישראל. גם שם חייבת להיות מהפכה תרבותית ונפשית לשימוש בטכנולוגיה המודרנית כדי להביא עבודה לכפר עצמו. אני יודע שיש מסורת שנשים לא יוצאות מהכפר. אני מכבד את המסורת הזו וגם את המסורת החרדית, אבל צריך להביא את הפרנסה לקהילה. אפשר לעשות זאת, משום שהיום מדובר בהתעסקות בדברים שיכולים להיות בקנה מידה קטן מאוד. יש תמיכה מופקרת בדרבון הנשים שלא לעבוד.

מצוקה שנייה - אנחנו לא מרוויחים מספיק כסף. ישראל חייבת להיות כמו צפון אירופה ולא כמו דרום אירופה. היא יכולה להיות, כי יש בה כוח אדם מוכשר בלתי רגיל. התלמידים שלנו, הנדחים על=ידי האוניברסיטאות, מתקבלים על=ידי האוניברסיטאות הטובות ביותר, מבוקשים ומצליחים שם. ישראלים מבוקשים בכל מקום בעולם, כעובדים שקדנים, חרוצים ומצטיינים. אנחנו גם רואים כיצד הצליחו ישראלים שירדו, לדאבוני הרב, מישראל. הישראלים כולם, ללא כל הבדל דת, מין וגזע - הם גזע מוכשר. הם אנשים מוכשרים. אז למה שהם לא יוכלו להגיע לרמת הכנסה גבוהה? הם לא יכולים להגיע לכך, משום שקצב הצמיחה נעצר. הוא נעצר בגלל אידיאולוגיה או בגלל חוסר כשרון, וזה לא מעניין אותי.

אני מדבר רק על אנשים שמשתכרים לפרנסתם או שמחפשים עבודה. כי כוח האדם העובד כולל גם את אלה שמחפשים עבודה ולא מוצאים אותה.

מצוקה שלישית - לא ייתכן שתמשיך הפרשיות בשכר בחברה הישראלית. זה חומר נפץ, וזה גם מזיק כלכלית וחברתית. איך פותרים את הדבר הזה? לא על=ידי תשלומי העברה, כי תשלומי ההעברה בארץ הם גבוהים וגם לא עוזרים. רק על=ידי שימת דגש בחינוך ובהכשרה, כך שישראלים משכבות חברתיות נמוכות יוכלו מחר לחיות אחרת מהאופן שבו הוריהם חיים היום. זו המטרה, וכל השאר הם דיבורים יפים, לא יפים, חשובים, לא חשובים. אם המדיניות הזו לא תימשך, לא יעזור גם אם יגדילו את תקציב התמיכות למפלגה כזו או אחרת. זה לא יעזור.

אך לזה אין זכר בתקציב הזה, שאיני יודע מה הוא, ואיש גם לא יודע מה הוא. האדם האחרון שיודע מה הוא התקציב הזה זה ראש הממשלה בנימין נתניהו. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין. רשות הדיבור לחבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברות וחברי הכנסת, אדוני היושב=ראש, כסגן שר הבריאות לשעבר אתה יודע, בוודאי, טוב כמוני, ואתה כואב כמוני בכל פעם שיש, חלילה, שביתה במערכת הבריאות. איש מאתנו לא אוהב זאת, וגם אלה ששובתים מאוד לא אוהבים זאת, על אחת כמה וכמה החולים שסובלים מהשביתה.

מאחר שהיום מתקיימת חצי שביתה, אני רוצה לא להתחמק ולומר כמה מלים בנושא הזה, כיוון שנדמה לי שבסתירה הזו שבין התנגדות אמוציונלית, רגשית וטבעית, ממש אינסטינקטיבית, לשביתה כזו, לבין מה שנעשה היום, הרי הגרזן מונף להכרית את מערכת הבריאות, בסתירה הזו אין ברירה אלא לנקוט עמדה ולומר, אני חושב שזה תקין, אני בעד השביתה הזו או אני נגדה.

נדמה לי, שכל העם בישראל וכל חברי הכנסת, גם שרים בממשלה שבאו עם התקציב הארור הזה, צריכים לנשק את ידיהם של עובדי מערכת הבריאות ואת נציגי החולים על המאבק שהם מנהלים בשבועות האחרונים. זה לא מאבק על שכרם, לא מאבק על תנאי עבודתם, לא מאבק על מקום עבודתם, הוא אפילו לא מאבק למען החולים שיהיו להם יותר מיטות ופחות במסדרונות. זה מאבק על נפשה של מערכת הבריאות למען כל הציבור הישראלי. מאבק נטו. בא כאן ציבור של עובדים ואומר: אני מסור בכל נפשי ובכל מאודי לכך שבתחום שלי יינתן לכל אזרח במדינת ישראל הטיפול הטוב ביותר שיש.

גם ראש הממשלה וגם שר האוצר, בוודאי שר הבריאות, אמרו, שמערכת הבריאות בישראל היא השנייה במקומה בעולם. זה מעלה מייד את השאלה: אם היא במצב כל כך טוב,

למה אתם באים להרוס אותה כל כך? לעשות שינויים אדירים ומפליגים? לפתוח את סל שירותי הבריאות? לשנות את המעמד של טיפות=חלב? לשנות את המעמד של התרופות? להנהיג תשלום בעד ביקור רופא? הרי זו אנדרלמוסיה שלמה בתוך מערכת שאתם אומרים שהיא מצוינת. מערכת מצוינת משפרים קצת, מתקנים, מרפדים, מסייעים, אבל לא באים להניף עליה גרזנים בטענה שרוצים להבריא אותה. זה הדבר האחד.

הדבר השני. אילו היה מצפון והיתה קונסיסטנטיות, איזו עקביות, בתוך המערכת הזאת, הרי מן היושר היה שיעמוד כאן ראש הממשלה בכבודו ובעצמו, ושר האוצר בכבודו ובעצמו, ויאמרו: העם בישראל, בעזרת נציגיו בכנסת, חוקק חוק לפני כמה שנים - - -

<u>אמנון רובינשטיין (מרצ):</u>

בתמיכת הליכוד.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

בתמיכת הליכוד, בתמיכת אנשיהם. החוק נקרא חוק ביטוח בריאות ממלכתי. לא סתם בתמיכתם; ההתנגדות הראשונית לחוק הזה לא באה מהספסלים ההם, היא באה מהספסלים האלה, ואנחנו עשינו מהפכה בהסתדרות, לקחנו את השלטון בהסתדרות וכפינו על מפלגת העבודה - לא על הליכוד - את חקיקת החוק הזה. כולנו חוקקנו אותו, ובואו נבדוק מה קרה למערכת הבריאות מאז חוקקנו אותו ועד היום. אדם הגיוני, סביר, שמפעיל שכל ישר, אומר: נבדוק מה קרה עם החוק, האם מערכת הבריאות יותר טובה או פחות טובה?

<u>אמנון רובינשטיין (מרצ):</u>

יש היום מאמר.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

היום יש על זה מאמר שלך?

<u>אמנון רובינשטיין (מרצ):</u>

לא שלי.

רן כהן (מרצ):

אתמול היה מאמר נהדר שלך.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

סקר של "מכון ברוקדייל" על שביעות הרצון של הציבור מהחוק.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת רובינשטיין, אני כבר לא מדבר על שביעות הרצון מהחוק, כי את זה ראיתי. אפשר להגיד שהציבור מקבל טיפולים טובים, אז הוא מגיב בשביעות רצון. אבל מבחינת הממצאים הפשוטים ביותר יש נתונים חיוביים: 300,000 איש לא היה להם קודם ביטוח בריאות ממלכתי - והיום יש להם; מערכות שלמות של טיפול רפואי שהיו מוזנחות הן היום טובות יותר ואחידות יותר; הדבר השלישי - רפואה שחורה שהלכה והתפשטה לא חוסלה, אבל נבלמה מעט, משום שהרפואה הפכה נורמטיבית לגבי כולם. מה שקרה לרעה הוא רק דבר אחד: בעלי הכנסות גבוהות, למשל חברי הכנסת, משלמים יותר, אבל בעלי הכנסות נמוכות, כמו גמלאים, משלמים פחות. זה בדיוק הצדק שצריך להיות.

למה להניף גרזן על מערכת בריאות שהוכחה כטובה בשנתיים האחרונות? טוענים את הנימוק: אין כסף. אלוהים אדירים, הלוא חוק ביטוח בריאות ממלכתי ומערכת הבריאות הניחו בחוק עצמו שמתקיים נושא שנקרא מס מקביל. מה זה מס מקביל? אדם עובד ובריאותו נשחקת במידה טבעית בתהליך העבודה, ואז מקום העבודה משלם חלק מביטוח הבריאות שלו. חברי כאן, גם חבר הכנסת רובינשטיין וגם חברת הכנסת ענת מאור, עדים שלא משלמים את זה במדינות סוציאליסטיות; במדינות הקפיטליסטיות ביותר נהוג שמקום העבודה משלם ביטוח בריאות, או חלק ממנו, בעבור העובד.

ישב כאן השר רפאל איתן, ואמש השר קהלני, וישבו כאן אנשים ממערכת הבריאות עצמה. הרי הם עצמם שילמו במקום העבודה שלהם ביטוח בריאות דרך משכורותיהם ודרך

התנאים שלהם. למה? כי כך טבע הדברים. באה הממשלה וביטלה את המס המקביל. היא ביטלה את המס מתוך התחייבות - זה מה שכתוב בחוק ביטוח בריאות ממלכתי - שהממשלה תשלם אותו. היא עשתה מעשה רע מאוד בכך שהיא ביטלה אותו, כי אין דבר כזה שמקום עבודה לא יבטיח את בריאות עובדיו. נורמטיבית, מוסרית, ערכית, כלכלית - מכל בחינה פסול לבטל את המס המקביל. עכשיו חסרים 600 מיליון שקל בגין העובדה שהמס בוטל. מה אשמה הבריאות? מה אשמה מערכת הבריאות? אשם מי שביטל את החוק הזה.

דבר נוסף. בחוק, כחלק אינטגרלי, עצם מעצמו של החוק - הממשלה משתתפת בבריאות. כמו שהממשלה מממנת את החינוך, את הצבא, את הביטחון, את המשטרה ואת השירותים האחרים, היא משלמת גם תמורת הבריאות. היום הממשלה לא משלמת את חלקה. לו שילמה הממשלה את חלקה והמס המקביל היה מתקיים, לא היה חסר אפילו שקל אחד למערכת הבריאות.

גוזלי הגזלה הם לא הרופאים, לא בתי=החולים ולא קופות=החולים. מי שגוזל את הגזלה ואחר כך צועק "אין לי" - זו הממשלה. מה זה אין לה? אין לה, משום שהיא החליטה לקחת את הכסף הזה ולשים אותו בהתנחלויות, בישיבות החרדיות, בכל אלה שהיא רוצה לתגמל אותם.

אדוני היושב=ראש, הנה אחת הדוגמאות שאני רוצה לתת, ואולי גם חברי יופתעו מעוצמת הנתונים, אם כי לא מכיוונם. שלחתי מכתב לשר האוצר וקיבלתי תשובה מהאוצר. שאלתי, חבר הכנסת רובינשטיין: מה ההטבות במס ההכנסה לתושבי יש"ע ולתושבי ערי הפיתוח? תאמינו לי, פשוט אפשר להשתגע.

כותבת לי ציפי גל=ים, הממונה על הכנסות המדינה, שבשנת 1998 - כלומר, בתקציב שאמורים לאשר אותו הלילה - תושבי יש"ע יקבלו הטבות ב=90 מיליון ש"ח, כשכל תושבי ישראל יקבלו 480 מיליון ש"ח. אותם 2.5% יקבלו כ=20% מכל הטבות המס שיקבלו כל תושבי ישראל.

באמת, יש גם גבול לחוצפה של פריווילגיה פוליטית. זה שוחד פוליטי, זאת זוהמה פוליטית. אתם יודעים מה, רבותי חברי הכנסת, עזבתי את כל תושבי ישראל, אמרתי: כל תושבי ישראל חמורים, הם צריכים רק לשלם ולא לקבל כלום; אעשה השוואה רק בין המתנחלים לבין תושבי אזורי הפיתוח. מה יוצא? כל מתנחל וכל ילד וכל אשה

בהתנחלויות מקבלים הטבה שנתית על סך 562 ש"ח, וכל תושב עיר פיתוח מקבל הטבה של 458 ש"ח. כלומר, למתנחל 104 ש"ח יותר מאשר לתושב עיר פיתוח.

על זה מוכן היום לבוא לכאן ראש הממשלה ולשים את פרצופו אל מול הציבור התמים בערי הפיתוח, שבסהרוריות הלך להצביע בעדו לראשות הממשלה? בגללם הוא ראש הממשלה. להפלות אותם לרעה כך אל מול אוכלוסייה שלכל הדעות חיה ברמת חיים יותר גבוהה?

איך אני יודע? אגיד לכם איך אני יודע. ישבתי כל הלילה - עכשיו חברי הכנסת יושבים כל הלילה ועושים ממש לילות שימורים - ובדקתי מה, למשל, שיעור המובטלים בערי הפיתוח. אני חושב שזה נבדק בישראל לראשונה. חבר הכנסת רובינשטיין, אני רואה שאתה כבר עם העיניים למעלה, אני אומר לכם שפשוט אפשר להשתגע. בדקתי את זה אצל כולם, אחד אחד, על=פי מספר התושבים. באיתמר - 2 מובטלים, באלמוג - 3, באפרת - 3. דרך אגב, הכול נכון ל=1996. בדקתי גם את ערי הפיתוח, וזה נכון ל=1996, וזה אותו מועד בדיוק.

<u>אמנון רובינשטיין (מרצ):</u>

חבר הכנסת רן כהן - - -

<u>רן כהן (מרצ):</u>

באשכולות - 3 מובטלים, בבדולח - 2, בבית=חג"י - 0, בבית=חורון - 3, בברכה - 4, בבת=עין - 2, בגדיד - 2, בגיתית - 3, בגלגל - 1, בגן=אור - 3, בגני=טל - 2, בגנים - 3, בדוגית - 4, בדולב - 2, בוורד=יריחו - 3, ובחברון אחד מקבל דמי אבטלה. זה לא יאומן. בחיננית יש 3, בחמרה - 3, וכן הלאה. בכל ההתנחלויות, נכון לסוף 1996, סך הכול 1,426 מקבלי דמי אבטלה - פחות מאשר בעיר פיתוח אחת. אדוני היושב=ראש, 2.2% הוא שיעור המובטלים בהתנחלויות נכון לסוף 1996, כאשר בשדרות, באופקים, בירוחם ובכל המקומות האלה זה 6%, 7% ו=8%, ודרך אגב, היום זה כפול. מאז ועד היום זה רק יותר לרעת ערי הפיתוח ביחס להתנחלויות.

אז מה עושה ממשלה שצריכה גם להיות עם איזה ממד של צדק, עם איזה פרצוף כלפי הציבור? ראש הממשלה ושר האוצר, בלחץ פוליטי, מחליטים להפריד סכום של 92.5 מיליון

שקל מתוך תקציב הפיתוח של משרד השיכון לטובת ההתנחלויות, עם כותרת של סעיף שנקרא: אזורי עדיפות לאומית. את זה יקצה השר. במקרה זה, השר הוא ראש הממשלה עצמו, כי הוא שר הבינוי והשיכון - ודרך אגב, גם זו הפקרות ובניגוד לחוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה, אבל זה סיפור אחר. גם זה נלקח. חבר הכנסת רובינשטיין - כמעט אמרתי השר רובינשטיין, הלוואי.

ענת מאור (מרצ):

כנראה זה יהיה.

רן כהן (מרצ):

מתוך תקציב של 437 מיליון שקל לכל העם בישראל, 92.5 מיליון שקל הם לאזורי עדיפות לאומית, קרי להתנחלויות, 21% מכל התקציב. כלומר, אדוני היושב=ראש, במקום להגיד: רגע, אבטלה באופקים? אבטלה בירוחם? אבטלה בנתיבות? בואו ונעשה כבישים יותר מהירים ויותר טובים וסדרי הסעה יותר טובים למקומת האלה שיש בהם מובטלים - לא. לוקחים את התקציב הלאומי - -

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אפשר להשתגע.

רן כהן (מרצ):

- - ומעבירים אותו להתנחלויות, היכן שאין מובטלים, וקראתי לכם את המספרים. אדוני היושב=ראש, עד לאן יכול העוול הזה להתמשך? באמת אפשר להתפוצץ. אבל, זה מה שקורה. על זה יבואו היום במצח נחושה אנשים שהלילה ובלילה הקודם ישבו אתם אחד אחד כדי לשחד אותם בכל מיני תקציבים, והיום לא יודעים איך לסגור את התקציב הזה.

אדוני היושב=ראש, משפט הסיום - תראו איך כולנו כבר שבועיים מתכתשים: פה מיליון, שם 10 מיליון, שם 90 מיליון ושם 150 מיליון, ואיך משחדים סיעות בקואליציה על התקציבים האלה, אבל אף אחד לא שם לב - - -

אמנון רובינשטיין (מרצ):

וחברי כנסת בודדים.

רן כהן (מרצ):

וחברי כנסת בודדים גם כן. אף אחד לא שם לדבר הכי מהותי. אלוהים אדירים, איך אמר ראש הממשלה לפני כמה ימים? - פך השמן הקטן הזה. אגב, משום=מה פך השמן הקטן הזה, נשפך ממנו הרבה שמן להתנחלויות ולישיבות החרדיות, ומעט מאוד שמן למקום שבו צריך להאיר באמת באור יקרות של נרות חנוכה כדי שיהיה גם אור לחיים.

אדוני היושב=ראש, לדבר העיקרי אף אחד לא שם לב: מה יקרה בעוד שבועיים? בעוד שבועיים יהיה הסכם שמוסכם בין ישראל לפלסטינים ולאמריקנים? יהיה בעקבות זה המשך תהליך שלום או לא יהיה? הלוא זה הדבר הקובע, כי זה קובע קודם כול את חיינו - האם יהיה לנו שלום או לא יהיה שלום - אבל זה גם קובע את הכלכלה שלנו.

אני עשיתי רק חשבון אחד פשוט: יש תהליך שלום - יש 2.5 מיליוני תיירים. אין תהליך שלום - יש אולי מיליון תיירים. ההפרש של מיליון וחצי תיירים הוא 2.7 מיליארדי דולר הכנסה נטו למדינה. זה 9 מיליארדי שקלים. תראו על מה רבים: פה 30 מיליון, שם 20 מיליון ושם 50 מיליון. קונים סיעות וחברי כנסת. אבל, פה מאבדים 9 מיליארדי שקלים, שאתם אפשר להפריח את המדינה הזו, אתם אפשר לתת השכלה, אתם אפשר לעשות כבישים ואתם אפשר ליצור מקומות עבודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה צריך לסיים.

רן כהן (מרצ):

אדוני, בזה סיימתי. אף אחד לא שם לב, שאם לא נעשה שלום, לא תהיה כלכלה, לא תהיה חברה וגם לא יהיה צדק. מה שיהיה זה המשך הדיכאון. אדוני, תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת רן כהן, תודה רבה. רשות הדיבור לחברת הכנסת ענת מאור. בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, לכאורה - - -

היו"ר נ' מסאלחה:

רק שנייה. אני רוצה לברך את צוות משרד הבריאות, והכוונה היא כיושב=ראש אובייקטיבי. רוב הנאומים שלי גם היו על מערכת הבריאות, וביומיים האלה נאמתי אולי שש פעמים בתמיכה במערכת הבריאות. אני מקווה שכולנו יחד נצליח לשמור על מה שהשגנו, מה שהשגתם, במערכת הבריאות. אני מאחל לכם הצלחה ורוצה להודות לכם על מה שאתם עושים.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

- - -

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה לצרף את ברכתי לכל צוות הבריאות. אני מקווה שלא הצבענו לחינם פה=אחד על הורדת החוק לוועדה, ושהקואליציה תתעשת ואכן לא תיתן להרוס את הבריאות הציבורית. אנחנו מברכים על העובדה, שצוות הבריאות לא נאבק רק על שכר - מה שזכותו לעשות - - -

רן כהן (מרצ):

שלא לדבר על כך שאחותי הממשית שם.

היו"ר נ' מסאלחה:

כן. זו עוד סיבה למסיבה.

ענת מאור (מרצ):

זו עוד סיבה. באמת תהיו ברוכים.

היו"ר נ' מסאלחה:

בהצלחה.

ענת מאור (מרצ):

חברי הכנסת וחברות הכנסת, אומרים לנו: כיצד אתם עובדים שמונה ימים ושמונה לילות כמו חנוכה? והנה, קם ראש ממשלה וכמעט כמו הבובה "נחום תקום" בסוף יוצא מן המשבר. אני אומרת, שאנחנו עושים טוב כאופוזיציה שאיננו מרפים עוד יום ועוד יום, כי האבסורד הדמוקרטי שראש הממשלה מביא עלינו זה שהוא לא עובד לפי נל"י - וכולנו למדנו נל"י, ניהול לפי יעדים - אלא לפי ניהול לפי משברים. עוד יש אזרחים שהולכים שולל וחושבים שממשבר למשבר כוחו עולה. אני אומרת, דווקא משום שאנחנו מאמינים בכוחו של עם ישראל, ולאחר חג האורים מגיע לעם ישראל אור, שאסור לנו לתת לתרבות הקלוקלת, הנכשלת והאומללה הזו להיות נדבך נוסף לדברים המזיקים, החמורים והמתעתעים שראש הממשלה מביא למדינה שלנו. יש משמעות גדולה מאוד לעוד נפילה ולעוד נפילה שהיו להם, ויש משמעות חמורה מאוד לשיטת הסחטנות, לשיטת ההתקפלות ולשיטת ההסתרה שראש הממשלה מנהיג.

לכן אני באמת מאמינה, שבסופו של דבר ראש הממשלה נתניהו פול ייפול, ולא ממשבר למשבר כוחו יעלה, אלא נהפוך הוא.

למעשה, ראש הממשלה מתנהל - - -

רן כהן (מרצ):

- - -

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

בסדר, חבר הכנסת רן כהן. אנחנו כבר רגילים, אבל זה ישנו, אדוני היושב=ראש, ויש אזרחי המדינה. אני אומרת, שאני מקווה שהאזרחים - ואני בטוחה ומאמינה כי אני מאמינה ביושר האינטלקטואלי, בראייה, באהבת העם של האזרחים - לא ייתנו שראש ממשלה כמו מריונטה ישחק בתיאטרון בובות: מפעיל בובה זו, מפעיל בובה אחרת, נותן הבטחת שווא ומורט את הנוצות מכל התקציב שהוא עצמו נשבע לו, ובסוף עוד מנסה להופיע כמו טווס מנצח. זה טווס אומלל, זה מצב אומלל, ואנחנו נמשיך במאבק. שנה וחצי, והיו פרשת המנהרה, פרשת בר=און ופרשות חוזרות ונשנות של שטחים בוערים, והוא בינתיים שורד.

הוא שורד, כי יש שיטה דמוקרטית. לא נפר אותה, לא נעבור להסתה, כמו שהוא עשה, אבל לא נפסיק להיאבק, ואני מאמינה ומקווה, שב=1998, מוקדם ככל האפשר, העם בישראל כן ילך לבחירות וכן יאמר את דברו, כדי ששיטה קלוקלת כזו של משברים והתנהגות שמכרסמת בכל התרבות הדמוקרטית ומכרסמת בתקציב המדינה לא יהיו עוד.

אני רוצה להקדיש את דברי הפעם לדיון חוזר על חוק ההסדרים, כי למעשה אנחנו מסכמים היום את הדיון על חוק ההסדרים ומתחילים את הדיון על התקציב. חוק ההסדרים הוא חוק עוקף דמוקרטיה. אני רוצה להזכיר, שחוק זה נכנס לתוקפו ב=1985, ונכון שהרעה החולה הזו לא כולה על פתחו של הליכוד, אבל העובדה שחוק ההסדרים הפעם הוא כל כך גדול, כל כך מלא דברים, נוסף על הסחיטות שהצטברו - עובדה זו לא היתה מעולם.

וכאן בא העניין של קנה המידה והמינון. הטיעון של אנשי הליכוד הוא, שכל דבר כבר היה. זה לא נכון. השיאים שראש הממשלה הזה וששר האוצר הזה שוברים בזילות הדיון בחוק ההסדרים ובתקציבים לא היו מעולם. היו, אבל כל פעם הם יותר גרועים. וחוק ההסדרים הזה חייב לעבור מן העולם. נכון, אין סיכוי שהוא יעבור מן העולם בכנסת הנוכחית, אבל אנחנו צריכים לפעול כחברי הכנסת כדי שזה יקרה בכנסת הבאה, ויהיה מי שיהיה בשלטון; אני מקווה ומאמינה שאנחנו נהיה, אבל גם אם אנחנו לא נהיה בשלטון, מוכרחים לבטל אותו.

יש בו שלושה פגמים קריטיים: א. יש בו הפגם שהוא חוק עוקף דמוקרטיה, בגלל העובדה שבתוך חודשיים מחוקקים חוק. הרי אנחנו בית=המחוקקים. זה התפקיד הראשון במעלה שלנו, ובכל דמוקרטיה. בית=המחוקקים, כשמו כן הוא, הוא צריך לחוקק חוקים ברצינות הראויה, בעומק הנדרש ובזמן הנדרש. אי=אפשר בתוך חודשיים, מ=31 באוקטובר עד 31 בדצמבר, להחליט על חוק כל כך כבד משקל.

ב. זה חוק שכולו נדון בוועדת הכספים. אנחנו שוכחים את זה. איך יכול להיות שנושא קצבאות ילדים או נושא בריאות, שהם נושאים קלאסיים, השייכים לוועדה שבה אני חברה זה שש שנים, ועדת העבודה והרווחה - זה התיק שלנו, זו האחריות שלנו, זו ההתמחות שלנו - יידונו בוועדת הכספים? והדוגמה הצורמת ביותר היא חוק ביטוח בריאות ממלכתי, חוק שהכנסת עבדה עליו כשנתיים, בוועדה מיוחדת, להזכירכם; עם מחקר, עם ידע, עם חשיבה, תוך הקדשת זמן. והנה בא חוק ההסדרים, חוק עוקף דמוקרטיה, ומבטל באמצעות ועדת הכספים את כל מה שוועדת העבודה והרווחה והכנסת שקדו עליו.

ג. ולבסוף, איך יכול להיות בית=מחוקקים, שבו ההצבעה על חוק ההסדרים תהיה תחת הצבעת אי=אמון?

לכן, היעד החשוב שלנו הוא להוריד את חוק ההסדרים מן הפרק, ואנחנו כבר פנינו בעניין זה. אנחנו חייבים להמשיך את המאבק הזה בוועדת הכנסת. יש על כך הסכמה בכל המפלגות, ולקראת הכנסת הבאה יש להוריד את חוק ההסדרים מן הפרק, אבל עד אז אין שום לגיטימציה לממשלה כזו לעשות חוק הסדרים כל כך מנופח, כל כך מטעה וכל כך גרוע.

אני רוצה להזכיר לעצמנו ולציבור, ששני הישגים כבר יש לנו: ראשית, הצלחנו להוציא מחוק ההסדרים את הנושא של קצבאות הילדים. זה שהיום מפלגות הקואליציה רבות בינן לבין עצמן מי הצליחה יותר - זו שטות אחת גדולה. זה מאבק שלנו, של מפלגת העבודה, של מרצ, של המפלגות הערביות. זה הישג שלנו מ=1992. להזכירכם, את כל קצבאות הילדים אנחנו החזרנו, אחרי שהן בוטלו על=ידי ממשלת הליכוד בכנסת השתים=עשרה. החזרנו אותן תוך ביטול קי"ץ האומלל, שהפלה את האוכלוסייה של ערביי ישראל, וזה באמת היה מהפך אדיר, ועכשיו בוטל הניסיון לכרסם בהישג הזה ולהרוס אותו.

אני רוצה להזכיר, שגם הצלחנו להוציא את כל נושא התקשורת, שהוא נושא כל כך חשוב. איך אפשר להעביר רפורמה בתקשורת תחת חוק ההסדרים, בצורה גורפת? בעצם יש המון רעיונות בחוק התקשורת החדש שכן באים ליצור ריכוזיות וכן באים להשתלט על התקשורת. בזה הצלחנו.

אני מאמינה ומקווה, שלפחות נצליח להוציא מחוק ההסדרים את החלקים העיקריים בנושא חוק ביטוח בריאות ממלכתי, ואין ספק ששלושת ההישגים הללו: הוצאת קצבאות הילדים, הוצאת חוק ביטוח בריאות ממלכתי והוצאת נושא התקשורת מחוק ההסדרים, יהיו חלק מההישגים בדיון הנוכחי.

אני רוצה לעבור לנקודה הבאה, וזו הסחטנות הרבה שאנחנו נחשפים לה בחוק התקציב הנוכחי, השערורייה שלא היו ערים לה בחוק=יסוד: הממשלה החדש, מעבר למחלוקות בינינו אם הוא בכלל נכון או לא, ואני נמניתי עם אלה שהתנגדו לו תמיד, ואני חושבת שהדוגמה של בנימין נתניהו היא דוגמה של ניצול לרעה, ציני וחמור, של החוק, כי גם אם יש מחלוקת על חוק הבחירה הישירה, איש לא העלה בדעתו שהיישום שלו יהיה על=ידי ראש ממשלה כל כך מסוכן, כל כך מנוכר לעם היושב בציון; ראש ממשלה כל כך ציני כלפי נורמות חברתיות ותרבותיות של שלטון ומינהל תקין; ראש ממשלה כל כך כוחני; ראש ממשלה שהפך את האי=אמינות לאמנות. ואנחנו יודעים שכל חוק וכל משטר, אם יש מי שמתעמר בו ומנצל אותו לרעה, זה חמור ביותר. אבל כרגע עסקינן בנושא: החובה להניח את ההסכמים.

אדוני היושב=ראש, חבר הכנסת פורז ואני יזמנו - ואני בטוחה שחברי כנסת נוספים יצטרפו - הצעת תיקון, שכולנו מדברים בה: קודם כול חובה להניח את כל ההסכמים כולם, ובכתב, ואסור שהסכם בעל=פה לא יונח בכתב, כי בתיקון הזה הכנסת בעצם רוקנה את עצמה מסמכות שהיא כמעט הסמכות העיקרית שלה.

חברות וחברי הכנסת, מתי בעצם יש הסכמים חשובים? - פעם אחת, עם כינון הממשלה, ההסכם הקואליציוני; ופעם אחרת, כפי שאנחנו רגילים בכל שנה, הסכמים בדבר התקציב וחוק ההסדרים. לכן, זו איננה התנדבות, ואין מה להתרשם יותר מדי מכך שמשרד האוצר וראש הממשלה והקואליציה נדרשים להניח את ההסכמים. זו דרישה אלמנטרית בתרבות דמוקרטית, גם אם בגלל טעות שלנו כמחוקק, בחוק הבחירה הישירה הדבר איננו.

חברות וחברי הכנסת, האי=אמת - העובדה שהם מדברים על מיליארד, ואנחנו מדברים על 2 מיליארדים, ואחר כך מדברים על 3 מיליארדים; הדיסאינפורמציה - זה חלק מחוסר האמינות ומדברים מאוד קשים, שאני מקווה שאכן יבואו על תיקונם היום בשעה 18:00. ואם לא - לא נרפה מן המאבק.

ברשותכם, אני רוצה לעבור לנושא החינוך, ואני שמחה, חבר הכנסת רובינשטיין, שאתה יושב פה, כי אני רוצה לדבר עכשיו על חוק חינוך חינם לגילאי שלוש. זה סעיף 35 בחוק ההסדרים שהונח לפנינו, והוא בא לדחות את היישום בארבע שנים נוספות, וחלק - אפילו בחמש שנים. כדי להיות הוגנים אומר, שגם אנחנו את העניין הזה לא הפעלנו. בכל זאת אני חושבת שדברים השתנו במדינה, ועכשיו אין הצדקה לממשלה לדחות את החלת החוק הזה, ובוודאי לא בארבע שנים. הגשנו, כמה חברי כנסת, הצעות חוק פרטיות, כדי להתחיל בכל זאת להחיל את חוק חינוך חינם כבר מהשנה הקרובה.

חבר הכנסת רובינשטיין, שר החינוך לשעבר, אני רוצה לומר לך, שהיו לך הישגים עצומים בתחום ההשכלה הגבוהה, והמכללות האזוריות במיוחד, בתחום קידום החינוך במגזר הערבי ובנושא בחינות הבגרות - באמת הישגים ללא תקדים בכל תולדות המדינה, פרט לשנים הראשונות, שבהן ייסדו את החינוך. בעניין הזה גם ממשלתנו שגתה, להערכתי, אבל החובה של הממשלה הזאת להסיק את המסקנות עכשיו היא חובה נחרצת יותר, כי במה דברים אמורים? ופה אני רוצה לקשור בין החינוך חינם בגיל הרך לבין זכות הבחירה של ההורים היכן לחנך את ילדיהם.

תמיד דיברנו על השיקולים החינוכיים, ודיברנו על הזכות ועל האפשרות של שני ההורים לצאת לעבודה, ודיברנו על החשיבות של שוויון, אבל נוספה עובדה פוליטית שלא היינו ערים לה.

<u>אמנון רובינשטיין (מרצ):</u>

שהתגברה מאוד בשנה האחרונה.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

שהתגברה מאוד בשנה=שנתיים האחרונות. כמו רבים מאתנו, אני יוצאת לסיורים

בארץ ומבקרת בהרבה מאוד יישובים. באתי לקריית=גת. יותר מעשרה מעונות של "נעמת", ויצ"ו ו"אמונה" נסגרו, ונפתחו מעונות של החרדים. אני באה לקריית=שמונה לביקור, וחוזרת אותה תמונה. אבל, אדוני היושב=ראש, כשבאתי לרהט, התברר שהתנועה האסלאמית פותחת גנים. אפשר להגיד: זכותה לפתוח. ואני אומרת: לא, יש פה תחרות בתנאים בלתי שוויוניים, כי, ממה נפשך?

החינוך הוא לא חינם מהגיל הרך, וחבר הכנסת רובינשטיין, אתה הרי יודע היטב שיש חוק פיקוח על המעונות, ובדין יש. המעונות של "נעמת", ויצ"ו ו"אמונה" כפופים לפיקוח, לסטנדרדים חינוכיים וגם לתקן שקובע שהעובדים יהיו מקצועים. מה קורה במעונות של החינוך העצמאי? התברר לי מהשטח, שבאים אברכים ללמד. אלה אותם אברכים שבמסים שלנו הם מתוגמלים כתלמידי ישיבה. איך אנשים מתפעלים מכך שהם עובדים בהתנדבות? הרי זה שקר וכזב. הם רשומים כתלמידי ישיבות, הם מקבלים מהמסים שלנו את המימון כתלמידי ישיבות, ומקבלים השלמה הכנסה, ובלי מיסוי, בשוק האפור, עובדים בחינוך בגיל הרך.

איפה הפיקוח החינוכי? שמעתי דיווחים ממורים מהחינוך הממלכתי=דתי, שילדים שהגיעו לשם לא ידעו קרוא וכתוב, היו להם שגיאות בעברית, אי=ידיעה של מדעים. אין פיקוח. חברות וחברי הכנסת, כשביטלנו את הייחודיים עשינו דבר דמוקרטי ונכון, עם תמימות אדירה.

הייתי במשך שנתיים בשליחות בארצות=הברית. זו מדינה דמוקרטית וקפיטליסטית. איך יכול להיות זרם פיקוח עצמאי, בלי פיקוח ובלי חינוך לדמוקרטיה, שמקבל מימון מהמדינה? כשיהודי ארצות=הברית רוצים זרם חינוך עצמאי, הם מממנים אותו מא' ועד ת'. אם זהו חינוך ציבורי, שמקבל מימון ציבורי, הוא עם כל הסטנדרדים ועם כל הפיקוח הציבורי. זו היתה היתממות, מתוך כוונות טובות. אבל אני אומרת - מה שהיה, היה. אני לא רוצה לבוא חשבון עם עצמנו.

אני רוצה להכריז, זאת בוודאי דעתי האישית, וכיושבת=ראש השדולה למען הילד אני אומרת, שכל ילד הוא ילד, ולכל אחד מגיע חינוך מלא - יהודי כערבי, חילוני כחרדי. אבל, צריכים להיות סטנדרדים שוויוניים. המצב הנוכחי של ביטול הייחודיים וקיום זרם חינוך עצמאי בלתי מוכר, שמקבל כסף מלא בלי פיקוח, בלי חינוך לדמוקרטיה ובלי הבטחת הרמה המקצועית, הוא מצב אבסורדי.

חברי הכנסת, אני מקווה, שנוסף על ביטול השינוי בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, שהחזרנו לוועדת הכספים, גם סעיף 35, המדבר על דחיית ההחלה של חוק חינוך חינם לעוד ארבע=חמש שנים, לא יעבור. נקדם את חוק חינוך חינם, נתחיל בהדרגה - גיל ארבע, לאחר מכן גיל שלוש, ונאפשר לכל הורה לבחור באופן דמוקרטי ואמיתי אם הוא רוצה חינוך עצמאי, אם הוא רוצה חינוך חילוני, אם הוא רוצה חינוך של התנועה האסלאמית או חינוך אחר, ולא ניצור מצב שבו יש פוליטיזציה אדירה של החינוך בגיל הרך ולאחר מכן של ההורים ושל כל מערכות החברה והתרבות בערים רבות, גם במרכז הארץ.

תודה רבה, אדוני היושב=ראש. אני מקווה שראש הממשלה ייפול, שהתקציב לא יעבור, וש=1998 תהיה שנת תרבות דמוקרטית הולמת יותר. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה לחברת הכנסת ענת מאור. רשות הדיבור לחבר הכנסת דדי צוקר. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברת הכנסת מאור, עובדי הבית, אני מעריך שמחר בשעה הזאת כבר נהיה אחרי אישור התקציב, אחרי שנרקח מה שנרקח בלשכת ראש הממשלה, אחרי שהגיעו להסכמות, להבנות ולתשלומים. אני מייד אעמוד על ההבדל שבין המונחים, משום שלא כל ההסכמות מגונות בעיני, וחלקן לא היו מושגות לולא עמדת האופוזיציה. על חלק מההסכמות שהושגו צריך לברך, גם אם הן הושגו על=ידי ש"ס, גם אם הושגו על=ידי גשר, או אם הושגו על=ידי רשימת ישראל בעלייה, אותן הסכמות שהן אוניברסליות ואינן ייחודיות לסקטור כזה או אחר ומי שייהנה מהן הוא הציבור הישראלי כולו, בלי אבחנה סקטוריאלית. על אותן הסכמות צריך לברך, ואני אעמוד על כך יותר מאוחר.

מאחר שהערכתי שבעוד 24 שעות מדינת ישראל תהיה לאחר אישור התקציב, אני רוצה לנסות ולערוך מאזן קצת שטחי ומהיר, כדי לעבור במעוף ציפור, מגבוה, על פני התקציב הזה ולראות מה הושג בו, מה לא הושג בו, מה יש בו טוב, מה פגום בו, ומה יש בו רע.

ראשית, אפשר להבחין בשלושה ציבורים שאינם חשובים לתקציב הזה. יש שלוש קבוצות, שלוש קטגוריות, שיש ביניהן לעתים חפיפה, שלא חשובות לתקציב הזה. הן לא חשובות לממשלה הזאת.

הציבור הראשון שהתקציב הזה זונח אותו, מתעלם ממנו ומפנה לו עורף הוא הציבור של השכירים העובדים, אלה שפרנסתם כבר איננה ודאית, אלה שמשתכרים שכר שהוא באמצע המדרג העשירוני, בעשירון השלישי, הרביעי, החמישי והשישי. הציבור הזה, לא כולו תהיה לו עבודה בתום השנה הזאת. הציבור הזה, לא כולו ייהנה מהשתכרות בגין עבודה בעוד שנה או שנתיים, והוא ציבור לא כל כך חשוב לתקציב הזה ולממשלה הזאת.

הציבור השני שבולט מאוד שהוא איננו חשוב לחלוטין לתקציב הזה, ויש ממנו התעלמות, גם בדיון הציבורי, גם בעמדותיה של הממשלה וגם בעיסוק בימים האחרונים, , הם לאISSUEהוא הציבור של ערביי ישראל. 20% מהציבור הישראלי אינם נושא, הם לא עניין שעוסקים בו. הם מצויים גם במדרג ההכנסה בעשירונים הנמוכים, הם מקופחים גם בגין היותם מיעוט לאומי, וכמעט על=פי כל היבט נראה שהם מקופחים. הקיפוח שלהם יבלוט השנה בעיקר. ההתעלמות של התקציב מהם וההזנחה שלהם יבלטו מאוד מאוד וייראו 1992, כאשר הממשלה-באופן צלול מאוד, משום שהיתה התחלה של מגמה חדשה בשנים 1996 הקודמת החלה בניסיון, והיא היתה רחוקה ממיצוי התהליך, להשוות את מעמדם של 20% הללו מהציבור הישראלי לזה של שאר אזרחי ישראל.

הציבור השלישי, שגם בו לא עוסקים הרבה, והוא, בסופו של דבר, ישלם את רוב הנזקים של התקציב הזה, הוא הציבור של המעמד הבינוני, הציבור של המשתכרים בעשירונים השישי, השביעי, השמיני והתשיעי. זהו המעמד הבינוני=גבוה. זה אותו מעמד בינוני שרוב המשק נשען עליו. אותם עשירונים שממממנים את העשירונים הנמוכים, ישלמו עוד יותר. גידול בגירעון יוביל בהכרח לגידול במסים; גידול בגירעון והוצאות על מערכות לא יצרניות, על מעגלים חברתיים לא יצרניים, יפילו עול נוסף על פחות ופחות אנשים שצריכים לפרנס יותר ויותר אנשים שאינם משתכרים. ראוי לראות את התהליך הזה.

במדינות רבות באירופה, בעיקר בשנות ה=80 ובתחילת שנות ה=90, המעמד הזה, ברגע שהוא הרגיש שהעול על כתפיו כבד מדי ושהוא איננו יכול לשאת אותו, סילק ממשלות מן השלטון. המעמד הבינוני הזה, אם הוא ירגיש שיותר ויותר אנשים מצטרפים לאותם מעגלים שאינם מפרנסים את עצמם ומתפרנסים מקופת הציבור והופכים לטפילים על קופת

הציבור, המעמד הזה יסלק ממשלות שיטילו עליו עול, אם הוא ירגיש שהוא איננו מסוגל עוד לשאת את העול הזה.

אלו, אם כן, הציבורים הלא=חשובים, המבוטלים והמודחים מסדר העדיפויות של תקציב המדינה.

עכשיו נבחן מה לא חשוב לתקציב הזה, לא מי לא חשוב, על זה עמדתי עכשיו, אלא מה לא חשוב לתקציב הזה, שוב, ממעוף ציפור, מבט ראשוני על התקציב הזה.

מערכת החינוך אינה חשובה לתקציב הזה, היא פשוט לא חשובה לו. היא תתקיים, היא תתנהל, היא לא תמות, היא לא תגווע ולא תגסוס, היא תתנהל לה לאטה. קצת פחות שעות, קצת פחות שעות תקן, קצת פחות שעות העשרה. בית=ספר פחות טוב. זו, אם כן, המערכת הראשונה שאינה חשובה לתקציב. היא לא חשובה. אי=חשיבותה והדחתה בסדר העדיפויות הלאומי בולטות שבעתיים על רקע מה שעשתה הממשלה הקודמת. אם אני זוכר - זו היתה אחת הפעולות הראשונות המרשימות של הממשלה. בלי לחץ, בלי תביעות ובלי מיקוח, ובלי עסקאות כלשהן, ראש הממשלה הקודם, יצחק רבין, זיכרונו לברכה, ושר האוצר הקודם, זה היה אברהם שוחט אם אינני טועה, ושרת החינוך שולמית אלוני, בהכרעה רצונית, ולא תחת לחץ, ולא תחת איומים, הגדילו את תקציב החינוך בשנה הראשונה, אם אינני טועה, ב=2 מיליארדי שקלים, משום שהם הבינו שזוהי תשתית לצמיחה וזוהי תשתית תרבותית, זוהי תשתית השכלתית וזהו הסיכוי להתקדמותם של ילדים וצעירים במערכת החברתית.

בייגה, כמה הוספתם ב=1993 למערכת החינוך - בשנה הראשונה?

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

6 מיליארדי שקל.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

לא, זה בסך הכול. בשנה הראשונה כמה זה היה?

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

70% מזה היה בשנה הראשונה, ואחר כך היו עוד השלמות.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

זאת, אם כן, המערכת הראשונה שאיננה חשובה לתקציב הזה, והיא הודחה מסדר העדיפויות הלאומי.

התחום השני שאיננו חשוב לתקציב הזה הוא התשתיות. שוב, אם אני משווה את מתיחת הפנים שהתבצעה במדינת ישראל מאז 1992 עד 1996, בכבישים, במערכות ביוב, בסלילה, בגישור - אנחנו עומדים במצב מביך ואומלל. גם תחום זה סולק מהשיח הציבורי, מהדיבור, מהוויכוח, מההתמקחות. זה תחום לא חשוב. אין לו לובי בקואליציה הזו. לתחום התשתיות אין לובי, אף שמדובר בתנאי הכרחי לצמיחה, בתנאי הכרחי לגידול, בתנאי הכרחי לגידול בתל"ג, בתנאי הכרחי לגידול בתוצר לנפש, בתנאי הכרחי לחיים טובים יותר של אזרחי ישראל.

התחום השלישי שאני רוצה לציין כאן שהתקציב איננו מייחס לו חשיבות רבה - הוא נותן לו להמשיך להתקיים, ואם הוא מידרדר - שיידרדר. זה כמובן תחום ההשקעות. אינני מדבר על ההשקעות הפיננסיות, אינני מדבר על חילופי בעלים בבנק הפועלים. לפי הערכתי, חילופי הבעלים בבנק הפועלים לא יצרו מקום עבודה נוסף אחד. אני מדבר עכשיו על השקעות יצרניות שמייצרות בסופו של דבר מקומות עבודה. זהו המבחן האמיתי להשקעה. זאת ההגדרה האמיתית של השקעה במובנים החברתיים, לא רק במובנים הכלכליים. בתחום זה יש ירידה משמעותית. היא נובעת גם מהאופן שבו העולם מסתכל על ממשלת נתניהו, גם מן המצב המדיני המתערער. בכל אופן, זהו תחום שלישי שאני רוצה לציין שהוא איננו חשוב לתקציב הזה, שהתקציב הזה איננו נותן לו משקל.

התקציב הזה איננו נותן תקווה לצמיחה. הוא איננו נותן תקווה למשקיע; לא למשקיע הזר, לא למשקיע הישראלי. הוא איננו נותן תקווה של גידול ושל רווח למשקיע, שמחפש רווח, וטוב ובדין שהוא מחפש רווח. התקציב הזה גם את הצמיחה הוא השאיר או לנגיד בנק ישראל או לעתיד טוב יותר, או לדאוס=אקס=מכינה או למשיח. התקציב הזה פסיבי ושותק, כמעט לחלוטין, בכל מה שקשור לצמיחה ולהשקעות.

אלה, אם כן, שלושה תחומים שהתקציב הזה מתעלם מהם, אחרי שמניתי שלוש קבוצות שהתקציב הזה הפנה להן עורף.

אילו מגמות נבלמו בשבוע וחצי האחרון בתקציב הרע הזה? ומה צריכה אופוזיציה בטוחה בעצמה לשבח בעשרת הימים האלה, ולא לפחוד גם לברך במידה שהיו תיקונים בתקציב הזה? - אופוזיציה בריאה ובטוחה בעצמה, שאיננה פועלת כמו מכונה אוטומטית שבכל רגע שהיא שומעת קול מכיוון הקואליציה היא, אוטומטית, בלי לחשוב כלל, מגיבה נגד - טעות גדולה.

קודם כול, חלק מהניסיונות לכפות משטר חדש על מערכת הבריאות נבלמו, חלק מהניסיונות ליצור פה מערכת בריאות שבאמת - - -

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

מר צוקר, זה עוד ממש לא ברור. רק כשנראה זאת בכתב בוועדת הכספים.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

מאה אחוז. אני מקבל את התיקון.

בהנחה שמה שקראתי ושמעתי ביום וחצי האחרון אכן יופיע בחוק התקציב, ואכן יופיע בחוק ההסדרים, ובהנחה שהסל יישאר אותו סל, וסל אחיד, נדמה לי שנבלם פה מהלך מאוד מסוכן, שהיה גורם לכך שבעוד עשר שנים אנשים היו מתים כי שום בית=חולים לא היה מאשפז אותם, שום קופת=חולים לא היתה מטפלת בהם.

העניין הזה הושג על=ידי שתיים או שלוש סיעות בקואליציה, שלא היו משיגות אותו ללא אופוזיציה שניצבת מוכנה לתמוך בהן בהצבעות. ואסור לנו בשום פנים לקרוא לזה סחיטה. זו לא סחיטה. תנו לעיתונאים, שהם יקראו לזה סחיטה. מדובר פה באינטרס ציבורי מובהק, שכל הציבור ייהנה ממנו. מי שרואה בזה סחיטה, שיהיה בריא. אני גאה בסחיטות מהסוג הזה.

התחום השני שנבלם, עוד מזמן, הוא הקיצוץ שהיה צריך להיות בקצבאות הילדים.

מי שתרם לזה יבורך. לא מעניין אותי עכשיו אם הוא שותף לקואליציה או לא שותף לקואליציה, אם קוראים לו ש"ס, או קוראים לו גשר. זה ממש לא חשוב עבורי. אם הניסיון להפוך את קצבאות הילדים לתשלום לא אוניברסלי, אם המגמה הזו נבלמה, ראוי לברכה מי שעשה את זה. ושוב, הוא לא היה יכול לעשות את זה אם הוא לא היה יודע שיש לו עוד 52, 53 קולות פה, בקרב חברי האופוזיציה.

אותו דבר נכון גם לגבי עדכון המשכנתאות. אני מוכן לפרגן לסיעת ישראל בעלייה, או לכל סיעה אחרת. הרי כל אחד בקואליציה טוען שהוא גרם לזה, זה ממש לא חשוב. הוא היה יכול להשיג את ההישג הזה, משום שהיו עוד 53 קולות באופוזיציה שאמרו: אנחנו נתמוך בעדכון המשכנתאות, שזה חמש שנים לא עודכנו.

אחרי שאמרתי שאנחנו צריכים לשבח את הבלימות הללו בנסיגות של התקציב, צריך אדם לשאול: מלכתחילה בשביל מה היה צריך את זה? בשביל מה זה היה בכלל בתקציב מלכתחילה? אני רוצה לתת הסבר אחד חלקי, אדוני היושב=ראש, הוא לא הסבר מלא.

אם אי=פעם היו לי נטיות להתפעל משרים מקצוענים שהם לא פוליטיקאים, וזה הרי בכלל מעלה אותם דרגה מעל האנושי - אם מישהו לא פוליטיקאי, הוא בדרגה שהיא כמעט משנה לאלוהים. אם היה לי עוד יצר לפעמים להתפעל מזה, הוא הסתיים סופית בשבועיים האחרונים. אף אדם שעיסוקו בפוליטיקה לא היה מציע את התיקונים שהוצעו בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, בידיעת כל הכוחות שמתנגדים לשינוי. רק מקצוען שחושב שמדובר באמת בשאלה כלכלית ובמקור לחיסכון כספי, ובמקור לקיצוץ, יכול היה לחשוב שאפשר ללכת נגד קואליציה חברתית ופוליטית כל כך רחבה, שתומכת בחוק ביטוח בריאות ממלכתי. רק מקצוען, במובן הלא=טוב בהכרח של המלה, שסבור שפוליטיקאי זה אדם שאיננו מבין כלום, ורק עוסק במעשה פשרה מבוקר עד ליל, רק אדם כזה יכול היה לחשוב, שאפשר לפגוע בתחום המעורר את החרדות הכי עמוקות של אדם, של אזרח, של תושב, כלומר בבריאות, ולהניח שזה יעבור בשקט.

פוליטיקאי מנוסה ומיושב לא היה מתחיל מלכתחילה לנסות ולגעת בתחום הבריאות. הציעו את זה גם לשר האוצר הקודם, דן מרידור, לפני שנה. דן מרידור לא שונה בהשקפתו הכלכלית משר האוצר הנוכחי. אבל מרידור הרי ראוי לתואר הגנאי "פוליטיקאי", ומאחר שהוא ראוי לתואר הגנאי הזה, הוא הבין והשכיל, והוא היה זהיר, וצעדיו היו מושכלים דיים, כדי לדעת שאסור להיכנס לתחום הזה, ושאת ההישג של חוק ביטוח בריאות ממלכתי

אין שום סיכוי פוליטי, ציבורי ומוסרי לקעקע.

אותו דבר נכון גם לגבי קצבאות הילדים. מלכתחילה, מי שנכנס לפגוע בהן הוא אדם שמעודו לא עסק במעשה הפוליטי, שאיננו מכיר את המערכת הפוליטית ואת הרגישויות החברתיות במדינת ישראל. הוא מלכתחילה לא היה צריך להיכנס לזה, אילו הוא היה אדם מנוסה, שאינו מתהדר אך ורק בתואר מקצוען. התואר מקצוען לא מספיק. אתה צריך להיות בעל מלאכה. אתה צריך להבין מה עובדי הציבור או בעלי המקצוע מסבירים לך. אבל ראוי שתהיה גם מצויד בתכונה שאני יודע שהיא אינה מוחמאת בדעת הקהל הישראלית, אבל היא חשובה ביותר - היותך פוליטיקאי. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת דדי צוקר, תודה. רשות הדיבור לחברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב=ראש, צופים נכבדים, מסתבר ששניים הם חברי הכנסת הנמצאים כאן; לשמחתי, חזר לשנייה חבר הכנסת צוקר.

דוד צוקר (מרצ):

אל תבני עלי.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני, הדיונים שלנו מתארכים. ייתכן מאוד, כפי שרמז קודמי, חבר הכנסת צוקר, שאנשים תוהים מדוע אנחנו קמים, עולים ומדברים. יש לכך שתי סיבות, ואני חושבת שחשוב לפרט אותן בשלב זה.

הסיבה הראשונה היא, שכרגע אין לנו על מה להצביע. אם היה לנו על מה להצביע, ייתכן מאוד שהיינו ניגשים להצבעה. אבל כמעט כל פרק מרכזי - בוודאי ובוודאי הפרק

המרכזי בחוק ההסדרים, קרי: הפרק על הבריאות - עדיין לא מוכן. הוא הוחזר לוועדה, ואנחנו נמצאים בלי חומר, ולמען האמת גם בלי תקציב. כל שינוי שחל בשבוע האחרון בחוק ההסדרים, כל הסכם שנחתם, מצריך תיקונים בתקציב. אנחנו אמורים לתקן את התקציב, או להצביע על התקציב, אבל התקציב איננו. לכן, הדיונים מתמשכים. זו סיבה אחת להארכת הדיונים. למעשה, הכנסת שרויה במצוקה, כי כל חברי הכנסת לא יודעים במה הם צריכים להכריע בשעות הקרובות, או ייתכן מאוד שבימה או ביומיים הקרובים. זו הסיבה הראשונה.

הסיבה השנייה היא שונה. את רוב הנאומים במליאת הכנסת, כבר מאז יום שלישי שעבר, נושאים חברי האופוזיציה. בצורה מאוד מאוד שיטתית, מאוד מאוד עקבית, אנחנו פורסים בפני הציבור ואותם חברי כנסת הרוצים לשמוע - ורובנו מאוד מאוד עייפים - סדרה של בעיות וטענות לגבי התקציב, לגבי חוק ההסדרים, במטרה להביא לשינוי. אין ספק שבדברים מסוימים היו הישגים גם כתוצאה - כך אני מאמינה - מרגישות של חלק מחברי הקואליציה, וגם מהבנה שבאה מאוד מאוד באיחור, שהיה צריך למנוע בכלל הבאת סעיפים כאלה לכנסת מלכתחילה.

שתי הסיבות הללו מעוררות אצלי תמיהה, או תהייה. למעשה, עומדות בפני ברגע זה שתי שאלות מרכזיות. השאלה הראשונה היא: איך ייתכן שממשלה שלמה הביאה, בעיניים פקוחות, לכנסת ישראל, ובאמצעות כנסת ישראל לציבור הרחב, סדרה של גזירות חברתיות ואנושיות, ועוד חשבה שהיא תוכל להעביר את הגזירות הללו בהצבעה, ברגע האחרון, בלחץ?

ולא רק זאת, אלא יש דבר נוסף במסגרת אותה שאלה. אדוני היושב=ראש, אני פתחתי את העיתון הבוקר, והייתי במקומך בשעות הבוקר המאוד מאוד מוקדמות. זו פעם ראשונה, יחסית לאחר זמן רב, שהצלחתי לקרוא את עיתונות הצהריים כבר ב=04:00. פתחתי את העיתון וראיתי ששר המשפטים צחי הנגבי כבר הכין טיוטות של שלושה חוקי=יסוד - חוק=יסוד: חופש הביטוי, חוק=יסוד: זכויות משפטיות וחוק=יסוד: זכויות חברתיות. אדוני היושב=ראש, מה כלול בחוק=יסוד: זכויות חברתיות? אני מכירה את החוק הזה היטב, כי עמיתי ואני במרץ הגשנו את הצעת החוק הזאת כבר בקדנציה הקודמת. חוק=יסוד: זכויות חברתיות מנסה לעגן בחקיקה את מה שנקרא הגל השלישי של זכויות אדם, זכויות חברתיות כגון הזכות לחינוך חינם, מטרום=חובה ועד סיום האוניברסיטה. זכות חברתית יסודית הוגשה עכשיו בטיוטה של הצעת חוק=יסוד: זכויות חברתיות, על=ידי

שר המשפטים. אבל מה? בתקציב ובחוק ההסדרים, בסעיף קטן, עלום, בסעיף 35 לחוק ההסדרים, לתשומת לבך, הוחלט לדחות עד שנת 2008, לדעתי - - -

היו"ר נ' מסאלחה:

ארבע=חמש שנים.

נעמי חזן (מרצ):

ארבע=חמש שנים, ואחר כך עוד הפעם. מכל מקום, הוחלט לדחות שם את יישום חוק חינוך חינם לילדי טרום=חובה. מצד אחד, שר המשפטים מעגן בחקיקה את זכות היסוד לחינוך חינם. מצד שני, הממשלה שבה הוא חבר משמיטה חוק שכבר עבר בכנסת, במסגרת החקיקה של חוק ההסדרים.

אדוני, מה עוד נמצא בחוק=יסוד: זכויות חברתיות? יש שם סעיף מאוד מעניין על הזכות לבריאות. אני כמעט לא צריכה להוסיף ולהכביר מלים בנושא הזה, כי בגל השלישי של זכויות אדם, הזכות לטיפול רפואי, גם מונע וגם תרופתי, היא זכות יסוד של כל אדם, והאחריות הקולקטיבית של החברה היא לדאוג לבריאות הציבור. זה נמצא בטיוטת החוק שמגיש שר המשפטים צחי הנגבי. אבל, אנחנו כולנו יודעים, כי אנחנו מדברים על כך כבר 24 שעות ברציפות, שפרק ו' של חוק ההסדרים מונע את הזכות הזאת.

מה עוד נמצא ברשימה ארוכה ומאוד חשובה של זכויות חברתיות? - הזכות לפרנסה בכבוד. זו זכות חברתית יסודית של בן=אדם. דיברו כאן אנשים על כך, שבמסגרת הדיונים בוועדת הכספים, כדי לחסוך כסף, במצב של אבטלה גואה - ולצערי הרב, הסימנים לגיאות הולכים וגדלים - יש הצעה במסגרת חוק ההסדרים והתקציב, שלא לתת דמי אבטלה למובטל אם הוא לא יסכים ללכת לכל מקום ששולחים אותו אליו מלשכת התעסוקה. זוהי זכות יסוד של בן=אדם - לקבל פרנסה. אבל, בחקיקה שעומדת בפנינו רומסים, שוכחים, מבטלים, הורגים זכות יסוד שמנסים לקבע בחוקה לישראל, ולא רק בחקיקה. זו עוד זכות יסוד, מאוד מאוד חשובה.

אגב, יש זכות חברתית גם לשבות. ולפעמים שובתים בגלל מטרות כלכליות. לעתים, שובתים מטעמים מקצועיים. לעתים רחוקות מאוד, אדוני היושב=ראש, באמת לעתים רחוקות

מאוד, אנחנו רואים שביתות של אנשי מקצוע שבאים ואומרים - לנו יש אחריות לחיי אדם, ואנחנו לא יכולים לממש את האחריות הזאת. ואם אנחנו לא יכולים לממש את האחריות הזאת, אנחנו לא רוצים שיבואו אלינו בהמשך וישאלו אותנו: איפה הייתם, מה עשיתם?

כל מערכת הרפואה זועקת, ובאמת היא עושה את זה מהלב, מהבטן. היא שובתת לא למטרות של קידום מקצועי ולא בשביל העלאת משכורות, אלא מתוך ייאוש מכך שהיא איננה מסוגלת בתנאים הנוכחיים, לפני שנצביע ביומיים הקרובים, למלא את חובתה.

אז כן, מצד אחד שר המשפטים מכין הצעת חוק=יסוד: זכויות חברתיות, הכוללת זכות לשביתה, ומצד שני הממשלה שבה הוא חבר, נראה שלא שמעה אף פעם על זכויות חברתיות. כי אם היא היתה שומעת על זכויות חברתיות היא היתה מבינה, שלה יש אחריות, שלה יש אחריות למלא את הצרכים הבסיסיים על=פי קביעתה ועל=פי קביעתנו מה זו חברה צודקת.

אני יכולה להמשיך עם רשימה של זכויות חברתיות. הדגשתי את הנושא של פרנסה, של שביתה, של חינוך, של בריאות. תרשה לי להזכיר רק עוד זכות יסוד אחת, שהיא זכות חברתית, וזו הזכות לדיור. אתה, אדוני היושב=ראש, ותיק ממני בארץ כי אתה מבוגר ממני, אבל שנינו ילידי הארץ. אני לא זוכרת בילדותי, בשנים של הצנע ושל העליות הגדולות ביותר, שראינו תופעה של "הומלס", של מחוסרי דיור במדינת ישראל.

אפילו אנשים שיש להם עבודה, שיש להם כל הרצון לקנות דירה, לא יכלו להגיע לדירה, כי המשכנתאות מצחיקות בהשוואה לעלות הדיור. הזכות לקורת גג, כן - לקורת גג, לא יותר מזה, היא זכות יסוד של בן=אדם, זו זכות חברתית בסיסית. ועל מה דיברו פה שבוע? על הסוגיה של עדכון המשכנתאות. אז אם יד אחת קובעת זכויות יסוד, יד שנייה מונעת את זכויות היסוד הללו.

אני פשוט לא מבינה - האם אנשים לא מדברים עם עצמם? האם מנסים לתפוס כותרת ולהבטיח לנו מה שהגיע לנו מזמן, זכויות חברתיות בסיסיות, ואז לעשות צחוק מאתנו עם הצעת תקציב מהסוג הזה?

אני שואלת - האם אפשר היה למנוע את הדיון המתמשך הזה, המביך הזה והמבזה הזה? תשובתי - כן, אילו היו חלקי הממשלה השונים מדברים זה עם זה. ואגב, אני מקווה מאוד

שנעביר הפעם את חוק=יסוד: זכויות חברתיות, כדי שכולנו נדע מה מגיע לנו כבני אדם במדינת ישראל.

התשובה, חלקית כן, אם היו מדברים אחד עם השני. האם אפשר היה למנוע - אתה יודע מה - כל מי שקרא את חוק ההסדרים לפני שלושה חודשים, ידע בדיוק מה הם הסעיפים הבעייתיים. אין פה שום חידוש. אנחנו ניסינו, לא בהצלחה כי זה לא כל כך תקשורתי, להסביר את הבעיות במערכת הבריאות, בחוק ההסדרים, את הבעיות ברשויות המקומיות ואת האפליות הטמונות בחוק - לא בהצלחה גדולה.

אבל אני לא מאמינה שאנשי משרד האוצר, ובראשם שר האוצר, לא ידעו נקודתית, בדיוק, איפה הבעיות. אם הוא ידע שהבעיות האלה קיימות, והן אמיתיות, נראה לי שאפשר היה למנוע אותן. פשוט אפשר היה למנוע אותן, אבל זה לא נעשה.

אני נותרת עם שאלה ללא תשובה. אין לנו תקציב כרגע, אין לנו חוק כרגע, יש פה סתירות שקשה להסביר אותן. יש חוסר רגישות, שמבינתם של רובנו נבצר להבינו, ואז השאלה היא מה עושה הממשלה הזאת. ואני אשאיר את השאלה ללא תשובה, כי אני חושבת שאדם הגון ורציונלי לא יכול להשיב על השאלה ברגע זה. תודה רבה, אדוני.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

תודה רבה, חברת הכנסת נעמי חזן. חברי הכנסת וליד צאדק חאג'=יחיא, אברהם פורז, יוסי שריד, בני אלון, יהודה הראל, עמנואל זיסמן, אלכס לובוצקי, מיכאל נודלמן - אינם נוכחים באולם.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסבב הבא. חברי הכנסת אברהם הירשזון, דוד ראם, מאיר שטרית, שאול עמור, מיכאל קליינר, עוזי לנדאו, נעמי בלומנטל, צבי ויינברג - אינם נוכחים באולם.

חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה. אדוני סגן יושב=ראש הכנסת, יש לך שלוש הסתייגויות.

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת הנוכחים, אנחנו כבר דנים שעות ארוכות על נושא התקציב - איך לחלק את העוגה הקטנה הזאת, הגדולה הזאת, אפשר לומר, לכל מיני נושאים שונים ומשונים, שלכל דבר יש חשיבות בפני עצמו - אם זה במערכת החינוך, אם זה במערכת הבריאות, איך לעזור לקליטה ולעלייה, איך לעזור לתלמידי ישיבות, איך לעזור לזקנים, איך לעזור לבתי=חולים, איך לעזור בנושא קו העוני, איך לעזור בנושא האבטלה - הצעות גדולות ומשונות.

במוצאי שבת פנו אלי דווקא מלשכת מזכיר ההסתדרות עמיר פרץ ואמרו לי: חבר הכנסת חיים דיין, בוא ותתמוך אתה, כחבר קואליציה, בוא ותיתן לנו תמיכה. נדרוש ביחד להגדיל, לדרוש מתקציב המדינה 1.5% שיהיה נטו, ממש, למלחמה באבטלה. אמרתי לנציגים של חבר הכנסת עמיר פרץ: לפני שאני בכלל בא לדרוש דבר כזה, שהוא חשוב בפני עצמו - הרי מי לא רוצה להילחם באבטלה? מי לא רוצה לצמצם את העוני? מי לא רוצה להחזיר את הגאווה לאותם ראשי משפחות שרוצים להביא הביתה פרנסה בכבוד? אבל אמרתי לחבר הכנסת עמיר פרץ ולנציגיו דבר אחד: לפני שאתם באים ודורשים שינוי תקציבי כזה או אחר, בואו תציעו מאיפה אתם רוצים שזה ירד, מאיזה ענף אתם רוצים שזה ייגרע.

ואם כבר רוצים באמת להילחם בתקציב, הרי אנחנו יודעים לבוא ולדרוש, אז בואו נילחם קודם כול על מציאת מקומות העבודה דווקא לנוכח נושא העובדים הזרים בארץ.

הרי מי כמונו יודע מה נעשה היום עם העובדים הזרים, כשבעצם יש להם אשרות שמתחדשות משנה לשנה, ויש כאלה שבעצם אחרי שהשנה נגמרת נשארים בארץ והם גם אולי מוצאים להם בת זוג ישראלית, ובסופו של דבר הם מביאים ילדים. הם נשארים בארץ, ומסתבר שזאת המדינה היחידה בעולם שאת האזרחות אפשר לקבל בה כל כך בקלות. אז למה להם בכלל לחזור לארץ שלהם. איזה חוק יש שימנע ויגיד להם: חזרו למדינה שלכם. ואז המדינה הזאת בעצם גדלה, מלבד מעולים, גם בעובדים זרים שטוב להם בארץ, שנשארים בארץ, שתופסים מקומות עבודה - ואם אנחנו באמת מדברים על זכויות האדם, אני מכיר קודם כול רק פתגם אחד: "ענייי עירך קודמים".

אם אני, באמת, רוצה לבוא ולקדם את התעסוקה במדינת ישראל, האם אני צריך לעודד זרים מחוץ למדינה? לאיזה מצב הגענו? למה בכלל נותנים את האשרות האלה? צריך לעצור

את מתן האשרות, צריך לתת לענפים מסוימים, שבאמת אין כוח=אדם מוכשר לעבוד בהם, עבודות כמו, למשל, החקלאות במקומות מרוחקים, ששם באמת אין, אולי בענף הבנייה; אבל בתעשייה - אני לא מבין.

נפגשתי עם ראש המועצה של אור=עקיבא. אומר לכם דבר אחד, רבותי: אחרי שהתרשמתי ממה שקורה באור=עקיבא, הבנתי שאור=עקיבא ואופקים בעצם נמצאות באותה נקודה. כשאני בא לשמוע על בעיות מסוימות ולהבין איך אפשר באמת לפתור את נושא האבטלה, כמו שעמיר פרץ באמת רוצה, הנה, יש לי פתרון פשוט מאוד.

האזור הזה עומד במקום הרביעי בארץ מבחינת האבטלה. לא רק שהוא לא הוכר כאזור פיתוח א', לא רק שהוא לא הוכר במתן מענקים, באים לשם כל מיני יזמים, מקימים מפעלים, המפעלים האלה בעצם עומדים לפתיחה, ויש מקומות תעסוקה ל=500 עובדים, והמלחמות הן בין משרדי הממשלה.

הלכו והשקיעו בפתיחת קו ביוב חדש, אבל עיריית חדרה לא רוצה לפתוח את קו הביוב לעיריית אור=עקיבא, כי היא לא קיבלה ממשרד הפנים 3 מיליוני שקלים. ראש המועצה של אור=עקיבא מוזמן לחקירה מטעם המשרד לאיכות הסביבה, כיוון שהוא מזרים את הביוב למקום אחר. בעצם הוא לא זה שצריך להזרים את הכסף לעיריית חדרה, אלא משרד הפנים. משרד הבריאות לא רוצה לתת רשיונות לפתיחת חמישה מפעלים חדשים שיכולים להעסיק 500 עובדים, שזה פתרון מיידי מהיום למחר. למה? כי לא נפתח קו הביוב. מה רוצים שראש מועצה כזה יעשה? מה רוצים שהוא יעשה? הרי הבעיה היא בעיה של מדיניות, היא לא בעיה שלו. אבל מזמינים אותו לחקירה ואומרים לו: אתה תסביר לנו למה אתה לא מזרים את הביוב שלך בהתאם לסיכום של ועדת הערים שהכינה את המקום לקליטה של כל השפכים שם. יש התעלמות חמורה מאוד. ניתן מחר לפתור את הבעיה של המובטלים באור=עקיבא.

מה יקרה? ראש העירייה, ראש מועצת אור=עקיבא, שנמצא כאן למעלה ביציע - יחליטו בלי שום כוונה שלו לסגור את העורק הראשי של מדינת ישראל, לצאת דווקא לכביש קיסריה ולכביש הפנימי של חיפה-תל=אביב. אולי אז יתעורר מישהו במדינה הזאת ויבין שזה בסך=הכול עניין של הוראה: תפתחו את קו הביוב של חדרה לעיריית אור=עקיבא. אז לא תהיה טענה למשרד הבריאות, הוא יוציא את הרשיונות לאותם חמישה מפעלים שאמורים להעסיק 500 עובדים, ואז המפעל הזה יתחיל לעבוד, ואולי האבטלה תצטמצם מ=14% ל=8%,

אולי ל=7%, אולי ל=6%. דבר ביורוקרטי כל כך פשוט, שלא מצריך התערבות של ההסתדרות כדי לגייס עוד 0.5% מתקציב המדינה לצורך ההתמודדות עם האבטלה.

אפי אושעיה (העבודה):

אולי נפיל את הממשלה, זה יהיה פתרון.

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

אני לא חושב שצריך להפיל ממשלה, אני חושב שהממשלה הקודמת לא היתה יותר טובה, אני זוכר שגם אז היו מלחמות על התקציב. גם כשש"ס היתה שותפה לממשלת העבודה, ראינו בדיוק לאן כל אחד משך, לאיזה כיוונים משכו; את המשחק הפוליטי הזה אנחנו מכירים. כל אחד רוצה את ההצלחות שלו, כל מפלגה רוצה להגיד לציבור: הנה, נלחמתי בנושאים החברתיים, הנה, בזכותי לא צמצמו את המענקים לאזורי פיתוח, הנה, בזכותי לא פגעו בבריאות; כל מפלגה יש לה איזה דגל שלה. זה ברור כשמש, שכאשר יש תקציב צריך לבוא ולהתפשר על חלוקת העוגה. תפקידה של האופוזיציה הוא תפקיד ברור - לבוא ולהילחם על מנת להראות לציבור שהממשלה הזאת נכשלת.

אפי אושעיה (העבודה):

אפשר לשאול אותך שאלה?

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

עוד מעט, אני אתן לך את הצ'אנס.

אני מודיע לכם - חבר הכנסת אפי אושעיה - שהממשלה הזאת לא רק שלא נכשלה, אלא היא נאבקת בגירעון מצטבר שאתם השארתם לה. היא צריכה להתמודד עם בנקים עולמיים על מנת לבוא ולהחזיר את הגירעון המצטבר; משנה לשנה 5 מיליארדי שקלים. מאיפה אתה רוצה שיביאו את זה? אז הולכים להפרטות - - -

אפי אושעיה (העבודה):

מהחלוקה שחילקתם עכשיו - - -

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

באים להפרטות - -

אפי אושעיה (העבודה):

להתנחלויות, ליישובים, למי לא חילקתם עכשיו?

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

- אתם טוענים למה מפריטים; לא מפריטים - אתם באים בטענות למה לא מפריטים. -

מאיפה אתם רוצים שיביאו כסף - -

אפי אושעיה (העבודה):

אני אגיד לך - - -

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

- - מארצות=הברית?

אפי אושעיה (העבודה):

אני אגיד לך מאיפה - - -

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

אתם לא מתביישים מהמדינה הזאת?

אפי אושעיה (העבודה):

- - מהשותפים הקואליציוניים שחילקתם להם את הכסף, מסגן יושב=ראש הכנסת -

- -

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

כמה כסף חילקתם במחיקת חובות לקיבוצים? 7 מיליארדי שקלים.

אפי אושעיה (העבודה):

על חשבון מי יבוא הכסף לסגן יושב=ראש הכנסת?

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

מחקתם 7 מיליארדי שקלים חובות לקיבוצים. הם לא בנו בתים, הם לא בנו מפעלים, הם לא הרחיבו את היישובים. הם לא יושבים על הון?

אפי אושעיה (העבודה):

לא, הם לא יושבים על הון.

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

העין לא רואה.

אפי אושעיה (העבודה):

על איזה הון הם יושבים?

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

אי=אפשר לבוא לקיבוצים ולהסתכל. בקיבוצים פעם בשנה יוצאים לחוץ=לארץ על=חשבון הקיבוץ, אלה הכללים שם. אני יכול להרשות לעצמי פעם בשנה לצאת לחוץ=לארץ?

אפי אושעיה (העבודה):

כן.

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

איזה פועל בעירייה - - -

אפי אושעיה (העבודה):

כן, אתה יכול, עם השכר שאתה מרוויח בכנסת אתה יכול לצאת ארבע פעמים בשנה.

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

פועל בעירייה יכול לצאת? - לא. הוא לא יכול לצאת. אז הוא עובד, הוא מביא את הפרנסה שלו, כמה שנותנים לו, הכול טוב ויפה.

כשאתה מגיע לגירעון מצטבר ואתה אומר: בסדר, נמחק את זה, נמחק להם. מאיפה זה בא, לא מקופת האוצר? לא ממני, לא ממך, לא משאר האנשים? - זה בא מכל מיני מקומות.

הממשלה הזאת שלך, באה ועשתה מהלכים לטובת המצביעים שלה, וזה לא היה פסול בעיניך. אבל כשהממשלה הזאת באה לשותפות הקואליציוניות שלה, שיש להן אנשים שנלחמים על נושאים החברתיים, לא פחות מהאנשים שלכם שנלחמו בנושאים חברתיים שלכם - - -

אפי אושעיה (העבודה):

על איזה נושאים חברתיים צומת נלחמה? על סגן יושב=ראש הכנסת. איך אתה לא מתבייש? על מה נלחמתם?

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

צומת נלחמה בדבר אחד - - -

אפי אושעיה (העבודה):

לקבל תפקיד לחבר הכנסת אליעזר זנדברג - - -

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

צומת נלחמה שלא יקצצו את המענקים שנותנים לערי פיתוח - - -

אפי אושעיה (העבודה):

על מה אתה מדבר בכלל? תפקיד קיבלתם, זה הכול, דאגתם לעצמכם - - -

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת אפי אושעיה - - -

אפי אושעיה (העבודה):

- - - מפלגה נקייה, יפה.

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת אפי אושעיה, כשמדברים על תפקידים, כשמדברים על הסכמים שנחתמו לפני שנה ולא בוצעו, צריך להבין שלכל דבר זמן פירעון שלו. אני לא נכנס למאבק על תפקיד זה או אחר, זה לא מעניין אותי. אותי מעניין מבחינה ציבורית, מה אנחנו עושים לטובת הציבור. בשביל זה אני ואתה נמצאים כאן, ולא בשביל טובות אישיות. ואם היום באים הדתיים ודורשים לתת מענקים או הפחתה לשכר דירה לאותם תלמידי ישיבות,

הם לא פחות צודקים מעולים חדשים, שגם להם צריך לעזור. הם לא פחות צודקים מאלה שנמצאים מתחת לקו העוני, שגם להם צריך לעזור. המדינה צריכה לעזור לכולם.

אנחנו הופכים את המדינה הזאת למדינת רווחה. אנשים לא מבקשים שייתנו להם כסף; מבקשים: רבותי, תנו לנו לעבוד, תנו לנו להביא את הפרנסה בכבוד. ואת זה לא נותנים לנו, אבל לדאוג לאנשים מבחוץ, את זה יכולים לדרוש.

מי שחושב שעוד נטל ייפול על הציבור, עוד מס - הרשויות המקומיות קיבלו אישור להעלות את הארנונה; זה יפגע בכולם. אותו אזרח שצריך לשלם מס הכנסה, צריך לשלם ביטוח לאומי, צריך לשלם ביטוח רפואי, צריך לשלם אגרת טלוויזיה ורדיו, צריך לשלם אגרת חינוך, צריך לשלם ארנונה, צריך לשלם מס קנייה ומס מכירה ועלייה במחירי הדואר.

אתה יודע מה, אולי נציע אנחנו לציבור שיגיד: קחו 50% מהמשכורת שלי, 50%, עזבו אותי, תנו לי לחיות. קחו 50%, תנו לי לחיות במה שנשאר לי. אבל גם מזה לוקחים. למה? אחרי שהורידו לו כל כך הרבה מסים ונשאר לו 50%, הוא הולך למכולת לקנות מוצרי צריכה יומיים, גם על זה הוא משלם 17% מע"מ, וגם על זה הוא משלם מס הכנסה, וגם על זה הוא משלם עוד הפעם את הביטוח שמשלמים אותם מפעלים שמייצרים, כי זה נחשב לו בתחשיב עלות ייצור.

אז ממי זה יורד? אותו בן=אדם שעובד, בעצם מרוויח 4,000 או 2,000 שקל, הוא לא משלם מחצית, הוא משלם 70% מהמשכורת שלו. אנחנו לא צריכים לשבת פה בחיבוק ידיים; עלינו לראות את כל המלחמות האלה, על מנת לשמור על האזרח החלש, על האזרח הקטן.

אני עוד הפעם אומר: מה שקורה באור=עקיבא זה גם מה שקרה באופקים. ואם היום הממשלה הזאת לא תיתן את ידה רק בדבר אחד - הוראה להעביר את התקציב לעיריית חדרה, על מנת שזו תפתח את הביוב של אור=עקיבא, זה אומר שבעוד יום או בעוד יומיים הכבישים במדינת ישראל ייסגרו. למה, כי אין כאן עניין תקציבי. ההוראות כבר עברו, יש תקציב לכך, אבל המלחמה היא על השאלה מתי זה יגיע. מדובר ב=500 משפחות רעבות ללחם, ב=500 בתי=אב שאמורים לפרנס אולי 2,000 איש. לאף אחד לא אכפת.

אם שואלים מאיפה להשיג כספים - יש מקורות. שיתחילו להפריט, יש היום חברות

עולמיות שמוכנות לקנות גם את קופות=החולים, להפוך אותן לחברות שמטפלות בחולים, אבל להבריא אותן.

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה מדבר גם על הפרטה של קופות=החולים הציבוריות?

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

כן, יש שמוכנים לבוא ולסייע. אתן לך דוגמה פשוטה: כאשר אני שומע שנפתחו בבתי=המשפט מיליון עד מיליון ו=200,000 תיקים של צווי הוצאה לפועל, זה אומר שכל אזרח רביעי במדינת ישראל חייב כסף. אם הוא לא עובד ואין לו, מאיפה הוא יביא? את העירייה זה לא מעניין, היא שולחת לו מכתב ומודיעה שחובו מצטבר. אם הוא לא ישלם, יש חברות פרטיות, העירייה תשלח את החוב לגבייה על=ידי החברה הפרטית. ינתקו לו את המים, זה יפגע בילדים.

אני נזכר באותה ילדה באור=עקיבא שאמרה: אותי לא ילמדו מה זה הורים מובטלים. רבותי, הולך להיות פיצוץ חברתי באור=עקיבא, שלא רחוק ממנה נמצאת קיסריה. אלה שני יישובים צמודים, וצריך להשוות בין רמת החיים באחד לרמת החיים ביישוב האחר. בקיסריה פיתחו אזור תעשייה שהיה אמור להעסיק תושבים מאור=עקיבא, אבל מעסיקים שם עובדים זרים, כי אנשי אור=עקיבא, הנמצאת במרחק אווירי של קילומטר אחד, אינם רצויים בקיסריה. האזרחים האלה טובים רק לתשלומים. זה דבר שלא ייאמן. ואל יגידו יפי הנפש: אבל האנשים האלה לא רוצים לעבוד. האנשים האלה רוצים לעבוד, תמצאו להם מקומות עבודה, תנו להם לחיות בכבוד. המדינה מתקצבת על מנת לעודד לא רק את העובדים הזרים אלא קודם כול את בני עירך.

אתן עוד דוגמה פשוטה, שמכאיבה לי: לפני שנה וחצי העברתי את חוק החירשים. כאשר התחלתי לחקור את מצוקת החירשים במדינת ישראל, התברר לי שהילדים החירשים לא הוכרו כנכים. כאשר החירש צריך להעביר את האוטו שלו טסט, הוא צריך לשלם גם עבור אגרת רדיו. אותו אדם שלח אלי מכתב ושאל: הרי איני שומע מלידה, למה אני צריך לשלם אגרת רדיו? פניתי עם השאלה למנכ"ל רשות השידור, והוא אמר לי: אתה העברת חוק שלפיו כולם צריכים לשלם אגרת רדיו, לכן גם הוא ישלם אגרת רדיו. הם פנו לבג"ץ, ובג"ץ דחה

את עתירתם והפנה אותם לבית=המחוקקים.

הנחתי הצעת חוק לסיוע לחירשים. כדבר ראשון ביטלתי להם את אגרת הרדיו ודרשתי שיהיו בכל תחנות מגן=דוד=אדום מכונות פקסימיליה. אם אותו חירש צריך להזעיק עזרה ראשונה, הוא צריך שתהיה לו אפשרות לפקסס מהבית. הרי בדרך כלל חירש הוא גם אילם. במלחמת המפרץ, בשעת חירום, הם לא שמעו מתי זה "נחש צפע" ומתי לא, ולא ידעו מתי להוריד את המסכה, כי הם לא שומעים רדיו. דרשתי שייתנו להם דבר פשוט: ביפר רוטט, כדי שהחירש יוכל לקרוא מה שולחים לו. דרשתי שייתנו לאם החירשת גלאי בכי עבור התינוק. בסך=הכול 800 שקל, כמה אנשים כאלה יש במדינה. אם התינוק בוכה, כל האורות בבית יידלקו והאם תדע שהוא בוכה.

באה שרת העבודה אורה נמיר והציעה להעביר את זה בתקנות. אמרתי שצריך להעביר את זה בחוק. היא הסתדרה עם ארגון החירשים, והם הסכימו אתה, כי הם לא מבינים מה ההבדל בין חוק לתקנה. את התקנות יכול לבוא מחר שר אחר ולבטל.

הגיע הדיון בתקציב המדינה לשנת 1998, וקודם כול פוגעים בחירשים. החליטו שמורידים את כל התקציב מהחירשים: אין עוד פקסימיליות, אין פטור ממס רכישה וממס קנייה, מורידים להם את כל המענקים על המכשירים. בא משרד הבריאות ואומר: היה לי תקציב של 400,000 שקל למכשירים לחירשים, אבל התקציב נגמר בתוך שלושה חודשים. אבל יש 13,000 חירשים במדינה המוגבלים גם במקומות העבודה. מחקו את התקציב, ואני מקווה שבחוק הבריאות יצליחו להעביר עוד תקציב קטן, כדי שיוכלו לתת להם מכשירים שיאפשרו להם להיות חלק מהחברה.

לגבי הילדים פתרנו את הבעיה. העברתי את החוק שאומר, כי כל ילד חירש, מגיל אפס עד גיל 12, יקבל 1,100 שקל הבטחת הכנסה לחודש מהביטוח הלאומי, כדי שיוכל ללמוד כמו תלמיד רגיל, ומבוגר עד גיל 18 יקבל מחצית. לא שינו את זה, כי זה נמצא בחוק.

אף אחד מחברי הכנסת לא יוכל לפגוע בנכים ובמוגבלים, אבל מובטל שעומד וחי, בו אפשר לפגוע. בן=אדם שלא עובד הוא בן=אדם מת. מה הוא יאמר לילד שלו, שצריך ללכת לישון בלי פרוסת לחם? 300,000 ילדים ומעלה נמצאים מתחת לקו העוני. מישהו יודע מה זה אומר ללכת לישון בלי פרוסת לחם? מישהו יודע מה זה ללכת לבית=הספר בלי כריך?

אני כבר לא מדבר על הטיולים ועל הספרים.

אני יכול לדבר שעות על הנושא הזה. לסיכומו של דבר, כאזהרה אחרונה: אם עד מחר לא יהיה פתרון לאור=עקיבא, אל תתפלאו אם כל רשתות הטלוויזיה תעשינה לה חגיגות. "קשת" וחברות אחרות: בואו נביא לכם צעצועים ומשחקים. יבואו אליהם כאילו הם מסכנים. אל תיתנו להגיע לכך, אנשים לא זקוקים לזה, צריך כבר מחר לפתור את הבעיה של אור=עקיבא. אם מחר לא יהיה פתרון, המדינה תיסגר מחר.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. חבר הכנסת רובי ריבלין - איננו. חבר הכנסת זאב בוים - איננו. חבר הכנסת גדעון עזרא, בבקשה.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש לומר כמה מלים בראש ובראשונה על ההתייחסות של הבית הזה לראש הממשלה. במשך למעלה משבוע ניתנה כאן במה לחברי הכנסת, כאשר הנושא המשותף לחלק גדול מנואמי האופוזיציה היה ראש הממשלה; ראש הממשלה, שרוב העם בחר בו, רוב העם רצה שיהיה ראש ממשלה, ומאותו רגע שהוא נקבע כראש ממשלה, לדעתי בחברה דמוקרטית צריך לתת לו כתף, על מנת שיוכל לבצע את המדיניות. אני שומע כאן כל הזמן ולאורך כל היום רק דברים שיקשו עלינו בכל הנושאים, בגלל ההתנהגות הזו. אני מעריך מאוד את ראש הממשלה על יכולת העמידה שלו מול שפיכת הרפש הבלתי=רגילה שקורית כאן.

עליתי על הבמה על מנת לומר, שאפשר להמשיל משק של מדינה לחברה גדולה, חברה כלכלית גדולה, ולשאול איזה סיכוי יש לחברה כלכלית להצליח, כאשר בראשה ומתחתיה יש אנשים שאינם מקצועיים ואינם עושים את מלאכתם. כאן אני מבקש להבהיר: מתחלף ראש ממשלה במדינת ישראל, והחפיפה שהוא מקבל מקודמו אינה של יותר משעה וחצי. את המפתחות של המדינה מעבירים בשעה וחצי. שר בריאות נכנס, שר בריאות יוצא, חוק ביטוח בריאות ממלכתי המטריד את כולנו מועבר כלאחר יד. באופן אוטומטי מתחלף בדרך=כלל גם מנכ"ל המשרד, מנכ"ל חדש בא למשרד, כל העבודה שנעשתה על מנת לייעל, לחסוך וכיוצא

בזה, הכול יורד לטמיון. כולם חושבים שהם יודעים יותר טוב מכולם, מתחילים בדרך חדשה ומגיעים לאותה נקודה שבה אנחנו נתקעים עוד ועוד.

וכאן אני רוצה לומר, שדווקא באוצר - ואני אומר את זה לשבחו - נדמה לי שכוח האדם המקצועי לא משתנה. אני חושב, שכדאי לממשלה להאזין לאנשים הקבועים העושים את מלאכתם והפיקו את הלקחים במשך כל השנה. הגשתי הצעת חוק, היא בתהליכים של הגשה, בדבר חובת חפיפה בין שר לשר, כמו שקיימת חפיפה בין פקיד לפקיד בכל משרד ממשלתי.

היו"ר נ' מסאלחה:

כמה זמן?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

כמה זמן הצעתי? תראה, לדעתי צריך, וזה כתוב בהצעת החוק, שכל שר יוכל, עם השר השני, להיפגש בנפרד עם כל ראש אגף במשרד שבו הוא ממונה, לשמוע את הערותיהם של כל ראשי האגפים, לשמוע התייחסות של השר היוצא, כאשר מי שמושל במשרד זה השר החדש מהרגע הראשון. חובתו של השר שיוצא לתת את כל התימוכין.

אני רוצה לתת דוגמה קטנה דווקא מהבדואים בנגב. נושא הבדואים בנגב נזרק כמו כדור משלטון לשלטון, מממשלה לממשלה, וככל שאנחנו מרחיקים את הטיפול בנושא הזה, הבעיה הולכת ומסתבכת יותר ויותר. ובמקום שיבוא אחד וימשיך את פעולתו של השני, אנחנו מוצאים את עצמנו במצב שאנחנו לא נוגעים בבעיה.

אני חושב, שבנושא התייעלות, ברוך השם, היום כחבר כנסת, אני פונה לא אחת למשרדי ממשלה - ואתה עומד מהר מאוד על הדרך שבה נעשים הדברים במשרדי הממשלה. יש משרדים, אני מוכרח להגיד, שמהם אתה מקבל תשובות במהירות, ברצינות ולעניין; יש משרדים שאפילו לא טורחים להשיב לך, לא טורחים לענות לך. ואם אתה כחבר כנסת לא מקבל תשובות, מה יגיד האזרח הפשוט? מה יגיד האזרח הפשוט שצריך לפנות לאשנב? במה עסוקים כל אותם פקידים? האם הם באמת עסוקים בדברים הכי חיוניים למשרד באותו רגע?

ואם נמשיל את תקציב המדינה לשקל, האם השקל הזה מחולק בצורה נכונה מבחינת

המטרות של הנהלת המפעל, קרי, ממשלת ישראל? האם אי=אפשר לחלק אותו אחרת? האם ועדת הכספים שלנו לא יכולה לשבת בתחילת 1998 ולדבר על סוף 1998, איך צריך לחלק את השקל הזה, רחוקים מהבמה הזאת, רחוקים מוויכוחים פוליטיים כאלו ואחרים, באמת מה טוב למדינה, ואחר כך לעשות את התיקונים?

אנחנו נמצאים בעיצומו של תהליך שלום. אני חושב שגם האופוזיציה או חלקים באופוזיציה יודעים, שהיכולת להגיע להתקדמות בתהליך השלום תלויה בקיומה של הממשלה הזאת, בראשותו של בנימין נתניהו. אני חושב שהאופוזיציה היתה עושה נכון אם היתה נותנת כתף לממשלה הזאת. אם כולם מדברים בבית הזה על החשיבות של תהליך השלום, ישאל את עצמו כל חבר אופוזיציה, מה הוא עשה לטובת תהליך השלום. מה אתה, כבוד היושב=ראש, ומפלגתך עשיתם לחיזוקו של ראש הממשלה ותהליך השלום, ובאיזה מידה אתם מסיטים כל הזמן את הדברים, כשהמטרה היא אחת, רק לפגוע בדימוי של ראש הממשלה.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

למה? שיביא את הפעימה השנייה מוגדלת, מסוכמת, אנחנו ניתן לו תמיכה.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

בייגה, אני מסכים אתך, שאם נביא את הפעימה אתה תתמוך. אבל עד לפעימה, ועל מנת שיוכל לעשות תוכניות טובות לפעימה, ועל מנת שתהיה לו מלה בארצות=הברית ומול הפלסטינים, עד להגשת המסמך, אתה צריך לתמוך בראש הממשלה, ולא לעשות לו כל בוקר צהריים וערב אגפיות שאינן רלוונטיות למשק המדינה.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

- - -

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אז אני אומר לך, אני שומע את הדברים על החברים שלו, אני יודע מי החברים שלו, אני נמנה עם החברים שלו, נכון שחלק מהחברים שלנו, לפי דעתי יכולים לתרום הרבה

יותר. אבל אם החברים שלנו היו רואים שהכוונות של כל הבית הזה להגיע ליעדים העיקריים של מדינת ישראל, לשלום - ותשאל את עצמך, בייגה, באיזו מידה אתה, בימים האחרונים, בישיבתך כאן בכנסת; אני שואל שאלה, אני לא שואל אותך, אני שואל אחרים - באיזו מידה הדברים של כל אחד מאתנו כיוונו לכך שבמדינה הזאת יהיה טוב יותר, והאם הכוונה לא היתה למצוא דרך להרוס את השלטון הקיים, וזאת בלבד. כל אחד ייתן לעצמו את התשובות.

אני חושב, שחובתנו, חובתו של הבית הזה, בעזרת המפלגות החרדיות, למצוא פתרון לבחורי הישיבה, שישרתו בצבא, אלו שאין תורתם אומנותם. חובתנו, ביחד, כולנו, להתחיל בדיונים דווקא עם המפלגות החרדיות בעניין הזה.

לי אין כל ספק שלא נסתיימו בעיות הביטחון שלנו, ונכונו לנו עוד משימות כאלו ואחרות שאנחנו צריכים להיות מוכנים להן. יחד נפתור את כל הבעיות הקשות אחת לאחת, ולא נשב כאן ונדון בדיוני סרק, שכולנו יודעים שלא יצא מהם שום דבר.

מדברים כל הזמן על כך שבהסתדרות אין כסף, שההסתדרות בגירעון, וכל יום אני רואה מודעות של ההסתדרות - ואני לא יודע מאיפה הם לוקחים את התקציב לכך - בכל מיני דברים שבינם לבין קידום המשק שלנו אין שום דבר.

ביקרתי בלשכות התעסוקה, ואין לי כל ספק שיש אנשים שבאמת ובתמים אין להם עבודה, שלא נמצאת להם עבודה מתאימה, ושחובתנו למצוא להם עבודה. אבל, ראיתי גם הרבה אחרים. ראיתי הרבה אנשים שבאים ללשכות העבודה לפני שהם הולכים לעבודה נוספת. ראיתי רבים שהולכים לבעלי מפעלים ואומרים: תן לי פתק שאני לא מתאים. ראיתי מכל המינים ומכל הסוגים. הבה נעשה מעשה וניתן את מענק האבטלה לכל מי שהולך למקום שאנחנו שולחים אותו, ניתן לו, נוסף על השכר את מענק האבטלה, ורק לו ניתן את מענק האבטלה. ואם אין לנו עבודה אחרת עבורו ואין באמת עבודה אחרת עבורו, נמשיך וניתן לו מענק אבטלה בלבד. יעבוד אדם בעבודה שאנחנו מספקים לו ויקבל גם עבור זה וגם עבור העבודה, על חשבון עובד זר כזה או אחר.

אני יכול להמשיך ולדבר עוד כהנה וכהנה, אבל אין לי כל ספק שנושא החינוך עומד בראש סולם העדיפויות שלנו. וכשאני אומר חינוך, אני מדבר על כך שכל שעה ושעה מקדמת את הילד, בונה את הילד. נשאל את עצמנו בקול רם, האם כל שעה בבית=הספר, כפי

שהיא היום, באמת תורמת לילד? האם התייעלנו במערכת החינוך שלנו? האם מערכת הפיקוח שלנו תובעת מהמורים שלנו רמה כזאת או אחרת שתקדם מהר? האם עשינו את הכול על מנת להביא את המורים הטובים למקומות החשובים ביותר? נדמה לי, שבנושא החינוך לא הרבינו לדבר כאן.

בנושא התשתיות - אני שותף לאלו שאומרים שצריך לקדם את התשתיות. אבל, אני גם שותף לאלו שאומרים, שמדינת ישראל קשה לה להדביק את מה שקורה בתחום התשתיות. ניקח את גוש=דן לדוגמה - לא משנה כמה יעלה הדלק, אנשים ימשיכו לנסוע בדיוק אותה כמות. בגלל השיטה הקיימת אצלנו במדינת ישראל, של מכונית צמודה - אחזקת רכב. תרבות המכונית הצמודה גורמת לפי דעתי לכך שאנחנו נמצאים בעומס בלתי רגיל. כמה שתעלה את מחיר הבנזין, לא עשית שום דבר. צריך לשנות את התרבות הזאת.

אני משוכנע שצריך לחפש את הסעיפים שאפשר למסות בהם את בעלי ההכנסות הגבוהות, על חשבון דברים אחרים, אפילו הקלה במסים אחרים. אני יכול לתת דוגמה. למשל, אני כמעשן כבד יכול לומר, שאפשר להטיל מסים נוספים על סיגריות מיובאות, לא יקרה שום אסון לאף אחד, תמיד יש אלטרנטיבה אחרת למי שאין לו כסף.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

למה מיובאות? למה לא על מקומיות?

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מפני שהמקומיות יותר זולות. אני לא רוצה לפגוע בחלשים. אני אומר: אתה רוצה לקנות סיגריות טובות יותר, שלם יותר.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

שיעשנו פחות.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

יעשנו פחות? זה אתה אמרת. אני לא אעשן פחות, אבל אני יודע שיש אלטרנטיבה ולכל דבר נוכל להעלות אלטרנטיבה. לו היה הדבר תלוי בי, הייתי מבקש שבסובלנות ובאחדות ובשכל ישר ננהל את המפעל הזה שנקרא מדינת ישראל ביתר יעילות. נעשה כך אם אנחנו בקואליציה ונעשה כך כשנהיה באופוזיציה. ואחד הדברים הראשונים הוא תמיכה בראש הממשלה, שלפי דעתי - אני מצדיע לו על כך שהוא עומד בלחצים שהוא עומד בהם.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

עומד?

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

עומד. כל בוקר אתה פותח את העיתון, אתה בטוח שראש הממשלה זה דבר שחלף מן העולם, וכל יום אתה קם בבוקר ואתה רואה שהוא מתחזק. אין לי כל ספק שנעשה נכון והיינו עושים נכון אם בדיונים על התקציב היו לנו דיונים ענייניים, לגופו של עניין ולא לגופו של אדם. תודה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

תודה לך, חבר הכנסת גדעון עזרא. חברי הכנסת דן מרידור, נסים דהן, רפאל פנחסי, יצחק כהן, דוד אזולאי, יצחק וקנין, דוד טל - אני רושם לפרוטוקול שאני שומר על זכותי לומר את דברי לאחר מכן - וחבר הכנסת משה גפני אינם נמצאים. חבר הכנסת פיני בדש, בבקשה.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

איך הוא הגיע לכאן?

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

נכנסתי באקראי.

היו"ר ד' טל:

תזמון לא רגיל. הוא רק קיפל את השרוולים.

אברהם שוחט (העבודה):

יש לי בעיה.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

תראה איזה "פוקס", הוא עבר 20 שמות במכה אחת.

היו"ר ד' טל:

כמה זמן אדוני רוצה?

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

עשר דקות.

היו"ר ד' טל:

15 דקות בשביל אדוני. קבעו שיהיו 15 דקות.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

טוב, אני שמח. חבר הכנסת בייגה שוחט, יש פרוטקציה לקואליציה, אתה רואה? רק נכנסתי - הגיע תורי.

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת. אחרי שביליתי כאן אתמול בלילה, הבנתי שלא הבנתי. אני מבין כבר הרבה שנים שצריך לחפש איזה נוהל חדש לנושא ההסתייגויות לחוק

ההסדרים. אני חושב שהנאומים בלילה ובמשך היום מביאים, אדוני היושב=ראש, את חברי הכנסת להשתטות בשעות מסוימות. אני חושב שצריך לחשוב מחדש אם לא לחזור ולעבור לשיטה, אם אפשר - - -

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת הבודדים שנמצאים כאן, אני מבקש את הקשבתכם.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת בייגה שוחט, אולי תשב, תקשיב? נצא למאבק משותף למען הנגב, ביחד. גם חבר הכנסת טלב אלסאנע, איש הנגב, אולי נצא למאבקים משותפים. אבל שישבו וייתנו לדבר.

אולי באותה שיטה שהלכנו בנושא ההסתייגויות בחוק התקציב, שהגבילו את מספר הדקות להסתייגות לכל חבר כנסת בנושא התקציב, ואחרי פרק זמן מוגדר עוברים להצבעות - לדעתי, צריך לעבור לאותה שיטה בחוק ההסדרים, לחסוך כסף. זה כבר לא עניין פרלמנטרי. זו דמוקרטיה, וחלק מהדמוקרטיה. עברנו את השלב הזה, אבל צריך לחשוב בצורה מעמיקה על הנושא הזה.

היו"ר ד' טל:

יש לך איזה שיר לקרוא לנו, חבר הכנסת בדש?

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

לא, בכלל לא. מה שאני רוצה לדבר - - -

היו"ר ד' טל:

שיר הלל, אולי לבאר=שבע, לנגב?

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

לא, אנחנו בוועדת הכספים דנים כבר שבועיים. כל נושא שמסיימים אותו, אחרי שעתיים=שלוש שעות מישהו פותח איזו שורה אחת בהסכמים, והכול נפתח מחדש, והדיונים חוזרים. הדיון כרגע הוא בנושא חוק הבריאות. יש נסיגה כמעט מוחלטת מחוק ההסדרים בנושא הבריאות.

היו"ר ד' טל:

עד שעה 16:00. בשעה 16:00 נמשיך בדיונים.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אני רוצה לדבר על שני נושאים. נושא אחד, כמו שאמרת, הוא נושא הנגב. נושא שני הוא מצב הרשויות המקומיות ועניין השלטון המקומי.

בנושא הנגב אי=אפשר לבוא בטענות לממשלה זו או אחרת. לאורך כל הקדנציות של הממשלות, בכל תקופת קיומה של מדינת ישראל, היתה הזנחה מוחלטת של הנגב.

אברהם שוחט (העבודה):

אל תדבר על ארבע השנים שהיינו בשלטון, אם יש לך אינטגריטי.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אמרתי: אני לא בא בטענות לממשלה זו או אחרת.

אברהם שוחט (העבודה):

היה הבדל גדול בארבע השנים האלה, אתה יודע את זה.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

נכון שבארבע שנותיך כשר האוצר היה מצבנו קצת יותר טוב - - -

היו"ר ד' טל:

אז נכון וראוי להדגיש את זה.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

נכון, תיכף. בגלל זה ביקשתי מחבר הכנסת שוחט לשבת. אולי גם הוא - אנחנו לא תמיד משני צדי המתרס.

משה שחל (העבודה):

אפילו ג'יפים קיבלתם.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת שחל, כשר המשטרה בזמנו, לפני שהחליפו לך ל"ביטחון הפנים", דאגת לג'יפים לדרום, לביטחון שוטף. כדי להרים היום את הנגב, כדי לצמצם את האבטלה, כדי לשנות תדמית של עיירות הפיתוח: אופקים, ירוחם, נתיבות, שדרות, כדי לתת תנופה ולצמצם את הלחץ, הצפיפות והפקקים במרכז הארץ - אדוני היושב=ראש, אי=אפשר. בכל מקום מדברים ומפריעים.

היו"ר ד' טל:

אתה בהחלט צודק. חבר הכנסת בוים. גברתי העוזרת הנכבדה, את מפריעה למהלך הדיונים.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

מי זו?

היו"ר ד' טל:

אני לא מזהה אותה.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

המנכ"לית - - -

היו"ר ד' טל:

מנכ"לית המשרד לאיכות הסביבה. גם מזכיר הכנסת. סליחה, אני מתנצל על שלא הכרתי אותה.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

היא מהסיעה שלי, תתעדכן.

כדי לצמצם את הפקקים במרכז הארץ, את הצפיפות, לעשות פיזור אוכלוסייה, למנוע אבטלה, לשנות את האופי של הנגב ולחזק את עיירות הפיתוח והיישובים החלשים, צריך להוריד אוכלוסייה צעירה וחזקה לנגב. כדי לעשות זאת, אדוני היושב=ראש, צריך תשתיות; תשתיות רציניות, ולא סתם כיבוי שרפות. פירוש הדבר, רכבת מהירה לדרום, כבישים נורמליים - כי בסך הכול, זמן הנסיעה הוא הדבר הקובע, לא המרחק בקילומטרים. אם זמן הנסיעה לתל=אביב, למרכז הארץ, יהיה 40 דקות במקום שעתיים, בעצם קיצרת את המרחק גם בקילומטרים.

אם מדברים על אבטלה ועל מתן תקציבים מיוחדים לכיבוי שרפות, לעבודות יזומות בקרן קיימת, בחפירות ארכיאולוגיות - זה אסון. זו הוצאת כספים שאין לה ערך מוסף. צריך לקחת את הכסף הזה ולהשקיע בתשתיות. פיתוח תשתיות יוצר מקומות עבודה. גם לתשתיות יש ערך מוסף. הן מביאות הכנסות שמחזירות את ההוצאה הנוספת הזו בנושא.

חבר הכנסת שוחט יודע. לא נורא. זה לא טבו ולא צריך להתעקש על גירעון של

2.4%. לא נורא. נכון, חבר הכנסת שוחט? יכול להיות גם גירעון שנתי של 3%. אם הפער בגירעון של ה=0.6% הולך לפיתוח תשתיות, זה מביא ערך מוסף, כפי שאמרתי, והגירעון, בסופו של דבר, קטן מעצמו. לכן, אני חושב, ששר האוצר והממשלה לא חייבים להתעקש על אחוז הגירעון הזה, ולא להיכנע לפקידי האוצר, כי הקטנת הגירעון ל=2.4% תגביר את האבטלה, ולצערי הרב מצבנו היום עוד הרבה יותר טוב ממה שיהיה בעוד ארבעה=חמישה חודשים, מבחינת אבטלה, אם יימשך הקצב הזה.

אם אנו מדברים על פיתוח תשתיות - פיתוח כזה יביא לנו יזמים לפריפריות, לדרום ולצפון. לצערי הרב, בנושא חוק עידוד השקעות הון הצלחנו בקושי לשמר את ה=24%, ולמנוע את הירידה ל=20%. אני חושב שצריך היה לחזור ל=28% ול=30% דווקא בתקופה כזו, שבה האווירה הכלכלית לא טובה, האווירה הפוליטית לא הכי יציבה והאבטלה כל כך גדולה. לכן, צריך לתת יותר עידוד למשקיעים, שיבואו וישקיעו.

אם אני לוקח היום כמודל את סמל האבטלה היום, אופקים, אף=על=פי שיש עוד כמה מוקדים כאלה, לא פחות קשים, צריך לקחת את המודל ולחשוב איך אנו פותרים את הבעיה, לא בשיטת כיבוי שרפות, שהיום נותנים סכום מסוים, וכל הזמן יש מרדף אחרי הזנב, אחרי שלושה חודשים שמזרימים כסף למקום כזה אנו נמצאים באותו מצב. צריך לנסות לתת טיפול שורש, פתרון ארוך טווח.

דבר ראשון - צריך לנסות ולשנות את התדמית של אותו מקום. קודם כול, ואמרתי זאת לאנשים שם: צריך לחשוב אחרת, אתם צריכים להתחיל להאמין בעצמכם. תפסיקו להגיד שאתם דפוקים. אני מדבר לא רק על אופקים. אני לוקח את אופקים כסמל, ואתה - את כל שאר מוקדי האבטלה. תתחילו לחשוב שאנו מסוגלים לעשות אחרת. אנו מסוגלים להרבה יותר ממצבנו היום. תפיסה שונה וחשיבה שונה.

דבר שני, להפסיק לקבל את כל ה"בררה" ששולחים אליהם. אני לא מדבר על אנשים, אלא על התעשייה. היום מפעל שמגיע למרכז ההשקעות, וכשבודקים את הכדאיות הכלכלית שלו רואים שאין לו סיכוי, שהוא יקרוס כעבור שנה וחצי, אז הוא אומר: אתם יודעים מה? אני הולך לאופקים. מייד מאשרים אותו. הם חושבים שעשו טובה לאופקים ועשו טובה למפעל. אז יש שקט של תעסוקה לשנה. הבעיה חמורה שבעתיים. מה קורה? אחרי שנה המפעל פושט את הרגל, אז המדינה הפסידה את הכסף הזה שאפשר היה להשקיע אותו במשהו יותר יצרני, יותר מועיל.

דבר נוסף - מפטרים עובדים. כל שנה או שנתיים הבן=אדם עובר תהליך של פיטורין. כל תהליך פיטורים כרוך בתהליך פסיכולוגי קשה. זה גורם לתסיסה חברתית וזה גורם לנזק תדמיתי, וחוזר חלילה.

צריך להחליט שבמקומות כאלה יימינו מפעלים ויקימו מפעלים שהם ברמה יותר גבוהה, ולא רק מפעלים עם שכר מינימום, כי מפעלי היי=טק יביאו אוכלוסייה צעירה ובעלת רמה יותר גבוהה, שתחזק את המקום הזה. אם אוכלוסייה כזו באה ומתיישבת במקום כזה, היא דורשת יותר בחינוך, היא דורשת יותר מעורבות והיא דורשת יותר איכות סביבה. זה מעגל שמושך את עצמו למעלה כל הזמן.

כמו כן, יש להפסיק לתת פטורים והנחות מארנונה לאותם מפעלים ולהפסיק לסבסד אותם מבחינת הרשות המקומית. אם כל התפיסה הזאת משתנה, בסופו של דבר כל המערכת משתנה.

במקומות כאלה צריך לבוא עם מדיניות ממשלתית האומרת, שיש להקים שכונות של וילות. יש לתת דונם חינם לבניית "בנה ביתך", עם משכנתאות, תמורת התחייבות שיישארו שם שנתיים. אפשר להגביל זאת לגילאי 35 ומטה, לאקדמאים וכדומה. לא צריך לדרוש מהם יותר משנתיים, כי לא צריך לעשות אותם בני ערובה. אני אומר לך, אדוני 150 משפחות - ויש היום "מודה" של חבר'ה צעירים-היושב=ראש, שאם גרעין של 200 שהולכים כקבוצה לגור במקום מסוים. אם 150 משפחות כאלה יתמקמו באזור כזה, ניצחנו בקרב. תאמין לי, כל המערכת תתחיל לרוץ בצורה אחרת.

כשבייגה שוחט היה שר האוצר ומיכה חריש היה שר התעשייה והמסחר, כשישבנו בוועדת הכספים וטיפלנו בבעיית אופקים, העליתי את הנושא הזה ואמרתי, שאם לא נלך עם החשיבה הזאת ואתם תיתנו כסף רק לכיבוי שרפות, כל חצי שנה או שנה נחזור לאותו מקום. צריך לשנות את המערכת הזאת מהיסוד.

בנגב יש לנו בעיה, שכל הפסולת הרעילה של מדינת ישראל מגיעה לרמת=חובב. זו פצצת זמן אקולוגית. במשך שנים קברו חביות של פסולת רעילה בלי רישומים, בלי בקרה, ורק לאחרונה הקימו מבערה והתחילו לטפל בפסולת הרעילה המסוכנת בצורה אחרת. אך עדיין נשאר הנזק הקודם, שלא טיפלו בו.

אולי נגזר על הנגב, שהוא לא מאוכלס כולו ויש לו שטח גדול, לקלוט את הפסולת הרעילה. אך לא יכול להיות שאנחנו מתקרבים לשנות האלפיים ויחזרו על אותה טעות שעשו בחירייה במרכז תל=אביב. לא יכול להיות שכל הפסולת של מדינת ישראל - וחבל שמנכ"לית המשרד לאיכות הסביבה, שלא זיהית אותה, יצאה; היא מובילה את המהלך לסגירת חירייה 40-ולהטמנת הפסולת באתר דודאים. לא יכול להיות שיעשו היום אותה טעות שעשו לפני 50 שנה בחירייה. אתר דודאים נמצא בתוך שטח המטרופולין של העיר באר=שבע, בתוך השטח שמתוכנן לבנייה. לא יכול להיות, כי זה לתת פרס נוסח חלם במדינת חלם. לא יכולים לחזור על זה היום ולהביא את כל הפסולת של מרכז הארץ לאתר דודאים, שנמצא קילומטר וחצי מבאר=שבע.

היו"ר ד' טל:

סליחה, אתה רוצה להגיד לי שבתוכנית המיתאר של באר=שבע מצוין שטח מגורים ושם שמים את הפסולת?

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

תוכנית המטרופולין החדשה היא במסגרת תב"ע=4.

היו"ר ד' טל:

התוכנית הזאת קיבלה תוקף?

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

במסגרת תמ"א=4 החליטו על תחום מטרופולין חדש לבאר=שבע. השטח של דודאים נמצא בתוך השטח של המטרופולין, ויהיו שכונות מסביב. התוכנית הזאת קיבלה תוקף והיא בהפקדה בוועדה המחוזית. התוכנית מאושרת, ובוועדה הארצית דנו בה. אין התנגדות לתוכנית המטרופולין הזאת, והיא עוברת עכשיו את התהליך הסטטוטורי. לא יכול להיות שבתוך השטח הזה יהיה אתר פסולת.

אומרים לי: יופי, זה זמני, ובעוד שלוש שנים נעשה מזה גן יפה, עם עצים ופסלים. למדתי דבר אחד במדינה הזאת: אין דבר קבוע יותר מהזמני. ברגע שאומרים לי שזה זמני, אני מתחיל להיות מוטרד, כי אני יודע שזה הדבר הכי קבוע שיכול להיות. אם בעוד שלוש שנים זה אכן יהיה גן כל כך יפה ומטופח, אז למה להסיע את הפסולת ממרכז הארץ עד באר=שבע? אפשר למצוא 500 דונם במרכז הארץ, נקבור שם את הזבל במשך שנים מספר ונעשה מזה גן יפה. הר במרכז הארץ. הרי אין הרבה הרים במרכז הארץ.

צריך לזכור עוד דבר אחד. תשתיות הכבישים בדרום הארץ אינן ברמה של מרכז הארץ, הן במצב קשה מאוד. כבר היום, בגלל הוויכוח בין "כי"ל" לבין רכבת ישראל, על מחיר ההובלה של טונה פוספטים, כ=500 משאיות נעות בכבישים מים=המלח לאשדוד ולמרכז הארץ. זה ייקח עוד שלוש שנים לפחות, כי נחתמו חוזים עם חברות הובלה לשלוש שנים. אז עכשיו עוד 200 או 300 משאיות כאלה ביום, במצב הכבישים במדינת ישראל?

אני מקווה, וגם שמח, שממשלת ישראל לא מצליחה להחליט בנושא זה במשך חמש ישיבות. היא לא מצליחה להחליט לאן להעביר את חירייה, מאחר שמשרד הביטחון מתנגד להעברה לאורון כאתר חלופי. האתר באורון כבר מוכן, ואפילו יש רכבת עד שם, אך בגלל בעיות עם חיל האוויר לא ניתן להפעיל את האתר. אני שמח שממשלת ישראל לא החליטה סופית להעביר לדודאים, ושמחפשים אתר חלופי. אנחנו יודעים שבמלחמה צודקת בסופו של דבר ננצח.

היו"ר ד' טל:

תודה.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

מה, כבר נגמר לי הזמן? מה עם הרשויות המקומיות? ב"נאגלה" הבאה?

היו"ר ד' טל:

יש לך עוד ארבע שעות להסתייג.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אני מאמין ובטוח, שכפי שאמרו שב=1 בינואר 1997 יתחילו המשאיות לנוע מחירייה לדודאים, אף שזה היה מיועד להיות ב=1995, זה יהפוך ל=1 בפברואר, ל=1 במרס, ובסופו של דבר כל זמן שלא ימצאו מקום חלופי, הזבל לא יגיע לאתר דודאים.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת שלום שמחון, בבקשה. אחריו - חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה - חברי הכנסת אחמד סעד, האשם מחאמיד, עזמי בשארה, מקסים לוי, סאלח סלים ואברהם שוחט.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אמרו לי שנושא החקלאות לא עלה היום במליאה.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אנחנו מטפלים בזה בוועדת הכספים.

שלום שמחון (העבודה):

אני מגיע עכשיו מפגישה של יושב=ראש מפלגת העבודה חבר הכנסת אהוד ברק עם הממסד החקלאי. אני מקווה שהטיפול שלך ושל חברים אחרים יעזור. לפחות על=פי מה שאנחנו שומעים מהחברים, המצוקה הולכת וקשה. עם כל החלוקות שהיו בימים האחרונים, בסדרי גודל ענקיים, מסתבר שלחקלאים לא מצאו פינה מספקת על מנת לפתור את הבעיה שלהם. אם חבר הכנסת פיני בדש נמצא פה, אז גם הניסיון של המהלך האחרון, לשסות חקלאים בחקלאים - -

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

מוכרים את חקלאי הדרום תמורת חקלאי הצפון.

שלום שמחון (העבודה):

- - הוא לא לעניין. אבל זו שיטה שהיא די קבועה אצל "נערי האוצר", וחוזרת על עצמה כל הזמן באופן שיטתי. הם מנסים לחסוך שקל כדי לתקוע לא מעט חקלאים אחרים. אני חוזר ומדבר על זה כל הזמן - - -

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אתה יכול לספר פה את התרגיל. למה לא תספר?

שלום שמחון (העבודה):

אני מוכן לספר. התרגיל מאוד פשוט. יש הסתייגות משותפת של ש"ס ושל מפלגת העבודה, כדי למנוע את הקיצוץ בחוק הגליל. ההצעה שהועברה לחבר הכנסת וקנין היא, שנסכים להעלאת מחירי מי ה"שפדן".

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

מנענו את עליית מחיר מי ה"שפדן" בדרום.

שלום שמחון (העבודה):

יפה. את זה בדיוק אני אומר. הכוונה להסכים להעלאת מחיר מי ה"שפדן". לאזרחי מדינת ישראל שלא יודעים אומר - הכוונה היא למים המטוהרים שמובלים מאזור המרכז ומשמשים מי השקיה לחקלאות. בכך מפתים את מי שצריך לפתות, בלקבל 15 מיליון שקלים. רק כדי שנבין, ההעלאה הקרובה המתוכננת של מחיר מי ה"שפדן", שסדר הגודל שלה הוא בערך 7.5 מיליוני שקלים. 10 מיליון שקל תמורת 15 מיליון שקל.

אני שמח שחברי הכנסת של ש"ס בוועדת הכספים, בעידודו של חבר הכנסת בדש, לא

הסכימו להתפתות למהלך הסרק הזה, שכל כוונתו לנסות למנוע הישגים לחקלאים. אני מקווה, שביחד נצליח לעמוד בלחץ הדרוש על מנת לגרום שני דברים: א. שמחירי המים של ה"שפדן" לא יעלו, כפי שמתוכנן; ב. שנצליח לאפשר למגדלים בקו העימות להאריך את תוקף חוק הגליל ולמנוע את הקיצוץ המתוכנן.

החקלאים נמצאים במאבק די קשה, שהחלק המרכזי שבו הוא, שלהבדיל מהמסורת שנמשכת שנים משרד החקלאות לא התייצב לצד החקלאים והסכים לחלק גדול מן הקיצוצים המתוכננים, שהם בסדרי גודל של פי=ארבעה מאשר נעשה בכל משרד אחר.

אני מעוניין להביא את תגובתי על דברים שאמר מנכ"ל משרד החקלאות ביחס לחקלאות, והם מופיעים בעיתון מיוחד שיצא לטובת המאבק המסוים הזה, עיתון הנקרא "חקלאים "כאן ועכשיו", כדי להביע את עמדותיהם, מאחר שלא מאפשרים להם לעשות זאת בדרכים אחרות: "החקלאות בארץ ובעולם היתה מאז ומעולם חשופה לפגיעות בתשתית קיומה וקיומם של העוסקים בה: התלות המרבית באיתני הטבע ובעונות השנה, התמודדות בלתי פוסקת עם מחלות ומזיקים, הפקת לקחים (לעתים מכאיבים) לאקלים שונה, לקרקע בעייתית ולשיטות עיבוד חדשניות. בעידן המודרני של עולם פתוח נחשפת החקלאות לרמת תחרות הולכת ומתעצמת, כאשר גבולות פתוחים ורמה תחבורתית אינם מהווים עוד מכשול ומהווים אתגר ולעתים סכנה קיומית לעוסקים בה. תוצאות העידן החדש נראים בשטח בעיקר במדינות המפותחות, וישראל בתוכן, על=ידי התקדמות טכנולוגית מרשימה, חקלאות אינטנסיבית ורמת ידע גבוהה הנדרשת מהחקלאים. כמובן שתהליך זה מביא להקטנה (הולכת וגוברת) של מספר העוסקים בחקלאות, ביחס הפוך להיקפי הייצור הגדלים והולכים".

בעשור האחרון נפלטו מהחקלאות למעלה מ=25,000 בעלי נחלות שהתפרנסו אך ורק מחקלאות. כדי שהצופים בבית וגם חברי חברי הכנסת ידעו, נכון להיום מדובר בסדר גודל של 25,000 חקלאים שמתפרנסים מחקלאות, עובדים בחקלאות - סדר גודל של עוד 45,000 שכירים, בכללם 18,000 פועלים זרים, ישראלים ופועלים פלסטינים, וסדר גודל של בערך 1 ל=2 על המספר שהזכרתי מתפרנסים מתחומים סביב החקלאות. בסך הכול אנחנו מדברים על כ=190,000 איש שמתפרנסים בדרך כזו או אחרת מהחקלאות.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

כמה?

שלום שמחון (העבודה):

אלה שמתפרנסים מבתי=אריזה, ייצור וכן הלאה הם בערך 1 ל=2. יש 26,000 חקלאים, יש 45,000 שכירים בחקלאות, בסך הכול זה 70,000.

אברהם שוחט (העבודה):

כולל הזרים?

שלום שמחון (העבודה):

כולל 18,000 הזרים. היחס הוא בערך של 1 ל=2 בקרב אלה שמתפרנסים מהתפוקה שמסביב. סדר הגודל הוא של 190,000 שמתפרנסים מחקלאות.

חבר הכנסת בדש, אתם אוחזים בתיק החקלאות, וכדאי שנדע מה נשאר בתקציב המשרד הזה. המשרד הזה עומד על מיליארד ו=100 מיליון שקל. אם אתה מוריד את הדברים הקשיחים, נותרו ממנו 150 מיליון שקל לפעולה השוטפת של המשרד ובעצם להצלת החקלאות. למה זה סדר הגודל? אתן שניים=שלושה מספרים כדי שנבין על מה אנחנו מדברים.

היו"ר ד' טל:

זה הופך להיות תיק בלי חקלאות.

שלום שמחון (העבודה):

זה תיק שכמעט אין בו חקלאות.

בתקציב של מיליארד ו=100 מיליון שקל יש 300 מיליון שקל להסדרי החובות של העבר, יש 200 מיליון שקל שעוברים לחטיבה להתיישבות ביהודה ובשומרון, ברמת=הגולן, בבקעת=הירדן, לא בפעולה ישירה של המשרד הזה, ועיני לא צרה בזה, ועוד סדר גודל של 190 מיליון שקל עבור המחקר החקלאי, מכון וולקני וכל היתר. אם ננטרל את המספרים

שדיברתי עליהם, המשרד הזה הלך ונגמר בשנתיים האחרונות, ולצערי הוא עומד להיעלם.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

כמה זה היה לפני שנתיים?

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

בתקופה שידידי חבר הכנסת בייגה שוחט היה שר האוצר הוזרמו למשרד הזה לטיפול בחקלאות למעלה ממיליארד שקל, כתוצאה מהעובדה שהמשרד שקיבל יעקב צור היה כמעט ריק. אני לא רוצה להיכנס לעניינים אישיים, אני רק מדבר על סדרי הגודל. הרפורמות הגדולות בחקלאות והמעבר לרשתות ביטחון נעשו בתקופה שבה בייגה היה שר האוצר ויעקב צור היה שר החקלאות. בסך הכול היה שיפור משמעותי, שהגיע לנקודה של שנת 1996. כולנו מכירים את הדברים שהיו.

גם בלי הניסיון להעביר ביקורת, אי=אפשר להתעלם מהמספרים של משרד החקלאות, שמונחים בספר התקציב שנמצא אצל כל אחד מאתנו. שם בולטת העובדה, שרשתות הביטחון כמעט שנעלמו לגמרי, שמחירי המים עלו מעבר למה שהוסכם עליו בתקופה הקודמת, שההשקעות צומצמו. מדובר על כך שהאזור שאתה חי בו וחבר הכנסת בוים חי בו קיבל בין 1992 לבין 1996 40% מענק. אתה נמנה עם אלה שנאבקים על מענקי השקעות בתעשייה, ולכן כדאי שתדע את סדרי הגודל הנכונים. באזורים האלה קיבלו 40%; ברמת=הגולן, בבקעת=הירדן ובגוש=קטיף קיבלו גם 60%. אני לא רוצה לומר, שבאזורים מסוימים מענקי ההשקעות היו יותר גדולים וההיקפים היו עצומים. כל אחד מאתנו יודע את המספרים.

ברשותכם, אני רוצה להמשיך בקריאת תגובה שלי על דברי מנכ"ל משרד החקלאות: "במרבית מדינות העולם קיימת מעורבות ממשלתית מרשימה, אשר תרמת תרומה חיובית לתהליכים הללו על מנת לקדם, להגן, לפתח ולעזור בקידומה של חקלאות משגשגת. זאת, כדי לדאוג לציבור החקלאים וכדי לשרת את אזרחי המדינה בכל הקשור למוצרי מזון בריאים, איכותיים, ברמת מחירים סבירה, ומעל לכול - בהיקפים מספקים. כדי להתמודד עם חשיפת מוצרים להתמודדות עם יבול ויכולת תחרותית, נקבעו גם מסגרות אדמיניסטרטיביות כלל=עולמיות".

"לאחרונה אנחנו שומעים שמתנהלים מגעים בין האוצר לבין משרד החקלאות להגדיל את החשיפה של תוצרת חקלאית ישראלית לייבוא מתחרה ולהקדים את לוח הזמנים שהיה מתוכנן בהסכמי גאט"ט.

"חקלאי ישראל, מלבד היותם חשופים לכל אותם נושאים ענפיים וכלל=עולמיים, מתמודדים גם עם מציאות קשה ביותר של 'שכנות' בעייתית מכיוון אזורי האוטונומיה (שטחי הגדה ועזה) ומגבלות תחבורתיות קשות של יכולת הגעה לאזורי יעד לצריכה של תוצרת חקלאית טרייה." כל אחד מאתנו יודע, שהחל ממחר בבוקר, 1 בינואר 1998, גבולות המדינה חשופים לגמרי לתוצרת חקלאית משטחי האוטונומיה.

"מתוך למידת האופן והתרומה של ממשלות לחקלאים קשה לי להבין את האטימות ואי=יכולת ההידברות אשר מאפיינת את ממשלת ישראל ביחסה לחקלאים. אפשר למצוא צידוקים לעימות המתחייב מעצם העמדות השונות של דרישות החקלאים מחד, אל מול הפקידות הבכירה באוצר אשר היעדים והמטרות שבסיס קבלת ההחלטות שלהם שונה לחלוטין והיוו מאז ומעולם פערי הידברות (כמו גם ביתר המגזרים במשק). אולם קשה מאוד למצוא צידוקים לעמדת משרד החקלאות והעומדים בראשו, אשר התנתקו במודע מהמייצגים האמיתיים והלגיטימיים של ציבור החקלאים, ארגוני המגדלים." בדיוק על העניין הזה הם יושבים כרגע עם יושב=ראש מפלגת העבודה, כדי להסביר לו את עמדתם בכל מה שקשור לתקציב משרד החקלאות ולמדיניות החקלאית.

"אין ולא היו מעולם גופים המייצגים יותר את ציבור החקלאים מאשר הללו. האופן בו שולל משרד החקלאות ופוגע בצד הייצוגי (ישירות כמעט במישור האישי) וכן הרעיונות שמועלים מבלי להתייעץ, מבלי ליצור דינמיקה משולבת ומפרה כדי להגיע לרמה יצירתית של החלטות ויכולת התמודדות עם התמורות בעתיד, הינן תמוהות מאוד." מדובר פה בהתקפות מאוד ישירות, שכל המגמה שלהן היא לנסות ולהעלים את הייצוג של ארגוני המגדלים, שמטרתם להיאבק על עמדות החקלאים.

"אינני רוצה להכנס לפולמוס על כל משפט וטענה" - בטענות של משרד החקלאות כלפי המערכת החקלאית - "אבל רצוי שכולנו נזכור שתשתית של מערכת חברתית נאורה הינה קודם כול שהסכמים חייבים לקיים ולכבד."

אני רוצה להזכיר פה שניים=שלושה הסכמים שהממשלה הזו החליטה במודע לבטלם.

אחד - הסכם עם מגדלי תפוחי=האדמה על פיצוי בסדר גודל של 75 מיליון שקל. זה הסכם חתום של האוצר עם המגדלים. בעצם, הממשלה הזו החליטה למחוק אותו כמעט לגמרי.

הסכם שני הוא הכנסת יד לתוך כיסם של המגדלים בגליל. מדובר פה בסדר גודל של 15 מיליון שקל, וזה לא מעט. יושב פה ידידי, ראש המועצה האזורית מעלה=יוסף, החבר אבי קרמפה, שמייצג את המגדלים בקו העימות, שבא לכאן על מנת שלא לאפשר לאף אחד להכניס את יד לכיסי המגדלים שלו - מה שבעצם יכול לפגוע בפרנסתם של הרבה מאוד אנשים בקו העימות ובגליל, שממשלות ישראל הקודמות החליטו לתת להם עדיפות. נעשה פה מעשה שלא ייעשה בניסיון להונות את המגדלים בגליל, וזאת אחרי שראש הממשלה התחייב, במכתב כתוב אליהם, שהדבר לא יקרה והכסף הזה יוחזר. לצערי, עד לרגע זה הדבר לא קרה. אני רוצה לקוות, שחברי וסיעתו של אדוני היושב=ראש - ואני מבטיח לסיים מהר ככל האפשר - שהחברים מש"ס לא 'יתקפלו' ויעזרו לנו שלא לפגוע במגדלים בקו העימות.

היו"ר ד' טל:

עדיין פה הש"סניקים האלה. מה יהיה אתם?

שלום שמחון (העבודה):

להיפך.

היו"ר ד' טל:

בסדר.

שלום שמחון (העבודה):

אני חושב שעד לרגע זה תרומתכם בעניין הזה גדולה, והיא יכולה להיות גדולה עוד יותר אם אנחנו יחד נעמוד על כך שחוק הגליל לא ייפגע - לא בשנת 1998 וגם לא בשנים אחר כך.

"ציבור החקלאים ידע בעבר לשמור על רמת התמודדות והידברות אחראית ונאותה" -

וכך הוא יעשה גם בעתיד. "שלא כמו מגזרים אחרים במשק, אשר יודעים לשתקו ולגרום לפגיעה ולעתים חמורה ביותר באזרחי המדינה, ידעו חקלאי ישראל לשמור על רמת איפוק, אשר כפי הנראה הגיעה לקצה. כפי שנאמר" - וכפי שאני אומר בכל נאומי - "על חקלאי ישראל לשלב ידיים בהתמודדות על עתידם", ואת זה אנחנו משתדלים לעשות בדרך הכי הוגנת והכי לגיטימית שאפשר - -

היו"ר ד' טל:

תודה.

שלום שמחון (העבודה):

- - על מנת לשמור על חקלאי ישראל ועל מנת לשמור על החקלאות במדינת ישראל.

היו"ר ד' טל:

תודה.

שלום שמחון (העבודה):

אני רוצה לומר לסיום דברי, שאם אין פה חקלאות - גם ארץ לא תהיה פה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אברהם שוחט במקום חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

שלום שמחון (העבודה):

חבר הכנסת שוחט, הסתדרת בסוף.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, בזמן הקצר העומד לרשותי אדבר על ארבעה נושאים, ולכל אחד אקדיש כמה דקות. דבר ראשון, אני רוצה למסור לך, אדוני היושב=ראש

- -

היו"ר ד' טל:

חברי מפלגת העבודה, אתם מפריעים כרגע לעמיתכם לסיעה.

אפי אושעיה (העבודה):

אנחנו מחזקים אותו.

היו"ר ד' טל:

תמשיכו לחזק אותו בשקט.

אברהם שוחט (העבודה):

- - את נתוני הסיכום השנתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לגבי מה שקרה במשק הישראלי בשנת 1997. הנתונים התפרסמו הבוקר, וקיבלתי אותם.

דבר שני - אני רוצה לומר כמה מלים על סל הבריאות והיכן עומד הדבר.

דבר שלישי - אני רוצה לדבר על מה שכנראה הוסכם, אדוני היושב=ראש, והוא אחד החמורים ביותר בחברה הישראלית, בעניין תנאי מתן שיכון לתלמידי ישיבות ולחרדים, שלא לפי הקריטריונים למתן תנאים אלה לבן=אדם נורמלי במדינת ישראל.

הדבר הרביעי - איך נראית הממשלה בתרגילי הסחיטה הבלתי=פוסקים המתקיימים גם ברגעים אלו?

אני אתחיל בנתוני הלמ"ס. אדוני היושב=ראש, אני לא אקרא את כל הדברים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שלום שמחון, זה נשמע עד פה.

אברהם שוחט (העבודה):

המסמך הזה לא יצא מרחוק הירקון 110, ואפילו לא מהמזכיר החדש של המפלגה. הוא יצא מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, והוא נקרא: "החשבונות הלאומיים לשנת 1997 - אומדנים מוקדמים". מתוך היכרות עם נתוני הלמ"ס המוקדמים האלה אני יודע, שכמעט שאין סטייה בסך הכול בכל מה שקרה השנה.

חברת הכנסת דליה איציק וחבר הכנסת שלום שמחון, אם לא תפריעו לי - אני מאוד אודה לכם.

דליה איציק (העבודה):

זו אני שמפריעה לו.

שלום שמחון (העבודה):

אם אתה מבטיח לי להזכיר במשפט אחד את החקלאות, אני לא אפריע.

אברהם שוחט (העבודה):

אני מבקש. אני אגיד משהו על החקלאות, אבל דבר טוב.

דליה איציק (העבודה):

- - -

אברהם שוחט (העבודה):

הפרסום הזה הוא תעודת ציון בלתי מספיק לממשלה על מה שקרה בשנת 1997. גידול התוצר - המספר הסופי, אחרי כל הפרפורים שהיו, ואולי זה ישתפר ברגע האחרון, היה 2%. אדוני היושב=ראש, אני רוצה להזכיר לך, שזה לעומת 7% בשנת 1995. גם התוצר במגזר העסקי עלה ב=2%, לעומת 9% בשנת 1995. לגבי התוצר התעשייתי, אמרו: "מילא, יש לנו בעיה עם התיירות". התוצר התעשייתי עלה בשנה האחרונה ב=2.5%, לעומת עליות שבין 1990 כל שנה. אדוני היושב=ראש, הדבר הנוסף שאני רוצה לקרוא-5% ל=11% בשנים 1996 מתוך המסמך הזה מתייחס לנושא נוסף, והוא נושא ההשקעות. ההשקעות בנכסים הקבועים ירדו השנה ב=6%, לעומת עלייה של 9% ב=1996 ושל 13% ב=1995 וב=1994. הדבר האחרון: היצוא הישראלי הכולל, גם שירותים וגם סחורות, עלה השנה בערך ב=7.5%, כאשר בארבע השנים שאנחנו היינו בשלטון הוא עלה בשיעור שבין 10% ל=14% כל שנה.

היו"ר ד' טל:

אין שום קרן אור במסמך הזה?

אברהם שוחט (העבודה):

יש קרן אור.

היו"ר ד' טל:

אולי תציין גם אותה, למען ההגינות.

אברהם שוחט (העבודה):

אגיד אותה. חבר הכנסת שלום שמחון יצא. יש עלייה גדולה ביצוא החקלאי, וכתוצאה מהעובדה הזו של בעצם ירידה בהשקעות, ירידה ביצוא, יש לנו במאזן התשלומים מצב טוב יותר מכפי שהיה קודם. הגירעון במאזן התשלומים, אם אינני טועה, במקום כ=10.5 מיליארדי דולר הוא 8.5 מיליארדי דולר; אינני אומר במדויק, אבל נדמה לי שזה כך - אם אני זוכר. החשבון השוטף - גם הוא, במקום 5.4 מיליארדי דולר, נדמה לי שהוא 3.8 מיליארדי דולר.

אבל, כל מה שאמרתי הם מספרים כלכליים. כל אדם, כל בר=דעת מבין, שהתוצאות הריאליות של זה הן גידול באבטלה. התוצאות הריאליות של זה - וזה בלתי נמנע - יהיו גידול בירידה. התוצאות הריאליות של זה - וזה בלתי נמנע - יהיו ירידה בעלייה. אנחנו נמצאים במצב שבו הממשלה - והיא לא יכולה לגלגל זאת אחורה, משום סיבה שהיא - במדיניות שלה באה וגרמה לנו, שממשק צומח ומושקע הפכנו למשק שעובר תהליך הפוך בתנאים הכוללים שלו. אני לא נכנס כרגע לוויכוח על המשמעות של שער החליפין והריבית, וגם זה חלק מהעניין. אבל, יש גם המצב הלאומי.

אדוני חבר הכנסת זאב בוים, אני אומר לך: השאלה היא האם התקציב, שבעוד יום או יומיים יבוא לכאן, הוא תקציב שמתמודד עם הבעיה הזו. נדמה לי, שהפניתי אתמול למאמר של פרופסור זוסמן בעיתון "הארץ", שבא ואמר את האמת. הוא אמר: במצב כזה, לא יכול להיות שהתקציב בגורמים שהם מעוררי צמיחה, ולא בהוצאה שלא מעוררת צמיחה, והמדיניות המונטרית, שניהם יעבדו בכיוון של המשך האבטלה, המשך המיתון והמשך הירידה בהשקעות. לכן, תקציב המדינה הורע. תקציב מדינה - צריך לשפוט אותו גם לאור תנאי המשק ולאור מה שקורה. לפעמים, כשהמשק חם מאוד צריך לעשות תקציב מרסן מאוד. אבל, היום, אנחנו כבר יודעים. אלו הנתונים. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה פרסמה אותם היום בצהריים, נתנה ציון למשק ונתנה ציון ל=PERFORMANCE שאנחנו עומדים לדון בו, לצערי הרב, הוא תקציב בלתי רלוונטי - ההיפך מהנכון. לפיכך, התקציב, .

כפי שאמרתי, הנקודה השנייה שאני רוצה לדבר עליה היא בנושא חוק הבריאות - מעין דיווח ביניים. חוק הבריאות, שהוגש לממשלה במסגרת חוק ההסדרים, לאור מה שהוחלט היום ובפעמים קודמות, הוכח שלא היה צריך את החוק הזה. היום, בשעה טובה, עוד שני סעיפים מתוך החוק הובאו לקבורה מסודרת עם חזן ולפי כל הכללים.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

זו לא היתה קבורת חמור.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

לא היתה קבורת חמור. היתה קבורה מסודרת. כמעט גמרו; יש עוד סעיף קטן. הרפואה המונעת תישאר בממשלה. הסל נהיה סל סגור; הסל הבסיסי הוא סל אוניברסלי, אחיד וסגור. החלטות קודמות כבר היו קודם לכן, וכל הדיבור - - -

היו"ר ד' טל:

סליחה, אבל לגבי רפואה מונעת, כמדומני, שם רוצים למחוק את סעיף 1(א).

אברהם שוחט (העבודה):

כן, הוא נמחק.

היו"ר ד' טל:

הוא כן נמחק.

אברהם שוחט (העבודה):

כן.

ולכן השאלה היא על מה היתה כל המהומה. ישב לידי שר הבריאות ואמר לי: אני לא מבין עכשיו למה הוציאו לי את הנשמה עם העניין הזה, שצריך תחרות בבריאות וצריך לפתוח את זה והכול יהיה בסדר. בעניין זה נשאו נאומים מכל הכיוונים, והנה, לשמחתי הרבה, אנחנו נמצאים היום במקום שאנו נמצאים בו. אבל, לא הכול סגור, לא הכול סגור.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

חשבתי שהבעיה היחידה שנותרה היא בעצם השאלה של בריאותו של שר הבריאות.

אברהם שוחט (העבודה):

תראה, בריאותו של שר הבריאות חשובה לכולנו.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

כך זה מוצג.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

לא, אני רק אמרתי, ששר הבריאות אמר לי כשהוא ישב על=ידי, שאחרי שוויתרו על כל הדברים האלה, הוא לא מבין למה היה צריך להוציא לו את הנשמה ולמה היה צריך להכניס את זה לחוק ולמה שר האוצר ואנשיו מטרטרים אותו במשך חצי שנה על בניית תחרות - "טלפון סלקום", כמו שאנחנו אומרים - בתחום הבריאות.

אבל, אני רוצה להגיד לך, אדוני היושב=ראש, ששני דברים עדיין לא נפתרו. הדבר הראשון הוא נושא התשלומים, כמה ישלם האזרח ובאילו בתחומים; והדבר השני הוא, כמובן, סך כל מימון הגירעון. אנחנו באמצע הדיון, נעשתה הפסקה, כי גם בתוך הקואליציה - לרבות אנשי סיעתך, אדוני היושב=ראש - יש איזו תסיסה, משום שהאוצר עדיין לא בא ואמר איך יממנו מיליארד ו=450 מיליון שקל, במחירי 1998 - הוא עדיין לא אמר זאת - כאשר יודעים שיש 300 מיליון שקל התייעלות, 100% - - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

יש 450 מיליון שקל של משרד האוצר.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

זה 750 מיליון שקל. נשאר סך של 800 מיליון שקל גבייה נוספת. איך? הכיצד? יש רעיון, מה שנקרא "מס עתי". מס עתי הוא מס גולגולת. אז למה משלמים מס בריאות? מס עתי הוא המס הכי רגרסיבי. הוא פוגע בחלשים, שכן הוא משולם פר=גולגולת. בוודאי יהיו הנחות למקבלי הבטחת הכנסה, בסדר, אבל עדיין יש זוג צעיר שמשתכר 5,000 שקל.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

חבר הכנסת שוחט, יהיה נכון יותר להעלות את מס הבריאות מ=4.8% ל=5%, למשל? כמדומני, על=פי הנתונים שראיתי פעם, כל 0.1% צריך להביא כ=120 מיליון שקל. האם זה יהיה יותר טוב ממס גולגולת?

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

זה יותר פרוגרסיבי, ללא צל של ספק, כי כאן זה הולך לפי הכנסה, אבל הוויכוח שלנו הוא על כלל התקציב. מייד תשמע את הדברים שאני רוצה לדבר עליהם.

בעוד כמה דקות אנחנו נרד לוועדה לדיון נוסף על השאלה איך זה מתממן, כמה ישלמו האנשים. אנחנו גם דורשים שהדבר יהיה באישור ועדת הכספים, שלא שר הבריאות ייתן אישור לקופות על גביות שיכולות לבנות קופות סלקטיביות.

אני רוצה להגיד מלה בנושא שהוזכר כאן ככל הנראה, לפי האינפורמציה שבידינו, וכוונתי לכללי שיכון של תלמידי ישיבות, כוללים, שחלקם נהנים עד היום רק משכר לימוד, תשלום לישיבה; חלקם - כ=10,000 מהם - אלה שיש להם שלושה ילדים, מקבלים גם הבטחת הכנסה, לא מהביטוח הלאומי, כי זה בניגוד לחוק הביטוח הלאומי, אלא באמצעות משרד הדתות. נדמה לי שזה בסדר גודל של 1,000 או 1,100 שקל בחודש. אלה אנשים שלומדים, לא משרתים בצבא, "תורתם אומנותם", ומכיוון שהחוק אומר שלעניין דיור צריך להוכיח ניסיון השתכרות, והם לא מוכיחים זאת, מצאו דרך לעקוף את הדבר דרך התקציב.

מה שנסגר היום זו קומה נוספת, חמורה מאוד, בלתי אחראית ובלתי שוויונית כלפי אזרחי מדינת ישראל, וכוונתי למתן השתתפות בשכר דירה וקריטריונים קלים לתלמידי ישיבות וכוללים, דבר שלא קיים לגבי שום אזרח במדינת ישראל. כפי ששמענו - והדברים נכונים כנראה - על זה יש הסכמה מראש הממשלה.

אמרו לי חברים מתוך הקואליציה, ולא אנקוב בשמות - כמובן, אני אומר את זה בגלוי - שלא בצד הכספי של הפריצה הזאת, לא מבחינת חוסר היכולת לעמוד מול התביעות, אלא בצד הערכי, זאת ההחלטה הכי חשובה, הכי גרועה והכי משמעותית שהתקבלה בכל מסע הסחטנות שמתקיים בימים האחרונים.

אני לא מעלה על דעתי, שבמדינת ישראל הבן שלי, הבן של אחרים, יהיו אזרחים

שישרתו בצבא, ילכו לאחר מכן ללמוד באוניברסיטה, ישלמו שכר לימוד, יעשו מילואים 20 שנה, ולעומתם תהיה קבוצת אנשים שרוצים ללמוד תורה, וזו זכותם - אני-במשך 25 לא אומר, חלילה, מלה רעה בעניין הזה, ומי שרוצה ללמוד שילמד - ומדינת ישראל תממן חלק מהוצאות לימודיהם, תשלם להם כאילו הם חיפשו עבודה והם מובטלים ולא מצאו עבודה, ועכשיו תשלם להם גם שכר דירה כאילו הם חיפשו עבודה ולא מצאו עבודה והם נזקקים לתשלום הזה.

אדוני היושב=ראש, אני רואה בזה קפיצת מדרגה במערכת היחסים בין החרדים לבין האוכלוסייה שאיננה חרדית במדינת ישראל. אני לא מתייחס עכשיו להוצאה הכספית, אם זה יעלה 100 או 150 מיליון שקל. אינני יודע בדיוק כמה זה יעלה, אבל בסיכומו של דבר אני חושב שאנחנו צריכים להגיד לאלה מקרב החרדים שבאו לראש הממשלה וביקשו את זה והשיגו את זה: תדעו לכם שהמצב מתקרב לעימות ולהתפוצצות, מצב שבו ירד מסך של של ברזל, מסך של אי=הסכמות, מסך של כעס, מסך שיביאו אותנו, חס וחלילה, לחיים בקהילות נפרדות לחלוטין, אם הדבר הזה אכן ייעשה ויתקיים.

אדוני היושב=ראש, אסיים את דברי, טרם הליכתי לוועדת הכספים, באמירה מסוימת על המתרחש כרגע במשרד ראש הממשלה. גונב לאוזני - אני לא יודע אם זה נכון - שיושב=ראש תנועתך יושב כעת עם ראש הממשלה, והוא אפילו כועס - - -

היו"ר ד' טל:

כרגע - בטוח שלא.

אברהם שוחט (העבודה):

אבל ישב בשעה האחרונה, והוא אפילו כועס. וממה נבע הכעס?

היו"ר ד' טל:

גם לא בשעה האחרונה. אולי לפני כן.

אברהם שוחט (העבודה):

יכול להיות.

הכעס נבע מהעובדה שסיפרתי פה אתמול - אמרתי את זה גם לעיתונאי או שניים - שבמסגרת ההסכמים עם המפד"ל היה כסף גדול בהרבה מאוד תחומים: את תקציב החינוך החזירו, תשתיות מים, תשתיות כבישים בשטחים. אבל היו גם כמה סעיפים קטנים: 9 מיליוני שקל נוספים למה שנקרא שם "כולל האלף" - זה מוסד מיוחד בתוך המפד"ל, הכסף מיועד לשם ישירות; פתיחתו של כולל חדש במסגרת המפד"ל, שייקרא "כולל היובל", לרגל חגיגות היובל, ויקבלו בשבילו 3 מיליוני שקל; פתיחת סעיף מיוחד לארגון "בני עקיבא", למתן מלגות לתלמידים בישיבות ובכוללים - 5 מיליוני שקל. הכול ביחד מגיע ל=20 מיליון שקל מול המיליארדים שנסחטים עכשיו. אבל אני הבנתי, שעצם העובדה שניתנים כספים "צבועים" וייחודיים למוסדות של המפ"דל הרגיזה קצת אנשי מפלגות דתיות וחרדיות אחרות, וכרגע זה המשבר.

המשבר עם יהדות התורה נובע מהעובדה, שככל הנראה בשלב הזה שר האוצר לא רוצה לממש התחייבות להעלאת התעריף של בני הישיבות בערך ב=25% נוספים, שזה 150 מיליון שקל. הם טוענים שיש בידם התחייבות משר האוצר הקודם. יש על זה מאבק. בוא נגיד בלשון העם, שאם הייתי צריך להמר מה יקרה בסופו של עניין, הייתי אומר שאותם 150 מיליון שקל יצטרפו ללא צל של ספק לשורה הארוכה של התחייבויות של קרוב ל=3 מיליארדי שקל - ואולי אפילו יותר זה - אשר ניתנו בשבוע האחרון, ללא שום מבחן, אלא כתוצאה מלחצים קשים מאוד שמופעלים על ראש הממשלה ושר האוצר, ולצערי הרב שניהם לא עומדים בהם. תודה רבה, אדוני.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

תודה לחבר הכנסת שוחט. חבר הכנסת אחמד סעד, בבקשה.

חבר הכנסת שוחט, לגבי האפשרות לעבור מקופה לקופה רק פעם אחת בשנה, ולא פעמיים, כפי שכרגע - - -

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

אלה הדברים שעליהם אין ויכוח.

היו"ר ד' טל:

זאת אומרת, זה יישאר רק פעם בשנה, או פעמיים? זאת אומרת, יש בקשה שזה יהיה פעם בשנה, היות שאז זה יחסוך לקופות=החולים - - -

אברהם שוחט (העבודה):

אני לא זוכר, אבל בקשת הממשלה בתנאים הטכניים התקבלה בוועדה. אני לא זוכר מה המצב הקיים. יש הרבה דברים טכניים שהסכמנו להם, כמו - ביישוב שיש בו פחות מ=5,000 נפש, החברים יקבלו שירותים כמו בקופות אחרות. אבל הדברים שהם לב לבו של החוק, לשמחתנו חלק גדול מהם עף החוצה - - -

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת סעד, בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, במשך שבועיים דנו בעיקר בשאלה מהו המסר ששולחת הממשלה דרך התקציב אל האזרחים במישור הכלכלי=החברתי. במשך שעות ניסינו להוכיח, שהתקציב הזה שמציעה הממשלה, לא רק שהוא לא יפתור את הבעיות העיקריות של הכלכלה הישראלית, אם בעניין הצמיחה, איך לצאת מהקיפאון, אם בעניין האבטלה, אלא שהתוכן החברתי שלו הוא הטבה עם השמנת, עם בעלי ההון, שלהם הוא נותן כל מיני תמיכות והטבות, ב=7 עד 8 מיליארדי שקל, בזמן שהשכבות החלשות, אם אלה יהודים ואם אלה ערבים, לא יהיה להם במה לשמוח ב=1998, ומצבם יהיה חמור יותר. אינני רוצה לחזור על כל מה שאמרתי - שאולי בשנת 1998 תהיה ישראל לפני ארצות=הברית מבחינת שיעור המשפחות שחיות מתחת לקו העוני בכלל המשפחות במדינה.

הדבר העיקרי, ובו לא עסקנו כל כך ולא דנו בשבועיים אלה, הוא מה שקשור בבעיה מספר אחת שלנו, זו בעיית השלום, תהליך השלום. נשאלת השאלה, מהו המסר ששולחת

הממשלה דרך התקציב הזה לפלסטינים, לעם בישראל, לסוריה, ללבנון, לדעת הקהל הבין=לאומית. האם יש בתקציב הזה איזה שינוי, איזה אינדיקטורים שנותנים את התקווה שפניה של הממשלה לשלום? האם מתכוונת הממשלה באמת להוציא את תהליך השלום מהקיפאון המסוכן שהוא נתון בו?

נתוני התקציב, אדוני היושב=ראש, לא מעידים על שינוי במדיניות של הממשלה הזאת. כבר יומיים, מדי יום, מתפרסמים מספרים של העסקות בין הממשלה, ראש הממשלה, שר האוצר ובין כמה מרכיבים בקואליציה, על תוספות של מאות מיליוני שקלים להתנחלויות, גם בגולן וגם בשטחים הפלסטיניים.

אני רוצה לשאול, מי שעומד בפני מאמצי חידוש המשא=ומתן, מי שבאמת עומד בפני כמה אינדיקטורים שאולי נחדש את המשא=ומתן עם סוריה, האם בהקצאת תוספת תקציב להתנחלויות בגולן הסורי, או בשטחים הפלסטיניים, הוא יוצר אווירה נוחה לסורים או במישור הפלסטיני לחידוש המשא=ומתן? זה כמין הכרזת מלחמה על תהליך השלום.

לכן אמרנו, כל התוכנית של ראש הממשלה ביבי נתניהו בעניין הפעימה היא תוכנית בלי תוכן. אם הוא מצד אחד מדבר על פעימה - אנחנו תמיד אמרנו שזה לא עניין של 10%, 12%. השאלה העיקרית היא, האם הממשלה הזאת, האם בנימין נתניהו מיישם את ההסכמים שנחתמו? האם הוא מיישם את ההסכם שהוא עצמו חתם עליו, הסכם חברון, או לא? איך אתה מצד אחד לא מיישם הסכמים, אתה מפקיע אדמות, אתה מעבה התנחלות, ואיך אתה תתקדם לקראת השלום?

לכן דיברנו על הקשר ההדוק שבין מדיניות כלכלית=חברתית ובין מדיניות לשלום או למלחמה. אם אני קורא את התקציב רק בשלושה סעיפים: תקציב משרד הביטחון פלוס החזר חובות, פלוס מה שלא נסתר בנושא ההתנחלות, מה שמוכרז עליו, זה בערך בין 58% ל=60% מתקציב ההוצאות בתקציב המדינה לשנת 1998. זה אומר משהו. זה אומר שהממשלה הזאת, שהובילה את ישראל לבדידות בין=לאומית שלא היתה כמוה בכל ההיסטוריה של ישראל, ובעיקר בגלל הפרובוקציה של ההתנחלויות, אינה מתקדמת לקראת השלום.

אם הדבר הבולט ביותר היום בתקציב הוא עסקאות עם מרכיבי הממשלה - ביבי נתניהו רוצה לפתור את הבעיות עם המפד"ל, רוצה לפתור את הבעיות עם ש"ס, רוצה לפתור את הבעיות - - -

נסים דהן (ש"ס):

אין בעיות עם ש"ס. אין בעיות בש"ס. אין לנו דרישות. אין לנו כלום.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

יה חביבי, אני לא דיברתי על ההתנחלות בש"ס. אני יודע, אין בעיות. עם מולדת.
עם צומת. עם הדרך השלישית.

נסים דהן (ש"ס):

אנחנו עושים טובות קצת להם, קצת להם.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

זה נכון, זה נכון. אבל אמרתי את זה, חבר הכנסת דהן, שהדרישות שלכם בעניין
החברתי, אנחנו מברכים עליהן.

נסים דהן (ש"ס):

אם אתה צריך עזרה, אני מוכן לתת.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

אני מדבר על המרכיבים האחרים, שבהם הדבר הבולט ביותר הוא הסחטנות בעניין
התקציבים להתנחלות. על זה אני מדבר.

לכן אני אומר, שאם הוא פתר את הבעיות בתוך הקואליציה, זאת לא אומרת שהוא פתר
את שתי הבעיות העיקריות של המדינה הזאת. לא את הבעיה הכלכלית=החברתית שאנחנו
נתמודד אתה בשנה הבאה, ולא את הבעיה מספר אחת, והיא איך להשיג שלום, כי בלי שלום
לא יהיו לא יציבות, לא ביטחון ולא צמיחה כלכלית. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, חבר הכנסת אחמד סעד. גברתי, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

נסים דהן (ש"ס):

אני לא רואה פה שמישהו רוצה לנאום אחריה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אני אדבר עד - - -

היו"ר ד' טל:

אני מבין שאדוני היה בכנס מיוחד עם כל חברי סיעת ש"ס.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, מי אחריה?

היו"ר ד' טל:

תיכף אני אומר. לי רשום פה: האשם מחאמיד, ולאחר מכן עזמי בשארה, ולאחר מכן מקסים לוי. גברתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה בתחילת דברי - - -

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, מי ידבר אחריה? כל אלה שהזכרת אינם נוכחים.

היו"ר ד' טל:

אם הם לא יגיעו נעבור הלאה. עד שנעבור הלאה, אני מניח שייכנסו אנשים ויצאו אנשים. אולי נאפשר לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי לדבר קצת יותר מהמקובל.

נסים דהן (ש"ס):

אפשר גם להכריז על הפסקה.

היו"ר ד' טל:

חברת כנסת שמשקיעה כל כך הרבה בנושא החברתי, אפשר לתת לה להציג כמה עמדות. בבקשה, גברתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

בתחילת דברי אני רוצה להדגיש ולומר, שעדיין הנושאים הבוערים, ובעיקר נושא הבריאות - נכון לרגע זה נמצא במצב של מיקוח ודיון. ההצעות שאני ראיתי, שהציע משרד האוצר יחד עם משרד הבריאות, ושינויים מסוימים בחוק, ההצעות האלה לא נוגעות בעיקר. העיקר הוא קודם כול התשלומים הנוספים שייגבו מהציבור. מדובר בתשלום המשפחה, במס המשפחה, שנתנו לו את השם מס עתי, ומדובר בתשלומים עבור שירותים, כמו ביקור אצל רופא או שירותים אחרים.

הטענה שהיתה לנו במשך כל השבועיים האלה, שרוצים להטיל את כיסוי הגירעון בתקציב על המשפחות בצורה הכי רגרסיבית שאפשר, בצורת מס על משפחה ולא מס על הכנסה, ובצורה של מס על שירות במקום העיקרון של החוק, שאומר שמשלמים כולם לפי ההכנסה ולא לפי המחלה שלהם או לא לפי הרכב המשפחה שלהם וכו' - כל הנושא הזה נשאר בחוק הבריאות ולא שונה.

הדבר השני, ניתנת אפשרות לקופות=החולים לשנות את הסל בתנאים כאלה או אחרים.

נסים דהן (ש"ס):

רק להוסיף עליו, לפי התקנה האחרונה של האוצר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

יש אפשרות לשנות את הסל. אני רוצה להסביר לך, חבר הכנסת נסים דהן, בשל השינויים המהירים שחלים בתחום הזה של הרפואה, באופן טבעי סל הבריאות צריך להשתנות, הוא לא יכול להיות קפוא. זה רק עניין של זמן, כמו שראינו עם התרופות לחולי סרטן ואיידס וכו', זה רק עניין של זמן, ובעצם הסל מוכרח להתרחב. על ההתרחבות הזאת אפשר יהיה בעצם לגבות תשלומים. יש שם כל מיני הסדרים, יש שם אפשרויות. במלים אחרות, זה לא יקרה מחר בבוקר, אבל בתהליך מסוים ייווצרו הבדלים בין הסלים של הקופות.

נסים דהן (ש"ס):

בביטוח המשלים יהיה הבדל.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

בסל, לא רק בביטוח המשלים; בסל.

נסים דהן (ש"ס):

בסל הבסיסי לא יכול להיות הבדל.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

טוב, אני מוכנה שאחר כך נשב עוד הפעם על התיקונים ונראה את זה.

הדבר השלישי הוא, שגם בעניין החשוב ביותר של טיפות=חלב, נכון לרגע זה האוצר מציע שינוי שבעצם משאיר, או מחזיר את המצב לתנאים הכי גרועים שיכולים להיות, יותר גרועים אפילו מההצעה שהונחה על שולחן הכנסת בחוק ההסדרים. אני מאוד מקווה, שבדיונים שיהיו בוועדת הכספים הדברים האלה ישונו, בעיקר בקשר לרפואה המונעת, לטיפות=חלב.

לב העניין הוא, שהשירות הזה יישאר שירות ממלכתי, שוויוני, לכל ילד, לכל אשה הרה, לכל קשיש, לפי הצרכים שלהם, ויבטיח מערך חיסונים לכל הילדים במדינה. זאת השאלה המרכזית. האוצר ממש נלחם על כך שיהיה פה תהליך של הפרטה. לתהליך הזה של ההפרטה הוא רוצה להשאיר לעצמו היום פתח, אף שהוא אמר כאילו שהוא ישנה את החוק בעניין זה.

אני מבקשת, חברי הכנסת, לעבור מנושאים אלה ולעסוק בנושאים שקשורים בשיכון ובדיור.

אנחנו כבר דיברנו לא אחת על אי=עדכון שיעורי המשכנתאות. חבר הכנסת נסים דהן יודע, שבלובי "דיור זול" גם גיבשנו הצעת חוק, ולצערי הרב היא נפלה במליאה לפני כחצי שנה.

מה שאני רוצה להדגיש הוא, שכאשר משרד האוצר ומשרד השיכון לא מעדכנים משכנתאות, וכאשר בעצם כל המדיניות הזאת של הוזלת הדיור נוחלת תבוסה מוחצת, התוצאה הבלתי=נמנעת היא, שמשפחות רבות יותר ויותר מגיעות לחוסר יכולת לעמוד בתשלומי המשכנתה, או בחוסר יכולת להיכנס בכלל לתשלומים ולהתחייבויות שקשורות במשכנתה.

קודם כול אני רוצה לומר, שאי=עדכון המענקים וההלוואות האלה לדיור גזלו מהציבור ב=1997 250 מיליון שקל, וב=1998 יגזלו עוד 600 מיליון שקל, רק מהאי=עדכון. כלומר, העובדה שסעיף הסיוע לדיור, שהופיע בתקציב משרד השיכון, לא מעודכן בשיעור העדכון של כלל התקציב וחל בו כל הזמן פיחות, פירושה שמשרד האוצר ומשרד השיכון יעמידו לזוגות צעירים ולכל מיני סובסידיות ומענקים בנושא הדיור בשנה הבאה 600 מיליון שקל פחות; רק בגלל האי=עדכון.

<u>נסים דהן (ש"ס):</u>

מדובר בעדכון המשכנתאות, ולא בעדכון תקציב המשכנתאות, מכיוון שבתקציב אין בעיה, יש שם אי=ניצול.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

תראה, נכון שיש בעיות של ניצול, אבל אני רק אומרת שכל הסעיף הזה, בגדול, שכולל הלוואות ומענקים וכו', כל הסעיף הזה בגדול, כל הסובסידיה הממשלתית שגלומה בתוך ההלוואות - לא כל ההלוואות, הסובסידיה - הסובסידיה הזאת ירדה השנה ריאלית ב=250 מיליון, ובשנה הבאה היא תרד עוד ב=600 מיליון.

נסים דהן (ש"ס):

אם לא יהיה עדכון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אני לא מדברת כרגע על עדכון המשכנתאות. אני מדברת על איך זה מופיע בספר התקציב.

הדבר השני שרציתי לומר בקשר לדיור - היתה טענה כל הזמן, שאם המדינה נותנת יותר כסף לאזרחים, מחירי הדירות יורדים; זאת היתה הטענה. בזמנו אמרו: למה מחירי הדירות עלו? כי נתנו לעולים. עכשיו יש מדיניות שמצמצמת ומצמצמת את הסובסידיה, את הסיוע הממשלתי לדיור. התוצאה היא, שבמשך חמש שנים, 1997 לעומת 1992, לפי הנתונים הרשמיים של משרד השיכון, מחירי הדירות עלו ריאלית ב=44%, מעל למדד המחירים הכללי לצרכן. במשך חמש שנים בלבד עלו מחירי הדירות ב=44%. פירוש הדבר, שמשפחות שהשכר שלהן עלה כפי שעולה שכר במדינה - -

נסים דהן (ש"ס):

ב=75%.

<u>תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):</u>

- - צריכות היום להוסיף 44%. מאין? השכר שלהם לא עלה בשיעור הזה, ההכנסות שלהם לא עלו. ולכן כל הטענה, שאם תהיה מדיניות צמצום של משרד השיכון יהיו פחות הלוואות והמחירים ירדו, כל הטענה הזאת לא עמדה במבחן. העובדה היא שמחירי הדירות עולים גם כשהביקוש יורד, גם ב=1996 וגם ב=1997.

הנקודה הנוספת שרציתי להדגיש היא בנושא הסיוע בדיור. אני רוצה להביא את הנתונים לגבי השחיקה הריאלית של המשכנתאות, שאתה דיברת עליה. הרי זוג צעיר, שמקבל היום, ברמה הכי נמוכה, 70,000 שקל, אילו עדכנו את המשכנתה שלו, הוא היה צריך לקבל היום 150,000 שקל. זוג צעיר שיש לו יותר נקודות, שמקבל היום 150,000 שקל, היה צריך להגיע ל=300,000 שקל. אלה המספרים שמלמדים אותנו מה קורה כשיש אי=עדכון. אותו דבר ראינו בקצבאות הילדים, אותו דבר גם בדברים אחרים. במלים אחרות, בזמן שמחירי הדירות עולים ועולים, בכל השנים האלה, בכל שנות ה=90 - מחירי הדירות עלו גם כשהמשכנתאות נשחקו בצורה דרסטית כזאת.

הנקודה הבאה, חברי הכנסת, היא הסיוע לזכאים לדיור מסיבות סוציאליות. אתם מכירים את הנושא הזה של נכים, חולים וכו'. יש דירות שנקראות דירות נ"ר. אנחנו יודעים, שהציבור בישראל נעשה יותר קשיש בממוצע, ויש בעיות רבות, יש תורים ארוכים לדיור סוציאלי. ובכן, התקציב לדירות כאלה, לדיור סוציאלי, ב=1998 לעומת 1997 ירד נומינלית ב=9%. פירוש הדבר, שהתקציב הזה, אם הוא ירד נומינלית ב=9%, הוא בעצם ירד ריאלית בכ=20%. זאת אומרת, בזמן שיש תורים - אנחנו יודעים שיש תורים בירושלים, בבאר=שבע וביישובים אחרים - תורים של אנשים, של משפחות שהכירו בזכאות שלהן לדיור, ולא רק שלא מוסיפים דירות אלא מקצצים בתקציב הזה.

למשל, תקציב דירות נ"ר, אם הוא היה רק מעודכן לפי עליית המחירים, אני לא מדברת על יותר מזה, במקום 88 מיליון שקל, הוא היה צריך להגיע השנה ל=110 מיליון שקל.

צריך גם לומר, שבתקציב הזה מקוצצים הרבה מאוד מענקים של השתתפות בשכר דירה ומענקים אחרים.

יש גם הזנחה של דירות בשיכון הציבורי. אנחנו דיברנו על בעיית ההפרטה של השיכון הציבורי, על כך שהממשלה רוצה להעביר דירות של "עמידר", "עמיגור" וכו' לחברות פרטיות שינהלו אותן. ביפו כבר העבירו את דירות "עמידר" לניהולה של חברה פרטית, חברת "גדיש", שבהרבה מקרים מתעללת פשוט בתושבים, גובה מהם סכומי עתק עבור כל מיני שיפוצים חיצוניים, לא מתחשבת כלל במצבם ואפילו כופה עליהם את השיפוצים. כל מיני קשישות שחיות על הבטחת הכנסה נדרשו לשלם 40,000 ו=80,000 ו=100,000 שקל על שיפוצים. אין להן, כמובן, ממה לשלם. התוצאה היא, ש"עמידר" תיקח לעצמה את הדירה הזאת בטענה שהם חייבים כסף.

עכשיו הממשלה משתתפת בשיפוץ הדירות האלה, שהן הדירות שלה, הדירות שבניהול "עמידר" וכו'. ב=1997 הקציבו לנושא הזה 75 מיליון שקל. ב=1998 זה ירד ל=66 מיליון שקל, שזו ירידה ריאלית של למעלה מ=20%. במלים אחרות, המדינה בורחת מהאחריות שלה לאיכות השירות בדירות האלה. אני מקבלת הרבה מאוד תלונות מדיירים, ש"עמידר", "עמיגור" וחברות אחרות לא משפצות את הדירות, אף שהחברות האלה הן בעלות הבית והן צריכות לשפץ. מדובר בקירות עם עובש, במטבחים שהארונות בהם כבר לגמרי מפורקים וכו' וכו'.

נקודה נוספת, חברי הכנסת, בקשר לסיוע לדיור לקבוצת האזרחים הערבים במדינת ישראל. בכל ספר התקציב של משרד השיכון יש רק סעיף אחד שמזכיר במפורש את הנושא של היישובים הערביים, זה סעיף שנקרא: פיתוח ותשתיות ביישובי מיעוטים. הסעיף הזה, ב=1997 רשמו בו 48 מיליון שקל בלבד, וזה לכל עשרות היישובים הערביים שסובלים מבעיות קשות ביותר של תשתיות ופיתוח. ב=1998 קיצצו את התקציב הזה והורידו אותו ל=37 מיליון שקל, וזו ירידה ריאלית של שליש. זאת אומרת, הממשלה, באופן מודע, לוקחת את האוכלוסייה הערבית, שיש לה בעיות דיור ותשתיות הקשות ביותר במדינת ישראל - אנחנו יודעים שעדיין יש יישובים שאין בהם אפילו ביוב, אנחנו יודעים שביישובים רבים יש בעיות קשות בצנרת מים ובכל מיני תשתיות אחרות - היישובים האלה התחילו לקבל בזמן הממשלה הקודמת תוכניות פיתוח, באה הממשלה הזאת וב=1998 מקצצת בשליש את המעט הזה.

בקשר למשכנתאות אני רוצה לומר, שהאוכלוסייה הערבית, הזוגות הצעירים הערבים, כמעט שלא משתמשים במשכנתאות כי הן פשוט לעג לרש. הזוגות הצעירים הערבים הם בערך רבע מכל הזוגות שנישאים במדינה. זאת אומרת, מכל ארבעה זוגות, יש זוג אחד ערבי.

אבל, כאשר באים ובודקים מי מקבל משכנתה, משקל הזוגות הערבים הוא לא יותר מ=2.5%. פירוש הדבר, שכל מערך המשכנתאות, שנותן לצעירים ערבים שליש פחות מאשר ליהודים בטענה שהם לא שירתו בצבא, ואם מדובר על 70,000, ואם מורידים מה=70,000 שליש, נשאר סכום ממש מגוחך, שאין לו שום קשר להוצאות הדיור. לכן בעצם כל מערך המשכנתאות, אין לו משמעות אמיתית בקרב האוכלוסייה הערבית.

לכן, ללא ספק, אם אני לוקחת את סך כל תקציב משרד השיכון לשנה הבאה, אני יכולה לומר שנעשו קיצוצים קשים ביותר בתחומים החשובים ביותר, של משכנתאות בכלל, של דירות נ"ר, של סבסוד מענקים, של פיתוח ותשתיות ביישובים הערביים ובכל האזורים האלה, וגם של הטיפול בדירות "עמידר" ושאר הדירות הציבוריות.

לעומת זאת היו, כמובן, הגדלות של תקציבים בסעיפים מסוימים שסגן שר השיכון חשב שהם נוגעים לאוכלוסיות שהוא רוצה לטפח אותן. אני חושבת שזו ראייה מאוד מעוותת של צורכי הדיור במדינה.

אם אנחנו מדברים על אבטלה כשאלה חברתית מספר אחת, ללא ספק הדיור הוא שאלה חברתית מספר שתיים. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה לגברתי. חבר הכנסת האשם מחאמיד - לא נמצא. חבר הכנסת מקסים לוי. חבר הכנסת סאלח סלים יעלה ויבוא. אחריו - חבר הכנסת סאלח טריף. אחריו - חבר הכנסת רפאל אדרי, חבר הכנסת יונה יהב וחבר הכנסת ראובן ריבלין.

אברהם יחזקאל (העבודה):

איפה אנחנו, אדוני?

היו"ר ד' טל:

אחרי חבר הכנסת יונה יהב, חבר הכנסת אורי אור. אחרי חבר הכנסת אור, חבר

הכנסת אברהם יחזקאל. חבר הכנסת סאלח סלים, בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, כבר אמרו חברי הכנסת פה מה התנהל ביומיים האלה. אני זוכר משנים קודמות, שכל שנה בזמן הדיונים על התקציב יש בעיות, כל שנה, עם כל ממשלה, מכל צד שהוא. אבל מה שראינו השנה, אלה שמכירים את הכנסת יותר ממני אומרים, שמאז ייסודה של הכנסת - - -

אברהם יחזקאל (העבודה):

מאז בית ראשון לא היתה "פדיחה" כזאת. עכשיו תגיד מה זה "פדיחה".

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

"פדיחה" כולם יודעים, זה אינטרנציונלי.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

ריבלין יתרגם את המלה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זו מלה מיוחדת. כישלון זה לא "פדיחה". "פדיחה" זה משהו הרבה יותר מורכב. רק שפה עשירה כמו השפה הערבית יכולה לתת מלה כמו "פדיחה".

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

זה כמו שקרה עם האינתיפאדה. גם כן לא מצאו תרגום.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

האינתיפאדה היתה "פדיחה".

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

הפירוש של זה הוא סקנדל.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

סקנדל - זה לא מלה עברית, כמו אנדרלמוסיה.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אנדרלמוסיה זה ערבית.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

כגודל העם היהודי - - - העם הערבי 300 מיליון - - -

אברהם יחזקאל (העבודה):

חבר הכנסת - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

- - -

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

זה לא על חשבוני, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת, הדובר מבקש שזה לא יהיה על חשבונו, לכן אני נאלץ להפסיק אותך.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אם סקנדל - - -

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת יחזקאל, בבקשה ממך. חבר הכנסת סאלח סלים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

גם כישלון וגם בושה - - -

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

גם כישלון וגם בושה - - -

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת ריבלין.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הסכמנו על דבר אחד - - -

היו"ר ד' טל:

סוף סוף יש הסכמה בין - - -

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

על ה"פדיחה".

אברהם יחזקאל (העבודה):

על הסקנדל.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת סאלח סלים, אתה מזמין דיאלוג, אתה מזמין ויכוח - - -

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

לא, אני רוצה לסיים.

היו"ר ד' טל:

אתה לא רק מזמין, אתה אפילו לא רוצה להמשיך.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אני רוצה לסכם - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ד' טל:

אתה רוצה לדבר עכשיו על ה"פדיחה", זה מה שמעניין.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אני רוצה לסכם - - -

היו"ר ד' טל:

אתה עוסק, היום, בדיון כל כך חשוב, בתקציב מדינת ישראל לשנת 1998.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

נכון. אני רוצה לסכם - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ד' טל:

זאת ההתייחסות.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אני רוצה לסכם את עניין ה"פדיחות".

קריאות:

- - -

אברהם יחזקאל (העבודה):

הדיון לא יכול לעבור בלי - - - את המלה "פדיחה".

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

עדיין לא קיבלנו תשובה מה הפירוש בעברית. נשאיר את זה לחבר הכנסת ריבלין.

היו"ר ד' טל:

נשאיר את זה לחבר הכנסת אבי יחזקאל, שיתבונן במילון אבן=שושן, יחזור אלינו ויאמר לנו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ד' טל:

מקובל. מקובל.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

מה שראינו בשנה הזאת הוא, ממש, שוד לאומי - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

זאת ה"פדיחה".

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

- - - שוד לאומי, שעבר כל גבול חוקתי תקנוני.

היו"ר ד' טל:

יש, אולי, איזו מלה יותר סובלימטיבית מאשר שוד?

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן, HANDS UP.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אתה לא מדבר לא עברית ולא אנגלית.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זה בין=לאומי. זה לא "פדיחה", זה כבר "פדיחתיין".

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אין מה לדאוג, אין עכשיו טלוויזיה.

היו"ר ד' טל:

ברגע זה היא התחילה.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

עכשיו יש לנו.

היו"ר ד' טל:

דיר באלכ. קדימה, חבר הכנסת סאלח סלים.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

באמת מה שקרה ביומיים האחרונים, דבר שאלה שמכירים את הכנסת מאז התחלתה יודעים שלא קרה כמוהו, זה דבר מביש, ואני חושב שראש הממשלה נתן לשותפים מה שהם ביקשו, לפחות בהבטחות. אני במקומם, חבר הכנסת יחזקאל, לא הייתי הולך אלא על מזומן. אני במקומם הייתי הולך על מזומן, כי מרוב הבטחות שראש הממשלה הזה הבטיח - אף דבר לא התקיים.

היו"ר ד' טל:

אף לא דבר.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אף לא דבר התקיים. שום דבר לא התקיים. אפילו הסכמים שחתם עליהם. אפילו הסכמים בעל=פה - שום דבר לא התקיים. צריך ללכת על מזומן.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

- - - 3 מיליארדי שקלים - - - נותן לש"ס שיק, ליהדות התורה שיק - - -

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

גם לא העברה לבנק, כי בהעברה לבנק אפשר, באמצע, להפסיק. רק מזומן. אני חושב שדולר, שטרלינג, זה הכי חשוב היום.

היו"ר ד' טל:

אני רוצה לחדש לך, חבר הכנסת סאלח סלים, נראה שהדברים לא זזים כפי שאתה סבור, ועל=פי מה ששמעתי ברגע זה, האוצר מבקש שההצבעה תתקיים רק בשבוע הבא עלינו לטובה. המשמעות של הדבר היא, שכנראה אין הסכמות. מה לעשות?

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

לא תהיה הצבעה היום?

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

לא יכול להיות. אמרו לנו שיש.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אני חושב - - -

היו"ר ד' טל:

ב=17:15 ועדת הכספים אמורה לשוב ולהיתכנס - - -

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

ב=16:00.

היו"ר ד' טל:

לא. בשעה 16:00 זאת היתה התכנסות ראשונה, והיא נדחתה לשעה 17:15.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אז יודיעו לנו - - -

היו"ר ד' טל:

מה שהגיע כעת לאוזני הוא שכנראה האוצר ביקש - - -

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אני מקווה שזה נכון כי היום - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אנחנו צריכים להעביר את התקציב לפני כניסת יום שישי.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

חבר הכנסת ריבלין, אני מקווה שזה נכון, כי היום 31 בדצמבר, כל העולם חוגג - - -

היו"ר ד' טל:

מה זה משנה?

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

מה זה "מה זה משנה"? כל העולם חוגג - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

כל העולם חוגג - - - סאלח סלים, כל העולם חוגג ב=31 בדצמבר. אנחנו חוגגים כל השנה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

היהודים לא חוגגים.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

מה, היהודים שונים מכל העולם?

אברהם יחזקאל (העבודה):

הישראלים חוגגים. היהודים - לא כל כך.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

היהודים שונים מכל העולם? זה יום החג - - -

היו"ר ד' טל:

מה לעשות שהם שונים.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

זו חגיגת התקציב.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אני מקווה, אדוני, שכמה הדקות הן לא על חשבוני.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

ליושב=ראש הכנסת יש בשורות.

היו"ר ד' תיכון:

לא, אין בשורות. תרשה לי, ברשותך - - -

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

בבקשה.

היו"ר ד' תיכון:

אני מנצל את אמצעי התקשורת העומדים לרשותנו. עיתונאים שואלים אותי בחצי השעה האחרונה שאלות - האם היתה פנייה של האוצר אלי למשוך את התקציב ואני סירבתי? זאת הידיעה הראשית בכותרת. אני אומר שלא היתה פנייה, ומשלא היתה פנייה - לא סירבתי. שיהיה ברור לכל אלה שמשדרים את הידיעה הזאת, שאין אמת בה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אולי הידיעה בדרך; היא עוד לא הגיעה - - -

היו"ר ד' תיכון:

כבר אמרו שאני סירבתי. לא פנו אלי ולכן גם לא סירבתי. אני אומר זאת, כי ידיעה מהסוג הזה היא ידיעה משברית, ולא זה המצב, לפחות מנקודת ראותי.

אשר לשעת ההצבעה, ב=18:00 - אני עוד לא יודע, כי ועדת הכספים עדיין לא התכנסה. מה קורה עם ועדת הכספים?

נסים דהן (ש"ס):

דחו.

אופיר פינס=פז (העבודה):

- - - 17:15.

היו"ר ד' תיכון:

- - - 17:15

נסים דהן (ש"ס):

לא בטוח. - - -

היו"ר ד' תיכון:

בשלב זה - - -

אופיר פינס=פז (העבודה):

למה אי=אפשר להצביע לא על נושא הבריאות? על כל היתר?

היו"ר ד' תיכון:

כי עוד לא גמרו. זה עוד לא מוכן. מנקודת ראותי אפשר להצביע. יש כאן מישהו מוועדת ההסכמות? שיציע את ההצעה שלך.

אמרתי שיסיימו את הדיונים בחוק התקציב ובחוק ההסדרים בבוקרו של יום שישי. עכשיו אני כבר לא בטוח - לפי הקצב הזה. את יודעת מתי מתכנסת ועדת הכספים? - 17:15, כרגע. בכל מקרה לא יהיה אפשר להצביע ב=18:00, כי גם אם ידפיסו הכול, זה לא יהיה מוכן בשעה 18:00, אם הבנתי נכון.

דוד טל (ש"ס):

17:15 לא סופי.

היו"ר ד' תיכון:

17:15 לא סופי ועדת הכספים, 18:00 לא סופי המליאה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אלה הצעות מחיר?

היו"ר ד' תיכון:

לא. טיסות. איזה הצעות מחיר?

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, אנחנו יכולים, ב=18:00, להצביע על הפרק הנוכחי - - -

היו"ר ד' תיכון:

איזה פרק נוכחי?

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

רשויות מקומיות. אפשר להצביע על רשויות מקומיות וללכת הלאה.

היו"ר ד' תיכון:

אבל אני לא רואה כאן מישהו מוועדת ההסכמות. אני אפילו לא יכול להציע להם את ההצעה הזאת.

אברהם יחזקאל (העבודה):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

אדוני, בוא תחליף אותי בחזרה.

היו לי כמה הערות לגבי הרזרבה - כדי להיזכר. לכל אלה שטוענים שהרזרבה נגמרה אני רוצה לחזור ולומר, שהרזרבה נגמרה בכל ארבעת התקציבים שאני הייתי מעורב בהם בחמש השנים האחרונות; כי בתקציב האחרון לא הייתי מעורב. אבל כל פעם עליתי ואמרתי כי הרזרבה אינה קיימת ומה שעשו אז כדי להחיות אותה - לקחו את היתרות הבלתי=מנוצלות של שנת התקציב שעברה, בדרך כלל זה הסתכם בכמה מאות מיליוני שקלים, אם לא למעלה מזה - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

נשארו יתרות?

היו"ר ד' תיכון:

כך מילאו את הרזרבה. אני מניח שגם את זאת יכולים לעשות - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

נשארו יתרות מהשנה הזאת?

היו"ר ד' תיכון:

כן, נשארו הרבה. יתרות ענקיות יחסית. הגירעון יהיה השנה נמוך מאשר אי=פעם. לכן - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

יום לימודים ארוך.

היו"ר ד' תיכון:

אני, פשוט, מעמיד דברים על דיוקם. הגירעון נמוך כי השנה מכרו בכ=8 מיליארדי שקלים, הפריטו ב=8 מיליארדי שקלים. תודה. אני לא רוצה להפריע.

אגב, האם מישהו זוכר את החוק של חבר הכנסת לשעבר גדליה גל בנושא יצירת מקומות תעסוקה חדשים ומתן עידוד? אני מציע מאוד לחברי הכנסת לחשוב בכיוון הזה ולנסות להגיש את החוק הזה. נדמה לי שהוא במקום כרגע.

<u>אברהם יחזקאל (העבודה):</u>

איזה מתח. מזכיר הכנסת רוצה - - -

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

יש ידיעה מוועדת ההסכמות.

<u>אברהם יחזקאל (העבודה):</u>

הסכימו שלא להסכים. אני שואל אותך, זו "פדיחה" או לא "פדיחה"?

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

רבותי, אומרים שבכל מקרה תתקיים הצבעה בשעה 18:00. על מה? - אני לא יודע. יכול להיות שהצעתה של חברת הכנסת גוז'נסקי תתקבל.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

יכול להיות שמה שאמרו ברדיו יתקיים.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

תודה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

בבקשה, חבר הכנסת סאלח סלים. השעון מורה על חמש דקות, זמן פציעות - עוד שתי דקות.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

דיברתי שתי דקות, אדוני.

היו"ר ד' טל:

קדימה.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, אני חושב שעכשיו אתה תסכים אתי, שמה שראינו עכשיו זה "פדיחה". מה שקורה פה, זה "פדיחה".

אברהם יחזקאל (העבודה):

תסביר לסגן יושב=ראש הכנסת מה זו "פדיחה".

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - - כרגע הוא צריך דיון עד הוועדה.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

חבר הכנסת דראושה כבר התפטר.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הוא התפטר מהוועדה הזאת? - - -

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

כן.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

תגמור לדבר, ואז נשמע מה זו "פדיחה".

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

מה שראינו, חברים, זה שקבוצות הלחץ, המפלגות, כל אחת מזווית אחרת לוחצת - אני רוצה לציין פה לחיוב גם את הלחצים של תנועת גשר - גשר היא תנועה שלוחצת בעניינים חברתיים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

ש"ס יותר.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

לא שמענו את הקול של ש"ס. אומרים שסידרו אותם.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני חולק על דעתך.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

גם השנה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

ש"ס השנה - אתה יודע מה - גם הלחישות של ש"ס היו השנה צעקות.

אורי אור (העבודה):

אבל כולם שוכחים שבלעדינו לא יכלו לעשות שום דבר.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

זה נכון. אבל שמעתי שש"ס עוד בשנה שעברה סידרו וכתבו את זה בספר, וחילקו את זה לשנתיים, חלק בשנה שעברה וחלק לשנה הזאת.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

אתה יודע מה ההבדל בינינו לבין המערך? אתם חישקתם אותם ארבע שנים ולא נתתם להם שום דבר. אנחנו, לפחות, ערים לרחשי הלב - - -

אורי אור (העבודה):

לא, אדוני, הם מחזקים אתכם.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

הם נתנו משהו, אבל אתם נותנים הבטחות, ובסוף ההבטחות האלה חוזרים מהבנק בלי שום כיסוי.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

- - - בכפרים אין שום דבר.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

הבעיה היא, שהשותפים, בגלל ההבטחות שקיבלו בשנה שעברה מהממשלה הזאת, השנה לא

מאמינים להבטחות, הם רוצים רק מזומן, אפילו לא מאמינים לנייר, להסכם חתום או לא חתום - לשום דבר הם לא מאמינים.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

אין ידיד נאמן ככסף מזומן.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

כן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

איך אמרת?

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

אין ידיד נאמן ככסף מזומן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

עזוב את נאמן בצד, אתה כל הזמן מזכיר אותו.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

זה לא יעזור לך - - -

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

מי נפל בכל הבלגן הזה? מי אכל אותה לגמרי? אתה יודע? תנחש.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אלה שעשו להם "פדיחה".

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

הערבים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הערבים, זה נכון.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

הערבים אכלו אותה עד הסוף. קיצצו להם. זה לא נכון - שליש. אני מכיר אישית את תקציבי השיכון - שני=שלישים. קיצצו שני=שלישים שמיועדים לכפרים הערביים.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

כמה היה עד עכשיו?

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אני לא זוכר את הכללי, אבל - - -

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

האם הבנת את הרצינות של העניין?

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

איזו רצינות? אני ראש מועצה, בשנה שעברה הוקצב למועצה שלי ולכמה מועצות נוספות באותו גודל, תשמע, סכום של 500,000 שקל בשנה. השנה - 140,000 שקל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

כמה קיצצו להם בסך הכול, לא במספר? שני שלישים?

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

שני שלישים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

עד עכשיו היו שלושה שלישים.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

זה מדויק.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

קח דוגמה. אתה רצית דוגמה, אז תשמע.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

לא רציתי דוגמה.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

לא, תשמע, משרד הדתות - התקציב שלו מיליארד וחצי שקלים. יש אוכלוסייה שמונה 19% - האוכלוסייה הלא=יהודית, כך מכנים אותה פה - האוכלוסייה הערבית היא 19% מהאוכלוסייה, כמה אחוז יש לה בתקציב? מהמיליארד וחצי יש לה 31 מיליון שקל, זה יוצא 2%. תגיד לי משהו.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

מה יש לי להגיד לך; תגיד לי מה היה לך מהממשלה שחישקת אותה.

אורי אור (העבודה):

הרבה יותר.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

אני רוצה לשמוע. אני אמרתי שלא?

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

גם על הממשלה ההיא היתה לנו ביקורת רבה, היתה לנו ביקורת רבה עליה, גם מדינית וגם כלכלית, אבל בחרנו בהם, כי אמרנו בגלוי, שאנחנו בוחרים בין הגרוע ליותר גרוע. הם גרועים - אני מסכים, אבל אתם הרבה יותר גרועים מהם. לכן, אין לנו ברירה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה אומר שהם גרועים ואנחנו גרועים?

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

כשתגמור את השיחה - - -

אברהם יחזקאל (העבודה):

זה היה ממש - - -

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

הפסדת.

אברהם יחזקאל (העבודה):

למה אתה אומר שהם גרועים ואנחנו יותר גרועים?

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

להיפך.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זו "פדיחה" מה שאמרת.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

קח עוד דוגמה, זה פורסם לפני כמה ימים. האבטלה בגליל המערבי - שמעתי ברדיו - מגיעה ל=33%. נכון שיש אבטלה באופקים, ואני תומך בכל המאבק של התושבים באופקים, ובכל עיירות הפיתוח. בגליל המערבי רוב רובה של האבטלה היא בסקטור הערבי - 33%.

אני אביא עוד דוגמה מהשטח. אני ראש מועצה של כפר שמונה 9,000 תושבים. אפילו אין משרד שאנשים הולכים אליו כדי להירשם מי מובטל ומי לא מובטל. הם צריכים לנסוע ממקום המגורים למקום אחר, רחוק.

אברהם יחזקאל (העבודה):

תהיה לכם תעסוקה - לנסוע. אתה אומר שבמקום - -

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אתה לא הקשבת מההתחלה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

- - שיש מובטלים צריך שיהיה משרד לאבטלה.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

כן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני אומר שבמקום שיש מובטלים אסור שיהיה משרד. למה? כי למובטלים אין מה לעשות.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

תעסוקה - לנסוע.

אברהם יחזקאל (העבודה):

כל הכבוד.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אפשר להביא עשרות דוגמאות. הממשלה בקדנציה שעברה החליטה להכיר בחמישה יישובים. קיבלו החלטה בספר, בנייר - בשטח כלום. כלום לא זז. לא כבישים, לא מים, לא תוכנית מיתאר. שום דבר לא נעשה. נשאלת השאלה, עד מתי? עד מתי יימשך הזלזול הזה? אם יבואו הערבים וידרשו וייאבקו או שיפגינו, מה יגידו פה? - לאומנות, לאומנים.

היו"ר ד' טל:

אני מבקש לסיים.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

לכן, כנראה כל ממשלה, והממשלה הזאת הכי גרועה שראינו, וכל מי שמדבר פה מטעם הממשלה ואומר שהמצב בסקטור הערבי טוב, הוא רק משקר, סליחה על הביטוי, אין לי מלה אחרת. הוא רק משקר. המצב בסקטור הערבי הוא גרוע. והממשלה הזו עשתה אותו יותר גרוע ממה שהיה.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת טריף. חבר הכנסת אדרי. חבר הכנסת יהב. חבר הכנסת אורי אור, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת יחזקאל, ואחריו - חבר הכנסת אושעיה. חבר הכנסת אורי אור.

אורי אור (העבודה):

- - - אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, אני חושב שזה הנאום

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת יחזקאל, יש לי הרושם שהחלטתם בסיעת העבודה להפריע לכל עמית שלכם מהמפלגה.

אורי אור (העבודה):

תשאיר לי, זה בסדר.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

הוא לא מפריע - - -

אפי אושעיה (העבודה):

עוזרים לו.

היו"ר ד' טל:

קודם הפריעו כאן לחבר הכנסת שוחט.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

יצאנו.

היו"ר ד' טל:

יצאתם? בסדר.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

פשוט לא רוצה להיות מובטל.

אורי אור (העבודה):

חבר הכנסת סלים, הסילבסטר עוד לא התחיל. שב רגע, אני רוצה לדבר על עכו קצת.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

מה נעשה עם הסילבסטר, זאת השאלה. כל העולם חוגג ורק אנחנו פה.

אורי אור (העבודה):

אני לא חוגג.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

למה?

אורי אור (העבודה):

כי אני יהודי.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אתה מפחד להגיד שאתה חוגג?

אורי אור (העבודה):

מפחד? ממה?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אורי אור הוא הפחדן האחרון במדינת ישראל.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

כולם חוגגים - - -

אורי אור (העבודה):

אני לא. עיני אינה צרה - - -

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת סלים, כרגע דיברת.

<u>אורי אור (העבודה):</u>

אני מבין שהתחלת את שמחת החג, אני רואה.

אני רוצה - ברשותכם, רבותי. חבר הכנסת אבי יחזקאל. אני חושב שזו הפעם החמישית או השישית שאני נושא דברים בדיון הארוך הזה. אני רוצה הפעם לרכז את דברי בשני מקומות שאין להם לובי חזק, וכך אתן דוגמה טובה מאוד לדרך שבה מתנהלים אצלנו הדברים.

אתחיל דווקא בעיר עכו. בעיר עכו, רבותי, 45,000 תושבים, שליש מהם ערבים. זו עיר שקיבלה את פרס הסובלנות, עיר שקלטה 12,000 עולים, עיר שנמצאת בתחתית הדירוג החברתי היום במדינת ישראל. למה? כי כן, הממשלה הזאת מזניחה אותה.

אני לא מקבל את ההערה שאמרת בספק חיוך, חבר הכנסת סלים. הממשלה הקודמת לא הספיקה, אבל היא שמה בהחלט דגש בשינוי סדר העדיפויות, והתחילה בעכו תוכנית גדולה מאוד של מפנה. אתה יודע יפה מאוד שהרוב הערבי בעכו היום נראה אחרת לגמרי מאשר לפני שש=שבע שנים. אני לא אומר שזה מספיק, ואני לא אומר שכל הבעיות נפתרו. הייתי שם לפני כשלושה שבועות ודיברתי עם האנשים.

הצרה היא, שאם אנחנו לא ניתן מעמד של אזור עדיפות לאומית א' לעכו - דרך אגב, חבר הכנסת שלכם, אזולאי, גם הוא שותף לדעתי, ושוחחנו בעניין הזה; לדעתי גם הוא צריך להעלות את העניין הזה.

אנחנו יכולים, חבר הכנסת סלים, אם נקח את עכו כמודל, צריך לסייע לה. זה מודל שמוכיח שאפשר לחיות יחד, יהודים וערבים.

במצב שנוצר היום העיר הולכת ומידרדרת. כל מעמד הביניים של העיר, כמעט, עזב אותה. עיר לא יכולה להמשיך ולהתפתח אם אין לה מעמד ביניים. רמת בתי=הספר יורדת, רמת השירותים הקהילתיים יורדת, ואז תקציב העירייה מתחיל להיות מחולק בין אנשים

שלא עובדים - מובטלים, אחוז גבוה מאוד, עולים חדשים, שרובם בוגרים מאוד, ויש להם בעיות דיור ובעיות תעסוקה. לכן, אני אומר לך, בואו נתרכז, אנחנו. בואו נסייע קצת גם לאותם אנשים שהלובי שלהם לא חזק - לא בכנסת ולא בשום מקום אחר.

אזור נוסף שאני רוצה לדבר עליו, רבותי, הוא הערבה. משרד החקלאות מקציב כספים, וליישובי הערבה הוא לא נותן אגורה אחת; לא להתיישבות צעירה ולא לשום סיוע. רבותי, הערבה התיכונה הזאת משתרעת על 1.4 מיליון דונם, מהווה 7% משטח מדינת ישראל, חיים של 450 משפחות. חקלאות יוצאת מן הכלל, כל אחד מאתנו שעובר, שנוסע לאילת ועוצר בערבה, יודע שעד היום, בשביל לחיות בערבה, אתה אינך סתם אדם. אתה חלוץ. אתה מרוחק מבנק, מעיר, מהרבה מאוד דברים, גם ממה שאנשים קוראים "תרבות"; בהחלט תרבות - אם זה קונצרט, אם זו הצגה, אם אלה אלף דברים אחרים. הכול - או לבאר=שבע, רבותי, או למרכז הארץ, ופינוי רפואי הרבה פעמים נעשה במסוקים.

אם אנחנו רוצים שהאוכלוסייה בערבה תגדל ואנשים לא יתרכזו באזור שבין גדרה לחדרה, איך ייתכן שאף אחד לא נותן להם שום סיוע, לא חקלאי ולא אחר. אם אנחנו רוצים שהמדינה הזו תסייע באמת לפריפריה, ולא לאותם אזורים שצועקים, או שהאוכלוסייה שלהם צועקת, והיא רבה, או שהיא איננה צועקת אבל היא בעלת כמות כזאת שהמצביעים שלה רבים מאוד מאוד וזה משמעותי. אנחנו, גם אנשי האופוזיציה וגם מפלגות אחרות שכולם משבחים אותן, שמגינות על המעטים, צריכים לזכור שאנחנו חייבים לסייע לאותן קבוצות אוכלוסייה שאין להן לובי.

לעומת זה, רבותי, תראו מה עושה קבוצת אוכלוסייה שיש לה לובי - יהודה ושומרון. ביהודה ובשומרון הושקעו, סגן שר השיכון לשעבר, בשנה וחצי האחרונה, רק באזור הכפרי, 113 מיליון ש"ח - רק מתקציב משרד הבינוי והשיכון. באזור העירוני של יהודה ושומרון - עוד 54 מיליון שקל. שימו לב על איזה מספרים אנחנו מדברים פה, כאשר בערבה הורידו כל סיוע, ולו הקטן שבקטנים. מדובר על 240,000 שקל לעידוד יישובים צעירים בערבה - חוסל. עכו - שום סיוע, ואנחנו רואים כ=170 מיליון שקל רק ממשרד השיכון באזור יהודה ושומרון. אז על איזה שוויון מדברים פה, ועל איזו עזרה לשדרות ולאופקים?

אני רוצה להגיד לכם, שנוסף על כל המספרים שאני אומר עתה, נכנסו קרוב ל=4,000 קרוונים לאזורי יהודה ושומרון, מתוכם 700 קרוונים=מגורונים ריקים, מוזנחים. אבל

כשיש לובי חזק, ומי שראה אתמול את ההישגים של מולדת ומפד"ל - עדיין לא חתומים אומנם, אך יש מכתבים רשומים שנקראו פה, ואין טעם לחזור עליהם - אז אתה עומד נדהם. אותן מפלגות, שמצוין פה שהן דואגות, הולכות להשקיע את המיליונים הרבים הנוספים.

אני לא מקבל את ההערה של יושב=ראש הכנסת דן תיכון פה. זה יעבור בהרבה את הרזרבות, כי הוויכוח עדיין לא נגמר. עדיין לא סוכם עניין משרד הבריאות, ולא סתם הדיונים הולכים ונדחים, ובעניין זה ילכו 5 מיליוני שקל. אז אף אחד לא יספר לי שברזרבות הכול ייסגר.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שוחט ציין כאן לפני כשעה בערך, שלגבי משרד הבריאות הדברים שם מסוכמים, הוא אפילו נתן כמה מספרים. יכול להיות שלא כל הסעיפים, אבל בגדול דברים סוכמו.

אורי אור (העבודה):

כן, אבל העובדה היא, שבשלב זה הדבר לא בא להצבעה כמו שתוכנן, בשעה 18:00, כי זה לא סגור.

היו"ר ד' טל:

לא, לא סגרו דברים אחרים. אגודת ישראל לא סגרו דברים אחרים.

אורי אור (העבודה):

אבל אתה יודע שבסוף סעיף קשור לסעיף. אשמח מאוד כאשר ייסגר סעיף משרד הבריאות, אלה סדרי גודל של השתתפות הממשלה בסכומים שאני מדבר עליהם. אלה סדרי הגודל. כשאתה בא ואומר: רבותי, במקום שיש לו לובי חזק אנחנו מתקדמים, ויש מאות אלפי אזרחים ישראלים שחיים בעכו, שחיים בערבה, שחיים בהרבה מאוד מקומות אחרים שאין להם לובי חזק. הם יוצאים לא נפסדים אלא מקופחים בצורה אדירה. החינוך

והתשתיות שלהם אינם יכולים להתקדם, ולצערי הרב, אינני רואה שיחול בזה שינוי. תודה רבה, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה; אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת אברהם יחזקאל. אחריו - חברי הכנסת אפי אושעיה ואיתן כבל וחברת הכנסת דליה איציק. תקצר, אין לי זמן. חמש דקות זה מספיק, אדוני.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני, 50 דקות אני רוצה לדבר. הזעם שלי על התקציב כל כך גדול.

היו"ר ד' טל:

בוא תוציא את הזעם ב=15 דקות, ונראה מה נעשה הלאה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

יש לי כל כך הרבה מה לומר. מה שקורה כאן היום, זה פשוט חזיון תעתועים.

היו"ר ד' טל:

יש איזו פתיחה מקובלת, חבר הכנסת יחזקאל?

אברהם יחזקאל (העבודה):

שמה?

היו"ר ד' טל:

אתה מכבד את חבריך חברי הכנסת?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מכבד את חברי, חברי הכנסת אורי אור, אלי בן=מנחם ואדיסו מאסלה, וחבר הכנסת אפי אושעיה - חבר טוב תושב העיר נתניה, עיר עם עתיד, יש לה מנהיגים צעירים כמו אפי אושעיה. בסך הכול אנחנו צריכים לדעת שהיום יושבים כאן במליאה האנשים שמדברים, ולמטה, שתי קומות מאתנו יושבים האנשים שסוחטים. אותי מעניין פעם אחת לדעת מה הקשר בין האנשים שמדברים לאנשים שסוחטים. ותדעו, מי שצופה בנו - שאין שום קשר, עד כדי כך שאנו חברי הכנסת עד יום שישי נחשוב מה יש לנו לומר מול האומה. איזה דבר חשוב אנו נאמר.

אז יש כאלו שהפכו להיות בימים אלה משוררים, קראו את כל ספרי השירים בשנה האחרונה ובחרו לקטים נבחרים והביאו את זה בפני הציבור; יש כאלה שבחרו פרקים שמופיעים בספר התקציב; אנשים כמו אורי אור, שהוא מומחה לנושא ביטחון, דיבר עכשיו גם על התיישבות, דיבר על הערבה; חבר הכנסת אלי בן=מנחם דיבר על השכונות, על הנושא החברתי; חבר הכנסת אדיסו מאסלה - בנושא העלייה; חבר הכנסת אפי אושעיה - בנושאים מוניציפליים, כי גם בנושא הזה הוא מתמחה ומבין מצוין. ואני שואל, מה הקשר בינינו המדברים לבין אלה שעכשיו, ברגעים אלה, משיגים עוד מיליון שקל, עוד 10 מיליוני שקלים. וזה כמו שעון. לגברתי היושבת=ראש יש שעון?

היו"ר נ' חזן:

ודאי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אפשר רגע לראות אותו?

היו"ר נ' חזן:

אתה מוכרח לראות אותו?

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן. אני רוצה להראות אותו רגע לציבור. זה חשוב, כי אם אני אראה לציבור את השעון הגדול - שידע הציבור, שכל חמש דקות שעוברות כאן, מישהו אחר סוחט 50 מיליון שקל; כל חמש דקות 50 מיליון שקל, כל דקה 10 מיליוני שקל. אבל זה לא נעמי חזן שלוקחת, זה לא יוסי כץ שלוקח, זה לא אבי יחזקאל, זה הסחטנים.

תראו מה, יש דבר מדהים, מתברר שחלק מאותם סחטנים לפעמים טועים, והם גם צודקים בחלק מהדרישות שלהם. אבל מה הציבור מבין?

היו"ר נ' חזן:

סליחה אדוני, אבל השעון הזה יקר.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני רק משנה את הזמן, כי אני רוצה 50 דקות דיבור.

היו"ר נ' חזן:

לא, אתה מקבל 15 דקות, ועל=פי החשבון זה שווה 150 מיליון שקל; אפילו בלוטו אי=אפשר להשיג כזה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

יש כאן שאלה קשה מאוד, מבין בזה טוב יותר מי שהיה שר בכיר, השר משה שחל, שאני מאחל לו הרבה כנסות אתנו. היום הוא יודע וחש על בשרו איך זה שאנחנו מדברים ולמטה יש כאלה שסוחטים כמו מסחטת תפוזים את הכספים האלה.

כדי להיות הגון עם עצמנו, אני אומר יותר מזה. ההבדל בין נתניהו לבין יצחק רבין, זיכרונו לברכה, ושמעון פרס, ייבדל לחיים ארוכים, הוא כל מה שאמר סאלח סלים - המלה המפורסמת הזו. פעם, אם היו דברים כאלה והיו משאים=ומתנים ענייניים, הם

היו בחדרי חדרים, וכשהיו מגיעים לכאן, לכנסת ישראל, הדברים היו סגורים. זאת נקראת תרבות שלטון, כשאתה בא לפה והכול סגור הרמטית. מה שהיה כאן בימים האחרונים זה מה שאמר סאלח סלים, המלה החדשה שמאפיינת את ממשלת נתניהו ואת התייחסותה לתקציב מדינת ישראל, את המיקח וממכר. זאת המלה הערבית הידועה שחבר הכנסת משה שחל יודע אותה, היא מלה עממית, לא מלה ספרותית, זו מלה אחת "פדיחה". זה תקציב "פדיחה", זה ראש ממשלה "פדיחה", שעושה מכל העניין בדיחה.

היו"ר נ' חזן:

אם מותר לרגע - - -

אברהם יחזקאל (העבודה):

את לא יודעת מה זה "פדיחה"?

היו"ר נ' חזן:

אני יודעת היטב מה זה "פדיחה", אבל אני לא חושבת ש"פדיחה" זה מה שתרגמת.

יוסי כץ (העבודה):

היית צריך להשוות את זה בין זנות ברחובות לבין זנות בתוך הבית.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא, לא. המלה "פדיחה" לא קשורה למלה שהתייחסת אליה. אני אומר, שמה שעשה נתניהו זה פשוט "פדיחה" של התקציב.

היו"ר נ' חזן:

"פדיחה" במובן - - -

אברהם יחזקאל (העבודה):

של "פדיחה", של בושה, חרפה, ביזיון, הלבנת פנים, זה במלה ערבית אחת כולל את כל המושגים העבריים. "פדיחה".

היו"ר נ' חזן:

חשבתי פשוט שחלק מהצופים ומהמאזינים לא הבינו את התרגום, וחשוב לפרט בעברית.

אברהם יחזקאל (העבודה):

יש בסלנג העברי=ערבי, הערבי=עממי - חבר הכנסת שחל, שבדרך כלל מדבר ערבית ספרותית ושולט בה, אנחנו מדברים בעניין הזה, כי בעצם כל ישראלי מצוי יודע, איך אומרים - "אל תעשה לי פדיחה". נתניהו, אל תעשה לנו "פדיחה". למה הכוונה? אתה רואה מישהו ברחוב שנוהג בצורה בזויה, רשלנית, לא רצינית, כאחרון המונהגים בשוק, לא המנהיגים בשוק, ורואים אותו ואומרים לו: תשמע, עשית "פדיחה". כל העניין הזה, אפשר להגדיר אותו במלה אחת - תקציב 1998, שידע עם ישראל הוא תקציב "פדיחה", מלה יפה.

אבל אני אגיד לכם יותר מזה, עשיתי שיקול לפני שבאתי לכאן, כמה זוגות נעליים אפשר לקנות באיטליה בכסף הנוסף, בתקציב שהוסיף נתניהו? אני הבנתי שיש לו שמונה זוגות בלבד. רבותי, במיליונים האלה אפשר היה לגרום לכך, שכל עם ישראל ילך בזוגות נעליים חדשות MADE IN# ITALY.

אבל אותי מעניין דבר אחד, איך ראש ממשלה ישראלי - - -

היו"ר נ' חזן:

אני מעדיפה כחול=לבן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זהו, בדיוק. ראש ממשלה ישראלי, שבא לפה ומטיף לנו מוסר על התעשייה הישראלית, על התוצרת הישראלית, נועל נעליים איטלקיות. אוי לבושה ואוי לה ל"פדיחה". מה אתה עושה? באמצעות העובדה שאתה נועל נעליים איטלקיות, מייצא דולרים, פוגע בתעשיית הנעליים - רק לפני כחודש, היה תשדיר שירות על תעשיית הנעליים הישראלית: קנה כחול=לבן, קנה נעל ישראלית. ומה אנחנו שומעים? שראש הממשלה הזה נועל נעליים איטלקיות. מה קרה לך? לא מספיק טוב לך?

תגיד לי, כשאתה הולך לאופקים, עם איזה נעליים אתה הולך? בטח בשביל הגימיק אתה הולך עם נעליים מגומי. אמרו לי שאתה אפילו לא לובש חליפות כשאתה מגיע לאופקים. אפילו את העניבה, רחמנא ליצלן אתה מסיר, ואמרו שאתה גם יורד מהבמה לשבת עם סויסה מאופקים, להזדהות אתו. אבל מה אתה חושב, שסויסה מאופקים לא יודע שאתה עושה לו "פדיחה". הוא יודע שאתה עובד עליו. ואני אומר את זה כדי שנבין.

יש לי כאן מלה טובה להגיד על המפלגות החברתיות, לא הדתיות, כי בשבילי ש"ס זו מפלגה חברתית, ואני שמח שחבר הכנסת דוד טל מצליח היום להעביר מסר למפלגת ש"ס, שתפתח אצלה אגף מסורתי חילוני.

ואני מודיע לכם, אם יש מישהו במפלגת העבודה שחושב שהוא יהיה שר האוצר הבא, או מישהו בליכוד שחושב שיהיה שר האוצר הבא, רבותי, שר האוצר הבא מסתובב באולמנו אנו - או מחבריו של דוד טל, או דוד טל עצמו.

כי בסופו של דבר, צריך לומר את האמת הזו, המפלגות האלה, המפלגות החברתיות שיש להן גם מורים, ויש להן מורים רוחניים, הן אלה שמובילות את המדינה לטוב ולרע.

נכון שקל מאוד להשחיר את השחורים, הרי הם לובשים שחור, אז קל להתנפל עליהם. אוי לנו, רחמנא ליצלן, איך זה שמישהו שאני מעריץ מאוד כמו הרב עובדיה יוסף קובע לנו מה יהיה. אבל מה לעשות? הם נבחרו על=ידי הציבור שלהם והם צריכים לספק את הסחורה לציבור שלהם, ועכשיו הם מגיעים להחלטה שהיא היסטורית מבחינתה של ש"ס - שגם בש"ס יהיה זרם חילוני מסורתי. ואם אתם חושבים שש"ס סיימה בעשרה מנדטים, אתם טועים. ש"ס בקדנציה הבאה תהיה 20 מנדטים; אולי 17 מהם יהיו דתיים ושלושה חילוניים. זו תהיה מפלגה בעלת צביון דתי, מסורתי - - -

היו"ר נ' חזן:

סליחה, זה לא מצטרף לי יחד.

אברהם יחזקאל (העבודה):

17 ושלושה הם 20. אני אמרתי שהיא תכפיל את עצמה. אני אומר לכם שש"ס תכפיל את עצמה, רבותי. שלא יהיה ספק.

אבל אותי מעניינת התופעה של גשר. חבר הכנסת אפי אושעיה, אני רוצה ליזום אתך פנייה משותפת, דווקא אתך ועם חבר הכנסת אדיסו מאסלה, כי אני יודע שלחבר הכנסת שחל יש יחסים מיוחדים עם השר דוד לוי, ואני לא רוצה לערב אותו בערבוביה הזאת.

אבל יש לי בקשה לכבוד השר דוד לוי; ואני אומר זאת כמי שבאמת העריץ את תהליך הצמיחה של דוד לוי. דוד לוי היה איש שהביא יחד עם מנחם בגין את שכבות עם ישראל, ישראל השנייה, לליכוד. והיום אני מביט בעיניך, דוד לוי, ואם אתה יושב בבית=שאן אני אומר לך: כמו שאתה הבאת והפרחת את הליכוד, אתה היום בחוסר ההחלטיות תבריח את הציבור הזה מהליכוד. דע לך, שהוא ייפול כפרי בשל בידיים של חברי מש"ס, ואולי זה הכיוון.

אבל, דוד לוי, אני קורא לך להתפטר, כי מתברר שמה שעשה לך נתניהו ביומיים האחרונים, זה לא "פדיחה", זה "פדיחה" בריבוע. ואיך אתה איש עם כבוד, שהוביל את התהליך החברתי, נתת - - -

דליה איציק (העבודה):

באבו=אבוהא.

אברהם יחזקאל (העבודה):

באבו=אבוהא, לא סתם. ישבתי אתמול עם שחל, שראה את מקסים מצביע אתנו, כי מקסים בא להצביע, וראה את לנקרי, איש אציל, וראה את הכיסא של חברי ואהובי דוד

לוי, שאיננו, וביבי נתניהו עקף את לוי בגדול, דוד לוי היום לא קיים. טרגדיה. צריך לומר את האמת הזאת. הדרך היחידה שנועדה היום לדוד לוי היא להתפטר. הוא כבר לא רואה אותך ממרחק מטר. נתניהו לא רואה את דוד לוי ממרחק מטר. וצריך לומר את האמת הזו למי שמהווה מושא להערצה של אנשים כמוני, כמו אדיסו מאסלה, כמו אפי אושעיה. אני חושב שדוד לוי חייב להסיק מסקנות אישיות, תנועתיות. כי אם תנועת גשר היתה גשר לנושאים החברתיים, נתניהו פוצץ אתמול את הגשר ועשה אותו יותר גרוע מהתאונה שהיתה במכבייה. אין יותר גשר, גשר לא קיימת. לצערי אני אומר את זה.

ויותר מזה, מבחינתי חשוב מאוד שידעו, שהמאבק הבא בנושאים החברתיים יהיה בין גשר לש"ס. לא מפלגת העבודה תשחק, וגם לא הליכוד. זו האמת לאמיתה. אנחנו צריכים להבהיר את העניין הזה, שאם מפלגת העבודה חפצת חיים היא, היא צריכה לפנות לאנשים כמו שחל וחברינו, אנשים שצמחו מלמטה והגיעו לאן שהגיעו. אנחנו פונים לאנשי ש"ס וגשר: עשו עמנו חסד, אנחנו גם צריכים הכשר חברתי. נכון, אנחנו "פיקששנו" את עיירות הפיתוח ואת השכונות. חברי אלי בן=מנחם, שהוא עדיין תושב שכונה, לא עזב את השכונה. אנחנו פונים לאנשי ש"ס, לרב עובדיה יוסף, לדוד לוי: בואו אתנו, תצטרפו למהלך של חטיבה אחת כוללת. תאמינו לי, בנושא הזה אתם תיתנו לנו הכשר חברתי, ואנחנו נקדם את התהליך המדיני. העם הזה יפרח ונצליח לקיים דיאלוג אמיתי בין חילונים לדתיים, בין שמאל לימין.

כשהנושא המדיני - אתה, דוד טל, יודע את זה, ואני יודע גם את דעותיך, אתה לפני שבועיים ישבת אתי, ואני לא אגיד איפה, כדי שלא תמצא את עצמך חלילה נפגע. אבל גילית אומץ לב. חבר הכנסת דוד טל נפגש עם פלסטינים באתונה והתדיין אתם בנושאים כואבים. אז מה קורה? אנשי ש"ס, שהבעיה שלהם היא בעיקר חברתית, מצביעים לנתניהו, שמטרפד את התהליך המדיני. לכן מבחינתי חשוב מאוד לקבל הכשר מכם. כאילו שאני צריך להגיד שאלי בן=מנחם לא צריך הכשר מכם, אבל אבי יחזקאל ודאי שלא. אך תראו מה הפלא, נוצר מצב שהצלחתם ליצור בכשרון רב מונופול ובעלות על הנושאים החברתיים. חבר הכנסת וקנין, שגר בצפון הארץ ונמצא על גדר המערכת, בירך אותי באותו יום שישי כשישבנו עם דוד טל, בשם אותה ברכה אני קורא לכם לבוא אלינו למפלגת העבודה ולקבל את עצתו של הרב עובדיה יוסף, שהולך לכיוון של שלום. מהבחינה הזאת אין למפלגת העבודה זכות קיום.

אני כבר מסיים. יש בעיה עם השעון?

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת יחזקאל, הצלחת להזיז אותו קצת.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני לא הזזתי את השעון, אני פשוט כמו אורי גלר מהפנט אותו, וכשהוא לידי הוא זז לבד.

היה מדהים אתמול בלילה כאשר ראיתי זוג חברים שאמרו לי שהאשה בחופשת חנוכה והוא לא עובד, ובשלושת הלילות האחרונים הם בילו מול מסך הטלוויזיה. אני לתומי חשבתי, חבר הכנסת טל, שכשאני מדבר, אני מדבר לבד. אבל יש מי שמקשיב לנו. אז איך אמר יצחק רבין כשחיקה את התוכנית "הכול דיבורים"? רבותי, הכול דיבורים. אם יש מי שמקשיב לנו ומסכים אתנו, צריך להסיק מסקנות פוליטיות. למטה, הכול מעשים, שם הדולרים נשפכים, ומי שנועל נעליים איטלקיות מדבר ומחלק למישהו אחר שיהיה לו יותר טוב, והוא עושה את זה בצורה ברורה, בלי רגש, בלי סנטימנטים - כשהוא יבוא לפה, הוא ישב פה ויסתכל איך כולם מצביעים, עם המבט השאנן שלו.

בקשה לי אליך, בנימין נתניהו, שאיננו אתנו כאן: תחשוב באמת על אופקים. אל תעבוד עליהם בעיניים. מהבחינה הזו אתה נכשלת גם אם תצליח היום.

היו"ר נ' חזן:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אבי יחזקאל. חבר הכנסת דוד טל, ניהלת לפני את הישיבה, ועל כן אני מזמינה אותך לנאום. אחריך - חבר הכנסת אפי אושעיה.

אגב, זה מאוד מתאים שעכשיו תנאם אתה, אחרי מה שחבר הכנסת אבי יחזקאל אמר.

דוד טל (ש"ס):

גברתי היושבת=ראש, עמיתי חברי הכנסת, אחרי הנאום חוצב הלהבות שאני מניח שיצא מקירות לבו של חבר הכנסת יחזקאל, והוא מבין ומכיר אותנו, אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת יחזקאל, שלו היתה הגישה של כלל חבריך כפי שהצגת אתה את גישתך, ואני מאמין בכנות דבריך, אני חושב שהיה על מה לדבר ויש על מה לדבר. הבעיה היא, שיש מי מחבריך, אולי לא רבים, שההתחברות אתם היא קשה מאוד. אנחנו מנסים, כפי שאומר חבר הכנסת חיים רמון, פעם אחר פעם מנסים כדי לראות איך אפשר לפרוץ, איך אפשר לסלול איזו מסילה ללבותיהם, ואנחנו לא מצליחים. אני אומר לך את האמת, אני כשלעצמי התייאשתי מחלק מהחברים שלך. אני אומר, ירצו - מכירים את הכתובת. אנחנו בהחלט בעד אהבה, אחווה, שלום ורעות.

אנו רוצים להיות בסדר עם כל חברי הבית, משום שלדעתי הנושא העיקרי, הנושא שצריך לראות אותו באמת, הוא נושא השלום. השאלה היא מה התרומה של כל חבר כנסת, של כל מחוקק בבית הזה לנושא השלום. אם לשלום נגיע, יש לי הרושם שהרבה מאוד דברים אחרים ימצאו את פתרונם הטוב. אחר כך יכול להיות שיצוצו לנו כל מיני בעיות אחרות, יכול להיות שנהיה עסוקים יותר מדי בעצמנו, במלחמות היהודים, כי אז יהיה שלום בארץ. עשינו שלום עם הפלסטינים אבל לא שלום עם היהודים. אולי אז תתעורר הבעיה החברתית בכל עוזה ובכל עוצמתה, ואולי אותה חבית חומר נפץ שאנו יושבים עליה היום תתפוצץ לנו בפנים. אולי אז יצטרכו לתת פתרונות יותר טובים. אני מניח שהשלום יתרום תרומה מאוד מאוד גדולה. אני חושב שלית מאן דפליג שאפשר יהיה לעשות בכסף שנחסך - כמה זה, חבר הכנסת שחל, 18% או 15% מתקציב המדינה הולך לביטחון?

<u>אברהם יחזקאל (העבודה):</u>

בערך.

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

אפשר בכסף הזה לעשות דברים טובים, ואולי אפילו אפשר ליישם את החלום של המזרח התיכון החדש, כפי שכמה חברים מעלים זאת מדי פעם בפעם. השאלה רק, מה אתם, כחברי כנסת מהשמאל, מהמרכז והשמאל - - -

<u>אברהם יחזקאל (העבודה):</u>

אתה מגדיר עוד הפעם אותנו כשמאל.

<u>דוד טל (ש"ס):</u>

תיקנתי, אמרתי מהמרכז והשמאל. מה מוכנים לתרום חברים מהמרכז והשמאל כדי להגיע להבנות כלשהן בנושא? אני רוצה לומר לך, שאני מאוד שמח שהנושא הזה עולה במהלך דיוני התקציב הרבה פעמים. אין זאת כי אם הנושא חשוב, והוא חשוב מכדי שנתעלם ממנו. חשוב מאוד לדון בו, וחשוב מאוד לראות איפה אפשר להשיג הסכמות ואיפה המכנה המשותף. אתה בוודאי תהיה בדעתך ואני אהיה בדעתי, אתה עם האידיאולוגיה שלך ואני עם האידיאולוגיה שלי. אבל יש דברים אחרים שיכולים לחבר אותם אם תהיה הידברות, לא בהכרח צריכה להיות הסכמה בכל הדברים, אין לי שום ספק שאז הדרך להסכמה תהיה יותר קצרה. אומר לך את האמת, אני מייחל ליום הזה, ואני מקווה שעוד בזמננו אנו נגיע לזה.

חברי הכנסת, גברתי היושבת בראש, הפרק שאנו עוסקים בו הוא נושא הרשויות המקומיות כמדומני. הייתי רוצה לומר בנושא הזה מלים מספר שאולי לא ינעמו לאוזניהם של כמה מראשי הרשויות המקומיות, אבל צריך לומר אותן משום שאי=אפשר להמשיך בחגיגה הגדולה הזאת. אני מתכוון לשכר שמשולם לעובדים הבכירים בשירות הציבורי ובעיריות.

אמרתי לעצמי, מה אכפת לי בעצם שעובד בכיר ברשות מקומית יזכה בשכר גבוה, אולי הכישורים שלו שווים את השכר הזה, אולי התרומה שלו שווה הרבה יותר, אולי מסתתר משהו שעולה עשרות מונים ואולי דווקא כן צריך לאפשר לו? אם נחליט שאנחנו מסכימים לזה, הייתי אומר שאז הייתי רוצה להשאיר אותה רשות לנפשה. רוצה לומר, שלא ייתכן שרשות מקומית תבזבז השכם והערב כספי ציבור, ולא רק על שכר, אלא בכל מיני דברים ראוותניים, בפרט לפני הבחירות - בדרך כלל אז נשפך הכסף. נשאיר את הדברים כמות שהם ולא נתייחס אליהם, כי במוקדם או במאוחר אותם ראשי רשויות יגיעו אל הבית הזה, או אל האוצר, ויבקשו את התוספת כדי להשלים את הגירעון שהוא תוצאה של חוסר האחריות הזה.

אני סבור, גברתי היושבת בראש, שצריך לשים סוף לדבר הזה, ואולי לנסות ולקבוע

רמה של גירעון בכל עירייה, כשמעבר לאותה רמה של גירעון ידע אותו ראש רשות, שהוא עבר את הגבול, ואז אין מקום שהוא ימשיך לשמש ראש עיר.

משה שחל (העבודה):

ברשותך, מותר לי הערה?

דוד טל (ש"ס):

בוודאי, תמיד אני שמח לשמוע את אדוני.

משה שחל (העבודה):

ההצעה הטובה ביותר היא, שיחד עם תקציב משרד הפנים שמגישים, יוגשו תקציבי הרשויות כתקציב בסעיפי משנה, וזה יהיה חלק מהחוק, ומי שעובר עליו עובר עבירה.

דוד טל (ש"ס):

חבר הכנסת שחל, השכלת אותי, ועל פניו אני מקבל את זה, זה יכול להיות פתרון מצוין, אפילו טוב יותר ממה שחשבתי. אגב, חשבתי להגיש הצעת חוק, אבל כמה אנשים עצרו אותי, ודי לחכימא. יש כנראה הסדר כלשהו עם השלטון המקומי שמדבר על כך שאפשר לחרוג ב=30% או בקצת יותר. בעצם האישור שאנחנו נותנים לחריגה הזאת אנחנו אומרים לאותם ראשי עיריות: רבותי, אתם יכולים לבזבז את כספו של הציבור. אם אנחנו לא עושים קו כלשהו, יש לנו בעיה, אנחנו לא חוסמים את ראשי הרשויות. אני לא רוצה לעשות הכללות, חס וחלילה, משום שיש ראשי רשויות אחראיים, וגם אם הם חורגים זה בתחום הסביר, אבל יש גם כאלה שמשתוללים. אני חושב שצריך לשים סוף לדבר.

נושא נוסף, גברתי היושבת בראש, שהוא חשוב, לדעתי, הוא נושא הסיעוד. כולם חיכו לכך שבמסגרת אותו חוק ביטוח בריאות ממלכתי - כמדומני שעל=פי החוק זה היה צריך להיות אחרי שנתיים - ייכנס לתוקפו גם חוק סיעוד ממלכתי. לא צריך להכביר מלים, כי כמעט בכל משפחה יש זקן שצריך לטפל בו ולהקדיש לו זמן. כשלפעמים אתה בא לבקש קוד ממשרד - - -

היו"ר נ' חזן:

הבריאות.

דוד טל (ש"ס):

קודם כול ממשרד העבודה. ממשרד העבודה אדם מקבל בקלות יחסית, עם מבחני הכנסה מסוימים. לאחר מכן, כשהוא הופך סיעודי או סיעודי מורכב, הוא צריך לקבל אישור ממשרד הבריאות, ואז הוא צריך לעבור שוב את כל דרך החתחתים הזאת, עם מבחני הכנסה שונים, הגם שאלה שני משרדי ממשלה. אותם בנים שרוצים לסדר להורים מקום במוסד כזה או אחר, צריכים לעבור דרך חתחתים, ביורוקרטיה נוראה, ולא די בכך. בשלב מסוים האדם הזה צריך לעבור לשיקום בבית=חולים גריאטרי, ושוב יש שם מבחני הכנסה אחרים, ושוב האחריות עוברת למקום אחר.

בעצם מדובר במשרדי ממשלה. אני שואל: האם אי=אפשר לאחד את כל האנשים שעוסקים בנושא הזה ולומר שיש רשות, או כל גוף אחר - תקראו לזה איך שתרצו - שמתעסק רק בנושא הזה, ואז לא יהיה צורך לטרטר את האזרח ממקום למקום כדי שיוכל לזכות לטיפול יותר טוב.

אני סבור שכולם מסכימים על הנושא הזה, אבל נראה שהבעיה התקציבית מונעת הפעלת אותו חוק. לכן טוב נעשה, אנו, חברי הכנסת, אם נצליח לקדם את הנושא הזה בצורה זו או אחרת. בכוחותי הדלים השתדלתי לעשות כמיטב יכולתי כדי לקדם אותו, ואפילו העליתי אותו בוועדת העבודה והרווחה. הקימונו ועדה בראשותו של פרופסור מנצ'ל, כמדומני מנכ"ל משרד הבריאות לשעבר, שצריכה לבוא בדברים עם המשרדים השונים ולראות איך מקדמים את הנושא כדי שבנים להורים סיעודיים לא יצטרכו לעבור אותה דרך שהזכרתי קודם.

גברתי, אני רוצה להתייחס, ברשותך, עוד לנושא אחד: יין שנכנס לארצנו במכלים ענקיים.

היו"ר נ' חזן:

זה בחוק ההסדרים, אדוני?

דוד טל (ש"ס):

לא. גם מזג האוויר לא בחוק ההסדרים, ושמעתי שאנשים מדברים על זה, גם השירה של אלתרמן וביאליק, עם כל הכבוד לה, גם "הטור השביעי", גם הזז, גם י.ל. פרץ ושאר הסופרים - - -

היו"ר נ' חזן:

אולי חברי הכנסת לא ערים לכך שיושבי=ראש הישיבות, סגני יושב=ראש הכנסת, יושבים כבר שעות ארוכות בסבבים; ולכן יש לנו גם סיפורים על הנאומים שאנחנו שומעים.

דוד טל (ש"ס):

אני מכיר כבר כמה שירים של אלתרמן בעל=פה.

יוסי שריד (מרצ):

הם לא פחות חשובים ממה שהרב עובדיה יוסף אומר.

דוד טל (ש"ס):

אני לא חושב שזה הרבה יותר חשוב ממה שאומר הרב עובדיה יוסף, אבל בקטע הזה, חבר הכנסת יוסי שריד, כפי שאמרתי לחברי: אתה בשלך, ואני בשלי. אני אכבד את דעתך אם אתה סבור שזה נכון וחשוב יותר, ואני אומר שדבריו של הרב עובדיה יוסף הרבה יותר חשובים. אם תוכל, כבד גם את דעתי, ואז אולי יהיה סיכוי שנוכל לדור כאן זה לצד זה.

יוסי שריד (מרצ):

תיכף אני אדבר.

דוד טל (ש"ס):

יהיה לך הזמן לדבר, וכיד הדמיון הטובה עליך אולי תספר לנו עוד סיפורים מוועדת החוץ והביטחון.

אני רוצה לומר, שיש לנו בארץ תעשיית יין, יין טוב ואפילו יין טוב מאוד - אני בא מעיר שמייצרת זאת - ולא ייתכן שיאפשרו להכניס לכאן יין ברמת איכות גרועה. אני מדבר על הצד הצרכני, אבל גם מהפן הדתי: יין שהוא נסך, לא ייתכן שימכרו אותו ככשר, שכן, כידוע לכם, זו הונאה בכשרות.

על כן אני סבור, גברתי, כפי שאמר קודם חבר הכנסת יחזקאל, שדיבר על הנעליים האיטלקיות, על תוצרת חוץ - כמדומני שגם גברתי אמרה שהיא מעדיפה כחול=לבן - בואי, גברתי, ונסכם, שגם אני מצטרף לכחול=לבן, בואו לצרוך את היין תוצרת הארץ, ולא יין ברמה נמוכה, שמגיע עם תוויות מזויפות שכתוב עליהן "כשר". תודה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת דוד טל. אני מזמינה את חבר הכנסת אפי אושעיה. אחריו - חבר הכנסת יוסי שריד. אחריו - חברת הכנסת דליה איציק.

את הסידורים וההחלפות תעשו ביניכם. אני עובדת על=פי הרשימות המוסכמות. תודה.

אפי אושעיה (העבודה):

גברתי היושבת בראש, חברי הכנסת, מזכ"ל מפלגת העבודה, חברי חבר הכנסת רענן כהן - - -

היו"ר נ' חזן:

אולי תמתין שנייה.

רענן כהן (העבודה):

עשר, עשר, עשר.

אפי אושעיה (העבודה):

סליחה, יש לי רבע שעה.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת רענן כהן, אם אתה רוצה לדבר עם יושב=ראש הישיבה, תדבר דרך סגן מזכיר הכנסת. אנא מכם, תסכימו ביניכם, בשלב הזה אני בהחלט גמישה מאוד, אבל אנא, תעשו את זה בצורה מסודרת.

אפי אושעיה (העבודה):

גברתי היושבת בראש, חברי הכנסת, אני מקווה שאת מתחילה את הזמן מעכשיו ולא מההטרדות ומההפרעות.

אני יושב פה ימים ולילות יחד עם חברי חברי הכנסת, ואנחנו דנים בתקציב של 200 או 210 מיליארד שקל ומדברים על מדיניות מקרו=כלכלית ועל תפיסת העולם שלנו. לצערי הרב, אנחנו שוכחים שמאחורי המספרים הגדולים יש אזרחים, אזרחים קשי=יום, אזרחים עם בעיות, אזרחים שהולכים למכולת בבוקר ולא תמיד יש להם במה לשלם את הוצאות המחיה היומיומיות.

היום ניסיתי לעשות בדיקה. אני לא אומר, שכל חבר כנסת צריך לדעת כמה עולים לחם שחור, גבינה או חמאה וכך הלאה. אבל, ניסיתי לבדוק עם חברי הכנסת כמה עולה,

למשל, לחם שחור. המספרים היו בין שקל אחד לבין 20 שקלים, אבל אף אחד לא ידע את המחיר המדויק. נכון שלא כל חבר כנסת הולך למכולת, ונכון שמשלמים עם כרטיס אשראי ולא יודעים את הפירוט, אבל הייתי מצפה מאנשים שעוסקים בהיקפים גדולים כאלה ומקבלים הכרעות חשובות כל כך לדעת את הדברים המינימליים, למשל: לחם שחור עולה 2.5 שקלים.

היו"ר נ' חזן:

אדוני, גם אני מצפה לזה מחברי הכנסת, וכדאי שילכו מדי פעם לקנות במכולת.

אפי אושעיה (העבודה):

לא. איך אמר חבר הכנסת דדי צוקר? כשאני רואה ראש ממשלה שלא מסוגל לארגן מסיבה לשנת ה=50, מסיבת יום הולדת - והרי כל אחד מאתנו מארגן מסיבת יום הולדת לילדיו, למשפחתו ולפעמים לעצמו, ובא ראש ממשלה שמדבר על תקציב של 300 מיליון שקל למסיבת יום ההולדת, והתקציב יורד והיום מדברים על 70 מיליון שקל, אבל קבעו את ההיקף הכספי שעדיין אינו בנמצא, ויושב=ראש למסיבה, מנהל המסיבה והמצרכים למסיבה עדיין לא נקבעו, ואנחנו כבר כמה ימים לאחר תחילת המסיבה בלי שמישהו יודע איך מארגנים את המסיבה הזו - כשיש ממשלה כזו, שלא יודעת לארגן מסיבה לעצמה, אני לא יכול לצפות מהם שהם ידעו כמה עולה לחם, חמאה או גבינת קוטג'. אם הייתי שואל את ראש הממשלה, הוא היה יודע שזה עולה 5 שקלים ו=10 אגורות? הוא לא היה יודע. אבל, גם אף אחד מהקואליציה שלו לא יודע את הדברים הללו, כי הם לא מסוגלים להסתדר ביניהם.

אנחנו שומעים שימים ארוכים הם יושבים בינם לבין עצמם ומתדיינים. אני נהנה מאוד לשבת עם השר לשעבר שחל. הוא מספר לי את תולדות הכנסת, איך האופן שבו נוהלה המדינה היה אחראי ורציני ואיך היו גומרים את העניינים. תראו מה קרה פה - דבר מדהים. יושב ראש הממשלה, מסכם עם סיעה בתקיעת כף, והסיעה, סיעה גדולה בכנסת, אומרת לו: אנחנו לא מאמינים למלה שלך בעל=פה; אנחנו רוצים סיכום בכתב. מי אומר את זה? לא חברים מסיעות שונות. שר הבריאות מצא, מנאמניו הקרובים והבולטים של ראש הממשלה ואולי מאחרוני הנאמנים שיש לו, אומר: אני לא מאמין לשום סיכום בעל=פה; אני רוצה סיכום בכתב. אני אומר לו, לשר מצא: אדוני השר מצא, אל תאמין לסיכום

בכתב. תקבל ממנו רק מזומנים. אם הוא לא ייתן לך מזומנים, לא יעזור שום דבר - לא סיכום בכתב ולא סיכום בעל=פה. אמרו הדתיים, שאולי תקיעת שופר תעזור ותעלה השמימה. גם תקיעת שופר לא תעזור פה. קחו את המזומנים. אחרת, לא יהיה לכם שום דבר.

אני שואל שאלה בקול רם. אני לא מבין דבר אחד פשוט - אומר ראש הממשלה: "מה אתם רוצים מחברי בקואליציה? הם באים לדאוג לעם ישראל. מדובר בעוד כמה מיליונים ואולי מיליארדים. בסך הכול, יש להם תביעות שבאות להיטיב עם העם". מה המשמעות של זה? אתה התכוונת להביא תקציב שלא מיטיב עם העם ורוצה לפגוע בו, אבל עכשיו אתה נסחט על=ידיהם ואתה רוצה להיטיב? אם זה מיטיב עם העם, למה מראש לא הכנסת זאת לתקציב? אם זה פוגע בעם, למה אתה נותן יד להכניס זאת עכשיו? אלה הן שאלותשהן כאילו קנטרניות.

היו"ר נ' חזן:

אבל, יש לך תשובות עליהן?

אפי אושעיה (העבודה):

ודאי. יש לי תשובות.

היו"ר נ' חזן:

אני שואלת, משום ששמעתי את השאלות הללו חמש פעמים בשעתיים האחרונות.

אפי אושעיה (העבודה):

זה נכון, אבל, גברתי היושבת=ראש, מה שמפריע לי הכי הרבה - ואני רוצה לומר לך זאת עם יד הלב - הוא זה: אני חבר במפלגה גדולה בכנסת שהוכתה בבחירות. המפלגה שלי הוכתה בעיקר על=ידי אלה שנתנו תמיכה לראש הממשלה. אלה עיירות פיתוח, שכונות מצוקה ודתיים ומסורתיים שלא נמצאו מצביעים מכל מיני סיבות למפלגת העבודה. אני אומר, שיש לאנשים האלה שיקול דעת. הם בוודאי חשבו וקיבלו החלטה, ואני מקבל את ההכרעה באופן דמוקרטי. אבל, אני פונה לחברי שהזכרתי אותם כרגע: אני פחות מסורתי מהחברים

בליכוד? אני שומר שבת. אני לא נוסע בשבת. אני פחות עדות מזרח מהם? הורי היו פחות במעברות מהם? אני ומשפחתי חיים ממשכורת גבוהה יותר מאשר הקפיטליסטים של הליכוד? למה אני צריך להיות מוענש? תעשו חלוקה: עד 1977 היתה מפלגת העבודה בשלטון, מ=1977 עד 1992 הליכוד היה בשלטון, ועכשיו הם נמצאים שם. אז, שני שלישים מהמצביעים בעיירות הפיתוח שימשיכו להצביע להם, לימין, אבל שליש שיצביע לנו.

לממשלה הזו ולתנועה הפוליטית הזו יש כשרון יוצא מן הכלל: הם באים ומציגים את עצמם באופן המתחסד והנבזי כמגיני השכבות החלשות, ועושים את ההיפך בדיוק. אין זה מקרה, שבין 1992 ל=1996 הארץ פרחה ושגשגה בכל המקומות החלשים שאליהם פונה הליכוד. הם מדברים ואנחנו עושים, אבל כשבאים לקלפי מצביעים עבורם. האם זה איזה מזוכיזם? אני מבין שיש תסכולים, חבלי קליטה ועלייה ובעיות כאלה ואחרות. אני חוזר פעם נוספת על הסידור שהצעתי קודם: שני שלישים ימשיכו להצביע לליכוד ולימין, ושליש יצביע למפלגת העבודה ולשמאל. ואז, חילקנו את הנטל בינינו, אבל גם את הזכויות. לא יעלה על הדעת, שאנחנו נמשיך להיות מוכים דווקא על=ידי האנשים שלהם אנחנו דואגים הכי הרבה.

הערב, בשעה 18:00, אנחנו אמורים להצביע על חוק הבריאות.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

על פרק הבריאות.

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

על פרק הבריאות שבמסגרת חוק ההסדרים, או חוק הצמיחה וההגברה - והם נתנו לזה שמות. אני מנסה ממש ברגע האחרון לפנות לחברי בקואליציה ולומר להם: תוציאו את הפגע הרע הזה מחוק ההסדרים. ניסיון העבר מלמד, כי אופן חקיקת חוק ההסדרים במסגרת חוק התקציב איננו מאפשר דיון מעמיק ומקיף בהסדרים המוצעים בו, ומתקבל רושם של קבלת החלטות במחטף, וזאת בטכניקה של דיון מרתוני ולחוץ. אנחנו ראינו את זה. אנחנו ראינו איך אנחנו מנהלים פה דיונים יום ולילה ומדברים על כל מיני עניינים, אבל פחות על העניין האמיתי.

ועדת הכספים היתה אמורה להתכנס בשעה 16:00, אבל השלומיאלים הללו לא הצליחו להגיע להבנה ולהסכמה, ודחו את הישיבה לשעה 17:15. ברגע זה, כשאני עומד כאן, אני לא יודע מה הם עושים שם. אבל, אני כמעט משוכנע שבשעה 18:00 לא יוכלו להביא חוק. אם הם יביאו חוק, הוא יהיה חוק שלומיאלי - מכתב שנעשה ברגע האחרון, שלא בא ולמד את הבעיות באופן ממשי על מנת שיציגו את כל הנושאים הערכיים והחברתיים שנכנסו לחוק הזה אחרי מחשבה ארוכה ומעמיקה.

יש טיעונים לאוצר. באים פקידים של האוצר - והם באמת אנשים יוצאים מן הכלל וחרוצים, וההצעות שלהם שובות את העין מהרגע הראשון - אבל הם לא אשמים. יש ממשלה ויש ראש ממשלה, והפקידות מבצעת את מדיניות הממשלה. עכשיו, הכניסו פה איזה אלמנט של תחרות. מה זו תחרות בבריאות? תחרות בבריאות נותנת גמישות וסמכות לקופות=החולים, וזה נראה כאילו צורך של שעה. נותנים להן סמכויות, וקופות=החולים יפעלו על=פי מדיניות של ליברליות וכך הלאה. אבל, זה לא עובד כך. התרחישים האלה של האוצר לא יכולים להיות ממומשים, כי לא התפתח סל בריאות רחב, שייתן מענה על הצרכים של אזרחי מדינת ישראל.

בפועל, יקרו כמה דברים. דבר אחד הוא, שייקחו את סל הבריאות, יצמצמו את היקפיו, אבל ייתנו ביטוח משלים שייתן תשובה. אני הצעתי ליושב=ראש ועדת הכספים - והוא הסכים אתי אבל הוא לא יכול להעביר זאת בוועדה שלו - ואמרתי לו: למה לנו לרמות את עם ישראל ואת הסיעות כאן? למה כל הוויכוחים האלה? לי זה לא ברור. נכון שהממשלה הזו הבטיחה שלא להעלות מסים, אבל מעמסים מסים בדרך עקיפה. מס על משפחה הוא מס. זה לא מס סוציאלי, וזה לא מס מדורג. זה מס רגרסיבי, שכל משפחה תשלם לא על=פי הכנסתה אלא על=פי מספר הביקורים שלה אצל הרופא בקופת=החולים שבה היא מבוטחת. פעם אחת - יטילו מס משפחה, ופעם שנייה - אדם שיבוא לקופת=החולים יעשו לו בדיקה וחיטוט בתיקים כדי לראות: אם יש לו ביטוח משלים, הוא יקבל תרופה כזו. אם אין לו ביטוח משלים, הוא יקבל תרופה אחרת. זוהי החברה שציפינו לה בישראל בשנת ה=50 למדינה, או בשנות האלפיים? האם אנחנו רוצים שיהיו לנו חולים מסוג א' וחולים מסוג ב'?

נכון שיש לנו מערכת בריאות עם עלות גבוהה מאוד, בגלל רמת שירותי הבריאות. אז בואו נגיד את האמת, נגיד שאנחנו רוצים להעלות את מס הבריאות מ=4.8% עוד בכמה עשיריות האחוז. זו יכולה להיות תשובה אחת. או שיותר פשוט ויותר נכון ויותר צודק

להגדיל את המס המקביל - בערך ב=0.3%, חבר הכנסת שחל?

משה שחל (העבודה):

נכון.

אפי אושעיה (העבודה):

העלאת המס המקביל ב=0.3%, כי שכחנו כולנו שוויתרנו למעסיקים, בתואנה שכאילו - כאילו - יגדילו את התעסוקה, כי ירדו מהם העלויות. זה לא קרה בפועל. תראו לאיזו אבטלה הגענו. הגענו ל=160,000 מובטלים, ואומרים שבשנה הבאה תלך האבטלה ותגדל. גם על=פי התקציב שהגישה הממשלה תלך האבטלה ותגדל. אם כן, הנה תוספת 0.3% במס מקביל תפתור את הבעיה.

במקום זה, מה עושים? עושים תרגילים ומשונים. הרי בממשלה הזו מרמים זה את זה, אבל מרמים גם את עם ישראל, וכולנו צריכים לשלם מחיר כבד מאוד.

אני לא אומר שלא צריכים להכניס תמריצים שונים לקופות=החולים, לבתי=החולים ולשאר ספקי הבריאות, על מנת לחסוך ולהתייעל, אך אין ספק כי הדרך המוצעת על=ידי האוצר איננה הדרך הנכונה והמתאימה. אם הגזירות תתקבלנה, ההשלכות עלולות להיות הרות אסון, עם שינוי חברתי קשה. ייתכן שהדברים שאנחנו מציגים כאן נשמעים דרמטיים. לפעמים אנחנו מתלהמים ומתלהבים ומקצינים את הדברים, אבל יש פה חרדה אמיתית לא רק לאופיה של מערכת הבריאות, אלא גם לאופיה של החברה הישראלית.

פעם טבענו סמה: שלם על=פי יכולתך, קבל על=פי צרכיך. היום הגענו למציאות, שבה רוצים שנשלם - - -

היו"ר נ' חזן:

אגב, אם להזכיר את המקור המדויק, זה קרל מרקס.

אפי אושעיה (העבודה):

כן, קרל מרקס, אבל הנושא הזה אומץ, וכשהקימו את קופת=החולים - - -

היו"ר נ' חזן:

בוודאי, על=ידי מקימי היישוב.

אפי אושעיה (העבודה):

לעצם העניין, גברתי היושבת=ראש, נותנים לנו דוגמאות. אומרים שבארצות=הברית נהוגה תחרות במערכת הבריאות, אבל התוצאות שם הן דוגמה רעה. יש לנו תכונה לאמץ את כל הדברים הרעים אצל האמריקנים. כך עשינו גם בשיטת הבחירות, כך עשינו בכל מיני דברים. שיעור ההוצאה לבריאות בתל"ג מרקיע שם שחקים - יותר מ=15%. אוכלוסייה של עשרות מיליונים אינה מבוטחת כלל.

גברתי היושבת=ראש, אני רואה שאת מסמנת לי שאני צריך לסיים.

היו"ר נ' חזן:

כן, אני חושבת שכדאי לחתור לקראת כמה משפטי סיום קולעים.

אפי אושעיה (העבודה):

כן, כדי שיהיה זמן לחבר הכנסת שריד ולאחרים.

אני רוצה לומר ממש ברגע האחרון: אני מפציר בחברי הקואליציה, אל תיתנו יד ואל תרימו יד הערב, אל תצביעו עבור חוק שיגרום לשינוי חברתי, שממנו אין לנו חזרה. אנחנו חייבים להתעשת כולנו, כי את הנזק הזה יהיה קשה מאוד לתקן. תודה.

היו"ר נ' חזן:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אפי אושעיה. חבר הכנסת יוסי שריד, בבקשה, ואחריו - חברת הכנסת דליה איציק.

להזכירכם, חברי הכנסת, בשעה 18:00 אמורות להתקיים הצבעות. חבר הכנסת שריד, שלוש הסתייגויות - 15 דקות.

יוסי שריד (מרצ):

שלוש הסתייגויות? מה את אומרת?

היו"ר נ' חזן:

כן, 15 דקות לרשותך.

יוסי שריד (מרצ):

תודה רבה. לא ידעתי שכל כך הרבה הסתייגתי.

היו"ר נ' חזן:

ונותרו לך עוד.

יוסי שריד (מרצ):

גברתי היושבת=ראש, כנסת נכבדה, לפני כמה דקות עמד כאן על הבמה דובר מדוברי ש"ס ודיבר על הצורך בהידברות, במכנה משותף, בדיאלוג לאומי. ואני רוצה לומר כמה מלים, גברתי היושבת=ראש - אולי המלים האלה יהיו קשות לך לעיכול, אני מקווה שנתגבר יחד - על הדיאלוג הלאומי ועל ההידברות ועל הפיוס. וכמובן, מי לא רוצה הידברות ומי לא רוצה פיוס ומי לא רוצה דיאלוג לאומי? מי לא רוצה עוגת תפוחים, גברתי היושבת=ראש? כולם רוצים עוגת תפוחים.

הבעיה היא רק, שלאחר שאנחנו רוצים לפטור את עצמנו מההתחסדות ומהצביעות

ומגלגול העיניים לשמים, צריך לבדוק מה הסיכויים האמיתיים להידברות לאומית. ואם לא מתקיימים כמה תנאים להידברות לאומית, ההידברות הזו יכולה להתקיים, אבל אין בה טעם. אני יודע שכמה מחברי חברי הכנסת, גם כמה מן היושבים כאן, מקיימים דו=שיח עם דתיים ועם חרדים, ואני שמח על כך ואני מעודד את הדו=שיח הזה, אבל גם הם צריכים לדעת, שזה דו=שיח בעירבון מאוד מאוד מוגבל.

ואני אגיד מה הם התנאים. הם לא תנאים שלי, הם לא תנאים סובייקטיביים, הם לא תנאי מרצ; אלה הם תנאים המתחייבים, הלמדים מעניינם, ואם הם לא מתקיימים, ישפוט כל מי שמסוגל לשפוט אם דיאלוג כזה הוא בעל ערך. ובכן, התנאים הם כלהלן.

קודם כול, הכרה בעליונותו של המשטר הדמוקרטי. אם אין הכרה בעליונותו של המשטר הדמוקרטי; אם יש משהו אצל מישהו, שהוא מעבר למשטר הדמוקרטי, לכללים שלו, לחוקים שלו ולמוסדות שלו - ההידברות היא הידברות עקרה. אנחנו יודעים שיש חוגי ציבור בארץ, וחבר הכנסת המלומד והמכובד ייצג את אחד מחוגי הציבור האלה, שאצלם יש משהו שהוא מעבר לדמוקרטיה, שהוא מכריע את הדמוקרטיה; שאם יש התנגשות בין הדמוקרטיה לבין הגורם הזה - זה יכול להיות גורם הלכתי, גורם רבני - כי אז ידה של הדמוקרטיה היא על התחתונה, ומי יכול לקיים הידברות במצב כזה?

התנאי השני הוא שוויון בין יהודים. אם יש מי שרוצה לקיים את הדו=שיח הזה מתוך תחושה של עליונות, זאת אומרת: אני יהודי; כפי שאני חי, אני מקיים את היהדות, ומי שחי אחרת איננו מקיים את היהדות - ברור לגמרי שגם אז הדו=שיח הוא עקר, חסר ערך, חסר טעם, נואל, מיותר. כל יהודי שווה לכל יהודי אחר, תהיה השקפת עולמו אשר תהיה ויהיה אורח יהדותו אשר יהיה, ואין יהודי אחד מתנשא ביהדותו על יהודי אחר. שוויון גמור בין יהודי ליהודי ובין הזרמים השונים ביהדות. שוויון הוא תנאי להידברות. איננו מכיר הידברות בין מי שבעיני עצמם, או בעיני אחרים, אינם שווים.

התנאי השלישי הוא שוויון בין אזרחים, אזרחי כל המדינה הזאת, שהיא מדינתו של העם היהודי, אבל היא גם מדינת כל אזרחיה, יהודים וערבים כאחד. אם אין הכרה בשוויון הזה, גם אז נשמטת הקרקע מתחת לדיאלוג, ערכו וטעמו.

התנאי הרביעי הוא הגנה על העם והארץ. מי שאיננו מוכן לקחת חלק בהגנת העם

והארץ, יכול ולא רוצה - ספק אם הוא יכול להיות שותף לדיאלוג לאומי, ואין שום סיבה ואין שום הצדקה שאדם יפרוש מן הציבור, ואגב כך יכפור בעיקר ויוציא את עצמו מן הכלל, ותהיה ההצדקה אשר תהיה. אין הצדקה להשתמטות מן הסוג הזה.

והתנאי החמישי: מתוך כבוד למדינה, ואנחנו מאוד מכבדים את המדינה - איך אפשר אחרת - ומתוך כבוד לדת, ואנחנו מאוד מכבדים את הדת, גם אם אנחנו אנשים חילונים - מתוך כבוד גם למדינה וגם לדת, מוכרחים להפריד בין הדת לבין המדינה, כפי שנהוג בכל המדינות המפותחות, הדמוקרטיות והמתוקנות. מי שרוצה לבזות את המדינה אגב כך שהוא משרבב אל תוכה שיקולים הלכתיים - אין חלקנו עמו, ולהיפך: מי שרוצה לבזות את הדת אגב כך שהוא הופך אותה לפוליטיקה והופך אותה קרדום לחפור בו, גם אתו אין חלקנו.

גברתי היושבת=ראש, שר האוצר יעקב נאמן לימד אותי לקח בפעם המי=יודע=כמה. אני חושב, שכמעט מעולם - לא מעולם, אבל כמעט מעולם - לא הצטערתי על כך שמתחתי על מישהו ביקורת. בדרך כלל הביקורת היתה מוצדקת, ואם אני לא ידעתי בדיוק, הוא בוודאי ידע, אבל הרבה פעמים - חבר הכנסת שחל, לא אכפת לי שתדברו, אבל זה מפריע.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת שחל, סגן השר, אני מבקשת.

יוסי שריד (מרצ):

אבל הרבה פעמים מאוד מאוד הצטערתי כאשר נתתי למישהו אשראי, ומסתבר שיש מעט מאוד אנשים שראויים לאשראי. ומשום שנכוויתי במתן אשראי, אני תמיד צריך להיות זהיר במתן אשראי נוסף.

רק לפני שלושה ימים עמדתי כאן מעל דוכן זה ואמרתי, שגם אם אני חלוק מחלוקת רבה על שר האוצר - מרחק מזרח ממערב, שמים וארץ - מנקודת ראות של השקפה כלכלית וחברתית, אמרתי, בכל זאת, האיש הזה הוא איש הגון. הוא הבטיח להניח את כל ההסכמים כולם גלויים לעין הציבור על שולחן הבית הזה. לעת עתה אין ולו מסמך אחד על השולחן.

היו"ר נ' חזן:

סליחה, הסכם בדבר שיתוף פעולה טכני בין ממשלת מדינת ישראל לגרוזיה הונח לפני שתי דקות.

יוסי שריד (מרצ):

זה ראיתי, כן.

אבל שר האוצר הנחיל לי אכזבה גם מבחינה זו. הרי כאשר הוא נכנס לתפקיד, היו לו כל מיני רעיונות מה עושים עם בחורי הישיבה, ותיכף אדבר על בחורי הישיבה; מה עושים אתם. היו לו כל מיני הצעות, היו לו כל מיני יוזמות. כל ההצעות וכל היוזמות האלה, גברתי היושבת=ראש, ירדו לטמיון והיו כלא היו. אני זוכר שאפילו חברים שלנו המריצו אותי ואמרו לי: שמע, צריך להתייצב לימינו. אמרתי: הרי זה מובן מאליו, מובן מאליו שאנחנו מתייצבים לימינו. אבל ניבאתי, ונראה שידעתי גם מה שניבאתי, שמכל היוזמה הזו לא יצמח דבר וחצי דבר.

אבל כן צמח משהו. מה צמח? - שר האוצר הזה מוריד בכל הסעיפים האחרים ומעלה דווקא בסעיפים שקשורים בשירותי דת, במשרד הדתות, בחרדים, בכוללים, בישיבות, בתלמודי=תורה. אני אומר: אכזבה קשה מאוד.

אני שומע במשך היום, שיהדות התורה קיבלה את מבוקשה במובן זה שהשתנו עכשיו התנאים לדיור מסובסד, דיור מוגן, כך שגם בחורי ישיבות יקבלו סיוע ותמיכה על=פי התביעה של יהדות התורה, בניגוד לכל מה שהיה עד עכשיו. אנחנו יודעים שכל שרי האוצר התנגדו לזה. מדוע? משום שעד היום מדובר באנשים שעובדים לפרנסתם.

אני אומר, ריבונו של עולם, בחורי הישיבות גם לא משרתים וגם לא עובדים. לעזאזל, שיעשו משהו. שישרתו ולא יעבדו, שיעבדו ולא ישרתו, אבל שיזיזו את מה שצריך להזיז ושיעשו משהו, למען השם, לתקנת החברה, למען המדינה. אז הם אומרים שהם מגינים עלינו כאשר הם נמצאים בישיבות ובכוללים. אבל אנחנו מוותרים על ההגנה הזו. נראה אם הם יכולים לוותר על ההגנה שלנו. אנחנו מוותרים על ההגנה הזו.

אבל, אני אומר יותר מזה. האם יש בר=דעת שלא מבין שהעניין הזה פשוט נגמר, אפשר למתוח אותו עוד קצת ואפשר עוד הגזמה ועוד דרישה ועוד תביעה, אבל זה נגמר. יש חברה בעולם שתוכל ותרצה לשאת על גבה 400,000 אנשים שהם מחוץ לתחום העבודה והיצירה והתרומה והשירות? הרי זה לא בא בחשבון. קודם כול, זה בלתי אפשרי. אבל מי ממשלם המסים הישראלי יהיה מוכן לעשות את זה, ולמה? מה אנחנו צריכים את המשא הכבד הזה על גבנו? מה, אנחנו משוגעים? זה בכלל מתקבל על הדעת?

הם אומרים שהם רוצים לקבל מה שסטודנט מקבל. אני לא יודע. אני מכיר כמה סטודנטים, ויש לי גם כמה סטודנטים בבית. הם הלכו ושירתו והיו בצבא שלוש שנים, והיו גם ארבע שנים, והיו כאלה שהיו יותר. הם יצאו מן הצבא, הם הולכים ללמוד, ואז מה הם עושים? הם הולכים גם לעבוד. תוך כדי לימוד הם עובדים, כי הם צריכים לשכור דירה והם צריכים לפרנס את עצמם ולכלכל את עצמם. או שיש עזרת הורים או שאין עזרת הורים, אבל הם גם לא רוצים עזרת הורים, הם אנשים הגונים. הם אנשים שרוצים לעבוד; ונניח שההורים יכולים לעזור, ולא תמיד ההורים יכולים לעזור.

אז מה יהיה פה? 400,000 פרזיטים לא ילכו לצבא. משום שהם לא ילכו לצבא הם גם לא יחזרו מן הצבא; הם לא ילכו לעבוד כאשר הם לומדים; הם לא ידאגו לפרנסתם ואנחנו נצטרך לכלכל אותם? זה בכלל בא בחשבון?

לכן זה מובן מאליו שאנחנו נעשה ככל שלאל ידינו כדי לסכל גם את החידוש הזה שבא לעולמנו, וברור לגמרי שאם זה מה שבסופו של דבר יוחלט כאן, אנחנו נלך לבג"ץ. אני מניח שאם זה יוחלט מחר - מחרתיים, לכל המאוחר בראשית השבוע הבא, אנחנו נלך לבג"ץ, משום שאני אומר ואני חוזר ואומר בשם כל הציבור החילוני בארץ: נקעה נפשנו, נשבר לנו. אתם יודעים מה נשבר לנו? נשבר לנו הגב וזה לא יכול להימשך יותר. יש גבול לכל מה שהציבור החילוני מוכן לקבל ולעכל, והחרדים כבר מזמן=מזמן עברו את הגבול הזה.

אני רוצה לומר יותר. הרי יש פה הרבה סיעות, שאתם יודעים שהן נורא נורא דואגות לציבור הרחב ולחלשים ולדפוקים ולמקופחים ולעניים ולכל אלה שנמצאים מתחת לקו העוני. הרי הכנסת הזאת מלאה סיעות כאלה, שרוממות החלש בגרונן.

אני שואל: אם זה נכון, איך זה בכל זאת קרה, חבר הכנסת מקסים לוי, ואתה

בוודאי תבין אותי, שלאחר כל הדאגה הזו, החוק הפוגע ביותר בשכבות החלשות, חוק הבריאות, הוא נשאר ללא דואג? כל אחד השיג את חלקו, כל אחד קיבל את הנתח שלו, כל אחד קיבל את פרוסת העוגה שלו, אבל חוק הבריאות נשאר מיותם. פירושו של דבר, שאני אפילו בעל=כורחי מוכרח להגיע למסקנה, שלא היתה פה דאגה. פירושו של דבר שלא דאגו לכל השכבות האלה, אלא כל אחד דאג לסקטור שלו.

אני רוצה לשאול, רבותי חברי הכנסת, כאשר כל אחד דואג לסקטור שלו, מי דואג לציבור בכללו? יש מישהו שהיה בממשלה וחוץ מהסקטור שלו, שמעסיק אותו כל הזמן, מבוקר עד ערב - יש גם מישהו שדואג שם לציבור הישראלי בכללו? יש מישהו בממשלה שעורך סדר עדיפויות, מה חשוב יותר, מה דחוף יותר, מה חיוני יותר, מה נכון יותר? יש מישהו שעורך דבר כזה כמו סדר עדיפויות, איזו מדיניות שהיא? או כל אחד נתפס שם לליטרת הבשר שלו כדי לקחת את ליטרת הבשר הזו ולהציע אותה לסקטור המיוחד שלו?

אני רוצה לסיים, גברתי היושבת=ראש, גם אם יש לי עוד שתיים=שלוש דקות, כי בהתקהלות הזו אני לא שותף.

אני רוצה לומר, שהחרדים גדשו את הסאה לא רק בשבועיים האחרונים, כאשר מתרחש בכנסת מה שמתרחש סביב תקציב המדינה. הם גדשו את הסאה גם בתוקפנות האיומה שלהם בכל מקום בארץ, או כמעט בכל מקום בארץ, מסוף הארץ ועד סופה, באתר זה ובאתר אחר. אנחנו יודעים שהלילה קרה מקרה בוודאי מצער, הושלכו שם בקבוקי תבערה. מיותר לומר שאנחנו בוודאי מגנים מעשים כאלה. אני בטוח - אני לא יכול לומר שאני בטוח - אני נוטה להאמין שזה היה מעשה של פרובוקציה. אני מכיר את הנפשות הפועלות מכאן ומכאן. אני מכיר את החילונים שגרים בנווה=רותם ואני מכיר את החבורה הזו, שבראשה עומד איזה גנגסטר שמתעטה באצטלה של רב, ואני כמעט משוכנע שמדובר במעשה של פרובוקציה.

אבל אני אומר שוב, גם בהקשר זה, אנחנו לא נסכים שירדו לחיינו, ולא נסכים שינהלו לנו את החיים. אנחנו נמשיך במאבק הזה בכל מקום ומקום בארץ, גם במרכזי הקניות, משום שאנחנו יכולים לכבד דתיים ואנחנו יכולים לכבד דת, אבל נקעה נפשנו מן הרצון לכפות עלינו אורח חיים לא לנו, ובחזית הזאת אנחנו נתייצב בכל מקום.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

רבותי, נא לשבת, אנחנו ניגשים להצבעה. רבותי, נא לשבת.

אנחנו לא מצביעים על פרק ו': ביטוח בריאות ממלכתי.

משה שחל (העבודה):

למה לא, אדוני היושב=ראש?

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו כן מצביעים על פרק ז': רשויות מקומיות.

רבותי, לאחר ההצבעה תתכנס מייד ועדת ההסכמות, באשר למועד שבו נצביע פעם נוספת. זאת אומרת, בתוך שעה תמסור ועדת ההסכמות את החלטתה באשר להצבעה הבאה.

אנחנו מצביעים רק על פרק ז': רשויות מקומיות. בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב=ראש, בפרק שדן בהצעות חוק מטעם הממשלה - אינני חושב שיש אפשרות לדלג על פרק, אלא צריך להצביע ברצף, סעיף אחרי סעיף. לכן אני אבקש מהיושב=ראש שיראה לי היכן כתוב שאפשר בכלל לעבור לפרק אחרון לפני שאתה מצביע על הפרק שקודם לו. הסדר קובע, כי בקריאה השנייה מביאים את החוק ומצביעים עליו לפי סעיפי החוק. אני מפנה אותך לסעיף 126: "היושב=ראש יעמיד להצבעה את סעיפי הצעת החוק אחד אחד". המשמעות היא - אני מבקש, חבר הכנסת חגי מירום, זה גם נוגע להסכמות שלכם - המשמעות היא, כשנאמר כאן "אחד אחד", ואם אתה קורא את סעיף קטן (ג) אחרי זה, "סעיפים רצופים שלא נרשמו להם הסתייגויות" - כל המחשבה של המחוקק היתה, שאתה מביא את החוק ברצף אחד, פרק אחרי פרק. אין אפשרות לדלג לפרק מאוחר לפני שאתה מביא את הפרק המוקדם.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אני שמח שחבר הכנסת שחל התעורר, והוא מסב את תשומת לבי לדבר שידוע לנו זה שנים. לצערי הרב, על=פי המסורת הוקמה ועדת הסכמות, עוד בימי קודמי, והוועדה הזאת מקבלת החלטות אך ורק בהסכמה, גם כשההחלטות של הוועדה נוגדות את התקנון. אני יכול לומר לך, שחלק גדול מן ההחלטות נוגדות את התקנון.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

הוועדה פועלת לפי סעיף 147.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בסדר. ולכן אנחנו פועלים על=פי הסדרים מיוחדים. חבר הכנסת שחל, עכשיו לשאלתך המשפטית, הנושא שהעלית נדון. הם כועסים עליך, על שהזמן חולף. הנושא נדון על=ידי היועצים המשפטיים של הכנסת, והם החליטו שהדבר אפשרי גם אפשרי. תודה רבה.

אנחנו מתקדמים, רבותי. לסעיף 17(1), הסתייגותו של חבר הכנסת שלום שמחון: "הסעיף - יימחק". הצבעה אישית - אדוני המזכיר, נא להתחיל.

<u>מזכיר הכנסת א' האן:</u>

(קורא בשמות חברי ההכנסת)

יולי=יואל אדלשטיין - נגד

רפאל אדרי -

<u>קריאה:</u>

הוא קוזז.

<u>מזכיר הכנסת א' האן:</u>

(קורא בשמות חברי ההכנסת)

אהוד אולמרט - נגד

אורי אור - בעד

חיים אורון - בעד

אפי אושעיה - בעד

דוד אזולאי - נגד

דליה איציק - בעד

מיכאל איתן - נגד

רפאל איתן - נגד

רפאל אלול - בעד

בנימין אלון - נגד

טלב אלסאנע - בעד

זאב בנימין בגין - נגד

פיני בדש - נגד

זאב בוים - נגד

יגאל ביבי - נגד

יוסף ביילין - בעד

נעמי בלומנטל - נגד

בנימין בן=אליעזר - בעד

אליהו בן=מנחם - בעד

שלמה בן=עמי - בעד

שמריהו בן=צור - נגד

שלמה בניזרי - נגד

רומן ברונפמן - נגד

עוזי ברעם - בעד

אהוד ברק - בעד

עזמי בשארה - בעד

תמר גוז'נסקי - בעד

מיכה גולדמן - בעד

אלי גולדשמידט - בעד

אריה גמליאל - נגד

משה גפני - נגד

עבד=אלמאלכ דהאמשה - בעד

נסים דהן - נגד

חיים דיין - נגד

יעל דיין - בעד

עבד=אלוהב דראושה - בעד

אריה דרעי - נגד

אברהם הירשזון - נגד

שמואל הלפרט - אינו נוכח

זבולון המר - אינו נוכח

צחי הנגבי - נגד

צבי הנדל - נגד

יהודה הראל - נגד

צבי ויינברג - נגד

שבח וייס - בעד

יצחק וקנין - נגד

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע. חבר הכנסת רמון, נא לשבת. חבר הכנסת יצחק כהן. חבר הכנסת וקנין. חבר הכנסת הנדל. חבר הכנסת פורת. רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת גולדמן, חזור למקומך. חבר הכנסת ביבי, חבר הכנסת סלומינסקי, חבר הכנסת גולדמן, אנחנו לא נמשיך. חבר הכנסת רמון, אנחנו לא נמשיך.

חיים רמון (העבודה):

זה לא איום בשבילי.

היו"ר ד' תיכון:

אבל זה איום בשבילי.

חבר הכנסת בן=צור. חבר הכנסת שאקי. חבר הכנסת פנחסי. חבר הכנסת גפני. נא לשבת, רבותי. חבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת ד"ר רענן כהן. חבר הכנסת הלפרט. נא

לשבת, חבר הכנסת בייגה שוחט. חבר הכנסת בן=אליעזר. חברת הכנסת דליה איציק. חברת הכנסת נעמי בלומנטל. חבר הכנסת בוים. חבר הכנסת גמליאל. נא לשבת. לא נתקדם. חבר הכנסת פורת, אני רואה שזה לא מעלה בעיניך, גם לא מוריד. חבר הכנסת ברונפמן. חבר הכנסת גפני. רבותי היועצים, אני חוזר ואומר: אתם מפריעים. חבר הכנסת שטרית. חבר הכנסת יורי שטרן.

אנא, המשך.

<u>מזכיר הכנסת א' האן:</u>

(קורא בשמות חברי הכנסת)

רחבעם זאבי - נגד

נסים זוילי - בעד

עמנואל זיסמן - נגד

אליעזר זנדברג - נגד

נעמי חזן - בעד

תאופיק חטיב - אינו נוכח

דוד טל - נגד

סאלח טריף - בעד

יונה יהב - בעד

שאול יהלום - נגד

אברהם יחזקאל - בעד

אליהו ישי - נגד

איתן כבל - בעד

יצחק כהן - נגד

רן כהן - בעד

רענן כהן - בעד

יוסי כץ - בעד

לימור לבנת - נגד

אלכסנדר לובוצקי - אינו נוכח

דוד לוי - אינו נוכח

יצחק לוי - נגד

מקסים לוי - בעד

עוזי לנדאו - נגד

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שטרית, הפסטיבל נגמר. נו, לשבת, ברצינות. תחזור למקומך. חבר הכנסת שטרית, אנחנו לא ממשיכים, כך אי=אפשר. האמן לי שהמונים לא שומעים. חבר הכנסת סאלח סלים. חברת הכנסת נעמי חזן, אני יכול לעזור לך במשהו, לחפש מישהו ביציע?

נעמי חזן (מרצ):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דהן. חבר הכנסת יהודה הראל. חבר הכנסת מודי זנדברג. חבר הכנסת ויינברג; חבר הכנסת ויינברג, אנחנו לא נמשיך. חבר הכנסת מודי זנדברג, אני רואה שזה לא מזיז לך. חבר הכנסת בדש. חבר הכנסת זיסמן, אפשר לעשות את זה בישיבה. אתם יושבים זה ליד זה. רבותי מן המפד"ל, סלומינסקי, ביבי, פורת, הנדל. עליזה, אם את לא מחזירה את חברי ש"ס, אני סוגר את הדלת. אדוני ראש העיר, אנחנו לא ממשיכים.

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני יושב=ראש הכנסת, אני הצבעתי.

היו"ר ד' תיכון:

לא ממשיכים. תאר לך מה אתה היית עושה במועצת העיר.

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

אני יכול להגיד לאדוני מה עשיתי במועצת העיר. התקציב עבר ללא בעיות.

היו"ר ד' תיכון:

נא לשבת. חבר הכנסת גדעון עזרא, חבר הכנסת רמון. יש לנו זמן, חבר הכנסת רמון. בטח יש לו לאן ללכת בתשע בערב.

אנא המשך.

מזכיר הכנסת א' האן:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

סופה לנדבר - בעד

יהודה לנקרי - אינו נוכח

ענת מאור - בעד

אדיסו מאסלה - בעד

דוד מגן - בעד

האשם מחאמיד - אינו נוכח

חגי מירום - בעד

נואף מסאלחה - בעד

יהושע מצא - נגד

יצחק מרדכי - נגד

דן מרידור - נגד

מיכאל נודלמן - נגד

בנימין נתניהו - נגד

מרינה סולודקין - נגד

ניסן סלומינסקי - נגד

סאלח סלים - בעד

אפרים סנה - בעד

אחמד סעד - בעד

גדעון עזרא - נגד

שאול עמור - נגד

אברהם פורז - בעד

חנן פורת - נגד

אופיר פינס=פז - בעד

משה פלד - נגד

רפאל פנחסי - נגד

מאיר פרוש - אינו נוכח

שמעון פרס - בעד

עמיר פרץ - בעד

וליד צאדק חאג'=יחיא - אינו נוכח

דוד צוקר - בעד

אביגדור קהלני - נגד

מיכאל קליינר - אינו נוכח

משה קצב - נגד

דוד ראם - אינו נוכח

אברהם רביץ - נגד

אמנון רובינשטיין - בעד

ראובן ריבלין - נגד

חיים רמון - בעד

אבנר חי שאקי - נגד

אברהם שוחט - בעד

משה שחל - בעד

מאיר שטרית - נגד

יורי שטרן - נגד

סילבן שלום - נגד

שלום שמחון - בעד

אריאל שרון - נגד

יוסי שריד - בעד

נתן שרנסקי - נגד

דן תיכון - נגד

אני חוזר וקורא בשמותיהם של אלה שלא הצביעו.

רפאל אדרי - אינו נוכח

רפאל אדרי פה? לא.

שמואל הלפרט - נגד

זבולון המר - אינו נוכח

היו"ר ד' תיכון:

לאט, לאט.

מזכיר הכנסת א' האן:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

תאופיק חטיב -

היו"ר ד' תיכון:

איננו.

מזכיר הכנסת א' האן:

(קורא בשמות חברי הכנסת)

תאופיק חטיב - אינו נוכח

אלכסנדר לובוצקי - נגד

דוד לוי - אינו נוכח

יהודה לנקרי - אינו נוכח

האשם מחאמיד - אינו נוכח

מאיר פרוש - אינו נוכח

וליד צאדק חאג'=יחיא - בעד

מיכאל קליינר - אינו נוכח

דוד ראם - אינו נוכח

האם יש מישהו שלא הצביע ולא קראתי בשמו? תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

ההצבעה הסתיימה. רבותי, נא לשבת, נעבור עוד מעט להצבעות אלקטרוניות. חבר הכנסת הירשזון, למה לך לרוץ? חבר הכנסת שוחט, עוד רגע תרוץ.

רבותי, להלן תוצאות ההצבעה על הסתייגותו של חבר הכנסת שלום שמחון: בעד - 51, נגד - 60, ההסתייגות לא התקבלה.

אני עובר להצבעות אלקטרוניות. להוריד את כל ההסתייגויות?

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, לגבי סעיף 17(1) - כל ההסתייגויות ירדו. לגבי סעיף 17(1), אדוני, תעקוב מן המקום. רבותי, מהמקום. עמוד 89.

לסעיף 17(2) - קבוצת שוחט יורדת, קבוצת דראושה, קבוצת פינס=פז, ראובן ריבלין ושלום שמחון - יורד. מישהו יעצור אותי. קבוצת גוז'נסקי - - -

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

יורד.

היו"ר ד' תיכון:

יורד. יורי שטרן - - -

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

יורד. קבוצת אורון יורד? פורז - אחרי סעיף 17, יורד.

סעיף 18. גוז'נסקי יורדת. פינס=פז, אחמד סעד - יורד. גולדמן, אלול, אדיסו מאסלה - יורד. אורי אור יורד. קבוצת אורון יורד. האשם מחאמיד יורד; איננו. אברהם שוחט, עמוד 95, יורד. שלום שמחון יורד. קבוצת דראושה יורדת.

סעיף 19 - קבוצת אורון, יורד.

לסעיף 20 אין הסתייגויות.

אחרי סעיף 20 - פורז, יורד.

סעיף 21. דראושה יורד. קבוצת אורון יורד. שטרית יורד. גוז'נסקי יורד. פורז יורד. מיכה גולדמן יורד. הראל, אתה רוצה להצביע? על זה לא? בסדר. יורד. הירשזון יורד, בני אלון יורד, שלום שמחון יורד, סאלח טריף יורד, שוחט יורד, אורון יורד, בן=עמי יורד - - -

קריאה:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

הלאה. בן=עמי יורד. פינס=פז יורד.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

לא יורד.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

רק רגע, תגיד לי איזה הסתייגויות?

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

עמוד 99.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

רבותי, בעמוד 99, הצבעה אלקטרונית, הסתייגותו של חבר הכנסת שלום שמחון - בעד, נגד, נמנע. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 25

בעד ההסתייגות - 49
נגד - 60
נמנעים - אין
ההסתייגות של חבר הכנסת ש' שמחון לסעיף 21 לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בעד - 49. נגד - 60. ההסתייגות לא התקבלה.

אני חוזר לסעיף 22. דראושה יורד, גוז'נסקי יורדת, פינס=פז יורד, גולדמן ושלום שמחון יורדים, אורון יורד, שוחט יורד, בן=עמי יורד, קבוצת הראל, על זה מצביעים?

קריאה:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

אתה בטוח שעל זה מצביעים? כן.

קריאה:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

אני לא שומע אותך. לא, לא, אינך יכול.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה אלקטרונית על הסתייגותו של חבר הכנסת הראל לסעיף 22. בעד, נגד, נמנע - אפשר להצביע.

הצבעה מס' 26

בעד ההסתייגויות - 53

נגד - 57

נמנעים - אין

ההסתייגויות של קבוצת חבר הכנסת י' הראל לסעיף 22 לא נתקבלו.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 53, נגד - 57. ההסתייגות לא מתקבלת.

לסעיף 23. קבוצת אורון, קבוצת שוחט, כל הקבוצות - יורד. נודלמן - יורד.
אחרי סעיף 23. חבר הכנסת אליעזר זנדברג. מצביעים, רבותי. בעד, נגד, נמנע - אפשר להצביע.

הצבעה מס' 27

בעד ההסתייגות - 81
נגד - 20
נמנעים - 2
ההסתייגות של חבר הכנסת א' זנדברג אחרי סעיף 23 נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 81, נגד - 20, נמנעים - 2. ההסתייגות התקבלה. רבותי, תודה. אנחנו עוברים הלאה.

יוסי שריד (מרצ):

סליחה, יש לי בקשה. הצבעתי בטעות נגד, ואני בעד.

היו"ר ד' תיכון:

יש לשנות את ההצבעה שלו.

יוסי שריד (מרצ):

שמי יוסי שריד.

היו"ר ד' תיכון:

באמת?

<u>יוסי שריד (מרצ):</u>

אני אומר את שמי, כדי שהקצרנית תשמע.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בוודאי. חבר הכנסת יוסי שריד טעה.

רבותי, גמרנו את ההסתייגויות. חבר הכנסת הראל.

רבותי, אחרי סעיף 23 - חבר הכנסת יהודה הראל. בעד? נגד? נמנעים?

הצבעה מס' 28

בעד ההסתייגות - 41

נגד - 57

נמנעים - 2

ההסתייגות של חבר הכנסת י' הראל אחרי סעיף 23 לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בעד - 41. נגד - 57. נמנעים - 2. ההסתייגות לא התקבלה.

אני עובר לקריאה שנייה על סעיף 17 בנוסח הוועדה, רבותי. אפשר להצביע על נוסח הוועדה. בעד? נגד? נמנע?

הצבעה מס' 29

בעד סעיף 17, כהצעת הוועדה - 59

נגד - 49

נמנעים - אין

סעיף 17, כהצעת הוועדה, נתקבל.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

רבותי, בעד - 59, נגד - 49, אין נמנעים. סעיף 17 על=פי נוסח הוועדה נתקבל.

סעיף 18, בהרמת ידיים, רבותי. מי בעד נוסח הוועדה לסעיף 18? מי נגד?

הצבעה

סעיף 18 נתקבל.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

נוסח הוועדה לסעיף 18 - אושר.

לסעיף 19 - אין הסתייגויות. לסעיף 20 - אין הסתייגויות. אנחנו מצביעים על סעיף 21. לסעיף 22 - אין הסתייגויות. לסעיף 23 - אין הסתייגויות.

עד סעיף 22, לנוסח הוועדה, רבותי. מי בעד? מי נגד? להרים את היד.

הצבעה

19, כהצעת הוועדה, נתקבלו.- סעיפים 22

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

נוסח הוועדה התקבל עד סעיף 22.

לגבי סעיף 23 אין הסתייגויות, אבל אחרי סעיף 23 התקבלה הסתייגות על=פי הנוסח החדש של סעיף 23, כולל ההסתייגות שהתקבלה, של אליעזר זנדברג. רבותי, אני חוזר,

לגבי סעיף 23 אין הסתייגויות. מי בעד, מי נגד - ירים את היד.

הצבעה

סעיף 23 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

הסעיף התקבל.

אחרי סעיף 23, מי בעד, מי נגד - ירים את היד.

הצבעה

סעיף 23א, על=פי נוסח ההסתייגות שנתקבלה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

אחרי סעיף 23, על=פי הנוסח החדש בהסתייגות, התקבל.

רבותי, ועדת ההסכמות מתכנסת מייד. הודעה על ההצבעה הבאה תינתן בתוך שעה, היא תפורסם על לוח המודעות. אנחנו ממשיכים בדיון. חברת הכנסת דליה איציק, בבקשה.

חברי הכנסת פעם נוספת, הרבה מהומה על לא מאומה, אבל בחוץ. חברת הכנסת דליה איציק, בבקשה.

חבר הכנסת משה פלד. חבר הכנסת בייגה שוחט, אתה מפריע לחברת הכנסת דליה איציק. חבר הכנסת גמליאל. רבותי, נא לצאת. חבר הכנסת רמון. חבר הכנסת בדש, במקום לדבר, תלך, תעשה ספורט ותוריד את הכולסטרול.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

דליה איציק (העבודה):

חשבתי שהוא צריך להוריד משהו אחר, זה כולל הכרס שלו.

היו"ר ד' תיכון:

לא. אתמול גילו אצלו כולסטרול.

ועדת הכספים תתכנס בשעה 19:30.

רבותי, נא לצאת. כן, בבקשה. חברת הכנסת דליה איציק, עשר דקות בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, מה לא הבטיח לנו השר נאמן? איזה בשורות, חבר הכנסת אריה דרעי? מה לא אמרנו? בא המושיע הלאומי. סוף סוף מישהו מכובד. לא נסחט, לא מתקמט, עומד בלחצים. ואתה, חבר הכנסת אריה דרעי - - -

אריה דרעי (ש"ס):

- - -

דליה איציק (העבודה):

לכבוד ייחשב לי.

היו"ר ד' תיכון:

מה הוא אמר? לא שמעתי.

<u>אריה דרעי (ש"ס):</u>

אני אמרתי שמסגרת התקציב לא נפרצה בשקל אחד. אתם תופתעו מחר - בשקל אחד לא. אני אחראי לזה.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

הנה יש סיפור.

<u>שאול יהלום (מפד"ל):</u>

את צריכה להביא בחשבון שיש מסמכים. לא הכול הולך בדרך המלך, יש דברים - - -

<u>דליה איציק (העבודה):</u>

אני אגיד לך, חבר הכנסת שאול יהלום, כאשר אני מחברת את החוכמה והתבונה של ראש הממשלה עם ההשפעה של חבר הכנסת המכובד שדיבר עכשיו, אריה דרעי, עם הנחיצות וההתקמטות של השר נאמן, אני מאמינה שנעשו נסים.

ובכן, חבר הכנסת שאול יהלום - מה לא אמרו לנו על השר נאמן. אמרו לנו: יבוא לפה מישהו שעומד בלחצים, שלא חייב לאף אחד, שיש לו משרד עורכי=דין משגשג, שיש לו לאן לחזור, בכלל, הוא כמעט עושה טובה למדינת ישראל שהוא בא לכאן. הוא אפילו מפסיד מכספו, נגרם לו חסרון כיס. והנה, בא לפה האיש, ואנחנו אמרנו: סוף סוף שר אחד בממשלה הזאת, תסלח לי, הדי עלובה הזאת, לא נעים להגיד. והנה, יעמוד כאן מישהו מול הלחצים, כי הרי יש לו לאן ללכת, כי הרי הוא לא חייב לראש הממשלה שום דבר. הנה יש כאן מישהו שלא רוצה ללכת לפוליטיקה, הוא לא יעשה חישובים פוליטיים.

ומה מתברר? - שהמלך הוא עירום. האיש סחיט, כמעט דומה לראש הממשלה, קמיט, לחיץ - כל מי שבא אחרון ונובח, סלח לי, נביחה קצרה, העסק מתיישר. אילו, חבר הכנסת שאול יהלום, רק המפד"ל היתה לוחצת ומקבלת - דיינו. אילו היה בא חבר הכנסת אריה דרעי בדמותם של עשרה חברי כנסת ומאיים בהפלת הממשלה - גם דיינו. כשבאה הדרך השלישית ומאיימת, אתה יודע מה? שר בממשלה, אין לו ברירה. אבל כשבאה מולדת, שראש

הממשלה כמעט לא צריך אותה, כי הרי הכול פה רק פוליטי, איך אתה מסביר שהוא נכנע כל כך מהר?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

מתוך הכרה והוקרה הוא נתן להם.

דליה איציק (העבודה):

מתוך הוקרה, כן.

היו"ר נ' חזן:

הוקרה על מה, רובי?

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

עם מי עבר הסכם אוסלו, איך עבר, באיזה מחיר?

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת בוים, אני אסתכל עליך כמעט בהתעללות, אני מודה, בעוד חודש, ואומר: איך חבר הכנסת זאביק בוים נפל שדוד מול אותם שקרים קיצוניים של ראש הממשלה, שהרי אתה מבין שכל הבהילות הזאת היא עד ה=15 בינואר. החיוך יימחק לך ב=15 בינואר, יש פעימה. אתה יודע שיש פעימה? שאול יהלום יודע שיש פעימה? לא נעים לי - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - - איפה הנבואה שלך, לא היתה - - -

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת עזרא, אתה יודע כמוני, אתה כמעט היית במפלגת העבודה, אז אתה יודע כמוני, שראש הממשלה הבטיח לאולברייט את ה=12%.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - -

<u>דליה איציק (העבודה):</u>

תראה, אני בניגוד אליך לא הייתי בשב"כ, אין לי מקורות כמו שיש לך.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

חבר הכנסת עזרא, אתה צועק אבל אף אחד לא שומע מלה, אתה צריך לתזמן את זה יחד עם חבר הכנסת בוים.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

דליה, אני בא לעזור לך.

<u>דליה איציק (העבודה):</u>

חבר הכנסת אלי בן=מנחם, אני מזמינה את זה, אני נהנית מזה.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

חברת הכנסת דליה איציק נהנית מן ההפקר, אבל שתי קריאות ביניים בו=זמנית, כאילו לא היתה שום קריאת ביניים.

<u>קריאה:</u>

- - -

היו"ר נ' חזן:

כן, מסתבר שזו אמנות, קריאות הביניים.

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת בוים, ב=15 בינואר יעלה לפה ראש הממשלה, ואיך במתק שפתיים הוא יספר שבנחישות הוא התקפל, שבעוצמה הוא התקפל, ואיך הוא יספר פה לכל המדינה - אני מניחה שהוא יעשה מסיבת עיתונאים בשבוע הבא - ואיך הוא יספר שלא נפרץ התקציב, ואיך הוא יספר שהוא עמד בלחצים האיומים של גדעון עזרא, שכידוע הוא אחד מהתומכים האחרונים שנשארו לו. ואיך הוא יספר לכולם שהוא, מול כל הממשלה הסוררת הזו, עמד בנחישות ולא התקפל. ואז הוא יסתכל לך בעיניים ויגיד לך: חבר הכנסת זאביק בוים, אתה ארץ=ישראל השלמה. נראה אותך מצביע על הפעימה. מה תגיד לו? תגיד לו: אני רוצה להיבחר לכנסת הבאה? מה תגיד לו, חבר הכנסת זאביק בוים? ואני אסתכל בעיניים של חברי, חבר הכנסת רובי ריבלין, שהוא "כוח 17". אני רוצה לשאול אותו אחר כך מה הוא יעשה. הוא יאבד את כיסאו בכנסת?

אני אגיד לך מה יקרה - כאשר אנחנו בשלטון מותר שישראל תהיה שלמה, גדולה, רחבה. כשאתם בשלטון - מותר שהיא תהיה מקוצצת. לא נורא. אתם חיים עם זה די בשלום. ואז, חבר הכנסת זאביק בוים, אני אגיד לך מה אני מצפה ממך - שתחזיר את המנדט. אני מצפה ממך שאתה תאמר: שיקרנו, רימינו.

תרשה לי לספר לך סיפור על יצחק רבין, עליו השלום. יצחק רבין, נכון, לפני הבחירות הוא אמר שאסור לרדת מן הגולן. אבל, כאשר יצחק רבין שינה את דעתו הוא אמר: משום ששיניתי את דעתי במהלך הקדנציה, משום שלא קיבלתי מנדט מהבוחר - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

קיבל מנדט מדראושה.

דליה איציק (העבודה):

את הסמה הזו כבר שמענו, ואתה אחר כך תדבר על גזענות. מה שאמרת זה ביטוי גזעני ביותר. קולו של דראושה הוא בדיוק כמו הקול שלך; לא פחות משלך. והסמה שלך היא גזענית.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

מה זה, הוא נבחר - - -?

דליה איציק (העבודה):

גם אתה לא. וחבר הכנסת זאביק בוים - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אין לך מושג על מה את מדברת.

דליה איציק (העבודה):

כי מה שאמרת עכשיו זו גזענות. אתה תדבר פה על גזענות, יש לו קול בדיוק כמו שלך. אל תעליב פה אנשים, זה לא יפה מה שעשית - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

יש לו קול שיכול להוציא אותנו מיהודה ושומרון.

דליה איציק (העבודה):

אחר כך תגידו: אין לך מנדט; אמרתם לו: אין לך רוב יהודי. ותבואו לפה במתק שפתיים ותדברו על הגזענות הנוראה בבתי=הספר, שצומחת מכם, כי זה בא מהבית הזה.

חבר הכנסת זאביק בוים, אתה שומע? יצחק רבין, עליו השלום, שינה את דעתו; חשב,

הבין שזו תפיסה אחרת, ראה שהפלסטינים כבר אינם אותו הדבר, רוסיה כבר איננה רוסיה, הבין שמאזן האימה כבר שונה, ואמר: חברים יקרים, אם וכאשר יהיו תנאים שמבטיחים ביטחון מקסימליסטי למדינת ישראל, אני אשתמש בנוסחה שהיא הכי דמוקרטית בעיני: משאל עם. שראש הממשלה ילך, או שילך לבוחר, או שיעשה משאל עם, אחרת אתה, כאיש ישר, לא תסתכל לי בעיניים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חברת הכנסת דליה איציק, אין כל ספק שקולו של דראושה שווה לקולו של גדעון עזרא, בוודאי לקולי. אבל את לא חושבת שבסופו של דבר הבוחר הישראלי אמר את דעתו עליכם, לגבי אותן החלטות מדיניות?

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת רובי ריבלין, קודם כול, הבוחר הישראלי יעשה את החשבון גם אתכם די מהר, תאמין לי. תאמין לי, אתם זמניים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

העובדה היא שהוא החליף את השלטון.

דליה איציק (העבודה):

אבל, חבר הכנסת רובי ריבלין, תאר לך שבארצות=הברית היו אומרים ליהודים שם - ואתם כל כך מתהללים בלובי הזה - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא מקובל עלי.

דליה איציק (העבודה):

אה, לא מקובל עליך. אז למה אתה מזכיר את זה?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא מקובל עלי שגדעון עזרא יאמר - - -

דליה איציק (העבודה):

אז תגיד לו את זה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אמרתי, והנה אני אומר לו את זה עוד הפעם, ואומר לו את זה אלף אלפי פעמים.
עם זה, המדיניות, היא הקובעת. והמדיניות שנתקבלה - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

כולם.

דליה איציק (העבודה):

בקולו של נתניהו. הנה, נתניהו עושה לכם - - - אם אוסלו זה אסון, באמת, ראש הממשלה מוביל לאסון? איזה ראש ממשלה זה. אם אוסלו זה אסון, איך אתה מסביר שהוא ממשיך? איך, תסביר לי? אני חושבת שאוסלו זה מציאה למדינת ישראל, אז אני מוכנה להמשיך.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אם את רוצה, אני אסביר לך.

דליה איציק (העבודה):

כן, אם היושבת=ראש תרשה לנו.

היו"ר נ' חזן:

כן, עוד שתי דקות.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אנחנו במדינה דמוקרטית, ואנו צריכים להתמודד עם בעיה קשה מאוד. התנגדנו לאוסלו, יש בינינו כאלה שעדיין מתנגדים לאוסלו, אבל עם זה אנחנו צריכים לכבד הסכמים.

דליה איציק (העבודה):

אה, טוב שיש לכם במה - - - ההסכם מביא לאסון על מדינת ישראל? שום הסכם אין לו הצדקה מול אסון למדינת ישראל.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

נכון, ובשביל זה - כפי שנדרשת - אני אומר לך: זה אסון למדינת ישראל. לכן צריך לדחות את הדיון על התקציב עד אשר - - -

דליה איציק (העבודה):

ומה אתה תעשה, מה תצביע?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

דליה איציק (העבודה):

אני אחכה ואראה. מותר לי לנחש, חבר הכנסת ריבלין?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

את יכולה לנחש.

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת רובי ריבלין, תרשה לי להגיד לך משפט. יום שישי, הרי אתה רואה חדשות, היום הגיע אלי מסמך שאני לא רוצה לדבר עליו - הו, כמה שהשמחה שלך תתקלקל, הו, כמה אתה לא יודע עם מי יש לך עסק. אתה רואה שהאיש עושה מעשה קסמים. זה פשוט לא נתפס, איזה קסם הוא הולך לעשות לכם.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

תגידי לנו באיזה ערוץ.

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת רובי ריבלין, מה, אני אגזול ממך את הסקרנות? תכונה טובה סקרנות, אתה יודע, מורים מטפחים סקרנות, זה חשוב מאוד. אני אומרת לך, חבר הכנסת רובי ריבלין, תאמין לי, ביום שישי בערב יימחק לך החיוך. היות ששנינו ירושלמים ויש לי הרבה סימפתיה אליך, וצר לי, באמת כואב לי עליכם, איך ראש הממשלה לוקח את כל העניינים, את כל ההסכם שלנו, שכידוע לך הוא אסון נוראי למדינת ישראל, והוא מבצע אותו בהתקפלות נחושה. שים לב, אגב, בכל נאום שלו, ארבע פעמים יש נחישות. ובנחישות, ובנחישות הוא מתקפל לדוד לוי, לשאול עמור, לדן מרידור, למובארק, לחוסיין.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

איזה שטויות את מדברת.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - - על=פי מה שהוא יאמר ולא על=פי מה שאת אומרת.

<u>דליה איציק (העבודה):</u>

הלוואי. אבל אתה מסכים אתי שהוא לא יאמר.

<u>קריאות:</u>

- - -

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

חברי הכנסת, אני אגן על הדוברת עכשיו. חברת הכנסת דליה איציק יש לה דקה אחת נוספת.

<u>דליה איציק (העבודה):</u>

חבר הכנסת גדעון עזרא, יש לי שאלה אליך. כשאתה קם בבוקר, "פייר", אתה לא אומר לעצמך, איך זה שאני כל כך בודד? איך אני נשארתי? מה, כולם מטומטמים כאן ורק אתה חכם? אומנם אתה היית בשב"כ, בכיר מאוד, וכנראה היו לך הצלחות גדולות בשב"כ, אבל אני באמת שואלת אותך: אתה מסתכל על עצמך בראי ואומר, איך זה יכול להיות שנשארתי לבד? מה, כולם נטשו אותו ורק אני נשארתי?

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אני נמצא עם 61 איש, את נמצאת עם 49; אני יודע כמה?

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת גדעון עזרא, אפילו המרכז שלכם, תאמין לי, המרכז שלכם שואל עד כמה גדעון עזרא מוכן להימחק עם כל מה שהוא הבטיח מול איזה, סלח לי, לא רוצה להגיד מה, כלפי ראש הממשלה. אין לך קצת בקרה עצמית? אתה באת ממקום שבו צריכים לשאול שאלות כל שעה. בשב"כ צריך לשאול שאלה כל שעה: האם אנחנו בסדר, האם אנחנו נוהגים נכון? להרהר, לערער. איך זה קורה לך, בצורה עיוורת כזאת?

אני רוצה להגיד לך עוד דבר אחד, חבר הכנסת גדעון עזרא. אתה, שמדבר הרבה מאוד פעמים על זה שיש לנו ראש ממשלה מצוין, הפכת להיות הדובר המרכזי שלו, אתה כמעט מחליף את שי בזק, אני מציעה לך, תשאיר לו קצת פרנסה, לא כל כך נעים. בא בחור צעיר, רוצה להצליח, תשאיר לו כמה מלים להגיד. אחרי שהפכת להיות הדובר המרכזי - תאמין לי, זה לא עניין פוליטי. אתה יודע, אנחנו בעוד כמה שנים ניפגש והנכדים שלך, והילדים שלך יגידו לך: סבא, תשמע, זה היה נורא, לא שאלת את עצמך שום שאלה, לא ערערת, לא הרהרת, הלכת שבי אחרי אני לא רוצה להגיד מה. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחברת הכנסת דליה איציק.

חבר הכנסת זאב בוים, על תקן ממלא=מקום יושב=ראש ועדת הכספים. חבר הכנסת רענן כהן, הרבה שנים ביקשתי שישנו את הממלא=מקום, ממלא=מקום הוא יושב=ראש ועדת הכספים. לצערי הרב, בינתיים לא עשו זאת, ועל כן קודם חבר הכנסת זאב בוים ואחר כך - - -

רענן כהן (העבודה):

יש לי ישיבת סיעה.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת רענן כהן, נדאג שתשובץ. חבר הכנסת זאב בוים, אתה יכול לקצר או שאתה ממש רוצה לנאום?

<u>זאב בוים (בשם ועדת הכספים):</u>

אני מוכרח לענות, אני לא יכול להתאפק ואני מבקש לענות על דבריה של חברת הכנסת דליה איציק.

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לאחוז את השור בקרניו ולענות ברצינות על חלק מדבריה של חברת הכנסת דליה איציק.

חברת הכנסת דליה איציק, חברי הכנסת, אם אנחנו בוחנים את מה שהתרחש אצלנו במדינה, נאמר בחמש=שש שנים האחרונות, נדמה לי ששני אישים השפיעו בצורה כזאת, יצרו פה על אנשים שגרים בארץ הזאת השפעה כזאת, אפשר לומר של שינוי מהותי עמוק, פסיכולוגי, טרנספורמציה מנטלית. אחד היה יצחק רבין, זכרו לברכה. כל עניין תהליך השלום והסכמי אוסלו יצר, צריך להודות, שינוי עמוק בעם היהודי היושב בציון. אני חושב, שהשינוי השני גורם לו במדיניותו בנימין נתניהו, כלפי הפלסטינים.

אני חושב, שבנימין נתניהו מצד אחד הודיע שהוא ילך בדרך אוסלו במובן הזה שהוא הסכם שנחתם על=ידי ממשלת ישראל והוא יפעל בהתאם לכך, על=פי דין הרציפות במשטר דמוקרטי, אף שאילו היה הדבר תלוי בו, הוא לא היה מעביר הסכם כזה. הוא אמר זאת לפני הבחירות. אבל, מצד שני הוא מחפש דרך אחרת, ובחיפוש הדרך האחרת הוא קודם כול מבקש, ונדמה לי שהוא מצליח, בקשיים רבים, לעצור את ההידרדרות ולגרום לשינוי בתפיסה - - -

<u>דליה איציק (העבודה):</u>

איזו הידרדרות?

<u>זאב בוים (בשם ועדת הכספים):</u>

- - - לגרום לשינוי בתפיסה של הפלסטינים, שהתרגלו על=פי דרך הביצוע של הסכם אוסלו עד להקמת ממשלתו.

דליה איציק (העבודה):

מה הוא שינה?

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

הוא שינה בכך שהוא בא ואמר לפלסטינים: השיטה שבה אנחנו נותנים ואתם מקבלים זהו - נגמרה. הסיפור של ONE WAY STREET.נגמר

דליה איציק (העבודה):

מה, זו סמה?

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

אפשר להתווכח על זה, אם זה סמה או לא. מצד אחד הוא ביצע, אומנם בקושי, אומנם בזיגזגים, הוא ביצע מהלכים שקשורים להסכם אוסלו, התחייבויות ממשלה. אגב, אחד מהם לפחות, שראש הממשלה קודמו, שמעון פרס, נמנע מלבצע, בעניין חברון, בעניין שחרור אסירות פלסטיניות - הוא קיים את זה.

דליה איציק (העבודה):

אני שואלת אותך שאלה פשוטה. אסון למדינת ישראל צריך למנוע בכל מחיר, נכון? אם הסכם אוסלו זה אסון, ראש הממשלה הזה מופקר, והוא ממשיך. אני חושבת שהסכם אוסלו זה מציאה וצריך להמשיך. אני עכשיו שואלת לשיטתך - אוסלו זה אסון, זה נראה לך הגיוני?

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

לא, לא, תקשיבי למה שאני אומר. ברמה העקרונית, קיבלנו את אוסלו עם אוסלו, איזו כותרת, איזו מלה שמאחוריה עומדת הליכה לתהליך לשלום כדי להגיע ליעד של שלום עם שכנינו הפלסטינים. בסדר? זה מצד אחד. הוויכוח עכשיו הוא, איך מבצעים אותו? באיזה קצב מבצעים אותו? באיזה נפח מבצעים אותו? ועל זה יש לנו מחלוקת, וזאת בדיוק המחלוקת. בא ראש ממשלה - אגב, אתם גם צריכים להבין שבעצם תוצאות הבחירות לפני שנה וחצי - - -

יוסי כץ (העבודה):

בשם מי אתה מדבר?

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

אני מדבר בתור חבר ליכוד. מה זה בשם מי אני מדבר?

דליה איציק (העבודה):

אתה מדבר בתור חבר ליכוד? רובי ריבלין חושב אחרת ממך. איזה ליכוד?

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

לא רק רובי ריבלין, גם בני בגין חושב אחרת. אבל אני רוצה לבוא ולומר לך, וזה מה שניסיתי להגיד, שדווקא יצחק רבין, זכרו לברכה, גרם גם אצל חברי ליכוד, לשינוי בעמדות המסורתיות האידיאולוגיות שלהם. הנה, אני ניצב בפנייך ואני אומר לך את זה בגלוי, קבל עם ישראל. ועדיין אני סבור שעדיף, ונדמה לי שכך רצה העם, כשהוא בחר בבנימין נתניהו ובליכוד, שהוא רצה שאת ביצוע הסכם אוסלו, קרי תהליך השלום עם הפלסטינים, עדיף שיבצע הליכוד לשיטתו, והשיטה היום של הליכוד - - -

דליה איציק (העבודה):

למה אתה חושב שערפאת לא יודע מה שאתה יודע עליו, מה שאריה דרעי יודע עליו;

מה אתה חושב, שהוא אידיוט?

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

אני לא יודע מה ערפאת יודע, אני יודע איך ערפאת מתייחס - - -

דליה איציק (העבודה):

בזלזול.

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

הוא יכול להתייחס בזלזול - - -

דליה איציק (העבודה):

תראה איך אתם מתייחסים אליו, איך אתה מתייחס אליו, תראה איך כולם מתייחסים אליו.

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

דליה איציק, ערפאת בתקופת הממשלה הקודמת, אנחנו יודעים איך הוא התייחס, הוא התייחס נהדר, בכבוד, בשמחה רבה, בשיתוף פעולה, בחיבוקים ובנשיקות. בוודאי - - -

דליה איציק (העבודה):

- - -

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

מה אנחנו קיבלנו מזה? את רוצה שאני אזכיר לך מה קיבלנו אחרי ביצוע אוסלו=2, את הטרור ברחובותינו? זה מה שקיבלנו. בשביל מה צריך להזכיר את זה?

דליה איציק (העבודה):

אצלכם אין טרור? אצלכם אין שלום ויש טרור.

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

בשביל מה צריך להזכיר את זה, הרי הדברים ידועים. אצלנו יש טרור.

דליה איציק (העבודה):

אהה.

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

אבל אם מותר לי בזהירות לומר זה בכל זאת - - -

דליה איציק (העבודה):

אל תספור מתים.

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

אני לא רוצה חלילה לעשות ספירת דם.

דליה איציק (העבודה):

- - - בפעם כשראש הממשלה התפאר בזה, תראה מה קרה.

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

לא, אבל אל תמשכי אותי לזה. יש בכל זאת הבדל, במיוחד כשערפאת הוא זה שחתם

על אוסלו=2, אחרי שהוא קיבל, אחרי שנתנו לו לא רק את עזה ויריחו, אחרי שנתנו לו את שש הערים האחרות.

שבח וייס (העבודה):

מה זה נתנו לו? זה שלך? זו הארץ שלהם. מה זה נתנו לו? כבשנו והחזרנו.

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

מה היתה התשובה? סליחה, נתנו. כן, נתנו. משא=ומתן זה לתת ולקחת. אנחנו נתנו ולא קיבלנו במשא=ומתן הזה שום דבר. על זה היתה ביקורת של העם, והעם החליט על זה. העם מעדיף, לרבות בוחרי הליכוד, או בעיקר אלה שבחרו בנתניהו, בעצם בחירתם באו ואמרו: אנחנו מקבלים עלינו את תהליך השלום; אנחנו רוצים. זו גם היתה ססמת הבחירות שלנו. אבל אנחנו מבקשים שאת הדרך להשגת השלום יוביל הליכוד ויוביל ראש הממשלה מטעם הליכוד.

דליה איציק (העבודה):

הם לא ידעו מי הוא.

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

ONE WAY הם רצו שזה לא יהיה בחיפזון, שזה לא יהיה במהירות, שזה לא יהיה ב= STREET., שיהיה איזון של שני פרטנרים, שהתהליך יהיה של נתינה ולקיחה

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת זאב בוים, איך אתה מסביר את זה שראש הממשלה הולך לגברת אולברייט ואומר לה מאחורי גבך, מאחורי גבה של הממשלה - משתמש בצבא; אני רוצה להזכיר לך, שהוא לקח אתו את האלוף ינאי. איך אתה מסביר את זה שהוא אמר לה: גברתי הנכבדה, חכי לי עד התקציב, ומייד אחרי התקציב אני אגיש לך שי, מתנה. איך אתה חי עם זה שהוא מרמה אתכם?

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

אני לא יודע מה הוא אמר לאולברייט ומנין את שואבת את זה. אני קורא כמוך עיתונים, ואנחנו לא יודעים מה הוא אמר. זה ייבחן. את אמרת ב=15 בינואר? נראה.

דליה איציק (העבודה):

ואז אתה תתפטר?

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

על מה? על תוכנית שאני שלם אתה? אני סומך על ראש הממשלה, על דרך הביצוע.

דליה איציק (העבודה):

אבל הוא לא סיפר לך, הוא משקר.

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

אני אומר לך, אני אישית, זאב בוים, חבר כנסת מטעם הליכוד, בניגוד לכמה מחברי, אני כן מחייב את ההתקדמות, מה שקרוי הפעימה השנייה. אני גם סומך על ראש הממשלה, שמסגרת הפעימה השנייה תהיה תואמת את תפיסתי, תהיה מדודה ונכונה על=פי גישתי, שמצד אחד צריך להתקדם, אבל מצד שני צריך לעשות את זה בזהירות. צריך לעשות זאת כך שתהיה הדדיות בתהליך הזה. אלה הדברים שאני מבקש. ובתנאים האלה, שאני מקווה שהם יתקיימו, לא יהיה לי מה להסיק שום דבר.

דליה איציק (העבודה):

אבל לא על זה אנחנו מדברים. אני מדברת על השקר.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

דליה, תעזבי אותו כבר, את נותנת לו הזדמנות לדבר.

<u>זאב בוים (בשם ועדת הכספים):</u>

אני מבקש, ברשותך, לעבור עוד לעניין אחד שעלה פה. זכויותיו של חבר הכנסת דראושה הן מלאות, כמו של כל אחד פה, ואין לנו ויכוח על העניין הזה. אין לנו ויכוח עם הזכויות שלו בהיותו איש ציבור, שנבחר במשטר הדמוקרטי שלנו. אין לחלוטין ויכוח על זה. נדמה לי שמה שחבר הכנסת גדעון עזרא ביקש לומר בדבריו, ואולי הוא לא אמר אותם בדיוק בצורה הנכונה, אבל נדמה לי שהוא התכוון לומר, שאי=אפשר להתעלם מכך שההחלטה על אוסלו כפי שהיא התקבלה פה בכנסת היתה מתיחת הדמוקרטיה עד קצה גבול היכולת.

דווקא כשהזכרת פה החלטה אחרת של יצחק רבין, זיכרונו לברכה, בעניין משאל העם, דווקא על בסיס זה צריך להשוות איך התקבל הסכם אוסלו. כי כשאנחנו אומרים הסכם אוסלו, אנחנו בעצם מדברים על כך שזו שורה של החלטות שהתקבלו בתהליך שהתרחש בפרק זמן קצר יחסית, והן שיקבעו את עתידנו הקיומי כאן, את העתיד של העם היהודי היושב בציון, לא לדור הזה אלא לדורות הבאים.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

שתאמו לחלוטין את המשנה של מפלגת העבודה.

<u>זאב בוים (בשם ועדת הכספים):</u>

לחלוטין, אבל הן התקבלו כאן בכנסת במה שאני קורא לו על קוצו של יו"ד של הדמוקרטיה. מה שגדעון עזרא ביקש בעצם לומר, ולבטא בכך מחשבה של רבים, הוא שצריך לחשוב איך ההחלטות מהסוג הזה, מאוד ייחודיות, מאוד היסטוריות במובן הזה שהן קובעות את עתיד קיומנו כאן בארץ, יתקבלו כאן ברוב גדול. הסכם קמפ=דייויד התקבל ברוב גדול מאוד.

<u>דליה איציק (העבודה):</u>

- - -

זאב בוים (בשם ועדת הכספים):

אני מציע לך משהו אחר לגמרי, בגלוי לגמרי: כדי לקבל החלטות כאלה ברוב ציוני גדול, צריכות המפלגות הגדולות להתחבר ביחד. זאת הכפפה שאני זורק לך. אדרבה. וזה רק עניין אחד מתוך שורה של עניינים של החברה הישראלית שראוי שנחשוב עליהם על כך.

שבח וייס (העבודה):

אל תדאג, לא תקום מפלגה שלישית.

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת יוסי כץ, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת אלי בן=מנחם.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, הנאום שלי יהיה קצר, כי יש לנו ישיבת סיעה ואני רוצה לאפשר לחברי חבר הכנסת אלי בן=מנחם לומר את דברו.

חבר הכנסת בוים, אחרי ששמעתי אותך אני לא יודע בדיוק אם אתה בעד או נגד הסכם אוסלו.

שבח וייס (העבודה):

הוא בעד.

יוסי כץ (העבודה):

משום שהסכם אוסלו פתח תהליך של עלייה במסלול אל פסגת ההר, אל השלום.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

בהילוך ראשון.

<u>יוסי כץ (העבודה):</u>

ברגע שאתה נוסע במעלה ההר, אתה לא יכול כל הזמן ללחוץ על הברקסים, כי אתה מידרדר למטה. זה בדיוק מה שקורה.

ברשותך, את הנאומים המדיניים אני אשאיר להזדמנות אחרת. אני חושב שאתה שוגה ואני גם עצוב. יש קשר אחד לפחות בין הדברים שהתרחשו כאן לגבי החוק הזה שנדון כאן, לגבי כל הפרשיות שעולות חדשות לבקרים, בין מה שקורה בוועידת הליכוד העולמי ובין שרי הממשלה, לבין התהליך המדיני. את מה שאנחנו רואים כאן, באולם הקטן הזה, כל העולם רואה. הגברת אולברייט רואה וכל אחד אחר רואה. זה די מעציב וזה די מביש.

אני רוצה לומר לך דבר אחד. בעצם אפשר לראות את מצבה של הממשלה כשקוראים את החוק הזה. תראה מה עשיתם: עשר שנים אנחנו חיים עם חוק ההסדרים, ככה קראנו לו - חוק ההסדרים. אתם באתם ושיניתם את שם החוק לחוק להגברת הצמיחה והתעסוקה. מה זה? קוסמטיקה. לאודר, פאודר, פודרה לא פותרת את הבעיות. אני מבין שלראש הממשלה יש קשר לאיל הקוסמטיקה לאודר, אבל קוסמטיקה לא תעזור פה, לא החוק ולא כל ההסכמים שנחתמו בשעות האחרונות בין החדרים במבוכי הכנסת. אלה גם אלה לא יסתירו את ערוותכם. משום שהדברים יותר מדי חשופים, יותר מדי גלויים.

מה שמפליא אותי רק הוא, איך חלקיקי הסיעות השונות, איך הם מאמינים לכם. הם היו בסרט הזה. הם היו בהצגה הזו לפני שנה, או פחות מזה, לפני כמה חודשים, ביולי. כולם קיבלו את ההתחייבויות חתומות בכתב יד. רצו את חתימתו של ראש הממשלה אישית, קיבלו אותה. מה קרה שעכשיו הם מאמינים? אלא אם אנשים רוצים סיבה להישאר על הכיסא. יכול מאוד להיות שאנשים הם נאיבים, הם מאמינים. ראש הממשלה הוא איש שיווק טוב, איש מכירות טוב. הוא מצליח למכור להם כל פעם אותו "לוקש". אבל אני מחזיק מהם, מחברי הכנסת, במיוחד מהסיעות היותר=קטנות, אני מחזיק מהם כאנשים שיש להם תבונה,

כאנשים רציניים. הם אנשים שבכל זאת חיים בבית הזה הרבה שנים ומכירים את כל התעלות ואת כל התכסיסים, ולא ברור לי איך הם מאמינים לראש הממשלה, איך הם מאמינים שמשהו יצא מההבטחות האלה.

אגב, סיפרו לי לפני כמה דקות, שחלק מהסיעות האלה דרשו להכניס את כל ההתחייבויות לספר התקציב. חבר הכנסת בן=מנחם, אתה שומע? הם אמרו: אנחנו לא מוכנים שתהיינה התחייבויות רק בהסכמים. אנחנו רוצים לראות את התיקונים בספר התקציב. היו מוכנים ללכת לקראתם, כי הבינו שיש בעיה. אבל מה התברר? - שצריכים לתקן 150 עמודים בתקציב. עשו בירור והתברר שלתקן 150 עמודים בספר התקציב ולשכפל את זה ל=120 חברי כנסת - רק ביום שישי בצהריים יסתיימו ההדפסה והחלוקה. לכן ירדו מזה. זה לא יופיע בספר התקציב. יסתפקו בעקרונות שבהסכמים. זה דבר שהוא, כמובן, מעציב, מגוחך. הוא מטיל בספק את המהלכים של הממשלה.

אגב, בפעם שעברה, באחד הבקרים שלנו, חיברתי חמשיר או איזו מקאמה על רובי ריבלין, אבל ראיתי שהוא הלך. החלטתי הפעם שלא לעשות זאת ולדבר על שני דברים שנראים לי חשובים, ובכך לסיים.

הדבר הראשון הוא חוק האזרחים הוותיקים. אינני יודע אם אתה שותף להצעת החוק הזו.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

כן.

<u>יוסי כץ (העבודה):</u>

בכל אופן, אני יודע שחברים מכל הסיעות יזמו הצעת חוק שאמורה להגיע לכנסת כנראה בשבוע הבא או בעוד שבועיים - להחזיר אותו חוק שבוטל בחוק ההסדרים הקודם, להחזיר את חוק האזרחים הוותיקים, ולתת לאזרחינו הוותיקים, לגמלאים, שכבר עשו למען המדינה, עבדו, הגיעו לגמלאות, פרשו, לתת להם מחדש את כל הזכויות ששללו מהם בחוק האזרחים האחרון. אני תמה כיצד יצביעו הסיעות על הצעת החוק הזו, חוק האזרחים הוותיקים כאשר היא תבוא הנה. אני תמה האם הם יעמדו מאחורי ההצעה שהם עצמם חתומים

עליה, או שמא יפעל המכבש הקואליציוני ועוד הפעם ייתנו סטירת לחי לאזרחים הוותיקים.

אני מקווה שהתיקונים בחוק הבריאות יבוטלו. אין להם מקום. אני בטוח שגם אתה מתנגד להם.

היו"ר ש' בן=צור:

נכון.

יוסי כץ (העבודה):

אני משוכנע שסיעתך אפילו תצביע על=פי מצפונה, תצביע בעד ההסתייגויות, לביטול הסעיפים הללו, לביטול העיוותים בחוק הבריאות. אבל בהנחה שזה יקרה, מה נשאר מחוק הצמיחה והתעסוקה? לא נשאר שום דבר. בשביל מה היה צריך להעסיק 120 חברי כנסת מאות שעות של דיונים, מאות או אולי עשרות אלפי דפים של פרוטוקולים, להעסיק פה את הסדרנים הנאמנים, להעסיק פה את כל עובדי הכנסת יום ולילה, יום ולילה, שעות על גבי שעות? בשביל מה? בשביל דבר מגוחך כזה? תודה.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה לך, חבר הכנסת כץ. חבר הכנסת אלי בן=מנחם, בבקשה.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, לצערי, אינני מקבל את מה שחברי הכנסת טוענים הבוקר, וגם כלי התקשורת, על ניסיונות הסחיטה של המפלגות המרכיבות את הממשלה, הניסיון לסחוט את ראש הממשלה.

לדעתי, מה שקרה הפעם הוא לא מה שהיה בעבר. ביבי נתניהו הבטיח במערכת הבחירות לכנסת לאותן שכבות חלשות, שהוא ישקיע בשכונות המצוקה ולא אצל יאסר ערפאת, שהוא

ישקיע באופקים ולא בעזה; כפי שהוא בא כיונה צחורה, לבנה, עם סמל השלום של "שלום בטוח" והתברר אחרי הבחירות כי היונה היתה קשורה ברגליים, אמרתי אתמול, שכפי שהוא קשר את היונה ברגל כך הוא גם קשר את כל הנושא החברתי ברגל. על כך הטענה של הסיעות המרכיבות את הממשלה.

כך הוא רימה את העם וכך הוא מרמה יום יום אותן מפלגות שמרכיבות את הממשלה; כך הוא מרמה את ש"ס, כך הוא מרמה את גשר, כך הוא מרמה את אגודת ישראל, את ישראל בעלייה, וגם להן הוא הבטיח הרים וגבעות, וגם לאחרים.

על מה כל הסיעות האלה נאבקות, ריבונו של עולם? אני מנסה לבדוק האם באה איזו סיעה - ואני לא בא להיות סניגור של ש"ס או של גשר או של מפד"ל או של מישהו אחר - ומבקשת משהו מעבר למה שהיה, כי זה יכול להיות ניסיון סחיטה. אבל כשאני רואה במה מדובר, על מה המאבק, אני המום. כי כל המאבק של אותן סיעות הוא על הנקודות שביבי נתניהו הבטיח לעם ישראל ולא קיים.

עובדה היא, שהיום בשעה 18:00 - אנחנו עכשיו בשעה 19:15 - הייתה צריכה להתקיים הצבעה על חוק הבריאות, פרק ו' בחוק ההסדרים, וראינו שההצבעה על הפרק הזה לא התקיימה. מדוע? מה קרה? היה לוועדת הכספים כל היום לבוא עם הפרק הזה, עם רוב גדול מאוד של קואליציה, ועובדה שלא הצבענו על פרק ו'. למה לא הצבענו על פרק ו', אדוני היושב=ראש? כי פשוט אותם חברי הכנסת שמרכיבים את הממשלה מגשר, מש"ס - ואני לא מדבר עלינו, על מפלגת העבודה, שאנו נאבקים כל הזמן על הנושאים החברתיים - הם אינם מאמינים לראש הממשלה. הם דורשים, שכל מה שהוא הבטיח להם יהיה בתוך חוק ההסדרים, שזה יהיה בתוך חוק התקציב. על זה הוויכוח.

אני לא מדבר עלי, שאני מהאופוזיציה, או על העם שמרגיש מרומה. אני מדבר על שרים בממשלה של ביבי נתניהו. אני מדבר על סיעות שמרכיבות את הממשלה.

הוויכוח הוא: דבר ראשון - על שיקום שכונות. ביבי הבטיח הרים וגבעות, שיגדיל תקציבים לשיקום שכונות, והוא בא וריסק אותן. כשהוא סייר בתל=אביב אמרו לו: אדוני, איך זה שביטלתם את תקציבי שיקום השכונות בשכונות שבהן קיבלת 70%-80% מהקולות. וביבי אמר: זה לא אני. אפשר לבדוק בסטנוגרמות מה שקרה בתל=אביב; ואמרו לו זאת אנשי ליכוד. הוא אמר: לא, זה לא אני, זה סגן השר פרוש. מה יעשה אותו

יושב=ראש ועד שכונה תמים, שעובד בהתנדבות בשכונה שלו, וגם האחרים שנותנים את הנשמה למען התושבים, כששומעים אותו? הם מאמינים לו. הם אינם יודעים שהשר הממונה על משרד השיכון הוא ראש הממשלה ביבי נתניהו בכבודו ובעצמו, על=פי החוק. סגן שר הוא משני, הוא לא קובע.

היום גם נציגי ממשלה אינם מאמינים, ולכן אין הצבעות פה. כי הוא ראש ממשלה לא אמין. גם לא מאמינים כבר בחתימה שלו. על מה הוויכוח עם דוד לוי ועם גשר? הוא מוכן לתת להם עוד נייר עם חתימה, והם אומרים: אדוני, לא מעניין אותנו. שמעתי את מקסים לוי אומר אתמול: אני רוצה שזה יופיע בתוך החוק; אני רוצה שנצביע על זה בכנסת. כי כשזה עובר בכנסת ביבי נתניהו לא יוכל לשנות את זה, כי הכנסת ממונה על הממשלה ולא ההיפך. זה שיקום שכונות. פגיעה קשה מאוד בשכבות החלשות, ואת התקציבים העבירו לשטחים בלי בושה, ועוד מעט אתייחס להתנחלויות.

נושא שני הוא קיצוץ בקצבאות ילדים. על זה המלחמה שלכם, הסיעות שמרכיבות את הממשלה. מה זה קצבאות ילדים? אלה אותן משפחות שחיות מעוד כמה שקלים בחודש, ובזה הולכים לפגוע בהן. לא בעשירים, בעניים.

נושא שלישי הוא קיצוץ במערכת הבריאות. כאשר חוק הבריאות עלה, אני כאדם שבא משכונה בדקתי עם חיים רמון, השר לשעבר, למה צריך את החוק הזה, מה רע היום לעומת החוק. חיים רמון אמר לי במלים אלה: אלי, יש כ=15% מהאוכלוסייה במדינת ישראל שאינם חברים בשום קופת=חולים כי אין להם כסף, והם אינם יכולים ללכת לקופת=חולים אם הם נפצעים. אין להם הגנה. הגיע הזמן שיהיה חוק, שהחזקים יממנו גם את החלשים האלה; שכל אדם יוכל לבוא ולקבל שירות רפואי. תמכתי בזה, אף=על=פי שידעתי שזה יעלה לי כפול, אבל במשכורת שלי אני נחשב איש חזק.

במציאות מה קרה? בא חוק לעשות צדק חברתי, ובאה היום הממשלה ומנסה לפגוע שוב בבריאות. במי היא פוגעת? באותם אנשים שבנו את מדינת ישראל; באותם גמלאים קשישים שחיים בקושי, בקושי נוסעים באוטובוסים וסופרים כל שקל. הם הולכים לקופת=חולים, וכשנותנים להם רשימה של תרופות, הם מחליטים מה לא לקחת, כי זה עולה להם הרבה כסף, ובשבילם כל שקל זה כסף. פוגעים שוב במשפחות עניות. החזק מסתדר. יש לו רפואה פרטית, יש לו ביטוחים, תמיד הוא יהיה מוגן. כלומר, ביבי נתניהו מביא פה חוק בריאות לעשירים. העניים, מצדו, יכולים ללכת ולהתפגר. אלה הוויכוחים בתוך הממשלה.

לכן אין חוק. זה לא שבאה איזו מפלגה וסוחטת ומושכת לעצמה יותר ממה שיש לה. כי גם ש"ס, גם גשר, גם העולים החדשים, יודעים שהם יהיו שותפים מלאים לכל הכישלונות האלה. העם כבר יודע איך ביבי מתייחס אליו, אבל המפלגות יודעות שהן יהיו שותפות להגדלת הפערים בחברה הישראלית דרך ראש הממשלה. כי הן יושבות פה כמו פיונים, וכשמצביעים אוטומטית בעד קיצוץ בקצבאות הילדים, בעד פגיעה בחוק הבריאות, בעד פגיעה בגמלאים או בנהגי מוניות או בשכבות החלשות בשיקום שכונות, ולעומת זאת מאשרים כל תקציב שהולך מעבר ל"קו הירוק", הם שותפים מלאים, והם יקבלו גם את המכה שלהם, כי העם איננו מטומטם.

היום העם עובד, גם לשכבות החלשות יש אינטליגנציה טבעית, והם מספיק חכמים להבין שסידרו אותם, וגם אותן מפלגות שהם תמכו בהן סידרו אותם. לכן כל מפלגה גם רוצה לשמור על מצביעיה. מכאן כל המאבקים האלה. לא בשביל לקבל יותר אלא כדי לשמור על הקיים, כדי שלא יהיו שותפים לעוולה הנוראה הזאת של הגדלת הפערים בחברה הישראלית על=ידי ראש הממשלה, שהבטיח בדיוק ההיפך.

בעבר, אצל יצחק רבין, זיכרונו לברכה, היה אותו תקציב. למדינה הזו אין משאבים. אין לנו נפט, יהלומים וזהב. אנחנו חיים תמיד באותו תקציב. כשאני שומע את אנשי יש"ע שאומרים שאצל רבין היה יותר טוב, כשאני שומע בערי הפיתוח שאומרים שהיה הרבה יותר טוב, בשכונות בוודאי היה יותר טוב, עם כל מה שנעשה שם, זוגות צעירים, דיור וכו', היה יותר טוב - אני שואל: מה קרה? למה פתאום אין כסף למשכנתאות ואין כסף לשיקום שכונות ואין כסף לבריאות ואין כסף לקצבאות ילדים ומקצצים מימין ומשמאל? לאיזה מקום הכסף הזה הלך.

צריך להיות צדק במדינה. כל אזרח שווה לאחר. לא יכול להיות מצב - - - אדוני היושב=ראש, יש לי רק עשר דקות?

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

כן.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

תן לי עוד דקתיים, אדוני.

היו"ר ש' בן=צור:

בבקשה.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

מונח בפני מסמך, שהכותרת שלו אומרת: נתונים על מגרשים לבנייה והשקעות ביש"ע בשנת 1996/97. אני רואה כמה בנו במטה=בנימין, בשומרון, בבית=אריה, בקדומים, באלקנה, בחברון, בחוף=עזה, בהר=חברון, בגוש=עציון - 4,557 יחידות דיור, כאשר 150,000 תושבים; כמו 2.5 שכונות מצוקה-האוכלוסייה במקומות אלה מונה 160,000 5 מיליוני תושבים.-במדינת ישראל. באחוזים הם פרומילים בתוך כלל האוכלוסייה של 6 אבל, כשאתה לוקח את 4,500 הדירות שבונים שם, ובונים וילות, לא בונים בניינים לגובה כמו בשכונות, ובכל הארץ אין בונים יותר מ=23,000, שזה סך כל הבנייה למדינת ישראל, לאותם אלפי זוגות צעירים, עולים חדשים חלשים, ותיקים, זכאים לדיור, זה נראה כאילו 20% מהבנייה רק בשטחים, כשהם בסך הכול 150,000 מתוך 6 מיליונים.

ההשקעות ביישובים האלה הן 113 מיליון שקלים רק מסעיף בנייה כפרית במשרד השיכון. מעבר לכך, כשאני הופך דף, יש פה עוד 54 מיליון שקל לבנייה עירונית מעבר ל"קו הירוק". בנייה עירונית זה עוד 1,274 יחידות דיור במקומות כמו קריית=ספר, ביתר, אריאל, ניסנית, אלפי=מנשה.

הייתי סגן שר השיכון בקדנציה הקודמת, ולא זכור לי שהיה מחסור כזה בדירות באריאל. לא רציתי לזרוק פה נתונים אז, כסגן שר שמייצג את הממשלה, מה קורה באריאל. אנשי אריאל פנו אלי כסגן שר השיכון ולפואד שר השיכון ואמרו: תנו לנו פתרונות, אנחנו לא רוצים להיות באריאל, אנחנו רוצים להיות בראשון=לציון או לחזור הביתה. שליש אריאל היתה ריקה. פתאום אני רואה פה בתוכניות של הממשלה החדשה, שבונים שם עוד מאות יחידות דיור. מישהו צריך לגור שם.

הדוגמה הטובה ביותר לסיכום, אדוני: אני מסתכל פה ורואה 3,610 קרוונים

שהועברו לשטחים. עוד פעם: בשומרון - 348. במטה=בנימין - 1,730. בקדומים - 194. באלקנה - 78.

היו"ר ש' בן=צור:

באילו שנים?

אליהו בן=מנחם (העבודה):

1996. בשנה וחצי האחרונה.- ב=1997

מדובר על 3,600 קרוונים. מצד שני, מה מתברר מתוך הנתונים של המדינה, של משרד השיכון? מאות קרוונים, אדוני שר השיכון לשעבר, ידידי בנימין בן=אליעזר, מאות קרוונים כבר עמדו ריקים, מוזנחים, מעבר ל"קו הירוק", לפני שהעבירו להם את 3,600 הקרוונים. כלומר, משהו מאוד מאוד מסריח. 160 מיליון ל=150,000 תושבים. כמעט לכל 1,000 תושבים מיליון ומשהו שקל, כאשר אין מעבירים שקל אחד למאות אלפי תושבים בשכונות ובערי הפיתוח, שמתבוססים בבעיות של תעסוקה, בריאות וכו'.

הכיוון הזה הוא כיוון מוטעה, אדוני היושב=ראש, ואתה שייך לממשלה.

היו"ר ש' בן=צור:

אני יושב=ראש.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

כל קרוון כזה עולה לפחות כמו חצי דירה בבנייה. תבדוק את זה. למה להעביר? אני יודע שיש ראשי ערים או ראשי קבוצות, כמו ניסנית בחוף=עזה, אלקנה, ועיני לא צרה בהם. יש להם אינטרס להוכיח שרוצים לבוא לגור שם ואין מספיק דירות. אבל נתוני המדינה מוכיחים שיש בתים ריקים בערים ובכפרים מעבר ל"קו הירוק". יש אלפי קרוונים ריקים. למה לא להעביר את סכומי העתק הזה, וזה רק בשיכון - אני לא מדבר לא על ביטחון ולא על חינוך - למה לא להעביר את הכספים האלה ולמה לקצץ 50 מיליון שקל

בשיקום שכונות? פה מדובר על 160 מיליון שקל רק של משרד השיכון. למה לקצץ בשיקום חברתי? למה לקצץ בקצבאות ילדים? למה לקצץ לגמלאים? למה לפגוע באופקים או בשדרות או בערי פיתוח אחרות?

כלומר, מה שאני בא וטוען, זו המדיניות של הימין. טענתי את זה כל הזמן. אני מקבל את זה, אין לי ברירה. אני לא מצביע להם. אנשים אחרים מצביעים להם. אבל יש גם גבול לכל תעלול. אי=אפשר להעביר סכומי עתק בכספים של מדינה לקבוצה קטנטנה של אנשים שהם ביחד 2.5 שכונות מצוקה במדינת ישראל. לפחות אם מישהו היה גר שם. בתים ריקים, קרוונים ריקים. אפילו כל תאילנדי יכול לגור שם בבית ריק כדי לשמור על הבית. לצערי, אין מי שיגור בבתים האלה.

לכן, כשאני רואה את הממשלה אני גם מבין את המפלגות האלה. אני לא מקבל את זה. לסיכום, אדוני היושב=ראש - - -

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

אמרת הרבה פעם את המלה "לסיכום".

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

זה סיכום=סיכום. העם כבר מרגיש מרומה ומבוזה. אם בתוך הממשלה, גשר, ש"ס, המפד"ל, ישראל בעלייה, כל המפלגות כבר הגיעו למסקנה שהן לא מאמינות לראש הממשלה והן לא מוכנות לקבל חתימה שלו, אלא רק שזה יעבור בהצבעה בתוך הכנסת, אולי הגיע הזמן להחזיר אותו למקום הטבעי שלו? שיחזור להיות שגריר בארצות=הברית, שיטייל לאן שהוא רוצה, כמה שהוא רוצה, ושישאיר את הממשלה ואת המדינה בידיים יותר אחראיות משלו, כדי שיהיה גם צדק חברתי ולא רק רמייה של ראש ממשלה, שיארך שנים לתקן את הקלקולים שהוא עשה. תודה רבה, אדוני.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

תודה רבה ורפואה שלמה לעין.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

המצב משתפר מיום ליום.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

חבר הכנסת רפאל אלול, בבקשה.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אתה ואני יש לנו הרבה שעות ביחד. אנחנו זוג קבוע.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

כן, אני מאוד נהנה לשמוע אותך.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

אנחנו גומרים את חנוכה, וזה מזכיר לכולנו את השיר "סביבון סוב סוב סוב, חנוכה הוא חג טוב, חנוכה הוא חג טוב, סביבון סוב סוב סוב. סוב נא סוב כה וכה, נס גדול היה פה".

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

עם ראש הממשלה הזה נס גדול לא יהיה, אל תדאג.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, פרשת תקציב המדינה וחוק ההסדרים עוד תעסיק את הבית הזה ואת משרד מבקר המדינה חודשים ארוכים. זה מעין שוחד עונתי שניתן

היום על=ידי ראש הממשלה, וזה לא יישאר בגדר נעלם. כולנו יודעים שזה יצוץ מהר מאוד, כי אם ראש הממשלה לא יפרסם את זה ואם שר האוצר לא יפרסם את זה, אלה שקיבלו יפרסמו, כמו גנדי, שהוציא אתמול הודעה לעיתונות, שיש לו ביד רדיו, ערוץ=7.

חג החנוכה נתן השראה לראש הממשלה. ראש הממשלה חזה בנס פך השמן, ועוד איזה נס.

דוד צוקר (מרצ):

מי זה "נר לי דקיק"?

רפאל אלול (העבודה):

מי שהכי רזה בממשלה.

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת דדי צוקר, אתה מפריע לשמוע דברים יפים.

רפאל אלול (העבודה):

אצל ראש הממשלה יש רק נסים, אין אצלו מחשבה, אין אצלו אחריות ואין לו סדר עדיפויות. כמו סביבון הסתובב לו ראש הממשלה, כמו סביבון סהרורי הסתובב לו נתניהו עד שמצא את הנס המיוחל. רבותי חברי הכנסת, הנס של ראש הממשלה הוא נס של מכשפות, לא נס אמיתי. בחג החנוכה אנחנו מברכים על הנרות ואומרים: "על הנסים שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה" אבל לא לנס כזה פיללנו, לא לנס של מתן אתנן בסתר.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אתם לא פיללתם לנס, אתם רציתם שלא יתרחש נס.

רפאל אלול (העבודה):

ביום כזה, ידידי היקר - אנחנו חברים טובים - הייתי חושב טוב=טוב על הממשלה שלך. בעיר שלך, והיית ראש עיר שלה הרבה שנים, יש היום 1,300 מובטלים. 1,000 נוספו השבוע.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

בעוד שנתיים תשמע את ראש העיר הנוכחי.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

זה למכור סיפורים לאנשים. היום אתה יכול להגיד לאנשים: תלכו לאכול בעוד שנתיים? אתה יכול להגיד דבר כזה?

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

לא.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

אתה יכול להסתכל לאזרחים שלך בעיניים ולהגיד להם: בעוד שנתיים?

לא קיווינו שתהיה חלוקה של קופת המדינה לפי הנוחות הזמנית של ראש הממשלה. בבוקר טוב לו עם אחד - סוגר אתו, בצהריים בא השני וכועס על מה שהיה בבוקר. ראינו היום את כל ה"תן וקח", והממשלה לא מצליחה להביא היום את התקציב לאישור.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

זה יהיה באמת נס שהוא יעבור.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

אתה רוצה לנהל מדינה על נסים?

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

תשמע, בחנוכה - - - עוד נסים.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

נתנו לכם את כל חנוכה, וגם זה עבר לכם; חנוכה נגמר אתמול בלילה.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

עם קואליציה כזאת צריך נסים.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

לא לחינם סירב שר האוצר הבוקר להודיע כי נחתמו הסכמים. שר האוצר הוא משפטן ובעל בקיאות בחוק העונשין, והוא יודע מה המשמעות של קבלת כספים, מתן כספים והעברתם. שר האוצר הזה יודע, שלהבטחות של נתניהו אין כיסוי, ושמי שיחתום על השיק של ראש הממשלה, שיק שהוא לא כשר, ייאלץ לתת מחר את הדין.

ראש הממשלה של בר=און לא חושש מהחוק, ראש הממשלה של בר=און הוא ראש ממשלה בכל מחיר. הוא לא חרד לגורל החלשים, הוא לא חרד לגורל המובטלים, ראש הממשלה הזה אולי חרד, כמו ששמענו היום, לחרדים.

בכמה מכרת את המדינה הבוקר, ראש הממשלה? בכמה מכרת את מובטלי אופקים, שדרות, אור=עקיבא וקריית=גת? כמה שילמת עבור כיסא המלכות המדומה?

חברי חברי הכנסת, בהצבעה היום על חוק ההסדרים לא היו שום נסים ונפלאות. ההצבעה הבוקר היתה עוד מעשה של אוסף של אנשים, אולי של סביבונים סהרוריים שמקווים שמחר הם יקבלו את הפיצוי עבור ההצבעה היום. מה שעצוב בכל הסיפור הזה הוא, שכולם יודעים שמלה של ראש הממשלה איננה מלה. מובארק יודע, חוסיין יודע, אולברייט יודעת,

גם קלינטון יודע שמלה של ביבי היא לא מלה; השרים מרדכי ולוי. שמענו שלא מעט בכירים בצבא צריכים להסתובב עם רשמקול, כדי שלא יגידו שמה שהם אמרו הוא לא אמת ומה שעשו עשו בלא גיבוי. רק נס עגום במיוחד יכול היה להביא לנו צורת שלטון כזאת, רק נס ציני יכול להשאיר ראש ממשלה כזה בתפקידו.

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, מה יעשה השר שרנסקי בעוד חודש או חודשיים כשיגלה שמה שיש לו, אין לו כלום? מה יעשו מקסים לוי, קהלני וזבולון המר כאשר סביבון התקציב ייעצר לו וייפול על פניו? מה יעשו כל חובבי הכיסאות ביום שנאמן יעדיף שלא לחתום על השיקים כדי שלא להסתבך? ומה נעשה אנחנו? מה יעשו כל מי שאין להם נסים? מה יעשו עובדי "המשקם"? מה יעשו הממתינים בתור לעבודה בשירות התעסוקה? מה יעשו זוגות צעירים שרק נס נורמלי אחד היה מביא אותם יותר קרוב לדירה? מה יעשו תושבי קריית=גת, שנכנסו היום באופן רציני למעגל האבטלה? חברים יקרים, נס פך השמן של נתניהו הוא בסך הכול פח של נפט, הבעירה כבר בדרך.

אדוני היושב=ראש, מאחר שאני ואתה מבלים בימים האחרונים הרבה שעות ביחד - -

היו"ר ש' בן=צור:

תענוג.

רפאל אלול (העבודה):

- - אתה יודע שמדי פעם אני מביא מכתבים - - -

היו"ר ש' בן=צור:

אני יכול להביא לך את כל הנאומים שלך החל מנאום הדייסה.

רפאל אלול (העבודה):

הם בסדר?

היו"ר ש' בן=צור:

עשר.

רפאל אלול (העבודה):

אני מודה שאני עובד על זה שעות רבות.

היו"ר ש' בן=צור:

רואים שאתה מכין את זה יפה מאוד. יישר כוח.

רפאל אלול (העבודה):

ברשות אדוני, קיבלתי היום פקס ממרכז השלטון המקומי. הם בדקו בכמה הם נפגעו בכל סעיף תקציבי, כמה ברווחה, כמה בחינוך, כמה בתשתיות, כמה בבינוי וכמה במסחר ותעשייה. מצאנו, שעם ההבטחות שהבטיחו להם בכל ההסכמים, בכל הישיבות ואחרי השביתות יחסרו להם מיליארד ו=400 מיליון שקל. אני רואה תמונה שבעוד שלושה=ארבעה חודשים יבואו עוד הפעם כל ראשי הרשויות לשבות מול משרד ראש הממשלה ויגידו: רבותי, התחייבתם, לא עמדתם בהתחייבות. לכן, תהיה עוד פעם צרה, ולך תנסה להוציא את האנשים מאותה צרה.

ישבנו היום כמה שעות בוועדת הכספים, אדוני היושב=ראש, לבדוק האם יש אפשרות להשיג כסף לכיסוי הגירעון של הבריאות. אין לזה פתרון, תקציב המדינה יישאר בלא רזרבה, וקשה לנהל מדינה כשאין בה רזרבה, מי כמוך יודע איזו בעיה זאת.

אני לא רוצה לגזול זמן מחברי בנימין בן=אליעזר, שיכול לספר לנו איזה צרות יש לנו עם העניין של הדיור, אבל בכל זאת אקרא מכתב שקיבלתי - ואני נוהג שלא לציין שמות.

"אנחנו משפחה בת חמש נפשות. הבן שלי סיים שירות צבאי, ועכשיו הוא כבר אחרי שישה חודשי אבטלה. אני, האבא, סיימתי שבעה חודשי אבטלה במאי 1997. גם אני וגם

הבן לא מפסיקים לחפש עבודה, גם בשכר מינימום. שוק העבודה מוצף בעובדים זרים, 7 ש"ח לשעה. חברות כוח האדם מעסיקות עובדים מרומניה, תאילנדים,-שעובדים ב=8 טורקים וכו', בשכר של 1,200 ש"ח כולל לינה. אם נעבוד בשכר זה, לא נוכל להתקיים. במשך חודשים קמים בבוקר, אוכלים וחוזרים לישון, ושוב אוכלים והולכים לישון.

"גם האשה, שהיתה עובדת במשק בית ביישוב שכן מספר שעות, גם לה אין עבודה, משום שבא תושב חוץ ועושה גם את עבודת הניקיון מהר יותר וטוב יותר. אמרה לה בעלת הבית: גם יותר זול, ואין לו צרות של ילדים חולים בבית.

"כתוצאה מאבטלה מתמשכת, הבריאות הגופנית והנפשית התערערה. החובות שלנו מאז שלטון נתניהו מגיעים ל=30,000 ש"ח. ממשפחה נורמלית נהיינו שבר כלי. בביטוח לאומי, בהבטחת הכנסה עושים הרבה בעיות. גם הבן וגם אני לא מקבלים בגלל מספר החודשים בשנה. כתוצאה מאבטלה ומאפס מעשה, כל הגוף התנוון. האשה והבן לא מתפקדים, וכולנו התנוונו. אין לי יכולת להעניש את אלה שגרמו שנהיה במצב כזה. גם אם העובדים הזרים יעזבו את הארץ, לא נוכל לחזור למה שהיינו. בינתיים, מכרנו דברים מהבית. ניסינו לקחת משכנתה נוספת, ולא מאשרים בגלל שאנחנו מובטלים. בינתיים, הבית שלנו מוצע למכירה. אם נצליח למכור, לא נחזיר חובות.

היו"ר ש' בן=צור:

תצמצם את זה. אתה צריך לסיים.

רפאל אלול (העבודה):

אני כבר גומר.

"אין לנו יכולת, אבל דבר אחד אפשר לעשות - להעמיד למשפט את האחראים למצב בגלל שאין להם שום כישורים ושום תוכנית כלכלית. בגלל מצבי הכספי אין לי יכולת וידע והכוח לעמוד מולם."

רבותי, כל מה שאני שואל הוא, האם יש לנו לב. אנחנו מדברים על 200,000 מובטלים, משמע 200,000 משפחות כאלה, 200,000 מקרים כאלה; לא 1,000, לא 2,000, לא

3,000, לא 10,000, לא 50,000, לא 80,000, לא 100,000 ולא 180,000, אלא 200,000 מובטלים - הרס של 200,000 משפחות. בואו ונעשה משהו כדי להציל את המשפחות. תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת רפי אלול, תודה רבה לך.

אני רוצה להודיע, שההצבעות תהיינה מחר בשעה 09:30.

יעלה ויבוא שר השיכון לשעבר, חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, אני שמח על כך שבימים האחרונים זו כבר הפעם השלישית שאני מתכבד להופיע לפניך.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

אתה יודע שהיום ישבה הממשלה, וישבנו על פרק מסוים, שנוגע, נדמה לי, לרשויות המוניציפליות, שהצבענו עליו. אמרתי: אל אלוהים, אילו יכולתי ללכת ולהוביל את כל הממשלה הזו לשכונה כמו שכונת הארגזים, לשכונת המצוקה בדרום תל=אביב ולכמה שכונות ברחבי הארץ, אילו יכולתי ללכת ולהפגיש את האנשים האלה, שנקראים ממשלת ישראל, עם אלפי הילדים, אלפי האמהות, אלפי המשפחות, שקשה מאוד לבוא ולומר שאפשר להישיר מבט לעיניהם ולהגיד להם: "אנחנו מתחייבים לתת לכם חיים" - מעניין מה היו מגיבים, ומעניין מה היו עושים.

אופיה של אופוזיציה הוא להגיד "לא" לכל דבר של הממשלה. אדוני היושב=ראש, נדמה לי שהאופוזיציה, שאנחנו חלקים ממנה היום, משתדלת לעשות כל מעשה כדי להבין את דרכי הממשלה ולעזור לה היכן שרק אפשר והיכן שניתן. לפעמים אתה עומד ועושה לך מאזן, ואיפה שאתה נוגע - אין מוצא. בנושא המדיני אין מוצא. לגבי הנושא הכלכלי - אתה יהודי מאמין, ואני יודע שאתה גם תלמיד חכם. תסתכל על 200,000 משפחות מובטלות.

מישהו פעם אמר לי: "פואד, הנורא מכול הוא לא זה שאני מובטל, שאין לי ושאני עומד מול ארבעת הילדים שלי ואני אומר: 'אני לא יכול לקנות לכם נעליים'" - וזה סיפור אמיתי - "אלא הנורא מכול הוא להביט על עצמי בראי ולהגיד: 'בעצם, אני מיותר. בעצם, המדינה שלי, המקום היחיד שהוא שלי, לא צריכה אותי. בעצם, אני מיותר'". זה דבר נורא ואיום. התחושה הזו היא תחושה קשה.

אני יודע דבר אחד - - -

היו"ר ש' בן=צור:

זה פוגע בתלמידים. זה פוגע בילדים. זה לא סתם. יש לזה השלכות קשות מאוד.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

בדיוק. זה העסק. כשאבא יושב ובוכה, זה המקרה הטוב. במקרה הרע, כשיש לו פתיל קצר, הוא גם אלים. במקרה היותר רע, הוא מאבד את העשתונות. הילד יושב, ואתה רואה חלק מהפנים שלו רועד. הוא רוצה לבכות: "אבא, מתי יהיה לנו?"

הייתי שר הבינוי והשיכון, והרבה דפים מילאתי בדוחות מבקרת המדינה, ואינני מצטער אף על דף אחד. זה לא היה לכיסי ולא למשפחתי, אלא היה אכפת לי ורציתי לעזור לאותם זוגות צעירים, לתת להם דיור ולענות על המצוקה. תאמין לי, שאלפי משפחות מאלו עמדו - -

שבח וייס (העבודה):

חבר הכנסת בן=אליעזר, הקהל הוכפל.

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

- ליד משרד השיכון דרך קבע, וראיתי אותן לילה ליל ויום יום. עזרנו לכולן - בלי חשבון, למי בהכפלת שכר דירה ולמי במתן דירה, כי אין להן. מה היא האלטרנטיבה?

אני נשבע כאן, במקום הזה, שבאחד הלילות, ועדים אנשי משרד הבינוי והשיכון, באתי ב=23:30 למשרד וירד גשם זלעפות וראיתי אשה עם שלושה ילדים. אמרתי: "תפתחו את השער, כדי שקודם כול ייכנסו פנימה". השעה היתה 23:30, ואמרתי: "תעלו אותם למעלה". אמרתי למזכירה שלי: "תנו להם אוכל. תנו להם שתייה, כדי שיירגעו", ואז הם נכנסו אלי.

אתה שומע סיפור חיים של אבא מובטל שעזב את הבית, על דירה שמכרו אותה, כי אין להם כסף. יש משכנתה. אתה שומע סיפור של משפחה שהתפרקה ושל אמא עם שלושה ילדים, שלא היה לה מזון ולא היה לה בית, והיא הלכה לגור אצל ערבי בכפר עיסאוויה. ועומדת האשה ובוכה ואומרת לי: בשביל לקיים את הילדים האלה שלי, אני עובדת בזנות. אל אלוהים. נתנו לה דירה, לא בהתאם לחוק. לא היתה שום ועדה שאישרה. ודאי שהדבר הזה תפס שתי שורות בדוח מבקרת המדינה. מי מאמין? אני חייב דין=וחשבון לקדוש=ברוך=הוא ולמצפוני, שום דבר אחר לא. תסביר לי איך, איך ממשלה כזו יכולה לשבת בשלוות נפש?

אני זוכר שאבי, זכרו לברכה, היה גביר בעירק. הוא בא לפה, הגיע למעברת פרדסייה, חלש, מוכה. הוא ישב בבית=סוהר שם. שתי משמרות הוא עבד ביום. אבא, תנוח, אמרתי לו. אמר לי: בני, רק תלמדו, תלמדו, תלמדו. מעולם לא ביקש דבר. כשלא היתה עבודה, הוא עבד בעבודות דחק, וכשהיתה לו אפשרות, הוא עבד כפועל בבית=חרושת "עסיס", והוא התחנן לעבוד בשתי משמרות, רק כדי לחנך את הילדים שלו. מעולם לא היו לו טענות. זה הבית שלנו, אין לנו מקום אחר. נעבוד פה ונעשה פה. אין לנו מקום אחר. זה הבית שלנו. כך נהג לומר.

אני אומר לך: מאבי ספגתי הרבה, אבל דבר אחד אני זוכר, כאילו זה היה היום, אם כי זה היה לפני 30 שנה. הוא אמר: במדינת היהודים אתה לא יכול לעבוד לפי נוסחאות כלכליות, זה לא עובד. במדינה אנומלית, לא=נורמלית, שקולטת עולים, שבה

עולים כמוני באים מכל מקום ומקום בעולם, ולא מתירים להם לקחת אתם אגורה אחת, ובאים כל מיני גילאים, משפחות ברוכות ילדים מגיעות לכאן ומתחילות מנקודת האפס - אין לך ברירה, אתה לא יכול ללכת.

כמה בירכתי את חברי בממשלה, את ראש הממשלה יצחק רבין, זכרו לברכה. באתי והצעתי אז, כשר הבינוי והשיכון, לתת חבילת סיוע מיוחדת למשפחות האתיופיות. לכאורה אנשים השתגעו. הצעתי שמתוך 120,000 דולר, שהם המשכנתה, 100,000 דולר יהיו מענק, ו=20,000 דולר יוחזרו בתשלומים חודשיים של 140 שקל. נכון, אדיסו?

<u>אדיסו מאסלה (העבודה):</u>

זו ההתחלה.

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

זו ההתחלה. אחר כך זה עלה. תאמין לי, רבין, זכרו לברכה, הסתכל עלי דקה ואמר: תשמע, זה רעיון. צריך לתת להם. אישר. וכשבאו כל מיני חבר'ה מהאוצר ואמרו: אבל איך וכיצד? אמר: אין מה לעשות, חברים, לאנשים האלה צריך לתת, אחרת בחיים הם לא יגיעו למשהו. וכך נתנו לכל המשפחות האתיופיות. הנה יושב פה אדיסו.

<u>אדיסו מאסלה (העבודה):</u>

7,000 משפחות, פואד. יצאו במבצע משכנתאות - - -

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

שמעת, אדוני היושב=ראש. זה לא קורה בשום מדינה אחרת. זה מה שעושה את המדינה שלנו למדינה מיוחדת. היא באמת מדינה משוגעת. ולכן חייבים להרחיק מעלינו את כל אלה שעושים את החישובים הכלכליים. חייבים למצוא עבודה.

אתה יודע מה? אני חייתי בדור שמעולם לא שאל שאלות, גם לא חיפש מה היא צדקת הדרך. עומד לפניך אדם שנלחם 28 שנים. בחיים לא שאלתי מה צדקת הדרך. גם לא פקודי,

מעולם לא. הלכו ושילמו את המחיר היקר ביותר, שוב, כי האמינו: זה הבית שלנו, אין לנו בית אחר, מוכרחים להגן עליו. הבית הזה חייב לספק מזור ופרנסה לתושביו. והממשלה הזו נבחנת בראש ובראשונה ביכולתה לדאוג לחלשים. זה מבחנה, זו תעודת הזהות שלה. על הממשלה שלנו, הממשלה שאני הייתי חבר בה, אפשר להגיד הכול, אבל אני יודע בכמה אחוזי אבטלה התחלנו ובכמה סיימנו, ועשינו הרבה, כל הממשלה, כל חברי הממשלה, אבל אם יש דבר שהתגאינו בו, הרי זה בכך שהצלחנו להוריד את שיעור האבטלה ל=6%.

אני מקווה בכל לבי שהממשלה הזו תתפנה ותלך. אתה יודע, אדוני היושב=ראש, אנחנו מנסים כל פעם, בהצבעה זו או בהצבעה אחרת, להביא לכך שהיא תתפנה. לכן כל פנייתי היא לקדוש=ברוך=הוא, שיבין למצוקת העם הזה שיושב כאן וישחרר אותנו מהממשלה הזו. תודה רבה לך.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה לך.

שלמה בן=עמי (העבודה):

חבר הכנסת בן=אליעזר, הקדוש=ברוך=הוא בקואליציה.

היו"ר ש' בן=צור:

הקדוש=ברוך=הוא באמצע.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

הקדוש=ברוך=הוא של כולנו.

שבח וייס (העבודה):

- - -

היו"ר ש' בן=צור:

אני מאוד תמה עליך, כפרופסור למדעי המדינה.

שבח וייס (העבודה):

להיסטוריה.

היו"ר ש' בן=צור:

כפרופסור להיסטוריה אתה לא יודע שהקדוש=ברוך=הוא באמצע? הוא שייך לכולם.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

הוא של כולנו.

היו"ר ש' בן=צור:

בוודאי.

שלמה בן=עמי (העבודה):

כרגע עושה רושם שהוא חבר בקואליציה.

שבח וייס (העבודה):

שלוש סיעות של סייעתא דשמיא.

היו"ר ש' בן=צור:

יש גם סיעתה דשמריה.

חבר הכנסת אדיסו מאסלה, אתה רוצה לדבר בנושא של הקיבוצים?

<u>אדיסו מאסלה (העבודה):</u>

הקיבוצים, החרדים - -

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

המושבים.

<u>אדיסו מאסלה (העבודה):</u>

- - הסחטנים, על כולם אני רוצה לדבר.

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה - - -

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

רציתי להודות לך, חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר. זה מאוד ריגש אותי, באמת.
תודה רבה.

<u>אדיסו מאסלה (העבודה):</u>

שמעתי את דבריו של פואד, שר הבינוי והשיכון לשעבר, ובאמת איזו ממשלה זו היתה, אילו שרים ואיזו אוזן קשבת. פואד, הדלת שלך היתה פתוחה עבורי, עבור נציגי העדה, ומאז החלה כהונת הממשלה הנוכחית, ראש הממשלה מסרב לפגוש אותי, וסוף סוף הוא הסכים לפגוש אותי ביום שני הבא - אני מקווה שהפגישה תתקיים - כדי להעלות את הבעיות של קליטת עולי אתיופיה.

כשהממשלה הקודמת עשתה את מה שעשתה בקליטה של עולי אתיופיה, הממשלה עצמה ידעה, וגם אני אישית, כאיש מפלגת העבודה, ידעתי שלא תהיה לזה תמורה פוליטית

גדולה. פואד, אתה זוכר את זה. אבל הממשלה עשתה, בצדק רב, לא כדי לקבל תמורה פוליטית, אלא משום שהעלייה הזאת היתה ראויה לקבל את המשכנתה המועדפת הזאת, ובלי המשכנתה הזאת, כל אלפי המשפחות שנקלטו באתרי קרוונים בכל רחבי הארץ היו נשארות שם עד כה, וגם עכשיו עדיין נותרו שם מאות משפחות שחיות בתנאים=לא=תנאים.

הממשלה הזאת היא ממשלה אטומה, ממשלה שאין לה שום רגישות חברתית=כלכלית, ממשלה שאין לה שום אוזן קשבת, והמשפחות עדיין חיות בתנאים=לא=תנאים באותם אתרים, והאכזבה, התסכול, הכעס והזעם הם עצומים.

דובר הרבה - וגם אני אישית דיברתי הרבה - על קיצוץ התקציב של שנת 1998. כל קיצוץ תקציב בכל שנת התקציב פוגע דווקא בשכבות החלשות. לחלשים אין כוח, הם לא יכולים להיאבק, הם לא יכולים להפגין, אבל הממשלה מרשה לעצמה לפגוע דווקא באותן שכבות חלשות. בגמלאים. מה יש נגד הגמלאים? וכולנו בני אדם וכולנו נגיע גם לזה. והממשלה הזאת מצאה לנכון לפגוע דווקא בציבור הגמלאים, בחולים, בקשישים, בחולים כרוניים.

רק לאחרונה, בגלל מאבק ציבורי - אם אותה ילדה חולת סרטן, נדמה לי ששמה טלי ואם הקבוצה שלה לא היו מגיעים לבית נשיא מדינת ישראל, והתקשורת לא היתה מתגייסת להעלות את הבעיה הזאת על סדר=היום הציבורי, אני מסופק אם הממשלה היתה כוללת את כל 15 התרופות בסל הבריאות.

הממשלה פוגעת במשפחות ברוכות ילדים. להביא מספר גדול של ילדים, זה אסור במדינת ישראל? אלה משפחות שיש להן אורח חיים שונה - דתיים, מסורתיים שרוצים להביא ילדים לעולם הזה, והם אלו שצריכים לקבל את העונש התקציבי הכלכלי=החברתי.

הממשלה ניסתה לפגוע בקצבאות ילדים. קצבאות הילדים הן קצבאות אוניברסליות. משפחות עניים, משפחות ברוכות ילדים מקבלות את הקצבאות הללו. יש משפחות עשירות, שבגלל האוניברסליות של העניין מקבלות גם הן קצבאות ילדים, והן לא מרגישות בחשבון הבנק שלהן מתי נכנסה קצבת ילדים ומתי לא. מבחינתן זה מיותר בכלל. יש משפחות רבות, אזרחי מדינת ישראל ממגזרים שונים, כמו במגזר הערבי וכמו אצל החרדים, שסופרות כל יום מתי מגיע היום שבו אפשר ללכת לבנק על מנת למשוך את קצבאות הילדים. אלו משפחות שבקושי גומרות את השבועיים הראשונים של החודש, שלא לדבר על החודש

כולו. אני אישית מכיר משפחות רבות כאלו שמחכות שיהיה להן כסף קטן על מנת לקנות חלב, פרוסת לחם, קצת גבינה לתת לילדים שלהן.

יש ילדים רבים במדינת ישראל שלא מגיעים למתנ"סים, למרכזים קהילתיים, שלא לדבר על מוזיאונים או על הצגה בתיאטרון. למשפחות אין כסף לשלם, כמו שעשירי ישראל מסוגלים לעשות זאת עבור הילדים שלהם. אני מכיר משפחות אמידות ששולחות את הילדים שלהן, מטרטרים אותם מחוג לחוג עד שזה נמאס לילדים עצמם. יש אלפי ילדים במדינת ישראל שלא זוכים לחוג אחד בשבוע, ובהם מספר לא מבוטל של ילדי משפחות עולים.

כך ממשלת ישראל מנציחה את הפער החברתי הכלכלי במדינת ישראל. כל שנה מפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה נתונים - כמה משפחות עניות יש, כמה ילדים רעבים יש במדינת ישראל. כל ילד חמישי בחברה שלנו נמצא מתחת לקו העוני, ובעיקר במגזר הערבי. העוני שם הפך להיות דבר מובן מאליו. כל ממשלות ישראל, לצערי הרב, גם ממשלת העבודה בתקופת השלטון שלה לא הצליחה לסגור את הפערים החברתיים=הכלכליים, אף שבארבע השנים האחרונות שבהן היא היתה בשלטון היתה התחלה טובה של סגירת אותם פערים, והיום ממשלת נתניהו החזירה, לצערי הרב, את הסקטורים החלשים הללו כמה צעדים אחורה. תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה לחבר הכנסת אדיסו מאסלה. חברת הכנסת חגי מירום איננו באולם. אני שוב רוצה להודיע ולהזכיר לחברי הכנסת, שההצבעות יהיו מחר בשעה 09:30.

שבח וייס (העבודה):

הערב לא יהיו הצבעות?

היו"ר ש' בן=צור:

כפי שנמסר לי, לא יהיו הערב הצבעות, רק מחר בבוקר.

שבח וייס (העבודה):

זה החלטי?

היו"ר ש' בן=צור:

זה מה שנמסר לי בכתב. הכול ניתן לשינוי, והרשות נתונה לחבר הכנסת שלמה בן=עמי.

שלמה בן=עמי (העבודה):

כבוד היושב=ראש, נודע לי מהרדיו, שהסטודנטים מתכננים למחר שביתת מחאה מתוך איזו תחושה, שבקרנבל המתוקצב, או בחלוקת הנכסים הלאומיים במהלך המיקח וממכר המאוד לא אסתטי שהיה כאן בימים האחרונים, הם נשארו בחוץ, ובהקשר של התחושה הזאת שלהם הייתי רוצה לומר מלה, אדוני היושב=ראש.

חבר הכנסת יהודה לנקרי ואנוכי הגשנו לפני זמן=מה הצעת חוק באשר לשכר לימוד, או לימודים חינם באוניברסיטה בישראל. אני יודע שיהיו גם, כמובן, כלכלנים שיאמרו שזה עניין פופוליסטי, וכבר שמעתי את הדבר הזה. בכלל, קורה דבר מאוד מוזר. אתה יודע, כבוד היושב=ראש, אני כבר טוען הרבה זמן בציבור, בתקשורת, בדרכים שונות, שבתקופה של ריסון, של האטה כמו שיש היום, זה לא טוב שיש ריסון בתקציב. צריך להיות קצת יותר גמישים.

שאלת למה אני פרופסור. אני מורה להיסטוריה, אז אני לא כלכלן. כשמישהו שאיננו כלכלן אומר דבר כזה, אומרים: זה פופוליזם. כשזוסמן אומר אותו דבר, והוא כלכלן, זה לא פופוליזם.

באותו עניין אני רוצה לומר לגבי הלימודים באוניברסיטה ושביתת הסטודנטים מחר. היום כל בר=דעת מבין, אדוני היושב=ראש, שהמכשיר העיקרי שיוצר צמיחה במשק המודרני הוא השכלה וחינוך, או תשתית פיזית והשקעה במשאבי אנוש. זהו זה, זה מה שיוצר עושר. לדאבון הלב, בכלכלה המודרנית זוג ידיים עובדות כבר לא כל=כך מפרנסות, או מפרנסות פחות טוב מאשר מוח חושב. ולכן העניין הזה של השקעה בחינוך

הוא עניין שלא צריך להסתכל עליו כאיזה עניין חברתי. אולי בכלל צריך להוציא את ההשקעה בחינוך מתחום ההשקעה החברתית. זאת השקעה, הייתי אומר, כמעט כלכלית בחברה המודרנית.

היו"ר ש' בן=צור:

בלי "כמעט".

שלמה בן=עמי (העבודה):

כן. לכן צריך לראות את ההקשר הזה ולא להפריד. יש חברה ויש כלכלה, ושתיהן שלובות זו בזו.

אנחנו מצאנו, אדוני היושב=ראש, שכ=70% מהסטודנטים בישראל, אורך הלימודים הממוצע שלהם ל=A.B# הוא חמש שנים #.

היו"ר ש' בן=צור:

הם צריכים לעבוד.

שלמה בן=עמי (העבודה):

שירות בצה"ל, לעתים שירות קשה מאוד, זה לא שלוש שנים, זה לפעמים ארבע שנים, השירות הוא כל כך קשה וכל כך מסובך, שלא נלין, גם אם אנחנו לא אוהבים את זה במיוחד, לא נלין על החיילים שמשתחררים מצה"ל אם הם הולכים לרעות בגואה או בכל מיני מקומות בדרום=אמריקה. אנחנו אולי לא אוהבים את זה, אבל אפשר להבין את משבר השחרור הזה. אז לפעמים זה ארבע שנים, ולפעמים זה גם חמש שנים.

ואחר כך הם מתחילים ללמוד. וכשהם מתחילים ללמוד הם צריכים ללכת למילואים, ולשלם שכר לימוד של 10,000 שקל, וזה לא רק 10,000 שקל שכר לימוד, זה גם ספרים וזה גם מגורים. ולעתים בדרך - אני רגיל שמפריעים לי בכיתה.

ואז יש לך מצב, אדוני היושב=ראש, שהיות שהוא מבוגר, הוא כבר בן 24 לפעמים או
הוא גם מתחתן, ואתה יודע יפה מאוד מה זהB.#Aבן 23, אז בדרך, במסלול של ה=
משכנתה וכל המטלות שכאן נופלות על הזוגות הצעירים. כך שהתרומה של הסטודנט
הישראלי ככוח עבודה, כמשאב אנושי משופר למשק, מתחילה להגיע שנים אחרי שעמיתו
בחוץ=לארץ כבר היה כוח שתרם לתוצר הלאומי.

זאת אומרת, אסור להתייחס, צריך להפסיק אחת ולתמיד להתייחס להשקעות חברתיות
במונחים של חסד ורחמים. אלה הם מונחים של חישוק החברה כמכשיר חיוני לצמיחה, של
שיפור המשאב העיקרי, היחיד כמעט, שיש למדינה הזאת. אין לנו נפט, אין לנו מים, אין
לנו מחצבים, יש לנו בני אדם. בואו נשקיע בהם. לו היה הדבר תלוי בי - אנחנו מנסים
לומר איזה דבר קוהרנטי.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

זה דבר מאוד מדאיג. אתה יודע שאני מסכים אתך.

<u>שלמה בן=עמי (העבודה):</u>

מאה אחוז, העיקר הוא שהממשלה תסכים אתי. הממשלה מתנגדת לחוק הזה, כידוע
לך.

לכן אני אומר, המצב הזה, שבו אנחנו לא מבחינים בקשר בין הדברים, הוא חולי.
זה דבר לא טוב, זה אסור. לו היה הדבר תלוי בי, למשל הדיונים שהיו כאן על חוק
עידוד השקעות הון - אני הייתי מבטל את חוק עידוד השקעות הון מכול וכול. תיקחו
אותו כסף, במקום לתת את זה למפעלים, שאחר כך מקימים אותם בפריפריה ובמשבר הראשון
הם מפטרים את העובדים והולכים עם הקופה, תשקיעו את זה בהכשרה מקצועית, תשקיעו את
זה בחינוך, תשקיעו את זה בתשתיות.

המפתח ליציבות בשוק העבודה הוא שיהיה לך עובד בר=עיסוק - אין לי התרגום,
, שהעובד יהיה מסוגל להיותEMPLOYABILITYאדוני היושב=ראש, אבל בלעז זה נקרא:
מועסק במקום אחר, שהוא יהיה כל הזמן בתהליך של הכשרה מתמדת. לכן כל העניין הזה -

היום גם יש הסתכלות אחרת על כל נושא האוניברסיטה. יש כאלה שחושבים, שאולי אורח החיים המודרני, שבו כבר אינך - - -

היו"ר ש' בן=צור:

סליחה, באמת, חברי הכנסת. חבר הכנסת רענן כהן, אני מציע לך להטות אוזן. זה מאוד יעניין אותך.

רענן כהן (העבודה):

אתה מספר לי?

היו"ר ש' בן=צור:

אם זה כך, אז איך אתה מפריע לו?

רענן כהן (העבודה):

בפרט שמורי ורבי מדבר.

היו"ר ש' בן=צור:

נכון, אז עוד יותר. אז הוספת חטאת, עוון, ועכשיו - - -

שלמה בן=עמי (העבודה):

אתה יודע, אדוני היושב=ראש, היום כמעט לא תמצא במשק המודרני אנשים שגומרים את חייהם, או גומרים את הקריירה שלהם כעובדים במקום העבודה שבו הם התחילו לעבוד. פעם זה היה כך: אדם היה חקלאי, היתה לו איזו חלקת אדמה, והוא גמר את חייו כחקלאי באותה חלקת אדמה. היום המשק הוא כל כך נייד וגמיש, שאנשים נכנסים ויוצאים ממקומות עבודה. לכן הצורך בחינוך לכל אורך החיים, בהכשרה מתמדת, הוא לא איזה לוקסוס; זה חיוני לתהליך ההעסקה של האנשים.

היו"ר ש' בן=צור:

הוא מחויב המציאות.

שלמה בן=עמי (העבודה):

ולכן צריך להסתכל על ההכשרה המקצועית, על החינוך הגבוה, וגם לשנות את דמותה של האוניברסיטה. היא לא חייבת להיות מה שהיא היתה פעם. יכול להיות שצריך להקים אוניברסיטה תעשייתית, שמכשירה אנשים כל הזמן למקצועות שונים. זה היה הקונטקסט שבו הגשנו את החוק הזה, אדוני היושב=ראש.

אם כבר מדברים על חינוך, באמת יש שתי תחנות חשובות. תחנה אחת היא באמת החינוך הגבוה; והתחנה הראשונית היא הגילים שלוש-חמש. הם קריטיים. היום כל פסיכולוג, כל פדגוג, כל מומחה, יגיד לך: אלה הם הגילים הקריטיים, שם מתחיל שוויון ההזדמנויות. אם אתה מביא היום ילד בגיל חמש לבית=ספר, הוא כבר הגיע בפיגור מול ילד משכונה אחרת, אם הוא לא קיבל הכשרה.

היו"ר ש' בן=צור:

אני מוסיף לך זמן בגלל ההפרעות של חבר הכנסת רענן כהן.

שלמה בן=עמי (העבודה):

רענן, אם אתה תמשיך להפריע, הוא יוסיף לי עוד דקות.

רענן כהן (העבודה):

אני לא מפריע לך, חברי הטוב.

שלמה בן=עמי (העבודה):

לכן אני אומר, הגיל שלוש-חמש הוא גם כן גיל קריטי. היכולת שלנו לקחת ילדים ולהשוות את מעמדם, את הכישורים ההשכלתיים שלהם, הוא בגילים האלה. אתה יודע שהיום הגיל שלוש-חמש הוא כבר גיל של מחשבים. אתה ואני, אדוני היושב=ראש, ככל שאנחנו מתבגרים אנחנו נעשים יותר ויותר אנאלפאביתים, כי יכולת הקריאה ויכולת השליטה במכשירים של החברה המודרנית יורדות עם הגיל. זה כמו בהתעמלות, כל שנה המתעמלות הן יותר צעירות. ככה זה בעניין של המחשבים וככה זה בטכנולוגיות המודרניות.

במדינת ישראל, אף שקיים חוק מאז 1984, כידוע לך, אני, ואני יודע שגם חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, הגשנו חוק מחודש, בכוונה להקים לתחייה את העניין הזה.

היו"ר ש' בן=צור:

400 מיליון.

שלמה בן=עמי (העבודה):

כן, אבל אנחנו מציעים יישום הדרגתי. אפשר להתחיל, פשוט להתחיל. אותו דבר לגבי האוניברסיטה. אני לא אומר שישראל במצבה הנוכחי - כאשר אני נמנה עם אלה שחושבים שצריך להגמיש את התקציב, אבל בשביל צמיחה. אני מבין שאי=אפשר היום במכה אחת ללכת על 800 מיליון שקל, שזה מה שיעלה שכר הלימוד באוניברסיטה. אבל צריך להתחיל באיזו הדרגתיות, להגיד שאנחנו בכיוון, גם באשר למעונות=יום, שזה באמת שובר 1,000 שקל - איך אפשר בכלל לעמוד בדבר הזה?-את המפרקת של זוגות צעירים, 1,500

אנחנו כאן פוגעים בנכס הבלעדי של החברה הישראלית, שזה הנכס האנושי. תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

הייתי מציע לאדוני אולי לכתוב מאמר בנושא הזה. אני מדבר בכל הרצינות.

שלמה בן=עמי (העבודה):

מאה אחוז, בסדר גמור. בשמחה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

הייתי מבקש, אם תוכל לפרסם את זה גם ב"הד החינוך", הביטאון של המורים.

חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה. אני מבין שאתה רוצה לדבר היום על - - -

רענן כהן (העבודה):

על הממשלה, שאתה בתוכה.

היו"ר ש' בן=צור:

אולי תדבר בנושא של המפלגות בישראל, לרגל בחירתך כמזכ"ל תנועת העבודה?

רענן כהן (העבודה):

א. אני מודה לך מאוד.

היו"ר ש' בן=צור:

הרבה ברכות.

רענן כהן (העבודה):

אני גם מקווה שזה יהיה רגע שבו נחזיר בדרך כזאת או בדרך אחרת את הברית ההיסטורית. אדוני היושב=ראש, שאלת שאלה. אני מקווה שתהיה לנו אפשרות להחזיר את הברית ההיסטורית. אני מאמין שנמצא את הדרכים לכך, ושנוכל ביחד לעשות את מה שצריך לעשות. כל מה שאמרתי קשור לדברים שאני עומד לומר.

אדוני היושב=ראש, הרבה אירועים ועוד הרבה יותר הצבעות ראה הבית הזה בשנות קיומו. אך מעולם לא נראה מחזה כה משפיל, מביש, מבזה, כמו חוק התקציב הנוכחי. כמויות השקרים, הבטחות הסרק והאתנן הפוליטי הגיעו לשיאים, שאני פשוט מתבייש כחבר כנסת. אני מתבייש כאזרח וכפוליטיקאי לראות עד כמה נמוך וכמה משפיל יכול להיות הסחר בין ראש הממשלה למרכיבי הקואליציה.

הרי אמרו לנו: חוק הבחירה הישירה של ראש הממשלה יגאל אותנו מהסחטנות, לא תהיה עוד סחטנות, לא יהיו עוד דברים כאלה. והנה, צאו אזרחי מדינת ישראל וראו, חוק הבחירה הישירה של ראש הממשלה הוא בעצם המשך הסחטנות, המשך הביזויים, המשך ההשפלות. אנחנו, חברי הכנסת, חייבים היום לעשות הכול כדי לבטל את חוק הבחירה הישירה של ראש הממשלה, כי הוא לא נתן את כל מה שציפינו ממנו.

ראש הממשלה, שהבושה והכבוד ממנו והלאה, יושב בלשכתו כפי שהיושב=ראש - אני לא רוצה להשתמש במושגים בכנסת, אבל הוא איננו איש שמתנהג כראש ממשלה, הוא מתנהג כראש סקטור. הוא פותח את פנקס השיקים בלי שום עוזר, בלי שום שר, בלי שום חבר, בלי שום יועץ, ומחלק את קופת המדינה. לילה ויום יוצאים ובאים בפתח לשכתו של ראש הממשלה חברי הקואליציה שלו וסוחטים את קופת המדינה, את קופת האוצר, ומקמטים את שארית כבודו של ראש הממשלה.

באה ש"ס וקיבלה 250 מיליון שקל, באה המפד"ל וקיבלה 500 מיליון שקל תמיכה למוסדות דת, באה סיעת גשר וקיבלה 600 מיליון שקל. אני חייב להודות, שלמקסים לוי ידידי היתה דרישה חברתית שגם אנו, סיעת העבודה, תמכנו בה.

היו"ר ש' בן=צור:

למה, אתה לא תמכת בתוספת שהמפד"ל ביקשה בקשר לחינוך? אתה, שהמנהיג שלך, יצחק רבין, זיכרונו לברכה, העמיד את החינוך בראש סדר העדיפויות, התנגדת לו?

רענן כהן (העבודה):

אתם בכלל יכולים להזכיר את יצחק רבין, זיכרונו לברכה?

היו"ר ש' בן=צור:

מי כן יכול להזכיר אותו?

רענן כהן (העבודה):

כן, הוא ראה בחינוך את העיקר. התשתית החברתית בנויה כולה על החינוך. אתם הרגתם את החינוך.

היו"ר ש' בן=צור:

ולכן המפד"ל רוצה להוסיף לחינוך.

רענן כהן (העבודה):

המפד"ל רוצה כסף למערכות שלה ולא לחינוך, למוסדות שלה ולא לחינוך. אם זה היה לחינוך, הייתי תומך בזה.

היו"ר ש' בן=צור:

לחינוך בכלל.

רענן כהן (העבודה):

הלכה סיעת גשר ובאה ישראל בעלייה וקיבלה 300 מיליון שקל. אחריה באה צומת וקיבלה 200 מיליון שקל, כשבאותה שעה, בלי בושה, מגנה רפול בטלוויזיה את הסחטנות. אי=אפשר להבין מה קורה פה; קשה מאוד להבין. הוא מדבר נגד הסחטנות והוא בעצמו הולך וסוחט.

אחר כך באה סיעת מולדת וסחטה עוד 150 מיליון שקל להתנחלויות. אחר כך הגיעה דגל התורה ויצאה עם שיק של 380 מיליון שקל. אחריה הדרך השלישית, שגם היא הצהירה

נגד סחטנות והשיק שלה כבר בכיס.

זה יוצא וזה נכנס וזה בא, והציבור הישראלי משלם מכיסו למעלה מ=3 מיליארדי שקל. איזו חוצפה, איזה ביזיון.

הגדיל לעשות מכולם שר האוצר, שבלי מצמוץ אפילו עומד כאן מולנו במקום הזה ומודיע לנו, שהוא לא חתם על הסכמים. באמת?

אני רוצה לומר לעם ישראל, לאלה שמאזינים לי, משמאל ומימין כאחד, אתם חייבים להביע את מחאתכם על הסחטנות הזאת. אתם חייבים להגיד לנתניהו: יותר לא ניתן לך לבזות את כולנו, לחסל את קופת המדינה. על מה? כדי לשמור על הכיסא שלך, ראש הממשלה? לחלק שיקים רק כדי להנשים את הקואליציה הגוססת שלך?

אתם, הציבור הרחב, עם ישראל מכל שכבות הציבור, חייבים להתקשר לשר האוצר ולומר לו: אתה נבחרת כנאמן הציבור להגן על קופת המדינה. איך אתה בוגד בתפקידך? איך אתה נותן ידך לשוד כזה? אני שואל: איפה המוסר? איפה הצדק?

ראש הממשלה יוצר כאן תקציב היסטורי. הוא נותן ונותן ונותן, ואני לא יודע כמה הוא ייתן עד אישור התקציב. הרי נתניהו כשמו כן הוא. איש בקואליציה אינו מתייצב ועוצר את התופעה המכוערת הזאת של חלוקת מיליארדי שקלים.

זהו בעצם, אדוני היושב=ראש, תאמין לי, מסע סחטנות. זהו אולי, אני לא רוצה להשתמש במושג מאפיה, אבל הייתי אומר שזוהי קבוצה פרלמנטרית, כשלסיעות החרדיות ולסיעות אחרות אין גבול. גם אם הדרישות והכספים אינם חוקיים, זה בכלל לא אכפת להם.

אני מקווה, שעם ישראל, הציבור שצופה בנו ורואה אותנו, ימשיך לצפות במהלך הלילה וישמע על הסכם הכניעה המשפיל של נתניהו. הוא מכר הכול, הוא מכר את האוצר. האוצר נשאר ללא רזרבות, הממשלה ללא כבוד. עם ישראל, תראו מה עשו לנו בימים אלה. אתם תשלמו את מחיר הסחטנות. אתם תשלמו את זה במסגרת מסים או בדרך אחרת. אתם תשלמו את מחיר הביזיון הזה.

הממשלה הזאת לא ראויה, הממשלה הזאת, שנתנה לכל קבוצה לסחוט ממני ומכם, אל תיתנו לה את קולכם. תנו לה את מה שמגיע לה, תשלחו אותה הביתה, וטוב יום אחד קודם. תודה.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה. חבר הכנסת נואף מסאלחה - לא נמצא. חבר הכנסת עוזי ברעם - לא נמצא. חבר הכנסת אפרים סנה - לא נמצא. חבר הכנסת אהוד ברק - לא נמצא. חבר הכנסת אופיר פינס=פז. אחריו - חבר הכנסת מיכה גולדמן.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, קודם כול אני שמח מאוד לבשר למליאה ולציבור בבית, שוועדת הכספים החליטה, לפני דקות ספורות, שלא יחול שום שינוי במערכת הבריאות ללא אישור ועדת הכספים וועדת העבודה והרווחה. זה הישג אדיר לאופוזיציה. גייסנו אלינו את נציגי צומת וגשר והפלנו את הממשלה ואת הקואליציה, הצלנו את מערכת הבריאות, אלא אם כן העניין יתהפך במליאה מחר בהצבעות בשעה 09:30.

הוכחנו, אדוני היושב=ראש, שכל הסחר=מכר הפוליטי שנעשה בימים האחרונים לא עוזר. למה הוא לא עוזר? כי אי=אפשר להיאבק רק בכסף ובשוחד בנושא שהוא בבת עינה של המערכת הפוליטית במדינת ישראל ושל הציבוריות הישראלית, הצלת מערכת הבריאות; וזה מה שעשינו היום, לאורך כל היום.

קודם כול קבענו סל אחיד, בניגוד לדעתה של הממשלה, שהתקפלה בעניין הזה; וסל בריאות קשיח, בניגוד לדעתה של הממשלה. ואז לגבי התשלומים, שכאן הקואליציה הסכימה לעניין, התשלומים לרופא ומס לגולגולת, הצלחנו להביא החלטה, שהעניין טעון אישור מוקדם של שתי ועדות כנסת, ועדת העבודה והרווחה וועדת הכספים. אני אומר לכם כאן, אין סיכוי שהוועדות האלה ייתנו יד להשתוללות מחירים בביקור אצל רופא ובמס גולגולת, ואני מעריך שבכלל לא יצליחו לגבות בעניין הזה אפילו לא שקלים בודדים. זה רק עניין אחד.

העניין השני, אני רוצה לקבוע כאן באופן הכי ברור, שאולי לראשונה, ואם לא לראשונה אז זה בהחלט מקרה נדיר, ב=31 בדצמבר 1997 לא יהיה למדינת ישראל תקציב מאושר לשנת 1998, לא יהיה היום תקציב למדינת ישראל לשנת 1998. אני חושב שזה ביטוי והוכחה ניצחת לכישלונה הקולוסאלי של הקואליציה הזו, של הממשלה הזו. זו פשיטת רגל של ממשלה ששולטת ומושלת כאן בלי שיש לה המינימום הנדרש כדי לייצר אחדות בתוכה, אחדות מטרות, אחריות למדינת ישראל, אחריות לתקציב מדינת ישראל.

לכן, משום שהקואליציה הזאת היא קואליציה בלתי אפשרית, משום שהקואליציה הזאת היא קואליציה שנמצאת בתהליך התפוררות מואץ, משום שהיא מונהגת על=ידי ראש ממשלה שלא בוחל באמצעים כדי לשמור על כיסאו ולהישרד, ועל=ידי שר אוצר שהתפשט מכל תפיסותיו המקצועיות והפך להיות שחקן פוליטי, כאחד הפוליטיקאים - הדברים האלה מגיעים עד עברי פי פחת.

אני מעריך, שלא רק שהיום אין תקציב מדינה, אלא גם מחר לא יעבור כאן התקציב, כי מי שחושב שנפתרו בעיות הקואליציה בתשלום כספים - הערב הוכחנו, על=ידי זה ששחקנו את כל הרפורמה והגזירות בתחום הבריאות, שיש לנו היכולת והכוח לשחוק עד דק את כל הגזירות הכלכליות של הממשלה הזאת. אין לה היכולת המוסרית להעביר אותן ואין לה היכולת הפוליטית לתרגם את היכולת שלה לכלל החלטות של מליאת הכנסת.

אני מעריך, שהתופעה שהיינו עדים לה ביממה האחרונה, של מכירת סוף עונה, של מכירה כללית, כל אחד קיבל את המחיר שלו וכולם רבו מי יקבל יותר ומי יטמון את ידו עמוק יותר אל תוככי הקופה הציבורית וייקח כמה כסף שהוא יכול עבור אנשיו, עבור מפלגתו, עבור הסקטור שהוא מייצג לכאורה או שלא לכאורה - השיטה הזאת לא צלחה. השיטה הזאת לא מצליחה לייצב את הקואליציה משום שמדינת ישראל חייבת באחריות כלפי התוצאות הכלכליות שלה, ולא רק לגבי התוצאות הפוליטיות העסקניות שלה. זה לא עובד עד אין סוף.

מי שהתעלתה היום מעל הסיעות האחרות - כל יום אנחנו מגלים סיעה חדשה שהיא הסיעה הסחטנית ביותר, ובמצעד הסחטנות הזה הסיעה שהיום הגיעה לידי מיצוי מרבי זאת סיעת יהדות התורה. סיעת יהדות התורה, שיש לה כל הכלים וכל המכניזם, אני לא רוצה

לפרט, כדי להשיג את יעדיה במסגרת בניית התקציב, החליטה שכנראה מפד"ל, ש"ס, הדרך השלישית, ישראל בעלייה, גשר, מקבלות יותר מדי, ואיפה היא? היום היא התעלתה.

יהדות התורה מורכבת משתי סיעות, מדגל התורה ומאגודת ישראל. אז ראינו, פתאום, את מאיר פרוש ואת שמואל הלפרט, שני נציגיה של אגודת ישראל בכנסת, עושים כמיטב יכולתם כדי לגרוף עוד ועוד הטבות עבור הציבור שהם מייצגים. 600 דירות לשכירות, שכירות ללא צורך בשירות בצה"ל, שכירות ללא צורך בחיפוש עבודה - הרי אלה דברים שלא ייאמנו.

ואז המרכיב השני של יהדות התורה, דגל התורה, שמיוצגת כאן על=ידי חבר הכנסת גפני וחבר הכנסת רביץ, אמרה: מה? רק פרוש ישיג ואנחנו לא? גם אנחנו נשיג, וגם אנחנו נראה לכל עם ישראל ולציבור שלנו שיש לנו כוח. אז באו תביעות חדשות של דגל התורה, שפתאום דגל התורה רוצה עוד 200 מיליון שקלים עבור בני הישיבות. עוד 200 מיליון שקלים.

אין עוד בושה? איבדנו את הבושה? הכול כבר לקחתם. המשרד היחיד שתקציבו גדל ב=17,5% ריאלית הוא המשרד לענייני דתות. תקציב הישיבות גדל מ=850 ל=960 מיליון שקלים. 100 מיליון שקלים יותר, ועכשיו אתם רוצים על זה עוד 200 מיליון שקלים.

אני אומר לכם, שהדרך הזאת תוביל אתכם אל סוף הדרך. הציבור יגרש אתכם מפה. הציבור יעביר אתכם לאופוזיציה, כי זה מה שמגיע לכם. הסחטנות האין=סופית הזאת, כשתקציב המדינה מדולדל, כשהמדינה נמצאת בהאטה, כשאין צמיחה, כשהאבטלה גואה, איך אתם לא מתביישים כל הזמן לבקש כסף לצרכים הפוליטיים הסקטוריאליים שלכם? אין לכם גבולות. אתם רוצים לגמור את המדינה בשנת ה=50 שלה? זה היעד שלכם? אין לכם שום אחריות לאומית. הכול עוד ועוד ועוד ועוד, לחטוף. מה אלה, ימי פומפי האחרונים פה? כל אחד חוטף כפי יכולתו? תעצרו את מצעד האיוולת הזה, תתנהגו עם אחריות לאומית, תמתנו את התביעות האישיות שלכם, תראו לציבור שאתם דואגים לכלל עם ישראל, לכלל תושבי המדינה, לכלל הציבור, ולא רק לסקטור הספציפי ששלח אתכם לכנסת.

מדינת ישראל ניצבת בפני אתגרים קשים, קשיים כלכליים אמיתיים. אם כאן לא תיפסק הסחטנות ואם לא תיפסק הרדיפה אחרי הממון לקבוצות שלכם - תביאו כליה על מדינת ישראל. ואני מזהיר אתכם: תרפו מתקציב המדינה, תאפשרו להעביר תקציב מתון,

תקציב שישאיר סיכוי לצמיחה בשנת 1998, תקציב שישאיר סיכוי למובטלים למצוא עבודה, תקציב שיאפשר יצירת מקומות עבודה חדשים. הסירו ידיכם מתקציב פוליטי.

אני קורא לעם ישראל שנמצא כאן בבית, מחר הוא יום ההכרעות, אני קורא לכם, צלצלו לחברי הכנסת, כתבו מכתבים, שלחו מברקים, תבואו להפגין כאן מול רחבת הכנסת, אל תיתנו לממשלה הזאת, במיוחד לקואליציה הזאת, לעשות כאוות נפשם בתקציב המדינה. זה תקציב של כולנו - -

היו"ר ש' בן=צור:

תודה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

- - כולנו משלמים מסים. מן הראוי שהתקציב יחולק באופן אחראי. תודה.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה. חבר הכנסת מיכה גולדמן נמצא? לא. חבר הכנסת שמעון פרס. חבר הכנסת אלי גולדשמידט. חבר הכנסת עמיר פרץ. חברת הכנסת יעל דיין. חבר הכנסת חיים רמון. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה. מה הנושא?

שבח וייס (העבודה):

תיכף, אני אחשוב. אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, ניסיתי להתייעץ עם היושב=ראש דן תיכון על מה לדבר. הוא הציע לי לדבר על הבורסה, אבל אני לא בטוח שזה התחום שלי. נחשוב על משהו.

היו"ר ש' בן=צור:

אולי תדבר על - - -

שבח וייס (העבודה):

דווקא הבוקר פיתחנו כאן שיחה די מעניינת, ידידי חבר הכנסת שמריהו בן=צור, על תולדות היחסים הפוליטיים בין המפלגות הדתיות לתנועת העבודה על גווניה, לדורותיה, ולקבוצותיה. אני לא רוצה לחזור פעמיים, כי אני משער שגם הפרוטוקול התעייף, וגם, אולי פה ושם יש ציבור של אזרחים ואזרחיות ישראלים שעוקב אחרינו גם בבוקר וגם בערב, ולהשמיע פעמיים אותו עניין - גם בני אלון היה וגם זאב בוים, הם שמעו - אז נחדש משהו.

ברשותך, אדוני היושב=ראש, אני רוצה לעסוק קצת בתכנון לאומי בהקשר האורבני והמוניציפלי שלו ולהצביע על נקודות תורפה מסוימות שיש להן קשר חזק עם רמת חיים, איכות חיים, סגנון חיים, וכמובן גם נקודות תורפה כלכליות.

היתה לי זכות שנים אחדות לעסוק בעניין הזה באקדמיה, גם היתה לי הזכות, אפילו, על אחד הספרים שלי בתחום זה לקבל את פרס השלטון המקומי, פרס למחקר, משר הפנים ההיסטורי ד"ר יוסף בורג. עד היום אני זוכר את הטקס המרגש הזה וגם את ההרצאה של ד"ר יוסף בורג באותו טקס, בברכה. הוא דיבר על החיים המוניציפליים היהודיים, על מוסד של - - -

מיכה גולדמן (העבודה):

- - -

שבח וייס (העבודה):

מה קרה? בוא הנה, מיכה - - -

היו"ר ש' בן=צור:

אני מכיר את השיטות האלה, חבר הכנסת מיכה גולדמן.

שבח וייס (העבודה):

בוא, דבר כאן, אני אחריך.

היו"ר ש' בן=צור:

סליחה - - -

שבח וייס (העבודה):

אם אתה רוצה - אני אפסיק באמצע. הוזמנתי לנאום. זה לא כל כך משנה אם תהיה עכשיו או בעוד חמש דקות.

אני זוכר את המבוא המרתק על הארגון של הקהילה. מה שהרשים אותי מאוד, וזה גם מצטרף למעט ידיעות שהיו לי בעניין הזה מלימודי המשפטים, זה האופי הדמוקרטי, בעצם, של ההתארגנות היהודית בכלל. זה מתחיל בזה, אם מדברים על הצד הארגוני, שמעולם לא היה לנו אפיפיור. לא היה מבנה היירכי דוגמטי - בולה - שעל=פיו נוהגים באדיקות מופלגת. היה תמיד דו=שיח, רב=שיח ודיאלוג, היתה תרבות פלוגתא, והיה מבנה מוסדי שהוא גם היה נבחר בצורה זו או אחרת. אלה לא היו בדיוק בחירות כלליות, הייתי אומר שהיה בהן ממד אתונאי. גם באתונה, על=פי מחקרים של פרופסור אלכסנדר פוקס ואחרים, לא היו בדיוק בחירות כלליות ודמוקרטיות, לא של כל האוכלוסייה שלהם, אלא שאותה, היום היו קוראים לזה: אליטה, היתה קבוצה, אני אקרא לה: של אזרחים פעילים.

אתם תפתרו את הבעיה ואני אפסיק לדקה, בסדר?

היו"ר ש' בן=צור:

אי=אפשר כך, באמת. אני מבקש - - -

מיכה גולדמן (העבודה):

רגע, אני מבקש, ישבתי שם, ראיתי שעל הצג היה כתוב - - -

היו"ר ש' בן=צור:

סליחה, סליחה, תשב בבקשה. תדבר.

שבח וייס (העבודה):

אתה באמת חושב - - -

היו"ר ש' בן=צור:

צמד בני הכפר.

שבח וייס (העבודה):

הוא גם חבר שלי. אני לא התפרצתי לכאן, אני הוזמנתי על=ידך.

מיכה גולדמן (העבודה):

זה לא נגדך.

שבח וייס (העבודה):

זה לא משנה. אתה עומד כאן, רב בקול רם, באולם ריק, זה לא טוב.

היו"ר ש' בן=צור:

הם נבחרו - - -

שבח וייס (העבודה):

בוודאי. קבוצה רחבה.

אני חוזר לענייני שלטון מקומי אצלנו. כמובן, יש נתון אחד שהוא היסטורי, ומשרדי פנים מנסים להתמודד אתו, וזה קשה. הייתי אומר, יותר מדי רשויות מקומיות. היו בעבר, דווקא בשנים הראשונות אחרי הקמת המדינה, כמה וכמה ניסיונות מחקריים, אפילו עם איזו כניסה פוליטית לעניין, כדי לשנות את המפה.

אני זוכר מאמר של פרופסור הלפרין, לפני שנים רבות מאוד, שהיה אז, אני חושב, דיקן הפקולטה לחקלאות ברחובות, והוא עשה איזה מיפוי, היה איזה רעיון, שבמקום, נניח, 50 מועצות אזוריות, יהיו 13 או 14.

היה שם דבר מעניין נוסף, כיוון שעל=פי התרבות הפוליטית וההיסטוריה הפוליטית שלנו המושבות היו מחוץ לתחום, והמועצות האזוריות אז היו צריכות להיות מבוססות בעיקר על קיבוצים או מושבים, מה שנקרא ההתיישבות העובדת. לקחו יישובים קטנטנים והפכו אותם למועצה מקומית, אף שהיה אפשר לשתול אותם ולנטוע אותם כמעט באופן טבעי בנוף של המועצה האזורית.

פה ושם נעשו איזה מעשים, באזור הוד=השרון - מגדיאל ורמתיים הפכו להוד=השרון - כרכור, פרדס=חנה; עכשיו בחדשות.

היו"ר ש' בן=צור:

כאיש מגדיאל אני זוכר את יום האיחוד הזה.

שבח וייס (העבודה):

כן. היו חיבורים, מעטים מאוד, דרך אגב, קריית=עמל וטבעון הפכו לטבעון, פה ושם עוד כמה. הייתי אומר, מעשה גדול בתחום הזה, גם במיפוי של המועצות האזוריות וגם במיפוי של הערים, לא התרחש.

על=ידי כך אנחנו, בעצם, איזו ממלכת לטיפונדיות. בינתיים כל המערכת הפוליטית יושבת על זה, יש ראש עיר וחברי מועצה ומאות מועמדים למועצה וסניפי מפלגה וסניפי הסתדרות וסניפי "נעמת" וסניפי ויצ"ו והרבנות והמועצה הדתית. אחר כך קשה לשנות את

המפה.

לו היה בנו איזה אומץ ציבורי פרלמנטרי רב=מפלגתי לעשות מעשה בתחום הזה, בתיאום עם השלטון המקומי, תוכנית חומש, תוכנית שבע שנים, אפשר היה להקל כהוגן את התכנון המוניציפלי, האורבני, לחסוך ממון, להוזיל קרקעות, להיטיב את סדרי התחבורה, לחסוך בבנייני ציבור ולחסוך גם במאות אם לא באלפי משרות. שוב, בהדרגה, מוסכם עם ארגוני העובדים וכן הלאה.

כאן, עסקנו בפרק קטן בדיון על התקציב, על אוטופיה אדמיניסטרטיבית, על תרבות אדמיניסטרטיבית אחרת.

אחר כך במנהלים עצמם של השלטון המקומי - אפשר לתת דוגמה לשימוש במתקני חינוך - אני כבר אסיים.

היו"ר ש' בן=צור:

אני מוסיף כמה דקות. קוראים לזה: דקות גולדמן.

שבח וייס (העבודה):

אתה רוצה שאני אגמור?

היו"ר ש' בן=צור:

לא, ההיפך.

שבח וייס (העבודה):

יש מבנה של בית=ספר, יש, בדרך כלל, בנפרד סינימטק, בנפרד מתנ"ס וכו'. אני 20 השנים האחרונות, גם באירופה,-יודע, שבכמה מדינות בארצות=הברית, דווקא ב=25 בסקנדינביה, מלכתחילה מתכננים קריית=חינוך, מה שכבר קיים פה ושם, כשבית=הספר, מתקני הספורט שלו, בנויים כך שכל החיים השכונתיים, הקהילתיים, מתנהלים בו, והוא

עובד בשניים=שלושה מחזורים, כשהתחזוקה יעילה מאוד. אתה משקיע יותר בבנייה, כדי שתהיה שרידות ארוכה יותר, נחסף הון רב וכן הלאה.

אני זורק פה כמה רעיונות. את רוב הדברים שכבר עשינו בעבר אי=אפשר לתקן, אבל המדינה הזאת נבנית ויש לה דינמיקה ויש עלייה ויש בכל זאת חידוש של אזורים, יש תכנונים חדשים. אפשר היה להכניס את האלמנטים האלה בעוצמה רבה, אפילו על=פי חוק. אני חושב, שהיינו מיטיבים עם הציבור וחוסכים כסף רב. תודה רבה, אני מודה לך.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה, חבר הכנסת שבח וייס. זה היה מעניין מאוד מאוד. חבר הכנסת מיכה גולדמן, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת משה שחל, לאחר מכן חבר הכנסת נסים זוילי, ולאחר מכן חבר הכנסת שלום שמחון.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב=ראש, הצטערתי אתמול כשראיתי את הנתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. הפרסום של אתמול מדבר על כך, שמדינת ישראל בשש השנים שבין 1990 ל=1996, היתה בה צמיחה של כ=6% מדי שנה בשנה; ועל=פי הנתונים שמתייחסים לשנת 1997, אנחנו מדברים על צמיחה של 2%. כדי להסביר, גם לחברי הכנסת וגם לצופים בבית, כשמדברים על צמיחה של 2%, זו למעשה צמיחה שלילית, משום שאם לוקחים ומשקללים את הגידול הטבעי של מדינת ישראל, אנחנו יודעים שלמעשה בזכות הגידול הטבעי מגיעים ל=2%, כך שלמעשה הצמיחה היא אפס.

למה אני מתכוון? אני רוצה פה להסביר לציבור במדינת ישראל. מדינת ישראל זכתה בין השנים 1990 ל=1996, כתוצאה מתהליכי השלום ומהצמיחה שבאה כתוצאה מההישגים הגדולים שלהם, להגיע למצב, שהתוצר הלאומי במדינת ישראל לנפש הגיע לכ=17,000 דולר. ואם אנחנו מתייחסים לארצות המערב, אנחנו יודעים שמדינת ישראל הגיעה לתוצר לאומי בדומה למה שקורה באירלנד, ששם זה כ=17,000 דולר; בארצות המערב, כמו צרפת ואנגליה, התוצר הלאומי הוא כ=22,000 דולר לנפש. ודאי שהגענו לתוצר לאומי הרבה יותר גבוה משל מדינות שכנות לנו, ואני לא מדבר על מדינות המזרח התיכון, אלא אני מתייחס

בעיקר למדינה כמו יוון.

1990 הגיעה להישגים ולמציאות- למעשה, מדינת ישראל, בשנים האלה שבין 1996 שהכניסה אותנו למעגל של ארצות המערב המתפתחות. לצערי הרב, ב=1997 אנחנו רואים שירדנו למציאות השלילית שהיתה באמצע או בסוף שנות ה=80. אז היתה תקופה שהמאבק הגדול היה המאבק באינפלציה. אז, כולנו שכחנו אבל כדאי להזכיר, עד 1985 האינפלציה במדינת ישראל הגיעה לממדים של אינפלציה דרום=אמריקנית. אלה היו הימים שבסופרמרקטים, בחנויות המכולת ובכל בתי=הכולבו היו עובדים שהתפקיד שלהם היה לעבור עם אקדחי מחירים מדי בוקר, צהריים וערב ולשנות את המחירים.

המציאות שאנחנו נמצאים בה היום היא מציאות של צמיחה שלילית. אנחנו רואים שהביטוי שלה הוא מספר המובטלים, שכבר הגיע החודש לכ=170,000. כשמדברים על אבטלה של 170,000 איש ב=1997, זה אומר שיש גידול באבטלה - מ=100,000 מובטלים, 80,000 מובטלים שהיו ב=1995, ב=1996. מדינת ישראל נמצאת היום, כמו שאמרתי, בצמיחה שלילית.

מה עושים כדי שנוכל לצמצם את מספר המובטלים; ולא כפי שאמר מנכ"ל משרד האוצר. הצפי שלו ל=1998 הוא לא של מאבק במספר המובטלים, במקום 160,000 או 170,000 מובטלים להגיע ל=100,000 או ל=80,000 מובטלים; הבשורה שלו אמרה, שאנחנו עומדים להתקרב לכ=200,000 מובטלים בחודשים ינואר, פברואר ומרס.

ממשלה אשר רואה שהיא צריכה להתמודד עם מציאות של אבטלה גדלה בערי הפיתוח, בשכונות, באזורים שאנחנו יודעים שחל בהם שינוי מבני של תעשיות הטקסטיל ותעשיות המזון, תפקידה ליצור, באמצעות הכלים שעומדים לרשותה, עבודה על=ידי שלושה דברים. והדברים בידיה של הממשלה הם.

1990, בעקבות- א. להחזיר את מספר התחלות הבנייה, כפי שהתרגלנו בשנים 1996 העלייה הגדולה. דבר זה גם ייתן פתרון לזוגות צעירים. הגענו ל=50,000 ול=60,000 התחלות בנייה. ב=1997 וב=1998 אנחנו לא מתקרבים אפילו ל=25,000 התחלות בנייה. אם אנחנו רוצים ליצור עשייה והגדלת כוח האדם בבנייה ובכל המפעלים הנספחים לכל בנייה, כי אנחנו יודעים שעל=ידי בנייה אנחנו מרחיבים את התעסוקה במפעלים שהם למעשה חלק מהבנייה הגדולה, על=ידי כך אנחנו יכולים ליצור אלפי מקומות עבודה נוספים.

נושא שני שאני רואה בו חשיבות גדולה מאוד הוא נושא תשתיות הכבישים ומסילות הרכבת. מדינת ישראל יכולה היום בהחלטת חירום של הממשלה להגדיל את תקציבי מע"צ. הגדלת תקציבי מע"צ היא לא יצירת גירעון. יש בכך למעשה יצירת מקומות עבודה וחיסכון כספי דמי האבטלה.

אנחנו יודעים שהיום הממשלה משלמת באמצעות הביטוח הלאומי מדי חודש כ=250 מיליון שקלים דמי אבטלה. ההכנסה לכיסוי דמי האבטלה היא 50 מיליון. לו היינו מרכזים מאמץ ומוסיפים מיליארד שקלים לכבישים ולהנחת מסילת רכבת - כשהיום תקציב הפיתוח של הרכבת הוא בסך הכול בהיקף של 100 מיליון שקלים - היינו יכולים לשפר את המצב.

היום נוסעים בצפיפות ויש שרפת דלק ובזבוז שעות עבודה. כל אחד מאתנו יודע, שהנסיעה מאשדוד לתל=אביב, שהנסיעה מנתניה לתל=אביב היא לא נסיעה של 30 או 40 דקות, אלא היא הופכת להיות נסיעה של סיוט, של שעתיים ושעתיים=וחצי בשעות הבוקר, ואותו דבר בסיום יום העבודה - בנסיעה בחזרה הביתה לאזור אשדוד ולאזור נתניה. אנחנו יודעים שבנסיעה הזאת נשרפים מדי יום שעות עבודה, יש בזבוז של דלק במאות מיליוני שקלים. בתקציב שנתי זה מגיע קרוב ל=3 מיליארדי שקל. לו היתה הממשלה מפנה את הכספים שהיא משלמת בדמי אבטלה ומרכזת את המאמץ בסלילת הכבישים ובהנחת מסילות ברזל, כדי שאנחנו נוכל לצמצם את הנסיעה ברכב פרטי, כדי שנצמצם את זמן הנסיעה ל=30 ול=40 דקות, היה בכך שיפור משמעותי.

הדבר השלישי הוא יצירת תשתיות לתעשייה, כדי שנוכל ליצור מקומות עבודה לטווח היותר=רחוק.

לכן אני בא היום ופונה לממשלה הכושלת שנמצאת כאן היום, לממשלה השלומיאלית הזאת: בואו תחליטו לאן אתם מובילים את המשק הישראלי. משום שבמציאות של היום אנחנו חוזרים עשר שנים אחורנית. אנחנו חוזרים למציאות שהאבטלה קיימת לא רק באזורי הפיתוח. אנחנו מזהים אותה במושבים. אנחנו מזהים אותה במגזר הערבי. אנחנו מזהים אותה באזורים שיש בהם תעשיות, שם יש צורך לצמצם את מספר העובדים. ראינו את זה ב"סברינה" - כשהמפעלים נמצאים בנתניה ובכפר=סבא. זה מתחיל במזון ועובר למוסכים, וזה יעבור לאותם מפעלים שנותנים שירותים לתעשיות שיש צורך לשנות את המבנה שלהן.

אני פונה שוב ורוצה שנדע להבהיר בצורה ברורה. אני חושב שכל אחד מאתנו שיש לו רגליים על הקרקע וראש על הכתפיים מבין, שזאת ממשלה שלא מתמודדת עם שום נושא. אין נושא שהיא מתמודדת אתו, מציעה פתרונות ומנסה להתמודד. זה לא רק בתחום הכלכלי וזה לא רק בתחום החברתי וזה לא רק בתחום המדיני. בכל תחום אנחנו רואים שזו ממשלה שאין לה לא ידיים ולא רגליים. יד שמאל אינה יודעת מה שיד ימין עושה ויד ימין אינה יודעת מה שיד שמאל עושה.

לכן אני חושב, שהממשלה הזאת היתה צריכה להודיע הלילה בחצות, ב=31 בדצמבר, לקראת השעון שבא לבשר לנו את שנת 1998 - - - ואם אנחנו רוצים לקום מחר בבוקר עם בשורה, הבשורה צריכה להיות, שראש הממשלה יעלה על המכונית, ייסע לבית הנשיא ויודיע: אדוני הנשיא, נכשלתי, אני מחזיר את המנדט. תודה רבה.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

אגב, חבר הכנסת גולדמן, אתה שמעת את הדברים המעניינים של חבר הכנסת שבח וייס. מה דעתך על ההצעה שלו? למשל, אילו הייתי מציע לך לשקול שכפר=תבור, כינרת ויבנאל יהיו רשות אחת. אתה יודע כמה היית חוסך? ובכסף הזה היית יכול לפתור את הבעיות.

<u>מיכה גולדמן (העבודה):</u>

אני אענה לא כראש חוג מדעי המדינה וכמרצה למדעי המדינה, כפרופסור שבח וייס, אלא כאדם שמילא תפקיד של ראש המועצה המקומית כפר=תבור.

כל מי שמבקר היום בכפר=תבור רואה את התוצאות של המאמץ והשינויים שעברו על המושבה הזו במשך 18 שנה כתוצאה מעבודה יעילה - ממושבה של 80 משפחות הבאתי אותה להיות מקום שגרות בו מאות משפחות. כפר=תבור היא אחת המושבות שהפכו להיות מודל ודגם בכל יישובי מדינת ישראל.

אני בעד חיסכון וייעול. יש ועדות שמינה שר הפנים כדי לאחד רשויות, וביניהן הרשויות שהזכרת. אני אתמוך בכל הצעה שיש בה התייעלות. אני בעד איחוד רשויות, אבל

תוך בדיקה כלכלית. יש זכות קיום לרשות שמסוגלת להמשיך ולשמור על מאזן תקציבי, כפי שאני עשיתי בכפר=תבור. רכשתי בזמן רכוש, נכסים, קרקע, כדי שהשנים הבאות יהיו שנים כלכליות וניתן יהיה לשמור על משק מאוזן. מי שלא עשה זאת לפני עשר שנים, ייכנס לאותו מעגל שיצטרך להגיע לאיחוד רשויות ולאיחוד יישובים. במקומות שהיו ראשי רשויות שעשו את מה שעשיתי לפני עשר ו=20 שנה, אלה רשויות שיש להן זכות קיום גם לעתיד.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה. חבר הכנסת שלום שמחון. לאחר מכן - חברת הכנסת יעל דיין. בבקשה.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, נדמה לי שהיום ברור לכל אזרח במדינת ישראל, שתקציב המדינה לא יהיה מאושר ב=31 בחודש, וזה ברור שאנחנו פותחים את השנה החדשה ללא תקציב, ומה שמתבקש מראש הממשלה זה ללכת הביתה, תוך הבנה שהוא נכשל בעניין נוסף, שהוא לא בדיוק עניין פשוט.

כל אחד מאתנו מבין, שהצלחנו להכניס את המערכת האזרחית במדינת ישראל לאיזה סד של חוסר ודאות גם בעניינים הללו, ולכן היה רצוי, אדוני ראש הממשלה, כפי שאמר קודמי, שתארוז את החפצים ותלך הביתה ותשחרר אותנו מהעול הכבד הזה שניצב בפנינו בשנה וחצי האחרונה.

מאחר שדובר פה קודם על נושא של איחוד רשויות, ברשותך, אני רוצה לומר את דעתי. נדמה לי שאפילו לחבר הכנסת שבח וייס לפני אי=אלו שנים היה מחקר אחר. הוא דיבר אז על המועצות האזוריות, והוא אמר, שככל שיהיו פחות יישובים בתוך מועצה אזורית כך היא תהיה יותר יעילה.

עם זאת, כמי שמכיר את המערכת של המועצות האזוריות אני יכול לומר באופן ודאי, שהחלוקה הגיאוגרפית בתוכן היא בלתי הגיונית לחלוטין, והיא נעוצה בקריטריונים שאת חלקם גם אתה מכיר. אלה קריטריונים שנקבעו לפני עשרות שנים, ובחלקם יש חלוקה

פוליטית לחלוטין. אתה יכול למצוא, מצד אחד, את המועצה האזורית אלונה עם שלושה יישובים, ולידה יש המועצה האזורית מנשה עם עשרות יישובים. למה אלונה? כי באלונה יש שלושה יישובים של משקי חרות=בית"ר, ולפני עשרות שנים לא חשבו שהם יכולים להשתלב בקהילה הכוללת שנמצאת באותו אזור, באותה גזרה. אבל אפשר למצוא דוגמאות כאלה בשפע, ולא מעט, ונדמה לי שהצורך לחלק את הארץ מחדש ולבנות את הרשויות מחדש הוא צורך מתחייב, גם אם יש קושי לבנות קהילות חדשות.

היו"ר ש' בן=צור:

זה צריך לבוא מכם, אפילו ממך אישית, כיושב=ראש תנועת המושבים.

שלום שמחון (העבודה):

מאחר שהנושא הזה עלה כאן, אני מנצל את ההזדמנות הזו כדי לומר באופן ברור, שאני חושב שבמידה מסוימת אין שום היגיון שבעולם שיישוב כמו לבנים, שהוא קרוב מאוד לטבריה, שייך למועצה האזורית מרום=הגליל, שיושבת בגזרת צומת=מירון, ויישוב כמו כחל שייך למועצה האזורית מבואות=חרמון, שעה שהוא יושב ליד קריית=שמונה. כחל, אני רוצה להזכיר, הוא ליד צומת=עמיעד.

יש איזה חלוקות היסטוריות שהן בלתי מתקבלות על הדעת. נתתי כאן רק דוגמה. יש דוגמאות כאלה גם לגבי קיבוצים, גם לגבי יישובים קהילתיים וגם לגבי מושבים, ובהחלט יש מקום לבנות צורה חדשה, בלי לחסל את הקהילות הקיימות. נדמה לי, שאם הדברים האלה ייעשו, אכן יכולות לקרות הרבה תוצאות חיוביות מהמהלך הזה, אבל צריך הרבה אומץ כדי לטפל בעניין הזה.

אני התחלתי הבוקר לנסות ולהגיב על עמדתו של משרד החקלאות ביחס לתקציב משרד החקלאות, ועל הניסיון שלו לבנות מערכת של לחצים על הממסד החקלאי, כאילו שבדרך הזאת תיעלם הביקורת של הממסד החקלאי לגבי תקציב 1998 בתחום החקלאות, שהייתי מגדיר אותו כבושה אמיתית למדינת ישראל, שמסוגלת להביא תקציב מהסוג הזה.

אני רוצה להביא בפניכם את אחת התגובות על המכתב שנכתב על=ידי מנכ"ל משרד

החקלאות כנגד עמדותינו החד=משמעיות כלפי הדרך שבה הובא התקציב הזה וכלפי הקיצוץ הגדול שהיה בו, אחת לאחת. נדמה לי שזו פעם ראשונה שיש עניין לסתום פיות על מנת שלא תישמע הביקורת. אני רוצה לתת דוגמה קטנה.

הבאתי נתון שפורסם על=ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שמדבר על כך שרווחיות בחקלאות נשחקה ב=40% בשנתיים האחרונות, ובשנה האחרונה בלבד ב=26%. קיבלתי פקס נזעם ממשרד החקלאות, שאומר שאני כנראה לא יודע לקרוא את המספרים. אבל אלה מספרים שלא אני פרסמתי, אלא מספרים שהם עובדה. אז אם יש כוונה לטשטש את המספרים, נדמה לי שלא זו הדרך. עם זאת, אני רוצה להביא אחת לאחת תגובות על הנושאים שעומדים על הפרק בתקציב משרד החקלאות, שלנו, כחקלאים, יש אתם בעיה אמיתית, שאנחנו לא בדיוק נוכל להשלים אתם.

הנושא הראשון הוא הסכם הפיצויים למגדלי תפוחי=אדמה, שבו בעצם המשרד הצטדק והתקפל בפני האוצר. לגבי הסכם שנחתם על=ידי הממשלה הקודמת ביחס לתשלום הפיצויים למגדלי תפוחי=אדמה, בגין ביטול התכנון בענף הזה, גם כתוצאה מהעובדה שממחר בבוקר יכולה להיכנס תוצרת חופשית משטחי האוטונומיה, והממשלה החליטה לבטל פיצוי שהיא חתומה עליו באופן בלתי סביר.

בתוך ההסברים של מנכ"ל משרד החקלאות נרמז, שיש מצוקה תקציבית בלתי נסבלת שאליה "נקלע" המשרד המופקד על ענייני החקלאות - מצוקה המעמידה את הנהלת המשרד בפני הדילמה של אי=כיבוד הסכמים חתומים עם המגדלים אל מול קיצוץ ב"בשר החי" של תקציב המשרד. החלטה זו עומדת בניגוד לכל נורמה של מינהל ושלטון תקין. מה עוד ששר האוצר הקודם, בייגה שוחט, חתום על תצהיר לבית=המשפט על ההסכם הזה, ולכן אני לא בדיוק מבין איך משפטן שעומד בראש משרד האוצר חושב שהוא יכול להתעלם מהסכם מהסוג הזה.

הנושא השני הוא חוק הגליל. חוק הגליל היה צריך לקבל במידה מסוימת הרחבה לכל מי שנמצא בגליל. אבל הדרך שבה מנסים להכניס את היד לתוך כיסם של המגדלים בגליל היא בלתי מתקבלת על הדעת. הדרך הזאת בעצם נועדה לשסות חקלאי בחקלאי, כאילו שזאת הנקודה המרכזית.

במשך עשרות שנים, אדוני היושב=ראש, סובלים המגדלים בקו העימות ממצוקות קשות,

וחוק הגליל בא כדי לשפר עמדות ולאפשר להם להתפרנס בכבוד. והנה מה אנחנו רואים? יש פה ניסיון להכניס את היד לכיס ולהוציא מתוכו 15 מיליון שקל, על=פי תחשיבים שנעשו לאורך כל השנים, ופתאום יש מישהו במשרד החקלאות ובאוצר שחושב שאולי במשך חמש=שש שנים התחשיב היה שגוי ולכן אפשר לקצץ פה.

רשתות הביטחון - אין מנוס, כנראה, ממעורבותה של הממשלה בהליכי הייצור והשיווק בחקלאות נוכח המאפיינים הייחודיים של הענף, רגישותו הרבה לפגעי טבע, תלותו הרבה בגורמים אקלימיים - גם לכיוון של שפע של יבול ולא רק לפגעי טבע; וברור היום לגמרי שמייצרים על פחות שטח - וחוסר גמישותו במרבית הגידולים החקלאיים, בכל הקשור לאורך חיי המדף של המוצרים שהחקלאים מייצרים. כל אלו הביאו להכרתה של הממשלה בדבר הסדרת הייצור, ויותר מכך, השיווק, על מנת להתגבר על כשלי השוק המאיימים על ענפי החקלאות השונים. רשתות הביטחון הענפיות אף אינן דבר שבחידוש; הן מופעלות על=ידי מועצות הייצור והשיווק מאז עצם קיומן של אלו, אך הפעלה זו נעשית, לצערנו, כמעט אך ורק בכספים שנגבו לשם כך מהחקלאים - ההיטלים שגובות המועצות על תוצרת חקלאית משווקת.

מי מהצופים שלא יודע, בעצם כל פינוי העודפים שמתרחש בענפי החקלאות, נעשה בכסף שהמגדלים מפרישים על כל קילוגרם, על כל טונה שהם משווקים. הממשלה התחלקה בשנים האחרונות באחריות הזאת יחד עם המגדלים, והנה, כאן אנחנו מוצאים שינוי במגמה. אנחנו שואלים, האם לא הגיע המועד שנתיישב יחד עם הממשלה, עם האוצר ועם החקלאות, על מנת למצוא איזו דרך יותר סבירה לחלק את האחריות בין החקלאים לבין הממשלה? האם יכול להיות שאנחנו לבד, כחקלאים, נישא בנטל הכבד הזה גם של פגעי הטבע, גם של העודפים בשווקים, גם של כניסת תוצרת חקלאית משטחי האוטונומיה וגם של האפשרות של יבוא חקלאי מבחוץ? נדמה לי שיש כאן שינוי מגמה בולט מאוד שהוא נגד החקלאים, וזה דבר שאנחנו לא נוכל להסכים לו.

בנושא הפיתוח החקלאי, אין אנו חלוקים על משרד החקלאות ומשרד האוצר בצורך להפלות לטובה את האזורים החקלאיים הפריפריאליים, אולם מכאן ועד ביטול כולל של מענקי עידוד השקעות ההון במרכז, הדרך רחוקה. הפרשנות שלפיה הצורך באפליה מתקנת של אזורי הפריפריה בהשוואה למרכז משמעותה ביטול כולל של התמיכות לפיתוח באזורי המרכז, משמעותה כאילו הכריז המשרד כי באזורים אלו, אזורי המרכז, יש לחסל את החקלאות, כי החלופה - נדל"ן - היא חלופת העתיד של אזורים אלו. במקום לבלום תהליך

מסוכן זה, נותן המשרד ידו להעמקת תהליך הנדל"ניזציה של אזורי המרכז. הסכנה היא, בסופו של דבר, כתוצאה מהעניין הזה, היא של חיסול טוטלי של החקלאות באזור המרכז.

נדמה למישהו, אמר היום אחד ממזכירי ארגוני המגדלים, שאפשר למלא שני שקים באדמה וללכת אתם למכולת. באזור המרכז יש המון חקלאים שהדרך היחידה שלהם היא להתפרנס אך ורק מחקלאות ואין להם כוונה להפקיר את אדמתם לטובת בנייה של בתים או עסקי נדל"ן מפוקפקים. לכן אנחנו חושבים שהגיעה העת, יממה לפני אישור התקציב, שאני מקווה מאוד שהוא לא יאושר, שנביא בחשבון שבמדינה הזאת יש גם חקלאים שצריכים להתפרנס בכבוד. תודה.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

תודה רבה. חברת הכנסת יעל דיין, בואי עם שיר.

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, הדובר לפני, חבר הכנסת שלום שמחון, אמר שהתקציב איננו מאושר, והנה כמעט חצות והתקציב איננו מאושר. אני מניחה שהוא התכוון לפחות דו=משמעית. הוא גם תקציב שעדיין לא אישרו אותו, ומן הסתם אנחנו נעבור את צלצול האורלוגין של חצות, שיעביר אותנו לשנת 1998 והתקציב אכן לא יאושר, ובוודאי הוא לא יהיה מאושר כאשר הוא יאושר.

אנחנו רואים כאן התלבטויות או חיבוטים, אני כבר לא משתמשת במלה סחיטות, אבל מה שקורה ברגעים אלה ממש בקומה שתיים לנוכח מצלמות הטלוויזיה - כל חמש דקות אנחנו ניצבים בפני אופציה אחרת, תקציב אחר, מספרים אחרים, דרישות אחרות.

מה שמאוד מוצא חן בעיני הוא יציבותו של שר האוצר, כי הרי הוא השר שמביא לפנינו את התקציב, והוא אחראי לתקציב, והוא בשלו. זאת אומרת, קמים נציגי סיעות ומדברים על סכומים, כאן 100 מיליון, ואחר כך, דרך אגב, שלושה כבישים עוקפים שינו את עלותם מהבוקר עד הערב. אתמול הם עלו 50 מיליון, בטבלה של עיתון "הארץ" הבוקר -

אותם כבישים עוקפים עלתה עלותם ל=100 מיליון שקל, והערב בחדשות הם כבר נרשמים כסעיף של 150 מיליון שקל. אני מניחה שהכביש הזה הוא איזה כביש פלאים, אולי איזו מדרכה נעה עליו, אולי יש עליו איזו רכבת שכלולה בעלות הכביש.

בכל אופן, זה מה שקורה לכל המספרים, ואני רוצה לומר שאני כבר לא סופרת, אני כבר לא באה לדוכן הזה עם הטבלאות שאומרות: יש תביעות בסך 5 מיליארדים - אבל למעשה יש הסכמה רק על 3 מיליארדים, זה היה הבוקר, ואחר כך לפנות ערב דובר על תביעות של 3 מיליארדים והסכמה על 1.4 מיליארד.

בואו נעזוב את המספרים מכיוון שאין להם שום משמעות, אני מקווה גם שלא ישימו על שולחננו הלילה הזה שוב את הקופסה הכבדה מנשוא הזו, שבה יש ספרי תקציב מאוד מפורטים, משרד משרד, הרבה עבודה הושקעה בספרים האלה ואפילו בקופסה. הקופסה היא קופסה מאוד מהודרת, ואנחנו קיבלנו את זה באמת בזמן. ועכשיו אני מסתכלת על הקופסה, שאיכשהו שינעתי אותה לחדרי, יש בה כל החוברות וכל המספרים וזה מסודר מאוד מאוד יפה, והקופסה הזאת היא חסרת ערך, היא איזו קופסת פלאים שכל מה שנמצא בה עף ברוח ונישא ברוח.

וצר לי מאוד, משום ששר האוצר, כפי שאמרתי, אדם הגון וישר, מופיע כל שעה בערך באמצעי התקשורת כדי להגיד לנו, שהוא לא מתכוון לומר שום דבר, מלבד שני הדברים שהוא חוזר ואומר אותם. הוא אומר שהוא לא חתם על שום הסכם. האוצר איננו שותף לשום הבטחה. לאיש אין הבטחה בכתב, לא לגבי 100 מיליון ולא לגבי מיליארד ולא לגבי 2 מיליארדים ולא לגבי 5 מיליארדים.

הוא גם אומר לנו, וחוזר ואומר, שנוסף על כך שהוא לא פורץ את התקציב הוא גם לא מעלה מסים. אבל מה זה לא להעלות מסים אם באותו זמן אנחנו שומעים, שבהסכמה שנכונה לעכשיו ובוודאי לא תהיה נכונה לשעה הבאה שבה אני אעמוד כאן, אנחנו נשלם לרופא, פשוט לכל ביקור של רופא? לצערי, בעלי למשל איננו אדם מאוד בריא, והוא נזקק לרופא ולביקורי רופא כמעט על בסיס יומי. אז זה לא מישהו שפעם או פעמיים או שש פעמים בשנה הולך לרופא. מאוד חשוב לי לדעת כמה תהיה העלות של הביקור הזה, ואני רואה בזה מס. שלא יספרו לי, שלא מעלים מסים. אם אדם צריך, הוא ואשתו ומשפחתו וילדיו הקטנים או הגדולים לשלם עבור רופא, זה מס. כשם שכאשר מודיעים לי שמחירי הסיגריות עלו ומחיר הדלק עלה, קוראים לזה מס עקיף או מס ישיר או מס ביניים או מס

כזה או מס אחר, והעלויות האלה הם מס, והם עדיין לא ממלאים את הבור, או את החור, או את הפער, או ההבטחות, או את הסחיטות, או איך שתקראו לזה.

אנחנו מסיימים היום את שנת 1997, וזו היתה שנה רעה. זו היתה שנה רעה גם אם אמרנו בתחילתה ובירכנו זה את זו בשנה טובה. זאת היתה שנה רעה בכל תחום שאפשר לחשוב עליו. זו היתה שנה רעה במצב רוח שהיינו בו, זו היתה שנה רעה גם בפועל וגם בכוח; כל דבר שנגענו בו יצאנו עם איזה שביב תקווה, שלא יכול להיות כל כך רע, מוכרח להיות יותר טוב.

אנחנו מסיימים את שנת 1997, ואני, שאני בדרך כלל בן=אדם אופטימי, אני רוצה לומר, השנה שעברה היתה רעה, והמצב יכול להיות רע יותר. ואין לי ספק שהצורה שבה אנו מסיימים אותה היא צורה שמבטיחה לנו שיהיה רע יותר.

אני רוצה לסיים את היום העצוב הזה, בין השאר משום שביומיים האחרונים נוספו שלוש גוויות של נשים שנרצחו על 23 הנשים שנרצחו עד לפני יומיים בידי בני זוגן.

אני רוצה לסיים את השנה בשיר של יהודה עמיחי. שם השיר הוא "שיר זמני", והוא די מתאים למצב רוח שלנו.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני רוצה להודות לך, גברתי חברת הכנסת יעל דיין, על כך שכמעט כל פעם שאת עולה את מנעימה לנו את ישיבות הכנסת בשיר; אני מודה לך על כך.

<u>יעל דיין (העבודה):</u>

אני מקווה שגם הצופים בבית וגם חברי הכנסת במליאה מבינים ומתייחסים גם למשמעויות של השירים, ולא מתייחסים לזה כאל איזה להקת חימום למי שבא אחרי, או לאיזה דבר שבא להשרות כאן איזו רוח טובה. השירים האלה בסך הכול בהחלט אינם משרים רוח טובה, אבל פשוט, בלשון אחרת אומרים את הדברים שאולי אנחנו אומרים בלשון שהיא קצת קשה, משעממת או שגרתית.

"שיר זמני" מאת יהודה עמיחי:

הכתב העברי והערבי הולכים ממזרח למערב/ הכתב הלטיני, ממערב למזרח,/ שפות הן כמו חתולים;/ אסור לבוא נגד כיוון השערות,/ העננים באים מן הים, החמסין מן המדבר,/ העצים מתכופפים עם הרוח,/ ואבנים עפות מכל רוח/ ולכל הרוחות. זורקים אבנים,/ זורקים את הארץ, האחד על השני,/ אבל הארץ תמיד נופלת בחזרה על הארץ,/ זורקים את הארץ, רוצים להיפטר ממנה,/ מאבניה ומאדמתה, אבל אי=אפשר להיפטר ממנה//

זורקים אבנים, זורקים עלי אבנים/ בתרצ"ו ובתרצ"ח, בתש"ח ובתשמ"ח,/ שמים זורקים על שמים ואנטישמים על אנטישמים,/ רשעים זורקים וצדיקים זורקים,/ חוטאים זורקים ומחטיאים זורקים,/ גיאולוגים זורקים ותיאולוגים זורקים,/ ארכיאולוגים זורקים וארכיפרחי זורקים,/ הכליות זורקות אבנים והמרה זורקת//

זורקים אבני קדקוד ואבני מצח ולב אבן,/ אבנים שיש להן צורת פה צועק/ ואבנים מותאמות לעיניים/ כמו משקפיים,/ העבר זורק אבנים על העתיד/ וכולן נופלות על ההווה./ אבני בכות ואבני צחוק חצץ/ אפילו אלוהים בתנ"ך זרק אבנים/ אפילו אורים ותומים נזרקו/ ונתקעו בחושן המשפט/ והורדוס זרק אבנים ויצא לו בית=מקדש.//

הו, השיר על יגון האבנים/ הו, השיר הזרוק על אבנים/ הו, השיר על אבנים זרוקות./ היש עוד בארץ אבן שלא זרקו אותה,/ ולא בנו בה ולא הפכו אותה/ ולא גלגלו אותה ולא גילו אותה/ ולא זעקה מקיר ולא מאסו בה. הבונים/ ולא קברו תחתיה ולא אהבו עליה/ ולא הפכו אותה לראש פינה?//

אנא על תזרקו עוד אבנים,/ אתם מזיזים את הארץ,/ את הארץ הקדושה, המלאה, הפתוחה,/ אתם מזיזים אותה אל הים/ והים לא רוצה אותה/ הים אומר, לא בי היא./ אנא, זרקו אבנים קטנות/ זרקו שבלולים מאבנים, זרקו חצץ,/ צדק או אי=צדק ממחצבות מגדל צדק,/ זרקו אבנים רכות, זרקו רגבים שימתקו,/ זרקו כורכר, זרקו זיף=זיף,/ זרקו את החול אשר על שפת הים,/ זרקו חוור מן המדבר, זרקו נייר/ זרקו אבק זרקו רוח,/ זרקו הבל, זרקו את האין/ עד שיתעייפו הידיים/ ותתעייף המלחמה/ ויתעייף אפילו השלום ויהיה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, גברתי, חברת הכנסת יעל דיין, על דברייך וגם על השיר.

יש הסכמה שחבר הכנסת עמיר פרץ ידבר?

עמיר פרץ (העבודה):

אין הסכמה, זה התור שלי.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני, חבר הכנסת עמיר פרץ, שתי הסתייגויות לרשותך.

יוסי שריד (מרצ):

ברשות היושב=ראש, אני אדבר אחריו. אני בתור חיים אורון שנמצא בוועדת הכספים.

היו"ר ר' אדרי:

לפי התור, אדוני חבר הכנסת שריד, אתה בא אחרי חבר הכנסת בנימין אלון. יש עוד רשימה ארוכה, היות שאין נוכחות, חבר הכנסת אלון יהיה אחרי חבר הכנסת עמיר פרץ.

בבקשה, אדוני, עשר דקות לרשותך. ידוע לך, אדוני, שאתה מסתייג לפרק ח': שירותי הדת היהודיים. אני מזכיר לך, אדוני.

עמיר פרץ (העבודה):

כבוד היושב=ראש, חברי הכנסת, אני מודה ליושב=ראש, שהזכיר לי את הנושא שעליו אנחנו מדברים. אני חושב שעם ישראל עסוק היום בכבודה של תורה, ואני מאוד מקווה

שאחרי שנגמור את התקציב לא יסתבר חלילה שמישהו השתמש בדבר הקדוש ביותר לעם ישראל. אנחנו נמצאים ביום שמתקיימים בו חגים של דתות אחרות, חג אזרחי אחד שהיום יסיים שנה ויתחיל שנה, והרמדאן, שהתחיל אתמול. אבל אין ספק שהנושאים הדתיים משמשים דבר מרכזי ביותר בחוק התקציב שנדון כאן ובחוק ההסדרים.

ברשותך, אדוני היושב=ראש, אני ארשה לעצמי לדבר גם על נושאים אחרים שבוודאי אזרחי ישראל, מי שעדיין לא התעייף מלצפות בנו - ודאי שיש עוד כמה, ורק בגלל ההערכה הרבה שאנו צריכים להביע להם על כך שהם ממשיכים להחזיק מעמד ולצפות בדיונים שנראים דיונים שחוזרים על עצמם, הם בלבד ראויים שנעשה מאמץ ונוציא מתחת ידינו נאומים טובים ועניינים בנושאים מהותיים, ואני בהחלט מתכוון לדבר רק על נושאים שאני חושב שהם הנושאים המהותיים והחשובים ביותר בתקציב.

לא מזמן פגשתי את מנכ"ל "מפעלי ים המלח", אחד ממנהלי החברות הציבוריות הטובים ביותר. הוא לקח חברה שהיתה בצרות והפך אותה לאחת החברות המצליחות ביותר בארץ. ואז הפך אותה לחברה שמייצרת כמויות של חברות בנות. אין ספק שהחברות שמדברות עכשיו על ייצור מגנזיום - ומייצרים את דור העתיד של הכימיה, מייצרים פתרון מתכתי לנושאים ולבעיות מורכבות בתעשיות הרכב בעולם כולו. הנה אותה חברת ענק, "כימיקלים לישראל", עברה לידיים פרטיות. לא הליכוד עשה את זה, לא ביבי נתניהו אביר ההפרטה עשה את זה.

דרך אגב, אדוני, כדאי באמת שנזכיר, שהממשלה שכל כך מנסה להציג כאילו היו לה הצלחות בנושאים של הפרטה, מפני שהיתה למדינה הכנסה של כמעט 7 מיליארדי שקל מהפרטה, כדאי שנדע שגם אותם 2 מיליארדי שקל שקיבלה מדינת ישראל ממכירת המניות של "בזק" הם חלק מהסכם שנחתם כבר לפני שלוש שנים על=ידי יצחק רבין. גם מכירת בנק הפועלים היא חלק מהסכמות שניתנו ל"מ.י. נכסים" כבר לפני חמש שנים. קורה לפעמים שאדם עובד ועובד ומישהו אחר קוטף את הפירות. למזלו הרב של ראש הממשלה, אולי למזלה של מדינת ישראל, הוא נהנה בשמו של עם ישראל לקטוף אותם פרות. חבל שהוא לא יודע באותה עת שמבקרים את שר האוצר הקודם על הגירעון שהוא כביכול השאיר - - -

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אדוני גם אתה בעל ניסיון בתחום הזה. השאירו לך כל כך הרבה גירעונות במשך

שנים רבות. יש כאלה שמשאירים להם דבר טוב, אבל, לצערי, לך לא השאירו הרבה דברים טובים.

<u>עמיר פרץ (העבודה):</u>

זה נכון, אני מודה. לי אין אפילו מדפיס ממשלתי, אני צריך הכול להביא יש מאין, מאותם 30, 40 שקלים של העובדים, שאני מלקט שקל לשקל. עם אותם שקלים בודדים אני צריך להתמודד עם חוב של קרוב ל=2 מיליארדים. אני מאוד מקווה, שגם אם אני עומד בראש הסתדרות ענייה, התוקף המוסרי יותר חזק מכל אותן כמויות אדירות של כסף ושל בניינים ומשאבים שעמדו לרשות ההסתדרות הקודמת.

אני רוצה שתדע, אדוני, שמשפחה אחת קנתה קונצרן ענק בישראל. קורה, מה לעשות, קורה שיש סכסוך קטן במשפחה. מה אפשר לומר כשסכסוך קטן של משפחה של בעלי הון יכול מחר לקרוע לגזרים את אחת החברות החזקות ביותר שהיו במדינת ישראל. כי יכול להיות שיגיעו מחר לבית=המשפט, והוא יחליט שהוא מפרק את החברה הזו. הוא יכול להחליט, שלבן הקטן הוא נותן את "מפעלי ים המלח", ולנכד הוא נותן את מפעל הפוספטים, ולנין הוא נותן את מפעלי הכימיה בחיפה, כי יש להם קרוב לשבעה מפעלים לחלק. כי יש סכסוך משפחתי - ובלי שום בעיה.

בלי שום בעיה, את אחד המנכ"לים הטובים ביותר, ככה, במחי יד אמרו לו: אדוני היקר, אינך מתאים לנו, תעזוב את החברה. והוא עלה הרבה מאוד כסף. הוא עצמו, אל תדאגו, לא יצא מקופח. מאשימים תמיד את החברות הציבוריות שהן משפרות ומצ'פרות את אנשיהן, ובכל פעם שחברה ציבורית עוברת לידיים פרטיות הדבר הראשון שמתרחש שם הוא שהמנהלים מכפילים ומשלשים את המשכורות שלהם במכה אחת. תראו מה קרה עם בני גאון. גם שם היתה חברה ציבורית. אם "כור" היתה עדיין חברה ציבורית, קשה לי להאמין שבתוך שנתיים, שלוש שנים, בני גאון היה המנהל הכי טוב. היה קם בבוקר ומוצא את עצמו עשיר עוד בקרוב ל=20 מיליון שקל. קשה לי להאמין. אבל נוח להאשים את החברות הציבוריות.

קשה מאוד לראות את העובדות האמיתיות, שבעצם כשנותנים את ההון הציבורי בנזיד עדשים לידיים פרטיות, קל מאוד לחלק אחר כך את ההון הזה בין אלה שסייעו למעבר. כי תמיד יש תופעה מוזרה, אולי צריך לחשוב על זה. חברי עורך=הדין בני אלון, אולי

תחשוב על זה כמשפטן. תשים לב לתופעה. המנהל של החברה הציבורית הוא זה שבונה בשמה את המעבר של החברה הציבורית לאיש הפרטי. הוא גם מתמנה אחר כך כמנהל, וסביר להניח שבתהליך הזה נוצרים אינטרסים שאין להם קו גבול ברור, איפה בעצם מייצג המנהל את האינטרס הציבורי, שלפיו הוא צריך להגן על החברה ולדאוג שהציבור יקבל מהמכירה הרבה ככל האפשר, ומתי הוא מסתכל על האינטרס הפרטי, כי מחר או מחרתיים הוא עובר לעבור אצל בעל הבית הפרטי. זה קרה כך אצל כולם. זה קרה בבנק הפועלים, זה קרה ב"כי"ל", זה קרה ב"כור", וזה יקרה בכל מפעל ומפעל שמעבירים מידיים ציבוריות לידיים פרטיות.

אני רוצה לומר שצריך לעצור קצת. מכרנו חברה גדולה, מכרנו בנק גדול, בואו נעצור קצת ונבדוק את המשמעויות, את ההשלכות הציבוריות, את ההשלכות על העובדים, על משפחותיהם. בואו לא נרוץ כל כך מהר. יכול להיות שמישהו מבטיח לנו אמריקה, וראש הממשלה הבטיח לנו אמריקה. בשנה וחצי שהוא ראש ממשלה אולי הוא הצליח להביא לנו את החצר האחורית של אמריקה, לא את אמריקה. בינתיים מה שקיבלנו זה יותר מובטלים, זה תופעות של "הומלסים" חדשים, ואולי מחר נמצא את עצמנו עם מאהלים.

אמריקה, אמריקה, לא רוצים להיות אמריקה. רוצים להיות ישראל עם האיזונים הנכונים, עם המבט האנושי לעובד ולאדם, לילד, לילדה, לקשיש. לא רוצים להיות אמריקה, שם איש לא פותח את הדלת, שם שכן לא יודע מי גר מולו. לא רוצים להיות אמריקה, שם יכול להיות אדם זרוק ברחוב ואיש לא ייתן לו יד. רוצים להישאר מדינת ישראל עם כל הבעיות שלה, אבל עם עובדה שאיש אסור לו שייקח אותה מאתנו - שכל מה שנעשה, נעשה כדי לחזק את האדם כאדם. לא יעזור שום דבר. שום אירוע פוליטי לא יאלץ אותנו, חס וחלילה, להפסיק להיות בני אדם. תודה רבה, אדוני.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מאוד מודה לך, אדוני, חבר הכנסת עמיר פרץ, על דבריך.

אני מזמין את חבר הכנסת בנימין אלון. אדוני, כידוע, אנחנו דנים בהצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998. כעת אנחנו מתרכזים בהסתייגויות לפרק ח': שירותי הדת היהודיים. אדוני חבר הכנסת בנימין אלון, לרשותך חמש הסתייגויות. אדוני יכול לנמק כעת שתי הסתייגויות - עשר דקות, ונותרו לך שלוש

הסתייגויות. בבקשה, אדוני.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, הייתי רוצה לפתוח קודם כול בתודה, שבוודאי אתה תאמר אותה יפה ממני, כדרכך האדיבה והסובלנית, לאביגיל הקצרנית ולחנה, שכרגע הלכה. אנשים לא יודעים שחברי הכנסת באים לנאומים שלהם, פלוס מינוס, אך הקצרניות ומחלקת הפרוטוקולים עובדים פה עבודה שלא תיאמן יום ולילה, עבודה קשה=קשה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

ברשותך, אדוני, הייתי מבקש לשמוע ממך, לא על חשבון הזמן שלך: היו פה שבועיים קשים של דיונים, וחברי הכנסת, אומנם מעטים, השתתפו בהם בלילות ובימים. מה דעתך שנפסיק את הדיונים הלילה בשעה 23:00 או 24:00, נעשה הפסקה ונחדש את הדיונים מחר ב=06:00? מה אדוני היה אומר על הצעה מסוג זה?

בנימין אלון (מולדת):

חיובית.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך. אשמע גם את אלה שיבואו אחריך, וייתכן שבמשך הערב אציע הצעה כזאת, אכריז על הפסקה ונחדש את הישיבה מחר בבוקר בשעה 06:00.

בנימין אלון (מולדת):

תבורך.

היו"ר ר' אדרי:

אני מאוד מודה לך, אדוני; אני שמח שזו דעתך.

<u>בנימין אלון (מולדת):</u>

אדוני היושב=ראש, הייתי רוצה להתייחס לפרק הזה בחוק ההסדרים, שהוא פרק חשוב מאוד, הפרק השמיני כמדומני, שירותי הדת היהודיים. יש לי הסתייגות, ויכול להיות שבשל הנוהג הקיים של הסרת הסתייגויות אחרי שיש התגבשות קואליציונית כלשהי לא אממש אותה, ויהיה לי חבל מאוד על כך.

הפרק כולו עוסק בענייני המועצה הדתית והנלווה לכך מבחינת החשב, הטוהר הציבורי של ניהול מועצות דתיות ודברים אחרים שנכנסו לחוק ההסדרים. אינני בטוח שחוק ההסדרים זה בית טבעי לטיפול בנושאים כאלו, אבל כיוון שזה כך אתייחס לזה.

הנושא של המועצה הדתית - תיכף אפרט את ההסתייגות הספציפית שלי לסעיף 24 - זה נושא שחורה לי עד מאוד כאדם שומר מצוות. קופתה של המועצה הדתית היא קופה דלה, אבל בשל המסורת הפוליטית המגונה של המפלגות הדתיות - בהתחלה המפד"ל, וראתה ש"ס כי טוב ולמדה ממנה - קורה במועצות דתיות מסוימות, שרוב הקופה שמיועדת לצורכי דת נעלמת למטעמי שלטון מפוקפקים ומיותרים, להסכמי גמלאות שהמחוקק נתן להם ביטוי בחוק שירותי הדת היהודיים, כמו בסעיף 14, שאני מתחנן לבטל אותו ואולי לא אצליח, כי אמרתי שאולי אצטרך להסיר את ההסתייגות שלי, מין דבר משונה כזה.

מורה קיבל מקופת המדינה על עמלו הגדול בחינוך 20 שנה משכורת, הוא היה מורה בבית=ספר יסודי ולכן הוא היה עובד מדינה, או כל עובד מדינה אחר, והוא מקבל מינוי פוליטי להיות סגן ראש מועצה דתית בעיירה שמספר תושביה אינו עולה על 20,000 איש ואין היא זקוקה לכל ה"טרראם" הממסדי הזה, כי את שירות העירובין והמקוואות היא יכולה היתה לסדר בצורה מקצועית. אינני בא לפגוע באותם אנשים אשר עמלים על שירותי הדת, אלא על המינוי הפוליטי של סגן ראש המועצה הדתית, שסעיף 14 מחיל עליו את המקובל במועצות המקומיות - נושא חשוב כשלעצמו, שלא יצא לי לדבר עליו, והוא נוגע לגירעון של השלטון המקומי, שגם הוא מצריך טיפול יסודי באיחוד רשויות, בוויתור על סגנים מיותרים וכו'. אותו סגן פוליטי יקבל עכשיו רצף פנסיה לפי עבודתו האחרונה במשכורת מקבילה לראש מועצה מקומית או לסגן ראש מועצה מקומית על כל 22 השנים. כלומר, שנתיים הוא מקבל את המינוי הפוליטי הזה מהמפד"ל או מש"ס, וכך הוא סיים את הפנסיה שלו, כשזה יגיע מקופת המועצה הדתית.

בכלל, כל התפקידים והגמלאות, לכאורה מה רע לי? שיחלקו, שיהיה ראש מועצה דתית, ויהיו לו שלושה=ארבעה סגנים. אבל משכורותיהם, הגמלאות שלהם, תנאי הגמלאות, רצף הגמלאות שלהם, כל זה בא על חשבון מה? על חשבון שירותי הדת היהודיים, שלשמם נוסד החוק והמוסד שנקרא המועצה הדתית.

אני רוצה לומר, וזו דעתי הנחרצת: לכל בית=כנסת יש גבאי או כמה גבאים שרבים ביניהם על התפקיד הזה. כל הגבאים האלה עושים זאת בהתנדבות, לשם מצווה, וגם כך יש מירוץ לתפקיד. אני מודיע, שאם היה תפקיד שנקרא: הגבאי הראשי של העיירה, שהוא היה ראש המועצה הדתית ולא היה נלווה לזה שכר, היו מועמדים רבים שרוצים את התפקיד הזה; בפירוש כך. כי לא ראש המועצה הדתית הוא האיש האחראי לשירותים הדתיים, לא הוא הולך לסדר את העירוב, או את המקווה, או את חלוקת הסידורים, או את כל שאר צורכי הדת. אם מתחת לרבנים הראשיים של העיר היתה משרה של כבוד, של אמון, משרה ציבורית של גבאי ראשי, ראש מועצה דתית, ללא משכורת, האמינו לי שרבים יהיו הקופצים על כך. וכן גם סגני ראש מועצה דתית. אינני חשוד חלילה - - -

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

ברשותך, אני מקדם בברכה את אדוני שר האוצר שבא לשמוע את אדוני.

<u>בנימין אלון (מולדת):</u>

אני מקדם בשבע ברכות את אדוני שר האוצר.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

גם אני מצטרף לשבע ברכות.

<u>בנימין אלון (מולדת):</u>

אני יודע שאולי הוא מסכים אתי. לצערי, רוב הדברים שאני אומר עכשיו, מפיו למדתים, בתקשורת ובמקומות אחרים, ואולי בגלל זה הדבר מופיע בחוק ההסדרים, חלק קטן

מופיע בחוק ההסדרים. אני מדבר על סעיף 14 של תנאי גמלאות וצירוף גמלאות של ראש מועצה דתית וסגן ראש מועצה דתית - אנחנו בפרק שירותי הדת היהודיים - שנופלים על קופת המועצה הדתית.

לא שר האוצר ולא אני חשודים ברדיפת הדת. אני חושב, שהשיטה הקיימת, הנוהג העלוב הזה - שבזמנה ש"ס רצתה לבטל אותו, כי היא הבינה שהמפד"ל נהנית מזה, ראתה כי טוב ואימצה אותו לעצמה - זה קל מאוד, יש כיבודים רבים ואתה מכין לך את המנגנון ההסתדרותי, שעכשיו משתחררים ממנו במפלגת העבודה. זה המנגנון ההסתדרותי של הציבור הדתי, מנגנון שאינו מסייע לשירותי הדת היהודיים.

אני זכיתי להיפגש עם רבנים רבים, שאמרו לי: תציל אותי מהשומר הזה שנקרא ראש המועצה הדתית, שמפריע לי לקשר האישי עם ראש העיר, שרוצה להיתקע ביני לבין ראש העיר. יש רבנים שעל=פיהם יישק כל דבר מבחינה רוחנית והלכתית, ויש פועלים שדואגים לעירובין, למקוואות, לכל שאר צורכי הדת היהודיים, ובין הפועלים לבין הרבנים יש פוליטרוקים דתיים שיש להם תנאים דומים לתנאים של ראשי המועצות. מה מרוויחה מזה הדת? מה מרוויחה מזה התורה? מאומה לא.

זה דבר נפסד, שצריך להיפסק. אני הצעתי, בהסתייגות שלי, לבטל את סעיף 14 של השוואת גמלאות לרשויות מקומיות. אני אהיה עצוב כמעט אם אצטרך, בגלל הסיכומים שלנו, להסיר את ההסתייגות הזאת.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, חבר הכנסת רן כהן, עושה סדר בממשלה?

רן כהן (מרצ):

לא.

בנימין אלון (מולדת):

הוא רק דוחף אותם קצת.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

- - -

<u>בנימין אלון (מולדת):</u>

ראיתי. הוא רק דוחף.

מורי ורבותי חברי הכנסת, זה לא רק הדבר הזה. אני חושב - ומובן שיכולות להיות בזה דעות שונות - שימים טובים יגיעו כשיבינו שאדם דתי יכול ליצג אנשים שאינם דתיים ואדם שאינו דתי יכול ליצג אנשים שהם דתיים וגם חרדים, ושהסגנון הבלעדי הזה, שכאילו הסקטור הדתי צריך להיות מיוצג על=ידי מפלגה דתית, זה דבר שצריך להשתחרר ממנו. אינני מזלזל בהישגים שהשיגו מפלגות דתיות מאז קום המדינה, בעיקר בתקופה הראשונית, כשהיתה תחושה של רדיפה גדולה וחשש לאיבוד כול. אבל, הגיע הזמן שייפקחו העיניים, גם של האזרחים הדתיים וגם של האזרחים שאינם דתיים, ויבינו, שענייני התורה חשובים לרוב הציבור היהודי המסורתי, וגם זה שאינו מסורתי מהרבה מפלגות - מימין ומשמאל. החלוקה הזו, שמתחמת אותי כשייך לסקטור הדתי, שצריך לכן להיות מיוצג מפלגתית על=ידי מפלגה דתית, ומשחררת כאילו את כל האחרים מן הזיקה למסורת ולכל מה שזה מחייב, רק מזיקה.

היריעה קצרה ואי=אפשר להרחיב בדבר הזה. ודאי שאנשים שכבר רגילים לדבר מסוים, זה יישמע להם חשוד ומשונה. לכן, אסיים את דברי בנימוק ההסתייגות שלי לפרק זה של שירותי הדת היהודיים. תודה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אדוני חבר הכנסת בנימין אלון, אני מודה לך.

אקרא את שמות חברי הכנסת שמבקשים להסתייג, על מנת שאמחק את ההסתייגויות שלהם: חברי הכנסת מאיר שטרית, שאול עמור, מיכאל קליינר, עוזי לנדאו, נעמי בלומנטל, צבי ויינברג, חיים דיין, ראובן ריבלין, זאב בוים, גדעון עזרא, דן

מרידור, רפאל פנחסי, דוד אזולאי, יצחק וקנין, דוד טל, פיני בדש, אליעזר זנדברג, תמר גוז'נסקי, אחמד סעד, האשם מחאמיד, עזמי בשארה, סאלח סלים, משה גפני, רפאל אלול וחיים אורון - - -

יוסי שריד (מרצ):

אני.

היו"ר ר' אדרי:

במקומו אני מזמין את חבר הכנסת יוסי שריד. אדוני, בבקשה.

אדוני המזכיר, אני מבקש למחוק הסתייגויות לכל חברי הכנסת שאת שמותיהם קראתי.

אדוני, ודאי ידוע שאנחנו דנים בהסתייגויות לפרק ח'.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב=ראש, אני ממש מרגיש שהצלתי את המצב.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, בהחלט.

רן כהן (מרצ):

כמה זמן?

היו"ר ר' אדרי:

עשר דקות לאדוני.

<u>יוסי שריד (מרצ):</u>

אדוני היושב=ראש, אני רוצה ללכת בעקבות חבר הכנסת, קודמי, בני אלון, ולהשתמש בדוגמה של המועצות הדתיות לצורך הדיון שלפנינו. שר האוצר לא יושב כאן עכשיו. טוב, הוא עסוק.

דרך אגב, אני צריך לומר שחבר הכנסת חיים אורון לא משתמט מתפקידו. הוא יושב עכשיו בוועדת הכספים; הוא לא הלך לנוח או לטייל ואני ממלא את מקומו.

אם יורשה לי, אני רוצה להשתמש בדוגמה של המועצות הדתיות. שר האוצר אומר למערכת הבריאות, וזו רק דוגמה אחת, שהיא צריכה להתייעל. כל מערכת צריכה להתייעל. אני מעריך, שגם מערכת הבריאות צריכה להתייעל. אבל, מה כבר מערכת בריאות יכולה להתייעל? כלומר, גבול ההתייעלות שלה הוא לא כל כך רחוק. אז, תתייעל. אבל, אותו שר אוצר - איזה תוקף יש לו בכלל לבקש ממערכת הבריאות להתייעל, אם הוא לא בא באותה דרישה, נניח, למועצות הדתיות?

אדוני היושב=ראש, המועצות הדתיות לא צריכות להתייעל. המועצות הדתיות צריכות להתבטל, כי אין איש בעולם שיודע מה תפקיד המועצה הדתית. אם יש תפקידים למועצה הדתית, כל התפקידים האלה יכולים להתמלא, באופן הרבה יותר מסודר והרבה יותר יעיל, על=ידי הרשויות המקומיות.

צצה לה כאן איזו מפלצת, שנקראת מועצה דתית. בראש המועצה הדתית עומד אדם, ואיש מאתנו איננו יודע מי הוא האיש הזה ואיש מאתנו איננו יודע איזה תפקיד הוא ממלא. אולי הציבור לא יודע, אבל ראש מועצה דתית מקבל שכר כמו ראש עירייה. ראש המועצה הדתית, נניח, בתל=אביב - ואני לא יודע מי זה ואני לא יודע מה הוא עושה, ודרך אגב יש לו המון סגנים - הוא כמו ראש עיריית תל=אביב. אדוני היושב=ראש, אני שואל: כדי להיוולד, כדי לחגוג או לציין בר=מצווה, כדי להינשא ולא עלינו כדי למות, מישהו מאתנו זקוק לראש המועצה הדתית?

לכן אני שואל, איזה תוקף יש לממשלה ואיזה תוקף יש לשר אוצר, שאומר למערכת

הבריאות להתייעל, כאשר יש מערכת שלמה שבולעת סכומי עתק - מערכת שכל=כולה פצע וחבורה ומכה טרייה ושחיתות לא כל כך טרייה, כי השחיתות הזו היא מימים ימימה, מוסדות מושחתים, ולראש יש סגנים. חלילה, כדי שלא תהיה טעות - אני חושב שיש ציבור רחב במדינת ישראל שזקוק ורוצה שירותים דתיים, והשירותים הדתיים האלה חייבים להינתן לו. אבל, מה לשירותי דת ולשחיתות הזו ולמפלצת הזו שנקראת מועצה דתית?

זו דוגמה טובה למה שאני רוצה לומר בהמשך. אני בטוח, שחלק גדול מן הציבור, ואולי כל הציבור, שהשקיף היום וראה את מהדורות החדשות בערוץ=1 ובערוץ=2, פשוט לא מבין בכלל - ולא שהוא מסכים או לא - מה מתרחש. הוא לא מבין מה מתרחש. הוא לא מסוגל לעקוב. מי מסוגל לעקוב? מי מאתנו מסוגל לעקוב?

בעיקר, מדוע? משום שקורה פה דבר מוזר מצד אחד ומוזר מאוד מצד שני, בלתי אפשרי, חסר תקדים ולא היה כדבר הזה; אפילו בארץ לא היה כדבר הזה, ובעולם בוודאי לא היה. ראש הממשלה מפזר הבטחות, ובא שר האוצר - בממשלה שלו ולא בממשלה שלי - ואומר שהוא לא יודע על הבטחות והוא לא חתם על שום דבר. גם אין לו מושג, אגב, כמה זה עולה. אני רוצה לומר, שאם בעל המכולת בשכונה שלי היה מכלכל את ענייניו כמו שר האוצר הזה, אני בטוח שהוא היה פושט את הרגל. לו בעל חנות המכולת בשכונה שלי, שקודם היה מוכר ואחר כך היה הולך לברר כמה זה עולה, אני מניח שהוא לא היה מחזיק מעמד. האם מזה משתמע שלא הייתי ממליץ על שר האוצר כבעל חנות המכולת בשכונה שלי? ייתכן שזו המסקנה המתבקשת או ההכרחית.

אז, שר האוצר אומר מה שהוא אומר, ראש הממשלה אומר מה שהוא אומר, והסיעות אומרות מה שהן אומרות - קיבלנו - וכל אחד מעצים ומאדיר ומגדיל את מה שהוא קיבל, כי הרי אף אחד לא רוצה להיראות כמי שנקנה בפרוטה. אני שואל: הרי זה לא יכול להיות שכל הגורמים האלה אומרים אמת. הרי יש מישהו שמשקר. נכון, אנחנו חוזרים לשקר, כי הממשלה הזו מיסדה את השקר כממשלת שקר. אז, מישהו משקר. מי משקר? אגב, מאוד קשה לדעת בחבורה הזו. האם ראש הממשלה משקר? - טוב, זו שאלה רטורית. האם שר האוצר משקר? האם הסיעות משקרות? האם חברי הכנסת משקרים?

אדוני היושב=ראש, אני אגיד לך מי משקר. כולם משקרים, כולם משקרים. משקרים בינם לבין עצמם, משקרים זה לזה, משקרים לעצמם, ובעיקר, מה שחשוב לענייננו - מה

אכפת לי מהם - משקרים לציבור.

האם זה לא ידוע? האם אני מגלה פה איזה סוד מרעיש? - לא. הרי הכול יודעים שהכול משקרים לכול. אז איך בכל זאת מוכנים לחיות במשטר כזה? אני אגיד לך. אמרתי את זה לפני כמה ימים כהשערה; עכשיו אני יכול לומר את זה כוודאות. כולם מעוניינים בשקר, כולם מעוניינים להיות מרומים, משום שאם אתה מרומה במצב הזה הרי זה מאוד פשוט, החיים נעשים הרבה יותר קלים ופשוטים ונוחים. מצד אחד, אתה יכול ללכת לטלוויזיה ולהציג הישגים שלא היו ולא נבראו, הישגים מזויפים, מדומים, כמו, למשל, ההישגים של סיעת מולדת שמיוצגת כאן. מן הצד האחר - והדבר הזה לא חל על חברי מולדת, כי הם לא חברי הקואליציה - אתה יכול להמשיך ולשבת בכיסא ולהמשיך ולשבת בממשלה, ושערה משערות ראשך המיניסטריאלי לא נופלת ארצה, והכול מסתדר: גם להצביע על הישגים וגם להישאר בממשלה וגם חוללת משבר וגם הושעת את האומה. זה יוצא מן הכלל. זה סידור נפלא.

אבל בכל זאת, נניח שלא ראש הממשלה הזה, אלא ראש ממשלה אחר היה בכהונתו, והיו באים אליו, ונניח שהיה מתחייב באיזה שהוא רגע, או כאילו נוצרה הזדמנות לשקר. וכי ראש ממשלה היה משקר? או, אבל בזה ייחודו של ראש הממשלה הנוכחי. בעצם הסיעות באות אליו, מפד"ל וש"ס והדרך השלישית וגשר וישראל בעלייה ומולדת, ואומרות לראש הממשלה: אנא בטובך, שקר לנו, שקר לנו, אדוני ראש הממשלה, כדי שנוכל לצאת וכל תאוותנו בידנו, שקר לנו. עם ראש ממשלה אחר זה לא היה הולך. עם ראש הממשלה הזה אין בעיה. מה הבעיה? בשביל נתניהו זו בכלל בעיה? אתה רוצה שאני אשקר לך? שקר אשקר, מלוא החופן שקרים, אין בכלל בעיה. אתה רוצה עוד בלוף, עוד בדיה? אין עם זה בעיה, BE MY GUESTשקר לשכרח מוכן הרי מישהו, אני נותן לך כמה שאתה רוצה. היה אורחי, כאן במצב שנוצר.

<u>בנימין אלון (מולדת):</u>

- - - אז אני מבין שאתה

<u>יוסי שריד (מרצ):</u>

לא, לא, את זה אמרתי אתמול, זה פחות מדאיג אותי. בכלל הבעיות האלה מדאיגות

אותי פחות.

בנימין אלון (מולדת):

אבל זה לא עולה כלום - - -

יוסי שריד (מרצ):

לא, הבעיות האלה מדאיגות אותי פחות. מדאיגות אותי הבעיות המוסריות והערכיות, ואני רוצה לשאול על מה אנחנו מחנכים את הילדים שלנו ואת התלמידים שלנו. ואם אנחנו חושבים, שנניח, אמירת אמת - מין דבר טריוויאלי כזה - היא דבר חשוב, הרי לועגים לנו, צוחקים לנו בפנים: מה אמירת אמת?

אדוני היושב=ראש, מכל הסחטנים שיצאו ואף לא חצי תאוותם בידם, יש שני סוגים של סחטנים שבכל זאת יצאו עם שלל, ואני אגיד לך מי. שני סוגי סחטנים: אחד - מתנחלים; אחד - חרדים. למה אני אומר את זה? כי כבר היו דברים מעולם. הם הוכיחו את המקצועיות שלהם בסחיטה. הם סחטנים מקצועיים. המתנחלים הוכיחו שהם מקבלים מה שאף אחד לא מקבל.

היום סיפר לי חברי חבר הכנסת רן כהן, סיפר לי דבר מדהים, שמתנחלים משלמים פחות מס הכנסה מתושבים של ערי פיתוח.

רן כהן (מרצ):

עוד מעט אני אפרט.

יוסי שריד (מרצ):

עוד מעט חבר הכנסת רן כהן יפרט את זה. הרי זה עולם הפוך. המתנחלים, שכל כולם סמוכים על השולחן הציבורי - הרי שם אף אחד לא עובד, לא עובדים שם, הכול פרנסות ממשלתיות, לא צריכים - - -

בנימין אלון (מולדת):

- - -

יוסי שריד (מרצ):

אגב, להתנחלות אין צורך להביא מפעלים. הממשלה זה המפעל.

בנימין אלון (מולדת):

כל המנדטים שלכם - - -

יוסי שריד (מרצ):

הקופה הציבורית זה המפעל. אז יש 2% - - -

בנימין אלון (מולדת):

כל המנדטים שלכם זה - - -

יוסי שריד (מרצ):

כל המנדטים שלנו הם קודם כול מאנשים עובדים. 2% - - -

בנימין אלון (מולדת):

לא - - -

יוסי שריד (מרצ):

אבל לא כדאי, כי בלאו הכי לא שומעים קריאות ביניים.

בנימין אלון (מולדת):

- - -

יוסי שריד (מרצ):

אומר לי חברי חבר הכנסת רן כהן, ששיעור האבטלה בהתנחלויות הוא 2%, זאת אומרת, בעצם כמעט אפס אבטלה. בערי פיתוח - 14%. אז בערי פיתוח משלמים יותר מס הכנסה מאשר בהתנחלויות. זה הגיוני? זה סביר? זה אנושי? זה מתקבל על הדעת? זה לא עולם הפוך? זה לא סדום? ואם זה לא סדום, אולי זו עמורה.

והחרדים, אלה סחטנים מקצועיים. היום הם הצליחו, כנראה, גם לקבל את הסבסוד לדיור המוגן, שמעולם הם לא קיבלו אותו. אני אומר: שומו שמים והאזיני ארץ, האנשים האלה גם משתמטים, גם לא עובדים; משתמטים מהצבא, לא עובדים לפרנסתם, 400,000 פרזיטים, ואני שואל, אדוני היושב=ראש, האם זה באמת אפשרי שעוד שנים רבות 400,000 פרזיטים ישבו על גבו של הציבור החילוני בארץ, והציבור החילוני בארץ יצטרך לפרנס אותם, לכלכל אותם? זה בא בחשבון? מישהו יסכים לזה?

מה זאת אומרת? סטודנט הולך לאוניברסיטה, אחרי שהוא סיים את הצבא, שלוש, ארבע, חמש או שש שנים. הוא הולך לעבודה. אפילו הוריו יכולים לפרנס אותו, הוא לא רוצה שיפרנסו אותו, כי הוא אדם הגון. אז אברך הישיבה לא הולך לצבא, לא הולך לעבוד, סמוך על השולחן של משלם המסים הישראלי, ואני צריך לתת לו את הארוחה שלו. זה יכול להימשך כך הרבה זמן?

לסיום, אדוני היושב=ראש, אני רוצה לומר כך: לו היינו אנשים ציניים, היינו אומרים: מה אכפת לנו בכלל? מה אכפת לנו? להיפך, שיעבירו את התקציב המרושע הזה, המטומטם הזה, שיעבירו אותו. מה אכפת לנו בכלל? למה אנחנו צריכים להיאבק? למה צריכים לעמוד כאן שבועיים ימים? אדרבה, ייווכחו רבים מן הציבור בארץ מה מעוללת להם הממשלה, ידעו את נחת זרועה, יבינו סוף סוף מה הפירוש של "נתניהו טוב ליהודים", יבינו זאת הקשישים ויבינו זאת הילדים ויבינו זאת העולים החדשים; ובעיקר יבינו זאת החולים, ילכו למרפאה, לרופא, ישלמו מה שישלמו. קודם לא שילמו, עכשיו הם משלמים, והם יבינו. וכשהם יבינו, הם יבינו מה הממשלה הרשעה הזו מעוללת

להם. ואז זה טוב בשבילנו. אז בשביל מה אנחנו צריכים להיאבק? שיעבירו את התקציב.

אבל לא, זה חשוב לנו וזה אכפת לנו, כי מדובר באנשים. אתה יודע, אדוני היושב=ראש, שתנועתי, מסיבות אומללות - הייתי אומר, כמעט סיבות טרגיות - היא לא בדיוק המפלגה המובילה באותם מקומות חלשים, אבל אני אומר שהמחויבות שלנו היא בראש ובראשונה לכל אדם חלש באשר הוא, לכל אדם דפוק באשר הוא, לכל אדם מקופח באשר הוא; ובשם המחויבות הזאת, תהיה ההצבעה אשר תהיה, אנחנו עומדים כאן ומנהלים את המאבק.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת שריד, קודם כול אני מודה לך על דבריך המעניינים, אבל הייתי מבקש לשאול את דעתך.

יוסי שריד (מרצ):

בבקשה.

היו"ר ר' אדרי:

אחרי שבועיים של דיונים מרתוניים, הייתי מכריז על הפסקה הלילה, משעה 23:00 או 24:00 עד מחר בבוקר בשעה 06:00, כדי לאפשר לחברי הכנסת המעטים שמשתתפים בדיון להתרכז, להיות רעננים יותר לקראת הדיון הארוך וההצבעות שיהיו מחר ויימשכו בוודאי עד אור ליום שישי. משמר הכנסת, הקצרניות, סגני מזכיר הכנסת, עובדי הכנסת בוודאי עייפים. אני לא חס לא על חברי הכנסת ולא על הממשלה. מה דעתך, אדוני? אני לא מדבר על נעילת הישיבה, אלא על הכרזת הפסקה, אדוני.

יוסי שריד (מרצ):

עכשיו אתה מכניס אותי לדילמה. אם אני אגיד שזה לא נראה לי, אני אמצא רשע. אתה שואל אותי שאלה שהיא לא בגדר סמכותי. אני בסך הכול ראש תנועה, אבל אני לא ראש סיעה, ויש מטעמנו אנשים שמנהלים את העניינים, ואני לא רואה את עצמי מוסמך להתערב

בענייניהם, כי שיקוליהם אתם. אני אפנה את שאלתך לגורמים המוסמכים, ולא ברבות הזמן תקבל תשובה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת שריד, על דבריך וגם על תשובתך.

אני מזמין את חבר הכנסת רובינשטיין; איננו כאן. חבר הכנסת רן כהן - אדוני, בבקשה. גם לך שתי הסתייגויות לפרק ח': שירותי הדת היהודיים. עשר דקות לרשותך, אדוני.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי חבר הכנסת שריד, חברות וחברים, אני תמה על שני דברים. הסתכלתי עכשיו על לוח המחשב, אתם לא תאמינו, יש עכשיו בכנסת 48 חברי כנסת.

היו"ר ר' אדרי:

היכן הם? אנחנו רק שלושה באולם.

רן כהן (מרצ):

הם נמצאים בכל מיני מקומות. אני ממש משתגע כשאני חושב על מה יושבים עכשיו 48 חברי כנסת בכנסת זה כבר השבוע השני, שלהי השבוע השני, ובקומה הראשונה מתלחשים ומסתובבים והולכים, ובקומה השנייה נכנסים ויוצאים וכולם אומרים שהעקשנות עכשיו היא על חוק הבריאות.

אני שואל את עצמי על מה מתעקשים עכשיו? מה כל הסוגיה של חוק הבריאות שעכשיו ממש ראש הממשלה לופת את ממלא=מקומו, שלופת את הסיעה הזאת, שוועדת הכספים מסתבכת בה שלא יוצאים ממנה. הרי עצם הפתרון ניתן, משום שנאמר שמערכת הבריאות

במדינת ישראל היא מהמערכות המפוארות ביותר בעולם לאזרחים. נו, אז אני באמת שואל כל אדם בר=דעת, למה הוא צריך לשבור את הראש כשיש מערכת רפואה מפוארת?

אני מבין ממשלה שאוהבת את האזרחים שלה ויש מערכת בריאות קורסת, שהמערכת הזאת איומה ונוראה, והיא שוברת את הראש ומנסה למצוא דרכים וכספים ותקציבים והיערכויות. אבל למה צריך לשבור את הראש כשיש מערכת מצוינת? אלא אם כן באמת מתכוונים לקחת את המערכת הזאת ופשוט לרסק אותה. ונדמה לי שזה בדיוק הקו האידיאולוגי, הפוליטי, המדיני, הרעיוני של ראש הממשלה ושר האוצר, אם זה מה שהם רוצים. כי הרי איך אפשר להסביר את זה שיש מערכת כל כך משובחת, גם על=פי טענתם, השנייה בטיבה בעולם, והם באים לא לעשות תיקונים כאלה ואחרים, איזה שיפורים בלשונם. אלא מה שהם רוצים לעשות זה להניף גרזנים. כלומר, יש סל שירותי בריאות שראוי לכל אזרח, אז לוקחים אותו ורוצים לשבור אותו. יש טיפת=חלב שגרמה לכך שהתמותה של תינוקות בישראל היא מהנמוכות ביותר בעולם, אז מה שרוצים זה לקחת ולספח אותה למישהו אחר שלא יודע להפעיל אותה, כדי לשבור אותה.

מה הם רוצים? אני ממש לא מבין מה הם רוצים. אלא אם כן הם רוצים ליצור שתי מערכות בריאות שונות לחלוטין זו מזו; אחת שתהיה לעשירים עם כל השירותים, השנייה תהיה לעניים בלי כל השירותים, או עם שירותים ברמה נמוכה מאוד. העשירים יחיו עד מאה=ועשרים באושר וביושר, והעניים ימותו כשלא יהיה מי שירפא אותם.

ועל זה שר הבריאות, שהיה באמת אמיץ במשך כמה ימים, פתאום ישב עם ראש הממשלה, וראש הממשלה אמר לו: תסתכל עלי בעיניים, אתה מאמין לי? נו, מה הוא יגיד לו, אני לא מאמין לך? אמר לו: אני מאמין לך. קם וחזר מחובק מהדלת ההיא עם ראש הממשלה, ונכנס והאצבעות שלו התחילו ללחוץ עם ראש הממשלה, כשבמערכת הבריאות עדיין שום דבר לא סודר, ועכשיו עובדה שמתרוצצים שם למטה.

אדוני היושב=ראש, מאז קמה הממשלה הזאת, נוספו בישראל למעלה מ=41,000 מובטלים חדשים. הממשלה הקודמת, שביבי נתניהו מקלל אותה כל יום ומגדף אותה, יצרה 500,000 מקומות עבודה חדשים. ממשלת נתניהו יצרה עד היום 41,000 מובטלים. דרך אגב, רובם, לא כולם, מצביעי נתניהו וימין.

כמה מהמובטלים האלה נוצרו בהתנחלויות, אדוני היושב=ראש? כמעט כלום. פשוט

מדהים, כמעט כלום. אתמול קיבלתי והיום חישבתי מה שרמז חברי, חבר הכנסת שריד, קודם לכן, את התשובה ממשרד האוצר מהן ההטבות במס הכנסה שניתנות למתנחלים. 90 מיליון שקל. ומה הן ההטבות שניתנות לכל מדינת ישראל? עד 390 מיליון שקל. כלומר, המתנחלים שהם 2.5% מקבלים 21% של כל ההטבות של כל המדינה.

כך הממשלה הזאת מסתכלת על מה ששווים בעיניה האזרחים שלה. למה? כי המתנחלים הם הכי עניים? הכי מסכנים? חיים ברמת חיים הכי נמוכה? הכי פחות מועסקים? לא. בגלל העדפה פוליטית, בגלל התנשאות של ממשלת ימין שמתנשאת על ערי הפיתוח ועל אנשי המצוקה. זאת העילית של מדינת ישראל. ביבי נתניהו הוא העילית שמתנשאה על אנשי ערי הפיתוח והשכונות ומעדיפה את העילית של המתנחלים.

דרך אגב, זה בשנת 1998, זה לא למה שהיה. זה למה שיהיה, אומרת ציפי גל=ים ממשרד האוצר.

אני עשיתי חשבון מאוד פשוט, כמה מתנחלים יש שנהנים מ=90 המיליון. לקחתי את כל ההטבות של כל המדינה, ואמרתי: נניח שזה הולך רק לאזורי הפיתוח, הנחה לא מופרכת, ומצאתי עוד נתון מעניין. אפילו אם כל ההנחות הולכות רק לאזורי הפיתוח, יש כ=850,000 אנשים שחיים באזורי הפיתוח, כל מתנחל על כל אחד מעצמו ואשתו וילדיו והוריו שגר שם מקבל כ=562 שקל הטבות בשנה. אם הם עשרה - אז הם מקבלים 5,620 שקל הטבות בשנה. ובעיר פיתוח רק 458 שקלים. זאת אומרת, ממשלת נתניהו נותנת לכל ילד בהתנחלויות ולכל מבוגר בהתנחלויות, ולכל נפש שחיה שם 104 שקלים יותר הטבות מאשר לתושבי ערי הפיתוח, אלה שהיום נאנקים תחת האבטלה ושכר המינימום והשכר הירוד והעלוב והשירותים.

אני רוצה לשאול אתכם, חברי הכנסת, יש צפצוף יותר גדול מזה מצד ביבי נתניהו על מי שהצביע בעדו בערי הפיתוח? הרי זה אומר רק דבר אחד מאוד פשוט - שנתניהו מתייחס לתושבי ערי הפיתוח כמונחים בכיסו. הוא יבוא לטלוויזיה ויסית, ויגדף, ויגנה, וישקר, וירמה ויעגל, והם יצביעו נתניהו, אף=על=פי שהוא דפק אותם, ופגע בהם, והעדיף עליהם את המתנחלים, והעדיף עליהם את החרדים, ואת הישיבות, ואת המשתמטים משירות בצה"ל. הוא ייתן את ההעדפות לאלה, והוא "יקרע את הצורה", תסלחו לי, לאנשי ערי הפיתוח. הוא מניח שהם בכיסו. זאת אולי התמונה העגומה והאיומה מכול - שהוא מניח שהוא יעשה הכול והם ימשיכו להיות בכיסו.

אדוני היושב=ראש, אני באמת אסיים, ברשותך, רק בעניין אחד. הממשלה הזאת באה לומר: הכול אין לי - פך הזמן שבו השתמש ראש הממשלה נתניהו הוא קטן, הוא דל שמן, הוא צריך להספיק לשנה שלמה. ופך השמן הזה משום מה נשפך בהתנחלויות, משום מה הוא נשפך בישיבות החרדיות, שם לא משרתים בצה"ל ולא עובדים בשום תעסוקה מועילה. אבל פך השמן הזה לא נשפך במקומות שבהם יש מצוקה, יש חוסר תעסוקה, יש אבטלה. אבל את פך השמן הזה נתניהו מצמק פעמיים: פעם אחת, משום שהוא אפילו לא מנסה להגדיל אותו.

אני אתן לך דוגמה, אדוני היושב=ראש, אני לא יודע אם שמעת הערב רדיו, טלוויזיה והכול, סופר שם דבר מאוד פשוט - שהרווח השנתי הממוצע השנה בבורסה היה 36.5%.

היו"ר ר' אדרי:

ריאלית.

רן כהן (מרצ):

לא ריאלית נדמה לי. ריאלית? עוד יותר טוב, עוד יותר נורא. 36.5% ריאלית.

חברי, חבר הכנסת שרידי, מה עשה בן=אדם בארץ הזאת שבחודש ינואר של השנה הזאת שם מיליון שקל, רק אחד, מיליון שקל בבורסה? הוא הרוויח, על=פי מה שאומר לי חברי היושב=ראש, ריאלית 365,000 שקל בשנה. כלומר, 30,000 שקל בחודש. על 30,000 השקל בחודש, אילו עבד, היה משלם כ=15,000 שקל בחודש, כלומר כ=180,000 שקל מס: מס הכנסה, מס בריאות, ביטוח לאומי, למה לא? אבל כיוון שאת 365,000 השקל האלה הוא עשה בבורסה, הוא לא משלם שקל אחד, אפילו לא שקל אחד. למה? כי הוא הזיע וממש כל גופו נטף זיעה והוא השקיע בזה את גופו ואת בריאותו ואת ימיו ואת לילותיו, את אונו ואת מרצו ואת שכלו ואת לבו. את כל אלה, אגב, הוא השקיע על=ידי כך שהוא הרים טלפון ואמר: תקנה, תמכור, תקנה, תמכור, תקנה, תמכור - והוא הרוויח 365,000 שקל פטורים מכל מס. אין שם אפילו 1%, אין 2%, אין כלום.

11 מיליארד שקל. מי- קרה השנה גם עוד מקרה עצוב, מר איזנברג נפטר והשאיר 12

מתחלק בכל המיליארדים האלה? במדינת ישראל אין מס עיזבון. ראש הממשלה עליו השלום מנחם בגין, ב=1979 - כשהיה בראשות הממשלה - ביטל את מס העיזבון. כל מדינה בעולם, קפיטליסטית שבקפיטליסטית, יש לה מס עיזבון של 30%-50%. נכון, זה מתחיל מעל חצי מיליון דולר, 600,000 דולר, 700,000 דולר, עד סכומים אלה אין מס, מעל - יש מס. כי מי מתחלק היום בכל המיליארדים של איזנברג, זכרו לברכה? רק בניו, אשתו ועורכי=הדין. זה מי שמתחלק.

אף לא ילד אחד בנתיבות, אף לא ילד אחד בשלומי או בדימונה, שום מובטל לא יזכה למקום עבודה, לא לטיפת=חלב, לא למעט בריאות, לא למעט חינוך, לא למעט השכלה, לא להכשרה מקצועית, לא שום דבר. למה? כי אנחנו מדינת הפקרות ההון, שאין בה כל מס.

ובזה אני ממש מסיים, אדוני. אבל אנחנו גם מדינה שמפקירה את עתידה. כי מה שייקבע בעוד שבועיים, אדוני היושב=ראש, הוא זה: נתניהו לא רק יקבע האם ילך כך לחרדים וכך לישיבות, כך למתנחלים וכך לערי הפיתוח, אלא הוא יקבע האם יהיה שלום בארץ הזאת. אם לא יהיה שלום, תהיה מלחמה. ייקח עוד חודשים או עוד שנה או עוד שנתיים, אבל אין ואקום: או תהליך שלום או תהליך מלחמה. אם יהיה תהליך מלחמה, יהיה אסון גדול, גם מבחינת הקיום החברתי והלאומי וגם מבחינת הקיום הכלכלי.

אם יהיה תהליך שלום יש סיכוי שתהיה צמיחה, שלא יהיה פך קטן של שמן, שתהיה חבית גדול של שמן, כי שלום הוא גם כלכלה פורחת. תודה רבה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת רן כהן, על הנתונים המעניינים שמסרת לנו. אני מזמין את חברת הכנסת ענת מאור. גברתי, גם לך, מתוך 20 הסתייגויות שעומדות לרשותך, את יכולת להסתייג פעמיים.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

פעמיים או שלוש?

היו"ר ר' אדרי:

פעמיים, גברתי, בשלב הזה. אנחנו מסתייגים לפרק ח': שירותי הדת היהודיים.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אנחנו עומדים בעוד פחות משעתיים לסיים את 1997. לכאורה צריכה היתה להיות שמחה בלבנו, נפתחת בכל זאת שנה חדשה. אומנם זה לא ראש השנה שלנו, בברכת "שנה טובה" היינו מברכים אחד את השני, בכל זאת אנחנו שייכים לעולם הגדול ו=1 בינואר של כל שנה הוא אירוע, יש לנו עמיתים נוצרים פה בארץ ובמדינות אחרות.

אבל שנת 1998 תהיה כנראה שנת האין.

חבר הכנסת סאלח טריף, ברשותך.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש, חבר הכנסת סאלח טריף, יושב=ראש ועדת הפנים, אדוני, פשוט אני שומע אותך ולא שומע את חברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

שנת 1998 נפתחת כשנת האין. זו הבשורה שהממשלה שלנו - - -

היו"ר ר' אדרי:

ערב טוב לחבר הכנסת ריבלין. חסרת לנו, אדוני.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

היה כל כך משעמם; לכן אמרתי שאני אבוא לכאן להיות עם היושב=ראש.

ענת מאור (מרצ):

ברוך הבא, חבר הכנסת ריבלין.

שנת האין. אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת ולציבור כולו, שבשנה שאני הייתי בה חברת כנסת לראשונה, 1992, נעמדה חברת כנסת מהליכוד ובישרה לעם ישראל: 1993 נפתחת ללא תקציב. אתה זוכר את זה, חבר הכנסת אדרי? וזה היה על השתהות של שעתיים. ואנחנו היום, חבר הכנסת ריבלין, פותחים את 1998 באין תקציב. ועל=ידי מי, חברי הכנסת? על=ידי ראש ממשלה שעלה לשלטון, נכון, באופן דמוקרטי, אבל באופן דמגוגי שהעם במדינת ישראל עוד לא ידע כמוהו. כי עם המסר של "אין שלום, אין ביטחון - אין סיבה להצביע פרס" הוא הצליח להטעות ולהשלות.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

את מרמזת שאפשר להטעות את הציבור הגדול בישראל?

ענת מאור (מרצ):

אני מרמזת שיש לנו עם נהדר אבל עובדים עליו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אז למה את אומרת שהעם הנהדר הזה הוא - - -

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת ריבלין, אני עומדת מאחורי כל מלה שלי. אותו עם, היום אתה עובר בקרבו, לרוחבה ולאורכה של הארץ, ופוגש את האנשים. המצביעים שלכם מלאי חרטה. כי מי שעמד ומכר להם שלום בטוח: אין שלום, אין ביטחון, יש רק כישלון. וכך פותחים עם "אין תקציב".

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

מעניין שאני לא פגשתי אותם אנשים. אני מאמין לך.

ענת מאור (מרצ):

אילו היה רק "אין תקציב", ניחא. תאמין לי שבתור אופוזיציה היינו מאוד מאוד שמחים. אבל ה"אין תקציב" הוא סימן לכל ה"אין", לכל החור הגדול ש=1998 נפתחת אתו. כי אין שלום ואין ביטחון, זאת כבר אמרנו. האשליה התנפצה והתנדפה. השטחים, הגחלים בהם רוטטות. נקווה שנצליח לבלום את המלחמה הבאה, כי כל התרגילים שאנחנו רואים פה, אנחנו יודעים שבינואר יתחילו בנושא הפעימה.

היום אנחנו דנים בנושא החברתי והכלכלי. הבטיחו לנו צמיחה. לא רק שאין צמיחה, יש צניחה כלכלית שהמדינה לא ידעה אותה, מ=6% גידול כל שנה, אנחנו ב=2% בלבד.

ה"אין" הבא - אין תעסוקה. חג חנוכה עבר על 160,000 גברים ונשים בעיירות הפיתוח, במרכז הארץ, במגזר הערבי - ולכל ה=160,000 האלה יש משפחה, יש כבוד. באין פרנסה אין כבוד. אין תעסוקה.

היינו אומרים - בשאר הדברים יש הצלחה. אין בריאות. חברות וחברי הכנסת, אני רוצה שנזכיר לכל עם ישראל על מה ולמה במקום להתחיל בהצבעות המליאה ריקה. הבוקר בשעה 09:00 כולנו פה=אחד החזרנו בכבוד רב את חוק ביטוח בריאות ממלכתי. לפחות בנושא הזה, ברפואה שוויונית לא תפגעו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חברת הכנסת מאור, אני יכול להרגיע אותך, שאפשר היה להצביע על חוק הבריאות. הוא עבר לפני שעה וחצי בוועדת הכספים.

ענת מאור (מרצ):

אני מאוד מאוד שמחה, חבר הכנסת ריבלין.

אני עוברת ל"אין" הבא. אין אמינות. הרי ראש הממשלה הזה, מלה שלו היא לא מלה לא רק בעיני האופוזיציה, אלא גם בעיני הקואליציה, בעיני שריו. כשההסכם הוא בעל=פה, איש לא מכבד אותו, מבקשים הסכם בכתב. אבל כשראש הממשלה כותב, גם זאת לא מלה. אז מבקשים ששר האוצר יחתום. כולם יודעים, שגם כאשר ראש הממשלה ושר האוצר חותמים, החתימה אינה חתימה, כי גשר התנסתה בכך לפני שנה.

לכן אנחנו במצב שאין אמינות. כאשר אין אמינות, גם אם תגיד לי שחוק הבריאות הוסדר, אנחנו, כמובן, חברי הכנסת מן האופוזיציה, ואני מקווה שגם חברי הכנסת מן הקואליציה, לא נסכים לדון בשום דבר ולהצביע עליו עד שנראה אותו בכתובים - מונח על שולחן הכנסת.

ואז התברר ה"אין" הבא. אין שום שיטת ניהול, אין שום עקביות, לא רק שאין אמינות. ושר האוצר אומר: המסגרת לא נפרצת, וראש הממשלה אומר: אני הבטחתי. אחר כך צריך את המכחישן הלאומי, שיודיע שההבטחה איננה הבטחה. ראש ממשלת ישראל, אחרי כל הכישלונות והמחדלים שלו, המציא שיטת ניהול חדשה.

חבר הכנסת פורז, אשתך היתה מרצה שלי באוניברסיטה, למדתי אצלה הרבה דברים, בענייני עובדים, בענייני ארגון. נל"י - ניהול לפי יעדים. כולנו יודעים מה זה נל"י, ניהול לפי יעדים. עכשיו יש לנו נל"ם - ניהול לפי משברים.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

נל"ם זה נא לפנות למושך. זה ביטוי עדין של שיק בלי כיסוי.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

אני ממש מאושרת. לא ידעתי עד כדי כך. זאת אומרת, שראש הממשלה ממלא את הנל"ם פעמיים. קודם כול, אין שום כיסוי לשום שיק שלו, לשום מלה שלו, לשום אמירה שלו.

חבר הכנסת פורז, לא היית פה. אני פתחתי בזה, שראש הממשלה נבחר באמצעות

הססמה הדמגוגית של "אין שלום, אין ביטחון - אין סיבה להצביע פרס". חלק גדול מן העם היום מודה שהוא הולך שולל, כי הוא יודע לאיזה "אין" גדל והולך, גדל ומעמיק, גדל ומתרחב, הוביל אותנו ראש הממשלה. ה"אין תקציב" הוא רק סימבול, הוא רק סמל לאין הכללי. אבל לא ידעתי שכיוונתי לדעת גדולים בנל"ם - אין כיסוי לשיקים, אבל יש לו היום תיאוריה: ניהול לפי משברים.

חברי הכנסת, אתמול אמרתי שאילו זה לא היה כל כך עצוב זה היה מצחיק. זה כמו הבובה "נחום תקום" - נופלת וקמה, נופלת וקמה. אבל ביבי פול ייפול, זה לא יהיה ביבי קום תקום, כי יש גבול לציניות ולסחרור.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חברת הכנסת ענת מאור, היום התפרסם סקר, ולפיו לפני התחלת הדיונים על התקציב, היתה רמת האהדה כלפי ראש הממשלה בקו מסוים, ומאז הדיונים על התקציב - - - הפופולריות שלו עלתה.

היו"ר ר' אדרי:

זה מעניין, מה שאתה אומר. אולי אפשר לדעת, אדוני, מתי התפרסם הסקר הזה?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - - אנחנו לא טובים בסקרים, זאת האמת. אנחנו אף פעם לא הסתדרנו עם סקרים. אתם מצוינים בסקרים, גם לא צריכה להיות לכם שום בעיה עם הסקרים.

אברהם פורז (מרצ):

יש לזה פתרון - כשראש הממשלה כל כך מוכה על=ידי הקואליציה, מתוך רחמנות וסימפתיה הוא עולה בסקרים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

יכול להיות.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת ריבלין, ראשית, בכל הסקרים האחרונים, בכל וריאציה שנשאלת, אילו היו הבחירות היום, ראש הממשלה לא היה ראש ממשלה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה לפי הסקרים. בסוף זה יום הבחירות. מה לעשות, יש יום הבחירות. אנחנו סומכים על יום הבחירות כדי לראות מה קורה.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה להדגיש, שלפי הסקרים, האי=אמון בראש הממשלה, האכזבה ממנו, העייפות מהכזבים שלו, הסלידה מהלוליינות שלו - מרקיעים שחקים. אבל אנחנו הפעם נלמד שסקרים הם לא המלה האחרונה. לכן אל תהלך עלינו אימים עם סקרים.

אני פונה לאנשים, ועל זה אני בדיוק מדברת. אותה לוליינות שהפכה את היציאה מהמשבר ליעד, חבר הכנסת ריבלין, זה הרס הדמוקרטיה והמינהל התקין. אין בעיה שראש הממשלה יוליך אותנו להיות מדינה שלישית בעולם השלישי. על זה אנחנו, ככנסת, חייבים להגן. יש פה כרסום - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

יש לנו דמוקטיה חזקה. לצערי הרב, יש פגמים בחוק הבחירה הישירה, שחברייך הביאו לחקיקתו, ורבים מחברי לסיעה עדיין לא רוצים לשנות אותו.

ענת מאור (מרצ):

ראשית, חבר הכנסת רובי ריבלין, לגבי חוק הבחירה הישירה, דעתי כדעתך. התנגדתי לו תמיד. אני לא הייתי חברת הכנסת כשהוחלט עליו. אבל, ברשותך, חבר הכנסת ריבלין,

אני רוצה לומר בהחלט להגנתם של אלה שהציעו את החוק ותמכו בו, שהם לא העלו בדעתם שהיישום שלו יהיה בצורה הכי שלילית והכי צינית.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

בלי ספק. אנשים טובים חוקקו אותו, ואנשים טובים הביאו אותנו הרבה פעמים למקומות - - -

ענת מאור (מרצ):

אבל אנשים מאוד לא מוצלחים מיישמים אותו, וזאת הבעיה. אתה צריך לחזור לוועדת הכספים בתקווה שתקלו עלינו בלילות הנדודים.

אני רוצה לומר, שהעובדה הזו שמצליחים לעשות "פוזה" ולקיים שלטון שהוא כל כך לא רציני וכל כך לא נכון וכל כך לא ראוי, כי בסוף הוא יוצא מן המשברים - השיטה הזאת תתמוטט, כי יש בה אשליה, אילוזיה. רק ארי שביט יכול ללכת שולל אחרי ראש הממשלה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

ארי שביט מהעיתון ל"אנשים חושבים". אנשים חושבים יכולים ללכת שולל? אני לא מאמין.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת פורז, אתה שמעת שראש הממשלה מרגיש שהוא שליחו של יהושע בן=נון. בזאת אין די, הוא גם שליחו של הרקולס והוא גם מייצגו של דה=גול ושל ניקסון עלי אדמות.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא ייאמן.

ענת מאור (מרצ):

תחושת הייעוד הזו, בכלל הוא מנותק מכל המצוי אצלנו בארץ, ועוד יש שהולכים אחרי זה שולל. אבל אני מאמינה בעם ישראל, שהוא יראה את זה והוא אתנו בהדיפת התקציב, ברצון לבסס את הבריאות.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אם את מאמינה בעם ישראל, למה את לא מאמינה בעם ישראל שבחר בביבי? יש לי קושי. את מאמינה ומאמינה ומאמינה - - -

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת ריבלין, אני רוצה לומר לך משהו. אנחנו קיבלנו את החלטת הבוחר כפשוטה וכלשונה גם ב=1977, כשהמהפך היה עוד יותר קשה, אם כי מנהיג דגול ונערץ עלי, בן=אהרון, אמר - אבל הוא היה ממש קול יחיד, ואנחנו קיבלנו את זה. אבל מה? חלק מהדמגוגיה שלכם, ברגע שהתחלנו להיות אופוזיציה לגיטימית, נלחמת, נאבקת, אתם אומרים על כל אמירה שלנו: לא קיבלתם את חילופי השלטון. ההתלהמות הזו שלכם לא תעבוד. אנחנו אופוזיציה, זה תפקידנו, אנחנו עושים את זה בנחישות, ונמשיך לעשות זאת.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני מוכח לומר לך שהתרגלתם יפה כאופוזיציה.

ענת מאור (מרצ):

ואנחנו נתרגל עוד יותר טוב לחזור לשלטון.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אתם עושים את זה בצורה מעוררת כבוד.

היו"ר ר' אדרי:

גברתי, הזמן שלך כבר עבר. אני אפשרתי לך שלוש דקות מעל הזמן.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, לקח זמן עד שהתרגלו להיות באופוזיציה.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה לספר לאזרחי המדינה, אחרי הפתיחה על ראש הממשלה ועל מדיניות ה"אין", על מכתבים שהתקבלו במשך עשרה ימים בלבד.

העיוורים בישראל, שבזמן הממשלה שלנו קידמנו את ענייניהם ותיקנו לטובתם כמה תיקונים, לא מספיקים - היום עומדים בפני פיטורים טלפנים עיוורים. זה קורה בממשלה שאומרת שהיא דואגת לחלשים.

אנחנו מקבלים מכתב מילדי "שמע", אגודת החירשים, וחבר הכנסת יוסי כץ - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא, לא, בעיוורים אנחנו צריכים לטפל, כולנו.

ענת מאור (מרצ):

חייבים לטפל בזה. זה, אגב, בניגוד לחוק, כי יש אחוז מסוים של נכים שחייבים להחזיק.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

כולנו חייבים להקים קול זעקה - - -

ענת מאור (מרצ):

להקים זעקה ולמנוע זאת. כאשר חבר הכנסת יוסי כץ עמד בראש ועדת העבודה והרווחה - - -

היו"ר ר' אדרי:

גברתי חברת הכנסת ענת מאור, אני מבקש, אם באמת יש לך פניות כל כך חשובות, וכולנו קיבלנו אותן, מדוע כולנו לא התעוררנו - ואני אומר: כולנו, גם אופוזיציה גם קואליציה - ובאנו בדברים ולא רק בביקורת? אני בעד ביקורת בונה. היינו באים לממשלה, היינו באים יחד ומנסים לפחות עבור אותם חלכאים ונדכאים לעשות משהו. בדיבורים כאן, בלילות, בישיבות כאן - צר לי שאני צריך לדבר בצורה כזאת - לא נפתור את הבעיה לא של החירשים, לא של הנדכאים ולא של החלכאים. רק בדרך אחרת.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת אדרי - - -

היו"ר ר' אדרי:

מיום ליום אני חוזר על הצעתי, קשה מאוד להרגיז אותי, אבל אני כבר הצעתי לפני כן, אולי להפסיק את הדיון היום בשעה 23:00, להכריז על הפסקה מהדיון הכמעט=עקר הזה על מנת לאפשר לחברי הכנסת מחר בבוקר לחדש את הדיון בצורה רעננה - אולי נוכל לחשוב אחרת? כולם עייפים, ואני חושב שגם הציבור התחיל להיות עייף מאתנו.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת אדרי, אני רוצה לומר משהו. אני יודעת שבוועדת העבודה והרווחה אנחנו שוקדים יום יום בדיוק על בעייתם של החירשים, העיוורים, הנכים, אבל לדיון

הזה יש חשיבות רבה במעלה; אם כי יכול להיות שאתה צודק, שמחצות - איך אומרים, שנה חדשה, ניתן להם זמן לגמור את הביזיון - - -

היו"ר ר' אדרי:

אולי נציע להם משהו.

ענת מאור (מרצ):

אני אגיד לך מדוע אי=אפשר. אני רוצה לצטט מאמר שנכתב ב"הארץ" לפני שלושה ימים על=ידי - שימו לב, הכותבת היא ממייסדות תנועת נשים דתיות למען קדושת החיים, אשה דתית. כל מלה שלה בסלע. היא כותבת, שאנחנו צריכים צדק ולא חסד. הבעיה של התקציב היא לא שנשב ונדבר. ראש הממשלה ושר האוצר, בניגוד לעמדתו של חבר הכנסת רובי ריבלין, כי אני יודעת שיש לו רגישות חברתית, מבטאים את האליטה הכי גרועה, הכי קיצונית במדינה, כי הם רוצים ליצור פה צבא עניים משיקולים פוליטיים. הם הורסים את המעמד הבינוני; זה לא פרי טעות. התקציב הזה מבטא, אפילו, סוף של הרס מדינת הרווחה המודרנית. המדינה הזאת מגדילה פערים הלוך והגדל, כי צריכים צבא של עניים, כי ממדינת רווחה מחזירים אותנו למדינת סעד - - -

היו"ר ר' אדרי:

אולי גם האופוזיציה, שמושכת את הדיון במשך שבועיים, עוזרת בצורה הזאת?

ענת מאור (מרצ):

צריך צדק חברתי ולא מדינת חסד.

ראש הממשלה מופיע כמושיע ומחלק מחשב לכל ילד. חבר הכנסת סאלח טריף, שהבדואים בנגב לא יכתבו "ביבי מלך ישראל", כי הם יודעים איזה נסיגה יש בתוכניות החינוך שם, בבנייה - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת ריבלין, סליחה - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הייתי עם ראש הממשלה אצל הבדואים בנגב בתל=שבע. שם, באמת, הוא נתן מחשבים, לא לכל ילד, אבל 140 מחשבים בתל=שבע, וילדים כותבים על המסך: ביבי מלך ישראל. אני יכול - - - באיזו אהדה.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת ריבלין, אתה יודע היטב - אני מעריכה את המאבק שלך - איך בלמו את בניית הכיתות במגזר הבדואי והערבי, איך הורידו דברים. זו הפגיעה החשובה - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

ראש הממשלה בנימין נתניהו בחר לעשות ביקור ממלכתי בתל=שבע, בפזורה וברהט.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת ריבלין, צריך - - -

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש, גברתי, אפשרתי לך כמעט כפול מהזמן.

ענת מאור (מרצ):

אני מסיימת; צדק ולא חסד. צריך מדיניות, ולכן אני חושבת שהכנסת צריכה להדוף את חוק ההסדרים, שעליו דיברנו כבר רבות, שהוא חוק עוקף דמוקרטיה; להדוף את הצעת התקציב ולאפשר לעם ישראל לפתוח את 1998 עם ממשלה אחרת, להכריז על בחירות עם תקציב אחר, עם שלום אחר ועם כוס מלאה ולא כוס מלאה ב"אין".

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי חברת הכנסת ענת מאור, על דבריך. חברי הכנסת דדי צוקר, נעמי חזן וולייד חאג'=יחיא אינם נוכחים; הם לא יקבלו את רשות הדיבור בשנית. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם פורז; בבקשה, אדוני.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, כפי שהדברים מסתמנים נכון לרגע זה, העובדה שכמה מקורות הכנסה בתקציב המדינה לא מתממשים, או אולי נאמר כמה הוצאות כן התקיימו - לא מסתמן, כרגע, או לא מסתמן החשש של העלאת מסים. בימים האחרונים דיברתי פה שוב ושוב, אדוני מנהל הישיבה, היושב=ראש, סגן יושב=ראש הכנסת, שמעת אותי מדבר שוב ושוב על הסכנה שבהעלאת מסים, שבעיני היא דבר חמור.

נכון לרגע זה משרד האוצר הגיש חלופה לכנסת, היא תגיע בוודאי למליאה, כי היא נמצאת בדיון בוועדת הכספים - להמיר את הדברים שלא התממשו, כמו ביטול המיסוי על קצבאות הילדים, בדברים אחרים.

אני חושב שהתחזית של האוצר היא אופטימית מאוד, ואני רוצה לפרט, אדוני היושב=ראש. מציעים קודם כול לצמצם 150 מיליון שקל בביטוח האבטלה, להוציא פחות 150 מיליון, כאשר ב=50 מיליון הכוונה היא, שבחודש הראשון לא ישלמו, למעשה, דמי אבטלה לסרבנים, ולאחר מכן עוד 100 מיליון כדי למנוע ניצול לרעה של דמי האבטלה. אני מברך על הצעדים האלה, ובאמת מקווה שאנשים שאינם רוצים לעבוד ומשתמשים בלשכות התעסוקה רק על מנת לקבל דמי אבטלה - לא יקבלו. אני מאחל לאוצר ולביטוח הלאומי גם יחד הצלחה בשני הסעיפים הללו, אף שאני סקפטי אם זה באמת יעבוד.

יש דבר נוסף שאני יכול לנבא שהוא לא יעבור - מוצע קיצוץ של 50 מיליון שקל בשכר הבכירים. מי הם הבכירים? הבכירים הם: שרים, חברי כנסת, שופטים, ראשי ערים, מנכ"לים, צמודי מנכ"לים למיניהם, והכוונה היא, למעשה, לא לעדכן את שכרם לפי ההסדרים שיש אתם. למשל, היום חברי כנסת ושרים צמודים לשכר הממוצע במשק, והכוונה היא לשחוק את שכרם על=ידי זה שהם לא יקבלו את ההצמדה המלאה.

אם מותר לי לומר לפחות לגבי מה שאני חושב על נושא הכנסת ולגבי השרים, אנחנו יודעים ששכר חברי הכנסת וההסדרים לגביו נקבעו על=ידי הכנסת כתוצאה מדוח של ועדת רוזן=צבי, שפגעה בחברי הכנסת בשני דברים חשובים. הדבר הראשון - נאסר לחלוטין על חברי הכנסת לעסוק בכל עיסוק נוסף; ובעבר חבר הכנסת יכול היה להשתכר, נוסף על עבודתו בכנסת, עד 50% מהכנסתו במקום אחר. דבר שני - הורידו בצבירת הפנסיה של חברי הכנסת מ=4% ל=2%. אם מותר לי לחזות את העתיד - אומנם אסור לעשות את הדברים האלה - אני חושב, שאם האוצר יבוא לוועדת הכנסת בדרישה, שבנוסף על כך חברי הכנסת יפחיתו את השכר, כי מדובר על הפחתת שכר בפועל, אני חושב שהדברים האלה לא יתקבלו; אלא אם כן ייפרץ ההסדר, יתירו עיסוק נוסף או יחזירו את שיעורי הפנסיה. לכן בסעיף הזה אני לא רואה דבר אחד ברור.

אגב, השופטים טוענים, שגם באופן חוקי אי=אפשר לעשות את זה. אנחנו יודעים, שעד היום מתנהל דיאלוג עם נציגות השופטים, משום שהם, עדיין, הסקטור היחיד במדינה שעל שנות העבודה הראשונות הם זוכים לפנסיה של 7% לשנה. השרים ירדו ל=2% מ=7%, חברי הכנסת ירדו ל=2%, השופטים עדיין ב=7%, ויש התדיינות. אני לא רואה את הסעיף הזה מתממש.

40 מיליון שקלים נוספים מציע האוצר להוריד מאיזה הסדר של חובות הקיבוצים, הסדר הקיבוצים. מסתבר שזה עניין רק של מספרים. היה תקצוב בסכום עודף, בסוף הגיעו להסדרים שהיו בסכום יותר נמוך, ובעצם מוחקים סכום שאין בו צורך, זה היה קורה ממילא.

50 מיליון שקלים האוצר רוצה לגבות מחובות של חוכרים למינהל מקרקעי ישראל. זאת תוספת על מה שרצו לגבות קודם. על זה אני רוצה להביע פליאה גדולה. אני חושב, שתפקידה של המדינה, כמו תפקידו של כל נושה, אם יש חוב, לגבות. אני לא מבין איך פתאום מצאו את המטמון. מה קרה? מינהל מקרקעי ישראל היה צריך ממילא, וזו חובתו,

לגבות עבור המדינה מה שמגיע לה. אני לא מבין למה פתאום יגבו פה 50 מיליון.

הסבר ששמענו: מינהל מקרקעי ישראל, במשך תקופה ארוכה היה נעדר מנהל. למרות זאת אני רוצה לומר מניסיוני, שבדרך כלל מנהל הוא לא מנהל, והדברים האלה לא משנים, גביית חובות היא מערכת ביורוקרטית, משומנת, משומנת יותר, משומנת פחות - אני לא רואה את העניין הזה מתממש.

50 מיליון שקל מציעים לנו לחסוך בתשתיות הביטחוניות. מסתבר שהפיכת רפא"ל לחברה היא דבר שעולה הרבה כסף. זה עולה בטווח הקצר, אבל בטווח הארוך זה חלק מתהליך הבראה. איך אומרים? אנחנו לא נעשה תהליך הבראה ונחסוך כסף. זה נשמע יפה מאוד בטווח הקצר, אבל זה רע מאוד בטווח הארוך. ייתכן שאפשר באמת לחסוך בטווח הקצר, אבל פירושו של דבר שתהליך ההבראה שרפא"ל היה צריך לעבור, הוא לא יעבור, ואולי גם תעשיות ביטחוניות אחרות, והחוב הזה או הנטל הזה יתגלגל הלאה.

75 מיליון רוצה האוצר לגבות על=ידי העברת יתרות מחברת "עמידר" למדינה. אם הכסף הזה נמצא, אינני מבין מדוע לא העבירו אותו מכבר. יש לי ספק אם הדברים האלה ניתנים לידי ביצוע בתקופות של משבר ושל האטה כלכלית. בין הראשונים שנפגעים, אלה דווקא אנשים שמחזיקים בדירות העממיות של "עמידר". במקרים רבים מאוד הם מפסיקים לשלם אפילו את דמי השכירות הפשוטים והנמוכים יחסית. מתחיל תהליך של גביית חובות. כך שאינני בטוח שהסעיף הזה ניתן למימוש.

דבר נוסף שהאוצר רוצה לעשות - הוא רוצה לתקן חוקים מספר כדי לבטל חלק גדול מההטבות שיש היום בביטוח המנהלים. יש טענה, שבחלק מביטוחי המנהלים יצרו איזה תהליך של מיסוי מופחת, שנותן יתרון לביטוח המנהלים על פני דברים אחרים. כשלעצמי, אני חושב שזה לא טוב שיש לנו בנושא הפנסיוני כמה מסלולים שנותנים תשואות שונות והגנות שונות מבחינת המס. כמובן, כל קרן יכולה להרוויח כסף לפי ההנחיות, ומי שמרוויח יותר, שיהיה לו לבריאות. אבל, גם זה טעון חקיקה, אינני בטוח שהסכומים האלה אפשריים בדבר הזה.

למשל, אומרים שיש עד היום הפרשת מעביד בלתי מוגבלת בחלק מביטוחי המנהלים, ואת זה צריך לבלום. אם אפשר לחסוך פה קצת כסף - אני בעד.

דבר נוסף. האוצר מציע לצמצם את הסבסוד למי ה"שפדן", אלה המים המטוהרים של גוש=דן - אני בעד, אבל אם אני מכיר את הלובי החקלאי, מדובר פה בעצם בתוספת למגזר החקלאי, אני לא רואה שהם יסכימו לזה.

אם הסעיפים האלה מתממשים, יכול להיות שהם חלופה לעניין של קצבאות הילדים. אני חושב, שרק באופן חלקי הסכומים האלה יכולים להתממש, אבל יש בזה בשורה אחת חיובית, ואני חייב לומר את זה, אף שאני באופוזיציה. אני חרד מאוד מהעלאת מסים. העלאת מסים היא דבר רע; רע מאוד. אנחנו, בכלל, צריכים להיות במצב של הפחתה במיסוי הישיר.

אני חושב, וחזרתי ואמרתי: אין מדינה במערב שאני מכיר, שעל הכנסה של 8,500 ש"ח, ובעיני זו הכנסה נמוכה יחסית, בערך 50% מעל השכר הממוצע, מטילה מס שולי של 55% בהכנסה כזאת. נכון, מביאים לנו דוגמאות שיש מדינות שהמס השולי בהן גם מגיע ל=70%. נכון, אבל איפה? באיזה שיעורים? - לא בשיעורים כאלה.

אנחנו גם אחת המדינות היחידות בעולם שיוצרת איזה גבנון של תוספת מס על מי שהכנסתו היא עד פי=ארבעה מהשכר הממוצע במשק, משום שאנחנו משלמים היום ביטוח בריאות וביטוח לאומי רק על הכנסה של עד פי=ארבעה מהשכר הממוצע; קרי, עד כ=24,000 שקלים בחודש. זאת אומרת, שמי שמשתכר בטווח הזה משלם מס שולי של 60%, ולעומת זאת מי שמשתכר יותר מפי=ארבעה יורד למס שולי של 50%. את הגבנון הזה צריך ליישר. הוא בלתי סביר לגמרי. עלותו 5 מיליארדי שקל.

שר האוצר, ראש הממשלה וגם מי שהיום מנהל משרד ראש הממשלה, משה ליאון, חזרו ואמרו שזה דבר בלתי סביר. אבל בתוך התקציב המתוח הזה, איפה מוצאים 5 מיליארדים? וגם אם לא עושים את זה בשנה אחת, אז בכמה שנים.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אתה ראית ברשימה שהגשתי שאפשר למצוא. השאלה, מה זה שווה.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

כן. אבל, חבר הכנסת ריבלין, אתה יודע, יש הבדל בין לכתוב בתקציב לבין לבצע אותו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני מסכים אתך במאה אחוז.

אברהם פורז (מרצ):

בשאלת האומדן, הרי אנחנו גם יודעים - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה התירוץ להעלאת המס.

אברהם פורז (מרצ):

ולמרות הכול, אני אומר, זה שלא העלו מס ולא הלכו - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - - לסגן יושב=ראש הכנסת, רפי אדרי, לא היינו צריכים למצוא תירוצים, והיינו מגיעים גם לצדק גדול יותר.

אברהם פורז (מרצ):

יי תכן.

אני רוצה לומר, שהנושא הזה של פגיעה בחלק היצרני של החברה והרצון להפוך אותנו למדינה יותר מדי נדיבה על חשבון הקופה הציבורית, הוא בסופו של דבר רע. מדוע? משום שכאשר ההוצאות הציבוריות גדלות מעבר לכל פרופורציה, וכאשר הנטל הזה מוטל על המגזר העסקי, אין צמיחה. אם אין צמיחה, אנחנו יודעים מה קורה. ולצערנו,

ואת זה אפשר לומר בגלוי, השנה הצמיחה נעצרה. הצמיחה לנפש היתה אפס. היתה צמיחה, כי יש גידול אוכלוסייה. זה לא טוב לכלכלת ישראל; ממש לא טוב.

יש הסברים רבים לעניין הזה, למה זה נעצר. אני יודע שיש ויכוחים על שאלת הריבית, שהיא שאלה לגיטימית. אני חושב, שכשהמשק נקלע להאטה צריך להקל קצת בעניין הריבית. אני חושב, שאז הפחדים של התפרצות אינפלציונית צריכים לרדת קצת.

אני חושב, שבאופן בסיסי - וזה לא יעזור, חבר הכנסת ריבלין, ארץ=ישראל השלמה, מי שרוצה אותה ורוצה להתעמת עם העולם, תעלה במחיר כלכלי. לפעמים עם יכול להגיד: יש לנו ערכים לאומיים כל=כך חשובים, שלמענם אנחנו מוכנים להדק את החגורות, לרדת ברמת החיים - - -

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

צריך לומר: לא נשנה את ההיסטוריה של העם שלנו בגלל הנוחיות של מישהו.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

חבר הכנסת ריבלין, מאחר שיש בינינו חילוקי דעות עמוקים בתחום הזה, אני חושב שאנחנו נמצאים באמת בעידן חדש. דרך אגב, לשמחתי הרבה גם חלקים גדולים בליכוד מבינים את זה, בכלל מי שנכנס כרגע ומדבר אתך - חבר הכנסת שטרית. ואנחנו רוצים להגיע לצמיחה, והצמיחה איננה אפשרית במדינה במצור, מדינה שמתעמתת עם כל העולם, מדינה שנמצאת במצב של מעין מלחמה או על סף מלחמה, מדינה שבה יש פיגועי טרור - מדינה כזאת לא יכולה לקיים משק משגשג.

לכן, לסיכום, אדוני היושב=ראש, אני רוצה לומר מלה טובה לממשלה על כך שלא העלתה את המסים. אני רוצה לומר מלה רעה על כך שלא הפחיתה מסים ועל כך שהיא עדיין איננה מקדמת את תהליך השלום. היא גרמה לנו בעצם לעצירת ההתפתחות הכלכלית, לצמיחה - אפס, וימים יגידו. אני מאוד מקווה, שבסופו של דבר, גם הליכוד יתגבר על כל מיני מכשולים, על "כוחות 17" למיניהם, ויקדם את התהליך, משום שהתהליך הזה הוא חיוני, בין היתר, לצמיחה כלכלית. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש להודות לך, אדוני, חבר הכנסת אברהם פורז, על הנתונים המעניינים שמסרת לנו כאן. חברי הכנסת יוסי שריד, מקסים לוי, יורי שטרן, אברהם הירשזון ודוד ראם - אינם נוכחים; הם לא יקבלו בשנית את רשות הדיבור. אני מזמין את חבר הכנסת סאלח טריף. לאדוני 27 הסתייגויות, שתיים לרשותך. כאמור, אנחנו מתרכזים בהסתייגויות לפרק ח': שירותי הדת היהודיים. בבקשה, אדוני.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת הנכבדים, תרשו לי לחרוג מהדיון המרתוני, הגדול הזה, על התקציב, על כספים, על תקציבים ועל הסדרים ועל סידורים. אני חורג מכל הרחש=בחש שמתרחש כאן בכנסת. תרשו לי להקדיש את הדקות הבאות לאדם שיושב רחוק מאתנו, בתוך=תוכו של כלא מצרי, ונרקב. תרשו לי להקדיש את הדקות האלה לעזאם עזאם.

אני מניח שבשעה זו שאני מדבר בני המשפחה אולי צופים בנו. היום, אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, ראיתי בעיתון "מעריב" תמונה של שלושת ילדיו של עזאם עזאם מדליקים נר של חנוכה. אומנם הם בני העדה הדרוזית, אבל אולי הם מאמינים שיקרה איזה נס, כי משאות נפש ושתדלנות כבר לא עוזרות. פעם אומרים להם: תשתקו; פעם אומרים להם: תעוררו מהומות; פעם "תלכו לפה", ופעם "תלכו לשם".

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אני מבקש לא על חשבונך, אני מנסה להגיע לאיזו הסכמה ולאיזו הבנה אחרי הדיונים המרתוניים שהיו במשך השבועיים האחרונים. אני לא יודע מה זה ייתן או מה זה יוסיף, אבל את זה ניתן להיסטוריה, ולהיסטוריון שבינינו, חבר הכנסת פרופסור שבח וייס. אני מקווה שנוכל להגיע להסכמה להפסיק את הדיונים או בשעה 23:00, או לכל המאוחר להכריז על הפסקה בשעה 24:00, עד מחר בבוקר בשעה 06:00, כדי לאפשר גם לעובדי הכנסת, גם לסדרנים, גם לערוץ=33, וגם לציבור, איזו אתנחתה מהדיונים. אני מקווה שבתוך עשר דקות נוכל לדעת את התשובה.

סאלח טריף (העבודה):

אני מסכים, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אני מאוד מודה לך, והייתי מבקש לשמוע את דעתו של אדוני, חבר הכנסת שבח וייס, בנושא.

שבח וייס (העבודה):

אחרי שהוא יגמור, אומר את דעתי.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב=ראש, נמצאים אתנו כאן במליאה, חבר הכנסת שבח וייס וחבר הכנסת רובי ריבלין - -

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, בשם הקואליציה אני מסכים.

סאלח טריף (העבודה):

- - ויושב=ראש הקואליציה, שאני מקווה שישמע את דברי, החשובים לכולנו.

אזרח ישראלי יושב בכלא המצרי, רבותי. בעוד שעה יש לנו שנה אזרחית חדשה. הוא יושב חודשים רבים, ותאמינו לי, כל דקה, כל שעה, כל שנייה, זה כמו נצח שם. אנחנו מדברים ומטיילים ורואים את הילדים, והיום לבי נחמץ כאשר ראיתי את שלושת ילדיו הקטנים של עזאם בתמונה, מדליקים נר של חנוכה, והם מצפים ומחכים, אחרי בכי ולילות רבים ללא אבא, וימים רבים שהם מצפים ומחכים שהאבא הזה יחזור הביתה. אבא שנמצא בכלא המצרי על לא עוול בכפו. כל אשמתו היא שהוא עבד שם ועשה את כל מה שהוא יכול

למען עבודתו, ובגלל יחסים כאלה או אחרים בין מדינות, סיבכו אותו והכניסו אותו לכלא.

אני ביקרתי אותו בכלא. את הדקות המעטות שהייתי שם, חבר הכנסת ריבלין, האמן לי, לא יכולתי לסבול, היה לי קשה בגלל הצחנה והתנאים. אני מבקר בבתי=כלא כאן בארץ בתוקף תפקידי ואני יכול להגיד לך, שפה זה מלון של חמישה כוכבים. אני אומר את זה, משום שיש לי גם ביקורת גדולה על המצרים עצמם, קודם כול.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

גם כאן זה לא כל כך טוב.

סאלח טריף (העבודה):

ואני אומר את זה משום שאני חושב שלא עשו מספיק כדי לברר את האמת לאמיתה, שהאיש הזה לא עשה שום דבר, והוא אזרח פשוט, אזרח ואדם שלא עבר שום עבירה, לא על חוקי אותה מדינה ולא על החוק בכלל.

כשטענתי טענות קשות נגד ממשלתי על מה שהיא עושה ולא עושה למען שחרורו, קמו, חבר הכנסת וייס, וטענו נגדי, שאני מנצל את האדם כדי להרוויח הון פוליטי. כואב לי העניין, כואב לי משום שמאז ועד היום גם שתקתי. אמרתי, אני רוצה לשתוק, אולי בכל זאת השקט הזה יעשה משהו למישהו, וזה לא עושה כלום לאף אחד.

ראש ממשלתנו וכל שריה וכל מי שהיה שם, ולאחרונה היה שם הרב הראשי לאו, נתנו להם את האפשרות להעלות בכל הזדמנות את העניין הזה ולנסות לטפל ולהביא את עזאם עזאם הביתה, ועד היום שום דבר לא קרה. אני אומר לכם כאן בכל הכנות, אני ראיתי מאמצים אחרים שנעשו למען אזרח ישראלי אחר. אינני בא כאן לטעון טענה, אבל להביע תחושת לב שלפעמים מצמררת אותך, שאנחנו לא עושים מספיק. לא עושים מספיק, כי נראה לי שיש למדינה הזו עוצמה יותר גדולה, שהאדם הזה יכול לבוא הביתה.

אפילו אנשים שעשו מעשה, שכולנו גינינו אותו, בירדן, ונשלחו על=ידי המדינה, ולהבדיל אלפי הבדלות, מי שלא עבר שום עבירה, שחררנו את גדול המרצחים שפעלו פה,

השיח' יאסין, שממשלת ישראל החליטה שלא משחררים אותו, כדי להביא אותם הביתה. אני שמח שהם באו הביתה, אני גם שמח שהשיח' יאסין שוחרר לביתו, אדם חולני, ואנחנו אולי בתהליך שאני מאוד מקווה שייתן תקווה של פיוס והבנה ושלום, אם כי הדרך עוד רחוקה.

אני אומר לכם בכל הכנות, אני לא רואה אותם צעדים, אני לא רואה אותה נחרצות, אותה נחישות שראיתי גם במקרים קודמים. אני רוצה לבקש מכם כאן, חברי - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

צריך גם לעשות איזה שהוא צדק עם אותם אנשים שאתה מדבר עליהם. לצערנו הרב, כאשר אנחנו פעלנו לטובת אותם אנשים שהזכרת קודם, הם פעלו בשם המדינה, וחובתנו היתה לפעול, גם במערכות משפטיות של מדינות אחרות; וגם היחסים עם ירדן הם לא כמו היחסים עם מצרים. המצרים טוענים, שהם, כמדינת חוק, תפסו את עזאם בקלקלתו, והם שפטו אותו על=פי דיני המשפט המצרי, שהוא לטענתם משפט נאור. אנחנו אמרנו, וכל גדולי המדינה אמרו, שאין שחר להאשמה כאילו עזאם עזאם הוא סוכן ישראלי או שעסק בריגול. עם זה, המצרים מתעקשים, ואולי יש לך איזו עצה איך נלחץ עליהם. עזאם עזאם נמצא שם במידה רבה משום שיש מדיניות אנטי=ישראלית כלפינו.

סאלח טריף (העבודה):

חבר הכנסת רובי ריבלין היקר, אתה יודע שאני מאוד מעריך אותך ואת עמדותיך ואת אישיותך, ואני אומר לך בכל הכנות והיושר, אני אומר לך כאדם שביקר במצרים, שפגש בכירים שם ודיבר על העניין הזה ופגש גם את ראש הממשלה - אנחנו יכולים לעשות יותר.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

צריך.

סאלח טריף (העבודה):

אני יכול להגיד לך, לו היינו משתדלים יותר, היום הוא היה בינינו, ועל זה כעסי, ואינני רוצה לטעון שום טענה, ואינני רוצה לקומם שום איש. אבל, האיש הזה

סובל, ובני משפחתו, שהם משפחה שכולה, הם סובלים סבל רב מאוד, סבל בל יתואר, ואתם יודעים זאת.

אני רוצה לסיים את דברי בקטע הזה ולומר, שאני באמת רוצה לשלוח ברכה לעזאם, ואני מאוד מקווה שאולי קריאתי זו תביא גם את ראש הממשלה ואת הנוגעים בדבר לפעול, להתאמץ יותר כדי להביא את האיש הזה הביתה, גם לילדיו גם למשפחתו, וגם למען הצדק.

תרשה לי, אדוני היושב=ראש, לעבור מעבר, אולי קצת חד, ולהגיד שהיום התכנסו ראשי המועצות הדרוזיות בפקיעין והחליטו על השבתה כללית מחר של היישובים הדרוזיים, בגלל מאות ואלפים של מובטלים שהולכים הביתה בשנתיים האחרונות. ועכשיו, בעיקר בתקופה האחרונה, בגלל האיום של סגירת "גיבור סברינה", מאות פועלות ילכו הביתה ללא כל אפשרות של תעסוקה חלופית. הדבר יגרום למצב מאוד קשה, אדוני, מצב שהוא בלתי אפשרי, שאופקים תהיה כאין וכאפס לעומתו, משום שבאותם בתים, באותן משפחות, העובדות האלה סייעו רבות כדי להחזיק אותם מעל קו מסוים שמתחתיו היו סובלים חרפת הרעב, כפי שאנו חיים פה במדינה היום. יש משפחות שיש להן בן אחד ושניים ושלושה בצבא, ואני אומר את זה משום שאצלנו לא יוצאים מהר, לא למחות ולא להפגין ולא לשפוט, וזאת לא פוליטיקה, אלא מפני שזה כואב.

אני מאוד מצטער על שבתקציב המדינה הנוכחי, חברי, חבר הכנסת רובי ריבלין, האמת צריכה להיאמר, כל מגזר המיעוטים סובל מחוסר שוויוניות. במקום שהממשלה תמשיך בקצב של סגירת אותו פער, היום הפער הזה ילך ויגדל עם התקציב החדש. גם בחינוך היה קיצוץ של 17%, גם במשרד התשתיות, גם במשרדים אחרים, והדבר היחיד שגדל היה הסדר הקרקעות לבדואים בנגב. אי=אפשר להמשיך כך, אני אומר את זה כאזרח פטריוט שכל כך אוהב את המדינה הזו. אי=אפשר.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

חבר הכנסת טריף, ביישובים הדרוזיים שזכו ליום לימודים ארוך, זה מתבצע הלכה למעשה?

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

אני אומר לך בכל הכנות והיושר, אני שואל את ילדי מתי הם באים הביתה, ואתה יודע מתי הם באים הביתה? יש לי ארבעה ילדים, ברוך השם, וכולם בכיתות יסודי עד חטיבת הביניים, וכולם באים הביתה לפני השעה 14:00.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

ומ=1 בינואר?

סאלח טריף (העבודה):

אני לא יודע, אני באמת לא בקיא. אבל, אני אומר לך בכל הכנות, במצב כל כך קשה שבו נמצאת מערכת החינוך, במגזרים הערבי והדרוזי ובמערכת הכללית המצב קשה ביותר, גם בדוח מבקרת המדינה יש התייחסות לכך. היה ראוי שהמדינה תתייחס לזה אחרת, אבל היחס האחר הוא שלילי.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

בכל זאת, היתה עלייה מרשימה בקרב הציבור הדרוזי בקבלת תעודות בגרות.

סאלח טריף (העבודה):

אתה צודק.

אדוני היושב=ראש, אני מנצל את הסבלנות הגדולה שלך ופונה ומעלה את הנקודות הכואבות האלה, משום שהן, לפי דעתי, בנפשנו. זה חלק יסודי מחיינו ומחיי המדינה הדמוקרטית היקרה לכולנו.

אני רוצה לסיים את דברי בהבעת כעס רב וגם מרירות על כך שבממשלה שלנו, השר לאיכות הסביבה גונב חקיקה בכנסת - חבר הכנסת שבח וייס, והיית יושב=ראש הכנסת - בהסתייגות פרטית. זה לא ייאמן. אני מתייחס לאותה הסתייגות של מודי זנדברג שהממשלה הביאה. בהתחלה לא ידעתי על מה מדובר. הביאו אותה בגנבה, בחשכת הלילה. אני לא מבין לשם מה היה צריך לגנוב את חוק האיחוד, כאשר הוא נמצא על דוכן הוועדה,

והוא יהיה בדיון ביום שלישי הקרוב. אנחנו כבר מצויים לקראת סיום הדיון בחוק, ויש תיקונים חקיקתיים חשובים כל כך ומהותיים, לטובת החוק, שנעשו עם היועצים המשפטיים.

אבל מודי זנדברג - השר ששלח אותו, השר רפאל איתן, והממשלה שנתנה לו גיבוי, גנבו חוק שנמצא בהליכי חקיקה מאוד מאוד מסודרים, שהדיון בו אמור להסתיים בחודש הקרוב. זו התנהגות של ממשלה? זו התנהגות אפשרית? אני כבר לא יודע מה לעשות. אפילו היועץ המשפטי לכנסת, צבי ענבר, הזדעק, לא יכול לסבול, הלך לוועדת הכספים ואמר להם שהדברים האלה לא ייתכנו. לא היה כדבר הזה.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אתה מתכוון לתיקון 23(א)?

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

כן. הביאו חוק, שכפלו אותו שם ועשו זאת בהסתייגות, בלי לדבר על החוק, בלי לדון על מהות החוק, בלי לדון על ההסתייגויות, והכול בגנבה. אני לא מבין זאת. הרי זה לא תקציב. אי=אפשר לעשות הכול בהסכמים, בגנבה ובצורה כזאת. זו ממשלה. ממשלה צריכה להתנהג אחרת. אני מקווה מאוד שהם עוד יחזרו בהם עד מחר בבוקר, כי אני אומר לך שזה תקדים מאוד מאוד מסוכן. אני מאוד מקווה שלא איאלץ - אני ועוד חברים שלי - ללכת לבית=המשפט העליון כדי להחזיר את החוק הזה לחקיקה רגילה.

כבר אמרתי, ואצהיר מהדוכן הזה עוד הפעם, שאם זה יקרה, אעצור את כל החוקים הממשלתיים בוועדה. אני אומר זאת בגלוי. לא ייתכן שאתה מפקיד בידי ועדה חוק חשוב, שנדון במשך חודשים, שהתייחסו אליו מומחים מכל מיני גופים - ויש חילוקי דעות בתוך הגופים הירוקים - והממשלה תבוא ותגנוב אותו כאן, בלי שום היסוס, בלי שום בעיה, בחשכת הלילה.

רבותי, אני רוצה לסיים את דברי ולהודות לכם על הסבלנות. אני רוצה לקוות, שלא יאחר היום, שעזאם עזאם באמת ישוחרר ויבוא הביתה. בעוד שעה תחל שנה אזרחית חדשה, וזו באמת הזדמנות נאותה, אדוני היושב=ראש, להכריז על הפסקה ולאחל לכל אחינו הנוצרים כאן בארץ ובחוץ=לארץ שתהיה זו שנה טובה ומבורכת להם, לכולנו וגם לכם,

רבותי.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת סאלח טריף, על דבריך.

לפני שנברך את האוכלוסייה הנוצרית אולי ננצל את ההזדמנות כדי לברך גם את האוכלוסייה המוסלמית החוגגת את חג הרמדאן ביום הראשון או השני.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

השני.

היו"ר ר' אדרי:

במדינות ערב זה היום הראשון. שלוחה להם ברכה. נברכם בערבית: מובארכ רמדאן.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ר' אדרי:

הודעה לסגן מזכיר הכנסת. כאמור, אני מחכה לתשובה מראשי הסיעות בדבר הצעתי.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות היושב=ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה על שולחן הכנסת התחייבות שנחתמה בידי ראש הממשלה בנימין נתניהו וחבר הכנסת מאיר שטרית, יושב=ראש סיעת הליכוד, וניתנה ליושב=ראש מפלגת צומת, השר רפאל איתן, ליושב=ראש סיעת צומת, חבר הכנסת אליעזר מודי זנדברג, ולמפלגת צומת. ההתחייבות הגיעה ללשכת מזכיר הכנסת היום, 31 בדצמבר, ב=21:10. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן מזכיר הכנסת.

הצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהגברת יעדי התקציב
לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח-1997
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש להזמין את חבר הכנסת יונה יהב - לא נוכח. חבר הכנסת אורי אור. אדוני, בבקשה. 27 הסתייגויות לרשותך. אדוני יכול לנמק שתי הסתייגויות. עשר דקות.

כזכור, אנחנו דנים בהסתייגויות לפרק ח' - שירותי הדת היהודיים.

אורי אור (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני משתתף בדיונים של התקציב כל כך הרבה זמן, וברור שאני יודע על מה דנים. אבל סגן מזכיר הכנסת קרא הודעה מעניינת. הוא לא פירט אותה. הייתי רוצה לפרט אותה, ברשותכם, רבותי, חברי הכנסת הנוכחים.

אדוני היושב=ראש, חברי פרופסור שבח וייס, חבר הכנסת אפי אושעיה, יש תנועה שנקראת צומת, תנועה שעד היום כולם מדברים על יושר כפיה, לא נדבק בה דבר. והנה, חבר הכנסת מודי זנדברג, שהצביע נגד התקציב - אני לתומי סברתי כל הזמן שדעתו אינה נוחה מן האבטלה, שהוא נלחם את מלחמתם של אנשי אופקים, שיש לו משהו, כמו לכולנו, נגד חוק הבריאות החדש, או נגד השינויים בחוק הבריאות, שעומדים לקעקע את כל חוק הבריאות. עכשיו מתקיים דיון בוועדת הכספים על חוק הבריאות, דיון אמיתי, עמוק ונוקב.

והנה, רבותי, על מה מדובר? קרא לנו כרגע מזכיר הכנסת את ההסכם שנחתם. רבותי,

אני רוצה לקרוא את הדברים: "על=פי ההסכם, ב=12 במרס 1996 זכאית צומת לנציג אשר ישמש כסגן יושב=ראש הכנסת, נוסף על נציג הממלא תפקיד זה היום. לפיכך, החתומים מטה" - ביניהם ראש הממשלה - "יפעלו למינויו של נציג זה לתפקיד סגן יושב=ראש הכנסת עד ל=15 בינואר 1998 ועד בכלל". סעיף שני של אותו הסכם חשוב מאוד, שקרא לנו סגן מזכיר הכנסת, אומר: "לא יתמנה נציג צומת לתפקיד עד למועד המוזכר לעיל, יתפטר חבר הכנסת מאיר שטרית מכהונתו כסגן יושב=ראש הכנסת. הממשלה, הקואליציה ומפלגת הליכוד יפעלו באופן מיידי למינויו של נציג צומת הנוסף לתפקיד הזה".

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

השורה המחוקה היא המעניינת.

<u>אורי אור (העבודה):</u>

כן. עוזר לי ידידי חבר הכנסת שבח וייס. יש פה שורה מחוקה: "חתימתו של חבר הכנסת מאיר שטרית על מכתב זה מהווה הודעה על התפטרותו, כאמור לפי סעיף 2(ב)". למה מחקו זאת? הוא לא מתפטר ולא מפטרים אותו.

סעיף 3 אומר: "כל התחייבות - - -" אהה, מיקי איתן, חבל. שב, ידידי.

<u>שר המדע מ' איתן:</u>

שמעתי שאתם רוצים קצת עזרה.

<u>אורי אור (העבודה):</u>

לא, לא, אדוני. מי שצריך עזרה זה הקואליציה והממשלה.

<u>שר המדע מ' איתן:</u>

שמעתי שאתם צריכים עזרה, ובאתי לעזור.

היו"ר ר' אדרי:

שלום, אדוני השר איתן. אתה מתגעגע לתקופות שבהן היית עומד כמה שעות על הדוכן הזה?

שר המדע מ' איתן:

שמעתי שהוא אומר שעומדים להפסיק, ואמרתי שאולי אני יכול לעזור.

היו"ר ר' אדרי:

לא להפסיק. אנחנו מציעים הפסקה.

אורי אור (העבודה):

ידידי השר מיכאל איתן, האם אתה הולך לשבת?

שר המדע מ' איתן:

אני הולך לחתונת בתו של סגן השר פרוש, ואני מתחייב לחזור.

אורי אור (העבודה):

חשוב מאוד, חשוב מאוד לקואליציה שתלך לחתונה. חשוב מאוד. כרגע קראתי את ההסכם שהושג בין צומת לבין ראש הממשלה. זה הסכם חשוב מאוד. עד עכשיו חשבתי, שחבר הכנסת מודי זנדברג נלחם על שינויים בחוק הבריאות, על בעיות האבטלה באופקים, על בעיות בכלל של קצבת ילד ראשון, וזה באמת ויכוח אמיתי עם דעות לכאן לכאן. לא. קראתי כרגע את ההסכם, ואני חוזר על הדברים בשבילך. ההסכם אומר, שחבר הכנסת מודי זנדברג יהיה סגן יושב=ראש הכנסת. על כך חתום, אדוני, ראש הממשלה.

אני אומר זאת, כי תנועת צומת, להבדיל מהתנועות שלי ושלך, הצטיירה עד היום כתנועה שעוסקת באידיאולוגיה טהורה לחלוטין. אנחנו עסוקים בדברי יום=יום,

בקצבאות, בחוק הבריאות, בבעיות של שלום וביטחון. דרך אגב, נהניתי לקרוא את המאמר שלך ב"נקודה". כל מפא"יניק היה כותב מאמר כזה. נהניתי לקרוא. נהניתי לקרוא. אבל אתה לא תהיה פה, ואנחנו עוסקים במסמך של צומת.

<u>שר המדע מ' איתן:</u>

אני אחזור, אני אחזור.

<u>אורי אור (העבודה):</u>

סע לשלום, אדוני.

אדוני היושב=ראש, רבותי, זה מדהים את כל מי שנמצא פה. לאן נעלמה הבושה? נראה, רבותי, שאנשים בונים על כך שזיכרונו של הציבור, זיכרונם של חברי הכנסת והזיכרון של כולנו קצר מאוד, קצר מאוד.

אני מתחייב פה, שאעשה ככל יכולתי להזכיר כל פעם את עקרונותיה של תנועת צומת תוך כדי הדיון. כמובן, אינני רוצה להוסיף את נאומו החוצב להבות שלשום בלילה של יושב=ראש צומת, שנמאס לו לחלוטין מכל מה שקורה בוויכוח המשפיל, המעליב הזה על התקציב. והנה, הוא קרא לבחירות חדשות, והוא תנועה אידיאולוגית.

רבותי, מסתבר שצומת גרועה יותר מכל תנועה אחרת, כי לפחות אנחנו פה, בוויכוחים היומיומיים והארוכים, גם גשר, גם ש"ס וגם אחרות, עם כל הרצון שלהם לשפר את תנועתם, הם בהחלט נלחמו על עקרונות שחשוב מאוד להילחם עליהם. חבר הכנסת ראובן ריבלין הלך, אבל אם הוא יחזור, מעניין אותי לדעת כיצד הוא יצביע, כי אני מבין שהוא ועוזי לנדאו הלכו בראש זקוף לראש הממשלה ואמרו שהם לא יצביעו בקריאה השנייה והשלישית על התקציב אם הם לא ידעו מה היא עמדת ראש הממשלה לגבי הפעימה השנייה. מהשמועות שהגיעו לאוזני פה במסדרונות, שניהם יצאו ואמרו שהם כנראה יצאו מההצבעה אם זה יגיע ללשון מאזניים. כלומר, גם פה אינני רואה עמידה על עקרונות, כמו שהם מתיימרים להציג.

דרך אגב, כאשר מדובר על עקרונות, מי שנשאר לנו זה כנראה רק חבר הכנסת בני

בגין. עד כמה שאני מכיר אותו, הוא כנראה האחרון אבל גם הראשון בליכוד שעומד על עקרונותיו.

רבותי, אני רוצה להזכיר לכולנו, שבעוד 50 דקות השעה תהיה 24:00. שנת 1997 נגמרת, ועדיין אין סיכוי שהלילה יהיה תקציב למדינת ישראל. אני זוכר, אדוני היושב=ראש זוכר וחברי ממפלגת העבודה זוכרים - חבר הכנסת אפי אושעיה לא היה אז חבר כנסת - את התקציב הראשון שלנו כשרבין, זיכרונו לברכה, היה ראש ממשלה. היו אז שתיים=שלוש הצבעות לאישור התקציב, וחברת הכנסת הגברת בלומנטל צעקה פה במיקרופון בקולה הרם והגבוה, בשעה 00:05 ב=31 בדצמבר: איזו ממשלת זו שאין לה תקציב? מובן שהתקציב אושר בסביבות השעה 01:00, או משהו דומה לזה. איזו השוואה אנחנו יכולים לעשות, רבותי, בין אישור התקציב בממשלתו של יצחק רבין לבין אישור התקציב שאנחנו רואים היום?

אני שומע את האנשים במסדרונות, אני שומע את האנשים שמדברים, והם מיוצגים לטעמי יפה מאוד על כל מסכי התקשורת, בכל תחנות הרדיו, גם המקומיות וגם הארציות. נקעה נפשו של הציבור מהדיון הזה, מהצורה שלו, מהאישור שלו ומהסחיטות הללו שאנחנו רואים. נקעה נפשו.

כל השוואה שנעשית עכשיו, בסוף השנה הזאת, לתקציב שאושר בזמננו, כאשר אנחנו היינו בממשלה - זה לא דומה בכלל.

הדבר החשוב מכול, רבותי, הוא לא הפרוצדורה של האישור ולא שעת האישור - וזאת האמת לאמיתה, ואני אמרתי אותה פה, מבמה זו, כמה פעמים. סדר העדיפויות בתקציב של הממשלה בראשותו של רבין, זיכרונו לברכה, ופרס, ייבדל לחיים ארוכים, בשבעת=שמונת החודשים האחרונים היה שונה לחלוטין. אני לא יודע אם למישהו מהחברים פה היה זמן לראות את הסיכומים הכלכליים של שנת 1997; הם חמורים מאוד. דרך אגב, בדבר אחד יש עלייה, בטיסות לחוץ=לארץ. כרגע אין בידי הנתונים. רק עכשיו הם פורסמו גם ברדיו וגם ברשתות הטלוויזיה, בחדשות. יש נתונים קשים מאוד לסיכום שנת 1997. יש ירידה בתוצר הלאומי.

אני כבר מסיים, אדוני היושב=ראש.

אוה, חבל שלא ראיתי אותך. קראתי את הסיכום שאתה מככב בו עם צומת, עם שורה מחוקה. יוצא מן הכלל. יוצא מן הכלל, אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת. רצינו להדיח אותך מכיסאך.

היו"ר מ' שטרית:

אתה רואה, כבר ניסו.

אורי אור (העבודה):

ועוד יצליחו, חכה, עד ה=15 בחודש. האם קראת את ההסכם?

היו"ר מ' שטרית:

קראתי, קראתי.

אורי אור (העבודה):

אני יכול לתת לך. עכשיו זה חולק לאנשים.

היו"ר מ' שטרית:

האמן לי, יש לי העתק.

אורי אור (העבודה):

כן, יש לך העתק? מה זו השורה המחוקה הזאת?

היו"ר מ' שטרית:

כי לא הסכמתי לה.

אורי אור (העבודה):

אהה, לא הסכמת. נחמד. אני עסוק במצב הכלכלי, והנה אני רואה שהתחלף היושב=ראש.

היו"ר מ' שטרית:

אגב, זה לא נוגע לתקציב, זה ויכוח ישן בין הליכוד לבין צומת. זה לא עניין שנוגע לתקציב בכלל.

אורי אור (העבודה):

חבר הכנסת שטרית, ממלא=מקום היושב=ראש, סגן היושב=ראש. אתה בחור הגון ולא תמים. זה מה ששאלתי קודם. כל הזמן חשבתי לתומי, שחבר הכנסת מודי זנדברג אכפת לו מאוד מהאבטלה באופקים. חשבתי שאכפת לו מאוד מאוד מנושא קצבאות הילדים, בוודאי ובוודאי מחוק הבריאות, שאנחנו כולנו נאבקים על קיומו ועל השוויון במערכת הבריאות. מסתבר לי שלא דובים ולא יער. מסתבר לי - וזה שחור על גבי לבן - שמה שאכפת לו בדיוק מהמצב הזה זה שהוא יהיה סגן יושב=ראש הכנסת.

דרך אגב, חברי פרופסור שבח וייס, האם היה נהוג עד היום שלסיעה של חמישה אנשים יהיו שני סגני יושב=ראש כנסת?

שבח וייס (העבודה):

זה מאוד מעניין - - -

אורי אור (העבודה):

זו חצי סיעה, או כמעט סיעה. יש לה שר אחד, יש לה סגן יושב=ראש. לא היה דבר כזה. מדהים. מדהים.

מאחר שזמני עבר, אני רוצה, ברשותך, לומר עוד משהו.

שלום, רובי ריבלין. ציטטתי את דבריך, חבר הכנסת ריבלין. שמעתי בחדשות שאתה וחבר הכנסת לנדאו כבר לא כל כך הולכים להצביע נגד הפעימה. שמעתי שאתם - ותתקן אותי אם אני טועה, זה חשוב מאוד, והציבור מאזין לנו - אמרתם שלא תצביעו בעד התקציב אם לא תקבלו תשובה ברורה מראש הממשלה לגבי הפעימה השנייה.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת אור, הוא יקרא את הפרוטוקול. אתה סיימת את זמנך כבר מזמן.

אורי אור (העבודה):

הוא יקרא את הפרוטוקול.

היו"ר מ' שטרית:

הוא יקרא את הפרוטוקול.

אורי אור (העבודה):

אני יודע. לכן, חשוב לי שתענה לאחר מכן - ולא על חשבון זמני - מה בדיוק סיכמת עם ראש הממשלה. תדע לך, שבחדשות זה עשה רושם רע מאוד, שהתחייבתם שלא תהיו בהצבעה אם תהיו לשון מאזניים. אני לא הבנתי מהתקשורת שקיבלתם תשובה על עניין הפעימה. כדאי לך שתענה על זה.

מלה אחרונה, אדוני. אם ראית את הנתונים הסטטיסטיים שפורסמו לגבי סיכום שנת 1997 - אדוני, אין אור בקצה המנהרה עם הממשלה הזאת. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת אורי אור. אני מזמין את חבר הכנסת ראובן ריבלין, שרוצה

לדבר בשם יושב=ראש ועדת הכספים, כממלא=מקום היושב=ראש.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אני יודע שבדרך כלל משונה לכרוך דברים פוליטיים בנושאים של תקציב. אני מדבר על הדבר המשונה שבהחלט כרכתי, שבהחלט מצריך הסבר. גם ישבתי פה בשעה וחצי האחרונה על מנת שאוכל גם לקבל את זכות הדיבור. אני מודה לחבר הכנסת אורי אור שהעלה את התמיהה. צריך לתת התשובה. כאיש ציבור אני בהחלט חושב, שאנחנו מחויבים לתת תשובות על דברים שנראים לכאורה דברים שהם לא ממין העניין.

קודם כול אני רוצה לומר, שלצערי הרב נקלעה המדינה, נקלעה הממשלה לאיזו סיטואציה, שהושגה הבנה בין ראש הממשלה לבין שרת המדינה האמריקנית, ולפיה יניחו האמריקנים והפלסטינים לממשלת ישראל בכל הנושא הקשור לפעימה ולתהליכי אוסלו עד אשר יצליח ראש הממשלה להגיע לידי הבנה בכל מה שקשור בעניין התקציב. ולאחר מכן, כמובן, יחזרו לשולחן הדיונים. גם ראש הממשלה צריך היה לבוא ולתת מענה ותשובות על אותן שאלות, דרישות והבהרות שנדרש לעשות - - -

אורי אור (העבודה):

ראש הממשלה הכחיש את מה שאתה אומר. ראש הממשלה עד היום אמר - ותקן אותי אם אני טועה - שאין שום קשר בין נושא התקציב לביקור.

ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):

אני אומר, שהממשלה נקלעה למצב שבו המשא=ומתן בקשר לפעימות היה באותו זמן ובאותה עת שבה הכנסת והממשלה ישבו על מדוכת התקציב. מטבע הדברים, זה אולי לא הוסכם. כאשר ראש הממשלה אומר שלא היה קשר - אולי לא היה קשר מוסכם, או קשר פורמלי. היה קשר תוכני ודאי. לקשר תוכני ודאי זה הצטרפה גם איזו פרשנות נוספת, שהיא בהחלט פרשנות לגיטימית, על=ידי כל מי שמעלה אותה, הקובעת שייתכן שהאמריקנים הבינו כי ממשלת ישראל זקוקה לקואליציה כדי לקיים את התקציב שהיא מבקשת להביא;

ולאחר מכן היא יכולה להיתקל במצב קשה מאוד מצדדים רבים בתוך הקואליציה, שהאמינו בדרך שבה צריך להימנע מהליכה לתהליך אוסלו, או לפי הפרשנות שניתנה קודם חילופי השלטון בישראל.

בהחלט יש אפשרות, שהיום הליכה לפעימה שנייה, גם בפרשנות שנותן לה ראש ממשלת ישראל, מתוך הבנה שיש לנו גם איזה שהם פרטנרים לאותו משא=ומתן, יכולה להביא לידי מצב, שממשלת ישראל, מדינת ישראל תיקלע לכך שיוחזרו חלקים מארץ=ישראל, התהליך לא יהיה ברור והאסטרטגיה או היעד שאליו רוצים להגיע כתוצאה מהליכי אוסלו עדיין יהיה במשא=ומתן, ואנה אנו באים?

הואיל והפרשנות שניתנה - שפעמים הוכחשה ופעמים לא הוכחשה - כאילו ראש הממשלה רוצה להשתמש בקואליציה הימנית שלו כדי להשיג את הרוב הדרוש להעברת התקציב, ולאחר מכן להישען על רשת ביטחון מהצד השמאלי של המפה הפרלמנטרית בישראל, על מנת להעביר את הנושא של הפעימה, ביקשנו - חברים מספר בסיעת הליכוד - מראש הממשלה, שלא תבוא הפרשנות לידי עימות, או חס וחלילה שתתגלה כאמיתית. שכן, אם הוזהרנו, הרי שלאחר מכן אם נענשנו, לא נוכל לבוא ולטעון טענה קלה שבקלות. אנחנו אנשים שמאמינים משחר נעורינו לא רק בזכות, אלא בחובה לממש את הזכות.

<u>אורי אור (העבודה):</u>

זאת אומרת שגם ראש הממשלה ביניהם.

<u>ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):</u>

כן, כן, אני חושב שגם ראש הממשלה ביניהם. באנו אליו ואמרנו לו, שאנחנו היינו מבקשים לדחות את אישור התקציב עד 31 במרס, משום שמחד גיסא, על=ידי דחיית ההכרעה בתקציב אין אנחנו מביעים אי=אמון בממשלה שהיא ממשלתנו והיא מטעמנו, ומאידך גיסא היא מהווה אות אזהרה, מורה=דרך והכוונה מצד חברים רבים בקואליציה לכיוונו של ראש הממשלה באשר לדעתנו בקשר לנושא זה.

חשבנו, חברים מספר, שגם לשיטתה של ממשלת ישראל ולשיטתו של ראש הממשלה, טוב יהיה אם ילך לגברת אולברייט ויאמר לה: גברתי, דעי לך שמשענתי העיקרית היא הימין

בישראל, ושם אנחנו לא יכולים להעביר את הפעימה השנייה.

<u>אורי אור (העבודה):</u>

נו?

<u>ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):</u>

באנו לראש הממשלה ואמרנו לו, שאנחנו לא נצביע בעד התקציב, לא מפני שאנחנו נגד התקציב. שלושה חברים, כמו חבר הכנסת בני בגין, חבר הכנסת עוזי לנדאו ואני הקטן, לא בגיל אלא מבחינת ההיירכיה הפוליטית אצלי בתנועה, ואני מכיר בבכירותם של חברי אלה, באנו לכאן מהיום הראשון ולא החמצנו ולו הצבעה אחת על מנת לקדם את ענייני התקציב בכל מה שקשור לעניינים הכלכליים.

אנחנו גם לא ביקשנו לעשות הון פוליטי. גם ביקשנו להשאיר זאת בחשאיות, כדי שלא יימצא איזה שהוא גורם בקואליציה, חס וחלילה, שיעשה את החשבון הקל שבו ייאמר: אם שלושה אנשים לא מצביעים, או יותר מכך מצביעים נגד, אנחנו יכולים לסחוט עוד ועוד מקופת המדינה. רצינו לשמור זאת בצורה שקטה, או אפילו חשאית.

אבל ראש הממשלה, כששמע זאת, משום שהדברים נאמרו כאן או דלפו ופורסמו, בא וביקש מאתנו לתמוך בתקציב. אנחנו קיימנו אתו דיון, כל אחד מאתנו בנפרד וביחד, דיון מדיני על נושא הפעימה, וכל אחד מהצדדים נשאר בעמדתו. הבהרנו. אני מוכרח לומר, שאני מאוד מעריך ומוקיר את עמדתו של ראש הממשלה, שהבין שכשמדובר באדם שחונך כפי שהוא חונך, הוא לא יבוא ויצווה עליו מצווה אחרת.

עם זאת, אני אומר - ולא אמרתי זאת לראש הממשלה, אלא אני אומר זאת בריש גלי ואמרתי זאת גם היום, והדברים נאמרו לפני שהייתי אצל ראש הממשלה. אני לא רוצה להביע אי=אמון בממשלה, ואמרתי לראש הממשלה מה דעתי לגבי אותה פעימה, שלדעתו של ראש הממשלה תהיה הפעימה האחרונה, ומכאן יהיה הסדר הקבע. אני מאמין שראש הממשלה מאמין בכך, אבל אני חושב שהוא לא צריך להאמין במה שהוא אומר בעצמו. יש לי ויכוח מר ונוקב עם ראש הממשלה בעניין זה. אבל, אני אישית אומר זאת, ואני חושב שצריך לכבד את ההחלטה הזאת, לא כדי להתחמק, שאם חלילה ההצבעה שלי תביא לידי כך שאיזו

קבוצה תחשוב שהיא יכולה לסחוט מהמדינה 30 מיליון - אתחשבן, לצערי הרב, עם הממשלה שלי, אם וכאשר היא תלך לפעימה, בדרך אחרת שהיא הרבה יותר גרועה, כי אנחנו באמת לא רוצים להביע אמון בדבר שאין לנו בו אמון.

אנחנו חשבנו, שצריך להביע לא רק את מחאתנו, אלא את כוונת התנגדותנו ואת המשך דרכנו המשותפת, אם וכאשר, חס וחלילה, נגיע לידי מצב שבו תהיה פעימה ואנחנו לא נדע לאן אנחנו הולכים.

<u>אורי אור (העבודה):</u>

הרבה דיבורים, והצבעה - - -

<u>ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):</u>

חס וחלילה. אני מודיע לך, חבר הכנסת אורי אור, שתנוח דעתך, אני לא אצביע בעד התקציב. אני גם לא אמרתי שאני אצביע נגד התקציב.

<u>זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אולי אציע לך נוסחה?

<u>ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):</u>

למה לך להציע לי נוסחה? אני מאוד מודה לך, חברי זאב בוים. אני רק אומר לך עוד הפעם, וזה לא בהתחמקות, שיכולים להיווצר מצבים. למשל, אם יהיו חמישה נגד התקציב והתקציב בלאו הכי ייפול - זה לא ישנה את עמדתי. אם באמת, חס וחלילה, יבוא אחד שכבר גמר אומר להצביע עם הממשלה, ופתאום הוא יבוא ויאמר: אוה, יש לי פה חשבון אריתמטי האומר שאם ריבלין מצביע כך אני אסחוט מהמדינה עוד כך וכך - אני חושב שחובתי הפרלמנטרית כלפי מדינתי היא לעשות את החשבון, כי אני לא באתי ואמרתי שאני מפיל את הממשלה. אני באתי ואמרתי שטוב יעשה ראש ממשלת ישראל אם יישאר תחת משענתו האמיתית, המשענת שבה הוא גדל, שממנה הוא התפתח ובגללה הוא נעשה ראש ממשלה בישראל. אני לא חושב שצריכים לערבב מין בשאינו מינו. אבל, בסך הכול אצלנו כל התקציב מיועד

לכך שעם ישראל ישב לבטח בארצו ומדינת ישראל תפרח ותשגשג עם קיומה של הציונות, כל אחד בדרך שהוא מאמין בה.

כמובן, הדמוקרטיה תכריע, מפני שהדמוקרטיה יותר חשובה ויותר חזקה מכל מחשבה ומכל אמונה של כל אחד ואחד מאתנו בנפרד.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

חבר הכנסת ריבלין, יש לי הצעה. אם ראש הממשלה יקבל את ההסדר שלך ויעברו שבועיים - ממילא זה יתאחר.

<u>ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):</u>

אני, למשל, לא חושב כמו אנשים שרגילים בטקטיקה. אני יודע שהגנרל אורי אור, אלוף אורי אור, יאמר ששום טקטיקה לא שווה אם אין אסטרטגיה. מה תעשה טקטיקה כאשר אתה לא יודע לאן אתה הולך?

<u>אורי אור (העבודה):</u>

אתה צודק במאה אחוז.

<u>ראובן ריבלין (בשם ועדת הכספים):</u>

אז אני בא ואומר לראש ממשלתי: תגיד לי, לאן אנחנו רוצים להגיע? אבו=מאזן? אלון? אלון פלוס? אלון מינוס? מפת אריק? מפת איציק? אלה דברים-ביילין שאף אחד מאתנו לא יודע והם לא ברורים לו.

<u>קריאה:</u>

אתה קיבלת מפה אילמת.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

הואיל ואני יודע למלא מפה אילמת, ואני בקיא בשבילים ובסלעים של ארץ=ישראל, אני יכול למלא את המפה האילמת. השאלה היא, מה יהיו הגבולות שיציבו בה אחרים במקומי. תודה רבה, אדוני.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת ראובן ריבלין.

לפני שאזמין את הנואם הבא, אני רוצה לומר מלה אחת. לפני ישב כיושב=ראש הישיבה רפי אדרי, ושמעתיו פונה לחברי הכנסת להסביר להם שאולי אין טעם בהמשך הדיון הזה כל הלילה. כמובן, אינני רוצה לנקוט עמדה בעניין. אני מבין שחברים החליטו בכל זאת להמשיך את הדיון עד הבוקר. הוא הציע להפסיק את הישיבה. על כל פנים, אני מודיע שאם תהיה בקשה כזאת, לא מצדי אלא מצד חברי האופוזיציה, וזו הפרוגטיבה שלהם לעשות זאת - בוודאי אשמח לעשות זאת ולחדש את הישיבה מחר בבוקר. ממילא סיכמנו שמחר בבוקר יצביעו על כל חוק ההסדרים, כך שלא משנה על כמה הסתייגויות ידברו עכשיו. ממילא ההצבעה תיערך בשעה 09:30.

אני רוצה להביא לידיעת חברי הכנסת, שעלות הדיון הזה, שנמשך שבועיים, מבחינת עלות זמן הדיבור, הדפסה, ניירת ועובדים, כבר עברה את מיליון השקל. לכן, כמובן, אם תהיה בקשה מצד האופוזיציה - אשמח להיענות לה. ולא - נמשיך את הדיון עד הבוקר.

שבח וייס (העבודה):

ברשותך, אני רוצה לומר משהו לעניין זה.

היו"ר מ' שטרית:

בוודאי. בבקשה. חבר הכנסת וייס, יש לנו כל הזמן שבעולם.

שבח וייס (העבודה):

תודה רבה, אדוני היושב=ראש.

קודם כול, בראש דברי אני רוצה לומר שכמובן אקבל את דין התנועה. אקבל את ההחלטה של צוות ההסכמות - החברים מהתנועה שלי, חגי מירום, אורון ממרצ. הם עובדים יפה מאוד, ויש לי הערכה רבה מאוד לצורת העבודה שלהם.

אני רוצה להוסיף שני נימוקים, אדוני היושב=ראש. אמרתי שאני מקבל ללא ספק את ההחלטות של החברים שלנו בצוות ההסכמות. זה גם ביטוי להערכה האישית הרבה שיש לי כלפיהם; חגי מירום וחיים אורון. כלומר, מדובר בצוות מצד האופוזיציה. אני חושב שהם באמת ארגנו זאת היטב.

עד ליום הזה, עד אתמול בלילה, היו לכך, לדעתי, תוצאות חיוביות גם מבחינת האופוזיציה וגם מבחינת הכנסת. מבחינת האופוזיציה - אנחנו פרסנו בפני הכנסת והציבור קשת רחבה מאוד של השקפות, בנאומים יסודיים, מהותיים, שיורדים לשורשי החוויה הפוליטית והחברתית שלנו, גם לשורשי הוויכוח והמחלוקות בינינו לבין הקואליציה וגם למחלוקות בתוכנו. עד צד זה - זהו פן פרלמנטרי יוצא מן הכלל. זה היה דיון יוצא מן הכלל.

מאיזה רגע העניין גורם לנו נזק, לאופוזיציה. על=ידי התארכות הדיונים, ללא כוונה הארכנו את הזמן שבו סיעות בקואליציה משנות את התקציב לכיוונים פרטיקולריסטיים סקטוריאליים בלתי נסבלים, ולא רק בענייני כספים. ראינו פה גם את ההסכם עם צומת וכן הלאה וכן הלאה. כלומר, התוצאה מהיום ואילך היא, שכוונתנו הטובה, העמוקה, הפרלמנטרית והנכונה מנוצלת על=ידי שותפי הקואליציה לאותו כיוון שחבר הכנסת ריבלין דיבר עליו לפני רגע בהקשר של ההתנהגות העתידה שלו. יש מצבים כאלה בפוליטיקה.

לכן, נדמה לי שנכון נעשה אם לפחות נצמצם קצת את הזמן, את זמן הסחיטה. זה הנימוק שלי.

יש לי עוד נימוק, והנימוק מופנה לעובדי הכנסת. חברי, חגי מירום, הודה בכל נאום שלו לחלק מעובדי הכנסת. הוא עשה זאת מאוד יפה, ולדעתי באמת מלב אל לב. אבל

אני הייתי יושב=ראש כנסת במשך ארבע שנים, ואני יודע שזהו ציבור עובדים יוצא מן הכלל, באמת אחד האיים האחרונים של מסירות נפש ואהבת התפקיד, מעבר לשעות. משכורתם טובה, אבל לא מי=יודע=מה. יש להם משפחות, והם עובדים מסורים עד אין קץ. הם אוהבים את הבית הזה. הם מגלים יחס של כבוד לאופוזיציה, לקואליציה, לכנסת ככלל ולחברי הכנסת. אני מתכוון לכל העובדים, מן המסד ועד הטפחות. יש איזו נקודה שגם הם כבר לא יכולים עוד. אנחנו מתחלפים כאן. חלק מאתנו הולך קצת לישון. הם כאן בקבוצות גדולות כל הזמן.

לכן, גם למענם, גם מסיבה פוליטית וגם מסיבה אנושית, אשמח מאוד אם מסיבות אלה, אחרי שהאופוזיציה עשתה כאן מסע מצוין, טוב לכנסת, טוב לאופוזיציה, טוב למדינה, נפסיק את הדיון לשעות אחדות.

אני בוודאי לא נמנה עם הנהנתנים האלה שיש לנו פה תמיד, כשאנחנו כולנו יושבים נואמים ונואמים ותמיד יש חבר'ה שלא נוהגים כך. הם איכשהו מתקזזים. בתור חבר כבוד, ביחד עם חבר הכנסת ראובן ריבלין וחברים אחרים, בצוות משתמשי המליאה, אני חושב שיש לי זכות מוסרית להביע את העמדה הזאת. אני מודה לך מאוד.

<u>היו"ר מ' שטרית:</u>

תודה לחבר הכנסת שבח וייס. אני מסכים לכל מלה, חבר הכנסת וייס. אבל, כאמור, ההחלטה היא כמובן בידי נציגי האופוזיציה.

אני מזמין במצב הנוכחי, מאחר שאין לי החלטה אחרת, את חבר הכנסת אפי אושעיה לשאת את דבריו במסגרת זמן של עשר דקות. בבקשה.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, מאחר שאפי אושעיה הוא ציר מרכזי בארגון הזה, המצוין, היוצא מן הכלל של האופוזיציה, אשמח אם הוא יתייחס לדברי. מובן שאקבל את דין ההחלטה של הצוות.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, שמעתי את ההצעה שהציע חבר הכנסת רפי אדרי. אבל בד בבד, כשדיברו על הנושא הזה, פיזר יושב=ראש ועדת הכספים את הוועדה. הוא פיזר את הוועדה משום שבוועדת הכספים חברי הקואליציה, ולא חברי האופוזיציה, לא הגיעו להבנה ביניהם. על=פי הרכילות, כמו שבדקתי זאת, חבר הכנסת וייס, נכנס חבר הכנסת גפני לרביץ, יושב=ראש ועדת הכספים, אמר לו את מה שאמר, כפי הנראה תביעותיהם לא הושלמו - - -

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

לא, זה לא נכון.

אפי אושעיה (העבודה):

אז אולי תעדכן אותנו?

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

הוא ניסה לדבר במיקרופון, אבל הפריעו לו והפריעו לו.

אפי אושעיה (העבודה):

חבר הכנסת בדש, יושב=ראש ועדת הכספים פיזר את הישיבה. זו עובדה שאי=אפשר להתווכח עליה. הוא פיזר את הישיבה.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

לא, לא, תסלח לי.

אפי אושעיה (העבודה):

אנחנו נמצאים 25 דקות לפני השעה 24:00, ותקציב המדינה לא רק שהוא לא אושר במליאה ולא הובא למליאה, אלא הוא לא אושר בוועדת הכספים. הוא לא אושר בוועדת הכספים משום שחברי הקואליציה לא הסתדרו בינם לבין עצמם.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

ההפסקה תסמל גם את הגינוי של עובדה זו.

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

אני בא ואומר, שאנחנו, כחברי האופוזיציה, מתוך מחאה על העובדה שאנחנו נכנסים לשנת 1998, וממשלת ישראל, השלומיאלית הזאת, עדיין לא הניחה על שולחן הכנסת את תקציב המדינה, וועדת הכספים לא הגיעה להסכמות בינה לבין עצמה, לכן אנחנו מחרימים, או לאות מחאה אנחנו מודיעים על הפסקה של שבע שעות. לכן, הייתי בעד. אבל אם ייטען, כפי שניסה להציג זאת השר מיכאל איתן לפני כמה דקות - האם התעייפתם, האם אין לכם כוח - - -

<u>היו"ר מ' שטרית:</u>

אז מה? אתם קונים את ההתגרות הזאת של הקואליציה?

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

כן, כן. אבל מה? השר מיכאל איתן עשה דבר טוב. הוא בא להתגרות בנו והלך לחתונה.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אתמול בלילה, בשעה 03:00, התחננו לאופוזיציה לקום ולנאום, אבל אף אחד לא רצה לקום.

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

השר איתן נמצא בחתונה, ואנחנו נמצאים כאן כבר ימים ארוכים ולילות לבנים. אנחנו נמצאים כאן, ויש לנו הזדמנות לבטא את הדברים שלנו. נכון שהציבור במדינת ישראל, גם המזוכיסטים שרואים את ערוץ=33 בקביעות - - -

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - - האזרחים הנאמנים.

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

כן, האזרחים הנאמנים של ערוץ=33, גם הם התעייפו מהצפייה בנו במשך הימים הארוכים הללו.

<u>היו"ר מ' שטרית:</u>

חבר הכנסת אושעיה, אני מבקש להעיר משהו במנותק מהדיון הנוכחי על התקציב.

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

בבקשה, אדוני.

<u>היו"ר מ' שטרית:</u>

אני רוצה לומר - ואתה יכול לברר זאת גם בשיחה עם חברי האחרים - שכשאנחנו היינו באופוזיציה אני התנגדתי לתכליתו של הדיון הזה ולטרטור הזה שאנחנו עשינו לכם כקואליציה.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

אבל עשיתם.

היו"ר מ' שטרית:

אני התנגדתי. אני אומר את עמדתי. אני חושב שזה באמת ריטואל מיותר לחלוטין. אין בו שום ערך. הדיון בתקציב המדינה, שהוגבל לשש שעות, הוא דיון הרבה יותר ענייני, הרבה יותר קורקטי. בסופו של דבר יש רוב או אין רוב לקואליציה.

אני גם אמרתי בהזדמנויות אחרות, שהסחבת הזאת והניסיון של כל אופוזיציה - אתם ואנחנו בזמננו - לנצל איזה שהן פרצות בתוך הקואליציה ודרך סחבת של זמן להרוויח אולי איזו נקודה, הם לא שווי ערך. לכן, אם שמת לב, עד עכשיו נמנעתי, תודה לאל, מלהשתמש בסעיף 131.

אפי אושעיה (העבודה):

נכון.

היו"ר מ' שטרית:

הכול עשינו בהסכמה. אני אציע לחברי, לעמיתים שלי מסיעתכם, בתום הדיון על התקציב הזה, ובמנותק ממנו, לתקן את תקנון הכנסת לגבי העתיד, כדי למנוע זאת באופן קבוע. מי יודע איך יהיו הדברים ומה יהיו פני המדינה מחר? בסופו של דבר, רמת הדיון חשובה, והסחבת הזאת מיותרת. אני חושב, שאם תהיה הסכמה בינינו, בין העבודה לבין הליכוד, שמהיום ואילך, במנותק מהדיון התקציבי, ולא משנה מי שיהיה בממשלה, לא יתקיים דיון על חוק ההסדרים בשיטה הזאת, אלא ננהג כמו שעשינו לגבי התקציב וכמו שאתם עשיתם לגבי התקציב, והגבלתם זאת לזמן מסוים. זה הגיוני שאנשים יכולים לבטא את דעתם בזמן סביר של יום דיונים אחד. זה יהיה הרבה יותר מכובד לכנסת ולחבריה, ובלי הטרטור המיותר הזה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני מקבל את ההערה שלך. אבל אני רוצה להדגיש פן נוסף שלא דיברת עליו, אבל ודאי שאתה תסכים שהדיונים האין=סופיים האלה נותנים הזדמנות לכל מיני קבוצות לחץ בתוך הקואליציה להשיג הרבה מאוד בלי שהתכוונו לכך.

היו"ר מ' שטרית:

הרי זה בדיוק העניין.

אפי אושעיה (העבודה):

נכון. הרי מעבר לציניות, לרשעות, להתלהמות ולהתלהבות הפוליטית, האחריות הלאומית מחייבת את כולנו. בסופו של דבר, יש לנו אחריות לעם ישראל, ואנחנו פה ביחד מנסים לעשות מאמץ משותף, כל אחד על=פי השקפת עולמו. יכול להיות שהיינו יכולים לחסוך את המחזות המבישים. אני רק שואל: מה קרה לגבי התוספות הללו שניתנו לשכבות שאולי מגיע להן - ויש כאלה שלא מגיע להן? מה קרה שלא היה לפני שלושה חודשים? אם מגיע להן, אזי כבר לפני שלושה חודשים יכלו לאשר זאת בממשלה ולתת. אם לא מגיע להן - למה נותנים עכשיו, ברגע האחרון? זו שאלה שאני שואל, והתשובה על כך: אלה הדיונים הארוכים האלה שנותנים להם הזדמנות להשיג את ההישגים האלה.

היו"ר מ' שטרית:

אבל, אתה יודע שיש החלטה של ועדת הכנסת, שקיבלנו אותה פה=אחד, על דעת שני הצדדים בכנסת, שהחל בכנסת הבאה לא יהיה חוק הסדרים.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

הוא בעצם נולד בחטא.

היו"ר מ' שטרית:

זה מה שאני אומר.

אפי אושעיה (העבודה):

הוא נולד בחטא, והוא ימות.

היו"ר מ' שטרית:

בוועדת הכנסת נתקבלה החלטה פה=אחד, שהחל בכנסת הבאה לא יהיה חוק הסדרים.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

יהיה משעמם.

אופיר פינס=פז (העבודה):

נחיה ונראה. הלוואי.

אפי אושעיה (העבודה):

אני קורא לעמיתי, חבר הכנסת חגי מירום, לרחם על אזרחי מדינת ישראל, לחסוך מעובדי הכנסת את הסבל הנוראי הזה. יש פה כמה אנשים שאני רואה אותם יום ולילה, באמת במסירות, יושבים כאן, מאזינים לנאומים האלה, עובדים קשה מאוד. זו הזדמנות להודות לכל צוות העובדים בכנסת, שעושים עבודה מסורה ונותנים לנו הזדמנות לתת ביטוי לרחשי לבו של העם כאן, במליאה, בוועדות. אבל אם נרצה להתחשב בהם, אז באמת ניתן להם כמה שעות ללכת לנוח.

לעצם העניין, אדוני היושב=ראש, אני רוצה לדבר על השירותים החברתיים ולומר, שהשירותים החברתיים אינם צדקה. מישהו מנסה ליצור מציאות, כאילו השירותים החברתיים במדינת ישראל הם צדקה. אני קובע שהם אינם צדקה. הם השקעה. השירותים החברתיים הפכו למעשה במהלך השנים ליעד טבעי לקיצוצים, כאילו הם אינם אלא סרח עודף שאפשר להגדילו או להקטינו לפי הצורך; או לחלופין מציגים זאת כאילו עושים טובה למישהו, טובה שהמדינה מעניקה לאזרחיה כאשר יש כסף בקופה, אך אפשר ליטול אותה כאשר הקופה אינה מלאה.

תפיסה חלופית לתפיסת הצדקה היא ראיית השירותים החברתיים כהשקעה שמטרתה לאפשר צמיחה ופיתוח, נוסף על היותה ביטוי בסיסי של צדק חברתי.

השקעה ממשלתית בחינוך מרחיבה את המשאבים האנושיים של החברה ותורמת לגידול בתוצר. השקעה ממשלתית בבריאות מקטינה את הצורך בהוצאה פרטית על בריאות ומפנה הון להשקעות חלופיות, יצרניות יותר.

אם אכן יש צורך בקיצוץ תקציבי, קיימות חלופות שפגיעתן קטנה יותר. למשל, ההנחות וההטבות שהממשלה עצמה מעניקה. על מה אני מדבר? הממשלה ממשיכה לגבות מן המעסיקים תשלומים לביטוח לאומי ברמה הנמוכה של 1996, במקום ברמה הגבוהה יותר שהיתה ב=1994. חלה שחיקה משמעותית. הממשלה ממשיכה גם השנה לסבסד את תשלומי המעסיקים לביטוח הלאומי בסכום של 2.5 מיליארדי שקל. מס החברות ירד מ=49% בשנת 1986 ל=36% בשנת 1994. הממשלה מסרבת לשנות זאת. בצרפת, למשל, שהיא מדינה לא פחות נאורה מהמדינה שלנו, הממשלה לא היססה להעלות את מס החברות ב=15%, כדי לצמצם את הגירעון התקציבי לרמה הנדרשת, כדי להצטרף לאיחוד המטבע האירופי.

<u>היו"ר מ' שטרית:</u>

אבל זה דווקא נעשה על=ידי שר האוצר אברהם שוחט בזמנו.

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

אני לא מסכים עם כל דבר שעשה שר האוצר. הממשלה נמנעת מהטלת מיסוי נוסף על בעלי היכולת, ובו=זמנית מעלה תשלומים לחולים, להורים לילדים, לקשישים שממשיכים לעבוד בגיל פרישה ועוד.

מה שקרה למעשה הוא, שבמדינת ישראל יש שתי חברות. למעשה יש לנו מדינת רווחה של הישראלים, של כל הישראלים, וזוהי מדינה מקוצצת; ולעומת זאת יש מדינת רווחה של המעסיקים, וזוהי מדינה משגשגת. בשעה שתקציבי המשרדים החברתיים מוקפאים ברמה של 1995 ואף נשחקים, בשעה שהישראלים נדרשים לשלם יותר מבעבר עבור שירותי בריאות וחינוך, המעסיקים ממשיכים ליהנות מהטבות מדינת הרווחה של כלל הישראלים - שמצטמקת. אך מדינת הרווחה של בעלי ההון ממשיכה לפרוח ולשגשג.

לסיום, אדוני היושב=ראש, אני רוצה להתייחס לנושא מס הבריאות. מספרים לנו

סיפורים שונים ומשונים על כך - חבר הכנסת כהן, רצית לומר משהו - - -

<u>רן כהן (מרצ):</u>

- - -

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

הבנתי, אני כבר מסיים. אני אומר שבמקום להוסיף את כל התוספות השונות והמשונות, כמו מס על משפחה, הגדלת מס התרופות, ביטוח משלים ועוד סיפורים מהסוג הזה, יכול לבוא שר האוצר ביושר לב אל חברי הכנסת ולומר: חברים יקרים, בריאות ברמה גבוהה עולה הרבה מאוד כסף. אם אנחנו רוצים לממן זאת, אנחנו צריכים לקחת את הכסף ממישהו.

יש לי עצה לשר האוצר, לאור הדברים שאמרתי עכשיו: תגדיל את המס המקביל ותטיל אותו על המעסיקים, כפי שהיה בעבר. אם מגדילים את המס המקביל ב=0.3%, יש כיסוי לכל העלות התקציבית החסרה למערכת הבריאות. מה ההגנה הזאת על המעסיקים? המעסיקים הללו מספרים לנו אגדות, שאם מורידים מעליהם את נטל המס, הם יעסיקו יותר עובדים. אם זה נכון, איך זה קורה שהאבטלה גדלה ל=160,000 נפש? ואומר מנכ"ל משרד האוצר: זה 160,000 נפש נכון ל=1997, אבל ב=1998 האבטלה תלך ותפרח, תלך ותגדל.

דוגמה בולטת לכך הם תשלומי המעסיקים לביטוח הלאומי; ואפרט: "במשך שנים סבסד האוצר את התשלומים שבהם היו המעסיקים חייבים למוסד לביטוח לאומי, ובראשם את 1987 הגיע ללמעלה מ=56-תשלומי המס המקביל. סכום הסבסוד הכולל בין השנים 1996 מיליארד שקל. בשנת 1995 הופחתו תשלומי הביטוח הלאומי שבהם היו חייבים המעסיקים בגין עובדיהם. החשיפה הפומבית של גודל הסובסידיה למעסיקים עוררה ביקורת ציבורית".

בשנה שעברה, ב=1997, חברי כנסת רבים לחצו שיקצצו את הסובסידיות. הממשלה החליטה להתמודד עם הביקורת בדרך פשוטה. מה עשו? לא העלו את המס המקביל והחזירו אותו למצב הקודם, אלא ביטלו את המס המקביל. כידוע, המס המקביל מיועד על=פי חוק למימון מערכת הבריאות. עם ביטול המס המקביל הוחלט, שהאוצר יעביר מדי שנה ישירות, מהאוצר למשרד הבריאות, סכום בגובה הגבייה של המס המקביל בעבר. הסובסידיה

למעסיקים הפכה לסובסידיה בלתי נראית. זאת אומרת, עשו פה תרגיל ביחסי ציבור, נתנו הגנה למעסיקים ודפקו את העובדים - תסלחו לי על הביטוי - שצריכים לשלם עכשיו את כל המסים הנוספים שאנחנו מדברים עליהם. אלה מסים נוספים שהם משלמים במקום המעסיקים. הסובסידיה הישירה נמשכת גם כן, אם כי בהיקף קטן מבעבר. במונחים של שכר, במקום 5.2% מהשכר, משלם האוצר במקום המעסיקים רק 2.22% מהשכר.

הצידוק שהאוצר סיפק עבור ההטבות האלה, הסובסידיה הנראית, הסובסידיה הבלתי=נראית וההפחתה בתשלומי דמי הביטוח הלאומי, היו צריכים להוזיל את עלות העבודה. בפועל עלות העבודה בישראל יחסית לאירופה אינה גבוהה, ושלא יספרו לנו אגדות. אין גם עדות לכך שסובסידיות אלה יצרו מקומות עבודה בכמות המצדיקה את ההיקף הגדול שלהם. בעוד המיסוי של המעסיקים נמוך משהיה, המיסוי של העובדים משתנה אך במעט. ב=1994 העובדים שילמו 5.3% מהשכר כדמי ביטוח לאומי. ב=1995 ירד השיעור ל=4.9% מהשכר. אך אז נוסף גם מס הבריאות בסך 4.8% מהשכר, סכום שכפי שזכור לנו שולם בעבר כדמי חבר להסתדרות ולגופים אחרים. אדוני היושב=ראש, השיעורים האלה ימשיכו גם להבא.

לסיום, כשאני שומע על כל ההסכמים הפוליטיים שנעשו, על כל ההסכמים, כשאני שומע את השרים ואת הסיעות השונות אומרים לראש הממשלה: אנחנו לא מאמינים לך, אנחנו לא רוצים הסכם בכתב ולא רוצים הסכם בעל=פה, אלא אנחנו רוצים שזה יעבור בחוק - אני בכלל מציע לחברי בקואליציה, באמת, עם יד על הלב, אם יש לכם ראש ממשלה כזה שאתם לא מאמינים לו, ואתם אומרים שאתם לא מאמינים לו, תתבעו מראש הממשלה את הכסף במזומן; שיביא לכם את הכסף במזומן, ובזה פתרתם את הבעיה שלכם. לא יהיו חשדות, לא יהיו אי=הבנות, הכסף יונח לפניכם, תחלקו אותו על=פי הצרכים שלכם.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

- - -

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

אבל גם לוקח חודשים להכין את התקציב. אני לא מדבר על הקהילה האירופית ועל האמריקנים שלא מאמינים לראש הממשלה. אבל, אם החברים של ראש הממשלה לא מאמינים בו,

אז צריך לתת איזה פתרון שיהיה פתרון יצירתי. זה נכון שזה ייקח הרבה מאוד זמן -

שבח וייס (העבודה):

- - -

אפי אושעיה (העבודה):

נכון; נכון מאוד, אדוני.

עכשיו אני רוצה לדבר על ההשוואה הבין=לאומית - ישראל לעומת מדינות העולם. לפי נתוני הבנק העולמי לשנת 1994, בישראל משקל השירותים החברתיים בתקציב המדינה הוא 49%. הוא נמוך בהשוואה לארצות בעלות הכנסה גבוהה לנפש. חלק מן ההסבר מצוי במשקל תקציב הביטחון. זה נכון שיש לנו בעיות ביטחוניות שאינן מאפיינות את הקהילה האירופית, האמריקנים והאחרים. אבל, אף=על=פי שיש ירידה רצופה מאז שנות ה=80, עדיין השיעור גבוה יותר מאשר בארצות אחרות, להוציא את ארצות=הברית, סינגפור ונסיכויות המפרץ.

אתן כמה דוגמאות באשר לתקציב השירותים החברתיים ותקציב הביטחון באחוזים מתקציב המדינה בארצות נבחרות. באוסטריה, למשל, תקציב הביטחון - - -

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת אושעיה, מזמן סיימת את רשות הדיבור שלך.

אפי אושעיה (העבודה):

אני סיימתי, זה נכון. אבל חברת הכנסת דליה איציק צריכה לדבר אחרי.

היו"ר מ' שטרית:

לא, היא לא אחריך. חבר הכנסת יצחק כהן צריך לדבר אחריך. הוא מחכה כבר מזמן.
הוא רוצה לדבר בשם יושב=ראש ועדת הכספים.

דליה איציק (העבודה):

לא, אני לפניו.

היו"ר מ' שטרית:

אז אתה מעכב את חברת הכנסת דליה איציק.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני, אני מסיים.

היו"ר מ' שטרית:

כבר עברת מזמן את הזמן.

אפי אושעיה (העבודה):

כן, אדוני, אני יודע.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת כהן הבטיח לדבר בקצרה. אני מודה לך מאוד. בבקשה, חבר הכנסת יצחק
כהן. חבר הכנסת יצחק כהן. חבר הכנסת יצחק כהן.

רענן כהן (העבודה):

הוא לא ביקש.

היו"ר מ' שטרית:

הוא ביקש.

רענן כהן (העבודה):

אתה רוצה שהוא ידבר בכוח?

היו"ר מ' שטרית:

אם הוא לא רוצה - אבטל. אתה לא רוצה לדבר, חבר הכנסת כהן?

יצחק כהן (בשם ועדת הכספים):

מתוך סולידריות עם חברי, ובמיוחד עם רענן כהן - - -

רענן כהן (העבודה):

כמה ממלאי=מקום יש ליושב=ראש ועדת הכספים?

היו"ר מ' שטרית:

יש לו הרבה ממלאי=מקום.

רענן כהן (העבודה):

אבל כמה?

יצחק כהן (בשם ועדת הכספים):

אם אתה רוצה שארד - ארד.

רענן כהן (העבודה):

אני לא רוצה שתרד. אני רוצה שתסביר לעם למה התקציב הזה טוב.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת כהן, בבקשה.

יצחק כהן (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, מזכיר מפלגת העבודה, מר רענן כהן, יושב=ראש סיעת העבודה שלא נמצא פה, אנחנו נמצאים כמה דקות לפני סיום שנת התקציב 1997. אדוני היושב=ראש, בעוד עשר דקות מסתיימת שנת התקציב. אולי זה השלב להודות על כמה נקודות חשובות מאוד.

ב=29 באוקטובר הונח על שולחננו תקציב המדינה לשנת 1998 וחוק ההסדרים במשק. תנועת ש"ס ועשרת חבריה הצביעו מייד על כמה נקודות שבלטו והציקו לנו. חששנו - והחשש היה אמיתי. מסתבר, לאחר בדיקה מקצועית, שאכן אילולא תיקנו את החוק היו עלולות שכבות רחבות מאוד בציבור הישראלי - אדוני מר רענן כהן - להיפגע.

בנושא חוק הבריאות, אדוני, אפשר להודות ליושב במרומים על הסייעתא דשמיא שהיתה לתנועת ש"ס לשנות כמה דברים חשובים מאוד, בהם סל הבריאות.

היו"ר מ' שטרית:

אפשר להודות ליושב=ראש במרומים שיעשה את כולם בריאים, ולא צריך חוק בריאות.

יצחק כהן (בשם ועדת הכספים):

או, כנראה צריך השתדלות, השתדלות מלמטה.

היו"ר מ' שטרית:

נכון.

יצחק כהן (בשם ועדת הכספים):

בהזדמנות זו הרשה לי לאחל לך מזל טוב לדוד שטרית. תגדל אותו לתורה, למצוות, לחופה ולמעשים טובים.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה, אדוני.

יצחק כהן (בשם ועדת הכספים):

מורי ורבותי, בחוק הבריאות היו כמה סעיפים קשים שלא יכולנו לעבור עליהם לסדר=היום. ראשית, נושא סל הבריאות. קשה היה לנו לראות מציאות שבה תהיה התפתחות של רפואה לעשירים. אני לא מדבר על אותה קבוצת אוכלוסייה בעלת נכסים ובעלת אמצעים, שבכל מקרה תבחר לעצמה את השירות הטוב ביותר ואת הרופאים הטובים ביותר. אנחנו מדברים על הרובד הרחב ביותר של הציבור הישראלי. חששנו מאוד שתהיה פגיעה בסל האחיד. עלולה להיווצר מציאות של רפואה לעשירים ולבעלי אמצעים. פה היתה הצלחה מרובה בזה שרצפת הסל לא תשתנה, סל הבריאות לא ישתנה. אפשר כבר לבשר זאת לעם ישראל. הקופות תוכלנה רק להוסיף; הן לא תוכלנה לגרוע. אנחנו ויתרנו על ועדת שרים אחרי שהתקבל התיקון בוועדת הכספים, שלפיו כל שינוי בנושא גבייה מהציבור יהיה חייב לעבור לפיקוח ולבקרה בוועדת הכספים לפני ביצועו.

אדוני היושב=ראש, בנושא הביטוח הלאומי יש שתי נקודות חשובות מאוד. קצבאות הילדים - הסעיף הזה נמחק לגמרי. לא תהיה פגיעה בקצבאות הילדים, גם לא אצל בעלי שכר גבוה, אם כי פה יכולנו להתפשר, אלמלא היינו בטוחים שלא המעסיקים יבצעו את התשלום. אבל לא יכולנו להתפשר ברגע ששמענו שהביטוח הלאומי לא יבצע זאת. לכן, דרשנו למחוק את הסעיף הזה לגמרי.

לנושא קיצוץ הקצבה לקשישים מ=2% ל=1%, ותוספת הוותק, התנגדנו נחרצות, וברוך השם, גם הסעיף הזה נמחק.

חברי, חברי הכנסת, בל נשכח שהממשלה הנוכחית קיבלה משק במצב קטסטרופלי. שר האוצר הקודם הצליח בשנה שעברה להעביר קיצוץ של 7 מיליארדי ש"ח. שר האוצר הנוכחי ממשיך באותה מדיניות. אבל אני רוצה לומר מלה אחת, אדוני. אני חושש שמדיניות בנק ישראל אינה מובילה לכיוון הרצוי.

שמעתי תמיד את המשלים של נגיד בנק ישראל, שבהם הוא השווה עצמו לנהג שיושב ברכב וכל פעם משנה את התנהגות הנסיעה שלו, את התנהגות הנהיגה שלו בהתאם לכביש. פעם הוא פונה שמאלה, פעם הוא פונה ימינה, מאט, מאיץ. אני חושב, שהמכונית הזאת נתקעה מזמן בעץ, אדוני. אני חושב, שהוא דומה יותר לרופא שרוצה להוריד את רמת הסוכר אצל חולה סוכרת, והוא מוריד אותה, ומוריד אותה, ויש מצבים, רבותי, שאותו חולה סוכרת דווקא כן זקוק לקצת סוכר, הוא כן זקוק להעלאת רמת הסוכר בטיפ=טיפה, . אני חושש מאוד, שהוא יצליח להגיע לאינפלציה שלילית, אבלDOWNאבל הוא מגיע ל= החולה עלול חלילה למות. מפה הקריאה אליו, אל נגיד ישראל, מר פרנקל: אנא, שנה את המדיניות שלך. המשק נמצא בהאטה.

אני כבר מסיים, הגברת דליה איציק. רק תסתדרי עם פיני בדש.

המשק נמצא בהאטה, ורק אתה, באותם צעדים משלימים, יכול להביא לאיזה שינוי דרמטי במצב המשק. אני בטוח, שאם כל הגורמים, אם כל הכוחות במשק, המעסיקים, ההסתדרות, האוצר, נגיד בנק ישראל, יתאחדו באיזו עסקת חבילה, יהיה אפשר להתחיל להמריא עם המשק, ובעזרת השם נצליח. תודה רבה, אדוני.

<u>היו"ר מ' שטרית:</u>

תודה רבה. מאחר שיש איזה - - -

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אם דליה תדבר חמש דקות - זה אפשרי.

היו"ר מ' שטרית:

דליה, האם תוכלי לסיים בחמש דקות? אני יכול לעשות הפסקה אחרי חמש דקות ולשוב?

דליה איציק (העבודה):

אחרי 24:00 כן.

היו"ר מ' שטרית:

לא, אני מדבר על 24:00. אני מבקש לומר לך שהסכמתי מראש, מלכתחילה, עוד לפני שנכנס חבר הכנסת יצחק כהן לדבר, לתת בשעה 24:00 בדיוק לחבר הכנסת פיני בדש אפשרות לומר משהו מעל הדוכן. הבטחתי לתת לו את רשות הדיבור ב=24:00 בדיוק. יש לזה חשיבות בשבילו - לומר מעל הדוכן משהו אישי.

דליה איציק (העבודה):

גם אני רוצה לומר משהו אישי, אדוני היושב=ראש.

היו"ר מ' שטרית:

אם כך, אני מוכרח - - -

דליה איציק (העבודה):

מה אתה רוצה? האם אתה רוצה שב=24:00 ארד?

היו"ר מ' שטרית:

לא. יש כמה אפשרויות: או שאתן עכשיו לפיני בדש לדבר עד 24:00, והוא ירד ב=24:00 ואת תחליפי אותו - - -

דליה איציק (העבודה):

לא, אני ארד ב=24:00.

היו"ר מ' שטרית:

בסדר. תודה.

דליה איציק (העבודה):

ואחר כך אמשיך.

היו"ר מ' שטרית:

את יכולה לחזור אחר כך, אם תרצי. הוא ידבר שתי דקות ותוכלי לחזור.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, חברת הכנסת נעמי בלומנטל, לחשוב על ראש הממשלה, שבצורה הזאת מנהל את העניינים, ואת עוד תומכת בו - ונדמה לי שאת האחרונה, לא? האם נשאר עוד מישהו?

נעמי בלומנטל (הליכוד=גשר=צומת):

יש הליכוד, גשר - - -

דליה איציק (העבודה):

כן, גדעון עזרא, צומת, גשר, שאול עמור, בני בגין, דן מרידור, את, לימור

לבנת, אהוד אולמרט, רוני מילוא, והרשימה עוד ארוכה.

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אני רוצה לדבר על קרן=קרב - אחד הדברים היפים, חבר הכנסת פיני בדש. אתה יושב=ראש מועצה. אתה יודע איזה נפלאות עשתה הקרן הזאת. והנה, באה היד המשחיתה ומנסה לשים את ידה גם על העניין הטוב הזה. באו, עשו. התחבר לו רצון טוב של איש עשיר, ברונפמן, שאמר: אני רוצה לעשות מעשה טוב במדינת ישראל.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

הוא נותן.

<u>דליה איציק (העבודה):</u>

הוא כבר לא נותן, כי אין "מצ'ינג", כי יש שר אוצר שמנסה להוריד את ה"מצ'ינג" הזה.

<u>קריאה:</u>

ה"מצ'ינג" גדל כי הוא נותן - - -

<u>דליה איציק (העבודה):</u>

הוא נותן 20 מיליון שקל בשנה. המדינה היתה צריכה לתת "מצ'ינג" לעניין, והיא לא נותנת. 20 מיליון לרשויות המקומיות - - -

<u>יצחק כהן (ש"ס):</u>

לא.

<u>דליה איציק (העבודה):</u>

מה לא?

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

160 מיליון.

היו"ר מ' שטרית:

וזה פחות מ=20 מיליון, חברת הכנסת איציק.

קריאות:

- - -

דליה איציק (העבודה):

מה זה אכפת לך? ככה לא תקבל כלום. איפה ההיגיון היהודי שלך? ככה לא תקבל כלום. לא תקבל כלום. באה מפלגת העבודה - - -

נעמי בלומנטל (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב=ראש, 1 בינואר, השעה 24:00. אין תקציב למדינת ישראל.

היו"ר מ' שטרית:

עכשיו את מצטטת את חברת הכנסת בלומנטל.

דליה איציק (העבודה):

אין תקציב למדינת ישראל. שנה טובה. שנה טובה למודי זנדברג על תפקיד סגן היושב=ראש החדש, במסע הקניות הארוך של ראש הממשלה. שנה טובה לש"ס. תבורכו על ההישגים. שנה טובה למולדת על ערוץ=7. שנה טובה לצומת על הכבישים בשטחים. שנה טובה ליהדות התורה על הישיבות המשומנות. שנה טובה, חברת הכנסת נעמי בלומנטל - - -

נעמי בלומנטל (הליכוד=גשר=צומת):

הדאגה לחלשים.

דליה איציק (העבודה):

שנה טובה לך על התקציב המאוזן של מדינת ישראל, הרעוע.

קריאות:

- - -

דליה איציק (העבודה):

שנה רעה לקשישים בגלל הקיצוץ בקצבאות.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אין קיצוץ.

דליה איציק (העבודה):

שנה רעה למערכת החינוך. שנה רעה לשכירים במדינת ישראל. שנה לרעה לבריאות במדינת ישראל. שנה רעה לחולים במדינת ישראל. שנה רעה לאותם זוגות צעירים שהממשלה לא נותנת להם שום תקווה. שנה רעה לשלום. שנה רעה למדינה. שנה רעה לאזרחיה. שנה

רעה לכל אותם אנשים שמרגישים שפופים כל כך. ובכל זאת, שנה רעה, אדוני היושב=ראש, לתקווה שנלקחה מאתנו.

בכל זאת, אדוני היושב=ראש, הבטחתי, ואני כבר יורדת.

חיים רמון (העבודה):

- - -

דליה איציק (העבודה):

שנה טובה לך, חבר הכנסת רמון.

ענת מאור (מרצ):

חברת הכנסת דליה איציק, את זוכרת שלפני שש שנים עמדה כאן חברת הכנסת נעמי בלומנטל - - -

היו"ר מ' שטרית:

כבר הזכרנו זאת, חברת הכנסת מאור.

דליה איציק (העבודה):

אין תקציב. אין ממשלה. אין ראש ממשלה. אזרחים יקרים, אין - - -

נעמי בלומנטל (הליכוד=גשר=צומת):

שנה טובה לעם ישראל. יש קואליציה. יש ראש ממשלה.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת בדש, בבקשה. הפסקה בדבריה של חברת הכנסת דליה איציק, ואחר כך היא תחזור ותדבר.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אדוני היושב=ראש, קודם כול, מגיע לך מזל טוב על הבר=מצווה של הבן שלך, דודו. אני נמנה עם הבודדים שבאו בגלל דודו ולא בגלל ההורים, כי אני מכיר אותו היטב.

אדוני היושב=ראש, זו השנה השישית, וזו מסורת, שבה בחצות כל העולם חוגג את יום ההולדת של הבת שלי, שנולדה בחצות, ב=31 בדצמבר, חוץ ממני, משום שאני תקוע פה עם התקציב בשנה השישית.

<u>קריאה:</u>

מה שמה?

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

קוראים לה נועה, והיום היא בת שבע=עשרה.

<u>קריאות:</u>

מזל טוב, מזל טוב.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

זו כבר מסורת. זו השנה השישית שאני נאלץ למסור לבת שלי מכאן ברכת מזל טוב. אני אומר: כל העולם חוגג, חוץ מאבא שלה. כל העולם חוגג, כי כל העולם חוגג את הסילבסטר.

היא ילדה משגעת, היא ילדה חרוצה, היא ילדה נהדרת. אני מוסר לה פה מהדוכן

ברכת מזל טוב. אני מקווה שנמשיך את המסורת הזאת - -

היו"ר מ' שטרית:

- - עוד הרבה שנים.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

- - עד לחתונה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני, חגיגת תקציב.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

זה התפקיד של נעמי בלומנטל להגיד שב=31 בדצמבר אין תקציב.

אגב, אדוני היושב=ראש, יש פה כמה מסורות. בשעה כזאת צריך אהוד ברק לנגן על פסנתר באיזה מקום בבניין. נעמי מקבלת נשיקה כשאני יורד מהדוכן. אני רוצה לראות שהמסורת תמשיך. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת בדש. אנחנו, החברים הנמצאים פה, בעיקר חברי האופוזיציה וגם הקואליציה, מאחלים מזל טוב לנועה, בתו של פיני בדש. עד 120.

חברת הכנסת דליה איציק, אני מודה לך על התחשבותך. את יכולה להמשיך את דברייך, כמובן.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב=ראש, מגיעה לך ברכת מזל טוב בשם הבית הזה - -

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה.

דליה איציק (העבודה):

- - ולא אמרנו זאת כאן בקול רם.

אני מבקשת להגיד גם שנה טובה לחברי, חבר הכנסת שלום שמחון. המזכיר המהולל והמוצלח, חבר הכנסת שלום שמחון, אני מבקשת לומר לך שנה טובה. שנה טובה למזכיר המושבים במדינת ישראל, המוצלח, זה שדואג פה וזועק את זעקת המושבים. התקציב מביא, לצערי, בשורה רעה. אבל אני בטוחה שאנחנו נעמוד על המשמר ונשתדל מאוד לסכל גם את הבשורה המרה הזאת.

אני רוצה להגיד שנה טובה לתושבי אופקים. אני רוצה להגיד שנה טובה לתושבי אופקים, גם לאלה שבחרו בבנימין נתניהו. אני מקווה מאוד שהם מבינים עם מי הפעם היה להם עסק.

אני רוצה להגיד שנה טובה למאות הילדים מתחת לקו העוני במדינת ישראל. אני רוצה להגיד להם זאת בכאב רב ובזעקה שיוצאת באמת מהבטן. בעניין זה קרה לנו משהו, והחברה הישראלית איננה ערבה זה לזה. לצערי, היא זאבה זה לזה. המסר הזה בא בעיקר מתוך הממשלה הזאת.

אדוני היושב=ראש, מה קרה לנו? מה קרה לנו, לחברה הישראלית, שפעם היתה מקשיבה כל כך, מאזינה כל כך? זו היתה הנשמה היתירה בחברה הישראלית. ידענו להיות ערבים זה לזה. הרעיון של קופת=חולים הוא רעיון מקסים. במקום לסלק את מבצעי הרעיון שעשו אותו לא טוב, אנחנו רוצים לסלק את הרעיון. האינטגרציה במדינת ישראל - רעיון מדהים. במקום לסלק את המבצעים שעשו את האינטגרציה לא טוב, אנחנו מסלקים את הרעיון. יש ההפרטה, שהפכה להיות דת במדינת ישראל, עם ראש הממשלה הנוכחי, שבניגוד

לתפיסת העולם של הבוחרים שלו בעצם מציע הצעות אחרות.

אני רוצה לברך את אהוד ברק בשנה טובה. אני רוצה לברך אותו בשנה טובה, שהוא יביא את הבשורה, את התקווה, את השלום שמדינת ישראל כל כך מצפה ומחכה לו, ובאמצעותו הוא יביא לנו אור ויסלק את החושך שירד על מדינת ישראל. אני מקווה שאהוד ברק יהיה ראש הממשלה. הוא יקרא לחלקי הבית ובאחדות אמיתית נוכל לבצע את השלום, נוכל להביא את הבשורה החברתית שאנחנו כל כך מחכים ומצפים לה. ושסוף=סוף תהיה תקווה לאותם צעירים שפוגשים אותי בעיניים כמהות ואומרים לי: מה יהיה, חברת הכנסת איציק, מה יהיה? אין לנו תקווה. אנחנו מרגישים שהכול נלקח מאתנו. זה לוקסוס להישבר. צריך להילחם על הדעות שלנו. אני אומרת זאת כאדם, כאשה. אני אומרת: אל תקפידו אתי אם אשמע לא צנועה. אני מעריכה את עצמי כבן=אדם שנלחם על דעותיו. אני חושבת שכך צריך להיות, לא להרים ידיים. פגשתי צעירים בניו=יורק שאמרו לי: אין לנו לאן לחזור, נלקחה מאתנו התקווה.

אדוני ראש הממשלה, אני חושבת שאתה צריך להחזיר ציוד. לך לאפסנאות, תגיד: אני מחזיר את הציוד, גדול עלי. אבל עד שתעשה זאת תתעשת.

אני שואלת אותך, אדוני היושב=ראש, שאלה. שמעתי אותך אומר השבוע: נתניהו צריך ללכת לבחירות. אילו היתה לו החוכמה שיש לך, מה הוא היה עושה? הוא היה קורא לצומת. אתה רואה את צומת הולכת לבחירות? אתה רואה את המפד"ל הולכת לבחירות? אתה רואה את הדרך השלישית הולכת לבחירות? אתה רואה עכשיו את ישראל בעלייה הולכת לבחירות? אלא מה? הם מרגישים שהוא נסחט. הם מרגישים שהוא לא ראש ממשלה רציני. הוא היה יכול לדפוק על השולחן ולהגיד: חברים יקרים, אני רוצה לראות אתכם הולכים לבחירות. מה הם היו עושים? אז הוא היה מפסיק את מסע הסחיטות. הוא גם היה מראה שהוא מנהיג. ולא שכל מי שנכנס אחרון הוא גם הסוחט האחרון. כך אנחנו נראים.

אתה יודע, חבר הכנסת מאיר שטרית, אדוני היושב=ראש, שמעולם ברוב כזה מוחץ לא נפלה ממשלה ולא התבזה ראש ממשלה כפי שהוא התבזה. לא היה דבר כזה. ב=61 מנדטים אנחנו הצלחנו להעביר את התקציב. בושה וחרפה.

לכן, אני קוראת גם לשר האוצר, שהבטיח לנו הרים וגבעות. השר נאמן, שחשבנו שהוא נאמן כל כך לתקציב ולממשלה, אינו נאמן לא לתקציב, לא לממשלה ולא לאזרחי

מדינת ישראל. הוא נאמן רק לנתניהו. זה הרגע להגיד לו: אדוני שר האוצר, לך הביתה. לך הביתה, כי הבטחת הבטחות, סמכנו עליך וגם נתנו לך מחמאות אין=ספור. נתנו לך הרבה ימי חסד. היום הראית שאתה מתקפל. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחברת הכנסת דליה איציק. אחריה ידבר חבר הכנסת רענן כהן. זו הזדמנות נאותה בשבילי לברך את חבר הכנסת רענן כהן על בחירתו כמזכ"ל העבודה ברוב מוחץ. נבחרת ברוב של 78%, או שאני טועה?

רענן כהן (העבודה):

.%78

היו"ר מ' שטרית:

כמעט כמו בסוריה. קודם כול, אני רוצה לברך אותך ולומר שמגיעה לך התמיכה המסיבית הזאת בקרב הציבור. אני חושב, שאתה עושה עבודתך נאמנה, בחריצות רבה, ביושר ובהשקעה גדולה מאוד. שמחתי לעבוד אתך כראש סיעת העבודה, כעמית, כראש סיעת הליכוד. אשמח גם בעתיד לעבוד אתך בשיתוף פעולה. אני מאחל לך הצלחה בתפקיד שלך.

רענן כהן (העבודה):

תודה רבה. אני מודה לך מאוד, אדוני היושב=ראש. האמת היא שעליתי ישר לברך. אתמול הייתי אצלך באירוע חשוב של דודו הבן, אחרי מה שקרה. עשיתי מאמץ כדי להגיע והרגשתי שאני בבית, בבית חם, באווירה טובה. מי ייתן שתזכה, אתה ובני ביתך, שכולם יחיו בהרבה הרבה אהבה, בהרבה הרבה שמחה ואושר, כל האושר שאני יכול לאחל.

כמובן, גם בתפקידי כמזכ"ל מפלגה יש לנו הרבה מה לעשות במשותף. נדמה לי שאולי ביחד נוכל להביא לשינוי פני השלטון במדינת ישראל. אולי נגיע, אחרי 50 שנה להיווסדה של המדינה הזאת, לעידן חדש. אני מודה על כל שיתוף הפעולה.

אדוני היושב=ראש, אחרי הדברים האלה אני רוצה לומר, שאחרי 50 שנה חשבנו שיביאו לנו סוף=סוף ראש ממשלה טוב ליהודים. הבטיחו לנו בפרסומים ובחוצות הערים, בכל מקום ומקום בארץ, שיהיה לנו ראש ממשלה טוב, לרבות שלום בטוח, כלכלה בטוחה, חיים הכי טובים, ובכלל עידן חדש. אבל, הנה בראש השנה הזה, בראש השנה שבו כולם מברכים, היום אני לא יכול לברך את עם ישראל. אני לא יכול לברך, גם בראש השנה הלועזית, על המבנה התקציבי, לאחר 50 שנה. על מה אברך? אין לי הזכות הזאת.

לכן אני אומר, שמדינת ישראל קיבלה ראש ממשלה שהוא לא תמיד טוב ליהודים. ראש ממשלה שהוא לא תמיד טוב לאוכלוסייה הערבית. קיבלנו ראש ממשלה שהוא לא טוב למתנחלים. קיבלנו ראש ממשלה שהוא לא טוב לשר האוצר. בעצם, במקום לגבות את שר האוצר, הוא תוקע לו סכינים מאחור. איזה ראש ממשלה. אוי ואבוי לעם הזה אם הוא יכול להיות ראש ממשלה.

18 החודשים האחרונים הם בעצם 540 יום, שהם 12,960 שעות. זו תקופת הזמן הגרועה ביותר שידעה הפוליטיקה הישראלית. הכול נרמס, הכול נבעט. עוצבה פוליטיקה חדשה, הדוחה את כל המערכת השלטונית. המושג אמת אצל ראש הממשלה נמחק. המושג אחריות איננו קיים אצל ראש הממשלה. המושג כבוד לא קיים אצל ראש הממשלה. פניהם הנפולים של השרים מעידים על מצבה של הממשלה ומעידים על דרך תפקודה. הייתי אומר שהם מעידים על ההדדיות ביחסים שבין חברי הממשלה לבין עצמם, ובהם לראש הממשלה. את כל האינפורמציה של הממשלה הזאת הם יודעים מהעיתונות. ראש הממשלה לא משתף אותם. הם לא יודעים מה קורה. הוא אומר 40% לאדם מסוים, 20% לאדם אחר, 30% למישהו אחר. כך הוא מנהל את הממשלה.

נתניהו משחק בעצם משחקים מסוכנים. הוא משחק במשחק חסר אחריות. זה בעצם כתם ההיסטוריה של המדינה, והוא ילך וירחיב את הכתם הזה בתקופה הזאת, ב=50 שנה להיווסדה של המדינה.

אנחנו יושבים כאן ואפשר בהחלט לומר לאלה שבחרו בו: תראו מה קרה. הוא הביא לפירוד בעם. הוא הביא לשנאה בין ימין לבין שמאל, בין דתיים לבין חילוניים. הוא הרחיב את העוני. הוא הוסיף לבערות. כל אלה ייזקפו בהיסטוריה לדמותו של אדם אחד שנקרא ביבי נתניהו.

אבל, אני רוצה לומר כמה דברים, אף שכולם עייפים מהדיונים שנמשכים שבועיים, לרבות ערוץ=33, לרבות עובדי הבית. אני רוצה לומר: כל הכבוד לכם, אתם עושים עבודה נפלאה. אבל סיעת העבודה במאבק הזה שלה השיגה כמה דברים. יש כל נושא הגמלאים, ששר האוצר והממשלה הזאת מנסה וניסתה לפגוע בו בחוק ההסדרים. אדוני היושב=ראש, אני מבין שאתה לא שוכח שחוק ההסדרים לא יהיה קיים בקדנציה הבאה. ביחד אנחנו צריכים להסיר את החרפה הזאת ממדינת ישראל. כולנו אשמים בכך, כל הסיעות אשמות בכך. הוא צריך להימחק מן המבנה הפוליטי של מדינת ישראל.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת רענן כהן, ציינתי לפני כן שאכן קיבלנו החלטה בהסכמה בוועדת הכנסת שהחל מהכנסת הבאה לא יהיה חוק הסדרים. הצעתי, בעקבות הריטואל הארוך הזה, שהדיון בנושא זה יתקיים במנותק מן התקציב. אחרי שנגמור את תקציב השנה, אם ירצה השם, בהסכמה בין המפלגות, נקבל החלטה שמהשנה הבאה ואילך ובשנים שנותרו עד הבחירות - ומי יודע בכמה שנים מדובר, אולי שנה, אולי שנתיים, אולי יותר - נקבע מסגרת זמן מכובדת בחוק ההסדרים, שלא תטרטר את הכנסת בצורה מיותרת. אם עושים זאת במנותק מהתקציב, אפשר אולי להגיע להסכמה בין שתי הסיעות.

רענן כהן (העבודה):

אני מציע לך ולי, אם נוכל, להגיש כבר בשבוע הבא ביחד לוועדת הכנסת את העניין הנוגע לחוק ההסדרים, כדי להעבירו. אולי נתקדם ביותר דברים. כך ביחד נדאג בסופו של דבר לעם ישראל ולא ניתן לקבוצות סקטוריאליות לסחוט את המדינה הזאת. אני בהחלט רואה עצמי נפגע מכך.

דבר נוסף, במאבק שלנו הצלחנו להביא לכך שגם קצבאות ילדים לא יהיו בתקציב הזה. כלומר, לא יפגעו בהן. הצלחנו להראות שהרעיון של הממשלה הזאת בנושא הבריאות היה רעיון ארוך טווח, שמטרתו בעצם לחסל את כל הבריאות במדינת ישראל. הצלחנו להביא לכך שהגזירה תהיה קטנה ביותר, ואולי בכלל לא תהיה.

אני רוצה לומר, שהמאבק הזה היה מאבק נכון. אני חושב שסיעת העבודה

והאופוזיציה כולה נהגו בצורה הטובה ביותר כדי להביא להישגים האלה.

דבר אחרון, אני רוצה לדבר על נושא הנוגע למשרד השיכון, השיכון לזוגות צעירים. אם יש נושא שאנחנו חייבים לדאוג לו בבית הזה הוא איך אנחנו מבטיחים לאותו דור צעיר, המשרת בצבא, הנותן את השנים היפות ביותר שלו, לקבל דיור בצורה נאה ובסכומים סבירים. אדוני היושב=ראש, אין בעיה תקציבית. אני הקמתי את אחד הפרויקטים הטובים ביותר, פרויקט "חמד" באזור הקאנטרי בלוד, בתקופתו של ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה. שם הקמנו 500 דירות בשטח שקיבלנו מהמינהל, בעלות של 51% מערך המעריך הממשלתי. סיכמנו עם העירייה שהיא לא תקבל אגרות לגבי הדירות של חיילים משוחררים, או של אלה שירכשו אותן. יצא ש=250 דירות נמכרו לזכאים. כל דירה 75 מ"ר נמכרה ב=80,000 דולר. דירות בשוק הפרטי באותו פרויקט נמכרו-בת 80 ב=120,000 דולר. מצאנו שנתנו לאותם צעירים מתנה גדולה של כמה עשרות אלפי דולרים. המשק רק הרוויח מכך - הוא פתר את בעיות הדיור לזוגות צעירים והוא לא נפגע בעצם כהוא זה. אני רוצה לומר, שאם היום נמצא את הדרך לאפשר מתן דירות כאלה לזוגות צעירים - וזה יהיה המאבק העתידי שלי - נוכל לפתור הרבה דברים.

מכאן אני רוצה לדבר על מינהל מקרקעי ישראל, כי הדברים קשורים. אם יש גוף שאני חושב שצריך לבטל אותו מיסודו - זה מינהל מקרקעי ישראל. הוא בעצם הספסר הגדול ביותר שקיים במדינת ישראל. הוא מוסד ארכאי, מיותר, ביורוקרטי, ששום גוף במדינת ישראל לא יכול לנצח אותו. שום אזרח, שום עורך=דין לא יכול להתמודד מול מינהל מקרקעי ישראל, המינהל האמור לשמור על קרקעות המדינה. מה יקרה? אם יבוא אדם ויערער על סעיף 187, לדוגמה - והמספר הוא סתמי, יש הרבה הוראות והרבה הנחיות - יסבירו לו שהוא צודק לגבי הסעיף הזה, אבל זה חל בסעיף 987. אם הוא יצליח להתגבר על סעיף 987, יגידו לו: לא, זה בסעיף 764. כך המערכת הזאת מתנהלת. הם פשוט יורדים לחיי האנשים. המערכת לא מסודרת. הייתי אומר, שהמערכת הרוסה, לא עניינית.

אני הצעתי לחוקק חוק ולפרק את מינהל מקרקעי ישראל, כי הוא לא תורם שום דבר. הוא רק מזיק לחברה על מרכיביה. הצעתי לפזר את כל אדמות מינהל מקרקעי ישראל במסגרות השונות, במשרדים השונים, ולאפשר עתודות קרקע, כדי לאפשר בנייה לכל מיני אוכלוסיות במחירים סבירים. אי=אפשר להגיע לאותן דירות, כפי שאני רוצה שיגיעו אליהן.

קריאה:

איפה זה יהיה? בארגון אחר?

רענן כהן (העבודה):

בארגון אחר. למינהל תהיה מחלקה באחד המשרדים, שכל תפקידה - - -

קריאה:

באיזה משרד?

רענן כהן (העבודה):

במשרד ממשלתי. תהיה מחלקה קטנה במשרד התעשייה והמסחר, או בכל משרד אחר. מטרתו תהיה אחת ויחידה, והיא מה שאנחנו קוראים לו מניית זהב; כלומר, לשמור שקרקעות הלאום יישמרו כקרקעות לאום ולא יימכרו לידיים שאנחנו נקבע מראש שהקרקעות לא צריכות להימכר להן.

קריאה:

אתה משאיר את קרן=הקיימת?

רענן כהן (העבודה):

אני לא משאיר כלום. הכול מיותר. אין צורך בשום דבר. כל המערכת הזאת בנויה על אינטרסים פרסונליים, מערכתיים.

היו"ר מ' שטרית:

ומי ינהל את קרקעות המדינה?

רענן כהן (העבודה):

אמרתי. יש לי תוכנית ברורה. ישבתי עם מדענים, עם אנשים שעסקו בנושא הקרקעות עשרות שנים. יש הרבה חוברות. יש הצעות שהוכנו בזמנו של מר נחמקין. היו הצעות של הממשלה בנושאים האלה. אפשר להעביר קרקעות למשרד התעשייה והמסחר בכל הנוגע לפיתוח התעשייה. אפשר להעביר קרקעות למשרד השיכון, כדי שהוא יעסוק בנושאים של פיתוח ומתן דיור לכל מיני מערכות. מדובר ברזרבות של דיור. אין בעיה. כך אתה לא צריך לא את קרן=הקיימת ולא שום מחלקה אחרת. תהיה מחלקה טכנית קטנה, שתבטיח שאדמות המדינה יישארו כאדמות לאום. נדמה לי שההצעה הזאת התקבלה גם על=ידי השר. באו אתי בדברים.

ברשותך, אומר מלה אחרונה בנושא ערביי ישראל. בזה אני רוצה לסיים. 20% מהאוכלוסייה במדינת ישראל הם לא יהודים. אנחנו צריכים להתחיל להחדיר לראשנו, שהאוכלוסייה הזאת תמשיך ותרצה לחיות אתנו. אנחנו חייבים להתחיל לחשוב שהם צריכים להיות ברמה של שוויון סביר. צריך לבדוק את התשתיות, צריך לבדוק את תקציבי המדינה וצריך להתאים את היישובים הערביים ליישובים היהודיים. ברגע שנלך לכיוון הזה נגיע לחברה צודקת, לחברה אמיתית, נוכל לומר שיש לנו חברה שמתחשבת ומהווה דוגמה לכל האוכלוסייה במדינת ישראל ובעולם כולו.

אני מצטער על שביום הזה, אחרי השעה 24:00, אני לא מסוגל להגיד מלות תקווה לעם הזה. אני לא יכול להגיד שיש תהליך שלום. אני לא יכול להגיד שיש לנו ראש ממשלה טוב. אני מקווה שראש הממשלה הזה ילך כמה שיותר מהר מהעם הזה, מכיוון שהעם הזה ראוי לראש ממשלה הרבה יותר טוב, לראש ממשלה כמו אהוד ברק.

קריאה:

מה אתה רוצה? הוא נבחר בבחירות דמוקרטיות?

רענן כהן (העבודה):

אני אומר שיהיו בחירות מהר.

משפט אחרון, כי חבר הכנסת ד"ר יוסי ביילין יעלה מייד אחרי. אני מקווה שהוא

ימשיך להיאבק במה שהוא נאבק - וחבל שלא נאבקנו אתו - בנושא חוק הבחירה של ראש הממשלה. הייתי אומר שהכול התחיל מהחורבן הזה. חבל שהחוק הזה יישאר. אם נעשה ביחד הכול כדי להפיל את החוק הזה ולעבור לשיטה אחרת, נדמה לי שנוכל לעשות ביחד משטר יותר טוב. המדינה ראויה למשטר יותר טוב מזה שקיבלנו. תודה רבה, היושב=ראש. שוב, תודה רבה על הברכות.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. אני מאחל לך המשך הצלחה בעבודתך. אני מזמין את חבר הכנסת יוסי ביילין לשאת את דבריו.

יוסף ביילין (העבודה):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת שבה אתה היושב=ראש כדי לברך אותך על השמחה הפרטית אתמול, שלא יכולתי להשתתף בה משום שהייתי רתוק לכאן - -

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה.

יוסף ביילין (העבודה):

- - וגם על הנכונות שלך לוותר למען שלמות הממשלה. ראיתי את ההסכם עם צומת וראיתי שאתה מוכן לוותר על תפקידך, אם הדבר לא יתבצע בדרך אחרת. זה מאוד מאוד יפה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לך.

קריאה:

חלק מצומת.

יוסף ביילין (העבודה):

חלק מצומת. טוב, כולנו חלקים וחלקי חלקים. אבל בסוף אנחנו גם עם אחד, כנסת אחת ומדינה אחת.

שמעתי את הדברים שאמר חבר הכנסת רענן כהן.

קריאה:

- - - אולי הולך לישון.

יוסף ביילין (העבודה):

אני חושב שבדיונים האלה נאמרו כל כך הרבה מלים, שקשה להקצין יותר. לכן אני רוצה להקדיש את הדברים שלי להמשך דיון ענייני, למה שאולי היה אפשר לעשות ולא נעשה.

קודם כול, אני מסכים מאוד עם הדברים שאמר חבר הכנסת רענן כהן בנושא מינהל מקרקעי ישראל. אני מוכרח לומר, שאין פה הרבה אמיצים בסיפור הזה, לא בימין ולא בשמאל. אני חושב, שהסיפור של מינהל מקרקעי ישראל ידוע לנו כבר הרבה שנים. אנשים שמילאו שם תפקידים מרכזיים היו עדים לתופעות לא בריאות, להסתאבות של המערכת, לניפוח של מספר העובדים שם. אני מסכים שיש מקום לרפורמה מרחיקת לכת, שתשים קץ לא רק לעוצמה של מינהל מקרקעי ישראל ולגודל שלו, אלא גם לקיומה הנפרד של קרן=הקיימת לישראל.

אני יודע, שרק לאחרונה היו בחירות, היה מאבק גדול ונבחרו אנשי ליכוד ואנשי מפלגת העבודה. אבל אני מניח - אם כי אני לא יכול לדבר בשמו של היושב=ראש, שמכיר את המצב טוב ממני - שאתה רואה את ההנהלה של קרן=הקיימת לישראל, את הניהול

הפוליטי, את הקואליציה הפוליטית האנכרוניסטית שם.

היו"ר מ' שטרית:

האם אתה בכלל רואה היום צורך בקיום הקרן הקיימת לישראל?

יוסף ביילין (העבודה):

אני אומר: אין צורך בקיום המערכת הזאת. אין צורך בזה. הרי זאת מערכת שהיא בעצם קבלן עפר שזוכה במכרזים עד גבול מסוים, עם אפשרות כניסה בלי מכרז. עומדים הקבלנים ואומרים: למה אתה עושה לנו את זה? למה אתה מאפשר זאת לקרן=הקיימת לישראל?

היו"ר מ' שטרית:

אני מוכן לתת פרס לכל חבר כנסת שיגיד לי, מה כתוב בתקנון של קרן=הקיימת לישראל. אני רוצה לספר לך משהו: כאשר הייתי גזבר הסוכנות - הרי הקרן הקיימת סמוכה על שולחנה של ההסתדרות הציונית העולמית, אשר בוחרת את המוסדות שלה וכן הלאה - ביקשתי ללמוד את התקנון.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

הקרן הקיימת עושה פעולה נהדרת, אתם סתם משמיצים.

היו"ר מ' שטרית:

אני לא משמיץ, ביקשתי ללמוד את התקנון.

יוסף ביילין (העבודה):

זה לא שייך לכך.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת פיני בדש, אין ויכוח על מה שהקרן הקיימת עושה. ביקשתי לקבל את התקנון. לקח שבועיים עד שהצלחתי לקבל את התקנון.

יוסף ביילין (העבודה):

היית רק גזבר הסוכנות, למה שתקבל?

היו"ר מ' שטרית:

משום שהיו לי קשרים, לקח לי שבועיים לקבל את התקנון. חבר הכנסת פיני בדש, אין ויכוח על הצורך לעשות את כל המשימות שאתה אומר. השאלה היא אם יש הצדקה למתן מיליארד שקל מתקציב המדינה לגוף הזה.

יוסף ביילין (העבודה):

אלה כספי המדינה, זהו תקציב המדינה.

היו"ר מ' שטרית:

של מי הכסף? של מי הקרקע?

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

נעשות בכך עבודות.

היו"ר מ' שטרית:

תעזוב את העבודות.

יוסף ביילין (העבודה):

30 מיליון דולר, זה כל העניין. זה הכול, גרוש לא יותר.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת פיני בדש, לצורך העובדות - הרי אני הייתי מאשר את תקציב קרן=הקיימת בסוכנות כל שנה, ואני מכיר את התקציב - אני אומר לך שרוב=רובו של תקציב קרן=הקיימת בא מהמדינה בגין מכירת קרקעות, בגין המכרזים שהמינהל עושה. המינהל מנהל את הקרקעות, ואת הכסף הוא מעביר לקרן=הקיימת. רוב תקציבה של קרן=הקיימת בא מכך. תגיד לי אתה אם יש הצדקה לתת מיליארד שקל לגוף המנהל אותו בעצם כמו שהוא רוצה. יש גם דברים חיוביים שהוא עושה, הרבה דברים חיוביים, אבל האם לא היה אפשר לעשות זאת במחיר הרבה יותר נמוך, או האם לא היה אפשר לעשות הרבה יותר באותו כסף? האם לא היה אפשר להשתמש בכסף למטרות בוערות יותר למשק?

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אבל זה סמל.

יוסף ביילין (העבודה):

זה נכון.

היו"ר מ' שטרית:

כן, זהו סמל. הדבר מחייב שיקול דעת רציני ובדיקה לעומק. לצערי, אנחנו לא מגיעים לכך בלהט ההתעסקות ביום=יום.

יוסף ביילין (העבודה):

וגם בגלל הקשר הפוליטי, גם משום שלכל מפלגה יש שם איזה חלק, ויש שם אנשים ותיקים הקשורים שנים רבות בקרן=הקיימת, ואתה לא רוצה לפגוע בהם, בשמם הטוב, בתפקידיהם, במכוניותיהם ובמזכירותיהם. אשר על כן, כולנו שומרים על קשר של שתיקה.

אני זוכר, שכאשר נאבקתי יחד עם חברי הטובים על הפרדה בין קופת=חולים ובין ההסתדרות, אמרו לי שקופת=חולים עושה עבודה נהדרת. אמרתי, מה זה שייך? קופת=חולים תעשה עבודה נהדרת גם בלי ההסתדרות. וזה מה שקורה בעצם היום.

האם קרן=הקיימת צריכה לסלול את הכבישים העוקפים ביהודה ושומרון? למה דווקא היא, למה לא קבלן עפר אחר שעושה זאת יותר בזול? למה היא צריכה להיות פטורה ממכרזים ולסלול את הכבישים שם? למה זה שייך?

אני לא מזלזל במה שאמר חבר הכנסת בדש - יש כאן סמל: הקופסה הכחולה וכו'. אבל האם בשביל הסמל אנחנו צריכים להחזיק מוסדות אנכרוניסטיים?

כל הסיפור של הקרקעות בישראל צריך לעבור רפורמות.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

המון פרויקטים שנעשו בנגב לא היו נעשים אלמלא קרן=הקיימת.

<u>יוסף ביילין (העבודה):</u>

מאה אחוז. הם מחזיקים סניפים בהרבה מקומות בעולם, וכולם ביחד מביאים להם 30 מיליון דולר. מדינת ישראל מעבירה אליהם מיליארד שקל כל שנה. איכשהו העסק הזה #. אתה הולך לאיזו PRESIDENTS #J#N#F# וב=CHAIRMEN #N#F#Jעקום, אבל העולם מלא ב= קהילה ורואה שם את נשיא קרן=הקיימת - יכול להיות יותר מזה? הוא עורך ארוחת ערב ומזמין את קיסינג'ר, את מאיר שטרית ואת יוסי ביילין. זה דבר יוצא מן הכלל, הם הולכים שם ב=BLACK TIE. פיני בדש, כמו שאתה אוהב,

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אותי לא מזמינים.

<u>יוסף ביילין (העבודה):</u>

חלק מהאנשים כאן נהנים גם מזה: מזמינים אותם, הם נותנים הרצאה, מאכסנים אותם בבית=מלון, ואחר כך הם חוזרים הביתה. אני אומר לך, אם היה לנו אומץ, היינו אומרים: חברים יקרים, בואו נבחן את זה באופן יסודי ונראה מה צריך ומה לא צריך. אני לא בעד זריקת מי האמבטיה עם התינוק וכל מה שצריך, אבל באמבטיה הזו יש מים לא נקיים, מים מיותרים ויקרים.

כאשר מדובר על תקציב ושואלים איפה לקצץ - יש הוצאות שאפשר היה לקצץ בהן בקלות. ואני אומר לכם: אם מחר לא תהיה הקרן הקיימת, לא יהיה איש בארץ שיחוש בחסרונה, כי את הפונקציות האלה יעשה מישהו אחר.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מישהו היה צריך לעשות את הפרויקטים האלה.

<u>יוסף ביילין (העבודה):</u>

בסדר, את הפונקציות האלה היה עושה מישהו אחר. אתה חושב שלקרן=הקיימת יש מונופול על הפונקציות האלה, כולל הייעור, כולל "הימנותא", או דברים אחרים שהיא עושה במישרין או בעקיפין.

אני רוצה להתייחס לדבר קרוב לזה, והוא כביש חוצה=ישראל. הייתי שייך לממשלה שאישרה את כביש חוצה=ישראל, ואני נושא בחלק מהאחריות הקולקטיבית בנושא זה. אני לא יכול להתעלם מכך, אבל גם בממשלה ההיא התנגדתי לכך. אני רואה שבתקציב הנוכחי יש הקצאה של 90.5 מיליון ש"ח לכביש חוצה=ישראל. זה לא מגרד בכלל את הסכום האמיתי שהכביש יעלה. הוא יעלה בערך 3.5 מיליארדי ש"ח, או 4 מיליארדים. אין כאן שום רמז להוצאה הענקית בצורת ערבויות לזכיין, שזה 80% מהפער בין ההכנסה הצפויה להכנסה בפועל.

<u>היו"ר מ' שטרית:</u>

כן, אבל זה לא יכול להופיע בתקציב.

יוסף ביילין (העבודה):

נכון, אני לא בא בטענות.

היו"ר מ' שטרית:

עד שיגיעו לכך תעבורנה עוד ארבע=חמש שנים.

יוסף ביילין (העבודה):

אין בתקציב רמז לאפשרות של מיחזור החוב בהיקף של מיליארד ו=700 מיליון ש"ח החל מהשנה ה=15, והחזר ההשקעה בסך מיליארד וחצי ש"ח בסוף תקופת הזיכיון.

לעומת זאת, לכל מסילות הברזל בארץ הוקצו בתקציב 110 מיליון ש"ח בלבד. אין בתקציב הזה אגורה אחת לפרויקט של רכבת הפרברים. אין אגורה אחת לרכבת תל=אביב-פתח=תקווה-ראש=העין-כפר=סבא, שהתכנון שלה כבר הושלם.

אני רוצה לומר כאן דבר שהוא לא בהכרח עמדת מפלגתי, בוודאי לא עמדת כל חברי המפלגה שלי - יש מקום לחשוב מחדש על הנושא של כביש חוצה=ישראל. עדיין אפשר לחשוב עליו מחדש. אני רואה כאן מצב שבו יכולה להינתן העדפה, או שרצוי שתינתן העדפה לנושא הרכבות בארץ.

הכביש בקושי ייתן תשובה על רמת המינוע בשלב שהקמתו תסתיים. רמת המינוע בישראל נמוכה מאוד בהשוואה לזו הקיימת במדינות המערב, אף שנראה כאילו נורא צפוף בכבישים - וכנראה באמת צפוף. יש אצלנו פחות או יותר 250 מכוניות ל=1,000 נפש. באירופה הממוצע הוא סביב 500, ובאמריקה - 700 לכל 1,000 נפש. זאת אומרת, עם ההתפתחות שלנו, יש לנו הרבה מאוד לאן להתקדם. מאוד סביר להניח, שמה שיעשה הכביש הוא פיתוי לתוספת מכוניות למעגל הרכב. נראה שכאשר הכביש הזה יושלם, הוא רק יתחיל ליצור את הבעיה הבאה.

לעומת זאת, רשת של מסילות ברזל, שההשקעה בה נמוכה יותר, יכולה לענות על הצרכים החיוניים של העברת אוכלוסייה ממקום למקום במהירות רבה, בנוחות סבירה

ביותר, כאשר במקביל לכך נפתור, לדעתי, את אחת הבעיות הקשות ביותר בחברה הישראלית, והיא נושא הפריפריה מול המרכז.

הרבה דברים נאמרו על כך כאן בימים ובלילות: הפתרון לאופקים לא יהיה מפעל טקסטיל או מזון שנעביר לשם. לא זה יהיה הפתרון לאופקים או לשדרות.

קריאה:

- - -

יוסף ביילין (העבודה):

אני מסכים אתך, אני מכיר את דעתך בנושא הזה.

קריאה:

- - -

יוסף ביילין (העבודה):

בהחלט הייתי רוצה לראות שמקומות כמו אופקים ושדרות יהיו כמו כפר=תבור. כפר=תבור הוא קודם כול מקום שאנשים חיים בו, שאנשים הולכים לישון בו ואנשים גרים בו בסופי שבוע. החקלאות מצטמצמת והולכת, וזה הופך להיות סוג של סביון בצפון: בתים יפים מאוד.

מיכה גולדמן (העבודה):

יש מקומות יותר יפים בדרום.

יוסף ביילין (העבודה):

יש עומר, יש מיתר, יש להבים. במיתר צריך להקים מפעל? יביאו ללהבים מקומות תעסוקה?

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אבל בעומר יש 1,000 עובדים אקדמאים באזור תעשייה.

מיכה גולדמן (העבודה):

בבאר=שבע.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

בהיי=טק.

יוסף ביילין (העבודה):

אם זה היי=טק, זה דבר אחר. בסך הכול, מה שצריך היה לעשות זו רכבת מהירה שתוכל להביא אנשים מאופקים לבאר=שבע בשעה קצרה. מה היתרון הגדול של המרכז, או אפילו מקום כמו עמק=שרה - זה ההיצע הגדול; כאשר מציעים לך הרבה מקומות עבודה מסוגים שונים, אתה יכול למצוא עבודה. אם אומרים לך שיש כאן רק מפעל היי=טק או רק "עוף טוב" או "משחטת הנגב", אם אתה לא מתאים לכך, אם אתה מהנדס פרוות או משהו אחר - אתה לא יכול למצוא עבודה במקומות האלה.

אני חושב, שעדיין אפשר להקדיש מחשבה נוספת ולומר, שבמקום ללכת לסלילה של הקטע הראשון בכביש חוצה=ישראל, שהוא לא בין הפריפריה למרכז אלא דווקא במרכז עצמו - אפשר אולי להגדיל את ההשקעה ברכבות בישראל.

למדתי את הנושא הזה היטב כשר הכלכלה והתכנון, התייעצתי עם הרבה אנשים, ואני יודע שהרכבות אינן נותנות תשובה על 100% הבעיה. הן לא יכולות לתת תשובות של 100%.

היו"ר מ' שטרית:

הן גם לא תיתנה תשובה לאזור המרכז מבחינת היכולת להחליף מכוניות. הרבה מאוד אנשים לא ישתמשו ברכבת.

אני תמכתי באופן נלהב בכביש חוצה=ישראל, והממשלה שלכם העבירה את החוק בוועדת הכספים תודות לתמיכה שלי. לכן אני שואל האם יש סתירה בין השניים. אם הגישה של המדינה היא, שיזמים פרטיים יעשו גם את זה וגם את זה, לשני הדברים יש עלות. לא צריך להשקיע מיליארדים בכל אחד. צריך לתת אולי זיכיונות לאנשים להפעיל את זה, להוציא מכרזים לזיכיונות, ולדעתי צריך לעשות גם את זה וגם את זה. כך נקים רשת תחבורה רצינית.

הוויכוח היחיד שלי עם הממשלה היה לגבי קצב ביצוע הכביש. חשבתי שהממשלה צריכה לצאת למכרז על כביש חוצה=ישראל מקריית=שמונה ועד אילת בשלושה שלבים במקביל, ולתת לשלושה יזמים נפרדים לסלול את הכבישים האלה בתנאים שונים על=פי המכרז. אם היו סוללים את כביש חוצה=ישראל צריך היה להחליט על הפקעות, לכן הצעתי להתחיל בנגב, להתחיל מאילת לבאר=שבע.

<u>יוסף ביילין (העבודה):</u>

זה הדבר שהיה נכון לעשותו.

<u>היו"ר מ' שטרית:</u>

באר=שבע, היית מפתח את כל הנגב.- אם היית סולל את כביש אילת

<u>יוסף ביילין (העבודה):</u>

מאה אחוז. למה לא יעשו את זה, כי זה הכי פחות כדאי.

<u>היו"ר מ' שטרית:</u>

אבל אם יזם פרטי עושה את זה, למה לא?

מיכה גולדמן (העבודה):

צריך היה לעשות זאת כמו במכרז בין החברות המפעילות את הערוץ השני.

היו"ר מ' שטרית:

זה היה חוק על=פי היוזמה שלי.

יוסף ביילין (העבודה):

נכון מאוד. אני חושב שקשה מאוד לעשות גם את זה וגם את זה. גם עיירות פיתוח וגם שטחים. צריך להחליט.

היו"ר מ' שטרית:

אני רוצה לספר לך דבר נוסף: לא הייתי במרוקו שנתיים. נסעתי לשם לביקור לפני חודשים אחדים, ונדהמתי לראות, לאחר שנתיים שלא הייתי שם, שסללו כביש אגרה בין קזבלנקה לאל=עראיש, מרחק של כמעט 400 קילומטרים, וסוללים שם עכשיו עוד ארבעה כבישי אגרה במקביל: אחד מקזבלנקה לפאס, אחד מקזבלנקה למרקש ואחד מקזבלנקה לאגדיר - הכול על=ידי יזמים פרטיים. אומנם להם יותר קל מבחינת הפקעות, אבל בתוך שנתיים הם סיימו לסלול כביש של 250 קילומטר.

יוסף ביילין (העבודה):

אני מוכן לומר, שאחת הבעיות שאני רואה בכביש חוצה=ישראל היא השטחים העצומים שהוא בולע. במדינה קטנה כמו שלנו, כאשר על=פי דעת הליכוד, ובוודאי על דעת המערך, היא תהיה יותר קטנה בהיקפיה מכפי שהיא היום, אתה הולך לקחת חלק גדול מאוד מהשטח. השאלה אם זה הכרחי בשלב זה. שמעתי הרבה מאוד אנשים שאמרו שמסילת ברזל לוקחת מעט מאוד שטח.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

בעולם 8% משתמשים ברכבות. גם אם ישתמשו בארץ 20%, עדיין צריך לפתור את הבעיה. איכות חיים היא גם לא לעמוד בפקקים. שלוש שעות בפקק - גם זה דופק את איכות החיים.

יוסף ביילין (העבודה):

אתה צודק לגבי האחוזים, ואני חושב שגם 20% כאופציה זה יותר מדי. הלוואי שנגיע ל=10%. הבעיה היא, וזו הטענה המרכזית של אלה שמביעים ביקורת כלפי הכביש הזה, שהוא לא פותר את הבעיה. ברגע שהוא יהיה, תהיה רמת מינוע של 400 מכוניות ל=1,000 נפש. הכוונה של אלה שמתנגדים לכביש היא, שבאמצעות הרכבות תעלה את רמת המינוע מ=250 נניח ל=300 ולא ל=400.

המדינה היחידה שעשתה מאמץ להצליח בזה היא דנמרק. דנמרק היא מדינה אירופית ברמת חיים מאוד=מאוד גבוהה, והיא הצליחה לעצור את רמת המינוע בערך ב=300 מכוניות ל=1,000 נפש, כי הם ראו שאין להם יכולת לקלוט עוד מספר עצום של מכוניות. הם ראו את ההתקדמות בתחום זה, והם עשו זאת על=ידי תחבורה ציבורית, ובעיקר על=ידי מסילות ברזל.

אני לא מאמין שניתן לעשות גם את זה וגם את זה. אילו ניתן היה, אולי הייתי תומך בכך. מכיוון שהבחירה היא בין זה לבין זה, וזה בא לידי ביטוי גם בתקציב, הייתי משקיע במסילות הברזל.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת ביילין. אני מזמין את חבר הכנסת מיכה גולדמן.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, אנחנו נמצאים כבר כמעט 50 דקות בשנת 1998, וודאי שכל אחד מאתנו היה רוצה לשמוע בלילה הזה בשורות, לשמוע דברים שיביאו לנו בוקר טוב עם שמחה בלב ובשורה על תקציב שיכול להביא לצמיחה כלכלית למדינת

ישראל.

לצערי הרב, אנחנו נמצאים בבוקר של 1998, אבל תקציב אין. אני מקווה שהתקציב יאושר לקראת הלילה של מחר, ויהיה זה תקדים לאחר שנים רבות שבהן מאשרים את התקציב ב=1 בינואר לקראת 2 בינואר, ולא לקראת 1 בינואר.

היו"ר מ' שטרית:

עכשיו, כאשר נשבר הטבו, אפשר לאשר את התקציב גם בעוד שבועיים=שלושה שבועות. אין בעיה. אפילו ב=9 או ב=10 בחודש.

מיכה גולדמן (העבודה):

בגלל חוק ההסדרים אפשר למשוך אותו. אני לא מדבר על כך שאפשר למשוך את זה עד מרס, אבל אני מבין שלראש הממשלה יש גם מחויבות כלפי ממשלת ארצות=הברית, שהתקציב יאושר עד 15 בינואר, כדי שאפשר יהיה לטפל בנושאים החשובים הנוגעים לקידום התהליך המדיני והפעימה השנייה, כדי שנוכל להחזיר את הצמיחה הכלכלית למדינת ישראל. כולנו יודעים, שלתהליך המדיני יש תפקיד חשוב לגבי שיפור המצב הכלכלי שבו אנחנו נמצאים.

היו"ר מ' שטרית:

יש לי הצעה מהפכנית: בואו נמשיך את הדיונים בחוק ההסדרים עד לסוף חודש פברואר, ואז נצביע על התקציב. בחודשיים האלה, אם נמשיך את הדיון כך, התקציב יופעל על=פי התקציב בשנה שעברה, אחד חלקי שנים=עשר ממנו לכל חודש, ויהיה בכך קיצוץ ריאלי של כמעט 10% לחודש, ואז לא צריך יהיה להתווכח על שום קיצוץ אחר. יהיה כסף לבריאות ולכל השאר.

מיכה גולדמן (העבודה):

הצעתי לשר האוצר לפני כשעה וחצי: יעקב, יש לי הצעה, ואני בטוח שתהיה כאן הסכמה של האופוזיציה וגם של חלק לא קטן מהקואליציה. בואו נעשה עסקה בהתאם לדברים שדיבר עליהם קודם חבר הכנסת יוסי ביילין, דברים שגם אתה לקחת חלק בהם. אני מוכן

להודיע ברגע זה מעל הבמה: בואו נוסיף 3 מיליארדי שקלים לא לתקציב אלא לסעיף שיש בו הסכמה רחבה. נוסיף מיליארד שקל למסילות רכבת ו=2 מיליארדי שקל לפיתוח תשתית הכבישים. ניקח את 3 המיליארדים ממסגרת התקציב, ונאמר לכל השותפות בקואליציה: רבותי, אין תוספת לאף אחד, האופוזיציה תומכת בתקציב - בתנאי שנותנים קדימה וריכוז מאמץ לשני נושאים שישפרו את הכלכלה הישראלית: נזרים 3 מיליארדים לכבישים ולמסילת רכבת, ובכך ניצור מייד אלפי מקומות עבודה נוספים.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

מיכה גולדמן (העבודה):

מה הקשר?

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

יותר מ=2 מיליארדי שקל.

מיכה גולדמן (העבודה):

אבל מה קשור האחד לשני.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אני אומר, כל הביצים בסל אחד: יכלו לעשות גם רכבת מהירה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אנחנו לא עושים הלילה "חיים שכאלה", ובוודאי לא נכתוב פה ספר זיכרונות. אני מציע, בואו נאמר לכל השותפות בקואליציה: הנה האופוזיציה תורמת לשיפור המצב הכלכלי במדינת ישראל. היא פונה מעל הבמה הזו לשר האוצר, לראש הממשלה, לשרי

הממשלה. אנחנו באים ואומרים: בואו נמקד את המאמץ ב=3 מיליארדי שקלים. נוסיף על תקציב הכבישים 2 מיליארדי שקלים, מתוך זה 700 מיליון שקל מתקציב הכבישים לטובת כבישים לערים הגדולות, כדי לשפר את היציאות והכניסות אליהן ולהוריד את הלחצים בכניסה לכבישים האלה. אנחנו יודעים שיש הפרדה בין כבישים בין=עירוניים לבין כבישים פנימיים המבוצעים על=ידי חברות "נתיבי איילון", "נתיבי כרמל" ו"נתיבי גליל" והאחראים לרשת הכבישים בירושלים. על=ידי כך נתרום לכלכלת מדינת ישראל.

כולנו יודעים שאנחנו נמצאים היום סביב 170,000 מובטלים, והצפי הוא שנגיע בתוך כמה חודשים ל=200,000 מובטלים. זה אומר 6 מיליארדי שקל דמי אבטלה. כל 10,000 מובטלים עולים 300 מיליון שקלים. שמעת יחד אתי לפני שעתיים בוועדת הכספים, שאם אנחנו צריכים לשלם 6 מיליארדי שקלים בשנה כדמי אבטלה, 50% מהכסף הזה, לו הושקעו בכבישים ובמסילת ברזל - היינו עושים את המצווה החשובה ביותר, ולא היינו יוצרים הרגל של קבלת דמי אבטלה על=ידי 200,000 אנשים. היינו מצמצמים את המספר ל=100,000 איש, ו=3 מיליארדי שקלים היו מתפנים. לא היינו פוגעים אף בשקל אחד בהגדלת התקציב. שום תוספת תקציב.

אני אומר את הדברים כאן מעל הבמה בלי שהתייעצתי עם חברי באופוזיציה. דיברנו על רשת ביטחון בתהליכים המדיניים, ואני מדבר על רשת ביטחון כדי להבטיח תקציב מדינה שיש בו כיוונים נכונים.

מחר האוניברסיטאות שובתות ביוזמת הסטודנטים. מדוע ולמה? סטודנטים במדינת #M#.A# הם צריכים לשלם כ=8,000 שקל בשנה. עבור ה=.A.#B#ישראל משלמים עבור תואר . 18,000 שקל. אני לא רוצה להיכנס לוויכוח אם יש להשוות את שכר הלימוד או לא, אבל הסטודנטים צודקים. אני אומר זאת לא משום שאני באופוזיציה או משום שאני עומד כאן. ההשכלה הגבוהה היא הנכס החשוב ביותר למדינת ישראל; אין לנו מחצבים. לכן, אילו ריכזנו מאמץ וסייענו להם מאותה קופה, זו היתה תרומה למעגל העובדים, ובעיקר למקומות העבודה העתידיים של מדינת ישראל.

אנחנו נמצאים במציאות שבה אם לא נתייחס לדברים בצורה הרבה יותר אחראית, לא נראה את התקציב תורם לשיפור מצב הכלכלה במדינת ישראל. בימים האחרונים אנחנו יושבים משעות הבוקר ועד שעות הלילה המאוחרות, ואנחנו רואים לאן הכספים מופנים. אתה שואל את עצמך: עד לאן, עד מתי זה יקרה?

למה עם ישראל מצפה היום משתי המפלגות הגדולות? הוא בא ואומר: רבותי, בואו תתלכדו על נושא התקציב הלאומי המשותף, כדי שנוכל ליישם את הדברים החשובים. אני בטוח, שכל מי שצופה בטלוויזיה בימים האחרונים ורואה מה מתרחש בוועדת הכספים ובמשרד ראש הממשלה ובכל המשאים=והמתנים - מבין מי נפגע מכך.

אנחנו מדברים על אזרחות טובה, אנחנו עומדים לציין בשנה הבאה 50 שנה למדינת ישראל. הגענו להישגים נהדרים, הגענו להרבה דברים ששום מדינה לא הגיעה אליהם. ראיתי היום את חלוקת התקציבים במשרד החינוך. דוד בן=גוריון האמין בחינוך ממלכתי, אבל למה הגענו לאחר 50 שנה? יש חינוך ממלכתי=דתי, יש חינוך ממלכתי ויש חינוך עצמאי. יש שלושה תקציבים, ואין חלוקה שווה בין התקציבים האלה. בחינוך הממלכתי יש 38 תלמידים בכיתה, בחינוך הממלכתי=דתי נוצרה מציאות חדשה לאחר שמחלקים את-40 השעות כשעות אורך ומפרידים בין בנים לבנות. כך קורה שיש כיתות של 20 תלמידים בחינוך הממלכתי=דתי, 38 תלמידים בחינוך הממלכתי ו=20 תלמידים בחינוך העצמאי. זהו שוויון?

אומרים לנו: אנחנו רוצים להשתוות לחינוך הממלכתי. למה שלא נגיד את ההיפך? למה שלא נשווה את התנאים ואת חלוקת השעות בין החינוך הממלכתי לחינוך הממלכתי=דתי ולחינוך העצמאי? כל מי שעוסק בחינוך יודע, שלו היה מספר התלמידים בכיתה יותר קטן, יכולנו לצמצם גם את מספר השעות ואת יום הלימודים.

אני שייך לאותה קבוצה המדברת על יום חינוך ארוך, אבל חמישה ימים בשבוע. בלי להוסיף שעות, אלא עם צמצום שעות.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

תאמין לי, מתוך ניסיון אישי, אף אחד לא רוצה יום לימודים ארוך. עדיף שיהיו 28 תלמידים, מאשר שילמדו אחרי השעה 13:00. אין תועלת בלימודים לאחר-בכיתה רק 30 השעה 13:00.

<u>מיכה גולדמן (העבודה):</u>

במדינת ישראל אפשר לצמצם את ששת הימים לחמישה ימי לימוד בשבוע. באירופה ובארצות=הברית מתחילים את הלימודים בשעה 09:00. בשעה 13:00 עושים הפסקה של שעה, ובשעה 14:00 נשארים כדי לסייע בשיעורים, ולומדים עד השעה 16:00. אם תבדוק את מספר השעות שנותנים שם בחמישה ימים תמצא, שבמדינת ישראל נותנים יותר שעות. במדינת ישראל לומדים שעתיים=שלוש יותר.

אני זוכר כסגן שר החינוך, שהמעבר לחמישה ימי לימודים נמנע בגלל שני דברים. החינוך הממלכתי=דתי התנגד להפסקת הלימודים ביום שישי, משום שאצלם יש שילוב של לימודי דת ופעילות דתית בתוך בית=הספר. ברגע שהמשק הישראלי לא עבר כולו לחמישה ימי עבודה, חלק מההורים התנגדו; לא עובדי המדינה והרשויות המקומיות.

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

צריך לומר זאת הפוך: אם יהיו חמישה ימי לימודים, כל המשק יעבור לעבוד חמישה ימים.

<u>היו"ר מ' שטרית:</u>

נכון.

<u>מיכה גולדמן (העבודה):</u>

מה יותר טוב מזה: תאר לעצמך שביום חמישי בערב המשפחות יוצאות לסוף שבוע ארוך. יום שישי מוקדש לפעילות חברתית, המשפחה נופשת ביום שישי וביום שבת, חוזרים במוצאי=שבת ומתחילים שבוע חדש ביום ראשון בבוקר. אני חושב שגם היום זה לא מאוחר, אם אנחנו רוצים לשפר את איכות החיים של המשפחות בישראל. אני בעד מעבר לחמישה ימי לימודים בשבוע, ולא תהיה תוספת שעות לימוד. להיפך, נצמצם שעות ונראה שהמשפחות מתנהלות אחרת לגמרי.

בסוף דברי הייתי רוצה להתייחס לנושא אחר שאני רואה בו חשיבות רבה מאוד. דיברתי על כך גם אתמול אחר=הצהריים - לגבי הצמיחה, פתרונות לבעיית האי=צמיחה. אני חושב, שאילו הפנינו 5 מיליארדי שקלים לטובת סלילת כבישים ומסילת רכבת, היינו

מצמצמים את מספר המובטלים.

מדינת ישראל נמצאת לקראת שנת 2000, ואחד הדברים החשובים ביותר הוא להיערך לקראת שנת 2000. אנחנו רואים שמדינת ישראל אינה נערכת לקראת שנת 2000. בשנת 2000 יש למעשה דרך נכונה ופתרון נכון להגדלת מספר התיירים שיבקרו במדינת ישראל. מספר הצליינים שמגיע היום למדינת ישראל יכול לגדול פי=שלושה. אפשר להגיע ל=4.5 מיליוני צליינים בשנה.

כאשר אתה בודק בשטח מה קורה בפועל, כאשר אתה בא לנצרת ונפגש עם ראש העיר, אתה שומע ממנו בצורה ברורה: העיר נצרת לא ערוכה לקראת שנת 2000. אתה מגיע לחיפה, אתה בודק מה קורה באזור עמק=הירדן, באזור כפר=נחום, אתה רואה שדבר לא נעשה. יכולנו לנצל את שלוש השנים האלה כדי לבנות עשרות אלפי חדרים לתיירים, יכולנו להפוך את שנת 2000 למנוף להגדלת מספר התיירים המגיעים למדינת ישראל.

אני אומר לכם: אם יבואו למדינת ישראל יותר מ=2 מיליוני תיירים, לא יהיה היכן לקלוט אותם. בתי=מלון שהיו צריכים להיערך לקראת שנת 2000, היו צריכים להיות כבר עכשיו בתהליכי בנייה. הם מוגבלים כתוצאה מתקציב מצומצם של משרד התיירות.

<u>קריאה:</u>

בשנה הבאה יקבלו במסגרת החוק לעידוד השקעות הון רק 24%.

<u>מיכה גולדמן (העבודה):</u>

הבעיה אינה של 24%. בעיר כמו נצרת, שצריכה להיות מוקד מרכזי לתיירות בשנת 2000, לא סללו כבישים ולא הכינו תשתיות. העיר הזו אינה ערוכה לבניית בתי=מלון. מדי חודשיים מוציאים מכרז,ולא מבינים שכל זמן שמחיר הקרקע על=פי הערכת שמאים גבוה פי כמה וכמה ממה שהמציאות מחייבת - מירידת מחירים באזור נצרת - יזמים לא ירצו לבנות שם בתי=מלון. הבעיה היא לא 24% ולא 30%, הבעיה היא כבישי הגישה לנצרת. העיר תהיה סתומה. תבנה בתי=מלון והעיר לא תהיה מסוגלת לקלוט את המכוניות והאוטובוסים שיביאו תיירים שירצו לבקר במקומות הקדושים בנצרת. אנחנו לא ערוכים לכך. מדינת ישראל גורמת למעשה נזק בלתי הפיך. חג ה=3000 יהיה בעוד 1,000 שנים

ושנתיים.

לכן, אני פונה שוב מעל הבמה הזו לראש הממשלה, לשר התיירות, לשר האוצר: תפקחו את העיניים, תבינו שאנחנו נמצאים היום שנתיים לפני האירוע החשוב הזה, ומדינת ישראל לא ערוכה ולא נערכת. היא מתייחסת לנצרת כאל עיר ערבית, כאל עיר שלא צריך לסייע ולעזור לה. כל דולר שנכנס למדינת ישראל, אם זה לאזרח הערבי, אם זה לאזרח הדרוזי ואם לאזרח היהודי - מחזק את הכלכלה של מדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל גולדמן. אני מזמין את חבר הכנסת חיים רמון.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת מאיר שטרית, אני ממש מצטער שאתה עוזב, יש לי הרבה על מה לדבר אתך.

היו"ר נ' מסאלחה:

תשמע את חבר הכנסת רמון מלמטה, במשך חמש דקות.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת שטרית עוזב, כי הוא מפחד להשתכנע. במשך היום שכנעתי אותו יותר מדי פעמים. חבר הכנסת שטרית אומר: עזוב אותי, אתה צודק, אבל הקואליציה מעל הכול.

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אנחנו נמצאים כבר שעה מאז החלה שנת 1998, ואני רוצה קודם כול לאחל שנה טובה לכל העדות הנוצריות בישראל החוגגות את השנה האזרחית החדשה למניין הגויים ולכל מי שחוגג. כבר הרבה שנים לא יצא לי לחגוג, אני גם לא כל כך מתלהב לחגוג את החג הזה, אני לא מרגיש שהוא חג שלי. אני מסתפק בחג שלנו, בראש השנה היהודית. בעיני הוא די והותר. אבל אני מכבד את מנהגם של אחרים.

גם אם אנשים בתוכנו מציינים את ראש השנה האזרחית, זה בהחלט בסדר.

היו"ר נ' מסאלחה:

זאת אומרת, אתה מכבד את הלא=יהודים.

חיים רמון (העבודה):

אני מכבד את הלא=יהודים, אני מכבד את היהודים שחוגגים - אני מכבד את כל מי שעושה מה שבלבו, מה שבראשו ומה שהוא רוצה, כל עוד הוא אינו מפריע לחברו. כך אני נוהג, וכך אני רוצה שינהגו אחרים. הלוואי שכולנו היינו נוהגים כך איש ברעהו.

אבל, זוהי התחלה לא רעה של השנה הזו, אני מוכרח להגיד לכם. השעה הזו מסמלת, לדעתי, את מה שיקרה ב=1998. למה זו שעה טובה? כי כל רגע שתקציב המדינה הנורא והאיום שהגישה ממשלת ישראל לא התקבל בכנסת, זו שעה טובה. ככל שתרבינה השעות הללו, כן ייטב.

נדמה לי שפתחנו את השנה החדשה באמת ברגל ימין, ויש לי תחושה שהולכת להיות שנה טובה, שנה טובה מאוד, שנה שבה להערכתי נמצא את עצמנו במערכת בחירות ושבה השלטון של בנימין נתניהו כראש ממשלה יסתיים. זה יקרה ב=1998. היא תהיה שנה טובה בגלל זה.

באמת, לא מעט רעות הביא עלינו בנימין נתניהו כראש ממשלה. בניגוד לחלק מחבריו מהקואליציה, מהימין ומהממשלה, אין בלבי טיפת שנאה כלפיו. כל מה שאני חש בנושא השנאה, הוא מצד חבריו במרכאות כפולות ומכופלות, לא מצדנו. יש הרבה פעמים שאט=נפש ומיאוס, אבל לא שנאה. הוא יריב פוליטי. חבריו אומרים עליו דברים איומים ונוראים; רק חבריו, שוב במרכאות כפולות ומכופלות.

אבל, מכל הרעות שהביא עלינו בנימין נתניהו, הרעה מכולן היא הווירוס הנורא של
השקר והתעתוע. זו מחלה מידבקת. שרים שהכרתי אותם כאנשים הגונים, מתחילים פתאום לא לומר אמת. שרים כמו קהלני, שיש לי יחס של כבוד אליו, אני מתייחס אליו כאל אדם

הגון, אולי לא כמו שהוא מתאר את עצמו, לא כסרגל, אבל בסדר במסגרת הנורמות שלנו, בסדר גמור, מיום ליום הוא מחליף את עמדתו בצורה קיצונית, ועוד מנמק אותה איני יודע אם בצורה יותר מטופשת או בצורה יותר שקרית.

הווירוס הזה שראש הממשלה הכניס למערכת הפוליטית, הדביק את כולם. כולם מדברים במציאות וירטואלית. אמרתי הבוקר לחבר הכנסת זאבי: תגיד לי, הוא הבטיח לך כל כך הרבה דברים, אתה באמת מאמין שהוא יקיים? חבר הכנסת זאבי, עם כל הוויכוח שיש לי אתו, הוא לא אדם תמים, הוא עבר משהו בחיים, וחבר הכנסת זאבי אומר לי: אין לי ספק שהוא יקיים. אני אומר לו: חבר הכנסת זאבי, אם הוא לא מכניס לך את קבר אבנר בן=נר לחוק ההסדרים, אין לזה סיכוי. והוא אומר לי: אהה, לא יכול להיות.

כלומר, החיידק=הווירוס הזה משמיד את מנגנון השיפוט ושיקול הדעת בין אמת לשקר. כבר לא מבינים מה אמת ומה זה שקר. כל פעם אתה עומד נפעם מול החיזיון הזה, ואתה יודע שזהו שקר ברור וחד=משמעי, ואתה אומר: הרי לא יכול להיות שהוא משקר. זה לא שקר מתוחכם. אני שואל עיתונאים שמראיינים אותו, והם אומרים: אנחנו עומדים אין=אונים, אנחנו שואלים אותו שאלה והוא עונה. הוא יודע שאנחנו יודעים שהוא משקר במצח נחושה; ומה נגיד לו: אתה שקרן?

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אתה מדבר על פקידי האוצר?

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

לא, אני מדבר על ראש הממשלה. יהיה לי זמן לטפל גם בפקידי האוצר, טיפלתי בהם מספיק גם בוועדת הכספים. כאשר אני חושב על זה, חבר הכנסת בדש, נראה שהווירוס הזה מחלחל גם לפקידות הבכירה.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אולי זה מחלחל מלמטה למעלה?

חיים רמון (העבודה):

לא, הם לא היו כאלה, אני מכיר אותם. אני מכיר את הפקידות הזו שנים רבות, היו לי אתה הרבה ויכוחים, אבל הם היו ישרים כמו סרגל, הם היו אמינים, הם אמרו אמת. כאן זה מתחיל לחלחל.

אספר מה היה היום בוועדת הכספים: מכל השינויים המבניים שהאוצר רצה להכניס בחוק הבריאות, נשאר קטע קטן שבעזרת פיני בדש גם עליו נתגבר. אני באמת מודה לחברי הקואליציה: סיעת ש"ס הוציאה כמה סעיפים, סיעת גשר הוציאה כמה סעיפים, חבר הכנסת פיני בדש הכניס כמה סעיפים. אני מעריך אותם, באמת עשו משהו. יושב=ראש סיעת ש"ס, חבר הכנסת אריה דרעי, הוציא שלושה סעיפים במכה ראשונה, אחר כך זה נמשך בסיעת המפד"ל עם צבי הנדל, שהוציא עוד משהו. אני מעריך זאת מאוד. והיום חבר הכנסת פיני בדש הסכים לתיקון שטותי לכאורה, אבל נראה שבעזרתו נצליח לעשות לכם משהו חשוב.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

זה הרג אותם, הם רצו למשוך את החוק בגלל זה.

חיים רמון (העבודה):

אתה צודק, על כל דבר הם רצו למשוך את החוק. גם זה דבר חשוב בהחלט.

עכשיו יושב לא ילד באוצר - לא ילד בגיל אלא בוותק - יושב=ראש אגף התקציבים, ואומרים לו שיש גירעון של מיליארד וחצי שקלים במערכת הבריאות, ובלי להניד עפעף הוא אומר: עכשיו יש חוק חדש, ועם החוק הזה הכול יסתדר. אני שואל, איזה חוק חדש? לא נשאר כמעט כלום ממה שהבאתם, אין קופות=חולים פרטיות, אין העברה של טיפות=חלב לקופות=החולים, אין סל גמיש. אמרו שהסל הגמיש הזה יהיה היד הנעלמה שתסדר את התחרות בין קופות=החולים. אין כלום, והוא מדבר כאילו מעכשיו נולד חוק חדש. מציאות מדומה. ואני אומר לכם, דוד מילגרום הוא איש רציני, איש המבין בכלכלה; לא מבין כלום בבריאות, אבל מבין בכלכלה. אני אומר: בן=אדם רציני. לכן אני מתאר עד לאן חדר הוירוס הזה ונכנס לכל זרועות השלטון, הוירוס הנורא הזה. אם הנורמה היא

לא לומר אמת אלא לקבל את זה כתעתוע, זה חודר לכל מקום.

<u>קריאה:</u>

צריך אנטי=וירוס.

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

צריך אנטי=ביבי. אם הראש כזה, זה חודר כלפי מטה: לשרים, לחברי כנסת וגם לפקידות הבכירה.

שואלים אותו: מאין יבואו מיליארד וחצי, והוא אומר לנו: הקופות תתייעלנה. בכמה תתייעלנה? לפחות במיליארד. אני שואל אותו: אתה בן=אדם רציני? אתה ראית גוף שנותן שירותים, שיש בו ארגוני עובדים מהחזקים במשק, שביומיים של שביתה אתה נכנע לכל שביתותיהם, שיתייעל במיליארד שקל? השביתה של נמל התעופה היא צחוק ומשחק ילדים לעומת יומיים של שביתה בבתי=החולים. מערכת הבריאות תחסוך ככה סתם מיליארד שקל בשנה? היום 1 בינואר, כלומר מהיום הם צריכים להתייעל. ייקח זמן להתייעל, שלושה=ארבעה חודשים זה ייקח, כלומר בשמונה חודשים הם יחסכו מיליארד שקל? והוא אומר את זה בלי לחייך.

יושבים חברי ועדת הכספים מהקואליציה, והם יודעים שהוא אומר דבר לא רציני, והם יודעים שזה לא נכון, וכולם ממשיכים במשחק, בתעתוע הזה במדינת התעתועים.

מ=1 בינואר אין, צריך לעבוד, ואין מערכת שיכולה לעבוד. שואלים בכמה תשתתף ממשלת ישראל במערכת הבריאות. רק היום יצא סקר שאומר איזה מהפך חל בה בשנתיים מבחינת שביעות הרצון הציבורית. זה אינו סקר של מכון פוליטי, אלא של המכון החברתי ברוקדייל של ה"ג'וינט", והוא קובע ששביעות הרצון של חברי קופת=החולים הכללית עלתה בשנתיים מ=60% ל=89%. מי זו קופת=חולים הכללית אם לא הקופה של דלת העם? בכל הפרמטרים הנוגעים לטיב השירות, קיימת עלייה גדולה ברמת שביעות הרצון. 40% מהציבור אומרים, שמאז החלת חוק ביטוח בריאות ממלכתי השתפרה רמת השירותים. 9% אומרים שהיא ירדה. אני מכיר את ה=9% האלה - כולם חברים בקופות=חולים "מכבי" ו"מאוחדת", שנתנו שירותי בריאות של חמישה כוכבים פלוס=פלוס, ופלוס אחד ירד. חס וחלילה, הם לא נהיו

דלת העם, רק הפלוס ירד. דרך אגב, היתה מטרה כזו.

מול מערכת הבריאות אין לאוצר פתרון. אני אומר להם: תנו למערכת הזו לא מה שנתתם למערכת הכושלת לפני ארבע שנים, כלומר מיליארד וחצי שקל. תנו למערכת שכך השתפרה, כך התייעלה, כך נותנת שירות יותר טוב - חצי מיליארד. תנו חצי ממה שנתתם; זה לא.

15 שנים אני בכנסת, 15 תקציבים - אבל אומרים שזה סוד. אומרים לדוד מילגרום: ישב כאן שר הבריאות ואמר שהבטחתם לו חצי מיליארד, והם אומרים: לא שמענו על זה.

<u>קריאה:</u>

הם לא רוצים להגיד שאחרת לא תהיה התייעלות.

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

אמרתי להם: אתם טוענים שצריכה להיות התייעלות. זו שטות, אבל תגידו שבשנה אחת תיתנו 300 מיליון, בשנה שנייה עוד 300 מיליון. יש תוכנית, אבל את זה לא. אני יושב נפעם ושואל, מה קרה למר מילגרום, מה קרה למר פלץ, אנשים נבונים, אנשים רציניים, איך הם יכולים לתעתע כך?

אומר חבר הכנסת בדש, נראה שאם ראש הממשלה מתעתע, מותר לכולם לתעתע.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

את זה לא אני אמרתי.

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

אני אומר, אתה חשבת.

אבל יש דבר אחד טוב, שאת הכלל של נשיא ארצות=הברית אברהם לינקולן אף אחד לא

הצליח לשבור: אי=אפשר לשקר את כל הציבור כל הזמן. נדמה לי שזמנו של נתניהו כמתעתע הגדול הולך ואוזל. אי=אפשר שזה יימשך, התקציב הזה האיר באור יקרות, תרתי משמע, את כל חדלונו, את כל מחדליו, את כל אי=התאמתו לתפקיד הנכבד הזה.

אני מבין שאני צריך לסיים, אדוני היושב=ראש, כי יש חברים הממתינים לרשות הדיבור.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני נותן לחיים רמון לדבר כמה שהוא רוצה.

חיים רמון (העבודה):

לא אעשה את זה, כי לא נעים לי מחברי. אף שגיא הוא זה שנותן לי פקודות, ואני עושה את מה שהוא אומר, כי הוא ראש וראשון לעוזרים הפרלמנטריים בבניין הזה, אני עומד לסיים. אבקש מהמצלמה לצלם את גיא, כדי שהציבור ידע על מה אני מדבר. אני מבקש מהמצלמה לעבור אל גיא.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

נסים הוא הכי טוב.

חיים רמון (העבודה):

אז גיא שני. מהאופוזיציה הוא הראשון. התפשרנו, מקובל עלי, אתה רואה שאני אדם פשרן.

יש פתרון, והוא קרוב. תאמין לי, חבר הכנסת בדש, זה מה שצריך לעשות: פתרון נגד הנגיף הזה, נגד הווירוס שגורם לכשל של המערכת, וזאת רק בדרך אחת - בבחירות. נלך אל העם, אחרת זה לא יחזיק. אתה יודע, חבר כנסת בדש, תשכח משלוש שנים, זה לא יחזיק מעמד.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אבל הוא שורד.

חיים רמון (העבודה):

איזה שורד, מעולם לא היה ראש ממשלה בישראל שאחרי שנה וחצי נראה עלוב כל כך. חצי מבוחריו אומרים עליו שהוא שקרן. מילא בוחרינו - בוחריו. חצי מבוחריו רוצים בחירות חדשות, חצי מבוחריו אומרים עליו דברים איומים: שהוא לא אמין, שהוא שקרן, שאי=אפשר להאמין לאף מלה שלו. אלה שרק לפני שנה וחצי בחרו בו.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

לפי הסקר שנערך השבוע, בינתיים אין לו מחליף.

חיים רמון (העבודה):

יש, ברוך השם. על=פי הסקר שנערך השבוע - תקרא אותו היטב - לא היה בתולדות מדינת ישראל ראש ממשלה שהגיע לשפל תמיכה של 20% מהאוכלוסייה. מה אומר הסקר הזה? - שכל אחד יכול לנצח אותו. גם אתה, פיני בדש, מנצח את ביבי. אם יש בחירות חדשות - כל אחד. אתחיל לקרוא שמות: בנימין בגין, אליעזר זנדברג, דוד מגן - כל אחד מהם מנצח את ביבי. כל אחד מהם טוב מביבי.

קריאה:

גם רפול?

חיים רמון (העבודה):

גם רפול, תאמין לי גם הוא.

היו"ר נ' מסאלחה:

ולכן שמעתי שגם הוא רוצה להתמודד.

חיים רמון (העבודה):

מה זה 20% - תחתית הבור. מה יש מתחת ל=20% - כלום.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אבל כמה קיבל יושב=ראש המפלגה שלך?

חיים רמון (העבודה):

מה זה חשוב, הוא קיבל יותר מביבי.

קריאה:

לא בהרבה.

חיים רמון (העבודה):

לא בהרבה, אבל יותר. אומרים לך: לא רוצים אותו בשום פנים. אין מועמד שהיה מקבל רק 20%. פיני, תאמין לי, שמים את השם שלך - יש לך 20% "בליינד". כל מועמד של הימין מתחיל ב=20%.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אל תשכנע אותי.

חיים רמון (העבודה):

מה לא עושים כדי לרפא את המדינה ואת המערכת הפוליטית מהווירוס הזה, מווירוס

של חוסר אמינות ושל שקר. יושב פה ד"ר ליפשיץ, והוא יסביר לך משהו בעניינים האלה, הדוקטור שמלווה אותנו בכנסת ודואג לבריאותנו. אני אסיר תודה לו בשם כולנו.

קריאה:

אם הוא היה הדוקטור של המדינה, המצב היה טוב יותר.

חיים רמון (העבודה):

רק הבחירות תעשינה זאת. לכן זה יקרה מהר מאוד. זה לא מחזיק מעמד, ואני יכול להסביר למה: הממשלה הזו חולה במחלה סופנית מבחינה פוליטית. יכול להיות שלמרות 2 מיליארדים, היא קנתה תרופות לחודש=חודשיים. היא-המחלה הסופנית, במחיר של 3 קנתה משככי כאבים, היא קנתה קצת קוסמטיקה - לא הרבה, זה מה שהיא קנתה. בבסיסו של דבר, זוהי מחלה סופנית, ואלה הם פרפורי גסיסה של הממשלה הזו. אסור לעשות המתת חסד לאנשים, זה לא חוקי, אם כי יש חברות שחושבות כי יש מקרים שבהם צריך לעשות זאת. המתת חסד לממשלה חולה - זוהי מצווה של כולנו.

כל מה שנשאר לנו לעשות הוא לגשר; שאתם תגשרו על הפער הנורא בין מה שאתם חושבים ואומרים לבין איך שאתם מצביעים. הפער הזה כל הזמן הולך ונסגר, הולך ונסגר, הולך ונסגר - והוא כבר כזה קטן. עוד חודש, עוד חודשיים, עוד שלושה, עוד ארבעה - וזה ייגמר.

אני מציע ללכת לבחירות באביב. האביב הוא תקופה טובה, התחדשות בטבע, התחדשות המדינה.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

באביב תהיינה בחירות בהסתדרות.

חיים רמון (העבודה):

נדחה את הבחירות להסתדרות לכבודך. אני מאמין, שבאביב נפתח דף חדש עם חיים

חדשים, עם שירה חדשה ועם מערכת פוליטית נקייה מהנורמה הנוראה הזו של תעתוע, שקר ואי=אמינות. לילה טוב.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. חבר הכנסת בדש בשם ועדת הכספים, בבקשה.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת רמון נאם פה בלהט כזה, שהייתי בטוח שיש במליאה 120 חברי כנסת, וזאת כאילו בעיצומו של יום. חבל שהוא הלך, כי הוא אמר כמה דברים שהייתי רוצה להתייחס אליהם.

גם חבר הכנסת מיכה גולדמן דיבר על תקציב לאומי וקרא להפסיק עם הסחטנות בשוליים ועם תקציבים שמתבזבזים ואין להם ערך מוסף של יצירה ועשייה. לכן הייתי מציע לו: בוא נקים ממשלת אחדות לאומית, נעשה תקציב לאומי ונגייס את מירב הכסף שהלך לתקציב פוליטי למפלגות כאלה ואחרות. בכסף הזה נבנה מערכת כבישים חדשה, מערכת רכבות חדשה, ונקרב את הפריפריה למרכז הארץ. אם הם יוצאים בסמאות כאלה, כדאי שיהיו שותפים לעניין הזה.

אדוני היושב=ראש, אני רוצה לדבר על כמה דברים. מכיוון שחבר הכנסת שמחון נמצא כאן, נתחיל בנושא החקלאות. אני חושב שנעשה עוול לחקלאים בדרום ובצפון, וזאת בכמה תחומים. אנחנו מדברים על חקלאי הפריפריות. יש חוק הגליל, שצריך לבדוק כיצד מטפלים בו: פגיעה של 15 מיליון ש"ח בחקלאים בקו העימות ו=70 מיליון ש"ח בחקלאי הדרום בנושא פיצוי על גידול תפוחי אדמה, ביטול הסכם חתום, ומה שמנענו היום - חבר הכנסת שמחון - הוא הטלת עוד 8% על מחירי הטיית מי ה"שפדן" - מי הביוב - לדרום.

אילו זה היה עובר היום, המשמעות היתה חיסול הכדאיות של העברת כל הפרדסים מן המרכז לדרום הארץ. הרי נטעו בדרום הארץ אלפי דונם של פרי הדר, אשר מושקים במי ה"שפדן". אם ימשיכו להעלות את מחירי מי ה"שפדן" כפי שהתחילו ורוצים להמשיך - עוד לפני שהפרדסים האלה יניבו פרי, צריך יהיה לכרות אותם, כי לא כדאי יהיה להחזיק אותם. טוב עשה שר האוצר שהבין כי הוא אינו יכול להעביר את העלאת מחירי מי

ה"שפדן", וביטל זאת.

ככל שמצב החקלאות גרוע היום, הרי מ=1 בינואר 1998 מצבו יהיה הרבה יותר גרוע, כי מ=1 בינואר 1998, בעקבות ההסכמים, כל התוצרת החקלאית מיהודה ושומרון ומהרשות הפלסטינית יכולה להיכנס בצורה ובכמויות לא מבוקרות. זו מכה קשה ואנושה, למעט החקלאים שעדיין מחזיקים מעמד ושורדים, ואולי קצת מרוויחים. תביא בחשבון, חבר הכנסת שמחון, שצריך למצוא פתרון איך לעזור לכל החקלאים האלה שמצבם הולך ודועך מבחינה כלכלית.

דבר נוסף שאני רוצה לדבר עליו הוא הנגב. דיברו כאן על האבטלה הגדולה בנגב, ולא אחזור על זה. דיברו על פיתוח תשתיות - חבר הכנסת גולדמן דיבר על זה - על כבישים ועל רכבות. היום יש פרויקט שהמדינה לא צריכה להשקיע בו, כי יש משקיעים שמוכנים להשקיע בו כספים אדירים. מדובר על שדה תעופה בין=לאומי שני בנגב, בנבטים. יש שתי חברות, חברה צרפתית וחברה אמריקנית, שמוכנות להשקיע בנבטים כשדה תעופה בין=לאומי, אולי מרכזי במזרח התיכון, בעקבות הסכמי השלום. הן מוכנות להשקיע שנים. עד היום מעכבים את המהלך של משקיעים פרטיים שמוכניםXתמורת זיכיון ל= להשקיע בשדה הזה, או תוקעים את המהלך הזה מבחינה ביורוקרטית ומהרבה בחינות לא ברורות.

תסתכלו מה קורה היום בשדה התעופה בן=גוריון. אני לא חושב שיש שדה תעופה בין=לאומי סתום, פקוק וברמה כל כך ירודה מבחינת עומס, תנאים וצפיפות כמוהו.

חוץ מזה, מבחינה בטיחותית, וגם כמדינה - לא יכול להיות שיהיה כאן שדה בין=לאומי אחד.

אפשר לנצל מצב שבו משקיעים זרים מוכנים להשקיע - לא מתקציב המדינה - בשדה תעופה בין=לאומי שני בנבטים. פרויקט כזה יכול לייצר אלפי מקומות עבודה בנגב ולצמצם בצורה משמעותית את היקף האבטלה.

שדה תעופה נבטים נמצא במרחק של 20 דקות נסיעה מדימונה, 25 דקות נסיעה מירוחם, 35 דקות נסיעה מאופקים, הוא נמצא ברדיוס נסיעה של חצי שעה ממוקד האבטלה בנגב. רבותי, צריך לחשוב על זה, לדחוף את הנושא ולקדם אותו, בייחוד שהוא לא על

חשבון תקציב המדינה.

נושא שני שצריך לקדם אותו - אפשר לעשות אותו ללא השקעה ממשלתית - הוא הקמת יישובים נוספים בנגב. חוץ מהיישובים הבדואיים שאתה מעוניין בהם ושמעת עליהם, עוד שלושה יישובים שיש לגביהם החלטה, אני מדבר על הקמתם של עוד חמישה יישובים קהילתיים בנגב. הרבה זמן לא הקימו יישובים חדשים בנגב, ואני חושב שזו התשובה בנושא פיזור האוכלוסייה ממרכז הארץ לכיוון דרום הארץ, אוכלוסייה צעירה, שיש לה אפשרויות לעבוד בתחום ההיי=טק. אוניברסיטת בן=גוריון מוציאה בכל שנה אלפי בוגרים ברמה גבוהה שמעוניינים להישאר בנגב אם נותנים להם תנאים של איכות חיים גבוהה. אפשר להקים חמישה יישובים קהילתיים חדשים כאלה ברמה גבוהה.

מי שמכיר את "אשכולות" - חילקו את כל הרשויות המקומיות ברמתן לפי אשכולות. שלושת היישובים הקהילתיים בנגב - עומר, מיתר ולהבים - נמצאים היום בחמישייה המובילה בארץ, לא בנגב. סביון דורגה במקום הראשון, עומר במקום השני, כפר=שמריהו במקום השלישי, להבים במקום הרביעי, ומיתר במקום החמישי. זאת אומרת, שלושה יישובים קהילתיים בנגב בתוך חמשת המקומות האיכותיים בארץ. המסקנה, אפשר לעשות את זה בנגב בצורה אחרת.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

מיתר, עומר, ומי השלישי?

<u>פיני בדש (בשם ועדת הכספים):</u>

להבים. זאת אומרת, אפשר להקים בנגב יישובים ברמה סוציו=אקונומית חזקה, להוריד אוכלוסייה איכותית ממרכז הארץ אל הנגב, להקים מפעלי היי=טק. בעומר יש לנו היום מרכז היי=טק. אתה, אדוני היושב=ראש, סיירת לפני כשנתיים - - -

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

ונהניתי.

<u>פיני בדש (בשם ועדת הכספים):</u>

מאז היית שם יש עוד מהפכה, יש היום 30 מפעלי היי=טק. "מוטורולה", ו"נשונל סמיקונדקטור", שהורידו לשם את המחקר ופיתוח שלהם, "תדיראן" שיורדים עם מחקר ופיתוח ועם מפעל מתקדם, חברות הנדסה וחברות תוכנה. בפארק התעשייה בעומר יש היום כמעט 1,000 עובדים שכמעט כולם אקדמאים. אדוני, חבר הכנסת כץ, שהיה יושב=ראש ועדת העבודה והרווחה, מתוכם 350 עולים שעברו הכשרה ועובדים בתחום ההיי=טק.

מה שצריך לעשות זה להקים עוד שלושה עד חמישה יישובים כאלה - ללא תקציב מדינה. כל מה שהמדינה צריכה לעשות הוא לתת את הקרקע, 2,000 או 3,000 דונם. אני אומר בכאב - אולי תסכים אתי - שחלק גדול מהקרקע בנגב, אולי מכוח מציאות מסוימת, נתפסת או נבנית בצורה בלתי חוקית ולא מסודרת.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

סליחה, המדינה משקיעה, ההיי=טק לא בא מעצמו. אם היו משקיעים בבדואים בנגב, זה לא היה מפריע לך. תשועת הבדואים בנגב לא הפריעה לך להביא את מיתר להיות מקום מהטובים בארץ, תאמין לי. תוליכו את זה. הרי יש כל כך הרבה קרקעות. אם אתה רוצה שהבדואים יעזבו את האדמות האלה - אנחנו לא מדברים עכשיו על חוק אלא על אנושיות - צריך לבנות כמה יישובים בנגב. מתווכחים, יש כאלה שרוצים עשרה יישובים, אבל תתחילו עם שלושה, עם חמישה יישובים. אני אומר שכממשלה צריך להגיד: נתחיל.

חבר הכנסת בדש, אני לא חושד בך, אני מדבר אתך בגלוי. בכנות אני שמח בשמחת הנגב, אבל אני רוצה שגם חברי, האזרחים הערבים והבדואים, יהיו שמחים. אני רוצה שאתה תוליך מהלך עם הממשלה בנגב - ונעזור.

<u>פיני בדש (בשם ועדת הכספים):</u>

מחר בשעה 14:00 יש לנו פגישה עם השר אריק שרון כדי לפתור בעיה לגבי שטח שהותר עבור שבט טראבין, יישוב חדש. אני מוליך את המהלך הזה כמעט שנה, הקמת יישוב חדש זה דבר לא קל. אני מקווה שמחר אריק שרון יחתוך ויחליט בנושא הזה.

אמרתי להם: מהניסיון הרב שצברתי בהקמת יישוב כמו עומר ובהרחבתו - אני לוקח את הצוות התכנוני של עומר, ואני רוצה להוכיח להם שאפשר לעשות דברים אחרת אם עושים את זה ביחד. אני לוקח את הצוות שיתכנן את היישוב החדש לשבט טראבין, ונעשה את זה למופת. הם צריכים להבין, שכאשר הולכים בצורה מוסכמת ובהבנה, אפשר לעשות את זה בצורה הטובה ביותר ולמופת, עם מירב התשתיות מההתחלה. אז לא יהיה מצב שאחר כך ישימו ביוב ואחר כך ישימו חשמל, מהתחלה הכול יהיה תת=קרקעי, ובצורה מסודרת. אפשר לעשות את זה אחרת. אני מקווה שזה יפתור את הבעיה גם לטראבין וגם לעומר. מחר השר יחתוך בנושא הזה, ונוכל לצאת לדרך.

היום יש משקיעים ליישובים קהילתיים בשטחים כאלה, הם לא רוצים כסף מהמדינה. הם אומרים: תנו לנו את הקרקע, אנחנו נפתח את הכבישים, אנחנו נפתח את הביוב - הכול על בסיס עסקי - אנחנו נפתח מגרשים, מי שירצה, יבנה ב"בנה ביתך"; מי שירצה לקנות בתים מוכנים, נבצע את זה. אלה יהיו יישובים קהילתיים על בסיס עסקי. אם הוא ירצה מחיר גבוה - הוא לא ימכור, אם הוא ירצה מחיר נמוך - הוא ימכור; אולי הוא ירצה למכור הרבה ולהרוויח מעט. תנו להם לעשות את זה על בסיס עסקי. ביישובים כאלה אפשר למכור וילות במחיר של דירת שני חדרים במרכז הארץ, ואז אפשר לגור בהם בווילה עם גינה. רבותי, יש פוטנציאל גדול של צעירים שמוכנים לזה ומחפשים את התנאים האלה, ואז 13,000 או 15,000 בוגרי אוניברסיטת בן=גוריון יכולים להישאר בנגב.

אשתי חיפאית, היא באה ללמוד באוניברסיטה, אני נרשמתי ללמוד באוניברסיטה, נפגשנו ונשארנו בנגב. אומנם אני יליד הנגב, אבל היא מחיפה. המון חברים שלנו שבאו מהצפון ללמוד באוניברסיטה נשארו, כי בנגב יש יתרונות רבים שאין במרכז הארץ. א. לא צפוף; ב. אין פקקים; ג. מזג האוויר הוא הכי טוב, לא מזיעים. בתל=אביב חם וכל היום מזיעים. יש שם אוויר יבש ובלילה קריר ונעים ואפשר לישון; ד. יש אוכלוסייה חמה, תומכת ואוהדת. יש דברים שלא קונים בכסף ומקבלים אותם בדרום בחינם. אחרי שאוכלוסייה כזאת לומדת בבאר=שבע שלוש=ארבע שנים ולומדת גם להכיר את האוכלוסייה בבאר=שבע ואת החום שהיא מקרינה, אין סיבה שצעירים לא יישארו ביישובים האלה. אפשר להחיות את הנגב, ואולי סוף סוף לחדש את חזונו של בן=גוריון.

על הנושא של דודאים דיברתי היום. אני שמח שהממשלה עדיין לא החליטה סופית וזה נדחה כל הזמן. אני מודיע מעל הדוכן הזה, שאנחנו כאנשי הנגב לא ניתן להביא את הפסולת של המדינה לדודאים, למרכז המטרופולין של העיר באר=שבע, לא ניתן. עשו את

הטעות בחירייה לפני 40 שנה, לא ניתן לזה לקרות שוב בנגב.

היו"ר נ' מסאלחה:

מקום אחר בנגב.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

יש המחצבות באורון, יש רכבת עד אורון. אומרים: חיל האוויר מתנגד. עם כל הכבוד, חיל האוויר מקבל הוראות משר הביטחון ומהרמטכ"ל. אולי ימצאו מטווח חלופי ויעבירו את זה לאורון. אורון הוא פתרון טוב לכולם, כי יש תשתית של רכבת, יש בורות ענקיים של המחצבות, וזה יכול להספיק ל=20 שנה. לבוא ולשים את זה באמצע העיר באר=שבע, באותה חלמאות שעשו לפני 40 שנה באמצע העיר תל=אביב, זו טעות ושטות, וצריך לעצור את זה מייד.

אדוני היושב=ראש, דיברו הרבה על נושא האבטלה ואיך פותרים את בעיות האבטלה. שמעתי היום בוועדת הכספים ממנכ"ל הביטוח הלאומי על כסף שילך לעבודות יזומות ליצירת מקומות עבודה. זו טעות חמורה. אין להוציא אגורה אחת על עבודה יזומה שאין לה ערך מוסף. את הכסף הזה צריך להוציא על עבודות תשתית, על בניית תשתית חדשה שיש לה ערך כלכלי מוסף. לא צריך להוציא את הכסף סתם בייעור ובעישוב, אלא בבנייה של כבישים, תשתיות ביוב ותשתיות של מים. זו הוצאה כספית שיוצרת מקומות עבודה, אבל יש לה ערך מוסף. חייבים לטפל בזה.

חבר הכנסת שמחון, אתה חבר ועדת הכספים, אני לא חושב שזה טבו, או שזו גזירה משמים לעמוד על גירעון של 2.4%. מה יקרה אם יהיה גירעון של 2.8%, או גירעון שנתי של 3%? היה גם גירעון של 4.5% והיתה צמיחה נהדרת. אפשר לחתוך מ=4.5% גירעון שנתי ל=2.4%, וזה יוצר את האבטלה הגדולה. כפי שאמר חבר הכנסת מיכה גולדמן לפני, 3 מיליארדי שקל שהביטוח הלאומי מוציא למובטלים אפשר להשקיע בתשתיות. אני לא רואה פסול בכך שנעלה בגירעון השנתי, ובמקום זה ניצור צמיחה ונמנע אבטלה.

עוד נושא שאני רוצה לדבר עליו נוגע לתנועות הנוער, העלינו אותו כאן כמה פעמים. יושבת פה סגנית מזכיר הכנסת רות קפלן, שפעילה בעניין תנועת הצופים,

כמוני. אני שמח שאחרי מאמצים ומאבקים שר החינוך רואה את הערך הסגולי הרב של תנועות הנוער - ההדרכה בערב, החינוך לערכים, לאהבת הארץ, למוטיבציה. במקום שהנוער יסתובב בפאבים ובמקומות שהוא לא צריך להסתובב בהם, מפעילים אותו בעבודה התנדבותית בקרב קשישים, בקרב אוטיסטים, בקרב ילדים חריגים, ואני רואה בזה חשיבות. בשנה שעברה צמצמו את תקציב תנועת הצופים ב=50% כמעט, וב=25% את תקציבן של שאר התנועות, וכמעט שנתנו לתנועות הנוער מכת מוות.

יש שחשבו שתנועות הנוער היו טובות לימים עברו, לשנות ה=50, ה=60 וה=70, ולא להיום. להיפך, רבותי, היום צריך לחזק את תנועות הנוער. אגב, הממשלות בעולם תומכות ומחזקות את תנועות הצופים. הייתי בכנס של הצופים במאנילה, ואני אומר לכם, שכל הממשלות משקיעות המון כסף בתנועת הצופים, שהיא תנועה בלתי מפלגתית, משום שהן מכירות בחשיבותה של תנועת הנוער בחינוך הנוער.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

למה הממשלה שלך לא עושה את זה?

<u>פיני בדש (בשם ועדת הכספים):</u>

תיכף אגיד מה עושים עכשיו.

יש שם חבר'ה צעירים שמקבלים הדרכה ולומדים לעזור לזולת, והם עושים את זה בחינם. כל שקל של השקעה בתנועות הנוער, בתנועת הצופים, הוא חיסכון רב בעתיד - אם זה בסמים, באלכוהול, בתאונות דרכים, בעבריינות. צריך להבין את זה.

אני שמח על שבדיון על התקציב בוועדת הכספים - היית שם, חבר הכנסת שמחון - הכריז שר החינוך, שהוא מוסיף השנה 50% לתנועות הנוער, ובתוך שנתיים הוא מכפיל להם את התקציב. זה קצת, זה לא מספיק, אבל זה יותר טוב ממה שיש. אני מקווה שתוספת של 50% לתנועות הנוער ב=1998 תיתן להן - - -

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

אתה פשוט מנותק, זו "עבודה בעיניים".

<u>פיני בדש (בשם ועדת הכספים):</u>

לא, למה "עבודה בעיניים"?

אדוני היושב=ראש, קודם כול אני מאחל מפה החלמה מהירה והרבה בריאות לשר החינוך.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

גם אני מאחל לשר המר החלמה מהירה ובריאות שלמה.

<u>פיני בדש (בשם ועדת הכספים):</u>

הנושא הזה סגור בתקציב של משרד החינוך, ואני רואה כגמור את התוספת של 50% לתנועות הנוער.

נושא אחרון, אדוני היושב=ראש, הוא נושא הרשויות המקומיות; דנו על זה אתמול, בעיקר על הרשויות הערביות. הרשויות המקומיות נכנסות השנה לבחירות, ובוועדה שלי, ועדת המשנה של ועדת הכספים, הצעתי לדחות את הבחירות למרס=אפריל 1999, מסיבה אחת: 41 רשויות כבר נכנסו לתוכנית הבראה ב=1998, עוד 40 רשויות על סף חתימה של תוכנית הבראה ל=1998 במסגרת סוארי, במסגרת מיליארד השקל לתוספת מענקים בשביל השלמת נוסחת סוארי ל=100% וכדי להכניס אותן למערכות של תקציב מאוזן. איך ראש רשות יכול לבצע מהלך של הבראה, של פיטורין ושל אישור תקציב בשנת בחירות? איך הוא יכול לעשות את זה?

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

זה אותו דבר, זה חמישה=שישה חודשים.

<u>פיני בדש (בשם ועדת הכספים):</u>

לא. אם הוא מתחיל וגומר את השנה, הוא מבצע את כל המהלך באותה שנה והוא לא יכול לחרוג מהתקציב ולהשתולל, כי תמיד האופוזיציה יכולה להציג ב=1999 את הגירעונות שהוא עשה ב=1998. אם הוא הולך לבחירות בנובמבר 1998, את התוצאות של הגירעונות של אותה שנה יראו רק חמישה חודשים אחר כך. מה הוא יגיד? - תעזוב אותי בשנת בחירות; מה, בשנת בחירות אלך לפטר אנשים או לצמצם? קודם כול תן לי להיבחר. יש לו יכולת להוציא כספים עד שבנובמבר הוא יגיע למצב שבו הוא יקרוס ולא יוכל לשלם משכורות. הוא אומר: אם אני אבחר, משרד הפנים ימצא לי פתרונות, נריב, נשבות רעב וייתנו לי כסף; אם אני לא אבחר, מי שבא אחרי שיאכל את הדייסה, למה אני צריך להשאיר לו תנאים טובים? שייכשל מראש. לכן יש בזה היגיון.

בכנס שמשרד הפנים ערך באשדוד עם ראשי הרשויות היתה התנגדות. אמרו שההצעה טובה אבל היא באה מאוחר מדי, משום שכל המערכת כבר נכנסה לקלחת בחירות והעסק עובד אצל כל אחד. האוצר תמך מאוד בעניין הזה, אבל הם לא רצו להיכנס לזה.

אדוני היושב=ראש, אני אומר שבחירות בנובמבר 1998 - - - מי בא אחרי? אתה, חבר הכנסת כץ? אני כבר מסיים.

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

נתתי לך יותר מחצי שעה. הנציג היחיד של האופוזיציה בוועדת הכספים.

<u>פיני בדש (בשם ועדת הכספים):</u>

נכון. אני כבר מסיים.

בחירות בנובמבר 1998 לעומת בחירות במאי או באפריל 1999 יביאו לתוספת גירעון בשלטון המקומי של עוד מיליארד שקל. בעוד שנה נשב פה ותראה, שכל ההסדרים שנעשו לרשויות המקומיות - - -

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

בהנחה שתשב אתנו.

פיני בדש (בשם ועדת הכספים):

בפוליטיקה אין בלתי אפשרי, יש בה הרבה הפתעות.

כל ההסדרים שנעשו לגבי הגירעונות של הרשויות המקומיות אחרי שראשי הרשויות כבלו את עצמם, הפגינו ושבתו רעב מתקיימים תמיד שנה אחרי הבחירות. בעקבות הבקשה הזאת סוכם, שמהבחירות אחרי זה, מבחירות נובמבר 1998, מי שייבחר ייבחר לחמש שנים וחמישה חודשים, ומהקדנציה הבאה יעבירו את הבחירות מנובמבר לאפריל, כדי למנוע את המצב שדיברתי עליו.

חבר הכנסת שמחון, אני מצטער אבל אני חושב שלא השתעממת במחצית השעה הזאת. עכשיו ניתן ליושב=ראש להזמין את הבא בתור.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. חבר הכנסת שלום שמחון, בבקשה.

שלום שמחון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, חבר הכנסת פיני בדש, אמרתי מה שאמרתי בהנחה שתהיה אתנו. אני מבין ששוב אתה מתמודד לראשות המועצה המקומית עומר. החוק של כפל התפקידים לא יאפשר לך להיות אתנו אם תחליט לשרת את תושבי המועצה המקומית.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

יום יום חברי הכנסת משתכנעים שיש הרבה היגיון בחוק הזה. אתה תמכת מאוד בחוק הזה.

שלום שמחון (העבודה):

אני תומך בתיקון החוק.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת כץ מוליך איזה חצי חוק רק לגבי יושב=ראש הסתדרות.

היו"ר נ' מסאלחה:

שלב אחרי שלב.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אנחנו מנסים לתפוס - - -

היו"ר נ' מסאלחה:

אתם מגישים הסתייגות?

שלום שמחון (העבודה):

יש מוח מאחוריהם, אבל יש לי הצעה יותר מחוכמת. יש תפקיד חשוב לראשי רשויות.
לדעתי, לא יהיה נכון שהכנסת לא תכלול בתוכה ראשי רשויות ומנהיגי עובדים - - -

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

הם באים מהשטח, הם יודעים הכי טוב את הבעיות בשטח.

שלום שמחון (העבודה):

הכנסת חייבת להיות מאוזנת, והיא צריכה לשקף את כל חלקי העם ולייצגם. היא צריכה לכלול אנשים מכל גוני הקשת הפוליטית, עם כל התפקידים. לא נכון להוביל מהלך

שבו ישבו פה אנשים שהם אך ורק מחוקקים; יש בכך חיסרון. המהלך שהתחלת להוביל ולא נמצאו לו שותפים דווקא במפלגה שלי הוא לא נכון, אבל לא נתווכח.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

תראה כמה ידיים, אנחנו לוחמים.

שלום שמחון (העבודה):

אני לא מרגיש שאתה לוחם.

הבטחתי להגיד כמה דברים בנושא של תנועות הנוער לפני שאתה הולך, בידיעה שנכון לעכשיו אין למדינת ישראל תקציב לשנה הנוכחית, ואנחנו כבר ב=1 בינואר 1998.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אחד חלקי שנים=עשר. בהצמדה של - - -

שלום שמחון (העבודה):

אין תקציב. הדבר היחיד הוא, שאולי מישהו יצטרך להזדכות באפסנאות ולהחזיר ציוד. נקווה שזה יקרה.

אשר לתנועות הנוער - אני רוצה לומר כמה דברים. תנועות הנוער במדינת ישראל 22 מיליון שקל שיש-מקיפות כ=200,000 חניכים. חבר הכנסת פיני בדש, אם אתה לוקח 23 בתקציב עבור תנועות הנוער, אתה מגלה מהר שזה לעג לרש אם אתה מחלק את זה פר=ראש.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אבל המגמה שונתה.

שלום שמחון (העבודה):

אני רוצה להסביר לך למה השר המר - וגם אני מאחל לו החלמה מהירה - טועה ומטעה. אומנם הוא החליט להוסיף 7 מיליוני שקל לכל שנה בשלוש השנים הבאות לתקציב של תנועות הנוער, אבל הוא ואנשי משרדו מכניסים בדלת האחורית תנועות נוער חרדיות חדשות, שלא מאפשרות לתנועות הוותיקות או לתנועות הקיימות להגדיל את תקציביהן. הפירוש המעשי הוא, שעיקר הכסף שהוא לכאורה מייעד לתנועות הנוער הולך למקומות אחרים, לאותן תנועות שלפחות על=פי הכללים לא צריכות להיות בפנים.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

לתנועה חדשה צריך להיות ותק של שלוש שנים לפחות, ואז היא תקבל תקציב של משרד החינוך. יש לנו תנועת נוער - - -

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

למה אתה הולך על ניסיון? עומד לפניך אדם שבמשך שמונה שנים הוביל את חטיבת בני המושבים, תנועה שיש בה 24,000 חניכים והיא חלק מהנוער העובד והלומד, מכיר את העניינים האלה מקרוב, עסק בחינוך 15 שנה - אני לא מנסה להגיד דברים על עצמי - אני מכיר את הדברים מקרוב ואת כל הנושא של תנועות הנוער לפני ולפנים; אני מכיר אותו היטב.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אמרתי שתנועה חדשה צריכה ותק של שלוש שנים כדי להיכנס לתקציב.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

לא אמרתי שלא. יש כל מיני כללים שהם ממציאים על מנת להחיל אותם על תנועות חרדיות חדשות. לא מזמן תנועת הנוער העובד והלומד ותנועות נוספות הגישו בג"ץ, כי קיצצו מתקציבן והעבירו לאותן תנועות שהם מגדירים אותן לא כתנועות אלא כארגוני נוער. עד שיהיה להן ותק של שלוש שנים הם מגדירים אותן כארגוני נוער, ואז הם מחילים עליהן חלק מהכללים ונותנים להן את הכסף.

תראה שאין מאמץ גדול לאפשר גידול בתקציב מצד מי שמוביל היום את המשרד. למה? כי הוא מצא את הפרצה. בחלוקת הכסף שלו לעמותות הוא הזרים לתנועת "בני עקיבא" כסף בסדר גודל של 5.5 מיליוני שקל בערך. למה הוא העביר ל"בני עקיבא"? אני לא יודע אם היית באותה ישיבה של ועדת הכספים, שאלתי אותו את השאלה הזאת. הוא אמר: לנוער העובד ההסתדרות נותנת כסף, ל"בני עקיבא" אין מקור אחר. לצורך העניין של ההסתדרות זה למשל תד אריסון, אדם פרטי שרוצה לתת לנוער העובד 10 מיליוני שקל בשנה. את מי זה מעניין? מפני שתד אריסון ייתן לנוער העובד 10 מיליוני שקל מדינת ישראל צריכה לתת ל"בני עקיבא" גם כן 10 מיליוני שקל? הוא פתר להם את הבעיה בדרך הזאת, ול"אל המעיין" ול"מעייני ההתיישבות".

אם תראה למי הגיע הסכום של מיליארד שקל תגלה דברים מדהימים. 1. "בני עקיבא" קיבלה 5.7 מיליוני שקל מעבר למה שהם מקבלים מהמחלקה לתנועות נוער במשרד החינוך; 2. "אל המעיין" קיבל 5.4 מיליוני שקל; 3. "מעייני ההתיישבות", גם הם ש"ס, קיבל סדר גודל של חצי מיליון שקל; 4. כל המכללות האזוריות שמעבר ל"קו הירוק" קיבלו הקצבות. שום מכללה בתוך הארץ לא קיבלה אגורה אחת מאותו מיליארד שקל. בעצם נעשתה פה חלוקה פוליטית פר=אקסלנס, לא משהו אחר.

לכן אני אומר, שאין שום עניין לפתור את הבעיה. מה זה 23 מיליון שקל מתוך למעלה מ=20 מיליארד שיש למשרד החינוך? זה טיפה בים. אם מישהו היה רוצה לשים דגש בקיומן של תנועות הנוער במדינת ישראל, לפחות היה מכפיל את התקציב בשנה אחת ופותח את השורות. הרי מיפקד תנועות הנוער נעשה לפני שנה, לראשונה זה עשרות שנים, ואנשים התפקדו. הבדיקות של משרד החינוך הן משמעותיות. המיפקד אושר, בג"ץ התערב בעניין, והדברים ידועים.

עם זה, מה מקבלת חטיבת בני המושבים, החטיבה שנמצאת אצלי בתנועת המושבים? מה היא מקבלת על 24,000 חניכיה? או מה מקבלת תנועת הנוער העובד והלומד במגזר הערבי, עם אותו מספר של חניכים פעילים, וזה מוכח? 24,000 חניכים בחטיבת בני המושבים מקבלים מיליון שקל בשנה. תנסה לחלק מיליון שקל אלה ל=24,000 חניכים. מה אתה יכול לעשות בזה? מישהו ניסה להעסיק 24,000 חניכים משעה 16:00? אתה יודע באיזה סדר גודל מדובר? לכן אני חושב, שאין עניין למדינת ישראל להשקיע בתנועות הנוער בצורה משמעותית.

נניח שמחר בבוקר ההסתדרות תלך ותיגמר והיכולת שלה לתת משאבים לתנועה הגדולה ביותר בארץ, לנוער העובד, תלך ותצטמצם.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

הצופים היא התנועה הגדולה.

שלום שמחון (העבודה):

לא. הנוער העובד הוא התנועה הכי גדולה, אחריה "בני עקיבא" ורק אחריה הצופים.

היו"ר נ' מסאלחה:

הנוער העובד והלומד.

שלום שמחון (העבודה):

כן. הנוער העובד והלומד היא התנועה הכי גדולה, כמעט 30%.

היו"ר נ' מסאלחה:

רק רגע, לא על חשבונך. חבר הכנסת בדש, בתפקידי הקודם, מ=1983 עד 1988, בניתי מחדש, יחד עם חבר הכנסת חגי מירום כשהיה מזכ"ל, את הנוער העובד והלומד הערבי. קיבלנו אז 100 מדריכים ומדריכות, גם במגזר הדרוזי. הבעיה היא לא תקנים. אתה צריך להדריך אנשים, ועשרות אלפים הצטרפו, לרבות תלמידי תיכון. לצערי, בגלל הקשיים בהסתדרות ובגלל המצוקות במשרד החינוך, הורידו את מספר המדריכים ב=50% בשנתיים=שלוש שנים האחרונות. אני לא מדבר רק על המשכורות. אתה צריך שמישהו יפעל בקרב האנשים, במיוחד במגזר הערבי. מה שאני אומר לך בדוק, כי הייתי ראש התנועה מ=1983 עד 1998. זו מצוקה אמיתית. נתתי לך דוגמה של מגזר בתוך הנוער העובד והלומד. עד 1983 היו רק שמונה מדריכים, ואפילו את השמות שלהם אני מכיר. הנוער לא יכול לחיות בוואקום, הוא צריך מישהו שידריך אותו. גם אצלנו יש תנועת צופים מאוד

רצינית, אבל זה לא בא על חשבון הצופים.

שלום שמחון (העבודה):

חבר הכנסת בדש, מעבר למחלוקת פוליטית, אם העניין יקר ללבנו, אנחנו מסוגלים ויכולים לעשות נפלאות בנושא של תנועות הנוער ולהצעיד אותן דור אחד קדימה. זו השנה השנייה שאני מתריע בפני שר החינוך על העניין הזה, מנדנד לו ועושה כל מה שאפשר על מנת שהדברים יקרו, אבל הם לא קורים.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

- - - סחר=מכר?

שלום שמחון (העבודה):

בסחר=מכר שהיה בימים האחרונים, וכולנו מכירים אותו, לא היתה בעיה.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

עכשיו אני חושב על זה שיכולנו לנצל את הסחר=מכר ולהוסיף עוד 10 או 20 מיליון, זו לא בעיה.

שלום שמחון (העבודה):

אם חבר הכנסת זנדברג הצליח היום לעשות את התרגיל הנועז שהוא עשה ולהביא לכך ש=80 חברי כנסת תמכו בהסתייגות שלו - - -

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

היתה החלטת ממשלה, וחבר הכנסת סאלח טריף כיושב=ראש הוועדה החליט לתקוע את החוק הזה מפני שהוא כעס על הנושא של בית=ג'ן ורשות שמורות הטבע. הוא החליט שהוא לא מעביר את החוק של האיחוד. את החלטת הממשלה העביר יוסי שריד בתקופתו, ולכן הוא

תיקן את ההצבעה שלו. הוא לא שם לב, בהתחלה הוא הצביע נגד.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

אם הוא תיקן, זה בסדר.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

הוא תקע את זה בוועדה במשך שנה. האיחוד הזה בא לחסוך כסף, ויש בזה היגיון. מאחר שהוא תקע את זה, העברנו את זה כהסתייגות לחוק ההסדרים. זו לא בעיה, זו הסכמה.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

אני מנסה לומר לך, שאם עושים עבודה נכונה ומגייסים עשרה חברי כנסת, מהצד הזה כמובן - - -

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

נדמה לי שהגשתי הסתייגות בעניין.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

אם יש הסתייגות כזאת, בוא נעשה התארגנות מחר בבוקר ונביא בשורה לכל תנועות הנוער במדינת ישראל, אם אכן היא ישנה. זה לא דבר שהוא בשמים.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מאתמול בבוקר כבר התחלת עם פקידי האוצר והחינוך נמחק. בסוף נגיע למצב - - -

<u>היו"ר נ' מסאלחה:</u>

יש לך פקיד אחד של האוצר, והוא ימסור להם את זה.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

הוא תורן לילה, הוא רק מעביר דיווחים.

שלום שמחון (העבודה):

אני מנסה לשאול את עצמי מה אומרים נערי האוצר כאשר הם יוצאים מהחדר של ועדת הכספים? אתה טוען שנמחק - - -

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אחרי ההסתייגות של היום ייקח זמן להתאושש.

שלום שמחון (העבודה):

אתה טוען שנמחק להם החינוך. אני משוכנע לגמרי, שכאשר הם עוברים לחדר אחר, הם אומרים: איך הצלחנו לעבוד עליהם. תאמין לי. גם אתה ישבת שם ובהסתייגות שלך כבר רצו למשוך את החוק. על מה? על זה שאני מודיע לך בטלפון שאני רוצה לבקר אותך? על העניין הזה רוצים למשוך את החוק? אני משוכנע שהם עברו למשרד האוצר והם גיחכו עד השמים בערך. לפעמים נדמה לנו שבדבר קטן אנחנו משיגים הישג גדול, אבל אחר כך מסתבר שהכול תרגילים וטקטיקות.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

ראינו פה ביומיים האחרונים הרבה קרבות עם נערי האוצר.

שלום שמחון (העבודה):

אין ספק שהיו קרבות, אבל כשאתה שואל אותם לבד בפינה: תגידו, המסגרת של התקציב נפרצה? הם אומרים לך: לא, המסגרת של התקציב לא נפרצה. נשמע את זה בוודאי

מחר בערב, כאשר שר האוצר יעמוד על הבמה ויקרא את רשימת ההסכמים שלו. אני מניח שהוא יעשה את זה בטכניקה כזו או אחרת, גם הקודם לו עשה את זה. אז נדע באמת מה קרה. הרי אף אחד מאתנו לא מתעמק בספרי התקציב. אני יכול להניח שמי שמתעמק בהם יודע היכנמצאים "השפילים" שבאמצעותם אפשר לשחק את המשחקים, כי זה לא הגיוני שכל מה שנמצא פה, בסדר גודל של 3.5 מיליוני שקל, חלקו לא מסתתר בספרי התקציב. לכל אחד מאתנו נדמה שהוא קיבל, איימו קצת בבחירות. אנחנו אומרים: עבדנו על נערי האוצר, אבל בסופו של דבר הם עבדו על כולנו.

לא במקרה חבר הכנסת חיים רמון, שדיבר לפניך, אמר את מה שאמר על נערי האוצר, וגם אתה שמעת את הדברים בוועדת הכספים. לפעמים הם חורגים מהכללים המותרים והסבירים ומתחילים לעשות פוליטיקה גם בינינו, ואנחנו רואים את זה. ראינו את זה בבוקר, קח תעלה את מחיר ה"שפדן", ניתן לך את חוק הגליל. פקיד מקצועי לא עושה דבר כזה. או שהוא לא מתכוון לעשות את זה, או שהוא לא מתכוון לעשות את זה, או שהוא לא מתכוון לעשות את שניהם ביחד. בטכניקה שהם עובדים בה יש בעיה של אמת, ולא תמיד כולנו יודעים אותה.

אתה התייחסת ליישובי הפריפריה והנגב, ואני רוצה לומר לך דברים מספר. הבוקר הופיע ב"הארץ" מאמר של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, שהכותרת שלו היא "אור באופקים". הוא מתאר בפרוטרוט את המהפכה בחינוך שקרתה בערי הפיתוח. אני חייב לומר, שכשקראתי את הכתבה הזאת על הצמיחה, על קפיצת המדרגה - קפיצת מדרגה זה דבר קטן ביחס להישגים המשמעותיים שהושגו בנושא החינוך בעיירות הפיתוח, באופקים, בירוחם, בשדרות ובמקומות אחרים - אתה רואה איך הוכפל מספר התלמידים שעוברים היום את בחינות הבגרות. זה מדהים. אם אתה מתייחס לאחוזים באופקים, אני חושב שגם במקומות יותר מבוססים אתה לא מוצא אחוז כזה. אני מציע לכל החברים כאן לקרוא את המאמר הזה, כי הוא מאלף בנתונים שיש בו. אם היה עוד זמן, הייתי קורא אותו כדי שנבין מה קרה בשנים הקודמות, בשלטון של הממשלה הקודמת, בנושא החינוך.

המיליארדים שהושקעו בנושא החינוך במדינת ישראל בכלל, ובערי הפיתוח במיוחד, לא היו זריקת כסף לים, אלא הם השיגו תוצאה משמעותית במה שקרה במערכות החינוך באותם אזורים. פתאום מתחילים להבין, שבאופקים יכולים לגשת לבחינות בגרות 224 תלמידים, ו=70% מהם יוציאו תעודת בגרות. זה משהו שאין לו אח ורע בשום מקום אחר. אני יודע שהוא פתח היום סדרת מאמרים, כדי לנסות לשקף את מה שקרה בתקופה הקודמת

מבחינת החינוך. זה אחד משלושה מאמרים שאני ממליץ לכל אחד לקרוא. הנתונים פה הם מדהימים ביותר, והם יהיו מסוגלים להשפיע על מה שקורה ביישובי הפריפריה.

אני אומר לך את זה כי יש מחקר - לא לגבי המגזר העירוני אלא לגבי המגזר הכפרי - שעוסק בשאלה מה קורה בין יישובי הפריפריה לבין מרכז הארץ. הוא מגלה נתון משמעותי ומדאיג מבחינת כל אחד מאתנו. הנתון הזה מדבר על כך שהאוכלוסייה בגילים בין 18 ל=29 נעלמת מיישובי הפריפריה. שכבה שלמה של הגילאים האלה נעלמת, דבר שיכול להוות סיכון להמשך קיום היישובים האלה גם בנגב וגם בגליל. כולם נוהרים למקורות התעסוקה במרכז הארץ, למקומות התרבות במרכז הארץ, ולא נשארים ביישובים שלהם.

אם יש הידלדלות מהסוג הזה, זה יביא לכך שהאוכלוסייה באותם יישובי פריפריה תזדקן, וייווצר חלל שלא יאפשר לקיים אותם יישובים. זה נתון אחד שהמחקר מדבר עליו. העברתי את זה לעיונו של חבר הכנסת בוים, שגם הוא איש יישובי הפריפריה, כמוך וכמוני.

הנתון השני מגלה, שההכנסות, או השכר, ביישובי הפריפריה קטנים ב=50% מאשר באזור המרכז. הוא מנסה לאמוד באמצעות מדד הפריפריה. במדד הזה, ההבדל בין יישובי הפריפריה לבין יישובי מרכז הארץ הוא בסדר גודל של 32%. זה אומר, שהסיכוי שלנו ביישובי הפריפריה לקצר טווחים או לקצר תהליכים ביחס ליישובי המרכז כמעט שלא קיים, והנסיגה הולכת וגדלה.

אני יודע שבשנתיים האחרונות אתה עושה מאבק גדול בנושא ההשקעות ביישובי הפיתוח, וחבל שאתה לא הולך עם זה עד הסוף. ההישגים שלך הם הישגים, אני לא מתעלם מהם, עובדה שהצלחת לשמור את האחוז בשנה הזאת, ובשנה הקודמת נאבקת על כך שלא ירדו מהאחוז שדיברת עליו. זה הישג, אבל הוא לא מספיק עד כדי כך שיהיו מקורות תעסוקה שיאפשרו מצד אחד לדור הצעיר לא להיעלם, ומצד אחר יאפשרו ליישובים האלה לשגשג ולפרוח. יש מספיק חברי כנסת מכל סיעות הבית שנמצאים ביישובי הפריפריה, וביחד מסוגלים לקדם את העניין. לא תמיד זה מפלגות, לא תמיד זו פוליטיקה ולא תמיד זה מעמדו של ראש ממשלה כזה או אחר. היכולת של כולנו תהיה בכך שנחזור הביתה ונגיד: הצלחנו לקרב את הפריפריה למרכז. בעניין הזה יש לשנינו תפקיד מרכזי. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חבר הכנסת אחמד סעד, כמה דקות. בבקשה. אחריו - חבר הכנסת יוסי כץ.
אתה סוגר, חבר הכנסת כץ?

יוסי כץ (העבודה):

אני שמח להיות בנוכחותך כמה שיותר זמן.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, אני מודה לך על שהרשית לי לדבר. חברי חברי הכנסת, שנה טובה. לפני שעתיים, לפי הקלנדר הגריגוריאני התחילה השנה החדשה, שנת 1998. כנהוג בכל ארץ, מסכמים שנה ושמים תחת הזרקורים את השאלות העיקריות שעומדות בפני כל ממשלה, כל עם, בשנה החדשה. אני לא עומד לסכם עכשיו את השנה שעברה ולא להתרכז בכל השאלות שעומדות בפנינו, והן רבות מאוד בשנת 1998.

אני רוצה להתרכז בעניין אחד, לפי דעתי עניין חשוב מאוד וכאוב מאוד. שמעתי כמה חברים שדיברו על תנועת נוער, באתי בסוף ולא שמעתי את כל הדברים שלהם. היום התפרסם בעיתון "הארץ" מה מצב הנוער ומה הן הטנדנציות העיקריות בהתפתחות הנוער. לפי הנתונים, יש מצב מדאיג מאוד, ובנתונים האלה משתקפים כמה דברים.

דבר ראשון - השאלה איך מבלה הנוער את זמן הפנאי שלו. התשובה על השאלה הזו משקפת באמת באיזה תנאים חי הנוער, איך מחנכים את הנוער.

איך מבלה הנוער בישראל את הזמן הפנוי שלו? יש סלידה מהתרבות. יש סלידה

מהתרבות. רוב הנוער לא הולך לא לתיאטרון, לא למקומות תרבות, וזה אומר איך אנחנו מחנכים נוער בזמן של אי=יציבות, בזמן של כיבוש. אומרים: עם הספר. רוב הנוער כבר סולד מן הספר. לא קוראים. הנוער לא קורא.

14 שמוגדרים כ"נוער- לפי הסקר הזה, יש יותר מ=55,000 בני נוער גילאי 17 בסיכון". כמה מהם מטופלים? 20%. 20% מטופלים. ל=80% אין מסגרות שמטפלות בהם. אם אני אומר אין מסגרות, זאת אומרת שאין תקציבים, ואין דאגה של הממשלה, של קביעת מדיניות איך באמת אנחנו מתמודדים אם אנחנו רוצים שהנוער הזה, שהוא העתיד של החברה - איך אנחנו מכינים אותו לעתיד.

14 לא לומדים ולא עובדים. זאת- לפי הנתונים האלה, 30,000 בני נוער גילאי 17 אומרת: הם רזרבה לנוער בסיכון, לנרקומנים, לפושעים. לכן לא פלא שאחוז הפשיעה בקרב הנוער גדל בשנת 1996. אם נביא בחשבון את הרקע החברתי, אנו רואים שהאחוז הגדול ביותר הוא בקרב השכבות החלשות - אם זה בעיירות פיתוח, ואם זה באוכלוסייה הערבית. איפה אחוז העוני - אנשים שחיים מתחת לקו העוני - הגבוה ביותר? איפה האבטלה הגדולה ביותר? זה גם משפיע על המצב החברתי במשפחה. כל זה נותן את השפעתו השלילית על האופן שבו מגדלים נוער בארץ הזו.

לכן אני שואל: האם בתקציב החדש של שנת 1998 הממשלה הזו דואגת לדור הזה, שהוא יהיה מנהיג החברה בשנים הבאות? התשובה היא שלילית. למה? כי הממשלה הזו לא שמה בראש, וגם לא באמצע סולם העדיפויות, את הבעיות החברתיות הבוערות, אלא את ההתנחלות, איך להיטיב עם ההתנחלות ועם המפלגות הימניות, על חשבון פתרון הבעיות, שהן פצצת זמן. נכון שעכשיו, המצב של אי=שלום, אי=יציבות, לא נותן להתרכז בבעיות של החברה, שיכולות להיות חבית של חומר נפץ, שעלול להתפוצץ בכל עת. מצב הנוער משקף זווית של הבעיות החברתיות שאנו צריכים, מוכרחים להתמודד אתן בעתיד. לא יכולים כל הזמן לשים אותן תחת השטיח, כאילו יש מצב חירום פוליטי, ואנו לא נותנים את תשומת הלב הדרושה לבעיות האלה.

יש בעיות נוספות. איפה חבר הכנסת בדש? אני שמעתי את סוף דבריו, כאילו הוא יביא את הציוויליזציה לערביי הנגב. הוא רוצה לבנות להם, לעשות להם דוגמה. כל הכבוד לך. אבל, האם בדיבורים שלו הוא משקף את עיקר הבעיה בנגב?

היו"ר נ' מסאלחה:

סליחה. חבר הכנסת בדש, הערתי לו, אם שמת לב. אמרתי לו: הם לא פותרים להם את הבעיות. הוא הביא חמישה יישובים בארץ, ובהם כפר=שמריהו - הכי טובים, הכי נקיים. שלושה מהם בנגב. הוא אומר: מיתר ולהבים. אבל דע לך, כי מן הצד השני, היישובים הכי מפגרים במדינת ישראל הם גם בנגב, הם היישובים הערביים המוכרים.

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

אני רציתי לשאול אותו: אני לא נגד, אבל למה פיתחו תעשיית היי=טק מודרנית אצלו בעומר, כשעל=ידו רהט, תל=שבע - למה הם העניים ביותר ברמה הסוציו=אקונומית? לפי הסקר, רהט היא המקום הגרוע ביותר מבחינת הרמה הסוציו=אקונומית. אז למה שם כן ושם לא? למה מפתחים פה ולא שם?

אני רציתי להגיד לו: הייתי לפני חודשיים בנגב. יש להם המנהיגות הצעירה, המשכילה שלהם. הם עיבדו להם תוכנית אסטרטגית איך באמת לפתח את ערביי הנגב. שם הם גם מתמודדים בצורה ריאלית עם בעיית הכפרים הלא=מוכרים. הם חילקו אותם לשלוש קטגוריות. יש יישובים שבהם 1,000, 2,000, 3,000 נפש; יש בין 200 ל=500, ויש עד 100. והם לא נגד. הבעיה היא הקרקע, בעלות על הקרקע. זו הבעיה העיקרית. האם הקרקע היא לאומית, ושייכת רק ליהודים, או שהאזרחים הערבים יש להם זכות, כאזרחי המדינה, לבעלות על הקרקע שלהם - זו השאלה העיקרית.

לכן, כל החוכמה הזאת - רוצים ליישב אותם פה, רוצים ליישב אותם שם. אתם תיתנו תשובה על השאלה הזו: האם אתם מכירים בזכותם על האדמה שלהם, שיש להם רישום טאבו עליה, יש להם כל הדוקומנטים הרשמיים? כל הקרקע שהיא בסכסוך עם המדינה - ויש כל מיני דוקומנטים. יש אפילו פרופסורים יהודים באוניברסיטאות שעבדו על העניין ויודעים שיש אפשרות לפשרה שתביא בחשבון ש=50% מן הקרקע, לפחות, בכפרים הלא=מוכרים, שהיא בבעלות פרטית - ויש מסמכים רשמיים על זה. יש 40% שהם מכפרים שעשו להם טרנספר. נתנו להם קרקע חלופית. רק 10% הם בבעלות המדינה.

לכן, אם באמת רוצים לפתור את הבעיה, להביא בחשבון שהערבים הם אזרחי המדינה, צריך להכיר בזכותם גם על הקרקע, ולא רק בזכותם ללכת לבחירות ולממש את זכותם

הדמוקרטית.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה לך. חבר הכנסת יוסי כץ, בבקשה.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב=ראש, קודם כול, אני רוצה להביע בפניך הערכה והערצה על העובדה שבלילות התקציב האלה, שבהם אנחנו עושים מלאכתנו קלה, באים ומופיעים כאן פעמיים=שלוש פעמים בלילה, אתה יושב על הדוכן הזה, על הכיסא הזה, בלי יכולת לקום וללכת, לחלץ את העצמות. שעות על שעות, באמת. כל הכבוד, זה ראוי להוקרה.

אני רוצה לנצל את השעה הזו כדי לברך את אחינו הנוצרים על השנה החדשה, כדי לברך את אחינו המוסלמים על ציון הרמדאן, וגם את היהודים; מותר לברך אותנו על סיום חג החנוכה.

אם מתחילים בברכות, ברשותכם, לקחתי כמה קטעים מן העיתונים, ואני מוצא לנכון לציין זאת, כי נדמה לי שלא מדגישים את זה מספיק. אני רוצה לברך את עמרם מצנע, ראש עיריית חיפה, שהעיתון מבשר היום, בעצם אתמול, שעיריית חיפה תקבל 1.5 מיליון שקל ממשרד הפנים ומרכז השלטון המקומי, בעקבות זכייתה במקום הראשון מבין הרשויות המקומיות בניהול נכון של כספי העירייה בשנת הכספים 1996. גם בשנת הכספים 1995 זכתה עיריית חיפה במקום הראשון, ובעקבות זה קיבלה סכום של מיליון שקל. אני חושב שזה ראוי לציון. בעידן הזה, שיש הרבה ביקורת, צריך גם לציין נקודות אור כאלה. יש לנו ראש עיר גדולה, עיריית חיפה, שמקבל פרס כספי שמעודד המשך ניהול תקין של ענייני העירייה מבחינה כספית. אני מאחל לרשויות מקומיות נוספות, שילכו בדרך הזו.

עזב אותנו חבר הכנסת פיני בדש. מצאתי לנכון, ואיני יודע אם זה עלה לדיון הערב, ההסכם הזה שנחתם - - -

היו"ר נ' מסאלחה:

עם צומת?

יוסי כץ (העבודה):

כן. כתוב בהסכם הזה, בסעיף 3: כל התחייבות מההתחייבויות במסמך זה מהווה ותהווה בפני עצמה הפרה יסודית של ההסכם שנחתם בין מפלגת הליכוד למפלגת צומת, בתאריך 12 במרס. זה מה שהם כתבו. פשוט נבצר מבינתי. ברור לי שהם התכוונו לומר, שכל הפרה של ההתחייבויות האלה, כמוה כהפרה של ההתחייבויות שנעשו בהסכם המקורי שלהם, אבל לא זה מה שהם כתבו. הם כתבו להיפך, הם כתבו שההסכם הזה מהווה הפרה יסודית של ההסכם הקואליציוני שלהם.

היו"ר נ' מסאלחה:

ראש הממשלה חתם.

יוסי כץ (העבודה):

וראש הממשלה כתב שהוא קרא ומסכים, בוודאי. ראש ממשלה חכם, חכם מאוד.

ובכן, זו רק מילתא דבדיחותא. אגב, אני רוצה לומר לכם, וזה נוגע לכם במיוחד, חברי כנסת שבאים מן המגזר הערבי. אנו עומדים לאשר בקריאה שנייה ושלישית הצעת חוק חדשה, שיזמתי אותה כבר בכנסת הקודמת, שתביא לידי כך, שבכל רשות מקומית, כאשר ראש הרשות עוזב, מתפטר באמצע הקדנציה - לא מועצת העיר, או מליאת המועצה המקומית תבחר את המחליף שלו, אלא הולכים לציבור בחזרה. הציבור יבחר את המחליף שלו.

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה כתבת: אם התפטר או נפטר?

יוסי כץ (העבודה):

כל מקרה שבו נפסקת כהונתו, לרבות אם הוא חס וחלילה מורשע בפלילים, לרבות אם במזל טוב הוא נבחר לכנסת - כל סיבה שהיא. יש תקופת מעבר. בקדנציה הבאה יש תקופת מעבר אם הוא מתפטר. כל הסיבות האחרות - זה חל כבר בקדנציה הבאה. אבל אם הוא מתפטר באמצע הקדנציה - בתנאי שלא יהיו יותר משני ראשי רשויות במהלך הקדנציה, ושלכל אחד יש תקופת מינימום וכדומה. אבל, בסך הכול, זה יחזק את השלטון המקומי, זה ימנע הסכמי רוטציות, שלפיהם כל שנה מתחלפים.

היו"ר נ' מסאלחה:

אבל חצי, זאת אומרת, אפשרי.

יוסי כץ (העבודה):

עוד קדנציה אחת. תקופת מעבר. נאלצתי לוותר בעניין הזה.

היו"ר נ' מסאלחה:

זה לסאלח טריף, זה בוועדת הפנים?

יוסי כץ (העבודה):

נכון, נכון.

היו"ר נ' מסאלחה:

ומביאים את זה לאישור בסוף?

יוסי כץ (העבודה):

נכון, נכון. זה מה שיובא, כנראה, בשבוע הבא למליאה, אז מצאתי לנכון לציין זאת.

אני רוצה להתייחס לנושא אחר בכלל, ואני חושב שהוא צריך להדיר שינה מעינינו. הוא נוגע למגזר הערבי. רבותי, השנה הזו, כמו שאומרת הכותרת, היתה שנה רעה לילדים; שנה רעה מאוד. כמעט כל ילד חמישי בארץ חי - על שנת 1996 אנו מדברים, לא על 1997. הביאו בחשבון, כל מה שאמרתי ואומר הוא על שנת 1996, כי הדוח הסטטיסטי יכול להתייחס רק ל=1996, לא ל=1997. ברור שצריך להוסיף בין 15% ל=20% לשנת 1997, כי המצב הרבה יותר גרוע. אבל שימו לב מה קרה כבר ב=1996. ב=1996 כל ילד חמישי חי מתחת לקו העוני. 426,000 ילדים עניים. 143,000 ילדים חיו במשפחות שסבלו ממצוקה כלכלית, והתקיימו רק מקצבאות הבטחת הכנסה. עלייה של 70% לעומת מה שהיה ב=1990. אסון טבע.

היו"ר נ' מסאלחה:

לדעתי, מחצית הילדים הם ערבים.

יוסי כץ (העבודה):

רגע, נגיע לזה, לערבים. יש נתונים. 23.9% מן הילדים העולים חיו מתחת לקו העוני. ב=1996 היינו עם 5%. הכפלנו את זה, כנראה. משפחות שבהן לפחות אחד מההורים קיבל דמי אבטלה. ביחס ל=1995 זו עלייה של 17.3%. זה המון. רבותי, עבורנו פה זו סטטיסטיקה, אבל תחשבו על עשרות ומאות אלפי משפחות שמצטרפות למעגל הזה. כבר דיברנו על זה בערבים הקודמים, מה המשפחות האלה לא יכולות להרשות לעצמן.

חולים - חצי מיליון ילדים הגיעו לחדרי המיון, אבל 130,000 ילדים מגיעים עקב תאונות, ו=4,000 ילדים נוספים מגיעים לחדרי המיון אחרי שנפגעו בצורה מכוונת, בפגיעה מכוונת. זה עוד לא הכול. 7,000 ילדים נפגעו בתאונות דרכים. 75 מתוכם נהרגו. זו עלייה של כמעט 20% לעומת 1995.

שימו לב, דברים שנובעים מן המצב הכלכלי - עלייה במספר הילדים שמעורבים בעבירות. מספר התיקים הפליליים עלה ב=10%. מספר הילדים המעורבים בעבירות סמים נמצא בעלייה. מספר הקטינים שנעצרו עלה גם כן ב=10%. מספר האסירים הקטינים עלה. 5,991 תיקים נפתחו בגין עבירות שנעשו נגד ילדים. 1,508 מהם - בתוך המשפחה. 63% מהמקרים הם של תקיפה, 23% - עבירות מין, 12% מן התיקים - התעללות גופנית נפשית או

מינית בילדים.

שימו לב, האזרחים הערבים. הדוח הזה, שפורסם על=ידי ד"ר יצחק קדמן, שהוא - -
-

היו"ר נ' מסאלחה:

ראש המועצה לשלום הילד.

יוסי כץ (העבודה):

שימו לב מה הוא אומר. תראה מה הוא אומר. זה דבר חמור מאוד. הוא מצביע על פערים גדולים בין אוכלוסיות שונות בישראל, בעיקר בין האוכלוסייה הערבית ליהודית. הפער הזה ניכר, למשל, בנשירת התלמידים, במעבר מבית=הספר היסודי לבית=הספר העל=יסודי. שים לב, 96.5% מקרב הילדים הערבים לומדים בבתי=הספר היסודיים. מתוכם, רק 54.7% ממשיכים לבתי=הספר העל=יסודיים. כלומר, פער עצום מבחינת הנשירה. זה לא דבר שאפשר להתייחס אליו בשוויון נפש, משום שהתקציב של 1997, ויותר חמור - של 1998, מבשרים ירידה תלולה, רצופה, בהשקעות המדינה בנושאים חברתיים, ובשני נושאים חשובים ביותר: חינוך ובריאות. וזה משמעותי מאוד.

ניכרת מגמה, אפשר לומר כך. בשנות ה=80 היתה ירידה משמעותית, לפי כל אמות המידה, בהשקעות בנושאים חברתיים - חינוך, בריאות והקצאות בקצבאות השונות. היתה שחיקה נוראית בשנות ה=80. באה ממשלת העבודה, מ=1992 עד 1996, ולפי הדוח של מכוני המחקר, היתה עלייה רצופה בכל הנושאים האלה. בחינוך היתה עלייה יותר מאשר רצופה, עלייה רצינית מאוד. והנה עכשיו, עוד הפעם, התקציב הזה מבשר חזרה לשנות ה=90 הראשונות ולשנות ה=80. זה מאוד מאוד משמעותי.

אני רוצה לדבר עוד על שני נושאים, אבל לפני כן לא אוכל שלא לשלוח תנחומים לידידי הטוב סגן יושב=ראש הכנסת חבר הכנסת יהודה לנקרי על מות אמו, זיכרונה לברכה. אני יודע כמה היה חבר הכנסת לנקרי קשור לאמו וכמה הוא כיבד אותה, ואני מקווה שהוא לא ידע עוד צער.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני מודה לך שהזכרת את זה. לא ידעתי. דיברתי אתו אתמול. פטרנו אותו מתורנות לילה, כי הוא אמר שאמו גוססת. גם אני שולח לו תנחומים בשמי ובשם הכנסת, ואנחנו ננחם אותו גם אישית. בבקשה.

יוסי כץ (העבודה):

הנושא השני שאני רוצה לדבר עליו, הוא אולי לא פופולרי, אבל אני חייב להתייחס אליו. אתמול בלילה הציתו שתי כיתות במבנה בית=ספר של ש"ס בנווה=רותם בפרדס=חנה. במקום הזה מתנהלת, מה שאנחנו קוראים, מלחמת תרבות. שכונה חילונית שבאה ליישוב קהילתי פורח, ולידם קרוונים, ישיבה, אנשים דתיים, חרדים, עם קונפליקט ועם כל מיני צרות שאני לא נכנס אליהן כרגע. זאת אומרת, אני לא נכנס לדיון בשאלה מי צודק, מי אשם, האם היו חריגות מנוהל תקין או לא. אלה דברים שאנחנו בוועדה לענייני ביקורת המדינה נמסור אותם לבדיקת מבקרת המדינה, או כל גוף אחר שייקח על עצמו את הבדיקה. כי בהחלט יש מקום להתערבות של גופים ממלכתיים בדברים שהתרחשו שם והם נוגעים למערכת החינוך, לבתי=הספר וכדומה.

אבל, מי חשב שנגיע למצב שבו מאבק על אורח חיים יגיע לידי כך? דרך אגב, לא בטוח בכלל שיש קשר בין השרפה הזו לבין הסכסוך. יכול מאוד להיות שגורמים שאינם קשורים לעניין שרפו את הכיתות הללו, וכנראה שרפו גם ספרי קודש וטליתות וכדומה. יכול להיות, שאין שום קשר בין השרפה הזו, המכוונת - זו הצתה - לבין הסכסוך שנתגלע בין הגורמים השונים. אבל עצם העובדה שמישהו הרהיב עוז, יהא זה פושע - הוא פושע - אבל פושע שלא קשור כלל לסכסוך, לעשות דבר כזה, זו עזות מצח, וזה גורם לתבערה.

מישהו צריך לבוא ולנסות לפתור את הסכסוך הזה. אסור לנו במדינת ישראל להגיע למצב שבו אנשים דתיים ירשו לעצמם לכנות בכינויי גנאי נשים שעוברות שם, שחיות כמנהגן, לבושות בלבוש הרגיל שלהן. יש להן הזכות המלאה שלא יגדפו אותן ולא יכנו אותן בכינויי גנאי.

חרדים וחילונים מסוגלים לחיות זה עם זה. צריך לגלות רצון טוב, צריך לכבד איש את זולתו. צריך לדעת שאנחנו נמצאים במדינה שקיימת פחות מ=50 שנה. זה כמו שתיל רך

שמתנדנד בכל רוח. אם לא נדע לכבד זה את זה, אם לא נדע לוותר זה לזה, דתיים וחילונים, בני דתות כאלה או אחרות, בני כיתות כאלה או אחרות בתוך הדתות; אם לא נדע לכבד אלה את אלה, לאן נגיע? זה דבר שכל אחד ואחד מאתנו, חברי הכנסת, צריך לתת את הדעת עליו. אסור להקל ראש בדברים האלה, משום שהסיכוי שלנו להמשיך ולחיות במדינה הזו עוד הרבה שנים, יהודים וערבים, רפורמים וחרדים - הסיכוי היחיד שלנו להתקיים כאן לנצח=נצחים הוא אם נדע לכבד איש את רעהו, אם נימנע מלכופף ידיים איש לרעהו, אם נבין שאין היום מקום לחוקק חוקים כאלה או אחרים שמכופפים את ידם של זולתנו.

את הדברים האלה אנחנו חייבים להבין. כי אם לא נבין זאת, סופנו שלא נתקיים. אסור לנו בשום פנים ואופן להשלים עם תופעות כאלה, שחורגות ממה שמקובל במדינות נאורות. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. חבר הכנסת אדיסו מאסלה - איננו באולם. חבר הכנסת שלמה בן=עמי, בבקשה.

שלמה בן=עמי (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אנחנו כבר ב=1998 לפי מניינם, היו אומרים פה, ואני חושב שזה מזמין כמה הרהורים בשעות הקטנות האלה של הלילה, בשעות הראשונות של 1998, גם בנושאים שלכאורה הם הנושאים של תקציב, השאלות הכלכליות, אבל גם בנוגע לשאלות בין=לאומיות, כי היום הדברים האלה מחוברים; אי=אפשר להפריד ביניהם.

אני חושב, שמאז נפלה ברית=המועצות - בדרך כלל קובעים תאריכים לפי סיום מאה, ב=1 בינואר שנת 2000 נניח, אבל למעשה המאה הזאת נגמרה כבר ב=1989, לא לפי התאריך. מדוע ב=1989? - נפילת חומת ברלין. מאז נפילת חומת ברלין ועד היום, שנת 2000, כשתגיע, לא קרה דבר יותר משמעותי, והשינוי הגדול הוא בעצם נפילת חומת ברלין. אז התחיל האלף השלישי, אפשר להגיד. לא לפי התאריך, אלא לפי המשמעות של תהליכים שנגזרים מכך.

היו"ר נ' מסאלחה:

לא תאמין, אבל הייתי בגרמניה באותו שבוע, באותו יום ממש. היינו שם כמה חברי כנסת. זה לא ייאמן.

שלמה בן=עמי (העבודה):

אתה ממש נגעת בהיסטוריה.

העולם נעשה יותר ויותר פתוח. ברית=המועצות חדלה להיות מעצמה, והעובדה הזאת היא בעצם אחד ההסברים המרכזיים לתהליך השלום פה - הנפילה של ברית=המועצות. ברגע שהעולם נעשה רב=קוטבי ולא דו=קוטבי, וארצות=הברית היתה למעצמה היחידה, זה היה המבוא לתהליך השלום, וזה היה גם המבוא לצמיחה הכלכלית הגדולה שהיתה פה.

הצמיחה הכלכלית שהיתה כאן לא היתה תוצאה של מדיניות ממשלה. אני לא הייתי מציע אפילו לממשלת העבודה להתגאות בזה יותר מדי. זו תוצאה של תהליכים שלא אנחנו שלטנו בהם. נפתחו שווקים במזרח בפעם הראשונה - הודו, וייטנאם, סין. זה היה טוב לתעשיית ההיי=טק הישראלית, באו יהודים מברית=המועצות, זו גם כן מתנה מגורבצ'וב, לא אנחנו עשינו את זה. העובדה שבאו הרבה יהודים יצרה לחץ על שוק העבודה, והשכר ירד. וכמובן, תהליך השלום. זה היה כמובן בהשפעה של הממשלה. זה מה שיצר את הצמיחה באווירה כללית של פתיחות בעולם. הנושא של סחר חופשי הפך לדבר מאוד מאוד מרכזי. היום זה בעצם כמעט הדבר המתחייב מהמשק הגלובלי, וזה קשור גם באווירת השלום הכללית שיש בעולם.

אפילו אזורים שלא היינו רגילים לראות אותם כאזורים של דמוקרטיה, פיתוח, חילופי מידע, נכנסו אל האווירה החדשה. אמריקה הלטינית, למשל; חוץ מקובה - קסטרו - כבר אין שום דיקטטורה באמריקה הלטינית. פעם זו היתה יבשת של שלטון אנשי צבא ודיקטטורים. לא עוד. מתה המהפכה, אבל מתה גם הדיקטטורה. אין לא מהפכה מצד אחד ולא דיקטטורה מצד שני.

גם סחר חופשי קם שם. למשל, יש שם שווקים משותפים הרבה יותר גדולים מאשר

בקהילייה האירופית. "מרקוסור" בדרום=דרום אמריקה, שזה כולל את ברזיל, אורוגוואי, צ'ילה, ארגנטינה, באווירה של פתיחות, של שגשוג כלכלי גדול. וכמובן, הקהילייה האירופית.

כאן זה לא קורה - אני מתכוון בינינו לבין העולם הערבי - ובהחלט יש סכנה, ואני חושב שאם אנחנו לא נשתלב בתהליכים העולמיים האלה, של פתיחת גבולות, תמיד מתוך זהירות, של סחר בין עמים, של חילופי מידע והתקרבות, ייווצר מצב - הגדיר לי את זה אחד האנשים שהכי פחות אוהבים בארץ הזאת, זה הנציב האירופי לענייני הים התיכון והמזרח התיכון, מארין, שפה מאשימים אותו באנטי=ישראליות. יכול להיות שזה נכון, אבל הוא הגדיר לי את העניין הזה כמצב של אינקפסולציה. הוא אומר, המזרח התיכון ייכנס לאיזו קפסולה, בפנים. העולם יניח לנו ולערבים לריב בינינו, וידאגו שזה לא ישפיע על הסביבה. זאת אומרת, שזה לא ישפיע על האווירה הכלל=עולמית. כלומר, הקהילייה הבין=לאומית לא תנסה לסייע לפתרון הסכסוך, כי אי=אפשר, כי מנסים וזה לא עובד. כל מה שינסו, זה למנוע שמה שקורה כאן יעיב על אווירת הפתיחות הבין=לאומית, ויכניסו אותנו לקפסולה.

זה בערך מה שקרה, דרך אגב, בבוסניה=הרצגובינה. מה היה הניסיון בבוסניה=הרצגובינה? אמרו: יש שם אנשים שהורגים זה את זה, אנחנו לא מבינים למה. העיקר - נדאג שהדבר הזה ייכנס לקפסולה, ולא ישפיע על השלום באירופה, לא ישפיע על מה שמסביב.

ובהחלט, מי שמסתכל היום בעולם רואה, שלאט לאט הסכסוך במזרח התיכון נראה כמשהו ממאה אחרת, משהו מאוד אנכרוניסטי. אין יותר סכסוכים מהסוג הזה שקיים אצלנו, סכסוך על זיכרון, על דם, על אדמה, על דת, על אלוהים. אלה סכסוכים שכבר לא קיימים בעולם. ואנחנו פה, אם נסתכל על העתיד, על כלכלה מודרנית - פה יש ראש ממשלה שבאמת מנהל ביזנס שהוא ארכאי לגמרי, אנכרוניסטי. אין יותר דבר כזה בעולם, ואי=אפשר לעשות את הכלכלה הזאת שהוא רוצה בה בתוך סכסוך, בתוך קפסולה. זה פשוט לא הולך ביחד. זה לא רציני. אתה לא יכול לעשות סחר חופשי ומלחמה. אתה לא יכול לעשות הפרטה וגיוס כללי - זה לא הולך ביחד. יש פה אי=התאמה בין הרצון של האדונים האלה להיות כלכלנים מודרנים לבין מצב של סכסוך בתוך בועה אלימה שאין בה בעצם שום סיכוי אמיתי לפתרון. כי כשהם מביאים לנו את המפה הזאת, או המפה ההיא, זה נראה יותר כתוכנית קרב מאשר תוכנית שלום.

לכן ההחלטות שעומדות בפני ישראל לקראת האלף הקרוב, בוודאי בשנה הקרובה, הן בשאלה האם ישראל מסוגלת לזרום עם העולם, לזרום עם התהליכים הגלובליים האלה.

היום אתה פותח את העיתון ורואה שרוסיה תמכור כור גרעיני לסוריה. למה זה קשור? זה קשור משום שבצורך הזה להשתלב עם מה שקורה בעולם אנחנו חייבים להסתכל על כך שמה שנקרא בזמנו - רבין דיבר על זה - חלון ההזדמנויות לשלום, יכול להיות שזה חלון הזדמנויות שהולך ונסגר. הרי חלון ההזדמנויות נולד מזה שארצות=הברית היתה מעצמת=על היחידה, אבל רוסיה היא עוצמה, היא מעצמה גדולה, גם אם היא במשבר. זה לא איזה כוח שמתאדה, יום אחד אין רוסיה. אומנם היא נחלשה כמעצמת=על, אבל יכול להיות שהיא הופכת למעצמה אזורית.

אתה יודע, הסכם יאלטה היה הסכם שחילק ב=1945 את העולם לשני אזורי השפעה, בין ברית=המועצות לארצות=הברית. הקו עבר במזרח=אירופה. עכשיו הרחיבו את נאט"ו למזרח=אירופה. זה רק אומר שהסכם יאלטה לא מת, אלא רק זז מזרחה. זאת אומרת, החלוקה זזה מזרחה, ורוסיה נמצאת בחלק הזה של העולם, והיא פעילה. היא נמצאת בסוריה, באירן. אינני יודע אם היא נמצאת בעירק, אבל בלי רוסיה לא היה נפתר הסכסוך האחרון בעירק.

עובדה היא שפרימקוב הוציא לאמריקנים את הערמונים מן האש, וחסד עשה אלוהים עם האמריקנים שהרוסים פתרו להם את הסכסוך בעירק, משום שכל בר=דעת מבין שלא היה אפשר לחזור על התרגיל של מלחמת המפרץ, לעשות קואליציה בין=לאומית גדולה. אפילו סעודיה וכוויית היו מתנגדות לזה. ואם ארצות=הברית היתה רוצה הפעם להכריע את סדאם חוסיין, היא היתה חייבת לעשות מתקפה יבשתית, ומתקפה יבשתית היא לא דבר פופולרי, יש אבדות. היא לא רצתה לעשות את זה, ורוסיה הוציאה לה את הערמונים מהאש.

כל זה מצביע על כך שאנחנו לא יכולים, באווירה החדשה הזאת, מצד אחד לאבד את היחסים האינטימיים עם ארצות=הברית, וזה מה שהממשלה הזאת עושה, וזה קורה בשעה שהפלסטינים מבינים שצריך להתקרב לארצות=הברית. אני חושב, שבמשא=ומתן שמתנהל היום, הפלסטינים מגלים מידה של גמישות בהשוואה לעמדות המסורתיות שלהם, לא משום שהם רוצים לשכנע את נתניהו, אלא משום שהם רוצים להתקרב לארצות=הברית, או להביא לכך שארצות=הברית, לקראת הכרזת המדינה הפלסטינית במאי 1999, תקבלו את ההכרזה הזאת.

זאת האסטרטגיה הפלסטינית, וזה קורה עם ממשלה שמתרחקת מארצות=הברית.

יש פה לא בדיוק היפוך בריתות, כי אני לא מאמין שאנחנו נגיע עד כדי אובדן הברית עם ארצות=הברית, אבל בהחלט יש כאן הבנה פלסטינית של התקרבות לארצות=הברית, כדי להגיע למצב שבו המטרות האסטרטגיות של התנועה הלאומית הפלסטינית, אפשר יהיה להשיג אותן באמצעות מעצמת=העל.

מצד אחד, אנחנו מתרחקים מארצות=הברית, ומצד שני לא קוראים את המערך המזרח=תיכוני ואת התפקיד האזורי של רוסיה, שזזה, כמו שאמרתי, מזרחה, הכוח שלה זז מזרחה.

בביקור האחרון של פרימקוב פה - אנחנו, אתה יודע, השרים הישראלים, הממשלות הישראליות תמיד עוסקות בהטפת מוסר לכולם. אני זוכר את זה מהניסיון הקצר שלי, או הצנוע שלי כשגריר, ששרים ישראלים היו באים ותמיד היו מסבירים לגויים, כי הגויים לא מבינים; אנחנו נסביר להם אז הם יבינו. הם היו מסבירים להם שצריך לעשות כך וצריך לעשות כך, אל תיתנו לזה וכן תיתנו לזה. אז אנחנו לרוסים אומרים כל הזמן: אל תיתנו לאירן נשק גרעיני. אנחנו משכנעים אותם ומסבירים להם למה זה לא טוב, וכו'.

פרימקוב הגיע לכאן, והוא אפילו לא היה מוכן לשמוע אותנו. הם חשבו שהם מושיבים אותו בבית=דין שדה - אדוני, אל תסייעו. הוא בכלל לא רצה לתת להם דין=וחשבון. הוא אמר: מה זה, באתי לכאן לקבל מכם לקח? מי אתם? מה אתם? איזה קשרים מיוחדים יש בינינו? מה אתם קונים? מה אתם מוכרים? איזה תפקיד אתם נותנים לנו בתהליך הזה שאנחנו צריכים בכלל לתת לכם דין=וחשבון?

יכול להיות שבסוף הם כן יפעילו לחץ על חברות רוסיות או על אנשים רוסים שמסייעים באופן פרטי, או על סוכנויות רוסיות שונות שמסייעות לאירן, אבל לא בגלל הלחץ הישראלי אלא אך ורק מתוקף היחסים בינם לבין המערב, בינם לבין ארצות=הברית, וזה מחזיר אותנו שוב לצורך של ישראל במצב החדש הזה להיות עם ארצות=הברית באינטימיות אסטרטגית גדולה יותר מכפי שהממשלה הזאת מבינה ועושה.

בעצם זה מחזיר אותנו לשאלה המרכזית של בניית המדיניות בישראל מקדמת דנא. אתה

יודע, בשנות ה=50, בן=גוריון בנה את הקונספט הזה של המעגל הראשון והמעגל השני. הוא היה פסימי לגבי האפשרות לעשות שלום עם המעגל הראשון, ולכן בנו פה קשרים עם חבש, עם פרס, עם אפריקה. זה היה הרצון לפרוץ את טבעת המצור הזאת, כי לא האמינו שאפשר להגיע להסדר, או לא ראו שיש תנאים כאלה להגיע להסדר.

דרך אגב, חשוב לציין דווקא היום, כשאנחנו מדברים כל הזמן על שלום, שהאבות המייסדים של הציונות אף פעם לא דיברו על שלום. המלה שלום לא כל כך מופיעה. הם דיברו תמיד על הסדר. המלה הסדר מופיעה, לא שלום. היתה פסימיות גדולה. זה גם מסביר במידה רבה את שאלת האופציה הגרעינית האמביוולנטית הישראלית. היא נגזרה מתחושה שאין סיכוי בעצם.

והיום אתה חוזר למצב שבו היכולת שלנו לשמור על יחסים סבירים עם המעגל השני קשורה ביכולת לפתור את הבעיות עם המעגל הראשון. זאת אומרת, אתה לא יכול היום לנתק את הדברים. בעבר, כדי לפרוץ את טבעת המצור ניסית ליצור קשרים עם פרס, עם אפריקה וכו'. היום מסתבר שאם אתה רוצה להגיע לאיזה שהוא הסדר עם המדינות שבמעגל השני והשלישי, קשה מאוד לעשות את זה, ואתה לא יכול לנתק את זה מן הצורך לעשות הסדר עם המעגל הראשון. הדברים קשורים זה בזה.

לכן, הדילמה האירנית שלנו היא בדיוק זאת, האם אנחנו בכלל מסוגלים להגיע לאיזה הסדר שינטרל את הסכנה האירנית בלי לפתור את השאלה הפלסטינית, בלי להגיע להסדר עם הסורים - הדבר הזה כנראה בלתי אפשרי. ואת ההקשר הזה בדיוק לא תמיד ברור אם מקבלי ההחלטות בישראל מבינים - שאי=אפשר לנתק את הדברים זה מזה.

אני שמעתי את ראש הממשלה אומר בעליל יותר מפעם אחת, שלא, אין קשר. אנחנו נטפל בבעיה האירנית. וראינו בזמנו את הביקור של שרון ברוסיה, כדי להגיע אתם להסדר על צינור גז; עניין תמוה מאוד, מה אנחנו צריכים דווקא צינור גז עם הרוסים. אם היינו עושים תהליך שלום אמין, אפשר היה לעשות את זה עם המצרים, ויותר זול. אז זה יהיה בדיוק הלחץ שלנו על רוסיה? אלה דברים לא רציניים.

בכל מקרה, ברור לגמרי שהאירנים - זאת המשמעות, בעיני, אגב, של ועידת טהרן - האירנים אינם רואים את ישראל כאויב מרכזי. יש לנו איזו נטייה לסימפליפיקציה שנוחה לנו, כאילו בשבילם הציונות היא האויב המרכזי וכו'. אני משוכנע שהאויב המרכזי של

האירנים הוא דווקא העולם המערבי ולא ישראל.

ולכן, ההתנגדות שלהם לתהליך השלום נגזרת מן החרדה מפני הסדר אזורי, שישראל תהיה שותפה לו יחד עם העולם הערבי כדי להגיע לביטחון אזורי שינטרל את אירן, שרואה את הבעיה שלה לא בישראל. היא רואה את הבעיה שלה בעירק, היא רואה את חלומות ההתפשטות שלה למפרץ הפרסי. זו הסיבה שהיא מפעילה את ה"חיזבאללה". לא שהיא רוצה להשמיד את עם ישראל. אולי זה לא מפריע לה שיושמד עם ישראל, אבל זאת לא המטרה האסטרטגית של האירנים.

לכן, הדרך הטובה ביותר לנטרל את אירן היא באמת באמצעות התהליך המדיני הזה, ואז גם - המשפט האחרון יחזיר אותנו לתקציב, שבו פתחתי, כדי שהיושב=ראש שהתחלף יבין על מה אני מדבר.

אדוני היושב=ראש, הצורך הזה בהסדר, אם זה עם המעגל הראשון ואם זה עם המעגל השני, הצורך הזה קשור קשר הדוק ביכולת שלנו גם לפתור את בעיות המשק הישראלי. כי אחרת, אם נישאר בקפסולה של "הורגים זה את זה", גם הכלכלה שלנו לא תוכל להיות כלכלה מודרנית. תודה רבה לכם.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

תודה רבה. חבר הכנסת נסים זוילי, בבקשה.

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

בוקר טוב, אדוני היושב=ראש, לילה טוב לחברי שסיימו את המשמרת שלהם, ובוקר טוב לך, גברתי, שנמצאת אתנו עכשיו.

לפני כמה שעות התחיל העולם הנוצרי לחגוג את השנה החדשה, ואצלנו בראש השנה, בין הברכות שלנו אומרים: תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה. אנחנו תמיד מצווים להאמין שכך יהיה, אבל אי=אפשר להתעלם מהתחושה, מהרגשות שלנו כשאנחנו שואלים: האומנם?

בכל הרשתות, פחות או יותר, ניסו לסכם את שנת 1997, עשו את זה גם ברשת שלנו בכמה מובנים, ובהקשר של התקציב עשו את זה גם בנושאים הכלכליים, מה קרה בעצם ב=1997. אני מוכרח לומר, שראינו הרבה מאוד נתונים שליליים מול נתון חיובי אחד בלבד, והוא צמצום בגירעון במאזן התשלומים. כל שאר הנתונים הכלכליים, שקובעים בעצם את התפתחותה ואת התקדמותה של מדינה כמו מדינת ישראל, הם שליליים. אנחנו רואים את זה בצמיחה, אנחנו רואים את זה ברמת האבטלה, ברמת ההכנסה לנפש, בתל"ג הלאומי - בכל אחד מהתחומים שהם חשובים לקידומה של מדינה אנחנו רואים תוצאות שליליות.

שתי שאלות מתעוררות: 1. מדוע? 2. האם יש סיכוי שהתקציב שמונח לפנינו טומן בחובו מרכיבים שיכולים להביא לשינוי ברוב הפרמטרים ולנסות להעלות מחדש את הכלכלה הישראלית על מסלול של צמיחה, שהוא בעצם המסלול העיקרי שבגינו יש שינויים חיוביים או שליליים.

ב=1997 הצמיחה לנפש היתה אפס - נתון שכמוהו לא זכור, נדמה לי כבר קרוב לעשור. אפס. סך=כל הצמיחה היה 2%, וכשאנחנו מורידים מזה את הגידול באוכלוסייה, גם בגלל ילודה, גם בגלל אנשים שנכנסו לגיל הבגרות וגם בגלל עולים חדשים, אנחנו בעצם מגיעים לצמיחה אפס, וזה הנתון המזעיק ביותר מכל הנתונים.

ואתה שואל את עצמך, האם התקציב שמונח לפנינו יש בו מרכיבים שיכולים להביא לכך שהמגמה הזאת תשתנה. אף שהתקציב עוד לא אושר, ואף שהוא אפילו טרם הונח על שולחן הכנסת, כל מי שקורא את המספרים שבו יודע, שאין בו כמעט שום מרכיב שמסמן שינוי חיובי בתחום הצמיחה.

ואז אתה שואל בעצם, מה שעבדו לטובת מה? כלכלנים הגיעו למסקנה - ואני מאוד מאמין בכוונות שלהם, ואני מאוד מקווה שהם נשענים על תורות שהם מאמינים בהן - שהגירעון המרבי שרצוי שתרשה לעצמה מדינת ישראל הוא 2.5% בשנה. המספר הזה אומר 5 מיליארדי שקל בשנה - אם זה הגירעון התקציבי, הכלכלה לא רק שהיא לא נפגעת, אלא כבר יש בה הבסיס כדי לחדש את הצמיחה.

אני שואל את עצמי - א. האם המספר הזה מקודש? ב. האם 207 מיליארד שקל, שהם

התקציב ל=1998 - - -

היו"ר ד' טל:

כולל החובות.

נסים זוילי (העבודה):

כן, כולל החזר חובות. 207 מיליארד שקל, שהוא הסכום ל=1998, איזה חלק ממנו מושקע בפיתוח, ובפיתוח שיוצר מקומות תעסוקה, ובפיתוח תשתיות שייצור מקורות תעסוקה בעתיד? זאת אומרת, האם יש בו גרעין שיכול להביא לשינוי מגמות במשק הישראלי?

היו"ר ד' טל:

האם יש בו בשורה, בקיצור.

נסים זוילי (העבודה):

בדיוק. האם בכלל לא צריך להיות להיפך? הווי אומר, כשהמשק בצמיחה מהירה יש להחליט על תקציב ששומר על גירעון נמוך, וכשהמשק במיתון עמוק, האם אין זה תפקידה של הממשלה לתמרץ אותו ולהביא לכך שהמחזור שהוא מפעיל יגדל וילך? כי אם אתה לוקח תקופת מיתון ואתה מקטין עוד את ההכנסות הצפויות במשק, הווי אומר את הזרמת הכספים למשק, אתה יוצר באופן טבעי פחות מקורות ליצירת מקורות תעסוקה. ולצערי הרב, זה מה שהולך לקרות. וכל הדברים שאומר שר האוצר על קדושת המסגרת, ואומרים זאת אנשי כלכלה נוספים, הוא לא לבדו בעניין הזה - אני מכיר תיאוריות באירופה שאומרות ההיפך. אני מכיר מדינות באירופה, שכשהצמיחה שלהן היתה אפס או שלילית, והיו מקרים כאלה, הממשלות נכנסו הרבה יותר לתמונה כדי להפעיל מחדש את גלגלי המשק. וכשהן היו בפריחה כלכלית, הן הרשו לעצמן לא רק להקטין את הגירעון, אלא לפעמים לעצור אותו ולחסל אותו לחלוטין, משום שהמשק היה יכול בכוחות עצמו לדאוג לרמת תעסוקה סבירה.

האפשרות השלישית היא, שאנחנו נכנסים לאותו מסלול שאליו נכנסה אירופה בעשור האחרון באיחור של עשר שנים. הווי אומר, חלק גדול ממדינות אירופה עומדות ברמת

אבטלה גבוהה יחסית, למעלה מ=10%; גם צרפת, גם גרמניה, גם איטליה. אנגליה התחילה לרדת טיפה, אבל גם היא עומדת סביב 10%, וכן ספרד. כל אירופה עומדת היום במגמות של 10% אבטלה בערך, והממשלות, גם הממשלות הסוציאליסטיות החדשות שנבחרו בצרפת ובאנגליה מתקשות מאוד לצאת מהמשבר הזה.

בצרפת, למשל, כבר שוקלים להנהיג שבוע עבודה של 35 שעות - עד כדי כך. ומאחר שאני מכיר היטב את שרת העבודה מרטין אוברי, ושוחחתי אתה ארוכות על כך, היא אומרת: זאת הדרך היחידה לקחת את סך=כל העבודה שיש במשק הצרפתי ולהביא לחלוקה יותר שוויונית שלה. כמו בארץ גם בצרפת יש בערים ובשכונות מוקדי אבטלה שמגיעה עד 25%, ואבטלה של צעירים שמגיעה עד למעלה מ=50%.

הם מחפשים פתרונות ושוברים את הראש. מאחר שהם מרגישים שהם מיצו את הפוטנציאל של הגדלת המשק, ולכן הם מיצו גם את הפוטנציאל של יצירת מקורות עבודה חדשים, הם מנסים לקחת מכל אחד מ=30 מיליון המועסקים בצרפת שלוש שעות שבועיות, ולעשות מהן בנק חדש, כדי ליצור מקומות עבודה נוספים לדור הצעיר, ועל=ידי כך הם מתכוננים להגיע בשנות האלפיים לשבוע עבודה של 35 שעות.

זה מעורר ויכוח קשה מאוד בעיקר בינם לבין המעסיקים. היום ישבנו עם קבוצת מעסיקים צרפתים ושוחחנו אתם ארוכות על התוכנית הזאת. הם אמרו: אנחנו מתנגדים למהלך הזה, כי הוא יביא לייקור התוצרת שלנו מול המתחרים שלנו בעולם כולו.

זאת אומרת, שהמשק הישראלי, כל משק מתפתח מתחיל להגיע למצב, שהכנסת המודרניזציה בתוכו והקטנת התלות בכוח עבודה הולכות וגדלות, וכל אחד רואה בשיפור הרמות הטכנולוגיות שלו הישג, ובאופן אוטומטי כל מכונה שנכנסת מוציאה עובד.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

או יותר.

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

או יותר מעובד אחד. אנחנו רואים, שעל כל יחידת ייצור - אני מכיר את זה טוב

מאוד מהחקלאות, אבל זה לא רק בחקלאות, זה בכל דבר - מה שהיו עושים פעם חמישה=שישה עובדים, היום עושה עובד אחד. זה אומר שאתה צריך לדעת, שכדי ליצור מקומות עבודה - א. ההשקעה היא הרבה יותר גדולה. העלות הממוצעת של יצירת מקום עבודה מתקדם אחד היא 100,000 דולר. זאת אומרת, שהתפוקה מאותו מקום עבודה חייבת להיות גבוהה מאוד, והתפוקה הזאת מורכבת ממה שעושה המכונה או המחשב וממה שעושה האדם, וככל שהמכונה לוקחת חלק יותר גדול ביצירת התפוקה, כך הצורך באדם קטן והולך.

אבל עם זה צריך להתמודד. איך מתמודדים עם זה? - בהרחבת השווקים שלך. ואם אתה לא מצליח להרחיב את השווקים ואם אתה לא מצליח להרחיב את ההשקעות, אתה נמצא בנסיגה מתמדת ביכולת שלך ליצור מקומות עבודה חדשים, וזו הנקודה שאנחנו עומדים בה היום.

כדי להתמודד עם צורכי התעסוקה שלה, מדינת ישראל צריכה ליצור סדר=גודל של 70,000 מקומות עבודה חדשים בשנה. בשנים האחרונות עמדו פחות או יותר במכסה הזאת. 50,000 עובדים שמגיעים אלינו-70,000 מקומות עבודה - זה אומר גם כדי לקלוט 60,000 מדי שנה, ואני מקווה שימשיכו לבוא עולים במספרים אלה, וגם כדי לאפשר לדור הצעיר שמשתחרר מהצבא מסלול של קליטה בעבודה.

70,000 מקומות עבודה בשנה, זה מספר לא מבוטל למשק הישראלי. מקומות עבודה אלה, אם לא יוצרים אותם תוך כדי הבטחת מסלול של צמיחה, יוצרים בעצם תעסוקה שלילית. כי אם התעסוקה גדלה ויוצרים מקומות עבודה רק ברמה של השירותים, זה אומר שהכול על חשבון תקציב המדינה, או על חשבון משהו אחר, ואין מול זה הכנסה ואין מול זה ייצור.

זה מה שקרה בעיקר בשנה האחרונה. רוב מקומות התעסוקה שנוצרו הם במערכת השירותים, לא במערכת היצרנית, והמערכת היצרנית קורסת תחת העול שהשירותים מטילים עליה ברמה של כוח=אדם.

כשמחליטים להגדיל את התקציב - ואני מבין שהתקציב גדל והולך. הגידול בתקציב מאז הוא היה בממשלה ואושרה המסגרת שלו - אינני יודע בכמה זה יסתכם בסוף, ואני לא מתכוון למחרתיים אלא בסוף שנת 1998, אחרי שראש הממשלה ושר האוצר יענו על כל התביעות. אין שום תביעה משום מפלגה - ואני לא קורא לזה סחיטה, אני לא חושב

שהמערכת הזאת היתה אי=פעם שונה - אין שום תביעה שבאה משום סיעה קואליציונית שכשהיא מומשה היא יצרה מקומות עבודה חדשים. זו הבעיה של הגדלת התקציב. כל הגדלת התקציב באה כדי להרחיב את השירותים. כל הגדלת התקציב באה לא כדי ליצור מקום עבודה חדש אחר, יצרני אני מתכוון, ואם אתה לא יוצר מקומות עבודה חדשים, יצרניים, שמייצרים כסף, ואתה מגדיל את ההוצאה פר=שירותים - ולא חשוב למה, זה יכול להיות לאוניברסיטאות, לחינוך, לישיבות, לכבישים עוקפים או לא עוקפים, זה לא משנה - כל זמן שהגדילו את התקציב ב=1.5 מיליארד שקל ואף שקל אחד לא הלך ליצירת מקום עבודה יצרני חדש, גם הקואליציה חטאה לכלכלה הישראלית - - -

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת זוילי, סליחה. בסך=הכול מדובר על 1% בערך מכלל הגידול. כל מה שמדברים, מדברים על 2 מיליארדי שקל. זה 1%, בשוליים שבשוליים של התקציב. הממשלה צריכה בתוך התקציב לראות, או צריכה להראות מקורות להגדלת מקורות תעסוקה. הרי אתה לא מצפה שבאותן בקשות=תביעות=דרישות של כל המפלגות האחרות, שמסתכמות ב=1%, יש לנו עוד 99% אחרים שבתוכם צריכים להיות מקורות תעסוקה אחרים.

נסים זוילי (העבודה):

התקציב הוא לא 200 מיליארד. כשאתה מוריד מזה החזר חובות ואתה מוריד מזה - -

היו"ר ד' טל:

180 מיליארד.

נסים זוילי (העבודה):

לא. אתה מוריד מזה את תקציב הביטחון, אתה מוריד מזה את מערכות השירות השוטפות, שאתה לא יכול להזיז מהן שכר וכל המרכיבים האלה, אתה נשאר עם תקציב פנוי של קצת פחות מ=30 מיליארד. אתה מבין? זה הנתון. זאת אומרת, שהתקציב האמיתי שאתה יכול לבנות עליו וממנו לראות תקציב של צמיחה הוא 30 מיליארד שקל. כשעל 30 מיליארד שקל אתה מוסיף 2 מיליארדי שקל, שכולם הולכים לשירותים נוספים ולא יוצרים שום מקום

עבודה יצרני חדש, ברור לך מה הפרופורציות ומה המשמעות של זה.

זאת אומרת, אם כל הסיעות הקואליציוניות היו אומרות: אנחנו מצטרפים להצעתו של יושב=ראש ההסתדרות עמיר פרץ ומבקשים להקים קרן בת 2 מיליארדי שקל למאבק באבטלה, לסיוע ליצירת מקומות עבודה באזורים שאתה צריך, זו היתה תביעה שמפלגת העבודה היתה מצטרפת אליה, וזו לא היתה תביעה. זאת אומרת, אלה מגמות חיוביות במשק.

אם נסיים את 1998 בהמשך גידול באבטלה - ואת זה צופה האוצר, לא אנחנו, לא האופוזיציה רוצה שכך יהיה - ברור לחלוטין שהתקציב הזה מוביל לכך, שב=1998, אם היום יש בפועל 180,000 מובטלים, לא 150,000; אם ב=1998, במקרה הטוב אנחנו נסיים ב=200,000 מובטלים פורמליים וב=220,000 לא פורמליים, אתה מבין שאנחנו הולכים לקטסטרופה בחלק מהאזורים.

אני לא רואה בתקציב הזה שום פרמטר שיש סיכוי שהוא ישנה את המגמה הזאת. אין כזה. וזו הטעות הבסיסית של שר האוצר, שמצד אחד הוא מנסה לשמור על מסגרת הגירעון ומצד שני הוא משתמש לא נכון בתקציב ונותן רק את התשובות.

אם המגמה הזאת ממשיכה להתפתח, היא תהפוך למגמה קבועה בכלכלה הישראלית. וזה מה שקרה באירופה, שאחרי שהאבטלה הפכה להיות קבועה, היא הפכה להיות תופעה חברתית שיש לה משמעויות חברתיות מרחיקות לכת, משום שיש דור צעיר שעוד לא עבד יום אחד בחייו; יום אחד בחייו. גם בארץ יש כאלה, אבל באירופה זה הופך לתופעה חברתית קשה מאוד של חבר'ה צעירים שלא יודעים בכלל מה זה לעבוד, ושם הם מקבלים דמי אבטלה בשיעור של פי=שניים מדמי האבטלה שמקבלים בארץ. הם כבר צוחקים על זה שהם עוברים מקורס אחד לשני, והם עושים קורסים להכשרה מקצועית כמו שחלק מהסטודנטים שלנו באוניברסיטה עושים - נרשמים בבוקר, הולכים הביתה, חוזרים אחר=הצהריים, חותמים להם. כי הכשרה מקצועית היא בלוף.

לצערי הרב, מעט מאוד מהאנשים שמשתמשים במסלול של הכשרה מקצועית עומדים במצב שיום אחרי שהם מסיימים את ההכשרה הזאת יש להם מקום עבודה. ואז בעצם בזבזת כסף פעמיים. גם עשית מכשיר - - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

זה שהכשרת אותם עוד לא אומר שמצאת להם מקום עבודה. הם מוכשרים, אבל לא בהכרח מוצאים להם מקום עבודה.

נסים זוילי (העבודה):

בדיוק. זאת אומרת, שאם כבר יש מקום להכשרה מקצועית, זה יותר בכיוון שבו הלכו עכשיו בחלק מהמקרים של אופקים, לעשות הכשרה מקצועית פנים=מפעלית. זאת אומרת, לייעד אותם לחברת החשמל, וששההכשרה המקצועית שלהם תהיה כבר במסגרת החברה, הם יוכשרו בדיוק למה שהחברה צריכה. עושים הכשרה מקצועית לרתכים בתעשייה האווירית - מעולה, אין בעיה. זה בדיוק המסלול שצריך להיות. אבל אסור לעשות הכשרה מקצועית מנותקת ממאגר כוח האדם שאנחנו צריכים.

למשל, בבנייה, אנחנו יודעים שיש ענפים שבהם יש צורך בכוח עבודה. יש הכשרה מקצועית שבאה למלא חלל כדי להגיד שיש פחות מובטלים, ובמערכות ההכשרה המקצועית יש עשרות אלפי בוגרים שאינם רשומים כמובטלים אבל בפועל הם מובטלים.

היו"ר ד' טל:

לפי הדברים הללו, חבר הכנסת זוילי, יכול היה להיווצר מצב, שבעצם חלק גדול מהאנשים לא ייכנסו למסגרת של הכשרה מקצועית. לדעתי, משרד העבודה מנסה להרוויח, שבאותו פרק זמן קודם כול האיש יהיה בהכשרה מקצועית, הוא יהיה עסוק ולא יהיה מובטל, ומצד שני הפוטנציאל של כוח האדם המוכשר יגדל וישתפר, כך שבעוד חצי שנה או בעוד שנה אפילו, אם ייווצרו מקומות תעסוקה, כבר יש לך קאדר מוכשר.

נסים זוילי (העבודה):

נכון. אני לא מכיר פתרון יותר טוב מהכשרה מקצועית. אני רק אומר, שאני לא מרגיש שזה מכשיר שמנוצל נכון. כלומר, אין לך מספיק חפיפה בין הביקוש לכוח אדם לבין מסלולי ההכשרה שהעובדים מופנים אליהם, כי אין חפיפה גם בין הכישורים של האיש לבין מקומות העבודה הפנויים במשק. למשל, עדיין יש מקומות עבודה במערכות ההיי=טק, במחשוב וכיוצא באלה. חלק גדול מהמובטלים אין להם הכישורים הבסיסיים למערכות האלה.

לזה אני מתכוון כשאני מדבר על הכשרה מקצועית, שהיא לא מספיק ממוקדת.

דרך אגב, זה מתקשר לדבר הרבה יותר רחב. למשל, בגרמניה יש ויכוח, אם מערכות החינוך שלהם הם, כפי שהם קוראים להן, בתי=חרושת למובטלים - והם הגיעו למסקנה שכן. משום ששם יש השכלה תיכונית חינם והשכלה אקדמית חינם, ומתברר שאין מה לעשות עם עשרות אלפי הבוגרים של המערכת האקדמית שלהם. פשוט אין מה לעשות אתם. לא מכשירים אותם לשום דבר שיכול להפוך אותם לאנשים יצרניים ויצירתיים בחברה שלהם.

<u>קריאה:</u>

- - -

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

כן, אבל אני מדבר על אלה שהולכים לחינוך עיוני. אלה שהולכים מההתחלה לחינוך מקצועי, אני מעריך שהם ייקלטו ברמות העבודה היותר=נמוכות בתעשייה ובשירותים. אבל אלה שהולכים לתחום העיוני ואחר כך הולכים לאוניברסיטאות - זאת השאלה. אני קראתי חומר מאוד משמעותי בעניין זה. הוויכוח הזה מתנהל כבר כמה שנים, והוא עוד לא הסתיים.

הגרמנים הגדירו את מערכות החינוך כבתי=חרושת למובטלים, משום שהן לא נותנות לדור הצעיר שום כלים כדי להיקלט בשוק העבודה כפי שהוא יהיה בנוי בשנות האלפיים. גם אנחנו צריכים לשאול את עצמנו אותה שאלה בדיוק, וגם אצלנו כבר התחילו לתת העדפה

- - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

אז אולי כדאי להפנות יותר לחינוך הטכנולוגי מלכתחילה, ולא לחכות עד שיהיו לנו הרבה מאוד דוקטורים ופרופסורים.

<u>נסים זוילי (העבודה):</u>

הם כבר הגיעו למסקנה, שבכלל החינוך הטכנולוגי צריך להתחיל בגיל הרבה יותר צעיר. זאת אומרת, שאנשים לא יראו פחיתות כבוד בזה שמכשירים אותם לעבודת כפיים או לעבודה טכנולוגית, אלא זה יהיה בנוי ומובנה בגיל הרבה יותר צעיר ומעורר הרבה פחות התנגדות.

היו"ר ד' טל:

אני מוכרח להעיר פה הערה, ברשותך. אני חשתי על בשרי, ואני בא מהחינוך הטכנולוגי, למדתי ב"אורט". אנשים שלמדו בבית=ספר מקצועי=טכנולוגי, בסופו של דבר יכלו בשלב מסוים של החיים להיות גם מהנדסים, יכלו לעבור לשטח השני, של מהנדסי מחשבים וכיוצא באלה דברים; בין היתר, הפכו גם לפוליטיקאים. לעומת זאת, אין מצב שמי שלמד מדעי המדינה או מדעי הרוח יכול היה לעסוק במקצועות טכנולוגיים.

נסים זוילי (העבודה):

זאת בדיוק התשובה.

בוקר טוב לחבר הכנסת דוד צוקר. בשיחות על התקציב אנחנו גולשים לכל מיני תחומים. זה דיון שהוא במקרה אקדמי, אבל יש לו משמעויות לגבי החיים היומיומיים שלנו, ואני מקווה שתימצא הדרך, אף שאני מאוד סקפטי כרגע, שהתקציב הזה יהפוך להיות תקציב שינוצל להחזרת המשק הזה למסלול של צמיחה. כי אם הוא לא ידע לעשות את זה, אנחנו צפויים לשנת 1998 קשה יותר משנת 1997. ומי כמוך, אדוני היושב=ראש, יודע מה המשמעות של אדם אחד מובטל, של אב משפחה מובטל, מבחינת המשפחה הזאת, או של אם מובטלת במשפחה. מבחינת המשפחה הזאת זה 100% אבטלה, לא 7% או 8%, ואנשים שנשארים במעגל האבטלה הרבה מאוד זמן גם יוצאים מהמסלול השוטף של החיים שלהם, ואנחנו, כמי שמנהיגים את המדינה, גם כחברי הכנסת, חייבים לשמש להם לפה. תודה רבה, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת זוילי. חברי הכנסת שוחט, גפני, אלול, אורון, רובינשטיין וכהן - אינם באולם. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

בוקר טוב. אנחנו כבר שלוש שעות וחצי בפתחו של יום חדש, אדוני היושב=ראש, גברתי סגנית מזכיר הכנסת. אני בכלל רוצה לציין, שאנחנו מעבירים את ימי הפיליבסטר הזה, שמעולם לא היה ממושך ממנו וצודק ממנו, בשמחה ובגאווה, פרט להרגשה הכבדה כלפי עובדי הכנסת, שעל לא עוול בכפם - שכן אני עדה ויודעת את מסירותם ואת נאמנותם ואת עבודתם השקדנית.

היו"ר ד' טל:

הם עושים עבודתם נאמנה בלי שום עוול בכפם. הם נאמנים מאוד.

ענת מאור (מרצ):

אני אומרת, הם עובדים מצוינים, אבל הם לא נבחרי הקואליציה. זאת אומרת, אין להם שום אחריות לתקציב הקלוקל, לכישלונות, והם נשארים אתנו 24 שעות ביממה כבר למעלה משבוע.

מזכיר הכנסת, סגנית יושב=ראש הכנסת שושנה כרם, על עבודתך הנאמנה והמסורה כל הזמן בתקופה הזו, יישר כוח. וכך לכל צוות הסדרנים והעובדים, משמר הכנסת, אנשי התקשורת.

במשך שמונת ימי החנוכה רבים מאתנו דיברו והזהירו על הנרות שהולכים וכבים, על התקווה שהולכת ואובדת. אבל תקדים כזה, לפתוח את 1998, כשלא רק שלא מתחילים להצביע על חוק ההסדרים אלא בכלל הוא סוף=סוף נגמר. דרך אגב, בפשרה בעניין הבריאות לפחות שני דברים השגנו, ותיכף אדבר עליהם, אבל תקציב מדינה בכלל אין. זאת אומרת, שנת 1998 היא שנת האין. החור הולך ומעמיק, הבור הולך ונכרה.

אדוני היושב=ראש, תואילו לעשות חסד עם עם ישראל ותקדימו את הבחירות, ותאפשרו לעם לראות - - -

היו"ר ד' טל:

ואז מה תהיינה התוצאות, גברתי?

ענת מאור (מרצ):

אני מניחה, אדוני היושב=ראש, שהתיקו במצב הפוליטי הדמוגרפי הסוציולוגי, שמלווה את עם ישראל מ=1981, יהיה גם בבחירות האלה, ומי שיעבוד יותר - - -

היו"ר ד' טל:

אז מה הועילו חכמים בתקנתם?

ענת מאור (מרצ):

- - - ואז אני ממש בטוחה שמפלגת העבודה בראשות אהוד ברק, עם מרצ ועם המפלגות הערביות, כמובן, ואנחנו נשמח מאוד אם זה יהיה עם ש"ס ועם כל הכוחות המתונים שרוצים לקדם את השלום, קודם כול, ולא מוכנים להישאר בעגלה המקרטעת הזו - מכל הדברים כולם, אנחנו פשוט לא מדברים כעת על השלום אלא על תקציב המדינה. יש לנו כל כך הרבה מה לומר, שאנחנו פשוט לא מתפנים לדבר על השלום. אבל פעמי הפעימה אכן יגיעו, לצערנו הרב נראה עוד פעם את העגלה שוקעת בבוץ, ואני מציעה שנתלכד ונזכור שזה הנושא החשוב ביותר, היקר ביותר, הדחוף ביותר, המאיים ביותר.

היו"ר ד' טל:

גברתי, יש לנו עוד הרבה מאוד זמן. מה יקרה אם שוב יעלה הליכוד לשלטון? האם לא חבל לטרטר את כל עם ישראל לבחירות שכאלה?

ענת מאור (מרצ):

תראה, אנחנו מדינה דמוקרטית, ותמיד נכבד כל החלטה. אבל כמוני כמוך - אני

יודעת שגם אתה מסתובב בקרב עם ישראל - אני עוברת בעיירות הפיתוח, בקיבוצים, במרכזי הערים, נפגשת עם הרבה מאוד נשים, ואנחנו שומעים את עם ישראל.

נכון שאני מקווה שאנחנו לא ניפול קורבן. כי אני רוצה להגיד לך, אדוני היושב=ראש - לא נתניהו ניצח. פשוט, פרס ואנחנו שמטנו שלטון מידינו.

היו"ר ד' טל:

פרופסור שבח וייס יאשר את זה. אין אופוזיציה מנצחת, יש שלטון שמפסיד.

ענת מאור (מרצ):

אכן כך. לא, השלטון לא הפסיד, כי אנשים לא איבדו את האמון. אבל היתה תעמולת בחירות, ותעמולת בחירות כשמה כן היא - מותר לעשות תעמולת בחירות; על זה אין לי שום דבר נגד מי שעשה. אבל היתה בעצם שטיפת מוח. יש לי הרבה מאוד נגד משטר קלוקל ונוראי ופגיעה בתרבות - - -

היו"ר ד' טל:

זה טבעה של תעמולת בחירות.

ענת מאור (מרצ):

אני אומרת על תעמולת הבחירות - אם כי אני מצטערת מאוד, שכאשר השקר היה לא שקוף, הוא היה שקר גס; "פרס יחלק את ירושלים" - זה היה שקר גס. בטעות לא אמרנו שעל שקר לא עושים עימות, לא עושים הידברות. על שקר עונים בתרבות של שקר, אבל עוד לא החכמנו להבין את זה. כך צמח הטוטליטריזם.

אני רוצה להסב את תשומת הלב, אדוני היושב=ראש וחבר הכנסת שבח וייס, לספר נפלא של פרופסור חנה ארנדט, שבעצם מתאר איך צמחו משטרים טוטליטריים. הספר נכתב ב=1958. שנה אחרי שעלה ראש הממשלה לשלטון, בפגרת הפסח, נזכרתי במה שלמדתי, חזרתי לכל החומר, ואני אומרת לך ששערותי סמרו.

היו"ר ד' טל:

אין סיכוי שיהיה משטר כזה במדינת ישראל.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת טל, אני חושבת שב=4 בנובמבר 1995, היום הנורא של רצח רבין, זיכרונו לברכה, איבדנו אדם נפלא ויקר ואיבדנו את התמימות. זה היה חץ בלב הדמוקרטיה הישראלית, וכל מה שחשבנו, שאין חשש, שאצלנו זה לא יכול לקרות - את הנורה האדומה הזו לפחות עלינו לשים מולנו.

העניין מתחיל בכך שלא היה לנו חוק נגד הסתה כפי שצריך. החוק נגד המרדה היה מיושן, והוא לא כיסה את המצב הזה. הוא נמשך בקלקולים בתרבות השלטון והמשטר, שמקומם לא יכירם בחברה מתוקנת.

אני מקווה שאתה עוד צודק, אבל אל נחיה באשליה, שמדינה טוטליטרית ומעבר ממדינה דמוקרטית ומתוקנת למדינה של העולם השלישי, שבה מלה היא לא מלה, שאין בה אמון, שאין בה מינהל תקין, שיש בה שוחד, ויש בה התקפה על מערכת בתי=המשפט, ויש בה התקפה על המשטרה, ויש בה התקרנפות של התקשורת - - -

היו"ר ד' טל:

זו דמוקרטיה, כנראה.

ענת מאור (מרצ):

סליחה, זו לא דמוקרטיה. יש דמוקרטיות שעומדות במבחן ויש דמוקרטיות שמועדות.

היו"ר ד' טל:

אם אני מבקר את בתי=המשפט, זו לא דמוקרטיה? האפשרות שניתנה לי לבקר את

בית=המשפט, זו הדמוקרטיה בהתגלמותה.

ענת מאור (מרצ):

על ביקורת אין חולקין. גם במושג של הפרדת רשויות מדובר על ריסון ואיזון, ואיש לא אומר שיש איזו רשות שהיא רשות=על והיא חיה במגדל שן ואין זכות לבקר אותה. בין ביקורת לבין התקפה, והעיקר דה=לגיטימיזציה, ובין ביקורת לבין התנערות מאחריות של הדרג המדיני, כשהוא שולח את הדרג הצבאי, דבר שמעולם לא היה במדינת ישראל - שראש הממשלה יטיל את האחריות ואת האשמה על דרג צבאי כשהוא האחראי? שראש ממשלה יתקוף משטרה שהיא רשות מבצעת? ששרים יתנערו מאחריות? אלה תקדימים מסוכנים ביותר.

אמרנו שתעמולת בחירות היא לגיטימית, אבל לא לגיטימית כמדיניות. הסברה תהיה בה תעמולה, ותעמולה תהיה בה שטיפת מוח, ואמת תהיה לא רק דבר שהוא לא בנורמה - זה כבר כמעט דבר שהוא יוצא דופן והוא כבר לא קיים.

חברות וחברי הכנסת, יש עוד דבר. נכון, תמיד היו דברים. אבל המינון, קנה המידה - זה הדבר החשוב ביותר. הרי החיים הם לא שחור או לבן, וגם כשנאמר "דין פרוטה כדין מאה" לא התכוונו בזה לכל העולם.

היו"ר ד' טל:

ומי קובע את המינון, גברתי?

ענת מאור (מרצ):

את המינון קובעת בדיוק החברה שבה אנחנו חיים. אבל אנחנו גם יודעים, שמינונים, הידרדרות - הרי זה לא קורה ביום אחד. המעבר ממצב של דמוקרטיה למצב של חוסר דמוקרטיה, טוטליטריזם - על זה בדיוק אנחנו מדברים. וכאשר מנהיג הוא לא מנהיג במדינת חוק, אלא הוא מתחיל להיות מנהיג טוטליטרי, וכשהוא הופך את האזרחים להמון, וכאשר הכוח והטרור והאלימות האלה מתחילים להיות הערצה - - -

אני מקווה שתאריך את זמני, כי השיחה מאוד מעניינת, אבל יש שני נושאים מאוד

חשובים שעליהם אני רוצה להספיק לדבר, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ד' טל:

גברתי, יש לך עוד 17 הסתייגויות. זה עוד הרבה שעות דיבור.

ענת מאור (מרצ):

ייתכן מאוד שנגיע ליום שני ושלישי. כוחנו עמנו. אני מבינה שביום שישי נצטרך לסיים בשעה מספיק מוקדמת כדי שכולם יספיקו להגיע לבתיהם בזמן, לקראת שבת. אבל ללא ספק נוכל להמשיך.

היו"ר ד' טל:

זה יהיה טוב למנוחת הגוף ולמנוחת הנפש.

ענת מאור (מרצ):

השיחה היתה מאוד מעניינת. חבר הכנסת טל, אני באמת אביא לך את התקציר של הספר של חנה ארנדט "יסודות הטוטליטריזם". אשמח מאוד אם תעיין בו ונמשיך לשוחח. כי אני רוצה לומר, ואמרתי זאת פעמים מספר בנאומים, אנחנו בעצם דנים היום בחוק ההסדרים במשק, שהוא הדיון על המדיניות החברתית והכלכלית. מצד אחד זנחנו את הנושא המרכזי ביותר של השלום, ונשוב ונחזור לדון בו עם הדיונים על הפעימה הראשונה ועם ההטעיות והאשליות בעניין שלה. אבל מצד שני, בשבוע הזה אנחנו נדרשנו בעצם לדון בתרבות השלטון בישראל, כשלא זאת האג'נדה, לא זה סדר=היום הציבורי, אבל זה מה שמתרחש פה.

כיצד יכול להיות, חבר הכנסת טל, שראש ממשלה חותם על הסכם עם גשר ב=31 בדצמבר 1996 ושום דבר מזה לא מתממש? והיום אנחנו שומעים מכל אנשי הקואליציה, שמלה שלו זו לא מלה, הסכם זה לא הסכם, ואם הוא יחתום בכתב, גם אז הם לא יהיו שקטים, ואם הוא יחתום רק עם שר האוצר אז אולי, אבל אם זה לא בתוך התקציב הם לא יהיו שקטים.

אלה דברים מאוד מדאיגים. זו התפוררות של אמינות. זה המכחישון הלאומי. ראש הממשלה שותק, מזה זה מתחיל, והמפלגות אומרות: הבטיחו לנו. שר האוצר אומר: לא הבטיחו דבר. מה אזרח במדינת ישראל צריך להבין מזה?

דברים קשים מאוד בתרבות השלטון, ביחס, במושג של דמוקרטיה, במושג של הוגנות, במושג של משא=ומתן. אני מקווה מאוד שהתסריטים השחורים הללו לא יתממשו. אבל יש ברירה - צריך ללכת לבחירות, צריך לפזר את הכנסת הנוכחית, ואני מאמינה ובטוחה, שהציבור בישראל יבחר אחרת וברק יהיה ראש ממשלה, ואתם מוזמנים לאותה שותפות. אתה יודע, שגם עם מרצ שמחנו על כל שותפות כזו.

חברות וחברי הכנסת, אני רוצה לדבר עכשיו על שני נושאים שתכננתי לדבר עליהם בלילה. חברות וחברי הכנסת, אני רוצה לדבר על שני נושאים שתכננתי לדבר עליהם בלילה, שבשל הדברים שיש לנו לא מצאו מספיק ביטוי: 1. כיצד התקציב פוגע בנשים. זאת הזדמנות להודות ל"מרכז אדוה", לגילה סבירסקי ושלמה סבירסקי, שעומדים בראש המכון ולאורך כל הזמן מפתחים מחקרים וסקרים על מדיניות חברתית. אני רוצה לשבח בעיקר את עבודתם לקראת תקציב המדינה. לפני שבוע, חבר הכנסת שבח וייס, היית בכנס של הרבה ארגונים חוץ=פרלמנטריים, עם ניירות עמדה ועם נתונים. תודה על כך.

לפני שאדבר על הנתונים ועל הדרכים שבהן התקציב וחוק ההסדרים האומלל פוגעים בנשים - אגב, דיברנו קודם על הטעיות, תראו אפילו מה קרה לשם של חוק ההסדרים. כולנו יודעים שחוק ההסדרים הוא חוק עוקף דמוקרטיה, והוא רעה חולה שלא הממשלה הזו המציאה אותה, אבל הציניות - - -

היו"ר ד' טל:

אז זה טוב.

ענת מאור (מרצ):

לא, זה רע מאוד.

היו"ר ד' טל:

ולא עשיתם שום דבר כדי לשנות את זה.

ענת מאור (מרצ):

לא, סליחה, חבר הכנסת טל, תן לי לעדכן אותך. חבר הכנסת צוקר היושב כאן, אני לא יודעת איך בשעה כזו של הלילה, אבל הוא יושב פה.

היו"ר ד' טל:

מה זאת אומרת איך? הוא חבר כנסת חרוץ.

ענת מאור (מרצ):

פנינו לוועדת הכנסת, ואנחנו לא ראשונים, כי בכנסת הקודמת פנה חבר הכנסת יצחק לוי, ובכנסת לפני כן אורה נמיר - - -

שבח וייס (העבודה):

- - -

ענת מאור (מרצ):

ועדת הכנסת כולה, כי יש כאן בעיה של מעמד הכנסת - לא חשוב מי מאתנו חבר קואליציה, או חבר אופוזיציה מול הממשלה. הכנסת כולה התאחדה, אומנם לא בקדנציה הזו, ואני מקווה שלא נרפה מזה ונקדם זאת לקראת הכנסת הבאה.

קריאה:

- - -

ענת מאור (מרצ):

אנחנו בעצם בתקנון של הכנסת, כי זה השינוי שצריך להיות, מבטלים את כל נושא חוק ההסדרים, על שלושת המרכיבים האומללים שבו. נעמוד על כך שהחקיקה, שהיא הדבר הכי חשוב שלנו , תיעשה בתוך חודשיים, נעמוד על כך שחקיקה שלא שייכת לוועדת הכספים תהיה בוועדות אחרות ועל כך שההצבעה על חקיקה תהיה הצבעת אמון או אי=אמון. הרי זו פגיעה בדבר אימננטי. על כך נמשיך להיאבק, ובשיתוף פעולה של כולנו. אני מקווה, בלי לדעת אם נהיה בשלטון, שנפעל נכון בעניין.

לקרוא לחוק ההסדרים בהטעיה מכוונת: חוק להגברת הצמיחה - איזו צמיחה? הרי שר האוצר וראש הממשלה יודעים שבמקום צמיחה יש צניחה. איזו הגברה? זו הדברת הצמיחה. ועוד אחר כך קוראים לזה תעסוקה. יש גבול לציניות, 160,000 מובטלים. כשהיתה פעם אחת עלייה במספר המובטלים, אתם זוכרים מה עשה ראש הממשלה? מסיבת עיתונאים, וכל התקשורת המתקרנפת שם, והוא תוקף, רחמנא ליצלן, את ההסתדרות על שוד הקופה הציבורית. הוא לא מאשים את עצמו על הגידול באבטלה. נראה היה שהעיתונאים שכחו את השאלות, הם פתאום תקפו את ההסתדרות השובתת. אחד מבכירי העיתונאים שכח לשאול אותו כיצד בצרפת נהגי המשאיות שבתו והציבור כולו גיבה אותם במשך חודשים.

אני חוזרת לנושא של התקציב הפוגע בנשים. למרות השעה המאוחרת אני רוצה לציין

- - -

<u>קריאה:</u>

השעה מוקדמת.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

השעה המוקדמת של ראשית השנה החדשה. אני רוצה להזכיר, שבכל הקשור לרצח נשים שנת 1997 הסתיימה במצב חמור ביותר. דרך אגב, פה אין לי טענות לאיש. זה לא עניין של אופוזיציה וקואליציה, כולנו נאבקים על זה. גם בעניין זה חרה לי, שמשרד ראש הממשלה עושה "קמפיין" נגד אלימות נגד נשים אבל לא מגדיל את תקציבי המקלטים, אלא מקטין אותם.

שבח וייס (העבודה):

הוועדה למעמד האשה נתנה לו במה לכך.

ענת מאור (מרצ):

אני מסכימה אתך, ואני חלקתי על זה לחלוטין. כי באלימות נגד נשים נאבקים על=ידי כך שמגדילים את התקציבים למקלטים ולדירות לאלה שיצאו מהמקלט. אז מה אם אשה היתה במקלט חצי שנה? אם לא עוזרים לה לשכור דירה והיא נאלצת לחזור לציפורני הבעל המכה, מה הועילו חכמים בתקנתם?

אני רוצה להשתתף באבל הנוראי של משפחות הנרצחות. היה רצף, גם בליל אמש בצומת=בי"ן, חמור ביותר של בעלים שקטפו את חיי נשותיהם. גם אם הם התאבדו לאחר מכן, זה לא מקל בשום דבר. אנחנו מוכרחים להגביר את המאבק בנושא החשוב הזה.

אני רוצה לחזור לממצאים בדבר הפגיעה של התקציב וחוק ההסדרים בנשים. ראשית צריך להבין, שחלק מהבעייתיות היא, שאלה לא דברים שמתבטאים רק בתקציב, אלא במדיניות כולה. לדעתי, בצדק מציינים החוקרים, שהפגיעה במערכת הבריאות כולה פוגעת בנשים יותר, הן כצרכניות בריאות והן כעובדות מערכת הבריאות. מדוע?

ברשותך, נוסיף גם זמן של הדיאלוג המעניין וגם נאריך את היכולת של חברי הכנסת להגיע.

היו"ר ד' טל:

הוספתי לך זמן.

ענת מאור (מרצ):

מה הטענה בעניין הבריאות? כצרכניות בריאות, יש גם סל רפואה גדול יותר לנשים, בגלל צרכים בריאותיים מיוחדים לנשים ובגלל תוחלת חיים ארוכה הרבה יותר, שכבר היום מגיעה לארבע שנים, וזה הבדל גדול מאוד. אנחנו יודעים שבשנות הזיקנה סל הבריאות

גדול יותר.

יש פה טיעון שאני פחות מקבלת, כי לשמחתי הדבר הולך ומשתנה - כשיש פגיעה במערכת הבריאות, הנשים נפגעות יותר כאחראיות בתוך המשפחה לנושא הבריאות. לשמחתי, במשפחתי ובמשפחות רבות החלוקה של האחריות לבריאות יותר מאוזנת. אך כצרכניות בריאות - זה בהחלט טיעון נכון.

דבר שני, פגיעה במערכת הבריאות הציבורית פוגעת בנשים כעובדות, שכן ב=1996 עבדו בשירותי הבריאות בישראל 135,000 נשים, והן כ=15% מכלל העובדות בישראל. זה נתון מדהים לחיוב, וזה גם אחד ההסברים לכך שיש לנו מערכת בריאות נהדרת. כי על איכות עבודתן של נשים, על מסירותן, על תבונתן ועל שיקול הדעת הנכון במצבי לחץ - כולנו יודעים את היתרונות האדירים של נשים.

המשמעות של מעבר למערכת בריאות פרטנית וקטסטרופלית, מעבר לפגיעה הקריטית באנשים עצמם, שהנשים כצרכנים וכעובדים קבועים ייפגעו - גם מערכת השכר תלך תישחק. בכך תתחיל תחרות פרועה, ועוד נראה תאילנדים וכוח עבודה זמני ולא מיומן.

אני מבינה שאני צריכה קצת להתקדם, ולכן אעבור למערכת החינוך.

היו"ר ד' טל:

את צריכה קצת לסיים, לא קצת להתקדם.

ענת מאור (מרצ):

רציתי להגיד לך, חבר הכנסת טל, שהנושא השני שחשוב לי לדבר עליו, כיושב=ראש השדולה למען הילד, הוא מצבם של הילדים. אני לא יודעת אם הצלחת לשים לב לכך שאתמול פרסמה המועצה לשלום הילד, בראשותו של ד"ר יצחק קדמן - עם עבודתו הנהדרת - את הדוח השנתי שלהם על מצב הילדים בישראל.

היו"ר ד' טל:

היה ראוי ונכון שגברתי תפתח בזה, כי זה הדבר הכי חשוב.

ענת מאור (מרצ):

זה הדבר הכי חשוב.

שבח וייס (העבודה):

זה יהיה כבר הנאום הבא.

ענת מאור (מרצ):

זה כבר יהיה הנאום הבא. קטעתי גם את נושא הפגיעה של התקציב וחוק ההסדרים בנשים.

קריאה:

- - -

ענת מאור (מרצ):

אני חשבתי שאדבר חצי שעה - - -

קריאה:

- - -

ענת מאור (מרצ):

אמרתי לך שהנשים יותר מתוחכמות. אני חשבתי - - -

היו"ר ד' טל:

אני מבקש לסיים, אנחנו חמש דקות מעבר לזמן. בואי נסיים.

ענת מאור (מרצ):

תודה רבה, נדבר על זה בסיבוב הבא.

היו"ר ד' טל:

רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד צוקר, ונאפשר לו לתקן ולו במעט את דבריו של חבר הכנסת יוסי שריד, יושב=ראש תנועת מרצ. אולי חבר הכנסת דוד צוקר יאמר כמה מלים בנושא השיחות בין החילונים לבין החרדים, שהיו בעירבון מאוד מאוד מוגבל, ללא יסוד וללא תשתית.

דוד צוקר (מרצ):

אנחנו הולכים למחוזות אחרים לגמרי, תיכף אדוני יראה.

היו"ר ד' טל:

טוב, אתה קובע.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת וייס ואני הולכים להפליג למחוזות ילדותנו, ואנחנו עומדים פה - - -

שבח וייס (העבודה):

ילדותך ונעורי.

דוד צוקר (מרצ):

אנחנו עומדים לשיר כאן את האפוס הגדול של שכונת נווה=שאנן. לא אפוס לעצמו, אלא כמשל, כדוגמה לאורח חיים, ובין השאר משל ודוגמה למערכת יחסי דתיים וחילונים, שהיתה בנווה=שאנן תמימה, נקייה ונטולת כל מתח.

לפני כן, אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת - --

היו"ר ד' טל:

זאת אומרת שהיתה תקופה שיכולת להיות דתי וחבר מפלגת העבודה, למשל. זה לא היה סותר.

דוד צוקר (מרצ):

ודאי. לפי דעתי זה מה שהיה אצל רבים.

לפני כן, אדוני היושב=ראש, אני רוצה לציין ולומר, שהשעה עכשיו 03:46, ואנחנו זה שלוש שעות ו=46 דקות ללא תקציב. מדינת ישראל עומדת על מקומה. הזרוע המבצעת איננה יכולה לפעול יותר, ומחר בבוקר, כאשר יבואו עובדי המדינה, לענפיהם, למקומות עבודתם, הם יהיו חסרי זכות להפעיל מכשיר ממכשיריהם, פרויקט מפרויקטיהם. זה שלוש שעות ו=47 דקות כבר, פועלת המדינה בעצם בניוטרל.

היו"ר ד' טל:

אני חושב שאדוני לא מדייק, ואני לא רואה שזה בזדון, כי זה בשגגה בוודאי. אך אדוני יודע שאחד חלקי שנים=עשר יכול לפעול מהתקציב של שנה קודמת - לאורך שלושה חודשים.

דוד צוקר (מרצ):

אלא שאני חושב, שאדוני היושב=ראש מעט מדייק, ואני מניח שלא בכוונה ולא בזדון, משום שהוא יודע, שגם את החלק השנים=עשר מתקציב המדינה יש לאשר בוועדת

הכספים, ועניין זה עדיין לא נעשה, מתוך הנחה אופטימית, נאיבית, בלתי מציאותית של הממשלה, שהיא תוכל להעביר את התקציב עד ל=1 בחודש, ודבר זה לא נעשה.

הערה נוספת, חבר הכנסת וייס, לפני שאנחנו הולכים לשיר את השירה הגדולה על שכונת נווה=שאנן. כאשר דיברה כאן חברת הכנסת מאור על רצח נשים, נזכרתי בביטוי שצריך לסלק אותו מן הלקסיקון שלנו, וגם יעל דיין נקטה אותו. היה פעם ביטוי שגור, הוא כמעט נעלם, אבל צריך סופית לסלק אותו, שאמר: "רצח על רקע רומנטי". אתם זוכרים את הביטוי "רצח על רקע רומנטי"? חשבתי, מה זה רצח על רקע רומנטי? רצח על רקע רומנטי זה רצח שנעשה על רקע של שקיעה, השמש כונסת לה אט=אט אל תוך המים, דקלים ברקע, השמים נהיים להם אדמומיים, הרוח מבדרת קלות את עלוות עצי הדקל ועצי הצפצפה צומחים קרוב. על הרקע הרומנטי הזה ולקול נגינת קליידרמן רוצחים נשים. את הביטוי הזה צריך לסלק מחיינו, שכן רצח הוא לא על רקע רומנטי. רצח הוא על רקע בלתי אנושי. רצח הוא על רקע מרושע, זדוני ובלתי אנושי.

לכן אני מציע, שאת הביטוי הזה נסלק מחיינו, שכן הוא מבטא גישה לא מספיק חדה וגישה קצת רומנטית למהו "רצח על רקע רומנטי", מהו רצח נשים. בסך הכול לא מדובר על רצח רומנטי, לקול נגינת כינורות וצ'מבלו, אלא על רשע, זדון, בדרך כלל של גבר כלפי מה שהוא תופס כרכושו - הלוא היא אשתו, אשת חיקו.

אחרי שנגעתי בנקודה הזו, אני רוצה לעבור לעניין הבא, שחבר הכנסת וייס ואני סיכמנו שנעשה כאן. שנינו באים מאותה שכונה, משכונת נווה=שאנן בחיפה. בכנסת הקודמת עוד יכולנו לומר שאנחנו שלושה כאן, כאשר שר החקלאות יעקב צור היה שותף לנו. שנינו זוכרים את הגלנטריה שהיתה לאמא שלו, נדמה לי שזה היה ברחוב התיכון, מול בית=הכנסת הגדול של נווה=שאנן.

רצינו לעשות את זה משום שחשבנו, שצורת החיים שם, אורח החיים והרכב האוכלוסייה ראויים לשמש לנו לקח. אני מבין שהם גם מוליכים אותנו במידה רבה עד היום, בגילנו המבוגר יחסית, משום שהשנים הללו שבהן גדלנו שם - ואני בעצם נולדתי שם וחבר הכנסת וייס הגיע לשם בגיל מאוחר יותר, אך שנינו, לפי הערכתי, לא יכולים לנתח את השקפת העולם שלנו ואת גישתנו בלי לתת מקום נכבד לאורח החיים הזה, הנווה=שאנני.

גדלנו בשכונת פועלים, זה הדבר המכריע; גדלנו בשכונת פועלים, בשכונת עובדים, ונדמה לי שאין דבר שזכור לי יותר ודומיננטי יותר מהעובדה הזאת, שזה היה מקום של אנשים עובדים. נולדתי וגדלתי עד גיל עשר בשיכון "סולל=בונה", שכשמו כן הוא, של עובדי "סולל=בונה". החברה בנתה דירות עבור עובדיה.

שבח וייס (העבודה):

זו היתה האצולה של נווה=שאנן.

דוד צוקר (מרצ):

זו היתה אצולה משום שזה היה "סולל=בונה", ומשום שזו היתה אצולה מפלגתית עם שיעור ניכר של אנשי מפא"י בקרב אנשי "סולל=בונה" שם. אני זוכר, בבית אחד מולנו גר מישהו מאנשי מפ"ם, וזה היה מאוד בולט. הוא לא היה ממפא"י, וזה היה עניין מאוד בולט. אבל התופעה של הלכידות המפא"יניקית לוותה בצרימות מאוד קשות, שאחת מהן היא לקח מאוד חשוב לגבי.

אני דווקא לא אדבר עלי, שגדלתי בבית שבו אחד ההורים, אבי, היה חירותניק, והוא נאלץ לשמור את העובדה הזאת בסוד כמוס במשך הרבה מאוד שנים. לא היה טוב להיות חירותניק בנווה=שאנן, או ב"סולל=בונה". אבל אני זוכר סיפור של משפחה שגרה ליד בית=הספר שבו למדו אחי ואחותי, ובבית=הספר הסבירו להם, בעיקר המנהל, איך צריך להחרים את המשפחה הזאת; כלומר, שהמשפחה הזו איננה ראויה לבוא בקהלנו. אחת הבנות של אותה משפחה היא היום שחקנית ידועה, ואני יודע, משום שפגשתי אחרי זה את בני משפחתה, שזו היתה טראומת ילדותה. לחיות בשכונה מאוד לכידה, עם אווירה מאוד אמפתית, עם סולידריות מאוד גדולה בין אנשים, אבל מי שאיננו "משלנו" - אין לקנא בו. אבל מי שהיה "משלנו" עשה חיים טובים.

שנות הבחרות שלי היו שנות ה=60, שלטעמי הן השנים היפות ביותר של מדינת ישראל, שנים שבהן ניסתה ישראל להיכנס לאיזו נורמליות. אחר כך 1967 בעצם פרעה ושיבשה את היכולת, זו של אשכול וזו של "העבודה", להמשיך את התהליך של הנורמליות, ומאז 1967 אנחנו נמצאים בסערה שמטלטלת אותנו ולוקחת אותנו רחוק מאוד ממחוז חפצנו, מן החלומות הפוליטיים והאידיאולוגיים.

ובכן, זו היתה שכונה שבה ניכרה היטב החלוקה המפלגתית=המעמדית. כי נוסף על השיכון שגדלתי בו, לא רחוק מאתנו, אני חושב שיותר קרוב לבית שלך, היה שיכון של ציונים=כלליים. שיכון זה נבנה - - -

שבח וייס (העבודה):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

אז אני זוכר את שיכון ציונים=כלליים, והיה מאוד ברור, שאורח החיים של אדם באותן שנים, בשנות ה=50 וה=60 היה אורח חיים מפלגתי במידה רבה, כאשר המפלגה סיפקה לו את גן=הילדים. אני גדלתי בגן שכל אנשי "סולל=בונה" גדלו בו. ואחר כך אתה הולך לבית=ספר עם כל ילדי השיכון הזה. כאשר אנשי הציונים=הכלליים היו בבית=הספר שלהם, בבית=ספר אחר.

לא רחוק משיכון ציונים=כלליים עמד בית=הכנסת הגדול, ליד בית=הספר "רמב"ם". בית=הספר "רמב"ם" היה של הממ"ד, של החינוך הממלכתי=דתי. מה שאני זוכר שם טוב מאוד זה חצי מ"צמד רעים" שלמד שם, כלומר שהוא בן גילי. בית=כנסת זה היה עבורנו מוקד להליכה בחגים, שלא היה בה שום דבר יוצא דופן. כלומר, ללכת בחגים, בעיקר בחגים הגדולים: ראש השנה, יום כיפור, סוכות, פסח, היה מעשה שבשגרה. כלומר המפגש של הילדים בכיתה, אני מדבר על תקופת בית=הספר היסודי, ואלה זיכרונות מאוד חזקים, המפגש, ההליכה לבית=הכנסת באותם חגים היתה עניין שכולם עשו את זה, ומיעוטנו התפללו, אפילו מיעוט קטן, אבל ברור היה שבחגים נפגשים בבית=הכנסת "רמב"ם" ברחוב התיכון.

המציאות הזו זכורה לי כמציאות כמעט בלי מתח. ברור שיש שוני, אבל שוני הוא לא בהכרח מלה נרדפת למתח. אלה שנים שהשוני היה די ברור. היו אנשים דתיים באותה שכונה, אני חושב שרובם הרגישו תחושת זיקה עזה לתנועת העבודה, בין שהם הצביעו למפא"י ובין שהם הצביעו ל"פועל המזרחי". הם היו בדרך כלל אנשי ה"פועל המזרחי".

לא היו אנשים של כסף בשכונה, כמעט שלא היה כסף בשכונה. זו היתה שכונה של שכירים. כלומר, אני מתקשה לזכור בין המעגל של הילדים שאני הכרתי מכיתתי ומהתנועה, לבין המעגל שהורי הסתובבו בו, מישהו שהיה עצמאי. כלומר, כולם היו שכירים. זה היה חברת חשמל, "סולל=בונה", עיריית חיפה, הוראה, בתי=הזיקוק, המפעלים הכימיים שהיו שם, "דשנים" - אני ממש מתקשה לזכור עצמאים שהיו שם.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

היו בעלי החנויות, ספר, בית=מרקחת.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

אבל כל השאר היו שכירים. אני מכיר רק עולם של שכירים, עולם של אנשים שתלויים במשכורת בסוף החודש. אני לא זוכר מחברינו וממעגל ידידינו מי שנסע לחוץ=לארץ. לא זוכר דבר כזה. לא זוכר שבקיץ נוסעים לחוץ=לארץ. אני זוכר מעט מאוד מכוניות פרטיות, אבל זה נכון לגבי כל היישוב, זה לא עניין יוצא דופן.

אלה שנים שפסגת ההישגים והאופק הרחוק ביותר של האמביציות היו דירה; לא דירה לילדים, על זה אין מה לדבר, אלא דירה שהיתה האופק הרחוק ביותר. בדרך כלל, החברה שעבדת בה, מקום ההעסקה שלך היה המקום שנהג לסייע לך ברכישת הדירה, כמו שיכון "סולל=בונה" או שיכון עובדי עירייה, שהיה ליד רחוב הגליל, או שיכון הציונים=הכלליים.

אם אני הולך מבית=הכנסת כמוקד למפגש מאוד סובלני, כמקור למפגש בלי מתח, זה גם לקח שחשוב לזכור אותו, כי זה מוכיח שהדבר אפשרי.

אני אזכיר עוד דבר אחד שזכור לי דווקא מחיפה, מן המקום שבו היו עומדים האוטובוסים שנסעו לנווה=שאנן, וזה עוד לקח חשוב, אדוני היושב=ראש. האוטובוסים שנסעו מ"הדר" לנווה=שאנן היו ברחוב הרצל, מרחק מאוד קצר מבית=הכנסת הגדול של חיפה. זו תמונה שזכורה לי היטב, שבמקום סואן ומרכזי בחיפה, שבו היה בית=הכנסת, לא היתה תביעה של מתפללי בית=הכנסת לסגור את רחוב הרצל, זה לא עלה על דעתם מעולם.

מה כן התגבש? התגבשה הבנה והסכמה מאוד יפה וסובלנית, שאפשרה לשני הצדדים לחיות זה עם זה. בשבתות או במועדי תפילה - - -

שבח וייס (העבודה):

בשבתות ובחגים ירדנו לרחוב החלוץ.

דוד צוקר (מרצ):

כן, סגרו את הרחוב, היו מחסומים שסגרו את הרחוב לפני בית=הכנסת, ומכוניות נאלצו לעשות עיקוף, כלומר לרדת מעט למטה ולנסוע ברחוב החלוץ. השבת עברה, הסירו את גדרות המשטרה, והכול המשיך וחזר לתקנו.

היו"ר ד' טל:

והיום זה לא כך?

דוד צוקר (מרצ):

שם זה עדיין ככה.

היו"ר ד' טל:

אני יכול להעיד על ראשון=לציון, שאכן זה היה פעם כך, כפי שאתם מציירים את זה עכשיו. אבל כבר מזמן זה לא כך. מזמן פרצו את הגדרות.

דוד צוקר (מרצ):

פרצו את הגדרות משני הצדדים. לא רק אנחנו פרצנו את הגדרות.

היו"ר ד' טל:

אני מדבר כרגע על הגדר ששמו לפני בית=הכנסת, כדי שלא יפריעו את תפילתם של המתפללים. אני פשוט זוכר את עצמי משחר נעורי, שאני מגיע לאזור של בית=הכנסת הגדול, והוא רחוק מאוד מביתי, שאכן היו שם גדרות מסביב לבית=הכנסת, וכבר הרבה זמן הן אינן.

דוד צוקר (מרצ):

יש פה שני לקחים, אחד לכל צד. 1. מתפללי בית=הכנסת ובאיו לא חשבו שצריך לשבש את החיים בגין חופש הפולחן שלהם. וזה לקח חשוב. 2. היה גם לקח של החילונים, שאפשר לעשות עיקוף של כמה מאות מטרים כדי לא לשבש את אורחות חייו ואת חופש הפולחן של זולתו. אינני בטוח ששני הלקחים נלמדים על=ידי שני הצדדים, ושני הצדדים עצבניים מדי, כועסים מדי.

אם אני לוקח את אוטובוס 18 וחוזר לנווה=שאנן ועוצר ברחוב טרומפלדור פינת חניתה - השמות, אגב, אם אני חושב על זה, שבח יזכור את זה טוב יותר. אני גרתי ברחוב טרומפלדור פינת תל=חי, הסניף של הנוער העובד היה ברחוב חניתה, ואני לא מבין מה עשה שם רחוב התיכון פתאום.

שבח וייס (העבודה):

זה היה בין הגליל לחניתה.

דוד צוקר (מרצ):

אה, זה בין הגליל לחניתה, נכון.

שבח וייס (העבודה):

זה היה על שמו של יושב=ראש הכנסת שלנו, דן תיכון.

דוד צוקר (מרצ):

היתה בקריית=חיים שכונה שלא היתה שונה באורחות חייה ובמבנה - - -

היו"ר ד' טל:

תיכון זה אמצעי. בין הגליל לבין חניתה.

דוד צוקר (מרצ):

נזקקתי לכל כך הרבה שנים כדי לשאול היום את שבח מה מקור השם רחוב התיכון, איך הוא נתקע שם. אני מבין הגליל, אני מבין טרומפלדור, אני מבין בית=ספר "תל=חי". אני למדתי בבית=ספר ששמו היה "בארי", שהוא כינוי של ברל כצנלסון. בית=הספר השלישי בשכונה היה "הבונים". כל השמות - - -

היו"ר ד' טל:

את כל השמות האלה אפשר למצוא כמעט בכל עיר. אותם בתי=ספר, אותם שמות.

שבח וייס (העבודה):

- - -

היו"ר ד' טל:

גם בראשון=לציון זה אותו דבר. אחד ליד השני ליד השלישי. מעניין; ראה זה פלא.

דוד צוקר (מרצ):

ושמו של בית=הספר הדתי הוא כמו של כולם - בית=הספר "רמב"ם".

היו"ר ד' טל:

אצלנו היה "סיני".

דוד צוקר (מרצ):

שכונה שהיו בה שלושה סניפים של שלוש תנועות הנוער החלוציות: מחנות העולים ברחוב הגליל, השומר הצעיר בכניסה לטכניון. והתנועה המאוחדת - סניף שהפך אחר כך לנוער העובד ברחוב התיכון, שם אני גדלתי. אינני יכול בכלל להסביר את עצמי. אין לי שום אפשרות להבין את עצמי בלי השנים הללו בתנועה המאוחדת, בנוער העובד. אני לא מסוגל להסביר את עצמי בלי. זה אולי המקום החשוב ביותר של ילדותי ובחרותי.

היו"ר ד' טל:

אביך אפשר לך ללכת לתנועת הנוער העובד והלומד הגם שהוא היה חרותניק?

דוד צוקר (מרצ):

ראשית, תזכור שהוא היה בהסוואה כל הזמן. אבי היה כל הזמן מספר - ואני לא יודע אם מישהו מכם ראה את ההצגה של אמנון לוי ב"קאמרי" על אריה דרעי - - -

שבח וייס (העבודה):

"תיקון חצות".

דוד צוקר (מרצ):

"תיקון חצות" - יש שם סיפור שהוא לקח מאבי. אבי היה בטוח במאה אחוז, שבחולצות "אתא", שהן היו החולצות היחידות שמותר ללבוש בעיקר כשהולכים לעבודה, חולצות החאקי של "אתא", גודל הכיס היה כגובה פנקס חבר במפלגת מפא"י פחות סנטימטר.

היו"ר ד' טל:

כדי שיראו אותו.

דוד צוקר (מרצ):

וזאת, כדי שיראו אותו. כשתוחבים אותו בכיס, סנטימטר יראו למעלה. אבי עד היום האחרון של חייו האמין ש"אתא" תופרת כיס בהתאם לגובה - - -

היו"ר ד' טל:

אני מוכרח לומר לך, שהעשרת אותי עכשיו. לא ידעתי זאת.

שבח וייס (העבודה):

- - - אבא חושי.

דוד צוקר (מרצ):

תגיע אתה לאבא חושי, כי זו באמת הדמות המיתולוגית של חיינו.

היו"ר ד' טל:

אתן לך עוד שלוש דקות, אם תגלה לי עוד כמה דברים כאלה.

דוד צוקר (מרצ):

לא בחינם, כשדיברנו לפני - - -

ענת מאור (מרצ):

- - - זמן נוסף.

דוד צוקר (מרצ):

לפני שעלינו לכאן - - -

היו"ר ד' טל:

אני חושב, שגברתי לא מתנגדת. אם היא תתנגד, אני יכול ממש כרגע לקטוע את דבריו.

ענת מאור (מרצ):

להיפך. אני רוצה לשמוע.

דוד צוקר (מרצ):

גברתי חברת הכנסת, אני רוצה להיכנס בין הסדינים תיכף. אני עייף.

ענת מאור (מרצ):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

אם אתה רוצה לשמוע, תשמע.

היו"ר ד' טל:

אני חשבתי לתומי, שאתה מכאן הולך להתפלל ולהניח תפילין.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני, אי=אפשר אחרי - - להתפלל. אני מתפלא על אדוני. שולח אותי עכשיו אדוני לשחרית?

היו"ר ד' טל:

לא. עכשיו תשמע את חבר הכנסת שבח וייס ותכבד אותו בנוכחותך.

דוד צוקר (מרצ):

אינני רוצה להתעכב על העניין הזה, אבל אני לא מבין איך אתה שלחת אותי בשעה כזו לשחרית. חשבתי שאדוני בקיא יותר.

היו"ר ד' טל:

פרופסור שבח דיבר על "תיקון חצות". אתה יכול לעשות "תיקון חצות".

דוד צוקר (מרצ):

אמרת שאתה מוכן לסיפורים נוספים. זה משהו מאוד מעניין - לפני שעלינו לכאן ותהינו על מה נדבר היום וסיכמנו שנדבר - - -

היו"ר ד' טל:

כבר לא נשאר על מה לדבר.

דוד צוקר (מרצ):

שאלתי את חבר הכנסת שבח וייס: על מה נדבר? אני חושב, שהדבר הראשון שהוא אמר לי: בוא ונדבר על החרם נגד החרותניקים. כך אמרת לי? כי זה זיכרון חזק מאוד של כולנו. חיינו באווירה של לכידות.

היו"ר ד' טל:

נגד חרות?

דוד צוקר (מרצ):

נגד חרותניקים.

היו"ר ד' טל:

חרות ומק"י.

דוד צוקר (מרצ):

אמרתי לו: אני אדבר על המשפחה הקומוניסטית שהיתה ברחוב הגליל, כי זה זיכרון מאוד חזק שלי.

שבח וייס (העבודה):

- - - המשפחה שלי.

דוד צוקר (מרצ):

בדיוק. זה זיכרון מאוד חזק אצלנו בבית, ובין אחותי, אחי ואני עולה המון פעמים העניין הזה, שמנהל בית=ספר מסביר לתלמידים שצריך להחרים ילדה. זהו זיכרון מאוד חזק ומאוד קשה, והכול על רקע של השקפת עולם ולא על רקע של שום דבר אחר. היא לא עשתה שום חטא. היא לא עשתה שום דבר רע. והנה, חבר הכנסת שבח וייס גם זיהה במי מדובר. זהו זיכרון חזק מאוד. אולי הייתי צריך להקדיש יותר זמן לתנועת הנוער, ואת זה אעשה בנאומי הבא. אני רוצה להשאיר את הבמה גם לחבר הכנסת שבח וייס, שיעשיר אותנו קצת בלקח הזה של השכונה הקטנה שלנו. אדוני, תודה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת צוקר, תודה. חברת הכנסת נעמי חזן, חבר הכנסת וליד צאדק, חבר הכנסת אברהם פורז, חבר הכנסת יוסי שריד, חבר הכנסת מקסים לוי, חבר הכנסת יורי שטרן, חבר הכנסת הירשזון, חבר הכנסת דוד ראם, חבר הכנסת טריף, חבר הכנסת אדרי, חבר הכנסת יהב, חבר הכנסת אור, חבר הכנסת יחזקאל, חבר הכנסת אושעיה, חבר הכנסת

כבל, חברת הכנסת איציק, חבר הכנסת כהן, חבר הכנסת כץ, חבר הכנסת ביילין, חברת הכנסת לנדבר, חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר, חבר הכנסת אדיסו מסאלה, חבר הכנסת אלי בן=מנחם, חבר הכנסת חגי מירום, חבר הכנסת שלמה בן=עמי, חבר הכנסת נואף מסאלחה, חבר הכנסת ברעם, חבר הכנסת סנה, חבר הכנסת ברק, חבר הכנסת אופיר=פז, חבר הכנסת גולדמן, חבר הכנסת פרס, חבר הכנסת גולדשמידט, חבר הכנסת פרץ, חברת הכנסת דיין וחבר הכנסת רמון. חבר הכנסת שבח וייס, יעלה ויבוא.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, אמרו המרכזים של מפעל משתמשי המליאה, שאני מחליף את חבר הכנסת בייגה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

אתה נמצא עכשיו בזכות. זו זכותך.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

אני במצב של מתנה, כלומר בחסד, ואחר כך אני ממשיך בזכות.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

ככה? אני חשבתי להיות יותר לארג' אתך ולאפשר לך זאת אפילו בלי המתנה.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

טוב. אני מודה לך מאוד.

אני רוצה להיגרר קצת אחרי הסיפור הביוגרפי המרתק והמעניין של חברי הצעיר יותר, חבר הכנסת דדי צוקר. אמשיך את סיפור השכונה, ואולי אגיד משהו קצת אלגורי ואחר כך גם משל ונמשל.

אדוני היושב=ראש, אני הגעתי לנווה=שאנן כעולה. לאחר שהגעתי לארץ כילד ניצול שואה, שובצתי על=ידי עליית הנוער במוסד חקלאי, ב"הדסים". תוך כדי היותי שם, תוך כדי לימודי, הלימודים העיוניים וכמובן הלימודים המקצועיים, גמרתי את "הדסים" עם תעודת בגרות פלוס ציונים בחקלאות: 9 במטעים ופלחה, כך שהכשירו אותי.

מכיוון שחברי, חבר הכנסת דדי צוקר, הזכיר את האופי הפועלי הפרולטרי הסוציאליסטי של נווה=שאנן, אני רוצה לומר שהייתי במוסד של ויצ"ו. הגעתי לנווה=שאנן בכלל מאזור לא של תנועת העבודה אלא של המרכז הפוליטי, אבל זה היה מוסד חקלאי, ואנחנו חונכנו שם ברוח רעיון הפרודוקטיביזציה של בורוכוב, שהוא גם שם רחוב בנווה=שאנן, ומשהו מדת העבודה של גורדון - הפיכת הפירמידה. הייתי אומר, שצירפו אותנו גם דרך האזור הזה לפלטפורמה שלנו. כאשר הגיעו הורי לארץ, הם נאחזו איכשהו בדירת חדר בנווה=שאנן, כך שהשכונה הפכה לביתי.

אני עברתי שם חוויה אחרת מזו של חבר הכנסת דדי צוקר, לפחות בראשית הדברים. אנחנו, המעפילים, העולים, שארית הפליטה, הגענו לארץ עם תג. תייגו אותנו. אנחנו השתייכנו לאותו דור של גח"לצים, של פליטים, של מי שהודבק במצחם גם איזה אות קין של "הלכו כצאן לטבח". הייתי אומר, שהיתה אז אי=הבנה עמוקה של כל החוויה המחרידה והנוראה של השואה. אף שהמוסדות קיבלו אותנו ברצון, והיה סיוע והיתה אווירה של קליטת עלייה, היה איזה קור והיה שם משהו בינינו לבין הוותיקים, עמוד האש לפני המחנה, חיל החלוץ, האוונגרד, האנשים שכאילו ידעו מתי לעזוב את הגולה, שהלכו אחרי הצו הציוני והגשימו.

אומנם אנחנו היינו ילדים, אך מפאת אולי החטא של הורינו נשארנו בפומפי ליד הווזוב, ולא חשנו כאילו את הלבה שעומדת לשטוף את כולנו, אף שכמעט כולנו, אותה קבוצת עולים שהגיעה לנווה=שאנן, באנו מבתים ציוניים שבאיזה שלב היו עולים לארץ; לא היו סרטיפיקטים, והיו עולים לו הדבר היה מזדמן. היה שם מין תור. הרי היתה איזו המתנה. אבל, זה היה תג. אם כן, גם השתלבנו, אבל גם היינו קצת שונים.

אני מדבר על השוני הזה, כי אוסיף שוני נוסף. זה היה בתוך שכונה שריכזה בתוכה את עיקרי הסמלים של ארץ=ישראל העובדת. חבר הכנסת צוקר דיבר על השכונה, אבל אם הוא היה מדבר על בניה, על עצמו ועל חבריו ועל המבוגרים ביותר - והוא ציין זאת דרך

יעקב צור - לא היה שם כמעט שבט שבניו ובנותיו לא היו בהכשרה בפלמ"ח ולא היו באחד הקיבוצים בארץ. זה מודל טיפוסי - סוציולוגיה טיפוסית של היישוב של תנועת העבודה. אני זוכר את החוויה של ערבי פסח. התחילה התנועה, הניידות, ואז זה היה עוד עם "אגד" בעיקר, ופה ושם יש מכוניות פרטיות ופה ושם טנדרים שמקום העבודה, חברת החשמל, או "סולל=בונה", או מקום אחר, אפשר לבכירים יותר להשתמש בהם, כמובן ברשות, ולקחת את משפחותיהם. התחילה הפריסה בתנועה הקיבוצית.

דוד צוקר (מרצ):

היו מכוניות "טקסי", אבל לא היה "ספיישל". לא היה מצב של לקחת "ספיישל".

שבח וייס (העבודה):

כן, ודאי. זה גם היה מעשה בורגני לקחת "ספיישל", וזה היה מחוץ לתודעה. זה בכלל היה מחוץ למרחב החשיבה. המשפחות נסעו אל חיל החלוץ, אל הבנים והבנות בהכשרה בקיבוצים.

יתר על כן, בימי שישי הבנים והבנות המגויסים חוזרים הביתה. אתה יכולת לראות, על=פי המדים, הכובעים, הסמלים והתגים, את היחידות המובחרות, כי זה היה חלק מן העניין. היו צנחנים. אני חושב, שגם חבר הכנסת דדי צוקר עצמו היה צנחן. היו שם מאפיינים מרוכזים מאוד של היישוב באותה תקופה.

"הפועל המזרחי", המפד"ל - אני התקשרתי עם החבר'ה הצעירים של "בני עקיבא" ועם "הפועל המזרחי" והמפד"ל גם דרך עיסוק שהתחלתי לעסוק בו. כאשר התחלתי ללמוד באוניברסיטה לאחר השירות הצבאי, איכשהו נקלעתי ל"קול ישראל", ואז התחלתי לפרסם את ספרי הילדים שלי, בעיקר ספרי חידונים. כאשר שמוליק רוזן, החידונאי החשוב והידוע, כוכב הרייטינג של הרדיו, גיבור תרבות באותה עת - - -

היו"ר ד' טל:

כמדומני, הוא לא היה חיפאי. הוא היה ראשוני.

שבח וייס (העבודה):

הוא היה ראשוני.

היו"ר ד' טל:

הוא גדל ברחוב דרור.

שבח וייס (העבודה):

ודאי. תמיד סיפרו באותה עת, שבתעמולת הבחירות של המפלגה הפרוגרסיבית פנחס רוזנבליט היה מופיע בכל המקומות בהומור יקי. הוא היה אומר, לא פחות ולא יותר: "כדאי לכם להצביע עבורי, כי אני הדוד שמוליק רוזן".

דוד צוקר (מרצ):

אגב, שמוליק רוזן הוא אביו של עמנואל רוזן - -

שבח וייס (העבודה):

- - שהוא כתב של ערוץ=2. אלה "סטרסקי והאץ'" - שני החבר'ה: סוקניק ורוזן.

הלכתי אז ל"קול ישראל" כאן בירושלים, אדוני היושב=ראש, והתקבלתי לעבודה שם במקום שמוליק רוזן. הייתי שם שלוש שנים. מרים הרמן - האשה הנפלאה הזו קיבלה אותי לעבודה. התחלתי להתפרנס מהחידונים. היתה לי במה קבועה לחידונים בנווה=שאנן, בקולנוע עממי, ויכול להיות שאתה אפילו השתתפת באחד החידונים.

דוד צוקר (מרצ):

בבית=התרבות ברמז.

שבח וייס (העבודה):

היו לי גם בבית=התרבות ברמז חידונים.

היו"ר ד' טל:

גם רמז היה אצלכם.

שבח וייס (העבודה):

מה זה "רמז"? שכונת "רמז" היתה.

היו"ר ד' טל:

גם בראשון=לציון יש "רמז".

שבח וייס (העבודה):

זו תנועת העבודה. כל השמות, כל האתוס, כל המונומנטים וכל הפנתיאונים של מנהיגי תנועת העבודה.

אני הייתי עושה חידונים גם בקרב "בני עקיבא" בנווה=שאנן. מובן שאז כיוונתי זאת יותר - - - אני זוכר, שפעם הייתי צריך להגיע לקיבוץ נגבה. הגעתי לקיבוץ נגבה בטעות, כי אותי שלחו ליד=מרדכי. יד=מרדכי ונגבה היו - -

היו"ר ד' טל:

סוף העולם.

שבח וייס (העבודה):

- - חלק מהמיתולוגיה של מלחמת השחרור. איכשהו במקום ביד=מרדכי ירדתי מהאוטובוס שם בנגבה. עוד לא הכירו אותי, אבל אנשים נדיבים, וסידרו לי איזו מיטה

וישנתי. ישנתי בנגבה ולא עשיתי חידון, וביד=מרדכי לא ישנתי כי שם הייתי צריך לעשות את החידון. אנחנו מפליגים לכל מיני דברים.

אני זוכר גם את העניין הזה של "הפועל המזרחי". כדאי מאוד להזכיר זאת, וזה קשור מאוד לפוליטיקה של היום. "הפועל המזרחי" היתה אז תנועה המחוברת לתנועת העבודה כמעט בכל תחום.

היו"ר ד' טל:

הברית ההיסטורית.

שבח וייס (העבודה):

גם פוליטית, אבל גם חברתית. אני יכול אפילו לומר: "מפא"יניק עם כיפה", ואני אומר את זה ללא הקנטה. זה היה איש "הפועל המזרחי". גם להם היו בנים ובנות בקיבוצי "הפועל המזרחי", בקיבוץ הדתי.

עכשיו, יש שלב נוסף שהוא שלב בחיי החברה הישראלית. כאשר התחיל המרד בוואדי=סליב, המרד ה"פנתרי" הראשון, הפצצה המתקתקת הגדולה שהתפוצצה בשל תחושת הקיפוח של עולי צפון=אפריקה, זה נורה ללבה של תנועת העבודה. הכאב, הכעס, אבל גם הבושה - איך זה בחברה סוציאליסטית, שיש בה ערבות הדדית, סולידריות, דאגה, והיא קולטת עלייה וכן הלאה, יש אווירה של מרי, של מרד?

היו"ר ד' טל:

באיזו שנה זה היה?

שבח וייס (העבודה):

ב=1959. זה היה דבר קשה מאוד. נדמה לי שגיבור המרד היה בן=הרוש.

דוד צוקר (מרצ):

דוד בן=הרוש.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

דוד בן=הרוש. אחר כך הוא נידון גם למאסר. היתה שם ירייה, ונורה אדם. הם עלו מוואדי=סליב ל"הדר" והפגינו הפגנה סוערת, ואולי בפעם הראשונה היתה הבערת צמיגים - מודל להפגנות אחרות על נושאים יותר קלים.

נפלה באותה עת החלטה, ברמה העירונית והממלכתית, בכל זאת לטפל בבעיה. בנו שיכון של מפוני ואדי=סליב בקריית=חיים, בקטע מסוים של נווה=שאנן, השכונה שלנו, על=יד בית=הספר התיכון. כאן התחילה תופעה של בנייה. כלומר, המעבר מוואדי=סליב לנווה=שאנן היה עליית מדרגה, אבל התחילה תופעה של בנייה ברכסים של הגבעות - בתים בני שש קומות, דירות קטנות וצפופות. הבתים בני שש הקומות היו וריאציה שנועדה לחסוך בבנייה, ובין היתר לחסוך במעליות. היו משפחות ברוכות ילדים, שבהן האב יוצא לעבודה קשה, ועל=פי רוב לאחר הסבה מקצועית או תוך לימוד מקצוע חדש: פועל בניין, טפסן וכיוצ"ב, והאם נשארה על ילדיה, והיתה צריכה לסחוב מהמכולת את מצרכי המזון בשני סלים לגובה חמש ושש קומות. היתה פה גם עלייה במדרגה, אבל גם איזה סוג של חוסר רגישות. אפשר היה למנוע את הדברים האלה. היה האור הגדול של קליטת העלייה והיו הצללים הקשים שהתלוו לה.

המודל הזה התפתח במורדות נווה=שאנן, שם היתה שכונת נווה=יוסף של חיילים משוחררים ממלחמת העולם השנייה, ועל=ידה ממש טיפסו על ההרים בתים בני שמונה ולפעמים בני עשר קומות בלי מעליות. היו מנצלים את רכס ההר, ואנשים היו יורדים כאילו חמש קומות ועולים חמש קומות, אבל עדיין אלה חמש קומות. שוב, אלה אותן נשים עם הסלים ומשפחות ברוכות ילדים וכן הלאה.

אחר כך בנו שם את שכונת "יזראעליה", שהיא השכונה הצפופה והמכוערת ביותר במזרח התיכון, שוב לצורך קליטת העלייה. אלה דירות קטנות עם מדרגות ועוד מדרגות, או שיש מעלית אחת לבית בן עשר קומות.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

חבר הכנסת צוקר, אתה מחפש את כיסאך מסביב לשולחן הממשלה?

שבח וייס (העבודה):

יום יבוא.

היו"ר ד' טל:

לא? כנראה עדיין לא.

שבח וייס (העבודה):

יום יבוא. על כל פנים, באופן אינסטינקטיבי הוא ניגש לכיסא של השר הכי מתון בממשלה, יצחק מרדכי.

היו"ר ד' טל:

אבל אני רואה שהוא כבר מתקרב לכיסא של ביבי.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

שבח וייס (העבודה):

כך או כך, התפתחה שם תרבות לא של גרים, דיירים, אלא של מתגוררים - מין המשכיות של מעברה במובן הזה, שלמקום כזה מי שמגיע, אם הוא קצת מתפתח כלכלית ועולה קצת ברמה הכלכלית הוא מנסה לזוז משם מהר ככל האפשר. ואז, אין השגחה על הבית ולא על חדר המדרגות, לא על מעטפת הבית וכיוצ"ב.

לימים, כאשר התחלנו ללמוד וללמד פוליטיקה, הסתבר דבר שמאוחר יותר הפך לתופעה

מרכזית של הפוליטיקה הישראלית. תושבי מורדות נווה=שאנן, חלק מתושבי יזראעליה הצביעו ליכוד בעיר הפועלים, העיר הסוציאליסטית, והאחרים הצביעו מפא"י, מפ"ם, מערך וכיוצ"ב. התופעה הזו חזרה על עצמה גם במורדות הכרמל מכיוון של נווה=דוד. כאשר נבנתה שכונת דניה ועד עצם היום הזה, התנהל כל הזמן מאבק תכנוני, כדי למנוע כביש שעולה מטירת=הכרמל לדניה.

בתוך ההווי של ארץ=ישראל העובדת, של האוונגרד, של האנשים הטובים, של החלוצים, הלוחמים והבונים, ואולי צריך להזכיר את מוסד "יד לבנים", את מספר הנופלים, כלומר בהווי עם כל הטוב שב"מיינפלאואריות", בוותיקות, בחיל החלוץ, לתוכו ובעיקר על=ידו צמח ההווי של ארץ=ישראל השנייה. יש התמונה הזו של "ארץ ישראל העובדת", כינוי ושם שראשיתו בעובדות, ועל=ידו "ארץ=ישראל השנייה", שבעצם היתה ארץ=ישראל עובדת מאוד ועובדת קשה מאוד, ומדובר באנשי עמל, אנשים שחיו מעמל ולא מעמלה, והיו קשי פרנסה. זה התבטא גם בגיאוגרפיה, בשכונה הסוציאליסטית ביותר, שדומה מאוד לשכונת קריית=חיים ולשכונת בורוכוב, נניח, בגבעתיים.

אני רוצה לסיים את סיפור נווה=שאנן בקפיצה למקום אחר בחיפה. חבר הכנסת צוקר, עד כמה שאתה זוכר, הדרך מהדר=הכרמל לנווה=שאנן עברה דרך חליסה, שהיה כמובן יישוב ערבי. חיפה היתה עיר יהודית ערבית. היה שם ראש עיר ערבי בזמנו, חסן שוקרי, והיה ראש עיר יהודי ועוד פעם ראש עיר יהודי וכן הלאה. אגב, היום יש שם ממלא=מקום ראש עירייה שהוא ערבי, וזה לכבודה של חיפה.

רוב המשפחות בחליסה ברחו, אף=על=פי ששם היה מאמץ למנוע את בריחת הערבים, של אבא חושי ואחרים, כי רצו לשמר את האחווה היהודית והערבית, ורצו בכל זאת להציג מודל של אפשרות של דו=קיום.

היתה ההסתדרות, שהיא מוסד חשוב מאוד ומרכזי בהווי התרבותי, הפועלי, במובן העממי, והיא חסרה לי מאוד, עם כל הדמויות המוזרות לעתים של אותה הסתדרות. אבל, בגדול, זה היה חשוב ביותר. נווה=שאנן היתה מאוד הסתדרותית.

אני זוכר, שכאשר הייתי עולה באוטובוס, בקו 18 - דרך אגב, היתה שם מושבה חשובה של אנשי "אגד", שם היתה העילית שבעילית, אבל עדיין בתחום הקואופרציה - הסתכלתי על הבתים האלה, והיה לי מאוד עצוב. זה עצוב לראות בית ריק של משפחה

שגורשה או ברחה על רקע מלחמה, בלי להיכנס עכשיו לסיבות המלחמה, או בית שמתמלא באחרים והוא רשום כרכוש נטוש והוא בבעלות האפוטרופוס. אלה פצעי מלחמה. אני חושב, שיום יבוא והשלום הוא בפתחנו והפעימות תעבורנה והסדר הקבע יעבור ויהיה לנו יותר זמן לעסוק בשאלות הללו, ואולי גם לתקן משהו. יתקנו את העוול שנעשה ליהודים במדינות ערב, ואנחנו נתקן קצת את נזקי המלחמות כאן בתוך ארצנו.

אבל, באותה חיפה, ובזה אני מסיים, בקטע אחר שלה, בוואדי=רושמיה ובוואדי=ניסנס בעיקר, יש קהילה ערבית פורחת ומשגשגת, הקשורה בקשר עמוק להווי העירוני, למדינת ישראל, לחברה הישראלית, עם יחסים יוצאים מן הכלל על בסיס של שוויון, הדדיות וכבוד, עם "בית=הגפן" הפורח והמשגשג, עם תיאטרון יהודי=ערבי שהוא בעיקרו תיאטרון ערבי, עם פעילות פוליטית ועם חברי כנסת שבאו משם, כמו תופיק טובי ואחרים, ועם כל מה שנחוץ כדי שאנחנו נקיים פה בארצנו חיים תקינים, תרבותיים ודמוקרטיים בין כל האזרחים וכל התושבים.

היו"ר ד' טל:

אדוני, תודה רבה.

שבח וייס (העבודה):

אני מודה לך מאוד.

היו"ר ד' טל:

אני מודה לך מאוד.

אני חייב איזה חוב קטן לחבר הכנסת דוד צוקר. הוא התייחס לאי=קבלת חוק התקציב בשנה הזו. התחלנו שנה ללא תקציב, וחבר הכנסת צוקר אמר שהמדינה נמצאת ללא תקציב. אני רוצה לקרוא לחבר הכנסת צוקר, למען "דברי הכנסת", את סעיף 3(ב) בחוק=יסוד: משק המדינה, האומר: "לא נתקבל חוק התקציב לפני תחילתה של שנת הכספים, רשאית הממשלה להוציא כל חודש סכום השווה לחלק השנים=עשר מהתקציב השנתי הקודם בתוספת

הצמדה למדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה". התוספת שלי היא:
ללא אישורה של ועדת הכספים. כאן לא מצוין אישורה של ועדת הכספים. בכל אופן,
המדינה ממשיכה להתנהל. אין מצב שאין לנו כסף.

דוד צוקר (מרצ):

- - - צריך אישור ועדת כספים, לדעתי, לכל ההוצאות.

היו"ר ד' טל:

טוב. אני קראתי וציטטתי - -

דוד צוקר (מרצ):

אני מודה לכבודו.

היו"ר ד' טל:

- - מפי הספר, למען "דברי הכנסת".

רבותי, חברי הכנסת, אנחנו נמשיך. הצטרף אלינו חבר הכנסת אושעיה, והוא עזב.
אני מקווה, שהוא עוד יחזור.

ענת מאור (מרצ):

למה לא?

היו"ר ד' טל:

חברים, בסדר.

ענת מאור (מרצ):

- - -

היו"ר ד' טל:

אני רק רציתי לקדם בברכה את נציג השרון.

חבר הכנסת משה שחל, חבר הכנסת זוילי, חבר הכנסת שמחון, חבר הכנסת דהן, חבר הכנסת כהן, חבר הכנסת אלון, חבר הכנסת שטרית, חבר הכנסת עמור, חבר הכנסת קליינר, חבר הכנסת לנדאו, חברת הכנסת בלומנטל, חבר הכנסת ויינברג, חבר הכנסת דיין, חבר הכנסת ריבלין, חבר הכנסת בוים, חבר הכנסת עזרא, חבר הכנסת מרידור, חבר הכנסת פנחסי, חבר הכנסת אזולאי, חבר הכנסת וקנין, ואחריו - חבר הכנסת דוד טל.
לפרוטוקול - אני שומר על הזכות שלי לומר את דברי לאחר שארד מן הדוכן. חבר הכנסת פיני בדש, חבר הכנסת אליעזר זנדברג, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, חבר הכנסת אחמד סעד, חבר הכנסת האשם מחאמיד, חבר הכנסת עזמי בשארה, חבר הכנסת סאלח סלים. סיימנו, וחוזרים חלילה. חבר הכנסת גפני, חבר הכנסת אלול, חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת רובינשטיין וחבר הכנסת כהן. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, כל כך הרבה כבר דיברנו על תקציב, אבל באמת יש גם רגעי חסד בדיונים הליליים והמתמשכים. חבר הכנסת דוד טל, קודם כול אני רוצה להעביר אליך את תקציר מחקרה של חנה ארנדט.

אחרי שהקשבתי בקשב רב - - -

היו"ר ד' טל:

גברתי, אני מודה לך.

ענת מאור (מרצ):

אדוני, תודה.

שבח וייס (העבודה):

- - -

ענת מאור (מרצ):

בהחלט. זה תקציר מחקרה על כל יסודות הטוטליטריזם.

הקשבתי בקשב רב לעמיתי, חברי הכנסת צוקר ווייס, ילידי חיפה. "חיפה האדומה" היה הדימוי שכל השנים ליווה אותי.

שבח וייס (העבודה):

- - -

ענת מאור (מרצ):

יליד חיפה. נכון.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

ענת מאור (מרצ):

כן, ודאי שאני מכירה את ההיסטוריה ואת הרגע. אני רוצה להמשיך. זה העלה בי הרבה מאוד זיכרונות לא מעיר, לא ממושב, אלא מקיבוץ - קיבוצי, קיבוץ נגבה, שבו נולדתי. הורי, זיכרונם לברכה, היו ממייסדי הקיבוץ, מהגרעין שבא מפולין. אם עסקינן בזיכרונות, אומר את שני זיכרונות הילדות הכמעט יחידים שיש לי.

אחד הוא מהפינוי. ב=1948, במלחמת השחרור, הייתי בת שלוש. אני זוכרת את המרפסת בהרצלייה. זה ממש לא ייאמן. זהו זיכרון הילדות הראשון שלי, ולא מסיפורים ולא מתיאורים לגבי מה היה לנו. לא מליל הפינוי שאבי, זיכרונו לברכה - - - צבי הרפזי היה מפקד נגבה, והוא נתן את הוראת הפינוי. את כל זה אני יודעת היטב מהסיפורים, אבל לא מזיכרון. אני לא זוכרת את המהומה שהיתה עם הפינוי. אני כן זוכרת את המרפסת של ילדי נגבה המפונים בהרצלייה. לא ידעתי שאני מפונה. לא ידעתי שאנחנו פליטים. ידעתי שהיתה לי שם ילדות יפה, עם משחקים ועם לימודים בגן.

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

- - -

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

בסך הכול היינו מפונים מ=12 ביוני - וב=12 ביולי כבר היתה ההתקפה הגדולה - עד נובמבר 1949, כלומר שנה וארבעה חודשים. היו מעל 100 ילדים, וקיבלו אותנו בזרועות פתוחות, וכמובן בלי תשלומים וכו', בשלושה מקומות. מייד התפנינו לגבעת=ברנר, ואחר כך היינו בראשון=לציון ובהרצלייה. זאת אומרת, פינו בתי=ספר, ארגנו לנו מיטות וכיתות בו=זמנית, וכך חיינו. זה לא היה יום או יומיים, אלא זו ממש שנה ורבע מהחיים. היותר=מבוגרים היו בני 12 ובני 10, והם בוודאי זוכרים הכול. ואני אומרת את זה כי לכאורה פינוי זה מצב של פליטות, ולא כך הרגשנו. אני אומרת, קודם כול בגלל קבלת הפנים הנהדרת שהיתה בכל מקום, מאור הפנים, ובזכות האמהות שהיו יחד אתנו, שדאגו לנו ממש לילדות, לחיים, ככל שניתן.

הדבר השני שאני זוכרת זה 29 בנובמבר 1949. זה היה תאריך כפול. כמובן, שנתיים לתוכנית החלוקה של מדינת ישראל, ואז נולדה אחותי הצעירה. אחותי היתה התינוקת הראשונה שחזרה לבית=התינוקות בנגבה, אבל בעצם היא היתה ילדה ראשונה שחזרה לנגבה, כי מלאכת השיקום היתה ממש בעיצומה ונחנך בית=התינוקות הראשון, ואחריו בתי=הילדים.

אני אומרת שמהזיכרונות האלה כל החיים אני בעצם אומרת: אני יודעת מה זה נטישה ומה זה מצב של חזרה, שיקום, כל בניית ההריסות. אגב, היום נשארו בנגבה רק שני בתים

מהתקופה ההיא. אבל, אני עוד זוכרת בנגבה המשוקמת את הבנייה ואת ההרס ביחד. זאת אומרת, היה עוד המטבח ההרוס ודברים בתוך הקיבוץ שלאט לאט החליפו את הנוף, וכמובן הקיבוץ שוקק, שמח, והוא באמת קיבוץ נהדר.

בילדות שלי גדלתי כל הזמן על הגבורה, ומיותר לציין מה זה להיות בת לגיבורי נגבה, למגיני נגבה. הכול יודעים את הניתוח ההיסטורי של ההבדל, אילו קיבוצים נשארו ואיזה ננטשו. אגב, אחר כך שמעתי היסטוריה, ולשמחתי הדברים השתנו לחלוטין, כי גבורת אנשי ניצנים וגבורת אנשי יד=מרדכי לא פחותה מזו של אנשי נגבה ואנשי משמר=העמק, וכמעט יד המקרה או סיטואציה קבעה איזה קיבוץ עמד, ואני ממש גאה על הורי, על הקיבוץ ועל העמידה של כל הוותיקים. אבל גם בניצנים התברר שהיתה גבורה גדולה מאוד, גם ביד=מרדכי וגם בשער=הגולן. אני שמחה שכבודם הוחזר להם. הייתי בין אלה שדיברו הרבה עם שמעון אבידן, שמת, שיכתוב היסטוריה עדכנית לאנשי ניצנים עוד בחייהם, לבניהם וכו'.

הדבר המעניין, חבר הכנסת צוקר, אני לא רוצה לדבר על גבורת המלחמה, על זה גדלתי, על המיתוס הזה ועל הגאווה הזאת, ואני מאוד גאה בזה. אבל בשנים האחרונות, לשמחתי, נגבה חזרה לא ל=1948 אלא ל=1939. ב=1956 הקימו את האנדרטה המפורסמת, שאגב גם היא מסמלת לוחם, אחות וחקלאי. לא רק המלחמה, השילוב בין שלושתם, עם סמל השלום מאחור ועם סמל היצירה והקציר. בהחלט, לא רק אנדרטת קרב; ההיפך, שילוב בין חקלאות ומלחמה, בין אחות שמסייעת לבין הצורך להגן על עצמך.

אבל, החזרה ל=1939 היא ממש מרתקת, כי היא בעצם היסודות של "חומה ומגדל", היסודות של הבנייה, לא רק של הגבורה. הציונות שלנו בנגבה התחילה מהקמת היישוב. אגב, הקמנו אותם חומה ומגדל, זה ממש מעניין, באיחור הרבה יותר גדול מאשר את האנדרטה, רק ביובל ה=40 לנגבה. זאת אומרת, אחרי 40 שנה חזרו לשורשים של חומה ומגדל, איך היישוב הוקם. אמא שלי, זיכרונה לברכה, למשל, היתה מאותתת מורס, ואיך מבאר=טוביה, שהיה היישוב הדרומי ביותר, היו צריכים לאותת לכוחות ההגנה שידעו לשמור עליהם עד שהגיעו לנגבה.

אבל, מה שאני רוצה לקשור אלה דווקא דברים שהתבררו לי תוך כדי חזרה ל"חומה ומגדל". נגבה היתה מוקפת ארבעה יישובים ערביים. אני זכרתי את היישובים הערביים האלה מטיולים שלי בתקופת בית=הספר - - - המפורסמת איבדיס, אבו=חמיס. אגב, אני

זוכרת את היישובים האלה ככפרים ערביים שלא בגירוש, ואני מדגישה את זה כי היום גם יש ציונות מודרנית של מה היה, ובעניין הזה אני מאוד מקבלת את מחקריו של ד"ר מאיר פעיל. נכון שהיו גם גירושים, באשקלון למשל היה, אבל אצל הרוב הגדול לא היה גירוש, זו היתה בריחה מרצון, מבהלה וכו'. וכך ברחו מהיישובים הערביים על=ידינו. אבל מה שהתברר לי זה היחסים האדירים לחיוב שהיו בין נגבה כיישוב "חומה ומגדל" לבין ארבעת הכפרים הערביים האלה מ=1939 עד 1948. זאת אומרת תשע שנים, זה לא יום אחד. התמונה של אבא שלי עם כאפייה, רוכב על סוס כמוכתר של הקיבוץ, נוסע אליהם ליחסי שכנות, לתיאום חקלאי, לתיאום בנושאי מים ולתיאום מפגשים, והם היו אורחים בביתנו. וזאת, אני מוכרחה לציין, חוויה מאוד חשובה בשני אלמנטים: הראשון, עניין אחוות העמים.

זאת אומרת, אילו המנהיגים של מדינות ערב דאז - ובאמת אין ויכוח, מלחמת השחרור היתה מלחמת עצמאות, מלחמת התגוננות - לא היו מחליטים על הקרב, בעצם התושבים שחיו יחד, זה ליד זה, היו ממשיכים ככה את חייהם. הדבר החשוב הוא לא מה שהיה אלא מה שיכול להיות לחיוב ביחסי שכנות - ידיעת ערבית, קשרים אישיים, חילופי תרבויות. זה מסר אחד.

הדבר השני, המושג הזה של "חומה ומגדל" הוא הרי מושג אנגלי. אני לא צריכה להזכיר פה, כולם יודעים מה זו תקופת "חומה ומגדל", מימי המנדט הבריטי, מ=1936 עד 1939. אנחנו בין הקיבוצים האחרונים, אנחנו וכפר=מנחם, שסימלו את הקשר לקרקע, את הקשר לבית, את הקשר לאדמה, את הקשר למקום. אנחנו כל כך מרבים עכשיו בהתנגחויות; דוח ועדת=רונן. אני אומרת, אלה שורשים אמיתיים; זה קשר עמוק למקום, לנוף, לבית, והוא כולל גם את החקלאות, גם את השייכות וגם חלק מהבעלות על המקום שבו אתה חי, משקיע ונמצא בו.

לכן, אני באמת שמחה על ההזדמנות לחזור למקורות, לחזור לזיכרונות. כמובן שאחר כך מלווים אותי עוד זיכרונות רבים מאוד כחניכה בבית נגבה, כחברה בו, הרבה מאוד ערכים חשובים שספגתי וירשתי. בכל עת שאני חושבת גם על הילדות שלי וגם על הבגרות אני מרגישה שאני במקום הנכון, במקום שאני אוהבת אותו, עם כל התמורות ועם כל השינויים.

יש בעיות שלמדתי אותן עם ההגעה לכנסת - שפחות הייתי חשופה להן בעבר, אף

שהייתי גם בארצות=הברית - שחשוב מאוד, עוד יותר, שנהיה מודעים לקשר שבין מרכז לפריפריה, כי בהיותך לא מקורב למקורות ההשכלה, התרבות, הכוחות הפוליטיים, מוקדי התקשורת וקבלת ההחלטות - הקשר הבלתי=פורמלי הזה הוא חלק מהיכולת להיות מחובר ומשולב במערכות שמעצבות את דעת הקהל התרבותית והחברתית. אם אנחנו רוצים צורת חיים מודרנית ומתקדמת, ולא שהכפר יהיה תמיד ביטוי לפריפריה ולנידחות, צריך מאוד מאוד לשבור את זה, ולחשוב איך עושים זאת, כי הדבר לא צומח מעצמו. לפחות זה יותר מורכב ממה שחשבתי. יש תמורות שהן מאוד מאוד חיוביות, כמו שינוי בדפוסי העבודה ויכולת שילוב בין היחיד ליחד. אבל, הערבות ההדדית, הצניעות, היושר, האמת והפשטות והיכולת להיות לא מכופתרים - וכלי התחבורה הראשי בקיבוץ נשאר עד היום האופניים - אלה יתרונות שלא יסולאו בפז. ובעיקר, החינוך כמובן, דבר אדיר מיום היוולד הילד, עם הטיפוח, עם האהבה, עם ההתקדמות. באמת, מערכות מופלאות.

ברשותכם, אני רוצה לעבור מהסיפור האישי - סיימתי בנושא החינוך, זה התחום שהוא מאוד יקר לי, מאוד חשוב לי גם בגידול בנותי, ואני רואה באמת מסלול אדיר בקיבוץ, וגם בעיסוקי - לנושא הילדים בתור יושבת=ראש השדולה למען הילד, ולהתמקד באותו שנתון שהוציאה המועצה לשלום הילד, הדוח השנתי שלה. אתמול קראנו את הממצאים העיקריים בתקשורת. הדוח עצמו יגיע אלינו בהקדם. כמובן, העתק ראשון מוגש קודם לממשלה.

אני רוצה בהזדמנות זו לשבח את העבודה של כל הארגונים שפועלים באופן וולונטרי למען קידום הילד בהיבטים רבים. יש כ=25% ארגונים שעושים עבודה למופת. אני רוצה לשבח בהקשר הזה במיוחד את המועצה לשלום הילד בראשות ד"ר יצחק קדמן, על הפעילות המאוד מבורכת גם בסיוע לנו בחקיקה וגם באיתור הנתונים, מיקודם, הפצתם. ללא ספק זה מחדד מאוד את תשומת הלב הציבורית.

חברות וחברים, אחרי הברכות ואחרי הנוסטלגיה על השורשים שלנו, הדוח הזה, מעבר לכל מחלוקת פוליטית - אנחנו בשדולה חוצים מפלגות, קואליציה ואופוזיציה, יהודים וערבים, חברי קיבוצים וערבים - הדוח מדאיג, כי עובדות הן עובדות. הנתון המדאיג הוא שכל ילד חמישי בישראל חי מתחת לקו העוני. זה פשוט מאיים.

חברות וחברים, כמה פעמים הדגשנו, וגם המועצה לשלום הילד מסבירה חזור והדגש, כיצד הנתונים שלהם גבוהים לאין ערוך מהנתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שאם

אנחנו רוצים בכנות להתמודד עם הבעיה, חייבים ללכת לפי הנתונים הללו. מדוע הפערים? בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אומנם עובדים באופן מדעי, אלא שמראש מתעלמים מכל היישובים שבהם 2,000 נפש ומטה, ומתכוונים רק למשפחות שיש בהן מפרנס ועצמאי. זאת אומרת, היכן שאין מפרנסים, וההטעיה היא רבה עוד יותר מפני שיישובים שבהם פחות מ=2,000 נפש, למשל במגזר הערבי, שאליו שייכים רוב הילדים העניים, הילדים האלה - מחוץ לסטטיסטיקה. אבל, מאחר שאנחנו מופקדים על שלומם, ביטחונם, גידולם ושוויון נקודת זינוק של כל ילד וילדה בישראל, אנחנו מוכרחים להתייחס במלוא כובד הראש לנתון, שמתוך 1,991,039 ילדים שחיים היום בארץ, כ=470,000, כמעט חצי מיליון חיים מתחת לקו העוני. זאת אומרת, כל ילד או ילדה חמישית בישראל חיים מתחת לקו העוני. זה ללא ספק דבר חמור ביותר.

אני לא רוצה להאריך הרבה. אני רוצה לציין עוד שלוש נקודות: הפגיעה מתאונות. היה לנו יום עיון. אני לא יודעת, חבר הכנסת דוד טל, אם הצלחת להגיע ליום העיון של המועצה לשלום הילד, בשיתוף עם בית=החולים "שניידר" ועם השדולה למען הילד בחודש נובמבר. שם היה מחקר שנעשה במשך שלוש שנים על תאונות של ילדים. פשוט מדהים, מדהים לשלילה. מתברר שרוב התאונות הן תאונות בית, לא תאונות דרכים ולא מחלות, תאונות בית או חצר, שעם תשומת לב ואכיפת החוקים אפשר היה למנוע אותן. העלאת המודעות לנושא הזה חשובה ביותר, כי מה שמדאיג הוא, שדווקא ככל שהטכנולוגיה מתקדמת יש ילדים פצועים רבים יותר.

הנושא האחרון הוא עניין ההתעללות המינית בילדים. דווקא הקמת העמותות שמטפלות בכך העלתה את המודעות לעניין. אבל התשובות שאנחנו נותנים לכ=22,000 ילדים, שנמצאים ברמה זו או אחרת של התעללות - מכות וכו' - לא מספקות. אין לי ספק שחלק מההתמודדות החברתית, התקציבית והחינוכית שלנו חייבת להיות בנושא הזה. אני מאמינה שאנחנו נמשיך בכך. תודה רבה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

תודה. חבר הכנסת צוקר, בבקשה.

האמת היא שרציתי לתת לחבר הכנסת אושעיה רשות הדיבור, אבל הוא לא מופיע בסדר=היום. פשוט רציתי לדאוג לאיזה איזון. מצד אחד שמענו על החיפאים, על

הבורגנים ועל הקיבוצניקים.

דוד צוקר (מרצ):

על הבורגנים לא שמענו היום.

היו"ר ד' טל:

לא שמענו היום? היו שם קצת עצמאים. דיברו על מעמד הפועלים, קצת על הבורגנים, על אנשי הקיבוצים. לו הייתי פנוי הייתי עולה ומדבר קצת על השכונה שלי כדי לראות איך נוצרו הפערים. חבר הכנסת אושעיה בטח ייכנס עוד מעט והוא יאמר לנו.

דוד צוקר (מרצ):

תיכף אתייחס, לא בלי ביקורת, לתמונת העולם שגדלנו בה. אבל לפני שאני מגיע לזה, אני רוצה להמשיך את הדברים הקודמים שלי, של שבח וייס ושל ענת מאור.

יש לי לפני רשימת הרחובות שזכורים לי ממחוז הילדות הזה.

היו"ר ד' טל:

אתה מוכן לקרוא אותם, אגב.

דוד צוקר (מרצ):

כן. אני אגיד לך מה זכרתי. זכרתי רחובות - רמז, גורדון, הגלבוע, גליל, תל=חי, טרומפלדור, כצנלסון, בורוכוב. כלומר, הכול של אותו אתוס של תנועת העבודה, של מנהיגי תנועת העבודה. בשיכון שאני גדלתי בו, של "סולל בונה", אלה היו שמות של סופרים. כלומר, אני גדלתי בפינת גנסין=פאיירברג.

היו"ר ד' טל:

לא היה יהודה הלוי למשל, או הרמב"ם חס וחלילה, אבן=עזרא.

דוד צוקר (מרצ):

לא, כולם סופרים. שוב, זו תנועת ההשכלה. לחלוטין אין שמות - גם לא שמות שלא היו טעונים אידיאולוגית, כמו נניח המשוררים של תקופת תור הזהב בספרד, גם זה לא.

כלומר, אנחנו חיים במסגרת ששמות הרחובות הם רק ביטוי - אני לא רוצה לומר, טוטליטרי, כי לא היה פה משהו כפוי - אבל בהחלט מאוד הומוגני, לא מכיר בדברים אחרים, מכיר מאוד טוב את ההווי שלו, מאוד מאוד מגויס. מה היה שם בית=הקולנוע אצלנו? תשבור את הראש ולא תדע. שם בית=הקולנוע היה "עממי", זה היה שם בית=הקולנוע, כך קראו לו. היה שיכון שקראו לו "שיכון עממי".

היו"ר ד' טל:

גם אצלנו.

דוד צוקר (מרצ):

הסיפור שסיפרנו הוא מאוד לא ייחודי, הוא סיפור אופייני לקבוצה גדולה מאוד של שכונות ואזורים בתוך ערים שצמחו בשנות ה=30, ה=40, חלק מה=50, והיה להם אותו מאפיין. יכלו לעמוד פה חברי כנסת אחרים ולספר סיפורים מראשון ומרחובות ומתל=אביב ומירושלים ומחיפה, ודאי שמהקריות - לספר סיפורים זהים לגמרי. יכול להיות ששבח וייס הכיר למשל עיתונות אחרת מזו שאני הכרתי, כי גרתי בבית מעורב, כפי שאמרתי. אני מכיר רק "מעריב". לא ידעתי שיש עיתונים אחרים, לא ידעתי שיש כתיבה אחרת, שום דבר לא ידעתי, ידעתי רק על "מעריב". הספרים שנכנסו הביתה היו הספרים שהיית מנוי עליהם.

היו"ר ד' טל:

היה עיתון הפועלים, היה "דבר"?

דוד צוקר (מרצ):

אני לא הכרתי את זה. במובן הזה הייתי לא אופייני אלא משהו אחר.

אני רוצה לעבור למשהו שאתה עוררת, אדוני היושב=ראש, וזה משהו שלא היה בשכונה. שבח וייס נגע בעניין הפיצוץ בוואדי=סאליב. אנחנו גדלנו באזור, בטריטוריה, בהווי חיים שלא היו בו מזרחים. כלומר, מבחינה עובדתית היו בו כאלה שלא היו אשכנזים, אבל לא הכרנו עוני. גדלנו באווירה של צמצום. אם אני מדבר על ההכנסות של האנשים, על רמת החיים שלהם - בהחלט בצמצום; מעולם לא בעוני, ודאי שלא בתרבות של עוני.

ענת מאור (מרצ):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

בוודאי. את המיץ מערבבים עוד בקצת מים כדי להוסיף עוד קצת.

ענת מאור (מרצ):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

את זה אני לא זוכר.

היו"ר ד' טל:

מה זה מיץ?

דוד צוקר (מרצ):

תיכף אגיע לזה. מיץ היה בבקבוקים, אפשר היה לקנות אותו, אבל שניים היו שותים את זה, גם אני וגם אחי. הרי היינו צריכים לחתוך את הנעליים כדי להרוויח כמה חודשי גידול. את זה כולנו מכירים. כלומר, גדלנו בצמצום, אבל לא הכרנו עוני, ואני לא הכרתי מזרחיים, לא יכולנו להכיר מזרחיים. גרנו במקומות נפרדים וההתפרצות של ואדי=סאליב, שהיא כמה קילומטרים מתחת לנווה=שאנן - אני כבר הייתי בן 11, כלומר משהו כבר הייתי צריך להתחיל לקלוט, לא להבין, אבל לקלוט - אני את ואדי=סאליב מכיר רק מן התקופה שלמדתי באוניברסיטה ונכנסתי לתחום הזה. אני לא מכיר את זה מתקופת הילדות, זה עבר לנו ליד האוזן. לא הכרנו את זה, לא ידענו את זה, אף שהורי יכולים להתחרות בביוגרפיה של העולים של שנות ה=50 במובנים של המחסור שהם חיו בו, תנאי החיים המאוד קשים; שניהם בילו באוהלים כמה שנים. אני כבר לא הכרתי את זה, ואף שהם גדלו באווירה הזאת הם לא יכלו להזדהות, והם לא יכלו להכיר בכלל את מה שקרה בוואדי=סאליב. רק השכונות ש"עולות" מלמטה, מהעיר לכיוון הכרמל, אותן הכרנו.

עברו שנים עד שהבנו שחיינו בחצי אחד של מדינת ישראל, והיה עוד חצי שני שלא הכרנו, ולא בגלל זדון, לא בגלל כוונה ולא בגלל מזימה או קשר, אבל ודאי שהתוצאות של ניכור ניכרו מאוחר יותר באופן כבד מאוד ובאופן קשה מאוד. המפגש הראשון עם מזרחיים הוא בצבא. עד הצבא אתה גדל באזור שמבחינה עדתית הוא מאוד הומוגני. המפגש בצבא הוא מפגש עם הרבה מאוד מתח בין מזרחיים לבין אשכנזים.

עניין נוסף שגם בו נגע, ובצדק, חבר הכנסת וייס, ואני מספר אותו לא משום שזה הסיפור האישי שלנו אלא משום שיש בו לקחים, זה העניין של הקונפליקט הערבי=הישראלי, וחיפה היא באמת מודל למערכת היחסים בין יהודים לערבים, מודל חיובי אני מתכוון. חבר הכנסת שבח וייס, אני לא עסקתי בהיסטוריה של הסוגיה הזאת, באיזו מידה באמת ניסו להשאיר את הערבים בחיפה.

שבח וייס (העבודה):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

מה אני כן יודע? זה כמו במערכת היחסים בין חילונים לדתיים. מערכת היחסים בין יהודים לערבים היתה מאוד נוחה. אני לא מכיר את האידיאולוגיה של מערכת היחסים בין יהודים לערבים באותן שנים, של אחוות עמים. המושג הזה לא היה מוכר לי עד גיל הרבה יותר מאוחר. הצד האידיאולוגי לא ברור. בכלל, אני גדלתי באווירה שבה האידיאולוגיה היתה דרך השם של הרחוב ודרך אורח החיים הרבה יותר מאשר בצד התיאורטי שלה. זאת החמצה, אבל הצד התיאורטי כמעט שלא היה ברור לי.

אבל, מערכת היחסים עם הערבים היתה מאוד נוחה כי לא היה מתח בעניין הזה, ככל שאני הכרתי אותו, וזה הלקח הגדול. אפשר היה לחיות בלי מתח, בלי עוינות. הממד האידיאולוגי של זה התחוור לי הרבה יותר מאוחר, אבל ההליכה לוואדי=ניסנס היתה הליכה של מה בכך, כמו הליכה בכל רחוב אחר. היה בזה משהו קצת יותר אקזוטי, אבל לא הרפתקה. זו לא היתה הרפתקה עם מתח, ולא צריך היה ללכת בחבורה של ילדים כדי להתגונן שמא יכו אותנו או שאנחנו נכה מישהו אחר.

זה מעביר אותי ללקח אחד נוסף. דיברת קודם על חינוך, והלקח שלי מאוד לא דומה לשלך. בית=הספר מילא תפקיד מאוד קטן בחיים שלנו. בית=הספר מילא תפקיד מאוד חלש. הוא היה מכשיר להשכלה, ממש לא מעבר לזה. אגב, למדנו מעט שעות, לא הרבה שעות. המערכת החינוכית המשמעותית היתה חוץ בית=ספרית.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

העונש הזה של הרבה שעות - - - זה שיגעון - - -

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

לא סבלנו ממנו. מה שלא קלטנו עד 12:00, לא ניסו לדחוף לנו ב=13:00, ב=14:00 וב=15:00. מה שלא קלטנו, לא קלטנו. ומה שקלטנו עד 12:00 - לא ניסו להזריק משהו אחר כך. המערכת החינוכית, לא ההשכלתית, לא הלימודית אלא החינוכית, נעשתה מחוץ לבית=הספר. במובן הזה תנועת הנוער היתה מכשיר מעצב חזק לאין=שיעור מבית=הספר. בית=הספר הממלכתי התפרק מרוב הדברים וחשב שממלכתיות היא הביטוי העליון לאידיאולוגיה. השארנו זאת למערכת החינוך הדתית, והם נהנו מאפשרות לקיים בית=ספר

עם מטען ערכי, עם מטען אידיאולוגי. ואנחנו חשבנו שהממלכתיות, שהמדינה זה אידיאולוגיה. זה לא אידיאולוגיה, זה פרוצדורה חשובה מאוד, אבל זה בוודאי לא אידיאולוגיה.

המקום שיכולת לספוג חוכמה, בינה ובעיקר לצמוח ולהתפתח היה בתנועת הנוער. אני גדלתי בקן של התנועה המאוחדת, שאחר כך היה קן של הנוער העובד, ומי שניתנה לו בגיל 16 האפשרות להיות מדריך של ילדים בני 13, ליותר מזה הוא לא צריך לצפות בחיים, ליותר מזה הוא לא צריך לחכות. זה משהו שבוודאי בבית=הספר לא יכולתי לקבל אותו. אני לא יודע בדיוק מה הם המכשירים הדומים, האמצעים החברתיים והחברותיים שקיימים היום, אבל בעיני העובדה שיכולתי להיות מדריך, בין השאר של ד"ר ליפשיץ, הרופא שלכם - - -

היו"ר ד' טל:

היה פה תיקון שהוא רופא שלנו.

דוד צוקר (מרצ):

נכון, הרופא שלנו, ד"ר ליפשיץ עם העדה שלו, עדת עלומים. החשיבות של הטלת האחריות על בחור בן 16 או בחורה בת 16 לפעילות, לחינוך של ילדים בני 13, היתה עניין - - -

היו"ר ד' טל:

אגב, היום זה השתנה, או שבקן הנוער העובד עדיין זה עלומים, עדיין זה בונים, ועדיין זה ברל כצנלסון, עדיין דוד רמז?

דוד צוקר (מרצ):

כל פעם זה השתנה, אבל טוב שזה השתנה, לא מוכרחים להיות עם אותם שמות. זה ממש בסדר. אני יודע ששמות הגרעינים בנח"ל מאוד השתנו.

היו"ר ד' טל:

יש לכם עדיין חג המעלות?

דוד צוקר (מרצ):

חג המעלות - יש. תמיד זה אחרי החגים. אני כבר רחוק מן ההווי הזה, לצערי הרב, גם הילדים שלי. נסעתי ברחוב הראשי של הרצלייה והיה חג המעלות.

למה דוד טל שואל את זה?

היו"ר ד' טל:

לא, אני שואל אם הסמה עדיין נשארה - - - עלה נעלה והגשם.

דוד צוקר (מרצ):

דוד טל לא סתם מכיר את זה. הוא לא מכיר את זה מקריאה, מעיון או מתיאוריה. דוד טל עשה את חג המעלות. דוד טל עבד - אני לא רוצה להגיד באיזה יום - כדי להכין את כתובות האש.

היו"ר ד' טל:

זה היה במוצאי=שבת בבוקר.

דוד צוקר (מרצ):

בדיוק. לפני שבוע לימדתי אותו ביטוי.

קריאה:

- - -

דוד צוקר (מרצ):

הוא עכשיו גומל לי, כי לפני שבוע לימדתי אותו ביטוי שנקרא "גלאט=טרפה". יש טרף ויש גלאט=טרף. אז עכשיו למדתי עוד משהו.

דוד טל הוא בוגר של הנוער העובד. כלומר, אם אתם רוצים לחפש חלק מהבסיס הטוב שלו, זה אצלנו בתנועה.

היו"ר ד' טל:

בעוונותי הרבים.

דוד צוקר (מרצ):

לא בעוונותיך.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת צוקר, אני לא מהנוער העובד, אני מ"השומר הצעיר", אבל - אותן חוויות של תנועת נוער וזיכרונות אחרים לגמרי מבית=הספר.

דוד צוקר (מרצ):

אז עכשיו אני אגיד משהו נורא ובזה הרגע תנועתי מאבדת אלפי בוחרים.

היו"ר ד' טל:

אין אלפי צופים, אז לא איבדת אלפי בוחרים.

דוד צוקר (מרצ):

אתה לא מוכרח להעמיד אותי על העובדות לאשורן.

שבח וייס (העבודה):

חבר הכנסת צוקר, תנועתך לא מאזינה כי כולם ב"סילבסטר".

דוד צוקר (מרצ):

אני אומר לך, אני עומד לנטוש את הדוכן כאות מחאה.

היו"ר ד' טל:

לא כאות מחאה, משום שנגמר לך הזמן - עוד דקה.

דוד צוקר (מרצ):

עכשיו אתה מוכרח להאמין לי למשהו ביוגרפי. מעודי, ואני כבר יותר מאשר 25, כלומר עברתי את גיל 27, לא הייתי במסיבת "סילבסטר", מעודי. מעולם לא הייתי שם. בהתחלה, בלהט לא הייתי שם. עכשיו אני כבר לא יכול לגייס את הלהט לזה, אבל אני חושב שאני כבר לא יכול - - -

ענת מאור (מרצ):

- - -

שבח וייס (העבודה):

דדי צוקר ואני תומכים בגיור.

היו"ר ד' טל:

אני חושב שצריך גיור לחומרה, מה שנקרא הקזת דם.

דוד צוקר (מרצ):

תפסיק עם העניין הזה. תשמרו את זה לאתיופים, שגם זה מגונה שם.

ענת מאור (מרצ):

- - -

היו"ר ד' טל:

למה לאתיופים? הרב עובדיה קבע שהאתיופים יהודים לכל דבר ועניין.

דוד צוקר (מרצ):

סליחה, סליחה. עשיתי פה עכשיו טעות גדולה. עכשיו נפלתי לתהום של הסטריאוטיפ שאני כל כך מנסה לברוח ממנו.

היו"ר ד' טל:

שאתה בורח ממנו ואתה מטיף לו.

דוד צוקר (מרצ):

נכון. יחסה של היהדות המזרחית לאתיופים שונה לגמרי מהיחס של היהדות האשכנזית. אתה לא צריך להסכים אתי, אבל אתה יודע שאלה העובדות.

היו"ר ד' טל:

למה אני לא צריך להסכים אתך? מרן הרב עובדיה יוסף שליט"א קבע חד=משמעית את יהדותם של האתיופים, בניגוד לעמדות אחרות.

ענת מאור (מרצ):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

רציתי להגיד משהו שיסלק מאתנו אלפי תומכים, ואחרי זה אגיד משהו על "השומר הצעיר", שאת לא תאהבי.

בנווה=שאנן, להיות חבר בצופים היה בושה לא קטנה.

היו"ר ד' טל:

אצלנו זה היה כבוד גדול מאוד. הם היו חברים במכבי=אש ובמגן=דוד=אדום.

ענת מאור (מרצ):

- - -

דוד צוקר (מרצ):

הצופים זה ה"נחנחים" של נווה=שאנן.

היו"ר ד' טל:

ככה?

דוד צוקר (מרצ):

ממש.

שבח וייס (העבודה):

מועדים לחברות סלוניות.

דוד צוקר (מרצ):

בוודאי. מה זאת אומרת מועדים? בכיתה ט' וי' לכל המאוחר הם כבר רקדו ריקודים סלוניים, והלכו עם גרבי ניילון, והם לא הלכו להגשמה.

תסלחו לי, בכל הכבוד, לפתח אידיאולוגיה סביב קשר מוט, לא נראה לי משהו ממש מסעיר.

שבח וייס (העבודה):

אבל באדן פאול כן.

דוד צוקר (מרצ):

באדן פאול בסדר. אבל אמרתי לך, לחנך ילדים על קשר מוט, בעיני זה לא ממש פסגת החינוך הרצוי.

משפט אחרון על "השומר הצעיר". איפה היה המתח עם "השומר הצעיר", שלפי דעתי ניכר עד היום בתנועתי? הנוער העובד, התנועה המאוחדת מצאה מעט מאוד דברים שעליהם ייהרג ובל יעבור. נדמה היה לי שב"שומר הצעיר" יש המון ייהרג ובל יעבור. כלומר, יותר מדי ייהרג ובל יעבור, וזה הבדל לא קטן.

היו"ר ד' טל:

אין הרבה דברים של יעבור ואל ייהרג.

דוד צוקר (מרצ):

יעבור ואל ייהרג. אני לא יודע, זה מסובך לי. חמש בבוקר, חבר'ה.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת צוקר.

חבר הכנסת אפי אושעיה, אני קורא לך ומדלג על כל האנשים האחרים שלא נמצאים כאן, כדי לקצר. בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, גברתי מזכיר הכנסת, חבר הכנסת שבח וייס, אנחנו כבר דנים ימים ולילות ארוכים - - -

היו"ר ד' טל:

כנראה, את ראויה לזה.

סגנית מזכיר הכנסת אמרה שהעלית אותה בדרגה, קראת לה: גברתי מזכיר הכנסת.

אפי אושעיה (העבודה):

קודם כול אני חושב שזה מגיע לה.

היו"ר ד' טל:

זה מה שאמרתי, שכנראה מגיע לה.

אפי אושעיה (העבודה):

חוץ מזה, כשהיא בתפקיד היא מזכיר הכנסת.

לעצם העניין, אדוני היושב=ראש, אנחנו פה מרבים לדבר, קראנו שירים ופואימות

והבאנו סיפורים וחוויות אישיות, אבל היה ממש נעים לשמוע את התוכנית "חיים שכאלה".
חבר הכנסת שבח וייס, בטוב לבו וכשרונו הייחודי - - -

היו"ר ד' טל:

ולא ביין, בוודאי לא יין של סילבסטר.

אפי אושעיה (העבודה):

לא, הוא לא חוגג את סילבסטר. אבל למדנו משהו. כששבח וייס דיבר זה הזכיר לי, שכשאני למדתי בבית=הספר, ידענו על פרטים הנוגעים לאומות העולם מלפני מאות ואלפי שנים, אבל על ההיסטוריה הקרובה שלנו לא למדנו דבר. חשבתי שזאת תופעה שמאפיינת את השנים שבהן למדתי, משום שהמדינה היתה צעירה. אני נולדתי ב=1956; בשנת 1962 הייתי בכיתה א', אז זה בסדר. אבל אני רואה מה הילדים שלי עכשיו לומדים בבתי=הספר, בכיתות ח' וט', וכשאני מספר להם על דברים שמבחינתי הם היו חלק מהילדות שלי, מלחמת ששת הימים וכך הלאה, הם לא יודעים על מה מדובר בכלל.

יש לנו בעיה עם הזהות האישית, עם תוכניות חינוך, אבל זה נושא שצריך אולי פעם אחת לדון בו. מצד אחד צעירים בני 18, וזה מדהים, אין הרבה נערים כאלה בעולם, הולכים למסור, תרתי משמע, את נפשם ביחידות קרביות בצה"ל. אנשים מקריבים את נפשם לצורך הגנה על המדינה מתוך אידיאה ואידיאולוגיה, כי אחרת אי=אפשר להסביר את התופעה הזאת שילד בן 18 לוקח את עצמו ומתנדב ליחידה קרבית, ויש יותר מתנדבים ליחידות הקרביות מכפי שצריך. זאת אומרת, הביקוש גדול מההיצע.

מצד אחד יש לנו נוער נפלא, אבל מצד שני יש לנו בעיה בחברה הישראלית, שהאידיאולוגיה הקפיטליסטית הולכת ומשתלטת עלינו, וכל אחד לנפשו. היה חשוב מאוד להכיר אדם שנפטר לפני שבועיים, עוזי נרקיס, זיכרונו לברכה, והילדים שלי לא מסוגלים להבין מי היה עוזי נרקיס. הם הצליחו להבין מי זה על=פי התמונה על שער הכניסה לירושלים. זאת תמונה היסטורית, אבל מן הראוי שהדברים האלה יילמדו גם בבתי=הספר, והילדים יכירו את ההיסטוריה הקרובה. ומי שיודע להעריך את החזון הציוני שבא לידי הגשמה בצורה כזאת מופלאה - אני אומר את זה על רקע הביקורת והטחת האשמות שאנחנו נוהגים, קואליציה באופוזיציה, וכך הלאה.

הייתי פעם בכנס של תעשייני היי=טק ושמעתי בפעם הראשונה שאנחנו היצואן מספר שלוש בעולם ליפן, מדינת ישראל הקטנה, יצואנית בתחומי היי=טק ביפאן הענקית; שאנחנו בין חמש המעצמות הצבאיות בעולם - כל מיני דברים מהסוג הזה. אם כן, יש לנו הרבה מאוד דברים טובים, לעומת דברים קטנים שאותם צריך לתקן.

אני מבקש לדבר, אדוני היושב=ראש, על התקציב לכביש חוצה=ישראל ועל חוסר ההשקעות בתחבורה הציבורית והמסילתית. אנחנו מרבים לדבר על תושבי עיירות הפיתוח, וכולנו יודעים, שאם נקרב את עיירות הפיתוח למרכז הארץ, נוכל לתת פתרונות גם בתעסוקה, גם בשיתוף ובשילוב של אוכלוסיית הפריפריות עם מרכז הארץ, ולחזק שם את הערכים שלהם, ואז יהיו אוכלוסיות יותר חזקות. יש לזה משמעות גדולה מאוד.

תקציב כביש חוצה=ישראל ביחס לעלות האמיתית של הפרויקט למשק הלאומי - בדומה לשנת התקציב 1997, סעיף התקציב הנוגע לכביש חוצה=ישראל לשנת הכספים 1998 עומד על כ=90 מיליון ש"ח, וזאת לצורך מימון פעולות חברת כביש חוצה=ישראל, השלמת הקמת מחלף קסם ורכישת בעלות על קרקעות מפונות ופינוי והעתקת תשתיות לאורך תוואי הכביש. תחילת העבודות לסלילת הכביש בקטע המרכזי צפויות להתחיל באביב 1998, מייד לאחר חתימת החוזה עם הזכיין.

בהצעת התקציב לשנת 1998 אין כל ביטוי ואזכור לסכום האמיתי הכולל שהכביש צפוי לעלות למשק המדינה. אני אבקש להבהיר ולהדגיש, כי התחייבות וערבויות המדינה כלפי היזם הצפוי לזכות במכרז לסלילת הכביש עומדות על סך של כ=2.8 מיליארדי שקל. זו העלות, אבל העלות שנמדדת על=ידי דוח מבקר המדינה שפורסם לא מזמן היא כ=3.5 מיליארדי שקל.

סכום אדיר זה מייצג את העלות האמיתית של פרויקט סלילת הכביש למשק הלאומי כתקציב ציבורי לכל דבר ועניין, והוא נובע מהחלטת הממשלה, אשר מציעה לבעל הזיכיון מנגנון להבטחת הפדיון השנתי בהתאם להיקף התנועה, סיוע בגיוס הון ואופציה להחזר השקעה על=ידי תשלום דמי החזר בסיום תקופת הזיכיון.

אדוני היושב=ראש, אתה הצטרפת עכשיו. כבר דיברנו כמעט על כל הדברים האפשריים ומיצינו את הדיון. אני החלטתי לדבר על כביש חוצה=ישראל ועל חוסר התשתיות לפיתוח

הרכבות, המסילות וכך הלאה. אני שם דגש בנושא הזה.

היו"ר ש' בן=צור:

אני כיושב=ראש השדולה להסעת המונים ממש מברך אותך.

אפי אושעיה (העבודה):

אני מודה לך מאוד, אדוני. לא ידעתי, אבל אני שמח. אתה כתושב רעננה ואני שכן שלך, לא רחוק, אנחנו מכירים את המצוקה, למרות כל הפיתוח, תשתיות, כבישים, גשרים. אבל כל התקציב של הרכבת בשנת 1998, 110 מיליון שקל, שווה להקמת מחלף קסם, שהוא מחלף חשוב, נדרש. אבל כל התשתית למסילות רכבות שיושקע בה ב=1998 הוא 110 מיליון שקל.

היו"ר ש' בן=צור:

זה רק בשביל האחזקה.

אפי אושעיה (העבודה):

כן. כן.

היו"ר ש' בן=צור:

אני מבקש את סליחתך. כל הנושא של הרכבת, המסילות שנבנו הן מתקופת הטורקים. עד עכשיו לא הוקמו, כמעט אפשר לומר.

אפי אושעיה (העבודה):

כן, למעט שתי מסילות כפולות בקטע בין חדרה - - -

היו"ר ש' בן=צור:

כן, גם לכיוון המחצבים בדימונה.

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

כן.

המדינה תערוב לכך, שבעל הזיכיון יהיה זכאי ל=80% מהפער בין ההכנסה הצפויה להכנסה הצפויה בפועל. ליזם תהיה אפשרות למיחזור החוב בהיקף של עד 1.7 מיליארד שקל, צמוד לסל המטבעות אשר ייבחר על=ידי בעל הזיכיון.

כאמור, לרשות בעל הזיכיון, החל מהשנה ה=15 יעמוד החזר השקעה בסכום של 1.5 מיליארד שקל, צמוד למדד הבסיסי בסוף תקופת הזיכיון. לפיכך, התחייבות המדינה, אדוני היושב=ראש, כלפי היזם חייבת להופיע בתקציב המדינה, או לפחות בדברי ההסבר לתקציב, מכיוון שמדובר בצורך להקצאת ערבויות ממשלתיות וכן בהרשאה על התחייבות לגבי הפרויקט העומד לפני תחילת ביצוע כבר באביב 1998.

אי=הצגת עלותו האמיתית של הכביש למקבלי ההחלטות מונעת ביקורת כנגד הפרויקט, בכנסת או במסגרות הציבוריות השונות. יש חובת הצגת מלוא המידע, וכמקובל במסגרת דיונים לאישור התקציב, ונגרמת הטעיית חברי הממשלה, חברי הכנסת, הציבור הרחב, ונמנעת פתיחת דיון ציבורי בכדאיות ההשקעה הציבורית בכביש לעומת קידום פתרונות חלופיים של תחבורה המונית, כמו למשל רכבת פרברים.

לפיתוח תשתית מסילות רכבת בכל הארץ הוקצה תקציב של 110 מיליון שקל בלבד, השווה בגודלו לעלות בניית מחלף קסם בלבד, שהינו רק מחלף אחד מתוך עשרות מחלפים המתוכננים להיבנות לאורך כביש חוצה=ישראל. זה יהיה חוסר איזון משווע.

יתירה מכך, לא הוקצב אף לא שקל אחד לפיתוח פרויקט רכבת הפרברים, אשר לכל הדעות מהווה פתרון חיוני ודחוף להקלת בעיות הגודש בדרכים, מניעת אובדן שעות עבודה יקרות, צמצום מפגעי זיהום אויר ורעש, ופתרון של בעיות חנייה ומפגעי תאונות דרכים בתל=אביב ובכל האזור למעשה.

קו רכבת הפרברים שבין תל=אביב, פתח=תקווה, ראש=העין, כפר=סבא, אורכו כ=29 קילומטר ועלות הפרויקט על=פי תוכניות פיתוח רכבת 2000 כ=500 מיליון שקל בלבד. התכנון לביצוע קו זה הושלם, ואין מגבלות לגבי זכויות דרך. נותרה רק שאלת התקצוב ולוח הזמנים לביצוע.

אדוני היושב=ראש, אתה כיושב=ראש הלובי, אני חושב שאנחנו בעניין הזה צריכים לקרוא לכל חברי הבית. אין פה עניין לא של קואליציה ולא של אופוזיציה. פשוט צריכים לעשות פה מחשבה יצירתית, אמיתית, ולבחון את הנושא מקרוב.

כולנו יחד יכולים, אולי ברגע האחרון, לפעול שבתקציב המדינה יהיה שינוי כזה, שנעודד פיתוח משמעותי של תשתיות מסילתיות בכלל ושל רכבת פרברים בלבד.

אני תמה. אני מסתכל על ההסכמים הקואליציוניים. מונח לפנינו הסכם קואליציוני ראשון, עם סיעת צומת. למה אני לוקח את סיעת צומת? כי החרדים - אנחנו יודעים שהם סחטנים. והדתיים - בכלל גנבים. הם רוצים בתי=כנסת, רחמנא ליצלן, הם רוצים להתפלל. אבל צומת זו מפלגה יפה, נקייה, שמונה מנדטים על בסיס אמון ציבורי רחב לרמטכ"ל לשעבר. אז יש ויכוח אם הוא היה רמטכ"ל מוצלח או לא, אבל זה שהוא פוליטיקאי מוצלח אני משוכנע. איך אני משוכנע? יש לו דימוי ציבורי נקי ויפה, ופתאום מניחים על שולחן הכנסת הסכם, שאומר מה סיעת צומת מקבלת - לא לאופקים, לא לדימונה, לא לשלמות הארץ, לא להתנחלויות, לא לישיבות, לא לשום דבר - לסיעת צומת. מותר לה להתפרע בתוך הקואליציה ולהגיש שתי הצעות חוק בשנה - מהפכה גדולה מאוד.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

זו מהפכה גדולה, כי אם זה יהיה עוד הפעם חוק רמת=הגולן - - -

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

וזה יהיה.

<u>שבח וייס (העבודה):</u>

בשביל זה שצומת לא תהיה בכנסת.

אפי אושעיה (העבודה):

כן. אז יבוא ראש הממשלה ויגיד: אני לא, אבל הוא נותן להם להגיש את זה מצד אחד, וימשיכו עם המשחק הזה.

אבל מהי המהפכה הגדולה בהסכם הקואליציוני של צומת? זה סגן יושב=ראש כנסת נוסף.

שבח וייס (העבודה):

- - -

אפי אושעיה (העבודה):

כן, כן, אני מכבד את כל הסגנים, אבל אני מציע לכם שלא לעשות אינפלציה בסגנים, אדוני היושב=ראש. אינפלציה בסגנים זו זילות בתפקיד. נכון, פרופסור שבח וייס?

היו"ר ש' בן=צור:

דרך אגב, מספר הסגנים מהווה תקדים, נכון?

שבח וייס (העבודה):

- - -

אפי אושעיה (העבודה):

לא, זו סיעה שיש לה שר, וחבר הכנסת חיים דיין שהוא סגן היושב=ראש, הוא בוודאי איש בעל יכולת מרשימה ביותר, שראוי שיהיה בתפקיד. אבל למה צריך לתת פיצוי

פוליטי לידידי הטוב מודי זנדברג? אני בכלל מתפלא על מודי זנדברג, שהיה צריך להיות סגן שר החינוך במקום משה פלד, והוא ויתר, והיה צריך לעשות רוטציה, אז נתנו לו פיצוי.

עכשיו אנחנו הולכים להסכמים שונים ומשונים בבית הזה. מה יהיה אם חברי הכנסת ישבו ויגידו: אתם יודעים מה? יש לנו ויכוח בחוקים אלה ואחרים, אין לנו הסכמה פוליטית, ציבורית, כל אחד לנפשו - זה בסדר. אבל על דברים בסיסיים, מסילת רכבת - על זה צריך להיות ויכוח? רכבת פרברים - על זה צריך להיות ויכוח? הרי זו יכולה להיות מהפכה.

היתה מהפכה כשנבחר מנחם בגין, זכרו לברכה, והוא החליט לשים דגשים בכמה דברים. הוא עשה מעשה אמיץ מבחינתו כשהוא הלך להסדר עם מצרים וכך הלאה, אבל הוא שם דגש בפרויקט שיקום שכונות - עשו מהפכה בתחום הזה. לעומת זאת יצחק רבין, זיכרונו לברכה, שנרצח על=ידי אדם מתועב, החליט לשים דגש בתשתיות, ואז הפנו את המשאבים הלאומיים לתשתיות בכבישים, במחלפים וכך הלאה.

היום אני אומר, זה שלממשלה הזאת אין דרך בתחום המדיני ולא בתחום החברתי, ובכל הנושאים האלה, אז אנחנו מתמודדים עם העניין הזה. אבל שיבואו בנושא אחד שעליו יכולה להיות הסכמה לאומית. במקום ויכוחים שלנו עם ראש הממשלה, נאמר שבקדנציה שלו, לצד כל הנזקים שהוא גרם, היתה לו תרומה מכרעת לפחות בנושא אחד. זה גם חשוב לו באופן אישי.

לכן אני אומר, שמה שצריך לעשות עכשיו, אדוני היושב=ראש, זה הקפאת חתימת החוזים, הזיכיון לסלילת כביש חוצה=ישראל, במטרה למנוע מצב המכניס את המדינה להתחייבות רב=שנתית על פרויקט שחשיבותו שנויה במחלוקת ואין בו דחיפות, עדיפות וצורך לאומי.

אני לא נכנס כלל להיבטים של החברה להגנת הטבע, של הפגיעה בנופי הארץ. נניח שזה בעידן המודרני של היום, שאין בו שום דבר בעל ערך, אז גם זה בעל ערך. אבל אנחנו חייבים לבצע במקביל בדיקה חוזרת ומחודשת ומקיפה של הכדאיות והעלות האמיתית של הפרויקט. פרויקט כביש חוצה=ישראל, יכול להיות שהוא חשוב, אבל הוא נעשה בחופזה, ואנחנו צריכים לבדוק את ההשפעות גם על המשק הלאומי שלנו, בוודאי גם על

תקציב המדינה. תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

חברי הכנסת איתן כבל ודליה איציק - אינם באולם. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

חברי היושב=ראש, גברתי סגנית מזכיר הכנסת, אנחנו התחלנו לפני שעה קלה, עם דדי צוקר, לספר את סיפורה של ארץ=ישראל דרך השכונה שלנו, דרך נווה=שאנן. החלטנו לקחת מודל של שכונה, כך כמשל, על משקל "החיים כמשל". אני רוצה, ברשותך, להמשיך את הסיפור הזה, ודרכו להשקיף על עוד קטע של החיים החברתיים שלנו.

בחיפה שהיתה עיר יהודית=ערבית, עיר מעורבת, עיר נמל, שאפילו עם שער=העלייה ההיסטורי, המקום שבו התרכזו כל כך הרבה עולים שבאו לארץ ומשם מוינו ונשלחו למעברות, פה ושם לבתים נטושים של ערבים, פה ושם ליישובים, להתיישבות קבועה.

הרעיון הציוני הפועלי, שלפיו העירוניות מזיקה, אותו רעיון שהיה רתום לבורוכוביזם שדיברנו עליו, ולגורדוניזם; עיר זה דבר מזיק, מכיוון שבעיר יש פירמידה לא נכונה של חלוקת עבודה, יש יותר מדי "פרנסות אוויר" לפי ההשקפה של אותם ימים, יותר מדי סוחרים, והעם היהודי צריך להיפרד מעסקי תיווך ומסחר וצריך לחדש את חייו ואת בניין הבית השלישי על=ידי עבודה פרודוקטיבית, כן, פרודוקטיביזציה של העם היהודי, על=ידי פיתוח השרירים של העם היהודי, חידושו של הפרולטריון היהודי. הדברים האלה קיבלו ביטוי נמרץ בחוויה החיפאית.

אבא חושי, מזכיר מועצת פועלים, שולח שליחים לסלוניקי, ומשם מגיעים בשנות ה=30 עולים יהודים מסלוניקי שהיו פועלי נמל ומנהלי עבודה בנמל כבר ביוון, ואתם הוא בונה את הצד העברי של נמל חיפה ומפתח את נמל חיפה העברי שהוא שער העלייה והקליטה הגדול ביותר בתולדות המדינה, עד שהתחיל המעבר החד לעלייה באמצעות מטוסים.

אחר כך יוסף אלמוגי כמזכיר מועצת פועלי חיפה, ומזכירים אחרים כמובן, אביגדור אשד ועוד מזכירים מאוחר יותר.

בין היתר ניסו לבטא גם ברמה העירונית את ההתנגדות לעירוניות כחוויה לא פרודוקטיבית על=ידי כך שבעצם בנו שכונות; לא שכונות במובן זה שבונים שכונה בפאתי העיר בשביל אלה שאין להם ממון ואין להם כסף והם דחויים ונידחים, ולכן הם בשכונה, כתוצאה מאיזה מעבר מן הכפר אל העיר, אלא שכונה כחוויה מרכזית, כחוויה שבטית=קהילתית.

נווה=שאנן היתה מודל של שכונה כזאת, וגם העיבוי שלה אחרי מלחמת השחרור היה באותו סגנון. נוספה לה שכונת רמז, אחר=כך שכונת רוממה. היתה בחלק התחתי של העיר שכונת קריית=אליעזר. כמובן, שוב אלה השמות של ראשי היישוב - אליעזר קפלן, סגן ראש הממשלה ושר האוצר הראשון שלנו. כשם שבמקום שער=העלייה הוקמה שכונת קריית=שפרינצק, על שם שפרינצק, אבי הפרלמנטריזם הישראלי, היושב=ראש ההיסטורי של הכנסת, וכן הלאה.

החוויה השכונתית הזאת התבססה על מידה גדושה של מיסוד קבוע באותן תקופות - הסתדרות, קופת=חולים, טיפת=חלב, בתי=ספר, כשכל ראשי המוסדות האלה הם גם פעילי שכונה מרכזיים, הם אבות השכונה. בעצם הרחבה של המושג היהודי של חכמי העיר, והשכונה ממלאת את כל החיים. אתה יכול לחיות בה בלי לרדת בכלל או לנסוע לאזור אחר של העיר. אתה מקבל שם את בית=הספר, את הגן ואת הפעוטון ואת מעונות "נעמת" ואת קופת=חולים. מובן שתקופת הקניונים היא תקופה חדשה. יש שם מכולת של כל אחד והמספרה והגלנטריה הקטנה, מועדון, הכול.

תנועות הנוער סיפקו את העניין והקולנוע השכונתי. לא היו זיקוקים אז. ביום שישי ההסתדרות מספקת חיי תרבות, ומביאים את המרצה, ואחרי המרצה יש תוכנית אמנותית: מביאים שחקן מ"האהל" או מ"הבימה" שעושים חלטורה, כי צריך לעשות עיבוי של המשכורות הדלות שלהם בתיאטרון. אבל יש גם אינדוקטריניזציה - יש סופרים מגויסים ויש משוררים מגויסים של תנועת העבודה, ויש ברוידס, יש אנשים שמגיעים לשם.

התרבות היתה מגויסת, מה שמאוחר יותר עשו באמצעים של מנחים; שבת=תרבות על בסיס אמרגני עם פיתיונות בידוריים ולפעמים גם קצת חשפניתיים, וכן הלאה. לא, היה אז מודל אחר.

היה חודש הספר העברי. כמובן, ספר עברי בנווה=שאנן או בחיפה זה בעיקר "עם עובד", "ספריית פועלים", "הוצאת הקיבוץ המאוחד". יש "דבר", "דבר בעל=פה", מביאים את העורך או מישהו אחר. יש "דבר לילדים בעל=פה", מביאים את אפרים תלמי והוא נפגש עם ילדים, ושבח וייס עושה שם חידון לילדים באותה מסגרת.

גם המורים מגויסים. רוב המורים היו חברים במפלגות השונות, בעיקר בתנועת העבודה, לרבות, כהוגן, "הפועל המזרחי", שהיתה חלק אינטגרלי של תנועת העבודה בהקשר זה, והם שותפים לחוויה השכונתית התרבותית מעבר לשעות הלימודים, עם דגש חזק בהסתדרות, כפי שסיפרתי.

דיברנו קודם על ראשית השסע העדתי=המעמדי, גם בחיפה הפועלית, כשתיארנו את נווה=שאנן של הוותיקים ואת מורדות נווה=שאנן או את החלק של מורדות נווה=שאנן בכיוון של "נשר" עם מפוני ואדי=סאליב. סיפרנו על כך שכבר אז התחיל הדבר שחבל שהוא התרחש, והוא לא היה הכרחי.

בנווה=שאנן קם גם המתנ"ס הראשון בארץ, בית אבא חושי. אני זוכר את זה גם כחוויה אישית, זאת שכונה שלי. כל הרעיון של המתנ"ס לצורך השלמת הטיפול בבעיית הזמן הפנוי, טיפול לא רק תנועתי בנוער אלא עירוני. בית אבא חושי, בית די אפור, ואני אז הייתי כבר סטודנט, בעצם כבר הייתי דוקטורנט אבל עסקתי לצורכי פרנסה בבידור, בהנחיית תוכניות, חידונים, הופעות ברדיו, ואני הנחיתי את טקס חנוכת הבית.

אני זוכר את אבא חושי, ראש העיר ההיסטורי של חיפה הפועלית, איש נאה עם קול עמוק, נוכחות כבדה, הייתי אומר עם אוטוריטה פוליטית ועירונית כבדה, עם השפעה מכרעת לטוב ולרע, לדעתי במידה רבה גם לטוב על חיפה ועל התרבות שלה, הארגון שלה, על הפוליטיקה שלה. היו שם מדרגות מעץ. הקימו שם במה ארעית, ואני ניסיתי מתוך נדיבות פולנית לעזור לו והרגשתי שהוא קצת נפגע. הוא עלה לבד מהר, כי בחיפה הפועלית גם החזות, הלבוש, היו צריכים להיות פשוטים, אפורים, נקיים, פועליים. ואדם, גם בגיל יותר מבוגר, הוא עולה לבד את המדרגות. מה זה, לא עוזרים. פועל ואיש עבודה הוא עד סוף חייו איש כזה. זאת אומרת, גם הניסיונות הראשונים הם של תרבות עירונית מגויסת ומאורגנת.

בחיפה, שהיתה רחוקה מן המרכז, היא היתה עיר חשובה מאוד, אבל בפריפריה, לא

היו לה החיים הבוהמיים התרבותיים התוססים שהיו בתל=אביב. תל=אביב היתה עיר קטנה כמו פריס, כך שרו ותיקי ומייסדי תל=אביב. ולכן כל דבר העירייה היתה צריכה לארגן. זה גם תאם את הדוקטרינות הפוליטיות של תנועת העבודה באותם ימים. היא מאורגנת, אפילו הספונטניות מאורגנת, אף שזה ביטוי של שמריהו לוין. שמריהו אחר, שאת הספונטניות שלו תמיד הוא היה מארגן שנה מראש.

היה, למשל, מועדון נוער ראשון בחיפה, שאיננו של תנועה, ברחוב הרצלייה. אני אפילו הייתי המדריך הראשון עוד כחייל בשירות צבאי. צה"ל אפשר לי לסייע להורי, שבאו אז ארצה, באמצעות העבודה הנוספת הזאת.

בחיפה הוקם התיאטרון על=ידי העירייה, תיאטרון העיר. מועדון התיאטרון, אם תרצה קברט, הוקם על=ידי העירייה. עיר מגויסת מאוד, מאוד דאגנית, בהפרזה לדעתי.

סיפרו על אבא חושי, שכאשר שאלו אותו פעם איפה חיי הלילה בחיפה, הוא אמר שם לאיזה עיתונאי: קום איש צעיר ובוא אתי עכשיו לבתי=זיקוק ותראה שם את משמרת הלילה ואת הלמות הפטישים ואת האש שיוצאת שם מן הארובות, וכן הלאה וכן הלאה. וזה כנראה אמיתי.

אנחנו עושים את זה במסגרת תקציב, לא רק כדי להעביר את הזמן, כי אנחנו עוסקים פה הרבה בשעות חברתיות של תרבות פוליטית, וכן הלאה, אז רצינו להעביר איזה הווי של הימים ההם, על הדבש ועל העוקץ.

אני רוצה לסיים את הקטע הזה באיזה ביטוי של ערגה. חיפה היתה עיר הסתדרותית, ולנו יש, והיתה, ביקורת קשה מאוד על הכלליות הטרחנית של ההסתדרות, על זה שהיא כאילו נדחפת לכל דבר, שהיא מזכירה לנו יסודות ארגוניים בולשביקיים, שהיא לא נותנת לאדם פינה אחת שהוא יוכל לחיות בה את חייו האינדיבידואליים באופן לא מאורגן. ומורי ורבי פרופסור בנימין אקצין, שכתב מאמר קלאסי על תפקיד המפלגות בדמוקרטיה הישראלית, כתב על הארגון המופרז של החיים הציבוריים על=ידי מפלגות, על=ידי כך שבבוקר אתה מקבל עיתון שהוא אינדוקטרינרי, והילדים שלך מקבלים עיתון שהוא בן חוקי של אותו עיתון כדי לעשות אינדוקטרינציה גם להם, והולכים לזרם חינוך של תנועת העבודה או של הדתיים או של הציונים הכלליים, החינוך הכללי ותנועת נוער פוליטית, ושיכון פוליטי - מה שגם היה שם - וחלוקה פוליטית של עבודה דרך לשכת עבודה

פוליטית, ואוכלים אוכל פוליטי דרך "תנובה", ודרך "רסקו", וכן הלאה.

זה היה מרוכז מאוד. ההסתדרות בחיפה תרמה תרומה אדירה לבניינו של פועל עברי. הקטע הזה היה נחוץ. פועל לפעמים גם, כמו בסרט אחר כך, "חופי הכרך" - סבל יהודי, שרירים יהודיים.

אני זוכר את הנאומים של אותה תקופה שכילד הייתי הולך לשמוע אותם. תמיד הייתי הולך לאספות. אבל אנחנו היינו הולכים לאספות=עם גם בקולנוע בימי שישי, אספות=עם, כי אחריהן היתה תוכנית בידור. אז היינו צריכים לשמוע לפעמים נאום של טבנקין שלוש שעות בשביל לשמוע אחר כך חצי שעה את שושנה דמארי. זאת אומרת, היה שם גם דבש ועוקץ.

אני זוכר, בן=אהרון פעם אחת הופיע. הוא כבר היה אז מנהיג פועלים מאוד חשוב. הוא היה אומר: אנחנו באים אליכם בידיים מיובלות בהישגי תנועת העבודה. כל התמליל היה שרירי. היתה ציפייה, כמין אנטיתזה ליהודי. זה דימוי לא טוב, זה דימוי שיהודים אימצו לעצמם והפנימו מהדימויים שהאנטישמים תייגו אותם. של חלשים ותמיד עטורי זקן ופיאות, אף יהודי טיפוסי, מאוד קריקטוריסטי. היו יהודים מקסימים והיו יהודים יפים ויהודיות יפות, ובריאי גוף, שלא לדבר על בריאי נפש - גם בגולה, אבל זה היה דימוי. ותנועת העבודה הבורוכוביסטית - האנטיתזה, וחיפה היתה פסגת אנטיתזה של הדימוי הזה.

חגיגות אחד במאי בחיפה. מה זאת אומרת? המתחרה הגדול ביותר של מצעדי צה"ל באותם תחומים. מצעד ההישגים. פועלי עיר ופועלי כפר והקיבוצניקים מהסביבה וכל התמונות המופלאות האלה.

זאת חיפת הילדות שלי, שדדי צוקר קודם לכן, בשתי הופעות כאן, נתן את חיפת הילדות שלו. אצלי זה לא כל כך ילדות - הילדות שלי היא בגולה או בשואה - הנעורים והשחרות שלי.

ואני לא באתי מהכיוון הסוציאליסטי. אני עליתי לארץ=ישראל במסגרת הנוער הציוני, מוסד של ויצ"ו - "הדסים", ועם כל הקשיחות הזאת, עם כל הדוגמטיות, עם כל ההיירכיות, עם כל האוטוריטה אני התאהבתי בתנועת העבודה, באופן חופשי לגמרי, דרך

הריכוז המופרז מאוד של התודעה וההופעה שלה דווקא בחיפה.

היום כשאנחנו חיים במדינה שיש בה כל כך הרבה עמלים, כל כך הרבה בעיות עם רמת השכר, כל כך הרבה בעיות עם זכויות עובדים, אחרי שההסתדרות עברה כל כך הרבה מהפכות ושבר, אני בתוך תוכי יש לי רגישות מיוחדת לעובדים דרך ההווי החיפאי, ואני מאחל לחברה הישראלית שיקומו או יתחדשו ארגונים, בעיקר על הצד הטוב שבהם, של דאגה יומיומית והגנה על זכויות העובדים, השכירים והאינטליגנציה העובדת במדינת ישראל.
תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה. אגב, אתה מזכיר לי, חבר הכנסת שבח וייס, לא יתואר שאני הייתי עומד מול המיקרופונים האלה - - -

שבח וייס (העבודה):

אם היתה לי עניבה, הייתי מתחלף אתך ואתה היית מוסיף את הסיפור שלך.

היו"ר ש' בן=צור:

הייתי מספר על המעברה שבה גדלתי.

שבח וייס (העבודה):

איזו מעברה?

היו"ר ש' בן=צור:

במגדיאל.

שבח וייס (העבודה):

היה שם מוסד של הנוער הציוני.

היו"ר ש' בן=צור:

נכון. מוסנזון.

שבח וייס (העבודה):

כמעט שמיינו אותי לשם; בסוף מיינו אותי ל"הדסים".

היו"ר ש' בן=צור:

הייתי מספר על מגדיאל היפה, המעברה, שנות ה=50.

תודה רבה. חבר הכנסת יוסי כץ נם את תנומתו; הוא הדין לגבי חבר הכנסת יוסי ביילין. חברת הכנסת סופה לנדבר ודאי שנמה את תנומתה. אנחנו פה על המשמר. חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר דיבר אתמול יפה מאוד בנושא של אותם מחוסרי דיור. זוכר, חבר הכנסת אדיסו?

אדיסו מאסלה (העבודה):

נכון.

היו"ר ש' בן=צור:

בוא, עלה בבקשה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

בוקר טוב. היום מתחילה השנה האזרחית החדשה, ואני מאחל לכולנו ולעולם כולו שנת שלום, שגשוג ובריאות. זה גם חג הרמדאן של המוסלמים, וזו ההזדמנות לאחל להם צום קל.

אדוני היושב=ראש, הזכרת את נאומו של פואד אתמול, ובאמת חשוב לזכור כמה משרד השיכון ופואד בן=אליעזר כשר השיכון לשעבר עשו למען קליטת העלייה במתן פתרונות לעולים ולמשפחות הזקוקות לדיור ציבורי. באמת, העשייה היתה כבירה.

חבל שהיום משרד השיכון שינה את המדיניות והוא מטפל יותר במשפחות חרדים. ובאמת באוכלוסייה החרדית יש כנראה מצוקה של דיור, ואני לא אומר שלא מגיעים להם פתרונות דיור. אבל המשרד הזה היה צריך לתת פתרונות לכל שכבות הציבור במדינת ישראל, לכל אלה שזקוקים - למשפחות עולים, למשפחות ותיקות, שמחכות כבר הרבה שנים לדיור ציבורי, וגם למשפחות במגזר הערבי. לצערי הרב, המשרד הזה עוסק הרבה במשפחות חרדים.

מייד כשהממשלה הזאת נכנסה לכהן בתפקידה נפגשתי, ביקשתי פגישה - זה קצת משעשע - אולי לפגוש את שר השיכון, להעלות את הבעיות של שיכון לעולי אתיופיה. נפגשתי אתו כאן במשכן הכנסת, והוא התחיל לשאול אותי שאלות אישיות. הוא שאל אותי מאין אני. חשבתי שהשאלה הזאת מיותרת, אבל בכל זאת עניתי לו.

היו"ר ש' בן=צור:

הכוונה שלו היתה, מאיזו עיר.

אדיסו מאסלה (העבודה):

לא, מאין עליתי. זו היתה שאלה. אמרתי לו: מניגריה. הוא האמין. סגן שר השיכון, שממלא תפקיד ממלכתי במדינת ישראל, שואל שאלה כזאת כאשר יש 70,000 עולי אתיופיה? מייד הבנתי שאת האיש הזה לא מעניינות אוכלוסיות אחרות, והחשוב בשבילו זה האוכלוסייה החרדית. היום אני יוצא מנקודת ההנחה, שהמשרד הזה באמת עוסק בפתרונות של דיור לאותם מגזרים שהוא מייצג. זה דבר לגיטימי, אבל העיסוק היה צריך להיעשות בצורה ממלכתית, ועליו לשקף את התפקיד שלו על=ידי טיפול פרופורציונלי.

היום אין בנייה ציבורית. הממשלה החליטה החלטה פורמלית, שלא לבנות בנייה ציבורית. הדבר הזה יקר מאוד למדינת ישראל, כאשר יש הרבה זוגות צעירים, בעיקר

משפחות ברוכות ילדים, ובעיקר משפחות עולים חדשים שעדיין גרים באתרי קרוונים, אפילו משפחות ישראליות ותיקות. אני אישית מכיר קרוון מלא משפחות ותיקות. אלה אנשים שנולדו כאן במדינת ישראל, מילאו את החובות שלהם. בעיר שאני גר, בבת=ים, יש קרוון שכבר שש=שבע שנים חיות בו משפחות מחוסרי דיור בתנאים לא=תנאים, והממשלה אינה בונה דירות ציבוריות ואין פתרונות, והמשפחות ממשיכות לסבול שם.

הילדים שגדלים בתנאי קרוון היום, לעולם לא ישכחו את החוויה הקשה הזאת. הזכיר כאן חבר הכנסת שבח וייס, פרופסור באוניברסיטה, ואדוני היושב=ראש, אתה הזכרת גם את המעברות של שנות ה=50. הקרוונים של שנות האלפיים הם המעברות של שנות ה=50, אולי בצורה אחרת, כי התנאים של מדינת ישראל היום והמציאות שונים. אבל אם, אדוני היושב=ראש, אם יצא לך לבקר באחד מאתרי הקרוונים במדינת ישראל, החיים שם הם גיהינום. אותן משפחות עולים שגרות באתרי קרוונים, חיות בגטו שלהן. יש גן=ילדים על טהרת העולים באותם אתרים, אפילו בית=ספר, ללא שום אינטגרציה חברתית, כאשר הם צריכים להתחיל ולהשתלב בחברה הישראלית בגיל הרך. דבר זה נמנע מאותם עולים.

אין דיור ציבורי. בעבר חברות ממשלתיות כמו חברת "עמידר", "חלמיש", "עמיגור", באמצעות משרד השיכון חולקו דירות ציבוריות גם לוותיקים, למשפחות הזקוקות לפי קריטריונים, וגם למשפחות עולים. הקריטריונים היו מאוד קשים, מאוד צרים, כדי לקבל דירה ציבורית.

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

היינו יחד בבארותיים. ראינו שם גם משפחות. זו קטסטרופה. אי=אפשר לתאר אותה. מצד שני, אני יודע שבנתניה יש דירות בבניינים שלמים, שלא מעבירים אותן לאיש. אומרים שזה שמור לאתיופים. למה לא מאכלסים?

<u>אדיסו מאסלה (העבודה):</u>

חבר הכנסת אפי אושעיה, שלא יספרו לך סיפורים. יכול להיות שיש דירות ציבוריות. לי נאמר שבנתניה אין דירות ציבוריות. אם היו דירות ציבוריות, אותן משפחות שראינו באתר קרוונים בארותיים היום, מחר, אפילו אתמול, היו מוכנות לצאת לדירות ציבוריות. משפחות העולים מכירות את אזור נתניה, כי חשבון הבנק שלהן בנתניה

והשוק שם, והם מכירים את הסביבה טוב. הצעירים, למעלה מ=100 צעירים, עובדים באזור הזה, והיו מוכנים בשמחה רבה לקבל דירה ציבורית ולצאת מהגיהינום הזה ולהתחיל את החיים שלהם בצורה הכי ראויה. אבל מה שאומרים לנו זה שאין דירות ציבוריות לעולים שגרים באתרי קרוונים.

היו"ר ש' בן=צור:

בכמה מדובר?

אדיסו מאסלה (העבודה):

למעלה מ=500 משפחות, חמש נפשות במשפחה בממוצע.

היו"ר ש' בן=צור:

מדובר בסך הכול ב=500 משפחות?

אדיסו מאסלה (העבודה):

500 משפחות, תכפיל אותן בחמש ואתה מגיע ל=2,500 נפש.

היו"ר ש' בן=צור:

מדובר בסך הכול ב=500 משפחות?

אדיסו מאסלה (העבודה):

כן. לצערי הרב, ראש הממשלה הלך לפני חודשים מספר לבקר באתר קרוונים בארותיים, אתר עלוב ביותר.

היו"ר ש' בן=צור:

זה לא טוב?

אדיסו מאסלה (העבודה):

אם הייתי היועץ שלו הייתי אומר לו: אדוני ראש הממשלה, אם אין לך פתרונות, אל תלך לשם. אם יש לך פתרונות, זו באמת סיבה חגיגית לבוא לאתר קרוונים, להתחבק עם ילד אתיופי, זה מאוד פוטוגני וזה אולי גם ישרת בבחירות ויעלו את התמונה היפה הזאת. אבל ראש הממשלה מגיע לאתר הקרוונים, ואנשים מחכים שם. לא היתה שום סיבה חגיגית לקבל אותו. העולים גם לא התגעגעו לראש הממשלה. הם כועסים וזועמים במשך הרבה שנים.

היו"ר ש' בן=צור:

אתה היית שם?

אדיסו מאסלה (העבודה):

לא הייתי שם. אני לא מוזמן לסיור של ראש הממשלה. לצערי הרב, ראש הממשלה מזכיר שהוא ראש הממשלה של כולם, אבל אני שייך למפלגת העבודה, והוא מסרב בעקשנות רבה לפגוש אותי כדי להעלות את הבעיות של עולי אתיופיה. רק עכשיו נקבעה לי פגישה ליום שני. אני מקווה שהפגישה הזאת לא תתבטל. זה יכול להיות גם תלוי בנאומים שלי כאן ומה אני אגיד לראש הממשלה על היחס שלו כלפי קליטת עולי אתיופיה.

בהזדמנות חגיגית זו באתר הקרוונים ראש הממשלה אומר: ראיתי נחש מסתובב במגורונים. לא רק נחש, יש עכבר, יש ג'וקים, יש תולעים. אנשים חיים בתנאים לא=תנאים. לא ייאמן בשנות האלפיים, כאן במדינת ישראל, כשהחברה הישראלית רובה חיה בתנאים אחרים לחלוטין, אנשים חיים במשך שש=שבע שנים בתנאים מאוד קשים. אחרי שהוא ראה נחש, חשבתי שראש הממשלה ישלוף את הפתרונות המיידיים לאותן משפחות, להוציא אותן מהסבל הזה. אבל ראש הממשלה, מייד אחרי שראה את הנחש, אמר: האתרים האלה, אתרי הקרוונים יחוסלו עד שנת 2000. כלומר, יש להם עוד שנתיים=שלוש שנים לסבול שם.

לכן, הביקור הזה היה מיותר לחלוטין. האכזבה אחרי הביקור של ראש הממשלה היתה הרבה יותר קשה בהשוואה למה שהיה קודם לכן. זה לא פקיד זוטר של משרד השיכון או של משרד הקליטה או אפילו של משרד ראש הממשלה. ראש הממשלה בכבודו ובעצמו הגיע לאתר הקרוונים, והעולים ציפו שיקבלו פתרונות מיידיים. אבל הדבר לא קרה. זה מאוד מצער.

רוצים להפריט היום את הדירות הממשלתיות, מה שנקרא דירות "עמידר". ראש הממשלה כל בוקר מבשר לאזרחי מדינת ישראל שהוא רוצה להפריט את הכול ולהפוך את כל החברות לשוק חופשי. המשפחות שגרות היום בדירות ציבוריות ודירות של המדינה גרות בשכירות סוציאלית. המשפחות האלה הן משפחות עולים, משפחות ותיקות, שקיבלו פתרון של דיור באמצעות משרד השיכון. דירה ציבורית - מפני שיש להן בעיות כלכליות, בעיות בריאות ובעיות שונות ומשונות. המשפחות האלה, אם המדינה לא היתה פותרת את בעיותיהן באמצעות דירה ציבורית, לעולם לא היו מגיעות לדירה אפילו קטנה בפריפריה של מדינת ישראל בכוחות עצמן. אלה משפחות מאוד מוגבלות.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

יש לך עוד שתי דקות. מה מצב התעסוקה שלהם? הם עובדים?

<u>אדיסו מאסלה (העבודה):</u>

אלה שגרים במרכז הארץ, כמובן, עסוקים כולם, עובדים כולם. זו עדה שיש לה מסורת של עבודה. אלה אנשים שלא רוצים להיות תלותיים ולא מתחמקים מלצאת לשוק העבודה. הם מקבלים את כל העבודות שמציעים להם. כמובן, לאנשים שעובדים בתעשייה ובמפעל הבעיה היא השכר. השכר הממוצע של עולי אתיופיה הוא שכר המינימום במשק, כאשר המשפחות הן ברוכות ילדים. כפי שציינתי קודם, הממוצע הוא חמש נפשות במשפחה, ותמצא גם משפחות מעולי אתיופיה עם עשרה, 11 ו=12 ילדים, ואז המצב הכלכלי מאוד קשה.

העולים שגרים בפריפריה של מדינת ישראל, כמובן, במקום שיש מוקד אבטלה גדול כמו אופקים, אפילו קריית=מלאכי ובאר=שבע, נכללים באבטלה הכוללת.

אדוני היושב=ראש, המשכנתאות לא עודכנו. דובר הרבה במשך חמש שנים על כך,

וזוגות צעירים ומשפחות עולים אינם יכולים להגיע במשכנתה הרגילה לדירה קטנה. מדינת ישראל איננה מעדכנת את המשכנתאות.

היו"ר ש' בן=צור:

זו גם בעיה של הזוגות הצעירים.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אתה צודק. אדוני היושב=ראש, כמשפט סיכום תרשה לי להביא מכתב שקיבלתי אתמול מאחד הקיבוצים. במשך שנים לא קלטו הקיבוצים ילדי עולים במערכת החינוך שלהם, במיוחד את ילדי העולים מאתיופיה, כי הם לא רצו לחזור על שגיאות העבר, ולא ידעו איך להתנהג. זו עדה מסורתית דתית, ורוב רובה נטה לשלוח את הילדים, וגם היתה מדיניות מאוד מגמתית של משרד החינוך, לשלוח את כל הילדים של יוצאי אתיופיה למערכת החינוך הממלכתי=דתי.

היו"ר ש' בן=צור:

זו היתה החלטתו של שר החינוך יצחק נבון ממפלגת העבודה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

לא משנה איזה שר החליט, אבל גם השרים אחר כך לא שינו. המדיניות הזאת היתה מדיניות מאוד מוטעית, והיא יצרה לנו המון בעיות בשטח. בשנתיים ובשלוש השנים האחרונות החליטו הקיבוצים לקלוט ילדי עולים וגם את פרויקט נעל"ה, ילדי עולים מחבר העמים שמגיעים בלי הוריהם. זה פרויקט של הסוכנות היהודית בשיתוף פעולה עם משרד החוץ, פרויקט שהצליח והוכיח את עצמו. משרד החינוך נהג לממן את דמי ההחזקה של אותם הילדים שנקלטו בקיבוצים. רק בקיבוץ אחד, שאתמול פנו אלי ממנו, לומדים 150 ילדים עולים מאתיופיה ו=1,500 בפרויקט נעל"ה. משרד החינוך, במסגרת קיצוץ התקציב לשנת 1998, הוריד להם ב=15%.

לכן זאת ההזדמנות לפנות למשרד החינוך שלא לפגוע בתקציב הזה. זה פרויקט מאוד

חשוב לאותם עולים שהגיעו מחבר העמים וגם מאתיופיה. הוא הוכיח את עצמו, והוא מאוד חיוני. תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

אגב, בוועדת החינוך של הכנסת יתקיים ביום שני דיון בנושא.

חבר הכנסת אלי בן=מנחם - לא נמצא; חבר הכנסת חגי מירום - לא נמצא; חבר הכנסת שלמה בן=עמי - לא נמצא; חבר הכנסת נואף מאסלחה - לא נמצא. חבר הכנסת אפרים סנה - לא נמצא. חבר הכנסת יוסי ביילין, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

- - -

היו"ר ש' בן=צור:

אני מבקש לאפשר לי לנהל את הישיבה. סמוך עלי. עם כל הכבוד. זה לא מפלגת העבודה. השעה בסך הכול 05:50. הכול יהיה בסדר. עכשיו, תקשיב בבקשה, הנושא הוא שנות ה=50, מעברה, שכונה. נשמע מה אומר חבר הכנסת יוסי ביילין.

יוסף ביילין (העבודה):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה - - -

רענן כהן (העבודה):

- - -

היו"ר ש' בן=צור:

סליחה. חבר הכנסת שבח וייס החליף אותך. אתה תחליף את נסים זוילי. בסדר?

רענן כהן (העבודה):

מאה אחוז.

היו"ר ש' בן=צור:

עכשיו תירגע ואל תפריע, בבקשה, לחבר הכנסת יוסי ביילין. כי תשמע דברי טעם.

רענן כהן (העבודה):

אני מבטיח לך שזה יהיה.

היו"ר ש' בן=צור:

באמת כך. בבקשה.

יוסף ביילין (העבודה):

אחת הבעיות שאנחנו לא עוסקים בה בהקשר של התקציב וחוק ההסדרים היא נושא שמבחינה כספית ישראל מוציאה עליו סכום עתק. אם כי כיוון שהוא נמצא בתקציב הביטחון והוא חלק מתקציב הביטחון אני לא יכול להצביע, ודאי שצה"ל יכול להצביע, אני מקווה שצה"ל יכול להצביע על ההוצאה המדויקת. ההערה שלי היא שזה לא מתחיל ולא נגמר לא במיליונים ולא בעשרות מיליונים; יכול להיות שבמאות מיליונים ויכול להיות שיותר מזה. מדובר בהימצאות שלנו בלבנון.

אנחנו לא מעלים את הנושא הזה בהקשר של הדיון הזה, משום שההישארות בלבנון היא לא תוצאה של החלטה כספית. גם אילו זה לא היה עולה דבר למשק הישראלי, הייתי מציע לצאת משם. ואני מניח, שגם אילו זה היה עולה פי=עשרה, מי שחושב שצריך להישאר שם, היה מציע להישאר שם, וזה בסדר. כך צריך להיות. אבל, מצד שני, אני חושב שאסור להתעלם מן השאלה הזאת כאשר דנים בהוצאות כספיות גדולות, ולי אין ספק, שאם אנחנו באמת נצא משם, עצם היציאה יעלה כסף, ולא כסף מבוטל. אני אתייחס לזה. אבל בשלב

רחוק יותר, לאחר היציאה, השירות שלנו, השמירה שלנו על יישובי הצפון, תהיה גם אפקטיבית יותר מבחינה ביטחונית וגם, כמובן, הרבה יותר זולה.

הדבר הפרדוקסלי הוא, שאנחנו קיבלנו החלטה לחזור לגבול הבין=לאומי. ההחלטה הזאת התקבלה ב=14 בינואר 1985 ולא בוטלה מעולם. הרבה אנשים שואלים: איך יכול להיות שאנחנו בלבנון? הרי לא התקבלה החלטה לחזור ללבנון. הרי ביוני 1985, כאשר בוצעה ההחלטה הזאת, יצא החייל האחרון את דרום=לבנון, העיתונים יצאו בכותרות גדולות: צה"ל יצא מלבנון. כלפי העולם כולו אמרנו שביצענו את ההחלטה של מועצת הביטחון ויצאנו מלבנון, כאשר ברצועת הביטחון, שאותה הקמנו באותה החלטה, ב=1985, אם כי כבר היתה בצורה כזאת או אחרת גם קודם, נותר צד"ל, ולפי החלטה של ישראל בגיבוי של צה"ל.

המלה "גיבוי" היא מלת המפתח בהחלטה של הממשלה מ=1985. כי אפשר היה לפרש אותה בצורות שונות. היא פורשה בתחילה כחונכים, והיום אפשר לומר שכשיצאנו מלבנון היו בדרום=לבנון 103 חונכים של צה"ל, בעיקר קצינים שסייעו לצבא דרום=לבנון כשההנחה היתה, צה"ל - על הגבול הבין=לאומי, הוקמו מוצבים על הגבול הבין=לאומי. צד"ל, שהוא יחידה פטריוטית לבנונית, נשאר בלבנון בסיוע לוגיסטי שלנו, ועם כ=100 חונכים. אבל כיוון שנאמר שם "גיבוי", הפירוש למונח "גיבוי" נשאר בידי מערכת הביטחון. וזה הפך להיות, לפי דעתי, לבעיית הבעיות מאוחר יותר. כי כל שר ביטחון, לא שהיו הרבה מאוד, פירש את המושג הזה בצורה שהיתה נוחה לו, והוא היה יכול להחזיר חיילים ללבנון גם בלי החלטת קבינט או ממשלה. זה היה אז וזה קרה היום.

אם היום הממשלה תחליט להכניס עוד חיילים ללבנון, עוד מחלקה, עוד גדוד, עוד חטיבה, עוד אוגדה, כל מה שהיא תרצה, המלה ההיא מ=1985, המלה "גיבוי" תהיה בעצם הגיבוי להחלטה העתידית של ממשלת ישראל, וכמובן גם להיפך. ממשלת ישראל יכולה מחר לחזור לגבול הבין=לאומי לחלוטין בהשתמשה באותה החלטה שהתקבלה ב=1985 ונדמתה לנו אז כהחלטה היסטורית שהוציאה סוף=סוף את צה"ל מן הבוץ הלבנוני.

איש מאתנו אז, בהחלטה של 1985, לא האמין, כך אני חושב, שהרצועה הזו וההסדר הזה יישארו 12 שנה. ההערכה היתה, שמדובר בהסדר זמני של רצועת ביטחון עד שיהיה איזה פתרון. צד"ל לא נראה היה אז כאיזה הסדר לנצח. אף אחד מאתנו לא האמין, אני חושב, שיחידה של מיליציה מקומית לבנונית תהיה היחידה שתפעל אתנו כל כך הרבה שנים,

אלא הסדר שיקל עלינו את היציאה המוחלטת למשך שנה, שנתיים, שלוש, ארבע, אני לא יכול להגדיר את מספר השנים.

וראה מה קרה: אנחנו נלחמנו נגד אש"ף. נהרסה התשתית של אש"ף בלבנון. אש"ף נאלץ לעבור מלבנון לתוניס. מצאנו את עצמנו נגד "חיזבאללה", כאשר "חיזבאללה" הוקם עם בואנו. כאשר אנחנו הפכנו בעיני השיעים בלבנון מגורם גואל שזורקים עליו אורז למעין צבא כיבוש, הוקמה אותה תנועה, "מפלגת האל", מתוך "אמל", מתוך התנועה השיעית הפרו=סורית.

כשאנחנו עזבנו את לבנון, צד"ל היה אחת המיליציות, בין מיליציות רבות אחרות בלבנון, בלי שום שלטון מרכזי. לבנון איבדה את השלטון המרכזי שלה. אמין ג'מאייל נחשב אז לנשיא ביירות. היום יש בלבנון, כמובן, תלות עצומה בסוריה, אבל יש שלטון מרכזי, יש צבא שהוא הרבה יותר חזק מאשר אי=פעם כנראה בהיסטוריה של לבנון, עם יכולת, עם חוזק, עם ניהול מקצועי. וצד"ל איננו אחת המיליציות, אלא הוא אחת משתי היחידות שנותרו למעשה עם נשק בלבנון, שזה "חיזבאללה" וצד"ל עצמו.

אנחנו נאבקנו ב"חיזבאללה" כשזה היה צבא של מחבלים ומתאבדים. היום אנחנו מוצאים את עצמנו מול "חיזבאללה" שהוא דבר אחר לחלוטין, הוא צבא גרילה של בין 700 ל=1,000 חיילים - כל הסיפור של "חיזבאללה" - שאומרים שהם יבואו לחיפה ולירושלים; זה בסך הכול 700 עד 1,000 אנשים. אנחנו קוראים בעיתון או שומעים ברדיו ואומרים: מה, באמת זה מאוד חמור, עוד מעט הם יבואו לירושלים. צריכים להגן על עצמנו עם רזרבואר, עם עתודות, עם מילואים של כמה אלפי כפריים שיש להם נשק, אבל הם לא חיילים במשרה מלאה אלא חקלאים או עוסקים בדברים אחרים.

זו מפלגה שמ=1992 היא בפרלמנט הלבנוני. "חיזבאללה" הפך להיות בהנהגתו של מוסאווי, אבל בעיקר של נסראללה, גורם פוליטי משמעותי ביותר בלבנון. זאת המפלגה, הסיעה הגדולה ביותר בפרלמנט המפוצל הלבנוני. יש בלבנון 128 חברי פרלמנט, שמונה מהם חברי "חיזבאללה", וזאת הסיעה הגדולה ביותר בפרלמנט.

כלומר, הראייה שלנו את "חיזבאללה" כאותו גורם שחוטף אמריקנים וצרפתים ואנגלים, או כאותו גורם שמתאבד בהפעלת מכוניות תופת או דברים כיוצאים באלה - לא שהוא הפך להיות מפלגת צדיקים, אבל הוא בלי ספק שינה את הכיוון שלו. אין פעולות

התאבדות שלהם, אין פעולות חטיפה שלהם. הם מתמקדים במאבק גרילה נגד ישראל, שבו הם עושים עבודה מאוד מוצלחת, לצערנו הרב, בהכירם את הנוף הלבנוני וכו', ועם זרוע של רווחה מאוד משמעותית בתוך לבנון בסיוע לאוכלוסייה, בעיקר השיעית הענייה, וזרוע פרלמנטרית. ההצלחות הצבאיות שלהם עד היום הן פשוט כלי ודלק להצלחות הפוליטיות שלהם, כאשר המטרה שלהם היא פנים=לבנונית. הם לא אש"ף, הם לא ארגון פלסטיני. הם ארגון שמציג את עצמו כארגון לשחרור דרום=לבנון מהשליטה שלנו, עם רצון להפוך את לבנון למדינה דתית.

אנחנו התחלנו עם צד"ל כקבוצה נוצרית בראשות רב=סרן חדאד, קבוצה שקשרה את גורלה אתנו, ואנחנו ממשיכים עם צד"ל היום. רוב חיילי צד"ל הם שיעים, והם מצטרפים לצד"ל - לא הייתי אומר מאידיאולוגיה פרו=ישראלית, אלא מסיבות לגמרי שונות. חלק מהם מצטרפים לצד"ל משום שהם מוצאים עבודה בישראל למשפחות שלהם. לכל חייל צד"ל יש אופציה שבן משפחה אחד יועסק במפעל ישראלי בצפון, וזה הדבר המפתה אותם בעיקר; או מסיבות אחרות. באותה משפחה אתה מוצא אנשים שהם ב"חיזבאללה" ואנשים שהם בצד"ל. זה לא שחור=לבן, זה לא יום ולילה, זה לא פרו=ציונים ואנטי=ציונים או מין דבר כזה. כבר היום אנחנו יודעים, שחלק מהמנהיגות של צד"ל כבר לא נמצאת כאן אלא בצרפת או במקומות אחרים, או שהם מחלקים את זמנם בין צרפת לבין ישראל.

מי שהחזיר אותנו ללבנון היה צד"ל. אנחנו חשבנו שצד"ל יוכל להחזיק את אזור הביטחון. צד"ל התקשה להחזיק את הרצועה לבדו, והוא זה שבא אלינו בשנות ה=80, בעיקר בשנת 1990, ואמר: אנחנו זקוקים לכך שצה"ל יחזיק חלק מהמוצבים ולא אנחנו. צה"ל החליף את צד"ל בחלק ניכר מהמוצבים, ומשלב מסוים צה"ל מהווה שם גורם מרכזי, ורוב הקורבנות הם קורבנות של צה"ל.

ממלחמת לבנון ועד היום מספר הקורבנות גדול מאוד. יש ויכוח על מספר הקורבנות, והוא נובע מהשאלה אם אתה משלב בתוך המספר הזה גם תאונות או גם את התאונה של המסוקים. למצער, המספר הוא 950. המספר המלא של הקורבנות בלבנון הוא 1,240. בכל מקרה, זה מספר החיילים שנהרגו, אבל יש האומרים שלא כולם מתוך לבנון, בתוך לבנון.

אני לא מאמין שיש מישהו בלבנון שהיה יוצא למלחמה ההיא בלבנון, שהתחילה במלחמת יומיים ו=40 ק"מ, אילו ידע שמספר הקורבנות יהיה פחות או יותר 1,000

חיילים, אילו ידע ש=15 שנה לא נדע איך יוצאים משם, ונחפש איזה סיבה, איזה וו, איזה קולר כדי לצאת.

אזור דרום=לבנון, מה שנקרא רצועת הביטחון, הוא שטח הפקר תרתי משמע. לא רק שלא סיפחנו את הרצועה - ולא שאני מציע לספח - אבל גם לא עשינו לגביה מה שעשינו מייד לאחר מלחמת ששת הימים לגבי השטח שכבשנו. כשאמרנו שזה שטח כבוש, יש מושל צבאי, יש ממשל צבאי, יש צבא, יש פקודות של מושל צבאי שמחליפות חקיקה. אין דבר כזה. אין מושל צבאי בדרום=לבנון. מה שיש בדרום=לבנון זה צד"ל, יק"ל, שזו יחידת הקישור ללבנון, ובזאת נגמר העניין.

מי שיודע מה שקורה שם - ולא הרבה יודעים, כי אסור להגיע לשם. יש חברי כנסת שביקשו להגיע לדרום=לבנון, ומערכת הביטחון אומרת: לא, אתם לא צריכים להגיע לשם; אנחנו נחליט את מי אנחנו מכניסים ומי לא. אזרחים לא מגיעים לשם. מגיעים לשם רק חיילים סדירים. אגב, גם מעט מאוד מילואימניקים משרתים שם, ויש לזה השפעה על ההתייחסות להישארות.

האזור הזה הוא אזור שבעצם שום חוק לא תקף בו. הסיאוב פושה בו. אני רוצה לומר את הדברים בזהירות. צבא שמשרת שם 15 שנה, צירוף של אזור ללא שלטון ברור, של אוכלוסייה תחת כיבוש, של סמים ששולטים בכיפה, של מלחמת מיליציות, זה סכנת נפשות.

הרצועה הזאת לא מונעת "קטיושות" ולא מונעת חדירות. ראינו איך ה"חיזבאללה" מגיע עד הגדר, יורה מבית נטוש על חיילים שלנו, והחיילים חושבים שזה מטען צד, כי הם לא יודעים מה זה היה, וה"חיזבאללה" חוזר הביתה. כלומר, הוא עובר את כל הרצועה בלי ששמים אליו לב בכלל. אין לו בעיה להסתנן ולחדור לישראל. הוא לא עשה זאת משום שהוא החליט, כנראה, שלא לעשות זאת. הוא לא חודר לא מפני שהוא לא יכול אלא מפני שהוא לא רוצה. ה"חיזבאללה" לא יורה "קטיושות" לשטח ישראל משום שהוא ממלא בגדול את ההבנות של "ענבי זעם".

אני קוטע את דברי כיוון שהגיע זמן הסיום. אני אומר: אנחנו צריכים לצאת משם. זה לא יהיה פשוט. כשנצא משם, זה לא אומר שלא יהיו בעיות ביטחוניות. אנחנו יודעים שאם נישאר שם המחיר ברור, הסיכון ברור. השנה המחיר היה 120 חיילים שנהרגו בלבנון עם אסון המסוקים. אם לא, זה 39. אנחנו כבר יכולים לסכם את שנת 1997. 39 חיילים

נהרגו בלבנון. אם אתה מוסיף את אסון המסוקים, זה 123.

הסיכון בהישארות בטוח. הסיכון ביציאה יכול להיות קטן הרבה יותר, ויהיה קטן הרבה יותר. כדי להגיע למספר של כ=1,000 הרוגים צריכים, חלילה, דברים כל כך נוראים לקרות, ואני לא מאמין שהם יקרו. אתה יכול להקטין את הסיכון על=ידי איום אמריקני על סוריה, שאם היא תיתן יד לפגיעה בישראל, היא תהפוך את סוריה למדינה מצורעת. זה, לפי דעתי, האיום הגדול ביותר על סוריה. לבנות גדר כמו שצריך על הגבול הבין=לאומי ולהתפרס מדרום לגבול הבין=לאומי. לא להגן על הגליל מחוץ=לארץ אלא מתוך ישראל, ולהבטיח שההגנה הזו תהיה אפקטיבית. אני חושב שאפשר להקטין עד למינימום את הסיכון של ההסתננות, ואת הסיכון של ה"קטיושות" אי=אפשר למנוע גם היום. תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה. חבר הכנסת אופיר פינס. חבר הכנסת מיכה גולדמן. חבר הכנסת שמעון פרס. חבר הכנסת אלי גולדשמידט. חבר הכנסת עמיר פרץ. חברת הכנסת יעל דיין. חבר הכנסת חיים רמון. חבר הכנסת שבח וייס. אבל ידבר חבר הכנסת אברהם שוחט.

אברהם שוחט (העבודה):

בוקר טוב לאדוני היושב=ראש, חברי הכנסת שנמצאים כאן, עובדי הכנסת; בוקר טוב לצופים בנו בערוץ=33.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולאחל לכל בני הדת הנוצרית שמסתכלים עלינו שנה טובה. אבל נדמה לי שלא יזיק, אדוני היושב=ראש, להגיד שנה טובה בכלל, לכל מי שרוצה.

היו"ר ש' בן=צור:

כל יום שנה טובה.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

כל מי שרוצה, שתהיה לו שנה טובה.

כדרכי בנאומים האחרונים, אני אומר מראש לאילו נושאים אתייחס, ואקדיש כמה דקות לכל נושא ונושא. כאשר השכימו והעירו אותי ואמרו לי שעלי לבוא, שמעתי את דבריו של חבר הכנסת אדיסו מאסלה, וגם שמעתי את סוף דבריו פה, ואומר מלה על קליטת העולים האתיופים. אני רוצה לספר לקהל הצופים ולכם, חברי הכנסת, ולך, אדוני היושב=ראש, כמה מסים נשלם תמורת שירותי הבריאות, וכמה מלים על מה שפורסם אתמול בסיכומים של 1997, ועכשיו ברפרוף בעיתוני הבוקר ראיתי את הכותרות הכלכליות, ומן הראוי שנשוחח גם עליהן בכמה מלים.

אתחיל בעניין ועדת הכספים. ישבתי אתמול בוועדת הכספים, אדוני היושב=ראש, שעה לא קצרה, אם אינני טועה מ=20:00 עד קרוב ל=24:00 באופן רצוף, והתחלנו לדון בתקציב. גמרנו את פרשת חוק ההסדרים והתחלנו לדון בתקציב. והנה, בסביבות 23:50, אם אינני טועה, תוך כדי ריב גדול עם אנשי האוצר, שלא ניאותו לחשוף, ולו כהוא זה, דברים שחברי הכנסת חייבים לדעת, למשל איך יתממן הגירעון בבריאות, אמרתי לחברי מהאופוזיציה ומהקואליציה כאחת, שאני כחבר כנסת מרגיש רע מאוד - השתמשתי במלה חריפה יותר, אמרתי מושפל - שנציגי האוצר פשוט לא אומרים, לא נותנים תשובה. הכול בערפל, הכול לא ברור, הכול עם הרבה סימני שאלה, ואנחנו צריכים לאשר תקציב שאנחנו לא יודעים באמת כיצד הוא יתממן. בריאות היא חלק מרכזי בזה. לא מדובר ב=50 או ב=100 מיליון שקל. מדובר בכמיליארד וחצי שקל שחסרים שם.

נוסף על כך, כל ההסכמים שעליהם דובר בין ראש הממשלה לשר האוצר, או רק ראש הממשלה, לרבות עם סיעתך, כבודו, שהתפארה שהשיגה כ=300 מיליון שקל בשוק הפרסי שהתנהל לאחרונה - - -

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

לחינוך?

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

חלק לחינוך, חלק לתשתיות ביהודה ושומרון, חלק לכבישים, חלק למים, חלק ל"כולל האלף", חלק להקמת כולל חדש שייקרא "כולל היובל", 5 מיליוני שקל למלגות שיינתנו דרך "בני עקיבא". חינוך, כמובן. מאוד סקטוריאלי, מאוד ייחודי, מאוד ספציפי.

היו"ר ש' בן=צור:

לא, החינוך שייך לכול.

אברהם שוחט (העבודה):

החינוך הזה לא שייך לכול, הוא שייך לסקטור פוליטי מוגדר. אכן הורידו את הקיצוץ בחינוך, זה יפה מאוד, אבל חבל שאתם, כממשלה - ואתה מכיר את הדברים מתוקף הרקע שלך ומתפקידיך הקודמים - הממשלה הורידה כמיליארד שקל מהחינוך. אבל אני לא רוצה כרגע לנהל את הוויכוח.

אני רק אומר, שלפתע קם יושב=ראש הוועדה בזעם רב והודיע הישיבה הסתיימה. מלכתחילה חשבתי שזה קרה בגלל העימותים הקולניים עם נציגי האוצר. לא חלפו כמה דקות והתברר, הורם המסך, נרמז ליושב=ראש הוועדה, חבר הכנסת רביץ, כי לא סוכמו ההבטחות בעניין המגזר החרדי. נושא חשוב, עוד 150 מיליון שקל לעדכון בני הישיבות והכוללים, כשהם באמת ממיתים את עצמם באוהלה של תורה, יושבים שם לפעמים 20 שנה, לפעמים עשר שנים. לדברי שר האוצר, חלקם בכלל לא לומדים שם, אבל את התעריף צריך להעלות. כאשר הוברר לחבר הכנסת רביץ, יושב=ראש ועדת הכספים, שהעניין לא סוכם, הוא פשוט סגר את הישיבה.

מה משמעות העניין? שכאשר דנו על לוח הזמנים להיום בוועדת ההסכמות, אמרו כדלקמן: ב=09:03 נצביע על חוק ההסדרים ומיד ייפתח הדיון בחוק התקציב. אבל חוק התקציב צריך להיות מונח על השולחן פה. אם מישהו יחפש בניירותיו, הוא איננו קיים. למה הוא לא קיים? כי חבר הכנסת רביץ התרגז מאוד. וכאשר הוא התרגז מאוד הוא סגר את הישיבה, לא התקיימו הצבעות, המזכירות הטכנית לא יכלה, כמובן, להדפיס, כי היא לא יודעת מה יהיה התקציב, והנה אנחנו ב=1 בחודש ינואר 1998, איחור של יום. הממשלה, כמובן, לא עמדה ביעדה, אבל אני מבין שחבר הכנסת רביץ קיבל לידיו צעצוע שנקרא ועדת

הכספים, ואם הוא לא מקבל עוד צעצוע קטן של 150 מיליון שקל, אז לא יהיה תקציב למדינת ישראל. זה כרגע המצב, אדוני היושב=ראש.

אני לא יודע מה יקרה אחרי ההצבעה ב=09:30. אני גם שמעתי - לא שמעתי זאת באופן ישיר - שחלק אמרו, יש לנו זמן, רק בצהריים נתחיל לדון בוועדת הכספים. מה יעשו חברי הכנסת בין 10:00, כשייגמרו ההצבעות, לבין 14:00? מה יעשה יושב=ראש הכנסת? יחזיקו אותם עד הרגע שבו חבר הכנסת רביץ יקבל 200 מיליון שקל לתלמידי הכוללים? ייתכן. למה ייתכן? כי כשמסתכלים על מה שקרה בשבועיים האחרון, אדוני היושב=ראש, ואתה חלק מהקואליציה - דרך אגב, כבוד מפוקפק לאור ההתנהגות האחרונה - אז אנחנו נחכה שחבר הכנסת רביץ אכן יקבל את מה שהוא צריך לקבל, כדי שיהיה למדינת ישראל תקציב.

אני, דרך אגב, הייתי מציע, ואני אומר זאת כאן ליושב=ראש הכנסת: אחרי ההצבעות לנעול את הישיבה ולהגיד לחברי הכנסת: נתכנס ביום שני. אם יתעשת חבר הכנסת רביץ, הוא יקיים דיון של ועדת הכספים ביום ראשון או ביום שני בבוקר. בחודשיים האחרונים כל יום ראשון אנחנו מתכנסים, וביום שני ב=16:00 נתחיל בדיוני התקציב, אם אכן החגיגה הבלתי=מכובדת הזאת תיגמר.

זה היה קטע אחד, פשוט לעדכן את הצופים, לעדכן אתכם, חברי הכנסת, לעדכן אותך, אדוני היושב=ראש, שכן נדמה לי שמן הראוי לדעת מה קרה בזמן חילופי השנה הקלנדרית של הנוצרים מ=1997 ל=1998, כאשר בכל העולם חגגו - גם בישראל, דרך אגב; ומעולם לא לקחתי חלק בחגיגות האלה. אני חושב, שכאשר מאות אלפים מאזרחי מדינת ישראל התנשקו נשיקת שנה טובה, חבר הכנסת רביץ סיים את הישיבה.

אני רוצה להגיד מלה בעניין קליטת עולי אתיופיה, שזכיתי והיתה לי מעורבות בכך 1981, ימי "מבצע משה", ולאחר מכן "מבצע שלמה", בתחילת שנות-לאורך השנים, מ=1982 ה=90.

שימשתי כראש מועצה בערד, וקלטנו שם כמה מאות משפחות בשנות ה=80. הושיבו את העולים במרכז קליטה. לא היתה אז עלייה מסיבית, לא היו צריכים קרוונים. הושיבו אותם במרכז קליטה שהיה מיועד מלכתחילה לעולים קשישים, כי לא היה היכן ליישב אותם. עד היום, חלפו מאז כ=16 שנים, חלק מאלה שהגיעו אז נמצאים, לצערי הרב, במרכז

הקליטה. תהליך העברתם ממרכז הקליטה, לרבות משפחות, לדיור קבע, היה קשה מנשוא. העמדנו צוות במועצה לצורך העניין, ו"עמידר" עסק בעניין. חלק, כמה משפחות, הצלחנו לשכנע לגור בדיור שנבנה בערד. כמובן, הם קיבלו אותו בשכירות, בתנאים טובים, וחלקם תושבי ערד היום. באמת, הייתי אומר שקליטתם טובה, לא מושלמת. האינטגרציה בינם לבין החברה הישראלית קשה מאוד. גם היום, אחרי 15 שנה - אם כי אני לא עוסק בנושא כבר מספר לא קטן של שנים - אני יודע שהקליטה היתה קשה.

עבור חלקם ניסינו להשיג דירות במרכז הארץ - בקריית=גת, בקריית=מלאכי, בצפון הארץ. תהליך הקליטה היה איום ונורא. פקידי מדינה, קרי, אנשי "עמידר", היו נוסעים עם המשפחה, מאתרים דירה במקום שבו הם אמרו שהם רוצים לגור, והמדינה היתה מוכנה להעמיד משאבים, לרכוש אותה ולהשכיר אותה למשפחה.

הטיפול הפרטני הזה היה בלתי אפשרי לחלוטין, כאשר פקידים היו צריכים ליסוע לבחור את הדירה. היתה מגיעה משפחה, הדירה היתה בקומה רביעית, אמרו: לא, אנחנו רוצים דירה רק בקומת קרקע. היא היתה בת שלושה חדרים, אמרו: אנחנו רוצים שלושה חדרים וחצי. בצדק, מבחינת המשפחה, אין לי טענות. התהליך היה אטי, בלתי יעיל, לא אפקטיבי, זרם לאט. מספר הפתרונות היה קטן, והא ראיה, שגם היום באותו מרכז קליטה מצויות לא מעט משפחות.

היו"ר ש' בן=צור:

כמה שנים הם במרכז הקליטה?

אברהם שוחט (העבודה):

15 שנה.

היו"ר ש' בן=צור:

אולי עניין הליכוד? להיות ביחד?

אברהם שוחט (העבודה):

לא. מייד אתן לך דוגמה מה קרה ב"מבצע שלמה", עד כמה הפתרון היה נכון וטוב. זכיתי אז להיות שר האוצר. כאשר נכנסנו לתפקיד היו 6,000 משפחות בקרוונים, לא רק אתיופים. היו גם עולים מרוסיה, אולי קצת יותר אפילו. היו גם קצת ישראלים שהפגינו בגלל בעיות שיכון בשנת 1991. שברנו את הראש איך וכיצד להתמודד עם הבעיה. הניסיון שווה מפז. זכרתי את התהליך האיום והנורא של הניסיון לפתור את בעיית עולי 1991. ואז באתי כשר האוצר לשר השיכון ולשר הקליטה ואמרתי: תראו, אני מוכן להעמיד משכנתאות מיוחדות אך ורק לעדה האתיופית, כאשר סכום המשכנתה היה קרוב ל=100,000 דולר, וההחזר החודשי היה כ=120 שקל לחודש. כלומר, זו משכנתה, אבל בעצם זה מענק. ניתן להם להחליט לבד היכן הם רוצים לקנות את הדירות. לא ייסעו אתם פקידים ולא יגידו להם אם זה ביוקנעם או בפרדס=חנה או בערד או בקריית=מלאכי. יאמרו להם: הנה אומר לרשותכם ואוצ'ר, שיק על משכנתה בהיקף גבוה מאוד, ובמקומות שבהם הם רכשו את הדירות הוא כיסה כמעט 100% מחיר הדירה.

אני יכול להגיד לך, שתוך שלוש שנים 90% מהמשפחות שהיו בקרוונים רכשו דירות ויצאו החוצה לבד. לא היינו צריכים ללוות אותם ולא להדריך אותם. מטבע הדברים, כפי שאמרת, הם התקבצו בכמה יישובים, שכן הם רצו חיי קהילה, יש חיי משפחה, יש 300-בית=כנסת, יש כל מה שכרוך בזה. עדיין נשארו היום בודדים מאוד, נדמה לי 400 משפחות, בעייתיות מאוד, באתרי הקרוונים. אבל המהלך הזה היה מהלך נכון מבחינת החלטת הממשלה. אני לא מצטער על העמדת המשאבים, שהיתה כולה, כמובן, מכסף ציבורי. שכן אחרת אני יכול לתאר לעצמי איזה אסון היה קורה אילו היום היו יושבות כמה אלפי משפחות בקרוונים, במצוקה נוראית. זה היה סוגר כל אפשרות לאינטגרציה שלהם בחברה הישראלית. אני רואה בזה הצלחה גדולה.

כאשר ראיתי את חבר הכנסת אדיסו מאסלה עומד כאן, חשבתי שלא מכירים את הסיפור הזה מספיק, עד כמה ההחלטה היתה נכונה. אבל חשוב יותר, עד כמה היא קלעה לצורך בפתרון חשוב כל כך וגדול כל כך.

אודה ליושב=ראש אם ייתן לי להעלות עוד שני פרקים. אתמול בדיוני ועדת הכספים אנחנו הצבענו על התיקונים לחוק הבריאות, אדוני היושב=ראש. חוק הבריאות שיעלה להצבעה היום ב=09:30 אחרי התיקונים, לשמחתי הרבה הוא חוק אחר לחלוטין מכפי שהונח על שולחן הכנסת לקריאה ראשונה בשלהי חודש אוקטובר.

מהתיקון הבלתי=נכון, הפרוע, הבלתי=צודק, הוצאו החוצה חלקים שבעצם קטעו וסירסו את המחשבה הקשה מאוד שעמדה מאחורי החוק כאשר שר האוצר הניח אותו על שולחן הכנסת.

קודם כול, כל שירותי הרפואה המונעת לא יעברו לקבלנים, אלא יישארו בידי המדינה: אלו טיפות=החלב והשירותים האחרים שהאזרח מקבל. לא הייתי מציע למדינת ישראל להפוך את העניין הרגיש הזה לדבר שילך לקופות, שילך לגופים אחרים. כולנו בשלב כזה או אחר של החיים עברנו את הצורך בטיפת=חלב, בטיפול באישה היולדת. היום אנחנו עוברים את זה, חלק מאתנו שהם כבר בגיל כזה, עם הנכדים. הרעיון הזה היה רעיון בוסר, ואתמול הוא נפל ונקבר סופית בוועדה.

הדבר החשוב ביותר הוא יצירתו של סל בלתי שוויוני, אפשרות לקופות להוציא מתוך הסל הבסיסי, לא מהסל הנוסף, חלקים של טיפולים ותרופות. כל זה נגנז כאשר התברר לממשלת ישראל, שגם חברים מתוך הקואליציה אינם מוכנים לצאת מתוך הנחה - וכפי שאמר, כנראה, שר האוצר באחת ההזדמנויות, שזה כמו תחרות בין "פלא=פון" ל"סלקום". אנחנו מדברים על בריאות, אנחנו מדברים על ניסיון ליצור רפואה שוויונית. גם היום אין רפואה שוויונית. כל אחד מאתנו יודע, שמי שהממון מצוי בכיסו יכול לקנות שירותים רפואיים הרבה יותר טובים. גם חלק מאנשי הציבור, הייתי אומר, מקבלים טיפול יותר טוב כאשר הם מגיעים לבית=החולים או למרפאות, ואנחנו יודעים זאת. אבל יצירת בסיס לאי=שוויוניות בתפיסת העולם של הרפואה הציבורית, אני חושב שזו היתה שגיאה גדולה. זה כבר לא היה עניין טכני, אדוני היושב=ראש. זה היה ויכוח על פרצופה של מדינת ישראל.

אחרי מאבקים גדולים מאוד התקבל אתמול נוסח, שבעצם סגר את הסל הבסיסי, ובעצם אינו מאפשר לגעת בו. תאמין לי, ישב לידי שר הבריאות ואמר: אני לא מבין למה במשך שנה היו צריכים להטריד אותי, להשפיל אותי, לטרטר אותי, ועכשיו הכול נגמר ובוועדה לא אושר שום דבר מאותם דברים שעליהם הוא נאבק. אני חושב, שבמסגרת הלקח ששר האוצר למד בשלושת החודשים האחרונים - בנושא פנסיה, בנושא "גיבור סברינה" - בית=הספר הרחב ביותר שהוא למד בו היה חוק ההסדרים. צריך להבין שלא כל דבר נמדד באיזו השקפה. דרך אגב, כאשר חוקקנו את חוק הבריאות, אותם אנשים ניסו להביא את הדברים האלה, ובשום אופן לא הסכמנו. אמרנו שזה חוק אחר.

יש פרק אחד שלגביו הקואליציה לא התעשתה, לצערי הרב, אלא בהסתייגות אחרת שהתקבלה, לשמחתי, בנושא של הדרך למימון הגירעון וקביעת תשלומים נוספים.

אדוני, היום מתוך תקציב של 17 מיליארד שקל של הקופות ובתי=החולים, בערך 800 מיליון נקבעו עבור תרופות, עבור שירותים מסוימים ישירות בקופות. יש גם ביטוח משלים לדברים שאינם בתוך הסל, כגון: ביטוח סיעודי, ביטוח השתלות - דברים שונים ומשונים, בדרך כלל כבדים מאוד, שאם האזרח מבטח את עצמו הוא מקבל את השירות הזה. אבל, כיוון שהגירעון הוא מיליארד וחצי, נתקבלה החלטה שאומרת, שזכאיות הקופות לפנות לשר הבריאות ולבקש להעלות תשלומים עבור שירותים נוספים, לרבות דבר שאני מוכרח להודות, אף שהייתי שר אוצר, למדתי אותו לראשונה, מה שנקרא "מס עתי". זה מהמלה עת, זמן. זאת אומרת, מס שמשולם. אומנם אנשי האוצר אינם קוראים לזה מס אלא אגרה, אבל זה מס לכל דבר. המושג הנכון בשביל זה הוא מס גולגולת, אם זה ליחיד או למשפחה.

היו"ר ש' בן=צור:

אבל למה "עתי"?

אברהם שוחט (העבודה):

מהמלה "עת", שמזמן לזמן אתה משלם אותו. הוא לא קשור בשירות. בניגוד לאגרת ביקור רופא, שאם אתה הולך לרופא אתה משלם - נגיע גם לזה - ואם אתה לא הולך, אתה לא משלם, המס הזה הוא בלתי רלוונטי, התשלום הזה הוא בלתי רלוונטי. זכותך להיות בקופה, תשלם 25 שקל בחודש. בזה נתחיל לדבר. כל אחד מבין שזה מעבר, כמובן, למס הבריאות שאנחנו משלמים באמצעות הביטוח הלאומי. זה מעבר לביטוח המשלים שהזכרתי, לדברים שאינם בסל. זה מעבר ל=800 מיליון שקל שמשלמים היום עבור התרופות.

זה הדבר הכי רגרסיבי האפשרי. שכן, מס הבריאות משולם בהתאם להכנסה, כאחוז מסוים מההכנסה. ככל שאתה מרבה בהכנסה, אתה משלם יותר מס. נגיד, אם אתה מרוויח 3,000 שקל בחודש, המס בחלק הנמוך, עד חצי מהשכר הממוצע, הוא 3.1%. קרי - 100 שקל עבור בריאות. אבל, אם אתה מרוויח כמו חבר כנסת, 22,000 שקל, קודם כול, השיעור גדל

ל=4.8% ואתה משלם קרוב ל=1,000 שקל. מה יותר צודק מזה? בהתאם להכנסה. מס גולגולת ישולם כמס קצוב. נגיד שהוא יהיה 50 שקל. למי שמרוויח 3,000 שקל, זה יהיה 1.66% ממשכורתו, ולמי שמרוויח 10,000 שקל, זה יהיה חצי פרומיל. למי שמרוויח 20,000 שקל זה יהיה 25 אלפיות האחוז. למה? כי זה לא נקרא הטלת מס במונחים הכלכליים, אלא זה דמי שירות. על זה יהיו כספים נוספים.

היה מאבק עצום בשאלה, האם ההחלטות האלה צריכות להיות מאושרות באחת מוועדות הכנסת. נגיד שתבוא קופה ותגיד: אני רוצה כך וכך כסף. לצערי הרב, גם נציגך בוועדה, הייתי אומר, הרגישות החברתית שלו היא לא בציר מרכזי של תפיסת עולמו, אלא ההתנחלות ביהודה, בשומרון וברצועת=עזה יש לה עדיפות עליונה אצלו. אבל מה הצענו? - שלפחות ועדת העבודה והרווחה או ועדת הכספים תאשר את זה. נאמר לנו: אם אתם עושים את זה, שר האוצר מושך את החוק ומתפטר. דרך אגב, שיתפטר וילך הביתה. לאור הדברים שהוא הביא והתוצאות, פשוט שילך הביתה. כמו שאמר מישהו: עורכי=הדין ירוויחו עורך=דין טוב, ועם ישראל ירוויח שאין לו שר אוצר עם תפיסת עולם כזאת.

התקבלה הסתייגות של אחד מחברי הקואליציה, בהצבעה שתמכו בה מיכאל קליינר מגשר ופיני בדש, אחרי כל הלחצים שהופעלו עליהם, ש=14 יום לפני שיעלו את המחירים, אם זה בביקור אצל רופא, אם זה בטיפול פיזיותרפי, אני לא יודע, במה שלא יהיה, הדבר יבוא לידיעת ועדת העבודה וועדת הכספים. אני מקווה, שאם הממשלה תסתייג, שכן זה יונח היום כהחלטת ועדה, אדוני היושב=ראש ישכנע את חבריו שלא לנהוג כמו נציגו בוועדת הכספים - ואני לא אומר כרגע את שמו - אלא יבין שאיזו בקרה צריכה להיות על העניין.

עכשיו לדבר מדאיג כפל כפליים - למה הוא מדאיג כפל כפליים? מכיוון שלא קיבלנו תשובה כיצד ימומן תקציב הבריאות ואם הממשלה תזרים את חלקה לתקציב הבריאות, את חלקה הנדרש. לכן ייתכן, באופן היפותטי, שאנחנו מדברים על גבייה של מיליארד שקל.

היו"ר ש' בן=צור:

גבייה?

אברהם שוחט (העבודה):

גבייה. כי חסר 1.5 מיליארד שקל. ואף אחד לא יודע איך זה יחולק. בכל קופה זה יהיה אחרת.

היו"ר ש' בן=צור:

מה בקשר להתייעלות?

אברהם שוחט (העבודה):

תראה, יש התייעלות שכולם מסכימים שהיא בסדר גודל של 300 מיליון. אתמול אמר נציג האוצר: לפי דעתי, אפשר להתייעל במיליארד. מיליארד זה 6% מתקציב הקופה. זה עורבא פרח, פשוט אין לזה רגליים וידיים. מרכיב השכר בבריאות הוא כמעט כמו בחינוך, 70%-75%. אז מה, יפטרו את האחיות? יפטרו את הרופאים, כשגם היום הוסיפו להם תקנים כי יש מצוקה בבתי=החולים? הכול דיבורים, הכול לא רציני, הכול חסר שחר, והיד תישלח בצורה הכי ברוטלית לכיסו של האזרח.

רוצים להוסיף כסף למערכת על=ידי גבייה מהאזרח? בבקשה. היום הגג הוא תשלום ארבע פעמים השכר הממוצע במשק - תפתחו את זה למעלה. ישלמו העשירים, ישלמו אלה שמרוויחים יותר. אנחנו יודעים שיש לנו 200,000 איש שרמת ההכנסה שלהם - או אני אגיד חצי, חצי העשירון העליון - היא יותר מ=30,000 שקל. אז, בבקשה, מי שמקבל ככה ימשיך לשלם מס בריאות יותר גבוה.

אבל, אדוני היושב=ראש, יש לי הרושם, שאתה בשלב מסוים תבין, כאשר תסתכל אחורה, באיזו ממשלה אתה תומך, איך מתקבלות ההחלטות ומה מהותן.

משפט אחרון לפני סיום מתייחס לכותרות העיתונים על הביצועים הכלכליים של שנת 1997. מכיוון שאתה בא מתחום ההוראה אני אומר לך, בתעודה, אם יש 10 ציונים, 7 הם "בלתי מספיק", ובתחומים החשובים ביותר.

לראשונה זה שמונה שנים ירד התוצר לנפש, ירדו ההשקעות, אחרי חמש שנים של עלייה, בשנה הראשונה, של 12%, 13%, 14% - ירדו ב=7%; האבטלה עלתה מעל המתוכנן, והיא תהיה הרבה יותר גדולה בשנה הבאה.

היו"ר ש' בן=צור:

כמה אחוזים עכשיו?

אברהם שוחט (העבודה):

אני חושב שהרבעון האחרון עומד בסביבות 8.4% במונחי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. עוד לא פורסם המספר המדויק, אבל זה סדר הגודל. התהליך הולך ומתמשך, כי אם התוצר לא עולה, ואני שמעתי, אני עוד לא ראיתי את הניתוח, שברבעון האחרון התוצר הוא שלילי לא לנפש אלא באופן מוחלט, זאת אומרת - לנפש הוא עוד הרבה יותר גרוע.

אנחנו גם יודעים, מי שאצבעו על דופק המשק, מי שמדבר עם הקניינים והמוכרים ברשתות הגדולות, ופה ושם עם עצמאים ועם קבלני הבניין ועם התעשיינים, יודע שאנחנו במשק מאוד ממותן, שפולט עובדים ולא מייצר מקומות עבודה.

על זה נוספה, כמובן, בעיה שמצאה את ביטויה בתחום המדיניות המונטרית, הריבית ושער החליפין. שר האוצר דן מרידור הלך הביתה, כאילו בגלל הוויכוח הכלכלי. הוא הלך בגלל "ליברמניזציה" של מערכת השלטון, שהיתה קיימת אז. אבל "ליברמניזציה" זה רק השם, זה "ביביזציה" של מערכת השלטון, שלא תהיה אי=הבנה.

אבל מה אמר אז נגיד בנק ישראל? אנחנו נשנה את האלכסון - אני לא אכנס למונחים הכלכליים - ובא לציון גואל ושער החליפין יאפשר ייצוא. אתמול בנק ישראל קנה 200 מיליון דולר מטבע חוץ, שלשום הוא קנה 50. למה? כי כל התיאוריה שהוא בנה התמוטטה כבניין קלפים.

עכשיו אני רוצה שתבין, אדוני היושב=ראש, מה משמעות העניין. משמעות העניין היא, שהסל נמוך, שאי=אפשר לייצא. כשאי=אפשר לייצא, מפטרים עובדים ממפעלי היצוא. זול מאוד לייבא, היבוא גדל ונכנס הנה פנימה. במדינת ישראל, מה קורה? קונים דולרים, נגיד כמו שקרה אתמול, ב=200 מיליון. מה זאת אומרת? זאת אומרת שבנק ישראל לקח את הדולרים אליו ושילם בשקלים. מה עושה הבנק עם הדולרים? מפקיד את זה במנהטן

או במקום כזה או אחר. הוא מקבל על זה ריבית של 3% או 4%. באותו זמן, מכיוון שהוא הזרים שקלים לשוק, הוא צריך לספוג אותם, כי אחרת תהיה אינפלציה. ואז הוא לוקח את הכסף מהבנקים ב=15% שקלי. כיוון שהדולר קבוע, בעצם הוא משלם 15% לבנקים ומקבל רק 3% והפער הזה - אותו משלם תקציב המדינה. זה מיליארדים. זה מיליארדים מעבר לנזק ביצוא, מעבר לנזק בקלות הייבוא, מעבר לנזק שזה יוצר באבטלה ובצמיחה. נוסף על זה, בתרגילי המימון הזה משלמים את זה עכשיו. אומרים זאת אנשי האוצר. מאה אחוז, תגיד כמה זה עלה למדינת ישראל בשנה שעברה, שנדע כמה עולה המדיניות שלך.

אני אומר לך, אדוני היושב=ראש, בכל החשבונות סדר גודל של 3 מיליארדי שקל. על מה אנחנו מתווכחים פה? על 150 מיליון לתרופות? משלם את זה בסוף אוצר המדינה, כי אם בנק ישראל מפסיד, הוא לא מעביר כספים לאוצר המדינה.

אני אסיים, דיברתי כמה דקות, אני מקווה שדברי לא שעממו אותך.

היו"ר ש' בן=צור:

מאוד מעניין.

אברהם שוחט (העבודה):

ניסיתי גם לגוון את זה בשורה של נושאים: אתיופים, חוק הבריאות, הפסקת עבודתה של ועדת הכספים, ולסיכומו של דבר כמה מלים על כלכלה. בוקר טוב לכולם.

היו"ר ש' בן=צור:

בוקר טוב ישראל, תודה רבה.

חברי הכנסת, אני עומד על כך שחבר הכנסת רענן כהן ידבר. חבר הכנסת משה שחל לא נמצא. חבר הכנסת נסים זוילי לא נמצא. אז אתה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני מודה לך מאוד.

היו"ר ש' בן=צור:

זה תלוי בתוכן של הדברים.

רענן כהן (העבודה):

כן, כן, בוודאי. מחצית שעה אני אהיה אתך יחד כאן.

בוקר טוב, אדוני היושב=ראש. בוקר טוב ישראל. שנה חדשה, שנה ללא תקווה, שנה ללא תקציב. אבל החלטתי שהיום, הפעם, אני אדבר מעט, על אדם כמוני, שעבורי, אדוני היושב=ראש, עבורי זה יום היסטורי, הייתי אומר, סגירת מעגל, אישי ולאומי.

50 שנה חלפו מהיום שבו עלתה משפחתי מעירק והתיישבה במעברת קסטינה, שהיום זו קריית=מלאכי. הסיפור שלי אולי הוא הוכחה שאפשר להגיע ולראות את הדברים אחרת.

עליתי ישר דרך עליית הנוער לקיבוץ ולמדתי יחד עם השר משה קצב, ידידי וחברי, באותו בית=ספר, בית=ספר "אחים" בקסטינה, ואם הבנים, רבקה גרובר, לימדה אותנו אהבת ארץ=ישראל וכל מה שכרוך בזה.

כיום, כשאני מסתכל אחורה, דבר טבעי היה שאנחנו היינו צריכים להיות בעוצמה אדירה ולהסתכל על מה שקרה לחברה. מערכת החינוך, שהיא התשתית החשובה ביותר, הייתי אומר, נהרסה, נפגעה. זו לא אותה מערכת חינוך. וחינוך זה בעצם הבסיס של כל חברה. בעם הספר, בציבור היהודי, שאנחנו תמיד התגאינו בו, מתחיל לקרות משהו. משברים על משברים, מיתוסים רבים הולכים ונעלמים כמעט בכל נושא ונושא. הייחוד שלנו, של העם היהודי, שיש בו עוצמה רבה, הולך ונפגם.

השאלה למה אנחנו ראויים למצב כזה, לעקומה מבחינה גרפית - במקום שנתקדם, אנחנו הולכים ונפגעים. אתה ואני, אני מעריך שאתה מאותה עלייה, אותו סיפור, ישבנו בשנות ה=50 באוהל, בצריף או במעברה, והיתה חדווה והיתה תחושה של אהבת הארץ. גם כשלא היה לנו מה לאכול, היינו הולכים כל כך הרבה, קמים בבוקר, היתה לנו איזו

מוטיבציה למשהו.

ותראה מה שהיום קורה לנו. הפלגנות בחברה, שאין דבר נורא ממנה, הוויכוח בין חילונים לדתיים במדינת ישראל - הלוא זה מה שהביא לחורבן הבית. אין מושיע. הקיטוב הולך ונפער. אנחנו רואים את קצה הקרחון.

יום יום יש יותר מתח. אנחנו כל בוקר פותחים עיתון ורואים מה שקורה בחברה. השאלה, אדוני היושב=ראש, שאני חייב לשאול, היא, האם זו החברה שרצינו? אני מוטרד מאוד.

מעבר לחלק הפוליטי שלנו, יש לנו גם חברה, יש לנו גם מדינה. אין לנו מדינה אחרת. אנחנו נמצאים בתקופה שבה המזרח התיכון קנה מאתנו את כל הדברים הטובים שלנו; הוא למד מאתנו אותם תהליכים שקרו, שאנחנו נפלנו בהם.

העולם הערבי, אני רוצה לתת לך נתון, כאיש חינוך, כמי שמוקיר אותך, שבסך הכול, באופן יחסי, בעולם הערבי היום, מבחינת השכלה גבוהה, הממוצע הוא הרבה יותר גבוה מאשר בקרב האוכלוסייה היהודית. תראו לאיזה נתונים אנחנו מגיעים. וכולנו אשמים, בלי יוצא מן הכלל.

אנחנו דנים היום על התקציב. זהו תקציב של מערכת מנוונת, חסרת תבונה, חסרת יכולת, כי משנות ה=50 ועד היום שום מערכת באוצר לא התחילה לחשוב איזה תקציב מביאים. אלא לוקחים את התקציב שהיה בשנות ה=50 - מי שיבדוק, ואני מציע לאוניברסיטאות שיציעו לסטודנטים לעשות עבודת מחקר - אותו תקציב ממשיך הלאה. מוסיפים לזה רק את תוספת היוקר, איך שאנחנו קוראים לזה, או ההצמדה למספרים.

ומכאן, הלוא תקציב בא לתעל דמות חברה, הוא נותן ביטוי ליעדים של החברה, הוא נותן תפיסת עולם, מה מדינת ישראל צריכה לתת לחברה שלה. זה בעצם התרגום של מדיניות, של תפיסת עולם - ולא חשוב איזו מפלגה.

אנחנו רואים, שאם היינו בודקים בדיקה אמיתית את כל המבנה התקציבי - 20% מכלל התקציב ניתן לחסוך. לא היו צריכים לבוא לזקנים ולגמלאים, לחולים, לאוכלוסייה החלשה. האם הכוח שלנו, של הממשלה, מופנה נגד המתנחלים? הוא מופנה נגד המסכנים.

קל מאוד, כי הם לא יכולים לצאת לרחובות. למה אני אומר את זה? הקימו בשנות ה=50 וה=60 כל מיני מוסדות, כל מיני מערכות. הם המשיכו. אף אחד לא ביטל אותם. רק הגדילו את התקציב שלהם. אין צורך בקיומם. לא בדקו שום אלטרנטיבה, לא בדקו שום מערכת, אם היא קיימת או לא קיימת. אין שום בקרה.

אני אומר, שאילו לקחו כל משרד, בדקו את הצרכים האמיתיים של אותו משרד, האמיתיים, של שנות האלפיים, ואת היעדים, אולי היתה מערכת של תקציב נכון, אמיתי, שיכולנו לחיות בו, שנותן באמת שמיכה, מתמודד עם האבטלה.

ודווקא אני נותן את ההסבר הפילוסופי של מה שקרה, איך החברה הזאת הלכה בעצם מדחי על דחי. אדוני היושב=ראש, מה שאני אומר אלה הדברים הכי מסוכנים לחברה. בעצם אין מוטיבציה לשום דבר. כולם מחפשים כותרת התמודדות לרגע. אין ראייה לטווח ארוך, אין התייחסות לעתיד, אין דימוי של איזה חברה רוצים.

אולי הגיע הזמן, והכול מתחיל מן הבית הזה, כי אנחנו הדמות, אנחנו צריכים להיות אלה שבעצם צריכים לתת ביטוי לאותה מדיניות. ייתכן שכל שיטת השלטון במדינת ישראל איננה נכונה, והיא ראויה בהחלט לבדיקה.

ייתכן מאוד שהמחשבה של בן=גוריון, שהעריך את השילוב הזה האמיתי, הפוליטי, בין דתיים לחילונים, או מפלגה חילונית ומסורתית, היתה נכונה בתפיסת העולם, מעבר לצעד של המנדטים.

<u>היו"ר ש' בן=צור:</u>

זה אחד מהדברים שמעידים על גדולתו של בן=גוריון. הוא הצליח לעשות את זה.

<u>רענן כהן (העבודה):</u>

ונדמה לי שאולי אנחנו צריכים לחשוב מעבר למחלוקת. למה אני אומר את הדברים?

זו אחת המדינות - ועשיתי עבודת מחקר על המיעוט הערבי במדינת ישראל, והשאלה המרכזית היתה, מבחינת דפוסי ההצבעה שלהם, האם המיעוט הערבי במדינת ישראל הוא

מיעוט שמשתלב בתוך המדינה, הוא חלק בתוך המדינה, או מיעוט כמו יתר המיעוטים, של עימותים? זה בדיוק מה שקורה בחברה. זו חברה שנבנתה מפסיפס של קהילות מכל העולם, שבאו לכאן, תרבויות שונות. הדבר המאחד הוא הדבר הדתי=מסורתי. אין לנו שום דבר, פרט לעצם היותנו יהודים.

יתכן מאוד שאנחנו חייבים לחזור לאותו דבר שבן=גוריון נתן והראה, לשילוב של האוכלוסייה הדתית האמיתית, הדתית=לאומית, לא רק קיצונים; זה הדבר היחיד אולי שיכול להחזיר את שפיות הדעת לחברה במדינת ישראל.

הבעיה שלנו, ואני עוד לא נוגע עד לרגע זה בתקציב, אני קודם כול רוצה, בבוקר הזה, 1998, יום חדש, יום חדש של שנה חדשה, הוא צריך לתת שמחה ותקווה. ברחובות אופקים, בבאר=שבע, בדימונה, בקריית=שמונה, האם תימצא שם שמחה? אושר? יום חדש? יום של תקווה? לא ולא. לא ולא.

ומכאן אני רוצה לומר, שבשנה הזאת, בתחילת השנה, אנו חיים במדינה שאיבדה בעצם את האמונה בעצמה - אני אומר דברים חמורים מאוד, בלי ניגוח פוליטי - שמתרחקת מדרך השלום ונתונה ברוח רעה, רוח של קיטוב ופלגנות.

ביכולתנו, אדוני היושב=ראש, לשנות זאת. ואנחנו חייבים לשנות זאת. אני אומר את זה ב=1 בינואר 1998, כי אנחנו נמצאים באחד המצבים הסבוכים ביותר, ואני אסביר איפה.

20% מהאנשים שחיים במדינת ישראל הם אוכלוסייה ערבית. מצד אחד הם אזרחים נאמנים למדינה שבה הם חיים, ומצד שני הם מיעוט במדינה, אבל הם רוב במרחב. המרחב שלנו הוא מרחב שכולו ערבי, שבסופו של דבר התפיסה האידיאולוגית שלו, עם כל ההליכים, היא השמדת מדינת ישראל. גם על=פי הקוראן המזרח התיכון חייב להיות בשליטה ערבית. כל מדינה שאיננה בשליטה ערבית היא בעצם ראויה, הייתי אומר, למשבר, היא לא ראויה לקיום כמדינת ישראל. כך אנחנו רואים את הדברים.

מכאן אני הולך לנושא של התקציב.

אדוני היושב=ראש, אחרי העיסוקים שלי בספקטרום הרחב של החברה ובמצב הקשה

ביותר של מדינת ישראל - הרבה אירועים, ועוד הרבה יותר הצבעות ראה הבית הזה בשנות קיומו. אני שימשתי יושב=ראש הקואליציה, שימשתי יושב=ראש האופוזיציה, מהשבוע אני משמש כבר כמזכ"ל מפלגת העבודה. לא ראיתי מחזה כה משפיל - האמן לי, אני אומר את זה בלי ההיבט הפוליטי - הוא משפיל, מבזה, כמו חוק התקציב הנוכחי. כמויות השקרים, הבטחות הסרק והאתנן הפוליטי הגיעו לשיאים, שאני פשוט מתבייש. אני מתבייש כאזרח וכפוליטיקאי לראות עד כמה נמוך ועד כמה משפיל יכול להיות הסחר=מכר בין ראש הממשלה לבין מרכיבי הקואליציה, ראש הממשלה שהבושה ממנו והלאה.

יושב לו ראש הממשלה בלשכתו, כמו יושב=ראש של קבוצה, פותח את פנקס השיקים, ובלי אף עוזר, בלי אף שר, בלי אף חבר, בלי אף יועץ, מחלק את קופת המדינה. אין שום שיקול אמיתי, אין שום שיקול לאומי. לילה ויום, אנחנו שבועיים כאן, יוצאים ובאים בפתח לשכתו, וחברי הקואליציה שלו סוחטים וסוחטים וסוחטים את קופת המדינה.

הבטיחו לנו לפני שנתיים, שחוק הבחירה הישירה של ראש הממשלה יביא קץ לסחטנות. אני פונה אליך מתוך הערכה, אולי הגיע הזמן שכל מה שנעשה בחוק הבחירה הישירה של ראש הממשלה - שאני תמכתי בו, מותר תמיד לומר: רבותי, טעינו. אני מודה מעל הבמה הזאת ואומר, עניין חוק הבחירה הישירה של ראש הממשלה היה טעות פטאלית; כולם הצליחו להעביר מסרים אולי שקריים, אולי הם לא התכוונו, אולי הם לא ראו. אני חושב שמותר לנו.

היו"ר ש' בן=צור:

האם התקיים דיון אצלכם בסיעה?

רענן כהן (העבודה):

כן.

היו"ר ש' בן=צור:

והתקבלה החלטה?

רענן כהן (העבודה):

התקיים דיון ראשוני והתברר שחלקים רבים בסיעה מתחילים לחשוב אחרת. לא כולם. חלקים רבים בסיעה מתחילים - מבין אלה שהיו הנאמנים ביותר לחוק, אני לא רוצה להזכיר את שמותיהם, הם שינו את דעתם. ואני אומר, מהבכירים שבבכירים שבבכירים של מפלגת העבודה, ואני בתוכם, שיניתי את דעתי, ומותר.

בודקים דבר, כי לא נעשה "פיילוט", מה זה הדבר שאנחנו רוצים להעביר אותו. כאיש חינוך, אתה מנסה לבדוק מגמה מסוימת, אתה פשוט עושה ניסיון, איזה "פיילוט", בודק אותה, האם זה עובד, האם החוק הזה, שבא לקבוע גורלות, האם הוא בכלל ישים? האם הוא בכלל פותר בעיה? הרי חוק הבחירה הישירה לא פתר שום בעיה.

היו"ר ש' בן=צור:

אנחנו מתעתדים לדון בנושא הזה.

רענן כהן (העבודה):

אני מאוד אשמח, אני מודיע כאן כמזכ"ל המפלגה, אני אעשה הכול כדי שהחוק הזה, אם אפשר למחוק אותו מהעולם שלנו, מהחברה שלנו, נעשה זאת. בחברה שלנו צומחים יותר מדי קוצים, יותר מדי קוצים. אנחנו לא יודעים מה יכול לקרות, אנחנו לא יודעים מה יכול לצמוח. אנחנו הולכים לעיוורון חושים. אני קורא לכם, ואני אומר את זה מעל במה זאת, אנחנו מוכרחים למצוא דרך להתאחד, לחשוב יחד, למען מדינת ישראל ולמען החברה שלנו. זה לא רק עניין פוליטי פה.

החלום שלי הוא לחזור לברית ההיסטורית. בצורה כזאת או בצורה אחרת, אנחנו חייבים להגיע להסכמות, לראות את החברה כולה ולא את הסקטורים שלה, להסתכל למרחב כולו ולהתחיל לבדוק את עצמנו, איזה חינוך אנחנו רוצים, אילו מערכות אנחנו רוצים, לקראת מה אנחנו רוצים ללכת בשנות האלפיים. העולם השתנה, החשיבה השתנתה, תפיסת העולם השתנתה. מה אנחנו נותנים לילדים שלנו? מה יהיה אחרינו?

אני רוצה להוסיף ולהביא מספרים. הנה באה ש"ס וקיבלה, אף אחד לא יודע לפי

המספרים, אתמול בלילה ישבתי עם שר האוצר, ואני מוכרח להגיד - לפני שאני הולך להגיד מספרים - אמרתי לו: יעקב, בוא נגיע להבנה בין מפלגת העבודה ובין האוצר, בין מדינת ישראל. הרי למפלגת העבודה אין שום תביעות. יש לה כמה דברים: נושא החינוך, זה בהחלט חשוב לנו מאוד, כמה שיותר, כי בסך הכול מה זה חינוך? חינוך זה עם ישראל. נושא חוק הבריאות - תבטל את החוק; נושא הגמלאים - בושה לחברה שלנו לגעת בהם.

זאת האוכלוסייה הכי מסכנה שקיימת במדינת ישראל, 800,000, שני=שלישים מהם חיים מקצבת הביטוח הלאומי, הם מתביישים לומר שאין להם מה לאכול, הם מתביישים לומר שהם לא יכולים לתת מתנה בחג לנכדים שלהם. אני עשיתי עבודת מחקר בנושא הזה.

אני חושב שנושא קצבאות הילדים כבר ירד. אולי צריך לדאוג עוד לעולים החדשים ולזוגות הצעירים.

האם אמרתי משהו שלא של עם ישראל? האם אמרתי משהו סקטוריאלי? האם אני יודע לאיזו מפלגה שייכים האנשים בקבוצות שהזכרתי, לאיזה צד פוליטי הם נותנים ביטוי? עדיף להגיע אתנו להבנות. אני מוכרח להודות, ששר האוצר מסכים. אבל שר האוצר במדינת ישראל, אם מישהו לא יודע, זה לא יעקב נאמן. שר האוצר הוא בנימין נתניהו. הוא שר הביטחון, הוא שר האוצר, הוא שר התשתיות, הוא שר המדע, הוא שר האנרגיה, הוא הכול. כי השרים שלו הם פקידים, שכל מה שהם יודעים הם יודעים דרך העיתון.

והנה באה ש"ס. היא לא הלכה לשר האוצר. היא הלכה ישר לראש הממשלה, והיא קיבלה 250 מיליון שקל. באה המפד"ל, והיא קיבלה, לכיוון חיובי, תוספת של 500 מיליון שקל למערכת החינוך. באה גשר, והיא עוד לא קיבלה. אבל היא תקבל. אני מבטיח מעל במה זו שגשר תקבל - או נייר כתוב וחתום על=ידי ראש הממשלה עם הרבה סעיפים, ביניהם התחייבות לתת לגני=ילדים, לשכבות החלשות. גשר תלך עם הנייר, תופיע בעם ישראל ותאמר שהם הביאו גאולה. ומה הביאו? כלום. נייר. ראש הממשלה הצליח פעם=פעמיים עם גשר, אולי גם הפעם יצליח לתת להם נייר והם יתרצו ויסכימו.

סיעת גשר הלכה, ומי באה? - ישראל בעלייה. ישראל בעלייה קיבלה 300 מיליון שקלים. ואחריה באה צומת, התנועה הישרה, ההגונה, התנועה שמדברת על יושר ציבורי. היא קיבלה 200 מיליון שקלים. ובאותה שעה - - -

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת רענן כהן, אני מודה לך. זה מאוד מעניין.

רענן כהן (העבודה):

זה מרתק.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה. באמת תודה. אני צריך עכשיו ללכת להתפלל. זה מה שנשאר לי - להתפלל.

רענן כהן (העבודה):

אני חושב שתתפלל גם בעבורי לשנה הזאת, ואני מקווה שבתפילה הזאת אולי נעשה את האחדות הפנימית בינינו.

היו"ר ש' בן=צור:

טוב, אני נשאר, כי חברת הכנסת נעמי חזן רוצה לדבר. המשך, יש לך עוד חמש דקות.

רענן כהן (העבודה):

אחר כך באה סיעת מולדת וסחטה עוד 150 מיליון שקלים להתנחלויות. ואחר כך הגיעה דגל התורה, ושם מפולגים, ויצאה עם המחאה של 380 מיליון שקלים. אחריה באה הדרך השלישית, בהחלטה שהולכים לבחירות נגד הסחטנות. כל עם ישראל שמע את האמירה הזאת. קם יושב=ראש התנועה שלהם ואמר: מספיק לנו עם הסחטנות הזאת. אבל יכול להיות שגם היא קיבלה המחאה גדולה, ואז אסור ללכת לבחירות. הכול בסדר. הכול, מה שנקרא בערבית - הכול מסח'רה. ולמי שמשלם יותר - הכול בסדר. זה מה שקורה. איזו מדינה. בפורים היינו נותנים לילדים שי, מתנה. ראש הממשלה נוהג כמו בפורים. נותן בלי חוכמות, וכולם מתרצים.

היו"ר ש' בן=צור:

עכשיו זה דמי חנוכה.

רענן כהן (העבודה):

כן. זה דמי חנוכה, זה נס של חנוכה. ראש הממשלה הביא לנו את נס חנוכה, חילק 3 מיליארדי שקל לעניים. העניים האמיתיים נעשו יותר עניים. והעניים שאין להם שום קשר לחברה, הם מקבלים את הכספים האלה.

מכאן יוצאת היום הבשורה בכל רחבי הארץ: לא עוד ממשלה של סחטנים, לא עוד קבוצה שלטונית. אני לא רוצה להשתמש במושג מאפיה, אבל הייתי אומר שראש ממשלה כזה הוא מאוד מאוד מסוכן. לא עוד רמיסה של שלטון החוק, המוסר, הצדק. מכאן יוצאת הקריאה שלנו אליכם, אל הציבור, אלה שמאזינים לי, הציבור הרחב, ציבור של תושבי השכונות, ציבור של תושבי עיירות הפיתוח, הציבור הדתי והחילוני, העולים החדשים, הוותיקים, הנשים, האזרחים הוותיקים; יחד כולנו היום נחליט: ב=1 בינואר 1998 נפיל את הממשלה הרעה הזאת, נפיל את הממשלה החולה הזאת, שמשקרת לעם, שמרמה אותו, שאינה דואגת למובטלים, ובמקום זאת שופכת תקציבי עתק בהתנחלויות.

אדוני היושב=ראש, יחד נגרש את שלטון החושך, שאנחנו עייפים ממנו, ונביא את האור והתקווה. נקים כאן ממשלה שתביא תרופות לחולים, תעסוקה למובטלים; ממשלה שתביא מפעלים לעיירות הפיתוח ותגדיל את הצמיחה, כפי שכבר הוכחנו. זאת תהיה ממשלה אחרת, ממשלה של אחדות. ואני קורא למפד"ל, ברשותך, בואו תהיו אתנו, בואו נלך יחד למען עם ישראל, לאחדותו, לחיזוקו ולעוצמתו. תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת רענן כהן, מסכתות הש"ס, המשנה, מתחילות במסכת ברכות ונגמרות במסכת עוקצין. אתה התחלת במסכת ברכות וסיימת בברכות.

רענן כהן (העבודה):

תודה רבה, אדוני היושב=ראש. אני מודה לך מאוד.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה.

רענן כהן (העבודה):

נפל בחלקי שאתה שימשת יושב=ראש בישיבה הזאת. תודה רבה.

היו"ר ש' בן=צור:

כל טוב, תודה רבה. חברת הכנסת נעמי חזן, בבקשה. אחריה - חבר הכנסת אפי אושעיה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, בוקר טוב, שנה אזרחית טובה. אני חושבת שפתחנו את הבוקר, אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, עם הודעה מאוד מרעישה שלך על הקמת ש"ס חדשה, שאני מבינה שהיא עם מפלגת העבודה המתחילה בברכות והמסיימת בברכות גם כן. אז אם זו הבשורה, זו בשורה לפחות מעניינת.

אדוני היושב=ראש, ברשותך, אני אקצר, כי אני מבינה שאתה יושב כאן שעות רבות.

היו"ר ש' בן=צור:

מ=04:45.

נעמי חזן (מרצ):

והגאולה לך, לפחות, תבוא רק כשאני אסיים את דברי. חבר הכנסת אושעיה יעלה לדוכן, ואני אוכל להחליף אותך ולתת לך כמה דקות לנוח.

היו"ר ש' בן=צור:

חבר הכנסת כהן דיבר על נושא מאוד מעניין.

נעמי חזן (מרצ):

וחבר הכנסת אושעיה, שאני כבר זכיתי לשמוע עשרות נאומים שלו בשבוע וחצי האחרון, כל פעם מחדש.

אדוני היושב=ראש, אנחנו מתחילים ביום חדש. מדובר, לדעתי, ביום התשיעי של הדיונים שאנחנו עורכים בחוק ההסדרים. עוד לא התחלנו את הדיון בחוק התקציב, כידוע לך. התקציב היה צריך להיות מאושר כבר בחצות, ואנחנו באיחור של לפחות שבע שעות, והיד עדיין נטויה. אנחנו לא יודעים, לצערי הרב, אם יסתיימו הדיונים היום ובאיזו צורה, משום שכנראה ההצגה הטובה ביותר בעיר בימים האחרונים, וכל דובר חוזר על זה, היא הצגה של מיקח=וממכר בין סיעות הקואליציה לבין ראש הממשלה, ובשלב השני - בין סיעות הקואליציה לבין שר האוצר, בין משרד ראש הממשלה לבין משרד האוצר, וחוזר חלילה.

בבואי לכאן החלטתי לעשות בדיקה קלה לגבי ההגדרה של מושג שמשתמשים בו כמעט בכל נאום. אגב, חלק משתמשים בו כהאשמה, וחלק מהדוברים - כאמצעי להכחשה. המלה הזאת היא המלה סחיטה. אין כמעט דובר שלא משתמש בצורה זו או אחרת במלה סחיטה. סחיטה, כפי שאני מבינה את רוח המושג, זה ניסיון להפעיל איומים או כוח במטרה לקבל תמורה מסוימת שאי=אפשר לקבל אותה אחרת. יש סוגים שונים של סחיטה - יש סחיטה של איום מילולי קל, יש סחיטה באיום מילולי יותר קשה, יש סחיטה שהיא כבר איום חריף: אם אתה לא תיתן לי את מה שאני רוצה, אני לא אתן לך את מה שאתה חייב או צריך.

בזירה הפוליטית הפרלמנטרית, בתקופות מסוימות, בעיקר בתקופות של הדיונים על התקציב, מה יחסי הכוחות כאשר מדובר בסחיטה? הרי הממשלה חייבת לקבל את קולו של כל חבר קואליציה, ותמורת זאת היא יכולה לתת לחברי הקואליציה דברים שהם יכולים להציג

כהישגים שלהם. אני חושבת, שכתוצאה מכך כל מפלגה, גם מפלגתך, החליטה, שאת הקולות שלה היא תיתן לממשלה, שהיא כביכול תומכת בה, רק תמורת קבלת דברים תקציביים, הישגים תקציביים מאוד מוגדרים שהיא יכולה אז להציג כהישגים שלה. אבל מעניין מאוד למי היא מציגה את ההישג. אני חושבת שאחד הדברים העצובים ביותר שראינו בימים האחרונים זה המאבק בין סיעות הקואליציה על הצגת תמורת הסחיטה שהם מפעילים ביודעין על נסחטים - ראש הממשלה ושר האוצר, שיודעים היטב שהם נסחטים.

היו"ר ש' בן=צור:

בימים ההם בזמן הזה, כל הסוחט יותר הרי זה משובח.

נעמי חזן (מרצ):

כן, אבל מדוע?

היו"ר ש' בן=צור:

זאת השאלה.

נעמי חזן (מרצ):

משום שמבחינה ציבורית, המטרה המרכזית של חברי הקואליציה, ודאי וודאי של הממשלה, היא לקדם, לפתח ולהביא לשגשוג של המדינה בכללותה. ככל שהממשלה מיטיבה יותר עם כל האוכלוסייה, הרי מעמדה טוב יותר וסיכוייה להמשיך בשלטון גם הם רבים יותר. ולכן אני הייתי חושבת, שהמאבקים הגדולים של מפלגות הקואליציה בתהליך הסחיטה שהגדרנו אותו עכשיו יהיו על התהילה של הישגים ממלכתיים, כלל=ארציים לאומיים במלוא מובן המלה. אבל, לצערי הרב, לא כך הדבר.

הרי אנחנו יודעים, שאת המאבק בנושא הבריאות כולו, שהוא מאבק ממלכתי טהור, החלה דווקא האופוזיציה. זה מאבק, בעצם, בין חברי הקואליציה, מי יכול לקבל את הקרדיט, את האשראי. אבל רוב הסחיטה שנעשית היא סחיטה מסוג אחר לגמרי. אם לא ישולמו הסכומים הנדרשים, לא יקבלו קולות. הסכומים הנדרשים הם סכומים שרוצים בעבור

מגזר מסוים, כדי לרצות גוף בוחרים ספציפי.

את זה אני לא מבינה. אני לא מבינה איך אפשר להצדיק את זה מבחינת סדרי עדיפויות, אינני מבינה איך אפשר להצדיק את זה מטעמים אלקטורליים. הרי אם המפלגות, וניתן שוב את דוגמת המפד"ל או המפלגות החרדיות, אומנם יצליחו להביא לידי כך שבחורי ישיבה יהיו זכאים לדיור כאשר הם לא שירתו בצה"ל ולא עבדו ובלאו הכי מקבלים הבטחת הכנסה, אם יצליחו להשיג את זה, הרי הם יגדילו את העוינות כלפיהם בקרב מרבית האוכלוסייה במדינת ישראל, שבניה משרתים בצבא וגם מנסים לעבוד - ולצערי הרב האבטלה גואה במדינת ישראל. סחטת בשביל המפלגה שלך - הבאת לא לאיחוי קרעים, לקידום מטרות ממלכתיות, אלא בדיוק עוד קרע, עוד פילוג, עוד פיצול, עוד פינה, עוד עוינות בתוך האוכלוסייה.

הדבר העצוב ביותר בתקציב הזה ובדיוני התקציב ובכל המהלכים, שבסופו נצא יותר מפולגים משהיינו כשנכנסנו לדיוני התקציב. ומי יהיה הקורבן הגדול? הקורבן הגדול יהיה כלכלת מדינת ישראל ואפשרויות צמיחתה בעתיד. צר לי שכך הדבר. זה כואב. אנחנו נסיים את התקציב, אבל אני חושבת שכולנו צריכים להשפיל ראש על מה שנעשה בבית הזה וסביב הבית הזה בשבועות האחרונים.

אני מאוד מודה לך, ובעוד דקה אני גם אחליף אותך. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' בן=צור:

תודה רבה. חבר הכנסת אפי אושעיה, בבקשה. האם אפי הוא קיצור של אפרים? אחריו - חבר הכנסת מיכה גולדמן.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, לשאלתו של היושב=ראש, אפי הוא קיצורו של אפלטון, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ש' בן=צור:

אפלטון?

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

אפלטון, הוגה הדעות. אפלטון היה סבי מצד אבי, וכשנולדתי החליטו לקרוא לי אפלטון, על=שם סבי שנפטר. אבל הורי, לאחר מחשבה שנייה, אמרו שאפלטון זה שם מוזר לילד, וקראו לי אפי אפלטון אפרים, על מנת שלא תהיה לי בעיה עם שמי. אני אומר בדיעבד, שאם כבר הייתי נשאר עם השם אפלטון, הייתי יכול לקבל השראה מהפילוסוף הדגול. מה אומרת על זה פרופסור חזן?

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אדוני, אני חושבת שחשוב מאוד לקרוא את אפלטון, לפחות פעם בשנה, ובהחלט "רפובליקה", לפי דעתי זו קריאת חובה. המעניין מאוד הוא, שאפלטון, שהיה מהוגי הדעות המדיניים הראשונים, לא בהכרח היה דמוקרט גדול. אז צריך לקרוא אותו בקריאה מאוד מאוד ביקורתית. אבל באמת לא ידעתי ששמך הפרטי הוא אפלטון, ובפעם הבאה שאני אעלה לנאום אני אביא גם ציטוט ממנו, כדי להנעים לאוזני החברים בבית.

<u>שמריהו בן=צור (מפד"ל):</u>

זו פעם ראשונה שאני שומע את השם אפלטון אצל יהודים.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מתארת לעצמי שיש לכך היסטוריה מסוימת במשפחה, לא?

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

אני רוצה להוסיף דבר. שימו לב לשם אושעיה. אין עוד אושעיה במדינת ישראל; אני לא יודע אם יש בכלל במקומות אחרים בעולם. קחו את ספר הטלפונים של מדינת ישראל ותחפשו אל"ף, וי"ו, שי"ן, עי"ן, יו"ד, ה"א - אושעיה יש אחד. יש הושעיה, בה"א, אבל לא שם משפחה, אלא יישוב לפני טבריה - הושעיה. התייעצתי עם חתן התנ"ך העולמי,

בן=שושן מעכו, שהוא עיוור, ושאלתי אותו למקור השם ומה ההבדל בין אושעיה לבין הושעיה. הוא טוען, שגם בגמרא ובמקורות אחרים, עשו חילופין בין אל"ף לה"א, אבל זה אותו אדם שהיה משנה לנשיא הסנהדרין. ההיסטוריה ארוכה, אבל לא באנו לעשות "חיים שכאלה" על אפי אושעיה.

היו"ר נ' חזן:

לא, אבל האם השם אפלטון הוא במשפחה שנים רבות?

אפי אושעיה (העבודה):

אני יודע בוודאות שזה על שם סבי. אני לא יודע לומר אם אבי סבי נקרא אפלטון גם כן או מה הם המקורות.

גברתי היושבת=ראש, ברשותך, בוקר חדש, 1998. זכור לי שלפני שנה אמרתי לך כאן באמצע הלילה: גברתי היושבת=ראש, בילינו כל הלילה, ואת אמרת: חבר הכנסת אושעיה, אני מבקשת, מישהו עוד יכול להבין פה לא נכון. אז אני מודיע שביליתי כאן כל הלילה, והיושבת=ראש החרוצה מבלה פה הרבה לילות, ואנחנו מנסים להגן על עם ישראל, עד כמה שאפשר, מפני התקציב הרע הזה, משום שאין פה בשורה אלא מכה.

אני מבקש לאחל בוקר טוב לאחינו הנוצרים, שחגגו את הסילבסטר ופתחו את שנת 1998. לאחל בוקר טוב ליפה, לריקי ורות, רעייתי ובנותי, שלא ראו אותי בעשרת הימים האחרונים, משום ששהיתי בירושלים בעקבות התקציב. אנחנו היום, ב=09:30, נצביע על חוק הבריאות. זאת תהיה הצבעה במסגרת חוק ההסדרים. תקציב - כפי שיודע עם ישראל - עדיין אין. ועדת הכספים, אתמול בלילה, לא הצליחה להגיע להבנה, ויושב=ראש הוועדה, מסיבות שונות ומשונות, פיזר את ישיבת הוועדה והחליט לדון על כך הבוקר. נראה שהניסיון והכרת המערכת עזרו ליושב=ראש הכנסת לדעת כבר בתחילת השבוע שהישיבה תסתיים רק ביום שישי בשעות הבוקר, ואכן זה מה שיקרה.

מה שקורה בפועל, היום נצביע ב=09:30 על חוק הבריאות, וחוק הבריאות הוא חוק רע. הוא חוק רע, משום שקופות=החולים נמצאות בגירעון של 1.3 מיליארד שקל לשנת 1997. החוב נוצר עקב כך שהוצאות הקופות בפועל עמדו על 16.7 מיליארד שקל, בשעה

שהכנסתן עמדה אך ורק על 15.4 מיליארד שקל. על=פי העיקרון המנחה בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, מדינת ישראל התחייבה כלפי תושביה להעניק שירותי בריאות מפורטים בסל ולהשלים מתקציבה את הסכומים הנדרשים, על מנת לכסות את ההוצאות עקב מתן השירותים שבסל אשר אינם מכוסים על=ידי ההכנסות מגבייה. יצוין כי הגירעון ברובו נובע מאי=עדכון המקורות על=פי גידול האוכלוסייה והזדקנותה. למרות טענות האוצר, לא ניתן יהיה לייעל את המערכת באופן שיכסה את הגירעונות מחד גיסא, אבל ישמור על ההכנסות מגבייה וישמור על רמת הרפואה מאידך גיסא.

גברתי היושבת=ראש, כמו שאת שמה לב, אחרי לילה ארוך כזה אני מתחיל להיות מותש מהעניין, אבל אני צריך למלא את חובת הפיליבסטר ולמלא את הזמן שלי, אז אני אשתדל לעשות את זה.

היו"ר נ' חזן:

אף אחד לא קבע שפיליבסטר זה חובה.

אפי אושעיה (העבודה):

לא, זה לא חובה. אני אגיד לך מה היה אתמול בלילה. בשעה 23:00 הציע סגן היושב=ראש, רפי אדרי, לעשות הפסקה בין השעות 23:00 ל=07:00. אני אישית נטיתי לכך והלכתי לדבר עם חברי חברי הכנסת שוחט, אורון ומירום, שהם שותפים בצוות ההסכמות. וחבר הכנסת מאיר שטרית ודאי שהסכים. אבל בשעה 22:50 נכנס למליאה השר מיכאל איתן, התגרה בנו ואמר: חברי האופוזיציה, שמעתי שאתם מותשים, כבר אין לכם כוח, כבר אין לכם אנשים. ואנחנו, חברי האופוזיציה, שאין לנו הרבה מה לעשות חוץ מהסיבובים - - -

היו"ר נ' חזן:

ולכן אנשים שפויים, עושים דברים שהם לא רוצים לעשות, לא הגיוניים, משום שמישהו התגרה בהם.

אפי אושעיה (העבודה):

אבל זה לא רק השר איתן. האמת היא שאנחנו תשעה ימים פה נאבקים בתקציב גרוע, כפי שאמרתי, ואני חשבתי שמן הראוי לעשות הפסקה של כמה שעות, משום שגם הציבור כבר התעייף מהדברים שאנחנו מספרים פה, לפעמים ענייניים ולפעמים פחות ענייניים. הרי פה נקראו שירים וסיפורים, והלילה חבר הכנסת שבח וייס סיפר על ילדותו בחיפה, וחבר הכנסת דדי צוקר סיפר על ילדותו בקריית=חיים, והגדילה לעשות חברת הכנסת ענת מאור, שסיפרה על ילדותה בנגבה ואיך היא פונתה משם בגיל שלוש.

היו"ר נ' חזן:

אז היא גם גילתה לכולנו את גילה?

אפי אושעיה (העבודה):

זה נכון.

היו"ר נ' חזן:

שזה מעשה אמיץ במיוחד.

אפי אושעיה (העבודה):

אבל היא בסדר. אז היא סיפרה על הטראומה שהיתה לה בפינוי נגבה, וחברת הכנסת דליה איציק, בשעה 24:00, בירכה את ידידינו הנוצרים ואת עם ישראל בחג שמח, שהוא לא חג שלנו, אבל יש לנו אנשים שלוקחים חלק בעניין. הגדיל לעשות חבר הכנסת פיני בדש, שבשעה 24:00 התעקש לקחת את המיקרופון ולומר משהו חשוב לאומה, וזה היה חשוב, באמת חשוב. בדיוק בשעה 24:00 הוא הודיע שבתו בת 17, ברגע זה נולדה לפני 17 שנה, ב=31 בדצמבר, והוא במשך שבע שנים באופן מסורתי מברך אותה מעל בימת הכנסת בברכת מזל טוב. אז הצטרפנו בברכות לבתו של חבר הכנסת פיני בדש.

אלה התחכמויות, אמירות, של אמצע הלילה, אבל אנחנו הולכים להכריע באמת בנושא חשוב, משום שהוא לא רק עניין כלכלי, הוא עניין שמעיד על הרצון שלנו להיות חברה שמסייעת, חברה של עזרה הדדית, חברה עם ערכים סוציאליים או חברה קפיטליסטית, של כל

אדם לנפשו. יש משמעות גדולה מאוד לחוק הבריאות. ואני לא בטוח שעם ישראל יודע להבחין במה שהולכים להטיל עליו, גזירות שהדעת אינה יכולה לסבול אותן. מה יקרה למעשה? בחוק המוצע יש פגיעה ממשית בשוויוניות הרפואה הציבורית בישראל. אחר כך אני אפרט. יש שבירת העיקרון שבבסיס חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שלפיו כל אזרח משלם לפי יכולתו ומקבל לפי צרכיו.

מה שיקרה בפועל, כתוצאה מהשינויים בחוק הבריאות - מצד אחד הקטנת השירותים, אבל מצד שני עלייה בתשלומים. פגיעה בשירותי הרפואה, באיכותם וזמינותם. למעשה, הופכים את הרפואה לרפואה ממוסחרת. העדפת השיקול הכלכלי על שיקולים רפואיים. הפקעת ניהול מערכת הבריאות מידי אנשי מקצוע ברפואה.

לגבי הפגיעה בשוויוניות הרפואה הציבורית, מה שיקרה, יהיה ביטול חובה של קופת=החולים להעניק שירותי רפואה שיהיו כלולים בסל בסיסי אחיד ומחייב. זה נושא שתוקן אתמול בוועדת הכספים באופן בסיסי, והביא לכך שיהיה סל בסיסי, וכל קופה תוכל להרחיב את סל הבריאות שלה, אבל לא תוכל להקטין אותו, כי הסל הבסיסי יישאר, וזה מעשה ראוי, יפה וטוב. אבל, העובדה שצריך לעשות ביטוח משלים מעידה על הבעיה, שהסל קטן, שלמעשה סל הבריאות הוא סלסילת בריאות שלא נותנת תשובות על הבעיות האמיתיות.

מה שיקרה - יבוא חולה לקופת=החולים, הרי הוא לא יכול לבחור את המחלה שהוא רוצה להיות חולה בה, ואז יבצעו לו אבחנה על=פי הספרים: אם אתה חולה מסוג א' ויש לך ביטוח משלים, אתה זכאי להגנה רפואית מהסוג הטוב ביותר; אבל, אם ידך לא משגת ואתה חלש, ולא שילמת את הביטוח המשלים, אתה מקבל טיפול רפואי מסוג ב'. האם זאת החברה שאנו מצפים לה? 50 שנה למדינה, אלפיים שנה חיכינו להקים את מדינת ישראל, והדתיים אומרים: על=פי ההלכה - איפה החובה, הציווי האלוקי? איפה השוויוניות בחברה שאנחנו מדברים עליה כל כך? ואני מתפלא על הרב רביץ, יושב=ראש ועדת הכספים, שנתן יד לממשלה להחליט החלטה כל כך גרועה, כל כך לא צודקת.

אבל לא בזה נגמר העניין. מה שיקרה - פעם אחת נשלם 4.8% משכרנו לביטוח הבריאות שלנו, זה קבוע בחוק וזאת עבירה פלילית של מי שלא משלם, כי הביטוח הלאומי גובה את זה ישירות משכרנו, עוד לפני שאנחנו רואים את תלוש המשכורת. אבל לאחר ששילמנו את הסכום הגבוה כל כך, נצטרך לשלם מס משפחה, שהוא למעשה מס נוסף, מס רגרסיבי לכל דבר. מכיוון שאם לא גובים מאתנו 4.8% משכרנו - זה על=פי ההכנסה שלנו,

מי שמרוויח יותר ישלם יותר, מי שמרוויח פחות ישלם פחות; אבל כאן, העשיר והעני ישלמו אותו דבר. זאת הפגיעה השנייה.

הפגיעה השלישית - נצטרך לשלם את הביטוח המשלים, כפי שהזכרתי, שהוא מס נוסף לכל דבר ועניין. אבל הגרוע שאני רואה בו הוא הפטורים. משפחות שלהן מעל ארבעה ילדים, נתמכי סעד, מקבלי קצבאות וגמלאים מעל גיל 65 - אלה ההישגים הגדולים שהושגו אתמול בוועדת הכספים. כל אלה ישלמו מסים מופחתים. מה יקרה? לאחר שאתה נפגע, נצטרך לבוא עם תעודת מסכן לקופת=החולים. איזו שערורייה. יבוא אדם לקופת=חולים ויצטרך להציג תעודה שיש לו ארבעה ילדים. יתחילו לעשות חשבונות, הילד יהיה אחרי גיל 18, הוא יצא מרשות הוריו, יאמרו, סליחה, עכשיו יש רק שלושה ילדים, ויתחילו לעשות דין ודיון עם כל אחד שמגיע לקופת=חולים. האם זוהי החברה שאנחנו רוצים?

מה שקורה, גברתי היושבת=ראש, הנטל על הציבור יגדל, וההוצאה הלאומית לבריאות תגדל. פרט לפגיעה הכלכלית, יש למעשה פגיעה בשירותי הרפואה, באיכותם וגם בזמינותם. העברת האחריות לרפואה מונעת ממשרד הבריאות לקופות=החולים. המשמעות, פגיעה בשירותי הרפואה המונעת, הניתנים בעולם על=ידי המדינה, מאחר שיש במניעה אלמנטים של בטיחות וראיית בריאות כוללת לכל האוכלוסייה.

יש לזכור, כי תפקיד קופת=החולים איננו ולא צריך להיות ראיית כלל הציבור, אלא ממהותו, מה שצריך לעשות - להתמקד בבריאות המבוטחים בלבד. כלומר, כל קופת=חולים צריכה להתמקד במטופלים שלה, המבוטחים אצלה. אין זה נכון, מבחינת תפיסה ארגונית, לדרוש מקופות=החולים לדאוג לבריאות הציבור ככלל, ובמיוחד עלולה להיווצר בעיה במצבים של ניגודי אינטרסים או בשאלות של הקצאת משאבים. קופות=חולים במצב של מחסור כספי - זה מחסור כספי ישן - יפעלו בראש ובראשונה לצמצום שירותים אלו, מאחר שהנזק אינו מתגלה אלא בטווח הארוך. מי יבטיח מתן חיסונים לילדים, מעקב שוטף אחר נשים בהיריון, מעקב אחר התפתחות תקינה של ילדים? ייפגעו אזרחים משכבות נמוכות, פעם נוספת, שאינם מודעים כלל לחשיבות הרפואה המונעת.

המסחור של מערכת הרפואה והפיכת קופות=החולים לגופים למטרות רווח, זה קשור לתפיסת עולם שגם מפלגתי שגתה בה, הנושא של ההפרטה. ההפרטה איננה מקודשת ואיננה מקדשת את כל האמצעים, והאגדה הזו, של הפרטה, שהולכת להבריא את כל המשק, אין לה שום תכלית, למעט העשרת בעלי הון, על=פי הפרסומים בעיתונים, לפעמים בעלי הון

שקשורים לממשלה בצורה כזאת או אחרת, תורמים וכדומה.

ואני שואל, מה קורה בעקבות ההפרטות? מה שקורה, מפריטים מערכת כלכלית, המנכ"ל משתכר שכר אדיר, אבל הבעלים שקנו את המערכת הזו, כי חשבו שהיא כושלת והמדינה לא יכולה לנהל אותה, פתאום הערכים הכלכליים גדלים בהרבה מאות מיליונים. כל גורם בעל ממון, על=פי המסחור של מערכת הרפואה, יקים קופת=חולים שמטרתה תהיה רווח, וינהל את זה כמו עסק. בכך תהפוך הרפואה למצרך כלכלי, כאשר החלטות כלכליות יגשרו על השיקולים החברתיים והערכיים.

אני אומר, שיש כמה מערכות שאותן אסור להפריט, אסור למסחר: בראש ובראשונה הביטחון, החינוך ובוודאי הבריאות. אלה שלושה נושאים שהחברה הישראלית, הייתי רוצה שכל חברה בעולם אבל במיוחד במדינת ישראל, אי=אפשר לשחק בהם, אי=אפשר לשחק בביטחון שלנו, בחינוך שהוא העתיד שלנו, ובוודאי בבריאות שלנו. אלה נושאים שאסור להעביר ולבדוק אותם על=פי ערכים כלכליים.

חבר הכנסת גולדמן, אתה ממהר?

היו"ר נ' חזן:

אני לא רוצה להשיב בשמו של חבר הכנסת גולדמן, אבל אתה יכול לחתור לקראת סיכום.

אפי אושעיה (העבודה):

אני מתכוון לסכם. יש לנו בעיה, גברתי היושבת=ראש, כל הלילה אנחנו מדברים בסבב ושחררנו כמה אנשים שילכו להתרענן, יש לנו יום ארוך, היום ומחר.

היו"ר נ' חזן:

כך נראה.

אפי אושעיה (העבודה):

לעצם העניין, שיקולי קופה למטרות רווח יהיו לצמצם שירותים ככל שניתן ולבחור מבוטחים בריאים ככל האפשר. זאת אומרת, אם אדם ירצה לעבור מקופה לקופה, יתחילו לעשות בדיקות, כמה הוא שווה להם. נכון שנוסחת הקפיטציה לא תעודד דברים מהסוג הזה. אבל, אם אני יודע שאני הולך לקבל אדם חולה שצריך לעשות ניתוח לב, או שהוא קשיש שזקוק בדרך=כלל ליותר טיפולים, או כל מיני בעיות אחרות, הפרעות, מומים מלידה וכך הלאה, אני אעשה הכול על מנת למנוע את קבלת האנשים האלה.

אבל, יותר גרוע, היתה בזמנה תפיסה להסתדרות הכללית, שקופת=חולים היתה חלק מהזרועות שלה, לא ההיפך, כולם אמרו שלקחו כסף מקופת=החולים והעבירו להסתדרות. קופת=חולים היתה חלק מהשירותים של ההסתדרות הכללית שהיתה בזמנה. והיתה תפיסה לקופת=חולים הכללית לפתוח מרפאה בכל מקום, בכל מושב, בכל קיבוץ, בכל עיירות הפיתוח, בכל שכונת מצוקה, שבאופן טבעי האוכלוסיות שם יותר חלשות, אולי לפעמים גם יותר חולות. ואילו "מכבי", לאומית ו"מאוחדת" היו קופות חזקות ובריאות. למה? כי הן פתחו את הסניפים שלהן במרכזי הערים, אבל לא בכל עיר, רק בערים שבהן היו אוכלוסיות שיכלו לשלם ולא היו זקוקות לטיפול רפואי כל כך נרחב. מה שקרה בפועל, לקופת=חולים הכללית התנקזו רוב האוכלוסיות החלשות במדינת ישראל. אם נמסחר את העסק הזה, קופת=חולים הכללית, התשתית שלה כבר קיימת, הרי היא לא תוכל לסגור מרפאות, אבל לא תהיה לה ברירה, כי אם היא תרצה להתחרות, והיא תרצה להתחרות עם הקופות החזקות, היא תהיה בבעיה קשה מאוד.

מה שיקרה זה הצבת משרד הרישום בקומה גבוהה ללא מעלית. או, קופה שרצתה למנוע מחולים קשים אשר צורכים שירותי בריאות יקרים מלהגיע אליה הפיצה שמועה כאילו שירותיה בתחום מסוים אינם טובים. הצעת החוק מאפשרת לכל קופה ליצור סל בסיסי פרטי ותאפשר לקופות להביא לברירת מבוטחים. הקופות ינסו להרכיב סל אשר ימשוך אוכלוסייה צעירה ומבוססת; לדוגמה, הקופה תכלול בסל הבסיסי נסיעות לחוץ=לארץ, ובמיוחד לנוסעים למזרח הרחוק, על מנת למשוך אליה צעירים. מעבר לכך, יהיה תמריץ לפגיעה בעובדי הקופה על מנת להגדיל רווחים לבעלי המניות, ואין ספק שפגיעה זו תתורגם, בסופו של דבר, לפגיעה בשירות. רווחי הקופה לא יושקעו חזרה במערכת הבריאות כדי לשפרה, אלא יחולקו - - -

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני רוצה להפריע לך ולומר, שנראה לי, עד כמה שהבנתי, שדווקא הסעיף הזה של הפרטת קופות=חולים או אישור קופות=חולים למטרות רווח, הסעיף הזה באמת הוסר סוף סוף, בלילה. וחשוב לומר זאת גם לאנשים.

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

את צודקת. מה שקרה, שהנושא הזה ירד, אבל כשמתחילים לבדוק את הקופות על בסיס כלכלי, לא מבחינת ההפרטה שלהן, ועושים להן מאזנים, איזו תרופה לכלול בסל או לא לכלול בסל, משום שהוספת התרופה זה הרבה מאוד כסף; כשאומרים לקופות=החולים: אל תפתחו את הבינוי שלכן, אל תעשו פיתוח מהסוג הזה, הרי לשיקולים הללו אין סוף. # לא יינתנו לכל קופה, לא לכל אזור, משום#M#R# ו=C#Tכשאומרים שמכשירים כמו שעלות הבדיקה גבוהה מאוד, למעשה עושים בדיקות על בסיס כלכלי, איך עומדים עם העניין הזה.

אני מבין שמערכת הבריאות שלנו היא מערכת בריאות שעולה הרבה מאוד כסף, בגלל היכולות היוצאות מן הכלל של מערכת הבריאות. לדוגמה, אנחנו יכולים לקחת את אחוז התמותה הנמוך, לשמחתי, בקרב פגים במדינת ישראל. אנחנו מהווים דוגמה לכל העולם בהצלת פגים, וזה נס שמדינת ישראל, לקראת שנות ה=50, יכולה לזקוף לזכותה.

גברתי, אני מסיים ואומר, הצעת החוק הזו מהווה חוק עוקף לחוקי המדינה. אופן הגשת ההחלטות וריבוי הנושאים מונעים דיון רציני ומעמיק בנושאים מהותיים אלה. אני שמח, שחברים בקואליציה ובאופוזיציה הגיעו להסכמה אתמול, שכל שינוי במערכת הבריאות יצטרך לבוא לאישור של ועדת הכספים וועדת העבודה והרווחה. כך, שאנשים צינים, רשעים, שרוצים לפגוע בבריאות העם, יהיה להם בלם בתוך הוועדות הללו. אני מודה לך מאוד.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מאוד מודה לך, חבר הכנסת אפלטון, אפי אפרים אושעיה. הנואם הבא - חבר הכנסת מיכה גולדמן. ואחריו - חבר הכנסת אופיר פינס. חבר הכנסת גולדמן, בבקשה.

מיכה גולדמן (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, רבותי חברי הכנסת, בוקר טוב לכולם. אנחנו עם שנה חדשה, 1998, שנה אזרחית. אני רוצה קודם כול לנצל את ההזדמנות ולהודות לכל צוות העוזרים שסייעו לנו בימים האחרונים ולאלה שהיו תורנים הלילה. אני יודע שזאת משימה לא קלה. אנחנו, הנבחרים, זאת חובתנו, אבל להם זאת עבודה שהם עושים אותה בגדר של רצון טוב, מתוך התנדבות ועל מנת לסייע.

הבוקר אני רוצה להתייחס לכמה נושאים, שאני חושב שהם מחייבים כל ממשלה בישראל, ולצערי הרב, הממשלה הנוכחית רואה אותם נושאים מרכזיים בעדיפות אחרת. אחד הדברים שראתה הממשלה שאנחנו השתייכנו אליה, בראשותו של יצחק רבין, זיכרונו לברכה - היא התייחסה לסדר עדיפויות אחר. זאת היתה הדרך שבחר בה יצחק רבין לפני כשש שנים, ב=1992, עוד לפני הבחירות. הוא עבר מיישוב ליישוב, משכונה לשכונה, מכפר ערבי לכפר ערבי, מיישוב דרוזי ליישוב דרוזי, ואמר, שמדינת ישראל, לאחר 45 שנה, צריכה לראות את כלל אזרחיה שווים בתוך שווים. ואמר את זה אדם ששירת את המדינה בכל התפקידים המרכזיים, החל מחייל, לפני מלחמת השחרור או במלחמת השחרור, ועד היותו רמטכ"ל מלחמת ששת הימים, ולאחר מכן שגריר בארצות=הברית, ראש ממשלה, הוא חזר לכנסת כפרלמנטר, כחבר כנסת, ולאחר מכן, כשר ביטחון בממשלת האחדות הלאומית, וכראש ממשלה מ=1992 ועד להירצחו ב=1995, בחודש נובמבר.

יצחק רבין, זיכרונו לברכה, ראה את החינוך כאחד הנושאים המרכזיים. הוא האמין, שבמדינת ישראל, אשר אין בה מחצבים, יש צורך קודם כול לבסס את מערכת החינוך. הוא האמין, שבאמצעות החינוך מדינת ישראל תוכל להתמודד עם העולם המודרני, עם המדע, עם הטכנולוגיה, כדי שנוכל להכין דור צעיר, שייתן תשובה גם אנושית, גם כלכלית, ובוודאי פתרונות חברתיים, כדי שאפשר יהיה ליצור כאן ארץ בריאה. ואת כל זה אפשר לעשות על=ידי כך שנרכז את המאמץ כדי שנוכל ליצור קודם כול שקט.

הוא ידע, שיש צורך לקדם תהליכים מדיניים, בלי לפגוע בביטחון ישראל, כדי שנבטיח ביטחון, אבל נושיט יד לשלום. הוא האמין שעל=ידי כך אפשר יהיה להפנות משאבים ולקבל סיוע ממדינה אוהדת ותומכת כמו ארצות=הברית.

שכחנו כולנו, או אנחנו מנסים לשכוח, או בעיקר הממשלה הזאת מנסה להשכיח, מדוע

ולמה ארצות=הברית של אמריקה, ערב הבחירות ב=1992 הודיעה, שאת הערבויות שממשלת ישראל צריכה לקבל, אשר יש בהן כדי לקלוט את מאות אלפי העולים אשר הגיעו מחבר המדינות החל מ=1989, ובכסף הזה - אנחנו נפנה אותו לטובת מקומות העבודה באמצעות תשתיות בכבישים, רכבות, הקמת אזורי תעשייה, ונוכל ליצור מקומות עבודה לעולים, לצעירים המשתחררים מהצבא, לצעירים בכפרים הערביים והדרוזיים, כדי שכלל אזרחי ישראל יוכלו להסתייע, כדי שנצמצם את האבטלה, שהיתה באותם ימים, ב=1992, מעבר ל=9% ובקרב העולים היא הגיעה ל=17%-27%. וראינו שהמדינה הופכת להיות מדינה בלתי אפשרית מבחינת מספר המובטלים.

אחד הדברים הראשונים שעשה יצחק רבין כדי לנצל את הערבויות, כדי שאפשר יהיה לקבוע סדר עדיפויות אחר באותם תחומים מרכזיים כמו חינוך - ובחינוך נוספו תקציבים למערכת החינוך הפורמלית, כ=7 מיליארדי שקלים. נכון שחלק חשוב ומרכזי מהכסף הזה הופנה לסיוע בשיפור תנאי השירות של המורים והתנאים במערכת החינוך. אבל חלק גדול מהתקציב הופנה גם לאוניברסיטאות, הופנה גם לתוספת של שעות כדי לסייע בתוכניות, כדי לסגור פערים בקרב אותן אוכלוסיות חלשות שלא היתה להן היכולת להגיע לתעודת בגרות, להשלים לימודים טרם גיוסם לצבא, הופנה לפיתוח תוכניות לימודים באמצעותם של השרים שניהלו את משרד החינוך, שולמית אלוני ואמנון רובינשטיין, ויצרו תוכנית לימודית.

למעשה ההשקעה הכספית הזאת של 7 מיליארדי שקל, היתה בה תוספת בשכר. תוספת השכר למורים זאת לא תוספת של שכר, זאת דרך לסייע כדי להביא למערכת החינוך מורים יותר טובים; כדי שמערכת החינוך לא תמשיך להיות כזאת, שהיא למעשה טרנזיט, תחנת מעבר, שמורים שסיימו לימודים, בוגרי מכללות לחינוך מורים, אוניברסיטאות, באו לכמה שנים למערכת וחיפשו דרך למצוא מקומות עבודה אחרים. כתוצאה משינוי סדר העדיפויות ועם תוספת השכר למורים, ריכזנו מאמץ כדי לקלוט מורים טובים יותר, כדי ליצור תנאים טובים יותר, שכל מורה ישלים לימודים אקדמיים, לפחות תואר ראשון - עם עידוד להשלים תואר שני - שמערכת החינוך הישראלית תשקם את עצמה, תשפר את עצמה, כדי שתהיה לנו מערכת בריאה. אני יכול לומר, שזה נעשה בהתייעצות ובמשא=ומתן עם ארגוני המורים - הסתדרות המורים וארגוני המורים העל=יסודיים. ואנחנו יודעים איזו תרומה חשובה היתה בזה למערכת החינוך.

האוניברסיטאות, לאחר תקופה של שנים, למעשה התייבשו. מי שביקר וחי

באוניברסיטאות, בוודאי חברת הכנסת נעמי חזן, כאחת ששייכת לסגל האקדמי, היא יודעת שהמעבדות, כל השירותים שהיתה בהם התרומה החשובה לסטודנטים הצעירים - למעשה שם היה הצמצום הגדול. וכחלק מהסיוע באמצעות האוניברסיטאות ותקציב מיוחד שניתן להן, האוניברסיטאות סגרו פערים, וסגרו פערים כדי שנוכל לתת לימודי תואר ראשון ותואר שני בצורה הרבה יותר טובה.

הנושא השני שראש הממשלה המנוח יצחק רבין ראה בו נושא מרכזי זה ההתמודדות עם האבטלה שהיתה ב=1922 בקרב העולים החדשים, בשכונות ובאזורי הפיתוח. וזאת על=ידי העברת משאבים לשלושה תחומים שהוא ידע שבהם הוא יוצר עבודה, ומיידית. אין דבר יותר חמור מאשר אזרח, אבא, אח, אחות, קמים בבוקר ואין להם מקום עבודה. אם נוצרים הרגלי אבטלה כבר בגיל צעיר, ובקרב עולים או בקרב זוגות צעירים בכל האוכלוסיות, יהודים וערבים כאחד, אנחנו הופכים להיות מדינה שאחוז המובטלים בה גדל. ולכן, יצחק רבין, זיכרונו לברכה, האמין, שהגדלת תקציבי מע"צ לסלילת כבישים והגדלת תקציבי משרד התחבורה לסלילת כבישים עירוניים, ובעיקר במבואות הערים - היה בלתי אפשרי להיכנס לערים בשעות הבוקר. ומה שאנחנו רואים היום בוקר בוקר בכניסה לתל=אביב ובכניסה לחיפה ובערים הגדולות, זה יכול היה להיות פי כמה וכמה, אילולא השקיעו ב=1992 מאות מיליוני שקלים בכניסות לערים האלה, ובתשתיות, במחלפים, בסלילת כבישים. לא היה אזור בארץ שלא ראינו בו טרקטורים גדולים וקטנים עובדים כדי לפתוח את הכבישים, הכבישים הבלתי=עבירים.

והנושא השלישי - יצירת מקומות עבודה. לבנות אזורי תעשייה במרחבים מחוץ לערים הגדולות, בגליל ובנגב, באזורים האלה ליצור מקומות עבודה, כדי שנקלוט את מאות אלפי העולים. ומי שמבקר היום בנצרת=עילית או בכרמיאל ורואה את העבודה הנהדרת שעושים שם ראשי הערים, מנחם אריאב בנצרת=עילית ועדי אלדר בכרמיאל, ואפשר לראות זאת אצל בוחבוט במעלות, ואפשר לראות זאת בדימונה, בערד, בשדרות, בבאר=שבע - אז ודאי שאני יכול לומר, שבחלק מן המקומות זה נעשה יותר כתוצאה מכך שיש שם ראשי ערים שהיו מסוגלים להרים את הסיוע הגדול שממשלת העבודה העמידה כדי שאפשר יהיה לקלוט את העולים. וראינו איזו עבודה נהדרת עשה מנחם אריאב. הוא קלט 20,000 עולים בנצרת=עילית. קליטה של 20,000 עולים בעיר שהיו בה בסך הכול 25,000 תושבים - זאת לא משימה קלה. כמעט כל אזרח קלט עולה חדש נוסף. הדברים האלה לא היו מתבצעים בלי עבודה מצוינת כזאת של ראשי ערים כדוגמת מנחם אריאב, או עדי אלדר בכרמיאל, ואני יכול להזכיר כאן כמה ראשי ערים נוספים.

אני אומר כאן, מעל הבמה הזאת, שבלי שלושת הדברים האלה מדינת ישראל היום לא היתה עם 170,000 מובטלים, כפי שהממשלה הזאת הגיעה, והבשורה שלה ל=200,000 מובטלים תוך כמה חודשים. ואולי האזרחים לא יודעים, כל 10,000 מובטלים, זה עולה לקופת המדינה 300 מיליון שקלים. כל מובטל זה 30,000 שקל בשנה ממוצע. ואם מדברים על 200,000 מובטלים, זה אומר שממשלת ישראל צריכה להקצות 6 מיליארדי שקלים. ואני שואל אתכם, מה אפשר היה לעשות ב=6 מיליארדי שקלים? אבל, מה לעשות, יש לנו ממשלה שלומיאלית, יש לנו ממשלה שעוסקת בכול אבל לא עוסקת בכלום. לא דואגת לתעסוקה, לא דואגת לחינוך, לא מעניין אותה מה שקורה באופקים ולא מעניין אותה מה שקורה בבית=שאן ולא מעניין אותה מה שקורה בדימונה. זאת ממשלה שאין אצלה שום סדר עדיפויות. יד ימין לא יודעת מה עושה יד שמאל. בוקר לא יודע מה יעשה ערב, וערב לא יודע מה יעשה בוקר.

לכן אני אומר, אם הגענו היום למצב, שהסטודנטים במדינת ישראל משביתים את האוניברסיטאות, אני שואל אתכם, אזרחי מדינת ישראל, יש לכם אמון בממשלה כזאת? בממשלה אשר לא יודעת איך מתייחסים לסטודנט, שאתמול היה חייל בגבול, חייל שהיה בחזית, חייל שהוביל חיילים? מה בסך הכול מבקשים הסטודנטים? הם מבקשים מלגות כדי לאפשר להם ללמוד בתנאים שווים, כדי לאפשר להם מחר להבטיח את הכלכלה ואת המשק הישראלי. ואנחנו נמצאים כאן בממשלה אטומה, ממשלה שלא מבינה שבבוקר קמים עם 200,000 מובטלים ובעוד חצי שנה יהיו 250,000 מובטלים, וזאת ממשלה שלא מעניין אותה שיש אנשים שלא משיגים בבוקר כוס חלב, ויש רעבים ללחם, ויש יותר ויותר צעירים וילדים שמסתובבים ללא השגחה ולא מגיעים למערכת חינוך.

היום התחלנו את 1 בינואר 1998, וככל שנעשה מהר יותר שהממשלה הזאת תלך, לאזרחי מדינת ישראל יהיה יותר טוב.

אסור לנו לשכוח, שהקיפאון בתהליך המדיני יש בו גם נזק כלכלי, והנזק הכלכלי הגדול ביותר הוא, שביבי נתניהו הוא ראש ממשלה במדינה הזאת, במדינת ישראל.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני מודה לחבר הכנסת מיכה גולדמן. חבר הכנסת אופיר פינס=פז, בבקשה. אחריו -

חבר הכנסת רן כהן.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

גברתי היושבת=ראש, חברי חברי הכנסת, למי שלא זוכר, היום יום חמישי, 1 בינואר 1998, אבל, רחמנא ליצלן, תקציב עדיין אין למדינת ישראל; ולא בכדי אין תקציב למדינת ישראל. למדינת ישראל אין תקציב, כי למדינת ישראל יש ממשלה רק על הנייר. אין לה ממשלה שיודעת למשול. אין לה ממשלה שמסוגלת לאסוף את עצמה להחליט על סדרי עדיפויות, להחליט על לויאליות פנימית, להחליט על אחריות ולהוביל את עם ישראל קדימה. יש לנו עסק עם ממשלה חובבנית, ממשלה שהאמת - כל העסק גדול עליה; פשוט גדול עליה. היא מנהלת מדינה, ואני אומר בכנות, שאני מרחם על תושביה; אני מרחם על עצמנו, כי מגיע לנו יותר - מגיעה לנו ממשלה שתהיה מסוגלת למשול, ממשלה שאנחנו יכולים להאמין בה, ממשלה שאנחנו יכולים לבטוח בה, אפילו אם אנחנו לא מסכימים לכל עמדותיה, אפילו אם אנחנו חלוקים על תפיסותיה; מגיע לנו לבטוח שהיא מוליכה אותנו בדרך ישרה, בדרך אמינה, בדרך אחראית, לא לאיזה דבר לא ברור, לאיזו הרפתקה.

מה אנחנו רואים? בימים האחרונים אנחנו עדים למצעד של סחטנים - אנשים מרכזיים ביותר בפוליטיקה הישראלית, שכל מה שמעניין אותם עכשיו הוא הם עצמם, מפלגתם, סיעתם והבוחרים שלהם. זה כל העניין. לא עם ישראל, לא כלכלת ישראל, לא שום דבר אמיתי.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

חבר הכנסת פינס=פז, הם לא תמיד הבוחרים שלהם.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

כן. הם חושבים שהם הבוחרים שלהם. נכון. הערה נכונה.

פשוט מקומם וגם מעציב ומדאיג, שאנחנו נתונים לחסדיה של ממשלה שפשוט גומרת אותנו, מוליכה אותנו מדחי אל דחי.

כלכלת ישראל - אני אומר לכם כמי שיושב בכל ישיבות ועדת הכספים: הממשלה הזאת לא יודעת למשול; הממשלה הזאת מקרקעת אותנו, מורידה אותנו בכל פרמטר כלכלי שאפשר להעלות על הדעת: בצמיחה שלא קיימת, באבטלה שהולכת ומתגברת, בהשקעות שהולכות ופוחתות. אצלה מושגים שהיום הם הבסיס של כל מדינה שרוצה לצמוח, להתפתח, להמשיך ולהתחרות בעולם, מושגים כמו מחקר ופיתוח, השקעה בטכנולוגיה - זה דבר זר לממשלה הזאת. זה לא מעניין, זה לא מביא בוחרים, זה לא מביא קולות - אז לא צריך את זה. בשביל מה לעשות את זה?

הרי בשביל מה התקציב? התקציב הוא כדי לעזור לחבר'ה, לא? בשביל זה יש תקציב. לעזור לחבר'ה. מה, מחקר ופיתוח עוזר לחבר'ה? כבישים מצביעים, גברתי היושבת=ראש? כבישים לא מצביעים. רכבות מצביעות? מה פתאום? תשתיות לתיירות לבתי=מלון לתיירים מחוץ=לארץ - תיירים מצביעים? לא מצביעים. אז בשביל מה להשקיע? בואו נשקיע במה שמביא קולות ומה שיכול לתת לנו עוד מנדט בבחירות הבאות. זה מה שהחבר'ה עושים פה, אנשים מהקואליציה.

אני שואל את עצמי, עד מתי האנשים האלה יקבלו אמון מהציבור? עד מתי הם יצליחו להונות את הציבור ולהבהיל אותו בכל מיני ססמאות מדיניות ריקות מתוכן? בזכות זה נקבל לגיטימציה לעשות ככל העולה על דעתם בכלכלת ישראל. צריך להפסיק עם זה פעם אחת ולתמיד.

לממשלה שלנו היה עד 1996 רוב של קול אחד בקושי, והרבה פעמים גם זה לא, ובכל זאת כולם גילו אחריות לאורך כל הדרך. לא נתנו לתקציב להיפרץ. יושב כאן שר האוצר לשעבר, בייגה שוחט - הובילו מדינה לצמיחה של 6.5%, 6%, 5%, 4% בשנה. איפה; היום אלה חלומות. אנחנו נזכרים בערגה בתקופה שלא היתה לפני הרבה שנים.

השנתיים האחרונות הן קטסטרופה, פשוט קטסטרופה מבחינה כלכלית. ב=1 בינואר 1998 אנחנו בלי תקציב. אני לא יודע אם היום יהיה תקציב. וזה לא עניין סמנטי; זה לא עניין טכני - זה עניין אמיתי. אין תקציב לא מפני שנתניהו לא רוצה שיהיה תקציב. אין תקציב, כי הוא לא מסוגל להביא תקציב. זאת הבעיה שלו. אז אומרים, שנתניהו הוא שרדן גדול, שהוא יוצא מכל מהמורה, הוא נחלץ מכל בור. אז מה? מה זה אומר?

אתם יודעים מה ההבדל בין חכם לפיקח? חכם ודאי שהוא לא. אולי הוא פיקח.

יופי. באמת תכונה נפלאה. פיקח. הוא דבר אחד - הוא שרדן; הוא מנסה לשרוד לא משנה לשנה, אפילו לא מחודש לחודש. הוא מנסה לשרוד מיום מיום, מפגישה לפגישה. הוא גומר פגישה עם דוד לוי, הוא אומר: שרדתי אחרי הפגישה, אני עדיין ראש ממשלה. איזה מזל. בואו נראה מה נעשה בפגישה הבאה עם המר או עם דרעי - ננסה לשרוד אחרי הפגישה הזאת. כך הממשלה הזאת פועלת, כך היא מתנהגת.

אין ספק שהתקציב עומד להיפרץ, וכל ההסברים של שר האוצר, זה הכול "באבע מעשיות" - סיפורים. אין אפשרות בעולם, שעם ישראל ידע לתת עוד 2 מיליארדי ש"ח בתקציב, ושהתקציב לא ייפרץ. אין קסם כזה. אז מה עושים כדי שלא להגיד שעכשיו התקציב נפרץ, כדי שלא להגיד שהגירעון גדל מעבר ל=2.4, כפי שהממשלה החליטה בחוק התקציב? עושים גירעון ברזרבה.

לכל מדינה יש רזרבה כללית - גם לנו - בהיקף של כמה מיליארדי שקלים, שצריכים לשמש את המדינה במשך השנה להוצאות בלתי צפויות - לאסונות שעלולים לקרות, חלילה, ודאי להתייקרויות שקורות. מה עושים? לוקחים את הרזרבה הזאת, ובעצם הופכים אותה לרזרבה עבור תשלום ההסכמים הקואליציוניים שצריכים להעביר את התקציב, ואנחנו מתחילים את 1998 בלי רזרבה.

אז מה יקרה? בעוד חצי שנה יבוא שר האוצר למליאה הזאת, יעמוד על הדוכן הזה ויבקש להגדיל את יעד הגירעון, נאמר מ=2.4% ל=3%. זאת תהיה המשמעות וזאת פריצת התקציב. לכן במקום להגיד את זה עכשיו - כי הוא לא רוצה להודות בזה עכשיו - הוא יצטרך להגיד את זה בעוד כמה חודשים, אם הוא יישאר בתפקיד; מה שאני באמת לא יודע.

התקציב הזה הוא תקציב חסר אחריות, משום שהוא לא מטפל בבעיות האמיתיות של מדינת ישראל. דיברתי על המחקר והפיתוח, על התשתיות, על התיירות, על החינוך - וזאת גם השקעה בהון האנושי, זאת השקעה בדור הצעיר.

הסטודנטים מפגינים היום, ולא בכדי הם מפגינים היום, וטוב שהם מפגינים היום. סוף סוף הם מפגינים. למה הם מפגינים? כי הם מרגישים שהם ה"פראיירים" של המדינה. מי שלא הולך לצבא והולך ללמוד בישיבה, מקבל הכול ממדינת ישראל. הוא לא צריך לעבוד, חס וחלילה - הוא נהרג באוהלה של תורה. לעבוד? הוא לא צריך לעבוד. הוא יושב בישיבה, לומד - אם הוא מסוגל; אם הוא לא מסוגל - הוא סתם יושב, לא לומד; גם

זה בסדר. לא חייבים ללמוד - יושבים. עכשיו עוד מאיר פרוש מסדר לו דיור בשכירות, כאילו שהוא עובד. יעני "ישראבלוף". הוא לא צריך לעבוד - הוא כאילו עובד.

בא סטודנט, גומר צבא, יחידה קרבית או יחידה לא קרבית, עם קבע או בלי קבע; שכר הלימוד עולה לו היום משהו כמו 10,000 ש"ח ויותר - רק שכר לימוד - מעונות, נסיעות, צריך גם לאכול, מה לעשות. שום דבר הוא לא מקבל מהמדינה. שום דבר הוא לא מקבל מהמדינה. היום, סטודנט עולה לעצמו ולהוריו לפחות 30,000 ש"ח בשנה. הסטודנט שואל את עצמו, מה קורה כאן במדינה הזאת? הייתי בצבא, אני לומד ועובד, אני גר בתנאים של מעונות. ומצד שני, לחבר'ה בגיל שלי יש חיים נהדרים. הם בישיבות, מקבלים מכל טוב, שכר הלימוד לא עולה להם, ולא רק שלא עולה להם, הם מקבלים הקצבה בעבור מחיה. יוצא מן הכלל, קייטנה.

אני אומר לציבור הסטודנטים: המשיכו להפגין ואל תוותרו, ואל תחשבו שאתם מפגינים לריק, ואל תחשבו שהפגנות לא עוזרות, הן כן עוזרות. אם יצאו אלפי סטודנטים היום לרחובות, אני לא יודע אם התקציב יעבור. אני אומר לכם בוודאות, שהמתנות לחרדים בוודאי לא יעברו. צאו לרחובות, בואו לכנסת, עמדו ליד רחבת הכנסת, עמדו מול ראש הממשלה, מול שר האוצר. התקציבים המחרידים האלה לא יעברו. אי=אפשר לעשות צחוק מכולם כל הזמן.

זה תקציב פוליטי, שנותן תקציבים לגורמים פוליטיים. מי שחוגג היום זה המתנחלים והחרדים במיוחד. לא יעזור כלום. מי סובל? כל עם ישראל, אבל במיוחד הגמלאים והערבים. למה הגמלאים והערבים סובלים? הם חטאו חטא נורא, הם באמת עשו מעשה שלא ייעשה. הם, כנראה ברוב, הצביעו בבחירות האחרונות בעד פרס ולא בעד נתניהו. זה פשע אמיתי. במדינה נורמלית הולכים על זה לכלא. אצלנו רק מורידים תקציב, מענישים אותם בזה שלא יהיה להם מה לאכול, שהפנסיה של הגמלאים תקטן, ושכל תקציבי הפיתוח במגזר הערבי, שסובל מקיפוח נורא, יקוצצו. למה הם צריכים שהביוב יהיה בצינורות ולא ברחוב? שיעבור ברחוב, שידעו שמי שלא מצביע לנתניהו הביוב אצלו עובר ברחוב. שכר ועונש, מקל וגזר. זה מה שהממשלה הזאת רוצה לעשות. האם התקציב זה מכשיר להתחשבנות פוליטית, או מכשיר לנהל כלכלה ישראלית וחברה ישראלית בצורה צודקת ושוויונית?

מלה אחרונה לגשר. סיעת גשר ניהלה פה עד היום קרב מרשים. אבל המבחן האמיתי

של סיעת גשר ושל דוד לוי בראשה הוא האם היום הם מתקפלים או שהם נאבקים עד הסוף, זאת אומרת מפילים את תקציב המדינה. אין באמצע, או מתקפלים או נאבקים. אם הם ירדו היום מהעץ בכל מיני פוזות וצורות, הם מעלו באמון הציבור בהם והוכיחו שכל המאבק שלהם עד היום היה מאבק רק לזכייה בקרדיט פוליטי. אם הם ילכו היום עד הסוף, אנחנו נסיר את הכובע ונעמוד מעל כל במה ונגיד שסיעת גשר היא דבר אותנטי ואמיתי. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אופיר פינס. חבר הכנסת אברהם שוחט, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת רן כהן.

חיים אורון (מרצ):

אחריו חיים אורון.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת רן כהן, זה בסדר?

רן כהן (מרצ):

כן.

אברהם שוחט (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, רבותי חברי הכנסת, רק לפני שעתיים עמדתי פה ודיברתי. על שניים=שלושה דברים שאמרתי - אני אחזור, שכן הם שווים חזרה. אבל אני רוצה לעשות פרומו להצגה הכי טובה בעיר, שתתרחש פה בשעה 09:30. מעל הדוכן הזה יעמוד שר האוצר.

היו"ר נ' חזן:

ההצגה הבאה ב=09:30. זה בהמשכים; לא, אדוני?

אברהם שוחט (העבודה):

כן, אבל זו נקודת שיא בהצגה. הדרמה מבשילה. אחרי כל ההכנה והחזרות וההודעות היא מגיעה לשיאה, ואם אכן יקוים אשר הובטח, יעמוד פה שר האוצר, מר יעקב נאמן, וימנה אחת לאחת את ההתחייבויות שניתנו למפלגות השונות ולגופים השונים, כדי שיצביעו בעבור התקציב.

אני לא יכול לגלות את כל הסודות בדרמה, אני גם לא יודע את כולם, כי זו לא הצגה שייקספירית, זה הרבה בבחינת סטנד=אפ קומדי. בסטנד=אפ קומדי אנחנו לא יודעים בדיוק מה יגיד ומה יעשה השחקן, גברתי היושבת=ראש, אבל אנחנו יודעים מה המסגרת.

היו"ר נ' חזן:

קודם המשלת את זה, אדוני, לסרט מתח, לכן חשבתי שאתה הולך לכיוון הזה, אבל עברת לקומדיה.

אברהם שוחט (העבודה):

האימפרוביזציה שתיעשה פה לא נכתבה בטקסט. אנחנו יודעים מה המסגרת. אנחנו יודעים שהוא לא ידבר על יחסים בין אדם לרעהו. הוא לא ידבר על חיי המשפחה. הוא גם לא ידבר על זכויות האשה וגם לא על זכויות הגבר. הוא יצטרך לדבר ולומר לכנסת מה הוסכם בין הגופים השונים, כדי שישנו את הצבעתם ויתמכו בתקציב.

יש כמה אפשרויות. יש אפשרות, שיעלה פה שר האוצר ויגיד: לא התחייבתי לשום דבר; כל מה שהמפלגות אמרו, אין בזה מן האמת. סימוכין לאפשרות הזאת הם, שאתמול, בדיון בוועדת הכספים, בהתחלת הדיון על תקציב המדינה, אנשי האוצר אמרו: לא ידענו, לא שמענו, אנחנו לא במשחק, אנחנו באים לדיון התקציבי עם שינוי שנגזר מהבטחות שניתנו או לא ניתנו. אני מניח שאם שר האוצר יגיד שאין כל הסכם - אגב, הוא עשה את זה לפני יומיים כאשר אמר שאין כל הסכם, וראש הממשלה הסתובב בכיסאו עם הסכם עם סיעת מולדת, שהוא גם הסכם כספי - אני מניח שאז חלק מאלה שהלכו לעיתונות ואמרו:

קיבלנו בשביל חינוך וקיבלנו בשביל כבישים וקיבלנו בשביל שיכון לחרדים וקיבלנו בשביל דברים אחרים, ייראו כעדה של שוטים. שכן אם הוא אמר שאין שום דבר, ולא התחייב, כנראה הם רימו את בוחריהם. זו אפשרות לגמרי לא פשוטה.

יש כמובן אפשרות, ששר האוצר יגיד התחייבתי לא', ב', ג', ד', ואז תישאל השאלה: איך אפשר להתחייב במסגרת דיוני התקציב כאשר זה לא בתקציב, ומה עם פריצת התקציב, וכל מה שכרוך בעניין הזה.

אגב, יותר ויותר מתקבלת התחושה, שהמפלגות שמגיעות להסכם לא מסתפקות באמירה בעל=פה, לא מסתפקות באמירה בכתב ורוצות שהדבר יעוגן בחוקים, ובצדק, שכן רמת האמון בין חברי הקואליציה לבין ראש הממשלה ולשר האוצר שואפת לאפס.

אני חוזר וקורא לאלה שצופים בנו, להיות מוכנים, זה לא עוד הרבה זמן, ב=09:30 אנחנו נהיה מוכנים להצגה הטובה ביותר אשר תהיה כאן.

אני רוצה לשתף אתכם ולומר משפט אחד, שהוא בבחינת אקסיומה, כביכול. אומרים, שכל שנת תקציב זה אותו דבר, היו דברים מעולם, תמיד זה כך. אני אומר לכם, מניסיון של תשע שנים בתפקידים שונים, שר אוצר, יושב=ראש ועדת כספים ומרכז אופוזיציה - לא היו דברים מעולם. לא היה כדבר הזה בדיוני התקציב. יש כאן ציניות, סחטנות, דרישות, דברים שלא היו מעולם. האמירה הזאת, ששותפים לה, לצערי הרב, גם חלק מאנשי התקשורת, שאומרים שכל שנה זה היה כך, אינה נכונה. לא היה כך.

הייתי עד אתמול לדבר שהוא שיא השיאים. על=פי ההסכמים, ועדת הכספים היתה צריכה לגמור את הדיון על התקציב, על מנת שהתקציב יהיה מונח הבוקר על שולחן הכנסת, כדי שבתום ההצבעות על חוק ההסדרים ייפתח חוק התקציב. ישבנו כארבע שעות, עד קרוב לחצות הלילה, ולפתע יושב=ראש הוועדה קם בכעס רב ואמר שהישיבה נעולה. לא היו הצבעות, לא הספקנו לסגור את העניין. בתחילה חשבתי שזה בגלל המהומה שהיתה בישיבה, כי נציגי האוצר לא נתנו תשובות בתחום הבריאות ובתחומים נוספים. ואז, כעבור כמה דקות, הסתבר, שהסיבה, הכנראה מוצדקת מאוד מבחינתו, להפסיק את הישיבה ולגרום לכך שלא יהיה דיון תקציבי היא, שהבטחה מסוימת לתיקון תעריפי הכוללים ובני הישיבות עוד 100 מיליון עדיין לא נענתה. היא תיענה בסוף על=ידי שר האוצר.-ב=150

הקואליציה נתנה צעצוע, את ועדת הכספים, ליושב=ראש ועדת הכספים אברהם רביץ, שהוא איש נבון, חכם ויודע לנהל את הישיבות, ובצעצוע הזה אפשר לשחק, ככל הנראה. תקציב המדינה הרבה פחות חשוב, גברתי היושבת=ראש, מעדכון תעריפי הכוללים; הרבה=הרבה פחות חשוב. במה אנו עוסקים? אנחנו עוסקים בתקציב? במדיניות כלכלית? בתעסוקה? באבטלה? ולכן, ב=23:50 הפסיקו את הישיבה. היושב=ראש החליט שתקציב המדינה הרבה פחות חשוב מעדכון תעריפי בני הישיבות.

אני, דרך אגב, הייתי מציע ליושב=ראש הכנסת להודיע בשעה 10:00 על סגירת הדיון וחידושו ביום שני. תארו לכם את הסיטואציה שאנו נמצאים בה: הדיון במליאה יסתיים, ויושב=ראש ועדת הכספים יכול להחליט שהוא מתחיל את הדיונים בשעה 15:00, וחברי הכנסת יצטרכו להישאר כאן ביום חמישי, שהוא לא יום דיונים בכנסת. נכנסנו אליו בגלל דיוני התקציב.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

עשינו את זה גם בשבוע שעבר.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

בסדר גמור, אבל בואו נאמר שמר רביץ יחליט שרק ביום ראשון הוא רוצה להחליט על חידוש הדיונים, מה נעשה אז? ונגיד שיחליט כי הוא רוצה את חידוש הדיונים הערב, מה נעשה אז? הנה, אני רואה כאן את מר קרשנר, מזכיר ועדת הכספים, הוא יצטרך להדפיס מחדש את החוק, שכן יש בו שינויים, ואנחנו נהיה תלויים בחסדיו של מר רביץ, עד אשר יעודכן התעריף של בני הישיבות.

אני לא רוצה להיות תלוי בו, אני רוצה לעבוד יחד אתו בוועדה. אם הוא רוצה להחזיק מישהו בצווארו, שיחזיק את ראש הממשלה ואת שר האוצר, לא אותנו. אבקש מיושב=ראש הכנסת, יחד עם חברי, בעקבות ההצבעות על חוק ההסדרים, לסיים את העניין; נדע כולנו שהפרשה הזו תימשך בשבוע הבא. הממשלה לא מסוגלת להביא לכך שיהיה תקציב. הממשלה נסחטה, הממשלה משחקת משחק מכוער עם אזרחי מדינת ישראל, ואנחנו צריכים לא להיות בתמונה הזאת, ללכת הביתה לסוף השבוע ולחדש את דיוני התקציב ביום שני. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת בייגה שוחט. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר נ' חזן:

ובינתיים, הודעה לסגן מזכיר הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות היושבת=ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה על שולחן הכנסת הצעת החלטה להצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקוני 1997, באשר לפרק ו' (ביטוח בריאות ממלכתי) באותו חוק, שהחזירה-חקיקה), התשנ"ח ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

הצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב
1997- לשנת הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת הנוכחים, אני מניח שדברי עכשיו הם סיבוב אחרון בדיון על חוק ההסדרים, ומבחינה מסוימת תחילתו של הדיון על חוק התקציב, ואני רוצה להתייחס אל שני המרכיבים האלה וגם אל המכלול, ולהתחיל בהמשך לדבריו של בייגה שוחט בנושא התקציב.

מה לא נאמר לנו בשבועות האחרונים ואיך לא נאמר, בכל מיני סגנונות. אני לא יכול להשתחרר מהאמירה - סגנונות תיאטרליים. יש התיאטרון של ראש הממשלה; הוא אומר

באופן ברור: אנחנו נעביר את התקציב כמו שהכנו אותו. התקציב לא יגדל, הגירעון לא ישתנה ולא יוטל נטל מס נוסף. הוא כבר לא חוזר על: READ MY LIPS גם מלפני שנתיים. בעל כושר משחק כמו של ראש הממשלה מבין שיש איזה רגע שבו צריך למיין את הרפליקות.

בואו נראה מה מונח לפנינו; עדיין לא מונח על שולחן חברי הכנסת, גברתי היושבת=ראש, אבל אני מחזיק את הטקסט שיונח בעוד כמה שעות - בוועדת הכספים הוא כבר היה מונח - ובו נאמר כי התקציב לא יגדל. נכון שבין קריאה ראשונה לקריאה שנייה ושלישית הוא לא גדל בהרבה, הוא גדל ב=350 מיליון שקל, כי צריך היה לסגור את עניין קצבאות הילדים. אני מאוד מאוד בעד השינוי שהתרחש במהלך הדיון בקריאה שנייה ושלישית, אבל אמרו לנו שזה יהיה בתוך המסגרת. איזו מסגרת? איזה דיבורים?

אבל זה כלום, כאן לפחות גם המטרה ראויה. אף פעם לא חשבתי שהתפיסה הכלכלית של ראש הממשלה ושל שר האוצר, של ממשלה קטנה עם הוצאות קטנות והוצאות הולכות וגדלות של האזרחים, זה המודל שאני רוצה לחיות על=פיו. אבל היתה הבטחה שלא יגדל נטל המס. נו, גברתי היושבת=ראש, לא יגדל נטל המס. פעם אחת העלו את נטל המס לפני חודשיים, כאשר דחפו לגידול הארנונה לא בשיעור העלאת המדד אלא בשיעור העלאת המדד פלוס 9%. למה שם דחפו ופה כאילו בלמו? כי הארנונה היא מס אחר, היא באחריות ראש העיר, וכאשר הוא בא עם הגירעון בתקציב למשרד הפנים ולמשרד האוצר, אומרים לו: קודם כול תעלה את הארנונה. זה לא מס? כאשר את, גברתי היושבת=ראש, משלמת ארנונה בירושלים, בשיעורים שהם מהגבוהים בארץ, זה לא מס?

מבחינת האוצר ומבחינת ראש הממשלה יש לכך כמה יתרונות. האחד, הוא לא נרשם בקטגוריה של מסי הממשלה, אז אפשר לעשות "כאילו" - הכול זה עולם וירטואלי של "כאילו" - ובמדדים שמתפרסמים הארנונה נמצאת ברובריקה אחרת מסך כל המסים. היתרון הנוסף של הארנונה - וזה חשוב מאוד - שהיא מס מאוד רגרסיבי. על=פי פרמטרים של אזורי מגורים וגודל דירה, לפעמים קולעים למצב הסוציו=אקונומי, אבל בהרבה מאוד מקרים לא קולעים. ומבחינת ראש הממשלה ושר האוצר דעכשיו זהו יתרון גדול.

איך אני יודע - גם אתמול הושת מס נוסף. כאשר ישבנו בוועדת הכספים, פקידי האוצר אמרו לנו, וגם שר האוצר אמר במזנון, מה פתאום? רק שר אחר - נכון, לא שר האוצר, שר שאינו אפוליטי כמו שר האוצר הנוכחי, השר מצא - אמר לפני כשעה ברדיו, כי מה שהונח כאן ומה שאת מחזיקה בידך, גברתי היושבת=ראש, התיקונים בחוק הבריאות -

זהו מס גולגולת בשיעור שבין 600 ל=900 שקל למשפחה בשנה, כתוספת למס הבריאות. למה זה כל כך טוב? כמו בארנונה - א. זה מס רגרסיבי, וזהו יתרון גדול. אם אפשר באמצעות המס הזה לדפוק יותר את החלשים ולדפוק פחות את החזקים - זהו יתרון גדול; ב. היתרון השני הוא, שזה בכלל לא נרשם כמס. העובדה שאת ואני נהיה חייבים לשאת בו, יחד עם כל אזרחי ישראל, משום שאנחנו מבוטחים בקופת=חולים, והעובדה שאנחנו חייבים להיות מבוטחים בקופת=חולים על=פי חוק - אינה הופכת אותו למס. זה כלול ברובריקה של אגרות במסגרת השיעור בכלכלה, או שזה נקרא תשלום עבור שירות, ואז זה לא מס.

זה שהוא עוד הפעם מוטל על משפחה שהמפרנס שלה מרוויח 2,500 שקל בדיוק באותו שיעור כמו המשפחה שהמפרנס שלה מרוויח 25,000 שקל, ואפילו 250,000 שקל בחודש, זה כבר ראינו. יש בחברה הישראלית אנשים שמרוויחים 250,000 שקל בחודש. הם ומי שיקבל שכר מינימום ישלמו לבריאות מס שהכנסת הזו תאשר, כנראה, לצערי הרב, בעוד שעתיים=שלוש, אותו דבר בדיוק. רק מה? גם המציאו שם. זה לא מס גולגולת זה מס עתי. זה לא כמו הסרט "אי.טי" שהיה פעם.

היו"ר נ' חזן:

כן. ככה זה השתמע מדבריך. אולי תסביר.

חיים אורון (מרצ):

זה לא ה"אי.טי" הזה, אף שזה מזכיר הרבה דברים כאלה. זה מס עתי. מעת לעת אתה תשלם מס לקופה שבה אתה מבוטח.

אבל יש גם פטורים. יש פטורים בחוק הזה, והם לגיטימיים מאוד, לאנשים שגילם 65, לפחות, לחולים כרוניים. אבל מעניין שבתקופה האחרונה כל דבר שעובר, חבר הכנסת רן כהן, דרך ועדת הכספים, יש בו עוד פטור אחד: יש פטור למשפחות עם ארבעה ילדים, בלי מבחן הכנסה. מי שבמשפחתו יותר מארבעה ילדים - יכול להיות, וזה נכון, אגב, במקרים רבים, שמשפחות מרובות ילדים הן גם משפחות במצב סוציו=אקונומי נמוך, ואז אין לי בעיה שהן תהיינה פטורות מהנטל הזה. רובן משפחות עם חמישה ילדים. אבל מי שאתרע מזלו והוא נמצא לא בעשירון העליון - אני לא רוצה להזכיר כאן שמות, אני יכול להזכיר כמה שמות בעשירון העליון - אבל נאמר נמצא בעשירון החמישי או השישי, ככה

באמצע, למה הוא לא יישא בנטל המס הזה שאני מתנגד לו ביסודו? ומישהו אחר, שיש לו שלושה ילדים אבל הוא משתכר שליש, כן יישא בנטל המס הזה? לאלוהי הקואליציה וסדר העדיפויות שלה הפתרונים, והפתרונים פשוטים מאוד.

מי שיוצאים טוב מהחגיגה הזו של השבועיים האחרונים הם החרדים והמתנחלים. זהו. כל השאר, אם לא יסתדר להם, חס וחלילה, להיות בקטגוריה הזו - האמן לי, חבר הכנסת רן כהן, הם בצרה גדולה אחרי התקציב הזה.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

אפילו אם הם לא הצביעו עבור נתניהו.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

אפילו אם הם הצביעו עבור נתניהו.

ואני מקווה, אף שכל הפרשנים והרבה עיתונאים אומרים לי: דע לך, חבר הכנסת אורון, אתה יכול לנאום פה שמונה פעמים, 18 פעמים, 88 פעמים על הדברים הללו, הציבור שנפגע לא מקבל זאת. בסוף הוא ימשיך להצביע ביבי. גם באופקים וגם בשדרות וגם בדימונה. חבר הכנסת רן כהן, שנינו גדלנו באותה גינה, פחות או יותר, יכול להיות שהחינוך ה"שמוצניקי" שלנו, שהטביע בנו כל כך הרבה אמונה באדם, מביא אותנו להתגבר אפילו על התחזיות המאוד מאוד מנומקות האלה. ואני מאמין, בסופו של דבר, שהציבור הוא לא "עוילם גוילם" וחלקים בו יבינו שבסופו של דבר מונהגת פה מדיניות שפוגעת בו באופן יומיומי.

ופה אני מגיע לנקודה השלישית שמבחינתי היא המרכזית, אולי. גברתי היושבת=ראש, הכנסת עומדת לאשר ביממה הקרובה את התקציב. יגמרו עוד כמה עסקים, זה יגיע לוועדת הכספים, המכונה הקואליציונית פועלת, והעניין ייסגר. התקציב הזה, שנערך לפני חצי שנה, נהגה לפני אולי תשעה חודשים, בתוך בועה של תחזיות שלא היה להן שום קשר למציאות כבר אז, והיום ברור לכולם, ברור לכולם, שהן לא מתקיימות. אני אתן לכם דוגמה אחת מאתמול. חבר הכנסת רן כהן, אני בטוח שזה יעניין אותך. יש לי הרגשה שעדיין לא שמעת על כך.

כל הקיצוצים שהוצעו כדי לגייס את 500 מיליון השקלים של קצבאות ילדים - הוצעו מקורות. האמינו לי, ישבו פקידי האוצר - ואני נמנה עם אלה שפחות תוקף אותם תקיפה אישית. אני חושב שהאחריות היא לא שלהם אלא של השר הממונה עליהם ושל ראש הממשלה. אף שאני מעיר זאת כאן מהדוכן, אמרתי להם זאת גם באופן אישי. לצערי הרב, חוץ מהמעורבות הרבה מדי, לטעמי, שלהם, במחלוקות, בעיקר בנושא חוק הבריאות, היה להם, לצערי הרב, ממד רעיוני ופוליטי ברור מאוד. הגבול בין עמדה מקצועית לגיטימית של פקיד ממשלתי לבין העובדה שהוא עומד בחזית הוויכוח הזה - נחצה פה, לפי דעתי, קו אדום שיכול להיות בעייתי בעתיד גם בנושאים אחרים.

מה עוד ששר האוצר - נכון, בנועם הליכותיו, בטון השקט שלו - בכל חודשי הדיון בתקציב לא היה בוועדת הכספים ולו פעם אחת. בהתחלה, בהצגת העניין הוא כן היה. ומאז, גם בישיבה קשה מאוד כמו שהיתה אתמול, שבה שר האוצר היה צריך להופיע או ראש הממשלה היה צריך להופיע, בכל מקרה היתה צריכה להופיע דמות פוליטית, ולהגיד: אלה ההחלטות שקיבלנו ותכו אותי - כולם נעלמו.

כאשר פקידי האוצר מנו לנו מאיפה אוספים את הכסף, אז 50 מיליון שקל אישרו, וכבר הצביעו עליהם פה, חיסכון מסרבני עבודה. בעבר, אם סרבן עבודה סירב חודש לעבוד, ואחרי חודש הלך לעבוד, שילמו לו את דמי האבטלה על החודש שהוא סירב. עכשיו הוא ייכנס והוא לא יקבל את התשלום הזה. החודש הראשון הזה הוא 50 מיליון שקל.

אבל לא זו הנקודה. יש עוד 100 מיליון שקל שהם חיסכון בגין מניעת דמי האבטלה ממי שלא קיבל הצעה לאבטלה. השמות אחרים, זו לא עבודת דחק, זו לא עבודה מזדמנת, זו עבודה לפרק זמן. יש לזה שם אחר, כרגע שכחתי אותו.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

זמני.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

עבודה זמנית. למשל, בקרן קיימת או בארכיאולוגיה. אגב, אני לא נמנה עם אלה

שאומרים שבשום פנים ואופן אסור לעשות זאת. עובדה, בבית=שאן זה היה יעיל מאוד, העבודה בארכיאולוגיה, בקדנציה הקודמת.

היו"ר נ' חזן:

זה עבודה יזומה.

חיים אורון (מרצ):

עבודות יזומות. אומרים, היות שיהיה מצאי גדול יותר של עבודות יזומות, יהיה גם מלאי גדול יותר של סרבנים שלא יקבלו דמי אבטלה, ומהם נחסוך 100 מיליון שקל. כך כתוב: נחסוך 100 מיליון שקל. ואז שאלנו אותם, כל התרגיל הזה הוא כולו בוכהלטריה, אבל הרי אתם יודעים שתי עובדות מרכזיות מאוד. האחת, אליבא דכולם - עד כדי כך אליבא דכולם שאתמול ב=22:30 הוזמן מנכ"ל הביטוח הלאומי יוסי תמיר לוועדת הכספים כדי לאשש את העובדות - שענף האבטלה בביטוח הלאומי עומד להיות באפס במהלך 1998. זה מוסכם.

רן כהן (מרצ):

במאי=יוני.

חיים אורון (מרצ):

יש ויכוח, מה זה ויכוח, אם זה במאי=יוני או באוגוסט=ספטמבר. האוצר אומר באוגוסט=ספטמבר. יוסי תמיר מעריך, על=פי נתוני האבטלה דהיום, בהנחה שכך זה יהיה כל השנה - כולנו יודעים שהאבטלה תגדל, לצערנו הרב, ויכול להיות שגם מאי=יוני זה כבר תחזית אופטימית. אומר האוצר: אין בעיה, יש לנו מקור לכסות ממנו את ההפרש, את הגירעון שיכול להגיע למיליארד ומשהו שקלים. יש עודף ברזרבות בענפים אחרים.

יש בעיה עם החוק, שאסור להעביר מענף לענף, אבל נסדר את זה. ואז אנחנו שואלים אותו, חבר הכנסת שוחט ואני: רגע, אתם יודעים שכל התחזית שלכם היתה מבוססת על הנחה בתקציב של שיעור אבטלה ממוצע של 8.1%. היום אנחנו כבר ב=8.2% או ב=8.3%,

ברבעון האחרון של השנה הקודמת. זאת אומרת, ברור לכולנו שעל=פי התחזית האבטלה תהיה יותר גבוהה. אומר ראש אגף תקציבים: אין מה לעשות, אנחנו פועלים על=פי התחזיות שהן בבסיס התקציב, כפי שאומרים עכשיו, וזה כנראה הביטוי החדש - חבר הכנסת רמון, בוקר טוב, אתה נראה לי מאושש לחלוטין - זה כרגע הדימוי החדש, "חארטה ברתה".

אני אומר פה מעל הדוכן, גברתי היושבת=ראש, התקציב הפרום הזה יחזיק מעמד חודשים ספורים. מה שנמכר בימים האחרונים גמר את הרזרבה. האיומים הקשים שמופעלים מבחוץ, בגין המצב הכלכלי, יביאו את הממשלה, אני מקווה, את הממשלה הזאת כממשלת מעבר, ואולי לשמחתנו ממשלה אחרת, לצורך להביא תקציב נוסף, אחר, בחודשים הקרובים.

ואם יש אמירה שהיא חמורה יותר, שהיא ביקורתית יותר, כלפי מי שמגיש תקציב, וכולם כבר יודעים שכאשר הוא מגיש את התקציב הזה, בעצם כל הנייר הזה הוא בלתי רלוונטי, והכנסת תידרש לדיון מחודש במהלך חודשים ספורים - אין אמירה חמורה יותר, בוטה יותר, כלפי מגישי תקציב, מאשר האמירה הזאת.

היו"ר נ' חזן:

תודה לחבר הכנסת חיים אורון. חבר הכנסת רן כהן.

חיים אורון (מרצ):

בוקר טוב גם לחברת הכנסת יעל דיין.

היו"ר נ' חזן:

בוקר טוב גם לחברת הכנסת דיין.

חיים אורון (מרצ):

גם לחבר הכנסת שבח וייס. גם לגאולה, קודם כול לגאולה.

היו"ר נ' חזן:

רגע, עוד לא הגעתי לגאולה, כי היא החשובה מכולם.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר נ' חזן:

ברשותך, חבר הכנסת כהן, לפני שאתה מתחיל, הודעה לסגן מזכיר הכנסת. בוקר טוב, גאולה רזיאל.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות היושבת=ראש, אני מתכבד להודיע, כי הונח על שולחן הכנסת לוח תיקונים מס' 4 להסתייגויות להצעת החוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת 1997. תודה.-הכספים 1998 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח

הצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 - 1997 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת=ראש, חברות וחברי הכנסת, גאולה רזיאל - שנה חדשה, שנה מוצלחת אני מאחל לכולכם, לכל עם ישראל באמת. שנת 1998 - שתהיה לך, גברתי, שנה טובה.

היו"ר נ' חזן:

תודה, וגם לך.

רן כהן (מרצ):

שתהיה לכולנו שנה טובה ושנדע מהשנה הזאת להפיק באמת את המיטב לכל המדינה.

רק כתוספת, חברי חבר הכנסת אורון שכח לומר את זה, אבל ממש להשלים אותם דברים שאמרת - הרי האבסורד הכי גדול, חבר הכנסת אורון, שהיום, לפי מה שאומר לי מנכ"ל הביטוח הלאומי, הביטוח הלאומי משלם 250 מיליון שקל בחודש דמי אבטלה, וההכנסות הן 40 מיליון שקל דמי אבטלה, כלומר 210 מיליון שקל מדי חודש צריך להוציא מהרזרבות, שעוד מעט נגמרות.

האוצר באמת, כפי שאמרת, מוכן לשלם מיליארדים לדמי אבטלה, לא מוכן להשקיע את מחציתם בתשתיות, בהשכלה, בחינוך, באותם גורמים שיוצרים את מקומות התעסוקה החדשים. באמת לאוצר הזה פתרונים.

גברתי היושבת=ראש, נדמה לי שאנחנו פותחים עוד עידן חדש. חברי חבר הכנסת שבח וייס, יושב=ראש הכנסת לשעבר והיום סגן יושב=ראש הכנסת, נדמה לי שזאת הפעם הראשונה בהיסטוריה של מדינת ישראל, שתקציב המדינה לא מוגש לחקיקה הסופית עוד באותה שנה, אלא בשנה שלאחריה. כבר היו לנו מקרים שבהם ההצבעות בקריאה שנייה ובקריאה שלישית הסתיימו בבוקר שלמחרת - -

שבח וייס (העבודה):

- - -

רן כהן (מרצ):

- - אבל היום אנחנו נמצאים במצב שבו התקציב לא מוגש כלל לקריאה שנייה ושלישית למליאת הכנסת, כיוון שחבר הכנסת רביץ פיזר אתמול את ועדת הכספים.

שבח וייס (העבודה):

אולי בגלל הרכב הקואליציה, הכוונה היא לשנה העברית.

רן כהן (מרצ):

יכול להיות, נחכה עד ראש השנה העברית, אז יש לממשלה תשעה חודשים, אבל אין לה תשעה חודשים. אבל דבר אחד בטוח - - -

היו"ר נ' חזן:

מעניין מאוד שחוק=יסוד: הממשלה בנושא הזה נוקב בתאריכים לועזיים בצורה מאוד מאוד מפורשת.

חיים אורון (מרצ):

- - - עד לפני ארבע=חמש שנים; זה עבר מ=1 באוקטובר ל=1 בינואר. בעבר - - -

רן כהן (מרצ):

כן, אבל הדבר המעניין זה הדינמיקה של היום, חבר הכנסת אורון. הרי מה קורה היום? היום, או שחבר הכנסת רביץ יקבל את מה שהוא דורש לחרדים, בהמשך לאותן הטבות שערורייתיות של הכרה בתלמידים לומדים, תלמידי ישיבה לומדים, כאילו הם היו נזקקים, ולאותן 1,000 דירות שקיבל חבר הכנסת פרוש בשכר דירה לטובת הציבור החרדי, בה בשעה שיש אלפי משפחות עם ילדים שאין להן כלל ממה להתקיים, ולהן אין העזרה הזאת, ועוד לאחר מכן מעמידים פרצוף של מסכנים כאילו להם אין דירות להשכרה.

והיום, בפועל ממש, אם חבר הכנסת רביץ לא יקבל את הכסף הזה שהוא דורש, התוצאה, כפי שנראה, תהיה, שהמדינה תעבוד ללא תקציב חדש, ללא תקציב לשנת 1998. זה שוב עוד אבן ועוד ריסוק בקיום חיינו הפרלמנטריים ויציבותו של המשטר הדמוקרטי במדינת ישראל, שצריך להתנהל על=פי איזה שהם כללים ועל=פי איזה שהוא לוח זמנים.

גברתי היושבת=ראש, אבל נדמה לי שאני פשוט לא יכול להתאפק ולא למות מצחוק מההסכם שחולק לנו, בין ראש הממשלה לבין סיעת צומת.

היו"ר נ' חזן:

כן, אדוני.

רן כהן (מרצ):

רבותי חברי הכנסת, שמתם לב למה שכתוב בהסכם הזה? ממש דבר מעניין. מה אומר ההסכם, שעליו חתום, דרך אגב, מר בנימין נתניהו ראש הממשלה? "סעיף 1. לצומת הגיעה ועדיין מגיעה הזכות להעלות לדיון בכנסת הצעות חוק ברוח עקרונות צומת" - ועכשיו סנדלו אותם - "גם אם לא זכו לתמיכת הקואליציה או הממשלה ובכפוף לתנאים הבאים: א. הצעת חוק כזאת תהיה חתומה על=ידי כל חברי הכנסת של צומת." למה? מסיבה מאוד פשוטה. כי אם חבר הכנסת מודי זנדברג ירצה להעלות הצעה לסדר=היום לגיוס בחורי ישיבות, הוא לא יכול להביא את החתימה של חבר הכנסת חיים דיין. אם הוא לא מביא גם את החתימה של חיים דיין, סיעת צומת לא יכולה להעלות ברוח עקרונותיה את הצעותיה לגיוס בחורי הישיבות. הנה נגמר הפרק המזויף בפרצופה של צומת.

הסעיף השני - "לא תועלינה יותר משתי הצעות כאלה בשנה, ללא הסכמה מפורשת של הקואליציה". כלומר, כבר נתנו להם פעמיים בשנה, אבל הקואליציה תחליט מתי היא מסכימה ומתי היא לא מסכימה. אז מה נשאר מצומת?

הסעיף השלישי - "הקואליציה רשאית להתנגד להצעות החוק כאמור, בשעה שהן נדונות בכנסת, ואין באמור במכתב זה כדי לחייבה לתמוך בהן", זאת אומרת, או.קיי., אתם תשחקו, ואנחנו נביא את הרוב יחד עם החרדים, יחד עם המפד"ל, ונעיף לעזאזל את כל ההצעות שאתם תביאו, גם כשנרשה לכם להביא וגם אם חבר הכנסת חיים דיין יעלה את ההצעות. מה נשאר מסיעת צומת? "בולשיט" נשאר מהם, כלום לא נשאר מהם.

שבח וייס (העבודה):

יש שם עוד משהו - - -

רן כהן (מרצ):

ודאי, אבל תאמין לי - - -

<u>רענן כהן (העבודה):</u>

הוא רצה להגיד שנשאר להם רק נייר.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

אני חושבת שחבר הכנסת וייס מתכוון לסעיף 2 של ההסכם.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

הוא צודק, חבר הכנסת וייס. כאן מגיע באמת הדבר לידי עלבון ועליבות, לרמה שפשוט לא תתואר. סיעת צומת הלכה בכל דגליה על טוהר מידות, על צניעות. רפול אמר: אני לא אקח נהג, אני לא אקח אוטו, לא מכונית ולא שתי לשכות. הכול צנוע בצומת, רק מה? על=פי ההסכם יינתנו לצומת שני סגני יושב=ראש הכנסת, שני סגנים, לא סגן אחד.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

פשוט להזכיר לי: מה מספרם של חברי הכנסת של צומת?

<u>רן כהן (מרצ):</u>

כאן הנקודה. לכל סיעת צומת יש חמישה חברי כנסת. אז מה יהיה? אחד יהיה שר, השני יהיה סגן שר, השלישי יהיה סגן יושב=ראש הכנסת, גם הרביעי יהיה סגן יושב=ראש הכנסת, ורק חיים דיין - סליחה, מי נשאר?

<u>רענן כהן (העבודה):</u>

פיני בדש.

רן כהן (מרצ):

אה, פיני בדש. הוא ראש מועצה מקומית. נו, אז כולם מסודרים. חמישה חברי כנסת של צומת צנועים, נחמדים, נעימים, מסתפקים במועט, משתייכים לסיעה האסקטית ביותר, המסתפקת במועט בעולם, בכנסת, בשלטון ובתרבות השלטון. נו, מה תגידו על סיעת צומת? אבל מה, יש לה זקיפות קומה, אם ירשו לה היא תעלה הצעות חוק אבל יבטיחו להפיל אותן. נפלא איך סיעת צומת נקלטה.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת כהן, אני מבקשת לצמצם, יש לך עוד דקתיים. להבדיל ממה שאירע כאן לפני שעתיים, כשחברי כנסת האריכו מאוד, כרגע יש ביקוש רב ביותר לנאום.

חיים אורון (מרצ):

הקופה הרושמת למטה יוצרת פה לחצים.

רן כהן (מרצ):

אני מצמצם. אני רוצה לסיים, ואני בטוח שהדברים יעניינו מאוד את חברי הכנסת חיים רמון, מקסים לוי ורענן כהן - - -

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אני נמצא מול שני אריות.

רן כהן (מרצ):

אתם מוכרחים להקשיב לזה, זה פשוט מדהים. אתמול קיבלתי מכתב - - -

רענן כהן (העבודה):

מביבי נתניהו?

רן כהן (מרצ):

לא, מציפי גל=ים, בתשובה על פנייתי אל שר האוצר לדעת מה הן ההטבות במס למתנחלים תושבי יש"ע ומה הן ההטבות באזורי הפיתוח. חברי מקסים לוי, אני מוכרח שתשמע את זה. איך אמרת מאה פעמים מהדוכן הזה וגם ברדיו: זו ממשלה שנבחרה על=ידי ערי הפיתוח, בלעדיהן היא לא היתה נבחרת. 90 מיליון שקל, חברי מקסים לוי, ניתנים למתנחלים. לכל ילד, לכל אשה, לכל גבר, לכל זקן בין המתנחלים 562 שקל הטבות מס בשנה. כמה מקבל כל תושב בערי הפיתוח? 458 שקלים. ישבתי וחישבתי כמה מתנחלים יש וכמה יש באזורי הפיתוח. כלומר, כל מתנחל, הוא יכול להיות מיליונר, הוא יכול לגור בווילה ויהיו לו בריכת שחייה, מפעל, הכול, אבל הוא מקבל ממס הכנסה הטבת מס ב=104 שקלים יותר מכל תושב בערי הפיתוח. ומתי זה קורה - גם זאת בדקתי לילה שלם - כששיעור המובטלים בהתנחלויות הוא 2.2% - תאמין לי, אלה אפילו לא מובטלים, זה מין אבטלה חיכוכית כזאת - זה כל שיעור המובטלים בין המתנחלים, בה בשעה ששיעור המובטלים בערי הפיתוח הוא 14%, 13% ו=12%, וזה ידוע לך.

בוקר טוב ליושב=ראש הכנסת. שנה אזרחית חדשה וטובה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה, חבר הכנסת רן כהן. אשאל אותך, מה צריך לעשות היום כדי להילחם באבטלה?

רן כהן (מרצ):

הדברים יש להם, לדעתי, מתכון פשוט וידוע. אני ממליץ בפניך לקרוא את - - -

היו"ר ד' תיכון:

מה היית עושה אילו היית - - -

רן כהן (מרצ):

מייד, אדוני היושב=ראש, אנחנו בעניין הזה. יש לי בידי צילום - אם אתה רוצה, אשאיר לך אותו - אני בטוח שקראת את מה שכתב פרופסור צבי זוסמן לפני כמה ימים, הוא פרופסור באוניברסיטה - - -

חיים אורון (מרצ):

תעזבו, הוא שמאלני.

רן כהן (מרצ):

הוא שמאלני? אבל הוא אומר את הדבר הפשוט ביותר בעולם - - -

היו"ר ד' תיכון:

הוא עושה עוול לאיש מסוים.

רן כהן (מרצ):

דרך אגב, הוא לא שמאלני.

היו"ר ד' תיכון:

1. שנים רבות היה פרופסור צבי זוסמן חייל שלי במילואים אצלי בפלוגה; 2. הוא היה יושב=ראש ועדת=זוסמן ששום דבר לא יצא ממנה בגלל ההסתדרות; 3. אני מעריך מאוד ומוקיר את המקוריות שבו. מה היית עושה, חבר הכנסת רן כהן?

רן כהן (מרצ):

קודם כול, אני רוצה לאחל לך ולעם ישראל שנה חדשה טובה.

היו"ר ד' תיכון:

שנה אזרחית, כן.

רן כהן (מרצ):

אמרתי: שנה אזרחית חדשה וטובה.

הדבר השני הוא סיום המשפט שאמרתי לפני שנכנסת. פניתי לחברי חברי הכנסת חיים רמון ומקסים לוי: העוול של ההטבות במס הכנסה לטובת המתנחלים הוא פרוטקציוניזם פוליטי מלוכלך, אין לי מלה אחרת.

חיים רמון (העבודה):

לפי הסיכום עם סיעת מולדת, יש שם גם אפליה במשכנתאות. אם אתה גר בלב רצועת=עזה אתה מקבל משכנתה גדולה יותר בסדרי גודל מאשר אם אתה גר באופקים או בנתיבות, וזה ליד רצועת=עזה.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת רמון, אפילו לא מניתי את כל העוולות הנוספות. ההפרש הוא של 92 מיליון - - -

חיים רמון (העבודה):

זה חדש, זה מאתמול.

היו"ר ד' תיכון:

עזוב, חבר הכנסת רמון, אתה כמעט מאלץ אותי להשיב לך, דבר שאני לא רוצה לעשות. חבר הכנסת רן כהן, אנחנו מסיימים את הדיון בעוד חצי שעה.

רן כהן (מרצ):

משפט אחד.

היו"ר ד' תיכון:

בוא נהיה מעשיים. האבטלה הולכת וגדלה, מה אתה עושה?

חיים רמון (העבודה):

מחליף את הממשלה.

רן כהן (מרצ):

במפורש אני מקבל את הפתרון של פרופסור זוסמן. הוא אומר, שבמצב שבו המשק נמצא, בנסיגה, במיתון, בירידה בהשקעות ובאינפלציה בתהליך ירידה, התקציב צריך להיות הפוך מבחינת המגמה. צריך יותר השקעות בתשתית - - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, כבר שבוע וחצי אתה טוען את הדברים האלה, ושמענו את זה. מה אתה עושה היום כדי להגדיל את מספר המועסקים במשק?

רן כהן (מרצ):

הטיפול היום חייב להיות בשני מישורים: 1. השקעות בתשתית והשקעות בהכשרה מקצועית ובכל מה שמזרז את הפעילות של המשק; 2. טיפול נקודתי באותם כיסי אבטלה.

היו"ר ד' תיכון:

כיסי אבטלה? האבטלה היא בכל הארץ. מה אתה אומר, חבר הכנסת רמון? הוא לא נותן תשובות.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, הייתי עושה כל מה שאתה הצעת לעשות שהממשלה עושה הפוך.

רן כהן (מרצ):

זה מחייב תרגום מעשי.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, מה אתה מציע מחר בבוקר בוועדת הכספים?

חיים אורון (מרצ):

- - - הפוך מהממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

כן, חבר הכנסת רמון.

חיים רמון (העבודה):

הגדלת הגירעון עוד ב=0.5%, במקום 2.4% או 2.9%, והפניית ה=0.5% הזה לעבודות תשתיות אמיתיות.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, מה אתה עושה כדי שבמקום שכל מפעל יפטר אנשים הוא יעסיק אנשים?

רענן כהן (העבודה):

- - - זה הדבר?

היו"ר ד' תיכון:

לא, זה תשתית, זה לטווח ארוך.

רן כהן (מרצ):

לא, זה לא לטווח ארוך.

היו"ר ד' תיכון:

יש לנו בעיה מחר בבוקר, מה אתה עושה מחר בבוקר? היית יכול להיות שר האוצר במקום בייגה שוחט לפני חמש שנים.

חיים רמון (העבודה):

אני עושה מה שעשו באור=עקיבא וביוקנעם, ותוך שנה יעמדו ברמת אבטלה מתחת לממוצע הארצי.

היו"ר ד' תיכון:

מה היית עושה? בלי oסמאות.

רן כהן (מרצ):

ברשותך, אולי אני אשיב?

היו"ר ד' תיכון:

נתתי לו, אנחנו גומרים בעוד חצי שעה, כבר כולם מיצו את עצמם.

חיים רמון (העבודה):

אני הולך לאופקים ומשאיר לה סיוע ברמה של 28%-32% ונותן לה יתרון - - -

רן כהן (מרצ):

למה לא יותר?

היו"ר ד' תיכון:

זאת אומרת, אתה נוגע בחוק לעידוד השקעות הון ומעלה את המענקים לאזור פיתוח א'?

חיים רמון (העבודה):

לא, לאזורים מסוימים, כמו שעשינו ביוקנעם והתגברנו על הפערים - - -

רן כהן (מרצ):

למה לא 34%?

חיים רמון (העבודה):

כמו שעשינו באור=עקיבא.

היו"ר ד' תיכון:

יוקנעם היא עיר שנמצאת בפרברי חיפה. זה לא דומה.

חיים רמון (העבודה):

- - - מעגל האבטלה של 15% בעקבות סגירת "סולתם" - בשנתיים.

היו"ר ד' תיכון:

כן, חבר הכנסת אורון, האם היית מחדש את החוק של גדליה גל בתחום ההכשרה המקצועית ומענק על כל מקום עבודה חדש?

חיים אורון (מרצ):

אני הייתי רוצה - - -

חיים רמון (העבודה):

היתה ממשלה, היא קיבלה אבטלה של 11.5% - - -

רן כהן (מרצ):

יצרה חצי מיליון מקומות עבודה חדשים.

היו"ר ד' תיכון:

עזוב, אתה מדבר בסמאות, אנחנו צריכים מחר בבוקר.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, אתה לא משתלט על הכיתה.

היו"ר ד' תיכון:

אני משתלט על הכיתה? בכיתה יש דווקא קצת רעש בפעם הראשונה כאן.

רן כהן (מרצ):

אולי תרשה לי, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא חייב להסכים, אבל אני שואל אותך, מה אתה עושה? אז הוא אמר: משנים את החוק לעידוד השקעות הון, נותנים מענקים יותר גדולים. חבר הכנסת רענן כהן, האמן לי, אני לא מערב אותך בעניין, אני יודע למה. מי משניכם רוצה?

חיים אורון (מרצ):

אני הייתי כרגע עושה שלושה דברים. לגבי אופקים - לבצע את החלטת הממשלה ממרס 1996.

היו"ר ד' תיכון:

אתה יושב=ראש ועדת המשנה לענייני אופקים.

חיים אורון (מרצ):

אז אני מבצע את ההחלטה שהתקבלה ולא בוצעה.

היו"ר ד' תיכון:

עזוב, זה לא יעזור. איך אתה יוצר מקורות תעסוקה באופקים?

חיים אורון (מרצ):

במקום החוק של גדליה גל, ידידנו המשותף, הייתי מפעיל ברצינות ומהר את ההמלצות של ועדת=גבאי. יש 290 מיליון שקל להכשרה מקצועית. לא צריכים שום פטנט מיוחד.

רן כהן (מרצ):

לא מנוצלים אפילו.

היו"ר ד' תיכון:

לא מקבל.

חיים אורון (מרצ):

וג' - - -

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב=ראש, באמת, אני אצטרך להשאיר אותך ולרדת.

רענן כהן (העבודה):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, אחד אחד, תראה, אפילו שבח וייס כבר התעורר.

רן כהן (מרצ):

תראו איזה פלא, כל האולם מדבר, חוץ ממי שנמצא על הדוכן.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, אל תדאג, לא אקפח אותך.

חבר הכנסת רענן כהן, תאמין לי, אני יודע עם מי לדבר. אל תפריע, כי פשוט אני

אצטרך לתת לך ציון נמוך.

רן כהן (מרצ):

המורה הזמין תלמיד ללוח ולא נותן לו לפתור. אני עומד על דעתי. אני אעשה את זה מאוד קצר.

היו"ר ד' תיכון:

יש לך בעיה בקריית=גת, באשקלון - -

רן כהן (מרצ):

תן לי, תן לי - - -

היו"ר ד' תיכון:

- - בנתיבות, באופקים, בדימונה.

רן כהן (מרצ):

הלוא הייתי אומר לך מה הפתרון. הפתרון האמיתי הוא באמת להחליף את הממשלה הזאת.

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, עזוב את השטויות.

רן כהן (מרצ):

תן לי שנייה, לא, לא, אני לא צוחק.

היו"ר ד' תיכון:

ממילא לשרי האוצר אתה לא מאמין, הרי מי שעושה זה הפקידים.

רן כהן (מרצ):

אבל תן לי להסביר. אפילו מורה ששואל תלמיד נותן לו להשיב.

חיים רמון (העבודה):

יש לי הצעה - להחליף את פקידי האוצר בפקידי העבודה והרווחה.

רן כהן (מרצ):

חיים, תן לי שנייה.

אדוני היושב=ראש, אני אומר לך: 1. בלי שתהיה אווירה שהולכים לשלום, לא תזרומנה לכאן השקעות; 2. להשקיע עוד מיליארד שקל ישירות עכשיו בהשקעות בתשתית, בעידוד הקמת מקומות עבודה, בתוספת מקומות תעסוקה חדשים; 3. להוסיף באופן מסיבי תוספת להכשרה מקצועית ולעידוד של כל גורם להכשרה מקצועית.

היו"ר ד' תיכון:

הכשרה מקצועית בתוך המפעלים?

רן כהן (מרצ):

בתוך המפעלים וגם מחוץ למפעלים, באותם מקומות שיש להם ביקוש.

והדבר האחרון - אתה יודע שכשהייתי סגן שר הבינוי והשיכון, אדוני היושב=ראש, וטיפלתי בנושא של - - -

היו"ר ד' תיכון:

לא הספקת להיות הרבה זמן. למה ברחת? תספר לנו למה התפטרת. פעם אחת אנחנו רוצים לדעת.

רן כהן (מרצ):

אחר כך. אחר כך. אני אגיד לך למה.

היו"ר ד' תיכון:

חלפו ארבע שנים. למה?

רן כהן (מרצ):

אני אגיד לך למה. כי יש שני דברים שעובדים בכנסת טוב מאוד, ורציתי לעבוד. כן, אני רוצה לומר לך. אחד הדברים שגיליתי, לגבי אי=שינוי התעסוקות בפרויקט שיקום השכונות, זה העובדה שהועידו את כל הציבור הזה להמשיך לעבוד במקומות עבודה שבהם משתכרים שכר מינימום. אחד התהליכים שהלכנו אליהם זה עידוד עסקים קטנים וזעירים כמאיץ ליצירת מקורות עבודה ולהעלאת רמת ההכנסה. כמה שיהיה מאיץ גדול יותר לעסקים קטנים וזעירים, בטווח המיידי זה גם הכי מהיר. אם הממשלה תעודד את זה, זה קלף יוצא מן הכלל - - -

היו"ר ד' תיכון:

אני אגיד לך מה. מותר לי להעיר מה אני הייתי עושה, מייד, בבוקר, בבוקרו של 1 בינואר 1998? אני הייתי נוקט, עושה משהו בתחום שערי החליפין.

רן כהן (מרצ):

הורדת ריבית.

היו"ר ד' תיכון:

אם אתה עושה - - -

רן כהן (מרצ):

זה אוטומטי.

היו"ר ד' תיכון:

זה פועל מייד על שער הריבית.

רן כהן (מרצ):

זה הכרחי, אחרת לא תהיינה השקעות.

אברהם פורז (מרצ):

אני מבקש, אדוני היושב=ראש, לא לייקר לנו את הנסיעות לחוץ=לארץ.

היו"ר ד' תיכון:

דווקא כן. הייתי מייקר. בדיוק הייתי מפסיק. לא צריך לתת מתנה של 20% לכל מי שנוסע לחוץ=לארץ, רק משום ששער החליפין קפוא.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת פורז, זאת באמת לא הדאגה הכי גדולה הבוקר.

אברהם פורז (מרצ):

היתה לי הצעה למבצע שנוסעים ליום אחד ללונדון.

היו"ר ד' תיכון:

הייתי מחדש את החוק של גדליה גל.

רן כהן (מרצ):

אנחנו פה בדיון רציני.

היו"ר ד' תיכון:

הייתי מחדש מייד את החוק של גדליה גל ואומר, שכל מפעל תעשייתי שיקלוט עובדים יקבל מייד, באמצעות הכשרה מקצועית, מענקים. הייתי בודק. ראשית, הייתי עוצר את גל הפיטורים שהולך וגדל מדי יום.

רן כהן (מרצ):

באותה מתכונת.

היו"ר ד' תיכון:

אחר כך, לאותם מוקדי אבטלה הייתי מעלה את המענקים ופותח במבצע להקמת תעשיות חדשות, באותן ערים, כשאני נותן מענקים הרבה יותר גדולים, אבל לתקופה מאוד מוגבלת. זאת אומרת, כל מי שהולך במשך חצי השנה הקרובה לנתיבות, לאופקים, לדימונה, לירוחם, לקריית=גת - בהחלט הייתי נותן מענקים הרבה יותר גדולים, בצורה משמעותית.

אברהם פורז (מרצ):

טוענים שאחרי שדן מרידור התפטר הציעו לך את תפקיד שר האוצר ולא רצית.

היו"ר ד' תיכון:

זה נכון, מה לעשות? שמע, מוצא חן בעיני להיות אתך ביחד. מה רע בזה, תגיד.

אברהם פורז (מרצ):

כי כך אתה יכול לבצע וכך אתה רק יועץ.

היו"ר ד' תיכון:

מה, אני לא מבצע כאן? יש לך טענות באשר לתפקודי, מעבר לעובדה שהוצאתי את חבר הכנסת יוסי שריד?

אברהם פורז (מרצ):

עם כל החשיבות שאני מייחס לכנסת, תפקיד שר האוצר הוא בעל - - -

היו"ר ד' תיכון:

דמוקרטיה לא פחות חשובה.

רן כהן (מרצ):

אבל נדמה לי, שהכנסת בשבוע=שבועיים האלה הוכיחה, שהיא משפיעה במפורש על עיצוב החוק, וגם על התקציב.

היו"ר ד' תיכון:

אתה זוכר שלאחר שאושר החוק לבחירה ישירה, חוק=יסוד: הממשלה, טענו שהכנסת איבדה מעוצמתה.

רן כהן (מרצ):

מתרוקנת מעוצמתה.

היו"ר ד' תיכון:

היא לא חשובה יותר, היא לא רלוונטית. בכל האוניברסיטאות כך טענו. מצחיק, לא?

רן כהן (מרצ):

אם אני זוכר נכון, בכל השנים שלנו כאן, זאת השנה שהכנסת היא בעלת ההשפעה הכי גדולה על חוק התקציב ועל התקציב.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אבל אם הכנסת והקואליציה היו - - - כפי שרוצה ראש הממשלה, אז ההצבעה היתה - - -

היו"ר ד' תיכון:

כל אחד רוצה שלא תהיה כנסת. אתה יודע, בן=גוריון, ראש הממשלה הראשון, כאשר הוקמה המדינה, היתה לו הנחת עבודה, שהכנסת הכרחית, אבל צריך שהיא תישאר בפרופורציה, בפרופיל נמוך. אני לא יודע אם אתה יודע כמה שעות ישבו במשך שבוע בכנסות הראשונות. אבל כל ראש ממשלה לא אוהב כנסת חזקה. כל חבר כנסת אוהב שהכנסת תהיה חזקה. אני אביא לך דוגמה: כשאני נבחרתי לראשונה, ועדת הכספים היתה חשובה, אבל לא חשובה מאוד. מאז, כל תקנה, כל חוק, כל צו - הוספתי את המשפט: ובאישור ועדת הכספים. לא 15 יום לידיעה. איזה קשקוש. איזו חגיגה עושים על 15 היום, הרי אתה יודע שיש לנו זאת בארנונות, ואף אחד לא מודיע לנו את זה בכלל. באישור ועדת הכספים כל דבר - ואז ועדת הכספים הפכה לגוף החזק ביותר. וזה בכנסת ובמדינה אולי, זה יוצר את האיזון בין הכנסת לבין הממשלה.

קריאה:

שר האוצר - - -

היו"ר ד' תיכון:

הוא מבין על מה הוא מדבר? מה זה הודעה לוועדת הכספים, איזה קשקוש. כל העלייה של הארנונה צריכה להיות מובאת לידיעה. מי מביא לידיעה בכלל?

אתה ממהר לאיזה מקום? ב=09:30 יהיו ההצבעות, אני מבטיח לך.

רן כהן (מרצ):

כולנו נהיה כאן להצבעות.

היו"ר ד' תיכון:

במקום לשמוע את כל השטויות כאן, במרוצת הלילה - שירים וחידונים.

חבר הכנסת רן כהן, אתה יכול להמשיך.

רן כהן (מרצ):

אחרי שהתבשמנו מכוחה של הכנסת, ואני חושב שבצדק.

היו"ר ד' תיכון:

לא התבשמנו.

רן כהן (מרצ):

לא, לא. אני חושב שבצדק. אני חושב שהכנסת עושה בנושא הזה פעולה חסרת תקדים מבחינת עיצוב השנה התקציבית והעתידית. אתה מרשה לי, אדוני היושב=ראש, ההצעות שלך כולן נכונות וטובות. אם לא יהיה שינוי באווירה, שהולכים ממדיניות ממתנת למדיניות שמגבירה, גם אם נטפל במוקדי האבטלה, נניח בערי הפיתוח, ונניח שזה יצליח, כי אז ייווצרו כיסי אבטלה במקומות אחרים. אתה יודע שיש 41,000 מובטלים חדשים בשנה וחצי

הזאת; כ=8,000, 10,000, רק בערי הפיתוח. השאר בשכונות של הערים הגדולות, וגם שם אנשים פגועים ודפוקים מהעניין הזה.

היו"ר ד' תיכון:

אבל שם הסיכוי למצוא מקום עבודה גדול יותר.

רן כהן (מרצ):

נכון, אבל אם תהיה מדיניות מרחיבה, מדיניות שמאיצה הקמת מקומות עבודה חדשים - רק באווירה הזאת העניין הזה הוא בר=סיכוי. תודה רבה, שנה טובה.

היו"ר ד' תיכון:

איזה שנה טובה, שנה אזרחית.

רן כהן (מרצ):

שנה אזרחית טובה.

היו"ר ד' תיכון:

אני מזמין את חבר הכנסת רענן כהן. הוא דיבר 45 דקות בין השעה 06:00 ל=07:00.
מה, הוא "מקופח"? במשך 45 דקות הוא לא רצה לרדת.

רבותי, אנחנו מסיימים את הדיון המרתוני בחוק ההסדרים, לפחות לפי שעה.

חיים אורון (מרצ):

הולך להתחיל חדש, כי אין תקציב.

היו"ר ד' תיכון:

אני יודע, חבר הכנסת אורון. שאלו אותי היום בטלוויזיה, איך זה שאני לא יודע מה קורה כאן. נו, מה אתה אומר? אני לא יודע מה שקורה כאן.

רן כהן (מרצ):

אם אפשר, ברשותך, אדוני היושב=ראש, בהעדר תקציב לקריאה שנייה ושלישית, צריך לדחות את הדיון לשבוע הבא.

היו"ר ד' תיכון:

תשמע, אני לא יודע. הרי בסופו של דבר אני לא יכול לדון במה שלא הונח על שולחננו. אני אחליט. נראה איך יתפתחו העניינים במרוצת השעה הראשונה לאחר ההצבעות שיחלו ב=09:30.

רן כהן (מרצ):

אם אחרי ההצבעות אין תקציב, צריך להעביר לשבוע הבא; אנחנו נמצאים ביום חמישי בצהריים.

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת כהן, אני יכול, ברשותך? אני רוצה לפתוח ולומר, צדק יושב=ראש הכנסת, שהיום התערב קצת בנושא התקציב. אני חושב שמהניסיון שלי בשנים ששימשתי כיושב=ראש הקואליציה וגם כיושב=ראש האופוזיציה, תמיד עסק דן תיכון - - -

היו"ר ד' תיכון:

עזוב, אני רוצה לשאול אותך שאלה, ובטח יתפתח דיון. אני זוכר את ארבעת התקציבים של חבר הכנסת בייגה שוחט בהיותו שר האוצר.

חיים אורון (מרצ):

היו תקציבים טובים.

היו"ר ד' תיכון:

אני רוצה לשאול אותך, חבר הכנסת אורון, אני לא מדבר על קניות ומכירות, שוודאי נעשו, והרי אתה יודע יותר טוב ממני, שהרי היית חלק מן הצוות שנע בין המפלגות וניסה לפייס אותן. כשאישרנו את התקציבים האלה - מה היה גודלה של הרזרבה? חבר הכנסת אורון, תענה לי - חבר הכנסת דן תיכון טען שאין אגורה ברזרבה, נכון?

חיים אורון (מרצ):

והתברר שהוא טעה.

היו"ר ד' תיכון:

לא רק שהוא לא טעה; זה היה נכון. מכרו את כל הרזרבה באותם ההסכמים. אתם יודעים איך מילאו מחדש את הרזרבה.

חיים אורון (מרצ):

אתה שאלת ואתה גם עונה, אז חבל על השאלה.

היו"ר ד' תיכון:

לא, לפחות תדייק.

חיים אורון (מרצ):

עובדה שבשלוש מתוך ארבע השנים הללו לא הוגש תקציב נוסף. זאת אומרת, שהתקציב הקיים ענה על הצרכים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורון, תרשה לי לתקן אותך ולהעמיד דברים על דיוקם. אתה יודע שיש בתקציב שהסתיים הלילה יתרות רבות בסכומים אדירים שלא נוצלו על=ידי המשרדים. והליכוד, השר מודעי, שגם הוא אמר באיזה תוכנית טלוויזיה שלשום, שהוא לא עסק במכירות ובקניות - אתה זוכר את ההסתייגות של גאולה כהן, כאן במליאה, איך היא הוציאה ממנו כמה מאות מיליונים בשידור חי? אתה זוכר זאת? חבר הכנסת פורז, אתה זוכר? הוא לא נכנע אף פעם. אני אוהב את כל שרי האוצר שממרחק של שנים הם נוטים לשכוח. כולם עשו את זה, אלא שאלה עושים את זה לאור הזרקורים.

רן כהן (מרצ):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

בשעת ההצבעות סחטו ממנו, נכון? בשידור חי. אבל הוא אומר, שהוא לא נכנע.

כן, חבר הכנסת, ד"ר רענן כהן, המזכיר הכללי של מפלגת העבודה - קיבל היום שושנה קטנה אצל דליה יאירי. כן, שושנה קטנה. שתי בחירות היו השבוע: רענן כהן כמזכיר, ואלי גולדשמיט כיושב=ראש הסיעה - והם קיבלו שושנה צנועה.

רענן כהן (העבודה):

אני מודה לאדוני היושב=ראש על המתנה, אני מעריך ומוקיר אותך על פועלך, ואני חושב שהיית חסר בדיונים על התקציב.

היו"ר ד' תיכון:

אל תספיד, לא מתי.

רענן כהן (העבודה):

בנושא התקציב, אתה חסר בנוף, לא כיושב=ראש הכנסת.

אמרתי הבוקר על נתקציב הזה, שזהו תקציב של "מסח'רה".

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

אתה עוד פה?

היו"ר ד' תיכון:

אתה רואה? והוא עוד טוען שהוא מקופח.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

נתתי לו שלושת רבעי השעה.

היו"ר ד' תיכון:

45 דקות, ראיתי.

רענן כהן (העבודה):

אני לא טוען כלום.

היו"ר ד' תיכון:

אנא המשך.

רענן כהן (העבודה):

מאחר שהיושב=ראש בקיא בכל המספרים והנתונים - כך אני מכיר אותו - תראו מה קרה מבחינת הנתונים; והיושב=ראש יתקן אותי. התוצר המקומי הגולמי בשנה החולפת היה 4%. היום אנחנו מגיעים לתוצר מקומי גולמי של 2%, אולי פחות מ=2%, וכל 1% בתוצר מקומי גולמי מגיע ל=3 מיליארדי ש"ח. כלומר, אם לא היינו מגיעים לתוצר הגולמי המקומי, אולי המשק היה במצב טוב יותר. תוצר מקומי עסקי הגיע השנה מ=4.5% ל=1.9%. תוצר מקומי לנפש - מ=1.4% הגענו למינוס 0.4%. השקעות בנכסים קבועים - מ=0.2 אנחנו מגיעים לקרוב למינוס 6%.

היו"ר ד' תיכון:

תסביר לי איך זה יכול להיות. אני רוצה לשאול אותך - איך אנחנו מגיעים למינוס?

רענן כהן (העבודה):

איך אנחנו מגיעים למינוס? מכיוון שאין השקעות כלל; אין תוצרת כלל, אין שום פעילות כלכלית.

היו"ר ד' תיכון:

זה לא נכון.

רענן כהן (העבודה):

הנה מסמך שהוצא על=ידי החברה הכלכלית; הנתונים נכונים.

היו"ר ד' תיכון:

פשוט יש כאן ערך=גרט, פחת; לכן זה הופך להיות שלילי. אבל אל תגיד שיש פחות השקעות כשאין השקעות כלל. מינוס. הפחת במשק הוא שנותן את התוצאה השלילית. אבל בסך הכול, זה לא רע, כי ב=1997 היו השקעות ענק בחברות ישראליות. אבל זה פשוט - -

-

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת רענן כהן קורא מספר שאומר, שהשנה יש קיטון בהיקף ההשקעות לעומת השנה שעברה.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא אמרתי שהמספר לא נכון, ביקשתי שיסביר.

רענן כהן (העבודה):

הוא הוסיף להסבר שלי, ואז, מעבר להשקעות הוא מוסיף את הפחת, שהוא יותר בתחום הכלכלי. אני מקבל את התוספת.

היו"ר ד' תיכון:

בהחלט יש מקום לדאגה. איך היה אומר לנו הנגיד? איפה הנגיד בכלל בעניין הזה, חבר הכנסת אורון? הנגיד היה אומר בוועדת הכספים לקראת דיוני התקציב - אתה זוכר? - שאם החיסכון קטן, זה מעיד על הקשיים שיבואו בשנים הקרובות. לא שמעתי מה קורה לחיסכון, ואיך הוא מעודד את החיסכון.

רענן כהן (העבודה):

הוא בכלל נעלם בימים האלה, אולי נסע לחוץ=לארץ. הוא נמצא במיתון עכשיו, בהסגר.

היו"ר ד' תיכון:

מה קרה עם חוק בנק ישראל, למה לא הבאתם אותו כהסתייגות?

חיים אורון (מרצ):

שמעתי שיש פה קואליציה.

היו"ר ד' תיכון:

דווקא את זה אפשר היה להעביר, להערכתי. אם הייתם מגישים את התיקון לחוק בנק ישראל, אפשר היה להעביר אותו.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב=ראש, ברשותך, אני רוצה להמשיך.

היו"ר ד' תיכון:

תסכם, תסכם. אנחנו גומרים את הדיון. 12 דקות להצבעות. האם אתה רוצה בשנה הבאה את חוק ההסדרים, או לא רוצה? דיברת הלילה 45 דקות.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב=ראש, לוח השנה אצלי מצביע על 1 בינואר 1998. שנה חדשה, תשע שעות חלפו, ועדיין לא הונח בפני הכנסת תקציב המדינה.

אני זוכר, וכדאי שגם הציבור במדינת ישראל יזכור, איך התייצב ראש הממשלה בפני המצלמות, וכהרגלו, לא תמיד אומר את כל האמת, ורוצה להוסיף מעבר לזה, שופע ביטחון שאין מאחוריו כיסוי. הוא הודיע שוב, שב=31 בדצמבר יהיה תקציב מצוין למדינת ישראל, תקציב של סחטנות.

איך אומר מאיר ניצן? נו, נו. אז איפה התקציב? איפה הוא? לא רק שאין תקציב, אדוני היושב=ראש, אלא שהתקציב שהוגש יהיה אחד התקציבים המעוותים שהוגשו לכנסת. אף=על=פי שראש הממשלה פיזר שיקים, הרבה מאוד שיקים - בעצם, שר האוצר לא יודע כמה שיקים הוא פיזר - והרבה מתנות בחדר אפוף עשן סיגרים באמצע הלילה, לפנות בוקר, כמו ראש של קבוצת גנבים, בסוף אין לו תקציב. כך מנהלים מדינה? כך מנהלים תקציב? זה

האיש עם הראש הכלכלי הגדול שהוא ראש ממשלה? כך הוא מכנה את עצמו. אפילו קיוסק ראש הממשלה הזה איננו מסוגל לנהל. בושה למדינה שכזה הוא ראש ממשלה שלה. אוי ואבוי שכזה הוא מנהיג המדינה.

אני רוצה לשלוח מכאן ברכת חזק ואמץ לעשרות אלפי הסטודנטים - אדוני היושב=ראש, אתה יודע שכל הסטודנטים שובתים היום? באוניברסיטת תל=אביב, באוניברסיטת ירושלים ובאוניברסיטת חיפה משביתים היום את המוסדות להשכלה גבוהה, ועושים זאת לאחר שהם מצטרפים לרשימת המאוכזבים של נתניהו. רשימה גדלה והולכת של אנשים ישרים, שרואים איך גוזלים ועושקים את קופת המדינה לאור היום, בתחכום, בשקרים, בהבטחות, בכל מיני צורות. שוד חסר תקדים בתולדות המדינה. זהו ראש הממשלה.

אתמול התבשרנו, שהתמיכה וההשקעות במשק הגיעו בתקופת ממשלת רבין=פרס בשנת 1995 ל=21%. השנה - ירידה לאפס. אפס השקעות. אפס צמיחה. ציון אפס לממשלה הזאת, שבמקום להשקיע בתשתית, במקום להשקיע במפעלים, במקום להשקיע במציאת פתרונות עבודה ובמובטלים, היא מזרימה כספים להתנחלויות ולישיבות. זו לא המדינה שלנו, זאת לא המדינה שרצינו. יש סקטור שאינו שותף לשום אחריות לאומית, והוא זוכה לחלק גדול מתקציב המדינה. מעולם לא נראה מחזה מביש כזה; מעולם. השקרנות הפכה לנורמה.

<u>שר התשתיות הלאומיות א' שרון:</u>

- - -

<u>רענן כהן (העבודה):</u>

אני מדבר על קבוצה אחרת. הלוואי שהיית היום במקום מי שחותם על השיקים; הדברים היו נראים אחרת. היית מסתכל בראייה לאומית, כי אתה יציר של בן=גוריון. אתה נשארת מהמפא"יניקים האמיתיים.

<u>שר התשתיות הלאומיות א' שרון:</u>

אולי תציע את זה.

רענן כהן (העבודה):

אני מציע בקול רם בפני עם ישראל.

היו"ר ד' תיכון:

אז תצביע בעדו.

רענן כהן (העבודה):

אני מוכן לשקול, שיעבור למפלגת העבודה. האמן לי, הוא אחד המפא"ניקים הטובים ביותר.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אתם כבר לא מפא"ניקים.

רענן כהן (העבודה):

כולם משקרים לכולם, ועל המקהלה הזאת מנצח אדם אחד שנקרא בנימין נתניהו, ראש ממשלת ישראל, שככל שימהר ללכת מאתנו, יהיה טוב יותר למדינת ישראל ולאזרחיה. אין לצדו איש, כי איש לא מאמין לו. איך אפשר לנהל ממשלה בלי ששרי הממשלה מאמינים לו? האם מגיעה לעם הנפלא הזה ממשלה שקרנית? למה? למה מגיע למדינה במלאות 50 שנה להיווסדה ראש ממשלה לא אמין? אני אומר לך, אדוני ראש הממשלה, כך לא תוכל להמשיך. תתפטר ונבוא יחד להסכמה - נלך לבחירות מוקדמות; חבל שתתבזה. חבל שתמשיך לנסות ולהנשים ממשלה גוססת.

עמנואל זיסמן, ידידי וחברי הטוב, אמרתם שאתם רוצים ללכת לבחירות - תקיימו את מה שאמרתם. מה השתנה ביום אחד? הופעתם בטלוויזיה: לא נלך לסחטנות.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני מבקש שתתבסס קצת בתפקיד החדש.

<u>רענן כהן (העבודה):</u>

אני אומר - לא נלך לסחטנות. תראה מה עשיתם. ואחר כך לא הולכים לבחירות? מה קרה? ואלה שבאו והבטיחו לנו שלפי חוק בחירה ישירה לא תהיה סחטנות, איפה הם? משום מה הם מתחבאים בימים הללו. צאו וראו לאיזו דרגת סחטנות הגענו - חסרת תקדים. מעולם לא היה כדבר הזה. עכשיו יותר ויותר אנשים בבית הזה משתכנעים, שיש לחזור לשיטת הבחירות הישנה, הקודמת, שהיו בה איזונים ובלמים.

אדוני היושב=ראש, אני מציג פה מסמך מ=26 באוקטובר, שהגשתי כיושב=ראש הסיעה, העוסק בתפיסת עולמה או דרך עבודתה של סיעת העבודה, ואני רוצה פשוט לקרוא את מה הצבנו, כסיעת העבודה, ומה השגנו. אני אקרא מן המסמך שהצגתי בפני סיעת העבודה.

הצעת התקציב אינה נותנת כל פתרון מעשי לבעיות הקשות שהמשק מתמודד עמן - האבטלה והצמיחה. תקציב ממשלת העבודה הצטיין בהפעלת מקומות צמיחה והתרחבות, ואילו הצעת התקציב של ממשלת הליכוד תמשיך את ההאטה במשק ואת הקיפאון הכלכלי.

סדר העדיפויות הלאומי השתבש, משאבים המיועדים לאזורי הפיתוח ולמאבק באבטלה מועברים לאוכלוסיות מועדפות מעבר ל"קו הירוק".

הסיעה תמקד את מאבקה תוך גיוס תומכים נוספים בתחומים הבאים: נושא ראשון - סיעת העבודה החליטה, שממדי האבטלה כבר הגיעו לשיאים חסרי תקדים. היום יש יותר מ=150,000 מובטלים. לפי הנתונים יגיעו ל=15%-20% מכוח העבודה, ואנחנו תבענו ומבקשים תקציב למערכת האבטלה.

קבענו, כסיעת העבודה - אנחנו לא ניתן לעניין קצבאות הילדים לעבור בחוק ההסדרים. יש לי סיכום עם מאיר שטרית, לא יהיה עוד חוק הסדרים - נבטל אותו. זה חוק של חרפה. האוצר מציע לקצץ, ואני שמח שהגזירה הזאת בטלה בתקציב.

נלחמנו לגבי נושא הגמלאים. בקצבאות הזיקנה האוצר מתכוון לקצץ מחצית תוספת הוותק, ונוסף על כך - לחייב בדמי ביטוח את אלה הממשיכים לעבוד לאחר היציאה

לגמלאות. היום קצבאות אלה אינן מאפשרות קיום מכובד לאוכלוסייה זו. גם הישג כזה השגנו. מבחינת המדיניות, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ד' תיכון:

חברי מפלגת העבודה?

רענן כהן (העבודה):

זה לא רק חברי מפלגת העבודה, ועדת ההסכמות.

אני עובר לבריאות: מערכת הבריאות קורסת, השינויים הנדרשים אינם מתבצעים בה, ואנו מתרחקים מסל הבריאות שהובטח. הציבור משלם היום יותר ומקבל פחות. הממשלה איננה מוכנה להקצות כספים. גם כאן היה לנו הישג.

בשאלת החינוך, בשאלת הצמיחה, אני יכול לומר, שבין התקציב שהוצג לממשלה ובין התקציב שיוצג היום - זה יהיה תקציב אחר, זאת תהיה מציאות אחרת.

אני רוצה לסיים ולומר, כמי שעלה לישראל עם היווסדה של המדינה, עליתי בעליית הנוער, הייתי בקיבוץ, גדלתי במעברת קסטינה, יחד עם חברי הטוב היושב כאן, השר משה קצב. שנינו למדנו באותו בית=הספר "אחים". רבקה גובר, אם הבנים, חינכה את שנינו. למדנו מה זו ציונות, מה זו חברה, למה באנו. ידענו שבאנו למולדת אחת. היום, כשאנו מציינים מלאות 50 שנה למדינה, המדינה הזאת נמצאת בקיטוב.

אדוני היושב=ראש, אי=אפשר לדבר כך.

היו"ר ד' תיכון:

אתה צריך לסיים. תסיים.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לומר, שהמדינה הזאת נמצאת היום בקיטוב חברתי, יש מתח בין חילונים לדתיים, החינוך מידרדר, מערכת השירותים קורסת, השלטון קורס, מדיניות אומללה - בעצם מדינה שנמצאת בהתפוררות, כאשר גם מצבה במזרח התיכון נמצא בירידה תלולה.

אם אני צריך לסכם את השנתיים לשלטונו של ביבי נתניהו: הוא עומד בראש מערכת סחטנית.

היו"ר ד' תיכון:

לסיים. הזמן לא הספיק לך היום.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לסיים בהבטחה, שהאופוזיציה, ובראשה סיעת העבודה, תמשיך במאבק הצודק, תמשיך לפעול בכל דרך כדי שהתקציב האומלל הזה לא יעבור.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת. סדר הדוברים לפני ההצבעות יהיה כדלקמן: חבר הכנסת סאלח טריף, אחריו - חבר הכנסת מאיר שטרית, ואחריו - חבר הכנסת חיים אורון. לכל אחד דקה.

חגי מירום (העבודה):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

אתה רוצה גם כן לדבר.

חגי מירום (העבודה):

אני ביקשתי ממך.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. אחד משניכם. דקה לכל אחד. חבר הכנסת סאלח טריף, אתה מדבר? בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב=ראש - - -

שמעון פרס (העבודה):

מתי ההצבעה?

היו"ר ד' תיכון:

מייד לאחר שהם ידברו תהיה הצבעה, או לא תהיה.

שמעון פרס (העבודה):

צלצלו?

היו"ר ד' תיכון:

כבר צלצלו.

שמעון פרס (העבודה):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

אני אסביר. מייד תבין למה. לכן אני נותן להם לדבר, כי מסתבר שיש בעיה.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, אתמול התקבלה הסתייגותו של חבר הכנסת מודי זנדברג, והוצבע עליה בלי שהכנסת ידעה על מה היא מצביעה בעצם. אדוני, אמרת אתמול בלשכתך, שגם אתה תציין היום, לפני כל הצבעה, על מה מצביעים בדיוק, כי לא עולה על דעתי, ובוודאי גם לא על דעתו של היועץ המשפטי של הכנסת, שהצעת חוק, שנמצאת בתהליכי חקיקה סופיים בוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, עוברת בהסתייגות פרטית כאן, בגנבה, ממש בגנבה, בלי שהכנסת תדע זאת.

כיוון שהשר רפאל איתן נמצא כאן אני גם רוצה לציין, שהחוק הזה נמצא היום בהליכי חקיקה סופיים, עם תיקונים חשובים של היועצת המשפטית.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

לסיים.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, אמרתי עכשיו לשר המשפטים - - -

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

לסיים.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

אני רוצה לסיים, תן לי לסיים.

אמרתי לשר המשפטים, שיש חוקים חשובים מאוד של הממשלה בוועדת הפנים, וחשוב שהיא תחשוב פעמיים אם זו תהיה הדרך שבה תעבוד הממשלה עם ועדה של הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת מאיר שטרית, יושב=ראש ועדת ההסכמות, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, בוועדת ההסכמות התחייבנו אתמול, ששר האוצר יודיע לכנסת, לפני ההצבעה על חוק ההסדרים היום, על כל הפרקים שנותרו בחוק ההסדרים, על ההסכמות השונות ועל הסיכומים השונים עם המפלגות והסיעות השונות. לצערי, מסיבות טכניות טרם סיימו לנסח את כל ההודעה, ואיננו רוצים למסור שום אינפורמציה חלקית. על כן סיכמנו בוועדת ההסכמות שההצבעה על כל הפרקים בחוק ההסדרים תידחה לשעה 12:00, ואז יבוא שר האוצר לכנסת וימסור הודעה על כל הסיכומים, ונצביע על כל הפרקים בחוק ההסדרים. לאחר ההצבעה יתחיל הדיון בחוק התקציב.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, נכון שבוועדת ההסכמות היתה הסכמה על לוח זמנים, כפי שציין אותו חבר הכנסת שטרית, אבל אני רוצה להעיר לחבר הכנסת שטרית ולבית, שלא מדובר בקושי טכני. העובדה שהדיון על התקציב ועל חוק ההסדרים מתנהל זה ימים מספר, ונסגרים שעה שעה הסכמים שמצביעים על דפוס ההצבעה בכנסת, בלי שהאינפורמציה הזאת ניתנת לכנסת - זו גם הפרה של הבטחה שניתנה לכנסת וזו גם הפרה מהותית של סדרי הדיון.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת חגי מירום, האחרון. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אני מתקשה להבין מדוע שר האוצר מושך ומושך ומושך את הנחת ההסכמים כאן. כנראה יש משהו מאוד מאוד לא סימפתי מאחורי ההסכמים ומאחורי הבעיות שיצמחו כתוצאה מההסכמים, ואנחנו עדים למשיכה. אנחנו דורשים כבר יומיים את הנחת ההסכמים כאן, וההסכמים לא מונחים.

היו"ר ד' תיכון:

לסיים.

חגי מירום (העבודה):

ואני מבקש להודיע לך, אדוני היושב=ראש, וגם לכנסת כולה, שאין סיכוי שבעולם שנתחיל להצביע על חוק ההסדרים לפני שההסכמים יונחו. אם בשעה 12:00 ימשיך שר האוצר להתחמק מהנחת ההסכמים הללו, הכנסת לא תתחיל להצביע על חוק ההסדרים גם בשעה 12:00. אנחנו דורשים שקיפות.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

חגי מירום (העבודה):

אנחנו דורשים חוקיות. אנחנו מבקשים לדעת מה יש בהסכמים האלה שמפריע לשר האוצר להניח אותם על שולחן הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

רענן כהן (העבודה):

שר האוצר לא יודע.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני מבקש.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, לא צריך.

רבותי חברי הכנסת, בינתיים התקבלה חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה, והוא קובע, כפי שהיה נהוג בעבר, שהסכמים צריך להניח על שולחן חברי הכנסת, ועל הסכמים בעל=פה צריך מי שעשה אותם למסור הודעה למליאה.

לפיכך, על=פי החלטת ועדת ההסכמות, תידחה ההצבעה לשעה 12:00. אני חוזר

ואומר: לשעה 12:00. ועדת הכספים תתכנס ב=09:45, ואני מקווה שהיא תאשר את חוק התקציב, כדי שנוכל לחדש את הדיון בחוק התקציב, כך שאפשר יהיה להתחיל בדיון לאחר השעה 12:00 ולסיים את ההצבעות אי=שם בבוקרו של יום שישי. תודה רבה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

- - -

חיים אורון (מרצ):

- - -

חגי מירום (העבודה):

ממשיכים את הדיון.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. רבותי, אני חוזר ואומר: הכנסת ממשיכה בדיוניה, הנמקת ההסתייגויות תימשך עד השעה 12:00. ההצבעה הבאה בשעה 12:00 בדיוק.

רן כהן (מרצ):

אבל אם התקציב לא יהיה מוכן, זה יעבור לשבוע הבא.

היו"ר ד' תיכון:

אם לא תימסר הודעה לא יהיו הצבעות.

חבר הכנסת מקסים לוי, חבר הכנסת מקסים לוי. אתה מדבר וגם הגיע תורך לנאום. תגיד לו שהגיע תורו לדבר. אם הוא לא בא הוא מאבד את תורו. תקרא לו; אם הוא לא

עולה הוא מפסיד את תורו.

כמובן, אנחנו שולחים ברכה למפכ"ל היוצא ולמפכ"ל הנכנס, שיושבע בעוד כמה דקות.

חבר הכנסת אברהם פורז נמצא כאן? תקראו לו, הוא ידבר.

חגי מירום (העבודה):

סוף סוף מגיע התור של אברהם פורז, והוא איננו.

היו"ר ד' תיכון:

התחל לדבר.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת - - -

היו"ר ד' תיכון:

ועדת הכנסת תתכנס ב=10:30. 10:30 - ועדת הכנסת.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב=ראש, ההצעות המוצעות על=ידי משרד האוצר כתחליף לקיצוצים שלא בוצעו, לדעתי ההצעות האלה אינן ריאליות. אני רוצה לתת לכם דוגמאות מספר.

מתכננים גבייה נוספת, של 50 מיליון שקל, על דמי חכירה שמינהל מקרקעי ישראל לא גבה עד היום. אני שואל: אם הכסף הזה מגיע למינהל, מדוע נמנעו מלגבות? האם העובדה שהאוצר יכתוב זאת בספר התקציב תאלץ את גורמי מינהל מקרקעי ישראל להיות יותר אמיצים ויותר נמרצים? חושבים שאפשר יהיה להשיג סכום דומה על=ידי מה שהם

קוראים קיצוץ בשכר הבכירים. הכוונה היא בעצם, שבמונחים נומינליים השכר - - -

היו"ר ד' תיכון:

איך יבצעו את הקיצוץ?

אברהם פורז (מרצ):

תיכף, על זה אתחיל לדבר. אני מדבר על כך, שהכוונה ששכרם של חברי הכנסת, השרים, השופטים, המנכ"לים, שצמוד לשכר הממוצע במשק ומתעדכן באופן אוטומטי, לא יתעדכן, אלא אולי בשיעור תוספת היוקר. אם מדובר בשכר חברי הכנסת, הדבר הזה מחייב החלטה של ועדת הכנסת. אם מדובר בשכר השופטים והשרים, הדבר מחייב החלטה של ועדת הכספים. לגבי האחרים - גם פה יש מנגנון, שהייתי אומר שהוא כמעט אוטומטי.

בואו ניקח לרגע את שכר חברי הכנסת. אנחנו יודעים ששכר חברי הכנסת היום והתנאים הנלווים נקבעו בעקבות המלצותיה של ועדת רוזן=צבי. ועדת רוזן=צבי למעשה פגעה קשה במכלול תנאי חברי הכנסת. מדוע? בעבר חבר הכנסת יכול היה להשתכר עד 50% מהכנסתו בכנסת בעיסוק נוסף. ועדת רוזן=צבי, ובעקבותיה הכנסת, אסרו על חברי הכנסת עיסוק נוסף כלשהו. נוסף על זה, ועדת רוזן=צבי המליצה להפחית את שיעור הפנסיה של חברי הכנסת מ=4% בשנה ל=2% בשנה. וזה התממש.

אגב, לגבי השרים היה דבר עוד יותר דרמטי, הירידה היתה מ=7% ל=2%. לגבי השופטים הדבר לא בוצע עד היום. אומנם המליצו על זה ישירות. אבל עד היום, בשנים הראשונות לכהונתם נהנים שופטים מצבירת פנסיה של 7% בשנה. אתם יודעים שהניסיונות שנעשו עד כה בוועדת הכנסת להפחית את הפנסיה של השופטים לא עלו יפה, משום שהשופטים טענו שההורדה איננה חוקית; לא רק שהיא איננה ראויה, שזוהי אולי טענה לגיטימית, אלא שההפחתה איננה חוקית. לעניין נזקק היועץ המשפטי של הכנסת, שקבע שכן ניתן להוריד. אבל עובדה היא שעד לרגע זה הפנסיה של השופטים לא הופחתה. הם עדיין ב=7% לשנה.

האם באמת האוצר יכול להניח בתום לב, שהוא יבוא לוועדת הכנסת, וחברי הכנסת, אחרי שהורידו מהם את העיסוק הנוסף והורידו את שיעור הפנסיה שלהם למחצית, יסכימו

גם לפגיעה בשכרם? דבר שאף אחד בציבור לא מסכים לו. אף ציבור אחר לא מסכים לכך. להערכתי, התשובה תהיה שלילית. אני מניח שלא יהיה לזה רוב. אותו דבר לגבי השרים. לדעתי, לא יימצא רוב לא בוועדת הכספים ולא בוועדת הכנסת. יש איזה כלל אצלנו. לא בכירים, חברי כנסת, גם הם כבני אדם.SO CALLEDפוגעים בתנאים. עם כל הכבוד ל=

היו"ר ד' תיכון:

אני לא שמעתי את מזכיר ההסתדרות בעניין הזה. הוא בכלל לא יודע איפה הוא חי.

אברהם פורז (מרצ):

הוא לא מגן עלינו. אני מבין שאדוני מציע שהוא ישבית גם אותנו.

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא. כשמדובר בחברי הכנסת זה בכלל עניין של ועדת הכנסת.

שאול יהלום (מפד"ל):

הגדילו את ה=7% - - -

אברהם פורז (מרצ):

אדוני, חבר הכנסת יהלום, על מנת ששכר חברי הכנסת לא יתעדכן, שכר השרים לא יתעדכן ושכר השופטים לא יתעדכן, צריך החלטה של ועדת הכנסת, ועדת הכספים ובמקרים מסוימים גם המליאה צריכה להחליט. לדעתי, לא יימצא לזה רוב.

היו"ר ד' תיכון:

ועדת הכספים לא יכולה להחליט החלטה כזאת.

אברהם פורז (מרצ):

לא, המליאה. זה מגיע למליאה. זה צריך להגיע למליאה.

היו"ר ד' תיכון:

זה צריך להגיע למליאה, או לחלופין לוועדה ציבורית שאני אמנה.

אברהם פורז (מרצ):

אני לא יודע. אם תהיה חקיקה שתביא לוועדה ציבורית - - -

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, לא, על=פי חוק=יסוד: הממשלה יש שתי חלופות, האחת - מליאת הכנסת, והשנייה - ועדה ציבורית שיציע יושב=ראש הכנסת ותאושר על=ידי.

אברהם פורז (מרצ):

יפה. אבל, אדוני היושב=ראש, אני מניח שאת הוועדה הציבורית ימנה יושב=ראש הכנסת ולא אגף התקציבים.

היו"ר ד' תיכון:

כן, כן.

אברהם פורז (מרצ):

ואז יש סכנה שוועדה ציבורית עוד תחליט להעלות את השכר. נכון?

היו"ר ד' תיכון:

בסדר.

אברהם פורז (מרצ):

גם זאת אפשרות.

היו"ר ד' תיכון:

הם פשוט לא יודעים לאן הם נכנסו.

אברהם פורז (מרצ):

אני יודע דבר אחד: אם ממנים ועדה ציבורית של אנשים, בין היתר מהמגזר העסקי, וטוב שיהיו אנשים מהמגזר העסקי ולאו דווקא אנשים שהיו פקידים בלשכת המס, או באיזו עירייה, והם יודעים כמה משתכרים היום אנשים במגזר העסקי, ברמות הכנסה בינוניות וגבוהות - ניחא. אני חושב שחבר כנסת או שר לא צריך לקבל פחות ממנהל מחלקה באיזו תעשייה. אני יכול לומר לכם, שמרבית העובדים הבכירים של חברת החשמל - וזאת משה שחל ודאי יודע - משתכרים הרבה יותר מחברי הכנסת, ושם אי=אפשר לפגוע בהם, כי זה מכוח הסכמים. אני לא מאמין שבכנסת יהיו כאלה שיחשבו שאנחנו צריכים להיות ה"פראיירים" של המדינה. אני רק רוצה להסביר כמה הדבר הזה הוא לא מעשי. גם מציעים שם מיליונים ש"עמידר" תגבה ותעביר ועוד כמה דברים, שלדעתי לא יתממשו. לכן, באיזשהו מקום האיזון הזה מופר.

אני חוזר ואומר, שלמרות כל הבעיות שיש, אני מעריך דבר אחד. אני מעריך את העובדה, שמשרד האוצר והממשלה משתדלים שלא להעלות מסים, כי בתקופה הזאת, נוכח הלחצים הגדולים שיש להגדיל את ההוצאה, חששתי מאוד שמא ייווצר פה הפיתוי הגדול להעלות את המסים.

אני רוצה לומר לכם, שהפרלמנט שלנו הוא באמת אחד הפרלמנטים הכי מוזרים בעולם. בכל פרלמנט במדינה מערבית הממשלה, השלטון, אם זה משטר נשיאותי ואם זו ממשלה, יודעת, שאם היא תבוא לפרלמנט לבקש הגדלת ההוצאה הציבורית, היא תיתקל בבעיה רצינית, כי חברי הפרלמנט רואים עצמם כמייצגי ציבור משלמי המסים, והם משתדלים למנוע הוצאה ציבורית גדולה, כדי שהיא לא תיפול על משלמי המסים. אצלנו, תאמינו לי,

אין דבר כזה. אצלנו באים לכל ועדה של הפרלמנט, החל מוועדת הכספים, דרך ועדת העבודה והרווחה וגם ועדות אחרות, וכל הוועדות כולן רוצות להגדיל את ההוצאה הציבורית, למטרות שכמובן החברים חושבים שהן מטרות טובות. אבל קולו של משלם המסים, זה שבסוף צריך לשלם זאת, אינו נשמע.

אדוני היושב=ראש, אני רוצה לומר, שההסדר הזה לגבי התשלומים וביטוח הבריאות, שלפיהם פוטרים משפחה של ארבעה ילדים ויותר, אומר לי רק דבר אחד, שיש מגזרים - ואני אומר זאת ביושר, המגזר החרדי ואולי גם המגזר הערבי - שלא ישלמו. הנטל נופל שוב ושוב על אותן שכבות ביניים בישראל שעליהן מוטל נטל מיסוי בלתי סביר, שאין לו דוגמה במדינות מערביות. אני יודע, תמיד מביאים דוגמה שיש מדינות שבהן המס השולי מגיע אולי ל=70% ואולי גם ל=80%, אבל לא ברמות כאלה. אתם יודעים, שאצלנו בהכנסה של 8,500 שקל לחודש ברוטו, מהשקל הנוסף זה 55% מסים - מס הכנסה, ביטוח לאומי ומס בריאות.

<u>שלמה בן=עמי (העבודה):</u>

מיסוי על ההון היה משנה זאת.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

אני לא רוצה להתווכח על העניין של מיסוי ההון. צריך גם בעניין הזה לעשות סדר. אני מסכים לדבר אחד - - -

<u>שלמה בן=עמי (העבודה):</u>

הבעיה שהכול נופל על העבודה ולא על ההון.

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

אני יכול לומר לך רק דבר אחד: אצלנו במיסוי על ההון יש אבסורד מוחלט. בעצם נותרנו היום עם מס רכוש רק על מגרשים. אין היום מס רכוש לא על דירות יוקרה, אפילו לא על דירה עשירית. אין מס רכוש על אוסף של עתיקות. אין מס רכוש על תכשיטים. אין

מס רכוש על שום דבר.

חיים רמון (העבודה):

אין מס על רווח הון, וכמעט כל רווחי ההון פטורים.

אברהם פורז (מרצ):

בסדר.

חיים רמון (העבודה):

אם היית מטיל מס על רווחי ההון, היה אפשר להוריד את נטל המס הכללי.

שלמה בן=עמי (העבודה):

היינו מגיעים ל=30%.

אברהם פורז (מרצ):

אני יודע דבר אחד: אנחנו נתנו לעולם הרבה מאוד דברים חיוביים - את ספר הספרים ואולי עוד כמה ערכים. בנושאים כאלה כלכליים פיסקליים - - -

היו"ר ד' תיכון:

אתה לא רוצה לוותר על השכר שלך לטובת הגדלת הכספים הייחודיים לחרדים?

אברהם פורז (מרצ):

אני רוצה לוותר, אבל אני לא מוותר מספיק.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא מבין אותך. איך אתה מעז להתנגד?

אברהם פורז (מרצ):

אני חושב שלוקחים מאתנו פחות מדי. צריך לקחת חצי משכרנו.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא מבין אותך. איך אתה מעז? אתה צריך לתרום את חלקך באמצעות הורדת השכר, שחיקת השכר שלך.

אברהם פורז (מרצ):

אין ספק.

היו"ר ד' תיכון:

זה מה שהם מציעים היום?

אברהם פורז (מרצ):

אני חושב, אדוני היושב=ראש, שאם ייתנו יותר למגזר החרדי ויהיו לומדים בישיבות זה יגן עלינו ועלי, וכשייקחו חלק משכרי זה יהיה, כמובן, לברכה.

חיים רמון (העבודה):

אחד המקורות הוא הורדת שכר בכירים. את שכר הדירה של בחורי הישיבה אנחנו נממן, וברצון ובשמחה.

אברהם פורז (מרצ):

הנה, היושב=ראש הציע את הדבר הזה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו נפתח קרן עם חשבון בנק.

משה שחל (העבודה):

בתמורה הם יתפללו למענך.

אברהם פורז (מרצ):

אני חושב, השר שחל, שבתמורה אני מוכן להתפלל ברומנית עבור עצמי. אם התפילה שלהם עולה כל כך ביוקר, אולי אני אתחיל להתפלל בשביל עצמי?

חיים רמון (העבודה):

לא ברומנית.

אברהם פורז (מרצ):

זו השפה היחידה שאני מסתדר אתה.

חיים רמון (העבודה):

אבל לא בטוח שאלוהים מסתדר אתה.

אברהם פורז (מרצ):

לדעתי, הוא דובר רומנית שוטפת. עובדה שאת צ'אושסקו הוא שמע הרבה שנים.

מכל מקום, גם כשאנחנו עולים הלאה ברמות מס הכנסה, יש לנו העניין הידוע בשם

הגבנון.

היו"ר ד' תיכון:

תגיד לי, למה אתה נגד יצירת דרגת מס נוספת מעל הכנסה של 20,000 שקל?

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אתה קיצוני. 30,000.

היו"ר ד' תיכון:

30,000. למה? תסביר לי. הרי אני ליברל כמוך. באמת למה?

אברהם פורז (מרצ):

אני רוצה לומר, אדוני היושב=ראש, מדוע. אני השתכנעתי מטיעון שהשמיע בשעתו משה נסים, ואני חושב שהטיעון הזה נכון.

היו"ר ד' תיכון:

מרבית הכנסתו של אדם?

אברהם פורז (מרצ):

לפחות מחצית הכנסתו.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. אבל למה מ=30,000?

אברהם פורז (מרצ):

אדוני, כשאתה הולך למדרגות מס גבוהות נטל המס יורד. על 20,000 נטל המס ההוא הגבוה ביותר. על 30,000 זה פחות ממחצית.

היו"ר ד' תיכון:

למה אחד שמשתכר 150,000 שקל לחודש - ויש כאלה רבים במשק, ברוך השם, כן ירבו - -

אברהם פורז (מרצ):

לא כל כך הרבה.

היו"ר ד' תיכון:

- - כן ירבו. למה לא ניצור דרגת מס גבוהה לגביהם מ=30,000 שקל? אני רוצה להבין את ההיגיון שלך, שבמקרים רבים הוא דומה לשלי אבל כאן - - -

אברהם פורז (מרצ):

אני רוצה להסביר לך, אדוני היושב=ראש: העניין פשוט מאוד. באיזה מקום תשלום מס יש בו גם איזה אלמנט של צדק וגם אלמנט שאתה רוצה לעודד אנשים ליצור, להשקיע ולעבוד. אז אתה תאמר לי - בצדק, אולי, מבחינתך, שמנהל בנק שנניח מקבל 150,000 שקל בחודש - - -

היו"ר ד' תיכון:

הם כבר לא בצמרת.

אברהם פורז (מרצ):

אני לא יודע.

היו"ר ד' תיכון:

כל החברות הציבוריות.

אברהם פורז (מרצ):

אתה תאמר לי, שהוא יעבוד ממילא כי הוא עובד בשביל הכבוד, הוא עובד בשביל ההנאה, עובד בשביל כל הדברים האלה.

היו"ר ד' תיכון:

הוא עובד בשביל המשכורת.

אברהם פורז (מרצ):

אני חושב דבר פשוט: אני יודע שהמקרים האלה מנקרי עיניים, אבל בסך הכול זה אולי פרומיל אחד מבעלי ההכנסות. זה לא העשירון העליון, זה אולי האלפיון העליון. אתה אומר, נטיל מדרגה נוספת אולי על האלפיון העליון, כי רוב העשירון העליון - פעם קראתי שהממוצע של העשירון העליון הוא 20,000 שקל. זה הממוצע של העשירון העליון.

היו"ר ד' תיכון:

אני מדבר על האלפיון. לשיטתך. האלפיון העליון, לשיטתך. למה לא? תסביר לי.

אברהם פורז (מרצ):

יש רק טיעון אחד בעניין הזה: הטיעון המוסרי שאומר, יש גבול למה שהמדינה יכולה לקחת. במקרה הכי קיצוני היא יכולה להיות שותף של מחצית.

חיים רמון (העבודה):

למה בשבדיה היא יכולה לקחת 55% ו=60%? ברוב מדינות העולם לוקחים יותר מאתנו, והן נאורות, ויש להן כלכלה חופשית, והן פורחות. גרמניה היא מדינה בסדר? רק על בריאות גובים 19% מהמעביד ומהעובד. בצ'כיה, מדינה שיצאה עכשיו לקפיטליזם פרוע - על בריאות משלמים 15%. למה אצלנו?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פורז, אני רוצה לשאול אותך לפני שאתה עונה: מעניין לעניין באותו עניין - תסתכל, אני כמחוקק טעיתי בחוק אחד. חוק אחד יותר מדי העברתי, זה החוק שחייב את חמשת הבכירים בחברות ציבוריות לדווח על שכרם ולפרסם אותו. חשבתי שהבושה תגרום לכך שהשכר ירד. מה שקרה הוא שהשגתי את ההיפך: לא רק שלא נוצרה בושה, אלמנט הבושה לא פעל, אלא שיצרנו בעצם טבלה של ליגה, וכל אחד רוצה להתקדם בליגה הזאת, להגיע לצמרת הליגה. במקום שכר סביר כל בכירי החברות הציבוריות, העלו לעצמם את השכר, והם מתחרים זה בזה. אנחנו מגיעים למצב, שבו כל אחד עובר את 100,000 השקל לחודש, לפחות. אלה חברות ציבוריות, בסך הכול, זה כסף שלך ושלי, ואתה יודע שאין בקרה על העניין הזה ואי=אפשר לטפל בו, כי מה שהוא רוצה הוא מעביר גם באספה הכללית. האם אתה לא חושב שהגיע הזמן לשים קץ לעניין הזה, מעבר ל=30,000 שקל שהציע חבר הכנסת רמון? ועזוב את הסמאות - מרבית שכרו של האדם בידיו.

אברהם פורז (מרצ):

אני חושב שהטיפול לא צריך להיות בשיעור המס אלא בהגבלת אפשרות משיכת הכסף כשמדובר בחברה ציבורית. הרי אנחנו יודעים מה היא חברה ציבורית. זו חברה שנמצאת בבורסה, בעלי המניות הם כל העולם, בעצם איש לא שולט בה, והמנהלים עושים בה כבתוך שלהם. אני בעד חקיקה שתמנע מהם למשוך סכומים מופרזים. אבל תמיד זה מס הכנסה.

היו"ר ד' תיכון:

שאנחנו נתערב?

אברהם פורז (מרצ):

עדיף לי.

היו"ר ד' תיכון:

כן? מאשר שירוויחו כמה שהם רוצים וישלמו יותר מס הכנסה?

אברהם פורז (מרצ):

עדיף לי, לשיטתי, שתהיה איזו דרך שבה אנחנו נגביל, אולי תהיה ועדה ציבורית לגבי החברות האלה, שצריך לאשר להן שכר. אינני יודע.

היו"ר ד' תיכון:

זה עדיף?

אברהם פורז (מרצ):

עדיף לי מאשר דרגת מס.

היו"ר ד' תיכון:

עדיף שוועדה ציבורית תקבע את שכר הבכירים?

אברהם פורז (מרצ):

אגיד לך מדוע: משום שיש גם הרבה מאוד עצמאים, ויש אנשים שעמלים קשה מאוד, ואם הוא מצליח להגיע בסוף החודש ל=50,000, ל=60,000 או ל=100,000 שקל, אני לא חושב שצריך לקחת ממנו 70% או 80%. אני גם לא רוצה לעודד אותו להעלים. אני גם לא רוצה לעודד אותו לעשות כל מיני פיקציות שהוא נמצא בחוץ=לארץ והייעוץ הוא מחוץ=לארץ. יש כל מיני אפשרויות לעקוף. אינגמר ברגמן, אחד מגדולי הבמאים של כל הזמנים, פשוט ברח משבדיה כי הוא לא יכול לעמוד בנטל המסים. הוא אמר: אני לא רוצה להיות "פראייר". והוא באמת אדם עם רגישות, עשה סרטים יפים מאוד שמדברים על הסבל

האנושי.

היו"ר ד' תיכון:

גם כל שחקני הטניס של שבדיה עזבו את השבדיה.

אברהם פורז (מרצ):

אנחנו, העם היהודי, עוד יותר מתוחכמים מהשבדים. השבדים הם ויקינגים במקור. הם נשארו ככה. אצלנו, אם נעשה שיטת מיסוי מכבידה מדי, אנשים ינהלו באמצעות חברות קש.

היו"ר ד' תיכון:

לא מכבידה מדי.

אברהם פורז (מרצ):

בעיניי 70% מס זה מכביד.

היו"ר ד' תיכון:

לא 70%.

חיים רמון (העבודה):

60% מעל 30,000 שקל. לפני שנתיים זה הכניס 250 מיליון שקל.

אברהם פורז (מרצ):

זה לא פותר שום דבר.

היו"ר ד' תיכון:

בינתיים גדל הסכום.

חיים רמון (העבודה):

אני לא יודע. אני לא מעודכן.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב=ראש, גם אם זה 300, כל מה שעשינו זה, סליחה, דפקנו אותם. כסף זה לא.

חיים רמון (העבודה):

אפשר לתת בזה שכר דירה לבחורי ישיבה.

אברהם פורז (מרצ):

תראה, אני אומר לך, לשיטתי, הרי אנחנו יודעים מה קורה, אתה לא מדבר על אלה של עד פי=ארבעה מהשכר הממוצע, כי ממילא הם ב=60% מהשולי, יחד עם ביטוח לאומי ומס בריאות. אתה לא מדבר עליהם. אתה אומר שאחר כך נוצר הגבנון.

חיים רמון (העבודה):

אבל הוא צודק.

אברהם פורז (מרצ):

נכון. לשיטתי, זה אבסורד.

חיים רמון (העבודה):

אני משלם יותר מס ממי שמרוויח - - -

אברהם פורז (מרצ):

זה אבסורד, רק שיש בינינו חילוקי דעות על הפתרון. אתה אומר, שבמקום שיהיה כך וירידה, אתה מציע כך ועלייה, ואני אומר שצריך לחתוך את הגבנון הזה.

חיים רמון (העבודה):

אני מציע למעלה להעלות ולמטה להוריד.

אברהם פורז (מרצ):

זה נכון שאם תעלה מ=50% ל=55%, אולי זה לא קריטי. יכול להיות שזה לא קריטי. אבל בגדול, אם אתה מגיע לשיעורי מס אבסורדיים, אנשים יעבירו את הפעילות לחוץ=לארץ.

חיים רמון (העבודה):

לא אבסורד, זאת ההצעה.

אברהם פורז (מרצ):

ההצעה הזאת יש בה אלמנטים של סבירות.

חיים רמון (העבודה):

זו לא סתם הצעה.

אברהם פורז (מרצ):

אבל הפחד שלי הוא, שמחר יהיה 55%, מחרתיים יהיה 60%, ובסוף יגיעו ל=80%.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת פורז, תוך כדי כך לרווח את מדרגות המס לרמות של 8,000 ש"ח ו=10,000 ש"ח, ששם האבסורד הגדול - אין לזה אח ורע.

אברהם פורז (מרצ):

אני חושב שאסור לראות בזה משק סגור. זאת אומרת, שכאשר אתה אומר: אנחנו ניקח מהם וניתן לאחרים, וניישר את הקו - לדעתי צריך ליישר את הקו בכל מקרה. אני גם לא 200 מיליון יאפשרו את זה. לפי ההערכות, כדי להוריד את-בטוח שהסכומים האלה של 250 הגבנון צריך 5 מיליארדים, זה סיפור הרבה יותר מסובך. אם לא עושים אותו במכה אחת, לפחות צריך לעשות אותו בכמה שלבים.

עוד נקודה שאני רוצה להתייחס אליה, והיא לא נוגעת לנושא המיסוי. שרת התקשורת לימור לבנת מינתה ועדה הקרויה ועדת=פלד. ועדת=פלד - אני לא רוצה להיכנס לפרטים - בעיקרון, ממליצה לפתוח את השמים. זה נראה לכאורה דבר שובה לב. מי מאתנו רוצה לחיות באיזה גטו קטן עם מעט ערוצים? כמובן, הכול נראה הרבה יותר יפה והרבה יותר טוב כשמרחיבים, שכל אחד יוכל לשדר. יהיו מיליארד פרחים שיפרחו; מיליארד ערוצים.

אני רוצה להזהיר מפני המגמה הזאת. יש לה סיבה אחת פשוטה. אנחנו בעולם כולו בסך הכול כ=5 מיליוני דוברי עברית - - -

היו"ר ד' תיכון:

לסיים. לסיים.

אברהם פורז (מרצ):

תוך שתי דקות אני גומר.

היו"ר ד' תיכון:

נתתי לך זמן בשפע.

אברהם פורז (מרצ):

אבל חלק מהזמן אתה דיברת.

היו"ר ד' תיכון:

תאמין לי, זה לאחר המכסה.

אברהם פורז (מרצ):

אז תן לי עוד שתי דקות.

היו"ר ד' תיכון:

כשכבר גמרת, אז התחלנו לשאול אותך שאלות.

אברהם פורז (מרצ):

שתי דקות ואני מסיים.

היא מציעה, באמת, את הרעיון לפתוח את הכול. אמרתי שאנחנו 5 מיליוני דוברי עברית. תוכנית עולה אותו מחיר אם צופים בה 100 איש, 100,000 איש או 100 מיליון איש; עולה אותו מחיר להפיק אותה. התוצאה מאוד פשוטה. אם אנחנו, למשל, לוקחים את הערוץ השני - ועכשיו היה איזה עימות בין רצון השרה לבין מועצת הערוץ השני, ואני שמח שמועצת הערוץ השני קיבלה את ההחלטה בעצם להאריך את הזיכיונות - אם אנחנו פותחים ערוץ מסחרי נוסף, מה התוצאה? שוק הפרסומת בישראל, בגדול, קבוע. נניח שהוא יגדל.

היו"ר ד' תיכון:

את זה בדיוק טענת גם לגבי הערוץ המסחרי, הערוץ השני, והערוץ הראשון - - -

אברהם פורז (מרצ):

לא טענתי. אני הייתי בין מקימיו. הייתי המקים שלו, לא יכולתי לטעון את זה.

היו"ר ד' תיכון:

- - - אם ייתנו פרסומת לערוץ הראשון, הערוץ השני לא יוכל להתפרנס בכבוד.

ברוך השם - - -

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב=ראש, הייתי ראש מינהלת ההקמה של הערוץ השני.

היו"ר ד' תיכון:

אני יודע.

אברהם פורז (מרצ):

אז ודאי שלא יכולתי לטעון טענה כזאת.

היו"ר ד' תיכון:

ברגע שאפשרו לערוץ הראשון להגיש שידורי פרסומת, הם טענו שזה יהיה על חשבון -

- -

אברהם פורז (מרצ):

אבל היה דבר ברור.

היו"ר ד' תיכון:

דרך אגב, תגיד לי, אנחנו מפצים את בעלי העיתונים?

חיים רמון (העבודה):

כן, בטח.

אברהם פורז (מרצ):

היה. היה.

חיים רמון (העבודה):

גם היום.

היו"ר ד' תיכון:

מישהו משלם להם כסף?

אברהם פורז (מרצ):

כן. אבל זה בתקופת מעבר.

היו"ר ד' תיכון:

זה לא צודק.

אברהם פורז (מרצ):

החבר שלך, פנחס גולדשטיין, הוא הכניס את הדבר הזה.

היו"ר ד' תיכון:

לא צודק. הגיע הזמן שגם זה יעבור מן העולם.

אברהם פורז (מרצ):

זה עובר, זו הוראת מעבר.

משה שחל (העבודה):

זה היה הסדר זמני לתקופת מעבר.

היו"ר ד' תיכון:

וזאת הוראת מעבר לעולמים.

אברהם פורז (מרצ):

לא, היא נגמרת. שלוש שנים או ארבע שנים ונגמר.

היו"ר ד' תיכון:

היה לזה צידוק?

אברהם פורז (מרצ):

להערכתי, לא היה לזה צידוק.

חיים רמון (העבודה):

בדיעבד, לא היה לזה צידוק.

משה שחל (העבודה):

לא היה אפשר להפעיל את הערוץ השני. אני הפעלתי אותו, אחרים דיברו. אני אומר לך, בסך הכול זה היה מחיר שכדאי היה לשלם אותו, כי היום אי=אפשר לתאר את מפת התקשורת בלי מה שקרה.

היו"ר ד' תיכון:

אבל זה היה תשלום מיותר. דמי לא יחרץ. פחד של חברי הכנסת מפני מישהו. פחד מדומה.

אברהם פורז (מרצ):

אבל, אדוני היושב=ראש - - -

חיים רמון (העבודה):

תראה כמה דמי לא יחרץ משלמים עכשיו. תאמין לי, עכשיו זה פרוטות.

אברהם פורז (מרצ):

זה נכון, זה על סכומים קטנים יחסית.

אז המאבק היה מול העיתונות הכתובה, שטענה שזה ימוטט אותה, ובאמת, דרך אגב, חלק מהעיתונים חטפו מכה. "חדשות" נסגר - -

היו"ר ד' תיכון:

אני לא חושב.

אברהם פורז (מרצ):

- - "על המשמר" נסגר, "דבר" נסגר - -

היו"ר ד' תיכון:

לא בגלל זה.

אברהם פורז (מרצ):

- - קרו כמה דברים. אבל אני אומר, אדוני היושב=ראש, נכון להיום, קח את הערוץ המסחרי - בהנחה שרשות השידור תישאר ממומנת מאגרה - תוסיף עוד ערוץ מסחרי. מה תהיה התוצאה? גם אם העוגה תגדל, והיא יכולה לגדול, נניח היא תגדל ב=20%, תיקח את ה=120 ותחלק לשניים. לכל אחד מהערוצים יהיו 60% ממה שיש לו היום. עם 60% אפשר להביא יופי של סרטים קנויים, המון תוכניות ספורט, לעשות המון שעשועונים. הפקות מקוריות, דרמות, יצירה מקורית וכדומה - אי=אפשר. התוצאה היא, שבסופו של דבר יהיו לנו המון ערוצים, וכולם יהיו ערוצים ברמה מאוד ירודה. טלוויזיה נוסח איטליה.

היו"ר ד' תיכון:

אבל יש לנו 50 ערוצים היום.

אברהם פורז (מרצ):

אבל רוצים לעשות יותר ישראליים.

היו"ר ד' תיכון:

אבל גם ישראליים יש.

אברהם פורז (מרצ):

אני חושב שהגענו לרוויה.

היו"ר ד' תיכון:

למה אתה מגן על בעלי החזקה האלה?

אברהם פורז (מרצ):

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב=ראש - - -

היו"ר ד' תיכון:

מי שרוצה - הנה, הוא כבר גומר.

חיים רמון (העבודה):

הוא לא יגמור לעולם, לא בגללו, אלא בגלל אדוני היושב=ראש.

היו"ר ד' תיכון:

אתה יודע כמה דיברת במרוצת השבוע האחרון?

חיים רמון (העבודה):

לא זכור לי.

היו"ר ד' תיכון:

אתה יושב כל הזמן ומפהק. כל פעם שאני מזמין אותך אתה מפהק.

אברהם פורז (מרצ):

אני רוצה לומר עוד משפט אחרון. הכנסת כנראה תאשר שידורי טלוויזיה ישירים באמצעות לוויין, מה שנקראD#B#S. עם צלחות. אני רוצה להזהיר מפני שני דברים# הדבר הראשון - חלילה אם ניתן לצלחות להיות מותקנות בכל מקום. יהיה לנו יער מאוד מכוער; זה מאוד מכער את הסביבה.

אם מותר לי להתנבא, אתה יודע שהשידור עם צלחות זה שידור מוצפן, עם מפענח, כדי שלא תוכל לקבל אותו חינם. אם אני מכיר את המנטליות הישראלית, כמו שעשו בשעתו אנטי=מחיקון, יפרצו גם את הקודים האלה של הדיקודרים האלה, ובארץ יקלטו בלי כסף. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, כיוון שבתוקף תפקידך, אדוני היושב=ראש, אתה לא משתתף בישיבות ועדת הכספים, ודאי שלא באופן שהיית רוצה, אז אני אספר לך, ואספר כמובן לחברי הכנסת, ולמי שצופה בנו בשעת בוקר מוקדמת יחסית זאת - -

היו"ר ד' תיכון:

יש קהל גדול שצופה.

חיים רמון (העבודה):

- - אני אספר לך דברים שהם באמת תמוהים. בכל תקופת היותך חבר ועדת הכספים, לא היית מאמין שדברים כאלה יכולים לקרות. בשלב מסוים כבר הפסקנו לכעוס, התחלנו לצחוק.

במה דברים אמורים? אני אקשור את זה למה שהיה הבוקר. הווירוס הזה, כמו שאני קורא לו, של כיבוס מלים, אי=מסירת אינפורמציה מדויקת, פוגע גם באנשים טובים. חבר הכנסת שטרית הוא בהחלט אדם טוב, הגון, והוא מופיע כאן ואומר, שמטעמים טכניים - איך הוא אמר? טכניים - שר האוצר איננו יכול להגיש את ההסכמים שהוא הגיע אליהם. אני מתפלא למה מטעמים טכניים.

הודיע שר האוצר, שהוא לא נתן אגורה וחצי אגורה לאף אחד לשום דבר. הופיע אתמול השר מצא ואמר שראש הממשלה - ואני לא מעלה על דעתי שראש הממשלה מבטיח כספים בלי ידיעתו של שר האוצר - הבטיח לו 450 מיליון שקל למערכת הבריאות. ויש בעיה למי להאמין, כי מישהו ודאי משקר - או השר מצא - - -

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

איזו סתירה - - -

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

אני אומר מה אמר ראש הממשלה. אני מדבר על עובדות, חבר הכנסת עזרא. ראש הממשלה אמר לשר מצא, שהוא הבטיח לו 450 מיליון ש"ח, השר מצא אמר את זה בפומבי, ואני יכול לצטט. השר נאמן, בפומבי, אומר: לא הבטחתי דבר. כלומר, מישהו משקר. מישהו פה לא מוסר אמת. כי הרי, חבר הכנסת גדעון עזרא, אתה לא מעלה על דעתך שראש הממשלה יבטיח לשר מצא, לא 10 מיליוני שקלים, לא 20 מיליון שקלים, אלא 450 מיליון שקלים, ושר האוצר לא ידע מזה. הרי לא יעלה על הדעת. אם זה לא עולה על הדעת, אז יש במשולש הזה מישהו שמשקר.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - -

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

יכול להיות, אבל אני אומר, שנכון לרגע זה הופיעו אנשים מכובדים, שמישהו מהם

אמר דבר שהוא רחוק מן המציאות - - -

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

חיים, תסלח לי - - - לפני שבועיים - - - 350 מקומות עבודה. באו ואמרו באותו לילה שזה לא נכון - - -

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

חבר הכנסת גדעון עזרא, לפני שלושה ימים, נדמה לי, דיברתי עם ראש עיריית אופקים, והוא אמר שמזמן שראש הממשלה הבטיח את 350 המקומות, המצב רק הוחמר ולא שופר - - -

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - -

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

אני אומר לך מה הוא אמר לי; הוא עומד להופיע, בשבוע הבא, והוא יפרט את כל הדברים האלה. אבל למה לדבר על אופקים? אני מדבר כאן ועכשיו. אבל, פה אני מגיע לוועדת הכספים, באמת הצלחנו, האופוזיציה, בעזרת חברים מהקואליציה, לטרפד את רוב הגזירות הזדוניות של שר האוצר ויועציו בנושא הבריאות. אני מודה על כך לש"ס, שהוציאו שלושה סעיפים חשובים, והמפד"ל סייעה בסעיף אחד, ומאבקו של השר מצא הביא לכך ששנשמר סל אחיד, תיכף אני אגיד מה לא נשמר, ובעזרת חבר הכנסת פיני בדש העברנו

- - -

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

תגיד לי, מה זה, כולם מתפארים בעניין הזה.

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

תיכף אני אספר לך במה מתפארים, כדי שתבין לאיזה שפל הגיעה הוועדה שהיית חבר בה כל כך הרבה שנים. באמת לא נשאר כמעט שום דבר, פרט לדבר אחד, ואני רוצה שתקשיב היטב - וגם הצופים בנו. השר מצא הודה, שהוא, אכן, השיג סל אחיד אבל לא שוויוני, מכיוון שהתשלומים - אני מצטט את השר מצא, לא את דעתי; דעתי כדעתו, אבל אני תמיד על תקן של מי שבא מהספסלים האלה ולכן אני אולי חשוד. אני אומר לך, תאמין לי שכל המאבק שניהלתי בשבועיים האחרונים על אי=יישום חוק הבריאות היה בלי פזילה לרווחים פוליטיים. היו הרבה דברים שרציתי לעשות פוליטית, עשיתי אותם בנושאים אחרים.

בעניין הזה השר מצא אמר, שזה המקסימום שהוא יכול היה להשיג, וכל קופה יכולה להטיל תשלומים, באישור שר הבריאות, על=פי תפיסתה, בכלל זה תשלומים שנקראים בעברית צחה, מכובסת, "תשלומים עתיים", בעברית מובנת וברורה לציבור - מס גולגולת.

אבל אחרי כל זה, אדוני היושב=ראש, נוצר חור של מיליארד ורבע, מיליארד וחצי שהיה קודם. אתמול באנו, הכול נגמר, שאלנו את פקידי האוצר, שאלנו את שר האוצר, כי כשפקיד מופיע בוועדת הכספים ומדבר הוא מדבר בשם שר האוצר, לכן מרגע זה אני אומר כאילו שר האוצר הופיע. דרך אגב, שר האוצר, בנושאים כל כך דרמטיים, נדמה לי שחודשיים לא היה בוועדת הכספים. פשוט התאדה; לא היה קיים. כמעט לא היה לו מושג מה מדברים בשמו, אבל על=פי מצוות הדמוקרטיה אני אתייחס למה שהוא דיבר, כאילו, בוועדת הכספים, פקידיו בשמו.

והם אומרים: אנחנו לא אומרים לכם מאיפה יבוא הכיסוי למערכת הזאת. אומרים להם: תשמעו, הרי מהרפורמה, שהאמנתם שתהיה תחרות וכל זה, לא נשאר כלום. הם בשלהם. אומרים להם: תגידו לנו, מאין יבוא? אומר שר האוצר: מהתייעלות. מאה אחוז. כמה אתם מצפים שתהיה התייעלות בקופות=החולים בשנה הקרובה? הם לא אומרים. אומרים: אפשר לייעל, באופן עקרוני, במיליארד. בסדר.

אתה מעלה על דעתך, אדוני היושב=ראש, שמ=1 בינואר עד 31 בדצמבר אפשר לייעל מערכת במיליארד שקל, מערכת כל כך מסובכת כמו מערכת בריאות, עם כל ועדי העובדים, הרופאים והדברים הרגישים? במיליארד? זה לא בשנה, זה בשמונה חודשים, כי עד שיתארגנו, עד שיסכימו, המערכת ממחר היא מערכת גירעונית של 1.5 מיליארד שקל, ובכלל זה אותן תרופות שהובטחו. 150 מיליון שקל שהובטחו הם על הנייר. כל החולים שידעו -

זה על הנייר, זה עוד לא תוקצב בשום מקום. יש חובה לתת, אבל זה לא תוקצב.

שואלים אותם: מאיפה תביאו את הכסף? שר הבריאות אמר שהובטחו לו 450 מיליון שקל, בתוכם 150 שקל על התרופות החדשות. אומרים: אנחנו לא יודעים מזה דבר; לא שמענו על זה. שר האוצר, על=ידי ראש אגף התקציבים - לא שמענו, לא ידענו, אין דבר כזה. ויש תקציב על הנייר כאילו מאוזן, יש בו גירעון מובנה, רק זה כמיליארד ורבע עד מיליארד וחצי שקל. הם לא אומרים.

אמרתי להם: אתם רוצים התייעלות? תגידו 300 בשנה, תעשו תוכנית. מיליארד שקל אפשר לקצץ, נניח; אני לא מאמין, אלה שטויות, אבל נניח, שנה ראשונה 300, שנה שנייה 300-800. אבל לא. והם מתכוונים, במסגרת אי=הטלת המסים, להטיל מסים בשווי 900 מיליון שקל, בתשואה הכי לא צודקת, הכי אנטי=פרוגרסיבית. מה זה מס גולגולת? - שהמובטל בירוחם וחבר הכנסת ויעקב נאמן משלמים אותו דבר.

אבל מה שהיה יותר גרוע, ופה אני רוצה לשתף אותך; באנו לוועדת הכספים ואמרנו: אתם מטילים תשלומים, אנחנו רוצים שזה יהיה לפחות באישור ועדת הכספים. בחוק המקורי זה היה באישור ועדת העבודה והרווחה. אומרים: לא, באישור ועדת הכספים. האוצר אומר: לא מסכימים. אתה שומע, אדוני היושב=ראש?

היו"ר ד' תיכון:

בזמני, טענה כזאת לא היתה נשמעת.

חיים רמון (העבודה):

לא מסכימים. חכה, זה עוד כלום. אני שואל: מה זה לא מסכימים? כל העברה תקציבית של 10 שקלים מסעיף לסעיף אתם באים לוועדת הכספים לאשר. כל אגרת מכס אתם באים לאשר. הייתי שר הפנים. אני לא אוהב שצדים חיות. העליתי את התשלום על אגרת ציד ב=300%-400%. הייתי צריך ללכת לוועדת הפנים בראשות חבר הכנסת מצא לבקש אישור אגרה לציידים, ולא הצלחתי להעביר את זה, כי היה שם לובי של ציידים - - -

עמיר פרץ (העבודה):

אפילו אתה נפלת ברשת - - -

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

נכון. אז אומרים: הולכים להטיל מסים, תשלומים על בריאות, בלי אישור הכנסת, בלי דיון ציבורי, ושר האוצר אומר: אני לא רוצה דיון ציבורי.

אבל חכה, זה לא סוף האבסורד. באים ואומרים: תודיעו, לא כמו הודעה עם יכולת עיכוב. בוועדת הכספים, חבר הכנסת תיכון יודע, אפשר לעכב. יש הודעה, ואם חבר כנסת מסוים רוצה לעכב - הוא יכול לעכב. לא העליתי על דעתי בכלל שאפשר. אומרים: רק תודיעו. תשימו טופס, בתור ועדת הכספים אוטומטית, אחרי ששר הבריאות מאשר. אומר שר האוצר: לא מסכים. שואלים אותו: למה? - אני לא רוצה שכנסת ישראל תקיים דיון. היא לא בעניין הזה, בבריאות. אז קורה נס. בקטע הזה, הקטן, המצומצם, העלוב, תראו עד איפה הגיע המצב, הטירוף הזה כמעט.

הוא אומר: אם זה יעבור - אני מושך את כל החוק חזרה, כי אתם, חברי הכנסת, מייצגי הציבור, לא ראויים לדון, לא ראויים לדעת, לא ראויים לאשר תשלומים במערכת הבריאות, כי אתם לא אחראים. אנחנו באוצר, השר ופקידיו הם אלה שנבחרו על=ידי הציבור, הם אלה שצריכים לדאוג, ובמזל היו שני מורדים בקואליציה, שני צדיקים, קליינר ופיני בדש - חבר הכנסת צוחק, בצדק, מהדבר הזה. הרי זה לא יעלה על הדעת. כל תקנה הכי קטנה היא באישור של הכנסת. כבר שנים אנחנו אומרים זאת. ואז זה עובר בנס, בתשעה נגד שמונה - האופוזיציה פלוס שני מורדים - וקם ומזדקף שר האוצר בדמותו של אחד מפקידיו ואומר: אנחנו נחזיר את כל חוק ההסדרים לוועדה. והולכים לראש הממשלה. באפיזודה הקטנה הזו מתגלם כל המאבק שמנהל שר האוצר על הכחדתה למעשה של מערכת הבריאות הציבורית במדינת ישראל.

ידעו הצופים: אתמול התפרסמו הנתונים של מחקר שערך "מכון ברוקדייל" על שנתיים לחוק ביטוח בריאות ממלכתי. 40% מהציבור אומרים שהשירותים השתפרו בצורה יוצאת מן הכלל. 9% שרובם היו חברים בקופת=חולים "מכבי" ובקופת=חולים "מאוחדת", שקיבלו חמישה כוכבים פלוס=פלוס, אומרים שהשירותים הורעו. אבל הנתון המדהים ביותר הוא, שב=1995 60% ממבוטחי קופת=החולים הכללית אמרו שהם מקבלים שירותי בריאות ברמה

גבוהה, והיום, שנתיים אחרי - 89% מחברי קופת=חולים הכללית המייצגת את דלת העם, את הזקנים והחולים ואת הציבור הבינוני, מרוצים משירותי בריאות, ושביעות רצונם גבוהה.

וזה חורה להם, וזה פוגע בהם. אני אומר להם: כל מה שצריך הוא להטיל מיסוי מינימלי של מה שהיה מס מקביל, 0.2% או 0.3% שבוטלו בגנבה, כגנבים בלילה בשנה 1993 למערכת בריאות חולה-שעברה, או לתת כל שנה מחצית ממה שהמדינה נתנה ב=1994 שהיתה ברמה נמוכה יותר, עם כיסוי קטן יותר.

אני מצטער על ששר האוצר הפך את מערכת הבריאות לסטלינגרד שלו, לדבר היוקרתי. אם זה יוצא מספר החוקים, וידונו בכך ביישוב הדעת, הוא יתפטר וילך הביתה. רבותי, תאמינו לי, ההתפטרות שלו היא לא איום - היא הבטחה, היא בשורה. הוא יעשה טוב לעצמו, הוא יעשה טוב למדינת ישראל ואפילו לממשלה ולקואליציה, ואני לא שוחר טובתן, והטיפול החובבני בתקציב המדינה מוכיח זאת.

אני עדיין מקווה, שנצליח לפחות להעביר החלטה, שכל הגזירות הללו, אם תוטלנה, תהיינה בפיקוח של הכנסת ובאישור ועדת הכספים. כאן יש איזה אתגר מינימלי לגישור על הפער בין הדיבורים של הקואליציה לבין אופן הצבעתם. אני לא מבקש דברים דרמטיים, רק דבר קטן ומינימלי שקיים בכל חוק: שהכנסת תפקח על הרשות המבצעת בהטלת מסים ותשלומים על הציבור. זה הכול, זה קצת, זה שום דבר, זה קיים בכל מקום, ואז נעצור את המגמות של ההשתלטות חסרת הלב, האטימות, ההתנשאות והבורות של שר האוצר ופקידיו על מערכת הבריאות. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים רמון. חבר הכנסת חגי מירום, ואחריו - חבר הכנסת מקסים לוי.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

ברגע שלא תדבר לעניין, אני קם ויוצא, אני אומר לך. אם תדבר לעניין, אשאר כאן.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת גדעון עזרא, דיבור נגד נתניהו הוא לא דיבור לעניין?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

חבל.

חגי מירום (העבודה):

אתה לא בסדר אפילו בהערה שלך. אני עומד פה ימים ולילות ולא הזכרתי את השם נתניהו. דיברתי על הממשלה, דיברתי על התקציב, דיברתי על התיירות, דיברתי על תנועות נוער, דיברתי על אלף ואחד דברים.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

חגי מירום (העבודה):

ראשית, מי אתה שתכתיב לי מה אגיד כאן. שנית, ההערה שלך פשוט לא לגיטימית.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אני אומר לך לדבר לעניין, זה הכול.

חגי מירום (העבודה):

מצדי תלך כבר, ויפה שעה אחת קודם. זה מאוד לא יפה. לא באתי להשמיע לך כאן את מה שאתה רוצה, בכל הכבוד הראוי.

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אני רוצה, בהופעה שאני חושב שתהיה

האחרונה שלי בדיונים על חוק הצמיחה, לעשות כאן סיבוב של תודות לעובדי הכנסת. אני רוצה לקרוא את שמות העובדים בזה אחר זה.

תודותי, תודותינו ותודות כל האנשים שיושבים כאן נתונות לאביב"י דבורה, לאבן=זוהר איטה, לאדלר אסתר, לאדרי מימי, לאדרי תמר, לאהרן שבח, לאוסביצקי אירנה, לאזווי דוד, לאזולאי משה, לאזולאי שושנה, לאיובי חיים, לאיטה מרדכי, לאלחנני סמדר, לאלטמן חנה, לאליה רבקה, לאלפיה אסתר, לאנגל מיכל, לאסרף דליה, לאסרף ג'קי, לאפרגן נסים, לאשורי נסים

לבהירי תמר, לבוזגלו ברוך ולבוטון משה, לבלולו אמנון, לבלומרוזן רבקה, לבן=אמו חגית, לבן=טוב אביחי, לבן=יוסף אסתר, לבן=ישי יצחק, לבן=סימון אסתר, לבן=סימון נורברט, לבן=סעדון יהודה, לבן=עמי שלום, לבנדל יעל, לבנקין חדוה, לבר=צרפתי תמר, לברנע תמר.

לגבאי יחזקאל, לגולן מרים, לגונן יאיר=מרדכי, לגורדון דנה, לגורדון סיגל, לגז עמנואל, לגידלי יהודית, לגלסר מרדכי, לגלעדי צפורה, לגנץ אליקים, לגרמאי ברוך, לגרנות צבי.

לדאר חיים, לדגני נתן, לדהן אסתר, לדוד אברהם, לדוד עובדיה, לדויטש חנה שמארגנת לנו את החקיקה, לדולב יוסף, לדיוויס רות, לדיין מרגלית, לדליות חיים, לדנן אסתר, לדנן מרדכי, לדנקר לבנה, לדרזי בת=שבע.

להירשפלד עפרה, להראל מאיר, להרוש שושנה.

לוואג דורית מוועדת החוקה, לווטקין זיו, לוורון לאה מנהלת ועדת הכלכלה, לוורשה גדי.

לזגרון ג'יזל, לזייגר חיים, לזייני רחמים, לזכאי אביגיל, לזכריא כרמלה, לזכריה מירה.

לחובב יהודית, לחובב משה, לחובש הילה, לחודדה אילנה מוועדת הכנסת שהיתה מזכירה שלי, לחזקיהו שושנה, לחזן אשר, לחכם מירב, לחכמיאן טובי שהיא לא רק יפת

מראה אלא גם חכמה והיא בחשבות הכנסת, לחיים ראובן, לחן שרה, לחנוכה שמעון, לחסיד אסתר.

לטבעון מרים, לטורס עדנה, לטולדאנו בן=ציון.

ליהודה יוסף, ליהלום מאיר, ליוסף בן=ציון, ליחיא יוסף, ליעקבסון שמואל - אוי, סליחה, זיכרונו לברכה, הוא היה מזכיר הכנסת ועדיין מופיע כאן ברשימות, אבל זכרו ברוך ויישמר עמנו לעד - ליפה אסתר, ליפרח יעקב, לירושלמי אילנית, לירימי דוד, לישראל מרדכי.

לכאלי נחום, לכהן אמיר, לכהן ויקטוריה, לכהן חיים, לכהן יחזקאל, לכהן יצחק מן הדפוס, לכהן מזל, לכהן מרים, דולי, לכהן עודד, לכהן רבקה, לכהן תמר, לכריף סלים, לכרם שושנה, ללב דוד, סגני המזכירים המסורים שלנו, ללוי אברהם, ללוי אליעזר, ללוי בלהה, ללוי ברוך, ללוי דוד, ללוי הילה, ללוי חיים, ללוי יוסף, ללוי משה, ללוי ענת, ללוי שלמה הסדרן, ללוי שלמה מן הדפוס, ללוין אורה, לחוביצקי שולמית. שימו לב כמה לוויים יש לנו.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

כהן ולוי.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

כוהנים ולוויים רבים יש לנו בין עובדי הכנסת.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

כאשר היה מס אחיד בהסתדרות, היתה שם כרטסת מדהימה של כמיליון וחצי חברי הסתדרות, היו שם כ=30,000 אנשים בשם כהן. ואז הלכו הלאה: 2,000 יעקב כהן. הלכו לשם האם ולשם האב. כלומר, הגיעו לדרגת סיווג שביעית עם הכהנים.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

כן ירבו כוהנים ולוויים בקרבנו.

ללחוביצקי שולמית ואפילו ללמברגר יעקב, הזכור לטובה, נשאר עדיין ברשימותינו.

למאור וילמה, למועלם טובי, למור יוסף, למזון יצחק ולמזרחי גאולה. מזרחי יאיר, מיכאל יחזקאל, מלכה אריאלה, מלכוב מיכאל, מנחם אפרים, מנחם יעקב, מנשה רפאל, מרדכי דני, מרמונצ'יק דוד, שעוסק בענייני ביקורת הכנסת ושימשיך כך ללא מורא. ומרקוס רבקה, ומשה מנשה.

ונגני יעל, ונדב שרה, נהון אסתר, נחמני אליהו, נחמני דוד, נסים בן=ציון, נקר יפה.

תודות גם לסירוטקין ארקדי, ולסעדה רחל, לספרן צפרא.

לעדס אורלי, לעוזר יגאל, לעוזרי שמעון, לעזרא יפה, לעמדי יהודה, לצבי ענבר, היועץ המשפטי לכנסת. לעצידה אושרה, לעצמון ורד.

לפוני אברהם, ופינק יעל, ופינקלשטיין משה, ופישל אריק, ופסטרנק שרה, ופרידה משה, ופרידנר ברוך, ופריידין חנה, ופרל משה, ופרסי שולמית, ופרץ לימור.

לצמח רות, לצנעני חפציבה, לצ'רנאוכוב יוסף, לצרפתי בן=ציון, לצרפתי יגאל.

ותודות גם לקלוגמן עליזה, לקלימוביצקי אירינה, לקלימי עמנואל, לקמארה אביעד, שהוא היום חשב הכנסת ועושה את עבודתו יוצא מן הכלל. ולקמחי נעמי, וקסלסי יצחק, ורותי קפלן, הסגנית שלנו שיושבת אתנו שעות על גבי שעות. היה לה קשה בשבועיים האלה אבל היא עמדה בזה יוצא מן הכלל. הנה רותי כאן אתנו ליד סגן יושב=ראש הכנסת שבח וייס. ולקרופרו שמחה, וקרן דוד, וקרשנר איוור.

ולרבי מרדכי. ולאורי רדאי מוועדת החוץ והביטחון, מזכיר הוועדה. ולרזיאל גאולה, ולרחניאן אהרן, ורייכמן ליאון, ורינגלר ניצה. רם טלי מיכל, רפאל חיה, רפאלי אביגדור, רפאלי שולמית, רצאבי מירה, רקמיסטרוק דניאל.

שאלתיאל קרן, שבתאי אסתר, שבתאי כוכבה, שהם שלמה, שטיינברג רחל, שמיר בטי. ותודות גם לשמעון יצחק, ולשניידר אנה, היועצת המשפטית לוועדת הכספים שעבדה סביב השעון בניסוח ההסתייגויות ובהכנתן, מאוד מאוד במסירות. ולשעייה אבנר, ולשפנייר תמר, ולשפירא יפה, לשפירו קונסטנטין, לשפירר ארתור, לשרבף אריה, לשרון צביה. לשרייבמן נעמי, לשרם נילי, לשר=עידן יוסף.

לתלה יפה, ולתקווה אליהו.

ואם שכחתי מישהו מעובדי הכנסת, אנחנו נעשה רשימת השלמה ואנחנו נודה להם. ואני אומר כאן: אין לי בכלל ספק - נכון, חבר הכנסת אבי יחזקאל? - שלאנשים טובים

- - -

<u>אברהם יחזקאל (העבודה):</u>

אחרי שקראת את כל השמות, האם אתה יכול להגיד מה התוצאות?

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

זו לא היתה התמודדות הפעם. זו היתה הבעת תודה לאנשים טובים מאוד, שנמצאים כאן בכל השטח. אני מקווה שגם עובדי הגינון מסביב, שמחזיקים לנו את הכנסת בפריחתה, באים על הברכה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

וערוץ=33, לא לשכוח.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

ערוץ=33, שברגע זה מדווח אותנו משלוש מצלמות.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

את אלימלך ואת עמוס ואת שרה.

חגי מירום (העבודה):

ומאחור נמצאים שם אנשים שעושים את המיקס, ואת התמונה, ועושים לנו את ההופעה קצת יותר משופרת ממה שהיא באמת, אני חושב. ולשרה שנמצאת כאן ומדווחת אותנו.

היו"ר ש' וייס:

ואלימלך, ועמוס.

חגי מירום (העבודה):

ולאלמילך רם ולעמוס בן=ורד. ולעיתונאים שלנו, שיושבים שם ספונים בלשכותיהם, ואני לא אקרא בשמותיהם.

וכמובן לאנשי משמר הכנסת, ששומרים על גדרות המשכן ועומדים בשער, תרתי משמע, שער פולומבו, ונמצאים בכל פינה.

למה אני אומר את זה? אני אומר את זה מפני שאנחנו חייבים לאנשים האלה את המעוז הדמוקרטי הזה. הם עושים כאן יום ולילה. הם עושים את עבודתם בלי להביע דעה פוליטית כלשהי, וקשה בבית הזה שלא להביע דעה פוליטית. כי לעתים אנחנו מרגיזים אותם, ולעתים אנחנו מושא להערצתם. לעתים הם מזדהים עם צד אחד של הבית, ולעתים לא, והם לא אומרים את זה. הם במובן זה מחזיקים דממה פנימית שהיא פרי של היותם אנשי שירות.

היו"ר ש' וייס:

אבל בקלפי הם אומרים את זה.

חגי מירום (העבודה):

בקלפי זכותם להגיד את זה. אבל היפה הוא פה, שכאשר אתה נכנס בשערי הכנסת, אתה אינך יודע מה צבעם הפוליטי של האנשים האלה. הם נותנים לכל אחד מאתנו, יהיה מהעבודה או מהליכוד, או יהיה מצומת או ממרצ, או יהיה מהסיעות הערביות או מכל סיעה אחרת בבית, סיעות חרדיות - תמיד שירות למופת; תמיד עבודת קודש עם המון המון נשמה.

אתה רואה, חבר הכנסת גדעון עזרא, שלא השתלחתי בראש הממשלה, אלא באתי לעשות פה את המינימום שאנחנו יכולים לעשות.

<u>גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):</u>

עשר, עשר.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

להגיד תודה לאנשים האלה, שבזכותם הבית הזה קיים. תודה רבה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני מאוד מודה לחבר הכנסת חגי מירום, וכמובן מצטרף לכל הברכות האלה.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, שכחתי להגיד מלה אחת טובה גם לקצרניות שלנו, שמלוות אותנו. בזמן האחרון זה התקצר קצת, אבל הן עובדות מאוד מאוד קשה.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

לא, זה לא התקצר. אנחנו התארכנו.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

נכון.

היו"ר ש' וייס:

חברים, אני מודה לחבר הכנסת חגי מירום. האם יש עוד מישהו שרוצה להוסיף ברכה? אז נעשה את זה באמצעות מקסים לוי, שלא נמצא כאן אתנו. חבר הכנסת אבי יחזקאל, בוא, תמשיך את מסכת הברכות ושא את דבריך. יש לך עשר דקות, בבקשה. חבר הכנסת אבי יחזקאל, ראש ועדת הכלכלה שלנו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אין לי אלא באמת להצטרף לתודות של חבר הכנסת חגי מירום. אני חושב שאולי ראוי שנביט ונראה מה היה קציר הדיבורים והדברים שהיו בשבועיים האחרונים.

אני חושב, שאחת המסקנות - ואין כמוך פרלמנטר ראוי, ותיק ומומחה - לנסות לאזור אומץ ולומר, שבסך הכול הלילות שהעברנו כאן מול מליאה ריקה בעיקרה, מול ערוץ=33, ויש מי שצופה בנו, גם מאיר שטרית דיבר בזה היום, ואם היום מישהו ישאל מה הניבו דברינו, של חברי כנסת כאן, בתחילתה של שנה חדשה, אני חושב שאפשר להעמיד זאת בתוצאות לא שליליות, אבל אפסיות. אני מדבר במובן הרע של דיבורים.

אם מישהו, גם כמוני, חושב שהוא זכה עוד בשתי דקות חשיפה ל=10,000 ישראלים שלא ישנים לפנות בוקר, ב=02:00, ואולי אם הנעמנו את זמנם, אז נאמר דיינו. אבל אני חושב של=10,000 ישראלים שלא ישנים ב=02:00 יש דברים טובים - איך להנעים את זמנם. באמת.

היו"ר ש' וייס:

לאן אדוני חותר?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני חותר קודם כול להגיע למצב, שאולי סניורים כמוך, עם סניורים מהליכוד, עם אנשי ובכירי עובדי הכנסת, מי שמבין באמת בענייני פרלמנט - אני זוכר שפעם שמעתי אותך בהרצאה בכנסת, והמלה הראשונה שאמרת: פרלמנט זה PARLER, כלומר דיבורים. אבל אני חושב, שמהבחינה הזו יש לנו בעיה של תדמית גם בעיני הציבור. התדמית שלנו היא, שכל הזמן מדברים, מדברים. ובאמת אותן מצלמות, לא של ערוץ=33, שהן ראויות ונותנות לנו באמת את היכולת לדבר, אלא אותן מצלמות שמצלמות למטה - כי, כפי שאמרתי, פה מדברים ולמטה סוחטים; אגב, בכל המפלגות ובכל הממשלות. אני חושב שהפער הגדול הזה בין הדיבורים שלנו - כבודו, והשנה זה התארך על פני שבועיים - לבין זה שמישהו מצלם למטה עוד מיליון, עוד 10 מיליונים שעוברים לדבר כזה או אחר, שלא בהכרח הוא תמיד צודק, אלא לפעמים הוא סקטוריאלי, מעמיד אותנו באור שלילי. אני אומר את זה כחבר כנסת צעיר.

היו"ר ש' וייס:

אתה מעלה נושא מאוד רגיש. לא, לא על חשבון זמנך.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא, אין בעיה.

היו"ר ש' וייס:

ON THE HOUSE=ל נוגע זה כי ,HOUSE.

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

אני גם כן מרבה לחשוב על העניין הזה, כבר שנים, בעיקר נוכח השבועיים האלה. בכלל, יש לי הרגשה, שמתפתחות בפוליטיקה, בין הפוליטיקאים, שלוש קהילות. קהילה אחת

זה החבר'ה למטה בוועדת הכספים. אני הצעתי בכלל לקרוא לזה ועדת כיסופים. כל סיעת קואליציה מממשת שם חלק מכיסופיה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

בכספנו שלנו. לא שלנו.

היו"ר ש' וייס:

בכספים של הציבור. אלה החבר'ה ה"מאכערים", אלה שיודעים לעשות ולחבר את המספרים.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

שבח, כדאי שהמפלגות תהיינה שם ולא פה.

היו"ר ש' וייס:

אני תיכף אגיע לעניין. זה מסלול אחד.

מסלול אחר זה עוד חברי כנסת ועוד אנשי ציבור, אבל בעיקר חברי כנסת, שרים וכן הלאה, שהכנסת קטנה עליהם. הופעה אחת ב"פופוליטיקה", עוד הופעה אחת ב"שיחת ועידה" וכן הלאה, מכסה להם שבועיים, שלושה שבועות, חודש.

אברהם יחזקאל (העבודה):

נכון.

היו"ר ש' וייס:

ובכלל מה צריך פה את העניין הזה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

רחמנא ליצלן, אני אפריע לך - יש כאלה מקרבנו, לא אגיד במפלגה שלך, הוא כל כך צודק, שגם לא באו בלילות.

היו"ר ש' וייס:

לא באים. חבל, בזבוז זמן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הוא ישן פה, כי הוא היה עייף. כבר שבועיים האיש פה, אבל יש כאלה, כמו שהוא אומר - "טוק שואו" אחד ו"בוק שואו" אחד שווה - - -

היו"ר ש' וייס:

אגב, זה גם מתוכנן, משום שהם בדרך כלל אנשים שיודעים לעשות את המלאכה, מחוברים מאוד לשלושה, ארבעה, חמישה מראיינים ראשיים. זה מין הפרטה של הטלוויזיה, זה פרטי שלהם, פחות או יותר. הפרטה מוחלטת. אנחנו פה מדברים על הפרטה. זה שטויות, זה מופרט מזמן.

PARLER אחר כך יש הכנסת, זאת אומרת היתה תקופה שכאן, בזירה הזאת, במסגרת ה= נאמרו הדברים הגדולים, הכרזות גדולות. בן=גוריון הודיע לעם על תפיסתו של אייכמן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

בגין.

היו"ר ש' וייס:

הוא בא לכאן. עד אז איש לא ידע. לא הודלף והוא לא כיוון את זה לשעה כזאת של תחילת החדשות. פה היו הכרזות גדולות של מנחם בגין, הכול היה כאן. זה קישר את

הציבור עם בית=הנבחרים שלו - - -

המסלול השלישי זה פחות או יותר אנחנו כאן, זו שמחת עניים כזו קצת. אבל למען , אני חושב שערוץ=33 עושה כאן שירות יוצא מן הכלל.FAIR PLAYה=

אברהם יחזקאל (העבודה):

מצוין.

היו"ר ש' וייס:

כי הוא נותן גם לאנשים שלא התמזל מזלם להגיע לגדולת ההפרטה שם ולא לגדולת "המאכערייי" שם. כדאי פעם לחשוב על זה. חיזיון וירטואלי מאוד מעניין.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני חושב, שמכיוון שחבר הכנסת גדעון עזרא, ואני חושב שגם אתה - יש לך המעמד שלך גם בציבור וגם בתקשורת.

היו"ר ש' וייס:

אני לא הולך לעשות שום דבר.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא, וגם אני, ברוך השם.

היו"ר ש' וייס:

זה תפקיד של יושב=ראש כנסת.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני רק אומר, שבסופו של דבר - אמר חבר הכנסת גדעון עזרא, אולי באמירה חצי ציונית: אולי באמת כדאי שהמצלמות ירדו לאותם מקומות שבהם יש סחטנים.

היו"ר ש' וייס:

הן יורדות. הן יורדות גם לשם.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

איפה הן היו אתמול בערב?

אברהם יחזקאל (העבודה):

יכול להיות שאם ערוץ=33 ישדר - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת חיים אורון תיאר כאן תיאור - אני לא הייתי, אני לא יודע מה היה - אבל זה דבר שהציבור היה מקבל בצורה בלתי אמצעית.

היו"ר ש' וייס:

הם מאוד חרוצים, אנשי הטלוויזיה והרדיו. גם העיתונאים.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

במקום פה, שיהיו שם.

היו"ר ש' וייס:

הם גם פה וגם שם, כי יש המון מצלמות.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני אומר, שבסופו של דבר, אם מדברים על שקיפות, ראוי שהדברים האלו ישקפו גם את השקלים. בשבועיים האחרונים, ובכלל בכל שבוע של תקציב - אני מקבל את הצעתו של חבר הכנסת מאיר שטרית, להגביל בזמן, אולי לחזור לכך שבחוק ההסדרים נקיים דיון סיעתי. אני לא יודע, אתה מומחה מאתנו.

היו"ר ש' וייס:

זה הכול עניין של הצעות שלנו, כי פה באמת קרה משהו. אנחנו כאופוזיציה עשינו מלאכה, התכוננו, נאמנו, הסברנו לציבור - למי שרוצה לשמוע אותנו. על=ידי כך, יכול להיות שהארכנו את המועד ל"כספומט הקואליציוני". יכול להיות שהתוצאה היא בומרנג.

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן, הארכנו את יכולת הסחטנות שלהם. אני חייב לומר משהו, אתמול היה דיון בסיעת העבודה ונשתבחנו בינינו, איך אמר היושב=ראש שבח וייס, חבר הכנסת, פרופסור, אמר: שמחת עניים. אנחנו התחבטנו, חבר הכנסת גדעון עזרא, מתי נקיים מסיבת עיתונאים שתראה את ההישגים שלנו בתקציב הזה. ובינינו, ואני אומר את זה קבל עם ועדה - זה לא שהאופוזיציה מצליחה, הקואליציה נכשלת.

אני חושב, שגם במובן הפוליטי, אם נתניהו לא יצליח, הוא ייכשל גם בקלפי. כלומר, הבעיה היא לא מה היא מידת המאבק, אם אתה שומר על כללים דמוקרטיים סבירים, שאתה בא ואומר כאופוזיציונר: הצלחת להפיל את נתניהו - זה לא נכון; זה אומר, שאם ממשלת נתניהו לא תצליח, זה יבוא לידי ביטוי בקלפי. זו האמת לאמיתה.

אופוזיציה מנצחת? בוודאי לא אופוזיציה ששבח וייס מייצג, ואני משתדל, הוא כל הזמן ממתן אותנו בהתנהגותו, הוא קובע נורמה. אני לא אצא למרפסות ואצעק נגד. אני בכוונה אומר את הדבר, אבל גם חבר הכנסת גדעון עזרא לא יוצא למרפסות וצועק.

מבחינה זו, המוטו של אנשים שיושבים ברגע זה במליאה, אולי מודה בעובדה הפשוטה

שלא אופוזיציה מנצחת, אלא קואליציה נכשלת. ואני מצר על כך, כי אם, נניח, בשנה הקרובה תהיינה בחירות, אני לא בטוח שנתניהו לא יהיה זה שייזום אותן. הרי מה יותר ברור מזה שבמהלך השנה הקרובה, בחודש ינואר - ואתה ביטחוניסט טוב מאתנו, יודע שמודל הפעימה השנייה עומד בפתח. אתה בעד דו=ספרתית, חבר הכנסת גדעון עזרא?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

אברהם יחזקאל (העבודה):

אם אתה בעד פעימה דו=ספרתית, ואני הרי יודע את דעותיך, אתה פרגמטיסט אמיתי, ריאלי, אתה יודע מה? אולי תהיה לך בעיה אצלך במפלגה אם תגיד: אני דו=ספרתי. אתה חד=ספרתי? אז אולי לא תהיה שלם עם מצפונך.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אני בעד שלא נשלוט על ערבים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

כשאתה שומע אותו כל הזמן אומר את זה, אני אומר - השמאלני הזה נמצא בליכוד, וזה מרגיז אותי.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אף אחד בליכוד לא רוצה לשלוט בערבים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

כשאומר חבר הכנסת גדעון עזרא, לשעבר סגן ראש השב"כ: אני נגד שליטה על ערבים, יש לזה משמעות אופרטיבית מעשית, מדינית פוליטית. כשאתה אומר זאת - תקן

אותי אם אני טועה - ואתה אומר את זה, אגב, כל שני וחמישי, כלומר אתה לא חוזר בך, אתה אפילו לא מתחרט על מה שאתה אומר. בכל מקום שאני שומע אותך אתה אומר: אני נגד. אתה הצעת את המודל של הניסיון לבטל את הסגר, ונתניהו שלך - שאתה, אגב, מנאמניו, ובצדק - לא אומר מלה על העניין של שליטה בערבים.

היו"ר ש' וייס:

חבל שלא היית היועץ שלנו בחודשי מרס, אפריל, מאי 1996.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אני חושב שנתניהו לא מסכים עם זה. לדעתי - - -

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה חושב שנתניהו מסכים עם העניין של שליטה על ערבים?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

לדעתי, נתניהו לא רוצה לשלוט בערבים. אני גם לא חושב שחבר הכנסת בני בגין רוצה לשלוט בערבים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה אומר כך - אף אחד לא רוצה לשלוט על ערבים. השאלה היא מה היא האופרציה של האמירה הזאת, כלומר, מה הישימות ואיך אתה רוצה ליישם. אני חושב שבסתר לבך - יצא לי להיות אתך בכמה ישיבות, בכמה סיורים - אתה יודע שבסופו של דבר כנראה תקום מדינה פלסטינית.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

היה הלילה אסון. ירו בבחורה - - -

היו"ר ש' וייס:

היא בחיים?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

אברהם יחזקאל (העבודה):

כן, כן. פצועה קשה. אגב, בשטח ביטחוני שלנו, בשליטה שלנו.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

היא נורתה בשטח שהוא בשליטה ביטחונית - - -

אברהם יחזקאל (העבודה):

ישראל, כן.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

ואני אומר, שהייתי מעדיף שבמקום הזה, המשטרה הפלסטינית תזיע ותוציא את מי שעשה את הפיגוע - - - תמנע את הפיגוע, ושזאת לא תהיה בעיה שלנו. לנו יש בעיות אחרות ביהודה ושומרון. אני חושב שכאן, בנושא הזה, אי=אפשר היום - - -

אברהם יחזקאל (העבודה):

אבל אתה מסכים אתי, חבר הכנסת גדעון עזרא, שהאמירות שלך לא משקפות - - - אתה לא מסכים אתי?

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

לא.

היו"ר ש' וייס:

הן משקפות זרם, שיכול לגדול. יש זרם בליכוד - - -

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

אני חושב שראש הממשלה מסכים - - -

היו"ר ש' וייס:

יש זרם. אגב, הוא עומד במבחן בעניין הזה, לפחות בזמן הקרוב מאוד, הייתי אומר במבחן המתינות.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הפעימה השנייה. רבותי, לסיום הייתי אומר כך - שנת 1998 החלה. תקציב אין. כסף אין. מחר יהיה תקציב - יושב כאן איש האוצר, שאגב, עם כל התודות ועם כל המחלוקות, אני חושב שיהיה כדאי וגם ראוי להודות לנערי האוצר שיושבים כאן, ואחד מהם יושב אתנו פה; אני חושב שהם עושים את עבודתם הכלכלית והמקצועית, אנשי מקצוע מעולים.

היו"ר ש' וייס:

יש "נערה ממש אוצר", ועכשיו יש נערי האוצר. הם בחורים מאוד רציניים, הם כבר לא נערים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני חושב שהפוליטיקאים הם אלה שצריכים לברור בין האופציות שמגישים להם מקצועני האוצר.

בכל מקרה, אין לי ספק שמחר לפנות בוקר יהיה תקציב, אנחנו נחזור לבתינו, ותיפסק הדברת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת אבי יחזקאל. חבר הכנסת מקסים לוי - אינו נוכח. חברת הכנסת ענת מאור, עשר דקות לרשותך. אנחנו בלילה כאן סיפרנו את סיפורה של נווה=שאנן - דדי צוקר ואני, וענת מאור את סיפורה של נגבה.

גדעון עזרא (הליכוד=גשר=צומת):

למה חבר הכנסת מקסים לוי לא - - -

היו"ר ש' וייס:

אחרי חברת הכנסת ענת מאור, אם חבר הכנסת מקסים לוי לא יבוא, ידבר חבר הכנסת דוד צוקר.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברות וחברי הכנסת, ראשית אני רוצה לחלוק על קודמי, חבר הכנסת אבי יחזקאל, ולומר, שהדיונים שלנו במשך כל שמונת ימי החנוכה היו דיונים ראויים ופורים, ומחדל הכניעה והסחטנות, הפגיעה בדמוקרטיה הישראלית, הפגיעה בתקציב המדינה הישראלית - כולו על הממשלה, על אחריות ראש הממשלה, על אחריות שר האוצר ועל אחריות כל סיעות הקואליציה, שיודעות את האבסורד, את ההטעיות, ונותנות לכך יד. אנחנו לא הארכנו בדברים, להיפך, קיצרנו וצמצמנו, כי סל הטעויות, השגיאות והדברים הקלוקלים שבתקציב מעולם לא היה גדול כל כך.

שנית, חברות וחברי הכנסת, אני רוצה להביע צער ואיחולי החלמה לפצועה שנפצעה

בגדה המערבית ולהוקיע את כל פעולות הטרור והפגיעה באזרחים, יהיו אלה יהודים או פלסטינים, אלה שגרים בתחומי "הקו הירוק" או מחוצה לו. כל מחלוקת מדינית ופוליטית אין בה כדי להצדיק פעולת טרור נפשעת. אני מקווה שהאשה שפצועה קשה תחלים.

חברות וחברי הכנסת, הפעם אני רוצה לייחד את דברי לשני נושאים. נושא אחד: הנשים הנרצחות. זו לא אלימות במשפחה, אלה לא נשים מוכות, אלה נשים נרצחות. התופעה לא חדשה, אבל המצב הזה של עלייה דרמטית, עם דפוס קשה כל כך, שאנחנו עדים לו לקראת סוף 1997 - אסור לו להניח את דעתנו.

יש שני דברים שחובה על הממשלה לעסוק בהם. העובדה שיש גידול דרמטי ברצח נשים על=ידי בעליהן בסוף 1997 וכאן, בתקציב, יש אפס תוספת לטיפול בנושא נשים מוכות היא תעודת קלון לממשלת ישראל. אני רוצה לפנות לראש הממשלה ולשר העבודה והרווחה ולומר: אין די בקמפיין נגד אלימות כלפי נשים. המודעות חשובה, אבל המצב היום הוא, שאשה פונה למקלט, והיא לא יכולה להגיע אליו, מאחר שאין בו מקומות. בתקופתה של שרת העבודה והרווחה דאז, אורה נמיר, נוספו שלושה מקלטים, אבל מאז הוקמה הממשלה הזאת עדיין לא נפתח ולו מקלט אחד נוסף, והיחיד שנחנך התחילו לבנות אותו קודם. בתקופת השרה נמיר בנו מקלטים במגזר הערבי ופתחו מקלטים בראשון=לציון ובמקומות נוספים. אני יודעת שהשר מתכנן לעשות זאת, אבל צריך לכך תקציב, ובתקציב הזה אין תוספת למקלטים.

נושא שני, המשך התקציב לדירות לנשים מוכות שגמרו את תקופת השהות במקלט. אם אנחנו לא עוזרים להן לשכור דירה, והן נאלצות לחזור לציפורני הבעל האלים - גזר דינן כתוב מראש.

תקציב אחר מיועד לנושא של חינוך, מניעה וטיפול אינטנסיבי יותר באכיפה.

כל זה לא קיבל תוספת בתקציב 1998. יש עלייה דרמטית ברצח אבל אפס תוספת תקציב, זה מחדל שהבית הזה אחראי לו, והוא יכול וצריך לתקן אותו הלילה.

דבר נוסף - מקרי הרצח נעשים, ברובם הגדול, ביירייה, בנשק חם. אני רוצה להזכיר לחברי הבית, שסוף=סוף העברנו תיקון לחוק על=פי הצעה ממשלתית שקדמה להצעה פרטית של חברת הכנסת דליה איציק ושלי, שיהיה ניתן להחרים את כלי הנשק לבעל אלים. מי יזעק

את הזעקה - נשים לאחר שנרצחו? יש דפוס חדש: גם רוצח וגם מתאבד, וזה לא מפחית כהוא זה בלקיחת חייה של האשה בדם קר. גם אם יש פה סיפור אהבה והתאבדות, זה לא מוריד כהוא זה מהחומרה. אני פונה למשרד לביטחון פנים, אני יודעת שהוא עשה דברים רבים השנה, ומבקשת לאכוף את החוק החדש. גברים, גם לאחר שהתלוננו נגדם במשטרה, ממשיכים לשאת את הנשק, ואז יום הרצח כמעט ידוע מראש.

עוד דבר, שכולו לפתח בתי=המשפט, לא לפתחנו. חברות וחברי הכנסת, ביום חמישי, לפני שבוע בדיוק, שחרר שופט בית=משפט בבאר=שבע בעל שניסה לדקור את אשתו בסכין. מה היו נימוקי השופט? הסכין היתה קהה, היא לא היתה חדה, הסכין פגעה רק בדש בגדה של האשה, לא בגופה. אני לא יכולה להאמין, שבישראל 1997, או 1998, אלה ההנמקות שעולות. זה אבסורד. אגב, גם במקרה הטרגי שקרה אתמול התברר שהעניין נדון לפני בית=המשפט והאשה לא קיבלה צו הגנה.

אני פונה לנשיא בית=המשפט העליון, מר אהרן ברק - פניתי אליו גם בכתב - לגבי המרחב של שיקול הדעת של שופטים. ברור שיש לי כל הכבוד לבית=המשפט ואי=אפשר שלא להשאיר שיקול דעת בידי שופט. אבל מצד אחד יש עונשים מחמירים, ובדין, מצד אחר יש שיקול דעת לא ברור שעדיין בנוי, כנראה, מסטריאוטיפים ומגישות לא נכונות. זה לא אפשרי. כמו שהמשטרה עושה ימי עיון והכשרה לשוטרים, ויש התקדמות - לא מספקת - - -

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

סגן יושב=ראש הכנסת טל, חשוב מאוד שתשמע את הקטע הזה של חברת הכנסת מאור, זה קטע שבו תוכלו ללמוד איך לבקר את בתי=המשפט. זאת אומרת, לבקר בחריפות ולהגיד כל הזמן בכל הכבוד. זה קטע חשוב מאוד.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

עם כל הכבוד לבתי=המשפט, יש לי אליהם כל ההערכה, אנחנו צריכים לפנות לבית=המשפט העליון ולעשות ימי עיון יחד עם הכנסת ועם אנשי מקצוע. מספר פסקי=הדין שעושים פלסתר את המאבק נגד אלימות נגד נשים ויוצרים מודעות למצב שבו לא מעודדים ולא מגבים נשים שמתלוננות ומגיעות עד למשפט, הוא בלתי אפשרי.

אני רוצה לתת דוגמה נוספת. ליוויתי את פנינה ביבס, אותה אשה שפניה נשרפו ממים רותחים ששפך עליה בעלה באשקלון. כל המדינה הזדעזעה אז, ובית=משפט השלום נתן לבעלה שנה וחצי מאסר בלבד. היא ערערה, והיתה ישיבה ועוד ישיבה והערעור התקבל. אבל מה גזר=הדין החדש? ארבע שנים בלבד. כשנגזרו ארבע השנים הללו, הבעל השפל ששפך עליה את המים הרותחים הצהיר: ביום שאצא ארצח אותך. חברות וחברים, זה מצב שאנחנו לא יכולים להסכים לו.

דבר אחרון הוא נושא החקיקה. אנחנו מוכרחים לקדם את חוק עונש מינימום. הכנסת התלבטה בו רבות. לשמחתי אני נמנית עם התומכים בהצעתו של חבר הכנסת אפרים סנה, שהיה הראשון שיזם והעלה אותו. היום יש רבים שמדברים על כך, אבל שר המשפטים דאז דוד ליבאי התנגד לכך וגם חבר הכנסת דדי צוקר, יושב=ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט דאז, ואני שמחה על שהם שינו את דעתם. גם יושבת=ראש הוועדה למעמד האשה דאז התנגדה. אנחנו שינינו את דעתנו בגלל הפערים בשיפוט. אני מבינה שוועדה מקצועית שמינה שר המשפטים לא מגבה את העניין למרות הצהרות ראש הממשלה ולמרות הצהרות שר המשפטים. אנחנו חייבים לקדם את החקיקה בכנסת גם בלי המלצה משפטית, אנחנו בית=המחוקקים. הנתונים הטרגיים ואובדן חיי נשים במספר כזה בסיומה של שנת 1997 מזעזעים, וזו המחויבות שלנו בפתחה של 1998.

נושא נוסף שאני רוצה לדבר עליו היום הוא מעמד החקלאים, המושבים והקיבוצים במדינה. דנו בזה כמה לילות, ואדוני היושב=ראש שבח וייס שותף לנו באהדה, בהערכה ובתביעות התקציביות. זה פשוט לא ייאמן שהחקלאים מופקרים על=ידי השר המופקד עליהם. בהתנדבות - כאילו שזה רכוש פרטי שלו - הוא ויתר מראש על 8% מהתקציב של משרדו, בכלל בלי מאבק, דבר שפוגע ברשתות הביטחון ובעידוד החקלאים. לנוכח העובדה שהחקלאים בארץ מסובסדים הרבה פחות מכל החקלאים באירופה ובארצות=הברית - לא בעולם המזרחי אלא בעולם הקפיטליסטי, הנתונים ידועים, פקידי האוצר מודיעים עליהם - זה מחדל בלתי רגיל.

אני רוצה להתייחס לנושא הקרקעות שכן הממשלה דנה בכך ביום ראשון. ב"הארץ" התפרסמה היום כתבה חמורה עניין. הנושא של הקרקע הוא אחד מהדברים החשובים ביותר, הוא גם תחושת בית וגם נכס ורכוש. הממשלה מינתה את ועדת=רונן. אני מזכירה שוועדת=רונן יצאה עם אפליה בוטה שדיברנו בה בכנסת בשני נושאים.

ועדת=רונן קובעת - מאחר שעלי לסיים אעשה זאת בתמצית - העברת דירות במגזר העירוני לבעלות פרטית. עיני לא צרה. אני חושבת שהעובדה ש=700,000 בעלי בתים - לא "בעלבתים" כמו שקראנו להם אז - יהיו מעתה לא מחכירים ולא שוכרים, אלא בעלי הבית והשטח, היא החלטה נכונה. אבל כיצד ייתכן שאחרי העברת דירות לבעלות פרטית במגזר העירוני תעז אותה ועדה לרשום משפט: רישום זכויות במגזר החקלאי. ואז מסבירים מה הזכויות - לא מה הבעלות - במושבים ובקיבוצים.

הרי זו אפליה שהדעת לא סובלת. אם בעלות על הבית, על הדירה והשטח שהיא נבנתה עליה - אז בעלות לכל עם ישראל. ליהודים ולערבים. לא יכול להיות שתהיה אפליה בין המגזר העירוני והמגזר החקלאי בישראל ובין המגזר הערבי.

זה לעניין הבעלות. כל זמן שהנושא הזה לא יוסדר וייפתר בצורה הולמת, זה פשוט דבר בג"יץ, ואין סיבה שנלך לבג"ץ, כי תפקיד הממשלה והכנסת להגן על כל אזרח ואזרחית, ללא אפליה של מקום מגורים.

הדבר השני, ואני מסיימת - - -

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

לא, לא, זה כבר דבר שביעי, וחברת הכנסת נעמי חזן מאוד ממהרת, וחבר הכנסת מקסים לוי הסכים להתחלף אתה, וזה לא כל כך "פייר".

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

אני לא ארחיב, אני מתחשבת בעמיתי. אני רק אומרת, שבנושא הזכאויות אני מצפה ומקווה, שראש הממשלה באמת יקבל את המלצות שר החקלאות המתואמות עם התנועות, ונביא בכך פתרון לנושאי כיבוד הזכאויות והבעלות על הקרקע, גם של החקלאים וגם של האזרחים העירוניים. תודה רבה, אדוני היושב=ראש.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

אני מאוד מודה לך, חברת הכנסת מאור. חברת הכנסת נעמי חזן, ואחר כך - חבר

הכנסת מקסים לוי. אתם פשוט התחלפתם, ואני מודה לחבר הכנסת מקסים לוי על הגמישות שהוא מגלה כאן; הגמישות הפרוצדורלית והעקרונית בענייני יסוד.

<u>מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):</u>

במיוחד - - -

<u>נעמי חזן (מרצ):</u>

אדוני היושב=ראש, חבר הכנסת מקסים לוי, תודה רבה שהסכמת להתחלף אתי. הסיבה היחידה לכך שביקשתי לדבר לפניך היא פשוטה וקשה. ברגע זה מתנהלת ישיבה של הוועדה לקידום מעמד האשה בנושא רצח נשים על=ידי בני=זוגן. בעקבות דבריה של עמיתתי, חברת הכנסת ענת מאור, רציתי להתייחס לנושא הזה גם במליאת הכנסת, במסגרת דיוני התקציב.

אנחנו מדברים כבר ימים ארוכים על הבטחות של מיליארדים ומאות מיליוני שקלים לכל מיני מטרות. חלק מהן מבורכות, חלק מהן מגזריות ויוצרות אי=שוויון בתוך החברה. לפעמים אנחנו שוכחים את הדברים שהם ההבדל בין החיים למוות.

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני חושבת שכולם כבר יודעים את נתוני היסוד. אבל נתוני היסוד בנושא האלימות כלפי נשים הם נתונים מזעזעים ממש - רבע מיליון נשים במדינת ישראל סובלות מאלימות פיזית ומילולית באורח קבוע. אם להשתמש בנתון המחריד יותר - אחת מתוך כל שבע נשים במדינת ישראל היא אשה מוכה. אחת מתוך שבע - כל שבע נשים - היא אשה מוכה - - -

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

יש לפחות חברת כנסת אחת מוכה.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

זה נתון סטטיסטי, זה לא אוטומטי.

היו"ר ש' וייס:

אני הבנתי, ממש הבנתי.

נעמי חזן (מרצ):

ייתכן מאוד שגם זה נכון, אדוני. ותיכף אגיע לכך.

שנתיים תמימות ישבה ועדת חקירה פרלמנטרית בכנסת הקודמת לבחון ולבדוק את הסוגיה המזעזעת של רצח נשים על=ידי בני=זוגן. בשנה האחרונה נרצחו 13 נשים.

יש לי עשר דקות - -

היו"ר ש' וייס:

יותר.

נעמי חזן (מרצ):

- - או רבע שעה.

היו"ר ש' וייס:

לא, נעמי - יותר מ=13. יש שלוש=ארבע בימים האחרונים.

נעמי חזן (מרצ):

כן? תודה.

אני רוצה לקרוא את הרשימה, ולהגיע לכמה מסקנות לגבי הרשימה הזו, בדיוק בהקשר ובקונטקסט של התקציב.

הרצח הראשון, בשנת 1997 - - -

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מהלובי החברתי לעשות אתנחתה בשקט.

דוד טל (ש"ס):

תאמין לי, אנו עוסקים בעניינים שברומו של עולם.

היו"ר ש' וייס:

אבל יש כאן קטע קצת עגום, שחברת הכנסת חזן רוצה להשמיע, וזה יוצר אי=סימטריה. שתי דקות.

נעמי חזן (מרצ):

אתה תבין בדיוק מדוע.

הרצח הראשון, ב=12 בינואר 1997 - ליילה אל=מוגרבי מרמלה. היא נרצחה ביריות בראשה. החשודים במעשה: בעלה ושני אחיה. במשטרה חושדים כי מדובר ברצח על רקע כבוד המשפחה.

ב=10 בפברואר, 1997 - טטיאנה שבייסקה, בת 33. היא נרצחה על=ידי חברה בדקירות סכין. הרצח בוצע, שימו לב - בשל סכסוך שפרץ בין בני=הזוג על רקע כספי.

הקורבן השלישי היה סלימה גאוהר, בת 35 מיפו. היא נרצחה ב=27 במרס 1997, על=ידי בעלה, בדקירות סכין, לנגד עיני ילדיהם. בנם של בני=הזוג ניסה להגן על אמו, ונפצע קל. הבעל סבל מבעיות נפשיות, והיה בעל עבר פלילי. הרקע לרצח - ויכוח סביב עבודת האשה; ייתכן שבזנות.

הקורבן הבא: שושנה סיטבון מחיפה, אדוני. היא נרצחה ב=9 באפריל 1997 בדקירות סכין, על=ידי בעלה יוסף. הבעל, חולה סרטן, עקר את דלת החדר שאשתו ישנה בו ודקר אותה למוות. הבעל ניסה להתאבד.

המקרה הבא - אני מוצאת, במידה מסוימת, שהוא המקרה המזעזע ביותר - חנה פטשניק, בת 81, אדוני, נרצחה ב=26 ביולי 1997 על=ידי בעלה, פולק פטשניק, בן 91. הרצח בוצע בדקירות סכין. הרקע לרצח: סכסוך שפרץ בין בני=הזוג על כספי הפיצויים שקיבלו, כניצולי שואה, מגרמניה.

לובה רבינוביץ היתה הקורבן הצעיר ביותר בשנת 1997 - בת 21 מירושלים. היא נרצחה, גם היא, ב=26 ביולי 1997, על=ידי חברה, שרון פורשיאן, בן 23, ביריות מאקדח שהחזיק ברשיון. כפי שציינת, חברת הכנסת מאור, רבים מהרוצחים החזיקו נשק ברשיון.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

ולא פעם גם אחרי הגשת - - -

<u>נעמי חזן (מרצ):</u>

לא פעם גם אחרי הגשה לצו הגנה.

לאחר הרצח התאבד החבר. הרקע למעשה הזה - רצונה של לובה להיפרד מחברה.

רבקה פזרקר בת 36 מדימונה נרצחה ב=30 ביולי 1997, על=ידי בעלה, שהתאבד לאחר המעשה. הבעל, שעבד בקריה למחקר גרעיני, ירה באשתו באקדח שהחזיק ברשיון. הרקע לסכסוך בין בני=הזוג, אוי ואבוי לנו - ויכוח על השימוש במכונית המשפחתית. שני אנשים מתים.

ליסה ג'אד, בת 41, מירושלים, נרצחה ב=3 בספטמבר 1997 על=ידי אבי בתה בת ה=11, ד"ר אלי רוזן, רופא מכובד בירושלים. הרצח בוצע באקדח שאותו החזיק רוזן. הרקע לרצח - תביעת מזונות שהגישה ג'אד בשם בתה.

אירמה יזראלוב בת 29 מאשדוד נרצחה ב=9 בספטמבר 1997 על=ידי בעלה - ושוב, כמה מהסיפורים האלה, קשה לדבר עליהם - שחתך את גרונה בסכין יפנית. הרקע לרצח, רצונה של האשה להתגרש לאחר שהבעל נהג בה באלימות.

אמרד סיסאי, בת 25, מעפולה, נרצחה ב=9 בנובמבר 1997 בדקירות סכין על=ידי בעלה. שכן שניסה להגן עליה, נרצח גם הוא. היא היתה בת 25. לזוג היו חמישה ילדים, כולם היו עדי ראייה לרצח.

המקרה הידוע ביותר, ענת אלימלך, בת 23 מירושלים, נרצחה ב=2 בדצמבר 1997 על=ידי חברה לחיים, דוד אפוטה, שהתאבד לאחר הרצח. גם כאן הרוצח החזיק את האקדח ברשיון.

לבנה בן=נון, בת 50, מקריית=מוצקין, נרצחה ב=7 בדצמבר 1997 ביריות אקדח. החשוד העיקרי במעשה הוא חברה לחיים, לשעבר, קצין משטרה בדימוס בדרגת פקד. הרקע לחשדות - רצונה להיפרד ממנו.

על=ידיM אתמול, שושנה צברי, בת 41, ממזכרת=בתיה, נרצחה ביריות מרובה 16= בעלה שלמה, ששם קץ לחייו.

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

יש שתי אחיות מאום=אל=פחם.

<u>נעמי חזן (מרצ):</u>

שתי אחיות מאום=אל=פחם, לא ברור אם זה על=ידי בני זוגן, כנראה על=ידי קרובי משפחה.

ושלשום, אדוני, סימה קוצר נפצעה קשה, בעלה התאבד.

הצעירה ביותר בת 21, המבוגרת ביותר בת 81, יהודיות וערביות, אשכנזיות ומזרחיות, עולות חדשות, ותיקות, משכילות וכאלה שאינן יודעות קרוא וכתוב. אלימות

כלפי נשים, לצערי הרב, כוללת את כל האוכלוסייה, ואדוני, התקציב לטיפול בבעיה הזאת הוא פשוט בושה וחרפה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת נעמי חזן. חבר הכנסת מקסים לוי, אחריו - חבר הכנסת דוד צוקר, לאחר מכן - חבר הכנסת רפי אלול. ואחרי רפי אלול, אנחנו חוזרים למסלול. זה היה כנראה יישור קו. בבקשה.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, ודאי חשוב בימים האלה לציין את מאבקה של תנועתי, ואולי אומר כמה משפטים בהתחלה, על הדרך שבה התקשורת והעיתונות והרכילות הזולה תופסות כותרות.

אשר למשא=ומתן שמתנהל עם סיעת גשר, היה זה ביום ראשון שנפגשו מנהיג התנועה ושר החוץ, יחד עם חברי הסיעה, עם שר האוצר ופקידי האוצר. ישבנו למעלה משש שעות וביקשנו למלא את תביעות גשר באשר למסמך שניתן ביולי אשתקד, בחתימתו של ראש הממשלה על תביעותיה של גשר. אין מתנהל שום משא=ומתן עם שום איש ושום גורם. אנחנו ביקשנו, אדוני היושב=ראש, ליישם את המסמך הזה. אין שום משא=ומתן לגבי סעיפיו, אין שום משא=ומתן, לא עם פקידים כאלה ולא עם אנשים אחרים. ואין סיעת גשר נותנת רשיונות לכל מי שנמצא בחצרו של ראש הממשלה או של משה ליאון.

אני בא כעת מפגישה עם שר החוץ, נדמה לי שאנחנו עומדים באותה תביעה אשר מדברת על מימוש הסכם שנחתם עם ראש הממשלה, ביבי נתניהו.

אדוני היושב=ראש, אתמול, בוועדת הכספים, כאשר דנו בחוק הבריאות, בעצם התקבלה החלטה שלמעשה הסל האחיד והרפואה המונעת, אכן יהיו בידי הממשלה, אבל כל זאת תוך כדי כך שלא צוין שום סכום. אין שום דבר שיביא בעצם להבראת הקופות. הגשנו מסמך שבו צוין, ש=650 מיליון שקל, זאת ערבות שהיתה צריכה לתת מדינת ישראל. הרי על מה המאבק, בעצם, של קופות=החולים בחוק הבריאות? המאבק הוא על גירעון שנוצר כתוצאה מסל הבריאות. ובעצם, כאשר הממשלה מדברת על מימוש זכותן של הקופות להתנהג על=פי

סל הבריאות בחוק הבריאות, נוצר גירעון של למעלה ממיליארד ו=450 מיליון. כך שהממשלה היתה אמורה להעביר את 500 מיליון השקל פלוס 150 מיליון שקל של התרופות, הקופות היו אמורות להתייעל ב=350 מיליון שקל, ו=300 מיליון שקל צריכים להידון הן בוועדת העבודה והרווחה והן בוועדת הכספים.

מה עשתה הממשלה בעצם? החליטה להכניס בחוק ההסדרים, לא רק מיסוי של מס הבריאות, אלא מס גולגולת - עלות מחיר התרופה, ביקור רופא; ואם יכניסו לסל הבריאות, אדוני היושב=ראש, המטרה לעשות מיסוי עקיף לאותה שכבה שבעצם עליה מדברת כאן כל הכנסת. במקום לבוא ולדבר בהיגיון רב על הצלת חוק הבריאות, אנחנו הולכים לחסל את חובות הקופות על=ידי מיסוי אותם אנשים, אשר ישתכרו 2,500 שקל ויצטרכו לשלם מכיסם בין 500 ל=1,000 שקל.

מה היתה מטרת החוק, כאשר קיבלנו אותו לפני שלוש שנים? ליצור שוויון בין ילד מקריית=שמונה לילד מצפון=תל=אביב, שיקבלו אותו שירות. מי ערב? החיסכון הזה מהתושבים ומהאזרחים במדינת ישראל, של כיסוי גירעון קופות=החולים, יהיה מעמסה על אותם אנשים. ובכן, הדבר הזה יביא בסופו של דבר לפגיעה חמורה ביותר בכל האזרחים. כדי לקבל שירות רפואי יצטרכו לשלם עבורו.

ואיפה הרפואה לעניים ולעשירים? העשיר יצטרך ללכת ולחכות בתור? העשיר יהיו לו ממילא הרופאים הטובים, הבדיקות הטובות והביטוח הטוב ביותר. יתירה מזאת, מעבר לאותו סל, יהיה הביטוח המשלים, ובעצם הקופות ייהפכו לקופות שנותנות שירות רפואי לעניים ושירות רפואי לעשירים.

אנחנו לא רואים שום בשורה בחוק הזה, וכאשר אני מסתכל על חוק ההסדרים, אני רואה שהמצב הוא כזה: קצבאות הילדים - ירדו; חוק הבריאות - נשאר ממנו בסך הכול הנושא של חזרה למיסוי על האזרחים; נושא הגמלאים - ירד. בעצם הכנסת בהצבעתה בשעה 12:00 צריכה לקבל החלטה לגבי מיסוי אזרחים בנושא סל הבריאות. זה מה שהכנסת צריכה לקבל, ואנשים יצטרכו להבין זאת, משום שחוק ההסדרים למעשה איננו. הסעיף היחיד שקיים בו הוא שהכנסת תטיל על התושבים ועל האזרחים במדינת ישראל לשלם עבור אותם גירעונות של קופות=החולים. ואני שאלתי: האם התשלום הזה של אותם אזרחים יהיה עבור הסל, או עבור הגירעונות? אלה הסעיפים שהכנסת תצטרך לקבל.

סיעתי בוודאי תתנגד בתוקף לסעיפים האלה, ואני מקווה שיתנגדו לכך גם כל אלה מהקואליציה אשר דיברו כאן ימים ולילות ופנו אל האזרחים ויצאו אל האוהל, ובכללם שר הבריאות, שנטש את המאבק והטיל על תושבי המדינה את כל האחריות בנושאים העיקריים של מיסוי עקיף.

אותו דבר עשו עם הרשויות המקומיות. אדוני היושב=ראש, הרשויות המקומיות צברו גירעון בשל הוצאות בתחומי חינוך ורווחה. מה עשה שר האוצר? שר האוצר אמר: תגבו ארנונה גבוהה יותר מהתושבים, כדי לכסות את גירעונותיכן, אני לא רוצה להעלות מיסוי. הארנונה זה לא מיסוי? מחיר התרופות לגולגולת זה לא מיסוי על התרופות? מה הוא המיסוי? הכול יצטרך האזרח לשלם, את הגירעונות של הרשויות המקומיות מחד גיסא, ואת הגירעונות של קופות=החולים מאידך גיסא.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

הגירעון של הרשויות המקומיות הוא - - -

<u>מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אדוני היושב=ראש, לגבי הסחטנות והסחיטה מצד חברים בקואליציה. רק אתמול שמעתי על 1,000 הדירות לשכירות לאגודת ישראל; ואיך מכשירים את זה? עם משפטנים ויועצים משפטיים, כדי לנסות לכסות על 1,000 דירות בשכירות. ריבונו של עולם, מה שמענו משר האוצר לפני יומיים? - אין כסף. זוגות צעירים מחכים חמש שנים, כאשר המשכנתה לא צמודה, ולקחו משם את כל התקציבים לזוגות הצעירים לכיסוי הסחטנות הקואליציונית. המשכנתאות לזוגות צעירים לא מתעדכנות כבר חמש שנים, והמצב הוא שהמשכנתאות נשחקו ב=42%, והזוגות הצעירים חסרים קורת גג.

אדוני היושב=ראש, הייתי אתמול בגבעת=המטוס. גבעת=המטוס זו שכונת קרוונים. זו שכונה של אנשי מצוקה, שכל בקשתם, לאחר חמש שנים של תסכול חברתי בקרוונים, לצאת החוצה. אבל התקציב לא יבשר להם בשורה, משום שהדיור הציבורי איננו. אשר לנושא המשכנתאות, נותנים להם 80,000 שקל כדי לקנות דירה בירושלים ולצאת מהקרוון. אבל מה עושה המדינה כדי להוציא אותם בכוח? היא סוגרת להם את המרפאה, סוגרת להם את חנות המכולת, "עמידר" לא מממנת שיפוצים, תובעים אותם למשפטים, והאנשים האלה חסרי

קורת גג וחסרי תקווה.

אבל, כנגד זה אנחנו רואים את הסחטנות שבאה לידי ביטוי ב=1,000 יחידות דיור לשכירות לאגודת ישראל, והיועצים המשפטיים מוצאים לזה תשובה משפטית. מדוע לא מצאו תשובה משפטית בנושא "בנה דירתך", כאשר מבקרת המדינה אמרה: מדוע לתת הנחות בקרקע לזכאי משרד השיכון, ואחר כך היה ויכוח משפטי, והממשלה קיבלה את הנוסחה של היועץ המשפטי. גם כאן היתה צריכה להיות התערבות.

על מה עומדת גשר, בסך הכול? מה העיקרים שעליהם היא עומדת? אין לה דרישות לעצמה, אין לה לא ישיבות ולא עמותות, היא איננה דורשת תפקידים. היא ויתרה גם על סגן שר. גשר תבעה דברים תחת הדגל החברתי והסוציאלי, שהיה נחלתו של הליכוד, נחלתה של חרות ההיסטורית.

מאז באה הממשלה הזאת, היא מכה בעיירות הפיתוח. לפני שנה, כאשר קיצצו 7 מיליארדי שקל, אמרו לנו: תהיה צמיחה, אתם תראו מה נעשה בעיירות הפיתוח; אתם תראו מה נעשה למענן. מה קרה במשך השנה? - אבטלה איומה, תסכול חברתי. מה קרה בשנה הזאת? - ירידה בהשקעות, אנשים מפוטרים, ואין להם תקווה.

אדוני היושב=ראש, אני רוצה לסיים ולומר מה תביעותיה של גשר, וטוב שאזרחי מדינת ישראל - - -

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

לא, זה היה צלצול דו=תכליתי: גם כדי לסמן את הזמן וגם כדי להעיר אותי, כי, לדאבוני, אני - - -

<u>מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - - ואזרחי ישראל יצטרכו לראות מי אלה הסחטנים שמבקשים תפקידים ומבקשים תקציבים ומבקשים לסחוט את הקופה הציבורית, ואני שומע בימים אלה שהציבור מאס גם בכנסת, הוא איננו מאמין לכנסת, משום שתחת הממשלה הזאת אבדה התקווה של אנשי עיירות הפיתוח. הממשלה הזאת החליטה לחסל את עיירות הפיתוח ואת השכונות; החליטה, אדוני

היושב=ראש, לחסל את שיקום השכונות, שהיה דגל. מפעל שיקום השכונות, שנשא אותו מנחם בגין וגייס את יהדות העולם למענו, הולך להיסגר. כל מפעלי השיקום הולכים להיסגר, ולא תהיה העשרה חינוכית. המתנ"סים מופרטים לא מהיום, וילד אשר יבקש להתקבל לחוג יצטרך לשלם. מאין יבואו אותם תקציבים לאותם ילדים, שהם עלובי חיים? אנחנו יוצרים מדיניות של שתי חברות: חברה של עשירים וחברה של עלובי חיים.

ממשלה זו, שנבחרה בזכותם של אנשי עיירות הפיתוח והשכונות, היתה צריכה לבוא עם בשורה, היתה צריכה ליצור מצב שייתן כלים נאותים לאותם אנשי עיירות הפיתוח. ומה דרישתנו? - להכפיל את תקציבי השיקום, כדי לתת תקווה לאותם ילדים.

יום חינוך ארוך - זו תביעה לא צודקת? חוק ערי הפיתוח - תבענו שמדיניות הממשלה תהיה לתת בחוק ערי הפיתוח לימודים באוניברסיטה חינם לאנשים האלה בערי הפיתוח, כדי שהם יהיו הדור שמתמודד עם מפעלים טכנולוגיים ברמה גבוהה. כוח אדם הוא הדבר החשוב ביותר. ביקשנו לתת בחוק ערי הפיתוח מעונות וגני=ילדים חינם לעיירות הפיתוח. גשר הציעה הצעת חוק בנושא הבנייה הציבורית. בעצם כל עיירות הפיתוח החזיקו 50 שנה בבנייה ציבורית, בדירות "עמידר" ו"עמיגור". למה לא תיתן הנחה לאלה שיושבים בדירות האלה?

<u>היו"ר ש' וייס:</u>

חבר הכנסת לוי.

<u>מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אדוני היושב=ראש, גשר הציעה, שבעצם אלה היושבים בדירות "עמידר" ו"עמיגור", שהן חברות ציבוריות, יקבלו הנחה של 4% בכל השנה. מי שגר 40 ו=50 שנה בדירת "עמידר" יכול לקבל 50%-60% הנחה. מדוע הקיבוצים יקבלו ואלה שהיו חומת המגן בעיירת הפיתוח לא יקבלו? מדוע המושבים יקבלו ואלה שיושבים בחזית המגן ואלה שאנחנו רוצים להגן עליהם לא יקבלו?

לכן, לא נוכל לקבל זאת כתנועה חברתית לאומית, לא נוכל אפילו אם נהיה אנחנו בודדים במערכה הזאת, ונשארנו הבודדים המגינים בחירוף נפש על אותן שכבות בעיירות

הפיתוח. ודאי שאנחנו נצביע היום נגד חוק ההסדרים ונגד תקציב המדינה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת מקסים לוי.

רפאל אלול (העבודה):

הסוף היה מצוין.

מקסים לוי (הליכוד=גשר=צומת):

למה רק הסוף היה מצוין? ההתחלה לא היתה טובה?

רפאל אלול (העבודה):

ההתחלה היתה טובה, אבל הסוף היה מצוין.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת וליד צאדק, במקום חבר הכנסת דדי צוקר. אחר כך - חבר הכנסת רפי אלול.

סגן יושב=ראש הכנסת דוד טל, האם אתה אמור לדבר?

דוד טל (ש"ס):

אני לא יודע אם אני ברשימה.

היו"ר ש' וייס:

יש לי בקשה אליך. אני פשוט נרדם. אתה יכול להחליף אותי קצת?

דוד טל (ש"ס):

ברצון רב, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ש' וייס:

תודה לך. אני פשוט לא רוצה לבייש את הדוכן הזה.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, טוב שיש אנשים כמו חבר הכנסת מקסים לוי, שעדיין דבקים בעניינים חברתיים. בוודאי כשהוא מזכיר את עיירות הפיתוח ואת שכבות המצוקה, אני בטוח, כמי שמכיר אותו אישית, שהוא מדבר גם על המגזר הערבי, מכיוון שאנחנו משתווים מבחינה זו. אני משבח אותו. אני חושב שהוא דיבר בלהט ומתוך הלב על עניים אלה. הלוואי שיש אוזניים שישמעו, ידיים שירשמו את מה שהוא דיבר ויבצעו את מה שהוא מדבר עליו.

אבל גם לי יש שמיעה סלקטיבית. שמעתי את חברי חגי מירום קורא מעל הבמה הזאת שמות של העובדים במשכן הכנסת. כל הזמן אני אומר: אני רוצה לשמוע שמו של ערבי שעובד בכנסת בין העובדים האלה. לצערי הרב, לא שמעתי את הדבר הזה.

לאחרונה התבשרנו, וזה שבר שיא, שיש מלצר שעובד במזנון חברי הכנסת. אני לא רואה אותו בזמן האחרון. אני מקווה שהוא לא פוטר. אני חושב שהדעת לא סובלת שבכל הרשימה הארוכה הזאת - ואני מברך אותם, אני מצטרף לברכות של חברי חגי מירום להם - לא מוזכרים שמות ערביים.

אני מברך במיוחד את חברינו היהודים, ואני לא רוצה להזכיר שמות, שהעסיקו עוזרים פרלמנטריים ערבים. אני חושב שזה דבר שמחמם את הלב. אבל אני לא מתפלא, מכיוון שאחוות העמים והדו=קיום חדורים בלבותיהם של שני חברי הכנסת שהעסיקו עוזרים ערבים.

אדוני היושב=ראש, מדברים על הכלכלה ועל התקציב. התקציב הוא המראה שמשקפת את מדיניות הממשלה. כשאני בוחן ובודק את המצב במגזר הערבי - הדבר הזה מאוד מאוד כואב, לא רציני, והדבר הזה באמת פוגע לא רק בערבים, אלא הוא פוגע גם בכלכלה הישראלית.

יש פוטנציאל לא מנוצל במגזר הערבי מבחינת פיתוח התעשיות, מבחינת פיתוח אזורים לרווחת כל התושבים. פוסחים על המגזר הערבי, והדבר פוגע גם בכלכלה הישראלית. כשאנחנו מדברים על כך ש=13% מכוח העבודה של הנשים במגזר הערבי מנוצל, לדעתי הדבר הזה פוגע גם בכלכלה הישראלית, מכיוון שיש דרישה לעבודת נשים ולנשים שתעבודנה בייצור בישראל. אבל הדבר הזה לא ניתן להן בשל מסורת, בשל מגבלות דת, שכן הן לא יכולות לצאת מכפריהן המרוחקים למקומות עבודה מרוחקים. לכן הן נשארות בבית בלי עבודה ובלי מעש. לדעתי, זה פוגע מאוד בכלכלה הישראלית באופן כללי.

המצב עגום עוד יותר כאשר אנחנו יודעים, שכל אדם השייך לכוח העבודה במגזר הערבי אחראי לפרנסתן של 3.2 נפשות, לעומת 1.3 אצל היהודים. כשאנחנו בוחנים את סוגי העבודה במגזר הערבי ובודקים איפה עובדים הפועלים הערבים, אנחנו רואים ריכוז גבוה מאוד בתעסוקה בבנייה ומיעוט יחסי של מועסקים בשירותים פיננסיים ועסקיים. עובדה שאפילו בירושלים, בכל משרדי הממשלה השונים בירושלים, אנחנו לא יכולים למצוא ערבי שעובד - לא בבית הנשיא, לא במשרד ראש הממשלה, לא במשרדים השונים, והדבר הזה מאפיין מדיניות נקוטה, שיטתית, לאפליה גזענית נגד הערבים. מעט מאוד מועסקים בשירותים ציבוריים.

אדוני היושב=ראש, הדבר הזה, ש=48% מהפועלים הערבים, מהעובדים הערבים ומכוח העבודה הערבי עובדים מחוץ לבתיהם ונוסעים מרחקים גדולים ממקום מגוריהם - הדבר הזה פוגע מאוד הן בחינוך של הילדים, הן בזיקה של האנשים כלפי המקום, הן מבחינת הסיכון להיפגע בתאונות דרכים. אחוז תאונות הדרכים שערבים מעורבים בהן גבוה מאוד. למה? מכיוון שרוב הפועלים הם אלה הנהגים והם אלה העובדים. הם נוסעים מרחקים גדולים, כשהם משכימים קום בבוקר וחוזרים מאוחר מאוד בלילה. לכן, הם נוהגים בעייפות וללא ריכוז שדרוש לכל נהג.

אדוני היושב=ראש, רק 25% מהעובדים הערבים עובדים בתוך היישוב שלהם, והיתר,

כפי שאמרתי, ממש לא עובדים בתוך היישוב. בדקתי את אזורי התעשייה המהווים פוטנציאל לפיתוח עתידי, וראיתי שרוב רובם של אזורי התעשייה הפוטנציאליים העתידיים נמצאים באזורים יהודיים ולא באזורים ערביים. אני חושב שזה פוגע. למה אנחנו, יהודים כערבים, צריכים להירתם ולהיאבק כדי שיעשו אזורי תעשייה בכפרים הערביים? קודם כול, זה משרת את היישוב עצמו. דבר שני, אני חושב שזה משרת את הפיתוח הארצי והאזורי של המקום. לכן, אנחנו רואים שבמקום הזה יש פיתוח רק ליהודים, ובמקומות שבהם ריכוז ערבים ומעט מאוד יהודים, אנחנו לא מוצאים את אזורי התעשייה, המהווים פוטנציאל לפיתוח עתידי.

דבר מאוד כואב, שבריכוזים של כפרים ערביים או עיירות או ערים ערביות, כמעט חסרות להן תשתיות לתעשיות. למה כל הדברים האלה? האם אנחנו במגזר הערבי צריכים להיות הצרכנים של אותם מוצרים שאנחנו מייצרים במגזר היהודי, ואחר כך חוזרים אלינו עם עלות יותר גדולה? האם זה דבר בריא, שבתוך חברה אחת יהיו שתי קטגוריות חברתיות? שתי רמות חברתיות?

כשאנחנו בודקים את ההכנסה למשק הבית, אנחנו מוצאים דבר מאוד מאוד מוזר ובולט לעין: 5,700 ש"ח הכנסה למשק בית יהודי, בו בזמן שלמשק הבית הערבי יש 2,800 ש"ח. לכן, משקלם היחסי של משקי הבית הערביים בארבעת העשירונים הנמוכים הוא הגבוה ביותר. בו בזמן - בששת העשירונים הגבוהים ביותר כמעט שאין מוצאים ערבים.

משק הבית הממוצע במגזר הערבי גדול בהרבה מזה שבמגזר היהודי: 5.5 נפשות במשק הבית ערבי ו=3.4 נפשות במשק הבית היהודי. אני חושב, שהגיע הזמן שהממשלה הזאת והממשלות שיבואו אחריה יסתכלו בעין יפה ובצורה ריאלית, מדעית, לא רק אמוציונלית רגשית לשם דבר, אלא להסתכל על העניין הזה, שמה שטוב לכלכלת המגזר הערבי, שמהווה 20% מהאוכלוסייה, טוב גם לכלכלתה של מדינת ישראל. אם נעשה כך, אני חושב שייטב לכולנו.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לך, אדוני. חבר הכנסת רפי אלול, בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, בעוד כרבע שעה תצביע הכנסת על חוק ההסדרים. בעוד רבע שעה תצביע הכנסת נגד עצמה ונגד שולחיה. בעוד רבע שעה תצביע הכנסת על אחד החוקים האומללים ביותר שהובאו לבית הזה.

אני מנצל את ההזדמנות הזו כדי לפנות גם אל ציבור הצופים בבית, אני מנצל את ההזדמנות הזו לקרוא לכם, חברי הכנסת מהקואליציה, אליכם שחושבים שכיסא חשוב והמאבק לא חשוב. אנא מכם, חשבו פעם נוספת.

חברי חברי הכנסת, רק סרטי המערב הפרוע - - -

היו"ר ד' טל:

יש סיכוי שהמרכזייה תקרוס, אדוני, אם החברים יתקשרו.

רפאל אלול (העבודה):

אני רוצה שיתקשרו; שלחו פקסים.

היו"ר ד' טל:

אבל אם המרכזייה תקרוס לא יהיה מי שיענה להם.

רפאל אלול (העבודה):

אל תדאג, את זה נפתור. זו בעיה טכנית. לנו יש בעיה נפשית אחרת.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

לראש הממשלה תמיד יש פתרונות.

רפאל אלול (העבודה):

רק סרטי המערב הפרוע יכולים לתאר את שוד הרכבת הגדול, שוד הרכבת הגדול שאירע כאן ביומיים האחרונים. על סוסים מהירים רכבו נאמן וביבי, המר, קהלני ורביץ ודרעי ואגודת ישראל. הגב שלנו, חברים, כבר עייף מעול המשא. הגב שלנו נשבר מהרכיבה המתערערת שלכם. אתם, חובבי הכיסאות, אתם שאוהבים את השלטון, אל תבזו את החוק ואת טוהר המידות. אל תתעללו במיטב הנוער שלנו, באותם סטודנטים שמרגישים היום שהם מופלים לרעה כי הם לא חרדים.

דוד טל, אני אומר לך את זה, כי אתה חבר טוב שלי. אתה יושב=ראש הישיבה. אתה צריך לעשות מעשה נוסף היום.

היו"ר ד' טל:

אתה יודע שאתה חבר מאוד מאוד טוב שלי, אבל אני שואל אותך, חבר הכנסת אלול, עם כל הכבוד והחברות שבינינו, האם הגב שלך לא קרס - אני חושב שהיית חבר בכנסת - כשאישרו לקיבוצים 11 מיליארד שקל? זה משא יותר כבד, הרבה יותר כבד. אז הוא לא קרס?

רפאל אלול (העבודה):

אתה יודע טוב מאוד מה הם עשו למען המדינה.

היו"ר ד' טל:

שנינו יודעים. היו פה חברי כנסת מהשמאל שטענו - ניהול כושל. כלום אני צריך לסגור פערים?

רפאל אלול (העבודה):

אתה ואני לא נלחמים לעזור לאנשי אופקים?

היו"ר ד' טל:

אין שום בעיה.

רפאל אלול (העבודה):

אתה מסכים שאנשים רעבים ללחם?

היו"ר ד' טל:

לא.

רפאל אלול (העבודה):

למה אתה חושב שלסטודנט לא מגיע?

היו"ר ד' טל:

ודאי שמגיע לו. אני רק שואל, אם אתה קורס ואתה כבר לא יכול לשאת את המשא הזה - אני לא יודע אם זה ייגמר ב=2 מיליארדים או ב=3 מיליארדים - אבל המשא של 11 מיליארד שקל היה יותר כבד.

רפאל אלול (העבודה):

אתה יודע טוב מאוד שהסכומים שאתה מדבר עליהם אינם נכונים. חד וחלק לא. אני מוכן להראות לך את המספרים.

היו"ר ד' טל:

חברי התק"ם עלו פה ואישרו לי את הדברים.

רפאל אלול (העבודה):

אף אחד לא אישר לך. הנה חגי מירום פה, הוא יגיד לך.

היו"ר ד' טל:

ג'ומס פה, אין בעיה.

רפאל אלול (העבודה):

אני מציע לא להפלות בין דם לדם. אסור לנו להיות חסרי מצפון.

אני רואה היום את הסטודנטים ששובתים ומפגינים, ובצדק הם עושים את זה.

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, על ארבעה בנים דיברה התורה: אחד חכם, אחד רשע, אחד תם ואחד שאינו יודע לשאול. על ארבעה בנים דיברה התורה ולא ידעה שאת כולם ניתן למצוא פה: את התם, שרנסקי, המתפתה לכל הבטחה ריקה מתוכן. את החכם, מקסים לוי, שכבר לא מאמין לאף מלה. את זאביק בוים, שלא פה, שאינו יודע לשאול, ואת הרשע.

היו"ר ד' טל:

מי זה הרשע?

רפאל אלול (העבודה):

אני לא יודע. יש בבית הזה אולי רשעים, יש בבית הזה אנשים אטומים. אסור לנו לגזול את הקופה הציבורית.

אדוני היושב=ראש, במהלך השבועיים האחרונים דיברתי כאן על סיפורי ילדים. דיברתי כאן על המלך העירום, דיברתי על הדייסה שבישל ביבי.

היו"ר ד' טל:

ועל החמורים.

רפאל אלול (העבודה):

סיפרתי לכם את סיפור "צב צב" ואת סיפורה של כיפה אדומה, ועל החמורים.

חברי חברי הכנסת, לא סיפרתי לכם על הילדים מאחורי הסיפורים. לא סיפרתי לכם על אחמד ובוריס, על רותי וטלי ויונתן, שחיים מתחת לקו העוני. לא סיפרתי לכם על שרה, הנלחמת לקבלת תרופה שתמנע את דחיית השתל בגופה. לא סיפרתי לכם על אבי, שהוריו מובטלים, והוא נאלץ להפסיק את לימודיו כדי לסייע בפרנסת המשפחה.

לא סיפרתי לכם על עשרות אלפי סטודנטים שהפכו לקהל נפגעים גדול וחדש מבית=היוצר של נאמן וביבי.

חברי חברי הכנסת, היום ייפתח המשפט הציבורי של כולנו. היום החל לפעול שעון החול, שישליך חלק מאתנו למדבר הפוליטי. היום החלה הספירה לאחור שתשלח את נאמן, לבנת, קצב ומצא, הנגבי ואיתן, אל עיר מקלט.

ביבי, איפה ארתור? איפה הוא? מישהו כאן ראה את ארתור?

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

מי זה?

היו"ר ד' טל:

לאיזה ארתור אתה מתכוון? לא מתל=אביב?

רפאל אלול (העבודה):

איך קוראים לו? פינ - - -

סופה לנדבר (העבודה):

ארתור פינקלשטיין.

רפאל אלול (העבודה):

זהו. מישהו ראה את ארתור פינקלשטיין?

היו"ר ד' טל:

אה.

רפאל אלול (העבודה):

כן, ביבי בצרות. אתה מכיר את ארתור פינקלשטיין ההוא של ביבי?

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אה, כן.

רפאל אלול (העבודה):

יש לו פעימה. יש לו פעימה במגירה ויש לו קופת שקרים המונחת על המדף. ביבי, איפה ארתור? מה תגיד, שהתקשורת אשמה?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אף פעם.

רפאל אלול (העבודה):

חס ושלום.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא יכול להיות דבר כזה.

רפאל אלול (העבודה):

אתה אשם.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה נכון.

רפאל אלול (העבודה):

אתה אשם באבטלה. אתה אשם באווירת הייאוש.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הכול אני?

רפאל אלול (העבודה):

לא אתה; ביבי. אתה לא, אתה נחמד. ראש הממשלה הגרוע ביותר בתולדות ישראל. ראש ממשלה חסר מדיניות, חסר מעוף, חסר מנהיגות. ממש ראש ממשלה פיקטיבי.

אדוני היושב=ראש, לסבתא אין חברים בארצות=הברית. לשרה החולה, לא של ביבי חס ושלום, אין דורי גולד ואין "גולד מאסטר" לשלם תמורת התרופות, והיום אנחנו הולכים לאשר תשלום עבור התרופות. לסבתא שלנו החולה אין ממשלה.

אני פונה אליך, אדוני היושב=ראש, אולי כצעד אחרון, כאשר נותנים לכולם, בואו נחשוב גם על אותם אנשים בשכונות - אותו רעיון של שיקום שכונות שפסק; אותה משכנתה, שמי כמוך יודע שהיא נשחקה טוטלית ואי=אפשר לממן היום רכישת דירה. ואני מציע

לכולנו לסמן לעצמנו, שחוק הבריאות - - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הישיבה, זאת אומרת ההצבעות יחלו בשעה 13:00 ולא בשעה 12:00. 13:00 ולא 12:00, אני חוזר ואומר. זמן סופי.

רפאל אלול (העבודה):

כל שעה זה 200 מיליון שקל.

היו"ר ד' תיכון:

אני מקווה, זמן סופי. הצוות מבקש תנאים מסוימים מן הממשלה, וכל עוד הם לא מתקיימים הוא לא מוכן לגשת להצבעות. אז התנאים לא התקיימו.

חגי מירום (העבודה):

רגע אחד, אדוני היושב=ראש, מה זאת אומרת?

היו"ר ד' תיכון:

התנאים לא התקיימו. הרי אתם עומדים על תנאים, שההצבעות לא תחלנה לפני שיונחו המסמכים.

חגי מירום (העבודה):

אבל המסמכים צריכים להיות מוכנים פה בשעה 12:00.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, אז הם לא מוכנים, לכן אני דוחה את ההצבעות עד לשעה 13:00.

רפאל אלול (העבודה):

יש תקלה בדפוס.

היו"ר ד' תיכון:

אתה רוצה שאני אקיים את זה, אני מוכן.

חגי מירום (העבודה):

לא.

היו"ר ד' תיכון:

הרי אלה התנאים שלכם. זה התנאים שלכם, מה אתה? אני - - -

דוד צוקר (מרצ):

ג'ומס, בסדר גמור.

היו"ר ד' תיכון:

או.קיי.

היו"ר ד' טל:

כן, חבר הכנסת אלול, בבקשה להמשיך.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב=ראש, קל לי לדבר כשאתה נמצא כאן. בייגה, עוד שעה שעוברת זה עוד

250 מיליון שקל מקופת המדינה. אל תדאג. כל שעה.

אברהם שוחט (העבודה):

אני לא דואג.

היו"ר ד' טל:

בייגה, אתם עשיתם את זה יותר מהר. אם זה היה יותר קצר זה היה פחות כואב.

נסים דהן (ש"ס):

מי שקיבל משהו מקופת המדינה זה בייגה, בהסתייגות שלו על קרן=קרב. הוא היחיד שקיבל - - -

רפאל אלול (העבודה):

זו הסתייגות מצוינת. היא טובה, היא חשובה, היא מצוינת. היא עוזרת לכל ילדי ישראל. מי כמוך יודע.

נסים דהן (ש"ס):

בינתיים האופוזיציה סוחטת את הקופה, לא הקואליציה.

רפאל אלול (העבודה):

זה למען עניי ישראל.

נסים דהן (ש"ס):

עניי ישראל?

רפאל אלול (העבודה):

כן. קרן=קרב זה עניי ישראל.

נסים דהן (ש"ס):

זה לפי צבע העיניים.

רפאל אלול (העבודה):

אתה יודע, 183 יישובים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דהן, אתה בטוח במה שאתה אומר, אדוני?

נסים דהן (ש"ס):

מאה אחוז.

רפאל אלול (העבודה):

לא, אתה לא יודע מה אתה אומר.

היו"ר ד' טל:

אתה לא מוציא דיבה כאן?

רפאל אלול (העבודה):

מניסיון, אתה לא יודע מה אתה אומר.

נסים דהן (ש"ס):

ולפעמים צבע העיניים מתחלף.

רפאל אלול (העבודה):

קרן=קרב זה לפי צבע העיניים?

נסים דהן (ש"ס):

רק.

רפאל אלול (העבודה):

חס ושלום, חס ושלום.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דהן, אתה טוען טענה מאוד קשה. כספי קרן=קרב לפי צבע העיניים, אדוני טוען. למה? למה אתה אומר ככה?

רפאל אלול (העבודה):

חבר הכנסת דהן, אני מודיע לך. קרן=קרב עוזרת ל=200,000 ילדים בישראל.

נסים דהן (ש"ס):

כל עוד לא תשנו את ההנהלה של הקרן, זה יתנהל בצורה מושחתת כזו.

רפאל אלול (העבודה):

איך אתה מדברים דברים כאלה? זה בא ליישובים שלמים.

נסים דהן (ש"ס):

נו, באמת. החרדים לא מקבלים שם שקל, וחבר שלך אומר: בצדק.

רפאל אלול (העבודה):

קודם כול החרדים קיבלו, הם לא בתקציב הזה. החרדים האלה קיבלו, אבל לא בתקציב הזה. מי כמוך יודע? כל מה שרציתם, קיבלתם.

נסים דהן (ש"ס):

החבר שלך אומר שהם לא עומדים בקריטריונים. צבע העיניים שלהם לא מספיק ירוק.

רפאל אלול (העבודה):

לא. הקריטריונים זה לפי יישובים. מי כמוך יודע.

נסים דהן (ש"ס):

צבע העיניים.

רפאל אלול (העבודה):

דהן, בוא לכאן, אל תברח.

היו"ר ד' טל:

אולי נלבן את הבעיה כדי - - -

רפאל אלול (העבודה):

בדיוק.

היו"ר ד' טל:

- - - ההערה של חבר הכנסת דהן לא תיתפס אצל הציבור שאולי - - -

רפאל אלול (העבודה):

דהן, הקשב לי. אני מודה - - -

נסים דהן (ש"ס):

אנחנו ניסינו וניהלנו משא=ומתן. לא רק שניהלנו משא=ומתן, הבאנו להם כסף לקרן.

רפאל אלול (העבודה):

לא.

נסים דהן (ש"ס):

הוספנו להם בתקציב, כדי שזה לא יהיה על חשבון הקרן. יש פה אוכלוסייה שלמה שלא נהנית מקרן=קרב. תנסו לממן אותה כמו שאתם מממנים את כולם. בלי אפליות. הם לא הסכימו עד הרגע הזה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלול, הוא טוען טענה שאתה טענת לפני שלוש דקות לגבי מגזרים שונים.

רפאל אלול (העבודה):

לא. אני אגיד לך מה היה.

נסים דהן (ש"ס):

תנסו לממן אותם. תעזרו להם.

רפאל אלול (העבודה):

תרשה לי לענות לך. אני אגיד לך מה העניין. קרן=קרב עובדת מול יישובים.

נסים דהן (ש"ס):

מסכים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

קרן=קרב - - -

היו"ר ד' טל:

רבותי, עכשיו מדבר חבר הכנסת רפי אלול. חבר הכנסת ריבלין, אני מבקש לשבת בשקט. חבר הכנסת דהן. חבר הכנסת ריבלין, מה קרה לקרן=קרב? מה היא עושה, קרן=קרב, שרגשו כולם? מה קרה?

רפאל אלול (העבודה):

אני אסביר. קרן=קרב נותנת שיעורי העשרה ושיעורי עזר. היא מלמדת בבתי=ספר בארץ, ב=183 יישובים. קרן=קרב מעסיקה 4,000 מורים. הקרן הזו נותנת יום לימודים ארוך בהרבה יישובים.

היו"ר ד' טל:

הוא טוען שזה טוב, הוא רק טוען שזה לפי צבע העיניים.

נסים דהן (ש"ס):

סקטוריאלית.

רפאל אלול (העבודה):

לא.

נסים דהן (ש"ס):

כן.

רפאל אלול (העבודה):

קרן=קרב עובדת מול יישוב. אתם רוצים את זה סקטוריאלי.

נסים דהן (ש"ס):

לא. אנחנו מוכנים לעמוד במקום היישוב, לממן את החלק של היישוב. לא סוחטים אותך. בשורה התחתונה זה מה שמעניין. אתה תקבל את המימון שהיישוב צריך לתת, מאתנו. אתה תיתן את החלק שלך, כמו שאני נותן.

היו"ר ד' טל:

אני חושב שהבקשה מאוד הוגנת.

רפאל אלול (העבודה):

מזכרת=בתיה היתה קרן=קרב. כל היישוב היה קרן=קרב.

נסים דהן (ש"ס):

לא הסכמת לתת לחרדים שם.

רפאל אלול (העבודה):

לא נכון. שקר.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת חגי, אתה מסכים עם חבר הכנסת דהן? אתה מסכים עמו?

חגי מירום (העבודה):

כן.

היו"ר ד' טל:

אז, חבר הכנסת אלול, אולי גם אתה תסכים ונסיים את הפרק הזה של קרן=קרב? חבל,
זה מפעל טוב, מפעל חיובי, אולי אם צריך לעשות תיקון קטן - - -

חגי מירום (העבודה):

אני נגד אפליות.

היו"ר ד' טל:

מאה אחוז, בסדר.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

איזו אפליה יש פה?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת ריבלין, אתה באופוזיציה או בקואליציה?

רפאל אלול (העבודה):

מגיע "יישר כוח" גדול לבייגה שוחט, הגיש הסתייגות.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני כבר בקואליציה של עם ישראל יחד עם בייגה שוחט.

רפאל אלול (העבודה):

מצוין.

היו"ר ד' טל:

יפה מאוד. ויחד עם חגי מירום ונסים דהן.

אברהם שוחט (העבודה):

הוא הצביע בעד ההסתייגות.

רפאל אלול (העבודה):

מי? ריבלין; אני יודע, אני יודע.

היו"ר ד' טל:

אם זה מקובל על חגי אני ממש לא בודק, ואולי נסכים ונמשיך הלאה.

רפאל אלול (העבודה):

רגע, אבל אני אומר לך דבר שני. מאחר שאכפת לי מהילדים שלו, החרדים, אני מוכן לבדוק אישית איך משלבים ביישובים שיש שם קרן=קרב. קשה לי להאמין שיש בית=ספר של חרדים ואומרים לא, ולבית=ספר החילוני אומרים כן. קשה להאמין. שווה בדיקה. אני מוכן לבדוק את זה. או.קיי.?

נסים דהן (ש"ס):

בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אם יש ראש עיר שמפלה, צריך לטפל בזה באופן נקודתי. יישר כוח לבייגה שוחט.

רפאל אלול (העבודה):

אמרתי יישר כוח.

היו"ר ד' טל:

יישר כוח, חבר הכנסת דהן. הערת הערה - -

רפאל אלול (העבודה):

במקום.

היו"ר ד' טל:

- - במקום. והנה יש לך פה התחייבות של חבר הכנסת אלול, שמקיים את כל ההתחייבויות שלו.

רפאל אלול (העבודה):

אני אבדוק את זה, ואני אומר לך.

מיכה גולדמן (העבודה):

אנחנו נתמוך בזה בוועדת הכספים.

רפאל אלול (העבודה):

בהחלט כן.

היו"ר ד' טל:

וחבר הכנסת גולדמן יתמוך בזה בוועדת הכספים.

רפאל אלול (העבודה):

הנה עשינו מצווה גדולה היום.

היו"ר ד' טל:

נו, ככה צמצמנו את הפערים.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב=ראש, להווי ידוע לך, שיש בערך 7,000 יחידות דיור ריקות. 7,000 יחידות דיור ריקות בארץ, וכנגד יש 30,000 אנשים שממתינים לקבל את הדירות האלה. 30,000 משפחות, בתוכן קשישים, עולים חדשים, משפחות חד=הוריות. והתשובה של משרד השיכון היתה פיטוריו של מנכ"ל "עמידר", כשיש שם תקציב לשיפוץ הדירות, יש דירות ריקות.

סופה לנדבר (העבודה):

4 מיליוני שקל.

רפאל אלול (העבודה):

ובמקום לטפל בבעיה, לתת דירות למי שאין לו קורת גג, הולכים ומפטרים את המנכ"ל. למה מפטרים אותו? כי חושבים שיבוא מישהו מטעמו של השר. זה ייתן דירות לאוכלוסייה מסוימת. אני אומר לך, אסור לנו לתת יד ליצור במדינה שתי ישראל. דווקא בשנת ה=50, כמו שחשוב לטפל בעניין שהוא אמר - אני אטפל בזה, באהבה אני אעשה את זה - צריך גם לתת לאותם אנשים שאין להם קורת=גג. אני אומר לך: לא יכול להיות שייתנו שכר דירה לחרדים, ומנגד לא ייתנו דירות לעולים חדשים או לקשישים שאין להם דירות.

היו"ר ד' טל:

אם אני אשב פה על כס היושב=ראש אאפשר לך, רק כשתסיים את התיקון של המעוות בנושא הזה, להעלות לבמה ולומר את הדברים. אני אשמח מאוד.

רפאל אלול (העבודה):

אני אבדוק את זה, ואני אחזור ואגיד לך. אני מודה לך.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה. חבר הכנסת - - -

רפאל אלול (העבודה):

אני קורא, דרך אגב, לאנשי משרד השיכון - - -

נסים דהן (ש"ס):

בזכות זה תוסיף לו עוד זמן.

היו"ר ד' טל:

הוספתי לו כבר עשר דקות, ריבון העולמים, כמה אפשר?

רפאל אלול (העבודה):

אני קורא לאנשי משרד השיכון לתת כתף, לתת דירות לאלה שאין להם, ואנחנו מקיימים השבוע דיון בכנסת, בוועדה לפניות הציבור, כדי לטפל בבעיה הזאת.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת אלול. חבר הכנסת אדיסו מאסלה, בבקשה, אדוני.

חבר הכנסת שוחט, אתה מדבר לאחר מכן? זה ההסדר שסיכמתם ביניכם?

אברהם שוחט (העבודה):

ודאי וודאי.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, אני מחזיק כאן עיתון "ידיעות אחרונות" מהיום, הכתבה על הבעל שירה למוות באשתו והתאבד. האלימות במשפחה הולכת וגוברת במדינת ישראל, לצערי הרב, מסיבות רבות: בעיות כלכליות, בעיות בריאותיות, ואכיפת החוק של המשטרה שלא נעשית כראוי. גם המערכת המשפטית, שהיא מערכת משפטית צודקת, ויש לי הערכה גדולה מאוד אליה, לא עושה כנראה מספיק מאמץ למנוע את התופעה שהולכת ומתפשטת בחברה שלנו.

רצח של נשים בידי בעליהן הפך לשגרה בחברה הישראלית. לפני הרצח, לצערי, של שושנה צברי, זיכרונה לברכה, קבע בית=המשפט: לא נשקפת סכנה לחייה. שושנה צברי, זיכרונה לברכה, פנתה לבית=משפט השלום ברחובות וביקשה את הצו. הוא מאיים עלי ומכה אותי, עד החודש האחרון הוא הרביץ לי - נימקה את בקשתה. שלמה בעלה הכחיש את הטענות ואמר ששושנה מעלילה עליו בגלל בקשתו שלא תתגרש ממנו, כך כתוב בעיתון.

וכתוב גם: בדיון שנערך ב=9 ביולי 1997 דחתה השופטת אביטל בית=נר את בקשתה של שושנה. בחלטתה כתבה: לאחר ששמעתי את הצדדים, אין לי ספק כי דברי המבקשת אינם משקפים את האמת. מצאתי סתירות בין דבריה בבית=המשפט לבין המסמכים האובייקטיביים - כך טוענת שופטת, אשה שיושבת בבית=משפט השלום - שהוצגו לי מתיק המשטרה. דעתי היא, כי אין נשקפת סכנה לחייה של שושנה. גם המערכת המשפטית, לצערי הרב, במקרה זה נהגה כך. השופטת היא שופטת מכובדת, שהיא אשה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

כל שופט הוא שופט מכובד.

<u>אדיסו מאסלה (העבודה):</u>

אמרתי שופטת במקרה זה, אדוני היושב=ראש. אני מדבר על המקרה הספציפי הזה. השופטת היא אשה שיושבת בבית=משפט מכובד, בית=משפט השלום ברחובות, אשר מצאה לנכון שלא להוציא צו הרחקה לאותו בעל אלים שאיים על שושנה צברי ברצח, והדבר קרה.

היום, אחרי הרצח, אחרי המקרה המזעזע, השופטת, מגיבה בעיתון "ידיעות אחרונות"; השופטת בית=נר הגיבה באמצעות דובר בית=המשפט: ההחלטה שיקפה את התרשמותה - רק את התרשמותה - של השופטת מהחומר שהונח בפניה באותו זמן. זו החלטה - - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

היא רק בשר ודם, היא לא מלאך. אתה עושה פה דבר שאתם טענתם נגדנו בזמנו, כאשר תקפנו את בית=המשפט, שזה דבר שלא ייעשה. עכשיו אתם עושים אותו דבר. ואני כואב את

הרצח הזה שקרה, אבל מעל דוכן הכנסת לתקוף שופטת מסוימת, ולהזכיר שם מסוים?

<u>אדיסו מאסלה (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, אמרתי גם שיש לי הערכה רבה מאוד לבתי=המשפט. במדינת ישראל יש מערכת משפטית ראויה, ואני מעריך אותה. אדוני היושב=ראש, ש"ס תוקפת בלי הרף את בית=המשפט העליון על רקע אחר - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

אתה תוקף עם הרף?

<u>אדיסו מאסלה (העבודה):</u>

- - בכלל לא על רקע של מעמד האשה.

היום שמעתי ברדיו, ב"קול ישראל", את חבר הכנסת גנדי בעימות עם חברת הכנסת יעל דיין, יושבת=ראש הוועדה למעמד האשה. חבר כנסת מכובד מאוד, יש לו ניסיון פרלמנטרי במשך הרבה שנים בכנסת ישראל, אומר, שהוועדה למעמד האשה בכנסת ישראל, מבחינתו היא מיותרת. זאת, כאשר בימים אלה מספר מקרי הרצח של נשים בידי בעליהן הולך וגדל.

אדוני היושב=ראש, היום, ביום זה, שובתים סטודנטים מאוניברסיטת תל=אביב, וגם מאוניברסיטאות נוספות, כדי לקבל מלגות, להשוות את תנאי המלגות של הסטודנטים שלומדים באוניברסיטאות השונות לאלה של תלמידים בישיבות, שם מקבלים אלפי שקלים בימים אלה. המפלגות החרדיות והמפלגות הדתיות דורשות מממשלת ישראל להגדיל את התקציב לישיבות, וממשלת ישראל, לצערי הרב, נכנעת לאותם לחצים ומזרימה כספים רבים, כאשר שכר לימוד באוניברסיטאות היום הוא כ=15,000 שקל, שלא לדבר על שכר הלימוד 18,000 שקל. ממשלת ישראל לא מסבסדת את שכר הלימוד-במכללות, שם זה מגיע ל=20,000 במכללות.

היום החינוך במדינת ישראל הוא חינוך לילדי עשירים. הילדים מעיירות הפיתוח,

מהשכונות ומהמגזר הערבי - שם שיעור הסטודנטים היום הוא 2.8% מכלל הסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה. אין סיכוי לאותן שכבות חלשות שציינתי לרכוש השכלה גבוהה. ובמדינה מודרנית, שיש בה טכנולוגיה וציביליזציה, דווקא בעידן הזה נמנע מאזרחי מדינת ישראל, מצעירים רבים אחרי שירות צבאי, להגיע לאוניברסיטאות.

היו"ר ד' טל:

כמה זמן נמשך העידן הזה, חבר הכנסת מאסלה, שהחינוך האוניברסיטאי הוא רק לעשירים ולא לערבים ולא לשכבות מצוקה אחרות?

אדיסו מאסלה (העבודה):

ממתי, אתה שואל?

היו"ר ד' טל:

כמה זמן זה נמשך? עשר, 20 שנה, 30 שנה?

אדיסו מאסלה (העבודה):

אני כבר 17 שנה במדינת ישראל, עוד מעט 18 שנה, למדתי באוניברסיטה, ויש לי השכלה אקדמית. אם לא הייתי מקבל כעולה חדש מלגה ומימון מלא של שכר לימוד, אני בספק אם הייתי מגיע להשכלה גבוהה ולתואר אקדמי. יש רבים מאזרחי מדינת ישראל, השכבות החלשות, שבקושי גומרות את החודש, וקשה להן לשלם ולממן מימון מלא של שכר לימוד, 15,000, 18,000, 20,000 שקל.

היו"ר ד' טל:

אני מסכים אתך בנושא הזה. רק שאלתי, ואני רוצה להסב את תשומת לבך, שהבעיה הזאת לא התחילה היום ולא התעוררה היום; הבעיה הזאת קיימת כבר עשרות שנים במדינת ישראל.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אם הבעיה הזאת קיימת, האם אנחנו צריכים להנציח אותה?

היו"ר ד' טל:

חס וחלילה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

וליצור לגיטימציה - - -

היו"ר ד' טל:

אנחנו צריכים להדביר את הבעיה הזאת.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אני חושב שהגיע הזמן, כאן, דווקא בכנסת ישראל צריך לחוקק חוק כניסה לאוניברסיטאות בלי תשלום, על מנת לתת הזדמנות שווה לכל אזרחי מדינת ישראל. כשהבנים והבנות מגיעים לגיל הגיוס לצה"ל, לא בודקים בצה"ל את רמת ההכנסה או את המצב הסוציו=אקונומי של אזרחי מדינת ישראל. כולם, ילדי עשירים וילדי עניים, הולכים לשרת שלוש שנים, ולפעמים יותר, ביחידות קרביות, ביחידות מובחרות.

אבל, כשמסיימים את השירות הצבאי, אלה שיש להם אפשרות כלכלית, להורים שלהם ולבני משפחותיהם, מגיעים לאוניברסיטאות, רוכשים השכלה גבוהה, השכלה אקדמית, לעומת אותם מגזרים חלשים מבחינה כלכלית, שמילאו את החובות שלהם כהלכה ולא יכולים לרכוש השכלה אקדמית. אנחנו רואים היום לנגד עינינו שני סוגי אוכלוסיות בחברה שלנו - עניים ועשירים. אזרחים סוג א' ואזרחים סוג ב'.

ולא רק שכר הלימוד. האוניברסיטאות במדינת ישראל קולטות היום סטודנטים בצורה 700 נקודות, לפעמים יותר, במבחנים-הכי סלקטיבית. סטודנטים שמגיעים ל=800

פסיכומטריים, אלה מתקבלים לאוניברסיטאות. אלה שלא יכולים לקבל אותו מספר נקודות, שנקודת הזינוק שלהם היתה שונה, שתנאי הגדילה שלהם היו שונים, שרמת הלימודים שלהם היתה אחרת לחלוטין, ודווקא אותה שכבה חלשה לא יכולה להגיע למוסדות להשכלה גבוהה על מנת לרכוש השכלה, כדי לשפר את תנאי החיים שלהם בהרבה תחומים במדינת ישראל, כאזרחים שווים בין שווים.

אני חושב, שהרבה חברי כנסת מסיעות שונות מציעים הצעות חוק על מנת לאפשר לצעירים בחברה הישראלית, על כל גווניה - לתת הזדמנות שווה לסטודנטים להיכנס לאוניברסיטאות בלי תשלום, והדבר הזה נדחה מקדנציה לקדנציה. החוקים שעולים מספסלי הכנסת הפכו להיות דבר פופוליסטי, והממשלות, ממשלות ישראל בלי יוצאת מן הכלל, דוחות את החוק הזה, והיום האוניברסיטאות הן לעשירים ולא לאותן שכבות חלשות מעיירות הפיתוח, מהשכונות, מהמגזר הערבי, גם עולים חדשים במידה רבה. אותה עלייה שאני שייך אליה, העלייה האתיופית, סטודנטים מבני העדה שלומדים באוניברסיטאות הם היום ספורים, כאשר יש מוטיבציה גדולה והשאיפה להגיע להשכלה גבוהה, לרכוש השכלה אקדמית, להשתלב בחברה הישראלית, היא מקסימלית. חינוך הוא המפתח, חינוך הוא העתיד של הדור הצעיר וגם העתיד של העליות השונות, כדי להשתלב וליצור אינטגרציה בחברה הישראלית. תודה רבה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אדיסו מאסלה, על דבריך. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם שוחט להגיש שתי הסתייגויות.

<u>מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת</u>

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

לפני כן, אדוני, ברשותך, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה, גברתי.

<u>סגנית מזכיר הכנסת ר' קפלן:</u>

- - -

קריאות:

לא שומעים.

היו"ר ר' אדרי:

לא שומעים. מה קורה? אם יהיה שקט נוכל לשמוע אותך גם בלי רמקול.

אולי נשמיע את ההודעה יותר מאוחר, כשתבדקו את העניין?

סאלח טריף (העבודה):

תדחה את ההודעה.

אברהם שוחט (העבודה):

אני מזמין את רותי קפלן למסור את ההודעה מכאן. בבקשה, סגנית מזכיר הכנסת, הדוכן לרשותך.

היו"ר ר' אדרי:

לא, זה לא - - -

אברהם שוחט (העבודה):

לא מקובל?

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, גברתי. הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. גברתי, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ר' קפלן:

ברשות יושב=ראש הכנסת, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת 1997, שהחזירה ועדת הכספים לקריאה-הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1998, התשנ"ח שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי סגנית מזכיר הכנסת.

הצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 -1997 (תיקוני חקיקה), התשנ"ח (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת שוחט, שתי הסתייגויות לרשותך - - -

סאלח טריף (העבודה):

כמה זמן?

אברהם שוחט (העבודה):

עשר דקות.

היו"ר ר' אדרי:

עשר דקות. כידוע לחברים, אנחנו דנים בפרק ח' - שירותי הדת היהודיים.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, השאלה שכולנו צריכים לשאול את עצמנו היא, מה קורה כעת לראש הממשלה ולשר האוצר, שזאת כבר פעם שנייה שדחו את פתיחת הדיון היום. ב=09:30 היה צריך לעמוד כאן שר האוצר - -

<u>דוד צוקר (מרצ):</u>

לא אחרונה.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

- - ולגלות לכנסת ישראל מה ההסכמים שהוא חתם ביום, בלילה, במחשכים - עם שר האוצר, בלי שר האוצר - איך הוא נתן את המיליארדים ואיך הוא חילק אותם? ב=09:30, כנראה קורי השינה על עיניו של שר האוצר, אף שהוא ידוע כמי שקם מוקדם, כנראה הפריעו לו לסכם את העניין. אני חושב שמשהו אחר הפריע לו לסכם את העניין ונדרשנו לדחות את פתיחת הישיבה, גברת סופה לנדבר, לשעה 12:00. הגיעה השעה 12:00, יש תכונה מסוימת לשעון, שהוא לא מפסיק לתקתק, יש לנו 60 דקות בשעה, 3,600 שניות בשעה, זאת אומרת שנייה ועוד שנייה והגענו לשעה 12:00. מה רוצה היושב=ראש לשמוע? ששר האוצר וראש הממשלה ביקשו, חבר הכנסת דראושה, לדחות את זה עוד בשעה.

אני מניח, שכעת בקומת משרד ראש הממשלה עומדות בתור ש"ס, המפד"ל, אגודה, דגל התורה, המפד"ל - - -

<u>נסים דהן (ש"ס):</u>

המפד"ל אמרת פעמיים, זה לא בסדר. את ש"ס תצטרך להגיד שלוש פעמים.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

לפי הכמויות, את ש"ס צריך להגיד עשר פעמים, פר תנועה, אם נחלק את זה.

<u>נסים דהן (ש"ס):</u>

- - -

אברהם שוחט (העבודה):

עומדים וסוחטים - - -

נסים דהן (ש"ס):

התקציב צריך להיות אצל ש"ס. אנחנו מחלקים.

אברהם שוחט (העבודה):

זה נכון.

סילבן שלום (הליכוד=גשר=צומת):

בייגה, אני מקשיב.

אברהם שוחט (העבודה):

ראש הממשלה ושר האוצר בוודאי יוצאים כל רגע, לא, שולחים את האנשים החוצה ואומרים: מה נעשה? האם ניתן? האם ניתן לאגודת ישראל את התוספת שמרידור הבטיח, עדכון התעריפים? האם ניתן לדוד לוי את חוק ערי הפיתוח? האם נגמור עם המפד"ל את הסיפור עם כל מה שקורה בחינוך? אני אומר לכם, שראש הממשלה הוא כמו אחד שמרחו אותו בזפת, גררו אותו ברחוב והדביקו לו נוצות. כל נוצה היא ביזיון נוסף של קנייה וסחיטה.

האמת היא, שאנחנו, כאופוזיציה, אדוני סגן השר סילבן שלום, היינו צריכים להמשיך את העניין. מה רע לנו? כל העיתונאים יודעים מזה, כל פעם מופיע בכותרות איך הממשלה נסחטת, איך ראש הממשלה מתנהג, איך שר האוצר מתנהג, אבל אני אומר לכם, שאנחנו כאופוזיציה עברנו את הגבול, כאזרחים. כאזרחים אנחנו רוצים לראות את החיזיון הזה, אבל בבוקר דיברתי - נדמה לי, חבר הכנסת טל, שאתה ניהלת את הישיבה -

ואמרתי שאנחנו מחכים להצגה הכי טובה בעיר, כאשר יעלה על הדוכן הזה שר האוצר ויקרא את ההבטחות. שכן, ממה נפשך? לפי הדיונים בוועדת הכספים, חבר הכנסת דהן, אתה חבר פעיל שם, לוקח חלק, מבין את הדברים, באמת חבר שתורם הרבה לוועדה, ראית שהאוצר מתייחס כאילו אין שום הבטחה.

אני אזכיר משהו קטן לחברי מהמפד"ל, ואני בוודאי גם אגיד את זה בדיון. שר החינוך, התרבות והספורט, שיבריא, שירגיש טוב, שיזכה לחיים ארוכים, אמר בוועדת הכספים, שאם לא יורידו בקיצוץ במשרדו, במקום 250 - 100 מיליון, כלומר 150 מיליון שקל, הוא וסיעתו לא יצביעו בעד התקציב. אמר לפרוטוקול, אמר את זה באופן גלוי, לא במחשכים, לא בפינות צדדיות, בראש חוצות כמו שאומרים, מעל הדוכן. נו, אני מניח שהמפד"ל תומכת בתקציב, ואם היא תומכת בתקציב ככל הנראה היא קיבלה הבטחה, דרך אגב זה רק חלק מההבטחות, היא קיבלה הבטחה שהקיצוץ יהיה רק 100 מיליון. אם הקיצוץ הוא רק 100 מיליון, למה לא באו לוועדת הכספים ואמרו: תקנו במשרד החינוך ותגידו שבקיצוץ יהיה צריך להוסיף 150 מיליון?

שמעתי הבוקר שוב את השר יהושע מצא, שאמר שראש הממשלה הבטיח לו 450 מיליון שקלים, כדי שתהיה בריאות קצת יותר טובה. אנשי האוצר אומרים בוועדה: יש גירעון של מיליארד ו=300 מיליון, מיליארד ו=400 מיליון, זה סדר הגודל. מיליארד אפשר לייעל. מיליארד זה בערך 6% מהתקציב, שבו השכר הוא 75%. כל אחד מבין שאלה הם דיבורי סרק. אבל גם לא מוכנים להגיב על שאלתי, האם שר האוצר וראש הממשלה התחייבו לשר מצא או לא. הם התחייבו. לכן, יעמוד פה פרופסור יעקב נאמן, שר האוצר, ואנחנו בעצם במתח לקראת ההצגה הכי טובה בעיר, כי יכול להיות חיזיון קומי.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

כרגע שר האוצר מסרב להכריז על 450 מיליון השקלים של משרד הבריאות.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

יפה. ועל 150 מיליון השקלים של החינוך?

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

עוד לא הגענו לזה.

אברהם שוחט (העבודה):

ועל 9 המיליונים שהבטיחו למפד"ל? עוד לא הגענו. ו=5 מיליונים לפתיחת כולל חדש, שייקרא "כולל היובל"? עוד לא הגענו.

סאלח טריף (העבודה):

גם לי יש הבטחה.

אברהם שוחט (העבודה):

וסכום של 5 מיליונים לסטודנטים, שילך דרך "בני עקיבא"? עוד לא הגענו. ושכר דירה לעולים החדשים? חבר הכנסת גמליאל, רק אל תקנא במה שאני אומר.

אריה גמליאל (ש"ס):

כל אלה הם לא ייחודיים?

אברהם שוחט (העבודה):

זה ייחודיים שבייחודיים שבייחודיים. אבל אנחנו יודעים שהמפד"ל היא מפלגה של צדיקים, מגלגלים את עיניהם לשמים. אתם עושים את זה בחן. אומרים שזה מגיע לכם, וזהו. המפד"ל גם רוצים להיות צדיקים וגם לקחת.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

כל מה שזה ייחודי אצל ש"ס זה מיוחד אצל המפד"ל.

אברהם שוחט (העבודה):

אני חושב ששר האוצר יהיה בבעיה קטנה, כי אם הוא באמת יציג כאן את כל ההבטחות, ואני אומר לכם שזה לא רחוק מ=2 מיליארדי שקלים, השאלה היא למה כאשר דנו לפני שעה בתקציב לא אמרו אנשי האוצר כיצד יממנו את זה. בדיון התקציבי הבוקר הם התייחסו רק לאותם 500 מיליון שקלים שהשתנו בגלל קצבת הילדים, והם הגדילו בעקבות זה את התקציב. שר האוצר אמר: אנחנו לא חורגים. אבל הגדילו את התקציב ב=350 מיליון שקלים, חלק בא מהביטוח הלאומי.

אני עושה פרומו דרך ערוץ=33, לכל מי שמסתכל ומאזין, חכו לשעה 13:00. זאת תהיה ההצגה הכי טובה שאתם יכולים להשיג.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה ישודר גם ברדיו. תגיד להם.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אולי ידחו אותה פעם נוספת.

אברהם שוחט (העבודה):

אם ידחו אותה היא רק תשתפר, כי אז ראש הממשלה ושר האוצר ימשיכו להיות נמרחים בזפת, וימשיכו לזרוק עליהם נוצות. יש מושג ביהדות, "נמרח בזפת", ואנחנו מודעים לעניין.

אני רוצה להגיד מלה טובה על מה שקרה הבוקר בוועדת הכספים ולשבח גם כמה חברי כנסת מהקואליציה. בוועדת הכספים עברה הסתייגות שהעבירה 30 מיליון שקלים לקרן=קרב. אני הצעתי אותה, ואני יודע שהרבה תמכו בה. קרן=קרב זו פעולה שמגיעה ל=150,000 תלמידים במגזר היהודי והערבי, בשכונות, בפריפריה, בכל המקומות, ועושה עבודה נהדרת.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

זו קרן טובה.

אברהם שוחט (העבודה):

היא השכבה השנייה, מעל הלימוד הפורמלי. ההורים משתתפים בשליש, הרשויות, ממשלת ישראל קצת, והקרן עלתה ופרחה. אם מותר לי להיות מעט סנטימנטלי, אני אגיד כיצד היא נולדה. ב=1992 היתה אבטלה גדולה מאוד והיה ויכוח גדול אם לעשות עבודות יזומות או לא. אני, כשר אוצר, התנגדתי בתקיפות. דרך אגב, אז נקבע המושג שאמר ראש הממשלה - אתה ו"הפוגלים" שלך, כי לא היינו מוכנים לתת עבודות יזומות. אמרנו שנלך לתשתיות, וחשבתי שחינוך הוא השקעה.

דוד טל (ש"ס):

אבל למה שלא יהיה לכולם?

אברהם שוחט (העבודה):

אני בעד שיהיה לכולם. מייד אשיב לך.

הכרתי את התוכנית, כי מנהל התוכנית היה מנהל תיכון בערד.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

למה אומרים שעשית רק דברים רעים? עשית גם דברים טובים.

אברהם שוחט (העבודה):

שאלתי את נסים, מנהל התוכנית, על כמה הם עובדים, והוא אמר שהם עובדים בערך על 15,000 תלמידים עם 200 הורים. אמרתי שאני רוצה להגדיל את העסק הזה פי=עשרה. הוא אמר שאצלצל לצ'רלס ברונפמן, שמימן אז את הכול. התקשרתי לקנדה ואמרתי לצ'רלס: יש לך תוכנית שעובדת אצלך בקרן, יש אבטלה, זה עונה על הבעיה של תעסוקה של מורים,

זה חינוך, זו השקעה נכונה, זה יתנהל בדרך אחרת. עלות שעת הוראה שם היא חצי מזו במערכת, כי היא לא קשורה בארגון, היא עבודה קבלנית מול התלמיד. והוא אמר שהוא לא יכול לממן את הכול, ושאל אם הממשלה תשתתף. אמרתי לו שהממשלה תשתתף. עברו שלוש=ארבע שנים, יש 170,000 תלמידים שפרוסים על כל הארץ, עם מאות בתי=ספר, עם תלמידים שמחכים בתור להיכנס, שלא יכולים להיענות להם בגלל הבעיה התקציבית.

ולמרות כל הדברים האלה - והפעם אני מוכרח להגיד, שבניגוד לעמדת אנשי האוצר, שאהבו מאוד את התוכנית, כי העלויות נמוכות והאפקטיביות רבה - משרד החינוך החליט להוריד את זה.

ידעתי שיש סימפתיה לקרן הזאת. הבוקר הצביעו על ההסתייגות, וחבר הכנסת ריבלין, שהוא חבר הקואליציה, הצביע בעד, וחבר הכנסת הירשזון וחבר הכנסת בוים וחבר הכנסת יהודה הראל הצביעו בעד. והיום, כאשר יונח חוק התקציב, זה יהיה בחוק כהחלטה של ועדת הכספים.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

גם חבר הכנסת נודלמן שינה את דעתו והצביע בעד.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

יכול להיות. אני אברך את אלה שהצביעו ואת אלה שהתכוונו להצביע. גם הכוונה חשובה. זו בשבילי נקודת אור בתוך כל מה שקורה בדיוני התקציב, איך שהם נראים והתוצאה שלהם. תודה רבה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת שוחט, על דבריך. אני מזמין את חבר הכנסת סאלח טריף. אני מזכיר לציבור, שמקשיב לנו במשך שבועיים תמימים, שאנחנו דנים בהצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, אני מבקש לומר עוד משפט.

היו"ר ר' אדרי:

בבקשה, אדוני.

אברהם שוחט (העבודה):

נשמעה טענה, שקרן=קרב לא חודרת גם לחינוך החרדי בקבוצות השונות. הבטחתי לחברי הכנסת, שאני אעשה כמיטב יכולתי על מנת שמידת השוויוניות תיגזר גם על הקרן ושתיכנס לפעולה בשטחים האלה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, על התוספת. אני מאוד מודה לך, אדוני, גם על הפעילות שלך ועל מה שעשית הבוקר. חבר הכנסת שוחט, אני חושב שאתה ראוי לברכה לא רק מצד אחד, אלא מכל הרבדים, ובוודאי הרבה מאוד אלפים יודו לך על מה שעשית היום. תודה רבה לך.

אדוני חבר הכנסת סאלח טריף, אנחנו מתרכזים עכשיו בפרק ח'. אתה צריך להגיש שתי הסתייגויות בדבר שירותי הדת היהודיים.

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב=ראש, יש כאן לוקסוס לא רגיל. אנשים מדברים היום לעניין בשעות האלה. אנחנו, חברי הכנסת שהיו כאן בלילה, שמענו כל מיני סיפורים מבית אבא, והכול מכול כול, דברים שלא שייכים כלל לנושא.

היו"ר ר' אדרי:

אני מאוד מודה לך, חבר הכנסת טל. אני רואה שישבת הלילה ולא נרדמת, עד כמה שאני יודע.

דוד טל (ש"ס):

גם לא נחרתי.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, באתי עכשיו מטקס חילופי מפכ"לים, שם הייתי בתוקף תפקידי כיושב=ראש ועדת הפנים, טקס שנערך בלשכת ראש הממשלה. זוהי שעה יפה לברך את המפכ"ל הנכנס יהודה וילק ולאחל לו הצלחה בתפקידו החשוב כמפקד משטרת ישראל. זוהי השעה לומר תודה לאסף חפץ, המפכ"ל היוצא, על תרומתו הנכבדה ורבת השנים, 35 שנים במדים, למען המדינה וביטחונה.

עמדתי ליד שר הביטחון ושמעתי אותו אומר דברים כל כך קשים. שמעתי אותו אומר בטקס חילופי המפכ"לים: אני מקצץ בשעות האימונים למטוסים, אני מקצץ בכוח=אדם חשוב, אני מקצץ באימונים שנועדו להכין את הצבא לשעת חירום, אני, אני ואני, ואני מחפש את המיליונים הקטנים - בייגה, אתה שומע - ואני לא מוצא אותם. דורשים ממני לקצץ, ופתאום, בהינף יד, ביום בהיר אחד, נזרקים מאות מיליונים לחלל האוויר. פתאום יש הכול, אבל לביטחון לא היה כסף. לכל דבר אחר יש כסף, וכסף גדול, חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

לכיסים הפרטיים.

סאלח טריף (העבודה):

את זאת אומר שר הביטחון של המדינה הזו, שכל חייה הם ביטחון. אם הוא אומר את הדברים האלה, מה נותר לי לומר?

חברי היושב=ראש, קראתי עכשיו דברים חשובים מאוד שכתב נחמיה שטרסלר ב"הארץ". אני רוצה לקרוא את דבריו: לפני כמה חודשים ביקש הטכניון מהאוצר מיליון דולר

להשלמת בנייתו של לוויין מחקר, שאמור להישלח בקרוב לחלל על גבי טיל רוסי. מדובר בלוויין חשוב, שמתבסס ברובו על פיתוחים מקוריים שפותחו בחברות היי=טק ישראליות. אם הלוויין יוכיח את עצמו, זו תהיה פריצת דרך לחברות רבות שיוכלו למכור את פיתוחיהן לחברות בעולם. כלומר תוספת תעסוקה, תוספת ייצוא וצמיחה באחד הענפים הכדאיים ביותר למשק. לאחר ישיבות רבות הצליחו אנשי הטכניון לשכנע את האוצר להעביר להם את הסכום המבוקש. לאחרונה הגיע לטכניון מכתב מהאוצר: 300,000 דולר צריך להעביר לכם משרד המדע, 300,000 דולר נוספים יעביר לכם אותו משרד בשנה הבאה, עוד 300,000 דולר תגייסו לבד מהתעשייה - והיכן 100,000 הדולר החסרים? איש לא יודע.

100,000 דולר היו חסרים, חבר הכנסת זאבי, ללוויין החשוב הזה. את מיליון הדולר האלה אתה יודע לכמה חלקים חילקו. לא היית כאן כאשר דיברתי על מה שאמר שר הביטחון איציק מרדכי, שאותו אני מעריך מאוד, בטקס חילופי המפכ"לים, עד כמה קיצץ בטיסות וכן הלאה, ולא נמצא לו כסף.

מוסיף וכותב נחמיה שטרסלר, ובצדק: אבל כאשר סיעות הקואליציה רוצות להיטיב עם שולחיהן, יש לממשלה כסף בלתי מוגבל. לאחר שתקציב משרד הדתות גדל בשיעור הגבוה ביותר - 17% - והגיע למיליארד וחצי שקל, ולאחר שההקצבה לתלמידי הישיבות עלתה מ=700 מיליון ב=1997 לקרוב למיליארד עכשיו, החרדים לא מסתפקים בזה אלא רוצים להגדיל את ההקצבה ב=200 מיליון שקלים נוספים. הם גם רוצים, שאותם טפילים בישיבות, שלא עובדים ולא משרתים בצבא, לא רק ימשיכו לקבל הבטחת הכנסה ולחיות על חשבון משלם המסים, אלא שיקבלו מהמדינה גם דיור להשכרה בחצי חינם.

הרשימה ארוכה, ואני לא רוצה לפרט אותה. כל המועצות הדרוזיות שובתות היום. משתרר אצלנו עכשיו מצב אבטלה קשה ביותר, לאור חיסול מתפרות הטקסטיל וזריקת אלפי עובדים ועובדות הביתה. המצב קשה ביותר. רק לפני שבועיים ראינו את ראש הממשלה והשרים, כל אחד מזדנב בתורו לאופקים, והיום, כאשר אנחנו מביטים אל העם ואל האזרחים, כאשר אנחנו נלחמים כל אחד על הקטע שלו וכמה יקבל - אנחנו שוכחים בעצם מה שהיה לפני שבועיים, את הדברים האנושיים ביותר שראינו באופקים, בשדרות, בירכא, בג'וליס ובכל המקומות האחרים.

<u>רחבעם זאבי (מולדת):</u>

אם היושב=ראש ירשה לי - במסגרת המשא=ומתן של הסיעה שלנו עם ראש הממשלה, העליתי את הנושא של היישובים הדרוזיים, ותבעתי לשמוע מה נעשה למענם ואילו זכויות נותנים לחיילים הדרוזים המשוחררים. נאמר לי במשרד ראש הממשלה שהכול תקין, במסגרת תוכנית חמש=שנתית. רצו לכתוב שזהו ההישג שלנו, אבל אמרתי להם, שאם זה נכון, אם הדרוזים יאשרו לי את זה, נוותר על דרישותינו. אני רוצה לשמוע ממך שזה פתור.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

חבר הכנסת זאבי, אגיד לך את האמת ולא אבוש, קפצנו מדרגה עם אותה תוכנית רב=שנתית שהיתה ב=1994, כאשר היו הפגנות גדולות מול לשכתו של יצחק רבין המנוח. זה נוגע לכל נושא התשתיות האורבניות: מים, ביוב, בתי=ספר, גני=ילדים וכן הלאה. אבל מכך אין תעסוקה. יש תעסוקה לקבלנים על=פי כל הכללים. 50 שנה עברו, ובדרך לחורפיש, לפקיעין, לכסרא וליאנוח רואים את הפיתוח של מעלות למשל, בעוד אצלם לא נעשה כלום עד עצם היום הזה. לא נעשה דבר בנושא תיעוש היישוב ומציאת מקורות פרנסה וכוח=אדם ליישובים האלה. יש החלטות על גבי החלטות, כל מה שאמרת הוא שפת המדיניות אך לא שפה מעשית ליישום החלטות ולקבלתן.

רק אתמול דיברתי עם שר התעשייה והמסחר. יש לי אח, אלוף=משנה שהשתחרר מהצבא לפני שנה ומנסה להקים עסק. דורשים ממנו ערבות כפולה ומכופלת. אני אומר לו: אנחנו אזור פיתוח, יש אצלנו מצב קשה של אבטלה, נסגרו אצלנו מפעלים - ואתם עוד מקשים על אנשים שרוצים לעודד תעשייה, לפתוח מפעלי תעשייה וליצור מקורות פרנסה ביישובים האלה? לדאבוני, בממשלה מדברים ומקשקשים, אבל אין תוצאות. זו הבעיה.

אני אומר זאת לא כאיש אופוזיציה אלא כאזרח המדינה. כל האזרחים שומעים אותי ואותך ויודעים להבדיל בין תעמולה נטו לבין המציאות, והמציאות היא קשה. לא הייתי היום בצפון, אבל כל ראשי הרשויות שם החליטו להשבית את כל היישובים ולומר: רבותי, אנחנו שובתים כי המצב קשה, לא נוכל להרשות לעצמנו להמשיך כך. הממשלה לא נותנת פתרונות וגם לא אומרת מה תעשה בטווח הקרוב.

אתה יודע מה ההבדל בינינו לבין אופקים? - שלשם לפחות מזדעק ראש הממשלה מייד. מנסים לפתור בעיות, מדברים אפילו על הטסת עובדים. אצלנו לא רק שלא באים, גם לא מדברים.

לכן, קודם כול אני מברך אותך, חבר הכנסת זאבי, על מה שעשית מיוזמתך. אבל מכאן ועד הפתרון הדרך ארוכה, ולדאבוני הסבל הוא סבל רב.

תרשה לי, אדוני היושב=ראש, במטותא ממך, לסיים את דברי ולהזכיר לכולם, שאנחנו עומדים בפתחה של שנה אזרחית חדשה, ושכחנו בעצם אזרח מסכן של המדינה הסובל בכלא המצרי. דיברתי על כך אתמול בלילה ואני חוזר ומדבר על כך פעם נוספת: לפי הרגשתי ולפי תחושתי, אנחנו לא פועלים מספיק כדי להביאו הביתה. ראיתי אתמול ב"מעריב" את תמונת בניו של עזאם עזאם, ולבי נחמץ. שלושת ילדיו הקטנים מדליקים נרות חנוכה. חשבתי בלבי שהם עושים זאת כדי ללכת בעקבות הקטע של נס חנוכה. אולי באמת יקרה איזה נס, ואבי המשפחה הזו, שסובל סבל רב זה חודשים רבים בכלא המצרי ונמק בו, אכן יבוא הביתה. זוהי משאלת לבי. גם שר הביטחון נוסע למצרים, כל פעם נוסעים לשם ומשוחחים אתם, כאילו הכול כרגיל, כאילו שום דבר לא קורה, כאילו לא יודעים שאזרח ישראלי יושב שם על לא עוול בכפו וסובל סבל רב.

גם בפתחה של שנה אזרחית חדשה, זוהי השעה להגיד להם: רבותי, תעשו משהו למען המשפחה הזו, תעשו משהו למען האזרח הזה, שיושב בכלא ונמק על לא עוול בכפו. אני מקווה שישמעו אותי גם בלהט דיוני התקציב ובלהט הוויכוחים על כמה ייקח זה או אחר, וידעו שאסור לנו לעזוב ולו אזרח אחד בכלא המצרי. אסור לעזוב אותו, אסור לשכוח ממנו, מה עוד שהוא יושב על לא עוול בכפו. אני מודה לך, אדוני.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת סאלח טריף, על דבריך. בוודאי לגבי משפט הסיום שלך - אני מבין שכולנו שותפים לבקשה ולתקווה.

אני רק מבקש להוסיף, אדוני חבר הכנסת טריף, אתה הודעת לנו שעכשיו השתתפת בטקס חילופי המפכ"לים. אני מבין שכולנו, כל חברי הבית הנוכחים כאן, גם אלה שלא נוכחים, מצטרפים לברכת הדרך למפכ"ל החדש יהודה וילק ונאחל לו הצלחה בכל מעשי ידיו. למפכ"ל היוצא אסף חפץ, ששירת משך 35 שנה את הציבור - נאמר תודה בשם כולנו.

אנחנו ממשיכים בדיון. רשות הדיבור לחברת הכנסת סופה לנדבר. גברתי, עשר דקות לרשותך, שתי הסתייגויות לפרק ח'.

<u>סופה לנדבר (העבודה):</u>

כבוד היושב=ראש, כנסת נכבדה, חברי הכנסת, צהריים טובים. אני מקווה, כמו שרבים בכנסת מקווים, שהפרשה הזאת של אישור התקציב או=טו=טו תסתיים, אבל אנחנו ציפינו לזה לפני כן, לפני כמה שעות - גם בלילה גם ביום, ואני מבינה שבעוד כמה שעות נמצא את העכבר, כמו באגדה.

אתם כנראה זוכרים את האגדה על אליעזר והגזר, פשוט התפקידים באגדה הזאת היום שייכים לאחרים. הם שייכים לש"ס, למפד"ל, לישראל בעלייה ולתנועת גשר. מי לא מבין שתנועת גשר היתה צריכה והיתה חייבת להישאר אחרונה, כדי שבקרנבל הזה של כל אלה שרצו אחרי התקציב, מישהו היה צריך למשוך יותר תשומת לב, יותר טלוויזיה ותקשורת. אני מבינה שהעכבר הזה ילחץ עוד, הממשלה תבקש, ואצה רצה העכברה, ובסופו של דבר העכבר הזה יביא לנו את התקציב.

אבל, כאשר אנחנו מדברים על אגדות ועל סיפורים, אנחנו כנראה צריכים לספר על מה שמצפה לילדים שלנו בשנה הבאה, ועל מה שקרה בעצם בסטטיסטיקה ובחיים של בני נוער במדינת ישראל. אני צריכה להגיד, שילדים השנה הרגישו הרבה יותר גרוע, הרבה יותר גרוע, וכנראה כשאני עכשיו אעבור לסטטיסטיקה, אתם תבינו מדוע יותר גרוע.

אגב, כאשר מדברים על הממשלה הקודמת, צריכים לומר שהממשלה הזאת הוסיפה בתקציב החינוך 50%. לדעתי, רק ממשלה נבונה, חכמה, יכולה להסתכל קדימה. כאשר בונים בית, מייד רואים שהוא גדל - קומה ראשונה, קומה שנייה, ויש בית מול העיניים. כאשר פותחים כביש, אנחנו רואים כביש. כאשר אנחנו משקיעים בחינוך, אנחנו רואים זאת אחרי דור או באמצע הדור, וזה יותר חשוב.

אני חושבת, שהחובה שלנו היום להסתכל קדימה ולהוסיף דווקא לילדים, דווקא לבני נוער, דווקא לסטודנטים האלה שהיום שובתים, וראו מה קרה במשך שנה.

היום אנחנו רואים את האלימות במשפחה, אבל אלימות נגד ילדים זו תמונה קשה עוד

יותר. אלימות נגד ילדים גוברת, רבותי, ולדעתי יותר טוב היה אם היינו מוסיפים כמה מיליונים למלחמה באלימות במשפחה ולאלימות נגד ילדים.

בסטטיסטיקה יש פרק נוסף - כל ילד חמישי במדינת ישראל חי מתחת לקו העוני. אתם זוכרים שלפני כמה ימים ראינו ילדים באופקים. ראינו את הילדה שצריכה ללון בפארק באשדוד, וכאלה יש רבים. ילדים שאין להם עתיד, ילדים שלא יכולים לבקש מאמא או מאבא כמה גרושים לגלידה. אין להם משחקים ואין להם בגדים, אין להם אפילו ספרים. אין להם אפשרות ללמוד, רבותי, ואני כבר לא מדברת על טיול או על מחשב בבית.

ילדים שההורים שלהם מובטלים - המספר שלהם גדל ב=17.3%. זו קטסטרופה, רבותי. ילד קם בבוקר, במשפחה שבה האבא והאמא מובטלים, אין לו אפשרות לפנות להורים, והם מבינים שהרמה של אבא ואמא - כאשר צריכים לתת להם כבוד - האבא והאמא מרגישים לא נעים מול הילדים האלה, ולא יודעים מתי פרשת המובטלים תסתיים.

385 ילדים במדינת ישראל השנה ניסו להתאבד. האם מישהו שאל את כל אחד מהילדים האלה מה הסיבה? כנראה איזו קטסטרופה או טרגדיה היתה במשפחה הזאת. איך הילדים האלה הגיעו לרצון או לניסיון להתאבד? 385 ילדים ניסו להתאבד.

82,000 משפחות חד=הוריות, ומספר הילדים שגדלים במשפחות האלה - 134,000.

אני רוצה להוסיף משהו - 426,000 ילדים, זאת אומרת 21% גרים מתחת לקו העוני. אני כבר התייחסתי לזה, אבל כנראה צריכים להתייחס לזה עוד ועוד. היום שמעתי איזה כרוז על דתיים, שבו נאמר: הכיפה מסתכלת בכיס. אני לא רוצה לפגוע בילדים שגדלים במשפחות של דתיים. אני חושבת שהם צריכים להיות מכובדים, צריכים לגדול במצב הרבה יותר טוב, אבל כל הילדים - וזה לא משנה אם אמא ואבא הם חרדים, דתיים, או חילונים - ילד מגיע לו הכול, ולילד במדינה מגיע הכול.

אנחנו רואים שהמצב במדינה נעשה גרוע משנה לשנה. בסקטור היהודי, בהשוואה לסקטור הלא=יהודי - בסקטור הלא=יהודי 32.6% חיים מתחת לקו העוני, בסקטור היהודי 18% מהילדים גרים מתחת לקו העוני.

יש נתון נוסף - ירושלים, עיר הבירה של מדינת ישראל. בירושלים 40% מהילדים

חיים מתחת לקו העוני, וזאת קטסטרופה, רבותי. בישראל, 143,000 ילדים גדלים במשפחות שבהן ההכנסה היחידה היא הביטוח הלאומי. האם זו לא הבעיה? ביטוח לאומי, אין להם פרנסה במשפחה. תור בביטוח הלאומי, בלשכת העבודה, ילד רואה את זה, ואיך הוא גדל? קטסטרופה, רבותי.

200,000 ילדים ובני- במהלך העלייה משנת 1990 עד שנת 1996 הגיעו 262,000 נוער. למעלה מ=5,000 הגיעו במסגרת הפרויקט של הסוכנות, ועל הפרויקט הזה אני חושבת שאנחנו חייבים לדבר. כאשר מביאים ילדים, שההורים שלהם נשארו במדינה שממנה הם עלו, אנחנו צריכים לשים דגש בילדים האלה. אנחנו צריכים לזכור - כאשר האדם הזה, או הילד הזה, או בן הנוער גמר את הפרויקט או סיים את הלימודים בפרויקט, הוא לא צריך להישאר לבד ובודד משום שמשפחתו נשארה שם. הדאגה שלנו צריכה להיות מופנית גם לילדים האלה, ובמיוחד לילדים האלה.

אני רוצה להביא נתון נוסף על תרבות בקרב הילדים. האם מישהו יודע ש=47% מבני הנוער, מגיל 12 עד גיל 17, אף פעם בחיים לא היו במוזיאון? במוזיאון לא היו אף פעם. האם מישהו יודע ש=75% אף פעם בחיים לא היו בפילהרמונית ולא היו בקונצרט של מוזיקה קלסית? האם מישהו יודע ש=22% אף פעם בחיים לא היו בתיאטרון?

אנחנו מוסיפים היום לדתיים. יכול להיות שכל אחד עם סדר העדיפויות שלו - אחד עם בית=כנסת, שני עם מקווה, אבל אני חושבת שמה שמגיע לילדים שלנו זה לימודים ותרבות; ותרבות בלי מוזיקה, בלי תיאטרון, בלי קונצרטים ובלי השקעה בספרים, לא יכולה להיות.

ועוד נתון אחד, פשע בקרב בני נוער. אלה מספרים שמורידים את מצב הרוח שלנו, פשע בקרב הילדים ובצבא. בסופו של דבר, כשאנחנו צריכים להצביע עבור התקציב, אנחנו צריכים לחשוב מה יהיה עם ילדינו. כאשר שרים בקואליציה וחברי כנסת בקואליציה יחשבו כל אחד בסתר, הם חייבים לחשוב שהילדים זה העתיד של המדינה וזה העתיד שלנו. בלי עתיד לילדים אין עתיד למדינה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, גברתי, חברת הכנסת סופה לנדבר, על דברייך. אני מבקש להודיע

לסדר שכעת רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד טל, אחריו - חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה, ואחריו - חבר הכנסת יונה יהב.

יונה יהב (העבודה):

איך זה?

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש שתקבלו בהבנה את ההחלטה שלי. אם רצונכם, אסביר. החלפתי את סגן יושב=ראש הכנסת דוד טל, כדי לאפשר לו לדבר, והיה סיכום שחבר הכנסת דראושה ידבר לפני איש סיעתנו, סיעת מפלגת העבודה. צריך לכבד גם דברים במלה. חבר הכנסת יונה יהב, אני בטוח שאתה מקבל בהבנה את החלטתי. תודה רבה לך, אדוני.

יונה יהב (העבודה):

כשמדובר בחברי הכנסת טל ודראושה, אני לא יכול להתנגד.

דוד טל (ש"ס):

אתה יודע למה? היות שטל בראשי תיבות זה "טוב לכולם", אז קשה להתנגד.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, חבר הכנסת טל, אני רואה שמכל הרבדים של הכנסת אתה זוכה לאהדה, לסימפתיה ולחיבה.

דוד טל (ש"ס):

אני משתדל, תמיד אני בא אל כל החברים כאן בידיים נקיות.

היו"ר ר' אדרי:

יש קונסנסוס, ואני חושב שגם עליך חבר הכנסת דראושה וגם על חבר הכנסת יהב, אני לא יכול לומר אחרת.

דוד טל (ש"ס):

אני מאוד מודה ומעריך את זה.

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אין ספק שאנחנו - אני יכול לומר את זה בשם סיעתי, לא בשם סיעות אחרות - תובעים לאורך כל הזמן שוויון לכל המגזרים; אני מציין: לכל המגזרים. אני רוצה שהבן של השר רפול, הבן שלי, הנכד שלו והנכד שלי ושל חבר הכנסת דראושה ישבו בבתי=ספר באותן כיתות, שהם יקבלו אותו ציוד, שאותם משאבים יחולקו לכולם. כנראה יש עוד פערים, וצריך לצמצם אותם, משום שלא ייתכן שחברה תוכל לחיות לאורך זמן עם פערים כאלה ועם קיפוח כזה. אני לא צריך להזכיר לכם איך ש"ס קמה ועלתה, היא קמה כתוצאה מקיפוח.

לצערי, עשרות שנים קיפחו הרבה סקטורים, שעדיין מקופחים היום. אנחנו דורשים ותובעים לתקן את העוולות האלה, ונכון לטפל בנושא הזה עכשיו, לסגור את הפערים האלה ולהקדיש את כל המשאבים שיש בהם צורך. אם צריכה להיות אפליה מתקנת, יעשו אפליה מתקנת, משום שאי=אפשר להמשיך בצורה כזאת.

אני חושב, שחלק מחברי הכנסת מתעלמים מזה שהמדינה יושבת על חבית של חומר נפץ חברתי, שביום מן הימים תתפוצץ לנו בפנים. למה צריך לחכות? שיחזרו אירועי ואדי=סאליב מ=1959, חבר הכנסת יהב? אתה חיפני. או שיחזרו שוב אירועי "הפנתרים השחורים" משנות ה=70, ורק אז נתחיל להקצות משאבים ולפזר אותם, מפני שלא יהיה לנו זמן לתכנן אלא נשלוף כל מיני פתרונות נקודתיים? או שביישוב הדעת ובנחת כדאי לראות את הבעיות האמיתיות של מדינת ישראל ולנסות לתת להן מענה בטרם תבוא ההתפוצצות? הדברים שלי נרשמים כאן על=ידי הקצרניות ואני מניח שהם גם מוקלטים. גם אם נתעלם מזה, רבותי, זה לא יעזור לנו, ההתפוצצות הזאת תבוא.

חבר הכנסת וקנין הגיש הסתייגות בנושא של חוק הגליל. אז מה? זה לאנשי ש"ס? זה לציבור של בוחרי ש"ס בלבד? הרי כל חקלאי באשר הוא בגליל ייהנה מזה. אני רוצה

להזמין כל אחד לגבול הצפון, שיראה את היישובים שם. על מה אנחנו מדברים, בזמן שעשרות מיליוני שקלים, או מאות מיליוני שקלים מוזרמים לדברים פחות חשובים? לפי השקפת עולמי, כל אחד יכול להסתכל על זה מזווית אחרת, יש שם אנשים שאני חושב שצריך לפטור אותם ממס הכנסה. באזור הצפון יושבים חקלאים, על גבול הלבנון, כשאנחנו מדברים כאן על חוק הגליל, שכל כולו 15 מיליון שקלים. רק משום שש"סניק הגיש את ההסתייגות צריך לצאת נגד זה?

ידידי, חבר הכנסת וקנין, אני רוצה לברך אותך על ההסתייגות שהצלחת להעביר בוועדת הכספים. אתה מייצג בקטע הזה לא רק את אנשי ש"ס אלא את כל החקלאים שיזכו ליהנות מזה, ונכון וראוי לתת לחקלאים מה שמגיע להם על=פי כל דין. אנחנו חייבים להם יותר מאשר הם חייבים לנו. האמינו לי, מי שרוצה שילך לחיות שם קצת, לא הרבה. לו הייתי שר אוצר הייתי פוטר אותם מהרבה דברים אחרים. נכון שהכול עניין של סדר עדיפויות. כפי שאמרתי, צריך לעשות את זה טרם התפוצצות.

כפי שאמרו כאן חברי, יש בעיה בנושא של ערי פיתוח, במוקדים שכונתיים אחרים, וצריך לתת לה פתרון. אני חושש מהמוקדים הללו, מעיירות הפיתוח ומהשכונות, אני חרד מההתפוצצות שתהיה שם, רק משם תצא הרעה.

גם אם נצליח להגיע פה לתהליך שלום שיקרום עור וגידים, והוא יהיה שלום של אמת ולא שלום קר, והוא יהיה שלום שיניע את כל המזרח התיכון הזה למזרח תיכון חדש, וצוהר ההזדמנויות הגדול ייפתח יותר ויותר, לא עשינו שום דבר אם לא נדע לסגור את הפערים בתוכנו, להשלים איש עם רעהו ולעזור זה לזה. חוסנה של חברה נמדד ביכולתה לעזור לחלשים, לחלכאים, למסכנים, לחולים, ואנחנו צריכים לעשות את זה. לא צריך לקטלג, לסמן, להצביע ולומר, שהיות שאלה ואלה תבעו את התביעות הללו זו סחטנות. אני שמח שנמצא פה חבר הכנסת נסים זוילי, שיוצא לי לשמוע אותו מאוחר בלילה, ב=01:00, ב=02:00, ב=03:00, אני לא יודע מנין הוא שואב את הכוחות ואת תעצומות הנפש. אני יושב כאן, הוא יושב שם - - -

<u>משה שחל (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, נדמה לי שכבודו צריך לצלצל להקדים את - - -

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, צלצלנו. אני מודה לך, חבר הכנסת שחל, שהסבת תשומת לבנו. עשינו זאת.

דוד טל (ש"ס):

אמרתי שאני שמח שחבר הכנסת זוילי כאן, אני שמעתי אותו לפחות פעמיים, והוא אמר בצורה מפורשת שהוא לא רואה את זה כסחיטה. גם אני לא רואה את זה כסחיטה כזו או אחרת. אפשר לומר שזו איזו פשרה של כל הסיעות שמרכיבות את הממשלה הזאת, ומה שיצא אחרי הפשרה יהיה מדיניות הממשלה. הציבור ישפוט את הממשלה הזאת. אם זה יעבוד, בוודאי היא תקבל את המנדט פעם נוספת; אם זה לא יעבוד, אני מניח שהציבור לא ייתן לה את המנדט.

אני כבר מסיים. רבותי, אני פונה כאן לכל מי שיכול לעזור ולתמוך בנושא הזה. כל מיני סיעות תובעות תביעות לגיטימיות לכל מיני ציבורים, אם אלה חקלאים, קצבאות ילדים, זקנים, זה רק טבעי ולגיטימי, אי=אפשר להציג זאת אחרת. אם מישהו חושב שהמטרה של הפוליטיקאים היא לעשות דבר אחר, אין הוא אלא טועה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת הכנסת דוד טל, על דבריך. אני מבקש מחבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה - - -

משה שחל (העבודה):

נדמה לי שהממשלה רוצה להניח את ההסכמים.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת דראושה יהיה אחרון הדוברים לפני ההצבעה. כאמור, אנחנו דנים בהצעת חוק להגברת הצמיחה והתעסוקה. כעת אנחנו מתרכזים בהסתייגות לפרק ח': שירותי הדת

היהודיים. בבקשה, אדוני, יש לך שתי הסתייגויות.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, היינו אמורים להצביע ב=09:30, אחר כך דחו את זה ל=12:00, ועכשיו לשעה מאוחר יותר, לשעה 13:00. אני מקווה שנצביע לאחר שאגמור את הנאום שלי. כנראה, ככל שההצבעה נדחית הסחטנות גוברת ומפלגות הקואליציה סוחטות יותר ויותר את ראש הממשלה ואת שר האוצר.

היו"ר ר' אדרי:

אם כך, אדוני, היה רצוי לקצר את הדיון והיו פחות תקציבים.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

להוציא מהכלל הזה את סיעת גשר, שגם אתמול שיבחתי את ההתנהגות שלה ואני עוד הפעם משבח אותה.

כנראה הסחטנות הזאת תגרום לכך שתהיה תוספת גדולה בתקציב. למרות כל ההצהרות של שר האוצר, שמצהיר שהוא לא יחרוג מהתקציב ולא תהיה פריצה, כנראה תהיה פריצה גדולה. בכל אופן, אני רוצה לומר - - -

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש להקשיב, אני מבקש להקשיב לדובר. חבר הכנסת דראושה ישב כאן והקשיב לכולם. חברי הכנסת, אני מבקש. חבר הכנסת ברעם, חבר הכנסת חגי מירום, אני מבקש לשבת.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אני רוצה לומר, יש כמה נקודות שקשורות לסקטור הערבי שאני רוצה לדבר עליהן ממש לפני שאנחנו מצביעים על חוק ההסדרים במשק. אני רוצה להתייחס לנקודה חשובה,

שנוגעת לעניין החינוך הערבי. כמה נתונים: בעוד האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל מהווה 20% מהאוכלוסייה - - -

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש לשבת ולאפשר לחבר הכנסת דראושה להמשיך, ואל תעשו לו מה שאתם לא רוצים שיעשו לכם. אני מודה לכם.

שמעון פרס (העבודה):

מתי מצביעים?

היו"ר ר' אדרי:

תוך שתי דקות.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אדוני היושב=ראש, אני מבין את המהומה הגדולה שבתוך הבית. בכל אופן, אנחנו מהווים 20% מהאוכלוסייה במדינת ישראל, אבל בקרב הסטודנטים אנחנו רק 5%. הסיבות ידועות. התקציב הזה אינו מטפל בבעיה הזאת, כפי שהוא לא מטפל בשום בעיה הקשורה לסקטור הערבי. לצערי הרב, התקציב הזה יגדיל את הפערים בין יהודים לערבים, יגביר את האפליה נגד האוכלוסייה הערבית, ואם אנחנו מסתכלים על התקציבים של כל המשרדים הממשלתיים, חבר הכנסת משה קצב, השר האחראי לסקטור הערבי, אם אתה מסתכל על כל התקציבים של כל המשרדים, תראה שיש ירידה ויש קיצוצים במקום להוסיף תקציבים על מנת לגשר על הפערים.

תקציב הרשויות המקומיות הערביות אומר דורשני. כאשר הגיעו לסיכומים עם ראשי הרשויות המקומיות הערביות - משרד הפנים לא מיישם את ההסכמים הללו אף=על=פי ששר הפנים עצמו חתם עליהם. זה מגדיל את הפערים ומגביר את האפליה כנגד האוכלוסייה הערבית.

בגיל הרך רק 40% מהילדים הערבים זוכים לחינוך בגילים שלוש=ארבע, בעוד 98% מהילדים היהודים זוכים לחינוך בגיל הרך. הממשלה דחתה שוב את ביצוע חוק חינוך חובה בגיל הרך לשנת 2001. זה יפגע קודם כול בילדים הערבים גילאי שלוש=ארבע.

נקודה נוספת שייכת לערים המעורבות. האוכלוסייה הערבית בערים המעורבות מופלית לרעה פעמיים: פעם אחת האוכלוסייה הערבית בכללותה, ובפעם השנייה - בתוך הרשויות המקומיות, בתוך הערים המעורבות, כאשר האפליה היא על רקע לוקאלי ואפליה אחרת על רקע לאומי.

הכריזו על פרויקט "בנה דירתך" בשכונת עג'מי ביפו-תל=אביב, אבל הטילו אגרת ביטוח של 35,000 דולר לכל מי שרוצה להשתתף בפרויקט הזה, ומכאן יוצא שהערבים שרוצים לרכוש דירות לא יכולים היום לרכוש דירות כאלה, לא יכולים לממש את הזכויות שלהם בפרויקט "בנה דירתך". הכריזו על פרויקט, ובו בזמן הציבו תנאים של 35,000 דולר, וכך אף ערבי בשכונת עג'מי לא יכול לממש את הזכות שלו לקנות דירה בפרויקט "בנה דירתך".

נקודה אחרונה שאני רוצה לדבר עליה - - -

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

ואתה מסיים.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

נקודה אחרונה ואני מסיים. לצערי הרב, אנחנו עדים בתקופה האחרונה להמשך ההתנכלויות לבתי=קברות ערביים ולמסגדים ערביים, למסגדים מוסלמיים במקומות שונים במדינה. כאשר מדברים על קברים של יהודים, כולם נזעקים. אבל כאשר מדברים על קברים של מוסלמים או על מסגדים של מוסלמים, האוזניים אטומות, השרים לא רוצים לשמוע, ראש הממשלה לא רוצה לשמוע. גם לחברי הכנסת לא אכפת מהנושא הזה. אני רוצה להזכיר, שלאחרונה היו פגיעות בבתי=קברות מוסלמיים ובמסגדים מוסלמיים, חוללו קברים ונהרסו מסגדים. אני רוצה להזעיק את כולם, כי דבר כזה פוגע במערכת היחסים בין שני העמים ולא מועיל לאיש. אם הורסים מסגד או פוגעים בבית=קברות, מעיבים על מערכת היחסים

בין שני העמים, ולא מועילים לעם היהודי, לא מועילים למדינה ולא מועילים לממשלה. לכן, אדוני היושב=ראש, את הזעקה הזאת אני רוצה להביא בפני הכנסת, וצריכים להתייחס גם לנושא הזה כנושא חשוב לכולנו. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה. אפשר את ועדת ההסכמות אלי? חבר הכנסת יוסי כץ, אל הדוכן. רבותי, אנחנו עדיין ממתינים שמישהו יעשה את דרכו ממשרד האוצר לכאן, ואומרים שהוא יצא, הוא בדרך.

רענן כהן (העבודה):

אני מחליף את יוסי כץ.

רן כהן (מרצ):

השעה 13:07.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו יודעים, אנחנו יודעים. הרי אתה לא רוצה שאני אתחיל בהצבעות מייד. אתה רוצה, כמדומני, לקבל קודם הבהרות.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, שר האוצר בדרכו, הוא הולך ברגל ממשרד ראש הממשלה או ממשרד האוצר, אני לא יודע מאין הוא מגיע, אם הוא יגיע, אני לא יודע. לוקח לו הרבה זמן להגיע לכאן, ועד ששר האוצר יגיע, אנחנו צריכים להרוויח זמן.

מה לא נאמר על התקציב הביזיוני הזה? תראו את התמונה, מה עוד אפשר לומר על מסע הסחטנות, מצעד המתנות שמחלק ראש הממשלה לכל אחד שמגיע ללשכתו? לנס חנוכה כזה עוד לא זכו הסיעות בקואליציה בכנסת מעולם. כל דיכפין יבוא וייקח, ייקח כמה שהוא

רוצה, כי יש לנו ראש ממשלה שכיסאו רועד, שהוא או=טו=טו נופל, וכדי להציל את כיסאו הוא יעשה הכול, הכול, הכול. הכול כדי לשמור את הכיסא הזה. איפה הראש הכלכלי הגדול של ביבי נתניהו? איפה ממשלת המצוינות שהבטחת? הכול קשקוש, ומה שנשאר זה שיקים, שיקים, ואני לא יודע אם יש להם כיסוי. הבטחות סרק.

יותר מכול מדאיג אותי התקדים שיצרת כאן, בבית הזה, תקדים מסוכן של סחטנות חסרת גבולות. ככה לא בונים מדינה, ככה לא בונים ממשלה, ככה לא מנהלים אותה. זוהי בושה, זהו ביזיון.

ואני רוצה לומר - מה? בואו, למה, אלי?

<u>אלי גולדשמידט (העבודה):</u>

אני אגיד לך אחר כך.

<u>רענן כהן (העבודה):</u>

אני מוכן, אני גומר רק משפט. אני רוצה לסיים ולומר - אני רוצה לסיים בשביל חברתי, יעל דיין. אני רוצה לציין, שאני שמח מאוד שאני משתייך לסיעת העבודה. סיעת העבודה קבעה כמה נושאים, שהיא החליטה שהיא תתמודד אתם ותעשה את הכול כדי שלא להעביר את החוק כל עוד הם לא יקבלו ביטוי במסגרת שאנו רוצים. האחד, בתחום ביטול ההצעה לגזלת קצבאות הילדים - וזה לא קיים בתקציב; השני, בתחום חוק ביטוח בריאות ממלכתי, ואני מקווה שהוא לא יהיה בתקציב. הדבר השלישי - כל נושא הגמלאים. כל אלה - זו בעצם מדיניות שקבענו בסיעה. את המדיניות הזו ביצענו, ואני מקווה שכך נמשיך הלאה. תקציב שהוא בושה למדינת ישראל - לא נעביר אותו. תודה רבה, אדוני היושב=ראש.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

חברת הכנסת יעל דיין, בבקשה. חמש דקות.

יעל דיין (העבודה):

אני מבקשת, כבוד היושב=ראש וכנסת נכבדה, אחרי שהיושב=ראש הגדיר את קריאת השירים כמטופשת, וכלל אותה עם חידונים, הייתי רוצה לומר מלה בשם חיים נחמן ביאליק, בשם נתן אלתרמן, בשם דליה רביקוביץ, בשם יהודה עמיחי, והייתי מבקשת התנצלות על הגדרתם כמטופשים, כאשר הם כותבים במשך עשרות שנים דברים רלוונטיים לנושאים שהעלו כאן היום.

אני מבקשת מהכנסת להתייחס לאחת ההסתייגויות שיעלו להצבעה, אם תהיה הצבעה. הוגדרו בחוק ההסדרים כמה קבוצות שלא יוטל עליהן מס גולגולת. אני מבקשת את תשומת לב החברים; בעיקר של ישראל בעלייה. אני מדברת על נשים חד=הוריות, וזה עניינכם הישיר. אתם זנחתם אותן. העניין הזה מופיע כהסתייגות, כי קבוצת הנשים החד=הוריות - השר שרנסקי, אני מאוד אודה לך אם תקשיב לי דקה. בקבוצות שקיבלו פטור ממס גולגולת בחוק הבריאות הוצע לכלול גם נשים העומדות בראש משפחות חד=הוריות. אנחנו מדברים על כ=60,000 עד 70,000 משפחות חד=הוריות, רובן מחבר העמים. אני מבקשת, ודאי מישראל בעלייה, ודאי מגשר, ומכל מי שמדבר רמה=רמה על דאגה לנשים ולמשפחות חד=הוריות - אני מבקשת להחיל את הפטור ממס גולגולת גם עליהן. לא יכול להיות שזה יכלול כל מיני קטגוריות, כל מיני לחצים, ונשים חד=הוריות, שנמצאות במצוקה, בכל מקרה, לא תיכללנה בקבוצה שמקבלת פטור.

אני חוזרת ומבקשת: ההסתייגות הזאת תעלה - זו קבוצה נזקקת, זו קבוצה מקופחת, זו קבוצה שרובה עולות, זו קבוצה של נשים. אני מבקשת מכם להצביע בעד ההסתייגות, משום שזו לא חריגה גדולה, וזו נתינת מעמד שמגיע לאותה קבוצה, שהיא מקופחת. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אני חייב להבהיר. אני לא התכוונתי לומר על מישהו שהוא טיפש. אני אמרתי, שההסתייגויות צריכות להיות הסתייגויות כלכליות, והמטרה של הפיליבסטר - לעסוק בחוק התקציב, ולא בשירה או בפרוזה.

יעל דיין (העבודה):

גם לשירה מותר לדבר על תקציבים ועל סדרי עדיפויות.

היו"ר ד' תיכון:

ודאי. אם מדברים על תקציבים - כן, אבל זה לא שיעור בפרוזה. רבותי, נא לשבת.

חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

אחרי זה.

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה לפני זה - - -

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא. זה לא חלק מההסכמות. הוא מוסר את ההודעה.

חגי מירום (העבודה):

לא, לא תסלח לי - - -

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, אין דבר כזה.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

לא יהיה דיון? יהיה דיון, ויהיו הצבעות. כן.

קריאות:

- - -

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, אנחנו מתבשרים כאן עכשיו, שבניגוד לסיכום שהיה עם ועדת ההסכמות, סגן השר סילבן שלום הולך להודיע כאן על הסכמים, ולא שר האוצר. אנחנו תבענו, ששר האוצר, ורק שר האוצר, או לחלופין - ראש הממשלה, יקרא את הסיכומים כאן. אנחנו מבינים ששר האוצר לא מוכן לקרוא את הסיכומים, מפני שככל הנראה, שר האוצר אינו מקבל את הסיכומים. לא ייתכן שיהיה מצב שהכנסת תשמע כאן סיכומים שלא מפי שר האוצר. מדובר בתקציב המדינה, מדובר בהסכמים שהיו עד כה חשאיים, שעניינם תקציב המדינה. מדובר פה בחלוקות לסיעות השונות, ואנחנו עומדים על כך שההודעה תימסר על=ידי שר האוצר, או לחלופין על=ידי ראש הממשלה, היושב כאן עכשיו באולם. ראש הממשלה נתן את ההתחייבויות - - -

היו"ר ד' תיכון:

תודה. לסיים.

חגי מירום (העבודה):

ומי שנתן, הוא שצריך להציג אותן כאן. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש.

היו"ר ד' תיכון:

אני חושב שדווקא אתה היית האיש שהצהיר שאתה תמסור את ההסכמות.

קריאות:

לא. לא.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אני מוכן למסור. אם זה פותר לכם את הבעיה - אני מוכן למסור את ההסכמות.

היו"ר ד' תיכון:

כן, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

רבותי, אני מבקש לומר: אומנם, בדרך כלל, מי שקורא את ההסכמות הוא שר האוצר. שר האוצר איננו כאן, אבל לממשלה מותר למסור את ההסכמות באמצעות השר המקשר. אם זה פותר לכם את הבעיה - אני מוכן למסור את ההסמכות.

חגי מירום (העבודה):

- - -

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

חגי מירום, אל תצעק. אני מבקש לתת לי לדבר.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, עד כאן. נא לשבת. אני רוצה לתקן את חבר הכנסת מירום. מי שמסר את ההבהרות היה בסופו של דבר חבר הכנסת מיכאל איתן, יושב=ראש הקואליציה. אל תספר לי מה היה.

קריאה:

- - - שר האוצר.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, אני רוצה לומר: עם כל הכבוד לצעקות, זה לא יעזור. מבחינת הרעיון, הרעיון הוא, כפי שהבטחתי לכנסת - הכנסת תקבל דיווח מפורט על ההסכמים עם הסיעות. מה אכפת לכם מי קורא, מי הקריין של ההסכמים? זה פשוט מצחיק. בשנה שעברה, יושב=ראש הקואליציה קרא את ההסכמים. אני מוכן לקרוא אותם, או השר המקשר - אתם יכולים לבחור במי שאתם רוצים. אין שום בעיה בעניין.

אני מבקש, אדוני היושב=ראש, לתת אפשרות לשר המקשר לקרוא את ההסכמות.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת.

חגי מירום (העבודה):

אדוני, שר האוצר נמצא בכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא אחראי לשר האוצר. הממשלה קבעה שיעשה זאת סגן השר, השר המקשר. הוא יעשה זאת, אני לא מתערב.

רבותי - - -

קריאה:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, עד כאן. נא לשבת. חברי הכנסת דהן, פנחסי, הראל. נא לשבת. חברת הכנסת בלומנטל. חבר הכנסת שטרן. נא לשבת. חבר הכנסת מקסים לוי, נא לשבת. חברת הכנסת בלומנטל, נא לשבת. חבר הכנסת רמון, אני ממתין לך. חברת הכנסת לנדבר. חבר הכנסת ברק.

יוסי שריד (מרצ):

אחרי ההסתערות - - -

היו"ר ד' תיכון:

אתה צודק, אתה צודק, אתה יותר מצודק. היתה הסתערות.

אופיר פינס=פז (העבודה):

מה הסתערות? עובדים על הכנסת - מה זה המשחק הזה?

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. אדוני הסדרן.

קריאה:

שר האוצר מתחמק מלבוא לפה. אנחנו יודעים את האמת. מה לסילבן שלום ולהתחייבויות?

היו"ר ד' תיכון:

אנא, התחל.

סילבן שלום (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת - - -

היו"ר ד' תיכון:

נא לשבת, רבותי, חבר הכנסת מודי זנדברג, חבר הכנסת ריבלין, אדוני מנכ"ל משרד האוצר. אני אוציא את כולם, מייד.

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

נראה לי שהם כבר יצאו.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת לנדאו, חבר הכנסת דיין. לסגור את הדלתות שם, סדרנים.

אופיר פינס=פז (העבודה):

ואם שר האוצר יבוא, הוא לא יוכל להיכנס?

חיים אורון (מרצ):

יש עוד הסכם, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא יודע, כשאני אגיע להסתייגות הזאת, תיתנו לי את זה. אני לא יכול כרגע לפתוח את ספר ההסתייגויות. כן, אדוני - בבקשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, כידוע לכם, על=פי חוק=יסוד: הממשלה החדש, אין הממשלה מחויבת להציג הסכמים שנעשו ערב הצבעות, אלא אם מדובר בהסכמים קואליציוניים, והדבר - - -

קריאות:

לא מדויק.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

סליחה רגע, אם תתחילו עם הערות - - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, גם אני אעיר הערות.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

- - - אנחנו נעשה את זה. למרות הדבר האמור לעיל, הודיע ראש הממשלה כבר שלשום, שהוא יציג את כל ההסכמים בפני הכנסת. אבל חבר'ה, בואו נעשה את זה בצורה מכובדת, בצורה מסודרת - - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אתם רוצים שאני אעשה הפסקה לעשר דקות? בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

עוד הפסקה, עוד מיליארד.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב=ראש, אני מבקש מחברי האופוזיציה: בואו נעשה גם את ההליך הזה בצורה מכובדת. קרו כאן הרבה דברים שבאמת לא הסכמנו עליהם. כל אחד חושב עליהם בצורה אחרת. הרוב המכריע חושב, אולי, שיש דברים שלא היו צריכים להיעשות. לפחות לגבי ההליך הזה של פרסום ההסכמים - דבר שלפי דעתי כל הבית חושב שצריך לעשות - בואו נעשה אותו בצורה המכובדת. ראש הממשלה הודיע לפני יומיים, גם בקולו, וגם ביקש ממני להודיע - והודעתי בכל מקום - שההסכמים יוצגו בפני הכנסת. עכשיו אני רוצה לקרוא את ההסכמים שהושגו עם סיעות הכנסת אחת לאחת.

שאול יהלום (מפד"ל):

הסכמים בין מי למי, זה התחייבות - - -

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, חבר הכנסת יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יהלום, לא, אני לא נותן; יש הרבה שרוצים לשאול. אם לא יהיה ברור, אני אתן את זכות השאלה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

- - -

חיים רמון (העבודה):

רק שאול יהלום ישאל.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון.

חיים רמון (העבודה):

ננהג לפי - - -

היו"ר ד' תיכון:

זה נוהג חדש שאתה קובע מי ישאל. תודה. אנא המשך, אדוני סגן השר.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

סיכום עם סיעות הכנסת.

שאול יהלום (מפד"ל):

- - - כולם יודעים.

היו"ר ד' תיכון:

לא עכשיו. הוא יגיד, הוא עוד לא התחיל.

שאול יהלום (מפד"ל):

הוא התחיל.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת יהלום, תן לי לומר את הדברים, לאחר מכן תשאל מה שאתה רוצה, אבל תן לי לקרוא את הדברים.

דליה איציק (העבודה):

מה אתה קורא, מה זה?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חברת הכנסת דליה איציק, פעם אחת תקשיבי.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חבר הכנסת יהלום. עד כאן. הוא עוד לא התחיל לדבר.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב=ראש, אם לא יתאפשר לי לקרוא כאן, אני פשוט ארד מן הדוכן. אני מבקש ממך לאפשר לי לומר את דברי. אם לא, חבל על הזמן.

היו"ר ד' תיכון:

כן, דבר. אדוני שר הבריאות. למען הבריאות שלי, אנא, הואל לשבת.

חיים אורון (מרצ):

אין לו כסף לבריאות.

היו"ר ד' תיכון:

כן. בבקשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב=ראש, סיכום עם סיעות הכנסת, תקציב 1998: "להלן ההבנות הכרוכות באישור חוק התקציב לשנת 1998 ובחקיקה הנלווית, שהושגו בימים האחרונים עם הסיעות השונות. בכל הקשור למימוש סעיפים הכרוכים בתוספת תקציב, יתוקצבו נושאים אלו - - -

חיים רמון (העבודה):

השר שרון מבקש קצת יותר לאט.

חיים אורון (מרצ):

הוא רוצה לדעת מה הוא חייב.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני חושב שאני פשוט יורד מן הדוכן.

היו"ר ד' תיכון:

לא. אתה כן תעביר. רבותי. חבר הכנסת רמון. אני אפסיק את הישיבה לעשר דקות.

קריאות:

- - -

יוסי שריד (מרצ):

- - -

סגן שר הביטחון ס' שלום:

את החוכמולוגיות שלך כבר שמענו, שריד. תפסיק להיות חוכמולוג. 25 שנה בכנסת.

לא מתאים לך. זה התאים לך בשנה הראשונה. מספיק.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שריד.

אברהם שוחט (העבודה):

- - - על 450 מיליון.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

תפסיק, נמאס כבר מזה. שמענו אותך מספיק. חבר הכנסת שריד, תירגע. זה לא עושה יותר רושם על אף אחד, הדברים שלך; מספיק.

היו"ר ד' תיכון:

אל תתרגז. אדוני שר הבריאות, הואל לשבת. אדוני חבר הכנסת שטרן. חברת הכנסת בלומנטל, מה אתך היום? כן, בבקשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

תודה. אני חוזר מהתחלה.

שאול יהלום (מפד"ל):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יהלום, אי=אפשר כך.

קריאות:

- - - הסיכום.

היו"ר ד' תיכון:

אני מבין שיש מתח.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

אבל הוא עדיין לא התחיל.

חיים רמון (העבודה):

החבר'ה רוצים ביד.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת רמון. יותר לא. בבקשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב=ראש, סיכום סיעות הכנסת תקציב 1998: "להלן ההבנות הכרוכות באישור חוק התקציב לשנת 1998, ובחקיקה הנלווית, שהושגו בימים האחרונים עם סיעות שונות. בכל הקשור למימוש סעיפים הכרוכים בתוספת תקציב, יתוקצבו נושאים אלו בשנת 1998 במסגרת תקציב המדינה, בכפוף לאישורים הנדרשים כדין, על=ידי ועדת הכספים".

רענן כהן (העבודה):

הנה הגיע שר האוצר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רענן כהן, אתה רוצה שאפסיק את הישיבה? אני לא מבין מה אתה עושה כאן. כן, בבקשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

"ישראל בעלייה. כללי. 1. יוקם צוות שרים בראשות ראש הממשלה או שר החוץ, ובהשתתפות שר האוצר ושר העלייה והקליטה ושרים נוספים. - - -

קריאות:

מה אתה אומר?

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. אני אומר לך, חבר הכנסת רמון, אני מפסיק את הישיבה לעשר דקות.

(הישיבה נפסקה בשעה 13:29 ונתחדשה בשעה 13:41.)

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני מחדש את הישיבה.

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

מה יש לחדש?

היו"ר ד' תיכון:

מסתבר שיש.

רבותי, נא לשבת. היכן סגן השר?

חיים אורון (מרצ):

- - -

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

הנה סגן השר.

היו"ר ד' תיכון:

איפה הוא?

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

שר האוצר יעלה. למה סגן השר?

קריאה:

אין סגן שר יותר טוב ממנו.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת. אני מחדש את הישיבה.

דוד צוקר (מרצ):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת. אני חוזר בפעם האחרונה: היכן סגן השר סילבן שלום?

אופיר פינס=פז (העבודה):

שר האוצר עולה.

חיים אורון (מרצ):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת. אבקש לצלצל עוד פעם ועוד פעם. נא לשבת, רבותי. חבר הכנסת שטרן, אתה מחכה למשהו היום? מה המתח הזה כאן? נא לשבת, רבותי. אני ממתין, יש לי סבלנות. אפילו חברת הכנסת בלומנטל כבר הגיעה, אז אפשר להתחיל.

רענן כהן (העבודה):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

אדוני, הישיבה מתחדשת.

שר האוצר, בבקשה. רבותי, אם יהיו הפרעות - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

- - -

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

אחרי ההודעה.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

זה תורם לפני ההודעה?

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אני מבקש להודיע, אדוני היושב=ראש, שנוסף על הודעת השר, כשנדפיס את ההודעה של השר כולה, נניח אותה על שולחן הכנסת לידיעת חברי הכנסת, כדי שאף אחד לא יהיה במתח, ולא יהיה צורך להעתיק אותה. נדפיס אותה ונניח אותה באופן מסודר על שולחן הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני שר האוצר, בבקשה.

רבותי. חבר הכנסת רן כהן. יש לחיים רמון ניסיון רב. בעבר, בעת ההצבעות על חוק התקציב, הוא הצליח להוציא את האופוזיציה מן האולם. אני מקווה שזה לא יהיה

המצב היום. בבקשה, אדוני שר האוצר.

שר האוצר י' נאמן:

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אני מודה שהיה לי קשה לבוא היום לפני חברי הכנסת ולהביא את הסיכומים עם סיעות הכנסת הנוגעים לתקציב 1998. המנהג הזה, שברגע האחרון באים גופים ומבקשים להוסיף לתקציב - - -

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

מה זה "גופים"?

קריאות:

מה זה "גופים"?

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת.

יגאל ביבי (מפד"ל):

לך הביתה, לך הביתה.

שר האוצר י' נאמן:

אלה סיעות - - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ביבי, חבר הכנסת ביבי.

יגאל ביבי (מפד"ל):

שילך הביתה.

שר האוצר י' נאמן:

אני אינני רואה את המנהג הזה כחלק ראוי מהמשחק הדמוקרטי, ואני אסביר.

שלום שמחון (העבודה):

אז למה אתה משחק במשחק הזה?

שר האוצר י' נאמן:

חברי הכנסת, ברוב הפרלמנטים בעולם חברי בית=הנבחרים הם המנסים לבלום את הוצאות הממשלה, ובמדינת ישראל - וזה לא פטנט שהומצא השנה, זה חל בכל המפלגות, בכל הממשלות, בכל השנים - - -

אברהם פורז (מרצ):

לא בכל המפלגות.

שר האוצר י' נאמן:

במנהג הזה, שהכנסת מנסה להגדיל את הוצאות הממשלה ולהכביד את הנטל על הציבור, אני חושב שהכנסת מחטיאה את מטרתה העיקרית בנושא הזה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

- - - הקואליציה.

<u>שר האוצר י' נאמן:</u>

ואני חוזר ואומר: זו לא בעיה שנולדה השנה.

אני גם מוכן לומר יותר מזה. הדברים שאביא בפני חברי הכנסת אינם מחייבים הטלת מסים נוספים, וזה עיקרון שאני עמדתי עליו, כדי שלא יכבידו את הנטל על הציבור. לא רק זה, ההצעות הללו עדיין עומדות במסגרת תקציב 1998 ללא פריצת המסגרת - - -

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

קוסם.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

קוסם, קוסם.

<u>שר האוצר י' נאמן:</u>

ועם זאת, היו לי לבטים קשים מאוד, מכיוון שהצורה וכובד הדברים לא היו פשוטים.

עם זאת, מתוך רגש אחריות לכך שמדינת ישראל זקוקה לתקציב - - -

<u>משה גפני (יהדות התורה):</u>

- - -

<u>יגאל ביבי (מפד"ל):</u>

למה בשנה שעברה זה לא היה כך? - כי אתה לא היית.

קריאה:

גם בשנה שעברה זה היה כך.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת ביבי. רבותי. חבר הכנסת ביבי, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

חגי מירום (העבודה):

סגן השר.

שלום שמחון (העבודה):

סגן השר, סגן השר ביבי.

אופיר פינס=פז (העבודה):

יגאל ביבי לא קיבל מספיק כסף לבזבז.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אופיר פינס, בלאו הכי לא שומעים אותך.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, רבותי.

<u>שר האוצר י' נאמן:</u>

מתוך רגש אחריות לכלכלת מדינת ישראל, אני רוצה להביא בפני חברי הבית הנכבדים את הסיכומים, ומתוך הנחה שלא יהיו עוד תוספות, שימנעו את ביצוע תקציב 1998.

<u>דליה איציק (העבודה):</u>

בא לך לצחוק, אדוני השר נאמן.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

רבותי.

<u>שר האוצר י' נאמן:</u>

חברת הכנסת דליה איציק, אפשר לחשוב שבשנים שמפלגת העבודה היתה בשלטון התופעה הזאת לא היתה.

<u>דליה איציק (העבודה):</u>

לא היתה. לא היתה.

<u>קריאות:</u>

לא היתה, לא היתה.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

בכל הכנסות לא היה דבר כזה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת רמון.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אנשי סדום - - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אנשי סדום - - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אבי יחזקאל.

חיים רמון (העבודה):

לך תעיין בפרוטוקולים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, לא עוד.

דליה איציק (העבודה):

אפילו בתקופת מרידור זה לא היה כך.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת דליה איציק.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אמרת: חבר הכנסת מרידור, ולא אמרת: בייגה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, רבותי. חבר הכנסת בוים, לא צריך לעזור לי. חבר הכנסת שטרית, חבר הכנסת פנחסי, הואילו לשבת.

שר האוצר י' נאמן:

חברי הכנסת - - -

מאיר פרוש (יהדות התורה):

אלכס גולדפרב. אלכס גולדפרב. אלכס גולדפרב.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת רמון. חבר הכנסת פרוש.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי.

שר האוצר י' נאמן:

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת - - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

אתם מלאים כרימון.

שר האוצר י' נאמן:

אני רוצה לקרוא את הסיכום עם סיעות הכנסת בעניין תקציב 1998: "להלן ההבנות
הכרוכות באישור חוק התקציב לשנת 1998 - - -

שלום שמחון (העבודה):

הבנות, סיכומים, הסכמים.

שר האוצר י' נאמן:

"- - ובחקיקה הנלווית, שהושגו בימים האחרונים עם סיעות שונות בכנסת. בכל הקשור למימוש סעיפים הכרוכים בתוספת תקציב, יתוקצבו נושאים אלו בשנת 1998 במסגרת תקציב המדינה ובכפוף לאישורים הנדרשים כדין על=ידי ועדת הכספים.

הסיכום עם סיעת ישראל בעלייה:

1. יוקם צוות שרים בראשות ראש הממשלה, או שר החוץ, ובהשתתפות שר האוצר, שר העלייה והקליטה, שר התעשייה והמסחר, סגן שר השיכון ושרים נוספים. צוות השרים יחליט, בתוך עשרה ימים מיום אישור תקציב המדינה לשנת 1998 על=ידי הכנסת, על אופן הקצאת הסכום של 600 מיליון ש"ח, המיועד בתקציב לעדכון משכנתאות לקבוצות הזכאים השונים; ואני מדגיש: סכום זה כלול בתקציב המדינה. החלטות צוות השרים לא תהיינה

כבולות על=ידי המלצות ועדת=גדיש.

2. צוות משותף למשרדי התשתיות הלאומיות, הקליטה, האוצר, השיכון וראש הממשלה יסכם עד סוף חודש פברואר 1998 את נושא הקצאת הקרקעות לבנייה באמצעות עמותות, להוסטלים כלכליים ולדיור פרטי להשכרה, תוך שימת דגש על אזורי ביקוש.

3. תבוטל מגבלת הזמן לגבי סיוע בשכר דירה לקשישים עולים המתגוררים עם בני משפחותיהם.

4. הסיוע בשכר לקשישים יוגדל כמפורט להלן: קשיש בודד, ערירי - 160 ש"ח לחודש; קשיש בודד שאיננו ערירי - 80 ש"ח לחודש."

<u>מיכה גולדמן (העבודה):</u>

תוספת. תוספת.

<u>שר האוצר י' נאמן:</u>

"זוג קשישים ערירים - 200 ש"ח בחודש. זוג קשישים שאינם ערירים - 100 ש"ח בחודש. עדכון זה מוערך בכ=65 מיליון ש"ח בתקציב המדינה לשנת 1998."

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

זה גם בתקציב? זה מחוץ לתקציב?

<u>שר האוצר י' נאמן:</u>

אגיע לזה.

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

זה מהרזרבה.

שר האוצר י' נאמן:

זה לא מופיע כסעיף נפרד היום; העדכון.

חגי מירום (העבודה):

אז איפה זה?

שר האוצר י' נאמן:

זה יבוא מתוך הרזרבה.

חגי מירום (העבודה):

רזרבה, או.קיי.

שר האוצר י' נאמן:

"5. יוגדל הסיוע בשכר דירה למשפחות המתקיימות מקצבת הבטחת הכנסה של הביטוח הלאומי בסכום של 80 ש"ח בחודש. עדכון זה מוערך בכ=22 מיליון ש"ח.

6. לתקציב משרד הקליטה לשנת 1998 תינתן תוספת תקציבית כדלקמן: (א) 70 מיליון ש"ח למימון שכירת מקבצי דיור לקשישים; (ב) 15 מיליון ש"ח לנושא יוזמות; (ג) 10 מיליוני ש"ח לנושאי חינוך לילדים.

7. לתקציב משרד התעשייה והמסחר לשנת 1988 תינתן תוספת תקציבית של 5 מיליוני ש"ח לנושא בש"ן.

סופה לנדבר (העבודה):

זה מעות לילדים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זה מעות חנוכה.

שר האוצר י' נאמן:

"סיעת המפד"ל - - -

סופה לנדבר (העבודה):

איפה קמ"ע?

שר האוצר י' נאמן:

קמ"ע מופיע בתקציב.

סופה לנדבר (העבודה):

אין קמ"ע בתקציב.

שר האוצר י' נאמן:

"סיעת המפד"ל:

1. למשרד החינוך והתרבות ייתוספו בתחילת 1998 45,000 שעות לימוד ובעלות כולל של 180 מיליון ש"ח.

2. לתקציב משרד הביטחון, לנושא ישיבות הסדר, תועבר בתחילת 1998 תוספת בסכום של 14 מיליון ש"ח."

חגי מירום (העבודה):

זה נטו.

שר האוצר י' נאמן:

"3. לתקציב משרד הדתות - - -

דוד צוקר (מרצ):

ראיתי את הבעות התמיהה של שר הביטחון. הוא לא יודע שום דבר.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, רבותי.

שר האוצר י' נאמן:

"לתקציב משרד הדתות יועבר בתחילת 1998 סכום של 26 מיליון ש"ח, כמפורט להלן."

אופיר פינס=פז (העבודה):

זה לא מספיק.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע. חבר הכנסת מקסים לוי: או בפנים, או בחוץ, אבל לא במעבר.

חיים אורון (מרצ):

זאת השאלה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, רבותי. חבר הכנסת אורון.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זה "פיפטי=פיפטי".

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, רבותי.

שר האוצר י' נאמן:

"גרעינים תורניים - 3 מיליוני ש"ח. מלגות - 4 מיליוני ש"ח. 'כולל היובל' - 3 מיליוני ש"ח."

דליה איציק (העבודה):

מלגות למי, אדוני שר האוצר?

שר האוצר י' נאמן:

"מדרשיות ציוניות - 6 מיליוני ש"ח. 'כולל האלף' - 5.5 מיליוני ש"ח. מחקר חקלאי על=פי ההלכה - 1 מיליון ש"ח."

חגי מירום (העבודה):

זה ייחודיים.

אברהם שוחט (העבודה):

זה ייחודיים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בייגה שוחט, אם זה ייחודיים - בלאו הכי לא יהיה אפשר לבצע את זאת.

חיים אורון (מרצ):

תסתכלו על זה.

חגי מירום (העבודה):

רק שהמפד"ל ידעו.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, בסדר גמור, הם שמעו. הם שמעו.

חגי מירום (העבודה):

זה ייחודיים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

זה גם ייתן להם פנקס אדום.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. אל תעזור לי, חבר הכנסת ריבלין.

רן כהן (מרצ):

מכרו אותנו. אפילו בשנות ה=50 לא היה דבר כזה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, אומנם מדובר בכסף, אבל להירגע. רבותי.

רן כהן (מרצ):

תחזירו אותנו לשנות ה=50. ברגל גאווה - - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן. בבקשה.

שר האוצר י' נאמן:

"מכון פוע"ה - 1.5 מיליון ש"ח."

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת בייגה שוחט, לא שומעים את השר.

שר האוצר י' נאמן:

"מכוני גיור ונישואין - 2 מיליוני ש"ח."

אברהם יחזקאל (העבודה):

מה זה מכון פוע"ה?

שר האוצר י' נאמן:

"הסכום האמור יוקצה בהתאם לתקנות קיימות בתקציב המשרד. הכול בכפוף לכללים ולקריטריונים הקיימים.

4. לתקציב משרד העבודה והרווחה יועבר בתחילת 1998 סכום של 4.5 מיליוני ש"ח כמפורט להלן - - -

<u>רפאל פנחסי (ש"ס):</u>

- - -

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

רק רגע, אדוני השר. חבר הכנסת פנחסי, אני מבקש. חבר הכנסת מקסים לוי, אני אמתין עד שתגיע למקומך.

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

- - -

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

חבר הכנסת רמון. אדוני שר התעשייה והמסחר. חבר הכנסת פורת.

<u>שר האוצר י' נאמן:</u>

"לתקציב משרד העבודה והרווחה יועבר בשנת - - -

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

חבר הכנסת אבי יחזקאל, קראתי לך לסדר פעם ראשונה. לא עכשיו, קודם. חבר הכנסת רמון. אדוני שר התחבורה.

שר האוצר י' נאמן:

"לתקציב משרד העבודה והרווחה יועבר בתחילת 1998 סכום של 4.5 מיליוני ש"ח כמפורט להלן: א. מעונות=יום - 3 מיליוני ש"ח; ב. טיפול במשפחה - - -"

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, אדוני השר. אתם מדברים, לא שומעים. חבר הכנסת שטרית, אתה עוד היית חסר לי בצד הזה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אנחנו אומרים את זה כבר הרבה זמן.

שר האוצר י' נאמן:

"ב. טיפול במשפחה - 1 מיליון ש"ח; ג. טיפול בזקן - 0.3 מיליון ש"ח; ד. אמהות ברוכות ילדים - 0.2 מיליון ש"ח."

אופיר פינס=פז (העבודה):

מה עם טיפול במקורבים?

שר האוצר י' נאמן:

הסכום האמור יוקצה בהתאם לתקנות קיימות בתקציב המשרד.

דליה איציק (העבודה):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, מה את צועקת?

רן כהן (מרצ):

50 מיליון שקל רק לדתיים?

חגי מירום (העבודה):

מה עם זקני הליכוד?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רן כהן, הוא אמר לך - על=פי הכללים המקובלים.

רן כהן (מרצ):

אנחנו כבר רגילים לזה.

היו"ר ד' תיכון:

על=פי התקנות שקיימות.

מיכה גולדמן (העבודה):

אין ויצ"ו? אין "נעמת"?

שר האוצר י' נאמן:

"הסכום האמור יוקצה בהתאם לתקנות קיימות בתקציב המשרד, והכול בכפוף לכללים ולקריטריונים הקיימים."

חגי מירום (העבודה):

מה עם זקני הליכוד?

סאלח טריף (העבודה):

מה עם ההסכמים שלנו, שר האוצר?

שר האוצר י' נאמן:

ההסדר עם סיעת הדרך השלישית:

"1. להשתתפות במימון קו חשמל מקליה למצפה=שלם יוקצה מימון ביניים בסך 2 מיליוני ש"ח."

יוסי שריד (מרצ):

- - -

שר האוצר י' נאמן:

"2. לתשתיות פנימיות ולמוסדות ציבור בבקעת=הירדן, במעלה=אפרים ובצפון ים=המלח יוקצה סך של 7 מיליוני ש"ח."

אופיר פינס=פז (העבודה):

בונים את הקולות.

שר האוצר י' נאמן:

"3. לתכנון אזורי בבקעת=הירדן, במעלה=אפרים ובצפון ים=המלח יוקצו 2 מיליוני ש"ח.

4. לתקציב התיישבות צעירה, לרמת=הגולן, לבקעת=הירדן ולמעלה=אפרים יוקצה סך של 18 מיליון ש"ח."

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

מה עם הערבה?

<u>שר האוצר י' נאמן:</u>

"5. לתקציב התיירות לרמת=הגולן, פיתוח ושיווק, יוקצה סך של 11 מיליון ש"ח.

6. לתקציב מוסדות ציבור ותשתיות ברמת=הגולן יוקצה סך של 4 מיליוני ש"ח.

7. לתקציב תשתיות לבנייה חדשה ברמת=הגולן תינתן תוספת בסך של עד 3.5 מיליוני ש"ח - -

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

אדוני השר, זה כולל דרוזים בגולן?

<u>שר האוצר י' נאמן:</u>

"- - מחציתם בהשתתפות המינהל לבנייה כפרית במשרד הבינוי והשיכון. הפעלת סכום זה תהיה בהתאם לכללי הפעלת תקציבי הפיתוח במשרד הבינוי והשיכון."

<u>שאול יהלום (מפד"ל):</u>

יהודה, כל הכבוד.

<u>שר האוצר י' נאמן:</u>

"סיעת יהדות התורה - - -

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

שבו בשקט, הוא יקרא את זה.

יוסי שריד (מרצ):

אתה כלום לא רוצה. כלום. חס וחלילה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, אדוני השר, לא להתקדם.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רמון, אנחנו נוכל להתקדם? הרי כל המטרה, אתם ביקשתם שהוא ימסור הודעה. הוא מוסר הודעה. אתם לא רוצים לשמוע? לא תהיה הודעה. תסתכל שם על חבר הכנסת שטרית. חבר הכנסת שטרית - - -

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, היתה לנו הפתעה. נדהמנו שהדרך השלישית - - -

היו"ר ד' תיכון:

זו הפעם הראשונה שמוסרים הודעה כזו מפורטת.

דליה איציק (העבודה):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

גברתי, תאמיני לי, ב=17 שנות חיי כשדנו בתקציב, מעולם לא היו הסכמים. תני לו להמשיך.

רענן כהן (העבודה):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת רענן כהן, תאמין לי שגם בהסכמים האלה חרשתי.

דליה איציק (העבודה):

זה שר שאומרים עליו שהוא עומד בלחצים, שהוא לא מתקפל.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת דליה איציק. אדוני שר התחבורה, הואל לשבת. מה ההתרוממות הזאת פתאום? חבר הכנסת הראל, הואל לשבת. אפשר להמשיך.

שר האוצר י' נאמן:

"סיעת יהדות התורה: 1. בשנת התקציב 1998 יוקצה למשרד החינוך והתרבות סכום של 40 מיליון ש"ח כדלקמן: א. 25 מיליון ש"ח לתקצוב תלמידות בסמינרים להכשרת מורים במגזר החרדי; ב. 15 מיליון ש"ח לתקצוב תמיכה בתלמודי=תורה, על=פי קריטריון של 65%.

2. בודק חיצוני ומוסכם יבדוק את הטענות בדבר השחיקה בתעריפי התמיכה בישיבות הגבוהות ובכוללים."

<u>אופיר פינס=פז (העבודה):</u>

כבר יש מדינת הלכה.

<u>שר האוצר י' נאמן:</u>

"3. הכללים הקובעים זכאות לדיור ציבורי יתוקנו באופן שיאפשר לתלמידי ישיבות ולסטודנטים לקבל דירות בשכירות, בכפוף לאישור היועץ המשפטי לממשלה. התוכנית תופעל באופן ניסיוני למשך שנה אחת, ותזכה את מי שיעמוד בקריטריונים לדיור ציבורי במשך שלוש עד חמש שנים."

<u>אריה דרעי (ש"ס):</u>

- - -

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

- - -

<u>אריה דרעי (ש"ס):</u>

בייגה, עשית 16 מיליארד ש"ח גירעון במשך ארבע שנים.

<u>שר האוצר י' נאמן:</u>

"בניגוד לנהוג לגבי הזכאים על=פי הקריטריונים הקיימים, הזכאים על=פי הקריטריונים החדשים לא יהיו זכאים לסיוע בשכר דירה - - -

קריאות:

- - -

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא שומעים.

היו"ר ד' תיכון:

הם לא רוצים לשמוע. אתה תמשיך, אדוני השר, כנראה הם כבר לא רוצים לשמוע.

אופיר פינס=פז (העבודה):

לא יכולים לשמוע, לא שלא רוצים לשמוע.

שר האוצר י' נאמן:

"- - - לא יהיו זכאים לסיוע בשכר דירה גם במקרה שלא יהיו בידי הממשלה מספיק דירות ציבוריות עבורם. בהתאם לזאת הוסכם, כי הפעלת התוכנית מותנית בכך שהיא לא תגרום להוצאה נוספת לסיוע לאוכלוסייה זו או לאוכלוסיות אחרות בין באופן ישיר ובין כתוצאה מהשלכות רוחביות. במקרה שתיגרם הוצאה נוספת, כאמור, התוכנית תבוטל והדירות תימכרנה."

אריה דרעי (ש"ס):

נו, מה אתם רוצים?

מאיר פרוש (יהדות התורה):

- - -

שר האוצר י' נאמן:

"סיעת מולדת: 1. נושאים בעלי משמעות תקציבית בהיקף כולל של עד 30.5 מיליון ש"ח: (א) יוקצבו סכומים לשיקום שכונות, בנייה כפרית, מענק הבירה, מענק להתיישבות צעירה. כל זאת על=פי המלצת סיעת מולדת; (ב) יוגדל התקציב ל"סיירת הירוקה"; (ג) ביישובים מעלה=אפרים, קריית=ארבע, נצרים, כפר=דרום ומורג יינתנו הלוואות מקום בשיעור של 100,000 ש"ח ליחידה, שמחציתה מענק."

אופיר פינס=פז (העבודה):

הפכתם את מעלה=אפרים לכפר=שמריהו? מה קורה לכם?

שר האוצר י' נאמן:

"2. נושאים שאין להם משמעות תקציבית: (א) יינתן אישור להקמת מדרשה ברחלים בתוך 60 יום; (ב) תקודם הפעילות הנחוצה כדי לאפשר גישה חדשה מירושלים לקבר=רחל, ויופעל קו אוטובוס מיוחד מירושלים לקבר=רחל; (ג) ראש הממשלה יפעל למתן רשיון להפעלת רדיו אזורי ביש"ע בתוך 90 יום."

אריה דרעי (ש"ס):

מה יש, מה קרה, לא מגיע להם?

שר האוצר י' נאמן:

"(ד) קבר אבנר בן נר ייפתח לביקורי קהל בהדרגה."

דוד צוקר (מרצ):

זה סעיף תקציבי מובהק - - -

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

- - -

<u>קריאות:</u>

- - -

<u>שר האוצר י' נאמן:</u>

"(ה) כביש מטלמון=נחליאל לקריית=ספר ייכלל בתוכנית הכבישים העוקפים. (ו) נציג מולדת ימונה כחבר במליאה החדשה של רשות השידור."

<u>טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):</u>

- - -

<u>קריאות:</u>

- - -

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

- - -

<u>שר האוצר י' נאמן:</u>

"משרד העבודה והרווחה - - -

קריאות:

- - -

שר האוצר י' נאמן:

"משרד העבודה והרווחה - - -

קריאות:

- - -

שר האוצר י' נאמן:

"לתקציב משרד העבודה והרווחה לשנת 1998 ייתוסף סכום בסך 75 מיליוני ש"ח לנושא ילדים בסיכון.

משרד הבריאות. בשנת 1998 תועמד רשת ביטחון - -"

חיים רמון (העבודה):

מה זה רשת ביטחון?

אברהם שוחט (העבודה):

מה זה רשת ביטחון?

שר האוצר י' נאמן:

"- - בסכום של עד 450 מיליון ש"ח לקופות=החולים. מידת הצורך בניצול הסכום תלויה, בין השאר, בהתייעלות מערכת הבריאות, ובכלל זה קופות=החולים ובתי=החולים, פתיחת התרופות לייבוא מקביל והורדת מחירן ועוד. ראש הממשלה - -"

חיים רמון (העבודה):

מה זה ועוד, אדוני השר? מה זה ועוד? מיטות - - - חולים.

שר האוצר י' נאמן:

"- - ושר האוצר יגישו בתוך 45 יום הצעה לכיסוי תקציבי של הסכום החסר - -"

חיים רמון (העבודה):

אדוני שר הבריאות, אתה מסכים לזה?

שר האוצר י' נאמן:

"- - כתוצאה מכל ההבנות שהושגו בנושאים השונים שהבאתי לפני חברי הבית, ושלא נכללו במסגרת התקציב."

ולבסוף, נושאים אחרים הם נושאים כלליים:

"1. במסגרת תוכניות כבישים עוקפים ייכללו הכבישים הבאים: כביש אל=ערוב, בית=לחם מזרח - - -

שר הבריאות י' מצא:

קיבלתי את הבטחתו של ראש הממשלה.

שר האוצר י' נאמן:

"- - - בקה=אל=שרקיה - -"

דליה איציק (העבודה):

למה ראש הממשלה לא אומר את זה?

שר האוצר י' נאמן:

"- - או כבישים אחרים שייקבעו על=ידי שר התשתיות, בעלות של כ=30 מיליון ש"ח. כמו=כן, ייתוסף סך של 5 מיליוני ש"ח למשרד הביטחון לתכנון כבישים עוקפים.

2. משכנתאות אגודה. יוקצו משכנתאות אגודה לבניית 400 יחידות דיור."

חיים אורון (מרצ):

איפה?

שר האוצר י' נאמן:

"3. יוקצו עד 75 מיליון ש"ח מתקציב הבנייה העירונית - -"

חיים אורון (מרצ):

- - -

שר האוצר י' נאמן:

"- - המינהל לבנייה כפרית, בהתאם לקריטריונים ולנהלים הקיימים בבנייה עירונית לאתרים, על=פי רשימת יישובים שתסוכם עם משרדי השיכון והאוצר.

4. לתקציב התיישבות צעירה יוקצה סך של 15 מיליון ש"ח.

5. לחטיבה להתיישבות יוקצה סך של 5 מיליוני ש"ח."

אחמד סעד (חד"ש=בל"ד):

מה עם הערבים? - - -

שר האוצר י' נאמן:

"6. מענק אוסלו לרשויות מקומיות יעודכן בגובה השינוי במדד."

אפרים סנה (העבודה):

סליחה, 5 מיליונים להתיישבות - - -

שר האוצר י' נאמן:

"7. יועמד תקציב לבנייה תקציבית ישירה של 60 יחידות דיור ביישובי גוש=קטיף בעלות של 20 מיליון ש"ח."

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

- - -

שר האוצר י' נאמן:

"8. במהלך שנת 1998 - -"

מיכה גולדמן (העבודה):

חבר הכנסת הנדל, מה עם הערבה?

שר האוצר י' נאמן:

"- - משרד האוצר יבחן בחיוב פרויקטים בתחום המים ביהודה ושומרון."

רענן כהן (העבודה):

מה עם דימונה?

קריאות:

- - -

שר האוצר י' נאמן:

"9. בתקציב משרד החינוך, התרבות והספורט ייתוסף סך של 10 מיליון ש"ח לספורט הישגי." אני רוצה לומר לחברי הבית - - -

רן כהן (מרצ):

אבל אופקים זה לא בשטחים.

קריאות:

- - -

שר האוצר י' נאמן:

כמו=כן סוכם - - -

אברהם יחזקאל (העבודה):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני קורא אותך לסדר פעם שנייה.

שר האוצר י' נאמן:

אני רוצה לומר לחברי הבית, שסוכם גם - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אדוני השר, אתם מתעלמים מ=20% מהאוכלוסייה הערבית לא מוזכרת

- - -

שר האוצר י' נאמן:

אני רוצה - - -

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת דראושה - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אני שואל, מה עם האוכלוסייה הערבית?

היו"ר ד' תיכון:

הואל לשבת, חבר הכנסת דראושה.

קריאות:

- - -

רן כהן (מרצ):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה, הואל לשבת. הואל לשבת. חבר הכנסת דראושה, הואל לשבת.

חיים דיין (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת דראושה, אל תעשה הצגות.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דראושה.

קריאות:

- - -

רענן כהן (העבודה):

מה עם מצפה=רמון?

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ברונפמן. רבותי. חבר הכנסת זיסמן. חבר הכנסת ריבלין, מה אתה עושה בצד ההוא?

שר האוצר י' נאמן:

ראש הממשלה - - -

קריאות:

- - -

שר האוצר י' נאמן:

"ראש הממשלה ושר האוצר יגישו בתוך 45 יום הצעה לכיסוי תקציבי של הסכום החסר, כתוצאה מכל ההבנות שהושגו בסך של כ=70 מיליון ש"ח." תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

רן כהן (מרצ):

איזו בושה. מה עם אופקים?

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. רבותי, הערה לסדר=היום לחבר הכנסת שחל, ולאחר מכן אנחנו עוברים להצבעות. כל מי שרוצה להתבטא - יהיה דיון על חוק התקציב. כל סיעה קיבלה זמן. בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב=ראש - - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הואילו לשבת. חבר הכנסת פנחסי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

חבר הכנסת פנחסי, מאז המפד"ל - - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת הנדל.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדמן. רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת אבי יחזקאל, אני לא אעיר לך עוד פעם. אתה באת עכשיו, אנחנו יושבים כבר שבועיים כאן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לא באת לחלק ציונים, אדוני היושב=ראש.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא מחלק לך ציונים, אבל בעוד רגע אני כן אחלק לך ציונים. כן, חבר הכנסת שחל.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני מבקש משר האוצר ומחברי הכנסת, שיעיינו בחוק=יסוד: הממשלה, עמוד 56, סעיף 18(ב). על=פי סעיף 18(ב), כל מה שקרא שר האוצר נוגד את החוק ולא עומד במבחן המשפטי. אני רוצה להסביר. אדוני שר האוצר, דברי מכוונים אליך כמשפטן.

עסקנו אתמול בשאלת - - - אי=אפשר לדבר כך.

היו"ר ד' תיכון:

לא. לא יותר. רק לחבר הכנסת שחל.

משה שחל (העבודה):

עסקנו אתמול בשאלה של שקיפות הסכמים, בסעיף 17 לחוק=יסוד: הממשלה. אני איננני נכנס לסוגיה הזאת, יש לי עמדה בעניין הזה, ואני שמח שהיועץ המשפטי לממשלה קבע הבוקר עמדה זהה, שיש חובת גילוי גם אם הסעיף איננו מדבר על הסכמים בקשר לתקציבים.

אני מדבר על דבר אחר לגמרי. סעיף 18(א) ו=(ב) קבע כלל בל יעבור בקשר להסכמים בכלל, ולא על חובת הגילוי, והוא אומר - אני מצטט את סעיף 18(ב): "לא תינתן ערבות במישרין או בעקיפין, בכסף, בשווה כסף, בשירות או בכל טובת הנאה אחרת, להבטחת ביצועם של הסכם או של התחייבות כאמור בסעיף זה" - סעיף זה הוא סעיף 18 ולא

17 - "ולא יהיה תוקף לערבות כאמור".

שר האוצר, בדבריו, אמר כאן, כשהוא קרא את המסמך, כי למימוש סעיפים אלה יתוקצבו - והוא קרא את רשימת ההקצבות. זוהי ערבות של הממשלה, של שר האוצר, לכל אותן הבטחות שניתנו לסיעות השונות.

מכוח סעיף 18(ב) אני קובע לאמור, א. אסור היה לתת אותם; ב. משניתנו, כפי שאומר החוק, אין תוקף לערבות הזאת. את זה אני אומר לסיעות.

אני מציע, אדוני היושב=ראש, שהישיבה תופסק, שהיושב=ראש יזמין את היועץ המשפטי לממשלה יחד עם שר האוצר, עם היועץ המשפטי של הכנסת, כי אני אומר לכם, שכל מה שקרא כאן שר האוצר נוגד את החוק, אין לו תוקף והוא עומד בסתירה גמורה לסעיף 18(ב) - -

היו"ר ד' תיכון:

תסיים.

משה שחל (העבודה):

- - והאחריות מוטלת עליכם אם תצביעו על דבר לא חוקי.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, שמעתי לפני כמה דקות את השגתו של חבר הכנסת שחל בנושא סעיף 18(ב). אנחנו נדון בה בכובד ראש בעוד כמה דקות, לאחר שיסתיימו ההצבעות, וגם נודיע לכנסת על החלטתנו.

שר האוצר י' נאמן:

אני רוצה לומר - - -

היו"ר ד' תיכון:

אתה לא משיב, אדוני השר. הוא לא פנה אליך; הוא פנה אלי.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה. משם.

שר האוצר י' נאמן:

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, כל מה שקראתי כפוף לכל הוראות החוק, לכל הוראות הדין, ובמיוחד להוראות סעיף 18(ב). אני רוצה להדגיש זאת בצורה ברורה מאוד. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, אנחנו עוברים להצבעות - - -

קריאות:

אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

אלקטרונית. רבותי, פרק ו' - ביטוח בריאות ממלכתי - חוק ההסדרים, הגברת הצמיחה, כותרת החוק.

קבוצת אורון, אנחנו מצביעים אלקטרונית. רבותי, נא לשבת. שלא יהיו

אי=הבנות, חבר הכנסת דרעי, אנחנו כבר מצביעים, אז אתה קם. חבר הכנסת בוים, אנחנו מצביעים ואתה קם.

רבותי, מי בעד ומי נגד ההסתייגות של קבוצת אורון.

הצבעה מס' 30

בעד ההסתייגות - 50

נגד - 59

נמנעים - אין

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לכותרת לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בעד 50, נגד 59, אין נמנעים, ההסתייגות נדחית.

לסעיף 11(1), קבוצת שוחט - אפשר להצביע ידנית, חבר הכנסת אורון? עוד לא.

אלקטרוני, רבותי. אפשר להצביע. קבוצת שוחט.

הצבעה מס' 31

בעד ההסתייגות - 46

נגד - 61

נמנעים - אין

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת א' שוחט לסעיף 11(1) לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בעד - 46, נגד - 61, ההסתייגות לא התקבלה.

אני אצביע אחר כך על הצעת הוועדה.

קבוצת אורון - עוד הסתייגות.

חיים אורון (מרצ):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

מוחק אותה. קבוצת אורון, עוד הסתייגות, מוחק אותה, כן?

חיים אורון (מרצ):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

מיכה גולדמן. אפשר בהרמת ידיים? חבר הכנסת אורון. אלקטרוני. הסתייגותו של חבר הכנסת מיכה גולדמן, בעד, נגד, אפשר להצביע.

הצבעה מס' 32

בעד ההסתייגות - 51

נגד - 59

נמנעים - 1

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' גולדמן לסעיף 11(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 51, נגד - 59, נמנע אחד. רבותי, ההסתייגות לא התקבלה.

קבוצת שוחט ורמון - הסתייגות. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 33

בעד ההסתייגות - 50

נגד - 59

נמנעים - 1

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת א' שוחט ושל חבר הכנסת ח' רמון לסעיף 11(2) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 50, נגד - 59, נמנע אחד. חבר הכנסת אורון, אפשר ידנית?

חיים אורון (מרצ):

אני מוחק את ההסתייגויות עד סעיף 11(5). זה הנושא של המס העתי.

היו"ר ד' תיכון:

אתה מוחק את שלך?

חיים אורון (מרצ):

מס גולגולת.

היו"ר ד' תיכון:

הסתייגותו של חבר הכנסת שלום שמחון. מי בעד - ירים את היד. תודה. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ש' שמחון לסעיף 11(2) לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגותה של קבוצת גוז'נסקי - מי בעד, מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 11(2) לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת רפי אלול - מי בעד, מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת ר' אלול לסעיף 11(2) לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

ההסתייגות לא התקבלה.

לסעיף 11(3), קבוצת שוחט - מי בעד, מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת א' שוחט לסעיף 11(3) לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

הסתייגותו של חבר הכנסת רפי אלול - מי בעד, מי נגד?

הצבעה

ההסתייגויות של חבר הכנסת ר' אלול לסעיף 11(3) לא נתקבלו.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

הסתייגותו של חבר הכנסת משה גפני לא קיימת. קיימת? סעיף 11(3), הסתייגותו של חבר הכנסת גפני - אפשר להצביע.

הצבעה מס' 34

בעד ההסתייגות - 42

נגד - 53

נמנעים - 2

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' גפני לסעיף 11(3) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 42, נגד - 53, ההסתייגות לא התקבלה.

לסעיף 11(4), קבוצת אורון - מחק. אורי אור, עמוד 57, מי בעד - ירים את היד.

קריאה:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אורי אור, מי בעד - ירים את היד.

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' אור לסעיף 11(4) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

עמוד 6 בנוסח החדש - - -

חיים אורון (מרצ):

אני מבקש הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

באיזה?

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

- - -

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

לא, תודה רבה. מי בעד ההסתייגות של קבוצת אורון ועוד חברי כנסת - אפשר להצביע, רבותי. נא להצביע.

הצבעה מס' 35

בעד ההסתייגות - 51
נגד - 58
נמנעים - אין
ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 11(5) לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בעד - 51, נגד - 58, ההסתייגות לא התקבלה.

ההסתייגות של חבר הכנסת מיכה גולדמן וחבריו - מי בעד, ירים את ידו.

הצבעה

ההסתייגויות של חברי הכנסת מ' גולדמן, ש' שמחון וז' בוים
לסעיף 11(5) לא נתקבלו.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

ההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת בן=אליעזר, עמוד 8 החדש - מי בעד, מי נגד?

הצבעה

ההסתייגויות של חברי הכנסת נ' בלומנטל, ז' בוים וב' בן=אליעזר
לסעיף 11(5) לא נתקבלו.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

קבוצת בדש. מי בעד - ירים את היד.

הצבעה

ההסתייגויות של קבוצת חבר הכנסת פ' בדש לסעיף 11(5) לא נתקבלו.

חיים אורון (מרצ):

בסעיף 11(5) אני מבקש, בהסתייגות של חברי הכנסת אורון ועמיר פרץ - - -

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, באיזה עמוד?

חיים אורון (מרצ):

עמוד 8 למטה.

היו"ר ד' תיכון:

אני אגיע אליו. תעצור אותי כשאגיע.

רבותי, אנחנו עוברים להסתייגויותיו של חבר הכנסת אופיר פינס=פז. מי בעד? מי נגד? הצבעה ידנית.

הצבעה

ההסתייגויות של חבר הכנסת א' פינס=פז לסעיף 11(5) לא נתקבלו.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

ההסתייגויות לא נתקבלו.

אנחנו עוברים להסתייגויות של קבוצת דראושה לסעיף 11(5) - מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגויות של קבוצת חבר הכנסת ע' דראושה לסעיף 11(5) לא נתקבלו.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

ההסתייגויות לא נתקבלו.

אנחנו עוברים להסתייגות של קבוצת אורון וחבר הכנסת עמיר פרץ, בעמוד 8 למטה. מי בעד? מי נגד? הצבעה אלקטרונית, נא להצביע.

הצבעה מס' 36

בעד ההסתייגות - 53

נגד - 56

נמנעים - אין

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון וחבר הכנסת ע' פרץ

לסעיף 11(5) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

53 בעד, 56 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

אנחנו חוזרים לקבוצת דליה איציק. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגויות של חברת הכנסת ד' איציק וחבר הכנסת ב' אלון

לסעיף 11(5) לא נתקבלו.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגויות לא נתקבלו.

חבר הכנסת אופיר פינס=פז - - -

חיים אורון (מרצ):

אני אבקש שההסתייגויות של כל סיעות האופוזיציה - - -

היו"ר ד' תיכון:

תשמעו, תתחילו לדבר בקול אחד.

רבותי, הסתייגותם של חברי הכנסת יצחק כהן ומשה גפני בעמוד 7. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 37

בעד ההסתייגות - 49

נגד - 50

נמנעים - 1

ההסתייגות של חברי הכנסת י' כהן ומ' גפני לסעיף 11(5) לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

49 בעד, 50 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה.

רבותי, אנחנו בעמוד 14 להסתייגויות החדשות. לסעיף 11(5) - הסתייגות לחבר הכנסת קליינר. נא להצביע.

הצבעה מס' 38

בעד ההסתייגות - 55

נגד - 53

נמנעים - 1

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' קליינר לסעיף 11(5) נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

55 בעד, 53 נגד, נמנע אחד. ההסתייגות נתקבלה.

אנחנו עוברים לסעיף 11(6), קבוצת אורון. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 39

בעד ההסתייגות - 49

נגד - 58

נמנעים - אין

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 11(6) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

49 בעד, 58 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת מיכה גולדמן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' גולדמן לסעיף 11(6) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

הסתייגותה של קבוצת גוז'נסקי - מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 11(6) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

קבוצת דראושה - מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגויות של קבוצת חבר הכנסת ע' דראושה לסעיף 11(6) לא נתקבלו.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגויות לא נתקבלה.

הסתייגותו של חבר הכנסת מקסים לוי - מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' לוי לסעיף 11(6) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

חגי מירום (העבודה):

אנחנו מבקשים הצבעה על זה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת. אדוני שר הבריאות, כך אי=אפשר לנהל הצבעה.

הצבעה אלקטרונית על ההסתייגות של חבר הכנסת מקסים לוי וחבורתו. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 40

בעד ההסתייגות - 53

נגד - 57

נמנעים - אין

ההסתייגות של חברי הכנסת מ' לוי וד' טל לסעיף 11(6) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

53 בעד, 57 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

קבוצת אורון.

חיים אורון (מרצ):

להוריד.

היו"ר ד' תיכון:

להוריד.

לסעיף 11(7) - קבוצת שוחט. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת א' שוחט לסעיף 11(7) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

קבוצת אורון - להוריד.

אחרי סעיף 11(7) הסתייגותו של חבר הכנסת אפרים סנה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 41

בעד ההסתייגות - 52

נגד - 58

נמנעים - אין

ההסתייגות של חבר הכנסת א' סנה אחרי סעיף 11(7) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

52 בעד, 58 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

ההסתייגות של חבר הכנסת אופיר פינס=פז וחבריו - מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת א' פינס=פז אחרי סעיף 11(7) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא נתקבלה.

לסעיף 11(8), קבוצת אורון - מוריד. קבוצת שוחט - מוריד.

לסעיף 11(9), קבוצת אורון - מוריד.

חיים אורון (מרצ):

אני מוריד עד - - -

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, אתה תגיד לי, אני כבר לא יודע מתי.

חברי הכנסת אפי אושעיה ובנימין בן=אליעזר - מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חברי הכנסת א' אושעיה וב' בן=אליעזר לסעיף 11(9) לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

ההסתייגות לא נתקבלה.

אדיסו מאסלה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של חבר הכנסת א' מאסלה לסעיף 11(9) לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

ההסתייגות לא נתקבלה.

אנחנו עוברים להסתייגותו של חבר הכנסת מיכה גולדמן בהצבעה אלקטרונית.

הצבעה מס' 42

בעד ההסתייגות - 52
נגד - 58
נמנעים - אין
ההסתייגויות של חבר הכנסת מ' גולדמן לסעיף 11(9) לא נתקבלו.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

52 בעד, 58 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

לסעיף 11(10) אין הסתייגויות. לסעיף 11(11) - קבוצת אורון.

חיים אורון (מרצ):

אני מבקש לומר משהו.

היו"ר ד' תיכון:

אבל בלי דברי מבוא, תאמר לי מהמקום מה אתה רוצה - כיצד להצביע, בלי דברי הסבר.

חיים אורון (מרצ):

לעמוד 11, הסתייגות אורון=שוחט.

היו"ר ד' תיכון:

לא, אין לחזור אחורה. אני שואל אותך כל הזמן. סעיף 11(11), האם אתה רוצה להצביע?

חיים אורון (מרצ):

אני מסיר את ההסתייגויות עד סעיף 11(14).

היו"ר ד' תיכון:

עוד לא הגענו לשם, אנחנו בסעיף 11(11). לסעיף 11(12) - קבוצת אורון מורידה את ההסתייגות. לסעיף 11(13) - קבוצת אורון מורידה. לסעיף 11(14) - הצבעה אלקטרונית על ההסתייגות של קבוצת אורון.

הצבעה מס' 43

בעד ההסתייגות - 49

נגד - 60

נמנעים - אין

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 11(14) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד ההסתייגות - 49, נגד - 60, ההסתייגות לא התקבלה.

קבוצת גוז'נסקי - מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 11(14) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

הסתייגות קבוצת גוז'נסקי לא נתקבלה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, אני וגוז'נסקי מורידים את ההסתייגויות עד הסוף.

היו"ר ד' תיכון:

לסעיף 12 - הסתייגות חבר הכנסת פינס=פז. מי בעד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת א' פינס=פז לסעיף 12 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

בסעיף 12 הכול יורד. לסעיף 13 - הכול יורד. לסעיף 14(1) - קבוצת אורון, ניגש להצבעה שמית. אדוני המזכיר, סעיף 14(1) הצבעה שמית.

<u>חגי מירום (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, אנחנו מבקשים לקיים הצבעה אלקטרונית.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בסדר, נא לשבת, ההצבעה היא אלקטרונית.

הצבעה מס' 44

בעד ההסתייגות - 53

נגד - 52

נמנעים - אין

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 14(1) נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בעד ההסתייגות - 53, נגד - 52, ההסתייגות התקבלה והסעיף יימחק.

לסעיף 14(2) - של קבוצת אורון.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

אני מוחק את ההסתייגות.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

לסעיף 14(3) - נמחק. לסעיף 15 - הכול נמחק.

אני עובר על ההצבעה על כל ההסתייגויות: חבר הכנסת אבנר חי שאקי מסיר, קבוצת אורון - מי בעד? מי נגד?

הצבעה

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 15 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה. חברת הכנסת גוז'נסקי מורידה את הסתייגותה, חבר הכנסת בני אלון מוריד, חברת הכנסת נעמי בלומנטל מורידה. קבוצת אורון - מי בעד, ירים את ידו. מי נגד?

הצבעה

ההסתייגויות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 15 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

ההסתייגות לא התקבלה.

חבר הכנסת שטרית מוריד את הסתייגותו לסעיף 15. חבר הכנסת נסים דהן - סעיף 15, ההסתייגות האחרונה, בעמוד 32 בנוסח החדש.

נסים דהן (ש"ס):

לא רוצה הצבעה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת דהן מסיר את ההסתייגות. אחרי סעיף 15, הסתייגות חבר הכנסת קליינר, הצבעה אלקטרונית.

הצבעה מס' 45

בעד ההסתייגות - 49

נגד - 57

נמנעים - 1

ההסתייגות של חבר הכנסת מ' קליינר אחרי סעיף 15 לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בעד - 49, נגד - 57, נמנע אחד - ההסתייגות לא התקבלה.

לסעיף 16: חברת הכנסת גוז'נסקי ביטלה את הסתייגותה. קבוצת שטרית ביטלה. חברת הכנסת דליה איציק ביטלה. קבוצת שוחט ביטלה. קבוצת אורון ביטלה. חבר הכנסת גפני ביטל את הסתייגותו.

רבותי, תיקונים. הסתייגות חבר הכנסת יצחק כהן לסעיף 11(6), בעמוד 17, הצבעה אלקטרונית.

הצבעה 46

בעד ההסתייגות - 45

נגד - 52

נמנעים - 1

ההסתייגות של חבר הכנסת י' כהן לסעיף 11(6) לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

45 בעד ההסתייגות, 52 נגד, אחד נמנע, ההסתייגות לא התקבלה.

רבותי, אנחנו עוברים לקריאה שנייה. מי לכותרת הסעיף על=פי נוסח הוועדה?

אתה רוצה הצבעה אלקטרונית?

קריאות:

כן.

היו"ר ד' תיכון:

כן. לכותרת - רבותי, מי לכותרת? אפשר להצביע בעד, נגד.

הצבעה מס' 47

בעד הכותרת - 60

נגד - 50

נמנעים - אין

כותרת פרק ו' - ביטוח בריאות ממלכתי - נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 60, נגד - 50, הכותרת על=פי נוסח הוועדה אושרה.

לסעיף 11 כולו, כולל סעיף 11(5) שהתקבלה בו הסתייגות - רבותי, איך אתם רוצים להצביע, חבר הכנסת שטרית?

חגי מירום (העבודה):

הם יחליטו לבד.

היו"ר ד' תיכון:

לא, אלקטרונית או ידנית, אני צריך לדעת, אני לא אחזור אחר כך.

קריאה:

אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, ידני? ידני. רבותי, סעיף 11, כולל ההסתייגות שהתקבלה - מי בעד? תודה.
מי נגד? תודה.

הצבעה

סעיף 11, כהצעת הוועדה ועם ההסתייגות שנתקבלה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

הסעיף אושר.

סעיף 12, לפי נוסח הוועדה. מי בעד? ירים את היד - תודה. מי נגד? תודה.
הסעיף אושר.

הצבעה

סעיף 12 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 13 לפי נוסח הוועדה - מי בעד? תודה. מי נגד? תודה. הסעיף אושר על=פי
נוסח הוועדה.

הצבעה

סעיף 13 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 14(1) כולו נמחק.

סעיף 15, לפי נוסח הוועדה, מי בעד? ירים את היד - תודה. מי נגד? תודה.
הסעיף לא התקבל.

הצבעה

סעיף 15 נתקבל.

קריאה:

התקבל.

היו"ר ד' תיכון:

אני חוזר לסעיף 14(1). סעיף 14(1) נמחק.

סעיף 14(2), על=פי נוסח הוועדה. מי בעד? ירים את היד - תודה. מי נגד? תודה.
הסעיף התקבל.

הצבעה

סעיף 14(2) נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 14(3), לפי נוסח הוועדה, מי בעד? תודה. מי נגד? תודה. הסעיף התקבל.

הצבעה

סעיף 14(3) נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

הצבענו על סעיף 15. אחרי סעיף 15 התקבל?

קריאה:

התקבל.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע. אחרי סעיף 15 של מיכאל קליינר התקבל?

קריאה:

לא.

היו"ר ד' תיכון:

לא התקבל.

סעיף 16, לפי נוסח הוועדה. מי בעד? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

סעיף 16 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

הסעיף לפי נוסח הוועדה התקבל.

רבותי, הצבענו על פרק ז'.

אדוני יושב=ראש ועדת הכספים, בבקשה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני מבקש לפי סעיף 127(א) למשוך בפרק ו' את הסעיפים הבאים: סעיף 11(5) - - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת. נא לשבת. אדוני, אנא המשך.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

את הסעיפים הבאים: א. סעיף 11(5) ככל שהוא מתייחס לסעיף 8(א1)(2)(ג); ב. סעיף 11(5) ככל שהוא מתייחס לסעיף 8(א)(2); ג. סעיף 14(1). אני מבקש להצביע על משיכת הסעיפים האלה לוועדה. תודה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני מבקש - - -

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, כדי למנוע אי=הבנות. אומרים לי שלא הכרזתי שסעיף 15 על=פי הנוסח

החדש התקבל, כולל התיקון שהתקבל.

אני מבקש מחבר הכנסת שטרית וחברי ועדת ההסכמות להגיע אלי.

רבותי, נא לשבת, אנחנו ניגשים להצבעה. חבר הכנסת שטרית, אלקטרונית?

חיים רמון (העבודה):

רק רגע - - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. אדוני חבר הכנסת רביץ, אתה מוכן לפרט מה אתה מבקש להחזיר?

רבותי, נא לשבת. רבותי, נא להקשיב, נא לשבת. רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת רביץ, אני חוסך לך. שב, בבקשה. רבותי, נא לשבת. חברת הכנסת בלומנטל. חבר הכנסת בוים, אתה רוצה לשבת? חבר הכנסת בוים, אתה רוצה לשבת? רבותי, אני עובר להצבעה מייד. חבר הכנסת קליינר, חבר הכנסת קליינר.

אני עובר להצבעה, רבותי.

רבותי, הוא מבקש להחזיר. אני מתקן את חבר הכנסת רביץ. אתה יכול לבקש להחזיר את סעיף 14 כולו לוועדה, כולו, על=פי 127(א). אתה לא יכול לבקש להחזיר דבר שאיננו קיים. לכן, אתה מסכים?

רבותי, אנחנו מצביעים על 127(א).

קריאה:

אתה לא קראת את התיקון, ואנשים לא מבינים מה התיקון.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא קורא שום דבר. אני מחזיר את כל הסעיף לוועדה. רבותי, 127(א), להחזיר את כל סעיף 14 לוועדה. אפשר להצביע, רבותי.

הצבעה מס' 48

בעד ההצעה - 55

נגד - 55

נמנעים - 1

ההצעה להחזיר לוועדת הכספים את סעיף 14 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, ההצעה לפי סעיף 127(א) לתקנון הכנסת לא התקבלה.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעות הבאות.

רבותי, שירותי הדת - חבר הכנסת אורן, חבר הכנסת שטרית - אלי שוב.

רבותי, אנחנו ממשיכים בהצבעות. פרק ח' - שירותי הדת היהודיים. רבותי, כל זמן שאתם לא יושבים אני לא ממשיך. רבותי, נא לשבת. אם לא ישבו, אני לא מצביע יותר; אני מודיע. רבותי, אם לא ישבו, אני לא אצביע.

רבותי, אני ניגש להצבעה: פרק ח' - שירותי הדת היהודיים. כותרת בעמוד 103, עובר לעמוד 104. חבר הכנסת גפני הוריד את הסתייגותו. הסתייגותו של חבר הכנסת רפאל אלול - מי שהוא בעד ירים את היד.

רפאל אלול (העבודה):

מוריד.

היו"ר ד' תיכון:

מוריד. חבר הכנסת אורון - מוריד.

חיים אורון (מרצ):

להוציא את החלקים - - -

היו"ר ד' תיכון:

אתה תגיד לי כשאני אגיע לסעיף.

חגי מירום (העבודה):

יש משהו בסוף, שהוא רוצה להגיד לך.

היו"ר ד' תיכון:

לא, אבל הוא אומר - למעט.

חגי מירום (העבודה):

תן לו מיקרופון.

חיים אורון (מרצ):

אני מבקש להוריד את ההסתייגויות עד הפרק על חוק עידוד השקעות הון.

היו"ר ד' תיכון:

עד החוק לעידוד השקעות הון? בסדר. אבל אתה מדבר, כאמור, רק בשם הקבוצה שלך.

חיים אורון (מרצ):

בשם כל האופוזיציה.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת גוז'נסקי, גם בשמך. תודה.

לכותרת, רבותי, אין הסתייגויות. אני חוזר, בעמוד 104 לכותרת הפרק אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה - ירים את היד. תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

כותרת פרק ח' - שירותי הדת היהודיים - נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה התקבל.

לסעיף 24 אין הסתייגויות. סעיף 24, על=פי נוסח הוועדה, מי בעד? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

סעיף 24 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 24, על=פי נוסח הוועדה, התקבל.

לסעיף 25 אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה - ירים את היד. תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

סעיף 25 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה התקבל.

לסעיף 26 אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה - ירים את היד. תודה.

הצבעה

סעיף 26 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה התקבל.

תקשורת - מה קורה עם הסעיף הזה? מצביעים.

חגי מירום (העבודה):

מצביעים עליו.

היו"ר ד' תיכון:

לסעיף 27 אין הסתייגויות.

צבי הנדל (מפד"ל):

יש הסתייגות שלי, עמוד 117.

היו"ר ד' תיכון:

אבל הם הורידו. חבר הכנסת אורון, האופוזיציה עומדת על דעתה?

חיים אורון (מרצ):

להוציא הסתייגות אחת, של חבר הכנסת פורז.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, לסעיף 27 אין הסתייגויות. מי לנוסח - - -

צבי הנדל (מפד"ל):

אדוני היושב=ראש - - -

היו"ר ד' תיכון:

לסעיף 27. רבותי, בעמוד 117 הסתייגותו של חבר הכנסת צבי הנדל. הצבעה אלקטרונית - מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 49

בעד ההסתייגויות - 49

נגד - 52

נמנעים - 1

ההסתייגויות של חבר הכנסת צ' הנדל לסעיף 27(6) לא נתקבלו.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 49 נגד - 52. ההסתייגות לא התקבלה.

אני מצביע על כל פרק התקשורת.

אברהם פורז (מרצ):

רגע.

היו"ר ד' תיכון:

פורז, באיזה עמוד אתה?

אברהם פורז (מרצ):

בעמוד 118, פסקה (5) אומרת: "במקום 'ועדת הכספים' יבוא 'ועדת הכלכלה'" - - -

היו"ר ד' תיכון:

אני מצביע על כל הסעיף שלך. בעמוד 118 הסתייגותו של חבר הכנסת אברהם פורז, מס' (5). לא, אתה מבלבל אותי, אתה מתכוון ל=(6). מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 50

בעד ההסתייגויות - 49

נגד - 57

נמנעים - אין

ההסתייגויות חבר הכנסת א' פורז לסעיף 27(6) לא נתקבלו.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 49, נגד - 57. ההסתייגות לא התקבלה.

יש עוד מישהו שרוצה שנצביע על סעיף התקשורת? באיזה עמוד?

צבי הנדל (מפד"ל):

בעמוד 122.

היו"ר ד' תיכון:

בסוף עמוד 122 קיימת הסתייגותו של חבר הכנסת צבי הנדל לסעיף 28(1). רבותי, אפשר להצביע.

הצבעה מס' 51

בעד ההסתייגות - 53
נגד - 53
נמנעים - אין
ההסתייגות של חבר הכנסת צ' הנדל לסעיף 28(1) לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 53, נגד - 53, ההסתייגות לא התקבלה. יש עוד הסתייגות? אין.

רבותי, אנחנו חוזרים לקריאה שנייה. לסעיף 27, לסעיף 28, לסעיף 29 אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה - ירים את היד. מי נגד? תודה.

הצבעה

27 נתקבלו.- סעיפים 29

היו"ר ד' תיכון:

הסעיפים הללו עברו בקריאה שנייה.

אני עובר לפרק י': גמלאות כוחות הביטחון. לסעיף 30 יש הסתייגויות? אין.
רבותי, לסעיף 30 אין הסתייגויות. לסעיף 31 אין הסתייגויות. אחרי פרק י' אין הסתייגויות. אני עובר בקריאה שנייה לסעיפים 30 ו=31. רבותי, מי בעד? מי נגד?

הצבעה

30 נתקבלו.- סעיפים 31

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

הסעיפים הללו אושרו בקריאה שנייה. אנחנו מגיעים עכשיו לעידוד השקעות הון.

<u>רפאל פנחסי (ש"ס):</u>

אולי תעשה הפסקה ותעשה התייעצות אצלך בחדר.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

רק רגע. יש כאן ויכוח תקנוני, יש כאן אבסורד. אעשה הפסקה לחמש דקות. טוב, אנחנו ממשיכים בהצבעות. רבותי, נא לשבת, ממשיכים בהצבעות. רבותי, נא לשבת, אנחנו מתחילים בהצבעות על פרק י"א: עידוד השקעות הון. רבותי, עד שישבו לא אחדש את ההצבעות. רבותי, בפעם האחרונה, נא לשבת, אני מצביע. חבר הכנסת זנדברג, אולי תואיל לשבת. חבר הכנסת שטרית, שב.

רבותי, אני מצביע על פרק י"א: עידוד השקעות הון. לסעיפים 32 עד 33 אין הסתייגויות ואני מצביע עליהם בקריאה - - -

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

יש תיקונים.

היו"ר ד' תיכון:

תראה לי. אתה לא שומע מה שאני אומר, תקשיב לי. רבותי, אני חוזר: לסעיפים 32 עד 33 אין הסתייגויות. מי לנוסח הוועדה - ירים את היד. מי נגד? תודה.

הצבעה

32 נתקבלו.- סעיפים 33

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה עבר.

לסעיף 34 יש הסתייגות של חבר הכנסת אופיר פינס. חבר הכנסת אופיר פינס, איך אתה רוצה להצביע?

אופיר פינס=פז (העבודה):

אלקטרוני.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הסתייגותו של חבר הכנסת אופיר פינס=פז. אפשר להצביע.

הצבעה מס' 52

בעד ההסתייגות - 50

נגד - 58

נמנעים - אין

ההסתייגות של חבר הכנסת א' פינס=פז לסעיף 34 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 50, נגד - 58, ההסתייגות לא התקבלה.

לסעיף 34 קיימת הסתייגות של קבוצת אורון. מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 23

בעד ההסתייגות - 48

נגד - 57

נמנעים - 1

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 34 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 48, נגד - 57, נמנע אחד. ההסתייגות לא התקבלה.

לסעיף 34, לפי נוסח הוועדה, מי בעד - ירים את ידו. תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

סעיף 34, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה בקריאה שנייה התקבל.

לסעיף 35: הוראות שונות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

חינוך לגיל הרך מגיל שלוש.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, מה שאני מבקש כאן, שיהיה ברור, יש בסעיף הזה חוקים שלמים. רבותי, אני חוזר ואומר, בסעיף הזה יש חוקים שלא נדונו ויש לגביהם חילוקי דעות, לפחות לפי שעה.

חיים אורון (מרצ):

אנחנו נעזור להוריד אותם.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר.

אני עובר לסעיף 35. אין הסתייגויות.

חיים אורון (מרצ):

יש הסתייגות.

היו"ר ד' תיכון:

איזה הסתייגויות? רבותי, אני מתחיל, סעיף 35, קבוצת אורון. רבותי, אנחנו מצביעים אלקטרונית. סעיף 35, הסתייגותו של חבר הכנסת אורון. מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 54

בעד ההסתייגות - 52

נגד - 59

נמנעים - אין

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון לסעיף 35 לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בעד - 52, נגד - 59. ההסתייגות של חבר הכנסת אורון לא התקבלה.

הסתייגותה של קבוצת שוחט, שוב אלקטרוני. מי בעד? מי נגד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 55

בעד ההסתייגות - 52

נגד - 59

נמנעים - אין

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת א' שוחט לסעיף 35 לא נתקבלה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

בעד - 52, נגד - 59, ההסתייגות לא התקבלה.

חברי הכנסת נסים דהן ויצחק כהן, חברי הכנסת פינס=פז ואושעיה: מי בעד - ירים את היד. תודה. מי נגד? ירים את היד. תודה.

הצבעה

ההסתייגויות של חברי הכנסת נ' דהן וי' כהן ושל קבוצת חבר הכנסת א' פינס=פז ושל חבר הכנסת א' אושעיה לסעיף 35 לא נתקבלו.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

ההסתייגויות לא התקבלו.

הסתייגותו של חבר הכנסת חיים אורון.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

אני מוריד.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

מוריד.

אחרי סעיף 35, הסתייגותו של חבר הכנסת הראל, זה חוק חדש. זה יורד, חבר הכנסת הראל? זה יורד. בסדר.

אנחנו עוברים לסעיף 35, על=פי נוסח הוועדה. מי בעד - ירים את היד. תודה. מי נגד - ירים את היד. תודה.

הצבעה

סעיף 35, כהצעת הוועדה, נתקבל.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

סעיף 35, בקריאה שנייה, על=פי נוסח הוועדה, עבר.

סעיף 36, קבוצת אורון.

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

להוריד.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

להוריד.

גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

להוריד.

היו"ר ד' תיכון:

להוריד.

פינס=פז.

אופיר פינס=פז (העבודה):

להוריד.

היו"ר ד' תיכון:

להוריד.

שוחט, להוריד.

אחרי סעיף 36, אליעזר זנדברג.

אליעזר זנדברג (הליכוד=גשר=צומת):

מוריד.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, מוריד את הסעיף. חסר לנו שזה יעבור עכשיו.

36, לפי נוסח הוועדה, רבותי. אחרי 36 יש קליינר, יש שוחט ואורון.

חיים אורון (מרצ):

להוריד.

היו"ר ד' תיכון:

הכול ירד.

לסעיף 36, לפי נוסח הוועדה, רבותי, מי בעד? תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

סעיף 36 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 36 נתקבל על=פי נוסח הוועדה.

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

אבל על סעיף 35 לא הצבעת.

חגי מירום (העבודה):

נכון, לא הצבעת על סעיף 35. אדוני שכח.

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, הוא הוריד את ההסתייגויות אבל לא הצבעת על כל הסעיף.

היו"ר ד' תיכון:

סעיף 35, על=פי נוסח הוועדה, מי בעד - ירים את היד. תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

סעיף 35, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה לסעיף 35 התקבל. איפה אתם, העוזרים שלי כאן?

לסעיף 36, על=פי נוסח הוועדה, מי בעד - ירים את היד. כבר הצבענו בעצם. הצבענו, רבותי.

רבותי, פרק י"ג: תחילה ותחולה.

לסעיף הכותרת, אין הסתייגויות. מי בעד - ירים את היד. תודה. מי נגד? תודה.

הצבעה

כותרת פרק י"ג - תחילה ותחולה - נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

הכותרת על=פי נוסח הוועדה אושרה.

לסעיף 37 - גוז'נסקי, את מסירה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

רגע, דילגת.

חיים אורון (מרצ):

יש - - -

היו"ר ד' תיכון:

אני לא שומע אותך.

חיים אורון (מרצ):

בעמוד 145.

היו"ר ד' תיכון:

הרי אתה אמרת שאתה מוריד את כל התיקונים.

חיים אורון (מרצ):

לא.

היו"ר ד' תיכון:

לא אמרת "למעט".

שלום שמחון (העבודה):

לא, לא, הוא לא אמר.

היו"ר ד' תיכון:

רגע, איזה סעיף?

חיים אורון (מרצ):

סעיף 36.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, שוב חוק חדש, רבותי.

שלום שמחון (העבודה):

זה לא חוק חדש.

היו"ר ד' תיכון:

הסתייגותם של חברי הכנסת אלי גולדשמידט ושלום שמחון, עמוד 145, חוק הגליל.

שלום שמחון (העבודה):

הצבעה אישית.

היו"ר ד' תיכון:

אישית. בבקשה.

מזכיר הכנסת א' האן:

(קורא בשמות חברי ההכנסת)

יולי=יואל אדלשטיין - נגד

רפאל אדרי - בעד

אהוד אולמרט - נגד

אורי אור - בעד

חיים אורון - בעד

אפי אושעיה - בעד

דוד אזולאי - נגד

דליה איציק - בעד

מיכאל איתן - נגד

רפאל איתן - נגד

רפאל אלול - בעד

בנימין אלון - נגד

טלב אלסאנע - בעד

זאב בנימין בגין - נגד

פיני בדש - נגד

זאב בוים - נגד

יגאל ביבי - נגד

יוסף ביילין - בעד

נעמי בלומנטל - נגד

בנימין בן=אליעזר - בעד

אליהו בן=מנחם - בעד

שלמה בן=עמי - אינו נוכח

שמריהו בן=צור - נגד

שלמה בניזרי - נגד

רומן ברונפמן - נגד

עוזי ברעם - בעד

אהוד ברק - בעד

עזמי בשארה - אינו נוכח

תמר גוז'נסקי - בעד

מיכה גולדמן - בעד

אלי גולדשמידט - בעד

אריה גמליאל - נגד

משה גפני - נגד

עבד=אלמאלכ דהאמשה - בעד

נסים דהן - נגד

חיים דיין - בעד

יעל דיין - בעד

עבד=אלוהב דראושה - בעד

אריה דרעי - אינו נוכח

אברהם הירשזון - נגד

שמואל הלפרט - נגד

זבולון המר - אינו נוכח

צחי הנגבי - נגד

צבי הנדל - בעד

יהודה הראל - נגד

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דיין, אתה רוצה להחליף את הצבעתך? אז תודיע לו.

מזכיר הכנסת א' האן:

(קורא בשמות חברי ההכנסת)

חיים דיין - נגד

יהודה הראל - נגד

צבי ויינברג - נגד

שבח וייס - בעד

יצחק וקנין - נגד

רחבעם זאבי - נגד

נסים זוילי - בעד

עמנואל זיסמן - נגד

אליעזר זנדברג - נגד

נעמי חזן - בעד

תאופיק חטיב - בעד

דוד טל - נגד

סאלח טריף - אינו נוכח

יונה יהב - אינו נוכח

שאול יהלום - נגד

אברהם יחזקאל - אינו נוכח

אליהו ישי - נגד

איתן כבל - אינו נוכח

יצחק כהן - נגד

רן כהן - אינו נוכח

רענן כהן - בעד

יוסי כץ - בעד

לימור לבנת - נגד

אלכסנדר לובוצקי - נגד

דוד לוי - אינו נוכח

יצחק לוי - נגד

מקסים לוי - בעד

עוזי לנדאו - נגד

סופה לנדבר - בעד

יהודה לנקרי - אינו נוכח

ענת מאור - בעד

אדיסו מאסלה - בעד

דוד מגן - בעד

האשם מחאמיד - אינו נוכח

חגי מירום - בעד

נואף מסאלחה - בעד

יהושע מצא - נגד

יצחק מרדכי - אינו נוכח

דן מרידור - נגד

מיכאל נודלמן - נגד

בנימין נתניהו - נגד

מרינה סולודקין - נגד

ניסן סלומינסקי - נגד

סאלח סלים - בעד

אפרים סנה - בעד

אחמד סעד - בעד

גדעון עזרא - נגד

שאול עמור - אינו נוכח

אברהם פורז - בעד

חנן פורת - נגד

אופיר פינס=פז - בעד

משה פלד - נגד

רפאל פנחסי - אינו נוכח

מאיר פרוש - נגד

שמעון פרס - בעד

עמיר פרץ - בעד

וליד צאדק חאג'=יחיא - בעד

דוד צוקר -

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, רק רגע, אדוני שר האוצר, מה קורה שם? אדוני שר הבריאות, מה קורה שם?

שר הבריאות י' מצא:

רוצים לעזור לך.

היו"ר ד' תיכון:

רוצים לעזור לי? מספיק אני מסובך כרגע עם דבר והיפוכו בתוך חוק. אני מציע להעביר את זה לאישור שתי הוועדות, ואז זה ייפתר.

חבר הכנסת רמון, חבר הכנסת רמון, רק אל תכה אותה שם. חבר הכנסת רמון, עזוב

אותה שם. תצאו החוצה. תיכף נחזור לשאלה הזו. חבר הכנסת רמון, אני לא מתקדם.

סדרנים, אתם יכולים לבקש מהם לצאת למסדרון?

<u>סילבן שלום (הליכוד=גשר=צומת):</u>

- - -

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

הוא לא ממשיך, כי מפריעים.

בבקשה, אדוני המזכיר.

<u>מזכיר הכנסת א' האן:</u>

(קורא בשמות חברי ההכנסת)

דוד צוקר - בעד

אביגדור קהלני - אינו נוכח

מיכאל קליינר - נגד

משה קצב - נגד

דוד ראם - אינו נוכח

אברהם רביץ - נגד

אמנון רובינשטיין - אינו נוכח

ראובן ריבלין - אינו נוכח

חיים רמון - אינו נוכח

אבנר חי שאקי - נגד

אברהם שוחט - בעד

משה שחל - בעד

מאיר שטרית - נגד

יורי שטרן - נגד

סילבן שלום - נגד

שלום שמחון - בעד

אריאל שרון - אינו נוכח

יוסי שריד - בעד

נתן שרנסקי - נגד

דן תיכון - נגד

אני חוזר על שמות חברי הכנסת שקראתי בשמותיהם והם לא הצביעו:

שלמה בן=עמי - אינו נוכח

עזמי בשארה - אינו נוכח

אריה דרעי - נגד

זבולון המר - אינו נוכח

<u>סגן מזכיר הכנסת ד' לב:</u>

יהודה הראל.

<u>מזכיר הכנסת א' האן:</u>

(קורא בשמות חברי הכנסת)

יהודה הראל הצביע נגד.

סאלח טריף - בעד

יונה יהב - בעד

אברהם יחזקאל - בעד

איתן כבל - בעד

רן כהן - בעד

דוד לוי - אינו נוכח

יהודה לנקרי - אינו נוכח

האשם מחאמיד - אינו נוכח

יצחק מרדכי - אינו נוכח

שאול עמור - אינו נוכח

רפאל פנחסי - נגד

אביגדור קהלני - אינו נוכח

דוד ראם - אינו נוכח

אמנון רובינשטיין - אינו נוכח

ראובן ריבלין - נגד

חיים רמון - בעד

אריאל שרון - אינו נוכח

אני חוזר ושואל, האם יש חברי כנסת שלא הצביעו? אין. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

אתה תצלצל, כי אנחנו מייד ממשיכים בהצבעות, שלא יגידו שלא ידעו.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אולי תכריז על הפסקת אוכל?

היו"ר ד' תיכון:

לא, אנחנו ממשיכים. רבותי, נא לשבת. אנחנו ממשיכים מייד בהצבעות. שלא יהיו

אי=הבנות, ההצבעות הן - - -

אריה דרעי (ש"ס):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

כמה זמן אתם צריכים?

קריאה:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבע שעה?

קריאה:

למה?

היו"ר ד' תיכון:

הם רוצים להתפלל.

שר התחבורה י' לוי:

יש עוד שעה זמן עד - - -

היו"ר ד' תיכון:

טוב, רבותי, אנחנו ממשיכים בהצבעות. אומרים שיש עוד שעה עד התפילה.

קריאה:

שעתיים.

היו"ר ד' תיכון:

שעתיים, מישהו אומר.

שר התחבורה י' לוי:

שעה, שעה.

היו"ר ד' תיכון:

שעה.

רבותי, נא לשבת. אנחנו מייד מצביעים. שלא יהיו אי=הבנות, אנחנו מייד מצביעים. צלצל, ביקשתי, אל תרפה מהפעמון.

רבותי, להלן התוצאות: בעד ההסתייגות - 50. נגד - 58. ההסתייגות לא התקבלה.

אנחנו עוברים להסתייגות של חבר הכנסת מיכה גולדמן. רבותי, אנחנו עוברים להצבעה אלקטרונית על הסתייגותם של חברי הכנסת מיכה גולדמן ויצחק וקנין. מי בעד? מי נגד? מי נמנע?

הצבעה מס' 56

בעד ההסתייגות - 48
נגד - 47
נמנעים - אין
ההסתייגות של חברי הכנסת מ' גולדמן וי' וקנין
אחרי סעיף 36 נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 48, נגד - 47. ההסתייגות התקבלה.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני, אני מבקש לומר את דברי. תן לי לומר את דברי.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, רק רגע.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

לא, אני לא מסתפק.

, ניגשתיCIVIL SERVANT תסלח לי, אדוני היושב=ראש, יושב פה מזכיר הכנסת. הוא אליו לפני ההצבעה וביקשתי. לגבי ההסתייגות של חבר הכנסת וקנין ביקשתי הצבעה אישית.

שנית, אדוני היושב=ראש, אני יכול להראות לך שאתה הצבעת. אחרי שהצבענו על פרק 36, אחרי שכבר הצבענו, אתה חזרת ואני לא התנגדתי. הרי אי=אפשר לקחת הצבעה במחטף. יש לנו רוב. ביקשתי הצבעה אישית ואני מבקש הצבעה אישית.

חגי מירום (העבודה):

זה לא מחטף.

שלום שמחון (העבודה):

לא היה פה מחטף.

דליה איציק (העבודה):

אין שום נייר. אין לו נייר.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת. נא לשבת.

חברי הכנסת שטרית ואורון, בואו הנה. חבר הכנסת שטרית. חבר הכנסת אורון.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אני ביקשתי הצבעה אישית.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, רבותי, בואו הנה. רק רגע, רבותי, זוזו. יישארו כאן שטרית ואורון. כל השאר הולכים. כל השאר הולכים מכאן.

רבותי, חבר הכנסת שטרית, גש למיקרופון. חבר הכנסת שטרית, אם אתה לא מבקש - אני עובר הלאה.

קריאה:

מאיר, לא צריך, לא צריך.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חבר הכנסת רביץ, איפה חבר הכנסת רביץ? יש דבר כזה?

קריאות:

יש, יש.

היו"ר ד' תיכון:

תיגש אלי, חבר הכנסת רביץ.

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

אתה לא עושה הפסקה?

היו"ר ד' תיכון:

לא.

רבותי, חבר הכנסת רביץ, אני מוכן לעזור לך. אתה מבקש להפעיל את סעיף - - -

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שטרית, אם אתה רציני, תן לנו להתקדם. אם לא - אני בכלל ממשיך הלאה.

אני לא אכופף את המזכיר כאן. מה שהוא אומר לי, כך אני אנהג. חבר הכנסת שטרית, עמוד ליד רביץ, שלא יהיו אי=הבנות.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב=ראש, אני מודיע לך שאני לא משתמש ב=127(א) למשיכת הסעיף הזה.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני, חבר הכנסת שטרית, היית צריך לראות של מי ההסתייגויות והיית מבין. יש עוד שותף - יצחק וקנין.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

יצחק וקנין וש"ס הסכימו להצביע נגד.

היו"ר ד' תיכון:

לא. אתה לא יודע.

רפאל פנחסי (ש"ס):

- - -

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

הם הצביעו נגד.

היו"ר ד' תיכון:

לא, אתה טועה.

רבותי, אנחנו ממשיכים. אין דבר, בחוק הגליל פעם זה "דופק" את זה ופעם זה "דופק" את זה כעבור כמה שנים.

רבותי, אנחנו מצביעים על הסתייגותו של חבר הכנסת חיים אורון. איזו הצבעה אתה רוצה, חבר הכנסת שטרית?

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

הסתייגותו של חבר הכנסת אורון - בבקשה, להצביע.

הצבעה מס' 57

בעד ההסתייגות - 50

נגד - 58

נמנעים - אין

ההסתייגות של חבר הכנסת ח' אורון אחרי סעיף 36 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 50, נגד - 58. ההסתייגות לא נתקבלה.

רבותי, יש עוד הסתייגות של חיים אורון וחבריו אחרי סעיף 36.

זה התבטל? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 58

בעד ההסתייגות - 52

נגד - 56

נמנעים - אין

ההסתייגות של קבוצת חבר הכנסת ח' אורון אחרי סעיף 36 לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 52, נגד - 56. ההסתייגות לא נתקבלה.

אני עובר לפרק י"ג: תחילה ותחולה.

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

כבר הצבענו על זה.

היו"ר ד' תיכון:

אני יודע. על הכותרת הצבענו.

לסעיף 37, כדי שלא יהיו אי=הבנות: הסתייגות קבוצת גוז'נסקי? - אני מבין שמורידה. חברת הכנסת דליה איציק? - מורידה. חבר הכנסת שוחט? - מוריד. קבוצת אורון? - מורידה. חבר הכנסת גפני? - מוריד.

אנו מצביעים על סעיף 37 בנוסח הוועדה. מי בעד בקריאה שנייה?

הצבעה

סעיף 37 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

נוסח הוועדה עבר.

מה פתאום הגיע סעיף 31 לכאן? אני מבין שזו טעות. אני לא מצביע על זה.

רבותי, אדוני שר האוצר, רשות הדיבור לך.

שר האוצר י' נאמן:

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, על=פי סעיף 127(א) מציעה הממשלה להטיל על ועדה לשוב ולדון בפרק ו' להצעת החוק, המתייחס לביטוח בריאות ממלכתי.

היו"ר ד' תיכון:

אתן רק לאחד לדבר. בבקשה, חבר הכנסת רמון.

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, למה לא שחל?

היו"ר ד' תיכון:

אתה החלטת היום להצחיק אותי. בבקשה, חבר הכנסת רמון.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, סעיף 127(א) איננו מתייחס לפרקים. והא ראיה, אדוני היושב=ראש, שבקריאה השנייה הצבעת סעיף סעיף. אין מושג כזה - פרק. בסוף הפרק שלך אמרת - גמרת פרק ב'. לא העמדת להצבעה את כל פרק ב'. לכן, החוק הזה מחולק לסעיפים.

היו"ר ד' תיכון:

אבל אז לא ידעו שיש חוק מן הסוג הזה.

חיים רמון (העבודה):

לא, לא, אין. הפרק הוא ספרור, הוא נוחיות. עובדה שאתה הצבעת, אדוני היושב=ראש, סעיף אחר סעיף. כשהסתיים מה שקרוי פרק הבריאות - - -

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

תן לו לסיים.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

כשהסתיים פרק הבריאות לא העמדת אותו כולו להצבעה כסעיף בחוק לקריאה שנייה.

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

ולכן?

היו"ר ד' תיכון:

לא ידבר יותר אף אחד.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, כיוון שמדובר על סעיף, היתה הצבעה על סעיף. הצעת היושב=ראש להחזיר את הסעיף המסוים לא התקבלה. סליחה, הסעיף לא התקבל. מה שמוצע עכשיו זה להצביע בדרך מתוחכמת, אבל הייתי מגדיר אותה אחרת, שוב להצביע על אותו סעיף. זה מה שמבקשת הממשלה. לא היה דבר כזה.

היו"ר ד' תיכון:

הבנתי. חבר הכנסת רמון, אני כבר מנהל רבע שעה דיון מאחורי הקלעים בשאלה הזאת.

חיים רמון (העבודה):

תן לי לסיים. דיברתי עם היועצים המשפטיים גם של ועדת הכספים, גם של הכנסת, אין תקדים לכך. שאלתי אותם, אדוני היושב=ראש, אין תקדים להצבעה שבה נפל סעיף, שמייד מצביעים.

הנושא השלישי, אדוני, שאני רוצה לומר: סעיף 127(א) - - -

נעמי בלומנטל (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

חיים רמון (העבודה):

תני לי לדבר. סעיף 127(א) מדבר על כל שלב של הדיון. אתה הודעת, אדוני היושב=ראש, על סיום הדיון. כיוון שהסתיים הדיון אי=אפשר להסתייע בסעיף 127(א). ההצבעות אינן חלק מהדיון. מה שהולכים לעשות, אדוני, זה להצביע שוב על סעיף שהממשלה נפלה בו.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, נא לשבת. אני כבר דנתי בפרשה הזו, אבל מאחר שעברה רבע שעה מאז, בעוד דקה אחת אברר עם שני היועצים שלי. אף אחד לא ידבר עוד.

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, אני יכול להציע לך נוסח של החלטה?

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, אני מציע הפסקה של חמש דקות.

חגי מירום (העבודה):

אפשר לפנות לבג"ץ בפקס.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חבר הכנסת רמון, לא אתן עוד לדבר. אם לך, אז לסילבן, וזה לא ייגמר.

חיים רמון (העבודה):

אני מבקש.

היו"ר ד' תיכון:

לא.

סילבן שלום (הליכוד=גשר=צומת):

אני רוצה להגיד מלה.

היו"ר ד' תיכון:

לא. אמרתי שידברו שניים. חבר הכנסת רמון, שים לב, שקלתי את הנימוק שלך כי אני סברתי שאתה צודק. אבל היועץ המשפטי מודיע לי, שהוא חושב שאפשר להשתמש ב=127(א).

חיים רמון (העבודה):

לא היה.

היו"ר ד' תיכון:

זה שלא היה תקדים זה עדיין לא אומר שאי=אפשר. לכן אני מקבל - - -

חיים רמון (העבודה):

- - -

אברהם שוחט (העבודה):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, חבר הכנסת רמון.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

אני מקבל את החלטתו של היועץ המשפטי, ואנחנו עוברים להצביע על=פי סעיף 127(א) - פרק הבריאות. איך אתה רוצה להצביע, חבר הכנסת שטרית?

סילבן שלום (הליכוד=גשר=צומת):

הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אלקטרונית.

קריאות:

- - -

רן כהן (מרצ):

אני רוצה לומר - - -

היו"ר ד' תיכון:

לא, אף אחד לא ידבר.

<u>אלי גולדשמידט (העבודה):</u>

הצבעה אישית, אדוני היושב=ראש.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

הצבעה אישית. בבקשה, הצבעה אישית.

<u>סילבן שלום (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אין לנו זמן, אין לנו זמן.

קריאות:

- - -

<u>רן כהן (מרצ):</u>

מה קרה לכם, זה יושב=ראש הכנסת.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

אלקטרונית, הם חזרו בהם. נא לשבת. נא לשבת, רבותי.

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. על=פי סעיף 127(א) - פרק הבריאות. רבותי, אפשר להצביע.

הצבעה מס' 59

בעד ההצעה - 55

נגד - 52

נמנעים - אין

ההצעה להחזיר לוועדת הכספים את פרק ו': ביטוח בריאות ממלכתי נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד - 55, נגד - 52. רבותי, הבקשה התקבלה. על=פי סעיף 127(א) - פרק הבריאות יורד לוועדה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

הוועדה - - -

היו"ר ד' תיכון:

ועדת הכספים תתכנס בשעה 16:30. ועדת ההסכמות אלי.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני מסביר את סדרי הדיון. תן לי את הפרק על חוק התקציב. הניחו אותו בכלל?

מזכיר הכנסת א' האן:

הניחו. אני צריך להכריז, עדיין לא הכרזתי.

היו"ר ד' תיכון:

תכריז על ההנחה.

מזכיר הכנסת א' האן:

ברשות יושב=ראש הכנסת, הריני מודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת חוק 1998, לקריאה שנייה ושלישית, וההסתייגויות-התקציב לשנת הכספים 1998, התשנ"ח הנלוות. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הצעת חוק התקציב לשנת 1998. יחל הדיון בקריאה שנייה ושלישית. הדיון הוא סיעתי. על=פי החלטת ועדת הכנסת - יושב=ראש ועדת הכספים ישנו כאן? הלך להתפלל. מה עם המנחה שלכם? רבותי, הדיון יתחיל בעוד רבע שעה. בעוד רבע שעה יחל הדיון. ראשון הנואמים - או יושב=ראש ועדת הכספים או חבר הכנסת בייגה שוחט או מישהו מטעמו של יושב=ראש - - -

חיים רמון (העבודה):

אבל שניהם עכשיו בוועדת הכספים.

היו"ר ד' תיכון:

הוא אמר ב=16:30.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני, אני אתחיל במקומו של יושב=ראש ועדת הכספים.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. אני חוזר ב=16:30, כדי שלא יגידו שלא נתתי זמן לאכול. ב=16:30 מתחיל הדיון הסיעתי. ההצבעות יהיו בשעה 23:00.

חגי מירום (העבודה):

אדוני, שש שעות דיון.

היו"ר ד' תיכון:

שש שעות דיון. יצביעו על חוק התקציב בשעה 23:00, רבותי. לפני כן גם יכול להיות שתהיינה הצבעות על חוק ההסדרים, על אותו פרק מפורסם. ב=23:00 יהיו הצבעות; אני חוזר ואומר: כל ההצבעות בשעה 23:00. ההצבעות בפעם הבאה בשעה 23:00.

(הישיבה נפסקה בשעה 16:07 ונתחדשה בשעה 16:33.)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' טל:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת; בבקשה, גברתי.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, יש לי בקשה.

היו"ר ד' טל:

עוד שנייה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב=ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק 1998, שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה-התקציב לשנת הכספים 1998, התשנ"ח שלישית, ועמה הצעת התקציב לשנת הכספים 1998 וההסתייגויות הנלוות. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה, גברתי. כן, חבר הכנסת רמון.

חיים רמון (העבודה):

כן, אדוני.

היו"ר ד' טל:

רק רגע, יש הערה קטנה לסדר, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, לפני שיושב=ראש ועדת הכספים עולה - אני אומר את זה מאוד בזהירות - אני לא יכול להגיד נודע לי, אבל אני רוצה לשאול בלי שנודע לי, אם בשלוש השעות האחרונות נחתמו על=ידי ראש הממשלה ו/או שר האוצר הסכמים נוספים, אני מדגיש: הסכמים נוספים בהקשר של התקציב.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רמון, אתה לא מצפה שאני אשיב.

חיים רמון (העבודה):

לא, אדוני היושב=ראש, אני מצפה שכיושב=ראש הישיבה תיידע את מי שצריך ליידע, כי אנחנו עומדים עכשיו בפתח הדיון על התקציב. עומד לעלות יושב=ראש ועדת הכספים.

היו"ר ד' טל:

תודה, ברור.

חיים רמון (העבודה):

אדוני, הנה מגיע יושב=ראש הקואליציה. אדוני יושב=ראש הקואליציה, אני מבקש ממך - - -

אמנון רובינשטיין (מרצ):

חיים, לא נחתמו, נעשו.

חיים רמון (העבודה):

שנעשו; סליחה, אדוני היושב=ראש. יושב כאן יושב=ראש הקואליציה. אני מבקש ושואל אותו, ולפני שהוא יענה, גם אבקש שיברר - - -

היו"ר ד' טל:

אני מבקש לסיים.

חיים רמון (העבודה):

האם מאז הודיע שר האוצר על ההסכמים שהוא מסר כאן, ולפי חוות דעת היועץ המשפטי לממשלה, נעשו בשעתיים=שלוש שעות השעות האחרונות עוד הסכמים?

רפאל אלול (העבודה):

המונה דופק - - -

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אלול, מה קרה? היו לך טענות נגד ש"ס הסחטנים האלה, אתה רואה אף לא בקשה אחת של ש"ס, מה קרה? אתה זועף ורוגש.

רפאל אלול (העבודה):

המונה דופק.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, למיטב ידיעתי, לא נעשו כל הסכמים חדשים.

היו"ר ד' טל:

תודה.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

ושר האוצר דיווח על כל הסכם שנעשה. אם ייעשו הסכמים כאלו, הכנסת תקבל עליהם דיווח, כפי שהבטחתי לגבי ההסכמים הראשונים.

היו"ר ד' טל:

תודה, אדוני. אני מודה לך מאוד.

חיים אורון (מרצ):

רגע, רק שנייה, הובטח להניח את מה שהשר קרא על שולחן חברי הכנסת. אני מבקש מיושב=ראש הישיבה, בסמכותו כסגן יושב=ראש הכנסת, לדאוג שההבטחה הזאת תבוצע.

היו"ר ד' טל:

נדאג לקיום ההבטחה.

הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1998, התשנ"ח-1998;

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' טל:

1998,- חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1998, התשנ"ח קריאה שנייה קריאה שלישית. יציג את החוק יושב=ראש ועדת הכספים, הרב רביץ; בבקשה.

הדיון יהיה דיון סיעתי, וועדת הכנסת קבעה לו מכסת זמן של שש שעות. בשעה 23:00 תתקיימנה הצבעות, בעזרת השם.

נסים זוילי (העבודה):

האם אין יותר הצבעות עכשיו?

היו"ר ד' טל:

עד השעה 23:00.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

ב=23:00 זה יהיה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

רגע, האם לפני השעה 23:00 אין הצבעות, אדוני היושב=ראש?

היו"ר ד' טל:

למיטב ידיעתי, עד השעה 23:00 לא תהיינה הצבעות.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני, בשעה 23:00 תהיינה הצבעות על הכול.

היו"ר ד' טל:

כאמור, בשעה 23:00 תהיינה הצבעות על הכול בכול מכול כול. בבקשה, אדוני.

חיים אורון (מרצ):

זה לא תלוי אם תהיינה התרחשויות פוליטיות, השרה לבנת. זה לא מביא בחשבון התרחשויות פוליטיות, שהן לא בתחום סמכותה של ועדת ההסכמות - - -

היו"ר ד' טל:

ולא בשליטתה.

חיים אורון (מרצ):

אבל בדחיפתם של חלק מחבריה, אז זה לא תלוי בזה.

היו"ר ד' טל:

בבקשה, חבר הכנסת רביץ.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אם אתם יכולים לצחוק עוד אחרי שמונה ימים כאלה, אז סימן שיש סיכוי.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא בפניכם את הצעת חוק התקציב לשנת 1998, הן את החלק המילולי והן את החלק המספרי. אעמוד עתה בקצרה על השינויים - - -

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב=ראש, מתי ועדת הכספים?

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

מייד אחרי הנאום שלי.

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

תודה רבה.

<u>קריאה:</u>

אתה לא צריך להיות שם, רמון.

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

אתה שם איזה מיליון שקל שאני לא אהיה.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

- - - על השינויים שהכנסנו לעומת הצעת החוק שעברה כאן בקריאה ראשונה.

אני רוצה לומר משפט אחד כללי, חברי הכנסת. חוק התקציב, כיום גם חוק הצמיחה, לא חייב להיות חלק אינטגרלי של חוק תקציב, אבל חוק תקציב הוא בעצם מהותו חוק שנמצא בדילמה בין שני עולמות, בין העולם של חיי שעה, של בין היום להיום, ובין העתיד. קיימות משיכות לשני הכיוונים, ותפקידה של ועדת הכספים הוא לאחות בין שני הכיוונים, בין המשיכות של חברי כנסת, של אישי ציבור שמייצגים מגזרים שונים באוכלוסייה. יש כאלה שמרגישים שאינם מייצגים מגזרים - אשריהם שהם יכולים לומר לעצמם שהם מייצגים את כלל החברה, ולאו דווקא מגזר כזה או אחר. אנשי ציבור אלה רואים לנגד עיניהם את מצוקות הציבור, את מצוקות החברה אשר הם חיים בתוכה והם חלק ממנה.

אני מוכרח בתחילת דברי, אדוני היושב=ראש, אומנם עשיתי זאת בקריאת ביניים, אבל אני מרגיש צורך לומר זאת לאור דבריו או תחילת דבריו של שר האוצר. אני חושב, שזה היה מיותר, בוודאי לא חברי, להתחיל את נאום הגשת התקציב בביקורת על אישי ציבור, שהיא ביקורת אופיינית לאופוזיציה; זה בסדר. אבל ששר האוצר - - -

<u>תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):</u>

אדוני, נבחרי ציבור. תדייק.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

נבחרי ציבור. שר האוצר עומד כאן ומבקר את נבחרי הציבור, שמייצגים ציבורים שונים. ומה לעשות - - -

<u>עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):</u>

הוא היה עורך=דין שלי.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

כן. עורך=דין זה בסדר. אבל כאשר נבחרי הציבור מגיעים במשך השנה לייצג את הציבורים שלהם ואת הצרכים הלגיטימיים, פעמים רבות הם נתקלים באוזן שאיננה כרויה, שאיננה מאזינה לשוועת חלקים בציבור. לקראת הדיון על תקציב המדינה נכון לעשות כך, ראוי שזה ייעשה. אני חושב, שזה תפקידם של אנשי הציבור, להגיע אל משרד האוצר ואל ראש הממשלה ולהעלות את זעקתן של קבוצות שונות באוכלוסייה השמימה, ולהגן עליהן.

הנה, גם מן האופוזיציה, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי הובילה קמפיין מאוד חשוב להגנה על הרפואה המונעת, על טיפות=החלב. אינני יודע איזו השלכה תקציבית יש להחלטה כן או לא, יש חילוקי דעות על כך, חברת הכנסת גוז'נסקי, אבל החלטנו, גם אם יש לזה השלכה תקציבית, לאמץ את הגישה שאת הצעת ולחברי כנסת רבים אחרים היה חלק בה.

כך העניין מתנהל, מה לעשות. כל עוד אנחנו חברה מגוונת, בעלת קבוצות, עם צרכים שונים של כל קבוצה, וכל עוד משרד האוצר, אולי מטבע הדברים איננו יכול להיענות, לשמוע, להאזין לקבוצות חלשות בחברה, זאת הדרך ואין אחרת. אני לא חושב שהיו צריכים להתחיל בדברי ביקורת על נבחרי הציבור שעשו את מלאכתם. צריך לעשות את זה בכבוד ובאחריות.

אני מציע לכל חברי הכנסת, הבה לא נשתמש במושג סחטנות. אלה לא סחטנים, זה מעל השולחן, אלה דרישות לגיטימיות, שכל ממשלה בישראל פחות או יותר היתה קשובה להן, ומטבע הדברים שמקשיבים יותר לחברי קואליציה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

תהיה הזדמנות לחברי הכנסת שיעלו לדוכן לחזור בהם מהמלה סחטנות.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

כן, אני חושב שהיא לא מלה אמיתית, ראשית כול, היא בוודאי פוגעת ומעליבה, והציבור שרואה אותנו ומקשיב לנו חושב שיש קבוצה של סחטנים שכל מה שהם מבקשים זה כסף, כאילו לעצמם. הם בסך הכול מייצגים בעיות של האוכלוסייה. הנה, המגזר הערבי, למשל. אז מה, נגיד על המגזר הערבי שהם סחטנים, כשהם מגיעים לכאן עם דרישות כדי לשפר את תנאי הכפר, או מה שלא יהיה? זה לגיטימי.

לכן אני מבקש להשרות אווירה של ביקורת אמיתית, אבל עם כבוד הדדי.

אדוני היושב=ראש, אני רוצה לפרט, כפי שאמרתי, כמה דברים שעשינו בוועדה. בגלל ביטול ההפחתה בקצבאות הילדים - ומותר לכל חברי הוועדה להשתבח בכך. חבר הכנסת שוחט, אני יודע מה עושים האנשים היפים; אומרים: אני עשיתי את זה, וכל אחד סוחב לעצמו. אנחנו יודעים, שללא הסכמה רחבה, של כל חברי הוועדה, קואליציה ואופוזיציה, בנושא הזה, ואל יתהדר לו אף אחד שהוא ביטל את הכוונה לבטל את קצבאות הילדים. זה לא נכון. אני יודע מה היה חלקך ומה היה חלקם של כל חברי הוועדה בעניין הזה.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

- - - רשמו בטאבו?

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

רשמו. עדיין יש מחלוקת אם ש"ס או גשר עשתה את זה. אבל כולנו יודעים, מי שחי את חיי הוועדה בימים ובלילות יודע, שהמהלך הזה היה של כלל חברי הוועדה.

<u>אמנון רובינשטיין (מרצ):</u>

אבל, אין מחלוקת על כך שלממשלה הנוכחית היתה כוונה לבטל את הקצבאות.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

כן. לא, אני מדבר על הוועדה. חברי הכנסת, אין כל ספק, אדוני, חבר הכנסת רובינשטיין, שאנחנו כחברי ועדה ראינו את הדברים אחרת מכפי שראתה אותם הממשלה. הממשלה יכול להיות שאיננה יכולה לראות אותם כפי שאנו רואים ומרגישים וחשים את צורכי הציבור, את צורכי "עמך". בממשלה יושבים אנשים שהם יותר קרובים לאקדמיה, לתיאוריות הכלכליות, אבל בסופו של דבר יש ליישם את התיאוריות הכלכליות בחיים. החיים הם גם לפחות תיאוריה. הם הרבה יותר מתיאוריה. לכן נגרמו שינויים רבים על=ידי הוועדה שלנו.

נכון ששר האוצר ציפה שהוועדה רק תקצץ בתקציבי הממשלה, אבל, מה לעשות, הוועדה רואה את בעיות החברה הרבה יותר טוב מאשר הממשלה. הוועדה רגישה לאבטלה יותר מאשר הממשלה, כי, בעצם, מתוקף תפקידנו אנחנו יותר קרובים אל העם.

<u>תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):</u>

בכל מפלגה יש גם שרים - - -

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

כן. היית פעם בממשלה? שרים יושבים ומושפעים מאווירת האקדמיה והתיאוריות, ואיך אנחנו נציל את המשק. אנחנו בוועדה משוחררים מזה, ולכן עשינו כמה תיקונים.

בגלל ביטול ההפחתה בקצבאות הילדים בחוק להגברת הצמיחה במשק, שהיתה אמורה להפחית כ=500 מיליון שקל בעת ההעברות מתקציב המדינה לביטוח הלאומי, נוצר צורך למצוא חלופות תקציביות בסכום זה.

כאמור, סעיף 27, העברה לביטוח לאומי, הועלה בחצי מיליארד שקל. במשרד החקלאות, חברי הכנסת, הופחתו 40 מיליון שקל מהסדרים למגזר החקלאי, על=פי הסכם שהגיעו אליו לאחרונה.

כדי לחסוך עוד 50 מיליון ש"ח, יש כוונה לעצור את ההצמדה של שכר הבכירים לשכר הממוצע במשק למשך שנה אחת, על=ידי החלטות שתתקבלנה בכנסת בוועדת הכספים ובוועדת הכנסת - הכול לפי החוק. הקיצוץ יפוזר בין סעיפי המשרדים אחרי שההחלטה תאושר. בינתיים הוא נכלל בהפחתה מסעיף הרזרבה.

אני חייב להודות, שזה לא בטוח שהממשלה תצליח לגרום לכך שאכן הקיצוץ הזה ייעשה, מכיוון שצריך לבוא בדברים עם הבכירים, צריך להיכנס למשא=ומתן ולשמוע את כל הצדדים. זה לא כל כך פשוט, אבל אני מציין לפניכם, חברי הכנסת, זאת כוונת הממשלה.

בתקציב פיתוח וחשבון הון הופחתו 50 מיליון ש"ח מסעיף 83, המיועד לתעשיות הביטחוניות - הפחתת התמיכה בתוכניות הבראה עתידיות של רפא"ל.

בתקציב הכנסת נוספו 31 מיליון ש"ח לעומת הצעת התקציב המקורית, והם הופחתו מהרזרבה הכללית.

בסך הכול הופחתו מתקציב הרזרבות 91 מיליון ש"ח, ובמהלך אישור הסעיפים בוועדה הורדו עוד 16.6 מיליון ש"ח, כפי שיפורטו להלן, לקרן הגליל ולחירשים. אני חושב שהוועדה עשתה מצווה גדולה מאוד בכך שדאגה לחירשים.

הצירוף של תוספת ההוצאות מצד אחד והפחתה מצד שני מגדיל את סך כל התקציב ב=350 מיליון ש"ח.

הגירעון בתקציב לא השתנה, כיוון שבמקביל הוגדלו ההכנסות ב=350 מיליון ש"ח לפי הפירוט הבא - - -

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת יחזקאל, בן=מנחם, שמחון. אנחנו לא מתחילים לחגוג את חוק הגליל מהיום. בשבוע הבא בצפון, אבל לא היום. בבקשה.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

50 מיליון ש"ח מגביית חובות של דמי חכירה ונכסים השייכים למדינה; 50 מיליון ש"ח מהפחתת דמי אבטלה לסרבני עבודה; 100 מיליון ש"ח מצמצום הוצאות בענף ביטוח אבטלה על=ידי תוכנית בשיתוף משרד העבודה למניעת ניצול לרעה של ביטוח אבטלה; 75 מיליון ש"ח על=ידי העברת יתרות מחברת "עמידר" למדינה, על=פי הסכם מחודש שנחתם בחודש דצמבר; 75 מיליון ש"ח נוספים יבואו מתיקון עיוותים בגביית מס הכנסה והקלות במס הכנסה לגבי הפרשות לביטוח מנהלים.

תיקוני החקיקה, שיביאו לשוויון באפיקי החיסכון השונים, יובאו לכנסת בסוף פברואר בצורה מסודרת.

אני מוכרח לומר לכם, חברי חברי הכנסת, המקורות שציינתי לפניכם לחסר התקציבי הם לא מן הסוג שאני יכול להצביע ולומר: הנה יש לנו היום מקורות, כי חלקם חייבים לעבור חקיקה לא פשוטה, מורכבת ומסובכת; וחלקם לא בסמכותה של ועדת הכספים, אבל אני מביא בפניכם, חברי הכנסת, את כוונת הממשלה. אבל מה עושים בינתיים כדי שהתקציב יעבור כאשר הוא מאוזן? הממשלה מצביעה חלקית על הרזרבה הכללית, מתוך כוונה לשחרר את הרזרבה הכללית מעול המקורות האלה, כאשר שינויי החקיקה, ההסכמות וההחלטות יובאו לפנינו.

חברי הכנסת, במהלך החודשים האחרונים דנה ועדת הכספים בתקציבי 11 המשרדים הבאים: פנים, תקשורת, עבודה ורווחה, בינוי ושיכון, חינוך, תרבות וספורט, דתות, ביטחון פנים, תחבורה, תעשייה ומסחר, תשתיות לאומיות, חקלאות ופיתוח הכפר, וכן

כמובן תקציב הביטחון, בוועדה המשותפת כספים וחוץ וביטחון.

חברי הכנסת, בעניין ועדת החריגים של משרד השיכון, החליטה ועדת הכספים, בתיאום עם המשרד, כי דברי ההסבר בחוברת משרד השיכון בעמוד 68 לא יהיו קיימים. סעיף זה קבע, כי הסיוע, הכולל מענקים, סובסידיה ואשראי לחריגים, יעמוד על 24 מיליון ש"ח. לראשונה זה שנים רבות היה ניסיון לצמצם ולהגביל את הסעיף שמטפל במצוקות הכואבות ביותר של החברה בישראל. לכן, ועדת הכספים החליטה שלא לאשר, למחוק את דברי ההסבר, והיא החליטה שאם יחסר סכום לסיוע בדיור על=פי הקריטריונים הקיימים - גם בעניין זה, אדוני היושב=ראש, היו המון השמצות מיותרות בעיתונות כאילו פה יש שוב דאגה נוספת למסכני "עמך" בית ישראל שהם חרדים. פשוט זה היה מאוד מרושע גם בעניין הזה להשתמש; הרי לא כך הוא הדבר. יש, לצערי, שכבות חלשות, מסכנות, מהמאיון הנמוך ביותר בכל חלקי האוכלוסייה; יש גם חרדים, נכון. לכן אני אומר, שאם יחסר סכום לסיוע בדיור על=פי הקריטריונים הקיימים היום, ייתוסף הסכום התקציבי החסר, וזה על דעת משרד האוצר. ועדת החריגים עושה, לדעתי, עבודת קודש בצורה נאותה, מכובדת ועל=פי כללים.

כמו כן, יש סיכום בין משרד השיכון לבין האוצר להעביר את הסבסוד באזורי עדיפות מהקבלן לפרט. זו היתה אחת הרעות החולות. מדינת ישראל נתנה סבסוד לפיתוח באזורים שזכאים לקבל פיתוח, ובעצם, במקרים רבים זה היה עובר לקבלנים, הקבלנים היו מתעשרים, וזה לא היה משפיע כלל על מחיר הדירות. לכן, תהיה שיטה חדשה, שלא הקבלן יקבל את הסבסוד אלא הפרט בעצמו, מי שרוכש את הדירה הוא יקבל את הסיוע.

דירות "עמידר" בפריפריה יימכרו, והתמורה תשמש לקניית דירות נ"ר לנזקקים במרכז הארץ.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

למי הן יימכרו, יש זכות קדימה לאלה שגרים בדירות?

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

אני חושב שכן. על=פי התקנות היום, יש להם זכות.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

כי אלה שגרים בדירות האלה הם מקרים סוציאליים.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

מזמן שאני הייתי במשרד השיכון ואתה היית במשרד השיכון אנחנו יודעים שיש זכות קדימה, אני לפחות ידעתי - - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

יש הרבה דירות שהן גם ריקות.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

חבר הכנסת בן=מנחם, לא רק שיש זכות קדימה, יש גם מחיר מוזל לאלה שגרים בדירות האלה.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

כדאי שתשמור על זה, אתה רגיש.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

במשרד החינוך, אני מצפה שהמשרד יחליף פאזה בעניין החינוך החרדי, חברים יקרים, ימפה את הצרכים של כלל ישראל ויבטיח תשובה או אפליה מתקנת, בהתאם לצרכים ולייחודיות של כל קבוצה.

חברי חברי הכנסת, אני זוכר שהיו לי שיחות עם כבוד השר לשעבר אמנון רובינשטיין על הצורך להגיע סוף כל סוף, ואני אפילו מצאתי אצלו אוזן קשבת, ובאמת הבנה עמוקה לעניין הזה. כמובן, הוא אמר: אבל אתם צריכים להתאחד באופן

אדמיניסטרטיבי - - -

<u>אמנון רובינשטיין (מרצ):</u>

אני דרשתי פיקוח של משרד החינוך.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

כן, כן. אני זוכר את הדברים. אבל העובדה היא, שצריכים להפסיק אחת ולתמיד את האפליה, את היחס השונה לחינוך החרדי. אני חושב שהגיע הזמן, זו בושה למדינת ישראל שכך הדבר נמשך. אנחנו מדברים על 50 שנות מדינה. אני חושב שהחגיגה הגדולה ביותר תהיה למדינת ישראל אם יופסקו האפליות של מגזרים שונים בחברה.

בהצבעות בוועדה התקבלה הצעתו של חבר הכנסת שוחט למשרד החינוך להעברה בין סעיפים כך שיהיה סעיף תקציבי נפרד לפעולות קרן=קרב.

אני לא הכרתי אישית את פעולות הקרן, אבל הסבירו לי לקראת ההצבעה, גם אנשים מן הקרן וגם חבר הכנסת בייגה שוחט. לכן אני שמח שהדבר הזה עבר. אני רק רוצה להעיר הערה אחת. יש הרגשה, וכנראה היא מבוססת על משהו, שקרן=קרב לא כל כך טיפלה
- - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

חבר הכנסת שוחט קיבל על עצמו לבדוק את הנושא.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

לכן אני אומר את זה למען הפרוטוקול. הרי אני לא אומר את זה נגד, חס ושלום, חבר הכנסת שוחט. אבל היא לא טיפלה במגזרים דתיים וחרדיים באותה מידה. אולי היו סיבות היסטוריות לכך. אבל כיום, גם מאחר שהקרן הזאת ממומנת ב=90% על=ידי הממשלה
- - -

אברהם שוחט (העבודה):

לא, 35%.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

והשאר על=ידי התורמים?

אברהם שוחט (העבודה):

הורים ותורמים.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

חלק התורמים מאוד ירד.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

רק הורים שלא יכולים לשלם.

היו"ר ד' טל:

אבל יש בהרבה מקומות הורים שאין להם.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

אדוני יושב=ראש ועדת הכספים, גורם חיצוני נותן 6 מיליונים, ההורים משלמים 11 מיליון, משרד החינוך משלם קרוב ל=70 מיליון.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

לא, כל הקרן זה 60 מיליון. זה לא יכול להיות.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

למרות זאת אני לא נגד.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

כאשר בא תורם מחוץ=לארץ, יש לו איזה מעמד להכתיב. יכול להיות שלאותו תורם מחוץ=לארץ יש איזה מעמד להכתיב. הוא יכול להגיד שזה יהיה רק בדימונה - - -

אברהם שוחט (העבודה):

שאבו ממנה את הרעיון והתוכנית.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

בסדר. אבל כיום אנחנו צריכים לראות את הקרן החשובה הזאת כקרן שתטפל באופן אוניברסלי בכלל האוכלוסייה: חילונים, דתיים, חרדים, ובכל מי שצריך ולכל מי שאפשר לעזור לו להתקדם בחינוך.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

אסור לעשות הבדל בין התלמידים.

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

חברי הכנסת, ועדת הכספים מינתה ועדת משנה לבדיקת ענייני החירשים בישראל, בהרכב של חברי הכנסת דהן, אורון ואלול. הוועדה החליטה, כי לתקציב משרד העבודה והרווחה ייתוסף סכום של 1.6 מיליון שקלים לעזרה לחירשים, לפי מבחן הכנסה. זאת בעיקר עבור סיוע במתורגמנים, קניית מכשירי פקס וגלאי בכי. זה לא הרבה כסף, אבל אני חושב שזאת קריאת כיוון. אנחנו צריכים להיות חברה פתוחה וכרויה, ששומעת את

המצוקות של האנשים שהקדוש=ברוך=הוא לא חנן אותם בכוח השמיעה. הקדוש=ברוך=הוא, בחוכמה שהעריף עלינו, נתן לנו תחליפים שונים, שיכולים להקל את החיים, וצריכים לעזור לקבוצות חלשות להשתמש בהם.

בסעיף 32 - תמיכות במחירי מצרכי יסוד ובייצור חקלאי - קיבלה הוועדה את הצעתם של חברי הכנסת וקנין ושמחון. נדמה לי שיש עוד חברי כנסת שאיני זוכר מי הם והיו גם הם בעניין.

<u>אמנון רובינשטיין (מרצ):</u>

נדמה לי שגם אלי גולדשמידט היה.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

חברי הכנסת וקנין ושמחון הובילו בוועדה את העניין. כאן במליאה היה מהלך אחר שהתקבל, וייתכן שגם אלי גולדשמידט היה. הוועדה החליטה להוסיף 15 מיליון ש"ח לחוק הגליל; תקציב זה יבוא מהרזרבה.

חברי הכנסת, השתדלנו בוועדה לשפר ולהביא, עד כמה שניתן בנסיבות הקיימות, חוק הרבה יותר משופר. אני מבקש מחברי הבית לאשר את הצעת חוק התקציב לשנת 1998, הן את החלק המילולי והן את החלק המספרי, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, שתבוא עלינו לברכה בשעה 23:00. שהקדוש=ברוך=הוא יעזור לנו, שלשנת התקציב הבאה נהיה זכאים להשתמש בכסף הציבורי באמונה, שנהיה זכאים להשתמש בצורכי הציבור כשליחים אמיתיים, נאמנים וישרים ועם הרבה חוכמה. תודה רבה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

תודה, אדוני יושב=ראש ועדת הכספים. חבר הכנסת אברהם שוחט, ראשון הדוברים.

<u>אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):</u>

אחרי נאומו של חבר הכנסת שוחט תתכנס ועדת הכספים.

היו"ר ד' טל:

אחרי חבר הכנסת שוחט - חברי הכנסת מאיר שטרית, יצחק כהן, בן=צור, רובינשטיין, נודלמן, בשארה, נציג יהדות התורה, יהודה הראל, נציג מד"ע וכן הלאה.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני יושב=ראש ועדת הכספים, שמעתי בקשב ובעיון רב את דבריו של חבר הכנסת רביץ. מטבע הדברים בתפקידו, הוא תיאר חלק מהתהליכים שהתקיימו בוועדה. שמעתי את הדברים, והוא ירד להרבה מאוד פרטים חשובים כשלעצמם. אני רוצה כרגע להתייחס לתקציב ברמה הכוללת שלו, שכן אנחנו עומדים לאשר תקציב מדינה שהוא בעצם תוכנית הפעולה של הממשלה לשנת 1998.

השאלה שאנחנו צריכים לשאול את עצמנו היא, האם התקציב שהוגש ואושר בממשלה בערך בחודש ספטמבר הוא תקציב ראוי למצב המשק היום, האם התקציב שהוגש יחד עם חוק ההסדרים בשמו החדש, מבטא מדיניות חברתית וכלכלית נכונה. אנחנו גם צריכים לשאול את עצמנו, האם החיזיון של הימים האחרונים, שלאור הודעת ההתפטרות של שר החוץ מר דוד לוי תהיינה לכך משמעויות לסדר הדיון ולהצבעה שלנו - האם העובדה הזאת, ההתרחשויות האלה, לא צריכות להדאיג אותנו?

אני יודע שכאופוזיציה, כאילו מצוות אנשים מלומדה, צריך שאני אמתח ביקורת. אך יעיד עלי חבר הכנסת רביץ, שבהרבה מאוד דיונים בוועדה, כאשר אני חושב שהדברים צודקים אני תומך בעמדת הממשלה. ברוך השם, לא עשיתי לי מעולם כלל שכל דבר שהממשלה מביאה הוא דבר רע.

במקרה הזה של התקציב וחוק ההסדרים, לצערי הרב, כמעט שאין בו מתום. צריך להתייחס למה שפורסם רק אתמול על=ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לגבי נתוני המשק. הצמיחה היא הנמוכה ביותר בשנים האחרונות, פחות משליש ממה שהיה בשנת 1995. לראשונה זה שבע או שמונה שנים יש צמיחה שלילית לנפש. לראשונה זה תשע שנים יש ירידה בהשקעות. בשנים הנפלאות 1992, 1993, 1994, 1995, היה 14% גידול בהשקעות. אך עכשיו יש ירידה של 6% בהשקעות.

אנחנו נמצאים במשק במיתון שנתון בצבת כפולה: תקציב מדינה, שכאילו מבטא משק תוסס ומתפתח, ואומר בואו נקצור קצת, בואו נסגור קצת ונפעיל טיפה את הבלמים. ומדיניות מונטרית, שמתבטאת בשער חליפין שמכביד על הייצור ומקל על הייבוא, סוחב לכאן כסף חם, שעושה כסף על הממשלה, מה שנקרא בלשון עם זר: ארביטראז'.

אנחנו מסתכלים על התקציב הזה ושואלים את עצמנו, האם רגליה של הממשלה הזאת על הקרקע, האם הממשלה מבינה שהביאה תקציב שהוא בעולם אחר; לא בעולם שיש בו אבטלה, לא בעולם שיש בו ירידה בהשקעות, לא בעולם שגם הייצור התעשייתי - בארבע השנים מ=1992 הייצור הכולל עמד על גידול של 12% לשנה, לעומת השנה, שבה הייצור הכולל גדל ב=7.5%. יש עננים מסביב לכלכלה הישראלית, לגבי הידרדרות למיתון יותר עמוק, שמוצא את ביטויו בסגירת מפעלים ובעלייה באבטלה.

אני רוצה להזכיר, שבין 6% אבטלה ל=8% אבטלה, כפי שיש ברבעון האחרון, זה לא 2%, זה 30% הבדל בין 6% ל=8% אבטלה. 30% זה לא אחוזים, רבותי. 30% זה 50,000 נפש.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

.%33

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

זה 50,000 נפש שאין להם עבודה. התהליך גובר מיום ליום. אבטלה גדולה תגרום לירידה ולעצירת העלייה, תגרום לירידה ברמת החיים ולעלייה בהיקף האוכלוסייה שמתחת לקו העוני, שכן חלק גדול מהאוכלוסייה שמתחת לקו העוני בא ממשפחות שבהן ראש המשפחה מובטל.

התקציב הוא תקציב שיש בו ירידה במחקר ובפיתוח, ירידה בתשתיות, ירידה בתקציב שמאפשר גידול בייצור, ירידה בהשקעות.

לכן אני אומר, שקל לי מאוד כאופוזיציה לדבר כאן היום, שכן, כל כך הרבה נושאים מחטיאים את המטרה האמיתית של המשק הישראלי, לא מתחשבים במצב הריאלי -

ובאמת דברי קלים מאוד, לעומת מציאות שהיא הרבה יותר עגומה.

לצורך הפעלת התקציב, נחקק גם חוק ההסדרים. שם החוק - החוק להגברת הצמיחה, הוא שם ארוך מדי. אבל, תראו מה קרה. החוק הזה הוא חוק שיש בו אלמנטים אנטי=חברתיים ממדרגה ראשונה. זה פשוט לא ייאמן איך הוצע כאן לפגוע בתחומים שרוב בוחריה - וכל אחד יודע את הניתוח הדמוגרפי של הרכב המצביעים - של הממשלה משוועים לטיפוח בהם.

לשמחתי הרבה, לוועדת הכספים ולכנסת ישראל היה הרבה כוח לקחת את ההצעות האוויליות האלה, רובן, ולזרוק אותן לסל. צודק חבר הכנסת רביץ, שיש הרבה מאוד מפלגות שרשמו קושאן על העניין, אבל הן לא הסתכלו על הערות אזהרה שיש בצד, כמו שבנסח שרשום בטאבו יש הערת אזהרה. לא היה אפשר להפיל את הפרקים האלה מחוק ההסדרים בלי העובדה שיש אופוזיציה, ויש מרכיבי קואליציה, שתמכו. אבל ממה נפשך? מהאופוזיציה אין רוב, והקואליציה לא כולה היתה בעד העניין. הקומבינציה של אופוזיציה עם מרכיבי קואליציה, היא יצרה את הרוב. אז יכול מנהיג סיעת ש"ס להגיד שקצבת הילדים - ראיתי שבטבלאות של העיתונאים זה רשום על שם ש"ס. אני קובע באופן מפורש, שזה לא של ש"ס. ש"ס תמכה בעניין. וכי אנחנו לא תמכנו בעניין? וכי לא היו אחרים שתמכו בעניין? או הנושא של ביטול הפגיעה בוותק של הביטוח הלאומי. גם כאן, שילוב של כוחות הצליח להוריד את זה.

היו"ר ד' טל:

אתה מוכן גם לפחות להודות שאנשי ש"ס, על=פי מה ששר האוצר הביא, אכן לא ברשימת הסוחטים, כפי שהצגתם אותם?

אברהם שוחט (העבודה):

תראה, נאמר לי שהתביעות של ש"ס נמצאות בטייס האוטומטי. יש איזה נייר של מרידור, וזה נכנס לבסיס, וזה מתעדכן בהתאם; בגאווה אמרתם את זה.

היו"ר ד' טל:

קשה להודות.

אברהם שוחט (העבודה):

תבורכו; כך אמרו לי. אמרו לי את זה אנשי ש"ס. הרי לא המציאו לי. אני, דרך אגב, רוצה לראות את המסמך הזה. אם אדוני יביא לי את המסמך - - -

היו"ר ד' טל:

של השר נאמן? הוא תיכף יונח על שולחן הכנסת - - -

אברהם שוחט (העבודה):

לא, לא, לא, את המסמך של השר מרידור. אמרו, למה ש"ס לא תובעת כלום? יש להם מסמך שנכנס BUILT=IN.למבנה, והוא מתעדכן על=פי הטייס האוטומטי

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני חשבתי שתאמר שש"ס לא מקבלת כלום, כי היא נותנת את כל מה שנשאר לה.

אברהם שוחט (העבודה):

אני גם אמסור לו את זה.

היו"ר ד' טל:

האוצר היה בידיה של ש"ס, והיא חילקה לכמה - - -

אברהם שוחט (העבודה):

אני לא באתי חס וחלילה בטענה אל ש"ס, אני רק תיארתי סיטואציה פוליטית, איך וכיצד ניתן היה לרוקן את חוק ההסדרים חסר האחריות, הבלתי=רגיש הזה, מתוכנו,

ולצערי הרב, בנושא הבריאות חצי מלאכה הושלמה, בעובדה שהוציאו את טיפות=החלב מהעניין, בעובדה שקבעו סל אחיד וקשיח ובסיסי לכלל האוכלוסייה, אבל בנושא התשלומים אני מאוד מודאג, וגם הגדרתו של שר האוצר במסגרת האינוונטר, שוק המכירות שהוא קרא.

זאת אומרת, הוא עמד וקרא מה הוא מכר, מי קנה, הוא התייחס לנושא הבריאות. הוא לא אמר שהממשלה תיתן 450 מיליון שקל מתוך מיליארד וחצי גירעון, אלא הוא אמר, אני נותן רשת ביטחון. אני אומר לך מה זו רשת הביטחון בדיוק. האוצר ילחץ על המערכת ויביא לקריסתה וידרוש התייעלות בלתי סבירה, וידרוש גביית מחירים מהחולים בצורה בלתי סבירה, והיד תישלח אל כיסם של המבוטחים במס שהוא רגרסיבי, במס שהוא בלתי מתקבל על הדעת, במס שיפגע דווקא בחולים, ואולי גם יהיה מס גולגולת, מס עתי - שם חדש. אני לא יודע אם זה בא ממקורות המקרא או מהתלמוד. אדוני, בני אלון, מנין המלה מס עתי? זה מוזכר במקורות שלנו?

<u>בנימין אלון (מולדת):</u>

"ושילח ביד איש עתי המדברה" - ויקרא ט"ז, כ"ב.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

כאן הכוונה מעת לעת.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

אני חושב שמס גולגולת זה יותר ברור, כי זה בעצם מס גולגולת.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

מס גולגולת זה של תאצ'ר.

<u>אברהם שוחט (העבודה):</u>

זה תאצ'ריזם? אבל זה בדיוק תאצ'ריזם.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

- - -

אברהם שוחט (העבודה):

מכל מקום, הדבר הזה יהיה, ולצערי הרב שר הבריאות, שניהל מאבק, אני מבין אותו איך הוא נלחץ, נכנע בעניין הזה. אני במקומו, כשהייתי שומע מטריית ביטחון של 450 מיליון, הייתי אומר: אדוני שר האוצר, משמעות העניין היא שאתה עומד לדרוש גבייה בהיקפים אדירים מהחולים, ואני לא חי עם העניין הזה.

לכן, כשאני אמרתי שהממשלה בחוסר אחריות באה עם תקציב שהוא תקציב האטה, תקציב מרסן, לא תקציב צמיחה, בחוק ההסדרים היא גילתה חוסר אחריות יותר גדול, ולשמחתי הרבה רוב חברי הכנסת, קואליציה ואופוזיציה כאחת, ריסקו את החוק, והטווס הזה שהופיע על בימת הכנסת ב=30 באוקטובר הגיע חזרה ב=31 בדצמבר מרוט נוצות לחלוטין; אולי נשאר קצת מהמקור, כדי שהוא לא לגמרי ימות, והטווס יתהלך, אבל הוא בלי נוצות. חוק מפורר, עם הרבה מאוד סעיפים.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הוא בלי נוצות, אבל יש לו הרבה שיניים.

אברהם שוחט (העבודה):

יש לו, אבל תאמין לי, כשאני ראיתי היום את שר האוצר עולה לכאן, וראיתי את ההצבעות וראיתי את הנפילות הבלתי=ניתנות לתיאור של ממשלה שיש לה 68 מול 52 - ותאמינו לי, אני חושב שהרב רביץ כבר יודע את המלה 127(א) כמעט כמו את התפילה בבוקר. זה הופך להיות חלק בנוי בתוכו. כמו שהוא קם ומתפלל, מניח תפילין בבוקר, הוא חושב על 127(א).

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

להבדיל אלף אלפי הבדלות.

אברהם שוחט (העבודה):

אני חושב שאני צריך לייצר מצב שיהיה לו פעם בשבוע צורך לעשות 127(א).

אברהם רביץ (יו"ר ועדת הכספים):

במקורות זה מופיע שבע ועשרים ומאה.

אברהם שוחט (העבודה):

אני חשבתי שאנחנו נקרא לזה 508, שזה ארבע פעמים 127.

בנימין אלון (מולדת):

חיי שרה זה 127.

אברהם שוחט (העבודה):

תאמין לי, כל דבר איכשהו נקשר למקורות.

אני רוצה לסיים רק בחיזיון המביש - כמו שאתה יוצא מסופרמרקט ומקבל כזה חשבון ארוך, על גליל, שאומר מה קנית, שר האוצר עמד פה ומנה את המכירות. אני לא אכנס לכל הדברים, לפי חשבוני, כולל ה=450, אני חוזר ואומר, כולל ה=450 של הבריאות, שאני בטוח שהם יתממשו כי אין ברירה, אנחנו מסתובבים מסביב למיליארד ו=400 מיליון שקל, זאת בלי 600 מיליון השקל של המשכנתאות, שנאמר שהם מתוך התקציב. נחפש אותם ונמצא. זה נוסף על 500 המיליון או 350 המיליון שאישרנו כתוספת אתמול. אבל הסכום ששר האוצר אומר פה לחבר הכנסת רביץ, למר נודלמן - הליכוד לא קיים, אז הוא לא ביקש כלום, לא נתנו שום דבר לליכוד.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא מתייחסים.

אברהם שוחט (העבודה):

לא מתייחסים. האם הרגשתם שההצדקה שאתה נותן, חבר הכנסת רביץ, לעובדה שנציגי ציבור, שהם שליחים של הציבורים שלהם - הם אכן צריכים לעשות את הפעולה הזאת? זה לגיטימי, אבל אתה יודע כמוני שהטכניקה היא אחרת כשיש ממשלה שיש לך אמון בה, אתה יודע כמוני שאתה לא ביטאת את צרכיך בלי לאיים - אולי לא אתה אישית. האיומים היו רבים, ובבוקר בעיתונות, בצד האינוונטר, היה מי שמבטל את איומו. ראש הממשלה נסחט עם אקדח מכוון לראשו.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

האקדח היה אקדח צעצועים.

אברהם שוחט (העבודה):

אבל הוא חשב שזה אקדח טעון.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

זה כיוון שהוא טיפוס סחיט.

אברהם שוחט (העבודה):

אני אומר משפט שאמרתי, ואני אסיים. אומרים, היו כדברים האלה מעולם. אני אומר לך, ידידי מר רביץ, יושב=ראש הוועדה - - -

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רובינשטיין, אני מבקש שתישאר, מפני שהדוברים לפניך לא נמצאים ואתה תהיה הדובר הבא.

משה גפני (יהדות התורה):

אבל יש רשימה. עשינו בוועדת הכספים שירה בציבור.

אברהם שוחט (העבודה):

הרב רביץ יושב על=ידי? אנחנו יורדים ביחד.

אני מסיים ברוח האמירה, שהיו דברים מעולם, אבל המקרה הזה איננו תוספת. לא היו דברים כאלה מעולם. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת שמריהו בן=צור. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

חברי הכנסת, אני מודיע בצורה חד=משמעית, אני לא אחראי להימצאותם או לאי=הימצאותם של חברי הכנסת באולם המליאה.

משה גפני (יהדות התורה):

- - -

היו"ר ד' טל:

כך שבהחלט יכול להיות שחבר כנסת שחושב לכאורה שהוא צריך להיכנס לנאום - חבר הכנסת רובינשטיין, בבקשה - אחרי שישה=שבעה חברי כנסת, בהחלט יכול למצוא את עצמו נקרא לדוכן.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

ואז הוא מאבד את תורו?

היו"ר ד' טל:

ואז הוא מאבד את תורו. אלא אם כן ביקשו מראש, ויש שלושה חברי כנסת שביקשו מראש, אחד בטלוויזיה, אחד - - - כל מיני סיבות אחרות.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, אנחנו מתקרבים לסוף החיזיון הזה של דיון רצוף בחוק התקציב ובחוק עידוד הצמיחה, שהוא בעצם חוק אנטי=צמיחה.

אני רוצה לנסות ולהסביר לחבר הכנסת רביץ, למרות דבריו, ולך, אדוני היושב=ראש, מה הפגמים הגדולים בתקציב הזה, שהופכים אותו לדבר מיוחד במינו, שייזכר לרע על=ידי כותבי דברי הימים של הכנסת ושל הפוליטיקה בישראל.

דבר ראשון, זה טבעי שכל קבוצה תלחץ למען האלקטורט שלה. האמת היא, שזה חלק מהדמוקרטיה הפרלמנטרית. מה שקרה כאן היה מחזה לא טבעי, היה מחזה לא טבעי בכך שממשלה, שמצביעה על תקציב, באה לכאן וחבריה וסיעותיה מתנגדים למה שהם עצמם תמכו בו והם מחויבים בו על=פי עקרון הברזל של הדמוקרטיה: אחריות משותפת. הגיעו דברים עד כדי כך ששרים כפרו והתנכרו להצבעתם שלהם, איימו בעזיבת הממשלה, איימו באי=הצבעה עבור התקציב לאחר שהם הסכימו על התקציב.

כל ההתדיינות הזאת מטעם הממשלה חייבת להיות בשלב הדיון בממשלה. נכון, יכולים להיות תיקונים פה ושם, אבל החיזיון הזה, שכל הבניין מתפרק, אין לו אח ורע בשום חברה דמוקרטית. אני מוכן לבקש מחברי הכנסת שיראו לי חיזיון דומה לחיזיון הזה במדינה דמוקרטית כלשהי.

ומדוע זה גרוע? לא משום שזה כתוב בספרים. זה גרוע משום שזה מערער את אמון הציבור ברצינות המלים של פוליטיקאי. היום הוא אומר כך, מחר הוא אומר אחרת. היום

הוא אומר שהממשלה היא איומה ונוראה - אני שומע שרים מתארים את הממשלה ממש כממשלת זדון, ולאחר מכן קיבלו משהו והם משנים את דעתם מן הקצה אל הקצה. זוהי לא פוליטיקה אמינה. זוהי פוליטיקה אנטי=אמינה. זוהי פוליטיקה שמעוררת ממש לעג ויחס של זלזול מצד הבוחרים.

אני חוזר ואומר, אין לזה דומה בשום פרלמנט בעולם.

הפגם השני הוא, שיש קבוצות שמיוצגות חזק כאן בכנסת. ואני אומר, זה לגיטימי שהמפלגות החרדיות ייצגו את האלקטורט שלהן. אני גם לא מצפה מהן שייצגו מישהו אחר. אבל ציבור גדול מאוד בארץ לא מיוצג, פשוט לא מיוצג.

אני קורא את הסעיף החדש לגבי חוק הבריאות, ואני רואה את התוספות של התשלומים. אני רואה שפטור מהם, בלי מבחן הכנסה, כל מי שיש לו ארבעה ילדים עד גיל 18, גם אם הוא עשיר מופלג. חלק גדול מאוד מהציבור הישראלי לא עוסק במצוות "פרו ורבו", אין לו ארבעה ילדים עד גיל 18, אבל זה חלק מהציבור שעובד, מייצר, משרת את המדינה בצבא, במילואים, והוא לא רוצה משפחה גדולה. אז צריך להעניש אותו? אין מי שידבר בשם הציבור הזה כאן, במשא=ומתן הזה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

לא, אבל אז, פרופסור רובינשטיין, ההכנסה הפנויה שלו יותר גדולה.

<u>אמנון רובינשטיין (מרצ):</u>

אדוני, אין כאן מבחן הכנסה. יש כאן אך ורק - - -

נדמה לי שיש לי עשר דקות, לא?

<u>היו"ר ד' טל:</u>

לא, ארבע, אדוני.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אני התחלפתי עם חבר הכנסת ג'ומס; עשר דקות, כך הוא אמר לי.

היו"ר ד' טל:

ארבע, אדוני, ככה זה רשום לי. אכן התחלפת עם ג'ומס, ורשום ארבע.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

היושב=ראש, בדרך כלל מי שהיה שר החינוך מגיע לו יותר.

היו"ר ד' טל:

אם תאמר לי שאתה מוכן לדבר על חשבון ג'ומס, וזה מסוכם עם ג'ומס - - -

אמנון רובינשטיין (מרצ):

כמה יש לחבר הכנסת חיים אורון?

היו"ר ד' טל:

ארבע דקות.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אז סליחה, אז אני רק אסיים את המשפט.

היו"ר ד' טל:

בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אנחנו מאוד סקרנים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת רן כהן, לא צריך להשתמש בסקרנות הזאת. אני גם הייתי מאפשר לפרופסור רובינשטיין - - -

רן כהן (מרצ):

כל בני הבית רוצים לשמוע אותו.

היו"ר ד' טל:

זה מה שאמרתי. חבר הכנסת רובינשטיין, אם ירצה, יוכל לדבר עוד שלוש=ארבע דקות במקום מישהו אחר.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אני רוצה להסביר: זה לא העניין. אומרים לי: חבר כנסת עובד יש לו יותר הכנסה. לא, זה לא נכון, אין כאן מבחן הכנסה. להיפך, יש כאן דבר שרירותי לגמרי, שפוגע בחלק גדול מאוד מהציבור. אותו אין מי שייצג. אני אומר, זה לא איזה ציבור שולי, זה רוב רובו של הציבור העובד והמפרנס במדינת ישראל. משום כך, כל התהליך הזה היה כאן פגום. לא משום שאתם מייצגים ציבור, זו חובתכם לייצג את הציבור שלכם - - -

היו"ר ד' טל:

תודה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

- - אלא מפני שאין מי שמייצג ציבור גדול מאוד, שעליו בנויה מדינת ישראל.
תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה לך, אדוני. חבר הכנסת מיכאל נודלמן.

משה גפני (יהדות התורה):

ואחריו?

היו"ר ד' טל:

ואחריו אני אאפשר לחבר הכנסת בן=צור, לפנים משורת הדין, ואחריו חבר הכנסת עזמי בשארה. ואני חוזר ואומר, אני לא אחראי לנוכחותם של חברי הכנסת כאן.

בבקשה, חבר הכנסת נודלמן. יש לך חמש דקות.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לעמוד על כמה תנאים שמהווים את המפתח להורדת האבטלה ולהגברת הצמיחה במשק.

התנאי הראשון הוא הכוונת המשק לאפיקים הנכונים, המבטיחים את קצב הצמיחה הגבוה ביותר. בתחום ההיי=טק קיים היום מחסור בולט בכוח העבודה. על כל שלושה מקומות פנויים בתחום התכנות והאלקטרוניקה יש רק מועמד אחד. על כן חובה על המדינה לפעול לעידוד סטודנטים, להכשרת עובדים ולהסבה מקצועית למגזר זה.

בישראל, שהיא מדינה כמעט נטולת משאבי טבע, תחום המחקר והפיתוח וכל התעשיות עתירות ידע, צריכים לזכות במעמד מועדף. אבל, לצערי, יש ירידה בהשקעות למו"פ.

התנאי השני הוא ההשקעות בתשתיות והשקעות הון. הניסיון בעולם מלמד, כי השקעות

בתשתיות בתקופה של מיתון הן הכלי היעיל ביותר להמרצת המשק וליצירת מקומות עבודה מיידיים ועתידיים גם יחד. לצערי, בתקציב הנוכחי אינני רואה השקעה משמעותית בפיתוח תשתיות.

המשק שלנו נמצא בתהליך של ליברליזציה. לליברליזציה יש אספקטים רבים. אסור לנו להשתמש בנימוק הליברליזציה ולהשאיר את המשק במיתון וברמת אבטלה גבוהה לאורך זמן. הדבר גורם למתחים חברתיים.

למרות כל התיאוריות, דומני כי ראוי שבנק ישראל יבחן מחדש את המדיניות המונטרית ויתקן את רמת הריבית. אחר כך ניתן יהיה גם לבצע פיחות בשקל.

בשלב שבו אנחנו נמצאים חלה על המדינה חובה לתמוך באוכלוסיות הנזקקים, בקשישים, במשפחות חד=הוריות, בנכים וכדומה.

בימים האחרונים האשימו אותנו בסחטנות. אני רוצה לשאול אתכם מעל הבמה הזאת, האם הגנה על זכויות האנשים האלה היא סחטנות? השגנו עדכון סיוע לשכר דירה לנזקקים, וסיוע להמשך העסקת מדענים עולים מצטיינים ולשינויים מבניים במדיניות הדיור. הישגים כאלה נוגעים לכל האוכלוסייה, לא רק לעולים.

אולם, בנושא העלייה ברצוני להעלות נקודה חשובה. ישראל בעלייה הגיעה לכנסת לא כדי להנציח את הנזקקות של העולים החדשים וקבוצות חלשות בתוכם, אלא כדי לפתור אותה ולהפוך את העולים לאזרחים חזקים, אשר יכולים לתרום את תרומתם לחברה הישראלית. עם זאת, נראה לי שחלק מהשרים ומחברי הכנסת לא הבינו שהעלייה הזאת היא חזקה ויש צורך רק בתמיכה קטנה בהם בתחילת עלייתם לישראל. העלייה היא לא נטל, היא חיזוק וחישול המדינה. בגישה זו דוגלים כל סיעת ישראל בעלייה וכל ציבור העולים.

בזמן הקיצוצים בתקציב תמיד יש בעיות, בכל זאת אני תומך בחוק התקציב ובחוק ההסדרים במשק לשנת 1998. תודה רבה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

תודה רבה, אדוני. חבר הכנסת שמריהו בן=צור, שש דקות. אחריו - חבר הכנסת

עזמי בשארה.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

אדוני היושב=ראש, אני מודה לך על שאפשרת לי לדבר.

בראשית דברי אני רוצה לקרוא, לבקש משר החוץ דוד לוי להימנע מעזיבת הממשלה ולהישאר בה, וזאת בניגוד לתגובתו של חברי חבר הכנסת חנן פורת היום בתקשורת. דעתי איננה כדעתו. לדעתי, דוד לוי צריך להמשיך יחד עם חבריו לממשלה, כדי להשיג את היעדים שהצבנו לנו.

דבר שני. אדוני היושב=ראש, גם אתה, כמוני, היית עד למחזה המביש שחזינו ואנחנו חוזים בו בשעות הקטנות של הלילה ובשעות הסוערות של היום בנושא הדיון על התקציב. לצערי הגדול, יש לומר את האמת: אילו הכנו את התקציב בצורה נכונה והיינו נושאים ונותנים עם הסיעות והמפלגות לפני כן ולא משאירים את זה לרגע האחרון, היינו מונעים מעצמנו את הבושה והכלימה במליאה הזאת. לצערי, מי שנקט את השיטה של השארת הכול לרגע האחרון, כי ודאי וודאי שיצביעו וייכנעו כי לא תהיה ברירה, התברר לו שלא כך הדבר.

אנחנו חייבים לדון ולשקול את הנושא של הבחירה האישית, כי היא היא המקור לכל הדברים הלא=נכונים והלא=יפים שהיינו עדים להם, לצערי, בימים האחרונים.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בן=צור, זה היה גם בתקופה שהשיטה היתה אחרת. להיפך, סברו שעל=ידי כך ידבירו את השיטה הישנה.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

אתה צודק, אדוני היושב=ראש, אבל מתברר כי זה לא כך, אלא להיפך. אני משתומם על כל מה שקרה פה. ישבתי לי בכיסא כאילו לא הייתי רוצה לראות את כל המחזה המביש הזה. אי=אפשר להתעלם מכך.

ברשותך, אדוני היושב=ראש, אני רוצה לברך את חברנו מיכה ינון, שנבחר במכרז כיושב=ראש המינהל לתרבות. אני מאמין שידיו רב לו, הוא מכיר את המערכת. אני מקווה שהוא יכניס שינויים רציניים ביותר בנושא של מינהל לתרבות.

אני רוצה לשים כמה דגשים. הדגש החשוב ביותר שצריך לתת עליו את הדעת הוא להחדיר ולהכניס ביתר שאת, בזקיפות קומה ובכבוד את תרבות עדות המזרח. מתברר שיש תלישות והתעלמות מתרבות עדות המזרח, שהיא עשירה, מכובדת ועתיקת יומין. מתברר שמהשירים שמושמעים בתוכניות השונות, הן בטלוויזיה והן ברדיו, רק 1% אלה שירים של עדות המזרח, שאר השירים שונים ושייכים לתרבות אחרת, לתרבות המערב.

<u>בנימין אלון (מולדת):</u>

גם בערוץ=7?

<u>שמריהו בן=צור (מפד"ל):</u>

בערוץ=7 המצב יותר טוב.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

האחוזים יותר גדולים, אבל זה עדיין טעון שיפור.

<u>דליה איציק (העבודה):</u>

בערוץ=7 אין בכלל מזרחים, רק אשכנזים.

<u>שמריהו בן=צור (מפד"ל):</u>

לא, אני מדבר בכל הרצינות. אתה צודק לגבי ערוץ=7, חבר הכנסת בני אלון, אבל זה לא כך בערוץ הראשון, לא בערוץ השני ולא ברשת ב'. יש מחקרים שנעשו שם, וזה הובא לידיעתנו בוועדת החינוך של הכנסת. 1% מכלל השירים הם שירים מזרחיים, השאר הם

לועזיים או בנוסח המערב.

מצד אחר, אני רוצה לשבח את רשות השידור על המהפך שעשתה ברשת ג', כשהחליטה לשדר את הזמר העברי בלבד. יש להודות על כך.

<u>דליה איציק (העבודה):</u>

אפשר שאלה?

<u>היו"ר ד' טל:</u>

כן, גברתי, בבקשה.

<u>שמריהו בן=צור (מפד"ל):</u>

תן לי לגמור.

מצד אחד, הנה אני חולק שבחים לרשות השידור על זה שהיא הכניסה את הזמר העברי, מצד אחר, אסור לרשות השידור לקיים מצוות "והתעלמת" מהשירים ומהתרבות העשירה והמפוארת של עדות המזרח.

מה רצית לשאול?

<u>דליה איציק (העבודה):</u>

הייתי חותמת על כל דבריך, אבל אתה מרמז שכאילו יש נטייה לגמד או להסתיר את המורשת. אצלך במפלגה כבר עשית סדר בסוגיה הזאת?

<u>שמריהו בן=צור (מפד"ל):</u>

עובדה, אין לך אף מפלגה - - -

דליה איציק (העבודה):

אתה ואני קצת שייכים למקום הזה, ורמת הגזענות - - -

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

אין לך אף מפלגה שמחולקת 50%-50% כמו סיעת המפד"ל.

היו"ר ד' טל:

יש, אני מכיר עוד מפלגה אחת.

דליה איציק (העבודה):

הוא מכיר מפלגה שמלאה - - -

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

זה משהו אחר, אנחנו בעד אינטגרציה.

אני רוצה להגיד לך דבר אחד. אתם יצאתם נגד שר החינוך בנושא של המינהל לחינוך ערכי. אני מאמין באמונה שלמה, שהמינהל לחנוך ערכי יתרום תרומה נכבדה מאוד לעם ישראל.

דליה איציק (העבודה):

בהנהגת ליפשיץ.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

בהנהגת ליפשיץ ובהנהגת חברים אחרים שעובדים שם, שנבחרו כדין באותו מכרז.

בנימין אלון (מולדת):

האיש שלה נבחר.

דליה איציק (העבודה):

לא נעים להזכיר.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

סליחה, למה אתם לא שומעים את הדברים האמיתיים והנכונים?

אני רוצה לסיים.

היו"ר ד' טל:

כבר סיימת. אני מבקש, מלה אחרונה, אנחנו מוגבלים בזמן.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

מלה אחרונה. אני שייך לסיעת המפד"ל, אבל יש לומר את האמת, לא להצביע אמת, אי=אפשר להתעלם היום מההישג הגדול מאוד של סיעת המפד"ל בכנסת. היא הכניסה 45,000 שעות תוספת למערכת החינוך לכל תלמידי ישראל - תלמידי ממלכתי, ממלכתי=דתי ו"אל המעיין", ללא הבדל. כל הכבוד על זה שעמדנו על כך, תודו בזה.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת עזמי בשארה, יש לך שמונה דקות. לא מקפחים אותך. כולם קיבלו ארבע, חמש דקות, אתה קיבלת שמונה דקות.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

שאלה יהיו לפחות באורך שש הדקות של חבר הכנסת בן=צור.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

הפריעו לי. חברת הכנסת איציק הפריעה לי.

היו"ר ד' טל:

לא הפריעו לך, היא ביקשה אישור ואני אישרתי לה. זה היה בתום דבריך, אדוני.

דליה איציק (העבודה):

יש לי כבוד במיוחד בפני היושב=ראש הזה.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

אדוני היושב=ראש, מה כבר לא נאמר על נושא הסחבת שמעסיק אותנו בשבוע האחרון? אני רוצה להזכיר כמה דברים שלא נאמרו, לדעתי.

חוץ מזה שהפגיעה העיקרית במדינת הרווחה תישאר הפגיעה של הבריאות, והכנסת הזאת לא תוכל להיפטר מזה - העובדה שהתחלנו במסחור הבריאות במדינה היא בבחינת כתם על הפרלמנט בישראל. זה ישנה את כל האופי של מדינת הרווחה כאן. זו השורה התחתונה: מסחור הבריאות בישראל. התחלנו בצעדים אטיים ובטוחים בכיוון הזה. זה הדבר העיקרי שיישאר.

כל התקציב הזה יוצא מתוך הנחה ברורה של צמיחה של 3% בשנה. כאשר שר האוצר מדבר על אי=שבירת מסגרת התקציב, הוא מתכוון לכך שיהיו מסים מצמיחה של התוצר המקומי הגולמי ב=3% בשנה, מסים שיאפשרו בכלל מסגרת תקציב. כרגע הצמיחה בישראל היא כמעט אפס, והדבר הזה קשור לגמרי בנושא הפוליטי, ואנחנו לא כל כך דיברנו על הנושא הפוליטי ועל הקשר בינו לבין מסגרת התקציב. הוא יכול לדבר על קצבאות ילדים ועל קצבאות זיקנה ועל הקשר ביניהן לבין מסגרת התקציב, אבל צמיחה כלכלית היא העיקר במסגרת תקציב, כי היא מאפשרת מיסוי, ולא בטוח כלל שתהיה צמיחה.

פקידי האוצר פרסמו את המסקנות המוזרות, לדעתי, שלא נדונו כאן בכלל, המסקנות שלהם מהיום, שלא רק שיש ירידה בצמיחה, אלא יש גם ירידה בחסכונות של הציבור.

היו"ר ד' טל:

אני חושב שאדוני מדבר על הנתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לא של פקידי האוצר.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

כן, סליחה, לא של פקידי האוצר, אלא של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נתונים שפורסמו היום במוסף הכלכלי של "הארץ" ועוד בכמה עיתונים, אבל בפירוט הם פורסמו במוסף הכלכלי של "הארץ".

לדעתי, זה קשור בסופו של דבר למצב הפוליטי, ואם לא ניתן את הדעת על המצב הפוליטי, לא יהיה אפשר לדבר בכלל על מסגרת תקציב, ששר האוצר כל כך פנאטי לגביה. בעצם אני לא יודע אם הוא פנאטי או לא פנאטי, על כל פנים, מבחינת הביטוי כלפי חוץ, הוא מדבר בפנאטיות על מסגרת התקציב.

אם כבר מדברים על הנושא הפוליטי, פתאום מצאנו את עצמנו קשורים בנושא הפוליטי בדיון על התקציב, כאשר האדון נאמן תקע את ראש ממשלתו עד הדקה התשעים במשא=ומתן עם סיעת גשר, ממש עד הדקה התשעים, והעדיף - ולדעתי, לפי נטיותיו הפוליטיות=האידיאולוגיות - את סיעת מולדת על סיעת גשר, מבחינת הסיכומים שעשה.

דרך אגב, הזכרתם את ערוץ=7. כל היום היה ערוץ=7 מלא שבחים לסיעת מולדת, שהביאה את ההישגים האלה להתנחלויות, ואם זה לא קשור לשלום ולמשא=ומתן, אני לא יודע מה כן קשור למשא=ומתן ולשלום.

כל ה"הישגים" של תנועת מולדת קשורים מאוד, לדעתי, לעמדתו הפוליטית של השר נאמן, שמתרברב ומוצג בעיתונות - לדעתי, שלא בצדק - כאיש מקצועי, CIVIL SERVANT, טכנוקרט, ולא פוליטיקאי. השר נאמן הוא פוליטיקאי ימני קיצוני, ולדעתי, העסקה עם

מולדת, ולא עם גשר, מצביעה גם על הלך רוח בממשלה הזאת, ולאן הכיוון הזה מוביל את הממשלה.

במקום מדיניות רווחה, פלוס קו מדיני מתון, שסיעת גשר מייצגת פחות או יותר - צפצוף על הרווחה, חוץ מהטפה ערכית שעושה חבר הכנסת ישראל הראל ב"הארץ": אנחנו משפחה אחת, דבוקה, צריכים צנע, צריכים לחזור לשנות ה=50, לאתוס של המתיישב באותן שנים. אבל, בסך הכול צפצוף של ציבור המתנחלים על מדיניות הרווחה. חוץ מאתוס של אתוס של צנע, וקו מדיני רדיקלי - חוץ מזה, בסך הכול לא אכפת להם משוםAUSTERITY , דבר במדיניות הרווחה, בדיוק מה שהאדון נאמן מייצג, ולדעתי, זה לא עבר כך, מתוך טעויות טכניות, כפי שהעיתונות חושבת. זה הלך רוח, זו השקפה. לכיוון הזה הולכת הממשלה.

עכשיו חושבים פתאום: נו, אז מה נעשה עכשיו עם הפעימה השנייה? מה נעשה עכשיו עם הלחץ של וושינגטון לגבי הפעימה השנייה, בלי דוד לוי? איך נעמוד מול "כוח 17"?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בשארה, שאלה קצרה. האם אדוני חושב או סבור שחברי הממשלה וראש הממשלה לא נתנו את דעתם, עוד לפני כן, מה יעשו בלי דוד לוי? הם מאוד רצו את דוד לוי בפנים.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

נכון.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

לפי המציאות, לא.

היו"ר ד' טל:

הביאו את זה בחשבון - שהבעיה הבאה שלהם תהיה הפעימה השנייה.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

נכון, ולכן אני רוצה - - -

היו"ר ד' טל:

והם רצו שהוא יהיה, כי אז היה להם יותר קל לבוא לפעימה השנייה.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

תחכה, אדוני היושב=ראש, ותראה שאני מסכים אתך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

בלי דוד לוי אין פעימה.

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

את יודעת, אני דווקא מסכים עם חבר הכנסת טל. אני חושב שמה שהוא ראה נכון יותר ממה שהעיתונות רואה. אני חושב, שכל העניין הזה, שהוא צריך כוח מתון מול "כוח 17", נקרא לזה כך, כדי להעביר את הפעימה השנייה, נוטע אשליה בציבור שציבור המתנחלים והמפד"ל הם נגד פעימה. אני לא חושב שהם בכל מחיר נגד פעימה. אני חושב, שהאנשים האלה רוצים פעימה, בתנאי שיהיו מולה ויתורים בעמדות לגבי פתרון הקבע, לרבות הוויתורים הבאים: אם לא ויתורים פלסטיניים עכשיו, כי אז ויתורים אמריקניים, כלומר, שהאמריקנים ילכו צעד עם ישראל בעניינים של פתרון הקבע.

היו"ר ד' טל:

אם כן, מספיקה לו אז רק המפד"ל. למה הוא צריך גם את דוד לוי?

עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):

כן, כן. לכן אני אומר שזה לא עניין של טעויות טכניות. אני לא חושב, כמו העיתונאים, שפשוט עשו טעות, ועכשיו נתקעו בלי דוד לוי בנושא הפעימה השנייה. אני לא חושב שהם עשו טעות. אני חושב שהם הולכים בכיוון של התניית הפעימה השנייה בוויתורים במשא=ומתן על פתרון הקבע, כקלף במשא=ומתן על פתרון הקבע: אם לא משא=ומתן עם הפלסטינים, אז משא=ומתן עם האמריקנים, כלומר, שהאמריקנים לפחות יאמצו את עמדתה של ישראל לגבי פתרון הקבע, תמורת הפעימה השנייה.

מה קורה כאן בדיוק? אני אגיד לכם מה קורה בדיוק, אדוני היושב=ראש, וכאן, לדעתי, אתה תחלוק עלי, ואני אחלוק עליך עד הסוף, פה לא יהיו בינינו הסכמות. מה קורה במציאות? תקראו לזה פעימה שנייה חד=ספרתית או דו=ספרתית, כל זה באמת לא מעניין אותי. אם היא לא קשורה בהליך של זכות הגדרה עצמית במדינה פלסטינית, גם אין לפעימה השנייה משמעות בשבילי, דרך אגב. לא רק לגבי המפד"ל אין לה משמעות, גם לגבי אין לה משמעות. כל עוד היא מכוונת לכיוון הקמת "בנטוסטנים" ומשטר אפרטהייד בשטחים - כלומר, לא ביצוע התחייבויות והסכמים כמשמעם ואחר כך לדון בהסכמי הקבע, אלא היא תהפוך למהות הסכם, הרי אנחנו מדברים על משטר אפרטהייד בשטחים, ואני אומר לכם, שהדבר הזה הוא הדבר החשוב ביותר. אם הפעימה היא חד=ספרתית או דו=ספרתית, זה לא מעניין אותי.

כלומר, אחרי הכול, אדוני היושב=ראש, אולי הוויתור על דוד לוי ועל גשר במקרה הזה - אם ההשערות האלה אכן נכונות - הוא לא רק פגיעה במדיניות הרווחה וצפצוף על הקו של גשר ועל הכוחות ועל הסקטור הציבורי שגשר מייצגת, אלא הוא גם מצביע על מגמה מדינית מאוד קיצונית שלדעתי שלטת היום בממשלה. "כוח 17" הוא לא הקוטב הקיצוני של הממשלה. "כוח 17" הוא הוא הממשלה, וזו ראייתה את העניין, והוויכוחים שלה על 11%, 8% או 7%, לדעתי הם לא מהותיים. מה שמהותי הוא שה=7% הם מול ויתורים במשא=ומתן על פתרון הקבע.

לדעתי, האנשים האלה שאתם רואים, המפד"ל ואפילו ציבור המתנחלים - לא אכפת להם מה=11%. אם ההתנחלויות יהיו בשטח ריבוני של ישראל, מה זה חשוב אם מדובר על 11% או לא על 11%? העיקר שיוקם משטר של הפרדה דמוגרפית בין הפלסטינים לבין היהודים בשטחים. זה העיקר בשבילם, שלא יראו ערבים ושיוכלו לגור בשטחים תחת ריבונות ישראלית. לדעתי, על זה הם ילכו, ולכן אם גודל הפעימה יהיה 8%, 9% או 11%, זה לא

העניין.

אני כבר מסיים, אדוני היושב=ראש. שני דברים מתבררים בתקציב הזה. אולי יש דבר שלישי אישי שלי: בזמן הדיון על התקציב אני הבנתי עד כמה אנחנו, האזרחים הערבים, מוקצים בדיונים האלה. אני הרגשתי פה זר לגמרי, לא שייך לדיונים. הדיונים באמת מתנהלים בתוך המשפחה, כאילו מדובר בחלוקת העוגה בתוך המשפחה. אנחנו לגמרי בחוץ, אבל זה אישי. ולכן אני מתחיל להגיד: אנחנו הערבים. כאן אני אומר: אנחנו הערבים. גמרתי עם הסיפור של ישראליות. פה, בעניין התקציב, הערבים לגמרי בחוץ, אין להם שום קשר לדיון על התקציב, מוקצים לגמרי, עד הסוף.

<u>דליה איציק (העבודה):</u>

נכון. חוצפה.

<u>עזמי בשארה (חד"ש=בל"ד):</u>

אבל שני הדברים הפוליטיים שאני רוצה להגיד לך, אדוני היושב=ראש, והם אלה: ראשית, יש פה מדיניות שהיא אנטי מדינת רווחה, והיא מתבהרת בעיקר בנושא הבריאות; ושנית, יש מדיניות ימנית קיצונית, שאפילו על דוד לוי היא מוכנה לצפצף. תודה רבה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

תודה. אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת בשארה. חבר הכנסת משה גפני.

<u>נסים דהן (ש"ס):</u>

שרנו את כל שירי הפלמ"ח, חבר הכנסת גפני, אחר עברנו לשירים - - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

אם מדלגים על מישהו, הסיעה יכולה לקבל את זה למישהו אחר. אם מודיע מישהו שהוא רוצה לדחות את תורו, אנחנו דוחים, אבל עבר זמנו בטל קורבנו.

יצחק כהן (ש"ס):

- - -

נסים דהן (ש"ס):

סליחה, אנחנו קיבלנו רשות.

היו"ר ד' טל:

אני יודע. מלבד חברי ועדת הכספים ומלבד שני אנשים נוספים שביקשו לצאת מבניין הכנסת ואפשרנו להם. בבקשה, חבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, לפני שנה אושר תקציב, ולא היו כל המחזות המבישים שהיו מנת חלקנו בכל העניין הזה; אני יכול לדבר עכשיו רק מנקודת ראותה של יהדות התורה. אותו דבר שהיה בשנה שעברה בהסכם על תיקון השחיקה, עם שר האוצר הקודם דן מרידור - היה גם השנה, ולא שמעתם את קולנו גם בתקציב הנוכחי, עד לפני שבוע וחצי. לא חשבנו שיש נושא שעומד לדיון. הרי מה שאנחנו מבקשים זה תיקון שחיקה, תיקון עוול. ולפתע, לפני שבוע וחצי, הגיע שר האוצר יעקב נאמן ואמר: לא היו דברים מעולם, שום דבר, והכול בסדר. הוא פתח את מסע ההתבזות הזה, מסע ההתבזות של כולנו, כשאף אחד לא ידע מדוע הוא נוצר. למה הוא לא היה אצל דן מרידור?

בסדר, אז אנחנו כולנו התבזינו. הוא בא לראש הממשלה ואומר לו: אני לא הולך להציג את הדברים האלה כאן. הוא מעמיד את ראש הממשלה עם לשון בחוץ. הוא יצר את הביזוי, והוא בא להטיף לנו מוסר. יש גבול להתנהגות כזאת של שר אוצר כלפי ראש ממשלה וסיעות בקואליציה. אנחנו לא ביקשנו את הדיון הזה. הוא ביקש את הדיון.

אני רוצה לומר שני דברים: הנושא הזה - ושר האוצר נושא באחריות לעניין הזה של הגשת תקציב אנטי=חברתי, שפוגע באוכלוסיות חלשות - שר האוצר אשם בו. חסר כסף

בתקציב. יש 8.5 מיליארדי שקלים של שיפוי מעסיקים, שמתוכם קרוב ל=3 מיליארדים ניתנים למעסיקים, לבנקים, לרואי=חשבון, לעורכי=דין, שאינם יוצרים תעסוקה. הם מרוויחים הרבה כסף. אלה אנשים מאוד עשירים. תיקחו 2.5 מיליארדי שקלים, ופתרנו את הבעיה של הבריאות, את הבעיה החברתית, והתמודדנו עם בעיות אבטלה. לא. עומד שר האוצר ואומר: אני לא אפרוץ את מסגרת התקציב. האם מישהו מאתנו ביקש לפרוץ את מסגרת התקציב? - תשנה את סדרי העדיפויות, תעזור לחלשים ואל תסבסד את העשירים. הוא לא רוצה. הוא בא לפה ומתייפייף. הוא מטיף מוסר לחברי הכנסת.

אני רוצה להגיד לכם איזה נזק הוא גרם לנו. הוא קרא כאן - הוא, שר האוצר, מה שהוא לא רצה לקרוא הוא קרא - את מה שנוגע ליהדות התורה. לוקחים כלכלן חיצוני שיבדוק האם אכן היתה שחיקה בתקציב הישיבות. שחיקה. אני לא מדבר על התקציב עצמו; שייתנו את השחיקה, התקציב עצמו הוא שמינית או תשיעית ממה שמקבלים מוסדות להשכלה גבוהה מקבילים. אני לא מדבר על זה. השלמנו עם זה. אבל שלא תהיה שחיקה. על זה אנחנו צריכים להתווכח עם שר האוצר.

היות שתלמודי=התורה, בתי=הספר שלנו, שבהם לומדים ילדי ישראל, מקבלים 65% ממה שמקבל תלמיד בחינוך הממלכתי או הממלכתי=דתי, והיות שזה נשחק, אנחנו מבקשים להשאיר זאת במתכונת של ה=65%. את זה שר האוצר קרא.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

מה הפשע?

<u>משה גפני (יהדות התורה):</u>

לא, אין פשע. אז את זה שר האוצר לא רוצה לקרוא. אנחנו מבקשים 65% וזה נשחק. גם את זה אסור לנו לקבל. עד כאן הכול בסדר. לשר האוצר מותר להתייפייף ולעשות את עצמו נחמד.

אני מודיע לכם, שהגיע עכשיו לכנסת כתב חרדי; כתב של "קול ישראל", כתב חרדי ברשת א', כתב "המחנה החרדי". הקיפו אותו כאן, בכניסה לכנסת, סטודנטים ואמרו לו: תצא מהאוטו, תביא את הכסף - את ה=65% שאנחנו לא מקבלים - -

יצחק כהן (ש"ס):

משמר הכנסת - - -

משה גפני (יהדות התורה):

- - את התשיעית מהמוסדות להשכלה גבוהה שאנחנו לא מקבלים. משמר הכנסת היה צריך לחלץ אותו. הרי אילו זה היה קורה לציבור אחר בארץ, מישהו היה מעז לנהוג כך? היה פה חבר הכנסת עזמי בשארה. נראה שמישהו היה מעז לעשות זאת לכתב ערבי. הספסלים כאן היו מלאים. האם מישהו היה עובר על זה לסדר=היום? הופעתי ב"פופוליטיקה" בטלוויזיה השבוע. איזו השתלחות. מה זה נוגע לסטודנטים? חבר הכנסת דהן, חבר הכנסת יצחק כהן, אתם נמצאים בוועדת הכספים. האם היתה פעם שהציבור החרדי לא תמך בהעלאה לסטודנטים? בהעלאת התקציב למוסדות להשכלה גבוהה?

נסים דהן (ש"ס):

לא.

משה גפני (יהדות התורה):

אנחנו, שתומכים בלימודים, זה מה שמשיבים לנו? זה מה שמחזירים לנו? רעה תחת טובה? מסע הסתה שטירמרי. והתקשורת מתחילתה ועד סופה כותבת את מה שכותבת. על זה נאמר: אל תבלבלו אותנו עם העובדות.

עומד כאן שר האוצר, קורא את ההבנות, את ההסכמות שעליהן מדובר, על תיקון השחיקה, וממשיכים הלאה עם המסע הזה. ואף אחד לא עוצר אותם.

אפשר לקבל מים? אני כבר מסיים. תודה רבה.

אדוני היושב=ראש, אני מסיים. תדעו לכם, חברי הכנסת, שר האוצר, ראש הממשלה, קואליציה ואופוזיציה, דמו של הציבור החרדי איננו הפקר. יש לו נציגים בכנסת, יש לו

כוח פוליטי, אבל יש לו כוח מוסרי היסטורי. לא יתמודדו עם זה אינטרסנטים פוליטיים באופוזיציה, לא יתמודדו עם זה טיפוסים משתמטים כמו אביב גפן ודומיהם שנמצאים באגודת הסטודנטים. לא יתמודדו עם זה אנשים שאינם תורמים דבר למדינה, אנשים שדורסים ברגל גאווה כל מושג של יהודי ושמירת מצוות. אנחנו אלה שמשמרים את זה.

אנחנו לא פוחדים מכם. תנהלו מסע הסתה. אנחנו נעמוד על התביעות שלנו. אנחנו נדאג לשכבות החלשות, גם אם שר האוצר יהיה נגד. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, חבר הכנסת הרב גפני. חבר הכנסת יצחק כהן, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת הראל.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

חוזרים אחורה?

היו"ר ד' טל:

לא. כפי שאמרתי כבר קודם, אפשרנו לשלושה חברי כנסת שביקשו רשות לאחר, וגם לכל חברי הכנסת שהיו בוועדת הכספים.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אולי הם ידברו אחרי הנוכחים שיושבים כאן כל הזמן?

היו"ר ד' טל:

מי שביקש רשות - סידרנו זאת. יש עוד שני אנשים, אחד מהם הוא סגן יושב=ראש הכנסת, שנמצא יחד עם יושב=ראש הכנסת מחוץ לאולם, שגם לו אפשרנו, וחבר כנסת נוסף, אברהם הירשזון, שגם לו אפשרנו.

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, לאחר דבריו הנרגשים של הרב משה גפני, דברים שיצאו מן הלב, שהביעו זעקה מלב שותת דם, אני מצטרף לדברים שהוא אמר לגבי ההסתה. הגיע הזמן להפסיק עם הדבר הזה. בשבת האחרונה ראינו הפגנה של יושב=ראש תנועת מרצ, יוסי שריד, בפרדס=חנה. זו לא פעם ראשונה שהוא קורה להקים יחידות "דובדבן", "שמשון". בשבת האחרונה הוא המליץ להקים משמר אזרחי נגד דתיים, חרדים. כן. אומנם הדברים שהוא אמר נפלו על אוזן קשובה.

נסים דהן (ש"ס):

לא ערלה.

יצחק כהן (ש"ס):

לא ערלה. שמעו את דבריו. הכינו את בקבוקי המולוטוב, שכנראה לקח להם זמן להכין אותם, מיום שבת עד יום ראשון, שמעו לדבריו של יוסי שריד להקים יחידות לוחמות וזרקו בקבוקי מולוטוב על יהודים. יהודים זרקו בקבוקי מולוטוב על יהודים בפרדס=חנה. תודה רבה, יוסי שריד. שמעו בקולך.

אגב, היועצים המשפטיים שלנו בודקים אם יש מקום להגיש תלונה, ואכן יש מקום להגיש תלונה למשטרה. אנחנו נעשה זאת.

חיים אורון (מרצ):

שמעתי שאתם גם מבקשים שאולי ביחד נפתור את העניין.

יצחק כהן (ש"ס):

חבר הכנסת אורון, זה הזמן לומר לך, שחבל, חבל שלא נתנו לוועדה המשותפת וליוזמה המשותפת, של חבר הכנסת אורון ושר הפנים הרב אלי סויסה, שעושים מאמצים אדירים בעניין מרקם היחסים העדין שם - - -

חיים אורון (מרצ):

המאמצים נכשלו לא בגלל חבר הכנסת אורון, אלא בגלל השר סויסה.

יצחק כהן (ש"ס):

לא, לא, לא, לא אמרתי את זה.

חיים אורון (מרצ):

חשבתי.

יצחק כהן (ש"ס):

לא אמרתי את זה. אתה מפריע לי. תן לי להגיד משפט. זה לא מתאים לך.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אורון, עוד מעט תעלה לבמה ותוכל לומר את דברך.

יצחק כהן (ש"ס):

חבל שחבר הכנסת אורון ושר הפנים לא המשיכו. חבל שיוסי שריד נכנס לתמונה וחבל ששמעו בקולו. אכן מילאו בקבוקי מולוטוב לפי ההמלצה שלו וזרקו. תקימו יחידות משמר אזרחי, תקימו יחידות לוחמות; והקימו.

יוסי שריד (מרצ):

אתה מטומטם גמור. לפי ההמלצה שלי? בקבוקי מולוטוב?

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שריד, אני לא מקבל את זה. חבר הכנסת שריד, עם כל הכבוד.

יצחק כהן (ש"ס):

חתיכת חבית פסולת רעילה. כבר אמרתי לך שהמקום שלך הוא ברמת=חובב. אתה פסולת רעילה.

היו"ר ד' טל:

רבותי, חברי הכנסת, סליחה. לא אסבול כאן כינויים שכאלה.

יצחק כהן (ש"ס):

שם המקום שלך. חבית פסולת רעילה. איך שנכנסת לכלכת את האוויר. צא החוצה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת כהן, אתה לא חייב להשיב לו.

יצחק כהן (ש"ס):

אני לא משיב לו. לפסולת רעילה אני לא משיב.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת כהן, אני נכנסתי לכאן במקרה - - -

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מרצ):

נכנסתי במקרה ושמעתי את האמירה שיוסי שריד דחף לזריקת בקבוקי מולוטוב.

יצחק כהן (ש"ס):

נכון, נכון. בפעם הקודמת לא שמעו את ההמלצה שלו להקים יחידות "דובדבן" ו"שמשון". הפעם שמעו את ההמלצה שלו.

חיים אורון (מרצ):

אתה מדבר - - -

יצחק כהן (ש"ס):

שמעו את ההמלצה שלו וקיבלו אותה. הקימו יחידה לוחמת. הקימו יחידה לוחמת.

חיים אורון (מרצ):

אתה יודע על מה אתה מדבר?

יצחק כהן (ש"ס):

לקחו בקבוקי מולוטוב וזרקו. שמעו את ההצעה וקיבלו את ההמלצה. בתקופה הקודמת לא הבינו את הרמזים שלו, שהוא אמר להם "דובדבן" ו"שמשון". הפעם הבינו.

טוב, נחזור לענייננו, אדוני היושב=ראש. פסולת רעילה, אנא, פנה את האולם. נחכה שהוא יעזוב.

אופיר פינס=פז (העבודה):

הוא לא עוזב.

חיים אורון (מרצ):

זו תרבות חדשה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אורון, סליחה. יש לו זמן, הוא יכול לעמוד כאן בלי לעשות שום דבר.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אנחנו רוצים לשמוע אותו.

חיים אורון (מרצ):

תפסיקו לגלגל עיניים לשמים.

היו"ר ד' טל:

לא מגלגלים שום דבר, חבר הכנסת אורון. יש לו הזמן, הוא יכול לדבר לאט, הוא יכול לדבר מהר.

יצחק כהן (ש"ס):

מקובל עליך לזרוק בקבוקי מולוטוב על יהודים? תגיד לי. מה הבעיה שלך? בפעם הקודמת הוא המליץ להם להקים יחידות. הפעם קיבלו את ההמלצה להקים משמר אזרחי.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אורון, אני שב ומבקש. אפשר להוריד את האוקטבות ברמות האלה.

חיים אורון (מרצ):

לא צריך להוריד אוקטבות. צריך לשמוע מה אומרים.

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני היושב=ראש, ברגעים אלה אנחנו נמצאים לאחר חודשיים של דיונים.

חיים אורון (מרצ):

- - -

יצחק כהן (ש"ס):

אתה מפריע לי.

אנו נמצאים לאחר חודשיים של דיונים בחוק התקציב, וכרגע, בשעה טובה, הוא מונח לאישור הכנסת.

אדוני היושב=ראש, דרך ארוכה עברנו מאז 29 באוקטובר, כשהונח החוק על שולחן הכנסת לקריאה ראשונה. לא קל לממשלה שקיבלה משק הרוס מהממשלה הקודמת, שנהגה במדיניות חסרת אחריות, בפזרנות, בשלומיאליות, ברשלנות פושעת. הדבר חייב מדיניות ריסון וקיצוץ ההוצאה התקציבית בצורה אכזרית ביותר.

בשנה שעברה, אדוני היושב=ראש, קיצצה הממשלה באומץ רב 7 מיליארדי ש"ח מההוצאה הציבורית. השנה הממשלה ממשיכה במדיניות המרוסנת של שר האוצר, שלא רוצה לפרוץ את מסגרת התקציב, ועל כך מגיע לו "יישר כוח". ואכן, הוא הצליח לשמור על המעטפת.

תנועת ש"ס, ודאי שמתם לב, לא ביקשה לעצמה מאומה, מלבד נושאים חשובים הקשורים לכלל עם ישראל, שלא יכולנו לעבור עליהם לסדר=היום, והם: הפגיעה בקצבאות הילדים, הפגיעה בקשישים מקבלי תוספת הוותק, קיצוץ הסובסידיה ליישובי קו העימות, מה שנקרא חוק הגליל, חוק הבריאות, סל הבריאות, הגבייה עבור שירותים רפואיים ותרופות, 360,000 ילדים בסיכון, בעיות האבטלה, הוועדות הציבוריות לחריגים במשרד השיכון,

המשכנתאות ושכר הדירה.

ברוך השם, ש"ס, נאמנה לדרכה, הצליחה להעביר את רוע הגזירה תוך שמירת מסגרת התקציב, באחריות רבה, ללא שום דרישה סקטוריאלית. תנועת ש"ס, בהיותה התנועה הגדולה בישראל, חשה באחריות כלפי עם ישראל, והיא תמשיך לדאוג לתושבי ישראל, לחינוכם של ילדי ישראל ברוח ישראל סבא ולשמירה על מסגרות חינוך ורווחה, כל זאת בהנחיית אביר הרועים, מרן הגאון הרב עובדיה יוסף שליט"א, מורה דרכנו.

ואכן, זה הזמן, אדוני היושב=ראש, לפנות לקברניטי המשק, לממשלה, לנגיד בנק ישראל, להסתדרות, לתעשיינים ולמעסיקים - - -

היו"ר ד' טל:

אני מבקש לסיים.

יצחק כהן (ש"ס):

אני כבר מסיים.

אחי ורעי, אנא התגייסו כולכם להציל את המשק מההאטה ההרסנית, מהאבטלה שהורסת כל חלקה טובה, או יותר נכון מתרבות האבטלה, ותרשו לי פה במשפט קצר לצטט את דבריו של פרופסור צבי זוסמן מאוניברסיטת תל=אביב, והדברים מכוונים לנגיד בנק ישראל: "יש להפשיר את הריסון המונטרי על=ידי הורדה מיידית של הריבית בשיעור של 2%. בשונה מבנקים מרכזיים אחרים, המשיך בנק ישראל ב=1997 בריסון המונטרי, תוך אי=התחשבות הן במיתון המתפתח במהלך השנה, והן בריסון התקציבי החריף, שהופעל על=ידי הממשלה באיחור רב" - הוא מתכוון לקיצוץ של 7 המיליארדים - "עיקר הנטל של זירוז היציאה מהמיתון יהיה מוטל על המדיניות המונטרית, שעוצמתה לעידוד הפעילות המשקית בטווח הקצר רבה. עם זאת, מדיניות מפשירה בתקופת מיתון לא מחייבת את נטישת היעד של הפחתת האינפלציה בטווח הארוך, ואף בטווח הקצר לא תביא בהכרח להאצתה. המיתון הוא זה שיבלום את העלאת המחירים".

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת יהודה הראל, חמש דקות. אחריו - חבר הכנסת דראושה.

אברהם שוחט (העבודה):

מה זה? חומר נפץ - - -

יצחק כהן (ש"ס):

לא חומר נפץ, פסולת רעילה.

אברהם שוחט (העבודה):

- - -

יצחק כהן (ש"ס):

שב בשקט, אתה הרסת את המשק. אתה גם רוצה? אתה חבית גדולה. הוא חבית קטנה.

אברהם שוחט (העבודה):

עובדיה יוסף ישמע אותך.

יצחק כהן (ש"ס):

בקבוקי מולוטוב זרקו על יהודים. אדיסו, אם היו זורקים על האתיופים, היית שותק? לאן הוא רוצה להגיע?

היו"ר ד' טל:

בבקשה, חבר הכנסת הראל. חמש דקות.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, כמה מלים בנושא התקציב, הרהורים בעקבות חוויות שעברנו בנושא התקציב.

מרבית תושבי ישראל ומרבית חברי הכנסת רואים בתקציב המדינה איזה מקור וירטואלי בלתי נדלה, שצריך לפתור את כל הבעיות וצריך לעשות את כל הדברים הטובים שעולים בדעתנו - - -

אברהם שוחט (העבודה):

חבר הכנסת הראל, כמה מיליונים היו לרמת=הגולן?

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אומרים שפחות מאשר בזמנך.

יצחק כהן (ש"ס):

פחות מהסדר הקיבוצים. תגיד לו.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני לא אגיד לו.

יצחק כהן (ש"ס):

כי אתה קיבוצניק.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

כמקור בלתי נדלה לפתרון כל הבעיות שקיימות בעולם.

אני רוצה להזכיר, שתקציב המדינה בסופו של דבר בא מכיסיהם של האזרחים, אף כי הם לא מרגישים בזה ומתעלמים מכך. הוא בא על חשבון התפתחות המשק, התפתחות העסקים והתפתחות התעסוקה.

לא שמעתי שמישהו בכנסת מציע מה להפחית מתקציב המדינה, שגודלו קרוב למחצית התוצר של מדינת ישראל והוא מהווה מערכת שחונקת את התוצר, את ההתפתחות שלו. אזכיר שאנחנו ניסינו להציע את הקטנת מספר הסגנים במועצות של הרשויות המקומיות, העיריות, המועצות הדתיות, עסקנים בשכר, שכל אחד מהם עולה 500,000 שקל בשנה, פרט ללשכה, למזכירה, למכונית כשישנה. הצענו להקטין את מימון המפלגות לבחירות לרשויות המקומיות השנה, והצענו עוד כמה הצעות של הורדת התקציב. אזכיר את תקציב הכנסת, שהוא התקציב היחיד שמועלה בצורה כזאת - ב=23%. כל ההצעות האלה, הייתי אומר, התייחסו אל מציעיהן בקצת רחמנות, כאל מי שלא יודע בדיוק איפה הוא חי, וכנראה בצדק התייחסו כך.

חבל שחבר הכנסת שוחט איננו. הייתי רוצה לענות לו ולהגיד, שהאזורים שאנחנו בדרך השלישית רוצים בהתפתחותם, מי שהאזין לתוספות התקציב שהושגו בעזרתנו לא על=ידי איומים, לא על=ידי אי=השתתפות בהצבעות, כולם בלי יוצא מן הכלל עוסקים בתשתית - בכבישים, בחשמל ובתכנון אזורי. אף אחד אינו עוסק בנושאים של רמת חיים, של תוספת לתושבים או תוספת למערכות הפוליטיות. החיסרון הגדול והבולט של תקציב המדינה הוא מיעוט תקציבי ההשקעות. הרבה תקציבי הוצאות, מעט תקציבי השקעות. חבל שחבר הכנסת שוחט איננו כאן כדי לשמוע זאת.

אי=אפשר להתעלם מכך, שהמצב הכלכלי של היהודים בעולם יותר טוב בדרך כלל מהמצב הכלכלי של היהודים במדינת ישראל. ואולי הסיבה לכך נעוצה במערכת הפוליטית הגדולה שבנינו כאן, שלא רק שבולעת מחצית מהתוצר, אלא מחנכת את כולנו או את רובנו לשכוח שאת הבעיות אנחנו צריכים לפתור, אנחנו, כל אחד בעצמו ובמשפחתו, בקהילה, בעזרה הדדית, אלא יש לנו כתובת: כל אחד מגיע לגן לפני בניין הכנסת, וזו הכתובת שצריכה לפתור כל בעיה, במקום עבודה, במקום עזרה הדדית, במקום מאמץ לפתח.

אפילו ניקח את העלייה מצפון=אפריקה, שהגיעה לארץ בשנות ה=50 - אלה שהגיעו לצרפת ולא היה להם ממי לדרוש, הגיעו למצב כלכלי הרבה יותר טוב מאלה אשר נכנסו

למערכת הפוליטית כאן, של מדינת ישראל.

לסיום, אגיד מלה על המיתון והאבטלה, שלצערי, אין ספק כבר היום שאנחנו לא נמצאים בקצה. הקו לא מתחיל להתיישר כדי לעלות, אלא הירידה נמצאת בעיצומה, הירידה במשק והעלייה במספר המובטלים. נשמעות כל מיני הצעות דמגוגיות, אבל כולנו יודעים, ומי שלא יודע חשוב שילמד - אין פתרון אלא בעסקת חבילה כוללת, הכוללת הקפאת השכר הריאלי, זאת אומרת, הצמדת השכר רק למדד, בכל הגזרות, הציבורית והפרטית - -

היו"ר ד' טל:

אני מבקש לסיים.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אני כבר מסיים.

- - הקטנת תקציב ההוצאות של הממשלה, הקטנה מסוימת, הורדת הריבית והגדלת תקציבי ההשקעות, בייחוד השקעות שדורשות יותר עבודה. בלי עסקה כזאת, ששותפים לה העובדים וארגונם היציג, ההסתדרות, המעסיקים, האוצר ובנק ישראל, בנושא הריבית והשער, לא נוכל להיחלץ מהמיתון הזה, וכל הצעה של חלוקת כספים למובטלים או הצעה אחרת, היא לא יותר מאשר דמגוגיה.

היו"ר ד' טל:

תודה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אין ספק, שהצעה כזאת תהיה אפשרית רק בממשלת אחדות לאומית, והתגייסות כללית, אין לי ספק שתבוא - -

היו"ר ד' טל:

אתה עדיין מייחל לה.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

- - כאשר האבטלה תגיע לשיאים כאלה, כשיהיה ברור לכולם שהמצב הוא מצב חירום, לא רק מדיני, לא רק ביטחוני, אלא גם חברתי וכלכלי. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

חבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אני בסיבוב השני.

היו"ר ד' טל:

יש הרבה זמן. חבר הכנסת עבד=אלמאלכ דהאמשה, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת בני אלון.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

כבוד היושב=ראש, חברי הכנסת, "מדינת ישראל תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה - - - תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה, בלי הבדל דת, גזע ומין". אני חושב שכולנו יודעים היכן הדברים האלה כתובים, ולמי שלא יודע, אלה ציטוטים ממגילת העצמאות של מדינת ישראל, שנכתבה לפני 50 שנה, עם קום המדינה.

היום, 50 שנה אחרי, כולנו עדים לכך, שאכן מדינת ישראל שקדה על פיתוח הארץ, אבל, למרבה הצער, לא רק לא לטובת כל יושביה; היא גם הפלתה לרעה, ובאופן המכוון והברור ביותר את התושבים הערבים בארץ הזאת. על זה, נדמה לי, גם אין מחלוקת.

היא גם לא קיימה את שוויון הזכויות החברתי והמדיני לכל אזרחיה, בלי הבדל דת, גזע ומין, כי האפליה נגד התושבים הערבים היא אפליה גזעית, ברורה, ואין לה שום סיבה או הסבר אחר.

במגילת העצמאות נקראו האזרחים הערבים, וכך כתוב: "אנו קוראים - - - לבני העם הערבי, תושבי מדינת ישראל" - אני מבקש לשים לב, "בני העם הערבי". אז היינו בני העם הערבי, עדיין לא התפתחה השיטה של עמעום ושל מיעוטים ושל כיתות ושל כל מיני שמות: דרוזים ובדואים ונוצרים ומוסלמים. אז הסתכלו עלינו. כנראה, עדיין היתה שם גישה יותר נכונה, יותר נבונה, יותר בריאה. "לשמור על השלום וליטול חלק בבניין המדינה על יסוד אזרחות מלאה ושווה ועל יסוד נציגות מתאימה בכל מוסדותיה, הזמניים והקבועים" - שוב ציטוט ממגילת העצמאות. הדברים ברורים.

למרבה הצער, בני העם הערבי אכן קיימו את הקריאה, נענו לקריאה הזאת, והם חיו חיי שלום בתוך המדינה, לא קמו נגדה ולא נתנו יד לאויביה, וזאת לפי עדותם של כל בני=הסמכא, בכלל זה שרי ביטחון, ועם העובדות ההיסטוריות המדברות בעד עצמן, אין חולק על כך שהמזער שבמזער של תושבים ערבים שלא נענו לקריאה הזאת לא מהווים יותר מ=0.1%. 99.9% של תושבי המדינה הערבים, גם לדעת אנשי הביטחון, קיימו את הקריאה הזאת באופן מלא.

אבל, הצד האחר, מה שהמדינה היתה צריכה לקיים כלפי התושבים האלה, זה לא קוים, באופן ברור. הערבים לא קיבלו אזרחות מלאה ושווה, ולא קיבלו ייצוג מלא בכל מוסדות המדינה הזמניים והקבועים, כפי שהובטח. לא רק שלא קיבלו ייצוג מלא, אפשר להגיד שלא קיבלו ייצוג בכלל.

מניתי פה, מעל הדוכן הזה, לפני יומיים או שלושה, אני לא רוצה לטעות, את האזרחים הערבים ששולבו בתפקידים כלשהם בשירות המדינה או בשירותים ממלכתיים או אפילו בחברות, אם חברות פרטיות ואם חברות ממשלתיות. אנחנו כולנו יודעים,

שבסך=הכול היו שם מורים בבתי=הספר הערביים שלא ניתן היה להעסיק אחרים תחתם. היו שם רופאים ואחיות בבתי=החולים, והיו שם בשירות המדינה כל מיני ערבים שלא ניתן היה להעסיק יהודים תחתם. אם נוריד את כל אלה, ואני אומר, חבר הכנסת פינס, במדויק - 140 ערבים בלבד מועסקים בשירות הציבורי, כאשר ניתן היה להעסיק במקומם יהודים. זאת אומרת, מכל 50,000 המשרתים בשירות הציבורי - - -

אופיר פינס=פז (העבודה):

לא, יותר מ=50,000.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

יכול להיות שזה 500,000.

היו"ר ד' טל:

לא צריך להגזים.

אופיר פינס=פז (העבודה):

לא, לא צריך להגזים.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

הוא אמר לשנת 1995 או 1994, אבל לפי הסטטיסטיקה האחרונה שהיתה לי, זה 50,000 פלוס. 140 ערבים בלבד הועסקו בשירות הציבורי.

בנימין אלון (מולדת):

זה קיים בתקציב - 55,307.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

אז יש לך מידע עוד יותר מעודכן. 55,307. מכל אלה, 140 ערבים הועסקו, בוא נגיד שאולי נוספו קצת, דיברו על 50 תפקידים שיוחדו לערבים, נניח שהם כבר התקבלו, אז 200 ערבים. כמה זה 200 מתוך 55,000? זה אחוז אפסי. זה ממש אחוז אפסי. אנחנו 20% מהאוכלוסייה. 200 מתוך 11,000.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

זה כמעט 1%.

היו"ר ד' טל:

זה פחות, זה 0.5%.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

אילו היה פה שוויון באמת כפי שמובטח, היו צריכים להעסיק 11,000 ערבים בשירות המדינה. מתוך 11,000 הועסקו 200, אפילו 140.

ולא רק זאת. אני אומר שלמעשה היה שילוב של האזרחים הערבים בכל מוסדות המדינה, והקצאת המשאבים לשירותים המוניציפליים והחברתיים ופיתוח היישובים, ובמיוחד הפיתוח הכלכלי, כל הדברים האלה הם לא רק עניין של הבטחה ושל קיום סדר ציבורי רגיל, ושל מדינה שוויונית ודמוקרטית, אלא דברים שהם בנפשה של המדינה.

כל מדינה שלא רוצה לגלוש ולעבור - לא מדינת חוק אפילו - למדינה שיש בה אפליה גזעית, למדינת אפרטהייד, כפי שאמרו את זה פעמים רבות, מי שלא רוצה שהמדינה הזאת תהפוך למדינת אפרטהייד - ולדעתי, בשטחים במיוחד זה מנוהל בדיוק כמדינת אפרטהייד, זה מנוהל כך כל הזמן, וכל עוד מתנכרים לתהליך השלום ורוצים להמשיך ולהחזיק את השטחים, זה יוביל רק למשטר כזה, וזאת בזמן ובעידן שכל המשטרים האלה עברו מן העולם. גם האפרטהייד הקלסי, העולמי, הידוע ביותר, של דרום=אפריקה, עבר מן העולם. אנחנו חוזרים במדינה אחורנית.

הייתי רוצה לשאול, אם היינו מסתכלים על מדינה דמוקרטית מתקדמת כלשהי, בין שזו ארצות=הברית, או אפילו המדינות הערביות, הלא=דמוקרטיות, אם היינו רואים שבארצות=הברית, למשל, אין שום שר יהודי, אין שום בעל תפקיד גבוה יהודי, אין שום פקידות ראויה לשמה בשירות הציבורי, ומספרם של היהודים המועסקים בשירות הציבורי היה פחות מעשירית שוויים בתוך האוכלוסייה, מה היו אומרים כל האנשים, כל העולם והיהודים במדינה הזאת? איזו צעקה היתה קמה, איזו ביקורת היתה מושמעת.

כבוד היושב=ראש, המדיניות כלפי האזרחים הערבים איננה נגזרת מדרכי הצבעתם בבחירות לכנסת, וזה דבר מאוד חשוב. אני רוצה שכולם ישמעו ויבינו, שלא יתייחסו אלינו לפי דרכי ההצבעה ולא יגידו לנו: אם הצבעתם עבור הממשלה, אז בסדר; הצבעתם עבור ראש ממשלה אחר, אז לא מגיע לכם - כפי שלא אומרים את זה, ובצדק, לאזרחים היהודים במדינה הזאת. לא יכול להיות שאנשים במדינה הזאת יזכו ליחס הנגזר מדרך או מצורת הצבעתם.

היו"ר ד' טל:

תודה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

הם פונים אלינו בדברים כאלה, שאין להם כל יסוד ואחיזה, לא במשטר דמוקרטי ולא בשום משטר נאור בעולם.

היו"ר ד' טל:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דהאמשה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

כבודו, אני עומד לסיים בשני משפטים, אולי משפט מסכם אחד.

היו"ר ד' טל:

קצר.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

לכן, כבודכם, כל הדברים האלה שמניתי הם למעשה כישלון חרוץ של הממשלות ושל המדיניות של הממשלה הזאת; כישלון חרוץ אומנם של כל הממשלות, ואני לא רוצה להתכחש לעובדות ההיסטוריות, אבל אנחנו יודעים שהממשלה הזאת הכבידה והגדילה עוד יותר את האפליה הגזעית ואת ההפרדה בין העמים.

היו"ר ד' טל:

תודה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

הייתי קורא לממשלה הזאת להתפטר ולהרים ידיים. אני קורא בשמי ובשם סיעתי לכנסת שלא לאשר את התקציב ולהחזיר אותו לממשלה. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת בני אלון - בבקשה, אדוני. תודה לך, חבר הכנסת דהאמשה. חבר הכנסת בני אלון, לרשותך שש דקות.

אברהם יחזקאל (העבודה):

מי אחריו, כבודו?

היו"ר ד' טל:

אחריו חבר הכנסת גולדמן, אם הוא יישאר באולם המליאה.

קריאה:

הוא פה.

היו"ר ד' טל:

אני רואה אותו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

מתי אהוד ברק?

היו"ר ד' טל:

זה במקומו. הוא במקום אהוד ברק.

אברהם יחזקאל (העבודה):

- - -

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, רציתי להתייחס לתקציב; רק לפני זה, חבר הכנסת דהאמשה, אין פה אפרטהייד ואין כלום. אתם צריכים להסתגל לעובדה הזאת, שאתם אזרחים שווי זכויות, ואף אחד לא ייקח מכם את זכויות האזרח שלכם, אבל כמדינה זו מדינה יהודית דמוקרטית, ששרה "כל עוד בלבב פנימה נפש יהודי הומייה", וככה היא תשיר, והגיע הזמן שתתרגלו לזה.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

- - -

בנימין אלון (מולדת):

הפסדתם במלחמת השחרור וקמה מדינה יהודית, ואתם משקיעים את כל האנרגיה שלכם בהקמת מדינה פלסטינית במקום בעזרה לסקטורים שאתם אמורים לייצג אותם. זה הכול.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

תמשיך - - -

בנימין אלון (מולדת):

אבל אתה יודע, שכל הבית הזה, לרבות מולדת, מעולם לא פקפק בזכויות האזרח שלכם כאזרחים. אין פה אפרטהייד ולא שום דבר שקרוב לאפרטהייד.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

לשון יפה.

בנימין אלון (מולדת):

יפה. ואתם עדיין רגילים לממשלה הקודמת, שנשענה ב=58 חברי כנסת עליכם, והיתה צריכה לסכם אתכם לפני התקציב לא על 30 מיליון ש"ח, אלא על 500 מיליון ש"ח.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

למה - - - תקציב?

בנימין אלון (מולדת):

והיתה צריכה בחוק ההסדרים 1993, בלחץ שלכם ובלחץ של מרצ, להפסיק את האפליה החיובית הזאת בין אלה ששירתו בצבא - - -

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

- - - נגדם - - -

בנימין אלון (מולדת):

לרבות בדואים וצ'רקסים ודרוזים, שהם גאוותנו וגאוות המדינה כולה - וזה עלה למשק וימשיך לעלות כמעט מיליארד ש"ח, שאני חייב להשוות בביטוח, בקצבאות הביטוח הלאומי.

עבד=אלמאלכ דהאמשה (מד"ע=רע"ם):

- - -

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת דהאמשה.

בנימין אלון (מולדת):

החגיגה הזאת נגמרה, ואני רק מקווה שהממשלה הלאומית הזאת תתחיל לתפקד כמו ממשלה לאומית.

ביחס לתקציב, מכובדי, גם מכובדי חברי הכנסת דהאמשה ודראושה, וכל הבית הזה, במסגרת הזמן שיש לי אומר רק בקצרה, כמו כל תקציב וכמו כל מאזן, הוא בנוי מחוב ומזכות, מהכנסות ומהוצאות. הייתי רוצה לשתף את האזרחים הצופים בנו - - -

משה גפני (יהדות התורה):

מה זה אומר - - -?

בנימין אלון (מולדת):

שנייה. הייתי רוצה לשתף את האזרחים הצופים בנו: 207 מיליארד שקל הם תקציב המדינה. 207 מיליארד שקל מההוצאות וההכנסות. עסקנו פה, בגלל חוק ההסדרים, שמרכז את תשומת הלב לפרטים שוליים - בסך הכול בשוליים ביחס ל=207 מיליארד שקל - בכל מיני נקודות שוליות. אבל הייתי רוצה להפנות את תשומת לב המאזינים לנו לכך, שהם משלמים כמעט מכיסם הפרטי את כל 207 המיליארד האלה.

ההכנסות של המדינה מחולקות בצורה שכזאת: 149 מיליארד מגיע ממך, משלם המסים, בכל מיני דרכים: במס הכנסה, במס רכוש, במס ערך מוסף, במס שבח, במס רכישה, במס מעסיקים. עוד 56 מיליארד שקל באגרות ובמכסים. כמעט רובו ככולו של התקציב - זה סך אדיר של למעלה מ=200 מיליארד שקל - אזרחי ישראל משלמים מכיסם.

החלק הנוסף, ובזה הייתי רוצה לגעת, בסך הכול מתוך 207 מיליארד השקל, כ=10 מיליארדי שקלים באים מסיוע חוץ אמריקני, ביטחוני ואזרחי. יש לזה חשיבות גדולה, ואני רוצה להסביר זאת למאזינים, לצופים בנו, לכולנו ולעצמי.

דבר ראשון, אני חושב שצריך לתפוס את הנושא של מס הכנסה בצורה חיובית יותר. הייתי רוצה לראות פעילות הסברתית שמסבירה לאזרח מה הכוונה בכך שהוא משלם מס הכנסה. ולכן כל מה שקרה כאן גורע ויוצר אווירה לא טובה.

אנחנו חייבים להגיע למצב של גבייה צודקת יותר של מס הכנסה. חייב להיות חוק שמחייב כל אזרח לדווח באופן שוויוני, לא רק אנשים שרשומים כבעלי חברות. אדם צריך לדעת, שכשהוא משלם מס הכנסה בכסף שלו כל חודש, הוא נותן יותר ממעשר כספים לצדקה, הוא נותן כמה מעשרות כספים לצדקה. האזרח הישראלי מכיסו כל חודש דואג לביטחון המדינה, דואג למוסדות חסד, למוסדות צדקה, למשרד החינוך. לכל מה שיש פה בתקציב דואג האזרח הישראלי.

היחס צריך להיות שונה, התפיסה ההסברתית והחינוכית. אדם שמשלם הרבה מס הכנסה צריך להרגיש כל כך גאה, לא "פראייר". הוא צריך לתלות במשרד שלו, כאילו איזה מוסד נתן לו תואר "אביר הצדקה": הנה, אני כל חודש תורם למדינה כך וכך. אנחנו חייבים לשנות את היחס שלנו, ולכן גם אנחנו, נבחרי העם, חייבים להקפיד על דין פרוטה כדין מאה מכספו של משלם המסים, ולנהוג כבוד באזרח הישראלי, שמשלם מהונו, מלבד אונו

שמתבטא במילואים ובגיוס, מה שאין בכל מדינה אחרת, ובשליחת ילדיו לצבא תוך סיכון חיים לפעמים, חס וחלילה - סיכון חיים תמיד, אבל לפעמים, חלילה, גם שומעים דברים רעים - מלבד זאת משלם האזרח הישראלי הרבה מאוד מכיסו, ולכן יש עניין שתהיה גבייה, העמקת גבייה, יושר בתשלום, חלוקה צודקת. מייד אסיים.

לכן גם חשוב לדעת: המיתוס הזה, שאנחנו תלויים בסיוע חוץ אמריקני, זהו מיתוס שקרי, זה פחות מ=5% מתקציב המדינה.

סעיפים אחרים שהם סעיפי הכנסה, לצערי, הם קטנים מדי, ולא אגע בהם עכשיו. אלה הם אותם סעיפים של קרקעות המדינה, של מינהל מקרקעי ישראל, שבסך הכול מכניסים רק כמיליארד ש"ח, ויכולים להכניס הרבה יותר - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

תודה.

<u>בנימין אלון (מולדת):</u>

- - יכולים לפתור את הבעיות החברתיות של חסרי הבית, וסעיפי החברות הממשלתיות, שאנחנו לפעמים מגזימים באליל ההפרטה ושוכחים שהן גם יכולות להיות גורם מכניס לקופת המדינה, גם ללא המכירה שלהן.

אסיים כאן, אף שהיריעה קצרה, כמובן, ולא נותנת אפשרות לבטא את כל העניין. אני מקווה שנצליח בבית לתקן את הרושם המעוות, ולפעמים הצודק שנוצר, ואזרחי ישראל יחושו שהם שותפים, כולנו יחד, לבניית מדינה צודקת והוגנת.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

תודה לחבר הכנסת בני אלון. חבר הכנסת גולדמן, בבקשה, חביבי, ארבע דקות.

למה רשמו לי הרב גולדמן? קיבלת איזה תואר השבוע?

מיכה גולדמן (העבודה):

שמע, אחרי שיתוף הפעולה היום עם ש"ס.

היו"ר ד' טל:

אתה מתכוון בחוק הגליל?

מיכה גולדמן (העבודה):

כן.

אופיר פינס=פז (העבודה):

היושב=ראש מחזיר את כולם בתשובה.

היו"ר ד' טל:

אני לא עושה את זה, אתה רואה, אני לא מתאמץ, באים לבד.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת, מה צריך עוד להוסיף אחרי שכל עם ישראל צפה וראה מה התרחש כאן היום בשעות אחר=הצהריים? לראות את המחזה המביש, איך הממשלה לא מסוגלת לנהל את עצמה. מה אנחנו כבר מצפים מממשלה שכזאת? ממשלה שלא מסוגלת לרכז מאמץ כדי לשמור על הקואליציה, כדי לשמור על מסגרת התקציב.

מה לא אמרו לנו בשבועות האחרונים, מה לא אמר שר האוצר, מה לא אמרו השרים וראש הממשלה? - נצליח להעביר את התקציב בלי שום חריגה מהמסגרת.

עלה כאן שר האוצר וקרא לפנינו רשימה של התחייבויות, של מאות מיליוני שקלים, עם התחייבויות, אבל יכול להיות שגם אני טועה. עשה את זה גם לפני שנה שר האוצר

הקודם, דן מרידור, התחייב לסיעת גשר התחייבות מקבילה, שונה ממה שראש הממשלה התחייב לסיעת גשר. הוא מצא את עצמו מופתע לגבי מסמך שנתן ראש הממשלה לסיעת גשר, ודוד לוי, ב=1997, האמין שאולי ביבי פעם יבטיח ויאמר אמת.

אבל עברה שנה וכאילו לא היה מסמך וכאילו לא נאמרו דברים, ובנימין נתניהו לא השתנה. מלה איננה מלה, התחייבות איננה התחייבות, ואני אומר גם היום לכל הסיעות שחיות באשליה שיש להן הישג גדול היום של התחייבות של בנימין נתניהו: המסמך של בנימין נתניהו אינו שווה את הנייר או את החתימה שהתחייב לכל אחת מן הסיעות.

אבל, אני רוצה להתייחס להישג משולב של כמה חברים, של חבר הכנסת וקנין, שנמצא כאן מצד ימין שלי, של חבר הכנסת שלום שמחון ושלי, בהסתייגות לחוק הגליל.

מה זה חוק הגליל? חוק הגליל בא לסייע לתושבי הגליל, תושבי קו העימות, אותם תושבים שהסיוע הכלכלי שעומד לרשותם הוא ענף הלול - הסבסוד לביצים והסבסוד בפטם בגידול העופות.

אני אומר לכם, הצלנו מאות משפחות ביישובי קו העימות, מושבים, לרבות קיבוצים שנמצאים בקו העימות, ואותם יישובים שזה הענף המרכזי שלהם למחיה, משום ששום פתרון כלכלי אחר לא עומד לטובת היישובים האלה. ומה שעשינו כאן היום עשינו ללא התמיכה של ראש הממשלה, ללא התמיכה של הממשלה הזאת, משום שהממשלה לא מבינה ולא יודעת לראות את המצוקות של התושבים שנמצאים שם והגיעו לשם לפני כ=50 שנה, ללא ידע בסיסי בחקלאות, ללא שום ידע מקצועי, והפתרון היחיד שעבדכם העביר להם בחוק הגליל לפני כשש שנים הוא החוק שנתן פתרון חודשי והשלמת הכנסה לאותן משפחות כדי שירוויחו בכבוד כתוצאה מסיוע, מגידול הפטם והביצים באזור הגליל ובקו העימות.

ולסיום דברי, אני שוב אומר כאן מעל הבמה הזאת. אנחנו נמצאים היום בצומת דרכים. היום, 1 בינואר 1998, כולנו מצפים מהממשלה שתחליט להתמודד עם שלושה דברים: צמצום האבטלה, מציאת הדרך לצמיחה כלכלית, כדי לצמצם את האבטלה וכדי לקדם את התהליך המדיני, אשר הוא, יותר מכל דבר אחר, יכול לסייע לנו לצאת לדרך, להשתלב עם העולם שצועד קדימה בתהליך השלום ורואה עצמו מתבסס ומבטיח צמיחה כלכלית; כדי שניתן פתרון ל=170,000 מובטלים וניצור תקווה לאזרחי מדינת ישראל.

עם הממשלה הנכשלת הזאת לא נוכל לעשות שום צעד לשום כיוון. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה לחבר הכנסת גולדמן. חבר הכנסת אברהם יחזקאל. אחריו - חבר הכנסת שריד. אחריו - חבר הכנסת כבל. חבר הכנסת יחזקאל, לרשותך ארבע דקות.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, ביום זה עשוי דוד לוי, האיש של הרבה מאוד מבני השכונות ועיירות הפיתוח, דוד לוי, היום שר החוץ, עשוי לקנות את עולמו. אם דוד לוי יעמוד בדיבורו, והוא איש ישר ומנהיג אמיתי של עיירות הפיתוח והשכונות - הוא כזה - היום בחצות דוד לוי לא יהיה שר בממשלה שעבדה ועובדת על תושבי אופקים.

מה יותר ברור מזה שבתקופת ממשלת יצחק רבין, זכרו לברכה, יכול היה יוסי שריד לשבת ולהבין את מצוקתם של אנשים דתיים, גם של ש"ס, כאשר אמר: אני רוצה לקדם אתם את השלום ואני רוצה להוביל את תהליך השלום? אני לא אשכח את ההתחבטויות שהיו לו, גם פומביות, בעניין הזה. אבל, אני מוכן לתת, לא מתוך גישה פטרנליסטית, אלא מתוך העיקרון שאומר ששלום חשוב מהרבה מאוד דברים, וכשיהיה שלום עם הפלסטינים ועם אויבינו יהיה גם שלום חברתי. והיום אתם נותנים יד בתקציבים - ואני חושב שבגין אותו שלום מיוחל גם אני מעז לומר פה, שאולי גם יוסי שריד היה יושב ומדבר אתכם על תקציבים שמגיעים לכם בגין קידום תהליך השלום, אם היתה ממשלת פרס=שריד.

אבל היום קיבלתם - לא אתם, ש"ס - קיבלתם מספרים ריקים מכל תוכן במובן זה שאתם לא מקדמים שום דבר.

היו"ר ד' טל:

ש"ס לא קיבלו דבר.

אברהם יחזקאל (העבודה):

סליחה, לא ש"ס. אני מדבר על המפלגות האחרות. אני רוצה לומר כך. אתמול שמעת אותי מדבר על ש"ס, והם חברים טובים, ואני חייב לומר שאני מודה בגאוניותו של אריה דרעי. אני בטוח ביכולתו להגן על מצביעי ש"ס ועל האזרחים במדינת ישראל ללא התדיינות בזויה לעיני המצלמות. לזכותו כך צריך שיהיה.

אבל, תראו מה קרה היום לתושבי אופקים. סעיף אחד מעיד על הביזיון הגדול. אתם יודעים שאחת הסיעות ביקשה עשרות מיליוני שקלים לכבישים עוקפי אוסלו - כך הם קראו לזה. עד אוסלו הגיעה אחת המפלגות של ממשלת ישראל. לאוסלו הגעתם ואת אופקים פשוט שכחתם. זו האמת לאמיתה. היום למעשה נתתם גט לתושבי אופקים.

אני מביט היום בעיני תושבי אופקים ואומר: רבותי, ריבון העולמים, עד מתי תצביעו לממשלה ולנתניהו, שכל כולו גימיק אחד גדול? האם מעיל הרוח של נתניהו שבא אליכם לאופקים ויושב לכאורה בקרבכם כשהמצלמות מצלמות אותו שווה את האמת שאומרת שבינתיים סטרו לכם על פניכם? מה נתנו לכם, תושבי אופקים? היום, מה נתנו לכם? כלום, נאדה, אפס. אתם לא קיבלתם כלום, אבל, בעוד שנתיים כשאשב פה ואביט על יוסי שריד, ואסתכל אני כמתוסכל - יכול מאוד להיות שבעוד שנתיים נתניהו אולי ימשיך לשלוט, כי איך יש לו הגאוניות להמשיך ולעבוד עליכם.

לכן אני פונה היום לדוד לוי, כמי שמעריצים אותך, ויש לך מעריצים רבים בתנועת העבודה, וכמי שאמור להיות הגשר לשכבות החברתיות. אתה רוצה להיות שלם עם עצמך? בוא תניח את מכתב ההתפטרות.

בכל מקרה, אני חושב שצריך היום להודות לתנועות החברתיות כמו ש"ס וכמו גשר -

- -

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

ברדיו אמרו שהוא הניח מכתב.

<u>אברהם יחזקאל (העבודה):</u>

אני אומר, את המכתב הזה צריך לממש.

אני אגיד משפט אחרון, ברשותך. יש לנו אפשרות היום לגרום לכך שתחילתה של שנת 1998 תהיה שנה של מהפך. איך? בזה שש"ס וגשר, ומצביעי ש"ס וגשר, ייתנו יד לממשלה חדשה, ממשלה של שלום ושלום חברתי, כי כשיהיה שלום ויהיה שלום חברתי, כפי שאתם מייצגים, אנחנו נפרח למזרח תיכון חדש.

היו"ר ד' טל:

תודה, חבר הכנסת יחזקאל. אני מודה לך מאוד. חבר הכנסת יוסי שריד, ארבע דקות. אם אדוני רוצה שמונה דקות הוא יכול, אבל אז נוריד אחד מחבריך.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב=ראש, אני לא רוצה להוריד אף אחד מחברי.

היו"ר ד' טל:

אתה, כיושב=ראש סיעה.

יוסי שריד (מרצ):

אני לא לוקח לעצמי זכויות כאלה. אני גם בארבע דקות לא בדיוק יודע מה לומר, אבל נתחיל כך.

אדוני היושב=ראש, אלה היו שבועיים שמילאו אותנו בעייפות - טוב, זה אנושי - במרירות, אבל גם בהרבה מאוד גועל, גועל=נפש. אני חושב שהשבועיים האחרונים היו השבועיים הכי מכוערים בתולדות הפוליטיקה הישראלית, והיו תקופות מכוערות, אבל זו היתה התקופה המכוערת ביותר.

אני חושב, שהממשלה הזאת הוכיחה היום, היא מוכיחה כל הזמן, שהיא לא רק ממשלה אתנוצנטרית, אלא היא ממשלה אתננצנטרית. זאת אומרת, שסיבת הקיום שלה זה אתנן. שר

לשר יביע אומר, אפשר לומר שר לשר יביע חומר, אני אתנן לך, אתה אתנן לי, ועל ממשלת הבושת הזו מנצח בנימין נתניהו. זו באמת ממשלת בושת, אין לי הגדרה אחרת.

בנסיבות כאלה, כאשר מסכמים, ואני מניח שאלו גם הדברים האחרונים שיתאפשרו לי בדיון הזה, בדרך כלל מנסים למצוא מי הפסיד ומי ניצח. ברור לגמרי מי ניצח, וצריך להודות בזה. ניצחו החרדים וניצחו המתנחלים. זה לגמרי ברור. משום שהם ניצחו, אגיד לכם גם מי הפסיד. הפסידו החולים והקשישים והחלשים ואלה שנמצאים מתחת לקו העוני ואנשי ערי הפיתוח והסטודנטים והעולים החדשים - כל אלה הפסידו. הם לא היו כאן בעצם.

נאמרו כאן על=ידי חבר הכנסת אבי יחזקאל דברים שאפשר היה לפרש אותם כמחמאה לש"ס. לא היה ולא נברא. ש"ס לא ראתה אלא את עצמה, לא ראתה אלא את בני חסותה, ואני יכול להוכיח את זה. הנה ההוכחה. ההוכחה היא, שהיום בוועדת הכספים, כאשר ביקשו לאשר 30 מיליון שקל לקרן=קרב - מה עושה קרן=קרב? היא עושה דברים חשובים מאוד בערי הפיתוח. מי התנגד? אנשי ש"ס. למה הם התנגדו? הרי זה דבר טוב לעבוד, ללמד, להעמיק את החינוך בערי הפיתוח. למה הם התנגדו? כי זה לא כסף שלהם, זה לא כסף שמוטבע בחתימתה של ש"ס, ולכן זה כסף אין חפץ בו. לכן אין שום סיבה למחמאות האלה, אין שום סיבה לקומפלימנטים.

היו"ר ד' טל:

חברי הכנסת של ש"ס הצביעו בעד.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

חבר הכנסת שריד, אתה טועה.

יוסי שריד (מרצ):

אני לא טועה, אני דווקא מאוד צודק.

זאב בוים (הליכוד=גשר=צומת):

הם הצביעו בעד.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

חבר הכנסת שריד - - - סגן שר הבינוי והשיכון התלבטנו איך להביא יותר מאשר 5%, 6%, 8% מבני השכונות לגמור בגרות, והישועה באה לנו מקרן=קרב, שהעלתה את מספר מסיימי הבגרות לסדרי גודל של 70% בחלק מהשכונות. האנשים האלה פשוט השתקמו.

<u>יוסי שריד (מרצ):</u>

אני מודה לך על ההערה הזו. במקרה הזה זה לא קשור בש"ס, אבל בעצם זה כמעט אותו דבר. ש"ס, דגל התורה - לכולם אותה התנהגות; קשה מאוד להבחין ביניהן.

הרי דגל התורה רצתה לסדר דיור מושכר חינם או בסכום אפסי, אבל כדי לכסות על הערווה הזו, כדי להסתיר, אז כביכול אומרים: טוב, זה לכל הלומדים, זה גם לסטודנטים. הרי כולנו יודעים שאין שקר גדול מזה.

למה אמרתי שאלה היו שבועיים כל כך מכוערים? משום שמעולם לא רומו ולא רימו כל כך הרבה אנשים בתקופה כל כך קצרה. מה זה לכל הסטודנטים? איזה לכל הסטודנטים? הרי יבוא כל בחור ישיבה והוא לא עובד, כי על=פי אידיאולוגיה הוא לא עובד - אגב, פעם אני אביא מה אומר הרמב"ם על אלה שלא עובדים, על כל הטפילים האלה. הרי באידיאולוגיה הם לא עובדים - בחור הישיבה באופן אוטומטי יקבל שיכון. הסטודנט, מה הוא יצטרך לעשות כדי לקבל שיכון? הרי כאדם הגון הוא הולך לעבוד. מי יפרנס אותו? יש מישהו שיפרנס אותו? מי מהם לא עובד? אולי בני עשירים. יכול להיות שבני עשירים יקבלו את התמיכה. אבל גם בני עשירים עובדים. למה? כי הם אנשים הגונים, אין להם אידיאולוגיה של לא לעבוד.

שתי האוכלוסיות המנצחות בתקציב הזה אלו הן שתי האוכלוסיות הטפיליות ביותר בחברה הישראלית: החברה הטפילית האחת של בחורי הישיבות, שלא משרתים ולא עובדים; החברה הטפילית השנייה של המתנחלים, שאולי הם עובדים, אבל מקבלים הכול מקופת הציבור, הכול כאשר הם סמוכים על שולחנה של הקופה הציבורית. והראיה, אין שם כמעט

אבטלה - 2% אבטלה. אם יש שם מישהו מובטל, יש קרן השפע, קרן משלם המסים הישראלי, והוא מממן את המתנחל, כפי שהוא מממן את המתחרד או את החרד.

ולכן אני חושב, שתקציב 1998 ראוי שייזכר לדיראון כתקציב המתנחרדים, כך הוא צריך להיות זכור, תקציב המתנחרדים, תקציב עלוב ומבייש.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת איתן כבל, בבקשה. ארבע דקות.

אופיר פינס=פז (העבודה):

מה אתי?

היו"ר ד' טל:

אני אומר מפעם לפעם. אבל מה לעשות, חבר הכנסת פינס יוצא מדי פעם בפעם מאולם המליאה. אמרתי שאחרי חבר הכנסת כבל - חבר הכנסת פז. אחרי חבר הכנסת פז - חבר הכנסת שלום שמחון.

איתן כבל (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, השבועיים האלה, בשבילי לפחות, כחבר כנסת צעיר, כאיש צעיר פה, היו שבועיים מדהימים; שבועיים שבהם למדתי את כל מה שאולי לא הספקתי ללמוד ב=38 שנות חיי, ואולי לא אספיק עוד ללמוד.

הייתי כאן ברציפות בכל אותם לילות וימים, ואני אומר לכם: ערוץ הקניות עבד 24 שעות, והקופה הרושמת לא הפסיקה לצלצל, חברי חברי הכנסת.

אני שמעתי, ויתקנו אותי חברי חברי הכנסת, ששר האוצר אולי התפטר אחרי כל הסיפור שהיה לו פה. אני בכלל חושב שכדאי לו לנסות להצטרף כמגיש בערוץ הקניות בטלוויזיה.

היו"ר ד' טל:

אולי אנחנו לפני בחירות.

איתן כבל (העבודה):

יכול להיות. בתקופה הזאת הוא צבר שעות מכירה שלא רבים זכו להן, אפילו לא הבן של דניאל פאר.

הדברים של שר האוצר היום מעל הדוכן ביטאו את התסכול שלו מהתקציב, מהדרך שבה הדברים נוהלו. הוא טוען שאין חריגה מהתקציב. אני לא בטוח בזה בכלל. אבל אם אין חריגה, זה רק מגדיל עוד יותר את הפשע של התקציב הזה, כי בו ביום שאתה לא נותן כסף לחולים, לא נותן כסף למובטלים ליצירת מקומות עבודה חדשים, פתאום נמצא הכסף לכל אותם סחטנים.

חברי חברי הכנסת, כל התוספות הללו לא הוסיפו ולו מקום עבודה אחד במשק; לא תרמו לתשתית ולא למלחמה באבטלה. התקציב הזה מבטא שינוי סדר עדיפויות. בתקופתו של יצחק רבין המנוח דיברנו על שינוי סדר עדיפויות: יותר לתשתיות, יותר לבריאות, יותר לחינוך. והפעם, אנחנו חוזרים אחורה: יותר לישיבות, יותר לשטחים, יותר למקורבים.

חברי חברי הכנסת, הממשלה הזאת התפוררה לחלוטין. הקואליציה הזאת התפוררה לחלוטין. ראש הממשלה יושב פה מסוגר בתוך עצמו, משקר לנו במצח נחושה, בלי להניד עפעף, וחושב שאפשר שהוא כל הזמן ימשיך לשקר. אני פונה מפה לציבור שמקשיב, שמביט בנו. ואני בטוח שהיו אלפים שצפו בשבועיים האלה, שהביטו בדרך הנבזית, השקרית, הסחטנית, שבה נוהלו העניינים. צאו החוצה, ספרו את הדברים האלה לחברים שלכם, שלא הקשיבו, שלא הביטו.

אני מקווה ורוצה להאמין, שהשבועיים האלה יביאו אולי סוף לביזיון. אולי הם יהיו סופה של הממשלה הזאת. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה. אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת איתן כבל.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' טל:

הודעה לסגן מזכיר הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות היושב=ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונח על שולחן הכנסת לוח תיקונים להצעת התקציב לשנת הכספים 1998. תודה.

היו"ר ד' טל:

תודה. אני רק מבקש מסגן מזכיר הכנסת לוודא ולדאוג, שיונחו על שולחן חברי הכנסת כל ההסכמים שקרא השר נאמן, כפי שהבטיח. תודה.

הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1998, התשנ"ח-1998
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת אופיר פינס=פז, בבקשה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אדוני היושב=ראש, במשך שבועיים עמדתי על הבמה הזאת, יום אחרי יום, כמה פעמים ביום - -

היו"ר ד' טל:

וכמה פעמים גם בלילה.

אופיר פינס=פז (העבודה):

נכון, כמה פעמים בלילה.

- - ודיברתי על זה שיש תקציב פוליטי=מפלגתי, ושמתעלמים מהצרכים הכלכליים של מדינת ישראל. אבל, אני נשבע לכם, שהמציאות עולה על כל דמיון, כל ההערכות שלי התבדו. הרשימה שהביא היום לכאן שר האוצר, וקרא אותה סעיף אחר סעיף - אני פשוט הייתי מזועזע. באיזה שהוא שלב יושב=ראש הכנסת אמר: אתם לא רוצים יותר לשמוע? ואני אמרתי לו: אנחנו לא מסוגלים יותר לשמוע.

כי ספר התקציב שמונח לפנינו כאן לא שווה את הנייר שעליו הוא מודפס. כי מחוץ לספר התקציב הזה הכניסו קרוב למיליארד וחצי שקלים כספים ייחודיים, בדלת האחורית. אני יכול לסמן סעיף סעיף איזה חבר כנסת עומד מאחוריו; לא רק איזו מפלגה, איזה חבר כנסת, אישית. זה לא תקציב מדינה, זה תקציב של מפלגות, זה תקציב של חברי כנסת. אני יכול לסמן התנחלות, עיירה, ישיבה, רחוב, בית שהתקציב הגיע אליו עד סף הדלת.

היו"ר ד' טל:

לא צריך להגזים.

אופיר פינס=פז (העבודה):

אני אומר לכם, מצעד הסחטנות הזה היה פשוט דבר שלא היה אפשר להעלות בדמיון. נראה שמה שנעשה כאן בלילות, אנחנו לא ידענו בימים. נראה שמשרד ראש הממשלה רחש כל כך הרבה פעילות, וויתרו, כל הסכרים נפרצו, עד האחרון שבהם. ואני חשבתי שאפשר במשהו עוד לסמוך על שר האוצר. מה, זה פלא שהוא לא רצה לעלות לדוכן? זה פלא שהוא ניסה לשלוח את סילבן שלום?

עומד כאן שר האוצר, מקצוען שהיה פעם מנכ"ל משרד האוצר ויודע את המשמעויות של מה שהוא קרא. אין לו תקציב לשנת 1998, גם אם יאושר התקציב היום או ביום אחר. אין לו תקציב מדינה. יש לו גבינה שוויצרית מחוררת.

היו"ר ד' טל:

עם הרבה חורים.

אופיר פינס=פז (העבודה):

יותר חורים מאשר גבינה.

אי=אפשר לנהל כך מדינה, זה פשוט לא ייאמן. עברנו תקציבי משרד החינוך; תקציבי משרד העבודה; תקציבי משרד הדתות, כל מה שאישרנו במשך שלושה חודשים של דיונים בוועדת הכספים, זה הכול שווה אפס. הרשימה שעברה היום היא פשוט דבר שהוא מעבר לכל דמיון.

ועכשיו, ברשותך, אדוני היושב=ראש, אני רוצה להגיד משהו לשר החוץ דוד לוי. שר החוץ דוד לוי קיבל החלטה, התייצב בפני האומה והודיע שהוא לא יוכל לתמוך בתקציב המדינה והוא יצביע נגדו, אלא אם כן - - - וזאת השאלה.

אני פונה מהבמה הזאת לשר החוץ ואומר לו: שמע, אתה וסיעתך ניהלתם קרב איתנים. אם ניהלתם את הקרב הזה כדי להצטרף בגדול למצעד הסחטנים, אז מה אתה שונה? מה עשית? אתה רוצה להוסיף חטא על פשע? כולם קיבלו, כל אחד 150, 200, 300 מיליון שקל, ואתה רוצה לקבל מיליארד שקל?

היו"ר ד' טל:

בוא נדייק, לא כולם קיבלו.

אופיר פינס=פז (העבודה):

כולם קיבלו. כל מרכיבי הקואליציה קיבלו. יש כמה ליכודניקים פה בחדר שלא קיבלו, אבל הם היחידים.

ואני קורא לך מכאן, דוד לוי, תהיה נאמן לעצמך, תהיה נאמן לבוחריך. אל תעלה על העץ רק כדי שייתנו לך חבל כדי לרדת ממנו. עלית על עץ גבוה כדי לבטא עמדה חברתית, כלכלית, מוסרית. אין לך היום מנוס אלא להתפטר מהממשלה הזו. אם תעשה זאת, עם ישראל, מדינת ישראל, יזכרו אותך לטובה, כי אתה תכפה בחירות חדשות, אתה תכפה על הממשלה הזאת לכלות את ימיה, ואני אומר לך, אתה תעשה מצווה גדולה מאוד למדינת ישראל.

היו"ר ד' טל:

תודה. חבר הכנסת שלום שמחון - בבקשה, אדוני, אותה מסגרת, ארבע דקות. ואחריו - חבר הכנסת פיני בדש, אם הוא יהיה באולם המליאה; הוא ידבר עשר דקות.

נסים דהן (ש"ס):

שלוש יספיקו לו.

היו"ר ד' טל:

שלוש יספיקו לו? הם לא קיבלו שום דבר.

חגי מירום (העבודה):

באמת, הם קיבלו סגן יושב=ראש כנסת.

היו"ר ד' טל:

גם הדרך השלישית לא קיבלו שום דבר.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

ההיפך, הם קיבלו וגם אנחנו.

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, בשבועות האחרונים עמדתי כאן וניסיתי להציג בצורה מסודרת את מאבק החקלאים נגד תקציב מדינת ישראל; יותר נכון, נגד תקציב משרד החקלאות, שהוא חלק מתקציב המדינה. בעצם, על מה נאבקנו? נאבקנו על שורה של נושאים שהמשמעות שלהם קיומית, גם לחקלאות וגם לחקלאים במדינת ישראל.

והנה, היום אנחנו כנראה מגיעים אט אט לקראת הגשת תקציב המדינה ואישורו, אולי כן, אולי לא. הדברים האלה בסופו של דבר תלויים, כפי שנאמר פה על=ידי קודמי, כנראה באדם אחד שיחליט את אשר יחליט - דוד לוי - ונקווה שהוא יחליט החלטה אמיצה ונכונה לטובת השכבות החברתיות במדינת ישראל, שצריך לדאוג להן ואני חושב שיש חברים נוספים בבית הזה שדואגים להן.

על כל פנים, אני מייצג את החקלאים במדינת ישראל, ואנחנו נאבקנו נגד הקיצוץ בפיצויים למגדלי תפוחי=אדמה, וניסינו לעשות היום מהלך - - -

<u>נסים דהן (ש"ס):</u>

- - - מספיק לך שני חוקים יפים ומכובדים - - -

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

לפחות שניים.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

גם אתה, ממפלגת העבודה, קיבלת משהו בחגיגה הזאת?

<u>נסים דהן (ש"ס):</u>

- - -

שלום שמחון (העבודה):

מפלגת העבודה לא קיבלה שום דבר.

היו"ר ד' טל:

280,000 שקל הוצאתם.

שלום שמחון (העבודה):

לא, 280 מיליון שקל, 280 מיליון שקל.

נסים דהן (ש"ס):

- - - אופוזיציה אף פעם לא קיבלה 295 מיליון.

שלום שמחון (העבודה):

תסכים אתי, חבר הכנסת דהן, שהחוכמה היא להיות בספסלים האלה ולהוציא את הכסף.

אני מוכרח לומר משהו בעניין הזה של חוק הגליל. ודאי צופים בנו עכשיו הרבה אנשים בקו העימות, אני חייב לומר תודה על שיתוף הפעולה של אנשי ש"ס ושל יושב=ראש הסיעה אריה דרעי, שבסופו של דבר דאג לכך שהחוק הזה לא יימשך לוועדת הכספים ויוכל להיות חלק מחוקי מדינת ישראל. בעצם, הבטחנו את יישובי קו העימות עד שנת 2002 בצורה מסודרת.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

שלום שמחון (העבודה):

ובזכות זה שחבר הכנסת בדש לא נכנס. אבל חבר הכנסת פיני בדש ואני ניסינו לבצע היום שני מהלכים נוספים בוועדת הכספים, ואני חייב גם לומר אותם. האחד - ניסיון למנוע את הקיצוץ בפיצויים למגדלי תפוחי=אדמה. כל אחד מאתנו יודע, שהחל מהיום, בעצם השווקים במדינת ישראל חשופים לאוטונומיה. לצערי, במהלך הזה לא הצלחנו, אף שהוצאנו תוצאה של תיקו, עד כמה שאני זוכר 8:8, וההסתייגות לא עברה ולא הפכה להיות חלק מהחלטות הממשלה.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

הכשיל אותנו יושב=ראש הלובי החקלאי.

שלום שמחון (העבודה):

תיכף אתייחס ליושב=ראש הלובי החקלאי, יש לו הישגים אחרים. בעניין הזה אני מבין שהמשמעת הקואליציונית עלתה על כל דבר - -

היו"ר ד' טל:

זה נכון.

שלום שמחון (העבודה):

- - ולכן אני אתייחס אליו בהמשך.

הניסיון הנוסף שעשינו היום, ואני עדיין מקווה, חבר הכנסת בדש, שלא הרמנו ידיים, הוא הדאגה ליישובי הערבה, שהם לא שונים בעניין הזה לא מיישובי רמת=הגולן, לא מיישובי בקעת=הירדן ולא מיישובי גוש=קטיף, והם נמצאים במצוקה דומה. אני מקווה, שכאשר ההסתייגות הזאת תעבור למליאה, נצליח לתקן במשהו גם את העוול שנגרם לאותם

יישובים, על מנת שגם הם יוכלו ליהנות מהמשך הפיתוח וממשאבי המדינה.

מאחר שהזכרת את חבר הכנסת צבי הנדל - - -

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

לא הזכרתי שמות.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

יושב=ראש הלובי החקלאי הוא חבר הכנסת צבי הנדל, והוא חבר שלך ושלי. אני חייב לומר בעניין הזה, שבמסגרת התקציב הזה והמאבק במשרד החקלאות היו לו שורה של הישגים. אחד מהם הוא נושא דחיית העלאת מחיר המים והגידול בתקציב ההשקעות. אם אנחנו אומדים את כל המרכיבים ביחד, למרות הקושי והמשמעת הקואליציונית שאתם הפגנתם היום, בסופו של דבר הצלחנו למנוע שואה הרבה יותר גדולה מחקלאי ישראל.

אני רוצה לקוות, ואני כבר מסיים - - -

<u>היו"ר ד' טל:</u>

אבל שלא תתחילו את החגיגה בצפון בלעדינו.

<u>שלום שמחון (העבודה):</u>

אני רוצה לקוות שניפגש יחד גם בצפון וגם בדרום, כי בסופו של דבר גם אתם וגם אנחנו דואגים לאזרחי מדינת ישראל מתוך כוונה לסייע להם ולקבוע באמת שהחקלאות במדינת ישראל תישאר לחקלאי ישראל. תודה.

<u>היו"ר ד' טל:</u>

רק בשמחות. חבר הכנסת בדש, עשר דקות.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

ביחס לשעות של הלילה, זה לא הרבה.

שלום שמחון (העבודה):

זה עובר מהר, אתה לא מרגיש את זה.

היו"ר ד' טל:

בלילה אתה מדבר ומדבר.

אחריו - חברי הכנסת יהב, אלול, פורת, מאסלה, דהן. ואחריו - אם יגיע, אם יבוא - חבר הכנסת מקסים לוי.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת שמחון, בנושא תפוחי=האדמה, שהיום לא העברנו, בכל זאת יש סכום של כ=25 מיליון שקלים שנמצא באוצר לפשרה. אנחנו מקווים שבסופו של דבר, אחרי התקציב נמשיך ונדון בעניין הזה ונגיע לפשרה בנושא תפוחי=האדמה. זה נוגע בעיקר לחקלאי הנגב, שרובם מושבים די נחשלים. אני חושב שסכום זה מהווה עזרה כלכלית גדולה מאוד. כמובן, גם העובדה שמנענו את העלאת מחירי ה"שפדן" הקלה מאוד על חקלאי הנגב.

אדוני היושב=ראש, אני רוצה לדבר על הנגב. בנגב יש בעיה קשה מאוד. רוב ממשלות ישראל, ולא חשוב מאיזו מפלגה הן, לא השקיעו מאמצים רבים בפיתוח הנגב, אולי מפני שהנגב עדיין לא מהווה כוח אלקטורלי חזק דיו כדי שיתייחסו אליו ברמת תקציבים כזאת שתוכל לפתח אותו. אני חושב, שההסתייגויות שעברו פה וההישגים הקטנים שהיו, משמעותיים עבור הנגב כולו, שמהווה שני=שלישים משטחה של מדינת ישראל, מה גם שהכסף שניתן בצדדים היה יכול היה לסדר את הנגב בצורה בלתי רגילה.

כל התקציבים שאני עובר עליהם במסגרת התקציב, אם זה כבישים או חוק עידוד

השקעות הון וכל מה שאני יכול לדלות וקשור לנגב, מגיע ל=300 או 400 מיליון שקל ולא יותר, מה גם שמדובר בשטח ארץ כל כך גדול.

צריך להבין, שהנגב היום הוא בעצם האלטרנטיבה המרכזית לצורך פיזור האוכלוסין, הוא האלטרנטיבה המרכזית לצורך הפניית השקעות. מרכז הארץ צפוף, יש בו פקקים, ואיכות החיים שם יורדת בגלל הצפיפות. לעומת זאת, הנגב הוא מוקד אבטלה גדול מאוד, ואם לא נתייחס אליו בהתייחסות תקציבית שונה, הוא יהפוך מאופציה לצמיחה כלכלית, בגלל רזרבת הקרקעות שם, למוקד אבטלה ולמוקד של בעיה חברתית קשה מאוד.

כדי לפתח את הנגב חייבים לקצר טווחים. קיצור טווחים לא אומר קיצור בקילומטרים, אלא בזמן. אם נקטין את זמן הנסיעה ממרכז הארץ לנגב, מבחינתנו כאילו קיצרנו את הדרך. לכן, אחד הדברים החשובים ביותר הוא לפתח את תשתיות הכבישים וסוף סוף להתחיל לעבוד על מסילת הרכבת לבאר=שבע. זה אומר שבתוך 30 עד 40 דקות אפשר יהיה להגיע מבאר=שבע לתל=אביב. זה לא דבר בלתי אפשרי, וגם לא דבר שעולה הרבה כסף. מיהדות העולם, אך לא מצליחים לקבל את החלקMATCHINGאנחנו מצליחים לגייס תרומות ל= מהמדינה. בנושא הזה לא הצלחתי להבין מדוע מתעקשים לא לתתMATCHINGהשני של ה= לנגב.MATCHINGתקציבי

אם רוצים לייצר מקומות עבודה ולפתח את הרכבת, צריך במקביל לפתח את התעופה. ההזדמנות שלנו היום היא בהקמת שדה תעופה בין=לאומי בדרום הארץ - בנבטים. לא יכול להיות, שלמדינת ישראל יהיה רק שדה תעופה בין=לאומי אחד. בנבטים לא צריך הרבה כסף כדי להפוך אותו לשדה תעופה בין=לאומי שני. יש שתי חברות ענק שמוכנות להשקיע בנבטים כשדה תעופה בין=לאומי שני, על בסיס כלכלי. הם סבורים, ששדה זה יכול להיות שדה מעבר לכל המזרח התיכון, אם זה לקארגו - למטענים - ואם זה לטיסות שכר או לטיסות בין=לאומיות אחרות. לא ניתן להפוך את נבטים לשדה תעופה בין=לאומי אם לא פותרים את בעיית הרכבת המהירה, שתוכל להגיע למרכז הארץ ב=40 דקות.

כדי להחיות את הנגב חייבים להקים עוד יישובים קהילתיים בדרום. בנגב יש דוגמה של שלושה יישובים קהילתיים שקיימים היום ומופיעים בחמשת המקומות הראשונים של איכות החיים בארץ. זו דוגמה לכך שאפשר לעשות בנגב אחרת ולהקים יישובים קהילתיים על בסיס עסקי. אני כל הזמן מנסה לחשוב איך המדינה תשקיע פחות ואיך לתת יותר ליזמים על בסיס עסקי. יש יזמים כאלה, אבל הבעיה, אדוני היושב=ראש, היא

הביורוקרטיה. אם מצליחים להתגבר על בעיית הביורוקרטיה על=ידי מסירת הקרקעות ליזמים במחירים סבירים, ואפילו לתת חינם את הקרקע, יהיו מספיק יזמים שיהיו מוכנים על בסיס עסקי להקים יישובים קהילתיים ברמת מחירים סבירה, שזוג צעיר יוכל לרכוש וילה במחיר דירת שני חדרים במרכז הארץ.

בנגב יש אוניברסיטה מצוינת, יש לה כ=13,000 בוגרים בשנה, וחלק גדול מהם יכול לאייש את היישובים הקהילתיים האלה. אם הם נשארים בנגב, אפשר להביא את מפעלי ההיי=טק לדרום הארץ, וזה יהיה מעגל שישנה את ההרכב הדמוגרפי בנגב, יביא אוכלוסייה יותר חזקה, וכל הנגב יהיה מקור משיכה לתעשייה ולמגורים לאוכלוסייה צעירה.

כדי להגיע לכל הדברים האלה, צריך לבטל את ההחלטה לגבי אתר דודאים, שלא יהיה מרכז הפסולת של מדינת ישראל. אתר דודאים נמצא בטבורו של המטרופולין באר=שבע, ויש להעביר אתר זה לאורון, ולעשות זאת מהר ככל האפשר.

נלחמנו כדי שלא לפגוע בחוק עידוד השקעות הון ולהשאיר אותו על 24%. אדוני היושב=ראש, 24% זה מעט, וזו פשרה גרועה שהגענו אליה. צריך לזכור דבר אחד, שלפני שנה וחצי המענקים בחוק עידוד השקעות הון היו 38%, ורצו להוריד את זה ב=1 בינואר 1998 ל=20%. צריך להבין, שכדי להביא משקיע, בעיקר משקיע חוץ או חברות היי=טק רציניות, זה תהליך שאורך לפחות שנתיים. עד שהחברה מתעניינת, עושה סקרים, משתכנעת ועוברת את התהליך הביורוקרטי של מרכז ההשקעות, זה לוקח לפחות שנה עד שנה וחצי. אם יש יציבות בחוק, וכולם יודעים שיש חוק כזה, ברור וקבוע לכמה שנים, יש סיכוי שהחברות האלה יתחילו בכלל להתעניין ולחשוב על השקעה. אם הן יודעות שכל שנה אולי יאריכו או לא יאריכו, כן יקבלו 24% או לא יקבלו 24%, חוסר היציבות הזה יוצר חסם ראשוני בפני חברות רבות שאולי חשבו להגיע.

היום גרמניה - בשביל לעודד ולחזק את מזרח=גרמניה, שהיא הרבה יותר חלשה ממערב=גרמניה - נותנת למשקיעים בין 30% ל=40%, רק לבוא ולהשקיע. גרמניה היא לא מדינה חלשה, היא מדינה מתקדמת, היא מבינה את החשיבות של משיכה לאזורים חלשים, לפריפריות, במתן מענקים.

לכן, הנושא של חוק עידוד השקעות הון, אני מתווכח עליו עם הרבה אנשים. פקידי

האוצר חושבים שהוא מיותר והוא בזבוז, מביאים את הדוגמה של "כיתן" ושל "גיבור סברינה" וכל מיני מפעלים למיניהם שנכשלו ושנפלו ושרימו. לא ייתכן לשפוך את התינוק עם המים, להביא כמה דוגמאות של כישלון או של רמאות, ובמקום להעניש את אלה שרימו או את אלה שאישרו ביודעין את הרמאות הזאת, רוצים לבטל את כל העניין.

צריך לזכור היום, ש=80% מהמפעלים בפריפריות - תראו את מגדל=העמק, תראו את יוקנעם, תראו שיש יישובים היום שהתפתחו בצורה בלתי רגילה. תראו את כרמיאל - רק בזכות חוק עידוד השקעות הון. אם חוק עידוד השקעות הון לא היה, לא היה נותן את המענקים האלה, אף אחד מהם לא היה מגיע לפריפריה.

<u>יונה יהב (העבודה):</u>

הגיע הזמן לבטל את זה עכשיו.

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

יכול להיות. אני מאוד כועס עכשיו על השינוי שעושים היום, ועל הלחץ, ואני בטוח, חבר הכנסת יהב, שאתה מסכים אתי ושאתה מתנגד לנתינה של מעמד אזור א' להיי=טק לעכו, כמו שאני מתנגד לנתינה לאשקלון ולקריית=מלאכי מעמד של אזור א' בהיי=טק. מחר ייתנו לרמת=אביב ג'. גם לקריית=גת נתנו מעמד אזור א' להיי=טק. מה המשמעות? לאופקים יגיעו רק מתפרות, ולדימונה יגיעו רק מפעלים, אולי יגיע טקסטיל אלקטרוני, כמו "וישיי", ויגיעו מפעלים של שכר מינימום. למה? איזה משקיע בחברת היי=טק יגיע לאופקים או לירוחם אם יש לו באשקלון באותם תנאים? מדוע שיעשה את זה? אין לזה שום היגיון. בשבילי היום אשקלון, אשדוד, קריית=מלאכי, קריית=גת, הן כבר פריפריות של מרכז הארץ, כי מרכז הארץ צפוף והולך ומתפשט לצדדים במעגלים. היום קריית=מלאכי זה כבר מעגל של פריפריה של מרכז הארץ, וצריך להסתכל עליו בעוד חמש שנים. זו פריפריה של מרכז הארץ. צריך ללכת לפריפריות הרחוקות.

דבר אחרון, אדוני היושב=ראש, ואני חוזר ואומר את זה - היום אנחנו הולכים לשלם, ומשלמים הרבה מאוד כסף, מיליארדים, כדמי אבטלה. במסגרת הזו של ירידה ל=2.4% בגירעון בתקציב המדינה, המשמעות היא עוד מובטלים. כל 10,00 מובטלים, נדמה לי, זה 400 מיליון שקל. צריך ללכת ולהשקיע היום מתקציב המדינה - וזה לא יהיה בסופו של

דבר מתקציב המדינה - בתשתיות את הכסף הזה. כל הסכום הזה, אם הוא הולך להשקעה בתשתיות, פירושו של דבר מקומות עבודה שיש להם ערך מוסף. אסור לקחת את הכסף, את 200 מיליון השקל שרוצים לתת לאזורי אבטלה, לעבודות יזומות שאין להן ערך מוסף. זה כסף מבוזבז, חבל עליו, את כל הכסף הזה צריך לקחת ליצירת מקומות עבודה ולפתרון האבטלה רק בתחום התשתיות.

חברי, חבר הכנסת יונה יהב, אני חושב שהגיע הזמן - - -

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש לסיים.

פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):

משפט אחרון. אני חושב שגם אתם וגם הצד שכנגד צריכים לחשוב אולי על ממשלת אחדות לאומית. אני בעד, אגב. אנחנו עומדים לפני הכרעות לאומיות, ושלא ניכנע לקטנים, בלי לפגוע באף אחד, שמכתיבים היום תנאים כאלה שפוגעים בהיגיון ובשכל הישר בתחום הכלכלי. אם הולכים לתחום כזה ועושים תוכנית לאומית כלכלית, אפשר לצמצם את האבטלה ולהגיע בתחום פיתוח התשתיות להישגים שיצעידו אותנו לשנות האלפיים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת פיני בדש, על דבריך. אני מזמין את חבר הכנסת יונה יהב. ארבע דקות לרשותך, אדוני.

כאמור, אנחנו דנים בהצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1998, קריאה שנייה וקריאה שלישית. אני מבקש שכל החברים יעמדו בזמן שהוקצב להם; חבר כנסת שייקרא ולא יהיה נוכח באולם המליאה, לא ייקרא שנית לדוכן הנואמים. אדוני, בבקשה.

יונה יהב (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, בשעות כל כך מוזרות ובלתי ברורות, ברצוני לנצל

את המעמד כאן לשתי הערות. אחת מהן נובעת מכך שמחזות התקציב העגומים של הימים האחרונים מספקים עוד הוכחה לכך ששיטת הבחירות החדשה מייצרת את הנגטיב המוחלט למה שהתכוונו מחולליה: ראש ממשלה שכוחו מוחלש, ומפלגות קטנות שכוחן מתחזק.

התרגום הכלכלי של התסמונת הזאת ריסק למעשה את משחק הכוחות הכלכלי הפלורליסטי במתכונתו המסורתית, והשאיר אותנו עם מצב שבו לסיעות הקטנות יש תמריץ עצום להפעיל את המדיניות הכלכלית הסקטוריאלית, שתיטיב עם הציבור שלהן, ששלח אותן לכאן, לבית הזה, ובו זמנית גם תזיק למשק.

בעידן הנוכחי אומרת לעצמה מפלגה קטנה: ככל שהציבור שלי יקבל יותר, בעוד המצב הכלכלי ילך ויחמיר, תהיה סיבה טובה יותר לבוחר שלי להגדיל את כוחי שלי, כי בסך הכול אני היטבתי אתו, ומי שגרם לכך שמצב הכלכלה יידרדר זה דווקא המפלגות הגדולות.

אנחנו עדים בבית הזה לריסוק התנועות הגדולות, לריסוק הכוחות הפוליטיים הגדולים, שבעצם איזנו את האינטרסים הפוליטיים והכלכליים ואת האינטרסים האחרים. והנה, כל סקטור יש לו היום הזדמנות, בשיטת הבחירות הדואלית, להיכנס אל הבית הזה ולמשוך את השמיכה המאוד=קצרה, כל אחד לכיוונו שלו. זאת בדיוק הסיבה שאומר משה פרל היום ב"מעריב", שלמרבה האבסורד אנחנו צריכים להתגעגע היום למה שרק לפני שנים אחדות נחשב לאם כל חטא, לכספים הייחודיים.

וכאן אני אומר, ביחד עם משה פרל, שהכספים הייחודיים זו שיטה מושחתת ומלוכלכת בפני עצמה, אלא שהיום שום דבר לא עומד בפני עצמו. בפוליטיקה כמו בכלכלה, צריך לבחור בין חלופות, ובאופן אירוני הסחטנות של היום והנזק הנורא שהיא גורמת עוד יגרמו לכלכלה ולחברה הרבה יותר קושי מאשר גרמו הכספים הייחודיים של פעם. מי חשב אז, כשאנחנו יצאנו אז כל כך נגד הכספים הייחודיים, שעוד יבוא היום ויעמוד חבר כנסת מעל במה חשובה זו ופשוט יתגעגע אליהם.

לכן אני פשוט פונה לכל אותם חברי כנסת בכירים יותר ובכירים פחות, משני עברי הבית הזה, שכל כך נתפסים וכל כך רוצים להיתפס בשיטה הזאת של בחירה ישירה של ראש הממשלה, שיחשבו מחשבה נוספת לאור מה שקורה דווקא בדיוני התקציב של היום, ואולי יירתמו משמאל ומימין למצב שבו נוכל להחזיר את השיטה הישנה על כנה ונגרום שוב לכך שהמטוטלת השלטונית של שני כוחות גדולים אכן היא זו שתעמוד בבסיס הדמוקרטיה

הישראלית. זו הערה ברוח הימים הללו, כיצד אותו חוק מוזר גורם לכך שאנחנו עדים לתופעות שכל כך רצינו להימנע ולהתרחק מהן.

דבר שני, ברצוני לנצל במה זו שוב כדי לזעוק את זעקתה של העיר חיפה, שממנה נשלחתי לבית הזה. שר התעשייה והמסחר נתן שרנסקי, ביוזמתו, הביא להחלטה של ועדת השרים לענייני כלכלה, כפי שציין כאן חבר הכנסת פיני בדש, שעמד כאן לפני, וההחלטה הזו העניקה, בין היתר, לעיר עכו מעמד של אזור א' מועדף בנושא היי=טק. הדבר הזה נעשה לא במחשבה תחילה, ללא ראייה כוללת של העובדה המאוד=מהותית, שאסם העבודה של העיר עכו היא בעצם חיפה עצמה. הוא לא ראה את הכישלון הצורב ואת הנזק העצום המיידי להשקעות עתירות הון בסדרי גודל של מיליארד שקלים ויותר שירדו לטמיון בה בשעה שאבות העיר, לרבות הנוכחי, גרמו לכך שההשקעות האלה יהפכו את חיפה לעמק הסיליקון של מדינת ישראל.

מתן אזור א' מועדף באופן מלאכותי לערי המעטפת יגרום למעבר של תעשיות ההיי=טק מחיפה לעיר המעטפת, בה בשעה שלערי המעטפת אין המאגר האנושי על מנת להרים על כתפיהן אותה תעשייה כל כך מתוחכמת, מאגר אנושי שקיים בחיפה, כתוצאה ממיקומם של האוניברסיטה והטכניון ומכוני מחקר בחיפה.

אם אנשי חיפה רואים אותנו כאן במעמד זה ושומעים את הדברים יוצאים מכאן, מהאזור הזה, אנא כתבו לשר שרנסקי והציפו את לשכתו במכתבי תלונה ומחאה. אם לא נקים קול זעקה בעיר שלנו, נהיה עדים לאותה תופעה שחווינו עד 1990, של הגירה שלילית מהעיר, של עזיבת השקעות. תופעה זו באה לידי ביטוי במחקר של התאחדות התעשיינים בעיר, שמראה כי בתוך חמש שנים כמעט 50% מהתעשיות הממוקמות בעיר עוברות לערי המעטפת, ואתן גם האוכלוסייה העובדת וזו שעוסקת במחקר ובפיתוח. אם זה כואב לכם, אנא כתבו והציפו את השר שרנסקי באלפי מכתבים. הלחץ הזה חייב להיות, כי הוא יעזור בסופו של דבר. תודה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת יונה יהב. רשות הדיבור לחבר הכנסת רפאל אלול. ארבע דקות לרשותך, אדוני. אחריו - חבר הכנסת חנן פורת. כאמור, אנחנו דנים בהצעת חוק התקציב.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, היה לנו היום יום קשה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אדוני, אני מצטער, אדוני מדבר אחרי חבר הכנסת אדיסו מאסלה, שבא אחרי חבר הכנסת חנן פורת. אדוני מרגיש בטוב?

<u>נסים דהן (ש"ס):</u>

תודה רבה.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

אם יש לך בעיה לדבר, אני אדבר פעמיים, גם בשבילך. 50% מהדברים ימצאו חן בעיניך, 50% לא.

אדוני, ראינו פה את הביזיון, לעיני המצלמות ולעיני כולם, איך ממשלה נראית בקלונה, איך מנהלים תקציב. אני תוהה, אדוני היושב=ראש, האם בכל הנושאים ראש הממשלה מטפל כך? למה הוא צריך להגיע עם דוד לוי עד הרגע האחרון? למה הוא צריך להגיע עד הרגע האחרון עם המפלגות החרדיות ועם כולם? אי=אפשר לתכנן קצת קודם? אי=אפשר להיזהר קצת קודם? אני מניח, שחלק גדול מהצרות היה נפתר קודם אם ראש הממשלה היה שם לב שהדברים לא נפתרים מאליהם. נכון שיש לו מזל, ברגע האחרון הוא יוצא מכל צרה.

הבוקר דיברתי על כך שהתורה דיברה על ארבעה בנים: אחד חכם, אחד תם, אחד רשע ואחד שאינו יודע לשאול. אני אמרתי, שבשבילי החכם מהם הוא מקסים לוי, שדיבר פה ואמר: כל זמן שלא ייתנו לי נייר ונראה את זה בתקציב, אני לא מאמין למלה. ואכן לוי פעל כאדם חכם, כי הוא יודע שמלה אינה מלה. אני לא יודע איך נצא מהצרה הזאת וכמה זה יעלה למדינה. אבל, ברור לי שכאשר שר האוצר אמר: מסגרת התקציב לא תיפגע,

ברור לי גם מה הן 50% מההבטחות. בעוד חודשיים נשמע: רבותי, אין כסף, לא נוכל לעמוד בהבטחות.

היום התחיל עידן חדש בארץ. מצד אחד סחטנות הנוסקת מעלה מעלה של כל מיני גורמים בבית הזה; מצד אחר, ממשלתו של נתניהו, שירדה מטה מטה. יש רגעים בחיים של מדינה כמו שלנו, שבהם מנהיגים צריכים לעצור לרגע ולהבין מה עומד לקרות, מה צריך לעשות, איך מתמודדים עם המצב החדש. לדאבוני הרב, המנהיגות הנוכחית נוהגת לעבר תהום, ולא עוצרת אפילו לשנייה לראות מה יקרה בעתיד.

יש בארץ אווירה של ייאוש, יש בארץ אווירה של חוסר הערכה לממשלה, יש בארץ חשש מה יקרה מחר, יש אווירה קשה כשאנשים מאבדים לאט לאט את פת לחמם. בכל זאת מדובר ב=200,000 אנשים מובטלים, 200,000 אנשים שלא משוכנעים שמחר בבוקר הם יכולים להביא אוכל לילדים שלהם או כבוד לעצמם.

אני שואל אותך, אדוני ראש הממשלה, לאן אתה רוצה להוביל את המדינה הזאת? נתניהו, אני שואל אותך: איזו ארץ אתה רוצה להשאיר לילדים שלך ושלנו, איזו ארץ אתה רוצה להשאיר לנכדים שלך? למען הילדים והנכדים שלך ושלנו אולי תעשה צעד, תתפטר, תהיה אמיץ, יהיו בחירות בעוד חודשיים, ומה שהציבור ירצה זה מה שיקרה - כי זו סדרת פאשלות. תעזור לילדים שלך ושלנו לגדול בלי בושה, ושהם לא יצטרכו להתגונן בגלל טעויותיך הנוכחיות. תחסוך מהם את ההתנצלות בעתיד.

אני אסיים, אדוני, בשיר קטן של דליה רביקוביץ, שנקרא "בובה ממוכנת". הוא נפתח במשפט: "ובלילה ההוא הייתי בובה ממוכנת". אני קורא לחברי חברי הכנסת שיש בלבם עוד נשמה, שיש בלבם עוד אחריות, שיש בלבם אהבה לאזרחי ישראל: אל תהיו בובות של תקציב, אל תהיו בובות של ראש הממשלה, תעשו את מה שאתם מאמינים שטוב לעם ישראל, ולא הבושה שראינו היום. תעשו עוד מעשה ותהיו אמיצים, חברי בקואליציה: לא להסכים לאותן גזירות, לרבות הגזירה של חוק הבריאות, ועוד כל מיני גזירות שהולכות לפגוע באותם מובטלים ואנשים שבשמם אנחנו נמצאים כאן.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת רפאל אלול, על דבריך.

נסים דהן (ש"ס):

על איזה גזירות בחוק הבריאות אתה מדבר? הן כבר לא קיימות אחרי השינויים. אתה לא מעודכן. זה בפיקוח ועדת הכספים. אתה מאמין שוועדת הכספים תיתן לפגוע בשכבות החלשות?

רפאל אלול (העבודה):

האם אתה מתחייב כאן לא להצביע בעד?

נסים דהן (ש"ס):

אני מתחייב שכל פגיעה בשכבות החלשות לא תעבור בוועדת הכספים.

רפאל אלול (העבודה):

חבר הכנסת דהן, שנינו עשינו היום שתי עסקאות טובות על הבמה. נכון? אני רשמתי את זה, יש פרוטוקול, התאריך רשום, אני מודה לך על זה, את שלי השגתי הערב.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, חבר הכנסת רפי אלול, מהניסיון שלי עם חברי הכנסת מטעם ש"ס: הם בדרך כלל עומדים בדיבורם.

רפאל אלול (העבודה):

אני יודע, אני מכיר את חבר הכנסת דהן, אני מעריך אותו מאוד. לכן אמרתי, שהבטחה שלו בשבילי היא הבטחה, ואני הולך הביתה שקט לפחות בעניין הזה.

היו"ר ר' אדרי:

יצאת יפה, אדוני.

<u>רפאל אלול (העבודה):</u>

אתה אומר שכחבר מהאופוזיציה עשיתי משהו היום. תודה, אדוני היושב=ראש.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

רשות הדיבור לחבר הכנסת אדיסו מאסלה. בבקשה - באותו נושא, ארבע דקות לרשותך.
אחריו - חבר הכנסת נסים דהן.

<u>אדיסו מאסלה (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, כנסת נכבדה, היום שר האוצר עמד מעל במת הכנסת כדי "לבשר" על חלוקת העוגה הלאומית, על תקציב מדינת ישראל, למפלגות הקואליציה.

המפד"ל קיבלה את כל מה שהיא רצתה; ישראל בעלייה קיבלה מעל ומעבר, מאות אלפי שקלים - אני אומר מאות, מאות מיליארדי שקלים; אפילו ש"ס, חבר הכנסת דהן, קיבלה, המפלגה הכי משופשפת, והיא יודעת לעשות משא=ומתן קואליציוני ולקבל כמה שיותר, וגם היא קיבלה את כל מה שהיא רצתה.

<u>נסים דהן (ש"ס):</u>

אולי תקרא לנו מה היא קיבלה.

<u>אדיסו מאסלה (העבודה):</u>

מולדת קיבלה - - -

<u>נסים דהן (ש"ס):</u>

סליחה, אני מבקש לא לעבור על זה לסדר=היום. עמד שר האוצר על הבמה שאדוני

עומד עליה וקרא את רשימת כל המפלגות ואת מה שקיבלו. ש"ס לא הוזכרה. אתה רוצה עכשיו לתת לנו משהו שלא קיבלנו? אני מוכן.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אני חותם לך, אם ש"ס לא היתה מקבלת היא לא היתה מצביעה עם הממשלה.

נסים דהן (ש"ס):

ככה טוענים? זו טענה?

אדיסו מאסלה (העבודה):

מולדת קיבלה מה שרצתה; והדרך השלישית ואגודת ישראל, כל מפלגות הקואליציה קיבלו מאות מיליארדי שקלים מהעוגה הלאומית.

נסים דהן (ש"ס):

סליחה, כל תקציב המדינה הוא 200 מיליארד. אם קיבלנו מאות מיליארדים, זאת אומרת שקיבלנו יותר מהתקציב.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני, המובטלים באופקים, בדימונה, בנתיבות, בקריית=שמונה, בשלומי, בבאר=שבע, אפילו במרכז הארץ, בכפר=סבא, לא הוזכרו כלל. אף אחד לא בישר כאן, שממשלת ישראל תיצור מקומות תעסוקה על מנת להחזיר אותם מובטלים, שהם חסרי אונים, בעלי משפחות וילדים, כדי שיוכלו לפרנס את עצמם ואת משפחותיהם בכבוד, כדי שיוכלו לעמוד בהחזר החובות שלהם, כמו תשלום משכנתאות.

אני שואל את עצמי, ובעיקר את מפלגת ישראל בעלייה, ואת מי שעומד בראש המפלגה, את השר שרנסקי, ואת השר לקליטת העלייה, אשר קיבלו כל כך הרבה כסף: האם הכסף הזה ילך לשרת את כל העולים באשר הם עולים, לרבות עולי אתיופיה? אני בספק.

מאז מכהן השר לקליטת העלייה בתפקידו, אני אישית לא מרגיש שהוא מחלק את העוגה הזאת בצורה צודקת. אני עד לכך, שאותם עולים שגרים במרכזי קליטה, באתרי קרוונים, ביישובים שונים, לא מקבלים שום דבר. כשהוא נכנס לתפקיד, הוא פיטר את כל רכזי הקליטה של העולים מאתיופיה מייד. אין קליטה חברתית, אין שום סיוע במשרד הקליטה.

לכן, לבוא ולהגיד: הם קיבלו סכומי עתק מממשלת ישראל, כפי שהם תבעו, וזה ילך לעולים חדשים - זה ניצול ציני. אני יודע לאן יזרום הכסף הזה.

העולים שנמצאים באתרי קרוונים, האם העולים האלה יסבלו שלוש=ארבע שנים נוספות, כאשר הם חיים בתנאים לא=תנאים, במצב מאוד קשה, ואין בשורה? צריך להוציא אותם משם במהירות האפשרית.

אדוני היושב=ראש, משפט מסכם, תרשה לי. נדהמתי, אזרחי מדינת ישראל הערבים לא הוזכרו כלל. כמיליון אזרחים ערבים במדינת ישראל, יש להם ילדים, יש להם חינוך, יש להם תרבות, יש להם צרכים, והם לא הוזכרו כלל. ממשלת ישראל לא מצאה לנכון לטפל במגזר הזה, אשר קופח במשך הרבה שנים. כך ממשלת נתניהו מנציחה את הפער התרבותי, החברתי, הכלכלי, בחברה הישראלית. תודה רבה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אדיסו מאסלה, על דבריך. אני מבקש מחבר הכנסת נסים דהן - אדוני, שש דקות לרשותך בנושא חוק התקציב לשנת הכספים 1998. בבקשה.

<u>נסים דהן (ש"ס):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת הנוכחים במליאה, ראשית, אדוני היושב=ראש, אני רוצה להודות לך על האהדה שאדוני מגלה בכל הנושא, בכל מה שנוגע לתנועת ש"ס, שיש לי הכבוד להיות חבר, כחבר כנסת, בתנועה היקרה והקדושה הזאת.

אדוני היושב=ראש, אף שהנושא הוא התקציב, תרשה לי, ברשותך, משפט או שני

משפטים בנושא אחר לגמרי. אני חייב להביע הזדהות, יותר נכון זעזוע עמוק מהמקרה שקרה בתחילת השבוע בפרדס=חנה, שבו שרפו בית=כנסת. אני מאוד רוצה לקוות שזה לא היה מעשה מכוון. אני מאוד רוצה לקוות, שהמעשה הנפשע של שרפת בית=כנסת במדינת ישראל, במדינת היהודים, לא נעשה מתוך כוונה זדונית, אבל, לצערי הרב התקווה הזאת נכזבה.

יש כאן מעשה נפשע של יהודים מוסתים, ולצערי הרב ההסתה באה רק מצד אחד, מצד פוליטיקאים במפלגה מסוימת, ובראשה עומד חבר הכנסת יוסי שריד. ההסתה שלו גרמה לשרפת בית=כנסת במדינת ישראל. זוהי תוצאה ישירה של שנאה תהומית, שנובעת מקנאה, או שנובעת מבורות בכל הנוגע לקודשי ישראל.

לצערי הרב, אנחנו עדים להשתוללות פראית של יהודים, שלא היו מעזים לעשות את זה בארצות מוצאם. אם זה היה קורה בחוץ=לארץ, היינו נזעקים ת"ק פרסה על ת"ק פרסה ומאשימים את העולם באנטישמיות חמורה. זה קורה במדינת ישראל, ולצערי הרב אנחנו שלווים ושאננים.

אני אומר - אנחנו העם. ביום ראשון תיערך שם הלוויה המונית לאותם ספרי קודש שנשרפו. המחזות שיהיו שם לא יהיו נעימים לעם. אני מאוד מקווה שמקרים כאלה לא יישנו יותר ושתיפסק ההסתה הפרועה.

אדוני היושב=ראש, אלה היו כמה מלים שאולי אינן קשורות לעניין, אבל הן קשורות איכשהו.

כשאנחנו הולכים לדבר על תקציב, עמד כאן שר האוצר בפתיחת דבריו ובפיו טענה קשה, שברוב הפרלמנטים בעולם, הפרלמנטים המתוקנים, שמהם אנחנו רוצים ללמוד, מהמתוקנות שבאומות העולם, ולא מהמקולקלות שבהן, כשהממשל מגיש תקציב, הפרלמנט רואה כמטרה לצמצם את הוצאות הממשלה ולא להרחיב את ההוצאות, ורק כאן, כך טען שר האוצר, עומדים חברי הכנסת, הפרלמנט, ומבקשים להגדיל את התקציב, את תקציב הוצאות הממשלה.

אדוני שר האוצר, אף=על=פי שאתה לא נמצא כאן, תרשה לי לענות לך על השאלה הזאת. אולי שכחת, אולי בחזונך לא שמת לב, אולי מרוב ידענותך התעלמת מעובדה פשוטה, שברוב הפרלמנטים שהזכרת תקציב הממשלה הוא תקציב אפס. לא ייתכן שלוקחים תקציב היסטורי, מצמידים לו את המדד השנתי - או את הטייס האוטומטי, בשפה המקצועית

- וזהו התקציב לשנה החדשה. לא ייתכן שיתעלמו מצרכים של אוכלוסייה מסוימת. לא ייתכן שמדיניות ממשלתית שהיתה בתקופה מסוימת תהיה בסיס ל=100 השנים הקרובות ושום שינוי אחר לא יחול בתקציב המדינה. אותם סעיפים שהיו בקום המדינה הם הסעיפים הקיימים, אותם תקציבים שהוקצבו בקום המדינה, בתוספת המקדמים, הם התקציבים הקיימים, ושאר האוכלוסיות, שלא באו לידי ביטוי בתקציבים בשנים עברו, לפי אותה שיטה לעולם לא יבואו לידי ביטוי.

אבל, אדוני היושב=ראש, במדינת ישראל חל מהפך בשנים האחרונות - לא בשנים האחרונות, בתקופה האחרונה, בדור האחרון. אוכלוסיות שלמות, שלא התייחסו אליהן בספר התקציב, עומדות על שלהן ומבקשות נתחים, בין שאלה העולים החדשים, שכבות המצוקה, שלא היו להן בעבר משען ומשענת בבית הזה, או משפחות ברוכות ילדים. אם יש עוגן הצלה לעם ישראל בארצו, הרי אלה אותן משפחות ברוכות ילדים. אנחנו יודעים מה הבעיה הדמוגרפית יכולה לגרום לעם, אם לא ניתן לה פתרון אמיתי, והם היחידים שמתמודדים עם הבעיה הדמוגרפית של עם ישראל בארצו. אם לא ניתן להם מענה, אם לא ניתן להם סיוע, אנחנו נחטא ונמעל בתפקידנו.

לכן, אותם חברי כנסת רואים את עצמם כשליחי הציבור, שצריכים לדאוג קודם כול - וזה לגיטימי - לציבור שולחיהם, כיוון שהם יוצאים מנקודת הנחה שהתקציב לא בנוי לא על בסיס מקצועי, לא על בסיס של צרכים אמיתיים של העם באותו דור, באותה תקופה ואפילו באותה שנה - אפילו באותה שנת תקציב צריכים הצרכים להשתנות, וממילא גם הפתרונות - אלא יש מדיניות של "תפוס כפי יכולתך".

אדוני היושב=ראש, אם אפשר היה בממשלה הקודמת, בהצבעה על התקציב, להעביר בהסתייגות 5 מיליארדי שקלים לציבור מסוים של בוחרים, אל יתפלא עכשיו שר האוצר. זה נעשה אז בהסתייגות בלילה האחרון, בהינף יד, וחבר הכנסת רפי אלול יודע, שבלילה אחד, בהסתייגות אחת, ביטלו את קצבת יוצאי צבא, והמשמעות היא העברת 5 מיליארדי שקלים מצד לצד. אף אחד לא הניד עפעף, לאף אחד לא כאב לאן הולכת המדינה הזאת עם 5 מיליארדי שקלים של גירעון. אני לא נכנס עכשיו לוויכוח אם לאותה אוכלוסייה מגיעה או לא מגיעה קצבת יוצאי צבא. אולי לא היה צריך לקפח אותה, אבל לא בצורה כזאת מתקנים תקנות ומשנים תקציבים. אז שלא יבוא שר האוצר ויתפלא על כך שקואליציה בממשלה חדשה רוצה להגשים את השאיפות ואת המטלות שלה.

אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, כנציג ש"ס, למרות כל הדברים שנאמרו כאן -
בעצם נכון יותר לומר שרק דובר אחד זרק האשמות שתנועת ש"ס - - -

רפאל אלול (העבודה):

- - - מה שנעשה היום?

נסים דהן (ש"ס):

נדבר על זה.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

- - -

נסים דהן (ש"ס):

חברי הכנסת, ידידי היקרים, כשיש כללי משחק, אל תתפלאו שהשחקנים משחקים לפי כללי המשחק שהמצאתם. אלה הכללים. רוצים לשנות את כללי המשחק? אנחנו אתכם. אבל אלה הכללים הקיימים בבית הזה, והצורה שראיתם היא לא צורה שנולדה אתמול או שלשום, אלא אלה היו כללי המשחק.

אורי אור (העבודה):

סליחה, נסים, תרשה לי רגע.

נסים דהן (ש"ס):

אני נותן לך דוגמה, חבר הכנסת אורי אור: בהינף יד, בהסתייגות אחת, אתם העברתם 5 מיליארדי שקל, בלי דיון מעמיק, בלי שזה יעבור שלוש קריאות. את זה שכחתם.

אורי אור (העבודה):

אתה צועק ותוקף?

נסים דהן (ש"ס):

לא אני צועק ותוקף.

אורי אור (העבודה):

תקציב כזה, כמו שעבר פה, לא היה מאז הקמת המדינה.

נסים דהן (ש"ס):

אני לא אומר: כזה. אני אומר שכללי המשחק הם הכללים הנהוגים בבית הזה, לצערי הרב.

אורי אור (העבודה):

כללי המשחק לא היו מעולם כאלה.

נסים דהן (ש"ס):

אני אומנם חבר כנסת חדש, בסך הכול רק שנה וחצי חבר הכנסת, אבל בתקופה קצרה זו הספקתי לעבור שתי שנות תקציב, לראות פעמיים העברת תקציב במליאה, ולא ראיתי שיש שינויים גדולים מהשנה שעברה לשנה זו, גם בדיונים המקדימים, גם בדיונים במליאה, וכנראה זה היה ויהיה לעולמים.

אדוני היושב=ראש, אני רוצה לסיים. בתקציב מדינה, ששני סעיפים מתוכו מהווים כמעט 40% מן התקציב: חינוך וביטחון, לא נותרו הרבה תקציבים פתוחים שיהיה אפשר להעביר אותם לפעמים לפי צרכים אמיתיים. כשבאים וטוענים עכשיו שהשכבות החלשות נאנקות ואין להן מספיק וצריך להעביר להן תקציבים, השאלה תמיד צריכה להיות: מאין. וכיוון שהשאלה היא מאין - - -

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

ככל שיש יותר חלשים, כך ש"ס - - -

<u>נסים דהן (ש"ס):</u>

חבר הכנסת בן=מנחם, אני בטוח שאתה רק מפרגן, אני בטוח שאין עינך צרה - -

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

אני מפרגן כל הזמן, אבל אל תגיד - - -

<u>נסים דהן (ש"ס):</u>

- - אבל, ידידי היקר, אותן פעולות שתנועתי עושה, אילו אתם הייתם עושים אותן לפני 40 שנה ועד היום, לא היתה קמה ש"ס.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

צודק, צודק.

<u>נסים דהן (ש"ס):</u>

אז עכשיו תאשים, בבקשה, רק את היושבים בספסלים שלידך. כי אם אתם הייתם עושים את מה שאנחנו עושים היום למען החינוך של ילדי ישראל, אם אתם הייתם עושים מה שאנחנו עושים היום למען המסכנים, לא היו צריכים את ש"ס.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

- - -

נסים דהן (ש"ס):

אבל לא עשיתם, וגרמתם לכך שתנועת ש"ס תקום. אנחנו היחידים שמתפללים שיגיע היום שלא יצטרכו את תנועת ש"ס, שנוכל להרשות לעצמנו להתפרק וללכת הביתה, כי הכול שפיר ובריר וקיים, והכול מסודר והכול מתוקצב, לפי הצרכים.

אורי אור (העבודה):

לא ראיתי פוליטיקאי שיפרק את התנועה שלו, אז אל תדאג.

נסים דהן (ש"ס):

אני מודיע לך חגיגית, ותרשום לפניך עוד התחייבות על ההתחייבות לחבר הכנסת רפי אלול: ביום שאתה, חבר הכנסת אורי אור - ואני מאמין לך - תעמוד על הדוכן ותגיד שאין עוד אפליות, יש שוויון מלא, יש שוויון זכויות לכל האוכלוסייה, והילדים שלי יקבלו אותה כיתה, אותו לוח, אותו גיר ואותו מגרש משחקים כמו שמקבל הילד שלך; כשאתה תעמוד פה ותאמר, שכל האזרחים יקבלו באופן שווה וייהנו מהעוגה הקולקטיבית של העם שווה בשווה, ללא אפליה, ושכל יהודי יוכל לחיות בארצו, על=פי אמונתו, ולא יסיתו נגדו - - -

אורי אור (העבודה):

וישרתו כולם בצבא.

נסים דהן (ש"ס):

חבר הכנסת אורי אור, דווקא את ההערה הזאת אתה לא מעיר לכתובת הנכונה.

אורי אור (העבודה):

אני יודע. לא דיברתי עליך.

נסים דהן (ש"ס):

כשהשוויון הזה יגיע, ותוכל להכריז על זה פה מעל הבמה, אנחנו הראשונים שיגידו לך: תודה רבה, נחזור לענייניו, למשפחתנו, ונודה לך מאוד מאוד. לצערי הרב, כנראה, אלה יהיו ימות המשיח. גם זה טוב, גם ימות המשיח בשבילנו זה דבר מצוין.

אורי אור (העבודה):

- - -

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב=ראש, לאור כל התקציב שהוגש בפנינו, זה היה בלתי נמנע, זה המעט ההכרחי, זה אומנם הבלתי=אפשרי, אבל זה מה שיש בפנינו, ואין לנו תקציב יותר טוב מזה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת נסים דהן. חבר הכנסת מקסים לוי - אינו נוכח. רשות הדיבור לחבר הכנסת אלי בן=מנחם. ארבע דקות לרשותך, אדוני. אחריו - חבר הכנסת רן כהן.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת נסים דהן, שמעתי אותך, ואני מקבל חלק מהדברים.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת אלי בן=מנחם, רק רגע, אדוני.

אליהו בן=מנחם (העבודה):

תתחיל להפעיל את השעון רק כשאתחיל לדבר.

רפאל אדרי (העבודה):

ברשותך, אני עוד לא הפעלתי את השעון.

אדוני חבר הכנסת נסים דהן, אתה דיברת על 5 מיליארדי שקל. אולי אדוני יכול להזכיר לי במה מדובר?

נסים דהן (ש"ס):

כן, אני אזכיר לך. עד שנת 1992 היתה נהוגה קצבת יוצאי צבא למי ששירת בצה"ל. הוא קיבל מהביטוח הלאומי הקצבה הרבה יותר גדולה מהילד השלישי והלאה. היתה אוכלוסייה גדולה במדינת ישראל, ואני יכול לומר את השם במפורש: הערבים במדינת ישראל, שלא קיבלו קצבת יוצאי צבא כיוון שלא שירתו. ממילא ההקצבה שהם קיבלו מהביטוח לאומי, החל מהילד השלישי והלאה, היתה שליש ממה שקיבלו אלה ששירתו בצבא. חבר הכנסת אורון, בהסתייגות לתקציב, ביטל את ההגבלה של קצבת יוצאי צבא למי ששירת בצבא. אוטומטית כל הערבים במדינת ישראל קיבלו פי=שלושה, וזה 5 מיליארדי שקלים בתקציב המדינה, אוטומטית.

רן כהן (מרצ):

מה פתאום?

נסים דהן (ש"ס):

תעשה את החשבון - - -

היו"ר ר' אדרי:

זה נכון. כ=800 מיליון שקל כל שנה.

רן כהן (מרצ):

אל תתלהב. קודם כול, גם הילדים שלכם - - -

נסים דהן (ש"ס):

אנחנו תמיד קיבלנו.

רן כהן (מרצ):

- - -

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש. היתה שאלה - - -

אורי אור (העבודה):

- - -

נסים דהן (ש"ס):

מיליארד שקל בשנה.

היו"ר ר' אדרי:

זה היה 800 מיליון שקל בשנה, זה נכון.

אדוני חבר הכנסת בן=מנחם, ארבע דקות לרשותך.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להתחיל בתשובה לחבר הכנסת דהן. אמרתי שאני אענה לך מעל הבמה. חלק מהדברים שלך נכונים, ובחלק, לצערי, אתה טועה.

ש"ס קמה מכמה סיבות. לדעתי, הסיבה המרכזית שבגללה קמה ש"ס היא האפליה בתוך אגודת ישראל, כאשר השתמשו בכם שם ככושים, ואני גר בשכונה ואני יודע מה הייתם עושים. הייתם רצים עם אנשים עד לקלפיות, מכניסים אותם. כשהיה צריך לספור קולות, היו נותנים לכם בעיטה החוצה והם היו באים לספור, כי לא האמינו לכם. הרי אתה יודע בדיוק למה אני מתכוון. ואז הגיע מצב שהחליט מי שהחליט להקים תנועה דתית כמו אגודת ישראל - - -

<u>נסים דהן (ש"ס):</u>

- - - קיבלנו עשרה מנדטים.

<u>אליהו בן=מנחם (העבודה):</u>

השתמשו בכם. אתה יודע והחברים שלך יודעים.

החלק הנכון בדבריך הוא, שש"ס הולכת וגדלה ככל שיש יותר מצוקה בארץ, חבר הכנסת נסים דהן. גם אני טוען זאת. כי אתם מגיעים למשפחות החלשות ואתם עוזרים להם במקום המדינה. אם המדינה היתה נותנת חינוך חינם מגיל שלוש, אולי פחות היו מגיעים, כי המשפחות החלשות הולכות לבית=ספר רגיל. אבל, לצערי, אין חינם. העשירים מקבלים, העניים מידרדרים, וחלק מהמשפחות בלית ברירה, ואני אומר את זה כל הזמן, ואמרתי זאת גם אתמול בערב, מגיעים לש"ס, כי ש"ס עוזרת להם יותר. אני מברך אתכם על הפעולה שאתם עושים בשטח.

אני גם לא מקבל, אדוני היושב=ראש, את כל הגישה של הימים האחרונים, את ניסיון הסחיטה של המפלגות הדתיות או של המפלגות האחרות. המפלגות האלה קיבלו קולות בקלפי. כשבא ראש הממשלה, שרימה את המצביעים שלו, שמשקר להם יום אחר יום, וחלק גדול מהם מתחרטים על ההצבעה לביבי נתניהו - המצב הגיע לידי כך שהיום אותן סיעות מרגישות

שביטלו את שיקום השכונות, וזאת לאחר שביבי נתניהו אמר לפני הבחירות, שהוא יעביר כסף לשיקום שכונות במקום לעזה. אבל, הוא לקח מהשכונות והעביר לשטחים במאות מיליונים, להתנחלויות בשטחים. הוא הבטיח שלא לפגוע בחלשים, וקיצץ קצבאות ילדים. הוא פוגע בחוק הבריאות, בזוגות צעירים, במחוסרי דיור; אין תשתיות, אין פיתוח. לעומת זאת, הוא משקיע ומקים מפעלי עתק, מפעלי ענק בהתנחלויות שמעבר ל"קו הירוק".

לכן, כפי שאמרתי אתמול, אני מבין את ש"ס, אני מבין את אגודת ישראל, אני מבין את גשר, ובוודאי אני מבין את דוד לוי, שגם הוא קיבל קולות מהשטח, כפי שש"ס קיבלו. אם ש"ס היו מצביעים אוטומטית, בלי ניסיון קצת לתקן את העיוותים, ודאי שהם היו גם כן מתגמדים, עם כל הכבוד להם, כי כל הקולות שלהם הם קולות של חלשים. לכן הם ניסו לעשות תיקון כזה או תיקון אחר, ויש להם האנשים שלהם.

150,000- חבר הכנסת וקנין, הבאתי לכאן אתמול נתונים, ודיברתי על 160,000 תושבים מעבר ל"קו הירוק", שעיני לא צרה בהם, שהם אזרחים שווים במדינת ישראל ומגיע להם הכול, אבל לא מגיע להם פי 200 או פי 500 מאיזשהו ילד קטן בשכונת מצוקה. מגיע להם אותו דבר, אז תנו להם טיפה יותר. אבל, כשהולכים ומשקיעים 160 מיליון שקל ב=4,500 יחידות דיור בשטחים כשחצי מהבתים ריקים שם, והעבירו להם 3,500 קרוונים, כשכמעט 1,000 קרוונים היו ריקים שם עוד לפני כן; בונים כבישים, אוטוסטרדות, בקושי נוסע שם אוטו אחד - אז למה שלא יעשו שביל או כביש מכורכר בשכונת הארגזים למשל? או בשכונת שפירא שיעשו מדרכה? מה יש?

היינו ארבע שנים בשלטון עם יצחק רבין, זיכרונו לברכה, ועשינו הרבה מאוד למען השכבות האלה, ואתם יודעים. אבל לא הספקנו לעשות את הכול. לבוא ולדחוף את כל אותן אוכלוסיות שוב אחורה לגמרי, להגדיל פערים?

אמרתי שלביבי נתניהו יש יועץ מצוין, פרנקנשטיין. אני לא קורא לו פינקלשטיין אלא פרנקנשטיין. אולי היועץ הזה גם דוחף אותו כל הזמן לפגוע באותם מצביעים של הליכוד, להגדיל פערים. כי היועץ הזה יודע אולי יותר טוב מביבי, שככל שהעוני גדול יותר ויש יותר שכבות חלשות בעם, כך יש יותר סיכוי שהם יצביעו לימין. אלה החתכים, אין מה לעשות. תבדקו. לא אני אומר זאת, פרופסורים אומרים זאת. אולי הגדלת העוני היא דבר מכוון. אבל לפגוע יום אחר יום, לא פלא שהוא פה נסחט, לא מאמינים לו. יושבות פה סיעות בממשלה שאינן מוכנות להצביע אתו עד שהוא יכניס את זה לחוק,

וזה מה שעושים לו גשר ודוד לוי.

לפני חצי שנה הוא נתן מסמך, כולנו קיבלנו, עם חתימה של ביבי נתניהו, שהוא מתחייב לתת להם א', ב', ג', ד', ה'. מגיע לתקציב, כאילו בכלל זה ביבי נתניהו אחר. אז מה הוא מצפה? שיבוא דוד לוי ועוד פעם יגיד לו אמן? או מקסים לוי או מישהו אחר מגשר?

אנחנו את המאבק שלנו עושים בכל הכוח, ויש תיקונים כלשהם. אני רוצה שאותן מפלגות קטנות, כמו גשר, ש"ס, אגודת ישראל, ידעו, שגם כשהן מעבירות הסתייגות קטנה פה, בלי האופוזיציה הגדולה הזו לא היה אפשר להעביר הסתייגות אחת. אנחנו מנסים בזכותכם ובזכות כמה קולות מהקואליציה, שהם קצת יותר מפוקחים, ועושים גם חשבון איך מחר הם ייראו, איך ש"ס תיראה בשטח, או איך גשר ייראה בשטח, או מפלגות אחרות - מהסיבה הזו יש לכם גם הגב הגדול של מפלגת העבודה, שעוזרת אוטומטית, כי היא מאמינה בדרך אחרת.

היום שמעתי עוד על עשרות מיליונים, חבר הכנסת אלול, עשרות מיליונים נוסף על הנתונים שמסרתי אתמול. עוד הפעם, לאן? כביש אוסלו. למה צריך כביש אוסלו? כביש עוקף ימין, עוקף שמאל, עוקף למטה, עוקף למעלה. די. מספיק. יש איפה להשקיע. מורידים 40 מיליון מהשכונות, מעבירים להתנחלויות. חותכים בקצבאות הילדים, מעבירים לשטחים. יום אחר יום, ומדובר במאות מיליונים.

חבר הכנסת דהן, אתה שבאת וגדלת בשכונה, ואני יודע היכן גדלת, לא רחוק ממני, גם לך זה צריך לכאוב. אל תבוא לכאן ותנסה לייפות את כל השקר הגדול הזה, את השקר הענק הזה של ראש הממשלה, שמטעה ומרמה את כולם, והיום גם הממשלה לא מאמינה לו, ואתם לא מאמינים לו ואף אחד לא מאמין לו. אני לא יודע מי בתוך הממשלה מאמין לו.

אני עכשיו פונה לעם ואומר לו: אם רוב הממשלה אינם מאמינים לביבי נתניהו, אין שום סיבה שאתם תאמינו לו. תודה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אלי בן=מנחם. אני מזמין את חבר הכנסת רן כהן

באותו נושא. ארבע דקות לרשותך. כאמור, אנחנו דנים בחוק התקציב. כפי שמסרתי, ההצבעה בשעה 23:00 היום.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

אם בכלל.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

לרגע זה - כן.

<u>רן כהן (מרצ):</u>

חברות וחברי הכנסת, אני חושב שאי=אפשר להתעלם מההודעה הדרמטית של ממלא=מקום ראש הממשלה, השר דוד לוי, הערב. אני באמת סבור, שדוד לוי מגלה, עם כל הלבטים, אומץ לב גם בנושא החברתי וגם בנושא המדיני.

לדאבוני הרב, הוא מגלה את אומץ הלב הזה מאוד מאוד מאוחר. מדוע? משום שנדמה לי, רבותי חברי הכנסת, שלדוד לוי לא היתה שום סיבה בעולם להמתין עד הערב הזה. הוא לא צריך להמתין ולהתפטר בגלל התקציב שיהיה. הוא צריך היה להתפטר בגלל התקציב שהיה ובגלל המדיניות שהיתה. משום שדוד לוי לא יכול להיות שותף לממשלה שמתחילה עם 6% אבטלה ובתוך שנה וחצי מגיעה ל=8.5%; ממשלה שהצליחה במהלך שנה וחצי לייצר למעלה מ=41,000 מובטלים חדשים, כשהאנשים שבעבר הכנסנו אותם מהמאהלים של חסרי הדיור לדירות, עכשיו עוברים מהדירות ונזרקים למאהלים של חסרי הדיור. לכן, אין שום סיבה להמתין.

סיבה נוספת, שהיושב=ראש מכיר בעל=פה, כי כבר נאמתי אותה פעמיים: ממשלה שמתגמלת את המתנחלים, כל אחד, כל נפש, ב=104 שקלים יותר מאשר כל תושב בעיר פיתוח - זו ממשלה שאין לה זכות קיום.

אבל, אדוני היושב=ראש, אני חייב לומר לך, שמה שהיה כאן הערב זה דברים שחברי, חבר הכנסת שחל, כבר קפץ ונזעק, ובצדק, והוא קרא מהמיקרופון נאום שלם לאחר נאום

הייחודיים של שר האוצר נאמן. למה רוצים להחזיר אותנו? אני לא מבין. הרי זה כבר שלטון לא של פאר ולא הדר ולא כבוד ולא שום דבר. מי שעבר בכנסת הזאת את עשר השנים האחרונות יודע, שעברנו תהליך שבו זרקנו מאחורי גבנו את הפרוטקציוניזם הפוליטי, את הייחודיים הפוליטיים, את העסקות הפוליטיות, וניסינו ואנו מנסים להבריא את המדינה מן העניין הזה.

אדוני היושב=ראש, אני מוכרח לומר לך, אני אחזור כאן רק על מעט מן הדברים שאמר שר האוצר, פשוט שומו שמים. זה לא ייאמן. מה אמר שר האוצר? הוא אמר, בהבטחות לסיעת ישראל בעלייה: הקצאת הקרקעות לבנייה באמצעות עמותות להוסטלים כלכליים ולדיור פרטי להשכרה. זו סיעה פוליטית, שבאה בעסקה עם שר האוצר וראש הממשלה רק לקבוצת האוכלוסייה שלה. מה, זה לא ייחודי? אגב, באמת גם קצת כבוד. אתם יושבים בממשלה כדי לדאוג רק לאוכלוסייה שלכם. האם מישהו במרצ בא לדאוג רק למצביעי מרצ? האם יש דבר כזה? האם אפשר לפענח דבר כזה?

הדבר הבא: "יוגדל הסיוע בשכר דירה למשפחות המתקיימות מקצבת הבטחת הכנסה, 22 מיליון שקל". בסדר גמור. אבל למה רק לישראל בעלייה? 70 מיליון ש"ח למימון שכירת מקבצי דיור לקשישים. אדוני היושב=ראש, שמעת אותי מדבר על מצב הקשישים בארץ. 300,000 חיים מ=1,300 שקל בחודש. אז למה לא לכולם? למה לא לכל הקשישים? כל הקשישים הם אזרחי מדינת ישראל.

מה קיבלה סיעת המפד"ל? - אוהו, הרבה כסף. אני קורא ממש רק פנינים: לנושא ישיבות הסדר תועבר בתחילת 1998 תוספת בסכום של 14 מיליון שקל. למה דרך משרד הביטחון? ולמה רק לבני ישיבות ההסדר של המפד"ל? רגע, האם כל אלה שמתגייסים לצה"ל מכל מגזרי המשק, מכל תנועות הנוער, מכל גרעיני הנח"ל, הם פחות טובים מישיבות ההסדר של המפד"ל?

ותקציב משרד הדתות בעבור המפד"ל? - "יועבר בתחילת 1998 סכום של 26 מיליון ש"ח בעבור גרעינים תורניים". למה? למה גרעינים תורניים ולא גרעינים חילוניים? למה לא לתנועת הצופים? למה לא ל"שומר הצעיר", ל"נוער העובד", לבית"ר? למה? למה רק להם? כי הם יושבים בקואליציה והם באים לחטוף ולסחוט? "למלגות - 4 מיליוני ש"ח" - אז למה מלגות רק להם? "'כולל היובל' - 3 מיליוני שקל" - 3 מיליוני שקלים מסומנים לכולל מסוים. "מדרשיות ציוניות - 6 מיליון ש"ח" - מה, הם הציונים היחידים?

'"כולל האלף' - 5.5 מיליוני ש"ח."

אדוני, אתה זוכר את הימים שבהם עמדו כעדה שלמה סביב ועדת הכספים של הכנסת וכל אחד עט על פירורים פה ושם? חזרנו בבת אחת 20 אחורה, לשנות החושך של הפרוטקציוניזם הפוליטי. ההסכם הזה הוא שוחד פוליטי ממדרגה ראשונה. אי=אפשר לקרוא לזה בשום צורה אחרת. וזה בממשלה החדשנית הזאת, שבאה לגאול את מדינת ישראל.

"מכון פוע"ה - 1.5 מיליון ש"ח". אדוני היושב=ראש, "מכוני גיור ונישואין - 2 מיליוני ש"ח".

אני אומר לך, שאפשר לעבור על כל החוברת הזאת ולהשתגע. מה זה? זו השחתה של השלטון במדינה. זה לקחת כסף מכל אזרחי מדינת ישראל, מכל החברות, מכל העסקים ומכל בתי=החרושת ולתת אותו למפלגה הזאת ולמפלגה הזאת.

אני רוצה לומר לך עוד דבר, ובזה אני מסיים. אדוני היושב=ראש, כל המיליארדים האלה גם לא הולכים לרוב. אגב, גם אם זה היה לרוב הציבור בארץ זה היה בלתי חוקי ובלתי תקין. זה הולך למיעוט של קבוצות שבאות לשר האוצר. הן כיוונו אקדח לראשו ואמרו לו: או שאתה נותן לנו כסף, או שאנחנו מפילים לך את הממשלה. והוא העדיף את השלטון על פני ניקיון הכפיים, את המשך השליטה על פני השלטון הנקי וטוהר המידות.

לכן, חברי חבר הכנסת משה שחל ואנוכי שוקלים בדעתנו לפעול בנושא הזה בכל האמצעים המשפטיים, כדי לסלק את החרפה שהביאה עלינו הממשלה הזאת. תודה רבה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת רן כהן. אני מזמין את חבר הכנסת אורי אור.

אדוני.

<u>משה שחל (העבודה):</u>

אדוני היושב=ראש.

היו"ר ר' אדרי:

כן. בבקשה, אדוני.

משה שחל (העבודה):

עד שחבר הכנסת אורי אור יעלה, האם מותר לבקש ממך שתשאל אם באמת בכוונת הממשלה להביא את החוק להצבעה היום?

היו"ר ר' אדרי:

בשעה 23:00.

משה שחל (העבודה):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

ברצון אשאל, אדוני. אבקש שבתוך כמה דקות יודיעו לנו מה המצב. עד לרגע זה ידוע שההצבעה תיערך בשעה 23:00. אני מודה לך, אדוני.

בבקשה, אדוני, חבר הכנסת אורי אור.

אורי אור (העבודה):

אדוני היושב=ראש, רבותי חברי הכנסת הנוכחים, אם אתה כבר שואל את השאלה, אז תשאל למה אין פה אף אחד מהממשלה. חבר הכנסת הלפרט הוא היחיד שמייצג פה את הקואליציה בשקדנות לאורך זמן. אין פה אף אחד מהממשלה. אני מתחיל לחשוב, שאולי שר האוצר, שהיה צריך להיות נוכח בדיון חשוב כמו היום, התבייש ממה שאמרנו פה.

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב=ראש, ולכם, רבותי החברים הנוכחים פה והחברות,

שבשבועיים האלה שעברנו פה, אנחנו לעתים, חברי הכנסת, ואולי כמה אנשי תקשורת מסביב שעוסקים בעניין, לבנו גס ואנחנו חושבים שלכל הציבור ברור בדיוק שזה תהליך דמוקרטי אמיתי, שיש מפלגות שנבחרו כדת וכדין והן נלחמות על הנתח שלהן בעוגה. להערכתי, אנחנו נעשים קהי=חושים והציבור הרחב לא מבין זאת כמו שאנחנו חושבים.

שמעתי את יושב=ראש ועדת הכספים. הוא נעלב ונפגע מדברי שר האוצר, שבאמת דיבר בטון קצת מעליב על הנבחרים ועל מאבקיהם. אבל, השאלה היא בכלל לא מה חושבים בבית 19, שמשרת בצבא ביחידה קרבית, כשהוא יודע שהוא-הזה. מה חושב חייל צעיר, בן 20 נאבק על מחסניות ואומרים לו שאין כסף להחליפן, כשהוא רוצה מיגון יותר טוב ואומרים לו: בשנה הבאה, כי השנה כבר עשינו חלק וחסר לנו כסף. והוא רואה פה - וכולם אומרים שזה תהליך דמוקרטי אמיתי - איך מיליונים רבים רצים. ואינני רוצה לפרט, כי אולי חלק מהם באמת נחוצים, אולי כולם נחוצים. אבל, האם באמת כך נקבע סדר עדיפויות אמיתי?

אני משוכנע, שאם נעשה היום משאל בקרב הציבור בישראל, נמצא כי מרבית הציבור מנותק ממה שאנחנו כולנו חושבים. אולי יש ציבור גדול של תקשורת שאומר: זאת באמת דמוקרטיה אמיתית, שבה כל חברה או קבוצה של נציגים בכנסת נלחמת כך על החלק שלה. מרבית האנשים, ולא רק הצעירים, חושבים שזה לא תהליך נכון וכך לא נקבע סדר עדיפויות לאומי נכון. אנחנו צריכים להיות ערים לזה.

כשאתה בא, משוחח עם חייל ושואל: האם זה הכלי הכי טוב? אומרים לו: לא, בשנה הבאה יהיה יותר כסף ותקבל יותר. מה חושב סטודנט צעיר ששירת שנתיים, שלוש שנים, ארבע שנים בצבא, ועכשיו הוא נאבק כדי ללמוד, להילחם את מלחמת הקיום שלו, והוא רואה שיש אפליה ברורה? האם זה סדר עדיפויות אמיתי?

אני חושב, שבשבועיים האלה כולנו צריכים להרגיש הרבה יותר מאי=נוחות. ועוד אינני יודע איך תיגמר ההצבעה היום. זאת לאור כל מה שראינו פה ואיך התנהלו התהליכים בשבועיים האחרונים. לכן, זה גם לא פלא ששר האוצר לא פה. הוא מתבייש. אין פה אף אחד מהממשלה. אפילו לא טרחו שהשר המקשר ישב פה. יושב=ראש ועדת הכספים לא פה, וזה לא בסדר.

אדוני היושב=ראש, שאלו קודם חברי הכנסת מש"ס, ואמרו: תמיד היה כך. אני אינני

זוכר דיון על תקציב המדינה שבו לא ישב כאן שר, או יושב=ראש ועדת הכספים ועוד כמה אנשים. לא היה דבר כזה בקואליציה, אני אומר לכם.

לכן, אדוני היושב=ראש, מה שמצער אותי באמת - וחבל שאנשי ש"ס אינם - זה שיכול להיות שהתקציב באמת נוגע בכמה פצעים, אבל הוא פותח פצעים רבים אחרים. יכול להיות שהוא ישים תחבושת ומשחה על כמה פצעים והוא יתקן כמה עוולות. אבל הוא לא יוצר מקום עבודה אחד נוסף. הוא לא בונה שום תשתית רצינית, שבעצם היא הפתרון ליצירת מקומות עבודה נוספים. בכל זה לא עסק התקציב, לצערי הרב.

הביטחון נחלש כתוצאה מהתקציב הזה. לצערי הרב, שר הביטחון הפסיק את המלחמה שלו על התקציב, כי סיפרו לו שהוא יוכל למכור כמה בסיסים והוא ייהפך אולי להיות סוחר נדל"ן. תקציב לא יהיה לו וגם בסיסים לא יימכרו.

אני מניח שזה יהיה הנאום האחרון, אלא אם תהיינה הפתעות כלשהן ויהיה איזה דבר שיצריך דיון נוסף בשבוע הזה או בשבוע הבא. התקציב הזה לא ייצור מקומות עבודה נוספים. אני חושש מאוד, שהתחזית הקודרת של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לגבי השנה הבאה תתאמת. אותם נתונים שראינו על האבטלה, על התוצר הלאומי ועל הירידה המשמעותית ברווחיות אצלנו במדינה, לצערי הרב אני חושש שהם ימשיכו להתקיים גם בשנה הבאה. תודה רבה.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אורי אור, על דבריך. חבר הכנסת זאב בוים - אינו נוכח. כבר הודעתי שחבר כנסת שאינו נוכח, כשהוא נקרא בשמו, לא יקבל בשנית את רשות הדיבור.

אשר לשאלתך, אדוני, חבר הכנסת משה שחל, לפי הידיעה הרשמית שקיבלתי כעת - ההצבעה אכן תתקיים בשעה 23:00.

<u>משה שחל (העבודה):</u>

תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, על השאלה. אני מזמין את חברת הכנסת דליה איציק. שמונה דקות לרשותך, גברתי. אחרייך - חבר הכנסת רומן ברונפמן.

להזכיר לציבור - אנחנו דנים בהצעת חוק התקציב לשנת 1998. גברתי, בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

תודה רבה, אדוני היושב=ראש. אדוני היושב=ראש, חברי חברי הכנסת, איזה שילוב קטלני בין ראש ממשלה רשלן לבין שר אוצר שחצן. השילוב הזה, חבר הכנסת הלפרט, הביא את הביזיונות הקשים האלה. אני בטוחה שאתה, שיש לך ניסיון, שואל את עצמך, איך זה קרה שכשהיו לנו 61 מנדטים הצלחנו להעביר את התקציב ברוח נעימה, סימפתית, בלי מסע כזה? ואיך בקואליציה כל כך רחבה, ראש ממשלה לא מצליח להשתלט על העסק?

מה שקרה בתקציב נובע מחוסר הניסיון של ראש הממשלה, זו פרדיגמה, זו דוגמה, זה סמל, לצורה שבה הוא מנהל את המדינה. אתם לא רוצים לקלוט את זה. כל פעם אתם רואים את זה מחדש. האיש הוא חסר ניסיון, הוא חסר ניסיון באופן מוחלט.

והמחירים - מי יודע? אלה מחירים שאנחנו רואים. מי יודע איזה מחירים אנחנו לא רואים, שאי=אפשר לכמת אותם?

חבר הכנסת הלפרט, זה לא עניין פוליטי, אני בטוחה שאם יצחק שמיר היה עומד בראש הליכוד והיה ראש הממשלה היו לי הרבה חילוקי דעות אתו, אבל אני משוכנעת שהייתי בטוחה, שמה שהוא עושה, הוא עושה לפי תפיסתו, לפי ראייתו, לטובת מדינת ישראל. אני לא מאמינה לנתניהו, לחצי מלה ממה שהוא אומר. את התוצאות של השקרים שלו ראית היום. אתה ראית איש בודד, מסכן כמעט. חבל שאנחנו משלמים את המחיר, חבל שהמדינה הקטנה והמסכנה הזאת משלמת את המחיר. ראית איך אף אחד מהחברים שלו לא רוצה לעזור לו. אני מעזה לומר לך יותר מזה, אתה רואה את השמחה, באיזו שמחה הם מגיבים כשהוא נופל, כשהוא לא מצליח.

אדוני היושב=ראש, תרשה לי, ברשותך, לקרוא נאום של בנימין נתניהו מהתקופה שהוא היה ראש האופוזיציה. חודש אחד לפני התקציב האחרון אומר בנימין נתניהו: "אני מוכרח להגיד, שהצמיחה אז לא נקנתה באמצעות חוב או חובות שהולכים ותופחים. הממשלה היא בעצם כמו אדם שיש לו חשבון בנק, הוא כל הזמן מוציא כספים, וכדי לכסות על הגירעון הוא לווה ולווה ולווה, ובועת ההלוואה והגירעון הולכת ומתנפחת. יום אחד היא כמובן תתפוצץ. אני מניח שהממשלה מקווה שזה יבוא אחרי 1996".

אומר בנימין נתניהו, חבר הכנסת הלפרט: "ברגע זה, אדוני היושב=ראש, מי שמשלם את המחיר זה השכבות הנמוכות". ברגע זה ממש השכבות הנמוכות משלמות את המחיר - כדאי ללכת ולראות מה קורה שם ליד לשכת ראש הממשלה. ראש ממשלה שהאחרון שיוצא ממנו הוא גם הצודק, הוא אף פעם לא שובר את המעגל. כי האחרון הזה הופך להיות ראשון, ושוב אחרון הולך להיות ראשון, ואי=אפשר להפסיק את הסחרחרת הזאת.

אומר ראש הממשלה, שהיה אז ראש האופוזיציה: "מי שמשלם את המחיר זה השכבות הנמוכות, והן הולכות וסובלות מפער של עוני מתרחב, שלא היה כדוגמתו במדינת ישראל. אתמול הייתי באופקים עם רבים מחברי כאן. היינו במפעל 'אומן', שגזרו עליו סגירה פתאומית, ללא התרעה וללא שום הכנה".

"אני רוצה להגיד, אדוני היושב=ראש - אומר נתניהו, שהיה ראש האופוזיציה - "ליצחק רבין: אם אתה סוגר את 'אומן', אתה במידה רבה גורם לסגירתה של אופקים, משום שהאבטלה שם תגיע ל=20%. ישבנו שם ודיברנו עם עובדים ועובדות במפעל הזה, הורים לילדים. הם אומרים: מה נעשה? ישליכו אותנו עכשיו לרחוב" - אתם מתארים לעצמכם באיזו דרמה ובאיזו הצגה זה נאמר, כמו שנתניהו יודע לעשות יפה מאוד; הרי אף אחד לא ייקח ממנו את זה, הוא היה צריך להיות ב"הבימה", זה בזבוז של שחקן מעולה ש"הבימה" ו"הקאמרי" הפסידו.

ואני ממשיכה: "גם כך הם מקבלים כמעט שכר מינימום. אם הממשלה תשליך אותם לרחוב, היא תצטרך לשלם להם דמי אבטלה, שאני לא בטוח שהם לא גבוהים ממה שהם מקבלים היום. לא נתנו להם שום הכנה, שום הכשרה חלופית".

ואז הוא אומר, אדוני היושב=ראש, פה אני ממש מבקשת את ההקשבה שלך, תראה את

ההעזה. אומר בנימין נתניהו: "הממשלה צריכה להשקיע בהשארת המפעל פתוח לזמן מספיק, לא לחודשיים, כדי למצוא פתרון לאנשים האלה. אנחנו לא מדינה ככל המדינות. אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו שעיר תיסגר. ראש הממשלה היה צריך לרדת לשם - - - לבוא ולהגיד לאנשים: אני אתכם, לא אפקיר אתכם, ולא לשלוח לשם איזו ועדת מנכ"לים". זה מזכיר לך משהו? נתניהו אומר: "לא לשלוח איזו ועדת מנכ"לים. כולנו יודעים איך לקבור נושא. המטרה היא לא לקבור את אופקים. המטרה היא להחיות אותה, לתת לה חיים, לתת לה עתיד. זה הדבר הראשון".

וכך אפשר להמשיך ולהמשיך, והפער בין ההבטחות הגדולות לבין המציאות העגומה הולך וגובר. אני שואלת אותך, אדוני היושב=ראש, באמת, איזה חטא חטאנו, שמגיע לעם שלנו ממשלה כזאת? מה עשינו כל כך רע, חבר הכנסת הלפרט? אתה בטח מכיר את הלכות המצוות והחטאים - מה חטאנו? מה עשינו כל כך רע שמגיע לנו עונש כזה?

אני לא זוכרת במדינת ישראל ממשלה מהסוג הזה. כל שר בממשלה שתשווה אותו לשר מהממשלה הקודמת, כל שר - אין מה להשוות אותו למה שיש היום. זה ראש ממשלה שהבטיח לנו אמריקה, בית לבן, מצוינות.

אני רוצה להגיד משהו לשר נאמן. כמה קרדיט קיבל השר הזה. לא היה שר שנכנס לממשלה הזאת ולא לממשלה אחרת ולא לקודמותיה, שקיבל כל כך הרבה קרדיט. מה לא אמרו עליו? הוא פרקליט ידוע, יש לו לאן ללכת, אין לו מחויבות פוליטית לאף אחד, הוא יראה רק בעיניים מקצועיות, הוא יקום וילך הביתה, הוא לא ייסחט, לא כל מי שיבוא אליו אחרון יהיה גם צודק אצלו. תראה איך ראש הממשלה מבזה אותו.

יהושע מצא הוא השר הכי קרוב לראש הממשלה. אם יהושע מצא מבזה אותו כך בפרהסיה, זה מפני שראש הממשלה היום הולך לקבל החלטה, וזאת ההחלטה: או ראשו של דוד לוי או ראשו של נאמן. זה הולך להיות הסיפור. אני אומרת לך, אדוני השר, אם אתה עכשיו בחדרך, תקשיב לי היטב - הראש שלך מונח על השולחן.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

למי את מתכוונת, גברתי?

<u>דליה איציק (העבודה):</u>

לשר נאמן.

ראש הממשלה, לא מעניין אותו מקצועיות, לא מעניין אותו שום דבר אחר. הוא ירצה להחזיק את כיסאו, וכדי להחזיק את הכיסא הוא צריך את דוד לוי, ואז האופציות שעומדות זה או הראש של דוד לוי או הראש של נאמן, וברור לגמרי מי ישלם בראשו.

אני אומרת לך, אדוני השר, אני חוזרת ואומרת, אם אתה מאזין לי עכשיו בחדרך: קום ועשה מעשה, אל תיתן להם את התענוג הזה. אם אתה מאמין בצדקתך, תילחם עד הסוף. אל תסכים שיהפכו אותך לחסר חוליות. אל תסכים שיהפכו אותך - אני לא רוצה להשתמש במלים פחות יפות - לאיזה מין, חס וחלילה, סחבה, שאפשר לעשות אתה כל דבר.

לכן, מה שאני מציעה, אדוני היושב=ראש - ראש הממשלה, אתה יודע מה, כבר נגמרו לנו המלים. אין מהמורה שהוא לא נכנס לתוכה, אין מכשול ואין כשל שהוא לא נכנס לתוכו, ומה כבר לא נאמר, חבר הכנסת הלפרט. מה שצריך עכשיו לעשות, זה להציל את מדינת ישראל. כל יום אני חושבת על מה ששמעון פרס אמר לי חודשיים אחרי הבחירות; אני מודה, לא האמנתי לו בהתחלה. לא האמנתי לו. האיש הזה אמר כל פעם: המדינה בסכנה. תאר לך, מי יודע איזה פאשלות נעשות, לא לנגד עינינו, ואנחנו לא יודעים עליהן. תראה, חגיגה, 50 שנה למדינה, תראה איך זה מתנהל. תראה כמה מפוטרים, דבר כל כך ברור.

חבר הכנסת הלפרט, תודה. מפא"י יודעת לשלוט. אלו אולי יודעים לקחת בחירות, לא יודעים לשלוט, לא יודעים לנהל. אתה יודע כמוני שאני צודקת. מה ששכחנו, הם עדיין לומדים, ואתם יושבים ומחרישים, ובעת ההיא, כשנצטרך לתת את הדין, אתם תהיו חלק מהעניין הזה. לא תוכלו לומר: ישבנו מרחוק, לא ראינו, לא שמענו.

גם הרב עובדיה יוסף, שאמר עליו: הוא עיזה עיוורת, ושאמר עליו שהוא חירש, ואני מניחה שיגיד עוד מעט שהוא אילם, עדיין אני קוראת לו לא לשבת בצד ולעשות מעשה ולומר לראש הממשלה: אדוני ראש הממשלה, ניסית, ניסינו אותך, טעינו טעות מרה וגדולה. העם הזה לא יכול לשאת על שכמו נטל שכמוך. אני קוראת לכם לפקוח עיניים בעוד מועד.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לגברתי, חברת הכנסת דליה איציק, על דברייך. אני מזמין את חבר הכנסת רומן ברונפמן - איננו נוכח. חבר הכנסת אבנר חי שאקי - אדוני, בבקשה, לרשותך עשר דקות.

סאלח טריף (העבודה):

ומי אחריו, אדוני?

היו"ר ר' אדרי:

אחריו - חבר הכנסת סאלח טריף.

אני רק מבקש, חברי כנסת שאינם נוכחים, לא יקבלו את רשות הדיבור בשנית. אדוני, בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, הצטערתי לשמוע על אפשרות התפטרותו של שר החוץ, סגן ראש הממשלה, ממלא=מקום ראש הממשלה, דוד לוי. אני סבור, שכדי להציל את ארץ=ישראל, כדי להתמודד עם הבעיות החברתיות ולהביא מזור ופתרון לעיירות הפיתוח, כדי לקדם את המטרות הנעלות של חינוך, בפרט לאותו נוער שכונות במצוקה, מן הדין שהוא יחזור בו, או שלא יגיש את התפטרותו, כי שמעתי שהוא עדיין לא הגיש.

ודאי שיש נקודות שעליהן הוא נאבק. ודאי שיש לו סיבות משלו, אבל עדיין חיזוק אחדותו של העם, חיזוקה של הממשלה על מנת שתוכל לעמוד באתגרים האדירים העומדים לפניה, האתגרים המדיניים, האתגרים הביטחוניים, האתגרים הכלכליים והאתגרים החברתיים - חשוב שהוא ייתן את ידו להצלחת המטרות שהממשלה הזו הציבה לעצמה.

בהזדמנות זו אני רוצה להביע צער עמוק וכאב על שרפתם של שני ספרי תורה בנווה=רותם, ליד פרדס=חנה. ודאי עוד נעסוק בזה, ואני בטוח שהכנסת תזדקק לעניין, כי העניין הוא כאוב ביותר, מביש ומחפיר. יש סיבה לקרוע על התופעה הנוראה הזאת.

זכורים לנו הדברים שקרו באותה ארץ טמאה דאז ואותם טמאים לנצח, אותם נאצים שבחסותם באותו "ליל הבדולח" הארור נשרפו בתי=כנסת, ספרי תורה ומוסדות תורה. רבים עדיין מבכים בוודאי את ההשתוללות הרצחנית הנאצית, שנכנסה ותיכנס להיסטוריה כפרק עגום בתולדותיה של גרמניה, בתולדותיה של אירופה ובתולדות העולם כולו.

אבל, בתוך מדינת ישראל, ויהי המאבק אשר יהיה, ויהיה הצדק עם צד זה או צד זה, מתנקמים במה? בספרי תורה, חלילה, בספר הקדוש ביותר לעם ישראל, בספר הספרים שעליו גאוותנו, מקור זהותנו, שורש חוזקנו המוסרי והרוחני וחוסננו הרוחני גם הוא, האמוני. אין מלים להביע את הזעם ואת הכאב על כך שזה קרה, על כך שזה יכול היה לקרות.

כמי שיש לו הזכות לעמוד בראש השדולה לקידום הבנה בין דתיים לחילונים, "יחד", אני מודיע מכאן, שבעזרת השם, נתחייב כולנו, חברי הלובי ושאינם חברי הלובי, לחשוב, לעיין ולמצוא דרכים לקרב לבבות במקום לרחקם זה מזה. יש פער, אבל אין תהום, יש ויכוח, אבל אסור שתהיה שנאה, ולכן נקווה ונייחל, כי תופעה איומה כזו לא תחזור עוד על עצמה, לא כאן ולא בשום מקום בתפוצות ישראל.

ועכשיו, אדוני היושב=ראש, לדיון על חוק התקציב הבא לפנינו. כפי שכבר אמרתי בכמה מנאומי במשך השבוע הזה, חשוב ביותר שהמסר החברתי, שהוא גם מסר מוסרי ממדרגה ראשונה, יהיה ברור. כדי שהמסר הזה יהיה ברור, צריך שיתברר שהתקציב הזה אכן יעזור לממשלה ולכנסת להילחם בעוני, לצמצם פערים כלכליים.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

פרופסור שאקי, מפלגתך לקחה הרבה מאוד כספים, לאו דווקא למה שאתה אומר - לכבישים עוקפים, להתנחלויות.

<u>אבנר חי שאקי (מפד"ל):</u>

תן לי לדבר, שמעתי אותך. אני בוש ונכלם בטיעון הזה. זהו טיעון חסר כל יסוד. עסקנו רק בחינוך, ושכל עם ישראל יראה במה מדובר. אמרתי שצריך שהנוער של עיירות הפיתוח ושכונות המצוקה, שרוצה להיכנס לבתי=ספר תיכוניים טובים ולישיבות תיכוניות ולאולפנות - - -

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

שמעת על הפגנת הסטודנטים?

<u>אבנר חי שאקי (מפד"ל):</u>

לא, אדוני, אני מבקש.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מבקש, אדוני. היות שבסך הכול זו שיחה אינטימית, זה לא על חשבונך, אדוני חבר הכנסת.

<u>אבנר חי שאקי (מפד"ל):</u>

אני אומר שאני מכיר את הנושא על בוריו. באו אלי עשרות הורים ואמרו: לא יכולנו להכניס את בננו או את בתנו לא לישיבה תיכונית ולא לאולפנא, כי דורשים מאתנו 1,000 ש"ח לחודש, 900 ש"ח לחודש, 1,200 ש"ח. הגעתי למסקנה, יחד עם חברים אחרים בסיעה, שעלינו לדאוג, והמדינה חייבת לתת חינוך תיכון גם לבני עניים; לא רק, גם לבני עניים. חז"ל אומרים במסכת אבות: "היזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה". גדולי חכמי ישראל בכל הדורות באו ממשפחות עניות, אלא שפעם הבינו שלא צריכה להיות קורלציה בין מצב כלכלי סוציו=אקונומי לבין מצב ההשכלה. הנה היום, מי שהוריו אינם מסוגלים לאפשר לו לסיים תיכון משובח ולהגיע לאוניברסיטה או למוסד תורני גבוה, הוא איננו מגיע לכך. לכן, כאשר דרשתי זאת יחד עם חברי, התכוונו לעניין חברתי נטו, עניין חברתי טהור, עניין מוסרי מן המדרגה הראשונה.

כל שאר התביעות, ואני רוצה לחזור כאן לעניין ההתנחלויות, ששוב חוזרת הטענה וחוזרת, שכביכול או=או: או התנחלויות, או עיירות פיתוח. הדברים חוזרים ונשמעים. מי שהולך ורואה כיצד נאבקים חלוצים צעירים ונפלאים בסלעי השומרון ובסלעי יהודה ומביאים את דבר ישראל לשם, ומביאים יהודים להתיישב שם, להשתרש באדמתם - צריך להכתים אותם כאילו הם מונעים את הקידמה ואת הצדק החברתי, וכאילו הם האויב, חלילה, של עיירות הפיתוח? לא מיניה ולא מקצתיה. צריכים את זה וצריכים את זה. אלה שני דגלים בעלי חשיבות גדולה.

צדק חברתי הוא דבר גדול, יישוב עיירות הפיתוח הוא דבר גדול, העלאת רמתם של תושבי עיירות הפיתוח היא דבר נכון ומוצדק, אבל נכון שיהודים יתיישבו בכל חלקי ארץ=ישראל, וזה ההישג הגדול ביותר שלנו אחרי מלחמת ששת הימים, שחזרנו לחלוציות, להתיישבות, להיאחזות בטרשים מוזנחים ועזובים, שהערבים לא יישבו אותם מעולם. הם היו נשארים בשיממונם עוד אלפי שנים. עובדה היא שב=30 שנה בנינו והעמדנו שם יישובים במקומות שרק שועלים ותנים הילכו בהם במשך הרבה מאוד שנים, וגם בשנים שקדמו להתיישבות הזו.

אשר למושג סחטנות, אדוני היושב=ראש וחברי הכנסת, אני קורא לכל חברי: היינו בממשלה שבראשה עמד ראש ממשלה ממפלגת העבודה, בשעתו זה היה מר פרס. ראינו את עבודתו של מר רבין, זיכרונו לברכה, וייבדל לחיים מר נתניהו היום. וכי אותן תביעות לא חזרו על עצמן לפני הגשת חוק התקציב? לא ניגשו אותן קבוצות ללחוץ כדי לקבל אותם דברים? אילו היינו קצת פחות מרירים זה כלפי זה, היינו רואים בזה מאבק כלל=מפלגתי או רב=מפלגתי או רב=סיעתי, מפני שמעניינה של כל סיעה לתמוך באותם דברים ובאותן מטרות.

אני משוכנע, שמי שהיה עומד היום, אם היתה הממשלה הקודמת בשלטון היום, גם היא היתה נותנת וחייבת לתת לבני עיירות הפיתוח את הזכויות המינימליות הללו של חינוך ושל דיור נאות ושל רווחה ושל בריאות.

אני רוצה לומר לסיכום כמה דברים בנושא הבריאות. אני עדיין רוצה להשתכנע, או להאמין לפחות, שהממשלה הזו לא תביא למצב של בריאות לעשירים ובריאות לעניים, לא תביא למצב שסל הבריאות יהיה לפי היכולת הכספית, אלא לכל אדם לפי יכולתו ולכל אדם לפי צרכיו - זה הצדק האמיתי, זה הצדק החברתי בהתגלמותו. תחום הבריאות הוא עניין

אוניברסלי, והוא חייב להישאר אוניברסלי. הוא מיועד לכל אדם. אין לך אדם שאינו נזקק לעזרה רפואית, אין לך אדם שאינו עשוי להזדקק לשירותי הבריאות ולשירותים הרפואיים הממלכתיים. לכן, אותו הישג ששמו חוק ביטוח בריאות, שיכול היה להתפתח לאחד ההישגים הגדולים של מדינת ישראל היום, לצערנו הגדול, אם אומנם יתברר שסל הבריאות איננו אחיד ויהיו כאלה שיקבלו את השירות ויהיו כאלה שלא ויצטרכו לשלם עבור קרן מיוחדת ומי שלא יוכל לשלם לא יוכל לקבל את הבריאות הזאת, לא לו, לא לבניו ולא לבנותיו - זה יהיה עוול חברתי, עוול מוסרי.

נקווה שלמרות כל הקשיים התקציב הזה יעזור למדינה ולתושביה להתמודד עם הצרכים המדיניים, הביטחוניים, הכלכליים והחברתיים, שהם התמצית של המאבק המוסרי על דמותו של העם הזה כעם שהשוויון הוא בסיס קיומו. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אבנר חי שאקי. רשות הדיבור לחבר הכנסת סאלח טריף.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ר' אדרי:

לפני כן - הודעה למזכיר הכנסת. אדוני, בבקשה.

מזכיר הכנסת א' האן:

ברשות היושב=ראש, הריני מתכבד להודיע, כי הונחה על שולחן הכנסת הצעת החלטה להצעת החוק להגברת הצמיחה והתעסוקה ולהשגת יעדי התקציב לשנת הכספים 1998 (תיקוני 1997. תודה רבה.-חקיקה), התשנ"ח

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני מזכיר הכנסת.

הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1998, התשנ"ח-1998

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת סאלח טריף, בבקשה. ארבע דקות לרשותך.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, לפני כל פעם שאני עולה לדבר אני פשוט יושב כאן כמה דקות כדי לשמוע את העדכונים האחרונים, כדי לחשוב למי אני פונה עכשיו, על מה אני מדבר. אני לא יכול שלא להיות תחת הרושם העז מדבריו האחרונים של השר דוד לוי, שר החוץ. הוא אומר: ממשלה שטסה לשום מקום. ממשלה שבאמת טסה לשום מקום.

התפלאתי לשמוע את דבריך, חבר הכנסת שאקי; ואני מאוד מעריך אותך. הרי הממשלה הזאת ומרכיביה הופכים להיות חסרי בושה. זה שהם חסרי אחריות - אנחנו יודעים מזמן. זה קורה לנו כבר שנתיים. אבל, חסרי בושה עד כדי כך? מה קרה לכם? באיזה מצב אנחנו נמצאים? יושב פה אחד האנשים שהיה שר בהרבה ממשלות. אני שש שנים בכנסת, בחיי לא ראיתי דבר כזה. בחיי לא ראיתי מחזה כל כך נורא. הרי אנחנו בהלם קרב. אנחנו יושבים כאן שבועיים, ואני אומר לך, כמי שעבר קצת מלחמה עם כדורים מעל הראש, אני בהלם קרב. איך ייתכן דבר כזה בישראל? המדינה נמצאת במצב לאומי קשה מאוד.

אברהם פורז (מרצ):

נניח שאתה מדבר - - -

סאלח טריף (העבודה):

אני מודה לך. אני בכל זאת שולט בעצבי, חבר הכנסת פורז. אני לא יודע באיזו יחידה היית, אבל למדתי לתפקד גם בהלם בשעת קרב.

אנחנו בשעת חירום לאומית. המדינה הזאת מתנהלת בצורה הכי שלומיאלית שאפשר, ואנחנו הולכים ולא יודעים לאן, לא בפעימה השנייה, לא בתהליך המדיני - הכול לפני פיצוץ אחד גדול, אם אני מגדיר את זה נכון.

המצב הכלכלי נורא. אני שמעתי אתמול על המצב הכלכלי, כאשר יש אפס צמיחה בכל השנה. אבטלה מתגברת, הגענו ל=160,000 מובטלים, כאשר יש רשימה גדולה של מפעלים שעומדים להיסגר.

ומה הבשורה של התקציב החדש? רק לפני שבועיים ראש הממשלה ביקר באופקים. הוא הולך ומדבר עם כל האנשים, ואיזו בשורה אתם מביאים לנו? חבר הכנסת אבנר שאקי, אתה פה מהקואליציה, אני מוכרח לפנות אליך ואל ההגינות שלך. אתה יכול להגיד לי, איך ייתכן, במצב הכלכלי הקשה שבו הממשלה קיצצה רק אתמול=שלשום מיליארדים, שיש לה עכשיו מיליארד שקל תוספת רק למגזר החרדי? מיליארד שקל?

שמעתי אתמול את שר הביטחון אומר שאין לו תקציב.

<u>אבנר חי שאקי (מפד"ל):</u>

מהרזרבה.

<u>סאלח טריף (העבודה):</u>

אין לו תקציב, מה רזרבה? לא השארתם לו רזרבה, ועכשיו דנים על הרזרבה של הרזרבה. אני שואל אותך, אין בושה בלבכם? אתם לא מסתכלים בעיני הציבור הישראלי, כולם עוקבים אחריכם בחרדה. פתאום על כל המיליארדים שיש פה, רק בגוש החרדי והדתי יש עכשיו מיליארד נוסף - למה? לא היה לכם תקציב, לא לביטחון, לא למלחמה באבטלה, לא לצמיחה, לא ללימודים הגבוהים. אתה מדבר על תלמידים? אתה מדבר על שעות לימוד שהשגתם, כל הכבוד. אבל תשמע ותראה את ההפגנות האלימות של הסטודנטים היום. להם לא מגיע? הם שירתו בצה"ל ועושים כל שנה 50 ימי מילואים. לא מגיע להם? מגיע לאותם אנשים שלא הולכים לצבא תוספת למשכנתאות ושכר דירה חצי חינם ולימודים בכולל כי תורתם אומנותם? לשם מופנים המשאבים של המדינה? זו ציונות? זו ההתגשמות של הציונות, חבר הכנסת שאקי?

אני אומר לך, שנתנו מיליארד שקל לדרוזים בתוכנית רב=שנתית לשש שנים, על עוול שנמשך 50 שנה, וזו אוכלוסייה שהיקפה הוא חצי מהאוכלוסייה החרדית והיא משרתת את המדינה, ואתה יודע את זה. פתאום בהינף יד מחלקים מיליארד שקל מהתקציב כתוספת לשנה אחת. איפה אנחנו נמצאים? כך אנחנו מטפלים, זו הבשורה לעם בשנה החדשה?

אני אומר לכם, אכן החרדים, הדתיים, המתנחלים וגם העולים זכו היום, אבל מדינת ישראל הפסידה, הפסידה בגדול. כולנו הפסדנו. הפסדנו כי אנחנו באמת הגענו לשפל הגדול ביותר בתולדות המדינה. שר בכיר ביותר בממשלה, דקות ושעות לפני ההצבעה על התקציב עומד עכשיו בפתח וראש הממשלה מנסה למצוא פתרונות קסם. כתבו עליו שהוא קוסם, חברי חבר הכנסת שחל. באמת קוסם, על חשבון כולנו. ההצגה הגדולה ביותר, ואנחנו המשלמים.

למועצות המקומיות פתרו את הגירעונות על=ידי מתן רשות להן להגדיל את הארנונה. חוק הבריאות, עכשיו מתווכחים עליו, כדי שאתה ואני ואותם אנשים שלא יכולים לשלם, ישלמו עבור תרופות ועבור ביקור אצל רופא. כל דבר עושים ככה. הציבור ישלם, ואותם אנשים פה, שמייצגים את החלקים שלא כל כך מגיע להם, שמקבלים יותר מדי, יקבלו עוד יותר. איפה הבשורה? זו בשורה מרה מאוד, אדוני היושב=ראש. זו בשורה קשה מאוד לכולנו, למדינת ישראל, לביטחונה וגם לעתידה.

ממשלה כזאת צריכה כבר ללכת. ראש ממשלה כזה, צריך שתהיה לו קצת בושה, שיתבייש וילך אם הוא צריך לטפל כך במדינה, והוא ראש הממשלה הנבחר הראשון. זו אחריות לאומית וזו בושה וזה חוסר אחריות, הדרך שהוא מוביל בה את כולנו.

<u>היו"ר ר' אדרי:</u>

אני מודה לחבר הכנסת סאלח טריף. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו לחבר הכנסת נואף מסאלחה -.

חבר הכנסת מסאלחה, היתה בקשה להחליף את חברת הכנסת ענת מאור בחבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, אני נמצא בכנסת תשע שנים ואני מוכרח להודות, שמה שראיתי במהלך החודש האחרון, לא ראיתי. במהלך התקופה שאני כאן ראיתי ממשלת אחדות לאומית - - -

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, תשאל את הוותיק שבתוכנו, חבר הכנסת שחל. הוא יכול לספר לך.

אברהם פורז (מרצ):

אני חושב שגם הוא לא ראה.

משה שחל (העבודה):

27 שנים.

אברהם פורז (מרצ):

אני התעניינתי בתולדות הכנסת, ואני חושב שדברים כאלה עוד לא היו פה. אני עצמי עברתי ממשלת אחדות לאומית, פירוק שלה, הקמת ממשלה אחרת, הקמת ממשלה - מחזות כאלה לא ראיתי.

אני אומר לכם, נציגי המפד"ל, אתם הייתם מפלגה שנתנה יד נגד הכספים הייחודיים, ובשעתו, בזכות עזרת המפד"ל תוקן החוק שאסר כספים ייחודיים. והנה היום, בריש גלי, אתם מאלצים את שר האוצר לבוא לכאן ולקרוא בקול רם רשימה של כספים ייחודיים שאתם השגתם.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

- - -

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

אני רוצה לומר לכם, השגתם כספים ייחודיים. הרשימה שקרא היום שר האוצר, חלק בשמות מאוד ספציפיים, היתה רשימה של כספים ייחודיים, והיתה לכם תרומה לזה.

בכל מקרה, אני לא נתקלתי אף פעם בהתוודות פומבית כזאת, שקוראים רשימה. בדרך כלל היו מסתתרים אתה, היו מתביישים, והיום עשו את זה פה בגלוי.

אבל, מה הדבר המצחיק בכל העניין הזה? אחרי שאתם משלמים את כל המחירים האלה, שכחתם שיש לכם שותף מאוד בכיר בקואליציה, סיעת גשר. נתתם להם במשך החודש האחרון, שוב ושוב, להצביע נגדכם כל הזמן, והיה נדמה לכם שזה יעבור איכשהו, או שהם יתרצו או שיקרה משהו טוב. שום דבר טוב לא קורה. ראיתי היום את השר דוד לוי. להערכתי, מותר לי להתנבא - והנה, אני מעז לעשות את זה שעה שעדיין הדברים אינם ידועים - שראש הממשלה ייכנע לדרישותיו של דוד לוי, הייתי אומר כמעט ייכנע ללא תנאי, וייתן לו כל מה שהוא רוצה.

תשאלו, למה זה רע בעצם, אולי זה טוב? תראו, אין חוכמות, אין נסים ואין אלכימיה בעסק הזה. כסף שצריך ללכת למטרות מסוימות ואיננו בתקציב, ורוצים היום להוציא מה שאין בתקציב, צריך למצוא מקור לתקציב. ויש כמה דרכים למקורות.

אחת הדרכים הקלות יותר היא הדרך להטיל מסים נוספים. ומסים נוספים אפשר לעשות בכל מיני פטנטים, החל מהפטנט של אי=עדכון כל מיני מדרגות מס, ודרך פטנטים של הוצאת סעיפים שצריכים להוציא אותם והמדינה לא מוציאה אותם, והתוצאה הסופית היא: העלאת מס.

ואם אני יודע את שיטת עבודתו של ראש הממשלה, כבר ראיתי אותו נכנע לדוד לוי לא בפעם הראשונה. גם כל הקמת הליכוד במתכונתו לפני הבחירות האחרונות, אחרי שלוי וגשר עזבו את הליכוד, היתה כניעה מוחלטת ללוי. אני רואה שהיום תהיה כניעה נוספת.

שאלה גדולה היא, מה יעשה יעקב נאמן? אם הוא יהיה נאמן לעצמו ולקו הכלכלי

שהוא רצה לייצג - קו שעלי, באופן כללי, מקובל, אני מודה. גם אני חסיד של גישה האומרת: בואו נעזור למשק, בואו נעזור לכלכלה, ורק אחר כך נחשוב איך מחלקים - הוא לא יוכל להישאר בממשלה. אם הוא יישאר בממשלה, זו תהיה התבזות טוטלית של אדם שהיה פרקליט מצליח, פרופסור באוניברסיטה, והנה הוא עובר פה תהליך מתמיד ומבזה של השפלות.

רבותי חברי הכנסת, ממילא התקציב הזה במידה רבה מאוד איננו ריאלי. התקציב הזה חוזה גידול של כ=3% בתוצר, אף שאנחנו יודעים שבשנה האחרונה היה אפס גידול, והיום אנחנו הולכים למיתון יותר עמוק. לכן, איפה הגידול? וכשאין גידול בתוצר, אין גידול בהכנסות המדינה, וכשאין גידול בהכנסות המדינה, עושים חשבונות שלא מתממשים.

המדיניות הזאת של ארץ=ישראל השלמה - אתם אולי לא תאהבו לשמוע את זה - יש לה מחיר כלכלי. קברי האבות שלנו והנכונות להילחם עליהם ולהתעמת עם כל העולם עבור זה - יש לזה מחיר כלכלי. אני מכבד אנשים שאומרים: אומה לא מוותרת על שטח, על טריטוריה ועל מורשת, ומוכנה בשביל זה לחיות במצור, להדק את החגורה, לחיות ברמת חיים נמוכה, ובלבד שזה יהיה בידינו.

אבל פה מנסים למכור את האשליה, שאפשר גם זה וגם זה; שאנחנו יכולים גם להחזיק בשטחים, גם להתעמת עם כל העולם, גם לא לבצע פעימות, גם לריב עם האירופים, גם לריב עם האמריקנים, גם לעצור את ההשקעות, ובסוף גם יהיה לנו כסף לרווחה ולשירותים חברתיים מפותחים.

<u>אבנר חי שאקי (מפד"ל):</u>

מה כל כך נורא להעלות 2% במס הכנסה?

<u>אברהם פורז (מרצ):</u>

למי? למי? חבר הכנסת שאקי, אתה נמצא בחלק העליון של העשירון העליון.

<u>אבנר חי שאקי (מפד"ל):</u>

שיעלו.

אברהם פורז (מרצ):

משכורתך היא 22,000 שקל לחודש ברוטו. אתה יודע שהיום משלמים 55% מס שולי ב=8,500 שקל בחודש? על מה אתם מדברים?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

בשביל הצלת המשק הישראלי - - -

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת שאקי, בבחירות, תלכו לציבור ותגידו לו, שלמען ארץ=ישראל אתם רוצים שהציבור ירד ברמת החיים כדי רבע, שיהדקו את החגורה, שלא ייסעו לחו"ל, שלא יפתחו קניונים, שלא יקנו מכשירי טלוויזיה. זה בסדר, תגידו את זה, ואם יהיה לכם רוב, בבקשה.

אבל מה שעשיתם, מה שעשה ראש הממשלה - הוא הבטיח הכול, הוא הבטיח גם את זה וגם את זה וגם את זה. אמרתי לך, אני מכבד אנשים שאומרים: למען ארץ=ישראל מותר למוטט את הכלכלה. נרעב, נהדק חגורות, נחיה ברמת חיים של שנות ה=50, אבל תהיה לנו ארץ=ישראל. אני מבין את זה; אני לא מסכים לזה, זה נראה לי דבר מופרך. אני מבין את התיזה. אבל תדעו למה אתם הולכים.

המשק הישראלי עד 1992 היה לו אחוז ההשקעות הזרות הכי נמוך במערב, כי המשקיעים לא רוצים להשקיע במקום שיש בו אינתיפאדה, ולא רוצים להשקיע במקום שיורים בו, ולא רוצים להשקיע במקום שיש בו סכנת מלחמה. את זה הם לא רוצים. מה לעשות? ככה הם המשקיעים. רוב המשקיעים הם אנשים רעים, וכל מה שמעניין אותם, סליחה, זה בצע כסף. הם רוצים לשים כסף ולהוציא כמה שיותר. הם לא פטריוטים, הם לא אלטרואיסטים, הם לא מחפשים לעצמם שום דבר חוץ מכסף. וכשאתם לא נותנים להם תנאים להרוויח, הם לא יבואו, אין מה לעשות, לא יעזור.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

ההשקעות פחתו בשנה האחרונה, או - - -

אברהם פורז (מרצ):

כן, כן, כן, בשנה האחרונה, אנחנו בגידול לנפש אפס, חבר הכנסת הלפרט.

סאלח טריף (העבודה):

צמיחה, אפס.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת הלפרט, אני יודע שאתה לא איש עסקים, אבל לו היה לך כסף, היית הולך להשקיע אותו בבוסניה? היית הולך להשקיע אותו בצפון=אירלנד?

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת פורז, זמנך עבר.

אברהם פורז (מרצ):

אבל יש לי נאום טוב.

היו"ר ר' אדרי:

מצוין, אדוני, מצוין. אבל היות שאנחנו צריכים להצביע בשעה 23:00, אני חייב להגביל את הזמן.

אברהם פורז (מרצ):

תן לי עוד דקה, בבקשה.

היו"ר ר' אדרי:

כבר נתתי לך דקה לפני כן.

אברהם פורז (מרצ):

רבותי, מותר לומר, שלמען ארץ=ישראל צריך להדק חגורות, אבל אל תמכרו את האשליה שאפשר הכול. ולכן, כל התקציב הזה הוא נפילה אחת גדולה, הוא לא יחזיק מעמד, ואין כסף לשירותים החברתיים, כי הכלכלה נהרסת. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אברהם פורז. רשות הדיבור לחבר הכנסת נואף מסאלחה, ואחריו - לחבר הכנסת דוד אזולאי.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב=ראש, חברי הכנסת, דבר מדהים. ישבתי כאן השבוע כיושב=ראש 16 שעות, ושמעתי את כולם, חוץ מהשרים, כי הם לא דיברו, ונאמתי שבע פעמים. ובערבית אומרים: "כלאם פאדי", היינו, סתם דיבורים.

אני רוצה להעיר כמה הערות, ואני לא מסכסך. בתוכנית "מבט" עמד חבר הכנסת חנן פורת ואמר: אל תתייחסו ברצינות למה שאומר דוד לוי; ואם הוא יתפטר, ברוך שפטרנו. ככה, חד וחלק. אני אומר את מה שהיה ב"מבט".

אני שומע את השר דוד לוי מדבר - אמר את זה סאלח טריף, אמר את זה לפניו דדי צוקר כשאני הייתי היושב=ראש כאן - על המטוס הזה שטס לשום מקום. אתה משלם 300 שקל, הוא מסתובב וחוזר.

אדוני היושב=ראש, אני שומע את ידידי וחברי אבנר חי שאקי, באמת אנחנו חברים -

אגב, האנשים לא מבינים איך אני חבר של המפד"ל, ערבי עם דעות קיצוניות. אתה אומר סלעים. מה זו האבן השחורה - אלחאג'ר אלאסוואד בלכעבי - זו לא אבן שאנחנו מסתובבים סביבה? המוסלמים קודם באו על גמלים או ברגל. מה זו כיפת הסלע, זו לא אבן? מה זה הכותל המערבי, זו לא אבן?

אנחנו מאמינים באותו אל, אנחנו מאמינים באותו אבא, אברהם אבינו, ואנחנו נלחמים, לא רבים על אותה ארץ. בלי פשרה היסטורית לא יעזור, לא ליהודים ולא לערבים.

הבעיה איננה צדק. הערבי הפלסטיני, שהוא פליט, לא תשכנע אותו ואני לא אשכנע אותו שהוא לא גר ביפו או בחיפה, אבל הוא יודע שזו עובדה שיש מדינת ישראל. אם הוא רוצה פשרה היסטורית, לא טריטוריאלית, שיש בה טריטוריה, הוא צריך מינימום של מחיה.

אבל, אני חוזר לערביי ישראל. ערביי ישראל יצאו אפס בנושא התקציב. המפלגות הקואליציוניות, ברוך השם, כל אחת דאגה לציבור שלה, ואנחנו בחוץ. אגב, יש ערבים מצביעי ש"ס ויש ערבים מצביעי ליכוד. גם לנתניהו, לצערי הרב, הצביעו 20,000 ערבים. גם לגשר הצביעו ערבים וגם למפד"ל. חבר הכנסת בן=צור, פעם השגתם מנדט שלם מהערבים. אף אחד לא מתחשב בערבים האלה. נניח שלא הצביעו, אז מה?

הממשלה הזאת שרויה בקיהות=חושים. כמה פעמים אני צריך לעמוד כאן ולהגיד לכם שביוב אין לנו. חינוך - אתם אנשי חינוך, אתם לא יודעים איזה פער בחינוך יש לנו? אתם יודעים איזה מחסור? עיני לא צרה בכך שהממשלה קיבלה את התביעה של המפד"ל בעניין החינוך.

<u>שמריהו בן=צור (מפד"ל):</u>

זה גם בשביל הערבים.

<u>נואף מסאלחה (העבודה):</u>

לערבים צריכים תוכנית חומש, חבר הכנסת בן=צור, סגן יושב=ראש הכנסת. אנחנו

צריכים תוכנית חומש ועוד תוכנית חומש. אני בעד שוויון בזכויות ובחובות.

אני רק הדגמתי שגם לממשלה הזאת אין אמון בעצמה. זה לא עניין של אופוזיציה. אנחנו יצאנו נפסדים.

אני רוצה לומר לכם, הסמה הגזענית שהיתה והעלתה בין היתר את נתניהו לשלטון, בין היתר אני אומר: "ביבי טוב ליהודים" - מובן מאליו שהוא רע לערבים. לכן חלק הצביעו. תאמינו לי שהוא רע ליהודים ורע לערבים כראש ממשלה, אני לא מדבר באופן אישי.

מה נשאר לנו? נשאר לנו במסגרת החוק לצאת עוד הפעם להפגנות, ואנחנו נצא, נצא לשביתה כללית, אפילו שישבנו 38 יום, גם אנחנו, חברי הכנסת, לפני שנה וחצי. סיכמו אתנו על עשרות מיליונים ולא ביצעו את זה.

אנחנו אנשי ציבור, 11 חברי כנסת ערבים, עשרות ראשי ערים, מאות אנשי ציבור ומיליון ערבים. מחצית מהערבים מצויים מתחת לקו העוני. מישהו דאג לזה? מחצית מהאנשים העניים הם ערבים, וזה עולה כל שנה.

דבר אחרון. שמעתי את זה גם מחבר הכנסת דהן, ואני שומע אותו הרבה, הוא מעמיק. גם הוא נפל בטעות של בני אלון וקליינר, שהיתה מכוונת. הוא מדבר על 5 מיליארדי שקל שממשלת מפלגת העבודה נתנה לנושא קצבת יוצאי צבא, השוואת הערבים. זה שקר. שאל אותו רפי אדרי, היושב=ראש, עוד הפעם - כמה אתה אומר? בסוף הגיעו ל=8 מיליונים. הרי נתנו לחרדים, והוא חרדי. הוא לא משרת בצה"ל כמו שהבן שלי לא משרת בצה"ל. הוא אמר שהוא נפל בטעות החמורה הזאת.

מתקציב של 207 מיליארד מדברים על 500 מיליון שקל, 0.25% לערבים, לילד הערבי, כשמחצית הילדים שלנו הם עניים.

אני אומר לכם, מה שנעשה כאן שנה אחרי שנה, זה לא עניין פוליטי, אנחנו אזרחי מדינת ישראל. זה לא עניין של נאמנות, אנחנו נאמנים, אנחנו לא נצטדק בפני אף אחד, אנחנו נאמנים גם למדינה וגם לחוק, ולא יעזור שום דבר. כמה שאנחנו נאמנים, כמה שאנחנו רואים במדינה זו את מדינתנו, בא תקציב אחר תקציב, מדיניות אחרי מדיניות

ואומרת לנו: לא רוצים אתכם, נמאסתם. זאת אומרת, אנחנו נמאסנו. אני יכול להגיד לראש הממשלה ולממשלה, שאתם נמאסתם. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת מסאלחה. חבר הכנסת דוד אזולאי - איננו. חבר הכנסת חיים רמון - אינו נוכח. חבר הכנסת שאול עמור - אינו נוכח. חברת הכנסת ענת מאור - גברתי, בבקשה. ארבע דקות לרשותך.

משה שחל (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, אני מציע לתת לאלה שיושבים באולם כל הזמן פרמיה על חשבון הזמן של אלה שלא באים.

היו"ר נ' חזן:

אדוני, אתה יודע שאנחנו חייבים לדון עד השעה 23:00.

משה שחל (העבודה):

אני פה.

היו"ר נ' חזן:

כן, אתה פה, אבל חברת הכנסת ענת מאור על הדוכן. אז תמתין דקות ספורות. חברת הכנסת ענת מאור, ארבע דקות, גברתי.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, באופן טבעי היינו אמורים להיות בלילה האחרון,

אבל אנחנו יודעים שהממשלה הזו, כמו שהיא נולדה באופן דמוקרטי אבל התחילה את דרכה בחטא החל מיום ההשבעה הראשון, כשלא היה שר חוץ, לא היה שר תשתיות והיתה מבוכה רבה, כך היא מביאה אותנו מדחי אל דחי. אין שלום, אין ביטחון, אין תקציב, אין צמיחה, האבטלה הגואה, ועל כל הדברים הללו דיברנו.

אני רוצה להזכיר, חברות וחברי הכנסת, שבנר ראשון של חנוכה עמדתי ואמרתי איך בנימין נתניהו בעצם משמש שמש שמכבה לנו יום יום נר אחר. כך ראש הממשלה כיבה לנו את נר התעסוקה, את נר הצמיחה, את נר הבריאות, את נר זכויות הילד, את נר עיירות הפיתוח, את נר השלום, והעיקר - את נר התקווה.

מה שקורה זה לא רק האין הגדול, החור שהולך ומעמיק והבור שהולך ונפתח, אלא שיש פה הרס ופגיעה בתרבות השלטון, באמינות, כשמלה היא לא מלה והסכם הוא לא הסכם. אומרים: ייתכן שבמאבק שלכם שמונה ימים ושמונה לילות, בעצם גרמתם לבומרנג, לאותו מעגל סחטנות ולאותו מעגל הישגים. אני אומרת: לא, אנחנו עושים את תפקידנו באופן נחרץ, נחוש, ובדין, כי כל העובר בארץ לאורכה ולרוחבה רואה איך העם כולו מואס בשיטות, בדרך, בחוסר האמת ובחוסר היושר. לא אנחנו נתנו לזה יד, אלא ראש הממשלה, שהוא איננו, ראש ממשלה שמזמין את הסחיטות, שר אוצר שמזמין את הציניות, ממשלה שיודעת את כל הדרך הקלוקלת, את כל המחדלים, את כל הביזיונות, את הכישלונות, ושותקת כמו אילם.

אנחנו פתחנו את שנת 1998, ביום הראשון שלה, בתחושה קשה של האזרחים כולם, בין שהם תמכו בנתניהו ובין שלא. וזה היעד שלנו, להחזיר את המדינה הזו לדרך של תקווה, לדרך של שלום, לדרך של צמיחה, ואני אומרת קודם כול לדרך של אמינות, שנורמות בסיסיות תפסקנה להתכרסם. ראש הממשלה, כבר אמרתי זאת, לילה שלם דיברנו, המציא שיטה חדשה, אין יותר נל"י - ניהול לפי יעדים, יש נל"ם - ניהול לפי משברים. והתפקיד שלנו הוא לא לאפשר שבנימין נתניהו קום יקום. הוא לא בובת "נחום תקום". הוא צריך ליפול על המחדלים, על הכשלים, על חוסר המעש ועל ההטעיות.

חברות וחברי הכנסת, אנחנו עומדים ערב התקציב, אם בכלל נדון בו.

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

את אופטימית.

<u>ענת מאור (מרצ):</u>

אני לא אופטימית. אנחנו מאוד ריאליסטים. אנחנו רק יודעים, שמדובר בדרך פתלתולה של ראש הממשלה ושל הממשלה ושל הקואליציה כולה, של המפלגות שלועגות במסדרונות, אך מצביעות בכניעה פה, בתוך הכנסת. ואנחנו לא נרפה מתפקידנו. אם נגיע הלילה להצבעות, כאשר נגיע, והלוואי שזה לא יהיה היום, כמובן על חוק הבריאות, לא נאפשר הצבעה ללא הסתייגויות, ללא דיון מחודש.

אני רוצה היום להתייחס לסעיף מסוים בתקציב, ואני פונה לאנשי הקואליציה להצטרף גם להסתייגות בעניין זה.

חברות וחברים, גמרנו את 1997 בעלייה דרמטית במספר מקרי הרצח של נשים על=ידי בעליהן. זאת לא סתם אלימות במשפחה, זו לא אלימות כלפי נשים, זה רצח נתעב וקשה ואובדן חיי נשים. לא יכול להיות שהכנסת תסכים, שראש הממשלה יעשה קמפיין וידבר על החשיבות של המאבק באלימות, אבל תקציב המדינה לא יגדל. נשים מתלוננות, ואין מקלטים. נשים יוצאות מן המקלט, ואין להן סיוע לשכור דירה, כדי שלא תיאלצנה לחזור לציפורני הבעל המכה.

חברות וחברים, בחוק תקציב המדינה, בתקציב של משרד העבודה והרווחה, יש הסתייגות שלי, שהיא צנועה. היא מבטאת את העמדה של הוועדה למעמד האשה כולה. דרשנו בסך הכול תוספת של 12 מיליון שקלים. ובמקביל, כמובן, להשקיע בבניית מקלטים חדשים. אני מדברת קודם כול על תקציב כדי שהמקלטים הקיימים יוכלו לתפקד נכון, וכדי שהארגונים, שעושים עבודת קודש באופן וולונטרי, קווי החירום, קווי הסיוע - כל מוסדות המניעה יוכלו לתפקד.

לכן אני פונה גם לחברי הקואליציה, והיו לי שיחות עם אנשים מסיעות הקואליציה, אני מקווה ומאמינה, שהכנסת כולה תתלכד כדי שבתקציב משרד העבודה והרווחה, בסעיף הנוגע לשיקום נערות ונשים במצוקה, לפחות נעביר את ההסתייגות שמדברת על תוספת של 12 מיליון שקלים. זה לא האור כולו, אבל זה צעד קטן=גדול קדימה, כדי למנוע את המחדל שכל כך הרבה נשים נרצחות בפתחה של 1998. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מאוד מודה לך, חברת הכנסת מאור. חברי הכנסת, למען הסדר הטוב אקרא את הרשימה על=פי הסדר הנכון לרגע זה. הבא בתור - חבר הכנסת רפאל אדרי, שניהל את הישיבה עד כה ולכן לא יכול היה לדבר כאשר הגיע תורו. ארבע דקות, אדוני. אחריו - חבר הכנסת חיים רמון. אחריו - חבר הכנסת חגי מירום. אחריו - חבר הכנסת רענן כהן. אדוני, בבקשה.

רפאל אדרי (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, בדרך כלל בפרלמנטים נאורים, יום הגשת התקציב או חוק ההסדרים הוא כמעט יום חג לפרלמנט. לצערי, אצלנו זה נהפך לדבר כמעט לא רציני. מסתכלים עלינו במשך שבועיים, ואנחנו יושבים כאן ימים, לילות. אני משער שהציבור שראה את המחזות של השבועיים האחרונים לא מאושר ממה שקורה בבית הזה. גם אני, גברתי היושבת=ראש, לא מאושר, ואני מקווה שנשנה את תקנון הכנסת.

הגשתי היום הצעה, למעשה דיברתי על זה שלשום במליאת הכנסת, כאשר ניהלתי את הישיבות, כדי לעגן את כל הקשור בהגשת חוק ההסדרים והתקציב בצורה יותר מסודרת ולא לנהל דיונים מרתוניים עקרים, כאשר הדברים מסתדרים בחדרי חדרים, כפי שראינו היום ממה שמסר לנו שר האוצר מעל דוכן הכנסת ומהמסמכים שהונחו על שולחן חברי הכנסת.

בדרך כלל הצעת התקציב אמורה לחלק את העוגה באופן צודק והוגן לכל האוכלוסייה, על כל רבדיה. הצעת התקציב אמורה להיטיב עם השכבות החלשות - גמלאים, ערי פיתוח - לחזק את הכלכלה, לצמצם את האבטלה, לא להעלות מסים. אנחנו נוכחים לדעת שלא כך הדבר.

אני מבקש לפנות לחברי הקואליציה היושבים כאן בבקשה להתאחד, לאחר שנעשו הסכמים, לאחר שנמסרה הודעה על כל ההסכמים השונים שנעשו עם הסיעות. גם בעבר היו דברים כאלה, אבל לא בממדים שהיו בשבועיים האחרונים. בואו נתאחד על שני דברים: בנושא ההשכלה הגבוהה ובנושא הזוגות הצעירים. וכפי שנמצאו תקציבים אדירים, כפי

שנמסר לנו היום, לנושאים שונים, בשעתיים שנותרו לנו עד להצבעה נבקש, נתדיין, נחזק, בשני הנושאים, שהם בנפשנו.

הממשלה צריכה ללכת לקראת אותם צעירים שמשרתים שלוש שנים, וכשחוזרים והולכים לאוניברסיטאות, הם לא יכולים להמשיך אחרי שנת הלימוד הראשונה או השנייה. מדוע במדינות פחות חזקות ממדינת ישראל ההשכלה הגבוהה היא חינם? כבר יצא לי לציין מעל הדוכן הזה, שגם במדינות מסוימות במזרח התיכון, ההשכלה הגבוהה היא חינם. התל"ג שלהם הוא לא גבוה כמו אצלנו, היצוא שלהם מגיע כמעט ל=20% מהיצוא של מדינת ישראל, ואצלם ההשכלה הגבוהה היא חינם.

היום יש 58,000 זוגות צעירים שאושרה להם זכאות והם אינם יכולים לממש את זכאותם.

מדוע לא נטפל בשני הנושאים החשובים הללו, שעומדים על סדר=יומה של החברה הישראלית, על כל רבדיה - יהודים, ערבים, חילונים, חרדים ודתיים? לעם ישראל מגיע יחס אחר, רגישות לרחשי הלב ותשומת לב שונה. תודה, גברתי היושבת=ראש.

היו"ר נ' חזן:

אני מאוד מודה לך, אדוני. חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת חגי מירום. חבר הכנסת רמון, לרשותך שמונה דקות.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

אבל משהו חדש, משהו טוב.

וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):

משהו טוב לעם בישראל.

חיים רמון (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת בן=צור ביקש ממני להגיד משהו טוב, אז אני אגיד משהו טוב על המפד"ל. עשיתם קופה יפה. כל הכבוד לכם. עבדתם הפעם נכון, בניגוד לשנה שעברה. עשיתם קופה יפה, מעבר למה שעשיתם למען עם ישראל. אני מודה, בנושא החינוך החזרתם 180 מיליון מתוך קיצוץ של 250 מיליון, ובהחלט מגיע לכם ברכת "יישר כוח" על כך, ובו זמנית אפילו דאגתם לצורכיכם התנועתיים. 20 מיליון קופה קטנה, לא רע. לא רע 20 מיליון קופה קטנה לכל מיני מוסדות שעושים עבודה חשובה במסגרת הציונות הדתית, אבל לא רע, יפה.

סיימתי את החלק החיובי - - -

<u>שמריהו בן=צור (מפד"ל):</u>

הציבורי.

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

כן, הסיעה שלכם משתפרת. לעומת השנה שעברה, בהחלט חל שיפור. עד כאן החלק החיובי. אפשר לעבור גם לחלק החיובי.

שמעתי את נאומו של שר האוצר כאשר הוא הציג את ההסכמים הללו. שר האוצר הטיף לנו מוסר, ואז הבנתי כמה אסור לתת את התפקיד הכי רגיש מבחינה חברתית וכלכלית בידי אדם שאין לו שום הבנה לצורכי החברה בישראל. הוא לא יודע דבר אלמנטרי - מה זה תקציב. תקציב הוא השתקפות של השקפת עולם חברתית=כלכלית.

מה זה אומר שהוא לא יטיל מסים? הוא הטיל מסים כבדים מאוד בתקציב הזה. כאשר הוא בא ואומר: אנחנו, הממשלה, רוצים לגבות עוד מיליארד שקל מהציבור עבור בריאות, אלה הם מסים. כשהוא אומר שהוא ישלם מס גולגולת כמו המובטל באופקים, זו החלטה של גזירות על הציבור. יש ויכוח עם השר נאמן, ויכוח כלכלי, חברתי. האם למשל יותר צודק ויותר הגיוני להעלות את התקרה על תשלום מס בריאות מפי=ארבעה לפי=חמישה, על מי שמשתכר 25,000 שקלים או 30,000 שקלים, או לקחת את הכסף הזה מהמובטל באופקים. זה הוויכוח. הוא העדיף לקחת מהמובטל מאופקים כדי לממן את מערכת הבריאות.

הכנסת, למזלנו - ואני מודה שוב לחברי סיעות הקואליציה. נכון, היה מאבק יפה, והפקיד באוצר גם אמר שלא השאירו דבר וחצי דבר מהמזימה לחסל את חוק ביטוח בריאות ממלכתי ולקיים כאן שתי מערכות בריאות, לעניים ולעשירים. גם זה דבר חיובי, ואני מודה על שיתוף הפעולה עם חברים בקואליציה שמנעו את זה. גם על זה מגיע להם "יישר כוח". אך אין לשכוח שהם היו הקצה של הגוף. פה היו 52 מנדטים, והם היו עוד תשעה; חשובים, חיוניים אבל רק תשעה. פה היו 52 שבלמו יחד עם התשעה. נכון שמדברים הרבה על התשעה, אבל צריך לזכור תמיד את הצד הזה של ה=52.

אני יכול לתת הרבה דוגמאות לאטימותו החברתית, ואני מצטער להזכיר, בהקשר של תלמיד חכם בהרבה מאוד נושאים, את בורותו בלא מעט נושאים כלכליים. יש כאן תערובת של חובבנות פוליטית ממדרגה ראשונה עם בורות בנושאים כמו בריאות וקצבאות ילדים. אני יכול לתת דוגמה של קצבאות הילדים. האם לבטל קצבאות ילדים זה לא מיסוי? זה מיסוי אכזרי ולא צודק. אך שר האוצר לא מבין את זה.

אני באמת אומר לשר נאמן - ואני מכיר אותו הרבה שנים, והוא איש טוב ועורך=דין מבריק: זה לא בשבילך, השר נאמן. תעזוב את זה. היה לך כבוד, היה לך שם טוב, התייעצו אתך, החשיבו אותך. אני כשר בממשלה נעזרתי בשירותיו של יעקב נאמן, בחוכמתו ובידיעותיו, בלא מעט נושאים - בחוק הכשרות למשל. זה לא בשבילך. יש אנשים שיכולים להיות יועצים. למה אתה מתפזר? לא נשאר מהתקציב שלך דבר וחצי דבר, ועוד לא גמרו לשחוט אותו עד הסוף. לא גמרו. כי איך שלא תסתכל על זה, בפחות מכמה מאות מיליונים לא גומרים עם דוד לוי. אז איך תישאר אדם כל כך מכובד, תהפוך מעורך=דין לשר סמרטוט? לא חבל? לא כואב הלב?

<u>פיני בדש (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אתה לא צריך לעשות את זה, התקשורת עושה את זה.

<u>חיים רמון (העבודה):</u>

לא, לא. אבל לי כואב הלב. אמרו לי: נאום חיובי, אני עושה נאום חיובי. כואב לי הלב לראות אדם מכובד הופך מעורך=דין מכובד לשר סמרטוט. בשביל מה? ועוד להופיע פה ולומר: מסגרת התקציב, מסגרת התקציב. כבר אין לתקציב מסגרת. הרזרבה היא במינוס

70 מיליון. אני אומר את זה מתוך האוצר. מינוס 70 מיליון לפני דוד לוי.

היו"ר נ' חזן:

סליחה, השר עצמו אמר את זה.

חיים רמון (העבודה):

אני לא שמעתי. אם כך, ודאי שזה נכון. עוד לפני שהתחילה השנה הוא במינוס מיליארד וחצי. אז אני ממש מבקש מהשר נאמן, אם מותר לי לומר - בתור ידיד: לך בשם הכבוד. יש משפט מאוד מפורסם; אני אומר: לך בשם אלוהים, לך. נרוויח רווח כפול. השוק הפרטי ייהנה מעורך=דין טוב, מבריק, שאפילו ידע לתת עצות טובות לראשי המדינה, ומדינת ישראל תסיים את הרומן עם שר אוצר כושל. אנא ממך, וככל שתקדים מוטב לך, לכולנו, ואם הייתי אובייקטיבי, קשה לי לומר את זה - אפילו זה ייטב לממשלה ולקואליציה. זה דבר שאני מאוד מצטער עליו, אבל אני מוכרח לומר את האמת. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת חיים רמון. הנואם הבא - חבר הכנסת חגי מירום. אחריו - חברי הכנסת רענן כהן וולידצאדק.

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, חברי חברי הכנסת, אני רוצה לומר כאן דברים בשבחו של השר דוד לוי. השר דוד לוי, ראש תנועת גשר, עומד אולי לנטוש את הממשלה בימים אלה ולעבור לספסלי האופוזיציה.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אל תהיה בטוח, אני שומע בחוץ שיש פשרה מסוימת.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת דראושה, אמרתי: אולי. להערכתי, לא תהיה פשרה הלילה בין ראש הממשלה לשר דוד לוי, ואם תהיה כאן הצבעה בלילה הזה על חוק התקציב, דוד לוי ותנועת גשר יצביעו נגד התקציב, והדבר יוליך לפרישתם מהממשלה.

שמריהו בן=צור (מפד"ל):

אתה פרשן?

היו"ר נ' חזן:

כל אחד פרשן, אדוני.

חגי מירום (העבודה):

אני לא ביקשתי ממך אישור, חבר הכנסת בן=צור, כדי לומר את דברי. אני מעריך, שתנועת גשר תפרוש מהממשלה, ולא תהיה ממשלה יותר. אין אפשרות להמשיך את פעילות הממשלה ללא תנועת גשר. ממשלה שנשענת על 66 חברי כנסת ועוד שניים שתומכים בה מבחוץ, אך יורדים ממנה חמישה חברי כנסת, שעה שבליכוד אורבים לראש הממשלה הזה, בצדק אורבים לו, אנשי הליכוד המסורתי - חבורת הנסיכים, כך הם נקראים. מפרישת דוד לוי וקבוצתו עולה שלא תהיה ממשלה.

אני רוצה לנצל את הדברים שלי כאן כדי לומר, שדוד לוי הוא השר הערכי ביותר והאיש המצפוני ביותר בממשלה הזאת. בעת שהוא ילך מהממשלה הזאת, לא יהיה שם אחד שחותר באופן אמיתי לביצוע של הסכמי אוסלו ולהובלת תהליך השלום. לא יהיה שם אחד שמתכוון באופן אמיתי לביצוע הפעימות. לא תהיה שם שפיות בממשלה הזאת, ולא יהיה שם מי שיוכל לשמור שהתהליכים שהממשלה הזאת החלה בהם יימשכו. גם לא הדרך השלישית.

השר דוד לוי, גברתי היושבת=ראש, הוכיח את עצמו עם הקודים הרגישים שלו בתקופת מלחמת לבנון, ואנחנו איננו שוכחים זאת. האיש שבאצבעותיו בעצם הוביל את הממשלה להתנגדות לפלישה לביירות ולהמשך המלחמה ההיא מעבר ל=40 הקילומטרים הלאה והלאה

והלאה, בואכה טורקיה, אם היינו הולכים על=פי מגמות ההתפשטות של אריק שרון, ותום=הלב עד כדי חוסר הבנה של הדברים מצד מנחם בגין, זיכרונו לברכה. דוד לוי הוביל כל השנים קו מתון, קו שמביא בחשבון את הרצון להישאר בחבלי ארץ מרביים ובכל זאת לא להמשיך את תהליך הכיבוש של הפלסטינים. דוד לוי אומנם יושב במשרד החוץ, אבל הוא היה והינו ראש לתנועה שחותרת לצדק חברתי ולשוויון חברתי. הערכים האלה של שוויון חברתי ושל שלום הם ערכים שאנחנו מאמינים בהם.

לכן, דוד לוי הוא פרטנר אמיתי, רציני, במקום ובזמן להצטרף אלינו כאן לכיסאות האופוזיציה, ומשם להוביל ביחד אתנו לכינון בחירות חדשות ולבחירת ראש ממשלה חדש וממשלה חדשה. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

תודה לחבר הכנסת חגי מירום. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה, מזכ"ל מפלגת העבודה; אחריו - חבר הכנסת וליד צאדק, ואחריו - חבר הכנסת משה שחל. חבר הכנסת דראושה, יש לך עוד קצת זמן.

רענן כהן (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, תודה רבה על הדברים ועל הברכות.

חברי חברי הכנסת, אני בהחלט מדבר כרגע, אני פונה לביבי נתניהו ולממשלה כולה, בשם מפלגת העבודה וכמזכ"ל שלה: הגיע הזמן, כדי שנחסוך את הבושה, להגיע להסכמה על מועד הבחירות. נלך לבחירות לציבור, ניתן לעם ישראל לבחור ראש ממשלה, ואני בטוח שייבחר ראש ממשלה אחר.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

גדעון עזרא מסכים אתך.

רענן כהן (העבודה):

הרבה מסכימים אתי. הם גם מאמינים שאין אפשרות אחרת. נדמה לי שיותר טוב שיהיה טוב למדינת ישראל. הבושה הזאת של היום היא בושה שהעולם כולו רואה, ולא רק מדינת ישראל. תיכף אדבר על השכבות החלשות. מה שקורה כאן הוא, שבעצם יש קבוצה בתוך הכנסת שהיא בעצם זכאית, היא זוכה לכל הזכויות של החברה, והרוב נשאר בעצם בשוליים. בשום מדינה בעולם לא קיים מצב כזה. ולכן, אנחנו חייבים למצוא דרך להבטיח שהרוב הזה ידאג לעם ישראל.

יותר מכול מדאיג אותי התקציב שנוצר כאן בבית הזה - תקציב מסוכן של סחטנות חסרת גבולות. ככה לא בונים מדינה, ככה לא מנהלים ממשלה. זוהי בושה, זהו ביזיון. יושב ראש הממשלה מול ראש קבוצה עם שיק פתוח ונותן ונותן ונותן ונותן וקורא לכם: בואו קחו מהשלל. בואו נגנוב מהקופה הציבורית. זה מה שקרה היום.

אני לא הצלחתי להבין את השר נאמן, שעלה והסביר שזהו יום קשה לו. אם אתה בא עם דבר כזה, מה אתה מציג את זה? תתפטר. נחלק למי שרוצה, בלי פיקוח, בלי ביקורת, בלי חשבון. אוי לנו. אני מבין את חברי לסיעות הקואליציה כשראש הממשלה מוכן לתת חופשי, בלי הגבלה. מה יכול עוד לקרות? אוי למדינה שכזו, שראש הממשלה שלה הוא כזה. אוי למדינה ששר האוצר בה אין לו רשות להגיד לא, ואם הוא אומר, זה לא בדיוק עוזר, כמו שהוכחתי לו לשר נאמן אתמול. הוא מכריז שאין הסכמים, ואני מציג מולו את המסמך, והוא לא מאמין שיש מסמך.

אני רוצה לפנות כאן ברגע האחרון לכל אלה שהיום זכו מהאתנן, נס חנוכה, שקיבלו הרבה הרבה כספים. אולי תחזירו את הכספים לקופת המדינה. למה לא דאגתם לאופקים? למה לא דאגתם לדימונה? מה, הם לא אוכלוסייה שראוי שנדאג לה? תראו את העיניים הדומעות של אנשי אופקים, קריית=שמונה ובאר=שבע. הרי זו החברה שלנו. לא ייתכן שאנחנו נדאג לקבוצה שונה, ונשאיר אותה קבוצה, שבעצם החברה שלנו חייבת לדאוג לה, ללא מענה, עם הרבה בושה על כך שהחברה שלנו לא דואגת לה. לבי כואב. תודה.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

תודה לחבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת וליד צאדק, בבקשה. ואחריו - חבר הכנסת משה שחל, ואחריו - חבר הכנסת דוד אזולאי. חברי הכנסת, להזכירכם, אנחנו בדיון סיעתי, ועל כן, כל מי שמאריך בעצם מונע ממישהו מסיעתו להשמיע דברים, כי מסגרת

הדיון היא מסגרת מוגבלת מבחינת הזמן. זו הסיבה שאני כל כך מקפידה לתת אפשרות לכל אחד להתבטא.

<u>וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):</u>

גברתי היושבת=ראש, העולם היום קטן מאוד. מה שקורה בכנסת, יודעים עליו בכל העולם. רק לפני כמה דקות קיבלתי טלפון מאחד הבכירים בסוריה, שאומר לי: למה אתם מתנגדים להקצבות שהקציבו בממשלה לגולן להכשרת קרקעות לבנייה, לפתיחת קווי חשמל? אל תתנגדו, מכיוון שבסופו של דבר הגולן יחזור אלינו, ואני אומר הגולן יחזור אלינו, אלינו - לסוריה אני מתכוון. כי זו דרכה של ההיסטוריה וזו דרכו של ההיגיון הפוליטי שצריך להשתלט על שכלנו. אבל, מה אפשר לעשות אם יש ממשלה שמעדיפה להשקיע כספים באדמות ובשטחים לא שלה, ובמקומות שההיגיון אומר שזו זריקת כספים, שפיכת כספים לשווא.

מה אני יכול לעשות כששר האוצר עומד פה ואומר: אני לא אפרוץ את מסגרת התקציב. אוחזת בי חלחלה, גברתי היושבת=ראש, מכיוון שאני חושש מאוד, שאי=פריצת התקציב תהיה על חשבון קיצוץ נוסף ונוסף של ההקצבות המעטות, הדלות, שהקציבו למגזר הערבי. אני מאוד חושש, מכיוון שממשלה כזו אטומה לא יודעת שטובת כלל האוכלוסייה, יהודים וערבים, צריכה להיות נר לרגליה. אני מאוד חושש, שהיא גם תקצץ יותר ויותר ממה שנשאר מהמגזר הערבי.

התקציבים שהוקצו לשטחים, כפי שאמר חבר הכנסת פרופסור שאקי, לטרשים ולסלעים - זו באמת בושה להגיד את הדברים האלה. יש טרשים היום? יש ביצות? טוב שהוא לא אמר: לייבש את הביצות. הוא כינה את המתנחלים מחרחרי המלחמה חלוצים. אני חושב שצריכים להתבייש קצת. אני חושב שצריך להתבייש קצת, כי לא רואים את המציאות. למתנחלים קוראים היום חלוצים? אלה שמדכאים וזורעים טרור בשטחים, צריך לכנות אותם חלוצים?

יושב פה חבר הכנסת שחל, ואני חושב שהוא זוכר היטב, והיה לו גם חלק בזה, כאשר המנוח רבין אמר בכנס גדול בנצרת: כיהודי אני מתבייש על שנות האי=שוויון שנהגנו כלפי האוכלוסייה הערבית. אחרי כל הדברים האלה חוזרים היום להרבה פחות ממה שהיה בימי הממשל הצבאי, כשהיו הפקעות אדמות והיתה התנכלות לחינוך הערבי, לזוגות

הצעירים. כל דבר שקשור בערבים - התנכלו לו.

משקיעים בהתנחלויות ושוכחים את עכו, שוכחים את צפת, את אופקים, את יפו העתיקה, את הזוגות הצעירים במגזר הערבי ובמגזר היהודי. כל אלה נשכחים, ובתנאי אחד: שראש הממשלה יישאר ראש ממשלה, זה ייעודו, זה תפקידו, זו משאת לבו של האיש הזה, ותחרב כל הארץ אחריו.

זו בדיוק השעה שכולנו, במישור הפרלמנטרי ובמישור הציבורי, צריכים להפגין, לקום ולהתריע נגד ממשלה כזאת, שזורעת חורבן בכל חלקה טובה בארץ היפה. תודה רבה, גברתי.

היו"ר נ' חזן:

תודה לחבר הכנסת וליד צאדק. חבר הכנסת משה שחל, המתמיד הנצחי. אחריו - חבר הכנסת דוד אזולאי. אחריו - חבר הכנסת עמיר פרץ, ואז - חבר הכנסת דראושה.

משה שחל (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, כנסת נכבדה, תרשי לי, בראש וראשונה, לברך את בני הדת המוסלמית בכל העולם בברכה לימי הרמדאן. אני יודע שחברי הכנסת הנמצאים כאן עובדים במשך השבועות האלה ללא הפסקה כאשר הם צמים מהבוקר עד לשעת גמר הצום.

גברתי היושבת=ראש, מעולם לא היה מחזה כה נלעג, כה מבחיל, כה דוחה וכה משפיל כמו המחזה שהוצג לעם בישראל במשך השבועיים האחרונים. ערוץ=33, המשדר ללא הפסק את האירועים בבית הזה, הפך להיות ערוץ הערוצים. הוא הציג ברציפות מחזה של כל הערוצים גם יחד, מערוץ=3 עד ערוץ=23; מהערוץ שמשדר אופרת סבון, שבה יש, על=פי אותו סרט ידוע ומוכר - הטוב, הרע והמכוער, רק שבמקרה זה את הטוב אנחנו מחפשים ועדיין איננו מוצאים.

עמיר פרץ (העבודה):

הנה אני.

<u>משה שחל (העבודה):</u>

כל הכבוד. אני לא מדבר עליך, אני מדבר על הממשלה, חבר הכנסת פרץ.

היו ערוץ=4 וערוץ=6 גם יחד, סרטי פעולה שבהם כמעט מדי יום ביומו היו נפגעים שהתחלפו, סיעה זו, סיעה אחרת, קבוצה זו, עיסאבה זו, עיסאבה אחרת. והיו גם הצגות שניות של ערוץ=6, שבהן ראינו מחזות חוזרים על עצמם כאשר משתמשים ב=127(א) לסירוגין, לפי התקנון.

היה גם ערוץ=5, קצת ספורט לא יזיק, אבל רק בעיטות עונשין, כי משחק אמיתי לא היה, וספורט נקי בוודאי לא היה.

ראינו גם תוכניות "פופוליטיקה", כאשר כולם צועקים על כולם. עוד לא ראיתי בכנסת מחזה דומה לזה, כשבזמן ההצבעה אחד תופס את השני בשולי בגדו, קורא לו ומבקש ממנו שאולי יבוא להצביע.

ראינו גם סרטי רפואה, כמו "חדר מיון", יש סדרה מצוינת, אבל בסרט הזה של הרפואה ראינו רק איך גונבים את מלאי התרופות מהמחסן ולא מביאים שום דבר במקומן.

ראינו גם קטעים מסדרת חוק וסדר, הרי יש פה משפטנים. אבל גם ראינו שעורכי=הדין בה אינם דווקא יודעי חוק.

גברתי היושבת=ראש, ראינו גם קטעים המזכירים את הסנדק מס' 1, מס' 2 ומס' 3.

ראש הממשלה הזכיר לי בהתנהגותו את האמרה של ראש האספה הלאומית הצרפתית: "מי שלא זכה לשמש חבר בפרלמנט, לעולם לא ידע לגבש לו מושג על הנביבות האנושית". הייתי אומר על הממשלה הזאת, כי מי שלא זכה לראות את הממשלה הזאת, לעולם לא ידע לגבש לו מושג על הנביבות האנושית.

גברתי, אני יודע שאני צריך לסיים, אבל תרשי לי כמה משפטים גם כיוון שחברי בסיעה שינו לי את המיקום.

אמרו לנו, שאחרי 50 שנה סוף סוף הביאו לנו ראש ממשלה טוב ליהודים. הבטיחו זאת בפרסומים בחוצות העיר. על=פי הפרסומים של חב"ד, קיבלנו ראש ממשלה שלא תמיד טוב ליהודים, ראש ממשלה שהוא לא תמיד טוב לערבים, ראש ממשלה שהוא לא תמיד טוב לאנשים, ראש ממשלה שהוא לא תמיד טוב לשר האוצר שלו, עכשיו הוא גם לא תמיד טוב לשר החוץ שלו, ראש ממשלה שהוא לא תמיד טוב לאמריקנים, שהוא לא תמיד טוב לעיתונאים ושהוא לא תמיד טוב לשרי ממשלתו.

18 חודשים הם 540 הימים הנוראים של הפוליטיקה הישראלית. הכול נרמס, הכול נבעט. עוצבה פוליטיקה חדשה ודוחה כזאת, שאין איש, קרוב או רחוק, גם מחבריו הקרובים של ראש הממשלה - עוד לא ראיתי מצב כזה - המסוגל, המוכן והרוצה לומר עליו מלה טובה. המושג "חבר" כבר נמחק.

אגב, גם הערב הוא ערב תעתועים, איש איננו יודע אם באמת תהיה הצבעה בשעה 23:00. תלוי עד הרגע האחרון מה יקרה בקטע של סרט הפעולה: מי מבין שני הצדדים ימצמץ ראשון בעיניו - האם זה יהיה ביבי נתניהו, או דוד לוי. אני מוכן להמר שביבי נתניהו ימצמץ ראשון.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

תודה לחבר הכנסת שחל. חבר הכנסת דוד אזולאי, בבקשה. אחריך - חבר הכנסת עמיר פרץ. ואז - חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה. אדוני, חמש דקות.

<u>דוד אזולאי (ש"ס):</u>

גברתי היושבת=ראש, אני רוצה קודם כול להודות לך על שאפשרת לי לשנות את התור ולדבר.

אתמול בערב היינו עדים לשידור "מבט" ו"שיחת ועידה" בטלוויזיה מבניין הכנסת, כדי ליצור - - -

<u>משה שחל (העבודה):</u>

ניסיתי לתרגם לערבית מה זה "למצמץ".

היו"ר נ' חזן:

הבנתי בדיוק מה קורה, אבל חבר הכנסת אזולאי מנסה לנאום.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אתם גם כן קיבלתם מצמוץ?

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

בין כך ובין כך חבר הכנסת אזולאי והסיעה שלו קיבלו מה שהם רוצים, אז הוא יוכל - - -

דוד אזולאי (ש"ס):

אנחנו ביקשנו לא בשבילנו, ביקשנו בשביל כלל ישראל.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אבל קיבלתם מה שביקשתם.

דוד אזולאי (ש"ס):

רק למדנו - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

רק שכחתם שיש אוכלוסייה ערבית. רק בבחירות אתם זוכרים שיש אוכלוסייה ערבית.

דוד אזולאי (ש"ס):

הפעם רק למדנו מי הם הסחטנים.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

כשאתם רוצים להשיג דברים לעניים, אתם לא זוכרים שיש עניים ערבים, אתם לא זוכרים שיש כפרים ערביים לא מוכרים, אתם לא זוכרים שיש ערבים מובטלים, זוגות צעירים. אתם זוכרים שיש רק יהודים.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת דראושה, אני אוריד לך דקה מזמנך בשביל הנאום הזה.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אני מעריך את מה שהשיגו, אבל שידעו שיש גם אוכלוסייה ערבית.

דוד אזולאי (ש"ס):

אם היושבת=ראש תאפשר לי, אענה לך, אבל לא על חשבון הזמן שלי.

אתמול היינו עדים כאן לשידור מהדורת "מבט" ו"שיחת ועידה" מבניין הכנסת. בכך התקשורת יוצרת דרמטיזציה, כאילו כל מדינת ישראל תקום או תיפול על התקציב, חלילה.

מנגד, אנחנו רואים כאן שרים וחברי כנסת שעד אתמול עוד דיברו על הקדמת הבחירות, על סחיטה מצד היהדות הדתית, היהדות החרדית. היום ראינו את האמת, ראינו מי באמת הסחטנים ומי באמת מדבר אחרת ועושה אחרת. כאשר אנחנו, תנועת ש"ס, למעשה אפשר להגיד שלא קיבלנו דבר, פרט לכל מה שביקשנו וקיבלנו שהוא למען כלל ישראל.

ידידי, חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה, העלית את הבעיה של המצוקה הערבית. אני רוצה להגיד לך, אנחנו לא רצים לתקשורת ואנחנו עושים את העבודה השקטה. אולי אתה

לא יודע, חבריך לא יודעים, אני יזמתי השבוע פגישה בין ראשי הרשויות הערביות לבין יושב=ראש התנועה, הרב אריה דרעי, והעלינו את הבעיות של הסכם הרשויות של המגזר הערבי. נלך לפתרון. שר הפנים חייב לתת את התשובה, יהיה חייב לכבד הסכמים עם ראשי הרשויות הערביות.

אנחנו לא ניתן שהרשויות הערביות ייפגעו. אני אגיד לך למה; לא מפני שאתה מעיר על כך, אלא מפני שאני מכיר את המגזר הערבי ואני חושב, שאם לא יהיה פתרון למצוקה ברשויות הערביות, אנחנו, מדינת ישראל תהיה בבעיה קשה. ילד שמתחנך בכפר ערבי, ובמרחק נסיעה של עשר דקות ממנו הוא רואה לפניו עולם אחר - מזה אני פוחד. מזה אני דואג - שיקום אחר כך דור של זורקי אבנים בתוך מדינת ישראל. לכן אנחנו, אני לא יודע מה אתה עושה, אני יכול להגיד לך שאנחנו לא מדברים, אנחנו עושים למען המגזר הערבי, כל השנים עשינו ונמשיך לעשות.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

אבל בינתיים החבר שלך, שר הפנים, מונע ביצוע הסכם שהוא חתם עליו.

<u>דוד אזולאי (ש"ס):</u>

אמרתי לך, אני מקווה שאתה מספיק חכם כדי להבין רמז למה שאמרתי כאן הערב.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

אני מברך אותך על פעילות כזאת, והלוואי שתשכנע אותו.

<u>דוד אזולאי (ש"ס):</u>

אנחנו עשינו ונמשיך לעשות.

אבל, תרשה לי, אני רוצה להגיד לך, חבל מאוד, אבל המצב הקשה היום ברשויות המקומיות הוא לא רק ברשויות הערביות. המצב מאוד קשה. להערכתי, הרשויות המקומיות עומדות בפני התמוטטות כללית. אם מדינת ישראל לא תיתן על כך את הדעת, יבוא יום

שהרשויות יפסיקו לתת את השירות לתושב, ואנחנו נהיה בבעיה.

לסיום, גברתי היושבת=ראש, אני רוצה, ברשותך אולי - האמת, כשאני רואה כאן את הדברים הלב כואב, איך אותם אנשים שמשתלטים על המיקרופון ומשתלטים על המוח של המדינה קובעים לנו את סדרי העדיפויות. אפשר לחשוב ששום דבר לא קיים במדינה כרגע פרט לדיוני התקציב.

רק אתמול היינו עדים לרצח של אשה, והיום לשרפה של שני תינוקות. ברשותך, גברתי היושבת=ראש, אני כבר מסיים. רק היום שמענו על מקרה טראגי של שני תינוקות שנשרפו; פיגוע שבו נפגעה אשה, שהיתה בדרכה לאחד המקומות, והיא נאבקת על חייה - נאחל לה בהזדמנות זאת רפואה שלמה.

האמינו לי, בא לי כרגע פשוט, אם תרשה לי היושבת=ראש - מה שהעם הזה זקוק לו כרגע זה לא לערוץ=33; אינני בקיא בכל הסרטים שהזכיר כאן קודמי. מה שזקוק לו העם הזה זה להרבה תפילה, להרבה רחמי שמים. הייתי רוצה לעמוד כאן ולנצל את זכות הדיבור שלי לאמירת פרק תהילים להצלחתו של עם ישראל ולהפסקת השנאה בינינו לבין עצמנו. רק זה יביא אותנו לדרך המלך. אם נמשיך בשנאת חינם, לא נגיע לא לתקציב ולא לשום דבר אחר.

לכן אסיים באמירה - נפנה כולנו לבורא עולם שישרה עלינו אווירה טובה למען כלל ישראל, כדי שנביא החלטות שיהיו טובות לכל אזרחי מדינת ישראל. תודה רבה.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

תודה רבה לחבר הכנסת אזולאי. חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה, אחריו - חבר הכנסת עמנואל זיסמן, ואחריו - חבר הכנסת שמואל הלפרט.

<u>עמיר פרץ (העבודה):</u>

גברתי היושבת=ראש, חברי, חברי הכנסת, אנחנו מקווים הלילה הזה להגיע סוף סוף למצב שבו תוכרע השאלה הגדולה, האם מדינת ישראל תחיה תחת תקציב מאושר, או שמא

נצטרך להמשיך ולספוג את כל תעתועי המאבקים הפוליטיים עוד שלושה חודשים.

אני מציע לראש הממשלה, אם הלילה הוא לא מצליח להעביר את התקציב - אני חושב, שאם טובת מדינת ישראל לנגד עיניו, הוא לא צריך לגרור את מדינת ישראל ואת הציבור הישראלי עוד שלושה חודשים, שמותרים לו על=פי החוק. לדעתי, אם הלילה הוא לא מצליח להעביר את התקציב, לטובת מדינת ישראל הוא צריך לקום ולהתפטר ולתת לציבור בישראל לומר את דברו.

גברתי היושבת=ראש, יושב=ראש הכנסת הניח לפנינו מסמכים, אותם מסמכים שקרא בפנינו שר האוצר בנאומו. אני רוצה לומר לחברי הכנסת, וגם לציבור, שהרי עכשיו המליאה הזו פתוחה ושוקקת חיים כבר ימים רבים, במשך 24 שעות ביממה, וכבר לא מבחינים על מה מדברים. יכול להיות שהציבור לא יודע שעברנו מחוק ההסדרים לחוק התקציב. למעשה, רק עכשיו אנחנו דנים בדבר המשמעותי האמיתי, ב=217 מיליארד שקל. לזה הקצו חמש שעות. כל אותו חוק הסדרים, עליו טרחנו ודיברנו במשך כל כך הרבה ימים. אבל היום, למעשה, אנחנו דנים, בארבע השעות האחרונות, בתוכנית העבודה של מדינת ישראל.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

תראה את הדפים האלה.

<u>עמיר פרץ (העבודה):</u>

יש לי. אני תיכף אקרא לך משהו.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

הדפים האלה של ההסכמים, זה בתקציב או בחוק ההסדרים?

<u>עמיר פרץ (העבודה):</u>

זה חוק ההסדרים.

<u>עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):</u>

אני ראיתי 207 מיליארד, ולא 217 כמו שאמרת. אל תוסיף עוד. אולי זה 10 מיליארדים שעוד יוסיפו.

<u>עמיר פרץ (העבודה):</u>

זה 10 מיליארדים שסוגרים עכשיו. זה ככה, מה שנקרא: קלעתי לדעתו של ראש הממשלה בלי להבחין בכלל.

אבל, אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת, במסמכים ששר האוצר קרא בפנינו יש הרבה מאוד נושאים. אבל אני אקח רק את מה שנקרא פה: "נושאים אחרים".

אולי לא שמתם לב, אני לא יודע מי הסיעה. הדרך השלישית? לא. זו לא הדרך השלישית. סיעת מולדת. אני קורא פרק קטן, סעיף קטן מתוך ההתחייבויות שהממשלה נתנה לסיעת מולדת. תגידו לי אם זה מוצדק. תעזבו עכשיו, יש כסף או אין כסף, לא חשוב. נניח שיש כסף לכול.

יש פה סעיף שכתוב בו ככה, סעיף 1(ג): "ביישובים מעלה=אפרים, קריית=ארבע, נצרים, כפר=דרום ומורג יינתנו הלוואות מקום בשיעור של 100,000 ליחידה, שמחציתה מענק". אתם יודעים מה, אין לי התנגדות, אני חושב שבקריית=ארבע נניח זה לא מוצדק. נצרים, כפר=דרום, מורג, לדעתי היו צריכים להוציא אותם משם, אבל כל עוד הם נמצאים שם, ואזרחים נמצאים שם, הנה נותנים להם 100,000 שקל הלוואת מקום, מחציתה מענק. אתה שומע, חבר הכנסת זיסמן? 100,000 - שם הדירה לא עולה 100,000 - ומחציתה מענק.

אני רוצה להגיד לך, אני חושב שאחת הסיעות, אם היתה חכמה - - -

<u>עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):</u>

אתה יודע מי הקים את מעלה=אפרים? יצחק רבין ומפלגת העבודה.

עמיר פרץ (העבודה):

מה זה שייך בכלל?

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

מה, אסור לי לקרוא קריאת ביניים, אפילו לא אחת?

היו"ר נ' חזן:

רק נכנסת וכבר קריאת ביניים?

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת זיסמן, להיפך. מה זה קשור בכלל? אני אומר, אני לא מערער על מה שנמצא. מדיניות היא מדיניות. אלה שני דברים שונים. אזרח ישראלי שנמצא במקום מסוים, הוא לא נכנס לשם בכוח. הוא הגיע בתוקף החלטות ממשלה. כל ממשלה היתה ממשלה דמוקרטית, ומי שנמצא במורג ובכפר נצרים נמצא שם בצורה הכי חוקית.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

בכוח הכיבוש.

עמיר פרץ (העבודה):

אבל, אני שואל אותך, באופקים למשל, למה באופקים לא יקבלו 100,000 שקל הלוואת מקום? למה בירוחם לא יקבלו הלוואת מקום?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

למה בירושלים לא יקבלו?

עמיר פרץ (העבודה):

למה שבירושלים לא יקבלו הלוואת מקום? אתה יודע שזוג צעיר מירושלים - - -

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת עמיר פרץ, תם זמנך.

עמיר פרץ (העבודה):

משפט אחרון, גברתי, לזוגות הצעירים. ברשותך, גברתי, משפט אחרון.

היו"ר נ' חזן:

אבל באמת משפט קצר לא ארוך.

עמיר פרץ (העבודה):

אני אשתדל.

היו"ר נ' חזן:

אני כבר מכירה אותך היטב.

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת זיסמן, בכל הדיונים עסקתי באבטלה ודיברתי על המצב הקשה של

המובטלים. אני שואל אותך, הזוגות הצעירים, אתה יודע מה? זוג צעיר מירושלים, אחד מבני מוסררה, או אחד מבני מבשרת, שהדירה עולה לו 250,000 או 300,000 דולר, בשבילו 14 שנות עבודה. הבחור ממורג - ואין לי שום דבר נגדם, באמת, אני-לקנות דירה, זה 15 אגיד את עמדתי הפוליטית, אבל כל עוד הם שם, הם אזרחים כמו כולנו. דירה שם עולה 150,000 שקל, 100,000 שקל הלוואת מקום. זוג ממבשרת, שהמשטרה פינתה אותו - למה לעשות כל כך הרבה הפרדות בין זוגות צעירים בישראל. לכן אני חושב, שאם אחת מסיעות הקואליציה היתה חכמה, רק בשביל הסמליות היתה אומרת: הלוואת מקום לזוג הצעיר ממבשרת, מירוחם, מאופקים, מדימונה, מחצור ומקריית=שמונה. לצערי הרב, אפילו את הסמלים לקחתם מאתנו. תודה.

היו"ר נ' חזן:

תודה לחבר הכנסת עמיר פרץ. חבר הכנסת עבד=אלוהב דראושה. ואחריו - חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר נ' חזן:

בינתיים הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ר' קפלן:

ברשות היושבת=ראש, הריני מודיעה בזאת, כי הונח על שולחן חברי הכנסת מסמך הסיכום עם סיעות הכנסת, תקציב 1998, ששר האוצר יעקב נאמן קרא מעל בימת הכנסת. תודה.

היו"ר נ' חזן:

תודה.

1998- הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1998, התשנ"ח

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר נ' חזן:

אדוני, חבר הכנסת דראושה, שמונה דקות לרשותך.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, אתמול דיברתי מעל הבמה הזאת בעניין ח'אדר ע'איב, נוכח=נפקד, כאשר מדובר בעשרות אלפי אזרחים ערבים, אזרחי המדינה, שגורשו מכפריהם, הכפרים שלהם נהרסו, הם חיים בכפרים או בערים בסביבה, והם מסתכלים על אדמותיהם, כל הכפר שלהם נטוש והם לא יכולים לחזור אליו. מדובר בכפרים כמו אקרית, בירעם, בירווה, שחבר הכנסת אחמד סעד, בן כפר בירווה בגליל, ספורי, אינדור ועוד 1948-1949-1950, ועד היום הם חיים-עשרות כפרים אשר תושביהם נעקרו בשנת 1951 כפליטים בתוך ארצם, כפליטים במולדתם. זה המקרה היחיד בעולם כולו, שאנשים הם ח'אדרים ע'איבים, נוכחים=נפקדים בתוך ארצם.

אבל היום התברר לי, שלא מדובר רק בתושבי הכפרים הללו, לא מדובר רק בכמה עשרות אלפים שהם נפקדים לפי הממשלה הזאת והממשלות הקודמות. לפי הממשלה הזאת, כל האוכלוסייה הערבית היא נפקדת, ע'איבי, איננה. שמענו את כל הסיכומים ששר האוצר הביא כאן עם המפלגות שמרכיבות את הקואליציה, ולא היה זכר ל=20% מהאוכלוסייה, לאוכלוסייה הערבית במדינת ישראל. אנחנו נפקדים, איננו קיימים, לא במתכונת של הממשלה ולא של המפלגות הקואליציוניות שהגיעו לסיכומים והתעלמו מאתנו. מישהו דאג למתנחלים בגולן, או למתנחלים בעמק הירדן, או למתנחלים בגוש=קטיף, או בכל מיני מקומות אחרים, או לתלמידי הישיבות, אבל אף אחד לא הזכיר אפילו ברמז שיש אוכלוסייה ערבית, 20% מהאוכלוסייה במדינת ישראל, שחיה במצוקה קשה, 50% מתוכה מתחת לקו העוני.

הנשירה בחינוך אצלנו היא הגדולה ביותר במדינה. 50% מהילדים שלנו לא מסיימים בית=ספר תיכון. אנחנו מהווים 20% מהאוכלוסייה, אבל רק 5% מקרב הסטודנטים. רק 40% מהילדים שלנו זוכים לחינוך בגיל הרך, גילאי שלוש=ארבע, ואילו שבסקטור היהודי השיעור הוא 98%. ואף אחד לא מזכיר אותנו, כולם מתעלמים.

אני חושב, שהממשלה הזאת חסרת בושה, איננה הגיונית, מעמיקה את האפליה, מעמיקה את הגזענות, ואני אומר לכם, זה יתנקם במערכת היחסים שבין יהודים לערבים. ילדים שיחיו במחסור, בעוני, לא יהיו אזרחים טובים. כל מי שחושב, שאתם תרמסו את הזכויות שלנו ואנחנו נהיה אזרחים טובים ונאמנים, טועה. זו התנגשות אמיתית עם הערכים הדמוקרטיים, והמדינה הזאת אומרת, אנחנו הדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון. איזו דמוקרטיה זו, שיש בה אפליה כזאת?

אני מסתכל בדפים הללו שנתנו לנו היום, דפי התקציב, לא ראיתי סעיף אחד שהוזכר בו הסקטור הערבי, אלא בתקציב של משרד החינוך והתרבות, ואיפה הוזכרנו? פעולות בחינוך הדרוזי - 385,000 שקל; איזה נס. ופעולות בחינוך הערבי - תשמעו, כמה אתה חושב, חבר הכנסת עמנואל זיסמן, יושב=ראש ועדת החינוך והתרבות בכנסת? תנחש, כמה? פעולות במערכת החינוך הערבית, כמה אתה חושב? אני לא אייגע אותך. 192,000 שקל בלבד. 192,000 שקל. הסכום הזה לא מספיק אפילו לעשות חאפלה אחת. בושה וחרפה. הממשלה לא מתביישת להגיש לנו 192,000 שקלים תקציב פעולות בחינוך הערבי. בושה וחרפה. איך שר החינוך מוכן להגיש לנו הצעה כזאת? איך ראש הממשלה מוכן להגיש הצעה כזאת לכנסת?

גברתי היושבת=ראש, אני ממש נזעק, ממורמר, אבל תדעו לכם שיש מיליון ו=160,000 אזרחים ערבים שהם ממורמרים, רוגזים וכועסים. המרירות הזאת אחר כך תתפרץ. אל תתפלאו אם יום אחד יהיו הפגנות סוערות ויהיו התנגשויות בין יהודים לערבים על רקע האפליה.

אני לא מדבר עכשיו על עניין גורל המדינה הפלסטינית והעם הפלסטיני והגולן והעולם הערבי. אני מדבר על האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל. אזרחי המדינה, אם אתם לא תצליחו לעשות אתנו שלום, תשכחו מזה שאפשר לעשות שלום עם העולם הערבי. אין שלום עם העולם הערבי אלא דרך עשיית שלום עם האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל.

בנושא הזה, כל הבית צריך להתאחד. אבל, לצערי הרב, כל אחד כנראה דואג לסקטור שלו, לאינטרסים שלו, ואף אחד לא דואג לנו. שר האוצר הזה, שישבנו אתו, לא הבטיח לנו שום דבר, אפילו הבטחות לא נתן לנו. ראש הממשלה מתעלם לגמרי מהסקטור הערבי. רק בזמן בחירות זוכרים שיש ערבים. אז ש"ס הולכת לקבל קולות, המפד"ל הולכת לקבל

קולות, יהדות התורה, העבודה, הליכוד, כולם הולכים, הערבים הם החביבים שלהם, אוהבים את הערבים, כמה שאוהבים את הערבים. אחד לובש גלימה, עבאיה, השני נושא חרב ערבית, השלישי אוכל כבש, אבל כאשר באים לתקציב, מתעלמים מהאינטרסים של הציבור שמהווה חמישית מאוכלוסיית המדינה.

היו"ר נ' חזן:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת שמואל הלפרט. ואחריו - חבר הכנסת סאלח סלים. חבר הכנסת זיסמן, בבקשה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, יש לי ארבע דקות, אני רוצה לומר הרבה דברים בארבע דקות. א. שר האוצר הופיע אתמול בפני המזכירות של הדרך השלישית ואמר: אני לא מכיר הסכמים, לא חתמתי על הסכמים, אני לא יודע על הבנות. אמרנו לו: יש הסכמים ויש הבנות. והתברר שצדקנו, יש הסכמים ויש הבנות, והוא חייב למלא את מה שמישהו אחר, ראש הממשלה, חתם בהסכמים והגיע להבנות.

צבי הנדל (מפד"ל):

לא נכון, הוא עשה את הסכמים.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת הנדל, אנחנו בדיון סיעתי מאוד מוגבל.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

שר האוצר גם הודיע למזכירות הדרך השלישית, שהוא לא ייתן לפרוץ את תקרת התקציב. הוא מוכן לשינויים פנימיים. למעשה הוא כבר פרץ את תקרת התקציב.

אני בעד קיום הסכמים, ואני גם בעד קיום ההסכם עם גשר, שהיה ידוע לכולנו,

לכנסת ולציבור, מיולי 1997. אין ספק שיש פה הפרת הסכם עם דוד לוי ועם סיעת גשר.

שר האוצר גם עשה דבר חמור ביותר. חבר הכנסת דראושה, התקציב צריך לספק צרכים של כלל האוכלוסייה וכל חלקי האוכלוסייה. אני מסכים אתך. התקציב חייב להביא לידי העלאת רמת החיים ושיפור תנאי החיים של כל חלקי האוכלוסייה. אין ספק שיש מפלגות, וכל מפלגה גם מנסה להשיג דברים. אני, למשל, אומר לך, שזה שסיעת המפד"ל השיגה 180 מיליון ש"ח לשעות הוראה - כל הכבוד לסיעת המפד"ל.

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

אני מברך על כך.

<u>עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):</u>

סיעת המפד"ל לא השיגה זאת בשביל החינוך הדתי בלבד. היא השיגה זאת בשביל כלל החינוך בישראל. אני ידעתי מזה - - -

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

אבל שתהיה חלוקה צודקת.

<u>עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):</u>

יש דברים צודקים בדבריך. אבל זה בדיוק כמו שוועדת החינוך והתרבות, בראשותי, בצורה עקבית, מתמדת ומהימנה ביותר, דואגת לשפר ולסגור פערים. 116 הכיתות ל"בגין" בדרום - זה נעשה במשך שנת התקציב. אנחנו מחכים בכיליון עיניים ובדריכות למסקנות הוועדה על תוכנית החומש, שצריכות להיות מוגשות בפברואר, ואני מודיע לך שלא חשוב מה יאושר בתקציב היום, או ביום שני, או בזמן הקרוב ביותר, אנחנו נעשה הכול כדי להגשים את תוכנית החומש.

אבל אני רוצה לומר, שהדבר הכי חמור בעיני הוא, ששר האוצר לוקח גם תביעות צודקות ולא מטפל בהן. הזכרתי את 180 מיליון הש"ח של סיעת המפד"ל. אני יכול

להזכיר גם דבר אחר. אני רואה באזור הגולן אזור שאיננו שייך לסוריה. אני אומר לכם, שיבוא יום, והוא קרוב, שהדיקטטורה הסורית, שנתמכת על=ידי 8% מהאוכלוסייה, תתחלף, ואז נגיע לשלום אמת עם הסורים. גם הצרפתים, שלחמו בשתי מלחמות עולם, גם במלחמת העולם הראשונה והשנייה עם הגרמנים, לא החזירו את אלזס ולוריין. אלזס ולוריין הם חלק בלתי נפרד מצרפת, אבל יש אוטונומיה רחבה בתחומים שונים לגרמנים שגרים שם.

לכן, הוכיתי בתדהמה כשחבר הכנסת וליד צאדק, שאינני יודע איזה שיקולים של שנאה דוחפים אותו, אומר: למה צריך לשפר את מערכת החשמל, התשתית והתחבורה בגולן?

היו"ר נ' חזן:

כן, אדוני.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

מי שאיננו מאמין בשלום יכול לדבר כך. האם אנחנו צריכים לפגוע באוכלוסייה בגולן? - ואני תיכף מסיים. אנחנו רוצים לפגוע באוכלוסייה בבקעת=הירדן? אומנם אין ערבים בגולן ואין פלסטינים, אבל יש דרוזים בגולן. בבקעת=הירדן יש ערבים ויש פלסטינים. האם אנחנו לא צריכים לשפר את התשתית ואת התחבורה? ולשפר את תנאי החיים? למה? מפני שהסורים תקפו אותנו? ומפני שהבקעה היא בידינו כתוצאה ממלחמה?

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת זיסמן.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני בעד פשרה טריטוריאלית ובעד החזרת שטחים. אבל דווקא את הבקעה לא אחזיר. אז אתה לא תעשה אתי שלום על כך? לכן אין לי זכות לאכלס ולבנות באזורים האלה?

אני מסיים. בא שר האוצר ואומר: גם את התביעות הצודקות של הדרך השלישית אשקול. זו חוצפה מצד שר האוצר. הוא נכשל. הוא אמר שהוא לא יפרוץ את התקציב הזה.

הוא פרץ את התקציב הזה. אין לו אומץ להתפטר.

הוא ניגש אלי היום, אחרי שהצבעתי כמה פעמים מתוך מצפון, מתוך שיקול דעת ומתוך עקרונות נגד כמה סעיפים שעדיין נשארו ממה שנקרא חוק הבריאות, ששינה את כל מהותו ואת כל צורתו. זה לא חוק הבריאות שהגישו לנו לפני כמה חודשים. והוא אמר לי: אל תעשה את זה. אמרתי לו: תחרוג מן האטימות שלך. רק בגללו יש עכשיו שביתה של מורי בתי=הספר התיכוניים והיסודיים, ואלפי אנשים יהיו בלי עבודה בימים הקרובים. הסרתי את כל המכשולים, ביחד עם חברי בוועדת החינוך והתרבות, ונשאר רק שהוא ייתן את ההוראה המתאימה, כי הוא כבר הסכים לתת את מה שמגיע למורים עבור הפעילות הבית=ספרית.

אני אומר לכם: העמדת הדברים כפי שנעשתה על=ידי שר האוצר בכל התקופה האחרונה, וגם היום, היא מעוותת ומסולפת. אבל אנחנו, גם כשנאשר את התקציב, נפעל כדי לספק את הצרכים וכדי לתת את מה שמגיע לכל האוכלוסיות מבחינת החינוך והתרבות. תאמין לי, נעשה זאת גם אם לא השגנו את מה שלא השגנו היום.

<u>היו"ר נ' חזן:</u>

תודה לחבר הכנסת זיסמן. חבר הכנסת שמואל הלפרט, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת סאלח סלים. אחריו - חבר הכנסת יורי שטרן. אחריו - חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר. אני מודיעה מראש, כי בשלב הזה מי שאיננו נוכח גם לא ינאם.

חבר הכנסת הלפרט, בבקשה. שש דקות.

<u>שמואל הלפרט (יהדות התורה):</u>

כבוד היושבת=ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי ברצוני למחות בצורה נמרצת על שרפת כיתות לימוד, ששימשו גם כבית=כנסת, יחד עם ספרי קודש בנווה=רותם שבפרדס=חנה באמצעות בקבוקי מולוטוב. הדבר מזכיר לנו את "ליל הבדולח", שרפת בתי=הכנסת בגרמניה. כולנו צריכים להצטרף למחאה הזאת ולדרישה מהמשטרה לעשות הכול כדי לעצור את מי שהעז לשלוח יד בקודש.

חברי הכנסת, בתקציב החדש ובחוק ההסדרים במשק הובאו גזירות בתחום הבריאות, קצבאות הזיקנה ועוד. חלק גדול מהגזירות הללו, כמו פגיעה בקצבאות ילדים, הצלחנו, ברוך השם, למנוע. עם זאת, עדיין קיימת סכנה של פגיעה קשה במערכת הבריאות, פגיעה ברפואה הציבורית, בשוויוניות, הקטנת שירותים ועלייה בתשלומים, העדפת השיקול הכלכלי על שיקולים רפואיים, שבירת העיקרון בחוק ביטוח בריאות, שכל אזרח משלם לפי יכולתו ומקבל לפי צרכיו, ויצירת שתי מערכות בריאות - אחת לעשירים ואחת לעניים.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

האם לא הכול תוקן עכשיו?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

עדיין לא תוקן הכול.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

אוי באמת.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

חבר הכנסת הירשזון, כמה תשלם משפחה יותר, החל מ=1 בינואר כל שנה, עבור שירותים רפואיים, עבור ביקורים אצל רופאים?

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

כל שינוי צריך להיות באישור שר הבריאות ובאישור ועדת הכספים של הכנסת.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

זה ייעשה.

היו"ר נ' חזן:

סליחה, על הנושא הזה עדיין לא הצבענו. הצבענו על ועדת העבודה והרווחה.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

אני מבקש לומר, שזה היה בוועדת הכספים, כשהקואליציה והאופוזיציה התאחדו על העניין הזה.

היו"ר נ' חזן:

אני יודעת, אדוני.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

חבר הכנסת הירשזון, מאין תיקח מערכת הבריאות 1.3 מיליארד שקל כדי לממן את מה שחסר לה, אם היא לא תגבה כסף מכל אדם שיזדקק לרופא ולדברים אחרים?

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

הם רוצים יותר מזה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

מי כמוך יודע זאת.

אין ספק כי הפגיעה באזרחים כתוצאה מגזירות אלו תתרכז כל כולה בשכבות החלשות, ואני פונה לשר האוצר לשקול שנית את השינוי במערכת הבריאות, שיש בו פגיעה קשה באוכלוסייה החלשה ביותר, אוכלוסייה שאין ביכולתה לשבות. זהו נושא של פיקוח נפש שדוחה הכול.

חברי הכנסת, מצוקת הדיור, הפוגעת קשות בזוגות צעירים, במשפחות ברוכות ילדים

ובעולים חדשים, הולכת ומחמירה. 150,000 זוגות צעירים לא מימשו את זכאותם לסיוע, כיוון שכל ההלוואות העומדות לרשותם אינן מספיקות אפילו לרכישת חצי חדר. מסיבה זו החזיר השנה משרד השיכון יותר ממיליארד שקל שהיו מיועדים להלוואות לזכאים.

זה שנים אנו תובעים בניית דיור להשכרה לזוגות צעירים, לעולים חדשים ולחיילים משוחררים, מכיוון שזהו הפתרון האידיאלי לכל הציבור. למשרד השיכון יש 110,000 יחידות דיור להשכרה בכל רחבי הארץ, אולם הציבור החרדי מתנזר מהן כדי למנוע חיכוך בין האוכלוסייה החרדית לחילונית. אולם, כאשר משרד השיכון מחליט לבנות 700 יחידות דיור לפי קריטריונים שאושרו על=ידי היועץ המשפטי לממשלה למי שמוגדר כ"לומד", לאלו שתורתם אומנותם, זוגות שאינם משתכרים, וגם לסטודנטים שממשיכים את לימודיהם, מייד קמה זעקה גדולה של "עליהום" על הציבור החרדי.

גורמים אינטרסנטיים מהשמאל ואנשי מרצ, המעוניינים בהפלת הממשלה, מסיתים סטודנטים לשבות ולדרוש השוואת תנאים עם בני ישיבות, בשעה שהקריטריונים מאפשרים להם במפורש לרכוש דירה במסלול של דירות להשכרה, ושלא לדבר על כך שחשבון פשוט מוכיח, שהתמיכה בסטודנט גדולה פי=שישה מזו הניתנת לבן ישיבה.

<u>תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):</u>

לפחות תגנה את התקפת המשטרה עליהם.

<u>שמואל הלפרט (יהדות התורה):</u>

כמובן, הטיעונים הללו אינם נשמעים, והם מעדיפים להגיש עתירות קנטרניות לבג"ץ, שכל מגמתן פוליטית, והן ניסיון נואל להפיל את הממשלה.

על הממשלה לעשות מאמץ גדול יותר לפתרון מצוקת הדיור באמצעות הורדת מסים על בנייה לזוגות צעירים ועל=ידי הוזלת קרקע ופיתוח, כדי להבטיח קורת גג לכל אזרח במדינת ישראל בתנאים סבירים, ולפתור בעיה כאובה זו אחת ולתמיד.

חברי הכנסת, גם השנה אין בתקציב תשובה לפיתוח ישיבות ומוסדות תורה ושיפוץ בניינים. אין כל התחשבות ברבבות תלמידים שבחרו במסלול ישיבתי.

גברתי היושבת=ראש, יש לי שש דקות.

היו"ר נ' חזן:

דיברת שש דקות, אדוני.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

עדיין לא דיברתי, אני מצטער מאוד. הסתכלתי על השעון.

היו"ר נ' חזן:

אדוני, מדדתי לך שש דקות.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אני כבר מסיים.

היו"ר נ' חזן:

אני אודה לך.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

גם התקציב הזעום לבתי=כנסת ולמקוואות אינו עומד בשום פרופורציה לצרכים האלמנטריים, ובמיוחד בשכונות החדשות.

עליי לציין, כי התקציב לתרבות תורנית לציבור החרדי קוצץ בשליש ביחס לשנת 1996, זאת בשעה שמדובר במערכת של רבבות שיעורי תורה בשבתות ובימי חול, מדובר במערכת של רבבות שעות בכל רחבי הארץ ובקרב העולים החדשים.

חברי הכנסת, מערכת הכשרות של הרבנות הראשית קורסת עקב חוסר תקציב. התקציב שעומד לרשות הרבנות הראשית הוא זעום ביותר, ודבר זה גורם, למרבה הצער, להצפת המדינה בנבלות וטרפות, תוך זיוף הכשרים. מצב זה מתרחש בגלל חוסר בתקציב.

אני רוצה בהזדמנות זו להודות לסגן ראש הממשלה, השר רפאל איתן, שר החקלאות, שעושה מאמצים גדולים לביעור השחיטה השחורה ולביעור הפיגולים בארץ. בדיון שיזמתי בכנסת בנושא זה - - -

היו"ר נ' חזן:

אדוני, עליך לסיים.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אני כבר מסיים. משפט אחרון.

היו"ר נ' חזן:

תודה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

בדיון שיזמתי במליאת הכנסת, ואחר כך בוועדת הכלכלה, הוכחתי, כי 40% מהבשר המשווק בארץ ככשר הוא בשר טרף. אני פונה לשר האוצר להקציב את הכספים הדרושים להבטחת הכשרות במדינת ישראל. תודה.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה לך. חבר הכנסת סאלח סלים. אחריו מבקש ליטול את רשות הדיבור השר רפאל איתן. מייד אחריו - חבר הכנסת יורי שטרן.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

גברתי היושבת=ראש, השינויים והתוספות ששמענו עליהם ביומיים האחרונים בתקציב, וכל חברי הכנסת שדיברו לפני וגם בכלי התקשורת, מתמקדים בסכומים. יש כאלה שמדברים על מיליארד ו=200, יש כאלה שמדברים על יותר.

אני רואה בסכומים האלה על=פי ההסכמים שנעשו, סכומים שהם בעלי היבט פוליטי, שנוגדים את כל תהליך השלום. סכומים גדולים הולכים להתיישבות בשטחים הכבושים. סכומים לדרכים חלופיות, מה שנקרא - - -

<u>אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):</u>

איפה?

<u>סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):</u>

תיכף אגיד לך. הנה, קח סעיף אחד למשל: על=פי הסכם בין שר האוצר למולדת יוקצבו כספים לשיקום שכונות, בנייה כפרית, מענק הבירה, מענק להתיישבות צעירה. כל זה לפי המלצת סיעת מולדת. איפה סיעת מולדת תמליץ? רואים פה. ואם תמליץ סיעת מולדת לגרש את הערבים, לעשות טרנספר לערבים, גם זה יתקבל? איזה הסכם? לפי המלצת סיעת מולדת. זו ממשלה שלא מתביישת? סיעת מולדת, שאנחנו כולנו מכירים אותה, איזו פרוגרמה יש לה. איזה הסכם זה? לגרש את הערבים, לנקות את הערבים, לפי המלצת סיעת מולדת.

חבר הכנסת הירשזון, לפעמים משתמשים פה במלים באמת קשות. המלה גזעני היא קשה. אני לא מסכים שמישהו יגיד לי שאני גזעני. אבל, אני בכעס אומר שאתם גזענים סופר. למה? אני מדפדף בספר התקציב.

<u>עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):</u>

אתה מתכוון לאנשי מולדת?

<u>סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):</u>

לא רק לאנשי מולדת. כן, לקואליציה. תיכף אגיד לך למה, ותסביר לי אם אני טועה. אני מוכן לשמוע.

המיליארדים ששמענו פה בתיקונים ובהסכמים הם חלק. גם בסיס התקציב עצמו. אני מסתכל בתקציב. למשל: תקציב משרד הדתות - מיליארד ו=543 מיליון שקל.

צבי הנדל (מפד"ל):

כמה מיליארדים קיבלתם אצל בייגה?

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

כמה לערבים יש מזה? תפסיק. אתה גזען גדול. כמה לערבים, שהם 20% במדינה הזאת? - 31 מיליון. 2%. דוגמה אחרת: זה כתוב בספרים, לא המצאתי, בספרים שלכם - תקציב משרד השיכון. סעיף פעולות שוטפות - 418 מיליון. כמה לערבים? 37 מיליון. 9%. משרד החקלאות, אדוני השר, בשביל זה אמרתי לך שתחכה אחרי: השקעות בתשתיות - 11 מיליון. לערבים - 900,000. תקציב של משרד החקלאות הכללי - מיליארד אחד. לערבים - מיליון שקל. 0.1%. משרד התשתיות הלאומיות, זה מהספרים של התקציב: תקציב כולל - מיליארד ו=822 מיליון שקל. לערבים - 32 מיליון. 1.7%. אז אתם לא גזענים? מה אתם רוצים? איך אפשר להבין אתכם?

לא הייתי רוצה להגיד את המלים הקשות האלה, אבל בסופו של דבר המספרים האלה מעידים שאתם גזענים סופר.

צבי הנדל (מפד"ל):

על כביש חיפה-תל=אביב אתה לא נוסע? התשתיות בכל הארץ אינן משרתות אצלכם?

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

מה אתם רוצים מהערבים? לדחוק אותם ולדחוף אותם ושלא יהיו להם לימודים ושלא

תהיה להם אוניברסיטה ושלא יהיו להם בתי=ספר ושלא תהיה להם תעסוקה? אז מה הם יצאו, אתם חושבים? למה יגדלו להיות? יהיו גנבים? הם יגנבו אתכם. הם יגנבו את המכוניות שלכם. הם יגנבו את הבתים שלהם. הם יצאו נרקומנים והם ימכרו חשיש וסמים, חבר הכנסת דהן.

נסים דהן (ש"ס):

דמגוגיה.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת דהן, אני מבקשת שתשב.

נסים דהן (ש"ס):

- - -

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

מה הוא רוצה?

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת דהן, אני קוראת אותך לסדר פעם ראשונה. עדיין הוא מטייל באולם המליאה. כן, אדוני.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

מינהל מקרקעי ישראל: 5 מיליארדי שקל כתוב בספר התקציב. לערבים - 136 מיליון; 2.7%. שלא ילמדו הערבים? שלא יעבדו הערבים? אתם חושבים שאתם עושים בכך טוב ליהודים? אם הם יהיו גנבים, הם יגנבו את המכוניות שלכם ואת הבתים שלכם ואת התכשיטים שלכם. אם הם יהיו נרקומנים, הם יאנסו את הבנות שלכם. אתם עושים רע

ליהודים קודם כול, לא לערבים. יהודים שסבלו כל כך מתנהגים כך עם עם אחר? מה אפשר להגיד? איך אפשר להגיד שאתם לא גזענים?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אתה מאמין למה שאתה מדבר?

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

מה זה אני מאמין? אלה המספרים. ראינו פה בהסכמים של הממשלה, חבר הכנסת זיסמן. המספרים האלה הם מהתקציב אצלך.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

הייתי ביישוב שלו וראיתי התקדמות גדולה.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

תסתכל על המספרים.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת סלים מסיים.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

- - -

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

חבר הכנסת זיסמן, אנחנו פה מדברים על המספרים. מספרים, לא אידיאולוגיה ולא תיאוריה. מספרים שיש לך על השולחן.

היו"ר נ' חזן:

תודה.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

וכל - - -

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

משרד החינוך - - -

היו"ר נ' חזן:

משפט מסכם, בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

מכל התקציב, לפי דעתי, שירד, לא הוסיפו לערבים. מי שחושב להתנקם בערבים - טועה, הוא יתנקם בעצמו בסוף. זה יהרוס את העתיד המשותף שאנחנו חולמים עליו ועושים למענו, השלום ושיתוף הפעולה בין יהודים לערבים. וכל מי שעומד פה ואומר - ולצערי, עומדים פה שרים ואומרים: ההתקדמות במגזר הערבי היא בדרך הנכונה, ויש צמצום של הפער. לפי המספרים האלה, בעוד 200 שנה, בעוד 500 שנה לא יהיה שוויון. התהליך הוא הפוך, והוא יביא אסון על המדינה.

מה אתם רוצים מנער שאין לו איפה לגור כאשר הוא מתחתן בגיל 25?

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת סלים.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

לא יכול לקנות חלקת אדמה ולקנות בית.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת סלים. באמת, זמנך תם.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

אני מסיים, גברתי היושבת=ראש.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

- - -

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

למה לתת הלוואות לשטחים הכבושים?

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת זיסמן, אל תקשה עלי.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

50,000 שקל מענק, מה יגידו אזרחים בנצרת?

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

- - - לשטחים הכבושים.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

איך הם יחיו? דברים קשים מאוד קורים במדינה הזאת.

היו"ר נ' חזן:

תודה.

סאלח סלים (חד"ש=בל"ד):

תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת סאלח סלים. השר רפאל איתן, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת יורי שטרן, ואחריו - חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר. אדוני השר, בבקשה.

אני שוב מזכירה לחברי הכנסת, שאנחנו בדיון מוגבל מבחינת זמן.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

גברתי היושבת=ראש - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

סגן ראש הממשלה, האם יהיה הסכם עם גשר היום?

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אכסאל. מספיק.- די. ואז סוללים כביש תל=עאדס

צומת תומכת בעמדת האוצר ומחזקת את ידו בעמידתו האיתנה נגד פריצת המסגרת

התקציבית.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

יש דבר כזה שנקרא צומת?

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

בפילוסופיה של המין האנושי, המחסור הוא הדחף לעבוד, ליצור ולהתפתח. המחסור במשאבים כספיים צריך לחייב את כולנו לשנס מותניים ולחפש דרכים חדשות, כדי שהמשאבים שייווצרו יופנו למילוי הצרכים בתחומים השונים.

לא תמיד ריבוי סמאות נותן תשובה על בעיה. מדברים על יצירת מקומות עבודה, והרי לא חסרים מקומות עבודה. 200,000 פועלים זרים הם הוכחה לכך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש=בל"ד):

בטח. שכר רעב.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

ייווצרו מקומות עבודה חדשים. למי? לעוד פועלים זרים. אני לא נגד התפתחות והקמת מפעלים, אבל צריך לחשוב, אולי קודם נמלא את המקומות האלה שנתפסים על=ידי אחרים.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

- - -

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

מוטב להקדיש מאמצים.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

הוא לא שומע.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

להפנות קודם כול מובטלים למקומות עבודה קיימים.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

אופקים, דימונה, אתה יודע איפה היישובים האלה נמצאים?

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אני עובר לנושא הבא.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אלסאנע, אני לא אבקש ממך.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

הלוא אתה יודע שאני לא אשיב לך.

היו"ר נ' חזן:

אני לא אבקש ממך. אני קוראת אותך לסדר פעם ראשונה.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

- - -

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

על מה הוא מדבר? הוא מנותק מהמציאות, שילך לאופקים.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אלסאנע, אני ביקשתי ממך, ספציפית - -

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

הוא לא רוצה להקשיב.

היו"ר נ' חזן:

- - לא להפריע לשר.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

צומת תומכת בתביעות הצודקות של הסטודנטים, כפי שעלו היום ואתמול. צומת מתנגדת לאלימות, אבל הזכות להביע דעה ועמדה חייבת להישמר, בלי אלימות ובאורח תרבותי ועניני.

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אלימות של - - -

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

חלוקת תקציב משרד החקלאות - איפה אתה, סאלח סלים?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

- - -

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

איננו. חלוקת תקציב משרד החקלאות - לטענות סאלח סלים - נדמה לי, שהוא פשוט לא מכיר את החקלאות המודרנית במגזר הערבי, ובעיקר בשרון המזרחי, אפילו ברהט. בעיקר, חממות לגידולים לייצוא. מי שמכיר את הדברים באמת, ולא בצעקות של תעמולה, יודע, שהשיטה של חלוקת אדמות בכפרים - האבא לילדים, והילדים לילדים שלהם וכן הלאה - חלקות צרות לא יכולות להיות בחקלאות מודרנית, אלא אם הן מכוסות. הן צריכות להיות מודרניות בטכנולוגיה של ייצור לייצוא, ואת החלקות האלה אי=אפשר לעבד - - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אתה מוכן לתת מים לאכסאל, לכפר שלי, כדי להשקות את השדות של אכסאל?

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אתה רוצה? אתם רוצים? מי ביקש? בשבוע הבא אני מאשר תוכניות בחמש עיירות של בדואים בנגב, פיתוח מודרני של חממות לפרחים ולירקות. היו אצלי ראשי המועצות - -

עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):

אם תהיה בקשה מאכסאל, האם אתה תסכים?

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

- - הביעו את רצונם, וזה מה שאנחנו עושים.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

נוסף על החממות, גם התנצלות לבדואים.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אני מודיע לכם, שאנחנו, צומת, לא איימנו.

טלב אלסאנע (מד"ע=רע"ם):

נוסף על החממות, גם התנצלות לבדואים.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

- - -

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אל תצרח. לך אני לא משיב. מי אתה? מה זה?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אנחנו לא איימנו, חבר הכנסת זנדברג - - -

היו"ר נ' חזן:

כן, אדוני השר.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

מה הצעקות? מה הצעקות?

אנחנו לא איימנו - - -

קריאות:

- - -

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

תקשיבו.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

למה אתה צועק עליו?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני רוצה לצעוק - - - הוא לא שומע.

היו"ר נ' חזן:

אני חסה על קולך, אדוני, יושב=ראש ועדת החינוך.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

דווקא בנושא הזה האוצר הלך לקראתנו בהבנה, והוסיף לנו 30 מיליון שקל להשקעות, וזה ייתן אפשרות ללכת לקראת המקומות האלה, שרוצים ומוכנים ללמוד ולבצע, להכניס אותם לקטגוריה הזאת של חקלאות מודרנית בכל התחומים. לא תמיד כשצורחים זה מוסיף נימוקים. מי שמרים את קולו מחליש את נימוקו. ואמר חכם יותר גדול, שקטן שמרבה לצפצף לא מרחיק לנסוע. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך, אדוני. חבר הכנסת יורי שטרן, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת בנימין בן=אליעזר, ואחריו - חבר הכנסת חיים אורון. חברי הכנסת, אנא, התחשבו בעמיתיכם. אנחנו בזמן דיון סיעתי מוגבל. על כן, מי שמאריך פוגע בעמיתו בהמשך התור.

אברהם הירשזון (הליכוד=גשר=צומת):

כמה נואמים?

היו"ר נ' חזן:

יש לנו עוד כשבעה נואמים.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

כבוד היושבת=ראש - -

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת שטרן, חמש דקות. כן, אדוני.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

- - חברי הכנסת, כל האירועים של הימים האחרונים וקרבות התקציב לא מוסיפים כבוד, לא לכנסת ישראל, לא לפוליטיקה הישראלית ולא לציבורים גדולים בארץ.

תאופיק חטיב (מד"ע=רע"ם):

למי אתם מטיפים? מי מנהל את קרבות התקציב?

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

מי שמאשים בכך את הממשלה הנוכחית, לדעתי לא מודע ליסודות של הבעיה הזאת. הפוליטיקה הישראלית השתנתה. כבר אין משטר של שתי מפלגות גדולות. יש ריבוי מפלגות, וזאת בסך הכול בעיני תופעה חיובית לחברה כה מורכבת כמו החברה הישראלית. יש פריימריס במפלגות. הכלכלה נמצאת במצב לא טוב, ולכן חלוקת העוגה הופכת להיות יותר קשה בתנאי הצמיחה הכלכלית. לכן, התמונות המגעילות שראינו. אם רוצים לתקן את המערכת הזאת, התיקון צריך להיות תיקון יסודי.

עם זאת, יש סיבות מיידיות לגועל נפש שעברנו והרגשנו בימים אלה, וזה עוד לא נגמר. סיבה אחת היא חוסר התייחסות לבעיות החברה מצד משרד האוצר. אם משרד האוצר ושר האוצר היו קשובים יותר לדרישות חברתיות מוצדקות של חברי הכנסת הרבים מהקואליציה ומהאופוזיציה גם יחד, גם התקציב מהתחלה היה נראה אחרת, וגם הוויכוחים סביבו היו אולי מתונים יותר. מדובר גם בחוק הבריאות, מדובר בכל עניין הקיצוצים, בקצבאות הילדים וכדומה; דברים שמראש נדונו לכישלון, לכל מי שמכיר את הדינמיקה הזאת באמת.

הסיבה השנייה - -

<u>אפי אושעיה (העבודה):</u>

חבר הכנסת שטרן, יורי.

<u>יורי שטרן (ישראל בעלייה):</u>

- - לחסרונות של התקציב הנוכחי, או המישור השני, היא העדר כלים, או חולשת הכלים ליציאה מהמיתון. אני מצטער על כך שגם אחרי כל התיקונים - במיוחד תיקון בחוק עידוד השקעות הון - נשאר התקציב הזה תקציב שמרני, תקציב של ריסון, תקציב של מאבק באינפלציה, ולא תקציב שמעודד יציאה מהמיתון, תקציב שיוצר צמיחה במשק. אומנם בשוק החופשי, הכלים שעומדים לרשות הממשלה לעודד או לכוון את המשק הם מוגבלים מאוד, הם בכל זאת קיימים, ובין היתר אפשר היה לדאוג להשקעות גדולות יותר בתשתיות, לעידוד היצוא ועוד כמה דברים שאפשר לעשות, ואולי עוד נוכל לתקן במרוצת השנה.

מפלגתנו ישראל בעלייה נלחמה בעד כמה תיקונים בסעיפים הקשורים בראש ובראשונה

לנושא הדיור, ואני שמח על כך שהשגנו לכ=70,000 בתי=אב בארץ תוספת של 10%-25% בדמי מחיה שהם מקבלים בהיותם משפחות המקבלות דמי ביטוח לאומי והבטחת הכנסה וגרות בשכירות בשוק הפרטי. יש הישגים גם בתחום שקשור ליצירת מקומות עבודה על=ידי הכשרת כוח אדם ועל=ידי טיפוח יזמות.

היו"ר נ' חזן:

כן, אדוני.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

אני חושב, שבתנאים הכלכליים של היום זה כמעט המקסימום שאפשר היה להשיג בלי להרוס את המסגרת התקציבית. אף אחד מאתנו, מאלה שבאמת דואגים לשכבות החלשות, לא יכול להיות מעוניין בכך שהמדינה תישאר שלושה חודשים ללא תקציב. זה היה ממוטט חיי אלפי משפחות במדינה, וטוב אם נספיק היום, מחר, או ביום ראשון, להעביר את התקציב של 1999, סליחה, 1998, ובתוך השנה הזאת לדאוג לכך שהמשק יצא מהמיתון.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה לך, אדוני. חבר הכנסת בן=אליעזר, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת אהוד ברק, ואחריו - חבר הכנסת צבי הנדל. אדוני, ארבע דקות.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש לנצל את הזמן שניתן לי לדבר היום כדי לפנות אליך, אדוני שר החוץ, השר דוד לוי, ולומר לך דבר פשוט: אל תירא, אל תחשוש. רפול אומר לך לעזוב שם, ואני אומר לך שהדלת אצלנו פתוחה.

אני יודע איזו מערכת של מאבקים אתה מנהל מהיום שבו אתה חבר בליכוד, ואי=אפשר לקחת ממך את החלק שטבוע בך, והוא הנושא החברתי. אני יודע שהיו ימים טובים בנושא זה, לפחות בתקופה של בגין, לא היום. אני גם מכבד את המאבק שלך בנושא המדיני. אין לי צל של ספק, שזו היתה מסקנה ברורה עקב תסכול נוראי, תוצאה של תעלול הולך ומתמשך

של ראש הממשלה, הן בנושא המדיני והן בנושא החברתי.

אני מתפלא פה על חברים שישבו כאן, בעיקר בחלק השמאלי של המפה, או בחלק של הליכוד, ישבנו כולנו מזועזעים ושמענו רשימה של כמעט שעה של מה נתנו, וכולם כאילו שכחו. לא היה מוזכר שם של עיירת פיתוח.

<u>שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:</u>

זה לא היה העתק של הרשימה שלכם?

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

לא, לא. אם תרצה, אמציא לך את הרשימה שלנו.

<u>צבי הנדל (מפד"ל):</u>

45,000 שעות לימוד זה לא עיירות פיתוח?

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

שום דבר, דיברו על הכול, על מה לא דיברו?

<u>צבי הנדל (מפד"ל):</u>

דמגוג.

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

על מה לא דיברו? מי דמגוג?

<u>צבי הנדל (מפד"ל):</u>

אתה.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

אני? בוקר טוב ישראל, פתאום אני דמגוג? הנדל, אני לא כועס עליך, תאמין לי, שיבושם לך עם ראש הממשלה הזה ועם הממשלה הזו, שמביאה אותנו לאסון.

חשבתי שיעמדו היום ויקראו כמה יוסיפו לעיירות פיתוח, כמה ייתנו להם ליום לימודים ארוך, מה יעשו למען שכונות המצוקה, מה יוסיפו לעולים החדשים, אבל דבר לא ניתן. ביבי נתניהו הלך והסכים להפריט את החינוך והסכים להפריט את החברה, ועוד מעט הוא יסכים להפריט את המדינה.

לכן אני מבין את דוד לוי ואני מבין את הצעד שלו. אני חוזר ואומר לך, דוד לוי, אני מכבד אותך ואני מצדיע לך, אל תחשוש ואל תירא, הדלת אצלנו פתוחה. אני יודע, שמשלב מסוים כל אשר מנווט אותך הוא גורל המדינה ועתידה, וכל אשר מנווט אותך זה לברוח מהעיוורון שמקיף אותך מכל עבר.

אני מקווה, שהפעם תעמוד בדברתך ולא תיתן לאל התעתועים הזה, ביבי נתניהו, להמשיך לתעתע בך. עד היום הזה הוא תעתע בכל עם ישראל, בכל סיעות הבית, רמס את כולם, ולא השאיר לאחד מהם טיפה של כבוד. אני מקווה, שהפעם, עם המהלך הזה, תלך עד הסוף. נדמה לי שבצעד הזה אתה הולך להוביל את הממשלה הזאת החוצה. תודה רבה לך.

היו"ר נ' חזן:

תודה לחבר הכנסת בן=אליעזר. חבר הכנסת אהוד ברק, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת צבי הנדל, אחריו - חברי הכנסת רפאל פנחסי, חיים אורון, וראובן ריבלין אחרון הנואמים. חבר הכנסת ברק, עשר דקות לרשותך.

אהוד ברק (העבודה):

גברתי היושבת=ראש, כנסת נכבדה, מדובר לא רק בתקציב של אטימות לב וקיהות=חושים, אלא גם בדוגמה לחובבנות בניהול ענייני המדינה. ממשלה בראשות נתניהו

הופכת לנכנעת הלאומית. קודם נכנעים לאמריקנים בפעימות, אחר כך נכנעים לקבוצה אחר קבוצה בתוכנו בדרך להוצאות שקשה להצדיק אותן במושגים כוללים.

במקום אור בחג החנוכה, ראש הממשלה מביא חושך. אבטלה, 180,000 דורשי עבודה. בהמשך המדיניות הזאת, עם התקציב הזה, נראה עוד אלפי מובטלים כל חודש ממלאים את הרחובות של המדינה, נפגעים בעתידם, בפרנסתם, אבל לפני הכול, או יותר מכול - בכבודם.

תקציב של קיצוץ בחינוך, תקציב של ירידה בהשקעות, משמעותו לא רק אבטלה בהווה, אלא הבטחת המשך האבטלה גם בעתיד. אין תקווה. בניסטי באופקים, סויסה באור=עקיבא וטל לוי במכון האונקולוגי ב"בילינסון" מסתכלים אל השנה החדשה הזאת ואומרים: ממשלה אטומה וקהת=לב, שלא מבינה את הצרכים האמיתיים של מדינת ישראל.

שינויים שהוצעו על=ידי הממשלה בחוק הבריאות ממחישים עומק של אטימות, יהפכו אותנו לבעלי רפואה אחת לעניים, לחולים, ורפואה אחרת לעשירים, לצעירים ולבריאים.

הביטוח הלאומי במאמץ מהיר נעצר. הניסיון של הממשלה לשלוח את היד אל כיסם של אזרחים ולהוציא ממקבלי קצבה, מגמלאים, שצריכים לקבל פחות מ=1,300 בחודש, 170 שקל מתוך השקלים האלה.

העולים - 350,000 גלויות שהגיעו הנה לכנסת. בשביל מה צריך היה את הפיאסקו הזה לאורך שבועיים, אם מראש היה ברור שבסופו של דבר יצטרכו לתת לעולים את מה שעכשיו, היום, קרא פה מעל הדוכן שר האוצר?

<u>עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):</u>

אתה צודק.

<u>אהוד ברק (העבודה):</u>

איזו פגיעה אנחנו רואים בנגב. כמה היה צריך להשקיע בתשתיות, בתחבורה, בהסבה

מקצועית, בחינוך, ביצירת עתיד לנגב? וממשלה אטומה, שקיבלה בנגב עשרות אלפי בוחרים, מתעלמת בצורה עקבית מכל מה שקורה בנגב, מהקיפוח בהשקעות, מהקיפוח בחינוך, מהקיפוח בשינויים של חוק עידוד השקעות הון. כאשר אזור תעשייה בברקן מקבל אותו עידוד הון כמו מפעל תעשייה שמגיע אל באר=שבע או אל אופקים או אל ירוחם, אין שום סיבה בעולם שמשקיע ילך לירוחם, לדימונה או לאופקים ולא יישאר בברקן.

אנחנו רואים פגיעה קשה, מתמשכת, באזרחי ישראל הערבים. ראינו איפה העלו. שמענו היום את הרשימה המבזה הזאת של תוספות, וראינו, לפני כמה ימים בטלוויזיה, את הירידה בהשקעות בחינוך במגזר הערבי ב=17%.

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

- - - לכל המגזר הערבי אישרו 180,000 שקל, 20%

<u>עבד=אלוהב דראושה (מד"ע=רע"ם):</u>

ולפעילות משרד החינוך - 192,000 שקל.

<u>אהוד ברק (העבודה):</u>

עוצרים את ההקצבות של משרד הפנים. משרד הפנים מנסה להוליך את הרשויות הערביות למצב שהם יפטרו בכוח את העובדים, כדי לכופף את הרצון ואולי לכופף גם את שיקול הדעת ואת חופש השיפוט לגבי אופן ההצבעה.

<u>וליד צאדק חאג'=יחיא (מרצ):</u>

יש תעסוקה אלטרנטיבית.

<u>אהוד ברק (העבודה):</u>

ניהול חובבני וכושל של כל תחום.

אני רוצה לומר כמה מלים לשר דוד לוי. הצורה שבה השר דוד לוי הודיע היום על כוונתו להתנגד לתקציב מבטאת מצד אחד אומץ לב, אחריות ואמירה: כך אי=אפשר להמשיך. אם אין עמידה בהתחייבויות מלפני חודשים ארוכים, ואין מובן למלה, ואין מובן לחתימה, אין מובן גם למלים שנשמעו פה ואין מובן להבטחות.

דוד לוי, שר החוץ, מכיר את ההתנסות הזאת לא רק מתחום ההתמודדות על התקציב אלא גם מתחום העיסוק בנושא המדיני. גם שם הוא נפגש באותה תופעה עצמה. המלה אין לה ערך, אין מאחוריה משקל, התוכן שלה לא חשוב והיא לא מייצגת שום מחויבות. בצורה זו אי=אפשר לעשות דיפלומטיה ומדינאות, ובצורה הזאת אי=אפשר לעשות תקציב, ובצורה הזאת אי=אפשר לנהל את המדינה.

אני קורא לדוד לוי, שהוא איש של כבוד ואיש של אחריות, וראינו אותו במבחנים קשים מאוד, יודע לשפוט מה הדבר הנכון, לא להירתע ולדרוש את העמידה בהתחייבויות ולהוביל את המהלך הזה באומץ, באחריות וביושר, כדי שהממשלה הזאת, שלא טסה לשום מקום, או אולי בעצם טסה אל הקיר, שהממשלה הזאת תסיים את כהונתה כפי שאכן מתבקש כשמסתכלים על אופן הביצוע שלה ועל היכולת שלה.

היום אחר הצהריים, במסגרת ההפגנות נגד התקציב, נגד הכניעה לתכתיב של חלק מהמפלגות החרדיות לגבי הטיפול בתלמידי הישיבות, יצאו סטודנטים להפגנה בירושלים. היום ראינו את התמונות בטלוויזיה, את הצורה האלימה שבה הם מוכים על=ידי משטרת ישראל. אני קורא מפה לשר לביטחון פנים אביגדור קהלני ולמפקח הכללי החדש של המשטרה, רב=ניצב וילק, לנקוט את כל האמצעים כדי שלא נראה עוד הפגנות כאלה במדינת ישראל. אין שום סיבה ואין שום צורך לנקוט את האלימות הזאת כפי שראינו אותה היום נגד חבורת נערים צעירים מ"בצלאל" שבאים להפגין נגד העיוותים והקיפוח שהממשלה הזאת מולידה.

יש צורך לשמור על סדר, יש מקום להשתמש בכוח סביר כאשר המשטרה מוכרחה לעשות את זה. לא היה לזה שום מקום בהפגנה הזאת. אני קורא לרב=ניצב וילק לפתוח בחקירה ולהביא את האחראים לכך למצב שהדבר הזה לא יוכל עוד להישנות.

הממשלה הזאת, שאיבדה את האמון של עצמה בעומד בראשה, שאיבדה את האמון שלה בשיפוט שלו, ברגישות שלו וביכולת שלו להוביל אותה, הממשלה הזאת תיטיב לעשות אם

בקולותיה שלה היא תפנה את מקומה לממשלה טובה יותר. ואם קולותיה שלה לא יספיקו, ואם קולותיו של הבית הזה לא יבואו לבד, הם יבואו אחרי שהציבור יאמר את דברו ויאמר לחברי הכנסת: בואו תביאו לנו ממשלה טובה יותר וראש ממשלה טוב יותר. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אהוד ברק. חבר הכנסת צבי הנדל, בבקשה. אחריו - חבר הכנסת רפאל פנחסי, ואחריו - חבר הכנסת חיים אורון. חבר הכנסת הנדל, חמש דקות לרשותך.

צבי הנדל (מפד"ל):

גברתי היושבת=ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני השר, אנחנו שומעים פה ימים ושעות דיבורים, בעיקר מהאופוזיציה, ואחד הנושאים המרכזיים - - -

אופיר פינס=פז (העבודה):

כמה אתה שווה ברשימה של יעקב נאמן?

צבי הנדל (מפד"ל):

אני שווה כנכס עצום לאשתי ולעם ישראל.

אני חייב להגיד, שאחרי ששמעתי פה את חבר הכנסת אופיר פינס וחבריו במשך הימים האחרונים, ועכשיו הזעקות על חלוקת הכספים, הלכתי ובדקתי. למשל, 450 מיליון שקל שהובטחו למרפאות קופות=חולים ולבתי=החולים, למערכת הבריאות, אולי לא היו צריכים להינתן לו היתה ההסתדרות הכללית עומדת בחובה, שאין עליו חילוקי דעות, והיתה משלמת לקופת=חולים את החוב בסך 600 מיליון שקל שהיא חבה לה.

להיות ציני, ללעוג על פיזור הכספים, כשחייבים להעביר 450 מיליון שקל למערכת הבריאות, כי ההסתדרות הכללית לא שילמה את חובה בסך 600 מיליון - נו, לא הייתי אומר שיש בזה מידה מספקת של יושר.

חברי היקרים, אני חייב להדגיש, שהתקציב עומד היום על מינוס 9 מיליארדי שקל, ריאלית, שהממשלה הנוכחית קיצצה במהלך פחות משנתיים שהיא מכהנת, לעומת תקציבו האחרון של בייגה שוחט. 9 מיליארדי שקל פחות. פעם קיצצו 7 מיליארדים, ואחר כך 0.8 מיליארד ועכשיו 2.4 מיליארדים. 9 מיליארדי שקל פחות. אז אתם מדברים על בזבוז? אתם מדברים על חלוקה למקורבים? איזה מאמצים עצומים עושה הממשלה הזאת, ובראשה ראש הממשלה הזה, שאני מצדיע לו, שמנסה להוביל לכלכלה נורמלית אחרי ההרס והחורבן שהשארתם לנו.

אתם מנסים להחציף פנים, לעלות לבמה ולהגיד שהתקציב הזה פורץ מסגרות. ואם יחרגו במיליארד? עדיין אנחנו נהיה במינוס 8 מיליארדים לעומת התקציב האחרון שלכם, לשנה אחת, לא לקדנציה, לא לארבע שנים.

עכשיו חילקנו את הכסף בקלות, ידידי היקר, 45,000 שעות לימוד שהמפד"ל דאגה להם. למי זה? לילדים שלי, או שגם אתה תקבל. למי ילכו שעות הלימוד האלה?

<u>חיים אורון (מרצ):</u>

- - -

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

פעם חשבתי שאתה מבין משהו, קשקוש אחד גדול, לך ללמוד את האל"ף=בי"ת בכלכלה, איזה שטויות אתה מדבר.

<u>צבי הנדל (מפד"ל):</u>

ידידי היקר, משום כבודך - -

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

אל תגיד לי ידידי היקר, אני לא ידידך.

צבי הנדל (מפד"ל):

- - לא אענה על התת=רמה הזאת של דיבורים ששר לשעבר בישראל מרשה לעצמו בכנסת.

אני חייב להגיד לכם, שאם אנחנו רוצים להיאבק באבטלה, אבל באמת, ומהשורש, ולא בדמגוגיה, אז 45,000 שעות שמוסיפים למערכת החינוך, הן אלה שבזכותן יש סיכוי שהילדים שלומדים היום בכיתות י', י"א וי"ב בעיירות הפיתוח יצליחו בעוד שנתיים=שלוש=ארבע שנים להיכנס לרמה כזאת של עבודה, לא בטקסטיל ולא ברמות נמוכות, אלא ברמה גבוהה, ברמת טכנולוגיה גבוהה, ברמת הכנסה גבוהה. אלה שעות הלימוד שבטווחים בינוניים, ואולי קצת ארוכים, לא טווחים מיידיים, הם אשר יביאו לנו נוער כזה שלא ייכנס למעגל ולסחרור של האבטלה הקיימת.

מאחר שאני מהמפד"ל ואתם מאוד מתרעמים, אז דאגנו ל=3 מיליוני שקל לגרעיני חינוך תורניים בעיירות הפיתוח. רק בשנה וחצי האחרונה, חבר הכנסת אופיר פינס, הקמנו גרעיני חינוך תורניים בשדרות, באופקים, בבאר=שבע, בדימונה, בירוחם ובבית=שמש. צעירים, משפחות צעירות, זוגות צעירים, הלכו להתיישב שם, גרים שם, בתוך האוכלוסייה, מנסים להעלות את הרמה החינוכית, עוסקים בלימוד, עוסקים בהנחיה, אחר=הצהריים בתרבות.

בנימין בן=אליעזר (העבודה):

את רמת האלימות אתם מעלים.

צבי הנדל (מפד"ל):

כשאני מדבר על גרעיני חינוך תורניים, זהו הפתרון האמיתי, שאתה יורד לעם.

כשאנחנו אומרים שצריך לפתור בעיות בעיירות פיתוח, אז חברים שלנו יוצאים לשליחות, כמו שגם הקיבוצים עושים, ואני מפרגן להם - - -

חיים אורון (מרצ):

על חשבון העם, על חשבון העם.

צבי הנדל (מפד"ל):

לא שאלתי אותך.

חיים אורון (מרצ):

אתה לא צריך לשאול, הקיבוצים עושים את זה על חשבונם, ואתם עושים את זה על חשבוננו.

צבי הנדל (מפד"ל):

אתה מדבר על חשבונו של מי?

חיים אורון (מרצ):

- - -

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת אורון.

צבי הנדל (מפד"ל):

כשפרס היה שר אוצר, כמה מיליארדים אתה קיבלת בלילה חשוך אחד, בלי לבוא לבמה הזאת? מיליארדים קיבלת. אתה יש לך זכות דיבור? תתבייש לך. תתבייש לך.

חיים אורון (מרצ):

- - -

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אורון.

צבי הנדל (מפד"ל):

אני רוצה לסיים ולהגיד, שאני גאה בממשלה הזאת, שלמרות המפלה הכלכלית האדירה שהשאירה הממשלה הקודמת, הצליחה להציג תקציב יוצא מהכלל, וגם אם יחרגו בו באיזה חצי מיליארד, לא נורא, עדיין נהיה במינוס 9 מיליארדים מתקציב הבחירות שהיה לכם, הפופוליסטי. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת רפאל פנחסי - איננו במליאה. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה, ארבע דקות. אחריו - חבר הכנסת ראובן ריבלין, אחרון הנואמים.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת=ראש, חברי הכנסת, זה סיבוב אחרון, כך נראה כרגע, אבל אני בכלל לא בטוח שלא נתחיל את כל הסיבוב הזה מהתחלה, משום שהממשלה המוצלחת הזאת - אני לא רוצה להתווכח עם חבר הכנסת צבי הנדל, אני מתקשה, מודה. אבל אותך, חבר הכנסת בן=צור, אני כן רוצה לשאול. מרוב ההצלחה של הממשלה הזאת בשורה של נושאים, התפרסמו היום כמה נתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. לא היתה שנה גרועה כשנה הזאת זה שמונה שנים, וגם זה עשר שנים. וכל הקשקוש - אני לא רוצה לומר מלה יותר קשה - על גירעון שהשארנו, אפשר לחשוב שמדובר על איזו קופה שיש בה גירעון שצריך לכסות אותו.

בעיני, השאלה הרבה יותר חמורה. החברים מתכנסים באולם, חבר הכנסת בוים, אני רוצה לדווח לך, שעד לפני עשר דקות הייתי נוכח בשיחה בין חבר הכנסת שטרית ובין ראש הממשלה, ולא ברור אם נצביע בעוד שעה או בעצם נצביע בשבוע הבא. זה היה במסגרת ועדת ההסכמות. לא היה כדבר הזה. אבל לא זו הבעיה, אז יהיה תקציב ב=6 בינואר ולא ב=1

בינואר.

השאלה היא, איזה תקציב יהיה? אותם דברים ששונו - וטוב ששונו במהלך הדיונים של הכנסת - למה הכניסו אותם? איזה ראש עקום. איזה חוסר הבנה. איזו אטימות. חבר הכנסת בן=צור, היה צריך להודיע שיוסיפו 150,000 שעות למערכת החינוך? למה קיצצו את תקציב החינוך? קודמי עשה השוואות. הממשלה הנוראה הקודמת הכפילה את תקציב החינוך, והוסיפה לו 9 מיליארדי שקל. והממשלה הרעה הזאת, בשנתיים, אתה יודע, קיצצה את תקציב החינוך. צריך לעשות משבר קואליציוני בשביל להוסיף שעות? צריך לעשות משבר קואליציוני בשביל לא לפגוע בקצבאות ילדים? צריך לעשות משבר קואליציוני בשביל לא להטיל מס גולגולת בבריאות? אז קודמי צמח במקום אחר, אבל אתה צמחת בפועל המזרחי. אתם דיברתם מתוך ערכים אחרים.

ומה קורה פה? ומה יקרה פה? אחת מן השתיים: או שיגידו לדוד לוי - נגמר, או שיגידו לדוד לוי - יש. ואני אומר לכם, חברי הכנסת, התקציב מפורק כבר עכשיו, ואני לוקח על עצמי אחריות לומר מעל דוכן הכנסת: אם התקציב יאושר הלילה, ואם התקציב הזה יאושר ביום שני, בתוך כמה חודשים אנחנו נידרש להצביע על תקציב אחר. אני מקווה שאת התקציב האחר תגיש ממשלה אחרת. אבל, כל ממשלה שתצטרך להגיש את התקציב הזה, ולו הממשלה הנוכחית, תצטרך לבוא ולהודות, שהיא בזבזה עוד שנה לכלכלה, פגעה בחברה, פגעה בחינוך, בגלל צירוף של יהירות, של אטימות, של סחטנות ושל חוסר יכולת לנהל את ענייני המדינה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אורון. חבר הכנסת ראובן ריבלין, אחרון הנואמים. אדוני, עשר דקות לרשותך. בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

גברתי היושבת=ראש, כנסת נכבדה, בדרך כלל שעה זו היא שעת נעילה, שבה אנו אומרים: פתח לנו שער בעת נעילת שער.

דוד אזולאי (ש"ס):

נעילה זה שעת החתימה.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אחרי שנכתבנו וכתבנו וספרנו ונספרנו, ביקשנו חתימה שתיתן את הגושפנקה לצאתו של תקציב המדינה לדרך הנכונה. בדרך כלל, תקציב מדינה נעשה במחשבה תחילה. הרי פה יושבים רבים משרי ממשלה לשעבר, שרי הממשלה הנוכחיים, שרי ממשלה לעתיד, וכולם יודעים, שהרי אם ממשלה קובעת לה תקציב, הרעיון המרכזי, הגרעין הקשה, 98% ממנו הם דברים שנעשו מתוך הכרה וידיעת היכולת של המדינה לעמוד במשא התקציב הזה - מה הם ההכנסות הצפויות לעומת הוצאות בלתי צפויות, כמו גם לעומת הוצאות קיימות; מה הן ההוצאות הקשיחות; מה הם הסכומים שיכולים להיות מועברים ממקום למקום.

בדרך כלל, ממשלה, כאשר היא באה ומאשרת, הרי היא גם מתחייבת, מטבע הדברים, להביא לידי כך, שכל האנשים שהממשלה מייצגת גם עומדים מאחורי אותו תקציב שמובא לפני הכנסת; מטבע הדברים, הקבוצה שנמצאת באופוזיציה מנסה, בין במשחקי אופוזיציה ובין בשם ניגוח לשמו של התקציב, לעשות שינויים כאלה או אחרים, או להכשיל את הממשלה; ברצונה להמשיך ולמשוך כדי להביא להפלתה. אבל, מטבע הדברים, כאשר מובא תקציב על=ידי הממשלה, מתחייב כל שר ושר, שהוא מייצג של כל סיעה וסיעה, להביא לידי כך, שסיעתו תעמוד מאחורי אותה החלטה של הממשלה, שנתקבלה לאחר שיקול דעת. ככה אנחנו מקווים שהדבר נעשה בממשלה הזו, כך קיווינו שהדברים נעשו בממשלה הקודמת, ואכן התקציב השנה, כפי שהיה התקציב לפני שנה, אינו תקציב קל. הוא תקציב קשה ביותר לשכבות רבות בארץ הזאת.

בין אלה שמזמן היה צריך לדאוג להם ביתר שאת, כדי להביא לידי אפליה מתקנת או העדפה מתקנת על הזנחה במשך שנים, היו קבוצות כאלה או אחרות, ויש קבוצות כאלה או אחרות - גם עיירות הפיתוח, גם אלה שמתחת לקו העוני בשכונות הנחשלות בערים, גם בני המיעוטים בארץ הזאת. יש פעמים שהמדינה, למרות אותו צורך לצאת בתנופה ולהשקיע השקעות רבות, נמצאת במצב שהקופה שלה אינה מאפשרת זאת.

יכולים להיות הוויכוחים חריפים ככל שיהיו, ברור שכאשר ממשלת ישראל זו, בראשותו של בנימין נתניהו, הגיעה לכס השלטון, קופת המדינה לא היתה במצב הטוב

ביותר שיכולה קופת מדינה להיות, והיה צורך בצמצומים.

אנחנו יודעים גם, שראש הממשלה לשעבר פרס, כמו גם שר האוצר מטעמו או מטעם ממשלתו, בייגה שוחט, שהוא היום דמות מרכזית בנושאים הפרלמנטריים הקשורים בכלכלת המדינה ובאוצר, עמדו לפני מצב שבו היו צריכים לעשות שינויים כלכליים מרחיקי לכת, תוך פגיעה ישירה בשכבות רבות, על מנת להביא לצמצום הגירעון ולהגברת אותן תשתיות אשר יכלו להביא לידי מצב שבו באמת תהיה איזו צמיחה במשק.

אין זה סוד, שחבר הכנסת בייגה שוחט, שר האוצר לשעבר, עמד בפני קשיים רבים, והתוכנית שלו לאחר הבחירות מייד היתה לעשות כמה רפורמות, כמו גם להטיל כמה גזירות כלכליות, שבלעדיהן לא היתה יכולה ממשלה, שהיו בה שרים מוכשרים כמו חבר הכנסת שחל, כמו חבר הכנסת ביילין, כמו חברי הכנסת פואד בן=אליעזר וסנה, שאני רואה פה - הם היו עומדים בפני אותם קשיים שהיה צריך לפתור כדי להבריא את המשק.

והנה אנחנו נמצאנו לאחר שנה, ובשנה הקודמת הממשלה הצליחה להעביר את התקציב, שהיה לא קל, גם מפני הלם האופוזיציה שנפל ונחת על ראשם של חברי כאן, אשר במשך שנה התעשתו והתאוששו וידעו מה זה להשיב מלחמה שערה, אם כי קצת באיחור, וגם חברינו מהקואליציה, אדוני היושב=ראש, ראו לפתע שחוק הבחירה הישירה אינו חוק שראש הממשלה יכול לעשות בו כרצונו ולמשול ביד רמה תוך עקיפה ברורה של אותן קבוצות לחץ שבגללן, או בגלל איומן, או בגלל הניסיון שהיה לנו בעבר, הביאו לידי כך שרבים וטובים בכנסת השתים=עשרה, ועוד בכנסת האחת=עשרה, באו והביאו לידי חקיקת חוק הבחירה הישירה לראשות ממשלה.

והנה, כל אותן נסיבות שבגינן השתכנעו חברים בוועדת החוקה, חוק ומשפט, כמו גם חברים במליאה, כאשר חוקק החוק, באו וטפחו על פנינו מהטעם הפשוט, שגם ראש ממשלה שנבחר ישירות על=ידי הציבור, בכל זאת צריך את הרוב הפרלמנטרי, בכל זאת צריך, לא רק בגלל איזונים ובלמים, לקבל את אישורה של הכנסת. הוא, כדי להעביר תקציב, חייב את הכנסת כדי לקיים תקציב, כדי ליצור תקציב. הצבעת הכנסת היא הצבעה יוצרת, היא לא רק הצבעה מאשרת. כאשר אתה צריך ליצור דבר מה, הרי אם לא יעמדו מאחוריך, כמקשה אחת, כל אותם גורמים שתומכים בך כממשלה, הרי שהופך אתה להיות אדם אשר נתון ללחצים. ואם, חלילה, יש קבוצה שלמרות החלטת הממשלה חושבת שיש צורך בתיקונים כאלה או אחרים, ואם אותה קבוצה זוכה באיזה פתרון או בהיענות לדרישתה, מייד תקום קבוצה

אחרת ותאמר: מדוע להם כן ולנו לא.

חבר הכנסת פואד בן=אליעזר, אתם דיברתם פה שעות על גבי שעות - - -

שמעון פרס (העבודה):

אמרו לנו להצביע.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

כשיאמר לי היושב=ראש שתם זמני - - -

נסים זוילי (העבודה):

אתה מנמק את ההימנעות שלך?

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

קודם כול, הימנעותי היא הימנעות מדינית. אתמול נכח כאן חבר הכנסת אור ב=02:00 ושאל אותי שאלה, ובלי כחל ושרק הסברתי בדיוק, כאשר נושאים מדיניים, שהם הנושאים העיקריים בחיינו, ויש מחלוקת - - -

נסים זוילי (העבודה):

זה לא נושא להצבעה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

כאשר בא אלי ראש ממשלתי ואומר: אני צריך עם תנועתי להעביר תקציב ואחר כך לבוא ולדבר בנושאים המדיניים, שם תהיה לי האפשרות לבוא לידי משא ומגע או אפילו קבלת רשת ביטחון מהשמאל, אני בא ואומר: אם אתה הולך ומבקש פסק=זמן על מנת לקיים משאים=ומתנים כאשר התקציב מאחוריך, אנא, קיים את המשאים=ומתנים כאשר התקציב

לפניך, למען ידעו האנשים והחברים הטובים, וידידינו בארצות=הברית, שמטה משענתך הפוליטי הוא הימין בישראל.

לכן אמרתי שאני חושב, שאת התקציב הזה, שעמלתי על כינונו והצבעתי כל הצבעה, גם כאשר לא תמיד חשבתי שהיא צודקת במסגרת המכלול - - -

חבר הכנסת אור, אני נבחרתי לדבר אחרון.

<u>אורי אור (העבודה):</u>

סיכמנו על הצבעה ב=23:00.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אבל אני נשאלתי שאלה, לפחות תן לי להשיב את התשובה.

<u>היו"ר ד' תיכון:</u>

חבר הכנסת אורי אור, כידוע לך, אני פועל בהשראת ועדת ההסכמות, ואני מתערב אך ורק אם ועדת ההסכמות לא תגיע להסכמה. מאחר שוועדת ההסכמות עדיין דנה, אני לא רוצה להחליט בניגוד לוועדת ההסכמות.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

מה עוד שאפילו לא עברתי שתי דקות מעשר הדקות המוקצות לי.

<u>בנימין בן=אליעזר (העבודה):</u>

נכון.

<u>ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):</u>

אני מוכרח לומר לידידי הטובים באופוזיציה, שאם היתה באמת אחריות לנגד עיניהם - - -

שמעון פרס (העבודה):

האופוזיציה יושבת שם.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

האופוזיציה הרשמית, אדוני ראש הממשלה לשעבר וראש האופוזיציה חבר הכנסת פרס. הרי בכל זאת יש לנו מנהגים. אם הייתם באמת דואגים לתקציב המדינה, כדי שייתן מענה לפתרונות שעליהם הצבעתם, מתוך ידיעה ומתוך אחריות שתקציב המדינה הוא לא הפקר אלא יש איזה סכום מסוים שבו צריך להסתפק, שהוא לא סכום מועט, והייתם מגיעים אתנו, כמו שיש ועדת הסכמות והתאמות, ואומרים: ראו, חברים בקואליציה, יש לנו הבנה קודם כול שצריך לקצץ בתקציב המדינה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני לא רוצה לחזור על זה עוד הפעם ועוד הפעם ועוד הפעם, שהרי כל רגע ניגש מישהו ורומז לי שהזמן עבר.

קריאה:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

אני יודע. אילו שמעת, אמרתי שממתינים להסכמות או לאי=הסכמות של ועדת ההסכמות.

עמיר פרץ (העבודה):

בואו נתחלק בזמן. למה רק הקואליציה?

היו"ר ד' תיכון:

יש לי חדשות בשבילך. נהגנו כך היום כמה וכמה פעמים. לנואם האחרון נתנו עד שהגיעה ועדת ההסכמות. אתם, עם כל הכבוד, לא קופחתם.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

הנה, למשל עמיר פרץ, למשל ידידי הטוב ראש ההסתדרות, אדם שעלה לגדולה בשבועות האחרונים, במידה רבה בעזרתה של ממשלת ישראל, שהעלתה אותך מעלה מעלה.

עמיר פרץ (העבודה):

ממשלה טובה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

ואם עשתה הממשלה את זה, היא כבר עשתה דבר טוב אחד. למה אתם טוענים נגד הממשלה? אם הייתם באים ובאמת דואגים למסכנים, היית בא אלינו.

הנה, חבר הכנסת חיים רמון, שדואג כל כך למסכנים. הוא דואג למסכנים קודם כול כיוון שהוא משענתך. למשל קרן=קרב, שהיה עליה דיון הבוקר. הסבירו, שלא ייתכן שאנחנו נקריב את קרן=קרב על מזבח תקציב המדינה, שצריך להצטמצם בנושא זה כיוון שצריכים לתת במקומות אחרים. אמרנו, הרף לכם מסגירת מקום שהוא חיוני לנו. חבר הכנסת רפי אדרי, סגן יושב=ראש הכנסת, טרח ואמר במשך ימים רבים מעל הדוכן, שנמצא הסכמות לגבי דברים שאנחנו צריכים לתקן אותם או שצריכים למנוע את הפסקתם. אבל אתם, מדוע לא באתם ואמרתם, ראו כמה צריך להשקיע במגזר המיעוטים, אם יהיו אלה כפרים מוסלמיים או דרוזיים או מקומות עירוניים נוצריים?

חיים רמון (העבודה):

ביום ראשון ב=10:00 תודיע מעל הדוכן שכל ההצבעות - - -

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא הוסמכתי, חבר הכנסת רמון. אמרתי שבשעת נעילת שער אנחנו נבקש שיפתחו לנו שער, על מנת לדעת מתי התקציב אכן יבוא לדיון.

חיים רמון (העבודה):

השער הזה ייפתח.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אני לא יודע מה אתם מזדרזים כל כך. הרי אתם חוקקתם את החוק, שלפיו ראש ממשלה שנבחר בבחירות ישירות לא צריך להזדרז עם התקציב. זה חוק שאתם חוקקתם, חבר הכנסת פרס יסביר לכם.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין, אנחנו בעד שיהיה עד 31 במרס.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

באותו חוק, זה לא תיקון שאנחנו עשינו. זה חוק שאתם חוקקתם, שאמר שראש ממשלה שנבחר ישירות לא צריך להזדרז עם התקציב, הוא לא צריך לעמוד בלחצים. אבל אני לא יכול לקבוע בשם יושב=ראש הכנסת מתי תהיינה הצבעות.

היו"ר ד' תיכון:

אני מבקש שמישהו ימצא את חבר הכנסת שטרית. כל האולם כאן ממתין לו.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לכן קודם כול, גם אנחנו בקואליציה היינו צריכים לגלות הרבה יותר אחריות, כי אין בתקציב יכולת להוציא הוצאות יותר ממה שיש לנו. אין אנחנו יכולים לנהוג אחרת ממשפחה ממוצעת בישראל, אשר תקציבה מאפשר לה רמת חיים מסוימת. ואם אנחנו רוצים לקחת מהכיס דבר מה נוסף, הרי לא יכולים למצוא כיס אחר שייתן לנו אותם דברים.

אברהם פורז (מרצ):

אם אתם עומדים לדחות את ההצבעה ליום ראשון, כנראה אתם עומדים להכנע לדרישות של דוד לוי.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

אינני מנהל משא=ומתן מעל הדוכן.

ידידי הטובים, אנשי מפלגת העבודה, שכל כך דואגים גם לכל אותן שכבות נחשלות, מצאו לעצמם את הזמן בשבוע התקציב - - -

שר הבריאות י' מצא:

שכבות חלשות.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

חלשות, יש גם נחשלות, אדוני שר הבריאות. נכון, יש קבוצות חלשות שהן לא נחשלות, ויש קבוצות נחשלות. במפלגת העבודה, מתוך דאגה רבה לכל אותם מסכנים ולחוק הבריאות, מצאו זמן לבחור מזכ"ל חדש למפלגה. רצינו שחבר הכנסת מירום יהיה מזכ"ל, אבל משנה לחבר הכנסת רענן כהן. והנה בכל זאת, בשבוע התקציב יש בשורה לכל הנדכאים בארץ הזאת. רענן כהן הוא המזכ"ל של מפלגת העבודה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ריבלין, סיימת. תודה רבה.

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לסיום, אני צריך לברך את חבר הכנסת אלי גולדשמידט, שניצח על חודו של קול את חברת הכנסת איציק.

היו"ר ד' תיכון:

חשבתי שאתה רוצה לשיר את ה"אינטרנציונל".

ראובן ריבלין (הליכוד=גשר=צומת):

לא. אם כבר, אדוני, את שיר בית"ר, שבו, חבר הכנסת דראושה, גם בן ערב וגם בן נצרת וגם בני חיים יחד.

היו"ר ד' תיכון:

שתי הודעות. חבר הכנסת שחל, יש לנו הפרשנות לשאלתך באשר לסעיף 18(ב), אבל אנחנו נקרא אותה ביום ראשון, ברשותך.

ועדת הכנסת מתכנסת מייד לכשתסתיים הישיבה הזו. הלילה תתכנס ועדת הכנסת לקבוע את המשך סדרי הדיון.

ידברו חבר הכנסת שטרית וחבר הכנסת גולדשמידט. בבקשה, חבר הכנסת שטרית.

חיים אורון (מרצ):

ביקשתי רשות דיבור ראשון.

היו"ר ד' תיכון:

תחליטו, כי אני צריך לתת לעוד אחד מהקואליציה, אבל אין למי. מאיר שטרית ידבר פעמיים. חבר הכנסת שטרית, בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

זה יצא לך כל כך טהור.

היו"ר ד' תיכון:

זה לא יצא, האמיני לי שזה לא כל כך רחוק מהמציאות. חבר הכנסת שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, אני מבקש להודיע על דעת ועדת ההסכמות, שהוחלט שלא לקיים הלילה את ההצבעות בחוק ההסדרים ובתקציב ולדחות את ההצבעות בשני החוקים, גם בחוק ההסדרים וגם בחוק התקציב, ליום ראשון בשעה 10:00.

היו"ר ד' תיכון:

אמרתי שוועדת הכנסת תתכנס מייד.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אדוני היושב=ראש, השעה נקבעה בתיאום עם ראש הממשלה, וההצבעה תתקיים ביום ראשון בשעה 10:00.

היו"ר ד' תיכון:

אם השעה הזאת תאושר על=ידי ועדת הכנסת, ולכן מתכנסת ועדת הכנסת בעוד כמה דקות. חבר הכנסת אורון, בבקשה. אחר כך חבר הכנסת גולדשמידט, ואחר כך עוד הפעם חבר הכנסת שטרית.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב=ראש, אפשר היה להבין מדבריו של ידידי מאיר שטרית, שהתכנסנו והחלטנו, שלנוחות הקהל ולטובת הציבור נתפזר ונתכנס ביום ראשון. אני חושב שהיה ראוי, כאשר מתרחש מה שקורה פה עכשיו, שהכנסת מפסיקה לדון על תקציב המדינה ובעצם זה כמה ימים אין תקציב, שיופיע ראש הממשלה, או לפחות שר האוצר, ויסביר לנו במה מדובר, מה קרה. אנחנו סוגרים את הישיבה, פותחים את הישיבה. מדובר במשבר חמור מאוד. במדינת ישראל אין תקציב, משום שהממשלה איננה מסוגלת להעביר תקציב בכנסת. יש לה אפשרות להוציא אחד חלקי שנים=עשר, משום שאין תקציב.

היו"ר ד' תיכון:

היא לא תספיק להוציא אחד חלקי שנים=עשר ביומיים.

רבותי. חבר הכנסת גולדשמידט, ואחריו ישיב חבר הכנסת שטרית.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא היה כביזיון הזה בתולדות הכנסת. בשנתה ה=50 של מדינת ישראל נקבע תקדים, שאין תקציב למדינת ישראל אחרי תחילת השנה החדשה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה, לא צריך לחזור על זה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני, אני אחזור על כך.

היו"ר ד' תיכון:

יש לי חדשות בשבילך, כבר היה גם היה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא היה. לא היה. לא היה, אדוני היושב=ראש.

קריאות:

- - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתם רוצים לבלבל אותנו עם עובדות.

קריאות:

- - -

אלי גולדשמידט (העבודה):

דבר שני, אדוני היושב=ראש, אני מציע שלא לחפות על גודל הביזיון שאנחנו נוכחים בו עכשיו. אני מצטרף לקריאתו של חבר הכנסת חיים אורון. לא ייתכן שבשפל המדרגה הזה, ראש הממשלה לא מוצא לנכון להסביר את הביזיון הזה בפני הכנסת. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שטרית אתה רוצה להשיב? בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אין לנו מה להגיד?

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, זה חברי ועדת ההסכמות בלבד.

אהוד אולמרט (הליכוד=גשר=צומת):

- - -

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אני מבקש לומר - - -

קריאה:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

למי? תסמוך עלי, תן לי את הקרדיט, אני אומר כמה מלים.

מאיר שטרית (הליכוד=גשר=צומת):

אני מבקש לומר, אדוני היושב=ראש, שאף=על=פי שיש איחור של ימים אחדים בהגשת או באישור התקציב, למדינה יש תקציב של אחד חלקי שנים=עשר. היו דברים מעולם, שנדחו אישורי תקציבים או חוק ההסדרים. בממשלה הקודמת דחו את חוק ההסדרים בשבוע ימים. לכן, עם כל הכבוד, נכון שהממשלה לא העבירה ב=1 בינואר תקציב, אבל לא קרה שום אסון. אני מקווה שביום ראשון הכול יהיה בסדר.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. לפני שאני סוגר, למען ההיסטוריה, חבר הכנסת גולדשמידט, לא הייתי ממהר

לומר שלא היו דברים מעולם. היה גם היה.

חיים רמון (העבודה):

- - -

היו"ר ד' תיכון:

ב=1982 היה. ב=1982 היה תיקו.

אופיר פינס=פז (העבודה):

לא היה אף פעם בחוק התקציב.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

לא יהיה יותר. רבותי, רק ועדת ההסכמות. רבותי, בזה גמרנו. לא אתן, אתן לו - אתן לעוד אחד כאן.

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, בזאת סיימנו - - -

קריאות:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

הישיבה מסתיימת. ועדת הכנסת יושבת מייד, והיא תחליט על סדרי הדיון. קרוב לוודאי שהדיון יתחדש ביום ראשון בשעה 10:00.

קריאה:

- - -

היו"ר ד' תיכון:

תלך לוועדת הכנסת וטען את הטיעונים שלך.

תודה רבה. הישיבה נעולה. הכנסת תתכנס קרוב לוודאי ביום ראשון בשעה 10:00.

הישיבה ננעלה בשעה 23:24.